Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
F
108
NAPOLI

R. viii. F. 108.

AVGVSTINI BARBOSÆ.

I. V. D. LVSITANI,

TRACTATVS VARII.

Digitized by Google

Digitized by Google

597782

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I. V. D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

Olim Sacræ Congregationis Indicis Consultoris, & insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,

NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici.

TRACTATVS VARII:

QVORVM
- I. *De Axiomatibus Iuris vsufrequentioribus.*
- II. *De Appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione.*
- III. *De locis communibus argumentorum Iuris.*
- IV. *De Clausulis vsufrequentioribus.*
- V. *De Dictionibus vsufrequentioribus.*

Circa iudiciorum, contractuum, vltimarum voluntatum, & delictorum cognitionem, in disputando, & consulendo valde vtiles, & necessarij.

Nunc recèns recogniti, & præter illa, quæ passim obiter intertexta, multis sacræ Rotæ decisionibus, & quamplurium Doctorum tam veterum, quàm recentiorum resolutionibus illustrati, quæ his notulis [ ] dignosci poterunt.

Accesserunt SVMMÆ rerum, & INDICES Axiomatum, Appellatiuorum, Locorum communium, Clausularum, Dictionum, & Rerum verborúmque locupletissimi.

LVGDVNI,
Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD, in via Mercatoria, sub signo Temporis.

M. DC. LI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

NOBILISSIMO AMPLISSIMOQVE D.

D. PETRO DE SEVE,

BARONI DE FLECHERES,
Domino de Fareins, Villete, & Grelonges, Regis Consiliario, & in Præfectura Lugdunensi Prætori, necnon Præsidi dignissimo, & Præposito Mercatorum meritissimo.

DVM Lugdunum tota sibi Te in Mercatorum Præpositum euectum plaudit, PRÆTOR ILLVSTRISSIME, cuiusuis est amantis Patriam & sibi plaudere; nam in Vrbis publica gratulatione conticescere Ciuis non est; quando & membra iuuant, quæ corpori prosunt, nec magis mens publica, quàm per omnium priuatorum sensus aperitur. Ego tanto in gratulantium numero, ne commodis tum priuatis, tum publicis aduersus videar, muneri meo deesse nolui; accessi verendos illos tuos postes salutator; & vt acceptius officiũ esset, admissorem, non incommodum puto, appellaui. Is Barbosa est, peritia iuris iam celebris, celebrior postmodùm nominis Tui futurus titu-

Digitized by Google

lo. Cui enim Tua illa dignissima merita non concilient amplitudinem ? Vix adolescens in Consistorio magno Senator sedisti, Tibi stadium aperuit quod claudit aliis, in ætate prima iam vltimæ votum adeptus es; & si perrexisses, quid non seni sperandum, cui iuueni tanta concedebant? Currentem Patria reuocauit, ne sibi perires, perire Tibi iustas spes voluit; felix quod apud Te, ipso Te plus valuerit, infelix fortasse quod progressus tam faustos sui Ciuis inhibuerit, nisi & ipse fortunam suam in consulendo Patriæ collocasset. Rediisti ergo ad Patriam maior, quia minor; vni Vrbi Te dedisti, qui omnium eras; conterraneis Tuis ius dixisti, ne quis iis in iure contra ius diceret, ex Sacrario Themidis in atrium processisti; Beneficiorum quæ Patriæ parares conscius, æquitatis Norma, legum Anima, virtutum Idea, coram Tuis in rationem omnem profuturus. Minus esset lites æquitate summa disceptare, cuique ius reddere, & à Tribunali Iustitiæ tot Scyllas & Charybdes dispellere, nisi & mores pronuntiatis Tuis consentirent, & quod ius voce dicis, sancires opere. Plus Tibi Iudici debet Patria quo taces, quàm quo loqueris; isto paucos à litigantium dolis tueris; illo saluti & integritati omnium consulis. Iuuas omnes etiam dum vacas, priuatâ vitâ publicum promoues, &

dum

dum maximè à Themidis muniis feriaris. Iudicis imples dignissimi partes, nonnullibi exhibens æquitatis normam & regulam. Vnde cùm, cui tanta debet, quod redderet Patria non haberet, dedit summum quod habuit, & Prętorem æquissimum in Præpositum sibi adsciuit, ne tibi semper amor Patriæ in honoris dispendium esset; & vt sibi plus prodesses, cùm plura posses. Quare & boni consules si in publica Lugdunensium gratulatione auctarium hoc gratitudini eorum accesserit; & amabis animum, qui quod per facultates non licuit, seipso quantum Tuus est, palàm facere ausus est. Vale & viue.

Tibi addictissimus & obsequentissimus,

LAVRENTIVS ARNAVD.

APPRO

Digitized by Google

APPROBATIO.

EGo infrascriptus de mandato Reuerendiss.P.Fr.Nicolai Redulphij Sacri Palatij Apost.Magistri,vidi, & inoffenso pede perlegi Opus variarum tractationum D. Augustini Barbosæ Lusitani,eximij V.I. periti, adeo quòd in eo nihil bonis moribus vel Religioni contrariũ reperi,immò potiùs vtilissimum,quod prælo mandetur existimo. Romæ hac die 28.Aprilis 1629.

IOAN. FRANCISCVS Ferentilius,manu propria.

Imprimatur. Fr.Nic.Rid.Ordin.Prædic. S.Palat.Mag.

APPROBATIO.

AVGVSTINI BARBOSÆ Opus,quod inscribitur,VARIÆ TRACTATIONES IVRIS, in quibus cõtinẽtur quinq;Tractatus legales,&c.attẽtè perlegi. & cùm in illo omnia sana sint,& nihil quod a fide discrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodire, & ita sentimus. Actum Lugduni 10 Maij 1630.

Fr. Robertus Berthelot, Episc. Damasci.

Frater Iulianus Ioubert,Magister & Prior Conuentus Lugdunensis Ordinis Fratrum Prædicatorum.

Fr. Claudius Cochet.

Extraict du Priuilege du Roy.

LOVIS par la grace de Dieu Roy de France, & de Nauarre. A nos amez, & Feaux Conseillers,les Gens tenans nos Cours de Parlemens, Maistres des Requestes ordinaires de nostre Hostel,Baillifs,Preuosts,leurs Lieutenants,& à tous autres nos Iusticiers, & Officiers qu'il appartiendra,Salut. Nostre cher & bien Amé Laurent Arnaud Marchand Libraire en nostre ville de Lyon, nous a fait remonstrer qu'ayant cy-deuant imprimé, tant en son particulier,qu'en compagnie du Sieur Laurens Durand,diuers traittez,& ouurages du Docteur Augustin de Barbosa, aucuns desquels desirât reimprimer,reueus,& augmentez par l'Autheur,mesme ayant le droit dudit Sieur Durand,& craignant que quelques autres Libraires de nostredite ville de Lyon,ou d'ailleurs n'eussent le mesme dessein,& que ce faisant il ne demeurast frustré de son trauail, & peine, & du remboursement des grands frais,& despences, tant luy que ledit Sieur Durand ont faits pour s'acquerir les manuscrits dudit Autheur,Ce qui tourneroit au grand preiudice,& ruine totalle dudit Arnaud,s'il n'auoit sur ce nos lettres necessaires, requerant humblement icelles. A CES CAVSES; Desirant bien, & fauorablement traitter led Exposant,nous luy auons permis,& permettons par ces presentes de reimprimer ou faire reimprimer,vendre,& distribuer par toutes les terres, & Seigneuries de nostre obeyssance,toutes les œuures cy-deuant imprimées ou manuscrits dudit Augostin Barbosa en telle forme,& caractere, & en tel volume, & autant de fois que bon luy semblera durant le temps, & espace de dix ans,à compter du iour que lesdits liures seront acheuez d'imprimer:Defendans à tous Libraires,Imprimeurs,& autres d'imprimer,ou faire imprimer, & contrefaire lesdits Liures,à peine de trois mil liures d'amẽde,applicable,vn tiers à Nous,vn tiers à l'Hostel-Dieu de nostred.ville de Lyon,& l'autre tiers aud. Exposant,& de confiscation des exemplaires,tous despens,dommages, & interests enuers luy à la charge de mettre deux exemplaires desdits liures en nostre Bibliotheque publique,& vn en celle de nostre trescher,& Feal le Sieur de l'Aubespine Marquis de Chasteauneuf, Garde des Sceaux de France auant que de les exposer en vente, à peine de nullité des presentes. Si vous mandons que tout le contenu en icelles, vous faciez souffriez iouyr,& vser ledit exposant plainement,& paisiblement,ledit Exposant,& ceux qui auront droit de luy,sans souffrir qu'il leur soit fait ou donné aucun trouble ny empeschement. Mandons au premier nostre Huissier ou Sergent sur ce requis,faire pour l'execution,tous actes, exploits, & saisies necessaires,sans demander autre permission, nonobstant oppositions ou appellations quelconques clameur de haro,chartre normande prise à partie,& autres lettres à ce contraires. Voulons qu'en mettant au commencement desdits Liures, copie des presentes, ou extraict d'icelles, elles soient tenuës pour deuëment signifiées Car tel est nostre plaisir. DONNÉ à Paris le vingt-sixiesme iour de Iuin l'an de Grace mil, six cens cinquante,& de nostre Regne le huictiesme.

Par le Roy en son Conseil

BERAVD.

SERIES AXIOMATVM.

é Natur

N

O

P

Q

R

S

T

V

APPELLA

APPELLATIVORVM ORDO.

Google

LOCI

Digitized by Google

LOCI
ARGVMENTORVM IVRIS:

CLAVSVLÆ.

CLAVSVLÆ.

6 4 82 Non

164 Si

Digitized by Google

DICTIONES

DICTIONES PRÆPOSITIONES, ET ADVERBIA.

150 Imme

Digitized by Google

339 Quouis

AVGVSTINI

AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D.

AXIOMATVM IVRIS VSVFREQVENTIORVM EXPOSITIO,

Multis sacræ Rotæ decisionibus, & quamplurium Doctorum, tam veterum, quàm recentiorum resolutionibus locupletata.

AXIOMA I.

Absoluere.

1 *Absoluere potest, qui potest condemnare.*
2 *Præscripta potestate absoluendi, dicitur etiam præscripta potestas condemnandi.*
3 *Absoluere, & condemnare conuertibilia sunt.*
4 *Absoluere non potest, qui condemnare non valet.*
5 *Argumentum valet, Non potest condemnare, ergo nec absoluere.*
6 *Potestas ligandi eadem est atque soluendi.*
7 *Episcopus non potest absoluere exemptos etiam volentes.*
8 *Absoluere, vel condemnare qui non potest, nunquid condemnandum, seu absoluendum pronunciare possit? remissiuè.*
9 *Absoluere potius debet Iudex, quàm condemnare.*
10 *Absoluere nocentem sanctius est, quàm condemnare innocentem.*
21 *Iudex non debet absoluere in dubio, quando agitur de periculo animæ ex absolutione.*
12 *Absolutus expressè dicitur, qui non est condemnatus.*

1
BSOLVERE potest, qui potest condemnare, vt per text. *in l. 3. ff. de re iudic.* tradunt Innoc. *in c. dilecto, de officio Archid.* Felin. *in cap. auditis, num. 20. in fine, de præscript.* Bald. *in l. imperium, n. 11. vers. circa vltimum, ff. de iurisd. omnium iudic.* Herman. Det. *in rubr. ff. de ac-*
2 *quir. possess. n. 18. in fine,* dum aiunt quòd ille, qui præscripsit potestatem absoluendi, dicitur etiam præscripsisse potestatem condemnandi, Carret. *in tract. de heretic. n. 72.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 43. n. 13. in fine,* Card. Tusch. *pract. conclus. lit. A. concl. 40. num. 1.* Farinac. *fragment. crimin. p. 1. lit. A n. 6.*

3 ABSOLVERE enim, & condemnare conuertibilia sunt, & qui vnum potest, potest & aliud, Rip. *in d. l. 3. n. 1.* gloss. *in Clem. cùm à repulsione, de appellat.* Felin. *in cap. cùm inferior, num. 4. de maiorit. & obed.* Menoch. *d. q. 43. à princip.* Farinac. *d. lit. A. num. 7.* Ludou. Gomez *in cap. 2. §. statuto, num. 48. cum seqq. de constit. in 6.*

4 ABSOLVERE igitur non potest, qui condemnare non valet. *l. nemo qui condemnare, ff. de regulis iuris.* Socin. sen. *in rubr. ff. de acquirend. possess. num 8.* Menoch. *d. q. 43. n. 2. vers. altera est negatiua, & n. 26. cum seqq.* vbi ponit duas declarationes, quæritque, an habenti potestatem absoluendi, & condemnandi, si auferatur potestas condemnandi, censeatur etiam sublata potestas absoluendi; refert Farin. *d. lit. A. n. 11.* Nam valet in hac materia argumentum negatiuum, sicut & affirmatiuum, Non potest condemnare; ergo nec absoluere, vt per Federic. de Senis *cons. 14. incip. Monachus Pernsinus num. 4. vers. in secunda quæstione,* quem refert Card. Tusch. *d. concl. 40. n. 1.*

5 Eadem est enim potestas ligandi, atque soluendi, *cap. verbum, de pænitent. dist. 1. cap. cùm inferior, de maiorit. & obed.* Procedit autem de iure communi regula illa, Quis non potest ligare, ergo nec absoluere: secus si de iure speciali ex priuilegio, quia licèt Episcopus non possit excommunicare, neque ligare exemptos, tamen potest illos volentes absoluere in casibus, in quibus de iure communi alios subditos absolueret, vt resoluit Federic. de Senis *d. cons. 14. num. 4. vers. in secunda quæstione, vsque ad fin.* prout illum citat Cardin. Tusch. *d. conclus. 40. num. 3.* Verumtamen non placet hæc distinctio Abb. *in cap. significasti, num. 11. vers. his tamen non obstantibus,*

tibus, de foro compet. & Felin *in cap pastoralis, num.* 10. *de officio Ordin.* quos refert, & sequitur Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, part.* 2. *q.* 50. *à num.* 3. dum absolutè resoluunt, exemptos pro absolutione ab excommunicatione non posse se subiicere Ordinario, quia exemptiones non sunt simpliciter concessæ in fauorem exemptorum, sed etiam in fauorem sanctæ Sedis Apostolicæ, cuios interest habere multos à iurisdictione Ordinariorum ereptos, sibique immediatè subditos, *Clem. pastoralis, de re iudic.* Abb. *d. n.* 11. *vers & per hoc*, Reboff. *resp.* 142. Erasm. à Cochier *d. tract. lib.* 1. *quæst.* 1. *num.* 17. Rot. *in Vlixbonen. Monasterij* 19. *Nouembris* 1625. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano.*

8 Absolvere, vel condemnare qui non potest, nunquid condemnandum, seu absoluendum pronunciare possit? vide latè disputantem Facinac. *d. lit. A. num.* 12. *cum seqq.*

9 Absolvere debet potius Iudex in dubio,
quàm condemnare, *l. Arrianis, ff. de actionib. & oblig.*
l. fauorabiliores, l. semper in obscuris, ff. de regulis iuris,
cap. 3. *de probat.* Couarr. *variar. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 2.
vers quarto. Mexi. *in tract. taxa panis, conclus.* 1. *n.* 171.
Anton. Monach *Florent. decis* 56. *num.* 2. Card. Tusch.
d. lit. A. concl. 41. *à num.* 1. vbi *num.* 3. per *l. absentem,*
10 *ff. de pœnis*, dicit, quòd sanctius est absoluere nocentem, quam condemnare innocentem.

11 Absolvere tamen non debet Iudex in dubio, quando agitur de periculo animæ ex absolutione; ideo obligatus restituere vsuras, licèt doceat de restitutione particularium vsurarum diuersis personis facta, tamen debet condemnari ad restitutionem confessatam per defunctum, si non apparet quòd sint eædem vsuræ, quia maior est periculum animæ, si non fiat restitutio, quàm importet damnum, si bis soluantur, & restituantur, ita Federic. de Senis *cons.* 153. *col. fin. vers. premissa locum habent*, quem refert Card. Tusch. *d. lit. A. conclus.* 42. *n.* 1. vbi *num.* 2. exemplificat fauore piæ causæ, & animæ in alio casu.

12 Absolutus expressè dicitur, qui non est condemnatus, vt per Sigism. Scacc. *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.* 9 *sub n.* 70. *& limit.* 21. *n.* 37. *in fine.*

Axioma II.

Absurdum.

1 *Absurdum in omnibus dispositionibus semper est vitandum.*

2 *Interpretatio largissima fieri debet ad euitandum absurdum.*

3 *Dispositio quantumuis generalis, est restringenda, ne sequatur absurdum.*

4 *Verba impropriantur, & intelliguntur eo modo, quo possunt, ad euitandum absurdum.*
& ne absurdum sequatur, a regulis iuris recedimus. ibid.

5 *Negatiuæ duæ, quæ important vnam affirmatiuam, importabunt negationem duplicatam, vt tollatur absurdum.*

6 *Statuti verba impropriantur, vt euitetur absurdum.*

7 *Interpretationi locus est ad euitandum absurdum, etiamsi statutum excludat omnem interpretationem.*

1 Absurdum in omnibus dispositionibus semper est vitandum, *l. ita si* 39. *in fine, ff. de oper. libert. l. nam absurdum, ff. de bonis libert. cap. in Genesi, de elect.* Ancharanus *cons.* 80. *incip. Retento ordine num.* 7. Ioan. de Imola *cons.* 145. *n.* 2. Ioan. de Anania *cons.* 27. *incip. Viso casu, num.* 6. *in fine*, Abb. *cons.* 37. *Arbitrer, in princ. vers. sed iste intellectus, lib.* 2. Euerard. *in topicis legalib. loco* 8. Peregr. *de fideicommiss. art.* 11. *num.* 46. Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 7. *à princip. & de tacitis & ambig. conuention. lib.* 2. *tit.* 13. *per totum*, Valasc. *consult.* 174. *n.* 11. Card. Tosch. *practic. conclus. lit. A. concl.* 66. *à princip.* Leo *Valent. decis* 4. *n.* 3. *tom.* 1.

Absurdum vt euitetur, largissima interpretatio fieri debet, vt per Corn. *cons.* 188. *lib.* 2. Cror. *in repet. l. omnes populi, num.* 186. *ff. de iustitia, & iure.* Aym. *de antiquit. temper. part.* 4. *in princip. num.* 137. Villagut *in tract. de extensione legum, rubr. de extensione legis correctoriæ, num.* 16. *& rubr. de extensione legis correctoriæ, & pœnalis simul, num.* 78. *& seq.* Cancer. *var. resolut. p.* 2. *c.* 1. *num.* 150. Valenzuela *cons.* 169. *num.* 49. *tom.* 2. Rota *decis.* 248. *n* 2. *p.* 1. *in posthum. Farin. alias p.* 3. *recentior.* 2

Absurdum ne sequatur, dispositio quantumuis generalis, est restringenda, *l.* 2. *C. de noxalib. actionib.* Nicol. Euerard. *d. loco* 8. *num.* 4. *&* 6. decis. Pedent. 90. *num.* 13. *&* 19. Hippol. Riminald. *in §.* 1. *num.* 40. *Instit. per quas personas ius nobis acquir.* Alex. *cons.* 83. *Visa facti, num.* 11. *in fine, & num.* 12. *vers. iuuantur prædicta, lib.* 2. Cardin. Tusch. *d. conclus.* 66. *n.* 38. Et generalia, vniuersaliaque verba vt absurdum euitetur, restringuntur, Pedroch. *cons.* 19. *n.* 10. Card. Mantica *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 2. *tit.* 13. *n.* 8. *&* 9. Honded. *cons.* 4. *n.* 19. *lib.* 1. Castill. *controuers. lib.* 5. *p.* 2. *c.* 166. *n.* 9. *&* 10. 3

Absurdum vt euitetur, verba impropriantur; & intelliguntur eo modo, quo possunt, Alex. *cons.* 61. *Super eo, n.* 4. *lib.* 1. quem refert Card. Tusch. *d. conclus.* 66. *num.* 17. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom* 5. *c.* 834. *n.* 13. Valenzuel *cons.* 133. *n.* 39. *tom.* 2. Et ne absurdum sequatur à regulis iuris recedimus, Sim. de Prætis *de interpretat. vltim. volunt. lib.* 1. *interpret.* 1. *dub.* 4. *sol.* 4. Surd. *cons.* 136. *n.* 18. Stephan. Gratian. *vbi proximè.* 4
Et ideo duæ negatiuæ, quæ im- 5
portant vnam affirmatiuam, importabunt negationem duplicatam, vt tollatur absurdum, Signorol de Homod. *cons.* 34. *Si quæritur, nunquid, ante med.* Ruin. *cons.* 37. *n.* 4. *lib.* 3. Card. Tusch. *d. concl.* 66. *n.* 20.

Absurdum vt euitetur, verba statuti impro- 6
priantur, Alex. *cons.* 52. *Viso themate, num.* 2. *lib.* 1.
Card. Tusch. *d. conclus.* 66. *num.* 21. & licitum est recedere à propria significatione verborum statuti, Alex. *cons.* 80. *Viso, & opportunè, num.* 8. *vers. confirmantur prædicta, lib.* 1. Card. Tusch. *d. conclus.* 66. *n.* 30.
Et locus est interpretationi, etiamsi statutum ex- 7
cludat omnem interpretationem, Alex. *cons.* 50. *num.* 11. *vers. etiam ex hoc colligitur, lib.* 1. Card. Tusch. *d. conclus.* 66. *n.* 39.

Axioma III.

Abundans.

1 *Cautela abundans non nocet.*

2 *Iudex quando potest procedere ad executionem sine sententia, si feratur, quæ non sit lecta, vel non lata in scriptis, non est nulla.*

3 *Libellus si offeratur minus legitimus in causa, in qua non requiritur libellus, non vitiat.*

4 *Depositum nulliter factum in casu, quo sola oblatio verbalis sufficiebat, non vitiat ex quo abundat.*

5. Citatio

5 *Citatio partis vbicumque non est necessaria, si fiat, & nulliter, non propterea actus redditur nullus.*

6 *Sententia non vitiatur, si causæ veræ adijciatur causa falsa abundans.*

7 *Solemnitas non necessaria si minus solemniter fuerit adhibita, non vitiat.*

8 *Cautela abundans nocet, si per illam deueniatur ad actum probibitum.*

9 *Dispositio tota vitiatur, si id, quod abundat, per errorem loco necessarij, & requisiti sit appositum.*

10 *Cautela abundantes augent suspicionem in contractibus suspectis.*

11 *Dilatio debet esse competens, etiamsi assignetur in casu, in quo non debeat assignari.*

12 *Abundare in cautelis necesse est in casibus dubiis.*

1 ABVNDANS cautela non nocet, *l. testamentum. C. de testament. l penult. C. de euiction.* Titaq. *de retractu lig. §. 36. gloss. 2. num. 48. in fine, & num. 51.* Roman. *cons. 343. incip. Ex proposito. n. 7.* Surd. *decis. 13. num. 14.* Card. Tusch. *practic. conclus. lit. A concl. 67.* Paulus Fusch. *in singul. lit. A num. 6.* Sebast. Nævi. *in l. non solent 95. ff de regulis iuris,* Farinac *in praxi crimin. p. 3. q. 89. num. 113.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 6. a num. 26.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 141. num. 12.* Rot. *decis. 319. num 9. apud Farin. part. 1. recent. & decis. 748. num. 6. p. 1. in posthum. Farin.* aliàs *part. 3. recent.*

2 Amplia vt procedat, etiamsi id, quod abundat, non est solemniter factum, sed nullum, quia non vitiat, ex adductis per Federic. de Senis *cons. 111. col. 3. in princip. vers. restat ergo respondere,* vbi ait, quòd quando Iudex potest procedere ad executionem sine sententia, si feratur sententia, quæ non sit lecta, vel non lata in scriptis, non est nulla, prout illum refert Cardin. Tusch. *d. concl. 67. num. 5.*

3 Vnde si offeratur libellus minus legitimus in causa, in qua non requiritur libellus, non vitiat, Ias. *in l. vinum num. 33. vers. primò habes, col penult. ff. si certum petatur,* Roman. *cons. 497. Dubitatur, n. 6.* Signorol. *cons. 41. Omissa narratione, in princip.*

4 Sic etiam depositum nulliter factum in casu, quo sola verbalis oblatio sufficiebat, non vitiat ex quo abundat, Crauet. *cons. 331. num. 15.* Card. Tusch. *d. concl. 67. n. 21.*

5 Sic etiam citatio partis vbicunque non est necessaria, si fiat, & nulliter fiat, non propterea actus redditur nullus, Marsil. *in l. de vnoquoque. num. 42. vers. illud tamen. ff. de re iudic.* Roman. *cons. 497. Diligenter. num. 5. & 6. vers. tertio,* Card. Tusch. *d. concl. 67. num. 22.*

6 Hinc etiam sententia non vitiatur, si causæ veræ adiiciatur causa falsa abundans, Roman. *cons. 343. Ex proposito. n. 8.* Card. Tusch. *d. concl. 67. n. 32.*

7 Hinc etiam solemnitas non necessaria si minus solemniter fuerit adhibita, non vitiat, Pute. *decis. 344. num. 4. in fin.* aliàs 334. *etiam num. 4. in fin. lib. 2. in correctis.*

8 Limita primò, si per abundantem cautelam deueniatur ad actum prohibitum, quia tunc abundans cautela nocet, vt per text. *in l. pediculis. §. Labeo. ff. de auro & arg. leg. & in l. 1. § sciendum. ff. de adiit. edict.* resoluunt Cotu. *cons. 276 num. 1. vol. 1.* Paulus Fuscus *vbi suprà.*

9 Limita secundò, nisi id, quod abundat, per errorem loco necessarij, & requisiti sit appositum, quia tunc vitiatur tota dispositio, Petr. de Anchar. *cons. 1. per totum,* Cardin. Tusch. *dict. conclus. 67. num. 36.*

Limita tertiò in contractibus suspectis, in quibus abundantes cautelæ augent suspicionem, Anchar. *cons. 257. Ex ordine, in fine,* Tiber. Decian. *cons. 32. num. 65. lib. 3.* Beroi *cons 59. num. 14 lib. 1.* Cotn. *cons. 217. in fin. lib. 3.* Card. Tusch. *d. conclus. 167. num. 43.* Menoch. *cons. 109. n. 35.* 10

Limita quartò in dilatione, quæ debet esse competens, etiamsi assignetur in casu, in quo non debebat assignari, Calderinus *cons. 132.* aliàs *1. de dilation.* Idem dicendum suspicione Iudicis allegata, quia licèt non debeat exprimi de necessitate, si tamen exprimatur, & ineptè, vitiatur allegatio, Bald. *cons. 472. Statuto. n. 5. in fin. lib. 1.* Card. Tusch. *d. concl. 67. num. 40.* 11

ABVNDARE in cautelis necesse est in casibus dubiis, veluti si dubitetur, an actus requirat certam solemnitatem, vel non, ex abundanti debet illa solemnitas adhiberi ad tollendum dubium, Guid. Pap. *decis. 149. Secunda conclusio, circa fin.* Calderin. *cons. 277.* aliàs *1. de empt & vendit.* Card. Tusch. *d. lit. A. concl. 68.* 12

AXIOMA IV.

Accessorium.

1 *Accessorium sequitur naturam sui principalis.*

2 *Guarentigia non valet, si non valet principale instrumentum.*

3 *Fideiussoris obligatio accessoria habet eandem naturam, & conditionem, quam habet obligatio principalis.*

4 *Dispositio concedens aliquid principale, censetur etiam concedere id, quod accessoriè venit ad illud principale.*

5 *Sepultura concessa, censetur concessa delatio mortui processionaliter, & celebratio pro defunctis.*

6 *Causa principali, & incidenti accessoria pendente, si principalis est finita, dicitur etiam finita accessoria.*

7 *Accessorium sequitur naturam sui principalis, quamuis accessorium sit dignius, quàm principale.*

8 *Parochialis Ecclesia si vniatur accessoriè beneficio simplici, omnimodam naturam, & conditionem beneficij simplicis assumit.*

9 *Accessorium quando venit in necessariam consequentiam principalis, concesso principali, censetur concessum accessorium.*

10 *Limita Axioma, vbi militat diuersa ratio, & in actibus denotantibus translationem dominij, vt num. 11.*

12 *Accessorium corruit sublato principali, & num. 13. & 14.*

ACCESSORIVM sequitur naturam sui principalis, *l. etiam. C. de iure dotium. reg. accessorium, de regulis iuris lib. 5.* exornant Sociu. *reg. 5.* Pute. *decis. 1. num. 2. lib. 1. in vtraque edit.* Menoch. *cons. 58. num 13. cum seq.* Surd. *de aliment. tit. 9. quæst. 31. num. 8. cum seqq. & decis. 88. num. 10.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 76.* Ioan. Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 16. num. 70.* Anton. Monach. *Bononien. decis. 27. num. 4. & decis. 28. num. 56.* Pichard. *ad §. si quis alium. num. 32. Instit. de inutilib. stipulationib.* Mari. Antonin. *variar. resolut lib. 1.* 1

resol.72.n.6. Mastrill.Sicil.decis.115.n.4. Magdalen. de numero testium in testamento requisito p. 2. cap. 7. num.33. Cassanare cons.55.num.39. Cancer.var resol. part.13.num.141.& p.2.c.5.num.3. Narbona ad l.20. gloss 22. num.38.tit. 1.lib.4. nouæ Recop. Reinos obseruat.61.n.6. Stephan. Gratian.discept.forens.cap. 282. num.3.& c.423.num.43. & cap 474.n.33.& cap.498. num.36. & cap. 657. num.21. & cap.715. num. 17. & cap.839. num 24. & cap. 937. num. 22. & cap.940. num. 28. Castill.controuers. lib. 5. part. 2. cap. 168. num 3.

a Hinc primò colligitur,non valere guarentigiam habentem executionem paratam,si non valet principale instrumentum, Socinus in l. 1. num. 79. vers. quartò limita. ff soluto matrimon. Roman. cons. 42. Visis.num.3.vers secundò. Alex.cons.32 in princip.lib.2. Card. Tusch.d lit.A.conclus.77. num. 24. & num.30. ex eo, quia sublato contractu principali, cessat pactum accessorium in eodem contractu appositum, Anchar. cons. 394. num. 3. & pleniùs num. 5. Nam quando vnum trahit consequentiam ab alio, si non valet primum,neque valet reliquum, Signorol.cons.90.num.16. & 18. Card. Tusch.d.conclus.76. num 2.

3 Secundò colligitur, obligationem fideiussoria accessoriam habere eamdem naturam, & conditionem, quam habet obligatio principalis, Abb. cons. 48. Attingam.col.1.vers nec obstat iuramentum, iuncta col.2 in fine,vers.descendo.lib.1. Card. Tusch. d concl. 76. num. 21. ita vt si principalis obligatio sit nulla, aliter quàm iure speciali, tunc & fideiussio reddatur nulla, Apostill.ad Alex. cons.59. Viso instrumento, n.11.vers.accessoria lib.1.

4 Tertiò colligitur, dispositionem concedentem aliquid principale, censeri etiam concedere id, quod accessoriè venit ad illud principale, cap. prudentiam. §. si verò, de officio deleg. vbi notant Doctores,quod delegata causa principali, censentur etiam delegata omnia accessoria ad causam,quem textum ad id notauit Alberic. in l. cùm principalis. ff. de regulis iuris, & aduertit etiam Euerard. in loco à concessione antecedentis ad concessionem consequentis, post num.2. Aym.de antiquit.tempor p.4. in princip num.67. vbi propterea subdit, quòd consuetudo, seu præscriptio, etiam quod sit stricti iuris,& de sui natura non extendenda,extenditur tamen ad accessoria, & præscribens fundum, censetur etiam præscribere seruitutem fundo competentem.

5 Hinc etiam concessa sepultura,censetur concessa celebratio pro defunctis,Federic.de Senis cons. 186. in princip. & delatio mortui processionaliter, Oldrad. cons. 225. num. 14. in fine, vers. vltimo videtur. Card. Tusch. d lit. A.conclus.77.num. 9.& 10. Amplia etiam in pœnalibus, correctoriis, & exorbitantibus,vt per Aym. dict. part. 4. §.videamus modò. num. 36. Nicol. Euerard. in loco à ratione legis larga. num. 35. Villagut in tract. de extensione legum rubr. de extensione legis correctoria, & pœnalis simul. num. 266. & seq. Limita tamen quando illud, quod dicitur accessorium, est arduum, & non fuit verosimiliter cogitatum à concedente, quia tunc accessoria non censentur concessa, concesso principali. Federic. de Senis cons. 191. num. 3. vers. etsi opponatur, quem refert Card. Tusch. d. lit. A. conclus. 79. num.3.

6 Quartò colligitur, quòd pendente causa principali, & incidenti accessoria, si principalis est finita, dicitur etiam finita accessoria: putà actor negauit petitionem veram, per quam incidit in pœnam statuti, si obtinuit in causa principali, quæ est finita per sententiam, non poterit molestari pro pœna negatæ positionis, Anchar. cons. 145. Si dicta positio, quem refert Card. Tusch. dict. conclus. 79. num.22.

7 Quintò colligitur, Axioma procedere, etiamsi accessorium sit dignius, quàm principale, Roman. cons. 130. Circa primum. num 13. in fin vbi Apostill. in verb. dignius, Card. Tusch. d. conclus. 76. num. 26. D. Barbos. in l. cùm prætor. §. fin num. 211. ff. de iudic. Castill.controuers dict cap. 169. num. 21. cum sequentib. & num. 44. Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 4. cap. 657. num. 19. & sequentib. Et ideo ea, quæ habent diuersam naturam, si annectantur accessoriè alteri rei diuersæ, tunc res annexa tanquam accessoria perdit suam naturam, & recipit naturam principalis, cui fit annexio, Roman. dict. cons.330. num. 14. 8 putà si Parochialis Ecclesia vniatur accessoriè beneficio simplici, omnimodam naturam, & conditionem beneficij simplicis assumit, Nauar. cons. 10. num. 3. de maiorit. & obed. in nouis, Azorius Instit moral.part.2. lib.6. cap. 28. quæst. 20. in fin. Nicol. Garc. de benefic. part. 11. cap. 5. num.195.

9 Sextò colligitur, quòd quando accessorium venit in necessariam consequentiam principalis, concesso principali censetur concessum accessorium, & alia sine quibus stare non potest, l. 2. de iurisdict. omnium iudic. Federic. de Senis cons. 163. in princip. vers. in contrarium, & cons. 176. in princip. Aymon d.p.4. in princip. num. 64. cum seqq. Villagut in tract. de extensione legum. rubr. de extens. legis correctoria.num.17. in nona fallent. Card. Tusch. d.lit. A. conclus. 77. num. 1. & intellige axioma procedere cùm accessorium est à suo principali inseparabile, Menoch. remed. 6. recuper. num. 45. & de præsumpt. lib.3 præs.97.num.7. & 8. Stephan. Gratian.disceptat. forens.tom. 5. cap. 839. num.24. & 25. & cap. 937. num 23.

10 Limita primò Axioma nostrum, vbi militat diuersa ratio, & in separatis, Alex. cons. 4. Circa primum num. 5. lib. 1. Thom. de Tomasset. in floribus legum. reg. 8. in declarat. Brunor. à Sole in locis communib.verb.accessorium, Cardin. Tusch. lit. A. conclus. 76. num. 36. & conclus. 79. num. 4. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 12. num. 22. Mieres de maiorat. part.1. quæst. 10. num. 54. Fachinæ.cons. 13. num. 23. lib. 1. Pacian.de probat.lib. 2. cap. 16. num. 69. Onid. de Amicis de Iure emphyteus. quæst. 42. num. 11. Castill.var.resolut.part.1. cap.13.num.141. Castill. dict. cap.168.num.26. & 27. Vt quia in principali tractatur de damno, & in accessorio de lucro, Crauet. in quæst.de indemnit.mulier.num.47. Menoch. cons. 8. in fine, vers. ita etiam non refragatur, Card. Tusch. dict. concl.76.n.14.

11 Limita secundò in actibus denotantibus translationem dominij, quando omnino non cohæret principali, sed ab eo est diuisibile, Oldrad. cons. 121. num. 9. vers. quartò in actibus, Cardin. Tusch. dict. lit. A. conclus. 79. num. 2. vbi num. 3. subdit, idem esse in adiacentiis ad ipsum principale, quia non censentur translatæ, nisi de illis sit dictum, & citat l. si quoniam, Cod. de bonis vacant. Oldrad. cons.121.num.11. vers.sextò videtur expressum.

12 ACCESSORIVM corruit sublato principali, l. qui liberis. ff de vulg & pupil. substit. l. cùm principalis, vbi Dec ff. de regulis iuris §. fideiussores. Instit. de fideiuss. §. si quis ancillas. Instit de legat. Anchar. cons. 394. Dubium est n.3. Card. Tusch. d. lit. A conclus. 77. num.16. Surd.cons.318.n.5. Menoch cons 8.num.135.

&

Digitized by Google

& conf.58.num.14.& de præsumpt.lib.5. præs.21.n.26. Castil.*controuers.lib 5.p.2.cap.168. num.12. cum seqq.* Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 92. vbi declarat procedere in coniunctis, & vbi militat eadem ratio, additque propterea, Ias. *in addit. ad Port. in d. §. si quis ancillas*, dicere, quòd si lego vaccam cum vitulo, si non valet legatum vaccæ, vtputa si vacca sit mortua (& sic principali sublato, & destructo) non valet nec legatum vituli, id est, vitulus non debebitur, cùm accessoriè veniat vitulus ad vaccam; nam dictio *cum*, accessoriè coniungit: sed si lego vaccam, & vitulum, cùm duo sint separata legata, quia dictio *&*, principaliter coniungit, si non valet legatum vaccæ, vitulus tamen debebitur, cùm tali casu vitulus ad vaccam accessoriè non veniat.

13 Vnde contractu principali annullato, iuramentum, guarentigia, hypotheca, & omnia alia accessoria redduntur nulla. Gozadin. *cons.* 28. *n.* 27. *& seq.* Roman.*cons.42. Visis quæ egregiè, num.3. vers. secundò.* Card.Tusch.*d.concl.87.n.24.*

14 Limita quando principale aliquo speciali iure tollitur; tunc enim principali sublato tollitur accessorium, *l. fin. §. Titius, ff. de condit. & demonstrat.* Pyrrh. Maurus *de fideiussor. p. 2. sect.* 10. *§.* 30. *num.* 4.

Axioma V.

Accidens.

1 *Accidens non potest esse sine subiecto, & substantia.*
& tollitur eius subiecto sublato. ibid.
2 *Accidentia contractus sunt ea, quæ per legem non insunt, & sine quibus contractus stare potest.*
3 *Accidentia possunt mutari non vitiata substantia, secus è contrà.*
4 *Accidentia extrinseca possunt abesse, & adesse præter subiecti corruptionem.*
5 *Accidentia non possunt mutare substantiam rei, nisi miraculosè.*
6 *Accidentaliter euenientia non mutant rei substantiam.*

1 Accidens non potest esse sine subiecto, & substantia, *l. 4. in fin. ff. de actionib. empti*, tradunt Curs. Conimbricens. *in cap. 2. de complexis, in præambul prædicamentorum*, Bald. *in cap significante, vers. nam accidentia, de appellat.* Apostil. *ad consil. Romani* 91. *Visis ac percunctatis, n.* 8. *in vers. qualitas.* Mascard. *de probationib. concl.* 21. *& concl.* 1248. *num.* 4. Mandos. *de priuileg ad instar. gloss.* 11. *n.* 20. Surd. *de aliment. tit.* 2. *in præamb. n. 2. & tit. 9. q. 29. n. 23. & decis. 70. num. 6. & cons. 234 n. 23. & cons. 335. n. 13.* Card. Tusch. *practic. conclus. lit. A. concl.* 81. *n.* 13. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss. 5. §. 7. n. 70. & gloss. 57. n. 32.* Anton. Monach. *Florent. decis. 56. num. 5.* vbi quòd supponit substantiam, naturam verò sui subiecti regulariter sequitur, ex *l. eius artificij, C. de operis libert.* Et quod accidentia, vel qualitas non possunt stare sine subiecto, nisi per viam miraculi, tradit Anchar. *cons.* 218. *n.* 17. quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 82 *n.* 14. *in fine*, vbi *num.* 7.
2 subdit, quòd accidentia contractus sunt ea, quæ per legem non insunt, & sine quibus contractus stare potest, & accidens tollitur eius subiecto sublato, *l. eius qui in prouincia 41. §. quod si stipulatus, ff. si certum petat.* Crot. *cons. 135. n. 25. lib. 5.* Pyrrh. Maur. *de fideiussor. sect. 1. cap. 5. n* 8.

Accidentia possunt mutari non vitiata 3
substantia, secus è contrà. Calderin. *cons.* 314. *ante*
med. vers. ad cuius declarationem, alias 11. *de feudis.*
Cardin. Tusch. *d. concl.* 82. *n.* 1. Nam accidentia ex- 4
trinseca possunt abesse, & adesse præter subiecti cor-
ruptionem, *l. falsa, ff. de condit. & demonstr. l. pacta con-*
uenta, ff. de contrah empt. l. pro voluntariis, ff. de impens.
in rebus dot. factis, tradunt Corras. *lib. 3. miscel. cap. 10.*
n. 10. Zaz *lib. 1 singul. respons. cap.* 12 Menoch *cons. 35.*
n. 19. & cons. 37. n. 98. & cons. 170. n. 24. Surd. *cons. 179.*
n. 7. Glorii. *resp. 1. p. 1. n. 166.* Porphyr. *in prædicalib. c. de*
accidente, Sebast. Medic. *de definition. bonorum possess.*
definit. 100. n. 23. & 27. Card. Tusch. *d. concl. 82. n. 11.*
Surd. *consil. 179. n. 7.* Non possunt tamen mutare sub- 5
stantiam rei, Gutier. *practic lib. 3. q. 16. n. 91.* & sub-
iecti, quia eueniunt post illius esse perfectum, Si-
gnorol *cons. 51. num. 11.* Gom. *in § in personam, n. 14.*
Instit. de action. Becc. *cons. 172. num. 29. vol. 1.* Glorit.
resp. 1. p. 1. num. 166. nisi miraculosè, vt ait Brun. *de*
augmento, quæst. 3. princip. num. 2. quem refert Card.
Tusch. *d. concl. 82. n. 14. in princ.*

Accidentaliter euenientia non mutant rei sub- 6
stantiam, *l. naturalem 5. §. pauonum, ff. de acquir. rerum domin.* Costa *de facti scientia & ignor. inspect. 7. num. 1.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 682. num. 2.* Mari. Giurba *ad consuetud Messanens. cap. 10. gloss. 4. num. 5.* nisi sit accidens qualificatum, quod superueniens enti, illud alterius naturæ & speciei efficit. Nat. *cons. 139. num. 6.* Mari. Giurba *cons. 23. num. 8.*

Axioma VI.

Accingendus.

1 *Accingendus de proximo, habetur pro accincto, intellige, vt n. 4.*
2 *Datum habetur, quod paratum est vt detur.*
3 *Condemnandus de proximo, habetur pro condemnato.*
4 *Res non iudicatur ab eo, quod erit, sed ab eo, quod est.*
5 *Expellendus de proximo, non habetur pro expulso.*
6 *Clericus de proximo creandus non habetur pro Clerico, ad effectum habendi beneficium, etiamsi incedat in habitu & tonsura, & promoueatur statim.*
7 *Ordo debet præcedere beneficium.*
8 *Capacitas de tempore præsentationis attenditur in beneficiis.*
9 *Patronus quando possit præsentare de proximo clericandum, ostenditur.*
10 *Banniendus de proximo, non habetur pro bannito vt possit offendi vigore statuti.*

Accingendus de proximo, habetur pro 1
accincto, *l. ex eo tempore, ff. de testam milit.* Felin.
in cap. eam te, num. 16. vers. erat iste electus, de rescript.
Ias. *in auth. si qua mulier, num. 23. & seq. C. de sacro-*
sanct. Eccles & in l. admonendi, in 1. lect. num. 33. vers.
ista tamen regula, ff si certum petatur, Cardin. Tusch.
pract. concl tom. 1. lit. A. concl. 83. Thom. de Thomass.
in floribus legum, reg. 251. Alex. *cons. 129. Super primo,*
n. 7. 8. & 9. lib. 7. Anchat. *cons. 450. Fuisset expediens,*
num. 2. vbi quod habetur pro dato, quod paratum 2
est vt detur. Ioan. de Imola *cons. 31. Ad primum*, vbi
ait, huiusmodi Axioma procedere maxime quando

Google

agitur de excludenda falſitate, vel delicto. Roman.
3 *in l. admonendi, num. 49. ff. de iureiur.* Vbi quòd de pro-
ximo condemnandus habetur pro condemnato,
& quod idem eſt in abſoluendo de proximo, quia
habetur pro abſoluto, latè Narbona *lib. 20. gloſſ. 21.*
num. 45. cum ſeq. tit. 1. lib. 4. noua recopil. Magdalen.
de numero teſtium in teſtamento requiſito part. 1. cap. 26.
num. 14. & 16.

4 Procedit impropriè & fictè, quia verè de proximo
accingendus non habetur pro accincto, & deſtina-
tio animi non releuat, quia imò deſtinatum non
habetur pro impleto, & res non iudicatur ab eo,
quod erit, ſed ab eo, quod eſt, & ideo materia eſt
brocardica, vt dicit Felin. *in cap. cùm adeò, num. 4. 5.*
& 6. de reſcript. Roman. *in d. l. admonendi, num. 49.*
Card. Tuſch. *d. concl. 84. num. 29.* & maximè vbi agi-
tur de forma, vel de pœna incurrenda, vel vbi ſpes
proxima eſt fallibilis; tunc enim de proximo accin-
gendus non habetur pro accincto, neque actus per-
ficiendus non habetur pro perfecto, Felin. *in d. c. cùm*
te, n. 16. in fin. verſ. tamen diuerſis modis limitatur. Card.
Tuſch. *d. concl 83. n. 31.*

5 Vnde de proximo expellendus non habetur pro
expulſo, quin interim exigat & conſequatur fructus
poſſeſſionis, quam habet, vt per Anchar. *conſ. 285.*
incip. Tria principaliter, num 4. & ſeq. vbi loquitur in
eo, qui ſoluit Ioanni Bentiuolo, dum imminebat
expulſio à ciuitate Bononiæ, quia iuſta fuit exactio,
& maximè, quia expulſio erat dubia, licèt proxima
ab effectu ſubſequuto, refert Card. Tuſch. *d. concl. 83.*
num. 33.

6 Hinc etiam ereandus de proximo Clericus non
poteſt habere beneficium, niſi ſit actu Clericus,
quantumcumque incedat in habitu & tonſura, &
promoueatur ſtatim, vt per Felin. *in d. cap. cùm adeò,*
7 *n. 4. & ſeq.* quia Ordo debet præcedere, Sanchez *de*
Matrim. lib. 7. diſp. 42. num. 14. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel.*
8 *gloſſ. 2. n. 66.* & in beneficiis attenditur capacitas de
tempore præſentationis, Mari. Antonin. *var. reſolut.*
9 *lib. 1. reſol. 19. n. 1.* Poterit tamen patronus de proxi-
mo clericandum præſentare in hunc modum: Præ-
ſento Petrum de proximo clericandum, & peto eum
ordinari. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 4. q. 2.*
n. 5. & 6. quem ſic intelligit Maſſobr. *in praxi habendi*
concurſum, prælud. 7. dub. 21. num. 86. ſecundum Roman.
impreſſ. quod ego recipio, ſi taliter præſentatus, ſeu
potiùs nominatus, intra tempus ad præſentandum
præſtitutum Ordines ſuſcipiat, *de officio, & poteſtate*
Epiſcopi, p. 3 alleg. 71. n. 78.

10 Hinc pariter de proximo banniendus non habe-
tur pro bannito, vt poſſit offendi vigore ſtatuti, Iaſ.
in d. l. ſi qua mulier, num. 23. C. de ſacroſanct. Eccleſ.
quem refert Card. Tuſch. *d. concl. 183. n. 38.*

Axioma VII

Accuſator.

1 *Accuſatore non probante reus abſoluitur.*
2 *Accuſator vbi nihil probauit, reus præſumptiuè dicitur docuiſſe de ſua innocentia.*
3 *Accuſator non probans, tenetur ipſi accuſato actione iniuriarum.*
4 *Reus etiam homo nequam accuſatore non probante abſoluitur.*
5 *Actore non probante reus abſoluitur, remiſſiuè.*
6 *Accuſatus de crimine læſæ maieſtatis, & falſi, an teneatur innocentiam ſuam probare, oſtenditur.*

Accvsatore non probante reus abſolui- 1
tur, etiam quòd pro ſua innocentia nihil de-
duxerit, aut probauerit, *l. 1. ff. ad Turpill. l. qui accu-*
ſare, C. de edendo, vbi Iaſ. *num. 5.* Bologner. *n. 1.* Curt.
iun. *num. 4.* Alciat. *num. 17.* & Purpur. etiam *num. 17.*
c. accuſator 6. q. 5. Gig. *de crimine læſæ maieſt. lib. 2. tit.*
quomodo crimen læſæ maieſt. probetur, q. 30. n. 1. Burſat.
conſ. 246 num. 1. Ioſeph. Ludou. *concl. 14. in 4 ampl.* &
Peruſ. *deciſ. 14.* Maſcard. *de probat. concl. 1224. num. 29.*
Alex. *conſ. 1. Viſo proceſſu, in princip. & conſ. 89. Viſo*
themate, n. 4. & 5. lib. 3. Roman. *conſ. 167. num. 3.* Clar.
§ fin. q. 62. in princip. Card. Tuſch *lit. A. concluſ. 117. à*
num. 63. Nam vbi accuſator nihil probauit, reus 2
præſumptiuè dicitur docuiſſe de ſua innocentia, ex
Maſcard. *d. concluſ. 1224. num. 29.*

Amplia primò, vt accuſatore non probante non 3
ſolùm abſoluendus ſit reus, ſed etiam accuſator te-
neatur ipſi accuſato actione iniuriarum, ſecundùm
Angel. *in l. item apud Labeonem, §. ſi quis libellos, ff. de*
iniur. quem refert Curt. ſenior *in repet. l. admonendi,*
num. 356. ff. de iureiur. Roland. *d. conſ. 90. num. 3. &*
ſeq. lib. 3.

Amplia ſecundò, vt procedat etiam quòd reus ſit 4
homo nequam, ex allegatis per Ioſeph. Ludou. *d.*
concluſ. 14. in 4. ampliat. Et procedit Axioma ſiue in
cauſa criminali procedatur per denunciationem,
ſiue per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, Alex.
conſ. 1. in princip. lib. 3. Card. Tuſch. *d. concl. 117. n. 67.*
ſiue in cauſa mixta accuſationis, Alex. *conſ. 66. col. 2.*
verſ. verùm quia, lib. 1.

Amplia tertiò in ciuilibus, in quibus vulgatum 5
eſt Axioma, quòd actore non probante reus abſol-
uitur, de quo infrà *Axiom. 10.*

Limita in crimine læſæ maieſtatis, in quo ſi ac- 6
cuſator in probando deficiat, accuſatus tamen ſuam
innocentiam probare tenetur, & indicia contra ſe
exiſtentia, aut probationibus, aut per torturam pur-
gare, per text. *in l. ſi quis, C. ad legem Iul. maieſt.* tradit
Gig. *d. q. 30. in fin.* vbi ſubdit idem dicendum in cri-
mine falſi, per text. *in l. vbi autem, C. ad legem Cornel.*
de falſis. Verùm hæc limitatio non conuenit noſtro
Axiomati, illa enim præſupponit accuſatorem, qui
licèt non plenè probauerit, probauit tamen tantum
quod accuſatum indiciauerit; quo caſu nulla eſt
ſpecialitas in crimine læſæ maieſtatis, aut crimine
falſi, quia in omni crimine, niſi reus illa indicia con-
trariis probationibus eliſerit, torquendus eſt: Axio-
ma verò noſtrum intelligitur, & procedit, quando
accuſator nihil prorſus probauit, nec ad condemna-
tionem, nec ad indicia.

Axioma VIII.

Acta.

1 *Acta faciunt rem notoriam.*
2 *Acta facta in iudicio ciuili, an & quando fidem faciant in criminali, & è contra remiſſiuè.*
3 *Acta facta coram Iudice ſæculari, an & quando fidem faciant coram Iudice Eccleſiaſtico, remiſſiuè.*
4 *Acta facta in iudicio ſummario, an & quando probent in plenario, remiſſiuè.*
5 *Acta facta in iudicio poſſeſſorio, an & quando fidem faciant in petitorio, remiſſiuè.*

Acta faciunt rem notoriam, *l. fin. C. de re iudic. cap. ex inſinuatione de appellat.* vbi Innoc. *in fine, cap. cum olim, de verbor. ſignif.* Alex. *conſ. 62. n. 24. vol. 7.*

Digitized by Google

vol.7. Roland. *consil.41. num.30. vol.1.* Becc.*conf.40. num.3.vol.1.* Surd. *conf.154.num.25. & conf.118. n 8. vol.2. & conf.188. num.* 8. Cephal. *conf 602. num.21. lib.4.* Tiraq. *de retractu lig.§. 36. glos.2. num. 44.* Menoch. *de interdict. remed.2. recup. possess. num. 232. & de arbitr indic. casu 166. n.6.* Mascard. *de probation. concl. 1101. num. 13. & 14.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæst. 21. num. 14.* Mendez à Castro *in praxi Lusit. lib.3. cap.15. num. 4.* Glorit. *resp.3. num.26. & resp.10. num 39.* Ioan. Bapt. Costa *de facti scientia & ignor.inspect.4.num.2.* Negusant. *resp.168.n.7.* Pacific. *de Salviano interdicto inspect.1.cap.4.num.68.* Bernard. Greuz. *ad practic. Cameræ Imper.conclus. 134. num.7.* publicato scilicet processu, & post conclusum in causa, glos. *in cap. significauerunt, de testib.* Mascard. *de probat.conclus.1102.n.24.* Vincent.Carroc *sing.470.* Costa *d.inspect.4.n.2.* Pacific *d.c.4.n.66.69.70. & 72.* Rota *decis.9.num.3.p.3.lib.2. & decis.1117.lib.3. p.3. diuers.* At quoad litigantes etiam ante conclusum in causa, acta faciunt rem notoriam, cùm illa scire præsumantur. Bellamer. *cons. 40. n. 12.* Costa *d. inspect. num.2.* Cardin.Tusch. *lit.N. concl.107. n.5. & 6.*

2 Acta facta in iudicio ciuili, an & quantam fidem faciant in iudicio criminali? vide Bart. *in lib.2. §.hoc edicto, n.5.* & ibi Alex. *in addit. lit.E.* & Angel. *num. 8. ff. vi bonor. rapt.* Boss. *in tit. de pluribus violent. num.117.* Clar. *in pract §.fin. q.54.verf. item producantur,* Mascard. *de probat. concl. 34. n. 4.* Ceuall. *communium contra communes, q. 296.* Cardin. Tusch. *pract.conclus.tom.1. lit. A. conclus.92.num 11.* Sigism. Scacc. *de indic.causar. ciuilium & crimin. lib.1.cap.74.* Et è contrà, an acta facta in iudicio criminali, probent in ciuili? vide Felin. *in cap.causam quæ,num.13. de testib.* Capotaquen. *decis.57.105.166.& 106.lib.2.* Mascard.*concl.351.n.3.*Cardin.Tusch.*lit.P.concl.790.* Rot. *decis.639. num.3.* apud Farin. *p.2. recent.*

3 Acta facta coram Iudice seculari, an & qualem fidem faciant coram Iudice Ecclesiastico? vide Capell.Tholos. *decis.199. verf. item fuit quæsitum,* Abb. *num.* 10. Arctin. *num* 21. Felin *num.4.* & Dec. *n.90. cum seqq. in c. at si clerici, de indic.* Card.Tusch. *lit.A concluf.92. num. 2.* Mascard. *concl.53. num.24. & conclus.149.* Menoch. *cons 367. à num.22.*

4 Acta facta in iudicio summario, an & quando probent in plenario? Vide Capt. *in tract. de notorio. memb. 1. num. 28. & 29.* remissiue Paul. Tusch. *in singular. lit.A. num.8.* Natt. *cons.532. num. 10. lib.3.* Gail. *lib.1. obseru. 103.* Mascard. *conclus. 348. num. 9. & 10.* Card.Tusch. *d.lit.A. concl 91. num.7. cum seq.* Surd. *de aliment.tit.1. q.126.n.4.* Valenzuel. *cons.121. num.105. tom.2.*

5 Acta facta in iudicio possessorio, an & quando faciant fidem in petitorio? vide Put. *decis. 171. alias 166. lib.1. in correctis,* Menoch. *cons.336. n.14. & num.40. & cons.367.num.21.* Christoph. de Paz *in tract. de tenuta, cap.32. num.7. cum seqq.*

Axioma IX.

Actio.

1 *Actio semel extincta non reuiuiscit.*

2 *Statutum liberans fideiussorem, si principalis debitoris persona potest haberi, eo ipso quòd est captus, fideiussor est liberatus, nec reuiuiscit obligatio. si relaxetur.*

3 *Actiones suas remittentibus non est dandus ad eas regressus.*

4 *Nemo sine actione in iudicio experitur, nec alium cogere potest, in tantum vt iudex debeat illum repellere etiam parte non opponente, imò & illa consentiente, vt num.5.*

6 *Executio datur Manu Regia sine actione in iis, in quibus dictat ratio naturalis.*

7 *Represalia conceduntur sine actione, & officio iudicis.*

8 *Obligationem annuam habens potest hodie agere, vt cum venerit dies, debitor soluat.*

9 *Iudicis officio quando quis sine actione experiatur, ostenditur*

10 *Actionem habens, rem habere dicitur.*

11 *Actio cui conceditur, multò fortiùs retentio.*

12 *Actio cui conceditur, multò fortiùs exceptio.*

13 *Actio est inanis, quam excludit inopia debitoris.*

14 *Actio personalis non datur contra tertium possessorem.*

15 *Actio personalis, quæ debetur respectu rei, tollitur re perempta.*

Actio semel extincta non reuiuiscit, *l. qui res, §.aream. ff de solutionib. l. si vnus, §. sed si pactum, ff. de pactis, l. electio, cum ibi notatis, C. de noxalib. actionib. l. inter stipulantem, § sacram. verf nec reuocari. ff. de verb.oblig. l. Mauius, §. duorum, ff de legat.2. l. hæredibus, vbi gloss. 2. ff. ad Trebell.* tradunt Castrens. *cons.372. Viso puncto, lib.2.* Tiraquel. *in l. si vnquam, verb susceperit liberos, num.191. C de reuocand. donat.* Gam. Lusit. *decis. 162. num.4. in fine,* Ioseph. Sesse *Aragon.decis.133.num.9.* Card.Tusch. *pract.conclus. tom.1. lit. A. conclus.116. per totam, vbi num. 3.* post Signorol. *conclus. 85. num. 1. & seq.* hinc propterea colligit, quòd si statutum liberet fideiussorem, si principalis debitoris persona potest haberi, eo ipso quòd est captus, fideiussor est liberatus, nec reuiuiscit obligatio, si relaxetur. 1 2

Actiones suas remittentibus non est dandus ad eas regressus. *l. quæritur, § si venditor. ff. de ædilit. edicto, l. fin. ff. de remiss. pignor. §. si quis itaque. Instit. de bonorum possess. cap. ex transmissa, de renunciat. cap. ex ore, de priuileg. cap. quàm periculosum 7. q. 1.* tradunt Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloss. 9. num. 119.* Cou. *var. lib.2. cap.4. num.1.* Surd. *decis.231. num.13.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.1. q. 13. num. 8.* Thom. de Thomass. *in floribus legum, reg.271.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 104. num. 14.* Ioan. Antonin. Mangil. *de imputat. q.91. num.7.* 3

Sine actione nemo in iudicio experitur, nec alium cogere potest. *l si pupilli. §. videamus, ff. de negot. gestis, l. quotiens, §. si temporali, de administ. tutor.* tradunt Roman. *cons.22. Proposita, num 4.* Anch. *cons.119. Pluribus de causis, in princ.* Ias. *in l. si Titius, num.3. ff. de verb. obligat. & in l. vbi pactum, num. 10. C. de transact.* Mathesil. *sing.7.* Castrens. *consil.230. Viso puncto, in princ. lib.2.* Alex. *cons. 166. lib.7.* Crauet. *cons.191. in princ.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num.345. C. de reuocand. donat.* Anton. Gomez *tom. 2. variar. cap.11. num.24.* Soar. de Pace *in pract. tom.3. in initio, num.5.* Ioseph. Sesse *Aragon. decis.189. num.2.* Anton. Monoch. *Florent. decis. 70. num. 20.* Card. Tusch. *d. lit. A. concl.109. num.5.* Card. Seraphin. *decis.649. num. 1.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resolut. 41. num 2.* Peregrin. *consil.53. num. 30. lib.1.* Giurba *in consuetud. Messanens. cap.7. gloss. 10. num. 1. & seqq. & decis.17. num.14. & decis.71. num.2.* 4

Amplia in tantum, carentem actione non posse agere, vt Iudex debeat talem actorem repellere, si sibi constat ex confessione, vel ex actis quod caret actione. Ias. *in l. vbi pactum, C. de transact. n. 21. verf.* 5

motu ergo, vbi num.19. subdit, quod si Iudex non repellat, tenetur in syndicatu, Castren. d.cons.250. in princ. lib.2. Alex. d.cons. 166. num.4. vers.imò Iudex, lib.6. Tiraq. d verb.reuertatur,num.346. Card.Tosch. d.concl. 109. num. 14. Etiam parte non opponente, imò & illa consentiente, adhuc enim pars ipsa non posset audiri, quando omnino deficit actio, quæ nata non sit, Bart. & alij in d.l.vbi pactum, Alexand. cons. 236. num.9. lib. 2. Rom. cons. 190. num.9. lib.1. Crauet. cons 91. in princip. Card. Tusch. d.concl.109. num. 29. Procedit etiam coram arbitro & arbitratore, Castren. d cons. 250. in princ. lib. 2. quem refert Card. Tusch. d concl.109. num.37.

6 Limita in iis, quibus dictat ratio naturalis, licèt
deficiat actio, vel sit sublata de facto, quia tunc datur
executio Manu Regia, prout dabatur antequam
esset actio inuenta, Alexand.cons.134.Animaduersis,
num.41. vers.non obstat,& num.43. lib.6. quem refert
7 Card.Tusch. d.concl.109. num.43. Et in repræsaliis,
quæ conceduntur sine actione, & sine officio iudicis,
sed Manu Regia, prout de iure gentium omnia
Manu Regia exercebantur, Bart. in tract. repræsaliarum,
in 3. quæst.num.2. vers. ad primum, in fine, & q.4.
in princ. vers. ad primum, vbi Apostil. in verbo, Ma-
8 nus Regia. Limita etiam in habente obligationem
annuam, quia potest hodie agere, vt cùm venerit
dies, debitor soluat, dummodo non vltra quadraginta
annos, vt per Crauet. de antiquit. temp. p. 4. §.
materia ista, num.35. Card. Tusch. d.concl.109.n.45.
9 Limita quoque, quia sine actione quis experitur
officio iudicis contra eum ad quem res mea deuenit
ex causa lucratiua sine culpa mea, quia ago contra
eum ex æquitate, l.si me & Titium, ff. si certum pet.
Anch. cons.13.n.11. vers.ad secundum, Ægid.Bellam.
cons. 39. num. 2. vers. nec obstat lex, Card. Tusch. d.
concl.109. num.46. vbi num. 50. post Ias. in §. superest,
n.111. Instit.de actionib. limitat etiam quando non est
sine actione, sed bene exercitium actionis impeditur,
vt quia agens non implet, vel non facit quod
debet, quia tunc admittitur moræ purgatio; & n.53.
post Alexand. cons. 177. in fin. lib. 2. subdit ad hoc
sufficere, si superueniat ipsum exercitium ante conclusum
in causa. Limita denique quando subest spes
quod ex facto de præterito actio orietur, Boët. decis.16.num.30.
Surd. decis.6. num.1. & decis.44. n.22.
Costa de retrotract. casu 2. cap.8. num.14. & casu 30.
cap.8.num.10. Giurba d.decis.17.num.2.

10 Actionem habens rem habere dicitur. l.rem
in bonis, ff de acquir. rerum dominio. l. qui actionem, ff.
de regulis iuris. l.id apud se 143. ff. de verb.signif. tradunt
Bertazol. de clausul. instrum. claus. 27. glos. 6.
num.1. & in repet. l si quis maior, C de transact. n.612.
cum seqq. Menoch. cons.77. num.17. Ioan.Franc.Leo
in Thesauro fori ecclesiast. p. 4. cap. 1. num. 3. Aloys.
Ricc. in praxi rerum fori ecclesiast. decis.214.num.291.
in 1. edit. alias resolut.193. num.5. in 2. edit. Stephan.
Gratian. discept.forens. cap.136. num.5.

11 Actio cui conceditur, multo fortiùs retentio,
l si per retentionem, C.de vsuris, Rot. Bononien.decis.77.
num. 4. Facilius enim conceditur retentio, quàm
actio, l patre furioso, ff. de iis, qui sunt sui, vel alien.
iuris, l pluribus.ff.de verb.obligat. Surd.de aliment.tit.3.
q.7. n. 12. & tit.8. priuil. 28. num.3. Cald. Pereira de
renouat. emphyt.q.7.num.28. vers.pro hoc, & de potest.
eligendi cap 10. num. 27.

12 Actio cui conceditur, multo fortiùs exceptio,
l. 1.§. qui superficiem, ff de superficieb. l.inuitus, §.
cui damus, ff. de regulis iuris, cap. qui ad agendum, eod.
tit. lib 6. Palat. in repet.cap. per vestras, de donat. inter
virum & vxorem, §.8. n.2. vbi limitat, Surd.cons.377.
num. 45. Vide infrà sub verb. Exceptio. num.1. Leo
Valentina decis.47. num.14. lib.1.

Actio est inanis, quam excludit inopia debi- 13
toris, l.nam is, ff.de dolo, glos. verb. non est, in l.1. ff. si
ventris nom.mul.cap.olim,2. de rest. spoliator. Marches.
de Commiss. p.3.cap.1. n.49. pag.315. Bellet. disquisit.
clerical. q. 1. tit. de Clerico debitore, §. 1. num.3.

Actio personalis non datur contra tertium 14
possessorem, l.fin.§.fin ff.de contrah.empt.l.eum cui. C.
de action. & oblig. Surd. decis.52.n.3. & decis.173.n.9.
& decis.236.n.8.& de aliment. tit.8. priuil.48.num.34.
& priuil.51.num.2. Cardin.Seraph. decis.178. num.1.
& decis. 539. num. 1. Mari. Antonin. var.resol. lib. 2.
resol. fin. casu 42. vers. & licet. Et illa quæ debetur 15
respectu rei, tollitur re perempta, l. Titio textores. §.
fin de legat. 1. l.in naue. ff. locati. l. 1. in fin. C. de iure
emph. Anton. Gom. var. tom.2. cap.3. num.18.

Axioma X.

Actor.

1 Actor debet sequi forum rei.
2 Actore non probante reus absoluitur, multipliciter ampliatur, num.6.
3 Ius metimur ex persona actoris, non ex persona rei.
4 Reus etiamsi nihil probauerit, actore non probante absoluendus est.
5 Beneficiolem titulum licèt reus non iustificet, actore non probante absoluendus est.
7 Actori non licet, quod reo denegatur.
8 Actor & reus sunt correlatiua, & à pari procedunt.
9 Actori quod conceditur, censetur etiam concessum reo.
10 Actor si impetrauerit causam conuentionis summariè tractari, pariter erit summaria causa reconuentionis rei.
11 Actor si impetrauit ius iniquum, debet pati pariter retorquutionem eiusdem iuris iniqui in se ipso.
12 Dolus actoris, & dolus rei insimul compensantur, ne vocati in ius veniant.

Actor debet sequi forum rei. l. in criminali, 1
C. de iurisdict. omnium iudic. l. iuris ordinem, C. eod tit. l.fin. C. vbi in rem actio. l. 2. C. vbi & apud quem, cap. experientia, & cap. si quisque 11. q.1. cap. sane, cap. cum sit generale, cap. si Clericus, de foro compet. Ordin. Regia Lusitan. lib.3. tit.11. in princip. & apud Hispanos l.32. tit.2. part.3. & l.8. & 9. tit.3. lib.4. noue Recopil. Angel. cons.122. Quia debitum, in princ. Socin. reg.10. Roman. cons.412. per totum, vbi latè Oldrad. cons. 83. num.3. Roland. cons. 24. num. 8. & 12. lib.2. Gutier. Canon. lib.1. cap.34. num.8. Surd. cons.2666. n.8. Carol. Bartel. cons.19. num.14. Gasp. Thesaur. quæst. forens. lib.2. c.15. num.6. Petr. Anch. cons.57. Quadam, in princ. Bronor à Sole in locis communib. verb actor. 2. Cardos. in praxi iudicum & Aduocator. eod. verb. n.5. Anton. Oliban. de iure fisci. cap. 11. num.12. pag. mihi 201. Thom. de Thomasser. in floribus legum, reg.9. Ioseph. Sesse de inhibitionib. c.8. §.3. n.7. & c.26. num.3. Castil. lib. 3. quotidian. cap. 25. num. 8. Ioan. Franc Leo in thesauro fori ecclesiast. p.2. c.14. num.18. Franc. Molin. de brachio sæculari, c.35. n.2. Mari. Ant. var resol. lib.1. resol 15. n.1. Seraph. decis.1018. num 1. Card. Tusch. practic. conclus. tom.1. lit. A. concl.122.
Aloys.

Digitized by Google

Aloyſ.Ricc. in collectan decis.p.5. collect.1980. D.Barboſ. in l.hæres abſens, §.proinde, n.8. cum multis ſeqq. ff. de iudic. Glorit reſp.13. num.1. Hermoſil. l.32. gloſ.1. n.308. tit.5. part. 5. Valenzuel. conſ.138. n.36. tom.1. Limita in caſu l. diffamari, C. de ingen. & manumiſſ. Cou. var.lib.1.cap.18.n.3. & ſeqq. Alex.Trentacinq. var.reſolut.lib.1.tit.de diffamat reſolut.1. n.6. Marta in votis nouiſſim. deciſ.voto 95. num 4. & 5.

2 ACTORE non ptobante reus abſoluitur, l.exigat 25. ff. de iure fiſci, l.vlt.C.de rei vendicat l qui accuſare, C. de edendo.l actor. C.de probation.l.1. C.de alienat.iudic.mut.cauſa facta, §.retinenda. Inſtit. de interdictis, cap.vlt.§.6.q.5. cap. cùm Eccleſia, de cauſa poſſeſſ. & propriet. cap. vlt. §. ſanè, de iureiur. cap. vnic. poſt princip. vt eccleſiaſt. benefic. cap. inter dilectos, de fide inſtrum. exotnaut Duen. reg.22. Hippol. ſing.169.& ſeq. & in l.vnius, §.in ea cauſa, n.3. & 4. ff. de quaſtion. & in l.de minore, §. tormenta, ff. eod. tit. vbi ampliat duobus modis, & limitat quindecim modis, Hieron. de Monte de finibus regundis, cap.48. à n.1. Cou. var lib.1. cap.1. num.8. Matheſil. ſing.17. Ioan.Garc. reg.7. Bald. conſ.481. lib.2. & conſ.401. Præmittendum eſt, lib.4. Anchar. conſ.331. Viſis, & diligenter, in princip. & conſ.133. in princip. Dec. conſ.3. a num.8. in fin. Clar. in pract.crimin.lib.5.§ fin.q.61.num.1. Caputaq. deciſ.2.lib.1 latè Pariſ. conſ.104 In præſenti cauſa, vol.1. Corn. conſ. 219. & conſ. 315. vol. 4. Ruin. conſ.114. n.11. lib.3. Roland. conſ.60. n.13. vol.1. & conſ.67. n.1. vol.2. & conſ.90. n.2. cum ſeqq. vol.3. & conſ.48. n.10. eod vol.3. Alexand. conſ.134. in princ.lib.2. & conſ.16. In cauſa & lite, in princip. & conſ.132. Perlectis, n.7. lib.5.& conſ.127 Viſo proceſſu, in princip. vol.7. Ioſeph. Ludou. Peruſ.deciſ.14. Herculan. in tract.de negatina, n.70. cum ſeqq. vbi facit regulam cum limitationibus, Alphan. collect.102. Franc. Viu. lib.1. commun opin. verb. Actore non probante, Cranet. conſ.104 num.18.& conſ.177. num.1. ad med. Hieron. Portoles in ſchol. ad Molin.§.actor n.1. Menoch. de arbitrar.caſu 98. n.16. & de præſumpt. lib. 1. præſ. 87. n. 4. & præſ.93. num.3. Maſcard. de probat. concl.36. vbi ampliat, & limitat pluribus modis, Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 11. Paulus Æmil. deciſ. 31. p.1. Surd. de alimen. tit.9. q.12. num.7. cum ſeqq. & conſ.328. num.1. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 27. num.1. Flores de Mena ad Gam. deciſ. 36. n.1. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib.11. q.14. n.10. & de confid. q.63. n.23. latè Fului. Pacian. de probation lib.1. cap.67. vbi facit regulam cum decem & ſeptem ampliationibus, & cum duabus limitatiooibus, Alexand. Trentacinq. var lib.2. tit.de probation. reſol.2. n.1. & 16. Cened. ad Decretal. collect.125. num.1. Cardoſ. in praxi Iudicum & Aduocat. verb. Actor n.4. Ioan. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p.3. cap.7 num.108. Ioſeph. Seſſe Aragon. deciſ.217. num.4. Aloyſ.Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.1. deciſ.71. num 8. & deciſ.211. n 6. Anton. Monach. Lucen. deciſ.33. num.46. Cardin. Seraphin. deciſ.1422. n.15. Aldouin. conſ.60 n.12. & conſ 61. n.6. Donel. Comment. Iuris Ciuilis lib. 19. cap. 15. col. 1. & lib.10. cap.2. col. fin. Farin. in praxi crimin. p.1. q.4. num.18.& fragment. crimin p.1. lit. A. n.30. Mari. Ant. var. reſol lib.3. reſol.1. n.5.& reſol.37. n.6. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom.1. lit. A. concl.117. per totam, Mendez a Caſtro in praxi Luſit. lib.5. c.1. n.95. Rot. deciſ.409. n.6 apud Farin. p.1. recent. Rot. etiam in Lunen Sarzanen. beneficij 5. Iulij 1599. coram Illuſtriſſimo D. meo Cardin. Millino, impreſſa per Viuian. poſt praxim Iurispatron. deciſ.40. num.4. Torreblanca de iure ſpirituali, lib.15. c.11. n.13. Caſtill. de tertiis c.7. n 2. cum ſeqq. vbi quòd procedit in ciuilibus & criminalibus.

3 Ratio eſt, quia ius metimur ex perſona actoris, non ex perſona rei. l.1. in princip. ff. ſi pars hæred. pet. gloſ. in l. his conſequenter, in princip. ff. famil herciſc. Caſtren. conſ.76. In facto iſto, n.2. in fin. verſ. & poſito, & conſ.369. Viſo & examinato, in princip. vol.2. Rom. conſ.347. Quoad articulum, num.4. verſ. ſufficit, Surd. conſil. 150. num. 89. & de aliment. tit. 6. q. 4. num.9. Card.Tuſch. d concl.117. num.13.

Amplia primò, procedere etiamſi reus nihil pro- 4
bauerit, Florian. de S. Petro conſ. 15. num. 4. verſ.
tertiò ſibi videtur obſtare, quem refert Cardin. Tuſch.
d. concl.117. num.21.

Amplia ſecundò in beneficialibus, quia actore 5
non probante, licèt reus non iuſtificet titulum ſuum
beneficialem, vel poſſeſſionem, abſolui debet, vt per
Rot. deciſ.419 quæſt 7. de except. & deciſ.70. aliàs 6.
de re iudic. Gemin. conſ. 38. Pro clariori, in princip.
& conſ.91. Præmitto, in princip. & conſ.92. in princip.
Anchar. conſ.233. in princip. Card. Tuſch. d. concl.117.
num.29. Gonzal. ad reg.8. Cancel gloſ.11. n.29. & 30.

Amplia tertiò in petitorio, Bald. conſ.481. in prin- 6
cip. verſ aut vtraque pars, lib.1. Et in poſſeſſorio Ca-
ſtren. conſ.81. lib.2. Et in iudicio manutentionis, Bald.
conſ.37. in princip. lib.5. Et in ſpolio, Angel. conſ.367.
in princip. Et in emptione & venditione, Alexand.
conſ.18. lib.1. Et in fideiuſſore reo, Ioan. de Imola
conſil.103. in fine. Et tam in prima, quàm in ſecunda
inſtantia, Angel. Aretin. conſ.88. & conſ.133. n.5.& 6.
Et in materia feudali, Signorol. de Homod. conſ.10.
n. 5. Et in cauſa matrimoniali, Caſtill. conſ. 38. n.8.
Denique amplia etiam ſi fiſcus agat vel accuſet,
Clar. § fin. q.62. num.1. Maſcard. concl.36. n.1. Burſat.
conſ 439. num.2. & ſeq.& conſ.445. num.2.& ſeq. lib.4.
Decian. reſp.48. n.1 lib.3. Surd. conſ.326. num.1.

ACTORI non licet, quod reo denegatur. c. 2. 7
§.4. q. 4. cap. non licet actori 32. de regulis iuris, lib.6.
l. non debet, ff. eod tit. Thom. de Thomaſſet. in floribus
legum, reg.104. Sigiſm. Scacc. de appellat q.18. limit.7.
num.23. Dyn. conſ.24. Quæſtio talis eſt, Cardin. Tuſch.
pract. concluſ. tom.1. lit. A. concl. 119. Put. deciſ.316.
aliàs 307. lib. 2. in correctis. Actor enim & reus ſunt 8
correlatiua, Mari. Antonin. var. reſolut. lib.3. reſol.9.
num.3. & à pari procedunt, l. vlt. C. de fructib & li-
tium expenſ. cap. 2. de mutuis petit. Gabr. commun.
tom.3. tit. de clauſulis, concl.1. à n.66. Valaſc. conſ.25.

Amplia in caſu conuerſo, quia quod conceditur 9
actori, cenſetur etiam conceſſum reo, ideo ſi actor
obtinuit reum citari, vt perſonaliter compareat, de-
bet pariter actor comparere perſonaliter, & è con-
tra, quia ſunt correlatiui, gloſ. verb. voluerit, in Clem.
ſæpe, de verb ſignif. Gemin. in cap.1. de dolo, & contum.
lib.6. Card. Tuſch. d. concl.119 num.2. Vnde prouenit, 10
quòd ſi actor impetrauerit cauſam conuentionis
ſummariè tractari, pariter erit ſummaria cauſa re-
conuentionis rei, gloſ. d verb. voluerit, Card. Tuſch.
d. concluſ.119. num.3. vbi n.4. ſubdit propterea quòd 11
ſi actor impetrauit ius iniquum, debet pati pariter
retorquutionem eiuſdem iuris iniqui in ſe ipſo.
Vnde etiam fit, vt ſi actor examinauit teſtes ad co-
lorandam poſſeſſionem, ſuper petitorio ſuſpenſo,
debeat reo pariter licere teſtes in petitorio ad diſco-
lorandam poſſeſſionem, non obſtante ſuſpenſione
prædicta examinare, Oldrad. conſ.311. n.2. quem re-
fert Card. Tuſch. tom. 3. lit. E. concl. 306. n.1.

Vnde ſi actor dolo rei, & reus dolo accuſatoris 12
impediantur ne vocati in ius veniant, neuter poterit
accuſari, l. fin. §. ſed etſi ſtipulator ff ne quis eum, qui,
Farin. fragment. crim. p.1 lit. D. num.117.

AXIOMA

Digitized by Google

· Axioma XI.

Actum.

1 *Actum nihil dicitur, cùm quid superest ad agendum.*
2 *Actum qui gerit, in dubio præsumitur magis velle, vt ille valeat, quàm pereat.*
3 *Actum faciens censetur se adstringere legibus loquentibus de illo.*
4 *Actum frustratorium nemo præsumitur facere.*
5 *Actum celebrare, & ei consentire, paria sunt.*
6 *Alienare qui non potest de iure, non potest alienationi consentire.*
7 *Actum non celebrare, vel minus ritè celebrare, paria sunt.*

1 ACTVM nihil dicitut, cùm qoid superest ad agendum. *l. cùm Sylanianum,* vbi Ias. *num.3. C. de his quibus vt indig. l. pen. C. ad Sylanian. l. Titiu. ff. de verb. obligat.* Hippol. *cons.122. num.15.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.8. q.8. num.42. & num 97.* Anton. Monach. *Lucen. decis.25. n.7. & Florent. decis.19. num.5. & Bononien. decis.28. num.22.* Girond. *de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n.1133.* Thom. de Thomasset. *de floribus legum reg.199.* vbi ait procedere, quando illud, quod superest, essentiale est, & substantiale, secus autem si accidentale sit, & parui momenti. Rot. *decis.725. num.7. in fin. apud Farin. p.2. recent.* Sebast. de Medicis *de regul. iuris, regul. 5. limit.2.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.7. collect.1497. vers. prout factum.*

2 ACTVM qui gerit, in dubio præsumitut magis velle, vt ille valeat, quàm pereat. *l. quoties, ff de verb. obligat. l. quoties, ff. de rebus dub. l. quoties, ff. de regulis iuris, l.3. ff. de milit. testam.* Alciat. *de præsumpt. reg.3. præs.34.* Vant. *de nullit. in princip. num.24.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.2. tit.15. à num.1.* Brun. à Sole *in locis communib. verb. actus* 10. Menoch. *de arbitrar. casu 223. num.17. & de præsumpt. lib.1. præs.6. num.5.* Gurier. *canon. lib.1. cap.2. num.4.* Vide *Axiom.12. num.17. & 18,*

3 ACTVM faciens censetur se adstringere legibus loquentibus de illo, vt per Surd. *cons.347. n.24.* Natta *cons.49. num.22.* Becc. *cons.35. num.11.*

4 ACTVM frustratorium nemo præsumitur facere, *l.1. in fin ff. ad municip. l. vnic. C de thesauris, lib.10.* Surd. *consil.307.* Nam actus frustratorios lex abhorret, *l. hæc stipulatio, ff. vt legator. seu fideicommiss. nomine cau.* Surd. *decis.260. num.5. cum seqq. & decis.276. num.4. cum seqq. & consil.345. num.18.*

5 ACTVM celebrare, & ei consentire, paria sunt, *l. vtrum, & l. seq. ff. ad leg. Pompei. de parricid.* Tiraq. *de retractu lig. §.1. glos.9. vers. præterea, & de iure primog. q.16. vers. tertio limita,* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent lib.4 tit.2. à num.12.* Melch. Phœbus
6 *Lusit. decis.60. num.3. tom.1.* Alienare enim qui de iure non potest, alienationi consentire non valet, *l.3. C. si aduersus donat.* Batth. *cons.70. num.1. lib.1.* Roland *cons.15. num.40. lib.1.* Tiraq. *ad leges connub. gloss.8. num.147.* Card. Pereira *de resolut. emphyt. cap.5. num.40.*

7 ACTVM non celebrare, vel minùs ritè celebrare paria sunt. Porrol. *de consortib. c.19. num.8.* quæ enim non ritè fiunt, pro non factis habentur, Hippol. *in l. de vnoquoque, n.120. ff. de re iudic. & sing.431.* Tiraq. *de retractu lig. §.1. gloss.10. n.31.* Perez *l.1. tit.3. lib.3. Ordin pag.517.*

Axioma XII.

Actus.

1 *Actus præsumitur factus in executione præcedentis tractatus, seu mandati.*
2 *Contractus secundus factus in executionem primi, debet regulari à primo.*
3 *Actus qui sequitur, declarat intentionem præcedentem.*
4 *Actus regulariter tribuitur ordinanti, & non exequenti.*
5 *Actus non potest subsistere sine substantia.*
6 *Actus sumunt suam denominationem ab obiecto.*
7 *Agentium actus non operantur vltra intentionem eorum.*
8 *Dolus & absurdum vt tollatur, actus agentium operatur vltra intentionem eorum.*
9 *Actus semper indicatur à principali intentione agentium.*
10 *Actus omnis iustificatur propter scientiam, & patientiam superiorum.*
11 *Perfectus non dicitur actus, quando est partim factus, & partim non.*
12 *Voluntatis mera actus excludit iuris necessitatem.*
13 *Actus legitimi non recipiunt diem, nec conditionem.*
14 *Geminatus actus inducit maiorem firmitatem.*
15 *Actus duo, eodem die, loco, & coram eisdem testibus gesti sunt correspectiui.*
16 *Actus debet semper interpretari vt aliquid operetur, non autem vt sit inutilis.*
17 *Actus in dubio debet interpretari validus.*
18 *Interpretatio omnis admittitur ad sustinendum actum.*
19 *Interpretatio, quæ fit pro validitate actus, est regina aliarum interpretationum.*
20 *Actus debet sustineri validus in dubio secundum propositum agentis, non autem secundum oppositum.*
21 *Actus dubius semper debet interpretari, vt minus sit damnosius gerenti.*
22 *Dispositio actus interpretari debet, vt videatur pro uisum causa magis necessaria.*
23 *Actus in dubio censetur potius ex causa necessaria, quàm voluntaria factus.*
24 *Actus corruit omissa forma legis.*
25 *Actus à principio nullus, nullum producit iuris effectum.*
26 *Actus contra legis, seu statuti prohibitionem factus est nullus.*
27 *Actus perfectio in conclusione consistit.*
28 *Actus omnis consistit in voluntate & potentia agentis.*
29 *Actus in dubio videtur factus nomine proprio, non alieno.*
30 *Actus quando ex duplici capite potest fieri, censetur factus ex vtiliori & firmiori.*

ACTVS præsumitur factus in executionem præcedentis tractatus, seu mandati, quando 1
non exprimitur alia causa, *l.3. §. verum, ff. de manumiss. l. qui in aliena, §. si is qui putabat ff. de acquir. hæred. l. pignori, § fin ff. de vsucapion.* Alciat. *de præsumpt reg.1. præs.24.* Alexand. *cons.15. num.9. lib.2.* duplicatur *cons.90. Viso instrumento, num.9. lib.3.* Bald. *cons.299. in princ. vers. & eadem, lib.1.* Hippol. *in l. statuliber. n.8.*

ff. de

Digitized by Google

ff. de quaestion. Menoch. de praesumpt. lib. 2. praes. 74. n. 5. & lib. 3. praes. 49. num. 4. Cardin. Tusch. practic. concl. lit. A. concl. 152. num. 1. & tom. 7. lit. S. concl. 716. num. 9. Mascard. de probat. concl. 619. num. 2. & concl. 1239. num. 8 Surd. decis. 325. num. 7. Rot. decis. 454. num. 3. apud Farin. p. 1. recent. & decis. 615. num. 2. p. 2. recent. Glotit. resp. 3. num. 12. quia tunc censetur factus secundùm naturam actus, & nomine praecedentis, Crauet. cons. 131. Verba decreti. num. 13. vol. 1. quem refert Paul. Fusc. lit. A. sing. 25. in fine.

2 Vnde si fiat contractus per verba de futuro, & postea in executionem talis contractus partes faciunt contractum, secundus actus, vel contractus debet regulari à ptimo, in cuius executionem factus est, adeò quod si ptimus est pignus, secundus debeat esse pignus, Alex. cons. 156. Viso instrumento, per totum, lib. 6. prout illum refert Cardin. Tusch. d. lit. A. concl. 130. num. 1. vbi num. 2. cum eodem Alex. declarat hoc in tantum esse verum, quòd secundus contractus factus in executionem primi, etiamsi fiat ex interuallo, debeat regulati à ptimo: vt si possunt concotdari, semper reuaci debeant ad concordiam; si non possunt concotdari, quatenus secundus discordet, dicitur per ettorem, & sic ettorem continet, maximè quando ptimus erat per verba de futuro.

3 Actus qui sequitur, declarat intentionem praecedentem, l. si hi qui. C. de adulter. §. pauonum. Instit. de rerum diuis. Tiraq in l. si vnquam. verb. donatione largitus, num. 257. C. de reuocandis donat. Surd. decis. 326. num. 85. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 7. q. 1. num. 72. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 58. n. 25. cum seqq. vbi subdit, quòd secundus actus recipit declarationem à primo, Rot. decis. 365. num. 1. in fin. apud Farin. p. 2. recent.

Actus regulariter tribuitur ordinanti, & non exequenti, l. item eorum, §. decuriones, ff. quod cuiusque vniuers. nom. l. vnum, §. 1. ff. de legat. 2. l. 2. § omnia, C. de veteri iure enucl. §. cumque hoc, in proaem. Instit. cap. super litteris, de rescript. cap. cum aliquibus, eod. tit. lib. 6. Roman cons. 366. Quaeritur, in princip. Cardin. Tusch. d. lit. A. concl. 144. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 56. num. 88 & priuil. 65. num. 47. & decis. 192. num. 9. Mari. Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 19. num. 5. Actus verò quando principio, vel fini attribuatur, vide Card. Tusch. lit. A. concl. 153.

5 Actus non potest subsistere sine substantia, l. cum hi. §. Praetor ait. ff. de transact. l. cum precario. ff. de precar. cap. tuanos, de sponsalib. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 26. num. 106. nec subsistère potest sine sua materia, l. nec emptio. ff. de contrah. empt.

6 Actus sumunt suam denominationem ab obiecto, l. verum. ff. de furtis, cap. cum voluntate, in princip. de sent. excom. S. Thom. 1. 2. q. 18. a. 6. in corpore, ad fin. & q. 1. art. 3. Et regulantur secundùm naturam sui subiecti, l. eius. ff. de operis libert. Et actus agentium sunt in patiente bene disposito, l. in omnibus 2. ff. de action. & oblig. l. si ego ff. si certum pet. l. 1. C. de hared. instit.

7 Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. si certum pet. l. in agris. ff. de acquir. rerum dominio, Ægid. Bellam. cons. 33. num. 38. vbi subdit maximè procedere in iis, quae pendent à potestate, Socin. reg. 10. Alex cons. 146. In causa, num. 10. & seq. lib. 5. Mantic. decis. 267. n. 3. Thom. de Thomasl. floribus legum. reg. 15. Anton. Gomez tom. 1. var. cap. 7. num 4. Card. Tusch. d lit. A. concl. 125. per totam, vbi num. 3. intelligit de intentione principali agentium, non secundaria, Flamin. Paris. de confident. q. 27. num. 139. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archid. Neapol. decis. 75. num. 22. & decis. 175. num. 10. part. 1. Seraphin. decis. 890. num. 2. Anton. Monach. Lucens. decis. 14. num. 41. Caes. Argel. de contract. legit. q. 10. num. 36. Rot. decis. 555. num. 4. apud Farin. p. 1. recent. Vide infrà sub verb. Intentio, Axiom. 138. Magdalen. de numero testium in testamento requisito p. 3. cap. 2. num. 49. Alex. Trentacinq. cons. 19. num. 1. p. 1. Reynoso obseruat. 63. num. 18. Valenzuel. cons. 112. num. 74 & cons. 119. num. 86. & cons. 133. n. 55. tom. 2. Rota decis. 136. n. 1. & decis. 373. num. 2. part. 2. in posthum. Farin. aliàs p. 4. recent.

Limita, quia actus agentium operatur vltra intentionem eorum, ad tollendum dolum & absurdum; nam solutio debitotis facta secundùm intentionem, semper est ad tollendam obigationem debitotis, & tamen si debitor soluat ei, qui non habet mandatum, vel non potest liberare, non tollitur obligatio praecedens, sed inducitur noua obligatio recipientis ad restituendum exactum, vt per Alex. cons. 37. Viso, in princ. lib. 3. prout illum refert Card. Tusch. d. concl. 125. num. 12. 8

Actus semper iudicatur à principali intentione agentium, l. si quis nec causam, in princip. & ibi Bald. ff. si certum pet. l. qui exceptionem, ff. de condict. indeb. l. 1. C. ad legem Cornel. de sicar. Tiraq. de retract. lig. §. 30. glos. 1. num. 4. Couat. lib. 2. var. cap. 4. num. 5. Anton. Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 10. quia actus quantumcunque fauorabilis, contra voluntatem agentis minimè sustinetur, l. si idem seruus, ff. de legat. 2. l. si cui purè, in fine princip. ff. ad Trebell. l. verbis, vbi Doctores, ff. de vulg. & pupill. nam actus non à nomine, sed ab effectu iudicatur, l. insulam. ff. de praescript. verb. l. cum manu sata. § fin. ff. de contrah. empt. l. si olei. C. de locato. 9

Actus omnis iustificatur propter scientiam, & patientiam superiorum, l. quis sit fugitiuus. §. ego puto. l. quod si nolit 31. §. qui assiduè. ff. de adilit. edicto. cap. nisi essent, de prabend. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 8. §. 2. n. 88. Nam auctoritas superioris excusat à poena, glos. in cap. dixit 24. q. 5. Farin. in praxi crimin. q. 52. num. 83. Mari. Antonin. var. resol. lib. 3. resolut. 19. num. 4. & facit licitum, quod aliàs est illicitum, l. non videtur. §. qui iussu. ff. de regulis iuris, cap. quisquis, de regulis iuris, lib. 6. Doctores in l. iuste possidet. ff. de acquir. possess. Farin. in d. praxi crimin. q. 97. num. 1. cum seq. quem refert Mari. Antonin. citato loco. 10

Actus non dicitur perfectus, quando est partim factus, & partim non, l. 2. ibi, quia ipsi animaduertunt aliquid deesse. ff. de origine iuris, cum citatis à Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 63. n. 31. Rot. decis. 725. num. 7. in fin. apud Farin p. 2. recent. paria enim sunt actum non incipere, vel coeptum non perficere, l. fin. §. illud. C. de codicillis. §. pen. Instit. quibus modis testam. infirm. 11

Actus merae voluntatis excludit Iuris necessitatem, glos. & Doctores in l. solent. §. fin. ff. de officio Procons. & in l. cum de in rem verso. ff. de vsuris, glos. verb. temporis, in cap. cum Ecclesia Sutrina, de causa possess. & propriet. Garc. Gironda de priuilegiorum, seu exempt. explicat. num. 278. 12

Actus legitimi non recipiunt diem, neque conditionem, ideoque non possunt stare in suspenso, l. actus legitimi, ff. de regulis iuris, cap. actus legitimi, eod. tit. lib. 6. latè Card. Tusch. d. lit. A. concl. 119. per totam, Roman. cons. 403. num. 19. & 20. Rot. decis. 638. num. 4. p. 2. recent. Quae quidem citata iura in priori parte, quatenus de actibus legitimis agunt, intelliguntur de illis, qui vel ex rei natura, vel ex speciali legis prohibitione, conditionem recipere prohibentur: sequentia autem eorum verba, videlicet, 13

cet,

cet, conditionem non recipiunt, idem impottant, ac ſi diceretur, vitiantur per conditionis, aut diei appoſitionem, id enim impottant verba, non recipiunt, hoc eſt, non ſunt capaces conditionis, vel diei: vt ſic reducatur illa regula, actus legitimi, de regulis iuris, lib. 6. ad ſenſum & diſpoſitionem d. l. actus, quæ noo eò tendit, vt oſtendat quinam ſiot actus legitimi, ſed vt oſtendat actus legitimos, quicunque illi ſint, illos nempe, qui vel ex rei natura, vel ſpeciali legis prohibitione prohibentur conditionem recipere, per temporis, aut conditionis appoſitionem viriari, non obſtante reg. cap. ad Apoſtolicam, de regularib. cap. bidnum 2. q. 6. in ſpecie text. in l. obtinuit. ff. de conditionib. & demonſtrat. cap. fin. de condition. appoſit. Quibus & aliis iuribus conſtat, ſæpe actus contra legis prohibitionem celebratos obrinere, quando non ſimplex & abſoluta proponitur prohibitio, ſed ſecundùm quid, & conditiones adiectas contra iuris prohibitionem, nullatenus diſpoſitionem vitare.

14 Actvs geminatus inducit maiorem fitmitatem, & plus operatur, quàm ſimplex, l. Baliſta 31. ff. ad Trebell. l. 4. iuncta gloſ. vlt. ff. de pignorat. act. Batt. in l. cum ſcimus. C. de agricol. & cenſ. lib. 11. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num. 49. C. de reuocand. donat. Pinel in l. 2. C. de reſcind. vendit. part. 2. cap. 2. à num. 4. & cap. 4. num 31. & in rub. C. de bonis matern. p. 1. num 14. verſ. inde etiam, & num. 43. Brun. in tract. de augm. q. 4. princ. n. 15. Gig. de penſionib. q. 100. num. 5. Hippol. in l. 1. ſub num. 38. C. ad leg. Iuliam de ſicar. Euerard. in cent leg loco à locutionis geminatione, Caſſan. in catalogo gloriæ mundi, p. 8. conſid. 27. ad finem, Emman. Coſta in l ſi ex cautione, fallent. 14. C de non num. pecun. Perez in addit. ad Segur. in l ſi ex legati cauſa, num. 183. ff. de verb. obligat. Menoch. de arbitr. caſu 213. num. 37. & conſ. 10. num. 1. Maſcard. de probation. concl. 347. num. 37. cum ſeqq. & concl. 621. num 37. Surd. deciſ. 21. num. 10. & 20. & deciſ. 232. num. 2. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 393. n. 35. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſolut. 61. num. 6. & reſol. 110. num. 1. & lib. 3. reſol. 1. num. 32. Card. Tuſch. tom. 4. lit. G. concl. 28. Cardin. Mantic. de tacitis & ambiguis conuent. lib. 19. tit. 2. num. 6. Rot. deciſ. 676. num. 2. apud Farin. p. 1. recent. Vide infrà ſub verb. Geminatio, Axiom. 105.

15 Actvs duo eodem die, loco, & coram eiſdem teſtibus geſti ſunt correſpectiui. l ſi ventri. §. fin ff. de priuileg. credit. l. lecta, verſ dicebam. ff ſi certum petatur. Card. Seraphin. deciſ. 359 num. 14. Surd. de aliment. tit. 1. q. 42. num. 48. Bernard. Greuæ. ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 12. num. 7. Alias autem cenſetur factus qui præcedere debuit, & qui debuit priùs fieri, Alexand. conſ. 81. Lecto. num. 7. lib. 3. Card. Tuſch. d. lit. A. concl. 136. num. 36. Molin. de primogen. lib 2. cap. 7. n. 31. Maſcard. de probationib. concl. 244. num. 4. Surd. deciſ. 188. num. 33. Corr. in memorabil. verb. Actus, Flamin. de reſignat. benefic. lib. 4. q. 2. num. 26. cum ſeqq. Sanchez de Matrimon. lib. 3. diſp. 35. num. 19.

16 Actvs debet ſemper interpretari vt aliquid operetur, non autem vt ſit inanis, & inutilis, l. quoties, ff de rebus dub. Card. Tuſch. d. lit. A. concluſ. 135. num. 1. In dubio enim quilibet præſumitur elegiſſe viam, per quam diſpoſitio ſua ſit vtilis, & habeat effectum, non autem vt impugnari poſſit, & reddi ad nihilum, l. 3. ff. de teſtam. milit. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſ. 33. Socin. iun. conſ. 103. n. 18. lib. 1. Afflict. deciſ. 44. n. 15. Non enim præſumitur actus eluſoriè, & fruſtratoriè factus, Maſcard. de probat. concl. 595. à princip.; Card. Tuſch. tom 4. lit. F. concl. 510. n 4.

Actvs in dubio debet interpretari validus. 17 l. quoties, ff de rebus dub. l. quoties, ff. de verb. obligat. l. ſi quando, ff. de legat. 1. Abb. conſ. 62. In controuerſia, col. 1. num. 7. verſ. tertio, lib. 2. Roland. à Valle conſ. 61. num. 23. & ſeq. verſ. quintò conſiderandum, lib. 3. vbi extendit ad omnem actum, latè Roman. conſ. 180. Si admittimus, num. 4. cum ſeqq. vbi extendit ad omnem diſpoſitionem, videlicet contractus, teſtamenta, iuramentum, atteſtationes, & priuilegia, Bertazol. de clauſulis inſtrum. clauſ. 1. gloſ. 4. n. 5. & in repet. l. ſi quis maior. C. de tranſact. num. 506. Pichard. ad § ſi quis alium. n. 4. Inſtit. de inutil. ſtipulat. Fetter. in conſt. Cathaloniæ, gloſ. 1. num. 151. Scacc. de appellat. q. 2. num. 29. & q. 3. num. 3. & 4. & q. 15. num. 225. in fine, Rot. deciſ. 469. num. 3. p. 2. recent. Card. Tuſch. d. tom. 1. lit. A. concl. 136. Mari. Anton. var. reſolut. lib. 1. reſol. 20. num. 16. Surd. conſ. 44. num. 21. Giurba deciſ. 36. num. 18. Nam omnis interpretatio admittitur ad ſuſtinen- 18 dum actum, Rot. deciſ. 469. num. 3. p. 2. recent. Roland. à Valle d. conſ. 61. num. 26. lib. 3. Card. Tuſch. d. lit. A. concl. 136. num. 14. & iſta quæ fit pro validitate actus, 19 eſt regina aliarum interpretationum, Cephal. conſ. 51. num. 39. Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 17. num. 13. etiamſi aliquid quandoque diſponatur præter intentionem agentium, cap. 1. §. idem quoque, in fin. de deſponſat. impub. lib. 6. Federic. de Senis conſ. 15. num. 4. verſ. item contra; vel quamuis verba improprientur, Fulgoſ. conſ. 87. Viſis ſuperius allegatis, col. 2. verſ. ex illa quoque vulgari, Abb. conſ. 62. In controuerſia, col. 3. num. 7. verſ. tertiò principaliter, lib. 2. Roman. d conſ. 180. num. 4. in fine, & num. ſeq. Card. Tuſch. d. concl. 136. num. 32. & ſeq. Nam tanta eſt præſumptio quæ oritur propter validitatem actus, vt omnes alias vincat præſumptiones, Dec. in cap. quoniam Abbas, num. 49. verſ ſecundò limita, de offic. deleg. & conſ. 77. num. 5. Ruin. conſ. 72. num. 4. lib. 2. Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſ. 30. n 5. Roland. à Valle conſ. 61. num 27. lib. 3. Vnde ſi verba poſſunt referri ad actus validos, & inualidos, etiam quòd ſint prolata in genere & in certa ſcientia, referri debent ad actus validos, Bolognin. conſ. 31. num. 14. verſ. tertiò, quem refert Card. Tuſch. d. tom 4. lit. I. concl. 330. num. 60. Rota deciſ. 643. num. 4. part. 2. in poſthum. Farin. alias p. 4. recentior.

Intellige actum debere ſuſtineri validum in du- 20 bio ſecundùm propoſitum agentis, non autem ſecundùm oppoſitum, ideo tranſigens omni meliori modo, ſi non valet vt tranſactio, non etiam ſuſtinebitur vt pactum gratuitum, quia ſunt oppoſita; quia in tranſactione aliquid debet dari, vel retineri hinc inde, ſecus in pacto gratuito, Angel. conſ. 94. Cum lis, in fin. verſ nec obſtat. prout illum refert Card. Tuſch. d. concl. 136. num. 81. Intellige etiam Axioma huiuſmodi non procedere, quando ſi actus ſuſtineretur, excederemus facultatem gerentis actum, vel induceretur delictum, aut quis delinqueret in officio, quia tunc potiùs annullatur, Alex. conſ. 179. Viſis ac ponderatis, num. 3. & 4. lib. 7. Card. Tuſch. d. concl. 136. num. 84. vbi num. 73. poſt Rot. deciſ. 566. num. 7. p. 1. diuerſ. ſubdit, interpretationem obſcuram & cauilloſam non debere fieri ad ſuſtinendum actum, quia intolerabilis interpretatio ſemper excluditur.

Actvs dubius ſemper debet interpretari, vt 21 minus ſit damnoſus gerenti, & plus vtilis, quàm eſſe poſſit, quia hæc eſt naturalis intentio gerentis actū, ne ſibi noceat, vt per Crauet. conſ. 14 n 8 & conſ. 106. num. 8. & 9. Paril. conſil. 53. num. 4. lib. 4. Rot. deciſ. 396. num. 4. apud Farin p. 2. recent. Card. Tuſch. d. lit. A. concl. 138. num. 1. & tom. 4. lit. I. concl. 330. num 56.

Digitized by Google

num.56. vbi *num.67.* post Alex.*conf.185.num.2. lib.6.* subdit, quòd quando actus potest habere duplicem effectum, interpretatur in parte quæ magis vtilis est.

22 Actvs dispositio interpretari debet, vt videatur prouisum causæ magis necessariæ, & vtili, *l. cum ex pluribus. ff. de solution.* Bart. *in l. triticum. ff. de verb. oblig. & in l. vlt. C. de aliment. pupil. præst.* Menoch. *conf.195.num.5.*

23 Actvs in dubio censetur potiùs ex causa necessaria, quàm voluntaria factus, *l. Aristo. §.1. ff. de iure delib. l. pater filium, in fin. ff. ad legem Falcid. l. miles. §. fin. ff. de adulter. l. proximè. ff. de ritu nupt. l. si cùm dotem. §. si pater. ff. soluto matrim. l. huiusmodi. §. cùm pater. ff. de legat.* 1. Crauet. *conf.106. num.9. & seq. & conf.119. num.12. & conf.125. num.12. & conf.272. num.4. & conf.304 num.5. vers. actus.* Roman. *conf.247. Primo. col.* 2. *vers. est igitur.* Card. Tusch. *dict. lit. A. concl.158. num.* 2. latius *concl.149. per totam,* vbi *n.2.* post Bald. *conf.35. post med. vers. facit. lib.* 2. ampliat, vt procedat etiam in dispositione legis, vt in dubio censeatur emanasse in causam magis necessariam.

24 Actvs corruit omissa forma legis, *l. cùm hi. §. si prætor. ff. de transact. l. traditionibus. C. de pactis, cap. cum dilecta, de rescript. cap. quia propter, de elect. cap.* 1. *de rebus Eccles. non alien. lib.6. cap. quæ contra, de regulis iuris. lib.6.* Euerard. *in topicis legal. loco 53.* Rebuff. *in tract. de pacificis possess. num.155.* Tiraq *de retractu conuent. §.4. gloss.6. n.31.* vbi intelligit, etiamsi omittatur in minimo, Surd. *decis.268. num.8.* Cald. Pereira *de potest. elig. cap.7. num.13.* Valasc. *conf.103. num.3. & conf.133. num.4.* Ioseph. Sesse *Aragon. decis.30. n.10.* Escob. *de ratiocin. cap.11. num.19.* Ferrer. *in constit. Cathaloniæ gloss.1. num.350.* Ioan. Franc. Leo *in thesauro fori ecclesiast p.2. cap.4. num.11. & p.4. cap.2. num 104.* Fatin. *in praxi crimin p.4. conf.05. in addit. lit* D. Mari. *num.17.* Anton. Monach *Lucen. decis.53. num.35.* Thom. de Thomasset. *in floribus legum. reg.213.* vbi intelligit procedere, quando omittitur forma essentialis, & necessaria, Rot. *decis.15. num.3. apud Farin. p.2. recent.* Reinos. *obseruat.28. num.11.* Valenzuel. *conf.173. num.39. tom.* 2. Vide infrà *sub verb. Forma, Axiom.* 100.

25 Actvs à principio nullus, nullum producit iuris effectum, *l.4. §. condemnatum. ff. de re iudic. c. ad præsentiam, de appellationib.* latè Roman. *conf.412. Pro habenda. num.4. cum seqq.* Roland. à Valle *conf.63. num.33. & conf.76. num.21. lib.1.* Card. Tusch. *dict. tom.1. lit. A. concl.139.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. decis.250. num.2. in 1. edit.* aliàs *resol.219. n.2. in 2. edit.* Seraphin. *decis.219. num.2.* vbi ait, quod actus ipso iure nullus conualescere non potest. Verùm licèt actus nullus nihil operetur, operatur tamen declarationem mentis ipsius gerentis actum, latè Roman. *conf.179. Amplissime Doctor. n.11.* Bellon. *conf.5. In puncto. n.12. vers. ne dicat aliquis.* Reinos. *in practicis obseruat. obseru.74. n.8.*

26 Actvs contra legis, seu statuti prohibitionem factus est nullus, etiam quod eadem lex, siue statutum post prohibitionem actum expresse non annullet, *l. non dubium, in princip. C. de legib.* vbi Bart. *num.2. vers tu iuuenis, & num.13.* Bald. *ante num.1. vers. quidam seruauit, & num.2. vers. quartò nota,* Paul. de Castro *num.2. vers. in secunda,* Ias. *num.17. in 8. notab.* Tiraq. *ad leges connub. gloss.4. num.7.* Virgil. Boccac. *in ciuilit. Piceni gloss.6 num.110.* Soar. *de legib. lib.5. c.25. num.1. & 2. & cap.17. num.2.* Salas *in simili tract. q.96. tract.14. disp.5. sect.8. num 16.* Intellige, quando lex seu statutum prohibet actus substantiam, quia secus esset, si in aliquo actu solùm qualitatem prohiberet, cùm tunc actus contra legem factus non esset nullus, sed validus, Soat. *d. c.25. à n.10.* Salas *d. sect.8. n.19. in fine, & n.20.*

27 Actvs perfectio consistit in conclusione. *l. contractus. C. de fide instrum l. si voluntate.* vbi Bald. *C. de rescind. vendit.* Surd. *conf.282. n.17.*

28 Actvs omnis consistit in voluntate & potentia agentis. Socin. *reg.30. vers. tertio,* Cou. *in cap. cùm esses. n.7. de testament. & var lib.4. c.6. num 9.* Menoch. *conf.1. n.259. & de præsumpt lib.1. præs.80. n.11.*

29 Actvs in dubio videtur factus nomine proprio, non alieno, *l. & magis. ff. de solut. l. & Papinianus. ff. mandati, l. si ita stipulatus fuero. §. Chrysogonus ff. de verbor. obligat. l. pro herede. ff de acquir. hered.* Tiraq. *de retractu lig. §.10 gloss.1. n.3.* Gutier. *de tutel. p.2. cap.10. num.1.*

30 Actvs quando ex duplici capite fieri potest, ex vtiliori & firmiori factus censetur, *l.5. ff. de testam. militis. l. cùm pater. ff. de iure dot.* Reinos. *in obseruat. practicis obseru.8. n.12.*

Axioma XIII.

Additamentum.

1 *Additamentum non mutat naturam eius, cui adjicitur, si non auget, nec minuit actum primum, &c.*

2 *Additamentum, quod venit ad interpretationem legis, vel statuti, debet intelligi in casibus in quibus loquitur statutum interpretatum.*

3 *Additamentum si repugnat substantia rei, cui adjicitur, illam destruit.*

1 Additamentvm non mutat naturam eius, cui adiicitur, imò sequitur eandem naturam, & eandem actionem imitatur, aliàs esset destruere, & non addere. Oldrad. *conf.131. n.13. vers. & hoc clariùs,* Card. Tusch. *practic. conclus. tom.1. lit. A. concl.182. n.1.* vbi *n.4.* post Roman. *conf.45.* declarat procedere si additamentum non auget, neque minuit actum primum, cui fit adiectio, quia censetur idem actus cum primo.

2 Vnde additio, vel additamentum, quod venit ad interpretationem legis, vel statuti, aut alterius dispositionis, debet intelligi in casibus in quibus loquitur statutum interpretatum, vt per Alex. *conf.13. Circa primum n.13. vers. præterea. lib.3.* subditque, quod ipsa additio interpretatiua facta statuto antiquo, est repetitiua, & influit etiam in statuto nouo facto in additionem antiqui.

3 Limita, nisi additamentum repugnet substantiæ rei, cui adiicitur, quia tunc potiùs destruit, vt de pacto de non reuocando in causa mortis, de conuentione in prætoria stipulatione, & similibus, quæ inducunt nouam dispositionem, & nouam substantiam, quia sibi non communicant, nec inuicem compatiuntur, Oldrad. *conf.172. in princip. n.5.* quem refert Card. Tusch. *d. concl.182. n.13.*

Axioma XIV.

Æquiparatum.

1 *Æquiparatorum eadem est dispositio.*

2 *Extenſio fit regulariter de vno æquiparato ad aliud.*
3 *Amplia etiam in pœnalibus, exorbitantibus, & correctoriis.*
4 *Extenſio in æquiparatis vt fiat, debet eſſe æquiparatio vniuerſalis.*

1 ÆQVIPARATORVM eadem eſt diſpoſitio, *l.1. ff. de legat.1.* gloſſ. *in l ſi quis ſeruo. C. de furtis, & in cap. ſi poſtquam. §. fin. de elect. in 6.* Ioan. de Anan. *conſ.27. Viſo caſu. num.3.* Alex. *conſ.17. Viſis. num.3. lib.3.* Roman. *conſ.129. licet magna,* vbi quòd in æquiparatis idem ius diſponitur etiam per extenſionem, & quòd procedit in ſtatuto, & in lege generali, Beroi. *conſ. 27. num. 3. lib. 1.* Deeian. *conſ. 6. num.27. & conſ.45. num.35. lib.1.* Menoch. *de arbitr. caſu 88. num. 8.* Aloyſ. Rice. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.223. num.4. part.2.* Anton. Monach. *Bononien. deciſ.68. num.19.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.3. lit. E. concl.308.* Flamin. Pariſ. *de confident. q.27. num.74. & q.28. num. 82.* Mari. Antonio. *var. reſolut. lib.3. reſol.25. num.10.* Surd. *conſ.384. num.12.* Octau. Glorii. *reſp.5. num.58.* Imbrian. *de primo, & ſecundo beneſic conſid.8. num.114.* Viuian. *deciſ. 255. num.29. & ſeqq.* Ioan. Maria Nouat *in praxi elect. & variat. fori. q.8. ſect.1. num.9. & quaſt. forenſ. q.143. num.12. lib.1.* Farinac. *fragm. crimin. part.1. lit. E. num.102. cum ſeq.* Valenzuel. *conſ.172. n.28. tom.2.*

2 ÆQVIPARATORVM quia idem eſt iudicium, ideo fit extenſio regulariter de vno æquiparato ad aliud, vt per Bart. & alios *in l.1. ff. de legat.1.* Curt. iun. *conſ.124. num.7.* Gabr. *conſ.21. num.37. & ſeq. lib.1.* Cephal. *conſ. 257. num. 17. & ſeq.* Euerard. *in loco à ratione legis larga. num. 52. & in loco à ſimili num 7. verſ. & generaliter,* Roland. *conſ. 27. num. 2. & 15. lib.1.* Oſaſch. *Pedem. deciſ. 67. num. 9. verſ. pro hac opinione.* Villagut *in tract. de extenſ. legum. rub. de extenſ. leg. correct. & pœn. ſimul. num. 64.* Octau. Glorit. *reſp 5. num. 38.* nouiſſimè Didac. de Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requiſita, annot. 1. q. 15. num. 4.*

3 Amplia etiam in pœnalibus, exorbitantibus, & correctoriis, vt tenent Barbat. *conſ. 26. per totum. lib.3.* Abb. *conſ.75. num. 6. verſ præterea. lib.1.* Alex. *conſ.117. Viſo titulo. num. 15. & 16. lib. 6.* Cardin. Tuſch. *d. concl.308. à num. 15. & d. lit. E. concl. 663. num.48.* Ruin. *conſ.10. num. 11. lib.3.* Gabr. *conſ. 21. num.38. lib. 1.* Pariſ. *conſ. 22. num. 42. lib. 2.* Decian. *conſ.11. num. 153. lib.1.* Villalob. *commun. opin. lit. E. num. 157.* Euerard. *in loco à ratione legis. num. 27. & 66. & in loco à ſimili. num. 7. verſ. & generaliter, & in loco à ſpeciali. num. 6. in 3. limit.* Oſaſch. *Pedem. deciſ.94. num. 20.* M. Anton. Eugen. *conſ.49. num. 38. lib. 1.* Honded. *conſ. 75. num. 25. lib. 1.* Villag. *dict. rubr. de extenſ. leg. correct. & pœnal. ſimul. num.64.*

4 Intellige æquiparationem debere eſſe vniuerſalem per viam regulæ, & in omnibus, & per omnia, ad hoc vt fiat extenſio in æquiparatis. gloſſ. *verb. ſacri in cap. vnic. de voto. lib.6.* gloſſ. *verb. prorogamus, in cap. conſtitutus, de Regularib. eod. lib.* Aym. *de antiquit. temp. p.4. in princip. num.100. & ſeq. & num. 135.* Angel. Aretin. *conſ.58. In cauſa mota. num.7. verſ. probatur. lib.7.* Barbat. *conſ.26. in princip. lib.3.* Curt. ſen. *conſ.48. num.19. & conſ.49. num. 45.* Euerard. *in loco à ratione legis larga. num.52. & in loco à ſimili. num. 20.* Roland. *conſ.27. n.17. lib.1.* M. Anton. Eugen. *conſ 49. num 39.* Villagut *d. rub. de extenſ. leg. correct. & pœn. ſimul. num.64. in fin. verſ. limita ſingulariter.* Honded. *conſ.95. num.119. lib.1.* Card. Tuſch. *d. tom.3. lit. E. concl. 318. num. 18. & 28.* vbi *num. 38.* poſt Roman. *conſ.179. n.12.* limitat, vt non procedat ſi ſuperueniat aliquid ad fauorem vnius ex æquiparatis, quod non reſpiciat parificationem.

AXIOMA XV.

Æquitas.

1 *Æquitas ſcripta præfertur rigori.*
2 *Æquitas ſcripta vbi reperitur in genere, & rigor contrarius ſimiliter in genere, præfertur æquitas rigori.*
3 *Æquitas non ſcripta non præfertur rigori.*
4 *Æquitas cerebrina non dicitur æquitas, ſed iniquitas, quando eſt contra leges.*
5 *Æquitas quid ſit, oſtenditur.*
6 *Æquitas in paribus cauſis paria iura deſiderat.*

ÆQVITAS ſcripta præfertur rigori, *l. 1. §. ſi ego. ff ſi pars hæred. pet. l. fin. in fin. de offic. Præſid. l. maiorem. ff de pactis. l. 1. C. de legib. l. placuit. C. de iudic. cap. fin. de tranſactionib.* Hippol. *ſing. 685.* Bernard. *reg. 245.* Fulgoſ. *in d. l. 1. num.8.* Anchar. *conſ.23. num.11. & conſ.79. in princip.* Bald. *conſ. 250. In quæſtione, num.12. lib.1.* vbi quòd procedit in pœnis corporalibus, *& conſ.429. Quidam, num.2. eod. lib.1.* vbi quòd procedit in materia feudali, *& conſ. 434. Pactum, circa fin. verſ. nam dicere, eodem lib.1.* vbi ampliat in pactis, *& conſ. 486. Illud, circa finem, verſ. octauo, lib.2.* vbi ampliat in interpretandis opinionibus dubiis legis, vel hominis, Angel. *conſ.153. Florentia, num.3.* vbi ampliat coram arbitris, ſeu arbitratoribus, Tiraquell. *de retractu lig. §.35. gloſſ.1. n.4.* Strach. *de mercat. tit. quomodo procedendum in cauſa mercatura, num.4.* Sarmient *lib.3. ſelectar. cap.9. num 4. ad fin.* Couarr. *in reg. poſſeſſor. p.2. §.6. à n.2.* Mendoza *de pactis, lib.1. cap.3. num.9.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.17.* Valaſc *de iure emphyt. q.5. num.4.* Fachin. *controuerſ. lib.1. cap.3. & lib.11. c.3.* Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior. num. 32. C. de tranſactionib.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 3. lit. E. concl. 312. per totam,* Morl. *in emporio iuris ciuilis p.1. tit.1. q.11. per totam,* Card. Mantic. *deciſ. 148. num. 3.* Anton. Monach. *Lucen. deciſ.68. num.35. & Bononien. deciſ.19. num.3. & Florentina deciſ.70. num. 31.* vbi intelligit, dummodo ſit ſcripta, Imbrian. *de primo, & ſecundo beneſic. conſid. 1. n.25.* Fachinæ. *controuerſ. lib.1. cap.3. & lib.11. cap.3.* Valenzuel. *conſ.164. n.81.*

Vbi enim reperitur æquitas ſcripta in genere, & rigor contrarius ſimiliter in genere, præfertur æquitas rigori; idem ſi æquitas & rigor ſcripti ſint ambo in ſpecie, *d. l. placuit*, ſed vbi reperitur æquitas ſcripta in genere, & rigor in ſpecie: vt quia æquitas naturalis generaliter dictet neminem cum alterius iactura locupletari debere, *l. nam hoc natura. ff. de condict. indeb.* rigor verò dictet ſpecialiter præſcriptiones, & vſucapiones in alterius damnum procedere fauore bonæ fidei poſſeſſoris, & in odium negligentis, vt *in l. 1. ff. de vſucap.* tunc rigor æquitati præfertur, ita Dyn. *in reg. poſſeſſor. de regulis iuris in 6.* Bart. *in d. l. 1. num. 1.* Fulgoſ. *col. 1. num. 2. verſ. in gloſſ. 1.* Imol. *col. 1. num. 2.* Paul. de Caſtro *col. 1. num. 3.* Ludou. Roman. *col. 1. num. 1. & in l. ſi inſulam. col. 5. num. 22. ff de verborum obligat.* vbi teſtatur hanc eſſe communem omnium opinionem, Salicet. *in d. l. placuit. col. 1. num. 1.* vbi etiam Corn *in princip.* Iaſ. *col. vlt. num. 3.* Curt. iun. *col. 3. num. 19.* quos refert, & 2

ſequitur

ſequitur Rendina *in promptuario receptarum ſentent.*
*tom.*1 *tit.*100. *num.*11. Et quod ſemper interpretatio
fit ſecundum æquitatem, dicit Socin. *conſ.* 159. *In*
*præſenti n.*28 *lib.*2.& illa quæ fuerit iuſta,ac naturali
conſona æquitati,ſumenda eſt,ait Roman. *conſ.* 16.
*n.*3.quem refert Card.Tuſch. *tom.* 4. *lit.I.concl.* 330.
*n.*8. vbi *num.* 35. poſt Bald. *conſ.*486. *circa fin. lib.* 2.
ſubdit, quod veriſimilitudo ſumitur ex ea interpre-
tatione,quæ ſapit æquitatem, & arbitrium boni vi-
ri in diſpoſitionibus dubiis.

Limita Axioma in æquitate non ſcripta, quæ eſt
3 ex proprio capite iudicis, quia illa non præfertur
rigori ſcripto,vt per Fulgoſ.*conſ.*158. *Domina Grac-*
colina, *n.* 3. vbi quòd Iudex debet condemnare vi-
ctum in expenſis, & ſine cauſa prætextu æquitatis
non debet abſoluere, niſi habuerit iuſtam cauſam
litigandi, Anton. Monach. *Florent deciſ.*70. *num.*31.
4 Card. Tuſch.*d.tom* 3. *lit.E.concl.*312. *n.*16. Æquitas
enim cerebrina ex ſuo capite non dicitur æquitas,
ſed iniquitas,quando eſt contra leges, ideo non ex-
tendenda,Iaſ. *in l. quod ſi Epheſi.* §. *interdum, in fine,*
ff.de eo quod certo loco,Decian.*conſ.*38.*num.*42. & 43.
*lib.*1. Card. Tuſch. *vbi ſup.n.*17. vbi *num.*18. ſubdit,
quod ſicut ſpecies derogat generi,ita rigor ſcriptus
in ſpecie præfertur æquitati ſcriptæ in genere, &
*n.*19. ait,quod æquitas deſumpta argumentatiuè ab
alia materia,vel ſimili,tanquam generalis non præ-
fertur rigori in caſu ſpeciali.Vnde ex Bald.*conſ.*253.
*num.*3.*verſ pro quo probando.lib.*5.colligit idem Card.
Tuſch. *tom.*4. *lit.G.concl.* 36. *num.* 28. quod quando
rigor eſt ſpecialis, & æquitas generali, præfertur
rigor ratione ſpecialitatis.

5 ÆQVITAS eſt quædam factorum conue-
nientia,*l. Iulianus.ff.de legib.* & rectitudo iudicij na-
turalem ſequens rationem, Bald. *in l. omnes populi.*
*n.*19. *ff.de iuſtitia & iure*,Decian. *conſ.*36. *n* 42. *lib.* 1.
Eſt ipſa iuſtitia naturalis,& in effectu differt à iure,
quia per diſputationes Iuriſprudentum elimatur
æquitas, & fit ius ſcriptum, prout dicimus de ſcy-
pho argenteo elimato producto à naturali materia
argentea,Fulgoſ *in l.*1. *num.*7. & 8.*C.de legib.* Et eſt
quædam æqualitas de ſe ipſo in alium, ſecundum
naturam,vt, Quod tibi non vis fieri,alteri ne fece-
ris,de qua *in tit.quod quiſque iuris*,& ideo æquitatem
dicit lex naturæ, neminem cum alterius detrimen-
to locupletari, *l. iure naturæ.ff. de regulis iuris*, & ita
eleganter tradit Card.Tuſch. *d.lit.E. concl.*310. *n.*1.
cum ſeqq. vnde Caldetin. *conſil.* 267. *in princip. verſ.*
multò, aliàs 5. *de rebus Eccleſ. non alien.* ait, quod
omnis contractus,vt eſt donatio,vnio, & tranſlatio
de conſenſu, & ex cauſa rationabili, dicitur ſuper
æquitate naturali fundari, & Guid. Pap. *deciſ.* 362.
vbi quod non reperitur maior æquitas, quàm quod
res reſtituatur domino ſuo, & Caſtren. *conſ.* 164.
*In præſenti.num.*6. *lib.*2. vbi quod ex æquitate fuit in-
troductum, vt filius ſuccedat in locum patris,
quando agitur de ſucceſſione cum patruo, Alex.
*conſ.*26. *Conſiderato n* 4. *lib.*4. vbi quòd æquitas re-
quirit quod bona aſcendentium æqualiter diui-
dantur inter filios,Petr.de Anch.*conſ.* 37. *Quadam.*
n. 3. vbi quod vbicunque iudicis arbitrium intrat,
debet æquitatem ſeruare,Signorol.*conſil.*136.*num.*6.
vbi quod æquitas dicitur mater exceptionis, ita vt
exceptio dicatur eſſe ex æquitate.

6 ÆQVITAS in paribus cauſis paria iura deſi-
derat,*l.fin.C.ad leg Falcid. cap. cùm dilecta,de confir-*
mat.vtili,Anton.Monach.*Lucenſi deciſ.*51.*num.*34.&
*Bononien.deciſ*61.*ſub n.*4. & *Florent.deciſ.*18.*n.*19.&
*deciſ.*30.*num.*45.

August.Barboſæ Axiom. Iur.

Axioma XVI.

Æqualitas.

1 *Æqualitas in iudiciis eſt ſeruanda.*
2 *Æqualitas inter partes debet in cunctis ſeruari.*
3 *Æqualitas vt ſeruetur, ſæpe receditur à regulis iu-*
ris, & proprietate ſermonis.
4 *Diſpoſitio in dubio ſemper eſt interpretanda in*
eum ſenſum, qui magis ad æqualitatem re-
ducit.
5 *Æqualitatis ſeruandæ ratione fit extenſio de vno*
ad alium.

ÆQVALITAS maximè in iudiciis eſt ſemper 1
ſeruanda,*l.fin.C. de procurat. l. non debet actori.*
ff. de regulis iuris,cap. non licet,eod. tit. lib 6. Oldrad.
*conſ.*311. *num.*2. *verſ.& ſi dicatur*,& *conſ.*323. *num.*4.
Federic. de Senis *conſ.* 289. Thom. de Thomaſſet.
in floribus legum. reg. 155. Rot. *deciſ.* 462. *num.* 9. &
*deciſ.*527.*num.*3.*part.*2. *recent.* Card.Tuſch.*tom.*4 *lit.*
*E.concl.*306. *per totam*,& faciunt quæ dixi ſuprà *ſub*
verb. Alter,in fine.

ÆQVALITAS inter partes debet in cunctis 2
ſeruari, & actor & reus non debent ad imparia iu-
dicari,*l.cùm pater* §.*euictis.ff. de legat.* 2. *l. cùm oportet.*
C. de bonis quæ liber. l. petenda. C. de temper. in integ.
reſtit. l. fin. C. de fructibus, & lit. expenſ. l. fin. C. de
expreſſ. lib. 11. *cap. in iudiciis, de regul. iuris, lib.* 6.
Socin. iun. *conſ.*4. *col.*1. *vol.*1. Ruin. *conſ.*193. *col.*1.
*vol.*2.Roland. *conſ.*51.*n.*8.*vol.*4. Becc. *conſ.*43. *in fine,*
Vincent. de Franch. *deciſ* 23. *num.*9. Pereg. *conſ.*93.
*num.*21.*vol.*1. Gonzal.*ad reg.* 8. *Cancel.gloſſ.* 6. *n.*164.
cum ſeqq. Rot.*deciſ.*1. *num* 14 *apud Farin.p.* 2. *recent.*
& *in Romana de Capuzucchis* 10. *Aprilis* 1606.*coram*
Card. Lancelloto. Vnde propter ſeruandam æquali- 3
tatem ſæpe receditur à regulis iuris, & proprietate
ſermonis,*l. fin. C. commun. vtriuſque ind. l. quæſitum.*
§. *ſed & ipſe Papinianus. ff. de fundo inſtr.* Bart. *in l.*
cùm pater.§.*euictis ff.de legat* 2. Socin. *in l.* 1. *in* 4. *no-*
tab ff de reb.dub. Cephal.*conſ.*545.*n.*15.*lib.*4. Hieron.
Gabr *conſ.*90.*n.*21.& *conſ.*46.*num.*31. *lib.*1. Honded.
*conſ.*29. *num.* 96. *lib.* 1. Et in dubio ſemper interpre- 4
tanda eſt diſpoſitio in eum ſenſum, qui magis ad
æqualitatem reducit,Tiraq. *de primog.q.*4. *n.*5. Alba
*conſ.*421.*n.*14.*verſ & in dubio*,Cephal.*conſ.*545. *n.*15.
& 16.Honded.*conſ.*29.*n.*100.*lib.*1.Imò ratione æqua- 5
litatis ſeruandæ fit etiam extenſio de vno ad alium,
§. *illud Inſtit. de ſociet. l.fin. C. de fruct. & lit. expenſ.*
Aym.*conſ.*133.*num.*8. *verſ quinimo.* Honded *conſ.*19.
*n.*98.& *conſ.*39.*n.*64.*lib.*1.

Axioma XVII.

Affectus, Affectatio, Affectio.

1 *Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus.*
2 *Limita in atrociſſimis delictis.*
3 *Conatus in grauibus delictis pœna ordinaria non*
punitur de conſuetudine Italiæ.
4 *Affectatio non prodeſt, nec attenditur.*
5 *Affectio nulla cadit, nec conſiderari poteſt in igno-*
tum.

AFFECTVS non punitur niſi ſequatur ef- 1
fectus, *l. cogitationis, ff. de pœnis, l.* 1. *in fin.*

ff. quod quisque iuris exornant Thom. de Thomasser. in floribus legum. reg. 18. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 544. Aloys. Ricc. in collect. decis. 1895. & in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 589. num. 2. in 1. edit. & resol. 520. num. 2. in 2. edit. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 70. num. 6. p. 1. Benedict. Ægid. in rep. l. ex hoc iure. ff. de instit. & iure. part. 1. cap. 7. num. 32. Franc. Galet. in margarita casuum Conscient. verb. Affectus, vbi ampliat in censuris, de quo etiam Vgolinus de officio Episcopi, cap. 21. num. 3. vers. tertio.

2 Limita primò in atrocissimis delictis, de quibus in l. generaliter, in princip. ff. de calumniat. & in l. si à seruo ff. de condict. ob turpem causam, & in l. quisquis, in princip. ff. ad leg. Iul. maiest. & in l. is qui cum telo. C. ad leg. Cornel. de sicar. & in l. si quis persuaserit. C. de furtis, & in l. si quis non dicam C. de Episc. & cleric. cum aliis citatis à Brunor à Sole in locis communib. verb. Affectus, Cardos. in praxi indicum, verb. delictum. num 55. Sayr. in claui Regia lib. 3. cap. 8. num. 18. Thesaur. decis. 25. vbi de crimine læsæ maiestatis, Æn. Robert. lib. 1. rerum indic. cap. 6. vbi de atrocissimo veneficij delicto, Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 122. num. 14. & num. 77. vbi de crimine assassinij, Aloys. Ricc. collectan. 326. & 1277. & d. collect. 1895. circa fin. Card. Tusch. d. concl. 544. num. 8. & 21. Mart. Antonin. var. resolut. lib. 3 resol. 47. num. 6. & 7. vbi de crimine assassinij, & veneficij. Sebast. Guazzin. de defensione reorum, defens. 33. cap. 24. num. 2. vbi de crimine læsæ maiestatis, simoniæ, & de volente aliquem veneno perimere.

3 Verum per consuetudinem generalem totius Italiæ, hodie legibus omnibus conatum puoientibus in grauibus delictis quoad pœnam ordinariam derogatum est, vt attestantur Boër. decis. 316. Grammat. decis. 2. Gasp. Thesaur. Pedem. decis. 24. p. 2. Ioseph. Ludou. Lucensi decis. 15. Cacherao. decis. 19. in fine, & alij, quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. in collect. p. 4. collect. 756. & d. collect. 1895. Marta in votis nouissim. decisionum, voto 238. num. 14. Tesaur. iun. quæst. forens. lib. 2. quæst. 24. Giurb. cons. 46. num. 37. & cons. 97. num. 16.

4 Affectatio non prodest, nec attenditur. l. 2. § vltim. ff. si quis caut. l. 1. C. qui milit. pos. lib. 12. Tiraquel. de retract. lig. §. 35. gloss. 4. num. 19. Sfort. Oddo de restitut. in integ. part. 1. q. 2. Surd. cons. 32. num. 4. & cons. 42. num. 23. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 39. n. 6. Antonin. de Amato resolut. var. resol. 46. n. 5. cum seqq.

5 Affectio nulla cadit, nec considerari in ignotum potest. l. non est ferendus. ff. de transact. Ferrer. in Const. Cathaloniæ gloss. 1. num. 91. Menoch. cons. 333. num. 5. Fusar. de substitut. quæst. 318. num. 6.

Axioma XVIII.

Afflictio.

Afflicto non est addenda afflicto, l. nauis. §. cùm autem. ff. ad legem Rhodiam de iactu. l. Diuus Marcus, in princip. ff. de officio Præsid. l. si idem. ff. de iurisdict. omnium indic. l. pœna. § fin. ff. ad legem Pomp. de parricid. l. iam dementis. C. de Episcop. & cleric. cap. ex parte. de clerico ægrot. cap. si quis à proprio 11. q. 1. Petr. de Anchar. cons. 52. Pro clariori decisione, in princip. Paulus Fusch. lit. A. sing. 37. Sanctarel. var. resolut. p. 1. q. 8. num. 2. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus Eccles. non alien. verb. & si per sex menses. num. 4. Thom. de Thomasser. in floribus legum. reg. 20. Anton. à Sousa in relect. Bullæ de censuris, cap. 5. disp. 3. num. 3. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. part. 2. decis. 45. num 10. Anton. Monach. Lucen. decis. 34. num. 10. & Florent. decis. 12. num. 14. & Bononien. decis. 11. numer. 64. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 240. num. 1. vbi num. 4. post Angel. cons. 197. circa fin. vers. non obstat tertium, limitat, nisi ex causa, quia quando afflictus dat causam nouæ afflictionis, debet noua addi afflictio, Imbrian. de primo, & secundo beneficio, seu de restitut. ad pinguius probandum, consid. 3. num. 142.

Axioma XIX.

Agentes, Agere.

1 *Agentes & consentientes pari pœna quando puniantur.*
2 *Agenti incumbit onus probandi.*
3 *Agens ante omnia debet probare se esse talem, qualem dicit.*
4 *Agere inuitus nemo compellitur.*
5 *Inuitus agere compellitur quis vbi periculum est in mora, & vbicumque subest causa, & quando tutus est exceptione reus, compellere vt agat creditorem poterit.*

Agentes & consentientes pari pœna puniuntur, l. iubemus. §. œconomus. C. de sacros. Eccles. cap. 1. de offic. deleg. cap. qui cum fure, de furtis, cap. quantæ, de sentent. excomm. l. 15. tit. 8. lib. 2. fori legum. l. 1. tit. 13. lib. 1. eiusdem fori, Azeued. l. 4. tit. 20. lib. 6. & l. 2. num. 218. tit. 13. lib. 8. nouæ Recopilat. Thomas de Thomasser. reg. 21. Giurba cons. crimin. 8. num. 14. qui in grauioribus delictis id procedere dicit, non in leuioribus. Intellige quando agentes cum consentientibus cooperantur positiue præbendo causam efficacem, & propinquam principali actori delinquenti, de quibus consentientibus habetur in l. si id quod ff. de iurisd. omn. indic. l. item Mela. §. si alius, ff. ad leg. Aquil. l. vnic. C. de raptu virg. cap. felicis, in princip. de pœnis, in 6. cap. sicut dignum. §. qui verò. & §. illi etiam, de homicidio, glos. vlt. in cap. notum 2. quæst. 1. S. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 7. in corpore, Nauar. in cap. ita quorundam, notab. 9. à num. 2. d. Iudæis, obseruant Cou. in reg. peccatum, part. 2. § 12. à num. 1. Farinac. cons. 66. num. 18. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 732. sub num. 1. Flamin. Paris. de confident. quæst. 22. num. 5. Ludouicus Ribera in annot. ad cap. non inferenda 23. quæst. 3. num. 27. Giurba d. cons. 7. num. 14. Ioan. Bapt. Costa de facti scient. & ignor. inspect. 68. num. 6. 1

Agenti incumbit onus probandi, l. 2. & l. verius, ff. de probation. l. actor. & l. frustra. C. eod. tit. l. fin. ff. de rei vendicat. l. qui accusare, C. de edendo. § non solum. Instit. de legatis, cap. vnic. vers. cùm enim, vt ecclesiast. benef. sine dimin. confer. Thom. de Thomasser. in floribus legum reg. 19. Flamin. Paris. de confident. q. 18. num. 3. Agens enim ante omnia debet probare se esse talem, qualem dicit, aliàs audiri non debet, l. diuus. ff. de re iudic. Brunor. à Sole in locis communib. verb. Agens 2. 2 3

Agere inuitus nemo compellitur, l. vnic. C. vt nemo inuitus, Socin. reg. 14. Brunor. à Sole in locis communib. verb. compellere, Card. Tusch. pract. conclus. tom. 1. 4

tom. 1. *lit. A. concl.* 241. Ioseph. Sesse *Arag decis.* 115. *num.* 3. Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. Agere num.* 3. Cald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunct. p.* 1. *n.* 20. *in fine.*

5 Limita vbi periculum est in mora, & vbicunque subest causa, quia tunc potest quis compelli inuitus agere, Federic. de Senis *cons.* 153. *vers. item assignato termino.* Card. Tusch. *d. concl.* 241. *num.* 9. & 12. vbi *num.* 10. *per text. in l. diffamari C. de ingen. & man.* limitat in causa status, quibus diffamantes possunt compelli ad agendum, & *n.* 14. post Federic. de Senis *cons.* 169. *in fin. vers. an autem*, limitat pariter in eo, qui diffamatur super Matrimonio contracto, quia potest compellere aduersarium ad agendum vt silentium sibi imponatur. Limita denique quando tutus est exceptione reus, qui officio saltem iudicis ex æquitate, *l.* 3. *C. qui bonis cedere poss. & l. si contendat ff. de fideiuss.* compellere vt agat creditorem poterit, gloss. *verbo consequi, in fine in l. Aurelius* 19. §. *centum ff. de liberat. leg.* Capic. *decis.* 18. *num.* 3. & 4. Osach. *decis.* 151. *num.* 3. 9. & 10. Caualcan. *decis.* 15. *num.* 23. & 24. *part.* 2. & *decis.* 9. *num.* 3. & 3. *part.* 4.

Axioma XX.

Allegatio, Allegare.

1 *Allegatio partis non facit ius.*
2 *Allegare nihil, & allegatum non probare, paria sunt.*
3 *Id quod quis allegare tenetur, probare debet.*

1 ALLEGATIO partis non facit ius, *cap. dilectus* 34. *de praeben. gloss. magna vers. vel die tertio, in l.* 1. *C. quando non petent. partes.* gloss. *verb. non post multum, in c.* 2. *de iis, quæ fiunt à Prælatis.* Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum & vxorem.* §. 17. *num.* 22. & 23. Roman. *cons.* 191. *Venerabilis num.* 4. Felin. *in cap.* 1. *n.* 18. *de constit.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 7. *n.* 107.

2 ALLEGARE nihil, & allegatum non probare, paria sunt, Roland. à Valle *cons.* 35. *num.* 10. & *num.* 20. *lib.* 1. Cardin. Tosch. *practic. conclus.*
3 *lit. A. concl.* 117. *num.* 19. Id enim quod quis allegare tenetur, debet probare, *l.* 1. *in princip.* iuncta *gloss. verbo decenter ff. de dilat.* Osasch. *Pedem. decis.* 50. *n.* 12 *in fin.* Baldus *in quæst. de schism. n.* 2. *post tit. de edicto D. Adri. tollen.*

Axioma XXI.

Alienabilis, Alienatum.

1 *Alienabilis res semel facta, perpetuò manet alienabilis.*
2 *Consueta ab Ecclesia emphyteuticari, seu infeudari, possunt iterum concedi in emphyteusim, vel in feudum sine solemnitate.*
3 *Alienatum non dicitur, si non durat alienatum.*

1 ALIENABILIS res semel facta, perpetuò manet alienabilis, *cap.* 2. *de feudis*, Ioan. Franc. Leo *in Thesauro fori eccles. p.* 1. *cap.* 15. *num.* 3. Card. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 11. *num.* 30. Cenall. *commun. contra communes q.* 897. Sigism. Scacc. *de appellation. q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 111. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 6. *num.* 184. Peregr. *decis.* 2. *num.* 2. Fusar. *de substitut. quæst.* 352. *num.* 49. Surd. *cons.* 105. *num.* 12. Mariens. *l.* 11. *gloss.* 8. *num.* 2. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.*

Vnde, res Ecclesiæ consuetas emphyteuticari, vel infeudari, posse iterum concedi in emphyteusim, vel feudum sine solemnitate, resoluunt Menoch. *de arbitr. casu* 81. *num.* 5. *cum seqq.* & *cons.* 66. *num.* 31. & *cons.* 78. *num.* 1. *cum seqq.* & *cons.* 90. *num.* 22. Rot. *Bononien. decis.* 13. *num.* 7. & 8. Gam. *Lusit. decis.* 24. & *decis.* 36. *num.* 6. Quarant. *in summa Bullary, verb. alienatio rerum Ecclesiæ, num.* 39. & 40. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verbo alienatio* § 3. Camill. Borrell. *in summa decis. tit.* 33. *num.* 129. *cum seqq.* Ceuall. *d. q.* 897. *à num.* 899. Gonzal. *d. num.* 194. Melch. Phœbos *Lusitan. decis.* 82. *num.* 34. 2

ALIENATVM non dicitur, si non durat alienatum, *l. si pro parte.* §. *versum ff. de in rem verso, cap.* 1. *quid iuris si vasallus post alienat. feudi*, Mencha. *illustr. cap.* 32. *n.* 3. 3

Axioma XXII.

Alter, Aliud.

1 *Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri.*
2 *Altare vnum non debet discooperiri, vt alterum cooperiatur.*
3 *Damnum, vel lucrum quod ex sua persona quis non consequeretur, consequitur ex persona alterius.*
4 *Repræsalearum remedium proditum est propter iniustum factum Prætoris denegantis iustitiam.*
5 *Fideiussoris obligationem perpetuat dolus, & mora principalis.*
6 *Aliud pro alio inuito creditore solui nequit, secus in paupere non valente soluere in specie, vel pecunia ibid.*

ALTERI per alterum non debet iniqua conditio inferri, *l. non debet. ff. de regulis iuris, cap. non debet* 22. *eod. tit. in* 6. *l. debitorum pactionibus. C. de pactis, cap. si compromissarius.* §. *porrò, de elect. lib.* 6. Anchar. *cons.* 140. *Primum dubium, in princip.* dicens quòd prohibitum est aliquem inquietari pro alieno debito, offensa, vel facto, Roman. *cons.* 241. *Spectabiles num.* 5. *vers. dicitur vlteriùs*, Abb. *cons.* 39. *in fin. lib.* 1. vbi extendit etiam inter Iudæos, Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap.* 18. *num.* 45. Honded. *cons.* 103. *num.* 30. *lib.* 2. Paul. Fusch. *lit. A. sing.* 58. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. A. concl.* 313. *per totam.* Thom. de Thomasset. *reg.* 33. vbi procedere asserit in acquisitis, secus in acquirendis, & *reg.* 20. habet locum, ait, quando quis in culpa non fuit, Ouid. de Amicis *de iure Emphyt. q.* 10. *num.* 1. & *q.* 11. *num.* 4. Robles de Salzedo *de repræsent. lib.* 2. *c.* 16. *num.* 102. 1
Vnum enim Altare non debet discooperiri, vt alte- 2
rum cooperiatur, Anton. de Butr. *cons.* 40. *in fine*,
Albert. Brun. *de statut. artic.* 6. *num.* 168. Quan- 3
doque tamen qui ex persona alterius consequitur damnum, vel lucrum, quod ex sua persona non consequeretur, Lap. *alleg.* 94. *num.* 6. *vers. & licet ex hoc.* Velut in repræsaleis, quia propter in- 4
iustum factum Prætoris denegantis iustitiam proditum est remedium repræsalearum, Aneh. *d. cons.* 140.

5 *in princip.* Et in fideiussore, quia dolus, & mora principalis perpetuat obligationem fideiussoris, Castren. *consil.* 124. 3. *vers quinimò, lib.* 2. prout illum refert Card. Tusch. *d. concl.* 313. *n.* 14.

6 ALIVD pro alio inuito creditore solui non potest, *l.* 2. §. *mutui datio*, & ibi *gloss. fin. ff de constit. pecun l item liberatur.* §. *qui paratus. ff. quibus mod. pign. l. eum à quo* 16 *cum l. seq. C. de solut. l.* 5. *tit.* 14. *part.* 4. Cott. *in memorab. verbo solui*, Gutier. *de iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 29. *num.* 11. *& seq & practic. lib.* 1. *q.* 146. *num.* 16. Scouar. *de ratiocin cap.* 7. *num.* 1. Pichard. *in disp. de mora num.* 97. Surd. *decis.* 224. *num.* 16. Ceuall. *commun. contra commun. tom.* 4 *q* 899 Thom. de Thomasset. *reg.* 31. Gironda *de priuilegior. explicat. n.* 203. Anton. Monach. *Bonon. decis.* 35. *num.* 8. Limita in paupere non valente soluere in specie, vel pecunia, iuxta dispositionem *auth. de fideiussor.* §. *quod autem. collat.* 11. *& auth. hoc nisi debitor.* C. *de solut. l. si quis argentum* 35. §. *si u autem donator. C. de donat. lib.* 3. *tit.* 14. *part.* 5. Capic. *decis.* 42. *num.* 5. Ioseph. Ludou. *Perus. decis* 64. Anton. Thesaur. *decis.* 153. *num.* 3. Baëca *de inope debitore c.* 1. *n.* 46. Gutier. *d. cap.* 29. *& d. q.* 146. *n.* 1. *& seq.*

AXIOMA XXIII.

Ambiguum, Ambiguitas.

1 *Ambiguis in rebus sequimur quod est minimum, quando medium non est.*
2 *Media via est eligenda in rebus ambiguis, quando illa extat.*
3 *Ambiguis in rebus non debet esse absolutum iudicium.*
4 *Ambiguitas in meliorem partem interpretanda est.*

1 AMBIGVIS in rebus quod minimum est, sequimur, *l apud Iulianum.* §. *scio. ff de legatis* 1. *l. semper in obscuris. ff. de regulis iuris, cap. in obscuris, eod. tit. in* 6. Thom. de Thomasset. *in floribus legum. reg.* 151. vbi intelligit procedere, quando medium
2 non est, nam illo extante, media via in ambiguis est eligenda, vt tradit Anton. Monach. *Florent decis.* 12. *num* 23. *& Bononien. decis.* 19. *num.* 21. Menoch. *de Arbitrar. lib.* 1. *quæst.* 53. *num.* 10. *& q.* 56. *& remed.* 5. *retin num.* 755 *cum seqq.* Escobar *de comput. cap.* 9. *n.* 6. *&* 7. Osvvald. *in Donell. comment. iuris ciuilis lib.* 26. *c.* 2. *lit. B.*

3 AMBIGVIS in rebus non debet esse absolutum iudicium, *cap. habuisse* 33. *dist.* Ambiguum autem non dicitur, cùm in verbis nulla sit difficultas, *l. ille, aut ille.* §. *cùm in verbis. ff. de legat.* 3. Mantic. *decis.* 309. *in fine.*

4 AMBIGVITAS, vel dubietas in meliorem partem est interpretanda, *cap. estote, de regul. iuris,* Franc. Molina *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 17. *num.* 2. Aloys. Ricc. *in collect. decis p.* 1. *collect.* 220. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 25. *n.* 27. *cum seqq.*

AXIOMA XXIV.

Amicus.

1 *Amicus non leui amicitia æquiparatur consanguineo.*
2 *Amicus in iure frater nuncupatur.*
3 *Amicus dicitur alter ego.*
4 *Amici dicuntur in quibus est vnum velle, & nolle.*

AMICVS non leui amicitia æquiparatur consanguineo, vt tradunt Ias. *in l. quæ dotis. num.* 75. *ff soluto matrim.* Alciat. *de præsumpt. reg.* 1. *præs.* 28. Cou. *in cap. requisisti. num.* 7. *de testam.* Rebuff *de priuileg. scholar. priuil.* 104. Tiraq. *de pœnis temper. causa* 22. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 89. *num* 70. Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 21. *num.* 4 Azeued. *l.* 34. *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 3. *noua Recopil.* Morl. *in emporio iuris p.* 1. *tit.* 2. *in prælud. num.* 201. Card. Tusch. *practicar. conclus. tom.* 1. *lit. A concl.* 326. Sanchez *de Matrimon. lib.* 6. *disp.* 26. *num.* 6. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. tom* 2. *lib.* 13. *tit.* 20. *num.* 2. *cum seqq.* D. Christoph. Paz *in schol ad leges styli l.* 63. *num.* 34. Stephan. Gratian. *disceptat. forens cap.* 200. *num* 4. Carol. de Grassis *de effectibus amicitiæ.* Nam amicus interior, coniunctus appellatur, Alciat. *de præsumption reg.* 1. *præs* 27. *num.* 5. Petr. Moll. *in resp pro amico dub.* 1. *num* 13. Carol. de Grassis *d. tract. de effectibus amicitiæ num.* 81. *prope fin.* Et generaliter disposita in consanguineis respectu pietatis, & amoris, in amicis quoque maximis amicitia iunctis locum habet, tantúmque amicitia, quantum sanguinis coniunctio operatur, Alciat. *d. reg.* 1. *præs.* 27. *num* 5. Decian. *in tract. crimin. lib.* 3. *c.* 3. *num.* 13. *vers & ideo*, Cardin. Mantic. *de coniect. vltimar. volunt lib.* 6. *tit.* 12. *num.* 25. Carol. de Grassis *d. tract. num.* 84. *l.* 3. *Regia Hispan. vers la quinta, tit.* 29. *part.* 2. Imò amicitiam sanguinis coniunctioni præferendam dixerunt Valer. Max. *lib.* 4. *c.* 7. Petrarcha *lib.* 1. *de remedio vtriusque fortunæ dialog.* 52. Menoch. *cons* 683. *num.* 23. Decian. *d. c.* 5. *num.* 13. *vers. remanet,* Stephan. Gratian. *d c.* 200. *n.* 10. Osvvald. *ad Donell. d. lib.* 18 *c.* 12. *lit. K.* Carol. de Grassis *d. n.* 82.

AMICVS in iure frater nuncupatur, vt *in l. nemo dubitat, vers. qui frater ff. de hæred. instit.* 2

AMICVS dicitur alter ego, Ioan. de Amic. *cons.* 85. *n.* 13. quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 326. *num.* 3. nouissimè amicus noster D. Didacus de Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requis. anno* 14. *p.* 43. *num.* 6. 3

AMICI dicuntur in qoibus est vnum velle, & nolle, Alex *cons.* 93. *Repetitus. num.* 10. *vers. sed vltrà. lib.* 6. Card. Tusch *d concl.* 326. *n.* 4 Didac. de Narbona *d. q.* 43. *n.* 6. 4

AXIOMA XXV.

Amissum.

1 *Amissum non dicitur, quod non durat amissum.*
2 *Amissum lato modo dicitur, quod potest acquiri, & non acquiritur.*
3 *Secus verò stricta significatione.*

AMISSVM non dicitor, quod non durat amissum, *l. pro parte.* §. *versum ff. de in rem verso,* 1
Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2 *q.* 78. *art.* 12 *vers. nec etiam oblat,* Mench. *illustr. cap.* 32. *num.* 3. Amissum latè sumpta verbi significatione dicitur, quod potest acquiri, & non acquiritur, *l.* 3. *ff. quæ in fraudem creditorum. l. & siue quid ff. ex quibus causis mai.* Rot. *in vna Rauennaten. hæreditatis* 10. *Decembr.* 1584. *coram Rubeo*, secus verò strictè sumpta significatione, *l. non videtur rem amittere. ff. de regul. iuris,* vbi 2 3

Digitized by Google

vbi Dec. *num.* 5. *l. non potest videri*, *ff. eodem*, Rot. *Romana de Theodelis* 10. *Ianuarii* 1597. *coram Litta*.

Axioma XXVI.

Anima.

1 *Anima pretiosior est corpore.*
2 *Anima omnibus rebus est praeferenda tanquam magis pretiosa.*
3 *Iuris apices non debent attendi, vbi agitur de salute animae.*
4 *Extensio fit in odiosis, pœnalibus, & exorbitantibus, quando agitur de salute animae.*

1 ANIMA pretiosior est corpore, *Matth.* 5. *&* *Luc.* 12. *cap. sedulò.* 39. *dist. cap. praecipimus* 1. *q.* 11. *cap. cùm infirmitas, prope fin. de pœnitent. & remiss.* Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocatorum, verb. Animae, num.* 1. & dicit Philosophus *lib.* 1. *de Anima, cap. fin.* quod corpus animi causa constitutum est. Alphons. de Narbona *lib.* 14. *glos.* 1 *num.* 12. *cap.* 1. *tit.* 2. *lib.* 6. *Recop.*

2 ANIMA omnibus rebus est praeferenda tanquam magis pretiosa, *d. cap. praecipimus*, *l. sancimus*, *C. de sacros. Eccles.* Abb. *cons.* 63. *Videtur primò, num.* 3. *vers. item quis debet magis diligere, lib.* 1. Tiraq. *de priuileg. pia causa, in praefat num.* 9. Menoch. *de praesumpt. lib.* 4. *praes.* 112. *num* 4. *& praes.* 132. *n.* 4. Barthol. Peregr. *ad Extrauag. ambitiosae, de rebus Eccles. non alien. verb. praeterquam, num.* 11. *pag.* 178. Bettazol. *in repet. l. si quis maior. C. de transact. num.* 12. Mascard. *de probationib. conclus.* 1171. *num.* 5. Surd. *decis.* 196. *num.* 12. Gutier. *in repet. l. nemo potest, num.* 486. *ff. de legat.* 1. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. A. concl.* 333. *num.* 1. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambiguis conuent. tom.* 2. *lib.* 13 *tit* 28. *num.* 10. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resol. vlt. casu* 37. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 935. *num.* 36. *tom.* 5.

3 Vbi agitur de salute animae, non debent attendi apices iuris, vt aiunt Tiraq. *d. tract. de priuileg. pia causa, priuil.* 164. Ceuall. *communium contra communes q.* 71. *n.* 1. & fit extensio ex identitate rationis, glos. *verbo Apostolica, in l. omnes, la* 2. *C. de feriis*, Villag. *in tract. de extensione legum, rub. de extensione leg. correct. & pœnalis simul, num.* 80. Farin. *fragment. crimin. p.* 1. *lit. E. num.* 207.

4 ANIMAE de salute quando agitur, extensio fit in odiosis, & pœnalibus, vt per Aym. *de antiquit. temp. p.* 4. *§. videamus modò de aliquibus limitationibus, num.* 10. Corset. *in sing. verbo extensio, il* 2. *ante fin post num.* 23. Tiraq. *d. tract. priuil.* 161. Cou. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 6. *in princip. num.* 12. Perez *lib.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 39. Azeued. *l.* 2. *num.* 4. *tit.* 1. *lib.* 3. *noua Recopil.* Villag. *d. num.* 80. *& rub. de extens. leg. pœnal. tantùm, num.* 19. Farinac. *d. lit. E. numer.* 111. Sanchez *de Matrimon. lib.* 1. *disp.* 39 *num.* 5. *& lib.* 3. *disp.* 1. *numer.* 8. & in exorbitantibus, Aym. *d. p.* 4. *in princip. num.* 79. Villag. *in rub. de extensione legum. num.* 3. *in fin. in vlt. ampl.* Farinac. *d. lit. E. num.* 109.

Axioma XXVII.

Animus.

1 *Animus ab operibus operantis dignoscitur, & talis praesumitur, qualem facta demonstrant.*
2 *Animus, & intentio hominis ex verbis bene dignoscitur.*
3 *Facta sunt fortiora ad demonstrandum animum, quàm verba.*
4 *Animus hominis qualis fuerit dignoscitur ex iis, quae antea, vel postea gesta fuerunt.*
5 *Animus declaratur ex sequentibus.*

ANIMVS ab operibus operantis dignoscitur, 1
& talis praesumitur, qualem facta demonstrant, *l.* § *fin. ff. de dolo*, Grammat. *cons.* 13. *num.* 2. *&* 3. *& decis.* 37. *num.* 6. Cephal. *cons.* 75. *num.* 3. *lib.* 1. Mascard. *de probat. concl.* 95. *n.* 1. *& seq. & concl.* 1304. *num.* 24. *& seq.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 1. *num.* 42. *vers. & ideo dicitur*, Farinac. *in praxi crimin. q.* 89. *num.* 76. Octau. Glorit. *resp.* 3 *num.* 34. Nam licèt 2
ex verbis bene dignoscatur animus, & intentio hominis, *l. Labeo, ff. de supellect. leg. cap. secundò requiris, de appellat.* Corn. *cons.* 84. *in princip. lib.* 3. Grat. *resp.* 118. *num.* 25. *lib.* 1. Alban. *cons.* 119. *& cons.* 626. *num.* 9. Surd. *cons.* 82. *num.* 33. *& cons.* 471. *num.* 33. Bardel. *cons.* 29. *num.* 12. Giurba *cons.* 51. *num.* 28. Facta ta- 3
men sunt fortiora ad demonstrandum huiusmodi animum, quàm verba, *l. certum, ff. si certum pet. l. fin. ff. de diuort. cap. existimant* 12. *q.* 2. *cap. dilecti, de appellat.* Cephal. *cons.* 77. *num.* 2. *& cons.* 96. *num.* 27. *lib.* 1. Seraphin. *d. priuileg.* 1. *à num.* 57.

ANIMVS hominis qualis fuerit dignoscitur ex 4
iis, quae antea, vel post gesta fuerunt, arg. *l. sed & Iulianus, §. pen ff. ad Macedon. l. si seruus plurium, §. fin. ff. de legat.* 1. *& §. panonum. Instit. de rerum diuis.* Aym. *cons.* 20. *num.* 7. *& cons.* 210. *num.* 11. Ruin. *cons.* 10. *num.* 10. *lib.* 5. Cephal. *cons.* 12. *num.* 12. *& cons.* 65. *num.* 8. *lib* 1. Dec. *cons.* 11. *num.* 1. *in fine*, *& cons.* 283. *n.* 7. *vers. aliàs, & cons.* 336 *num.* 1. Mascard. *d. concl.* 95. *num.* 6. *& seq.* Osasch. *decis.* 71. *num.* 33. *& decis.* 90. *num.* 19. Mantic. *decis.* 15. *num.* 1. Afflict. *decis.* 319. *num.* 5. Surd. *consil.* 540. *à num.* 44. Octau. Glorit. *resp.* 12. *num.* 12. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 4. *lit. I. concl.* 269. *num.* 30. Rot. *decis.* 118. *num.* 2. *apud Farinac. p.* 2. *recent.* vbi quòd animus declaratur ex subse- 5
quentibus, ead. Rot. *decis.* 64. *num.* 5. *d. p.* 2. *recent. & decis.* 306. *num.* 3. *ead. p.* 2. *recent.* vbi quòd animus qualis fuerit in praecedenti, ex subsequenti actu declaratur, *& decis.* 700. *num.* 14. *ead. p.* 2. *recent.* vbi ait, quòd ex actu immediatè, & incontinenti facto colligitur animus ab initio. Menoch. *cons.* 1. *num.* 294. *cum seqq.* vbi quòd animus contrahentium colligitur ex sequentibus, Surd. *decis.* 4. *num* 15. vbi quòd animus talis praesumitur in praecedentibus qualis fuerit in sequentibus, Farin. *tom.* 2. *cons.* 30. *num.* 103. vbi quod verba subsequentia declarant qualis fuerit animus.

Axioma XXVIII.

Annalia.

ANNALIA ad agendum sunt perpetua ad ex- 1
cipiendum, *l. purè, § fin. ff. de doli except. l. licèt.* C. *de*

C. de except. l. 4. C. qui admitti, Cald. Pereira *in l. si curatorem, verbo infra, num. 15. C. de in integ. restit. minor.* Surd. *decis. 177. num. 17.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 151. num. 12.* Christoph. de Paz *in scholiis ad leges styli l. 184. num. 3.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 96. num. 3. vers. sed nihilominus*, vbi declarat, Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 6. num. 6. prope fin.* vbi intelligit, quando quis non potest ius suum proponere in iudicio principaliter agendo, sed tantùm excipiendo, quia tunc perpetuò potest excipere: secus verò quando ius suum potest proponere etiam principaliter agendo infra certum tempus, quia tunc similiter tenetur infra illud excipere, *ex l. Papinianus. §. si filius. ff. de inoff. testam.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 96. num. 4.* Vincent. Caroc. *remed. contra praiudic. sentent. except. 2. q. 18. num. 22.* qui ibidem *num. 10. & 11.* hoc axioma intellexit procedere ante motam actionem, secus pòst, & *num. 13.* limitat nisi ad excipiendum limitatum sit tempus.

AXIOMA XXIX.

Annexum.

ANNEXI & connexi idem est iudicium, etiamsi annexum sit maioris valoris, *cap. cum singulis, iuncta glos. verb. annexi, de praebend. lib. 6.* glos. *verbo connexa, in cap. quanto, de iudic.* Hippol. *sing. 251.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, de testament. verb. & hortum, num. 1. cum seqq.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. q. 45. & lib. 2. casu 95.* Gare. Giroud. *de priuilegiorum, seu exempt. explicat. num. 751.*

AXIOMA XXX.

Antecedens.

1 *Antecedenti concesso, conceditur & consequens, quando antecedens est necessarium ad consequens.*

2 *Antecedenti destructo, nullum est dare consequens.*

3 *Antecedens qui vult, videtur velle necessarium consequens.*

1 ANTECEDENTI concesso, conceditur & consequens, *l. 1. §. 1. ff. si vsufruct. pet. l. 3. §. qui habet, ff. de seruit. rustic. praed. l. refectionis gratia*, & ibi glos. *ff. communia praed. l. 2.* & ibi Cyn. *ff. de iurisd. omnium iudic. l. 2. §. inspectio, ff. quemadm. testam. aper.* Euerard. *in topicis legalib. loco 94.* Anton. Monach. *Florent. decis. 29. num. 15.* Farinac. *fragment. crimin. p. 1. lit. E. num. 228. in princip. & in praxi crimin. q. 39. n. 138.* Ioan. Anton. Nouar. *quaest. forens. lib. 1. q. 59. num. 1. cum seqq.* Ioan. Anton. Mangil. *de imputat. q. 76. num. 1.* Intellige, quando antecedens est necessarium ad consequens consequendum, iuxta resolutam per Ferrer. *in consilii. Cathalon. glos. 3. num. 78. & num. 81.* Surd. *cons. 91. num. 4. per l. 1. §. fin. ff. de vsufruct. & l. obligationum ferè §. placeat ff. de act. & oblig.*

2 ANTECEDENTI destructo, nullum est dare consequens, *l. 1. §. huius rei ff. de officio eius, l. veterus, ff. de itinere, actúque priuato*, Euerard. *in topicis legalib. loco 96.* Crauet. *cons. 231. num. 2.* Anton. Monach. *Florent. decis. 29. num. 16.* vbi subdit, quod remoto antecedenti eius consequens remouetur. Et quod antecedenti destructo, cesset consequens, quod stare non potest sine antecedenti, tradunt Bald. *in l. 1. in 9. opposit. C. de fideicom.* Crauet. *cons. 101. num. 18.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 757. num. 66.* Card. Mantic. *decis. 15. num. 5. & decis. 199. num. 9.* Alphons. Narbona *lib. 2. 5. glos. 5. num. 3. tit. 21. lib. 4. Recop.* Torreblanc. *de iure spirit. lib. 15. cap. 13. num. 37.*

ANTECEDENS qui vult, videtur velle necessarium consequens, Alex. *cons. 157. col. 3. num. 14. lib. 2.* vbi quod si quis vult ciuilitatem, censetur velle onus annexum ciuilitati, *cons. 138. Circa primum, in princip. lib. 5.* vbi ait, quòd qui consentit in antecedenti, censetur consentire in consequenti necessario etiam non cognito, Castren. *cons. 100. num. 4. vers. quod autem, lib. 1.* vbi quod ideo tutor connentus, si producat inuentarium factum à pupillis, non debet dicere suos pupillos non teneri vltra vires haereditarias, quia istud venit in necessariam consequentiam, Crauet. *cons. 186. num. 7.* vbi quod testator qui voluit dotare filiam, censetur etiam voluisse concedere lucrum, quia qui vult antecedens, vult necessarium consequens. Cancer *var. resolut. p. 1. cap. 1. num. 227.* 3

AXIOMA XXXI.

Approbare, Approbatio.

1 *Approbare quis non potest, quod semel impugnauit. Intellige, si actus pendet à voluntate vnius, vel, si ab impugnatione ante sententiam impugnans destitit.*

2 *Approbatione totius qualibet eius pars approbata censetur.*

3 *Approbatum semel non potest amplius reprobari; siue expressè, siue tacitè approbatum proponatur, vt num. 4.*

5 *Approbare, & improbare potest quis diuersis respectibus.*

APPROBARE quis non potest quod semel impugnauit, *l. dispensatorem, ff. de solutionibus*, Menoch *cons. 195. num. 89.* Surd. *cons. 157. num. 10. & cons. 196. num. 2. cum seqq. & cons. 364. num. 27.* Rot. *decis. 636. num. 7. apud Farinac. p. 1. recent. & decis. 456. num 4. p. 2. recent.* Declara & intellige verum si actus pendet à voluntate vnius, Surd. *cons. 136. num. 30. & seq.* vbi *num. 3. & 4.* si ab impugnatione ante sententiam impugnans destitit. 1

APPROBATIONE totius quaelibet eius pars approbata censetur, Ant. Monach. *Bononien. decis. 55. num. 11.* 2

APPROBATVM semel non potest amplius reprobari, *l. Pomponius, ff. de negot. gestis*, Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg. 37.* Surd. *cons. 18. num. 2. & cons. 351. num. 41. & decis. 132. n. 4.* Anton. Monach. *Bononien. decis. 34. num. 2.* Rot. *decis. 456. n. 4. apud Farin. p. 2. recent.* Mari. Anton. *var. resolut. lib. 2. resol. 30. num. 25.* Sanchez *de Matrimon. lib. 9. disp. 6. num. 9.* Mantic. *decis. 274. num. 2. & 3.* Viuian. *decis. 98. num. 12. lib. 1.* Mari. Giurba *decis. 24. num. 19.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 5. cap. 941. num. 20.* Sed contrà in *l. sed & reprobari, ff. de excusat. tutor. & in l. vt gradatim, §. reprobari, ff. de muner. & honor.* At hoc in Principe, illud in priuatis. 3

Intellige siue expressè, siue tacitè approbatum proponatur, quia si petens fieri editionem librorum, promittat 4

promittat velle ſtare libris tam pro ſe, quàm contra, tunc libri probant contra approbantem librum exhibendum, vt per Bald. *conſ.* 156. *cum duæ ſunt, num.* 3. *lib.* 3. quem refert Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E. concl.* 42. *num.* 1.

5 APPROBARE tamen & improbare poteſt quis diuerſis reſpectibus, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 28. *n.* 15. quem refert Card. Tuſch. *d. tom.* 3 *lit. E. concl.* 54. *num.* 6.

AXIOMA XXXII.

Arbitrium.

1 *Arbitrio iudicis relinquitur quod in iure definitum non eſt.*
2 *Arbitrium regulatur à iure.*
3 *Arbitrium quando eſt plenum, ſeu liberum, importat liberam facultatem.*
4 *Arbitrium liberum ſeu regulatum, quando & quibus verbis à lege, vel ab homine iudici conceſſum dicatur, remiſſiuè.*

1 ARBITRIO iudicis relinquitur quod in iure definitum non eſt, *l.* 1. *ff. de iure deliber. l. in venditione, ff. de bon. auctor ind. poſſid cap. de cauſſis,* §. 1. *de officio deleg.* Corraſ. *lib.* 4. *Miſcel. cap.* 12. *n.* 5. *cum ſeqq.* Neuiz. *in ſylua nupt. lib.* 5 *num.* 74. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *in proœm num.* 5. & *q.* 14. *num.* 3. *cum ſeqq.* Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 3. *q.* 10. *num* 4. vbi *num.* 5. ſubdit, locum id habere non modò in iure ſcripto, ſed & in non ſcripto, & conſuetudine; & *num.* 7. addit, id locum obtinere etiam quoad pœnam.

2 ARBITRIVM regulatur à iure, Rot. *deciſ.* 426. *num.* 6. & *deciſ.* 669. *num.* 1. & *deciſ.* 698. *num.* 1. *apud Farin. p.* 2. *recent.* Nam vbicunque aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri, ille tenetur ſeruare omnes regulas iuris communis, Alex. *conſ.* 33. *num.* 3. *lib.* 1. Socin. iun. *conſ.* 49. *num.* 16. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 612. *num.* 11. & *conſ.* 657. *num.* 56. Menoch. *conſ.* 69. *num.* 4. & 5. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit. A. concl.* 470. *num* 2.

3 ARBITRIVM ſimplex licèt reguletur à iure, & ſecundùm arbitrium boni viri, tamen quando dicitur plenum, ſeu liberum, tunc importat liberam facultatem, Bart. *extrauag. ad reprimendam, in verb. videbitur, num* 3. *verſ. item vbicunque*, quem refert Card. Tuſch. *d. lit. A. concl.* 476 *num.* 1. Menoch.
4 *de arbitr. q.* 6. *lib.* 1. Quando & quibus verbis à lege, vel ab homine arbitrium liberum, ſeu regulatum iudici conceſſum dicatur, vide Aym. *conſ.* 190. *n.* 5. Matheſil. *ſing.* 15. Ducn. *reg.* 788. Benintend. *Bonon. deciſ.* 31. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 132. *numer.* 13. & *numer.* 81. *cum ſeqq.* Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 111. *num.* 9. Roland. *conſ.* 62. *num.* 18. *cum ſeqq. lib.* 1. & *conſ.* 59. *num.* 32. *cum ſeqq. lib.* 2. & *conſ.* 55. *num.* 13. & *à num.* 47. *lib.* 3. Lancellot. *de attent. cap.* 12. *limit.* 10. *num.* 8. 11. & 15. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 7. 8. 9. & 37.

* * *

AXIOMA XXXIII.

Ars.

1 *Ars naturam imitatur in quantum poteſt.*
2 *Natura omni arte potentior eſt.*
3 *Ars & natura nihil faciunt fruſtra.*

ARS imitatur naturam in quantum poteſt, 1
§ *minorem. Iuſtit. de adoptionib.* Menoch. *de præſumptionib. lib.* 4. *præſ.* 1. *num.* 22. Vnde arte non conceditur, quod naturaliter denegatur, *l. vbi repugnantia,* §. 1 *ff. de regulis iuris.* Quia natura omni arte poten- 2
tior eſt, Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 11. *n.* 29. Marc. Mantu. *conſ.* 20. *Viſis ſcripturis, num.* 2. *vol.* 1. prout eos refert Fuſc. *lit. A ſing.* 26.

ARS & natura nihil faciunt fruſtra, *l. qui his* 3
idem ff de verb. oblig. l. non cogendum, §. *Sabinus ff de procuratorib. l. hac ſtipulatio.* §. *Diuus, ff. vt legat. ſeu fideicom. nomine caueatur,* § *minorem. Iuſtit de actionib.* Ariſtot. *lib.* 2. *Phyſic. q.* 1. & *lib.* 2. *de Cœlo, tex.* 59. & *lib.* 3. *de Anima, tex.* 45. cum citatis per Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Natura.* Et natura quòd non deficiat in neceſſariis, neque abundet in ſuperfluis, dicit Ariſtot. *d. lib.* 3. *de Anima, cap.* 5.

AXIOMA XXXIV.

Augmentum.

1 *Augmentum debet eſſe eiuſdem qualitatis cum ſuo principali, cui accedit.*
2 *Ius idem ſtatuitur in augmento, quod in principali aucto.*
3 *Augmentum, quod fit feudo per vaſallum, ſi poteſt ſeparari à feudo, non eſt feudale, ſed eius, qui auxit.*
4 *Augmentum fit cum omnibus ſuis qualitatibus.*
5 *Priuilegium principali conceſſum extenditur ad eius augmentum.*
6 *Iuriſdictio omnis & exemptio augmentum recipit, aut diminutionem ab incremento, vel decremento.*
7 *Extenſio priuilegij, beneficij, ſeu exemptionis non fit ad augmentum ſuperueniens, ſi tendat in præiudicium tertij.*
8 *Caſtri iuriſdictio ſi à Principe concedatur, & deinde numerus incolarum, aut ipſum caſtrum augeatur, etiam ad augmentum iuriſdictio extenditur.*
9 *Augmentum venit rebus ſimpliciter, & indefinite donatis, ſeu remiſſis, legatis, aut hypothecatis.*
10 *Augmentum, & diminutio pari paſſu ambulant.*
11 *Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem.*

AVGMENTVM debet eſſe eiuſdem qualita- 1
tis cum ſuo principali, cui accedit, *l. etiam, C. de iure dotium, l.* 3. *ff. eod. l. inter ſocerum, ff. de pactis dotalib. l. ſi conuenerit.* § *ſi nuda, ff. de pignerat. act.* Barthol. Peteit. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand. pag* 93. *num.* 22. Bald. *conſil.* 407. *In quæſtione, num.* 3. *verſ. dicet aliquis, lib.* 1. vbi quod idem ius ſtatuitur in augmento, quòd in principali aucto, Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 18. *num.* 51. & 52. Anchar. *conſ.* 437.

*conf.*417. *Illa sententia,num.*3. vbi ait, quod si rettitorium, seu comiratus ciuiratis angeatur, castra, quæ vniuntur, confunduntur io tantum, quod idem iuris est de augmento, quod de aucto, quando simpliciret, & non secundum quid sunt vnita, Iosephus Selle *Aragoniæ decis.*124 *num.*28. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *concl.* 555. *à num.*1. Rot. *decis.*94. *num.* 3. *apud Farin. p.* 2. *recent.* vbi dicitur quod augmenti idem iuris est ae rei auctæ, & *ibidem decis.*72. *num.* 4. id intelligitur, vbi non vrger diuersa ratio, Fusar. *de subst. q.*652. *num.*6. Anell. Amar. *cons.*23. *num.*4. & *cons.*59. *num* 9.

3 Limita in feudo, quia augmentum, quod fit feudo per vasallum, si potest separari à feudo, non est feudale, seu eius, qui auxit, *cap.*1 *de inuest. de reb. alien fact.* Alexand. *cons.*44 *Visa facti, num.*8. *lib.*3. Card. Tusch. *d. concl.*555. *num.* 4. 5. & 6. restingentes quando augmentum non potest separari, vel quando non potest sciri, neque probari, quia tunc neque separari potest; igitur neque tanquam separatum iudicatur, sed feudale.

4 AVGMENTVM fit cum omnibus suis qualitatibus, *l item quæritur*, §. *qui impleto, ff. locati, l. Labeo, la* 2. *in princip. ff de arbitr.* Beriazol. *in repet. l. si quis maior. C. de transactionib. q.*1. *num.* 17.

5 Priuilegium principali concessum extenditur ad eius augmentum, *cap. quia circa, de priuileg. cap. ex parte, cap. pen. de decim.* Bart *in l. si ita, ff. de auro & arg. legato*, Brun. *in tract. de augmento, concl.* 9. *per totam*, Duen. *reg.* 73. vbi loquitur de beneficio, Erasm. à Cochier *de iurisd. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.*37. *per to-*
6 *tam*, vbi *n.*7. subdit, omnem iurisdictionem & exemptionem augmentum recipere, aut diminutionem ab incremento, vel decremento, id quod plurifariam docet Bapt. Aym. Parmens. *in tract. de alluuionib. lib.*2. *cap.*16. & *seqq.*

7 Limita, si priuilegium, beneficium, seu exemptio tendat in præiudicium tertij, tunc non fit illius extensio ad augmentum superueniens, Angel. *in l. si seruitus, col. pen. in princip. ff. de seruit. vrb. præd.* Albert. Brun. *d. concl.*9. *num.* 8. *cum seqq.* Erasm. à Cochier *d. q.*37. *num.*1.

8 Iurisdictio alicuius castri si à Principe concedatur, & deinde numerus incolarum, aut ipsum castrum augeatur, etiam ad augmentum iurisdictio extenditur, vt ex Angel. resoluit Brun. *d. tract. de augmento, concl.* 8. *in princip.* & ex Bald. Guido Pap. *decis.*265. & *decis.*489. *num.*2. ac aliis, Card. Tusch. *tom* 6. *lit. P concl* 735 *à num.*3. & pleniùs Cou. *pract. cap.*2. *num.*1. *ad finem, & num.*8. Quotum argumento videtur dicendum, quòd si Princeps alicui Domino seu Magnati concedat datam officiorum alicuius ciuitatis, & deinde aliqua officia de nouo creauerit, ad hæc quoque extendatur concessio, vt tenet D. Barbos. *in l diuortio, §. quod in anno, num.* 17. *ff soluto matrim* quicquid dicat Afflict. *lib.* 3. *constit. rub.* 4. *num.* 10. cuius opinionem forsan in foro receptam testatur Cabed. *Lusit. decis.*22. *num* 3. & 5. *p.* 1.

9 AVGMENTVM venit rebus simpliciter, & indefinitè donatis seu remissis, *cap. ad audientiam* 12. *cap. ex parte* 27. *de decim. cap. quia circa* 22. *de priuileg.* vbi Anton. Henric. *à princip.* Anchar. *n.*3. & Socin. *num.*1. Albert. Brun. *d. tract de augmento, concl.*9 & 16. Pinel. *in rub. C. de rescind. vendit p.*1. *cap.*3. *num.*24. Valasc. *cons.*58. *num.*10. Card. Tusch. *lit. D. concl.*491. & *lit. E. concl* 560. & *tom.*6. *lit. P. concl.*735. *à num* 23. Cabed. *Lusit decis.*95. *à num* 1. *p.*2. Et quòd in legatis simpliciter factis receptum sit venire augmentum, quod postea rei legatæ accessit, siue cum pronomine *meo*, siue simpliciter fiant, probat elegans text. *in l. cum fundus* 10. *ff. de legat.* 1. quem latè explicat Cou. *practic. cap.*2. *à num.* 3. Sic etiam in hypotheca rerum ad me pertinentium facta simpliciter, quòd veniant tam præsentes, quàm postea acquisitæ, probat text. *in l. vlt. C. quæ res pignori*, cum aliis, quæ post Neguzant. *de pignorib. p.* 2. *memb.* 2. *à princip.* adducit Duen. *reg.*76.

AVGMENTVM, & diminutio pari passu am- 10
bulant, iuxta reg. *in l si ex toto, in princip. ff. de legat.* 1. Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.*85. *num.*6.

Inducta ad augmentum non debent operari di- 11
minutionem, *l. si à milite*, §. 1. *ff. de milit. testam l. si Rufinus, C. eod. tit l legata inutiliter, ff. de legat.* 1. *l.* 3. *ff. eod. tit. l. cum tale, ff. de condit. & demonstrat. l. si mancipia, in princip ff. de fundo instr.* Bertaz. *de clausulis instrum. claus.*21. *glos*23. *num.*6. Surd. *de aliment. tit.*8. *priuil.* 22. *num.* 4. & *decis.* 195. *num.* 5. & *decis.* 238. *num.* 10. Escob. *de ratiocin cap.* 30. *num.* 12. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 23. Anton. Monach. *Bononien. decis.* 40. *puncto* 3. *num.* 51. Iosephus Selle *de inhibitionib. cap.* 4. §. 1. *num.* 12.

AXIOMA XXXV.

Benefacere.

1 *Benefacere inuitus nemo cogitur.*
2 *Benefacere tenemur benefacienti.*
3 *Obligatio ad antidora non est debita ex iustitia, sed ex voluntate.*
4 *Obligatio ad antidora non potest deduci in pactum.*

BENEFACERE inuitus nemo cogitur, *cap. de* 1
Iudæis, 45. *dist. cap. ad fidem* 23. *q.* 5. Decius *cons.*319. *num.*5. Marc. Anton. Genuens. *in practicabil. ecclesiastic. quæst.*147. *num.*5.

BENEFACERE tenemur benefacienti, *l. sed si* 2
lege, §. *consuluit, ff. de petit. hæred. l. si verò non remunerandi*, §. *idem Papinianus, ff. mandati, l. si non sortem*, §. *libertus, ff. de condit. & demonstr. cap cum in officiis, de testament.* Thom. de Thomasset. *de floribus legum, reg.* 55. vbi asserit procedere de honestate, & consilio, Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. A. concl.*48. *num.*1. Valenzuel. *cons.*173. *num.*107. *tom.*2.

Obligatio hæc, qua beneficiatus ab aliquo tene- 3
tur necessariò benefacienti ad antidora, & sic ad remunerationem, non est taxata, neque debita ex iustitia, sed ex amicitia, non ex necessitate, sed ex voluntate, vt per Roman. *cons.*500. *Summarius, in fin. col.*3. quem refert Card. Tusch. *d. concl.*48. *num* 1. vbi *num.*3. cum eodem Romano *d. cons.*500. *n.*9. subdit,
ideo talem obligationem ad antidota non posse de- 4
duci in pactum.

AXIOMA XXXVI.

Beneficium.

1 *Beneficium Principis latè est interpretandum. Intellige in præiudicium Principis, non autem tertij, vt num.*2.
3 *Beneficium Principis latam interpretationem recipit etiam in præiudicium tertij, quando verba hoc important.*
4 *Litteræ beneficiales tanquam ambitiosæ strictissimam recipiunt*

Digitized by Google

recipiunt interpretationem.

5 *Beneficium non confertur in inuitum.*

6 *Papa inuitos compellit Episcopos transire ex causa vtilitatis Ecclesiarum, secus verò pro honore personarum.*

7 *Beneficium datur propter officium.*

1 BENEFICIVM Principis latè est interpretandum, *l.3.ff.de constitut. Princip.l.quod verò, ff. de legib. l.si quando, C.de inoffic.testam.l.2. C. de noxalib. actionib. l.cum multa, C. de bonis, quæ liber. cap.cum dilecti, de donationib. cap. quia circa, de priuileg. cap.olim, de verb. significat.* Abb. *conf.*101. *In quæstione, in fin. num.*11.*lib.*1. Alex. *conf.*160.*Viso themate, num.*3.*vers. secundò præsuppono, lib.* 2. latè Oldrad. *conf.*300. *Factum tale est.* Roman. *conf.*89.*Visis iis, num.*4.*cum seqq.* vbi enumerat requisita ad hoc, vt locum habeat hoc Axioma; Tiraq. *de nobilit. cap.*37. *num.*59. Menoch. *de præsumpt.lib.*4.*præs.*103.*num.*31. Cott. *in memorab. verbo priuilegia, pag.*704. Valasc. *conf.*38.*n.*11.Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.*56. Card.Tusch. *practic.conclus.tom.*1.*lit.B.concl.*49.*num.*1. Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo beneficium, num.*67. Monet. *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 14. *num.* 6. *&* 39. Iosephus Aldrette *in allegat. iuris pro omnimoda Regularium exempt. p.* 3. *cap.* 6. *num.*12. Sanctarel. *var. resolut.p.*1. *q.*41. *num.*32.

2 Intellige huiusmodi Axioma, quando agitur de præiudicio Principis concedentis, secus tamen est si agitur de præiudicio tertij, vt per Ias. *in l.fin.num.*19. *&* 20 *ff.de constit.Princip.* Oldrad.*conf.*50.*in fine, vers. non obstat.* Anchar. *conf.*161.*Viso diligenter, in princip.* Socin. *reg.*1. Alexand. *conf.*215. *Non obstat.num* 4.*& seq.vers.item licet, lib.*7.Ioan.Imola 121.*num.*2.Pinel. *in l.2.C.de rescind.vendit.p.*1.*cap.*2.*in princip.& num.*4. Molin. *de primogen.lib.*1. *cap.*41. Cald.Pereira *de nominat. emphyt. q.* 21. *num.* 56. Card. Tusch. *d. tom.*1. *lit.B.concl.*50.*num.*1. Quia beneficia Principum non præsumuntur auferre ius tertij, Mascard. *de probat. concl.* 1003. *num.* 22. Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præs.*9. Cabed. *Lusit decis.*93.*num.*1.*p.*2.Mart.*de iurisdict p.*4.*casu* 94.*num.*29. *cum seqq.* Aloys.Ricc. *in collect. decis. p.*3. *collect.*1752. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. glos.*18.Stephan.Gratian.*discept.forens cap.*421.*n.*38. *cum seqq.* Gabr.Pereira *de manu Regia p.*1.*cap.*6.*n.*17.

3 Recipit tamen Principis beneficium latam interpretationem, etiamsi sit in præiudicium tertij, quando verba hoc important, Decian. *conf.*113.*Viso tenore, num.*6. quem refert Card. Tusch. *d. lit. B. concl.* 49. *num.*11. vbi *concl.* 50. *num.*15. resoluit, quòd benefi-
4 cium Principis strictè interpretatur, quando concedit, vel donat reseruata sibi in priuilegium Coronæ, vel Principatus; & *num.*13. ex Zabarel. *conf.*126. *num.*6. subdit, quòd licèt beneficium Principis latè interpretetur, tamen litteræ beneficiales, seu ad beneficia ecclesiastica obtinenda, tanquam ambitiosæ strictissimam recipiunt interpretationem.

5 BENEFICIVM non confertur in inuitum, *l.fin. C. vnde legitimi. l.nec emere, C. de iure deliber. l. hoc iure, §.non potest, ff.de donat l.inuito, & l.inuitus, §. quod cuique, ff. de regulis iuris,* Bald. *conf.*1. *Quadam Ecclesia, vers. in contrarium, lib.*1. vbi loquitur in vnione, legitimatione, & emancipatione, vt non valeant inuito eo, qui consentire debet, etiamsi actus fiat ad sui fauorem propter mutationem status, latè Calderin.*conf.*56.*An si Episcopus*, aliàs 1.*de translat.Episcopi*, vbi quòd Episcopus non promouetur ad Cardinalatum inuitus, & *conf.*57. aliàs 2. *de translat. Epi-*
6 *scopi*, vbi quòd Papa inuitos compellit Episcopos transire ex causa vtilitatis Ecclesiarum; secus verò pro honore personarum, Tiraq. *de nobilit.cap.*6. *n.*40. Thom.de Thomasset. *reg.*60.*&* 151. Cardos.*in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo beneficium, num.*65. Surd. *conf.* 167. *num.* 15. latè Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *lit. B. concl.* 51. Benedict. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure, p.* 1. *cap.* 6. *num.* 36. *vers. & quamuis.*

BENEFICIVM datur propter officium, Monet. *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 2. *numer.* 40. Nicol. 7
Garcia *de benefic. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 60. *& p.*7. *cap.*11. *num.*1. Leo *Valentina decis.*145. *num.*13. *lib.*1.

Axioma XXXVII.

Bona, Bonus.

1 *Bona non dicuntur nisi deducto ære alieno.*

2 *Bona qui non habet, luit in corpore.*

3 *Bona fides non patitur, vt bis idem creditum exigatur.*

4 *Bonus quilibet præsumitur; non tamen optimus, & illa qualitas probari debet.*

BONA non dicuntur nisi deducto ære alieno, 1
l.mulier bona, ff. de iure dot.l.non possunt, ff. de iure fisci.l.subsignatum, §.bona, ff.de verb.signif.l.fin.§.sin autem æs alienum, C. de bonis quæ liber. Rebuff. *in comment.ad l.bonorum appellatio* 49.*vers.& sic infertur, cum vers.seq.pag. mihi* 260. *& ad l. venisse* 165. *pag* 566. *ff. de verbor.signif.* Mexi. *in tract. taxa panis, concl.* 2. *num.*94. Surd. *d. consil.* 122.*num.* 21. *& numer.* 81. *& conf.*216. *num.*12. Gutier. *practic. lib.*3. *q.* 43. *num.*17. *cum seqq.* Pichard. *ad §.cùm autem* 3. *num.*1. *Instit. de lege falcid.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 10. *num.* 7. Cardos. *in praxi Iudicum & Aduocat. verbo bona, num.*4.

BONA qui non habet, luit in corpore, *l.vlt.ff.de* 2
*in ius vocando, l.*1.*§.fin ff.de pœnis,* Menoch. *de arbitr. lib.*2.*cent.*5.*casu* 447. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast.resolut.*251.*num.*1.*in* 1.*edit.* Farinac. *in praxi crimin p.*1.*q.*26.*num.*1. Cardin. Tusch. *practic.conclus. tom.*3. *lit.D. concl.*53.

BONA fides non patitur, vt bis idem creditum 3
exigatur, *cap. bona fides, ff. de regulis iuris, l.bona fides, ff. depositi.* glos. *verbo sententia, in cap. suscitata,* vbi Abb. *num.*7.*de in integ.restit.*Thom.de Thomasset. *in floribus legum, reg.*63. Roman. *conf.*18.*n.*2.*vers.respondeo*, vbi Apostil. *in verb. non patitur*, subdens propterea admitti exceptionem solutionis etiam in executione sententiæ, ne contra bonam fidem semel exactum iterum exigatur, refert Cardin. Tusch. *d. tom.* 5. *lit. B. concl.* 117. *num.* 1. *&* 2. dolosè enim facit, qui contra bonam fidem facit, Crauet.*conf.*142. *num.* 14.

BONVS quilibet in dubio præsumitur, *l.meritò,* 4
ff. pro socio, l. quoties, §. qui dolo, ff.de probationib. cap. vnic. de scrutin.in Ord facien.cap dudum, & cap.vlt.de præsumpt. Bernard.*reg* 65.Duen.*reg.*75. Socin.*reg.*39. Tiraq.*de præscript §.*1.*glos.*2.*vers sed quod, pag mihi* 87. Aretin. *conf.* 23. *num.* 10. *vers. ad tertium,* Alciat. *de præsumpt.reg.*3.*præs.*1. Socin. *in l.cùm Prætor, §.rogo, ff. de legat.*2.*& conf.*15.*num.*15.*vol.*1.Marsil.*in l.*1. *n.*67. *ff. de sicar.* Crauet.*conf* 8.*num.*1.Mench.*illustr.cap.*70. *num.*3. Mascard. *de probationib. concl.* 222. *&* 224. *& concl.*878.*& conclus.*1003. Menoch *de præsumpt.lib.*5. *præs.*3.*num.*15. Flamin.Paris. *de resignat.benefic.lib.*10. *q.*3. *num.*63. Petr. Alphons. de Vasconcellos *in harmonia rubricarum iuris Canonici, ad rub. de scrutinio in*

Ordine

Digitized by Google

Ordine facien. num. 3. *cum ſeqq.* Brunot à Sole *in locis communib. verbo bonus*, Cened. *ad Sextum collect.* 29. *num.* 1. Card. Tuſch. *d tom.* 1. *lit. B. concl.* 123. Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. n.* 1500. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 64. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum*, *reg.* 67. vbi quòd bonus præſumitur, qui de bono genere natus eſt, Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. p.* 1. *deciſ.* 62. *num.* 6. Octau. Glotit. *reſp.* 6. *num.* 77. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 47. *num.* 282. vbi quòd ex educatione buna quis bonus præſumitur, Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 1. *num.* 29. vbi limitat, quando agitur de ſalute animæ, Sanctarel. *var. reſolut. p.* 1. *reſol.* 2. *num.* 4. Philip. Paſchal. *de viribus patria poteſt. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 25. vbi dicit quòd licèt quis bonus præſumatur, oon tamen optimus, & qualitas illa debet probari, Vincent. Catoc. *ſing.* 286. vbi ait intelligendum axioma in perſona particularitet conſiderata, ſecus in populo ſimul collecto, & coadunato, quia io eo homines non integros, & corruptibiles adeſſe præſumuntur, in acclamationibus ſcilicet, & aliis oon maturè geſtis.

Axioma XXXVIII.

Breuitas.

1 *Breuitati ſtudendum.*
2 *Verba ſuperflua & inania ſolent ſtomachari prudentes.*
3 *Moderni breuitate gaudent.*
4 *Breuitas admittitur, dummodo non ſequatur obſcuritas.*
5 *Conſultor verborum prolixitatem reiicere debet.*
6 *Loquacitas longa ſolet ſtomachari legentes, & tædium afferre.*

1 BREVITATI ſtudendom eſt, non autem mol-
tiloquio, & ſuperfluis, Franc. Aretin. *conſ.* 1.
Decreueram iam diu, in princip. quem refert Cardin.
Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit. B. concluſ.* 127. *num.* 1.
2 quia vetba ſuperflua & inaoia ſolent ſtomachari
prudentes, Roland. à Valle *conſ.* 39. *num.* 2. *lib.* 2. &
conſ. 61. *in princip. lib.* 3. quem refert Cardin. Tuſch.
3 *tom.* 7. *lit. S. concl.* 895. *num.* 31. Gaudent etiam breui-
tate moderni, *l. ampliorem*, §. *in refutatoriis*, *C. de ap-*
pellat. gloſ. *in l.* 1. *ff. quod metus cauſa*, Ioan. Andr. *in*
proœm. Decretal. in verb. Gregorius, in princip. vbi in-
4 telligit, dommodo non ſequatur obſcuritas, & in-
5 certitudo. Et quòd conſultor verborum ptolixita-
tem reiicete debet, ait Roland. *d. conſ.* 61 *num.* 2. *lib.* 3.
6 quia longa loquacitas ſolet ſtomachati legentes, vt
dicit Caſtren. *conſ.* 191. *in princip. lib.* 2. & tædium
animis inferre, ſecundùm Bald. *conſ.* 155. *Loquacita-*
te omiſſa, lib. 2. & Curt. iun. *conſ.* 288. *n.* 9. & *conſ.* 329.
in princ.

Axioma XXXIX.

Caſus.

1 *Caſus omiſſus habetur pro omiſſo.*
2 *Lex, conſuetudo, vel ſtatutum omiſſum habetur pro omiſſo.*
3 *Omiſſum in contractibus habetur pro omiſſo.*
4 *Omiſſa cenſentur in contractib ea, quæ non ſunt de natura illius, ſi expreſſa non ſunt.*
5 *Omiſſum habetur pro omiſſo in reſcriptis, diſpenſationibus, priuilegiis, teſtamentis, diſpoſitione iudicis, & teſtatoris.*
6 *Caſus omiſſus à noua diſpoſitione intelligitur ſecundùm Ius antiquum.*
7 *Caſus omiſſus à partibus intelligitur ſecundùm diſpoſitionem iuris communis.*
8 *Omiſſus caſus à ſtatuto remanet in diſpoſitione iuris communis.*
9 *Caſus duo quando ſunt æquiparati in iure, diſpoſitum in vno, cenſetur diſpoſitum in alio.*
10 *Exceptus caſus firmat regulam in contrarium.*
11 *Mixtus caſus non continetur ſub ſimplici.*

CASVS omiſſus habetur pro omiſſo, *l. commo-* 1
diſſimè, ff. de liberis, & poſth. cap. inter corporalia,
de tranſlat. Epiſcopi, cap. dilectus, de offic. Ordin. cap. ſi
qui, de ſentent. excomm. Card. Tuſch. *pract. concluſ.*
tom. 5. *lit. O. concl.* 116. Oldrad. *conſ.* 224. *num.* 14. *verſ.*
allegauit, Socin. *conſ.* 32. *Ex iis, num.* 18. *lib.* 1. Petr. de
Anchar. *conſ.* 37. *num.* 7. Ferrer. *in conſtitut. Cathal.*
gloſ. 1. *num.* 104.

Amplia ptimò in lege, ſtatuto, vel conſuetudine, 2
vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 40. *num.* 194. Alexand. *conſ.* 123. *num.* 21. *lib.* 4. vbi de conſuetudine, Romao. *conſ.* 23. *Neſcio quid, in princip.* vbi quòd caſus omiſſus in ſtatutis habetur pro omiſſo, Alexaod. *conſ.* 80. *Viſo, in princip. lib.* 1. & *conſ.* 1. *num.* 25. *verſ. denique, lib.* 3. vbi extendit in ſtatuto pœnali, & criminali, Aochar. *conſ.* 193. *Subtiliter, in princip.* vbi exreodit in ſtatuto loquente de feudis, & fructibus feudorum, Socio. *d. conſ.* 32. *num.* 18. *lib.* 1. vbi ſubampliat, etiamſi ſtatutum ſit iuratum. Surd. *conſ.* 138. *num.* 5. Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *c.* 32. *num.* 17. *verſ. accedat.* Andr. Neguſant. *reſp.* 27. *num.* 3. & *reſp.* 87. *num.* 7. & *reſp.* 274. *num.* 15. & *reſp.* 306. *num.* 23. Mari. Giurba *ad conſuetud. Meſſan. c.* 10. *gloſ.* 6. *num.* 9. vbi hoc Axioma extendit, licèt in omiſſo maior ſit ratio, Anton. Mangil. *de imputat. q.* 59. *n.* 1. Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 5. *cap.* 813. *num.* 15.

Amplia ſecundò in contractibus, *l.* 1. *l. quicquid* 3
aſtringenda, ff. de verb. obligat. Bald. *conſ.* 296. *Quaritur, lib.* 2. Petr. de Anchar. *conſ.* 37. *num.* 7. & *conſ.* 145. *num.* 5. Alexand. *conſ.* 46. *Ponderatis, num.* 4. *lib.* 2. vbi extendit in conuentionibus, Decian. *conſ.* 2. *num.* 4. & 6. *lib.* 1. Roland. à Valle *conſ.* 59. *In cauſa, num.* 25. *lib.* 3. vbi quòd non eſt facienda ioterpretatio contractus ampla, ſed ſtricta, & ideo omiſſum habetur pro omiſſo, Socin. *d. conſ.* 32 *num.* 18. *lib.* 1. vbi loquitur de pactis, & mandato procuræ, & *conſ.* 47. *in princip. eod. lib.* 1. vbi de venditione, Dyn. *conſ.* 50. *num.* 7. *verſ. præterea*, vbi de compromiſſo, Surd. *deciſ.* 195. *num.* 11. Rendin. *in prompt. recept. ſentent. tom.* 1 *tit.* 100. *num.* 17. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 14. *num.* 277. & *q.* 34. *num.* 6. & 8.

Intellige, quia in contractu ea, quæ non ſunt de 4
natura contractus, ſi non ſunt expreſſa, cenſentur omiſſa, quamuis vna partium dicat hoc iotellexiſſe incluſum, ſecus in iis, quæ ſunt de natura contractus, ita Abb. *conſ.* 75. *Illud, col.* 3. *in princ. verſ. præterea*, quem refert Cardin. Tuſch. *d. lit. O. concl.* 116. *num.* 21. Et circa naturalia, vel accidentalia contractus, tacitum pro expreſſo habetur, quando tacitè agitur ab vtraque parte, vt *in l. cùm quid, ff. ſi certum petatur*; ſi verò ab vna tantùm parte, pro expreſſo non habebitur, vt *in l. ſi repetendi, C. de condict. ob cauſam*, & *in l. maiores, C. de tranſact.* vt notat Reodina *d. tom.* 1. *tit.* 24. *num.* 1. *tit.* 100. *num.* 19. vbi *num.* 18. tenet, quòd ſi forma eſt ſeruata in

ſtipulatione

Digitized by Google

stipulatione, sed aliquid substantiale est omissum, putà lucus, vel quantitas rei in obligationem deductæ, tunc si illud, quod tacitè agebatur, probari potest, pro expresso habetur, *l. triticum ff. de verb. oblig.* quod si probari non potest, habetur pro omisso, *l. 3. §. si quis insulam. ff. de eo quod certo loco, l. ita stipulatus, in princ. & l. qui insulam. ff. de verb. obligat.*

5 Amplia tertiò in omnibus dispositionibus, in quibus omissum habetur pro omisso, Anchar. *cons.* 120. *in princip. & cons. 245. n. 5.* vbi extendit, etiamsi maior ratio militet; *& cons. 37. num. 7.* vbi extendit in rescriptis, dispensationibus, priuilegiis, & testamentis, Socin. *d. cons. 32. num.* 18. *lib.* 1. vbi extendit in dispositione iudicis, & dispositis à testatore, ac in impetrante, Alex. *cons.* 113. *Viso instrumento. num. 5. vers. confirmatur. lib.* 2. vbi extendit in treuga & pace; *& cons. 123. num. x1. lib.* 4. vbi quòd in confirmatione omissum habetur pro omisso, Bald. *cons.* 332. *Statuto, circa fin. vers. rectè igitur. lib.* 3. vbi quòd in libello casus omissus habetur pro omisso, & non valet sententia lata super eo, quod omissum est in libello, Dec. *cons.* 438. *Accuratè*, vbi quòd in banno omissum habetur pro omisso, Castill. *cons. 17. num. 6. & num.* 10. *&* 11. vbi quòd in iis, quæ sunt stricti iuris, omissum habetur pro omisso, & non cogitato, Angel. *cons.* 221. *In volumine*, vbi dicit casum omissum haberi pro omisso, quando non obstat mens verisimilis; si autem obstet, secus, Valenzuel. *cons. 159. n. 36. tom. x.*

6 Casvs omissus à noua dispositione intelligitur secundùm ius antiquum, *l. si verò. §. de viro. ff. soluto matrim. l. commodissimè. ff. de liberis & posthum.* Gate. Gitonda *de priuilegiorum, seu exemptionum explicatione num. 556. & num.* 886. Non dicitur autem casus omissus, qui est similis expresso, iuxta doctrinam glossæ *verb. mulieri. in l. si cum dotem, in princ. ff. soluto matr.* Bart. *in l. Gallus. §. & quid si tantum. num. 1. ff. de liber. & posth.* Alexand. *cons. 130. num. 5. in fine, vol. 2.* Crauet. *cons. 326. num.* 9. Tiraquel. *de retractu lig. §. 20. gloss. 1. num. 11. & de iure primogen. quæst. 40. num.* 197. Pelaez *de maior. p. 2. q. 18. num.* 3. Simon. de Prætis *de interpret vltim. volunt. lib. 2. interpr. 3. dub. 1. num.* 170. vel qui potest suppleri per coniecturas, *l. licet Imperator 77. l. si seruus plurium 35. § fin. ff. de legat. 1.* Paris. *cons. 17. num. 15. vol. 4.* Crauet. *cons. 139. num.* 7. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 19. n. 15.* Menoch. *de præsumpt lib. 4. præs. 26. n. 18.* Sim. de Prætis *d. loco n. 165. 169 & 178.*

7 Casvs omissus à partibus intelligitur secundum dispositionem Iuris communis, *d. l. commodissimè l. cum Prætor ff. de iudic. l. si extraneus. ff. de condict. ob causam l. si cùm dotem. ff. soluto matrim. l. voluntatis. C. de fideiussorib. cap. cum venerabilis, de relig. domib.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. x resol. 11. n. 16.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 54. n. 6.* Rot. *decis. 171. n. 2. apud Farin. p. 1 recent & decis. 703. n. 2. apud eund. p. 2.*

8 *recent.* vbi quòd casus omissus à statuto remanet in dispositione iuris communis, *& decis. 463. num. 4. & decis. 171. n. 2. & decis 640. n. 14. p. 1.* vbi quòd casus omissus remanet in dispositione Iuris communis, eadem Rot. *in Florentina capellæ 4. Decembris* 1617. *coram Reuerendissimo D. meo Pirouano, impresso per Viuian. post praxim Iurispatron. decis. x6. n. 6.* Alphons. de Narbona *l. 20 gloss. 21. n. 10. & gloss. 23. n. 19. tit. 1. lib. 4. Recop. & lib. 2. glos. 5. n. 42. tit. x1. lib. 7. etiam Recop.* Giurba *decis. 112. n. 2.* Valenzuel. *cons. 184. n. 44.*

9 Casvs duo quando sunt æquiparati in Iure, dispositum in vno censetur dispositum in alio, glos. *verb aduocandum, in l. mancipia. C. de seruis fugit.* gloss. *fin. in l. si quis seruo. C. de furtis*, gloss. *in cap si postquam, de electione. lib. 6.* Tiraq. *de retractu lig. §. 15. gloss. 1. n. 10.* Anton. Gom *var tom. 4. cap. 11. num. 1 vers. aduertendum tamen*, Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 8. num.* 16. Surd. *de aliment. tit. 1. q. 10.* Cald. Pereira *de potest. eligendi cap. 7. num. 5.* Flores de Mena *var. q. 3. n. 27. & 19.*

Casvs exceptus firmat regulam in contrarium, *l. nam quod liquidè. §. fin in primo resp. ff de pen. legata l. quæsitum. §. idem respondit*, vbi gloss. *verb. non potest. ff. de fundo instr cap. x. de coniug. lepros.* Aretin. 10
cons. 30. n. 9. Dec. *cons. 147 num. 8. & cons. 105. num. 6.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 30. n. 4 & cons 4. num. 23. & cons. 148. n 31. & seq.* Surd. *cons. 103. num. 11. cum seq.* Valasc. *consult. 45 num. 1 in fine*, Card. Seraphin. *decis. 459. n. 3. & decis. 718. num. 7. & decis. 1251. n. 11. & 23.* Farin. *in praxi crimin p. 4. cons. 65. n. 74* Mari. Antonin. *var. resolut lib. 1. resol. 5. n. 28.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 51. num. x.* Fr. Anton. à Sousa *in relect. de censur. Bulla Cœnæ. cap. 20. disp. 96. num. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 522. n. 33.* Rot. *decis 51. n. 10. & decis. 69. num. 4. & decis. 189. num. 2. apud Farin. p. 1. recent.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi electionis fori. q. 14. num. 19. sect. x.* idem Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom. 5. cap. 9x2. n. 31.*

Casvs mixtus non continetur sub simplici, 11
quia aliter iudicamus de mixto, aliter de simplicibus, Petr. de Anchar *cons. 37. Contra Ioan. n. 6. & 7.* Angel. *cons. 257. in princ & cons. 328 Anastasius. in fin. n. 7. vers. non obstat.* Dec. *cons. 332. Licèt, in princip.* vbi quòd mixtum non cadit sub simplici, nisi quatenus à lege inducitur contrarium ratione inseparabilitatis à simplici, Socin. *cons. 246. Eleganter. n. . vers tertiò confirmo, lib.* 2. vbi quòd mixtum non cadit sub simplici etiam in materia fauorabili, Mandos. *in reg. Cancel. reg. 9. q. 10. n. 3. & reg. 19. q. 15. num. 5.* vbi quòd dispositio de simplicibus loquens non cõprehendit casus qualificatos, & diuersæ naturæ, Surd. *cons. 429. n. 25.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 5. lit. M. concl. 294. àn. 22.* de quo tamen vide latiùs infrà *Axiom.* 152.

Axioma XL.

Causa.

1 *Causa expressa regulat actum.*
2 *Causa dicitur dux mentis.*
3 *Causa ex vna datum, si illa causa non sequitur reuocatur.*
4 *Causa cessante cessat eius effectus. Intellige de sola causa finali, vt n. 5.*
6 *Cessante causa impulsiua non cessat effectus.*
7 *Causa finalis, & causa impulsiua quando dicatur, remissiuè.*
8 *Causa in dubio potius præsumitur impulsiua, quàm finalis.*
9 *Priuilegij causa cessante cessat priuilegium.*
10 *Quarta Episcopi, quæ debetur ratione iurisdictionis, cessat cessante iurisdictione.*
11 *Dilationis causa cessante cessat dilatio.*
12 *Mandati causa cessante cessat mandatum.*
13 *Causa tenuitatis propter quam vnio facta fuit, si est falsa, vnio est ipso iure nulla.*
14 *Impedimenti causa cessante cessat impedimentum.*
15 *Cessante causa finali concessionis feudi cessat feudum.*
16 *Cessante causa cessat effectus etiam in foro animæ, & in spiritualibus.*

Digitized by Google

17 *Pater si exhæredauit filium ex causa expressa, cessante causa cessat dispositio negatiua exhæredationis.*

18 *Cessante causa respiciente priuatam, siue publicam vtilitatem, cessat effectus, & dispositio.*

19 *Cessante vna causa ex pluribus simul concurrentibus ad actum, cessat actus, vel dispositio.*

20 *Obligationis cessante causa cessat ipsa obligatio.*

21 *Causa vbi produxerit effectum perfectum, & consummatum, illa cessante non cessat effectus.*

22 *Causa vbi requiritur certo aliquo tempore, si eo tempore fuit, licèt postea cesset, non tamen cessat effectus.*

23 *Causæ plures quando concurrunt ad dispositionem, vna cessante non cessat dispositio.*

24 *Causa causæ est causa causati, si causa est proxima, quæ attenditur, non autem si est remota, vt num. 25.*

26 *Causæ & causati idem est iudicium.*

27 *Causatum regulatur secundum naturam causæ causantis.*

28 *Causa dicitur talis, qualis est causa causans.*

29 *Causa limitata limitatum producit effectum.*

30 *Causa proxima magis attenditur quam remota, nisi causa remota non sit multum remota, & actus, qui fit, etiam sit contemplatione causæ non multum remota, vt n. 31.*

32 *Causa mediata attenditur, quando sine ea causa immediata, & prima esse non potest.*

33 *Causa naturalis potentior est, quam accidentalis.*

34 *Causa naturalis, & causa accidentalis, quando concurrunt, semper naturalis præfertur.*

35 *Causa quæ nocet, inspicitur, non quæ prodest.*

36 *Causa quælibet iusta excusat à pœna, etiam grossa, & bestialis, vt n. 37.*

38 *Causa continentia diuidi non debet.*

39 *Causatiuè multa fiunt, quæ directò non conceduntur.*

40 *Causa quælibet excusat à dolo.*

1 CAVSA expressa regulat actum, & indistinctè factum, vt restringatur secundùm causam expressam, Angel. *cons.* 248. *Punctus est exorta. n.* 3. vbi loquitur in compromisso generalissimo, vt non extendatur vltra mentem, & causam compromissi, Abb. *cons.* 3. *Nitar, col.* 17. *in fine, vers. ad* 23. *quæst. lib.* 1. Anton. de Butr. *cons.* 51. *n.* 5. *vers. item hoc declarat*, vbi quod causa declarat dictum dubium, illúdque ampliatur, & restringitur à causa, Bald. *cons.* 312. *Factum*
2 *super quo. n.* 2. *vers. tertiò vt causa, lib.* 4. vbi ait, quòd causa, & materia regulat mentes hominum, vt talis præsumatur mens, qualis est causa, quia causa dicitur dux mentis, Anch. *cons.* 254. *Statuto cauetur, n.* 4. Roman. *cons.* 503. *n.* 7. *& seq.* vbi quòd causa legati limitat, & restringit legatum, refert Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. C. concl.* 136.

3 CAVSA ex vna datum, si illa causa non sequitur, reuocatur, *l.* 1. *ff. de condict. causa data.* Ratio est, quia causa est proxima conditioni, vt sicut necesse est purificare conditionem, sic & causam, Calderin. *cons.* 56 *n.* 2. aliàs *cons.* 1. *de translat. Prælat.* Federic de Senis *cons.* 164. *Licet semper, in princip.* vbi ait, quòd resignatio facta ex causa permutationis, reuocatur non sequuta permutatione, Mandel. *cons.* 77. *n.* 18. *& seq.* vbi quòd promissio facta ex causa futuri Matrimonij, si non sequatur Matrimonium, cessat, & nihil debetur, Gemin. *cons.* 96. *n.* 9. *vers. licet enim*, vbi quòd priuilegium concessum ex certa qualitate, vel causa, si non adest qualitas, vel causa expressa, non valet priuilegium, etiamsi concedens ex alia causa potuisset concedere, Bellon. *cons.* 3. *Curatus Ecclesiæ, in fine, vers. ad secundum*, vbi ait, quòd si Parochiani tenentur soluere mensuram auenæ pro candelis, quas dat Rector de consuetudine, & eis non datur candela, nec ipsi debent auenam, quia dicitur debitum conditionale, vel ob causam, refert Card. Tusch. *d. tom.* 1. *lit. C. concl.* 137. *à princip.*

CAVSA cessante cessat eius effectus, *l. adigere.* 4
§. quamuis. ff. de iurepatr. l. si pater. ff. de hæred. instit. l. generaliter. C. de Episcopis & cleric. l. cùm te. C. de pacto inter empt. cap. magnæ, in fine, de voto, cap. cùm cessante 60. de appellat. late Tiraq. *in speciali tract. Cessante causa cessat effectus, & de iure primog. q.* 40. *n.* 170. *cum seq.* Duen. *reg.* 81. Thom. de Thomasset *in floribus legum reg.* 71. *&* 271. Brunot. à Sole *in locis communib. verb. Causa* 2. Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat. eod. verb. n.* 2. Petr. de Anchar. *cons.* 47. *Pro clariori n.* 4. vbi ait, quòd hæc est regula generalis in legibus, contractibus, & aliis dispositionibus, vt cessante causa, super qua fundatur dispositio, cesset & ipsa dispositio, Dyn. *cons.* 6. *Ex testamento Domini num.* 2. *vers. præterea*, vbi quòd in pacto cessante causa finali cessat effectus, Angel. *consil.* 346. *Titius*, vbi ampliat in omni dispositione siue legali, siue testamentaria, siue inter viuos, quia dispositio à causa regulatur, restringitur, & ampliatur, Angel. *consil.* 86. *Hæreditas materna, in fin.* vbi loquitur in statuto mandante repudiationem hæreditatis præsumi simulatam, si non est notificata in consilio, quia cessat cessante causa, videlicet fraude, & quòd hæres nihil consequutus sit ex hæreditate, Cald. Pereira *de potestate eligendi. cap.* 10. *num.* 2. *cum seqq.* Card. Tusch. *d. tom.* 1. *lit. C. concl.* 202 *à princip.* Sanchez *de Matrim lib.* 8. *disp.* 30. *num.* 12 *cum seqq.* Iosephus Sesse *Aragoniæ decis.* 185. *n.* 102. Ioan. Franc. Leo *in Thesauro fori ecclesiast. p.* 1. *cap.* 15. *n.* 5. Ludou. Rodolphin. *var. quæst. lib.* 2. *q.* 35. *num.* 10. vbi *n.* 16. intelligit, vbi causa expressa est in lege, vel statuto, Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.* 4. *num.* 50. Cels. Argel. *de contradict. legis q.* 5. *num.* 13. *& q.* 10. *n.* 27. Sigism. Scacc. *de appellationib. q.* 5. *n.* 117. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3 *q.* 62. *num* 17. Anton. Monach. *Lucensi decis.* 14. *n.* 18 *& decis.* 21 *n.* 22. *& Florent. decis.* 1 *num.* 61. Rot. *decis.* 437 *n.* 3. *apud Farin p.* 1. *recent.* Ludou. Cenc. *de censib p.* 2. *c.* 2. *q.* 1. *art.* 3. *n* 15. *& p.* 3. *c.* 1. *q.* 4. *n.* 4. Mari. Giurba *ad consuetud. Messanens. c* 8 *gloss.* 12. *n.* 2.

Intellige de sola causa finali, quia ea cessante 5
cessat effectus negotij, cui adiicitur, Petr. de Anchar. *cons.* 47. *Pro clariori. num.* 4. Euerard. *in topicis legalibus, loco* 85. Card. Tusch. *d. tom.* 1. *lit. C. concl.* 137. *num.* 14. Sanchez *in præcepta Decalogi. tom.* 1. *lib.* 4. *cap. num.* 42. Mantic. *decis.* 131. *num.* 4. vbi quòd causa finali cessante non tollitur effectus, qui est consummatus, & *num.* 5. quòd causa fiendi cessante nun cessat effectus, sed cessante causa essendi tollitur. Flamin. Chartar. *decis.* 68. *num.* 65. *&* 66. Achil. Pedroch *cons.* 23. *n.* 187. Siluest. Aldobrand. *cons.* 62. *num.* 14. Castill. *controuers. lib.* 3. *p.* 2. *c.* 172. *num.* 26. *&*
num. 36. *&* 37. Cenc. *d. part.* 3. *cap.* 1. *q.* 4. *num* 5. Nam 6
cessante causa impulsiua non cessat effectus, quia dicitur causa impulsiua potius motiuum quoddam, quàm causa, Bald. *cons.* 337. *Et præmisso. num.* 2. *lib.* 3. *& cons.* 433. *Casus talis est, num.* 5. *lib.* 5. Ias. *in l. si pecuniam num.* 18. *&* 19. *ff. de condict. causa data*, Card. Tusch. *dict. tom.* 1 *lit. C. concl.* 137. *num.* 25. *&* 41. Cephal. *cons.* 81. *num* 8. Tiraq. *in tract. Cessante causa, in* 1 *limit. n.* 2. Hippol *in l. si quis Iudicum. num* 2. *&* 3. *ff. de quæst.* Rodolphin *d. q.* 35. *num.* 10. Rot *decis.* 437. *num.* 3. *& decis.* 187. *num.* 6. *apud Farin. part.* 1. *recent.* Causa finalis quando dicatur, & quando impulsiua.

vide

Digitized by Google

vide Card. Tusch. *d tom.* I. *lit. C. concl.* 141. *&* 142. Cou *lib.* I. *c.* 20. *n.* 2. Tiber. Decian *resp.* 41. *sub num.* 21. *vol.* I. Costa Sicul. *cons.* 39. *n.* 3. *cum seqq.* Duran. *de condit. p.* 3. *t.* 2. *n.* 5. 10. *&* 11. Castill. *controu. tom.* 6. *c.* 172. *n.* 6. *cum seqq.* Cyriac. *tom.* 3. *controuers.* 478. *n.* 73. *&* 74. Maranta iun. *tom.* I. *controuers. lib.* I. *resp.* 15. *n.* 13. Valenzuela *cons.* 119. *n.* 78. *tom.* 2. vbi quòd causa finalis dicitur sine qua quis non esset facturus saltim eo modo, *& cons.* 154. *n.* 7. vbi ait causam finalem dici, quæ mouit partes ad conuentionem, Solorzan. *de iure Indiarum tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 8. *n.* 71. *&* 72. Rot. *decis.* 587. *n.* 4. *apud Farin p.* I. *recent.* & coram Buratto *decis.* 110. *n.* 15. *vers. secundò quòd ista, & n.* 16. *& decis.* 177. *n.* 4. apud quos illa est magis communiter recepta sententia quod causa finalis illa dicitur quæ principaliter in agendo actu ab agente consideratur, seu principaliter mouet ad actum faciendum, & sine qua actus non fieret; impulsiua verò quæ mouet, &
8 incitat ad exequendum actum. Causa in dubio potiùs præsumitur impulsiua, quàm finalis, vt per Rot. *decis.* 587. *n.* 5. *apud Farin. p.* I. *recent* Menoch. *cons.* 106. *n.* 92. Bertazol. *cons.* 119. *n.* 40. *in ciuilib.* Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 80. *num.* 7. *p.* 3. Foro *in compend. p.* 3. *vers. donatio facta Ecclesiæ pro illius fundatione col.* 4. *pag. mihi* 328. Donat. Anton. de Marinis *quotid. lib.* I. *c.* 87. *n.* 8. *&* 18. Valenzuel. *cons.* 112. *n.* 73. *& cons.* 119. *n.* 77. *& cons.* 140. *n.* 45. *& cons.* 137. *n.* 12. Et incumbit alleganti probare esse causam finalem, Tiraq. *in tr. Cessante causa. limit.* I. *n.* 48. *in fine*, Surd. *decis.* 130. *num.* 15. Morchech. *de diuisione bonorum. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 85. Foro *d. pag.* 328.

9 Amplia primò supradictam conclusionem, quòd scilicet cessante causa cesset effectus, vt procedat in priuilegio, quia cessante causa priuilegij cessat priuilegium, Aucbar *cons.* 394. *Dubium est n.* 3. & superueniente noua causa contrariæ causæ, ex qua priuilegium fuit concessum, cessat priuilegium, Roman. *cons.* 404. *In casu num.* 5. *&* 6. *vers. secunda causa*, refert Card. Tusch. *d. concl.* 202. *n.* 17. Extende in priuilegio concesso ex certa qualitate, vel causa, quia si non adest causa, vel qualitas expressa, non valet priuilegium, licèt concedens ex alia causa potuisset concedere, Gemin. *cons.* 96. *n.* 9. *vers. licet.* Et si causa finalis priuilegij eliciatur ex proœmio priuilegij, quia ea cessante cessat priuilegium, Roman. *cons.* 180. *Si admittimus, n.* 7. Card. Tusch. *d. lit. C. concl.* 137. *n.* 8. *&* 9.

10 Amplia secundò in quarta Episcopi, quæ debetur ratione iurisdictionis, vt cessante iurisdictione cesset quarta, Roman. *cons.* 477. *n.* 19 *&* 20. Card. Tusch. *d. lit. C concl.* 202. *num.* 7.

11 Amplia tertiò in dilatione, quia cessante causa dilationis cessat dilatio, Roman. *cons.* 503. *Diligenter. n.* 8. Bald. *cons.* 112. *Eundo ad veritatem lib.* 4. Cardin. Tusch. *d. lit. C. concl.* 138. *n.* 18. *& concl.* 202. *n.* 9. *&* 17. Anch. *cons.* 394. *Dubium, n.* 3.

12 Amplia quartò in mandato, quia cessante causa mandati cessat mandatum, *cap. si pauper clericus, in fine, de præbend. lib.* 6. Anch *d. cons.* 394. *n.* 3. plenè Roman. *cons.* 374. *Præsens est quæstio*, vbi *num.* 3. ait, quòd cessante contractu principali cessat pactum in contractu; & *n.* 4. *vers. quartò*, ait, quòd si aliquid promittitur propter castrum, desinente castro promissio cessat; & *n.* 5. *vers. sicut*, quòd societas super certa re contracta finitur desinente ipsa re, super qua contrahitur; & *eod. n.* 3. *vers. sextò*, quòd si res locata desinit esse, locatio, & obligatio extinguitur; & *eod. n.* 5. *vers. vlt.* quòd in promissione successiua pro causa habente pariter factum successionem, cessante causa cessat promissio, refert Card. Tusch. *d. conclus.* 202. *n.* 20. *cum seqq.*

13 Amplia quintò in vnione facta ex causa tenuitatis, quia si est falsa, vnio est ipso iure nulla, vt per Cephal. *cons.* 260. *Quod vnio, in princip.* Card. Tusch. *d. concl.* 202. *n.* 8.

14 Amplia sextò in impedimento, quia cessante causa impedimenti cessat impedimentum, Signorol. de Homod. *cons.* 46. *Statuto ciuitatis num.* 4. quem refert Card. Tusch *d concl.* 202. *n.* 14.

15 Amplia septimò in feudo, quia cessante causa finali concessionis feudi cessat feudum, etiam si culpa vasalli non interueniat, vt per Ioan. de Anan. *cons.* 7. *n.* 6. *vers. secundò probatur.* Card. Tusch *d. concl.* 202. *n.* 32.

16 Amplia octauò in foro animæ, vt per Tiraq. *d. tract. Cessante causa, p.* I. *n.* 18. & in spiritualibus, Clar. *§. fin. q.* 76. *in fine*, quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 202. *num.* 41.

17 Amplia nonò tam in dispositione affirmatiua, quàm negatiua; ideo si pater exhæredauit filium ex causa expressa, cessante causa cessat dispositio negatiua exhæredationis, Roman. *cons.* 48. *n.* 5. *vers. tertiò, quia*, quem refert Card Tusch. *d. concl.* 202 *n.* 42.

18 Amplia decimò, siue causa respiciat priuatam, siue publicam vtilitatem, quia si ea cessat, cessare debet effectus, & dispositio, ex Ioan. de Imola *cons.* 87. *vers. præterea secundò*, Card. Tusch. *d. concl.* 202. *n.* 32.

19 Amplia vndecimò, vt procedat etiam quando plures causæ simul debent concurrere ad actum, quia vna cessante cessat actus, vel dispositio, Abb. *cons.* 70. *Id de iure quæritur, col.* 2. *vers. tertiò probatur, lib.* 2. Card. Tusch. *d. concl.* 202. *n.* 43.

20 Amplia duodecimò in obligatione, & promissione, quia cessante causa obligationis cessat ipsa obligatio, & promissio, Rot. *decis.* 50. *n.* 4. *&* 7. *& decis.* 55. *num* I. *apud Farin p.* I. *recent. & decis.* 428. *n.* 2. *& decis.* 463. *num.* I. *ead. p.* I. vbi quòd cessante causa exclusionis cessat exclusio, quia hæc regula generalis est in omnibus dispositionibus, Ambrosin. *Peruf decis.* I. *n.* 3. *& decis.* 3. *n.* 9.

21 Limita primò, quando causa produxerit effectum perfectum, & consummatum, *l. fin. in princ ff. vnde liberi, l. sancimus, C. de admin tutor.* Tiraq *d. tr. Cessante causa, limit.* 12. *n.* 2. Thom. de Thomasset. *d. reg.* 171. Gaun. *Lusit decis.* 27. *n.* 4. Valasc. *cons.* 57. *n.* I. Molin. *de ritu nupt lib.* 3. *q.* 25. *n.* 34. vbi *n.* 33. idem asserit iure iam radicato, Surd. *cons.* 150. *num.* 24. Mari. Giurba *ad consuetud. Messanen. c.* 7. *gloss.* 2. *n.* 6. *p.* I. Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variation. fori. q.* 10. *sect.* 2. *à n.* 6. Mangil *de impens. q.* 101. *n.* 14. *& q.* 166. *n.* 3.

22 Limita secundò, quoties causa requiritur certo aliquo tempore, si enim eo tempore fuit, licèt postea cesset, non tamen cessat effectus, *l. si quis heredem. C. de instit. & subst.* Tiraq. *in d tract. Cessante causa limit.* 4. Gallet. *in margarita casuum Conscient. verb. Causa*, Dec. *cons.* 24. *n.* I. Rot. *decis.* 733. *n.* 8. *apud Farin. p.* 2. *recent.* Ioan Maria Nouar. *d. q.* 10. *n* 15.

23 Limita tertiò, quando plures causæ concurrunt ad dispositionem, quia vna cessante non cessat dispositio, Roman. *cons.* 497. *Dubitatur, in fin.* Tiraq *in d. tract Cessante causa. limit.* 22. Rot. *decis.* 633. *n.* 8. *apud Farin p.* 2. *recent & d. decis.* 587. *n.* 7. *p.* I. *recent.* Card. Tusch. *d. concl.* 202. *n.* 59. vbi *n.* 60. post Bart. *cons.* 21. *Visa prima n.* 3. *&* 4. declarat, vt non procedat in fideiussione facta pro mutuo naturali & ciuili, quia ex pluribus causis obligatus fideiussor, de iudicato soluendo non tenetur si mutuù sit solùm naturale, vel solùm ciuile, quãdo obligatio est ex causis prædictis.

24 CAVSA causæ est causa causati, *l. manumissione ff. de iustit. & iure*, Bart. *in l.* 4. *§. actor. n.* 2. *ff. de re iud.* Ias. *in l. pecuniam. num.* 21. *ff. de condict causa data*, Surd. *de aliment. tit.* I. *q.* 42. *n.* 49. *& cons.* 196. *n.* 13. *& cons.* 407

n.34. Franc. Molio. de ritu nupt. lib.3. q.34. n.26. Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap.4. n.50. Card. Tuſch. d. tom.1 lit. C. concl.138.

25 Intellige vt procedat, ſi cauſa eſt proxima, quæ attenditur, non autem ſi eſt remota, Iaſ. in d. l. ſi pecuniam. n.21. Anch. conſ.222. Subtiliter. num.4. vbi quòd non dicitur creditor ex inſtrumento, ſed ex ſucceſſione is, qui ſucceſſit creditori, Card. conſ.226. Dico dictum, in princip. lib. 1. quicquid dicat Caldetin. conſ.182. in princip. aliàs 4. de locato.

26 Cavsæ, & cauſati idem eſt iudicium, l. quominus ff. de fluminib. l. etſi amicus ff. ad leg. Iul. de adulter. l. ſi autem, in fin. ff. de aqua pluu. l. non ideo. C. de he-
27 red. inſtit. l. maritus. C. de procurat. Cauſatum igitur regulatur ſecundum naturam cauſæ cauſaotis, Bald. conſ. 150. Proponitur quod, in fine. lib. 5. Card. Tuſch. d. concl. 138. num. 10. quia cauſa vbi pendet, cauſa-
28 rum pendet, l. ſed etſi quis. ff. de vſufruct. Et cauſa dicitur talis, qualis eſt cauſa cauſans, Bald. conſ.84. Dicta cauſa, lib.4. imò cauſa determinat ſuum cauſatum, Surd. conſ.454. num.30. Et cauſatum regitur à cauſa ſuæ cauſæ, Rot. deciſ.287. num.1. apud Farinac p.1. recent. & regulatur cauſatum ſecundùm naturam cauſæ cauſautis, Bald. conſ. 84. Dicta cauſa, lib.4. & conſ.150. Proponitur, in fin. lib.5. quem refert Card. Tuſch. tom.7. lit. S. concl.757. num.33. At omne ius potentius dicitur in cauſante, quam in cauſato, l. digna vox. C. de legib. Caſtrenſ. conſ.421. Quod renunciatio, verſ. non obſtat, lib.2. vbi quòd diſpoſitia in cauſato, magis procedunt in cauſante, refert Card. Tuſch. d. concluſ. 138. num. 11. quia non poteſt plus iuris eſſe in cauſato, quàm in cauſante, Caſtill. controuerſ. lib.5. p.2. cap.103. num.14.

29 Cavsa limitata limitatum producit effectum, l. in agris. ff. de acquir. rerum dominio. l. cancellauerat. ff. de ys, quæ in teſtam. delentur, l. 2. vbi Bald. ff. de ſeruis export. l. ex facto. §. item quæro. ff. de vulgari, & pupil. ſubſtit. l. cùm pater. §. dulciſſimis. ff. de legat. 2. l. age cum Geminiano. C. de tranſaction. cap. ea noſcitur, de ſent. excomm. Tiraq. in tract. Ceſſante cauſa. part.1. num.147. & de retractu lig. §.32. gloſſ.1. num.49. Surd. conſ.10. n.49. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi. cap.57. §.2. num. 6. verſ. tertiò Epiſcopus, Brunor. à Sole in locis communibus, verb. Cauſa 9. Cardoſ. in praxi iudicum, & Aduocat. eod. verb n.3. Gonzal ad reg.8. Cancel. §.5. proœm. n.6. Stephan. Gratian. Marchia deciſ.65. n.5. Aloyſ. Ricc. in deciſion. Curia Archiep. Neapol part.1. deciſ.29. num.7. Gutier pract. lib.3. q.31. num.7. Cæſ. Angel. de contradict. legit. q.10. num.168. & num. 244. & q.4. num.52. & q.3. n.108. & q.8. num. 11. Mantic. deciſ.232. num.9. & deciſ.267. num.4. Mari. Antonin. var. reſolut. lib.1. reſol.108. num.18. Rot. deciſ.690. n.9. apud Farin p.1. recent. Ioan. Anton. Mangil. de imputat. q.51. n.82.

30 Cavsa proxima magis attenditur quàm remota, l. ſed etſi plures. §. in arrogato. ff. de vulgari, & pup. ſubſtit. l. ligni, in fine, ff. de legat. 3. Tiraq. de retractu lig. §.36. gloſſ.3. num.19. Anch. conſ.222. Subtiliter, num.4. Ioſeph. Seſſe Arag deciſ.187. num.68. Gallet in margarita caſuum conſcient. verb. Cauſa, Card. Tuſch. d. tom.1 lit. C. concl.145. num.1. Aloyſ. Ricc. in deciſionib. Curia Archiep. Neapol deciſ.216. num.3. p.1. Bened. Ægid. in repet. l. ex hoc iure ff. de inſtit. & iure p.1. cap.6. num. 54. Camill. Gallin de verbor ſignif. lib.5. cap.17. n.7. Scacc. de iudic. lib.1. c.2. n.484. & ſeq.

31 Limita, vt attendatur etiam cauſa remora ſicut proxima, quando non eſt multum remota, & actus, qui fit, etiam fit contemplatione cauſæ non multum remotæ, l. ſocium, qui in eo, vbi Bart. ff. pro ſocio, Aretin. conſ.14. Viſo, & diligenter. col.4. poſt med. n.7. verſ. præterea, refert Card. Tuſch. d. lit. C. concl.145. n.6.

Limita etiam, vt attendatur cauſa mediata, quando ſine ea cauſa immediata & proxima eſſe non poſſet, Bart. in l. ſed & ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulgari, & pupil. Aretin. conſ.6. Viſo, num.9. verſ. confirmatur iſta concluſio, Card. Tuſch. d. concl.145. n.3. vbi num. 4. cum eodem Aretin. locis citatis, idem dicit, quando cauſa mediata non eſt multum remota, quia tunc attenditur ſicut proxima, ad quod citari ſolet, l. vxori quis, in fin. de auro & arg. leg. 32

Cavsa naturalis potentior eſt quàm accidentalis, l. qui habent. ff. de tutel. l. filio quem pater. ff. de liber. & poſthum. cap. præſenti. §. idem, de præbend. lib.6. Anton. Gom. var. tom.1. cap.5. num.34. & cap.6. num 8. Menoch. conſ.1. num.16. Card. Tuſch. d. tom.1. lit. C. concl.147. Ceuall commun. contra communes. tom. 4. q.905. num.53. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib. 2. cap.3. num.20. Gallet. in margarita caſuum conſcient. verb. Cauſa. Ioan. Maria Nuuar. quæſt. forenſ. p.1. q.143. num. 28. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom 5. cap. 802. num.2. Fulu. Pacian. de probat. cap. 3. num. 89. vbi quòd ſæpe accidens magis quàm natura conſideratur, quia accidentia naturam obnubilant. Si enim plures cauſæ concurrunt, illa quæ eſt potentior, ſemper attenditur, Bart. in q. 15. Statuto ciuitatis Lucanæ, in princip. verſ. ſecundo ſic, quem refert Card. Tuſch. d. lit. C. concl.147. num.9. vbi num.10. ait procedere etiam in præſumptionibus, quia cedunt veritati tanquam potentiori, & inter ſe vna præſumptio potentior tollit aliam minus potentem. 33

Cavsa naturalis, & cauſa accidentalis quando concurrunt, ſemper naturalis præfertur, dict. l. qui habet, Abb. conſ. 62. In controuerſia, col. 8. num.16. lib.2. Bart. in ſua quæſt.18. pupillus. num.2. verſ. tertiò, Alex. conſ.703. Conſideratis. num.6. verſ. & quia. lib.5. & conſil.4. Ponderatis. num.2. & 3. verſ. modò ſic. lib.4. vbi ait, quòd diſpoſitio loquens quod maior ſuccedat, intelligitur de maiore natu, & ſic de cauſa, & maioritate naturali, non de accidentali, vel ficta, ſi verba aliud non ſuadeant, Abb. conſ. 62. num.10. lib. 2. Petr. de Anchar conſ.37. num. 6. in fine, & num 7. vbi aiunt, domicilium originale non mutari propter domicilium habitationis per accidens, quia potentius eſt naturale, quàm accidentale, refert Card. Tuſch. dict. concl. 147. à princip. vbi num.12. poſt Ioan. de Imola conſ. 35. num. 7. verſ. & primò, limitat quando naturalis prodeſt, & accidentalis nocet, quia tunc accidentalis præualet naturali, ſeu originali. 34

Cavsa, quæ nocet, inſpicitur, non quæ prodeſt, l. ſi quis in graui. §. vlt. cum l. ſeq. ff. ad Syllan. l. 3 ff. de ſuſpect. tutor. Felin in cap.1. col.5. in 2. limit. de re iudic. Surd. conſ.361. num.16. Brunor. à Sole in locis communib. verb. Cauſa 14. vbi intelligit huiuſmodi Axioma procedere, quando ambæ cauſæ eſſent æqualis potentiæ, ſecus quando ea, quæ prodeſt, eſſet potior, & per eam actus eſt factus principaliter, ad hoc eſt text. in l. 3. §. ſi quis palam. ff. de iure fiſci. 35

Cavsa quælibet iuſta excuſat à pœna, Doctores in l. Iulianus. ff. de condict. indeb. Bald. in l. obſeruari. §. proficiſci ff. de offic. Proconſ. gloſ. in l. plagy. C. ad leg. Flau. de plagiis, Dec. conſ. 170. col. fin. in princip. Socin. conſ. 127. col. 2. lib. 1. Beroi conſ. 4. in fine, & conſ. 187. in fine, lib. 3. Franc. Becc. conſ. 102. num. 3. Alex. conſ.119. Quæritur. num 12. verſ. ſecundò pro hoc facit, lib. 2. vbi quòd iuſta cauſa excuſat à pœna legali, & à condemnatione expenſarum, & à mora, ac pœna interitus rei debitæ, & à pœna intereſſe, ſeu ab obligatione intereſſe, Menoch. remed. 5. recuper. num. 48. vbi quòd cauſa etiam leuis excuſat a dolo, 36

&

Digitized by Google

& multo magis à temeritate, & num. 50. extendit in crimine falsi, & num. 56. quòd excusat à contumacia, & aliis delictis, & num. 57. quòd excusat à violentia, & num. 63. declarat, quod non excusat in aliqua iusta causa quando statutum, vel lex punit delictum, quoquo modo committatur, & num. 61.' ait, quòd iniusta causa non excusat à lata culpa, quando delictum ex lata culpa solùm punitur, refert Card. Tusch. d. tom. 1. lit. C. concl. 152. per totam.

37 Amplia, vt quælibet causa etiam grossa, & bestialis excuset à pœna conuentionali, Paris. cons. 151. num. 29. lib. 4. Alex. cons. 115. num. 15. & seq. lib. 4. & cons. 233. num. 12. lib. 6. Crauet. cons. 6. num. 89. & cons. 319. num. 14. Menoch. remed. 5. recup. num. 49. Card. Tusch. d. concl. 152. num. 30. & à dolo, & à mora, Ias. in l. 2. num. 61. & 62. C de iure emphyt. Hieron. de Torr. cons suo post consilia Anton. de Butr. num. 5. circa finem, vers sed quid fortius, Rot. decis. 529. num. 9. apud Farin. part. 2. recent. vbi quòd causa quælibet etiam bestialis & temeraria excusat à fructuum restitutione.

38 Cavsæ continentia diuidi non debet, l. nulli. C. de iudic. cap. fin. de rescript. Batt. in l. eum quem temerè, in fine principij. ff. eodem, & in l à diuo Pio. §. 1. n. 2. ff. de re indic. Boër. decis. 69. num. 24. & 25. Lap. alleg. 79. In Dei nomine. num. 7. Menoch. de arbitr. casu 371. num. 2. cum seq. & cons. 130. num. 1. Alex. cons. 65. In causa, num. 11. lib. 7. Card. Tusch. d. tom. 1. lit. C. concl. 159. & tom. 2 concl. 976. vbi limitat in causis diuiduis, Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 3. num. 13. Alex. Trentacinq. var resolut. lib. 4. tit. de iudic. resol. 3. à num. 1. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 32. & 33. Camill. Borel. in sum. omnium decis. tom. 2. tit. 33. num. 186. Ioan. Maria Nouar. in praxi elect & variat. fori. q. 7. sect. 1. num. 8. Mari. Giurba cons. crimin. 80. n. 26.

39 Cavsative multa fiunt, quæ directò non conceduntur, vt latè prosequitur Card. Tusch. d. tom. 1. lit. C. concl. 161. per totam.

40 Cavsa quælibet excusat à dolo, l. igitur. §. 1. ff. de liber. causa, l. 2. ff. de plagiar. l. 1. §. fin. ff. de abig. Menoch. de inter. remed. 5. recuper. num. 51. cum seqq. & cons. 18. à num 16. & cons. 51. num. 8. & 32. Hippol. cons. 2. num. 14. & cons. 51. n. 18. & cons. 62. num. 3. & cons. 77. n. 21. & cons. 124. num. 13. & cons. 128. num. 31. Bonacos. p. 1. verb. causa qualibet pag. 22. Surd. decis. 89. num. 21. Farinac in praxi crimin. p. 1. q. 16. num. 64. Perez ad l. 3. tit. 6. lib 8. ordin. pag. 191. Aloys. Ricc. in decis Curiæ Archiep. Neapol. p. 1. decis. 137. n. 1. & p. 2. decis. 17. num. 11. & decis. 167. n. 4. & à pœna, l. igitur. §. potest ff de liber. causa, Clar. §. fin q. 60. n. 21. Hippol. cons. 11. n. 10. & in l. 1. C. de sicar. num. 25. Gutier. pract. lib. 1. q. 81. num. 3. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 17. n. 10. & cap. 102. num. 32. Gam. Lusit. decis. 292. n. 11. & decis. 268. n. 1. Flores de Mena var q. 21. n. 28. Aloys. Ricc. p. 2. decis. 167. n. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancell gloss. 56. num. 133. Melch. Phœbos Lusit. decis. 167. n. 4. p. 2.

Axioma XLI.

Certus.

1 *Certus qui est, amplius certiorari non debet.*
2 *Declaratur multipliciter hac regula; & limitatur, quando præter scientiam factum requiritur.*
3 *Certum dicitur quod fit per relationem ad aliud.*
4 *Certa pro incertis dimittenda non sunt.*

August. Barbosæ Axiom. Iur.

Certvs qui est, amplius certiorari non debet, quia certioratio fit ad finem, vt quis sciat; ergo si scit, non requiritur certioratio, l. 5. ff. de action. empti. cap. eum qui, de regulis iuris, lib. 6. glos. verb cognouerunt. in princ. in cap. cùm inter 18. de elect. Tiraq. de retractu lig gloss. 2. §. 36. num. 14. Rimin. iun. cons. 238. num 37. vol. 3. Gemin. cons. 23. num. 5. vbi ampliat in actibus de sui natura prohibitis, quia sufficit, vt quis sciat quomodocunque, etiamsi non sequatur intimatio prohibitionis; & num. 13. vers. item quando, ampliat, vt procedat etiamsi in casibus in quibus requiritur insinuatio, & intimatio, quando quis habet plenam notitiam, quia non requiritur alia certioratio, & intimatio, Surd. cons. 272. num. 12. & decis. 288. n. 44. Menoch. consil. 825. num. 11. lib. 9. Thesaur. decis. 221. in fine, Card. Tusch. pract. concl. tom. 1. lit. C. concl. 198. à princip. Thesaur. decis. 221. in fine, Ioan. Bapt. Costa de scientia & ignorantia, inspect. 70. per tot. Stephan. Gratian. discept. forens. tom 4. c. 79. n. 9. Alphons. de Narbona lib. 17. glos. 5. n. 7. tit. 18. lib. 4. Recop. 1

Declara multipliciter cum Alex cons. 27. Viso themate, in princ. lib. 6. & cons. 138. Viso puncto, lib. 7. vt 2
scilicet quando denunciatio, intimatio, vel certioratio fit solùm ad finem, vt quis sciat, tunc sufficiat quod quis sciat, & isto casu certus non debet certiorari: si verò certioratio est de substantia, vel forma, prout quando lex mandat denunciari, aliàs actus sit nullus, tunc non sufficit scientia, sed debet fieri denunciatio ei, qui certus est. Vel alio modo, vt scilicet quando notificatio, & intimatio fit, vt quis reddatur certus de aliquo, tunc si ipse, cui debet fieri, sciat aliunde, non sit necessaria alia notificatio, vel certioratio; si verò fiat ad incitandum notificatum, vt aliquid faciat, vel ad prohibendum, ne aliquid faciat, tunc non sufficiat scientia; & quando res esset dubia, an sit facienda ad effectum notificandi, vt sit certus, an verò incitandi, vt aliquid faciat, vel non, in dubio præsumitur vt certus reddatur, adeò quod si sciat aliunde is, cui debet fieri notificatio, tunc non sit necessaria. Vel denique distingui potest, aut intimatio, vel denunciatio requiritur ad commodum denunciantis, aut requiritur ad commodum denunciati. Primo casu, si ad commodum denunciantis, tunc si agitur, vt ex notificatione notificans ius acquirat, vel vt notificatus pœnam, vel moram incurrat, non sufficit sola scientia notificati; si verò agitur solùm, vt notificatus incidat in malam fidem, sola scientia sufficit. Si verò agitur, vt fiat denunciatio ad commodum eius, cui denunciatur, semper sufficit sola scientia, refert Card. Tusch. d. concl. 199. n. 8. cum seqq. Limitatur tamen regula principalis quando præter scientiam factum requiritur, l. denuntiasse 17. § quid ergo. ff. ad leg. Iul. de adulter. Ripa in cap. cum M. Ferrariensis. num. 166. de constit. Ioan. Bapt. Costa d. inspect. 70. n. 9. Surd. cons. 371. n. 73.

Certvm dicitur quod fit per relationem ad 3
aliud, l vbi autem. §. illud, vbi Ias. notab. 1. ff. de verb. obligat. Vincent. Caroc. sing. 301. vbi intelligit si simpliciter certum aliquid lex requirat, secus si certum & expressum, quo casu ait non sufficere per relationem, nec in genere.

Certa pro incertis dimittenda non sunt, l. 4
cum Titio. ff. ad leg. Falcid. l. non quemadmodum. ff. de iudic. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 884. num. 28.

Axioma XLII.

Charitas.

1 *Charitas bene ordinata incipit à se ipso.*
2 *Proximi dilectio trahit originem à charitate.*
3 *Dolo quis facere non videtur, qui se plus altero diligit.*
4 *Ordo charitatis suggerit, vt prius nostris, quàm extraneis subueniamus.*
5 *Charitatis ordo quis sit, ostenditur.*

1 CHARITAS bene ordinata incipit à seipso, *l. qui seruandarum. ff. de præscript. verbis, l. Præses. C. de seruit. & aqua, cap. non satis. 86. dist. cap. si non licet 23. quæst. 5. cap. nisi specialis*, vbi gloss. *verb. eligemus, de auctorit. & vsu pallij. cap. licet*, vbi gloss. *verb. videamur, de temporib. ordinat cap. dilecto, de præbend.* Duen. *reg. 33.* Roman. *cons. 364. Dum secundò, in* 2 *princip. num. 2.* vbi ait, quòd charitas prima incipit à seipso, quia quis priùs sibi, postea aliis prouidere debet, & ita quod incipere debet à suis, & sua familia, Ægid. Bellam. *cons. 16. num. 3. & 4.* vbi quòd dilectio proximi trahit originem à charitate, quia quis se ipsum diligit primo loco, Crauet. *cons. 8.* 3 *num. 18.* vbi quòd quis dolo facere non videtur, qui se plus altero diligit, Bald *cons. 412. Factum super quo, num 3. lib. 4.* vbi adeò dicit verum in tantum, vt quis ex ordinata charitate magis amet se in vngue pedis, quàm aduersarium in vertice capitis, Afflict. *decis. 290. num. 9.* Calcan. *cons. 7. num. 19.* vbi quòd quis magis sibi, quàm alteri prouidere debet Anch. 4 *cons. 436. In ijs dubiis, in princ.* vbi quòd ordo charitatis suggerit, vt prius nostris, quàm extraneis subueniamus, Petr. Alphons. de Vasconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canon. in tit. de auctorit. & vsu pallij, num. 14.* Paulus Fusch. *lit. C. sing. 60.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 94. num. 1. & tit. 7. q. 8. & tit. 29. num. 1. & decis. 236. num. 21. & cons. 205. num. 12. & cons. 345. num. 28.* Gutier. *de tutel. p. 3. cap. 12. num. 1. in fine*, Flamin. Paris. *de resignat. benefic tom. 2. lib. 9. quæst. 17. num. 117.* Cald. Pereira *quæst. forens. in comment. ad tit. Instit. de inoff. testam. in princip. num. 21.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 131. num. 3. in 1. edit. & resol. 16. num. 3. & resol. 518. num. 4. in 2 edit.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de discipl. clericali. §. 27. num. 8. & tit. de bonis clericorum. §. 13. num. 3.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit. C. concl. 220. à princip.* Iosephus Sesse *Aragon. decis. 36. num. 6.* Pichard. *ad § Iuris præcepta, num. 29. Instit. de iustit. & iure*, Mantic. *decis. 10. num. 7.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resolut. 42. num 9.*

5 Declara ordinem charitatis esse, vt ante omnia diligatur Deus, & deinde incipiat à se ipso, & vt post se ipsum primò parentes, secundò filios, deinde proximum diligat, vt per Anton. de Butr. *cons. 25. num. 4.* Vbi verò agitur de subministranda eleemosyna etiam in actu ad salutem, putà pro consequenda Indulgentia mediante eleemosyna iuxta facultatem elargiri debentis, id intelligitur moderatè, & ciuiliter, vt primò sibi, & suis prouideat, postea elargiatur pro eleemosyna. Roman. *cons. 364. in princip.* prout illum refert Card. Tusch. *d. concl. 220. num. 15.*

Axioma XLIII.

Circuitus.

1 *Circuitus inutiles sunt vitandi, quando subest æquitas, vt num. 2.*
Limita, quando circuitus non est omnino inutilis, vt num 4.

CIRCVITVS inutiles sunt vitandi, *Clem.* 1
Auditor, de rescript. Bald. *cons. 100. Petrus, in fin. lib 4.* Alex. *cons. 77. In causa, in fin. lib. 2.* Dec. *cons. 407. Visis, col. 3. num. 8.* Socin. *cons 27. Pro decisione, col. fin. lib. 1* Guido Pap. *decis. 375. Mater*, Boër. *decis. 204. Præsuppono, num. 3.* Afflict. *decis. 8. Quidam filiusfam.* Tiraq *de retractu tit. 2. §. 2. gloss. 1. num. 14. & 71. & ad finem ist. num. 60.* vbi quòd in supremis tribunalibus & curiis circuitus omnino tollendi sunt, Vincent. de Franch. *decis. 273. ad fin.* Card. Tusch *pract. conclus. tom. 1. lit. C. concl. 229.* Thom. de Thomasset. *in floribus legum reg. 73.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 8. num 14.* Cæs. Argel. *de contradict. legis. q. 5. num. 5. & num. 94. & q. 7. num. 113. & q. 8. num. 5. & quæst. 10. num. 135. & num. 223. & q. 17. n. 30.* Anton. Monach. *Lucensi decis. 25 num. 87.* Fusar. *de substitut. quæst. 260. num. 4.* Steph. Gratian. *discept forens. tom. 5. cap. 887. n. 15. & cap. 964. n 27.*

Amplia primò, vt circuitus sint vitandi, quando 2
subest æquitas, vt si quis rem meam indebitè detineat, ad cuius restitutionem debet condemnari, quia si ex inepta petitione esset instituenda noua actio, æquius est, vt condemnatio fiat ad tollendum circuitum, quando condemnandus retinet ex titulo lucratiuo, Petr. de Ancb. *cons. 23. num 11. vers. ad secundum dubium*, quem refert Card. Tusch. *d. concl. 229. n. 5.*

Amplia secundò, in tantum actum & circuitum 3
frustratorium non esse faciendum, vt licèt quis teneatur offerendo deponere cum effectu, tamen si is, cui oblatio est facienda cum consignatione, recusat recipere, non teneatur facere actum frustratorium depositi, quod aliàs esset necessarium, Cuman. *cons. 5. Non renocando. num. 2. vers. nec dici potest*, Crauet. *cons. 331. num. 5. lib. 3.* Roland. à Valle *cons. 53. num. 26. lib. 1.* vbi *num. 34. & seq* declarat, nisi is, qui contradicit, habeat iustam causam contradicendi, quia tunc offerens debet deponere, licèt recuset recipere, refert Card. Tusch. *d. concl. 229. num. 10.*

Limita, quando circuitus non est omnino inutilis, 4
quia non euitatur, Card. *in d. Clem. Auditor. q. 14. n. 16.* Dec. *in l. cum fundus. §. seruum tuum, n. 5. ff. si certum pet.* Crauet. *cons. 376. n. 23. & 24.* Surd. *cons. 52. n. 70.* Monter. *decis 36. num. 70.* Abb. *cons. 95. In præsenti, col. 1. in fine, verb. & si dicatur, lib. 1.* vbi ait, quòd propter bonum obedientiæ admittitur circuitus inutilis, putà Religiosus non potest transire ad aliam Religionem etiam strictiorem, nisi petita licentia à Superiore, licèt illam non obtineat, si detur casus, quod transeat non petita licentia, ille reuocatur ad primam Religionem, licèt reuocatus petita licentia, & non obtenta possit iterum ad eandem arctiorem transire; additque sufficere impotentiam quod circuitus possit reddi vtilis, licèt ab aduentu non reddatur, refert Card. Tusch. *d. concl. 229. à num. 15.*

Axioma XLIV.

Commodum.

1 *Commodum eius esse debet, cuius est periculum.*
2 *Incommoda illum sequi debent, quem & commoda sequuntur.*
3 *Commodum ex malitia sua nemo reportare debet.*
4 *Ad commodum alicuius factum, contrarium effectum operari non debet.*
5 *Commodum, aut præmium ex actu, in quo pœna apponitur, quis reportare non debet.*
6 *Commodum & incommodum æqualiter determinantur.*

1 COMMODVM eius esse debet, cuius est periculum & incommodum, *l. fin. §. sed cum. C. de furtis, l. superuacuam, C. de tempor. in integ. restit. l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de actionib. empti. l secundum naturam, ff de regulis iuris, §. item pretium, Instit. de empt. & vendit.* Castren. *cons.* 133. *num.* 2. *in fine, lib.* 2. Anchar. *cons.* 180. *Visa diligenter, num.* 5. vbi is, qui acceptat legatum cum onere, tenetur ad onus. Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 105. Pichard. *ad §. placebat n.* 33. *ff. de legit. agnat. success.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 23. *num.* 4. Rot. *decis.* 149. *num.* 6. *apud Farin. p* 2. *recent.* vbi quòd commodum eius est, cuius est & incommodum, & *decis.* 333. *num.* 1. *ead. p.* 1. vbi quòd commodum non habens, neque debet habere incommodum, & *decis.* 175. *num.* 3. & *decis.* 677. *num.* 5. vbi quòd commodum qui sentit, debet sentire etiam incommodum, Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 5 *lit. O. concl.* 144. *num.* 5. Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib.* 1. *q.* 17. *num.* 7. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.* 5. *c.* 916. *num.* 35.

2 Incommoda illum sequi debent, quem & commoda sequuntur, *l.* 1. *§. fin. ff. de aqua pluu. arc.* vbi quod omne incommodum aliquo commodo est compensandum, *l. cùm filio, ff. ad Syllan.* vbi quòd omne commodum cum suo onere pertransit, Card. Tusch. *tom.* 8. *lit. V. concl.* 374. Escob. *de ratiocin. c.* 42. *num.* 12. & *comput.* 20. *num.* 14.

3 COMMODVM ex malitia sua nemo reportare debet; vide infrà *Axiom.* 143. *num.* 3.

4 Ad COMMODVM alicuius factum contrarium effectum operari non debet, *l. quod fauore, C. de legib.* Surd. *cons.* 215. *num.* 68. *lib.* 3. Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 922. *num.* 26.

5 COMMODVM, aut præmium ex actu, in quo pœna apponitur quis reportare non debet, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 24. *num.* 105.

6 COMMODVM & incommodum æqualiter determinantur, *l. secundum naturam, ff. de regul. iuris, l. Plautius, ff. ad leg. falcid l. quoties, ff. ad Trebell.* Surd. *cons.* 150. *num.* 11. Quia ferendus non est qui commoda amplectitur, & incommoda recusat, *l. manifestissimi, §. pen. C. de furtis*, Stephan. Gratian. *d. tom.* 5. *cap.* 916. *num.* 35. vbi *num.* 36. limitat quando ex diuerso fonte proueniunt, diuersásve causas respiciunt, & Surd. *d. cons.* 150. *num.* 87. limitat etiam quando non est par ratio.

* * *

Axioma XLV.

Communio, Communis, Communiter.

1 *Communio regulariter parit discordias.*
2 *Commune quod est, meum non est. Limita vt ibid.*
3 *Communi in re melior est conditio possidentis.*
4 *Communiter id quod fieri consueuit, præsumitur partes facere.*

COMMVNIO regulariter parit discordias, & ideo solet dici quòd nemo cogitur stare in communione, *l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indeb. l. in re communi. vers. propter immensas, ff. de seruit. vrban. præd. l. cùm pater. §. dulcissimis, ff. de legat.* 2. *l. sancimus, §. ne autem, C. de donat. l.* 2. *ibi, naturale quippe vitium, C. quando, & quibus quarta pars, lib.* 12. Castr. *cons.* 107. *videtur dicendum, in princip. lib.* 1. & *cons.* 333. *Viso testamento, vers. præterea non est credendum, eod. lib.* 1. Alexand. *cons.* 46. *Visis, num.* 11. *lib.* 1. Tiraquel. *de retract. lig. §.* 23. *glos.* 1. *num.* 17. Mascard. *de probat. concl.* 328. *num* 2. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *lit. C. concl.* 135. *num.* 1. Pichard. *ad rub. Instit. de societate, num.* 18. Ceuall. *commun. contra communes, tom.* 4. *quæst. fin. num* 220. Lud. Cenc. *de censib. p.* 3. *cap.* 1. *q.* 3. *art.* 8. *num.* 15. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 905. *num.* 13. Mari. Giurba *cons.* 52. *num.* 6. 1

COMMVNE quod est, meum non est, *l. nemo ex sociis, ff. pro socio*, Rebuff. *ad l. littus est* 96. *vers. non procedit. ff. de verb signif. pag. mihi* 413. Valasc. *cons* 64. *num.* 12. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 10. *n.* 58. *cum seqq.* Bened. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure, p.* 1. *cap.* 3. *num.* 32. Limitatur tamen *in l. rectè dicimus, ff. de verb. signif.* secundùm Surd. *decis.* 263. *num.* 2. & *num.* 7. *cum seqq.* & *decis.* 273. *num.* 7. & 9. Limita etiam, & intellige in propria & stricta significatione, secus in lata, in qua quod commune est, meum est, *l. serui electione, §.* 1. *ff. de legat.* 1. *l in re communi, ff. de seruit. vrban præd.* Franc. Milan. *lib.* 2. *decis.* 19. *n.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell gloss.* 45. *num.* 30. & 31. Giurba *ad consuet. Messanens. cap.* 1. *gl.* 5. *num.* 31. *p.* 1. Hieron. Buccaron. *de differ. inter iudic. ciu. & crim. differ.* 100. *num.* 24. Ouid. de Amicis *de iur. emphyt. q.* 87. *num.* 4. 2

COMMVNI in re melior est conditio possidentis, *l. Sabinus, ff. communi diuid. l. per fundum, ff. de seruit. rust. præd. cap. in re communi, de regulis iuris, lib.* 6. Surd. *cons.* 43. *num.* 3. Rendina *in prompt. recept. sent. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 14. 3

COMMVNITER id quod fieri consueuit, præsumitur partes facere, *l. certi condictio. §. si nummus, ff. si cert. pet.* ibi, *cùm quotidie multam pecuniam poscamus, &c.* gloss. *in l. nec natales, Cod. de probat.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor. §.* 9. *num.* 6. 4

Axioma XLVI.

Concessum.

1 *Concessum dicitur quicquid expressè, prohibitum non reperitur.*
2 *Concessum ad tempus, post illud censetur denegatum.*

3 *Concessum ad tempus limitatum, vltra illud non extenditur.*
4 *Concesso vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum.*

1 CONCESSVM dicitur quicquid expresse prohibitum non reperitur, *l. necnon, §. quod eius, ff. ex quibus causis maiores*, Campan. *in diuers. iuris Canonici, rub. 7. cap. 5. num. 1.*

2 CONCESSVM ad tempus, post illud censetur denegatum, *l. si vnus, §. 1.* vbi Bald. *ff. de pactis, l. Imperator, de postulan.* Dec. *cons. 328. in princ.* Castr. *cons. 264. num. 3. lib. 2.* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. glos. 21. num. 44.* Surd. *decis. 89. n. 9.* Petr. de Anchar. *cons. 70. num. 8.* Card. Tusch *pract. conclus. tom. 4. lit. I. concl. 71. num. 10.* Gemin. *cons. 15. num. 18. circa fin. & num. 19.* Rot. *decis. 215. num. 1. & decis. 617. num. 2. apud Farinac. p. 1. recent. & decis. 369. num. 1. apud eund. p. 2. recent.* Duran. *Rota decis. 402. num. 2.*

3 CONCESSVM ad tempus limitatum, vltra illud non extenditur, *l. statuliberum, §. Stichum, ff. de legat. 2. l. 1. §. si mulier. ff. de liber. agnosc.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. glos. 2. num. 46.* Rot. *decis. 596. num. 2. apud Farin. p. 1. recent.* Bald. *cons. 33. Statuto cauetur, num. 3. vers. nam id quod fit post terminum, lib. 5.* vbi quòd si est permissum infra certum tempus probari, lapso tempore censetur exclusa probatio, Crauet. *consil. 145. num. 22. vers. & si dicas*, vbi quòd obligatio manutenendi vsque ad certum tempus, excludit tempus posterius, Zabarel. *consil. 38. num. 4.* vbi quòd concessio facta de materia prohibita vsque ad certos terminos, excludit vltra illos terminos, maximè quando in aliis non est eadem ratio, refert Cardin. Tusch. *d. lit. I. conc. 71. num. 52. cum seqq.*

4 CONCESSO vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum; vide *Axiom. 156. num. 3.*

AXIOMA XLVII.

Conclusio.

1 *Conclusio potiùs attenditur, quàm facti narratio.*
2 *Conclusio sola attenditur, ac obligationem inducit, & non quod tractatur, & dicitur.*

1 CONCLVSIO potiùs attenditur, quàm facti narratio, Lap. *alleg. 55. Quidam coram iudic. num. 5. vers. de hoc patet*, Innoc. *in cap. super litteris, de rescript.* Ias. *in §. omnium, num. 129. Instit. de actionib.* Cuman. *consil. 63. Vicarius quidam, in princip.* Angel. *de Perus. cons. 36. Pro decisione, num. 3. vers. Secundò præmitto*, Gemin. *cons. 118. Ne super deductis, num. 5. vers. nec etiam potest iustificare*, vbi quòd conclusio, & non narratio attendi debet, Bald. *cons. 353. De libello, lib. 2.* Alex. *cons. 121. Viso processu, num. 2. & 3. lib. 1. & cons. 44. Eximiè, num. 3. & 4. vers. quantum, lib. 7.* vbi quòd libellus, in quo duo actores narrantur, sed in conclusione vnus solus exprimitur, sustinetur secundùm conclusionem, Calderin. *cons. 483. in fine*, alias 5. *de accusation.* vbi quòd in denunciatione iudiciali attenditur conclusio ad exemplum libelli, non autem narratiua, Federic. de Senis *cons. 158.* vbi declarat quod non semel ex narratis sumitur conclusio, & sufficit, quod ex narratis sequatur idem quod exprimi debebat, refert, & alia plura adducit Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 558. per totam.*

2 CONCLVSIO sola attenditur, ac obligationem inducit, & non quod tractatur, & dicitur, *l. si voluntate, C. de rescind. vendit. cap. 2. de his, quæ fiunt à Prel.* Alex. *cons. 13. num. 6. in fin. & cons. 18. num. 2. & cons. 28. num. 3. lib. 1.* Rebuff. *ad concord. Francia, in rub. de constitut. in glos. verb. tractatus, vers. nec aliquod ius ex tractatu quæritur*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 63. num. 34.*

AXIOMA XLVIII.

Conditio.

1 *Conditio formam non leuem inducit, qua omissa dispositio non sortitur effectum.*
2 *Conditio nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis non valet, nisi existente conditione.*
3 *Conditio debet impleri in forma specifica; limita vt num. 4.*
5 *Conditio frustrà expectatur, cuius euentus nihil debet operari.*
6 *Conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio.*
7 *Conditione pendente actus non dicitur perfectus.*

CONDITIO formam non leuem inducit, qua omissa dispositio non sortitur effectum, *l. qui hæredi. l. Mænius, ff. de condit. & demonstr.* Tiraq. *de retract. tit. 2. §. 2. glos. 1. num. 3. & 4.* Menoch. *cons. 60. num. 48. & cons. 69. num. 72.* Gate. Gironda *de explicat. priuileg. & exempt. num. 667.* Cald. Pereira *de potest. eligendi, cap. 2. numer. 16. & cap. 4. numer. 30.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 17. num. 11.* Sanch. *de Matrimon. lib. 3. disp. 5. num. 2.* Rot. *decis. 315. num. 3. apud Farin. p. 1. recent.* Grat. *cons. 12. num. 22. vol. 2.* Paris. *cons. 97. num. 86. lib. 1.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 483. num. 8* Honded. *cons. 60. n. 26.* Franc. Becc. *cons. 39. num. 19. & cons. 58. num. 18.* Carol. de Grass. *de except. ad mater. stat. exclud. omnes exceptiones, except. 35. num. 5.* Nicol. Intrigl. *decis. 21. num. 1. lib. 1.* 1

CONDITIO nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis non valet, nisi existente conditione, 2
l. si quis sub conditione, ff. si quis omissa causa. l. cedere diem ff. de verb. signif. l. si quis fundum, ff. de contrah. empt. l. ex facto, ff. de hæred. instit. Afflict. *decis. 355. num. 4.* Cephal. *cons. 56. num. 11. & seq.* Roland. à Valle *cons. 58. num. 14. & seq. lib. 3.* vbi quòd paria sunt nihil fieri, vel fieri sub conditione, quæ non purificetur, Roman. *cons. 421. Hic Matthæus, num 2.* vbi extendit tam in conditione affirmatiua, quàm negatiua, Alexand. *cons. 145. lib. 2. & cons. 42. & 46. lib. 7.* vbi quòd procedit tam in conditione expressa, quàm tacita, Bald. *cons. 478. lib. 1.* vbi quod deficiente conditione deficit conditionatum, Mench. *quæst. illustr. cap. 55. numer. 6.* Surd. *de aliment. tit. 9. q. 29. à num. 13. & decis. 209. num. 1. & cons. 38. num. 14. & cons. 298. num. 1. & cons. 322. num. 26. & cons. 423. num. 18.* Cardin. Tusch. *d. tom. 2. lit. C. concl. 593. à princip.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resolut. 56. num. 3. & resol. 88. num. 4.* Franc. Molin. *de brachio seculari, cap. 18. num. 14.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. conditio 3.* vbi quòd in conditione positum, non est in dispositione, Flamin. *de resignat. lib. 1. q. 14. num. 9.* vbi quòd actus habetur, ac si non esset factus non purificata conditione. Intrigl. *d. decis. 21. num. 4. lib. 1.* Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. q. 27. num. 4.*

CONDITIO debet impleri in forma specifica, 3
d. l.

Digitized by Google

d.l.qui heredi. & d.l.Mauius, ff. de condit. & demonstr. Bald. cons. 437. in princip. lib. 5. Oldrad. cons. 244. num. 3. vers. respondetur. Angel. cons. 273. Visis instrumentis, num. 2. vers. in contrarium, Crauet. cons. 796. num. 5. vbi quòd in voluntariis, & contra piam causam conditio adimplenda est in forma specifica, & non sufficit implementum per æquipollens, Menoch. cons. 1. num. 410. & cons. 35. à num. 4. Bronor à Sole in locis communib. verb. conditio 5. Surd. decis. 109. num. 1. & 3. & de aliment. tit. 5. q. 3. num. 16. vbi quòd non debet impleri per æquipollens, Flamin. d. lib. 1. quæst. 3. num. 15. Cardos. in praxi iudic. verb. conditio, num. 3. Valasc. cons. 82. num. 11. vers. præterea, Mari. Antooin. var. resolut. lib. 1. resol. 56. num. 2. Ceual. commun. contra communes, tom. 4. q. 900. num. 56. Card. Tusch. d. tom. 2. lit. C. concl. 595. à princip. Castil. controuers. p. 2. lib. 5. c. 119. num. 6. Ioan. Maria Nouar. quæst. forens. lib. 1. quæst. 40. num. 4. Vincent. Fusar. de substit. quæst. 246. num. 16. Carol. de Grass. d. except. 33. num. 17. & 59. vbi addit conditionem necessariam per æquipollens impleri posse. Et non purificata condirioue, ac si noo esset factus, habetur actus. Surd. cons. 157. num. 7. & cons. 236. num. 6. & cons. 258. num. 36. Ioan. Maria Nouar. d. lib. 1. q. 40. n. 2. Castil. d. c. 119. num. 5. cum seqq. Intrigl. decis. 21. num. 5. lib. 1. Cassanat. cons. 2. num. 28. & seq. Ioan. Anton. Mangil. de imputat. q. 62. num. 111. & q. 77. num. 52. Paria enim sunt nihil fieri, aut sub conditione fieri, quæ purificata non fuerit. Surd. cons. 371. num. 69. cap. 70. plures, de quibus Castill. d. c. 119. num. 1.

4 Limita, quando conditio non stat per implere debentem, seu deuenit ad actum impossibilem implendi sine culpa implere debentis, Cuman. cons. 38. circa fin. Angel. cons. 301. Factum tale, num. 3. Card. Tusch. d. conclus. 595. num. 32. cum seqq. Cardos. d. verb. conditio, num. 7. Rot. decis. 493. num. 3. & 6. apud Farin. p. 1. recent. Thom. Doct. cons. 93. num. 4. Mari. Anguisol. cons. 2. num. 19. Viui. decis. 383. num. 1. Carol. de Grass. d. except. 33. num. 22. Conditio enim habetur pro impleta cùm non stat per eum, qui illam adimplere debet, l. iure ciuili, ff. de condit. & demonst. l. inter, & l. seq. C. eod. tit. Surd. cons. 374. num. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 3. proœm. num. 38. Ioan. Maria Nouar. d. lib. 1. q. 40. num. 7. Carol. de Grass. de except. 33. num. 24.

5 Conditio frustrà expectator, cuius euentus nihil debet operari, l. si quis ita scripserit. ff. de hæred. instit. l. cùm hæres, §. fin. ff de acquiren. hæred. Anton. Gom. var. tom. 1. cap. 2. num. 12. prope fin. & cap. 10. num. 17. in fine.

6 Conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio, l. necessariò, §. 1. ff. de peric. & commodo rei vendit. l. pecuniam, vbi Alexand. num. 4. ff. si certum pet. Meoocb. cons. 134. num. 30. & 38. & cons. 139. & seq. & cons. 321. num. 39. Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 177. C. de reuocand. donat. vbi quòd defectus conditionis habet oculos retrò ad tempus dispositionis, Surd. de aliment. tit. 9. q. 4. num. 13. Flamin. de resign. benefic. tom. 1. lib. 1. q. 3. num. 27.

7 Conditione pendeote actus noo dicitur perfectus, suspendit enim conditio actum in effectum, vel euentum conditionis, l. cedere diem, ff de verb. signif. Menoch. cons. 63. à n. 18. Surd. cons. 186. n. 12. & cons. 238. n. 7. & cons. 208. num. 11. Ioan. Maria Nouar. d. lib. 1. q. 27. num. 5. Castill. d. lib. 5. p. 2. c. 119. num. 7. Iotrigl. d. decis. 22. num. 6.

Axioma XLIX.

Confessio.

1 *Confessio est probatio omnibus melior, & efficacior.*

2 *Confessio non minus probat, quàm instrumentum.*

3 *Confessio erronea non nocet, & confiteri non videtur qui errat.*

4 *Confiteri non censetur aduersarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit.*

Confessio est probatio omnibus melior, & efficacior, quæ fieri possit, l. cum te, C. de probat. l. cùm à matre, C. de rei vendicat. l. generaliter, C. de non numer. pecunia, cap. per tuas, de probat. cap. si cautio, de fide instrum. Hippol. sing. 201. num. 2. & sing. 257. & in rub. C. de probation. num. 81. & 82. vbi quòd est clarior probatio, quæ haberi possit, Alex. cons. 13. Ex iis quæ, in princ. lib. 1. & cons. 213. num. 15. lib. 2. & cons. 141. num. 3. vers. nulla, lib. 6. Angel. Aretin. cons. 48. Videtur primò, num. 3. vbi ait, quòd est melior probatio, quæ fieri possit, Paris. cons. 103. num. 10. lib. 3. Bald. cons. 195. lib. 2. vbi dicit quòd est principalissima omnium probationum, & cons. 353. col. 1. lib. 3. vbi refert, quòd vbi adest confessio partis, ibi est relaxatio omnis probationis, Riminald. iun. cons. 303. num. 3. lib. 5. vbi quòd est regina probationum, Crauet. cons. 380. num. 12. vbi ait, probationum omnium illustrissimam esse. Syluan. cons. 62. num. 1. Menoch. cons. 21. num. 14. & de interdict. remed. 1. recuper. num. 217. & seq. Mascard. de probat. concl. 1326. num. 4. Surd. decis. 10. n. 12. & consil. 143. num. 39. & de aliment. tit. 8. priuil. 30. num. 11. vbi ait, quòd plenè probat in iis, quæ peodent à voluntate confitentis, Gam. Lusit. decis. 165. num. 2. Iosephus Sesse Aragon. decis. 125. num. 3. Antoo. Monach. Bononien. decis. 21. num. 8. & decis. 55. num. 25. Card. Tusch. d. tom. 2. lit. C. concl. 645. Rot. decis. 436. num. 2. apud Farin. p. 1. recent. 1

Non minus probat confessio, quàm instrumentum, Ioan. de Anan. cons. 55. num. 3. habétque vim publicæ scripturæ, l. cùm te, Cod. de transact. Paris. cons. 99. num. 12. lib. 3. Roland. cons. 6. num. 26. lib. 3. Mascard. d. concl. 1326. num. 4. Flamin. de resignat. lib. 12. q. 14. num. 73. Gam. Lusit. decis. 43. n. 1. Valasc. de iure emphyt. q. 7. num. 27. Cald. Pereira de potestate elig. cap. 7. n. 1. Imò est maior probatio, & fortior ea, quæ fit per testes, vel instrumentum, Bald. cons. 192. Proponitur, col. 2. circa fin. lib. 2. Craoet. cons. 61. num. 3. & cons. 171. num. 4. Roland. à Valle cons. 72. num. 41. & cons. 75. num. 24. vol. 2. Mascard. de probat. in proœm. q. 7. num. 3. & ideo semper admittitur etiam vbi aliæ probationes non admitterentur, Marant. de ordine iudic. p. 6. art. 5. num. 15. Surd. cons. 60. num. 1. & cons. 143. num. 39. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 99. Ioan. Maria Nooar. quæst. forens. lib. 1. q. 89. num. 2. & 3. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 981. num. 34. Lud. Cenc. de censib. p. 1. cap. 4. numer. 20. quia facit rem notoriam, Mascard. d. concl. 1326. num. 4. Stephan. Gratiao. discept. forens. cap. 142. num. 9. & 10. Cardos. in praxi iudicum, verb. confessio iudicialis, numer. 36. Farinac. in praxi crimin. q. 21. num. 31. Cald. Pereira de potest. elig. cap. 7. num. 13. 2

Confessio erronea non nocet, & coofiteri 3
non

Digitized by Google

non videtur qui errat, *l.non videtur, ff. de confeſſ. l error. C. de iuris & facti ignor.* Socin. *reg.* 39. Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 66. Maſcard. *de probat. concl.* 378. Surd. *conſ.* 325. *num.* 17. Mati. Antonin *var. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 1. *n.* 63. Card. Tuſch. *d. tom.* 2. *lit. C. concl.* 649. vbi *concl. ſeq.* agit quando confeſſio dicatur erronea, vel non. Ioan. Maria Nouar. *quaeſt. forenſ. lib* 1. *q.* 89. *num.* 10. *in fin.*

4 CONFITERI non cenſetur aduerſarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit, *cap. exceptionem* 63. *de regulis iuris, lib.* 6. Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 2. *verſ. eodem iure*, Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 12. *n.* 16. Cacheran. *Pedem. deciſ.* 178. *n.* 9. Franc. Milanen. *Siciliae deciſ.* 5. *num.* 46. *lib.* 2. Bellon. *Gennen. deciſ.* 58. *n.* 8. *& deciſ.* 91. *num.* 1. Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib.* 21. *cap.* 17. *num.* 3. Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. exceptio, num.* 26. Stephan. Gratian. *Marchiae deciſ.* 19. *num.* 19. Magon. *Floren. deciſ.* 44 *num.* 6. Caeſ. Manent. *deciſ.* 69. *n.* 1. Camil. Borell. *in ſum. omn. deciſ. tom.* 1. *tit.* 48. *num.* 22. Pyrrh. Mant. *de ſolut. cap.* 23. *num.* 1. Carol. de Graſſis *de except. except.* 25. *numer.* 81. *&* 82.

AXIOMA L.

Coniectura.

1 *In claris non eſt opus coniecturis.*

1 CONIECTVRIS non eſt opus in claris, & praeſumptio cedit veritati, *l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat.* 3. *l. non aliter, ff eod tit l. continuus. §. cum ita, ff. de verb. obligat. l.* 1. *C. de legib.* Socin. *conſ.* 13. *num.* 38. *vol.* 1. *& conſ.* 9. *num.* 19. *vol.* 3. Roland. *conſ* 80. *num.* 51. *vol.* 3. Octau. Glorit. *reſp.* 6. *num.* 72. Menoch. *de praeſumpt. lib.* 1. *praeſ.* 31. *num.* 4. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 12. *quaeſt.* 5. *num.* 16. Surd. *conſ.* 242. *num.* 9. *& conſ.* 454. *num.* 49. *& deciſ.* 210. *num.* 1. *cum ſeq.* Brunot. à Sole *in locis communib. verb. verbum, num.* 35. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 4. *proœm. num.* 68. *cum ſeq.* Ioan. Franc. Leo *in Theſauro fori eccleſiaſt. p.* 3. *cap.* 7. *num.* 63. Anton. Monach. *Florent. deciſ* 1. *num.* 10. *& deciſ.* 23. *num.* 16. Mati. Antonin. *var reſolut. lib.* 1. *reſol.* 3. *num.* 9. *& reſol.* 18. *num.* 9. Rot. *deciſ.* 45. *num.* 5. *& deciſ* 21. *num.* 5. *apud Farinac. p.* 1. *recent.* Dionyſ. Paul *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.* 4. *num* 15. Mangil. *de imput. q.* 39. *num.* 8. Intrigl. *conſ.* 4. *num.* 9. *& conſ.* 13. *num.* 95. *& conſ.* 20. *num.* 17. *lib.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap.* 824. *num.* 10.

AXIOMA LI.

Connexa.

1 *Connexorum idem eſt iudicium.*
2 *Connexa & indiuidua reputantur idem.*
3 *Connexum quibus modis dicatur, remiſſiuè.*

1 CONNEXORVM idem eſt iudicium, *l.* 3. §. *iudicio contrario, ff de contrar. act. tutel. l. proinde, ff. ad legem Aquil. l. cum actum, ff de negot. geſtis, cap. tranſlato, de conſtit. cap. praeterea, de officio deleg.* Marſil *ſing.* 251. *Connexorum*, Decian. *conſ* 45. *num* 17. *cum ſeqq. lib.* 1. Crauet. *conſ.* 275. *num.* 3. *cum ſeqq.* Caſtren. *conſ.* 100. *n.* 2. *cum ſeqq. lib.* 2. Ioan. de Imola *conſ.* 139. *num.* 6. *& ſeq.* vbi limitat, quando connexitas non eſt proxima, ſed remota, Corn. *in memorab. verb. connexorum, pag. mihi* 166. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 31. *num.* 16. *cum ſeqq. & conſ.* 196. *num.* 9. *& conſ.* 338. *num.* 3. *& deciſ.* 199. *num.* 13. Ioan. Franc. Leo *in Theſauro fori eccleſiaſt. p.* 3. *cap.* 7. *num.* 71. Eſcob. *de ratiocin. cap.* 13. *num.* 11. Hieron. Fernandez de Ottero *in repet. cap. fin. de pactis, n.* 6. Mati. Antonin. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 9. *num* 2. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 41. Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.* 5. *num.* 37. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. C. concl.* 626. *per totam.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 21. *ſub num.* 26. vbi ait, quòd connexa, & indiuidua reputantur idem, & nihil fieri poteſt contra vnum ex indiuiduis, quin fiat contra alterum, de quo etiam Anchar. *conſ.* 160. *num.* 2. Crauet. *conſ.* 275. *num.* 4. *&* 5. *& conſ.* 461. *num.* 50. *& conſ* 936. *num.* 27. *& ſeq.* Surd. *d. deciſ.* 199. *num.* 13. vbi quòd connexa dicuntur indiuidua. Idem Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *c.* 11. *num.* 307. vbi limitatur quando eſt diuerſa ratio, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 851. Caſtill. *controu tom.* 5. *p.* 2. *c.* 165. *num.* 15. *cum ſeqq.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori q.* 64. *ſect.* 1. *& q.* 45. *ſect.* 2. *num.* 11. *&* 16. *& quaeſt forenſ. lib.* 1. *q.* 111. *num* 16. *&* 113. *num.* 14. *& q.* 151. *num.* 8. *& q.* 155. *num* 8. Ouid. de Amic. *de iur. emphyt. q.* 80. *num.* 103. Alphonſ. de Narbona *l.* 20. *gl.* 22. *num.* 36. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopil.* 2

CONNEXVM quibus modis dicatur, latè ostendit Ioan. de Imola *conſ.* 139. *Praefatus Simius, à princip.* Cardin. Tuſch. *d. tom.* 2. *lit. C. concl.* 625. *per totam.* 3

AXIOMA LII.

Conſcientia.

1 *Conſcientiam, quam quis habet ſcrupuloſam, niſi deponat, errorem non euadet.*
2 *Conſcientia dicitur à conſcio, quaſi ſciat, & cognoſcat ſeipſam.*
3 *Conſcientia quid ſit, oſtenditur.*

CONSCIENTIAM, quam quis habet ſcrupuloſam, niſi deponat, errorem non euadet, 1 *c per tuas* 2. *de ſimon.* Ioan. Paul. Lancel. *lib.* 1. *regul. ex vniuerſo Pontificio iure exceptarum, pag.* 65. Dicitur 2 Conſcientia à conſcio, quaſi ſciat, & cognoſcat ſe ipſam, & quid ſit, relatiuè Ioan. de Anania *conſ.* 34. *num.* 5. vbi Bologn. *num.* 10. aſſerit, Conſcientiam eſſe iudicium mentis conſonans in quodam naturali iure, alienam quodammodo à rigore & ſubtilitatibus iuris, & *num.* 9. ait, quòd Con- 3 ſcientia nihil aliud eſt, quàm ſenſus animae cognoſcentis bonum, & malum, & quid intrinſecus latens in mente, quòd probari non poteſt directò, refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. C. concl.* 742. *à princip.*

* * *

Digitized by Google

Axioma LIII.

Consensus.

1 *Consensus non trahitur ad ignorata, & non cogitata.*

2 *Consensus non trahitur ad dolosè disposita.*

1 CONSENSVS non trahitur ad ignorata, & non cogitata, *l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. indic. l. nec ignorans, de donat.* Federic. de Senis *cons. 325. Super eo quod, num* 2. Castren. *cons. 343. Considerandum, & cons. 386. Sine dicamus, in fine, lib. 1. & cons. 377. num. 2. lib. 2.* Roman. *cons. 273. Clarum est, col. 1. vers. ad hæc autem,* Crauet. *cons. 257. num. 2.* Dyn. *cons. 50. In quæstione præmissa, num. 5.* Osasch. *Pedem. decis. 90. num. 16.* latè Cardin. Tusch *practic. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 754. per totam,* vbi *à num. 58.* ampliat, etiamsi interuenerit iuramentum, quia adhuc consensus iuratus non trahitur ad ignorata, & incogitata, & *à num. 65.* quòd sufficit cogitatus in genere.

2 CONSENSVS non trahitur ad dolosè disposita, Socin. *cons. 159. In præsenti consultatione, num. 19. & 30. lib. 2.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 13. q. 3. num. 5. cum seqq.* Card. Tusch. *d. lit. C. concl. 754. num. 48.*

Axioma LIV.

Consequens.

1 *Consequens qui vult, vult etiam suum necessarium antecedens. Intellige in iis, quæ pendent à mera voluntate disponentis, aliàs secus, vt num. 2.*

3 *Consequens vbi falsum est, antecedens subsistere non potest.*

4 *In consequentiam quæ veniunt, non sunt attendenda.*

1 CONSEQVENS qui vult, vult etiam suum necessarium antecedens, *l. ad rem mobilem. l. ad legatum, ff. de procurat. l. qui proprio, §. qui alio, ff. eod. tit. l. illud, ff. de acquir. rerum domin. l. 2. §. inspectio, ff. quemadmod. testam. aper. l. 1. §. 1. ff. si vsusfr. petat. l. denique, §. interdum, ff. de pecul. legat. l. legatis, ff. de adimend. leg. l. 2. ff. de iurisdict. omnium iud. §. idem iuris, Instit. ex quibus causis manu. non licet,* Angel. Aretin. *cons. 10. Visis actis, num. 21. cum seq. vers. quia qui vult,* Castren. *cons. 106. col. 1. vers. qui autem, lib. 2.* Anchar. *cons. 161. Videtur prima facie, in princip.* Abb. *cons. 101. Videtur primò, col. 2. vers. sed prædictis non obstantibus, num. 3. lib. 2.* Alex. *cons. 110. Attentis, n. 3. lib. 5.* Euerard. *in topicis legalib. loco 95.* Ruin. *cons. 119. num. 14. lib. 2.* Curt. iun. *cons. 121. num. 11.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 68. num. 6.* Rimin. iun. *cons. 21. num. 36. lib. 1.* Fusar. *de substitution. q. 241. num. 67. & q. 480 num. 21.* Anton. Gom. *tom. 1. var. cap. 3. num. 23.* Surd. *decis. 70. num. 5. & decis. 194. num. 6. & num. 32. & decis. 301. num. 9. & cons. 447. num. 3.* Pichard. *in princip. Instit. de acquisit. per arrog. num. 16.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 5. num. 53.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 14. num. 21.* Escobar *de ratiocin. cap. 25. num. 11.* Sigism. Scacc. *de appellationib. q. 2. num. 26. in fine,* Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi cap. 27. §. 1. num. 1.* late Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 757.* Rot. *decis. 44. num. 2. & decis. 105. num. 5. apud Farin. p. 1. recent.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 5. cap. 924. n. 17. & 46.* Fusar. *de substit. q. 480. num. 21. & q. 421. num. 67.* Duran. *Rota decis. 185. num. 18.*

Declara, vt procedat in iis, quæ pendent à mera 2
voluntate disponentis, aliàs secùs, vt per Ægid. Bellam. *cons. 30. n. 4.* Angel. Aret. *cons. 10. Visis actis, num. 21. in fine, & 22. vers. quia qui vult, & cons. 12. Viso dicto libello, num. 21. vers. & qui vult antecedens,* Crauet. *cons. 134. num. 45.* quos refert Card. Tusch. *d. concl. 757. num. 76. & 77.*

CONSEQVENS vbi falsum est, antecedens 3
subsistere non potest, *l. 2. §. muneri datio,* vbi glos. & DD. *ff. si certum pet.* Euerard. *in topicis legalib. loco 97. in princip.* Surd. *cons. 428. num. 11.* Sigism. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 9. num. 776.* Stephan. Gratian. *d. tom. 5. cap. 972. num. 9.* Consequens enim sine antecedenti stare non potest, Mantic. *decis. 57. num. 4.* vbi subdit, locum habere etiam in sententiis.

In consequentiam quæ veniunt non sunt atten- 4
denda, imò attendendum est quod principaliter agitur, non quòd incidenter, *l. 5. ff. de auctorit. tutor. l. si, qui, ff. de liberali causa, l. verum, ff. de furtis, l. si quis nec causam,* vbi latè Ias. *num. 3. cum multis seqq. ff. si certum pet. l. conditionibus, ff. de condit. & demonstrat.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 1. num. 35.* Monet. *de distribut. quotid. p. 1. q. 5. num. 23.* Ludou. Cenc. *de censib. p. 2. c. 1. q. 4. art. 8. n. 17.* Reinos. *in obseru. pract. obs. 7. num. 34. obs. 36. num. 9.*

Axioma LV.

Consilium.

1 *Consilia multorum sunt tutiora, quia sincerius est iudicium, quod plurimorum sententia comprobatur.*

2 *Consilij natura est, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obliget ad sequendum.*

3 *Consilium mutare in melius sapientis est.*

CONSILIA multorum sunt tutiora, quia 1
sincerius est iudicium, quod plurimorum sententia comprobatur, *cap. prudentiam, de officio deleg.* Anch. *cons. 157. Summæ prudentiæ, num. 3.* subdens, quòd consilia vbi multa, multa salus, refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 764. à princip.* vbi *num. 3.* subdit, quòd hac de causa propter multitudinem sapientum, qui astare solent Cæsari, & Principi, Princeps non errat in iure.

CONSILII natura est, vt quamuis excitet ad 2
deliberandum, non tamen obliget ad sequendum, *l. cùm pater 77. §. mando,* & ibi Bart. *ff. de legat. 2. l. 1. §. idem Pomponius,* vbi glos. *verb. quia rem, ff. depositi, l. 1. §. si verò suaserit, ff. de pœnis, l. si ei, ff. mandati, cap. cùm olim, de arbitris,* Emman. Costa *in l. cùm tale, §. si arbitratu. limit. 11. num. 1. ff. de condition. & demonstrat.* Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. p. 2. §. 2. num. 6. & 7. vers. secundum, & de sponsalib. p. 2. cap. 3. §. 8. num. 3.* Garc. *reg. 10. num. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 34. num. 25. cum seq.* Thom. de Thomasser. *in floribus legum, reg 78. & 196.* Pichard. *ad §. 3. Instit. de pupill. substit. n. 9.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. sine curatore, num. 106. C. de in integ. restit. minor. & de nominat. emphyt. q. 1. num. 39.* Gutier.
de

Digitized by Google

de intel. p. 1. cap. 8. n. 4. Gonzal. ad reg 8. Cancel gloſ. 46. n. 36. cum ſeqq. Sanch. de Matrim. lib. 1. diſp. 34. n. 24. Accac. Anton. in commem ad l. 3. n. 67. ff. de condit. & demonſtrat. & ad l. Titio centum. §. Titio centum. n. 64. & 65. ff. eod. tit.

3 CONSILIVM mutare in melius ſapientis eſt, l. nonnunquam, vbi gloſ. ff. de collat. bonorum, princip Inſtit. de legatis, Rebuff. in tract. nominat. q. 17. num. 4. Bertazol. in repet l. ſi quis maior. C. de tranſact. num. 281. Sigiſim. Scacc. de appellation. q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 33 Et vnicuique licet, gloſ. in d. l. nonnunquam, auth. de nupt. §. 1. collat. 4 cap. mutare, de regulis Iuris, lib. 6. Thom. de Thomaſſet, in floribus legum. reg 186. vbi ait procedere, niſi lex in aliquo caſu reſiſtat, vel niſi mutetur in alterius præiudicium & damnum, Surd. conſ. 167. num. 10. Cardin. Tuſch. pract. concluſ tom. 5. lit. M. concl. 435. Alphonſ Narbona l. 35. gloſ. 5. num. 19. tit. 3. lib. 1. Recopil.

AXIOMA LVI.

Conſuetudo.

1 *Conſuetudo dicitur forma, & quaſi alterum ius naturale.*
2 *Conſuetudo æquipollet veritati.*
3 *Conſuetudo facit de non licito licitum, & è contrà, quoad pœnam temporalem, vt n. 4.*
5 *Conſuetudo parem vim habet cum lege.*
6 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
7 *Conſuetudo poteſt introducere quicquid poteſt priuilegio concedi.*
8 *Conſuetudo eſt interpretatiua priuilegiorum, & ſcripturarum.*
9 *Conſuetudo poteſt quicquid poteſt pactum.*
10 *Conſuetudo poteſt quicquid poteſt præſcriptio.*
11 *Conſuetudine introduci poteſt quicquid poteſt ſtatuto.*
12 *Conſuetudo eſt interpretatiua contractuum.*

1 CONSVETVDO dicitur forma, & quaſi alterum ius naturale, ac proinde omnia poteſt, Bald. conſ. 433. Apulus caſtrum, col. 4. verſ decimò probatur lib 3. Surd. de aliment. tit. 1. n. 7. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 806. num. 16. Franc. Nuñez de Velaſco en los dialogos de contencion de la milicia y ſciencia, dialog. 3. pag. mihi 76. verſa.

2 CONSVETVDO æquipollet veritati, l. 1. ff. de ſeruit. & aqua, Bald. conſ. 289. Quia conſuetudo, in princip. lib. 4. Card. Tuſch. d. concl. 806. num. 17. Ioan. Anton. Mangil de imputat. q. 77. n. 25.

3 CONSVETVDO facit de non licito licitum, & è contrà, ac proinde excuſat ab omni pœna, ſi fiat actus non licitus, Bart. in l. ſi fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædilit edicto, Dec. conſ. 170. col pen. Gratian. conſ. 39. & 49. lib. 2. Crauet. conſ. 145. n. 12. & conſ. 924. n. 16. Roland. conſ. 58. num. 19. lib. 4. Mexi. in tract. taxæ panis, concl. 3. n. 25. Ioſeph. Ludon. Peruſ. deciſ. 62. n. 14. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 85. n. 56. Card. Tuſch. d. concl. 806. n. 18. Gutier. pract. lib. 3. q. 29. n. 12.

4 Declara procedere quoad pœnam temporalem, quia quoad pœnam peccati & ſpiritualem, conſuetudo non facit de illicito licitum contra legem, gloſ. in cap. denique. 4 diſt. & in cap. cum venerabilis, de conſuetud. Felin. in cap. ex tenore. num. 12. verſ. declara, de reſcript. Bero. conſ. 167. lib. 1. Roman. conſ. 466. Videtur, in princip. num. 1. Cæpol. conſ. 40. Crauet. conſ. 6. num. 103. Card. Tuſch. d. concl. 806. num. 21. & 22.

CONSVETVDO parem vim habet cum lege, 5
l. de quibus, ff de legib. §. ex non ſcripto, Inſtit. de iure nat. gentium, cap. fin. de conſuetud. cap. conſuetudo. 1. diſt. l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo, Guid. ſing. 803. Thom. de Thomaſſet in floribus legum reg. 78. Beller. diſquiſ. clerical. p. 1. tit. de fauore clericor. perſon. §. 3. n. 10. Bernard. Græuæ. ad practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 36. Giurba in conſuet. Meſſanen. in proœm. n. 12. Mangil. de imputat. q. 15. num. 2. Stephan. Gratian. diſcept. for. c. 801. num. 11. & 12. & c. 892. num. 17. Vnde venit appellatione iuris, Meneh. quæſt. frequent. cap. 3. num. 32. Bernard. Græu. d. concl. 39. n. 2. imò præualet iuri ſcripto vbi ſonat in turpe, l. de quibus, & l. ſeq. ff de legib. Pariſ. conſ. 13. num. 18. & ſeq & conſ. 14. n. 5. & conſ. 21. n. 14. lib. 1. Mangil. d. tract. de imputat q. 74. num. 4. Et eſt potentior ſtatuto, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 1. num. 78. Ioan. Maria Nouar. quæſt. forenſ. q. 103. n. 2.

CONSVETVDO eſt optima legum interpres, 6
l. minimè. ff. de legib. l. ſi de interpretatione. ff. eod. tit. cap. cum dilectus, de conſuetud. Syluan. conſ. 88. n. 27. Tiraq. de nobilit. cap. 10. n. 9. Afflict. Neapol. deciſ. 166. num. 9. & deciſ. 173. num. 3. Menoch. conſ. 32. num. 44. & conſ. 390. num. 21. & conſ. 577. num. 2. & 3. vol. 3. Maſcard. de probat. concl. 1415. num. 10. Brunor à Sole in locis communib. verb. conſuetudo 6. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. eod. verb. num. 3. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, C. de in integ. reſtit. minor. verb. contractuum. num. 29. Beller. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de clerico debitore. §. 12. num. 27. Mendez a Caſtro in praxi Luſit. lib. 2. cap. 1. num. 12. Camill. Borell. in ſumma omnium deciſ. tit. 14. num. 88. Cened. practic. & canon quæſt. lib. 1. q. 3. num. 11. Rot. deciſ. 642. num. 15. in fin. apud Farinac. p. 1. recent. Maril. deciſ. 74. num. 4. Giurba conſ. crimin. 19. n. 42. & 54 & conſ. 39. num. 64.

CONSVETVDO poteſt introducere quic- 7
quid poteſt priuilegio concedi, Oldrad. conſ. 172. Quia omnes, in princ. & conſ 146. in fine, & conſ. 254. num. 8. verſ. quintò opponitur, Anchar. conſ. 50. Conſuetudo, Bald. conſ. 49. In facto, lib. 1. vbi quod circa iuriſdictionem conferendam æquiparantur conſuetudo, & priuilegium, & conſ. 289. Quia conſuetudo, in princip. lib. 4. vbi quòd pedagium poteſt de conſuetudine competere, ſicut ex priuilegio, refert Card. Tuſch. d. tom. 2. concl. 808. per totam, vbi num. 13. poſt Bald. conſ. 358. in fin. lib. 1. ſubdit, quòd priuilegium dicitur eſſe maioris auctoritatis, quàm ſimplex conſuetudo, & num. 13. poſt Zabarel in Clem. 2. §. illi verò. num. 4. in 10. notab. de ætate, & qualit. declarat, quòd ſemper à pari non procedunt conſuetudo, & priuilegium, quia ſi derogatur conſuetudini, non cenſetur derogatum priuilegio.

CONSVETVDO eſt interpretatiua priuile- 8
giorum, & ſcripturarum, quæ ex decennij lapſu interpretantur, Molin. de primog lib. 2. cap. 6. num. 57. Gutier. pract. lib. 3. q. 62. n. 26. Molin. de Iuſtit. tom. 3. diſput. 590. coniect. 9.

CONSVETVDO poteſt quicquid poteſt pa- 9
ctum, Gemin. conſ. 139. num. 1. in fine, vbi intelligit affirmatiuè, Bald. conſ. 349 Sic hoc quæritur, in fine, verſ. in contrarium, lib. 5. vbi quòd valet conſuetudo in iis, quæ ſunt valida per pactum, Cardin. Zabarel. conſ. 246. n. 3. vbi intelligit, quando ab eodem procedit conſuetudo, & pactum, Card. Tuſch. d. tom. 2. lit. C. concl. 807.

CONSVETVDO

Digitized by Google

10 Consvetvdo poteſt quicquid poteſt præſcriptio,& quæ per præſcriptionem induci poſſunt, multo magis per conſuetudinem, Federic. de Senis, *conſ.151. Thema tale eſt,in princip.n.1. verſ.nec credo,* Ægid. Bellam. *conſ.17. num. 4. verſ. circa ſecundum,* Card.Tuſch.*d.tom.2.lit.C.concl.*809.

11 Consvetvdine introduci poteſt quicquid poteſt ſtatuto,Lap.*alleg.43. in fine,* Franch.*in c. vnic. §.ſtatuimus,in fine,de clericis non reſid lib.*6.Federic.de Senis *conſ.17.num.3.verſ.preterea,& conſ.277. num.1 circa fin. verſ. ſecundò probatur,* vbi quòd regulariter valet argumentum de vno ad aliud, Crauet. *conſ.* 137.*n.*3. Alex.*conſ.52.n.7. verſ.ſi ergo,lib.5.& conſil.* 219. *Quoniam,num.9.verſ quia à pari procedunt,lib.*6. vbi quòd quantum ad cauſam efficientem ſunt paria,refert Cardin. Tuſch.*dict. tom. 1. concl.* 710. *per totam.*

12 Consvetvdo eſt interpretatiua contractuum, *l.quod ſi nolit. §. qui aſſidua,ff.de ædilit. edicto,* Magon.*Florent.decif.56.n.3. & Lucenſi decif.7. n.21,* Menoch *de arbitr.caſu* 83.*num.*10. Camill.Borrell.*in ſumma omnium deciſ.tit.14. num.* 93. Surd. *deciſ.* 223. *à num.* 11. vbi ait,quòd facit contrahere partes ſecundùm eam,*& de aliment.tit.1. q.66. num.6.* vbi dicit, quòd quælibet diſpoſitio recipit interpretationem à conſuetudine.

Axioma LVII.

Contractio, Contrahens.

1 *Contractus ex conuentione partium legem accipiunt.*

2 *Contractus claudicare non poteſt, quia debet eſſe obligatorius hinc inde.*

3 *Contractus non debet operari vltra intentionem agentium.*

4 *Contractus ſunt ab initio voluntatis, ex poſtfacto neceſſitatis.*

5 *Contractus aut totus acceptandus, aut totus repudiandus.*

6 *Contractus omnis, ſeu qualibet diſpoſitio, promiſſio, vel pactum,intelliguntur,rebus ſic ſtantibus.*

7 *Contractus recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium.*

8 *Contractus vniuſcuiuſque initium ſpectandum eſt,& cauſa.*

9 *Contractibus omiſſum habetur pro omiſſo.*

10 *Contrahentes,ſicut & teſtator, videntur ſe conformare cum Iure.*

1 Contractvs ex conuentione partium legem accipiunt, *l.1. §.ſi conueniat. ff. depoſiti,l. contractus,ff. de regulis iuris, l.lege,ff. de pactis conuent. l.1. C.de oper. liber. l.1. C. commodati, cap. contractus* 85 *de regulis iuris,lib.*6. Caſtr.*conſil.471. Viſo ſupradicto,in princ. lib 1. & conſ. 145. Videndum eſt,in fine, & conſ. 219. In cauſa, quæ vertitur, col. 2. verſ. contractus autem,lib. 2.* Soc. *conſ. 167. Non inutilis,verſ. poſtremò,& conſil. 154. Conſultationem,circa princ. lib.2.* Thom.de Thomaſſet. *in floribus legum.reg.*8. vbi dicit procedere, quando contractus ſunt legitimè facti,Petr.de Greg. *de conceſſ.feud p.3 q.1. verſ. ex præmiſſis,*Menoch.*conſ.52.n.58. & conſ.477. num.3.* Oct. Glorit. *reſp 7. num.61.* Surd. *conſ.483. num. 6.* Cald. Pereira *de renouat.emphyt.q. 11. num. 19. & quæſt. forenſ conſ.38. num.1.* Pichard *ad §.ſi quis alium,num. 2. Inſtit.de inutilib. ſtipulat.* Seraphin. *deciſ.787. num.2.*

Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduoc. verb. contractus. n.12.* Card.Tuſch. *pract.concl.tom.2. lit C concl.*980. Rot. *deciſ. 689. n.4. apud Farin. p.1. recent.* vbi quòd à partium conuentione recipit formam contractus, *& deciſ.415. num.4. apud eund.d. p. 1. recent.* vbi ampliat,etiamſi fuerit conuentum vltra,vel præter naturam contractus.

Contractvs claudicare non poteſt, quia debet eſſe obligatorius hinc inde, *l. Iulianus, § ſi quis,ff. de actionib. empti, l.ſi cùm dies, §. pen. ff. de recept. arbitr. l.Labeo, ff de verb.ſignif.* Alex. *conſ. 40. Circa primum, in princip. lib. 5. & conſ. 121. Viſis, in princip eod.lib.5. & conſ.23. Conſideratis,num. 6. & 7. lib.7.* Ægid.Bellam.*conſil.33. col pen.num.*62. Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum reg.* 84. vbi ait procedere,quando militat eadem ratio,Menoch.*conſ.122. n.39.* Surd *deciſ 52.n.9.* Cald. Pereira *in l ſi curatorem,verb.hunc contractum,n 4. C de in integ.reſt minor.* Franciſc. à Souſa *in repet. § actionum, Inſtit. de actionib p.4. n.27.* Card.Tuſch. *d. tom. 2. lit.D.concl.* 982. *per totam,* vbi à *n.* 10. multipliciter limitat, Mantic. *deciſ.186 num.4.* 2

Contractvs non debet operari vltra intentionem agentium, *l non omnis, ff ſi certum petatur, l.in agris,ff. de acquir rerum dominio, l.2. ff de his, quæ in teſtam delentur,l.legata inutiliter,ff. de legat. 1. l. cùm tale, § vlt.ff de condit.& demonſtr. l.age cum Geminiano,C.de tranſact.* Conan. *comment.iuris ciuilis lib.7. c.1.n.13.* Anton.Gom.*l.22.Tauri.n.*24. 3

Contractvs ſunt ab initio voluntatis, ex poſtfacto neceſſitatis,*l.non idcirco,in fin ff. de contrah. empt. l.ſi mandauero, §.ſicut,ff mandati, l cuius bonis,in princip.ff. de curat.furioſi,l ſicut ab initio,C. de actio. & obligat. l. de contractu, C. de reſcind. vendit. l. quamuis, C. de tranſactionib l. eo quod. C. ſi certum petatur, l.ſi quis argentum, §. fin. C. de donation.* Alex. *conſ. 40. Circa primum, num. 2. lib. 5.* Bald. *conſ. 381. Factum tale eſt,lib.4.* Tiraq. *in l. ſi vnquam,verb.libertis,num.15.C.de reuocandis donat.* Gutier.*practic.lib.3. q.43. n.14.* Thom.de Thomaſſ.*in floribus legum.reg.*6. vbi ait procedere,quando contractus iure ſunt perfecti, ſecus verò ſi ſuperueniat fraus, & dolus, vel ab eis de conſenſu vtriuſque partis recedatur, Flamin. Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.1. q.13. n.7.* Cardoſ. *in praxi Iudicum,& Aduocat. verb. contractus,num.* 8. Seraph. *deciſ.427. num.1.* Card.Tuſch.*d.tom.1. lit.C. concl.983. per totam,*vbi *num.* 5. limitat in contractu nominato conditionali celebrato gratia vnius partis tantùm, quia poteſt reuocari pendente conditione. 4

Contractvs aut totus acceptandus, aut totus repudiandus,*l.cum quæritur,ff.de adminiſt. tutor. l. nam abſurdum, ff. de bonis libert.* Tiraq. *de retract. conuent.ad fin tit.num.4. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept forenſ. cap. 301. num. 57.* Cald.Pereira *quæſt. forenſ.conſ.39.*Fachin.*conſ.59.n.10.lib.1.* 5

Contractvs omnis,ſeu quælibet diſpoſitio, promiſſio,vel pactum, etiam iuramento firmata, intelliguntur rebus ſic ſtantibus, *l.continuus, §. cùm quis, ff. de verb. obligat. l.quod ſeruus,*vbi gloſſ. *ff. de condict ob cauſam, l.quæro, §. inter locatorem, ff. locati,*Hippol. *conſ.76. num 31. vol.1.* Tiraq *in l.ſi vnquam,in princ.num.166.C.de reuocand donat.*Maſcard. *de probat concl. 1131. num. 27. & concl. 1157. num.7.* Surd. *conſ.418. num.8. & conſ.445. num.35. & de alimentis tit.2. q.15. num.187. & tit.8. priuil.56. num.61. & deciſ.326 num.31.* Gutier.*practic.lib.3. q 42. n.37. & 58. & de tutel.part.1. cap.1. num.23.* Flamin.Pariſ. *de reſignat.beneſic.lib.1.q.14.num.11.& lib.4.quæſt.18. n.123.* Cald.Pereira *in reſp.pro Duce Paſtrana,num.* 6. 6

Digitized by Google

& in reſp. pro D Roderico à Sylua, verſ. ad hac, Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 96. num. 23.* Aloyſ. Ricc. *collect. deciſ. p. 5. collect. 1771.* Mart. *de clauſul. part. 1. clauſ. 127. num. 1. cum ſeqq. & p. 13. clauſ. 73.* Hieron. Fernandez de Ottero *ſelectar. interpr. lib. vnic. in interp. c. fin de conſuet n. 77.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 55. num. 29. 31. & 32.* Rot *deciſ. 606. num. 3. apud Farin. collect. 1. nouiſſimarum.*

7 Contractvs recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium, *l. in conuentionalibus. ff. de verb. obligat.* Perez *ad tit. 7. lib. 3. Ordin. pag. 188.* Et in contractibus potius mens, quàm verba ſunt attendenda, Molio. *de primogen. lib. 1. cap. 4. num. 20.*

8 Contractvs vnuſcuiuſque initium ſpectandum eſt, & cauſa, *l. ſi procuratorem, in princip. ff. mandati, l. 1. §. non ſolum ff. depoſiti, l. ſi tamen, ff. ad Maceden.* & concluſio attenditur, *l. ſi dominus, ff. de praſcript. verbis*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 115. num. 35.* Mantic. *deciſ. 70. num. 1. & deciſ. 78. num. 2.*

9 Contractibvs omiſſum habetur pro omiſſo, *l. quicquid aſtringenda. ff. de verb. obligat.* Pariſ. *conſil. 217. n. 6.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 76. & deciſ. 283. n. 5.*

10 Contrahentes, ſicut & teſtator, videntur ſe conformare cum iure, *l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati*, Menoch. *conſ. 111. n. 17.* Maſcard *de prob. concl. 1415. à n. 2.* Gam. *Luſit. deciſ. 16. n. 4. & deciſ. 139. n. 6.* Surd. *Mant. deciſ. 2. num. 11.* Gutier. *conſ. 18. num. 7. cum ſeqq & practic. lib. 3. q. 70. num. 29. & quaſt. 101. num. 3.* Valaſc. *conſ. 134. n. 11.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 9. n. 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloſſ. 5. num. 81.* Card. Seraphin. *dec. 264. num. 15.* vbi dicit, quòd cenſentur ſe conformare cum ſtatutis loci, in quo contrahitur.

Axioma LVIII.

Contrarietas, Contrarium.

1 *Contrarietas eſt vitanda, & concilianda in omni diſpoſitione.*

2 *Contrarietas ex propoſitione contrariorum inducitur.*

3 *Contraria ſimul eſſe non poſſunt, ſecus ſi diuerſis reſpectibus.*

4 *Contraria non poſſunt eſſe ſub eodem ſubiecto.*

5 *Contraria plura incompatibilia ſi concurrunt, praualent vltima.*

6 *Contraria allegans non auditur, niſi quis velit contra diuerſas perſonas experiri, vt n. 7. vel vbi quis in diuerſis iudiciis experitur, vt n. 8.*

9 *Defendens ſe poteſt contraria allegare.*

10 *Appellans poteſt etiam dicere de nullitate ſententia, licèt ſint contraria.*

11 *Contrariorum eadem eſt diſciplina, niſi militet diuerſa ratio.*

12 *Contrariorum contraria eſt ratio, & contrarius effectus.*

13 *Contrarium effectum non debent operari inducta ad vnum finem.*

14 *Inducta in fauorem, contrarium effectum non debent operari.*

1 Contrarietas eſt vitanda, & conciliãda in omni diſpoſitione. *l. vbi repugnantia, ff. de regulis iuris, cap. cum expediat, de elect. lib. 6.* Alex. *conſ. 141. Viſo teſtamento, num. 4. & 5. lib. 2.* Surd. *deciſ. 276. num. 3.* Farinac. *in praxi crimin. p. 4. conſ. 95. num. 7.* Socin. *conſ. 159 num. 29. lib. 1.* Franc. Aretin. *conſ. 9. Eleganter, in princip.* vbi quòd interpretatio debet fieri, vt tollatur contrarietas, vel perplexitas, Crauet. *conſ. 70. num. 5.* vbi dicit, quòd ea interpretatio ſumenda eſt in omni materia, per quam non inducatur contrarietas, ſed induci concordia debet etiam improprtiando verba, & *num. 8.* quòd per ſubauditos intellectus nunquam poteſt induci correctio diſpoſitionis, Gemin. *conſil. 131. in princ & n. 5.* Bald. *conſ. 181. Verba dicunt, lib. 2.* Abb. *conſ. 9. Omiſſa, n. 2. in fine, lib. 2.* refert plura de hac materia Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 1008. per totum*, vbi *num. 37.* limitat, vbi non eſt conciliatio, quia tunc vltima derogant prioribus, & *num. 39.* limitat etiam quando vnum eſt ſpeciale, aliud generale, quia ſpeciale præualet, ſiue ſit poſterius, ſiue
anterius compilatum. Inducitur autem contrarie- 2
tas ex propoſitione contrariorum, veluti quod quis ſit legitimus & illegitimus, præſens & abſens, fatuus & ſanæ mentis, virgo & corrupta, &c. gloſſ. *verb. directò contrariis, in Clem. teſtibus, de teſtib.* Cagnol. *in d. l. vbi repugnantia. num. 2.* Bald. *conſ. 326. Allurus petitione, in fine, lib. 2.* Card. Tuſch. *d. tom. 2. lit. C. concl. 1007. à princip.*

Contraria ſimul eſſe non poſſunt, *l. mu-* 3
tuis, ff. pro ſocio, l. 1. C. de furtis, Menoch. *remed. 3. retin. num. 516.* Anton. Monach. *Lucenſi deciſ. 25. num. 6.* & ſe inuicem eliciunt, & motuò ſe expellunt, & vno poſito remouetur alterum, Surd. *deciſ. 14. n. 10. & deciſ. 92. num. 11. & conſ. 281. num. 16. & conſ. 218. num. 43. & conſ 320. num. 13. & conſ. 435. num. 15. & conſil. 481. num. 7. & conſ. 487. num. 14. & conſ. 524. num. 20.* Gonzal *ad reg. 8. Cancel gloſſ. 54. num. 24. & gloſſ. 57 num. 6.* Steph. Grat. *diſcept forenſ. tom. 3. c. 891. num. 18. & cap. 894. num. 4.* Sigiſm. Scacc. *de commerc. & camb. §. 6. gloſſ. 1. num. 24.* quia ad remotionem vnius ſequitur remotio alterius, *l. ſi inter, ff. de except. rei iudic.* Diuerſis tamen reſpectibus duo contraria procedere poſſunt, Tiraq. *de nobilit. cap. 28. num. 13.* Farin. *in praxi crim. part. 4. conſil. 30. num 62.*

Contraria non poſſunt eſſe ſub eodem 4
ſubiecto, gloſ. *in l. fin ff. de diuort.* Bernard. *reg. 15.* Alciar. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 3. num. 5.* Celſ. Argel. *de contradict. legitimo. q. 2. num. 19.* Franc. Molin. *de ritu nupt lib. 1. cap. 15. num. 22.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 101.* vbi ait procedere ſimul, & eodem tempore, ac eodem ſubiecto, vel ſecundùm Logicos in habitibus moralibus; ſecus autem in ſpeculatiuis, vel in concreto, & in realibus, aliter autem in abſtracto, & in imaginatione. Sigiſm. Scacc. *d. §. 6. gloſſ. 1. n. 77.*

Contraria plura incompatibilia ſi con- 5
currunt præualent vltima, Abb. *conſ. 94. In quaſtione, num. 3. & 4. lib. 2.* Cardin. Tuſch. *dict. tom. 2. lit. C. concluſione 1011. per totam.* Scacc. *d. §. 3. gloſſ. 1. num. 77.* vbi exemplificat, Robles de Salzedo *de repræſ. lib. 2. c. 28. n. 28.*

Contraria allegans non auditur, *l. Ti-* 6
tia. ff. de condit. & demonſt. l. 1. C. de furtis, l. tranſactione, C. de tranſact. c. imputari, de fide inſtr. cap. ſollicitudinem, de appellat. vbi Henric. *num. 4.* Greg. *l. 111. verb. ninguna, tit. 18. part. 6.* Cou. *var. lib. 2. cap. 2. num. 2. in fine*, Angel. *in l. Papinianus, §. ſed nec impuberis, in princip. ff. de inoffic. teſtam & in l. ſi procuratorio, num. 1 ff quando appellan. ſit.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 41. n. 2.* Cabed. *Luſit. deciſ. 34. n. 9. p. 1.* Stephan.

Gratian

Digitized by Google

Gratian. Marchiæ decis.54. num.18. Cardos. in praxi iudicum,& Aduocat.verb. allegatio. num.4. Mari. Antonin.var.resolut.lib.1.resol.56. num.11. Anton.Monach. Bononien.decis.34. num.1. Cardin.Tusch.d.tom. 2. lit.C. concl. 1005. per totam,vbi num.2. declarat,vt procedat quando contrarietas est directa, secus quando est diuersitas. Robles dict. lib. 2. cap. 28. num.28.

8 Limita primò, vbi quis vult contra diuersas personas experiri, tunc enim contraria allegando audietur,vt tenent in d.l.1. Petr. de Bellapert.col. 2. in princip. vers. hoc nihil est,& post eum Cyn. col. 3. post med. Bart col.2.num 4. Paul.de Castr. col.pen.num.18. Curr.iun.col. 4. num. 16. Bald cons. 313. Proponitur, lib.3. Cardin.Tusch.d.concl. 1005. num. 27. Rendin. in promptuario recept sentent.tom.1. tit. 100.n.10. Vel vbi quis in diuersis iudiciis experitur, nam qui negauit testamentum in vno iudicio, poterit fundare se super testamento negato in alio iudicio, quia diuersitas iudiciorum diuersa & contraria admittit, Bald. cons. 394. Quod notary, num. 2. vers. super secundo, lib. 4. vbi etiam ait hoc multo magis procedere, quando pluralitas personarum inducitur, quia si ego negaui tanquam tutor testamentum, possum nomine meo proprio iuuari ex illo testamentu,refert Card.Tusch. d. concl.1005. n. 28. & 29.

9 Limita secundò in eo qui se defendit, quia potest contraria allegare,cap. nullus pluribus, de regulis iuris,lib. 6. Calderin. cons. 219. vers.item proponitur, aliàs 13. de appellat. Cardin.Tusch. dict.concl. 1005. num.26.

10 Limita tertiò, quando contrarietas tendit ad idem in effectu, nam appellans potest etiam dicere de nullitate sententiæ, licèt sint contraria, quia appellans præsupponit sententiam aliquam, dicens verò de nullitate, præsupponit nullam; sed quia tendunt ad idem, vt tollatur sententia, per diuersa remedia conciliantur, quia effectus non est contrarius, Calderin.cons.219.in princip.aliàs de appellat. Ægid.Bellam.cons.10.n.54.Card.Tusch.d.concl.1007. num.25.

11 CONTRARIORVM eadem est disciplina, l. 1.ff. de his qui sunt sui, vel alien. iuris, l. fin ff. de legat. 3. l.in fundo, ff. de rei vend. l. inter stipulantem, §. sacram.ff de verb.obligat. l. 1. §.si quis vltrò. ff. de quæst. l.& si contra,in fine,ff. de vulg. & pupill. substit. l. nihil tam naturale, ff. de regulis iuris, §. 1. Instit. illo tit. de iis,qui sunt sui,vel alieni iuris,§. 1. Instit. de tutel cap. translato,de constit. cap. intellectum,de iureiur. Aristot. lib.7. Topic. cap. 1. Alex. cons. 209. Statutis,num. 17. & 18. lib.2. & cons. 111. Videretur,num. 13. vers. quod contrariorum, lib. 8. vbi ait non procedere quando militat diuersa ratio,Cacheran. Pedem.decis.53.n.10. Paris. cons.131. num 122.vol 1. Octau.Glorit. resp. 5. n 31. Euerard. in topicis legalib loco 73. Surd. cons. 1. num.92. & cons 151. num. 27.& consil. 301.num. 22. Brunor. à Sole in locis communib. verb. contrarietas 2. Acac. Anton. in comment ad rubr. ff. de condit. & demonstrat. cap.1. n. 56. Iosep.Sessè Aragoniæ decis 52. num.18 tota.1. Card.Tusch.d tom.2.lit.C.conclus.113. per totam, Ceuall. communium contra commun.tom. 4. q 897. num. 884. Mari. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. sua. casu 51. latè de intellectu Galganet de conditionib.& demonstrat p.2.cap.1.q.19.n.2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 6. num. 174. Fusar. de substitut. q. 245. num. 8. vbi num. 9. limitat,quando adest diuersa ratio.de quo etiam Mari.Giurba cons. 15.n 31. Valenzuel. cons.100. num.18. Aoell. Aman. cons. 81. num.20.

CONTRARIORVM contraria est ratio, & contrarius effectus, l. fin.ff. de edendo, l qui accusare, ff. de accusationib. Euerard. in topicis legalib. loco 75. Surd.cons.350.num.22. Cels.Argel. de contradict legitimo.q.3.n.75. 12

CONTRARIVM effectum non debent operari inducta ad vnum finem, l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. qui hominem, §. si. de solution. l. 2. ante fin. C. de iurans. calumn. cap. maiores, §. sed adhuc, de Baptismo,Cuman. cons.7. Primum videndum,n.7. vers.ad ea, Cels. Argel. de contradict. legitimo,q. 3. num. 136. Cardin.Tusch. d. tom. 2. lit. C. concl. 1010. per totam, vbi n. 4. limitat, vt eadem res possit producere diuersos effectus diuersarum personarum & rerum, quas eadem persona, vel res potest repræsentare 13

Sic inducta in fauorem, contrarium effectum non debent operari,l legatum.ff. de alimend legatis,l. quod fauore,C. de legib. cap. quod ob gratiam, de regulis iuris, in 6. Cels.Argel. d tract.de contradict legit.q.2. n.101. & q.3.num.191. 14

AXIOMA LIX.

Copulatum.

1 *Copulata plura quando requiruntur ad aliquid disponendum, non sufficit vnum tantùm interuenire.*

2 *Plura vbi requiruntur ad aliquid producendum in esse, si aliquod deficit ex requisitis, illud non potest dici esse perfectum.*

3 *Obligatus sub pœna facere duo copulatiuè, non euitat pœnam si vnum tantum facit.*

4 *Copulata duo vbi sunt adiectiua, veniunt augmentatiuè.*

5 *Copula vbi ponitur inter duos honoratos, vel duos grauatos super re distributionem recipiente, non requiritur concursus vtriusque copulati.*

6 *Incompatibilia plura quando copulantur, tunc copula resoluitur in alternatiuam, vel disiunctiuam.*

7 *Copula disiungunt, vbi constat de mente.*

8 *Dispositio vbi redderetur si inutilis, si copula coniungeret, tunc illa disiungit.*

9 *Copulata plura non ad eundem finem tendentia, sed ad diuersos fines, resoluuntur in orationes singulas.*

COPVLATA plura quando requiruntur ad aliquid disponendum, non sufficit vnum tantùm interuenire, l si haredi, ff. de condit. institut. Ias. in l.1.num 2. & 3. ff.de iustit. & iure, Felin. in cap.ex parte. num 21. & 22. de rescript. Barthol.cons. 135. Facti contingentia,num. 3. & 4. lib 1. Ioan. de Anan. cons. 32. Vltra alia,num. 7. vers. circa quartum, Riminald.iun. cons. 600. num. 10. Roman cons. 166. Visa diligenter num.4. Castren.cons.103. lib 1. & cons.211. vers ad secundum,lib.2. Ægid.Bellam.cons.33.num.53. vbi quòd copulata plura non possunt distingui & separari,Surd.cons 113.n.39. & cons 329.num.25.& cons.354.n.22. & cons.357.n.26 & cons.361. num.20. & cons. 403. num. 30. Stephan. Gratian. disceptat. forens tom. 5. cap. 973. num. 18. & 26. latè Fusar. de substit. quæst. 435. num. 1. cum seqq. Alex. cons. 123. Scripsit. num. 21. lib. 4. quòd vbi requiruntur plura ad aliquid producendum in esse, si aliquid deficit ex requisitis, illud non potest dici esse perfectum,Bald. cons. 64. Quidam promisit,in fine, lib. 1. 2

3 vbi quòd obligatus sub pœna facere duo copulatiue, non eoirat pœnam si vnum tantùm facit, Sigñotol. *cons.* 223. *num.* 3. vbi quòd copulata omnia ex pluribus in ratione debent concurrere, Angel. *cons.* 394. *Quoniam in vltimis, num.* 2. vbi quòd in vltimis voluntatibus, & conditionibus pluribus copulatis, vt dispositio habeat locum, debent copulata simul concurrere, *& cons.* 160. *Domina Catherina, num.* 5. vbi quòd si statutum requirat duos consanguineos in contractu minoris, vel duos affines, non sufficit quòd vnus consanguineus, & vnus affinis interuenerint, si extabant duo consanguinei, & duo affines, Ruin. *cons.* 112. *num.* 13. *lib.* 5. vbi quòd in pœnalibus, odiosis, & exorbitantibus semper verificatio plurium copulatorum requiritur.

4 Limita primò, vbi plura copulata sunt adiectiua, quia non debent concurrere, imò veniunt adiectiuè, & augmentatiuè: vt si testator dicat, Instituo in bonis meis assignatis & descriptis in tali instrumento, tunc enim sufficit quòd sint assignata, vel descripta, ita Alex. *cons.* 10. *Consideratis num.* 6. *& 7. lib.* 3. vbi *num.* 8. subdit, quòd in legato facto Doctoribus legistis, & Medicinæ, sufficit quòd sint vel legum, vel Medicinæ Doctores, non autem debent copulari istæ duæ qualitates adiectæ, refert Card. Tusch. *d. tom.* 2. *lit. C. conclus.* 1035. *num.* 53. *& 54.*

5 Limita secundò, vbi copula ponitur inter duos honoratos, vel duos grauatos super re distributionem recipiente, quia non requiritur concursus vtriusque copulati, Bald. *cons.* 374. *Verba Dyni, vers. nam sicut quando, lib.* 1. Alex. *cons.* 64. *In causa & lite num.* 4. *vers. fortificatur, lib.* 7. vbi *num.* 5. subdit, quòd quando sumus in materia odiosa, tunc omnia copulata debent concurrere, nisi appareat de mente, Ruin. *cons.* 41. *num.* 6. *lib.* 3. vbi quòd statutum disponens quòd ascendentes masculi & agnati vsque ad quartum gradum, excludant matrem, habet locum si soli ascendentes, vel soli agnati extant; & addit quòd legatum factum mercatoribus & artificibus lanæ, vel Doctoribus, & Medicis non requirit concursum vtriusque qualitatis, quia stant dispositiuè, & propter se, secus si propter aliud, ideo Ruin. *cons.* 115. *num.* 9. *& seq. lib.* 5. vbi quòd legatum factum militibus, & Doctoribus, habet locum in simplici milite, & Doctore, Crauet. *cons.* 909. *num.* 11. vbi quòd priuilegium concessum originariis incolis, & habitatoribus, non requirit concursum omnium qualitatum, quia singulæ per se stant.

6 Limita tertiò, quando copulantur plura incompatibilia, tunc copula resoluitur in alternatiuam, vel disiunctiuam, vt per Roman. *cons.* 480. *In casu proposita consultationis num.* 4. Socin. iun. *cons.* 128. *n.* 3. *& seq lib.* 1. Card. Tusch *d. concl.* 1035 *n.* 70.

7 Limita quartò, quando constat de mente, vt copulata sint disiunctiua, quia menti inseruiendum est, Castren. *cons.* 43. *num.* 5. *vers. nunc est, lib.* 2. Alex. *cons.* 130. *Attentis, n.* 8. *vers. præterea, lib.* 2. vbi quòd copulata sumuntur pro disiunctis, & è contra, vt seruetur mens, Crauet. *cons.* 685. *n.* 15. Card. Tusch. *d. concl.* 1035. *n.* 73.

8 Limita quintò, quando si copula coniungeret, inutilis redderetur dispositio, Rip. *in c. inter cæteras, num.* 53. *de rescript. & in l. Centurio num.* 94. *ff. de vulgari*, Felin *in cap. Rodulphus, col.* 2. *vers. & per clusionem, de rescript.* Castren. *cons.* 43. *Substitutio. num.* 1. *lib.* 2. Alex. *cons.* 130. *Attentis, col. fin. lib.* 2. Curt. iun. *cons.* 175. *Præsupponitur, num.* 4. Crauet. *consil.* 485. *num.* 10. *&* 11. Cardin. Tusch. *dict. conclus.* 1035 *num.* 71.

9 Limita sextò, quia copulata plura non ad eundem finem tendentia, sed ad diuersos fines, resoluuntur in orationes singulas, Anchar. *consil* 80. *num.* 4. *& seq.* Cardin. Tusch. *d. concl.* 1035. *num.* 86. vbi *num.* 87. limitat etiam, quando ordo charitatis induceret aliam credulitatem, & *num.* 88. post Roman. *cons.* 104. *num.* 4. limitat quoque, quando plura copulantur propter se principaliter, non propter aliud, quia in vnoquoque procedit dispositio sine copulato, & *num.* 95. post Ruin. *cons.* 116. *num.* 6. *lib.* 5. limitat etiam, vbi plura copulantur in diuersis orationibus, & vnum non est respectu alterius, & *num.* 96. post Alex. *cons.* 80. *num* 13. *lib.* 5. limitat quoque, quando copula cadit inter duo adiectiua respectu vnius substantiui, quia non requiritur vtrumque copulatum.

AXIOMA LX.

Correctio.

1 *Correctio est vitanda, & sunt concordanda contraria.*
2 *Interpretatio semper fit statuti, & alterius dispositionis, ne sequentia corrigant precedentia.*
3 *Correctio Iuris in omni interpretatione vitanda.*
4 *Correctio extenditur quantum se extendit dispositio correcta.*
5 *Legum correctio in dubio est vitanda.*
6 *Correctum quod non est stare non prohibetur.*
7 *Corrigere se ipsum incontinenti nemo præsumitur.*

CORRECTIO est vitanda, & sunt concordanda contraria, quia non est verisimile, quòd quis suam dispositionem voluerit illicò corrigere, Gemin. *cons.* 88. *in fine, vers. item cum Papa*, Roman. *cons.* 104. *Reuerende Pater, col.* 5. *in princip.* vbi quòd debet fieri concordia omnino vt euitetur correctio, plenè Alex. *cons.* 123. *Scripsit n.* 9. *cum seqq. lib.* 4. vbi quòd etiam per subauditum sermonem vitanda est correctio, *& cons.* 56. *Viso processu, num.* 8. *& 9. lib.* 1. vbi quòd non est verisimile, quod statoentes voluerint se corrigere, Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. C. conclus.* 1036. *à princip.* vbi *num.* 12. post Alex. *cons.* 59. *num.* 13. *lib.* 3. & Roman. *d. cons.* 504. *col.* 2. *in princip. & cons.* 438. *num.* 6. subdit, quòd testatoris voluntas ita est interpretanda, vt ex sequentibus non præsumatur se voluisse incontinenti corrigere, & *num.* 14. ampliat in mandato procuræ, & *num.* 15. in testibus, & *num.* 18. in scriptoris, & *num.* 19. in priuilegiis, Mangil. *de imput. q.* 7. *num.* 8. Castill. *contrthe. lib.* 5. *p.* 2. *cap.* 125. *num.* 7. *& seq.* Robles de Salzedo *de repræsent. lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 12. *& lib.* 3. *cap.* 57. *num.* 50. Et quòd semper interpretatio fit statuti, & alterius dispositionis, ne sequentia corrigant præcedentia, Roman. *cons.* 392. *Circa primum n.* 23. quem refert Card. Tusch. *tom.* 4. *lit. l. concl.* 336. *num.* 34. 2

CORRECTIO Iuris in omni interpretatione vitanda, ne Iura tot vigiliis fabricata vnico verbo tollantur, Abb. *cons.* 78. *in princip lib.* 5. Gemin. *cons.* 131. *Præmitto pro declaratione, in princip.* Cardin. Tusch. *d. tom.* 2. *lit C. concl.* 1037. *num.* 1. vbi *num.* 5. post Anchar. *cons.* 190. *in princip.* limitat in statuto correctorio Iuris communis, quia in dubio facienda 3

Digitized by Google

da eſt interpretatio, vt cenſeatur correctum, vt reducamur ad ius commune, & num. 4. limitat etiam quando non eſt locus concordiæ, quia tunc inducitur correctio, & vltima derogant prioribus.

4 CORRECTIO tantum extenditur, quantum ſe extendit diſpoſitio correcta, vt per Signorol. de Homed conſ. 37. Factum ſic proponitur. num. 5. & ſeq. Card. Tuſch. d. tom. 2. lit. C. concl. 1038. num. 1. vbi num. 2. declarat procedere ſecundùm correctionis potentiam, nam ſi corrigatur actus, extenditur correctio ad omnia, ad quæ actus correctus extendebatur.

5 CORRECTIO legum in dubio eſt vitanda, l. ſi quando, C. de inoffic. teſtam. l. 1. C. de inoffic. dotib. l. præcipimus, in fine. C. de appellat. cap. 1. de noui operis nunciat. c. cum expediat. de elect. lib. 6. Roman. conſ. 40. Viſis, num. 5. & conſ. 57. In cauſa vertente. num. 2. & 3. & conſ. 322. In caſu. num. 2. vbi ſubdit procedere, etiamſi lex poſterior contraria habeat clauſulam derogatiuam, Non obſtante, quia adhuc correctio non ſumitur, ſi poteſt fieri conciliatio, & extendit etiam quando adeſſet dictio taxatiua, Pichard. in princip. Inſtit. de lege Falcid. num. 34. Cephal. conſ. 323. à num. 18. vol. 3. Menoch. remed. 4. adipiſc. num. 21. Franc. Becc. conſ. 1. num. 13. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 21. num. 29. Armendar. in proœm. addit. ad recopilat. legum Nauarræ n. 51. Cardin. Tuſch d. tom. 2. lit. C. concl. 1036. num. 4. cum ſeqq. Mari. Anton. var. reſolut. lib. 1. reſol. 18. n. 12.

6 CORRECTVM quòd non eſt ſtare non prohibetur, l. præcipimus, C. de appellat. l. ſancimus, C. de teſtament. Surd. deciſ. 195. n. 9. & conſ. 163. num. 9. & conſ. 509 n 6. Mangil. d. tract. de imput. q. 130. num. 13. verſ. & poſtremò.

7 CORRIGERE ſeipſum incontinenti nemo præſumitur, l. cùm hic ſtatus. §. 1. in fin. ff. de donat. inter virum & vxor. l. præcipimus. in fine, C. de appellation. Alex. conſ. 59. Attentis verbis, num. 14. verſ. & pro confirmatione, lib. 3. & conſ. 142. Viſo proceſſu. num. 12. lib. 6. & conſ. 170 Viſo inſtrumento, in fine, eod. lib. Card. Tuſch. d tom. 2. lit. C. concl 1046. à princip. Alciat. de præſumption. reg. 2. præſ. 28. in princ. Roland. conſ. 61. num. 9. vol. 3. Surd. conſ. 141. num. 19. & conſ. 362. num. 15. & conſ. 365. num. 10. Octau. Glorit. reſp. 1. p. 3. num 124. & reſp. 5. num. 31. Rot. deciſ. 763. num. 14. p. 1. diuerſ. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 37. num. 14. Gonzal ad reg. 8. Cancel. 7. num 76. & ideo interpretatio debet fieri, ne diſponens incontinenti voluerit ſe corrigere, Franc. Aretin. conſ. 9. Eleganter, in princip. quem refert Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. I. concl. 330. n. 73.

AXIOMA LXI.

Correlatiuum.

1 *Correlatiuorum idem eſt iudicium, & eadem diſciplina.*
2 *Correlatiuo vno deſtructo, deſtruitur & aliud.*
3 *Correlatiuorum regula eſt regula parium.*
4 *Diſpoſitio in vno ex correlatiuis non habet locum in alio, quando ſumus in contractibus maximè ſtricti iuris.*

1 CORRELATIVORVM idem eſt iudicium, & eadem diſciplina, & de vno diſpoſitum trahitur ad alterum, l. fin. ff. de acceptil. l. fin. C. de indicta viduit. tollen. l. ſi quis ſeruo, C. de furtis, l. 1. C. de

tranſact. l. 1. C. de cupreſſis, lib. 11. Curſ. Conimbric. in comment. ad Logicam, cap. 7. de relatis, in commento, attributo 3. Anton. de S. Blaſio in tract. de correlatiuis, tom. 10. tractatuum Doct. Corn. conſ. 145. In ſupradicto, num. 7. lib. 4. Euerard in topicis legalib. loco à correlatiuis. num. 8. Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de legib. concl. 3. Bald. conſ. 14. Super legitimatione, n. 2. lib. 4. vbi ait, quòd valet argumentum de vno ex correlatiuis ad aliud, & quod idem ſit in marito & vxore, emptore & venditore, quia diſpoſitum in vno, procedit etiam in alio, Bellacomb. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 17. de legib. num 57. vbi Viui. num. 203. idem Viui d. tom. 1. tit. 28. quæ res exportari non debet num. 11. Cou. in cap. Rainutius. §. 3. num. 6. de teſtament. Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſſ. 9. n. 171. & ſeq. Boër. deciſ. 48. num. 3. & 4. Pinel. in l. 2. C. de reſcin. vendit. part. 1. cap. 1. à num 1. Sebaſt. Medices reg. 9. Alphan. collect. 862. Valaſc de iure emphyt. q. 29. in fine, Garc. Falcon. reg. 110. & 141. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior. num. 800 & 803. C. de tranſaction. Nauar. commento 3. de Regularib. num. 44. vbi quòd correlatiuorum vnum non poteſt eſſe ſine alio, Surd. deciſ. 218. num. 10. & conſ. 34. num. 16. & conſ. 140. num. 120. & conſ. 201. num. 3. & conſ. 338. num. 4 & de aliment. tit. 1. q 19. num. 3. & 10. & tit. 4. quæſt. 18. num. 54. & 55. & tit 6. q. 9 num. 6. Aldouin. conſ. 74. num. 14. Beller. diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de exempt. clericor. à ſtatutis ſecul. §. 4. num. 5. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 1041. Farin. fragment. crimin. p. 1. lit. E num. 235. cum ſeqq. Sanch. de Matrim. lib. 1. diſp. 54. num. 1. & lib 6. diſp. 19. n. 10. Ferrer. in Conſtitut. Cathaloniæ gloſſ. 6. n. 1. Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iuſtitia & iure part. 1. cap. 8. num. 4. Sanctatel. var. reſolut. part. 1. reſol. 31. num. 31. Melch. Phœbos Luſitan. deciſ. 72. n. 8. tom. 1. Ioan. Maria Nouar. in praxi elect. & variat. fori q. 47. ſect. 1. num. 16. Mangil. de imput. quæſt. 42. num 8. Fuſar. de ſubſtit. q. 257. num. 60. Melch. Phœbos Luſitan. deciſ. 253. num. 12. tom. 4. Benedict. Ægid. ad l. ex hoc iure. ff. de iuſtit. & iur. p. 1. cap. 8. num 4. Robles de Salzedo de repræſ. lib. 2 c. 19. n. 16. nouiſſimè Ioſeph. Vela diſſert. forenſ. diſſert. 4. num. 96. Ita vt vno deſtructo, deſtruatur & aliud, l. filio. § matri ff de adimend. leg. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 257. num. 60. in princip. Giurba deciſ. 86. num. 20. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 924. num. 2. & cap. 960. num. 160. 2

Regula enim correlatiuorum eſt regula parium, 3
l. Iulia. § ſi procurator. ff. de actionib. empti, Bertazol. in repet. d. l. ſi quis maior. num. 801. Vnde ſi quid eſt prohibitum vni, videtur & prohibitum alteri, Menoch. conſ. 156. num. 10. & 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 50. num. 12. & ſublato vno, alterum tacitè ſublatum cenſetur, d. l. fin. de acceptil. l. alteri. ff. de adimend. legat. D. Barboſ. in rubr. ff ſoluto matrim. part. 1. num. 37. Surd. deciſ. 52. num. 5. Mari. Antonin. variarum reſolut. lib. 1. reſolut. 56. num. 6. & vno expreſſo, dicitur expreſſum alterum, idem Mari. Antonin. d. tract. var. reſolut. lib. 3. reſol. 9. num. 2.

Limita in contractibus, in quibus diſpoſitio in 4
vno ex correlatiuis non habet locum in alio, Dec. conſ. 211. Viſis quæ accuratè, col. 2. n. 3. Socin. conſ. 74. Difficultatem. col. 2. num. 5. lib. 3. Crauet. de antiquit. tempor. p. 4. num. 71. & 72. verſ quod dictum, & eadem p. 4 § Videamus, num. 26. cum ſeq. Anton. Gabr d. tit. de legib. concluſ. 3. num. 52. Card. Tuſch. d. lit. C. concluſ. 1041. num. 15. cum ſeqq. vbi num. 20. intelligit in contractibus ſimpliciter ſtricti iuris, & num. 21. poſt Bald. conſ. 188. in fin. num 2. lib. 1. limitat etiam

vbi diuerſa ratio aſſignari poſſit, & idem Tuſch. *concl. ſeq.* reſoluit correlariuotum non eſſe eaudem diſciplinam in iis, quæ ex pactione coouenta ſunt, quia potius ſtamus verbis, quàm argumento correlariuotum.

Axioma LXII.

Culpa.

1 *Culpa ſuos debet tenere auctores.*
2 *Culpa vbi non eſt, nec pœna eſſe poteſt, aut delictum, aut onus.*
3 *Culpa non poteſt imputari ei, qui non fecit id quod facere non tenebatur.*
4 *Culpa non imputatur ei, qui non fecit quod factum non profuiſſet.*
5 *Culpa vbi maior eſt, ibi grauior debet eſſe pœna.*
6 *Culpa non caret, qui ſe immiſcet rei alterius profeſſionis.*

1 CVLPA ſuos debet tenere aoctores, *l. ſancimus, C. de pœnis, cap. quæſiuit, de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli, cap. Romana, in fine, de ſentent. excomm. lib 6.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 38. n. 30.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1. q. 23. n. 1.*

2 CVLPA vbi non eſt, ibi non eſt delictum, *cap. cum voluntate, de ſent. excom.* Peterr. *ad Extrauag. ambitioſa, de rebus Eccleſ. non alienan. pag. 94. num. 30.* Nec pœna eſſe poteſt, *l. ſi putator. ff. ad legem Aquiliam, cap ſine culpa, de regulis iuris, lib. 6.* Thom. de Thomaſſet. *reg. 283.* Iuſeph. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 10. n. 8.* aut onus, Ludou. Rodolphin. *var. quæſt. lib. 2. q. 44. num. 7.* quia culpa quod caret, in damnum teuocari non debet *l. Gracchus, C. ad legem Iuliam de adulter.*

3 CVLPA non poteſt imputari ei, qui non fecit id quod facete noo tenebatur, Surd. *conſ. 345. num. 31.*

4 CVLPA non imputatur ei, qui non fecit quod factum non profuiſſet, Surd. *deciſ. 87. n. 6. & deciſ. 260. n. 5. cum ſeqq. & deciſ. 326. n. 69.*

5 CVLPA vbi maiot eſt, ibi grauior debet eſſe pœna, *cap. cum bone, de ætate, & qualit. cap. tanta, de exceſſib. Prælat.* Perez *ad l. 1. verſ. in oppoſitum, prope fin. tit. 1. lib. 5. Ordin pag mihi 31.*

CVLPA non caret, qui ſe immiſcet rei alterius artis, & profeſſioois, *l. idem iuris. §. vlt. ff. ad legem Aquil. l. illicitas. §. pen. ff. de officio Præſid. cap. ſine culpa, de regulis iuris, lib. 6. cap. tua, de homicid.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 204.* Tractent enim fabrilia fabri, & quam quiſque norit artem, in ea ſe exerceat, Strach. *de mercat. tit. de nautis n. 33.* Cardin. Tuſch. *tom. 3. lit. F. concl. 2.* Antonin. de Amatis *var. reſol. 46 n. 29.*

Axioma LXIII.

Damnum.

1 *Dammum dediſſe videtur, qui occaſionem damni dat.*
2 *Damnum qui ſentit, debet ſentire & lucrum, & è contra*
3 *Epiſcopus, qui non ſuſtinet onera iuriſdictionis, non debet habere emolumenta eiuſdem iuriſdictionis.*
4 *Dammum pati, & lucrum perdere paria ſunt.*

DAMNVM dediſſe videtur, qui occaſionem damni dat, *l. ante. §. ſi cum ſeruum. ff. de vi bonorum rapt. l. videamus. §. fin l. qui damnum, in fin. ff. locati. l. nihil intereſt. ff. ad legem Cornel. de ſicar. l. qui occidit. §. in hac. ff ad legem Aquil. cap. ſæpe 50. diſt. cap. fin. de iniur. cap. de cætero, de homicid.* Dec. *conſ. 218. num. 4.* Abb. *conſ. 21. lib. 2.* Corn. *conſ. 38 Quamuis, num. 18. lib. 2.* Socin. *conſ. 256. Pro fundamento num. 2. lib. 2.* Chtiſtoph. Caſtel. *conſ. 1. num. 5.* Bald. *conſ. 62. Alia via, in fine, verſ. vlterius ſciendum, lib. 2.* vbi de damoo dato in re communi ab inimicis ſocij, *& conſ. 152. Quidam locauit, lib. 5.* vbi ampliat in locatore domus, vel vicino, qui dimiſerunt de nocte portam apertam, per quam vicinus, vel conductor fuit derubatus, quia tenentur ad damnum illatum, Alex. *conſ. 168. Requiſitus n. 8. & 9. lib. 2.* vbi ait quòd ſi duo ſocij poſſident caſtrum, & propter odiom alterius occupatur caſtrum à potente, non tenetur ſocius, cuius odio caſtrum eſt occupatum, ſi ipſe non dedit cauſam odij, & ſic abſque culpa ſua; maximè quando etiam poſt odium iniuſtum adhibuit maiorem cuſtodiam, quàm eſſet ſolitus, Cuman. *conſ. 185. per totum*, vbi ampliat in multis caſibus, Romanus *conſ. 475.* Surd. *deciſ. 326. num 23. & 24.* Ferret. *in Conſtit. Cathalon. gloſſ. 3. num. 287.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D. concluſ. 6. per totam*, Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 244.* vbi intelligit procedere, quando cauſam propinquam dedit. Hieron. de Laurent. *Auen. deciſ. 29.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori, quæſt. 7. ſect. 1. num. 13.* Sigiſm. Scacc. *de camb. & commerc. §. 1. quæſt. 7. part. 2. ampl. 8. num. 96. verſ. ratio quare.*

DAMNVM qui ſentit, debet ſentire & lucrum, & è contra, *l. ſecundum naturam. ff. de regulis iuris.* Caſtr. *conſ. 307. num. 2. lib. 2.* Roman. *conſ. 281. In caſu, in fine*, vbi quòd iſta naturalis ratio, quòd qui ſentit commodum, debeat etiam ſentire damnum, procedit quoque contta infantem, & impuberem, *& conſ. 475. num. 7.* vbi quòd is, qui negotiatur cum periculo proprio, debet habere lucrum, ſecus ſi cum periculo alieno, quia ſemper eſt verum, quod lucrum ſequitur periculum, & è contra, *& conſ 477. In caſu, num. 19. verſ quarto*, vbi quòd à quo remouetur officium oneris, remouetur officij præmium, *& conſ. 514. In quæſtione, in princip.* quod Epi- 3 ſcopus, qui non ſuſtinet onera iuriſdictioois, non debet habere emolumenta eiuſdem iuriſdictionis, refert Cardin. Tuſch. *d. tom. 2. littera D. concluſ. 13.*

DAMNVM pati, & lucrum perdere, paria ſunt, 4 Roland. *conſ. 21. n. 58. vol. 2.* Octau. Glotit. *reſp. 1. p. 3. n. 213. verſ. paria.*

Axioma LXIV.

Dare.

1 *Dare alteri nemo poteſt, id quod ipſe non habet.*
2 *Hæredi ſuo maius commodum defunctus non relinquit, quam ipſe haberet.*
3 *Vaſallus, & feudatarius non poteſt habere maiorem iuriſdictionem in feudo, quam habeat dominus, qui inueſtiuit.*

4 Dare

4 *Dare beatius eſt, quàm accipere.*
5 *Dare & remittere paria ſunt.*
6 *Dare, vel non adimere paria ſunt.*

1 DARS alterj nemo poteſt id, quod ipſe non
habet, *l traditio. ff. de acquir. rerum dominio, l. nemo
plus*, vbi Dec. & Cagnol. *ff. de regules iuris, l ſi filius,
C. de donat. cap. quomodo, de conſecrat. diſt. 4. cap. quod
autem, de iurepatron. cap. nemo plus, de regulis iuris,
lib. 6.* Ægid. Bellam. *conſ.* 10. *n.* 10. Anchar. *conſ* 318.
In quæſtione, num. 4. & 5. Roman. *conſ.* 159. *in princip.*
2 Ioann. de Aoania *conſ.* 86 *in princip.* vbi quòd hæredi
ſuo maius commodum defunctus non relinquit,
quàm ipſe haberet, Ioann. de Imola *conſ.* 8. *num.* 6. &
conſ. 40. *per totum*, Roland. à Valle *conſ.* 46. *num.* 52.
3 *lib.* 3. vbi quòd vaſallus, & feudatarius non poteſt
habere maiorem iuriſdictionem in feudo, quàm
habeat dominus, qoi inoeſtiuit, Thom. de Thomaſſ.
in floribus legum, reg. 191. Surd. *conſ.* 194. *num.* 17. &
conſ. 247. *num.* 10 & *conſ.* 265. *num* 6. Card. Tuſch.
practic. concluſ. tom. 2. *litt. D. concluſ.* 17. Celſ. Argel.
de contradict. legitimo, q. 5 *num.* 28. Anton. Monach.
Bononien. deciſ. 19. *n.* 4. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3.
q. 10. *n.* 19. Stephan. Grat. *diſcept. forenſ tom.* 4. *c.* 730.
n. 30. & *cap.* 900. *n* 13. *tom* 5.

4 DARS beatius eſt, quàm accipere, *c prædicator* 16.
q. 1. *cap.* 1. vbi gloſ. *verbo, vt debere, de donat.*

5 DARE & remittere paria ſunt, *l ſi fundum, §. Titio, ff. de legat.* 1. *l contra, § ſi filius, ff de pactis, l.* 1. *ff. de
transact. l ſi mulier, ff de condict. ob cauſam. l ſicut, §. an
paciſci. ff. quibus modis pignus, vel hypoth. l. in ædibus,
verſ. poteſt, ff. de donation. l.* 3. *§. fin. ff. de donat. inter
virum & vxor.* Tiraq. *in l ſi vnquam, verbo donatione
largitus, num.* 173. *C. de reuocand. donat.* Anton. Gom.
var. tom. 2. *cap.* 4. *num.* 9. Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 4. *num* 8.
Gam. *Luſit. deciſ.* 118. *num.* 1. Valaſc. *conſ.* 135. *n.* 16.
& *ſeqq.* Fab. de Ana *conſ.* 62. *n.* 5 *lib.* 1. Anton. Hering.
de fideiuſſ. c. 20. *§.* 28. *n.* 2. & 3. Camill. Bortell. *in ſum.
deciſ. tom.* 3. *tit.* 11. *n.* 93. *cum ſeqq.* Vincent. Caroc. *de*
6 *locato p.* 1 *tit. de ſport. indic. num.* 29. Et paria ſunt dare,
vel non adimere, *l. conficiuntur, in princip. ff. de iure
codicil. l.* 1. *§. ſciendum, ff. de legatis* 3.

AXIOMA LXV.

Debitor.

1 *Debitor ſpeciei perempta ſpecie ante moram liberatur.*
2 *Debitor, qui non habet in ære, luit in corpore.*
3 *Debitor nemo poteſt eſſe ſui ipſius.*

1 DEBITOR ſpeciei perempta ſpecie ante moram liberatur. Vide poſt regulas Socini *reg.* 1. prout refert Card. Tuſch. *practic. concluſ.* 2. *litt. D. poſt concl.* 55. Et dicit quòd ampliat tribus modis, & limitat duobus: debitum enim quod non eſt, extingui non poteſt, Surd. *deciſ* 305. *num.* 4. *in fine.* Menoch *de arbitr. caſu* 447. *num.* 1. *cum ſeqq.* Pegueta *crim. deciſ.* 6 *n.* 6. Vincent. de Franch. *deciſ.* 507. *num.* 2. Farin. *in praxi crim p.* 1. *q.* 26. *n.* 1. Aloyſ. Ricc *in collect. deciſ. collect.* 1191. *verſ. quid autem dicendum* Ænæ. Robert. *rerum iudic. lib.* 1. *cap.* 1. Loe. Matth. Apicella *de tutam. pauper. tit.* 4. *n.* 46. *prope med.* Petr. Caball. *reſol. crim. caſu* 77.

2 DEBITOR, qui non habet in ære, luit in corpore, Socin. *reg.* 6. vbi ampliat, & limitat quatuor modis, Card. Tuſch *d. tom.* 2. *lit. D. poſt concl.* 53.

DEBITOR nemo poteſt eſſe ſui ipſius, *l. Vranius* 82. *ff. de fideiuſſorib.* ad hoc citari ſolita, quòd 3
actio, & paſſio in eodem ſubiecto non concurrunt,
Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap.* 14. *num.* 33.

AXIOMA LXVI.

Declaratio.

1 *Declaratio nihil de nouo confert, & declarans nihil noui facit.*
2 *Declarationis effectus eſt verbum obſcurum clariùs explicare.*
3 *Declaratio non ampliat gratiam.*
4 *Declarans non mutat eſſentiam, aut naturam diſpoſitionis.*

DECLARATIO nihil de nouo confert, & 1
declarans nihil noui facit, *l. heredes palàm, § ſi
quid, ff. de teſtament. l. adeò, §. videtur, ff. de acquirend.
rerum dominio, Clem. exiuit, §. harum declarationum, de
verbor ſignif.* gloſ. *verbo de nouo, in cap per tuas, de donation.* Oldrad. *conſ.* 224. *num.* 20. *verſ. nec verbum declaramus, & conſ.* 3·8. *in fine, verſ. ad articulos*, vbi
quòd qui de nouo dat, non declarat, quia effectus 2
declarationis eſt verbum obſcurum clariùs explicare, Dec *in l. edita, num.* 47. *C. de edendo*, Pariſ. *conſ.* 65.
num. 5. & 6 *vol.* 1. Ruin. *conſ.* 125 *num.* 6. *vol.* 1. Socin. iun. *conſ.* 95. *num.* 72. & 76. *vol.* 3. Roman. *conſ.* 45.
vbi intelligit, dummodo ſtet in puris terminis declarationis, quia ſi adderet, vel minueret, diceretur
noua diſpoſitio, Socin. ſen. *conſil.* 49. *num.* 5. *vol.* 1.
Calderin. *conſ.* 257. *in princ. aliàs* 16. *de præbend.* vbi
quòd declaratio non ampliat gratiam, & nihil de 3
nouo addit, Petr. de Anchar. *conſ.* 7. *In quæſtione, n.* 3.
& *ſeq.* Ægid. Bellam. *conſ.* 33. *num.* 40. & 41. Roland.
à Valle *conſ.* 15. *num.* 27. *vol.* 3. Anton. Gabr. *commun.
lib.* 6. *tit. de regulis iuris, concl.* 3. Bertazol. *de clauſulis
instrument. clauſ.* 30. *gloſ.* 4. *num.* 1. Brunot à Sole *in
locis communib. verb. declaratio* 1. Menoch. *conſ.* 753.
n. 20. Franc. Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ,
verb. declarare*, Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1 *reſol.* 3.
num. 12. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D.
concl.* 86. *per totam*, Octau. Glorit. *reſp.* 12. *num.* 20.
Rot. *deciſ.* 454. *num.* 1. *apud Farin. p.* 1. *recent.* Sigiſm.
Scacc. *de commerc. & camb. §.* 7. *gl.* 3. *num.* 29. Camill.
Borel. *in ſumm. deciſ. tom.* 2. *tit.* 3. *n.* 193. Caſtill. *controu.
lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 30. & *lib.* 5. *cap.* 89. *n.* 172.

DECLARANS non mutat eſſentiam, aut na- 4
turam diſpoſitionis, Roland. *conſ.* 15. *num.* 27. *vol.* 3.
Decian. *conſ* 8. *num.* 111. *lib.* 1. & *conſ.* 6. *num.* 30. *lib.* 4.
Menoch. *conſ.* 331. *num.* 100. & *conſ.* 360. *num.* 5. &
conſ. 443. *num.* 71. Octau. Glorit. *reſp.* 12. *num.* 21.

AXIOMA LXVII.

Definitio.

1 *Definitio conuertitur cum ſuo definito.*
2 *Definitio perfecta debet habere genus, ac propriam & completam differentiam.*
3 *Definitio eſt initium omnis diſputationis.*

DEFINITIO conuerti debet cum ſuo definito, 1
l. 1. *§. dolum, ff. de dolo malo, l. omnis definitio. ff de
regulis iuris*, Doctores *in l.* 1. *in princip. ff. de acquir.*

poſſeſſ. Cicer. *lib.*4. *Academ.num.*79. *pag.*17. Bart. *in*
*ſua quaſt.*7. *Mulier habens*, *num.* 4. *verſ. contra quod*,
Tiraq. *de iure primog. q.* 1. *num.* 1. Flamin. Pariſ. *de*
*reſignat.benefic. lib.*1. *q.*1.*n.*31.*cum ſeqq* Card.Tuſch.
*practic concluſ.tom.*2. *lit.D. concl.*418. Celſ. Argel. *de*
*contradict. legitimo,q.*10. *n.*161. latè Monet. *de diſtri-*
but. quotid.p. 1. *q.* 4. *num.*3. vbi *num.* 2. aſſerit, quòd
ſubſtantiam & naturam rei explicat, & *num.*5. quòd
quælibet definitio in iure eſt periculoſa, & *num.* 6.
quòd cauti eſſe debeor, qui rem aliquam definiunt,
2 & *num.* 7. quòd definitio perfecta debet habere ge-
nus, ac propriam & completam differentiam, quod
etiam aſſerit Pichard. *diſputat. de mora*, *num* 26. vbi
num. 24. dicit, quòd cuiuſque rei definitio vt bona
ſit, nihil ſuperfluum, nihilque diminutum contine-
re debet, citans Philoſophum *Topicorum lib.*6. *cap.*1.
Dicitur autem definitio initium omnis diſputatio-
nis, Monet. *d p.*1. *q.*1. *à num.* 1. Et cuicumque non
conuenit definitio, non conuenit etiam definitum,
l. 2. §. *appellata*, & ibi Doctores *ff. ſi certum petatur.*
Camill. Borrell. *de Regis Cathol. præſtantia*, *cap.*70.
num. 122. *&* 123. Ioan. Anton. Mangil. *in tract. de*
*imput.q.*16 *num.*18. *& quaſt.*66.*num.*14. Ludou.Cenc.
*de cenſib. quaſt.*3. *art.*2. *num.*17. *&* 18.

Axioma LXVIII.

Delictum.

1 *Delicta puniri publicè intereſt, & expedit Reip. ne delicta maneant impunita.*
2 *Delictis, & fraudibus non eſt via aperienda.*
3 *Paritas delicti paritatem pœna requirit.*
4 *Delicta graniora & atrociora grauiùs puniuntur.*
5 *Pœna delicti timeri debet, vt ſupplicium vnius exemplum poſſit eſſe multorum.*
6 *Delictum continuatum grauiùs punitur.*
7 *Solitus delinquere grauiùs peccat.*
8 *Delictum pluries commiſſum, ſeu reiteratum, an inducat plura delicta.*
9 *Delicta debent tenere ſuos auctores.*
10 *Delictum in omittendo leuius eſt, quàm in committendo.*
11 *Delictum non imputatur, vbi dolus non eſt.*
12 *Lex pœnalis ſubaudit dolum interuenire debere in illo, qui deliquit contra diſpoſita per eam.*
13 *Delicta ex voluntate & propoſito diſtinguuntur.*
14 *Delictum in dubio non præſumitur.*
15 *Coniectura vbi alia ſumi poteſt, non eſt delictum præſumendum.*
16 *Interpretatio facienda eſt excluſiua delicti.*
17 *Delictum præſumitur commiſſum ab eo, cuius commodo cedit.*
18 *Delictum fatetur qui eius veniam petit.*

1 DELICTA puniri publicè intereſt, & expedit
Reipubl. ne maneant impunita, *l. ita vulnera-*
tus, §. *quod ſi quis*, *verſ. cùm neque impunita ff. ad legem*
Aquil. l. licitatio, §. *quod illicitè*, *ff. de publican. l con-*
gruit 13. *ff. de officio Præſid. l Stichum*, §. *tametſi*, *ff. de*
ſolution Extrau ad reprimen. in princip. vbi Bart. *verb.*
impunita, *cap. eſt iniuſta* 23. *q.*4. *cap. vt fama* 35. §. 1.
de ſentent excom. Signorol. *conſil* 242. *in fine, quod eſt*
Leonardi de Ceris, vbi quòd placatur Deus, quando
delicta puniuntur, Caſtren. *conſ.* 168. *Super primo*,
col 2. *num* 6. *verſ ſuper quinto*, *lib.* 1. Roman. *conſ.*105.
Viſo themate, *col* 2 *in fine*, Grammatic *deciſ.*36. Thom.
de Thomaſſet. *in floribus deciſ. reg.*103. Azeued *l.*14.
*n.*1. *tit.*9. *lib.*3. *noua Recopilat.* Flamin. Pariſ. *de reſignat.*
*benef. lib.*14. *q.*1. *num.*17. Cabed. *Luſit. deciſ.*75. *n.*1.
*p.*1. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D. concl.* 157.
per totam, Cardoſ. *in praxi iudicum*, *verb. delictum*,
num. 9. *&* 10. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de*
diſciplina clericali, §. 15. *à num.* 86. quia delictis, & 2
fraudibus non eſt via aperienda, Barthol. Peterr. *ad*
Extrauag. ambitioſa, *de rebus Eccleſ. non alienan. verb.*
illis exceptis, *num.* 3. Celſ. Argel. *de contradict. legit.*
*quaſt.*10. *num.*104.

DELICTI paritas paritatem pœnæ requirit, 3
l. nihil intereſt, *ff. de adulter. l ſi quenquam*, *in fin C. de*
Epiſcopis, *& cleric.* quia iuxta delicti menſuram fu-
turus eſt plagarum modus, *cap non afferamus* 24. *q.*1.
Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.*90. *num.*18. Mench. *illuſtr.*
*quaſt cap.*14. *num.*17. *& priùs cap.*8. *num.*51. Cardin.
Tuſch *d. tom.*2. *lit. D. concl.*162. vbi quòd delicta gra- 4
uiora & atrocia grauiùs puniuntur. Delicti enim 5
pœna timeri debet, vt ſupplicium vnius exemplum
poſſit eſſe multorum, *l.* 1. *C. ad legem Iul repet.* Car-
doſ. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. delictum*, *n.*8.
Vode illud,

Oderunt peccare mali formidine pœna.

cap. irrefragabili, §. *caterùm*, vbi gloſſ. *verb. metu pœna*,
de officio Ordinar.

DELICTVM continuatum grauiùs punitur, 6
Beroi. *conſ.*195. *num.*16. *&* 17. *lib.*3. Alexand. *conſ.*110.
Stante ſtatuto, *num.*4. *verſ. confirmatur*, *lib.*4. Syluan.
*conſ.*50. *num.*12. Clar. § *furtum*, *num.*13. *&* 14. Hip-
pol. *in l* 1. *num.*47. *cum ſeq. C. de ſicar.* Caſſan. *in con-*
*ſuetud. Burgund. rub.*1. §.5. *pag. mihi* 45. *verſa*, *&* 46.
Mench. *quaſt frequent. cap.*10. *num.*47. Perez *ad tit.*1.
*lib.*3. *Ordin. pag.*49. Sebaſt. Næui. *ad l. capitalium*, *n* 6.
ff. de pœnis, Farin. *in praxi crimin. p.*4. *conſ.*30. *num* 67.
vbi *addit. lit. R. & n.*129. Mari. Giurba *conſ. crim.*47.
num 3. Carol. de Graſſis *except.* 14. *num.* 33. *& ſeq.*
vbi de exceptione ad ſtatutum excludens omnes
exceptiones. Card. Tuſch. *d. tom.*2. *lit. D. concl.* 163.
per totam, vbi *num.*11. ſubdit, quòd homo facinoro-
ſus in moltis delictis etiam diuerſis aggrauatur apud
iudicem, vt poſſit pœnam augere ſecundum qua-
litatem criminum multiplicium, Anton. Monach.
*Lucenſi deciſ*54. *num.*8. *&* 9. vbi quòd delictum ſæ- 7
piùs reiteratum fit maius, & ſolitus delinquere gra-
uiùs peccat. Imò delictum pluries commiſſum, ſeu 8
reiteratum tot inducere delicta, quot ſunt reitera-
tiones, ac proinde tot requiri purgationes, & tot
pœnas imponendas eſſe, ait Gemin. *conſ.*106 *num.*5.
cum ſeqq. vbi declarat delictum continuatum non
effici plura, quando interuenit medio tempore vel
abſolutio, vel alia prouiſio, prout illum refert Card.
Tuſc. *d. tom.*2. *lit. D. concl.*169. *per totam*, vbi *num* 9.
poſt Socio. *conſ.*62. *In præſenti conſultatione*, *num.*8.
*& ſeq. lib.*1. limitat & declarat, & *num.* 7. poſt Petr.
de Anch. *conſ.*4. limitat in iis, quæ non ſunt reitera-
bilia, vel in iis, quæ reſpiciunt aliquem titulum præ-
cedentem.

DELICTA debent tenere ſuos auctores, vt per 9
Ludou. Rodolphin. *var quaſt. lib.*2. *q.*44. *n.*5. Bellet.
diſquiſit. clerical. p. 1. *tit. de fauore clericorum perſon.*
§. 1. *n.*43. vide infrà *Axiom.*181. *num.*4.

DELICTVM in omittendo leuius eſt, quàm 10
in committendo, ideo leuiſſima culpa in omittendo
non punitur, in committendo maximè, *l. Metrodo-*
rum. ff de pœnis, Iaſ. *in l.* 2 *C. de iure emphyt n.*61. *&* 62.
& in l. ſi mora, *num.* 22. *ff. ſoluto matrim.* vbi facit re-
gulam, extenſiones, & limitationes, Bart. *in l. qui*
bona, § *qui inter*, *ff. de damno infecto*, Hippol. *in l. infans*,
*num.*6. *C de ſicar.* Bald. *conſ.*132. *Niſi probetur culpa*,
*lib.*4. vbi loquitur circa incendia, Alex. *conſ.*10. *verſ.*
non

Digitized by Google

non obstat si dicatur, *lib.*1. Afflict. *decis.*57.*n.*8. Crauet. *cons.* 97. *num.* 2. Roland. à Valle *cons.* 95. *num.* 19. *lib.*2. Tiraq. *de pœnis temper. causa* 44. Cou. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 6. §. 8. *num.* 13. Mari. Antonin. *var. lib.*5. *resolut.*39. *num.*25. & *resol.* 28. *num.* 1. Brunor à Sole *in locis communib. verb. delictum*, *num.* 1. latè Cardin. Tusch. *d. tom.* 2. *lit. D. concl.* 177. *per totam*, D. Barbos. *in d. l. si mora*, *num.*29. *ff. soluto matrimon.* Cels. Bargal. *de dolo*, *lib.* 2. *tit. de dolo vero & præsumpto*, *num.*103. *fol.*81. & *lib.*6. *reg.*4. *per tot.* præcipuè *num.*4. Marta *de success. legali*, *p.*3. *q.*3. *art.*4. *num.*32. vbi limitat, Ioan. Anton. Mangil. *tract. de imput.* *q.*115. *num.*24. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 8 *num.*23.

11 Delictvm non imputatur, vbi dolus non est, Ioseph. Sesse *Aragon. decis.* 192. *num.* 65. Marsil. *sing.*176. *Voluntas*, *num.*2. Card. Tusch. *d. tom.* 2. *lit D. concl.* 160. *num.* 5. quia lex pœnalis subaudit dolum
12 interuenire debere in illo, qui deliquit contra disposita per eam, Cephal. *cons.*110. *num.*10. *vol.*1. Alex. *consil.*109. *num.* 1. *vol.* 1. Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ*, *num.*58.

13 Delicta ex voluntate, & proposito distinguuntur, *l. diuus*, *ff. ad leg. Cornel de sicar. l. qui iniuria*, *ff. de furtis*, Oldrad *cons.*200. *in princip. vers. secundo*, Marsil. *sing.* 176. *Voluntas*, & *propositum*, Alexand. *cons.*144. *Post redditum*, *n.*8 *lib.*2. Card. Tusch. *d. tom.*2. *concl.*160. *à princip.* Farin. *in praxi crimin p.*4. *cons.*65. vbi *addit. lit. K.* Cels. Bargal. *de dolo*, *lib.*4. *c.* 8. *n.*13. *fol mihi* 528. Mari. Giurba *cons. crimin.* 32. *n.*13. & *seq.* Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib.*1. *q.*59. *n.*12.

14 Delictvm in dubio non præsumitur, & ideo actus, qui potest sonare in delictum, & non delictum, semper interpretatur, vt absit delictum, *l. merito*, *ff. pro socio*, *l. Prætor*, § *docere*, *ff. de vi bonorum raptor. c. estote*, *de regulis iuris*, *in Decretalib* Alex. *cons.*127. *num.*12. *cum seqq. lib.* 4. & *cons.* 129. *per totum*, *eod. lib.* Mascard. *de probat. concl.* 495. & *concl.* 1418. *n.*2. Brunor à Sole *in locis communib. verb. delictum*, *n.*20. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 13. *q.*1. *num.*72,
15 & *lib.*14. *q.*7. *num.*55. *cum seq.* vbi ait, quòd vbi alia coniectura sumi potest, non est delictum præsumendum, Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis.* 114. *numer.* 25. & *decis.* 128. *num.* 4. Farin. *in praxi crimin. p.*3. *q.*85. *num.* 26. & *p.* 4. *cons* 61. *num.* 12. & *cons.* 61. *num* 6. & *cons.*56. vbi *addit.* & *p.*5 *q.*126. *num.*106. latè Card.
16 Tusch. *d. tom.* 2. *lit D. concl.*165. *per totam*. Interpretatio igitur facienda est exclusiua delicti, Abb. *in cap. cùm tu*, *de testib.* Natt *cons.*549. *num.* 11. Mascard. *d. concl.* 496. Farin. *d. p.*3. *q.*85. *n.*1. *cum seq.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 161. *num.*26.

17 Delictvm præsumitur commissum ab eo, cuius commodo cedit, Bart. *in l. fin. num.* 5. *vers. item quòd illa res subtracta*, *ff. de quæst.* Menoch. *de præsumpt. lib.*5 *præs.*31. *n.*15. Mascard. *de probat. concl.*831. *n.*12. Molin. *de primog. lib.*2. *c.* 5. *num.*45. Surd. *de aliment. tit.*9. *q.*26. *n.*119. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.* §.7. *proœm. num.*161. Farin. *in praxi crimin*, *q.*176. *n.*89. & *cons.*60. *num.* 18.

18 Delictvm fatetur qui eius petit veniam, *cap. exhibita*, *de homicid.* Mascard. *de probat. concl.*501. *num.* 2.

Axioma LXIX.

Denominatio, Destinatio, Determinatio.

1 *Denominatio semper fit à digniori, & potentiori.*
2 *Prior nominatio maiorem dignitatem arguit.*
3 *Denominatio sæpe probat qualitatem rei.*
4 *Denominatio diuersa significat res esse in substantia diuersas.*
5 *Destinatio pro re perfecta vel pro facto habetur.*
6 *Determinatio vna respiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare.*

Denominatio semper fit à digniori, & potentiori, *l. cùm ex aliqua*, *ff. de acquir. rerum domin. l. quæritur*, *ff. de statu homin. l.* 1. *in princip.* vbi gloss. & Doctores *ff. de verb. obligat* Thom. de Thomass. *in floribus decis. reg.*2. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. glos.*5. §.7. *num.*133. & *glos.*14. *num.*66. Ioseph. Sesse 1
*de inhibit. cap.*1. §.3. *num.*13. Prior enim nominatio 2
maiorem dignitatem arguit, Tiraq. *de iure primog. q.*19. *num.*2.

Denominatio sæpe probat qualitatem rei, 3
D. Barbos. *in l. cùm Prætor*, § *vlt num.*243. *ff. de indic.* & ideo contractus talis præsumitur, qualis fuit denominatus, Honded. *cons.*35. *num.*4. *lib.*2. Menoch. *de præsumpt. lib.*3 *præs.*1. *num.*2. Anton. Monach. *Florent. decis.*51. *num.*5.

Denominatio diuersa significat res esse in 4
substantia diuersas, *l. si idem*, *C. de codicill.* Paris. *cons* 110. *num.*45. *lib.* 1. Crauet. *cons.*6. *num.*1.

Destinatio habetur pro re perfecta, vel pro 5
facto, *l. etsi non sint*, §. *quid ergo*, *l. lana*, *l. vestimentorum*, *ff. de auro & arg legato*, *l. ligni*, §. 1. *ff. de legat.*3. Menoch *de arbitr. casu* 290. *n.*19. Franc. Becc. *cons.*60. *num.*32. Surd. *cons.*195. *num.* 102. & *cons.* 293. *num.*4. & *decis.*141. *num.*12. Stephan. Gratian. *discept forens. cap.*126. *num.*23. & 24. vbi limitat, & *cap.*937. *c.*24. & *seq.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect.* & *variat. fori q.* 47. *sect.*1. *num.* 10. *pag.*109. Ioan. Bapt. Costa *de facti scientia*, & *ignor. insp.*25. *num.*4. latè Castill. *controuers. lib.*5. *p.* 2. *cap.*62. *num* 56.

Determinatio vna respiciens plura deter- 6
minabilia, debet ea pariformiter determinare, *l. nam hoc iure*, *l. Lucius*, *ff. de vulgari & pup. substit. l. quamuis*, *C. de impuber.* & *aliis*, Surd. *cons.*45. *n.*37. & *cons.*67. *n.*4. & *cons.*150. *n.*17. Menoch. *cons.*88. *n.*19. Cassanate *cons.*67. *n.*28. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.*70. *n.*39. Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib.*4. *c.*42. *n* 9. Marta *in summa success. legal. p.*1. *q.*13. *art.*9. *num.*91. Giurba *in consuet. Messanens. cap.*3. *gloss.*2. *n.*12. *p.*1. Vincent. Fusar. *de substitut. q.*257. *n.*8. Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib.*1 *q.*7. *n.*6. latè Castill *controuers lib.*5. *p.*2. *c.*97. *n.*4. *cum seqq.* vbi *n.*5. intelligit vbi eadem est ratio, non diuersa, & *n.*12. *cum seq.* limitat quando determinabilia æqualiter determinare nequeunt, & vbi adest personarum diuersitas, maiorve in vno quàm in alio, considerari potest ratio, & *num.* 17. *cum seqq.* limitat quoque quando sumus in dispositione necessaria, aut negatiua; vel quando ex æquali determinatione iuris induceretur correctio, & *n.*25. *cum seq.* limitat quoque quando vtraque determinatio est clara, vel quando violarentur verba.

Axioma LXX.

Dictum.

1 *Dictum vnius, dictum nullius.*
2 *Vox vnius, vox nullius.*

Dictvm vnius, dictum nullius, *l. iurisiurandi*, *C. de testib. cap. cùm dilecti*, *in fine*, *de accusat.* 1

Digitized by Google

accusat. Thom. de Thomass. *in floribus legum, reg.* 307. Mascard. *de probat. concl.* 343. *num.* 30. Farin. *in praxi*
2 *crimin. p.* 4. *cons.* 60. *n.* 15. Et vox vnius, vox nullius, *c. veniens, in fin. de testib. c. cum à nobis, eod. tit.* Lud. Rodolphin. *var. quæst. lib.* 2. *q.* 51. *num.* 41. Thom. de Thomass. *reg.* 307.

Axioma LXXI.

Dies.

1 *Dies interpellat pro homine.*
2 *Dies tacita interpellat, & constituit in mora sicut expressa.*
3 *Tacita dies dicitur, qua inest à iure, vel à natura rei, vel contractus.*
4 *Lapsus hora inducit moram.*
5 *Dies termini non computatur in termino.*
6 *Dies inceptus in fauorabilibus pro completo habetur, secus in odiosis.*

1 DIES interpellat pro homine, ideo obligatus aliquid implete in certo termino, lapso termino dicitur in mora, *l. magnam, C. de contrah. stipulat.* Ias. *in l. si ex legato, num.* 14. *& seq.* vbi limitat nouem modis, Socin. *reg.* 15. vbi limitat quatuor modis, Anton. Gabr. *lib.* 5. *commun. tit. de solution. concl.* 9. vbi ponit regulam cum septem ampliationibus, & viginti limitationibus. Roland. à Valle *cons.* 98. *num.* 9. *lib.* 2. Decian. *cons.* 84. *num.* 5. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 186. *num.* 16. Mazol. *cons.* 116. *num.* 18. Rimin. iun. *cons.* 1. *num.* 16. Rot. *Iannen. decis.* 139. *in princip.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 2. *litt. D concl.* 408. *per totam*, vbi *n.* 15. *cum seqq.* limitat, quando implementum esset impossibile, vel quando tempore diei certæ esset nata obligatio, & actio, & in contractu nullo, vel reprobato, aut vsurario, vel quando adest probabilis ignorantia. Carol. de Grass. *de except. except.* 32. *num.* 103. Steph. Grat. *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 666. *& cap.* 579. *num.* 12. Alex. Trentacinq. *cons.* 69. *num.* 4. *&* 5. vbi declarat. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 42. *n.* 125. *cum seqq.* Cancer *var. resolut. p.* 2. *cap.* 5. *num.* 71.

2 Intellige Axioma, vt etiam dies tacita interpellet, & constituat in mora sicut expressa, *l.* 2. *in fin. C. de iure emphyt.* Roland. à Valle *cons.* 98. *n.* 9. *lib.* 2.
3 & dicitur tacita, quæ inest à iure, vel à natura rei, vel contractus, ideo idem operatur, quia dicitur certa, Cephal. *cons.* 586. *n.* 16. *&* 17. Anchar. Regien. *q.* 68. *num.* 13. *lib.* 2. Surd. *cons.* 157. *num.* 26. Mazol. *cons.* 15. *num.* 74. *& seq.* Card. Tusch. *d. concl.* 408. *n.* 7. vbi *num.* 10. post Decian. *cons.* 84. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 2.
4 ampliat, quia ne dum lapsus diei inducit moram, sed etiam lapsus horæ. Nam axioma procedit siue dies ab homine appositus sit, siue à lege tacitè subintelligatur, *l.* 1. *§. exactio, C. de rei vx. act. c. potuit, de locat.* Ant. Gomez *var. tom.* 2. *cap.* 11. *n.* 25. *col.* 2. *ante fin.* Anton. Baner *in tract. de mora, p.* 2. *num.* 1. *&* 2. Pichard. *eod tract. n.* 67. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *cap.* 56. *n.* 1. Rota Genuen. *decis.* 149. *num.* 1. Anchar. Regien. *decis.* 68. *n.* 13. Castill. *controuers. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 62.

5 DIES termini non computatur in termino, *l. vbi lex, ff. de regul. iuris, cap.* 1. *de restit. spoliat. lib.* 6. Ordin. Regia Lusitan. *lib.* 3. *tit.* 13 *in princ.* Castren. *cons.* 399. *Dies, in princip. lib.* 1. Alex. *cons.* 42. *num.* 5. *lib.* 3. vbi intelligit, siue terminus statuatur à lege, siue à statuto, Socin. *reg.* 16. vbi ponit regulam, & limitat duobus modis, Tiraq. *de retractu lign. §.* 1. *glos.* 11. *num.* 18. *vsque ad n.* 42. vbi limitat quindecim modis, Vant. *de nullitat. tit. ex defectu iurisdict. Ordinar. n.* 160. Perez *l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 494. *& l.* 12. *vers. sed est dubium, in med. tit.* 2. *lib.* 7. *pag.* 408. Fichard. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 131. *pag. mihi* 274. Azeued. *ad Curiam Pisanam, lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 58. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 12. *q.* 8. *num.* 8. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 161. *à princip.* Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. dies, n.* 5. *&* 6. Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 2. *tit. de dilationib. resolut.* 1. Aloys. Ricc. *in decisionib. Curia Archiep. Neapolit. decis.* 76. *num.* 1. *p.* 2. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *litt. D. conclus.* 409. Rot. *decis.* 333. *apud Farin. in prima collect. nouiss.*

DIES inceptus habetur pro completo in fauorabilibus, *l.* 1. *ff. de manum. l. qua ætate* 5. *ff. de testam. l. vsucapione* 15. *& ibi gl. in pr. ff. de diuers. & temp. præscript.* Mandos. *reg.* 34. *q.* 20. *n.* 3. *cum seqq.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 12. *q.* 8. *num.* 19. latè Steph. Grat. *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 607. *num.* 6. *cum seqq.* qui limitant in odiosis. 6

Axioma LXXII.

Dignum.

1 *Dignum magis trahit ad se minus dignum.*
2 *Intellige quando æquè principaliter datur concursus.*

DIGNVM magis trahit ad se minus dignum. 1
l. quæ Religiosis, ff. de rei vendicat. l. si communem, ff. quemadmodum seruit. amitt. l. iustissimè, ff. de ædilit. edicto, l. per minorem, ff. de iudic. §. si in aliena, & § littera, Instit. de rerum diuis. cap. quod in dubiis, de consecrat. Ecclesia, cap. 1. *eod tit. lib* 6. *cap. quanto, de iudic. cap. si duo, de officio deleg. cap. sacris, de sepultur. cap. per tuas, de arbitr.* glos. *in cap. vnic. de iurepatron. lib.* 6. Alexand. *consil.* 82. *In causa, in fine, lib.* 1. vbi Apostilla *in verb. dignum, & cons.* 122. *Viso puncto, num.* 17. *cum seqq. lib.* 4. Tiraq. *de retractu lign. §.* 1. *glos.* 7. *num.* 82. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. Hieron. Grach. *in consil. syndicatus, n.* 329. Pichard. *ad princip. Instit. de empt. & vendit. num.* 17. *& ad §.* 7. *Instit. de fideicom. hæred. num.* 3. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 8. Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.* 16. *§.* 1. *num.* 1. Benedict. Ægid. *in repet. l.* 1. *C. de sacrosanct. Eccles. part.* 3. *§.* 1. *num.* 14. Monet. *de decimis, cap.* 9. *q.* 5. *num.* 258. Ferret. *in constitut. Cathalonia, gloss.* 2. *num.* 56. Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.* 228. *num.* 9. *part.* 2. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum person. §.* 16. *num.* 4. Card. Tusch *practic. conclus. tom.* 2. *litt. D. conclus.* 435 *per totam.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom* 4. *cap.* 641. Ioann. Maria Nouar. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 11. *num.* 10. nouissimè Graña *ad cap.* 3. *num.* 3. *de indic.*

Intellige quando æquè principaliter datur concursus, secus verò quando vna res principalis est, & altera accessoria, *l. cùm in diuersis* 44. *ff. de relig. & sumpt. funer. cap. vnico, principale ad se trahere videatur,* 10. *quæst.* 3. Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. accessorium.* 2

Axioma

Axioma LXXIII.

Disponere, Dispositio, Dispositum.

1 *Disponere de re suâ quilibet potest.*
2 *Testator potest legem quam velit, rebus suis imponere.*
3 *Dispositio omnis intelligitur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus.*
4 *Intellige quando noua causa superuenit, à principio tamen præuisa, aut cogitata.*
5 *Iuramentum habet clausulam, rebus sic stantibus.*
6 *Dispositio generalis generaliter est intelligenda.*
7 *Generalis dispositio restringitur ex ratione particulari.*
8 *Dispositio quantumcumque generalis, nunquam comprehendit illud, de quo disponens non posset in specie disponere.*
9 *Casum specialiter definitum non comprehendit dispositio generalis.*
10 *Dispositio generalis non extenditur ad incogitata.*
11 *Exemptas personas non comprehendit dispositio generalis.*
12 *Generalis dispositio quæ dicatur, & quæ specialis, remissiuè.*
13 *Limitata dispositio limitatum producit effectum, maximè quando prouisio in certo casu fit per modum conditionis voluntariæ, vt num. 14.*
15 *Dispositio omnis intelligitur, vt conueniat naturæ actus, qui celebratur.*
16 *Dispositio non habet locum, vbi verba non conueniunt dispositioni.*
17 *Dispositio omnis inspicitur, & interpretatur prout verba diriguntur.*
18 *Dispositio omnis intelligitur de prima, & vnica vice, limitando multipliciter, vt num. 19.*
20 *Dispositio omnis simpliciter prolata intelligitur, & ampliatur secundùm ius commune.*
21 *Dispositio omnis semper intelligi debet de actu valido.*
22 *Obligatus soluere decem, & pro illis soluere tot nomina debitorum, intelligitur de nominibus debitorum exigibilibus.*
23 *Dispositio omnis recipit restrictionem de habilitate.*
24 *Dispositum in principali, censetur etiam dispositum in dependentibus.*
25 *Dispositum in vno ex æquiparatis, etiam in altero militat, quamuis materia sit exorbitans.*

1 DISPONERE de re sua quilibet potest, *l. dudum, C. de contrah. empt. l. in re mandata, C. mandati*, Anch. *cons. 155. num. 7.* vbi declarat procedere, quando quis agit in re penitus sua propria, secus si communis sit, vel in ea alius prætendit, *& consil. 157. num. 7. versic. secundo*, vbi quòd licitum est cuilibet sibi prospicere, & meliorem suam conditionem facere, quando de re sua disponit etiam cum alterius detrimento, Castren. *consil. 59. Pro pleniore, in princip. & per totum, lib. 1.* Alex. *consil. 12. lib. 5.* vbi ait pro-
2 cedere multo magis in vltima voluntate, quia potest testator legem, quam velit, imponere rebus suis, refert Card. Tusch. *pract. concl. tom. 2. litt. D. concl. 486. per totam.*

3 DISPOSITIO omnis intelligitur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, *l. quod l. Seruius, ff. de condict. ob causam, cap. in parochia 16. q. 1. glos. in cap. 2. de rescript.* Oldrad. *consil. 241. Factum tale est, num. 2. vers. secundò* Feder. de Senis *consil. 239. circa med. vers. & vos scitis*, Natt. *consil. 525. Fuit lata sententia, num. 16.* Anch. *consil. 84. Domina, num. 4. & 5. & consil. 394. num. 3. in fin.* vbi ait, quòd mutato, vel alterato statu rei, aut dispositionis, seu personæ, mutantur res, dispositio, & persona, & *num. 4.* ampliat in pacto, quia intelligitur, si res in eodem statu permanserit. Dec. *consil. 334. Viso consilio, num. 4.* Socin. *consil. 22. num. 18. vol. 4.* Alex. *consil. 25. num. 7. vol. 7.* Crauet. *consil. 95. num. 4. & consil. 216. vol. 1.* Roland. *cons. 1. n. 158. vol. 2.* Tiraq. *in l. si vnquam, C. de reuocand. donat. in præfat. numer. 166. cum seqq.* Surd. *consil. 27. num. 6.* & pleniùs *consil. 68. num. 18.* vbi quòd in omni dispositione, & omni contractu partes intelliguntur se restringere ad statum secundùm tempus contractus, & rebus sic stantibus, Paris. *cons. 165. num. 26. & seq. lib. 4.* Nicol. Moton. *in tract. de fide, treuga, & pace, q. 120.* vbi ampliat in contractu pacis, Card. Seraphin. *decis. 129. num. 1. & 3.* vbi limitat in iis, quæ recipiunt augmentum, & diminutionem, Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 50. num. 2.* Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis. 187. n. 23.* Card. Tusch. *d. tom. 2. littera D. concl. 502. per totam*, Octau. Glorit. *resp. 1. p. 3. num. 220.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 5. cap. 916. num. 22.*

Intellige etiam, quando noua causa iusta super- 4
uenit, à principio tamen præuisa, aut cogitata, quia tunc dici non potest, quòd status rerum sit mutatus, secus verò vbi non fuit cognita, vel cogitata, ita Bart. *in d. l. quòd Seruius, num. 4.* Tiraq. *in d. præfat. num. 168. cum seq.* Roman. *consil. 22. col. 1. vers. secundo*, Gozadin. *consil. 27. n. 9.* Ruin. *consil. 105. in fine, vol. 5.* Osasch. *Pedem. decis. 91. num. 14. cum seq.* Natt. *d. consil. 525. num. 16. cum seq.* Rebuff. *de priuil. schol. priuileg. 76. num. 2.* Menoch. *consil. 156. num. 32.* Octau. Glorit. *d. p. 3. num. 265.*

Amplia in dispositione iurata, Anch. *consil. 84. n. 4.* 5
Hippol. Rimin. *consil. 59. num. 76. lib. 1.* Card. Tusch. *d. litt. D. concl. 502. num. 1. 20. & 34.* Rot. *decis. 51. n. 3. apud Farin. p. 1. recent.* quia etiam iuramentum habet clausulam, rebus sic stantibus, vt resoluunt Doctores per me citati *in tract. de clausulis vsufreq. claus. 129. num. 2.*

DISPOSITIO generalis generaliter est intel- 6
ligenda, vt per Crauet. *consil. 133. num. 5. & 6.* vbi intelligit, nisi adsit causa restringendi, vel ratio per quam restrictio sit facienda, *& consil. 176. num. 4. & 5.* Tiraq. *in l. si vnquam, C. de reuoc. donat. in præfat. n. 119.* vbi quòd dispositio generalis operatur generaliter tam in odiosis, quàm correctoriis, & pœnalibus, Roman. *cons. 379. Circa primum, in princ.* vbi extendit ad dispositionem iuratam negatiuam, quæ dicitur vniuersaliter negare.

Limita primò, quia dispositio generalis restrin- 7
gitur ex ratione particulari, *l. cùm prætor, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. l. si de certa re, C. de transact.* Garc. Girond. *de priuileg. seu exempt. signif. n. 277.* Osasch. *Pedem. decis. 98. num. 10.* Surd. *consil. 389. num. 9. & seq.*

Limita secundò, quia omnis dispositio quantum- 8
cunque generalis, vel vniuersalis, nunquam comprehendit illud, de quo disponens non posset in specie disponere, Anch. *consil. 155. Optimis rationibus, num. 10.* quem refert Card. Tusch. *d. tom. 2. litt. D. concl. 490. num. 16.*

Limita tertiò, quia non comprehendit casum 9
specialiter definitum, *l. cùm in testamento, § fin. ff. de hered. instit. l. seruo manumisso, ff. de pecul. leg.* nec ea de quibus

Digitized by Google

quibus specialis mentio est facienda, Card. Tusch. d *concl*.490.*n*.17. Surd. *consil*.456.*n*.58. *& consil*.550. *num*. 14.

10 Limita quartò, quia non extenditur ad incogitata, *l. cùm Aquiliana, ff. de transact.* Roman. *cons*.294. *Hæc confessio, circa fin.* Ceph. *cons*.3. *num*.100. *lib*.1. Pedroch. *cons*.56.*n*.150. *& n*.272. *cum seqq.* Decian. *consil*.5.*n*.55. *& cons*.35.*n*.48.*lib*.2. *& cons*.11.*num*.11. *lib*.3. Camill. Gallin. *de verb. signif. lib*.1. *c*.9. Castill. *controu. lib*.5.*p*.2.*cap*.216.*num*.4. *cum seqq.*

11 Limita quintò, quia dispositio generalis non comprehendit personas exemptas, Socin. *consil*.74. *num*.11. *lib*.1. quem refert Card. Tusch. *d.concl*.490. *num*.18. vbi *num*.19. post Alex. *consil*.59. *lib*.1. Ruin. *consil*. 127. *lib*. 4. extendit non venire prohibita, & quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam. Nec extenditur ad personam loquentis, *l. inquisitio, C. de solut.* Surd. *cons*. 152. *num*.45.

12 Quæ autem dicatur dispositio generalis, & quæ specialis, vide Barth. *cons*.21. *Vt dixit, n*.2. Menoch. *cons*.106.*n*.18. Card. Tusch. *d. litt. D. concl*.487.

13 Dispositio limitata limitatum producit effectum, & non extenditur vltra limites, Petr. de Anchar *consil*.118. *Casus talis est, in princ. & num* 4. *& cons*. 328. *Factum tale, num*.2. Cardin. Seraphin. *decis*.911.*num*.2. Cephal. *consil*.284.*num*.13.*lib*.2. vbi loquitur in limitatione limitata, Angel. *consil*. 138. *Visis omnibus, in princip.* vbi de rescripto, & iurisdictione concessa limitatè, *& consil*.226. *Punctus talis est, in fine*, vbi de liberatione limitata, Signorol. de Homod. *consil*.57. *Creditor volens, num*.5. vbi de commissione iudicis limitata, Decian. *consil*.35.*num*.55. *lib*.1. vbi de exceptione limitata, *& cons*.19.*num*.58. *lib*.5. vbi de renunciatione limitata, quia non extenditur vltra limites expressos, Roland. à Valle *cons*.41.*num*.16.*lib*.3. vbi de libello, *& cons*.58.*n*.3. *eod lib*.5. vbi de donatione limitata, Crauet. *cons*.361. *num*.3. *& 7. & consil*.363.*num*.9.12. *&* 20. Ioann. de Anan. *cons*.66. Eugen. *consil*.99. Alciat. *consil*.44.*lib*.9. Menoch. *consil*. 526. *vol*. 4. Cardin. Tusch. *d.tom*.2. *litt. D. concl*.494. *per totam*, Octau. Glorir. *resp*.6.*n*.14. Peregr. *de fideicom. art*.1.*n*.36. Ioann. Anton. Mangil. *de imput. q*.60. *num*.1. *& q*.84.*num*.4.

14 Intellige maximè quando prouisio in certo casu fit per modum conditionis voluntariæ, vt distinguendo docet Bart. *in l. Gallus, § & quid si tantum, sub num*. 3. *ff. de liberis & posth.* quem communiter approbari inquit ibi Ias. *sub num*. 42. illumque sequuntur Alexand. *cons*. 1. *sub num*. 11. *vers. & posito, vol*.1. Anchar. *cons*.356. *sub num*.3. *vers. quarto*, Socin. *cons*.256. *sub num*.5. *col*.2. *vol*.2. *& cons*.76. *num*.6. *&* 7. *vol*. 5. Dec. *cons*.65. *sub n*. 3. *& cons*. 89. *sub n*.2. *vers. & quia*, Roland. *cons*. 56. *num*. 22. *vol*. 3. Honded. *cons*.60.*n*.27. *vol*.1. Pereg. *cons*.51. *num*.8. *vol*.5.

15 Dispositio omnis intelligitur, vt conueniat naturæ actus, qui celebratur, Alex. *consil*. 22. *Viso instrumento, in princip lib*.1. Surd. *de aliment. tit*.5. *q*.1. *num*.4. Cardin. Tusch. *d tom*.2. *litt. D concl*.503. *per totam*. & secundùm naturam actus, qui geritur, censetur facta, *l semper in stipulationibus*, vbi Dec. *num*.6. *ff. de reg. iur.* Menoch. *lib*.3. *præs*.38. *& lib*.6. *præs*.10. Surd. *consil*.392. *num* 22. *& consil*.454.*n*.19. *& consil*. 480. *num*. 16. Castill. *controuers. lib*. 5. *p*. 2. *cap*.131. *num*.20.

16 Dispositio non habet locum, vbi verba non conueniunt dispositioni, *l*.4. *§. toties, ff. de damno infecto, l quòd constitutum, ff. de milit. testam.* Alexand. *cons*.17. *Requisitus, num*. 2. *lib*. 1. *& cons*.17. *Visis, num*.8. *vers. vltimo, lib*.2. Gemin. *consil*.65. *in princip. vers. secunda pars*, Ioann. de Imola *cons*.9. *in princip.* Bald. *cons*.486. *Illud est ordinamentum, circa princip. vers. secundò probatur, lib*.2. Roman. *cons*.197. *Franciscus, in princip. vers. neque, & cons*.199. *in princip. & consil*. 442. *num*.2. *& cons*.462. *in fine*, Dec. *cons*.9. *n*.24. *lib*.1. Brunor à Sole *in locis communib. verb dispositio* 16. Card. Tusch. *d. litt. D. concl*.493. *per totam*.

Dispositio omnis inspicitur, & interpretatur prout verba diriguntur, *l. miles, § pro parte, ff. de legat*.2. Castren. *cons*.252. *Viso puncto, col*.2. *in princip. lib*. 1. vbi obseruat quòd curandum non est cum quo verba sint prolata, sed in quem intentio, & iuris dispositio sit directa, Bald. *cons*.495. *Præsupposita, vers. non obstant illa verba, lib*.4. vbi quòd verba inspici debent, vt determinent id, ad quod referuntur, non autem alia extranea, Alexand. *cons*. 120. *Omissis, num*.9. *lib*.2. vbi quòd ad cognoscendum, an venditio sit ad corpus, vel ad mensuram, inspiciuntur verba, an venditio incipiat à corpore, vel à mensura, Anch. *cons*.527. *Discurrit materia*, vbi quòd ad cognoscendum dispositionem in omni materia, an sit realis, vel personalis, inspiciuntur verba, an dirigantur in rem, vel in personam; plura alia adducit Cardin. Tusch. *d. tom*. 2. *litt. D. conclus*. 497. *per totam*. 17

Dispositio omnis intelligitur de prima, & vnica vice, *l. boues, § hoc sermone*, vbi latè Tiraq. *ff de verb. signific.* latè Ias. *in l. duobus, § si ei qui, ff. de iureiur.* Alexand. *cons*. 16. *Breuiter in casu, per totum, lib*. 4. vbi ampliat in saluo conductu concesso eundi & redeundi ad certum locum, & in omni dispositione, maximè odiosa & exorbitanti, & in dispensatione ad duo beneficia incompatibilia simul retinenda, & in licentia ingrediendi Monasterium Monialium, & in præmio concesso capienti vexillum, & in obligatione de repræsentando, & in venditione fructuum, & in legato pitantiæ in die S. Francisci, Cuman. *cons*.14. *circa fin.* vbi intelligit in dispositione hominis, secus in dispositione legis maximè fauorabilis, Angel. de Perus. *cons*. 43. *Fratres suorum*, vbi de mandato ad vendendum, quia intelligitur de prima venditione, Lap. *alleg*. 12. *in princip. vers. tertio*, vbi de mandato ad locandum bona ad quinquennium, Anchar. *cons*.404. *Tria dubia, num*.9. vbi de Medico, qui promisit liberare infirmum à podagra, quia intelligitur de prima vice, & etiam de conditione implenda, quia sufficit primum implementum, incert. Auct. *post regulas Socin. reg*. 11. vbi limitat quatuor modis, Anton. Gabr. *commun. lib*.6. *tit. de legib. concl*.2. Surd. *cons*. 18. *num*.9. Card. Tusch. *d. tom*.2. *litt. D. concl*.499. Azor. *Instit. moral. p*. 1. *lib*. 5. *cap*. 25. *q*. 5. Mari. Antonin. *var. resolut. lib*.1. *resol*.74. *num*. 4. Armendar. *in proœm. addit. ad recop. legum Nauarra, num*.169. Rot. *decis*.423. *num* 4. *apud Farin. p*. 1. *recent.* Hering. *de fideiuss. cap*. 13. *num*.14. Mar. Giurba *cons. crim*.99. *num*.1. 18

Limitat multipliciter Anton. de Butr. *cons*.50.*n*.1. & præcipuè in dispositione, cuius causa non restringitur ad certum actum, sed est multiplicabilis, & maximè quando causa est multiplicabilis, & contingit casu, vel fortuna multiplicatio, non voluntate. Limitat etiam, quando non est ratio, quare magis intelligatur de primo actu, quàm de iterato, & materia est fauorabilis, & ex verosimili mente disponentis, & quando agitur de modico præiudicio in materia fauorabili vltimæ voluntatis, & alias limitationes refert Card. Tusch. *d. concl*.449. *num*.34. *cum sequentibus*. Plures alias limitationes refert Mar. Giurba *d. cons*.99. *num*.19. *cum seqq.* 19

Dispositio omnis simpliciter prolata, intelligitur, & ampliatur, ac restringitur secundum 20

Ius

Ius commune, Petr. de Anchar. *conſ.6. Viſo themate, num. 13. verſ. omnis enim diſpoſitio, & conſ. 182. Thema tale eſt, num. 7. & conſ. 404. Tria dubia, num. 3. & conſ. 421. Premittendum, in princip.* vbi extendit in ſtatutis, & omnibus diſpoſitionibus interpretandis, quia ſemper reducuntur ad Ius commune, Roman. *conſ. 350. In caſu, num. 24. verſ. tertio,* vbi extendit in reſcripto, cuius verba debent ſemper reduci ad ſenſum Iuris, Tiraq. *in tract. le mort, part. 2. declar. 2. num. 2.* Cardin. Tuſch. *d. tom. 2. lit. D, concl.* 501. Valaſc. *conſult. 42. num. 7.* D. Barboſ. *in l. 1. ff ſoluto matrim. p. 1. n. 61.*

21 Dispositio omnis ſemper intelligi debet de actu valido, vt per Petr. de Aneli. *conſ. 6. Viſo themate, num. 5. & 6.* Bald. *conſ. 442. Verba ita dicunt. lib. 1.* vbi quòd promittens aſſignare tot debitores, intelligitur de debitoribus veris, & *conſ. 477. In iſto certamine, in princip. lib. 2.* vbi quòd mandans aliquem debitorem debere abſolui, vel liberari ab obligatione, intelligitur de liberatione valida, & *conſ. 358.*
22 *Dubitari poteſt, lib. 5.* vbi quòd obligatus ſoluere decem, & pro illis ſoluere tot nomina debitorum, intelligitur de nominibus debitorum exigibilibus, Angel. *conſ. 159. Conradus, col. 3. verſ. de ſecundo,* vbi quòd teſtator faciens fideicommiſſum, in euentum quo hæres non fecerit teſtamentum, intelligi debet de teſtamento habente Iuris effectum, Auen. *l. 40. Tauri. gloſſ. 1. num. 28.* vbi quòd diſpoſitio regulatur ſecundum Ius vigens tempore diſpoſitionis, Aretin. *conſ. 142. num. 12. verſ. & ſimiliter,* vbi quòd omnis diſpoſitio loquens de probatione, intelligitur de valida & ſufficienti, & *num.* 20. quòd diſpoſitio ſtatuti loquens de ceſſione, de bannito, de contractu, & ſimilibus, debet intelligi de ritè & rectè, & ſic de validis, Bologn. *in addit. ad conſ. Ioan. de Anania* 83. *num.* 4. vbi quòd ſtante ſtatuto, quod cedens actionem nobilitate priuetur, non intelligitur de ceſſione nulla, & dictante alio quòd de contractu ſoluatur gabella; & quòd teſtes publicati excludant probationem vlteriorem, intelligitur de contractu valido, & de valida publicatione, Cardin. Tuſch. *d. tom. 2. lit. D. concl. 504 per totam,* vbi *n. 36.* poſt Alex. *conſ. 148. Ponderatis, in princip. & num 12. lib. 6.* limitat quando contraria præſumptio militat.

23 Dispositio omnis intelligitur de habili, & ſic recipit reſtrictionem de habilitate, Bart. *in auth. de nupt. num. 3. collat.* 4. Crauet. *conſ. 307. num.* 2. vbi quòd quando tractatur de aliquo, ſemper præſupponitur habilitas ex alio capite, Bald. *conſil.* 207. *Quæſtio eſt, n. 3. lib. 2.* vbi loquitur de feudo conceſſo pro ſe, & quibus dederit, vt reſtringatur ad habiles, & *conſ. 414. Formata fuit, lib. 5.* vbi quòd ſtatutum diſponens homicidam non poſſe abſolui, niſi citatis proximioribus offenſi, intelligi debet de proximioribus habilibus ad accuſandum, Angel. *conſ.* 333. *Statuto Tudertino,* vbi quòd ſtante ſtatuto prohibente mulierem poſſe contrahere, vel teſtari ſine præſentia fratris, vel proximiorum, intelligitur de habilibus de iure, & de facto, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, in proœm. num.* 38. Cardin. Tuſch. *d. tom. 2. lit D. concl.* 505. Mari. Antonin. *var. reſol. lib. 2. reſol. 40. n. 5. & 6.*

24 Dispositvm in principali, cenſetur etiam diſpoſitum in dependentibus, Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 74. n. 184.*

25 Dispositvm in vno ex æquiparatis, etiam in altero militat, quamuis materia ſit exorbitans, Reinoſo *in obſeruat. practicis, obſeruat. 44. num. 3. & obſeru. 70. n. 51.*

Axioma LXXIV.

Diuerſitas.

1 *Nominum diuerſitas diuerſitatem rerum, & locorum inducit.*
2 *Quantitas diuerſa inducit diuerſitatem ſolutionum, & obligationis.*
3 *Qualitas diuerſa actus, & diſpoſitiones diuerſificat.*
4 *Diuerſitas circa eandem rem induci non debet.*
5 *Eadem res diuerſo iure iudicatur ex diuerſitate accidentium, vel reſpectu diuerſarum perſonarum.*
6 *Diuerſorum diuerſum eſt iudicium.*

Diversitas nominum diuerſitatem rerum, 1
& locorum inducit, *l. ſi idem, C. de codil.* Bald. *conſil. 194. col. fin. verſ. facit etiam, lib. 1.* Alexand. *conſ 4. num. 4. lib. 1.* vbi quòd eadem quantitas confeſſata in diuerſis quietantiis, inducit diuerſitatem ſolutionum, & *conſ. 96. Conſideratis, num. 7. lib. 5.* Decian. *conſil. 15. num. 34. lib. 1.* Card. Seraphin. *deciſ. 1137. num. 3.* Mari. Giurba *in conſuet. Meſſanen. c. 15.*
gloſſ 7. num. 14. Iaſ. *conſ. 87. per totum, lib. 3.* vbi quòd 2
quantitas diuerſa inducit diuerſitatem ſolutionum, & obligationis, Anchar. *conſ. 147. Super alia, in princip.* vbi quòd diuerſitas loci inducit diuerſitatem delicti, & diuerſitatem facti, Bero. *conſ. 142. num. 11.*
& 12. lib. 3. vbi quòd diuerſa qualitas diuerſificat 3
actus, & diſpoſitiones, Ruin. *conſ. 114. col. 2. num. 1. lib. 5.* & Rimin. *conſil. 429. num. 4. lib. 3.* vbi quòd diuerſitas in qualitate facit vnum ab altero differre, refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D. concl. 517. pe tot.* Rot. *in Piſtorien. beneficij* 11. *Maij* 1618. *coram Buratto, impreſſa per Viuian. poſt praxim iurispatron. deciſ. 16. n. 11.*

Diversitas circa eandem rem non debet 4
induci, quia vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, *l. eum qui ædes, ff. de vſucapion.* Incert. auct. poſt regulas Socin. *reg. 3.* vbi ponit ſex limitationes, Card. Tuſch. *d. tom. 2. lit. D concl. 518. num. 1.*
Oldrad. *conſ. 151. Si quis verba,* vbi limitat, videlicet 5
quòd eadem res diuerſo iure iudicatur ex diuerſitate accidentium, vel reſpectu diuerſarum perſonarum.

Diversorvm diuerſum eſt iudicium, *l. inter* 6
ſtipulationem, §. ſacram ff. de verbor. oblig. Steph. Grat. *e Marchia deciſ. 32. n. 8. & deciſ. 42. n. 10.*

Axioma LXXV.

Diuinare.

1 *Diuinare nemo tenetur.*
2 *Diuinatorius intellectus reijcitur.*

Divinare nemo tenetur, *l. ſi putator, ff. ad* 1
l. Aquil. l. ſi fideiuſſor, verſ. ignoſcendum, ff. mandati, l. apud Celſum, & *ibi* Sebaſt. Næu. *num. 47. ff de doli mali except.* Roman. *conſ. 393. in fine, verſ. diuinare, & conſ. 395. n. 5.* Rimin. iun. *conſ. 544. num. 298.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D. concl.* 519. Goozal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 45. §. 3. n. 20.*

Et diuinatorius intellectus reiicitur, *l. fin. C. de* 2
contrahenda empt. Camill. Gallin. *de verb ſignif. lib. 5.*

Digitized by Google

c.10.n.15. vbi num.16. limitat vt legum contrarietas euitetur,& lib.6. cap.6. num.7. Et ideo diuinare non debemus in interpretanda teſtatoris voluntate,Leo Valent.deciſ.60.n.20.lib.1.

Axioma LXXVI.

Dolus.

1 *Dolo facere præſumitur, qui fecit quod facere non debuit.*
2 *Animus malus, & dolus ſemper præſumitur in faciente actum prohibitum à lege.*
3 *Dolo facit,qui petit,quod reſtituere tenetur.*
4 *Dolus vnius non debet alteri nocere.*
5 *Dolus nemini debet patrocinari.*
6 *Dolus vbi non adeſt, ibi non eſt delictum pœna dignum.*
7 *Dolus præponderat culpæ.*
8 *Dolus cum dolo compenſatur.*
9 *Dolus non fit volenti & ſcienti.*

1 DOLO facere præſumitur, qui fecit quod facere non debuit, l.tutor qui repertorium, ff. de adminiſtr. tutor. l.ſi procuratorem, §. dolo, ff. mandati, l.dolo,ff.ad legem Falcid. Menoch.conſ.98.n.30.& de præſumpt. lib.3.præſ.55.num.10. Farinac. in praxi crimin.p.3. q.89. n.92. & part.4. conſil.60. num.18. vbi addit. lit.I. 2 Vnde in faciente rem prohibitam à lege ſemper præſumitur dolus,& malus animus,l.1.C.de ſicar. Pariſ.conſil.52. num.33. & conſ.78. num.16. & latè Maſcard.de probation.concl.495.n.4. & concl.531. n.50. & 102. Farin.in d.praxi crimin.q.18.num.71.& q.80.n.77.& 78.

3 DOLO facit, qui petit quod reſtituere tenetur, cap. dolo facit 59. de regul. iuris, lib. 6. Duen. reg. 260. Maſcard. de probat.concl.351.n.81. Menoch. de præſumpt.lib.5. præſ.3.n.88. Cardoſ.in praxi Iudicum, & Aduocat. verb.dolus,n.8. Celſ.Bargal. de dolo lib.6. reg. 16. per tot. Intellige quando ipſimet debitori conuento reſtitutio facienda eſſet,ſecus alteri,gloſſ. verb ſed alij in l.ſi ſocer 45.§.Lucius Titius,& ibi Bald. not.7. Caſtren. n.6. ff.ſoluto matr. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ.tom.4.cap.627. num.3. & ſeq.vbi num.10. limitat quando ex interuallo eſſet reſtitutio facienda.

4 DOLVS vnius non debet alteri nocere,l.eleganter,in princip.ff. de dolo,Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.2.lit.D,concl.582.vbi n.2.poſt Caſtren.conſ.412. Viſo facto,n.3.lib.1. ſubdit,dolum adminiſtratoris,vel tutoris nocere domino, & pupillo, quando ex tali dolo ſentiunt commodum.

5 DOLVS nemini debet patrocinari,l.nec ex dolo, ff.de dolo,l.3.ff de tranſact.l.is qui dolo,ff.de rei vendicat. l.pen. in fine,ff. de iure dotium,l.ſi ex dolo,ff. de re iudic. l.etiam §.1.ff.ſoluto matrimon. cap. audiuimus,de colluſ. deteg.Tiraq de retractu lign.§.1.gloſſ.9.num.62. Surd. conſ.15.num.13. Bellet.diſquiſit.clerical.p.1. tit.de clerico debitore,§.2.n.5. Farinac.in praxi crimin p.1. q.31. n. 155. Stephan. Gratian.diſcept.forenſ tom.5.c. 849. n.11.& c.906.n.12.

6 DOLVS vbi non adeſt, ibi non eſt delictum pœna dignum,Menoch.conſ.28. num. 13. Vnde falſum ſine dolo non committitur, Cotr. in memor. verb.periurium,pag.683. Menoch. de arbitr. caſu 194. n.58.& caſu 309. Maſcard.de probat.concl. 379. n.12. Decian tract crimin.lib.6.cap.11.num.14. Campan.in diuerſ.Iuris Canon rub.11.c.28.n.5.vbi poſt Menoch. conſ.221.n.15. ait,quòd non ſufficit quilibet dolus, ſed ille tantùm qui ſit in lege expreſſus, ita vt non ſufficiat præſumptus, ſed verus dumtaxat requiratur, vt per l.nec exemplum, C. de falſis, tradit Hieron. Gabr.conſ.169.num.16.& 17.tom.1.

7 DOLVS præponderat culpæ, l. item ſi obſtetrix. §.fin.ff. ad legem Aquil. Card. Tuſch. d.tom. 2. lit.D, concl.579.num.1. Intellige procedere,quando agitur ciuiliter, ſecus vbi ageretur criminaliter, & ad pœnam inferendam, vt per Alexand. conſ. 77. Viſis, ſub n.12. lib. 3. quem refert,& ſequitur Hieron. Buccaron. de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 215. num.32. Ioan.Bapt. Coſta de ratione rata.q.104. n.6.pag.128.

8 DOLVS cum dolo compenſatur, l. viro 40. ff.ſoluto matrim. l ſi ambo, ff. de compenſat.l.ſi duo 36. ff.de dolo,l.quidam Titium,ff ſi quis omiſſ cauſ.teſtam.l.ſi filium,C.de liberali cauſa,l.quoniam,C de hæret.cap. vlt. de hæret. Farin. fragment. crimin p. 1.lit. D, num. 110. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. delictum, num.37. Celſ.Bargal. de dolo lib.6. reg.15. vbi regulæ materiam per 64. numeros examinat. Intelligentes cùm ciuiliter de crimine agitur, ſecus autem ſi criminaliter, vt per multa Iura & Doctores probat Hieron. Buccaron. de different. inter iudicia ciuilia & crimin.differ.131.n.1.& 2.

9 DOLVS non fit volenti & ſcienti, l. nemo, ff. de regulis iuris, l. cùm donationis, C. de tranſact. Sim.de Prætis conſ.15.num.10. Cardin. Tuſch. dict. tom. 2. lit D,concluſ.589. num.1. vbi num.2. limitat,quando calliditate fuit ſciens ſeductus, & ſollicitatus. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 192. vbi intelligit procedere quando ſciens & conſentiens liberè & ſponte conſentit, ſecus quando neceſſitate compulſus; id quod non tantùm de compulſione, vel coactione reali intelligendum eſt, ſed etiam de verbali perſuaſione, vt per Celſ. Bargal. de dolo, lib. 6. reg. 34. num. 13. vbi à principio ampliationes & limitationes regulæ ponit.

Axioma LXXVII.

Donare.

1 *Donare eſt perdere, cùm ſcilicet donatur indignis.*
2 *Donare ſuum nemo præſumitur.*
3 *Error potius,quàm donatio præſumitur.*
4 *Donatio vt euitetur, omnis ſumitur coniectura.*

1 DONARE eſt perdere, l.filiusfamilias, ff. de donation. l. cùm de indebito, verſ. qui non ſoluit, ff. de probation. Surd. de aliment. tit. 6. quæſt. 1. num.4. cum ſequentib. & quæſt. 5. num. 7. cum ſeqq. & conſil. 5. num. 72. quòd intelligi debet cum donatur indignis. Cancer. var.part.2.cap.5.num.64. & cap.8. num.109.

2 DONARE ſuum nemo præſumitur, l. cùm de indebito 25. verſ.ſi verò, ff. de probation. l. Campanas, ff de oper.libertorum,l.fin. C. de nouat. Tiraq.in l ſi vnquam, verb.donatione largitus, num. 260. C. de reuocand donat. Menoch. de arbitr. caſu 88. Pichard. ad princip. Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtam. num.66. Maſcard. de probat.concluſ.554.num.1. Surd. de aliment.tit.6. quæſt.5. num.7. Flamin. Pariſ. de reſignat.benefic.lib.8.quæſt.1.num.5. Brunot.à Sole in locis communib.

Digitized by Google

communib. verb. donatio, num. 15. Ioseph. Sesse *Aragon. decis.* 182. *num.* 6. Mari. Antonin. *var. re solut. lib.* 2. *resolut.* 23. *num.* 11. & 12. Bellet. *disquisit clerical. p.* 1. *tit de bonis clericorum, §.* 9. *num.* 7. Farinac. *in praxi criminp.* 4. *decis.* 136. *in addit. lit.* C. Flores de Mena *var. lib.* 3. *q.* 23. *num.* 90. Octau. Glorit. *resp.* 1. *part.* 3. *num.* 47. *in princip.* Pichard. *ad princ. Instit. quibus mod. non est permiss. fac testam num.* 66. Stephan. Grat.
3 *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 814. *n.* 17. Ita vt potiùs error, quàm donatio præsumatur, ex Mascard. *de probat. concl.* 544. *num.* 5. & *concl.* 639. *num.* 10. & *concl.* 1175. *num.* 4. Menoch. *cons* 1. *num.* 215. Fiamin. Paris. *d. tract. lib.* 9. *quæst.* 19. *num.* 5. Ioseph. Sesse *d. decis.* 182. *num.* 5. Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, ff de Instit & iure, p.* 1 1. *cap.* 11. *num.* 25. Nati *cons.* 77. *num.* 16. Roland. à Valle *cons.* 11. *num.* 46. *vol.* 3. Ruin. *cons.* 215. *num.* 22. *vol.* 1. Becc. *cons.* 52. *num.* 70. Surd. *cons.* 202. *num.* 14. *cum seqq.* Octau. Glorit. *resp.* 10. *num.* 111. nouissimè Ioseph. Vela *dissert.* 21. *num.* 45. *post princ.*
4 *vers. at in dubio.* Et ideo omnis sumitur coniectura, vt donatio euitetur, *l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignerat. act. l. si eum aurum, ff. de solut.* Dec. *cons.* 150. *num.* 4. Surd. *cons.* 262. *num.* 73. Carol. Bardel. *cons.* 22. *num.* 40. quos refert Octau. Glorit. *resp.* 1. *p.* 3. *num.* 47.

AXIOMA LXXVIII.

Dubium.

1 *Dubia in meliorem partem sunt interpredanda.*
2 *Pars tutior in dubiis est eligenda.*
3 *Interpretatio fit contra dantem in dubiis conuentionibus.*
4 *Dubius ab ignorante non distat.*

1 DVBIA in meliorem partem sunt interpretanda, *l. cum creditor. ff. de furtis, l. proximè, ff. de iis quæ in testament. delentur, cap. estote, de regulis iuris, in decretalib.* Aldret. *de relig. disciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 23. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 16. *num.* 2. Farinac. *in praxi crimin part.* 3. *quæst.* 85. *num.* 27. *cum seqq.* vbi limitat, & *de falsitate, quæst.* 187. *num.* 11. *vers. quaro etiam,* vbi hanc conclusionem etiam in hæresis crimine procedere ait, Ioan. Maria Nouar. *quæst forens lib.* 1. *quæst.* 143. *num.* 21. Thom. de Thomasl. *in florib. leg. reg.* 445.

2 In dubiis tutior pars est eligenda, *l. si fuerit, §. vlt. ff. de rebus dub. cap. iuuenis, de sponsalib. cap. ad audientiam, de homicid.* Couarr. *in cap. alma mater, part.* 1. *§.* 2. *numer.* 5. *casu* 1. & *de sponsalib. part.* 1. *cap.* 4. *§.* 1. *num.* 9. Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 139. vbi intelligit præcipuè, quando agitur de salute animæ, Emman. Roder. *in sum. tom.* 2. *cap.* 51. *num.* 6. *conclus.* 4. Vasq. 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 6. *disp.* 65. *cap.* 3. & *disp.* 66. *cap.* 1. Salas 1. 2. *quæst.* 21. *tract.* 8. *disp. vnic. sect.* 17. *num.* 152. Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 30. *casu* 1. & *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 16. Flores de Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 9. *num.* 18. Sanch. *de matrim lib.* 2. *disp.* 41. *num.* 9. Ioan. Maria Nouat. *quæst forens. lib.* 1. *quæst.* 14. *num.* 12.

3 In dubiis conuentionibus contra dantem fit interpretatio, *l. veteribus* 40. vbi Bart. *ff. de pactis, l. stipulatio ista, §. alteri, vers in stipulationibus, ff. de verb. obligat l. Labeo scribit ff. de contrah. empt. l. quicquid astringendæ, ff. de verbor. obligat.* Menoch. *cons.* 110. *num.* 36. & *consil.* 179. *num.* 19. Surd. *de aliment. tit.* 6. *quæst.* 1. *num.* 26. & *decis.* 322. *num.* 65. D. Barbos. *in l. si quis intentione ambigua* 66. *num.* 28. *ff. de iudic.*

DVBIVS ab ignorante non distat, *l. manifestissimi, §. sin autem nescius, C. de furtis,* Gam. *Lusit.* 4
decis. 91. *num.* 1. *in princip.* imò comparantur, ex Surd. *decis.* 265. *num.* 17. vbi *num.* 47. & 62. limitat, vbi dubitans tenetur inquirere, & de facili potuit certificari. Franc. Becc. *consil.* 111. *num.* 11. idem Surd. *consil.* 179. *num.* 18. & *consil.* 528. *num.* 43. Decian. *consil.* 59. *num.* 21. *vol.* 2. Sfort. Odd. *de restit. in integr. p.* 1. *q.* 8. *art.* 9. *n.* 47. Farinac. *fragm. crim. p.* 2. *lit.* I. *n.* 96.

AXIOMA LXXIX.

Duplex.

1 *Vinculum duplex magis ligat, & difficiliùs rumpitur.*
2 *Clausulæ geminatæ enixam voluntatem magis ostendunt.*
3 *Geminatio verborum inducit enixam voluntatem legislatorum.*
4 *Statutum disponens idem, quod ius commune, addit vinculum, & magis ligat.*
5 *Limita quando alterum est impertinens: aut vnumquodque per se non adstringit.*

DVPLEX funiculus, seu duplex vinculum 1
magis ligat, & difficiliùs rumpitur, *l. si non lex, ff. de hæred. instit. l. discretum, C. qui testamenta facere poss. l. pen. §. si verò, C. de adoption. auth. itaque, C. communia de successionib. §. sed hodie, vers. si verò pater, in fine, Instit. de actionib. §. affinitatis, Instit. de empt. cap.* 1. *de treuga, & pace,* Alexand. *consil.* 195. *Assumo, num.* 6. *lib.* 2. Ruin. *consil.* 73. *num.* 3. *lib.* 3. vbi quòd quando concurrit duplex funiculus, difficilior est solutio, Anchar. *consil.* 226. *num.* 4. *in fine,* vbi quòd duplex mendacium, vel delictum magis grauat, & magis operatur, Craoet. *cons* 346. *num.* 12. & 13. vbi quòd duplex, seu geminatus dolus, & geminatum delictum grauiorem pœnam affert, Cacheran. *decis.* 147. *num.* 10. & 21. Oldrad. *consil.* 325. *num.* 4. Surd. *de aliment. tit.* 6. *quæst.* 13. *num.* 2. & *decis.* 154. *num.* 9. & *consil.* 61. *num.* 6. & *consil.* 173 *num.* 28. & *consil.* 175. *num.* 39. & *cons.* 329. *num.* 18. Cald. Pereira *de resolut. emphyteus. cap.* 9. *num.* 24. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit.* D, *conclus.* 810. *cum tribus seqq.* & *tom.* 4. *lit.* G, *concl.* 28. *num.* 30. 32. *cum seqq.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 81. *num.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 13. *num.* 90. *cum sequentib.* Octau. Glorit. *resp.* 5. *num.* 26. Sigism. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 163. & 1720. Raudens. *consil.* 18. *num.* 91. Perez de Lara *de anniuers. & capell. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 32. *cum seqq.*

Vnde prouenit, vt clausulæ geminatæ enixam 2
voluntatem magis ostendant, secundùm Bart. *in l. cum scimus, C. de agricol.* & *cons. lib.* 11. Dec. *cons.* 51. *sub num.* 3. & *cons.* 373. *num.* 8. Roland. *cons.* 110. *n.* 63. *vol.* 4. Crauet. *cons.* 54. *vol.* 1. quia geminatio verborum indicat enixam voluntatem legislatorum, Decian. *cons.* 1. *num.* 42. & 43. *vol.* 3. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 17. *num.* 134. Crauet. *d. cons.* 54. *num.* 7. Ioseph. Sesse *Aragon. decis.* 230. *num.* 14. Ferrer. *in constitut. Cathalonia, gloss.* . *num.* 123.

Et statutum disponens, idem quod ius commu- 3

ne, addit vinculum, & magis ligat, vt notatur *in l. 1. in princip ff. ad legem Falcid. & in l. 3. § si rem ff. de leg. 3.* Alderan. Mascard. *de interpret. statut. concl. 12. num. 17. cum seqq.* Dec. *cons. 49. num. 17. vol. 1. & cons. 51. num. 7. vol. 2.* Et ideò concurrente duplici prohibitione, statuti scilicet, & testatoris, non poterit filia agere ad supplementum legitimæ, Cæs. de Grassis *decis. 2. num. 8. & 9. de codicill.* Paris. *cons. 26. num. 88. lib. 3.* & alij plures, quos refert Gonzal. *d. gloss. 13 num. 96.* Vide infrà *sub verb. Geminiano, Axiom. 105.*

5 Limita Axioma quando alterum est impertinens. Surd. *cons. 31. num. 34. vers. secundò respondeo, & num seqq.* Limita etiam quando vnumquodque per se non adstringit *l. patre furioso*, vbi Ias. *n. 44. ff. de his qui sunt sui.* Surd. *consil. 173. num. 113.*

Axioma LXXX.

Effectus.

1 *Effectus regulatur à causa, quæ potius attenditur, quam factum.*
2 *Effectus durat durante causa.*
3 *Effectus principaliter semper attenditur, & in omnibus consideratur.*
4 *Effectus attenditur magis quàm verba.*
5 *Effectus attenditur, non modus.*
6 *Effectus diuersi non debent oriri ex vna re, eadémque causa.*
7 *Vna & eadem causa diuersis respectibus diuersos, vel etiam contrarios operatur effectus.*
8 *Verbum vnum secundùm diuersos effectus habet diuersas significationes.*
9 *Inducta ad vnum effectum, non debent effectum contrarium operari.*

1 Effectvs regulatur à causa, quæ potiùs attenditur quàm factum, vt per Bec. *cons. 94. num. 17.* vbi quòd is, qui rapit mulierem libidinis causa, non dicitur committere furtum, quia non fecit animo furandi, & factum à causa regulatur, Socin. iun. *consil. 105. num. 5. & 6. lib. 2.* vbi quòd sententia, quæ adiudicat ius præsentandi ad beneficium, necessariò adiudicat iuspatronatus, quia præsentatio est effectus, & fructus iurispatronatus, ideò non separantur, Castrens. *cons. 83. Præsens casus, num. 5. vers. nam statutum, lib. 2.* vbi dicit, quòd statutum excludens dotatam à successione, intelligitur à successione dotantis, vt effectus suæ causæ commensuretur; ergo dos, quæ est effectus exclusionis, causam supponit à qua regulatur, & à successione dantis dotem, Cephal. *cons. 181. n. 3.* vbi agens de colono partiario, qui fecit expensas gratia fructuum quærendorum, quia illas non repetit, ex quo fiunt gratia fructuum colligendorum: si igitur habet partem suam fructuum, expensæ, quæ sunt effectus fructuum, regulantur à sua causa, Ias. *in l re coniuncti, num. 108. ff. de legat. 3.* vbi quòd causa non potest esse sine effectu, ne inducatur frustratoriè, Corn. *in l admonendi, num. 4. de iureiur.* Crauet. *cons. 201. num. 25.*

2 Effectvs durat durante causa, *l. semper, §. negotiatores ff. de iure immun.* Tiraq. *in tract. Cessante causa, p. 1. n. 17.* Surd. *consil. 302 n. 5.*

3 Effectvs principaliter semper attenditur, & in omnibus consideratur, *l. cum seruus, ff. de verb. obligat. l. 2. C. de aliment. pup. præst.* Oldrad. *cons. 150. num. 5.* Cardin. Tusch. *dict. tom. 3. lit. E, conclus. 48.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 45. §. 3. num. 5. & gloss. 55. num. 11. cum seqq.* Menoch. *cons. 708. num. 15.* Surd. *consil. 380. num. 34.* Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 9. num. 14.* Octau. Glorit. *resp. 1. p. 1. num. 118.* vbi quòd effectus rei spectandus est; ille verò contingens præter intentionem agentis non consideratur, *l. qui foueas, l. si putator, ff. ad leg. Aquil. l. 2. in fin. ff. de condit. & demonstrat* Vnde dici solet, *Quicquid agunt homines, intentio indicat omnes, l. 1.* vbi gloss. & Doctores, *ff. ad legem Cornel. de sicar.*

Effectvs attenditur magis quàm verba, 4 *cap. in tantum, de simon.* Aym. *consil. 59. num. 1. vers. nec attenditur, & cons. 214. in princip.* Federic. de Senis *consil. 198. Casus talis est, vers. item gloss.* Roman. *consil. 509. in princip.* Alexand. *consil. 107. Perspectis verbis, lib. 5.* Hieronym. Gabr. *cons. 69. in princip. lib. 1.* Socin. sen. *consil. 56. num. 6. vol. 1.* Surd. *consil. 3. num. 26. cum seqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 55. post num. 12. vers. & ideò, in vlt. impress.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resol. 1. num. 7.* Cardin. Tusch. *lit. E, concl. 50. per totum,* vbi *num. 8.* post Rip. *in l. 1. in princip. num. 37. ff. si certum petatur,* restringit vt non procedat, quando effectus est dubius, & verba sunt clara, quia tunc attenduntur verba, & *conclus. 56.* firmat effectum magis attendi, quàm naturam rei, Octau. Glorit. *resp. 1. p. 2. num. 181.*

Effectvs attenditur, non modus, *l. 3.* vbi 5 Bald. *C. de instit. & substit.* Cardin. Tusch. *d. tom. 3. lit. E, concl. 51. per totam,* vbi *num. 2.* subdit, quòd in tantum attenditur effectus, vt valeat actus celebratus tempore prohibito, si effectus conferatur in tempus permissum, & citat Oldrad. *consil. 257. num. 4. vers. effectus,* Federic. de Senis *consil. 244. vers. quia.*

Effectvs diuersi non debent oriri ex vna re, 6 eadémque causa, *l. meminerint, C. vnde vi, l. quod Labeo,* vbi Bart. *ff. de compensat. l. qui hominem, §. fin. ff. de solut. l. eum qui ædes, ff. de vsucapion.* Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. donatione largitus, num. 284. vers. tertia ratio,* Card. Tusch. *d. tom. 3. lit. E, conclus. 54. num. 1.*

Diuersis tamen respectibus vna, & eadem causa 7 diuersos, vel etiam contrarios operatur effectus, *l. si finita, §. Iulianus, ff. de damno infecto,* Oldrad. *cons. 263. num. 6. vers. neque nouum,* vbi quòd probatio eadem potest quoad vnum effectum esse sufficiens, quoad alium secus, Tiraq. *de nobilit. cap. 28. num. 11. cum seqq.* vbi quòd potest quis esse superior, & inferior alio, diuersis respectibus, *& de retract. lign. §. 1. gloss. 18. num. 23. & 24.* vbi quòd contraria cumulantur in eadem persona diuersis respectibus, *& num. 71. & seq.* subdit, quòd vnum verbum se- 8 cundùm diuersos effectus habet diuersas significationes.

Effectvm contrarium operari non debent 9 ad vnum effectum inducta, *l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. legata inutiliter ff. de adimend. legat.* Fusar. *de substitut. q. 245. num. 39. in princip.*

Axioma LXXXI.

Emergens.

1 *Ea quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
2 *Morbis nouis noua conuenit antidota preparari.*

3 A con

3 *A constitutionibus, quæ tendunt ad noxam, ex superuenienti causa recedere licet.*

4 *Priuilegium si tendit ad iniquum, vel incipit esse damnosum, non est obseruandum.*

5 *Probatio super emergenti de nouo, etiam post publicatas attestationes admittitur.*

6 *Recusationis exceptio ex causa de nouo emergenti, post litem contestatam allegari potest.*

1 EMERGENS nouum nooo indiget auxilio, & in rebus nouis nouum est remedium & consilium suggerendum, *l. 1. in princip. ff. de ventre inspicien. l. de atato, §. ex causa, ff. de interrog. action. l. si iure, ff. de rei vendic. l. iure deccdens, ff. de inoffic. testam. l. oratione, ff. de feriis, cap. fin. de in integer. restitut. minor.* Pett. de Anchar. *cons.* 84. *Dominica Azolina, num.* 5. Roman. *in l. si verò, §. de viro, num.* 83. *ff. soluto matrim.* Roland. à Valle *cons. 1. n. 159. cum seqq. lib.* 2. Crauet. *cons. 264. n. 5. & 6.* vbi ponit plura exempla, Thom. de Thumasset. *in floribus decis. reg.* 248. vbi intelligit, quando accidentaliter, & inopinatò aliquid nouum emergit, Surd. *cons. 418. num. 9.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 3. lit. E, concl. 145. per totam,* Anton. Monach. *Lucensi decis. 21. num. 32.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss. 4. num.* 97. Octau. Glorit. *resp. 1. part. 3. n.* 221. Noua enim res nouum consilium capit, Anch.
2 *cons.* 204. *Punctum vnius, num.* 12. & nouis morbis noua conuenit antidota præparari, *cap. caterùm, de iuram. calumn.* Thesaur. *Pedem. decis. 239. num. 11. cum seqq.*

3 Amplia Axioma in constitutionibus, quæ tendunt ad ooxam, nam ex superueniente causa ab eis recedere licet, Crauet. *d. cons. 264. n. 5.* Anchat. *d. cons. 84. n. 4.* Roland. à Valle *d. cons. 1. n. 159. lib. 2.* & in pactis, Anch. *d. n. 4.* & io omni promissione, etiam de non offendendo, Crauet. *d. cons. 26. 4. 5. & 6.* vbi etiam in locatione, in legibus, & statutis; item & in testamentis, Anch. *d. cons. 84. n. 4. & 5.* Roland. à Valle *d. cons. 1. num.* 159. Crauet. *d. cons. 264. n. 5.* qui idem dicunt in iuramento.

4 Amplia secundò in priuilegio, vt per Anchat. *d. cons. 84. n. 4. & 5.* Crauet. *d. cons. 164. num. 5.* Roland. à Valle *d. cons. 1. num. 161. & seqq.* nam si tendit ad iniquum, vel incipit esse damnosum, non est obseruandum, Roland. *d. cons. 1. num. 158. & 160. lib. 2.* Menoch. *cons. 350. num.* 27. Bardel. *cons. 22. num.* 10. Cæs. Barz. *decis. 118. num.* 7. Octau. Glorit. *resp. 1. p. 3. num.* 191.

5 Amplia tertiò in materia probationum. nam licèt post publicatas attestationes & dicita testificata non admittatur noua probatio, tamen super emergenti de nouo bene admittitur, *Clem. 2. de testibus,* Signorol. *cons. 243. num. 6. & 7.* Mascard. *de probat. concl.* 118. Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 46. num.* 6. Card. Tusch. *d. concl. 145. num.* 20. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 158. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl.* 128. Mendez à Castro *in praxi Lusit. lib. 3. cap. 19. num* 12. Amat. Roderic. *in pract. cap. 8. num.* 7.

6 Amplia quartò in materia recusationis; nam licèt exceptio suspicionis allegari non possit post litem contestatam, *l. apertissimi, C. de iudic. cap. pastoralis, de except.* tamen ex causa de nouo emergenti bene potest, secundùm Mascard. *de probat. concl. 952. n.* 35. Bernard. Muscatel. *in praxi aurea ciuili Neapol. p. 2. gloss. competens, num.* 55. Amat. Rodet. *in pract. cap. 10. num.* 70. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 100. num.* 32. vbi ampliat etiam post conclusum in causa, dummodo causa recusationis habuerit ortum post conclusionem, & *num.* 31. subdit, quod super hoc deferendum est iuramentum ab ipso recusato.

Axioma LXXXII.

Error.

1 *Consensum excludit error.*
2 *Errantis nullus est consensus.*
3 *Errans non dicitur fateri, nec amittit rem suam.*
4 *Error in facto proprio non potest allegari.*
5 *Iuris error neminem excusat.*
6 *Error iuris excusat quando erratur in articulo iuris dubio.*
7 *Errorem corrigens non dicitur quicquam de nouo facere, sed iam factum declarare.*
8 *Nominis error non vitiat dispositionem, si constat de intentione, seu corpore.*

ERROR excludit coosensum, *l. si per errorem, ff. de iurisdict. omnium iudic. l. si procurator, ff. de acquir. rer. dom. l. non idcirco, C. de iur. ignor.* Paril. *cons. 150. num. 22. vol.* 4. Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 198. Bertazol. *de clausul. instrument. claus. 11. gl. 3. n. 2.* Rot. *decis. 524. n. 4. apud Farin. p. 1. recent.* Cardin. Seraphin. *decis. 1190. num.* 1. Surd. *cons. 18. num.* 122. Anton. Monach. *Lucen. decis. 59. num.* 10. Mat. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resol. 2. num.* 6. Cels. Bargal. *de dolo lib. 2. c. de dolo vero, & dolo præsumpto, diuis. 1. n.* 47. Sigism. Scaccia *de commerc. & camb. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 19. num.* 77. Carol. de Grass. *de except. ad stat. excludens omnes exceptiones, except. 8. num.* 2. Steph. Grat. *discept. forens. tom. 5. cap. 988. n. 6.* Duran. *Rota decis.* 50. 2
n. 19. Et errantis nullus est consensus, & voluntas, Alex. *in l. quadam consulebant, num. 41. ff. de re iud.* Paris. *cons. 72. num. 60 & cons. 131. num. 36. vol. 1. & cons. 12. num. 98. vol.* 2. Socin. iun. *cons. 3. n. 28. vol.* 2. Roland. *cons. 32. num. 70. vol.* 4. Menoch. *cons. 279. num. 20. & cons. 296. num. 56. & cons. 857. num. 13. & de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 19. num.* 9. Surd. *cons. 102. num. 10. & decis. 114. num.* 10. Bald. *cons. 2. num.* 55. ita enim error consensum abesse facit ab actu, in quo nihil iuramentum operatur, Ruin *cons. 127. num. 13. & 20. & cons. 137. num. 12. vol.* 3. Roland. *cons. 13. num. 22. vol.* 1. 3
Vnde qui errat non dicitur fateri, *l. non fatetur, ff. de confess.* & errantem non amittere rem suam probat, *d. l. si procurator 35. ff. de acquirende rerum domin.* Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloss. 2. num.* 20. Menoch. *cons. 162. n. 28. cum seqq.* 4

ERROR in facto proprio non potest allegari, & non releuat ad lucrum captandum, secus ad damnum euitandum, vt per Dyn. *cons.* 13. *Quæstio talis est, num. 3. vers. præterea,* Alex. *cons.* 69. *In causa, num 4 cum seqq. lib.* 3. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. error. num.* 5. Cardos. *in praxi iudicum, eod. verb. num.* 2. Cardin. Tusch. *tom. 3. lit. E, concl. 316. num. 5. & concl. 317. à princip.* Ioseph. Sesse *Aragon decis. 138. num.* 16. Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resolut. 21. num.* 4. Quorum aliqui, præcipuè Brunor. à Sole, & Ioseph Sesse errorem in facto proprio excusare scripserunt, siue tractetur de damno vitando, siue de lucro captando. Limita quando error in latam culpam non cadit, quia tunc etiam in facto proprio excusat. Bart. *in l. non fatetur 3. num. 7. ff. de confess.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 5. cap. 946. num.* 37.

ERROR iuris neminem excusat, Lap. *alleg. 13. in princip.* Federic. de Senis *cons.* 112. *Amice, num. 2. vers* 5

quaero secundò, vbi quòd Clerici non excusantur ignorantia Iuris, quia peritiores consulere debebant, Crauet. *cons.* 348. *num* 9. *& cons.* 699. *num.* 15. Alexand. *cons.* 100. *Super primo, num.* 7. *vers. nec dicatur, lib* 7. Roman. *cons.* 330. *Circa primum, in fine*, Card. Tusch. *d. tom.* 3. *lit. E, concl.* 320. *à princip.* D. Barbos. *in praelud. l. si mora, à num.* 16. *ff soluto matrim.* vbi quòd error Iuris non excusat, nisi constet consuluisse peritiores.

6 Verùm quando erratur in articulo Iuris dubio & perplexo, tunc error Iuris excusat, Anchar. *cons.* 324. *Pulchrum, in princ.* Ioan. de Imola *cons.* 98. *n.* 15. Socin. *consil.* 47. *num.* 10. *vers. tamen quando esset error*, Mazol. *cons.* 109. *à num.* 32. Curt. iun. *cons.* 28. *in causa vertente, n* 8. *& cons.* 6. *num.* 22. Rot. *in Paduana Prioratus* 5. *Decembr.* 1614. *coram Reuerendo D. meo Pirouano, impressa per Farinac. decis.* 608. *num.* 14. *p.* 2. *recent* ac proinde potest bonam fidem producere, Cou. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 8. §. 1. *n.* 9. Pinel. *in l.* 2. *C. de rescind. vendit. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 40. Ioan. Garc. *de nobilit. in initio, n.* 17. Flamio. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 11. *q.* 3. *n.* 64.

7 Errorem corrigens non dicitur quicquam de nouo facere, sed iam factum declarare, vt per *l. haeredes palàm ff de testam.* tradunt Felin. *in cap. qualiter & quando, il* 1. *num.* 27. *vers. facit, de accusat. & in cap.* 1. *num* 16. *vers. & pulchrè, de libelli oblat.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. error, num.* 7. Rot. *in Tudertina dotium* 27. *Ianuary* 1606. *coram Patriarcha Manzanedo, impressa per Farin. decis.* 158. *num.* 2. *p.* 2. *recent.*

8 Error nominis non vitiat dispositionem, si constat de intentione, seu corpore, *l. si quis in fundi vocabulo, ff. de legat.* 1. *l si me in vacuam* 34. *in princip. ff. de acquir. possess.* Barth. *cons.* 179. *Martinus, n.* 2. *lib.* 1. Gemin. *cons.* 52. *num.* 3. *vers secundò sic*, quod duplicatur *cons.* 119. vbi ampliat, etiamsi erretur in qualitate extrinseca, seu demonstratione, Alex. *cons.* 118. *Visa copia, lib.* 7. vbi extendit, licèt erretur in pronomine, seu cognomine, Rebuff. *in praxi, p.* 3. *signatura, verb. denominationum*, Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1496 Duen. *reg.* 256. Azeued. *l.* 13. *num.* 10 *cum seqq. tit.* 25 *lib.* 4. *nouae Recop.* Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. error, num.* 4. Card. Tusch. *d. tom.* 3. *lit. E, concl.* 324. Rot. *in Salamantina Archipresbyteratus*, 1. *Iuly* 1615. *coram Martino Andrea, impressa per Farin. decis.* 687. *num.* 5. *p.* 1. *recent.* & apud Mantic. *decis.* 138. *n.* 4. vbi quòd error in inuocatione Sancti non officit veritati.

Axioma LXXXIII.

Erubescere.

1 *Erubescimus cùm sine lege loquimur, communi scilicet, vel municipali.*

2 *Aequitatem ad distinctiones producere non est licitum ex proprio capite.*

3 *Rationem naturalem sufficit allegare quando non extat lex certa, vel similis, quae decidat causam.*

4 *Doctor scribens in iure ad instantiam partis, debet allegare leges, & iura.*

1 Erubescimus cùm sine lege loquimur, *l. illam. C. de collation auth. de trien & semiss. §. consideremus, collat.* 3. *Extrau execrabilis, Ioan. XXII. col.* 13. *de praebend.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 64. Bald. *cons.* 337. *Et praemisso, circa fin. vers. in contrarium, lib.* 3. vbi intelligit cùm loquimur sine lege communi, vel municipali, quia sufficit alteram allegare, *& cons.* 97. *Super primo quaesito, num.* 2. *vers si liceret, lib.* 4.
vbi quòd non est licitum ex proprio capite aequita- 2
tem ad distinctiones producere, sed procedendum
est per viam siliceatam, videlicet per textus legum,
& cons. 338. *Secundum ea, vers. quia erubescimus, lib.* 3.
& cons. 433. *in princip. vers. item non possum, lib.* 5. vbi
quòd procedit, quando loquimur sine lege, sine 3
statuto, & sine consuetudine, Abb. *cons.* 20. *col* 2. *vers.*
& primo praemitto, lib. 2. vbi quòd sufficit allegare
rationem naturalem, quando non extat lex certa,
vel similis, quae decidat causam, Thom. de Thomass.
in floribus legum, reg. 109. Surd. *cons.* 158. *num.* 13. *&*
cons. 308. *num.* 3. *& cons.* 374. *num* 12. Monet. *in tract.*
de optione canon. cap. 3. *num.* 2. Franc. Molin. *de ritu*
nupt. lib. 3. *quaest* 39. *num.* 2. Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E,*
concl. 331. *per totam*, vbi *num.* 7. post Abb. *cons.* 21. *in*
princ. lib. 2. subdit, quòd Doctor scribens iure ad 4
instantiam partis, debet allegare leges, & iura: sed
quando scribit, vel consultor datur iudicibus, non
tenetur allegare leges, neque iura.

Axioma LXXXIV.

Euentus.

1 *Euentus posterior formatur à titulo primordiali.*

2 *Euentus mali & sinistri non sunt habendi in consideratione.*

3 *Euentus alicuius rei frustrà spectatur, cuius effectus nihil operatur.*

1 Euentus posterior formatur à titulo primordiali, seu à primordio tituli in posterum formatur euentus, *l.* 1. *C. de liberis praeterit. l. unic. vers. nulla*, & *ibi* gloss. *verb primordium, C. de impon. lucrat. descript. lib.* 10. Petr. de Anchar. *cons.* 4. *in princ. num.* 3. *& consil.* 137. *in princ.* Surd. *cons.* 32. *n.* 12. *& cons.* 459. *num.* 14. Ferrer. *in constitut. Cathaloniae, gloss.* 1. *num.* 131. Cardin. Tusch. *tom* 2. *lit. E, concl.* 346. *& tom.* 7. *lit. S, concl* 716. *n.* 3. Rota *decis.* 456. *num.* 9. *apud Farin. p.* 1. *recent.* Pyrrh. Maur. *de solut. c.* 8. *n.* 3.

2 Euentus mali, & sinistri non sunt habendi in consideratione, *l si quis ab alio, ff. de re iudic.* vbi Rip. *n.* 7. limitans ad praecauendum, Ias. *in l inter stipulantem, § sacram, in notab.* 9. *num.* 14. *ff. de verb. obligat.* vbi quòd ad odium, & damnum non considerantur, & *ibi* Bart. *n.* 7. *in fine*, limitat axioma fauore libertatis, dotis, piae causae, & fisci, Bald. *cons.* 182. *Locata fuit, num.* 4. *vers. non enim debet considerari, lib.* 1. vbi quòd euentus etiam mali & sinistri sunt habendi in consideratione ad exclusionem lucri, quando lucrum ipsum super futuro bono euentu, & prospero fundatur. Steph. Grat. *discept forens tom.* 5. *c.* 937. *n.* 10. vbi Axioma procedere praecipuè notat, quando praeter naturam occurrunt, ex Calder. *cons.* 24. *n.* 12. *ad med.* & Osasch. *decis.* 95 *num.* 41.

3 Euentus alicuius rei frustra spectatur, cuius effectus nihil operatur, *l. aliquando, §. fin ff. ad Velleian. l si quis ita scripserit, ff. de haered. instit. l cum haeres, §.* 1. *ff. de acquir. haered. l non videtur, ff de iudic. l. fin. C. qui admitti, l. ad probationem, C. de probat. c. cùm contingat, de officio deleg.* Surd *decis.* 184. *num.* 8. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 10. *n.* 57. Marsil. *cons.* 51. *Licèt ne dum, num.* 17. Card. Tusch. *tom.* 4. *lit. F, concl.* 520. *num.* 1.

Axioma

Axioma LXXXV.

Exceptio.

1 *Agere qui potest, multo magis potest excipere.*
2 *Actionem qui habet, vt aliquid consequatur, multo magis habet exceptionem, vt liberetur.*
3 *Exceptio repellit eundem, quem de iure tenet actio.*
4 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
5 *Casus exceptus non firmat regulam in contrarium, vbi alia interpretatio dari potest.*
6 *Exceptio debet esse de regula.*
7 *Exceptio declarat regulam, sed tamen non ampliat, vt comprehendat ea, qua non sunt de genere regula.*
8 *Exceptio vbi non reperitur posita, non est à regula recedendum.*
9 *Fateri non videtur excipiens ea qua in exceptione includuntur. Intellige quoad fundandam intentionem actoris, vt num.10.*

1 EXCEPTIO facilior est quàm actio, & ideo regulariter qui potest agere, multo magis potest excipere, *l.1 ff. de superficieb cap. cùm inter, de except. cap. qui ad agendum, de regulis iuris, in 6.* Fedet. de Senis *cons.90. num. 3. vers dixi,* Alexand. *cons.62. In causa, num.6. & 7. lib.7.* Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum & vxor. §. 8. num 2.* Surd. *cons.377. num.45.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 3. litt. E. concl. 374. per totam.* Sigism. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 121. & de commerc. & camb. §. 7.*
2 *gloss.5. num.98.* Vnde qui habet actionem, vt aliquid consequatur, multo magis habet exceptionem, vt liberetur, Fulgos. *cons. 186. Pro determinatione, col. pen. vers. postremo,* Alexand. *cons.47. Visis instrumentis, in fine, lib.3.* Et cui damus actionem, multo fortius exceptionem, *l. invitus, §. cui damus, ff. de regul. iuris,* Roman. *cons. 474. In casu proposito,* & quem de euictione tenet actio, multo magis agentem repellit exceptio, *l. vendicantem, C. de euiction.* Castren. *cons. 352. Pro fundamento, col. fin. lib. 1.* quia multa conceduntur excipiendo, quæ non conceduntur agendo, Angel. Aretin. *cons.31. Viso supradicto, in fin. vers. quia multa,* ob idque prohibitus petere, non prohibetur retinere & excipere, Decian. *cons. 331. num. 3.* Ruin. *cons. 163. in fin. lib. 2.* Decian. *cons.64. num.51. lib.3. & cons.94. in fin. lib.2.*

3 EXCEPTIO repellit eundem, quem de iure tenet actio, *l. vendicantem, cum l. seq. ff. de except. l. exceptione doli. ff. de euiction.* Angel. Aretin. *cons.20. Visis actis, num. 39. & seq. & num. 45.* Castren. *cons. 166. Visis actis, num.3. lib.2. & cons.275. Ad primum, n.3. vers. ad secundum, eod. lib.2.* Dec. *cons.86. Viso puncto, col.2. vers. quartò quia,* Roman. *cons.457. Circa propositam, col. pen. in princip. vers. secundò quia,* Alex *cons.3. Viso processu, in princip. lib. 3.* Tiraq. *de retract. §. 1. gloss 9. num. 33.* Boër. *decis. 23. num. 13.* Neguzant. *de pignorib. p.5. membr.1. num.53.* Molin. *de primogen. lib.4. cap.1. num.20. & 28.* Anton. Gom. *l.50. Tauri, num.73.* Gam. *Lusitan. decis.67.* Portol. *de consortib. & fideicom. cap. 22. num. 18.* Cardin. Tusch. *d. tom. 3. litt. E, concl. 375.* D. Barbos. *in l. 1. p. 5. num. 20. soluto matrim.* Surd. *cons.517. num.24. & cons 577. num.12. & decis.177. num.8.* Vincent. Caroc. *sing.73.* vbi limitat in casu *l. fin. C. de euict.*

4 EXCEPTIO firmat regulam in contrarium, *l. quæsitum, §. denique. ff. de fundo instr. gl. in rub. de regulis iuris, in 6.* vbi Dyn. Bart. *in l. 1. in fine,* vbi Dec. *n.20.* & Cagnol. *num.31. & 34. ff. eod. tit.* Euerard. *in topicis legal. loco 3.* Dec. *in cap. cùm dilecta, num.6. & 7. de confirm. vtili,* vbi ait quòd expositio licèt sit de regula, non tamen ampliat regulam, Rom. *cons.82. num. 3. & cons.100. num. 2. & cons 195. in princip. & cons.337. num. 8.* vbi apostil. *in verb. exceptuatis, & cons.461. vers. refragatur,* vbi ait hoc non procedere, quando non est verisimile, Ioann. de Anan. *cons.69. in fine,* Bald. *cons.131. Casus est talis, vers. super secundo, lib.1, & cons.119. Verba dicunt, in princ. vers. secundò quia, eod. lib. 1.* vbi quòd conductor excipiens nolle teneri pro vno casu fortuito, videtur se obligare ad alios casus fortuitos sub eodem exceptuatos, *& cons.331. Quidam, lib.5.* vbi intelligit Axioma, quando alias non esset facta inclusio, vel exclusio tacita, vel expressa circa non exceptuatos, Alex. *cons.107. In causa & lite, n.2. lib.1. & cons 125. Viso titulo, num.4. & 5. lib.2.* vbi ampliat in concessione legati facta, quia exceptio declarat, & firmat regulam in non exceptis, *& cons. 7. In consultatione, num.8. vers. quintò probatur, lib.5.* vbi ampliat in legibus feudalibus, & materia feudali, *& cons. 186. Zacharias, in fine, lib.6.* vbi quòd firmat regulam in contrarium, sed non ampliat, Afflict. *decis.43. num.2.* Menoch. *cons. 141. num. 17. & cons. 609. num. 9.* Flamin. *de resignat. benefic. lib. 5. quæst. 6. num. 186.* Card. Tusch. *d. tom. 3. litt. E, concl. 422. per totam,* Octau. Glorit. *resp. 12. num.111.* Cardin. Seraphin. *decis.980. num.7.* Ros. *decis. 144. num. 9. apud Farin. p.1. recent.* Robles de Salxedo *de repræs. lib.2. cap.16. num. 21.* me citato in hoc loco Ioseph. Vela *dissert. forens. dissert.2. num.40.*

Limita Axioma, vbi alia interpretatio dari potest, quia tunc casus exceptus non firmat regulam in contrarium, Federic. de Senis *cons. 233. col. pen. num.3. vers. non obstat,* vbi quòd Papa volens omnes 5
teneri soluere decimas, si excipit certum Ordinem, non propterea videtur velle omnes alios exemptos teneri, nisi expressè dixerit, quia talis exceptio potest operari concessionem exceptionis Ordini exceptuato. Sic etiam non procedit Axioma, quando aliquid excipitur considerato effectu eius quod excipitur, quia tunc omnia sunt exceptuata, quæ habent eundem effectum, Castren. *cons. 91. In causa appellationis, num 9. & 10. lib.1.* vbi quòd statutum, quòd fiat compromissum exceptis instrumentis quarentigiatis, non includit instrumenta non quarentigiata quando habent executionem paratam, prout quarentigia, quia statutum considerauit effectum quarentigiæ, non ipsam quarentigiam; nam casus similes exceptuatis censentur excepti, etiamsi exceptioni sit adiuncta, Alex. *cons.130. In causa, num.4. & 6. lib.4.* vbi quòd non continentur casus similes per extensionem sub exceptione, sed comprehensi dicantur.

EXCEPTIO debet esse de regula, *l. nam quod* 6
liquidè, §. fin. ff. de penu leg. Castren. *cons.70. Propleniori, num.3. lib.1.* vbi ait, quòd si exceptio non esset de regula, diceretur derisoria, Gemin. *cons.65. num.8. vers. nam ex quo hic excipit,* vbi quòd casus exceptus à dispositione generali, declarat dispositionem loqui de illa materia, Bald. *cons.401. Superfuncto, num.2. vers. secundò quæritur, lib.5.* vbi quòd restringit, seu declarat regulam debere intelligi de materia exceptionis. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 13. num.77. & gloss.14. num.35. & gloss.51. num.2.* Surd. *cons.152. num.49. & cons.262. num 47. & cons. 402. num 21. & cons.527. num.6. & 7. decis. 124. num. 13.* Vnde si procurator generaliter constituatur ad omnes cau-

Digitized by Google

fas, excepta causa restitutionis in integrum, dicitur constitutus in omnibus aliis causis requirentibus speciale mandatum, ex quo exceptio est de iis, quæ requirunt speciale mandatum, Imol. *in l. fin. col. 12. ff. quis & à quo appelletur*, Alex. & Ias. *in l. fin. ff. quod quisque iuris*, Gemin. *in cap. qui ad agendum*, §. 1. *de procurator. lib. 6.* quos refert Cardin. Tusch. *tom. 3. litt. E, concl. 425. num. 6.* Robles de Salzedo *d. lib. 2. cap. 14. num. 38.*

7 Exceptio declarat regulam, sed tamen non ampliat, vt comprehendat ea, quæ non sunt de genere regulæ, Roman. *cons. 498. in fine, & cons. 107. col. 2. vers. quod autem cessant*, vbi quòd exceptio deducit ad certum, & declarat regulam generalem, & *cons. 379. num. 13. vers. veritas tamen*, Bald. *cons. 131. Casus talis est, vers. super secundo, lib. 1.* Cuman. *cons. 98. num. 3. vers. non obstat secundum*, Alex. *cons. 28. Visis, num. 11. vers. non obstat, lib. 1. & cons. 59. num. 9. vers. nec ad hoc obstat, eod. lib. 1. & cons. 186. Zacharias, in fin. lib. 6.* Surd. *cons. 352. num. 12. & decis. 100. num. 9.* vbi limitat, quando exceptio esset inutilis, quia tunc ampliat regulam, Socin. *cons. 47. num. 2. & 3. vers. sed contra, lib. 1.* vbi quòd in venditione certorum bonorum propriorum, excepto palatio, non includuntur bona communnia, quia licèt exceptio firmet regulam in contrarium, tamen non ampliat, Aretin. *consil. 8. Abundè, per totum*, & præcipuè *num. 3. & 4.* vbi declarat dicens quòd exceptio expressa, quæ tacitè inerat, non extendit vllo modo regulam ad ea, quæ non sunt de regula; quia expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur; si verò est expressio, quæ tacitè non inerat, exceptio licèt firmet regulam in non exceptis, nunquam firmat extendendo ad ea, de quibus disponens erat incapax, vel inhabilis; & rationem adducit *num. 7. vers. nec obstat*, quia exceptio non ampliat regulam, vt comprehendat ea, quæ sine exceptione non comprehenderet ex proprietate sermonis, siue ex mente, refert Cardin. Tusch. *tom. 3. litt. E, concl. 424. num. 4.* Sanch. *in præcept. Decal. lib. 2. cap. 27. num. 17. col. 3. in solut. ad 5.* Mieres *de maior. in 1. edit. p. 1. q. 12. num. 12.* Surd. *decis. 124. num. 17.*

8 Exceptio vbi non repetitur posita, non est à regula recedendum, *l in preuaricationis, §. vlt. ff. de preuaricat. l. dissentientem, C. de diuort. l. illam, C. de collationib.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. q. 7. num. 45.*

9 Excipiens non videtur fateri ea quæ in exceptione includuntur, *cap. cum venerabilis, de except.* Alexand. *cons. 83. In causa, & lite, in princip. vers. nec ad hoc obstat, lib. 1.* vbi quòd exceptio huiusmodi non est confessio, nec negatio, sed est medium inter negare, & confiteri, prout in tacente, & *cons. 49. num. 9. cum seqq. lib. 7.* vbi quòd libellans, excipiens, vel replicans illud, quod pars aduersa asserit illud impugnando, non dicitur fateri, addítque quòd is, qui dicit sententiam non rectè latam esse impugnando, non fatetur esse latam, per *l. Gallus, §. forsitan*, vbi gloss. *in verb. rectè, ff. de liberis, & posthum.* quæ exponit *rectè*, id est, nullo modo, Surd. *decis. 24. num. 5.* Card. Tusch. *tom. 3. litt. E, concl. 427.* Mari. Ant. *var. resolut. lib. 2. resol. 50. num. 31.* Alex. Treutacinq. *var. resolut. lib. 2. tit. de except. num. 5.*

10 Intellige Axioma procedere quoad fundandam intentionem actoris, *l. non vtique, ff. de excep. cap. exceptionem, de regulis iuris, lib. 6.* Cou. *var. lib. 1. cap. 1. num. 2. vers. eodem iure*, Anton. Gom. *var. tom. 3. c. 12. num 16.* Cacheran. *Pedem. decis. 178. n. 9.* Franc. Milanen. *Siciliæ decis. 1. num 46. lib. 2.* Bellon. *Genuen. decis. 38. num. 8. & decis. 91. num. 1.* Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib. 21. cap. 17. num. 3.* Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. exceptio, num. 26.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis. 19. num. 19.*

Axioma LXXXVI.

Exempla.

1 *Exempla declarant regulam & aperiunt.*

2 *Exempla non restringunt regulam.*

3 *Exemplis non est iudicandum, sed legibus, quando legibus constat quòd veritas est contra exemplum.*

Exempla declarant regulam & aperiunt, *l. prætor, aliàs Iulianus, §. quoties, ff. de collat. bon.* ibi, *quod dico exemplo vt manifestius fiat*, Oldrad. *cons. 244. numer. 14. vers. quinto, & vltimo*, Bald. *cons. 358. Nulla mulier. num. 4. vers. sed quid est, lib. 1.* vbi quòd exempla sicut digitus rem ostendunt, & tactui quodammodo subiiciunt, Card. Tusch. *tom. 3. litt. E, concl. 548. per totum.* 1

Exempla non restringunt regulam, *l. damni infecti stipulatio, ff. de damno inf. l pen. §. vlt. ff. de iuris & facti ignor. l. 1. §. quod vulgo, ff. de vi, & vi arm. l. scire oportet. §. oportet. ff. de excusat. tutor.* Roman. *cons. 295. Donatio patris, num. 6. vers. est enim notissima*, Tiraq. *in l si vnquam, verb. liberis, num. 37. C. de reuocand. donat.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 8. num. 4.* Surd. *cons. 308. num. 10.* Card. Tusch. *d. tom. litt. E, concl. 547. per totum*, Flamin. Paris. *de confident. q. 9. num. 75. & quæst. 27. num. 68. & quæst. 32. num. 28.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 563. num. 73.* Vnde dici solet quòd exempla non excludunt similia, *§. hactenus, Instit. de gradib.* Crauet. *cons. 544. num. 25.* Azeued. *l. 4. num. 24. tit. 10. lib. 8. noua recop.* 2

Exemplis non est iudicandum, sed legibus, *l. sed licet. ff. de offic. Præsid. l. nemo, C. de sent. & interlocut. cap. 1. de postulat. Prælat.* Socin. *reg. 8.* Thom. de Thomasset, *in floribus legum, reg. 110.* ait procedere malis exemplis, & in practica erronea iudiciorum, Cæpol. *cons. 18. Statutum, col. 3.* vbi dicit habere locum, quando res in contrarium est certa, non verò in casu dubio, Alexand. *cons. 150. In causa, num. 7. lib. 6.* vbi intelligit quando legibus constat, quòd veritas est contra exemplum, Menoch. *cons. 996. n. 17. vol. 10.* Surd. *cons. 34. num. 21.* Anton. Menoch. *Florent. decis. 1. num. 93. & 94.* Ludou. Rodolphin. *concl. 10. pag. 153.* Card. Tusch. *tom. 3. litt. E, concl. 549. per totum.* 3

Axioma LXXXVII.

Exitus.

Exitvs acta probat, *l. quidam, ff. de rebus dub. l. cum Syllanianum, C. de his quibus vt indig. l. rem non nouam, in fine, C. de indic. l. si mater*, vbi Bald. *C. ne de statu defunct. cap. quatuor 12. quæst. 3. cap. quod autem 22. quæst. 2.* Tiraq. *de retractu lig. ad finem tit. num. 23.* Surd. *decis. 288. num. 8. & cons. 181. num. 24.*

Axioma LXXXVIII.

Experientia.

EXPERIENTIA omnium rerum est mater, & magistra. *§. quæ omnia, Instit. de fideiussor. §. pen. Instit. de satisdat. cap. quàm sit, de elect. lib 6.* Ioann. de Imola *consil. 43. in princip.* vbi quòd experientia dicitur rerum magistra de iis, quæ videmus obseruati, Alex. *consil. 115. Visa scriptura, num. 4. vers sed posito, lib. 7.* Bald. *consil. 136. Proponitur, num. 2. lib. 2.* vbi quòd experientia facit artem, & cognitio veritatis ex experimento sequitur, & *num. 3.* quòd experimenta morborum multas nos medicinas inuenire compellunt, Surd. *cons. 61. num 36. & cons. 132. num. 23.* Cardin. Tusch. *tom. 3. litt. E, concl. 648. per totam,* Mari. Anton. *var. resolut. lib. 2. resol. 33. num. 10.* Ludou. Rodolphin. *var. quæst lib. 2. quæst. 35. num. 24.* Robles de Salzedo *de repræs. lib. 3. cap. 17. num. 19.* Cancer. *var. p. 2. cap. 1. num. 74.*

Axioma LXXXIX.

Expressum.

1 *Expressum vbi requiritur, non sufficit tacitum, neque præsumptum.*
2 *Expressi maior est vis, quàm taciti.*
3 *Expressum facit cessare tacitum.*
4 *Argumentum non sumitur à tacito, vel præsumpto ad destructionem expressi, sed benè è contrà.*
5 *Expressum dicitur, quod sub expresso continetur, vel ex expresso infertur.*
6 *Tacitum quod sequitur ab expresso, dicitur expressum.*
7 *Expressum dicitur, quod ex natura verborum inducitur.*
8 *Expressum dicitur, quod continetur ex vi verborum.*
9 *Expressum censetur propriè & totaliter, quod per relationem exprimitur.*
10 *Expressum dicitur, quod subintelligitur à iure.*
11 *Expressum dicitur, quod ex mente, & coniecturis necessariò colligitur.*
12 *Expressum censetur, quod virtualiter inest.*
13 *Expressum dicitur, quod sub ratione comprehenditur.*
14 *Expresso vitiato, vitiatur tacitum in eo comprehensum.*
15 *Expressio eius, quod tacitè inest, nihil operatur, & non dat nouam formam, nec facit actum conditionalem.*

1 EXPRESSI, & taciti licèt per viam reg. idem sit indicium, vt infrà probauimus sub verbo *Taciti & expressi*, vbi tamen requiritur expressum, non sufficit tacitum, neque præsumptum, *cap. 2. de præbend. cap. fin. de procurator. in 6.* Federic. de Senis *cons. 233. col. 2. vers. sed vbi requiritur.* Cardin. Tusch. *tom. 2. lit. E, conclus. 654. per totam,* Cabed. *Lusitan. decis. 12. part. 2.* Valasc. *de partition. cap. 14. num. 18.*

2 Expressi maior est vis, quàm taciti, *l. nonnunquam, ff. de condit. & demonstrat. l expressa nocent,* vbi Dec. *num. 5. de regul. iuris, l. precibus, C. de impub. & aliis,* Oldrad. *cons. 126. num. 8. vers. tertio,* vbi quòd expressa conditio apposita magis suspendit dispositionem, quàm conditio tacita quæ subintelligitur. Calderin. *cons. 221. num 2. vers. ad idem facit stylus, aliàs 1. de cleric. non resid.* vbi quòd operatur saltem maiorem declarationem expressio eius, quòd tacitè inerat, Surd. *cons. 10. num. 24. & cons. 110. num. 14.* Pichard. *ad §. 1 num. 9. Instit. de vulg substit.* Cardin. Tusch. *tom. 3. litt. E, concl. 655.* Sigismund. Scacc. *de appellat. quæst. 12 num. 87.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 39. num. 39.* Alphonsus Narbona *l. 14. glos 4. num. 7. tit. 1. lib. 6. Recop.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 699. num. 14. & 15.* Ioann. Antonin. Mangil. *de imput. quæst. 116. num. 59.* Et expressum vbi requiritur, non sufficit tacitum. Cancer. *var. p. 2. cap. 1. num. 76.*

EXPRESSVM facit cessare tacitum, *l. cùm* 3
ex filio, §. filio impubere, ff. de vulgari & pupil substit.
l. maritus, C. de procuratorib. Crauet. *cons 92. num. 3.*
Rimin. Iun. *cons. 330. n. 5. lib. 3.* Franc. Becc. *cons. 39.*
num. 24. vbi etiam quòd stipulatio dotis restituen- 4
dæ facit cessare tacitam, & *num. 24. in fin.* quòd non
sumitur argumentum à tacito, vel præsumpto ad
destructionem expressi, sed benè è contrà, Decian.
cons. 34. num. 98. cum seqq. maximè *num. 101. lib. 3.*
vbi ampliat, etiamsi expressum colligatur ex præcedentibus, & sequentibus, Cassan. *in consuetud. Burgund. rub. 13. §. 1. num. 3.* Surd. *cons. 137. n. 22.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæst. 15. num. 49.* Armend. *in proœm. addit. ad recop. legum Nauarræ, numer. 13.* Card. Tusch. *tom. 3. litt. E, concl. 636. per totam,* vbi *num. 20.* post Boër. *decis. 332.* limitat in expressa hypotheca dotis inducta à partibus, quia facit cessare tacitam inductam à lege, secundùm communem, maximè vbi tacita pinguior est. Durau. *Rota decis. 338. num. 27.* Et sic limitatur Axioma quando prouisio diuersos respicit casus, quia expressum circa vnum non tollet tacitum circa aliud. Bellon. *cons. 22. num. 3.* Surd. *cons. 198. num. 24.* vbi *num. 23.* limitat etiam quando expressum & tacitum ad diuersum tendunt finem, & effectum, quia tunc expressum non facit cessare tacitum. Alphons. Narbana *l. 20. gloss. 2. num. 66. cum seqq. tit. 1. lib. 4. recop.*

EXPRESSVM dicitur, quòd sub expresso con- 5
tinetur, Paris. *cons. 66. num. 62. vol. 2.* Crauet. *cons. 149.*
num. 11. Roland. *cons. 27. num. 34. vol. 4.* Franc. Becc.
cons. 14. num. 15. vol. 1. Menoch. *cons. 14. num. 15.*
& de arbit. casu 276. num. 2. cum seqq. vel ex expresso
infertur, *l. Prætor ait. §. 1.* vbi gloss. *verb. expressum,*
ff. de noui oper. nunciat. Rebuff. *in praxi benefic. p. 1.*
tit. forma vicariatus, num. 57. & 59. Dionys. Paul. *de*
vera quatuor Patriarchal. sedium erect. cap. 3. num. 1.
Et ideò tantùm quod sequitur ab expresso, dicitur 6
expressum, *l. si ita, §. si filio, ff. de secund tabul* Bald *in*
l. fin. n. 9. C. de hæred. instit. & in l. 1. num. 10. C. de iis,
qui ante apertas tab.

EXPRESSVM dicitur, quod ex natura verbo- 7
rum inducitur, Bart. *in l. si fideiussor. §. meminisse. ff. de leg. 1.* Ruin. *cons. 148. sub num. 6. vol. 3. & cons. 159. num. 8. cum seq. eod. vol.* Paris. *cons. 97. num. 107. vol. 1.* Octau. Glorit. *resp. 1. p. 3. num. 257. & resp. 9. num. 5.* Et quod ex generalitate verborum continetur, *l. Lucius, ff de vulgari,* gloss. *verb. specialiter, in l. vlt. C. quod cum eo, secundum primam opin.* Bart. *in l. prætor ait, in princip. n. 1. ff de noui oper nunciat & in l. 1. col. 2. vers. ad quod sciendum, ff. de vulg. & pupil.* Curt. iun. *in rub. C. de collat. col. 3. num. 9.* vbi communem regulam appellat, Brunor. à Sole *in locis communib. verb. expressum 4.* Rendin. *in promptuario recept sent. tom. 1. tit. 100 num. 15.* Menoch. *cons. 331. n. 24.* vbi limitat,
quando

Digitized by Google

quando requiritur aliquid expreſsè, vel ſpecialiter fieri in aliqua diſpoſitione correctoria iuris communis, Flamin. *de reſignat. benef. lib. 6. q. 2. num. 54. & lib. 8. q. 10. num. 23.* Anton. Menoch. *Lucenſ. deciſ. 61. num. 13. & Florent. deciſ. 69. num. 17.* Flores de Mena *var. lib. 3. q. 21. num. 26.*

8 Expressvm dicitur, quod eootinetur ex vi verborum, Flamin. *d. quaſt. 2. num. 55.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 65. num. 29. & deciſ. 113. num. 170.* Flores de Mena *d. quaſt. 21. num. 26.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib. 3. cap. 13. num. 8.* Ferret. *in Conſtit. Cathalon gloſſ. 4. num. 52.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 698. num. 9.* & ampliat *num. 10.* etiamſi expreſſio pro forma requireretur. Vincent. Fuſar. *de ſubſtit. q. 736. num 5.* & ideò nihil refert, an aliquid expreſſis, vel æquipollentibus verbis exprimatur, vbi verba illud ſignificant, *l. qui totam, ff. ad Trebell. l. fin. C. ad legem Falcid.* Boët. *deciſ. 44. num. 35.* Pariſ. *conſ. 21. num. 35. vol. 3.* Ruin. *conſ. 47. num. 18. vol. 2.* Card. Manric. *de coniect. vltim. vol. lib. 7. tit. 11. num. 6. & 7.* Maſcard. *de probat. concl. 1389. num. 4.* Menoch. *conſil. 374. num. 4. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 198. num. 10. cum ſeqq.* Petr. *de fideicom quaſt. 15. n. 190.* Ioſeph. Seſſe *d. deciſ. 113. n. 170. & deciſ. 189. num. 52.*

9 Expressvm cenſetur propriè & totaliter, quod per relationem exprimitur, Ioſeph. de Seſſe *Aragon. deciſio. 202. num. 31.* Antonin. Menoch. *Lucenſi deciſ. 33. numer. 10.* Anell. Amat. *conſ. 68. num. 1.*

10 Expressvm dicitur, quod ſubintelligitur à iure, *l. licèt Imperator. ff. de legat. 1. l. 1. C. de teſtam. milit.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num. 158. C. de reuocand. donat.*

11 Expressvm dicitur, quod ex mente, & coniecturis neceſſariò colligitur, Surd. *deciſ. 254. num. 37.* Gam. *Luſitan. deciſ. 51. num. 8.* Flores de Mena *var. lib. 2. quaſt. 21. num 27.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quaſt. 36. num. 19.* Cald. Pereira *de empt. cap. 9. num. 8. & 12.* Aoell. Amat. *conſ. 74. num. 9. 10. & 17.*

12 Expressvm cenſetur quod virtualiter ineſt, Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ. 202. num. 31.* Anton. Monach. *Lucen. deciſ. 33. num. 10.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 916. num. 38. & cap 957. num. 25.* vbi idem dicit in eo, quod ex narora actus venit, & quod neceſſarium antecedens expreſſi venit. Andr. Gail. *lib. 2. obſeru. 2. num. 2. & 4.* Stephan. Gratian. *d. tom. 5. cap. 855. num. 14.*

13 Expressvm dicitur, quod ſub ratione comprehenditur, *l. quæſitum ſcio, ff. de teſtib. l. ſi poſtulauerit. §. ſed ſi negauerit. ff. de adult.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos, num. 37. C. de reuocand. donat.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 5. num. 11. & 12.* Gutier. *pract. lib. 3. quaſt. 17. num. 82.* Rot. *deciſ. 10. num. 3. apud Farin. p. 1. recent.* Vel ex eadem ratione deducitur, Surd. *deciſ. 254. num. 40. & deciſ. 255. num. 23.* Cald. Pereira *d. reſolut. emphyt. cap. 1. num. 20. & 21.*

14 Expresso viriato, viriatur tacitum in eo comprehenſum, *l. 3. §. fin. in fine, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. l. cùm vnus, §. planè, ff. de bonis auct. iudic. poſſid. l. fin. ff. de conſtit. pecun.* cum aliis citatis ab Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 3. num. 26.* non tamen viriatur tacitum æquè principale, *l. ſi fideiuſſor, in princip. ff. de legat. 1.*

15 Expressio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur, & non dat nouam formam, nec facit actum conditionalem, *l. conditiones quæ extrinſecus,* vbi *gloſſ. vlt. ff. de condit. & demonſtr.* Caſtrenſ. *conſ. 338. Ad primum, num. 2. lib. 2.* Aochar. *conſ. 147. Super alia, num. 4.* vbi quòd id, quod tacitè ineſt, nedum non facit actum conditionalem, ſi exprimatur, ſed neque alterat diſpoſitionem, & *conſ. 404. Tria dubia, num. 7.* Federic. de Senis *conſ. 163. num. 2. verſ. nec obſtat,* vbi quòd expreſſio eius, quod tacitè ineſt, non dat nouam formam, nec facit eooditionalem, Alexand. *conſ. 33. num. 5. lib. 1. & conſ. 22. Viſo titulo, num. 18. verſ. quia reſpondetur, lib. 5.* vbi intelligit, ſi illud, quod tacitè ineſt, exprimatur eo modo, quo ineſt, quia tunc nihil operatur; ſecus verò ſi exprimatur alio modo quàm ineſt. Declarant alii modis Rimin. iun. *conſ. 282. num. 103. & 104. lib. 3.* Tiber. Decian. *conſ. 4. num. 24. & 25.* Card. Tuſch. *tom. 3. litt. E, concl. 657. per totam.* Alphonſus Narbona *l. 82. gloſſ. 2. num. 17. tit. 5. lib. 2. Recop.* Anell. Amat. *conſ. 8. num. 22.* Robles de Salzedo *de repreſent. lib. 3. cap. 9. num. 5. & cap. 10. num. 8.* vbi *num. 24.* intelligit quando expreſſio aliquid operari nequit, & daretur ſuperfluitas, alioquin contrarium eſſet dicendum, & *num. 28.* etiam intelligit quando quod exprimitur, ineſt ex neceſſitate, & *num. 9.* pariter intelligit, niſi alio modo exprimatur, quàm quo tacitè ineſt, & *num. 21.* dicit quòd expreſſio illius, quod tacitè ineſt, ſuperflua non eſt, cùm exprimitur id, quod prius erat tacitum, & *num. 23.* quòd expreſſio illius, quod tacitè ineſt, toleratur ad tollendam dubitationem. Canc. *variarum reſolution. part. 1. in reſponſ. iuris num. 54. pag. 425.*

Axioma XC.

Extinctum.

Extinctvm ſemel, amplius non reuiuiſcit, Petr. de Anchar. *conſ. 38. Mortua, num. 7. & conſ. 404. n. 13.* vbi extendit, maximè quando extinctio fit ex voluntate eius, qui priuatur, ſecus ex neceſſitate, Dec. *conſ. 447.* Decian. *conſ. 86. num. 41.* vbi agit de ſubſtitutione ſemel extincta, quia non reuiuiſcit, Bellam. *conſ. 34.* vbi de collatione nulla & extincta, quia non reuiuiſcit, Socin. ſen. *conſ. 91. num. 10. lib. 4.* vbi quòd obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit. Crauet. *conſ. 322. num. 3.* latè Card. Tuſch. *tom. 3. litt. E, concl. 676. per totam.* Vide *ſup. Axiom. 9. num. 1.*

Axioma XCI.

Extrema.

Extrema omnia ſunt vitioſa, & ex duobus 1 contrariis fit medium optimum, *l. ſolent. §. fin. ff. de offic. Proconſ.* Ioann. de Capiſtr. *in ſpeculo conſcientiæ, num. 245.* Paulus de Caſtro per text. *ibi, l. continuus, § cùm ita 1. ff de verb. obligat.* Card. Tuſch. *tom. 3. litt. E, concl. 685.* Flamin. Pariſ. *de confident. q. 7. num. 39.*

Extrema habilia poſſe coniungi impedit 2 medium inhabile, Caſtrenſ. *conſil. 422. Quod iſta mater, numer. 3. verſ. ſic, lib. 1.* vbi loquitur quando extremum debet tranſire per medium inhabile, Florian. de S. Petro *quaſt. 3. dub. 1. numer. 22.* vbi declarat, & limitat multis modis & caſibus, in quibus extrema habilia ſe iunguntur, licèt medium

dium fit iohabile, quando illud medium fuit sublatum, vel non duravit, refert Cardin. Tusch. tom. 3. litt. E, concl. 684. Vide infrà Axiom. 145. num. 4.

Axioma XCII.

Facere, fieri.

1 *Facere per se videtur, qui per alium facit.*
2 *Multa possumus per nosmetipsos, qua non possumus per alios facere.*
3 *Facere non dicitur, qui causam ad finem non perduxit.*
4 *Paria sunt non facere, vel inutiliter facere.*
5 *Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet.*
6 *Dolosus præsumitur, qui non facit quod facere tenetur.*
7 *Fieri aliquid tempore prohibito, vel conferri in tempus prohibitum, paria sunt.*
8 *Fieri aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile, paria sunt.*
9 *Paria sunt non fieri, vel inutiliter fieri.*
10 *Paria sunt non fieri, vel minus legitimè fieri, seu aliter fieri quàm debeat de iure.*
11 *Paria sunt non fieri, vel inualidè fieri.*

1 FACERE per se videtur, qui per alium facit, l. 1. §. deiecisse. ff. de vi, & vi arm. l. ita, §. quod si quis, ff. de adm. tutor. l. si per alium, ff. ne quis eum, l. non ideo, C. de accusation. cap. mulieres, §. ille verò, de sentent. excomm. cap. qui per alium 72. de regulis iuris, lib. 6. Duen. reg. 378. Bart. cons. 142. num. 3. lib. 1. Roman. cons. 94. Visis iis, n. 3. vers. ea enim, vbi quòd ea quæ facimus per nostros procuratores, per nosmetipsos facere videmur, Angel. Aretin. cons. 61. Clarum, n. 15. & 16. vbi extendit maximè in ciuilibus, & necessariò faciendis, Corras. lib. 2. miscel. cap. 22. Clar. §. vlt. q. 38. num. 6. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 3. n. 39. & l. 45. Tauri. num. 91. Plac. de delict. lib. 1. cap. 15. num. 17. Menoch. remed. 1. recuper. num. 407. & cons. 1. n. 304. Decian. in tract. crimin. lib. 4. cap. 17. num. 2. Flamin. Paris. de confident quæst. 28. num 83. & quæst. 31. n. 12. Thom. de Thomasset. in floribus legum, reg. 249. vbi reg. 246. ait, quòd qui non potest per se, non potest per alium, Surd. cons. 360. num. 19. Cardin. Tusch. tom. 3. litt. F, concl. 7. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonic, §. 1. num. 6. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiast. resol. 564. num. 3. in vlt. edit. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 3. num. 44. Surd. cons. 50. num. 13. & cons. 360. num. 22. & cons. 380. num. 4. Alphons. Narbona l. 31. gloss. 8. num. 1 tit. 7. lib. 1. recopil. Ioann. Maria Nouar. quæst. forens. lib. 1. quæst. 143. num. 9. Vincent. Caroc. in singularibus suis, sing. 402. vbi ait quòd propriè & verè, & non per fictionem per se facere dicitur, qui per alium facit in iis, quæ sunt iuris, & facti simul, vel facti tantùm. Et ad illud, quod qui potest per se, potest per alium facere, est l. 1. §. vsus autem, ff. de procurat. l. sed etsi vnius 17. §. idem Iulianus, & §. idem ait, ff. de iniur. Ego ipse in praxi exigendi pensiones, q. 1. n. 1. latè Vincent. Caroc. sing. 416. vers. limitatur singulariter, vbi limitat in eo, cui competit ius, vel facultas non de iure communi, sed ex forma statuti, vel aliquo speciali priuilegio. Et ad hoc quod qui non potest per se, nec per alium potest, l. neque per se, C. de hæred. instit. cap. quod alicui, de reg. iur. num. 6. Menoch. de arbitr. casu 459. per tot. & cons. 444. n. 34. Mari. Giurba in consuetud. Messanens. p. 1. cap. 10. gl. 6. num. 28.

Limita in iis, quæ requirunt seruitium personale 2
actu, vt est residentia in beneficio, ad effectum consequendi distributiones, & visitatio ad effectum recipiendi procurationes, Calderin. cons. 221. num. 2. & in fine, quod est cons. 1. de clericis non resid. Angel. Aretin. cons. 137. Quoniam, num. 13. vers. multo minus, vbi ait, quòd multa possumus per nosmetipsos, quæ non possumus per alios facere, refert Card. Tusch. d. concl. 7. à num. 23. vbi n. 25. limitat etiam in iis, in quibus est electa industria personæ, quia per alium expediri, vel fieri non possunt.

FACERE non dicitur, qui causam ad finem non 3
perduxit, l. qui cum natu maior. §. accusasse. ff. de bonis
libert. Mexi. in tract. taxa panis, concl. 5. n. 61. Farinac.
in praxi crimin. p. 4. cons. 75. num. 83. Vel inutiliter 4
fecit, quia paria sunt non facere, vel inutiliter facere, l. qui habebat. ff. de manum. testam. Socin. cons. 29. num. 8. vol. 3. Crauet. de antiq. temp. p. 4. princ. n. 144. Ruin. cons. vlt. num. 4. vol. 3. Afflict. decis. 182. num. 4. & decis. 156. n. 3. Menoch. cons. 658. n. 9. & cons. 695. num. 18. quos refert Giorit. resp. 1. p. 2. num. 180.

Qui non facit quod debet, non recipit quod opor- 5
tet, l. non fuerit, vbi gloss. ff. de iniur. Menoch. re-
med. 1 recuper. num. 89. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 53.
num. 10. Et qui non facit quod facere tenetur, præ- 6
sumitur dolosus, Fario. in praxi crim. p. 3. q. 89. à n. 92. Card. Pereira de empt. cap. 19. num. 18.

FIERI aliquid tempore prohibito, vel conferri 7
in tempus prohibitum, paria sunt, l. in tempus, ff. de hæred. instit. l. Stichus seruus meus, ff. de manumis. test. l quod sponsa 4. C. de don. ante nupt. Tiraq. in tract. de iure constit. p. 3. limit. 2. n. 3. cum seqq. & de iure primog. q. 40. n. 178. Conan. comment. iuris lib. 8. cap. 2. num. 7. Mascard. de prob. concl. 1076. n. 1. Valasc. cons. 77. n. 4.

FIERI aliquid tempore habili, vel conferri in 8
tempus habile, paria sunt, d. l. in tempus, ff. de hæred. instit. Card. Pereira quæst. forens. cons. 17. num. 12.

Non fieri, & inutiliter fieri, paria sunt, l. pen. in 9
princ. ff. de suis, & legit, hæred. l. quoties, vbi gloss. & Doctores, ff. qui satisd. cog. §. sciendum, Instit. de satisd. tutor. gloss. verb. inutilem, in cap. 2. de translat. Prælat. Tiraq. ad leg. connub. gl. 1. p. 6. n. 12. Palat. in repet. rub. de donat. inter virum & vxor. §. 70. num. 29. Con. pract. cap. 7. num. 2. vers. est & in hoc, Surd. decis. 28. num 89. sicut etiam paria sunt non fieri, vel ita fieri quod factum non duret, Anton. Menoch. Bononien. decis. 40. puncto 7. num. 18.

Non fieri, vel minus legitimè fieri, seu aliter fieri 10
quàm debeat de iure, paria sunt, d. l. quoties, vbi Ias. l. si autem nullum, C. de legit. hæred. c. inter corporalia, de translat. Episcopi, c. veniens, de Presbyt. non baptiz. cap. fin. de restit. spoliat. Surd. cons. 45. n. 42. & cons. 88. num. 16. & cons. 3. n. 12. & decis. 122. n. 6. & decis. 269. num. 12. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 11. q. 7. n. 8. Brunor. à Sole in locis communib. verb. factum, n. 17. Valasc. de partit. cap. 8. num. 44. Thom. de Thomass. in floribus legum, reg. 127. in fine, & reg. 220. Moner. de distribut. quotid. p. 2. q. 2. num 19. Anton. Monach. Florent. decis. 26. num. 2. Mari. Anton. var. resolut. lib. 2. resol. 8. num. 8.

Non fieri, vel inualidè fieri, paria sunt, l. non pu- 11
tauit. §. non quenis, vbi Bart. ff. de bonor. possess. contra tab. l. 1. quod autem, vbi Bald. ff. de offic. præfecti vrbis, Surd. cons. 157. n. 13. Mari. Anton. var. resolut. lib. 1. resol. 11. num. 10.

AXIOMA

Axioma XCIII.

Factum, Facta.

1 *Narratio facti non facit ius.*
2 *Ius totum mutatur propter minimam facti mutationem.*
3 *Responsum congruum dari non potest à Iureconsulto, nisi factum percipiat.*
4 *Consilium mutatur mutatione facti.*
5 *Factum incertum non potest expectare consilium certum.*
6 *Facto non minus, quàm verbo consensus elicitur, ac ratificatio.*
7 *Fructus rei suo nomine empta percipiens dicitur facto ratificare.*
8 *Pensionem exigens censetur ratificare vacationem.*
9 *Ratificare aliquid facto, plus est quàm verbo.*
10 *Ratificatio quæ fit facto dicitur magis efficax illa, quæ fit verbo.*
11 *Facta sunt efficaciora ad declarandum animum facientis, quàm ipsa verba.*
12 *Factum vbi requiritur, non sufficiunt verba.*
13 *Factum non dicitur, donec aliquid superest agendum.*
14 *Factum non dicitur, quod non durat factum.*
15 *Factum attenditur, non quod potuit fieri.*
16 *Factum non attenditur, sed quod debuit fieri.*
17 *Factum quod non releuat, fieri non debet.*
18 *Factum non reputatur id, quod non habuit effectum.*
19 *Factum contra ius, pro non facto habetur.*
20 *Paria sunt, factum quid non fuisse, vel nulliter factum.*
21 *Factum vnius non debet alteri nocere.*
22 *Prægrauari nemo debet ex facto alterius.*
23 *Factum proprium nemo impugnare potest.*
24 *Actus quando esset ipso iure nullus, tunc poterit quilibet venire contra actum à se gestum.*
25 *Factum iudicis reputatur factum partis; vbi declaratur.*
26 *Factum præsumitur, quod fieri consueuit.*
27 *Factum non præsumitur, nisi probetur.*
28 *Facta sunt sui natura incerta.*
29 *Factum legitimè, seu iustè, nullam pœnam meretur.*
30 *Facta multa tenent, quæ à principio fieri prohibentur.*
31 *Præsumptio iuris, & de iure licèt non admittat probationem in contrarium, si tamen est admissa & probata, releuat.*
32 *Contractus quamuis non possit celebrari in Ecclesia, tamen celebratus valet.*
33 *Mulier & miles licèt non possint esse procuratores, si tamen admittantur, valet processus.*
34 *Facta pro infectis haberi non possunt.*
35 *Facta de facto, etiam de facto sunt reuocanda.*
36 *Carceratus vt suspectus de fuga ordine non seruato, est excarcerandus, nec captura confirmari potest ex nouis.*
37 *Sequestratio, seu recommendatio carcerati facta de facto sine iudice, nihil releuat, & de facto reuocanda est.*
38 *Factum legitimè retractari non debet, nisi casus postea eueniat, à quo inchoari non posset.*

1 Facti narratio non facit ius, *cap. ex litteris, de fide instr.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. liberis, n.* 37. *C. de reuocand. donat.* sed iuris dispositionem inducit, *l. quidam referunt. ff. de iure Codicil.* Federic. de Senis *cons.* 152. *in princ.* quia ex facto ius oritur, *l. si ex plagis* 53. *§. in cliuo. ff. ad leg. Aquil. l. fin. in princ ff. de iureiur. l. seruum, C. de condit. & demonstr.* Federic. de Senis *cons.* 198. *in princip.* Bellon. *cons.* 5. *In puncto, in princip.* Anch. *cons.* 154. *Statuto cauetur. num.* 2. *vers. quomodo,* vbi ait, quòd sicut ex facto ius oritur, ita ex facto ius moritur, Bald. *cons.* 292. *Verba pactorum, circa fin. vers. verum, lib.* 2. *& cons.* 67. *Quia ex facto, in princ. lib.* 3. Menoch. *cons.* 2. *num.* 208. D. Barbos. *in l. Titia, num.* 25. *ff. soluto matrim.* Cardin. Tusch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 13. Anton. Monach. *Florent. decis.* 48. *num.* 7. Ioann. Baptist. Costa *de facti scientia & ignor. inspect.* 16. *num.* 2. Leand. Galgan. *de iurepatr. lib.* 2. *tit.* 29. *num.* 17.

Vnde euenit, vt propter minimam facti muta- 2
tionem mutetur totum ius, *l. si is ff. de excusat. tutor. l. natura cauillationis,* & ibi Alciat. *ff. de verb. signif. l. ea est, ff. de reg. iur.* Ponte *de potest. Proreg. tit.* 1. *num.* 15. Mari. Giurb. *in consuetud. Messanens. part.* 1. *in proœm. num.* 8. Ioann. Baptist. Costa *d. inspect.* 16. *num.* 2. *cum seqq* vbi *num.* 4. id ipsum firmando ampliat, etsi vnico in puncto varietur factum. *cap fin. de contrah. empt.* Federic. de Senis *d. cons.* 152. *in princ.*
vbi subdit, congruum responsum dari non posse à 3
Iureconsulto, nisi factum percipiat, Ægid. Bellam.
cons. 48. *num.* 15. *vers. quoad primum,* vbi quòd si fa- 4
ctum non est certum, Iurisconsultus non potest respondere, Bald. *cons* 304. *Non est nouum, in princ. lib.* 1. vbi quòd mutatione facti mutatur etiam consilium, & *cons.* 12. *Quidam nomine, in princip. & cons.* 251. *Sententiam, post med. vers vnde ego, lib.* 5. vbi quòd secundùm diuersitatem punctorum redditur diuersum consilium, *& cons.* 364. *Certum est, circa med. eo-*
dem lib. 5. vbi quòd factum incertum non potest ex- 5
pectare consilium certum, Angel. *cons.* 391. *Sub aliis, in princ.* vbi quòd mutatio terminorum alterat, & mutat censuram iuris.

Facto non minus, quàm verbo consensus eli- 6
citur, & ratificatio, *l. Paulus, l. non tantum, ff. rem ratam haberi, l. de quibus, circa fin. de legib.* Dec. *cons.* 58. *Et pro tenui,* Roman. *cons.* 291. *Cum isti fratres, n.* 3. *vers. tertiò, quia,* Ioann. de Imola *cons.* 73. *In casu proposito, num.* 6. Paris. *cons.* 33. *num.* 30. *vol.* 1. Aret. *cons.* 127. *Eximie, col.* 2. *vers. sed quando,* Grammat. *cons.* 13. *num.* 9. *in ciuilib.* Anch. *cons.* 98. *num.* 13. *vol.* 1. *& cons.* 41. *num.* 14. *vol.* 2. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 125. Cravet. *cons.* 106. *à princ.* vbi *num.* 2. quòd plus est renunciare beneficio facto, quàm verbo,
Alexand. *cons.* 88. *In causis, col. pen. lib.* 1. vbi quòd per- 7
cipiens fructus rei suo nomine emptæ, dicitur facto ratificare, *& cons.* 88. *col. pen. lib.* 5. vbi quòd percipiens fructus rei legatæ, dicitur acceptare legatum,
& cons. 117. *num.* 2. *eod. lib.* 5. vbi quòd exigens pen- 8
sionem censetur ratificare vacationem, Card. Tusch. *tom.* 3. *litt. F, concl.* 15. *à princ.* Franc. Becc. *cons.* 109. *num.* 21. *vol.* 1.

Imò plus est aliquid facto ratificare, quàm verbo, 9
cap. dilecti filij, il 1. *de appellat.* Dec. *cons.* 449. *num.* 12. Roman. *d. cons* 291. *n.* 4. *vers. quinimò,* Bald. *cons.* 400. *Super primo, col. ante pen. vers. nec refert verùm, lib.* 4.
quia ratificatio, quæ fit facto, dicitur magis efficax 10
illâ quæ fit verbo, Dec. *cons.* 586. *In causa, col fin.* Bald. *cons.* 184. *Ad intelligentiam, lib.* 2. *& cons.* 103. *Videtur, lib.* 3. *& cons* 14. *Punctus, lib.* 5. Alex. *cons.* 127. *Viso instrumento, & cons.* 175. *Perspectis, lib.* 5. Socin. *cons.* 64. *Visa bulla, col fin. lib.* 2. *& cons.* 140. *Visis, col pen. in* 1. *dub. lib.* 4. Vnde in iis, quæ tendunt ad declarationem animi, plus est facto, quàm verbo declarare,
l. si

l. si tamen. §. si ei qui. ff. de adilit. edicto, Abb. *cons.* 116. *Illud de iure. n.* 3. *lib.* 2. Ias. *cons.* 153. *Difficultas, col.* 2. *vers. confirmantur predicta, lib.* 2. Roman. *d. cons.* 291.
11 *num.* 4. vbi quòd mens, & voluntas magis facto, seu actu, quàm verbis declaratur; nam facta sunt efficaciora ad declarandum animum fauentis, quàm ipsa verba, Neuizan. *cons.* 76. *num.* 53. Magon. *Lucensi decis.* 12. *num.* 19. Fusch. *lit F. sing.* 2. & cum ratione, quia verba quandoque sunt falsa, facta verò nunquam, vt inquit Bald. *in d. l. Paulus. ff. rem ratam haberi*, Alciat. *resp.* 248. *num.* 6. *vers. non obstat*, secundùm Lugdunens. impressionem, & ideo ratificatio quæ actis fit, validiùs confirmat actum, quàm illa, quæ fit verbis, Alex. *cons.* 117. *num.* 2. *vol.* 5. Dec. *cons.* 585. *sub num.* 4. *vers. vlterius, & n.* 5. *& cons.* 586. *num.* 13. Paris. *d. cons.* 49. *vol.* 1. Cephal. *cons.* 51. *num.* 15. Natt. *cons.* 341. *n.* 4. *vol.* 2. Grat. *cons.* 47. *num.* 22. *vol.* 1. Calcan. *cons.* 22. Socin iun. *cons.* 19. *n.* 13. *vol.* 1. Crauet. *cons.* 237. *num* 2. *& 3. & cons.* 776. *num.* 6. Menoch. *d. remed.* 15. *recuper. n.* 118. *cum seqq.*

12 FACTVM vbi requiritur, non sufficiunt verba, vbi per Alex. *consil.* 21. *Viso processu, in fin. n.* 7. *lib.* 1. vbi quòd stante statuto, quod mulier non audiatur si non fideiubeat in iudicio, non sufficit oblatio fideiussionis nomine mulieris facta, *& cons.* 44. *num.* 6. *lib.* 7. vbi quòd is, qui tenetur soluere cum effectu, non sufficit quod dicat se paratum soluere, quia nihil releuat oblatio verbalis, vbi opus est facto, Ægid. *cons.* 9. *num.* 17. *vers item non obstat*, vbi quòd quando realis restitutio est facienda, cautio non sufficit, Socin. *consil.* 92. *Viso instrumento n.* 10. *lib.* 4. vbi quòd quando lex requirit factum, non sufficiunt verba, Card. Tusch *d. tom* 3. *lit. F. concl.* 21. *per tot.*

13 FACTVM non dicitur, donec aliquid superest agendum, *l. cùm Syllanianum, in fin. C. de his quibus vt indign. l pen. C. ad Syllan.* Apostil. ad Barth. *cons.* 36. *Statuto ciuitatis, in ver. Verbum facta, lib.* 1. vbi hoc intelligit in delictis, & odiosis, refert Card. Tusch. *d. lit. F. concl.* 22. *num.* 4. Gitond. *de priuilegiorum, seu exemptionum explicat num.* 1131. Anton. Monach. *Bononien. decis.* 28. *num.* 22. Surd. *cons.* 168. *num.* 9. *& cons.* 217. *num.* 12. Cardin. Mantic. *decis.* 186. *num.* 3. Costa *de facti scientia & ignor inspect.* 16. *n.* 12. Ioan. Maria Nouar. *quæst forens. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 9. *&* 10.

14 FACTVM non dicitur, quod non durat factum, *l. si pro parte. §. versum. ff. de in rem verso*, Menoch. *cons.* 334. *num* 19. vbi intelligit, quando actus habet tractum successiuum, Brunor. à Sole *in locis commun. verb. factum. num.* 16. Surd. *de aliment. tit.* 7. *quæst.* 20. *num.* 9. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin p.* 4. *cons.* 60. *num.* 72. Gonzal. *ad reg.* 8 *Cancel. gloss.* 63. *num.* 14. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 115. *n.* 31. *& cap.* 132. *num.* 25. *cum seqq.* Alphons. Narbona *l.* 20. *gloss.* 2. *num.* 17. *titul.* 1. *lib.* 4. *& l.* 10. *gloss.* 2. *num* 10. *tit.* 6. *& l.* 19. *gloss.* 3. *num* 1. *tit.* 7. *lib.* 1. *noua Recopil.* Vincent. Caroc. *de remed contra preiud. sentent. except.* 21. *num.* 17. Ioan. Bapt. Costa *de facti scientia & ignor. inspect.* 11. *per tot.* vbi *num.* 19. limitat quando stat per facientem quominus daret factum. Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens lib.* 1. *q.* 28. *n.* 4. latè Castill. *controu. lib.* 5. *p.* 2. *c.* 89. *num.* 8. *cum seqq.* vbi intelligit quando actus habet factum successiuum. Torreblanc. *de iure spirit lib.* 15. *c.* 13. *n.* 41. Rot. *decis.* 503. *n.* 4. *in fin. p.* 1. *in posthum. Farin.* aliàs *p.* 3. *recent.* Nam facere non dicitur qui non durat in facto, illúdve ad finem non perducit. *l qui cùm nam maior. §. accusasse. ff. de bonis libert.* Mexia *in tract. tassa panis, concl.* 8. *num.* 61. Ioan. Maria Nouar. *d. lib.* 1. *q.* 28. *n* 4.

25 FACTVM attenditur, non quod potuit fieri, Crauet. *cons.* 189. *num.* 7. *vers. quartus casus*, Cardin. Tusch. *d. tom.* 3. *litt. F. concl.* 14.

FACTVM non attenditur, sed quod debuit fieri, *l. nemo, C. de sentent. & interlocut.* Crauet. *cons.* 320. *n.* 5. Federic. de Senis *cons.* 152. *n.* 3. *vers item quia per hoc*, Alex. *cons.* 3. *Viso instrumento n.* 5. *lib.* 1. Card. Tusch. *d tom.* 3. *lit F concl.* 14. Rot. *decis.* 252. *n* 2. *p.* 1. *in posthum Farin.* aliàs *p.* 3. *recent.* 16

FACTVM quod non releuat, fieri non debet, *l ad probationem. C. de probationib.* Surd *decis* 260. *n.* 5. *cum seqq.* nec factum dicitur, *l iubemus*, & *ibi* Bart *C. de sacros. Eccles.* Menoch. *cons.* 351 *n* 36 Octau. Glorit. *resp.* 1. *p.* 2. *n.* 180. *in fine.* 17

FACTVM non reputatur id, quod non habuit effectum, *l.* 1. *§. nihil. ff. de inoffic. testam. l si quis sub conditione. ff. de testam. tut. l.* 2. *§ sed etsi sint sui. ff. de suis & legit hered l. ex consensu. §.* 1. *ff de appell.* Surd. *cons.* 436. *num.* 14. 18

FACTVM contra ius, pro non facto habetur, *l. iubemus. § prædia, C. de sacros. Eccl. cap. quæ contra ius* 64 *de reg iuris, lib.* 6. Cardos. *in praxi Iudic. & Aduoc. verb factum num.* 2. Azor. *Instit. moral p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 16. *q.* 17. Intellige quantum ad actus firmitatem & robur, secus ad punitionem, pœnámque incurrendam, Tiraq. *de iure constituti, limit.* 7. *n.* 49 Alphons. Modit. *in §. lex est, Instit. de iure naturali gent. & ciuili, dub.* 100. *n.* 10. Molin. *de primog. lib* 2. *c.* 10. *n.* 20. Ioan. Bapt. Costa *de facti scientia, & ignorant. inspect.* 12. *num.* 5. Card. Tusch. *d. lit. F. concl.* 12. *n.* 3. 19

FACTVM quid non fuisse, vel nulliter factum paria sunt, *l. quoties. ff. qui satisdare cog.* Surd *cons* 359. *n.* 1. Anton. Monach. *Florent. decis.* 26. *n.* 2. Et factum inutile, inualidum, inefficax, minúsque solemne non factu æquiparatur. Ioan. Bapt. Costa *d. tract. de facti scientia, & ignor. inspect.* 23. *per tot.* Et factum non dicitur quod solemniter non est factum, *l. vnic. C. de rei vxoria act.* 10

FACTVM vnius non debet alteri nocere, *l si vnus. §. ante omnia. ff. de pactis, l. de pupillo. §. si plurium. ff. de noui oper nunc. l. paterfamil ff. de hered. instit l non debet alteri ff. de reg. iuris, l. cohæredi, C. famil. hercisc. l hæredes. §. in illa. ff. eod.* Thom. de Thomass. *in floribus legum, reg.* 125. Menoch. *cons.* 346. *num.* 26. Surd. *decis.* 102. *n.* 1. *& cons.* 21. *num.* 29. Farin. *in praxi crimin p.* 4. 21
cons 40 *n.* 45. *& cons* 65. *n.* 100. Et facto alterius nemo debet prægrauari, *l si quis in suo. §. legis, C. de inoffic. testam.* Surd. *cons.* 173. *num* 84. aut alieno facto onerati, *l. in causa. ff. de procurator.* 22

FACTVM proprium nemo impugnare potest, *l post mortem ff de adopt l. & per fundum ff. de seruitut. rustic. præd l sicut, C de action. & oblig. l. cùm à matre, C. de rei vendic. l. generaliter, § fin. ff. de non numer pecun. l. non idcirco, C. de contrah empt. l si creditoribus, C. de seruo communi pignori dato, l. cum profitearis, C. de reuoc. donat. l.* 1. *C de remiss pignor. c. veniens, de filiis Presbyt. c. cùm super, de concess. præbend.* Thom. de Thomass. *in florib. legum, reg.* 26. vbi ait procedere, nisi ex iusta & concessa causa deueniat, Menoch *cons.* 160. *num.* 5. Surd. *cons.* 284. *num.* 5. *&* 8. Cardos. *in praxi iudicum, verb factum, num.* 3. Ioseph. Sesse *Aragonia decis.* 250. *num.* 69. Bartol *in tract. de consortib. cap.* 22. *n.* 13. Mari. Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 5. *num.* 2. Cæs. Argel. *de contradictore legitimo, q.* 2. *n.* 256. *& q.* 4. *n.* 43. *& q.* 8. *num.* 4. *& q.* 10. *n.* 80. Seraphin. *decis.* 354. *num.* 1. 23

Limita quando actus esset ipso iure nullus, quia tunc quilibet potest venire contra actum à se gestum, *c. magna* 22. *q.* 4. Caputaquen. *decis.* 170. *n.* 6. *& 7. p.* 1. Grammat. *decis.* 12. *n.* 14 *& decis.* 79. *num.* 3. Magon. *Florent. decis.* 69. *num.* 6. Surd. *cons.* 183. *n.* 43. *& cons.* 284. *num.* 1. *&* 14. quos refert Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 5. *num.* 23. Bacç. *de dote cap.* 11. 24

num.82.& cap.34. num.2. Molin. de primog.lib.4. c.1.
num.18. Caualean. de vſur. num. 162. & 163. & 175.
Pinel in l.1. C.de bonis mat.p.3.n.73. Valaſc. conſ.69.
n.14. D.Barboſ.in l.1.p.5. n.15. ff.ſoluto matr. Giuba
in conſuetud. Meſſaneuſ.c.24.gloſſ.15.num.11.Vincent.
Fuſar.de ſubſtitut.q.717. num.3. Ioan.Bapt. Coſta de
facti ſcientia & ignor. inſpect. 9. num. 4. cum ſeqq.
vbi etiam Axioma declarat, & intelligit verum, ſi
actus proprio nomine geſtus ſit,ſecus ſi alterius, vt
in Prælato, Rectore, & adminiſtratore Eccleſiæ,
tutore, curatore, patre legitimo filij adminiſtrato-
re,& ſimilibus.

25 FACTVM Iudicis reputatur factum partis, l.ſi
ob cauſam,vbi Bart. Bald. & alij C.de euictionib. Bart
in quæſt.1. Lucana ciuitatis,num.15. vbi quòd factum
Iudicis æquiparatur facto patris, ne dum circa af-
firmatiuum factum, ſed etiam circa negatiuum, &
quod imò factum Iudicis eſt maioris auctoritatis,
quàm factum partis, Iaſ. in l. à D. Pio. §. ſi emptor.
num. 3. ff. de re iudic. vbi quòd factum Iudicis cenſe-
tur factum partis, ſi eſt legitimè & iuridicè factum,
& quando clauditur ſub adminiſtratione iuriſdi-
ctionis,aliàs ſecus, Alex. conſ.212. Ponderatis.num.7.
verſ.ſecundò reſpondeo, lib. 6. vbi quòd procedit in
iis, in quibus Iudex contra partem inuitam habet
à lege poteſtatem procedendi ad illum actum, &
limitat in formalibus, quæ debent ſpecificè imple-
ri, quia non ſufficit factum Iudicis, vbi forma re-
quirit factum partis,Bald.conſ.61. Iaiſta quæſt.num.2.
verſ.& ſi dicatur, lib. 2. vbi intelligit de facto Iudi-
cis legitimo,Signorol. conſ. 189. in fine, Anchatan.
conſ.207. In quæſtione.num.4. & 5. vbi ampliat in ar-
bitro,& arbitratore, quia factum illius cenſetur fa-
ctum partis; & Menoch. remed. 8. recuper.num. 44.
Surd.deciſ.266.num.vlt.& conſ.36.num.17.& conſ.49.
num.1.& 37.& conſ.374.num.9. Ioſeph.Ludou.Peru-
ſina deciſ.65.num.5.part.2. Gutier.canon lib.1. cap.2.
num. 2. & num. 16. Cald. Pereira de reſolut.emphyt.
cap.5. num.52. & cap.6. num.5. Card. Tuſch. d.tom.3.
lit.F.concl.30.per totam, Rot. deciſ.184. num.2. apud
Farin. p.1. recent. Carol.de Graſſis de except. ad mat.
ſtat.except.17. num.2. Stephan. Gratian. diſceptat fo-
renſ.cap. 730. num. 34. & cap.784. num. 11. Rota
deciſ. 259. num. 1. & deciſ. 382. num. 3. & deciſ. 115.
num.2. & 3. p.1. in poſthum. Farin.aliàs p.3. recentior.
Intellige ſi Iudex rectè procedat,non aliàs, Syluan.
conſ. 101. num.7. Surd. conſ.48. num.37. & conſ. 168.
num. 25. & deciſ. 128. num. 15. Ioan. Bapt. Coſta de
facti ſcientia & ignor. inſpect. 40. num. 1. cum ſeq. vbi
inſpect. 41. num. 2. ſubdit factum Iudicis perpetui,
ciuitatis factum reputari, & num. 4. quod factum
Vicarij pro facto Epiſcopi reputatur, & inſpect. 44.
num.1. quòd factum tutoris pupilli factum cenſetur.
Intellige etiam Axioma quoad validitatem & per-
fectionem,non quoad ſcientiam,Surd.conſ.49. n.34.
cum ſeq.

26 FACTVM præſumitur, quod fieri conſueuit,
l.ſi cui.ff. de annuis leg. latè Euerard. in loco ab vſitato.
n.6.cum ſeqq. Salicet.in l exceptio.n.1. & 3.C.de locat.
Beroi.conſ.48.n.11.lib.2. Surd.deciſ.199.n.4. Brunor.
à Sole in locis communib.verb.factum.n. 14. Maſcard.
de probat.concl.732. n.5. Flamin.de reſignation.lib. 11.
quæſt. 14. num 8. Vel quod de Iure erat faciendum,
Maſcard. de probat. concl.734. Cardin.Tuſch. tom.3.
lit.F.concl.10.n.9.Flamin.d.q.14.n.7.

27 FACTVM non præſumitur, niſi probetur, l. In
bello.§.facta. ff. de captiuis & poſtlim. reuerſ. l.ſi eman-
cipati 9. vbi Iaſ.C.de collat. l.1. C.de probationib.l.qua-
cunque.§ fin. ff. de publican. l.aſſecuratio. C. de non num.
pecun.cap.cum Ioannes.§. verum,de fide inſtrum,cap.li-
cèt,de conſtit.lib.6. Vital.de Camban.in tract.clauſu-
larum,pag.320.n. 49. Thom. de Thomaſſ. in floribus
legum reg.118. Caputaquen deciſ.11.num.1.p.1. Me-
noch.de præſumpt.lib.6.præſ.14.per totam, Maſcard.de
probat.concl.372. Card.Mantic.de coniectur. vltim vo-
lunt.lib.2.tit.1. n.4.& tit.12.n.22. Flamin. de reſignat.
benefic.lib.10. quæſt.8. num.43. vbi n.44. ait rationem 28
huius Axiomatis eſſe, quia facta ſunt ſui natura in-
certa, per l.in omnibus ff.de iuris & facti ignor. Gonzal.
ad reg.8.Cancel gloſſ.43.num.95.& gloſſ.62.n.28.Card.
Tuſch.d.tom.3. lit.F.concl.10. Mari.Antonin. var.re-
ſol.lib.1.reſol.98.num.8.Bellet.diſquiſit.cleric.p.8.tit de
bonis cleric.§.15 n.6. Franc. Molin.de ritu nupt. lib.1.
cap.9.n.2. Limita in factis notoriis,aut publicis.c.1.
de poſtul. Prælat. Camill.Borrel.in ſumm.deciſ.tom.1.
tit.2. de probat.num.31. verſ.declarandum. Ioan.Bapt.
Coſta de facti ſcient. & ignor. inſpect.13. n.5. in fin. Et
in vſitatis,ſeu fieri conſuetis. Borrel. d.loco num.32.
& 34.Modit.in § lex eſt.Iuſtit.de iure nat.gent.& ciuil.
dub.100.n.12.verſ.in conſuetis verò.

FACTVM legitimè, ſeu iuſtè, nullam pœnam 29
meretur, l nemo damnum. ff. de iureiur. l.qui ſeruum. ff.
de verb.oblig.l.Gracchus,C.ad legem Iuliam,de adulter.
l.ſancimus, C.de adminiſtr. tutor. §. iniuria, Inſtit.ad
legem Aquil. Thom.de Thomaſſet. in floribus legum,
reg.260.

FACTA multa tenent, quæ à principio fieri 30
prohibentur, l. patre furioſo vbi latè Iaſ. l. de his, qui
ſunt ſui,vel alieni iuris,l.circa.ff. de inoffic. teſtam.l 1. §.
biduum.ff.quando appellandum ſit.cap. ad Apoſtolicam
46. de Regularib.cap.1. de matrim.contracto contra in-
terd.Eccleſiæ,cap.fin.de diuort.cap.rurſus,qui clerici,vel
vouent. Roman. conſ.215. Duo ſunt, num.4. & 5. vbi 31
quòd præſumptio iuris, & de iure licèt non admit-
tat probationem in contrarium, ſi tamen eſt admiſ-
ſa & probata, releuat, & quod clericus licèt inſtru-
menta conficere & rogare non poſſit, tamen con-
fecta, & rogata valent, & conſ.409. Quoad primum,
num. 7. vbi quòd licèt quis prohibeatur fideiubere,
ſi tamen fideiubeat, valet fideiuſſio, Angel. Aretin.
conſ.92.num.15. verſ.tertiò dictus contractus, vbi quòd 32
contractus quamuis non poſſit celebrari in Eccle-
ſia, tamen celebratus valet, Oldrad. conſ.14. num.9.
verſ.ad aliud, vbi quòd licèt benedictio Abbatis tu-
tiùs debeat fieri die Dominico, ſi tamen eſt facta
alio die, valet, & conſ.306. in fin. verſ.ſecunda ratio,
vbi quòd is, qui non poteſt dare de iure tertij, & 33
non audiretur volens probare, ſi tamen iam proba-
uit,audiuit, Abb. conſ.vlt. num.5. lib.2. vbi quòd qui
non tenetur reſpondere libello generali: ſi tamen
illi reſpondet, ſibi præiudicat, Signorol. conſ.227. In
quæſtione, num. 2. vbi quòd laudum licèt ferri non
poſſit, vel non debeat, ſtante elaudicatione com-
promiſſi, ſi tamen feratur, valet, Federic. de Senis
conſ.104. num.4. & conſ.293. in fine, vbi quòd mulier
& miles licèt non poſſint eſſe procuratores,ſi tamen
admittantur, valet proceſſus, Bart. in quæſt.1. Luca-
na ciuitatis, num.12. verſ. è contrà, vbi hanc regulam
infallibilem dicit, Thom. de Thomaſſet, in floribus
legum,reg.185. vbi ait procedere,quando à principio
actus non eſt omnino inualidus, Lambertin. de iu-
repatron. p.1. lib.10. art.7. Surd. conſ.174. num.12. &
conſ.175. num. 41. & conſ. 360. num.14. Card.Tuſch.
d tom.3. litt F. concl.12. per totam, Stephan. Gratian.
Marchia deciſ.64.n.11. Cæſ.Argel. de contradict legi-
timo,quæſt.3.n.98. Anton.Monach. Bononien.deciſ.19.
num.22. Eſcob.de ratiocin.cap.6.n.38. Bellet.diſquiſit.
clericat p.1.tit de diſciplina clericali,§.28.num.6.& tit.
de clerico teſte. §. 4. n.7. vbi intelligit Axioma quan-
do prohibitio fit in accidentalibus; ſecus verò ſi
forma

Digitized by Google

forma, & actus substantialis prohibeatur, iuxta doctrinam gloss. *verb. Sacramenti, in auth. decernit, C. de recept. arbitr.* quam probat Sot. 2. 4. *dist.* 28. *quæst.* 1. *art.* 1.

34 Facta pro infectis haberi non possunt, *l. in bello. §. facta, ff. de captiu. & postlimin. reuers. l. verum*, vbi Dec. *ff. de regulis iuris*, Thom. de Thomass. *in floribus legum. reg.* 117. vbi quòd procedit, nisi aliud contra leges, vel bonos mores fiat, Surd. *consf.* 93. *num.* 8. Ferrer. *in Constitut. Cathalonia, gloss.* 6. *n.* 121. Anton. Monach. *Bononien. decis.* 28. *num.* 51. & *decis.* 30. *n.* 25. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 1. *num.* 27. Card. Seraphin. *decis.* 365. *num.* 7. Modit. *in §. lex est. Instit. de iur nat. gent. & ciuil. dub.* 100. *num.* 1. *cum seqq.* vbi *à num.* 1. probat quòd nec Deus Opt. Max. factum infectum esse facere queit. Intellige in veritate, id est, quantum ad rem & factum ipsum; ad iuris verò effectus, actúsve validitatem, cùm quid factum contra legem, aut bonos mores est, infectum reputari à lege potest, & reputatur, *l. nemus nulli. l.* 1. *in fin. C. de sacros. Eccles. l. non dubium, C. de legib.* Modit. *d. dubit.* 100. *num.* 7. Ioann. Bapt. Costa *de facti scient. & ignor. insp.* 11. *n.* 4. & *insp.* 23. *n.* 5. Azot. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 16. *q.* 17.

35 Facta de facto, etiam sunt reuocanda de facto, iuxta notata *in l.* 1. *§. nunciatio. ff. de noui oper. nunciat.* & *in cap.* 1. *vt lite pend.* Alex. *consf.* 179. *In causa, in fine, lib.* 6. vbi quòd si Iudex de facto, & non citata parte, tradidit possessionem alienam alteri, dicitur spoliare, & sicuti de facto abstulit, ita de facto restituere debet, Gemin. *consf.* 39. *num.* 4. *cum seqq.* vbi quòd sententia nulla, & de facto lata, de facto debet reuocari, & similia exempla adducit Castrens. *consf.* 183. *In causa, in princip. lib.* 1. vbi quòd si causa requirente sententiam diffinitiuam, Iudex sine causæ cognitione incepit à præcepto, omnia sunt nulla, & tanquam de facto facta sunt reuocanda, & *consf.* 412. *Viso puncto. col.* 2. *vers.* & *ad quod dicitur, lib.* 2. vbi quòd procedit Axioma in iis, quæ facta sunt non debito modo, & contra ius, secus si ius permittat, Bald. *consf.* 257. *Factum sic proponitur, lib.* 4. vbi quòd executio facta contra tertium possessorem, non citatum vigore sententiæ latæ contra bona hæreditaria, tanquam de facto facta debet reuocari, Socin. *consf.* 32. *Ex iis, vers. quantum enim, lib.* 1. vbi intelligit, vt Iudex debeat esse facilis in reuocando, sed tamen præuia citatione, prout illum refert Apostil. ad Castren. *consf.* 128 *in ver. reuocari, lib.* 1. idem Bald. *consf.* 318. *Ista captura*, & *consf.* 338. *In causa*, & *consf.* 374. *lib.* 4. vbi quòd si quis est carceratus

36 vt suspectus de fuga ordine non seruato, putà non præstito iuramento, seu non liquidato credito, prout requirit statutum, captura est reuocanda, neque confirmari potest ex nouis, Anchar. *consf.* 340. *Viso*

37 *themate, in fine*, vbi quòd sequestratio, vel recommendatio carcerati facta de facto sine Iudice, nihil relexat, & de facto reuocanda est; dicit tamen Iaf. *in l. à Diuo Pio §. in venditione, num.* 12. *ff. de re iudic.* quod captura debitoris nulla, quia ordine non seruato facta, potest confirmari, si constat de debito. Et ad communem allegationem huius Axiom. vide Lancellot. *de attent. p.* 3. *cap.* 25. *n.* 46. Vant. *de nullitat. tit. quid sit null. num.* 16. Cardin. Tusch. *tom.* 3. *litt. F. concl.* 11. *per totam.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resol.* 29. *num.* 6.

38 Factum legitimè retractari non debet, nisi casus postea eueniat, à quo inchoari non posset, *cap. factum legitimè, de reg. iur. in* 6. *l. in ambiguis, §. non est nouum, ff. eod.* Surd. *consf.* 115. *num.* 11. Ioann. Bapt. Costa *de facti scient. & ignor. insp.* 46. Vincent. Caroc. Aug. Barbosæ Axiom. Iur. *decis.* 58. *num.* 13. vbi intelligit in actu non omnino perfecto & consummato; & subdit perfectum non dici, nisi data vltima & finali perfectione. Idem tenent Ioann. Baptist. Costa *d. inspect.* 46. *num.* 9. & Surd. *d. consf.* 125. *num.* 55. vbi *num.* 56. limitat etiam quando causa ob quam factum est, ad non causam deuenit.

Axioma XCIV.

Falx.

1 *Falcem in messem alienam mittere nemo debet. Limita, vt num.* 2.

Falcem in messem alienam quis ponere non debet, Bald. *consf.* 396. *Quod autem, num.* 2. *vers. sed respondet, lib.* 4. Anchar. *consf.* 11. Card. Tusch. *practic. concl. tom.* 3. *litt. F. concl.* 35. Tractent enim fabrilia fabri, & quam quisque norit artem, in ea se exerceat, Strach. *de mercat. p.* 5. *tit. de nautis, n.* 33. Card. Tusch. *d. litt. F. concl.* 2. Et ideò non est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, se immiscet, *l. culpa* 37. *de regulis iuris, cap. non est* 19. *eod. tit. in* 6. Cortas. *miscel. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 10. Thom. de Thomasset. *in floribus legum reg.* 103. 1

Licèt autem nemo debeat ponere manum ad messem alienam, neque ordinem præuertere, tamen ex causa necessitatis permittitur quòd vnum membrum fungatur officio alterius membri. Abb. *in sua quæst.* 1. *col.* 12. *num.* 35. quem refert Cardin. Tusch. *tom.* 5. *litt. N. concl.* 18. *num.* 21. 2

Axioma XCV.

Fama.

Fama bona est thesaurus inæstimabilis, Bald. *in l.* 1. *col.* 4. *C. de Confessis*, quem refert Flamin. Parif. *de resignat. benefic. lib.* 5. *quæst.* 3. *num.* 92. Et est maximum bonum, per ea, quæ tradit Fr. Anton. à Sousa *in relect. de censuris Bullæ Cœnæ, cap.* 13. *disp.* 70. *num.* 3. & ideò melius est nomen bonum, quàm diuitiæ multæ, *Prouerb.* 22. Mascard. *de probat. concl.* 234. & *seq.* & *concl.* 1119. *num.* 9. & 10. Sayr. *in claui Regia, lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 1. Plura de hoc Surd. *consf.* 68. *num.* 17. Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 875. *num.* 21. Prodest enim multum bona fama, & expurgat omnem suspicionem, Crauet. *consf.* 145. *in fine*, quem refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 3. *litt. F. concl.* 69. *num.* 17. in tantum, vt crudelis dicatur, qui negligit suam bonam famam, Anchar. *consf.* 188. *Visis consiliis, num.* 6. Couar. *lib.* 1. *var. c.* 2. *n.* 8. *in princ. vers. quibus suffragatur.* Dominic. Arumæ. *decis.* 13. *n.* 66. *lib.* 1. Thom. Triuisan. *decis.* 10 *num.* 15. *lib.* 1. cùm periculum infamiæ æquiparetur periculo mortis, Alexand. *consf.* 133. *Circa executionem, num.* 8. *lib.* 6. Card. Tusch. *d. concl.* 69. *num.* 20.

Axioma XCVI.

Fauor.

1 *Fauore quod conceditur, non retorquetur in odium.*

2 *Fauori suo quilibet renuntiare potest.*
3 *Fauor publicus praefertur priuato.*
4 *Fauores sunt ampliandi.*

1 FAVORE quod conceditur, non retorquetur in odium, *l. nulla iuris ratio 24. de legib. l. quod fauore, C. eod. tit. cap. quod ob gratiam 61. de regulis iuris, lib. 6.* Thom. de Thomass. *in floribus legum reg.* 243. vbi ait procedere, nisi aliquis in legem ipsam peccauerit, *& pag.* 258. vbi intelligit, nisi sua culpa retorqueatur, Surd. *decis.* 195. *num.* 5. Mooet. *in tract. de opt. canon cap.* 3. *num.* 141. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 12. *num.* 17. Octao. Glorir. *resp.* 1. *part.* 3. *num.* 39. Sigism. Scacc. *de commerc. & camb. §.* 2. *gloss.* 5. *num.* 308. Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori. quaest.* 43. *sect.* 1. *num.* 18. *pag.* 93. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 651. *n.* 21. *& c.* 665. *n.* 20. *& c.* 656. *n.* 17.

2 FAVORI suo quilibet renunciare potest, *l. cum pater. §. libertis. ff. de legat.* 2. *l. si index circumuento. ff. de minorib. l. potest. ff. de legib. l. si quis in conscribendo, C. de pactis. l. quoties, C. de fideicomm. l.* 2. *C. vt in possess. leg. l. pen. C. de Episcop. & cleric. cap. ad Apostolicam, de regularib. cap. si de terra, in fine, de priuileg.* Bart. *in l.* 1. *C. de pactis*, Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 13. *num.* 17. Menoch. *cons.* 89. *num.* 97. Surd. *cons.* 198. *num.* 2. Vital. de Camban. *in tract. clausular. pag.* 241. *num.* 9. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 12. *tit.* 18. *num.* 29. Monct. *de opt. canonica, cap.* 3. *num.* 207. *& cap.* 6. *num.* 4. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol. fin. casu* 13. Ferret. *in Consilunt. Cathalonia, gloss.* 4. *num.* 86. Rot. *decis.* 265. *num.* 3. apud Farin. *part.* 1. *recent.* Ambrosin. *Perus. decis.* 3. *num.* 15. Intellige si ipsius renunciantis tantum, & non alterius fauorem concernat, *cap. de tempore, & ibi* Panor. *num.* 2. *de arbitr.* & sic quando ipsi renuncianti principaliter, nec secundariò fauor concessus est, Ioan. Maria Nouar. *quaest. forens. lib.* 1. *quaest.* 76. *per tot.*

3 FAVOR publicus praefertur priuato, *l. vnic. C. de offic. Comit. sacrar. largit.* Ioan. Maria Nouar. *quaest. forens. lib.* 1. *q.* 34. *n.* 3. *cum seqq.*

4 FAVORES sunt ampliandi, *l. cum quidam, ff. de liber. & posthum. cap. odia, de regulis iuris, num.* 6. Thom. de Thomasset. *reg.* 209. Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & vitiat. fori. q.* 5. *num.* 5. *& 6. sect.* 2. *pag. mihi* 142. *& quaest. forens. lib.* 1. *q.* 23. *n.* 15.

AXIOMA XCVII.

Fictio.

1 *Fictio idem operatur quod veritas.*
2 *Paria sunt, esse talem, vel haberi pro tali.*
3 *Verba quando proferuntur ab eo, qui habet potestatem faciendi, licèt sonent in fictionem, quod scilicet habeatur pro tali, tamen faciunt verè talem.*
4 *Princeps non potest fingere id quod est impossibile.*
5 *Iuris fictio naturam imitatur in quantum potest.*
6 *Fictio cessat, vbi veritas locum habere potest.*

1 FICTIO idem operatur quod veritas, *l.* 1. *ff. de adoption. l. cum ex oratione. ff. de excusat. tutor.* Pichard. *in princip. Instit. quibus modis testam. infirm. num.* 8. Surd. *cons.* 488. *num.* 16. *& cons.* 349. *num.* 45. vbi intelligit, in fictione legis. Et tantum operatur in casu ficto, quantum veritas in casu vero, *l. in princip. C. de rei vxor. act. l.* 1. *§ hoc senatusconf. ff. ad Trebel. cap. ad audientiam, de cleric. non resid.* Euerard. *in topicis legalib. à vi fictionis. num.* 4. *cum seqq.* Pichard. *d. loco, num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 51. *num.* 28. Rot. *decis.* 104. *num.* 3. *& decis.* 266. *num.* 8. *& decis.* 319. *num.* 3. apud Farin. *p.* 1. *recent.* Decian. *resp.* 11. *n.* 150. *lib.* 1. Ioan. Maria Nouar. *quaest. forens. lib.* 1. *quaest.* 143. *num.* 13. Quia paria sunt, esse talem, vel haberi 2 pro tali, vnde si statutum dicat, quòd aliquis habeatur pro ciue, erit ciuis verè, & tealiter quando concurrit potestas in disponente, sicut in statutentibus, vt possint creare ciuem verum eum, qui non est, Patis. *cons.* 71. *Consultatio absoluta, num.* 5. *lib.* 1. Coro. *cons.* 189. *In hac consultatione. num.* 5. *lib.* 2. Bald. *cons.* 480. *Visa petitione, in princip. vers. sed his non obstantibus, lib.* 3. Ruin. *cons.* 217. *Quia Manfredus num.* 2. *lib.* 1. Hippol. Rimin. *cons.* 23. *num.* 110. *cum multis seqq. lib.* 1. Ratio est, quia quando verba 3 proferuntur ab eo qui habet potestatem faciendi, licèt sonent in fictionem, quòd scilicet habeatur, pro tali, tamen faciunt verè talem, Castren. *cons.* 6. *col. fin. vers. cum igitur, lib.* 1. vbi quòd res iudicata, quae pro veritate habetur, idem operatur, ac si esset veritas, Alex. *cons.* 2. *Visis. n.* 10. *lib.* 1. vbi quòd quando lex mandat aliquem legitimari, & haberi pro legitimo in casibus obstaculi Iuris Ciuilis, intelligitur verus legitimus, & non fictè; secus asserens, si obstaret ius gentium, vel Canonicum in lege seculati, Anton. de Butt. *cons.* 20. *circa med.* vbi extendit generaliter in omni actu pendente à potestate legis, vel statori, quia si per verba fictionem denotantia est haeres verè, & non fictè, quia potestas legis hoc operatur, Bart. *in quaest.* 3. *in princip. n.* 8. vbi quòd in adoptione, quae est ficta filiatio, tantum operatur fictio, sicut veritas in vero & naturali filio, *& n.* 10. quòd tantum operatur ficta confessio, quantum vera. Vnde ex dictis colligitur, non posse fingere 4 Principem id, quod impossibile est, nec verum esse potest, *l. adoptio ff. de adopt. l. si vt certum, ad fin. ff. commodati,* Decian. *resp.* 69. *n.* 11. *vol.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss. si post, n.* 29. *in vlt. impress.*

FICTIO Iuris naturam imitatur in quantum 5 potest, *l. adoptio ff. de adoptionib.* Bart. & caeteri *in l. si is, qui pro emptore, ff. de vsucap.* Pichard. *ad princip. Instit. quibus modis testam. infirmentur. num.* 5. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 26. *num.* 22. Sigism. Scacc. *de commerc. & camb. §.* 6. *gloss.* 1. *sub num.* 30.

FICTIO cessat, vbi veritas locum habere po- 6 test, *l. nec ei. §.* 1. *ff. de adopt.* Decian. *cons.* 1. *num.* 139. *lib.* 1. vbi quòd fictio semper cedit veritati, Cardin. Tosch. *tom.* 5. *lit. F. concl.* 121. *num.* 14. quia vbi concurrunt veritas & fictio, semper veritas praefertur, & attenditur, Angel. Aretin. *cons.* 135. *Intellecto, num.* 11. *in fine, cum seq. vers. quinimò,* Franc. Curt. iun. *cons.* 63. *n.* 4. vbi quòd quando fictio & veritas tenditur ad eundem finem, inspicitur magis veritas, quàm fictio.

AXIOMA XCVIII.

Fides.

1 *Fidem fallere, & promissa non adimplere graue est.*

2 *Hispanorum*

Digitized by Google

2 *Hiſpanorum morem eſſe non ſeruare fidem, qui incautè pronuntiauerint.*

3 *Hiſpanorum fidelitatem qui extollant referuntur.*

4 *Principi ratione dignitatis grauius eſt fidem fallere.*

5 *Princeps grauiùs peccat frangendo fidem, quàm inferior, & priuatus.*

6 *Fides publica etiam hoſtibus eſt ſeruanda.*

7 *Fidem frangenti fides non eſt ſeruanda, etiamſi interuenerit iuramentum, vt n. 10.*

8 *Amplia vt procedat, etiamſi in minimo fides deficiat.*

9 *Obligati obſeruare pacta & conuentiones ſi contraueniunt etiam in vno, non poſſunt petere ſibi obſeruari.*

1 FIDEM fallere, & promiſſa non adimplere
graue eſt, *l. 1. in princip. ff. de conſtit. pecun. l. 1.*
ff. de pactis, Hippol. *ſing. 42.* Roman. *conſ. 32. in quæ-*
ſtione, col. 1. verſ. cum ergo, Couat. *de ſponſalib. p. 2. cap. 3.*
§. 4 num. 1. Tiraq. *lib. 13. connub n. 42.* Roland. *conſ. 83.*
num. 3. vol. 3. Lara *in l. ſi quis à liberis. § ſi mater. n. 23.*
ff. de liber. agnoſc. Menoch *conſ. 156. num 22.* Matien.
l. 2. gloſſ. 1. à num. 1 tit. 16. lib. 3. noua Recopil. Flamin.
Pariſ. *de confident. quæſt. 6. num. 3.* Octau. Glorit. *reſp. 1.*
p. 3 num. 268. & reſp. 2. num 11. Rojas *ſing. 63. à prin-*
cip. Petr. Martin. *in cap. afferte, de præſumpt. in verb.*
afferte. part. 1. num 19. Anton. Queſad. *diuerſ. quæſt.*
cap. 30. num. 13. ad finem, Menoch. *conſ. 156. num. 22.*
Dum hæc inter ſtudendo ſcriberem, inueni Ioann.
Andr. in proœm. Decretal. incautè dicentem, quòd
2 Hiſpanorum mos eſt non ſeruare fidem, vbi Bald.
col. 6. verſ. quære ſi aliqua, ita inquit, *Caue tibi omnino*
à Cathalanis, quorum dicta referunt, Boër. *deciſ. 179.*
3 *num. 8.* & Menoch. *de arbitr. caſu 37. num. 48.* Miror
equidem clariſſimos Iuriſconſultos ita parum mo-
deſtè loquutos, noſtris falsò imponentes, quod in
illis non inuenitur, quorum fidelitatem ac fidem
mitè extollunt Titus Liuius *decad. 4. lib. 4.* Mar. Si-
cul. *de Hiſpanorum moribus, lib 4. propè fin.* Ioan. Ren-
dina *de maieſt. Princip in verb. non armis ſolùm decora-*
tam. num. 17. cum ſeqq. Et ideo Imperatores Romani
conſueuerunt ſemper, fidelitate Hiſpanorum nota
apud omnes exiſtente, in cuſtodiam corporum
milites Hiſpanos adhibere iam inde à Iulio & Au-
guſto Cæſare, vt recenſent Sueton. *in Auguſt.*
cap. 49. Liu. *decad. 3.* Morales *lib. 9. cap. 41.* Et ita
Sertorius de cognatis non fidens ex incolis Hiſpa-
nis cuſtodiam habebat, vt obſeruat Morales *lib. 8.*
cap. 19. & 20. Chriſtiani enim famuli erant olim Im-
peratorum, eóſque vt fideliores ſecuriùs retinebant
in domo, & cuſtodia ipſi Imperatores, vt de Nero-
nis ſeculo paret ex D. Paulo *cap 4. ad Philip. Salutant*
vos omnes Sancti, maximè qui de domo Cæſaris ſunt;
Idque notant eius ſeculi ſcriptores, & præcipuè
Tertul. *cap. 36. & 37. in Apologet. aduerſus gentes,* &
Irinæ. *lib. 4 cap. 49. contra hæreſes.*

4 FIDEM ſi graue eſt priuatis fallere, vt num.
præcedenti probauimus, grauius eſt Principi ra-
tione dignitatis, arg. *l. presbyteri, C de Epiſcop. & cle-*
ric. cap. cum quidam, de iureiur. c. ſicut dignum, de homi-
5 *cid.* grauiùs enim peccat Princeps frangendo fidem
quam inferior, & priuatus, Pariſ *conſ. 82. n. 49. vol 1.*
Bellon *conſ 37. in fine,* Aym. Crauet. *conſ. 241. num. 19.*
vol. 1. Roland. *conſ. 1. num. 32. vol 2.* Cephal. *conſ. 545.*
num. 100. Menoch. *conſ. 1. n. 227. & conſ. 27. num. 24. &*
conſ. 721. n. 3. Rodolphin. *de abſoluta Principis poteſt.*
cap. 6. n. 183. conueniunt tradita per Pereg. *conſ. 87.*
num. 11, vol. 1.

FIDES publica etiam hoſtibus eſt ſeruanda, 6
l. conuentionum. ff. de pactis, c. noli 23. q. 1. quia eſt de iu-
re gentium primæuo, & ſic de iure naturali, & ſem-
per continet bonum, & æquum, aliàs Princeps non
ſeruans fidem priuaretur commercio hominum,
quod eſt ſummè cauendum, vt ait Caſtren. *conſ. 318.*
Viſo & examinato, col. pen. verſ. iis non obſtantibus,
Bald. *conſ. 343. Illuſtris domine, in fine, lib. 2.* vbi
quòd ſi quis captus in bello licito, relaxetur ſub iu-
ramento de reuertendo, tenetur reuerti: vbi tamen
limitat, quando ageretur de redeundo ad captu-
ram propter debitum ciuile, quia non tenetur re-
uerti, *& conſ. 338. Licèt latrunculis, per totum, eod.*
lib. 2. vbi quòd quando bellum non eſt iuſtum, vel
propter crudelitatem hoſtium relaxatus timet mor-
tem, non tenetur redire, quamuis promiſerit etiam
cum iuramento reuertere. Et hoc Axiom. exornant
Duen. *reg. 16. in fine,* Menoch. *conſ. 100. num. 187. &*
n. 118. cum ſeqq. Card. Tuſch. *tom. 3. lit. F. concl. 335.*
per totam, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 13.*
n. 4. cum ſeqq. vbi intelligit de perſonis publicis, non
de priuatis.

FIDEM frangenti fides non eſt ſeruanda, 7
l. eum qui. §. 1. ff. de inoff. teſtam. l. quæro 56. §. inter loca-
torem. ff. locati, l. qui fidem ff de tranſact. l. Iulianus.
§. offerri ff. de actio. empt l. cùm proponas 21. ad fin. vbi
gloſſ. vlt. Bart. Bald. & Alex. *C. de pactis, l. pollicita-*
tione 3. C de ſponſalib. cap. eſto ſubiectus, vbi gloſſ *verb.*
deferatur. 93. diſt. cap peruenit 3. verſ nec tu, vbi *gloſſ.*
vlt. de iureiur. cap. fruſtra 75. vbi *gloſſ. 1. de regulis*
iuris, lib. 6. Roland. à Valle *conſ 57. num. 20. lib. 1.* vbi
dicit hanc eſſe regulam generalem, Ioan. de Anan.
conſ. 7. num. 8. Socin. *reg. 8.* vbi limitat ſeptem modis,
Tiraquel. *de retract. conuent. §. 3. gloſſ. vnica. num. 19.*
Thom. de Thomaſſ. *in floribus leg. reg. 129.* Ioſeph.
Ludou. *tom. 3. commun. opin tit. de probatio concl vnic.*
verſ. qualibet enim, pag. mihi 473. Menoch. *conſ. 1.*
num. 464. Surd. *conſ. 339. num. 9.* Cardin. Tuſch. *tom. 3.*
lit F. concl. 337. per totam, Mari. Antonin. *var. reſolut.*
lib. 2. reſolut. 17. num. 11. & 13. Chriſtoph. de Pace *in*
ſcholiis ad leges ſtyli, l. 41. num. 26. Seraphin. *de priui-*
leg. Iuramenti, priuil. 64. num. 154. Cardoſ. *in praxi*
Iudicum. & Aduocat. verb. fides. num. 2. Farinac. *in pra-*
xi crimin. p. 1. quæſt. 27. num 63. Alex. Trentacinq. *var.*
reſolut. lib. 3. tit de verb. oblig reſolut. 2. Octau. Glorit.
reſp. 1. p. 3. n. 169. nouiſſimè Noguerol *allegationum*
iuris tom. 1. alleg. 6. n. 70.

Amplia primò, vt procedat etiamſi in minimo 8
fides deficiat, Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 61. num. 26.*
Sebaſt. Næu. *ad l. 2. ff. de iure immunit. n. 2. cum ſeqq.*
& ad l. ſi pater, C. de donation. Gonzal. *ad reg. 8. Can-*
cellar. gloſſ. 31. n. 5. cum ſeqq. Puteus *deciſ. 357. in fine,*
lib. 3. in vtraque edit. vbi dicit quòd propter vnum 9
minimum capitulum non ſeruatum, obſtat exceptio
agenti. Vnde obligati obſeruare pacta & conuen-
tiones, ſi contraueniunt etiam in vno, non poſſunt
petere ſibi obſeruari, vt per Caſtrenſ. *conſ. 176. Vide-*
tur. col. 2. in fin. lib 3. Natt. *conſ. 481. in fine.* Rimin. iun.
conſ. 122. n. 30. & ſeq. lib. 2. quos refert Card. Tuſch.
d. lit. F. concl. 337. n. 6.

Amplia ſecundò, etiamſi interuenerit iuramen- 10
tum, vt per Roman. *conſil. 244. Pro euidentia. num. 2.*
Ruin. *conſ. 136. col. 4. verſ. quoad aliud, lib. 5.* Roland. à
Valle *conſ. 37. num. 21. lib. 1.* Card. Tuſch. *d. concl. 337.*
num. 3. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſolut. 87.*
num. 21.

Quæ quidem ampliatio procedit, quamuis vl-
tra iuramentum additur clauſula, *Rato manente pacto,*
quia adhuc non tenetur ſeruare fidem & promiſſa
is, cui non ſeruatur per aduerſarium, Gozadin.

conf. 31. *num.* 5. Roland. à Valle *d. conf.* 37. *num.* 12. *lib.* 1. Cardin. Tusch. *d. concl.* 337. *num.* 5.

Axioma XCIX.

Finis.

1 *Finis est primus in intentione, & vltimus in executione.*

2 *Finis mouet efficientem, efficiens præparat materiam, & tandem in eam præparatam inducit formam, ex quibus finis, & effectus causarum efficitur.*

3 *Actus finis est expectandus, & attendi debet in dispositionibus.*

4 *Inducta ad vnum finem, non debent illius oppositum operari.*

5 *Res denominatur à fine.*

6 *Finis intelligi debet, vt conueniat suo principio.*

7 *Ordinata ad finem boni, non debent malum operari.*

1 FINIS est primus in intentione, & vltimus in executione, *l. 1. C. de execut. rei iudic.* Aristot.
lib. 1. Physic. cap. 7. quæst. 20. art. 2. Tiraq. *in tract.*
Cessante causa, limit. 1. num. 6. Ægid. *in proœm. de-*
2 *cret super gloss. rub. 9.* vbi subdit, quòd finis mouet
efficientem, efficiens præparat materiam, & tandem in eam præparatam inducit formam, ex quibus finis, & effectus causarum efficitur, Surd. *consil.* 67. *num.* 30. *& conf.* 133. *num.* 21. *& conf* 199. *num.* 12. *& conf.* 217. *num.* 4. Giurba *in consuetud. Messanens. cap. 1. gloss. 4. num.* 111. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 3. litt. F, concl.* 378. *num.* 11. de fine cui competit iudicare, conuenit etiam iudicare de mediis, Philosophus *lib. 1. Ethic. cap. 1.* text. *in cap. præterea, de offic. deleg* nam media sequuntur naturam sui finis, & ab eo regulantur, *l. oratio. ff. de sponsalib.*

3 FINIS actus est expectandus, *l. diximus, ff. de excusat. tutor.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 100. Tiraq. *de retractu lign. ad finem tit. num.* 18. 19. *&* 23. Mari. Giurba *in consuetud. Messanen. p. 1. c. 1. gloss. 4. tit.* 12. Et attendi debet in dispositionibus, quæ ad certum finem factæ sunt, vt contrarium non operentur, quia in præteritis finis est primus in intentione, & finis de iure communi est victoria, Oldrad. *conf.* 283. *in princip.* quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 378. *n.* 1.
4 Inducta enim ad vnum finem, non debent illius oppositum operari, *l. legata inutiliter, ff. de adimend. leg.* Socin *conf.* 38. *col.* 2. *vol.* 2. Menoch. *conf.* 151. *n.* 30. *& conf.* 170. *n.* 11. *& conf.* 362. *num.* 34. Octau. Glorit. *resp.* 1. *p.* 3. *num* 39.

5 A FINE res denominatur, *l. ex imperfecto, ff. de legat.* 3 *l. rem non nouam, § fin. C. de iudic l sed & si quis, §. 1. ff. de vsufructu, §. omne autem Ius, Instit. de iure naturali, gent. & ciu cap. fraternitatis, §. fin. de frigidis & malefic.* Barthol. Pereti. *ad Extrauag. ambitiosæ, de rebus Eccles. non alien. pag.* 92. *num.* 23. *&* 24. Alban. *conf.* 52. *num.* 7. Surd. *conf.* 164. *num.* 32. Cassanat. *conf* 45. *num.* 107. Giurb. *ad consuet. Messan. p. 1. cap. 1. gloss. 4. num* 112. *vers. vt omnia.*

6 FINIS intelligi debet, vt conueniat suo principio, Surd. *decis* 42. *num.* 15. & ideò modus agendi, seu excipiendi inspicitur, vt inde finis colligatur, gloss. magna *in fin in cap. hoc quippe* 1. *quæst.* 6. quam singularem attestatur Bald *in l. Papinianus, col. pen. C. de sentent. & interlocut. & in l. nec quicquam, §. vbi decretum, de offic. Proconf.* quem referunt Felin. *in c. 1. n. 17. vers. vltima conclusio, de except.* Octau. Glorit. *resp* 4. *num.* 13.

Ordinata ad finem boni, non debent malum operari, Gemin. *conf.* 126. *num.* 2. *vers. ordinata*, Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 5. litt. O conclus.* 181. & inducta ad vnum finem contrarium effectum operari non debent. *l. legata inutiliter, ff de leg* 1. Rot. *decis.* 140. *num.* 4. *in fin. p. 2. in posthum.* Farin. aliàs *p. 4. recentior.* 7

Axioma C.

Forma.

1 *Forma substantialis dat esse rei.*

2 *Forma quibus verbis inducta censeatur, ostenditur.*

3 *Forma in aliquo actu seruanda, si in illo deficiat, actus est nullus.*

4 *Formæ omissio actum vitiat, etiamsi tendat ad faciliorem illius expeditionem.*

5 *Forma non potest adimpleri per æquipollens, nisi quando lex, seu statutum formam inducens considerat effectum.*

6 *Formæ omissio etiam in fauorabilibus, & piis causis actum vitiat.*

7 *Ætas, rusticitas, sexus, militia, aut alia qualibet qualitas non excusat, quin formæ omissio actum vitiet.*

8 *Omissio formæ, quæ non continet æquitatem, actum non vitiat.*

9 *Formæ omissio non vitiat, quando aliqua necessitas impedit formam adimpleri.*

10 *Formæ omissio non vitiat fauore dotis.*

11 *Forma quando omittitur ratione scandali vitandi, eius omissio actum non vitiat.*

12 *Formæ omissio non vitiat, quando ex aliis menti formam inducentium satisfactum fuerit.*

13 *Quando lex, seu statutum mandat aliquid fieri cum certa solemnitate, post actum iam factum, solemnitate non adhibita actus non dicitur nullus, nisi eadem lex expresserit, quod actus aliter factus non valeat.*

14 *Forma est de genere indiuisibilium, & si deficiat in minimo, actus in totum corruit, vt num. 15.*

16 *Forma non potest per æquipollens adimpleri.*

17 *Formâ legis omissâ corruit actus.*

FORMA substantialis dat esse rei, *l. Diuus, ff. de in integ. restit. l. Iulianus* 9. *§. quis rem, ff. ad exhibendum, l. qui heredi, l Mæuius, ff. de condition. & demonstrat. l. cùm hi, §. Prætor aditus, ff. de transact. l. qui per salutem, ff de iureiur. l. in conuentionibus, ff ad municip. l. is qui quadraginta, §. quædam, ff ad l. Falcid. l. cùm antiquitas, § cùm autem, C. de testam. Clem. 1. de rebus Eccles non alienand.* Aristot. *Physic. lib. 1. cap. 9. quæst. 10. artic. 1.* Iaſ. *in l. cùm quis, num. 11. C. de iuris & facti ignor.* Castellion. *conf.* 17. *num.* 9. vbi ait, quòd forma substantialis sit illa, quæ dat esse rei, Euerard. *in topicis legalib loco* 53. Bald. *in l. comparationes, in 3. quæst. in fine, C. de fide instrument.* Dec. *conf.* 429. *n.* 5. *& consil.* 434. *numer.* 2. Tiraq. *de retractu lign. §. 2. gloss. 11. à num. 11. & § 36. gloss. 2. num* 28. *& de retractu conuent. §. 4 gloss. 6. num.* 31. Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 2. num. 7.* Escob. *de ratiocin cap. 6. num.* 19. *& cap. 11. num. 18. & cap. 31. num. 16.* Cardin. Tusch. *practic.* 1

Digitized by Google

practic. conclus. tom. 3. litt. F. concl. 413. num. 2. Octan. Glorit. resp. 9. num. 34. Intrigl. cons. 1. n. 150. & cons. 3. num. 10. lib. 1. plenè Sebast. Medices de reg. iur. reg. 7. num. 1. & seq. Nouar. quæst. forens. lib. 1. q. 71. num. 4. Valenzuel. cons. 120. num. 32. & cons. 187. numer. 66. tom. 2. & actus factus absque forma destinata dicitur non esse. l. Iulianus, §. si quis rem ff. de aur. & arg. leg. Nouar. d. lib. 1. q. 79. num. 9. in fin. Nam quando aliquid requiritur pro forma eius, omissio omnino vitiat quando ea est substantialis, secus si non substantialis, sed accidentalis, ex alleg. per Franc. Soar. de legibus, lib. 5. cap. 31. num. 2. Salas in simili tract. de legib. quæst. 96. tract. 14. disput. 16. lect. 9. num. 36. In dubio autem forma præsumitur substantialis, non autem accidentalis, secundùm Mathesil. sing. 130. & 131. Roland. cons. 43. num. 13. lib. 2. & cons. 10. num. 1. & cons. 55. num. 26. lib. 3. Vanti. de nullitatib. quot & quibus modis nullitas in iudicio proponatur, num. 52.

2 FORMA inducta dicitur sequentibus verbis. Primò, quoties dicitur, id quod dispositum est, seruandum est pro forma, Grat. cons. 16. num. 14. lib. 1. Gozadin. cons. 73. num. 13. Roland. cons. 72. num. 61. lib. 3. Virgin. Boccac. in constitut. Piceni, gloss. 6. num. 164. Secundò, quotiescunque additur necessitas aliquid faciendi, Tiraq. de retract. lig. §. 36. gloss. 2. num. 25. Beroi. quæst. 24. num. 4. Tertiò, quando disponitur conditionaliter, Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 30. num. 5. Virgin. Boccac. in constit. Marchiæ, gloss. 6. numer. 156. Cardin. Tusch. dict. conclus. 414. num. 10. 13. & 17. Et ideò formam inductam censeri per ablatiuos absolutos, resoluunt Matien. l. 9. gloss. 4. num. 1. tit. 11. lib. 5. nouæ Recopil. Roland. cons. 81. n. 15. & 82. cum seqq lib. 1. & cons. 55. num. 15. lib. 3. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 5. num. 2. Ioseph. Sesse Aragon. decis. 51. num. 8. & decis. 131. num. 22. Quartò, per temporis appositionem, quia tempus ordinatum à statuto, dicitur esse de forma, Roland. cons. 72. num. 71. lib. 3. Osasch. Pedem decis. 163. num. 9. cum seqq. Virgin. Boccac. in constit. Marchiæ, gloss. 6. num. 162. Quintò, si aliquid statuatur præter ius commune, Roland. cons. 72. num. 61. lib. 3. Boccac. d. gloss. 6. num. 163. & 165. Sextò, ex vehementi & studiosa animi applicatione, quam disponens habet circa modum in dispositione expressum, Boccac. d. gloss. 6. num. 168. vbi num. 169. subdit, formam censeri etiam inductam per iuramentum, quòd lex seu statutum præcipit interuenire debere in actu, & num. 167. resoluit, per dictiones taxatiuas censeri formam inductam.

3 FORMA in aliquo actu seruanda, si in illo deficiat, actus est nullus, l. Mænius, l. qui heredi, ff. de condit. & demonstr. l. 1. & 2. C. quando prouocare non est necesse, gloss. verb. irritum, in cap. dilecta, & ibi Panor. num 4. & Felin. num. 6. de rescript. Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur. num. 67. C. de reuocand. donat. Roland. cons. 30. num. 2. lib. 3. & cons. 72. num. 54. & 5. eod. lib. 3. & cons. 60. num. 24. lib. 4. Alderan. Mascard. de generali statut. interp. concl. 9. num. 8. & num. 55. vers. & quia, Soar. de legibus lib. 3. cap. 31. num. 1. Salas in simili tract. quæst. 96. tract. 14. disp. 16. sect. 1. num. 1. ante med. vers. ex quibus legibus. Anell. Amat. cons. 64. num. 6. & cons. 69. n. 5. cum seqq. Valenzuel. cons. 112. num. 58. & cons. 187. numer. 74. & 75. & cons. 177. num. 12.

4 Amplia primò, etiamsi formæ omissio tendat ad faciliorem actus expeditionem, gloss. in cap. solet, de sentent. excommun. lib. 6. Alderan. Mascard. d. concl. 9. num. 57.

5 Amplia secundò, etiamsi aliquid legitimè fiat, nam adhuc formæ omissio vitiat, quia non potest per æquipollens adimpleri, gloss. verb. transponentes, in cap. cùm dilecta, de rescript. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloss. 21. num. 11. vers. hac, & §. 36. gloss. 2. num. 38. & de legib. connub. gloss. 6. num. 26. & gloss. 7. num. 188. Osasch. Pedem. decis. 163. num. 4. cum seqq. Alderan. Mascard. d. concl. 9. num. 62. nisi quando lex, seu statutum formam inducens considerat effectum, Dec. in cap. de appellat. num. 5. cum seqq. de appellat. Cephal. cons. 35. num. 46. lib. 1. Menoch. cons. 131. num. 15. Osasch. Pedem. decis. 92. num. 25. Card. Tusch. litt. F. concl. 414. num. 38.

6 Amplia tertiò, procedere etiam in fauorabilibus, & piis causis, Tiraq. d. gloss. 21. sub num. 11. Grammat. decis. 79. n. 11. & 14. Roland. cons. 71. num. 59. lib. 3. Alderan. Mascard. d. concl. 9. num. 64.

7 Quartò amplia, ita procedere, vt non excuset ætas, rusticitas, sexus, militia, aut vna quælibet qualitas, Roland. cons. 30. n. 8. lib. 3. Card. Tusch. d. litt. F. conclus. 415. num. 29.

8 Limita primò, vt minimè procedat, si talis forma non contineat in se æquitatem, iuxta ea quæ tradunt Soar. de legib. lib. 5. cap. 31. num. 3. & Ioann. de Salas in simili tract. q. 96. tract. 14. disp. 16. sect. 9. num. 36.

9 Limita secundò, quando aliqua necessitas impediat formam adimpleri, quia tunc eius omissio non vitiat, Tiraquell. ad leges connub. gloss. 6. num. 34. Paris. cons. 33. num. 29. & 30. lib. 2. Roland. cons. 81. num. 25. 26. 39. 40. 52. 82. cum seq. Mascard. d. concl. 9. num. 78.

10 Limita tertiò fauore dotis, & in aliis dotis fauorem respicientibus, Brun. in tract. stantibus masculis, art. 9. quæst. 3. Alderan. Mascard. dict. concl. 9. num. 80. & 81. vbi num. 81. subdit quòd formæ omissio non vitiat, vbi propter iustam causam illa omittitur, quando præsertim causa iusta talis est, quòd nec eam negasset statutum, si de ea statuentes interrogati essent.

11 Limita quartò, quando forma omittitur ratione scandali vitandi, vel eminentis periculi, quia tunc eius omissio actum non vitiat, cap. statuimus, de offic. deleg. lib. 6. cap. vbi periculum, § porrò, de elect. eod. lib. Clem. 1. de foro compet. Paris. cons. 93. à num. 28. lib. 2. Mascard. d. concl. 9. num. 67.

12 Limita quintò, si ex aliis menti & intentioni formam inducentium satisfactum fuerit, Card. Tusch. dict. litter. F, conclus. 419. num. 21. & 22. Alderan. Mascard. dict. concl. 9. num. 76. & seq. vbi num. 79. pariter limitat, quandu forma tacitè subintelligitur adimpleta.

13 Limita sextò, vt quando lex, seu statutum mandat aliquid fieri cum certa solemnitate, post actum iam factum solemnitate non adhibita, actus non dicatur nullus, nisi eadem lex expresserit, quod actus aliter factus non valeat, & sic actus in esse productus stabit, donec fuerit per sententiam irritatus, Virgin. Boccac. d. gloss. 6. num. 158. & gloss. 8. sub num. 308. Soar. de legib. lib. 5. cap. 32. num. 2. Salas dict. disput. 16. sect. 8. num. 27. post med. Alderan. Mascard. dict. concl. 9. à num. 45.

14 FORMA est de genere indiuisibilium, vt notatur in l. si veritas, C. de fideicomm. Tiraq. de iure mariti. gloss. 6. num. 4. Molin. de primog. lib. 1. cap. 9. num. 17. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 8. q. 8. num. 94. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 18. num. 76. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi, cap. 7. num. 13. prope fin. Escob. de ratioc. cap. 11. num. 19. Anton. Monach. Lucensi decis. 18. num. 2. & 3. Rendina in promptuario recept. sent. tit. 100. num. 5. Rot. decis. 30. num. 3. apud

Farinac. *p.* 1. *recent.* Surd. *conſ.*281. *num* 29. Nouar. *d.lib.*1.*quaſt.*71. *num.*3. Steph.Gratian. *diſcept.forenſ. tom.*5. *c.*853.*num.*18. Ioann.Anton.Mangil.*de imput. q.*126. *num* 11. vbi quòd eſt indiuidua, & diuiſio formam corrumpit.

15 Et ideo debet non in parte, ſed in totum adimpleri, & illa in parte, quamuis minima, non adimpleta, in totum actus corruit, *l.cùm hi*, § *ſi prætor ff.de tranſact. l.qui Roma*, § *Flauius ff.de verb obligat.* gloſſ. & Bald. *in cap.*1. *in verb. vocationem*, *& de milite vaſallo*, Bart. *in l.*1. §.*ait Prætor ff.ne quid in flum. publ.* Alex. *conſ.*137. *num.*15. *volum.*5. *& conſ.* 42. *num.*16. *vol.*1. Dec. *conſ.*532.*num.*4 *&* 5. Tiraq *de retract.conuent* §.4 *gloſſ.*2. *à num.* 31. *& de indicio in rebus exig. verſ. hoc tamen intellige*, Sebaſt. Medic. *de regulis iuris,reg.*-.*à num* 1. Calderin. *conſ.*31 4.*verſ.ad cuius declarationem*, aliàs 11. *defendis*, vbi intelligis, vbicumque forma eſt de ſubſtantia actus, & ſic ſubſtantialis, Iaſ. *conſ.* 165. *in fin lib.* 2. Bald. *conſ.*351. *num.*9. *lib.*3. Azeued. *ad l.*18. *n* 4. *tit.*21. *lib.*4. *noua Recopil.* Gutier. *pract lib.*3.*quaſt.*15.*num.*5. *cum ſeqq.* Rendin. *in promptuario recept ſentent. tom.* 1. *tit.* 100. *num.* 5. *&* 6. Gam. *Luſit. deciſ.*45. *num.* 3. Valaſc. *conſ.*133. *num.*3. *& conſ.*149.*num.*6. *& conſ.*183.*num.*3.Roland. *conſ.*30. *num.*5. *& conſ.*·2. *n.*58. *&* 64. *lib.*3. Alderan. Maſcard. *de gener ſtat interpret. concl.*9.*num.*61. Soat. *de legib. lib.*3 *cap.*32.*num.*8. *cum ſeqq* Farin.*in praxi crimin p.*4.*conſ.*76. *num.*13. Flamin.Patiſ.*de reſignat. benefic.lib.*3.*quaſt.*6.*num.* 117. Card.Tuſch. *d tom.*3. *litter.F. concl* 415. *num.*:8, Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſſ.* 4. *num.*137. Mari. Antunin. *var reſolut. lib.*11. *reſol.*11. *num.* 4. *& reſol.* 91. *num.* 4. Cald. Pereira *de empt.cap.*3.*num.*13 Octau.Glorit.*reſp* 9. *num.*34.Rot. *deciſ.*671. *num.*2. apud Farinac. *p.*1.*recent.* Vide *ſuprà Axiom.*12. *num* 14.

16 FORMA nun poteſt per æquipollens adimpleri, *l.*3.§.*fin. l qui per ſalutem*, *ff de inreiur.* Sord. *conſ.*318. *numer.* 10. Betnard. Græu. *ad practic. Cancell. Imper. lib.*1. *concl.*1. *conſid* 1. *num* 2. Scac. *de comment. gloſſ.*5. *num.*22. *&* §1. *quaſt.*1. *num.*151. vbi *num.*132. limitat quando furma reſpicit certum effectum, quem per æquipollens poteſt effectualiter conſequi. Limitat etiam neceſſitate, aut difficultate maxima exiſtente, & vbi aliter præterquam per æquipollens adimpleri nequit, ex *l.* 1. *ff. de verb. obligat.* Franc.Molin. *de ritu nupt. l.*1. *cap.*25. *num.*45. Surd. *deciſ.*168. *n.*18. Alex.Rauden. *de annal.c.*38. *num.*81. Betnard. Græu. *d.conſid.*1. *num.*3.

17 FORMA legis omiſsâ corruit actus. *Axiom.* 12. *num.* 24. & *ibi citatis adde* Sebaſt. Medic. *de reg. iur. reg.*7. *num.* 1. Intrigl. *conſ.*1. *num.* 149. *lib.* 1. Sacc *de conieſt.* §. 1 *q.* 1. *num.*148. Nouat. *d lib.*1. *q.*78. *num.*9. Caſtill. *controuerſ. lib.* 5. *part.* 2. *cap.* 149. *num.* 26. *& ſeq.*

AXIOMA CI.

Forus.

1 *Forum ſortiri, & ſtatutis ligari, paria ſunt.*
2 *Forenſis contrahens in loco, tenetur ſeruare ſolemnitatis loci.*
3 *Forum ſortiri, & conſuetudine ligari, à pari procedunt.*

1 FORVM ſortiri, & ſtatutis ligari, paria ſunt, gloſſ. *in l.*2. *ff de eo quod certo loco*, *& in cap. quod clericis*, *de foro comp.* Alex. *conſ.*137. *num.*13. *lib.*2. *& conſ.* 211. *Viſa facti*, *num.*5. *in fin. verſ. ſimiliter*, *eod. lib.*2. *& conſ.*44. *num.*10. *lib.*5. vbi ait, quòd in omnibus caſibus, in quibus quis delinquendo in territorio, vel contrahendo dicitur ſortiti forum, vt ibi conueniatur, ita poterit eiſdem caſibus ligari ſtatuto, quia à pari procedunt, Theſaur. *Pedem. deciſ.*113. *num.*11. Menoch. *conſ.*343.*num.*33. Brunot.à Sole *in locis communib.verb.forum.*1. *& verb. forenſis*, *num.*5. 2
vbi hinc infert, quòd forenſis contrahens in loco, tenetur ſeruare ſolemnitates eiuſdem loci, Cardin. Tuſch. *tom.*4. *litt.F. concl.*444. *per totam*, Bellet. *diſquiſit.clerical. p.*1. *tit.de exemptione clericorum à ſtatutis ſæcularibus*, §.1. *num.*7. Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*4. *cap* 709. *num.*22.

FORVM ſortiri, & conſuetudine ligari, à pari 3
procedunt, vt per Alexand. *conſ.* 117. *Viſo quodam*, *n* 6. *verſ hoc confirmo*, *lib.*7. quem refert Card. Tuſch. *dict.concl.*444. *num.*5.

AXIOMA CII.

Fraus.

1 *Fraus, & dolus nemini debet patrocinari.*
2 *Fraudibus non eſt via aperienda.*
3 *Fraudibus via quòd aperiatur non eſt curandum, ſi principaliter hoc non fieret, ſed ſecundariò.*
4 *Fraudibus vt occurratur, Ius admittit latam interpretationem.*
5 *Opinio illa in dubiis eſt amplectenda, per quam fraudibus obuiatur.*
6 *Fraudem fraude repellere licet.*

FRAVS, & dolus nemini debent patrocinari, 1
l itaque fullo. ff. de furtis, *cap. dictum* 30. *q.*1. *cap. intelleximus*, *de iudic.cap.tua*, 12. *de cleric.non reſid cap. ſedes*, *cap. ex tenore*, *de reſcript. cap.* 2. *de dolo*, *cap.*2. *de cognat. ſpirit. cap.*1. *de colluſ.deteg.cap tuus*, *de vſuris*, Oldrad. *conſ.*257.*num.*41. *propeſin verſ. fraus inſuper*, Crauet. *conſ.* 764. *num.* 9. Bald. *conſ.* 76. *Factum tale eſt*, *in fin. lib.* 1. Menoch. *de arbitrar. lib.*2. *caſu* 182. *n.*60. *& conſ.*121. *n.*3. *& conſ.*137. *num* 8 *& conſ.*198. *n.*13. Couar. *var.lib.*1 *cap.*18.*n.*5. Tiraq *de retract.lig.* §.1. *gloſſ.* 9. *n.*67. Cardin.Tuſch. *practic.concluſ.tom.*4. *litt.F. concl.*474. *per totam*, Cardoſ. *in praxi iudicum*, *& Aduocat. verb dolus*, *num.*3.

FRAVDIBVS via non eſt aperienda, *l. in fundo*, *ff. de rei vendic. l.cùm ij*, § *ſi cùm lis*, *ff. de tranſact. l.qui ſub prætextu*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.cap.porrò*, *de diuort.Clem.*1. *de vſuris*, *Clem.*1. § *fin.de conceſſ prab.* Lap. *alleg.*55.*num* 2.*in princip.* Calderin. *conſ.*194.*verſ.item ſi contrarium*, alias 2. *de rerum permutat.* Butr. *conſ.*5. *num.*2. *& conſ.*42 *num.*2. Alex.*conſ.*2.*num.*17.*verſ.non obſtat*, *lib.* 1. vbi limitat, dicens non eſſe curandum 3
quòd aperiatur via fraudibus, ſi principaliter hoc non fieret, ſed ſecundariò, & occaſionaliter in quamdam potentiam conſecutiuam, *& conſ.*108. *Viſo*,*num.*5 *&* 4.*lib.*4.Ioann.de Anan.*conſil.*70.*num.*2. vbi quòd non eſt danda materia delinquendi, Crauet. *conſ.*764. *num.*6. vbi quòd vt occurratur fraudi- 4
bus, Ius admittit latam interpretationem, & facit diſpoſitionem fauotabilem, Gemin. *conſ.*42.*num.*11. *verſ. eſt ergo iſtud*, vbi quòd argumentum & diſpoſitio interpretatiua reiicitur, vbicunque aperiretur via fraudibus, & dolo in præiudicium tertij, Pett. de Anchatan. *conſ.* 99. *Egregius*, *ac venerabilis*, vbi quòd fraudibus occurrendum eſt, & quòd dicitur fieri

fieri fraus, quoties constitutio, vel lex per indirectum, & cautelam redditur elusoria. Federic. de Senis *cons.7. num.5. vers. illa pars videtur, & cons.93. num. 6.* vbi quòd in dubiis opinionibus illa est amplectenda, per quam fraudibus obuiatur. Decian.
5 *cons. 4. num. 33. lib. 1.* vbi quòd ne dum via non est aperienda, sed occurrendum ne fiant fraudes, Card. Tusch. *d.tom.4.litt.F.concl.475.per totam.* Mari. Antonin. *var.resolut.lib.1.resol.50.num.31.& resolut.62.n.5.* Carol. de Grassis *de except.except.13.n.36.* Stephan. Gratian. *discept.forens.tom.5.c.851.num.12. & c.875. num.5.* Ioann. Maria Nooar. *quaest.forens.lib.1. q.129. num. 5.* Mangil. *de imput. q.183. num. 6.* Modern. *de supplicat. ad Sanctiss.p.1. cap.10. num.26. cum seqq.*

6 FRAVDEM fraude repellere licet. *l. cùm pater, §. Titio fratri, ff. de leg. 2.* gloss. *verb. malignantium, in cap. cupientes, de elect.in 6.* Aleiat. *de praesumpt.lib.5. praes.3. num.37.cum seqq.* Vincent. Caroc. *in tract. de re furtiua penes tertium reperta, q.4.num.13.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.2. part.11.num.25.*

AXIOMA CIII.

Fundamentum.

1 *Fundamento destructo corruit aedificatum.*
2 *Fundamentum suae intentionis quilibet probare debet, remissiuè.*

1 FVNDAMENTO destructo corruit aedificatum, *l. nam origo, ff. quod vi, aut clam. l egi teeum, ff. de except. rei iudic. cap. cùm Paulus 1. quaest. 1.* Flamin. Paris. *de resignat benefic. lib.9. quaest.25. num.36.* Anton. Menoch. *Lucensi decis. 13. num. 24.* & Floreot. *decis.48.num.3.* & Bononien. *decis.18.num.45.* Cardin. Tusch. *practic.conclus.tom.4. litt.F. concl.513.* Valenzuel. *cons. 105. num. 105. & cons. 123. num. 42. & cons.161. num.3.* Torteblanca *de iure spirituali, lib.15. cap.13. num.13.*

2 FVNDAMENTVM intentionis suae quilibet probare tenetur, vide *Axiom.128.*

AXIOMA CIV.

Futurum.

1 *De futuris contingentibus non est determinata veritas.*
2 *Ad praesens oua sunt pullis futuris meliora.*

1 FVTVRA contingentia sunt incerta apud nos, vnde dicimus, de futuris contingentibus non est determinata veritas, *l. ventre, ff. de acquiren. hared. l si putator. ff. ad leg. Aquil. l. qui bona, §. cùm inter, ff. de damno infecto.* D. Thom. *1.p quaest.14.art.13. & lib. 1. contra gentes, cap.67.* Curs. Conimbric. *in comment. ad Logicam, lib.1. cap.8. artic.3. quaest.vnica,* Roman. *cons.503. Diligenter, num. 12. vers. non enim scire poterat,* Ancharan. *cons.392. Viso diligenter, n.5. cum seqq.* vbi quòd etiam aliquando iudicamus futura contingentia secundùm communem contingentiam, Surd. *de alimentis, tit.8. quaest.1. num. 8. & cons.454. num.14.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom.4. litt.F. concl.568. à princ.* vbi *num.4.* ait fallere quando verisimile est, quod futurum possit euenire, & citat Bald. *in l.fin. §.quia, in fin. C.commun.de legat.* Dec. *in l. si idem cum eodem, §. si vna, col.2. ff. de iurisdict.omn. iudic.*

FVTVRA contingentia despiciuntur à praesenti vtilitate, vnde dicitur, ad praesens, oua sunt pullis futuris meliora, Dec. *cons. 474. Viso instrumento, num.4.* quem refert Card. Tusch. *d.concl.568. num. 6.* 2

AXIOMA CV.

Geminatio, Geminatus.

1 *Actus, seu verborum geminatio maiorem deliberationem, & enixam voluntatem manifestè inducit.*
2 *Confessio extraiudicialis geminata plenè probat.*
3 *Confessio geminata parit actionem.*
4 *Confirmationem inducit geminatio actus praecedentis.*
5 *Confirmatio geminata in forma communi habet vim motus proprij.*
6 *Consensus geminatus habet vim quandoque iterati consensus.*
7 *Electionem industria personae causat, & conualidat contractuum geminatio.*
8 *Interpellatio geminata magis aggrauat debitorem morosum.*
9 *Littera geminata habens vim motus proprij.*
10 *Mora geminata non purgatur, quae aliàs esset purgabilis.*
11 *Pactum nudum geminatum parit actionem.*
12 *Promissio sine causa, quae non valet, si est geminata, valet.*
15 *Obligatio naturalis geminata parit efficacem actionem, & obligationem.*
14 *Renunciationis vim habet geminatio.*
15 *Renunciatio geminata habet vim specialis renunciationis.*
16 *Simulationem purgat geminata dispositio; & tollit fraudem.*
17 *Rescriptum geminatum habet vim clausulae,* Non obstante.
18 *Verba geminata operantur quod nihil potest opponi.*
19 *Geminatio actus nihil operatur in multis casibus.*

GEMINATIO actus, seu verborum, maiorem deliberationem, & enixam voluntatem manifestè inducit, *l. Balista, ff. ad Trebel.* Bart. *in l. cùm scimus, numer. 7. C. de agricol & cens. lib. 11.* Decian. *in l.1. num.30. C. de pactis, & cons.51. col.2. & cons. 180. col 3.* Corn. *cons.59. num.8. & cons.140. numer.2. lib.2.* Paris. *cons.94. num.4. vol.2. & cons.89. num. 23. lib. 3.* Curt. iun. *cons.264. num. 32. in fine,* Crauet. *cons. 201. numer. 42. & cons. 20. numer. 2. & cons. 54. num. 7.* Decian. *consil. 57. num. 41. lib.1. & cons. 46. num. 37. cum sequentibus, lib. 2. cons. 1. num.42. & 43. lib. 5.* Franc. Becc. *cons. 70. num. 10.* Gutier. *practic. lib. 3. quaest. 17. num. 134.* Cephal. *cons.40. num.8. & 9.* Surd. *cons.10. num 54. & cons.73. num. 64.* Bertazol. *in repet. l. si quis maior, C. de transact. num. 260. cum seqq* vbi ampliat, etiamsi sit facta in vno instanti, Menoch. *cons.10. num.1. & cons.255. num. 41.* Ioseph. Sesse *Aragoniae decis. 230. num.14.* Mari. Antonin. *var resolut.lib.1. resol.3. num.7. & lib.2. resol. 35. num. 9.* Ferrer. *in Constitut. Cathaloniae, gloss.1. num.123.* Cardin. Tusch. *practic.conclus. tom.4. concl. 28. à princip.* Octau. Glorit. *resp. 1. p.2. num.58.* 1

num.58. Rot. deciſ.626. num.5. apud Farin. num.2. recent. & deciſ.676. num. 2. ead. p. 2. recent. Carol. de Graſſis de except. except.14. num.38. cum ſeqq. Steph. Grat. diſcept.forenſ.cap.651.num.6. & cap.737.num.4. & cap.834.num.7.& cap.967. num.27. Sebaſt.Medic. de reg. iur. reg. 7. à num. 6. cum ſeqq. Mari. Giurba in conſuet. Meſſanen. cap.1.gloſſ.3. num.1. & 2.p.1. Ambroſin. Peruſ.deciſ.3.num.18. Britto ad cap.potuit,§.2. num.23. de locat. Actus enim geminati maiorem firmitatem inducunt, vt dixi ſupr. Axiom.12. num.14. & cenſentur geſti cum maiori animi deliberatione, cap. etſi Chriſtus, de iureiur. Dec. conſ.1. ſub num.1. & conſ.504.col fin.Barbat.conſ.43.vol.2. Olaſch.deciſ.38. num.16. Roland. conſ. 61. num.39. & 40. vol.2. quos refert & ſequitur Octau. Glorit. vbi ſup.num.59. vbi num. 60. poſt Menoch. conſ. 393. num.17. intelligit maximè quando geminatio fit ex interuallo. Valenzuel. conſ.102. num.102. vbi quòd geminationis vis eſt magna, & conſ.187. num.47. & 49. vbi quòd geminata, & duplicata ſunt potentiora ſimplicibus. Leo Valent. deciſ.4. num.8.p.1. Anell. Amat. conſ.71. num.2. & conſ.74.num.24. vbi quòd geminatus actus magis enixam voluntatem oſtendit.

2 Confeſſio extraiudicialis geminata plenè probat, quia habet vim confeſſionis iudicialis, Iaſ. in §. in perſonam,num.48. Inſtit. de actionib. Ioann.de Anania conſ.55. num.3. Rom. conſ.590. In caſu propoſito, n.7. Afflict. deciſ.164. num.3. Florian.de S.Petro conſ.21. in fine,n.56. & 57. Pariſ. conſ.73.num.6.lib.2. Brunor. à Sole in locis communib.verb. confeſſio, num.20. Card. Tuſch. tom.4. litt. G. concl.28. à num.39. vſque ad 48. Farinac. in praxi crimin. quaſt. 82. num. 13. & part.4. conſ.38.litt.B. & ibi deciſ.89. num.5. vbi addit. litt.C. Decian. conſ.46. num.38. lib.2.

3 Confeſſio geminata parit actionem, Corn. conſ.123. n.10. lib.1. & inducit obligationem, Dec. conſ.44. n.76. lib.3. Card.Tuſch. d. concl. 28. n.45.

4 Confirmationem inducit geminatio actus præcedentis, Pariſ. conſ.19. num.122. lib.2. Cardin.Tuſch.
5 d.concl.28. n.32. Et confirmatio geminata in forma communi habet vim motus proprij, Decian. conſ.33. num.2. Card. Tuſch. d.concl.28. num.55. vbi num.56. declarat, vt procedat, ſi Papa etiam confirmans bis reſcripſiſſet, aliàs ſecus.

6 Conſenſus geminatus habet vim quandoque iurati conſenſus, Beroi.conſ.22. n.7. lib.2. Card. Tuſch. d. concl.28. num.50. & tollit læſionem, ex l.2. C. de reſcind. vendit. in maiore, Roman. conſ. 54. Viſis, circa fin. Crauet. conſ.151. num.31. & conſ.160.num.6. Card.Tuſch. d.concl.28. num.90. Vtrùm quòd geminatus conſenſus minoris parum operetur, reſoluit Pariſ.conſ.69.num.71.lib.2. quem refert Card.Tuſch. d.concl.28. n.103. vbi n.112. poſt Roman. d conſ.54. & Crauet. d. conſ. 160. num. 6. obſeruat, quòd licèt conſenſus geminatus in maiore tollat reſciſſionem, & læſionem vltra dimidiam, tamen ſecus eſt, ſi primus conſenſus eſt in ætate minori, & ſecundus in maiori, quia arguit maiorem animi declarationem, ſed non auget obligationem, vt ſit remiſſa læſio enormiſſima.

7 Electionem induſtriæ perſonæ cauſat, & conualidat contractuum geminatio, Corn.conſ.81.num.28. lib. 1. quem refert Cardin. Tuſch. dict. concluſ. 28. num. 28.

8 Interpellatio geminata magis aggrauat debitorem moroſum, Iaſ. in l. ſi ex legati,num.18. ff. de verbor. obligat. quem refert Cardin.Tuſch. dict.concl.68, num 57.

9 Litteræ geminatæ habent vim motus proprij, qui exprimendus eſſet, Pariſ.conſ 9.num.21.lib.3.Decian. conſ.46. num. 43. lib. 2. Curt.iun. conſ.310. num.131. vbi quòd tollunt omnem ſubreptionem, refert Card.Tuſch. d.concl.28. num.49.

Mora geminata non purgatur, quæ aliàs eſſet 10
purgabilis, Iaſ. in l. vinum, num.17. ff. ſi certum pet. Marſil. in l.1. §. quæſtioni, num.16. ff. de quæſt. Capit. deciſ.19.num.4. Cephal.conſil.25.num.2.lib.1. Crauet. conſil.346. num.11. & 13. Card. Tuſch. dict. concl.28. num.33.

Pactum nudum geminatum parit actionem, 11
Cephal. conſil. 40. numer. 10. lib.1. Decian. conſ.46. numer. 39. lib. 2. quos refert Cardin. Tuſch. dict. concl. 28. num. 24. Pactum de donando ſi eſt geminatum, importat donationem, Menoch. conſ. 1. num. 236.

Promiſſio ſine cauſa, quæ non valet, ſi eſt gemi- 12
nata valet, Decian. conſ.46. n.40. lib 1. Card.Tuſch. d.concl.28. num.27.

Obligatio naturalis geminata parit efficacem 13
actionem, & obligationem, Decian. dict.concluſ.46. num.40. lib.2. Cardin. Tuſch. dict. concl. 28. num.26. & 82.

Renunciationis vim habet geminatio, & trahitur 14
etiam ad incogitata. Socin.iun. in l.qui Romæ, §. duo fratres, num.120. vbi Rip. num 69. ff. de verb. obligat. idem Socin. conſ. 20. lib. 4. Roman. conſ.403. Card. Tuſch. d.concl.28. num.95.

Renunciatio geminata habet vim ſpecialis re- 15
nunciationis, Pariſ. conſ.9. n.20. lib.3. Card.Tuſch. d.concl.28. num.96.

Simulationem purgat geminata diſpoſitio, & tol- 16
lit fraudem, & deceptionem, Decian. d. conſ. 46. num.38. lib.2. Card.Tuſch. d.concl.18. num.75.

Reſcriptum geminatum habet vim clauſulæ, Non 17
obſtante, Felin. in cap. nonnulli, num. 14. de reſcript. Cremenſ. ſing. 136. Ruin. conſ. 111. num. 19. lib. 5. vbi limitat, quando ſecundum reſcriptum non emanauit in augmentum primi, ſed in declarationem, & reſpicit potiùs difficultatem introitus, & illam tollit, & ſic eſt quædam confirmatio, quæ non operatur derogationem Iuris communis, Menoch. de arbitr.lib.2. caſu 202. num.79. vbi declarat multipliciter, Card.Tuſch.d.concl.18. à num.77. vbi num.81. ait, reſcriptum geminatum habere vim derogationis, & clauſulæ motus, quando in ſecundo eſt facta mentio de primo, aliàs non.

Verba geminata operantur quod nihil poteſt op- 18
poni, Curt.iun. conſ. 178. num. 18. Cardin. Tuſch. d. concl. 28. num. 44. Verba importantia arbitrium boni viri ſi geminantur, important liberam voluntatem, Rimin.iun.conſ.65.num.19.lib.1. Pariſ. conſ.71. num.18. & 19. lib.3. vbi plura cumulat, & dicit quod verba, placuerit, & videbitur, cumulata important liberam voluntatem. Verba quantumcumque vniuerſalia licèt non trahantur ad incognita, tamen trahuntur ſi ſint geminata, quia ſufficit in genere cogitatum eſſe, Crauet.conſ.531. n.2.& 3.& conſ.630. num.3. & 4. Card. Tuſch. d.concl.28. num.60. Verba enunciatiua geminata efficiuntur diſpoſitiua, vt probant Barbat. conſ.35. n.1. lib.3. Caſtrenſ. conſ.92. col. 2. num.3. lib.2. Roman. conſ.64. num.5.

GEMINATIO actus nihil operatur in multis 19
caſibus, de quibus Pariſ. conſ.110. num.47. cum ſeqq. lib. 1. videlicet quando exprimitur pluries illud quod tacitè ineſt, & num.48. quando expreſſio geminata induceret contrarium effectum, & num.49. quando magis explicitè declaratur illud quod erat expreſſum, & num. 50. quod non operatur contra naturam contractus, vel rei in contractum deductæ. Item non operatur facta eodem contextu, quia dicitur

dicitur vna, gloss. *in l. si conuenerit. ff. de pignerat. act.* gloss. *in verb. instanti, in cap. ab eo, de appellat, lib. 6.* Roman. *conf. 427. num. 3.* Cephal. *conf. 94. in fin. lib. 1.* Paris. *conf. 71. num. 20. vers. nec obstabit, lib. 3.* vbi declarat, Decian. *conf. 37. num. 92. lib. 2.* vbi ait, quòd licèt geminatio plus operetur, quando ex interuallo ex diuersis scripturis, tamen etiam aliquid operatur, si est in eodem Instrumento. Item nihil operatur, quando gerens actum non habet potestatem, & in præiudicium tertij, & in actu suspecto, & vbi in actu geminato interuenit defectus, vel vitium, ita Crauet. *conf. 494. n. 16. & 17.* Card. Tusch. *d. concl. 28. à n. 101. vsque ad num. 120.* vbi post eundem Crauet. *conf. 70. num. 30.* obseruat, aliquando verba geminati, vt quis sibi pleniùs, & clariùs prouideat, non autem vt plus operentur.

Axioma CVI.

Generalis.

1 *Dispositio generalis omnes species comprehendit.*

2 *Genus totum operatur quoad omnia, quantum species quoad specialia.*

3 *Loquutio generalis, seu prohibitio comprehendit omnia.*

4 *Dispositio generalis non extenditur ad non verosimilia, non cognita, non cogitata, illicita, &c.*

5 *Verba generalia nunquam trahuntur ad ea, quæ disponentibus sunt impossibilia.*

6 *Quietatio vel liberatio generalis non extenditur ad dolosè occultata.*

7 *Sermo generalis non comprehendit prohibita, & quæ de iure fieri non possunt.*

8 *Impugnatio generalis non comprehendit ea, quæ impugnanti sunt fauorabilia.*

9 *Mandatum Principis non comprehendit illicita.*

10 *Locutio generalis personam loquentis non comprehendit, limita vt num. 13.*

11 *Rescriptum generale non comprehendit Principem concedentem, seu confirmantem.*

12 *Promissio de defendendo non intelligitur contra seipsum.*

Limita, vt num. 13.

14 *Dispositio generalis non comprehendit ea, quæ non esset quis in specie comprehensurus.*

15 *Mentio generalis idem operatur, quoad omnia, quod specialis quoad singula.*

1 GENERALIS dispositio omnes species com-
prehendit, & expressio generis continentis
species operatur idem, ac singulæ species essent ex-
pressæ, *l. si chorus, ff. de legat. 3.* Alexand. *conf. 233.*
Ponderatis, num. 16. lib. 6. Federic. de Senis *conf. 84.*
In puncto, in princip. & conf. 85. Statuto ciuitatis,
2 *num. 2. & 3.* vbi quòd tantum operatur genus quoad
omnia, quantum species quoad specialia, Zabarel.
conf. 99. num. 2. vers. quarto, vbi quòd idem operatur
genus, seu dispositio generalis, quod specialis, quan-
do non subest ratio diuersitatis, Anch. *conf. 3. num. 4.*
in fine, vbi de legato generali, vt idem operetur in
genere, quoad speciale in specie, Gemin. *conf. 65.*
num. 19. vers. circa primum. Bald. *conf. 1. num. 5. vers.*
ratio differentiæ, lib. 3. vbi quòd genus resoluitur in
singularitates, Natt. *conf. 613. num. 3.* Curr. iun.
conf. 199. num. 15. vbi ampliat maximè quando ge-
neralis dispositio non potest verificari, nisi in vna
specie, quia tunc habetur pro speciali, & indiuidua,
& conf. 316. in princip. vbi quòd expressio generalis
idem operatur, quod particularis, Franc. Becc.
conf. 80. num. 7. cum seqq. Cardin. Tusch. *pract. concl.*
tom. 4. concl. 19. per totam, Franc. Molin. *de ritu nu-*
ptiarum, lib. 3. quæst. 87. num. 17.

GENERALIS loquutio, seu prohibitio com- 3
prehendit omnia, *l. cùm quærebatur, ff. de verb. signi-*
ficat. Ioseph. Sesse *Aragon. decis. 48. num. 12.* Franc.
Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 54. num. 4.* etiam minima,
cap. maioribus, de præbend. D. Barbos. *in l. cùm prætor,*
§. 1. num. 112. ff. de iudic. Surd. *conf. 33. num. 24.* latè
Sebast. Medices *de reg. iur. reg. 1.* & generalis prohi-
bitio minima comprehendit. D. Barbosa *in l. cùm*
prætor, §. 1. num. 112. ff. de iudic.

GENERALIS dispositio non extenditur ad non 4
verisimilia, non cognita, non cogitata, illicita,
neque ad ea, quæ specialiter quis non expressisset,
Federic. de Senis *conf. 125. num. 1.* Curt. iun. *conf. 267.*
num. 3. vbi quòd generalis dispositio non trahitur
ad ea, quæ de nouo superueniunt, *& conf. 294.*
num 71. vbi quòd generalia verba nunquam tra-
huntur ad ea, quæ disponentibus sunt impossibilia,
& conf. 334. num. 36. vbi quòd generalis dispositio 5
nunquam comprehendit actus iuratos, Roman.
conf. 209. Pro verificatione, num. 2. vbi quòd nun-
quam præsumitur quis velle comprehendere sub
generali dispositione illud, de quo specialiter dis-
ponere non potuisset, *& conf. 108. in fine,* vbi
quòd generalis quietatio, vel liberatio non exten-
ditur ad dolosè occultata, quia ad incognita non
trahitur, *& conf. 403. Pro decisione, num. 4.* vbi quòd 6
verba generalia laudi nunquam extenduntur ad ea,
quæ in specie arbitri non potuissent arbitrari, Ioan.
de Imol. *conf. 82. in princip.* vbi quòd generalis dis-
positio non comprehendit ea quæ inducunt pecca-
tum, Fulgos. *conf. 146. num. 1.* vbi quòd generalis 7
sermo non comprehendit prohibita, & quæ de
iure fieri non possunt, Corn. *conf. 269. In hac con-*
sultatione, num. 13. lib. 1. vbi quòd generalis ap-
probatio non trahitur ad dolosè gesta, *& conf. 176.*
num. 2. lib. 2. vbi quòd in mandato generali non ve-
niunt ea, quæ quis in specie non esset mandaturus,
& conf. 89. numer. 12. lib. 3. & conf. 83. numer. 2. lib. 4.
vbi quòd generalis concessio, seu gratia non com-
prehendit ea, quæ concedens in specie non esset
verisimiliter concessurus, Crauet. *conf. 33. num. 5.*
vbi quòd impugnatio generalis non comprehen- 8
dit ea, quæ impugnanti sunt fauorabilia, *& conf. 34.*
num. 8. vbi quòd sicuti generalis dispositio non
comprehendit tertij præiudicium, ita neque præiu-
dicium disponentis, *& conf. 95. num. 10.* vbi quòd
clausulæ generales non comprehendunt maiora
expressis, *& conf. 70. num. 18.* vbi quòd generalis
dispositio non comprehendit ea, in quibus potest
esse vsu capio, & læsio, *& conf. 100. num. 6. & num. 6.*
& num. 8. & conf. 109. num. 6. vbi quòd non compre-
hendit ea, quæ sunt in specie prohibita, *& conf. 158.*
num. 9. vbi quòd mandatum Principis non compre- 9
hendit illicita, *& conf. 160. num. 5.* vbi quòd gene-
ralis ratificatio non comprehendit illicita, neque
ea quæ ratificans verisimiliter non inclusisset, *&*
conf. 174. num. 4. vbi quòd rescriptum Principis
generale non extenditur ad ea, quæ Princeps
facere non potest, vel etiam difficiliùs facere so-
let, latè Cardin. Tusch. *tom. 4. litt. G. conclus. 31. per*
totam.

GENERALIS loquutio personam loquentis 10
non comprehendit, *l. inquisitio, C. de solut. cap. 1.*
vbi

vbi *gloſſ.vlt. de prohibita feudi aliea. per Federic.* Curt.
iun. *conſ.* 332. *num.* 4. vbi dicit eſſe vulgatam iuris
regulam, Crauet. *conſ.* 274. *numer.* 12. *& conſ.* 296.
*num.*30. *& conſ.* 585. *num.*30. vbi dicit, quòd materia
eſt brocardica, *& conſ.* 25. *num.* 5. vbi quòd per clau-
ſulas generales non cenſetur quis velle ſeipſum li-
gare, latè Surd. *conſ.* 47. *num.* 19. vbi quòd generale
reſcriptum, & generalis diſpoſitio non compre-
11 hendit Principem confirmantem, vel conceden-
tem, etiamſi dicat, *ex certa ſcientia*, & *num.* 20. quòd
ſtatutum generale non ligat creditorem; & *num.* 22.
quòd iurans adiuuare contra omnem perſonam,
non intelligitur contra ſeipſum, & *num.* 23. quòd
cedens iura contra omnes, non cenſetur cedere
12 contra ſeipſum, Afflict. *deciſ.* 319. *num.* 8. vbi quòd
promiſſio defendendo non intelligitur contra
ſeipſum. Et quòd communitas non continetur ſub
generali loquutione gabellæ, quando ipſa non te-
nebatur priùs ſoluere, reſoluunt Boër. *deciſ.* 213.
num. 2. Surd. *d.conſ.* 47. *num.* 21. *&* 23. Card. Tuſch.
d.tom. 4. *litt.G. concl.* 33. *à princip.*

13 Limita Axioma, quando conſtat de mente, vel
materia ſubiecta aliud ſuadet, vel ſubeſt ratio, quòd
perſona loquentis includatur, Cyn. *in d. l.inquiſitio*,
Gabr. *commun. tit. de verb. ſignificat. concl.* 9. *num.* 7.
Crauet. *conſil.* 274. *poſt num.* 11. Curt. iun. *conſ.* 195.
in fin num. 46. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *de præſ.* 44.
num. 27. Card. Tuſch. *d.concl.* 33. *num.* 17. vbi *num.* 18.
& 19. poſt Dec. *conſ.* 104. *Et diligenter, num.* 4. *&* 5.
limitat etiam quando ceſſio fieret ex cauſa oneroſa,
vel quando ſumus in diſpoſitione legis, quia conti-
netur perſona loquentis, ſecus in diſpoſitione ho-
minis.

14 Generalis diſpoſitio non comprehendit
ea, quæ non eſſet quis in ſpecie comprehenſurus,
l. in obligatione generali, ff. de pignorib. l. 3. *ff. de evi-
ction. l. qui peculij, ff. de peculio, cap. veniens, cap. Quin-
tauallis, de iureiur. cap. vlt. de officio Vicarij, lib.* 6. Corn.
conſ. 89. *num.* 12. *lib.* 3. *& conſ.* 83. *num.* 1. *lib.* 4. Surd.
conſ. 73. *num.* 17. Cardin. Tuſch. *d litt.G. concl.* 31. *n.* 2.
Item Surd. *conſ.* 123. *num.* 63. *& de aliment. titul.* 8.
priuil. 7. *num.* 3. Carol. de Graſſis *de except. except.* 32.
num. 30. Stephan. Gratian. *diſcept forenſ. tom.* 5. *c.* 982.
num. 20.

15 Generalis mentio idem operatur quoad
omnia, quod ſpecialis quoad ſingula, *l. ſi chorus, ff. de
legat.* 3. *l ſi duo, ff de admin. tut.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Can-
cell. gloſſ.* 8. *in princ. num.* 22. Surd. *conſ.* 2. *num.* 44. *&
conſ.* 350. *num.* 20. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4.
cap. 656. *num.* 30. *& cap.* 766. *num.* 11.

Axioma CVII.

Genus.

1 *Generi per ſpeciem derogatur, & num. 2. redditur ratio.*
3 *Specialis diſpoſitio derogat generali.*
4 *Legatum ſpeciale derogat generali.*
5 *Generi per ſpeciem derogatur, ſiue præcedat, ſiue ſequatur genus.*
6 *Speciei derogatur per ſpeciem magis ſpecialem.*
7 *Reſcriptum, ſiue mandatum ſpeciale derogat generali.*
8 *Statutum ſpeciale ſemper præualet generali.*
9 *Tempus ſpeciale derogat generali.*
10 *Obſeruantia ſpecialis derogat generali.*
11 *Compromiſſum ſpeciale derogat generali.*
12 *Conſuetudo ſpecialis derogat generali.*
13 *Generalis prouiſio demandata non ſe extendit ad ſpecialiter prouiſa.*
14 *Teſtibus duobus in ſpecie magis creditur, quàm mille in genere deponentibus.*
15 *Contractus ſpecialis derogat generali.*
16 *Species derogat generi, quando in eadem lege ſunt verba ſpecialia & generalia.*
17 *Opinio communis in genere, derogatur per opinionem in ſpecie in caſu indiuiduo.*
18 *Generi per ſpeciem derogatur etiam in prouiſione hominis.*
19 *Generi per ſpeciem non derogatur, quando ſpecies & genus ſe inuicem compatiuntur.*
20 *Genus & ſpecies quando apponuntur fauore eiuſdem perſonæ, genus non tollitur, neque reſtringitur per ſpeciem ſubſequentem.*
21 *Species quando accedit generi, vel apponitur ad coadiuuandum genus, generi per ſpeciem non derogatur.*
22 *Genus quando eſt certum, determinatum, & præciſum, tunc generi per ſpeciem non derogatur.*
23 *Generis declaratio quando conſiſtit in eadem ſpecie, tunc ſpecies non derogat generi.*
24 *Iuriſdictionalia ſi dentur in genere, & in ſpecie, cenſentur potiùs per ſpeciem conceſſa accumulatiuè, quàm derogatiuè.*
25 *Litteris gratioſis generalibus ad beneficia non derogatur per ſpeciales poſteriores, quando ex primis generalibus eſſet ius quæſitum.*
26 *Vltima quantuncumque generalia derogant primis.*
27 *Priuilegium ſpeciale non derogat generali; intellige vt num. 28.*
29 *Genus includit omnes ſpecies ſub genere comprehenſas.*
30 *Genus verè, & propriè repræſentatur in qualibet ſpecie.*
31 *Genero remoto remouentur ſpecies.*
32 *Genus in ſuo genere tantum operatur, quantum ſpecies in ſua ſpecie.*
33 *Genus perire non poteſt.*
34 *Genus quod non poteſt niſi in ea ſpecie verificari, pro ſpecie reputatur.*

Generi per ſpeciem derogatur, *l. in toto iure*, 91. 1
ff. de regul. iuris, l. ſanctio 41. *ff. de pœnis, cap.* 1.
cap. paſtoralis, §. quoniam, de reſcript. cap 1. *de regulis
iuris, lib.* 6. exornauit Fulgoſ. *conſ.* 215. *in princip.*
Angel. *conſ.* 355. *Vtrùm per ſtatutum, in princip.* Bald.
conſ. 292. *num.* 3. *lib.* 2. Mantu. *Dialog.* 90. *verſ. quia*,
Menoch. *conſ.* 141. *num.* 26. *cum ſeqq. & n* 37. Thom.
de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 132. Surd. *de
aliment. tit.* 22. *quæſt.* 15. *num.* 130. *& tit.* 9. *quæſt.* 8. *&
deciſ.* 255. *num.* 21. *& conſ.* 352. *num* 1. Gutier. *practic.
lib.* 3. *quæſt.* 24. *num.* 6. Armendar. *in addit. ad recop. le-
gum Nauarræ, in proœm. num.* 5. Card. Tuſch. *practic.
concluſ. tom.* 4 *litt.G. concl* 36. *per totam*, Aldrete *de re-
lig. diſcipl. tuenda, lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 26. Cæſ. Argel. *de
contradict. legitimo, quæſt.* 2. *num.* 212. Octau. Glorit.
reſp. 21. *num.* 31. Sanctarel. *var. reſp.* 1. *quæſt.* 14. *n.* 5.
Sebaſt. Medices *de regul. iuris, reg.* 1. *verb. generi,
num.* 44. latiſſimè Caſtill. *controuerſ lib.* 5. *p.* 2. *cap.* 95.
per tot. Ouid de Amicis *de iure emphyt. q.* 82. *num.* 1.
cum ſeqq. Couar. *var. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 6.

Ratio huius Axiomatis in eo conſiſtit, vt genus 2
& ſpecies diuerſa concordentur, nam vbicunque
duæ diſpoſitiones ſibi aduerſantur, debent ad con-
cordiam

Digitized by Google

cordiam reduci, salua quoad fieri potest vtriusque natura, & proprietate, si generi per speciem derogetur, igitur, &c. Iuxta quam rationem intelligenda est gloss. *in l. domino* 107. *ff. de legat.* 1. dum inquit, speciem derogare generi ex Iuris interpretatione, & illa quæ mouet Gamb. *in dialect. legali, lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. quia reg. *l. semper in generalibus* 190. *ff. de regulis iuris*, cum similibus, non procedit in specie, exceptâ quæ generi aduersatur.

3 Amplia primò, vt procedat in omni materia, quod specialis dispositio derogat generali, si sunt incompatibiles, Castren. *cons.* 476. *Videtur quod prædictus, in princip. lib.* 2. Card. Tusch. *d. lit. G, concl.* 16. *num.* 5. Beroi. *cons.* 57. *num.* 10. *vol.* 3. Nau. *cons.* 7. *num.* 5. Surd. *cons.* 56. *num.* 1. Octau. Glorit. *resp.* 11. *num.* 31. *vers. quod vendicat.*

4 Amplia secundò, in legatis, quia legatum speciale derogat generali, Abb. *cons.* 4. *In quæstione, num.* 5. *lib.* 2. Bald. *cons.* 253. *n.* 3. *vers. si verò, lib.* 5. vbi quòd si lego Titio duas statuas marmoreas, & etiam eidem lego omne marmor, non veniant nisi duæ statuæ propter specificationem specialem, quod refert Crauet. *cons.* 86. *num* 4. & 5. Ruin. *cons.* 90. *n.* 9. *lib.* 2. vbi quòd si testator legauit in specie aliquibus sororibus nominatis, postea in genere vocauit sorores, intelligitur de aliis, quia specialis prouisio præcedens derogat generali, & maximè dicit procedere, quando etiam prohibuit honoratas plus petere, Surd. *de aliment tit.* 2. *q.* 15. *num.* 130. Card. Tusch. *d concl.* 36. *num.* 7. 27. & 53. *cum seq.* latè Castill. *d. cap.* 95. *n.* 23. *cum seqq.* vbi pariter ampliat in fideicommissis, institutionibus, substitutionibus, & in omni vltima voluntate, in legibus, statutis, consuetudine, compromissis, iudiciis, rescriptis, mandatis, & in omni actu, materia, & dispositione.

5 Amplia tertiò, vt procedat, siue præcedat, siue sequatur genus, *l. seruo* 15. *ff. de pecul leg.* Dec. *num.* 7. & 14. *in d. l. in toto iure. ff. de regulis iuris, & in cap.* 1. *num.* 6. *de rescript.* vbi Beroi. *num.* 43. Fulgos. *cons.* 215. *in princip.* & *cons.* 135. *col.* 3. vbi quòd imò etiamsi generalitas sit posterior, & habeat clausulam derogatoriam, specialitas attenditur, Bald. *cons.* 253. *vers. quintò quia, lib.* 5. Ioan. de Imol. *cons.* 139. *num.* 7. & *cons.* 140. *num.* 3. *in fine*, vbi quòd generalis dispositio sequens non præiudicat speciali specificè, etiamsi generalis habeat verba habilia comprehendere specialem.

6 Amplia quartò, vt sicut generi per speciem derogatur, ita etiam specie derogetur per speciem magis specialem, & indiuiduam, Zabar. *cons.* 149. *num.* 4. *vers. item sciuit*, Alexand. *cons.* 29. *Quoniam, in princip. lib.* 1. Bald. *cons.* 371. *In volumine, in princ. lib.* 5. vbi intelligit, quando sunt species indiuidua, & diuidua paris potentiæ, aliàs secus. Idem procedit etiam inter duo genera, quia minus vniuersale habetur loco speciei, magis vniuersale loco generis, Bald. *cons.* 253. *n.* 4. *vers. tertiò præmitto, lib.* 5. Cardin. Tusch. *d. concl.* 36. *n.* 30.

7 Amplia quintò in rescripto, seu mandato speciali, quod derogat generali, etiamsi de eo nullam faciat mentionem, *cap.* 1. *de rescript.* Suar. *alleg.* 28. *num.* 16. Bald. *cons.* 88. *Quæritur, in princip. lib.* 2. vbi extendit idem esse in generali commissione, reuocatione, seu deputatione, quia non reuocat specialem præcedentem, nisi constet de mente, Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ, in præfat tit. de rescript. num.* 103. Sebast. Medic. *de regul. iuris, reg.* 2. *num.* 44. Menoch. *de arbitrar. casu* 97. *à num.* 2. & *cons* 36 *num* 48. & *de præsumpt. lib.* 6. *præs* 40. Cardin. Tusch. *d concl.* 36. *à num* 43. Valasc. *cons.* 72. *num* 2. Vnde mandatum de prouidendo speciale derogare generali mandato præcedenti, licèt de illo nulla mentio habeatur, tenent Xuar. *d. alleg.* 28. *num.* 3. Cephal. *cons.* 393. *à n.* 19. *lib.* 3. Cardin. Mantic. *d. coniect. vltim. volunt. lib.* 9. *tit.* 6 *n.* 22. Valasc. *vbi proximè.*

8 Amplia sextò in statutis, quia statutum speciale semper præualet generali, Dec. *cons.* 188. *col.* 3. & *cons.* 501. *col.* 1. & *cons.* 582. & *cons.* 617 *col pen* Ang. *cons.* 355. *Vtrùm per statutum*, Bald. *cons* 8. *Duo sunt statuta, lib.* 1. vbi declarat, quòd si statutum speciale continet idem quod ius commune per omnia, tunc statutum generale contrarium disponens præfertur, secus si primum speciale in aliquo discrepat à Iure communi, Alex. *cons.* 89. *Circa primum. num.* 10. *lib.* 6. Apostil. *ad eundem cons* 63. *n.* 10. *in verb Bald. lib.* 7. idem Alex. *cons.* 125. *Scripsit. num.* 10. *cum seqq. lib.* 4. Fulgos. *cons* 215. *In primo, in princ.* vbi extendit etiam quando statutum generale esset posterius, quia adhuc speciale derogat generali statuto, Corn. *cons.* 66. *lib.* 1. vbi quòd si duo sunt statuta specialia, magis speciale attenditur, Angel. *cons.* 160. *in princ.* vbi extendit ad statutum generaliter loquens de alienationibus, & de bonis ad cridas ponendis, quia non extenditur ad bona minorum, in quibus per statutum sub certa solemnitate est specialiter prouisum, & *cons.* 355. *per totum*, extendit ad statuta contraria, latè Card. Tusch. *d. concl.* 36. *num.* 10. *cum multis seqq.*

9 Amplia septimò in tempore, quia per tempus speciale, in quo aliqua immunitas cooceditur, derogatur generali dispositioni, quod quocunque tempore soluatur gabella, Bald. *cons.* 256. *Præmittenda sunt, vers. quartò præmittendum, lib.* 4. quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 36. *n.* 26.

10 Amplia octauò in obseruantia, quia specialis derogat generali, Fulgos. *cons.* 231. *In quodam instrumento, in fine*, quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 36. *num.* 26.

11 Amplia nonò in compromissis, quia etiam in illis genus per speciem derogatur, ideo si fiat compromissum speciale super pretio venditionis factæ declarando, licèt postea fiant alia compromissa inter easdem partes de litibus, & controuersiis, non est derogatum primo. Ita Ioan. de Anan. *cons.* 19. *Visis instrumentis, num.* 6. & 7. Card. Tusch. *d. concl.* 36. *num.* 38.

12 Amplia decimò in consuetudine, quia specialis derogat generali, & attendi debet, Crauet. *cons.* 195. *num.* 16. quia generalis recipit declarationem à magis speciali, Crauet. *cons.* 118. *num.* 4. Card. Tusch. *d. concl.* 36. *n.* 41.

13 Amplia vndecimò in facultate legitimandi latissimè concessa per Imperatorem etiam ad feuda, quia non veniunt ea feuda, in quibus specialiter Imperator disposuit, quòd non succedant nisi nati, & concepti de legitimo matrimonio, quia generalis prouisio demandata non se extendit ad specialiter prouisa, sed species derogat generi, Anchar *cons.* 308. *Prima facie. num.* 7. & 8. Cardin. Tusch. *d. concl.* 33. *num.* 39.

14 Amplia duodecimò in probatione, quia magis creditur duobus testibus in specie, quàm mille in genere deponentibus, Dec. *cons.* 488. *in fine*, Alex. *cons.* 148. *num.* 4. *lib.* 2. Paris. *cons.* 88. *n.* 31. *lib.* 3. Card. Tusch. *d. concl.* 36. *num.* 42. & *n.* 65. vbi *num.* 66. post Alex. *cons.* 27. *num.* 6. *lib.* 1. subdit, quòd probatio in specie delicti, præualet probationi in genere, quod accusatus sit bonæ famæ.

15 Amplia decimotertiò in contractibos, quia species derogat generi, etiamsi præcedat specialis con-

tractus, Fulgoſ. *conſ.215 in princ.* Cardin. Tuſch. *d. concl.36.n.64.*

16 Amplia decimoquartò, quando in eadem lege ſunt verba ſpecialia, & generalia, quia ſpecies derogat generi, Angel. *conſ.214. num.1.* Lap. *alleg.88. num.5.* Fulgoſ. *conſ.215. in princip.* vbi extendunt, vt idem ſit quando ſpecies, & genus ſunt in aliis & diuerſis legibus, & ſe non compatiuntur, neque conſtat de mente, Cardin. Tuſch. *d.concl.36. num.57. cum ſeqq.*

17 Amplia decimoquintò in opinionibus Doctorum, quia communis opinio in genere, derogatur per opinionem in ſpecie in caſu indiuiduo, vt per Rimin.iun. *conſ.265. num.5. & 6. lib.3.* quem refert Cardin. Tuſch. *d concl.36.n.71.*

18 Amplia decimoſextò in prouiſione hominis, quia pœna promiſſa in genere, puta 200. in caſu contrauentionis, ſi partes per pactum ſpeciale conueniunt, quod damnum reficiatur prout liquidabitur, tollit pœnam generalem, Alex. *conſ.94. in fine, & conſ.95. num.7. lib.4.* vbi extendit, vt procedat etiam ſi generalis prouiſio ſit iurata, quæ habet vim ſpecialis, quia intelligitur in eo, in quo conſentitur, & non vltra, refert Card. Tuſch. *d.concl.36. num.72. & 73.*

19 Limita primò, quando ſpecies & genus ſe inuicem compatiuntur, ſtare poſſunt, ita Bart. *in l ſeruo. ff de pecul.leg.* Cagnol. *in d.l.in toto. num.13 ff de regulis iuris,* Roman *ſing.249.* Decian *conſ.51. num.16. verſ.quartò conſiderato, lib.1. & conſ.122. num.13. lib.3.* Cardin. Tuſch. *d.conſ.36.n.95.*

20 Limita ſecundò, quando genus & ſpecies apponuntur fauore eiuſdem perſonæ, quia genus non tollitur, neque reſtringitur per ſpeciem ſubſequentem, Bald. *conſ.329. in fine, verſ.in contrarium, lib.1.* Card. Tuſch *d.concl.36.n.79.*

21 Limita tertiò, quando ſpecies accedit generi, quia prorogato genere, vel mutato, prorogatur, & mutatur ſpecies, quæ habet ſubſtantiam ab illo genere, & non ſtat de per ſe, Lap. *alleg. 88. Commune. num.6. circa fin.* vbi etiam pariter limitat, quando ratio ſuadet, quòd per generalem prouiſionem ſit receſſum à ſpeciali. Idem quando ſpecies apponitur ad coaadiuuandum genus, Surd. *conſ.56. num.36. & 37.* Card. Tuſch. *d. concl.36. n.80. & 81.*

22 Limita quartò, quando genus eſt certum, determinatum, & præciſum, Surd. *conſ.352. num.11.* vbi *num.17.* limitat etiam quando genus exprimitur per verba diſpoſitiua, ſpecies autem per verba enunciatiua. Caſtill. *d.c.95 .n.40.*

23 Limita quintò, quando declaratio generis conſiſtit in eadem ſpecie, quia tunc ſpecies non derogat generi, Bald. *conſ.177. In Eccleſia, in fin. lib.1.* Card. Tuſch. *d.concl.36.n.103.*

24 Limita ſextò in iuriſdictionalibus, quia ſi datur in genere, & in ſpecie, cenſentur potiùs per ſpeciem conceſſa accumulatiuè, quàm derogatiuè, vt per Surd. *conſil.56. num.35.* Gutier. *pract. lib.3. q.15. num.6.* Card. Tuſch. *d.concl. 36. num.102.* Caſtill. *d. cap.95. num.22.*

25 Limita ſeptimò in litteris gratioſis generalibus ad beneficia, quibus non derogatur per ſpeciales poſteriores, quando ex primis generalibus eſſet ius quæſitum, ſecus ſi effectus penderet ab euentu incerto, Federic. *conſ.69. circa fin. verſ.item non obſtat,* Card. Tuſch. *d concl.36.n.101.*

26 Limita octauò in diuerſis diſpoſitionibus diuerſo tempore factis, quia non habet locum regula, quòd generi per ſpeciem derogetur, ſed contraria, quòd vltima quantuncunque generalia derogant primis, Signorol. *conſil.87. num.7. & 8.* Cardin. Tuſch. *d. concl. 36. num. 112.* Idem quando ſpecialis & generalis prouiſio ad diuerſum tendunt finem, Surd. *conſil.359. num.93.* Caſſanat. *conſil.44. num.48.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.304. num.5. cum ſeqq.* Caſtill. *d.cap.95. num.35. cum ſeqq.* Vel quando genus & ſpecies ſuper eodem iure non concurrunt, ſed ſuper diuerſo, latè Roland. *conſ.8. num.37. lib.1.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.9. tit.6. num.22. & 23.* Surd. 426. *num.36. verſ.ad ſextum,* Caſtill. *d.c.95.n.41.*

27 Limita nonò in priuilegiis, quia per ſpeciale priuilegium non derogatur generali, Federic. *conſil.197. verſ. non obſtat,* gloſ. *verb ſed ante, in ſum. 25. quæſt.2. gloſſ. vlt. verb. ſuper priuilegiis, in dict. cap.1. de reſcript.* vbi Abb. *num.10.* Felin. *num.3. verſ. limita,* Rip. *num.74.* & Beroi. *num.39.* Alexand. *conſ.155. num.1. lib.6.* Rebuff. *tom.2. ad leges Galliæ, tit. de reſcript. in præfat. num.105.* Xuar. *allegat.28. num.10* Lotior. *de regulis iuris, Axiom.136.* Menoch. *conſil 36. num.48.* Cardin. Tuſch. *dict.concl.36. num.99.*

28 Intellige in totum, nam in illa ſpeciali parte poſſe priuilegium ſpeciale poſterius minuere prius generale, nulla facta illius mentione, per text. *in cap. dudum. §. nos igitur, & in cap. quamuis tibi, de præbend. in 6.* reſoluunt Syluest. *in ſum. verb. priuilegium, quæſt.10.* Ruin. *conſ.98. num.4. vol.4.* Menoch *de præſumpt lib.6. præſ.40. num.21.* Mari. Giurb. *conſilio criminin.65. num.41.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.8. num.529.* Soar. *de legibus lib.8. c.39. num.7.* Bonacin. *in ſimili tract. diſp.1. q.3. puncto 8. §.3. num.17. verſ. ex dictis.*

29 1 GENVS includit omnes ſpecies ſub genere comprehenſas, *l. omnes,* vbi Angel. *C. de præſcript. 30. l. ſemper. ff. de regulis iuris,* Mari. Anton. *var. reſolut. lib.2. reſolut.33. num.2.* Menoch. *conſ.266. num.69.* Crauet. *conſ.134. num.5.* etiamſi in vna ſpecie maior ſit ratio, quàm in alia, *l.1. §. quod autem. ff. de aleatorib.* Rimin.iun. *conſ.12. num.31. lib.1.* Decian. *conſ.51. lib.1. & conſ.122. lib.3.* Card. Tuſch. *tom.4. lit.G, concl. 40. num.17.* Surd. *conſ.255. n.20. & conſ.559. num.19.* Mari. Antonin. *d. reſol.33. num.3.* Menoch. *conſ.141. num.39.*

30 GENVS verè, & propriè repræſentatur in qualibet ſpecie, *l. quid earum. §. interemptum. ff. de legat.3.* Surd. *conſ.121. n.3.* Bald. *conſ.239. Teſtator, in princ lib.1.* Dyn. *conſ.51. Quæſtio, num.3. verſ. præterea,* Card. Tuſch. *tom.4. lit. G, concl. 40. num.5.* & ideo quæ prædicantur de genere, debent prædicari de ſingulis ſpeciebus, *l. iuriſgentium. §. ſed ſi fraudandi, in fin. ff. de pactis,* cum aliis citatis ab Euerar. *in topicis legalib. loco 61.*

31 GENERE remoto remouentur ſpecies, *d. §. ſed ſi fraudandi, l. fundi. §. fin. ff. de fundo inſtr. l. ſancimus,* vbi Bart. *C. de vſur. rei indic. d.l.1. §. quod autem. ff de aleatorib. l.1. in fin. ff. de ſuis, & legit. hered. l ſi cauſa cognita,* iuncta gloſſ. *verb. peremiſti, C. de tranſact. §. vulgo, Inſtit. de ſucceſſ. cognat.* cum aliis, de quibus Euerard. *loco 62.* Sigiſm Scacc *de appell q.19. remed.1. concl.2. n.11.*

32 GENVS in ſuo genere tantum operatur, quantum ſpecies in ſua ſpecie, *l ſi chorus, in princ. ff. de legat.3. l ſi duo. ff de adminiſt. tutor. d. l. omnes, C. de præſcript. triginta,* Crauet. *conſ.161. num.2.* Card. Tuſch. *d. tom.4. lit. G, concl.40. num.20.* vbi *n.21.* cum eodem Crauet. *conſ.118. num.14.* extendit etiam in materia odioſa.

33 GENVS perire non poteſt, *l. in ratione. §. in certis*

eis. ff. ad legem falcid. l. si te bonis, C. de iure delib. l. incendium, C si certum petatur, Curt.iun.*cons.* 139. *num.* 35. Anton Gom. *var.tom.2.cap.2. n.32. col.3.* Surd. *de aliment.tit.3.q.16. num. 16. cum seqq. & cons. 391. num.3.* Mari.Anton *var.resolut.lib.2. resol.13. num.3.* Card.Tusch.*d.lit.G, concl.40. num.2.* vbi *num.3.* post Paris. *cons. 94. num. 8. lib. 2.* ait, quòd genus non est res mobilis, nec immobilis, sed consistens in intellectu.

34 GENVS quod non potest nisi in vna specie verificari, pro specie reputatur, *l.2. ff. de liber. & posthum. l. si optio ff. de opt. leg l. fundus locatus, ff. de fundo instr.* Becc.*cons.*34. *num.*14. Menoch.*cons.*71.*num.*23. Surd *cons.*135.*num.*1.*& cons.*179.*num.*14.*& cons.*169. *num.*29.*& cons.*431.*num.*5. Vincent.Fusar. *de substit. q.*351.*n.*34.

AXIOMA CVIII.

Grauare, Grauatus.

1 *Grauare non possum, quem non honoro.*
2 *Grauari nemo debet alterius odio.*
3 *Iacturam sentire non debet quis pro alieno commodo.*
4 *Onere duplici nemo debet grauari.*
5 *Grauatus in vno, in alio debet releuari.*

1 GRAVARE non possum, quem non honoro, *l. ab eo, C. de fideicomm. l. si abrogato. ff. de adoptionib. l. vnum ex familia. §. 1. ff. de legat. 2. l. 1. §. sciendum ff. de legat. 3.* Tiraq. *de priuil. piæ causæ, priuil.* 37. Donel. *comment. Iuris Ciuilis lib. 8. cap. 7.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 2. num. 33.* Molin. *de primogen lib. 1. cap. 1. num. 8. & lib. 2. cap. 4. num. 15. cum seqq.* Peregrin. *de fideicomm. art. 33. num. 33. & cons. 63. lib. 4.* Menoch. *consil. 707. num. 1.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 14. num. 1. & consil. 236. num. 16.* Card. Pereira *quæst. forens. cons. 31. num. 3.* Benedict. Pinel. *selectar. iuris interpret. lib. 1. c. 1. n. 13.* Stephan. Gratian. *discept forens. tom 4. cap. 66. num. 18. & tom. 5. cap. 917. num. 21.* Mangil *de imput. quæst. 16. num. 2.*

2 GRAVARI nemo debet alterius odio, *l. si quis in suo, in fine, C. de inoffic. testament. l. non debet alteri. ff. de regulis iuris, cap. non debet 21. eod. tit. lib. 6.* Rebuff. *ad l. Vrbis appellatio 2. vers. in quantum, prope fin. ff de verb signif pag. mihi* 19. Surd. *decis.* 102 *num.* 1. Farinac. *in praxi part. 4. cons. 40. num. 45.* Iniquum enim est, alium alterius odio prægrauari, *dict. l. si quis in suo, §. de legis. cap. si compromissarius. §. porrò, de elect. lib. 6.* Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum & vxor. §. 8. num. 6. cum seqq.* Tiraq. *de iure mariti, gloss. 8. num. 141.* Rebuff. *in tract. de except.*
3 *num.* 138. Farin. *d. part. 4. cons. 65. num. 98.* Nam pro alieno commodo non debet quis iacturam sentire, *l. si quando, C. de testib.* Surd. *de aliment. tit. 7. quæst. 37. num. 55.*

4 GRAVARI nemo debet alterius facto. Vide *suprà lit F. Axiom. 93. n. 22.*

5 GRAVATVS in vno, in alio debet releuari, *l. eum qui 40. de iureiur. l. iure succursum. ff. de iure dotium, l. secundum naturam. ff. de regulis iuris*, Thom. de Thomasset. *in floribus legum reg.* 134. vbi ait, quòd fallit si vnum veniat in consequentiam alterius, Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 15. num. 57.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 612. num. 18.* Ioano. Maria Nouat. *quæst. forens. lib. 1. q. 31. n. 9. & q. 86. n. 4.*

AXIOMA CIX.

Habitus.

1 *Habitus non facit monachum, sed sola professio Regularis.*
2 *Habitus facit præsumptionem.*
3 *Actus qualis apparet in sua figura, talis præsumitur in sua essentia.*
4 *Contractus talis præsumitur, qualis in prima sui figura apparet.*

HABITVS non facit monachum, sed sola 1
professio Regularis, *cap. porrectum 13. de Regularib.* vbi gloss. *verb. non faciat, cap. consuluit, qui clerici, vel vouentes*, Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 4. lit H, conclus. 12. num. 1.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 12. cap. 4. num. 5.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali. §. 15. num. 10.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi nouitiorum, disp. 11. dub. 10. sub n. 1.*

HABITVS tamen facit præsumptionem, ita 2
vt in dubio iudicetur talis, qualem habitus, quem defert, demonstrat, *l item apud. §. si quis. ff de iniur.* Federic. de Senis *consil. 13, num. 3. vers. si talis namque.* Quia qualis actus apparet in sui figura, talis 3
præsumitur in sua essentia, Hieron. Tort. *in suo consil.* post consilia Anton. de Butr. *num 10. vers. & ideo multum ad propositum*, Castren. *cons. 261. Visis & consideratis, in princ. lib. 2.* & contractus talis 4
præsumitur, qualis in prima sui figura apparet, Decian. *cons. 59. in fin. lib. 1.* refert Card. Tusch. *d. lit. H, concl. 12. n. 2. cum seqq.*

AXIOMA CX.

Homo.

HOMINIS dispositio facit cessare dispositionem legis, *l si maritus, C. de procurat. l. vlt. C. de pactis conuent.* Antonius Gabr. *tom. 3. commun. opinion. lib. 6. tit. de regulis iuris, concl. 8.* Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 9. num. 50.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 2. num. 27.* Vital. de Camban. *in tract. clausul. part. 4. num. 5.* Cardin. Seraphin. *decis. 829. num. 3.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 265. à num. 1.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens cap 376. num. 2.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib. 3. cap. 11. num. 8.* Rot. *decis. 392. num. 4. apud Farin. part. 1. recent.* vbi quòd hominis prouisio non facit deficere prouisionem legis, quando cum ea concurrere potest.

AXIOMA CXI.

Honor.

1 *Honor est maximum bonorum.*
3 *Honor lucro, imò etiam vita præfertur.*

3 *Honoris & vitæ causa æquiparatur.*
4 *Honor patris est gloria filij.*

1 HONOR est maximum bonorum, *gloss.* 1. *in*
Extrau. Ad conditorem, in vers. honorem, de verb.
signif. Philosoph. *Ethicor. lib.* 4. D.Thom. 1.2. *quæst.* 2.
art. 2. Nauar. *in tract. de finib. bonorum actuum, num.* 45.
2 Et ideo non solum lucro, sed etiam vitæ præfer-
tur, *l. isti quidem. ff. quod metus causa, l. reprehendenda.*
C. de instit. & substitut. l. quisquis, C. de postulando, cap.
nolo 12. *quæst.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 277. *num.* 19.
Surd. *cons.* 426. *num.* 57. Farinac *in praxi crimin. part.* 1.
quæst. 15. *num.* 6. Anell. Amat. *consil.* 89. *num.* 19. & 20.
3 & *cons.* 30. *num.* 14. Nam honoris & vitæ causa æqui-
paratur, *l. iusta causa ff. de manumis. vind.* Greg. Lop.
l. 4. *verb. las leys tit.* 13. *part.* 2. Cordub. de Lara *in l. si*
quis à liberis, in princip. num. 34. *ff. de liberis agnosc.*
Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, part.* 1. *consid.* 2. Me-
noch *cons.* 96. *n.* 15. & *cons.* 98. *n.* 8. & *cons.* 302. *à princ.*
Menchaq. *illustr. cap.* 18. *num.* 13. Cald. Pereira *in l. si*
curat orem, verb cùm non absimilis num. 10. *C. de in in-*
teg. restit. minor. Brunor. à Sole *in locis communib. verb.*
honor num 4. Surd. *decis.* 89. *n.* 21. Mari. Anton. *var. re-*
solut. lib. 1. *resol.* 11. *n.* 2.
4 HONOR patris est gloria filij, Federic. de Senis
cons. 185. *num.* 2. *vers. ex hoc*, quem refert Card. Tusch.
pract. concl. tom 4. *lit G, concl.* 32.

AXIOMA CXII.

Iactare.

IACTARE suum nullus præsumitur, *l. cùm de indebito* 25. *vers. qui non soluit. de probat.* exoroaot Tiraq. *in l. si vnquam, verb. donatione largitus num.* 206. *cum seqq. C. de reuocand. donat.* Nicol. Mozz. *de contractib. tit. de donationib. in art. de naturalibus don. n.* 2. *cum multis seqq.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. iactatio*, Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *casu* 88. *à princip.* Mascard. *de probationib. concl.* 554. *n.* 2. Surd. *cons.* 7. *n.* 44. & *cons.* 80. D. Barbos. *in l. quæ dotis n.* 17. *cum seqq. ff. soluto matrim.* Octaui. Glorit. *resp.* 10. *num.* 110. Ambrosin. Perus. *decis.* 15. *num.* 20. Rot. *decis.* 34. *num.* 3. & *decis.* 108. *num.* 2. *part.* 1. *in posthum. Farin.* præsertim in iudiciis, in quibus semper facienda est interpretatio, quæ magis vtilis & expediens sit facienti. Rot. *decis.* 171. *num.* 3. *ead. part.* 1. Alexand. Trentacinq. *consil.* 20. *num.* 13. *part.* 1.

AXIOMA CXIII.

Ignorantia, Ignorans.

1 *Ignorantia facti iusta, & probabilis excusat.*
2 *Ignorantia facti proprij tanquam crassa, & improbabilis non excusat.*
3 *Facti proprij ignorantia excusat, quando factum est antiquum, in quo sit verosimilis obliuio.*
4 *Factum quando est intricatum & obscurum, ignorantia illius etiam proprij excusat.*
5 *Ignorantia facti proprij excusat illum, qui multis negotiis implicatus est, aut in extremis laborat.*
6 *Ignorantia facti alieni in dubio præsumitur, & excusat, nisi sit publicum, aut notabile, graue, seu ponderosum.*
7 *Iuris ignorantia non præsumitur, nec excusat.*
8 *Leges scire omnes debent, & lata culpa est Iuris dispositionem ignorare.*
9 *Iuris Diuini, naturalis, vel humani, siue communis, siue municipalis, vel statutarij ignorantia non præsumitur, nec excusat.*
10 *Ciuis nouellus præsumitur habere statuti ignorantiam.*
11 *Ignorantia Iuris habens admixtam ignorantiam, seu errorem facti, præsumitur.*
12 *Ignorantia semper præsumitur in dubio, nisi scientia probetur.*
13 *Ignorans nihil agere, nec consentire censetur.*
14 *Ignorans non dicitur negligere, nec contemnere ius suum.*
15 *Ignoranti non currit tempus.*

IGNORANTIA facti iusta, & probabilis ex- 1
cusat, de qua loquitur *cap. ignorantia, de regul. iu-*
ris, lib. 6. affecta verò vincibilis, crassa, improbabilis,
seu supina, quia propter rationem præcedentis ne-
gligentiæ volita censetur, minimè excusat. *cap.* 1. *de*
postul. Prælat. cap. cùm in tua, qui matrim. accus. possunt,
l. nec supina. ff. de iuris, & facti ignor. Gabr. *commun.*
sub tit de regulis iuris, concl. 6. *n.* 43. Sebast. Medic. *de*
casibus fortuitis, p. 1. *q.* 3. *num.* 10. Sfort. *de in integ. re-*
stitut. part. 1. *quæst.* 8. *num.* 57. & 58. Vode fit, vt igno- 2
rantia facti proprij non excuset tanquam crassa, &
improbabilis, *l. quamquam ff. ad Velleian. cap. ab ex-*
communicato, in fine, de rescript. Soc. *reg.* 219. Mantu.
Paralip. cap. 34. Marant. *in repet. l. is potest. n.* 227. *ff. de*
acquir. hæred. Gail. *lib.* 2. *obseru.* 48. *num.* 19. Sfort. *d.*
quæst. 9. *n.* 61. Mascard. *concl.* 637. *num.* 3. & *concl.* 879.
num. 40. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 23. *num.* 32.
Cardin. Tusch. *tom.* 4. *lit. I, concl.* 22. *num.* 1. & 10.
& *concl.* 23. *num.* 25. Præterquam in illis casibus in 3
quibus ex circumstantiis negotij, & personarum
etiam in factis propriis admittitur probabilis ex-
cusatio, veluti quando factum est antiquum, in quo
sit verosimilis obliuio, secundùm Marant. *in d. l. is*
potest. num. 227. *in* 3. *limit. ff. de legat.* 1. Gail. *d. obseru.*
28. *num.* 10. Sebast. Medic. *de cas. fortuit. p.* 1. *q.* 3. *n.* 17.
Card. Tusch. *d. lit. I, concl.* 22. *num.* 15. Vel quan- 4
do factum est intricatum, & obscurum, Marant. *in*
repet. d. l. is potest num. 127. *in* 4. *limit.* Gail. *d. obseru.* 48.
num. 207. *vers. item si factum*, Sfort. *d. quæst.* 8. *num.* 28.
Menoch. *d. præs.* 23. *num.* 41. Vel in eo, qui multis ne- 5
gotiis implicatus est, Marant. *d. num.* 227. *in* 5. *limit.*
Medic. *dict. quæst.* 3. *num.* 12. & 18. Hoeded. *cons.*
35. *num.* 57. & 58. *lib.* 1. Menoch. *d. præs.* 13. *num.* 47.
& 48. aut in extremis laborat, Marant. *d. num.* 227.
in 2. *limit.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 4. *num.* 28.
Mascard. *de probationib. concl.* 879. *num.* 1. *cum seqq.*
Menoch. *d. præs.* 13. *n.* 49.
Sic etiam licèt tegolatitet ignorantia facti alie- 6
ni in dubio præsumatur, excusat, *l. verius ff. de pro-*
bationib. l. hoc autem. ff. de administ. tutor. l. fin. in fine ff.
pro socio, cum aliis citatis per Honded. *cons.* 9. *n.* 35.
& *cons.* 55. *n.* 48. & *cons.* 109. *n.* 16. *lib.* 1. Gabr. *comm.*
sub tit. de regulis iuris, concl. 5. *n.* 21. Gail. *d. obs.* 48. *à n.*
1. & 19. *vers. secus*, Menoch. *d. præs.* 23. *à n.* 51. Sfort.
d. q. 8. *à n.* 55. & *n.* 60. & *q.* 38. *n.* 5. non excusat tamen,
vbi aliquid proponitur, propter quod & potuit, &
debuit sciri per mediocrem diligentiam, vt quia fa-
ctum vel est publicum, *d. c.* 1. *de postul. Præl. c. cum il-*
lorum, de sent. excom. Gab. *d. concl.* 5. *à n.* 18. Malcard.
concl. 879. *num.* 11. 12. 16. & 17. Meooch. *d. præs.* 23.
num. 68.

num.68. cum seqq. Sfort. *dict. quæst.8. num.67.* Sebast. Medic. *dict. quæst.3. num.4. vers. si erat publicè notum, & num.10. vers. octano.* Vel notabile, graue, & ponderosum, Mascard. *dict. concl.* 879. *num.* 49. Menoch. *de præs.*23. *num.*81. & 82. Card. Tusch. *d. lit. I, concl.*22. *num.*16.

7 IGNORANTIA Iuris non præsumitor, ac proinde non excusat, *cap. ignorantia, de regulis iuris lib.6.* Gail. *de obseru.*48. *num.*22. Gabr. *sub tit. de regulis iuris, concl.7. num.*1. Paris. *cons.* 68. *à num.* 302. *lib.*4. Valasc. *de iure emphyt. q.*38 *num.* 15. Sebast. Medic. *d. quæst.3. num.*1. Menoch. *d. præs.*32. *à num.*10. Sfort. *d. q.8. num.*39. & 40. Cardin. Tusch. *d. lit. I, concl.*11.
8 *num.* 1. & 2. Leges enim scire omnes debent, & lata culpa est Iuris dispositionem ignorare, *l. leges sacratissimæ, C. de legib.* Sucin. *cons.*108. *n.*22. *vers. & licèt,* Aym. *cons.* 671. *n.*11.

9 Amplia procedere non tantùm in ignorantia Iuris diuini, naturalis, vel gentium, *cap. turbatur. §. notandum 1. q.4. l.*2. vbi glos. *C. de in ius vocan.* gloss. *in sum.* 38. *dist.* Ign. *in l.* 3. *§. si conditioni, à num.* 5. *ff. ad Syllanian.* Sed etiam in ignorantia Iuris humani, siue communis, siue municipalis, vel statutarij, vt per Gabr. *d. concl.5. num.*12. Sebast. Medic. *d. q.3. num* 42. *vers. item statuti ignorantia,* Gail. *d. obseru.* 48. *num.*29. Masc. *d. concl.*879. Card. Tusch. *d. lit. I, concl.*
10 11. *num.*3. nisi cuius esset nouellus, in quo tunc statuti ignorantiam præsumi, & ipsum excusari voluerunt, Gail. *de obseru.*48. *n.*28. Seraphin. *d. priuil.*4. *num.* 117. *cum seqq.* vbi etiam resoluit, quòd licet ignorantia ne dum Iuris, sed etiam statutorum, seu constitutionum non excuset, bene tamen excusat ignorantia alicuius Extrauagantis non positæ in librorum, statutorum, seu constitutionum corpore.

11 Limita tamen, quando ignorantia Iuris habet admixtam ignorantiam, seu errorem facti, Socin. *cons.*47. *num.* 11. *lib.* 1. Mascard. *concl.* 639. *num.* 20. Card. Tusch. *d. lit. I, concl.*13. *num.*18. Vel quando ius est dubium, obscurum, difficile, seu arduum, Sebast. Medic. *d. q.* 3. *num.* 1. *vers. nisi esset,* Sfort. *d. quæst.*8. *num.*44. Seraphin. *d. priuil.*4 *num.*16. & 17. Mascard. *concl.* 639. *num.* 19. Ignorantia Iuris nunquid excuset rusticum, militem, vel minorem? vide Sfort. *d. p.1. quæst.9.* Card. Tusch. *d. lit. I. concl.* 13. late Farin. *fragment. crim p.2. verb. Ignorantia. n.* 273. *cum multis seqq.*

12 IGNORANTIA semper præsumitur in dubio, nisi scientia probetur, *l. verius. ff. de prob. c. præsumitur* 47. *de regulis iuris, lib.6.* Socin. *reg.*3. vbi limitat tribus modis, Lap. *alleg.* 90. *n.*4. *in fine,* Caldetin. *cons.* 84. *num.* 2. *vers. circa secundum, aliàs cons.* 4. *de offic. legat. & cons.*366. *in fine,* aliàs *cons.* 37. *de testam.* Roman. *cons.*273. *Clarum est n.*2. Anton. Gabr. *commun lib.6. tit. de regulis iuris, conclus.*5. vbi ponit ampliationes, & limitationes, Menoch. *remed.*16. *recuper. num.*28. & *de arbitrar. quæst.* 71. *num* 3. & *de præsumpt. lib.6. præs.*23. *num* 51. Mascard *de probationib. conclus.* 879. Surd. *decis.* 221. *in princ. & num.* 14. & *decis.*246. *num.*8. & *cons.*7. *num.*35. & *cons.*73. *num.*42. Osasch. *decis.*71. *n.*23. Ioseph. Ludou. *Perus. decis.*19. *num.*22. Magon. *Lucen. decis.*49. *num.*11. Azeued. *l.*2. *num.* 10. *cum seqq. tit.* 20. *lib.* 6. *nona Recopil.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Ignorantia* 5. Flores de Mena *var. lib.* 1. *quæst* 3. *num.* 5. Sayr. *in claui Regia, lib.3. cap.5. num.4. cum seqq.* Sanchez *de Matrim. lib.9. disp.*32. *num.*4. Mari. Anton *var. resolut. lib.3. resol.*29. *num.* 12. Anton. Monach. *Florent. decis.* 7. *num.* 15. Card. Tusch. *d. tom.4. lit. I, concl.*23. *per totam.* Glorit. *resp.* 6. *num.*76. & *resp.* 10. *num.* 109. Castill. *contron.* *lib.5. part.2. quæst.* 117. *num.* 47. Stephan. Gratian. *decis.*69. *num.*20. Intrigl. *cons.*1. *num.*76. *lib.*1. Mangil. *de imput. quæst.* 113. *num.* 11. & *quæst.* 135. *num.* 15. Plures limitationes refert Farinac *fragm. crimin. p.*1. *lit. L. n.*104. *cum multis seqq.*

IGNORANS nihil agere, nec consentire censetur, Castren. *cons.*46. *Viso & examinato num.*2. *vers. sed breuiter, lib.*2. & *cons.* 377. *num.*2. *lib.*1. vbi quòd pacisci non dicitur qui ignorat, vel errat, Alex. *cons.* 2. *Ex narratis. num.9. lib.*4. vbi quòd consentire, nec dissentire dicitur ignorans, nec confirmare factum quod ignorat, Abb. *cons.* 20. *num.* 2. *lib.* 2. vbi quòd renunciare nemò dicitur Iuri, quod ignorat, nec exhæredare dicitur miles filium quem ignorat habere, Roman. *cons.* 273. *Clarum est, col.*1. *in fine, vers. ad hæc autem,* vbi quòd ignorans non renunciat ius ignoratum, & *cons.* 409. *num.* 2. *cum seqq* vbi quòd ignorans dicitur legitimo impedimento impeditus, & donec durat ignorantia, durat impedimentum, refert Cardin. Tusch. *tom.4. lit. I, conclus.*17. *per totam* Nam ignorans dubio comparatur. Surd. *decis.* 165. *num.* 17. vbi *num.* 47. & 62. limitat quando dubitans tenetur inquirere, & de facili potuit certificare. 13

IGNORANS non dicitur negligere, nec contemnere ius suum, *l. nec ignorans, C. de donationib.* Surd *decis.*25. *num.*30. & *cons.*7. *num.*15. *cum seqq.* & *cons.* 454. *num.*51. Farinac. *in praxi crim p.*4. *cons.*96. *num* 33. Menoch. *cons.*10. *num.*37. vbi quòd ignorans non dicitur ratificare. 14

IGNORANTI non currit tempus, *l. quandiu, C. qui admitti,* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*11. *quæst.*4. *num.* 38. *cum sequentib.* Cald. Pereira *de renonat. emphyteus. quæst.* 7. *num.* 13. *cum seqq.* Surd. *consil.* 371. *num.* 86. Ioann. Baptist. Costa *de facti scientia & ignor. inspect.* 87. *num.* 5. & *insp.* 88. *num.*4. 15

AXIOMA CXIV.

Illatio.

ILLATIO non fit à diuersis, *l. vlt. in fine,* & ibi Bart *ff. de calumniator. l. Papinianus exuli ff. de minorib. l. inter stipulantem. §. sacram,* ibi, *sed hæc dissimilia sunt. ff. de verb. obligat. l. naturalem §. nihilominus. ff. de acquir. possess.* Lancel. *de attent part.2. cap.*12. *limit.*2. *num.*2. Paris. *cons.*18. *num.* 10. *vol.*1. Socin. *cons.*18. *num.*41. *vol.*1. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.*1. *resol.* 106. *num.* 42. & *lib.* 2. *resolut.* 1. *num.* 9. Stephan. Gratian. *discept forens. tom.3. cap.*516. *num.*6. *cap.*524. *num* 56. Antonin. Monach. *Bononien. decis.* 6. *num.* 5. & *decis.* 19. *num.* 34. Cancer. *variar part.* 2. *cap. num.* 131. Surd. *consil.* 150. *num.* 94. & *consil.* 460. *num.* 59. & *consil.* 551. *num.* 17. Ioann. Maria Nouar. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 15. *num.*6. Quod procedit etiamsi diuersitas sit in sola ratione. Menoch. *consil.*106. *num.*304. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 839. *num.* 20. Rot. apud Paul. de Rubeis *decis.*116. *num.*46. & *decis.*218. *num* 28. & *decis.*255. *num.* 20. *tom.*2. *diuers.* aliàs *p.*2. *recent.*

Axioma CXV.

Impedimentum.

IMPEDIMENTVM non præſtat, quod de Iure non ſortitur effectum, *cap. non præſtat 52. de regulis iuris, lib.* 6. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, c.* 15. *num.* 5. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.* 205. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 22. *num.* 21. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſſ.* 57. *n.* 30. Cardin. Tuſch. *practicar. concluſ. tom.* 1. *lit. A, concl.* 159. *num.* 2. *& tom.* 5. *lit. N* Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 58. *num.* 6. *cum ſeqq.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. c.* 6. *n.* 11. Vide *infrà Axiom.* 164. *n* 4.

Axioma XCVI.

Impeditus.

IMPEDITO non currit tempus, *l.* 1. *§. fin. C. de annali except. c. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbendæ, c. fin. de elect.* Tiraq. *de retract. lig.* §. 5. *gloſſ.* 4. *n.* 6. *&* §. 55. *gloſſ.* 4 *n.* 29. vbi intelligit, dummodo impedimentum non ſit affectatum, *& de retractu conuent.* §. 2. *gl. vnic. n.* 78. Menoch. *conſ.* 38. *n.* 55. Surd. *dec.* 151. *n.* 4. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 11. *q.* 13. *n.* 11. Gut. *pract. lib.* 5. *q.* 34. *à n.* 21. Card. Seraph. *dec.* 997. *n.* 1. *& deciſ.* 1066. *n.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol.* 550. *num.* 5. *in vlt. impreſſ.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduoc. verb. impedimentum, n.* 2. Monet. *de opinione canon. c.* 6. *q.* 5. *n.* 40. vbi etiam intelligit, dummodo impedimentum non ſit affectatum, Mari. Anton. *var reſolut. lib.* 1. *reſol.* 84. *n.* 5. Nic. Garc. *de benefic. p.* 10. *c.* 2. *n.* 17. Vbi autem agitur de modico præiudicio, tempus, ſiue inſtantia currit impeditis, Abb. *conſ.* 5. *col. fin. lib.* 2. Crauet. *conſ.* 182. *n.* 15. *verſ. rurſus*, quos refert Card. Tuſch. *pract. concl.* 1. *tom.* 5. *lit. M, concl.* 239. *n.* 9.

Axioma CXVII.

Imperare.

IMPERARE ſibi ipſi nemo poteſt, *l. prætor, l. pen. ff. de tutorib. & curat. datis ab his, l. ille à quo.* §. *tempeſtiuum. ff. ad Trebell. l. pen. ff. de arbitr. l. Princeps, de legibus.* Surd. *conſ.* 152. *n.* 46. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 4. *lit. I, concl.* 47. *num.* 1. vbi *n.* 2. ampliat in tantum, vt nec poſſit præſcribi, quod quis ipſi imperet, & *n.* 5. poſt Anchar. *conſ.* 154. *in princip.* limitat, quia exequutor, qui debet compellere, poteſt officium exercere, etiamſi ipſe ſit vnus de compellendis, agnoſcendo bonam fidem, & obtemperando ſine imperio, quia hoc modo duplicem perſonam poteſt repræſentare.

Axioma CXVIII.

Impoſſibilis.

1 *Impoſſibile dicitur id, quod rarò vel nunquam euenit licèt euenire poſſit.*

2 *Impoſſibile reputatur id quod eſt contra bonos mores, vel honeſtis moribus non conuenit.*

3 *Impoſſibile dicitur, quod ſalua dignitate fieri non poteſt.*

4 *Impoſſibile cenſetur, quod pendet à Principis voluntate.*

5 *Intellige quando Princeps illud regulariter concedere non conſueuit, quamuis ex plenitudine poteſtatis potuiſſet.*

6 *Impoſſibile dicitur, quod tantùm fieri poteſt per remedium extraordinarium.*

7 *Impoſſibilia non obligant, ſeu ad impoſſibile nemo tenetur.*

8 *Impoſſibilium, & valde difficilium idem eſt iudicium.*

9 *Impoſſibilitas facit recedere ab omni interpretatione veriſimili.*

IMPOSSIBILE dicitur id, quòd rarò, vel 1
nunquam euenit, licèt euenire poſſit, Corn.
conſ. 217. *num.* 5. *lib.* 5. Id quod eſt contra bonos 2
mores, vel quod honeſtis moribus non conuenit,
impoſſibile reputatur, Bald. *conſ.* 575. *Præmittendum
eſt, in princip. lib.* 1. Et impoſſibile dicitur, 3
quod ſalua dignitate fieri non poteſt, Ioan. Iacob.
de Leonard. *conſ.* 117. *inter conſil. Bruni. num.* 175.
& 174. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 4. *lit. I,
concl.* 52.

IMPOSSIBILE cenſetur, quod pendet à 4
Principis voluntate, *l. apud Iulianum* §. *conſtat. ff. de
leg.* 1. *l. continuus.* §. *cùm quis,* & *ibi* gloſſ. *verb. relicta,
ff. de verbor. obligat.* Abb. *in cap. cùm eſſes, num.* 19. *de
teſtam.* Rebuff. *ad l.* 145. *verſ. limitatur etiam ff. de
verb ſignfic.* Mandoſ. *ad reg.* 52. *Cancel. q.* 31. *num.* 11.
& 12. Eſcob. *de ratiocin. c.* 25. *n.* 5. Monet. *de diſtribut.
quotid. p.* 2. *q.* 3. *num.* 15. Sanchez *de Matrimonio, lib.* 5.
n. 4. Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 2. *differ.* 2. *n.* 15. *&
differ.* 3. *n.* 36.

Intellige quando Princeps regulariter illud con- 5
cedere non conſueuit, quamuis ex plenitudine poteſtatis potuiſſet; longè quidem aliter ſi conſueuiſſet Princeps illud de facili indulgere, tunc enim illud venit conſiderandum, & poſſibile iudicabitur, adeò quod alicui imputari poterit, ſi illud non impetrauit, per *l. quidam relegatus, in princip. ff. de rebus dub. l.* 1. §. *permittitur. ff. de aqua quotid. & æſtiua,* tradunt Raph. Cuman. *in d. l. continuus.* §. *cùm quis, col.* 2. *num.* 7. Paul de Caſtr. *n.* 5. & Franc. Aretin. *notab.* 2. *col.* 1. *num.* 10. ac alij, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 91. *num.* 8.

IMPOSSIBILE dicitur, quod tantùm fieri 6
poteſt per remedium extraordinarium, Tiraq. *de retractu lig.* §. 32. *gloſſ. vnic. num.* 56. Mandoſ. *d. q.* 31. *n.* 12. Sanchez *d. lib.* 4. *diſp.* 5. *n.* 4. *verſ. & confirmatur,* Card. Tuſch. *d. tom.* 4. *lit. I, concl.* 55.

IMPOSSIBILIA non obligant, ſeu ad im- 7
poſſibile nemo tenetur, *l. ſi quis in graui, in princ.* vbi Bart. *ff. ad Syllan. l. ſi ſtipuler. ff. de verbor. obligat. l. Paulus ff. quæ ſentent. ſine appellat. reſc. l. impoſſibilium. ff. de regulis iuris.* §. *impoſſibilis, Inſtit. de hæredib. inſtituen. cap. nemo poteſt, de regul. iuris, lib.* 6. Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum. reg.* 194. Oldrad. *conſ.* 232. *Quidam teſtator, verſ. tertia ratio,* Ioan. Iacob. de Leon. *inter conſilia Bruni conſ.* 117. *num.* 21. *cum ſeqq.* vbi *num.* 214. ait, quòd procedit in contractibus, ſententiis, & præceptis, Surd. *deciſ.* 189. *num.* 21. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 11. *q.* 11. *num.* 8. Beller. *diſquiſit. clerical. p.* 2. *tit. de clerico debitore.* §. 1. *num.* 4. Cardin. Tuſch. *d. tom.* 4. *lit. I, concl.* 54.

IMPOSSI

8 Impossibilium, & valde difficilium idem est iudicium, *l. apud Iulianum, §. constat, ff. de legat. 1. l. cùm hæres 4. §. 1. ff. de statulib.* Tiraquel. *de retract. lign. §. 1. gloss 10. n. 120.* Sutd. *decis. 41. num 9. & 10.* Pyrrh Maurus *de fideiuss p. 1. in prælud. sect. 3. cap. 25.* aliàs 34. *num.* 8. & 9. Impossibilitati enim æquiparatur difficultas magna, *l. 2. §. ex quo, & l. continuus, §. cùm quis, ff. de verbor. obligat.* Beroi. *cons. 88. In causa, num. 35. lib. 1.* Sebast. Medic. *de casu fortuito, p. 1. quæst. 4. num. 13.* Farinac. *fragm. crimin p. 1. litt E, num. 143.*

9 Impossibilitas facit recedere ab omni interpretatione verisimili, vel mentis, etiamsi verba hoc importarent. Calderin. *cons. 336.* aliàs *cons. 7. in fine, de testament. & cons. 550.* aliàs *cons. 5. de verbor. signific.* quem refert Card. Tusch. *practic concl. tom. 4. litt. I, concl. 330. num. 27.*

Axioma CXIX.

Incertitudo.

1 *Incertitudo rei vitiat actum, seu dispositionem, etiam in fauorabilibus, vt num. 4.*

2 *Institutio hæredis vitiatur propter incertitudinem.*

3 *Procurator incertus dari non potest.*

5 *Actus valet de æquitate Canonica, non obstante incertitudine, & agi potest, vt declaretur arbitrio boni viri.*

6 *Incertitudo quando potest reduci ad certitudinem, non vitiat actum.*

7 *Incertitudo non vitiat dispositionem, quando prouenit culpa aduersarij, vel causatur à culpa opponentis.*

1 Incertitudo rei vitiat actum, seu dispositionem, *l. idem Pomponius, §. fin ff de rei vendicat. l. duo sunt Titij, ff. de testament. tutel. l. tutor incertus, ff. eod. tit. l. ita stipulatus, l. vbi autem non apparet, ff. de verb. obligat. l si sic, §. 1 ff de legat. 1. l. cùm post, § gener. ff. de iure dotium, § incertus, Instit. de legatis,* Iaso Marsil. *in rubr. C. de probationib, numer. 354. cùm multis seqq.* vbi multipliciter limitat, Bart. *in l. 1. § si quis in duobus, ff. de bonor possess. secundùm tab.* vbi de duobus testamentis eodem tempore factis, Fulgos. *consil. 183. Circa primum, in princip.* vbi declarat quando incertitudo est incerta, secus si potest reduci ad certitudinem, & *cons. 104. col. pen. vers. ad secundum*, vbi idem dicit, addítque incertitudinem vitiare dispositionem in sententia, contractibus, & vltimis voluntatibus, Calderin. *cons. 321.* aliàs *cons. 6. de priuileg.* vbi quòd priuilegium concessum Ecclesiæ S. Venantij talis loci, si ibi sunt duæ Ecclesiæ S. Venantij, nec apparet de qua senserit concedens priuilegium, est nullum maximè ad petitionem partis concessum,
2 Alexand. *consil. 46. Copiose, lib. 4.* vbi quòd institutio hæredis vitiatur propter incertitudinem, sicut & tutoris datio incerta, Castrens. *cons. 177. In quæstione, num. 2. lib. 2.* vbi quòd non potest dari procurator
3 incertus, refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 4. litt. I, concl. 65. per totam.* Marescot. *var. resol. lib. 1. cap. 11. num 44.* Thom. de Thomasset. *reg. 146.* vbi intelligit quando actus est omnino incertus. Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap 640. n. 29. & c. 682. num. 7. & cap. 713. num. 7. & 8. & cap. 736. num. 61. & cap. 742. num. 15. & tom. 5. cap. 1000. num. 19.* Mangil. *de imputat. q. 82. num. 18.*

Amplia etiam in fauorabilibus, Dyn *cons. 41. n. 5.* 4
vers. præterea incertitudo, Anchar. *consil. 216. num. 4.* & fauore libertatis, Fulgos. *cons. 204. Albertus contraxit, in princip. num. 1.* Cardin. Tusch. *d. concl. 65. num. 25. & 26.*

Limita de iure Canonico, quia vbicunque potest 5
mens haberi, etiamsi non sit expressa, tunc valet dispositio incerta, quæ de iure ciuili non valeret, Alexand. *cons. 158. num. 8. lib. 7.* quem refert Cardin. Tusch. *d concl. 65. num. 56.* & quod de æquitate Canonica non obstante incertitudine actus valeat, & agi possit, vt declaretur arbitrio boni viri iuxta qualitatem personæ, & patrimonij, dictum fuit elegans Archid. quod Doctores miris laudibus prosequuntur, *in cap. sunt nonnulli, num. 2. vers. si res alia 1. quæst. 1.* refert, & sequitur Bald. *in l. qui mutuam, §. salarium, in lect. antiqua, num 2. vers. item vide, ff mandati.* sequitur etiam Anton de Butr. dicens esse notabile, & perpetuò mente tenendum, *in cap. ex parte, num 7. de censib.* Panorm. *in cap. 1. n. 5. de decim.* Afflict. *decis. 337. n. 10.* Anton. Gom. *var. tom 2. c. 11. col. 4. vers. aduertendum*, Gutier *de iuramento confirmator. p. 1. cap. 69 num. 6.* Rendina *in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 100 num. 7.*

Limita etiam quando incertitudo potest reduci 6
ad certitudinem, siue per circumstantias, siue per coniecturas, vel aliquo modo certitudo colligi potest, Cald. *d. cons. 321.* aliàs *cons. 6. de priuil.* Roman. *cons. 188. In casu, numer. 3. & 4.* Bald. *cons. 88. per totum, lib. 5.* vbi quòd valet legatum factum futuræ vxori, vel futuræ nurui, quia licèt sit incerta, tamen ex facto potest reduci ad certitudinem, Crauet. *cons. 162. num. 3. vers. tertio*, vbi idem dicit, quando ex iuris dispositione potest reduci ad certitudinem, & *num 4.* extendit, quando vno casu tantùm potest verificari, & *num 6.* extendit etiam, quando incertum per iudicem venit certificandum, vel quando relatio fit ad vnum certum de incertis, Bart. & alij
in l. fin. C. de codicill. vbi quòd non vitiat quando 7
prouenit culpa aduersarij, Bald. *cons. 290. Allegationes hinc inde, numer. 2. lib. 4.* vbi quòd incertitudo non vitiat dispositionem, vel opponi non potest, quando causatur à culpa opponentis, Zabarel. *consil. 105. num. 2.* vbi quòd incertitudo, quæ breui tempore venit declaranda, non nocet, sed imò cessat. & ideo limitatur axioma quando incertitudo ad certitudinem reduci non potest, vel adest incertitudo in vniuerso. Sutd. *consil. 128. num. 19. & 20. & cons. 221. num. 56. & 57.* Stephan. Gratian. *d. tom. 4. cap. 766. num. 8.* qui *cap. 742. num. 56.* limitat etiam in incertitudine circa accessoria.

Axioma CXX.

Inclusio.

1 *Inclusio vnius est exclusio alterius, & procedit in omni dispositione, vt num. 2. & limitatur multis modis, vt num. 17.*

3 *Inclusio vnius est exclusio alterius in facultate, & priuilegio aliquid faciendi.*

4 *Exclusio ad tempus, inducit inclusionem post tempus.*

5 *Concessum ad tempus, videtur post tempus denegatum.*

6 *Exemptio concessa vni, operatur vt alij non sint exempti.*

7 *Expressio vnius causæ, vel speciei in rescripto nedum non includit aliam, sed imò excludit.*

8 *Inclusio vnius vt iudicet, est exclusio alterius.*
9 *Statutum disponens de consanguineis naturalibus, excludit spurios.*
10 *Statutum excludens fœminas postquam dotatæ fuerint, censetur illas includere ad successionem antequam dotentur.*
11 *Statutum circa successionem includens certas personas, censetur alias excludere.*
12 *Inclusio vnius non est exclusio alterius, quando eadem ratio militat in excluso & incluso.*
13 *Vnum quando exprimitur ratione frequentioris vsus, non est exclusio aliorum.*
14 *Inclusio, & enumeratio vnius quando fit per verba ampliatiua, non est exclusio alterius.*
15 *Statutorum aliquorum exclusio non includit, vt alia illicita censeantur approbata.*
16 *Inclusum & exclusum quomodo sunt connexa, inclusio vnius non est exclusio alterius.*

1 INCLVSIO vnius est exclusio alterius, *l. cùm Prætor, ff. de iudic. l. cùm maritus, C. de procuratorib. l. quamuis, C. de pignorib. l. ait Prætor, §. sed quod Papinian. ff. de minorib. cap. nónne, de præsumpt.* Angel. Aretin. *cons. 29. Quando primum, n num. 6. cum seqq.* Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib. 2. dub. 3. num 32. & 33. fol 448. vol. 2.* vbi multipliciter limitat, Iacob. Mandel. *cons. 164. per totum,* vbi latè declarat, Decian. *cons. 64. num. 11. lib. 2.* Thom. de Thomass. *in floribus legum, reg. 148.* Menoch. *cons. 106. num. 314. cum seqq & cons 141. à num. 9. & cons. 406. num. 44. & cons. 451. num. 27. & cons. 583. num. 11. & cons. 148. à num. 13. & de arbitr. lib. 2. cas 37. num 22.* Surd. *decis. 195. num. 12. & decis. 291. num. 20. & cons 25. num. 3. & cons. 56. num. 2. & consil. 152. n. 55.* Pichard. *ad princip. Instit de exheredat. liber. n. 10.* Card. Tusch. *pract concl. tom. 4. litt I, concl. 71. per totam,* Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi, cap. 13. §. 13. vers. hac regula,* Cæs. Argel. *de contradict. legitimo, quæst. 5. n. 32. & q. 10. num. 47.* Mart. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 1. num. 10.* Octau. Glorit. *resp. 1. p. 3. num. 132.* Nicol. Intrigl. *cons 3. n 49. & cons. 49. & cons. 16. n. 15. lib. 1.* Carul. de Grassis *de except. except. 7.* Ioann. Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. q. 7. num. 19.* Duran. *Rota decis. 48. num. 7.* Mangil. *de imputat q. 60. num. 3. & quæst. 55. num. 6.* Rot. *decis. 273. in fin. & decis. 364. num. 4. & decis. 477. n. 3. p. 2. in posth. Farinac.*

2 Amplia primò in consuetudine, priuilegio, seruitute, præscriptione, & omni dispositione includente certum locum, tempus, rem, vel personam, quia excludit reliqua, plenè Ruin. *cons. 112. Circa primum, num. 3. lib. 5.* Angel. *consil. 375. num. 3.* Bald. *consil. 33. Statuto cauetur, num. 3. vers. nam id, lib. 5.* vbi quòd si est permissum infra certum tempus probari, lapso tempore censetur exclusa probatio, Si-
3 gnorol. de Homod. *cons. 39. Quæritur, in fine,* vbi quòd
in facultate, & priuilegio aliquid faciendi, inclusio
vnius est exclusio alterius, Castrens. *cons. 468. Super*
4 *hoc puncto, num. 4. lib. 1.* vbi quòd exclusio ad tem-
pus inducit inclusionem post tempus, Petr. de
5 Anchar. *cons. 70. num. 8.* vbi quòd concessum ad
tempus, videtur post tempus denegatum, quia inclusio vnius, &c. Gemin. *cons. 15. num. 18. circa fin. vers. ad sextum, & num. 19.* vbi si alicui conceditur potestas aliquid faciendi vsque ad certum tempus, post illud tempus censetur negata.

6 Amplia secundò in exemptione concessa in vno, quia operatur, vt alij non sint exempti, Castrens. *consil. 456. Visis, in fin. lib. 1.* Cardin. Tusch. *d. concl. 71. num. 13.*

7 Amplia tertiò in rescripto, quia expressio vnius causæ, vel speciei, ne dum non includit aliam, sed imò excludit. Calderin. *cons. 541.* aliàs *cons. 11. de sentent. excomm. circa med. vers. expressio autem,* Abb. *consil. 57. Attingam, num. 2. vers. sexto, lib. 1.* vbi quòd si in rescripto pluribus aliquid mandatur, & in aliquo vnum excluditur, alios includi censetur, refert Card. Tusch. *d. litt. I, concl. 71. num. 73.*

Amplia quartò in Iudice, quia inclusio vnius vt 8
iudicet, est exclusio alterius, *l. cùm prætor, ff. de iudic.* Angel. *cons. 375. Prætensis, per totum,* maximè *num. 3.* vbi ait procedere quoad habentes parem, vel minorem iurisdictionem, quia commissio vni facta priuat æqualem, vel minorem habentes iurisdictionem, & quòd delegatio facta vni de cognitione causæ, alteri censeatur denegata, quando fieret per modum distribuendi iurisdictionem, nisi aliter constaret de intentione, vel in contrarium esset consuetudo, Bald. *cons. 253. num. 1. & n. 2. vers. idem quando, lib. 5.* vbi extendit, vt procedat vbicumque alicui specialiter committitur iurisdictio etiam delegata, vel ordinaria per modum superioritatis, vel ad excellentiam commissarij, quia tunc censetur prohibita cognitio cuicunque alteri; vel vbicunque aliquid committitur vni iudici, quod iure magistratus non competit alteri, quia tunc is solus cognoscitur, cui facta est commissio.

Amplia quintò in statutis, vt per Dyn. *cons. 15.* 9
Diligenter, num. 11. vers. præterea, vbi quòd statutum
disponens de consanguineis naturalibus, excludit
spurios, ex quo inclusio vnius est exclusio alterius,
& cons. 27. Quæstio articulus, circa fin. num. 5. vers. præterea, vbi quòd statutum inducens certum onus Magnatibus, vt fideiubeant, prout Florentiæ, censetur
eximere ab aliis, Bald. *cons. 68. Quia statutum, circa*
fin. vers. præterea interim, lib. 1. vbi quòd statutum 10
excludens fœminas postquam dotatæ fuerint, censetur illas includere ad successionem antequam dotentur, *& consil. 105. Præmissis verbis, ante med. vers. item notandum, lib. 4. & cons. 95. Quæstio est, & cons. 339. Opinio communis, lib. 4. & cons 459. Circa*
quæstionem, in princip. num. 2. lib. 5. vbi quòd statutum 11
circa successionem includens certas personas, censetur alias excludere, Castrens. *cons. 441. Ista quæstio, in princip. vers. quantum verò, lib. 1.* vbi quòd statutum nouum corrigens antiquum in vno, censetur confirmare in aliis.

Limita primò, quando eadem ratio militat in ex- 12
cluso quæ in incluso, vt per Thom. de Thomasset. *d. reg. 148.* Menoch. *cons. 197. num 83. vers. non obstat primò,* vbi etiam limitat, quando constat de mente, vel quando inclusio ad vnum effectum, contrarium operaretur, refert Card. Tusch. *d. litt. I, conclus. 71. num 86.* Alexand. Trentacinq. *var. resol. tom. 1. tit. de consuet. res. 1. num. 13. vers. huic textui.*

Limita secundò, quando vnum exprimitur ra- 13
tione frequentioris vsus, quia non est exclusio aliorum, Petr. Gerard. *sing. 97 in fin.* Card. Tusch. *d. litt. I, concl. 71. num. 87.* Flamin. Paris. *de confident. quæst. 29. num. 52.*

Limita tertiò, quando inclusio & enumeratio 14
vnius fit per verba ampliatiua, vt est dictio, *maximè,* quia tunc non est exclusio alterius, Gemin. *cons. 6. num. 3. & 4.* vbi idem si inclusio fit comparatiuè, Alexand. *cons. 133. Viso processu, col. 2. in fine, vers. nec etiam ad hoc, lib. 1.* quos refert Card. Tusch. *d. litt. I, num. 79.*

Limita quartò in illicitis, Alex. *consil. 59. num. 9.* 15
vers. ne ad hoc, lib. 1. vbi quòd exclusio aliquorum statutorum non includit, vt alia illicita censeantur approbata, nisi Princeps simpliciter confirmans

ea

Digitized by Google

ea legerit, & discusserit, aliàs non refert, Cardin. Tusch. *d.lit.I, concl.71.n.83.* vbi *n.85.* limitat etiam dispositione odiosa.

16 Limita quintò, quando inclusum & exclusum sunt connexa, quia regulantur eadem ratione, quando ex dispositione iuris exclusum includitur, vel quando inclusio fit causa dubitationis tollendæ, Dec. *consil.11. num. 17. & consil. 99. col. fin. vers. tertiò non obstat*, Alex. *consil. 75. Videtur, num. 3. 4. & 10. lib. 5. & cons.225. Ponderatis, num.24. & 23. lib. 6.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 4. fol.448. num.39. & 40.* Cardin. Tusch. *d. conclus.71. num.80.*

17 Limita sextò multis modis, vt per Mandel. *consil. 164. per totum.* Primò, quia vno permisso alij non sunt prohibiti, sed in dispositione iuris remanent: secundò, quia non censetur derogatum aliis casibus, qui alia via includuntur: tertiò procedit, quando eadem est ratio, aliàs non: quartò, quando constat de mente & potestate: quintò, quando adest verisimilis causa, aliàs non; quando agitur de modico præiudicio, secus si de magno. Limitat etiam Mangil. *de imput. quæst.69. num. 11.* vbicumque fauor vnius includit eum, & excludit alium, ita demum alius excluditur, si ille, cuius fauore inclusio est inducta, includitur, aliàs secùs. Et limitatur denique axioma in his, quæ sunt de genere permissorum, in quibus vnius exclusio, non est exclusio alterius. Schrader. *de feudis, part. 2. quæst. 6. princip. sect. 6. num. 68.* Mari. Giurba *ad consuetud. Messanens. part. 1. cap. 15. gloss. 12. num. 13.*

Axioma CXXI.

Incommodum.

INCOMMODA eum sequi oportet, quem commoda, & vtilitates sequuntur, *Clem. 1. de censib.* Escob. *de ratiocin. cap. 42. numer. 12. & comput. 10. num. 14.* Ferrer. *in constitut. Cathalonia, gloss. 3. num. 89.* Vide dicta *suprà verb. Damnum, Axiom. 63. num. 2.*

Axioma CXXII.

Incontinenti.

INCONTINENTI quæ fiunt, à iure inesse dicuntur, *l. lecta 40. §. dicebam, ff. si certum petat. l. petens, C. de pactis, cap. officij 38. de elect.* Alexand. *consil. 90. Ferè omnis, numer. 5. lib. 1.* vbi ait locum habere in iis, in quibus partes possunt de nouo disponere, non autem in iudice, qui functus est officium, propter verbum, *absoluo*, vel *condemno*, Anton. Gabr. *commun. lib. 1. tit. de præsumpt. conclus. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 43. numer. 54.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 69. numer. 5. & resolut. fin. casu 62.* Cardin. Tusch. *practic. concl. tom. 4. litter. I, conclus. 81. per totam.*

* * *

Axioma CXXIII.

Indefinita.

1 *Indefinita æquipollet vniuersali quando subest eadem ratio omnium sub indefinita comprehensorum, vel capitur distributiuè, non collectiuè, vt numer. 2. & 3.*

4 *Indefinita vim vniuersalis significationis obtinet, non ex propria vocabuli significatione, sed ex æquitate, & benignitate quadam.*

5 *Indefinita negatiuè concepta vim habet vniuersalis.*

6 *Indefinita à lege prolata vim habet vniuersalis.*

7 *Verba indefinita statutorum municipalium, æquipollent vniuersali, & idem in supplicatione, vt num 8.*

9 *Indefinita æquipollet vniuersali in contractibus, & renuntiationibus, & in alimentis, vt num. 10. & in omni dispositione, vt num. 11.*

12 *Indefinita non æquipollet vniuersali, quando non est eadem ratio.*

13 *Indefinita non æquipollet vniuersali in materia odiosa, vel pœnali.*

14 *Indefinita vim vniuersalis non habet in probationibus.*

INDEFINITA æquipollet vniuersali, *l. si seruitus 24. ff. de seruit. vrban. præd. l. si ita relictum, l. pluribus 44 ff. de legatis 1. l. si plures 98. ff. de legat. 3. l. Iulianus, ff. eod. tit. l. si quis filio, § 1. ff. de testam. tutel. l. 2. ff. de liber. & posth. l. Cæsar, ff. de publican. l. si quis, §. idem Iulianus, ff. de lib. leg. cap. solitæ, de maiorit. & obedient. cap quia circa, de priuileg.* gloss. *verb. aliorum, in cap. vt circa, de elect. lib. 6.* Menoch. *consil. 97. à num. 154. & cons. 173. num. 16. cum seqq. & cons. 329. num. 24. & de præsumptionib. lib. 4. præsumpt. 21 n. 5. & præsumpt. 62 num. 7.* Mascard. *de probationib. concl. 1181. num. 38. cum seqq.* Pichard. *ad §. si eadem res, Instit. de legat. num. 41.* Thom. de Thomasset. *de floribus legum, reg. 150.* Couarr. *var. lib. 1. cap. 13. num. 6.* Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 4. num. 12. & lib. 7. tit. 5. num. 1. & 10.* Menchaq. *quæst. vsufreq. lib. 1. cap. 30. à num. 28.* Surd. *de aliment. tit. 5. quæst. 1. num. 13. & 16. & tit. 8. priuil. 27. & tit. 9. quæst. 13. num. 10, 13. & 17. & decis. 188. num. 4. & cons. 216. n. 25. & cons. 244. num. 21. & cons. 308. num. 48.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. definita a.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 1. cap. 9. num. 24.* D. Barbos. *in rub. ff. soluto matrim. p. 4. num. 49.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 3. resol. 29. num. 9.* Farinac. *in praxi crimin. p. 4. decis. 69. num. 8. & decis. 438. num. 1.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 4. litt. I, conclus. 86. & 87.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæst. 40. num. 8.* Emman. Figueira de Negreiros *in introduct. vltim. volunt. lib. 1. cap. 11. num. 37.* Octau. Glorit. *resp. 6. num. 89.* 1

2 Intellige primò, Axioma procedere, quando subest eadem ratio omnium sub indefinita comprehensorum, Castrens. *cons. 133. Super primo, num. 3. vers. circa secundum, lib. 1. & cons. 176. Videtur, num. 2. lib. 2.* Alex. *cons. 26. Consideratis verbis, num. 3. lib. 4.* Card. Tusch. *tom. 4. litt. I, concl. 86. num. 2. & 2.* Cou. *d. cap 12. num. 9.*

3 Intellige secundò, vt indefinita æquipolleat vniuersali distributiuè, non collectiuè, Card. Seraphin. *decis. 409. num. 7.*

4 Intellige tertiò, vt indefinita vniuersalis significationis

cationis vim obtineat, non ex propria vocabuli ſignifiatione, ſed ex æquitate, & benignitate quadam, propter mentem diſponentis, vel materiam ſubiectam, vt per Batt. in l.1.num.3. ff de regulis iuris, Cou. d.c.cap.13.num 5. Menoch. d.conſ.97.num.155. Rendin. in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 82. num.1. Corn. conſil. 160. num 6. in fine, lib.3. Card. Tuſch. d.concl.86.num.26. Hippol.Rimin. in cap.quæ in Eccleſiarum, num. 225. de conſtitut. Card. Mantic. d.tit.5.num.1. Peregrin. de fideicomm. art. 7. num.55. Et hinc iam facilè conſtat decidendi ratio, & concordia ad text. in l. placet 4. de liber. & poſthum. cum l 2. eod. tit. quare ſcilicet inſtitutio indefinita poſthumi valet, & ad omnes puſthumos porrigitur, etiamſi ex alia, quam poſtea teſtator duxit, vxore nati ſint; exhæreditatio verò non ita, iuxta d.l. 2. Nam vltra rationem differentiæ inter odioſas, & fauorabiles diſpoſitiones, vtrumque illud ex veroſimili patris mente facilè colligitur: nam ſicut pietatis paternæ officium poſtulat, quod filium inſtituens de omnibus intellexiſſe videatur, cùm affectus paternus omnem alium vincat, l.vlt.C.de curat. furioſi, & notatur in cap.afferte, de præſumpt. ita eadem paterna pietas exigit, vt videatur pater exhæredans filium nullum potius, quàm omnes exhæredare voluiſſe; notant omnes præcitati, & meliùs cæteris Cou. d.cap.13.num.9. verſ.8. & verſ 14. Paleoth. & alij plures, de quibus Alphan. collect.658.

5 Amplia primò, vt etiam indefinita negatiuè concepta vim habeat vniuerſalis, Cuman. conſ.38. Maritus, col.2. verſ.ex aduerſo, Decian. conſil.13. num.11. & 12. lib.1. Card.Tuſch.d.conclus 86. num.15 & 16. vbi num.25. poſt Caſtrenſ. conſ. 441. Iſta quæſtio, num.3. ſubdit, quòd indefinita negatiua æquipollet vniuerſali indiſtinctè, Rimin.iun.conſ.150.num.53. cum ſeqq. Octau.Glorit. reſp.1.p.3.num.153. & procedit iuxta vulgarem traditionem, quæ docet quod plus tollit negatio, quàm ponit affirmatio; negatio enim malignantis naturæ eſt, & quicquid ſequitur negat, gloſſ. verſ. à ſuſpenſis in cap cùm dilectus, de conſuetud. gloſſ. verb. non poteſt in cap.1. de regulis iuris, lib.6. gloſſ.1. in l.iuriſgentium, §. ſed ſi fraudandi, ff. de pactis, quos ſequuntur frequentiſſimè ſcribentes per text. in l. ſi is qui ducenta, §. verum, ff. de rebus dub. cum multis alijs, quæ latè proſequitur Tiraq. de primogen. quæſt.24. num.12. & in l. bones, §. hoc ſermone, ff. de verb. ſignificat. latè comprobans, quod licet ex illo textu conditio, ſi nupſerit, affirmatiua, de iis nuptiis ſolùm intelligatur, negatiua tamen, ſi non nupſerit, de omnibus intelligitur, ex text. in l. ſi ſic ſtipulatus 134. ff. de verbor. obligat. notat gloſſ. vlt. per text. ibi, in l. hoc genus 105. ff. de conditionib. & demonſtrat. & in noſtris terminis receptum comprobat Cou. d.cap. 17. num. 7. eóque exemplo demonſtrat, quia qui dicit, homo nuſquam currit, dicere videtur, nullus homo currit, & ſic de ſimilibus.

6 Amplia ſecundò, quod indefinita à lege probata vim habet vniuerſalis, cùm enim de ratione legis ſit, quod in omnes, non io ſingulos dirigatur, l. iura 7. ff. de legib. meritò indefinita à lege probata vim habere dicitur vniuerſalis ex materia ſubiecta, & legiſlatoris mente, vt bene notauit gloſſ. verb. aliorum, in cap. vt circa, de elect. lib.6. quam ſequuntur alij omnes ſuprà in princip. huius Axiomatis citati, vnde quoque, & conſequenter deduceores, idem
7 dicendum eſſe in ſtatutis municipalibus, quia ſimiliter ad omnes ſubditos diriguntur, & omnibus de municipio, non ſingulis dantur, ac ſubinde verba indefinita eorum æquipollent vniuerſali, ita Batt. in l. omnes populi, num. 57. ff. de iuſtit. & iure, Corn. conſ.106. num.5. & 6. lib.3. Socin.iun.conſ.118.num.3. lib.3. & conſil. 110. num. 3. eod. lib. Roland. à Valle conſ.61. num 28. lib.3. Decian. conſ.17. num.20. & 21. lib.1. Cou.d.cap.13. num.8. verſ. quarto, Card.Tuſch. d concl 86. num.17.

Amplia tertiò, in ſupplicatione, vt per Roland. à Valle conſ.61. num.28. lib.3. Card.Tuſch. d concl.86. num.19. 8

Amplia quartò, vt indefinita æquipolleat vniuerſali in contractibus, & renuntiationibus, quando verba ſunt apta comprehendere, Roman. conſ.251. Clariſſimè dicitur, n.5. verſ. reſpondetur, Card.Tuſch. d. concl.86. num. 20. Cardin. Seraphin. concl. 1008. num. 2. 9

Amplia quintò, in alimentis, Alex. conſ.171. Viſo proceſſu, num 4. & 5. verſ. ſupereſt, lib.2. Card.Tuſch. d. concl. 86. num. 14. Franc. Molin. de ritu nupt. lib.3. quæſt. 46. num. 12. Sebaſt. Medices de reg. iur. reg.2. num.7. verſ. alimentorum fauore. 10

Amplia ſextò, in omni diſpoſitione, Fulgoſ. conſ.130. Gaſpar notarius, num 1. vbi loquitur in calculis, & computis, quia calculus de geſtis & factis æquipollet vniuerſali, vt comprehendat omnia geſta & facta, Alexand. conſ. 36. Viſo themate, num 8. verſ. ſed ita eſt, lib.2. vbi agit in renuntiatione facta fetus meſſium indefinite, quia intelligitur quoad omnes cauſas, & num. 9. de conſtitutione procuratoris indefinitè ad cauſas, qui erit etiam procurator in cauſa appellationis. Et in vltimis voluntatibus, l. ſi pluribus, ff. de legat.2. l. ſi plures, ff. de leg.3. Surd. conſ.336. num.7. & conſ.352. num.19. Stephan. Grat. diſcept. forenſ cap.685. n.9. Item & in ſtatutis, Cou. lib.1. var. cap. 13. num. 8. Rendina in prompt. recept. ſentent. tom.1. tit.82. n.1. Surd. conſ.393. n.6. & conſ.402. num.14. & conſ.426. n.14. Steph.Gratian. d.cap.685. num. 9. & 15. niſi ſtatutum ſit correctorium, vel odioſum. Oſaſch. Pedem. deciſ. 168. num. 21. Surd. conſ.430. n.24. Sebaſt. Medices d.reg.2. num.11. 11

Limita primò, quando non eſt eadem ratio particularium contentorum, ſub indefinita, quia tunc diſtinguitur ex ratione, etiamſi lex indiſtinctè loquatur, ita Calderin. conſil.494. circa fin. aliàs 3. de baret. Signorol. conſ. 69. num. 8. verſ. nihilominus tamen, Corn. conſil.83. Circa primum, n.2. lib.4. Fulgoſ. conſil.75. in fine. Franc. Niconiq. in cap. quoniam contra. p.2. num.775. de probationib. Cou.d cap.13. num.9. Peregrin. de fideicomm. art. 7. num. 56. Card.Tuſch. d concl.86. num.29. Menoch. d.lib.4. præſumpt.21. n.5. & præſumpt.62. numer. 7. cum ſeqq. rectè inferentes, quòd licet deficiente ſimilitudine rationis indefinita vniuerſali non æquipolleat, comprehendit tamen eos tantùm caſus, quibus ratio conuenit. Cardin. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib.3. tit.4. num. 12. Surd. conſil. 430. num. 22. Sebaſt. Medices d. reg.2. num.7. & 12. 12

Limita ſecundò, in materia odioſa, vel pœnali, in qua definitam non æquipollere vniuerſali, reſoluunt Batt. in d l ſi plures, num.6. in fin. verſ. ſi verò cadit, Card.Tuſch. d.concl.86. num.28. Franc.Molin. d lib.3. quæſt.85. num.59. Sebaſt.Medices d.reg.2. n.16. Menoch. conſ. 97. num.155. Surd. conſ.430. num.21. & conſ.431. num 70. Steph.Gratian. cap.650. num.10. tom. 4. Sed rectè Cou. d. cap. 13. num. 10. verſ. 12. docet, quòd ſi de mente conſtet, ſiue fauorabilis ſit materia, ſiue odioſa, ſemper indefinita vniuerſalis habet ſignificationem, ſi mens deficit, neque etiam in fauorabilibus id operabitur, Batt. verò hanc communem diſtractionem rectè procedere ait in caſu dubio, quando ſcilicet de mente expreſsè non conſtat, 13

Digitized by Google

ſtat, tunc enim ex rationis puritate in fauorabilibus poſſumus mentem coniecturare, in odioſis non ita, vt patet ex iis, quæ circa exhæredationem filij, & inſtitutionem poſthumi ſuprà notauimus, & ipſe Couarr. fatetur.

14 Limita tertiò in probationibus, in quibus indefinita vim vniuerſalis non habet, quia ſcilicet id poſtulat ratio materiæ ſubiectæ, in qua regula certiſſima eſt, quòd probationes debent eſſe concludentes, *l. neque natales, C. de probationib. c. in præſentia, eod. tit.* Vnde cùm indefinita ex ſui proprietate vniuerſalis, ſignificationem non habeat, ſed ex benigna interpretatione, atque ita ex coniectura voluntatis, minimè in materia probationum debet ſufficere, vt docuit Innoc. *in cap. auditis, de præſcript.* quem ſequuntur Felin. *num.* 24. & Pariſ. *num.* 16. & alij communiter *ibi*, teſte Couarr. *d. cap.* 13. *num.* 10. idem etiam tenent Andr. ab Exea *in cap. cùm omnes, num.* 3. & *ibi* Anton. de Burgoſ. *num.* 323. *de conſtitut.* Alex. *conſ.* 110. *num.* 2. *verſ. & expreſſius, lib.* 1. *& conſ.* 68. *Et viſo, num.* 8. *& conſ.* 108. *In cauſa, num.* 13. *verſ. præterea, lib.* 2. *& conſ.* 112. *In cauſa dominorum, numer.* 4. *lib.* 7. Menoch. *d. cap.* 30. *num* 27. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 110. Brunor. à Sole *d. verb. indefinita, num.* 1. Maſcard. *de probationib. concl* 1199. *à num* 19. *& concluſ.* 1205. *num.* 10. Surd. *deciſ.* 263. *n.* 10. Rendin. *in promptuario recept. ſent tom.* 1. *tit.* 82. *num* 2. Morl. *in emporio iuris Ciuilis, tit.* 11. *in prælud. num.* 55. Card. Tuſch. *d. concl.* 86. *num.* 31. *&* 39. Rot. *deciſ.* 509. *num.* 5. apud Farin. *p.* 1. *recent.* Card Seraph. *deciſ.* 490. *num.* 1. vbi *deciſ.* 544. *num.* 1. diſputat, an indefinita æquipolleat vniuerſali in confeſſione. Sebaſt. Medices *d. reg.* 2. *num.* 13. Stephan. Gratian. *d. c.* 650. *num.* 6. *cum ſeqq.*

Axioma CXXIV.

Inferior.

1 *Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris.*
2 *Inferiori non licet contra factum ſuperioris diſpenſando venire.*
3 *Saluum conductum non licet inferiori concedere damnato per ſuperiorem.*
4 *Inferiori ex cauſa licet contra factum ſuperioris venire.*
5 *Epiſcopus ex cauſa poteſt ſtatuere contra Canones.*
6 *Legem ſuperioris non poteſt corrigere, mutare, modificare, vel addere inferior.*
7 *Inferior poteſt diſtinguere, ſeu qualificare factum ſuperioris.*
8 *Legem non poteſt facere inferior, quæ ſuperiorem liget.*

1 INFERIOR non poteſt tollere legem ſuperioris, *l. formam, C. de officio præfecti prætor. cap. cùm inferior, de maiorit. & obed. Clem. ne Romani, de elect.* gloſſ. *verb. figura, in cap fin. de hæretic lib.* 6. gloſſ. *verb. mandamus, in Clem. ſæpe, de verb. ſignific.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 147. vbi intelligit, niſi maior ſubiiceret ſe iuriſdictioni minoris, & ab eo iudicari vellet, Bart *in l. omnes populi, col.* 4. *verſ. ſed hic dubitatur, ff. de Iuſtit. & iure,* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. inferior* 4. Azeued. *l.* 2. *n.* 56. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua Recopil.* Menoch. *quæſt. illuſtr. cap.* 15. *n.* 10. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 58. *n.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 45. *§.* 1. *n.* 69. Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocator. verb. lex, num.* 9. Carol. de Graſſis *de except. except.* 1. *n.* 5. Gutier. *alleg.* 1. *n.* 26. Ioann. Mari. Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 56. *n.* 11. Mangil. *de imputat. q.* 51.
num 7. Non licet enim inferiori contra factum supe- 2
rioris diſpenſando venire, *l. pen. §. pen ff. de aqua pluuia arc. l. ille à quo, §. tempeſtiuum, ff. ad Trebell. l. nam & magiſtratus, ff. de arbitr. cap. litteras, de reſtit. ſpoliat. cap ſuper eo, de vſuris, cap. vt noſtrum, de appellationib.*
Surd. *conſ.* 548. *num.* 2. Vnde non licere inferiori con- 3
cedere ſaluum conductum damnato per ſuperiorem, reſoluunt Grammat. *voto* 25. *num.* 11. Herculan. *in tract. de caution. de non offenden. cap.* 37. *rub. de ſaluo conduct. num.* 8. Menoch. *conſ.* 109. *num.* 227. Farinac. *in praxi crimin. quæſt* 29. *num.* 88.

4 Intellige, niſi aliter ex cauſa factum ſit, propter quam licet inferiori contra factum ſuperioris venire, arg text. *in l. ſi hominem, ff. mandati,* Innoc. *in cap.* 1. *de conſtitut* vbi ſingulariter voluit, quòd inferior ex cauſa poteſt tranſgredi iura, quod latè proſequitur idem Felin. *ſub num.* 49. *verſ. ſeptimò fallit,* Iaſ. *in l. omnes populi, num.* 13. *in* 2. *lect ff. de iuſtit. & iure, & conſ.* 1. *num* 6. *vol.* 1. Marſil. *ſing.* 181. Crauet. *conſil.* 21. *num.* 4. Abb. *in cap. ſtuduiſti, de offic. legati,*
vbi ait, quòd Epiſcopus ex cauſa poteſt ſtatuere 5
contra Canones, quod etiam voluit idem Abb. *in cap. & ſi clerici, § de adulteris, col.* 5. & *ibi* Felin. *de iudic.* idem Felin. *in cap. quod ſuper his, n.* 4. *de maior. & obed.*

6 Amplia Axioma in tantum, vt inferior ne dum non poſſit tollere legem ſuperioris, ſed nec poſſit corrigere, mutare, modificare, vel addere. *Clem* 2. *de elect.* Federic. de Senis *conſ.* 12. *num.* 2. *verſ. item videtur,* Oldrad *conſ.* 259. *num.* 6 *verſ tamen ad iura,* quos refert Card. Tuſch. *tom* 4. *litt. I, concl.* 119 *n.* 10. Nec aliquid poteſt inferior decidere ſuper eo quod ſuperior fecit, Surd *d. conſil.* 558. *num.* 3. *cum ſeqq.* Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 2. *gloſſ.* 1 *num* 20. *&* 21. nec interpretari. Caualcan. *deciſ.* 13. *num.* 49. *part.* 1. Alderan. Maſcard. *de ſtatut. interpr. concluſ.* 8. *num.* 85. Giurba *d. gloſſ.* 1. *num.* 20.

7 Limita quando inferior non tollit factum ſuperioris, ſed diſtinguit, ſeu qualificat, quia tunc valet, Alexand. *conſ.* 506. *num.* 15. *&* 16. *lib.* 2. vbi etiam idem ait, ſi limitat, vel diſtinguit ius ſuperioris tam prohibitiuè, quàm etiam permiſſiuè, refert Cardin. Tuſch. *d. concl.* 100. *à num.* 40. Ioann. Anton. Mangil. *de imputat. quæſt.* 51. *num.* 39. Iuſtis etiam de cauſis legem ſuperioris deſtruere inferiori licet, Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. n.* 19. Menoch. *de arbitr. in addit. quæſt.* 54. *num.* 26. Card. Tuſch. *d. concl.* 119. *num.* 37. Giurba *d. gloſſ.* 5. *num.* 23. *circa fin.*

8 INFERIOR non poteſt facere legem, quæ ſuperiorem liget, *cap. inferior* 21. *diſt.* Roman. *conſil.* 2. *num.* 2. *verſ. nec prædictis obſtat,* Federic. de Senis *conſil.* 17. *in princip.* Oldrad. *conſil.* 128. *num* 9. *verſ. ſecundò ſic arguitur,* Surd. *conſil.* 47. *num.* 19. *cum ſeqq.* vbi ampliat procedere, etiamſi talis lex eſſet confirmata per ſuperiorem. quia non habet effectum contra confirmantem, Cardin. Tuſch. *tom.* 4. *litt. I, concluſ.* 119. *num.* 1. *&* 7. Poteſt tamen in confirmationem, & obſequium legis ſuperioris ſtatuere, gloſſ. *verb. tolli, in Clem. ne Romani, de elect.* Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 6. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 119. *n.* 33. Giurba *d. gloſſ.* 5. *numer.* 22.

Axioma CXXV.

Infinitas.

INfinitas eſt vitanda, *l. qui bona, §. vlt ff. de damno infecto, l. fideicommiſſa, §. ſi quis decem, ff. de legat 3. l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. l. vnic. C. de ſement. quæ pro eo*, Calderin. *conſ.* 438. aliàs *conſil. 21. de iure patron.* quòd patronos, qui poteſt accumulatiuè præſentare plures, intelligitur de duobus, & non vltrà, vt tollatur infinitas, Bald. *in cap. fin. num. 31 de conſtitut.* vbi quòd vt tollatur infinitas, prorogatio non debet eſſe longior prorogato, Marſil. *in l. vnus, §. cogniturum, num. 28. cum ſeqq. ff. de quæſtionibus*, vbi ponit multa verba importantia infinitatem. Exornant Axioma Vital. de Camban. *in tract. clauſul pag. 56. num. 3.* Eſcob. *de ratiocin. cap. 18. num. 4.* Valaſc. *conſult. 51. num. 49. & de partitionib cap. 9. num. 50. & 51.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. num. 1392.* Cardin. Pereira *de poteſt. eligendi, cap. 3. numer. 18.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. num 30.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 4. litt. I, concluſ. 128. per totam*, vbi *num. 23.* limitat, niſi verba patiantur infinitatem. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 382. num. 2.* Cancer *var. p. 2. cap. 16. num. 122.*

Axioma CXXVI.

Iniuria.

1 *Scienti, & volenti non fit iniuria, & redditur ratio, vt num. 2.*

3 *Iniuriæ inde naſci non debent, vnde iura naſcuntur.*

1 INiuria non fit ſcienti & volenti, *l. 1. §. vſque adeò, ff. de iureiur. l. 1. ff. de actionib. empti, l. nemo præſumitur, ff. de regulis iuris, cap. ſcienti, eod. tit. in 6.* Ariſtot. *lib 5. Ethic. cap. 9. & 11.* S. Thom. *2. 2. q. 59. art. 3.* Sot. *lib 3. de iuſtit. quæſt. 3. art. 3.* Padil. per text. *ibi in l. cùm donationis, C. de tranſactionib.* Menoch. *conſ. 98. num. 39. cum ſeqq.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 275.* Surd. *deciſ. 194. num. 1.* Sebaſt. Næui. *ad l. 1. n. 15. ff. de iniur.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 189. num. 15.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. quæſt. 10. num. 66. & num. 97.*

2 Ratio eſt, quia iniuſtitia non fit niſi ei, qui ab alio illam patitur, *l. 3. in princip. & §. 1. ff de iniur.* nec enim poteſt ab aliquo ſibi ipſi fieri, ſecundùm S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 58. *art.* 2. non obſtante text. *in cap. quod verò 15. quæſt. 2.* ibi, *iniuriam mihi facio*, quia intelligitur per indirectum, & retorquutionem, ſecundùm Archid. & alios ibi, *planè ſciens, & conſentiens non patitur ab alio*, quia de natura patientis iniuſtitiam eſt, quod reſiſtens & inuitus patiatur, ſicut de natura agentis, quod ſponte agat, ex Ariſtot. & Sot. *vbi ſuprà*, & ita qui conſentit, potiùs ex ſe ſponte agit, quàm ab alio patiatur, & conſequenter eidem non fit iniuria, nec iniuſtitia.

3 Iniuriæ inde naſci non debent, vnde iura naſcuntur, *l. meminerint, C. vnde vi, cap. qualiter & quando, de accuſationib.* Aym. *de antiquit. tempor. p. 1. cap. 2. ampl. 13. n. 10. cum ſeqq.*

Axioma CXXVII.

Intellectus.

1 *Intellectus abſurdus eſt vitandus.*

2 *Intellectus ille recipi debet, per quem iura iuribus concordentur.*

3 *Intellectus eſt vitandus, per quem incidimus in ſuperfluitatem.*

INtellectus abſurdus eſt vitandus, *l. nam abſurdum, ff. de bonis damnat. l. 1. §. vnde quæritur, ff. de publ. in rem actione, l. obſeruare, §. fin. ff. de officio Proconſ. cap quemadmodum, de iureiur. cap. cum inter, de except. cap dudum, de præbend lib. 6.* Prob. ad Monach. *in cap. generali, n. 18. cum ſeqq. de elect. in 6.* Valaſc. *conſ. 174. num. 12.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. num. 284.* 1

Intellectus ille recipi debet, per quem iura iuribus concordentur, Alexand. *in l. ſi cum dotem, §. maritus, n. 7. ff. ſoluto matrim.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopilat. legum Nauarra, num. 60.* 2

Intellectus vitandus eſt, per quem incidimus in ſuperfluitatem, vt per Roland. *conſ. 62. num. 5. vol..* Octau. Glorit. *reſp. 1. p. 3. num. 123.* 3

Axioma CXXVIII.

Intentio.

1 *Intentionis ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur.*

2 *Qualitas vbi eſt fundamentum intentionis alicuius, debet priùs probari.*

3 *Intentionem ſuam qui non probat, dicitur carere iure.*

4 *Intentio agentium regulat omnes actus ad finem intentionis.*

5 *Actus agentium propter dolum adhibitum extenduntur vltra intentionem.*

6 *Intentio non impedit actum, quando adeſt voluntas, licèt coacta.*

7 *Intentio, & animus qualis fuerit à principio, ex poſtea geſtis declaratur.*

8 *Intentio concedentis vbi deficit, diſpoſitio remanet ſecundùm ius commune.*

INtentionis ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur, *l. actor, C. de probationib. l. qui accuſare, C. de edendo*, Ioſeph. Ludou. *tom. 3. commun. opinion. concl. vnic. ſub tit. de probation.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. actor 1.* Mari. Antonin. *var. reſol. lib 1. reſol. 70. num. 15. & reſol. 106. num. 21. & lib. 3. reſol. 1. num. 13. & reſol. 9. num. 9.* Cæſ. Argel *de contradict. legit. quæſt. 13. num. 64.* 1

2 Nam qualitas vbi eſt fundamentum intentionis alicuius, debet priùs probari, gloſſ. *recepta in l. ſi verò, §. qui pro rei qualitate, ff qui ſatiſd. cog.* Cou. *variar lib. 2. cap. 6. num. 2.* Menoch. *conſ. 301. num. 10. & de præſumption. lib. 2. quæſt. 49.* Rebuff. *in tract. nominat. quæſt. 12. num. 13.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. qualitas 6.* Gutier. *de iuram confirmat. p. 1. cap. 1. n. 22. & practic. lib. 5. quæſt. 49. num. 5.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 1. n. 23.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 2. reſol 48. num. 12.* Rot. *deciſ. 747. num. 4.* apud Farinac. *part. 2. recent.*

INTEN

3 **Intentionem** suam qui non probat, dicitur catere Iure, *l argentarius*, §. *cùm autem*, *ff de edendo*, Cardin. Tusch *practic. conclus. tom.* 1. *litt. A, concl.* 117. *num* 19.

4 **Intentio** agentium regulat omnes actus ad finem intentiõis, seu actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, *l. non omnis, in princ. ff. si certam petat.* cum aliis citatis *suprà Axiom.* 12. *num.* 12. Maximè in sacramentis, quia si quis leuat paruulum de fonte, non ea intentione contrahendi compaternitatem, non dicitur contracta, & statur iuramento asserentis, quando non agitur nisi de præiudicio animæ illius, vt per Gemin. *consil.* 110. *n.* 5. *vers. quandoque, & cons.* 150. *vers sed si interuenerit*, qui *d. n.* 5. extendit ad professionem, & baptismum, asserens quod nisi adsit intentio baptizandi, non erit baptizatus, & si assumens habitum religionis non habet intentionem profitendi, non dicitur professus, si hoc protestetur, refert Cardin. Tusch. *tom.* 4 *litt. I, concl.* 169 *n* 9. *cum seqq.*

5 Limita, quia actus agentium propter dolum adhibitum extenduntur vltra intentionem, quia licet is, qui scit, & patitur agi causam super re ad se spectante, & quam possidet, non possit impedire executionem trium conformium, tamen si dolosè se gessit, vt quia fuit procurator illius, qui succubuit, & tacuit ius suum, non audiretur postea volens impedire executionem trium conformium, ne dum in possessorio, sed neque in petitorio, latè Anchar. *cons.* 333. *Ad dubia, num.* 4. & 5. *vers secunda regula.* Limita etiam vbi verba sunt clara, & non apparet
6 de mente, & intentione, licet fuerit talis, non attenditur, Ioan. de Imola *consil.* 102. *num.* 13. & 14. Aretin. *consil.* 2. *num.* 18. vbi quòd si non constat de mente, statur verbis. Limita denique, quòd intentio non impedit actum, quando adest voluntas, licèt coacta, quia tamen est voluntas, Gemin. *d. cons.* 110. *n.* 6. *vers. nec obstat*, quem refert Cardin. Tusch. *d. concl.* 269. *n.* 26.

7 **Intentio**, & animus qualis fuerit à principio & postea gestis declaratur, *l. sed Iulianus*, §. *proinde, ff ad Macedon.* Bolognet. *in addit. ad cons.* Ioan. de Anania 32. *num.* 14. *vers. prosequor*, Cardin. Tusch. *d tom* 4. *litt. I, conclus.* 269. *num.* 30. Vide *supr. verb. Animus, Axiom.* 27.

8 **Intentio** concedentis vbi deficit, dispositio remanet secundùm ius commune, quia omissum habetur pro omisso, Gom. *in reg. de impetrat. benef. per obit. famil. quæst.* 7. *num.* 4. Cardin. Tusch. *d. tom.* 4. *lit. I, conclus.* 271. *num.* 9. vbi *num.* 10. post Paris. *cons.* 1. *num.* 76. *lib.* 1. & *consil.* 3. *num.* 59. *lib.* 4. Gabr. *commun tit. de clausulis, concl.* 1. *n.* 56. & *concl.* 2. *num.* 18. subdit, quòd defectus intentionis habet locum etiam in gratia motu proprio facta, quia non trahitur ad ignorata.

Axioma CXXIX.

Interesse.

Interesse cessante, non auditur agens, *l si vnus*, §. *ante omnia*, vbi Bart. *ff. de pactis*, vbi Bart. & alij, *ff de appellat. recip. l. ex conuentione*, & *ibi* Alexand. & Dec. *de pactis*, Roman. *cons.* 499. *In præmissis, in princip.* vbi quòd is, qui petit declarari electionem nullam de alio factam, non auditur, nisi doceat de interesse, & *cons.* 147. *num.* 4. Dec. *cons.* 410. *Visa, n.* 10. Alex. *cons.* 185. *Viso titulo, num.* 27. *in fine. vers. non omitto, lib.* 2. vbi quòd non auditur volens excipere de præscriptione 15, cuius non interest, & *cons.* 213. *Ponderatus, in fin. lib.* 6. vbi quòd non habens interesse, nullo modo auditur, vt alius amoueatur, & *cons.* 166. *In causa, n.* 4. & 5. *eodem lib.* vbi quòd petens declarari rem esse Titij, non auditur, quia non constat sua interesse, nisi exprimat causam, Tiraq. *de constit. p.* 3. *limit.* 13. *n.* 14. vbi quòd non docens de suo interesse, non auditur in causa, siue agat, siue excipiat; exornant Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 33. *n.* 13. & *decis.* 120. *num.* 11. & *decis.* 260. *num.* 3. Card. Tusch. *pract concl. tom.* 4. *litt. I, concl.* 315. *per totam*, Matt. Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 110. *num.* 28. & *lib.* 2. *resol.* 1. *n.* 6. & 3 *resol.* 41. *n.* 2. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 69. *num.* 1. Steph. Grat. *discept forens. cap.* 302. *num.* 30. & *cap.* 387.

Limita, nisi agatur de iure publico, vel populari actione, quilibet enim auditur, quia interest cuiuslibet, vt per Abb. *cons.* 81. *Videtur, in fine, lib.* 2. vbi loquitur in vsurario manifesto, qui carere debet Ecclesiastica sepultura, vt quilibet Christianus audiri debeat, quia omnium interest vt sacra tractentur, quæ iuris publici sunt, refert Card. Tusch. *d. litt. I, concl.* 315. *num.* 54. vbi *num.* 32. & 33. post Bart. per text. *ibi in l patri, in princip. ff. de minorib.* resoluit, quod licèt coniuncta persona non admittatur pro coniuncto, eo inuito, admittitur tamen quando habet interesse pro se.

Axioma CXXX.

Interpretatio.

1. *Interpretari actum eius est, cuius est condere.*
2. *Priuilegij interpretatio spectat ad concedentem.*
3. *Interpretatio facienda est, ne dispositio fiat elusoria.*
4. *Interpretatio in dubio facienda est ad euitandam correctionem, contrarietatem, repugnantiam, & vt inducatur validitas actus.*
5. *Interpretatio facienda est secundùm mentem disponentis, si de illa constet, alias secundùm verisimilitudinem, & demum attenta mera significatione verborum.*
6. *Interpretatio facienda est secundùm subiectam materiam.*

Interpretari actum eius est, cuius est condere, seu illum facere, *l. non ambigitur, ff. de legib. l. si Imperialis maiestas, l. leges sacratissimæ, C eodem tit. cap. cùm venissent, de iudic. cap. inter alia, de sentent. excom.* Dec. *in cap.* 1 *notab.* 1. *de offic. deleg.* Rip. *in l. ex facto, num.* 6. *ff. de vulgari, & pupil.* Alex. *cons.* 216. *num.* 13. *lib.* 2. vbi quòd interpretatio statuti spectat ad statuentes, & interpretatio sententiæ spectat ad Iudicem, Anch. *cons.* 398. *Præmitto, in fine*, Bald. *cons.* 305. *Verba Principis, in princ. lib.* 1. Federic. de Senis *cons.* 233. *Casus talis est, in princip. vers. & quamuis*, Anton. Gom. *l.* 1. *Tauri, n.* 6. Decian. *consil.* 36 *num* 8. *cum seqq. vol.* 5. Menoch. *cons.* 3. *num.* 22. & *cons* 684. *num.* 23. Surd. *decis.* 2. *num.* 5. & *consil.* 383. *num.* 8. Gutier. *practic. lib* 3. *quæst.* 28. *à num.* 2. Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 142. vbi asserit procedere in subsidium, & quando non potest ex consuetudine & practica iudiciorum aliter haberi interpretatio legis, Hieronym. Gabr. *consil.* 182. *per*

totum, lib. 2. vbi declarat, quod ſi agatur de poteſtate, vel de intentione Principis concedentis, vel de eius intereſſe, inferior non poteſt interpretari, ſecus ſi agatur de ſubreptione, vel obreptione, aut de dubietate modica verbourn inter priuatos, quæ non reſpiciat neque poteſtatem, neque intentionem, neque intereſſe ſuperioris concedentis, Ioan. Garc. de nobilit. gloſſ. 1. §. 1. num. 2. Maſcard. de gener. ſtat. interpret. concl. 2. num. 146. Morl. in emporio Iuris, p. 1. tit. de legibus, num. 10. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 36. num. 1. Card. Seraphio. deciſ. 892. n. 3. Fr. Ludou. Miranda de ordine indic. quaſt. 3. art. 2. concl. 1. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. lex, num. 6. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 103. num. 19. Chriſtoph. de Pace in ſchol ad leges ſtyli l. 39. num. 22. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 4. litt. I, concl. 329 pertotam, Octau. Glorit. reſp. 13. n. 19. verſ. eius enim.

2 Amplia, vt etiam interpretatio priuilegij ſpectet ad concedentem, d. l. ex facto, & ibi Doctores, ff. de vulgari, & pupil. l. Neratius, ff. de reg. iuris, cap. cùm veniſſent, de indic. cap. Ordinarij, §. ſi verò, de officio Ordin. lib. 6. Felin. in cap qualiter & quando il 1. num. 29. de accuſat. Alexand. d. conſ. 216. num. 13. vol. 2. Gail. lib. 1. obſeru. 1. num 7. Ruin. conſil. 38. num. 8. vol. 1. Lara conſ. 18. num. 1. Surd. conſ. 558. num. 6. Cardin. Tuſch d. litt. I, concl. 329. num. 3. & 10. Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuentionib. lib. 2. tit. 1, num. 55. & 56.

3 INTERPRETATIO facienda eſt, ne diſpoſitio fiat eluſoria, l. 3. ff. de milit teſtam l. ſi quando, ff. de legat. 1. Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 2. tit. 12. num. 30. Anton. Monach. Florent. deciſ. 1. num 86. Ferter. in conſtitut. Cathaloniæ, gloſſ. 1. num 152 Octau. Glorit. reſp. 1. p. 3. num. 129. Cardin. Tuſch. tom. 4. litt. I, concl. 330. num. 22. vbi num. 30.
4 amplia interpretationem in dubio faciendam eſſe, ne abſurdum ſequatur, & n. 33. & 54. ad euitandum correctionem, contrarietatem, repugnantiam, vel perplexitatem. Fuſar. de ſubſtitut quaſt. 241. num. 43. & q. 320. num 56. Vincent. Carot. ſing. 297. etiam impropriando verba l. Titius. §. 1. ff. de legat. 1. Peregr. de fideicommiſſ. art. 7. n. 18. Fuſar. de ſubſtit q. 650. n. 7. niſi recedatur à forma à contrahentibus data, quia tunc potius nullitatis inductio, quàm receſſus a forma toleratur. Vinc. Carot. d ſing. 297. Item interpretatio illa ſumenda eſt, quæ indicat validitatem actus, vt dixi ſuprà Axiom. 12. n 17.

5 INTERPRETATIO facienda eſt ſecundùm mentem diſponentis, ſi de mente apparere poteſt, quia mens obtinet primum gradum, & attenditur veriſimilitudo, ita Calderin. conſ. 327. verſ. de teſtamento, aliàs conſ. 8. de donat. Angel. conſ. 261. num. 4. Abb. conſ. 78. Circa primum, in princip lib. 2. Bald. conſil. 305. Verba principis, in princip. lib. 1. & conſ. 218. Petitu venia, circa princip. lib. 3. Si verò de mente non conſtat, attenditur veriſimilitudo, & iſte eſt ſecundus gradus ſuccedens menti, Alexand. conſ. 179. Viſo, num. 13. verſ ex quibus, lib. 5. Crauet. conſ. 363. num. 26. & ſeq. quos refert Card. Tuſch. d. tom 4. litt. I, concluſ 330 num. 10. Ceſſante veriſimilitudine, & ceſſantibus coniecturis, recurrimus ad meram ſignificationem verborum, & ſi apparet, ea eſt tenenda, l. non aliter, ff. de legat. 3. l. 3. §. toties, ff de damno infecto, Angel. conſil. 262. col. pen. in princip Alexand. d. conſil. 179. num. 11. Card. Tuſch. d. concl. 330. num. 46. Anton. Monach. Florent. deciſ. 16. num. 21.

6 INTERPRETATIO facienda eſt ſecundùm ſubiectam materiam, Socin. conſ. 1. num. 120. vol. 1. Beroi. conſ. 66 n. 14. & conſ. 105. n. 24. vol. 1. Alexand. conſ. 26. num 6. vol. 5. Natt. conſ. 476. num. 3. Roland. conſ. 38. à n. 9. vol. 4. Beec. conſ. 101. n. 40. vol. 1. Surd de aliment tit. 5. quaſt. 1. num. 4. quos refert Octau Glorit. reſp. 9. n. 8.

AXIOMA CXXXI.

Iudex.

1 *Fatuus eſt Iudex, qui vltra petitu iudicat.*
2 *Iudex debet iudicare ſecundùm allegata, & probata, non autem ſecundùm propriam conſcientiam, limita pluribus modis, vt n. 3.*
4 *Iura ſemper pro Iudice præſumunt.*

IVDEX ſactus reputatur, qui vltra petita iudicat, l. vlt. C. de fideicom libert. l vt fundus, ff. communi diuid. Caſtrenſ. conſ. 291. Viſis, in princ. verſ. & circa primam. lib. 1. Alex. conſ. 163. Viſo proceſſu, num. 5. & 8. lib. 2. Card. Tuſch. tom. 4. litt. I, concl. 398. n. 14. Azeued. l. 10 n. 113. cum ſeqq. tit. 17. lib. 4. noua Recop. Valaſch. conſ 145. à n. 8. D. Barboſ. in l. ſi cùm dotem, in princip. n. 44 ff ſoluto matrim. Ordin. Regia Luſit. lib. 3 tit, 65. in princ. & tit. 66. §. 1. 1

IVDEX debet iudicare ſecundùm allegata, & 2
probata, non autem ſecundùm propriam conſcientiam, l illicitas, §. veritas, vbi Bart. & Doctores ff. de offic. præſid. cap. paſtoralis, §. quia verò, de offic. deleg. D. Th. 2. 2. q. 67. art. 2. Ordin. Regia Luſit. lib. 3. tit. 63. in princip. & tit. 66. in princip. Abb. cap. paſtoralis, §. quia verò, n. 8. de offic. deleg. Federic. de Senis conſ. 21. Nunquid, num. 2. in princ. Ioan. de Imola conſ. 83. In caſu, in princ Rimin. iun. conſ. 666. n. 47. Azor. Inſtit. moral p. 3. lib. 2. cap. 2. q. 11. in fine, Couarr. var. lib. 1. cap. 1. Natt. conſ 276. num. 3. vol. 1. Pinel. in l. 2. C. de reſcind. vend part. 3. cap. 3. num. 32. Petr. Magdalen. de num teſtium in teſtam part. 3. cap. 1. num. 18. cum ſeqq. Tuſch. litt. I, ſing. 60. Hippol ſing. 266. Bern. reg. 377. Ioan. Garc. reg. 254. Matien. in dialog. relator. p. 3. c 42. Martin. del Rio in repet. tranſigere, C. de tranſact. p. 3. num. 139. cum ſequentib. Petr. Martin. in cap afferte, de præſumpt in verb date infantem, n. 20. cum ſeqq. Flamin. Charcar. de execut. ſentent. cap. bannito, in cap. vlt. à num. 365. Clar. lib. 5. §. fin. quaſt. 66. num 2. & quaſt. 8. num. 5. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 2. Anton. Corduba in quaſt. Theolog lib. 1. q. 37. Oſaſch. deciſ. 1. n. 39. Viui. Neapol. deciſ. 178. Tiber. Decian. in tract. crimin. lib. 2. cap. 14. Menoch conſ. 92. num. 80. cum ſeqq. & conſ. 786. num. vlt. Maſcard. de probat concl. 948. Caualcan. deciſ. 26. num. 5. part. 1. & deciſ. 19. num. 61. & deciſ. 23. num. 10. p. 3. Cened. ad decretal. collect. 101. num. 11. Vgolin. de officio Epiſcopi, cap. 26. num. 3. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. Index, n. 7. Farinac. in praxi crimin. p... quaſt. 21. n. 163. cum ſeqq. Card. Tuſch. tom. 4. litt. I, concl 398. per totam, Ludou. Miranda de ordine indic. quaſt. 28. art. 3. Sayr. in Claui Regia, lib. 12. cap. 8. num. 6. cum ſeqq. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 73. num. 7. Leon. Leſſ. de iuſtit. lib. 2. cap. 29. dub. 10. num. 84. Octau. Glorit. reſp. 10. num. 71. Camill. Borrell. in ſum. deciſ. part. 1. tit. 42. de indic. num. 68. Triotſan. deciſ. 10. num. 28. & deciſ. 23. num. 9. lib. 2. Sigiſmund. Scacc. de re iudic. gloſſ. 14. quaſt. 8. num. 4. & per tot. quaſt. 10. Ioan Maria Nouar. ſuper pragm. Regni Neapolitan. collect. 210. num. 9. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. 717. & 1129. Greg. XV. deciſ. 224. num. 5. & 6. Sebaſt. Guazzin. de defenſ.

Digitized by Google

defens. reorum, defens. 30. *cap.* 29. *à num.* 1. Mari. Giurba *decis.* 99. *n.* 11. Ludou. de Torres *in* 2. 2. *D. Thomæ, de Instit. disp.* 48. *dub.* 2. *n.* 4. *&* 5. Vincent. Carot *sing.* 312. vbi ait quòd ille, qui potest, vel debet iudicare secundùm conscientiam, tenetur conscientiam publicam, & legibus munitam, non propriam sequi.

3 Limita multis modis. Primò, quando conscientia est informata à notorio. Secundò, in Iudice, qui est supra leges. Tertiò, in criminalibus, vbi de pœna corporali agitur. Quartò, in iurisdictione voluntaria. Quintò, in Iudice, qui potest pronuntiare in scriptis, & sine scriptis, refert Corrad. *in breuiario, fol.* 186. *num.* 18. Sextò, quando nihil est apparenter probatum, Bald. *cons.* 265. *Creditor, circa fin n.* 3. *lib.* 1. Septimò, in arbitrariis Iudiciis, Bald. *consil.* 310. *Ant mulier, n.* 2. *lib.* 1. Octauò, in arbitrio & arbitratore simul, Lap. *alleg.* 78. *n.* 9. *vers. quinto.* Nonò, in causa taxationis interesse, quia si non est probatum in quantitate, potest in conscientia Iudex secundùm æquitatem illud taxare, & arbitrari, Bald *cons.* 270. *Ad euidentiam, num.* 11. *lib.* 1. Decimò, quando probatum est hinc inde æqualiter, Card. Tusch. *d. litt. I, conclus.* 294. *post num.* 23. Denique in Principe ipso. Menoch *de arbitr. lib* 1. *cap.* 8. *num.* 21. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 17. Morla *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 2. *de iurisd. omn iudic q.* 1. *n.* 29. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib* 11. *cap.* 3 *n.* 32. Ioan. Maria Nouarr. *d. loco num.* 9. *vers. & sic etiam quando est iudex supra legem.* Aloys. Ricc. *collect.* 717. *vers nunc limita primo, & collect.* 1129. *vers limita tertiò.* Sigism. Scacc. *d quæst.* 8. *num.* 54. *cum seqq.* P. Torres *d. disput.* 48. *dub.* 4. *num.* 7. *&* 8.

4 Pro Iudice iura semper præsumuntur, *l.* 1. *in fine, ff. de officio Præsid. l.* 2. *§. Publicanus, ff. de vi bonor. rapt. l. nimis, C. de acquir. possess. cap. in præsentia, de renunciat.* Marant. *de ordine iudic.* 2 *p* 6. *in prin. tit.* 9. *num.* 21. Cou. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 8. *§.* 12. *vers ex quibus primò,* Menoch. *cons.* 100. *num.* 1. *cum seq. & de præsumpt lib.* 2. *præs.* 67. latè Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 6. *litt. P, concl.* 621. *per totum,* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 120. *num.* 11. vbi intelligit, etiamsi à sententia sit appellatum. Seraphin. *de priuileg. iuram priuil.* 132. *num.* 10. *cum seqq.* Mieres *de maioratu p.* 4 *q.* 1. *limit.* 1. *num.* 16. Stephan. Gratian. *discept forens. tom* 4. *c.* 698. *num.* 21. Giurba *in consuet. Messanen p.* 1. *cap.* 14. *gloss.* 7 *num.* 2. Ille enim præsumitur pronunciasse secundùm quod ius disponit, & prout de iure tenebatur pronunciare, *l. miles, §. decem, ff de re iudic.* Alexand. *cons.* 36 *in* 1. *dub. vol.* 5. Crauet. *cons.* 188. *n* 8. *vol.* 1. Octau. Glorit. *resp.* 9. *n.* 13. Alciat *de præsumpt. reg* 3. *præs.* 32. Bald. *in l fundum, §. in vendicatione. ff. de pign.* Cæpol. *cons.* 17. *col.* 5. Card. Tusch. *d concl* 621. *n.* 4.

Axioma CXXXII.

Iudicium.

1 *Iudicium vbi cœptum est, ibi finiri debet; limitando pluribus modis, vt n.* 2.
3 *Iudiciis quasi contrahitur.*
4 *In iudiciis debet seruari æqualitas.*
5 *Iudicium semel extinctum amplius reuiuiscere non potest.*
6 *Iudicium idem est de toto quoad totum, & de parte quoad partem.*

1 Ivdicivm vbi cœptum est, ibi finiri debet, *l. ibi cœptum, ff. de indic.* gloss. *in cap. proposuisti, de foro compet.* Federic. de Senis *cons.* 97. *Quoniam, num* 3. Anton. Gabr. *commun. lib.* 2. *tit. de iudic. concl.* 1. Afflict. *decis.* 354. *n.* 3. *&* 4. vbi intelligit, si opponatur de pendentia litis, Surd. *cons.* 57. *n* 2. *& cons.* 222. *num.* 11. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 4. *litt. I, concl.* 487. *per totam,* Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. lis, num* 35. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 596 *n.* 3. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 523. *n* 3. *in* 2. *edit.* Hieron. Fernandez de Otero *in interpret. cap. gratum, de offic. deleg. num.* 18. Giurba *decis.* 23. *num.* 1. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 906. *num.* 5. Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat fori, quæst.* 6. *num.* 1. *sect.* 2. *pag.* 144. *& quæst.* 20. *n.* 9. *& sect* 1. *quæst.* 1. *n.* 30. *pag.* 10. Et procedit tam in principali negotio, quàm in alio, etiam ab eodem originem trahente. Polyd. Rip. *obseru.* 140. *n.* 1. *&* 3. Fachin. *controuers. lib.* 11. *cap.* 78. & tam ad cognoscendum, quàm ad exequendum. Mari. Giurba *d. decis.* 23. *n.* 2.

Limita multis modis. Primò, in contumacem. 2
Secundò, vbi prius Iudex esset negligens. Tertiò si non potest consequi implementum Iustitiæ coram primo. Quartò, si superueniat vrgens necessitas. Quintò, si ex priuilegio possit declinare. Sextò, in delegatis cum clausula, *si non omnes,* &c. Septimò, in crimine hæresis Octauò, si actum esset coram arbitro, quia poterit agi coram ordinario soluta pœna. Quos omnes refert Felin. *in cap. ex tenore, n.* 15. *cum seqq de rescript.* & aliquos apud Ias. *in l nulli, num* 6. *cum seqq. C. de indic.* Nonò, in iudicio exequutiuo. Anch. *consil.* 363. *Si aduertatur, n.* 4. Ias. *consil.* 9. *lib.* 1. Castrens. *cons.* 87 *num.* 3. *lib.* 1. Decimò, si primum iudicium esset nullum, & tale per quod non possit procedi ad diffinitiuam, Fulgos. *cons.* 219 *Visis, num.* 2. Vndecimò, si per appellationem, recusationem, vel superioris reuocationem aliud fieri contingat, Federic. de Senis *d cons.* 97. *num* 3. *vers. notandum,* refert Card. Tusch. *d. conclus* 487. *num* 18. *cum multis sequentibus.* Duodecimò, quando iudicium non ex voluntate, sed ex necessitate cœptum est. Bernard. *reg.* 281. Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de indic. concl.* 1. *n.* 23. Stephan Gratian. *d tom.* 5. *cap* 909. *n.* 19. Denique limitatur in miserabilibus personis, quæ omisso iudice, coram quo cœptum est iudicium, ad Principis forum conuolare possunt. Bellug *in specul. Princip. rub.* 23. *num* 2. *vers. sed pone.* Vrsill. ad Afflict. *decis.* 257 *num.* 2. Thesaur. *decis.* 177. *n.* 6. Vincent. de Franch. *decis.* 100. *in fin.* Cancer. *var. resolut part.* 2. *cap.* 2. *de iurisdict. omn. indic. num.* 26. Castill. *controu. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 34. *cum seqq.* etiamsi eum persona miserabili non miserabilis connexa sit. Ioan. Maria Nouar *in praxi elect. & variat. fori, quæst.* 6. *num.* 3. *vers. declara.*

Ivdiciis quasi contrahitur, *l.* 3. *§. idem scribit, ff. de pecul. l.* 2. *ff. de prætor. stipul.* Ceuall. *communium contra communes, tom.* 4. *quæst.* 89. *num.* 887. Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore cleric. reali. §.* 1. *num.* 8. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 6. *num* 171. Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori, quæst.* 20. *num.* 8. *sect.* 2. *pag.* 183. 3

In iudiciis debet seruari æqualitas. Vide *suprà verb. æqualitas, Axiom.* 16. *n.* 1. 4

Ivdicivm semel extinctum ampliùs reuiuiscere non potest, *l qui rem, §. aream, ff. de solut. l. eius qui, §. fin. ff de iure fisci,* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, num.* 19. *C. de reuoc. donat.* Surd. *decis.* 51. *num.* 5. quos refert Octau. Glorit. *resp.* 8. *num.* 34. 5

Ivdicivm idem est de toto quoad totum, & 6

& de parte quoad partem, l. quæ de tota, ff. de rei vendic. l. à Titio, ff. de verb oblig. l. iuriſgentium, §. adeò ff de pactis, cap paſtoralis, §. 1. & ibi gloſſ. verb. citationis, de offic. deleg. cum aliis, de quibus Euerard. in topicis legalib. loco 80. Intellige, niſi detur diuerſa ratio, Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 6. quæſt. 2. num. 111. Monet. de diſtribut. quotid part. 2. quæſt. 14. num. 32. Vincent Fuſar de ſubſtit. q. 308. n. 63. Steph. Grat. diſcept forenſ. tom. 4. c. 676. n. 16. & c. 792. num. 4. & c. 796. n. 14.

Axioma CXXXIII.

Iura.

1 *Iura iuribus expedit concordari.*
2 *Promptiora ſunt iura ad liberandum.*
3 *Iura potiùs ſe adaptant ad ea, quæ frequenter, quàm ad ea, quæ rarò eueniunt.*

1 IVRA iuribus expedit concordari, l. ſed & poſteriores, ff. de legib. l. non eſt nouum, ff eod. tit. l præcipimus, in fine, C. de appellat. l. vnic. C. de inoffic. dotib. cap. cùm expediat, de elect. lib. 6. Mantu. lib. 3. Dial. 59. à princ. & dial. 71. D. Barboſ. in l. 1. ff ſoluto matrim p. 1. num. 7. & 8. Nam correctio iurium eſt vitanda, vt dixi ſuprà verb. Correctio, Axiom. 60.

2 IVRA promptiora ſunt ad liberandum, l. fauorabiliores, ff. de reg iuris, l. abſentem, ff. de pœnis, Octau. Glotit reſp. 1. p. 3. n. 61.

3 IVRA potiùs ſe adaptant ad ea, quæ frequenter, quàm ad ea, quæ rarò eueniunt, l. nam ad ea, ff. de legib. l. Iura, C. de poſtul. Thom. de Thomaſſer. in floribus legum, reg. 14. Menoch. remed. 2. adipiſc. poſſeſſ. n. 111. vbi de intellectu huius Axiomatis.

Axioma CXXXIV.

Iuramentum.

1 *Iuramentum regulatur ſecundùm naturam actus, cui adijcitur.*
2 *Iuramentum non auget oblationem, ſed ei intra ſuos limites manenti addit religionis vinculum.*
3 *Iuramentum non comprehendit caſum neceſſitatis.*
4 *Iuramentum in genere præſtitum non extenditur vltra intentionem iurantis.*
5 *Iuramentum debet impleri in forma ſpecifica.*
6 *Iuramentum vinculum iniquitatis eſſe non debet.*

1 IVRAMENTVM regulatur ſecundùm naturam actus, cui adiicitur, l. vlt C. de non. num pec. l. ſed etſi poſſeſſori §. item ſi iurauero, vbi Iaſ. notab 9. ff de iureiur. l fin ff qui ſatiſd cog. cap quemadmodum, vbi Abb. not. 7. de iureiur. exornant Dec. conſ 240. & conſ. 351. num. 8. Petr. de Anchar. conſ. 76. n 4. Roland. à Valle conſ. 8. à num. 42. lib. 1. vbi intelligit, ſi deficiat conſenſus, Couarr. in cap quamuis pactum, de pactis, lib 6. part. 1. §. 4. num. 1. & in rubr. de teſtament. part. 1. num. 9. & var. lib 3. cap. 17. num. 1. Coſta in l ſi ex cautione, fallent. 9. pag mihi 108. cum ſeqq. Thom. de Thomaſſer. in floribus legum, reg. 164. Tiraq. in præfat. l. ſi vnquam, num. 165. C. de reuocand. donat. & de iure conſtit. part. 3. limit. 7. num. 35. Cachetan deciſ. 49 n. 9. Burg. de Pace conſil. 14. num. 21. Menoch. de ſucceſſ. creat. §. 9. à n. 19. Lara in l ſi quis à liberis. §. parens, num. 85. ff. de liber. agnoſc. Molin. de primogen lib. 4 cap. 1. n. 56. Anton. Gom. l. 22. Tauri, num. 10. col antepen. Bellacon. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. de rebus creditis, num. 72. pag. 438. Anton. Gabr. tom. 3. lib. 2. tit. de iureiur. concluſ. 10. Menoch. conſil. 24. num. 7. Pichard. in diſp. de mora, num 76. & ad princip. Inſtit de adempt. legat. num. 18. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſaction. n. 181. 651. & 710. Gutier. de iuram. confirmat. part. 1. cap. 37. num. 2. & in repet. auth. Sacramenta puberum, num. 26. C ſi aduerſus vendit. Flamin. Pariſ. de reſignat benefic lib. 1. q. 8. num. 14 & lib. 13. quæſt. 1. num. 21. & q. 5. n. 17. cum ſeqq. Brunor. à Sole in locis communib. verb. Iuramentum 19. Morl. in emporio iuris, part. 1. tit. 5. q. 1. num. 51. verſ. qua de cauſa, Valaſc. conſ 5. n. 19. Cald. Pereira de poteſtate elig cap. 2. n. 35. & in reſp. pro Duce Paſtrana, verſ. qua ſententia, Ceuall. communium contra commun. tom. 4. q. 900. n. 7. Soar. de Relig. tract. de Iuramento, cap 32. num. 2. cum ſeq. Molin. de iuſtit tract. 2. diſp. 151. verſ. ad quartum dicendum, Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 4. tit. 32. num. 89. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ tit. 60. num. 302. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 4. lit. I, concl. 506. per totam Vincent. Carot. ſing. 113. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. c. 799. n. 3. Ouid. de Amicis de iure emphyt. q. 27. n. 4. & q. 97. n. 5. Didac. de Britto ad cap potuit, §. 4. de locato, num. 2. pag. 387.

IVRAMENTVM non auget obligationem, 2
ſed ei intra ſuos limites manenti addit religionis
vinculum, Oldrad. conſ. 294. in fine, verſ. non obſtat
iuramentum, & conſ. 328. Cùm mulier, n. 2. verſ. vnde,
& conſ. 178. Licèt quantum, Roman. conſ. 269. Non
eſt dubium, Alexand. conſ. 37. Viſo, col. 3. lib. 2. quos refert
Card. Tuſch. d. tom. 4. lit. I, concl. 507. vbi concluſ.
108. ſubdit, quòd iuramentum non compre- 3
hendit caſum neceſſitatis, & concl. 522. quòd iura- 4
mentum in genere præſtitum non extenditur vltra
intentionem iurantis.

IVRAMENTVM debet impleri in forma 5
ſpecifica, cap. ad noſtram, il 1. de iureiur. Iaſ. in l cum qui, §. 1. ff. de iureiur. Alexand. conſ. 91 Viſis actis, lib. 2. Thom. de Thomaſſer. in floribus legum, reg. 165. Bertazol. in repet. l. quis maior, C de tranſaction. num. 723. Aloyſ. Rice. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol. 255. n. 3. in 2. edit. Cardin. Tuſch. d. tom. 4. lit. I, concluſ. 527. per totam. Vincent. Fuſar. de ſubſtit. q. 674. n. 8. Ouid. de Amicis de iure emphyt. q. 97. n. 1.

IVRAMENTVM vinculum iniquitatis eſſe 6
non debet, cap. cùm contingat, de iureiur. & reſtringitur ad licita & honeſta, cap. 1. eod. tit. Card. Mantic. de tacitis, & ambig conuent. lib. 7. tit. 16. num. 19. Mari. Giurba ad conſuet. Meſſan. cap. 1. gloſſ. 7. n... Non eſt ſeruandum quod contra bonos mores præſtitum eſt, cap. non eſt obligatorium, de reg. iuris in 6. Steph. Grat. diſcept forenſ tom 4. cap. 692. num. 16. Nec nutritiuum peccati, Grammat. deciſ. 12. num. 12. cum ſeqq. Caualcan. de tutor. n. 168. Mari. Antonin. lib. 2. var. reſ. 24. n. 18. nec illud quod eſt contra ius publicum. Fuſar. de ſubſtit. q. 308. n. 26. nec quod redundat in tertij præiudicium. Mancin. de iuram. p. 4. effectu 110. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 151. num. 3. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 33. n. 44. & lib. 13. tit. 37. num. 8.

Axioma CXXXV.

Ius.

1 *Ius quæsitum fortius est, quàm ius quærendum.*
2 *Ius quærendum faciliùs impeditur, quàm quòd tollatur ius iam quæsitum.*
3 *Iuris executio nec metum, nec iniuriam infert.*
4 *Frustrà precibus impetratur, quod à iure communi conceditur.*
5 *Iuri dantis confirmato, confirmatur ius accipientis.*
6 *Iure dantis resoluto, resoluitur & ius accipientis.*
7 *Vna, eadémque res diuerso Iure censeri non debet.*
8 *Iniuriam nemini facit, qui vtitur iure suo.*
9 *Iure eius vti debet, qui in ius succedit alterius.*
10 *Iure quod expressè sancitum non reperitur, non est superstitiosis inuentionibus præsumendum.*
11 *Ius metitur ex persona Actoris, non ex persona Rei.*
12 *Ius suum cedens, vel renuntians, non habet ampliùs regressum ad illud.*
13 *Iuri suo quilibet renuntiare potest. Intellige, vt num. 14.*
15 *Iuris plus nemo in alium transferre potest, quàm in se habeat.*

1 IVS quæsitum fortius est, quàm ius quærendum, *l. si ita scriptum*, §. 1. *l. si ita scripsisset*, *ff. de legat.* 2. Brunot. à Sole *in locis communib. verb. Ius, n.* 21. Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib.* 2. *q.* 2. *n.* 2. & ideo difficiliùs amittitur, Franc. Molin *de ritu nupt. lib.* 6. *q.* 67. *num.* 3. & remittitur, *l. fin. C. de acquirend. possess. l. qui autem, in princ ff quæ in fraudem cred.* Surd. *consil.* 351. *n.* 38. vel ab inuito aufertur, *l. fin. ff. de pactis, l. id quod nostrum, ff. de regulis iuris*, Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 239. Carol. de Grassis *de except. except.* 32. *n.* 20. Ioan. Maria Nouar. *d. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 8.
2 *& q.* 20. *n.* 1. *& q.* 100. *n.* 2. Faciliùs enim impeditur ius quærendum, quàm quòd tollatur ius iam quæsitum Alexand. *cons.* 196. *Visis, n.* 5. *lib.* 7. quem refert Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 3. *litt. F, conclus.* 12. *n.* 7. Surd *consil.* 175. *n* 40. *& consil.* 519. *n.* 3. *& consil.* 552. *n.* 9. Gratian. *discept forens. tom.* 5. *cap* 957. *n.* 12. *&* 13. Et ius quærendum faciliùs remittitur quàm quæsitum, *l. fin. C. de acquir. possess.* gloss. & Doctores *in l. seruus, ff. de pact.* Surd *cons.* 351. *n.* 38.
3 IVRIS executio nec metum, nec iniuriam infert, *l. nullus videtur*, vbi Dec. & Cagnol *ff. de regulis iuris*, Surd. *decis.* 21. *n.* 14. *cum seqq.* Anton. Gam. *Lusitan. decis.* 35. *n.* 1.
4 A IVRE communi concessum frustra precibus impetratur, *l.* 1. *ff. ad municip. l. Imperatores, ff. de priuil. credit. l.* 1. *C. de thesaur lib.* 10. Surd. *decis.* 173. *n.* 18. *& cons.* 216 *n.* 21. *& cons.* 298. *n.* 26. Escob. *de ratiocin. cap.* 6. *n.* 29. *in fine.* Ioseph. Vela *dissert forens. dissert.* 1. *n.* 28. *& dissert.* 17. *n.* 6.
5 IVRE dantis confirmato, confirmatur ius accipientis, *l. cùm vir, ff. de vsucap. l. rem alienam, ff. de pignorat. actione.* Anton. Gom. *var tom.* 2. *cap.* 2. *n.* 35. *in fine.*
6 IVRE dantis resoluto, resoluitur & ius accipientis, *l. ex vectigali* 31. *ff de pignorib. l. si ex duobus*, §. 1. *ff. de in diem adiect. cap. nuper, de donat. inter virum & uxor. decis. Pedem* 156. *n* 12. Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 3. *n.* 8. *in fine*, Bertazol. *de clausul. instrument. claus.* 15. *gloss.* 1. *num.* 16. D Barbos *in l. quia tale, num.* 86. *ad fin. ff. soluto matrimon.* Mari. Antonin. *var. resol lib.* 2 *resol. fin. casu fin.* Cardin. Tusch *pract. concl. tom.* 6. *lit. R, concl.* 272. vbi intelligit in iis, quæ habent dependentiam successiuam, non in iis, quæ in ipso instanti radicantur, & perfectionem habent in se.

IVRE diuerso vna, eadémque res censeri non debet, *l. eum qui ædes, ff. de vsucap. cap. cognouimus* 12. *quæst.* 2. *cap. quia circa* 22. *de priuileg. cap. cùm in tua* 10. *de decim.* Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloss.* 18. *n.* 23. *&* §. 8 *gloss.* 5. *num* 14. *ante fin & de nobilit. cap.* 28. *num.* 11. *cum seqq.* Mexi *in tract. taxa panis, conclus.* 2. *n.* 63. Surd. *de aliment. tit.* 2. *quæst.* 15. *num.* 50. *& seq. & cons.* 152. *n.* 39. Vgolin *de officio & potest. Episcopi, cap.* 10. §. 10. *num.* 2. Cardin. Tusch. *tom* 3 *lit. E, conclus.* 54. Ceuall. *commun. contra commun. tom.* 4. *q.* 899. *num.* 36. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar.* §. 6. *proœm. n.* 64. 69. *& seq. & gloss.* 43. *n.* 160. Ludou. Rodolphin. *var. quæst. lib.* 2 *quæst.* 42 *num.* 48. Narbon. *de appellat à Vicario ad Episcopum, p.* 1. *num.* 81. Anton. Monach. *Lucen. decis.* 21. *num.* 23. *& decis.* 67. *num.* 9. *& Florent. decis.* 28. *num.* 12. vbi secus ait respectu diuersorum, Rot. *decis.* 669. *num.* 3. apud Farinac. *p.* 1. *recent.* Sanctarel. *var. resolut. part.* 1. *quæst* 26. *num.* 15. Vincent. Carot. *in tract. de patre filiam simpliciter dotante, quæst.* 5. *vers. ctsi dicatur*, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 940. *num.* 8. *&* 25. Reinoso *obseru.* 54. *n.* 7. vbi dicit quòd eadem res diuersimode censeri potest, vbi concurrunt plures intelligendi formæ. Ioan. Maria Nouar. *quæst forens. lib.* 1. *quæst.* 13. *num.* 6. Castill. *controuers. lib.* 5. *part* 2. *cap.* 97. *num.* 29. *& seq. & cap.* 10. *num.* 15. Limita, vt dicebamus, respectu diuersorum, quia tunc diuerso iure censeri debet, Tiraq. *d. cap.* 28. *num.* 13. Gonzal. *d.* §. 6. *num.* 69. *&* 70. Menoch. *remed.* 1. *recuper. n.* 36. Mari. Giurba *in consuet. Messan. cap.* 9. *gloss.* 10. *n.* 5. *& seq.* Vincent. Fusar. *de substit. quæst.* 297. *num.* 24. *cum seqq. & num.* 28. Ioan. Anton. Mangil *de imputat quæst.* 37. *num.* 29. Vincent. Carot. *cit. loco, vers. secundò respondetur, qui, in vers. nam primò limitat, etiam rationabili causa existente*, per quam vna & eadem res diuerso iure censeri potest ex accidenti contingente ex præsumpta legis mente, similive modo; & in vers. tertio, limitat etiam & intelligit vt vna res diuerso iure censeri non debeat corporali consideratione, secus intellectuali. 7

IVRE suo qui vtitur, nemini facit iniuriam, *l. iniuriarum*, §. 1. *ff. de iniur. l.* 3. §. *is tamen, ff. de libero homine exhib. l. qui iniuriarum*, § *is qui, ff de iniur. l. iureiurando, l. quod Reip. l. iniuriam, ff. de iniur. l. fluminum*, §. *vlt. ff. de damno infecto, l. Proculus ff. eod. tit. l. si donaturus*, §. *si quis indebitam, C. de condict. ob causam, l. si meo, ff. de aqua pluuia arc. c. cùm Eccl.* 21. *vers. quia, de elect.* Cagnol. *in l. nemo damnum, num.* 2. *ff de regulis iuris*, Nauar *cons.* 32. *num.* 4. *sub tit. de præbend. in antiq.* Thom. de Thomass. *in floribus legum, reg.* 251. Menoch. *de præsumpt lib.* 6. *præs.* 29. Mascard. *de probation. concl.* 1051. *num.* 31. Surd. *cons* 374. *n.* 17. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 13. *quæst.* 2 *num.* 164. Farin. *in prax. crimin quæst.* 105. *n.* 130. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 75. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 3. *resol.* 12. *num.* 2. Cardin. Tusch *pract. concl. tom.* 4. *lit. I, concl.* 162. *per totam.* Vnde iuris executio iniuriam non continet, *l. iniuriarum actio* §. *is qui inter ff. de iniur.* Roman. *cons.* 387. *In terminis, in princip.* 8

IVRE eius vti debet, qui in ius succedit alterius, *l. si aquæductus, ff. de contrah. empt. cap. is qui in* 9

ius, de regul. iuris, lib. 6. Rebuff. in tract. nominat. q. 8. num. 12. cum seqq. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1784. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. §. 1. n. 79. Monet. in tract. de decimis, cap. 8. q. 4. n. 50.

10 IVRE quod expressè sancitum non reperitur, non est superstitiosis inuentionibus præsumendum, l. si verò, §. de viro, ff. soluto matrim. cap. consuluisti 2. quæst. 5. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 44. n. 2. & decis. 87. & decis. 255. num. 2. & cons. 158. num. 13. & cons. 308. num. 3.

11 IVS metimur ex persona Actoris, non ex persona rei, Surd de aliment. tit. 7. quæst. 4. n. 9. & cons. 150. num. 89. Card. Tusch. tom. 1. lit. A, concl. 117. num. 13. vbi num. 14. subdit, procedere etiam respectu qualitatis, quæ fundat intentionem agentis, quia si non est probata, reus absoluitur. Vide supra Axiom. 10. num. 3.

12 IVS suum cedens, vel renuntians non habet amplius regressum ad illud, l. quæritur, §. si vendita, ff. de ædilit. edicto, l. si maritus, §. si negauerit, ff. de adulter. l. 1. §. qui semel. ff. de success. edicto, Dec. cons. 389. Visa longa, n. 10. Roman. cons. 369. Circa primum, n. 16. Afflict. decis. 220 num. 19. Ias. consil. 133. in princip. lib. 4. Crauet. cons. 74. n. 4 & cons. 166. n. 6. & cons. 191. num. 3. Vbi ait, quòd tali agenti ex iure, quod cessit, potest excipi, Amice iura tua cessisti alteri, tibi non competit actio, Roland. à Valle cons. 95. num. 13. lib. 1. & cons. 57. n. 12. cum seqq. lib. 3. vbi dicit, quòd procedit Axioma, siue renunciet expressè, siue tacitè. Ambrosin. Perus. decis. 3. num. 6. Limita tamen in eo, qui cessit, vel renunciauit iuri suo ex causa certa, vel sub conditione, quia causa non impleta, vel conditione non purificata, reuertitur ad iura sua, vt per Crauet. cons. 127. n. 13.

13 IVRI suo quilibet renunciare potest, l. si quis in conscribendo, C. de Episcop. & cleric. l. pen. C. de pactis, cap. inis 39. vers. nisi, de testib. cap. ad Apostolicam, de Regularib. c. si de tertia. de priuil. Tiraq. de iure primog. quæst. 24. n. 4 cum seqq. Socin. reg. 8. Vital. de Camban. in tract. clausul. pag. 203. n. 5. Thom. de Thomassei in floribus legum, reg. 58. D. Barbos. in l. alia. §. eleganter, n. 11. cum seqq. ff. soluto matrim. Morla in emporio iuris ciuilis, tit. 10 de locato, quæst. 1. n. 12. Azori. Instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 22. quæst. 10. Card. Tusch. tom. 6. lit. R, concl. 170. cum seq. Ioan. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 7. n. 49. Hieron. Fernandez de Otero in interpr. cap. 1. de ordine cognit. num. 27. Soar. de legib. lib. 8. cap. 33. per totum. Card. Tusch tom. 6. lit. R, concl. 170. Octau. Glorit. resp. 1. p. 3. n. 42.

14 Intellige procedere in iis, quæ singulorum priuatam respiciunt vtilitatem, non ita si publicam offendat renuntiatio, iuxta text. in l. ius publicum, ff. de pactis, & in l. 2. §. sed quia veremur, C. de iureiur. propter cal. & in cap. si diligenti, de foro comp. Fortun. in l. 1 § huius study, à n. 9. ff. de instit. & iure, Couar. in cap. quamuis pactum, p. 2. §. 1. num. 5. & 6. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 1. à num. 2. & cap. 18. num. 50. Alexand. Tutam. de legibus, p. 2. cap. 6. à num. 2. D. Barbos. in l. 1. p. 3. num. 63. ff soluto matrim. & in d. §. eleganter, à n. 14. cum seqq. Soar. d. lib. 8. cap. 6. à princip. Nauarr. in tract. de finib. hum. act. num. 29. Armendar. in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ, num. 23. Verùm vt clariùs pateat hæc resolutio, sic distinguendum credo: vel enim lex, seu priuilegium respicit vtilitatem alicuius communitatis, aut Ordinis, quia scilicet in fauorem totius communitatis, aut Ordinis totius concessum est, vt in priuilegio fori clericis concesso, ne ad forum sæculare trahantur, vt declarat Pontifex in d. cap. si diligenti, inde meritò inferens, singulos clericos tali priuilegio renuntiare non posse; & ratio est manifesta, quia licèt priuatum ius ex singulorum pendeat voluntate, non ita illud, quod respicit totam communitatem, & quia quælibet priuatorum dispositio alteri tertio nocere non potest, cap. non debet, de regulis iuris, lib. 6. cap. quamuis pactum, de pactis, eod. lib. cum similibus. Huc etiam pertinent exempla, quæ ponit Iureconsul. in d. §. huius study. Aut verò priuilegium conceditur singularibus & priuatis personis, & subdistingue; vel enim principaliter respicit earum fauorem, & secundariò bonum publicum, quatenus scilicet lex, vel Princeps rectè disponendo res priuatorum, intendit etiam communem vtilitatem, quæ resultat ex eo, quod ciuitas, seu Regnum opibus abundet, & ciues habeat locupletes, & in hoc casu procedit hoc Axioma, quòd iis, quæ pro se introducta sunt, (si aliud non obstet,) quilibet renuntiare potest, nec attenditur vtilitas Reip. secundaria, & minus principalis, iuxta reg. l. 1. ibi, prima enim ratio, ff. de auctor. tutor. & in simili de præiudicio tertij minus principali, notat gloss. vlt. in d. cap. quamuis pactum, recepta, ex multis, de quibus Cou. ibi p. 3. §. 3. num. 7. & optimis exemplis explicat Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 31. & 39. Vel lex, aut priuilegium disponendo de priuatorum bonis, non respicit principaliter eorum priuatum fauorem, sed publicam vtilitatem, quia non tam ciuium vtilitati consulit, quàm publico incommodo, vt contingit in iuramento calumniæ, iuxta d. §. quia veremur, & in aliis, in quibus lex principaliter litibus, aut fraudibus obuiare intendit, iuxta reg. text. in l. properandum, C. de iudic. cap. finem litibus, de dolo & contum. l. 1. ff de vsucap. Atque ita hanc esse communem Doctorum sententiam post Abb. Felin. & alios in d. cap. si diligenti, testatur D. Barbosa d. p. 1. num. 64. quibus adde Cuiac. ad tit. C. de sponsal. Card. Tusch. tom. 4. lit. I, conclus. 511. num. 28. Soar. de legib. lib. 8. cap. 6. in princ.

IVRIS plus nemo in alium transferre potest, quàm in se habeat. Vide infrà Axiom. 160. num. 1. 15

AXIOMA CXXXVI.

Lex.

1 *Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda.*

2 *Lex generaliter loquens restringitur, ne quis ad lucrum indebitè admittatur, vel ne quis damnum indebitè patiatur, vel ex ratione particulari.*

3 *Lex generaliter loquens recipit restitutionem de habilitate.*

4 *Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

5 *Lex si voluisset, expressisset.*

6 *Lex id voluisse præsumitur, cùm facilè id exprimere potuisset, neque expressit.*

7 *Lex quod non dicit, non est ab homine præsumendum.*

8 *Verba legis cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio.*

9 *Ratione legis cessante, cessat quoque eius dispositio.*

10 *Casus legis vbi est, cessat omnis disputatio.*

11 *Lege quod cauetur, in practica non habetur.*

12 *Lege permittente quod fit, dicitur iustè, & bene fieri.*

13 *Legem*

13 *Legem quarere vbi est ratio naturalis, est infirmitas intellectus.*
14 *Leges nihil frustra faciunt.*
15 *Lex non debet habere vnam syllabam superfluam.*
16 *Superflua omnia reprobata.*
17 *Mens legis magis est attendenda, quàm verba.*
18 *Ratio generalis legis restringitur ex mente legis.*
19 *Lex non est posita verbis, sed rebus.*
20 *Lex quantuncunque dura est seruanda.*
21 *Auxilium legis frustrà innocat, qui committit in legem.*
22 *Lex non extenditur ad praterita, sed trahitur ad futura.*
23 *Lex non trahitur ad praterita iam decisa.*
24 *Lex antiqui iuris declaratoria trahitur non solùm ad futura, sed etiam ad praterita.*
25 *Superioris legem non potest tollere inferior.*
26 *Leges non solent quem duplici onere granare.*
27 *Legibus, non exemplis est indicandum.*
28 *Legum correctio est vitanda.*
29 *Lex mitiùs agit, quàm homo minister legis.*

1 LEx generaliter loquens, generaliter est intelligenda, *l. de pretio. ff. de publ. in rem act. l. in fraudem, §. vlt. ff. de testam. mil. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. praest. l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. l. fin. in fine,* vbi Ang. *C. de dotis promiss. cap. solita §. fin. de maiorit. & obed.* Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 172. Barthol. Peretr. *in Extrauag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alienand. num. 9. pag* 85. Bertazol. *in repet. l. si quis maior, C. de transact. num.* 213. Surd. *cons.* 271. *num.* 28. Valase. *cons.* 113. *num.* 21. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast. decis.* 419. *num.* 1. *& decis.* 605. *num.* 2. *in* 1. *edit. aliàs resol.* 529. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib.* 3. *resol.* 18. *num.* 3. Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum part.* 1. *num.* 27. Sebast. Medices *de reg. iur. reg.* 1. Ioann. Maria Nouar. *quaest forens. lib.* 1 *quaest.* 7. *sect.* 1. *num.* 4. Fusat. *de substit. quaest.* 394. *num.* 56. *&* 57. vbi ampliat, etiamsi sit maior ratio in vno, quàm in
2 alio. Restringitur tamen, ne quis ad lucrum indebitè admittatur, vel ne quis damnum indebitè patiatur, secundùm Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarra, num.* 76. Item restringitur ex ratione particulari, *l. cum pater, §. dulcissimus, ff. de legat.* 3. *l. si de certa re, C. de transact.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 9. *quaest.* 4. *num.* 19. Garc. Gitonda *de priuilegiorum, seu exempt. explicat. num.* 276.
3 *&* 516. Et recipit restrictionem de habilitate, *l. vt gradatim, §. & si. ff. de muner. & honorib.* cum citatis à Bertazol. *in repet. l. si quis maior. numer.* 216. *C. de transact.* debet enim lex esse æqua & sancta, *l. nam & Demosthenes, ff. de legib. cap. erit autem lex* 4. *dist.* Ioann. Anton. Mangil. *de imput. q.* 50. *num.* 17. *&* 18. & quæ æqua & sancta non est, nulla est. Menoch. *de praesumpt. lib.* 2. *praes.* 1. Anton. Sola *ad decreta Sabaudia in proœm. gloss.* 2. *num.* 27. Turamini *de legib. part.* 3. *cap.* 6. *num.* 24. Morla *in emporio iur. tit. de legib. in praelud. à num.* 42.

4 Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. non distinguemus, ff. de recept. arbitr. l. Praeses, ff. de officio Praesid. l. 2. §. conuenire, ff. de iudic. l. quos prohibet. ff. de postulando, l. 1. §. generaliter,* vbi gloss. *verb. in infinitum, ff. de legat. praest l. quamuis, ff. de in ius vocando, l. si seruum, §. non dixit, ff. de acquirend. hared. l. 1. §. quod autem, & ibi* gloss. *verb. simpliciter, ff. de aleator. l. vnic. C. qui pro sua iurisd. l. illam, C. de collationib. cap. Romanorum, 9. dist. cap. consuluisti 2. quaest. 5. cap. soluta, de maior. & obed. cap. quia circa* 22. *de priuileg. Clem. vlt. de rescript.* exornant Ias. *in l. non dubium, num.* 38. *C. de legib.* Gam. *Lusit. decis.* 105. *num.* 2. Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 300. Bertazol. *in repet. l. si quis maior. num* 354. *C. de transact.* Surd. *cons.* 51. *n.* 7. *& cons.* 182. *num.* 15. *& cons.* 301. *num.* 50. *& cons.* 308. *numer.* 3. *& cons.* 340. *num.* 2. *& decis.* 195. *num.* 4. Escob. *de ratiocin. cap.* 18. *num.* 42. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 12. *quaest.* 5. *num.* 21. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *litt. D, conclus.* 508. Ioseph. Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 28. *numer.* 11. Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum part.* 1. *num.* 27. Mooet. *de distribut. quotid p.* 2. *quaest.* 2. *n* 27. Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de bonis clericorum, §.* 1. *num.* 10. *in fine,* Fr. Anton. à Souza *in relect. de censuris Bulla Cœna, cap.* 2. *disp.* 8 *num.* 1. Cæs. Argel. *de contradict. legit. quaest.* 10. *num.* 14. vbi *num.* 24. declarat, si nullo modo dicat, nec virtualiter, nec realiter, secus si saltem virtualiter, Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarra, num.* 27. vbi limitat, cùm alia lex distinguit, vel cùm ratio ex illa, vel ex legibus desumpta id facit; nam lex vna indistinctè loquens per aliam distinguitur, & limitatur, *l. sciendum, ff. qui satisd. cog. l. quamuis, ff de in ius voc. auth. offeratur, C. de litis contest. l. filiusfam. ff. de action. & obligation. l.* 1. *ad Macedon. l. iuris gentium, §. si paciscar. ff. de pactis, iuncta l. transigere,* & ibi gloss. *magna in fine, C. de transactionib.* Bellet. *d. tit de bonis clericorum, §.* 1. *num.* 20. Et vna aliam supplet, *l. non est nouum, cum legib. sequentibus, ff. de legib.* Menoch. *cons.* 150. *numer.* 44. Vincent. de Franch. *decis.* 435. *num.* 24. Nicol. Intrigl. *decis.* 15. *num.* 36. *&* 37.

Lex si voluisset, expressisset, *l. vnic. §. sin autem ad*
deficientis, C. de caduc. tollen. l. si seruum, §. Praetor ait, 5
vers. non dixit. ff. de acquir. hared. cap. ad audientiam 2. *de decim. cap.* 2. *de transact. Prat.* exornant Tiraq. *in l. vnquam, verb. libertis, num* 3. *C. de reuocand. donat.* Menoch. *cons.* 1. *n.* 178. *& cons.* 140. *num.* 4. Surd. *decis.* 88. *num.* 4. *& decis.* 322. *num.* 12. *& cons.* 245. *num.* 45. Gutier. *practic. lib.* 3. *quaest.* 22. *num.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. *§.* 1. *num.* 33. *& gloss.* 41. *num.* 11. Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb Lex, n.* 28. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 8. *litt V, concl.* 89. *num.* 5. Mari. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 1. *num.* 10.
Lex enim id noluisse præsumitur, cùm facilè id ex- 6
primere potuisset, neque expressit, Menoch *cons.* 30. *num.* 8. Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum*
Nauarra, n. 150. quia quod lex non dicit, non est ab 7
homine præsumendum, *l. dissentientis, C. de repud. cap. illa, ne sede vacand.* Surd. *cons.* 219. *num.* 21.

LEGIS verba cui non conueniunt, non conue- 8
nit eius dispositio, *l.* 4. *§. toties,* vbi Paul. *ff. de damno infecto, l. quod constitutum, ff. de milit. testam. l. ita autem, in princ.* & ibi Barr. *ff. de administr. tutor. l. hos accusare, §. omnibus, ff de accusat. l.* 1. *§. loquitur. ff. de aqua quotid. l. si ancillas omnes, ff. de legat.* 1. *l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatron. l.* 2. *C. communia de legat. cap. indemnitatibus, §. sed cum eas, de elect. lib.* 6. Exornant Hippol. *cons.* 25. *n.* 10. *& cons.* 40. *num.* 12. Tiraq. *in l. si vnquam, verb. libertis, num.* 2. *C. de reuocand. donat.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dispositio.* 14. Surd. *decis.* 122. *n.* 13. *& cons.* 152. *num.* 38. *& cons* 174. *num.* 8. *& cons.* 179. *num.* 38. Gutier. *practicar. lib.* 3. *quaest.* 17. *num.* 227. *& cons.* 1. *num.* 8. *& cons.* 21. *num.* 1. *cum seqq.* Escob. *de ratiocin. cap.* 28. *num.* 17. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell gloss.* 5. *n.* 24. *& gloss.* 45. *§.* 1. *n.* 51. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast. decis.* 518. *num.* 6. *in* 1. *edit. & resolut.* 445. *num.* 6. *in* 2. *edit.* Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi cap.* 57. *§.* 2. *num.* 6. Antonin. Menoch. *Lucen. decis.* 13. *num.* 33. Mari. Anton. *var.*

Digitized by Google

resulution lib.3.resol.9. num 4. Rot. *decis.697. num.7.* apud Farinac. *part.1. recent.* Statil. Pacif. *de Saluiano interd.insp.3. cap.1. num.7.* Mangil. *de impui. quæst.77. num. 71.*

9 LEGIS ratione cessante, cessat quoque eius dispositio, *l. in omni,* vbi Bart. *ff. de adoptionib. l. quod dictum ff. de pactis, l. fin ff. ad Syllan. l. si maritus, § scripsi, ff. ad leg. Iul. de adulter. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure-patron. cap. & si Christus, de iureiur.* Euerard *in topicis legalib. loco 85.* Tiraq. *in tract. Cessante causa, part.1. num.11.* Bertazol. *in repet. l si quis maior. n.263. C. de transactionib.* Surd. *cons. 375. numer. 24.* Mari. Antonin. *var. resolution. lib.2. resol.32. num.8.* Pichard. *ad princip. Instit. de milit. testam. num. 4. ad princ. Instit. de lege Falcid. num.28. & ad princ. Instit. de eo, cui libertatis causa bona addicuntur, numer. 41. & 42.* vbi quòd cessante ratione legis negatiuè, & contrariè cessat lex. Robles *de repræs. lib.2. cap.6. num.12.* vbi quòd ratione finali legis cessante non cessat lex quando tractatur de lucro captando, siue quærendo, *& lib.1. cap.12. num.52.* dicit quòd vna ratione legis ex omnibus cessantibus, non cessat legis dispositio, latè disputat Anguian *de legib. lib.1. contr.3.* Limita si plures sint rationes legis, quia vna cessante, non cessat lex. *§. affinitatis. Instit. de nupt. l. liberorum. §. 1. ff. de his qui not. infam.* Tiraq. *in tract. Cessante causa limit. 22. num. 11.* Mexia *in tract. taxa panis concl.2. num.34.* Camill. Gallin. *de verb. signif. lib. 10. cap.7. num.16.* Valasc. *cons.60. num.6.* Mari. Giurba *in consuet. Messan. cap. 1. gloss. 1. num.13. part.1.* nisi plures causæ collectiuè exprimantur in lege, quia vna cessante cessat lex ipsa, *cap ex parte, de resc cap quoniam frequenter, § porrò, vt lite non contest.* Ossasch. *decis.165. num. 5.* Tiraq. *d. limit. 22. num. 12.* Decian. *cons 49. num.11. vol. 5.* Caualcan. *de tut. numer. 260.* Valasc. *cons. 149. numer. 12.* D. Barbos. *in l. 1. part. 1. numer. 83. ff. soluto matrim.* Giurba *dict. cap. 1. gloss. 1. num.12.*

10 LEGIS casus vbi est, cessat omnis disputatio, *gloss. vlt. in l. ancilla, C. de furtis,* Dec. *cons.452. in fine,* Crauet. *cons. 273. num. 7.* Becc. *cons. 14. num. 28. & cons.112. in fin. vol.1.* Surd *cons.53. num.6. & cons.58. num.3.* Magon. *Lucen. decis.12. num.18.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.9. in princ. num 2.* Mari. Anton. *var. resolut. lib.1. resol.46. num.1. & lib.2. resol.51. n.5.* Mendea à Castro *in praxi Lusit. lib. 3. cap.15. num.9.* Ioseph. Sesse *Aragonia decis.153. n.25.* Octau. Glorit. *resp 1. p.1. num.135. vers. nec in casu,* Cardin. Tusch. *litt. L, concl.262. num.4.*

11 LEGE quod cauetur, in practica non habetur, Bald. *in cap nihil, circa fin. de elect.* Ludou. Rodolph. *variar. quæst. lib.2. q.42. num.39.*

12 LEGE permitiente quod fit, dicitur iustè, & bene fieri, *l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem,* ibi, *quia id facit, quòd publicè facere licere arbitratur, ff. de adilit. edicto, cap quid dicam 14. q.4.* Pichard. *ad rub. Instit. de inoffic. testam n.9.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. ecclesiast. q.46. num.4.*

13 LEGEM quærere vbi est ratio naturalis, est infirmitas intellectus, Philosoph. *lib. 8. Physic. cap.3.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 28. n. 9. & q.44. num.12. & quæst.45. num.58.* Quia naturalis ratio vim & robur legis habet, *l. cùm ratio. ff. de bonis damnat. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excusat. tutor.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.1. n.7.* & allegari potest pro lege, Surd. *d. q.28. num.7.*

14 LEGES nihil frustrà faciunt, Ias. *in l. ait Prætor, num.1. ff. de iureiur.* Cæs. Argel. *de contradict. legitimo, q.2. num. 200. & q. 13. num. 48. & quæst.18. num.18,* Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarra, num 50.* Marilian. *decis.47. num.5.* Tutamin. *de legib. part. 2. cap. 21. à num. 19.* Mari. Giurba *ad consuet. Mess. cap.2. gloss.1. num.8. & cap.3. gloss.12. num 17.*
Lex enim non debet habere vnam syllabam super- 15
fluam, & vacuam, gloss. *verb. tanquam, in cap solitæ,*
de maiorit. & obed. Mandos. *in reg.9. Cancell. quæst.4.*
num.4. Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloss. 22. num. 5.* 16
quia omnia superflua sunt reprobata, *l. 1. §. quibus,*
C. de nouo Cod. fac. l. fin. C. qui admitti, Clem. exiui. §.
quamuis, vbi Card. *num.210. de verb signific.* Gonzal.
vbi supra gloss.13. num.72.

LEGIS mens magis est attendenda, quàm verba, 17
l. scire leges, ff. de legib. l. non aliter. ff. de legat. 3. l. no-
minis & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verb. signif.
Surd. *decis.35. num. 14.* Marc. Antonin. Genuens. *in*
practicab. ecclesiast. quæst. 144. num.3. Ferrer. *in Con-*
stitut. Cathalonia gloss. 4. num. 66. & ratio generalis 18
legis restringitur ex meore legis, Surd. *decis.9. n.13.*
Armendar. *in proœm. ad recopilat. legum Nauarra,*
num.131.

LEX non est posita verbis, sed rebus, *l.2. in fine,* 19
C. communia de legat. l. fin. de vsuris, cap. secundò requirit, de appellat. Surd. *de aliment. tit.9. q.21. num.20.* Abb. *cons. 93. In quæstione, col. 2. circa med. vers. ad idem facit, lib.2.* Roman. *cons.418. In terminis, num.12.* Stephan. Gratian. *discept forens. cap.156. n.17.* Ferrer. *in Constit. Cathalonia gloss.5. num.160.* Sigism. Scacc. *de appellat. q.17. limit.10. num.14.* Card. Tusch. *tom.2. litt. L, concl.272. per totam,* Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarra, num.104.*

LEX quantumcunque dura, est seruanda, *l. pro-* 20
spexit, ff. qui & à quibus, Roland. à Valle *cons.99 n.47. lib. 2.* Crauet. *cons. 46. num. 2.* Armendar. *vbi suprà num.152.* Ægid. Bellam. *cons. num. 3.* vbi intelligit, quando est certa, & sine dubio, Franc. Becc. *cons.51. num.18. & seqq.* vbi ait procedere, quando est in specie super certo casu, subditque, illam *l. prospexit,* turbare multos Doctores, vt ad casum iniquum non admittant illam, Cardin. Tusch. *d. tom. 5. litt. L, concl.222. per totam,* Sigism. Scacc. *de appellat. q.17. limit.48. num.11.* Ambrosin. *Perus. decis. 3. num.20.*

LEGIS auxilium frustra inuocat, qui committit 21
in legem, *l. auxilium, §. in delictis, ff de minorib. l. sancimus, C. de indic. c. bone, il 1. de elect. c. vlt. de immunit. Eccles cap. contingit 45. cap in audientia, de sent. excomm. cap. quia frustrà, de vsuris,* Petr. de Anch. *cons.37. Contra Ioannem num.4 & 5.* Bettazol. *in repet. l. si quis maior. n.276. & 646. C. de transactionib.* Surd. *cons.37. num.3.* Card. Tusch *tom.2. litt. C, concl 954. & tom.5. litt, L, concl.270.* Accac. Anton. *in comment ad l. Titio centum 71. n.47. ff de condit. & dem.* Franc. Leo *in thesauro fori ecclesiast. part.1. cap.11. num.3. & part.2. cap. 3. numer. 8.* Sigism. Scacc. *de appellat. quæst. 5. num. 74.* Aloys. Rice. *in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 291. num. 2. in 1. edit. aliàs resol. 250. in 2. edit.* Bellet. *disquisit. clerical. part.1. tit. de discipl. clericali, §.16. num.9.*

LEX non extenditur ad præterita, sed trahitur 22
ad futura, *l. leges, C. de legib. auth. de nuptiis, in princ. §. duo igitur, circa fin. collat.4. & in §, fin. in auth. de haredib. ab intest. collat.9. c. cognoscentes, c. vlt. de constitut.* Exornant Tiraq. *in præfat. retract. lig. à num.18. & de iure primo, q.43. num.17.* Cou. *lib.3. var. cap.13. num.4.* Nau. *in cap. cùm contingat, de rescript. except. 14.* Sebast. Medic. *in tract. de legib. p.4. quæst.35.* Garc. *reg.295.* Menoch. *de arbitrar. lib.2. casu 185. num. 1. & n.26.* Natt. *cons.66. num 3.* Bursat. *cons. 214. num.21. cum seqq. vol. 2.* Lancel. Contad. *in templo omnium indic. lib.1. c.1. §.4. verb legem generalem solus condit. num.7.* Mandos. *in reg.9. reseruat. q.3.* Caballin. *milleloq.607.*

Burg. de Pace *l.3. Tauri, n.37.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb Lex 13. & verb. Statutum 63.* Perez *l.10. gloss. 1. col. 2. ante finem, tit. 1. lib. 3. Ordinam.* Anastas. Germon. *animaduers. lib. 1. cap. 2.* Azeued. *l.6. tit. 1. lib. 2. nouæ Recopil. pag mihi 157.* Matien. *l.3. gloss. 16. tit. 10. lib. 5. eiusdem nouæ Recopil.* Motl. *in emporio iuris part. 1. tit. 1. q. 6. per totam,* Castil. *l.48. Tauri, gloss. de aqui adelante,* Fr. Emmao. *quæst. Regul. tom. 1. q. 6. art. 17.* Azor. *Instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 16. quæst. 13.* Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. lex, n. 13.* Flamin. Paris. *de confident. q. 12. n. 2.* Ferret. *in Constit. Cathaloniæ gloss. 4. n. 28.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ, num. 26.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 9. num. 4.* D. Christoph. de Pace *in schol. ad leges styli, l. 200. n. 1.* Farinac. *in praxi crim p. 4. decis. 10. num. 15. in fine,* & latè *fragment. crim. p. 2. verb. Lex, n. 25. cum multis seqq.* vbi multipliciter ampliat & limitat, Soar. *de legib. lib. 3. cap. 14.* Card. Tusch. *practic. concl. tom. 5. litt. L, concl. 264. num. 1. & à num. 6.*

23 Lex non trahitur ad præterita iam decisa, putà per sententiam, rem iudicatam, transactionem, iuramentum, solutionem, quietantiam, præscriptionem, & similia, etiam quod in eadem lege nominatim, & expressè fiat mentio de præteritis, *l. causas, C. de transact.* Bart. *in l. omnes populi, num. 41. vers. distingue,* vbi Crot. *num. 137. ff. de iustit & iure,* Abb. *in cap. fin. num. 9.* & Felin. *num. 3. vers. hanc fallentiam, de constitut.* Capra *reg. 6. num. 3.* Alexand. *cons. 199. num. 4. vers secundò respondeo, lib. 6.* Cardin. Tusch. *d. tom 5. litt. L. concl. 264. num. 63. cum seqq & concl. 265. num. 13. cum seqq.* Alderan. Mascard. *de generali statutorum interpret. concl. 13. num. 16. cum seqq.* Farinac. *fragm. crim. p. 2. litt. L, num. 44. cum seqq.* vbi ampliat duobus modis, & limitat tribus.

24 Lex antiqui iuris declaratoria trahitur non solùm ad futura, sed etiam ad præterita, *auth. de filiis ante dotalia instrumenta natis, §. auth. de rapt. mulier.* ibi, *tanquam si lex nostra ab initio cum tali interpretatione promulgata fuisset,* Abb. *in d. cap. fin. num. 8. & ibi* Felin. *num. 4. vers fallit secundò,* Cald. Pereira *de potest. eligendi, cap. 11. num. 30* Rot. *decis. 142. n. 2. p. 2. diuers.* Motl. *in emperio iuris, p. 1. tit. 1. q 6. num 11. cum seqq.* Card. Tusch. *d. litt. L, concl. 264. num. 45. & 51. & concl. 265. num. 4* Armendar. *vbi suprà num. 45.* Alderan. Mascard. *d. concl. 13. num. 41.* Ribadeneira *in libro pro defensione Societatis Iesu, cap 15.* Christoph. de Pace *in scholiis ad leges styli, l. 200. num. 2. & 29. vers. oritur,* latè Farin. *d. litt. L, n. 51. cum seqq.* vbi *num. 52.* limitat, quandò vteretur aliquo verbo importante promulgationem noui iuris, *& num. 53.* quando in eadem lege adderetur aliquid iuri antiquo, vt putà si imponatur noua pœna, *& num. 54.* quando in eadem lege adesset aliquod verbum respiciens futurum, vt putà *de cætero, in futurum, deinceps,* & similia.

25 Legem superioris non potest tollere inferior. Dixi *suprà Axiom. 124. num. 1.*

26 Leges non solent quem duplici onere grauare. Dicam *infrà Axiom. 169.*

27 Legibus, non exemplis est iudicandum. Dixi *suprà Axiom. 84. num. 3.*

28 Legum correctio est vitanda. Dixi *suprà Axiom. 60. num. 5.*

29 Lex mitiùs agit, quàm homo minister legis, *l. Celsus, ff. de arbitr.* Federic *cons. 2. in princ. vers. & quia mitiùs,* vbi quòd propterea sententia hominis debet operari idem, quod sententia iuris, quæ mitior esse debet, Anchar. *cons. 182. Thema est, num. 4.* vbi quòd Iudex lege clementior esse non potest, Roman. *cons. 429. num. 3.* vbi ait, quòd regula est, quod Iudex non sit clementior lege, Cardin. Tosch. *practic. concl. tom. 5. litt. M, concl. 292. per totam.* Pichard. *in disp. de mora, num. 92.* Farinac. *in praxi crim quæst. 20. num. 60. & 61.* Ioann. Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. q. 152. num. 7.*

Axioma CXXXVII.

Libera.

Libera quælibet res præsumitur à seruitute, *l. fluminum, §. vlt. l. Proculus, ff. de damno infecto, l. altius, l. ædibus, C. de seruit. & aqua, princip. Instit. de libertin.* Alciat. *de præsumpt. reg. 2. præs 3.* Mynsing. *cent. 5. obseru. 25.* Rebuff. *in tract. congruæ portionis, num. 127.* Bonacos. *tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 21. communia seruitutum, num. 56 pag 425.* Bertazol. *de clausulis instrument. claus. 21. gloss. 1. num. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 156. & de præsumpt. lib. 3. præs. 89. num 1.* vbi *num. 6.* ampliat etiam stante quasi possessione seruitutis. *& præs. 91. & lib. 6. præs. 29. & cons. 2. num. 43. & cons. 75. num. 4. & cons. 127 n. 17.* Mascard. *de probationib. concl. 79. & concl. 209. & concl. 1214. n. 17 & concl. 1305* Thesaur *Pedem. decis. 216.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. res 4.* Surd. *decis. 177. num. 1.* Mari. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 95. num. 8.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 51. & consult. 82. num. 6.* Castill. *quotid. lib. 1. de vsufructu, cap. 7. numer. 10.* Stephan. Gratian. *discept forens. tom. 4. cap. 657. num. 39.*

Axioma CXXXVIII.

Liberalis.

1 *Liberalis nemo existit in necessitatibus.*
2 *Liberalitatem non dicitur exercere, qui debitum soluit.*

Liberalis nemo existit in necessitatibus, *l. rem legatam, ff de adimend. legat.* Tiraq. *in l vnquam, verb. donatione largitus, num. 106 C. de reuocandis donat.* Gam. *Lusitan. decis. 71. dum 3.* Valasc. *cons. 153. num. 24.* Pichard. *ad rub. Instit. de adoptionib. num. 43.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 796. num. 27. & tom. 5. cap. 925. num 9.* Ioann. Antonin. Mangil. *de imputat. quæst. 15. num. 36.* Hermosil. *l. 56. gloss. 4. num. 87. tit. 5. part. 5.* Anell. Amat. *cons. 45. num. 24. & cons. 97. num. 59.* 1

Liberalitatem non dicitur exercere, qui debitum soluit, *l. proximè, ff. de ritu nupt. l si seruo, ff. de hæredib. instituend.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 108, n. 5.* 2

Axioma CXXXIX.

Locupletari, Lucrum.

1 *Locupletari nemo debet cum iactura alterius.*
2 *Lucrum non acquirere vnicuique licet.*
3 *Lucrum non debet quis capere ex eo quod nixus extitit impugnare.*

Locupletari nemo debet cum alterius iactura, *l. nam hoc natura, C. de condict. indeb.* 1

indeb l.naturaliter, §.fin.l hac condictio 66. ff. eodem tit. l.bona fides 50.ff.de action.empti,l iure natura,106.ff.de regulis iuris,l.vii. C.de vſucap pro emptore,cap.ſuam,de pœnis,cap.iocupletari,47.de regulis iuris,lib.6. Decian. per text.ibi in l ſi me & Titium. n.3.ff ſi certum pet. & conſ. 254. num. 8. verſ. ſicut in ſimili, lib.2. Alexand. conſ.92. Perſpectis, num.5. in fine, lib.1. vbi num.6. ait æquitatem, d. l. ſi me & Titium, non habere locum, niſi quando res aliena peruenit ad me titulo lucratiuo, Vital. de Camban. in tract.clauſul.pag.mihi 15. num.11. Socin.conſ.254. num.3. Natt. conſ.384. n.13. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum,reg.14. Surd. conſ.101. num.17. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcop. cap.18.§.2.num.4. Cæſ.Argel.de contradict legit.q.20. num.48. Antonin.Menoch. Lucenſi deciſ.23. num.23. Pichard. ad §. ſed naturalia, Inſtitut. de iure naturali, num.3. & in diſput. de nobilit. communicatiua, num.73. Mari. Antonin. var. reſolut. lib 1. reſol.23. num.3. & lib.2. reſolut.41. num.13. Card.Tuſch. practic.concluſ. tom 5.litt.L,concl 438. per totam, Rot.deciſ.47.num.3. & deciſ 524. num 4. apud Farin. part.2. recent. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom.4. cap.761. Cancer. var. reſol p.2. cap.1 num.164. Ouid.de Amicis de iure emphyt. q 70. num. 4. & q. 73. num. 3. cum aliena enim iactura locupletari ſcienter,doloſum eſt, l.1. §. an in pupillum, ff. depoſiti, l.ſi quis municipiis 17. §.Proculus ait, ff. de inſtit act. Lancel. Gallia conſ.105. num.87. Maluaſ. conſ.79. num. 19. Franc. Viui. deciſ.160. n.5. Mari.Giurb. in conſuet. Meſſan.p.1.cap.1.gloſſ.8.n.64.

2 LVCRVM non acquirere vnicuique licet, l quod autem 6. aliàs l. qui autem ff. quæ in fraud. cred. l. non fraudantur 134 ff.de regul iuris,l.alienationis verbum 28. §.qui occaſione ff de verb. ſignif. l. ſi ſponſus ff. de donat. inter virum, Ioan. Anton. Mangil.de imputat.quæſt.70. num.1.cum ſeq Giurba ad conſuetud. Meſſan.c.5 gloſſ.8. num.5. & cap.10. gloſſ.8. num.5.

3 LVCRVM non debet quis capere ex eo quod exiſtit impugnare, l.ex eo, de regul. iuris in 6.cap olim de cenſib. l.ſi a te C.de pactis inter empt.l.quod ſi maior. §. reſtitutio ff. de minorib. Menoch. de præſumpt. lib.1. præſ 45. num. 16. Mari. Antonin. variar. reſol. lib.3. reſol.1.num.62. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.tom.4. cap.770. num.21. & tom 5.cap. 967. num. 28. Si impugnans ſcilicet obtinuerit, ſecus ſi ſuccubuerit, Ant.Gabr. commun.tit de regulis iuris concl.1. num.52. limit.8. Stephan.Gratian. d. tom.4. cap.688. num.38. & cap.704. num.41. vbi num.40. limitat in impugnatione neceſſaria, & legali. Limita etiam dum lis pendet, quia ea durante impugnans ex actu impugnato lucrum conſequi valet, Anton. Gabr. dict. concl.1. num 40. Franc.Viui. deciſ.379.num.6 Franc. Antonin. lib. 1. reſolut. 36. num. 7. Giurba deciſ. 55. num. 11.

AXIOMA CXL.

Maior.

1 Ratio maior elidit minorem.
2 Maior facit ceſſare minorem.
3 Lumen maius offuſcat minus.
4 Maiori ſummæ ineſt minor.
5 Maius cui conceditur, & minus conceſſum eſſe videtur.
6 Magis ac minus non mutant rei ſpeciem, aut naturã.

1 MAIOR ratio elidit minorem, l. ſi debitori, in fine, ff. de fideiuſſ. l.cui pacto, ff. de ſeruis exportand. Et maior facit ceſſare minorem, vbi concurrunt, Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom.5. litt. M, concluſ. 16. quia lumen maius offuſcat minus, idem Card. Tuſch. eod. tom. 5. litt. L, concluſ. 458. & dignum magis trahit ad ſe minus dignum, ſuprà Axiom72. 2 3

MAIORI ſummæ ineſt minor. Vide infrà Axiom. 215. 4

MAIVS cui conceditur, & minus concedi videtur, l filiusfam. §. fin. ff.de donationib. l. Marcellus, ff de donat. cauſa mortis, l.non debet, ff de regulis iuris, cap. ex parte, de decimis, Ioann.Maria Nouar. quæſt. forenſ. lib.1. q.24. numer.5. minus enim ſemper ineſt in eo, quod plus eſt, l.in eo, ff. de regulis iuris, Farin. in praxi crimin. p.4. deciſ. 10. num. 6. Et ſi licet plus, quod minus eſt licebit, l.non debet ff. de reg. iuris,cap. cui licet 33. eod tit.in 6. auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ. Farin. conſ.60. num.109.lib.1. Thom.de Thomaſſet. reg.85. Surd. conſ.288. num.14. Ioaon.Maria Nouar. quæſt.forenſ. lib. 1. q.24. num.6. Et ideo à maiori ad minus validum eſt argumentum, vt latè probaui in locis communib. argumentationum, loco 67. num.1. cum ſeqq. 5

MAGIS ac minus non mutant rei ſpeciem, aut naturam, l fin. ff de fundo inſtr. Alphonſ. à Narbona l.15.gloſſ.1. num.13. in fine tit.21. lib.4. Recop. & nouiſſime Didac. Narbona de ætate ad humanos actus requiſita anno 14. q.56. num.2. 6

AXIOMA CXLI.

Malum.

1 Malè agens odit lucem.
2 Male parta malè dilabuntur.
3 Mala non ſunt facienda, vt inde veniant bona.
4 Malorum conſortia ſæpe bonos corrumpunt.
5 Malum omne naſcens facile opprimitur, inueteratum fit plerumque robuſtius.
6 Malum minus eligendum de duobus malis.
7 Lex humana qualiter permittere poſſit minora mala vt impediantur maiora.
8 Suadere, conſulere, & inducere alium ad eligendum minus malum, an poſſit quis, oſtenditur, & numeris ſeqq.

MALE agens odit lucem, l.1. §.tria lumina, vbi gloſſ. ff. de ventre inſpic. l. donator. vbi gloſſ. verb.occultè, C.de donationib.cap.conſuluit 24.vbi gloſſ. verb. qui malè, de offic. deleg. cap. pernicioſam 18. q.2. c.1. cap.porrò,vt eccleſiaſt.benefic. c.cum ex iniuncto,de hæretic. Surd. conſ. 132. num. 24. Vnde quæ occultè, & clandeſtinè fiunt, ſuſpicione non carent, d.cap.1.§. cum enim, vbi gloſſ. verb.occulta, d.c.conſuluit, § ne verò, cum ſimilibus, citatis à Tiraq. de pœnis temper cauſa 11. num.11. & de retractu tit. 2. in præfat. à num. 13. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ.12. num.7. Maſcard. de probat. concl. 813. num. 33. ſicut à contrario ea quæ in conſpectu aliorum, & palàm fiunt, ſunt ab omni ſiniſtra ſuſpicione aliena, l.non exiſtimo, verſ. & multum refert, ff. de adminiſt. tutor. l.cùm ipſe tutor. §. fuit quæſitum, & ibi Rip. ff de contrah. empt. Menoch. de arbitr. caſu 244. num.1. cum ſeqq. 1

MALE parta malè dilabuntur, Ant.de Butr.conſ.33. n.2.& 3.vbi infert, quod dominus non participat iniuſtè quæſita per ſeruum, nec frater iniuſtè quæſita per fratrem, nec ſocius iniuſtè quæſita per ſocium, refert Card.Tuſch.pract.concl.tom.5. litt.M, concl.23. 2

MALA

3 Mala non sunt facienda, vt inde veniant bona, Apost. *ad Roman. cap.* 13. relatus *in cap. ex tuarum, de sortileg. cap. super eo, de vsuris*, Tiraquel. *de pœnis temper. causa* 52. *num.* 8. Palat. *in repet. cap per vestras, de donat. inter virum & vxor. notab.* 6. *num.* 2. & 3. Surd. *cons.* 574 *num.* 19.

4 Malorvm consortia sæpe bonos corrumpunt, *cap. sæpe* 28. *quæst.* 1. Tiraq. *l.* 5. *connub part.* 5. *gloss.* 1. *num.* 21. Camill. Borel. *in addit. ad Bellugam in speculo Principum, rub.* 11. §. *Viso, litt.* C. *vers. item hæreticus.*

5 Malvm omne nascens facilè opprimitur, inueteratum fit plerumque robustius, vt ex Cicerone, veteri, nouóque Testamento, comprobat Campan. *in diuersorio iuris Canonici, rub.* 12. *cap.* 8. *num.* 8.

6 Malvm minus eligendum de duobus malis; nam accidentaliter, & secundùm quid perplexus inter duo, quorum alterum necessario est facturus, & vtrumque arbitratur esse peccatum, iustè potest, & tenetur eligere quod sibi videtur minus, vt maius euitet, *cap. duo mala*, 13. *dist. cap. si aliquid* 22. *quæst.* 4. D. Thom. 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 6. *ad* 3. vbi Medin. *quæst.* 1. Cordub. *in suo quæstion. lib.* 3. *q.* 4. *ad fin.* Ægid. *cons.* 9. *num.* 11. *ad finem*, Valent. 1. 2. *quæst.* 14. *puncto* 5. *ad* 2. Vasq. *ad d. quæst.* 19. *disp.* 60. *cap.* 2. *num.* 6. Menoch. *illustr. c.* 48 *num.* 2. Tiraq. *de nobilit c.* 31. *n.* 547. Thom. de Thumasset. *in floribus legum reg.* 93. Menoch. *de præsumpt lib.* 5. *præs.* 2. *num.* 24. Azor. *Instit. moral. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *quæs.* 9. Card. Tusch. *tom.* 5. *litt. M, concl.* 16. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *c.* 51 *n.* 6. Soar. *tom.* 4. *de Pœnit. disp.* 4. *sect.* 10. *num.* 4. Molin. *de Iustit. tract.* 1. *disp.* 355. *sub num.* 10. Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *c.* 13. *num.* 10. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 39. *sub n.* 12. *vers. ad quartum, & lib.* 7. *disp.* 11. *n.* 15. Narbona *l.* 20. *gloss.* 17. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.* respectu enim maioris mali minus habet rationem boni, secundùm Henriq. *in sum. lib.* 12. *c.* 6. §. 7. *litt* F, Turrec. *in d. c. duo mala, sub num.* 1. Cou. *de sponsalib p.* 2. *cap.* 7. §. 2 *num.* 9. Less. *de Iustit. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 21. Nam licèt actio illa sic eligendi minus malum ex duobus, sit in se & absolutè in illud minus malum existimatum libera, & ita sit libera naturaliter, vt aiunt, & in genere entis: tamen prædicta eligendi actio, non est moraliter, & vt aiunt, in genere moris libera, in ordine scilicet ad maiorem culpam vitandam, quia supposito, quòd eam vitare aliter nequit, nisi per admissionem minoris mali, iam hoc non potest non admitti, nec potest moraliter vitari, ac proinde, nec dicitur liberè amari, ac tandem nec in eo peccari, cùm constet ad inducendum peccatum necessarium esse vtramque libertatem; nempe illam, per quam feratur voluntas in obiectum malum, quod secundùm se ipsum naturaliter, & absolutè loquendo, sit eligibile, & rursus illam, per quam feratur in illud, vt possibile vitiatur moraliter, id est, in ea occasione in qua moraliter possibile sit, illud vitari, iuxta ea, quæ de requisitis necessaris, vt peccatum dicatur voluntarium, tradunt D. Thom. 1. 2. *q.* 13. *art.* 6. *in corpore*, & post alios Card. Tolet. *in sum lib.* 3. *cap.* 1. *vers. alterum, pag.* 2. Sicque in effectu, quando necessitas cogit alterorrum malum eligere, tunc eligens minus malum, nihil aliud formaliter facit, quàm adimplere præceptum pluris faciendi præcepti de maiori malo vitaodo; vnde cùm hanc electionem minoris mali faciat ex præcepto, non potest in eadem censeri peccator, ex *reg. quod quis, de regul. iuris, lib.* 6. consonat text. *in l. iustè possidet, ff. de acquir. possess.* cum similibus.

7 Amplia procedere etiam in lege humana, ita vt electio minoris mali ad vitandum maius, non solùm licita sit priuatis, iuxta supra resoluta, sed etiam lege humana, sic enim concluditur ex reg. text. *in l. vlt. in fin. C. de fideiussor. & in l. legis virtus, ff. de legib. & in cap. omnis*, 3. *dist. & in cap.* 2. *ad fin.* 13. *dist. & in cap. hac ratione, in fin.* 31. *quæst.* 1. iunctis his, quæ circa iustitiam & potestatem legis humanæ ad permittenda minora mala, vt impediantur maiora, resoluunt D. Thom. 1. 2. *quæst.* 93. *art.* 3. *ad* 3. & 2. 2. *q.* 10. *art.* 11. Castro *de lege pœn. lib.* 2. *cap.* 9. Cou. *de sponsalib p.* 1. *cap.* 4. *in princ. sub num.* 9. *& variar. lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 11. Tiraq. *l.* 9. *connub. num.* 2. *cum seqq.* Azor. *Instit. moral p.* 1. *lib.* 5. *c.* 5. *quæs.* 5. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 39. *sub num.* 2. Soar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 15. & 16. hanc legis humanæ potestatem deducentes ab ipsa lege æterna, & naturali, dum scilicet huiusmodi leges, licèt prohibeant omnia peccata, & per consequens ea committentes semper obligentur in foro Conscientiæ, tamen non omnia puniunt, nec puniri iubent in foro externo, & in hoc seculo: sed potiùs multa permittunt in hoc sensu, ne maiora bona impedirentur, vel mala maiora sequerentur. Id quod explicat cæteris meliùs Soar. *d. cap* 15. vbi *numer.* 7. respondet ad locum Augustini *de libero arbitrio, lib.* 1. *cap.* 5. & 6. dicentis legem æternam nullum peccatum permittere.

Quæstio difficilis est, an possit quis suadere, 8
consulere, & inducere alium ad eligendum minus malum, quod à parte rei malum fuerit, ad auertendum maius malum à parte rei tale, quod aliquis ex malitia sua patrare decreuerat, veluti si ad vulnus inferendum, vel ad aliam mitiorem vindictam inducam illum, qui graniorem de alio sumere, nempe illum interficiendo decreuit? Sunt enim aliqui Doctores, qui hanc inductionem, suasionem, & consilium reprobant, intelligentes id sine peccato fieri non posse, cùm formaliter inuoluat, vt ipsi credunt, cooperationem in malo, quæ nunquam licita esse potest, iuxta illud, *& agentes, & consentientes*, &c. de quo *suprà Axiom.* 19. *num.* 1. nec possint fieri mala, vt eueniant bona, aut minora mala, iuxta illud Pauli *ad Roman.* 3. Solúmque concedunt iidem Doctores, posse alterum alteri sic ad peccandum parato offerre materiam minoris mali, eámque simpliciter eidem proponere, intelligentes in hunc solùm sensum excusari Loth, nempe, si dicamus eum, dum obtulit filias suas abusui impiorum, non induxisse illos, nec filias ad stuprum, sed solùm simpliciter proposuisse materiam minoris mali, sicque procedere locum Petri Apost. 2. *epist. cap.* 2. dum eundem Loth iustum vocat, dicens, Loth vnum iustum à nefandorum iniuria liberatum à Deo fuisse. Hanc itaque distinctionem inter inductionem, & suasionem minoris mali, & inter simplicem propositionem materiæ minoris mali, facit Caiet. 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 4. & alij, quos refert, & sequitur Tolet. *d. pag.* 2. Cou. *d. num.* 9. *prope fin.* Iuxta eandem distinctionem intelligens excusandum esse Iudam, de quo *Genes. cap.* 37. quasi non induxerit, nec suaserit fratribus venditionem fratris Ioseph, sed solùm illam proposuerit eis, vt materiam minoris mali, ad auertendum maius, nempe occasionem ipsius fratris. Vlteriùs idem Couar. *loco proximè citato*, intelligit, Ruben *Genes. d cap.* 37. vsum fuisse sola simplici propositione prædicta, dum animo euitandi idem homicidium dixit eisdem fratribus; *Non occidamus eum, sed proiiciamus in cisternam veterem.*

Verùm alij multò meliùs concedunt, non solùm 9
prædictam

prædictam simplicem oblationem & propositionem materiæ minoris mali, sed etiam formalem illam suasionem ipsius ad malus aoettendum, ex quorum numero fuerunt Innoc. *in cap. super eo, col. 2. de vsuris*, Caiet. meliori consilio ductus, *in summa, verb. Tyrannus, & tom. 2. opusc. tract. 31. cap. 13. in solut. dubij* 3. Adrian. & alij, quos refert, & sequitur Nau. *in Manu c. 14. sub num. 40. & cap. 17. num. 263.* tenet & Sylu. *verb. vsura -. n. 1.* Molin. *d. disp. 335. num. 9. cum seqq.* Lessius *de Iustitia, lib. 2. cap. 13. num. 19. & lib. 4. cap 3. à num. 33.* adducentes textum, quem sic intelligunt, *in cap si quod verius, vers si enim 33 quæst. 2. & in cap. 2. vers. hinc etiam 13. dist.* indeque resoluentes, & deliberato hominem occidere suaderi posse aliam mitiorem vindictam, videlicet vulnos non lethale; rursus & volentem committere adulterium, vel furtum graue, induci posse ab alio, vt committat solùm simplicem fornicationem, aut furium leuius: præterea & eum, qui non volt subuenire extremè indigenti, induci posse, vt illi subueniat saltem dando ei mutuò sub vsuris, quod minus malum est. Ratio huius resolutionis ea est, quia sic consulens, suadens, aut inducens ad minus malum, non tendit ad hoc, vt minus malum fiat absoluté, pro vt in se est obiectum malum, & peccaminosum, nec illud absolutè approbat, & petit in hoc sensu; id enim esset illicitum pati, ac facere, cùm inuolueret formalem cooperationem in malo, in quo casu procedere poterunt fundamenta primæ contrariæ sententiæ; sed solùm petit formaliter commutationem minoris mali pro maiori, & quod illud huic præferatur, licèt id non semper exprimatur. Et cùm ita rogatus decreuerit omnino alterum malum facere, & ita iam per se ductus sit ad peccandum, dici non potest eo consilio, & suasione minoris mali demùm duci, vt peccet, sed vt culpam minuat per desistentiam à maiori peccato, quæ absque vlla cooperatione formaliter intenditur in suasione minoris mali à suadente, alioquin hoc etiam dissuasuro, & impedituro, si posset absque maiori, vel pari commodu. quam rationem præstant Doctores omnes proximè citati.

10 Qua retenta sententia, non obstant, quæ pro prima contraria suprà adduximus: ad illud enim de culpa, quæ imponitur Loth in illa filiarum prostitutione minus malum continente, respondetur dupliciter. Primò quidem negando peccasse Loth, & illum excusando, quia videlicet non obtulit filias Sodomitis, vt earum concubitu tanquam minori malo maius, nempe Sodomiam, repensaret, nec animum habuit, vt filiæ prostituerentur: sed vt eorundem furentium impetum hyperbolica summissione frænaret, declarans hoc modo, quàm sibi molesta esset immanitas sceleris, & iniuriæ quam attentabant aduersùs hospites à se receptos, prout alioquin, vt ostendamus, quàm ægrè feramus aliquid effici, dicere consueuimus, prius me interficias, quàm hoc facias. Qua ratione eundem Loth à peccato excusat Caiet. *in comment ad d. c. Genes 19.* sequitur Molin. *d. disp. 335. num.* 12. non improbat post Peter. Tolet. *d. c. 37 pag. 2 ante med.* firmat Less. *d cap. 13. num.* 20. Sicque iuxta hanc rationem procedere poterunt dicta per Chrysost. *Homil. 43. in Genes.* & per Ambros. *lib. 1. de Abraham, cap. 6.* dum laudibus celebrant facinus Loth. Vltrà quàm quod idem Loth, iuxta eosdem Doctores contra Pererium in hac secunda ratione aliter sentientem, potest excusari ex quadam animi perturbatione, & ardenti cupiditate defendendi hospites ab illa iniuria temeraria, vt qui mente sic turbata, & indeliberata processit, à culpa illinc extenuata liberetur; quod intelligere oportet, vt scilicet liberetur in totum, vel in parte, prout hæc animi perturbatio, & passio in totum, vel in parte excluserit voluntarium requisitum ad peccatum, iuxta tradita per D. Thom. 1. 2 *q. 77. art. 6. cum seqq.* Tolet. *in sum. lib. 2. cap. 1 pag. 2. vers. alterum*, Azor. *Instit. moralium tom 1. lib. 4. c. 19. quæs. 4.* Secundò respondeti potest, & forsan meliùs, fatendo quidem Loth peccasse, sed contendendo huiusmodi peccatum non processisse ex eo, quòd minus malum suaderi non possit ad vitandum maius, (illud enim suadere sine alia extrinseca, & nociua circunstantia peccatum non est, iuxta communem absolutionem,) sed processisse ex eo, quòd in hac suasione interueniit alia circunstantia extrinseca, nempe detrimentum tertij, id est, filiarum. Qua quidem circunstantia interueniente, peccat si suadens minus malum, etiam ad vitandum maius, vt bene ad limitandam hanc nostram sententiam aduertit Molina *sub dict. numer. 12 iuncto num. 9.* & Lessius *d. num. 20.* & nos infrà latiùs.

Quæ quidem nostra sententia sic ab impugnationibus defensa adeò vera est, vt procedat non solùm quando ex suasione minoris mali auocanda sit mens alterius à malo maiori, sed etiam quando eo modo intenditur illud impediri, quamuis mens illius non sit mutanda, quippe quòd formalis ratio, per quam huiusmodi suasio excusatur, posita est in ea commutatione, & prælectione minoris mali, vt medio, propter obdurati malitiam necessariò ad impediendum maius, iuxta suprà resoluta. Ergo satis erit, quòd ex parte suadentis detur hic animus commutandi, & præligendi minoris mali, imò mali æqualis, velut cuiusdam illecebræ obtentæ, vt dum circa illam obduratus occupatur, possit maius malum impediri; & quòd ex parte materiæ concurrat sufficiens dispositio, & probabilis spes impediendi prædicti mali maioris, aut æqualis, quamuis auertenda non sit mens alterius ad illud patrandum obfirmati, cùm hæc mentis aoersio habeat se vt extrinseca, & accidentalis respectu prædictæ suasionis, & ideo nihil ponat, nec tollat in eius bonitate, & iustitia. Vnde meritò hic resoluit Lessius *d. lib. 4. cap. 3. num.* 34. inde bene inferens iustam fuisse suasionem, qua Ruben fratres volentes occidere Ioseph, induxit, vt dimitterent in cisternam veterem, & ibi sinerent fame mori, *Genes. cap. 37.* & ita suasit æquale peccatum, vt hac via, licèt fratres persisterent in ea praua intentione mortis per famem inferendæ: tamen ipse Ruben, hunc effectum impediret aliunde, videlicet subducendo clàm à cisterna eundem Ioseph, vt constat eis verbis eiusdem *cap. 37. Hoc autem dicebat*, scilicet Ruben, *volens eripere eum*, scilicet Ioseph, *de manibus eorum, vt redderet patri suo.* Qui intellectus aptior est illo, quem ad eundem locum tradit Couar. *de spons. parte 1. cap. 4. in princip.* dum sentit, Ruben ibidem egisse de prædicta proiectione in cisternam tanquam de minori malo, ad vitandum maius, scilicet occisionem Ioseph; fallitur enim Couarruuias ex modò dictis, iuxta quæ constat, eandem proiectionem ibi consideratam fuisse, vt referentem occisionem eiusdem Ioseph, quamuis diuerso medio, nempe fame ab occisoribus fratribus in cisterna procurandam, arg. text. *in cap. pace. 86. distin.* Suasit igitur Ruben non minus, sed æquale malum, prout iuste potuit, vt ita ab alio æquali malo fratrem alioquin non liberandum 11

dum

dum subduceret interim, & liberaret, iuxta suprà dicta.

12 Ad eundem modum suadere possumus volenti occidere proximum, quod priùs expoliet eius domum, vel abigat pecora, vt interim illum alioquin non liberandum subducamus, prout etiam pollumus volenti prodere vrbem, suadere vt prius expilet eius ærarium, vt interim aliunde, videlicet conuocatis defensoribus, proditio impediatur. Qua etiam ratione captus à latronibus potest eis suadere, vt insequantur alium quendam, si suadens certò sciat illum euasurum ratione celeritatis, vel ob insidias eo loco positas ad capiendos latrones, vt ipsemet captus possit interim fugere, vt bene obseruat Lessius.

13 Limitatur tamen hæc nostra communis resolutio, vt procedat solùm quando suasio minoris mali facta fuerit absque præiudicio tertij, non verò vt procedat cum dicto præiudicio in particulari, nisi tertius illud molestè non suscipiat, aut nisi fuerit alioquin obligatus ad illud suscipiendum, vt resoluunt Molin. *dict. disput.* 335. *num.* 9. Lessius *dict. cap.* 13. *num.* 20. Et quidem meritò, nam ex dispositione priuatorum non potest inferri tertiò damnum, quod ipse nolit, aut non teneatur alioquin sustinere, iuxta *regulam l. id quod nostrum* 11. *iuncta reg. l. factum* 198. *ff. de regulis iuris & cap. non debet, eod. titul lib.* 6. *& toto tit. C. ne vxor pro marito, & C. ne filius pro patre.* Quæ sanè obtinent, etiamsi per hoc damnum tertij vitaretur maius illud peccatum, in quo alter ex malitia sua obdurattus persistit, cùm possit, si velit, ab eodem abstinere; nam aliter ex eadem malitia commodum ex damno tertij resultans reportaret, iuxta reg. text. *in cap. intelleximus, de iudicijs, & in l. itaque fullo* 12. *in princip. ff. de furtis*, cum similibus. Secundùm quam resolutionem peccabit ille, qui ad vitandum etiam maius damnum à latrone paratum, verbi gratia, inferendum alicui, obiecerit eidem latroni alium hominem diuitem, de quo is non cogitabat, & suaserit, vt huic tanquam opulentiori inferat illud damnum, vtpote minus comparatione ipsius, vt bene resoluit Lessius *d. cap.* 13. *num.* 20. ex cuius tamen dictis id à nobis erit statim limitandum. Præterea secundùm eandem resolutionem consequenter patet, in quo peccauerit Loth, dum filias suas impiis obiecit, vt maius malum hospitibus imminens vitaret, peccauit videlicet in eo, quia illas obiecit cum damno suæ pudicitiæ, cùm tamen ipsi de illis non cogitarent, non peccaturus alioquin, si hoc illarum præiudicium non obstaret, etiamsi eos ad illarum vsum induceret, si ita intenderet maius illud malum auertere, quod alteri auerti non posset, vt in specie obseruant Molin. *dict. disput.* 335. *num.* 12. & Less. *d. cap.* 13. *num.* 20.

14 Dixi, *cum dicto priuilegio in particulari*, quia si præiudicium non fuerit illarum tertio in particulari, & in indiuiduo, sed in genere, tunc non reprobabitur electio illa, & suasio minoris mali; imò fieri poterit, iuxta sententiam quam sequimur, veluti si dicto latroni firmiter quidem statuenti inferre damnum alterutri ex duobus, Titio, verbi gratia, aut Mæuio: sed adhuc ancipiti circa personam quam ex illis duobus in eo damno præferret, ego in genere absque particulari designatione alterius, qui opulentior est, & cuius respectu damnum illud minus est, & absque suasione, quæ directè inclinet latronem in alterutrum, suadeam, illum non quidem rogando, vt huic potiùs, quàm illi in indiuiduo noceat, sed solùm proponendo, & consulendo damnum, quod minus fuerit: etenim in his terminis non fit iniuria ei, cui minus damnum infertur à latrone: nam in huius mentem non reuocaui aliquid quod ipse etiam sic anceps non cogitaret; sed solùm in genere docui minus malum in eo, & similibus obdurationis euenientibus potiùs esse faciendum, quàm maius, iudicando quale sit minus comparatione personarum, quas latro in eum furandi finem mente reuoluerat. Ita resoluit in terminis Lessius *dict. cap.* 13. *num.* 21. sic intelligens dicta per Sot. *de Iustit. lib.* 4. *quæst.* 7. *art.* 3. *prope fin.* & reprobans Petrum à Nauarra tenentem oppositum *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 30.

Dixi, *nisi tertius damnum molestè non suscipiet*, vt 15 ostendatur quod in his terminis poterit dicta suasio minoris mali fieri etiam cum damno tertij, in particulari designando, scilicet eius personam directè, & in indiuiduo: nam supposito quòd ille, vt quia multum diues est, & coniunctus, verbi gratia, pater, aut mater, aut ascendens, vel descendens, aut alioquin amantissimus alterius, cui damnum alternatiuè paratur à latrone, non ferret molestè illud sibi potiùs inferri, iam censetur in eo damno consentire, ac proinde nulla ei fit iniuria in suasione, & indicatione, iuxta *reg. scienti, de regulis iuris lib* 6. cum simil. Et ita in terminis resoluit Lessius *dict. cap.* 13. *sub num.* 20. Huius tamen sententiæ cautè limitabis, vt procedat in damno remissibili per illum tertium, & in quo ille possit consentire, secus in damno irremissibili per eundem, vt concluditur cessante illa ratione remissæ iniuriæ, iuncta reg. text. *in cap. cùm cessante, de appell.* cum similibus, & satis cernere poteris in exemplo Loth, de quo suprà, in cuius terminis non parum verisimile est, filias ab eo prostitutas habuisse animi præparationem, vt patris vota submisse, licèt iniustè, in seipsis adimplerent; & tamen quia dictum earum præiudicium, nempè propria pudicitia, non poterat ab illis remitti absque peccato, ideo Loth in hac minoris mali suasione reprobatur à Doctoribus meliùs sentientibus, de quibus suprà.

Dixi tandem, *nisi fuerit alioquin obligatus ad illud damnum suscipiendum*, vt ostendatur, quòd in his 16 terminis suasio minoris mali fieri poterit etiam cum damno tertij in particulari, quia supposita eius damni necessaria susceptione, ad quam tertius supponatur obligatus, iam ei non infertur damnum iniustum, nec formale, sed solùm materiale, & iustum, & ita cessat contrariæ resolutionis fundamentum. Exemplum poni potest in eo quem vt diuitem, & furanda, verbi gratia, pecunia nullatenus egentem, latroni designo nominatim, & in indiuiduo, & ipsi potiùs damnum inferat, quàm alteri, si in hac hypothesi supponatur, quod alter, à quo illud auertere intendo, sit illi totum damnum congruo tempore repensurus, ita vt in eo non præiudicetur: hoc enim damnum ipse à me designatus permittere tenetur ex lege charitatis, vt in specie resoluit Lessius *d. cap.* 13. *num.* 20. *in fin.* & efficaciter deducitur ex regula, quod tibi non nocet, & alteri prodest, sustinere teneris, de qua *in l.* 1. *§. idem aiunt ff. de aqua pluuia arcenda.*

Axioma CXLII.

Malus.

1 *Malus semel, semper præsumitur esse malus, intelligendo, vt num. 4.*
2 *Bonus quilibet in dubio regulariter præsumitur.*
3 *Malus ex quo aliquis semel apparuit, non potest fieri bonus aliter quam per pœnitentiam.*
4 *Malus semel, semper præsumitur malus existere in eodem malo semel commisso, vel in eadem voluntate respectu mali eiusdem speciei.*

1 MALVS semel, semper præsumitur esse malus, *l. filius* §. 1. vbi Barr. *ff. de accusat. cap. scribam, de præsumpt. cap. semel malus de regul. iuris, lib.* 6. exornant Bellam. *cons* 36. *num.* 4. Hippol. *sing.* 64. & 393. & *in rub de fideiussorib. à n.* 67. Duen *reg.* 103. Mantu. *Dialog.* 89. & *sing* 401. Alciat *de præsumpt. reg* 2. *præs.* 7. Corset. *sing verb. præsumptio, il* 1. Lanfranc. *in clem. dispendiosa, num.* 26. *de iudic.* Euctard. *d loco* 90. *de tempore ad tempus, fol.* 262. Ioan. de Imola *cons.* 78 *num* 6. & 7. Paul. Granut. *theor.* 21. Ioan. Rojas *sing.* 195. *num.* 9. Iacob. Simanch. *de cathol. instit. cap.* 50. *num.* 15. Guillelm. Benedict *in cap. Rainutius, verb. in eodem testamento, il* 2. *num.* 44. Gig. *cons.* 30. *num* 9 & *cons* 38 *num.* 77 *cum seqq.* Hieron. de Monte *v.ar Iuris, q.* 13. *num* 17. Cott *in memorabil. verb malus semel, pag. mihi* 559 Mascard. *de probat concl.* 1003. *num* 37. Menoch *de præsumpt lib.* 5. *præs* 32. Cened. *ad Sextum collect.* 19. *num* 2. Fr. Emman. *quæst Regular. tom* 2. *q* 12. *art.* 3. Farin. *in praxi crimin. p.* 1 *q.* 23 *num.* 21. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 5. *litt. M. concl.* 28. *per totam.*

2 Quamuis in dubio quilibet regulariter præsumatur bonus, & non malus, vt *Axiom.* 37. *num.* 4. & nemo præsumatur delinquere, vt dictum extat *Axiom.* 68. *num.* 14. quia licèt per primum peccatum natura humana prona sit ad malum, *Genes.* 4. *cap omnis,* 12. *quæst.* 1. vnde & fomes peccati ortum habet, Paulus *ad Roman.* 7 *c si Paulus,* 32. *quæst.* 5. latè Couat. *in cap. alma mater. part.* 2. §. 10. *num.* 11. tamen quia inclinatio illa ex se peccatum non est, vt resoluit Sot. *de Iustit. lib.* 3. *q* 4. *art.* 3. Felin. *in cap. vlt. num.* 15. *de præsumpt.* non tollit quo minus homo, qui bonus à Deo creatus est, *cap.* 1. *post princip.* vbi gloss. *verb. dæmones, de summ. Trinit.* & qui potentiam & aptitudinem habet ad bonum, D. Thom. 1. 2. *q.* 63. *art.* 1. & alij, quos sequitur Felin. *d. num.* 15. ius habe..r à natura, vt apud alios in dubio in bona sit opinione, ex D. Thom. 2. 2. *q.* 60. *art.* 3. & Sot. *dict. quæst.* 4. *art.* 3.

3 Attamen quia ex quo aliquis semel malus apparuit, nec bonus potest fieri aliter quàm per pœnitentiam, *cap. peccatum, de regulis iuris, lib.* 6. meritò interim dum de illa non constat, præsumitur in eodem malo, quia mutatio non præsumitur, *cap. maiores.* § *vlt. de baptismo,* imò accidens malitiæ semel commissæ in esse productum (quippe quod non tollitur tempore, sed pœnitentia durare præsumitur, donec probetur sublatum, arg. *l. fine possidetis,* vbi gloss. & Doctores, *C. de probat.* docet Abb. *in cap. accidentibus num* 6. *de priuileg.* & ita hanc rationem intendit Alciat. *reg.* 3. *præs.* 1. *iuncta reg.* 2. *in prin-*
4 *cip.* Dyn. *in d cap semel malus num.* 2. & 3. Et ideò semel malus semper præsumitur malus existere in eodem malo semel commisso, vel in eadem voluntate respectu mali eiusdem speciei; non verò præsumitur malus respectu mali diuersi, quia quoad illud nulla adest conjectura, vnde succedit *reg. l. Papinianus, ff. de minorib.* & ita aduertit Bart. *in l. Cassius, in fine. ff. de Senator.* communiter receptus per Alciat. *de præsumpt. reg.* 2. *præs.* 7. *num.* 2. & docent Gregor. Lop. *l.* 1. *verb. procurado, tit.* 18. *part.* 6. Vezin. *tom.* 2. *commun. opinion lib.* 9. *tit.* 2 *num.* 215. Grammat. *decis.* 29 *num.* 7. Hippol. *cons* 15 *num.* 9 & *cons* 44. *n.* 18. *cum seq.* Clar. *lib.* 5. § *fin. q.* 21. *n.* 1. *ad finem,* Thom. de Thomass. *in floribus legum. reg.* 278. Mascard. *de probation. concl.* 222. *num.* 10. & *d. concl.* 1003. *n.* 38. Galer. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. præsumere,* Aloys. Ricc. *in decisionib. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 4 *p.* 2. Farin. *d. q.* 23. *n.* 39. Card. Tusch. *d. litt. M. concl.* 28. *num.* 2.

Axioma CXLIII.

Malitia.

1 *Malitiis non est via aperienda.*
2 *Malitiis non est indulgendum.*
3 *Commodum nemo debet ex sua malitia reportare.*

MALITIIS non est via aperienda, *l. cùm hi* §. *si cùm lis. ff. de transact. l. quoties, in fin. C. de fideicomm. l si legatarius, C. de legat.* Flamin. Paris. *de confident. quæst* 35 *num.* 70. Cæs. Argel. *de contradict. legitimo, quæst.* 13. *num.* 90. Octau. Glorit. *resp.* 5 *num.* 88. sed illis est occurrendum, *l. magis.* §. *si pupillus. ff. de rebus eorum,* Flamin. *dict. tract de confident. quæst.* 32. *num.* 61. Narbona *l.* 60. *gloss. vnic. num.* 20. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recop.* 1

MALITIIS non est indulgendum, Escob. *de ratiocin cap.* 15 *num.* 3. Ouid. de Amicis *de jure emphyt. q* 74. *n.* 10. 2

Ex malitia sua nemo commodum reportare debet, *l. in fundo ff de rei vendicat. l. itaque fullo. ff. de furtis, cap. agnoscentes, de constitut. cap. sedes, cap. plerumque, de rescrips. cap. intelleximus, de iudic.* Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. delictum. num.* 7. Intellige directè & principaliter; nam indirectè, per accidens, & in consequentiam potest quis ex malitia sua commodum reportare, arg. text. *in l. sed & milites,* 10. §. *scribit,* ibi, *tutelis excusabuntur, quia vrbem eis ingredi non licet ff de excusat tutor. l. decreto,* 10. *ff. de suspectis tutor. cap quia diuersitatem, vers. si tamen, de concess. præbend.* notat Tiraq. *de iure mariti, gloss.* 8. *num.* 279. 3

Axioma CXLIV.

Mandatum.

1 *Mandati fines exacta diligentia sunt seruandi.*
2 *Gesta per procuratorem vltra fines mandati tenent, si dominus sciens tacuit.*
3 *Procurator tenetur seruare fines circa omnes qualitates mandati.*
4 *Fines excedere dicitur, qui excedit qualitates mandati etiam in modico.*
5 *Procurator excedens fines mandati, non obligat principalem.*

6 *Procurator*

6 *Procurator fines mandati exceedent tenetur ad intereſſe.*
7 *Mandatum generale non extenditur ad turpia, & illicita.*
8 *Mandatum, quod poteſt referri ad licita, & illicita, ſemper ad licita reſtringitur.*
9 *Mandatum ſpeciale detrahit generali.*

1 MANDATI fines exacta diligentia ſunt
ſeruandi, *l. diligenter, ff. mandati, cap. cùm olim,*
de officio deleg. Bart. *in l ambitioſa, col. 4. ff. de decretis*
ab ordine facien. Felin. *in cap. cùm dilecta, de reſcript.*
Iaſ. *in l ſi procurator*, *C. de procuratorib.* Petr. de An-
char. *conſ. 75. in princ.* Alexand. *conſ. 6. num. 3. lib 4.*
Tiraq. *in l ſi vnquam, verb. libertis, num. 59. C. de reuo-*
cand donat. Menoch. *conſ. 143. num. 3.* Ioſeph. Ludou.
Peruſ decis. 37. num. 5. & decis. 117. à num. 12. Azeued.
l. 1. num. 7. tit. 6. lib. 3. & l. 5. num. 1. tit. 4. lib. 5. noua
Recopil. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. mandatum,*
num. 7. & 8. Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ.*
tit. 66. num. 437. Monet. *in tract. de optione canon.*
cap. 3. num. 149. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 5.*
litt. M, concl. 39. per totam, Cald. Pereira *de empt &*
vendit. cap. 15. num. 51. vbi dicit, quòd geſta per pro-
2 curatorem vltra fioes maodati, tenent ſi domious
ſciens tacuit.

3 Et geoeraliter non ſolùm tenetur procuratot ſer-
uare fines circa mandatum, ſed etiam circa omnes
qualitates, *cap. cùm veniſſent,* vbi Bald. *de eo qui mit-*
titur in poſſeſſ. cap. Piſanis. vbi idem Bald. *not. 3. de*
reſtitut ſpoliat. Dec. *conſ. 493. num. 9. verſ. & non ſo-*
4 *lùm,* Pariſ. *conſ. 47. num. 42. & 43. lib. 1.* quià etiamſi
in modico excedat qualitates mandati, dicitur ex-
cedere fines, Pariſ. *d. conſ. 47. num. 43. lib. 1.* Cardin.
Tuſch. *d. litt. M, concluſ. 39. n. 4.* vbi *n. 8.* poſt Felin. *in*
d. cap. cùm dilecta, in 1. ampl. num. 41. ſubdit, paria eſſe
quòd aliquid fiat cootra formam mandati, aut præ-
ter, vel vltra.

5 Amplia, quia fines mandati in tantum ſunt
ſeroandi, vt ſi excedat procurator, non obliget
principalem, oec illi præiudicet, *l. 3. ff. mandati,*
Angel. *conſ. 388. Conſtat,* Cardin. Tuſch. *d. concl. 39.*
num. 55. quia paria ſunt, non habere mandatum,
vel noo ſeruare formam mandati, Bald. *conſil. 402.*
Colligamus, num. 3. verſ & conſiderandum, lib. 1. Card.
6 Tuſch. *d. concl. 39. num. 29.* Tenetur tamen procu-
rator fines mandati excedens ad intereſſe, *l. ſi cui*
mandauero, § ſicut, vbi Bart. *ff. mandati, l. procuratorem,*
& l. ad comparandas, C. mandati, Cardin. Tuſch. *dict.*
concl. 39. num. 10. Quibus autem caſibus mandati fi-
nes excedi poſſint, tradit idem Card. Tuſch. *d. litt.*
M, concl. 40. per totam.

7 MANDATVM generale non extenditur ad
turpia, & illicita, Bald. *conſil. 379. num. 6. lib. 3. &*
conſ. 373. Viſo tenore, lib. 4. Anton. de Gama *Luſitan.*
deciſ. 239. num. 2. Card. Tuſch. *d. litt. M, concluſ. 37.*
num. 6. & 7. Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ.*
tit. 66. num. 418. ſicut non extenditur ad probibita,
& non ſolita fieri per mandantem, Caſtren. *conſil.*
336. Laudatio, num. 2. lib. 1. quæ refert Cardin. Tuſch.
8 *litt. M, concl. 50. num. 38. & 39.* Mandatum enim
quod poteſt referri ad licita, & illicita, ſemper ad
licita reſtringitur, & interpretatur, Bald. *conſ 98.*
Bertonus, num. 5. verſ. nam mandatum, lib. 1. nec ex-
tenditur ad ea, per quæ dominus cadat in commiſ-
ſum, & delictum, *l creditor. § Lucius, ff. mandati,* Surd.
de aliment. tit. 9. q. 26. n. 112. Cald. Pereira *de empt. c. 15.*
num. 12.

9 MANDATVM ſpeciale detrahit generali,
Carduſ. *in praxi Iudicum, & Aduocator. verb. man-*
datum. n. 4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 95. n. 9.*
In quibus autem caſibus requiratur ſpeciale man-
datum, & noo ſufficiat generale, dixi latè *in tract. de*
clauſul. vſufreq.

AXIOMA CXLV.

Medium.

1 *Medium præſumitur probatis extremis.*
2 *Media declarantur ex præcedentibus, & ſequentibus.*
3 *Poſſediſſe probans in præteritum de certo tempore, & de præſenti, præſumitur etiam poſſediſſe medio tempore.*
4 *Medium inhabile impedit extrema habilia poſſe coniungi.*
5 *Media via ſemper eſt eligenda.*

MEDIVM præſumitur probatis extrèmis, 1
videlicet principio, & fine, *l. ſicut. § non vi-*
detur. ff. quibus modis pignus, vel hypoth. Bart. *in l.*
Celſus, num. 23. ff. de vſucap. Alciat. *de præſumpt. reg. 3.*
præſ. 22. vbi limitat in actibus momeotaneis, Bald.
conſ. 247. circa med. lib. 2. vbi ampliat in omni
materia, & in omni actu, qui recipit continuatio-
nem, Decian. *conſ. 11. num. 124.* Iaſ. *conſ. 46. in fin.*
lib. 3. vbi ait procedere, quando aliquid de medio
eſt probatum, aliàs ſecus, Socin. iun. *conſ. 15. num. 4.*
lib. 4. vbi limitat, quando medium eſſet inhabi-
le, quia iofluit inhabilitatem in extremis, Maſcard.
de probat. concluſ. 730. Sigiſm. Scacc. *de appellat.*
quæſt. 18. remed. 1. concl. 5. num. 56. Cardin. Tuſch.
practic. concluſ. tom. 5. litt. M. concl. 173. per totam. Rot.
in Florentina capella 30. May 1616. coram R. P. D.
meo Pirouano, impreſſa per Viuian. poſt praxim Iuriſpa-
tron. deciſ. 61. Media enim declarantur ex præcedeo- 2
tibus, & ſequentibus, Roland. à Valle *conſ. 25. n. 30.*
& 31. lib. 4. & debent congruere præcedentibus,
& ſequentibus, Rot. *deciſ. 41. num. 3. apud Farinac.*
p. 1. recent. Imò media talia præſumuntur, qualia ſunt
extrema, arg. text. *in l. ſicut, § non videtur, ff. quibus*
mod. pign. l. exiſtimo, ff. de verbor ſignif. Rota *deciſ. 111.*
num. 41. p. 5. recent. vnde dicitur quòd media refe-
runtur ad extrema, arg. *l talis ſcriptura, in fin. ff. de*
legat. 1. & facit text. *in cap ſecundò requiris, in princ. de*
appell. vbi quòd illa quæ ſuot in medio, ſæpe ad
principium & finem referuntur. Et quòd extrema
potius quàm media ſint attendenda, firmat Afflict.
in deciſ. 595. num. 5. Et quòd media ab extremis de-
clarentur, *l. qui filiabus. & l ſi ſeruus plurium § fin. ff. de*
legat. 1. & l. 1. C. de liber. præter. Rota *d. deciſ. 111. n. 42.*
& 43.

Vnde prooenit, vt ſi quis probet poſſediſſe in 3
præteritum de certo tempore, & de præſenti, præ-
ſumitur, etiam poſſediſſe medio tempore, Bart. *in*
d. l. ſi Celſus, vbi Balb. *in repet. part. vlt. num. 5. cum ſeqq.*
Anchar. *conſ. 5. num. 10. verſ. ad hoc reſpondeo,* Alex.
conſ. 39. Viſis ſcripturis, num. 5. lib. 2. Natt. *conſ. 235.*
num. 18. Roland. à Valle *conſ. 25. num. 31. lib. 4.* Surd.
conſ. 37. num. 46. & 47. & ideò ad effectum præſcri-
ptionis, ſi probatur poſſeſſio in principio, & fine,
probatur etiam medio tempore, *cap. volumus 16.*
quæſt. 3. Fulgoſ. *conſ. 104. Quadam. num 1. col. 3.*
Socin. *conſ. 59. Viſis actis. num. 7. lib. 4* Lanfranc. *in*
cap. quoniam contra. num. 166. de probat. Iaſ. *in l. talis*
ſcriptura, col. 1. cum ſeq. ff. de legat. 1. Angel. Aretin.
conſ. 19. Videtur, num. 19. cum ſeq. vbi declarat, quòd

in poſſeſſione probatis extremis probatur medium præſumptiuè, quando to illo medio non probatur poſſeſſio alterius: ſed ſi probatut poſſeſſio alrerius, quia extrema non poſſunr cooiungi,& præſumptio cedit veritati, ideò quia duo non poſſuor in ſolidum eandem rem puſſidete,uon probatur medium, quod intelligitur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis oaturalis; ar verò reſpectu diuerſæ poſſeſſionis adbuc poteſt is, qui ptobauit poſſeſſiouem naturalem de præterito, & præſenti, dicere, quòd etiam medio tempore poſſedit ciuiliter, licèr alius naturaliter medio rempore poſſederit, refert Catdin. Tuſch. *dict. litt M.concluſ* 173. *num* 36. vbi *n.*32. poſt Felin. *in cap ſicut, num.*17. *de re iudic.* limitat, quando agetur de ſolemnitate extrinſeca probanda medio tempore, quia uon præſumitur in præiudicium tertij,& *num.*34.limitat etiam,vbi vera probario requiritur,quia tunc non ſufficir probatio extremotum.

4 Medivm inhabile impedit extrema habilia poſſe coniungi, *l.fin.ff.de fluminib l.qui ſella.§ fin ff.de ſeruit.ruſtic.l.tria prædia.ff.de ſeruitut.vrb.præd.* Socin. iun. *conſ.* 15. *num* 4. *lib* 4. Surd. *conſ.* 8. *num.* 17. *&* *conſ.*136. *num.*34. Anton. Monach. *Florent. deciſ.*62. *num.*18. Card.Tuſch.*tom.*5 *litt.M.concl.*173 *num.*31. Vide *ſuprà Axiom* 91.*num.*2.

5 Mxura via ſemper eſt eligendã. *§. pen. Inſtit. quibus ex cauſis manum. non licet. §. cùm ex aliena, Inſtit. de rerum diuiſ.* Thom. de Thomaſſer. *in floribus legum, reg.* 178. vbi declarat, quando ius, vel ſententia non poteſt magis adaptari ad vnam partem, quàm ad aliam, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*5. *litt. M. concl.* 170. *per totam.* Tiraquell. *de primogen. q.*17.*opin.*4.*à num.*9. Anton.Theſaur.*Pedem.deciſ.*89. Menoch. *lib.*1.*præſ.*97.*num.*27.

Axioma CXLVI.

Melius eſt.

1 *Melius eſt occurrere in tempore, quàm poſt illatum vulnus remedium quærere.*
2 *Melius eſt habere rem, quàm petere.*
3 *Melius eſt pauca cautè agere, quàm multis intereſſe periculosè.*
4 *Melius eſt non ſoluere, quàm ſolutum repetere.*
5 *Melius eſt pauca verba idonea effundere, quàm multis inutilibus homines prægrauare.*
6 *Melius eſt nocentem dimittere, quàm innocentem punire.*

1 Melivs eſt occurrere in tempore, quàm poſt illatum vulnus remedium quærere, ſiue, Melius eſt intacta iura ſeruare, quàm poſt vulneratam cauſam remedium quærere, *l.vlt.in fine, C. in quibus cauſis in integ. reſtit.non eſt neceſſ. l.*1. *C. quando liceat vnicuique ſine iudice ſe vend.* Cardin.Mantic.*de tacitis & ambig.conuent.lib.*21.*tit.*8.*n* 30.*in fine*, Card.Tuſch. *practic.concluſ tom.*6.*litt.P. concl.*648. Bellet. *diſquiſit. clerical p.*1.*tit. de diſcipl. cleric. §.* 5. *num.*105.

2 Melivs eſt habere rem, quàm petere, Cardin. Tuſch. *tom.*5. *litt. M. concl.*184. *num.*3.

3 Melivs eſt pauca cautè agere, quàm multis intereſſe periculosè, *auth. de tabell. circa med. collat.*4.

4 Melivs eſt, ſeu magis noſtra intereſt non ſoluere, quàm ſolutum repetere, *l. ſi ſtipulatus eſſes. ff. de fideiuſſorib l. ſi cui legetur, §.fin.* vbi Aretio. *in* 3. *notab. ff de legat.* 1. *l.*3. *C. de ſolutionib.* Card.Tuſch. *dict. litera M. concluſ.*184. *num.*5.

Melivs eſt pauca verba idonea effundere, quàm multis inutilibus homines prægrauare, *l.ſancta, §. contrarium, C. de veteri iure enucl.* quia verba ſuperflua, & inania ſolent ſtomachari prudentes, Roland. *conſ.*39.*num.*2.*lib.*2. *& conſ.*61. *in princ.lib.*3. quem refert Card.Tuſch.*tom.*7. *litt.S.concl.*895.*n.*31. 5

Melivs eſt nocentem dimittere, quàm innocentem punire, *l. abſentem, ff. de pœnis*, Cardin. Tuſch. *tom.*1.*litt.A. concl.*41. *num.*3. *& tom.*5 *litt.O. concl.*53. *num.*2. 6

Axioma CXLVII.

Membra.

1 *Membrorum ſuorum nemo eſt dominus.*
2 *Occidere ſe ipſum nemini licet.*
3 *Clericus qui ſe ipſum iniuriosè percutit, excommunicationem incurrit.*
4 *Clericum volentem, & conſentientem percutiens incurrit excommunicationem.*
5 *Contrarium vt verius Auctor tuetur, & num.*6.
6 *Membra non recedant à capite.*

Membrorvm ſuorum nemo eſt dominus, *l. liber homo, ff. ad legem Aquil. cap ſi non licet* 23. *quæſt.* cum aliis *ibidem*, Bellet. *diſquiſit. clerical.p.*1.*tit. de fauore clericorum Canonis, §.* 1. *num.*15. cum huiuſmodi dominium ſit ſoli Deo reſeruatum, iuxta illud *Sapient.*16. *Tu es, Domine, qui vitæ, & mortis habes poteſtatem*, & *Deuteronom. cap.*32. *Ego occidam, & ego viuere faciam.* 1

Vnde nemini licere ſe ipſum iugulare, aut veneno ſe occidere, ſeu vitam ſuam, aut propria membra diſſipare, colliges ex latè congeſtis aduersùs eos ſic delinquentes per D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 64. *art.*5. Plaz. *de delict. cap.*23. Tiraq. *de nobilit. cap.*31. *num.*559. *cum ſequentibus.* Simanch. *de cathol. inſtitut. cap.*18. *à num.*21. Clar. *in pract. lib.*5. *§. fin. quæſt.*68. *num.*37. Couatr. *lib.*1.*cap.*2. *à num.*8. *& lib.*2. *cap.*1. *num.* 11. *col. vlt.* Anton. Gom. *variar. tom.*3. *cap.*3. *cum ſequentibus.* Anton.Scap. *de iur. non ſcripto, lib.*5. *cap.* 189. Petr. à Nauarra *tom.* 2. *de reſtitut. lib.*2. *cap.* 3. *à num.* 14. Roland. *conſ.*20. *per totum, vol.*3. Petr. Royz. *Lituan. deciſ.* 1. *numer.* 14. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitrar caſu* 284. Molin. *de Iuſtit.tom.*4. *tract.*3. *diſput.*1. Leon. Leſſ. *in ſimili tract. lib.*2. *cap.*9. *à num.* 98. *cum ſeqq.* 2

Hinc etiam infertur, clericum qui ſe ipſum iniuriosè percutit, ſcilicet irato animo, vel vitæ tædio, vel ex alia irrationabili cauſa, excommunicationem incurrere, vt reſoluunt Felin. *in cap. contingit, il* 1.*num* 1. *verſ. & per hoc, de ſentent. excomm.* Carrer. *in praxi, tit. de homicid § octauò quæro*, Nauat. *in Man. cap.*27.*num.*88.*in fine*, Mantu.*ſing.*1.*num*.... Clar.*§.fin. quæſt.*77.*num.*3. Menoch.*de arbitrar.caſu* 284.*num.*37. Gutier. *de iuram.confirm.p.*1.*cap.*16. *num.*54. Cened. *ad Decretum collect.*24.*num.*13 Soar. *tom.*8. *de cenſur. diſput.* 22. *ſect.*1. *à num.* 37. Sayr. *in ſimili tract. lib.*3. *cap.*26. *num.*20. 3

Deniqve hinc colliges, non poſſe clericum conſentire, vt aliquis eum percutiat, quin excommunicationem *can. ſi quis ſuadente.* 11. *q.*4. incurrat, vt Doctores communiter deducunt ex *d. c.contingit*, & explicant, Mantu.*Dialog.* . 5. Iacob.de Graff *in aureis deciſ.p.*1.*lib* 2. *cap.*49. *num.*6. Gutier *dict.cap.*16. *à num.*53. Soar. *ad ſect.* 1. *à num.*57. Sayr. *dict.cap.*26. *num.* 18. 4

5 Verum contra hanc resolutionem non leuitet obstar, quod ille *can. si quis suadente*, expressè requirit, vt excommunicatio ipso iure incurratur, quod iniectio manuum ipso iure sit violenta, vt paret ex verbis ipsius *can.* & meliùs ex *cap. 1. de sentent. excommun.* ibi, *non potest in ipsis iniectio manuum violenta notari*, quæ particula non conuenit percurienti clericum volentem, & consentientem, iuxta *reg. sciemi, de regul. Iuris, lib. 6.* cum similibus, & fatetur ipse Pontifex *in eodem cap. contingit*, ibi, *huiusmodi manuum iniectio etiamsi non violenta*, &c. & magis in decisione, quæ habetur *in vers. ideò*, quatenus solùm prohibet, ne de cætero illud fiat, vt clerici se percutiendos laïcis subiiciant; minimè autem percurientibus volentem clericum excommunicatio præscribitor; sed clericos sic se percossioni subiicientes post tempora illius tex. excommunicandos esse constituit. Atque ita ex iis fundamentis non defuerunt, qui deputando contra communem sententiam tenuerint, negantes percutientes clericum volentem excommunicationem illam incurrere, de qua *in d. can. si quis suadente*, quod alij probabile censent ante *d. cap. contingit*. non ita post illud, quia putant ibi expressè probari, istos eam excommunicationem incurrere, de qua *in d. can. si quis suadente*.

6 Ego igitur, licèt rarò, & difficulter à receptis sententiis recedere consueuerim, numquam tamen supradictæ communi potui acquiescere, sed semper constanter existimaui, & existimo, neque ante, nec post, *d. cap. contingit*, probari Iuri nostro, quod percutiens clericum volentem, excommunicationem illam ipso iure incurrit, vt latius, & maiori cum commoditate alibi ostendam. Qua quidem sententia retenta, facilè etiam erit defendere resolutionem contra communem, de qua *suprà num. 3.* quòd clericos seipsum percutiens excommunicationem illam non incurrit, etiamsi iniuriosè fiat, vel illicitè, vt tenuit Fab. quem refert, & sequitur Mantu. *dial. 125. vers. si se ipsum vulneraret.* Et ratione illa confirmatur, quia ad excommunicationem illam incurrendam requirit canon distinctionem personarum inter ipsum percussorem, & percutientem, quod generaliter in omnibus moralibus actionibus pro regula constitorum est, *in cap. vlt. de institut. & in cap. debitum, de baptismo*, cum similibus.

7 Membra à capite recedere non debent. *c. cùm noc liceat 12. de præscript.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 1. num. 17.* Nicol. Losæus *de iur. vniuers. p. 3. c. 13. num. 7.*

Axioma CXLVIII.

Mens.

1 *Mens magis debet attendi, quàm verba. Ampliatur in vltima voluntate, & omni alia dispositione, vt n. 4. & 5.*
2 *Verba trahuntur ad mentem & rationem, non è contrà.*
3 *In contractibus potiùs attenditur sensus & mens, quàm verba.*
6 *Mens debet attendi præsertim in rescriptis.*
7 *Mens ex proœmio colligitur.*
8 *Mens Principis talis præsumitur, qualis de iure esse debet.*

Mens magis debet attendi, quàm verba, quia mens potentior est verbis, *l. Labeo, in fin. ff. de supellect. leg. l. nominis, & rei. §. verbum. ff. de verb signif.* Amendar. *in proœm. addit. ad recopil legum Nauarræ. n. 19.* Sigism. Scacc *de appellat. quæst. 4. num. 21. & de commerc. §. 1. q 1. n. 18. cum seqq. & num. 358. & 577. & seq. & recopil. 10. n. 16. & §. 6. gloss. t. num. 11. vers. quia.* Mari Giurb. *in consuet. Messanens. in proœm n. 5.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. c. 769. n. 21. & c. 755. n. 23. & tom. 6. c. 814. n. 14.* & verba trahuntur ad mentem & rationem, non è contra, Oldrad. *consi. 9. vers item cum Iura dicant n. 3. & 4.* Fedetic. de Senis *cons. 4. n. 5. vers. multum est*, Ias. *cons. 440. col. 5. lib. 2.* vbi quod inseruiendum est menti, & illi adhærendum, si apparere potest. Anchatan. *cons. 219. Mirum, n. 5.* vbi quòd verba improprientur, vt deseruiant menti, latè Card. Tuscb. *pract. conclus. tom. 5. lit. M. concl. 199. per totam.* 1

Amplia primò in contractibus, in quibus potiùs attenditur sensus & mens, quàm verba, Alex. *cons. 28. Visis, in princip lib. 1. & cons. 34. Viso instrumento. n. 3. lib. 2. & cons. 103. Quoniam n. 3. & 4. lib. 6.* Abb. *cons. 43. Videtur. n. 4 lib. 1.* Crauet *cons. 33 n 21.* Card. Tusch. *d lit. M. concl. 199. n. 55. & 73.* quia à mente pendet substantia contractuum, Paris. *cons. 78. n. 10. lib. 1.* Roland. à Valle *cons. 68. num. 43. lib. 3.* Rot. *decis. 700. n. 7. apud Farin. p. 2. recept.* 2

Amplia secundò in omni vltima voluntate, Roland. à Valle *cons. 35. n. 3. & cons. 70. n. 38. eod. lib.* vbi quòd regina dicitur mens in vltimis voluntatibus, quæ obtinet primum locum, Rot. *decis. 663. num. 1. apud Farin. p. 2. recent.* vbi quòd mens testatoris in interpretandis vltimis voluntatibus potiùs attendenda est, quàm nimia Iuris subtilitas, Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 3. n. 9.* vbi quòd pro seruanda mente & voluntate testatoris recedirur à verbis, Castr. *cons. 264. Videtur dicendum, lib. 2.* vbi loquitur in sobstitutionibus, Angel. Aretin. *cons. 32. num. 2. vers. quinimo*, vbi quòd improprientur verba in voluntate, vt mens conseruetur. 3

Amplia tertiò in omni dispositione, Roland. à Valle *cons. 61. n. 35 lib. 2.* vbi quòd ex coniecturis elicitur, Abb *cons. 75. num. 7. lib. 2.* Card. Tusch. *d. concl. 199 n. 77. & 85.* vbi *n. 90.* limitat, quando non constat de mente, quia tunc standum est verbo, & *n. 91.* post Alex. *cons. 32. num. 5. & 6. lib. 7.* etiam limitat, quando mens, vel ratio est dobia, quia attendi debent verba. 4

Mens debet attendi præsertim in rescriptis, gloss. *verb. intentiones, in cap. si propter, de rescript. n. 6.* Socin. *cons. 59. n. 4. vol. 1.* Surd. *decis. 268. in fine*, quos refert Octau. Glorit. *resp. 2. n. 7.* 5

Mens proœmio colligitur, *cap. ex multa 9. §. secundò quæsiuisti, de voto*, Tiraq. *in tract. Cessante causa, limit. 1. n. 65.* Mascard. *de probat concl. 1284. n. 6.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 89. à num. 3.* Octau. Glorit. *resp. 1. p. 3. n. 136.* Rot. *decis. 619. n. 5. apud Farin. p. 2. recent.* 6

Mens Principis talis præsumitur, qualis de Iure esse deber, Ias. *in l. causas, num. 6. C de transaction.* Grammat. *cons. 34. num. 3. & cons. 45. n. 33. in crimin.* Dec. *cons. 64. num. 7. & cons. 580. num. 2.* Gozadin. *cons. 101. n. 10.* quos refert Octau. Glorit. *resp. 6. n. 52. in fine.* 7

Axioma CXLIX.

Meum.

1 *Meum quod eſt, amplius meum fieri non poteſt.*

2 *Limita, quando res mea non eſſet perfectè mea.*

1 MEVM quod eſt, amplius meum fieri non poteſt, *l ſi rem meam, ff. de verbor. obligat. l. 4. §. 1. ff de acquir. poſſeſſ §. ſi cui fundus. § ſi ad rem legatarij, Inſtit. de legat.* vbi Richard. *num. 2. §. ſic itaque, Inſtit. de actionib cap. inter dilectos, de fide inſtrum.* Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ. 19. gloſſ. 2. n. 9.* Surd. *conſ 305. num. 56.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ. 46 num. 13. & 24. & deciſ. 87. num. 3.* Cardin. Tuſch. *practic concluſ. tom. 5. litt. M concl. 226. per totam,* vbi
2 *num 4.* poſt Abb. *conſ. 4. num 1. lib. 2.* limitat, quando res mea non eſſet perfectè mea, veluti ſi ex donato non ſequuta traditione, quia non ſum adhuc dominus, poteſt mihi ex teſtamento legari, vel ex inſtitutione, qua dominium tranſit ex vltima voluntate.

Axioma CL.

Minima.

1 *Minima non ſunt in conſideratione.*

2 *Probatio per iuramentum admittitur, vbi agitur de modica ſumma.*

3 *Solemnitas non vitiat, ſi in modico ſit omiſſa.*

4 *Forma data circa modica, & minima non vitiat, ſi non ſeruetur.*

5 *Declaratur Axioma, quòd minima non ſunt in conſideratione.*

6 *Minimum ſequimur in dubio.*

Limita vt num. 7.

1 MINIMA non ſunt in conſideratione, ſiue, de minimis non curat Prætor, *l ſocio ff. de in integr. reſtitut. l. 4. in fin. ff de ædilit. edicto,* Iaſ. *in l. ſciendum. num. 7. cum ſeqq ff. qui ſatiſd cog.* Bald. *in cap. cùm adeò. num. 3. cum ſeqq. de reſcript.* late Crauet. *conſ. 182. num. 14. & 15. cum ſeqq* Leo *Valent. deciſ. 113. num. 19.* vbi *num. 21.* quod minimum differt à paruo, &
2 *num. 10.* quòd Prætor non curat de minimis. Vbi quòd probario per iuramentum admittitur, vbi agitur de modica ſumma, & quòd ſola indicia & præſumptiones admittuntur, vbi agitur de modico præiudicio, & quòd tunc ſola fama probat, & quòd litteræ Ordinarij etiam tunc probant, & quòd aſſertioni partium ſtatur, vbi agitur de modico præiudicio; etiam in iis, quæ non poſſunt liberè à partibus diſponi ſine cauſa, & quod circa leuia ſtatuit aſſertioni Iudicis, Alex. *conſ. 138.* Lancellotus *num. 3.*
3 *lib. 1.* vbi quòd ſolemnitas non vitiat, ſi in modico ſit omiſſa, Angel. Aretin. *conſ 68. num. 6. verſ. quinimo,* vbi quòd forma data circa modica, & minima non
4 vitiat, ſi non ſeruetur, Abb. *conſ. 7. col. 2. lib. 2.* vbi quòd in modicis ſtatuit Eccleſia ſine conſenſu Epiſcopi, & *conſ. 36. col fin. eod lib. 2.* vbi quòd libet rationum in modicis probat, Brunor. à Sole *in locis communib. verb. minima,* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt deciſ. 691. in 1. edit.* aliàs *reſolut. 585. à num. 7. in 2. edit.* Card. Tuſch. *tom. 5 lit. M. concl. 239. per totam.* Surd. *conſ. 112. n. 26.* clatè Sebaſt. Medices *de reg. iur. reg. 5. per tot.* Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q 7. n. 1.*

Intellige Axioma, quando agitur de Iure ſpeciali contra Iuris communis regulas, puta per viam reſtitutionis in integrum, quia tunc de minimis nulla ſolet eſſet Prætoris cura, nam pro modica læſione à Iure communi non recedimus, & ita procedit text. *in d. l. ſcio, & in l ſi oleum. §. vlt. ff. de dolo, & in l. res bona ff. de contrah empt.* cum ſimilibus. Vbi verò agitur de Iure communi, de minimis curatur, & procedit text. *in l. 1. § illud ff de coniung. cum emancip. liber. & in l. qvamuis. ff. vt in poſſeſſ legat. in l. 1. §. cùm dicitur. ff. ſi cui pluſquam, l. ſi proprietarius, in fine primi reſponſi, verſ. eadem ff. de damno infecto,* etiamſi ſimus in pœnalibus, puta in furto quòd committitur in anſere, vel gallina, vel in vno ouo, *l. naturalem. §. gallinarum. ff. de acquir. rer. domin. §. gallinarum, Inſtit. de rerum diuiſ.* Sic intelligunt Bart. *num 1. verſ. nota quod de minimis,* Albetic. de Roſat. *col. 2. num. 1. in d. l. ſcio,* Imol. *in cap. maioribus, col 1. num. 3. verſ. & potes addere. de præbend.* Curt. iun. *in auth. præterea, col. 3. num. 8. verſ. tu conſidera, C. vnde vir & vxor,* & alij, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept ſentent. tom. 1. titul. 100. num. 13.* Andr. Gail. *lib. 2. obſeru 102. num. 4.* And. Fetar. *lib. 1. rerum quotid. c. 5.* cum aliis, quos refert Oſvvald. in Donell. *lib. 11. c. 9. lit. L. verſ. ſed & vulgaris diſtinctio eſt.* late quòd etiam in pœnalibus axioma procedat, Sebaſt. Medices *d. reg. 5. num. 6.* vbi infinitos prope aſſignat caſus, in quibus minimum attenditur, Hieron. Buccaton. *de different. inter iudicem ciuil. & crim. differ. 167. num. 8.* vbi pro regula conſtituit quòd minima in delictis & pœnalibus ſunt in conſideratione. latiſſimè Camill. Gallin. *de verb. ſignif lib 10. c. 2. num 9. & cap. 25. num. 31.* vbi quòd minimi ratio habetur quando abſurdum ſequeretur. & *num. 8.* idem dicit quando per minimi conſiderationem fieret præiudicium rebus maioribus, & *num. 22. & 23.* quando diſpoſitio loquitur conditionaliter. & *num. 24.* quando aliquid pro forma requiritur, cùm ſermè nihil addi, aut detrahi poſſit. & *num 25.* quando minimum ad maiorem ſummam reintegrandam requiritur. & *num. 26.* quando eadem proportionabiliter in minimo, quæ in magno militat ratio, de quo vltimo Sebaſt. Medices *d. reg. 5. num. 4.* & Mari. Giurba *ad conſuet. Meſſ. menſ. cap 6. gloſſ. 6. num. 11.* 5

MINIMVM ſequimur in dubio, *l. ſemper in ſtipulationibus, in fin. & l. ſemper in obſcuris. ff. de reg. iur. c. in obſcuris, eod. tit. lib. 6.* Surd. *conſ. 250. num 93.* Buccaton. *differ. 154. num. 5. cum ſeqq.* vbi procedere ait in delictis, & vltimis voluntatibus, ſecus in contractibus. Et axioma procedit quando ſumus in quantitate, ſecus in ſpeciebus, in quibus non minimum, ſed mediocre debetur. *l. 3. & 4. ff. de tritico, vino & oleo leg. l. dubium. §. fin. ff. de legat. 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 700. n. 17. & 18.* 6

Limita in fauorabilibus, & ad liberationem inducendam, in quibus non quod minus, ſed quod magis eſt, venit, & ſequimur in dubio. *l. Aurelius 19. §. Titius teſtamento. ff. de liber. leg.* Surd. *conſ. 112. num. 94.* 7

Vide alia ſimilia *Axiom. ſeq.*

Axioma CLI.

Modica.

1 *Modica non nocent.*
2 *De modico non est curandum.*
3 *Simonia non committitur, si quid minimum donetur.*
4 *Peccatum tantummodò veniale dari potest in vsura ratione parua quantitatis.*
5 *Iusiurandum in promissione rei minimæ adhibitum, si non seruetur, lethale peccatum minimè committitur.*
6 *Testes singulares probant, vbi agitur de modico præiudicio.*
7 *Modica in quibus casibus attendantur, ostenditur.*
8 *Gabellæ in solutione qui deficit in vno nummo, non excusatur.*
9 *Emphyteuta soluens nummum pro canone, ita expellitur, & cadit à iure, si illum nummum soluere cessat per biennium, seu triennium, sicut si maior esset summa.*

1 MODICA non nocent, *cap. si proponente 42.* vbi *gloss. 1. de rescript.* Tiraq. *in l si vnquam, verb. donatione largitus, num. 107. C. de renocand. donat.*
2 *& in tract. de indicio in rebus exig. vers. 29.* quia de modico non est curandum, *l. si oleum, §. fin cum l. seq. ff de dolo, l. in rebus, §. possunt, ff. commodati*, Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg. 422.* vbi ait procedere, nisi modica essent essentialia, Bertazol. *in repet. l si quis maior, C. de transactionib. num. 422.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis. 39. num. 3. in 1. edit.* aliàs *resol. 36. in 2. edit.* Giurba *in consuet Messanens. cap. 16. gloss. 1. num. 14.* Ioann. Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. q. 37. num. 10. & 11. & q. 56. num. 8.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 5. cap 931. num. 7.*
3 Vnde modicam rem non efficere simoniam, id est, simoniam non committi, si quid minimum donatur, tenent Crauet. *cons 46. num. 12. vers. confirmatur*, Tiraquell. *de indicio in rebus exig. vers. 30.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23 num. 166.* Soar. *de Religione, lib. 4. de simonia, cap. 3. num. 2. cum seq.* Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 208. n. 6. cum seqq. p. 1.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 5. litt. M. conclus. 239. num. 46.*
4 Et in vsura ratione paruæ quantitatis peccatum dari posse tantummodo veniale, resoluunt D. Thom. *2. 2. q. 66. art. 6. ad 3.* Couarr. *lib. 1. var. cap. 3. num. 12.*
5 Et lethale peccatum non committi, si iusiurandum in promissione rei minimæ adhibitum non seruetur, tradunt S. Antonin. *p. 2. tit. 10. cap. 4. §. 1. col. 3.* Syluest. *in summ. verb. Iuramentum 4. q. 1. ad fin.* Sot. *de Iustit. lib. 8. q. 1 art 7. in 7. col. & lib. 7. q. 2. art. 2. vers. vtrum ratione leuitatis*, Azor. *Instit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 5. q. 3.* Fr. Emman. *quæst. Regularium, 3. q. 50. art. 2.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. cap. 46. n. 28.* Quamuis contradicat Caiet. *2. 2. q. 89. art. 7. ad 1. dub* Couarr. Tabien. Armil. & Philiarch. citati ab Azor. *vbi supr.* & Alex. *cons. 105. Magnifice. n. 19 vers accedat, lib. 3.* putans quòd emptor non implens iuratam emptionem cadit à tota, si minimum remanet, quod non implevit, & Crauet. *cons. 182. num. 16.* existimans quòd vbi est iuramentum, modicus defectus etiam in vno nummo facit incidere in pœnam, prout eos refert Cardin. Tusch. *d. litt. M. concl. 239. num. 40. & 41.*

Et quòd testes singulares probant vbi agitur de modico præiudicio, dicunt Crauet. *d. cons. 182. n. 15.* vbi idem dicit de testibus consanguineis, & de illis, qui modicam vtilitatem, vel commoditatem sunt percepturi, Abb. *cons. 111. col. 4. vers. vel possumus, lib. 2.* Anton. Gabr. *commun tit. de testib concl 2. n. 74.* Seraphin. *de priuileg. iuramenti, priuil. 27. n. 11.* Farin. *in praxi crimin. q. 64. n. 298.* Card. Tusch. *d. concl 239. num. 12.* 6

MODICA tamen semper attenduntur in istis casibus. Primò, quando dispositio loquitur per verbum, *aliquid.* Secundò, quando dispositio loquitur conditionaliter. Tertiò, quando sumus in formalibus. Quartò, quando minimum requiritur ad integrandum numerum maiorem, & quando agitur permissiuè, secus si prohibitiuè. Sextò, quando militat eadem ratio in modico, sicut in magno; ita plenè Dec. *in cap. de appellationibus, num. 1. cum seqq. de appellat.* quem refert Cardin. Tusch *d. concl. 239.* 7
num. 39. Ideo in solutione gabellæ qui deficit in vno 8
nummo, non excusatur, Alex. *cons. 105. Magnifice, num. 20. vers. pro hoc bene facit, lib. 4.* Et emphyteuta 9
soluens nummum pro canone, ita expellitur, & cadit à iure si illum nummum soluere cessat per biennium, seu triennium, sicuti si maior esset summa, Bald. *in cap cùm adeò, in princip. num 3 vers. & sic nota, de rescript.* Tiraq. *de indicio in rebus exig vers 31.* Crauet. *d cons. 182. n. 16.* Surd. *de aliment tit 8. priuil. 61. num. 23. & tit. 7. q. 17. n 23. & 24.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 22. tit. 27. n. 13.* Cald. Pereira *quæst. forens. lib. 1. q. 11. num. 12. & cons 38. num. 9.* Molin. *de Iustit. tract. 1. disp. 453. vers. dubium etiam est*, Rebellus *de obligat. Iustit. p. 2. lib. 14. q. 8. num. 8.* Card. Tusch. *d. concl. 239. num. 42.*

Axioma CLII.

Mixtum.

1 *Brocardica materia est, an mixtum comprehendatur sub simplici.*
2 *Mixtum continetur sub simplici, quando ex communi vsu loquendi illud mixtum reputaretur tanquam vnum simplex.*
3 *Et quando qualitates in mixto concurrentes sunt inter se compatibiles.*
4 *Et quando mixti qualitates sunt separabiles.*
5 *Et quando concurrit mens, & intentio verisimilis disponentis.*
6 *Et quando in simplici & mixto adest eadem ratio.*
7 *Et in gratia, & beneficio Principis.*
8 *Et quando aliàs sequeretur iurium contrarietas.*
9 *Et quando lex hoc exprimeret.*
10 *Et quando eadem dispositio exprimit illa simplicia, ex quibus mixtum est compositum.*
11 *Mixtum non continetur sub simplici in odiosis, seu aliàs in materia strictè interpretanda, seu materia exorbitante, & correctoria.*
12 *Et in contractibus.*
13 *Et in statutis.*
14 *Et in legatis.*
15 *Mixtum omne sequitur naturam sui simplicis magis digni.*

MIXTVM an comprehendatur sub simplici, difficilis est materia, quam brocardicam 1

Digitized by Google

appellant Roman. in l. 2. num. 10. ff. de verb. obligat. & Ias. in §. omnium, num. 18. Instit. de actionib. Ideo cùm certa regula constitui non possit, ponam primo loco omnes casus in quibus sub simplici mixtum continetur, & in quibus dispositio loquens de mixto, procedit etiam in simplici, deinde subiiciam alios casus, in quibus mixtum sub simplici non continetur.

2 Mixtvm continetur sub simplici, quando ex communi vsu loquendi illud mixtum reputaretur tanquam vnum simplex, & isto casu dispositio loquens de simplici, habet locum etiam in mixto, l. librorum, §. quod tamen, ff. de legat. 3. l. vel vniuersorum, ff. de pignerat. act. l. si quis vinum, ff. de vino, tritico, & oleo leg. Bolognet. in repet. l. 1. in princip. ff. de verb. obligat. num. 62. & 66. vers. secundò limitatur, & num. 75. vers. secundò fallit.

3 Secundò continetur etiam quando qualitates in mixto concurrentes sunt inter se compatibiles, l. seruis vrbanis, §. fin. ff. de legat. 3. l. Titia textores, ff. de legat. 1. Bolognet. d. l. 2. in princip. num 54. Secus si in mixto concurrunt qualitates incompatibiles, & contrariæ, quia tunc mixtum non continetur sub simplici, vt in l. 1. §. interdictorum, ff. de interdict. & in l. in tribus, ff. de iudic. & in d. l. seruis vrbanis, § fin. & in d. l. Titia textores, §. 1. ff. de legat. 1. & in §. quadam. Instit. de action Bolognet. d. l. 2. in princip. num. 46. & num. 54. vers. sed si eueniat, & num 65.

4 Tertiò continetur quando mixti qualitates sunt separabiles, vt in d. l. 2. resoluunt Angel. n. 1. vers. in autem, Aretin. post n. 2. vers. aliquando, Alex. n. 2. vers. vnde, Roman. n. 10. & n. 16. Cuman. num. 4. Bologn. num. 45. & 186. Alciat. in repet. num. 15. cum seq. & num 23. Polyd. Ripa in tract. de nocturno tempore, cap. 4. num. 8. & 9. Secus verò si qualitates in mixto concurrentes sunt inseparabiles; tunc enim dispositio loquens de simplici, non habet locum in mixto continente inseparabiles qualitates, vt in l. vim passam, §. præscriptione, ff. de tutel. & in l. adulterium cum incestu, ff. de adulter. Bologn in d. l. 2. in princ. num. 47. & 186. Alciat. in repet. sub num. 23. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 5. l. litt. M. concl. 244. n. 32. vbi quòd quando materia est indiuidua, mixtum non continetur sub simplici, etiam quod dispositio loquatur de pluribus simplicibus, Polyd. Ripa d. cap. 4 num. 14. vbi ampliat etiam in odiosis.

5 Quartò continetur si concurrat mens, & intentio verisimilis disponentis, vt per Bologn. in d. l. 2. in princip. num. 55. ad fin. vers. fallit vbicunque, & n. 58. vers. vbicunque, Alciat. in repet. post num. 23. Galiaul. post num. 10. Card. Tusch. d. litt. M. concl. 294 num. 48. Polydor. Ripa d. cap. 4. num. 12. vers. aut constat, & num. 120.

6 Quintò continetur vbi in simplici & mixto adest eadem ratio, & multo magis si in mixto viget maior ratio, quàm in simplici, tunc enim dispositio loquens de simplici, habet locum etiam in mixto, Bologn. in d. l. 2. in princ. num. 55. vers. & ideo in istis mixtis, & num. 57. vers. sicut è contrario, & num. 62. vers. tertiò fallit, & num. 67. vers. tertiò limitatur, & num. 72. cum seqq. Alciat. in repet. sub num. 10. Surd. cons. 33. num. 29. vbi ampliat etiam in pœnalibus, & odiosis, & cons. 315. num. 58. Card. Tusch. d. concl. 294. num. 34. Polydor. Ripa d. cap. 4. num. 13. Rot. decis. 385. num. 4. apud Farin. p. 2. recent.

7 Sextò continetur in gratia, & beneficio Principis, ac proinde concessa per Papam Legato facultate legitimandi spurios, & incestuosos, censetur etiam data potestas legitimandi spurios, & incestuosos simul, ex quo talis legitimandi facultas reputatur fauorabilis, cùm agatur de beneficiis Principum, & sic latè interpretandis, ita Batt. in d. l. 2. in princip. num. 2. Angel. num. 2. vers. & ideo, Imol. num. 2. cum seqq. Alex. num. 3. Roman. n. 62. Cuman. num. 3. vers. secundum, Alciat. in repet. n. 41. cum seqq. Galiaul. num 6 cum seqq. Ias. in §. omnium, n. 31. Instit. de action. Mandos. in reg. 10. Cancell q. 3. n. 10. & saltem procedere quando legitimatio non tendit in alicuius præiudicium, agnoscunt Cephal. cons. 117. n. 37. lib. 1. Osasch. Pedem. decis. 119. n. 1. cum seqq. Polyd. Ripa d. cap. 4. num. 90. cum seqq. Rot. dict. decis. 385. num. 4. p. 2. recent.

Septimò continetur quando aliàs sequeretur Iurium contrarietas, ita Batt. in d. l. 2. num. 2. vers. cùm ergo, Cuman. etiam num. 2. vers. & hoc verum, Ias. num. 5. in fine, Cardin. Tusch. d. concl. 294. num. 33. Polyd. Ripa d cap. 4. num. 41. 8

Octauò continetur quando lex hoc exprimeret, Batt. in d. l. 2. num. 2. vers. item, Cuman. etiam num 2. vers. item comprehendit, Ias. num. 5. Polydor. Ripa d. cap. 4. num. 5. & 6. 9

Nonò continetur quando eadem dispositio exprimit illa simplicia, ex quibus mixtum est compositum, non ex proprietate sermonis, sed ex benignitate, Bologn. in d. l. 2. in princ num 56. in fine, Galiaul. in repet num. 15. & 21. vers. puto, Angel. cons. 348. n. 2. vers. licèt secus, Card. Tusch. d. concl. 244. num. 35. Polyd. Ripa d. cap. 4. num. 9. in fine. 10

Mixtvm non comprehenditur sub simplici, nec dispositio loquens de simplici, locum habet in mixto in odiosis, seu aliàs in materia strictè interpretanda, Aym. cons. 276. col. fin. vers. iam causa collectarum, Cephal. cons. 26. num. 24. cum seqq. lib. 1. Tiraquell. de legib. connub. gloss. 5. num. 71. Herculan. in tract. de cautione de non offendendo, cap. 17. num. 2. Mandos. ad reg. 11. Cancell. q. 3. num. 6. & reg. 11. q. 16. num. 2. & reg. 32. q. 30. num. 8. vers. amplius conditio, Surd. cons. 430. num. 14. Item quando eadem dispositio est pœnalis, Bettazol. cons. 126. num. 13. in fine, Card. Tusch. d. litt. M. conclus. 294. num. 2. & 45. Polydor. Ripa d. cap. 4. num. 9. & 109. cum seqq. seu materia exorbitans, aut correctoria, Titaq. d. gloss. 5. num. 71. Mandos. reg. 33. q. 7. num. 3. vers. quinto, & vltimo, & reg. 11. q. 16. num. 2 & reg. 22. q. 30. num. 8. vers. amplius conditio, Card. Tusch. d. concl. 244. n. 26. Polydor. Ripa d. cap. 4. num. 48. & num. 126. Et in respicientibus præiudicium tertij, Ruin. cons. 167. n. 20. lib. 1. Crauet. cons. 491. num. 3. Hier. Gabr. cons. 197. num. 6. lib. 1. Surd. decis. 174. num. 16. Polydor. Ripa d cap. 4. num. 127. 11

Mixtvm non continetur sub simplici, nec dispositio loquens de simplici, habet locum in mixto in contractibus, ita Roman. in d. l. 2. in princip. numer. 57. vers sequitur quintò, Octau. Gloric. dict. concl. 244. num. 12. Polydor. Ripa d. cap. 4. num. 32. 12
& 33. vbi subdit, quòd hoc fallit fauore libertatis. 13
Sic etiam statuta loquentia de simplici, non habent locum in mixto, quia in statutis facienda est stricta interpretatio, Bologner. in repet. d. l. 2. in princip. num. 69. & 70. vbi Alexand. num. 7. Titaq. d. gloss. 5. Cardin. Tusch. d. concl. 294. num. 16. cum seqq. Surd. decis. 174. num. 14. vers. & statutum, Polydor. Ripa d. cap. 4. num. 45. cum seqq. & num. 53. cum seqq. ampliat, siue statutum loquatur de personis, siue de
actibus, siue de artificio. Et quod in legatis mixtum 14
non contineatur sub simplici, eo quod in illis fit strictè interpretatio, tradunt Roman. in d. l. 2. in princip. num. 10. vers. in legatis verò, & ibi Ias. col. 3. vers. vnde ille tex. Alciat. in repet. num. 19. Polydor. Ripa d. cap. 4. num. 19.

Mixtvm

Digitized by Google

15 Mixtum omnè sequitur naturam sui simplicis magis digni, *l. quaeritur ff. de stat. hom. l. etsi non sunt, §. fin. ff. de auro & arg. leg. l. quicquid, §. cùm partes, ff. de acquir. rer. dom.* Ludou. Gom *in cap. 1. num. 47. in fine, de rescript. in 6.* Couarr. *pract. cap. 36. num. 5.* Mandos. *ad reg. 1. Cancell. q. 10. n. 2.* Menoch. *cons. 661. num. 25. cum seqq.* Melch. Phœb. *decis. 214. num. 3. tom. 2.*

Axioma CLIII.

Mora.

1 *Mora vltima attenditur, & nocet.*
2 *Mora non contrahitur sine interpellatione.*
3 *Mora non est vbi nulla est petitio.*

1 Mora vltima attenditur, & nocet, *l. illud 17. ff. de pericul. & commodo rei vend. l. si mora, & l. semel mora. ff. soluto matrim. l. si & per emptorem 53. ff. de action. empti, l. si seruum 91. §. sequitur, ff de verb. obligat. cap. si Iudex laicus 12.* vbi gloss. *verb. clericali, de sentent. excomm. lib. 6.* Sebast. Medic. *in tract. de nouation p. 2. verb. mora,* Alex *cons. 72. Videtur, num. 8. lib. 3.* Socin. *reg. 23.* vbi limitat quinque modis, Cassan. *in catalogo gloriae mundi, p. 12. consid. 100. n 16.* Pichard. *in disput. de mora, num. 212.* Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 3. q. 29. num. 86.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 5. litt. M. conclus. 372. per totam.* Sigiim. Scacc. *de commerc. gloss. 6. num 63.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 5. cap. 1000. num. 24.*

2 Mora non contrahitur sine interpellatione, *l. mora 32. ff. de vsuris, l. vinum 22. & l. lecta 40. §. pactum autem, ff. si certum pet. l. nemo rem suam 82. § fin. & l. si insulam 84. ff. de verbor. oblig.* Anton. Pichard. *in sua disp de mora, num. 43.* Carol. de Grassis *de except. except. 32. num. 101. cum seqq.*

3 Mora non est vbi nulla petitio est, *l. nulla 99. ff. de regul. iuris,* Surd. *cons. 150. num. 98.*

Axioma CLIV.

Mors.

1 *Mors omnia soluit.*
2 *Morte finitur societas.*
3 *Mandatum expirat morte mandantis.*
4 *Beneplacitum expirat morte concedentis.*
5 *Delicta morte extinguuntur.*
6 *Moriens nunquam praesumitur immemor salutis aeternae. Limita vt ibid.*
7 *Mortuo non fit iniuria.*

1 Mors omnia soluit, *auth. de nuptiis, §. deinceps, collat. 4.* Anton. de Butrio *cons. 58. in princip.* Decian. *cons. 1. num. 10. lib. 1.* Sebast. Medic. *in speciali tract. Mors omnia soluit,* Pichard. *ad §. rectè quoque 5. num. 8. Instit. de mandato,* Argel. *de contradict. legitimo, q. 7. num. 82.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. n. 3.* Card. Tusch. *pract. conclus tom. 5. litt. M. concl. 391. per totam;* vbi *n. 7.* post Socin. iun. *cons 112. num. 9. & seq. lib. 1.* ait, quòd per mortem quis dicitur relinquere omnia, & totum mundum, quia mors omnia extinguit, & soluit quoad potentias humanas. Surd. *cons. 99. num. 17.* Iuann. Anton. Mangil. *disceptat. quaest. 51. num. 403.*

2 Morte igitur finitur societas, *l. actione, §. morte, ff. pro socio, § soluitur, Instit. eod. tit. l. 10. tit. 10. partita 5.* Ordin. Regia Lusitanor. *lib. 4. tit. 44. §. 4* Anton. Gom. *var. tom. 2. cap. 5. n. 6.* Valasc. *de iure emphyt. q. 30. num. 5. & cons. 63. à num. 3.* Matien. *l. 2. gloss. 1. num. 15. tit. 9. lib. 5. noua Recopil.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuil. 57. num. 1.* Surd. *cons. 20. num 3. & 4.* Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 414. in princip.* Azor. *Instit. moral. p. 3. lib. 9. cap. 6. q. 3.* Rebel. *de obligat. Iustit p. 2. lib. 15. q. vlt.* Valer. Reginald. *in praxi fori poenit. lib. 25. num. 375. vers. secundo,* Aloys. Ricc *in collect. decis. p. 2. collect. 398.* Cardin. Mantic. *de tacitu & ambig. conuent. lib. 6. tit. 24. à princip.* Steph. Gratian. *disceptat. forens. cap. 276. à num. 1.*

3 Morte mandantis mandatum expirat, *l. eius,* vbi Alexand. *sub n. 5. ff si certum petatur, l. mandatum, C. mandati, cap. relatum 19. de offic. deleg.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. mandatum 12.* Cardos. *in praxi iudicum, eodem verb num. 10.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 15. num. 24.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent lib. 7. tit. 11. num. 5.* Rebel. *de obligat. Iustit p. 1. lib. 17. q vnica, de mandato, n. 4. vers. quarto.* Castill. *quotidian. lib. 2. cap. 29.* Soar. *de legib. lib. 8. cap. 31. n. 13. & 14.* Molin. *de Iustit. tract. 2. disp 552. num. 7.* Cened. *pract. lib. 1. q. 38. n. 1. & 2.* Rota *in Parisien. pecuniaria 5. Decemb. 1612. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, impressa per Farinac. decis. 443. num. 3. p. 1. recent.* Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 2. tit. de procurat. resol. 10. n. 1. cum seq.* Ioann. Maria Nouar. *quaest. forens lib. 1. q. 101. num. 4. & 5. & in praxi elect. & variat. fori, q. 30. sect. 1. num. 3.* Et mandatum procuratorium soluitur morte mandatarij, siue procuratoris. *§. Item si adhuc, Instit. mandati,* Bottel. *in summa rerum omnium decis. tit. 66. n. 160.* vbi *num. 289.* subdit, non expirare per mortem domini, quando procurator est effectus dominus litis.

4 Morte concedentis expirat beneplacitum, *cap. si gratiosè, de rescript. lib. 6.* Gutier. *practic. lib. 3. quaest. 11. num. 19.* Valasc. *de iure emphyt. 9. 34. num. 7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 1. proem. num. 9. cum seqq. & gloss. 12. a princip.* Cald. Pereira *de manu Regia, cap. 6. num. 19.* & fuit dictum *in Bononien. Parochialis 18. Martij 1613. coram Card. Verospio, impressa per Farinac decis. 489. num 4.*

5 Morte delicta extinguuntur, *l. defuncto, ff. de publicis iudic. l. 1. & vlt. C si reus vel accusator mortuus fuerit,* exornant Duen. *reg. 173.* Tiraq. *de poenis temper. causa 49. à num. 41.* Plac. *de delictis, lib. 1. cap. 28.* Couarr. *de sponsalib. p. 2. cap. 6. § 8. num. 6.* Clar. *lib. 5. fin. q. 51. num. 9. & 12.* Sebast. Medic. *in tract. Mors omnia soluit, p. 2. concl. 27.* Mench. *quaest. vsufrequent. cap. 7. num. 15.* Anton. Gom. *var. tom. 3. cap. 1. num. 78.* Peregr. *de iure fisci, lib. 4. tit. 5. num. 1.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. delictum, num. 34.* Cald. Pereira *quaest. forens. in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunctor. p. 3. in princip. & p. 5. num. 1.* Cardin. Tosch. *d. litt. M. concl. 391. num. 1.* Nam mors extinguit accusationem, ac proinde mortuo accusatore iudicium accusationis aboletur, Clar. *§ fin q. 51. num. 9. vers pariter,* declarando tamen, vt per Card. Tusch. *d. litt. M. concl. 396.* quia mortuus non potest effici habilis, vel inhabilis ad aliquid. Bald. *cons. 57 num. 2. lib. 5.* & ideo post mortem nemo potest incipere esse aliquid, idem Bald. *cons. 394. Punctus talis est, num. 4. in princip. vers. post mortem autem, lib. 3.*

6 Moriens nunquam praesumitur immemor salutis aeternae, *l. fin. C. ad legem Iul. repetund cap sancimus 1. q. 7.* Couarr. *lib. 2. var. cap. 13. num. 8.* Thom. de Thomass. *in floribus legum, reg. 193.* Bertazol. *cons. 118. num. 13.* Menoch. *cons. 350. num. 9.* Escob. *de ratiocin. cap. 11. num. 30.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 12.*

lib.12.q.1.à n.7. Anton.Monach. *Florent.decis.2.n.27.* Franc.Molin. *de ritu nuptiar lib.1. comp.18.n.66.* latè Mari.Giurba *in consuet. Messanens.c.2. gloss.7. num.2. & 28. & gloss. 14. num.* 8. Et ideo non præsumitur meotiri, Surd. *decis.55.num.*11. imò eius dictum habet vim iutamenti, Socin.iun. *cons.161.num.3.vol.1.* Menoch. *cons.23. num.9.* Anton. Mooach. *d.decis.2. num.31.* Limita io præiudicium testis, Alciat. *de præsumpt.reg.3.præs. 4. num. 2. vers. aduertetur*, Ioseph. Ramon. *cons. 100. num. 539.* Noo enim omnis moriens præsumitur Ioannes Baptista, Menoch. *de præsumpt.lib.5.præs.5. num.19. & de arbitr. casu 99.n.30. & cons 39. num.7. & cons.139. num. 68. & 70.* Polyd. Ripa *de actibus in mortis articulo,cap.26. num.8.* Surd. *decis.135. num. 14. & cons. 382. num. 62.* Giurba *dict. gloss.7. num. 2. gloss.2. prope fin.*

7 MORTVO noo fit iniuria, qoia non potest vulnerari, neque suspendi, neqoe puniri, vt per Boër. *decis.316. num.10. cum seqq.* Card.Tusch. *dict. litt.M.concl.389. per totam.* Ratio manifesta est, quia homo mortuus bomo non est, neque pœnæ, aut medicioæ capax, sicut & sensus expers noscitur, vt notat gloss. per text. *ibi in l.seruo manumisso,ff.de condict. indeb.* homo enim ex coniunctione animæ & corporis subsistit, vt explicat Ionoc. III. *in cap. in quadam,vers sed aduersus,de celeb Missar iuncta Clem. 1.§. porrò, de Summa Trinit.* & ex Aristot. D.August. & D. Thoma, explicat Nauarr. *in Man.prælud.* 1. *num.11.* Gom. *var.tom.3. cap.3. num.32.* Vnde multa notabilia refert Decian. *in cap. ad hæc 5. à num. 29. de priuileg.* iode meritò *à num.34.* aduertens defendi non posse eorum sententiam, qui dicunt excommunicatos esse, qui clerici cadauer percutiunt, quos latè refert Duen. *reg.99. ampl.6.* & Boër. *d. decis.316. num. 12. in fin.* non eoim dici potest eum, qui clerici cadauer percutit, hominem aut clericum percutere; ac subinde deficiunt verba, *can. si quis suadente 17. quæst.4.* Non obstat quòd in excommunicatione decedentes priuantur Ecclesiastica sepultura, & si in Ecclesiis, aut cœmeteriis eorum corpora sepeliantur, exhumanda & extrà sunt eiicienda, *cap. sacris, de sepultur. d. cap. adhac*, quia dupliciter responderi poterit. Et primò, non esse inconueniens, quòd propter culpam viuentis pœna maneat post mortem continuatiuè, ita vt si semel viuentem cœpit afficere, duret in cadauer, formaliter decidit text. *in l.2. de cadauer. punit.* & videmus io iis, qui pœna mortis puniuntur, & deinde in partes secantur, & comburuntur, aut bestiis obiiciuntur, vt probat text. *in l. capitali, §.famosos, ff. de pœnis*, & prosequitur Tiraq. *de pœnis temper. causa 49. num. 42.* quòd multò magis conuenit prohibitioni sepulturæ, quæ corporum mortuorum propria est; ac subinde mirum videri noo debet, si Ecclesia mortuos eius vsu priuet, nam viuentes ad talem sepulturam, dum in excommuoicatione manent, ius non habuerunt; ergo nec post mortem illud habere dicendum est, vt bene considerat Soar. *tom. 5. de censur. disput. 12. sect. 4. num. 2. ad fin.* Secundò responderi poterit, prohibitionem hanc & præceptum Ecclesiasticum non sepeliendi excommunicatum in loco sacro, non propriè dirigi in corpus ipsum, seu cadauer defuncti, sed io fideles viuentes, iuxta generale Apost. præceptum, quod non solùm in excommunicatos dirigitur, oe communicent cum fidelibus, sed etiam in ipsos fideles, ne communicent cum excommunicatis, *cap. sicut Apostoli, cum seqq. 11. quæst.3.* Nec de potestate est dubitandum, iuxta plenissimam illam Christi Domini concessionem, *Quodcunque ligaueris*, &c. nec etiam de voluntate, quæ manifesta est ex illatione, quam Summi Pont. exprimont *in d. cap. Sacris*, & iuxta illud, *cui non communicauimus viuo, nec communicemus defuncto*, relatum in integra *d.cap.ad hæc, de priuileg.* Ad textum verò *in cap. sanè, il 2. 24.q. 2. & in cap. si quis Episcopus, de hæret.* cum similibus, quibus probari videtur, mortuos excommunicari posse, quod tamen est contra verba, & communem diffinitionem censuræ, quæ est sententia Iudicis Ecclesiastici, qua homo Christianus bonis spiritualibos priuatur, &c. mortuum autem hominem non esse constat ex dictis, & ideo excommunicari non posse, comprobant Castro *de iusta hæret.punit.lib.2.cap.19.* Couarr. *in cap.alma mater,p.1. §.11.num.8* Nauarr *in Man,cap.27. num.171.* Soar. *d. tom 3. de censur. disput.5. sect. 1. num. 3.* Sayr. *in simili tract. lib.1. cap.8. a num.8.* respondemus, in illis iuribus excommunicationem propriè, & directè non proferri in mortuos, sed viuis Ecclesiam imperare, ne communicent cum illis, quos constat in excommunicatione decessisse, non faciendo pro eis suffragia, vel sepulturæ tradendo. Qua etiam ratione Ecclesia excommunicatos mortuos absoluit, iuxta text. *in cap.à nobis 28. vers. nec obstat, de sent. excomm.* non quòd directè in eos exerceat iurisdictionem, quæ ad absoluendum necessaria est, iuxta *reg. cap. verbum, de Pœnit. dist.* 1. quæ videtur deficere respectu mortuorum, secundùm rationem, de qua Pont. *in d. cap. à nobis*, quia Christus Duminus Ecclesiæ dedit potestatem super terram, iuxtam prædictam auctoritatem, *quodcunque ligaueris super terram*, &c. non autem in sepultos sub terra; sed quia per huiusmodi absolutionem viuis facultatem facit communicandi cum excommunicatis, qui in excommunicatione decesserunt, vt pro eis preces fundere, & suffragia facere possint, vel etiam sepulturæ mandare, vt bene explicat Castro *dict.lib.2.cap.20.ad fin.* & reliqui omnes post eum citati.

AXIOMA CLV.

Natura, Naturalis.

1 *Natura, & ars frustrà nihil faciunt.*

2 *Natura rei potiùs attendi debet, quàm simplex nominatio.*

3 *Naturalia si concurrant cum accidentalibus, præferuntur.*

4 *Domicilium originis potentius est, quàm domicilium incolatus.*

5 *Naturaliter quod non potest fieri, non potest fieri secundùm legem positiuam, & eius ordinationem.*

6 *Paria sunt, aliquid esse impossibile naturaliter, vel de iure.*

NATVRA, & ars frustrà nihil faciont. Dixi 1
suprà Axiom.33.num.2.

NATVRA rei potiùs attendi debet, quàm sim- 2
plex nominatio, arg. text *in l si vno, ff.locati, cap. eaque, de simon.* Gunzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. num.* 18.

NATVRALIA si concurrant cum accidenta- 3
libus, præferuntur, Ægid.Bellam. *cons.43. in princip.* quem refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 5. litt. N. concl.8. num.1.* Et ideo potentius est domici- 4
lium originis, quàm domicilium incolatus, quia vnum naturale, aliud est accidentale, Ancharan. *cons.37.Contra,num.6. in fine, & num.7.* Cardin.Tusch.

d.conclus.

d.conclus. 8. *num.* 2. & naturalis coniectura præualet accidentali, Franc.Molin. *de ritu nupt.lib.* 3. *quæst.*95. *num.* 55.

5 NATVRALITER quod non poteſt fieri, non
poteſt fieri ſecundùm legem poſitiuam, & eius or-
dinationem, *l.qui ad certum*, *ff. locati. l.lex Cornelia*,
in fine, *ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. l. Gallus*, *§.ſi eius*,
6 *ff. de liber. & poſthum.* Et ideo paria ſunt, aliquid
eſſe impoſſibile naturaliter, vel de iure, *l.*1.vbi gloſſ.
l. filius, *ff. de condit. inſtit.*

AXIOMA CLVI.

Neceſſaria.

1 *Cauſa neceſſaria facit permiſſum id, quod aliàs de iure eſſet prohibitum.*

2 *Alienatio ſi eſt ſimpliciter prohibita, tamen ſi fiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa.*

3 *Conceſſione facta alicuius rei, videntur etiam conceſſa ea omnia, ſine quibus res illa commodè haberi non poteſt.*

4 *Neceſſaria cauſa præſumitur potiùs, quàm voluntaria.*

1 NECESSARIA cauſa facit permiſſum id, quod
aliàs de iure eſſet prohibitum, multis caſi-
bus, vt latè probat Cardin. Tuſch. *practic. concluſ.*
2 *tom.*5.*litt.N concl.*18. *per totam.* Vnde alienatio ſi eſt
ſimpliciter prohibita, tamen ſi fiat ex cauſa neceſſa-
ria, redditur permiſſa, Ægid. Bellam. *conſ.*35. *num.*4. *verſ.ſed nunquid*, Angel.Aretin.*conſil.*18. *Ad deciſionem*, *num.* 8. *verſ. quantum verò*, Roman. *conſ.* 219. *Ex themate*, *num.*8.*verſ hoc primò probatur*, vbi *num.*9. *verſ.ſecundò probatur*, ſubdit, quòd cauſa neceſſaria non comprehenditur ſub regula prohibente actum fieri.

3 NECESSARIA omnia ad vnum conceduntur illi, cui conceditur illud vnum, *l.* 2. *ff. de iuriſd. omn. iudic. l.ad rem mobilem*, *§. qui procuratorem*, *ff. de procuratorib. l.*1.*§.*1.*ff.ſi vſufr. petatur*, *l.*3.*§.qui habet*, *ff. de ſeruitut. ruſticor. præd. l.* 3.*ff. pro ſocio*, *l.* 1. *§.fin. ff. de officio eius, cui mand. eſt iuriſd. l. auibus*, & ibi *gloſſ.*2 *ff. de legat.* 3. vbi quòd in legato facto de auibus etiam auiaria comprehenduntur, ſine quibus aues de facili aufugere poſſent, *§. minorem*, *Inſtit. de actionib. cap.præterea, de officio deleg.* cum his, quæ ad hoc principium exornandum tradunt Nauar. *in princip. de Pœnitent. diſt.* 5. *num.* 24. Surd. *conſ.* 347. *numer.* 20. Gam. *Luſitan.deciſ.*106.*num* 9. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum*, *reg.* 29. vbi intelligit procedere in materia fauorabili, vel indifferenti, vel in coniunctis, & vbi militat eadem ratio, Galer. *in margarita caſuum Conſcientia*, *verb. concedere*, vbi etiam intelligit quando illud conceſſum non poteſt ſtare ſine illis. In vnius enim actus conceſſione omnia ea veniunt, quæ faciliorem, & commodiorem executionem actui præſtant, Bald. *in d l.*2. *verſ.tu dic plenius*, *ante num.*1. *ff. de iuriſd.omn.iud.* vbi Curt.iun. *num.*2. *cum ſeqq.* Alciat. *num.*2. Dec. *num.*6. Ioann. Bologn. *num.*18. *& ſeqq.* Menoch. *conſ.*14. *num.*8. idem Bald. per text. *ibi in cap. vlt. num.* 4. *de dolo & contum.* vbi quòd habens mandatum ad neceſſaria, videtur etiam illud habere ad vtilia, refert Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom.*1. *tit.* 100. *num.* 3. Narbona *l.* 10. *gloſſ.*2. *num.*13. *tit.*1. *lib.*4. *Recopil.*

4 NECESSARIA cauſa præſumitur potius, quàm voluntaria, *l. vxorem*, *§. pater naturalis*, *ff. de legat.* 3. Caſtreoſ. *conſ.*133. *Iſte Martinus*, *col* 2. *lib.*2. Crauet. *conſ.*301.*num* 5. *& 6. verſ. nec obſtat*, vbi quòd ſi duæ cauſæ neceſſariæ ſubſunt, præſumitur ex magis neceſſaria, refert Cardin. Tuſch. *tom.*5. *litt.N. concl.*33. *num.*1. *&* 2.

AXIOMA CLVII.

Neceſſitas.

1 *Neceſſitas non habet legem.*

2 *Neceſſitas facit licitum, quod aliàs de iure non eſt licitum.*

3 *Ex neceſſitate quæ fiunt, non dicuntur fieri in fraudem.*

4 *Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus.*

NECESSITAS non habet legem, ideo lex 1
ſubiacet neceſſitati, non è contrà, *l.tutor qui repertorium*, *ff. de adminiſt.tutor. l.vt gradatim*, *§* 1 *de munerib. & honorib. l.non ſolùm*, *§.fin ff. de excuſ.tutorum*, *l.aliquando*, *ff. de officio Proconſ. l.ſi quis filio*, *ff. de iniuſto rupto*, *l.*1. *C. de operib.liber. l.pro tyronibus*, *C. de priuileg. domus Auguſtal. lib.*11. *cap. licet. de feriis*, *c.*5. *in fine*, *de conſuetud. cap. exiit*, *col.*4. *in fine*, *de verbor. ſignif. lib.*1. Calderin. *conſ.*95. *Quod eſt vnicum*, *de treuga, & pace*, *num.*5. *verſ.item eſt iniuſtum*, Iaſ. *in l.ſi ex toto*, *in fine princip. ff. de legat.* 1. vbi ponit plura exempla de bello, fame, peſte, & ſimilibus, Anchar. *conſ.*191. *In auxilium veritatis*, *n* 4. *&* 5. *& conſ.*243. *num.* 4. vbi ait, quòd neceſſitas non habet legem humanam, neque diuinam, quia multa prohibita de iure diuino, & humano, fiunt permiſſa ex neceſſitate, & è contrà permiſſa fiunt prohibita, & ponit exempla furti, homicidij, & ſimilium, Signorol. de Homod. *conſ.* 42. *num.* 3. vbi ait procedere etiam in neceſſitate iuris, quia culpa caret, qui facit aliquid neceſſitate iuris imminente, Cephal. *conſ.*451. *num.*283. *&* 285. vbi ponit decem exempla, quibus neceſſitas facit recedere à iure, à regula, & ab humanitate, & generaliter dicit procedere in neceſſitate contra diſpoſitionem legis, ſecus in diſpoſitione hominis, & optimè declarat Caſtrenſ. *conſ.*400. *Priuſquam*, *col.*2. *in princip. verſ. ſubeſt enim neceſſitas*, *lib.* 1. vbi quòd neceſſitas excuſat, ne legibus, & legum præceptis ſubiiciatur. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum*, *reg.*189. Gail *lib.*1.*obſeru.*102.*num.*8. Plac. *de delict. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 3. Surd. *deciſ.* 86. *num.*8. Barthol.Perett. *ad Extrauag. Ambitioſæ*, *de rebus Eccleſiæ non alienand. verb. præterquam*, *numer.* 4. *pag.*176. Marien. *l.*1.*gloſſ.*21.*tit.*10. *lib.*5.*nouæ Recop.* latè & eleganter Muños de Eſcobar *de ratiocin. adminiſt. cap.*14. *num.*10. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *litt. N. concl.* 19. *per totam*, Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 10. *num.* 27. Ceuall. *commun. contra communes*, *tom.*4. *quæſt fin num.*50. Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt.deciſ.*711. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 602. *num.* 19. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *quæſt* 11. *num.* 58. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.*1. *tit. de diſcipl. clericali*, *§.*4. *num.*53. *& §.*10 *n* 13. Benedict. Ægid. *in repet. l.ex hoc iure*, *ff. de iuſtit & iure*, *p.*1.*c.*8. *num.*26. *in fine.* Cancer. *var p.*2.*cap.*2.*n.*54. *& n* 169. Modern. *de ſupplicat. ad Sanctiſſ p* 1. *cap.*1. *num.*58.

NECESSITAS facit licitum, quòd alias de 2
iure non eſt licitum, *cap.quod non eſt licitum*, *de regulis iuris*, *cap quanto*, *de conſuet.* Bald. *in l.Diuus Pius in princ notab.*1. *ff. de petit.hered.* Felin. *in cap. querelam*, *num.* 29. *de iureiur.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 33. *num.*3.

num. 3. Anton. Oliban. *de iure fisci*, *cap*. 4. *num*. 36. Escobar *de ratiocin. cap*.14. *num*. 13. Ceuall. *commun. contra communes*, *tom*.4. *quæst*. *fin*.*num*.6. Cardos. *in praxi indicum*, *& Aduocat. verb*.*necessitas*,*n*.1.Monet. *de distribut.quotid*.*p*.2.*quæst*.11.*num*.38. Bellet. *d*.§.20. *num*.13. Card. Tusch. *dict. tom*.5. *litt*. *N*. *conclus*. 19. *num*.12. Cotnel. Beninc. *de paupert. spec*. 9. *in iudic. num*.43. Stephan. Gratian *discept. forens*.*tom*.4.*c*.616. *num*.15.*& cap*. 636. *num*. 10. Ioann. Maria Nouat. *quæst. forens. lib*.1. *q*.28. *num*.10. *&* 9.55.*num*.3.

3 Ex necessitate quæ fiunt, non dicuntur fieri in fraudem, vt per Gozadin. *cons*.87. *num*.15. quem refert Flamin. Parif. *de resignationib. benefic. tom*.1.*lib*.2. *quæst*.3. *num* 40.

4 IN NECESSITATIBVS nemo liberalis existit, *l*. *rem legatam*, *ff*. *de adimend. legat*. Tiraq. *in l*. *si vnquam*,*verb*. *donatione largitus*, *n*.106. *C*. *de reuocand. donat*. Gam. *Lusit*.*decis*.71.*n*.3. Pichard. *ad rub*.*Instit. de adopt*.*n*.43. Valasc.*cons*.153.*n*.24. Stephan. Gratian. *discept. forens*.*tom*.4.*cap*.796.*num*.27.*& tom*.5.*cap* 925. *num* 9. Ioann. Anton. Mangil. *de imput*.*q*.15.*num*.36.

AXIOMA CLVIII.

Negans, Negatio, Negatiua.

1 *Negantis factum per rerum naturam nulla est probatio.*
2 *Negatio facit rem dubiam.*
3 *Negatiua plus negat, quam affirmatio affirmat.*

1 NEGANTIS factum per rerum naturam nulla est probatio, *cap*. *bona*, *de elect. cap. super hoc*, *de renunciat*. Hieron. Fernandez de Ottero *in repet. cap*. *fin*. *de consuet*. *num*. 30. Negatiua enim mera & simplex probari non potest, *cap*. *cum Ecclesia Sutrina*, *vers*. *nos igitur*, *de caus. possess*. *& prop*. Oldrad. *cons*.144. *num*.21. *in fine*,*& cons*.254. *num*.14. *vers*. *ad formam*, Anton. Gabr. *commun opinion*.*tit*.*de probation*. *concl*.6. Donat à Fina *tom*.1.*lib*.4. *tit*.9 *n*.35.20.*&* 28. Rebuff. *de except*.*n*.160. *cum seqq*. Mascard. *de probationib*.*concl*.1087. Menoch. *de præsumpt*.*lib*.2.*præs*.50. *num* 8.*cum seqq*. Vincent. Caroc. *de locato*,*& conducto*, *p*. 3. *tit*. *de negatiua probanda*, Cardos. *in praxi iudicum*,*verb*. *probatio num*. 29. latè Card. Tusch. *practic. concl. tom*. 5. *litt*. *N*. *concl*. 30. *per totam*. Nisi habeat affirmatiuam implicitam, Petr. de Anchat. *cons*.79. *num*.3.*& seq*. Flamin. Parif. *de resignat. benefic. lib*.8. *q*.1.*num*.27. Card. Tusch *d.concl*.30. *num*. 19. Vel nisi resoluatur in affirmatiuam, Oldrad. *cons*.254.*num*.25. *vers*. *præterea*, Menoch *d præs*.50. *à num*.14. Cardin. Tusch. *d concl*.30.*n* 18. Vel nisi sit coarctata loco & tempore, Angel. Aret. *cons*.105. *Visis supradictis*,*num*.4. *in fine*,*vers sicut dicimus*, Clar. § *fin*.*quæst*.52.*n*.4. *vers*. *si tamen coarctetur*, Rebuff. *de except n*.172. Mascard. *concl*.1087. *num* 8. Brunot. à Sole *in locis communib. verb testis*,*n*.16. Flamin. Parif. *lib*.11. *quæst*.14. *n* 68. Mendez à Castro *in praxi Lusit. lib*.5. *cap*.1. *num* 62. Card. Tusch. *dict.concl*.30. *num* 49. Vel probetur ex inspectione actorum, Gemin. *cons*. 57. *In causa Archidiaconi*,*num*.1. *vers*. *item probatæ est secunda*, Alex. *cons*.186. *Visis subtilissimis*, *col*.*fin* *n*.15.*vers*.*nec obstat*, *lib*. 2. Mascard. *concl*.968. *&* 1290. *&* 1318. *num* 18. Menoch. *cons* 21.*n*.23. Surd. *decis*.300. *n*.11. Cardin. Tusch. *d.concl*.30 *n*. 20. *cum seq*. Farin. *in praxi crimin. p*. 2. *quæst*. 65 *à num*. 218. Cald. Pereira *de emptione*, *& vendit*. *cap*.34.*num*.52.

2 NEGATIO facit rem dubiam, *cap*. *veniens* 13. *de suppl.neglig*. *Prælator*. Felin.*in cap*.*super eo*,*à num*.2. *de testibus cog*. Surd. *cons*.4. *num*. 28. Gutier. *practic. lib*.3.*quæst*.9 *num*. 10. Cancer. *var*.*p*.2. *cap*.4. *num*.22. Limitatur tamen axioma multis modis; primò quando præsumptio esset contra negantem, per *l*. *si verò*, §. *qui pro rei qualitate*, *ff*. *qui satisd. cog*. Surd. *cons*. 188. *num*.16. Secundò vbi negatur id, in quo nulla cadit probabilis inficiatio, & in negatione facta extra iudicium, Felin. *in cap coram*,14. *num*.8. *de offic. deleg*. Tertiò quando in contrarium adest euidens probatio, Surd. *cons*.4. *num*. 31. *& cons*. 378. *num*.21. Quartò quando probationes sunt in promptu, idem Surd. *d.cons*. 188. *num*.16. Quintò in notoriis, idem Surd. *dict.cons*.14. *num*.29.*& d.cons*. 188. *num*.16. *& d.cons*.378. *num*.20.

NEGATIVA plus negat, quàm affirmatiua affirmat, siue, Negatio plus tollit, quàm ponit affirmatio, *l*.*filiusfam*.§.1.*C*.*de donationib*.*gloss*.1. *in Liuris gentium*, §. *sed si fraudandi*, *ff*. *de pactis*, gloss. *verb*. *à suspensis*, *in cap*. *cum dilectus*, *de consuet*. *cap*. *verbo non potest*,*in cap*. 1. *de regulis iuris*,*lib*.6. Rayner. de Forolì *cons*. 68. *Quædam mulier*, *num*. 7. quòd est sub hoc numero inter consilia Signoroli de Homod. Decian. *cons*.3. *Et pro tenui*,*num*.4.*vers*.*secundum verò*, Crauet. *cons*.809. *Plura excutienda*, *n*. 4. Franc. Becc. *cons*.94. *n* 33. Tiraq. *de iure primogen quæst*.14.*num*.12. Couar. *var*.*lib*.1.*cap*.13. *num*.7. Card. Tusch. *d tom*.5. *litt*.*N*. *concl*.27. Mari. Antonin. *var. resolut. lib*.1. *resolut*. 10. *num*.7. Surd. *decis*.243.*num*.6.vbi *num*.7. subdit, quòd negatiua dispositio nullum casum excipit. 3

AXIOMA CLIX.

Negligentia.

1 *Negligentia propria semper nocet.*
2 *Negligentia vnius alteri nocere non debet.*
3 *Negligentia non imputatur vbi diligentia nihil proficeret.*
4 *Negligentia imputari non debet ignoranti.*

NEGLIGENTIA propria semper nocet, Card. Tusch. *practic. conclus. tom*. 5. *litt*. *M*. *concl*.36. *per totam*, nisi quis in re communi adhiberet illam diligentiam, quam adhibet rebus suis, quia tunc non potest teneri de negligentia, Roman *cons* 413. *Quoad primum*, *n*.13.*vers*. *quod autem*, Card. Tusch. *d.concl*.36. *num*. 30. vel nisi diligentia nihil proficeret, quia tunc negligentia alicui imputari non debet, *l*. *fin*. §. *si ea conditione*, *ff*. *ad leg*. *Rhodiam de iactu*, Bellet. *disquisit. clerical*. *p*.1. *tit*.*de disciplina clericali*, §.20. *num*.14. 1

NEGLIGENTIA vnius alteri nocere non debet, *l*.*rem hereditariam*,*in fine*, *ff*. *de euictionib*.*l*.3. *ff*. *de transactionib l fin*.*ff*.*ad Syllan*.*l*.*non debet*,*ff*.*de regulis iuris*, Thom. de Thomasset. *in floribus legum*,*reg*.190. Sicut etiam negligentia in vno non nocet in alio separato, Castrens. *cons*.54. *Videtur dicendum*,*n*.2.*lib*.1. Cardin. Tusch. *d.concl*.36. *num*.28. 2

NEGLIGENTIA non imputatur vbi diligentia nihil proficeret. *l*. *fin*. §. *si ea conditione*, *ff*. *ad leg*. *Rhod*. *de iactu*. Ioann. Maria Beller. *disquis. clericali*, *p*.1. *tit*. *de discipl. cleric*. §.20. *num*.14. 3

NEGLIGENTIA imputari non debet ignoranti. *l si quis in graui*, §. *si quis in graui*, *ff*. *ad Syllan*. Surd. *cons*.419. *num*.37. 4

Digitized by Google

Axioma CLX.

Nemo.

1 *Nemo dat quod non habet.*
2 *Plus iuris nemo in alium transferre potest, quàm ipse in se habeat.*
3 *Eligere viam nemo videtur, per quam iudicium suum subuertatur.*
4 *Nemo tenetur ad impossibile.*

1 NEMO dat quod non habet, *l. traditio, ff. de acquir. rerum domin. l nemo plus*, vbi Dec. & Cagnol. *ff. de regulis iuris, l. si filius, C. de donat. cap. quomodo, de consecrat. dist. 4. cap. quod autem, de iure patron. c. nemo plus, de regulis iuris, lib. 6.* citaui plures Doctores *Axiom. 64. num. 1.* Cancer *p. 1. c. 1. n. 208.* Robles *de repræsent lib. 2. c. 16. n. 72.*

2 NEMO plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse in se habeat. *l. 2. C. de pœnis, l. 1. qui pro sua iurisd. cap. nemo potest 79. de regulis iuris, lib. 6.* Surd. *cons. 126. n. 31.* Pichard *ad princ. Instit. de acquisit per arrogat. n. 49.* Ioseph. Sesse *Aragonia dec. 188. n. 15. & 23.* Cæs. Argel. *de contradict. legit. q. 9. num. 58.* Rot. *decis. 686. num. 1. apud Farin. p. 2. recent.* Robles *lib. 3. c. 7. n. 21.*

3 NEMO videtur eligere viam, per quam iudicium suum subuertatur, *l. 3. vers. nec credendus, ff. de milit. testam. l. quoties 13. ff. de reb. dub. l. quoties. ff. de verb. oblig. cap. Abbate, iuncta gloss. verb. potius, de verb. significat.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 1. tit. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. à princ.* Reinoso *obs. 14. n. 15.*

4 NEMO tenetur ad impossibile. Dixi *suprà Axiom. 11. n. 7.*

Axioma CLXI.

Nihil.

1 *Nihil & inutile æquiparantur.*
2 *Nihil fit ex nihilo, vel ex non ente non fit*

1 NIHIL & inutile æquiparantur, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re indic. c. sicut vrgeri, 1. quæst. 1.* nam ex nihilo nihil fit, *l. Seia. ff. de tutor. & curator. l. eius. ff. de rebus dub.* Aristotel. *lib. 1. de generat. & corrupt.* Farinac. *in praxi crimin part. 4. cons. 60. num. 90. & ibi* addit. Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 3. num. 15.*

2 NIHIL fit ex nihilo, vel ex non ente non fit ens, *l. 2. ff. de vsufr. l. Seia ff. de tutor. & curat. l. eius, ff de reb. cred.* Farinac. *cons. 60. num. 90. lib. 1.* Mar. Anguis. *cons. 167. num. 7. vol. 1.* Pereg. *cons. 21. num. 19. vol. 4.* Montet. à Cueua *decis. 1. num. 54.* Giorba *in consuet. Mess. c. 16. gloss. 1. n. 8. p. 1.* Canc. *var. 2. c. 5. n. 51.*

Axioma CLXII.

Non esse.

1 *Non entis nulla sunt qualitates.*
2 *Non entis, & non apparentis idem est indicium.*
3 *Non esse, & non posse probari, paria sunt.*
4 *Non esse, vel reparari non posse, paria sunt.*
5 *Non esse, vel esse nullum paria sunt.*
6 *Non fieri, & inutiliter fieri, paria sunt.*

NON entis nullæ sunt qualitates, *l. eius qui in prouincia, vers. quoniam, ff. si certum petat. l. 4. §. condemnatum, ff. de re indic. l. 2 de vsufr. l. Pomponius, §. fin. de acquir. possess. l. si seruum, § fin. ff de action. empti, l. nec vllam. §. si quis absentis, ff de petit. hæred. l. 1. ff. de hæred. vend. cap. bona, de elect. cap. ad dissoluendum, de desponsat. impub.* Tiraq. *de iure primogen. quæst. 55. num. 10. & in tract. Cessante causa, part. 1. n. 212.* Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 1. num. 9. & cap. 10. num. 43. & l. 17. Tauri, n. 19. vers. primo*, latè Remig. *in tract. de immunit. ampl. 20. num. 5. cum seqq.* Thom. de Thomasset. *floribus legum, reg. 202.* Gutier. *pract. lib. 3 quæst. 35. num. 10.* Surd. *decis. 316. num. 6. & cons. 61. num. 57. & cons. 246. num. 15.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. qualitas 9.* Escob. *de ratioc. cap. 15. num. 17. & cap. 19. num. 26.* Card. Tusch *pract. conclus. tom. 6. litt. Q, concl. 6.* Hieron. Fernandez de Ottero *in interpr. cap. gratum, n. 37. de officio deleg.* Anton. Monach. *Florent decis. 56. num. 5.* Ceuall. *commun. contra commun tom. 4. quæst. 905. num. 80.* Cald. Pereira *quæst. forens. cons. 15. num. 50.* Ioseph. Sesse *Aragon. decis. 188. num. 14. & 24.* Cæs. Argel. *de contradict. legit quæst. 4. num 13.* Mari. Anton. *var. lib. 1. resol. 26. num. 4. & lib. 3. resol. 48. num. 18.* Rot. *decis. 228. num. 1. apud Farin. p. 2. recent.* Camill. Gallin. *de verb. signif. lib. 1. cap. 1. n. 7. & lib 9. cap. 7. num. 12.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. c. 767. n. 7. & 34. & cap. 796. n. 18.* Robles *de repræs. lib. 2. c. 2. n. 22.* Narbona *l. 10. gloss. 5. num. 15. tit. 6. lib. 1. Recop.* Didac. de Narbona *Frater de ætate an. decimo cum dimidio q. 10. n. 39.* 1

NON ENTIS, & non apparentis idem est iudicium, & paria sunt rem non esse, & non apparere, *l. duo sunt Titij, ff. de testam. tutel. l. in lege, 77. ff. de contrah. empt. l. cùm res, §. itaque. ff. de legat. 1.* Surd. *dec. 149. num. 2. & decis. 306. num. 13. & cons. 245. num. 13. & cons. 377. n. 23.* Rota *decis. 165. n. 35. apud Farinac. p. 1. recent.* Camill. Gallin. *de verb signif. lib. 4. cap. 13. n. 13.* Io. Ant. Mangil. *de imput. q. 81. n. 8.* 2

NON ESSE, & non posse posse probari, paria sunt, Surd. *decis. 149. n. 2.* Et paria sunt non esse, vel reperiri non posse, *l. cùm vnus, §. fin. ff. de bonis auct. iudic possid.* Bald. per text. *ibi in l. cùm ita, § species, ff. de legat. 2.* 3 4

NON ESSE, vel esse nullum, paria sunt, *d. l. duo sunt Titij, l. non putauit, §. non quanis, ff. de bonor. possess. contra tab.* Surd. *decis. 51. num. 14. & decis. 22. num. 2.* Flamin. Paris. *de resignat. lib. 8. q. 8. num. 34. cum seqq.* Cald. Pereira *de potest. eligendi cap. 5. num. 8.* Farinac. *in praxi crim p. 1. q. 15. num. 45. cum seqq. & p. 4. cons. 60. n. 90. & p. 5. q. 115. num. 128.* Nouar. *quæst. forens lib. 1. q. 126. num. 9.* Giurba *ad consuet. Messanen. p. 1. cap. 10. gloss. 6. n. 29 cum seqq.* 5

NON ESSE, vel esse, & non admitti, paria sunt, Ioan. Anton. Mangil. *de imput. q. 87. n. 3.* 6

NON FIERI, vel non sortiri effectum, paria sunt, *l. 1. §. nihil ff. de inoffic. testam. l. si quis sub conditione, ff de testam. tut. l. ex consensu, §. 1. ff de appell.* Surd. *cons. 3. n. 29. & cons. 245. n. 14. & cons. 359 num. 10. & cons. 389. n 45.* Mar. Giurba *in consuet. Messan. part. 1. cap. 10. gloss. 6. num. 31.* 7

NON FIERI, vel ita fieri quod factum non durat, paria sunt, *l. si pro parte, §. versum, ff. de in rem verso.* Anton. Motel. *Bononien. decis. 40. puncto 7. n. 18.* Surd. *cons. 190. num. 9. & cons. 245. n. 14.* 8

Axioma CLXIII.

Nostra.

1 *Nostra omnia facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur.*
2 *Nostrum quod est, amplius nostrum fieri nequit.*

1 NOSTRA omnia facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur, *l. 1. §. omnia, C. de veteri Iure enucl. gl. verb. consule, in §. plebiscitum, Instit. de iure naturali,* Anton. Gom. *l. 40. Tauri, num. 89. vers. tertio, & l. 48. num. 3.* Rebuff. *in praxi benefic. p. 1. tit. de infirmis, gloss. 2. num. 3. pag. mihi* 204. Alex. *cons. 123. Scripsi num. 17. lib. 4.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 5. litt. N, concl. 67.* Valasc. *cons. 105. num. 63.* Surd. *cons. 301. num. 44. & 47.* Melch. Phœb. *Lusit. decis. 28. num. 12. tom. 1.*

2 NOSTRVM quod semel est, amplius nostrum effici non potest, Menoch. *cons. 265. n. 5.* Et nostrum non potest à nobis sine facto nostro auferri, idem Menoch. *cons. 161. n. 19. & cons. 296. n. 10. & cons. 477. n. 7.* Melch. Phœbos, *vbi suprà.*

Axioma CLXIV.

Nullum.

1 *Nullum quod est, nullum producit effectum.*
2 *Nullum esse, vel esse sine effectu, paria sunt.*
3 *Nullum quod est, ius aliquod tribuere non potest.*
4 *Impedimentum non praestat nullum ipso Iure.*
5 *Nullum quod est, allegabile non est.*
6 *Nullum quod est, regulariter confirmatum non censetur, nisi expressè dicatur.*
7 *Nullum quod est ab initio, ipso Iure ratificari non potest.*
8 *Nullum quod est, rescindi non potest.*
9 *Nullum ab initio non conualescit ex tempore, & n. 10. declaratur.*
11 *Declaratur tex.* in cap. auditis 29. de elect.

1 NVLLVM quod est, nullum producit effectum, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. non putauit, §. non quaeue, ff. de bonorum possess. contra tab. l. 2. ff. de auctor. tutor. l. si aut nullum, C. de legit. hered. l. non dubium, C. de legib. l. fin. C. de sentent. ex breuic. recitan. cap. illud, de iurepatron.* Exornant Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alien. verb. infringere, num. 4.* Cott. *in memorab. verb. actus nullus,* Alex. *cons. 33. in princ. vol. 1.* Franc. Becc. *cons. 12. num. 54.* Surd. *decis. 40. num. 8. & cons. 3. num. 11. & consil. 373. num. 24.* Flamin. *de resignat. benefic. lib. 7. num. 26.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 3. collect.* 623. Cæs. Argel. *de contract. legit. quaest. 7. num.* 146. Mendez à Castro *in praxi Lusitania lib. 3. cap. 21. num. 43.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 78. num. 10.* Rot. *decis. 770. num. 1. apud Farin. part. 2. recent.* Rota *decis. 422. num. 1. & decis. 516. num. 2. in posth. Farinac.* aliàs *part. 4. recent.* Narbona *l. 10. gloss. 5. num. 12. tit. 6. lib. 1. Recop.*

2 NVLLVM esse, vel esse sine effectu, paria sunt, Surd. *decis. 51. num. 21. & 22. & cons. 3. à num. 8. & cons. 157. à num. 13. & cons. 179. à num. 49. & cons. 381. à num. 13.* Anton. Menoch. *decis. Bononien. 40. puncto 7. num. 20.* Mari. Anton. *var. resolut. lib. 1. resol. 61. num. 24.*

NVLLVM quod est, ius aliquod tribuere 3
non potest, Rot. *decis. 572. num. 9. apud Farinac. part. 1. recent.* Et nullum quod est, perinde est ac si nullo modo fuisset factum, Menoch. *consil. 230. num. 13.*

NVLLVM ipso Iure non praestat impedi- 4
mentum, *d. l. 4. §. condemnatum, cap. considerauimus, de elect. cap. qui contra ius, cap. non praestat 52. de regulis iuris, lib. 6.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 5. lit. N, concl. 140. per totam,* & faciunt quae dixi *suprà Axiom. 115.* & praesertim si contineat praeiudicium tertij, Vant. *de nullitat. in rubr. quoties, & intra quod tempus, &c. num. 53.* quem refert Mari. Antonin. *var. resol. lib. 2. resol. 18. num. 3.* Nullum enim, quod est, allegabile 5
non est, Roman. *cons. 369. Circa primum, n. 16.* Card. Tusch. *d. concl. 140. n. 3.*

NVLLVM quod est, regulariter confirma- 6
tum non censetur, nisi expressè dicatur, Marsil. *sing. 196. & cons. crim. diuers. 125. n. 14. lib. 1.* vbi quòd confirmatio non trahitur ad statuta nulla, & vsu non recepta, Cott. *in memorab. verb. confirmatio Pontificis, fol. mihi* 132. Roland. *cons. 29. num. 35. lib. 1. & cons. 71. num. 46. cum seqq. lib. 2.* Cephal. *cons. 133. num. 101. cum seqq. lib. 1.* vbi quòd Principis confirmatio non validat actus nullos, & inualidos in praeiudicium tertij, nec Princeps id velle praesumitur. Nullum enim quod est, confirmari non potest, Menoch. *cons. 351. n. 19.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 22. num. 34. & decis. 35. num. 11. & decis. 289. num. 8.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 7. num. 7.* Cald. Pereira *post tract. de potest. nomin. in responso pro Duce Pastrana, vers. quae sententia,* Bernard. Graeuae. *ad pract. Camerae Imper. lib. 2. concl. 1. n. 32. cum seqq.* nam confirmatio semper refertur ad id quod est validum, Surd. *decis. 289. num. 8. & 9.* Auiles *ad cap. 17. Praetor. verb. prouerb. n. 7.* Rot. *decis. 11. num. 3. apud Farin. p. 2. recent.* Ego ipse *in collect. ad cap. cum dilecta 4. num. 29. de confirm. vtili.* Reinoso *obs. 74. n. 5. 6. & 12.*

NVLLVM quod est ab initio, ipso Iure rati- 7
ficari non potest, *gloss. vlt. in cap. cùm nos, de his quae fiunt à Praelatis,* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, n. 415. C. de reuocand. donat.* Laurent. Calcan. *cons. 16. num. 56.* Paris. *cons. 49. num. 12. & num. 61. & cons. 100. num. 66. lib. 1. & cons. 49. num. 27. eod. lib. 1.* Simoncel. *de decreto, in praefat. num. 51. cum seqq.* Osasch. *Pedem. decis. 34. n. 12.* Virgi. Boccac. *in constit. Piceni, gloss. 8. num. 77.* Rot. *decis. 535. num. 11. apud Farin. p. 1. recent.*

NVLLVM quod est, rescindi non potest, *l.* 8
nam etsi sub conditione, ff. de iniusto rupto, l. obligare, §. tutor. ff. de auctorit. tutor. l. tutor. C. in quibus causis in integ. restit. non est necessaria, cap. ad dissoluendum, de desponsat. impuber. Surd. *cons. 52. n. 58. & cons. 73. n. 77. & cons. 160. n. 61.*

NVLLVM ab initio non conualescit ex tem- 9
pore, *cap. quod sicut, de elect. cap. non firmatur 18. de regulis iuris, in 6. l. quod initio 30. & l. pen. ff. eod. tit.* Imol. *in l. 1. vlt. § ff. de verb. oblig.* Rot. *decis. 26. de procurator. in antiq.* Calderin. *cons. 1. de electione,* Barbat. *cons. 70. col. 1. & 2. lib. 3.* Dec. *cons. 661. n. 14.* Oldrad. *cons. 306. in princip. & num. 2.* vbi quòd factum à non Iudice, non conualescit, licèt incipiat esse Iudex, & quod agenti nullitet à principio, licèt superueniat ius, non conualidatur libellus, Lap. *alleg. 1. à num. 5.* vbi ponit multa exempla, quod nullum non conualescit etiam cessante impedimento nullitatis, Zabarel. *cons. 104. num. 3.* vbi quòd collatio facta non existenti in aetate, non validatur, licet ex tempore

Digitized by Google

tempore efficiatur habilis ætate, Natt. *conf.* 430. *n.* 28. *lib.* 2. Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur. num.* 414. *C. de reuocandis donat.* vbi quòd id, quod ipso iure est nullum, tractu temporis etiam amoto impedimento, quod nullum ipsum reddebat, confirmari non potest, Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 255. vbi declarat, quando ab initio actus omnino inualidus erat, Alderan. Mascard *in tract. de generali statutorum interpret. concl.* 9. *n.* 33. Franc Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 13. vbi ampliat fauore animæ, D. Barbos. *in l.* 1 *ff soluto matrim. p.* 4. *num.* 96. vbi limitat in actu conditionali, latè Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 5. *litt. N, concl.* 142. *&* 143. Caocer. *var. p.* 2. *c.* 1. *n.* 28.

10 Licèt autem non conualescat ille met actus, qui à principio nullus fuit, quooiam effectus nullitatis iam productus nunquam cessat etiam sublata causa, *l. vlt. in princip. ff. vnde liberi*, cum aliis, vt per Tiraq. *in tract. Cessante causa, limit.* 12. *in princip. & limit.* 19. tamen si ex post facto tacitè saltem superueniant ea omnia, ex quibus constituitur actus ille, de quo agitur, non habito respectu ad id, quod præcessit nulliter, incipiet ex nunc actus nouus, & validus, vt innuunt Federic. de Senis *conf.* 26. *num.* 5. Caldetin. *conf.* 2. *n.* 3. *de constit.* Card. Tusch. *d lit N, concl.* 142. *n.* 37. sic procedit text. *in l.* 1. §. 1. ibi, *quasi nunc datum. ff. de legat.* 3. *l. eos* 65. ibi, *effici, ff. de ritu nupt. cap.* 2. *de coniugio seru.* cum aliis, de quibus per gloss. *in d. cap. non firmatur.* Et in hoc sensu accipienda est sententia illorum, qui credunt actum à principio nullum conualescere, si superueniat causa confirmans, ex qua actus ille nunc constituitur, & de nouo conficitur; intellige, esto quod actus prior nullus fuerit ipso Iure, cùm enim non agatur de ipsius conualescentia, aut confirmatione, sed de creatione alterius noui, nullitas prior quantuncunque efficax, & ipso Iure inducta, non obstat, id quod satis probat text. *in d. l.* 1. §. 1. *de legat.* 3. cum aliis, quamuis *gloss. vlt. in fin. in cap. cùm nos.* 3. *de iis, quæ fiunt à Prælat.* & plures relati per Tiraq. *in d. l. si vnquam, verb. reuertatur, num.* 415. aliud innuere videantur, quorum sententia, vt ille explicat *num. seq.* procedit tantùm ad effectum, vt actus idem à principio nulliter gestus confirmetur, & valeat vt ex tunc.

11 Noo obstat text. *in cap. auditis* 29. *de elect.* vbi electio nulla propter defectum consensus electorum, non valet vt ex nunc etiam iisdem consentienticotibus, propter *reg. d. cap. non firmatur*, quicquid aliud intendant gloss. *ibi post med. & in d. cap. auditis, verb. ex post facto. gloss. verb. tractatus. in cap.* 1. *de rebus Eccles. non alien. lib.* 6. & vtrobique Doctores. Verius videtur, electionem illam non constitoi validam etiam vt ex nunc, qnia conse osus ille superueniens non sufficiens fuit ad electionem nouam constituendam per se absque auxilio illorum, quæ nulliter præcesserunt, & quæ oportuit de nouo iterari.

Axioma CLXV.

Obscuritas.

1 *Obscuritas reprobatur in omni dispositione.*
2 *Obscurè respondere, & nihil respondere, paria sunt.*
3 *Loquens obscurè æquiparantur tacenti verum.*
4 *In obscuris minimum est sequendum.*
5 *In obscuris inspici debet quod verosimilius est.*

OBSCVRITAS reprobatur in omni dis- 1
positione, vt in legibus probat text. *in cap. erit*
autem lex, 4. *dist.* Anton. Gabr. *commun lib* 2. *tit. de sen-*
tent concl. 7. *n.* 19. *cum seqq.* latè Card. Tusch *practic.*
concl. tom. 5. *litt O, concl.* 53. *à princ* & in positionibus,
Card. Ioan. de Anania, Felin. *in c. simoniac de simonia.*
Nam obscurè respondere, & nihil respondere, paria 2
sunt, *l. de ætate* 12. §. *nihil interest, ff. de interrog in act.*
cum traditis per Soar. *tom.* 1. *comm opin. lib.* 7. *tit.* 19.
num. 139. *pag.* 293. vbi Bellacom. *n.* 285. Anton. del Re
Tiburt. *in tract. de iuram. calum. cap.* 14. *num.* 73. imò 3
obscurè loquens æquiparatur tacenti verum, Bart.
in l ea, ff. de contrah. empt. Felin. *in proœmio Decretal.*
Cardin. Tusch. *d litt. O, concl.* 54. *n.* 13. & aliquando
habetor suo confesso, Specul. *tit. de deposit.* §. 7. *vers.*
tertio, & vers. nono. Landr. *in apostill.* & Abb *in proœm.*
Decretal in verb difficultatem, circa fin.

IN OBSCVRIS minimum est sequendum, *l.* 4
semper in obscuris, l semper in stipulationibus, ff de regul.
iuris, cap. in obscuris, eod. tit lib. 6. Tiraq. *de retractu*
lig. §. 30 *gloss.* 1. *n.* 27. *&* 29. *cum seqq.* Ruland. *conf.* 16.
n. 32. *lib.* 3. Alciat. *resp.* 492. *n.* 6. Menoch. *de præsumpt.*
lib. 4. *præs.* 106. *n.* 17. Card. Tusch. *tom* 5. *lit O, concl.* 55.
num. 3.

IN OBSCVRIS inspiei solet quod verosimi- 5
lius est, *l. in obscuris, ff. de regulis iuris*, Roman. *conf.*
355. *In casu præsenti, n.* 5. Card. Tusch. *d. lit. O, concl.* 55.
num. 4.

Axioma CLXVI.

Odium.

1 *Odia sunt restringenda.*
2 *Dispositio odiosa loquens de Monachis, non extenditur ad Canonicos Regulares.*
3 *Constitutio loquens de Abbatibus, quod eorum spolia applicentur Cameræ Apost. non habet locum in Abbatibus habentibus mensam communem cum Monasterio.*
4 *Odium accipitur hic prout significat tedium & molestiam; fauor verò dicitur, quicquid fauorem & beneuolentiam prouocat.*
5 *Dispositio an & quando censeatur odiosa, aut fauorabilis? remissiuè.*
6 *Fauor in dubio potiùs est considerandus, quàm odium.*

ODIA sunt restringenda. *l. cùm quidam, ff. de* 1
liber. & posthum. cap. renouantes 22. *dist. cap.*
odia, de regulis iuris, lib. 6. Ægid. *conf.* 9. *num.* 10. *&* 21.
vbi quòd maximè odiosa materia est restringen- 2
da, quando lex est super facto negatiuo, Robles
de repræsent lib. 2. *cap.* 14. *num.* 10. & Federic. de Senis
conf. 25. *num.* 4. *in fine, vers. insuper*, vbi quòd dispo- 3
sitio odiosa loquens de Monachis, non extenditur
ad Canonicos Regulares, & quòd constitutio
odiosa loquens de Priotatu Co noentuali, non ha-
bet locum in dignitate Coouentuali diuersi nomi-
nis, vt est Præpositura, Caldetin. *conf.* 328. *aliàs* 1. *de*
pecul. cleric. vbi quòd constitutio loquens de Abba-
tibus, quod eorum sponsalia applicentur Cameræ
Apost. nun habet locum in Abbatibus habentibus
mensam communem cum Monasterio, quia succe-
dit Mooasterium, cui in materia odiosa, si non est

dictum, non debet fieri præiudiciom. Exornant ad pluta Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.* 209. Ioſeph. Aldr. *de relig. diſcipl. tuenda lib. 2. cap. 5. num.* 6. Monet. *de diſtrib. quotid part. 1. quæſt. 10. num.* 1. Ioſeph. Seiſſe *Aragonia deciſ.* 18 *num.* 102. *&* *deciſ.* 45. *num.* 27. Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. q.* 541. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *litt. O, concl.* 67. *per totam*, Menoch. *conſil.* 900. *num.* 13. Ioan. Antonin. Mangil. *de imput. quæſt.* 52. *num.* 19. Eccleſiæ tamen fauore non reſtringuntur odia, ſed ampliantur. Marc. Anton. Genuenſ. *d. quæſt.* 541. & etiam publicæ vtilitatis fauore, *l.* 1. *§. fin. C. de caduc. tollen. l. quemadmodum. C. de agricol. & cenſ. lib.* 12. Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 156. *n.* 6.

4 Odium in hac materia non accipitur for-
maliter prout importat appetitum diſſonantem à
charitate, de quo S. Thom. 1. 2. *q.* 34. *& cap.* 2. vbi
gloſſ. *de re iudic lib.* 6. ſed accipitur latiùs provt ſigni-
ficat tædium & moleſtiam, in quo ſenſu repetitur
paſſim apud bonos Auctores, & ita comprehendit
ea, quæ præſtant materiam odij, id eſt, faſtidij, cu-
iuſmodi ſunt omnia illa, quæ pœnam, vel diſpen-
dium alicuius continent, & primo aſpectu viden-
tur acerba, & iniuſta. Per contrarium verò fauor
in hac materia dicitur, quicquid fauorem & bene-
uolentiam prouocat, & ita gratiam, vt vtrumque
bene deducitur ex *l. qui exceptionem, in princip. ff. de*
condict. indeb. & l. quod fauore, C. de legib. iuncto c. quod
5 *ob gratiam, de regulis iuris, lib.* 6. An & quando diſpo-
ſitio cenſeatur odioſa, aut fauorabilis, colligitur
ex principali intentione diſponentium, Tiraq. *de re-*
tract. lig. §. 30 *gloſſ.* 1 *num.* 5. Sanchez *de Matrim lib.* 1.
6 *diſp.* 1. *num.* 4. In dubio verò potiùs eſt conſideran-
dus fauor, quàm odium, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 6.
proœm n. 37.

7 Amplia Axioma, vt in odioſis non admittatur extenſio etiam ex identitate rationis, Corſet. *in ſing. verb extenſio, il* 2. *num.* 1. Tiraq. *de retractu, in præfat. num.* 62. *&* 63. Honded. *conſ.* 95. *num.* 98. *&* 112. *lib.* 1. Farinac. *fragment. crimin p.* 2. *litt. E, num.* 115. vbi *num.* 117. ſubdit, quòd extenſio non conceditur ex identitate rationis, etiam quod ratio ſit expreſſa in diſpoſitione, quando ſumus in materia odioſa, & odium eſt irrationabile.

Axioma CLXVII.

Officium.

1 *Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum.*

2 *Officia duo quis regulariter gerere & obtinere non poteſt.*

3 *Intellige procedere reſpectu eiuſdem actus, non verò diuerſorum, & quando duo officia principalia habentur, non verò quando vnum eſt principale, aliud acceſſorium.*

4 *Pœna habentis vnum officium, & acceptantis aliud, quæ ſit, oſtenditur.*

1 Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, *l. ſed & ſi quis, ff. quemadmod. teſtam. aper. l. inter officium, ff. de rei vend. l. poſt legatum. §. aduocatum, ff. de his, quibus vt indign. l. videlicet. ff. ex quibus cauſis maior. l. ſi ſeruus, § quod verò, ff. de furtis, l. cùm quidam, C. de admin tut. cap. peruenit, de fideiuſſor. cap. cùm non deceat* 40. *de elect lib.* 6. Surd. *conſ.* 19. *num.* 12. Menoch. *conſ.* 228. *n.* 13. *& conſ.* 58. *n.* 61. *& conſ.* 570. *num.* 3. Eſcob. *de ratiocin. c.* 7. *n.* 57. *& comput.* 17. *num.* 5. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, regul.* 211. Monet. *de diſtrib quotid p.* 2. *q.* 12. *n.* 8. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 5. *litt. O, concl.* 94.

Officia duo quis regulariter gerere & ob- 2
tinere non poteſt, *l. ſi plures*, vbi gloſſ. *ff. de pactis,*
facit text. *iuncta gl. in c. diuerſis, de cleric. coniug. & in c.*
cùm ſingulis, de præbend. lib. 6. Tiraq. *de conſtituto, p.* 3.
limit. 30. *num.* 18. Anchar. *conſ.* 423. *num.* 3. vbi decla- 3
rat procedere reſpectu eiuſdem actus, non verò di-
uerſorum, & quando duo officia principalia ha-
bentur, non verò quando vnum eſt principale,
aliud acceſſorium, refert Cardin. Tuſch. *d. tom.* 5. *litt.*
O, concl. 97. Pœna autem habentis vnum officium, 4
& acceptantis aliud, eſt quod caret acceptato, &
priuatur ſalario primi, *l. quiſquis, C. de cohort. lib.* 12.
vbi Barth. Rom. *conſ.* 493. Card. Tuſch. *d concl.* 97.
n. 3. *num.* 16. *cum ſeqq* poſt Alex. *conſ.* 157 *Viſo, num.* 2. *&*
ſeq. limitat in iis, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis,
quia duplicem perſonam quis poteſt repræſentare,
& Notarius poteſt rogari de ſuo teſtamento, vt No-
tarius, & diſponere vt priuatus, reſpectu tantùm ſui
ipſius, non quoad alios.

Axioma CLXVIII.

Omne.

1 *Omne qui dicit, nihil excludit.*

2 *Omnia noſtra facimus quibus auctoritatem noſtram impartimur, remiſſiuè.*

Omne qui dicit, nihil excludit, *l. Iulianus, in princ. ff. de legat.* 3. *l. hoc articulo, ff. de hæred. inſtit. l. pediculis, §. Labeo ff. de auro, & arg. legato, l. ſi quis. ff. de pecul. leg. l. ſi cui ſeruo omnes, ff. de legat.* 1. *l. pœnalei, §. fin. ad leg. Falcid. l. à procuratore, C. mandati, cap. ſolita. de maiorit. & obed.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. totam, n.* 1. *C. de reuoc. donat.* Barthol. Perett *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. pag.* 92. *num.* 17. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 555. Burg. de Pace *conſ.* 55. *n.* 28. Bertazol. *de clauſul. inſtr. clauſ.* 4 *gloſſ.* 3 *num.* 1. *& clauſ.* 21. *gloſ.* 3. *n.* 1. *& in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſactionib. n.* 205. *&* 707. Eſcob. *de ratiocin c.* 7. *n.* 47. *& cap.* 18. *n.* 3. Menoch. *conſ.* 156. *n.* 23. *& conſ.* 105. *num.* 53. *& conſ.* 592. *n.* 2. *& conſ.* 628. *num.* 11. *&* 15. Pichard. *ad princ. Inſtit. de adempt. legat. num.* 30. Surd. *deciſ.* 265. *n.* 30. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. tom.* 2. *lib.* 11. *quæſt.* 3. *n.* 16. Mari. Antonin *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 70. *num.* 18. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 6. *num.* 51. Card. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 9. *num.* 5. 1

Omnia noſtra facimus, quibus auctorita- 2
tem noſtram impartimur. Vide *ſuprà Axiom.* 163. *num.* 1.

Axioma CLXIX.

Onus.

1 *Onere duplici pro eadem re nemo grauari poteſt.*

2 *Onera plura quis ſubire non debet eodem tempore.*

3 *Onus qui ſentit, debet ſentire etiam commodum.*

4 *Onus extrinſecum non diminuitur etiam diminuto emolumento.*

5 Onus

Digitized by Google

5 *Onus adiectum rei facit, vt res transeat cum illo, remissiuè.*

1 **O**NERE dupliei pro eadem re nemo grauari debet, *l. nauis onusta, §. cum autem ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Sticho, in fin. de vsufr. legato, l. Titia cum testam. 35. §. qui in vita, ff. de legat. 2. l. vnum ex familia, §. si rem, ff. eod tit. l. 1. §. interdum, ff. ad leg. Falcid.* Federic. de Senis *conf. 152. col. fin. verf. preterea nemo,* Roman. *conf. 161. Visis, num 2.* vbi Apostill. *in verb. duplici,* Dec. *conf. 285. num. 4.* Paris. *conf. 25 num. 84. lib. 1.* Alex. *conf. 78. num. 10. lib. 6.* Socin *conf. 302. col. verf secundùm corollarium,* Crauet. *conf. 111. num 8. & conf. 201. num. 23.* Vincent. de Franch. *dec. 87. num. 5.* Menoch. *conf. 9. num 4. & conf. 153. num. 21. & conf. 193. num. 9. & conf. 721. num 7. & conf. 840. num. 6. & conf. 14. n. 1. & conf 21. num. 13. & conf. 32. num. 40. cum seq. & conf. 75. num. 9.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 4. num. 10.* Pereg. *de fideicomm. art. 1. num. 33. & art. 34. num. 72.* Surd. *conf. 115. num. 14. cum seq.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 5. litt. O, concl. 136. per totum,* Mari. Anton. *var. resolut. lib. 1. resol. 97. n 4. & resol. 111. num. 40.* Rot. *decis. 672. num. 3. in fin.* apud Farinac. *p. 1. recent.* Alexand. Trentacinq. *consil. 3. num. 20. p. 1.*

2 ONERA plura quis subire non debet eodem tempore, *l. si cùm dotem, § si pater, ff soluto matr.* Feder. de Senis *conf. 151. Thema tale est, n 4. verf preterea, nemo,* Card. Tusch. *d. tom. 5. lit. O, concl. 137.*

3 ONVS qui sentit, debet sentire etiam commodum, *l. 1. ff de instit action. l secundùm naturam, ff. de regulis iuris,* Oldrad. *conf. 211. n. 2. verf. visa,* Alex. *conf. 47. Perspectis, col. pen. num. 4. lib. 5.* Anchar. *conf. 217. Dubium facit, num. 4.* vbi quòd non est ferendus is, qui vult commodum, & non vult sentire onus, Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg. 15.* Card. Tusch. *d. tom. 5 litt. O, concl. 144.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonic, §. 2. n. 8.* Menoch. *conf. 738. n. 9.*

4 ONVS extrinsecum non minuitur etiam diminuto emolumento, *l. liberto, §. 1. de annuis leg.* Castren. *conf 465. circa med. lib. 1.* Card. Tusch. *d. tom. 5. litt. O, concl. 143.*

5 ONVS adiectum rei facit, vt res transeat cum illo. Vide *infrà Axiom. 199. n. 6.*

AXIOMA CLXX.

Operarius.

OPERARIVS dignus est mercede sua, *Matth. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem,* Paulus *ad Corinth. 1 cap. 3. cap. quicunque 12. q. 2. cap. cùm secundum, de prebend.* Rebuff. *in repet. l. Barbarius, n 8. ff. de offic. Prætor.* Marant. *de ordine iud p. 4. dist. 9. num. 197.* Azini. *in praxi §. 3. cap. 31. n. 35.* Surd. *de aliment tit. 1. q. 59. num. 2.* Valasc. *conf. 125. n. 2.* Mexi. *in tract taxa panis, concl. 2. num. 87.* Perez *l. 1. Ordinan. pag. 36. & l. 1. tit. 5. lib. 7. Ordin. pag. 427.* Bobadil. *in sua politica lib. 1. cap. 13. n. 48.* Gonzal. *ad reg 8. Cancel. gloss. 4. num. 17.*

AXIOMA CLXXI.

Oppositum.

1 *Oppositum idem operatur in opposito, quod propositum in proposito.*

2 *Opposita iuxta se posita magis elucescunt.*

OPPOSITVM idem operatur in opposito, 1
quod propositum in proposito, *l. fin. §. fin. ff. de legat. 3. l. qui quartam. ff. de legat. 1. l. si ex toto, in princ. ff. eod. tit. l. si vt proponis 2. C. de nupt. l. Iulianus, §. si venditor, & §. si procurator, ff. de actionib. empti,* Signorol. *conf. 68. col. 4.* Tiraq. *de retract lig. §. 1. gloss. 12. n. 16.* Neuzan. *conf. 90. n. 24.* Socin. *conf. 73. col. fin. in fin. vol. 1.* Petr. Andr. Gammar. *in dialect. legali, lib. 2. loco de proposito ad oppositum,* Dec. *conf. 382. num 5.* Mascard. *de probationib. concl. 815. n. 8.* Menoch. *conf. 271. n. 10. & conf. 296. & n. 62.* Surd. *conf. 310. num. 12. vol. 3.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 2. resol. 52. num. 12.* Octau. Glorit. *resp. 5. num. 52.* Idem Surd. *conf. 45. num. 23. & conf. 80. num. 35. & conf. 89. num. 40. & conf. 94. num. 51. & conf. 151. num. 31.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 757. num. 6.* Vincent. Fusar. *de substit. q. 257. n. 65.*

OPPOSITA iuxta se posita magis elucescunt 2
l. vnic. §. & cùm triplici, in princip. C. de caduc. tollend. Aristot. *lib. 2. de Cælo,* Bald. *in l. 1. C. quando liceat ab empt. disced.*

AXIOMA CLXXII.

Ordo.

1 *Verborum ordo designat ordinem intellectus.*

2 *Denominationis ordo designat ordinem dilectionis, & charitatis.*

3 *Scripturæ ordo attenditur in dispositionibus.*

4 *Scripturæ ordo, seu series, ordinem voluntatis ostendit.*

5 *Intentio dignoscitur ex ordine scripturæ.*

ORDO verborum designat ordinem intelle- 1
ctus, Surd. *de alimentis tit. 5. quæst. 4. num. 17.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 275. num. 4. p. 2.* Melch. Phœbos *Lusit. decis. 38. num. 10. tom. 1.* Ioan. Maria Nouar. *quæst forens. lib. 1. quæst. 153. num. 5.*

ORDO denominationis designat ordinem di- 2
lectionis, & charitatis, *l. qui soluendo, la 2. ff de heredib institun. l. quoties, ff. de vsufructu.* Escob. *de ratioc. tract. de computat. cap. 10. num. 2.* Anton. Monach. *Lucensi decis. 64. num. 38.* vbi *num* 39. dicit, quòd vltimi vocati censentur in subsidium priorum nominati. Ioan. Maria Nuuar. *d. lib. 1. q. 133. n. 3.*

ORDO scripturæ semper attenditur in disposi- 3
tionibus, *l. generaliter, §. si quid, ff. de fideicom. libert. l. quoties, ff de vsufr. cap pen. de rescript lib. 6. c. mandato, de prebend. eod. lib.* Lap. *allegat. 85. Dominus Papa. n. 7. vers. illud etiam quæro,* Castren. *conf. 164. in præsenti causa. vers. non obstat lib. 2.* Abb. *conf. 85. In præsenti, n. 3. cum seqq. lib. 1.* Pichard. *ad § ante hæredis 35 num. 5. Instit. de legatis,* Card. Tusch *tom. 5. litt. O, concl. 196. per totam,* Garc. Gironda *de priuileg. seu exempt. explicat. num. 177.* Limitat multipliciter Marant. *de ordine indic. part. 3. num. 109.* vbi dicit, quòd quando constat de mente disponentis, ordo scripturæ nihil releuat, & *num.* 13. quòd, ordo scripturæ non seruatur, quando gratia exempli ordo ponitur in dispositione, & *num.* 114. quòd magis ordo intellectus, quàm scripturæ attendi debet, & *num.* 115. quòd ordo scripturæ non attenditur, quando perturbat ordo necessitatis; & quod ordo intellectus præua-

leat ordinis loquutionis, dicit Rimin. iun. cons. 244. n. 105. & 106. lib. 3.

4 Ordo scriptutæ ordinem voluntatis ostendit, Bald. per tex. ibi, in d. l. quoties, l. haredes mei, §. fin ff. ad Trebell. l generaliter, §. quod si legatum, ff. de fideicom. libert. Anton. Monach. Lucensi decis. 13 num. 51. quia ex ordine scriptutæ intentio dignoscitur disponentis, d. cap. mandato. in fine, de prabend. lib. 6. cap. pen. in princ. de elect. eod. lib. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 63. nisi aliter constaret de certa ipsius intentione, quia tunc non attenditur ordo, Alex. cons. 161. Visis narratis, num. 3. vers. & per hoc patet, lib. 7. Marant. de ordine iudic. p. 3. num. 109. ille enim quandoque peruertitur, vt seruetur intentio, Oldrad. cons. 314 num 9. vers sed circa hoc, Calderin. cons. 460. circa med. vers. si verò fuit intentio, aliàs cons. 3. de sponsalib. Card. Tusch. d. tom. 5. litt. O, concl. 196. num. 27. & 28.

Axioma CLXXIII.

Pactum.

1 *Pacta conuenta regulariter sunt seruanda.*
2 *Deus ligatur pacto, & diabolus.*
3 *Peccato graui subiacet, qui pacta conuenta non seruat.*
4 *Pacta ad vnguem seruari debent etiam in materia feudali.*
5 *Pacto quicquid potest acquiri, potest & præscriptione.*

1 Pacta conuenta regulariter sunt seruanda, l. 1.
§. si conueniat. ff depositi. l. 1. ff. de pactis, l. iurisgen-
tium, §. Preter ait, ff. eodem tit. l. 1. ff de constit. pecun. l.
cùm amplius, in fin ff. de regulis iuris, cap. 1. de pactis,
Neuizan. inter consilia Bruni cons. 12. num. 23. vbi quòd
illa verba, pacta conuenta seruabo, procedit ab ore
2 Dei, ideo etiam Deus ligatur pacto, & diabolus, &
Princeps, & quòd nulla maior iustitia est, quàm pa-
cta seruare, Plot. cons 11. in princ. vbi quòd pacta ne
dum obligant priuatos, sed etiam Papam, & Impe-
ratorem, Moron. de trenga, & pace, quæst. 17. num. 2.
vbi quòd iuris, & naturæ, & secundùm dictamen
rationis est, vt pacta seruentur, Caballin. de euictio-
3 nib. §. 3. num. 157. vbi quòd seruari debent pacta, si
sine peccato seruari possunt, Corset. de iurament. &
eius priuileg. § quæro vndecimò, num. 76. vbi quòd pec-
cato graui subiacet, qui pacta conuenta non ser-
nat, Curt. iun. cons. 40. num. 2. vbi quòd pacta ad vn-
guem seruari debent, Natt. cons. 384. num. 11. & 19.
4 vbi quòd pacta ad vnguem seruari debent etiam in
materia feudali, Roland. à Valle cons. 100. num. 20. &
seq. lib. 3. vbi quòd nulla maior est iustitia, quàm
illa, quæ ex pacto oritur, quia obligat secundùm
ius commune etiam apud Deum. Exornant Surd.
cons. 183. num. 11. vbi quòd æquitati nihil magis con-
uenit, quàm pacta seruare, & cons. 345. num. 9. & decis.
259. num. 5. & decis. 260. num. 12. & de aliment. tit. 7.
q. 18. num. 12. Anton. Gom. var. tom. 2. cap. 8. num. 4.
col. 2. Menoch. cons. 1. num. 226. cum seq. & cons. 92.
num. 33. & cons. 93. num. 30. & cons. 156. num. 46. &
num 54 & de arbitr. lib. 1. quæst. 57. num. 6. Hieron.
Giach. in cons. de moneta Marchesana, n. 33. cum seqq.
Cald. Pereira de nouat. emphyt. quæst. 11. num. 3. ad
fin. vbi num. 19. subdit, quòd pacta dant legem con-
tractui, Mari. Antonin. var resolut. lib. 2. resol. 53.
num. 5. vbi num. 6. quòd pacta rumpunt leges, Car-
din. Tusch. practic. conclus. tom. 6. litt. P, conclus. 3. & 4.
Pacto quicquid potest acquiri, potest & præ- 5
scriptione, l. alienationis verbum, ff. de verb. signif. vbi
Alciat. & Rebuff. Gam. Lusit. decis. 379. Inter fratrem,
n. 5. Surd. decis. 3. num. 23. & decis. 236. num. 9. Valasc.
cons. 132. num. 32. Nam præscriptio habet vim pacti,
Gam. decis. 276. n. 2. Surd. decis. 24. à princ.

Axioma CLXXIV.

Par, Paria.

1 *Par in parem non habet imperium.*
2 *Pares cum paribus veteri prouerbio facillimè congregantur.*
3 *Delicta paria natura, compensatione tolluntur.*
4 *Parium eadem est Iuris dispositio.*
5 *Soluere, vel citato & contumace creditore offerre, vel deponere, paria sunt.*
6 *Soluere creditori meo, vel alteri de eius mandato, vt sim liberatus, paria sunt.*
7 *Conditio quæ inest tacitè à lege, & conditio expressa ab homine, paria sunt.*
8 *Titulum non habere, vel nullum habere, paria sunt.*
9 *Non esse, vel esse, & non apparere, paria sunt.*
10 *Paria sunt, quòd aliquid non sit factum, & dictum, & non possit probari.*
11 *Non esse, vel reperiri non posse, paria sunt.*
12 *Esse talem, vel in omnibus haberi pro tali, paria sunt.*
13 *Non esse, vel esse nullum, paria sunt.*
14 *Inutiliter fieri, & non fieri, paria sunt.*
15 *Non fieri, vel minus legitimè fieri, paria sunt.*
16 *Mandatum non habere, & habere, sed non legitimum, paria sunt.*
17 *Non facere, vel minus perfectè facere, paria sunt.*
18 *Comparere minus legitimè, & non comparere, paria sunt.*
19 *Allegatum non probare, & nihil probare, paria sunt.*
20 *Inualidè fieri, & non fieri, paria sunt.*
21 *Effectum non sortiri, & non fieri, paria sunt.*
22 *Extare, & non succedere, vel non extare, paria sunt.*
23 *Nullum esse, vel esse sine effectu, paria sunt.*
24 *Respondere obscurè, & non respondere, paria sunt.*
25 *Confiteri obscurè, & non confiteri, paria sunt.*
26 *Forum sortiri, & statutis ligari, paria sunt.*
27 *Nescire, & dubitare, paria sunt.*
28 *Tractare de damno vitando, vel de lucro quæsito perdendo, paria sunt.*
29 *Scire, & scire debere, paria sunt.*
30 *Soluere, & compensare, paria sunt.*
31 *Tempore probibito aliquid fieri, vel conferri in tempus prohibitum, paria sunt.*

Par in parem non habet imperium, l. nam & 1
magistratus, ff. de recept. arbitr. l. ille à quo, §. tempe-
stiuum. ff. ad Trebel. cap. inferior, cap. denique 21. dist.
cap. innotuit 20. §. quamuis, de elect. cap. 1. de locato,
Clar. §. fin quæst. 38. num. 3. vers. quæro pone, Barthol.
Peret. ad Extrauag. ambitiosæ, de rebus Eccl. non alien.
verb prædecessorum, num. 5. pag. 226. Rebuff. tom. 1. ad
leges Galliæ, tract. de euocat, num. 46. pag. 265. Cott in
memorab. verb. par, pag. mihi 657. Menuch. de arbitr.
lib. 2.

lib.1. casu 438. *n.9. & cons.* 147. *num.*35. *& cons.* 250. *num.*41. *& cons.*298. *num.*13. *& cons.*423. *num.*11. *& cons.* 466. *num.*2. *& cons.* 676. *num.* 11. Surd. *cons.*47. *num.*11. *& consil.* ·06. *num.*12. *& consil.* 167. *num.*16. Aloys.Ricc. *in collect.decis.p.5.collect.*1094. Thom. de Thomasset. *in floribus legum*, *reg.*218. vbi intelligit, nisi par se subiiciat iurisdictioni alterius paris, vel etiam minoris, vel nisi tractetur de publica salute, & vtilitate, Sigismund. Scacc. *de appellat.q.*2. *num.*10. Ioseph. Aldrete *in alleg. iuris pro omnimoda Regularium exempt p.*3. *cap.*4. *n.*28. latè Card.Tusch. *pract. conclus tom* 6. *litt. P*, *concl.*89. *per totam*. Steph.Grat. *discept forens. tom.* 1. *cap.* 923. *num.* 5. Ioann. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori*, *quæst.* 34. *sect.* 2. *num.*14. Ioann. Anton. Mangil. *de imputat. quæst.*81. *num.*3. & limitat aliquibus modis, Surd. *d.consil.*47. *num* 5. *&* 9. quando scilicet par iurisdictioni paris se subiiciat, vel quando superiorem non recognoscit, vel quando periculum est in mora, vel quando vnus maior est altero in administratione.

2 PARES cum paribus veteri prouerbio facillimè congregantur, *l pupillo*, §.1. *ff de tutor. & curator.dat. ab his*, *l* 1. §.1. *ff. de excusat.tutorum*.

3 PARIA delicta mutua compensatione tolluntur, *l. viro atque vxore* 40. *ff. soluto matrim l.* 2. *ff. ne quis cum*, *l.cùm proponas*, *in* 2. vbi Doctores, *C de pactis*, *cap. nihil* 32. *quæst.*6. *cap significasti*, *de diuort.cap. intelleximus*, *& cap.fin. de diuort.* Hippol. *sing.* 234. Palat. *in repet rub. de donat. inter virum & vxorem*, § 20. *num.* 4. Bertazol. *in repet. l.si quis maior*, *C. de transact.num.*430. Sanchez *de matrimon.lib.*10. *disp.*8. *num.*19. Card.Tusch. *tom.*1. *litt.C*, *concl.*489. *num.*15. *&* 16. Cæs.Argel. *de contrad.legit.quæst.*10. *num.*101. Cardos. *in praxi iudicum*, *verb delictum*, *num.*37. latè Farinac. *fragm. crimin.p.*1. *litt.D*, *num.*110. *cum seqq.* vbi *num* 114. intelligit procedere in ciuilibus, siue sit circa idem, siue circa diuersa, & *num.*127. ampliat in spolio, & *num.*128. limitat, quando delicta sint commissa circa separata, & *num.*139. limitat, etiam quando agitur criminaliter, & ad pœnam. Cels. Bargal. *de dolo*, *lib.*6. *reg.*15. Surd. *consil.*302. *num.*18. Intellige in ciuilibus siue sit circa idem, siue sit circa diuersa, Cardoso *d.verb.delictum*, *num.*37. Farinac. *d litt.D. num.*114. secus quando criminaliter agitur, & ad pœnam, Cels. Bargal. *d reg.*15. Cardoso *citato loco*, Farinac. *d.litt.D.num.*139. vbi *num.*128. limitat axioma quando delicta circa diuersa & separata sunt commissa.

4 PARIVM est eadem iuris dispositio, *cap. inter corporalia*, *cap sicut ergo*, *de translat.Episcopi*, & eadem est natura, *l. si socer*, *in fin. ff soluto matrim.* & potentia, *l.*1. §. *veteres*, *ff. de acquir.possess. l si reus*, *ff. de duobus reis*, & quòd regula correlatiuorum sit regula parium, dixi *suprà Axiom.*61. *num.*3.

5 PARIA sunt soluere, vel citato & contumace creditore offerre, vel deponere, *l. qui mutuo*, *in princip. in vers. fideiusser*, *ff. mandati*, *l. fideiussor*, *qui minoris*, *ff. de fideiussor.* Cardin.Tusch. *pract. conclus. tom.*7. *litt. S*, *concl.* 340. *num.* 18. *in med.* Aliàs enim soluere qui tenetur, non satisfacit consignando, vel deponendo, Bart. *in l.item liberatur*, §.1. *ff. quibus modis pign.* Neguzant. *de pignor. p.* 1. *memb.* 1. *num.* 4. Menoch. *remed.*15. *recuper. possess. num.*645. Azcued. *l.*18. *num.*2. *tit* 21. *lib.*4. *noua Recop.*

6 PARIA sunt quod soluam creditori meo, vel alteri de eius mandato, vt sim liberatus, *l. solutum*, *ff de solution.* Cardin.Tusch. *d.litt S*, *concl.*340. *num.* 59.

7 PARIA sunt conditio quæ inest tacitè à lege, & conditio expressa ab homine, Socin. *cons.* 182. *Licèt*, *vers. & si dicatur*, *lib.*2. Card.Tusch. *pract.conclus. tom.*8. *litt.T*, *concl.*7. *num.*7.

8 PARIA sunt titulum non habere, vel nullum habere, Surd. *decis.*45. *num.*17.

9 PARIA sunt non esse, vel esse, & non apparere, *l. duo sunt Titij*, *ff. de testam. tutel. l. in lege* 77. *ff. de contrah.empt. l. cùm rex*, §. *itaque*, *ff. de legat.* 1. Abb. *consil.*18. *in princip. lib.*2. Zabarel. *consil.* 86. *in fine*, Decian. *cons.*1. *num.*132. *lib.*1. Menoch. *cons.*15. *num.*13. *& cons.*201. *num.*161. Surd. *decis.*149. *num.*2. *& decis.*306. *num.*13. *& cons.*245. *num.*13. *& cons.*377. *num.*23. Card.Tusch. *pract concl.tom.*6. *litt.P.concl.*84. *per totam*, & præcipuè *num.*9. Rot. *decis.*167. *num.*35. apud Farinac. *p.*1 *recent.* Ricciul. *in tract.de neophytis cap.*7. *num.*5.

10 PARIA sunt quòd aliquid non sit factum, vel dictum, & non possit probari, Ioann. de Imola *cons.*129. *Visis ac ponderatis*, *circa fin.* Surd. *decis.*149. *num.*2. Cardin.Tusch. *d concl.*84. *num.*7.

11 PARIA sunt non esse, vel reperiri non posse, *l.cùm vnus*, § *fin. ff.de bonis auct.iudic.possid.* Bald. per text. *ibi in l.cùm ita*, § *species*, *ff. de legat.* 1.

12 PARIA sunt esse talem, vel in omnibus haberi pro tali, Decian. *cons.*5. *num.*32. *lib.*1. Card.Tusch. *d concl.*84. *num.*22.

13 PARIA sunt non esse, vel esse nullum, *d. l. duo sunt Titij*, *l. non putauit*, §. *non quanis*, *ff de bonor. possess. contra tab.* Surd. *decis.*51. *num.*14. *& decis.*222. *num.*2. Flamin.Paris. *de resignat. benefic. lib.*8. *quæst.*8. *num.* 34. *cum seqq.* Cald. Pereira *de potestate eligendi*, *cap.* 5. *num.* 8. Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *quæst.*15. *num.*45. *cum seqq. & p.* 4. *cons.*60. *num.* 90. *& part.*5. *q.*114. *num* 128.

14 PARIA sunt non fieri, & inutiliter fieri, *l.pen. in princip. ff. de suis*, *& legit. hæred. l.quoties*, vbi gloss. & DD. *ff. qui satisd cog.* §. *sciendum*, *Instit. de satisdat.* inter gloss. *verb. inutilem*, *in cap.* 2. *de translat. Episcopi*, Palat. *in repet. rub de donat. inter virum & vxorem*, §.70. *num.*29. Tiraq. *ad leg. connub. gloss.*1. *part.*6. *num.*12. *cum seqq.* Couarr. *practic. cap.*7. *num.*2. *vers. est & in hoc*, Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p.*3. *cap.*9. *num.*22. Menoch. *consil.*658. *num.*9. Surd. *cons.*28. *num.*89. Vnde maritum non habere, & habere inutilem, paria sunt, Bolognet. ad Anan. *cons.*83. *num.* 3. *&* 4. quem refert Card. Tusch. *dict. litt. P*, *concl.* 85. *num.*8. Et inutiliter condemnari, vel non esse condemnatum, paria sunt, Castrens. *consil.*199. *in princ. lib.*1.

15 PARIA sunt non fieri, vel minùs legitimè fieri, *l. quoties*, vbi Ias. *ff. qui satisd. cog. l. si autem nullum*, *C. de legit. hæred. cap. inter corporalia*, *de translat. Episcopi*, *cap. veniens*, *de presbyt. non baptiz. cap. fin. de restit. spoliat.* Lag. *allegat.*81. *in princ.* Ioann. de Imola *cons.* 110. *In causa quæ vertitur*, *in princ.* Roman. *cons.*163. *Constitutio*, *num.*2. *vers. ius præmissis*, *& num.*3. Thom. de Thomasset. *in floribus legum*, *reg.*117. *in fine*, *&* 220. Decian. *cons.*21. *num.*51. *lib.*2. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. factum*, *num.*17. Surd. *cons.*45. *numer.* 42. *& cons.*88. *num.* 16. *& cons.* 3. *num.* 12. *& decis.*122. *num.*6. *& decis.*269 *num.* 12. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*11. *q.*7. *num.*8. Valasc. *de partitionib. cap.*8 *num.*44. Anton. Monach *Florent. decis.*26. *num.*2. Monet. *de distribut. quotid.p.*2. *quæst.*2. *num.*19. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.*2. *resol.*8. *num.*8. Card. Tusch. *d.tom.* 6. *litt. P*, *conclus.*87. *num.* 1. *cum seqq.*

16 Et paria sunt non habere mandatum, & habere, sed non legitimum, Bald. *consil.*402. *Colligamus*, *num.*3. *vers. considerandum est*, *lib.*1. quem refert Tusch. *dict. litt.P*, *concl.*87. *num.* 6.

17 PARIA sunt non facere, vel minus perfectè

facere, Caſtrenſ. conſil. 246. In caſu, de quo quaritur, col. fia. verſ. breuiter, lib. 1. Cardin. Tuſch. d. litt. P, concl. 87. num. 3.

18 Paria ſunt non comparere, vel comparere minus legitimè, l. 1. in fin. ff. quòd cuiuſque vniuerſit. nom. Petr. de Anchar. conſ. 6. Viſo themate, in princip. Card. Tuſch. d. litt. P, concl. 87. num. 4.

19 Paria ſunt nihil allegare, & allegatum non probare, Roland. à Valle conſ. 35. num. 10. & 20. lib. 1. quem refert Cardin. Tuſch. d. litt. P, concl. 87. num. 9.

20 Paria ſunt non fieri, vel inualidè fieri, l. non putauit, §. non quanus, vbi Bart. ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. l. 1. §. quod autem, vbi Bald. ff. de officio præfecti vrbis, Surd. conſ. 157. num. 13. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 2. reſol. 11. num. 10. Rot. deciſ. 345. num. 3. p. 2. recent.

21 Paria ſunt non fieri, vel non ſortiti effectum; l. 1. §. nihil, ff. inoffic. teſtam. l. ſi quis ſub conditione, ff. de teſtam. tut. l. ex conſenſu, §. 1. ff. de appellat. Surd. conſ. 245. num. 14. quia non fieri, vel ita fieri, quòd factum non releuet, paria ſunt, Anton. Monach. Bononien. deciſ. 40. puncto 7. num. 18.

22 Paria ſunt aliquem non extare, vel extare, & non ſuccedere, l. pater filium, ff. de inoffic. teſtam. l. 3. §. ſed ſi ſunt ſui, vbi Bart. ff. ad Tertul. Tiraq. de iure primog. q. 53. num. 16. Alex. conſ. 197. Perſpectis, in princip. lib. 6. Surd. conſ. 237. num. 3. Card. Tuſch. d. litt. P, concl 84. n. 18. quia paria ſunt extare filium incapacem ad ſucceſſionem, & nullum extare, l. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Feder. de Senis conſ. 26. num. 3. in fin. verſ. primò quia, Cardin. Tuſch. d. litt. P, concl. 83. num. 4.

23 Paria ſunt nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu, Surd. deciſ. 51. num. 21. & 22. & conſ. 3. à num. 8. & conſ. 157. à num. 13. & conſ. 179. à 2. 49. & conſ. 381. à n. 13. Anton. Monach. Bononien. deciſ. 40. puncto 7. num. 20. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 61. num. 24.

24 Paria ſunt non reſpondere, vel obſcurè reſpondere, l. de ætate 12. §. nihil intereſt, ff. de interrog. act. Dec. conſ. 32. num. 25. lib. 2. Card. Tuſch. d. litt. P, concluſ. 84. num. 10. & faciunt notata per Soar. tom. 1. commun. opinion. lib. 7. tit. 19. num. 139. pag. mihi 193. vbi Bellacomb. num. 285. Anton. del Re Tiburtin.
25 in tract. de iuram. calumniæ, cap. 14. num. 73. Et paria ſunt non confiteri, vel obſcurè confiteri, Roman. conſil. 321. in fine, Crauet. conſ. 157. Nobilis, num. 9. Roman. conſ. 455. num. 2. Et paria ſunt cauſam exprimere ita obſcurè, quòd non intelligatur, vel omnino non exprimere, Alexand. conſ. 182. Lectis & ponderatis, num. 5. verſ. & paria ſunt, lib. 2. quem refert Card. Tuſch. d. litt. P, concl. 83. num. 6.

26 Paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, gloſſ. in l. 2. ff. de eo, quod certo loco, & in cap. quod clericis, de foro compet. Alex. conſ. 157. num. 15. vol. 2. Theſaur. Pedem. deciſ. 123. num. 11. Brunor. à Sole in locis communib. verb. forum 1. Menoch. conſ. 351. num. 14. Surd. conſ. 343. num. 33. Beller. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de exempt. clericorum à ſtatutis ſæcul. §. 1. num. 7. Cardin. Tuſch. tom. 4. litt. F, concl. 444.

27 Paria ſunt neſcire, & dubitare, l. manifeſtiſſimi, C. de furtis, Tiraq. in l. ſi vnquam, in princ. num. 96. C. de reuocand. donat. Sarmient. lib. 2. ſelectar. cap. 10. num. 5. Menoch. de arbitrar. caſu 75. num. 7.

28 Paria ſunt tractare de damno vitando, vel de lucro quæſito perdendo, Decian. conſ. 56. num. 39. lib. 2. quem refert Card. Tuſch. tom. 6. litt. P, concl. 84. num. 12.

29 Paria ſunt ſcire, & ſcire debere, l. quod te, in fine, vbi gloſſ. ff. ſi certum pet. l. ſi duo, ff. de acquir. hæred. l. qui fundum, §. ſeruus, ff. pro empt. Tiraq. de retract. lign. ad fin. tit. num. 43. Surd. conſ. 150. num. 23. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 194. num. 1. faciunt tradita per Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ. 103. Surd. deciſ. 146. Ioann. Baptiſt. Coſta de facti ſcientia & ignor. inſp. 65. vbi declarat concluſionem procedere in his, quæ iuris ſunt, non quæ facti, ſequitur Farinac. fragm. crim. p. 2. litt. I. n. 163. Et ſcire, vel de facili ſcire poſſe, paria ſunt, Rot. deciſ. 93. n. 4. apud Farinac. p. 2. recent. l. pen. ff. ad Maced. l. bonorum, in fin. ff. de bon. poſſeſſ. l. ſi duo, in fin. ff. de acquir. hæred. c. fin. de clandeſt. deſponſ. Honded. conſ. 61. num. 16. lib. 1. Viu. opin. 835. num. 27. Polyd. Ripa in tract. de temp. nocturno, cap. 5. num. 17. Ioann. Bapt. Coſta d. inſp. 65. num. 7. Farinac. d. litt. I, num. 164.

Paria ſunt ſoluere, & compenſare, l. ſi de- 30
bitor, ff. qui potiores in pign. habeant. l. ſi peculium, § de illo, ff. de ſtatu lib. l. 1. de compenſat. l. amplius non peti. ff. rem ratam haberi, Tiraq. de retractu lign. §. 3. gloſſ. 3. num. 6. Couarr. in cap. quamuis pactum, p. 1. §. 4. num. 9. Surd. de alimentis, tit. 6. q. 4. num. 4. & tit. 8. priuil. 53. & deciſ. 117. & 191. Parlad. lib. 1. rerum quotid. p. 5. cap. fin. §. 11. num. 30. Azeued. l. 1. num. 228. tit. 21. lib. 4. noua Recop. Gutier. de iuram. confirm. p. 3. c. 6. n. 1. Caſtill. lib. 3. quotid. cap. 23. num. 90. Rot. deciſ. 858. num. 4. apud Farin. collect. 1. nouiſſim. & deciſ. 636. n. 3. p. 1. recent.

Paria ſunt aliquid fieri tempore prohibito, 31
vel conferri in tempus prohibitum, l. oratio, ff. de ſponſal. l. quod ſponſa, C. de donat. ante nupt. l. in tempus, ff. de hæred. inſtit. l. Stichus ſeruus meus, ff. de manum. teſtam. Dec. in l. eum qui, num. 4. ff. de iuriſd. omn. iud. Crauet. conſ. 175. num. 8. Tiraq. de iure conſtit. p. 3. limit. 2. num. 3. cum ſeqq. & de iure mariti, gloſſ. 1. & de iure primog. q. 40. n. 178. Maſcard. de probat. concl. 1076. num. 1. Conan. commentar. iuris Ciuilis, lib. 8. cap. 2. num. 7. Valaſc. conſ. 77. num. 4. Card. Tuſch. d. litt. P, concl. 88. num. 3. vbi num. 4. declarat procedere, quando ſubſtantia actus confertur in tempus prohibitum, ſecus ſi executio ſola. Sic è contrario paria ſunt fieri tempore habili, & fieri tempore inhabili, dummodo effectus conferatur in tempus habile, Sanch. in præcepta Decal. lib. 7. cap. 2. num. 54.

Axioma CLXXV.

Parum.

Parum, & nihil æquiparantur, l. quamuis, ff. de condit. & demonſtrat. gloſſ. in l. ſi pupillus, §. ſi ego, in verb. ex contrario, ff. ad leg. Falcid. c. coram dilecto 34. de officio deleg. Hippol. ſing. 276. Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exig. verſ. octauo, pag. mihi 53. Sebaſt. Næuiz. ad l. minus 32. num. 2. ff. de verb. ſignificat. Mari. Anton. variar. reſolut. lib. 2. reſol. 18. num. 6. Menoch. conſil. 96. num. 8. & conſ. 184. num. 3. Surd. conſ. 197. num. 2. vbi num. 21. limitat, quando datur diuerſa ratio, Corn. conſil. 63. col. fin. lib. 1. Menoch. conſ. 96. n. 7. & 8. Octau. Glorit. reſp. 1. p. 3. num. 190. Mari. Giurba in conſuet. Meſſan. cap. 6. gloſſ. n. 2. Ioann. Ant. Mangil. de imput. q. 51. n. 7. Nicol. Moron. de trenga & pace q. 175. per tot.

* * *

Axioma

Axioma CLXXVI.

Pecunia.

1 *Pecuniam retinere satius est, quàm solutam repetere.*
2 *Pecunia non generat pecuniam.*
3 *Pecunia est optimus futuræ necessitatis fideiussor.*

1 PECVNIAM retinere satius est, quàm solutam repetere, *l. 3. ff. de compensat. l. si stipulatus 15. in princip. ff. de fideiussorib.* Tiraq. *de retractu lign. §. 29. gloss. 2. num. 3.*

2 PECVNIA non generat pecuniam, *l. vsura pecunia 121. ff. de verb. signif.* Ioano. Maria Nouarr. *quæst. forens. lib. 1. q. 145. num. 27.*

3 PECVNIA est optimus futuræ necessitatis fideiussor, Neuizan. *in sylua nupt. lib. 2. num. 96. in princ.* Ioann. Maria Nouarr. *in praxi elect. & variat. fori, q. 16. sect. 1. num. 13.*

Axioma CLXXVII.

Periculum.

1 *Periculum vbi maius intenditur, ibi pleniùs est consulendum.*
2 *Periculum qui amat, peribit in illo.*

1 PERICVLVM vbi magis intenditur, ibi pleniùs est consulendum, *l. 1. §. sed & si quis, ff. de Carbon. edicto, l. manifestissimi, C. de furtis, l. addictos, C. de appellat. cap. vbi periculum, de elect lib. 6.* Bertazol. *in repet. l. si quis maior, C. de transact. num. 6.* Card. Tusch. *practic. conclus tom. 6. litt. P, concl. 281.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 133. n. 19.* Menoch. *cons. 149. num. 4. & cons. 73. num. 9.* Farinac. *in praxi crimin. p. 4. consil. 65. num. 115.* Surd. *consil. 163. n. 20.* idem Stephan. Gratian. *discept. forens tom. 4. cap. 669. num. 19.* Farinac. *cons. 65. num. 115.* Sigism. Scacc. *de commerc. & camb. §. 1. q. 1. num. 1.*

2 PARICVLVM qui amat, peribit in illo, *Ecclesiast. 3. vers 27.* eleganter Sigism. Scacc. *de commerc. §. 1. quæst. 7. p. 1. num. 17. & p. 2. num. 65. vers. secundo, & vers. tertio.*

Axioma CLXXVIII.

Permissum.

1 *Permissa esse censentur omnia, quæ non sunt prohibita.*
2 *Prohibitum quòd non reperitur à lege, non debet superstitiosis prætensionibus præsumi prohibitum.*
3 *Permissum censetur in absolutè permissoriis, quod non reperitur à iure prohibitum.*
4 *Permissum ad tempus, post illud censetur prohibitum.*
5 *Permissum post tempus, ante illud censetur prohibitum.*
6 *Permissum censetur omne id, per quod deuenitur ad actum permisso actu.*

PERMISSA esse censentur omnia, quæ non 1
sunt prohibita, Oldrad. *consil. 218. Quod fratres, in princip.* Petr. de Anchar. *consil. 243. Christianissime, in princip.* Alexand. *consil. 57. num. 2. lib. 1.*
Bellon. *consil. 53. num. 1.* quos refert Cardin. Tusch.
practic. conclus. tom. 6. litt. P, concl. 298. num. 1. Illud 2
enim quòd non reperitur à lege prohibitum, non
debet superstitiosis prætensionibus præsumi prohibitum, Surd. *consil. 173. num. 72. & cons. 222. num. 5.*
quia in absolutè permissoriis quod non reperitur à 3
iure prohibitom, censetur permissum, *cap. 2. de transact.* Calderin. *cons. 52. An si dati sunt, in princip.* aliàs *6. de elect.*

4 PERMISSVM ad tempus, post illud censetur prohibitum, *l. si vnus, §. 1.* vbi Bald. *ff. de pactis, l. epistola, §. fin.* vbi Castr. *ff. eod. tit. l. Imperator, ff de postulande, l. cùm pater, §. à filia,* vbi Barr. *ff. de legat. 2. l. statuliberum, §. Stichum, & l. Titia cum testamento, §. vlt. ff. eod. tit. l pater filium, §. fundum, ff de legat. 3. l. 2. C. de iure emphyt. cap. vlt. §. in aliis, vers. si verò, vt lite non contest.* Tiraquell. *de retract. conuent. §. 1. gloss. 2. num. 44.* Castrens. *consil. 142. Videtur dicendum, in princ. vers. nam aliquid, lib. 2. decis. Pedem. 83. num. 13.* Menoch. *consil. 68. num. 10. & consil. 121. num. 64. & consil. 364. num. 24. & cons. 443. num. 5. & consil. 447. num. 2.* Surd. *de aliment. tit. 5. quæst. 3. num. 9. & 10. & decis. 75. num 10. & consil. 57. num. 9. & consil. 354. num. 18.* Bertazol. *de clausulis instrument. claus. 15. gloss. 2. num. 21.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. litt. P, conclus. 299. per totam,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. §. 5. proœm. num. 3.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. quæst. 1. n. 8. & de renouat. emphyt. quæst. 10. num. 1.* D. Barbos. *in l. cùm Prætor, in princip. num. 45. ff. de iudic.* Rot. *decis. 617. num. 2.* apud Farinac. *part. 1. recent. & decis. 475. num. 1. part. 2. recent.* Vincent. Carot. *sing. 185.* vbi ampliat procedere in statutis, etiam per argumentum à contrario sensu ad iuris communis correctionem. Modern. *de supplicat. ad Sanctiss. part. 1. cap. 10. num. 38.*

5 PERMISSVM post tempus, ante illud censetur prohibitom, *l. promissor. ff. de constit. pecun.* Tiraq. *de retractu conuent. §. 1. gloss. 2. num. 48.*

6 PERMISSVM censetur omne id, per quod deuenitur ad actum permisso actu. *l. ad rem mobilem 56. ff. de procurat.* Sigismund. Scaccia *de commerc. §. 1. quæst. 7. part. 2. ampl. 19. numer. 208. prope fin.*

Axioma CLXXIX.

Pluralis, Pluralitas.

1 *Pluralis numerus saltem dualitatem requirit, nec vno contentatur.*
2 *Pluralitas actuum non præsumitur.*
3 *Error potiùs, quàm pluralitas præsumitur.*
4 *Testes vbi à contrarietate & falsitate excusarentur, actuum pluralitas præsumitur.*
5 *Contractuum & instrumentorum pluralitas non præsumitur, & qui illam allegat, probare debet.*
6 *Sententiarum pluralitas non præsumitur.*
7 *Testamentorum pluralitas non præsumitur.*
8 *Inuentariorum pluralitas non præsumitur.*
9 *Personarum pluralitas non præsumitur, nisi probetur ab allegante.*
10 *Pluralitas eorum actuum, & personarum præsumitur,*

Digitized by Google

ſumitur, quando agitur criminaliter, & ad , pœnam.

1 PLVRALIS numerus ſaltem dualitatem requirit, nec vno contentatur, *l. vbi numerus, ff. de teſtib. l. libertas, §. vlt. ff. de manum. teſtam. l inter illa, §. fin. ff. de verb. obligat. l. vlt. ff. ad Trebell. cap. pluralis locutio* 40. *de regul. iuris, lib.*6. Oldrad. *conſil.* 115. *Puncta breuia, col. fin. num.*8. *verſ. deinde opponitur,* Signotol. *conſil.* 92. *Dominus Marchio, in princip.* Ioann. de Imola *conſil.* 101. *num.* 2. Caſtrenſ. *conſil.* 161. *Viſo puncto, verſ. reſtat ſolum, lib.*1. Euerard. *in topicis legu. lib. loco* 54. Maſcard. *de probationib. concluſ.*838. *n.*23. Menoch. *conſ.*50. *num.* 1. *&* 19. *& conſ.*686. *num.*11. *& conſ.* 848. *num.* 3. *& conſ.* 995. *num.* 3. *& conſ.*404. *num.*2. *& conſ.*198. *num.* 6. Eſcob. *de ratiocin. cap.*18. *num* 43. Cened. *poſt lib. practic. & var. quaſt. ſing.*80. *num.*3. Mari. Antonin. *variarum reſolut. lib.*1. *reſol.*119. *num.*37. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *litt. D, concl.*333 *num.*1. *& tom.*6. *litt. P, concl.*367. *per totam,* Sebaſt. Medices *de reg. iur. reg.*4. *num.*3. *& ſeq.* Surd. *conſ.*364. *n.*37. *& conſ.*402. *n.*15. Ioann. Maria Nouarr. *quaſt. forenſ lib.*1. *q.*251. *num.*30. Caſtill. *contrmicontrou. lib.*5. *part.* 2. *cap.* 120. *num.* 5. Fuſar. *in tractat. de ſubſtitut. quaſt.*358. *num.*11. Declara tamen & limita iuxta ea quæ dixi *in tract. de appellatina verborum vtriuſque iuris ſignificat. ſub verb. Numerus.*

2 PLVRALITAS actuum non præſumitur, *l. omnium, C. de teſtam. l. fin. C. de rebus cred. cap. in præſentia, verſ. verum, in* 2. *de probat.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 86. Maſcard. *de probat. concl.*1174. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 11. *num.*6. *in fine,* Menoch. *de arbitr. lib.*2. *caſu* 93. *num.*32. *& conſ.*175. *num.* 16. *& conſ.*102. *num.* 115. *& conſ.* 248. *num.*33. *& conſ.*199. *num.*23. vbi quòd præſumitur ad euitandam falſitatem, quod etiam tradit *conſ.*221. *n.*29. Rot. *deciſ.*180. *num* 2. apud Farinac. *part.*2. *recent.* Brunot. à Sole *in locis communib. verb. actuum, n.*31. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ cap.*93. *num.*12. Farinac. *in praxi crimin. part.*2. *q.*64. *num.*319. *& p.*4. *deciſ.*98. Rot. *deciſ.*119. *num.*7. apud eundem *p.*1. *recent.* latè Farinac. *fragm. crimin. p.*2. *litt. I, num.*20. *cum ſeqq.* Idem Steph. Grat. *tom.*5. *cap.*824. *num.*47. *& cap.*948. *num.*18. *& cap.*951. *num.*15. Surd. *conſ.*355. *num.*26. *& conſ.*385. *num.*10. *& conſ* 483. *num.* 6. Sebaſt. Medices *de reg. iur. reg.*4.
3 *verſ. ſecundò præmitto, cum ſeqq.* Quod adeò verum eſt, vt potiùs error, quàm pluralitas præſumatur, Ruin. *conſ.*141. *num.*12. *lib.*5. Crauet. *conſ.*198. *num.*1. *ad fin.* Maſcard. *d. concluſ.* 1174. *num.* 4. 8. *&* 23. Menoch. *de præſumpt. lib* 6. *præſumpt.* 15. *num.*10. Sebaſt. Me-
4 dices *d. reg.* 4. *num.*15. *&* 16. Intellige Axioma non procedere, vbi præſumendo actuum identitatem, teſtes à contrarietate, & falſitate excuſarentur, *cap. cùm tu,* vbi Doct. *de teſtib.* Maſcard. *dict. concl.*1174. *num.*51. 55. *&* 56. Menoch. *de arbitr. lib.*2. *caſu* 213. *num.* 40. *& de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 15. *num.*15. *cum ſeqq.* Ad excluſionem enim delicti pluralitas actuum præſumitur. Surd. *conſ.*173. *n.*44. *& conſ.*307. *num.* 18. Ioann. Bapt. Coſta *de facti ſcientia & ignor. inſpect.*13. *num.*9. Prout etiam præſumitur quando de duplici forma actus apparet. Felin. *in cap. cùm Ioannes* 10. *num.* 8. *de fide inſtrum.* Menoch. *de præſumpt. lib.*6. *præſumpt.*15. *num.*11. *cum ſeqq.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*4. *cap.*877. *num.*21.

5 Ex quibus iam primò infertur, quòd contractuum & inſtrumentorum pluralitas non præſumitur, & qui illam allegat, probare debet; ita Caſtrenſ. *conſ.*360. *num.*2 *lib* 2. Syluan *conſ.*57. *n.*21. *in fin. verſ. nec profectò duo inſtrumenta, & num.*22. *& ſeq.* Crauet. *d. conſ.*198. *n.*1. *&* 2. Ioſeph. Ludou. *Lucenſi deciſ.*13. *num.*32. vbi propterea dicit apocharum pluralitatem non præſumi, Card. Tuſch. *d. tom.*6. *litt. P, concl.*368. *num.* 8.

Secundò infertur, quòd nec ſententiarum pluralitas præſumitur, & quod propterea qui plures latas fuiſſe ſententias dicit, probare debet, ita Bald. & Salicet. *in l.*2. *C. de error. Aduocat.* Alexand. *conſil.* 53. *lib.* 1. quos refert Cardin. Tuſch. *d. litt. P, concluſ.* 368. *num.*6. Maſcard. *d. concluſ.* 1147. *num.*7. *&* 81. 6

Tertiò infertur, quòd teſtamentorum pluralitas non præſumitur, & propterea qui plura teſtamenta confecta fuiſſe aſſerit, probare debet, *l. omnium, C. de teſtam.* Matheſil. *ſing.*439. Bald. *conſ.*399. *Quod non ſit ſufficienter, in princip. verſ. tertiò ſic, num.*3. *lib.*5. Curt. iun. *conſ.*162. *in fin.* Afflict. *deciſ.*23. *n.*2. Ioſeph. Ludou. *d. Lucenſi deciſ.* 13. *num.*31. Card. Tuſch. *dict. litt. P, concl.*368. *num* 5. 7

Quartò infertur, quòd in inuentariis pluralitas non præſumitur, & licèt diuerſis temporibus confecta dicantur, præſumitur tamen vnum & idem eſſe inuentarium, & temporis diuerſitatem per errorem additam fuiſſe, vt poſt Bart. Alex. & alios reſoluit Card. Tuſch. *d litt. P, concl.* 368. *num.*9. 8

PLVRALITAS perſonarum non præſumitur, niſi probetur ab allegante, *l.* 1. *C. de probat.* Bart. *in l. ſi quis ſeruum, §. ſi inter duos, in fin. ff. de legat.*2. Alexand. *conſ.*172. *In cauſa, & lite, n.*1. *verſ. ex eo quia, lib.*6. *& conſ.*125. *Viſo proceſſu, n.*6. *verſ. non pluralitas, lib* 7. Natt. *conſ.*97. *n.*15. *verſ. tertiò, lib.*1 *& conſ.*225. *Superioribus menſibus, num.*4. *verſ. non enim præſumitur, lib.*2. Crauet. *conſ.*269. *num.*3. Cephal. *conſ.*90. *num.*18. *lib.*1. Maſcard. *d concluſ.*1174. *n.*24. *cum ſeqq.* Pacian. *de probationib. lib.* 1. *cap.* 48. *num.*82. *&* 83. *& lib.* 2. *cap.* 15. *num.*49. Menoch. *de præſumpt. lib.*6. *præſ.*15. *num.*36. *& ſeq.* Card. Tuſch. *d litt. P, concl.*368. *num.*1. *& ſeq.*14. 16. *&* 18. 9

PLVRALITAS rerum, actuum, & perſonarum præſumitur, quando agitur criminaliter, & ad pœnam, ita Bertaz. *conſ.*33 *n.*8. Octau. Cacheran. *conſ.*64. *n.*45. *poſt med.* Burſat. *conſil.*116. *num.*29. *verſ. rurſus, lib.*1. Maſcard. *d. concluſ.*1174. *num.* 46. *& ſeq.* Card. Tuſch. *litt. I, concl.*3. *num.*29. Menoch. *d. præſ.*15. *n.*17. vbi *num.*18. reſoluit è contra, quando delictum, & delicti pœna euitaretur, præſumendam vnitatem, & identitatem. 10

AXIOMA CLXXX.

Plus.

1 *Plus & minus non mutant ſubſtantiam rei, nec eam faciunt differre ſpecie.*

2 *Plus ſi licet, etiam quod eſt minus, licitum eſt.*

3 *Plus iuris nemo transferre poteſt in alium, quàm ipſe in ſe habeat.*

4 *Plus valet quod in veritate agitur, quàm quod ſimulatè concipitur.*

PLVS & minus non mutant ſubſtantiam rei, nec eam faciunt differre ſpecie, *l. fin. ff. de fundo inſtr. l legato generaliter, ff. de legat.*1. Alex. *conſ.*8. *Videtur, in fine, lib.*4. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 225. vbi ait procedere, quando differunt accidentaliter, ſecus autem eſſe ſi differant eſſentialiter, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*6. *litt. P, concluſ.*372. *per totam,* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.*3. *reſol.*39. *num.*4. 1

Digitized by Google

*num.*4. Ferrer. *in constit. Cathalonia, gloss.*8. *num.*155. Narbona *l.*25.*n.*13.*tit.*21.*lib.*4. *Recop.* Surd.*conf.*305. *num.*66 *&* *conf.*368.*num.*13.Perez de Lara *de capellan. lib.*2. *cap.*8. *n.*4. *cum seqq.* Nicol.Losæ *de iure vniuers. p.*3. *c.*13.*n.*7. Stephan.Gratian. *discept. forens. tom.*4. *c.*752. *num.*90. Quòd Axioma limitatur quando ei, quod est plus lex resistit, ei verò quod est minus assistit, vel è contra, quia tunc plus & minus specie distinguuntur. *l. Gracè. §.illud. ff. de fideiuss. l. scio. ff de in integr. restit. l improbum fœnus. C. ex quibus caus. infam. l. eos. C. de vsur. §. fideiussores. Instit. de fideiuss.* Mari. Giurba *in consuet. Messan. c.*3. *gloss.*7. *num.*16. *p.*1.

2 P l v s si licet, etiam quòd est minus, licitum est, *l. non debet, ff. de regulis iuris, auth. multo magis, C. de sacros. Eccles. cap. cui licet* 53. *de regulis iuris, lib.*6. Thom.de Thomass. *in floribus legum, reg.*85. Menoch. *cons.* 302. *num.* 41. Farinac. *in praxi crimin. part.* 4. *cons.*60. *num.*109. Surd.*cons.*288. *num.*14. Ioann.Maria Nouarr. *quæst forens. lib.* 1. *q.*24. *n.*6. secus verò è contrà, quia cui non licet quod est minus, nec licere debet quod est plus, Ferrer. *in constit. Cathalonia, gloss.*4. *num.* 43. Limita appellatiuum in dispensationibus, Surd. *decis.*268. *num.*20. *&* 21. Cald.Pereira *de nominat. emphyt. q.*21. *num.*65. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.*1. *num.*32.

3 P l v s iuris nemo transferre potest in alium, quàm ipse in se habeat. Vide *supr. Axiom.*160. *num.*2. & ibi citatis adde Steph. Grat. *discept. forens. tom.* 4. *cap.*777. *num.*6.

4 P l v s valet quòd in veritate agitur, quàm quod simulatè concipitur. *rub. & nigr. C. plus valere quod agitur,* &c. Sigism. Scacc. *de commerc.* §.1. *q.* 7. *p.*3. *limit.*7. *num.*4. *&* 5. Narbona *l.* 35. *gloss,* 4. *num.*18. *tit.*3. *lib.*1. *Recop.*

Axioma CLXXXI.

Pœna.

1 *Culpam præsupponit pœna.*
2 *Pœna propriè non dicitur, nisi quæ imponitur propter culpam.*
3 *Pœna culpæ debet respondere.*
4 *Pœna debet tenere suos auctores, & delinquentes.*
5 *Nullus pro alterius delicto puniendus est.*
6 *Intellige, quando pœna accipitur prout culpæ correlatiua, non verò sub ratione medicinæ.*
7 *Pœna non irrogatur nisi expressè iure caueatur.*
8 *Pœnam non meretur qui facit lege permittente.*
9 *Pœna ad alios casus non sunt extendenda, sed restringenda.*
10 *Pœna mitior in delictis est in dubio imponenda.*
11 *Pœna capitalis in dubio debet intelligi de minori.*
12 *In pœnis sit benignior interpretatio.*

1 POENA præsupponit culpam, D. Thom. 2. 2. *q.*108. *art.*4. *in solut. &* 1.2. *q* 87. *art.*7. *&* 8. Sot. *de iustit. lib.*1. *q.*6. *art.* 3. *col.* 2. *vers. profectò, & vers. verumtamen,* Syluest. *in sum. verb. pœna, n.*25. Couarr. *var. lib.*2. *cap.*8. *in princip. & n.*1. *vers. tertio,* Menoch. *cons.* 626. *num.* 16. Surd. *decis.* 277. *num.* 19. Gutier.
2 *canon. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 12. *cum seqq.* Quia pœna propriè non dicitur, nisi quæ imponitur propter culpam, D. August. *lib.* 1. *retract. cap.*9. quem refert Ludon. Carbon. *de legib. lib.*8. *disp.* 1. *vers. tertio notandum,* & ante illum Alphons. de Castro *de lege pœnali lib.*1. *cap.*3.

P oe n a ex culpa & delicto debet commensurari, siue culpæ respondere, *l. sancimus* 22. *C. de pœnis, cap. non afferamus stateras, in fin.* 24. *q.*1. *cap. quæsiuit, de iis, quæ fiunt à maiori parte Capit. cap. felicis, §. illud autem, de pœnis, lib.*6. vbi Prob. *ad Monachum num.*12. Crauet. *cons.*46. *num.*15. vbi ait, quòd si delictum est paruum, pœna debet esse modica, & è conuerso, Mench. *illustr. quæst. cap.*8. *num.*51. *& c.*24. *num.*17. Menoch. *de arbitr. lib.*1. *q.*90. *n.*38. Bertazol. *in repet. l. si quis maior, C. de transact. num.*68. Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 216. Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *q.*4. *num.* 10. *& q.*17. *num.*9. Card. Tusch. *pract. concl. tom.*6. *concl.*211. *per totam.* Surd. *cons.*250. *num.*10. *& cons.*321. *num.*53. Sigism. Scacc. *de iudic. lib.*1. *q.*58. *n.*12. Ioann. Maria Nouar. *quæst. forens. lib.*1. *q.*25. *n.*7. *& q.*151. *num.*12. *in fine.* 3

P oe n a debet tenere suos auctores, & delinquentes, *l sancimus, C. de pœnis, l. absentem, ff. eod. tit.* Zabarel. *cons.*44. *in princip.* Roman. *cons.*487. *In casu, in princ.* Bertaz. *in l. si quis maior, C. de transact. n.*111. Menoch. *consil.*123. *num.*7. *in subscript.* Escob. *de ratiocin. cap.*42. *num.*7. Card. Tusch. *tom.*6. *litt. P, conclus.*212. *per totam.* Sebast.Guazzin. *de defens. reorum, p.*2. *defens.*33. *cap.*2. *per tot.* Noxa enim caput sequitur, *l. crimin. ff. de pœnis, l. rem mihi, ff. commodati, §. omnis, Instit. de noxalib. actionib. cap.*1. *de iniur.* Sord. *de aliment. tit.* 2. *q.* 38. *n.* 30. Farinac. *in praxi crimin. part.*1. *q.*23. *num.*1. 4

Vnde nullum pro alterius delicto puniendum esse probatur ex illo *Ezechiel. cap.*18. *Anima quæ peccauerit, ipsa morietur,* refertur *in cap. iam itaque* 1. *q.*4. *& in cap. si habes* 24. *q.*3. *& in cap. quæris, de consecrat. dist.*4. item ex illo *Exodi cap.* 23. *insontem & iustum non occides,* & *Daniel. cap.*13. *innocentem, & iustum non interficies,* & *Iob. cap.* 4. *quis enim vnquam innocens periit? aut quando recti deleti sunt?* latè Castrens. *consil.*424. *Quia scio, num.*6. *&* 7. *lib.*1. vbi ad multa infert, Clar. *in praxi, §. fin. q.*86. Card.Tusch. *d. tom.*6. *litt. P, concl.*212. *n.*4. *cum multis seqq.* Farinac. *in praxi crimin. p.*1. *q.*24. *num.*1. *cum seq.* 5

Intellige hoc verum esse, accepta pœna prout est culpæ correlatiua, & prout importat rationem pœnæ, per quam iustitiæ æqualitas reparatur, nam si pœna accipiatur sub ratione medicinæ, vt quis minori bono priuetur, & in maiori augeatur, vel data iusta causa ad maiorem Reipubl. vtilitatem, vt dum vnus torquetur, cæteri cautiùs & promptiùs à criminibus abstineant, non inconuenit, vt vnus pro alio puniatur pœna temporali, non tamen æterna, nec spirituali ad salutem animæ pertinente; ita gloss. *verb. de quarta, in sum.* 1. *q.*4. D.Thom. 1.2. *q.*87. *art* 8. *in eius solut. & in resp. ad* 1. *&* 2.2. *q.*108. *art.*4. *in eius solut.* Couarr. *var. lib.*2. *cap.*8. *n.*1. *vers. quarta, iuncto vers. quinto,* Castr. *de iusta hæreticorum punit. cap.*31. Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.*228. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 30. *num.*25. 6

P oe n a non irrogatur, nisi expressè iure caueatur, iuxta *auth. de non eligend. secund. nuben. §. fin autem,* Mari. Antonio. *variar. resolut. lib.*3. *resol.*39. *num.* 11. *& numer.* 32. Garc. Gironda *de priuileg. seu exempt. explicat. numer.* 563. Menoch. *cons.* 1032. *num.* 19. *& consil.* 1228. *num.* 2. *& cons.* 1192. *num.*3. *& cons.*272. *num.*83. *& cons.*275. *num.*21. *& cons.*431. *num.*2. *& cons.*526. *num.* 11. Card.Tusch. *litt. P, conclus.*816. *num.*4. Hect. Felic. *alleg.* 66. *num.* 6. *vers. & est regula communis, p.* 2. 7

P oe n a m non meretur qui facit lege permittente, *l. Gracchus, C. ad leg. Iuliam de adulter.* Dec. *consil.* 581. *Viso puncto, in secundo dub. num.* 9. *& seq.* vbi quòd prohibitus molestare sub pœna, excusatur 8

si

ſi facit moleſtiam licitam, Iaſ. in l. pacto quo pœnam, in fin. C. de pactis, vbi quòd is qui promiſit de rato pro minore, videlicet quod maior factus ratificabit, ſi minor non ratificat, quia dicit ſe læſum, promittens de rato non tenetur, Flamin. Pariſ. de confident. q. 5. num. 47. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 33. n. 26. verſ. inſuper, Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 4. reſol. 42. n. 2. Card. Tuſch. tom. 6. litt. P, concl. 208. per totam. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 960. num. 15.

9 Pœnæ ad alios caſus non ſunt extendendæ, ſed reſtringendæ, l. factum cuique, § in pœnalibus, vbi Dec. ff. de regulis iuris, cap in pœnis, eod. tit. lib. 6. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 257. Surd. de aliment. tit. 1. q. 51. num. 12. Burg. de Pace conſ. 8. num. 2. Farinac. fragm. crimin. p. 1. litt. E, n. 145. cum ſeqq. Sigiſm. Scacc de commerc §. 7. gloſſ. 2. num. 3. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. c. 972. n. 13. etiamſi extenſio fiat ex ſimilitudine rationis, Ioann. Andr. in reg. odia, de reg. iuris, lib. 6. Duen. reg. 287. Garc. Girond. de priuilegiorum, ſeu exempt. explicatione, num. 540.

10 Pœna mitior in delictis eſt in dubio imponenda, & eligenda, l. reſpiciendum, ff de pœnis, Fulgoſ. conſ. 157. col pen. in fin. verſ. rectiſſimè, Menoch. conſ. 472. num. 16. vbi quòd pœna mitior vti imponatur in dubio retinenda opinio Alexand. conſ. 5. in
11 fin. lib 1. Cuman. conſ. 139. Hoc maximè, num. 6. vbi quòd in dubio pœna capitalis debet intelligi de minori, & quæ non ſit mortis naturalis, & conſ. 154. Viſis, num. 3. verſ. ſed nec illud. Ratio eſt, quia maior pœna eſt rigor, minor verò eſt æquitas, ſed æquitas ſcripta præfertur rigori ſcripto, ergo mitior pœna eligi debet, vt ratiocinatur Bald. conſ. 250. In quæſtione, num. 12. verſ quadam, lib. 1. & conſ. 382. n. 16. lib. 2. Et pœnæ ſunt molliendæ potius quàm exaſperandæ, cap pœna, de pœnit. diſt. 1. Ioann. Maria Nouart. quæſt. forenſ lib. 1. q. 152. num. 7.

12 In pœnis benignior fit interpretatio, l. pen. ff. de pœnis, cap. in pœnis 49. de regul. iuris in 6 cap ex litteris, de conſtitut. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb reuertatur, num. 246. C. de reuoc. donat. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 158. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol 305. num. 2. in 2. edit. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 6. §. 1. num. 3.

Axioma CLXXXII.

Poſſeſſor.

1 *Poſſeſſor olim, & hodie poſſeſſor præſumitur.*
2 *Intellige, ſi hoc alleget poſſeſſor de præterito, alias non.*
3 *Poſſeſſionis initium qui probat, præſumitur etiam hodie poſſeſſor.*
4 *Dominus ſemel, ſemper præſumitur retinuiſſe dominium.*
5 *Poſſidentis melior eſt conditio.*

1 POSSESSOR olim, & hodie poſſeſſor præſumitur, & ſic ex poſſeſſione præterita infertur ad poſſeſſionem de præſenti, & in futurum, gloſſ. Bart. & Doctores per text. ibi, in l. poſſidetis, C. de probat. cap. cùm Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſ. & propr. c. olim, in 3. de reſtit. ſpoliat. Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſ. 21. Corn. conſ. 130. Viſo libello, col. 2. lib. 1. & conſ. 87. Viſis actis, col. 3. verſ. & ſic videtur, lib. 3. & conſ. 91. lib 4 Bald. conſ 52. lib 5. Natt conſ. 406. Grat. reg. 575. Ant. Gabr. commun. tit. de præſumpt. concl. 10. Couarr. in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 1. in princ. & in cap. Raimutius, §. 11. n. 2. Menchac. quæſt. illuſtr. cap. 58. n. 5. Menoch remed. 15. recup. n. 386. & de præſumpt. lib. 6. præſ. 62. & præſ. 64. num. 1. & conſ. 21. num. 7. Maſcard. de probationib. concl. 540. & concl. 1195. num. 45. & concl. 1521. num. 5. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 13. q. 5. n. 115. Card. Tuſch. pract. concl. tom. 6. litt. P, concl. 417. per totam, Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 310. n. 57. Nicol. Garc. de benefic. p. 6. c. 3. n. 75. Rot. deciſ. 419. n. 1. & deciſ. 634. n. 6. apud Farinac. p. 1. recent. & deciſ 643. n. 4. apud eund. p. 2. recent. Surd conſ 155. num. 53. & conſ. 151. num. 58. & conſ. 160. num. 81.

Amplia primò, ſeu potiùs declara, vt procedat Axioma, ſi hoc alleget poſſeſſor de præterito, aliàs non, vt per Alexand. conſ. 135 n. 3. lib. 1. Alciat. d. reg. 2. præſ. 21. n. 2. Fulgoſ conſ. 140. col. 2. Tiraq. de præſcript. §. 1. gloſſ. 5. verſ. imò, Anton. Gabr. d. concluſ. 10. n. 15. Menoch. d. præſ. 64. à num. 35. Maſcard. concl. 1201. à num. 36. Cardin. Tuſch d. litt. P, concl. 417. n. 6. & 31. Quæ quidem declaratio non ſolùm habet locum in ipſo poſſeſſore allegante poſſeſſionem de præſenti, ſed etiam in ſucceſſore vniuerſali, vel ſingulari, qui poteſt allegare poſſeſſionem defuncti, vel authoris ſui, quem conſtat ſemel poſſediſſe, continuatam fuiſſe vſque ad mortem, Alciat. d. præſ. 21. n. 5. Anton. Gabr. d. concl. 10. num. 11. Maſcard. concl. 170. num. 17. & concl. 1201. num. 4. Menoch. d. præſ. 64. num. 17. Nicol. Garc. d. c. 3. num. 76. 2

Amplia ſecundò in eo, qui probat initium poſſeſſionis, vt præſumatur etiam hodie poſſeſſor. Anton. Gom. l. 50. Tauri, n. 37. Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. n. 269. Flamin. Pariſ. de reſign. benefic. lib. 3. q. 6. num. 76. Card. Tuſch. d. litt. P, concl. 417. n. 13. vbi poſt Bald. conſ. 196. col. 1. in fin. lib. 2. ait, quòd ſufficit probatio poſſeſſionis de certo tempore, vt concludat etiam de tempore poſteriori, & vſque ad mortem illius, & contrarium dicenti incumbit probatio, & n. 14. poſt Cou. declarat, quòd is qui ſemel poſſedit, præſumitur hodie poſſidere vſque ad decennium, quando ſolam ciuilem habebat; ſi verò ciuilem & naturalem, præſumitur poſſidere vltra decennium, & continuò, donec de contrario probetur, & quòd hæc poſſeſſio præſumpta non ſufficit in ſpolio. 3

Amplia tertiò in dominio, quia dominus ſemel, ſemper præſumitur retinuiſſe dominium, etiam poſt mille annos, Fichard. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 9. num. 340. pag. mihi 510. Card. Tuſch. d. litt. P, concl. 417. n. 9. & 10. vbi declarat procedere, quando plenè, & non per probationem priuilegiatam dominium rectò eſt probatum, & quando non probatur mutatio dominij in alium facta. 4

POSSIDENTIS melior eſt conditio, l. ſi debitor. ff. de pignorib. l. is qui deſtinauit. ff. de rei vendicat. l. fin. C eod tit. l. qui accuſare, C. de edendo. §. retinendæ, verſ. commodum, Inſtit. de interdict. c. pro poſſeſſore, de reg. iuris, lib. 6. Tiraq. de iure primog. q. 17. opin. 11. n. 20. cum ſeqq. Surd. conſ. 73. n. 76. etiam in pari cauſa, ex text. in l. apud Celſum, §. Marcellus, ff. de doli mali except. l. ſi ſeruum, § ſequitur, ff. de verb. oblig. l fin. C. de rei vendic c in pari, de reg iuris, lib. 6. Neuizan. conſ. 79. n. 27. Alexand conſ. 161. n. 6. vol. 6. Oſaſch. deciſ. 108. cap 18. Vincent. de Franch. deciſ. 167. n. 13. Honded. conſ. 49. in fin. vol. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 6 præſ. 66. num. 7. & in pari delicto potior eſt pars poſſidentis, l. cùm par delictum ff. de reg. iuris, c. in pari, eod. tit. lib. 6. Thom. de Thomaſſet. reg. 157. & in pari turpitudinis cauſa, c. lator, de reindic. Celſ. Bargal. de dolo, lib. 6. reg. 13. per tot. Ladeich. conſ. 101. n. 7. Card. Tuſch. litt. T, concl. 404 n. 51. Mari Giurba ad conſuet. Meſſan. cap. 2. gloſſ. 11. n. 5. verſ. & in pari, p. 1. Vnde qui poſſidet, 5

det, dicitur beatus, vt ait gloss. *verb. requirat, in cap. 1. de pace tenend. in vsibus feudorum.*

Axioma CLXXXIII.

Posteriora.

POSTERIORA derogant prioribus, *l. sed & posteriores, ff. de legib. l. cum in plures, §. locator horrei, ff. locati, l. 1. in fin. ff. de stipul. seruor. l. si vnus, §. pactus ne peteret. ff. de pactis, l. pacta nouissima,* vbi Dec. *C. eod. tit. l. clari,* vbi Bald. *C. de fideicomm. §. posteriore, Instit. quibus modis testam. infirm.* vbi Pichard *num. 11.* Bald. *cons. 213. Primo statuto, in princip. lib. 1.* latè Alexand. *cons. 122. lib. 4.* vbi ampliat in statutis, contractibus, pactis, vltimis voluntatibus, rescriptis, & constitutione procuratorum, Aneh. *cons. 208. num. 15.* vbi loquitur in opinionibus, quia statur vltimæ, Barthol. Perett. *ad Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. verb. prædecessorum, num. 6.* Surd. *decis. 195. num. 7. & cons. 202. num. 1. & cons. 359. num. 34.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 3 quæst. 7. n. 10.* Vital. de Cambanis *in tract. clausul. pag. mihi 164. n. 7.* Thom. de Thomass. *in floribus legum, reg. 230.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 3. collectan. 676.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. vltima,* Gam. *Lusitan. decis. 50. n. 3.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 6. litt. P, concl. 451. per totam, & tom. 8. litt. V, concl. 228.* Armendar. *in proœmio addit. ad recop. legum Nauarræ, num. 7.* Seraphin. *decis. 1271. num. 1.* vbi intelligit, maximè quando priorum mentio fit in posterioribus. Rot. *decis. 593. num. 2. & 3. p. 2. in posthum. Farin.* aliàs *p. 4. recent.*

Axioma CLXXXIV.

Potentia, Posse.

1 *Potentia, quæ non reducitur ad actum, vana est.*
2 *Actus & potentia simul esse non possunt.*
3 *Actus potentiam excludit.*
4 *Potentia in habitu idem operatur, quod potentia in actu.*
5 *Posse quis non dicitur, quod contra ius potest.*
6 *Posse non dicitur quis ea, quæ honestè non potest.*
7 *Posse aliquid dicimus, quod commodè possumus.*

1 POTENTIA, quæ non reducitur ad actum, vana est, *l. hæ enim, §. si Prætor, ff. de suspect. tutorib. l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi, c. pastoralis, §. quoniam,* vbi Dec. *notab. 2. de rescript.* Surd. *cons. 375.*
2 *num. 2.* Octau. Glorit. *resp. 1. p. 1. n. 182.* Actus enim & potentia simul esse non possunt, *§. itaque discre-*
3 *tio, vers. quia quod meum est, Instit. de actionib.* quia actus potentiam excludit, *l. si ita fuerit, vers. non enim, ff. de manum. testam.*

4 POTENTIA in habitu idem operatur, quod potentia in acto, Hippol. *consil. 18. num. 10. & ad l. si quis percussorem, numer. 2. C. ad legem Cornel. de sicar.*

5 POSSE quis non dicitur, quod contra ius potest, quia verba sunt intelligenda secundùm ius, *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, l. nepos Proculo, ff. de verb significat. cap. causam quæ, de rescript. cap. cum dilectus, de consuetud.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis. 13. num. 34.*

6 POSSE non dicitur quis ea, quæ honestè non potest, *d. l. nepos Proculo, ff. de verbor. significat.* Surd. *cons. 104. num 44.* Stephan. Gratian. *discept. 891. n. 31.* Ioseph. Vela *dissert. forens. dissert. 6. num. 18.*

7 POSSE aliquid dicimus, quod commodè possumus, Seraphin. *de priuil. iuram. priuil. 144. num. 5.* Et fieri non posse dicitur illud quod commodè fieri non potest, Reinoso *obseru. 7. num. 22.*

Axioma CLXXXV.

Præscriptum.

1 PRÆSCRIPTUM tantum censetur, quantum possessum, *l. 1. §. si quis hoc interdicto, ff. de itinere, actúque priuato, cap. siue possessione, de regulis iuris, lib. 6.* vbi plures collegit illationes *in collectan.* exornant Aufret. ad Capellam Tholosan. *quæst. 323.* Paris. *cons. 27. num. 150. vol. 1. & cons. 73. num. 13. vol. 4.* Puteo. *decis. 102. num. 2. lib. 1. in correct.* Abb. *in cap. accedentibus, in fine, priuileg.* Ias. *in l. 3. §. possideri, num. 35. ff. de acquir. possess.* Boër. *decis. 58. n. 6.* Capic. *decis. 209. num. 32.* Mascard *de probat. concl. 14. num. 23. & concl. 946. num. 8.* Honded. *consil. 79. num. 47. lib. 1.* Mari. Antonin *var. resolut. lib. 1. resolut. 70. num. 10.* Monach. Anton. *Lucensi decis. 14. num. 56.* Aldret. *in allegat. iuris pro omnimoda Regularium exempt. p. 2. c. 4. num 12.*

2 Hinc indiuidualiter Bart. *in d. §. si quis hoc interdicto, num. 1.* inquit, quòd si aliquis prætendit se præscripsisse ius colligendi pedagium, atque ita esse in quasi possessione exigendi illud, si probat, quia vsus est exigere de certis rebus, vtique in illis tantùm dicitur præscripsisse, in quibus apparet vsus, & sic quasi possessio exigendi, quod voluerunt Bertachin. *de gabellis, p. 1. sub num. 32. vers. vndecimò quæro,* Paris. *cons. 13. sub num. 38. vol. 1.* Aym. Crauet. *cons. 111. num. 6. vol. 1.* Menoch. *remed. 5. retin. num. 59. & cons. 612. num. 1.* Nam probandus est vsus, seu præscriptio in specie, in casu de quo quæritur, quia de vno ad alium non infertur, Oldrad. *consil. 237.* Anchar. *consil. 339. num. 8.* Neuiz. *consil. 48. num. 4.* Roland. *cons. 80. num. 10. vol. 1.* Becc. *cons. 98. num. 7. vol. 1.* Menoch. *consil. 54. num. 37.* Surd. *consil. 371. num. 2. vol. 3.*

Axioma CLXXXVI.

Præsumptio.

1 *Veritas præualet præsumptioni.*
2 *Præsumptio vna tollit aliam.*
3 *Præsumptio fortior tollit debiliorem.*
4 *Præsumptio vna cedit pluribus.*
5 *Præsumptiones cessant in claris.*

1 PRÆSUMPTIO cedit veritati, quia veritas præualet præsumptioni, *l. nuptura filio, ff. de iure dotium, l fin. in princip. ff. quod metus causa, l. cùm de indebito, ff. de probat. l. in rebus, C. de iure dotium,* Socin. *consil. 164. col. 5. vers. sed ad hanc obiectionem, num. 10. vol. 2.* Paris. *consil. 29. num. 44. lib. 2.* Roland. à Valle *cons. 99. num. 11. lib. 1.* Surd. *consil. 7. num. 61. & consil. 16. num. 22. & consil. 28. num. 110. & consil. 37. num. 17. & consil. 80. num 19. & cons. 423. num. 12.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 6.*

tom.6.litt.P,concluſ.612.per totam, Menoch.*conſil*.86. *num*.106. Steph. Gratian. *diſcept.forenſ.tom*.5. *c*.832. *num*.15. *& cap*.909. *num*.23.

2 PRÆSVMPTIO vna tollit aliam, *l.Diuus*, *ff. de in integr. reſtit. l. quidam teſtamento*, *ff. de vulgari & pupil. ſubſtit. l*.1. *C. qui & aduerſus quos*, *l. fin. C.de inſtit. & ſubſtit. cap. tuam*, *de ſponſal. cap. afferte*, *de præſumpt*. Hippol. *conſil*. 8. *num*. 6. Tiraq. *in l ſi vnquam,verb. donatione largitus,num*.150. *C.de reuocand. donat*. Menoch. *remed*.15. *recuper.num*.353. *& n*.387. *& de arbitr. lib*. 1. *quæſt*. 76. *num*. 19. *& conſil*. 101. *num* 55. *& conſil*. 345. *num*. 38. *& de præſumpt. lib*.1. *præſ*.30. Maſcard. *de probat. concluſ*.405. *numer*. 5. *& concluſ*.882. *num*.15. *& concluſ*.1147. *num*. 27. *& concluſ*.1224. *& concluſ*. 1377. *num*. 73. *cum ſeqq*. Surd. *conſ*.361. *num* 35. Valaſc.*de partitionib. cap*.38. *num*.9. Farinac. *in praxi crimin. p*.3. *quæſt*. 86. *num*. 102. *cum ſeqq. & part*. 4. *conſil*. 102. *num*. 49. Benedict. Ægid. *in repet. l.ex hoc iure*, *ff. de iuſtitia & iure*,*part*.1.*c*.11. *num*.17. idem Surd. *conſil*.16.*num*.23. *& conſ*.31.*n*.49. *& conſ*.69. *n*.36. *& conſ*.80. *num*.21. *& conſ*.383.*n*.25. *& conſ*.486.*n*.15. Steph.Gratian. *d.tom*.5. *c*.824. *n*.6. *&* 14. *& cap*.967. *num*.14. Alex.Trentacinq. *conſ*.19. *num*.10. *p*.1. *& conſ*.37. *num*.6. *&* 11. *ead. p*.1.

3 PRÆSVMPTIO fortior tollit debiliorem, *d. l. Diuus*, *ff. de in integr. reſtitut. l. non ſolùm*, *ff. de ritu nupt*. latè Menoch. *de præſumpt. lib*.1. *præſ*.30. *num*.1. *cum ſeq. & lib*. 6. *præſ*.64. *num*. 46. *& conſ*.21. *num*.22. Surd *conſ*. 94. *n*.61. *& conſ*.112. *num*.73. *& conſ*.311. *num*.79. *& conſ*.535. *num*.5. Stephan.Gratian. *tom*.4. *cap*.611. *num* 33. *& cap* 650. *n*.31. *& c*.657. *n*.33.

4 PRÆSVMPTIO vna cedit pluribus, *l*.3. *§*.1. *ff. de teſtib. l.cùm de indebito*, *in princ. ff. de probat. auth. itaque*, *C.communia*, *de ſucceſſ*. Surd. *conſil*.1. *num*.60. *& conſ*.94. *num*.61. *& conſ*. 313. *num*.51. *& conſ*.383. *num*.25. *& conſ*.429. *num*. 28. Sigiſm. Scacc. *de commerc*. *§*.1. *q*.1. *num*.529.

5 PRÆSVMPTIONES ceſſant in claris, Anton. Monach. *Fiorent.deciſ*.51. *num*.49.

AXIOMA CLXXXVII.

Principium.

1 *Principium & initium à Deo eſt.*
2 *Principium cuiuſque rei eſt ſpectandum.*
3 *Vix bono peraguntur exitu, quæ malo fuerunt inchoata principio*
4 *Principium eſt de eſſe, & iure principiati.*

1 PRINCIPIVM & initium à Deo eſt, *auth. de hæred. & falcid in princ cap. in nomine Domini* 23. *diſt*. Bald. *in proœmio Decretal in princ*. Barbat. *in rub. de fide inſtrum.col*.18. *cum ſeq*. Nicol.Moyz.*de contractib.tit.quomodo contractus deficiat*,*à num* 27. *cum ſeqq*. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ*.1. Fr.Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regular.tit* 4. *in princ. num*.6. Cald.Pereira *de emptione*, *& vendit.c*.1. *num*.1. *&* 14. Card Tuſch. *practic. concluſ. tom*.6. *litt.P*, *concl*.705. *per totam*.

2 PRINCIPIVM cuiuſque rei eſt ſpectandum, *l. Pomponius*, *ff. de negot geſtis*, *l ſi procuratorem*, *ff. mandati*, *l. nam origo*, *ff quod vi*, *aut clam*, *l.ſi tamen*, *ff ad Macedon. l.ſi filiusfam. C. eod. tit. l. vnic. C. de impon lucrat. deſcript. lib*. 10. Tiraq. *in l.ſi vnquam*, *verb donatione largitus*, *num*.257. *C.de reuocand donat*. Menoch *conſil*. 843. *num*. 37. *& conſil*. 844. *num*.45. vbi quòd principium contractus, non finis, ſpectari debet. Auendan.iun.*l*.44. *Tauri*, *gloſſ*.15 *num* 5. Surd. *de aliment. tit*. 7. *quæſt*. 34. *& deciſ*. 102. *num*. 10. *& deciſ*. 297. *num*.12. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib*.1. *quæſt*.11. *num*.7. *&* 8. D.Barboſ. *in l. poſt dotem*, *num*.75. *ff. ſoluto matrimon*. Cald. Pereira *de poteſtate elig. cap*.10. *num*.41. *& quæſt.forenſ conſ* 8. *num*.19. *& conſ*.43. *num*.30. Steph.Gratian. *diſcept forenſ. c*.202. *num*.15. *cum ſeqq*. Card.Tuſch *tom*.6. *litt.P*, *concl*.703. Vnde rectè ait text. *in c. principatus* 1. *quæſt*. 1. quòd vix bono peraguntur exitu, quæ malo ſunt in- 3
choata principio, refert Molin. *de primogen. lib*. 1. *cap*.2. *num*. 8.

PRINCIPIVM eſt de eſſe, & iure principiati, 4
ſicut pars de eſſe totius, & fundamentum de eſſe ſuperædificati, Oldrad. *conſ*. 200. *Principium eſt*, quem refert Card.Tuſch *d. tom* 6. *litt. P*, *concl*.702. *num*. 1.

AXIOMA CLXXXVIII.

Prior.

1 *Prior qui eſt tempore, potior eſt iure; etiamſi prioritas ſit in hora & puncto, vt num*. 2. *& procedit tam in agendo, quàm excipiendo, & replicando, vt num*.3. *& quando ſunt partes in cauſa, vt num*. 4.
5 *Prior nominatus cenſetur magis dilectus.*
6 *Dignitatem maiorem arguit prior nominatio.*

PRIOR qui eſt tempore, potior eſt iure, *l. qui* 1
balneum, *in princ. l. potior*, *in princ. ff. qui potiores in pignore hab. l.ſi fundum*, *C. eod. cap. qui prior* 54. *de regulis iuris*, *lib*. 6. exornant Duen. *reg*. 198. Oldrad. *conſil*. 218. *Gratia*, *in princ*. Anton. de Burr. *conſil*. 22. *in princ*. Roman. *conſil*. 47. *in princ. verſ. tertiò hoc oſtenditur*, Neguzant. *de pignorib. part*. 5. *princ.membr*.2. *num*.11. *& num*.39. Cæpola *caut*.122. *&* 124. Barthol. Perett. *ad Extrauag. ambitioſæ*, *de rebus Eccleſ. non alien. verb. datum*, *num*. 16. Cott. *in memorab. verb. creditor* 7. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi*, *part*. 12. *conſid*. 99. Rebuff. *tom*. 2. *ad leges Galliæ*, *tit. de conſtitut. redditnum*, *gloſſ*. 8. Vital.de Cambanis *in tract clauſul pag. mihi* 37. *n*.14. Bertaz. *de clauſulis inſtrument. clauſ*. 1. *gloſſ*.5. *n*.42. Maſcard. *de probat.concluſ*.1228. Ioſeph Ludou. *Peruſ.deciſ*.45. *num*.7. Surd. *de aliment. tit*.1. *quæſt*.94. *num*. 15. *& deciſ*.255. *num*.1. Matienſ.*l*.7.*gloſſ*.5. *num*.3. *tit*.16. *lib*.5. *nouæ Recop*. Felician. *de cenſib. tom*. 1. *lib*. 3. *cap*. 5. *num*. 12. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom*. 6. *litt.P*, *concl*. 465. Flores de Meña *var. tom*.1. *quæſt*. 6. *art*.3. *num*. 24. Gonzal. *ad reg*. 8. *Cancellar*. *§*. 3. *proœm. num*.22. Valaſc. *conſil*. 129. *num*.2. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib*. 11. *tit*. 22. *numer*. 1. Cardoſ. *in praxi iudicum & Aduocat.verb.ius*,*num*.15. *& verb.pignus*, *num*.26. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib*.1. *reſol*.81. *num*.7. *& lib*.2. *reſol*. 50. *num*.32. Garc. Gironda *de priuilegiorum*,*ſeu exempt. explicat*. *n*.357. Seraphin. *deciſ*. 187. *num*. 1. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p*. 3. *collect*. 473. latè Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q*.99. *num*.1. *&* 9. Steph.Grat. *diſcept.forenſ. tom*.4. *c*.730. *num*.14. *& c*.771. *n*.1. *tom* 5. *c*.963. *n*.1. Narbona *l*.56. *gloſſ. vnica*, *n*.2. *tit*.24. *lib*.2. *Recop*.

Amplia primò, vt procedat etiamſi prioritas, 2
ſit in hora & puncto, Decian. *conſ*. 109. *num*. 22. *lib*. 2. quem refert Card.Tuſch. *d. litt. P*, *concl*. 465. *num*. 4.

Amplia ſecundò, vt procedat tam in agendo, 3
quàm

Digitized by Google

quàm in excipiendo, & replicando, l. creditor qui prior, la 2. in princ. ff. qui potiores in pignore. Rip. in l. priuilegia, num. 18. ampl. 13. ff. de priuileg. cred. Neguzant. d. memb. 2. ampl. 2. num. 2. Garc. Gironda vbi sup. num. 358.

4 Intellige hoc Axioma, quando sunt pares in causa, aliàs secus, Federic. de Senis consil. 197. in princ. vers. restat respondere, & consil. 69. circa fin. vers. non obstat, Romao. consil. 47. vers. secundo, quos refert Cardin. Tusch. d. litt. P, conclus. 465. num. 39. Intelligit etiam in coocursu, non in separabilibus & diuersis, Polydor. Ripa sing. obseruat. 174. num. 6.

5 Prior nomioatus censetur magis dilectus, l. si communis seruus 2. ff. de stipulat. seru. cap. si quis, de elect. lib. 6. Thom. de Thomasser. in floribus legum, reg. 235. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib 6. tit. 11. num. 13. & lib. 8. tit. 4. num. 22. & tit. 9. num. 7. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 16. num. 3. cum seqq.

6 Prior nominatio maiorem dignitatem arguit, Tiraq. de iure primogen. quæst. 19. num. 2. quia prior descriptus dicitur dignior, & præcedere debet, l. 1. ff. de albo scrib. Paris. consil. 38. num. 1. vol. 4. Peregr. cons. 3. num. 60. lib. 1. quos refert Mari. Antonin. var. resolut. lib. 2. resol. 81. num. 1.

Axioma CLXXXIX.

Priuatio.

1 Priuatio præsupponit habitum.
2 Spoliatus is dicitur, qui semel possedit.

1 Privatio præsupponit habitum, quia nemo priuatur, nisi priùs habuerit id, quo fuit priuatus, l. decem 117. ff. de verbor. obligat l. 4. §. condemnatum, ff. de re indic. l. nec vtilem 20. ff. ex quibus causis maiores, l. Titio vsusfructus, ff. de condit. & demonstrat. l. remittit, ff. de iureiur. l. non potest videri, ff. de regulis iuris, §. seruus, Instit. de capitis diminut. vbi Pichard. numer. 2. cap. ad dissoluendum, de desponsat. impub. Curs. Conimbric in comment. ad Logicam, tit. de oppositis, cap. 10. quæst. vnica, art. 5. Bald. in l. licet, in 3. opposit. C. locati, Ancharan. consil. 179. Prima facie videtur, Euerard. in topicis legal. loco 6. Vital. de Cambanis in tract. clausul. pag. mihi 224. num. 12. Berrazol. in repet. l. si quis maior, C. de transactionib. numer. 371. Menoch. consil. 171. num. 1. & cons. 241. num. 27. & cons. 326. num. 2. & consil. 378. num 9. & consil. 442. num. 8. & consil. 466. num. 26. & cons. 484. num. 17. & cons. 613. num. 9. Surd. de aliment. tit. 6. quæst. 23. & cons. 52. num. 57. & cons. 73. num. 76. & consil. 160. num. 38. & consil. 305. num. 64. Osasch. decis. 95. num. 12. Anton. Monach. Bononien. decis. 30. num. 5. Monet. de decimis, cap. 9. quæst. 2. num. 18. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 6. litt. P, concl. 715. per totam. Mari. Antonin. var. resolut. lib. 2. resol. 59. casu 15. Cald. Pereira quæst. forens. consil. 16. num. 3. Rot. decis. 242. num. 4. & decis. 307. n. 1. apud Farinac. p. 2. recent. Mangil. de imput. q. 93. n. 4. Sigism. Scacc. de commerc. §. 2. gloss. 6. n. 89. vers. intellige, & num. 390. & seq. in fin. vbi quòd a priuatione ad habitum non est regressus. Rot. decis. 415. n. 4. & decis. 477. n. 7. p. 2. in posth. Farinac. Duran. decis. 439. num. 6.

2 Vnde spoliatus is dicitur, qui semel possedit, l. 1. §. deiicitur, ff. de vi. & vi arm. cap. fin. 1. quæst. 1. Bald. in cap. cum Ecclesia Sutrina, col. 4. de causa poss. & propr. Alexand. cons. 152. In causa, num. 2. vers. secundò probatur, lib. 6. Menoch. de remed. recuper. possession. in prælud. num. 1. Surd. consil. 160. num. 39. & consil. 221. num. 17. Card. Tusch. d. litt. P, conclus. 725. num. 2.

Axioma CXC.

Priuilegiatus, Priuilegium.

1 Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio suo.
2 Priuilegiatus dupliciter bene vtitur priuilegio suo contra priuilegiatum.
3 Tractans de damno vitando, bene vtitur suo priuilegio contra pariter priuilegiatum tractantem de lucro captando.
4 Priuilegiatus in specie, præfertur priuilegiato in genere.
5 Priuilegium personale personam sequitur, & cum persona extinguitur.
6 Priuilegium oportet ostendere, & inspicere, nec alleganti creditur.
7 Priuilegij tenor attendendus est.
8 Priuilegium meretur amittere, qui permissa abutitur potestate.

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio suo, l. sed & milites, in princ. ff. de excusat. tutor. l. assiduis, vers. in duabus, C. qui potiores in pignore hab. l. sciro, vbi gloss. verb. ad heredem, C. de sacros. Eccles. Exornaor, & declarant Marsil. sing. 99. Priuilegiatus, & sing. 681. Tradidi tibi, Petr. de Anchar. consil. 37. Contra Ioannem, in princ. Rimin. iun. cons. 278. num. 72. Socin. iun. cons. 74. n. 11. lib. 1. Couarr. in reg. possessor. p. 2. §. 2. num 4. & practic. cap. 7. num. 4. Costa in c. si pater, verb. si absque liberis, c. 2. de testament. lib. 6. Mautit. de restit. in integrum, c. 218. Sfort. Odd. in simili tract. q. 18. art. 4. num. 31. & art. 5. Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. læsis, num. 169. C. de in integr. restit. minor. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 18. num. 5. & 7. priuileg. 61. num. 11. Peregrin. de fideicomm. art. 3. num. 70. Azeued. l. 10. tit. 3. num. 13. 17. & 18. lib. 5. noua Recopil. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de rescript. resol. 1. Curia Philip. part. 2. §. 17. num. 32. Ceuall. commun. contra communes, quæst. 736. num. 45. & quæst. 822. n. 46. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 2. num. 11. & de tacitis & ambig. conuent. lib. 11. tit. 26. num. 6. Stephàn. Gratian. Marchia decis. 196. num. 18. & 19. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 6. litt. P, conclus. 760. per totam, Cardos. in praxi iudicum, & Aduocat. verb. priuilegium, num. 46. Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 2. resol. 8. n. 58. Castill. quotidianar. quæst. lib. 3. cap 25. num. 27. D. Barbos. in l. 2. § legatis, num. 252. ff. de indic. Polyd. Ripa obseru. 7. numer. 3. Ioann. Maria Nouar. in praxi elect. & variat. fori, q. 21. sect. 2. num. 2. Mangil. de imput. quæst. 118. num. 23. vno ore præferentes, huiusmodi Axioma procedere, vbi vtrumque priuilegium æquale est, & æquè fauorabile, & insuper concurrit in actu & exercitio. Non si alterum priuilegiom fortius sit, vt in terminis l. sed & milites 8. in princip. ff. de excusat. tutor. Sfort. Odd. de restitut. in integr. p. 1. q. 18. art. 4. num. 32. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 661. num. 13. cum seqq. Ioann. Maria Nouarr. dict. q. 21. num. 20. 1

Limita primò, quia dupliciter priuilegiatus bene 2

vtitur suo priuilegio contra priuilegiatum, Cephal. *conf.748.num.18.* quem refert Card. Tusch. *d.lit.P, concl.761.num.12.*

3 Limita secundò, quando tractat vnus de damno vitando, alter de lucro captando, quia tractans de damno vtitur suo priuilegio, *l.vlt.ff.ex quibus causis maior. l. verum, §. vlt. vers. proinde, ff. de minor.* Castrens. *cons.37. in fin. lib.2.* Alexand. *cons.55. in fin. vers.circa septimum,lib.5.* Couarr. *in d.reg possessor,p.2. §.2.n.4.* Rimin. iuo. *cons.185. num. 127. & cons.351. num.51.* Roman. *cons.166. Visa diligenter, in fin.n.14.* Sfort. *d.q.4. art.4. & q.18. art.5.* Menoch. *cons. 447. num.37.* Card. Tusch. *d.lit.P, concl.761.n.14.cum seqq.* Mari. Antonin. *d.resol 8. num.59.* Polyd. Ripa *d obs.7. num.4. & 5.* vbi quòd licet pariter priuilegiatus gaudeat priuilegio aduersus priuilegiatum certantem de lucro, si tamen vterque de damno vitando agat, non gaudebit, & Cephal. *cons.7. num.12. vers. secus, lib. 1.* latè Leo *Valent. decis. 90. num. 3. cum seqq.* vbi probat quòd quando duo priuilegia contraria concurrunt, attendendum est illud, in quo agitur de damno euitando, non illud quod in lucro captando versatur, quòd *num. 23. & 24.* intelligit in eadem specie priuilegij, secus quando priuilegium vnius est potentius priuilegio alterius, & *num. 26.* subdit quòd priuilegium potentius est, in quo maior vtilitas versatur.

4 Limita tertiò, quia priuilegiatus in specie præfertur priuilegiato in genere, Couarr. *d.p.1.§.2.n.4. vers. quod verò diximus,* vbi maximè quando in eadem re est specialiter priuilegiatus, Menoch *cons.52. num.41.* quos refert Card. Tusch. *d lit.P, concl.761. num.13.* Sfort. *d.q.18. art.4. num.34.* Anton. Mangil. *de imput. q.18. num.25. & q.120. num.12.*

5 PRIVILEGIVM personale personam sequitur, & cum persona extinguitur, *l. in omnibus ff. de regulis iuris, cap. priuilegium, eod.tit. lib.6.* vbi *in collectan.* latè explicaui, Tiraq. *de retract ligu.§.26. gloss.1.n.60. & de iure primog. q.37. num. 1.* Xuar. *in l. quoniam in prioribus, super leg. Regni, limit.11 dub.1.n.1.* Menoch. *consil.136.num.2. & consil.1007. à num.95. & de præsumpt lib.3. præs.103.num.45.* Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. priuilegium, num. 4.* Card. Tusch. *d.tom.6.litt.P, concl.746. per totam,* Azor. *Instit. moral. p.1.lib.5. cap.22. q.6.* D. Barbos. *in l. quia tale, ff soluto matrim.* vbi latè, Mari. Antonin. *var. resolut. lib.1. resolut.109. num.6.* Suar. *de legib. lib.8. cap.10. & 11.* Ioann. de Salas *in simili tract. disp.17. sect.6. & 8.* latè Roland. à Valle *cons.61. num. 10. cum seqq. lib. 4.* Mangil. *de imput.q.7. num.94. cum seqq.*

6 PRIVILEGIVM oportet ostendere, & inspicere, nec allegantı creditur, *cap. porrò 7.* vbi Abb. *num.1. de priuileg cap. cùm persona, eod.tit. lib.6.* Tusch. *de visitat.lib.2.cap.18. à num.3. & cap.20.n.6.* Mascard. *de probat. concl.1200. num.16.* Menoch. *de præsumpt. lib.6. præs.14.num.15.* Card. Tusch. *d.litt.P, concl.762.* Cabed. *Lusit.decis.93. num.3. p.2.* & notat eleganter Couarr. *pract.cap.20.num.7.* quòd quando agitur de priuilegio exhibendo iudici, tunc oportet quod totum præsente parte coram iudice legatur, & iudici petenti exhibeatur; at verò quando agitur de eo parti exhibendo, tunc illud tantùm capitulum, quod ad eum spectat, & subiectam tangit materiam, exhiberi oportet, iuxta text. *in c. contingit, de fide instrum.* & longam distinctionem gloss. *verb. die & consule, in l.1. §. editiones, ff de edendo.*

7 PRIVILEGII tenor attendendus est, nec de illo iudicandum, nisi ipsius tenore inspecto, *cap. porrò 7. cap. recepimus, de priuileg. cap vlt. de translat. Prael. cap. considerauimus 10. de elect.* Tiraq *in l. si vnquam, verb. libertis, num.8. C. de reuoc. donat.* Burg. de Pace *q.2.n.17.* Surd. *cons.1. à num.31.* Intellige non solùm quoad verba, sed etiam multò magis quoad mentem, vt si de ea appareat, à verbis recedamus, vt quid senserit concedens potiùs sequamur, *cap. quanto 26.* vbi gloss. *verb. sola, de priuileg.* Sanchez *de matrim. lib.8. disp.1. num.11.*

PRIVILEGIVM meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, *c vbi 74. dist. c. priuilegium 11. q. 3. c. suarum 11. c. vt priuilegia, in princ. de priuileg c contingit, il 2. de sentent. excomm.* Damasc. *in tract. de brocard. membr.3. num.28.* Aufret. *in Clem. 1. num. 12. de officio Ordin.* Nep. de monte Albano *de except. art.2. num.13.* Card. Tusch. *d litt.P, concl.754.* Suar. *de legib. lib.8. cap.36. per totum.* 8

AXIOMA CXCI.

Probare, Probatio.

1 *Probare oportet, nec sufficit dicere.*
2 *Probatio debet de necessitate concludere.*
3 *Probatio dubia, & incerta non releuat probantem.*
4 *Probatio dubia contra producentem est interpretanda.*
5 *Probatio probationem non excludit.*
6 *Probatio specialis semper præualet generali.*
7 *Probatio per testes habet eandem vim quam per instrumentum.*

PROBARE oportet, nec sufficit dicere, gloss. *verb. dicatur, in l.1. in princ. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, c dilecti, de except.* Ias. *in l. si prius, n.97. ff. de noui operis nunc.* Felin. *in c. cùm dilectus, n.6. de accusat.* Parit. *cons.115. num.5. vol.1.* Menoch. *remed.2. recuper. n.178. & remed.15. num.403.* 1

PROBATIO debet de necessitate concludere, quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, *l non hoc, C. de legitimis,* vbi Ias. regulam ponit cum ampliationibus, & limitationibus, *l. neque natales, C. de probat. c. in præsentia, eod. c. inter corporalia, §. cùm quis, de translat. Episcopi, c. recipimus, de priuileg.* Bald. *consil.62. Alia vice, circa princ. vers. quinta conclusio, lib.2.* Mascard. *de probat. concl.671. num.11.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. probatio 10.* Morla *in emporio iuris, p. 1. tit.11. in prælud. num.53.* Alexand. Trentacinq. *var. resol. lib. 1. tit. de seruitut. resol.1. sub num.19. vers. hac prima declaratio,* Aldouin. *cons. 44. num. 6. & consil. 51. num. 18.* Surd. *consil.5. num.46.* Galganet. *de condit. & demonstrat. part.2. c.1. quæst.92. num. 5.* Cæs. Argel. *de contradict. legitimo, quæst. 15. num. 107.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. litt. P, concl.765. per totam.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 46. num. 6.* Rot. *decis. 127. num.7.* apud Farinac. *p. 1. recent.* Sebast. Medices *de reg. iur. reg.4. num.10.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom.5. cap.985. num.25.* 2

PROBATIO dubia, & incerta non releuat probantem, *d. l. neque natales, d cap in præsentia,* Ægid. *cons.2.n.37.* Ioan. de Imola *cons.96. per totum,* Hippol. *cons.20. num.8.* Mascard. *de probat. concl.1363. num 6.* Surd. *decis.75. n. 17. & decis.288. num.45. & cons.5. num.45. cum seqq. & cons.24. num.16.* D. Barbos. *in l. si quis intentione, num.18. cum seq. ff. de indic.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c 144 num.21. cum seq* Seraphin. *decis 1103. n.2.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. resol.586. num.6. in 2. edit.* Farinac. *in praxi crimin. p.2. tit. de opposit. contra dicta testium, q.68. n.1.* 3

cum

Digitized by Google

cum seqq. Mari Antonio. var resol. lib. 1. resol. 106. n. 9. & resol. 110. n. 6. & lib. 3. resol. 36. n. 5. Rot. decis. 149. num. 2. apud Farinac. p. 1. recent. Imò contra producentem esse interpretanda, Rebuff. in tract de reprobat. testium, num. 9. Seraphin. decis. 469. n. 5. Rot. decis. 854. num. 1. apud Farinac. collect. 1. nouissimarum. Surd. cons. 5. num. 48. & cons. 135. n. 86. & cons. 311. n. 34. & cons. 327 num. 48. & cons. 339. n. 21. & cons. 429. n. 74. & cons. 483 num. 5. Steph. Grat. tom. 4. cap. 640. n. 25. & c. 703 n. 1. & d tom. 5. c. 874. n. 29. etiam in materia fauorabili. Surd. d. cons. 5. n. 49.

5 PROBATIO probationem non excludit, Seraphin. decis. 757. num. 5. Fortior verò tollit debiliorem, l. pen. ff. de restit. in integrum, Mascard. de probat. concl. 225. n. 15.

6 PROBATIO specialis semper præualet generali, Innoc. in cap. auditis, n. 4. de præscript. Hippol. in pract. § diligenter, num. 198. & in l de minore, § plurium, n. 100. ff de quæstionib. Seraphin. decis. 818. n. 5. Farinac. in praxi crimin. p. 2. q. 65. n 170.

7 PROBATIO per testes habet eandem vim quam per instrumentum, l. in exercendis, C. de fide instrum cap cùm Ioannes, eod tit. Alexand cons. 64. vers. corroborantur, lib. 1. Grat. cons. 90. num 40. lib. 2. Paris. cons. 83. num. 10. lib. 1. Soar. de Pace in practica, tom. 1. p. 1. temp. 8. num. 7. Mascard. de probat. in proœm. quæst. 6. & conclus. 1095. num. 3. Motla in emporio Iuris, p. 1. tit. 11 in prælud. num. 4. Cardos. in praxi Iudicum, verb. instrumentum 11. & verb. probatio 7. Cardin. Tusch. d. tom 6. lit. P. conclus. 771. vbi duabus conclusionibus seqq. refert, quibus casibus probatio per testes non admittatur.

AXIOMA CXCII.

Proœmium.

1 *Proœmium denotat causam finalem, & mentem loquentis ostendit.*
2 *Mens & intentio disponentis, & causa finalis colligitur ex proœmio.*
3 *Decisionem declarat proœmium.*
4 *Corpus sicut ab anima, ita dispositio à proœmiali ratione regulatur.*
5 *Animum proferentis declarat proœmium.*

1 PROOEMIVM denotat causam finalem, & mentem loquentis ostendit, l. fin ff. de hæred instituend. l. 1. ff. ad Maced. l. cùm hi, in princ. & ibi Bart. ff de transact. Alexand. cons. 7. n. 3. vol. 1. Crauet. cons. 192. n. 21. Roland. cons. 44. n. 9. vol 4. Castrens. cons. 261. Visis, n. 2. vers. capio, lib. 2. Tiraq. in tract. Cessante causa, n. 64. Molin. de primog. lib. 1. cap. 5. n. 1. Alexand. cons. 55. Quoniam, in princ. lib. 5. vbi loquitur in sententia, & cons. 75. num. 3. lib. 6. vbi de diuisione, & cons. 204. Perspectis verbis, n. 9. vers. præterea eod. lib. 6. vbi ampliat in codicillis, & vltimis voluntatibus, Curt. iun. cons. 185. num. 2. vbi extendit in rescriptis, & cons. 238. num. 33. & seqq. vbi loquitur de decreto, Crauet. cons. 301. De anno, num. 2. vbi de donatione, & cons. 351. num. 2. vbi ait, & extendit in transactione, Roman. cons. 180. num. 6. vbi loquitur in priuilegio, Grat. cons. 78. num. 13. lib. 1. vbi de locatione, & cons. 117. num. 6. lib. 1. vbi de libro rationum, & cons. 137. num. 14. lib. 1. vbi extendit in gratia, & cons 44. num. 18 lib. 2. vbi loquitur de statuto habente proœmium, quod interficiens bannitum præmietur, & cons. 60. num. 8. eod lib. 2. vbi de permutatione, & legato, Anchar. cons. 141. Super prædicto, in princ. vbi de concordia, & cons. 180. Viso diligenter, num. 6. cum seqq. vbi de executione laudi, & cura decreta, Gozadin. cons. 1. num. 14. & Beroi. cons. 141. num. 8. lib. 3. vbi generaliter in omni dispositione, Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 2. à princ. vbi loquitur in statutis, bullis, rescriptis, sententia Iudicis, laodo, inuestitura, contractibus, dispositione testatoris, Mandos. in reg. 15. Cancell. q. 2. num. 2. vbi de supplicatione, Ludou. Gom. in reg. de verisimili notitia, num. 2. in proœm. vbi extendit in regulis Cancellariæ, Decian. cons. 3. num. 116. lib. 1. vbi in statutis, & contractibus, Menoch. cons. 184. num. 11. & cons. 331. n. 67. & cons. 351. num. 24. & cons. 999. num. 22. Gonzal ad reg. 8. Cancell. § 7 proœm num. 122. Ferret. in constitut. Cathalonia, gloss 1. num. 135. & gloss. 8. num. 146. Card. Tusch. practic. concl. tom. 6. litt. P, concl. 892. Rot. decis. 185. num. 4 in fin. 5. & 6. & decis. 491 num. 5 apud Farinac. part. 1. recent. & decis. 167. num. 2. decis. 213. num. 7. & decis. 218. num. 4. & decis. 569. num. 4. apud eund. p. 2. recent. Surd. cons. 210. num. 28. & cons. 240. num. 15. & consil. 241. num. 17. & consil. 272. num 8 & cons. 361. num. 4. & consil. 393. num. 13. & consil. 515. num. 7. & consil. 531. num. 5. Sigism. Scaccia de commerc. § 7. gloss. 2. num. 89. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 809. n. 8. & 914. n. 22.

Et quòd ex proœmio colligatur mens & intentio disponentis, & ratio finalis, tradunt per l. item quia, § fin ff. de pactis, & l. cùm hi, in princ. ff. de transact. Alex cons. 60. Viso, ac diligenter, num. 9. lib. 6. & cons. 7. Visis, & diligenter, num. 3. lib. 2. Socin. cons. 153. n. 27. & cons. 159. num 20. lib. 2. Barbat. cons. 1. in princ. lib. 3. & cons. 20. in princ. lib. 2. Crauet. consil. 888. num. 2. Roman. cons. 16. num 4. Mascard de probat concl. 1284. num. 6. Gutier. practic. lib. 1. quæst. 89. à num. 3. Mari. Antonin. var. resol lib. 2. resol. 43. n. 3. & lib. 5. resol. 1. num. 59. & resol. 15. num. 8. Robles de repræsent. lib. 2. c. 14. n. 32. 2

PROOEMIVM declarat decisionem, dict. l. fin. ff. de hæred. instituend. l. cùm pater. § dulcissimis, ff de legat. 2. Molin. de primog. lib. 1. cap. 5. n. 7. Mari. Antonin. d. resol. 15. num. 8. Armendar. in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarra, n. 107. quia intentio legislatoris colligitur ex proœmio, seu ex præfatione, Angel. 67. Municipali lege, num. 2. vers. de secundo, Barbat. cons. 1. num. 1 lib. 3. & quòd proœmium dat intellectum toti legi, Curt. iun cons. 185 num. 2. Menoch. d. lib. 6. præs. 2. n. 2. Hinc dicimus, quòd sicut corpus ab anima, ita dispositio à proœmiali ratione regulatur, ex Ias. in l qui quadraginta, col. 2. ff ad Trebell. 3 4

PROOEMIVM declarat animum proferentis Anchar. cons. 398. Dominus R. num. 5. & disponentis, Crauet. cons. 888. n. 2. refert Card. Tusch. d. concl 891. n. 3. & 11. ita vt dicta in præfationibus, censeantur repetita in dispositione sequenti, Roland. à Valle cons. 67. num. 83. lib. 3. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 5 tit. 15 num. 7. 5

AXIOMA CXCIII.

Prohibitum.

1 *Prohibitum vna via, non censetur alia permissum.*
2 *Prohibitum vni, aliis censetur concessum.*
3 *Prohibito vno, censentur omnia prohibita, per quæ peruenitur ad illud vnum.*
4 *Intellige procedere in iis, per quæ necessariò peruenitur ad rem prohibitam.*

5 *Prohibitum directò non poteſt fieri per indirectum.*

6 *Prohibitum ad tempus, poſt tempus videtur eſſe permiſſum.*

7 *Prohibitum cenſetur, quod non inuenitur permiſſum.*

8 *Interpretatio in dubio facienda eſt, vt actus cenſeatur permiſſus, quando non reperitur prohibitus.*

9 *Prohibentis melior eſt conditio in pari cauſa.*

10 *Prohibere non potes, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt.*

1 PROHIBITVM vna via, non cenſetur alia permiſſum, *l. quod dictum, ff. de pactis, l. cùm hi, §. ſi cum iis, ff. de tranſact. l. athletas, §. ait Prætor, ff. de infamib. l. ſi quis, §. minor, ff. qui & a quibus, l. illud, ff ad leg. Aquil. cap. cùm quid vna via 84. de regulis Iuris, lib. 6.* Surd. *conſ. 301. n. 75.* D. Barboſ. *in l. cum Prætor, §. vlt. n. 235. ff de iudic.* Menoch *conſ. 285. num. 41.* Sigiſm. Scacc. *de commerc. §. 1. q. 7. p. 7. ampl. 11. n. 2.*

2 PROHIBITVM vni, aliis cenſetur conceſſum, *l. qui accuſare, ff de accuſationib. l. cùm Prætor,* vbi D. Barboſ. *in princ. num 36. ff de iudic cap nonne, de præſumpt.* Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 14. §. 9. num. 1. in princ.* Et prohibitum de vno, de alio cenſetur permiſſum, & e contra, *d. l. cùm Prætor,* Ioan Ant. *de impnt. q. 84. n. 1.*

3 PROHIBITO vno cenſentur omnia prohibita, per quæ peruenitur ad illud vnum, *l. oratio, ff. de ſponſal. l. pupillus, § ſed ſi per interpoſitam, ff. de auctorit. tutor. l. eos, in fin. C. de vſuris, l legem, in fin. C. de naturalib. liber. l fin. C. de rebus alien. non alienand. c. præterea, de officio deleg c. cùm quid prohibetur 39. de regulis iuris, lib. 6.* Menoch. *conſil. 116. num. 15.* latè Maſcard. *de probat. concl. 102. per totam,* Vital. de Camban. *in tr. clauſul pag. mihi 293. num. 32.* Surd. *conſ. 301. num. 74.* Franc. Gallet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. prohibere,* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt part. 1. cap. 15. num. 10.* Ioan. Antoo. Mangil. *d. tract. de imput. q. 51. n. 30.*

4 Intellige procedere in iis, per quæ neceſſariò peruenitur ad rem prohibitam, non verò in illis, per quæ ad illam perueniri poteſt contingenter, aut poſſibiliter, iuxta tradita per Bart. *in l. ambitioſa n. 22. ff. de decretis ab ordine facien. & in l. 2. ad fin. ff. de iuriſdict. omnium iud.* receptum communiter ex multis, quos refert D. Barboſ. *in l. 1. p. 3. n. 57. ff. ſoluto matrim.* Faciunt quæ adducit Tiraq. *de iure conſtituti, part. 3. limit. 7. num. 24.* Antoo. Gom. *l 43. Tauri, n. 29. ante fin.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. alienatio, num. 15.*

5 PROHIBITVM directò non poteſt fieri per indirectum, *l. Seius, & Angerius,* vbi Bart. *ff. ad leg. Falcid. l. ſcire oportet, § ſi mater, ff. de tutor. & curator. datis ab his, cap. cùm quid,* vbi Dyn. *de reg. iuris, lib. 6.* Menoch. *conſ. 1105. n. 18. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 189 num. 82.* Surd. *deciſ 21. n. 4.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de exemptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus, §. 7. n. 6.*

6 PROHIBITVM ad tempus, poſt tempus videtur eſſe permiſſum, *l. Imperator. 8.* vbi Bald. *ff. de poſtulando, l ſi vnus, §. 1. ff. de pactis, l. epiſtola, §. fin. ff eod. l. pater filium, §. fundum, ff. de legat. 3.* Tiraq. *de retractu convent. §. 1. gloſſ. 2. n. 46.* Surd. *deciſ. 75. num. 1. & conſ. 294. n. 6. & conſ. 247. n. 18.* Menoch. *conſ. 274. n. 14. & conſ. 80. n. 16.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb probibitio 16.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 65. n. 8.* D. Barboſ. *in l. cùm Prætor, in princ. n. 45. ff de indic.* Et prohibitum poſt tempus, quod cenſeatur permiſſum ad tempus, dixi *ſuprà Axiom. 178. n. 4.* Narbona *l. 18. gl. 5. n. 1. tit. 8. lib. 5. Recop.*

PROHIBITVM cenſetur, quod non inuenitur permiſſum, *l. Gallus, §. ille caſus,* vbi Alexand. *n. 9. C. de iure dot.* D. Barboſ. *in l. cùm Prætor, §. 1. n. 95. ff. de iudic.* Et è contra prohibitum quod non inuenitur, per legem permiſſum cenſetur, *l. nec non 28. poſt princ.* ibi, *ſed ſi lex non prohibeat, & §. quod eis,* iuncta gloſſ. *verb. prohibeant ff. ex quibus cauſis maior. l. 1 ff. de teſtib. l. mutus, §. quæritur. ff. de procurator. l. ab ea parte, ff. de probationibus, l. ſtatuas, C. de relig. & ſumpt. funer. cap omnes, &* ibi gloſ. *3. diſt. c. 1. de tranſlat. Prælat.* vbi gloſſ. *verb. non inuenitur, c. nuper 29. verſ. in ſecundo. c. cùm illorum 32. de ſentent. excomm.* Alciat. *reſp. 8. num. 18.* Burſat. *conſil. 110. num. 27 lib. 1.* Burg. de Pace *conſ. 8. num. 3.* Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ. 2. gloſſ. 1 num. 5.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. prohibitio 1.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 3. cap. 4. num. 44.* D. Barboſ. *in l. cùm Prætor, §. 1. num. 95 ff de iudic.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1 reſol. 41. num. 6.* Steph. Grat. *diſcept forenſ. tom. 5. c. 870. n. 36.* Scacc. *de commerc. §. 1. q. 1. n. 45.* Narbona *l. 15. gl. 2. n. 15. tit. 18. lib. 5. Recop.* 7

Quare in dubio facienda eſt interpretatio, vt actus cenſeatur permiſſus, quando non reperitur prohibitus, Anchar. *conſ. 344.* Aym. *conſ. 203. n. 2. lib. 1.* Maſcard *de probationib. concluſ. 1237. num. 2.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 16. n. 2.* Ceuall. *communium contra commun. q. 227.* 8

PROHIBENTIS melior eſt conditio in pari cauſa. *l. Sabinus, ff. communi diuid.* Oldrad. *conſ. 122. Citato, in fin. verſ. præterea in re pari,* Cardin. Tuſch. *practic. concl. tom. 6. litt. P, concl. 893.* Steph. Gratian. *d. tom. 5. c. 896. n. 3.* 9

PROHIBERE non potes, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, *l. 2. §. idem aiunt, & §. denique, il 1. ff. de aqua pluu arcenda,* gloſ. *in l. in ſumma, §. item Labeo, ff. eod. tit. l ſi cui, ff de ſeruitut. l. reſcripta, 7. C. de precib. Imper. offeren. l. in creditore, ff. de euict.* Couarr. *var. lib. 3. c. 14. n. 8. verſ. item, & practic. cap. 37. num. 2. & num. 4. col. 3.* Anton. Gom *var. tom. 2. cap. 2. num. 17.* Menoch. *remed. 6. retinendæ, num. 114. cum ſeqq. & de arbitr. caſu 168. n. 13. & caſu 237. n. 19. & conſ. 14. n. 8. & conſ. 51. n. 45. & conſ. 121. n. 8.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 268.* vbi intelligit procedere, niſi tractetur de præiudicio tertij, vel de publico bono, aut animæ ſalute, Surd. *deciſ. 120. num. 12. & deciſ 256. num. 11.* D. Barboſ. *in l. 2. in princ. p. 2. n. 34. cum ſeqq ff ſoluto matrim.* 10

AXIOMA CXCIV.

Proteſtatio.

1 *Proteſtatio contraria facto non releuat.*

2 *Proteſtatio tollitur, & ceſſat per actum ſubſequentem contrarium.*

3 *Intellige quando proteſtatio fit, vt tollat factum contrarium.*

4 *Intellige etiam, quando actus verè eſt contrarius.*

5 *Proteſtatio, ſeu reſeruatio non tollitur, quando factum compatitur cum poteſtate.*

6 *Proteſtatio contraria facto in præiudicium ipſius proteſtantis attenditur in iis, in quibus factum pendet à ſola voluntate proteſtantis.*

PROTESTATIO contraria facto non releuat, *l. cùm in plures, §. locator, ff. locati, cap. gratum,* 1

de

de officio deleg. Oldrad. *conf.*107. *n.*10.*verf ad fextam,*
& conf. 302. *n.*10. *verf. & quod dicit.* Bald. *conf.*489.
Quia copiosè , in princ. lib. 3. Cephal. *conf.*212. *lib.*2.
vbi multipliciter declarat , Surd. *conf.* 371. *num.* 67.
*vol.*3. *& decif.*70. *num.* 8. *& decif.* 246. *num.* 4. Card.
Tufch. *pract concl. tom.*6. *litt.P*, *concl.*944. *per totam,*
Campao. *in diuerf. iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *num.* 185.
Mari. Antonio. *var. refolut lib.* 1. *refol.* 55. *num.*9. Po-
lyd. Ripa *obf.*194. *per tot.* Vinc. Carot. *in fingularib.*
fuis , fing. 278. vbi iotelligir quando protestario ve-
rè facto contraria eft, fecus fi præfumptiuè tan-
2 tùm. Ratio eft , quia proteftatio tollitur , & ceffat
per actum fubfequeotem contrarium , Signor. de
Homod. *conf.* 75. *num.* 21. *&* 22. *verf: præterea non*
obftant , Cephal. *conf.* 222. *num.* 14. *verf. tertiò præ-*
mitto , lib. 2. Crauet. *conf.* 463. *num.* 18. *& conf.*605.
*num.*5. *& conf.* 691. *in fin.* Surd. *conf.* 8. *num.* 28. *&*
*conf.*136. *num.*42. Menoch. *conf.* 375. *num.*275. *n.*28.
Rot. *decif.*539. *num.*6. *apud Farin.p.*1. *recent.* Et pro-
teftans fi non tepetat in omnibus proteftationem,
cenfetur ab ea receffiffe. Rota apud Paul de Rubeis
decif. 19. *num.* 19. *& decif.* 91. *num.* 12. *tom.* 2. *diuerf.*
aliàs *part.*6. *recent.*
3 Intellige, quando proteftatio fit, vt tollat factum
contrarium , tunc enim non releuat ; fi verò fiat ad
tolleodam mentem & præfumptionem , quæ refuI-
taret ab ipfo facto cootrario, bene operatur , & va-
let , Alex. *conf.*130. *in fin. num.* 16. *verf. quia vt dicit,*
*lib.*4. quem refert Card.Tufch. *d.litt.P* , *conclnf.*944.
num. 38.
4 Intellige etiam, quando actus verè eft contrarius,
ita vt non poffit compati cum proteftatione , aliàs
fecus , & ideo actus dubius non facit recedere à
proteftatione, Bart. *in l.non folùm* , §. *morte* , *num.*19.
verf. & tunc, vbi Alex. *num.*15. *&* 16. & Iaf. *num.*14.
ff. de noui oper. nunciat. quos refert Card.Tufch. *dict.*
5 *litt.P*, *concl.*944. *num.*33. Vnde proteftatio, feu refer-
uatio oon tollitur, quando factum compatitur cum
proteftatione , Surd. *conf.* 143. *num.* 58. *&* 59. vel
quando ille actus fit cum proteftatione de non rece-
dendo , Decian. *conf.*13. *num.*25. *&* 26. *lib.*2.
6 Limita Axioma non procedere in iis , in qoibus
factum dependet à fola voluntate proteftantis, quia
tunc attenditur proteftatio cootraria facto in præ-
iudicium ipfius proteftantis , Bart. *in l. qui in aliena,*
§. *Celfus, ff. de acquir. hared. & in l.non folùm,* §. *morte,*
*num.*17. *ff.de noui oper.nunciat.* Alex. *conf.*7. *Videretur,*
*num.*12. *verf.nec obftat,* Petr.de Anch. *conf.*33. *Per fta-*
tutum , vbi fecus dicit , quando factum non pendet
totum à voluntate proteftantis, refert Card.Tufch.
d.litt.P, *concl.*944. *num.*41. de quo etiam in Meooch.
*de præfumpt. lib.*1. *præf.* 97. *num.* 26. *& lib.* 3. *præf.*45.
*num.*22. Sigifm. Scacc. *de iudic.lib.*2. *cap.*11. *num.*58.
Ioann.Dominic.Gaito *de credit.cap.*2. *tit.*8. *num.*1674.
& feq.

Axioma CXCV.

Prouifio.

Prouifio hominis facit ceffare prouifionem legis, vbi multipliciter intelligitur , & declaratur.

PROVISIO hominis facit ceffate pronifionem legis, quia fi præcauetunt conttahentes , non indigent caotione legali , *l. fin. C. de pactis conuent.* Caftrenf. *conf.* 150. *Vifo ftatuto , in princip. lib.* 2. *& conf.*309. *Vifo , & examinato, col. fin. eod. lib.* 1. plenè Neguzant. *de pignorib. part.* 2. *memb.* 4. *num.* 87. vbi dicit, quòd ptouifio hominis facit ceffare prouifionem legis fpecialis , non legis genetalis , & quoad actionem nafcituram , fecus quoad iam natam , & *numer.* 88. dat exempla *vfque ad num.* 93. vhi dicit, quòd bene facit ceffare prouifionem legis generalis, quando prouifio hominis fit ad oouandum, Abb. *conf.* 30. *Videtur primò , col.*2. *verf. & arbitror , lib.*2. vbi diftinguit , quia in materia , in qua concurrunt plures prouifiones legis, putà ordinaria, & extraordinaria, prouifio hominis facit ceffare prouifionem legis extraotdinariam, non autem ordioariam, Anton. Gabr. *comm. lib.* 6. *tit. de regulis iuris , concl.* 8. Becc. *conf.*81. *num.*20. vbi ait, quòd procedit in cafu prouifio , noo autem extenditur ad alium cafum, Meooch. *conf.*151. *n.*27. *& conf.*602. *num.*5.10.11.20. *de præfumpt. lib.* 4. *præf.* 190. *num.*40. *&* 41. vbi dicit, quòd tunc prouifio homiois facit ceffare prouifionem legis, quando eft fuper eodem facto , & ad idem tendunt , fecus fi tendunt ad diuerfa , latè Card. Tufch. *practic. concluf. tom.*6. *litt.P*, *concl.*951. *per totam.* Fontanel. *de pact. nupt. clauf.* 5. *gloff.* 10. *part.* 1. *n.*51. *cum feqq.* Nicol. Noal *de tranfmiff. cafu* 8. *num.* 98. Vincent. Carot. *fing.* 691. vbi quòd regula legis oon facit ceffate homiois pronifionem , Surd. *conf.* 34. *num.* 34. vbi quòd quando hominis prouifio cum legis prouifione poteft concurrere, nec illi contrariatur , ea tunc legis prouifionem non facit deficere , *& conf.*335. *num.* 25. vbi axioma intelligit quaodo legis prouifio à iure communi defcendit, non ab fpeciali , vel extraordinario , *& conf.* 359. *num.*37. vbi fimiliter intelligit in cafu prouifo , non in alio , Modeftin. Piftor *illuftrium quæft iuris part.* 1. *q* 48. *num.*40. *cum multis feqq.* vbi pluribus modis limitat, & iotelligit, Martin.Piftor *lib.*1. *q.*47. *num.*19. *verf.eft enim regulare,* Valeot.Franc. *de fideiuff. cap.*5. *rub.de effect. fideiuff. num.*345. Iofeph. Vela *differt.*11. *num.*111. vhi *in verf ex quibus*, axioma intelligit cum prouifio legis facta eft in fubfidium , feu defectum prouifionis hominis, fecus fi ex alia radice.

Axioma CXCVI.

Qualitas.

1 *Qualitas fine fubiecto ftare non poteft.*
2 *Qualitas rei , quæ non eft, non poteft confiderari.*
3 *Qualitas præfupponit exiftentiam rei.*
4 *Qualitas faciliùs datur , & præfumitur , quàm fubftantia.*
5 *Qualitas noua adueniens enti , reponit illud in diuerfam naturam & fpeciem.*
6 *Qualitas adiuncta verbo, intelligitur fecundùm tempus verbi.*
7 *Difpofitionis qualitas vbi deficit, deficit ipfa difpofitio.*
8 *Qualitates non entis nullæ funt.*
9 *Quem non honoro , grauare non poffum.*
10 *Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*
11 *Qui occafionem damni dat , damnum ipfum dediffe videtur.*
12 *Quod differtur non aufertur.*
13 *Quod potui , nolui , quod volui , adimplere nequiui.*
14 *Quod non vis tibi fieri , aliis ne facias.*
15 *Quod quifque iuris in alium ftatueris , ipfo iure vtaris.*

16 *Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt.*
17 *Quod alicui gratioſè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.*
18 *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.*
19 *Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur.*
20 *Quod de vno negatur, de alio conceſſum eſſe videtur.*
21 *Quod maior pars facit, ab omnibus factum cenſetur.*

1 QVALITAS ſine ſubiecto ſtare non poteſt,
l. 4. ff. de actionib. empti, l. fin. ff. de collat bon.
l. nullam, §. ſi abſentes, vbi Angel. *ff. de petit. hered. l.*
Pomponius, §. fin. vbi Aret. *ff. de acquirenda poſſeſſ. §*
ideo autem, Inſtit. de ſeruit. ruſtic. præd. princ. Inſtit. de
vſufr. Anton. Gom. *l. 17. num 19. verſ. primo*, Surd.
conſ 34. num. 13. & conſ. 150. num 80. & conſ. 236. n. 15.
& conſ. 246. num. 6. & conſ. 304. num. 1. & conſ. 305.
num 67. Sebaſt Medices *de regul. iuris reg. 6. per tot.*
Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 700. n. 49.*
& tom. 5. num. 51. Caſtill. *controuerſ. lib. 5. part. 2.*
2 *cap. 168. n. 50. & 51.* Qualitas enim rei, quæ non eſt,
non poteſt conſiderari, Oldrad *conſ. 203. Factum eſt,*
verſ ad ſecundam quæſt. & vbi deficit ſubiectum, non
poteſt qualitas conſiddetari, Fulgoſ. *conſ. 93. Ex*
3 *facto proponitur, verſ in propoſito autem*; & propterea
qualitas præſupponit exiſtentiam rei, vel facti qualificati,
ideo niſi probetur res, vel factum, non probatur qualiras, Bald *conſ. 394. In cauſa Ludouici n. 4.*
verſ. quartò præmitto, lib. 2. refert Card. Tuſch. *practic.*
concl. tom. 6. litt. Q, concl. 6. per totam.

4 QVALITAS faciliùs datur, & præſumitur, quàm
ſubſtantia, Menoch. *conſ 93. n. 15.* Surd. *de aliment.*
tit. 8. priuil. 56. num. 96. & 97. & deciſ. 222. num. 71.
& conſ. 322. num. 71. Stephan. Gratian. *diſcept forenſ.*
cap. 306. num 34. Rota *deciſ. 348. num. 13. p. 1. in poſth.*
Farinacy, aliàs *p. 3. recent.*

5 QVALITAS noua adueniens enti, reponit
illud in diuerſam naturam & ſpeciem, *§. propterea,*
Inſtit. de inutilib ſtipulat c cùm Martha, §. quaſiuiſti,
de celebrat. Miſſar cap. ſtatutum, de elect. lib. 6. Hippol.
ſing. 510. Qualitas, Menoch. *remed. 6. recup. poſſeſſ.*
num. 8. & conſ. 35. num. 13. Surd. *deciſ. 2. & conſ. 321.*
num. 12. cum ſeqq. & conſ. 362. num. 13. & conſ. 366.
num. 23. Sigiſm. Scacc. *de commerc. §. 7. gloſſ. 5. n. 159.*
Stephan. Gratian. *diſcept forenſ tom. 5. cap. 754. n. 52.*
& cap. 936. num. 24. Mangil. *de imputation. quæſt. 176.*
num. 4. non tamen mutat ſubſtantiam, *l. ſi fundus, §.*
ſi res, de pignorib. §. minus, Inſtit. de hered quæ ab inteſt.
defer. Brun. *de augmento in 3. quæſt. princ. n. 7.* Cardin.
Tuſch. *tom. 1. litt. A, concl. 82. num. 12.* Mutatione
enim qualitatis rei ſubſtantia non mutatur, *l. ſi fundus §. ſi res ff. de pignorib. §. minus, Inſtit. de hered.*
quæ ab inteſt. defer. Sebaſt. Medices *de regul. iuris, reg. 6.*
num. 5.

6 QVALITAS adiuncta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi, *l in delictis, §. ſi extraneus, ff. de*
noxalib. actionib. l. 1. §. tutoris. ff. quod iuſſu. l. Titius, vbi
Bart. *ff. de teſtam. mil cap. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.*
Aretin *conſ. 15. Attento num. 29 & 30. verſ. nec.* Signorol. de Homod. *conſ. 37. Factum ſic proponitur, col.*
pen. verſ. item per hoc, Angel *conſ. 194 Viſis proceſſibus,*
num. 2. Marſil. *ſing. 187. Qualitas*, Caſtrenſ. *conſ. 5. in*
princ. verſ præterea, lib. 1. & conſ. 6. circa med. verſ.
ſed dictum eorum, & conſ. 7. num. 2. verſ. & hoc eſſe
verum, lib. 2. Alexand. *conſ. 20. Viſo proceſſu. num. 2. & 3.*
& conſ. 36. Viſo themate, num. 4. verſ. circa ſecundum,
lib. 2. & conſ. 59. Viſo themate, n. 11. lib. 5. & conſ. 143.
Viſo titulo, in princ. lib. 6. & conſ. 5. Attento, num. 3.
verſ. ſed præmiſſis, lib. 7. Roman. *conſ. 442. Vt deciſionem, num. 2.* vbi quòd qualitas, quæ regitur ab aliquo verbo, intelligi debet ſecundùm tempus illius
verbi à quo regitur, Mohedan. *deciſ. 23. num. 1. de*
præbend. Vital. de Camban. *in tract. clauſular. pag.*
mihi 263. num. 27. Menoch. *remed. 16. recup. poſſeſſ.*
num. 23. & conſil. 107. num. 22. & conſil. 211. num. 44.
& conſil. 169. num. 12. & conſ. 335. num. 49. Pichard.
ad §. proximus, num. 2. Inſtit de legit. agnat. ſucceſſ.
Auendan. *ad l. 44 Tauri, gloſſ. 15. num 2.* Surd. *de aliment. tit. 9. quæſt. 13. num. 5. & conſ. 335. num. 20. &*
conſ. 375. num 37. & conſ. 455. num. 5. Brunor. à Sole
in locis communib. verb. Qualitas n. 23. Flamin. Pariſ.
de reſignat. benefic. lib. 1. quæſt. 11. n. 11. Garc. Gironda
de priuil. ſeu exempt. explicat. num. 290. Franc. Galet.
in margarita caſuum conſcientia, verb. qualitas, Aloyſ.
Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol. 268. num. 2.*
in 3. edit. Moncr. *de diſtribut. quotid p. 1. quæſt. 9 num. 38.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancell gloſſ. 42. num. 143.* Alexand.
Trentacinq. *var. reſolut. lib. 1. tit. de legitima reſol. 1.*
ſub num. 7. verſ ſecundò qualitas, Card. Tuſch. *practic.*
concluſ. tom. 6. litt. Q, concl 9. Rot. *deciſ. 496. num. 2.*
apud Farin. p. 1. recent. vbi fuit dictum, quòd ad hoc,
vt huiuſmodi Axioma verificetur, debet interuenire
qualitas tempore verbi actu, & non habitu ſolùm.
Idem Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 81. num. 18.*
vbi limitat reſpectu perſonæ cuius fauore ſæpe qualitas iuncta verbo non intelligitur ſecundùm tempus verbi, Reinoſo *obſeru. 64. num. 17.* Duran. Rotæ
deciſ. 286. num. 10. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.*
tom. 5. cap. 976. num. 14. Ouid. de Amicis *de iure*
emphyt q. 92. num. 5. Mangil. *de imputat q. 77. num. 83.*
& quæſt. 183. num. 2. Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 101.*
num. 18. cum ſeqq. tom. 2.

QVALITAS diſpoſitionis vbi deficit, deficit 7
ipſa diſpoſitio, gloſſ. *verb auocandum, in l. mancipia,*
ff. de ſeruis fugit. Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 15.*
num 47. Fulu. Pacian. *de probationib. lib. 1. cap. 14.*
num. 8. Camill. Gallin. *lib. 4. de verbor ſignific. c. 9. n. 9.*
Mari. Antonin. *var reſolut. lib. 1. reſol. 81. num. 1.* Surd.
conſ. 400. num. 16. & conſ. 514. num 4. Qualitas à lege
repetita vbi ceſſat etiam in caſu particulari, ceſſat
quoque legis diſpoſitio. *l. 4. §. toties, ff. de damno inf.*
l. 1. §. loquitur ff. de aqua quotid. & æſt cap. indemnitatibus § pen. de elect. lib. 6. Cald. Pereira *conſ. 30. n. 39.*
verſ. quamobrem illa qualitas. Et qualitates plures
quando in ſimul concurrere debent, non ſufficit ſi
vna adſit, niſi omnes concurrant *l. ſi heredi plures ff.*
de condit. inſtit. §. pen. Inſtit. de hered. inſtit. cap. fin. de
verbor. ſignif. lib. 6. Gonzal *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 13.*
num. 100. Et qualitas reſpiciens plura determinabilia, debet omnia æqualiter determinare, *l. nam hoc*
iure ff. de vulgari, Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap. 752.*
num. 27. Et qualitas certo tempore requiſita non
ſufficit quod ſuperueniat, *l. quid ergo ff. de his, qui not.*
infam. Surd. *conſ. 548. num. 3.*

QVALITATES non entis, nullæ ſunt. Vide 8
ſuprà Axiom. 162. num. 1.

QVEM non honoro, grauare non poſſum. Vide 9
ſuprà Axiom. 108. num. 1.

QVEM de euictione tenet actio, eundem agen- 10
tem repellit exceptio. Vide *ſuprà Axiom. 85. num. 3.*

QVI occaſionem damni dat, damnum ipſum de- 11
diſſe videtur. Vide *ſuprà Axiom. 65. num. 1.*

QVOD differtur non aufertur, *l quoties, C. de prec.* 12
Imper. offer. c. ancillam 32. q 2. c. nemo deſperandus, de
Pænit. diſt. 7. c. ſtatutum, vbi gl *verb. retardari, de heret.*
lib. 6. Garc. Gironda *de priuil ſeu empt. explicat. n 966.*
Adde Gonzal. *ad reg 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 2.*
Ioann. Maria Nouar. *quæſt forenſ. lib. 1. q. 51. n. 13.*

QVOD

Digitized by Google

13 Qvod potui, nolui, quod volui, adimplere nequiui, *l.3. in fin.* vbi gloss. *C de contrah & commit. stipul. l multum interest.* vbi gloss. *C. si quis alteri, vel sibi, cap cum super 23. in fine, de offic. deleg.* Surd. *cons.* 251. *num.* 36. Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. litt. B, concl.* 133. *num.* 1. Achil. de Grassis *decis.* 17. *in fine, de rescript.* Honded. *cons.* 55. *num.* 81. *lib.* 1. Hieron. Magon. *Florent. decis.* 2. *num.* 14. Ouid. de Amieis *de iure emphyt q.* 79 *num.* 9. Ioann. Baptista Costa *de facti scientia & ignor. inspect.* 51 *num.* 10. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 809. *num.* 12. Cancer. *var. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 155.

14 Qvod non vis tibi fieri aliis ne facias, *l. iustitia, ff. de iustitia & iure, §. iuris pracepta, vers alterum non ladere, Instit. eod. tit.* vbi Pichard. *num.* 30. dicit, quòd non læditur alter, si id, quod nobis fieri nolumus, alteri quoque non faciamus.

15 Qvod quisque iuris in alium statueris, ipso iure vtaris, *l. 1. ff. quod quisque iuris*, Abb *cons.* 101. *In quæstione, in fine, lib. 1.* Tiraq. *de retractu lig §. 1. gloss.* 13. *num.* 6. Card. Tusch. *practic. conclus. tom 6. litt. Q, concl.* 49. Vnde dici solet, qui in alio aliter non iudicet, quàm in se ipso iudicari vellet, *l. 1. ff. de solut.* Roman. *cons.* 55. *Si volumus, in princip.*

16 Qvod semel placuit, amplius displicere non potest, *l sicut, C. de actionib. cap. quod semel* 21. *de regulis iuris, lib. 6.* Mayn. *in l. nemo potest mutare, ff. eod. tit. gloss. verb. partibus, ad fin. in Clem. sæpe, de verbor. significat.* Mantu. *Dial.* 94. Thom. de Thomasset. & *& in floribus legum, reg* 266. Surd. *decis.* 265 *num.* 251. *decis.* 288. *num.* 5. Cald. Pereira *de potest. elig. cap.* 16. *num.* 15. *& de resolut. emphyt c.* 15. *num.* 7. Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. litt. Q, concl.* 48.

17 Qvod alicui gratiosè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum, *l. quoniam, C. de Episc. & cleric. cap. quod alicui, de regulis iuris, lib. 6.* Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg* 256. vbi ait procedere, quando alicui gratiose aliquid est concessum à Principe, secus autem si sit concessum à iure communi.

18 Qvod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, *l vlt in fin. C. de auctorit. præst. l. per fundum* 11. *ff. de seruit. rustic præd. c quod omnes* 29. *de regulis iuris, lib. 6.* Pro solutione autem multorum, quæ solent obiici in contrarium, communis distinguit inter ea, quæ pertinent tanquam ad singulos, vel in speciali, & inter ea quæ pertinent tanquam ad vniuersos, vel in communi, veluti ad collegium, vt in illis tantùm procedat hæc regula, in his verò sufficiat maior pars, *cap. 1. de iis quæ fiunt à maiori parte Capit.* ita gloss. Dyn. & omnes *in d. cap. quòd omnes, gloss. 1. in cap. cum omnes, de constit.* vbi Dec. *num.* 5. Felin. *à num.* 15. & Exea *à num.* 144 Padil. *in l. nquam, n. 3. C. de seruit.* Anton. Gom. *var. tom. 2. cap. 3. num.* 14. Duen. *reg.* 295. Salzed. *ad Bernard. reg.* 449. Garc. *reg.* 95. *num.* 4. Azeued. *ad Curiam Pisanam, lib. 2. c.* 14. *litt. B.*

19 Qvod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur, *l. non videtur* 128. *§. qui iussu. ff. de regul. iuris, cap. quod quis* 24. *eod. tit. lib. 6.* Greg. Lop. *l. 3. verb. por mandato, tit.* 16. *p. 2.* Bonacos. *commun. crimin. p. 1 verb. mandatum, pag. mihi* 109. Tiraquell. *de pœnis temper. causa* 34. *num.* 4. *& causa* 35. *num.* 1. Capic. *decis.* 132. Grammat. *decis.* 36. *num.* 81. *cum seqq.* Farinac. *in praxi crimin. p. 3. quæst.* 89. *num.* 126. *& q.* 97. *num.* 109.

20 Qvod de vno negatur, de alio concessum esse videtur, *l. cùm Prætor, ff iudic. l. ait Prætor, §. sed quod Papinianus, ff de minorib. cap. qualis* 25. *dist. cap nónne, de præsumpt.* Perez per text. *ibi, in l. 9. gloss. 2. post princ. tit. 3. lib. 4. Ordinum. & l. 1. gloss. 5 tit. 15. lib. 8. eiusdem Ordin.* D. Barbos. *in l. cùm Prætor, in princip. num.* 37. *& 53. cum seq. ff. de iudic.* Et è conuerso quod de vno conceditur, de alio denegatur, *l. maritus, C. de procurator, l cùm ita, in fin. C. de condition. & demonstr. d. cap. nónne,* Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 257. vbi ait procedere, nisi sequatur correctio, vel absurdum.

Qvod maior pars facit, ab omnibus factum 21
censetur, *l quod maior,* vbi gloss. Bart. & alij, *ff ad municip. gloss. verb. tractatus, in cap. 1. de rebus Eccles. non alienand. lib. 6.* latè & eleganter Rendina *in promptuario recept. sentent tom. 1. tit. 36. n. 4. in fine.* Limita in actibus factis ab vniuersitate, in quibus agitur de præiudicio particularium ipsius vniuersitatis; tunc enim actus facti nullatenus valebunt, nisi omnes sint vocati, pariterque omnes consentiant, gloss. *in cap. quod omnes, de regulis iuris, in 6.* gloss. *verb. constituum, vers. dicas etiam, in cap. cùm omnes, de constitut.* Rendina *d. tom. 1. tit. 124. num. 5.*

Axioma CXCVII.

Ratio, Ratihabitio, Ratum.

1 *Ratio est anima legis.*

2 *Legis dispositionem sic ampliat ratio sicut illius anima.*

3 *Ratio vbi est eadem, ibi debet esse eadem iuris dispositio.*

4 *Genus sicut continet omnem speciem, ita generalis ratio continet omnem casum.*

5 *Diuersa ratio vbi est, dispositio quoque diuersa esse debet.*

6 *Lex loquens in vno casu, in pœnalibus & correctoriis non extenditur ad similem, etiamsi subsit eadem ratio.*

7 *Ratio vbi est eadem, dicitur adesse eadem lex, non extensiuè, sed comprehensiuè.*

8 *Ratio potiùs quàm verba est spectanda.*

9 *Ratio scripta in statutis magis attenditur quàm verba.*

10 *Ratio attenditur magis quàm dictum.*

11 *Dictum per rationem ampliatur, & limitatur.*

12 *Legis ratione cessante cessat quoque eius dispositio.*

13 *Naturalis ratio cuncta rectè disponit.*

14 *Rationes duæ vincunt vnam.*

15 *Ratio non potest reddi omnium, quæ à Maioribus constituta sunt.*

16 *Rationem quærere vbi habemus sensum, est infirmitas intellectus.*

27 *Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.*

18. *Ratum quis habere non potest quod ipsius nomine non est gestum.*

Ratio est anima legis, *l cùm ratio, ff de bonis* 1
damnat. Alexand. *cons.* 32. *Clarissimè, num. 5. vers. quarto, & cons.* 129. *Super primo, num. 5. vers. præsuppono, lib. 7.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. litt. R, concl.* 32. *num.* 15. *in med.* Barthol. Perest. *ad Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alien. in initio, num* 41. Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 9. num.* 136. Camill. Gallin *de verb. sign. lib. 5. cap.* 11 *num.* 2. Ioann.
Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. q. 144. num.* 120. & sic 2
ampliat legis dispositionem tanquam illius anima, Surd. *de aliment. tit. 1. q. 44. num.* 15.

Ratio

3 RATIO vbi eſt eadem, ibi debet eſſe eadem iu-
ris diſpoſitio, l.illud, ff ad leg. Aquil. l. ſi poſtulauerit,
§.1. ff ad leg. Iul. de adulter. l quidam nummularios, ff. de
edendo, l. nauta, §. fin. ff. nauta, caup l. a Titio, ff. de furtis,
l. illud C. de ſacroſ. Eccl. §. ſi igitur, Inſtit quod cum eo,
gloſſ. verb Italia, in cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6. Abb.
in cap. nihil, n. 5. de elect. Dec. conſ. 13. num 2 & conſ. 301.
n. 6. & 8. Calderin. conſ. 147. In princ. alias conſ. vnic.
vt lite pend. & conſ. 337. verſ. ſed poſito, alias conſ. 8.
de teſtam Bald. conſ. 324. Omiſſis, in fin. lib. 9. Alex.
conſ. 75. Videretur, num. 3. & 4. lib. 5. & conſ. 36. Viſo
4 themate, num. 11. in fine, cum ſeq. lib. 6. vbi quòd ſicut
genus continet omnem ſpeciem, ita generalis ratio
continet omnem caſum, Crauet. conſ. 183. num. 3.
Fulgoſ. conſ. 15. num. 2. & conſ. 77. num. 2. & 3. vbi
quòd vbicumque ratio habet locum, debet habere
locum lex, Thom. de Thomaſſet. in floribus legum,
reg. 199. Potrol. in tract. de conſortib & fideicomm. le-
galib. cap. 5. n. 14. Menoch. conſ. 324. n. 10. & conſ. 335.
num. 32. & 33. & conſ. 33. num. 10. & conſ. 343. num. 12.
& conſ. 232. num. 43. Surd. conſ. 301. num. 19. & deciſ. 52.
num. 10. Vgolin de officio, & poteſt Epiſcopi, cap. 15.
§. 27. num. 1. verſ. quid igitur, & cap. 49. §. 4. num. 1.
Cardin. Tuſch. practic concluſ tom. 6. lit. R, concl. 31.
per totum, Alex. Trentacinq. var. reſolut lib. 1 tit. de ſta-
tutis, reſol. 1. ſub num. 2. verſ primo, Farinac. fragment.
crimin. p. 1 lit. E, num. 31. cum ſeqq. Cæſ. Argel. de
contradict. legit. q. 10. num. 115. Mari. Antonin. var.
reſolut. lib. 3. reſolut. 39. num. 1. Perez de Lara de ca-
pellan. lib. 1 cap. 5. num. 24. Rebel. de obligat iuſtit. p. 1.
lib. 1. queſt. 6. ſect. 4. num. 20. Narbona de appellat.
à Vicario ad Epiſcopum, p. 2. num. 6. Octau. Glorit.
reſp. 5. num. 85. Robles de repræſ. lib. 2. cap. 14 num 55.
& cap. 18. num. . & cap. 23. num. 13. Mudetn. de ſup-
5 plic. ad Sanctiſſ p. 2. cap. 10. num. 22. Sic è contra, vbi
eſt diuerſa ratio, diſpoſitio quoque diuerſa eſſe de-
bet, l. ſi ita, ff. de manumiſ. teſtam. l. ſeruus, ff. de ſtatu
liber. Dec. conſ. 394. num. 3. Surd. conſ. 67. num 19.
quia diuerſitas rationis diuerſitatem quoque iuris
inducit, l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verb. obli-
gationib. l fin. ff. de ritu nupt.
6 Limita in pœnalibus, & correctoriis, in quibus
lex loquens in vno caſu, non extenditur ad ſimi-
lem, etiamſi ſubſit eadem ratio, Calderin. conſ. 147.
alias conſ. vnic. vt lite pendente, verſ per prædicta, Por-
tol. in tract de conſortib. & fideicomm. cap. 6. num. 15.
Cardin. Tuſch. d. lit R, concl. 31. num. 43.
7 RATIO vbi eſt eadem, dicitur adeſſe eadem lex
non extenſiuè, ſed comprehenſiuè, l. his ſolis, verſ.
ſatis etiam cautè putamus, C. de reuocandis donat. d.
l. illud, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. item veniunt, §. ait Sena-
tus, ff. de petit. hered. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. li-
bertis, num 45. & 46. Rebuff. ad l. in lege cenſoria 103.
verſ. itémque de ſeruis, verſ. colligitur, ff. de verbor.
ſignif pag. mihi 647. Surd. deciſ. 276. num. 8. Guticr.
practic. lib. 3. q. 17. num. 84 cum ſeqq Gonzal. ad reg 8.
Cancell. §. 7. proœm. num. 105. Giurba ad conſuet. Meſ-
ſan. cap. 6. gloſſ. 1. n. 13. & c. 9. gloſſ 8. num. 3. Stephan.
Gratian diſcept. forenſ tom. 5. cap. 818. num. 66.
8 RATIO potiùs quàm verba, eſt ſpectanda, l. ſci-
re, §. aliud, ff. de excuſat. tutor. Tiraq. in d. l. ſi vnquam,
verb libertis, num. 47. Menoch. conſil. 998. num. 13.
Fuſar. de ſubſtitut. quæſt. 480. num. 40. Et quòd mens
& ratio ſtatuentium præponderet verbis, Marian.
Socin. conſ. 35. Circa prædictam, col. 2. verſ. & quamuis,
lib. 1. quem refert Cardin. Tuſch. d. lit. R, concluſ. 31.
9 num. 6. Modern. dict part. 2. cap. 10. num. 24. & quòd
in ſtatutis ratio ſcripta magis attendatur quàm ver-
ba, tradunt Pariſ. conſil. 11. num. 51. libr. 2. & con-
ſil. 83. numer. 13. & 14. libr. 3. Baldus conſil. 44.
Si tenemus, in fin. lib. 4. Alexand. conſil. 54. num. 9.
& ſeq. lib. 4.
RATIO attenditur magis quàm dictum, l. cùm 10
pater, § dulciſſimis, ff. de legat. 2. Brunot. à Sole in locis
communib. verb. ratio 2. quia dictum per rationem 11
ampliatur, & limitatur, l. vnum ex familia, §. fin ff. de
legat. 2. l ſi is, qui animo, ff. de acquir. poſſeſſ. Iaſ. in l. id
quod, num. 7. ff. de legat. 1. Surd. conſ. 67. num. 20. cum
ſeq. Rot. deciſ. 10. num. 2. apud Farinac. p. 1. recent.
Octau. Glorit. reſp. 2. num. 35. & reſp. 5. num. 58. &
reſp. 10. num. 57.
RATIONE legis ceſſante, ceſſat quoque eius 12
diſpoſitio. Vide ſuprà Axiom. 136. num 9.
RATIO naturalis cuncta rectè diſponit, Bald. 13
conſ. 38. D. Thomas, in fine lib. 1. ſubdit, quòd vix ali-
quid reperitur contra naturalem rationem, quod
non remordeat conſcientiam; & dicitur polus om-
nis virtutis, quia omnia nobis inſinuat, ex quo eſt
muta ratio, quæ loquitur in corde, idem Bald.
conſ. 343. Examinanda ſunt, in princ. lib. 1. refert Card.
Tuſch. d. tom. 6. lit. R, concl. 33.
RATIONES duæ vincunt vnam, cap. cauſam 14
quæ, de re indic. auth. ceſſante, C de legit. heredib. §. ſi ve-
rò, Inſtitut. de adoptionib. Bald. conſil. 188. In ſubſtitu-
tione, in princip. lib. 1. vbi limitat, quando ad neceſſi-
tatem actus vnica ratio requiritur, quia tantùm ope-
ratur illa ratio requiſita de ſe, quantum mille aliæ
rationes. Similiter etiam non procedit Axioma,
quando vnica ratio eſt potentior quàm duæ, vel
plures, quia attenditur vnica, Federic. de Senis
conſil. 274. verſ. ſed poſſet aliquis, refert Card. Tuſch.
dict. tom. 6. lit. R, concl. 34.
RATIO non poteſt reddi omnium, quæ à 15
Maioribus conſtituta ſunt, l non omnium 202. & l.
ſeq. ff. de legib. Anguian. de legib lib. 1. controu. 4. n. 2.
& 3. Ioann. Anton. Mangil. de imputat. quæſt. 69.
num. 45. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. c. 810.
num. 15.
RATIONEM quærere vbi habemus ſenſus, eſt 16
infirmitas intellectus, Bald. conſ. 360. Quia quæſtio,
num. 3. lib. 3. Sigiſm. Scacc. de commerc. §. 7. gloſſ. 2.
num. 35. vbi ſubdit quòd etiam vbi rationem natu-
ralem habemus, legem poſitiuam quærere ſuper-
fluum eſt, ex c. conſuetudo 1. diſt.
RATIHABITIO retrotrahitur & mandato 17
comparatur, cap. fin. de iureiur. lib. 6. cap ratihabitio-
nem 10. de regul. iuris eod. lib. Gail lib. 1. obſ. 47. in fine,
Rota Genuenſ. deciſ. 92. num. 2. Ioann. Bapt. Coſta
de retrotract. caſu 4. cap 8. & caſu 28. cap. 8. num. 2.
Card. Tuſch. lit. R, concl. 21. Alex. Trentacinq. var.
reſolut. lib. 2. tit. de procurat reſol. 9 num. 1. cum ſeqq.
vbi multipliciter intelligit, & limitat, Camill. Borell.
in ſum. deciſ part. 1 tit. 66. num. 239. Stephan. Gratian.
diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 706. num. 9. & 10. & tom. 5.
cap. 926. num. 19. Quòd ampliatur etiam in requi-
rentibus ſpeciale mandatum, l. quod ſi de ſpeciali ff. de
minor. cap. 1. de homicid. in 6. cap. fin. de iureiur. eod. tit.
Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſſ. 10. num 61. Surd.
conſil. 60. num 14. & deciſ. 231. num. 11. Card. Tuſch.
d. concl. 21. num. 5. Alex. Trentacinq. d. reſol. 9. num. 2.
Steph. Gratian. d. cap. 704. num. 25. Et venit intelli-
gendum axioma quando res eſt integra, aliàs ſecus,
Trentac. d reſol. 9. n. 7. Card. Tuſch. d. lit. R, concl. 21.
num. 23. Polyd. Ripa obſer. 124. num. 1. cum ſeqq. Et in
actu valido, ſecus in nullo, quia ratificari non poteſt
quod nullum eſt, Oſaſch. Ped. deciſ. 119 num. 26. Surd.
deciſ. 245. num. 5. cum ſeqq. & conſ. 183. num. 34. & 35.
Alex. Trentacinq. d. reſol. 9. n. 8. Card. Tuſch. d lit. R,
concl. 24. Ioann. Bapt. Coſta d. c. 8. caſu 4. n. 16. limita-
tur in præiudicium tertij, quia tunc ratihabitio non
retro

retrotrahitur, Becc. *conf.66.n.25.* Osasch. *d.decis.119. n.23.* Surd. *decis.245.n.8.* Ioann. Bapt. Costa *d.cap.8. num.14.* Stephan. Gratian. *d.tom.5.c.957.num.18.*

18 Ratum quis habere non potest quod ipsius nomine non est gestum, *l. si seruus ff. de precar. cap. cùm quis, de sentent. excomm lib.6. c.ratum 9. de regul. iuris, eod. lib.* Decian. *cons. 36. num. 22. resol. 1. & cons. 63. num. 16. vol. 1. & cons. 88. num. 10. vol. 3.* Menoch. *cons.12.num.22.* Surd. *cons. 9. n.52.* Borrel. *cons 64. num.13.* Card. Tusch. *litt.R, concl. 10.* Alex. Trentac. *d.resol.9.num.10.* Giurba *in consuet. Messan. cap.9. gloss.5. num 44.* Limita in præiudicium ratum habentis, *l. si fundus §. 1. de pignorib. l. mater C. de rei vendic.* Tiraquell. *de retract.lin lig.§.1 gloss.9. num.255.* Caualc. *decis.19. n.4. p.4.* Osasch. *decis.138.num.18.* Card. Tusch. *d.concl.10. num.10.* Giurba *d.p.1. cap.9. gloss.5. num.44.* Surd. *cons.83. num.14.*
cons.168. num.8. Alexand. *cons.89. Omissis, in princip. & cons.186. Viso processu, num.6. lib.7. & cons.59. Viso titulo, 4. num.4. & seq lib.4* Romao. *cons. 123. Circa primum, num. 4. vers. tertio,* Roland. a Valle *cons 81. num.4. lib.1.* Gozadin. *cons.50. num.9. in fine, & n.10.* Tiraq. *de retract.lin lig.§.1. gloss 9.n.209.* Bertazol. *in repet. l. si quis maior C de transact. num. 603. & 604.* Rota apud Paul. de Rubeis *decis. 151. num 8. tom.1. diuers.* aliàs *part. 7. recent.* vbi quòd regulæ contra- 3
dicens, id expresse probare debet, Mascard. *de probat. concl.1261.* Gutier. *de iuram. confirmat. part.1. cap.1. num.64. & practic. lib.3. quæst.4. num. 12. & quæst.76. n.8.* Card. Tusch. *practic. concl. tom.6. litt.R, concl.94. per totam.* Gonzal. *d. gloss.72.* Marti. Antonin *var. resolut lib. 2. resol. 59. casu 12.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. consid. 36. num. 1.* Octau. Glorit. *resp.1. num.29.*

Axioma CXCVIII.

Regula.

1 *Regulæ in dubio inhærendum est, donec exceptio probetur.*
2 *Regulam qui habet pro se, habet intentionem suam fundatam, ac proinde transfert onus probandi in eum, qui se fundat in exceptione.*
3 *Regulæ contradicens id expressè probare debet.*

1 Regulæ in dubio inhærendum est, donec contrarium, siue exceptio probetur, *l. ab ea parte, ff. de probationib. l. illud, C. de sacros. Eccles l. vltima, C. de hered. instit. l. apud antiquos, C. de furtis, cap.2. de coniugio lepros.* Cou. *var lib.2 cap.12. num.4.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.5. tit.15. num.31.* Menoch. *remed.14. recuper. num 32. & cons.88. n 51. & cons.187. num. 29. & cons. 98. num.11. & cons.72. numer 3. & cons.76. num.10. & cons.90. numer 91. & cons.231. num. 52. & cons.248. num. 17. & cons.272. num.2. & cons.364. num.13. & cons.784. numer. 5. & cons.798. num. 34.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb regula.* Surd. *decis.155. num.2. & decis.322.n.40. cum seqq. & cons.356. num 18.* Cald. Pereira *de extinct. emphyteus. cap.1. num. 26.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss.8 num.70. cum seqq.* Monet. *de distribut. quotid. p.1. quæst.9. num.56. & p. 2. quæst. 10. num. 25.* Aloys. Ricc. *in decis.107. num.2.* Franc. Viui. *decis.67. n.15.* Ioann. Maria Nouarr. *quæst. forens lib. 1. quæst. 109. num.4.* Vincent. Fusat. *de substitut. quæst.402. num.10.* Reinoso *obseruat. 6. num. 3.* Brito *in cap. potuit §. 1. num.12. de locato.*

2 Et ideo qui habet regulam pro se, habet intentionem fundatam, ac proinde transfert onus probandi in eum, qui se fundat in exceptione, *c. ad decimas,* & ibi gloss. *de restitut. spoliat. lib.6.* Salicet. *in l. fundum, in fine, C. qui potiores in pignore,* vbi quòd nunquam recedimus à regula, nisi de contrario doceatur, Ias. *in l. cætera, num.4. ff de legat. 1.* vbi quòd pronuntiandum est pro regula, quando casus exceptoatos à regula non probatur, Anchar. *cons 223. Ad euidentiam, in fine,* vbi ait quòd qui habet regulam pro se, potest dicere alleganti limitationem, da mihi textum hoc dicentem, Apost. ad Mathesil. *notab. 19.* Ægid *cons. 20. num. 30. cum seq & cons. 33. num.24. & 15.* Gemin. *cons.103. Pro responsione, num 4. & 5. vers. nam quando actor,* Fulgos. *cons. 182. Titius fecit testamentum, num.2. in fine,* Crauet. *cons.25. numer. 8. & cons.77. num. 4. & cons. 129. in fine, &*

Axioma CXCIX.

Res.

1 *Rei suæ quilibet est moderator, & arbiter, vt possit facere quicquid velit.*
2 *Iniquum est, liberum non esse homini ingenuo de rebus suis posse disponere.*
3 *Legem quam velit potest quis apponere in concessione, seu traditione rei suæ.*
4 *Intellige in re sua libera, secus si res sit communis, vel in qua alius ius habeat.*
5 *Res transit cum suo onere ad quemcunque vadat.*
6 *Onus quando est reale, res transit cum illo ad quemcumque vadat, secus si onus est personale.*
7 *Res transit cum suo onere etiam in singularem successorem.*
8 *Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.*
9 *Solemnitas eadem requiritur in reuocatione actus, quæ requiritur in confectione ipsius.*
10 *Res suanemini seruire potest.*
11 *Res inter alios acta aliis nocere non debet.*
12 *Res vna & eadem non debet diuerso iure censeri.*
13 *Res de facili reuertitur ad suam primæuam naturam.*
14 *Res præsumitur esse illius, intra cuius fines est constituta.*
15 *Rei partes fauorabiliores sunt partibus actoris.*

Rei suæ quilibet liber est moderator, & arbiter, vt possit facere quidquid velit, *l. in traditionibus, ff. de pactis, l. in re mandata, C. mandati,* Castrens. *cons.260. Visis compromisso, col.2. in princip. lib.1.* Romau. *cons.177. Non est dubium, num.2. vers. consequens est,* Cephal. *cons.121. num.10. & cons.429. num. 56. & 57.* Decian. *cons. 48. in princ. lib. 2.* vbi ampliat etiam in rebus de futuro, Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg. 98. & 247.* Menoch. *quæst. illustr.28. num. 15.* Perez *ad l.1. vers. ex qua infertur, tit.2. lib.5. Ordin. pag. mihi 76.* Escobar *de ratiocin. cap.90. num.50.* Menoch. *cons.255. num 10. & cons. 296. num. 41.* Molin. *de Instit. tract. 3. disp. 1. concl.1.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.2. litt.D, concl. 486. & tom 6. litt. R, concl.112.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast. resol. 149. num. 4. in 2. edit.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib 2. resol 45. num.6.* Rot. *decis.105. num.6. apud Farinac. p.1. recent. & decis.457. num.3. apud eundem p.2. recent.* de quo etiam Meooch.

Digitized by Google

Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 83. num. 8. Vincent.
2 Carot. ſing. 457. Iniquum eſt enim, liberum non eſſe homini ingenuo de rebus ſuis poſſe diſponere, l. non vſque adeo, ff. ſi quis à parente fuerit manum. Curt. iun. conſ. 110. num. 8. Caſtrenſ. conſ. 26n. col. 2. in princip. lib. 1. quos refert Card. Tuſch. dict. litt. R, concl. 112. num. 4. vbi num. 11. per l. 1. §. ſi impuberi, ff. de collat. boner. ampliat in tantum, vt poſſit quis res ſuas proiicere in mare, & citat Caſtr. conſ. 125. col. 1. lib. 1.

3 Vnde in conceſſione, ſeu traditione rei ſuæ poteſt quis apponere legem quam velit, l. 1. §. conueniat. ff. depoſiti, l. ſi quid poſſeſſorem, §. ſic autem, l. ſed etſi lege, §. conſuluit. ff. de petit. hered. l. legem, C. de pactis, l. legem, C. de donat. Corn. conſ. 24. per totum, lib. 2. vbi loquitur in emphyteuſi, & feudo, Cephal. conſ. 3. num. 51. vbi de primogenitura, Crauet. conſ. 82. num. 6. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 56. num. 93. & tit. 9. q. 18. num. 13. & 14. & deciſ. 61. num. 6. Cald. Pereira de poteſt. eligendi, c. 16. n. 6. & de extinct. emphyt. c. 3. n. 11. Cabed. Luſit deciſ. 31. in princ. p. 2. Bobadil. in ſua politica, lib. 3. c. 4. n. 63. Steph Gratian. diſcept. forenſ. c. 175. n. 5. Cened. pract. & canon quæſt. lib. 1. q. 35. Card. Tuſch. d. litt. R, concl. 112. num 17.

4 Declara Axioma procedere in re ſua libera, ſecus ſi res ſit communis, vel in qua alius ius habeat, Anchar. conſ. 155. Optimis rationibus, num. 7. & ſeq. Boër. deciſ. 320. n. 12. verſ. ex quo ſecundum, vbi ſubdit, quòd in re ſua quis non poteſt contra ius; nam contra leges, & contra bonos mores non poteſt quis de re ſua diſponere, quia Reipubl. intereſt, ne quis re ſua malè vtatur, Abb. conſ. 48. Videtur primò, circa fin. verſ. non obſtat ſi dicatur, lib. 2. quem refert Card. Tuſch. d. litt. R, concl. 112. num. 28. In præiudicium enim tertij re propria abuti nemini licet. Menoch. conſ. 226. num. 50. & 51. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 83. num. 8. Ioann. Maria Nouar. quæſt. forenſ. lib. 1. q. 63. num. 8.

5 Res tranſit cum ſuo onere ad quemcunque vadat, l. is cui opus, vbi latè Iaſ. num. 6. ff. de noui operis nunciat. l. ſi conuenerit. §. ſi fundus, ff. de pignerat. act. l. 1. C. de diſtr. pignor. l. Iulianus, l. Caius, vbi Bart. ff. de manumiſ. teſtam. l. Pomponius, §. 1. de acquir. poſſeſſ. l. fin. § fin. ff de contrah. empt. l. via conſtituti, §. ſi fundus, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. cap. ſi quis laicus, & ibi gloſſ. 16. quæſt. 1. cap. ex litteris, de pignorib. cap. paſtoralis, de decim. Ordin. Regia Luſit. lib. 4. tit. 3. in princip. vbi Parens meus, Bellacomb. tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. communia ſeruit. num. 67. pag. mihi 426. Menoch. conſ. 2. num. 31. & conſ. 51. num. 11. & conſ. 40. num. 79. D. Barboſ. in l. poſt dotem, num. 5. ff. ſoluto matrim. Cabed. Luſit. deciſ. 51. num. 1. p. 2. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 3. num. 35. & de empt. cap. 10. num. 10. & cap. 27. num. vlt. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 5. litt. O, concluſ. 145. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 2. cap. 15. num. 41. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. reſol. 529. num. 6. in 2. edit. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de exempt. cleric. & eorundem bonorum à muneribus publicis, §. 3. num. 2. & tit. de Clerico debitore, § 8. num. 6. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 705. num. 11. Mangil. de imputat. q. 106. num. 4.

6 Intellige, quando onus eſt reale, non ita quando eſt perſonale, d. l. vlt. ff. de contrah. empt. l. cogi, §. vnde quæritur, ff. ad Trebel. l. cum fundo, & ibi Bald. ff. de ſeruit. vrb. præd. l. eum cui, C. de actionib. & oblig. l. vlt. C. de hered. act. Bellacomb. d. num. 67. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verb. ſua facilitate, num. 80. C. de in integ. reſtit. minor.

7 Amplia rem tranſire cum ſuo onere etiam in ſingularem ſucceſſorem, d. l. cùm fundo, ff. de ſeruit. ruſticor. præd. l. 3. C. eod. Bellet. d. §. 8. num. 3. & in Eccleſiam, ſeu alium priuilegiatum, Duen. reg. 100. num. 14. Crauet. conſ. 217. num. 5. Bellet. dict. §. 8. num. 8. & ita in fiſcum, Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſſ. 10. num. 13. Menoch. conſ. 75. num. 63. Bellet. dict. §. 8. num. 9.

Res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur, per 8
eaſdem diſſoluitur, cap. omnis 27. q. 2. cap. omnis res, de regul. iuris in Decretalib. Valaſc. conſ. 130. num. 17. Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part. 1.
num. 95. Et ideo eandem ſolemnitatem requiri in 9
reuocatione actus, quæ requiritur in confectione ipſius, tradunt Duen. reg. 187. verſ. decimooctauo. Cald. Pereira de poteſtate elig. cap. 7. num. 13. facileque res omnis ad ſuam naturam reuertitur, l. ſi vnus 27. §. pactus, & §. ſeq. ff. de pact. Gregor. Lop. l. 5. gloſſ. 1. poſt princip. tit. 11. part. 4. Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſ. 16. num. 21. Mangil. de imput. q. 45. num. 12.

Res ſua nemini ſeruire poteſt, l. ſi rem alienam, 10
la 2. ff. de pignerat. act. l. in re communi, ff. de ſeruit. vrb. præd. l. vti frui. ff. ſi vſusfruct. petatur, Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 49. num. 7. & deciſ. 76. num. 2. Menoch. conſ. 381, num. 7. Sigiſm. Scacc. de commerc. §. 2. gloſſ. 5. num. 89. inſp. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 876. num. 10. Ouid. de Amicis de iur. emphyt. q. 15. num. 3. verſ. 2. & num. 9.

Res inter alios acta aliis nocere non debet, l. de 11
vnoquaque, ff. de re indic. l. ſæpe conſtitutum eſt, ff. eod. tit. l. nam & poſtea, in fin. ff. de iureiur. l. quia non debet. ff. eod. l. Lucius, ff. de his qui not. infam. l. Modeſtinus reſpondit, ff. de exceptionib. l. Claudius, ff. qui potiores in pignore hab. l. ſi petitor. ff. de indic. l. ſi vnus, §. pacta, in fin. ff. de pactis, l. 2. cùm multis ſeqq. ff. de except. rei indic. l. res inter alios acta, ff. de regul. iuris, toto tit. C. res inter alios acta, l. optimam, C. de contrah. empt. cap. inter dilectos, de fide inſtrum. cap. veniens, de tranſact. cap. ſuper eo, de offic. deleg. Ordin. Reg. Luſitan. lib. 3. tit. 81. in princip. Exornant Tiraq. in ſpeciali tract. Res inter alios acta, Fulgoſ. conſ. 209. Duobus fratribus, in princip. num. 2. & conſ. 89. num. 4. verſ. circa tertium, limitat in ſententia lata ſuper ingenuitate, quia omnibus præiudicat, Couarr. practic. cap. 13. num. 4. & cap. 14. num. 15. & 16. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 273. Menoch. quæſt. vſufreq. cap. 23. num. 13. cum ſeqq. Menoch. conſ. 472. num. 14. & conſil. 75. num. 92. & conſ. 103. num. 7. & conſil. 384. num. 12. & remed. 3. retin. num. 571. & conſil. 18. num. 28. Maſcard. de probat. concluſ. 394. n. 29. & concl. 1243. & concl. 1267. num. 2. Brunor. à Sole in locis communib. verb. res 12. Hieron. de Laurent. Auenion. deciſ. 82. num. 1. Surd. conſ. 577. num. 25. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. res, num. 25. cum ſeqq. & verb. ſententia, num. 67. Cæſ. Argel. de contradict. legit. quæſt. 7. numer. 80. & quæſt. 10. numer. 264. & quæſt. 2. num. 114. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſolut. 106. num. 7. & 38. & 45. & lib. 3. reſolut. 1. num. 7. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 6. litt. R, concluſ. 265. per totam, vbi ampliat, & limitat multis modis. Melch. Phœbos Luſitan. deciſ. 202. num. 4. tom. 2.

Res vera & eadem non debet diuerſo iure cenſeri. Vide ſuprà Axiom. 135. num. 7. 12

Res de facili reuertitur ad ſuam primæuam naturam. l. filio quem pater. ff. de liber. & poſthum. cap. ab exordio 35. diſt. Seraphin. de priuileg. Iuram. priuil. 58. num. 8. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 544. num. 31. 13

Res præſumitur eſſe illius intra cuius fines eſt 14
conſtituta

constituta. *l. si fines, C. de euict.* Menoch. *cons.* 2. *à num.* 83. Gam. *decis.*230. *num.* 1. Valasc. *de iure emphyt. q.*8. *num.*38. *col.* 3. *& q.*51. *num.*3. Cald. Pereira *de empt. cap.*21. *num.*3.

15 Rei partes fauorabiliores sunt partibus actoris, *l. fauorabiliores, ff. de reg. iur. l. matrem. C. de probat.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præs.*90. *num.* 1. Quod intelligendum est procedere in fine litis, quia in principio magis fauendum est actori, vt per Thom. de Thomasset. *reg* 110. *&* 270. Menoch. *d. præs.*90. *num.* 18. Gail. *lib.* 1. *obseru.*31. *num.* 9. Buccaroo. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ.* 164. *n.* 5. *cum seqq.*

Axioma CC.

Res iudicata.

1 *Res iudicata pro veritate habetur.*
2 *Sententia præsumitur ritè & rectè lata.*
3 *Res iudicata facit de albo nigrum, & de nigro album, de non ente ens, & de ente non ens, de indebito debitum, & de debito non debitum.*
4 *Ius irretractabile inter partes facit res iudicata.*
5 *Notorium inducit res iudicata.*
6 *Sententia nulla non est sententia, ac proinde non transit in rem iudicatam.*
7 *Sententia notoriè iniusta non transit in rem iudicatam.*

1 Res iudicata pro veritate habetur, *l. si non sortem, § heredi, ff. de condict. indeb. l. cùm putarem, ff. famil. hercisc. l. ingenuum, ff. de statu homin. l. res iudicata, ff. de regul. iuris, l.* 1. *C. quando prouocare*, Doctores *in cap. suborta, de re indic.* Mascard. *de probat. concl.* 1296. *num.* 14. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 611. *num.* 14. *& cons.*63. *num.* 3. Surd. *decis.* 170. *num.* 15. *& decis.* 289. *num.* 1. *& cons.*91. *num.* 1. *& cons.* 106. *num.* 13. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. sententia* 48. Anton. Monach. *Florent. decis.*35. *num.* 1. *& n.*24. *&* 25. Mari. Antonin. *var. resolut lib.* 1. *resol.*76. *num.* 2. *& resol.*94. *num.* 11. Card. Tusch. *pract. conclus. tom* 6. *litt. R, conclus.*267. *num* 54. *cum seqq.*

2 Sententia præsumitur ritè & rectè lata, *l. Herennius, §. Caia. ff. de vsuris, cap. in præsentia, de renunciat.* Angel. *cons.*300. Neuiz. *cons.* 36. *n.* 1. Alex. *cons.*95. *Visis, num.*9. *lib.*2. Paris. *cons.*108. *Pro solutione, num.*35. *cum seqq. lib.*4. Gam. *Lusit. decis.* 110. *num.*5. Mari. Antonin. *d. lib.* 1. *resol.* 50. *num.*30. *& resol.*71. *num.*4. *& lib.*3. *resol.*13. *num.* 1. Card. Tusch. *dict. litt. R, concl.*267. *num.*53. Cald. Pereira *de empt. cap.*34. *num.*40. Rot. *decis.*94. *num.* 1. *apud Farin. p.* 1. *recent.*

3 Res iudicata facit de albo nigrum, & de nigro album, falsúmque mutat in verum, non essentialiter, sed quoad effectum, Castrens. *cons.* 6. *circa fin. vers. cùm igitur, lib.* 1. Roman. *cons.*504. *In casu, vers. secundò quia*, Alexand. *cons* 93. *Repetitus, num.* 5. *vers. & sententia, lib.*6. Hippol. Rimin. *cons.*41. *num* 7. *& seq.* Curt. sen. *cons.*75. *col.* 7. *n.* 11. Curt. iun. *cons.* 177. *num.* 13. *lib.*2. Card. Tusch. *d. concl.*267. *num.*54. *&* 55. Et de non ente ens, & de ente non ens, Ias. *in l. Iulianus, col.* 2. *n.* 2. *ff. de condict. indeb.* Curt. iun. *cons.*26. *num.* 6. *lib.* 1. & de indebito debitum, & de debito non debitum, Angel. Aretin. *cons.*40. *Capio primam, num.* 19. *& seq. cum sententia.*

4 Facit ius irretractabile inter partes, *l. eleganter, Ang. Barbosæ Axiom. Iur.* *§. si quis post. ff de condict indeb.* Socin *reg* 16. Crauet. *cons.*10. *num.* 7. Curt. iun. *dict. cons.*26. *num.* 6. *lib.* 1. *& cons.*177. *num.* 12. *lib.* 2. Paris. *cons.*23. *num* 219. *lib.* 1. Card. Tusch. *d. concl.* 167. *num.* 85. vbi *num.* 86. post Alciat. *reg.* 3. *præs.* 9. *num.* 17. extendit etiamsi sit lata ex contumacia vera, vel ficta, Rot. *decis.*78. *num.* 1. *apud Farin. p.* 1. *recent.*

Inducit nototium, Crauet. *cons* 819. *num.*4. Abb. *cons.*89. *In quæstione, num.* 2. *&* 3. *lib.* 1. vbi intelligit de notorio præsumpto, refert Card. Tusch. *d. litt. R, concl.*267. *num.*63. 5

Limita primò in sententia, seu re iudicata nulla, nam cùm sententia nulla non sit sententia, *l. vlt. C. de sent. ex breuicul. recit. Clem. pastoralis, §. vt igitur, de re iudic.* Tiraquell. *in l boues §. hoc sermone, limit.* 1. *num.* 9. *ff. de verb. signif.* ideò non transit in rem iudicatam; iuxta tradita per Vant. *de nullit. tit. Quoties, & intra quod tempus, num.* 8. Magon. *Lucen. decis.* 62. *num.* 15. *& decis.*98. *num.* 5. Surd *cons.* 61. *num.*53. Azeued. *l.* 2. *num.*23. *tit.* 17. *lib.* 4. *nouæ Recopil.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.*77. *num.* 14. *& resol.* 109. *num.* 3. *&* 4. Cald. Pereira *quæst. forens. lib.* 2. *quæst.*37. *à princip.* Amat. Roderic. *in practica, cap. vlt. part.* 2. *num.* 10. *&* 11. nec parit exceptionem rei iudicatæ, *l.*4. *§. condemnatum, ff. de re iudic.* Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloss.* 2. *à num.* 5. Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.* 1. *tit. de sentent. execut. art. vlt. num.*4. *pag. mihi* 256. 6

Limita secundò in sententia notoriè iniusta, vt per Surd. *decis.*160. *num.*39. *& cons.*61. *num.*24. quem citat Mari. Antonin. *d. lib.* 1. *resol.*77. *num.*4. vbi *n.* 13. subdit, iniustitiam notoriam æquiparari nototiæ nullitati, Card. Tusch. *d. litt. R, concl.*267. *num.* 109. *& seq.* 7

Axioma CCI.

Relatum.

1 *Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.*
2 *Relatum dicitur pars referentis.*
3 *Terminus referens censetur continere idem quod est in termino relato.*
4 *Paria sunt aliquid nominatim exprimi, vel per relationem.*
5 *Relatio restringitur, & limitatur ad illud, quod in relato continetur.*
6 *Referenti non creditur, nisi constet de relato.*

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hered. instit. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr l. ait Prætor, §.* 1. *ff. de re indic.* Dec. *cons.*47. *n.* 2. *& cons.*647. *n.* 3. Roman. *cons.*30. *In proposita consultatione, num.* 14. *& cons.*305. *num.*6. Craoet. *cons.*45. *n.*4. Socin. *cons.*27. *n.* 12. *& cons.* 62. *num.*24. *lib.*4. Paris. *cons.*25. *n.*40. *&* 50. *vol.* 1. Gozadin. *cons.*31. *n.* 2. Natt. *cons.*204. *n.* 11. Neuizan. *cons* 40. *n.* 3. Tiraq. *de leg. connub. gloss.* 7. *num.* 183. *&* 187. Menoch. *cons.* 1. *n.*83. *& cons.* 150. *num.*42. *& cons.* 147. *n.*32. *& cons.* 19. *n.*47. *& cons.*539. *num.* 1. Becc *cons.*78. *num.*37. *vol.* 1. Bardel *cons.*21. *n.*32. *vol.* 1. Surd. *cons.*165. *n.*30. *& cons.*100. *n.*5. *& cons.*362. *num.*8. *& decis.*212. *n.* 14. *& decis.*191. *num.* 17. *&* 18. Gutier. *cons.* 18. *num.*56. *cum seq.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. relatio* 5. Cald. Pereira *de potest. elig. cap.* 16. *num.* 17. *&* 33. Bobadil. *in sua politica, lib.* 1. *cap* 4. *num.* 22. Mantic. *decis.* 137. *num.* 6. Stephan. Gratian. *discept. forens.* 1

Digitized by Google

tom.3. cap.501. num. 16. & 17. Ceuall. *commun. contra commun. tom 4. quæſt 905. num.13. & 14.* Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ.115. num.74.* Cæſ.Argel. *de contradict legis q.1c.num.87.* Beuedict Ægid. *in repet.l ex hoc iure, ff. de instit. & iure, p.1.cap.8. num 91. verſ. nihilominus*, Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 12. cap.7. num. 27. prope fin.* Mari.Antonin. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 59. caſu 16.* Rot. *deciſ. 35. num. 6. & deciſ.187. num.7. & deciſ. 457. num. 2. apud Farin. p.1. recent. & deciſ.373. num.6. & deciſ.447. num.5. part.2. recent.* Sebaſt. de Medices *de reg. iur. reg. 10. per tot.* Vincent.Caroc. *de excuſſ bonor p.7. quæſt 17. num 11.* Oſvvald. *in Donell. lib.27. c 6. litt M, & N.* Sigiſm. Scacc. *de commerc. §. 7. gloſſ. 3. num. 28.* Amplia vt vere, propriè, & naturaliter, non per fictionem relatam ſit in referente. Sebaſt. Medices *d.reg. 10. n.7.* Vincent. Caroc. *ſing. 302.* Robles *de repræſent. lib.2. c.11 n.33. & c.26.n.45. & c.29.n 21.* Rota *deciſ 405. n.1. p.1. in poſthum. Farin.* aliàs *p 3. recem.* vbi quòd relatum ſtat in referente cum ſuis qualitatibus, & idem eſt ac ſi in relato fuiſſet expreſſum omne id, quod in referente expreſſum eſt, & *deciſ.732. num 3.* vbi quòd relatio intelligenda eſt ſecundùm qualitates in relato expreſſas, & *deciſ.258. num.2. & 5.* vbi quòd relatio debet fieri ad proximiora, & quod non fit ad omnia ſuperiùs expreſſa, quando reſultat aliquod incompatibile, vel quando per eum ſequitur effectus contrarios extenſioni diſponentis.

2 Extende in tantum relatum eſſe in referente, vt
dicatur pars referentis, Alex. *conſ.35 Viſo proceſſu, n 8.*
lib.4. Card.Tuſch *practic.concl.tom 6.litt.R, concl.129.*
3 *num. 2.* & in terminis referens cenſeatur continere
idem quod eſt in termino relato, Socin. *conſ.77. In*
præſenti, n.6. & conſ.89. In cauſa, n 9 lib.1. & conſ.188.
4 *Viſa Bulla, n.3. & ſeq. verſ. ex quibus, lib.4.* & paria ſint
aliquid nominatim exprimi, vel per relationem, Pariſ. *conſ.122. Clariſſimus, col.2.n.3. & ſeq lib.1.* vbi dicit hoc verum, maximè quando relatio eſt certa, quia non poteſt fieri niſi ad vnum certum, & *conſ.2. num.51. & ſeq.lib.3.* Caſtrenſ. *conſ.81. in fin.lib.1.*

5 Et ideo relatio reſtringitur, & limitatur ad illud quod in relato continetur tantùm, Decian. *conſ.63. ſub num.6. verſ.nec obſtat*, Bimi. *conſ.54. num.6.* Carol. Bardel. *conſ.61. n.41.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.125. num.41. & deciſ.187. num.110.*

6 Et referenti non creditur, niſi conſtet de relato, *d.l. eſſe toto, auth ſi quis, C. de edendo*, Surd. *conſ.5 n.57.* Mari. Antonin. *var. reſolut lib. 6. reſol. 38. num.1. & reſol.64. n.7. & lib.2. reſol.8. num 12.* Sebaſt. Medices *d.reg.10.n.3.* Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. tom.4. cap.693. num.2. & 5.* Robles *d lib.2. cap.14. num.16. & 39.* Illud enim ſi aliter ſe habet, diſpoſitio referens tanquam erronea corruit, & non attenditur, Deci[illegible] *dict. conſ.63.* Menoch. *conſ.1. num.96.* Octau. Glorit. *reſp.12. num.24.*

Axioma CCII.

Remedium.

1 *Remedium ordinarium vbi datur, non conceditur extraordinarium.*
2 *Limita. ſi remedium extraordinarium vtilius ſit ordinario.*
3 *Remedio nouo indigent, quæ de nouo emergunt.*

1 Remedium ordinarium vbi datur, non conceditur extraordinarium, *l. quadam, in princip. ibi, quid id conſequi, &c. ff. de edendo, l. in cauſa 17. ff. de minorib.* Exornant Zaz. *lib. 1. reſponſ. cap. 20.* Alphan. *collect. 755.* Menoch. *remed. 15. recup. poſſeſſ. numer. 12.* Maurit. *de in integr. reſtitut. cap.11.* Sforz. *in ſimili tractat part.1. quæſt.17.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. per quod priſtinum, num. 16. & verb. implorare, num.9. C. de in integr. reſtit. minor.* Morl. *in emporio iuris, part. 2. tit. 5. quæſt.3. num.2.* Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 171. num.1.* Card.Tuſch. *practic. concluſ.tom.5. litt.O, concluſ. 182.* D. Barboſ. *in l. quia tale, num.63. ff. ſoluto matrim.*

Limita tamen, ſi remedium extraordinarium vtilius ſit ordinario, ſecundùm Zaz. *dict. cap. 20. numer. 20.* Piuel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. part.3. cap.1. num.19.* Maurit. *dict. cap.11. num.7.* Sforz. *dict. quæſt.17. num.33.* Morl. *dict. quæſt.3. num.12.* Ex quo procedit, vt minori non denegetur reſtitutio, quoties per hanc pleniùs, ſeu pinguiùs illi ſuccurritur, vt notant Doctores *in l in prouinciali, ff. de noui operis nunciat.* Tiraquell. *in l ſi vnquam, verb. libertis, num.114. C. de reuocand. donat.* Maurit. *dict. cap. 11. num.7.* Cald. Pereira *in d. l. ſi curatorem, verb. læſis, num. 11.* 2

Remedio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. Vide *ſuprà litt.E. Axiom.* 3

Axioma CCIII.

Reprobatio.

1 *Reprobatio vnius ex duobus propoſitis, videtur includere approbationem alterius.*
2 *Reprobari amplius non poteſt approbatum ſemel.*

Reprobatio vnius ex duobus propoſitis, videtur includere approbationem alterius, *l. Tribunus, §. fin. ff. de teſtam milit. cap. nónne, de præſumpt.* Surd. *deciſ. 195. numer. 3.* D. Barboſ. *in l. cùm Prætor, in princip. num. 37. & num.53. cum ſeq. ff. de iudic.* 1

Reprobari amplius non poteſt ſemel approbatum. Vide *ſuprà Axiom.31. num.3. cum ſeqq.* 2

Axioma CCIV.

Reus.

1 *Reo fauendum eſt potiùs quàm Actori in ambiguis.*
2 *Petitio obſcura Actoris declaratur in fauorem ipſius, & non Rei.*
3 *Sententia, data paritate probationum, potiùs ferenda eſt pro Reo.*
4 *Actori tuenti cauſam aliquam fauorabilem, potiùs fauendum eſt quàm Reo.*
5 *Rei officium eſt ſe defendere.*

Reo fauendum eſt potiùs quàm Actori in ambiguis, *l. fauorabiliores, ff. de regulis iuris, § retinenda, Inſtit. de interdict. cap. cùm ſint partium, de regulis iuris, lib.6.* Exornant Hippol. *in l. vnius, §. in ea, à num 6. ff. de quæſt. & conſ. 51. num. 41.* Alciat. *de præſumpt. reg.3. præſ.44.* Menoch. *in ſimili tract. lib.2. præſ.90.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.1. cap.9. num.51.* 1

Non

2 Nou obstat, quod obscura petitio Actotis declaratur in fauorem ipsius Actotis, & non rei, *l. si quis intentione 66. ff. de re iudic.* quia reiecta solutione gloss. *verb. Actori, in d cap. cùm sunt partium, & gloss. 2. in cap. cùm ad Sedem, de restitut. spoliat.* asserentium hanc regulam procedere in fine iudicij, hoc est, in decisione causarum, at verò *d. l. si quis*, in principio litis, quo tempore magis fauetur Actori; respondetur, sensum huius Axiomatis, & similium esse, quod vbi iura partium, id est, Actoris, & Rei, sunt obscura hinc inde, quia scilicet post discussionem eorum, quæ vtrinque adducta & allegata sunt, res adhuc est obscura, omniáque sunt paria, & necessariò facienda est interpretatio in fauorem alterius ex litigantibus, tunc potiùs Reo fauendum est, tunc propter conditionem ipsius miserabilem, secundùm quam cùm præsumatur eum non plenè instructum accessisse, & tamen æqualiter docuit de iure suo, plus aliquid egisse videtur quàm Actor, & par est credere, quod si plenè esset instructus, plenissimè suam innocentiam ostenderet; tum etiam propter causam absolutionis, quæ in re dubia securior, & fauorabilior est, *l. absentem, ff de pœnis, cap. alligant, vers.*
3 *nónne 26. q.7.* Vnde fit, vt Axioma huiusmodi non tantùm in fine respectu sententiæ ferendæ, quæ data paritate probationum, potiùs ferenda est pro Reo, *gloss 2. in cap. clerici. 81. dist.* Hippol. *cons. 2. num. 12. & à n. 18.* Duen. *reg. 313. limit. 2.* sed etiam in principio, & in medio litis procedat, vt quia Reus aliquid petit, quod re hinc inde discussa pro vtraque parte, dubium est an concedi debeat. Quare cùm *in d. l. si quis*, non agatur de interpretatione eorum, quæ vtrinque sunt obscura, sed de declaranda petitione, quæ dubia proponitur per Actorem, meritò tunc in ipsius fauorem fit interpretatio, quia non conuenit ea, quæ Actor producit, retorqueri in eius odium, & in fauorem Rei, cui sat est, (seruata iustitiæ æqualitate, iuxta *reg. non licet, de regul. iuris, lib. 6.*) idem concedi, vt videlicet exceptio, quam dubiam proposuit, in ipsius fauorem explicetur, iuxta *d. l. si quis*.

4 Limita tamen, nostrum Axioma non procedere, si Actor tueatur causam aliquam iure fauorabilem; ex quo enim tunc omnia ex parte ipsius, & Rei non sunt paria, præponderat fauor causæ, & sententia pro Actore fertur, *cap. ex litteris, de probat. cap. vlt. in princip. de re iudic. l. in partes 38. ff. illo tit.* & docent Alciat. *d. præs. 44. num. 14.* & Tiraq. id extendens ad quamcumque causam piam, *in tract. de priuileg. piæ causæ, priuil. 146. cum seq.*

5 R e i officium est se defendere, *l. 1. in princip.* vbi Bart. & Doct. *ff. de edendo*, Ias. *in l. si ex pecunia, col. fin. vers. circa istud, C. de seruis fug.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 7. litt. R, concl. 327. num. 3.* Vide qui dixi *sub verb. Actor, Axiom. 10.*

Axioma CCV.

Separata.

1 *Separatorum natura est diuersitatem inducere.*
2 *Separatorum separata debet esse ratio.*

1 Separatorum natura est diuersitatem inducere, vt per Bald. *consil. 156. Cùm duæ sunt, num. 3. & in fine, lib. 3.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 7. lib. 5. concl. 184. per totam*, vbi *num. 8.* post Dyn. *cons. 26. num. 4. vers. contra videtur*, & Socin. *cons. 85. Consilijs, num. 7. & 8. lib. 1.* limita, vt non procedat, quando vnum capitulum dependet ab alio, quia tunc censentur connexa, & inseparabilia. Narbona *lib. 20. gloss. 12. num. 59. tit. 1. lib. 4. Recop.* Quæ autem dicantur capitula, seu causæ separatæ, vide Alexand. *cons. 89. Diligenter, in fine, vers. quæ autem dicantur, lib. 1.* Ægid. Bellam. *cons. 18. num. 4. cum seqq.*

Separatorum separata debet esse ratio, 2
l. Papinianus, ff. de minorib. l. fin. ff de calumniat. Bald. *in l. cùm necessitatem, C. de fideicomm.* Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 4.* Castrens. *cons. 389. num. 2. vol. 1.* Paris. *cons. 101. num. 38. lib. 1.* quos refert Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 111. num. 4.* Menoch. *cons. 436. num. 7.* Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q. 42. num. 9.*

Axioma CCVI.

Sermo.

1 *Sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice.*
2 *Sermo generalis non comprehendit personam loquentis.*
3 *Statutum pœnale non ligat Regem statuentem.*
4 *Vendens gabellam non censetur vendere contra seipsum, vt teneatur.*
5 *Sermo generalis, & indefinitus in odiosis verificatur in duobus.*

Sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice, *l. boues, §. hoc sermone*, vbi latè Tiraq. *ff. de verb. signif. l. cùm pater 79. § pater, il 1. ff. de legat. 1.* Franc. Galer. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. sermo*, Sanctarel. *var. resolut. p. 1. q. 38. num. 20. in fine*, cum alijs adductis *suprà Axiom. 73. num. 18.* 1

Sermo generalis non comprehendit personam 2
loquentis, latè Anton. Gabr. *commun. lib. 6. tit. de verb. signif. concl. 9. per tot.* Dec. *cons. 104.* Menoch. *cons. 182. num. 2.* Rot. *decis. 23. num. 3. apud Farin. p. 2. recent.* vbi declarat, vt non procedat, quando aliud suadet identitas rationis, Alex *cons. 182. Lectis & ponderatis. num 4. vers. significatur, lib. 2.* vbi quòd obligatio impersonaliter facta, vel scripta, non obligat personam loquentis, & scribentis, *& cons. 112. Visa copia, num. 4. lib. 7.* vbi quòd verba impersonaliter dicta non comprehendunt personam loquentis, nisi agatur de acquirendo ipsi loquenti; *& cons. 149. Viso processu, num 5. & 6. lib. 2.* vbi quòd cedens iura sibi competentia, non censetur contra se ipsum cedere, Afflict. *decis. 319. Quondam, num. 8. & 9.* vbi quòd emens à Communitate gabellam, non intelligitur emisse nisi quoad alios, non quoad Communitatem, quæ non vendidit suam exemptionem; item qood promittens defendere, non intelligitur contra seipsum, Curt. iun. *cons. 188. per totum*, vbi quòd dominus concedens pœnas Communitati, non includit concedentem, vt possit ipse condemnari, & alia similia ponit Surd. *cons. 47. num. 20. & seq.* vbi quòd statutum pœnale non ligat Regem statuentem, & *n. 23.* quòd vendens gabellas non censetur vendere con- 3
tra seipsum, vt ipse teneatur, si ante venditionem 4
non soluebat gabellam, secus si soluebat.

Sermo generalis, & indefinitus in odiosis 5
verificatur in duobus, Oldrad. *cons. 81.* vbi quòd prouisus asserens obtinere alia beneficia non excusatur à subreptione, si obtinet vltra duo beneficia, refert Card. Tusch *pract. conclus. tom. 7. litt S, conf. 218. num. vnico.*

Axioma CCVII.

Signatum.

1 *Signatum cognoscitur ex signis.*
2 *Res præsumitur esse illius, cuius est sigillum, quo signata est.*

1 SIGNATVM cognoscitur ex signis, *l.1. § si intelligatur, ff. de ædilit. edicto, l. stigmata*, vbi Batt. *C. de fabricens. lib.11.* Surd. *cons.126. num.15.*

2 Et ideo res præsumitur esse illius, cuius est sigillum quo signata est, ex late adductis per Afflict. *decis.23. num 3. & 4.* Anton. Gom. *l.45. Tauri, n.3. & 77.* Boër. *decis.105. num. 9.* Soar. *tom.1. commun. opinion. lib.4. tit.41. num. 6. pag. 651.* Rebuff. *ad leges Galliæ, tit de mercator min. vendent art.1. gloss 2. num 21.* Osasch. *Pedem decis.40. num. 2.* Mascard. *de probationib. concl.91. & concl.157. num.7. cum seqq & conclus. 160. num.4. & concl. 551.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.64.* Hieron. de Laurent. *Auenionen. decis 30. num. 2.* Brunot. à Sole *in locis communib. verb. res 5.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss. 60. num.62. cum seqq.* Curia Philip. *tom. 2. lib. 1. cap.7. num.13. cum seqq.* vbi *num.16.* subdit, quòd si apud duos sit contentio super rebus, quæ ad eos pertinent, eo quòd eodem sigillo ambo vtuntur, possidenti adiudicari debent; si verò non sint apud eos, sed penes tertium, diuiduntur inter contendentes. Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q.42. num.9.*

Axioma CCVIII.

Simile.

1 *Simile non est idem.*
2 *Et licèt simile non possit dici identitas, tamen valde simile reputatur idem.*

1 SIMILE non est idem, gloss. *in l. quod Nerua, & ibi* Batt. *ff. depositi, l. pecuniam, ff. si certum petatur, l. ad similitudinem, C. de Episcop. & cleric. § sed inter eas, Instit. de nupt. cap. capitulum, de rescript.* Zabarel. *cons. 136.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p.1. consid. 48. vers quartus casus*, Marc. Mant. *singul 318.* Menoch. *de arbitrar. lib.2. casu 84.* Bertazol. *de clausulis instrum. claus.27. gloss.12. num.1.* Surd. *de aliment tit.9. q.1. num.4.* Gutier. *practic. lib.2. q.176.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.5. n.51.* Accac. Anton. *in commene. ad l. 5. num. 70. ff de condit. & demonstr.* Ferret. *in Constit. Cathaloniæ, gloss.7. num.100.* Card. Tusch *pract conclus tom.7. litt. S, conclus.247.* Menoch. *cons 406 num.50. & cons.335. num 19.*

2 Et licèt simile non possit dici identitas, quia simile non est idem, tamen valde simile reputatur idem. Bald. *cons.408. Quidam ciuis, num.8. vers. quapropter de necessitate, lib.1.* quem refert Card. Tusch. *d litt. S, concl.246. num.6.*

Axioma CCIX.

Singula.

1 *Singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant.*
2 *Intellige, quando singula genere suo perfecta sunt, non ita si vitiosa, & imperfecta.*
3 *Declara procedere in ciuilibus, in quibus agitur de modico præiudicio, secus in criminalibus.*

1 SINGVLA quæ non prosunt, multa collecta iuuant, *l. spadonem, §. qui iura, ff. de excusat. tutor. l. rationes, & l instrumenta, C. de probat. c. causam quæ, eod. tit. l. stipulatus, in princip. ff. de vsuris*, gloss. *verb. legitimis, in l.2. ff. illo tit. de excus. tutor.* Anton. Gabr. *commun. tit. de probationib. concl. 1. num.1.* Alex. *cons.13. Ex iis quæ, num.19. cum seqq. lib.1.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, vers. sua facilitate, num.59. vers. tamen hæc duo, C. de in integ. restit. minor.* Menoch. *cons. 284. num.43.* Surd. *cons.245. num.31. & cons.329. num. 20.* Anton. Monach. *Lucen. decis.55. num.33.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom.7. litt S, concl.276.* Farinac. *in praxi crimin. p.4 cons.39. num.1.* Ferret. *in Constit. Cathaloniæ, gloss.5. num.147.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.2. resol. 55. num. 16. & lib.3. resol.7. num. 13.* Rot. *decis.774. num.7. p.2. recent.*

2 Intellige, quando singula genere suo perfecta sunt, non ita si vitiosa, & genere suo imperfecta sunt, *§. ex eo, Instit. quibus modis testam. infirm.* Abb. *cons.16. Ad claram, in fine, lib.1.* Alexand. *cons.150. In causa & lite, num.26. & seq. lib.5.* Tob. Noni. *in rub. Instit. de obligat. num.25.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs. 39. num. 6.* Cardin. Tusch. *d. litt. S, concl.676. num.8. & 10.* Rot. *decis. 455. num. 2. ad med. p.2. in posth. Farinac.*

3 Declara, vt procedat in ciuilibus, in quibus agitur de modico præiudicio, secus in criminalibus, ita Hippol. *cons.20. num. 48.* & Alex. *cons.21. Repetitio, in princip. lib.4.* quos refert Card. Tusch. *d. litt. S, concl.276. num. 14.* vbi *num. 15.* post Alex. *cons.115. num.9. & seqq. lib. 4.* subdit, pariter procedere vbicunque agitur de re difficilis probationis de sui natura, quia tunc singula quæ non prosunt, iunguntur. Intellige etiam & declara axioma procedere quando ad perficiendum eorum totum plura tendunt, secus si ad diuersa, quia tunc non prosunt singula, nec multiplicata iuuant. *l. vnic. C. qui num. tutel.* Sebast. Medices *de reg. iur. reg. 3. num. 4.* vbi primam partem in naturalibus exemplificat.

Axioma CCX.

Solutio, Soluere.

1 *Obligatio tollitur, & extinguitur solutione eius, quod debetur.*
2 *Soluens de mandato iudicis liberatur, & est securus.*
3 *Hypotheca tollitur solutione eius, quod debetur.*
4 *Creditor recipere non tenetur solutionem diminutam.*
5 *Solutio facta videtur de reliqua summa, quando aliquid petitur de resto.*
6 *Soluens in dubio videtur soluere de pecunia sua.*
7 *Soluens alij, quàm vero creditori, non liberatur.*
8 *Solui non potest aliud pro alio inuito creditori.*
9 *Soluere minus dicitur qui tardiùs soluit.*

1 SOLVTIONE eius, quod debetur, tollitur, & extinguitur obligatio, *l. nulla, C. de solut. l soluitur, ff. quibus modis pignus, vel hypoth. princip. Instit.*

quibus

quibus modis tollitur obligatio, Bart. *conf.* 67. *Satis dubiè, in fin lib.* 1. Ioann. de Anan. *conf.* 10. Dec. *conf.* 449. *num.* 36. Abb. *conf.* 97. *Viso, in princ. lib.* 2. Alex. *conf.* 17. *Requisitus in causa, num.* 3. *lib.* 1. Bald. *conf.* 192. & *conf.* 175. *lib.* 2. Anchar. *conf.* 318. *In quæst. num.* 2. Surd. *conf.* 145. *num.* 14. & 15. & *conf.* 150. *num.* 96. Cardin. Tusch. *litt. S, concl.* 340. Carol. de Grassis *de except. except.* 25. *num.* 6. Pyrrh. Mant. *de solut. cap.* 54. *per tot.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *c.* 675. *n.* 36.

2 Amplia primò in solutione facta de mandato iudicis, quia soluens liberatur, & est securus, *l. non videtur, §. qui iussu, ff. de regul iuris, l. liberto, §. Lucius, ff. de annuis leg.* Bart. *in l. crediter, in princip. ff. de solut.* Bald. *conf.* 128. *lib.* 2. Menoch. *conf.* 68. *num.* 12. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 97. *num.* 111. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 113. *num.* 4. Rot. *decis.* 151. & *decis.* 849. *num.* 2. *apud eundem Farin. in prima collect. nouissimarum.* Declara, nisi fiat de mandato iudicis iniusto, secundùm Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 81. *num.* 10. *cum seqq.* & Farinac. *d. q.* 97. *num.* 112.

3 Amplia secundò, quod solutione eius, quod debetur, ne dum tollitur omnis obligatio, sed etiam hypotheca, gloss. *verb. tollitur, in princip. Instit. quibus modis toll oblig.* Beroi. *conf.* 204. *num.* 7. *lib.* 1. Bald. *conf.* 263. *Initium, lib.* 5. Alexand. *conf.* 106. *Visis, in fine, lib.* 6.

4 Solutionem diminutam creditor recipere non tenetur, *l. tutor. §. Lucius, ff. de vsuris*, partis enim solutio multa affert incommoda, *l. plane, ff. familiæ hercisc.* gloss. Bart. & Alex. *in l. quidam æstimauerunt, ff. si certum pet.* Surd. *decis.* 186. *num.* 2. Solutio
5 verò facta videtur de reliqua summa, qoando aliquid petitur de resto, Mascard. *de probat concl.* 980. *num.* 20. & *concl.* 1111. *num.* 20. Parlador. *rerum quotid lib.* 2. *cap. fin. p.* 5. §. 1. *num.* 20.

6 Soluens in dubio videtur soluere de pecunia sua, & non de pecunia illius, cuius nomine soluit, *l. si defunctus, C. arbitrium tutela*, Menoch. *conf.* 12. *num.* 20. & 22. & *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 46. Cassan. *in consuetud. Burgund. rub.* 4. §. 14. *verb meubles, num* 5. Burg. de Pace *conf* 3. *numer.* 73. Mascard. *de probat. concl* 611. & *conclus.* 1159. & *concl.* 1319. *n.* 12. Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 8. *num.* 51. Gam. *Lusit. decis.* 247. *num.* 2. Cald. Pereira *de empt. & vendit cap.* 20. *num.* 13. Rot. *decis.* 339. *ad fin apud Farin. in* 1. *collect. nouissimarum.* Et præsumitur soluere ob causam grauiorem. Menoch. *conf.* 231. *num.* 28. & *conf.* 1185. *num.* 14. & *conf.* 1187. *num.* 26.

7 Soluens alij, quam vero creditori, non liberatur, *l.* 1. §. *ante omnia, ff. de pactis*, Surd. *decis.* 60. *n.* 1. & *decis.* 229. *num.* 1. Gratian. *discept. forens. cap.* 20. *à num.* 30. & *cap.* 194. *num.* 17. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 7. *litt. S, concl.* 340. *n.* 48. *cum seqq.* vbi *num.* 51. cum Abb. *conf.* 80. *lib.* 1. ampliat, solutionem factam alteri, quàm ei cui debetur, non liberare soluentem, etiamsi accipiens caueat cum fideiussione de releuando illum indemnem.

8 Solui non potest aliud pro alio inuito creditori, *l.* 2. §. *mutui datio, & ibi gloss. fin.* ac latè Ias. *ff. si certum pet. l. promissor. § fin ff. de constit pecun l. item liberatur, §. qui paratur. ff quibus modis pign. vel hypoth. l. cum à quo, cum l. seq. C. de solutionib.* Socin. *reg* 28. Corr. *in memor. verb. solui, pag. mihi* 767. Donat. à Fina *tom.* 2. *commun. opinion lib.* 8. *tit.* 27. *de solutionib. n.* 36. *pag. mihi* 483. Vital. de Camban. *in tractat. clausul. pag.* 376. *num.* 1. Thom. de Thomasset. *in floribus leg. reg.* 31. Gutier *de iuram. confirmat p.* 1. *cap.* 29. Escob. *de ratiocin. cap* 17. *num.* 1. Pichard. *in disput de mora. num.* 97. Surd *decis.* 124. *num.* 16 Ceuall. *commun. contra communes, q.* 899. *num* 97. *tom.* 4. Garc. Gironda *de priuileg. seu exempt. explicat. n.* 203. Anton. Monach. *Benonien. decis.* 35. *n.* 8. Card. Tusch. *d. litt. S, concl.* 354. latè Pyrrh. Mant. *d. tract. de solut. cap.* 7. qui huic regulæ plures ampliationes & 26. limitationes assignat. Leo *Valent. decis.* 184. *num.* 19. *lib.* 2. Duran. *Rota decis.* 1. *num.* 1. & 2 Quando verò aliud pro alio de consensu creditoris soluitur, tunc per talem solutionem extinguitur obligatio, Gozadin. *conf.* 58. *num* 8. Surd. *conf.* 145. *n.* 14. & *seq.* quos refert Card. Tusch. *d. litt S, concl.* 340. *num.* 31.

Soluere minus dicitur qui tardiùs soluit, & 9
plus soluere dicitur qui statim soluit, *l. si is cui, in fine, l. minus, ff. de verborum signif. l. solidum, ff. de solutionib. §. plus, Instit. de fideiuss. §. si quis agens, vers. plus autem, Instit. de actionib. cap.* 1. vbi Doct. *de plus petit.* cum aliis adductis per Tiraq. *de retractu lig. gloss.* 18. §. 1. *num* 35. Surd. *conf.* 345. *num.* 9. Menoch. *conf.* 35. *num.* 27.

Axioma · CCXI.

Specialia.

1 *Specialia duo non possunt concurrere circa idem, & in eodem subiecto.*
2 *Intellige, quando duo, vel plura specialia veniunt principaliter, non verò in consequentiam alterius.*
3 *Specialia non passim admittenda.*
4 *Specialia non debent trahi in argumentum, vel in consequentiam, nisi propter identitatem rationis.*
5 *Specialis dispositio vno casu, facit quod in aliis casibus ius commune sit in contrarium.*
6 *Priuilegia specialia fisci arguunt in contrarium esse ius commune in aliis personis.*

Specialia duo non possunt concurrere circa 1
idem, & in eodem subiecto, *l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium, l.* 1. *C. de dotis promiss cap. singula* 89. *dist.* latè Socin. *reg.* 3. vbi limitat sex modis, Bart. *in* 1. *quæst. Lucana ciuitatis, in princ. num.* 10. *vers decimè probatur*, Oldrad. *conf.* 79. *Duo specialia, in princ.* & *conf.* 325. *numer.* 4. *vers. item promissio.* Thom. de Thomass. *in floribus legum, reg.* 102. Menoch. *conf.* 336. *num.* 1. Richard. *ad §.* 1. *Instit. de milit. testam. n.* 8. & 11. latè Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 7. *litt. S, concl.* 360. *per totam.* Surd. *conf.* 34. *numer.* 47. Decian. *conf.* 74. *num.* 51. *lib.* 3. idem Menoch *de præsumpt. lib.* 1. *præs.* 21. *num.* 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *d. c.* 518. *num.* 27. & *cap.* 520. *num.* 10. & *cap.* 573. *num.* 36.

Intellige, quando duo, vel plura specialia veniunt 2
principaliter, non verò in consequentiam alterius, vt declarant Bart. *d. q.* 1. *Lucanæ ciuitatis, in fin. vers. ad decimum.* Thom. de Thomasset. *d. reg.* 102. Tobi. Non. *ad rub. Instit. de testament. num.* 20. Card. Tusch. *d. litt S, concl.* 360. *num.* 23.

Specialia non passim admittenda, Alex *in l.* 3
quod in bonis, §. cùm fideicommissum, in fin. ff. ad leg Falcid. Card. Tusch. *d. litt. S, concl.* 361. *n.* 1. Nec trahi de-
bent in argumentum, vel in consequentiam, quia ab 4
eis non est licitum arguere, Castrens. *conf.* 97. *Ne in propriis, n.* 3. *in fine, lib.* 2. Card. Tusch. *d. lit. S, concl.* 462. *n.* 22. vbi *n.* 14. post Abb. *conf.* 114. *Attingendo, à n.* 5. *lib.* 2.
hoc limitat propter identitatem rationis. Amplia, 5
quòd specialis dispositio in vno casu, nedum non tribuit facultatem arguendi, sed imò facit quod in aliis casibus ius commune sit in contrariũ, ita Corn. *conf.* 81. *n.* 9. *lib.* 2. Angel *conf.* 183. *in fine*, Bald. *conf.* 382. *In quæstione, n.* 7. *vers. cùm igitur, lib.* 5. quòd duplicatur

lib. 1. conſ. 250. Anchar. conſ. 203. in fine, Roman. conſil. 86. Viſo quæſtionis themate. num. 12. verſ. tertia, Abb. conſ. 79. Illud in iure, in princip. lib. 1. Guid. Papæ deciſ. 473. vbi ait, quòd generaliter vbi eſt ius ſpeciale in certo caſu, ſequitur quod in contrarium eſt ius commune extra illum caſum, Ioann. de Imola
6 conſ. 139. in fine, verſ. non obſtat vltimò, vbi quòd ſpecialia priuilegia fiſci arguunt in contrarium eſſe ius commune in aliis perſonis.

Axioma CCXII.

Subiecta.

SVBIECTA talia ſunt, qualia prædicata demonſtrant, l. 3. ff. de fundo inſtr. l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino, trit. oleóque leg. Oldrad. conſ. 80. Talia ſunt, & conſ. 326. num. 17. verſ. item in hoc, Pert. de Anchar. conſ. 65. n. 5. & conſ. 82. num. 10. Signorol. de Homod. conſ. 205. in fine, & conſ. 199 n. 6. Crauet. conſ. 25. n. 30. Brunor. à Sole in locis communib. verb. ſubiectum, Surd. deciſ. 149. num. 18. & conſ. 34. num. 40. & conſ. 375. num 45. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 7. litt. S, concluſ. 716. à princip.

Axioma CCXIII.

Subrogatum.

1 *Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

2 *Intellige procedere in ſubrogatione legis, non hominis.*

3 *Limita diuerſis modis, & numeris ſeqq.*

1 SVBROGATVM ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. vbi Bart. Bald. Angel & alij, l. 1. §. hac actio, ff. ſi quis teſtam. liber. l. filia, § Titia, ff. de condit. & demonſtr. l. vnica, §. 1. C. de rei vxoria act. §. fuerat, Inſtit. de actionib. cap. Eccleſia, il 1. vbi gloſſ. 1. verſ. & eſt hic argum. vt lite pendente, Alexand conſ. 88. Quod concurrere, num 4. verſ. corroboro, lib. 1. quod duplicatur conſ. 137. eod. lib. 1. Anchar. conſ. 421. Præmittendum, in princ. vbi ait, quòd hæc regula eſt magiſtralis, Crauet. conſ. 973. num. 1. cum ſeqq. Socin. reg 34. plenè Decian. conſ. 43. num. 14. cum ſeqq. lib. 3. vbi infert ad plura exempla, Euerard. in topicis legalib. loco 93. Petr. Andr. Gammar. in Dialect. legali, lib. 2. de loco ſubrogato 4. Tiraq. de iure primogen. q. 49. num. 43. & in tract. le mort. part. 2. declar. 9. num. 28. Thom. de Thomaſſer. in floribus legum, reg. 289. Tob. Noni. ad §. ſed neque hæres, Inſtit. de teſtam. numer. 5. Pichard. ad §. ex conditionale, n. 13. Inſtitut. de verb. obligationib. Brunor. à Sole in locis communib. verb. ſubrogatum, Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de regulis iuris, concl. 2. Menoch. conſ. 52. num. 68. & 158. & conſ. 70. num. 10. & conſ. 95. num. 50 & conſ. 97. num. 157. & conſ. 211. num 70. & conſ. 215. num. 151. & conſ. 280. num. 12. & conſ. 650. num. 9. & conſ. 840. n. 40. & conſ. 896. num. 3. & conſ. 784. num. 12. vbi ait procedere, quando is qui ſubrogatus eſt, æqualis eſt conditionibus, moribus & ſcientia cum eo cui ſubrogatus eſt, Molin. de primogen lib. 4. cap. 4. num. 36. Surd. deciſ. 35. num. 9. & deciſ. 306. num. 5. & de aliment tit 9. q. 27. num 9. & conſ. 26. num. 5. Eſcob. de ratiocin. comput. 15. num. 2. Monet. de decimis, cap. 9. num. 75. & de opt. canon cap. 5. q. 8. num. 146. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 4. n. 55. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 111. num. 28. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 9. num. 99. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 7. litt. S, concl. 757. per totam. Mareſc. var. reſol. lib. 2. c. 8. num. 8. Giurba in conſuet. Meſſanenſ. cap. 12. gloſſ. 2. num. 9. Caſtill. controu. lib. 4. c. 36. num. 51. cum ſeqq. & lib. 5. p. 2. c. 89. num. 83. & 84. Ioann. Maria Nouarr. in prax. elect. & variat. fori. q. 52. num. 8. & 9. ſect. 1. & quæſt. forenſ. lib. 1. q. 48. num. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 624. num. 2. cum ſeqq. vbi num. 10. ampliat ſiue expreſſè, ſiue tacite ſubrogatio fiat, & c. 706. num. 67. & cap. 719. numer. 9. vbi num. 10. extendit etiam in materia ſtricta, & correctoria, & cap. 766. num. 37. & c. 769. num. 69. & c. 791. num. 14. tom. 4. & cap. 989. num. 23. tom. 5. Robles de repræſent. lib. 1. c. 12. n. 18. & lib. 5. cap. 1. num. 7. & c. 18. num. 31. Anell. Amat. conſ. 60. num. 8. & conſ. 81. n. 18. Ioſeph. Vela diſcept. forenſ. diſſert. 12. num. 29. in fin.

Intellige ſubrogatum ſapere naturam primordialem, non accidentalem eius, in cuius locum ſubrogatur, vt declarant Surd. d. tit. 9. q. 21. num. 22. & ideo, quando dicitur ſubrogatum ſapere naturam eius, in cuius locum ſubrogatur cum omnibus qualitatibus & cauſis, intelligitur de naturali cauſa, non de accidentali, Beroi. conſ. 71. num. 42. & ſeq. lib. 1. Card. Tuſch. d. concl. 757. num. 55. Et intellige etiam procedere in ſubrogatione legis, non hominis, ex Rimin. iun. conſ. 18. num. 88. & conſ. 113. num. 128. & ſeq. quem refert Card. Tuſch. d. litt. S, concl. 757. num. 49. vbi num. 54. poſt Anchar. conſ. 110. num. 3. ſubdit, ſubrogatum non ſapere naturam eius, cuius loco ſubrogatur, niſi vel in ſubſidium, vel quando ſubrogatio eſt in plenum ius. Intellige etiam, vt ſuprà tetigimus num. 1. quando ſubrogatum habet qualitates eius, in cuius locum ſubrogatur, quia ſi qualitas, vel vnum ex requiſitis neceſſariis ſubrogato deficiat, vel diuerſa inter vtrumque datur qualitas, eius naturam, in cuius locum ſubrogatur, non ſapit, l. Lucius, ff. de fideicommiſſ. libert. Surd. conſ. 31. num. 41. & conſ. 138. num. 21. & conſ. 143. num. 48. & conſ. 269. num. 30. Polyd. Ripa obſeru. 250. Moror. conſ. 49. num. 3. Franc. à Soſa in l. fœmina, ff. de regul. iuris, p. 1 n. 229. Ioann. Maria Nouarr. in praxi elect. & variat. fori, dict q. 52. n. 10. cum ſeqq. Didac. de Marino in addit. ad deciſ. Grammat. 105. num. 13. plenè Giurba in conſ. crimin. 99. num. 13. vbi quòd inter ſubrogatum, & eum, cui fit ſubrogatio, nulla eſſe debet differentia, nec diuerſa qualitas. 2

Primò limita, quando ſubrogatum fit ad rem diuerſæ naturæ, l. cùm in fundo, §. ſi fundus, ff. de iure dot. Surd. de aliment. tit. 5. q. 1. num. 34. & quando non viget eadem qualitas in ſubrogato, imò repugnat, Rimin. iun. conſ. 113. num. 129. quem refert Cardin. Tuſch. d. litt. S, concl. 757. num. 57. Franc. à Souſa in repet. l. fœmina, ff. de regul. iuris p. 1. num. 229. Menoch. conſ. 427. num. 8. Robles dict. lib. 1. cap. 12. num. 68. vbi ait hoc Axioma non procedere quando perſona ſubrogata eſt diuerſi iuris & conditionis illius, in cuius locum ſubrogatur. & numer. 69. etiam limitat quando ceſſat in perſona ſubrogata illa qualitas, propter quam priuilegium conceditur. 3

Secundò limita, vbi aliquid eſt ſpecialiter attributum, tunc enim in eo ſubrogatum non ſapit eandem naturam, nec ſubrogationis regula id extendit, quod fuit ſpecialiter conceſſum, Surd. de aliment. tit. 9. q. 21. num. 21. D. Barboſ. in l. cùm Prætor, §. 1. num. 421. ff. de iudic. 4

Tertiò limita, quando illud, in cuius locum fit ſubrogatio, 5

ſubrogatio, eſſet extinctum, Rimin. iun. *conſ.* 113. *numer.* 121. Card. Tuſch. *dict. litt. S*, *concluſ.* 757. *num.* 51.

6 Quartò limita in pœnalibus, ſecundùm Seraphin. *deciſ.* 537. *num.* 4. Ant. Gabr. *commun. tit. de reg. iur. concl.* 2. *num.* 19. Mari. Giurba *d. conſ.* 96. *num.* 16.

7 Quintò limita in priuilegiis, vt ſcribunt Azeued. *l.* 1. *num.* 27. *tit.* 1. *lib.* 6. *noua Recopil.* Garc. Gironda *de priuileg. ſeu exemption. explicat. num.* 1313.

Axioma CCXIV.

Subtilitas.

SVBTILITAS nimia veritatem lædit, Decian. *conſ.* 666. *Viſa copia, circa fin.* Gimin. *conſ.* 49. *Super iſto puncto, num.* 4. *verſ. nam ſubtilitas.* Roman. *conſ.* 301. *In propoſita*, *num.* 15. *verſ. ſecundò demonſtro.* Et voluntates contrahentium ſubuertit, *l.* 1. *C. vt action. ab hared. vel contra heredem.* Et errorem inducit Bald. *in proœm. Decretal. incip. Initium, circa fin.* Roman. *vbi ſuprà*, Roland. à Valle *conſ.* 55. *num.* 7. *lib.* 1. vbi ait, quòd in rebus claris ſubtilizatio eſt errorem quærere, & ideo illa non eſt curanda in foro Eccleſiaſtico, ex quo de mente conſtat, *cap. dilecti, de iudic.* Federic. de Senis *conſ.* 158. *Reuerende Pater*, *in princ.* maximè in cauſis beneficialibus; Anchar. *conſ.* 295. *Pro clariori, in fine.*

Axioma CCXV.

Summa.

1 *Summæ maiori ineſt minor.*
2 *Diſpoſitiones quando ſunt diuerſa, ſumma maior non continet minorem.*
3 *Summa maior non continet minorem, quando ſumus in contractu ex cauſa onerosa, & in litteris ad beneficia vacatura ad ſummam maiorem, vt num.* 4.
5 *Declaratur* text. in l. ſi decem 54. in princ. ff locari, *& conciliatur cum* text. in l. 1. §. ſi ſtipulanti. ff. de verbor. obligat.

1 SVMMÆ maiori ineſt minor, *l.* 1. §. *ſi ſtipulanti*, *ff. de verb. obligat. c.* 1. *de arbitr. lib.* 6. Bald. *conſ.* 307. *verſ. in contrarium*, *lib.* 1. Pichard. *ad* §. *præterea*, *n.* 8. *Inſtit. de inutilib. ſtipulat.* Cardin. Seraphin. *deciſ.* 267. *num.* 4. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 7. *litt. S*, *concluſ.* 885. *per totam*, Menoch. *conſ.* 265. *numer.* 3. Theſaur. *deciſ.* 122. *num.* 10. Pereg. *Patau deciſ.* 62. *num.* 2. *verſ. quanti Index*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.* 1635. Ioann. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 24. *num.* 6.

2 Primò limita, quando ſunt diuerſæ diſpoſitiones, quia tunc ſumma maior non continet minorem, Alex. *conſ.* 179. *Viſo proceſſu*, *num.* 14. *verſ. nec etiam*, *lib.* 5. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 885. *num.* 19. Idem eſt, quando ſummæ diuerſitas conſtituit ſpecierum diuerſitatem, ſecundùm Cardin. Seraphin. *citato loco.*

3 Secundò limita, quando ſumus in contractu ex cauſa onerosa. Alex. *conſ.* 18. *num.* 3. *lib.* 1. Card. Tuſch. *concl.* 885. *num.* 21.

4 Tertiò limita in litteris ad beneficia vacatura ad ſummam maiorem, putà primum vacaturum valoris centum, non poteſt capere beneficium de minori ſumma propter odium litterarum ſimilium, quia in caſu maior ſumma non continet minorem, Lap. *alleg.* 79. *num.* 3. *verſ. ſed quare, & conſ.* 103. *num.* 6. *verſ. ſecundo*, Zabarel. *conſ.* 136. *num.* 4. Card. Tuſch. *dict. concl.* 885. *num.* 23.

Verùm contra noſtrum Axioma obſtat difficilis 5
text. *in l. ſi decem* 54. *in princip. ff. locati*, vbi diſpoſitio concepta ſuper maiori ſumma, non verificatur in minori; nec ſatisfacit communis intellectus Bart. *in d. l.* 1. §. *ſi ſtipulanti*, quem ſequuntur Anton. Gom. *tom.* 2. *var. vbi de contractib. cap.* 9. *numer.* 4. Conan. *comment. iuris*, *lib.* 8. *cap.* 11. *num.* 4. Emman. Coſta *lib.* 1. *lect. cap.* 2. *num.* 1. aſſerentis propterea ibi diſpoſitionem conceptam verificari in minori, quia agitur de cauſa onerosa, in qua non procedit huiuſmodi Axioma, ſed tantùm in cauſa lucratiua, quia conuincitur ex *eadem l. ſi decem*, in ſecundo caſu, vbi probatur maiorem ſummam prolatam à conductore verificari in minori per ſe.

Quare reiecto ſupradicto intellectu, conſidero diſpoſitionem conceptam ſuper maiori ſumma, non verificari in minori, niſi appareat veriſimiliter diſponentem intendiſſe quamcunque ſummam contentam ſub maiori. Cùm igitur primo caſu *d. l. ſi decem*, maior ſumma proferatur à petente, ſcilicet à domino rei locatæ, ideo non videtur conſentire in minori ſumma, quia eſt ei præiudiciale: attamen ſecundo caſu maior ſumma profertur à promittente. ſcilicet conductore, & ideo in minori conſenſiſſe videtur, nam veriſimiliter præſumitur conductorem, qui in maiori ſumma conſenſit, à fortiori conſentire in minori, ſi intelligeret locatorem minus velle locare, quia per hoc fit melior conditio ipſius. Senſus verò *dict.* §. *ſtipulanti*, ex quo probatur huiuſmodi Axioma, (omiſſis variis intellectibus, de quibus Menchac. *de ſucceſſ. creat.* §. 10. *num.* 142.) poteſt verificari legendo illum continuatiuè ad *verſ. niſi ſtipulatori*, ſuprà proximè præcedentem; & ita loquitur caſu quo diuerſitas promittentis maiorem, vel minorem ſummam, incontinenti placuit interroganti, & ita ex eo quod fuit ſequuta complacentia ſtipulationis in diuerſitate ſummæ promiſſæ, propter quam valet ſtipulatio in minori ſumma.

Axioma CCXVI.

Superfluitas, Superfluum.

1 *Superfluitas euitanda eſt in omni interpretatione, & diſpoſitione.*
2 *Superflua omnia ſunt reprobata.*
3 *Actus ſuperfluis non debemus vti.*
4 *Iuris communis correctio potiùs admittitur, quàm quod verba ſint ſuperflua.*
5 *Verba potiùs impropriianda ſunt, quàm quod ſint ſuperflua.*
6 *Bis aliquid in legibus, & ſtatutis ponitur, ad euitandam malitioſam, & ſophiſticam interpretationem.*
7 *Superfluitas potiùs toleratur, quàm quis damnum indebitè patiatur.*
8 *Superfluum dici non poteſt, quando explicitè & diſtinctè declaratur, quod implicitè erat diſpoſitum.*
9 *Superfluitas admittitur, ne voluntas teſtatoris, vel diſponentis tollatur.*
10 *Iniquitas vt euitetur, toleratur ſuperfluitas.*

1 SVPERFLVITAS euitanda eſt in omni interpretatione, & diſpoſitione, vt per Roland. à Valle *conſ.62 num 30. & ſeq lib.3.* quem refert Card. Tuſch. *practic.concluſ.tom.7. litt S, concl* 895. *num.* 16. Menoch. *conſil.* 81. *num.* 32. Rot. *deciſ.* 702. *num.3. apud Farin p.2.recent.& deciſ.75. num.8.ead.p.2.* dicit quòd non eſt recedendum a natura rei, vt ſuperfluitas euitetur, & *deciſ.357.num.1.ead p.2.* cenſet quòd ſuperfluitas non debet admitti etiam in quacunque materia odioſa, & in diſpenſatione.

2 SVPERFLVA omnia ſunt reprobata, *l. 1. §. quibus, C. de nouo Cod. l. fin C. qui admitti ad bonor. poſſeſſ. & in proœm Decretal.* ibi, *reſecatis ſuperfluis, Clem.exiui. §.quamuis,* vbi Card. *num.*130. *de verbor. ſignific.* Mandoſ. *ad reg.* 8. *Cancell. quæſt.* 5. *num.* 4. Gonzal. *ad reg.8.Cancell gloſſ.*13. *num.*72. *& gloſſ.*22. *num.* 4.

3 SVPERFLVIS actibus non debemus vti, *l.hac ſtipulatio. §. diui ff. vt legator. nomine caueatur,* Caſtrenſ. *conſ.* 240. *Subtiliter, prope fin. lib.* 2. Cardin. Tuſch *d litt. S, concl.* 894. *num.* 6. nec ſuperfluis & impertinentibus allegationibus, Caſtrenſ *conſ.*201. *Viſis, & conſideratis, col pen.verſ. quantum verò, lib.*1. Card. Tuſch. *d litt.S.conſ.*896 *num.*7. nec cautionibus, *l.non cogendum, ff. de procuratorib.* Caſtrenſ. *conſ.*207. *Viſis omnibus, num* 1. *col.*2. *verſ. præterea, lib* 1. Roman. *conſ.62 Florentina, col.*1. *in fine,* illis enim non præſumitur quis velle vti, Abb. *conſ.* 73. *Circa pri-*
4 *mum, num.3. verſ. præterea, lib.2.* quia potiùs admittitur correctio iuris communis, quàm quod verba ſint ſuperflua, Crauet. *conſ.92.num.* 5. quem refert Card. Tuſch *dict. litt.S, concl.*895. *num.*18. & potiùs
5 impropria nda ſunt verba, quàm quod ſunt ſuperflua, Roland *conſ.* 61. *num.* 16. *& conſ.62. num* 31. *& ſeq lib.* 3. Crauet. *conſ.* 194. *num.* 3. *& conſ.*714. *Illuſtris, num.*19.

6 Primò limita, quia frequenter in legibus & ſtatutis ſemel diſpoſitum etiam per verba inculcata idem importantia diſponitur, & plus non operantur, niſi maiorem declarationem, gloſſ. *verb.inculcatio, in l lecta, ff. ſi certum pet.* Cuman. *conſ.*55. *num.*4. *verſ. quamuis,* Caſtrenſ. *conſ.*75. *Notandum, num* 2. *verſ. frequenter, lib* 2. & ideo dicunt Felin. *in cap. venerabili, num.*1. *notab.*3. *de officio deleg.* & Iaſ. *in l enim qui, §.ita te, & Titium, num* 4. *verſ. ſed aduerte ff. de verb. obligat.* quòd ſæpe aliquid bis ponitur ad euitandam malitioſam, & ſophiſticam interpretationem, & ſic ad maiorem expreſſionem, referunt Cardin. Tuſch. *d litt S, concluſ* 895. *num.*49. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell gloſſ.*6. *num.*32.

7 Secundò limita, quia potiùs toleratur ſuperfluitas, quàm quod quis damnum indebitè patiatur, Crauet. *conſ.* 70. *num.* 29. *verſ imò potius,* Cephal. *conſ.*104. *num.*22. *lib* 1. Surd. *deciſ.*36. *num.*19. *&* 20. Cardin. Tuſch. *d.litt.S, concl.* 895. *num.*56. Gonzal. *d gloſſ.*6. *num.*31.

8 Tertiò limita, quando explicitè & diſtinctè declaratur, quod implicitè erat diſpoſitum, quia tunc dici non poteſt ſuperfluum, Ruin. *conſ.*89. *num.*17. *verſ. nec obſtat, vol* 4. Tiraq. *in l ſi vnquam, verb. reuertatur, num.*16. *C.de reuocand donat.* quos refert, & ſequitur Gonzal. *d gloſſ.*6. *num* 33.

9 Quartò limita, quia ſuperfluitas admittitur, ne voluntas teſtatoris, vel diſponentis tollatur, Crauet. *conſ.*25. *num.* 10. *verſ ex præmiſſis,* vel ne fiat contra mentem diſponentis, idem Crauet. *conſ.*70. *num.*29. *verſ. tertiò,* prout illum refert Card. Tuſch. *d.litt. S, concl* 895. *num* 54.

10 Quintò limita, quia toleratur, vt euitetur iniquitas, Crauet. *conſ.70.num.29.verſ.ſecundò reſpondeo, & in verſ. quintò reſpondeo,* idem tenet, ne abſurdum inducatur, refert Card. Tuſch. *d concl.*895. *num.*55. *&* 57.

11 Sextò limita, quia potiùs admittitur ſuperfluitas ſtatuti, quàm quod ſtatuentes voluerint aliquid illicitè, vel non permiſſum ſtatuere, Caſtrenſ. *conſ.*258. *Viſo puncto, col.*1. *in fine, verſ. nec erit ſtatutum, lib.*2. Card. Tuſch. *d.litt.S, concl.*895. *num.*61.

AXIOMA CCXVII.

Tacens.

1 *Tacens conſentire videtur.*
2 *Intellige in fauorabilibus.*
3 *Limita in præiudicialibus.*
4 *Tacens conſentire videtur in iudicialibus, etiam in ſibi præiudicialibus.*
5 *Tacens habetur pro conſentiente, etiam in damnoſis fauore Reip. pupilli, & Eccleſiæ.*
6 *Ius quando reſiſtit, tunc tacens conſentire non videtur.*
7 *Tacens quando contradicendo actum impedire non potuiſſet, tunc conſentire non cenſetur.*

1 TACENS conſentire videtur, *l.2.§.voluntatem, ff ſoluto matrim. l qui tacet,* vbi Dec. & Cagnol. *ff. de regulis iuris, l.2. C.de acquir. poſſeſſ. l ſi ſine, C. ad Velleian. l ſi hypothecas, C. de remiſſ pignor. cap nonne, de præſumpt. cap. qui tacet* 43. vbi Dyn. & Ioann. Andr. *de regulis iuris, lib.*6. Caball *de milleloq.*453. Corſet. *in ſing. taciturnitas,* Anton. Scap. *de iure non ſcripto, lib.5. cap.*101. Ioſeph. Ludou. *Peruſ.deciſ.9.à num.*21. Sebaſt. Medices *in tract. Mors omnia ſoluit. part.* 2. *concl.5. numer.* 21. Menoch. *conſil.* 246. *numer.*26. *& conſ.* 259. *num.* 14. *& conſ.*237. *num.*25. *& conſ.*304. *num.* 30. *& conſ.* 967. *numer.* 15. Maſcard. *de probat. concl.* 1218. Menoch. *de præſumpt. lib.3. præſ.9. n.*20. Azor. *Inſtit. moral p.1. lib.* 1. *cap.4. in princip.* Mari. Antonin. *var.reſolut.lib.1.reſol.92.num.*1. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.4. collect* 1040. Hieron. de Amatis *deciſ.47. num.*13. Sigiſm. Scacc. *de commerc. §.1. q.7. p.2. ampl.* 19. *num.* 129. Ioann. Maria Nouarr. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 82. *à princ.* Alex. Trentacinq. *conſ.*8. *num.* 3. *&* 4. *tom.* 2. vbi *num.* 6. quod tacere eſt medium inter conſentire, & tacere.

2 Intellige in fauorabilibus, *l.1. §.pen ff. nautæ, caupones, l qui patitur. ff. mandati, l. ſi fideiuſſor, in fin. C. eod. tit. l. ſi vt proponis, C. de nupt.* Coſta *in l. ſi ex cautione, fallent.4. num.*2. Bald. *conſ.*299. *Dicunt, num.*5. *verſ. item contractus, lib.*1. Clar. *§.donatio, q.*14. *num.*5. Couarr. *in rub de teſtament. p.3. num.*12. *verſ. verum ſi donatarius,* Molin. *de primogen. lib.4. cap.2. num.*76. Menoch. *illuſtr.quæſt. lib.2. cap.62. à num.*8. Thom. de Thomaſſeis *in floribus legum reg* 253. *&* 290. Maſcard. *de probat concluſ.* 1158. *numer.* 25. Menoch *de præſumpt. lib.3. præſ.42. num.* 11. *&* 24. *& lib.6 præſ.*99. *num.* 12. D. Barboſ. *in l. quæ dotis, num.*153. *&* 164. *ff. ſoluto matrim* Sanchez *de Matrim. lib.1. diſp.5. n.*5. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 8. *litt. T, concl.*2. *num.*1. vbi *numer.* 2. poſt Calderin. *conſ*223. *in fine, verſ. & per hoc reſpondetur,* aliàs 2. *de præbend.* limitat vbicunque vltra conſenſum requiritur aliquid, quia tunc non ſufficit tacitus conſenſus in fauorabilibus. Nouar. *dict. quæſt.* 82. *numer.* 1. *verſ. hoc tamen.*

3 Limita primò in præiudicialibus, *l. inuitum, ff. de ſeruit. vrb. præd. l. in eo, §. pen. ff. de ritu nupt.*

Gemin.

Digitized by Google

Gemin cons. 53. circa fin. vers. nec illo casu, Bald. dict. cons. 299. n. 5. vers. item contractus, lib. 1. Alex. cons. 84. In causa, in fine, lib. 7. Couar. practic. cap. 15. vers. quintò deinde, Thom. de Thomasser. d. reg. 253. Fachin. controuers. iuris, lib. 8. cap. 64. Menoch. cons. 573. num. 12. Surd. decis. 302. n. 3. & cons. 349. n. 4. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 11. num. 11. & de empt. & vendit. cap. 33. num. 81. & seq. D. Barbos. in l. 2. §. vlt à num. 6. ff. soluto matrim. & in d l. quæ dotis, num. 153. & 164. ff eod. Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure, p. 1. cap. 9. num. 81. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 38. num. 20. & cap. 68. num. 16. Card. Tusch. d lit. T, concl. 3. per totam, Mari. Antonin. dict. lib. 1. resol. 59. casu 1. Sanchez d. disp. 5. num. 5. Staril. Pacif. de Salniano interd. insp. 3. cap. 5. num. 59. vbi num. 60. sublimitat quando diuturna & longa taciturnitas, & patientia adesset, idem Gratian. tom. 4. c. 730. n. 40. & cap. 793. num. 5. Ioann. Maria Nouar. d. lib. 1. q. 82. num. 1. vers. at secus, Mari. Giurba in consuet. Messan. p. 1. c. 14. gloss. 2. n. 5. Reinoso in obseruat. pract. obseru. 61. num. 29. etiamsi vltra taciturnitatem concurrat aliquis actus positiuus, secundùm Mascard. concl. 1218. num 51. Surd. decis. 32. num. 11. & decis. 264. num. 8. contrà Abb. in cap. non iniustè, col. pen. de procurator. quem refert Card. Tusch. d. lit. T, concl. 3. num. 13.

4 Sublimita in iudicialibus, in quibus tacens consentire censetur etiam in sibi præiudicialibus, Tiraq. de iure mariti, gloss. 7. num. 37. Surd. decis. 47. num. 9. D. Barbos. in l diuortio, §. ob donationes, num. 14. ff. soluto matrim. Iac. Cancer. var. resol. lib. 1. c. 20. n. 21. & c. 7. num. 25. Pacif. d. inspect. 3. cap. 3. num 86. Vnde quòd tacens, & non contradicens protestationi, quæ sibi fit, censeatur consentire etiam in damnosis, dicit Roman. cons. 311. In casu, num. 2. & seq vbi num. 4. id extendit maximè in protestatione, quæ fit inter contrahentes ad dirimendum ius alterius. Hinc etiam tacens, & non contradicens negatiuæ positæ in iudicio, quod quis non impleuerit aliquid, ad quod obligatur, censetur fateri negatiuam, ex Crauet. cons. 1. in fine, vers. secundò probatur, quam refert Card. Tusch d. lit. T, concl. 3. num. 17.

5 Sublimita etiam fauore Reipublicæ, pupilli, & Ecclesiæ, quia tacens habetur pro consentiente etiam in damnosis, Roman. d cons. 311. n. 3. Item fauore piæ causæ, ex adductis per Socin. cons. 291. Visis litteris, n. 1 lib. 2. Mandel. cons. 153. num. 10. Roman. d. cons. 311. n. 4. Tiraq. de priuileg piæ causæ, priuil. 131.

6 Secundò limita, quando ius resistit, quia tunc tacens consentire non videtur, gloss. in cap. plerumque 2. q. 7. Mascard. de probat. concl. 1153. num. 52.

7 Tertiò limita, quando tacens contradicendo actum impedire non potuisset, quia tunc consentire non censetur, l. Caius, ff. de pigner act. l. sæpe, §. cur autem, ff de re iudic. gloss in l. sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pignus, vel hypotheca, Menoch. cons. 120. n. 10. Surd. decis. 294. n. 13. & decis. 302. n. 2. Cald. Pereira de empt. & vendit. cap. 33. num. 81. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 38. num. 21. & cap. 68. num. 16. Rot. decis. 513. num. 5. apud Farin. p. 1. recent. Idem Gratian. c. 730. num. 41. Pacific. d. loco num. 73. Cùm aliàs in aliis casibus, quos tacens, si vellet, posset impedire, consentire videatur, l si fideiussor, C. mandati, Bart. in l. quæ dotis, num. 22. vbi D. Barbos. num. 160. ff soluto matrim. Neguzant. de pignorib. memb. 4. p. 2. n. 152. Couarr d cap. 15. num 3. vers. tertio, Tiraq. de retract. lig §. 1. gloss. 9. n 149. Mendoç. de pactis, lib. 2. c. 4. num. 37. Menoch. de præsumpt. lib 6. præs. 99. num. 15. & cons. 58 num 61. Mascard. concl. 1158 num. 47. Fachin. controuers. lib. 7 cap. 80. Surd. cons. 290. num. 22. Card. Pereira de renouat. emphyt. q. 16. num. 47. & 52.

Axioma CCXVIII.

Tacitum.

1 *Taciti, & expressi idem est iudicium.*
2 *Intellige, quando tacitum nihil includitur in natura expressi.*
3 *Tacitum pro expresso habetur in vltimis voluntatibus.*
4 *Expressum plus operatur quàm tacitum, quando agitur de annullando actum.*
5 *Tacitum non operatur quantum expressum in prohibitis.*
6 *Taciti & coniecturati par est virtus cum expresso.*
7 *Tacitum non producit aliud tacitum.*
8 *Tacitum resultans ex expresso, cessat cessante expresso.*

TACITI, & expressi idem est iudicium, l cùm quid, ff. si certum petatur, l. si filiusfam. ff eod. tit. l. vlt. ff. de legat 2. l. item quia, ff. de pactis, l vlt. C. qui bonis cedere possunt, Fèderic. de Senis cons. 100. Factum, in princip. Couar. in cap. quamuis pactum, de pact lib. 6. p. 2. in init. num. 6. in med. Menchaq. controuers. illustr. cap. 33 num. 26. Menoch. cons. 108. num. 54. & cons 183. num. 8. & 30. & cons 461. num. 45. & de præsumpt. lib. 4. præs. 40. num. 8. vbi intelligit, quando tacitum inest præcisè & simpliciter, secus si limitatè, Flamin. de resignat. benefic. lib. 2. q. 1. num. 3. cum seqq. & q. 13. num. 13. Escubar de ratiocin. cap. 7. n. 7. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q. 80. num. 30. Morl. in emporio iuris, p. 1. tit. 8. q. 24. per totam, Vgolin. de officio, & potest. Episcopi, cap. 7. §. 2. num. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 14. num. 64. Anton. à Sousa in relect. de censuris Bullæ in Cœna Domini, cap. 24. disp. 101. num. 2. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. p. 3. cap. 7. n. 61. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 12. cap. 4. num. 5. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 8. lit. T, concl. 7. cum duabus seqq. Hermosil. l. 2. gloss. 5. num. 1. 2. & 6. tit. 1. part. 5. Ioseph. Vela dissert. 12. num. 12. 1

Intellige, quando tacitum includitur in natura expressi, secus est si non sit de natura expressi, nec inducatur sub expresso, secundùm Mari. Antonin. var. resolut. lib. 2. resol. 57. num. 72. Intellige etiam, quando vtrumque procedit ex potentia eiusdem causæ, vt declarauit Rota decis. 608. num. 2. apud Farin. p 2. recent. 2

Amplia in vltimis voluntatibus, quia in illis tacitum pro expresso habetur, vt per text. in l. inter vestem. ff. de auro & arg. leg. & in l. in conditionibus primum locum, ff de condit. & demonstrat. resoluunt Bart. in l. cùm quid, col. 2. num 9. vers. & pro huius solutione, ff. si certum petatur, & ibi Bald. col. 3. vers. in gloss. Angel. col. 2. num. 2. Fulgos. col. 2. num. 7. Salicet. col. 1. num. 3. Ludou. Roman. col. 3. in princip. num. 11. Socin. col. 4. num. 23. Corn. col. 2. num. 6. Dec. col. 5. num. 22. Ioann. Bolognet. num. 51. & alij, quos refert Rendina in promptuario recept. sent. tom. 1. tit. 100. num. 16. 3

Primò limita, quando agitur de annullando actum, quia tunc plus operatur expressum, quàm tacitum, Alexand. cons. 59. Attentis narratis, num. 15. vers. nec obstant, lib. 3. Hippol. Rimin. iun. cons. 164. Dubitatur, n. 15. lib. 2. Card. Tusch. d. lit. T, concl. 7. num. 35. & 36. Sicut etiam vbi agitur de effectu exclusionis & priuationis, quia tunc par non est virtus taciti & expressi, Curt. ion. in l. cùm quid, n. 15. vers. obstantes casus, ff. si cert. pet. Menoch. d. lib. 4. præs. 40. num. 10. 4

Secundò

5 Secundò limita in prohibitis, in quibus tacitum non operatur quantum expressum, quia ex tacito non infertur consensus circa prohibita, Castrens. *cons.* 159. *Circa primum, in princ. lib.* 2. Craaet. *cons.* 200. *num.* •. vbi *num.* 8. subdit, quòd tacitus coosensus non est tantæ potentiæ, quantæ est expressus in iis, quæ sunt contra regulas iuris communis, Card. Tusch. *d. lit. T, concl.* 7. *num.* 39. *&* 41.

6 Taciti & coniecturati par est virtus cum expresso, Alexand. *cons.* 109. *Super prima, num.* 17. *vers. prateren in quæstione, prope fin. lib.* 7. Cardin. Tusch. *d. lit. T, concl.* 7. *num* 13.

7 Tacitum non producit aliud tacitum, secundùm Decian. *cons.* 49. *num.* 50. *lib.* 2. Card. Tusch. *d. lit. T, concl.* 10. *per totam*; vnde euenit, vt si quis faciat actum, qui tacitè importat aditionem, illa aditio tacita non possit operari, quòd censeatur renunciatum beneficio inuentarij, prout si aditio esset expressa, vt tenent Cephal. *cons.* 139. *num.* 13. *lib.* 1. quem referunt Fanuc. *in tract. de inuentar. in præfat. num.* 26. *circa finem*, & Card. Tusch. *d. lit T, concl.* 7. *num.* 26. *& concl* 10. *num* 7.

8 Tacitum resultans ex expresso, cessat cessante expresso, l. 5. § *fin. ff de seruit. rust præd.* Castrens. *cons.* 106. *Incipiendo, n.* 3 *lib.* 2. vbi declarat, vt procedat quando subest eadem ratio, vel quando tacitum per se stare noo potest, aliàs secus, prout eum refert Card. Tusch *d. lit. T, concl.* 12. *num.* 1. *&* 2. vbi numeris seqq. limitat, quando tacitum resultans ex expresso, est æquè principale, & quando diuersa ratio est inter expressum & tacitum.

Axioma CCXIX.

Tempus.

1 *Tempus non est modus tollendæ, nec inducendæ obligationis.*
2 *Legis tempus qui non obseruat, non dicitur formam legis obseruare.*
3 *Tempore eodem vbi aliquid fit, non datur prius, nec posterius.*
4 *Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum.*
5 *Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile, paria sunt.*

1 Tempus non est modus tollendæ, nec inducendæ obligationis, *l. obligationum, § placet, ff. de act. & oblig. § at si ita stipuleris, Instit. de verb obligat.* gloss. *verb. ordinem, in cap. cùm ex officij* 16. *de præscript.* Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 11. *num* 21. Accac. Anton. *in comment. ad l.* 1. *ff. de condit. & demonstr. verb. cùm dies certus, num.* 5. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast decis.* 732. *in* 1. *edit.* aliàs *resolut* 509. *num. in* 2. *edit. & decis. Curiæ Archiep. Neapol.* 62. *num.* 4. *part.* 2. Menoch. *cons.* 748. *num.* 30. Duran. *Rota decis.* 38. *num.* 29.

2 Tempus legis qui non obseruat, non dicitur formam legis obseruare, *l. obseruare, §. post hæc. ff. de offic. Procons.* Rebuff. *in tract. nominat. q.* 14. *n* 6. Gam. *Lusit decis.* 317. *num* 4. Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb tempus, num* 1.

3 Tempora eodem vbi aliquid fit, non datur prius, nec posterius, *l. quidam testamento, ff. de peeul. leg.* Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæst* 19. *num.* 18.

4 Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum. Vide *supra Axiom.* 28.

Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile, paria sunt. Vide *supra Axiom.* 174. *num.* 31. 5

Axioma CCXX.

Totum.

1 *Totum continet singulas partes, quia in integrali toto comprehenditur qualibet eius pars.*
2 *Intellige, quando illæ singulæ partes sunt indiuisæ.*
3 *Totum qui dicit, nihil excludit.*

Totum continet singulas partes, qoia io integrali toto comprehenditur quælibet eius pars, *l.* 1. *§. si stipulanti, ff. de verbor. oblig. l. si alij, ff. de vsufr leg. l. in eo quod plus* 111. *l. in toto* 114. *ff. de regul. iuris, cap. plus* 35. *cap. in toto* 80. *eod. tit. lib.* 6. Bald. *cons.* 153. *Officiales, in princ. lib.* 4. Federic. de Seois *cons.* 159. *in fine, vers. item non obstat*, vbi quòd petens totum, si feratur absolutoria à toto, censetur etiam lata quoad singulas partes, Couarr. *var. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. *cum seqq. & cap. vlt. num* 7. Alphan. *collectan* 82. Anton. Gom *var. tom.* 2. *cap.* 9. *num.* 4. Menoch *de arbitr. lib.* 2. *cap.* 47. *num.* 6. Card. Tusch *pract concl. tom.* 8. *lit. T, concl.* 336. *per totam*, Rot. *decis.* 144. *num.* 3. *apud Farin. p.* 2. *recent.* 1

Intellige, quando illæ singulæ partes sunt indiuisæ, secus verò quando illud totum constituens in partes diuisas est distinctum, & diuisum, vt citato Feder. de Senis *d. cons.* 159. *n.* 3. declarat Card. Tusch. *d. concl.* 33. *num.* 6. 2

Totum qoi dicit, nihil excludit. Vide *suprà Axiom.* 168. *num.* 1. 3

Axioma CCXXI.

Turpitudo.

1 *Turpitudinem, vel dolum suum allegans non auditur.*
2 *Filius allegans turpitudinem patris non auditur.*
3 *Hæres non potest allegare turpitudinem defuncti, cuius est hæres*
4 *Iudici dicenti se protulisse sententiam pecunia corruptum non creditur.*
5 *Turpitudinem suam allegare vnicuique licet, vbi agitur de periculo animæ.*
6 *Turpitudinem suam allegare licet, vbi quis tractat de damno vitando contra alterum tractantem de lucro captando.*
7 *Reus potest vti exceptionibus contrariis temporibus successiuis.*
8 *Turpitudinem suam potest quis allegare contra socium participem.*
9 *Turpitudinem suam potest quis allegare, vbi est per partem confessata, detecta, vel probata.*
10 *Turpitudinem suam potest quis allegare in criminalibus se defendendo.*
11 *Turpitudinem suam per modum retorquutionis in ciuilibus potest quis allegare.*
12 *Hospes turpiùs eiicitur quam non admittitur.*

Turpitudinem, vel dolum suum allegare non auditur, *l. mercenarium, C. de condict. ob* 1

turpem

turpem causam, l.transactione, C.de transactionib. l.si pignoribus, vbi gloss. C.de seruo commun. manum. l cùm profitearis, C. de reuocand. donat. cap. inter dilectos, de donat. Exornant latè Signorol. de Homod. conf.180. Si queratur, Socin.conf.264. n.8.lib.2. Ruin.conf.194. num. 11. & 12. lib.1. Crauet. in quæst. de indemnitate mul.num.33.& conf.106. num.12. Rot.Lucen decis.14. num 31. Bernard.reg.24.vers quinto, Tiraq.de retract.u lig.§.1.gloss.18. num.10.& 24. cum seq.& in tract. Cessante causa, limit.2. Thom. de Thomasser. in floribus legum,reg.32. Sarmien.lib.3. select cap.13. n.3. & 11. Decian. conf.18. num. 189. lib. 1. Menoch. conf.89. num.32. Paulus Fusc. litt.A, sing 52. Ias. in l.iusiurandum, §. procurator. n.18. cùm multis seqq. ff. de iureiur. Alciat. in l.transactione 30.num 4.cum seqq.C.de transactionib. Felin. in cap. tertio loco, à num.6. de præsumpt. Ioann.Garc.reg.477. Surd.decis.196.n.6.& decis.309. num. 16. Cardos. in praxi iudicum, & Aduocat. verb. allegatio,num.5. Bellet.disquisit.clerical.p 1.tit.de disciplina clericali,§.3. num.12. Mari.Antonin.var.resolut. lib.2. resol.11. num.75. Cardin.Tusch. practic.conclus. tom.8. litt.T, conclus. 404. per totam, Rot. decis.665. num 12.apud Farin.p.1.recent.Narbona lib.31.gloss.16. num.27. lib.1. Recop.

2 Amplia, vt filius non audiatur allegans turpitudinem patris, Castrens.conf.48. in fine, lib.2. Crauet. conf.125. num. 6. vbi idem dicit de successore etiam singulari respectu sui auctoris, quia non auditur quis super eo, quod facit auctorem allegantis incidere in feloniam, vt resoluit idem Crauet. conf.507. n.9. quem refert Card.Tusch. d.litt.T, concl.404. num.13.

3 Sic etiam nec hæres potest allegare turpitudinem defuncti, cuius est hæres, Bald.conf.135. Pater Casanas,circa med.vers quia hæres, lib.1. Signorol. de Homod. conf.110. num.4. & conf 122. in fine, extendit, vt nec possit allegare impotentiam defuncti, cuius est hæres, allegans, quia sapit turpitudinem, & conf.257. in fin. pariter extendit, vt nec possit successor hæredis allegare turpitudinem defuncti, dicendo illum fuisse vsurarium, & conf.120. Quidam Placentinus, in fine, vbi declarat, quòd licèt hæres non possit allegare turpitudinem defuncti agendo, bene potest tamen excipiendo. Axioma enim procedit, etiam in eo, qui eius, cui successit, vel authoris turpitudinem allegat, l.filios, C.de reuoc. his, quæ in fraud. cred. l.cùm profitearis, C. de reuoc. donat. Crauet. conf.125. num.9.vbi extendit ad successorem singularem, Viui. decis. 67. num.5. lib. 1. Card. Tusch. dict. concl.404. num. 7. 18. 19. & 20. Ioann. Baptista Costa de facti scient. & ignor.cent.1. dist.62.num.10. Mari.Giurba in consuet. Messan.c.2. gloss. 11. num 5.

4 Amplia etiam in iudice, qui si dicat se protulisse sententiam pecunia corruptum, sibi non creditur, Angel.conf.309. num.5.vers.hoc etiam probatur, quem refert Card. Tusch. d.litt.T, concl.404. num. 33. vbi num.32. post Angel. conf.309. Factum est tale, num 5. subdit, ideo testem deponentem extra iudicium, se deposuisse falsum in iudicio, non probare, nec propterea eius probationem tolli.

5 Limita tamen primò, vbi agitur de periculo animæ, quia tunc vnicuique licitum est allegare turpitudinem suam, siue agendo, siue excipiendo, Anchar. conf. 2.2. Ego Angelus, vbi hoc dicit in causa matrimoniali, Crauet. conf. 466. num.19. vbi idem ait, si allegetur turpitudo defuncti hæredis pro salute animæ defuncti, quia admittitur, Franc.Molin. de ritu nuptiar lib.1.compar.13.num.15.vbi loquitur in causa separationis thori, Card.Tusch.dict.litt.T,concl.404. num.59. & 60. Viui. decis.67. num.7. lib. 1. vbi quòd quando periculum animæ vertitur, propria turpitudo allegari potest, & num.9. in Ecclesiæ fauorem.

6 Secundò limita, vbi quis tractat de damno vitando contra alterum tractantem de lucro captando, iuxta ea, quæ resoluunt Tiraq de retract.u lig.§.1. gloss.num.72. cum seq. Socin.conf.264.n.8.lib 2. Bald. conf.114 Factum tale est,in fin lib.4. Anchar.conf.330. in fine, Rimin.iun. conf.62. num.29. & seq. lib.1.

7 Tertiò limita in Reo, quia potest vti exceptionibus contrariis temporibus successiuis, Dec. conf.48. num. 55. lib. 2. quem refert Cardin. Tusch. d.litt.T, concl 404. num. 61.

8 Quartò limita, vt contra socium participem turpitudinis possit quis turpitudinem suam allegare, Castrens.conf.353.in fine,lib.1. Cæpol. conf.57. Franciscus,n.4. vers.& primò, Decian. conf.48. n.36. lib.2. Card.Tusch. d.litt T, concl.56. & 67. Surd. conf.371. num.89. nisi excipiat, vel replicet allegans contra turpitudinis participem de lucro certantem. Card. Tusch. d.concl.404 num.74. Mari. Giurba in consuet. Messanens d.c.2. gloss.11.n.5. vers.excipitur tamen,p.1.

9 Quintò limita, vbi turpitudo est per partem confessata, detecta, vel probata, seu declarata à iudice, quia tunc potest allegari ab eo, qui commisit, Cæpol. dict. conf.57.num. 6. Ruin. conf.194. in fin. lib.1. Crauet.conf.771. n.4. Card.Tusch. d.litt.T,concl.404. num.70. & seq.

10 Sextò limita in criminalibus, in quibus excipiendo, replicando, & se defendendo quilibet potest allegare turpitudinem suam, Cæpol. d conf.57. n.4. vers.secundò respondetur, Card.Tusch. dict.concl.404. num.68.

11 Septimò limita in iudicio ciuili, si per modum retorquutionis quis alleget turpitudinem suam, vt per Signorol.d.conf.180.vers.secundo casui, vbi prope fin. idem dicit, si agatur ciuiliter excipiendo, vel ratione rei familiaris; subditque quod in iudicio ciuiliter misericorditer implorando possum allegare turpitudinem auctoris.

12 TVRPIVS eiicitur, quàm non admittitur hospes, cap. quemadmodum, §. alioquin, de iureiur. gloss. verb. ad inopiam, in cap. vestras, de donat. inter virum & vxorem, Alexand. conf.213. Ponderatis, num. 7. vers. accedit, quia turpiùs, lib.6. Tiraquell. de iure constituti, part.3. limit.7. num. 43. Menoch. conf 90. num. 124. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 17. num. 41. & conf.174. num.13. & conf.175. num.42. & conf.371. num.54. Bellet. disquisit. clericalium, p.1. tit. de disciplina clericali, §. 29. num.7. Anton.Monach. Florent. decis.24. num.36. & Bononien. decis.19. num.33. Card. Seraphin. decis.1483. num.14. Card. Tusch. practic. concl. tom.3. litt.F, concl. 12. num.4. & tom. 8. litt.T, concl.403. Ioseph. Vela dissert.4. num.48. Fauorabilior enim est causa conseruationis, quàm nouæ acquisitions, Menoch. conf. 32. num.37. Et faciliùs constitutum ius retinetur, quàm de nouo acquiratur, l patre furioso, ff. de iis qui sunt sui, vel alieni iuris, Surd. decis.40. num.5.

AXIOMA CCXXII.

Verba.

1 *Verba sunt intelligenda non secundum quid sonant sed secundum mentem, & intentionem proferentis.*

2 *Verba sunt signa, & testimonium mentis nostræ.*

3 *Verba debent inseruire intentioni, & non intentio verbis.*

4 *Verba*

Digitized by Google

4 Verba ſunt intelligenda, & interpretanda ſecundùm propriam ſignificationem.

5 Verba debent intelligi quatenus propria eorum ſignificatio patitur.

6 Verba ſunt intelligenda ſecundùm materiam de qua loquuntur etiam contra propriam ſignificationem, niſi materia ſubiecta aliud ſuadeat.

7 Verba debent intelligi ſecundùm communem vſum loquendi.

8 Verba debent intelligi ſecundùm ſubiectam materiam, & naturam actus, ſeu contractus.

9 Verba dubia impropriari debent, vt conueniant materia.

10 Verba debent intelligi cum effectu.

21 Verba debent aliquid operari, & non debent eſſe ſuperflua.

12 Verbum quodcunque etiam minimum debet operari.

13 Verbum nullum in diſpoſitione hominis debet eſſe ſuperabundans, & ſine miniſterio operandi.

14 Verba debent aliquid operari etiam in odioſis, & pœnalibus.

25 Verba in priuilegiis non debent eſſe ſuperflua.

16 Reſcriptorum verba non debent eſſe ſuperflua.

17 Verba in ſtatutis debent potius impropriari, vt operentur aliquid, quam quod ſint ſuperflua, & ſine effectu.

18 Verba in legibus interpretandis non debent eſſe ſuperflua.

19 Teſtamentorum verba non debent eſſe ſuperflua.

20 Iuramenti verba non debent eſſe ſuperflua.

21 Atteſtationum verba non debent eſſe ſuperflua.

21 Verba potiùs ad impropriam ſignificationem trahi debent, quam vt ſint ſuperflua.

23 Diſpenſationis verba non debent eſſe ſuperflua.

24 Superfluitas in quibus caſibus admittatur, oſtenditur.

25 Verba dubia in potiori ſignificatu ſunt accipienda, & ſecundum ſenſum grammaticalem.

26 Verba dubia, quæ habent varium ſignificatum, debent intelligi in eo ſignificatu, qui eſt aptior.

27 Verba in dubio ſunt interpretanda naturaliter, propriè, & verè, non autem accidentaliter, ciuiliter, & fictè.

28 Verba impropriantur quando natura rei illis repugnat, & vt bonus quis dicatur, vt ſuſtineatur libellus, & ad tollendam contrarietatem, ne tertio præiudicetur, ſeu ad euitandum abſurdum.

29 Verba ſunt intelligenda ſimpliciter, & non ſecundùm quid.

30 Verba dubia debent intelligi ſecundùm naturam rei, cui adiiciuntur.

31 Verba debent intelligi per prius, & non per poſterius.

32 Verba clara non admittunt interpretationem, neque voluntatis coniecturam.

33 Verba vbi non conueniunt, diſpoſitio non habet locum.

34 Verbo quod quis non expreſſit, mente non videtur cogitaſſe.

35 Verba dubia contra proferentem ſunt interpretanda.

36 Verba generalia generaliter ſunt intelligenda.

37 Amplia etiam in pœnalibus, odioſis, & correctoriis.

38 Verba quantumuis generalia debent reſtringi ad rationem & cauſam, propter quam fuerunt prolata.

39 Verba generalia reſtringuntur ad vitandum abſurdum.

40 Verba generalia reſtringuntur ſecundùm ſubiectam materiam.

41 Verba generalia reſtringuntur ad habilia.

42 Ius tertij ne tollatur, reſtringuntur verba generalia.

43 Actus ne pereat, reſtringuntur verba generalia.

44 Verba generalia reſtringuntur, & limitantur ſecundùm naturam, & poteſtatem loquentis, & non vltra.

45 Verba generalia quandoque reſtringuntur ex veriſimilitudine.

46 Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum.

47 Verba non ſufficiunt, vbi opus eſt facto.

48 Verba præcedentia declarant ſequentia, & è conuerſo.

49 Verba geminata magis operantur.

VERBA ſunt intelligenda non ſecundùm quod ſonant, ſed ſecundùm mentem, & intentionem proferentis, *l. non omnis, in princip. ff. ſi certum petat. l. 3. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itiner. actúque priuat. l. ſcire oportet, §. aliud, ff. de excuſat. l. non aliter 69. ff. de legat. 3. l. ſed Celſus, §. 1.* vbi gloſſ. *verb. ſequendum, ff. de contrahend. empt. cap. intelligentia, & cap. propterea, de verbor. ſignif.* Coſm. *in Prag. ſanct. tit. de electione, verb. mens, pag. mihi* 141. Oldrad. *conſ. 9. num. 3. & ſeq.* vbi, quòd quando verba attenduntur, ſecundùm corticem, ſumi debent, prout ſonant, Nouarr. *in manual. cap. 23. num.* 38. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num 48. C. de reuocand donat.* Surd. *conſ.* 411. *num.* 35. Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 8 litt V, concl. 93. à principio,* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell gloſſ.* 48. *num.* 55. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. quæſt. 85. num.* 50. 1

VERBA ſunt ſigna, & teſtimonium mentis noſtræ, & demonſtrant voluntatem animi, *l. Labeo, §. idem Tubero, ff. de ſupellect. leg. l. ſcire, ff. de tutor. & curat. l. 1. §. Diuus ff. ad leg Cornel de ſicar. gloſſ magiſtra, verb. animus, in l Fulcinius, §. quid ſit lectitare, ff. quibus ex cauſ. in poſſeſſ eat. l. reprehendendo, C. de inſtit. & ſubſtit. l generaliter, in 1. notab. C. de non num. pecun.* Exornant Tiraq. *in l ſi vnquam, verb. libertis, num 15. & 18. C. de reuocand donat.* Aluarad. *de coniect. ment. defunct. lib. 1. cap. 1.* Mench. *controuerſ. illuſtr. c. 58. n. 7.* Perez *ad tit. 9. verſ. aut dictum, lib. 8. Ordinam, pag.* 216. Cardin Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. cap. 4.* Maſcard. *de probat. concl.* 145. *num.* 24 *cum ſeqq.* Menoch *de arbitrariis, lib. 1. quæſt 7. num. 75. & de præſumpt. lib. 3 præſ 1. num. 39. & conſ. 1. num* 262. Surd. *de alimem. tit. 2. quæſt. 2. num 1. & conſ. 179. n 62.* Flamin. Pariſ *de reſignat beneficior. lib. 1 quæſt. 13. n.* 29. Brunot. à Sole *in gloſſ. communibus, verb. homo* 4. Mari. Anton. *var. reſolut. lib. 1. reſolut. 4. num. 9.* Farinac. *in prax criminal. p. 5. q. 126. num. 158. & fragmentor. crimin. p. 1. litt. A, num. 229.* Rot. *apud eundem, deciſ. 130. num. 3. p. 1. recent.* Nec præſumendum eſt quempiam dicere quod non priùs mente cogitauerit, Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ. 22. num. 1. & 2.* vbi quòd verba, & ſermones ſunt ingeniorum, morúmque imagines. Caſtill. *controu. lib 5. p. 1. cap. 107. num 2.* 2

VERBA debent inſeruire intentioni, non intentio verbis, *l. non aliter, ff. de legat. 3. l. 3. §. conditio, ff. de adim. legat. cap. ſedulò, 38. diſt. cap ſecundò requiris, de appell. cap. intelligentia, de verbor ſignificat.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, à num 47. C. de reuocand. donat. & de retract. lig. §. 32. gloſſ. 2. num. 34. & 35.* Simon de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. dub. 2. ſolut. 1 à num. 280 inclusiuè num* 215. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim volunt. lib 3 tit. 3. num. 9.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb verba. num.* 26. Caſtill. *controu. lib. 1. p. 2. cap. 86. num. 40.* 3

Ratio

Ratio est, quia verba pendent à mente, non autem mens à verbis, vt inquit Menoch. consil. 97. num. 44. & verba se habent vt corpus, & superficies, at verò ratio, & mens vt spiritus, & anima, secundùm Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 48. num. 56.

4 VERBA sunt intelligenda, & interpretanda secundùm propriam significationem, quia non est ab illa recedendum, l. non aliter, ff. de legat. 3. Crauet. cons. 10. num. 9. & cons. 105. num. 2. & cons. 149. num. 7. & cons. 227. num. 11. & seq. & cons. 239. num. 3. & 4. Paris. cons. 22. num. 6. lib. 4. vbi ampliat, etiam si agatur de præiudiciu tertij, Dec. cons. 113. num. 6. Surd. cons. 140 num. 63 & seq. vbi ampliat procedere etiam in materia odiosa, quando non præiudicatur tertio, nec iurisdictioni ordinariæ, & cons. 188. num. 27. Decian. cons. 17. num. 45. lib. 1. & cons. 30. num. 22. lib. 3. Sot. reg 8. Brunor. à Sole in loc. commun. verb. verba, num. 1. Cardos. in prax. iudic. eodem verb. num. 6. Melch. Phœb. Lusit. decis. 77. num. 14. tom. 1. Cardin. Tusch. d tom. 8. litt. V, concl. 91. Mendez à Castro in praxi Lusitan lib. 3. cap. 13. num. 10. Statil. Pacif. de Saluiano interd. insp. 3. cap. 1. num. 6. Mari. Giurba in consuet Mess. cap 3. gloss. 6. num 4 & cap. 1. gloss. 5. n. 2.

5 Vnde prouenit, quod vulgò dicitur, verba debere intelligi quatenus propria eorum significatio patitur, l. cùm lege, ff. de testam. l. 1. § quod autem, ff. de aleator. cap. ad audientiam 12. de decim. Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 18. num 35. D. Barbos. in l. quia tale, num. 3 ~. ff solut. matr. Rot. dec. 352. num. 1. apud Farin. part. 1. recent.

6 Limita, quia verba sunt intelligenda secundùm materiam de qua loquuntur etiam contra propriam significationem, Gemin. cons. 121. num. 3. vers. & facit. Alexand cons. 86. colum. 2. vers nec obstat, & vers. si dicatur, Cardin. Tusch. d litt. V, concl. 91. num 26. nam verba non intelliguntur secundùm propriam significationem, quando subiecta materia aliud suadet, vt si Papa reseruet beneficia ad collationem Episcopi pertinentia, licèt verbum pertinere ex propria significatione, importet proprietatem, tamen intelligitur de quibus Episcopus est in possessione, propter subiectam materiam conferendi, quæ attenditur quando habet possessionem, ex Cald. cons. 144. aliàs cons. 23. de præbend.

7 VERBA debent intelligi secundùm communem vsum loquendi, l. librorum, §. quod tamen, vbi Bart. ff. de legat. 3. l. Labeo, ff. de supellect. legat. l. cùm de lanionis, § item, vers optimum ergo, ff. de fundo instruct. l. cùm autem, C de donat. ant. nupt. Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib 3. tit. 8. num. 1. Surd. cons. 313. num. 87. & cons. 454. num. 19. Anton. à Sousa in relectione de censur. Bulla in Cœna Domini, cap. 2. num. 4. & cap. 6. disput. 39. num. 3. & cap. 7. num. 5. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 11. num. 68. gloss. 13. num. 62. Mangil. de imput. quæst. 57. num. 13. & secundùm consuetudinem regionis, vt per Stephan. Gratianum discept. forens. cap. 79. num. 29. vulgaris enim appellatio pro lege habetur, ex Gonzal. d. gloss. 11. numer. 69. Sed ob communem vsum loquendi à propria verborum significatione receditur. Ioann. Antonin. Mangil. d tract. de imput. quæst. 58. num. 15. & 16.

8 VERBA debent intelligi secundùm subiectam materiam, & naturam actus, seu contractus, l. cum pater, § denarium, ff. de legat. 2. l. si vno, & ibi Bart. ff locati, l. sed & si possess. 11. § item si iurauero, ff de iureiurand. l. fin. C. de non numer. pecun l. cùm manu fata, in fin. ff. de contrah. empt l. damni infecti, in principio, ff. de dam. infecto, l. fluminum, §. hæc stipulatio, ff. eod. tit. l. Proculus, ff. de vsufructu, l. si stipulatus, ff. de vsuris, l. vbi ita donatur, ff. de donat caus. mort. l. insulam, ff. de præscript. verb. l. si olei, C. locati, cap constitutus, de religios. dom. cap. solitæ, de maiorit. & obedient. Corn. cons. 239. num. 5. lib. 1. & cons. 138. num. 3. lib. 3. Beroi. cons. 106. num. 24. lib. 1. Alexand cons. 129. Puto de iure, lib. 2. & cons. 37. Viso, num 5. lib. 3. Euerar. in topic. legalib. loco 46. Mascard. de probat concl. 1131. num. 20. Menoch. de præsumpt lib. 3. præs 104. num. 28. Brunor. à Sole in loc. commun. verb. verba, num. 19. Cardos. in praxi indic. & Aduocat. eodem verb. num. 4. Surd. decis. 2. num. 13. & decis. 43. num. 16. & de aliment. tit. 1. quæst 42. num. 24. & tit. 5. quæst. 1. num 26. Pichard. in disput. de mora. num. 127. Cald. Pereira de extin. emphyt. cap. 1. num. 35. Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. gloss 84. num. 53. 54 & 57. Card. Seraphio. decis. 121. num. 11. & decis. 398. num 7. & decis. 542. num. 6. Card. Tusch. d tom. 8. litt V, concl. 95. Flores de Mena variar. quæst. lib. 2. quæst. 24. num. 33. vbi dixit, quòd verba quantumuis præcisa restringuntur secundùm subiectam materiam. Rot. dec. 398. num. 4 apud Farinac p. 1. recent. Alexand. Trentacinq. cons. 35. num. 6. & 7. tom. 1. quia verba intelliguntur secundum qualitatem personæ, ad quam referuntur, l plenum 12. §. equitij, ff. de vsu & habit. l ex militari, ff. de mil. testam. Castill. contron. lib. 5. part. 2. cap. 84. num. 6. 10. 15. & 16. Ioann. Anton. Mangil. de imput. quæst. 126. num. 8. Vincent. Fusar. de substit. quæst. 339. num. 32.

Amplia, in tantum verba dubia debere interpretari secundùm subiectam materiam, & naturam actus, vt etiam possint impropriàri, si opus sit, imò debeant, vt conueniant materiæ, de qua agitur, §. nunc autem admonendi, vbi gloss. verb. dederint, Instit. quibus alienar. lic. vel non, Corn. cons. 138. num. 3. lib. 3. & cons 96. num. 2. lib. 4. Paris. cons. 78. num. 20. lib. 3. Beroi. cons. 69. n. 8. lib. 1. quos refert Cardin. Tusch. d litt V, concl. 95. num. 15. 9

VERBA debent intelligi cum effectu, l. 1. §. hæc verba, ff quod quisque iur. l. penult. §. decere, ff. ne quis cum. l. quoties, ff. qui satisdar. cogan. l. 4. § condemnatum, ff. de re indic. l si Barzatorem, C. de fideiuss. cap qualiter, vbi gloss. vlt. de pact. cap. relatum, de cleric. non resident. cap si à iudice, de appell. lib. 6. Bece. cons. 6. num. 2. & cons. 105. num. 3. vol. 1. Federic. de Sen. cons. 10. Casus talis, in fine, Thom. de Thomasset. in floribus legum, reg. 304. Surd. cons. 3. num. 25. & cons. 179. num. 49. Ignat. del Villar in Sylua responsor. respons. 1. num. 25. Vgolin. de offic. Episcop. cap. 36. §. 1. num. 2. Franc. Galet. in margar. casuum Conscien. verb. verba. Anton. à Souza in relect. de censur. Bulla in Cœna Domini, cap. 4. disp. 26. num. 2. & cap. 11. num. 6. & cap. 12. disput. 63. num 2. Aloys. Ricc. in decis Curia Archiep. Neapol decis 41. num. 3. part. 2. Cardin. in prax. indic. verb. verbum, num. 5. Card. Tusch. d list. V, concl. 90. Octau. Glorij. resp. 1. part. 1. num. 181. Castill. contron. lib. 5. part. 2. cap. 96. num. 5. Ioann. Maria Nouar. quæst. forens. lib. 1. quæst. 1. num. 3. & 4. Ouid. de Amicis de iur. emphyt. q. 3. num. 8. & q. 73. num. 4. Fusar. de substit. quæst. 650. num. 6. 10

VERBA debent aliquid operari, & non debent esse superflua, l. 3. in princ. ff. de iureiurand l. si quando 109. de legat. 2. l. fin. ff. ne quid in loco publ cap. si Papa, in fin. de priuileg lib. 6. cap. si à Iudice, de appell. eod. lib. Felin. in cap. qualiter, & quando, il 1. num. 25. de accus. Alex. cons. 114. Ponderatis, num. 10. & seq. lib. 6. vbi ait, quòd sufficit, quòd operentur in aliquo, vel possint operari quoquo modo, Castr. cons. 193. in fin lib. 2. Ruin cons. 79. n. 8. lib. 2. vbi extendunt tam in verbis specialibus, quàm in generalibus, & vniuersalibus, Crauet, cons. 23. n. 3. Tiraquell. de retract. conuen. §. 1. 11

Valle cons.100. num.55. & seq. lib.2. Titaq. de iur. marit gloss.7. num.14. de iur. primogen. quæst.1. num.10. & q.34. num.17. & q.40. num.234. & in tract. le mort. p.3. decl.1. num.1. Menoch. de præsumpt. lib.4. præs.81. num.19. & cons.97. num.86. Surd. decis.303. num.1. & cons.90. n.24. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.13. n.12 col.2 in fin. Cardos. in prax. iudic. verb. verbum, n.6. Franc. Galer. in margarit. casuum Consc. verb. verba. Card Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.3. tit.4. num.15. Gallin. de verb. signif. lib.2. cap.21. num.8. & lib.3. c.19. num.2. Roland. à Valle cons.68. num.8. lib.1. vbi, quòd in contractibus debent verè, & non fictè intelligi, & cons.79. num.15. lib.3. vbi extendit in sententia, Decian. cons.17. num.44. lib.1. Crauet. cons.149. num.7. vbi quòd in omni materia à verbis, & propria significatione non receditur, & cons.271. num.3. vbi extendit in statutis, Marius Antón. var. resolut. lib.1. resol.4. num.9. Nicol Garc de benefic. p.7. c.9. n.32. Card. Tusch. d. tom.8. litt. V, concl.102. per totam. Castill. controu. lib.5. p.2. c.131. num.7. Mangil. de imput q.77. num.88 Nouarr. quæst. forens. lib.1. q.1. num.6. Fusar. de substit q.383. num.3 & q.386. num.39. & si ciuiliter & naturaliter verba intelligi possunt, naturaliter potius, quàm ciuiliter verba intelligi possunt. d. l. fin. C. de his, qui ven. ætat impetr. l. Statius Florus §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci. Titaq. in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, num.15. C. de reuoc. donat. Ioaon. Ant. Mangil de imput. q.110. num 23. & seq.

28 Limita multis modis, vt per Crauet. cons.6. n.41. vbi loquitur in defensione Rei in criminalibus, Roland. à Valle cons.68. num.43. lib.1. vbi, quando natura rei repugnat verbis, quia tunc impropriantur, & cons.53. num.17. eod. lib.2. vbi, quòd verba improprientur, vt sustineatur libellus, Dec. cons.11. num.59. lib.1. vbi, quòd ad tollendam contrarietatem fit impropriatio, & consil.23. num.72. lib.1. & cons.124. num.68. lib.13. vbi, quòd improprientur verba, ne tertio præiudicetur, vel tollatur ius tertij; & consil.103. num.36. lib.2. vbi extendit ad euitandum absurdum.

29 VERBA in dubio sunt intelligenda simpliciter, & non secundùm quid, l. hoc legatum, in fin. ff. de legat.3. l.1. §. si quis simpliciter, ff de verb. obligat. Ruin. cons.56. in fin. lib.2. Card. Tusch. d. tom.8. litt. V, concl.92. per totam. Limita tamen, nisi verba redderentur superflua simpliciter sumpta, quia tunc secundùm quid operari debent, Bald. in l. liberti, libertæque, num 28. C. de oper. libert. Sim. de Prætis de interpret. vltim. volunt. lib.4. interp.1. dub.2. num.7. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt lib 10. tit.1. n.2. & tit.2. num.25.

30 VERBA dubia debent intelligi secundùm naturam rei, cui adiiciuntur, Oldrad. cons.243. num.2. vers. sed iis non obstantibus, Alex. cons.60. In causa, & lite, in fin. lib.7. Gemin. cons.29. num.3. in fine, vbi quòd verba generalia debent restringi secundùm naturam subiectæ materiæ, & in fine subdit, quòd restringuntur ad modos proportionabiles materiæ idoneæ, in qua fit expressio, & cons.73. num.10. quod debent intelligi, vt conueniant rei & personæ, Ruin. cons.25. num.19. & seq. lib.1. vbi quòd verba quantuncunque generalia, intelligenda sunt secundùm naturam sermonis, & rei, de qua partes loquuntur, Alexand. cons.43. Visis, num.25. & seq. lib.4. vbi quòd imò in contractibus verba impropriantur, vt intelligantur secundùm naturam actus, qui celebratur, Crauet. cons.732. num.23. vbi quòd in tantum verba etiam vniuersalia restringuntur secundùm naturam rei, vt potiùs toleretur superfluitas, & quod nihil operentur, quàm quod contra naturam rei intelligantur. Peralta in l. si quis in principio testamenti, num.76. & 77. ff. de legat.3. Tiraq in l. si vnquam verb. reuertetur, num.37. Surd. decis.322. num.37. Alex. Rauden. de analog. lib.1. cap.23. num.11. & 22. & c.34. num.235. Castill. controu lib.5. p.2. c.86. num.3. cum seqq. vbi multipliciter ampliat.

31 VERBA debent intelligi per prius, & non per posterius, l. hoc legatum, ff. de legat.3. Card. Tusch. dict. tom.8. litt. V, concl.92. num.25. Ioseph. de Sesse Aragonia decis.64. num.86. tom.1.

32 VERBA clara non admittunt interpretationem, neque voluntatis coniecturam, l. licèt Imperator, ff. de legat.1. Socin. cons.13. num.39. lib.1. Roland. à Valle cons.79. num.55. lib.3. Cardin. Tusch d. tom.8. litt. V, concl.108. Card. Seraphin. decis.762. num.1.

33 VERBA vbi non conueniunt, dispositio non habet locum, l.4. §. toties, ff. de damno infecto, l. quod constitutum, ff. de milit. testam. Batt. in d. l.4. §. Prætor ait, Gemin. cons.65. in princip. num.2 latè Tiraq in l. si vnquam, verb. libertis, num 2. C. de reuocand. donat. vbi num.5. cum seqq. intelligit in legibus, statutis, & omni alia dispositione, Card Tusch. d. tom.8. litt. V, concl.89. à princ. Mari. Antonin. var. resolut. lib.3. resol.9. num 4.

34 VERBO quod quis non expressit, mente non videtur cogitasse, c. cùm ordinem, de rescript. c. tua, de sponsal. Oldrad. cons.266. num.10. vers. quod verbo. Card. Tusch. d. tom.8. litt. V, concl.89. num.3.

35 VERBA dubia contra proferentem sunt interpretanda, l. veteribus 40. vbi Batt. ff. de pactis, l. quicquid adstringendæ, ff. de verb. oblig. l. Labeo, ff. de contrah. empt. l. qui eum, § fin. ff de transact. Ias. in l. stipulatio ista, §. in stipulationibus, ff. de verb. obligat. vbi ponit sex limitationes, Abb. cons.75. col.3. n.3. & seq. lib.1. Alex. cons.11 Viso, in fin lib.2. & cons.22. Viso themate, num.7. eod lib.2. Menoch. cons.110. num.36. & cons.179. n.19. Surd. decis.322. n.63 & de aliment. tit.6. q.1. num.26. Cardos. in praxi iudicum, verb. verbum, num.9. Card. Tusch. d. tom.8. litt. V, concl.106. Mendez a Castro in praxi Lusit. lib.1. c.3. num.41. Mari. Antonin. var resolut. lib.2. resol.23. num.19. D. Barbos in l. si quis intentione ambigua 66. num 28. ff de iudic. Card Mantic. de tacitis & ambig. convent lib.2. tit.4. num.99. cum seqq. vbi dicit procedere in contractibus, non verò iudiciis, subditque differentiæ rationem.

36 VERBA generalia generaliter sunt intelligenda, l.1. §. quod autem, ff. de aleator. l in fraudem, & ibi Bald. ff. de testam mil l. de pretio, ff. de Publ. in rem act. l. si seruitus, ff. de seruit. vrb. præd l. regula, §. vltim ff de iuris, & facti ignor. l. fin. in fin. ff de dotis promiss. l. si finita, §. de cæteris, de damno infecto, l.1. §. generaliter, ff. de legat. præstan. Afflict. decis.319. num.3. Tiraq. in l. si vnquam, in princ. num.118. C de reuocand. donat. Hojed. de incompatib. benefic. p.1. cap.14. num.20. Thom. de Thomasset. in floribus legum, reg.131. Burg. de Pace cons.17. num.2. Portoles in tract. de consortib. & fideicomm. legali, cap.6. num.16. Surd. decis.121. num.1. & cons.271. num.28. Valasc. cons.113. num.21. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part.2. cap.7. num.70. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles decis.419. num 1. & decis.605. num.2. in 1. edit. aliàs resol.356. & 529. in 2. edit. & in decis. Curiæ Archiep Neapol. decis 286. num 5. p.2. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib.3. q.87. num.16. Cald. Pereira de potest. eligendi, cap.16. num.18. Mari. Antonin. var. resolut. lib.1. resolut.42. num.3. Farinac. p.4. cons.65. in addit. litt. G, Card. Tusch. dict. tom.8. litt. V, concl.122. num.1.

37 Amplia etiam in pœnalibus, odiosis, & correctoriis, vt per Ruin. cons.73. n.19. cum seqq. lib.4. Card. Tusch. d. litt V, concl.122. n.9. cum seqq. Rot. decis.42. num.19. & seq. apud Farin p.1. recent.

38 Limita primò, quia verba quantumuis generalia debent restringi ad rationem & causam propter quam fuerunt prolata, & intelligenda sunt secundùm ea quæ præcedunt, *l. non est nonum, ff. de legib. l. hæres meus §. 1. ff. de legat. 1. l. si ex pluribus, ff. de solutionib.* Abb. 114. *Attingendo, num 4. lib. 2.* Menoch. *cons 496. num. 54.* Surd. *cons. 431. num. 12.* Card. Tusch. *d. litt V, concl. 122. num. 44.*

39 Limita secundò, vt verba generalia restringantur ad vitandum absurdum, *l scire oportet, §. aliud, ff. de excus. tutor. l. 1. ff. ne quid in loco publico,* Castr. per text. *ibi in l. inter omnes, num. 4 vers. & nota, ff. qui satisd. cog.* Card. Tusch. *d. litt V, concl. 130.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib 2. resolut. 40. num. 11.*

40 Limita tertiò, vt verba generalia restringantur secundùm subiectam materiam, *l. 3. §. si quis hæredi, ff. de statulib.* Gemin. *cons. 29. num. 3. in fine,* Ioann. de Imola *cons. 41.* Card. Tusch. *d litt. V, concl. 132.* Rot. *decis. 542. num. 4. apud Farin p. 1. recent.*

41 Limita quartò, quia verba generalia restringontur ad habilia, *l. vt gradatim, in princip ff de muner. & honor l. 1. in princ. C. de sacros. Eccles.* Crauet. *cons 256. num. 8.* Menoch. *remed. 4. adipisc num. 755. & remed. 1. retin. num. 38.* Cald. Pereira *de potestate eligendi, cap. 1. num. 57.* Surd. *decis. 112. num 2.* Cardin. Tusch. *d litt. V, concl. 131.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæst 85. numer. 61.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom 4. cap. 724. num. 28.* Castill. *controu. lib 5. p. 2. cap. 89. num. 15.* Ioann. Maria Nouar. *quæst forens. lib. 1. q. 3. num 5.*

42 Limita quintò, quia verba generalia restringuntur, ne tollatur ius tertij, Oldrad *consil. 268. num. 5. vers. nunc ad rationem,* & ne quis damnum indebitè patiatur, Anchar. *cons. 361. Visa plena, in princ.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 2. resol. 40. num. 12. & 19.* & ne tollant gratiam habentem priorem datam, secundùm Ægid. Bellam. *cons. 33. num. 15. vers prima responsio,* refert Card. Tusch. *d litt. V, concl. 128.*

43 Limita sextò, quia verba generalia restringuntur, ne actus pereat, Fulgos. *cons. 28. in fine,* Card. Tusch. *d. litt. V, concl. 134.*

44 Limita septimò, quia verba generalia restringuntur, & limitantur secundùm naturam, & potestatem loquentis, & non vltra, Oldrad. *cons. 59. vers. circa tertium,* Gemin. *cons 67. num. 3. & cons. 77. num. 1. & cons 96. n. 7.* Anton. de Butr. *cons. 19 num. 5. & seq.* Card. Tusch *d litt. V, concl. 135.* Et ex mente, & ratione, idem Card. Tusch. *d. litt. V, concl. 142. per totam.*

45 Limita octauò, quia verba generalia quandoque restringuntur, ex verisimilitudine, *l. creditor. § Lucius, ff mandati,* Oldrad. *cons 159. vers. circa tertium,* Card. Tusch. *d. litt. V, concl 142. num 4.* Vnde verba generalia non includere casus insolitos, de quibus non est verisimiliter cogitatum, tenet Florus de Mena *var. lib. 1. q 24. num. 33.*

46 Verbis subtiliter non est dialecticandum, Card. Mantic. *de coniect. vltim volunt lib. 1. tit. 1. num. 4.* Ant. Monach *Florent. decis. 71. n 27.* quia subtilitas reprobatur, *l si fideiussor. § quedam ff mandati, c dilecti, de iudic.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 12. n. 3.* Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg. 288.*

47 Verba non sufficiunt, vbi opus est facto, *l. non omnes, § fin ff. de re mil. l peculium, in fin. princ. ff. de pecul. l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empti, l. 1. § sutisse, in fine, ff. ad Syllan. c. 1. & 2 de sequest possess.* Bellacomb. *tom. 2 commun opinion lib. 8. tit 17 de solutionib. num. 16. pag mihi 192.* Escob. *de ratioc. cap. 15. num. 44.* Card. Tusch *tom. 3 litt. F, concl. 21.* Steph. Gratian *discept. forens tom. 4 cap. 725. num. 52. & c. 767.* Statil. Pacif. *de Saln. interd. i ff. 4. cap. 1. num. 173.*

Verba præcedentia declarant sequentia, & è conuerso, *l. vtrum, ff de petit. hæred. l. qui filiabus, in princ. & l. si seruum, §. fin. ff. de legat. 1.* Castrens. *cons. 347. num. 2. vers. ad quartum, lib. 2.* Surd *decis. 288. num 30. cum seqq.* Farin. *in praxi crimin p. 4. cons. 30. num 115. & cons. 65. num. 110.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resol. 1. num. 60.* Card. Tusch. *d. tom 8. litt V, concl. 144. num. 21.* Imò quod verba præcedentia magis declarent sequentia, quàm è conuerso, dicunt, Cephal. *cons. 156. num. 10. & seq. & cons. 351. num. 38.* Paris. *cons. 23. num. 118. lib. 1.* Et quòd verba sequentia declarent præcedentia, tradunt Ioan. de Imola *cons. 85. in princip.* vbi quòd declarant & limitant, Signorol. *cons. 37. Factum sic proponitur, num. 7. circa fin. vers. præterea,* vbi quòd sequentia verba declarant præcedentia, & è contra, Ægid. Bellam. *cons. 39. num. 4.* vbi *num. 9.* ait, sequentia declarare præcedentia, quando sunt in eadem dispositione, & quando verba declaranda indigent declaratione, aliàs secus, latè Roman. *cons. 318. Præsens consultatio, num. 5. vers. tertio,* vbi quòd verba sequentia præcedentibus præstant euidentissimum intellectum, Castrens. *cons. 74. In causa mota, col. 2. vers. tertia regula, lib. 2.* vbi quòd est regula, quod ex sequentibus declaratur animus in præcedentibus. 48

Verba geminata magis operantur, *l. Balista, ff. ad Trebell.* Corn. *cons. 187. In consultatione, num. 12. lib. 4.* latè Barbat. qui ponit multa exempla, *cons. 37. in princ. lib. 3.* Alex. *cons. 216. Nec arguendi, num. 25. vers. septimò confirmatur, lib. 2.* Bertazol. *de clausul. instrum. claus. 4. gloss. 2.* Card. Tusch. *tom. 4. litt. G, concl. 28. n. 2. & tom. 8. litt. V, concl. 158. per totam.* 49

Axioma CCXXIII.

Verisimile, Verisimilitudo.

1 *Verisimile est id, quod proximum, & simile vero est.*

2 *Verisimile vnum additum alteri, inducit legis præsumptionem.*

3 *Verisimilitudo dicitur cognata naturæ, & habetur pro lege, & veritate, vt num. 4.*

5 *Falsitatis imaginem habet non verisimile.*

6 *Verisimile quod non est, præsumitur falsum.*

7 *Verisimile quod non est, nec dicendum, nec credendum.*

8 *Testes deponentes non verisimilia, præsumuntur falsi.*

Verisimile est id, quod proximum, & simile vero est, Bald *cons. 61. Litteræ magnifici, lib. 3.* quem refert Card. Tusch. *practic. conclus tom. 8. litt. V, concl. 161. n. 1.* & dicitur quòd legibus, & iure communi conuenit, & ei non contradicit, Franc. Becc. *cons. 101. num 47.* Menoch. *cons. 1. num. 418. & cons. 380. n. 7. & de arbitr. casu 85. n. 5.* Garc. Gironda *de priuil. seu exempt. explicat. n. 555.* & debet haberi pro probato, Bald. *cons. 180. Mortuo, lib. 5.* Oldrad. *cons. 13. Cum quæstio, in fine,* Aretin. *cons. 9. col. 2.* Imò vnum verisimile additum alteri inducit legis præsumptionem, Soc. *cons. 149. num. 8 lib. 1.* Rimin. iun. *cons. 217. num. 34. & seq. lib. 2.* Becc. *cons. 101. num. 46. & cons. 103. num. 11.* Et ideo qui arguit à verisimili, dicitur arguere à ratione naturali, Rimin. iun. *cons. 362. n. 18. lib. 4. decis. Pedemont. 170. n. 8 & seq.* 1 2

Vnde verisimilitudo dicitur cognata naturæ, Oldrad. *cons. 13. Cum quæstio, in fine,* Bald. *d. cons. 180. lib. 3.* 3

lib. 3. Crauet. *conf.* 28. & *conf.* 61. *in fin. num.* 9. &
conf. 269. *num.* 4. & *conf.* 363. *num.* 26. vbi *num seq.*
subdit, quòd obtinet secundum locum primò mens,
secundò verisimilitudo, Franc. Becc. *conf.* 101. *num.* 46.
Rimin. iun. *conf.* 362. *num.* 18. *Pedem. decis.* 170. *num.* 8.
& *seq.*

4 Habetur pro lege, & veritate, ita vt habens veri-
simile pro se dicatur habere casum legis, Rimin. iun.
d. conf. 362. *num.* 18. Crauet. *conf.* 61. *num.* 9. Cephal.
conf. 287. *Cùm Dominus*, *n.* 23. Franc. Becc. *conf.* 101.
num. 46. Steph. Grat. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 878.
num. 16. latè Castill. *controu. lib.* 5. *p.* 2. *c.* 63. *per tot.*

5 Et è contrà, non verisimile habet imaginem fal-
sitatis, Bald. *in l.* 1. *col.* 3. *C. de seruis fugit.* Grammat.
decis. 28. *in princ.* Socin *conf.* 149. *num* 8. *lib.* 1. Crauet.
6 *d. conf.* 61. *num* 9. Quia verisimile quod non est, præ-
sumitur falsum, Tiraq. *in l. si vnquam, in princ. num.* 40.
C. de reuocand. donat. Menoch. *consil.* 1. *num.* 258. &
conf. 2. *n.* 300. & *conf.* 28. *num.* 25. & *conf.* 188. *num.* 11.
& *conf.* 199. *n.* 12. & *de arbitr. lib.* 2. *casu* 85. Mascard.
de probat. concl. 740. *num.* 35. & *concl.* 1364. *num.* 4.
Surd. *de aliment. tit.* 8. *quæst.* 12. *num.* 24. Ioseph. de
Rusticis *in proœm. ad l. cùm auus*, *cap.* 2. *num.* 3. *ff. de*
condit. & demonstr. Cassanat. *conf.* 39. *n* 60. & *conf.* 55.
7 *num.* 43. Et ideo nec credendum, nec dicendum, ex
Rimin. iun. *conf.* 361. *num.* 15. & 16. imò nec attendi
debet, *l. fin. in princ ff. quod metus caus. c. quia verisimile,*
de præsumpt. Paris. *conf.* 13. *num.* 9. *vol.* 3. & *conf.* 8. *n.* 7.
8 *vol.* 4. Quare testes deponentes non verisimilia,
præsumuntur falsi, Dec *conf.* 94. *col.* 2. *in fin.* seu sal-
tem de falso suspecti, Abb. *in d. cap. quia verisimile, in*
fin. de præsumpt. Gramm. *decis.* 103. *num.* 78. Crauet.
conf. 171. *num.* 6. ac proinde illis, ex iusta causa, mi-
nimè credendum, Paris. *conf.* 107. *num.* 70. *lib.* 1. Curt.
iun *conf.* 17. *n.* 6. Crauet. *conf.* 134. *n.* 137. & *conf.* 171.
num. 6.

AXIOMA CCXXIV.

Veritas.

1 *Veritas sæpius examinata magis elucescit.*
2 *Veritati semper adhærendum est, quia amicus Socrates, sed magis amica veritas.*
3 *Iura ad hoc inuenta sunt, vt verum à falso, æquum ab iniquo discernatur.*
4 *Veritas præualet existimationi, seu opinioni.*
5 *Veritas est basis, fundamentum, seu mater iustitiæ.*

1 VERITAS sæpius eximinata magis elucescit,
cap grane 36. *quæst.* 9. *cap inter dilectos, de fide in-*
strument. Roland. *conf.* 6. *num.* 1. *vol.* 1. & *conf.* 66. *n.* 1.
vol. 2. & *conf.* 13. *n.* 1. *vol.* 3. & *conf.* 24. *n.* 1. & *conf.* 50.
n. 1 *eodem vol.* 3. Crauet. *conf.* 135. *n.* 18. Flamin. Paris.
de resignat. benefic lib. 12. *quæst*, 11. *n.* 3. Hieron. Giach.
conf. Syndicatus, *num.* 265. *cum seqq.* Bobadil. *in sua*
polit. lib. 1. *cap.* 10. *num.* 1. Fr. Didacus Murillo *en la*
fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar,
c. 5. *in princ. pag. mihi* 31, nam veritas disputando in-
uenitur, *l. munerum*, §. *fin. ff. de muner. & honorib.* Card.
Tusch. *tom.* 2. *litt. D*, *concl.* 507. *num.* 1.

2 VERITATI semper adhærendum est, qoia
amicus Socrates, sed magis amica veritas, de quo
plura tradit Probus *in addit. ad Ioann. Monach. in*
cap. nemo deinceps, *num.* 75. *cum seqq de elect. lib.* 6. &
Menoch. *conf.* 212. *num.* 17. Et ideo super omoia
amanda, & sequenda, *l. si ita legatum*, *ff. de condit. &*
demonstr. Flamin. Paris. *de confident. quæst.* 69. *num.* 13.
Card. Tusch. *practic. concl. tom.* 8. *litt. V*, *conclus.* 165.
ac etiam attendenda semper est, quia ad hoc inuen- 3
ta sunt iura, vt verum à falso, æquum ab iniquo dis-
cernatur, *l.* 1. *ff. de iust. & iur.* Burr. *conf.* 27. *num.* 2.
Flamin. Paris. *de tract de confident. quæst.* 46. *num* 61.
Card. Tusch. *d. litt V*, *conclus.* 166.

VERITAS præualet existimationi, seu opinio- 4
ni, & plus valet, quod in veritate, quàm quod in
opinione consistit, *l. regula* 9. § *qui ignorauit*, *ff. de*
iur. & fact ignorant. l. 4. §. *quoties*, *ff. de manumiss.*
vindict. l. 1. §. *si pupillo*, ibi, *vt his plus sit in veritate,*
quam in existimatione mentis, *ff. pro emptor.* § *si quis*
rem suam, *Instit. de legat.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 1.
quæst. 31. *num.* 4. Bruuor. a Sole *in loc. communib. verb.*
veritas, *num.* 45. Mendez a Castro *in prax. Lusitana*,
lib. 2. *cap.* 3. *num.* 19.

VERITAS est basis, fundameotom, seu mater 5
iustitiæ, Gig. *conf.* 2. *num.* 6. *cum seqq.* Bald. *conf* 343.
col. penult. lib. 1. Roland *conf.* 47. *num.* 11. *vol.* 3. &
conf. 88. *num.* 2. *eodem volumine*, & *conf.* 12. *num* 14.
& *conf.* 46. *num* 3. *vol.* 4. Aloys. Ricc. *in praxi rer. fori*
Ecclesiast. decis. 234. *num.* 6. *in* 2. *edit.* ac proinde
semper illa præualet, cique cedunt omnia, Roland.
conf. 11. *num.* 2. & 3. *lib.* 3. Menoch. *de præsumpt.*
lib. 1. *quæst.* 31. *num.* 4. & omnia vincit, *cap. veritate*, 8. *dist.* Roland. *conf.* 5. *num.* 19 & *conf.* 33. *num* 41.
lib. 4.

AXIOMA CCXXV.

Via.

1 *Viam quam quisque sibi elegit, sequi debet.*
2 *Via vna electa, non potest ad aliam recurri.*
3 *Via quod vna prohibetur, non debet alia aliquo colore admitti.*
4 *Viam nemo videtur eligere per quam indicium suum subuertatur.*
5 *Via est admittenda, per quam ad ius commune reditur.*
6 *Dispositio, qua reuertimur ad ius commune, fauorabilis est.*

VIAM quam quisque sibi elegit, sequi debet, 1
l. si mulier, §. *fin. ff. quod met. caus cap. cùm omnes,*
circa fin. de constit. c. quod semel, de reg iur. lib. 6. Surd.
conf. 377. *n.* 3. Farinac. *in praxi crimin. p.* 6. *quæst.* 175.
num. 199. Matt. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resol* 17.
num 8. Sigism. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 9. *num.* 45.
vers. Ratio, Ioann. Matta Nouar. *quæst. forens lib.* 1.
q 44. *num.* 5. *vers. ad quodammodo.* Et ideo via voa 2
electa, non potest ad aliam recurri, vt per Stephan.
Gratian. *Marchia decis.* 4. *num.* 72. Sigism. Scacc. *dict.*
tract. de appellat. q 17. *limit.* 9. *n.* 43. & *de commerc.* §. 7.
gloss. 5. *num.* 11. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *p.* 1. *decis.* 180.
a num. 4. Matta *de iurisd. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 11.

VIA quod vna prohibetur, oon debet alia ali- 3
quo colore admitti, *l nec per se*, *C. de hæred. instit.*
Ioseph. de Sesse *Aragonia decis.* 28. *num.* 11.

VIAM nemo videtur eligere, per quam iudi- 4
cium suum subuertatur, *l.* 3. *vers. nec credendus*, *ff. de*
milit. testam. l. quoties 13. *ff. de reb. dub. l. quoties*, *ff de*
verb. signif. cum aliis adductis per Card. Mantic. *de*
coniect. vlt. volunt. lib. 2. *tit.* 1. & Menoch. *de præsumpt.*
lib. 6. *præs.* 4. *per totam.*

VIA est admitteoda, per quam ad ios commune 5
reditur, *l. si vnus*, § *pactus ne peteret*, *ff. de pact. cap. ab*
exordio 35. *dist.* Rebuff. *in praxi benefic tit. differentia*

Digitized by Google

inter priuilegium, num.6. Couarr. lib.3. var. cap.6. n.4. Gutier. conſ.1. num.37. Monet. de opt.canon. c.8.n.39.
3 vbi quòd facilis eſt reditus ad ius commune. Vnde diſpoſitionem, quia reuertimur ad ius commune, fauorabilem aſſerunt, gloſſ. verb. numerandum, in cap. ſtatutum, de prabend. lib.6. Alexand. Raud. de ſucceſſ. Regni Portugal. reſponſ.2. num. 42. Anton. à Souſa in relect. de cenſur. Bulla in Cœna Domini, cap.16. diſp.83. num.6.

Axioma CCXXVI.

Vincens.

1 VINCENS vincentem te, multo magis vincit te, l. de acceſſionibus, ff. de diuerſ. & temporal. preſcript. l. aquiſſimum, ff. ad Tertull. gloſſ. verb. proximis, in auth. defuncto, C. ad Orfic. Socin. conſ.212. in princ. lib. 2. vbi declarat per plures caſus, Roman. conſ. 383. In propoſito caſu, verſ. ſecundò principaliter, lib.2. Caſtrenſ. conſ.2. col. penult. in princ. verſ. eodem ergo modo, lib.2. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 81. Euerard. in topic. legal. loco 67. Alexand. Raudenſ. de ſucceſſ. Regni Portugall. reſponſ. 2. n.117. Surd. conſ.125. num. 14. & conſ.138. num.18. & 19. & conſ.416. num 2. & 25. vbi declarat latè Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.8. litt. P, concl. 208. per totam. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.10. tit.7. num.6. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap.154. num.36. & cap. 157. num. 2. Narbona l. 59. gloſſ. 1. num.30. & 41. tit.4. lib.2. Recop.

2 Intellige, quando ille, qui te vincit, & tu eſſetis eiuſdem generis, rationis, & ordinis, vt declarat Oldr. conſ. 198. Circa primum, col.2. num.6. verſ. ad brocardicum, vbi pariter intelligit procedere, quando ego, qui vinco te, habeo cauſam à te, quia ſi vinco te, multo magis alium, quem tu vincis. Intellige etiam, vbi victus vincitur ex eodem iure, non autem ex diuerſo, vt fuit deciſum in Rot. apud Farinac. deciſ.59. num.2. in fin. p.1. recent.

3 Limita in diuerſo caſu, quia ſi vinco te ad capillos, tu vincis alium ad brachia, non vincam ad taxillos, vel brachia illum, quem tu vincis, Bart. in l. Cornelius, col.2. verſ. venio ad vltimam, ff. qui potior. in pignore habeantur, quem refert Card. Tuſch. d. litt V, concl.208. num.13. vbi num.15. poſt Oldr. loco proximè cit. limitat etiam in diuerſo genere, diuerſa ratione, & diuerſo ordine; ac n.16. poſt Ang. conſ.252. limitat quoque, quando non eſt eadem ratio excluſionis in omnibus.

4 An autem, & quando procedat huiuſmodi Axioma in ſucceſſionum, & aliorum actuum materia? vide Couarr. lib. 1. variar. cap.7. num. 3. verſ. item aduerſus, Molin. de primogen. lib. 3. cap. 5. num.16. Gabr. commun. lib.4. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. concluſ.4. Philip. Porr. lib.1. reg. 27. Decian. conſ.13. num.38. lib.3 & conſil. 58. num.20. lib.3. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 7. num. 6. Menoch. conſil.4. num.33. & conſil.126. num. 25. & conſ.234. num. 26. Caſtill. lib. 3. quotidian. cap. 30. per totum. Mangil. de imput. quaeſt 86. n.13. verſ. praterea dicta regula non procedit.

***

Axioma CCXXVII.

Vigilantes.

VIGILANTIBVS, & non dormientibus iura ſubueniunt, l. pupillus, ff. qua in fraud. credit. l. non enim, ff. ex quib. cauſ. maior. l. veluti, ff. de edend. l. quod forte, l. ſi finita, §. ſi quis metu. ff. de damn. infect. c. nunciatum 84. diſt. Vital. de Camban. in tract. clauſular. pag. mihi 36. num.12. Surd. conſ.4. num 11. Bobadil. in ſua polit. lib.3. c.4. num.54. & num.83. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 206. num.19. & 44. Cardoſ. in praxi iudic. verb. ius, num.12. Cæſ. Argel. de contradict. legit. quaeſt. 2. num. 109. Vnde pariter deceptis, non verò decipientibus iura ſubuenire, colligitur ex text. in l.2. §. verba, ff. ad Velleian. l. ſi is qui minorem, C. ſi min. ſe maiorem dixer. cap. cùm vniuerſorum, de rerum permut. Thom. de Thomaſſet. de floribus legum, reg.88. vbi ſubdit procedere, quando deceptio magna eſt, & conſiderabilis, Menoch. de praeſumpt. lib.6. praeſ.78. à princip. Narbona l.56. gloſſ vnic. num.3. tit.4. lib.2. Recop. Alexand. Trentacinq. conſ.20. num.1. lib.1.

Axioma CCXXVIII.

Vis.

VIM vi repellere licet, l. vt vim, ff. de iuſt. & iure, l.1. & per tot. ff. de vi, & vi armat. l. ſcientiam, §. qui cùm aliter, ff ad leg. Aquil. l. is qui aggreſſorem, & l. ſi quis percuſſorem, C. ad leg. Corn. de ſicar. c. ſignificaſti, il 2. de homicid. cap. ſi verò, de ſentent. excomm. cap. dilecto, eod tit. lib.6. Exornant Lap. allegat. 52. in princ. Bald. conſil. 143. Super quaeſtione, num. 2. & 3. lib.2. vbi declarat, Barthol. Peter ad Extrauag ambitioſæ, de reb Eccleſ. non alienand. verb. infringere, n.38. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg.306. vbi dicit procedere, quando vis vi repellitur ob neceſſariam defenſionem ſui corporis, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, Bellet. diſquiſit. clerical. p.1. tit. de diſciplina cleric. §. 3. num. 103. & tit. de fauore clericor. Canonis, §.2. num. 2. Vgolin. de poteſt. Epiſc. c.29. §. 1. verſ. ſecundò non polluitur, Cardin. Tuſch. practic. concl. tom 8. litt. V, concl. 213. per tot. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.16. n.10. p.2. Anton. à Souſa in relect. de cenſ in Bulla Cœna Domini, cap.12. diſp.62. num.2. & cap.15. diſp.78. num.3. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda Regularium exempt. p.2. cap.1. num.2.

Axioma CCXXIX.

Vltimum.

1 Vltima derogant prioribus.
2 Vltimus rei ſtatus inſpiciendus eſt, & praecipuè in beneficialibus, vt num.3.

VLTIMA derogant prioribus, de quo dixi ſuprà Axiom.183. 1

VLTIMVS rei ſtatus inſpiciendus eſt in omni materia, l. illuc, C. de collat. l. ſi mater, C. ne de ſtatu defunct. cap. cùm veniſſent, in Inſtitut. cap. conſultationibus, de iurepatr. Gramm. deciſ.67. num.6. Maſcard. 2

de

de probat. concl. 175. *num.* 8. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap.* 5. *n.* 19. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 6. *num.* 39. Mari. Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 20. *n.* 14. Rot. *decis.* 457. *num.* 2. apud Farinac. *p.* 1. *recent.*

3 Et præcipuè in beneficialibus, vt per Benintend. *decis.* 23. *num.* 11. Decian. *cons.* 126. *num.* 3. Lambertin. *de iurepatron. lib.* 3. *q.* 7. *princ. art.* 7. *num.* 7. & *lib.* 2. *p.* 1. *q.* 3. *princ. art.* 21. *num.* 1. Hieron. Gabr. *cons.* 185. *n.* 2. & 23. *lib.* 1. Mascard. *de probat. concl.* 172. *num.* 8. & *conclus.* 956. *num.* 6. Marc. Anton. Genuens. *in practic. Archiep. Neapol. cap.* 100. *vers. quod si*, Mari. Antonin. *d. lib.* 1. *resol.* 55. *n.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 2. *num.* 14. & §. 3. *num.* 18. & *gloss.* 45. §. 2. *num.* 14. Anton. Monach. *Bononien. decis.* 36. *num.* 13. *cum seq.* Rot. *decis.* 315. *num.* 2. apud Farinac. *part.* 2. *recent.* vbi quòd vltimus status beneficij non prodest ex prouisione, quæ non habuit effectum, eadem Rot. *decis.* 374. *num.* 9. *p.* 1. *recent.* nisi constet de contrario statu legitimo præcedente; tunc enim non attenditur vltimus status, nisi probetur legitimè præscriptus, vt censuit ead Rot. apud eund. Farin. *decis.* 188. *num.* 1. *p.* 1. *recent.*

Axioma CCXXX.

Voluntas.

1 *Voluntas inanis est, nisi adsit potentia.*
2 *Velle quis non creditur, quod non potest.*
3 *Voluntas in mente retenta nihil operatur.*
4 *Voluntas facto magis quàm verbis declaratur.*
5 *Voluntas præferenda est verbis.*
6 *Voluntas ex coniecturis declaratur.*
7 *Voluntatis mutatio non præsumitur.*
8 *Voluntas coacta voluntas est.*
9 *Voluntas vltima deambulatoria est vsque ad mortem.*
10 *Voluntas morte extinguitur.*

1 VOLVNTAS inanis est, nisi adsit potentia, *l. nolle adire*, vbi Alexand. *in princ. ff. de acquir. hered. l. pater Seuerinam, in princ. ff. de condit. & de-*
2 *monstr.* Velle enim quis non creditur, quod non potest, *l. Lucius*, §. *Imperatores, ff ad municip. l. si tibi*, §. *vnius, ff de opt. leg.* gloss. *in l. peto, in princ.* vbi Bald. *in fine princip. ff. de legat.* 2. *cap. ù nobis, de sent. excomm.* Surd. *cons.* 431. *num.* 41. Rot. *decis.* 364. *n.* 3. apud Farinac. *p.* 1. *recent.*

3 VOLVNTAS in mente retenta nihil operatur, *l. si repetendi, ff. de condict. ob causam*, Brunor. à Sole *in locis communib verb propositum*, Rot. *decis.* 354. *n.* 6. apud Farin. *p.* 1. *recent.* Surd. *cons.* 321. *num.* 56. Et propositum in mente retentum nihil operatur, *l. quidam cum filium, ff. de hered instit.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 26. *num* 5. Duran. *Rotæ decis.* 379. *num.* 6.

4 VOLVNTAS facto magis quàm verbis declaratur, *l. Paulus, ff. rem ratam haberi. l. reprehendenda, C. de institut. & substit. l. pro herede, ff. de acquirend. hered.* Aym. *cons.* 204. *n.* 11. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 1. *num.* 264. & *cons.* 5. *num.* 16. & *cons.* 110. *num.* 1. *cum seqq.* & *cons.* 158. *num.* 48. Mascard. *de probationib. concl.* 1415. *num.* 34. Surd. *decis.* 194. *n.* 21. & *cons.* 371. *num.* 65. Paulus Montan. *de tmeliis & curis, cap.* 33. *num.* 535. Valasc. *cons.* 169. *num.* 11. Cald. Pereira *de resolut. emphyt. c.* 21. *n.* 20. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 4. *proœm. num.* 71. Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 9. Sigism. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 2. *num.* 23. *cum seqq.* Rot. *decis* 582. *num.* 7. apud Farinac. *p.* 1. *recent.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resol.* 11. *num.* 65. vbi *num.* 89. post Mascard. *concl.* 45. *num.* 5. declarat procedere, quando factum est determinatum ad quid certum præsumendum, secus si est indeterminatum, & indifferens. Duran. *Rotæ decis.* 233. *num.* 16. Vnde voluntatem præfe- 5
rendam esse verbis, ait Mendez à Castro *dict. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 11. subdens regulari à mente, & Surd. *decis.* 7. *num.* 12. dicit quòd ex coniecturis decla- 6
ratur.

VOLVNTATIS mutatio non præsumitur, *l. cum* 7
qui, ff. de probationib. cap. scribam, de præsumpt. Menoch. *cons.* 317. *num.* 29. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. voluntas* 9. Pichard. *ad princip. Instit. de adempt. legator n.* 4. Surd. *decis.* 111. *n.* 9. & *decis.* 188. *num.* 36. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 9. *q.* 25. *num.* 16. Cald. Pereira *de potestate eligendi, cap.* 3. *num.* 41. & *cap.* 10. *num.* 54. & *de empt. & vendit cap.* 13. *num.* 65. Steph. Gratian. *Marchiæ decis.* 19. *num.* 27. & *decis.* 43. *num.* 23. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis.* 92. *num.* 3. *in* 1. *edit. & resolut.* 77. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 2. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 8. *litt. V, concl.* 286. *per totam.* Vincent. Fusar. *de substitut. q.* 257. *num.* 64. & *q.* 632. *num.* 14. & 15. vbi ampliat. Potiusque præsumitur durare nisi contrarium probetur, Menoch. *lib.* 4. *præs.* 195. *n.* 2. Card. Mantic. *de coniect. lib.* 12. *tit.* 1. *n.* 2. Ioann. Maria Nouarr. *quæst forens. lib.* 1. *q.* 108. *n.* 6. Ioann. Anton. Mangil. *de imput. q.* 102. *num* 6. Duran. *Rotæ decis.* 74. *num.* 40. Alexand. Trentacinq. *cons.* 32. *num.* 4. & *cons.* 56. *num.* 2. *cum seqq. tom.* 2. Ex quibus autem coniecturis inducatur prioris voluntatis mutatio, vide Rot. *decis.* 721. *ù num.* 8. *p.* 2. *recent.* Rot. *decis.* 557. *n.* 5. *p.* 2. *in posthum. Farin.* aliàs *p.* 4. *recent.* in muliere, quæ semper varia & mutabilis est, præsumitur voluntatis mutatio, vt per Tiraq. *de legibus connub. l.* 9. *num.* 98. Menoch. *lib.* 6. *præs.* 37. *num.* 42.

VOLVNTAS coacta voluntas est, *l si mulier* 21. 8
§. *si metu coactus, ff quod metus causa, l. qui ita, in princ. ff. ad Trebell. c. meritò* 15. *quæst.* 1. Philosoph. *lib.* 3. *Ethicor. c.* 1. D. Thom. 1. 2. *q.* 6. *art.* 8. Dec *in l. velle non creditur, sub num.* 6. *ff. de regulis iuris*, vbi declarat, quòd hæc voluntas non potest dici spontanea, sed qualificata, Nauarr. *in man. prælud.* 6. *num.* 4. & 6. Couarr. *de sponsalib. p.* 1. *cap* 4. §. 1. *à num.* 11. Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg.* 76. Emman. Figueira de Negreiros *in introduct. vltimarum volunt. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 33. *cum seqq* Card. Seraph. *Rota Romana decis.* 1350. *num* 9. Mozl. *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 2. *in prælud. num.* 112. Card. Tusch. *d. tom.* 8. *litt. V, concl.* 280. *cum seq.* Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 3. *q.* 98. *num.* 6. Duran. *Rotæ decis.* 158. *num.* 13.

VOLVNTAS vltima deambulatoria est vsque 9
ad mortem, *l.* 4. *ff. de adimend. legat. l. cùm hic status*, §. *ait oratio, ff. de donat. inter virum, & vxor. cap. cùm Marthæ, vers. ceterùm, de celebrat. Missar.* Pinel. *in rub. C. de rescind. vendit. p.* 1. *c.* 3. *num.* 24. Menoch. *cons.* 329. *num.* 6. Gutier. *de iuram. confirm p.* 2. *cap.* 1. *ù num.* 1. Pichard. *ad* §. *posteriore, num.* 9. *Instit. quibus modis testam. infirm. & ad princ. Instit. de adempt. legat. num.* 9. & 23. Card. Seraphin. *Rotæ decis.* 296. *num.* 4. Cardos. *in praxi iudicum, verb. testamentum, num.* 67. Ioann. Maria Nouarr. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 68. *num* 8. vbi *num.* 9. declarat axioma procedere in actibus respondentibus vltimæ voluntati, & qui non nisi in vltima voluntate fieri possunt, secus in aliis, vt in remissione delicti in testamento concessa, quam testator ad bonam valetudinem rediens reuocare non potest.

VOLVNTAS

Digitized by Google

10 VOLVNTAS morte extinguitur, *l. 4. ff. locati, l. cum hic status, §. fin. ff. de donat inter virum, & uxor. cap. si gratiosè, de rescript. in 6.* Vital. de Camban. *in tract clausul pag. mihi 56. num. 5.* Francisc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 3. q. 14. num. 7.*

AXIOMA CCXXXI.

Vtile.

5 *Vtile per inutile non vitiatur.*
2 *Intellige in separabilibus, & in iis quæ sunt diuisibilia.*
3 *Limita in connexis, & indiuiduis.*
4 *Declara, & num 5.*

1 VTILE per inutile non vitiatur, *l. 1. §. item quæritur, ff. de aqua quotid & æstiua, l. Padius, ff. de recept. arbitr. l. qui testamento, ff de excusat tutor. l. eos 26.* vbi gloss. *verb. de superfluo, C. de vsuris, cap. turbat. 37. dist. cap. vtile, & cap. non debet, de regulis iuris, lib. 6.* Rot. *decis 199. num 6.* impressa per Pacificum *post suum tract. de Saluiano interdicto*, vbi hoc firmat in speciebus & summis, *& decis. 647. num. 7.* impressa per Farinac. *p. 2. recent* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 644. num. 32. & cap 657. num. 9. cum seqq.* Castill. *contro u tom 4. c 13. num. 13. & cap. 62. num 24. cum seqq.* Rot. *apud Paul. de Rubeis, decis. 185. num. 8. tom. 2. diuers.*

2 Intellige in separabilibus, & in iis, quæ sunt diuisibilia, *l. certi condictio, §. 1. ff si certum pet. l. 1. §. similiter. l. 4. §. si is qui duplam, ff de verbor. obligat. d. l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quotid. & æstiua, l. 1. §. publicani, ff de publican. & vectigal. l. sancimus 5. C. de donat.* Gemin. *cons. 97. in fine, vers. nec obstat*, Bald. *cons 475. Quidam Ioannes, num. 10. vers. tres enim sunt casus, lib. 1.* Anchar. *consil. 215. num. 5. & seq. vers. septimo inducitur*, Ægid Bellam. *cons. 42. num. 11.* Alexand. *cons. 38. Consideratis, col fin. lib. 2.* Castrens. *cons. 89. n. 1. vol. 1.* Roman. *cons. 66. num. 1.* Tiraq. *de retractu lign. ad fin. tit. num. 74. & de retr. conuent. ad fin. num. 145.* Mantu. *dial 96.* Couarr. *lib. 2. var. cap. 15. num 5. vers. non obstat*, Sarmient. *lib. 3. selectar. cap. 5.* Molin. *de primog. lib. 1. cap 21. num. 18. vers. vt tamen*, Vital. de Camban. *in tract. clausul pag. mihi 58. num. 16.* Cabed. *diuers. iuris argum. lib. 2. cap. 16.* Surd. *cons. 380. num. 32. & cons. 428. num. 20. cum seqq.* Peregr. *cons. 29. num. 14. lib. 3.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap 41. §. 1. n. 2.* Card. Seraph. *decis. 483. num. 8.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib. 16. tit. 36. n. 13.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 8. litt. V, concl. 373. à num. 1.* Castill. *controuers. iuris, lib. 1. de vsufructu c. 7. num. 27.* Christoph. de Pace *in scholiis ad leges styli, l. 200. num. 75.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. resol. 373. n. 2. in 2. edit.* Cald. Pereira *quæst. forens. cons. 33. n. 47. & de empt. & vendit cap. 32. num. 36.* Rot. *decis. 649. num. 4.* apud Farin. *p. 2. recent.* Rot. *decis. 248. num. 8. p. 5. recent.* Castill. *controu. lib. 5. p. 2. c 100. num. 6. cum seqq & d. tom. 4. c. 64. n. 26.* Durao. *decis. 286. n. 12.*

Limita in connexis, & indiuiduis, vt per text. *in d. §. item quæritur, & in d. §. Trebatius, & in l. Græcè, §. illud, ff. de fideiussor.* tradunt Lap. *alleg. 81. num. 5.* 3
Clar. *in §. emphyteusis, q 6. num. 2.* Surd. *de alim. tit. 7. q. 17. num. 27. & decis. 7. num. 35.* Cæs. Argel. *de contradict. legitimo, q. 10. num 149.* Card. Tusch. *d. litt. V, concl. 373. à n. 41.* Rot. *decis. 631. n. 7.* apud Farinac. *p. 1. recent.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 752. num. 62.* qui *num. 68.* ampliat etiam in rebus sua natura diuiduis, partium tamen conuentione indiuiduis, vel quas partes indiuiduas esse cogitauerunt, & *cap. 742. num. 59.* limitat Axioma ratione incertitudinis, ob quam dicit vtile per inutile vitiari.

Declara tamen pulchrè, vt per Castrens. *cons. 431. Si quæritur, num. 2. lib. 1.* vbi quòd si vtile est connexum cum vtili, ita quod separari non possint, si vtile est de iure communi, trahit ad se inutile de iure speciali, & vincit sic, & è contrà; si verò æqualia sunt, præualet inutile, ex quo non potest valere pro parte. 4

Declara etiam plenè, vt per Roman. *consil. 506. num 13.* vbi si persona inhabilis cum persona habili admittitur scienter ad actum indiuiduum perficiendum, provt ad iudicandum, & sententiam proferendam, actus est nullus in totum, *cap. cùm super, de offic. deleg.* si verò inhabilis ignoranter fuit admissus, quia agens habilis videtur agere omni meliori modo, actus sustinetur. Si verò actus est diuiduus, vt quia duo possunt separatim facere actum, licèt actus per se factus sit indiuiduus, provt si duo impetrant gratiam, quorum vnus est excommunicatus; item si duo tutores præstant pro pupillo auctoritatem, quorum vnus verus, alter falsus, tunc actus valet, refert Card. Tusch. *d. litt. V, conclus. 373. num. 45. & 46.* 5

TRACTATVS

TRACTATVS
DE
APPELLATIVA
VERBORVM VTRIVSQVE IVRIS SIGNIFICATIONE,
CIRCA IVDICIA, CONTRACTVS, Vltimas voluntates, & Delicta.

APPELLATIVVM PRIMVM.

Abbas.

1 *Abbatis appellatione venit Abbatiſſa, quia illa in adminiſtratione æquiparatur Abbati.*

2 *Abbatis nomine venit omnis Ordinarius Religioſorum Collegio præfectus.*

3 *Abbas quorum appellatione veniat, remiſſinè.*

1 ABBATIS appellatione venit Abbatiſſa, illa enim in adminiſtratione æquiparatur Abbati, Bald. *in cap. 1. in princ. col. 6. qui feudum dare poſſ.* Card. *conſ.* 17. *circa princ. col.* 2. Abb. *in cap.* 1. *de iis, quæ fiunt à Prælatis, & in cap. vlt. num.* 5. *de ſtatu monach.* Paul. Fuſch. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 15. *verſ. in adminiſtratione, & lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 62. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 2 *q.* 1 *n.* 73. *& lib.* 3. *q.* 12. *n.* 9. Flores de Mena *var. reſol. lib.* 1. *q.* 10. *n.* 25.

2 ABBATIS nomine venite ſolet omnis Ordinarius Religioſorum Collegio Præfectus, ſecundùm Azor. *inſtitutionum moralium p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 19. *quæſt.* 10.

3 ABBAS quorum appellatione veniat? ex profeſſo diſſerit D. Aſcan. Tamburin. Vallis vmbroſanæ Monachus, in ſuo nouiſſimo tract. de Iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum tam ſæcularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *tom.* 1. *diſp.* 1. *q.* 3. *cum tribus ſeqq.*

APPELL. II.

Abbatiſſa.

ABBATISSÆ appellatione venit omnis fœmina Sanctimonialiom domicilio præfecta, *Auguſt. Barboſa Appell. Iur.* vt per Azor. *inſtit. moral part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 19. *quæſ.* 10. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 5. *cap.* 871. *num.* 9.

APPELL. III.

Abbatia.

1 *Abbatia, ſeu monaſterij appellatione non venit Prioratus in odioſis, & materia ſtricta, ſecus in fauorabilibus, vt n.* 2.

3 *Abbatia æquiparatur Epiſcopatibus.*

4 *Prioratus eſt principalis dignitas in Eccleſia Collegiata, ſeu Regulari, & in effectu eſt eadem dignitas cum Abbatia.*

ABBATIÆ, ſeu monaſterij appellatione non 1
venit Prioratus, vt fuit tentum in Rot. teſte Caputaqnenſ. *deciſ.* 225. *part.* 2. quem refert Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 67. Ratio eſt, quia Abbatia eſt de maioribus dignitatibus, quæ ſint in Eccleſia, & ob id ſpeciali nota digna, Lap. *alleg.* 84. *num.* 11. Ludouic. Gom. *Epiſcop. Sarnen. de infimis reſignan. quæſt.* 16. *& de valor. quæſt.* 3.
Æquiparatur enim Epiſcopatibus, ex Rebuff. *ſu-* 2
per concord. tit. de mandat. Apoſtol. §. ſtatuimus, verb. monaſteria, Mandoſ. *in reg. de benefic. vacan. per promot. quæſt.* 3. *num* 8. Menoch. *conſ.* 52. *num.* 133. Flamin. Pariſ. *dict. quæſt. num.* 66. Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum tam Regularium, quàm ſecularium Epiſcopis inferiorum, tom.* 1. *diſp.* 13. *q.* 1. *n.* 18.

Intellige in odioſis, & materia ſtricta, nam in 3
fauorabilibus Abbatiæ appellatione comprehenditur Prioratus, quia in multis æqoiparantur; ſicut enim Abbatia dicitur beneficium Eccleſiaſticum, Sclu. *de benefic p.* 1. *q.* 2. *num.* 8. Holed. *de incompatib. benefic p.* 1. *in præfat. num.* 7. ita & Prioratos quoque beneficium dicitur, vt per *Clem.* 2. *de reſcript.* tradit Sclu. *d. q.* 2. *num.* 87. Et demum Prioratus eſt prin-

Digitized by Google

cipalis dignitas in Ecclesia Collegiata, seu Regulari, & habet quasi iurisdictionem Episcopalem, & in effectu est eadem dignitas cum Abbatia, Hoied. *d.p.1.cap.6.num* 2. Mandos *in reg.3.Cancell.q.8.num.4.* quos refert & sequitur Flamin. Parif. *d.lib.2.quaest.1. num.76.& 77.*

APPELL. IV.

Acquisitio.

ACQVISITIONIS appellatione quando adiecta sunt verba aliqua generalia, comprehenditur omnis acquisitionis species, quamuis impropria, puta successio ab intestato, ita Tiraq. *de retractu lign.§.1 gloss.9. num.171.* Bursat *cons.36.num.5. & cons.57.num.3.* Cephal. *cons.52.n.18.* Ruin. *cons.89. n.36.* Bec. *cons.41.Visis,num.1.* Surd. *cons.313. num.72.* Menoch. *cons.1089.n.25.& 26.*

APPELL. V.

Actio.

1 *Actionis appellatione continetur formata.*
2 *Exceptio non continetur appellatione actionis.*
3 *Aliud est actio, aliud exceptio.*
4 *Actionis appellatione vbi de illa fit mentio in statuto venit directa, non vtilis.*

1 ACTIONIS appellatione continetur formata, quae possit in iudicio deduci & exerceri, vt per Signorol. de Homod. *cons.217.n.6.* Natt. *cons.101. Verissima,num.1. vers. nam etiam,* Card. Tusch. *pract. concl.tom.1.lit. A,concl.95.n.5.*

2 ACTIONIS appellatione non continetur exceptio, *l.verbum oportebit, §.actionis, ff.de verbor.signific.* praesertim vbi actio est prohibita, Achil. de

3 Grassis *decis.5. de constitut.& decis.6.* declarat quomodo prohibita actione nullitatis sit prohibita exceptio; aliud enim est actio, aliud exceptio, gloss. *verb. non continetur, in d. l. non oportebit,* & faciunt per me dicta.

4 ACTIONIS appellatione, vbi de illa fit mentio in statuto, venit directa, non verò vtilis, quae ex interpretatione oritur, Bart. *in 2. q. Pisanae ciuitatis, in princ. num. 4. vers. quaero hoc probatur,* quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom 8. lit. V, concl. 101. num.9.* etiam quando verba possunt referri ad vnum, quod est fortius, & ad aliud minus, fortè semper referuntur ad fortius, Signorol. de Homod. *cons.68. num.6.* Dispositio verò loquens de quacunque actione, comprehendit etiam officium Iudicis, Grauet. *cons.424.in princip.*

APPELL. VI.

Acta.

1 *Actorum appellatione continentur ea, quae fiunt coram Iudice.*
2 *Scripturae facta de commissione Iudicis per notarium veniunt actorum appellatione.*
3 *Sententia venit actorum, vel processus appellatione.*
4 *Actorum appellatione ad effectum transportationis non veniunt ea, quae fuerunt tantum verbaliter, vel non citata parte producta.*

ACTORVM appellatione continentur ea, quae fiunt coram Iudice, gloss. *verb. acta in l.eum qui, ff. de in ius vocando,* Bald. *in l. 2. vt lite pend. & in l.illud,col.2. C.de sacros. Eccles.* latè Roland. *cons.38. num.10. cum seqq.* vbi *num.12.* ampliat sub hoc appellatiuo contineri scripturas factas de commissione Iudicis per notarium. 1 2

ACTORVM, vel processus appellatione venit sententia, *cap.1. de sent. & re iudic.* Bart. *in l. actorum, in fine, ff.eod.tit.* Boër. *decis.258.num.6.* Ranchin. *concl. 464.p.r.* 3

ACTORVM appellatione ad effectum transportationis non veniunt ea, quae fuerunt tantùm verbaliter producta, vt censuit Rot. *in Placentina denulutionis 10. Mai 1602 coram Peña, & in Carpentoraten. fideicommissi 15. Ianuary 1608. coram Card. Lancelloto, & in Romana de Pinu 27. Ianuary 1614. coram Card. Sacrato,* impressa per Farin. *decis.561. num. 10. p. 1. recentiorum;* prout etiam non veniunt ad praedictum effectum ea, quae sunt producta parte non citata, vel non fuerunt exhibita in termino citationis, iuxta notata *in cap. charta, 3. q. 9.* Natt. *cons. 194. num 15.* Cassad. *decis.1 in fine, de except.* Sarnen. *super reg. de annali, q.4. col.3. vers. praedictis non obstantibus,* ibi, *quinimò,* Card. Mantic. *decis.52. num.9.* Rot. *d.decis.561.n.11 p.1.recent.* 4

APPELL. VII.

Actus.

ACTVS appellatione venit validus, & non inualidus, iuxta ea quae tradit Rebuff. *ad l. boues 89. vers. tertio perdit, ff. de verb. signific. pag. 389.* & quae latè dixi *Axiom. 12. num. 17. & 18.* nam in dubio actum gerens praesumitur magis velle, vt ille valeat, quàm pereat, *l.3. ff. de milit. testament. l.quoties, ff.de regulis Iuris,* Cardin. Tusch. *de coniect. vltim. voluntat. lib. 2. tit. 15. à num. 2.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. actus 10.* Menoch. *de praesumpt. lib. 1. praes.6 num.5.* 1

ACTVS appellatione in contractibus venit primus, ex vulgari *reg. l boues, §.hoc sermone, ff. de verb. signif.* tamen ex coniecturis à regula receditur, & non solùm venit primus actus, sed etiam secundus, vnde cùm quispiam fructus fundi vendidisset, & is binos produxerat singulis annis, licèt de primis fructibus venditio intelligatur, vbi tamen pretium aequiualens est ad duos, ex hac coniectura ab illa receditur regula, vt per Tiraq. *in d. §. hoc sermone, limit.13. à num.1.* Decian. *resp 41. num.60. lib.1.* quos refert & sequitur Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q.23.num.84.* 2

APPELL. VIII.

Aduocatus.

ADVOCATI appellatione largè sumpto vocabulo venit etiam procurator, & è contrà, ita Apostil. *ad gloss. rub. C. de procuratorib.* vbi Ias *num. 1.* Bart. Bald. & Salicet. *in l. 1. in fin. C. mandati,* Caes. Imbrian. 1

Imbrian. *de primo & secundo beneficio, considerat.* 5. *n.*113. Iacob. de Laurent. *de Iudice suspecto, cap.*6. *n.*7. *vers. alterius enim partis, & num.*8. Carau. *ritu* 18. *n.*6. Mastrill. *Sicilia decis.*214. *num.*4. strictè verò si accipiatur, non valet argumentum ab Aduocato ad procuratorem, vt dixi *in tract. de locis communib. argum. iuris, n.*8.

Appell IX.

Æs.

ÆRIS appellatione comprehenduntur ne dum pecunia tantùm, sed omnes facultates, patrimonium, ac bona omnia, vt tradit Alciat. *in proœm. rubr. de verbor. significat. pag.*2. *& in l. cedere diem, §. as alienum, ff. eod. tit.* & pro hoc facit quod notat Bart. *in l. licitatio, §. quod illicitè, col.* 1. *de publ. & vectig.* quod promittens non offendere io ære, vel in persona, incidit in pœnam si parti furtum fecerit, refert Bartazol *de clausul instrum. clauf.*4. *gloss.*10. *num.*4. vbi *clauf.*30. *gloss.*7. *n.*22. subdit appellatione æris venire qualemcunque pecuniam, etiam ex auro, & argento fabricatam, per *l. si quis in pignore, §. fin ff. de pignerat. act.* quod etiam tradit Rebuff. *ad l.*159. *in princ ff. de verb signif pag.*551.

Appell. X.

Ætas.

1 ÆTATIS legitimæ appellatione venit ætas naturalis & vera, id est, viginti quinque annorum, non verò ficta, quæ beneficio Principis est, id est, dispensata, ita per *l. fin. C. de iis qui ven. ætatis impetr.* tradunt Calderin. *cons.* 366. aliàs *cons.* 47. *de testam. in princ* quod duplicatur *cons* 466. alias *cons.*1. *qui filij sint legit.* Alexand. *cons.* 2. *in princip. lib.* 1. Rebuff. *ad l.*130. *vers. legitima ætas, ff. de verb. signific.* Menoch. *cons.*266. *num.*31. Roland. a Valle *cons.*100. *num.*35. *lib.*2. Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.*8. *lit. V, conclus.*91. *num.* 6. *& conclus.* 102. *num.* 4. Ratio est, quia verba in dubio sunt interpretanda naturaliter, & verè, non autem accidentaliter, & fictè, vt dixi *Axiom.*222. *num.*27.

Appell. XI.

Ædes.

1 ÆDIVM appellatione vnumquodque ædificium comprehenditur, *l. qui ædes, in fine, ff. de incend. ruin. & naufr.* gloss. *verb. desiderare, in l. inter fructuarium, ff. de damno infecto*, Bart. *in l.* 1. § *deinde, ff. de cloacis*, Bertazol *de clausulis instrum. clauf.* 19. *gloss.*3. *num.*3. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.*3. *lit. E, concl.*30. *n.*1.

2 ÆDIVM appellatione non continetur fundus. Bald. *cons.* 378. & sequitur aliquid, *in fine, lib.* 1. vbi subdit quòd earum appellatione veniunt horti coniuncti ipsis ædibus, non ex propria significatione ædium, sed ex quadam accessione extrinseca, refert Card. Tusch *d concl.*30. *n.*2. *&* 4.

Appell. XII.

Affines, Affinitas.

1 *Maritus & vxor veniunt affinium appellatione.*
2 *Affinium appellatione si vocentur à testatore veniunt cognati viri & vxoris.*
3 *Affines si vocentur à testatore, qui illos non habet, intelligerentur vocati agnati, ne dispositio redderetur elusoria.*
4 *Affinitatis apellatione venit vera & naturalis, non verò ciuilis.*

AFFINIVM appellatione veniunt maritus, & 1
vxor, nam licèt illi non sint affines, sed caput affinitatis, vt notat gloss. *in l. non facilè, §. affines, de gradib. & in l. affinitates, C. commun. de successiou.* tamen comprehenduntur in statuto, vt Bald. censuit *in d. l. affinitatis*, licèt loquatur in statuto de compromissis, & sequitur Paul. de Castro *in l.* 1. *C. vnde vir & vxor*, & Alexand. *ibi.* Campeg *de dote, p. vlt. q.* 97. refert Bertazol. *de clausulis instrument. clauf.*7. *gloss.*12. *n.*5. *vers. & idem est.*

AFFINIVM appellatione, si vocentur à testa- 2
tore, veniunt cognati viri & vxoris, Franc. *in cap si pater, col vlt. de testament lib.* 6. Laurent. de Palut. *in tract. quòd stantibus masculis, n.* 164. Tiraq. *de retractu lign. §.*1. *gloss* 9. *n.*20. *&* 21. Peregr. *de fideicomm. art.*22. *num.* 40. Sim. de Prætis *de interpret. vltimar. volunt. fol.*288. *n.*14. Fusar. *de substit. q.*370. *num.*1. vbi *num.*2. post Tiraq. Peregr. & Prætis *citatis locis*, obseruat
quòd testatores, & notarij intelligunt vocare con- 3
sanguineos, cùm in iure scripto, & apud bonos auctores, hoc modo accipiatur, vnde si testator non haberet affines intelligerentur vocati agnati, ne dispositio redderetur elusoria, Sim. de Prætis *d. tract. fol.*288. *n.*20. Fusar *d. q.*370. *n* 3.

AFFINITATIS appellatione venit vera & 4
naturalis, non verò ciuilis, Roman. *cons.*82. *in princ.* vbi dicit contrarium esse verum quando de mente constat, refert Card. Tusch. *tom.* 8. *lit. V, concl.* 102. *num.*2.

Appell. XIII.

Agnati.

1 *Agnatorum appellatione veniunt omnes per virilem sexum coniuncti.*
2 *Agnatorum appellatione propriè veniunt illi, qui linea recta à testatore descendunt, non verò transuersales.*
3 *Testator quando vocauerit agnationem filiorum suorum, tunc solùm descendentes veniunt, non verò transuersales.*
4 *Fœmina in fideicommissis venit agnatorum appellatione.*
5 *Limita quando fideicommissum esset relictum pro conseruatione agnationis.*
6 *Filij in fideicommissis veniunt agnatorum appellatione.*
7 *Agnati omnes dicuntur de domo testatoris.*
8 *Illegitimè nati non veniunt in statutis agnatorum appellatione.*
9 *Agnatorum, vel consanguineorum, aut fami-*

liarum appellatione, quando vocantur à testatore ad fideicommissum, proximiores veniunt, & alij successiuo ordine dicuntur vocati.

10 *Limita quando vocatio esset facta cum dictione vniuersali.*

11 *Agnatorum, seu familiæ appellatione, vbi testator eos vocauit, veniunt & degentes in aliena prouincia.*

12 *Agnatorum, seu familiæ appellatione, in fideicommisso eis relicto veniunt ingressi monasterium, si capax sit successionis.*

13 *Agnati proximiores, vel proximioris de familia appellatione in substitutionibus, quando plures extant in eodem gradu, veniunt omnes ad successionem.*

1 AGNATORVM appellatione veniunt omnes per vtilem sexum coniuncti, *l.vlt.§.1.in fin. ff.de gradib. l.2.§. agnati, ff. de suis, & legitimus hæredibus. principium Instinis de legitima agnatorum successione*, Curt.iun. *consil.5.num.22.* Bald.*consil.469. Statuto cauetur, lib.1.* Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt.lib.3. dubit.1 solut.11.num.2.* Patis.*conf.22. num.64.cum seqq.lib.3.* Decian *conf.86.num.38.& seq. lib.3.* Bettaz.*de clausul.instrumental.ib.claus.6.gloss.9.* Petegr. *conf. 149. num. 22. lib. 5.* Fusar. *de substitut. quæst.351.num.40.* Card. Tusch.*practic.conclus.tom.1. lit. A, conclus.244.num.2.* vbi *num.3.* subdit, quòd generalius est nomen agnatorum, quàm nomen consanguineorum, quia consanguinei sunt inter se sanguine connexi, agnati sunt per viriles sexus euniuncti, etiamsi non sint consanguinei, & *num.4.* post Fulgosium *conf.45. num.2.* dicit, quòd omnes agnati dicuntur & sunt cognati, sed non è conuerso; propriè enim omnes descendentes ex masculis dicuntur agnati, & omnes descendentes ex fœminis dicuntur cognati, vt obseruant Bald. *conf.63. lib.4.* Alexand. *conf.80.n.7.lib.1.* Card. Tusch.*d.concl.244. num. 31. & 32.* & quod agnati si in perpetuum vocentur, extendatur dispositio etiam vltra decimum gradum, tradit Bald.*conf.76. post med.versic verò dico suos agnatos, lib.4.* quem refert Card. Tusch. *tom. 7. lit.S, concl.923.n.8.*

2 AGNATORVM appellatione propriè veniunt illi, qui linea rectà à testatore descendunt, non verò transuersales, ita Ruin. *conf.154.num.10. lib.1.* Menoch. *conf. 233. num. 15.* quos refert, & sequitur Rota *in Bononien.fideicomm. de Lambertinis 22. Iunij 1609. coram Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinac.*decis.193. n.10 p.1.recent.* verùm quòd magis propriè transuersales dicantur agnati, quàm descendentes ex communi vsu loquendi, scribunt Anchar. *conf.152. num.5.* Mantic. *de coniect.vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. num.12. vers. sed in proposito*, maximè quando vocata esset familia, & agnatio agnoscunt, Decian. *conf.86.n.28. & seq lib.3.* Menoch. *conf.424.* Peregr. *consil.149. num. 6. & seq. lib. 5.* quos refert Fusar. *de substitut.quæst.362. num.4. & 5.* & ideò dum testator vocat agnationem suam, vel dicit, substituo agnatos meos, censetur & transuersales vocasse, imò potiùs de eis intellexisse, cùm propriè transuersales non dicantur agnati, sed descendentes, vt resoluunt Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 88. num. 19. & conf. 424 num. 20. & seq.* Card. Mantic. *d.tit.12. num. 12. vers. sed ego subsisto*, Decian. *conf.86. n.18.vers.3.lib.3.* Peregr.*conf.149.n.10.lib.5.* Fusar.*d. q.362.n.9.*

3 Quando verò testator vocauerit agnationem filiorum suorum, vt quando relicto fideicommisso filiis, vel descendentibus testator dixit nolle bona exire de agnatione ipsorum, tunc solùm descendentes venient, non transuersales, vt tenent Cephal. *conf.510.num.22. cum seqq.* Menoch. *d præsumpt. 88. num. 19. vers. secundus casus*, Intrigl. *de substit. cent.13. q.83.n.23.* Fusar.*d.q.362.n.10.*

AGNATORVM appellatione venit fœmina 4 in fideicommissis, vt probat text. *in l. pronuntiatio, §.fin.ff.de verb.sign.& in l.voluntas, C.de fideicomm.* resoluunt Paris.*conf.34.n 45.lib.1.& conf.51. num.13.& conf.58 n.14.& n.20.lib.2.& conf.47.n.42 lib.3.* Socin. iun *conf.4.num.10.lib.1.* Cephal.*conf.53.n.85.* Præt. *de interpret vlt.volunt.fol. 253.num.66.* latè Honded. *conf.75.num.1.cum seqq.lib.1.* Peregr.*conf.23. num.10. lib 3.& in tract.de fideicomm.art.22.num.25.* Fusar.*de substit.q.364.n.1.*

Quando verò fideicommissum est relictum pro 5 conseruatione agnationis, quia tunc fœmina non est apta conseruare illam, non censebitur vocata, vt per Curt.iun *conf.154.n.12.& conf.172. col.4.* Ruin. *conf.14 num.4 & seq.& conf.110.num.14.lib.2.* Crauet. *conf. 180.num. & conf. 306. num. 5.* Præt. *d.fol. 293. num 67.* Petegr. *d.conf.23.num.10.cum seqq.lib.3.& de fideicomm.art.22.n.25.* Ferret. *in consilium. Cathaloniæ gloss.1.num.418.* Fusar.*d.quæst.363. num.2.* vbi *num.3.* post Crauet. *loco proximè citato*, & Peregr *d.conf. 23, n. 13.* subdit, quòd etiam quando extaret statutum exclusiuum fœminarum propter masculos, tunc & fœminæ erunt exclusæ à masculis. Amica an veniat appellatione agnatorum in statuto deferente matri tertiam partem bonorum filij stantibus agnatis, vide per citatos à Gratian.*discept.forensi.tom.2.cap.309. num.26.*

AGNATORVM appellatione in fideicommis- 6 sis veniunt etiam filij, vt censuit Rota in Romana fideicommissi de Palluzzellis 8. Iunij 1612. coram Patriarcha Manzanedo impressa per Farinac. *decis. 403.n.2.p.2.recent.* nam agnatio per filios conseruatur, & per nepotes augetur, vt ait Ferret. *in consuetud. Cathaloniæ gloss.1.n.59.*

AGNATI omnes dicuntur de domo testatoris, 7 ideò si testator vocat omnes de domo sua, intelligitur de agnatione familiæ, ita Anchar. *conf. 152. Plures sunt n 4. & 5.* Card. Tusch.*d.lit. A, concl.244. num. 7.* nam agnatio domus, & familiæ idem sunt, Surd *conf.67.n.11.*

AGNATORVM appellatione in statutis non 8 veniunt illegitimè nati, vt si in statuto fiat mentio de agnatis, intelligatur de legitimis, & naturalibus, vt per Decian. *conf.471. num.5. & 6.* Peregr. *de fideicomm art.22 n.82.* Card.Mantic. *decis.319.num.7.* vbi ait, quòd agnatio per filios naturales tantùm non potest conseruari, Ferret. *in consuet. Cathaloniæ, gloss.3.n.60.* vbi dicit, quod agnatio vltra legitimos, & naturales non protrahitur, & consequenter ab agnatione sunt exclusi bastardi, latè Fusar. *de substitut quæst.354* In Hispania verò naturales dicuntur de agnatione patris ex particulari, & notoria illarum patriarum consuetudine eos admittente ad insignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris, vt referunt Azeued. *conf. 24. num. 27. & 29.* Nicol. Garc. *de benefic p.7.cap.15.n.49.* citati à Rota in Pampilonen. Capellaniæ 4. Martij 1612. coram bonæ mem. Remboldo, impressa per Viuian. post suam praxim Iurispatron. *decis.45.n.5.*

AGNATORVM, vel consanguineorum, aut 9 familiarum appellatione, quando vocantur à testatore ad fideicommissum, proximiores veniunt, & alij successiuo ordine dicuntur vocari, ita gloss. & Bart. per text. *ibi in l.cum ita, §. in fideicommisso, ff. de legat.2.* Tiraq *de retract.lign.§.1.gloss 4.n.2.* Cephal. *conf.587.*

*conf.*387. *num.* 16. *& seq.* Præt. *de interpr. vlt. volunt. fol.*290.*num.*28. Card. Mantic. *d.lib.*8.*tit.*12.*n.*3.*&* 4. Decian. *conf.*41. *num.*66. *cum seqq lib.*1. *& conf.*100. *num.* 13. *lib.* 3. Petra *de fideicomm. quæst.* 8. *num.* 199. Peregr. *in simili tract.art.*22. *num.*64. *& conf.*46.*n.*16. 17. *&* 19. *lib.*2. Magon. *Florent.decis.*57. *num.*20. *& decis.*72. Menoch. *de præsumpt.lib.*4. *præsumpt.*94. *n.*6. Alex. Rauden. *Pisana decis.*22.*n.*19. *cum seqq.* Crass. §.*legatum,quæst.* 41. *n.*2. *&* §.*fideicommissum,quæst.* 16. *n.*2. Surd. *conf.*247.*n.*7.*&* 8.

20 Limita quando vocatio esset facta cum dictione vniuersali, vt si testator vocasset omnes agnatos, vel omnes de familia, vt tenet Peregr. *d.art.*22.*n.*68. vbi etiam idem dicit, quando testator reliquisset cuilibet ex agnatis, quia tunc omnibus agnatis tam proximioribus quàm remotioribus debebitur fideicommissum. Lioita etiam non procedere quando testator specialiter aliquos, vt prædilectos nominauit, quia illi præferuntur aliis sub nomine collectiuo vocatis, qui etiam collectiuo nomine vocati nun admittuntur, nisi extinctis omnibus, specialiter nominatis, dicta *l. cùm ita*, §. *in fideicommisso*, Crasso *d.*§.*fideicommissum,quæst.* 16. *num.* 4. Limita denique quando testator vocasset alicuius tertij agnatos, cognatos, familiam, descendentes, & similes, quia tunc censeretur vocasse simul tam proximiores, quàm remotiores, nisi ex coniecturis colligi posset testatorem voluisse eos ordine successiuo vocare, licèt essent de aliena familia, ita Socin. sen. *conf.* 12. *col.*3 *lib.*3.*& conf.*51. *num.*30. *lib.*4. Præt. *de interpret. vlt.volunt fol.*290.*num.*28. Peregr. *de fideicom.art.*17. *num.*39.*& art.*22.*num* 63.

21 AGNATORVM, seu familiæ appellatione, vbi testator eos vocauit, veniunt & degentes in aliena prouincia, vt per Alciatum *conf.* 638. *in fin.* Petra *de fideicomm.q.*11.*n.*521.

22 AGNATORVM, seu familiæ appellatione, in fideicommisso eis relicto veniunt ingressi monasterium si capax sit successione, quòd illud ingressi admittantur, ita Paris *conf.*43. *num.*62.*lib.*3. Anchar. *consil.*420.*num.*3. Crauet. *conf.* 152. *num.* 2. Cephal. *conf.* 53. *num.*98. Card. Mantic. *de coniect.vlt.volunt. lib.*8.*tit.*12. *num.*25. Fusar. *de substit.quæst.*345. *num.*1. vbi *num.*2. post Couarr *lib.*1.*variarum,cap.*19 *num.*11. Sfort. Odd *de compendiosa,part.*6.*art.vlt.* & Mantic. *citato loco* limitat si fideicommissum est relictum pro conseruatione agnationis, quia monasterium non succederet.

23 AGNATI proximioris, vel proximioris de familia appellatione in substitutionibus, quando plures extant in eodem gradu, veniunt ad successionem omnes, ad text. *in l.* 2. § *hæreditas, ff. de suis & legit. hered* §.*si plures, Instit. de legit agnat. success.* Tiraq. *de iure primog quæst.*4. *num.* 56. *& quæst.*17. *n.*4. Crauet. *conf.*161. *num.*4. *& conf.*180. *num.*3. Roland. à Valle *conf.*38.*n.*46. *cum seqq.lib.*2. Card. Mantic. *de coniect. vlt.volunt. lib* 8. *tit.* 12. *num.* 34. Præt. *de interpretat. vltim volunt.fol.*334.*num.*19. *& fol.*337. *num.*3. *&* 11. *cum seqq.* Menoch. *conf.*158.*n.*28. Surd. *conf.*247.*n.*10. *lib.* 2. Petra *de fideicom.quæst.*11. *n.*1. Peregr. *in simili tract.art.*22 *num.*65.*in fin.* Fusar *de substitut quæst.*356. *num.*1. vbi *n.*2. post Decian. *conf.*71 *lib.*3. & Mantic. *d.lib.*8.*tit.*10.*num.* 5. ampliat etiam si testator iussit bona indiuisa peruenire ad proximiorem agnatum, quia adhuc si plures extant in eodem gradu, omnes admittuntur, & diuisio fit solùm de vsufructu, non autem de proprietate, nisi testator dixisset bona indiuisa reddi vni ex proximioribus agnatis, & *num.* 4. declarat non procedere, quando testator vocasset vnum proximiorem, quia tunc vnus solus admitti debet, & *num.* 6. idem dicit quando sumus in aliqua dispositione indiuidua, & *num.* 8. quando vocatus esset maior masculus, quia solùm maior natu succederet.

Pulchra autem est dubitatio, testator vocauit proximiorem agnatum, adsunt agnati remotiores, sed quia descendunt à fœmina eiusdem agnationis, efficiuntur proximiores, quod contingit quando fœmina est nupta vni de sua agnatione, an isti remotiores agnati, sed per fœminam facti proximiores, excludant alios agnatos, qui per virilem sexum sunt proximiores, & pro agnato descendente à fœmina proximiore, latè consuluit Veg. *conf.* 63. provt illum refert Fusar. *de substitut. quæst.* 357. *num.*8. 24

APPELL. XIV.

Alienatio.

1 *Actus omnis per quem dominium transfertur, continetur alienationis appellatione.*

2 *Alienationis appellatione venit voluntaria, non autem necessaria.*

3 *Successio ab intestato continetur alienationis appellatione in probatione testatoris in personas certas.*

4 *Cedere iura & actiones non potest prohibitus alienare.*

5 *Donatio comprehenditur alienationis appellatione.*

6 *Diuisio continetur alienationis appellatione, nisi sit facta ex causa necessaria.*

7 *Permutatio latè sumpto vocabulo, comprehenditur alienationis appellatione.*

8 *Transactio venit alienationis appellatione.*

9 *Pignus, & hypotheca venit alienationis appellatione.*

10 *Seruitutis constitutio venit appellatione alienationis.*

11 *Locatio ad longum tempus comprehenditur alienationis appellatione.*

12 *Locatio ad longum tempus dicitur quando est facta ad decennium.*

13 *Locatio ad longum tempus dicitur si facta fuisset ad vitam vel locatoris, vel conductoris.*

14 *Datio in solutum venit appellatione alienationis.*

15 *Datio in solutum necessaria facta Iudicis auctoritate ob æs alienum prohibiti alienare, erit permissa respectu fructuum durante vita prohibiti.*

16 *Emphyteusis concessio venit alienationis appellatione.*

17 *Compromissum continetur appellatione alienationis, secus in necessario.*

18 *Hæredis institutio venit appellatione alienationis.*

ALIXNATIONIS appellatione continetur omnis actus per quem dominium transfertur, vt per *l.* 1 *C.de fundis dotal.l.alienationis verbo, ff.de verb.signif.l.fin.C.de rebus alien non alien.* Cassan. *in consuetud Burgund.rub* 6. § 8. *verb in alienat.num* 2. Oldrad *conf.*270.*n.*2. Lapus *allegat.*41. *in princ.* Bald. *conf* 108. *Quæritur,in princ lib.* 1. Anchar. *conf.* 101. *Quæstio in princ. & conf.*105. *n.*2. Castrens *conf.*270. *Dubitatur,lib.*1. Alexand. *conf.*108. *Viso,num* 3. *lib.*6. 1

& conf.29. Clarissimè, num. 15. vers. constat autem, lib. 7. Matien. l. 3. gloss. 14. num. 2. tit. 19. lib. 5. noua recopilat. Surd. decis. 102. num. 21. & decis. 278. num. 2. & decis. 326. num. 27. Brunor. à Sole in locis commun. verb. alienatio, num. 2. Cardos. in praxi Iudic. & Aduocator. cod. verbo, num. 1. Card. Pereira de extinctione emphyteut. cap. 5. num. 37. Card. Tusch. practic concl. tom. 1. lit. A, concl. 257. per totam, Ferrer. in constitut. Cathalonia, gloss. 4 num. 169.

a ALIENATIONIS appellatione venit voluntaria, non autem necessaria, l. peto, §. prædium, ff. de legat. 2. Pinel. in l. 1. p. 3. n. 49. vers. minus obstat, & in auth. nisi, à num. 25. C. de bonis matern. Gama Lusitania decis. 199. n. 3. Mench. illustr. c. 32. à n. 13. D. Barbos. in l. diuortio, §. si vir, num. 52. ff soluto matrimonio, Ceuall. commun contra commun. tom. 4. quæst. vlt. n. 67. Ferrer. in constitut. Cathalonia, gloss. 4. n. 132.

3 ALIENATIONIS appellarione in prohibitione testatoris in personas certas continetur etiam successio ab intestato, l. codicillis, §. matre, ff. de legat. 2. Curt. iun. cons. 4. n. 11 & 12. Portol. de consortibus, c. 39. n. 8. Card. Tusch. pract conclus tom. 1. lit. A, concl. 257. num. 10.

4 ALIENATIONIS appellatione vbi prohibita est super re aliqua, continetur iurium, & actionum cessio, ac proindè prohibitus alienare non potest iura, & actiones cedere, l. 1. C. si aduersus transactionem, Corn. cons. 128. n. 2. lib. 1. Crauet. cons. 92. n. 8. Xuarez alleg. 20. num. 7. Rebuff. in l. alienationis verbum, vers. 8. & 10. ff. de verb. signific. & in tract. alienat. num. 3. Portol. de consortib. cap. 29. num. 3. Ioseph. Sesse Aragonia decis. 121. num. 10. Quaranta in sum. Bullary, verb. alienatio, n. 22. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap 5. num. 35. Fusar. de substitut. quæst. 697. Si quis autem cederet rem suo aduersario ex sententia Iudicis, non diceretur propriè alienare, nec incideret in pœnam appositam alienanti, quia hæc est alienatio necessaria, secundùm Ruin. cons. 93. n. 2. lib. 1. & cons. 23. num. 25. lib. 5. Paris. cons. 43. num. 29. & cons. penult. num. 18. lib. 3. Alciat. cons. 506. num. 5. Menoch. cons. 322. n. 67. & cons. 777. n. 6. & 7. quos refert Fusar. d. q. 627.

5 ALIENATIONIS appellatione comprehenditur donatio, Petrus Anchar. cons. 102. in princ. Mascard. de probat. conclus. 1236. n. 105. Cald. Pereira d. c. 5. num. 43. Card. Tusch d. lit. A, concl. 257. num. 4. Fusar. de substit. quæst. 695. num. 5.

6 ALIENATIONIS appellatione comprehenditur diuisio, quia in partes diuisas transfertur dominium, vt per Gama Lusit. decis. 300. num 4. Cald. Pereira d. cap. 5. num. 43. Valasc. consult. 53. num. 4. Card. Tusch. d. conclus. 257. num. 7. vbi num. 8. post Angel. Aret. cons. 18. n. 11. & 22. declarat procedere in prouocante ad diuisionem. Quando verò diuisio fit inter cohæredes, vel confideicommissarios, prohibita alienatione non prohibetur diuisio, quia tunc ex vtraque parte dicitur facta ex causa necessaria, vt resoluunt Alexand. cons. 189. num. 3. lib. 2. & cons. 7. num. 5. lib. 5. Bero. cons. 86. n. 27. lib. 1. Decian cons. 55. num. 73. lib. 2. Menoch. cons. 522. num. 48. cum seqq. Petra de fideicomm. quæst 8. num. 518. cum seqq. & alij, quos refert, & sequitur Fusar. de substitut. quæst. 707. per totam.

7 ALIENATIONIS appellatione comprehenditur permutatio latè sumpto vocabulo, l. fin. C. de reb. alienis, Rebuff. ad alienationis verbum 28. vers. 12. ff de verb. signif. Castrens. cons 270. Dubitatur nunquid, lib. 1. vbi restringit, quando fauore loci pij alienatio prohibetur, quia tunc si constat de vtilitate loci pij, potest fieri permutatio, Molina de primog. lib. 4. cap. 4. num. 1. Portol. de consortibus, c. 12. num. 5. Card. Tusch d. concl. 257. num. 9. Quando verò permutatio fit cum re maiorem afferente vtilitatem, vel commoditatem, non prohibetur prohibita alienatione, imò potiùs valet, vt resoluunt Natta consil. 470. num. 5. Socin. iun. cons. 28. n. 8. lib. 2. Cephal. cons. 719. num. 20. lib. 5. Decian. cons. 55. dub. 2. & cons. 57. lib. 3. Menoch. cons. 1141. n. 26. Alexand. de Neuo cons. 38. n. 7. Honded. cons. 58. num. 32. lib. 1. Magon. Florentina decis. 16. num. 6. Petra de fideicomm. quæst. 8. num. 525. cum seqq. Peregr. in simili tract. art. 40. num. 32. cum seqq. Cardin. Mantic de tacitis & ambig. conuent. lib. 25. tit. 4. & in fideicomm. restitutorio post mortem grauati per substitutionem inducto. idem Cardin. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 8. num. 23. latè Fusar. de substit. quæst. 530.

ALIENATIONIS appellatione venit transactio, l. non solùm, C. de prædijs minor. cap. cùm tempore, de arbitr. Dec. cons. 44. n. 5. Pinel. in l. 1. C. de bonis matern. p. 3. num. 44. Molina d. lib. 4. cap. 9. num. 10. Cald. Pereira d. cap. 5. n. 29 8

ALIENATIONIS appellatione venit pignus, & hypotheca, §. alienationis, in authent. de alienand. gloss. verb. hypothecam, in l. vlt. C. de rebus alienis non alienand. Cephal. cons. 296. dub. 3. Tiraquell. de legibus connub. gloss. 3. n. 81. Couarr. lib. 2. var. cap. 16. num. 7. Roduan. de rebus Ecclesia non alienand. q. 1. n. 6. & 11. & quæst. 2. cap. 6. num. 9. cum seqq. Mascard. de probat. conclus. 1236. n. 108. Petra de fideicomm quæst. 8. n. 105. Peregr. in simili tract. art. 40. num. 118. Ioseph. Sesse Aragonia decis. 185. num. 2. Rebuff ad l. 28. vers ego autem, ff. de verb. signific. pag. 161. Ferret. in constitutiones Cathalonia, gl. 4. n. 175. latè Fusar. de substit. q. 703. per totam, vbi n. 5. limitat, vt non sit prohibita hypotheca in eum cuius fauore facta est prohibitio, & n. 7. declarat non procedere in pignore iudiciali, & prætorio, quod est necessarium. 9

ALIENATIONIS appellatione venit etiam seruitutis constitutio, ac proinde prohibitus alienare, prohibetur etiam seruitutem constituere, l. fin. vers. seruitutes, C de reb. alien. non alienand. ita Anton. Gomez l. 40. Tauri, n. 85. Molin. de primog. lib. 1. c. 20. num. 1. & 2. Portol. de consort. cap. 12. num. 3. Quaranta d. verb. alienatio, num. 21. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 464. Cephal consil. 470. num. 2. Franc. Marc. decis. 870. p. 1. Petra d. quæst. 8. n. 103. Peregr. d. art. 49. num. 114. Freccia de feudis, lib. 2. §. ex pluribus autem modis, num. 18. Rodoan. d. quæst. 2 cap. 16. latè Fusar. de substitut. quæst. 527. per totam, vbi num. 5. obseruat quòd licèt prohibitus alienare non possit seruitutem imponere, nec vsusfructus, poterit tamen cedere & vendere fructuum commoditatem, & perceptionem. 10

ALIENATIONIS appellatione comprehenditur locatio ad longum tempus, quia de natura locationis huiusmodi est, vt vtile dominium transferatur. cap. nulli, cap. ad audientiam, de reb. Ecclesia non alienand. gloss. in l. 2. ff. si ager vectigalis. Tiraq. de retractu lign. gloss. 14. §. .. n. 79. Couarr. var. lib. 2. cap. 16. n. 2. Franc. Marc. decis. 455. q. 1. Afflict. decis. 365. n. 4. Menoch. de arbitr. casu 5. n. 1. Anchar. Regien. lib. 2. quæst. 52. num 2. Hieronym. Gabr. cons. 168. q. 1. num. 3. lib. 1. Card. de locato, p. 2. tit. de locat. sine tempore, q. 1. fol. 53. Card. Mantic de tacitis & ambig. conuent. lib. 5. tit. 45. n. 11. Rebuff. ad l. 18. vers. sexto, ff. de verb. signif. pag. 161. Cald. Pereira d. cap. 5. num 32. & de renouat. emphyt. quæst. 16. num. 7. Cardos. in praxi Iudic. & Aduocator. verb. locatio num. 9. Fusar. de substit. q. 525. per totam. Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure, p. 1. cap. 9. num. 7. 11

Locatio

Digitized by Google

11 Locatio autem in proposito ad longum tempus
dicitur quando est facta ad decennium, gl. notabi-
lis communiter recepta *in d. l. 2. ff. si ager vectigalis*,
Alex. *conf.17. col.1. lib.4.* Tiraq. *de retractu lignag. §.1.*
glos.6. num.9. in fin. Ruin. *conf.58. col. vlt. lib.4.* Fraoc.
Marc. *Delphin. decis.648.* Boër. *decis.234. num.2. cum*
seqq. Caroc. *de locato, p.2. tit. de locat. ad longum tem-*
13 *pus, q.1.* Peregr. *d. art.40. num.93.* Idem esset si facta
fuisset ad vitam, vel locatoris, vel conductoris, quia
ad longum tempus dicitur facta, Pinel. *in l.1. n.63.*
C. de bon. mater. Hieronym. Gabr. *conf. 168. num. 1.*
lib.1. Carol. *loco citato q.2.* Peregr. *d. art.4. num.109.*
Cardin. Maotic. *d. tit.45. num.12.* Fusar. *d. quæst.525.*
num. 5.

14 ALIENATIONIS appellatione venit datio in
solutum, & ideò prohibitus alienare, non potest
nec in solutum dare creditoribus, ita Ceph *conf.154.*
num 34. & conf. 255. num. 3. cum seqq. lib. 2. Ioseph.
Ludouic. *Perus. decis. 60. num. 5.* Decian. *conf 129.*
num. 6. lib. 3. Cald. Pereira *d. cap. 5. num.47.* Fusar.
de substitut. quæst. 696. Intellige quando datio in so-
lutum est voluntaria, vt quia prohibitus emat, vel
alium cootractum faciat, & dat insolutum bona
15 prohibita alienari. Si verò sit necessaria facta iudi-
cis auctoritate, ob æs alienum prohibiti, erit per-
missa respectu fructuum durante vita prohibiti,
Grat. *conf.106. num.9. lib.2.* Mascard. *de probat. con-*
clus.1236. num.55. Cald. Pereira *d. cap.5. n.48.* Fusar.
d. quæst.696. num.3. vbi *num.5.* subdit pro ære alieoo
contracto à testatore posse dati in solutum booa
prohibita alienari.

16 ALIENATIONIS appellatione veoit etiam
concessio emphyteusis, vt per Card. Tusch. *d. con-*
clus. 257. num.15. Flores de Menà *ad Gam. Lusitania*
decis.16. num.3. Cald. Pereir. *d. c.5. num.33.* Rebuff.
ad l.28. vers. septimo, ff. de verb. signif. pag.161.

17 ALIENATIONIS appellatione continetur
compromissum, ita vt alienare prohibitus non pos-
sit compromittere, vt per Ias. *in l. fin. num.119. C. de*
iure emphyt. Capic. *decis. 93. num. 3.* Socin. iunior
conf.77. num. 77. lib. 1. Crauet. *conf. 976. num. 15.*
Roland. à Valle *conf.22. num.10. lib.4.* Blanc. *de com-*
promis. p.4. num.28. Tiraq. *de iure mariti, glos.5. n.202.*
Rodoan. *de rebus Ecclesiæ non alienan. q.2. cap.1. n.9.*
& cap.36. per totum, Molina *de inst. tract.2. disp 557.*
num.1. Magon. *Lucens. decis.59. num.12.* Cald. Pereira
d. cap.5. num.44. Limita in compromisso necessario,
vt per tex. *in cap. cùm tempore, de arbitr.* resoluoot
Pinel. *in l.1. p.3. num.44. C. de bon mater.* Cald. Pereira
in l. si curatorem, verb. læsis, num.5. col 4 C. de in integr.
restit. min. Ioseph. Sesse *Aragonia decis.121. num.12.*
Stephan. Gratian. *disceptat. cap.379. num.10.* Fusar.
d. q. 709. num. 3.

18 ALIENATIONIS appellatione venit hæredis
institutio etiam generalibus verbis facta, *l. si quis*
priscas, §. certum, C de secund. nupt. Pereg. *de fideicom.*
art. 40. num. 57. & 58. Menoch. *conf. 1130. num. 19.*
vers. & verè. Fusar. *d tract. de substit. q.550. num.12.*
Non tamen venit successio ex testamento vel ab io-
testato, Surd. *conf.394. num.14.*

APPELL. XV.

Alimenta.

1 *Cibaria pro victu, vestitus, habitatio, & ea sine quibus quis viuere non potest, venit appellatione alimentorum.*
2 *Potus venit appellatione alimentorum.*
3 *Habitatio venit appellatione alimentorum.*
4 *Stratum siue lectus, & culcitra veniunt appellatione alimentorum.*
5 *Vestitus venit appellatione alimentorum in materia fauorabili.*
6 *Expensa study & ad disciplinam pertinentes, quando veniant appellatione alimentorum.*
7 *Caluarium venit appellatione alimentorum.*
8 *Medicina alimentorum appellatione veniunt.*
9 *Vsusfructus venit appellatione alimentorum ex mente testatoris.*
10 *Alimentorum appellatione continentur multa homini necessaria.*

ALIMENTORVM appellatione contioentur 1
cibaria pro victu, vestitus, habitatio, & ea
sine quibus quis viuere non potest, *l. legatis, cum*
l. fin. ff. de aliment. & cibar. leg. Abb. *conf.63. Quædam*
Domina, col.3. lib.2. Roman. *conf.440. Non est dubium*,
Dec. *in l. de alimentis, col.1. C. de transact.* Corn.
conf. 286. num. 9. vol. 3. Alex. *conf. 178. num.7. lib. 6.*
Roland, à Valle *conf. 22. num. 1. & conf. 54. num.16.*
vol.2. Cardin. Tusch. *practic. conclus tom. 1, lit. A,*
concl.282. à n.1. Menoch. *de arbitr. casu 170. num.27.*
cum seqq. & lib. 4. præs. 157. à num. 13. Surd. *de ali-*
ment. tit.4. q.1. num.1. & 4. per totam Bruont. à Solo
in locis communibus, verb. alimenta, num. 9. Seraph.
decis.1092. num.4. Cardos. *in praxi Iudicum, eod. verb.*
num. 1. Ludou. Beja *respons. casuum conscient. part.2.*
casu 12. vers. alimentorum. Fontanel. *de pactis nuptia-*
lib. tom.2. claus. 7. gloss.3. p.5. num. 22. Cancer. *var.*
res. p.1. cap.16. num.42. fol. 341.

Cibaria veniunt appellatione alimentorum, vt 2
præter supracitatos tenet Rimin. iun. *conf. 132. n.9.*
& 10. lib.2. Cordub. de Lara *in l. si quis ex liberis, §.*
non tantùm, num.2. ff. de liber. agnosc. Menoch. *de præ-*
sumpt. lib.4. præs.157. num. 15. venit etiam aqua ve-
nalis si in ea regione vendi solet, idem Rimin.
d. conf. 132. num. 15. Exemplificans, prout Venetiis,
Menoch. *d. lib.4. præs. 157. num. 25.* Cardin. Tusch.
d. concl. 282. num. 10. Roland. *conf.22. num.7. lib.2.*
vbi etiam testatur Venetiis esse aquam venalem,
Surd. *de aliment. tit.49. à num. 1.* Sanctarel. *var. p.1.*
q.37. sub n.1. Sim. de Prætis *de interpret. tom.1. dubit.11.*
num.9. lib.4. Footanell. *de claus.7. glos.3. p.5. n.23.*

Habitatio quoque venit appellatione alimento- 3
rum, *d. l. legatis, §. fin.* Cald. *conf.332. in fine, aliàs 3.*
testam. Abb *conf.63. num. 2. lib.2.* Bologn. *in addit. ad*
consil. Ioao. de Anania *conf.37. n.7.* Beroi. *conf.24 vol.2.*
Sanctarel. *var. resolut. p.1. resol.37. sub n.1.* Lambert.
de iurepatron. nono, art. 3. quæst. princip. lib.3. num. 1.
Rimin. iun. *d. conf.132. n.9. lib.2.* Stephan. Gratian.
discept. forens. tom.4. cap.610. n.2. & 3. Card. Tusch.
d. concl.282. n.4. Surd *d. tit.4. q.4.* Meooch. *de arbitr.*
casu 170. num.29. vbi limitat in præiudicialibus ali-
meotatio, *& d lib.4. præs.157. n.20.* Cæs. Barz. *Bono-*
nien. decis. 80. num.14.

Stratum, siue lectus, & culcitra veniuot appella- 4
tione alimentorum, *l. stratum, & l. quos nos*, vbi glos.
verb. viuere, ff. de verbor. signif. Roland. à Valle *d.*
conf. 22. num. 6. Bart. *in tract. de alim. num. 4.* Capra
conf.87. num.11. Rim. *d conf.132. num.14. lib.2.* Card.
Tusch. *d. concl.282. n.5.* Cordub. de Lara *in d §. non*
tantùm, num.25. Menoch. *d præs.157. num.27.* Surd. *de*
aliment. tit.4. q.7. per totam. Sanctarel. *vbi sup.*

Vestitus venit appellatione alimentorum in ma- 5
teria fauorabili, *d. l. legatis, ff de alim. & cibar. leg d. l.*
victus, Crauer. *conf.199. num.3.* Roland. *conf.22. num 4.*
vol.1. Cæs. Barz. *Bononien. decis.69. num.49.* glos. *verb.*

Digitized by Google

victu, in cap. Episcopus 10. q. 2. Menoch. de praes. 157. num. 18. Ial. in l. cum ij, §. qui transigere, ff. de transact. Bolog. in addit. ad Ioan. de Anania cons. 37. num. 7. Sanctarel. var. resolut. p. 1. q. 37 sub n. 1. Card. Tusch. d. concl. 181. num. 4. vbi num 8. post Castren. cons. 437. super dictis quaesitis, num. 2. vers circa secundum lib. 2. declarat, quia legatis alimentis, & necessariis pro pauperibus hospitalibus licèt veniant necessaria, & vestitus, tamen attendi debet consuetudo aliorum hospitalium si potest constare, si non constat, quia hospitalia fiunt communiter pro infirmis, non debetur vestitus, prout neque debetur quando est pro peregrinis, & percipientibus alimenta diaria, Surd. d. tit. 4. q. 2. num. 1.

6 Expensae studij & ad disciplinam pertinentes, an, & quando veniant appellatione alimentorum, vide Rolandum cons. 22. num. 8. vol. 3. Cardin. Tusch. d. concl. 281. num. 6.

7 Calciatium siue calciamenta veniunt appellatione alimentorum, ita Crauet. cons. 199. n. 2. Roland. cons. 22. num. 5. lib. 1. Cordub. de Lara in d. §. non tantum, n. 39. Bertrand. cons. 18c. col. 2. vol. 1. Rimin. iun. d. cons. 132. n. 13. lib. 2. Ioan. Baptista Pontan. in tract. de aliment. cap. 17. n. 10. Menoch d. praes. 157. num. 19. Card. Tusch d. concl. 282. num. 9.

8 Medicinae quoque alimentorum appellatione veniunt, l. si cùm dotem, § si autem in seruissimo, & ibi Bart. num. 9. ff. soluto matrimonio, l. quos nos, §. verbum vinere, ff de verb. signif Bart. in tract. de aliment. num. 6. Corn. cons. 145. lib 2. Paul de Cittadinis de Iure patron. p. . art. 4. de commoditate pecuniarum, n. 10 Angel. Aretin. de testament. glos. 45 num 7. Cassan. in consuet. Burgun. rubr 6. §. 4. n 4. vers. sed quaero, fol. mihi 217. Roland. à Valle cons. 22. num. 5. vol. 1. Lata in l. si quis à liberis, §. non autem, num. 28. cum seqq. ff. de liber. agnoscen. Sim. de Praetis de interp. vltim volunt. lib. 4. dubit. 11. num. 37. & 38. Card. Tusch. d. concl. 282. num 12. Garcia Gironda de priuil. seu exempt explicatione, num. 71. Menoch. d. lib. 4. praes. 157. num. 30. Surd. de aliment. tit. 4. quaest. 5. per totam. Dec. in l. de alimentis, num. 3. C. de transaction. Tiraq. in tract. de nobilit. cap. 31. num. 395. Sanctarel. var. resol. p. 1. q. 37. prope fin.

9 Alimentorvm appellatione venit vsusfructus ex mente testatoris, seu proferentis, Bald. cons. 408. Quidam, num. 10. lib. 1. quem refert Cardin. Tusch. practic. conclus tom. 8. lit. V, concl. 301. num. 7.

10 Alimentorvm appellatione continentur alia homini necessaria, & propterea praestanda sunt ligna non solùm pro coquendis cibis, sed etiam calefaciendi causa hiemali tempore, vt tradunt Simon de Praetis de interp. vltim. volunt. lib. 4. dub. 11. num. 41. & Menoch. d. lib. 4. praes. 157. num. 24. Continetur etiam equus si alimentarij dignitas id fert, sicuti recte explicant, Bertrand. cons 52. in fine lib. 4. Cordub. de Lara in d. §. non tantum, num. 26. & pariter praestati debent seruitores, qui inseruiunt alimentario, si talis est eius status, & dignitas, & pro seruis ipsis praestanda sunt salaria, l. cum plures, §. si tutor, ff. de administ. tutor l. habitatio, ff. de ventre in possess. mitt. l. vxori, ff. de auro & arg. leg. Gratian. cons. 67. lib. 2. Simon de Praetis dict. dubit. 11. num. 79. Menoch. dict. praes. 157. num. 18. & 19.

* * *

Appell. XVI.

Amicitia.

1 *Amicitia appellatione venit illa, quae prouenit ex charitate, non propter nostras vtilitates.*
2 *Amicitia appellatione venit magna.*
3 *Amicitia vt repellat testem debet esse magna & immoderata.*
4 *Amicitia vera similis est consanguinitati.*

Amicitiae appellatione venit illa, quae prouenit ex charitate secundùm quam diligimus proximum, non propter nostras vtilitates, sed solùm quia est naturae nostrae particeps, & verae virtutis custos, non autem venit illa quae corruptionem inducit, sicut est carnalis, Abb. in cap quoties 5. col. 2. vers. est etiam duplex, num. 5. de testib. Alex. cons. 78. In causa, & lite, num. 3. col. 2. vers non obstat etiamsi dicatur, lib. 1. & cons. 4. Viso processu, col. vlt. post med. num vlt lib. 6. quos refert & sequitur Steph. Gratian. discept. forens. cap. 200. num. 14. 1

Amicitiae appellatione venit magna, cùm leues amici non dicantur propriè amici, l. latè 113. §. amicos, ff de verb. signif. Alex. cons. 189. Viso processu, in princip. n. 1. lib. 7. Stephan. Gratian. d. cap. 200. n. 18. Amicitia igitur, vt repellat testem, debet esse magna, vt tradunt plures, quos plena manu refert Cened. ad decretal. collect. 35. num. 4. quibus addo Vezin. tom. 1. commun opin lib. 4. tit. 10. n. 234. Seraph. de priuileg. Iuram. priuil. 33. num. 48. Surd. de aliment. tit. 6. q. 11. n. 6. & 7. Ludou. Miranda de ordine iudic. q. 23. art 6. concl. 5. Amat. Roderic. in pract. cap. 7. de forma probation. num. 53. Seraphin. decis. 1291. n. 3. & decis. 1147. n 8. & decis. 1208. num. 5. Amicitia enim vera similis est consanguinitati, Menoch. de praesumpt lib. 4. praes 89. n. 70. Surd. d. q. 11. n. 4. Sanch. de Matrim. lib. 6 disp. 26. n. 2. Cardin. Mantic. de tacit. tom 2. lib. 13. tit. 20. n. 2. cum seqq. Stephan. Gratian. d. cap. 200. num. 4. 2 3 4

Appell. XVII.

Annus.

1 *Annus quoad interstitia quomodo computetur, ostenditur.*
2 *Annus integer requiritur ex 365. diebus constans ad nouitiatum.*
3 *Annus bissextilis quando computandus in anno probationis ad effectum emittendi professionem, ostenditur.*

Anni appellatione quoad interstitia non requiritur ille, qui habet 365. dies, quo tempore annus conficitur, sed sufficit aduenisse eandem solemnitatem, & diem subsequentis anni, in qua anno transacto susceptus fuit ordo, & ita interstitiorum annus non est mathematicè computandus, ita vt ordinandus nequeat ad ordines promoueri, nisi inter vnum & alterum ordinem motam traxerit duodecim mensium completorum, sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiae, videlicet de vna quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecostem, & quamuis inter primam, & secundam Pentecostis solemnitatem nondum sint elapsi duodecim menses, 1

Digitized by Google

mensés, ita Prosper de August. *in addit ad Quarant. in sum. Bullarij verb. ordo, in fin.* Carol. *in praxi Episcopali p. 1. verb. ordo, vers. ad quartum, circa medium,* Molphes. *in summa Theologia moralis, tract. 2. cap. 14. num. 8.* Campanil. *in diuers. Iuris canonici, rubr. 6. c. 3. num 12.* & alij, quos citaui *de officio & potestate Episcopi, p. 2. allegat. 18. num. 2.* secuodùm Lugdunens. impressionem.

2 Anni appellatione in materia probationis in religione faciendæ à nouitio venit integer annus ex 365. diebus constans, computando de momento ad momentum, vt pluribus ad id citatis tradidi *d. tract. p. 3. alleg. 101. num. 22. in fine.* At verò in anno

3 bissextili non sufficiunt pro anno illi 365. dies, ita vt nouitius suscipiens habitum die 24. Februarij, emittère non possit professionem, nisi die 25. Februarij bissextilis, in puncto diei 24. Februarij præcedentis anni, in quo suscepit habitum, arg. tex. *in l. 3. §. minorem, ff. de minorib. & in l. cùm bissextum, ff. de verb. significat.* tradunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. q. 15. art. 4. & 5.* Ludou. Miranda *in Manuali Prælatorum, tom. 1. q. 2. art. 3.* Bonacina *de sacram. disput. 8. quæst. vnica, punct. 5. num. 15. & de clausq. 2. punct. 10. difficult. 2. §. 3.* Molina *de inst. tract. 2. disp. 573. vers. Atque à minori ætate,* Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 24. num. 22. vers. similiter credo,* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admitten. ad religionis statum nouitiis, disput. 11. dub. 4. num. 4.* nouissimè Dominus meus Iulius Lauor. *variar. lucubrat. tom 1. tit. 1. de commissis cap. 6. num. 15.* qui mihi etiam retulit sacram Congregationem Concilij in vna Patauina de mense Iunij 1627. censuisse non valere professionem respectu anni bissextilis cuiusdam, qui ingressus est religionem 27. Martij, & die 26. eiusdem mensis sequentis anni currente, anno bissextili emisit professionem.

Appell. XVIII.

Antiquitas.

1 *Antiquitatem suam vocans ad fideicommissum, consanguineos vocare censetur.*

2 *Antiquiores de damno substituens in primis admissis, extinguitur substitutio.*

3 *Antiquior de familia quando vocatur, admittitur maior natu, etiam non coniunctus sanguine, exclusis aliis iunioribus sanguine coniunctis.*

1 Antiquitatis suæ appellatione quando testator illam vocauit, ad fideicommissum veniunt consanguinei. *l. cùm scimus, in fine, C. de agricolis, & censitis, lib. 11.* & ibi glos. *verb. antiquitas,* Franc. *in cap. si pater, col. vlt. vers. 15. de testamentis, in 6.* Lauren. de Palat. *in tract. quòd stantibus masculis fœmina non succedant, num. 160.* Sim. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib. 3. solut. 1. t. fol. 88. num. 16.* Fusar. *de substit. quæst. 373.*

2 Antiquiores de domo substituens in primis admissis extinguitur substitutio, secundùm Fusar. *d. tract. de substit. q. 382. num. 36.*

3 Antiquioris de familia appellatione, vbi vocatur, admittitur maior natu, etiam non coniunctus sanguine, exclusis aliis iunioribus sanguine coniunctis, Pereg. *cons. 47. n. 15. lib. 2.* Fusar. *de substit. q. 358. num. 24.* Steph. Grat. *discept. forens. tom. 4. cap. 645. num. 13.*

Appell. XIX.

Antiquum.

Antiqui appellatione in materia probationis, venit tempus centum annorum, & non minus, de quo vide Duen. *reg. 299. num. 7.* Siluan. *cons. 36. num. 13.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. omnia, num. 31. C. de reuocan. donat.* Menoch. *controuers. illustr. cap. 84. num. 15.* Auendan. *de exequendis mandatis, p. 1. cap. 6. num. 6.* Gam. *Lusitania decis. 88. num. 1.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. antiquitas,* Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 3.* Mascard. *de probat. conclus. 113. princip.* Morla *in emporio Iuris p. 1. quæst. 11. tit. 11. num. 7.* Gutier. *cons. 1. num. 5.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit. A, concl. 341.* Farinac. *in praxi criminali p. 1. quæst. 47. num. 112. & p. 2. quæst. 69. num 42.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 12. cap. 2. n. 262. cum seqq.*

Appell. XX.

Aragonia.

Aragoniæ Regni appellatione non comprehenditur Principatus Cathaloniæ, nec alia Regna de Dominio Regni Aragonum existentia, quæ non accessoriè, sed æquè principaliter sunt vnita Regno Aragonum; ita Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis. 113. numer. 20.* faciunt quæ Salzed. *in practica Bernardi cap. 56. numer. 24. in nouissima impress.*

Appell. XXI.

Apostolus.

Apostoli appellatione venit Paulus, vt tetigit Lælì. Zecb. *de Romano Pontif. hæresi 1.* in responso ad decimum, quem refert Dionys. Paulus *de vera quatuor Patriarchalium sedium erectione, c. 17. num. 12.*

Appell. XXII.

Arbor.

1 *Vites continentur arboris appellatione.*

2 *Hedera, arundines, & salictum veniunt arboris appellatione.*

3 *Arboribus legatis ratione fructuum, quid veniat ostenditur.*

Arboris appellatione continentur vites, 1
l. 1. §. arboris appellatione, & l. 2. in princip. ff. arbor. furt. cæs. Cæpol. *in tract. de seruit. vrban. præd. tit. de arboribus, num. 13.* Auendan. *de exequen. mandatis p. 1. cap. 4. num. 28.* Cæs. Veronen. *in suo tract. de arborib. cap. 81. tom. 6. part. 2 fol. 209.* Azeue. *l. 6. num. 15. tit. 12. lib. 9. nouæ recopil.* Cardin. Tusch. *practic concl. lit. A, concl. 479. num. 1.* Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. arbor. 1.* latè Marc. Anton. de Amatis

Marchia

Marchia decis.96. per totam. Perez l.2. verb. certaro arbores, tit.18. lib.8. Ordin. Bertazol. de clauf. instrum. clauf.20. glos.6. num.3. Petri Greg. syntagm. iur. lib.37. cap.6. num.4. Narbona l.11. glos.1. num.4. tit.5. lib.7. Recopilat. Feder. Scot. responf. tom.1. lib.6. resp.6. n.33. Parens meus in remiss. ad Ordin. Regias Lusitan. lib.5. tit.75. in princ. num.2.

2 Arbores appellatione veniunt hedera, arundines, & salictum, l.3. vers. hedera ff. arbor. furt. caes. vbi glos. dicit impropriè hederam dici arborem. Arboris appellatione venir omnis arbor habens radices, l. vitem, ff. arbor. furt. caes. Bart. in tract. de alueo, vers. stricta ratione, num.9. vbi ait, quòd arboris appellatione propriè tunc illa venit, cùm radices ita in terram emisit, vt terra alimento vegetetur, & eius materia dura est, & non tenera. Idem dicit Narbona vbi suprà num.3. dum tenet arborum appellatione contineri id omne quod radices in terram emisit, & non tam tenerum est quod herbæ sit locus, & num.7. & 8. quòd hederæ & arundines arboris nomine continentur, & num.10. post Federic. Scot. citato loco, arborem vocat id omne, quod ad culmen ascendit, & num.11. post Bertazol. d. glos.6. n.2. & 3. subdit quòd appellatione arboris veniunt illæ omnes dictarum specierum, quæ radices habent, licèt radices mortuæ, aut siccæ sint, & num.12. quòd arbor sicca, & radicata nondum à terra separata arbor dicitur, & num.13. quòd virgæ salicis, siue salicti, & quid similiter instituendæ cuiusdam arboris causa implantantur, antequam radices egerint, nomen arboris non merentur.

3 Arboribus legatis ratione fructuum venit arbor, & solum, & via ad arbores, Ias. in l. si fundum, ff. de legat. 1. Secùs si arbores legatæ sint ad scindenda ligna, idem Ias. ibid. num.16. & 17.

Appell. XXIII.

Argentum.

1 *Argenti appellatione vbi legatum est, venit argentum eiusdem ligæ, cuius in ciuitate originis testatoris est vsus.*
2 *Argenti omnis appellatione in legato venit omne argentum tam factum quàm infectum.*
3 *Limita quando qualitas aliqua adiicitur, quæ vni speciei argenti conuenit.*
4 *Pecunia numerata non censetur legata, quamuis legatum sit omne aurum & argentum.*
5 *Applumbatura non continetur legato argento.*
6 *Argenti facti appellatione, quæ veniant, ostenditur.*
7 *Argenti potorij, escarij, balnearij appellatione, quid veniat ostenditur, & num.8. & 9.*
10 *Argenti legati appellatione quòd sui vsus causa testator habebat, continetur argentum quo ipse testator quotidie vtebatur.*

1 Argenti appellatione vbi legatum est, venit argentum eiusdem ligæ, cuius in ciuitate originis testatoris est vsus, l. nummis, ff. de leg.3. Bart. in l. cùm aurum, numer.3. ff. de auro & argent. leg.

2 Argenti, seu auri omnis appellatione in legato venit omne argentum & aurum, tam factum, quàm infectum, l. cùm aurum, in princip. ff. de auro, & arg. leg. Menoch. de præsumpt. lib.4. præs.162. num.2. vbi num.3. per text. in l. & si non sunt, §. perueniamus, ff. de auro & arg. leg. subdit vt procedat etiam quoad gemmas, & huiusmodi, auro, vel argento inclusas.

Primò, limita quando qualitas aliqua adiicitur, quæ vni speciei auri, vel argenti conuenit, vt si testator dixit, lego decem pondus argenti; hæc enim ponderis qualitas, quæ massæ tantùm conuenit, coniecturam facit, testatorem legasse tantummodo aurum, vel argentum, quod habebat in massa, non autem vasa, d. l. cùm aurum, §. primo, vbi in §.2. è contrà habetur præsumi legata vasa, quando dixit testator se decem pondus auri, vel argenti facti legare, refert Menoch. d. lib.4. præs.162. num.4. 3

Secundò, limita in pecunia numerata, illa enim non præsumitur legata, quamuis legatum sit omne aurum & argentum, d. l. cùm aurum, in princ. l. Quintus Mutius, la 1. §.1. ff. de auro & arg. leg. quo postremo in loco dicitur pecuniam non contineri, etiamsi aurum vel argentum factum legauerit testator, & ideò limitationem tenent, Dec. cons.381. num.1. Alciat. in l. singularia, num.15. ff. si certum pet. Tiraq. de retract. lig. §.1. glos.20. num.1. vbi tamen num.2. & 5. cum duobus seqq. subdit aliud esse dicendum quando communi vsu loquendi nomine auri vel argenti, intelligeretur etiam de pecunia, & nummis, prout eos refert Menoch. d. præs.162. num.6. 4

Tertiò, limita in applumbatura, qua argenti massæ simul coniungatur, quia nec illa sub hoc legato argenti continetur, d. l. cùm aurum, §. idem Celsus, Menoch. d. præs.162. num.8. vbi num.9. per l. & si non sunt, §. lectum, ff. de auro & arg. leg. limitat etiam in auro, vel argento, quibus res alterius materiæ ornata est, sicut sunt lecti argentei, vel similis supellex argentea, quæ vulgò argentata appellatur, hæc enim non continentur auri, vel argenti appellatione. 5

Argenti facti appellatione veniunt vasa omnia, vt paropsidæ, acetabula, trullæ, pelues, & his similia, l. etsi non sint, §. argento, ff. de auro & arg leg. Menoch. d. præs.162. num.10. Veniunt etiam vasa, quæ cœpta sunt fabricari, sed nondum perfecta, vt si cælabantur, d. l. & si, §. infecti autem, & materia auro argentóve infecta, l. si quando, ff. illo tit. & rursus continentur pediculi argentei, l. pediculis, ff. eod. vbi in §.1. habetur comprehendi quoque gemmas auro inclusas, emblemata aurea, & similia, Menoch. d. præs.162. num.13. cum seqq. Cæterùm vasa fracta & collisa non continentur nomine argenti facti, sed infecti, cùm eis tanquam vasis vti non possimus, d. l. Quintus, la 1. §. cui aurum, & in §. argento legato, habetur non venire scaphia, quæ dicuntur vasa in quibus sordes, & excrementa corporis demittimus, vt declarat Alciat. lib.6. Parerg. cap.26. quem refert Menoch. d. præs.162. num.8. 6

Argenti potorij appellatione non solùm id continetur in quo bibi possit, sed & id, quod ad præparationem bibendi comparatum est, ideò venit colum niuarium, l. in argento, & ibi Bart. ff. de auro, & argento leg. Menoch. d. præs.161. num.19. & 20. vbi num.21. post Alciat. lib.8. Parerg. cap.4. & Cott. in memorab. verb. Colum niuarium, subdit illud esse vas in quo reponuntur niues ad refrigerandum vinum. 7

Argenti escarij appellatione non veniunt cacabi argentei, miliarium argenteum, vel sartago, cùm hæc sint potius instrumenta coquinaria, d. l. etsi. § si cui escarium, Menoch. d. præs.162. num.22. vbi num.23. post Hotoman. in comment. verborum Iuris, 8

in

in verb. miliarium, & Cuiac. *lib.2. obseru. cap.6.* subiungit miliarium esse vas ad aquæ calidæ opus præparatum.

9 ARGENTI balneariј appellatione in legatis, adiectis verbis *hoc amplius*, continetur etiam argentum, quo testator vtebatur in balneis diebus festiuis, *l. medico, §. vxori, ff. de auro & arg. leg.*

10 ARGENTI legari appellatione quòd sui vsus causa testator habebat, continetur argentum, quo ipse testator quotidie vtebatur, non autem quòd commodare ad ludos, & cæteras apparitiones consueuerat, *l. cùm in testamento, ff. de auro & arg. leg.* Menoch. *d. præs.162. unm.24.*

11 ARGENTI sui appellatione in legatis, venit illud taotùm, cuius dominium habebat testator, absque eo quod ab eo vindicari poterat, non autem continetur illud quod restatori debebatur, sicque ad quod actionem habebat, *l. Quintus, la 2. §. argento, & l. scribit, in princ. ff de auro & arg. leg.* Meooch. *d. præs.162. num.27.*

APPELL. XXIV.

Armenta.

ARMENTORVM appellatione in legatis, continentur boues, non autem greges ouium, & eaprarum, *l. boues, ff. de verb signif.* vbi Rebuff. *pag.387. l seruis, §. armento, ff. de legat.3.* Bart. *in l.4. C. de militari veste*, vbi notat, quòd armentum in dubio intelligitur de animalibus magnis, grex verò de inferioribus, & sic pecudibus, & animalibus minutis, quod per *l.1. ff. de abigeis*, tradit Rebuff. *ad l. Neratius 85. vers. quinque, ff. de verb. signif. pag.381. in princip.*

APPELL. XXV.

Arma.

1 *Armorum appellatione veniunt non tantùm scuta, & gladij, & galeæ, sed etiam fustes, & lapides.*

2 *Armorum appellatione regulariter veniunt & ea, quæ ad offensam, & quæ ad defensam parata sunt.*

3 *Thorax scorteus non continetur armorum appellatione.*

4 *Cultellus ad frangendum panem non venit armorum appellatione.*

5 *Arma ruralia non veniunt armorum appellatione.*

6 *Vaginæ an & quando veniant armorum appellatione.*

1 ARMORVM appellatione veoiunt non tantùm scuta, & gladij, & galeæ, sed etiam fustes, & lapides, *l. armorum, 42. ff. de verbor. signif. l.3. §. arma, ff de vi, & vi armata*, Angel. *cons.397. Quidam puer*, Aretin. *cons.80. n.6. glos. verb. arma, in Clemen.1. §. quia verò de statu*, Menoch. vbi Anchar. *num.30.* Felin. *in cap. ita quorundam, num 2.* vbi Nauar. *notab.5. de Iudæis*, Rom. *singul. 267. vers. Armorum*, Corser. *in repert.* Abbat. *verb. nomine armorum*, Tiraq *de indiciis in rebus exiguis, num.31.* Anton. Scap. *de iure non scripto, lib.5. cap.261. num.18. cum seqq.* Menoch. *de arbitr. casu 394. num.76.* Deciao. *in tract. criminali, lib.8. cap.2. per totum*, Azor. *instit. moralium, p.1. lib.8. cap.23. quæst.10.* Latè Giurba *consil. crim.73. num.2.* vbi *num.3.* ita ait: Ego verò id accipiendum censui iuxta glos. *Clem. ne in agro, verb. arma, de statu Monach.* lapides, saxa & fustes armorum nomine contineri, si percussio secuta iam sit, ante verò percussionem non dicuntur arma. Marsil. *in pract. §. pro complemento num.14.* Bajard. *ad Clarum q. 6. num.63.* Azeued. *in rub. tit.6. num.4. lib.6. Recop.* Vel si eo loco versemur, quo sit consuetum habere lapides pro armis. Felin. *in proœm. Decretal num 6.* Card. *d. Clem. ne in agro, §. quà verò.* Azeued. *d. rubr. tit.6. num.6.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.1. lit. A, concl.514. per totam.*

ARMORVM appellatione regulariter veniunt & ea, quæ ad offensam, & quæ ad defensam parata sunt, Ordin. Regia Lusit. *lib.5 tit.80. §.1. l.7. tit.6. lib.6. noua recopil.* Perez *l.2. glos.1. in princ. tit.14. lib.2. ordinam.* Bobadil. *in sua politica lib.1. cap.13. num 62.* Decian. *in tract. crimin. lib.8. cap.3. num.14. & cap.2. numer.7.* In odiosis tameo armorum appellatione offendibilia tantùm comprehenduntur, *Clem. ne in agro, §. quia, de statu monach.* quia in pœnali materia armorum nomioe veniunt propriè parata ad nolendum. Giurba *d. cons.73. num.13.* vnde quando statutum, vel Ordinatio punit arma portantes, comprehenduotur tantùm illi qui offendibilia portant, vt post Bart. Angel. & Alber. resoluit Rebuff. *ad l.41. ff. de verb. significat. vers secundò intelligite, pag.226.* 2

ARMORVM appellatione non continetur thorax scortens, secundùm Farin. *in praxi crimin. p.3. quæst. pag.108. mihi 594.* & iudicatum sæpè fuisse in supremo Lusitaniæ Senatu asserit Parens meus in commentar. ad ordin. Regiam Lusitan. *lib.5 tit.80. §.1. num.6.* 3

ARMORVM appellatione non venit cultellus ad frangendum panem, vt per Bobadill. *in sua politica lib.1. cap.13. n.73.* Decian. *d. lib.8. cap.2. num.9. & cap.3. num.54.* Farioac. *d. p.3. q.108. num.77. cum seqq.* Rodolphin. *variar. quæst. lib.2. q.34. num.6.* quia nec comprehenditur gladij appellatione, Rebuff. *ad d. l.41. vers. gladios, pag.224.* 4

ARMORVM appellatione non veniunt arma ruralia, quæ propriè sunt instrumenta, vt per Farinac. *d. q.108. num 33.* quem refert Parens meus *in commentar. ad ordin. Regiam Lusitan. lib.5. tit.80. §.2. num.2.* Nec quæ fabricata sunt ad laborandum. Intrigl. *sing.7. lib.1.* Giurba *d. cons.73. num.13.* 5

ARMORVM appellatiune non veniunt vaginæ in statuto prohibente armorum asportationem, quo[illegible] non comprehendere asportantem vaginas ad [illegible] recondendos, resoluit Decian. *in tract. criminali, lib.8. num.53.* Vtrùm autem confiscatis armis vaginæ ceosceantur amissæ, vide Mexiam *in tractat. taxæ panis, conclus.1. num.15. ad medium, cum seqq.* Azeued. *l.1. num.13. tit.25. lib.9. noua recopil.* Bobadill. *d. lib. cap.13. num.106.* vbi resoluit quod sic. 6

APPELL. XXVI.

Artifex.

1 *Artificis appellatione venit ille, quem vulgus ita nominat.*

2 *Artifex propriè dicitur qui certam artem exercet*

quando,

Digitized by Google

quando admittit sine delictn volentes ab eo emere.

3 *Artifex dicitur, qui res emit, & illas mutata forma vendit.*

4 *Mercator & artifex in quo differant, ostenditur.*

1 ARTIFICIS appellatione venit ille, quem vulgus ita nominat, *l. sciendum*, §. *illud*, *ff. de*
2 *adilit. edicto*, Fusc. *in singul. lit. A*, *num.* 88. Propriè tamen dicitur, qui etiam certam artem exercet, quando admittit sine delectu voleutes ab eo emere, vel ioseruire in illo artificio, aliàs non esset artifex, ita Abb. *conf.* 78. *Viso toto processu*, *col.* 2. *circa princip. lib.* 1. Card. Tusch. *practic conclus. tom.* 1 *lit. A*,
3 *concl.* 519. *num.* 1. & *tom.* 5. *lit. M*, *concl.* 211. *num.* 5. Sic & artifex ille dicitur, qui res emit, & illas mutata forma vendit, *cap. eiiciens* 88. *dist.* Cutia Philip. *p.* 1. *lib.* 1. *num.* 16. Hippol. Riminald. *conf.* 34. *num.* 10. *vol* 1. Rebuff. *ad l. mercis appellatione* 207. *vers Artifex*, *ff. de verbor. significat. pag.* 663. Card. Tusch.
4 *d conclus.* 519 *num.* 2. vbi subdit ad differentiam mercatoris illum dici artificem, qui mercimoniam emit, & eam exercet artem, vt vendat cum artificio; mercatorem verò appellari illum qui vendit mercantiam, prout ipse emit nullo adhibito artificio, de quo etiam Surd. *decis.* 313 *n.* 1. Artifex vt aliquis esse possit, necesse est propria persona, non autem per interpositam officio vti, *l. fin ff de excusat. tutor.* Rom. *singulari* 566. Cutia Philipp. *d. cap.* 1. *num.* 19.

APPELL. XXVII.

Ascendentes.

1 ASCENDENTIUM appellatione pater, mater, aui, & auiæ comprehenduntur, *l. quicunque*, §. *parentes. ff. de in ius vocando*, Campeg. *de dote p.* 5. *q.* 64. *n.* 2. Roland. à Valle *conf.* 14. *n.* 11. & 12. Surd. *conf.* 402. *num.* 11. & 12. vbi ait quòd appellatione Ascendentium veniunt tam masculi, quàm fœminæ, Menoch. *conf.* 101. *num.* 40.

2 ASCENDENTIUM, sicut & descendentium appellatione omnes continentur, & veniunt in infiuitum, Menoch. *conf.* 333. *num.* 11. & *consil.* 334. *numer.* 16. Fœminæ verò non veniunt vbi viget statutum eas excludeus, idem Menoch. *conf.* 309. *num.* 37.

APPELL. XXVIII.

Asinus.

ASINI appellatione in statutis aduersùs quemcumque qui vicerit contra denetum, vt perdat asinum, non venit salma, ita Bald. *in l.* 2. *num.* 7. *C. de nautico fœnore*, Ripa *in tract. de peste*, *tit. de remediis ad conseruandam vbertatem*, *num.* 131.

APPELL XXIX.

Attinentes.

1 *Coniuncti omnes vtriusque sexus veniunt appellatione Attinentium, quando vocantur ad fideicommissum.*

2 *Agnati, non cognati censentur vocati appellatione Attinentium masculorum de domo, seu de familia.*

3 *Fœminæ non veniunt Attinentium appellatione, quando tacitè, vel expresiè testator habuit mentem conseruandi bona in agnatione.*

4 *Proximiores testatoris in gradu successionis ab intestato veniunt appellatione Attinentium.*

5 *Attinentium appellatione an & quando veniant affines, ostenditur.*

ATTINENTIUM appellatione quando vocantur ad fideicommissum, veniunt omnes coniuncti vtriusque sexus, ita Bald. *in cap. ex litteris*, *de testib.* Socin. seo. *conf.* 63. *num.* 13. *lib.* 3. Ruin. *conf.* 161. *num.* 1. *lib.* 2. Paris. *conf* 24. *num.* 17. & 18. & *conf.* 49. *per totum lib.* 2. Sim. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol.* 288. *num.* 15. & *fol.* 297. *num.* 67. & *fol.* 337. *num.* 10. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *num.* 41. & *conf.* 11. *num.* 8. *lib.* 2. 1

ATTINENTIUM masculorum, vel de domo, seu de familia appellatione tatione adiuncti, censentur vocari aguati, non cognati, Roin. *conf.* 161. *num* 4. *lib.* 2. Peregr. *d. art.* 22. *num.* 41. *in fine*, Fusar. *d. q.* 371. *num.* 3. 2

ATTINENTIUM appellatione non veniunt fœminæ quando tacitè, vel expresiè testator haboit mentem conseruandi bona in agoatione, ita Præt. *de interpretatione vltim. volunt. fol.* 293 *num.* 67. Fusar. *d. q.* 371. *num.* 4. 3

ATTINENTIUM appellatione veniunt proximiores testatoris in gradu successionis ab intestato, ita Castrens. *conf.* 383. *Notandum est*, *col.* 1. *lib.* 1. Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 288. *num.* 15. & *fol.* 376. *num.* 14. & *conf.* 203. *num.* 4. Fusar. *d. quæst.* 371. *num.* 5. 4

ATTINENTIUM appellatione, licèt non comprehendi maritum, vel affinem existimauerint Paul. & Ias. *in l.* 1. *C. vnde vir, & vxor.* tamen contrarium melius resoluunt *ibi* Angel. Alexand. & Corn. quos refert, & sequitur Bertazol. *de clausul. instrument. claus.* 7. *glos.* 12. *num.* 5. *vers. sed quid*, & faciunt quæ Bald. *in cap. in litteris*, *col.* 1. *de testib.* vbi dicit, quod attinentes dicuntur qui possunt accusare tanquam prosequentes suorum iniuriam. Limita tamen non procedere si in statuto fieret mentio gradus, vt quia statutum diceret, quòd duo ex attinentibus vsque in quartum gradum debeant consentire, quia tunc non venirent affines, nec comprehenderentur, cùm propriè loquendo inter affines non sint gradus, *l. non facilè*, §. *gradus*, *ff. de gradibus*, & propterea non est verisimile, quòd statutum velit comprehendere affines, quare ita tenent Campeg. *de dote*, *p.* 5. *q.* 104. Bertazol. *d. gl.* 12. *in fine*. 5

APPELL. XXX.

Auus.

AVI & lineæ auitæ appellatione licèt veniat proauus, & linea proaui, Ruin. *conf.* 166. *num.* 8. *lib.* 1. dum vult quòd *auth. matri & auiæ*, *C. quando mulier tut. offic.* quæ loquitur de auia, habeat locum etiam in proauia, prout eum refert Fusar. *de substitut. quæst.* 313. *num.* 3. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 13. *num.* 10. tamen istud limitatur quando communis vsus loquendi

Digitized by Google

quendi eſt in coottarium, item quaodo ſumus io mareria ſtaruti odioſi, ſeu correctorij, imò eriam in materia iuris communis, quando incidenter fit mentio de auo, vel linea aui, non autem principaliter, ita Bald. *conſ.56. Quia factum, in fine, num.3. lib.2.* quem tefert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ tom.3. concl.656. num.15.*

Appell. XXXI.

Baſtardus.

1 *Baſtardi appellatione venit omnis natus ex illicito, non tamen damnato coitu.*
2 *Adulterinus continentur appellatione baſtardi.*
3 *Spurij nati ex coniugato & ſoluta veniunt appellatione baſtardi.*
4 *Baſtardi appellatione veniunt omnes, qui non ſunt nati ex Matrimonio.*

1 BASTARDI appellatione venit omnis natus ex illicito, non tamen damnato coitu, Decian. *conſ.433. num.10. cum ſeqq.* Hieron. Gabr. *conſ.140. num.20. cum ſeqq. lib.1.* Menoch. *conſ.631. num.11.* Cardin. Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib.8. tit.7. n.7.* Sim. de Pretis *de interpret. vltim. volunt. fol.188. num.12.* Peregrin. *de fideicom. art.22. num.88.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.314. n.18.*

2 BASTARDI appellatione continetur adulterinus, vt volunt Rip. *in l.1. num.18 ff ſoluto matrim.* Bertrand. *conſ.31. lib.3.* Roland. à Valle *conſ.79 n.48. lib.2.* Peregrin. *d. art.22. num.88.* quos refert Fuſar. *d.q.314. num.19.*

3 BASTARDI appellatione veniunt ſpurij nati ex coniugato & ſoluta, ita Bald. *conſ. 129. dub. 2. lib.1. & conſ.306. lib.3.* Alciat. *conſ.51 num 9. lib.5.* Pretis *de interpretat. vltim. volunt. lib.3. interp.1. ſolut.2. n.12.* Paleoth. *de nothis & ſpuriis cap.17. num.7.* Menoch. *conſ.631.* Peregr. *d. art.22 num.88. & conſ.36. num.4. lib.1.* Fuſar. *d q.314. n.20.* quicquid dicat Surd. *conſ.459. n.20. lib.1.*

4 BASTARDI appellatione venire omnes, non legitimè nati, vel qui non ſunt nati ex matrimonio, ſcribunt Bart. *in l vlt. C. de verbor. ſignif.* Bart. *in l. pronunciatio, ff eod tit.* Corn *conſ.216. n.4 lib.2.* Pereg. *d. art. 22. n. 88.* vbi dicit ita collegium Paduæ conſuluiſſe, *& conſ.36. num 5. lib.1.* refert Fuſar. *d. q.314. num.22.* Surd. *conſ.487. num.3.* Leo *deciſ.81 num.16. & 17.* vbi ait baſtardos in Aragonia & Valentia dici naturales. Menoch. *conſ.631. n.11. & 17.*

Appell. XXXII.

Beneficium.

1 *Beneficij appellatione, largè ſumpto vocabulo, omnia comprehenduntur beneficia.*
2 *Penſio non continetur beneficij eccleſiaſtici appellatione.*
3 *Beneficia exempta non veniunt generali beneficiorum appellatione.*
4 *Manualia non veniunt beneficij appellatione.*
5 *Vicaria temporalis, ſeu ad nutum amouibilis, non venit beneficiorum appellatione.*
6 *Preſtimonia, quæ in ſola temporalitate conſiſtunt, non veniunt appellatione beneficiorum.*
7 *Commenda & hoſpitale, an & quando veniant appellatione beneficiorum? remiſſiuè.*
8 *Curatum beneficium non venit appellatione beneficij in conceſſionibus.*
9 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione beneficij.*
10 *Dignitas in materia non ambitioſa venit appellatione beneficij, ſecus in pœnali.*
11 *Præbenda non venit appellatione beneficij in materia ſtricta.*
12 *Diſpenſatus ad beneficia etiam curata, non cenſetur diſpenſatus ad præbendas & Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis.*
13 *Beneficij appellatione non venit deſtinatum per Epiſcopum niſi ſit actualiter erectum.*

BENEFICII appellatione, largè ſumpto vocabulo, ſeu generali ſignificatione, omnia comprehenduntur beneficia tam maiora, quàm minora, tam curata, quàm ſimplicia dignitates, & præbendæ, & tam regularia, quàm ſecularia. nam ex dignitate non mutatur natura beneficij, ſed additur prærogatiua gloſ. *verb. beneficium, in reg. beneficium, de regulis iuris, lib.6. & verb. beneficia, in cap. ſi gratioſè, de reſcript. & verb. beneficia, in cap.1. de rerum permut. lib 6. & in Clem. Auditor. de reſcript.* Selu. *de benefic p.1. q.3.* Flamin. Pariſ. *de confident. quæſt.28. num.38 cum ſeqq.* Rebuff. *in praxi tit. quid ſit beneficium, num. 10. & tit. de vnionib. num. 3. & in tract. nominat. q.9. num.5. & 6.* Ricc. *in praxi aur reſol.292.* Sebaſt. Medic. *de diffinit p.2. cap.16. num.5.* Fuſc. *de Viſitat lib.2. c.7. num.6.* Nicol. Garc. *de benefic. part.1. cap. 6. num.37.* ſtrictè verò, & in odioſis, prout in diſpenſationibus, venit ſolùm beneficium ſimplex. & ideò quando Papa diſpenſat cum illegitimo vt poſſit obtinere beneficium, non cenſetur cum illo diſpenſare niſi ad ſimplex tantùm, vt docent Sayr. *de cenſur. lib.6. cap.11. num.25.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. cap.13. num.97.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.2. alleg.45 num.6.* & me citato in illo loco Sanctarel. *var. part.1. quæſt. 38. num. 17.* Quæ autem qualitates requirantur ad hoc vt beneficium eccleſiaſticum dicatur, vide Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.358.* Nicol. Garc. *d. p.1. cap.2.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel gloſ.5 à num.6.* & metipſum *de officio & poteſt. Epiſcopi, p.3. alleg 57. n.141.* 1

BENEFICII eccleſiaſtici appellatione, nec ex lata ſignificatione, nec aliquo modo continetur penſio, vt per Creſcent. *deciſ.14. de ſem. & re indic.* Lodou. Gom *in reg. de infirmis reſignantibus, q.16. n.2. & annali, q.21.* Rebuff. *in tract. de pacif. poſſeſ. q.114. & in tract. de nominat. q.9. n.36.* Azeued. *l.1. num.5. tit.4. lib.1. noua recopil.* Flamin. *de reſign. benefic. lib.1. q.10. n.69. & lib.2. q.15. à n.11. & lib.11. q.4. num.21. & ſeq. & de confident. q.43 à princ.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſ.5. §.5. num.1.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.5 q.2. & lib.8. cap.5. q.4.* Aloyſ. Ricc. *collect. deciſ. part.2. collect. 425. & in deciſion Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.71. n.4. part.2.* Flores de Mena *var. lib.3. q.23. num.35.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib.5. cap.19. num.6.* Nicol. Garc. *d. p.1. cap.5 à n.3.* metipſum *d. alleg.57. num.150.* Sanctarel. *var. q.42. n.25.* 2

BENEFICIORVM appellatione generali non veniunt beneficia exempta, *cap. ſi propter, de reſcript. lib.6.* Cop. *de fructib, lib.4. tit.3. cap.4.* Rot. *deciſ.2. de priuileg. in antiq.* Sicut quoque nec appellatione beneficiorum diœceſis, Felin. *in cap graue, n.2. de offic. ordin.* Selu. *de benefic. part.1. q.3. num.21.* faciendo differentiam inter has enunciationes, *de beneficiis in tua diœceſi, & de tua diœceſi*, vt in priori comprehendantur 3

exempta in posteriori, nentiquam quippe quòd
beneficia exempta sint quidem in diœcesi, sed non
de diœcesi Episcopi, Abb. *in cap. graue, num. 1. de
offic.ordin.* Ant.de Rosel *in tract. de indulgent.n.315.*
Erasmus à Cochier *de iurisd.ordin in exemptos part. 1.
q.5.num.25.& p.4.q.29.*
4 Beneficii appellatione non veniunt manu-
alia, Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.5. §.6. num. 21.*
Flamin.*de confident.q.18.à num 16.* Monet. *de distri-*
5 *but.quotid.part 1.q.2.num.12.* nec etiam vicaria tem-
poralis, seu ad nutum amouibilia, Nicol. Garc. *d.
cap.1. cap.3. num.93.* Ego ipse *d. alleg. 57. num.147.*
6 nec præstimonia, & præstimoniales portiones quæ
in sola temporalitate consistunt, aut quæ non dan-
tur in titulum perpetuum, neque habent aliquod
annexum obsequium spirituale, Flamin. *de resignat.
lib.2.q.1.num.123.* Fusc.*de Visitat. lib.1.c.20. num.23.*
Nicol. Garc.*d p.1.cap.2. à num.117.* Gonzal. *d gloss.
5.§.2.* de commenda, vide Gom. *ad reg.8. de annali,
quæst.16.* Puteus.*decis.325.lib.1.* Gonzal.*d.gloss.5.§.8.*
metipsum *d.alleg.57.num.154.* De hospitali vide Fla-
min.*de resignat.lib.11.q.5.n.59.*Gonzal.*d gloss.5. §.5.
n.2.7.& 17.* Marescot.*var.resolut.lib.2.resol.5.n 12.&
seq.* Aloys.Ricc. *collect.1299.in med.* Cresc. *decis.1.
num.4.de priuileg.* Camill. Borrel.*in sum. decis.tit 20.
n.391.* Rot.*decis.667. in fine, apud Farin. in 1. collect.*
7 *nouiss.* vbi quòd hospitalia veniunt appellatione
beneficiorum quando dantur in titulum, non verò
quando dantur in regimen, seu administrationem,
quod etiam tenent Rebuff.*in reg.de deuolut. num.73.
& in tract.nominat.quæst.15.num.13.* Sarnen. *in reg de
triennali possess.q.7.n.4.* Ioan.Franc.Pauin. *in tract. de
officio,& potest Capituli Sede vacante in 1.quæst. part.2.
num.5.* cum aliis per Rot.*decis.739.num.9. part.1 re-
cent & in Alexandrina beneficy 18. Aprilis 1625. co-
ram R. P. D. Merlino.* de præceptoria Flamin. *de re-
sign.lib.12.q.3.num.8 & de portionibus,* idem Flamin.
lib.2.q.1.num. 116. De beneficio patrimoniali vide
Gom.*ad reg de infirmis resign.q.21.in princ.* Gonzal.
ad reg 8.Cancel.gloss.9.§.1.n 25.26.44.& seq.
8 Beneficii appellatione in concessionibus
non venit curatum beneficium, *cap. cùm in illis, in
princip. de prebend. lib.6.* Fusc. *singul. lit. B, num.23.*
Gig. *de pensionib. quæst. 28.* Franc. Marc. *Delphinal.
decis.525.num.1.* Petr.Greg.*de beneficiis cap.6.num.4.*
Aloys.Ricc.*in Collect.decis.part.4. collect.1217.* Putc.
decis.301.307.& 308.lib.1.in correct. Gonzal. *ad reg.
8.Cancel.glos.6.n.2.10.& 11.* Menoch. *de arbitr.casu
201. num. 62.* Vnde quando alicui prouideri man-
datur, prouisio non est facienda in beneficiis cura-
tis, vt per glos.*verb prouideri,in d.cap. cùm in illis,* vbi
Anchar.*num.3.*& Franc *num.4.* Cardin. *in Clem.1. in
princip.num.8. de supplen.negl.Prælat.* Steph. *de litte-
ris gratia, tit de modo, & forma impetrandi, in princ. &
tit. de formis expectatiuarum. §. sexta forma, num.1. &
§. nona forma, num.31.* Rebuff. *in praxi beneficiali tit.
de claus.mandator.num.34. & tit. de dispensat.ad plura
beneficia, n.66. & tit.tertia pars signatura, verb. quali-
tatum,n.3.*
9 Beneficii appellatione non veniunt di-
stributiones quotidianæ, Gemin. *cons.85.n.20. vers.
sed appellatione,* Cardin.Tusch.*pract concl.tom.2 lit.D,
concl.511.num.1.* Monet.*de distrib. quotidia. p.1.q.2.
num.12.*
10 Beneficii appellatione veniunt etiam digni-
tates, si non sit materia ambitiosa, *cap. dudum,* vbi
Ioan. Andr.*de prabend.cap.sua, de verbor. signif.* Man-
dos. *ad Lap. alleg.84.* Sbroz. *de Vicario Episc. lib. 2.
q. 81. num. 2.* At verò in materia odiosa, & pœnali
non venit dignitas, Ludou. Gom. *ad reg. de annali.
quæst. 19. in princ. & in fin.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel.
glos.9.num.26. & seq.* Tamburin. *in tract.de iure Ab-
batum tom.1.disp.5.q.19.num.6.* Rot.*decis.592.num.2.
part.1.diuers.* vbi quòd appellatione quorumcunque
beneficiorum non debent includi dignitates, &
canonicatus, Io. à Cochier *in Schol. ad preces prima-
rias Imper.super verb.dignitates, pag.39.* Ideò dispen-
satus ad beneficium etiam curatum, non censetur
dispensatus ad obtinendam dignitatem, secundùm
Petr.Greg.*syntag. Iuris lib.17. cap.6. num.16.* Azor.
instit.moral.p.2.lib.6.cap.3. q.7. Bellet. *disquisitionum
clerical.p.1.tit.de disciplina clericali.§.3. n.38.* Sancta-
rel.*var.resolut p.1. q.38. n.24.* vbi citat metipsum *de
officio & potest. Episcopi p.2.alleg.45.n.11.* vbi *num.14.*
subdo dispensatum ad dignitatem non dici dispen-
satum ad maiorem dignitatem post Pontificalem,
quod referunt me citato Tamburin. *d. q. 19. num. 5.*
& Sanctarel.*d.q.38.n.31.* Imò si consideretur man-
datum ad beneficia curata, & quæcunque alia, non
includeretur dignitas curata. *Clem. ne in agro, §. ca-
terùm, de statu monach.* Rebuff. *in praxi tit de dispens.
rat. ætatis, vers. aut dignitatem, & in concord. in forma
mandati Apost in glos.aut dignitate.*
Beneficii appellatione in materia stricta non 11
venit præbenda, *cap. 1. de filiis presbyt. lib. 6.* Rota
decis.2.illo tit.in nouis. Felin.*in c postulasti, sub num.4.
vers. secunda conclusio, de rescript.* Vnde dispensatus 12
ad beneficia etiam curata, non censetur dispensatus
ad præbendas, & Canonicatus Ecclesiæ Cathedra-
lis, Campan.*in diuers.Iuris Canon.rub.11.c.13.num.99.*
Ego ipse *d. alleg.45.n.10.* & me citato Sanctarel. *d.
q.38.n.34.*
Beneficii appellatione non venit destina- 13
tum per Episcopum & Capitulum, nisi sit actuali-
ter erectum, vt per Felin.*in cap. cùm ab eo, col.3. vers.
pro quo, de rescript. & cons. 45. num. 3. vers. fortifico,*
Antun. Gabr.*commun tit.de præsumpt concl.12. num.6.*
quod refert & sequitur D. Anton. Ricciul. *de iure
personarum extra gremium Ecclesia existen.lib.3. cap.7.
num.15.*

Appell. XXXIII.

Bestia.

Bestiæ appellatione regulariter non venit 1
animal mansuetum, sed inspecta consuetudi-
ne veniunt boues, pecudes, & similia, secundùm
Bart.& Angel.*in l.1. §. bestias, ff. de postulando,* Ma-
thesil. *l. in suis notabilib. notab. 98. incip. Nota vnum
mirabile,* Ferrat.*caut.52.num.3.* Socin.*in l. possideri, §.
Nerua filius, num.9.ff.de acquiren. possess.* & de statuto
loquente de bestiis, quòd intelligatur de bobus,
vaccis, & similibus, tenuerunt Natta *cons.347. n.1.*
Surd.*cons.197.n.2.*
Bestiæ appellatione, de proprietate sermonis 2
non venit mortua, *l. si vehenda, in princ ff. ad l. Rho-
diam,* Surd.*d cons.197.num.5.* vbi ait *secus esse inspecto
communi vsu loquendi.*

Appell. XXXIV.

Bladum.

Bladi appellatione venit omne illud, quod
in terra seritur, etiam semen lini, Bart. *in l tri-
ticum*

ticum, ff. de verbor. obligat. vbi Ias. *num.* 5. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 8. lit. T, conclus.* 392. *num.* 3. præterquam legumina, vt patet ex *cap.* 3. ibi, *de blado, & vniuersis leguminibus, de decim.* Rebuff. *ad l. 77. ff. de verborum signif. in fine, vers. Accessit, pag.* 360.

2 Blado appellatione venit illud quod in area teritur, ita Iacob. de Collantes *super pragmat. in fauorem rei frumentariæ, lib. 1. cap. 10. n. 4.*

Appell. XXXV.

Bona.

1 *Bonorum simpliciter, seu bonorum omnium appellatione veniunt mobilia, se mouentia, immobilia, nomina debitorum, iura, & actiones.*

2 *Debitoris nomen comprehenditur vbi quis bona sua obligauit.*

3 *Declaratur tex. in l. si stipulatus 76. §. cùm stipulamur, ff. de verb. oblig. & l. si ita scripsisset 47. ff. de legat. 2.*

4 *Bonorum mobilium, & immobilium appellatione non continentur iura, & actiones.*

5 *Bonorum mobilium appellatione veniunt ea quæ sui natura de loco ad locum moueri possunt.*

6 *Hæreditas vel successio quando non veniat bonorum appellatione.*

7 *Bonorum appellatione veniunt ea, in quibus quis habet tantùm vtile dominium.*

8 *Iuspatronatus non comprehenditur appellatione bonorum meorum, nisi veniret cum vniuersitate bonorum.*

9 *Pecunia venit bonorum appellatione.*

10 *Fructus non continentur bonorum appellatione, etiam cum signo vniuersali.*

11 *Bonorum aduentitiorum appellatione continentur omnia quæ non procedunt à sua cessione patris.*

12 *Feudum non venit bonorum appellatione in generali sermone.*

13 *Feuda hæreditaria veniunt bonorum patrimonialium nomine.*

14 *Emphyteutica bona veniunt bonorum appellatione.*

15 *Bonorum suorum appellatione solùm veniunt præsentia, & non postea quæsita.*

16 *Vsusfructus venit bonorum appellatione.*

17 *Bonorum appellatione continetur omne vltra æs alienum.*

1 Bonorum simpliciter, seu bonorum omnium appellatione veniunt mobilia, se mouentia, immobilia, nomina debitorum, iura, & actiones, *l. bonorum 49. in fine, l. rei appellatione 23. ff. de verb. sign. l. si legat. 30. §. 1. ff. ad Trebel. l. nomen. C. quæ res pignori*, gloss. *in l. Princeps 21. de verb. sign.* Abb. *cons. 43. Videtur primò, num. 3. lib. 1.* vbi quòd nomen bonorum dicitur generale, & continet actionem, Crauet. *cons. 213. num. 6.* vbi quòd bonorum appellatione simpliciter, & indiffinitiuè veniunt iura, & actiones, Couar. *in cap. relatum, il 2. num. 1. de testam.* Rebuff *in compend. alienat. ad cap. fine exceptione 12. q. 2 num. 54.* Pinel. *in rubr C. de bon. mater. p. 1. num. 2.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. bona, n. 8. & 9.* Costa *in cap. si pater, 1. p. verb bonis suis, n. 1. cum seqq. de testam. lib.* 6. Menoch. *cons. 300. num. 29. & cons. 1102. n. 26.* vbi quòd bonorum appellatione continentur nomina debitorum, Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 4. collect.* 1137. Rot. *decis. 595. num. 1. & decis. 760. num. 1. apud Farin. p. 2. recent.* vbi quòd nomen debitoris venit sub generali bonorum obligatione, Surd. *de aliment tit. 8. priuileg. 59. num. 22.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 7. q. 8.* Peregr. *de iure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 50.* Griuel. *Dolana decis. 109 num. 2.* Molina *de iust. tract. 2. disput. 212. à princ.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 14. à num. 3.* Ioseph. Sesse *Aragonia decis. 52. num. 34.* Ferrer. *in constitutiones Cataloniæ, gloss. 2. num. 2.* Rota *decis. 681. num. 9. apud Farinac. p. 1. recent.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. lit. B, conclus. 101. num. 19. & num. 24.* vbi *num. 25.* restringit quando fieret mentio de omnibus bonis certi loci, puta, *lego omnia bona, quæ habeo Romæ*, quia non veniunt iura, & actiones, & citat Imolam *cons. 35. num. 26. vers. Item non obstat*, & Tiraq. *d. verb. bona, num. 13.* quòd etiam tradit Griuel. *Dolana decis. 123. num. 7.* additque idem Tusch. *ibid num. 26.* quòd stante dictione vniuersali, omnia, & quæcumque bona mea, etiamsi addatur, mobilia & immobilia, veniunt iura, & actiones, ex Tiraq. *de retractu lignag. §. 1. glos. 7. n. 20. & 21.*

2 Amplia non solùm sub generali bonorum obligatione venire nomina debitorum, prout resoluunt Doctores numero præcedenti citati, sed etiam quando quis bona sua obligauit, etiam adhuc sub hac obligatione debitoris nomen conditionale, & in diem comprehendi, censuit Rot. *d. decis. 760. n. 4. p. 2. recent.* nam licèt Bald. *cons. 234. sub num. 2. vers. in contrarium est veritas, lib. 2.* dixerit ex hac obligatione in diem non esse natam actionem, eius tamen dictum non est verum, quia secundùm magis communem opinionem Doctorum, de qua testatur Alex. *in l. si stipulatus 76. §. cùm stipulamur, num. 2. ff. de verb. obligat.* & ante diem dicuntur competere iura, quia est orta obligatio, & actio ante diem, quod etiam sensit idem Bald. dum subdit, quòd etsi nata esset actio, est tamen non intentabilis, & ideò tunc non dicetur esse in bonis, sed in diem, quare interim non potest agi, quod est verum, sed adueniente, & purificata conditione potest agi, Dec. *cons. 551. n. 7. & cons. 526. n. 4.*

3 Non obstat tex. *in d. l. si stipulatus 76. §. cùm stipulamur, ff. de verb. obligat. & in l si ita scripsisset 47. ff. de legat. 2.* vbi verba præsentis temporis non referuntur ad debita in diem, vnde notat Bald. *in d. l. si ita scripsisset, sub n. 2.* quòd qui cedit omnia iura sua, non videtur cedere nisi ea, quorum dies cessit, & venit, non conditionalia, vel in diem, quem sequitur Alex. *cons. 106. n. 8. lib. 5.* quia respondetur prædictos textus non applicari, quia in casibus illorum fuerat additum verbum, *dare oportet*, quòd necessitatem importat, & executionem denotat cum effectu, quare ista verba non possunt referri ad debitum in diem, vel sub conditione, ita explicat Petr. de Bellapert. *num. 6.* & Alex. *num. 2. in d. §. cùm stipulamur*, Bald. sibi contrarius *in repet. l. etsi post tres, num. 52. in fine, ff. si quis caution.* Alex. pariter sibi contrarius *in eod. §. cùm stipulamur, num. 2. ac* Ias. *ibi num. 3.* & Curt. iun. *in l. 1. num. 78. ff. si certum petatur.* Colliges hæc ita eleganter disposita ex Rot. *in d. decis. 760. num. 4. & 5. p. 2. recent.* quæ fuit extensa à Reuerendissimo Domino meo Cocciuo Decano.

4 Bonorum mobilium & immobilium appellatione non comprehenduntur iura, & actiones quæ tertiam bonorum speciem faciunt distinctam à bonis mobilibus, & immobilibus, iuxta *l. à Diuo Pio XV. §. in venditione. ibi, peruenitur etiam ad iura,*

ff de re iudic. Specul. tit. de fructib. §. sciat, vers. sed pone, Negusant. de pignor part. 2. membro 2. num. 9. Bald. cons. 418. And. lib. 3. Alex cons. 12. Viso, num. 10. vers. ad tertium, lib. 2. Petr. Anchar. cons. 101. num. 8. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 7. num. 9. Couar. lib. 2. var. cap. 1. num. 2. Viui. tom. 2. opin. 82. Pinel. in rubr. C. de bon. mater. p. 1. num. 24. cum seqq. Clarus in pract. §. fin. q. 78. num. 9. D. Barbosa in l. si constante, §. finali, num. 2. & 3. ff. soluto matrim. Brunor. à Sole in locis comm. verb. donatio. 23. Gama Lusitana decis. 199. in princip. & decis. 339. num. 2. Molina de iust. tract. 2. disput. 201. vers. his ita constitutis, & disput. 280. vers. vtrium autem. Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 29. num. 3. Farinac. in praxi crimin part. 1. q. 25. num. 109. Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 1. num. 49. Cardin. Tusch. d. lit. B. concl. 101. n. 16. & latè tom. 4. lit. I, conclus. 494. per totam, Seraphin. decis. 584. num. 4. Valasc. de partit. cap. 13. num 94. cum seqq. Cald. Pereira de empt cap. 10. num. 19. cum seqq. Sanchez in praecepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 2. Cott. in memorab. verb. nomina debitorum, Hieron. Gabr. cons. 98. lib. 1. plures ex antiquioribus refert Ambrosin. Perus. decis. 11. num 2. vbi tamen num. 5. post Decian. cons. 381. num. 5. & cons. 442. num. 9. & Ioan. Dilect. de arte testandi tit. 6 caut. 9. in fine, & caut. 532. num. 2. declarat nomina debitorum includi sub appellatione mobilium ex expressa testatoris voluntate.

5 BONORVM mobilium appellatione veniunt ea quae sui natura de loco ad locum moueri possunt, & loco circunscribuntur, de quo vide Oldrad. cons. 219 Factum tale est, latè Rebuff. ad l. mouentium, ff. de verb. sign. Cardin. Tusch d. tom. 1. lit. B, concl. 103. per totam. Et bonorum mobilium appellatione veniunt gemmae. Rot. decis. 56. num. 1. part. 1. in posthum. Farin. non verò nomina debitorum. l. 1. C. de prat. pignor. l. quum tuberonis § pen ff de pecul. Alexand. cons. 68. in 2. dub. lib. 6. Ambrosin. Perus. decis. 11. num. 1. Bonorum verò immobilium appellatione quid veniat, dicam infrà Appellat. 117.

6 BONORVM appellatione non venit haereditas, vel successio, maximè quando ad praesentia bona restringitur dispositio, vel conuentio inter viuos, Oldrad. cons. 139. Ad habendam, in princip. vers praeterea, quem refert Cardin. Tusch. d. conclus. 101. num. 1. & num. 27. limitat in vltima voluntate, vt si sit dictum, tali bona mea relinquo, quia importarent institutionem haeredis, Crauet. consil. 11. n. 7.

7 BONORVM appellatione veniunt ea, in quibus quis habet tantùm vtile dominium, l. in venditione, vbi Bart. ff. de bonis auctoritate Iudicis possiden. & ideò
8 non comprehenditur Iuspatronatus appellatione bonorum meorum, nisi veniret cum vniuersitate bonorum, ex Rebuff. ad l. bonorum appellatione 208. de verbor significat.

9 BONORVM appellatione venit pecunia, l. cum tabernam, § fin. vbi Bart. ff. de pignor. Rota in Beneuentana census, 18. Martij 1613. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano, impressa per Farin. decis. 468. num. 1. part. 1. recent. Ambrosin. Perus. decis. 11. num. 6. vbi dicit quòd pecuniae appellatione largè venit quaelibet res, quae possidetur, cap. totum, vbi gloss. 1. quaest 3. & comprehenduntur omnia, quae in pecunia verti possunt, l. pecuniae lu 1. & 2. ff. de verb sign. & num. 8. resoluit quòd mobilium appellatione non veniunt pecuniae mutuo dari solitae, secus verò si praesidij causa in domo essent repositae.

10 BONORVM appellatione etiam cum signo vniuersali non continentur fructus, ideò haeres grauatus restituere omnia bona testatoris quomodocunque & qualitercunque prouenientia, non restituit fructus perceptos, ita Angel. consil. 331. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. F, concl. 484. num. 47. Contra Menoch. consil. 134. num. 19. Paris. cons. 94. num. 15. vol. 2. Flamin. Paris. de confident. benef. q. 31. n. 11.

BONORVM aduentitiorum appellatione continentur omnia, quae non procedunt à successione patris, ita Ferrer. in constitutiones Cathaloniae, gloss. 2. num. 166. 11

BONORVM appellatione in generali sermone non venit feudum, cap. licèt vasallus, §. in generali, vbi Doct. si de feudo defuncti controuersia sit inter dominum, & agnatum, Tiraq. in d. l. si vnquam, verb. bona, num. 15. Cardos. in praxi iudicum, verb. bona, num. 3. Anchar. cons. 308. n. 4. Hippolyt. Rim. cons. 5. num. 158. Card. Tusch. d. concl. 101. n. 5. Surd. cons. 338. n. 8. & cons. 12
417. n. 9. At verò bonorum patrimonialium nomine 13
veniunt feuda haereditaria, Menoch. cons. 1115. n. 10.

BONORVM appellatione veniunt bona emphyteutica, l. bonorum appellatione, la secunda, ff. de verb. sign. Matth. Brun cons. 100. num. 6. & 7. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 3. & in d. l. si vnquam, verb. bona, num. 14. Surd. decis. 11. num. 2. & decis. 93. num. 3. & cons. 338. num. 7. vbi intelligit quoad vtile dominium, Steph. Gratian. Marchiae decis. 56. num. 6. Cald. Pereira de potest. eligend. cap. 4. num. 1. & de resolut. emphyt. cap. 5. num. 67. & cap. 16. num. 65. Cardos. in praxi Iudicum, verb. bona, num. 2. & verb emphyteusis, num. 16. Benedict. Aegid. in l. ex hoc iure, ff. de inst. & iure p. 1. cap. 9. num. 17. In generali enim obligatione bonorum venit emphyteusis, Surd. decis. 160. n. 1. & cons. 446. num. 6. Cardos. d. verb. bona, num 6. remissiuè, Bernard. Graeuae. ad practic. Cam. Imperialis, lib. 2. concl 25. considerat. 1. in coronide, n. 2. 14

BONORVM suorum appellatione solùm veniunt praesentia, & non postea quaesita, l. vlt. ibi, cùm sit iniustum, &c. C. quae res pignori, l. omnes, 17. Lucius, ff. quae in fraudem creditorum, l. si ita, 8. ff. de auro, & argento legato, vbi si testator leget vestes, vel res suas certi generis, solùm debentur illae, quae erant propriè testatoris tempore testamenti, non verò illae, quae postea acquiruntur, de cuius textus materia, vide Couar. practic. c. 2. n. 2. & 5. Anton. Gom. tom. 1. variar. cap. 12. n. 49 cum seqq. 15

BONORVM appellatione venit vsusfructus, quia etiam commoditas dicitur vsusfructus, licèt non sit formalis, ita Bald. cons. 163. Statuto cauetur, in princip. lib. 1. quem refert Card. Tusch. pract. concl. tom. 8. lit. V, concl. 301. n. 6. 16

BONORVM appellatione continetur omne vltra aes alienum, quia bona non dicuntur nisi deducto aere alieno, l. mulier bona, ff. de iure dotium, l. subsignatum, § bona, ff. de verb. sign. Rebuff. ad l. bonorum appell. 49. vers. sic infertur, pag. 260. ad l. venisse 165. pag. 566. ff. eodem titulo. Mexia in tract. tassa panis, concl. 2. n. 94. Surd. cons. 122. n. 22. & num. 81. & cons. 216. n. 12. Gutier. practic. lib. 3. q. 43. num. 17. cum seqq. Cardos. in praxi Iudicum, verb. bona, num. 4. Ferrer. in constitutiones Catholoniae, glos. 3. n. 91. Cald. Pereira de empt. & vendit. cap. 10. n. 7. 17

APPELL. XXXVI.

Canon.

CANONIS appellatione venit omnia constitutio ecclesiastica, Felin. in cap. 1. in princip. de constit.

Digitized by Google

constit. & etiam capituli constitutio ex larga significatione & in materia fauorabili, Cald. *conf.* 16. An canonia appellatione prout illam refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. C, conclus.* 23. *num.* 4.

Appell. XXXVII.

Capitulum.

1 *Capituli appellatione includitur Prælatus saltem in fauorabilibus. Non comprehenditur communi calculo.ibid.*

2 *Capituli appellatione soli Canonici, non autem beneficiati continentur.*

1 CAPITVLI appellatione, licèt de quadam largissima verbi significatione, includitur Prælatus saltem in fauorabilibus, vt videtur tenere Fr.Emman.*quæst.Regular.tom.*3.*q.*51. *art.*8. & Ascan. Tamburin.*de iure Abbatum,tom.*1. *disp.*17. *quæst.*3. *in fine*, tamen communiter non comprehenditur, vt cum glos. quæ optimè loquitur, *verb. in eisdem, in Clem.*2. *de ætate & qualitate*, resoluunt Natt.*conf.*686. *n.*10.*lib.*4. Afflict.*decis.*265.*n.*10.

2 CAPITVLI appellatione, soli Canonici, non autem beneficiati continentur, Abb. *in cap. scriptum, num.*4. *de elect. & in cap. dilecti, num.*1. *de maioritate & obed.* Rota *in Romana Concordiæ* 3. *Aprilis* 1609. coram Cardin. Cancellario impress. per Farinac. *decis.*183. *num.*1.*p.*1.*recent.* & eadem Rota *decis.*4. *num.*5. *part.*2. *diuers. & decis.*59. *num.*37. apud Paul. de Rubeis *tom.*3. *diuers.* vbi quòd appellatione Capituli regulariter veniunt solum Canonici: Portionarij verò & alij sunt extra Capitulum, & *decis.* 76.*num.*4.*eod.tit.tom.*3. aliàs *part.*7.*recentior.*

Appell. XXXVIII.

Cardinalis.

CARDINALIVM appellatione non veniunt Cardinales Rauennates, & Compostellaui, Pisani, & similes, sed tantùm Illustrissimi S.R.E. Cardinales, gloss.*verb.mundi. in cap.*1.32.*q.*2. Abb. *in cap.accedentes,num.*2. & *ibi* additio *in verb. Cardinales, de præscript.* Io. Vasæus *in Chronicis Hispaniæ, cap.*21.*vers. Compostellanus*, Steph. de Gaëta *in repet. cap. ad limina* 30. *quæst.* 1. *in proœm. num.* 13. Andr. Gammar. *in extrauag. Iulij II. de simoniaca Papæ elect. num.* 70. *& seq.* Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib.*3. *cap.*16. *num.*13. *& seq.* Anton. Scap. *in responso de birreto rubeo dando S.R.E. Cardinalibus Regularibus,n.*3.

Appell. XXXIX.

Casamentum.

CASAMENTI appellatione bene venit apotheca vna, vel plures quæ sunt sub casamento sub eadem continentia, quia est nomen vniuersale continens plus quàm domos, & ideò sub ista vniuersitate venit apotheca, stabulum, officina, caupona, & omnia continentia sub eodem ædificio, ità Castren.*conf.*454. *De eo,in princip.lib.*1. quem refert Card.Tusch.*practic.conclus. tom.*2. *lit. D, concl.*619. *n.*43.*pag.*823.

Appell. XL.

Casata.

1 *Casata, seu casalis appellatione ad fideicommissum veniunt, qui sunt de domo & agnatione.*

2 *Naturales non veniunt, nec eorum filij Casata appellatione.*

3 *Naturales non dicuntur de agnatione.*

4 *Naturales & spurij non habent nobilitatem patrum, nec etiam matrum.*

5 *Spurius non venit appellatione filij.*

6 *Fœminæ veniunt Casata appellatione, nisi in contrarium extent coniectura.*

CASATÆ, vel Casalis appellatione ad fi- 1
deicommissum veniunt, qui sunt de domo, &
agnatione, ita Bald.*in cap. innotuit, num.*16. *de elect.*
Franc. *in cap. si pater, col. penult. vers.* 29. *de testam.*
lib. 6. Imol. *in l. ex facto, si quis rogatus, num.* 10.
vers. si autem statutum, ff. ad Treb. Paris. *versic.* 32.
*col.*1. *& conf.*32.*col.*2.*lib.*3. Socin.iun. *conf.*94.*num.*7.
*lib.*1. Laurent.de Palat.*in tract. quod stantibus masculis, num.*115. 160. *&* 199. Sim. de Præt. *de interpret.*
*vlt.volunt.lib.*13.*dub.*1. *solut.*11.*n.*17.*fol.*288. Fusar.
*subst.q.*360.*n.*1.
CASATÆ appellatione naturales non veniunt, 2
nec eorum filij, Tiraq. *in tract. de nobilitate, cap* 15.
*num.*12. Capra *conf.*90. Ruin. *conf.*161. *num* 4. *lib.*2.
Peregr. *de fideicom. art.*22.*num.*83. vbi *num.*84. in-
telligit maximè quando habita fuisset ratio nobili-
tatis, Fusar.*d.quæst.*360.*num.*3. Ratio autem illa est, 3
quia casata accipitur pro agnatione, & huiusmodi
naturales non dicuntur de agnatione, Rimin. iun.
*conf.*442.*n.*3. *& conf.*563.*num.* 31. Tiraq. *de retract.*
lignag.§.1.*glos.*8.*num.*4. *&* 6. Cardin.Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 1. *num.* 20. Menoch.
*conf.*117. *num.*52. Petra *de fideicom quæst.*11.*num.*202.
Peregr. *d. art.*22. *num.* 83. *vers. sed contra.* plures re- 4
fert Nicol.Garc.*de benefic p.*7.*cap.*15.*num.*36. Gonzal.
*ad reg.*8. *Cancel.glos.*5. *num.*110. tum quia naturales,
& spurij non habent nobilitatem patrum, nec etiam
matrum, vt post alios scribunt Tiraq. *in tract. de nobilit.cap.*15.*num.*10. Bursat. *conf.*52. *n.*27. Menoch.
*conf.*117.*n.*51. Duen. *reg.*69. *Tello l.*11. *Tauri num.*2.
Paleothus *de not. & spuriis, cap.*27.*num.*8. Peregr.*dict.*
art. 22. *num.* 84. vbi in fine subdit rationem esse,
quia censentur viles & vilis conditionis. Et quòd
spurij multò minus veniant comprobat ipse Pereg.
*d. art.*12.*num.*83. *in fine*, vbi dicit, quòd si spurius 5
non veniat appellatione filij, quod est nomen natu-
rale, multò minùs venire debet appellatione casa-
tæ. In Hispania verò naturales sunt de casata, do-
mo, & agnatione patris ex particulari, & notoria
consuetudine illarum partium eos admittente ad
insignia, nomen, & arma, honores, & nobilitatem
patris, vt referunt Azeued. *conf.*24. *num.* 27. *&* 29.
Nicol.Garc.*d cap.*15. *num* 49. citati à Rot. in Pam-
pilonen. capellaniæ 4. Martij 1612. coram bonæ
mem.Remboldo.
CASATÆ appellatione veniunt fœminæ, nisi 6
in contrarium extent coniecturæ, vt tenent Sim. de

Præt. *conf.*165. & plures, quos refert, & sequitur Honded.*conf.*56.*num.*31.*lib.*2. Fusat. *d.q.*360.*num.*9. quicquid dicat Sfort.Odd.*conf.*46.*num.*54. quatenus tenet ex vsu loquendi referri ad agnationem masculinum.

Appell. XLI.

Castrum.

1 *Castri appellatione continetur quod cinctum est mœnibus.*
2 *Castrum recognoscens in feudum, non censetur recognoscere territorium.*
3 *Territorium venit castri appellatione.*
4 *Castra communiter habent territorium, & pertinentias de consuetudine, vel ex priuilegio, vel ex statuto.*
5 *Castri appellatione venit territorium cum iurisdictione coherente ipsi castro tanquam accessorium.*
6 *Incorporalia omnia, veluti iurisdictio, iuspatronatus, honor & districtus veniunt appellatione castri.*
7 *Iurisdictio alta & bassa venit appellatione castri quatenus illam habeat.*
8 *Castro vendito vel concesso etiam iurisdictio censetur vendita.*
9 *Villa vicina castro non veniunt appellatione castri.*
10 *Regalia in venditione non veniunt appellatione castri, nisi de eis expressa fiat mentio.*

1 Castri appellatione continetur quod cin-
2 ctum est mœnibus, & ideò recognoscens castrum in feudum, non censetur recognoscere territorium, Oldrad. *conf.* 121. *Ad primam*, Menoch. *conf.*498.*num.*34.& 35. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1.*lit.C.concl.*116.*n.*1. vbi *n.*7. declarat procedere de iure, quo attento nihil castro deputatur, quòd sit accessio provt territorium, vel iurisdictio, sed deputatur ab hominibus, & eorum statutis, quod etiam aduertunt Bald. *conf.* 245. *Villa, vel Castrum, lib.* 3. Abbas *conf.*62. *In controuersia, num.*8. *lib.*2. Anchar. *conf.*142.*Clarior,n.*2.Menoch *d conf* 498.*n.*34.& *seqq.*

3 Castri appellatione venit territorium quatenus habeat & molendina, etiamsi non sit dictum cum pertinentiis, Menoch. *conf.*401. *num.*58. & *conf.*437.*num.*15. Crauet. *conf.*701. *num.*45. & *seq.* Card.Tusch. *d. lit. C.concl.*116. *num.*3. vide *infrà sub*
4 *verb. Pertinentiæ appellat.* Hodie autem castra communiter habent territorium, & pertinentias consuetudine, vel ex priuilegio, val ex statuto, Abb. *d. conf.*65.*n.*14.*col.*7.*vers.Item lib.*2. Cardin.Tusch.*dict.*
5 *concl.*116.*num.*34.& quòd Castri appellatione veniat territorium cum iurisdictione cohærente ipsi Castro tanquam accessorium, tradunt Xuarez *alleg.* 7. *n.*8.Petrus de Greg.*de concess.feudi in* 2 *p.q.*2.*num.*12. Ioan.Vincent. de Anna *allegat.*52. *num.*1. Valasc. *de Iure emphyt q.vlt.num.*3. Capillan.*de auctorit. Varon. pragmatica* 8.*in* 1.*p.num.*30. Tapia *in l.fin. cap.in* 1.*p. n.*6.*ff.de constit princ.*

6 Castri appellatione veniunt omnia incorporalia, & sic iurisdictio, iuspatronatus, honor, & districtus, quia importat vniuersitatem, Oldrad. *conf.*252. Ad quæstionem *num.*8. *circa finem, vers* & *Princeps*, Castren.*conf.*417.*Satisfaciendo,num.*4.*lib.*1.
7 vbi quòd castrum est quid vniuersale, & appellatione Castri venit iurisdictio alta, & bassa, quatenus Castrum habeat, Crauet.*d.conf.*701.*n.*45. & 46. Couarr.*practic.cap.*1.*num.*10.*concl.*9. Cardin.Tusch. *d.tom.*1. *lit. C, conclus.*116.*n.*3. & 8. vbi *n.*27. & 29. post Bald. *conf.* 227. *Pridie, à num.*10. *lib.* 1. subdit, quòd venditio, vel concessio Castro etiam iurisdi- 8
ctio censetur vendita, & quæcunque infra lapidem territorij continentur, dummodo iurisdictio competat ratione rei, hoc est, territorij, & non cohæreat Castro ratione personæ.

Castri appellatione non veniunt villæ vi- 9
cinæ Castro, etiamsi inuestitura fiat de Castro cum iuribus & pertinentiis, Alex. *conf.* 43. *De celerrima, lib.*1. Cardin.Tusch.*d.tom.*1.*lit.C,conclus.*116.*num.*12. vbi *num.*13. post Anchar.*conf.*142.*num.*2. *vers. ex hoc infertur*, declarat procedere quando Castrum non habet iurisdictionem, secus verò si habeat.

Castri appellatione in venditione non ve- 10
niunt Regalia, nisi de illis expressa fiat mentio, vel aliter ex verbis concessionis colligatur, ita Emman. *conf.*271.*num.*1. Menoch.*conf.*905. *n.*35. & *conf.*107. *num.*23. & 54. Nec veniunt nomina debitorem, vt Cardin.Tusch.*d.lit.C,concl.*123.*n.*1.

Appell. XLII.

Casus.

Casuum fortuitorum appellatione veniunt,
1 *Principis factum non speratum,*
2 *Incendium,*
3 *Pestis,*
4 *Carestia immodica,*
5 *Bellum, seu incursus hostium.*
6 *Casus fortuitus dicitur is qui prouidentia humana prouideri non potest, licèt vtplurimum soleat contingere.*
7 *Casus fortuiti appellatione vbi quis illum suscipit, vel illi renunciat, non veniunt insoliti.*
8 *Casus insolitus dicitur, qui venit præter omnem verisimilitudinem, & prudentis viri cogitationem, licèt fortè à prudentissimo cogitari poterat.*

Casuum fortuitorum appellatione venit fa- 1
ctum Principis non separatum, Rot. Ianuen. *decis.*56. quem refert Aloys.Ricc. *in collect. decis. p.*4. *collect.*1085.*vers.tertio*, Cabed. *Lusit.decis.*114. *num.*5. *p.*2. Genitor meus *in comment. ad Ordin. Reg. Lusit. lib.*4.*tit.* 53. §.3. *num.*6. vt in exemplo relato à Menoch *conf.*608.*n.*25.

Item venit incendium, Greg.*l.*3. *verb. fuego, tit.*2. 2
*p.*5. Menoch. *de arbitr. casu* 390. *n.*3. *cum seqq.* & *de præsumpt. lib.*1. *præs.*59. *n.*3. & *conf.*53. *num.*1. Surd. *decis.*198.*n.*5. Mascard. *de probat.concl.*467.*num.*5. & *concl.*892.*n.*8. Valasc.*de iure emphyt.q.*27. *num.*41. & 42. Molin.*de Iust.tract.*2.*disp* 495.*n.*13.

Item pestis venit fortuitorum casuum appella- 3
tione, vt per Rip. *in tract. de peste, de priuileg. temp. pestis, num.*60.& *seq.* Flamin.Paris.*de resignation.benef. lib.*11.*q.*13.*n.*63. Menoch.*conf.*835.*n.*1.

Item carestia immodica, vt decisum asserit Ca- 4
roc.*decis.*29. provt eum refert Aloys. Ricc. *d. collect.* 1085.*vers.quarto.*

Item venit bellum, seu incursus hostium, Corn. 5
*conf.*12.*num.*4.*vol.*1. Becor.*conf.*130.*n.*6. *vol.*1. Curt. iun.*conf.*85.*n.*3. quos refert, & sequitur Flam.Paris. *d.q.*13.*n.*55. quibus addo Rot.Ianuen *dec.*101. Aloys. Ricc. *d. collect.*1085. *vers. quinte*, Menoch. *conf.*835. *n.*1. Rebell.*de obligat. Iustit.p.*2.*lib.*14.*q.*8.*n.*16.

Et

6 Et demum casus ille dicitur fortuitus, qui prouidentia humana præuideri non potest, Menoch. *cons.* 353. *num.9.& 15.* licet vt plurimum soleat contingere, Molin. *de iustit. tract.2. disp.293. num.3.* Cardin. Mantie. *de tacitis & ambig. convent. lib.5. tit.8.n.3.*

7 Casvs fortuiti appellatione vbi quis illum suscipit, vel ei renunciat, non veniunt insoliti, vt per Gutier. *de iuram. confirm. part. 1. cap. 14. num.6.* Ceuall. *communium contra communes*, q.701. Molin. *de iustit. tract.2. disp.495. num.10.* Castil. *quotid. lib.3. cap.3. num. 180. cum seqq.* Cardin. Mantie. *d. lib.5. tit.8. num.3.& 18.* Rebello *de obligat. iustitia, part.2. lib.14.q.8.n.18.* Benedict. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de iustit.& iure, p.1.c.9.n.51.* Rot. *decis.*188.n.11. apud Farinac. *collect.1. nouiter nouiss.* aliàs *p.4 diuers.*

8 Ratio autem differentiæ in eo consistit, quia casus fortuitus dicitur ille, qui vtplurimum solet contingere, sed prouidentia humana præcaueri non potest, vt probant Doctores citati, *suprà n.6.* Insolitus verò dicitur, qui venit præter omnem verisimilitudinem, & prudentia viri cogitationem, licet fortè à prudentissimo cogitari poterat, secundùm Corn. *cons.12.lib.4.* Bursat. *cons.16.n.7.vol.1.* Franc. Becc. *consil.82.vol.1.* Gam. *Lusit. decis.*349.*n.11.* Pinel. *in l.2.C. de rescind. vendit part.1.cap.3.num.32.* Menoch. *de arbitr. casu* 80. *sub n.7.* Ceuall. *d. part.*701. *num 1 in med.& n.6.* Card. Mantie. *d. tit.8.n.6.* Stephan. Grat. *discept forens. cap.195.n.11.* Octau. Glorit. *resp.1.p.5. num.180. cum seqq.*

Appell. XLIII.

Cathedralis.

1 *Metropolitana in odiosis non venit appellatione Cathedralis.*

2 *Illegitimus dispensatus, vt possit etiam in Cathedrali habere beneficia, non poterit illa habere in Metropolitana.*

3 *Illegitimus si dispensatus esset à Papa ad Episcopatum, non censeretur dispensatus ad Archiepiscopatum.*

1 Cathedralis appellatione in materia odiosa non venit Metropolitana, vt tradit Ioan. à Cochier *in scholiis ad preces primarias Imper. super verb. In singulis Cathedralibus etiam Metropolitanis, paulò post princip. pag.*39.

2 Vnde illegitimus dispensatus, vt possit etiam in Cathedrali habere beneficia, non poterit illa habere in Metropolitana, secundùm Ioan. Monach. & alios *in cap. quamuis 1. in fine, de prebendis, lib.6.* Rebuff. *in tract. de collation. §.1. in princ.* quos refert Ioan. à Cochier *citato loco.*

3 Hinc etiam prouenit vt si illegitimus dispensatus esset à Papa ad Episcopatum, non censeretur dispensatus ad Archiepiscopatum, prout resoluunt Maiol. *de irreg. lib.1.c.9.n.6.* Sayr. *de censl.lib.6.c.11.n.19.* quos citat, & sequitur Sanctarel. *var. resol.p.1.q.38.n.16.*

Appell. XLIV.

Causa.

1 *Causa appellatione continetur tam ante litem, quàm pòst.*

2 *Causa criminalis appellatione venit illa in qua agitur de delicto puniendo corporaliter ad vindictam publicam.*

3 *Causa pecuniaria appellatione venit causa ciuilis, non autem criminalis, quamuis pecuniaria.*

Cavsæ appellatione continetur tam ante litem, quàm pòst, ita Ias. *in l. causis, in fine, C. de transact.* quem refert Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.5. lit.L, concl.*379.*n.6.& 12.* Contrà Bald. *cons.*150. *Casu n.2. vers. & similiter, lib.2.* Castrens. *cons.*303. *in princ. lib.2.* vbi infert ad statutum, quòd causæ Aduocatorum absentium sint suspensæ, quia non veniunt illæ, quibus lis non est contestata. 1

Cavsæ criminalis appellatione venit illa in qua agitur de delicto puniendo corporaliter ad vindictam publicam, ita Clar. *§. fin. quæst.1. versicul. ex quorum omnium*, Marant. *in pract. part.4. distinct.1. in princip.& n.17.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.2. lit.C, concl.*1083.*num.1.* Vel quando agitur de pœna pecuniaria applicanda fisco, quæ proueniat ex delicto, Anchar. *cons.*73. *Visis omnibus, in princ.* Roman. *cons.*152. *Præsens accusatio, n.2.* Clar. *d.q.1. num.2.* Boër. *decis.*349.*num.2.* Bald. *cons.*226. *Quanquam, num.3.* Mascard. *de probat. concl.*463. Cardin. Tusch. *d. lit. C, conclus.*184.*n.3.* 2

Cavsæ pecuniariæ appellatione venit causa ciuilis, non autem criminalis, quamuis pecuniaria, *auth. vt Iudices sine quoque suffragio, in princip. l. si quando*, vbi gloss. *verb. causis, C. de testib.* cum aliis citatis per Lancell. Conrad *in pract. de officio Prætor. in causis ciuilibus, rubr. de testib. n.6. vers. cogendi quoque sunt testes*, Menoch. *de arbitrar. lib.1. q.88. num.1. 5. & 6.* Hieron. Buccaron *de different. inter indicia ciuilia & crimin. prem.3.* 3

Appell. XLV.

Cautio.

1 *Promissio sola venit appellatione cautionis.*

2 *Limita vbi contrarium disponeretur, & in cautione prolata à Prætore.*

3 *Cautionis idoneæ appellatione venit tantùm pignoratitia, vel fideiussoria.*

4 *Limita nisi subiecta materia repugnet.*

Cautionis appellatione sola promissio intelligitur, seu obligatio sine fideiussore, *l. sancimus, C. de verb. signif.* Felin. *in cap. ad nostram, num.5. de iureiur.* Oldrad. *cons.*68. Bald. *cons.*401. *in princip. lib.3.* Signorol. de Homod. *cons.*114.*n.2.* Dec. *cons.*1. *num.4.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.1. lit. C, concl.*167. *num.1.& tom.7. lit. S. concl.*40.*n.7.* Franc. Becc. *cons.*1. *num.4.* 1

Limita vbi contrarium disponeretur, secundùm Signorol. *d. cons.*114. *num.2. vers. secundo*, Cardin. Tusch. *d. conclus.*167. *num.4.* Et in loco esset consuetudo quòd cautio intelligeretur cum fideiussore, Roman. *cons.*163. *Constitutio, col. fin. vers. vlt.* Cardin. Tusch. *d. concl.*167. *num.13.* Item in cautione prolata à Prætore, quia intelligitur cum fideiussore, vel pignore, Signorol. *d. cons.*114. *num.2.* Felin. *in d. cap. ad nostram, num.5.& 7. de iureiur.* Cardin. Tusch. *d. concl.*167. *num.9.& 14.* vbi *num.15.* idem dicit de cautione Mutiana. Plures alios casus in quibus nuda obligatio sine fideiussore non sufficit, enumerat Felin. *in d. cap. ad nostra, num.6. & 7.* 2

 videlicet

videlicet si dictum fuerit, *quod causa cognita caueat*, vel si dicatur, *caueat, vel satisdet*, aut si dicat, *mediocriter caueat*, vel *caueat vt potest*, refert Cardin. Tusch. *d. lit. S, concl.* 40. *n.* 10.

3 CAVTIONIS idoneæ appellatione venit tantùm pigneratitia, vel fideiussoria, & non sufficit nuda, *l. si mandato Titij, §. vlt ff. mandati, l. sancimus, C. de verb. signif.* gloss. *verb. idonea, in cap. quamquam, de censib.* gloss. *eod. verb. in cap. transmissa, de restitut. spoliat.* Oldrad. *cons.* 68. *in princip.* Signorol. *d. cons.* 114. *n.* 2. Bernard *reg.* 75. Duen. *reg.* 86. Garc. *reg.* 192. Pinel. *in l.* 1. *p.* 2. *num.* 76. *C. de bonis mat.* Couarr. *lib.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 6. Menoch. *de arbitrar. casu* 142. *num.* 3. Gutier. *in repet. l. nemo potest, num* 247. *ff. de legat.* 1. Franc. Becc. *cons.* 1. *n.* 4. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 334. *num.* 4. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 66. Cardin. Tusch *d. lit. C, concl.* 167. *num.* 6. *& d. lit. S, concl.* 40. *num.* 9. *&* 10. Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *q.* 33. *num.* 43. Stephan. Gratian. *discept forens. cap.* 147. *num.* 22. Sanch. *de matrimon. lib.* 10. *disp.* 18. *num.* 35. *cum seqq.* Anton. de Sousa *in relect. de censur. in Bulla Cœna Domini, cap.* 23. *dist.* 98. *n.* 1.

4 Limita nisi subiecta materia repugnat, quia in ea in qua sola obligatio fieri debet, verbum illud, quod *caueat idoneè*, vel *sufficienter*, intelligitur secundùm subiectam materiam, & sic cum obligatione sola, ita Alexand. *cons.* 35. *num.* 13. *lib.* 4. quem refert Card. Tusch. *tom.* 8. *lit. V, concl.* 93. *n.* 23.

APPELL. XLVI.

Censura.

CENSVRÆ Ecclesiasticæ appellatione continentur excommunicatio, suspensio, & interdictum, *cap. quærenti* 20 *de verbor. signif.* Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 1. Paul. Tusch *de visit. lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 3. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 69. Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap* 6. Suar. *de cens. tom.* 5. *disp.* 1. *sect.* 3. Auila *in simili tract. p.* 1. *disp.* 2. *dub.* 5. Bonacin. *eod. tract. q.* 1. *punct.* 1. *num* 4. non continetur tamen irregularitas, Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 62. *art.* 12. Cened. *ad Decretum collect.* 52. *n.* 2. *in med.*

APPELL. XLVII.

Cibus.

1 *Potus continetur appellatione cibi.*
2 *Vestimenta non veniunt appellatione cibi, nisi consanguineo, vel seruo deberentur.*
3 *Stratum quando veniat appellatione cibi.*
4 *Cibi rusticorum appellatione quid veniat.*

1 CIBI appellatione venit id quod edi solet, *l. quos nos, §. fin. ff de verbor. signif.* Rebuff. *ad l.* 43. *ff. eod. vers. secundò, non procedit, pag.* 236. & ideò comprehenduntur panis, carnes, & reliqua edulia pro qualitate & conditione personæ, Menoch. *lib.* 4. *præs.* 157. *num.* 16. Potus quoque continetur, *l. Diarijs, ff de alimentis, & cibariis legat. l. in rebus, §. possunt, ff. commodati*, gloss. *verb. cibaria, in l. legatis alimentis, ff. de aliment. & cibariis legat.* Archid. *in c. in quibus, de consecrat. dist.* 2. Oldrad. *cons.* 79. *versic. An nomine cibi* Corduba de Lara *in l. si quis ex liberis, §. non tantùm, n.* 4 *ff. de liberis agnosc.* Card. Tusch *pract. concl. tom.* 1. *lit. C, concl.* 234. Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 3. *num.* 1. *&* 6. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 157. *n.* 17.

CIBI appellatione non veniunt vestimenta, nisi consanguineo, vel seruo deberentur, *l. liberis* 2. *§.* 1. *& seq. ff. de aliment. & cibar. legat.* gloss. *verb. victu, in c. Episcopus* 10. *quæst.* 2. Rebuff. *ad l.* 43. *vers. tamen appellatione ciborum, ff. de verborum signif. pag.* 236. & 2
hoc modo venit etiam stratum, *l. & si, §. si cui fortè, ff. de auro & argento legato*, Paul. de Citadinis *de iurepatron. p.* 6. *art.* 4. *n.* 10. Lambert. *eod. tract.* 9. *art. tertia quæstionis princip.* 3 *libri n.* 3. 3

CIBI rusticorum appellatione veniunt alia, cepæ, fabæ, panis grossus, & similia, gloss. *verb. Cibarij, in l. seruis vrbanis, ff. de legat.* 3. Paul. de Citadinis 3. *p.* 6. *art. de commod. pecun. num.* 14. per contrarium cibi nobilium appellatione veniunt pulli, & huiusmodi delicati cibi, vt ex gloss. *in verb. cibarij*, notat Paul. de Citadin. *vbi proximè.* 4

APPELL. XLVIII.

Ciues.

1 *Ciuium appellatione veniunt illi de comitatu, de districtu, de territorio, & de pertinentiis.*
2 *Comitatenses veniunt appellatione ciuium in omni dispositione fauorabili & legato facto, secus in materia stricta, & odiosa, vt n.* 3.
4 *Officiales veniunt appellatione ciuium donec in ciuitate morantur.*
5 *Ciuium appellatione propriè & strictè videntur contineri tantùm originarij, non autem ciues ex priuilegio.*
6 *Capitulum Canonicorum venit ciuium appellatione.*
7 *Clerici in fauorabilibus veniunt ciuium appellatione.*

CIVIVM appellatione veniunt illi de comitatu, 1
& de districtu, de territorio, & pertinentiis, vt per Neuiz. *in sua Sylua, lib.* 4. *num.* 87. *circa fin.* Bart. *cons.* 199. *Ciuitati Camerini, num.* 5. *vers. super quinto, lib.* 1. vbi etiam, quòd legatum factum ciuibus Camerini continentis etiam comitatini, Abb. *cons.* 52. *in quæst. num.* 6. *vers. quoad secundum, lib.* 1. Castrens. *cons.* 307. *Videtur quòd non, col.* 2. *vers. nullis enim, lib.* 2. vbi, quòd omnia commoda, & priuilegia concessa ciuitati, & ciuibus competant etiam ciuibus comitatinis, Surd. *cons.* 313. *n.* 30. *& seq.* 57. *&* 60. intellige, vt per Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 217. *n.* 10. *& seq.* Cardin. Tusch. *d. tom.* 1. *lit. C, concl.* 274. *n.* 4. *cum seqq.* vbi n. 25. post Abb. & Bart. citatis locis 2
subdit in omni iurisdictione fauorabili, & legato facto appellatione ciuium, & ciuitatis venire comitatenses, vide Surd. *consil.* 313. *num.* 30. Stephan. Gratian. *discept forens. tom.* 2. *cap.* 217. *à num.* 9. Peregrin. *cons.* 102. *vol.* 1.

CIVIVM appellatione in odiosis, seu materia 3
statutorum restricta non veniunt comitatenses incolæ, seu habitatores illius ciuitatis tantùm, Bursat. *cons.* 55. *n.* 5. *lib.* 1. Surd. *cons.* 174. *n.* 14. Stephan. Grat. *Marchia decis.* 96. *num.* 12.

CIVIVM appellatione veniunt etiam officiales 4
donec in ciuitate morantur, Surd. *cons.* 106. *n.* 6. & qui postea sunt creati, idem Surd *cons.* 313. *n.* 5.

CIVIVM appellatione propriè, & strictè con- 5
tineri videntur tantummodo originarij, non autem ciues ex priuilegio, gloss. *in l. ciues, C. de incolis, lib.* 10.

Brunor.

Brunor. à Sole *in locis communib. verb. ciuis, num.* 13. Castr. *cons.* 209. *col.* 2. *in fine, vers. & si dicatur*, vbi quòd in odiosis,& ocerosis appellatione Veneti,Perusini, & similium intelligitur de originariis , non autem de iure creato, Alex. *cons.* 160. *Viso processu, in princ. lib.* 5. vbi ait quòd verba statuti loquentia de ciue intelligi debent de vero,& naturali,non autem de eo qui ex priuilegio est eius, Surd. *cons.* 313. *in princ. & num.* 5. 6. & 17. Roland. à Valle *cons.* 79. *n.* 3. *lib.* 3. Gatc. Gironda *de priuilegiorum, seu exemptionum explicat.num.*825. Card.Tusch. *d. concl.* 274. *num.* 18 & 21. & *tom.* 8. *lit. V, concl.* 92. *num.* 12. & 13. In priuilegio verò loquente de ciue includi ciuem ex priuilegio,consuluit Surd. *cons.* 439. *n.* 1.

6 Civium appellatione venit Capitulum Canonicorum , Batt. *in l.* 1. *vers. quaero etiam an Capitulum ,ff.ad municip.* Marc.Anton. Cuch. *in instit. maior. lib.* 2. *tit. de Canon num.* 27. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. disciplina clericali.* §. 1. *num.* 17. Et collegium Rot. *decis.* 380. *n.* 2. apud Farinac. *p.* 1. *recent.*

7 Civium appellatione in fauorabilibus veniunt clerici,secus in odiosis, Abb. *in c.* 1. *n.* 1. *de vita, & honest. cleric.* & *in c.* 1. *n.* 1. *de praebend.* Felin. *in cap. Rodulpus , n.* 17. & 18. *de rescript.* Deci. *in c. Ecclesia S. Mariae, num.* 36. *cum seqq. de constit.* Oldrad. *cons.* 12. Barbat. *cons.* 1. *n.* 65. *vol.* 3. Bald. *cons.* 341. *vol.* 3. Alex. *cons.* 41. *vol.* 7. Natt. *cons.* 157. *num.* 8. *vol.* 1. Ofasch. *decis.* 180. *n.* 8. Marc. *decis.* 456. *num.* 9. Surd. *cons.* 301. *num.* 7. Mastril. *decis.* 48. *n.* 3. & 4. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali*, §. 2. *n.* 12.

Appell. XLIX.

Ciuitas.

1 *Ciuitatis appellatione aliquando venit id solum quod muris est cinctum.*

2 *Suburbia in materia fauorabili & largè interpretanda, & in interdicto veniunt appellatione ciuitatis.*

3 *Territorium an & quando veniat appellatione ciuitatis, ostenditur.*

4 *Comitatus venit appellatione ciuitatis in fauorabilibus.*

5 *Ciuitatis appellatione venit pars adiecta ciuitati ex ampliatione.*

6 *Ciuitatis appellatione propriè venit etiam illa, cuius Episcopus ex causa priuatus fuit.*

7 *Ciuitatis appellatione an & quando contineatur dioecesis.*

8 *Ciuitatis appellatione venit portus adiacens.*

9 *Ciuitas & vrbs in quo differant , & quomodo diffiniantur, & quod dicatur castrum & villa.*

1 Civitatis appellatione licèt de rigore iuris veniat id solum , quod muris est cinctum, Oldrad. *cons.* 121. *Ad primam quaestionem* , Menoch. *cons.* 498. *n.* 34. & *seqq.* Azeued. *ad Cur. Pisanam, lib.* 2. *c.* 5. *à n.* 3. Cardin Tusch. *d. tom.* 1. *lit. C, concl.* 208. *n.* 7. quòd murorum nouatum ambitu continetur , vt censuit Rot. coram Reuerendissimo D. Coccino *decis.* 129 *n.* 1. & 3. praecipuè in materia,quae cooneritet vrbi,& non suburbiis, vt *in l.* 2. §. *si quis nemine, & l. vlt. ff. ne quid in loco publico* , vbi si quis nemine prohibente in publico loco aedificauerit , non esse eum cogendum tollere ne ruinis vrbs deformetur, intelligitur tantùm de eo quod intra muros est , vt refert Rebuff. *ad l.* 2. *ff. de verb. signif. vers. nono, pag.* 18. quia ciuitas propriè loquendo dicitur , quae muris cingitur, *l.* 2. *ff. de verb. signif. l.* 6 *tit.* 31 *p.* 7. Menoch. *de praesumpt. lib.* 4. *praes.* 126. *n.* 3. Garc. Gironda *de priuileg. seu exemptionum explicat. n.* 55. tamen in materia fauorabili , & large interpretanda veniunt suburbia. Crauet. *cons.* 197. *n.* 1. Abb. *cons.* 51 *num.* 6. *lib.* 2. vbi ait, quòd natus in continentibus & suburbiis dicitur natus in ciuitate, Card. Tusch. *d. concl.* 180. *n.* 6. Stephan. Grat *discept. forens. tom.* 5. *c.* 893. *n.* 35. vbi quòd in materia indifferenti,& non odiosa,appellatione ciuitatis venit ciuitas cum territorio. idem prius dixerat, *tom.* 2. *c.* 217. *n.* 6. vbi *num.* 3. post Alber. *de statut. q.* 177. *p.* 2. ait quòd castra,& villae veniunt appellatione ciuitatis, maximè in beneficiis in quibus verba latissimè interpretantur, Vincent. de Franch. *decis.* 129. vbi quòd delictum factum in casalibus quoad poenam infligendam censetur perpetratum etiam in ciuitate, Aloys. Riec. *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1387. *vers. nota tamen*, Narbona *l.* 20. *gloss.* 2. *n.* 86. *cum seqq. tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.* Rebuff. *ad l.* 2. *vers. quinto , ff. de verbor. signif. pag.* 18. vbi dicit, per *c. si ciuitas, de sent. excom. lib.* 6. quòd interdicta ciuitate , & suburbia interdicta censentur , & alia similia adducit Menoch. *de praesumpt. lib.* 4. *praes.* 126. *num.* 7. *cum seqq.* vbi quòd legatis bonia existentibus in ciuitate praesumuntur etiam relicta, quae sunt in suburbiis, quando relicta sunt sanguine coniunctis, & sic in legatis, quae admittunt largam interpretationem, & idem quando testator non habebat bona in ciuitate, sed in suburbiis. Vnde iurisdictionem ciuitati concessam extendi ad suburbia, per *l.* 1. §. *cùm vrbe, ff. de offic. Praefecti vrbis*, tradit Gatc. Gironda *loco citato, n.* 54. Hinc fit vt interdicta ciuitate intelligantur etiam interdicta suburbia,& aedificia continentia, vt probat text. *in cap. si ciuitas, de sent. excom. lib.* 6. vbi assignat rationem, quia vilipenderetur interdictum si interdicta ciuitate in suburbiis licitum esset audire diuina , cuius argumento ita tradunt Soar. *de censur. tom.* 5. *disp.* 33. *sect.* 1. *n.* 29. *cum seqq.* Aegid. de Coninck *de Sacrament. & censur. disp.* 17. *dub.* 1. *n.* 18. Bonacin. *de censuris, disp.* 5. *puncto* 1. *num.* 20. & ideò Iudicis arbitrio relinqui quae sint suburbia contigua,& aedificia continentia. itaut si in illis permittantur diuina, interdictum contemni videatur, notat gloss. *verb. continentibus*, & Doct. *in d cap. si ciuitas*, Caldetin. *de interdicto, part.* 1. *num.* 23. Couarr. *in cap. alma mater, part.* 2. §. 1. *n* 8. *vers. septimo*, Henriq. *in sum.* 13. *c.* 42. §. 4. Vgolin. *de censur. tab.* 5. *cap.* 21. §. 1. *cum seqq.* Menoch. *de arbitr. casu* 115. *à princip & omnino n.* 12. 2

3 Civitatis appellatione licèt secundùm naturam propriam, & significationem non veniat territorium , ex adductis per gloss. *in cap. ego Ludouicus* 63. *dist.* Garc. Gironda *d. tract. n.* 973. Bald. *cons.* 357. *Nota pro duce, in princ. lib.* 5. quem citat Card. Tusch. *d. concl.* 180. *n.* 11. tamen in dubio vbi non constat de mente, quia in vniuersalibus fit larga interpretatio, appellatione ciuitatis venit territorium, maximè fauore dotis, idem Bald. *d. cons.* 357. *n.* 2. *vers. si verè est dubium*, Card. Tusch. *d. concl.* 180. *n.* 9. & 10.

4 Civitatis appellatione venit comitatus in fauorabilibus, etiam in materia indifferenti, Roman. *cons.* 454. *In re praesenti, col.* 2. *n.* 6. Neuiz. *in sua Sylua nupt. lib.* 4. *num.* 8. Abb. *cons.* 43. *num.* 3. *lib.* 2. Stephan. Grat. *Marchia decis.* 154. *num.* 4. & quando agitur de regimine ciuitatis, & sic de populo, Comitatus est de ciuitate, Abb. *cons.* 52. *In quaestione, col.* 2. *vers. quoad secundum*, vbi dicit, quod commisso regimine ciuitatis venit etiam comitatus , refert Cardin. Tusch. *d. lit. C, concl.* 180. *num.* 5.

5 Civitatis appellatione venit pars adiecta ciuitati

ciuitati ex ampliatione facta, Abb. dict.cons.62.col.8. in princ.n.15.vers.ad idem. Card.Tusch.d.lit.C, concl. 280.n.14.

6 Civitatis appellatione propriè venit etiam illa cuius Episcopus ex causa priuatus, vel quæ Episcopatum antiquitus habuit, Bart. in extrauag. qui sint rebelles, in verb. Lombardia, num.5. & 6. Anton. Biag.in suo tract. de tutore, quæst.9.n.5. Card. Tusch d. lit.C, concl.280.n.15.

7 Civitatis appellatione non continetur diœcesis in actibus potissimum odiosis restringendis, de quo an verum sit, & quando? vide Oldradum cons.121.num 8. Bellam.decis.141. Aloys. Riec. collect.1387. Archid.in c.nullus 61.dist. Philip. Francus in c.si ciuitas, num.4. de sentent. excommun. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib.1.quæst.29.num.13. Franc. Marc. decis.365.n.33. Ciuitas enim & diœcesis sunt differentes, Rot. coram R.D. Coccino decis.129.num.2. inter eius impressas; in beneficialibus verò appellatione ciuitatis tantùm, venit ciuitas, & diœcesis, & verbum clericus Brachaten. aptum est capere vtrumque, secundùm Ferretum cons.222 n.5. & ex Bart. in l. 2. col. fin.ff. de verb.signif. notat Nicol. Garc. de beneficiis, p.7.cap.9.n.27.

8 Civitatis appellatione venit portus adiacens, vt probat text. in c.vbi periculum, §. porrò, de elect. lib.6. vbi si Papa moriatur in mari, vel in portu, debet fieri electio in illa ciuitate, cuius est portus, Felin in c.Rodulphus, col.4 vers. secunda conclusio, de rescript. Et delictum commissum in portu debet puniri per eum, qui habet iurisdictionem in illa ciuitate, cui adhæret portus, vel est proximus, vt notant Bart. & alij in l.insula, ff. de iudic. Sic etiam contractus factus in portu censetur factus in ciuitate, & debet fieri secundùm consuetudinem illius ciuitatis, cui adhæret portus, ita Rebuff. ad l.59. paulò post princ. vers. & ista sunt vtilia, cum seqq. ff. de verb. signific. pag 303. Intellige in fauorabilibus, secus verò in odiosis, iuxta gloss. singularem in d. cap.vbi periculum, §.porrò, vbi Dominic. dicit quòd relegatus a ciuitate non est relegatus à portu ciuitatis, quem referunt & sequuntur Barbat. in d. cap. Rodulphus, n.37. & Rebuff. ad l.2. ff. de verb. signif. vers. octauo, pag.18.

9 Civitas & vrbs in quo differant, & quomodo diffiniantur, & quod dicatur castrum, & villa? vide Bened. Ægid. Lusit. ad l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iur p.1.c.6.n.3.cum seqq.

Appell. L.

Cippus.

1 *Agnati veniunt appellatione cippi in legatis & fideicommissis.*
2 *Cippus est nomen vulgare Tuscorum, & importat idem quod stirps.*
3 *Cippi appellatione continentur tantùm illi qui sunt fundamentum, & stabilimentum domus.*
4 *Vocati semper dicuntur qui sunt de cippo testatoris non hæredis.*
5 *Fœminæ non veniunt appellatione cippi, quæ cippum & agnationem conseruare non possunt.*
6 *Intellige quando apparet testatorem voluisse conseruare bona in agnatione.*

1 Cippi appellatione in legatis, & fideicommissis veniunt agnati, qui pro eorum proximitate iuxta ordinem graduum admitti debent, Iason cons.215.lib.4. Socin.sen.cons.49.num.1.lib.1. & cons.51.n.21. lib.4. Curt. iun. cons.172. Sfort.Odd. cons.67.num.46. Card.Mant. de coniect. vltim. volunt. lib.8 tit.12.num.16. Sim. de Præt.de interpret. vltim. volunt.fol.289.num.19.& cons.203.num.4. & 5. Tob. Non.cons.79.n.29.& 32. Stephan.Grat. discept.forens. num.3.cap.491. num.3. Honded.cons.75. num.7.& 8. lib.1. Menoch.de præsumpt.lib.4.præsumpt.98.num.17. Peregr.de fideicom.art.22.n.29. & 64. in fine. Intrigl. de substitut.centuria 3.quæst.83. num.18. Fusar.in simili tract. quæst. 348. num. 1. Cippus autem est nomen 2
vulgare Tuscorum, & importat idem quod stirps, vt obseruant Paris.cons.47.num.52.lib.3. Cardin.Tusch. practic.concl.tom.2.lit.D, concl.220.n.8.

Sed verum est quòd non continentur omnes qui 3
sunt ex ea familia, & qui eadem insignia ferunt, sed illi tantùm, qui sunt fundamentum & stabilimentum domus, vt notant Corn. cons.26.n.5. & cons.42. num.9.lib.4. Prætis d.fol.289.num.19. Menoch.d.præsumpt.88. in fine, Intrigl. d. quæst.83. num.18. Fusar. d.quæst.348.num.2. Et semper dicuntur vocati qui 4
sunt de cippo testatoris non hæredis, Peregr. de fideicom.art.32.n.83.ad med. Fusar.d.quæst.348. num.3. vbi n. 4. subdit quòd quando sunt plures Colonelli de eadem familia, intelligitur de familia, & colonello ipsius testatoris.

Cippi appellatione non veniunt fœminæ, 5
quæ cippum, & agnationem conseruare non possunt, l.pronunciatio, in fine, ff.de verb.signif. Corn.cons. 53.n.86.lib.1. & cons.16.n.4. & 5. & cons.41.num.8. & cons.283.n.5.lib.4. Socin.sen.in l.cùm auus, num.58. ff.de condit.& demonstr. Socin.iun. cons.1. n.62.lib.1. & cons.168.num.56.lib.2. Curt.iun. cons.172. num.3. Grat.cons.67.n.10.& seq. lib.2. Paris. cons.53. num.29. 31.& 36.lib.3. Guzadin. cons.43.num.10. & cons.79. num.6.cum seqq. Non.cons.34.n.1. & cons.76.num.29. & n.31. Duran.de arte testandi, tit. de substit. caut.22. num.2. Brun.ad stat. quòd stantibus masculis, art. 2. n.167. Polit. Imol. cons.13. num.31. Bursat.cons.228. num.45.lib.3. Marzar. in epitome de fideicom. quæst.43. Cephal cons.511.num.26. Card. Mant. de coniect.vlt. volunt. lib.8.tit.12.num.16.vbi ait maximè procedere stante statuto exclusiuo fœminarum, Menoch. cons.649.num.13.& de præsumpt. lib.4. præs.88. in fine, Præt. de interpret. vltim. volunt. fol. 289. num. 19.& fol.293.n 69.& cons.203.num.2. & seqq. lib.1. Rustic. cons.1. num. 19. posito post tract. de liberis in conditione positis, Sfort.Odd.cons 46 num.54 Laurent.de Palat. in tract quod stantibus masculis, num.201. & 202. latè Honded. cons.75. per totum, lib. 1. & cons. 65. in fine, lib.2. Peregr.de fideicom.art.22.n 29. Carnc.decis.41. n.12. Intrigl de substit. cent.3. quæst.79. n.13. & q.83. num.20. Roland.cons.56.num.26.lib.3. Fusar d. q.348. n.6.Steph.Grat. d.tom.3.c.491.num.4. Peregr.cons.58. num.9.vol.5. Alexand.Trentacinq.cons.9.num.7 p.1.
Intellige procedere quando apparet testatorem vo- 6
luisse conseruare bona in agnatione, nam tunc fœmina non venit, secus, si non extet aliqua coniectura conseruandi bona in agnatione, vt censuit Rot. apud Manric. inter eius decisiones impressas, decis.331. Domini censuerunt, num.3. cui quidem dum voluit fœminas venire cippi appellatione si ratio agnationis habita non fuit, assentiendum esse putat Fusar. vbi suprà num.12. ex eo quia solùm verbum cippi excludit fœminam, vt probant præcitati Doctores, & post Corn. & Duran. sentit Honded.d cons.75. num.28. lib.1. Sed quòd appellatione cippi non veniant fœminæ quando testator habuit respectum conseruandi agnationem, ex multis

S.Rotæ

S.Rotæ decisionibus probat Steph.Grat. *d. cap.*149. *num.*5.

Appell. LI.

Clericis.

1 *Clericorum appellatione ex lata significatione non solùm veniunt clerici primæ Tonsura, sed generaliter omnes, qui in in Ecclesia Dei deseruiunt.*

2 *Clerici sæculares & Regulares in materia indifferenti, & lata significatione comprehenduntur appellatione clericorum.*

3 *Canonici in fauorabilibus veniunt appellatione clericorum, secus in odiosis, & materia stricta.*

4 *Episcopus clericorum appellatione continetur in fauorabilibus.*

5 *In Episcopis est qualitas supra omnes, quæ non reperitur in simplicibus clericis.*

6 *Cardinales in materia fauorabili veniunt clericorum appellatione.*

7 *Monachi, & quicunque Regulares sub regula viuentes, non comprehenduntur clericorum appellatione in materia stricta, & odiosa.*

8 *Clero interdicto non comprehenduntur Regulares, siue mares, siue fœmina.*

9 *Clericorum diœcesis appellatione non veniunt clerici exempti.*

1 Clericorum appellatione in lata significatione non solùm veniunt clerici primæ Tonsuræ, *cap. cleros* 21. *dist. cap. cùm contingat*, & *ibi* Host. *n.*6. *de ætate*, Corset. *sing.*12. *circa fin.* Roland. *cons.*16 *vol.*4. Crauet. *cons.*616. *n.*14. *vol.*4. nouissimè Graña *ad cap. cùm non ab homine, num.* 5. *de iudic.* & in minoribus, ac maioribus ordinibus constituti, *d.c. cleros, cap. clericum* 72. *dist. c. de persona, in fine* 11. *quæst.*1. Roland. *cons.*10. *num.*10. *cum seqq.* Sed generaliter omnes qui in Ecclesiam Dei deseruiunt, quorum gradus & nomina sunt Ostiarius, Lector, Exorcista, Acolytus, Subdiaconus, Diaconus, & Presbyter, *d. cap. cleros, d. cap. persona, cap. duo sunt*, 12. *quæst.*1. Bellet. *de exquisit. clerical. p.*1. *tit. de disciplina clericali*, §. 2. *num.*1. 2. & 3. In stricta verò interpretatione, appellatione clericorum non comprehenduntur clerici in dignitate Ecclesiastica constituti, vt Abbates, Archidiaconi, & huiusmodi, Deci. *in cap. cùm non liceat, num.*18. *de præbend.* Bero. *consil.*153. *num.*61. *vol.*1. Bellet. *d.* §. 2. *n.*35. Sanctarel. *var. resol. p.*1. *q.*38. *n.*10. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.*292. *num.*2.

2 Clericorum appellatione in materia indifferenti, & lata significatione, comprehenduntur clerici sæculares, & Regulares, Castren. *cons.*337. *In hac substitutione, lib.*1. Cardin. Tosch. *pract. conclus. tom.*1. *lit. C, concl.*377. *n.*2. & 3. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.*2. *resol. fin. casu* 50. *vers. secundò*, vbi ait appellatione clericorum venire Canonicos Regulares.

3 Clericorum appellatione veniunt Canonici in fauorabilibus, *c. cùm tibi*, & *ibi* Abb. *num.*1. & 3. *de verb. signif. c. per exemptionem, de priuileg. lib.*6. Felin. *in cap. non dubium, num.*1. *de sent. excomm.* Bero. *cons.*3. *num.*29. & 30. *vol.*1. Bursat. *cons.*287. *num.*6. *vol.*3. Pui. *decis.*92 *num.*2. *lib.*3. Azor. *instit. moral. p.*2. *lib.*3. *c.*11. *quæst.*15. Bellet. *d.* §. 2. *num.*4. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.*291. *num.*1. Secus verò in odiosis, & materia stricta, *cap. sedes*, cùm *ibi* notat. *de rescript.* Bero. *cons.*3. *num.*29. 33. & 37. *vol.*1. Natta *cons.*129. *num.*6. *circa med.* Aloys. Ricc. *vbi suprà*, Bellet. *d.* §. 2. *num.*28. vbi *num.* 44. ibi intelligit, dummodo non resultaret absurdum.

Clericorum appellatione in fauorabilibus continetur Episcopus, Abb. *in d. cap. cùm tibi, num.*4. & *in rubr. de vita, & honest. cleric. num.*8. & 9. Matth. Brun. *cons.*97 *num.*9. Bero. *cons.*3. *num.*32. 34. & 37. *vol.*1. Bellet. *d.* §. 2. *num.* 5. & 6. Secus verò stricta interpretatione, & in odiosis, *d. cap. sedes*, & *ibi* Butr. *num.*3. & 9. & Imola *num.*2. *de rescript. cap. inquisitores, ibi gloss. penult. de hæreticis, lib.* 6. *cap. si compromissarius*, §. *huiusmodi, de electione, eod. lib. cap.* 2. *de offic. delegati, eod. lib.* Abb. *in d. rub. de vita, & honest. cleric. num.*9. Ruin. *cons.*143. *num* 18. *vers. & per illum, vol.*2. Simonet. *de reseruat. quæst.*11. *per totam*, Mandos. *reg.*20. *Cancell. de idiomate, quæst.*20. *n.*7. Selua *de benefic. part.*1. *quæst.*3. *num.*24. Sanctarel. *var. quæst.*38. *num.*11. Bellet. *d.* §. 2. *num.*36. Ratio est, quia in Episcopis est qualitas supra alios, quæ non reperitur in simplicibus clericis, Abb. *in d. rubr. de vita, & honest. cleric num.*11. Syluest. *in sum. verb. clericus*, 1. *num.*1. Selua *de benefic p.*1. *quæst.*3. *n.*24. 4 5

Clericorum appellatione in materia fauorabili veniunt Cardinales, *c.*2. *de clericis non resident.* Calder. *in c. in nostra, de rescript.* Tros. *de vero, & perfecto clerico, c.*7. *num.*3. Bellet. *d.* §. 2. *num.*8. Secus verò odiosa, Iason *cons.*117. *vol.*4. Ruin. *cons.*4. *num.*6. *vol.*5. Cephal. *cons.*1. *num.*40. 42. 52. 54. *cum seq. vol.*1. Bellet. *d* §. 1. *num.*40. Sanctarel. *var. resol. p.*1. *quæst.*38. *num.*13. 6

Clericorum appellatione in materia stricta, & odiosa Monachi, & quicumque Regulares sub regula viuentes non comprehenduntur, Abb. *cap.*1. *num.*7. *ne clerici, vel Monachi*, & *in cap.*1. *num.* 3. *de Instit.* & *in cap.*1. *num.* 9. *de iuramento calumniæ*, Roman. *cons.*259. & 418. Bellet. *d.* §. 2 *num.*26. At in materia fauorabili venit quilibet Religiosus appellatione clericorum, Felin. *in cap.*1. *non dubium, n.*1. *de sent. excomm.* Syluest. *in sum verb. clericus*, §. 1. *num.*1. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.*1. *resolut.*112. *casu* 63 *sub vers. primo*, Duenh. *reg.*99. *ampl.*6. & *reg.* 100. *ampl.* 5. Vnde euenit vt interdicto clero non censeantur interdicti Religiosi, quia sumus in odiosis, & ita resoluunt Henriq *in summa, lib.*13. *c.*42. §. 3. *iuncta lit. E*, Maiol. *de irreg. lib.*3. *c.*20. *num.*6. Vgolin. *de censur. tab.*5. *cap.*20. §. 5. *num.*3. Sayr. *in simili tract. lib.*5. *cap.*4. *num.*29. Auila *eod. tract p.*5. *disp.*1. *dub.*4. *concl.*7. Bonacin. *eod. tract. disp.*5 *puncto* 1. *num.*11. Viuald *in candel. aureo, vbi de interdicto, num.*159. contra Calderin. *de interdicto, p.*2. *num.*28. Nau. *in man. c.*27. *num.*167. Couarr. *in c. alma mater, p.*2. §. 1. *num.*8. *vers. quinto*, Soar. *de censur. tom.*5. *disp.*32. *sect.*2. *num.*13. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.*108. *art.* 3. *in princip.* 7 8

Clericorum diœcesis appellatione non veniunt clerici exempti, *cap. graue, de offic. ordinarij, cap. ex parte, de priuileg. Clem. si beneficio, de præbend.* Niconitr. *alleg.*1. *p.*2. *n.*26. Erasm. à Cochier *de iurisd. ordinarij in exemptos, lib.*1. *quæst.*5. *num.*6. 9

Appell. LII.

Cognati.

1 *Cognatorum appellatione generaliter veniunt qui coniunguntur per masculos, specialiter verò qui per fœminas.*

2 *Fœminà*

2 *Fœmina veniunt appellatione cognatorum.*
3 *Naturales veniunt appellatione cognatorum in defectum legitimorum.*

1 COGNATORVM appellatione quando vocantur ad fideicommissum, generaliter veniunt qui coniunguntur per masculos, specialiter verò, qui per fœminas, *l. inter agnatos, ff. unde legitimi, l. 1. ff. unde cognati, l. non facilè, §. cognationis, ff. de gradibus affinitatis*, Tiraq. *de retractu lignag. §. 1. gloss. 9. num. 11.* Laurent. de Palat. *in tract. quod stant. masc. nim. 115.* Peregr. *de fideicom art. 22. num. 39.* Fusar. *de substitut. quæst. 368 num. 1.* vbi *num. 2.* declarat non procedere quando vocati sunt illi de familia cognationis, & de domo, quia solùm agnati dicerentur vocati.

2 COGNATORVM appellatione veniunt etiam fœminæ, Tiraq. *d. gloss. 9. num. 103.* Rebuff *in l. 1. vers. decimotertio ff de verb. signific pag. 8.* Anchar. Regien. *lib. 3. quæst. 6. num. 21.* Peregr. *d. art. 22. num. 39.* Menocb. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 84. num. 31.* Fusar. *d. quæst. 368. num. 3.*

3 COGNATORVM appellatione naturales pariter veniunt in effectum legitimarum, Peregr. *d. art. 22. n. 85. & num. 89. in fine*, Fusar. *d. quæst. 368. num. 4.*

APPELL. LIII.

Cohærentiæ.

COHÆRENTIARVM appellatione secundùm Angel. *in l qui tabulas, ff de furtis*, veniunt omnia, quæ rebus principaliter venditis adhærent, sive cohærent corpori, sive iuribus incorporalibus, vnde ædificium solo cohærere dicitur, non acervus in eo existens, *l. quia acervus ff. quod vi aut clam.* Sic etiam servitus videtur de cohærentiis rei, vt per Alexand. qui dicit, quod adhærent tebus immobilibus *in cons. 211. num. 3. vol. 6.* subdens ita de huiusmodi adhærentiis iudicandum esse sicut de principali, & venire eius appellatione, sequuntur Tiraq *d. retract. lignag. §. 1 gloss. 3. n. 2.* Bertazol. *de claus. instrument. claus. 26. gloss. 3 in princ.*

APPELL. LIV.

Collatio.

COLLATIONIS appellatione continetur præsentatio, electio, confirmatio, institutio, & omnis modus, per quem quis prouidetur de beneficio, *Clem vnica*, iuncta gloss. *verb. conferantur, in fine, de rerum permutatione*, Rebuff. *super concord. ut a, §. statuimus, il 2. in vlt.* gloss. *sub rubr. de collat.* Mandof. *in reg. 31. Cancell quæst. 4. num. 1.* Vetal. *decis. 36. num. 15. part. 3.* Gonzal. *ad reg. 8 Cancell gloss. 16 num. 9.* Non obstat text. *in cap. cum in illis 16. §. cum autem, de præbend. lib. 6.* dum probat, quòd collationis appellatione non venit institutio, nec confirmatio, quia procedit quando hoc verbum *collatio* profertur in rescriptis, quæ tanquam ambitiosa sunt restringenda, iuxta *cap quamuis, de prebend. lib. 6.* nostrum verò appellatiuum habet locum, quando dictum verbum *collatio* profertur à lege, in qua non datur ambitio, nec restringendi occasio, quare ita respondent, *gloss. penult. in fin. in d. Clem. vnica*, vbi Card. *sub n. 16. in oppositione 11.* Caputaquen. *decis. 36. num. 15. & 16. p. 3.* Gonzal. *d. gloss. 16. num. 12.*

APPELL. LV.

Collegium.

COLLEGII appellatione veniunt etiam monasteria & Conuentus Religiosorum, *cap. cum in terra, de elect.* vbi Abb. *not. 1. c nobis fuit, de iurepatron.* iuncta gloss. *verb. conuentuali*, & Host. *num 2. c. ea noscitur, de his quæ fiunt à Prælatis*, Felin. *in cap. Capitulum, n. 2. de rescript.* Gonzal *ad reg. 8. Cancell. gl. 8. n. 5.* Rebuff. *ad l Neratius 85. vers. & sic appellatione collegij, ff. de verb signif. pag. 381.* vbi hoc verum esse dicit quando procedit eadem ratio in vtrisque. 1

COLLEGII, aut capituli appellatione venit etiam illius caput, siue Prælatus, in fauorabilibus, Andr. Barbar. *in tract. de præstantia*, Cardinal. *lib. 1. q. 7. col. 34.* Felin. *in proœm. Decretal. verb. Gregorius, col. 4. sub num. 13.* Fr. Emman *quæst. Regular. tom. 3. q. 51. art. 8.* me citato in hoc loco Afean. Tambur. *de iure Abbatum, tom. 1. dist. 17. quæst. 3. in fine.* 2

COLLEGIATORVM appellatione in priuilegiis non veniunt famuli, ita Angel. *in l. Titius, §. fin. de excusat. tutor.* Bonacos. *in tract. de famulis, quæst. 120.* 3

APPELL. LVI.

Coniuncti.

1 *Masculi & fœmina sanguine coniuncti veniunt appellatione coniunctorum.*
2 *Affines etiam veniunt coniunctorum appellatione.*
3 *Naturales veniunt coniunctorum appellatione.*

CONIVNCTORVM appellatione quando vocantur ad fideicommissum, veniunt masculi, & fœminæ sanguine coniuncti, Deci. *cons. 223. num. 1. cum seqq. & cons. 269. num. 4. & cons. 510. num. 9. & 20.* Alexand *cons. 115. n. 9. & seq. lib. 2.* Socin. sen. *cons. 13. n. 17. lib. 1.* Gozad. *cons. 10. n. 8.* Ruin. *cons. 117. num. 14 lib. 2.* Reboff. *ad l. 1. ff. de verb signific. sub vers. decimo tertio, pag. 8.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 100.* Præt. *de interpret. vltim. volunt fol. 193. n. 67. & fol. 337. num. 14.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4 præs. 84. num. 31.* Peregr. *de fideicom art. 22. num. 32.* Fusar. *de substit. quæst. 369. num. 1.*

CONIVNCTORVM appellatione affines etiam veniunt, Socin. sen. *cons. 57. col. penult. versic. primo enim casu, lib. 1.* Philip. Franc *in cap. si pater, col. antepenult. vers. 22. de testam lib 6.* Blanc. *de comprom. q. 1. n. 10.* Bertazol. *de claus. instrumental. claus. 7. gl. 12. n. 5. vers. secus.* Fusar. *d. quæst. 369. n. 3.* Rota *decis. 106 n. 14 tom. 5. recentior.* 2

CONIVNCTORVM appellatione veniunt etiam naturales, Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloss. 8. num. 3. & 4.* Peregr. *d. art. 22. num. 85. & 89.* vbi intelligit venire solùm in defectum legitimorum, refert Fusar. *d. quæst. 369. num. 4.* 3

APPELL.

Digitized by Google

Appell. LVII.

Consanguinei.

1 *Agnati veniunt consanguineorum appellatione.*
2 *Cognati veniunt etiam consanguineorum appellatione, si communis loquendi vsus se haberet quod & cognati comprehenderentur.*
3 *Pater venit consanguineorum appellatione.*
4 *Coniuncti cognatione spirituali veniunt consanguineorum appellatione.*
5 *Fœminæ veniunt consanguineorum appellatione, secus in statuto.*
6 *Mater, auia appellatione consanguineorum non veniunt, sed solum masculus in statuto requirente in contractu mulieris consensum consanguineorum.*
7 *Auunculus non venit consanguineorum appellatione.*
8 *Naturales veniunt consanguineorum appellatione.*

1 Consangvineorvm appellatione vbi à testatore vocantur, ad fideicommissum, veniunt agnati, *l. si spurius. ff. vnde cognati, l. si post fnot. ff. de suis, & legit. hared.* Alexand. *conf.* 82. *col.* 1. & *conf.* 129. *num.* 10. *lib.* 6. & *conf.* 153. *col.* 1. *lib.* 7. Gratus *conf.* 41. *numer.* 19. & 20. *lib.* 1. Beto. *conf.* 83. *num.* 5. & 6. *conf.* 95. *n.* 10 *lib.* 2. Curt. iun. *conf.* 46. *num.* 4. & *conf.* 176. *col.* 1. Simon. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. fol.* 298. *num.* 21. Peregrin. *de fideicom. art.* 21. *num.* 35. Fusar. *de substit. quæst.* 346. *numer.* 1. & nouissimè apud Paul. de Rubeis *decis.* 102. *numer.* 4. *tom.* 3. *diuers.* aliàs *part.* 7. *recent.* dicit quòd quando verbum *consanguinei*, non est simpliciter prolatum, sed eum qualitate, veluti ex parte patris, tunc appellatione consanguineorum veniunt agnati, & citat Paris. *conf.* 59. *num.* 27. *vol.* 3. Curt. iun. *conf.* 5. *num.* 21. & *conf.* 176. *num.* 5. & 6. Hieron. Gabr. *conf.* 27. *num.* 1. *vol.* 2.

2 Consangvineorvm appellatione veniunt etiam cognati, si communis loquendi vsus se haberet quòd & cognati comprehenderentur, Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 9. *n.* 5. Ludou. Gom. Episc. Setnen. *decis.* 102. *lib.* 1. post decisiones impressas Reuerendissimi D. mei Coccini Rotæ Decani, Præt. *de interpret. vlt. vol. fol.* 299. *n.* 21. Peregr. *d. art.* 22 *n.* 35. Fusar. *d. quæst.* 364. *n.* 2. vbi *n.* 3. subdit venire etiam cognatos quando testator sciebat non posse dispositionem in agnatis verificari. Quando tamen cognati veniunt appellatione consanguineorum, si extant agnati, & cognati, erunt præferendi agnati cognatis, Alba. *conf.* 69. Peregrin. *de fideicom. art.* 22 *n.* 35 *in fin.* vbi mouetur, quia propriè agnati continentur, impropriè, & largo modo cognati, refert Fusar *d quæst.* 364. *num.* 4. Rot. *dict. decis.* 102. *num.* 3. vbi dicit quòd si statutum vocaret consanguineos, nulla eis addita qualitate, quæ distingueret descendentes ex vno latere à descendentibus ex altero, tunc attentè communi vsu loquendi appellatione consanguineorum veniunt agnati, & sic descendentes ex fœmina.

3 Consangvineorvm appellatione venit pater, Castren. *conf.* 41 2. *circa med. vers. & statutum, lib.* 1. Rota *in Perusina fideiuss.* 2. *Aprilis* 1612. coram Patriarcha Manzanedo, impressa per Farin. *decis.* 385. *n.* 3. *p.* 2. *recent.*

4 Consangvineorvm appellatione veniunt coniuncti cognatione spirituali, *c. coram.* 34. *Aug. Barbosa Appell. Iur.* *de offic. delegat. cap final de postulando,* Ferret. *in consil. Cathaloniæ, gloss.* 5 *n* 72.

5 Consangvineorvm appellatione propriè veniunt fœminæ, Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 9. *numer.* 202. Corn. *conf.* 227. *lib.* 3. Rebuff. *in l.* 1. *vers.* 13 *ff de verb. signif.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 84. *num.* 50. Peregrin. *de fideicom. art.* 22 *num.* 24. Fusar. *d quæst.* 364. *num.* 5.

6 In statuto verò requirente in contractu mulieris consensum consanguineorum, non venit mater, nec auia, sed tantùm masculus consanguineus, quia statutum ponderat prudentiam consilij, Bald. *in l. fin. C. de verb signif & conf.* 101. *n.* 3. *vol.* 1. Deci. *in l.* 1. *num.* 15. *C. vnde vir, & vxor.* Castren. *in l. si cum dotem.* §. *si patri. col.* 1. *ff. solut matrim.* Campeg *de dote p.* 5. *quæst* 94. Bertazol. *de claus. instrument. claus.* 6. *gloss.* 8. Peregr. *d. art.* 22. *n.* 35.

7 Consangvineorvm appellatione non venit anunculus, quia non est propriè consanguineus nepotis ex sorore, Bald. *conf.* 119. *Si considera. mus, lib.* 3. Peregr. *d art.* 22. *num.* 35 *propè fin.* Fusar. *d. quæst.* 364 *n.* 3.

8 Consangvineorvm appellatione veniunt naturales, nam ex eodem sanguine procedunt, Peregrin *dict. artic.* 22. *num.* 89. vbi tamen solùm admittit eos venire non extantibus legitimis, & spurios omnino excludit, refert Fusar. *dict. quæst.* 364. *num.* 8. vbi *num.* 9. subdit vltra septimum gradum non admitti, Rota in Papilonen. Capellaniæ, 4. Martij 1611. coram bonæ mem. Remboldo impressa per Vinian. post suam praxim Iurispatron. *decis.* 45. *n.* 2. *secundum nouiss. impress.*

Appell. LVIII.

Consortes.

1 *Consortium appellatione veniunt illi, qui sunt de eadem familia.*
2 *Proximiores testatoris veniunt appellatione consortium*
3 *Fœminæ veniunt appellatione consortium.*
4 *Fideicommissum quando esset relictum pro conseruatione bonorum in agnatione, tunc fœminæ non venirent appellatione consortium.*

Consortivm appellatione veniunt illi, qui sunt de eadem familia, Philip. Franc. *in cap. si pater, col. pen. vers.* 8 *de testam. lib.* 6. Alex. *conf.* 125. *n* 1. *lib.* 7. Ruin *conf.* 24. *lib.* 2. Gozad. *conf.* 89. *num.* 4. Card Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 28. Præt. *de interpret. vltim volunt fol.* 289. *n.* 20. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4 *præsumpt* 88. *n.* 17. Honded. *conf.* 4. *n.* 15 *lib.* 1. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *n.* 42. Intrigl *de substit. centuria* 3. *quæst.* 83. *n.* 15. Fusar. *in simili tract. quæst.* 372. *n.* 1. 1

Consortivm appellatione veniunt proximiores testatoris, Castren. *conf.* 159. *Super primo, in princ. lib.* 1. Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol.* 289. *n.* 20. Fusar *d. q.* 372. *n.* 2. 2

Consortivm appellatione veniunt etiam fœminæ, Salicet. per text. *ibi, in l. dudum C. de contrah emption.* Alexand. *conf.* 125. *Viso processu, in princ lib* 7. Gozad *conf* 79. *n.* 4. Menoch. *de præsumpt.* 88. *num.* 13. Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. C. conclus.* 779. Fusar. *d quæst.* 372. *num* 3. 3 Limita tamen quando fideicommissum est relictum pro conseruatione bonorum in agnatione, quia tunc fœminæ 4

Q non

non veniret appellatione consortium, vt resoluunt Gozadin. *cons.*79. Ruin. *cons.*24. *num.*5. & 7. *lib.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.*4. *præsumpt.*88. *n.*17. *in fine*, Fusar. *d. q.*372. *n.*4.

CONSORTIVM appellatione veniunt qui sunt participes felicitatis, & infortunij, sicut maritus & vxor ob id consortes appellantur, quia vnam eandémque simul subeunt sortem, vt tradunt Gozadin. *cons.*79. *n.*1. Laurent. de Palat. *in tract. quòd feminibus masculis fœmina non succedant, num.* 198. quos refert Menoch. *dict. lib.* 4. *præsumpt.* 88. *num.* 16. & *num.*17. *vers. secundo modo*, subdit hoc nomen consortis pro iis quandoque accipi, qui communem rem habent.

APPELL. LIX.

Contractus.

1 *Contractus appellatione venit validus.*
2 *Dispositio omnis faciens mentionem de aliquo termino, & actu, semper intelligitur de valido.*
3 *Contractus appellatione venit quasi contractus.*
4 *Distractus venit appellatione contractus.*
5 *Contractus & distractus à pari procedunt, & sunt eiusdem naturæ.*

1 CONTRACTVS appellatione venit validus, vnde si gabella soluenda sit de omni contractu, non soluitur de contractu nullo, quia non est contractus, ita Alexand. *cons.*104. *num.*5. *vers. facit in similibus*, *lib.*1. quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom.*8.
2 *lit. V. conclus.*100. *num.* 14. Ratio est, quia omnis dispositio faciens mentionem de aliquo termino, & actu, semper intelligitur de valido, non autem de inualido, prout de sententia est text. *in l.*4. §. *condemnatum. ff. de re iudic.* & faciunt quæ dixi *in tract. de Axiomat. verb. Actus.*

3 CONTRACTVS appellatione venit quasi contractus, quia dispositio de contractibus ad quasi contractus trahitur, *l. apud Iulianum ff. quibus ex causis in possess. eatur*, latè Rebuff. *ad l.* 19. *vers. id primum locum non habet, ff. de verbor. signif. pag. mihi* 126. vbi intelligit quando dispositio loquitur de quolibet, vel quocunque contractu, vel quando eadem ratio & æquitas esset in contractu, & quasi contractu; de vno enim ad alium valet argumentum, vt dixi in locis communibus Argumentorum Iuris, verb. *Contractus.*

4 CONTRACTVS appellatione venit distractus, quia à pari procedunt, & eiusdem sunt naturæ, *l. Pomponius.* §. *præterea. ff. de acquir. possess. l. de tutela. C. de in integ. restituit.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *privileg.*22. *num.*6. Cald. Pereira *de potest. eligendi*, *cap.*7. *num.*15. Escob. *de ratiociu. cap.*14. *num.*42. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 168. *num.* 7. & 10. *cum seqq.* Ceuall. *communium contra communes*, *quæst.*897. *num.*886. *tom.* 4. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib.*1. *tit.*2. *numer.*15. *cum seqq.* D. Barbos. *in*
5 *l. heres absens.* §. *proinde, num.*11. *ff. de iudic.* Et hinc fit vt quando contractus celebratur per scripturam, non possit probari solutio, vel distractio, nisi per aliam æquiualentem, *l. nihil tam naturale. ff. de regulis Iuris*, Alexand. *cons.*109. *n.*23. *lib.*2. Azeued. *l.*1. *n.*17. *tit.*4. *lib.*5. *nouæ Recopil.*

APPELL. LX.

Controuersia.

CONTROVERSIÆ appellatione venit iudicialis, & extraiudicialis, *l. sed etsi lege.* §. *si in antea ff. de petit. hered. l. Lucius.* §. *tres fratres. ff. ad Trebell.* Corn. *cons.*267. *In hac consultatione, num.*18. *lib.*4. Castren. *cons.*303. *lib.*2. Rebuff. *ad l.*50. *propè fin. vers. controuersia, ff. de verber. significat. pag. mihi* 355. vbi intelligit, nisi ex materia appareret loqui tantùm de controuersia iudiciali, id est, de lite, Card. Tusch. *practic. conclus. tom.*5. *lit. L. concl.*379. *n.*7. vbi *numeris seqq.* subdit quòd quæstio, & differentia intelligitur tam de iudiciali, quàm extraiudiciali.

APPELL. LXI.

Conuentus.

1 *Conuentus appellatione venit Congregatio Regularium.*
2 *Conuentualis Ecclesia appellatione venit Ecclesia Collegiata regularis, non secularis.*
3 *Conuentualium appellatione veniunt de improprie significatu seculares.*

CONVENTVS appellatione venit Congregatio Regularium, ita dictus, quia in vnum locum conueniunt plures ex multis locis, Panor. *in cap. edoceri, notab. vlt. de rescript. & in cap. cùm Ecclesia, notab.*3. *de causa possess. & propr.* Philipp. Franc. *in cap. si Religiosus, vers. nota, de elect. lib.*6. quos refert & sequitur Rebuff. *ad l.*3. *vers. insuper, ff. de verb. signific. pag.*30. 1

Vnde eorum templum vocatur Ecclesia Conuentualis, cuius appellatione venit Ecclesia Collegiata Regularis, non autem sæcularis, secundùm propriam significationem, & in materia odiosa, vel exorbitanti, vt per Gemin. *cons.*131. *n.*4. *vers. deinde dicit*, vbi etiam *in versiculo quandoque*, subdit quòd aliquando de improprio significatu appellatione Conuentualium veniunt sæculares, refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. C. conclus.* 1031. & *tom.*6. *lit. P. concl.*706. *n.*2. & 3. 2 3

APPELL. LXII.

Conuictus.

1 *Conuicti appellatione propriè venit, qui testibus, vel probationibus de delicto conuincitur.*
2 *Confessus non est propriè conuictus.*
3 *Conuictus propriè dicitur qui indubitatis indiciis conuincitur.*

CONVICTI appellatione propriè venit ille qui testibus, vel probationibus de delicto conuincitur, Zabarel. *cons.*528. *In quæstione, in princip.* Fulgos. *cons.*123. *Præsuppositis, num.*3. vbi quòd confessus non dicitur propriè conuictus, vt refert Card. Tusch *practic. conclus. tom.*2. *lit. C. conclus.*1032. *n.*1. & 2. 1

CONVICTI

3 Convicti appellatione non solùm continetur ille, qui plenis, & concludentibus probationibus couuincitur, vt suprà dixi, sed etiam qui conuincitur indiciis indubitatis, vt resoluit Sigism. Scacc. *in tract. de appellation. q. 17. limit 4. n. 5.*

Appell. LXIII.

Creditor.

1 *Creditoris vbi fit mentio intelligitur de puro, & de eo, qui potest conueniri.*
2 *Credentia appellatione venit omne creditum, siue constet ex instrumento publico, siue non*
3 *Crediti appellatione venit omne creditum, siue consistat in quacunque re, vel specie, siue in pecunia.*
4 *Creditor propriè non est qui exceptione repelli potest.*
5 *Creditoris appellatione non venit futurus, neque conditionalis.*
6 *Donatarius in materia statuti, an & quando veniat appellatione creditoris ex contractu.*

1 Creditoris appellatione venit purus, & ille qui potest conueniri, Alexand. *consil. 66. Visis, n. 4. vers. sed præmissis, lib. 5.* vbi n 6. subdit quod verba statuti de creditore non conueniunt credito-
2 ri sub conditione, & qui non potest agere, *& propè fin. vers. sentio etiam,* tenet quòd creditoris, seu credentiæ appellatione venit omne creditum, siue constet ex instrumento publico, siue non, *& consil. 12.*
3 *Attentis narratis, in fine, lib. 7.* dicit quòd crediti appellatione venit omne creditum, siue consistat in quacunque re, vel specie, siue in pecunia, refert Card. Tusch. *practic. concl. tom. 1. lit. C. concl. 1055. n. 2. 3. & 7.*
4 Vnde propriè creditorem non esse qui exceptione repelli potest, tenet Roman. *consil. 102. Super eo, num. 3. & 4. vers. cum itaque,* & pleniùs *cons. 204. Pro discutienda, num. 13. & seqq.* vbi in fine, obseruat verba legis, vel statuti in dubio debere intelligi de creditore efficaci, qui non possit exceptione legitima repelli, refert idem Card. Tusch. *tom. 8. lit. V. concl. 100 n. 3.*
5 Creditoris appellatione non venit futurus neque conditionalis, quia creditor in diem, vel sub conditione non est propriè creditor, ideò non cadit in dispositione statuti loquente de creditore, *l. Fulcinius, §. si in diem. ff. quibus ex causis in possess eatur,* Alex *in d. cons. 106. n. 7.* Anchar. *consil. 37. in 3. dub.* Riminald. sen. *cons. 79. n. 13. & seqq. lib. 1.* Roman. *cons. 164. in fine, num. 5.* vbi subdit, quod in legato generali de omnibus creditis non veniunt credita in diem, vel sub conditione, licèt ibi Apostil. & Mandel *cons. 74. in fine,* dubitent.
6 Creditoris ex contractu appellatione in materia statuti non venit donatarius, maximè quando donatio incœpit à traditione, Cuman. *cons. 173. Galuanus, per totum,* quem refert Cardin. Tusch. *d. tom. 2. lit C. concl. 1055. num. 9.* vbi *num. 12.* post Fulgos. *cons. 121. vers. circa secundum,* subdit quòd hæres creditoris ante aditam hæreditatem non dicitur creditor, & *num. 27.* post Roman. *cons. 124. n. 9.* legatarium propriè non esse creditorem.

Appell. LXIV.

Cura.

1 Culpæ appellatione venit culpa leuis, vt per Alciat. *in l. culpa lata, num. 2. vers. solent tamen. ff. de verbor. significat.* Dec. per text. *ibi, in l contractus, num. 25.* vbi Cagnol. *num. 12. & 28. ff. de regulis iuris.* Marant. *de ordine iudic p. 4. in princip. n. 69.* Menoch. *remed. 12. recuper. num. 3.* Decian. *in tract. crimin. quæst. 88. num. 91.* Et ideo non venit lata, vt notant Decian. *num. 22.* & Farinac. *num. 92. citatis locis,* nec leuissima, sicut tradunt Curt. iun. *consil. 19. num. 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 5. n. 136.* Farin. *dict. quæst. 88. num. 96.*

2 Culpæ appellatione continetur dolus, quando lex, seu dispositio vult aliquem teneri de culpa, quia tunc multo magis tenetur de dolo, vt per Bart. *in l. quod Nerua, num 9. & 10. ff. depositi,* vbi infert ad eum qui promisit omne damnum contingens culpa famuli, qui tenetur etiam de damno contingente dulo ipsius famuli, putà si furtum fecerit, Capra *consil. 78. num. 9.* Decian. *d. cap. 6. num. 1. & seq.* Farin. *d. quæst. 88. num. 98.* vbi *num. 99.* subdit quòd si testes deponant culpam interuenisse, cùm non declaretur, de culpa intellexerint, propter incertitudinem non probat.

3 Culpæ appellatione venit dolus, & lata culpa, quando suscecta materia id suadeat, quia culpa intelligitur secundùm subiectam materiam, Dec *in d. l. contractus, num. 25. ad fin.* Cagnol. *num. 12. & 28.* Decian. *d. cap. 6. num. 22. vers. quòd si priùs.* Farin. *in d. q. 88. num. 100.*

Appell. LXV.

Cura, Curatus.

1 *Cura animarum appellatione propriè venit actualis, non verò habitualis.*
2 *Beneficium omne habens iurisdictionem visitandi, excommunicandi, absoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia, dicitur habere curam animarum.*
3 *Vicarij curati appellatione venit ille, qui habet perpetuam Vicariam.*
4 *Rector curæ animarum dicitur Vicarius curatus.*

1 Curæ animarum appellatione propriè venit actualis, non verò habitualis, vt tenuit in terminis Capra *commun conclus. 9. num. 78.* & fuit dictum in Vicen. Prioratus 9. Iunij 1606. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo. Venit etiam illa cura, quæ exercetur in foro contentioso respectu iurisdictionis, quia omne beneficium habens iurisdictionem visitandi, excommunicandi, absoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia, dicitur habere curam animarum, *cap. dubium 54. vers. licèt autem, de elect.* glos. *verb cura animarum, in Extrauag. execrabilis, de præbend. Ioan. 22.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 97. n. 4.* Rebuff *in repet cap. extirpanda, §. qui verò, num. 103. de præbend. & in tract. nomin. quæst. 9. num. 53.* Quint. *in repet. de multa, num. 76. eod. tit.* Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 7. num. 5.* Mascard. *de probat. concl. 438. n. 20. cum seqq.* Rot. *decis. 52. p. 2. diuers.*

3 CVRATI Vicarij appellatione venit ille, qui habet perpetuam Vicariam, Gemin. *conf.* 86. *in princ. num.* 2. *verf. nam fibi*, Zabarel. *conf.* 30. *In hac dubia, in princip.* Card. Tusch. *d. lit.* C. *concl.* 1099. talis enim dicitur Rector curæ animarum, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell gloff.* 5. §. 3. *n.* 23. Sayr. *in floribus decif. fub tit. de conftit. decif.* 22. Aloyf. Ricc. *collect.* 979. *in princ.*

APPELL. LXVI.

Curiales.

CVRIALIVM appellatione, & curiam sequentium, veniunt etiam familiares Cardinalium, Oldrad. *conf.* 211. *verf. circa tertium, & conf.* 293. *n.* 3. *verf. & per hoc*, quem refert Card. Tusch. *d. lit.* C. *concl.* 1114. *n.* 3. Veniunt etiam Cardinales ipsi, nec excluduntur propter excellentiam status, sicut nec Imperator excluditur ab ordine Senatorum, nec à numero commilitonum, Oldrad. *d. conf.* 211. *num* 5. *verf. circa fecundum, & d. conf.* 293. *verf. fecundò confueuit, n.* 2. *& feq. & conf.* 321. *n.* 2. vbi quòd appellatione populi veniunt Senatores, & appellatione familiæ venit paterfamilias.

APPELL. LXVII.

Curia.

CVRIÆ appellatione quid veniat, vide latè Gonxal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloff.* 13. §. 1. Surd. *conf.* 311. *n.* 31. 32. *&* 35. & quod contineatur locus vbi Rex est cum suis consiliariis & aliis, qui eius lateri assistunt, vt ei consulant in regimine totius Regni, tradunt Couar. *practicar. cap.* 4. *num.* 10. Cabed. *Lufit. decif.* 3. *num.* 3. *p.* 3.

CVRIÆ Romanæ appellatione propriè venit locus vbi est Papa, non verò vbi est audientia, vel Concilium Papæ, Gonzal. *d. gloff.* 13. §. 1. *à num.* 2. D. Barbos. *in l.* 2. §. *Legatis à n.* 37. *ff. de indic.* Licèt lato modo Curia dici possit, non solùm vbi est Papa, sed etiam vbi est eius audientia, secundùm Mari. Alter. *de cenfuris, tom.* 1. *difp.* 9. *lib.* 5. *cap.* 3. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 1. *à n.* 387.

APPELL. LXVIII.

Damnum.

1 *Diminutio patrimonij propriè & ftrictè loquendo. venit appellatione damni.*
2 *Filius dicitur pati damnum fi priuatur hæreditate paterna, vel materna.*
3 *Lucrum ceffans venit appellatione damni.*
4 *Spem lucri amittens non dicitur propriè pati damnum.*
5 *Expenfæ non veniunt in contractibus appellatione damnorum.*
6 *Fructus, & expenfa litis veniunt appellatione damnorum.*

1 DAMNI appellatione propriè, & strictè loquendo venit diminutio patrimonij, *l.* 3 *l. Proculus, ff. de damno infecto*, Bald. *conf.* 182. *Locata fuit, num.* 2. *verf. in hac quæftione, lib.* 1. Socin. iun. *conf.* 78. *n.* 1. 14. *&* 22. *lib.* 2. vbi declarat Card. Tusch. *d. tom.* 2. *lit. D. concl.* 4. *n.* 1. vbi *n.* 4. subdit quòd inferens alicui diminutionem patrimonij dicitur dare damnum, *&*
n. 5. post. Castren. *conf.* 329. ante *n.* 2. *lib.* 2. ait filium
dici pati damnum si priuatur hæreditate paterna, 2
vel materna.

DAMNI appellatione venit lucrum cessans, se- 3
cundùm Surd. *conf.* 383. *n.* 23. & damnum emergens,
vbi resoluit Pyrrh. Maur. *de fideiuff. fect.* 3. *cap.* 3. *n.* 14.
in prælud. nam lucrum iam radicatum perdere, est
damnum pati, gloss. *in l.* 1. §. *fi quis ff. de itin. actúque
priuato*, Tiraq. *in l. fi vnquam, verb. donatione largitus,
n.* 192. Mari. Antonin. *var. refol lib.* 1. *refol.* 92. *num.* 21.
Strictè verò amissio lucri nondum acquisiti non
pertinet ad damnum, *l. Proculus* 26. *ff. de damno infecto*, Alex. *conf.* 114. *Super eo, in princip. lib.* 3. Ioan.
Anton. Bellon. *conf.* 89. *n.* 5. Ias. *conf.* 54. *Circa dubium,
n* 5. *lib.* 1. quia amittens spem lucri non dicitur pro- 4
priè pati damnum, Bald. *d. conf.* 182. *num.* 4. *&* 7. *lib.* 1.
Cardin Tusch. *d. lit.* C. *concl.* 4 *n.* 17. In contractibus 5
verò appellatione damnorum non veniunt expensæ, vt probat text. *in cap. in noftra* 8 *de iniur.* & resoluunt Surd. *decif.* 261. *n.* 4. & Card. Tusch. *practic. concl. tom.* 3. *lit. E concl.* 637. *n.* 3.

DAMNI appellatione veniunt fructus, & ex- 6
pensæ litis, vt per text. *in cap. in noftra* 8. *de iniur. & damno dato*, colligunt Deci. *in cap. cùm M. n.* 3. *verf. præterea, de conftitutionib. & in cap. in nomine Domini, n.* 15. *de teftib. & in cap. vt debitus, n.* 3. *de appellat.* Boër. *decif.* 52. *n.* 7. Surd. *decif.* 261. *à n.* 4. Alex. *conf.* 34. *in fin. lib.* 3. Montaleg *in praxi, lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 104. *&* 105. Cardin. Tusch. *d. tom.* 2. *lit. D. concl.* 4. *n.* 3.

APPELL. LXIX.

Debitor, Debitor.

1 *Debitoris appellatione venit verus debitor.*
2 *Statutum difponens quod bona debitoris poffint dari in folutum creditori, intelligitur, fi debitum eft liquidum, aliàs non.*
3 *Debitoris appellatione veniunt etiam illi, qui habent inter fe beneficium diuifionis.*
4 *Fideiuffor continetur debitoris appellatione in ftatuto.*
5 *Debitoris appellatione propriè, & verè non venit debitor fub conditione.*
6 *Debitoris appellatione propriè non venit, qui realè obligatione conueniri non poteft.*
7 *Decimarum appellatione regulariter veniunt fpirituales, non temporales, & reditus prophani.*

DEBITORIS appellatione venit verus debi- 1
tor, & ideò delegans, vel promittens dare tot debitores, &c. intelligitur de veris debitoribus,
Bald. *conf.* 442. *Verba ita dicunt, lib.* 1. ac proinde in- 2
telligitur de debitore liquido, & claro, vnde statutum disponens, quod bona debitoris possunt dari in solutum creditori, intelligitur si debitum est liquidum, aliàs non, Bald. *conf.* 133. *Mandatum dicitur, lib.* 2. refert Card. Tusch. *d. tom.* 2 *lit. D. concl.* 35. *num.* 1. *&* 2.

DEBITORIS appellatione veniunt etiam illi, 3
qui habent inter se beneficium diuisionis, prout sunt tutores, quia nihilominus quoad totum dicuntur debitores, Cuman. *conf.* 224. *circa fin. verf. vnde quamus*, Card. Tusch. *d. concl.* 35. *n.* 3.

DEBITORIS appellatione in statuto continetur 4
fideiussor,

Digitized by Google

fideiussor, Ias. *in l. si creditores*, *numer.* 2. *C. de pactis*, Mollign. *num.* 250. quia fideiussor dicitur debitor, Bart. *in l.* 1. *ff. si certum petatur*, Barbat. *conf.* 86. *Illud*, *col.* 3. *lib.* 3. Cardin. Tusch. *dict. conclus.* 35. *num.* 5.

5 DEBITORIS appellatione propriè, & verè non venit debitor sub conditione, Alexand. *consil.* 1. *Ex narratis*, *num.* 14. *cum seqq. lib.* 4. Card. Tusch. *dict. concl.* 35. *num.* 10. licèt saltem largè contineatur, Surd. *consil.* 13. *num.* 26.

6 DEBITORIS appellatione propriè non venit qui reali obligatione conueniri non potest, Bald. *consil.* 133. *circa princip. vers. & hic est considerandum*, *lib.* 2. Rot. Auenion. *decis.* 134. Cardin. Tusch. *dict. consil.* 35. *num.* 11. vbi *num.* 12. post Alexand. *consil.* 102. *in princip. lib.* 6. idem ait de eo, qui potest conueniri rei vendicatione, quia propriè non est debitor, neque propriè obligatus, sed largè bene potest dici debitor & obligatus, *& numer.* 17. post Cumano. *consil.* 24. *circa fin.* subdit, quòd non est propriè debitor tutus exceptione fauorabili peremptoria, *& num.* 18. nec ille qui exceptione perpetua se defendere potest.

7 DECIMARUM appellatione regulariter secundùm iuris interpretationem, & verbi proprietatem veniunt spirituales, non autem temporales, & redditus prophani, Alciat. *consil.* 32. *num.* 3. *lib.* 1. *tom.* 1. Rot. apud Paul. de Rubeis *tom.* 3. *diuers.* aliàs *part.* 7. *recent. decis.* 180. *num.* 17. *& 18. & decis.* 129. *num.* 8. vbi *num.* 7. ait quòd decimæ illæ propriè non dicuntur, quæ in quota non exiguntur.

APPELL. LXX.

Descendentes.

1 *Descendentium appellatione veniunt omnes in infinitum descendentes.*

2 *Descendentes, est nomen collectiuum denotans perpetuitatem.*

3 *Verbum*, descendentes, *quando non trahatur ad fideicommissum, ostenditur.*

4 *Descendentes ex Titio quando vocantur, intelligitur de filiis primi gradus.*

5 *Verbum*, descendentes, *restringi debet ad filios primi gradus, ne sequatur absurdum.*

6 *Dispositio testatoris quando est restricta ad aliquod tempus, verbum*, descendentes, *intelligitur de iis, qui intra illud tempus possunt verisimiliter nasci.*

7 *Nascituri & concepti post mortem testatoris veniunt descendentium appellatione.*

8 *Naturales veniunt etiam descendentium appellatione.*

9 *Masculi, & fœmina veniunt descendentium appellatione.*

10 *Natus ex fœmina dicitur descendens aui materni.*

11 *Testator vbi vocanit descendentes masculos non admittuntur fœmina.*

12 *Descendentes ex linea masculina, vel per virilem sexum quando sunt vocati, tunc fœmina non veniunt etiam descendentes ex masculis.*

13 *Statuto exclusiuo fœminarum propter masculos stante, tunc fœmina non comprehenduntur etiam sub verbis aptis eas comprehendere.*

14 *Testator quando tacitè, vel expressè habuit mentem conseruandi bona in agnatione, non veniunt fœmina.*

15 *Testator vbi vocauit filios masculos, & eorum descendentes, censetur repetere qualitatem masculinitatis in descendentibus.*

16 *Testator quando fœminis descendentibus prouidet de dotibus, tunc illæ non veniunt in substitutione de descendentibus.*

17 *Descendentium appellatione veniunt etiam nati ex fœminis.*

18 *Testator vbi vocauit masculos per lineam masculinam, seu virilem sexum descendentes, vel solùm descendentes ex linea masculina, masculi ex fœmina non veniunt*, & num. 19. & 20.

21 *Masculus ex fœmina non venit descendentium appellatione in priuilegiis.*

DESCENDENTIUM appellatione continentur nepotes, neptes, pronepotes, proneptesque, & veniunt omnes in infinitum descendentes, *l. fin. C. de suis & legitim. hered. auth. de hered. ab intestato, in princ.* Alex. *consil.* 18. *Attentis narratis*, *in fin. lib.* 5. Socin. *consil.* 43. *Visis*, *col.* 2. *lib.* 3. *& consil.* 51. *in princ. lib.* 4. Marz. *consil.* 40. *Quia in hac causa*, *in princ.* Parif. *consil.* 88. *col.* 2. *& consil.* 92. *col.* 1. *lib* 2. Gozadin. *consil.* 20. *num.* 8. Ruin. *consil.* 22. *num.* 11. *cum seqq.* Natt. *consil.* 64. *Credo*, *num.* 5. *cum seqq.* vbi id ampliat etiam in priuilegio immunitatis, in casu prohibito alienationis, & in donatione, Decian. *consil.* 103. *num.* 24. *& 25. lib.* 2. vbi quòd ex quo infinitas denotatur, necessariò plures gradus importat, Castrens. *consil.* 411. *Viso facto*, *col. pen. in princip. lib.* 1. vbi quòd descendentium appellatione veniunt omnes in infinitum, quia ascendentes, & descendentes dicuntur in infinitum, Honded. *consil.* 1. *num.* 24. *tom.* 1. Menoch. *consil.* 124. *n.* 78. *& consil.* 347. *num.* 6. *& consil.* 435. *n.* 23. *& consil.* 530. *num.* 26. *& num.* 930. *num.* 6. *& 18. & consil.* 393. *num.* 33. *& 66. & consil.* 127. *n.* 3. *& consil.* 1080. *num.* 4. *& consil.* 1099. *num.* 14. *& de præs. lib.* 4. *præs.* 91. Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 289. *num.* 24. Adrian. Negusant. *in sylua respons. q.* 21. *num.* 16. *& q* 97. *num.* 5. *& q.* 300. *num.* 22. Peregr. *de fideicomm. art.* 19. *num.* 11. *& art.* 22. *num.* 43. *& art.* 25. *num.* 8. *& art.* 30. *num.* 2. *&* 14. Barz. *Bononien. decis.* 4. *num.* 17. *& decis.* 7. *num.* 1. *&* 6. Fusar. *de substit. q.* 327. *num.* 1. Card Tusch. *practic. concl. tom.* 2. *litt. D*, *conclus.* 219. *num.* 1. Rot. coram Reuerendissimo D. Coccino, *decis.* 493. *num.* 2. & in Bononien. fideicommissi de Lambertinis 22. Iunij 1609. coram Patriarcha Manzanedo, impressa per Farin. *decis.* 190. *n.* 3. *in princip. p.* 1. *recent.* & apud Paul. de Rubeis *decis.* 68. *num.* 18. *tom.* 2. *diuers.* aliàs *p.* 6. *recent.* & coram Dunan Episcopo Vrgellen. *decis.* 254. *num.* 3. vbi quòd descendentes appellatione filiorum, & descendentium veniunt etiam nepotes ex filia, *& decis.* 300. *n.* 8. dicit quòd verbum, *descendentes*, est aptum comprehendere masculos, & fœminas, *& num.* 9. quòd vocatio filiorum & descendentium intelligitur solùm de filiis & descendentibus masculis, si postea continuatiuè in eadem oratione fiat mentio de masculis. Amplia vt appellatione descendentium, vel posterorum veniant omnes in infinitum, quamuis nati post mortem testatoris, vt per Socin. sen. *in l. cogitatis*, *n* 30. *in fine*, *ff de rebus dub.* Cephal. *consil.* 318. *num* 124. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 91. *in fine*, *& consil.* 1. *n.* 184. Petra *de fideicomm. q.* 11. *n.* 85. & maximè quando dispositio in tempus futurum collata est, vt sentit Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 11. *num.* 4.

Est enim nomen collectiuum, *descendentes*, denotans perpetuitatem, & in fideicommisso ordinato ad descendentium fauorem omnes in perpetuum ordine 2

ordine successiuo per fideicommissariam vocati censentur, Ioann. de Anan. *cons.* 46. *num.* 3. Beroi. *cons.*102. *num.* 25. *lib.* 2. Ruin. *cons.*164. *num.* 3. *lib.* 3. Roland. *cons.* 70. *num.* 20. *cum seqq. lib.* 3. Nat. *cons.* 531. *num.* 25. *& cons.* 437. *num.* 1. Couarr. *var. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. *vers. secundum, & in cap. Raimutius*, §. 2. *in fine, de testament.* Marzar. *cons.* 1. *num.* 13. *& seq. & dict. cons.* 40. *num.* 6. *&* 9. Cephal. *cons.* 268. *num.* 15. *lib.* 2. Hieron. Gabr. *cons.* 101. *num.* 12. *cum seqq. lib.* 1. Dec. *cons.* 1. *à num.* 245. *vers. quartus, & vltimus casus, & cons.* 41. *num.* 66. *cum seqq. lib.* 1. Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *interpr.* 2. *dub.* 6. *solut.* 9. *num.* 46. Crass. § *fideicommissum, q.* 15. *in fine, & q.* 16. *num.* 3. *cum seqq.* & plures, quos refert Rot. *loco* proximè *citato*, & in Florentina fideicommissi de Dertis 7. Februarij 1607. coram Iusto, impressa per Farinac. *decis.* 125. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* & quòd vbi filij, & eorum descendentes à testatore ad eius hæreditatem vocati sunt, non copulatiuè, sed ordine successiuo vocati censeantur, fuit dictum in Romana fideicommissi de Vrsinis 9. Maij 1611. coram Reuerendissimo Domino meo Pitouano, impressa per Farinac. *decis.* 344. *num.* 2. *apud Farin p.* 2. *recent.* Et quòd in dispositione vocante descendentes, & quoscunque successores etiam extraneos fiat interpretatio, vt extantibus descendentibus extranei hæredes quantumcunque vocantur non admittantur, sed tantùm illis deficientibus, resoluunt Socin. iun. *cons.* 158. *num.* 19. *cum seq. vol.* 2. Caualcan. *decis.* 11. *num.* 5. *p.* 3. Peregrin. *de fideicomm. art.* 32. *num.* 10. *&* 40. prout eos refert Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resolut.* 7. *num.* 5. *vers. tum etiam, quia in dispositione.*

3 Non trahitur tamen ad fideicommissum verbum, *descendentes*, primis adeuntibus, nisi concurrant verba explicantia tempus futurum, vel quia sit facta mentio hæredum, vel additæ fuerunt dict. *semper, in infinitum, quandocunque*, & similia, prout in præuisis terminis in institutione de filio, & eius descendentibus, vel de fratre, & suis, apertè tenuerunt Cuman. *in l. cùm ita.* §. *in fideicommisso, num.* 4. *ff. de legat.* 2. *& in l. Gallus*, §. *quidam rectè, num.* 7. *vers. vbi autem, ff. de liberis & post.* vbi Aret. *num.* 7. & Socin. sen. *num.* 5. *vers. quartus casus*, Dec. *cons.* 205. *num.* 4. *& cons.* 148. *num.* 5. *& cons.* 253. *num.* 2. *& cons.* 287. *num.* 7. *& cons.* 291. *num.* 2. *& cons.* 535. *num.* 18. Ruin. *cons.* 92. *num.* 5. *lib.* 1. *& cons.* 99. *&* 100. *eod. lib.* Dec. *cons.* 26 *n.* 37. *vol.* 1. Petr. Anton. Anguissul *cons.* 72. 80. *&* 86. *lib.* 6. Macrob *cons.* 61. *num.* 88. Ladetch. *cons.* 92. & in substit. de filio & eius descendentibus, Menoch. *de præsumption. lib.* 5. *præsumpt.* 71. *num.* 10. Perra *de fideicomm q.* 5 *num.* 165. Simon de Prætis *de interpret. vltim volunt. lib.* 3. *interpret.* 2. *dub.* 1. *fol.* 5. *num.* 36. *cum seqq.* Surd. *decis.* 346. *num.* 18. Verùm eorum dicta, & rationes intelligi tantùm debent quando testator in concipienda institutione vsus fuisset verbis dumtaxat directis, videlicet, *instituit, hæredes fecit*, & similibus, quia secundùm eorum propriam naturam impossibile est quòd trahantur ad fideicommissum, ex quo à principio iure directo valere possunt, iuxta *legem, verbis ciuilibus, & l. in substitutionem, ff. de vulgari.* Secus verò si testator verbis directis, & communibus est vsus, & tunc quia non tenditur directò ad impropriandam naturam verborum, non erit inconueniens, si institutæ obliquetur, ex quo in ea adsunt verba apta recipere talem formam, quæ fideicommissum respiciat, vt obseruant Decian. *cons.* 248. *num.* 3. *vers. secundò respondetur*, Prætis *d. fol.* 5. *num.* 46. Rimin. iun. *cons.* 5e. *num.* 36. *&* 38. *vol.* 1. eleganter Rot. *in dict. Romana fideicommissi de Vrsinis*, coram Reuerendissimo Domino meo Pitouano.

Declaratur tamen primò supradicta resolutio principalis, quæ habet appellatione descendentium, venire omnes in infinitum descendentes, vt locum non habeat quando vocati sunt descendentes ex Titio, quia intelligitur de filiis primi gradus Titij, vt tenent Cephal. *cons.* 330. *num.* 40. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 482. *num.* 5. *& cons.* 585. *num.* 31. *&* 32. Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 289. *num.* 14. *in fine*, contra quos latè scribit Fusar. *d. q.* 327. *num.* 7. *cum seqq.* vbi *num.* 15. declarat post Menoch. *cons.* 774. *num.* 7. *cum seqq.* vt si adsint descendentes mediati, & immediati, quòd censentur vocati descendentes immediatè, & proximiores, obseruans tamen hoc non esse absolutè verum, quia si sunt tales descendentes, quod & remotiores non proximioribus forent admittendi ab intestato, vel posset locum habere repræsentatio, vel transmissio, vtique omnes venirent. 4

Declaratur secundò, quia ne sequatur absurdum verbum, descendentes restringi debent ad filios primi gradus, vt est casus *in l. Lucius, la seconda, ff. de heredib. instit.* vt dicit Beroi. *cons.* 122. *num.* 5. *lib.* 2. prout eum refert, & sequitur Menoch. *cons.* 238. *num.* 2. Surd. *cons.* 554. *num.* 26. *lib.* 4. Fusar. *d. q.* 327. *num.* 16. 5

Declaratur tertiò non procedere quando dispositio testatoris est restricta ad aliquod tempus; nam intelligitur vocasse descendentes, qui intra illud tempus possunt nasci, Decian. *cons.* 1. *num.* 254. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 528. *num.* 57. Fusar. *dict. quæst.* 327. *num.* 24. 6

DESCENDENTIVM appellatione veniunt nascituri, & concepti post mortem testatoris, Rustic. *ad l. cùm auus, ff. de condit. & demonstr. lib.* 2. *c.* 5. *num.* 15. Marzar. *cons.* 1. *num.* 15. Ruin. *cons.* 22. *num.* 18. *lib.* 2. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 11. *n.* 4. *vers. item descendentium*, Card. Tusch. *d. tom.* 2. *litt. D, concl.* 219. *num.* 4. Rot. *decis.* 357. *num.* 5. *p.* 1. *recent. & decis.* 344. *num.* 11. *p.* 2. *etiam recent.* quia, *descendentes*, est nomen habens tractum successiuum, Card. Mantic. *decis.* 375. *num.* 3. Intellige quando nomen collectiuum infinitatem importans est in dispositione, quia constat de mente, Ruin. *d. cons.* 22. *n.* 9. *&* 10. *vers. sed istis, lib.* 2. vbi exinde ampliat procedere tam in puris legatis, quàm in conditionalibus, & maximè quando nulli extabant tempore testamenti, & idem dicit Decian. *cons.* 41. *num.* 24. *& seq. lib.* 1. vbi quòd si nomen est collectiuum, continens plures gradus, intelligitur de omnibus in infinitum, prout si vocantur liberi, vel descendentes, secus si filij, vel nepotes, seu vnum gradum continentes, & *num.* 29. subdit procedere tam in testamentis, quàm in contractibus, quod quidem sine dubio procedit, vel quando fuit mentio de nascituris, vel quando apposita fuit dictio *in perpetuum*, vel alia similis, ita Paris. *cons.* 37. *num.* 23. *&* 24. *lib.* 2. Ruin. *d. cons.* 22. *num.* 14. *lib.* 2. Decian. *dict. cons.* 41. *num.* 27. *&* 28 *lib.* 1. Card. Tusch. *d. concl.* 219. *num.* 40. 7

DESCENDENTIVM appellatione veniunt etiam naturales, Bart. *in l. tutelas, num.* 4. *ff. de capitis diminut.* Angel. *in l. ex facto*, § *si quis rogatus, num.* 4. *vers. fallit si statuum, ff. ad Trebel.* Felin. *in cap. in præsentia, num.* 22. *de probat.* Decian. *cons.* 3. *num* 80. *lib.* 1. Rot. *in Iannen Iurispatronatus* 23 *Ianuarij* 1611. *coram Patriarcha Pamphilio, & in Bononien. de Maluetiis* 24. *Februarij* 1612. *coram Cardin. Sacrato*, impressa per Farin. *decis.* 388. *n.* 7. *p.* 1. *recent.* vbi *num.* 8. addit hoc 8

habere

habere difficultatem, quando quis natus est ex damnabili & punibili coitu.

9 DESCENDENTIVM appellatione veniunt non solùm masculi, sed etiam fœminæ, arg. text. *in l. vlt.* iuncta *auth. seq. C. de suis & legitim hæred. cap. nouit, de iudic.* & confirmatur ratio, quia vocabulum hoc est naturale, ac proinde ita in fœminis, sicut in masculis debet verificari, argum. *l. maximum vitium, C. de liber. preteritis*; quare ita tenent Alex. *cons.* 160. *num.* 2. *lib.* 2. Crotus *in l. omnes populi, num* 154. *ff de iust. & iur.* Decian. *cons.* 253. *num.* 4. *& cons.* 413. *num.* 11. *& cons.* 468. *num* 32. *& cons.* 570. *n.* 9. Gozadin. *cons.* 20. *num.* 8 Curt. sen. *cons.* 64. *n.* 12. Ruin. *cons.* 24 *num.* 9. *lib.* 1. Curt. iun. *cons.* 49. *num* 5. *in fine*, Paris. *cons.* 26. *num.* 34. *lib.* 2. Natt. *cons.* 64. *num.* 8. *lib.* 1. Crauet. *cons.* 984. *num.* 5. Roland. à Valle *cons.* 58. *num* 24. *lib.* 3. Burg. de Pace *cons.* 23. *num.* 4. Hieron. Gabr. *cons.* 97. *num.* 17. *vers. quartus casus, lib* 1. Rimin. iun. *cons.* 44. *num.* 22. *& cons.* 56. *num.* 71. *& cons.* 835. *num.* 13. *lib.* 7. Cephal. *cons* 11. *numer.* 7. *& cons.* 46. *num* 47. *& cons.* 52. *num.* 1. Bursat. *cons.* 157. *num.* 45. *lib.* 2. Sfort. Odd. *cons.* 33. *num.* 3. *& cons.* 46. *num.* 35. *& cons* 65 *num.* 62. Decian *cons.* 7. *num.* 30. *cum seqq. lib.* 4. Alexand Rauden. *cons.* 5. *num.* 6. *lib* 2. Menoch. *cons.* 318. *n* 5. *& cons.* 331. *num.* 9. *& cons* 410. *num* 18. *&* 24. *& cons.* 519. *numer.* 25. *& cons* 522. *numer.* 2. *& cons.* 585. *num.* 1. *& cons.* 752. *num.* 18. *& cons* 957. *num.* 6. *& cons.* 1012. *num.* 15. *& de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 84. *n* 26. *& præs* 91. *n.* 2. Adrian. Negusant. *in sylua respons. q.* 173. *num.* 43. Surd *cons.* 308. *num.* 7. *& cons.* 316. *numer.* 1. *& decis.* 62. *num* 2. *& decis.* 84. *num.* 6. Card Mantic. *de coniectur vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 11. *n.* 1. *cum seqq.* Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 289. *num.* 24. *& fol.* 293. *num.* 66. Peregr. *de fideicomm. art.* 20 *num.* 8. *cum seqq.* Brunot. à Sole *in locis commun. verb descendentes, num* 4. Rust. *in l cum auus, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 14. *cum seqq. ff. de conditionib. & demonstrat.* Intrigl. *de subtilit centuria* 3. *q.* 85. *num.* 2. Fusar. *in simili tract. q.* 325 *num.* 1. Mari. Antonin. *var. resolut. lib* 1. *resol.* 60. *num* 1. Cardin. Tusch. *d. tom.* 2. *litt. D, concl.* 219. *num.* 7. Cyriac. *tom.* 2. *contron.* 269. *num.* 56. Zeoff. *cons.* 24. *sub num.* 3. *vers. id quod ideò verum est.* Rot. *in Leodien. fideicomm.* 19. *Nouembris* 1610. *coram Card Canalerio*, impressa per Farin. *decis.* 255. *num.* 1. *part.* 1. *recent. duplicata p.* 2. *recent. decis* 318. & nouissimè *in Rauennaten. emphyteusis* 22. *May* 1628. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano, in vers. nec etiam*, vbi subdit quòd quamuis Cephal. *cons.* 11. *num.* 12. teneat quòd emphyteusis concessa pro se, suis filiis masculis, legitimis, & naturalibus, transeat ad solos masculos, tamen negari non potest quin sit aliqua dubietas an verba sint intelligenda de descendentibus masculis tantùm, an verò etiam de fœminis.

10 Amplia vt etiam natus ex fœmina dicatur descendens, & veniat appellatione descendentium, *l. vlt. C. de suis, & legitim. hæred. auth. de hæred. ab intestato venien. §. vlt.* Fulgos. *cons.* 86. *num.* 2. Ruin. *cons.* 120. *num.* 8. *lib.* 1. Tiraq *de iure primog. q.* 13. *num.* 2. Paris. *cons.* 51. *num.* 30 *& cons* 88. *num.* 11. *& cons* 92. *num.* 62. *lib.* 1. Socin. iun *cons* 2. *num.* 11. *lib.* 3. Alciat. *responso* 561. *num.* 1. Natt. *cons.* 64. *num.* 8 *lib.* 1. *& cons.* 437. *num.* 2. *lib.* 5. Cephal. *cons.* 46. *num.* 46. *&* 47. Card. Mantic. *d. tit.* 11. *num* 1. *cum seqq.* Menoch. *d. præsumpt.* 84. *num* 26. *& præsumpt.* 91. *num.* 3. *& cons.* 321. *num.* 4. *& cons.* 875. *numer.* 11. 14. *&* 16. *& cons.* 1127. *num.* 9. Adrian. Negusant. *d q* 173. *num.* 43. Crass. *in §. fideicommissum, q.* 15. *num* 1. *cum seqq.* Intrigl. *dict. q.* 85 *num* 3. Rust. *d cap.* 5. *num.* 14. Rot *decis.* 226. *n.* 3. *ad fin. apud Farin p.* 2. *recent.* Fusar. *d. q.* 325 *num.* 3. vbi *num.* 5. ait ampliationem huiusmodi in aliquibus casibus non esse recipiendam, primò, quando vocati essent descendentes ex parte patris, vel ex linea paterna; secundò, quando vocati essent descendentes masculi; tertiò, quando ageretur de pronepote ex filia, vel vlteriori, quia licèt nepos posset dici descendens aui materni, non tamen idem de pronepote dicendum esset.

Limita primò, quando esset dictum de descendentibus masculis, vel testator vocasset descendentes masculos, quia tunc non admittuntur fœminæ, ita Iason *in l.* 5. *si quis id quod, num.* 21. *ff. de iurisdict. omnium iudicum*, Anton. de Butr *cons.* 46. *Rectè decisum.* Abb. *cons.* 36. *Videtur primò lib.* 1. vbi per sex fundamenta probat, quod qualitas masculinitatis non potest conuenire fœminæ, Dec. *cons* 134. *Diligenter, n* 2. Socin. *cons.* 14. *Viso testamento, num.* 6. *vers. preterea filij masculi, lib* 3 Grat. *cons.* 5. *num.* 15. *lib.* 2. Card. Mant. *d. lib.* 8. *tit.* 11. *n.* 7. vbi ampliat limitationem etiamsi sint masculi ex fœminis, & *num* 8. restringit, nisi fuerit fœmina, quæ vocauerit masculos descendentes, Præt. *de interpret vlt volunt fol.* 293. *num.* 67. *in fine*, Hieron. Gabr. *cons.* 132. *q.* 5. *lib.* 1. Fusar. *d q.* 325. *num.* 3. Menoch *cons.* 1036. *num.* 17. Rustic. *d. cap.* 5. *a num.* 22. 11

Limita secundò, quando vocati essent descendentes ex linea masculina, vel per virilem sexum, quia tunc fœminæ non veniunt etiam descendentes ex masculis, vt resoluunt Crauet. *cons* 250. *num.* 3. Præt. *fol.* 287. *num.* 5. *& fol.* 291. *num.* 51. *& fol.* 293. *num.* 67. *in fine*, latè Menoch. *cons.* 295. *per totum, & cons.* 585. *num.* 18. *& cons.* 625. *num.* 7. *& cons.* 957. *num.* 30. *& de præsumpt præsumpt.* 81. *num.* 6. *lib.* 4. Peregr. *de fideicomm. art.* 26 *num.* 23. *& cons.* 11. *n.* 15. *lib.* 2. Crass. *d q.* 15. *num.* 3. latissimè Fusar. *de substit. quæst.* 346. *num.* 12. *cum seqq.* Contra Marsil. *sing.* 33. Alexand. *cons.* 24. *Ponderatis, num.* 10. *vers & non inficior, lib.* 5. *& cons.* 33. *lib.* 6. *& cons* 125. *Viso processu, num.* 4. *lib.* 7. *& cons.* 17. *Circumspectus, num.* 6. *eod. lib.* 7. Socin. *cons.* 51. *num.* 5. *lib.* 4. vbi ait, quòd si testator instituit suos filios masculos cum hoc, quod hæreditas sua transeat de vno in alium descendentem per lineam masculinam, si decedit vnus ex filiis relicta vnica filia, ipsa excludit patruos suos, Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib* 8. *tit.* 11. *n.* 9 Hieron. Gabr. *cons* 90. *num.* 33. *lib.* 1. Gall. *de except. success. tit.* 4. *except.* 27. *num.* 75. *p.* 2. Ceuall *commun. contra comm. quæst.* 54. Cephal. *cons.* 413. *num.* 18. *cum seqq.* Rustic. *in d. l. cùm auus, lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 22. Card. Tusch. *d. tom.* 2. *litt. D, concl.* 219. *num.* 17. 12

Limita tertiò, quando extaret statutum, excludens fœminas propter masculos, quia tunc fœminæ non comprehenduntur etiam sub verbis aptis eas comprehendere, ita Bart. *in l. vt iurisiurandi. § si liberi. num.* 5. *vers. nisi in ciuitate, & in vers. item prædicta vera, ff. de operis libertorum*, Rimin. iun. *cons.* 185. *n.* 35. *lib.* 1. *& cons* 499. *num.* 63. Præt. *lib.* 5. *cons.* 161. *n.* 29. *vers. coadiuuatur*, Dec. *cons.* 45. *n.* 12. *lib.* 3. *& cons.* 7. *num* 49. *in fine, & n.* 50. *lib.* 5. Menoch. *cons.* 410. *n.* 29. *& cons.* 836. *num.* 13. *cum seqq. & num.* 21. *& cons.* 867. *num.* 11. *& seqq. & cons.* 1012. *n.* 26. vbi *num.* 28. *&* 29. id limitat ex coniecturis, *& cons.* 1076. *cum seqq. & cons.* 1079. *num.* 29. *& de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 85. *num.* 3. *&* 4. Peregr. *in tractat. de fideicomm. artic.* 25. *num.* 15. 22. *&* 26 *& cons* 41. *n.* 12. *in fine, lib.* 5. Intrigl. *de subtilit. centuria* 3. *q.* 85. *in fine*, Rustic. *in d. l. cùm auus, lib.* 6. *cap* 8. *num.* 16. Rota *in d. Leodien. fideicommissi coram Cardin. Canalerio, decis.* 255. *num.* 3. *p.* 1. *recent.* 13

Limita quartò, quando testator tacitè, vel expresse 14

Digitized by Google

habuit mentem conseruandi bona in agnatione, vt per Menoch. *cons.* 585. *num.* 23. *& cons.* 900. *num.* 40. *& cons.* 1012. *num.* 27. vbi de tacita conseruatione bonorum in agnatione ob vocationem masculorum, & *cons.* 1029. *num.* 31. *& cons.* 1040. *num.* 1. *cum seqq.* Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol.* 293. *num.* 67. *& cons.* 161. *num.* 13. Fusar. *de substit. q.* 325. *num.* 10.

15 Limita quintò, quando testator vocauit filios masculos, & eorum descendentes; nam in descendentibus censebitur repetita qualitas masculinitatis, ita Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 59. Ruden. *cons.* 5. *num.* 9. *lib.* 2. vbi de primogenitura. Menoch. *cons.* 420. *num.* 30. *& cons.* 585. Fusar. *dict. quæst.* 325. *num.* 14.

16 Limita sextò, quando testator fœminis descendentibus prouidit de dotibus, nam non venirent in substitutione de descendentibus, & censerentur exclusæ à reliquis bonis, Hieron. Gabr. *cons.* 132. *num.* 41. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 197. *num.* 55. *& cons.* 867. *num.* 15. Rustic. *in d. l. cum auus, lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 14. Fusar. *d. q.* 325. *num.* 16.

Limita septimò, vbi diuersa ratio adesset, subiectáque materia aliud suaderet, tunc enim fœminæ non venirent, Socin. iun. *cons.* 1. *Præsentis consultationis, n.* 94. *lib.* 1. Franc. Marzar. *cons.* 39. *Et sanè, num* 12. Rustic. *d. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 18. vbi *num.* 21. pariter limitat in odiosis.

17 DESCENDENTIVM appellatione veniunt etiam nati ex fœminis, Ruin. *cons.* 49. *num.* 3. *lib.* 1. *& cons.* 120. *num.* 8. *eodem lib.* Socin. iun. *cons.* 2. *num.* 11. *lib.* 3. Tiraq. *de primog. q.* 13. *num.* 2. Paris. *cons.* 47. *n.* 40. *cum seqq. lib.* 3. vbi ait, quòd fœmina ex masculo dicitur descendens ex masculis, & agnata, & de cippo, de stirpe, domo & familia, ac proinde continetur in statuto, vel reformatione pro conseruanda agnatione, *& num.* 56. *&* 57. extendit etiam si sit nupta, *& num.* 68. *cum seqq.* restringit nisi verba repugnarent, puta pro conseruatione perpetua agnationis, quia mulier solum conseruat donec viuit, Card. Tusch. *d. litt. D, concl.* 219. *num.* 30. *cum seqq.* Sorb. *cons.* 308. *num.* 14. *& cons.* 317. *num* 1. *&* 2. Rot. *in Auximana hæreditatis*, 4. *Iunij* 1612. *coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano*, impressa per Farinac. *decis.* 417. *num.* 4. *p.* 1. *recent.* vbi subdit quòd non dicuntur descendentes ex linea paterna, eadem Rot. *in Pampilonen. sepultura* 10. *Nouembris* 1608. *coram Gregorio XV.* impressa per Farinac. *decis.* 226. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* vbi intelligit maximè in transitoriis ad hæredes extraneos.

18 Limita primò, quando testator vocauit masculos per lineam masculinam descendentes, quia tunc masculi ex fœmina non venirent, Ruin. *cons.* 18. *n.* 9. *vers. vel secundò, lib.* 3. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 69. Menoch. *cons.* 802. *num.* 82. quos refert, & sequitur Fusar. *de substit. q.* 346. *num.* 32.

19 Limita secundò, quando vocati essent solùm descendentes ex linea masculina, quia tunc masculus ex fœmina non veniret, Ruin. *cons.* 18. *lib.* 3. Cephal. *cons.* 239. *n.* 7. *& cons.* 581. *n.* 12. Peregr. *d. tract. de fideicomm. art.* 26. *n.* 4. *& n.* 29. *in fine*, quos refert, & sequitur Fusar. *d. q.* 346. *num.* 33.

20 Limita tertiò, quando vocarentur descendentes per virilem sexum, quia tunc non venirent descendentes etiam masculi ex fœmina, ita Bald. per text. *ibi in l. Gallus, §. nunc de lege, ff. de liber. & posthum.* Card. Mantic. *d. tit.* 8. *tit.* 11. *num.* 9. Crass. *in §. fideicommissum, q.* 151. *num.* 3. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 91. *num.* 6. Peregr. *cons.* 50. *num.* 1. *lib.* 3. Intrigl. *de substit. cent.* 3. *quæst.* 85. *num.* 6. Fusar. *d. quæst.* 346. *num.* 34.

DESCENDENTIVM appellatione in priuilegiis non venit masculus ex fœmina, Alexand. *cons.* 56. *num.* 5. *in princ. lib.* 1. præsertim in priuilegiis odiosis, & tertio præiudicialibus, Dec. *cons.* 123. *n.* 4. *ante med. vers. item fallit*, Beroi. *cons.* 96. *num.* 13. *lib.* 1. Ioann. de Imola *cons.* 62. *Post exhibitum, sub n.* 5. *vers. item fallit, & n.* 6. Vincent. de Franch. *decis.* 207. *n.* 6. & fuit dictum in Romana mense nummulariæ, 30. Iulij 1614. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano, impressa per Farinac. *decis.* 663. *num.* 22. *p.* 1. *recent.* Veluti in priuilegio immunitatis, quia illud dicitur odiosissimum, *l.* 1. *ff. de iure immun.* Rimin. *consil.* 25. *num.* 40. Natt. *cons.* 64. *Crede, num.* 8. *circa fin.* 21

DESCENDENTIVM appellatione, quando vocantur ad fideicommissum si non sint, admittuntur hæredes, nisi aliud cautum sit in testamento, Natt. *cons.* 431. *n.* 8. Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 289. *num.* 24. Fusar. *de substit. q.* 328. 22

APPELL. LXXI.

Dies.

1 *Diei appellatione in dubio venit dies naturalis.*
2 *Diei appellatione non venit nox nisi per fictionem.*
3 *Dies festini dicuntur de præcepto.*
4 *Dierum appellatione veniunt continui, non autem vtiles.*

DIEI appellatione in dubio aliter non declarato per partes venit dies naturalis, & sic horarum 24. *l. cum qui certarum, ff. de verbor. obligat.* Ias. *in l. more Romano, ff. de feriis*, Ludou. Gom. *in reg. de resignantib. infirmis, quæst.* 36. Bertazol. *de clausulis instrum. claus.* 1. *gloss.* 5. *num.* 2. *vers. quartus.* 1

DIEI appellatione non venit nox nisi per fictionem, Federic. de Senis *cons.* 44. *Factum tale est, num.* 2. *vers. nam tunc dies, & cons.* 256. *in fine*, quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *litt. D, concl.* 407. *num.* 1. declarando vt per Rebuff. *ad l.* 2. *ff. de verb. signif. vers. videndum, pag.* 21. 2

DIERVM festiuorum appellatione in Breui Apost. nuncupato extra tempora, & alibi vbi de illis fit mentio, veniunt dies festiui sub præcepto, vt resoluunt Viuald. *in candel. aureo, p.* 1. *tit. de Sacram. Ordinis, n.* 35. *vers. tertia conclusio*, Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 19. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 273. *n.* 2. & hæc opinio est probabilis. Contraria verò, quæ docet sub hac appellatione comprehendi dies duplices, & festi in ordinem ad officia diuina, licèt non sint à laboribus feriati, probabilitate non caret, eámque amplectuntur Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *q.* 23. *art.* 5. Soar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 2. *de diebus festis, cap.* 9. *n.* 22. Stephan. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 11. quos refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 17. *sub num.* 7. secundùm Lugdunens. impress. 3

DIERVM appellatione veniunt continui, non autem vtiles, nisi de istis expressum sit, *l.* 1. *ff. de manumiss. l. qua ætate, ff. de testament.* Rebuff. *ad l.* 2. *ff. de verbor. signif. vers. videndum est, pag.* 21. 4

Appell. LXXII.

Dignitas.

1 *Episcopatus non venit appellatione dignitatis in odiosis.*
2 *Dignitatum appellatione in dispensationibus non veniunt maiores post Pontificalem.*
3 *Archidiaconatus, & Archipresbyteratus veniunt tantùm appellatione dignitatis in Ecclesia Cathedrali.*
4 *Archidiaconus & Archipresbyter ex solo nomine habent dignitatem de iure communi.*
5 *Præpositura, Thesauraria, Decanus, & Sacrista de Iure communi non sonant in nomin dignitatis, nisi sit consuetudo in contrarium.*
6 *Vicarius generalis Episcopi in commissionibus causarum venit appellatione dignitatis.*
7 *Collector & Subcollector habent dignitatem cum iurisdictione.*
8 *Commendatarius perpetuus habet dignitatem.*
9 *Cancellarius Academiæ Pontificis auctoritate approbata dicitur in dignitate constitutus.*
10 *Canonicatus non venit propriè, sed largè dignitatis appellatione.*
21 *Abbatia non venit dignitatis appellatione in odiosis.*

1 DIGNITATIS appellatione non venit Episcopatus in odiosis, licèt secus in fauorabilibus, gloss. *verb. dignitatum, in cap de prabend. lib 6.* Nart. *cons.686. num.3. lib.4.* Mandos. *reg.* 0. *Cancel. num.7.8.& 9.* Cosm. *in pragm. sanct tit. de elect. cap. licèt, § statuit, verb. obstaculo*, Lap. *alleg.84.* vbi Maodos. *lit. B.* Petrus Greg. *de benefic. cap.24. n.1.* Gambar. *de officio Legati à latere, lib.2. num 41. cum seqq. & lib.7 num.2 2. cum seqq.* Bursar. *cons.187. num.5. vol.5.* Gonzal. *ad reg 8. Cancell gloss 5. in princip. num. 36.* Vnde si Papa dispenset cum illegitimo ad omnes & quascunque dignitates Ecclesiasticas, non censetur dispensare ad dignitatem Episcopalem, vt scribunt Maiol. *de irregul. lib.1. cap.9. n.4.* Sayr. *de censur. lib.6. cap.1. n.28.* Peregr. *de fideicomm. art.13. n 8.* Sanctar. *var. q. 38. n. 6.* vbi citat metipsum *de officio Episcop. p.1. alleg.1. n.17.*

2 DIGNITATVM appellatione in dispensationibus non veniunt maiores post Pontificales, Bellam. *decis.698. post med.* Rebuff. *in concord. tit. forma mandat. Apostol. in gloss. verb aut dignitate.* nouissimè Tamburin. *de iure Abbatum, tom.1. disp. 5. quæst. 19. num.5.* Ioan. Azor. *instit moral. p.1. lib.6. cap 3. q.8.* pluribus in id citatis tetigi, Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, p.2. alleg.45. num.14.* & me citato in illo loco Sanctarel. *dict. quæst. 38. num. 31.* dignitas enim maior post Pontificalem non venit etiam in gratia ad dignitates, vt post Ægid. Bellam. *decis 698.* scriptum relinquit Gonzal. *ad reg 8. Cancell. gloss. 9. §.1 num.20.* nec in facultate quam daret Papa conferendi etiam reseruata qualiacunque, Lud. Gomez *in tract. de grat expectat num. 45.* vbi subdit quòd si Papa dat litteras expectatiuas, litteræ ad illas non extenduntur, quæ post Pontificales maiores censentur; quod & probat Anastas. Germon. *in tract. de indultu Cardinal. 3. ac irritum. n 50.* Nomine autem dignitatis maioris intelligitur ea, quæ in Ecclesia Cathedrali maior est cæteris post dignitatem Episcopalem, vt aduertit Sanctarel. *d. quæst. 38. num. 32.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea. resol. 168. n.4.*

DIGNITATIS in Ecclesia Cathedrali ap- 3
pellatione veniunt tantùm Archidiaconatus, &
Archipresbyteratus, Pure. *decis.89. num.1. lib 3.* nam 4
de Iure communi Archidiaconus, & Archipresby-
ter habent dignitatem ex solo nomine, Aretin.
cons.23. in princ. quem refert Cardin. Tusch. *practic.*
conclus. tom.2. lit. D. concl.419. num.15. & 16. Alij au- 5
tem personatus, siue officia non sonant in nomen
dignitatis de eodem Iure communi, nisi consuetu-
do sit in contrarium, Aretin. *vbi suprà*, Card. Tusch.
d. concl. 419 num. 14. vt de Præpositura dicit idem
Aretin. *d. cons.23. num.5.* & de Thesaurario firmant
Rot. *decis.173.* aliàs 8. *de prabend. in nouis*, Aretin. *d.*
cons 23. in princip. Abb. *cons. 93. in princip. & per*
totum, lib 2. & de Decanatu, Rot. & Aretin. *locis*
proximè citatis, & de Præcantore idem Aretin. *dict.*
cons. 23. num. 6. & de Sacrista Zabarel. *cons. 62. in*
princip.

DIGNITATIS appellatione in commissioni- 6
bus causarum venit Vicarius Episcopi generalis,
qui in dignitate dicitur constitutus, vt resoluunt
plures per me citati *in tract de officio, & potest. Epi-*
scopi, p.3. alleg.54. num 132. vbi *numerus seqq.* agitur
de Vicario electo à Capitulo Sede vacante. Venit 7
etiam Collector, & Subcollector, quia habere
dicuntur dignitatem cum iurisdictione, Gonzal.
ad reg 8. Cancell. gloss.51. num.79. Massob. *de Synodo*
diœcesana, cap.3 dub.23. num. 32. secundùm Roman.
impress. Venit etiam Commendatarius perpetuus, 8
Tosch *de visitat lib 2. cap.9. num 1.* Gonzal. *ad reg 8.*
Cancell. gloss.3. §.8. n.10. Tamburin *de iure Abbatum,*
tom.1. disp.1. quæst.2. n.4. Massobr *d. dub 13. n.28.* vbi
n.39. post Rebuff. *de pacif possess. n 41.* subdit posse
delegari causas commendatario Abbatis, sicut Ab- 9
bati titulari. Venit etiam Cancellarius Academiæ
Pontificis auctoritate approbatæ, Azor. *instit moral.*
p.2 lib.3. cap.13. quæs.9.

DIGNITATIS appellatione propriè non ve- 10
nit Canonicatus, sed largè. Achil. *decis 1 n.2. & 6.*
de rescript Feder. de Senis *cons.80. n.2. in fine*, Selu. *de*
benefic. q. 62. num. 2. Mart. Antonin. *lib 3. resol. 11.*
num. 19. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast.*
resol.90.

DIGNITATIS appellatione non venit Abba- 11
tia, quia est de maioribus dignitatibus, quæ sint in
Ecclesia, & ob id speciali nota digna, Lap *alleg.84.*
num.11. Ludou. Gom. *de infirm. resig quæst.16. & de*
val. quæst. 3 Flamin. Paris. *de resignat. benefic lib. 2.*
quæst.1. num.65. Intellige in odiosis, sicut non venit
Episcopatus, Archid *in cap.2. num.2. de Prabend in 6.*
vbi Franc. *n.5.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1.*
disp.1. q.2. n.7. nam Abbatiæ æquiparantur Episcopa-
tibus, Rebuff. *in concord. tit. de mandatis Apostol.*
§. statuimus, verb. monasteria, Mandos. *in reg. Cancel.*
de benefic. vacan. per promotionem, q.3. n.8. Menoch.
cons.52. num.133. Ascan. Tamburin *d. tom.1. disp.13.*
q.1. num. 18. In fauorabilibus igitur dignitatis ap-
pellatione venire Abbatiam constat ex *c. indemnita-*
tibus, de elect. lib. 6. cap.2. de iudic. vbi Dec. *num 12.*
Ioan. Cottos. *in paraphrasi Sacerd. p.3. cap. 3. num.3.*
Marc. Anton. Columna *in tract. de ecclesiast.*
reddit. orig. p.2. cap.15. n.7. quos refert
& sequitur Valenzuela
cons.74. n.63.

***

Appell. LXXIII.

Diœcesanus.

1 *Diœcesani appellatione Episcopus tantùm comprehenditur.*
Intellige vt num.2.

1 DIOECESANI appellatione Episcopus tantùm comprehenditur, non alius inferior, etiamsi is habeat iurisdictionem Episcopalem, glos. *in Clem.1.verb.diœcesanis,de foro competenti,& in Clem.1. de vita, & honest. cleric. & in Clem.1. de iurepatron.* Imol. *in cap. de monachis, col.2. de prebend.* Philib. Franc. *in cap. Ordinariis, vers. appellatione verò, de officio Ordin.lib.6.* Zabarel *in Clem. quia Regulares, num.12. de supp. neglig. Prælat.* Erasin à Cochier *de Iurisdict. Ordinarij in exemptos,p.1.q.1.num.6.*vbi *num.7.*subdit procedere in materia stricta, & odiosa, Stephan. Gratian. *discept forens. tom 2.cap.212 num 4.*

2 Verùm appellatiuum hoc intelligitur in iis, quæ potius exigunt officium, vel dignitatem Episcopi, quàm eius iurisdictionem: nam in aliis, quæ iurisdictionem potius requirunt, appellatione diœcesani continetur inferior habens iurisdictionem Episcopalem, vt ex Abb. Barbat. & Felinu, obseruat Conar. *in cap. Ioannes, n.1. de testam* in quo, ait ille, oportet mentem, & rationem dispositionis cuiusque perpendere diligenter, Mandos. *reg.16. Cancel.q.42.n.2.* Flores de Mena *var.lib.4 q.14.num 9.* Aloys. Riec. *in praxi aurea, resol.20; n.1.* vbi ait, quòd veniunt Abbates habentes iurisdictionem Episcopalem, Sanch. *de matrimon. lib 3. disp.19. in fine*, Stephan. Gratian. *d.c 212 n.11.* Rot. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino, decis.346.n.6.*

Appell. LXXIV.

Diœcesis.

1 DIOECESIS appellatione in materia fauorabili ciuitas continetur, secus in odiosa, ita *in cap. Rodulph. 35. de rescript.* tenent Card. Florent. *num.1.oppos.1.num* 10 Imol. *col.1.num.5.* Butr. *col.1. n.10.* Abb *n.5.vers. ad secundum*, Felin. *col.5.n.8.vers. tertia conclusio*, tradunt etiam Ferret. *cons.210.n.1. vers. capit etiam*, Alex. *cons.248. Ponderatis, num.10. & 11.vers. pro quo etiam, lib 6.* Petr. Andr. Gammar. *ad cap. vnic num.106.cum seqq. super gloss verb. diœcesis, de rerum permut. lib.6.* vbi etiam Iuan. Monach. *col.1. n.1. vers. quid si in ciuitate*, Philip. Franc. *col.2. num.5.* Mandos. *ad reg.16. Cancel q.42.n.7.* Rendina *in prompt. recept. sentent. tom 1.tit.124 num.7.* Gonzal. *ad reg 8.Cancel gloss.43 n.192 cum seqq.* Nicol. Garc. *de benefic p.1.cap. vlt.n.76. & 77.* Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos,p.4.quæst.74.* Aloys. Riec. *in praxi aurea, resol.550 num 4.* Bellet. *disquisit. clerical part. .tit. de disciplina clericali.§.2. num.32.* Stephan. Gratian. *disceptat forens tom.5.c.893. n 35.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib.1. q.30. n.2.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.4. collect.1387. in princ.*

Appell. LXXV.

Distributiones.

1 *Anniuersaria defunctorum veniunt appellatione distributionum simpliciter.*
2 *Mortuaria seu anniuersaria non veniunt appellatione distributionum quotidianarum.*

DISTRIBVTIONVM appellatione simpliciter veniunt anniuersaria defunctorum, *cap. vnic. de clericis non resid. lib.6.* ibi, de distributionibus etiam pro defunctorum anniuersariis largiendis idem decernimus obseruandum, resoluit Monet. *in tract. de distribut. quotidian. part.1. quæst.3. num.12.* Rota apud Paul. de Rubeis *decis.59. numer.4. tom.1. diuers.* aliàs *p.8 recent.* vbi quòd anniuersaria simpliciter continentur appellatione distributionum, & regulantur ad instar illarum. 1

DISTRIBVTIONVM quotidianarum appellatione mortuaria, seu anniuersaria defunctorum venire, tenet Lap. *alleg.42.num.1.* vbi Mandos. *in addit. lit. B.* allegat Mil. *in repet. verb. distributionum quotidianarum appellat.* Nicol. de Vbaldis *de success. ab intestato, dum de success. clericor. sæcular. tractat. quæst.6.* post *num.19.* & Rebuff. *post concord. de collation.§.1 in verb. distributionum.* Verùm appellatione distributionum quotidianarum huiusmodi mortuaria non contineri, optimo forsan iure defendunt Zabarel. *in Clem. 2. §. illi verò n. 15. de ætate, & qualit.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.2. lit. D. concl.511.n.2.& 3.* Azot. *instit. moral. p.2.lib.7. cap.7. q.4.* Monet. *d. tract. de distribut. quotid. p.2. q.14. n.22.* Azot. *instit. moral. part.2. lib.7. cap.7. quæs.4.* Rot. *d decis.59.n.3.* vbi quòd propriè non veniunt nomine distributionum quotidianarum, *& num.7.* post Monet. *d.c.14.n.22.* & Cened. *canon. q.1.n.5.* subdit quòd dispensatus à Papa, vt etiam absens distributiones quotidianas percipere possit, non tamen isto percipiet anniuersaria propriè debita iis tantùm, qui pro redemptione animarum fusis precibus gratiam diuinam implorant. 2

Appell. LXXVI.

Districtuales, Districtus.

1 *Districtualium appellatione veniunt originarij.*
2 *Districtuales non veniant appellatione oppidanorum.*
3 *Clerici in materia priuilegiata, & fauorabili veniunt appellatione districtualium.*
4 *Districtus appellatione venit diœcesis.*

DISTRICTVALIVM appellatione veniunt originarij, cùm illud verbum sonet in originem, secundùm Bald. *cons.455. Quatuor ad propositum, num. 3. vol. 4.* quem refert Bertazol. *de clausulis instrument. claus.10. gloss.23. n.12.* vbi *à princip.* illius glossæ agit de districtu, territorio, comitatu, & diœcesi. Et quod districtuales non veniant appellatione oppidanorum, censuit Rot. *apud Seraph. decis.467.n.7.* refert Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.4. collect.1387. in fine.* 1

DISTRICTVALIVM appellatione veniunt clerici in materia priuilegiata & fauorabili, vt per 2

per Bellet.*disquisit.clerical. p.1. tit. de disciplina clericali*,§.2.*num.*12. Rot.*decis.*452.*num.*2.*p.*1. *diuers.* An autem & quando clerici & Prælati dicantur esse de districtu dominorum temporalium? vide Dominic. per text. *ibi*, *in cap. vlt.in princip. num.* 7. *& vlt. de offic. deleg.* vbi etiam Franc. *num.*3. *&* 4. & Anchar. *num.*6. Cardin.Bellarmin. *tom.*1. *contron.* §. *generali, lib.* 1. *cap.* 28. *versic. secunda propositio*, Surd. *decis.* 129. *& cons.*301. *num.* 7. Marta *de Iurisdict. part.* 4. *cent.*1.*casu* 1. *num.*18. Soar. *de legibus, lib.*3.*cap.*20. *num.*7.*ad fin.*

4 Districtus appellatione venit diœcesis, gloss.*verb.diœcesim,vers.hoc casu, in Clem. ne Romani*, § *sanè, de elect.* nouissimè Iul. Lauot. *var. elucubrat. tom.*1.*tit.*1.*cap.*8.*num.*11.

Appell. LXXVII.

Domicilium.

1 *Domicilij appellatione in dubio non venit originis, sed habitationis.*
2 *Domicilium incolatus præfertur domicilio originis.*
3 *Domicilium habitationis omnino, & semper spectatur. Pro contraria parte multa allegantur, videlicet,*
4 *Domicilium originis præualet domicilio habitationis.*
5 *Domicilium originis potentius quàm incolatus, quia vnum naturale, aliud accidentale.*
6 *Qualitas naturalis maior est accidentali.*
7 *Forum vtrumque vbi concurrit in vna eadémque persona, attendendum est domicilium originis, & non habitationis.*
8 *Domicilium originis est immutabile, habitationis verò sicut proprio facto constituitur, ita potest propria voluntate & facto mutari, & mitti.*

1 Domicilii appellatione in dubio non venit originis domicilium, sed habitatioois, vt docent gloss. *verb. vnam diatam, in fine, in cap. statuentum*, §. *cum verò, de rescript. lib.*6. vbi Franc. *num.*12. & Dominic.*ad fin. vers. ex fine tamen glossa*, Felin. *in cap.fin.num.*23.*vers. bene facit, de foro compet.* Tiraq. *de retractu lig.* §.9.*gloss.*2. *num.*21. Afflict. *decis.*384. *num.*7. Brunor.à Sole *in locis communib.verb. domicilium* 1. Cephal *cons.*4:4.*num.*58. Ioseph.Sesse *Aragoniæ decis.*59.*n.*9. Saoch.*de Matrimon. lib.*3. *disp.*23. *num.*7.

2 Ratio est, quia domicilium incolatus præfertur
domicilio originis, vt docent Alex. *cons.* 16. *vol.* 1.
Berttand.*cons.*101 *num.*4.*vol.*2. Natt.*cons.*139. *n.*16.
& domicilium habitationis omnino, & semper spe-
3 ctatur. Ias.*in repet.l.si arrogator.num.*46.*ff. de adoption.*
*& in l.*1.*col.*6.*vers.tenet contrarium, C.de summa Trinit.*
& magis attenditur saltem in muliere, Surd. *cons.*
549.*num.*1.

4 Contratium tamen, imò domicilij appellatione venire originis domicilium, oon omnino improbabilis tenet aliorum sententia, dum resoluunt hoc præualere domicilio habitationis, ex quorum numero sunt Socin.*cons.*254.*n.*8.*vol.*2. Decian.*cons.*71. *n.*11.*vol.*1. Surd.*cons.*343.*n.*30.*& cons.*346.*n.*8. *&* 9. *& cons.*371.*n.*49.

5 Quod quidem concludenti probatur ratione, quia domicilium originis potentius est, qoàm domicilij, quia vnum naturale, aliud accidentale, secundùm Anch. *cons.*37. *Contrà, num.*6. *in fine, & n.*7.
Peralta *in l. vnum ex familia*, §. *si de Falcidia, n.*13. *ff.*
*de legat.*2. Card. Tusch. *practic.conclus.tom.*5.*lit.N.*
*concl.*8.*num.*3. Menoch. *de præsumpt. lib.*6.*præs.*72. *à*
*num.*4. atqui naturalis qualitas maior est accidentali, 6
& magis attendi debet, quia naturalia præualent,
l.qui habet, in princip. & *ibi* Dyn. & Batt. *ff. de tutelis*,
Tiraq. *de retract. lig.* §.30. *gloss.*1. *num.* 26. Menoch.
*cons.*52.*n.*24. Saoch.*d.lib.*3. *disput.*23. *n.*6. *vers. primo,*
Ergo, &c.

Vnde attendendom esse domicilium originis, & 7
non habitationis, quando in vna, & eadem persona
vtrumque forum concurrit, colligitur ex *l. libertus.*
§.*præscriptio ff ad municip.* & scribunt Crot. *in rub. ff.*
*soluto matrim.n.*37. vbi etiam Riconit.*n.*80. Cephal.
*cons.*451.*n.*112. Meooch.*cons.*319.*n.*38. Vnde ciuitas
originis in coucursu tanquam fortior & potentior
ciuitate domicilij præferenda est, vt docet Adrian.
Negusant.*in sylua resp.q.*60.*n.*3.

Nam domicilium habitationis, quod accidentale 8
dicitur, sicut proprio facto coostituitur, ita propria
voluntate & facto mutari, & amitti potest, vt cum
multis resoluit Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 42.
*num.*11.& tangit Sanch.*d.lib.*3.*disp.*13. *num.*4. naturale verò originis domicilium voluntate ipsius ciuis mutari, aut tolli non potest, quia naturalia sunt immutabilia, sicut probat text.*in l. assumptio ff. ad municip.& in l.origine, C. de municip. & orig. lib.*6. & scripserunt Menoch.*cons.*329.*n.*57. *& cons.*1171.*num.*5. *& d.lib.*6.*præs.*42.*num.*4. vbi *num.*5. intelligit quoad monera, & honores, & sic onera personalia, Brunor. à Sole *in locis communib. verb. domicilium* 2. Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat.eod.verb.num.*3. Sanch. *d. disp.*23. *num.*4. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper.lib.*2.*conclus.*36.*n.*2. Stephan. Gratiao. *discept. forens.cap.*75.*n.*10.

Appell. LXXVIII.

Domestici.

1 *Domesticorum appellatione propriè veniunt illi qui subsunt, vel ratione patriæ, vel domestica potestatis.*
2 *Domesticos si testator substituat, eorum appellatione admittuntur illi, qui sunt de familia.*

Domesticorum appellatione propriè 1
veniont illi, qui subsunt vel ratiooe patriæ, vel dominicæ potestatis, & qui babitant cum aliquo, vel aliquo modo sunt sobiecti mercenarij, vel similes.Bald.*in l.*2.*C.de testib.*Felio.*in c. in litteris, eod. tit.* Aretin. *cons.*13.*Viso diligenter, n.*14.*&* 15.Mascard.*de probat.concl.*533.

Domesticorvm appellatiooe, vbi testator 2
eos substituit, continentur illi, qui sunt de familia, Batt.*in l.*1.*in princ.ff. ad Syllan.* Franc.*in cap. si pater, col.*55.*vers.decimoseptimo, de testam.lib.*6. Lauteot.de Pallat.*in tract.quod stantibus masculis, n.*161. Sim. do Prætis *de interpret.vlt.volunt. fol.*289.*n.*23. quos refert, & sequitur Fusar. *de substitution.q.*375.

Appell. LXXIX.

Dominium.

1 *Dominij appellatione propriè venit directum.*

2 Dominium

2 *Dominium dicitur qualibet perpetua vtilitas.*

3 *Dominij quando sit simplex mentio in libello, intelligi debet in directo, non de vtili, item de proprio, non de quasi dominio, nisi dicatur.*

4 *Limita vt si sustineatur actus secundum propriam significationem.*

1 DOMINII appellatione propriè venit directum, *l. 1. §. qui in perpetuum. ff. si ager vectigalis,* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap. 17. numer. 13.* lato verò modo tam vtilis, quàm directum venit, Menoch. *cons. 226. num. 276 & cons. 116. num. 10.* Surd. *decis. 288. n 28.* Barth. *cons. 245. Fuit quidam, n. 6. lib. 6.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 8. lit. V. concl. 191. num. 8.* Cardin.
2 Mantic. *decis. 59. numer. 1.* vbi etiam quòd quælibet perpetua vtilitas dominium dicitur, *& n. 2.* subdit quòd dominiom dicitur respectu vniuersalis iurisdictionis.

3 Vnde quando simplex mentio fit in libello de dominio, intelligi debet de directo, non de vtili, item de proprio dominio, non de quasi dominio, nisi dicatur, Alex. *cons 83. Viso themate, num. 2. lib. 3.* quem refert Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 6. lit. P. concl. 918 n 2.*

4 Limita vt sustineatur actus secundùm propriam naturam, quia tunc vbi fit mentio de dominio, intelligitur de vtili, & non de directo, ita Alexand. *cons. 86. In causa datiorum, col. 2. vers nec obstat, lib. 1.* quem refert idem Card. Tusch. *tom. 8. lit. V. concl. 101. num. 26.*

APPELL. LXXX.

Dominus.

1 *Domini appellatione qui veniant, & qui tales dicuntur, remissiuè.*

2 *Domini appellatione strictè venit vtilis dominus, regulariter verò intelligitur tam de domino directo, quàm de vtili.*

3 *Domini appellatione venit etiam dominus pro parte.*

4 *Vsufructuarius secundùm subiectam materiam venit appellatione domini.*

1 DOMINI appellatione qui veniant, & qui tales dicentur, vide Alex. *cons. 129. Puto de iure, n. 3. vers pro hoc etiam, lib 2.* vbi quòd propriè maioritatem habens, sed seu præminentiam, dicitur dominus, Valasc. *de iure emphyt q. 13. n. 4.* Cardin. Tusch. *practic conclus tom 2. lit. D. concl. 614 per totam,* latè Gonzal. *Ad reg. 8. Cancel. gloss. 1. n. 18. cum seqq.* Surd. *cons. 357. n. 12.* vbi agitur an qui grauatus est fideicommisso, vel sub conditione, sit dominus ante tempus restitutionis, vel veoditionis.

2 DOMINI appellatione strictè venit vtilis dominos, *l. 1. ff. si ager vectigalis,* Bart *in l. etsi possessor. §. item si Iura. ff de iureiur.* Fusar. *de substitut. q. 245. n. 25.* Regulariter verò intelligitur tam de domino
3 directo, quam de vtili, Menoch. *cons. 226. num. 76.* Et quòd appellatione domini veniat etiam dominus pro parte, ex *l. 1. §. domini 2. ff ad senatusconf. Sylan.* resoloit Rebuff. *ad l. 96. propè fin. vers. tertia conclusio. ff. de verb. signif pag. 413.*

4 DOMINI appellatione secundùm subiectam materiam venit vsufructuarius, quia licèt non sit dominus rei, tameo dicitur dominus Iuris vsusfructus; secus verò si dicatur dominus fundi, vel dominus rei, tunc enim non venit vsufructuarius, emphyteuta, conductor, & similes, de quo tamen vide tradita per Alex. *d. cons. 129. num. 3. & 4. vers. & licèt, lib. 2.* Valasc. *d. q. 13. n. 5.* Card. Tusch. *d. lit. D. concl. 614. n. 6. & 10.* Garc. Mastrill. *Sicilia decis 92. n. 8.* Cardin. Mantic. *decis. 59. num. 2. & 3.* Menoch. *cons. 201. n. 11.*

APPELL. LXXXI.

Domus.

1 *Domus appellatione venit agnatio & parentela testatoris.*

2 *Domus, seu illorum de domo appellatione, veniunt omnes ferentes eadem insignia, præsertim in dispositione, quæ respicit nobilitatem.*

3 *Fæminæ veniunt appellatione domus, vel illorum de domo.*

4 *Naturales, nec eorum filij veniunt appellatione domus, seu illorum de domo.*

5 *Filij clericorum, de domo & familia patris non dicuntur.*

6 *Illegitimi dicuntur de domo vbi ex consuetudine concederetur naturalibus, & illegitimè natis ferre arma, & insignia familia.*

7 *Naturales in Hispania admittuntur ad insignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris.*

8 *Domus totius, & progeniei appellatione venit non solùm familia originaria, sed etiam aggregata.*

DOMVS appellatione venit agnatio & parentela testatoris, ita vt domo vocata ad fideicommissum, veniant qui sunt de agnatione, & familia, *cap. 1. de schismatic. lib. 6. ibi, domus de Columna,* Bald. per text. *ibi, in l. 1. C. ne liceat potent.* Ruin. *cons. 110. n. 14 & cons. 61. n. 4. lib. 2.* Gozadin. *cons. 45. num. 9.* latè Socin. iun. *cons. 94. numer. 9. lib. 1. & consil. 103. num. 2. & 19. lib. 2.* Rimin. iun. *cons. 835. num. 25. & seq lib. 7.* Alex. *cons 213. Ponderatis, num. 3. lib 6.* vbi *num. 4. vers. fortificatur,* subdit quòd in dispositione testatoris odiosi ipsi testatori non continentur, Anchar. *cons. 152. Plura sunt, num 5. & 6.* Roch. *de iurepatron. verb. ipse vel is, num. 74.* Crauet. *cons. 800. num. 5.* Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt lib. 8. tit. 12. n. 11.* Sim. de Præt. *de interpret. vlt. fol 289. num. 22. & cons. 161. num. 24. & 28. lib. 1.* Menoch *cons. 6. num. 14. & 15. & cons 75. num. 1. & cons. 633. num 2. & cons. 1171. num. 2. & de præsumpt. lib 4. præs. 88. num. 12.* Peregrin. *de fideicomm. art. 22. num. 27.* Caualcan. *decis 101. n. 1. p. 3.* Surd. *cons. 279. num. 17.* Stephan. Gratian. *discept forens. tom. 2. c. 218. num. 10. & seq.* Intrigl. *de substitut. cent. 3. quæst. 83. num. 12.* Fusar. *in simili tract q. 381. num. 1.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 618. num. 3. & 4. & tom. 6. lit. P concl. 891. num. 1.* post Anch. *cons. 152. n. 5. & seq.* notat qòòd si testator vocet omnes de domo sua, intelligitur de agnatione, non de domo habitationis, vsque ad decimum gradum, Cato *decis. 41. in fine,* Cephal *cons. 137. n. 2.* vbi *n. 3.* subdit quòd dicuntur vocati, qui aliàs ad successionem vocarentur, refert Fusar *d q. 361. n. 2. & 4.* Proximiores tamen admittuntur, Sim. de Præt *d fol. 289. n. 12. in fine,* Menoch *d præs 88. n. 12. in fine,* Pereg. *d art. 22. n. 27. in fine,* Fosar. *d quæst. 361. n. 5.*

DOMVS

2 Domvs, seu illorum de domo appellatione veniunt omnes ferentes eadem insignia, præsentia in dispositione, quæ respicit nobilitatem, Alexand. *d.conf.213.n.3 lib.6.& conf.91.num.5.lib.7.* Rebuff *ad l.195.§.iure proprio,vers.si vero,ff. de verb. signif. pag.* 618.Grat.*conf.63 num.10.& seq.lib.2.* Ruin. *conf. 61. n.4.lib.2.* Socin.iun.*conf.104.num.2. lib.2.* Gozadin. *conf 45.n.9.* Tiraq.*de retractu lign.§ 1.gloss.9 num 293. in fine*, Cardin. Mantic.*d. tit.12.num.17.* Crauet. *d. conf.800.n.5.* Sim.de Prætis *de interpret.vltim. volunt. fol.289. num.22.* Peregr. *de fideicom. art.22. num.17. & conf.47. num.3. lib.2.* Menoch. *de præsumpt lib.4. præs.89. num 12.* Intrigl.*d. quæst.83. num.13.* Fusar. *d quæst.361 num.2.*Stephan.Grat.*discept forens tom.4. cap 645. num.14.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol.82.num 9.*

3 Domvs, seu illorum de domo appellatione veniunt fœminæ, vt tenent Paris. *conf.20.n.33.& seq. lib.2.& conf 47.num.45.cum seqq. lib.4.* Natt.*conf 21. n.48.*Sfort.Odd *conf.46.n.40.*Bursat.*conf.343. num 4. cum seqq.*Cephal *conf.53.n.84.cum seqq lib.1.* Bardel. *conf.66.n.22.* Anchar Regien *lib 3 quæst.6.n.10 cum seqq.*Menoch.*d.præs.88.n.d. in fine*, Honded. *conf 56. n.31.lib.2.* Peregr.*conf 23.n 30. lib.3* Rot. *decis.282. n.2.*apud Farinac.*p 1.recent.* & nouissimè in vna Cesenateo fideicommissi,24. Ianuarij 1628. coram R. P. D. Duran. in vers.quod autem, vbi nihil voluit resoluere, quæ reperitur inter eius decisiones impressas *decis.126. n 35.* Quamuis fœminas non admitti resoluant Gozad. *conf 45.n 10.& conf.79. n 6.* Crauet.*d conf 800.col.2.* Surd *conf.46 num.26.& seq.* Honded. *conf. 75. lib.1.* Intrigl. *d quæst 83. num.14.* Caroc. *decis.4. num.11.* quorum tamen opinio procedere poterit vbi coniecturæ extiterint quod testator non senserit de fœminis, veluti si fideicommissum relictum sit domui pro conseruatione bonorum in agnatione, quia tunc fœmina non succederet, cùm non sit apta conseruare agnationem, vt in specie scribunt, Gozad *d conf.45.n.10.* Menoch.*d præs 88 n.15.* Cephal.*conf.511.n.27.*Peregr.*conf.23.n.10.lib.3.*

4 Domvs, seu illorum de domo appellatione (domus enim, seu de domo, & de agnatione sunt synonyma, ex Menoch *conf.171. n.5.*) non veniunt naturales, nec eorum filij, Bart. *in l.tutelas, in princip. ff de capit.diminut.* Dec *conf.365 num.2.* Grat. *conf.6. num.4 lib.2.*Ruin *conf.161.n.4.lib.2.* Tiraq. *de nobilit. cap.15.n.12.& de retractu lign.§.1. gloss.8. n.6.* Card. Mantic. *d. lib.8. tit. 12. num. 20. & 21.* Rimin. iun. *conf.563. num.31.* Decian. *conf.6. num.1. lib.3.* Surd. *conf.279.n.17.& 18.* Petr.*de fideicom quæst.11.n.101. in fine*, Menoch.*d præs.88. num. 13.* Peregr. *consil 41. lib.1.* vbi latè declarat, *& de fideicom art.22. num.83.*
5 vbi dicit maximè procedere extantibus legitimis. Cæs.Barz *decis.3. num.16.* vbi quòd filij electi eorum de domo, & familia patris non dicuntur.

6 Quamuis contrarium sententia minùs benè tenuerint. Paris.*conf.58.n.91.lib.4.*Rimin.iun.*conf.442. num 64. cum seqq.* & relati à Peregr. *consil.36. num.6. lib.1.* Nisi illam accipiamus vbi ex consuetudine concederent naturalibus, & illegitimè natis ferre arma, & insignia familiæ, quia tunc dicerentur de domo, vt bene resoluunt Socin. sen. *consil. 102. n.8. lib.3.* Cardin.Mantic.*d tit.12. n.20. in fine*, Cephal.
7 *conf 591. num.13.*Menoch *d.præs 88. num.14.* Prout in Hispania, vbi ex notoria consuetudine illarum partium admittuntur ad insignia, nomen, arma, honores, & nobilitas patris, vt refert Azeued *conf.24. num.17.& 19.* Nicol.Garc. *de benefic. part.7. cap.15. num 49.* citati à Rota *in Pampilonen. Capellania 4. Martij 1622.coram Remboldo.*

Domvs totius & progeniei appellatione venit 8
non solùm familia originaria sed etiam aggregata, omnes scilicet eadem insignia, & nomen deferentes, Anchar.*conf.152.num.4. & 5.* Alexand *conf.213. num.3.ante med.lib.6.* Hieron.Gabr *conf.142 quæst.6. num.58.cum seqq lib.1.*Peregr.*de fideicom art.22.n.87.* Stephan.Gratian.*discept.forens tom.4.cap.645. num.6.* quòd ex eo probatur, quia ex additione illius vniuersalis dict. *totius*, vniuersa familia vocatur, iuxta tradita per Alex.*conf.195. num.3.& seq. lib 6.* & per Tiraq *in l si vnquam, verb. totum, n.1. cum seqq. C. de reuocand.donat* & colligitur ex text. *in l sicut lana,ff de legat.3.& in l.pediculis,§ Labeo, ff. de auro & arg.legato*, vbi quòd licèt lana legata non veniat lana infinita, quando tamen est adiectum signum vniuersale, venit lana cuiuscumque generis, quibus potissimum fundamentis, ita fuit resolutum in Ilcinen. iurispatronatus 18. Decembr. 1615. coram bonæ mem. Remboldo, impressa per Farinac. *decis. 697. num.6 p.1.recent.*

Appell. LXXXII.

Domus materialis.

1 *Ædificium quod solis parietibus & tecto continetur deputatum pro habitatione, venit appellatione domus.*
2 *Apotheca domui vnita, & sub eodem tecto, & solo existens venit appellatione domus.*
3 *Apotheca non venit appellatione domus quando per se stat, & est separata à domo.*
4 *Apotheca, seu taberna offensi, an & quando veniat appellatione domus in statuto imponente pœnam offendenti, seu insultanti ad domum, remissiuè.*
5 *Porticus venit appellatione domus.*
6 *Hortus venit appellatione domus in legato, si ad illum è domo pateat aditus.*
7 *Ostium, & alia domui affixa continentur illius appellatione.*
8 *Molendinum venit domus appellatione.*
9 *Domuncula, tugurium seu capana venit appellatione domus, quando est ad vsum hominum.*
10 *Stabulum venit appellatione domus quando est connexum & vnitum domui.*
11 *Scalæ, quæ sunt extra domum, non veniunt appellatione domus.*
12 *Balnea veniunt appellatione domus, si aditus per domum ad ea habeatur, vel vnico pretio cum domo empta fuissent.*
13 *Puteus, & putealia veniunt appellatione domus.*
14 *Omnia affixa, & defixa ædibus, & posita in domo perpetui vsus causa, veniunt in venditione appellatione domus.*
15 *Domus cum pertinentiis appellatione, quæ veniant ostenditur.*

Domvs appellatione venit ædificium, quod 1
solis parietibus, & tecto continetur deputatum pro habitatione, *l. eum qui ædes, ff. de vsucap.* Corn.*conf.206.n.11.* Castren.*conf.92. per totum, lib.1.* vbi etiam *col. 2.* quòd venit ædificium ad habitandum siue in Vrbe, siue in castro, siue etiam in rure, quando est propter se, & salubritatem aëris, non propter fundum, Stephan.Grat.*discept. forens tom.4. cap.657.num.37.* quòd veniunt omnia ab imo vsque ad superficiem, Card.Tusch.*d.tom 2.lit.D,concl.619.*

num.2.& 3.Bertazol.d.clauf.instrum.clauf.19.gloss.3. num. 4. vbi quòd domus appellatione venit etiam ædificium sine tecto. Et quòd appellatione domus veniat tota, etiamsi non fuerit addita illa dictio, resoluit Stephan.Gratian.discept forens.tom.5.c.947. à num.3.

2 Domvs appellatione venit apotheca domui vnita,& sub eodem tecto,& solo existens. quæ vno pretio fuerat empta cum domo, Alex. cons 104. Perspectis,n.4.vers.expressius decidere videtur,lib.6.vbi loquitur in donatione,legato,& venditione;& extendit quando domus, & apotheca sunt ne dum contigua,sed sub eadem structura,& sub eisdem confinibus,Castren cons 91. Notandum,vers his non obstantibus,lib.1. vbi, quòd secundùm subiectam materiam appellatione domus venit etiam apotheca in iure tractus, Aloys.Ricc.in collect. decis.p.3. collect.669. Verall.decis.342.num.1.p.3. Surd.cons.88.num 1.& 3. Natt.consil. 117.numer.2. Ioseph. Sesse Aragonen. decis.224.n.15. Card.Tusch. d.concl.619.n.16. cum seqq. Bertazol. de clausulis instrum. clauf. 19 gloss 7. latè Stephan. Gratian. discept. forens.tom.1. cap. 126. per totam.

3 Quando verò apotheca per se stat non venit appellatione domus, quia secundùm communem vsum non est domus, quando est separata à domo, Natt.cons 118.in 2.dub. Ruin. cons.179. num.4. vol.1. Bertazol d gl 7.n.3. Mirilian.Iannen decis 92. Verall. decis 362.p.3.Corn cons.103.Quamuis,lib.1. Crauet. cons 234. Ex datione, col. 1. vers. nonò ista dubitatio, Cardin.Tusch.d concl.619.n.39. Vnde statutum puniat delinquentem in Ecclesia,non procedit,si delictum sit commissum in Ecclesiæ apotheca,vel ostio, secundùm Mastril.Sicilia decis.222. Vel si prohibeat aliquem capi in domo, non ideo prohibet capi in apotheca non sita in domo,neque sub eodem tecto, Corn d.cons.103.num.6.& 7. Castren. cons.211. Viso punćto,per totum, Crauet. d.cons.234.n.2.vers.secundo, qui duo vltimo loco citati id intelligunt si apotheca habeat suum aditum separatum ex publico, secus si vnita,adeò quòd aditus ex domo detur.

4 An autem,& quando domus appellatione in statuto imponente pœnam offendenti, seu insultanti ad domum, veniat apotheca, statio, seu taberna offensi? vide Corn.d.cons.103.n.4.& seq.lib.1. Barbar. cons.48. Præclarè scribitur,col.2.vers facit quod voluit, lib.2.Bart cons.107.lib 2.Alberic.in tract.de stat. lib.2. q.35.sub n.3.Petr.de Caball.resolut.crimin.casu 13.n.2. cum seqq. Baiard.ad Clar.§ fin.quæst.82.n.116. Card. Tusch.d.concl.619.n.34. Farinac. fragmentor. crimin. p.1.lit.D,num.232.

5 Domvs appellatione venit porticus, quia est pars domus. Negozant.de pignorib.p.4 membr. 2.p. n.139. Ioan.de Amic.cons 1.n.8.& 9. Alberic.d.lib.2. quæst.35. num.1.& 2. Cæpol. de seruitut. vrb. cap. 44. col.2.Vincent.de Franch.decis.402.n.2. Caball.d.resol.13.n.9.& 10. Farinac. d.lit. D,n.237. Bertazol. d.gloss.9.n.4. vbi ait procedere si sit coniuncta domui,& ei affixa est domus.

6 Domvs appellatione in legato venit hortus ipsius domus,si ad illum è domo pateat aditus,l prædiis,§ balneis,ff.de legat.3. Cassan ad consuet. Burgund. § 3 verb. Au lien & maison, Ioan. de Amic. d.cons.1. n.7.vers.& dicit,& n.10.vers.vnde,Socin.iun.cons.61. n 2 lib.1. Decian. cons.15.n.23.vol 4. Surd. cons.195. n.3. Card.Tusch. d. concl.619. num.24. vbi num 31. post Alexand. cons. 26. Consideratis per totum, lib. 4. sub.lit,quòd in diuisione, & laudo appellatione domus venit hortus contiguus, maximè considerata æqualitate, & commensuratione pretij. Secus verò dicendum in horto separato à domo,quia non venit appellatione domus cum pertinentiis,etiamsi possit ex domo iri ad hortum, quando constat, quòd alteri domui erat cohærens, Dec. cons.109.Pro tenui, Crauet.cons.234.num.2.vers. secundo, Tusch cons.619. num.3. latè Bertaz.d.clauf.19 gloss,10. Stephan.Grat. discept.forens. tom.5. cap.896.n.28.& tom.1. cap.126. num.19.

Domvs appellatione continetur ostium, & alia, quæ eidem sunt affixa, Cæpol. de seruitut. vrb. præd cap.48.num.2. vbi intelligit de ostio,quòd existit extra clausuram, Mastril. Sicilia decis.22. num.4. & seq. 7

Domvs appellatione venit molendinum, Ias. in l plerique,num.10.ff.de in ius vocand. Card.Tusch. d.cons.619.num.8. 8

Domvs appellatione venit domuncula,tugurium, seu campana, quando est ad vsum hominum, quia plus, & minus non faciunt differre species,vt per Socin.seu in d l plerique,num 20. & ibi Ias.num.7. ff de in eius vocand. Card.Tusch.d concl.619. num.11. Bertazol.in d tract clauf 19.gloss.12.n 4.contra Corn. cons 206.num.11.lib.3. Tiraq de iudicio in rebus exig. vers. his accedit, Cotta in memorab. in verb domus appellatione.Adrian.Negusant.in Sylua respons.quæst.156. num.10. 9

Domvs appellatione venit stabulum, quando est annexum,& vnitum domui, vel habetur ad illud aditus per domum, aut fuerat emptum cum domo, aliàs secus,Ias.in d.l.plerique, num 8.& seq. Alexand. cons.26.col.1.lib.4. Card.Tusch.d. concl 619. num.12. Firman. in suo repert. verb.stabulum, Ioan. de Amic. d cons.1.n.7. Beltran.cons.239.n.4.vol.3. Bertazol. d. concl.19 gloss.9.à princip. 10

Domvs appellatione non veniunt scalæ, quæ sunt extra domum, & extra ostium, Bald. in l.fistulam, §.fin.ff.de seruit. vrb. præd. Cæpol.d.tract. cap.54. de scalis, ad fin. Bertazol. d. conclus.19.gloss.9. num.5. 11

Domvs appellatione veniunt balnea, si aditus per domum ad ea habeatur, vel vnico pretio cum domo empta fuissent, l. prædia, §. balnea, & ibi Bart. in §.sequenti,ff.de legat.3.Mellign.d.tract.300. Bertazol.d concl.50 gloss 9.n.6. 12

Domvs appellatione in venditione veniunt ne dum puteus, sed etiam putealia, seu putea, id est, id quo puteus operitur, & funes, quibus aqua hauritur, labra, scilicet vasa, seu crateres lapidei ad recipiendum aquam apti, & item fistulæ, seu aquæductus,l.Iulianus,§ fin.cum duabus legibus seqq. vbi Bud. declarat quæ sint labra, & quæ sint salientes, de quibus ibi, & veniunt etiam rota, & situla ad hauriendum aquam,l.qui fundum,§.fin.ff.de contrah. empt. Cæpoll.d.tract.de seruit.cap.47.De puteo, cisterna, & lauello,col.2.Bertazol.d.clauf.19.gloss.11. 13

Domvs appellatione in venditione generaliter veniunt omnia affixa, & defixa ædibus, & posita in domo perpetui vsus causa, l.fundi, cum suis §§. & ibi omnes,ff. de act. empt. latè Bertaz. d. tract. de clauf. instrum.clauf.16.gl.13. per totam, & præcipuè à n.19. Stephan.Gratian.d tom.1.cap.126.n.2.& 20. Aloys. Ricc.in collect.decis.p.1. collect.212. in princip. Surd. decis.134. vbi an in venditione domus veniant vitriatæ. 14

Domvs cum pertinentiis appellatione venit apotheca, & taberna, conclaue, stabulum, hortus, & alia annexa domui, secundùm vsum vendentis, vel legantis, Alex. cons.223. per totum lib.2. cons.104. lib.6. quæ refert Card.Tusch pract concl.tom 6 lit.P, concl.323.num.13. Si testator plures habens domos simpliciter 15

ſimpliciter legit domum, & dubitatur de qua ſenſerit, dici ſolet præſumi legare illam, in qua habitare conſueuit, Hieron. Gabr *conſ. 98. num. 4. lib. 1.* Menoch. *conſ. 319. n. 12. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 129. num. 1.* vbi *num. 2.* declarat procedere quando teſtator habitabat domum illam ordinariè, ſecus ſi ex accidenti.

APPELL. LXXXIII.

Donatio.

1 *Donatio propria & vera quæ fit ex liberalitate venit appellatione donationis, non autem, quæ fit ex cauſa.*
2 *Pignoris renuntiatio non eſt donatio.*
3 *Hæreditatis repudiatio non eſt donatio.*
4 *Donatio cauſa mortis prohibita donatione non continetur.*
5 *Donatio cauſa mortis non eſt propriè donatio.*

1 DONATIONIS appellatione in materia ſtatuti venit vera & propria donatio, quæ fit ex liberalitate, non autem ea, quæ fit ex cauſa, Hieron. Gabr. *conſ. 1. num. 3. lib. 1.* Puteo. *deciſ. 323. n. 3 lib. 1. in correctis,* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. fol. 109. verſ. num. 1.* Alex. *conſ. 167. Viſis, num. 10. & ſeq. verſ. non obſtat octauum, lib. 7.* vbi ait quòd ſi ſtatutum mandat inſinuari donationem à centum ſupra, quia eſt contra ius commune, intelligi debet de propria, & vera donatione ex liberalitate, Oldrad. *conſ. 139. per totum,* refert Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 621. à num. 15.* vbi *num. 20.* poſt Bald. *conſ. 341.*
2 *num. 3. lib. 1.* ſubdit renuntiationem pignoris non eſſe donationem, & *num. 23.* quòd non eſt donatio illud, quod donat pater filio vſque ad legitimam, & *num. 24.* poſt eundem Bald. *conſ. 371. in princip.*
3 *verſ. deinde inquirenda, lib. 3.* ait repudiationem hæreditatis non eſſe donationem.
4 DONATIONIS appellatione vbi prohibetur, non continetur donatio cauſa mortis, *l. filiusfamilias, § ſed enim ff. de donat. l. Seia, §. fin. ff. de donat. cauſa mortis,* Natt *conſ. 645 n. 3. lib. 4.* Alexand. *conſ.*
5 *113. Perſpectus, num. 6. lib. 6.* vbi quòd donatio cauſa mortis non eſt propriè donatio, ſed ex cauſa, Bald. *conſ. 169. Iuncto caſu, lib. 4.* vbi quòd conſtitutio, vel ſtatutum prohibens minorem poſſe donare ſub quacunque forma, vel alienare, niſi ſeruata certa ſolemnitate, non comprehendit donationem cauſa mortis, refert Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concl. 622. num. 21.*

APPELL. LXXXIV.

Dos.

1 *Dotis appellatione ſimpliciter venit propriè tota dos.*
2 *Promiſſum & datum nomine dotis continetur dotis appellatione.*
3 *Dotis congruæ appellatione venit illa, quæ non eſt minor legitima, vel quam pater filiæ conſtituit ſecundum patrimonij exiſtentis facultatem.*

1 DOTIS appellatione ſimpliciter nulla facta partis mentione, venit propriè tota dos, *l. legatis Ang. Barboſa Appell. Iur. vxori, ff de legat. 1.* Roland. *conſ. 61. num. 15. cum ſeq. lib. 3.* Adrian. Neguſant. *in Sylua reſponſ. quæſt. 13. num. 28.*

DOTIS appellatione de propria ſignificatione vocabuli continetur promiſſum, & datum nomine dotis, ita vt ſtatutum tribuens marito mortua vxore in matrimonio lucrum dotis datæ, locum habeat etiam in dote promiſſa, vt docent Matth. Brun. *conſ. 90 num. 4.* Achil. *deciſ. 18 num. 1 de conſtitut.* Roland. à Valle *de lucro dotis, quæſt. 5. num. 14* Barth. *conſ. 132. Statuto ciuitatis, num. 3. lib. 1.* Guid. Papæ *quæſt. 565. n 3.* Campeg. *de dote, p. vlt. q. 14.* Socin. iun. *conſ. 35. num. 50. lib. 1.* Ruin. *conſ. 225. n. 4. lib. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6 præſ. 1. n. 21.* Contra Oſaſch. *deciſ. 21. n. 15.* Gam. *Luſit. deciſ. 187.* D. Barboſ. *in rub ff ſoluto matrim. p. 4 n. 4.* Cald. Pereira *conſ. 14. n. 9.* & plures citatos à Menoch. *vbi ſupra.* 2

DOTIS congruæ appellatione venit illa, quæ non eſt minor legitima, Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dos 5.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 1. n. 60.* Menoch. *conſ. 57. num. 16. & conſ. 95. n. 134. & conſ. 1. n. 496. & conſ. 580 n. 9.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 48. art. 4.* Sanch. *de matrim. lib 4. diſp. 26. n. 8.* Steph. Gratian. *Marchia deciſ. 27. n. 9.* Vel quando pater filiæ conſtituit ſecundùm patrimonij exiſtentis facultatem, & contrahentium dignitatem, Menoch. *de arbitr. caſu 149. à num. 36. & conſ. 6. num. 22. & conſ. 8. à num. 2. & conſ. 71. num. 30. & conſ. 371. à num. 10.* Maſcard. *de probat. concluſ. 570. à princ.* Rot. *deciſ. 683. num. 6.* apud Farinac. 3

APPELL. LXXXV.

Eccleſia.

1 *Epiſcopalis, ſeu Cathedralis non venit Eccleſiæ appellatione.*
2 *Expectans habens gratiam ad perſonatum, vel officium pertinens ad collationem Epiſcopi & Capituli communiter, vel diuiſim, non capit dignitatem poſtea vacantem, licèt collatio ſpectet ad Epiſcopum & Capitulum.*
3 *Cathedralis in odioſis & materia ſtricta non venit appellatione Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis.*
4 *Mandatum habens de prouidendo in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis, non poterit prouideri in Eccleſia Cathedrali.*
5 *Cathedralis, & Metropolitana, & aliàs exempta continetur appellatione Eccleſiarum prouinciæ.*
6 *Beneficium Eccleſiæ Cathedralis comprehenditur vbi quis illud expectauerit in aliqua Eccleſiarum prouinciæ.*
7 *Cathedralis venit Eccleſiæ appellatione quando diſpoſitio eſt fauorabilis.*
8 *Romana Eccleſia nunquam venit appellatione Eccleſiarum, niſi de ea expreſſè facta ſit mentio.*
9 *Cathedralis Eccleſiæ appellatione quandoque ſolus Epiſcopus, quandoque ſolùm Capitulum, nonnunquam vtrumque ſignificatur.*
10 *Monaſteria ſaltem in fauorabilibus veniunt Eccleſiarum appellatione.*
11 *Collegiata & Conuentus Monachorum in fauorabilibus veniunt Eccleſiarum appellatione.*
12 *Parochialis in ſtricta ſignificatione non venit Eccleſiæ appellatione.*

13 *Parochialium Ecclesiarum nomine non veniunt Parochiales Collegiatæ in materia stricta.*

14 *Ecclesiarum appellatione in materia Ecclesiastica immunitatis quæ veniant, remissiuè.*

15 *Capella non venit Ecclesiæ appellatione dispositione contra regulas iuris.*

16 *Ecclesiæ appellatione in fauorabilibus includitur omnis pius locus.*

1 Ecclesiæ appellatione non venit Cathedralis, seu Episcopalis, quando de ea non est facta mentio, *c. dilectus, de concess. prab. c. quamuis, eod. tit. in 6.* Oldrad. *cons. 259. n. 2. & 3. vers. item probo,* Card. Tusch. *practic. conclus. tom 3. lit. E, concl.* 18. *n.* 1. Menoch *cons* 201. *n.* 10. Mil. *in repert. verb. Ecclesia appellatione non intelligitur*, Mandos. *reg.* 26. *q.* 3. *n.* 5. quamuis etiam essemus in dispositione generali, idem Mandos. *reg* 32. *quæst.* 15. *n.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell gloss.* 9. *in princ. n.* 36. quos refert & sequitur Stephan. Gratian. *discept forens. c.* 817. *n* 5 *&* 6. Vnde
2 expectans habens gratiam ad personatum, vel officium pertinens ad collationem Episcopi, & Capituli communiter, vel diuisim, non capit dignitatem in Cathedrali postea vacantem, licet collatio spectet ad Episcopum, & Capitulum, seu alias expectans sit Canonicus quia cum sit gratia ambitiosa, non potest extendi ad Cathedralem, nisi sit expressum, Oldrad. *cons.* 185. *Thema tale est, in princ.* Card. Tusch. *d. lit. E, concl.* 611 *n.* 1. *&* 2.

3 Ecclesiarvm ciuitatis, aut diœcesis appellatione non includitur Ecclesia Cathedralis, & è contrà in odiosis, & materia stricta, *c. cùm clerici, & ibi gloss.* 1. *de verb. signif. quamuis, §. quamquam,* vbi gloss. *de prabend in* 6. Felin. *in cap. nostra, concl.* 39. *num.* 40. *de rescript.* Calderin. *cons.* 492. *circa med vers. item appellatione,* alias *cons.* 1. *de hæret.* Couarr. *in c. alma mater, part.* 2. *§.* 1. *num.* 4 *in fine,* Card. Tusch. *d. lit. E, concl.* 18. *n.* 2. Bellet. *disquisit. clericeal p.* 1. *tit. de disci-*
4 *plina clericali, §.* 2. *num.* 29. Vnde habens mandatum de prouidendo in aliqua Ecclesiarum ciuitatis, vel diœcesis, non potest prouideri in Ecclesia Cathedrali, quia cùm propter illius honorem, & præeminentiam sit qualificata, Ecclesia Cathedralis sub generalitate Ecclesiarum non includitur, ita gloss. *verb includit, in d. c. quamuis*, Dominic. *ibi, num.* 2. & Franch *num.* 5. Abb *in c vlt. num.* 6 *de prabend* Cardin. *n.* 8. *in Clem.* 1. *de suppl. negl. Prælat.* Staphil. *de literis gratia, tit. de forma expectatiua* 5. *nona forma, a n.* 32. Simonet. *de reseruat. quæst.* 11. *num.* 7. Ludou. Gomez *de expect. n.* 94. *in fine, & n.* 85. Oldrad. *d. cons.* 185. *vers quartò certum est,* Card. Tusch. *concl.* 611. *num.* 3. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancell. gloss.* 9. *num.* 5. *& gloss.* 10. *n.* 3. Bellet. *d. §* 2. *num.* 10.

5 Ecclesiarvm prouinciæ appellatione continetur Cathedralis, & Metropolitana, & sic aliàs exempla, *d cap. quamuis, vers. secus,* & *ibi* gloss. *verb. prouincia,* Domin. *num.* 9. Anchar. *num.* 4. & Franch. *n.* 8. Fulgos. *cons.* 110. *col fin. vers. in secundo,* Mollign. *in tract. de appellat vtriusque iuris extens. n.* 316. Card.
6 Tusch. *d lit. E, concl.* 18. *num.* 8. Vnde si aliquis expectauerit beneficium in aliqua Ecclesiarum prouinciæ, tunc propter intentionem concedentis venit beneficium in Ecclesia Cathedrali, vt per Oldrad. *d cons.* 185 *n.* 4. *vers. quamè certa forma, & cons.* 321. *in fine, num* 4. *vers non obstat,* quæ refert Cardin. Tusch. *d lit. E concl.* 611 *num.* 7.

7 Ecclesiæ appellatione venit Cathedralis quando dispositio est fauorabilis, Fulgosius *cons.* 120. *col fin. vers. secundo,* Card. Tusch. *d. lit. E. concl.* 18. *n.* 7. Rot. *decis.* 985. *n.* 1. *lib.* . *p.* 3. *diuers.*

Ecclesiæ appellatione nunquam venit 8
Ecclesia Romana, nisi de ea expressè sit facta mentio, Calderin. *cons.* 492. aliàs *cons.* 1. *de hæret.* vbi quòd *Clem. nolentes, de hæret.* prohibens Inquisitores posse bona Ecclesiarum applicare, non habet locum in bonis Ecclesiæ Romanæ, refert Card. Tusch. *d. lit. E, concl.* 18 *num.* 3.

Ecclesiæ Cathedralis appellatione, quando- 9
que solus Episcopus, quandoque solum Capitulum, quandoque vtrumque significatur, importat etiam collegium clericorum; item aliquando importat quid diuersum ab Episcopo, vt per multa exempla percurrit Feder. de Senis *cons.* 296. *Quidam in suo testamento, in princ.* quem refert Card. Tusch. *d. lit. E, concl.* 19. *n.* 1.

Ecclesiarvm appellatione saltem in fa- 10
uorabilibus veniunt monasteria, *c. cùm dilectus, in fine de consuetud.* Federic. de Senis *cons.* 201. *n.* 4. *vers. item nomine Ecclesiarum,* Calderin *consil.* 293. *num.* 2. *vers. item verbo generali,* aliàs *cons.* 1. *de rerum permut.* Verall *decis.* 177. *n.* 6. *p.* 3. *& decis.* 289. *n.* 1. *&* 2. *ead. p.* 1. Card. Tusch. *d lit. E, concl.* 20. *n.* 4. *& tom.* 5. *lit. M, concl.* 338. *n.* 3. Bellet. *d.* 2. *n.* 34. vbi, secus ait de stricta significatione, Seraph. *decis.* 606. *n.* 5 *&* 8. vbi *n.* 15. subdit non venire si ex principalis dispositionis narratiua aliud sit dicendum, Camill. Borrell *in summa omnium decis. tit.* 2. *num.* 13. Valenzuela *cons.* 81 *num.* 14.

Ecclesiarvm appellatione venit Colle- 11
giata, & conuentus Monachorum in fauorabilibus, Verall. *decis.* 289. *num.* 1 *p.* 1. Camill. Borrell *in summa omnium decis p.* 1. *tit.* 2. *num.* 13.

Ecclesiæ appellatione in stricta significa- 12
tione non venit Parochialis, Put. *decis.* 292. *num.* 3. *lib.* 1. venit tamen in materia odiosa, & correctoria disponente de Ordinibus sacris suscipiendis, ne inducatur Legum, & Canonum correctio, Gemin. *cons.* 131. *num.* 2. *vers. primò per regulam,* quem refert Card. Tusch. *d conclus.* 18. *n.* 4.

Ecclesiarvm parochialium nomine, non 13
veniunt Parochiales Collegiatæ in materia stricta, quia hæ habent qualitatem Collegij supra curam, licèt secus sit in fauorabilibus, Ioan. Andr. *in c statutum, de elect. lib* 6. Abb *in rubr de vita, & honest. cleric. n.* 12. Syluest. *in summa, verb. clericus,* 1. *num.* 1. Beller. *d. §.* 2. *num.* 33.

Ecclesiæ appellatione quoad immunitatem 14
Ecclesiasticam quæ veniant, vide Lap. *alleg.* 12. *num.* 4. Cardin. Tusch *d lit. E, concl.* 20. *num.* 1. latè Sanch. *de matrim. lib.* 9 *disp.* 15 *num* 21. *cum multis seqq.* Fagundez *in quinque Ecclesia præcepta, præc.* 2. *lib.* 3. *cap.* 54. *à num.* 37. *vsque ad n.* 52.

Ecclesiæ appellatione non venit capella in 15
dispositione contra regulas iuris, Ioan. de Anan. *conclus.* 24. *Primo videtur, per totum,* Cardin. Tusch. *d. lit. E, concl.* 18 *n.* 1.

Ecclesiæ appellatione in fauorabilibus inclu- 16
ditur omnis pius locus, *c. requisisti,* ibi, *aut alius pius locis, de testament.* Gare. Gironda *de priuil. seu exempt. explicat. num.* 571. Magdalen. *de natura testium in testam. requisit. p.* 2. *c.* 1. *num.* 23. & ideò nomine Ecclesiæ, de quo *in cap.* 1. *de restitut. in integr. lib.* 6. venire loca pia, eisque competere remedium restitutionis in integrum, prout competit ipsi Ecclesiæ, resolu unt Abb. *in c.* 1. *num.* 5. *de restit. in integr. in Decretalib.* vbi etiam Beroi. *num.* 141. Roman *sing* 272. Costa *in cap si pater, p.* 2. *verb. ipsis pauperibus, a num.* 4. *de testam. lib.* 6. Tiraq. *de priuileg. pia causa. priuil.* 138. Cald. Pereira *in l si curatorem, verb. minoribus, num.* 63. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 574. *n.* 2. Sfort. *de restitut. in integ. quæst.* 3. *art.* 4. *num.* 26.

Appell.

Digitized by Google

Appell. LXXXVI.

Educatio.

Educationis appellatione veniunt vestiarium, lectus, & habitatio in legatis, ac omnia ad victum necessaria, & medicinæ, *l. fin.* vbi gloss. *ff. de aliment. & cibar legat.* Paul. de Cittadin. *de iurepatron art. 4. num. 2. & 10.* Lambert. *in similib. part. 6. tract. lib. 3 art. 9. quæstionis 3. principalis, n. 2.*

Vnde victus, alimenta, & educatio exequenda sunt, & parum admodum inter se differunt, vt constat ex *d. l. fin. de aliment. & cibar. leg. & ex l. 1 §. item si quis, ff de lib exhibend. & l. semper, §. & si non, ff. de iure immun.* refert hæc iura in idem, Rebuff. *ad l. verbo victus 43. vers septimo, ff de verbor. significat. pag. 235.* Menoch *de præsumpt. lib. 4 præs. 157. n. 14.* vbi ait quòd idem est alere, quod educare.

Appell. LXXXVII.

Emolumentum.

1 *Vtilitas omnis venit appellatione emolumenti.*
2 *Verbum* emolumentum, *generaliter pro qualibet vtilitate, & commoditate accipitur.*
3 *Mulctæ, & pœnæ veniunt appellatione emolumentorũ.*
4 *Distributiones quotidianæ veniunt appellatione emolumenti beneficiorum, seu præbendarum.*

1 Emolumenti appellatione venit omnis vtilitas, quia est verbum generalissimum, & appositum pro omni vtilitate. ita Cuman. *cons. 162. Visa copia, num. 2.* quem refert Card. Tusch. *practic. concl.*
2 *tom. 5. lit. E, concl. 230. per totam*, nam verbum hoc, *emolumentum*, generaliter pro qualibet vtilitate, & commoditate accipitur, *c. si heredes, de testam. c. nemo, de simon.* Lap. & Cardin. *in Clem statutum, de electione,* Boët. *decis. 224. n. 6.* Bertazol. *in repetit. l. si quis maior, C. de transact. n. 640.* vbi ex *n. 636.* alias huius dictionis significationes cumulat, Gutier. *cons. 8. n. 4.*
3 Emolumentorum appellatione veniunt etiam multæ, & pœnæ, gloss. *verb. & iurisdictione, in Clem. statutum, de elect.* vbi Cardin. *in prima oppositione,* Rot. *in Signina pœnarum 18. Nouembris 1608. coram R. Attrebaten.* impressa per Farinac. *decis. 230. in fine, p. 2. recent.*
4 Emolumenti beneficiorum, seu præbendarum appellatione veniunt distributiones, quotidianæ, vt apertè colligitur ex Put. *decis. 375. num. 2. cum seqq.* aliàs 365. *in correctis, lib. 2.* quem refert Mooet *de distribut. quotid p. 1. quæst. 7. n. 15.*

Appell. LXXXVIII.

Emptio.

1 *Emptionis & venditionis appellatione relatiuè omnis alienationis species continetur.*
2 *Emptionis appellatione maximè in statutis, & contractibus venit tantum contractus proprius emptionis.*

1 Emptionis, & venditionis appellatione relatiuè omnis alienationis species continetur, *Aug. Barbosa Appell. Iur. l. statuliberi, ad fin. ff. de statulib. l. sicut, §. venditionis, ff quibus modis pignus, vel hypoth.* Tiraq. *de retractu lign. §. .. gloss. 2 à n. 1.* Rebuff. *ad rub. ff. de verb. signific. col. 1. vers. in secunda parte, pag. 3.* Franc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib. 3. q. 72. n. 21.*

Emptionis appellatione in statutis & contra- 2
ctibus venit tantùm contractus proprius emptionis, *l. 1. ff. de contrah. empt. l. 1. ff de rerum permut.* cum aliis adductis, per Fabian. de Monte *in tract. de empt & vendit. quæst. 2. num. 1.* Rebuff. *ad l. 28. vers. itaque regula, ff. de verb. significat. pag. 163.* vbi latè explicat, Francisc. Molin. *d. quæst. 71. num. 22.*

Appell. LXXXIX.

Episcopus.

1 *Patriarchæ, & Archiepiscopi veniunt appellatione Episcoporum.*
2 *Illegitimus dispensatus à Papa ad Episcopatum, non censetur dispensatus ad Archiepiscopatum.*
3 *Dispensatio est stricti iuris*
4 *Illegitimi difficilè admittuntur ad Episcopalem dignitatem.*
5 *Episcoporum appellatione verè & propriè non veniunt nisi in Episcopum consecrati.*
6 *Episcopum interfecisse non dicitur, qui interficit electum.*
7 *Electi, & confirmati veniunt appellatione Episcoporum circa exercenda, quæ sunt iurisdictionis.*
8 *Episcopus canonica institutione confirmatus habet ea omnia, quæ sunt iurisdictionis.*
9 *Iurisdictionis exercitium actu acquiritur per confirmationem.*
10 *Electus, & confirmatus in Episcopum, licèt nondum consecratus, potest alicui committere potestatem ad absoluendum suos subditos in foro pœnitentiali.*
11 *Electus, & confirmatus in Episcopum, quamuis nondum consecratus, potest dispensare in irregularibus omnibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum.*
12 *Electus & confirmatus in Episcopum, licèt nondum consecratus, potest licentiam concedere, vt renuntiatio fieri possit per nouitium, iuxta Concilij Trid. dispositionem.*
13 *Electo, & confirmatis in Episcopum competit potestas dispensandi in votis, & iuramentis suorum subditorum.*
14 *Episcopus si velit ea quæ sunt iurisdictionis exercere, opus est vt obtineat litteras Apost. sine quibus nec admitti, nec recipi tanquam Episcopus potest.*
15 *Miracula recognoscere potest solus Episcopus, & non alius Prælatus illo inferior, quamuis iurisdictionem quasi Episcopalem habeat.*
16 *Præsentatos à patronis, & per examen idoneos repertos, solus Episcopus instituere potest, & non alius inferior.*
17 *Monitoria quæ fiunt ad finem reuelationis pro rebus deperditis, solus Episcopus concedere potest, & non alius inferior, quantumcunque exemptus, & immediatè sedi Apost. subiectus.*
18 *Abbates quantumcunque exempti, & iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, non possunt cognoscere de causis matrimonialibus.*
19 *Beneficia vnire in subiectus sibi Ecclesiis existentia*

possunt Pralati Episcopo inferiores, iurisdictionem quasi Episcopalem habentes.

20 *Pralati inferiores habent potestatem visitandi ea, que ad suam diacesim pertinent.*

21 *Pralati inferiores iurisdictionem quasi Episcopalem habentes possunt approbare Confessores.*

22 *Pralatus inferioribus iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, licet in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto prouenientibus, exceptis, &c. dispensare.*

23 *Contrarium verius.*

24 *Prelati inferiores iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, possunt in diœcesibus suis licentiam concedere vt obligatio, seu renunciatio à nouitio fieri valeat intra duos menses proximos professioni, iuxta formam Concilij Trident.*

25 *Vicarius generalis venit Episcopi appellatione vbi ille non excluditur, & est res, quæ conuenit Vicario ex eius officio.*

26 *Vicarius Episcopi generalis potest concedere litteras excommunicationis pro rebus ablatis.*

27 *Vicarius generalis Episcopi coniugalis causa cognitionem etiam ex generali commissione tractare potest.*

28 *Vicarius generalis Episcopi absque eius speciali commissione, potest egressus è monasterio licentiam moniali concedere in vim Concilij Trid. id Episcopo tribuentis.*

1 EPISCOPORVM appellatione veniunt etiam Patriarchæ, & Archiepiscopi, *c. cleros, §. omnes autem 21. dist.* gloss. singularis *verb. de Episcopis*, per text. *in cap. quia periculosum, de sentent. excom. lib. 6.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 2. quæst. 1. num. 51.* Gonzal. *ad reg. 8 Cancell. gloss. 42 n. 19.*

2 Limita in odiosis, & in materia correctoria, ac
strictè interpretanda, putà in dispensationibus, quia
si illegitimus dispensatus esset à Papa ad Episcopa-
tum, non censetur dispensatus ad Archiepiscopa-
tum; & si fuerit dispensatus ad Archiepiscopatum,
non est propterea dispensatus ad Patriarchatum;
3 quia dispensatio est stricti iuris, & strictè interpre-
tanda, vt latè probaui *de officio. & potest. Episcopi, p. 2.*
4 *alleg. 33. à n. 7.* tum quia ad Episcopalem dignitatem,
& alias ea superiores difficilè illegitimi admittuntur, & nisi Papa expressè cum illis dispenset, non censetur per verba generalia admitti debere ad dignitates huiusmodi, & ideò hanc limitationem tradunt Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 9. num. 6.* Sayr. *de censuris, lib. 6. c. 11. n. 29.* Sanctarel. *var. p. 1. q. 38. n. 16.*

5 EPISCOPORVM appellatione verè, & propriè non veniunt, nisi in Episcopum consecrati, licèt electi, & confirmati sint, ita probant text. *in c. eam te,* ibi, *ante promotionem suam*, & ibi, *nec esses adhuc in Episcopum consecratus, de rescript. c. tua,* ibi, *Episcopo, vel electo, de iis, quæ fiunt à Prælatis, gloss. 1.* & communis *in c. 1. de relig. domib.* gloss. *verb. Pontificum, in Clem. 1. de celebr. Missar. gloss. 2. in Clem. 1. de pœnis* cum aliis adductis per Ludou. Gomez *in reg. de triennali, quæst. 36.* Nau. *cons. 391 n. vlt.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 18. art. 2.*

6 Et ideo occidentem electum non dici interfecisse Episcopum, resoluunt Mandos. *in reg. 16. Cancell. q. 19. n. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. n. 27.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 136 n. 1.* D. Antonin. Ricciul. nunc Episcop. Bellicastren. & Romæ Vicesgerens, *in suo tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 2. c. 7. n. 9.* quos refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 1. alleg. 57. num. 237.* secundùm impressionem Lugdunen.

Circa ea verò exercenda, quæ pertinent ad po- 7
testatem iurisdictionis, appellatione Episcoporum
veniunt electi, & confirmati, licèt nondum consecrati, *cap. nosti 9. cap. transmissam 15.* vbi gloss. *de*
elect. quia Episcopus Canonica institutione confir- 8
matus habet ea omnia, quæ sunt iurisdictionis,
Aloys. Ricc. *d. resol. 136.* Azor. *instit. moral p. 2. lib. 3.*
cap. 29. quæs. 5. tum quia exercitium iurisdictionis 9
actu acquiritur per confirmationem, Cosm. *in pragm. sanct. tit. de collationib. verb. nominationes, p. 186.* Perez *l. 2. vers. probatur vlterius, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 155.* & alij per me citati *de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 4. num. 7.*

Vnde ex proximè dictis primò infertur disposi- 10
tionem Concilij Trident. *sess. 23. de reform. cap. 15.* statuentis quòd sine probatione Episcopi nullus etiam Regularis possit Confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, procedere in Episcopo electo, & confirmato, licèt nondum consecrato, qui potest alicui committere iurisdictionem ad absoluendum suos subditos in foro pœnitentiali, cùm huiusmodi commissio pertineat ad potestatem iurisdictionis, quam Episcopus electus iam habet, vt suprà dixi: quam illationem amplectuntur *in 4. dist. 18. q. 4. art. 2.* Chametot. *de Sacram. tract. 7. de Confess. dub. 13.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, proc. 2. lib. 7. cap. 2. num. 47.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 25. num. 6.* secundùm Lugdunen. impress.

Secundò infertur dispositionem eiusdem Con- 11
cilij Trid. *sess. 14. de reform. c. 6.* dum habet licere Episcopis in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum dispensare, procedere ex adducta ratione in Episcopis electis & confirmatis, quamuis non consecratis, vt docent Soar. *tom. 5 disp. 41. sect. 2. num. 7.* Sanch *de matrim. lib. 8. disp. 2. num. 11.* Gutier. *in simili tract. c. 49. à num. 16.* Mari. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 8. de suspens. c. 3. vers. tertiò notandum,* Aloys. Ricc. *d. resol. 135.* Ego ipse *d. tract. de officio, & potestate Episcopi. p. 2. alleg. 39. n. 2.*

Tertiò infertur dispositionem eiusdem Concilij 12
Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 16.* statuentis quòd renunciatio facta per nouitium ante professionem, vim non habeat, nisi cum licentia Episcopi, &c. procedere in Episcopo electo & confirmato, licèt nondum consecrato, sicut scripserunt Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 7. c. 5. num. 65.* Bartholom. à S. Fausto *in thesauro Religios. lib. 5. quæst. 194.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 3 alleg. 99 n. 3.*

Quartò infertur potestatem concessam Episcopis 13
dispensandi in votis & iuramentis suorum subditorum competere Episcopis electis & confirmatis, quamuis nondum consecratis, vt resoluunt Leon. Less. *de iustitia, lib. 2. cap. 40. dubit. 12. num. 100. vers. secundo,* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 38. n. 7.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 36. num. 6.*

Illud tamen aduertere oportet quòd attenta dis- 14
positione *Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes,* opus est vt Episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, obtineat litteras Apost. sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest, vt referunt D. Barbos. *in l. diuortio, in princip. p. 2. num. 50. ff. soluto matrim.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 8. quæst. 3 num. 33.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 19. quæst. 9. vers. cæterùm,* quorum memini *in collect. cap. nosti 9. num. 3 de elect.*

EPISCO

15 Episcoporum appellatione veniunt aliquando ipsi Episcopi tantùm, non verò alij Prælati inferiores Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, vt in casu recognitionis miraculorum, quam quidem non spectare ad alium præter Episcopum, per Concil. Trident. *sess. 25. de innocat. & venerat. sanctor.* ibi, *nisi eodem recognoscente & approbante Episcopo*, tradunt Aloys. Ricc *in praxi rerum fori Ecclesiast decis.* 163. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 485. *in* 2. *edit. & in decision. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *decis.* 397. *num.* 1. Mari. Antonin. *var. resolut lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 42. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract.* 12 *p.* 3. *quæst.* 15. *suppposit.* 2. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 97. *n.* 9.

16 Sic etiam Episcopum solùm posse præsentatos à patronis, & per examen idoneos repertos instituere, per Concil. Trident. *sess.* 14. *de reformat. cap.* 13. ibi, *huiusmodi institutio, & non alteri inferiori reseruetur*, docent Lambertin. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 3. *q.* 1. *princ. art.* 10. *n.* 1. Mari. Antonin. *d. lib.* 1. *resol.* 47. *num.* 6. & *resol.* 55. *n.* 11. *in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 224. Vgolin. *de officio Episcopi. c.* 51. §. 4. *n.* 1. Ego ipse in simili *tract p* 3. *alleg.* 72. *num.* 176.

17 Sic pariter Episcopum tantùm, & non alios Prælatos Ordinarios iurisdictionem quasi Episcopalem habentes quantumcunque exemptos, & immediatè Sedi Apost. subiectos, posse monitoria, quæ fiunt ad finem reuelationis pro rebus deperditis, seu subtractis concedere, referunt à Sacra Congreg. decisum Vgol. *d. tract. de officio Episcopi, cap* 43. *in princ. vers. excipiuntur*, Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 1. *c.* 1. *n.* 18. & 19. Campan. *in diuersorio iuris Canon. rub.* 1. *c.* 15. *num.* 107. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.* 59. *art.* 4. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 96. *n.* 12. & 13.

18 Sic denique Abbates quantomuis exemptos, iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, non posse cognoscere de causis matrimonialibus, probat Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. c.* 20. *vers. ad hæc*, id Episcopis solummodo concedens ad exclusionem aliorum, in illis verbis, ibi, *sed Episcopi tantùm*, &c. & ita fuit dictum in Rota coram R. D. meo Coccino *decis.* 346. *num.* 9. inter eius impressas, prout refero Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, p.* 3. *alleg.* 84. *sub n.* 2. *vers. proinde*, secundùm Lugdunen. impress.

Episcoporum appellatione regulariter veniunt alij Prælati Episcopo inferiores iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, & maximè vbi indefinitè, & sine vlla restrictiua, aut exclusiua dictione fit mentio Episcoporum, & quia plura loca in Concilio Trident. sic intelligenda reperiuntur, aliqua ex illis vti principaliora referam, quæ aliorum poterunt esse exempla.

19 Primò igitur Abbates, atque alij Prælati Episcopo inferiores ita plenè subiectas sibi Ecclesias habentes, vt iurisdictione quasi Episcopali in eis fungantur, seu existente priuilegio, aut consuetudine legitima præscripta, possunt ex legitimis causis vnire beneficia in subiectis sibi Ecclesiis existentia, iuxta formam Concilij Trident. *sess.* 21. *de refor. c.* 5. vt referunt plures, quos plena manu citat Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2 *lib.* 7. *c.* 19. *n.* 160. quibus addo Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesi. resol.* 383. *n.* 3. *in* 2. *edit & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *decis.* 298. *n.* 4 Azor *instit moral p.* 1. *lib.* 6. *c.* 28. *q.* 10. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 12 *cap.* 2. *num.* 71. *cum seqq.* quorum memini Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, p.* 3. *alleg.* 66. *n.* 14. secundùm Lugdunen. impress.

Secundò dispositio Concilij Trident. *sess.* 21. *de reformat. cap.* 8. ibi, *ab Episcopis*, &c. dum agit de Episcoporum cura in visitatione eorum, quæ ad suam diœcesim pertinent, ampliatur etiam ad inferiores Prælatos iurisdictionem habentes, vt scribit Azor. *instit. moral p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *vers. sexto*, quem vltra alios refero in collectaneis ad idem *c.* 8. Ego enim communi voto respondendi cupidus, quo meatum Remissionum super Tridentinum Concil correctio non minus auidè nunc flagitatur, quàm vtiliter amplexæ olim fuerint, vt exemplariorum diuersitati occurrerem, quibus identidem, & diuersimodè impressæ circumeunt lætitantes, labore gemino, & nouo vsus stylo, adeóque à Pij IV. mente non abhorrente titulo adhuc cum facie immutato, vt quæ sub Remissiones mortificatæ fuerant, sub Collectanea viuificentur, opus sane laboriosum, & omnibus numeris absolutum, Sanctissimo D. N. D. Vrbano VIII. iussus obtuli, vt illud in Vrbe, seu alibi mihi cùm voluerit imprimendum dimittat. 20

Tertiò, dispositio eiusdem Concilij *sess.* 23. *de reform. c.* 15. ibi, *aut ab Episcopis*, &c. statuentis quòd sine probatione Episcopi nullus etiam Regularis possit Confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, ampliatur ad Prælatos Episcoporum inferiores iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, vt docent Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *n.* 76. Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *decis.* 22. *num.* 4. Fagondez *in quinque Ecclesiæ præcepta, prec.* 1. *lib.* 7. *c.* 2. *n.* 55. & centum Rot. *decis.* 331. *part.* 1. *recent.* quorum memini *de officio & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 25. *num.* 9. secundum Lugdunen. impress. 21

Quartò, Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. c.* 6. ibi, *liceat Episcopis in irregularitatibus*, &c. ampliatur ad Prælatos inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, itaut ipsis sicut Episcopis liceat in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum dispensare, sicuti tradunt Henriq *in sum. lib* 6. *cap.* 16. §. 1. Fr. Emman *quæst. Regul tom.* 1. *quæst.* 24. *art.* 13. & 17. & *quæst.* 61. *art.* 9. Flores de Mena *var. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 18. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *c.* 11. *num.* 83. *in fine.* Auil. *de censur. p.* 7. *disp.* 10 *dub* 6. Sanch *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 5. Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, lib* 3. §. 2. *quæst.* 8. *num.* 55. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 5. *n.* 455. Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 51. *num* 8. 22

Verùm hæc sententia licèt non careat probabilitate, tamen contraria verior & receptior est, quæ omnino concludit huiusmodi Prælatos non comprehendi in decreto Concilij Trident. *d. c* 6. ac proinde eos minimè gaudere facultate dispensandi Episcopis in eo concessa; quam quidem amplectuntur Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *col.* 7. *conf.* 4. Cened. *ad Sextum, collect.* 4. *n* 5. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 83. *num.* 5. *ad fin.* Soat. *tom.* 4. *de Pœnit. disput.* 30. *sect.* 2. *num.* 6. & *tom* 5. *de censur. disput.* 41. *sect.* 2. *num.* 7. Petr. de Ledesma *in sum. tom.* 2. *tract.* 1. *c.* 6. *post concl.* 2. *diffic.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 532. *num.* 1. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 51. *in* 2. *edit.* Mari. Alter. *de censur. tom.* 2. *disput.* 8. *de suspens. cap.* 2. *vers. sed hic*, Bonacin. *de censur. disput.* 6. *quæst.* 5. *punct.* 1. *num.* 6. Nicol. Garc *de benefic p.* 7. *cap.* 11 *n.* 13. & 17. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 1 *tit.* 18 *l.* 7. *de irregularit. num.* 9. & 10. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 441 *num.* 21. Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 39. *n.* 17. 23

Digitized by Google

14 Quintò, Concil. Trident. *sess. 25. de Regularib. c. 16.* supra expenso extenditur ad Abbates, cæterósque Prælatos iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, nullisque Episcopo subiecto, itaut ipsi in suis diœcesibus valeant licentiam concedere vt obligatio, siue renunciatio à nouitio fieri possit intra duos menses proximos ante professionem, ita Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 5. num. 68* Barthol. à S. Fausto *in Thesauro Religios. lib. 5. quæst. 196.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcop. part. 3. alleg. 99. num. 6.*

15 Episcopi appellatione venit eius Vicarius generalis vbi ille non excluditur, & est res, quæ conuenit Vicario ex eius officio, vt docent gloss. *verb. per Episcopos, in cap. vnic. de appell.* Monach. *lib. 6.* vbi Franc. *num. 4.* Felin. *in c. si quis contra, num. 4. vers. sed caue, de foro compet.* Lancelot. Conrad. *in templo omnium iudic. lib. 2. c. 6. §. 1. num. 1. & 15.* Soar. *tom. 5. de censur. disput. 7. sect. 1. n. 10. & disp. 20. sect. 1. num. 2.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. quæst. 43. num. 28. & 29. & quæst. 101. num. 1.* Sanch. *de Matrimon. lib. 2. disp. 29. num. 16. vers. ad secundum, & præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 6. c. 15. num. 30.* Mart. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 112. casu 31. vers. & pro dicta,* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 8. n. 12.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum p. 1. n. 117.* Et constat hoc ex Concil. Trident. *sess. 14. de reformat. c. 6.* vbi cùm voluit Vicarium excludere, expressit, dicens, *cui tantùm, non eorum Vicariis sit permissum.*

16 Vnde tam primò colligitur Vicarium Episcopi generalem posse concedere literas excommunicationis pro rebus ablatis, iuxta dispositionem Concilij Trident. *sess. de reformat. c. 3.* statuentis illas à nemine prorsus præterquam ab Episcopo, decerni posse, quia nomine Episcopi comprehenditur, dummodo non reperitur expressè exclusus, vt *in d. cap. 6.* quare hanc illationem sustinent Frechil. *de excom. p. 2. art. 2. n. 5.* Henriq. *in sum. lib. 13. c. 17. §. 4.* Ft. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 79. num. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 11. num. 8.* Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 171. num. 2.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. Vicarius, §. 17.* Soar. *tom. 5. disp. 10. sect. 1. num. 1.* Sayr. *de censur. lib. 1. c. 9. num. 33. vers. primùm est,* Auila *in simili tract. p. 2. c. 5. disp. 2. dub. 3.* Curi. Philip. *p. 3. §. 2. num. 19.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 97. num. 14.* Iacob. de Graff. *tom. 1. consil. sub tit. de sentent. excom. cons. 6.* Lazar. *de monit. sect. 1. quæst. 6. à num. 1.* Bapist. Costa *de facti scientia & ignorant. cent. 2. dist. 55. n. 1. tom. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 270. in 1. edit.* aliàs *resolut. 131. num. 4. in 2. edit.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 3. c. 7. num. 17.* Sanch. *de Matrimon. lib. 3. disp. 29. n. 16.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 8. n. 94.*

Contrà Vgolin. *de officio Episcopi c. 45. in princ. vers. secundò,* Campan. *in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. c. 15. num. 105.* Narbon. *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p. 1. n. 105.* quos Ego libenter sequutus fui *d. p. 3. alleg. 96. n. 6.*

17 Secundò, colligitur Vicarium generalem Episcopi coniugalis causæ cognitionem, etiam ex generali commissione tractare posse, vigore Concilij Trident. *sess. 14. de reformat. c. 20. vers. Adhæc,* vbi habetur ad solos Episcopos pertinere causarum matrimonialium cognitionem, sicuti docent Butr. *num. 2.* Abb. *num. 4.* & Alex. de Neuo *num. 5.* per text. *ibi in c. vltim. de cognat. spirit.* Cou. *de sponsalib. p. 2. c. 8. § 12. num. 2. vers. potest,* Anton. Cuch. *instit. maior. lib. 2. tit. 8. n. 105.* Barba. hin. *in tract. de Episcopo. lib. 4. p. 7. quæst. 10. num. 22.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. quæst. 44. in fine,* Sanch. *d. disput. 29. n. 18. vers. secundo,* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 3. cap. 45. quæst. 2.* Narbon. *d. part. 1. num. 201.* Ego ipse *d. part. 3. alleg. 84. num. 1.*

Contrà Rebuff. *in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus, n. 155.* Petr. Ledesma *de Matrimon. q. 45. art. 1. puncto 3. dub. 4.* Vgolin. *de officio Episcopi, c. 4. §. 7. n. 1. vers. nonò causas matrimoniales.*

Tertiò, colligitur Vicarium generalem Episcopi, absque eius speciali commissione, posse egressus monialis à monasterio licentiam concedere in vim Concilij Trident. *sess. 25. de Regularib. cap. 5.* id Episcopo tribuentis, vt bene resoluunt Llamas *in methodo curat. in fine, §. 5.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 15. num. 30.* Bonacin. *de clausura quæst. 1. puncto 8. numer. 3.* Ego ipse *dict. part. 3. alleg. 102. num. 18.* 18

Appell. XC.

Equus, Equa.

1 *Equorum appellatione in legatis veniunt etiam equæ, nisi ex verisimilibus coniecturis aliud sensisse testatorem appareret.*

2 *Equorum suorum appellatione non veniunt equi venales, sed quos habebat testator perpetui vsus causa.*

3 *Equo vendito veniunt sella, frænum, & alia ornamenta, quæ habebat tempore venditionis.*

4 *Sellam tradere non tenetur venditor emptori quando ostendit equum sine illa.*

5 *Equæ nomine in venditione venit pullus.*

6 *Vaccam prægnantem qui vendit, quando vendat & fœtum, seu vitulum lactantem, ostenditur.*

EQVORVM appellatione in legatis veniunt 1 etiam equæ, eum hoc casu mas ultimum conceipiat fœmininum, *l. legatis, §. iumentis, ff. de legat. 3. l. seruus legatis, l. qui duos, ff. eod. tit. l. 1. ff. de verb. signif.* nisi ex verisimilibus coniecturis aliud sensisse testatorem appareret, vt tradit Rebuff. *ad l. 1. vers. decimo quinto, ff. de verb. signif. pag. 9.*

EQVORVM suorum appellatione non veniunt 2 equi venales, sed quos habebat testator perpetui vsus causa, nisi aliter appareat de voluntate testatoris, vel quia non haberet alios quàm venales, Castren. *l. 1. num. 2. C. de verb. signif.* vbi Bald. *num. 4.* obseruat quòd vbi testator habens plures equos legauit equum suum, venit equus, qui in vsu testatoria esse solebat.

EQVO vendito veniunt sella, frænum, & alia 3 ornamenta, quæ equus habebat tempore venditionis, *l. addilis aiunt, in princip. & ibi Bald. ff. de ædilit. edict.* Ias. *in §. actionum, num. 58.* & Ludouic. Gomez *num. 12. Instit. de act.* Dec. *in cap. præterea, num. 8. de offic. deleg.* Riee. de Curt. *in cap. final. de consuet. quæst. 7. principali, num. 630. & seq.* Turz. *lib. 5. commun. opin. verb. equo vendito,* Ranchin. *concl. 41. 5. p. 3.* Bertazol. *de clausul. instrument. clausul. 26. glos. 13. num. 52.* Rebuff. *ad l. 103. vers. capistrum, ff. de verb. signif. pag. 435.* Surd. *decis. 134. num. 8.* vbi quòd venditor non 4 tenetur tradere sellam emptori quando ostendit equum sine illa.

EQVÆ nomine in venditione venit pullus, vt 5 argum. tex. *in l. vacca emptor,* vbi gloss. *de euiction.* tradit Ias. *in l. huiusmodi, §. legatum est ita, num. 21. ff.*

ff. de legat. 1. vbi allegat Baldum *in cap. translato, de*
6 *constit.* dicentem, quòd qui vendit vaccam prægnantem, vendit & fœtum, seu vitulum lactantem nondum pascentem herbam; ea ratione, quòd idem iuris censetur esse de accessorio, quod de principali: sed Bertazol. *d. gloss.* 13. *num* 53. post Alberic. Angel. & plures per eum citatos distinguit an pullus possit esse sine matre absque periculo interitus, & tunc vendita equa, non venit pullus: secus verò si non possit ab ea absque periculo separari, subditque in hoc esse considerandam quantitatem pretij, vt possit dignosci an censeantur contrahentes vtrumque comprehendisse, quod etiam tradit Rebuff. *ad leg.* 26. *versic. nono, ff. de verb. signif. pag.* 155.

Appell. XCI.

Excommunicatio.

1 *Excommunicationis appellatione si à Iure, vel ab homine proferatur, venit maior.*

2 *Excommunicationis appellatione intelligitur de minori vbi agitur de praiudicio tertij.*

3 *Excommunicatio vbi profertur in exceptione illius, intelligitur de minori.*

4 *Excipiens de excommunicatione, tenetur exprimere speciem illius.*

1 Excommvnicationis appellatione si à Iure, vel ab homine proferatur, venit maior, *c. si quem* 59. *de sentent. excommunic* Ioann. Andr *in cap.* 1. *num.* 16 *de except.* Decian. *in cap intelleximus, num.* 33. *&* 34. *de indic. & consil.* 321. *num.* 6. *&* 7. Mascard. *de probat. concl.* 697. *in fin.* Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. § 8. *num* 5. Nauarr *in man cap.* 23. *n.* 52. *& in tract. de dat. & promiss. notab* 4. *num* 8. Henriq. *in summ. lib.* 13. *cap.* 2. § 2. Soar *tom.* 5 *de censur. disp* 8 *sect.* 3 *num.* 3. Bonac *in simili tractatu, disp.* 2 *q.* 2. *p.* 2 *num* 2. Dionys. *de vera quatuor Patriarchal Sedium erection. cap.* 17. *n.* 14. Cardos *in prax. indic. & aduocat verb. excommunicatio, n.* 33. Anton. de Sousa *in relect. de censur. Bulla Cœne, cap.* 2. *num.* 4. Campan *in diuers iuris Canon rubr.* 11. *cap.* 15. *num.* 3. Frar. Ludou. Mitan *in manual. Prelat. tom.* 2. *q.* 15. *art.* 4. *concl.* 1. Valer Reginald *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *tract* 2. *n.* 21. *vers. at verò*, Anton. Ricciul. *de iure pers. extra grem Eccles. existent. lib.* 4. *c.* 31. *n.* 34. Cardin. Tusch *practic. conclus. tom.* 7. *lit. V, concl.* 101. *n.* 12. *&* 14. nouissimè Graña *ad c. cùm non ab homine num.* 11. *de indic.*

2 Limita tamen, si fortè agatur de materia concernente præiudicium tertij, quia tunc in dubio appellatione excommunicationis intelligitur de minore, Felin. *in c. venerabilem, de exception.* Put. *decis.* 62. *n.* 5. *lib.* 1. *in correct.* Anton. Ricciul. *d cap.* 31. *num.* 35.

3 Limita etiam, quando verbum, *Excommunicatio*,
præfertur in exceptione excommunicationis, quia
tunc in odium opponentium intelligitur de excom-
municatione minori, Franch. *in d c.* 1. § *si quis igitur*,
4 *sub num* 4. *de except.* Ant. Ricciul *d. cap.* 31 *num.* 36. &
ideo excipiens tenetur exprimere speciem excommunicationis an sit maior, vel minor per ea quæ tradunt Soar. de Pace *in tract tom* 1. *p* 1. *temp.* 5. *n.* 63. *&* 64. Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib.* 2. *c.* 7. *in fine*, quos refert Parens meus *in comment. ad Ordin. Reg. Lusit. lib.* 3. *tit.* 49. § 4. *num.* 3.

Appell. XCII.

Expensæ.

1 *Expensarum appellatione in diuisione non veniunt voluntaria, siue voluptaria.*

2 *Expensa voluptaria qua dicantur, remissiuè.*

3 *Damna & interesse an veniant expensarum appellatione remissiuè.*

4 *Expensarum omnium & quarumcunque appellatione damna & interesse continentur.*

5 *Expensa tantùm legitima, iusta, & moderata veniunt expensarum omnium, & singularum appellatione*

6 *Pretium, & res principalis non venit expensarum appellatione.*

7 *Expensa ministrantur secundùm qualitatem persona.*

8 *Officiales itinerantes quales expensas petere possint ostenditur.*

Expensarvm appellatione in diuisione non 1
veniunt voluntariæ, siue voluptariæ, *l. si seruos,*
ff. de pignorat. act. quæ autem dicantur, vide D. Barb. 2
in l. diuortio, § *final p.* 1. *num* 30. *cum seqq. ff solut. matrimon.* Card. Pereira *de empt cap* 27. *num.* 53. *&* 59. Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat verb. expensa, num.* 1. Et ideo non petuntur per modum æstimationis, sed per abrasionem, quia si Dominus non vult eas soluere, permittuntur ædificanti eas tollere, seu abradere, Ioseph. Ludouic. *Perus decis.* 24. *num.* 21. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 69. *num.* 4. Ioann. Garc. *de expensis, cap.* 1. *num.* 32. D. Barbos. *d. p.* 1. *num.* 88. *&* 103. Cald. Pereira *d. cap.* 27. *num.* 60. Cardos. *verbo expensa, num.* 5.

Expensarvm appellatione an veniant dam- 3
na, & interesse? vide *cap. in nostra* 8. *de iniur.* Rom. *sing. incip. Nunquid appellatione,* Boër. *decis.* 52. *num.* 7. Perez *ad lib.* 4. *Ordinam pag. mihi* 832. Surd. *decis.* 261. *num* 1. *cum seqq.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 3. *lit. E, concl.* 637. *per totam.*

Expensarvm omnium, & quarumcunque 4
appellatione, damna, & interesse continentur, *l sancimus, C. de indic. l. non ignorat. C. de fructib. & lit. expens.* Bart. *in l.* 1. *ff. de alienat indic.* Archid. *in cap. in primis, col.* 2. *q.* 1. Cardin. Tusch. *d. lit. E, concl.* 637. *num.* 1.

Expensarvm omnium, & singularum ap- 5
pellatione veniunt solùm expensæ legitimæ, iustæ, & moderatæ, Alex. *cons.* 76. *Viso, n.* 17. *vers. præterea, lib.* 4. Sebast. Medic. *in regul. Iur. Victus victori, num.* 3. Card. Tusch. *d. lit. E, concl.* 637. *num.* 8.

Expensarvm appellatione non venit pre- 6
tium, nec res principalis, ideò absolutio generalis ab omnibus expensis, damnis, & interesse non liberat à te, quæ potest vendicari, Alexand. *cons.* 168. *Requisitus, in principio*, maximè *num.* 4. *vers. non etiam obstat, lib.* 2. quem refert Cardin. Tusch. *dict. lit. E, concl.* 647. *num.* 7.

Expensæ ministrantur secundùm qualitatem 7
personæ, Afflict. *cap.* 1. *in princ. num.* 73. *ex quib. caus. feud. amitt. lib.* 3. Lara *in l si quis à liberis,* § *sed si filius, num.* 46 *de liber. agnosc.* Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 21 *n.* 9.
Et officiales, ac alij, qui itinerantur vocati, debent 8
equitare, ac consequuntur expensas, & sumptos pro equitatura si id suæ conditionis qualitas exigat, Surd. *d. tit.* 4. *q.* 21. *num.* 7. *&* 10. Stephan. Gratian. *discept.*

discept. forens. cap. 57. num. 5. cum seqq. Rutg. Ruland. *de commissar. part. 1. lib. 3. cap. 13. numer. 10. num. 10.* Et petere possunt moderatos, & non delicatos sumptus, quales consueuerunt facere domi suæ, Gregor. Lopez *l. 21. verb. qua coma, tit. 1. part. 3.* Bellacom. *tom. 1. comm opin. lib. 3. tit. 13. num 61. pag. 237.* Rutg. Ruland *d. p. 1. lib. 3. c. 13. & princ.* & Stephan. Gratian. *d. c. 52. num. 4.* Sutd. *n. 3.* vbi *q. 18. n. 8. 12. 13. 14.* subdit, lautiori mensa, & delicatiori cibo illustres, nobiles, & egregias personas excipiendas, & tractandas esse, quam humilioris conditis homines.

Appell. XCIII.

Facultas.

FACVLTATVM appellatione vniuersa continentur, sicut vbi fit mentio de substantia, patrimonio, bonis, & similibus, *l. cogi, in princ. ff. ad Trebell* Natt. *cons. 48. per totum,* vbi per *l. si quis a liberis. §. de alimentis, ff. de liber. agnosc.* infert ad illud notabile, quo cauetur, patrem teneri alere filios pro modo facultatum, & per *l. indictione, C. de ann. & tribut. lib. 10. cum similib.* infert ad aliud notabile de collecta, quæ debet imponi pro modo facultatum.

Appell. XCIV.

Familia.

1 *Familia appellatione in dubio venit familia contentiue, seu passiuè, comprehendendo omnes agnatos, etiam transuersales.*

2 *Descendentes solum ab ipso testatore, non autem transuersales veniunt familia appellatione, vbi constat illum sensisse de familia actiuè, seu effectiuè, & maxime si additum sit pronomen aliquod possessiuum.*

3 *Familia recta & transuersalis vbi vocata esset, intelligitur de transuersali respectu suorum descendentium inter sese.*

4 *Transuersales de familia veniunt appellatione familia, quando dispositio facta ad fauorem familia non potest verificari in descendentibus.*

5 *Transuersales veniunt appellatione familia quando vocatio esset facta expresso nomine illius.*

6 *Transuersales veniunt appellatione familia quando testator habuit rationem ipsius familia, non personarum, & quando testator prius vocasset descendentes, & in defectum descendentium vocasset proximiores de familia, vt* num. 7. *&*
quando esset vocata familia & agnatio, vt num. 8.

9 *Tiberius Decian. quid consuluerit in casu vocationis familia sibi occurrente, refertur, &* Hippol. Rimin. num. 10. Menoch. num. 11. & Peregr. n. 12. & 13.

14 *Fœmina comprehenduntur familia appellatione, etiam si dicatur quòd bona remaneant in familia, vt* n. 15 *cuius contrarium* n. 16.

17 *Fœmina non veniunt appellatione familia quando testator expressit proprium nomen familia.*

18 *Fideicommissum quando tacitè vel expresè est relictum pro conseruandis bonis in agnatione, fœmina sunt exclusa.*

19 *Testator quando vocasset masculos de familia, vel de illis tacitè sensisset, fœmina non veniunt.*

20 *Fœmina non veniunt ad fideicommissum relictum familia quando extat statutum exclusiuum fœminarum.*

21 *Fœmina non veniunt appellatione familia quando ex communi vsu loquendi homines non solent sentire quod ille veniant.*

22 *Testator vbi constituit fideicommissum successiuum, & duraturum in familia, non veniunt fœmina appellatione familia.*

23 *Testator quando fœminas dotauit, censetur illas excludere à fideicommisso relicto familia.*

24 *Familia appellatione non veniunt fœmina quando testator proprias filias exclusit eas dotando, & haredes fecit.*

25 *Fœmina nupta venit ad fideicommissum, quod testator voluit remanere in familia.*

26 *Contrarium qui teneant, & componuntur* num. 31. & 32.

27 *Filia nupta per nuptias desinit esse de familia testatoris.*

28 *Filia nubendo familia patris imponit finem, & dicitur augere familiam viri.*

29 *Filia nubendo non dicitur de cognomine paterno.*

30 *Vidua dicitur de familia viri, retinet domicilium, & gaudet priuilegio dignitatis.*

33 *Gener & nurus veniunt familia appellatione.*

34 *Familia appellatione lato sumpto vocabulo veniunt omnes, qui ferunt eadem arma & insignia.*

35 *Bastardi non comprehenduntur familia appellatione.*

36 *Familia appellatione in prohibitione alienationis non comprehenduntur extantes vltra quartum gradum, nisi facta sit per verba pracisa & vniuersalia.*

37 *Familia appellatione in testamento quando plures sunt familia eiusdem cognominis, venit illa, de qua ipse testator natus est.*

38 *Familia aggregata dicitur esse de stirpe & sanguine illius familia, cui aggregata est.*

FAMILIÆ appellatione licèt in dubio veniat familia contiuè, seu passiuè comprehendendo omnes agnatos, etiam transuersales, ex adductis per Gabr. *cons. 132. q. 6. num. 59. lib. 1.* cum aliis traditis per Sim de Prætis *de interpr. vltim. volunt lib. 3. interp. 3. dub. 1. solut. 11. n. 26.* & per Rot. *in Romana fideicommissi de Micinellis, 17. Iuny 1615. coram Patriarcha Pamphilio,* impressa per Farin. *decis. 707. num. 6. p. 1. recent.* Card. Seraphin. *decis. 1458. num. 4.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 645. num. 3. & 4.* tamen quando constat testatorem sensisse tantùm de familia actiuè, seu effectiuè, tunc veniunt solùm descendentes ab ipso testatore, non autem transuersales, vt aduertunt Sim. de Prætis *citato loco,* Ruin. *cons. 153. num. 10. lib. 2.* Paris. *cons. 51. num. 10. & cons. 88. num. 36. lib. 2. & cons. 1. num. 59. lib. 3.* Socin. iun. *cons. 97. num. 61. lib. 2.* Roland. à Valle *cons. 70. n. 75. lib. 3.* Menoch. *cons. 30. num. 13. & 14. & cons. 106. num. 226. & cons. 125. num. 15. cum seqq & cons. 633. & cons. 732. num. 40. cum seqq. & cons. 875. num. 25. in fine, & cons. 1081. num. 22.* vbi quòd non continentur fratres, *& cons. 1177. num. 7. & de præsumpt. lib. 4.*

*lib.4.præs.*88. *num.*2. Peregr. *de fideicom. art.*22.*n.*16. *& cons.*31. *lib.*8. *& cons.*57. *lib.*5. Intrigl. *de substitut. cent.*3.*q.*83. *num.*3. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.*3.*cap.*645.*num.*2. Surd.*cons.*247. *num.* 12. & alij citati à Rot.*d.decis.*707.*num.*3.*p.*1.*recent.* vbi in terminis de quibus in ea agebatur quod testator sensit tantùm de sua familia, visum fuit colligi ex verbis testamenti, ibi, sed quantum Deo placuerit Casale in eiusdem familia remanere debeat, ponderando illud pronomen, *eiusdem*, quòd denotat personalitatem, secundùm Iura ibi citata, & quòd videatur testatorem sensisse de familia effectiuè quando additum fuisset aliquod pronomen possessiuum, veluti, *ipsius*, vel *sua*, tradunt Menoch. *cons.*233. *num.*20. *&* 21. *& cons.* 1171. *numer.*3. Seraph. *d. decis.* 1438. *num.*11. Gabr.*cons.*132. *num.*60. *lib.*1. quos refert & sequitur Stephan. Gratian. *d. cap.* 645. *num.* 5. Rota *in Romana Iurispatronatus* 15. *Martij* 1630. *coram R.P.D. Merlino, vers.quoniam respondebant*, & subdit quòd quoties vocatur familia ipsius testatoris, venit solùm familia effectiuè, & citat Paris.*cons* 51. *num.*5. *vers.item propter lib.*2. Cephal.*cons.*510. *num.*13. Menoch. *de præsumpt. lib.*4. *præs.* 88. *num.* 2. *& cons.*233. *num.*21. *& cons.*1177. *num.*5. Peregr. *cons.*11. *num.*3. *lib.*4. *& cons.*149. *num.*18. *vers* 3. *lib.*5. Quæ quidem Rotæ decisio *in d. Romana iurispatr.* reperitur impressa *tom.*5.*recent.decis.*462. vbi *num.*5. citat plures Doctores tenentes sub familiæ nomine intelligi solum de effectiua.

3 Amplia procedere etiam quòd vocata esset familia recta, & transuersalis, non intelligitur de transuersali respectu suorum descendentium inter sese, vt resoluit Menoch.*cons.*1177.*num.*9.*vers.non obstant verba*, quem refert, & sequitur Fusar. *de substit. q.*351.*n.*30.

4 Limita primò, quando dispositio facta ad fauorem familiæ non poterat verificari in descendentibus, vt quia non extarent, vel quia vocati essent illi, qui non poterant habere filios, vt Sacerdotes, nam tunc appellatione familiæ venirent transuersales de familia, ita Ruin. *cons.*149. *num.* 8. *lib.*2. Cephal. *cons.*66.*num.*15.*& seq.* Menoch.*cons.*106. *num.*219. *& cons.*424. *num.*12. *& cons.*1171. *n.*22. *&* 1177. *num* 8. Peregr.*cons* 42. *lib.*2. quos refert, & sequitur Fusar. *d.q.*351.*n.*31.

5 Limita secundò, quando vocatio esset facta expresso proprio nomine familiæ, quia tunc, & transuersales venirent, vt tenent Crauet. *cons.*800. *col.*1. Hieron. Gabr.*cons.*132.*num.*58 *lib.*1. Peregr.*cons.*16. *num.*11.*lib.*3.*& cons.*31.*num.*9. *in fin lib.*4. Quamuis contrarium, imò transuersales non venire, etiam si expressum sit nomen proprium familiæ, teneant Socin. sen. *cons.* 40. *col.*6. inter cons. Curt. sen. & alij, quos refert, & sequitur Menoch. *cons.*732. *num.*42.

6 Limita tertiò, quando testator habuit rationem ipsius familiæ, non personarum; nam tunc & transuersales venire benè existimant Menoch. *cons.* 44. *num.* 12. Hieron. Gabr. *cons.*124. *num* 59. *lib.* 1. vbi post alios citatos dicit, quòd qui in familia relinquit, dicitur habere rationem familiæ, non personarum, & ideò venire omnes agnatos, qui de eadem familia sunt, licèt non essent sanguine coniuncti, refert, & sequitur Fusar *d.q.*351.*n.*8.

7 Limita quartò, quando testator priùs vocasset descendentes, & in defectum descendentium vocasset proximiores de familia, quia tunc clarè constat testatorem sensisse de omnibus agnatis, Peregr. *cons* 47.*n.*10.*vers verum.lib.*2.

8 Limita quintò, quando vocata esset familia, & agnatio, quia tunc veniunt & transuersales; & hoc ob vim verbi, *agnatio*, quòd comprehendit omnes per virilem sexum coniunctos, *l. vlt.* §. 1. *in fin ff. de gradib.* Paris. *cons.*22. *num.*604. *cum seqq. lib* 3. Decian.*cons.*86.*num.*28.*& seq lib.*3. Menoch. *cons.*424. Peregr. *cons.*149. *num.* 22. *lib.*5. Fusar. *d. quæst.* 351. *num.*40.

Retenta igitur supradicta sententia limitata, & ampliata, extant tamen in contrarium plures grauissimorum Iurisconsultorum resolutiones, quæ vel accipiendæ sunt stricto modo in terminis, de quibus agunt, vel reducendæ ad terminos limitationum prædictarum, vel omnino reiiciendæ; super quibus manum imponere non curaui, sed eorum loca studioso lectori indicare operæ pretium duxi. Et in primis in medium profero Tiber. Dec. *cons.* 86.*num.*18. *vers. tertiò*, *lib.* 3. vbi consuluit in casu, in quo testator tribus masculis filiis institutis, & substitutis eorum descendentibus, adiecit hæc verba; *Quia intentio D. testatoris est. quòd bona sua conseruentur in masculos legitimos, & naturales de familia; & agnatione præfati D. Testatoris*, & Decian. vult hoc casu resultare fideicommissum non extantibus descendentibus ad fauorem masculorum transuersalium de illa familia. 9

Hippol. Rimin.*cons.*482. vbi testator institutis filiis, & substitutis descendentibus masculis, exclusis fœminis prohibuit bona alienari, his verbis additis; *Quia voluit bona ipsa perpetuò manere in familia*, &c. consuluit Rimin. extinctis omnibus descendentibus masculis fideicommissum durare ad fauorem transuersalium de familia. 10

Menoch.*cons.*424. vbi testator institutis filiis, & reciprocè substitutis, & eorum descendentibus masculis prohibuit alienationem bonorum, ad hoc vt bona ipsius testatoris conseruarentur in familia in perpetuum, & Menoch. concludit extincta descendentia masculina fideicommissum extare ad fauorem transuersalium de familia. 11

Peregrin. *cons.* 16. *dub.*2. *lib.*3. vbi testator instituerat Paulum nepotem ex fratre, & illi substituerat eius descendentes masculos, & postea adiecit prohibitionem, his verbis, *Item voluit, quòd bona, in quibus D. Paulum, & eius filios instituit, & substituit, non possunt vendi, alienari, nec aliquo modo transferri extra familiam masculinam de Macheronibus del Vlmo per contractum, nec vltimam voluntatem*, &c. quia vult dicta bona non exire familiam masculinam, vt suprà, sed perpetuò, & in infinitum remanere in dicta familia masculina. Mortuo Paulo hærede cum descendentibus masculis, sed postea extincta descendentia masculina Pauli, tenuit Peregrin. agnatos transuersales del Vlmo censeri vocatos: & secundùm hanc opinionem in eadem causa consuluisse, & obtinuisse refert Fusar. *d. quæst.*351. *sub num.*12. 12

Idem Peregr.*cons.*149. *lib.*5. vbi testator filiis institutis, & substitutis eorum descendentibus in infinitum prohibita fuit alienatio bonorum verbis amplis, adiecta ratione: *Quia firma intentio D. testatoris est quòd bona semper extent in domo, & familia*, &c. Et Peregr. concludit transuersales de familia extincta descendentia masculina censeri vocatos, & pluribus comprobat, vt apud eum. 13

FAMILIÆ appellatione comprehenduntur fœminæ, vt colligitur ex *l fin. C. de verb. signif. & ex l.voluntas, C.de fideicom. & ex Auth. de restit fideicom.* & in specie tenent Aloys. *cons.*51. *numer.* 12. *& cons.* 160. *num.*4. *lib.*2. Paris. *cons.*33. *num.*44. *& seqq. lib.*1. *& cons.*40. *num.*33. *& cons.* 51. *numer.* 12. *& cons.* 63. 15

*num.*4.

num. 4. & cons. 88. num. 20. lib. 2. Aleiat. cons. 632. in fine, Socin. iun. cons. 94. num. 10. lib. 1. & cons. 2. num. 13. cum seqq. lib. 2. Roch. de Curt. de iurepatr. verb. competens, num. 1. Fab. Turret. cons. 77. num. 1. lib. 1. Pancir. cons. 94. num. 46. Rimin. iun. cons. 383. num. 1. lib. 1. Cephal. cons. 663. num. 14. lib. 5. Matzar. in epit. de fideicom lib. 2. quæst. 43. Bursat. cons. 1. num. 33. lib. 1. Sfort Odd. cons. 46. n. 39. cum seqq & cons. 68. num 17. Card. Mantic de coniect. vlt volunt. lib 3. tit. 12. num. 6. Sim. de Præt. de interpr. vlt volunt. fol. 293. num. 66. & seq & fol. 432. num. 10. Mascard. de probat. concl. 1236. num 41. Menoch. cons. 197. num. 37. cum seqq. & cons. 680. num. 21. cum seqq & cons. 730. num. 12. & de præsumpt. lib 4 præs. 88. num. 3. Peregr. cons. 31. num. 7. lib. 4 & consil. 41. num. 8. in fin & cons. 58. lib. 5. & de fideicom art. 22. n. 16. Intrigl. de substitut. centur. 8. q 83. num. 2. Surd. cons. 96. num 6. Rustic in l. cum auus, lib. 2. cap 5. num. 4. ff. de condit & demonstrat. Hieron. Gabr. cons. 132. q. 4. num. 42 cum seqq. lib. 1. Cardin. Tusch practic conclus tom 2 lit D. concl 222. num. 4. Fusar de substitut q. 352 à principio, Rot. decis. 283. num. 1 apud Farin p 2 recent.

15 Amplia vt procedat appellatiuum huiusmodi, etiam si dictum esset vt bona remaneant in familia; nam tunc fœmina non erit exclusa, vt tenent Soccen. cons. 227. n. 8. lib. 2. Socin. iun. cons 2. num. 14. & num. 18. lib. 2. Bursat cons. 157 num 40. cum seqq. lib. 2. Odd. cons. 46. num. 46. cum seqq & cons 68. num. 18. Amplia etiam, quamuis dictum esset, vt conseruarentur in familia, nam & fœmina erit admittenda, cùm sit de familia, licèt eius filij non comprehendantur, quia de familia testatoris, Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 12. n. 7. vers. item si relictum, Decian. cons. 7. n. 32 lib. 1. Menoch. cons. 197. n. 41.

16 Verùm quia non desunt qui contrariam opinionem sectentur; ideò eorum auctoritates intelligendas esse in casibus, in quibus testator tacitè, vel expressè senserat de masculis, & de conseruandis bonis in agnatione, benè obseruat Sfort. Odd. d. cons. 46. num. 49. cum seqq. Quando autem senserat de masculis, & de conseruandis bonis in agnatione, ac proinde fœminas noluerit succedere, petendum est ex coniecturis in hac re per Doctores afferri solitis.

17 Prima igitur coniectura erit, quando testator expressit proprium nomen familiæ, vt quando dixit remaneat in domo, vel familia de Fontana, quia tunc cùm per solos masculos conseruetur agnatio, fœminæ erunt exclusæ, Hieron. Gabr. cons 131. lib 1. & Sfort. Odd d. cons. 46. num. 53. Peregr de fideicom art. 25. num. 25. & num 47. ad med. vbi dicit per expressionem nominis familiæ censeri habitam rationem agnationis, prout illum refert Fusar. d. quæst. 352. num. 9.

18 Secunda coniectura est, quando fideicommissum tacitè, vel expressè est relictum pro conseruandis bonis in agnatione; quia tunc fœminæ essent exclusæ, vt resoluunt Sim. de Præt. de interpret. vlt. volunt. fol. 293. num. 67. & fol. 337. num. 10. & cons. 161. num. 14. & seq. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 8. Hieron. Gabr. cons. 132. num. 38. cum seqq. lib. 1. Ceph. cons. 251. num. 48. cum seqq. Crauet. cons. 180. num. 1. & cons. 800. num. 6. cum seqq. Bursat. cons. 228 num. 46. lib. 3. Honded. cons. 75. num. 14. cum seqq. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib 4. præsumpt. 88. num. 5. & cons. 197. num 48. & 49. & cons. 680. num. 24. Peregr de fideicom. art. 25. num. 47. & cons. 13. num 10. lib. 1. & cons. 149. n. 23. cum seqq. lib 5 Surd cons. 96. num 18 & 27 lib. 1. Anch. Regien. lib. 1. q. 72. n. 31. & alij quos refert, & sequitur Fusar. d. q. 352. n. 10. vbi num. 12. cum seqq. declarat quid dicendum sit in casu huius coniecturæ masculi non extarent.

Tertia coniectura est, quando testator vocasset masculos de familia, & idem etiam, si tacitè de masculis sensisset; nam tunc fœminæ non venirent, vt scribunt Menoch. cons. 95. num. 127. & cons. 197. num. 64. in fin. & Sfort. Odd d. cons 46 num. 42. & 51. Peregr. de fideicomm art. 14. num. 39. & art. 25. num. 47. & cons. 58 num. 6. lib. 5. & plures alij, quos refert, & sequitur Fusar. d. q. 352. n. 15. 19

Quarta coniectura est, quando extat statutum exclusiuum fœminarum, quia tunc ad fideicommissum relictum familiæ non venirent fœminæ, vt sentiunt Card. Mantic. d. lib. 8. tit 12. n. 7. & 10. Ceph. cons. 251. n. 23. lib 2. Honded. cons. 75. num. 25. lib. 1. Menoch de præs. 88. n. 4. Peregr. d. art. 25. num. 59. in fin. & cons. 58. lib. 5. Fusar d. q. 352. num. 16. cum seqq idipsum intelligentes quando extant masculi; nam tunc verum est fœminas esse exclusas, sed masculis non extantibus, illas censeri eo casu vocatas. 20

Quinta coniectura est, quando ex communi vsu loquendi hominis non solent sentire quòd fœminæ veniant appellatione familiæ, vt scribunt Grat. cons. 67. num. 14. cum seqq lib. 2. Socin. iun. cons. 168. num 59. lib. 2. Gozad cons. 79 num. 7. Hieron. Gabr. consil. 132 num. 45. lib. 1. Menoch. cons 197. num. 20. Honded. cons 75. num 11. lib. 1. qui testantur ex communi vsu loquendi fœminas nuptas non dici de familia patris, sed viri, prout eos refert Fusar. d. q. 352 n. 18. 21

Sexta coniectura est, quando testator constituit fideicommissum successiuum, & duraturum in familia, vt quia adessent verba in substitutione, quæ perpetuitatem importent, puta, in infinitum, vel in perpetuum, Nati. cons. 676. n 42. Crauet. consil. 180. num. 1. Sim de Præt de interpret. vlt. volunt. fol. 290. num 36. Alex. Raud. de analog. lib. 1. cap. 13. num. 17. Hieron Gabr. cons. 131. q 4. num. 40. lib. 1. vbi admittit, alijs concurrentibus, aliàs non, Surd. cons. 96. num. 27. & seq. 22

Septima coniectura est quando testator fœminas dotauit; nam isto casu fœminæ non censebuntur vocatæ, secundùm Caualcan. decis. 16. n. 6. p. 3. Menoch cons. 197 n 55. vers. decimò, Hieron. Gabr. d. cons 132. q. 4. num. 41. lib. 1. vbi subdit, quòd quando fœminas dotauit testator, censetur aliud voluisse illas habere præter dotem, & sine dubio quando prohibuit eas plus habere. & notat Rota coram Duran. decis. 123. num. 3. & 4. quòd familiæ appellatione, dum extant masculi, non veniunt fœminæ, quando testator illos expressè à masculis distinxit. 23

Octaua coniectura est, quando testator proprias filias exclusit, eas dotando, & masculos hæredes fecit; nam si exclusit proprias filias, fortiùs præsumendum est voluisse excludere omnes remotiores: & ita in specie scribunt post multos à se relatos, Menoch cons. 197. n. 52. & Fusar. d. q. 352. n. 23. vbi reprobat Paris Peregr. & alios. 24

Familiæ appellatione venit fœmina nupta ad fideicommissum, quòd testator voluit remanere in familia, vt per text. in l. pater nubendi, & in l. filius emancipatus, ff. de collat. dot. & in l. fin. C. de verbor. signif. tenent Paris. cons. 23. num. 45. lib. 1. & cons. 88. num. 20. lib. 2 & cons. 35. col. 1. & 2. & cons. 81. num. 10. & 24. lib. 4. Socin. iun cons. 2 n. 16. lib. 2. Gozad. consil. 32 n. 10. Bertach. de Episc p. 4. n. 143. Dilect. de art. testan. tit. de substit. cap 22 per totum. Decian. cons 77. num. 30. & seq. lib. 1. Hieron. Gabr. q. 195. n. 3. lib. 1. 25

Mascard.

Digitized by Google

Mascard.*de probat.concl.*1236.*num.*42. & Sfort.Odd. *conf.*46.*n.*41.*&* 44. Velasq.de Auendaño *l.*4n. *Tauri gloss* 9.*num.*14. Peregr *de fideicom.art.*14.*num.*37. *& art.*22.*n.*25.*& conf.*42.*num.*9.*cum seqq.lib.*5. Menoch. *conf.*171.*num.*32.*& conf.*420. *num.*28. *&* 31. Anchar. Regien.*lib.*3.*q.*41.*n.*15. Card. Tusch. *pract. conclus. tom* 3 *lit.F,concl.*75.*n.*1.

26 Verùm fœminam nuptam non esse de familia te-
statoris ac proinde non admitti ad fideicommissum,
quod testatur voluit remanere in familia, tenent
Rimin.iun.*conf.*114.*n.*51.*lib.*3. Crauet *conf.*731.*n.*3.
Hieron.Gabr.*conf.*132.*q.*4.*lib.*1.Gutier.*conf.*3.*num.*6.
Octauian. *Pedemon. decis.* 127. Menoch. *conf.* 197.
*n.*46.*& seqq.& n.*58 *& conf.*680.*num.*25.*& conf.*730.
*n.*12.*& conf.*1031.*n.*17.*& conf.*1070.*num.*30. Honded.
*num.*9 *& seq.& num.*19.*&* 28.*lib.*1. Alex. Rauden.*de
analog.cap.*12.*n.*27.*& seq.& conf.*142.*num.*111.*& seq.
lib.*2.*vlt.volunt.*

27 Cuius quidem sententiæ illud potissimùm fun-
damentum est, quòd filia nupta non est de familia
testatoris, sed per nuptias desinit esse de illa, Octau.
*d. Pedemon decis.*127.*n.*1. Menoch. *conf.*197.*num.*48.
28 Honded.*conf.*76.*n.*10.*lib.*1. Tum quia filia nubendo
familiæ patris imponit finem, & dicitur illam ex-
tinguere, & augere familiam viri, Menoch. *conf.*384.
*num.*31. Honded.*conf.*75.*n.*15.*lib.*1. vbi *n.*16. subdit,
29 quòd fœmina nubendo non potest conseruare agna-
tionem patris, imò nec dicitur de cognomine pa-
terno, vt notat Octau *d. decis.* 127. *num.* 1. *ad med.*
30 Quod in tantum verum est, vt quamuis sit vidua
dicatur de familia viri, retineat domicilium, & gau-
deat priuilegio dignitatis, vt resoluit Roland. à Val-
le *conf.*86.*n.*6.*& seq.lib.*2. quem refert Cardin. Tusch.
*pract.conclus.tom.*8.*lit.V.concl.*204.*n.*8.

31 Hæc vltima opinio absque dubio procederet, vel
quando ad fidéicommissum vocati sunt nobiles de
familia, quia filia nupta non retinet nobilitatem
familiæ patris, vt in hac specie considerarunt Hon-
ded.*conf.*75.*n* 10 *lib.*1. & Decian.*conf.*7.*num.*34.*lib.*1.
Vel quando fideicommissum esset relictum pro con-
seruandis bonis in agnatione, & familia, vt pariter
in specie probarunt Menoch.*conf.*95.*n.*56.*& conf.*197.
*n.*49. Octau.*d Pedemont decis.*127. *num.*4. Honded.
*conf.*75.*n.*16 *& n.*28.*vers certiò dicitur, lib* 1. Peregr.
*in tract. de fideicom. art.*14. *num* 37. *vers. quamuis, &
conf.*31.*n.*7.*lib.*4.

32 Prima verò, & principalis maximè retinenda es-
set quando fœmina nupta fuisset alicui de sua fa-
milia; nam satis diceretur conseruasse familiam, &
agnationem, vt aduertunt Crauet. *conf.*656. *n* 10. *&
conf.*831.*num.*3.*&* 6.*conf.*877. Paris *conf.*1. *n.*58. *cum
seqq.lib.*3. & Sfort.Odd.*conf.*40 *n.*60 *in fin* Menoch.
*conf.*730 *n.*12. Aloys.Ricc. *in praxi rerum fori eccles.
resol.*158.*n.*4. Card.Mant.*de coniect. vlt. volunt. lib.*8.
tit. 12.*n.*10. vbi dicit ex verisimili mente testatoris
hanc fœminam in familia nuptam præferri debere
cæteris agnatis masculis remotioribus, Rot. *in Flo-
rentina fideicommissi de Cambiis* 9. *Iunij* 1627. *coram
R. P. D. Dunozetto*, vbi subdit prædictos Doctores
procedere, & loqui quando sunt vocati proximiores
de familia, vel quando vocatur familia; secus quan-
do testatur gradatim substituit vnam litteram al-
teri, & earum descendentes masculos exclusis fœmi-
nis, nam cùm masculus natus ex fœmina etiam nu-
pta in familia non dicatur masculus ex masculo, in
eo non verificatur ista qualitas, iuxta ea quæ tra-
dunt Bellon. iun. qui ita distinguit, & respondit
*conf.*2.*à n.*72.*vsque ad fin.* Alex.Rauden. *conf.*3. *n.*25.
& 26. *lib.*1. vbi conciliat opiniones Socin.iun *conf.*
16 *per totum lib.*4. Curt.iun *conf.*117.*col pen.* Beroi.

*conf.*96. *num.* 12. *&* 13. *lib.* 2. sicuti in feudo exclu-
siuo fœminarum consanguinei non excluduntur ab
vtrinque coniunctis, nam vinculum cognationis
non attenditur, idem Bellon.*d.conf.*1.*n.*75. Tiraq. *de
retract lig.*§.14.*glos.*2.*num.*10. Crass.*conf.*31.*num.*3.
Prout & in emphyteusi, Abb.*conf.*81.*num.*28. Card.
Mant.*de tacitis & ambig.conuent.lib.*22.*tit.*18.*num.*48.
Idem est in statuto exclusiuo fœminarum, nam vin-
culum maternum exclusum, & impertinens non at-
tenditur, Abb.*d. conf.*81. & fuit dictum in Romana
de Lante 24. Ianuarij 1582. coram sanctæ mem. Cle-
mente VIII.

Familiæ appellatione veniunt gener, & nurus, 33
l.vlt.C.de verb.signif Ranch.*concl.*197 *part.*1. Cardin.
Tusch.*tom.*3.*lit.E,concl.*75. *n.*2. *&* 3. Fusar. *de substit.
q.*352.*n.*2.

Familiæ appellatione, lato sumpto vocabulo 34
veniunt omnes, qui ferunt eadem arma, & insignia,
vt tradit Menoch.*de presumpt lib* 4 *præs.*83. *n* 12. *ad
finem*, quem refert Ant.Monach.*Florent dec.*71. *n.*16.

Familiæ appellatione non comprehenduntur 35
bastardi, vt scribunt Bart. *in l. tutelas n* 3. *ff. de capit.
dimin* Molin.*de primog.lib.*1 *c.*4.*n* 45 *cum seqq.* Castil.
*l.*17.*Tauri.verb.*de sus hijos, *vers.quæro filij* Garc.Gi-
ron.*de priuileg seu exempt.explicat.n.*149.*cum seqq.*

Familiæ appellatione, in prohibitione aliena- 36
tionis non comprehenduntur extantes vltra quar-
tum gradum, nisi facta sit per verba præcisa, & vni-
uersalia, puta qua testator dicit, quòd vult bona sua
perpetuò apud suos, seu in familia remanere; quia
tunc in infinitum venirent, ita Dec.*conf.*23.*num.*4.&
Steph.Manchin.*concl.*228.*p.*4.

Familiæ appellatione in testamento, quando 37
plures sunt familiæ eiusdem cognominis, ex præ-
sumpta quadam mente venit illa, de qua ipse testator
natus est dumtaxat, Alex.*conf.*213.*num.*1.*& seq lib.*1.
Paris *conf.*51.*n.*5.*&* 10.*vol.*2. Menoch.*conf.*233.*n.*16.
*& seq.& conf.*106.*num* 218. *&* 226. Rot. in Ileinen.
iurispatronatus 18. Decembris 1615. coram bonæ
mem. Rabuldo, impressa per Farin.*decis.*697.*n.*6.*p.*1.
recent. vbi *n.*7. subdit familiam aggregatam dici esse 38
de stirpe, & sanguine illius familiæ, cui aggregata
est, refert Steph.Grat. *discept. forens. tom.*5. *cap.*930.
*n.*14. & antea *tom.*4.*cap.*645.*n.*6.

Familiæ suæ, vel eius appellatione in testa- 39
mento veniunt descendentes à testatore, vt per Me-
noch *conf.*1177.*n.*5.*&* 6. vbi *n.*7. subdit quòd testa-
tor vocans familiam vt in ea bona conseruentur,
censetur solùm vocasse suam, & *num.*10. ait quòd fa-
miliæ suæ rectæ, siue transuersali relictum, intelligi-
tur de transuersalibus inter se, à testatore tamen
descendentibus.

Familiæ appellatione, vbi conditio imponitur, 40
vt hæres, seu legatarius contrahat matrimonium
cum aliqua de familia, venit persona in gradu per-
misso à Iure Canonico, quamuis obtineri possit di-
spensatio, quia verba testamenti intelligenda sunt
secundùm Ius commune, non secundùm speciale,
quod per dispensationem obtineri potest *l. fin. ff. de
his qui veniam ætat.impetr.* ita docet Cardin.Mantic.
*de coniect.vlt.volunt lib.*11.*tit.*18.*n.*6 quem refert, &
sequitur Sanch. *de matrimon.lib.*1.*disp.*33.*n.*9.

Appell. XCV.

Familia seruilis.

1 *Familiæ appellatione comprehenduntur domestici
omnes*

omnes, & in seruitio existentes.

2 *Familiæ appellatione pro qua fornarius, vel molendinarius se obligauit, venit illa, quæ in eadem mansione, vel sub eadem claue viuit.*

3 *Familiæ appellatione in legato ei relicto comprehenditur ille, qui testatori inseruiebat in officio custodis viridarij.*

1 FAMILIÆ appellatione comprehenduntur domestici omnes, & in seruitio existentes, *l. ædiles, ff. de ædilit. edict. l. 1. §. familia, ff. de vi, & vi armata*, Matth. de Afflict. *in tract. de iure prothom. §. 3. num 6.* Alexand. *cons. 178. in princ. lib. 6.* Cardin. Tusch *practic. conclus. tom. 3. lit. F, concl. 73. num. 5.* Intellige verum, si habitant in eadem domo, & non in diuersis, nec diuisim, secundùm Boër. *decis. 213. num. 13. & 13.* Castil. *l. 17. Taur. verb.* di sus hijos, *vers. quæro filij*, Garc. Girond. *de priuileg. & exempt. explicat. n. 194. cum seqq.* Ferret. *in constitut. Cathalon. glos. 1. n. 336. cum seqq.*

2 FAMILIÆ eiusdem appellatione, pro qua fornarius, vel molendinarius se obligauit, venit illa, quæ in eadem mansione, vel sub eadem claue viuit, ita Boër. *decis. 233. num. 1. 3. & 4.* Cardin. Tusch. *d. tom. 3. lit. E, concl. 431. num. 4.* de quo tamen latiùs *infra Appell. 96 n. 2.*

3 FAMILIÆ appellatione in legato illi relicto comprehenditur ille, qui testatori inseruiebat in officio custodis viridarij, & ipsius expensis viuebat, ac in eiusdem imperio existebat, quæ omnia faciunt, vt quis dicatur de familia, *l pronunciatio, §. seruientium, ff. de verb signif. d l. 1. §. familia*, latè Mandos. *reg. 5. q. 19. num. 1. & 2. & reg. 32. q. 10. num. 3.* in terminis Steph. Gratian. *discept forens. tom. 3. c. 533. num. 27.*

APPELL. XCVI.

Familiares.

1 *Familiarium appellatione qui verè & propriè veniant, ostenditur.*

2 *Testator vbi reliquit fideicommissum suis familiaribus, veniunt ij, quos testator circa se, & sui cultus gratia tenebat, continuos commensales domi suæ.*

3 *Familiarium appellatione in interdicto qui veniant, ostenditur.*

4 *Familiares Papæ qui dicantur, ostenditur.*

5 *Familiarium Episcopi appellatione ad Ordines accipiendos veniunt illi, qui per triennium cum Episcopo fuerint commorati, & præsentes inseruierint.*

6 *Cardinales veniunt appellatione familiarium Papæ.*

1 FAMILIARIVM appellatione, verè illi comprehenduntur, qui expensis illius, cuius dicuntur familiares, continuò viuunt, & morantur cum eo, indeque continui commensales dicuntur, *cap. sicut nobis, de verb signif lib 6.* vbi Franc. *num. 4. vers. secundò nota*, Anchar. *cons. 198 D. R. num. 2.* Ægid. Bellam. *cons. 20. num. 9. vers. de familiaribus*, Ludou. Gom. *in regul de impetrant benefic. vacant. per obitum famil. quæst. 13. in princip.* vbi, quòd duo debent concurrere copulatiuè, quòd scilicet inseruiant actu, & viuant expensis domini, Mascard. *de probat. concl. 755.* Christoph. de Pace *ad leges styli, l. 32. num 26. cum seqq.* Card. Tusch *practic. concl. tom. 3. lit. F. concl. 72. num. 1. & 29.* vbi *num. 30.* idem dicit de consanguineo, filio, aut coniuncto, & *n. 37.* subdit, quòd familiaris dicitur qui etiam non est actualiter in seruitio, nec viuit expensis domini, quando recessit reuersurus; & *num. 41.* quòd sufficit commensalitas, licèt sit extra domum, & quòd sufficit pars in pecunia, licèt non in speciebus.

FAMILIARIVM appellatione vbi testator reliquit fideicommissum suis familiaribus, veniunt ij, quos testator circa se, & cui cultus gratia tenebat continuos commensales domui suæ, *l. alimenta, §. libertis, in fine, ff. de alimen. & cibar. legat.* Barbat. *cons. 82 col. 3. lib. 4.* Castren. *cons. 240 Præmissis allegationibus, num. 2. lib. 1.* Bero *quæst. 33. num. 3. & 4.* Selua *in tract de benefic p. 3 q. 11. num. 22.* Gig. *in tract. de pension q. 23. n. 3.* Simon. de Præt. *de interpret. vlt volunt. fol 190. n. 33.* quos refert, & sequitur Fusar. *in tract de substit. q. 376. num. vnico.* 2

FAMILIARIVM appellatione etiam in odiosis, dum scilicet interdicitur Petrus cum familia, continentur omnes, qui sunt de domo illius, & sub potestate paterna, ac dominatiua, putà serui, & famuli in eadem domo viuentes, vel quia expensis domini aluntur, vt Oeconomus, & alij Officiales, quamuis habitent extra domum. Ita scribit Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 48. §. 5. vers. nomine.* 3

FAMILIARIVM Papæ appellatione, quoad effectum reseruationis, veniunt omnes referendarii, & alij Officiales ex palatio Apostolico panem habentes, Prothonotarij, Subdiaconi, Auditores Rotæ, Acolyti, Cubicularij, etiam honoris nuncupati, Scutiferi, Secretarij, litterarum Apostolicarum scriptores, Milites S. Petri, reliquique officiales Romano Pontifici pro tempore existenti in Palatio deseruientes, aut custodiam facientes, licèt in eodem non habitauerint, nec habitent, nec in tinello comederint, nec comedant: ita colligitur ex Constitutionibus Pauli 3. & Iulij etiam 3. necnon *ex reg. 1. 5. & 6 Cancell.* vt tradunt Card. Tusch. *d. tom. 3. lit. F, concl. 73. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 51. num. 16. cum seqq.* 4

FAMILIARIVM Episcopi appellatione, ad Ordines accipiendos veniunt illi, qui per triennium cum Episcopo fuerint commorati, & præsentes inseruierint: non tamen illi, qui absunt, licèt sumptibus Episcopi vixerint ad formam Concil. Triden. *sess. 23. de reformat. cap. 9.* & ita tradunt Maiol. *de irregular. lib. 4. c. 1. num. 3.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. vers. tertius casus*, Vgolin. *de potest. Episc. cap. 26. §. 4.* Prosper de August. *in additionibus ad Quaran. in sum. Bullary, verb. ordo, vers limita in eo*, Molfes. *in sum. tract. 2. cap. 1. num 8. cum seqq.* & alij plures per me *de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 5. n. 6.* vbi *n. 18.* quæro, an magister curiæ Episcopalis appellatione familiarum Episcopi veniat ad hunc effectum. 5

FAMILIARIVM Papæ appellatione veniunt Cardinales, Oldrad. *cons. 48. Ius commune*, Ludou. Gomez *Episcop Sarnen decis. 10. lib. 1.* post decisiones impressas Reuerendissimi Domini mei Coccini Rotæ Decani. 6

APPELL. XCVII.

Famulus.

1 *Famulorum appellatione in legatis veniunt tantùm famuli tempore testamenti.*

2 *Pistor, fornarius, molendinarius, seu barbitonsor promittens*

promittent seruire pro tota familia, si illa nimium creuerit, non tenebitur nisi pro modo familia, qua extabat tempore conuentionis.

3 *Famulorum appellatione in priuilegiis veniunt famuli futuri.*

4 *Famuli personarum habentium priuilegium celebrandi, vel diuinis interessendi tempore interdicti, ad diuina audienda, seu celebranda licitè admittuntur, vt etiam alij eorum loco subrogati si infirmi, seu absentes sint.*

1 FAMVLORVM, seu familiæ appellatione vbicunque sit legatum à testatore, continentur tan-
2 tùm famuli tempore testamenti, *l. si ita, de auro & arg. leg.* Capell. Tholos. *decis.* 190. Bonacos. *de famulis q.* 121. Vnde Pile. q. 48. *arg. cap quanto, de censib.* resoluebat, quòd si pistor, vel fornarius, aut similes conueniant pro parua pensione coquere panes pro tota familia, quæ postea nimium creuerit, non tenebuntur, nisi pro modo familiæ, quæ extabat tempore conuentionis, idémque in molendinario, vel barbitonsore, & similibus, cum quibus similes conuentiones fieri frequens est, eadem ratione resoluunt omnes, qui Pileum sequuntur, latè prosequuntur Ias. *in l quominus. ff. de fluminib. à n.* 136. Albert. Brun. *de augm. concl.* 10. Boër. *dec.* 113. *n.* 9. Roland. à Valle *cons.* 1. *n.* 173. *lib.* 2. Thesaur. *decis.* 226. Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 431. *n.* 4. Roder. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 15. *n.* 95. Valasc. *cons.* 58. *à n.* 4. *tom.* 1. Perez de Lara *de anniuer. & capell. c.* 16. *n.* 7. *cum seqq.*

3 FAMVLORVM appellatione in priuilegiis veniunt famuli futuri, ac proinde, priuilegium concessum pro se, & famulis, ad ipsos extenditur, ita
4 Bonacos. *d. tract. de famul. q.* 16. Vnde quia famuli singularium personatum, habentium priuilegium vt tempore interdicti celebrare, vel diuinis interesse possint, ad Diuina audienda, seu celebranda eodem tempore licitè admittuntur, iuxta tex. *in cap. licèt, vers. cum conceditur, de priuileg lib.* 6. cum latè traditis per Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 181. Vgol. *de censur. tab.* 5. *c.* 8. §. 4. *n.* 2. Says. *in simili tract. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 29. *cum seqq.* Henriq. *in sum lib.* 13. *cap.* 48. §. 5. ideò vno, vel pluribus ex famulis absentibus, aut infirmis, totidem alios assumi posse absque fraude, notant Nauar. & alij post illum proximè citati, & ex Ioan. Andr. *in regul.* Qui sentit, *lib.* 6. pluribúsque aliis comprobat Suid. *cons.* 261. *n.* 35.

APPELL. XCVIII.

Fideiussor.

FIDEIVSSORIS idonei appellatione venit ille, qui habet stabilia, vel multa mobilia, quæ æquiualeant valori litis, de qua agitur, & quod sit facilis ad conueniendum, ita Ias. *in l.* 1. *in princ. ff. qui satisd. cogan.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 3. *lit. F, concl.* 331. & *tom.* 7. *lit. S, concl.* 41. *n.* 1. Suid. *decis.* 295. *n.* 11. vbi *num.* 12. subdit, quòd illa bona debet possidere in loco iudicij, Farin. *in praxi crimin. q.* 33. *num.* 79. *cum seqq.* Cardos. *in prax iudic & Aduocat. verb. fideiuss num* 31. Muscatel. *in praxi ciuili p.* 3. *glos. expensis. n.* 48. Maur. *in tract. de fideiussorib p.* 1. *sect.* 2. *c.* 2. *n.* 18. *cum seqq.* Henriq. *in simili tract. cap.* 8. *num.* 53. *cum seqq.* Vnde secus si mobilia possideat, quia tunc cùm de facili asportari possint, pro idoneo non habetur, Farin. *in praxi crimin. q.* 34. *n.* 80. quos refert Maur. *cit. ato loco.*

Aug. Barbosa Appell. Iur.

APPELL. XCIX.

Filius.

1 *Posthumus non venit filiorum appellatione, nisi ex indiciis appareat testatorem de eo sensisse.*

2 *Posthumus venit appellatione filiorum in tutelis.*

3 *Nati solùm tempore testamenti, vel mortis testatoris veniunt filiorum appellatione ad fideicommissum purum, vel in diem certam relictum.*

4 *Filiorum appellatione ad fideicommissum purum veniunt nondum nati, vbicunque ex aliquibus coniecturis potest colligi testatorem de nasciturus post eius mortem sensisse.*

5 *Nati & concepti post testatoris mortem venirent in fideicommisso puro appellatione filiorum, quando testator vocasset filios alicuius, qui testamenti tempore filios non habebat, vel in numero plurali vocasset filios illius, qui vnum tantùm habebat.*

6 *Nascituri veniunt appellatione filiorum in fideicommisso puro quando vocati essent filij plurium, quorum vnus habebat filios, alius non.*

7 *Filiorum appellatione in fideicommisso puro, vel in diem certam relicto, veniunt nati post mortem testatoris quando dispositio esset concepta verbis vniuersalibus.*

8 *Fideicommissum quando esset relictum filiis alicuius, eius tamen tunc viuentis contemplatione, tunc debebitur etiam natus post mortem testatoris.*

9 *Nati etiam post mortem testatoris veniunt appellatione filiorum ad fideicommissum sub conditione, dummodo intra tempus purificat a conditionis.*

10 *Concepti habentur pro natu ad sui fauorem.*

11 *Testator vocans filios per pronomen, suos, ad fideicommissum relictum sub conditione, videtur sentire etiam de natis post eius mortem, dummodo nascantur intra tempus purificata conditionis.*

12 *Filiorum & heredum appellatione veniunt filij etiam non heredes.*

13 *Legitimi filij tantùm, non verò naturales nec spurij, veniunt appellatione filiorum quando ipsi positi sunt in conditione ad excludendum substitutum, sed contrarium verius,* n. 19.

14 *Naturales vocatu filiis non admittuntur ad maioratuum successionem.*

15 *Naturales non admittuntur ad fideicommissum relictum filiis, maximè si verus filius esset relictum.*

16 *Verba verè & naturaliter in conditionibus oportet intelligi.*

17 *Naturales non continentur in concessione emphyteusis pro se & filiis.*

18 *Beneficium* l. hac edictali §. ex imperfecto. C. de testam. & *dispositio* l. si vnquam, C. de reuoc. donat. *non prodest illegitimis.*

20 *Naturales non veniunt appellatione filiorum quando ipsi positi sunt in conditione ad excludendum substitutum, si constiterit testatorem voluisse eos excludere.*

21 *Legitimi necessariò requiruntur vbi dictum fuerit,* si decesserit sine liberis legitimis, & naturalibus, vel ex legitimo matrimonio procreatis.

22 *Naturales substitutum non excludunt, si testator est in dignitate constitutus, nisi & ipse testator naturalis sit, vt* n. 23.

S 2 24 Filia

24 *Filiæ vbi propter masculos excluduntur, non debent excludi si testamentum à fœmina factum proponamus.*

25 *Naturales substitutum excludunt quamuis testator sit nobilis, si ipse in alia testamenti parte de naturalibus fecit mentionem.*

26 *Filia testatoris si sit quæ grauatur restituere, si sine liberis decesserit, non admittuntur naturales etiam legitimati,* vt n.28.

27 *Impudicitia qualibet mascula in fœminis fœdior, & detestabilior est, quàm in viris.*

29 *Vxor si virum grauauerit sub ea conditione, si sine filiis decesserit, minimè de filiis naturalibus mariti intellexisse videtur*

30 *Vxores filios naturales viri sui odio habent.*

31 *Substitutus, si filius legitimus sit, & naturalis ipsius testatoris, non excluditur à naturali filio grauati.*

32 *Spurii odiosi sunt, & legibus incogniti, nec filiorum nomine habentur digni.*

33 *Spurij non excludunt substitutum sub conditione, si sine liberis, &c. etiam generalibus verbis prolata.*

34 *Conditio. si sine liberis, quando adiicitur personæ, quæ filios legitimos habere non potest, sed solum spurios, de quibus intelligatur ostenditur.*

35 *Illegitimi, an, & quando veniant in legis dispositionibus, quæ filiorum faciunt mentionem remissiuè.*

36 *Legis ratio quando est certa, & omnibus filiis æqualiter conuenit, de omnibus etiam illegitimis est intelligenda.*

37 *Illegitimi sine venia parentes suos in ius vocare non possunt.*

38 *Parricidij pœna omnes etiam illegitimos, complectitur.*

39 *Patri non solùm filiam legitimam, sed etiam naturalem, & spuriam in matrimonium ducere prohibetur.*

40 *Illegitimos comprehendunt pœna imposita filiis reorum,* l. maiestatis diuinæ, & humanæ.

41 l. si vnquam. C. de reuocand. donat. *etiam in naturalibus locum obtinet.*

42 *Legis ratio si solis legitimis conueniat, de his tantùm intelligi debet.*

43 *Filij quinque illius, qui se à tutela excusare intendit, debent esse legitimi.*

44 *Filij omnes veniunt in legum dispositionibus, quotiescunque materia subiecta, vel legis ratio, & mens non repugnat.*

45 l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testam. *habet locum etiam in filiis naturalibus.*

46 l. qui duos 10. §. cùm in bello, ff. de rebus dub. *æquè locum habet in legitimis, & in naturalibus.*

47 *Statutorum in dispositione veniunt naturales, nisi ratio statuti solis legitimis conueniat.*

48 *Filiæ continentur appellatione filiorum.*

49 *Masculinum concipit fœmininum.*

50 *Filiorum appellatione an filiæ comprehendantur ex improprietate, aut secundùm propriam significationem diuersa sententia.*

51 *Filij appellatione fœmininum non continetur ex vi verbi, nec ex communi loquendi vsu, sed aliquando per interpretationem extensiuam.*

52 *Filiorum appellatione si non ex verbi proprietate, saltem ex communi vsu loquendi filiæ comprehenduntur.*

53 *Filiorum appellatione veniunt filiæ, etiamsi vocati essent filij legitimi, & naturales.*

54 *Pœnalibus, & odiosis veniunt omnia, quæ sublata verborum significatione continentur.*

55 *Filiorum appellatione in materia etiam pœnali, & odiosa, nisi diuersa ratio militet in masculo, & in fœmina.*

56 *Verba in contractibus à communi loquendi vsu interpretationem accipiunt.*

57 *Filiæ veniunt in forma concessionis emphyteusis acceptæ pro se, & filiis.*

Maior vbi vocatus fuerit, eius appellatione comprehenditur etiam filia maior. ibid.

58 *Testator vbi vocauit filios masculos, tunc filiæ non veniunt, nec dicuntur vocatæ etiam post masculos.*

59 *Testator quando in vna parte testamenti vocauit masculos, si in alia parte fecit mentionem de filiis, eorum appellatione veniunt filiæ, quando non sunt coniectura in contrarium.*

60 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, quando in ciuitate extat statutum exclusiuum fœminarum.*

61 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, quando testator fecit substitutionem pro agnationis conseruatione.*

62 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, quando testator discretiuè loquutus fuit de masculis, & fœminis.*

63 *Testator quando propinquiores fœminas exclusit instituendo masculos, & illis substituit filios, tunc solùm masculi dicuntur vocati.*

64 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum in testamentis, quando extat statutum quòd verba testamentorum intelligantur ad litteram.*

65 *Masculinum quando cum aliqua qualitate exprimitur, non concipit fœmininum.*

66 *Filiæ non veniunt appellatione filiorum quando testator apposuit qualitatem filio vocato, quæ non conuenit fœminæ.*

67 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, si ex eo absurdum, seu plures improprietates sequerentur,* vt n.68.

69 *Fœminæ non veniunt filiorum appellatione, quando repugnat communis loquendi vsus.*

70 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum quando ex consuetudine homines non solent bona illa relinquere fœminis; vel fœmina esset incapax bonorum,* vt n.71.

72 *Primogenituram perpetuam pro se, filiis, & descendentibus, vbi testator constituit, non censetur intellexisse de fœminis.*

73 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum de iure Longobardorum.*

74 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, quando substituta esset pia causa.*

75 *Adoptiui filij non veniunt filiorum appellatione, ac proinde in fideicommissis, & conditione, si sine liberis substitutum non excludunt.*

76 *Adoptiui filij veri non sunt.*

77 *Adoptiui in contractibus, feudis, & maioratu non veniunt appellatione filiorum.*

78 *Adoptiui filij, an, quando, & quibus casibus veniant appellatione filiorum, & substitutum excludant ostenditur.*

79 *Arrogati non veniunt appellatione filiorum.*

80 *Filij spirituales veniunt in fideicommissis, & conditionibus appellatione filiorum, nisi ex verbis, aut mente testatoris id specialiter colligatur.*

81 *Legitimati an veniant appellatione filiorum in fideicommissis, relictis filiis remissiuè*

82 *Nepotes quod veniunt sub nomine filiorum, qui teneant*

Google

tenean Doctores referuntur, & qui negent, n.88. concordantur verò n.84.

85 Pronepotes veniunt appellatione nepotum.

86 Nepotes in dubio filiorum appellatione non continentur in contractibus.

87 Emphyteusis quando est accepta pro se, & filio quem nominauerit, non potest nominari nepos.

88 Nepos sub filiorum appellatione inclusi non sunt, quando sumus in substitutione facta in contractu.

89 Declaratur tex. in c.1. §. si & clientulus, de alienat. feud.

90 Filiorum nomine si ij deficiant veniunt nepotes in emphyteusi, & in maioratu, vt n.91.

92 Nepos an aliquo casu extantibus filiis primi gradus admittatur remissiuè.

93 Nepotes in dubio non veniunt appellatione filiorum in legis dispositionibus, nisi ex verbis, aut efficaci coniectura colligatur mens legis, quòd voluerit dispositionem suam ad nepotes extendi, vt n.94.

95 Declaratur text in l. filium habeo. ff. ad Maced.

96 Nepotes legitimi Presbyterorum non cadunt sub prohibitione, ne in Ecclesiis, quas aui obtinuerunt, valeant ministrare.

97 Pœna l. quisquis, §. filij C. ad leg. Iul. maiestat. an nepotes comprehendat ostenditur.

98 Nepotes in dubio appellatione filiorum non veniunt in priuilegiis, nec in testamentis, aut tutela datione, vt n.99.

100 Nepotes filiorum appellatione illis deficientibus admittuntur, quando dispositio futurum respicit euentum, aut tempore mortis ipsius grauati non extabant filij, sed tantùm supererant nepotes ex eis.

101 Filius quando venit, & ex eo nepos, tunc filius solus admittitur filiorum appellatione.

102 Filij, & nepotes ex alio filio, quando extarent, tunc filius praeferei debebit, & solùm censeretur vocatus nepos non extantibus filiis.

103 Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando dispositio esset facta à iuris perito, secùs ab idiota, & imperito.

104 Nepos venit appellatione filiorum, vbi testator in vita illum vocabat filium, & eum vt filium tractabat.

105 Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando testator vocauit natos, & nascituros.

106 Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando sumus in dispositione de sui natura habente tractum successiuum, & perpetuum.

107 Nepotes veniunt sub nomine filiorum quando ratione agnationis, & pro conseruandis bonis in familia fideicommissum esset relictum.

108 Nepotes filiorum appellatione continentur, vbi testator vocauit filios in stirpes, & non in capita.

109 Nepotes filiorum appellatione veniunt quando aliàs sequeretur absurdum, & irrationale.

110 Nepotes quando abintestato vnà cum filiis erant successuri testatori, tunc debent admitti ad fideicommissum.

111 Nepotes veniunt quando testator vocauit filios in infinitum, vel in perpetuum.

112 Nepotes censerentur exclusi, si testator vocasset filios primi gradus.

113 Nepotes censerentur exclusi, si vocarentur filij aliqua qualitate, quæ non insit nepotibus, vel quando nominatim filiis relictum esset.

114 Filiorum appellatione non veniunt nepotes, vbi testator vocauit filios cum dictione, meis.

115 Verbum, superstites, habet vim expressionis proprij nominis, & ad filios primi gradus iam nominatos est restitutum, nec extenditur ad nepotes.

116 Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando tempore vocationis impossibile erat extare filios primi gradus.

117 Monasterium habetur loco filij, & facit deficere conditionem, si sine liberis, ac substitutum excludit.

118 Monasterium capax bonorum in communi admittitur ad maioratuum successionem, & ad emphyteusim, ad quam vocatur filius.

119 Testamentum posthumi agnatione rumpitur.

120 Testamentum antea factum rumpitur per professionem in religione capaci incommodi emissum.

121 Ratio decisionis tex. in c. in præsentia, de probat. enucleatur, & n.122. & 123.

124 Monasterium facit deficere conditionem, si sine liberis, & substitutum excludit etiam in foro Conscientiæ.

125 Bigamus grauatus monasterium ingressus ex dispensatione Papæ, facit deficere conditionem si sine liberis, & excludit.

126 Monasterium facit deficere conditionem si sine liberis, etiamsi monachus grauatus apostataret.

127 Substitutio an & quando euanescat si grauatus fiat clericus Ecclesiæ sæcularis in sacris constitutus, ostenditur, & n.128.

129 Grauatus quando esset ingressus monasterium incapax bonorum in communi, non deficit conditio substitutionis.

130 Substitutus an admittatur statim quod grauatus emiserit professionem in Religione bonorum incapaci in communi, an verò mors naturalis ipsius grauati debeat expectari, ostenditur, & n.131. & 132.

133 Monasterium non excludit substitutum quando non successit grauato, quia repudiauit hæreditatem.

134 Monasterium caret iure excludendi substitutum, vbi ingressus grauati in illud non habuit effectum.

135 Monasterium non excludit substitutus si grauatus facit in illo professionem, sed tamen irritam.

136 Monasterium non excludit substitutum si grauatus illud fuerit ingressus, non vt Religionem profiteretur, sed vt ibi pœnitentiam ageret.

137 Substitutio euanescit si grauatus efficiatur oblatus se & sua tradens Ecclesiæ sæculari, vel si in manibus Episcopi obtulerit se monachalem regulam seruaturum.

138 Pia causa vbi substituta est, nullo modo excluditur per professionem grauati, sed succedit post mortem naturalem grauati monasterio interim bonis gaudente.

139 Procedit quamuis causa pia substituta sit minus pia quàm monasterium.

140 Procedit etiam quamuis pia causa non esset immediatè substituta.

141 Testator vbi partim substituisset causam piam, & pro alia parte aliquem priuatum, grauato profitente postea in Religione capaci, si causa illa substituta non sint re, aut verbis coniuncta, monasterium succedit in eam partem causæ profanæ priuati, & causa pia succedit in suam.

142 Filius alter testatoris si esset substitutus, succedet ille in fideicommisso excluso monasterio vbi grauatus professus fuit, quicquid contrarium teneant relati, num 148.

144 Monasterium excluditur à substituto si ille esset aliquis

aliquis de familia adiecta ratione, & causa, quia vult bona conseruari in agnatione & familia.

145 Grauatus si priusquam fuisset monasterium ingressus instituisset hæredem extraneum, tunc substitutus erit admittendus excluso monasterio.

146 Conditioni si sine liberis, si aliquid adiiciatur, ex quo appareat testatorem de filiis veris & naturaliter genitis intellexisse, tunc substitutus excluso monasterio admittitur, quicquid contrarium teneant relati, n. 147.

148 Grauatus quando fuit ingressus monasterium vt fraudaret substitutum, tunc substitutionis locus erit excluso monasterio, fraudis verò coniectura quæ sint referuntur, vt n. 150. & 151.

149 Fraus non præsumitur in dubio.

152 Monasterium quando quis fuit ingressus blanditiis & suasionibus Prælati, tunc monasterium non succedit, sed substitutus erit admittendus.

153 Conditio si sine liberis, quando respueret personam testatoris, licèt ipse non relictis liberis ingrediatur Religionem, non excludetur substitutus, sed ille excluso monasterio succedet.

154 Statutum, vel consuetudo quando extat quòd verba testamentorum ad litteram intelligantur, tunc substitutus succedet monasterio excluso

155 Statutum si in ciuitate extat quòd monasterium, vel ingressi in illud non succedant, illud seruandum erit.

156 Consuetudo quando extat in ciuitate quod monasterium ingressi ab intestato non succedant parentibus & agnatis, monasterium non excludit substitutum.

157 Monasteria non succedunt monachis professis in Regno Galliæ

158 Monasterium excluditur si conditio, si sine liberis, &c. apponatur in contractibus onerosis, seu dispositionibus inter viuos.

159 Monasterium excluditur quando testator illud expressè exclusisset, vocando substitutum si grauatus hæres sine liberis decederet, quamuis contrarium teneant relati, n. 160.

161 Testator si dixisset, si decesserit sine veris filiis, tunc substitutus excluso monasterio admittitur.

162 Monasterio excluso substitutus succedet si dictum fuit, si decesserit sine filiis masculis.

163 Monasterium excluditur quando dictum esset, si decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, & succedit substitutus.

164 Testator si dixisset, si decesserit sine filiis, non secundum Iuris interpretationem, tunc conditio substitutionis non deficit, quamuis grauatus monasterium sit ingressus.

165 Substitutio quando esset concepta in hunc modum, si sine liberis decedat, succedat Titius, & non alius, tunc substitutus monasterio excluso admittitur.

166 Filii Titii quando dispositiuè essent vocati, & eis deficientibus sit datus substitutus, si Titius ingrediatur Religionem, monasterium non excluderet substitutum.

167 Grauatus habens filios quando profitetur in Religione, tunc excluditur substitutus, & non succedit monasterium.

168 Testator quando hæredi grauato aliquid reliquisset, si monasterium ingrediatur, tunc per substitutum excluderetur monasterium.

169 Grauatus quando viuo testatore ingrederetur Religionem post testamentum conditum, tunc non succedet monasterium, sed substitutus.

170 Testator quando instituit filium in sacris iam constitutum, aut professum, & ei decedenti absque liberis substituat tertium, tunc voluit clarè hunc Ecclesiæ, & monasterio præferri.

171 Grauatus qui est purè, vel in diem restituere, si Religionem ingrediatur, tunc substitutus non excluderetur.

172 Grauatus restituere si sine liberis decesserit, si ante Religionem habuisset filios, & post ea vxore mortua ingrediatur monasterium, tunc veri filii illud excludent.

173 Monasterium quando promisisset contentare quod bona remanerent substituto, & propter hoc facta sit professio, tunc illud erit excludendum.

174 Sententia si lata sit quod Titio decedente sine filiis succedat Caius, tunc Caius substitutus admitteretur, licèt Titius sit monasterium ingressus.

175 Monasterium non excludet substitutum vbi quis grauatus fuisset sub alia conditione quàm liberorum, vel nuptiarum.

FILIORVM appellatione non venit posthumus, nisi ex indiciis appareat testatorem de eo etiam sensisse, vt probat tex. in l. qui filiabus, ff. de legat. 1. & scribunt multipliciter declarantes Sim. de Præt. de interpret. vltim volunt. fol. 376. n. 6. Pereg. de fideicom. art. 22. n. 11. cum seqq. Fusar. in tractatu de substit. quæst. 318. num. 16. Card. Tusch. practic. conclus. tom 6. lit P, concl. 452. n. 1. vbi n. 2. post Alex. cons. 37. Viso themate, in fine, num. 19. vers. vltimò non obstat. lib. 6. declarat vt procedat in dispositione de præsenti, secus si de futuro, vel in futurum euentum. 1

Limita in tutelis, in quibus posthumus venit appellatione filiorum, vt sentiunt Bart. in l. si cognatis, col. 2. de reb dub. dum opponit de l. placet ff. de liber. & posthum. Socin. sen. in d. l. si cognatis, n. 29. & consil. 73. n. 25. Fusar. d. q. 318. n. 16. in fine. 2

FILIORVM appellatione in fideicommisso puro vel in diem certam relicto, veniunt solùm nati tempore testamenti, vel mortis testatoris, non autem pòst, vt per tex. in l. si cognatis, ff. de reb. dub. & in l. qui filiabus, ff. de leg. 1. & in l. cùm ita, § in fideicommisso, ff. de leg. 2. & in l. interuenit. ff. de leg. præst. resoluunt Alciat. cons. 47. & 76 lib. 9. Curt. iun. cons. 57. n. 12. Roland. à Valle cons. 70. num. 9. lib. 3. Tiraquell. de retract. lig § 1. gloss. 9. num. 84. Ceph. cons. 262. num. 14. & seq. & cons. 659. num. 23. Rimin. iun. cons. 564. n. 13. Simon de Præt. de interpret. vlt volunt. fol. 101. n. 5. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 8. num. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 93. num. 1. & cons. 106. num. 21. & cons. 404. & cons. 413. num. 8. & cons. 496. num. 14. & cons. 566. num. 3. cum seqq. Crass. in § fideicommissum, q. 17. Surd. cons. 125. n. 35. Magon. Florentin. decis. 92. num. 42. Peregr. de fideicom. art. 22. n. 7. cum seqq. Rustic. in l. cùm auus. lib. 6. cap. 12. n. 21. ff. de condit. & demonst. Intrigl. de substit. centuria 3. q. 86. num. 1. Fusar. in simili tract. quæst. 318. à princip. 3

Limita primò, vbicumque ex aliquibus coniecturis potest colligi testatorem sensisse, & de nascituris post eius mortem, vt in specie sic scripserunt Ruin. cons. 64. num. 3. lib. 1. Socin. iun. cons. 172. num. 26. & 28. lib. 2. Ceph. cons. 318. num. 41. Peña de fideicom. q. 11. n. 602. 4

Limita secundò, quando testator vocasset filios alicuius, qui testamenti tempore filios non habebat, vel in numero plurali vocasset filios illius, qui 5

vnum

vnum tantùm filium habebat, nam etiam post testatoris mortem nati,& concepti venirent,*l. quisfiliabus,ff. de leg.* 1.*l. fin. ff. ad Trebell.* Paris. *conf.* 71. *lib.* 4. Alciat. *respons.* 495. *num.* 1. Ceph. *conf.* 318. *num.* 24. *& conf.* 659. *num.* 30. Bellon. *conf.* 30. *n.* 6. Menoch. *conf.* 1. *num.* 179. *& seq. & conf.* 97. *n.* 75. *&* 81. *& conf.* 106. *num.* 66. *cum seq. & conf.* 496. *num.* 15. *vers. secundo, & conf.* 528. *n.* 37. *cum seqq. & conf.* 822. *a princ.* Peregr. *de fideicom. art.* 22. *n.* 10. *&* 16. Hieron. Gabr. *conf.* 130. *num.* 8. *lib.* 1.

6 Idem est, quando vocati essent filij plurium, quorum vnus habebat filios, alius non, nam & de nascituris testatorem sensisse dicendum est, quia videtur testatorem habuisse eandem affectionem ad pateutes filiorum, ideò & nati post mortem testatoris admitti debent vt inter eos seruetur æqualitas, ita Peregr. *d. art.* 22. *num* 10. *ad medium*, Sim. de Præt. *de interpret. vltim volunt fol* 515. *num.* 104. Menoch. *conf.* 404. *num.* 6. *& conf.* 528. *n.* 40. *& conf.* 822. *num.* 12.

7 Limita tertiò, quando dispositio esset concepta verbis vniuersalibus, quia tunc nati post mortem veniunt, vt scribunt Sim. de Præt. *d. fol.* 515. *num.* 106. & Peregr. *d. art.* 22. *n.* 18. verba enim generalia referuntur ad futura, *l. cùm pater, § filia mea, ff. de leg.* 2. vbi notat Bart.

8 Limita quartò, quando fideicommissum esset relictum filiis aliorius, illius tamen tunc existentis contemplatione, & fauore, quia tunc deberetur etiam natis post mortem testatoris, iuxta ea, quæ resoluunt Ruin. *conf.* 30. *dub.* 1. *lib.* 1. & Peregrin. *d. art.* 22. *num.* 19.

9 Filiorum appellatione in fideicommisso relicto in diem, vel sub conditione, veniunt nati etiam post mortem testatoris, dummodò intra tempus purificatæ conditionis nascantur. Ita docent Tiraq. *de retract. lign.* §. 1. *gloss.* 5. *n.* 199. Alciat. *conf.* 32. *num.* 13. *& conf.* 79. *n.* 1. *lib.* 9. Crauet. *conf.* 112. *num.* 6. Roland. à Valle *conf.* 70. *num.* 11. *lib.* 3. *& conf.* 38. *n.* 3. *lib.* 4. Rimin. iun. *conf.* 75. *num.* 38. *& conf.* 481. *n.* 64. *& conf.* 564. *num.* 13. 14. *&* 21. Ceph. *conf.* 318. *n.* 23. *& conf.* 659. *dub.* 1. Molin *de primog. lib.* 1. *c.* 6. *num.* 49. Sim. de Prætis *de interpret. vlt volunt. fol.* 517. *num.* 47. *& fol.* 514. *num.* 91. *cum seqq.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 11. *num.* 14. Hieron. Gabr. *conf.* 117. *num* 37. *& conf.* 30. *n.* 8. *lib.* 1. Decian *conf.* 1. *num.* 194. *& num.* 335. *lib.* 1. *& conf.* 37. *num.* 11. *lib.* 4. Menoeb. *de præsumpt. lib* 4. *præsumpt.* 93. *n.* 3. *& conf.* 1. *num.* 191. *& conf.* 106. *num* 78. *cum seqq. & conf.* 566. *n.* 6. *cum seqq.* Honded. *conf.* 70. *n.* 14. *& lib.* 1. *conf.* 49. *num.* 10. *cum seqq. lib.* 2. Petr. *de fideicom. quæst.* 11. *num.* 584. *cum seqq.* Peregr. *in simili tract. art.* 22. *n.* 69. *cum seqq.* Fach. *controuers. lib.* 4. *cap.* 88. Alexand. Rauden. *Pisana decis.* 24. *num* 23. *cum seqq.* Inrigl. *de substitut. centur.* 2. *quæst.* 86. *num.* 3. *cum seqq.* Fusar. *in simili tract. q.* 318. *num.* 33.

10 Amplia primò, vt procedat etiam quòd essent concepti tempore euenientis conditionis, licèt postea nascantur, vt voluerunt Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 49. Menoch *d. conf.* 106. *n.* 19. *& conf.* 128. *num.* 17. *& consil.* 413. *num.* 16. *& consil.* 566. *num.* 8. *& lib.* 4. *præsumpt.* 94. *n.* 4. Intrigl. *de centur.* 3. *quæst.* 86. *num.* 3. Ratio est, quia concepti habentur pro natis ad sui commodum, *l. qui in vtero, ff. de statu hom.* Menoch. *conf.* 413. *num.* 16. Verum autem si nati post euentum conditionis sint pares in gradu cum natis tempore existentis conditionis possint concurrere cum eis, vel si sunt proximiores reuocent bona à iam admissis remotioribus, latè pro vtraque parte disputat Fusar. *d. q.* 317. *cum multis seqq.*

Amplia secundò, etiam quando testator vocasset filios per pronomina, *meos*, vel *suos*, vt tenent Patis. *conf.* 36. *lib.* 2. Petr. *de fideicom. quæst.* 11. *n* 585. vbi dicit, ita fuisse iudicatum, & consuluit Roland. à Valle *conf.* 39. *lib.* 4. contra quem tamen in eadem causa consuluit etiam Menoch. *conf.* 106. *num.* 168. *cum multis seqq.* sed obtinuisse Roland. à Valle, ac in Senatu Mediolani secundum eius opinionem fuisse iudicatum, asserit Peregr. *d. art.* 22. *num.* 71. quorum opinionem sequutus est Fusar. *d. quæst.* 38. *num.* 42. *vers. ego certè, cum seqq.* 11

Filiorum & hæredum appellatione veniunt filij etiam non hæredes, nam dum testator vocauit filios, vocauit licèt non sint hæredes, quando verò adiecit, *& hæredes*, intellexit de hæredibus extraneis, non autem voluit addere qualitatem hæreditariam filiis maximè cum dictio illa, *&*, stet ampliatiuè, & extensiuè, non autem restrictiuè, *l. ea tamen adiectio, ff. de leg.* 3. & ita in specie sentiunt Ruin. *conf.* 1. *n.* 2. *& conf.* 16. *num.* 2. *lib* 1. Dec. *conf.* 41. *lib.* 4. Crauet. *conf.* 131. *num.* 7. *in fine*, Peregr. *de fideicom art* 32. *n.* 18. *& conf.* 59. *num* 1 *cum seqq lib.* 5. quos refert, & sequitur Fusar. *de substit. quæst.* 160 *num.* 17. *cum seq.* quicquid dicant Anton. Gabr. *commun. lib.* 6 *tit. de verb. signif concl.* 4. *n.* 2. Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 11. 12

Filiorum appellatione, an, & quando veniant soli legitimi, & admittantur naturales, seu spurij.

Appellatione filiorum, quando ipsi sunt positi in conditione, veniunt soli legitimi, non autem spurij, aut etiam naturales, qui subinde substitutionem non excludunt, *l. generaliter, § cùm autem, C. de instit. & substit.* Tiraq. *in l si vnquam, verb. susceperunt liberos, num.* 36 *C. de reuocand. donat.* Bald. *conf.* 168. *Proponitur, n.* . *vers & in substitutione lib.* 5. Paleoth. *de nothis, & spur. cap.* 27. *a n* 2. Emman. Costa *in cap. si pater, verb. absque liberis, n* 4. *cum seqq. de testam lib.* 6. Anton. Gabr. *commun. tit. de fideicom. concl.* 4. *num.* 67. *cum seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4 *præsumpt* 78. *n.* 2. Ceuall *commun. contra commun. quæst.* 164. Fachin. *controuers. Iuris, lib.* 4 *cap.* 52. *& cap* 60. Card. Tusch. *practic. concl tom.* 3. *lit. F, conclus.* 373. *n.* 1. Aloys. Ricc. *in collect. decis p.* 4. *collect.* 493. atque alij, de quibus Alphan. *collect.* 660. *& seq.* & ad maioratuum successionem, quòd vocatis filiis naturales non admittantur, comprobat Molin. *de primog. lib* 3. *cap.* 3. *à n.* 41. & post multos, quos refert, tradit Flores de Mena *variar. quæst. lib.* 1. *quæst.* 16. §. 1. *per totum*, & ad fideicommissum relictum filiis, quod non admittantur naturales, resoluunt Ang. *conf.* 366. & Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 7. *n.* 4. maximè si veris filiis esset relictum fideicommissum, vt declarant idem Mantic. *d. tit.* 7. *num.* 6. & Peregr. *de fideicomm. art.* 12. *n.* 79 *& seq.* quos refert, & sequitur Fusar. *de substit quæst.* 314. *n.* 1. *cum seqq.* 13 14 15

Quorum opinio multa nititur fundamentis, & primò confirmatur auctoritate text. *in l filium definimus, ff. de his qui sunt sui, & in c.* 1. *c.* 25 *quæst.* 7. & ex doctrina gloss. *verb. liberi, in Clem.* 1. *de Baptism.* recepta per multos, de quibus Duen. *reg.* 36. *limit* 8. & Rojas *de succession. cap.* 15. *num.* 2. Secundò, quia in conditionibus verba verè, & naturaliter oportet intelligi, *l. vlt. C. de his, qui veniam ætat impetr.* solos autem filios legitimos verè esse filios, bene probat text. *in l. vlt. ff. de iure deliber.* ibi verum filium accipi oportet, in quo licèt Trebatius à Labeone dissentiat, 16

Iabolenus tamen auctor illius legis Trebatij sententiam non probat, nisi in eo casu, quo testatorem de naturali quoque sensisse apparet, quasi dum contrarium non apparuerit, regula sit, quòd naturales non admittuntur, vt post Abb. *in cap. in præsentia, n. 17. de probat.* aduertit Costa *in l. posthumus. §. & quid si tantùm, p. 5. n. 74. ff. de liber. & posthum.* Tertiò facit quia verisimile non videtur vocantem filios ad fideicommissum, de his intellexisse, qui illicitè, & in peccato suscipiuntur, tum ex regula text. *in l. filius ff de condit. instit.* iuncta gloss. *in cap. faciat 23. q. 2.* tum, quia videntur patres ad delinquendum inuitari, si huiusmodi filij cum peccato suscepti ad fideicommissum admittantur, contra reg. *l. conuenire, ff de pactis dotal.* cum similibus, tum denique, quia huiusmodi filij neque Patri, nec Deo, nec hominibus amabiles, sed potius odiosi sunt, *cap. si gens 56. dist.* & vti tales fideicommisso non comprehenduntur, neque de his videtur testator sensisse, iuxta *reg. l. Lucius 90. §. Lucius Titius, ff de legat. 2.* quo argumento vtuntur Ceuall. *citato loco,* & Cald. Pereira *de nominat. emphyt quæst. 19. num. 31.* Quartò confirmatur, quia in concessione emphyteutica pro se, & filijs naturales non contineri, notant Angel. *in d. l. generaliter,* Dec. *in d. cap in præsentia, num. 46.* Ias. Rip. & alij, quos refert Cald. Pereira *d. quæst. 19. num 9.* quòd in emphyteus. Ecclesiastica de Iure communi, vt indubitatum, resoluunt omnes *in d. cap. in præsentia,* vt testantur Paleoth. *d. tract. de nothis & spur. cap. 11.* & multi, de quibus Burg. de Pace *quæst. 3. ciuili. num 42.* Garc. Falcon *reg 197.* Gam. *Lusit. decis. 47. num. 2.* quorum fundamentum sumitur ex *reg. d. l. generaliter.* iuncto vulgari argumento de contractibus ad vltimas voluntates, de quo taodem facit, quia in legis dispositione appellatione filiorum solos legitimos venire ad varios casus notant scribentes *in princip. Instit. de patria potest. & in l. 2. § remittit, ff. de excusat tutor.* Sic beneficium, *l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testament.* non prodesse illegitimis notant Doctores communiter, vt per citatus a Tiraq. *d. verb. susceperit liberos, n 60.* Valasc. *consult. 94. num 6.* quod etiam de constitut. *d. l. si vnquam,* notant Doctores communiter, vt testantur Tiraq. *num. 56.* Paleoth. *cap 34.* & Valasc. *n 6. proximè citatis locis.* Maria *Pisana decis. 17.*

19 Verùm contrariam sententiam & regulam affirmatiuam tenent Doctores, communiter resoluentes etiam in hoc casu naturales substitutum excludere, ita omnes *in d cap. in præsentia,* vt post gloss. *ibi verb. absque liberis,* notant Felin. *num. 21.* Dec. *num. 37.* Mantu. *num. 15.* & Beroi *num. 116.* consentiunt Bart. Angel. & Alexand. *num. 5. in l. ex facto. §. si quis rogatus, ff ad Trebell.* ex quibus ab omnibus receptum fatetur Corras. *lib. 1. miscel cap. 7. num. 1.* & alij quos referunt & sequuntur Duen. *reg. 353.* Card. Mantic. *de coniect. vltimar. volunt. lib. 11. tit. 9. à num. 2.* Peregr. *de fideicom. art. 28. à num. 39. & 45.* Pro quibus adducitur auctoritas text. *in d. § si quis rogatus,* vbi refertur Papiniani sententia, scribentis naturalem filium deficere, vt deficiat conditio si sine liberis, & *in l. vlt ff. de iure deliber.* vbi Iabolen. expresè probat Trebatij sententiam asserentis appellatione filij naturalem contineri, *& in l. Lucius 90. §. vlt. in fine, ff. de legat. 1.* vbi expresè Scæuola concludit appellatione filiorum naturales quoque contineri; & hæc sententia iam proculdubio receptior est, & veriorem existimo, vt ex infrà dicendis apparebit, ex quibus constabit responsio ad illa, quæ in contrarium suprà adduxi.

20 Declaratur tamen hæc vltima sententia affirmatiua, quòd non procedat, vbi in contrarium apparet de voluntate testatoris, si enim constiterit voluisse naturales excludere, nullatenus admittentur, probatur ex generali reg. *l in conditionibus, ff. de condit & demonstr.* iuncto *d. §. si quis rogatus,* ibi, *voluntatis quæstio videtur,* iuncto ibi, *& voluntate,* vbi notant gloss. & scribentes omnes, *& in d. c. in præsentia,* Paleoth *de nothis, & spur. cap. 27. num. 7.* Card. Mantic. *d. tit. 9. à num. 2.* Menoch. *d. præs. 78. num. 21.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst. 19. num. 16.* Flores de Mena *var. quæst. lib. 2. quæst. 16. à num. 19.* Rot *in Cesenaten. bonorum 23. Ianuarij 1608. coram Attrebaten.* impressa per Farinac. *decis. 145. n. 22. & 23. p. 1. recent.*

21 Deducitur verò hæc testatoris voluntas, vel ex verbis, vel ex coniecturis. Ex verbis, veluti, si dictum sit. *si decesserit sine liberis legitimis, & naturalibus,* vel, *ex legitimo matrimonio procreatis,* vel simili forma concipiatur conditio, cùm enim in huiusmodi verbis nulla sit ambiguitas, cessat omnis voluntatis quæstio, iuxta reg. *l. ille, aut ille 25. ff. de legat. 3. cum similibus,* & in specie obseruant Rip. *in d. §. quis rogatus, n 3.* quem sequuntur Card. Mantic. *d. tit. 9. in princ* & Menoch. *d præs. 78. num. 67.*

22 Coniecturæ autem ex quibus huiusmodi voluntas solet colligi, pertinent vel ad qualitatem & conditionem testatoris, vel grauati, vel substituti, ex qualitate testatoris, veluti si est in dignitate constitutus, vt probat expresè text. *in d. §. si quis rogatus,* ibi, *sed hoc ex dignitate,* &c. vbi notant omnes latè explicantes qui in proposito dicantur in dignitate constituti, tradunt Angel *cons. 366. num. 5. & 6.* Card. Mantic *d. tit 9. num 5 & 7.* Card. Tusch *d. lit F, concl. 173 num. 5.* Menoch. *d præs. 78 à n. 25.* Peregr. *de fideicom. art. 18. num. 47.* Cald. Pereira *d. quæst. 19. num. 32.* Istius autem coniecturæ omnes eam afferunt rationem, quia verisimile non est in dignitate positos voluisse admittere illegitimos, qui infames censentur, vt notant omnes per text. ibi *in cap. 1. §. naturales, si de feudo fuerit controu. inter domin. & agn.* & per text. *in d. cap. si gens 56 dist.* & quia nobiles illicitos concubitus abhorrere solent, seu magis debent. *l. si qua illustris, C. ad Orfician.* ibi illustribus, quibus castitatis obseruatio præcipuum debitum est.

23 Si verò aliunde efficax sumi possit coniectura, quæ illam ex dignitate testatoris prouenientem elidat, veluti si & ipse naturalis sit, tunc non videtur sibi similes odio habuisse, sed magis de eisdem cogitasse, ita arg. text *in d. § si quis rogatus,* comprobant Dec. *in d cap. in præsentia, num. 43. ad finem,* Paleuth. *d cap. 27. n. 7.* Cost. *d. verb. absque liberis, n. 42.* Cardin. Mantic *d. tit. 9. num. 15.* Menoch. *d præs. 78. num. 34.* Peregr. *d. art. 28. num. 46.*

24 & confirmatur ex recepta sententia quæ docet quòd in materia in qua filiæ propter masculos excluduntur, non debent excludi si testamentum à fœmina factum proponamus, quia sexum suum odisse videri non debet, ex notabili cons. Anchar. 339. quem sequuntur plures, de quibus Peregr. *de iure fisci, art. 25. num. 18.* & ad maioratus notant Molin *de primogen. lib. 3. cap. 5. num. 73.* Castill. *rerum quotidian. lib. 2. cap 4. num. 143.*

25 Cessat etiam hæc eadem coniectura ex nobilitate testatoris proueniens, si ipse in alia testamenti parte de naturalibus fecit mentionem, iam enim tunc in alia parte eos non repellere, sed potius admittere videtur voluisse, vt tradunt Doctores communiter post Bart. ex Dec. & aliis, quos refert Cost. *d. verb. si absque liberis, num. 41.* adducens text. *in eod. cap. cum pater, §. volo, de testam. lib. 6.* & post Alexand. comprobant Menoch. *d. præs. 78. num. 31.* Cald. Pereira

d. q. 20.

d q.20.num.17. & ex Angel. conf.366.n.5. verf. primò
fi teftator, tradit Card. Tufch. d. lit. F, concl. 373.
num.3.
26 Secunda coniectura ex qualitate grauati colligi-
tur, veluti fi fit filia teftatoris, quæ grauatur refti-
tuere fi fine liberis deceſſerit, nullatenus enim te-
ſtator de filiis naturalibus propriæ filiæ ſenſiſſe vi-
detur, cùm enim honorem filiæ non minus quàm
proprium diligere videatur, iuxta reg. l. iſti quidem,
27 ff. quod metus cauſa, & in fœminis qualiber impudi-
citiæ macula fœdior, & deteſtabilior eſt, quàm in
vitis ſecundùm mores noſtros, vt inquit gloſſ. in
l palam, §. quæ in adulterio, ff. de ritu nupt. gloſſ. verb ca-
pitali, cap. Epiſcopus 12. q.2. cum multis aliis, quæ
latè exornat Tiraq ad l.1. connub. p.1. à num.54. Pinel.
in l. vlt. num.16. C. de bonis mater. meritò pater de
filiis naturalibus natis ex illicita filiæ ſuæ coniun-
ctione ſenſiſſe non videtur in prædicta conditione,
vt notant Alexand. n.6. in d. § ſi quis rogatus, & Dec.
num. 41. ac Mantu. num. 16. in d. cap. in præſentia,
28 Menoch. d. præſ.78 num.57. Quæ quidem coniectura
ampliatur vt procedat, etiamſi huiuſmodi filij ſint
legitimi, vt ex Alex. & aliis reſoluit Menoch. d lib.4.
præſ.79 num.2. & ad maioratus notat Molin. d. cap.3.
29 num.34. Huc etiam pertinet caſus ille, veluti ſi vxor
virum grauauerit ſub ea conditione ſi ſine liberis,
minimè enim de filiis naturalibus mariti intellexiſſe
videtur, quia vxores filios naturales viri ſui odio
30 habent, vt ex Capr. conſ.132. n.1. & 7. reſoluit Me-
noch. d præſ.78. n.72.
31 Tertia tandem coniectura ex qualitate ſubſtituti
deducitur, veluti ſi filius legitimus, & naturalis ſit
ipſius teſtatoris, minimè enim veriſimile eſt vt eum
à naturali filio grauati excludi voluerit, arg. ſumpto
à contrario ſenſu, ex d. l. generaliter, §. cùm autem,
nam ſi ibi filij legitimi cenſentur tacitè vocati, &
ſubſtitutum excludunt, à fortiori ſi ſubſtituti ſint,
excludent naturales, erga quos teſtatoris voluntas
tam euidens non eſt, atque ita inde colligit Salicet.
ibi, ſequitur Ripa num.24. & latè tuetur argumen-
tis in contrarium ſatisfaciens, Beroi. num. 284. in
d. cap. in præſentia, Menoch. d. præſ.78. num.72. vbi
Salicet ſententiam receptam aſſerit; quamuis con-
tra eam latè ſcripſerit Alexand. in d. §. ſi quis rogatus,
n. 7. verſ. fallit 4. eámque ſequantur alij, ex quibus
hanc partem magis communiter receptam, dicit
Rip. ibi num.14. & conſtanter tuentur Sfort. Odd. in
tract. de compendioſa, p.6. art.6. n.7. Peregr. d. art.28.
n.43. verſ. ampliatur 2.
32 Declara ſecundò ſupradictam vltimam ſenten-
tiam affirmatiuam procedere tantùm in naturalibus,
non ita in ſpuriis, hi enim odioſi ſunt, & legibus
incogniti, nec filiorum nomine habentur digni,
auth. in complexu, C. de inceſtis nupt. auth. quibus modis
33 natur. effic. ſui, §. vlt. collat.7. ex quibus ita notarunt
Alex. num. 7. & alij communiter in d. §. ſi quis roga-
tus, Abb. num 19. Dec num. 19. verſ tertia concluſio, &
omnes in d. cap. in præſentia, Card. Mantic. d. tit. 9.
num.23. Menoch. d. præſ. 78. num.68. Peregr. d. tract. de
fideicom. art.22. num.81. & art.28. n.44. Rojas de ſuc-
ceſſ. cap.10. num 122. Fuſar. de ſubſtitut. q.514. n.12.
Vnde hæc eadem declaratio procedet non ſolùm
in conditione, ſi ſine liberis, prolata ſimpliciter, ſed
etiam ſi verbis generalibus vtatur teſtator, veluti
ſi dixerit, ſine liberis legitimis, & naturalibus, vel
quoquo modo venientibus, vt contra Alciat. conſ. 42. à
num.2. & conſ 24. n.8 lib.9. quem ſequitur Menoch.
d præſumpt.78. n.69. meliùs reſoluit Cardin. Mantic.
d. tit.9. num 25. cum ſeqq.
34 Declara tertiò tandem vltimam ſententiam non
procedere, quando conditio ſi ſine liberis, adiicitur
perſonæ, quæ filios legitimos habere non poteſt,
ſed ſolum ſpurios, videtur enim interpretatio non
coniecturalis, ſed neceſſaria quòd de his ſenſerit
teſtator, ne verba maneant otioſa, contra reg. l. ſi
quando 112. ff. de legat. 1. cum vulgarib. Cuius doctrinæ
exemplum adducere ſolent aliqui Doctores, quan-
do ſcilicet hæc conditio adiicitur clerico in ſacris,
in quo inferunt quòd cùm legitimos habere non
poſſit, de ſpuriis teſtator videtur ſentire, quod docuit
Bald. conſ.363. num.7 vol.1. Angel. in l. ſi quis poſthu-
mos, ff. de liber. & poſthum. quem ſequitur Corraſ.
lib.3. miſcel. cap.7. num.5. à qua tamen opinione re-
liqui omnes receſſerunt, vt teſtator, & latè expli-
cat Paleoth. d tract. de nothis & ſpur. cap 18. Menoch.
d. præſ.78. num 47. quia videtur abſurdum dicere te-
ſtatorem ſenſiſſe in ea conditione de huiuſmodi
filiis nefariis à lege damnatis, & quos habere non
poteſt pater, niſi cum ſummo dedecore, ideóque
ſerui Eccleſiæ fiunt, cap. cùm multæ 15. quæſt. vlt. &
deinde, quia manifeſta peccati occaſio daretur cle-
rico, qui cùm legitimos habere non poſſit, procu-
rabit ſpurios ex fornicatione quærere, vt excludat
fideicommiſſi onus. Quare reiecta hac ſententia,
vtriuſque Doctorum ſenſibus, dicendum mihi vi-
detur conditionem hanc appoſitam clerico in ſacris
de adoptiuis eſſe intelligendam, dum enim natu-
rales licitè habere non poſſunt, de his legitimis
debet intelligi, vt vitio careat diſpoſitio, iuxta reg.
l in ambigua, ff. de legib. quòd in terminis ex Cuman.
Bald. & Paul. Caſtren. reſoluit Dec. num.38. in d. cap.
in præſentia, & Card. Mantic. d. tit.9. num.32. Non
obſtat argumentum, quo eos improbant Paleoth.
d cap.28. n 6. Menoch d præſ.78. n.48. Cald. Pereira
d. quæſt.20 n.34. ex reg. l. fideicommiſſum, ff de condit.
& demonſtr. reſpondetur enim eam regulam non
procedere vbi conditio illis adiicitur, qui veros
filios licitè habere non poſſunt, vt fraude ceſſante
facilè admitti, Corraſ. vbi ſuprà num.5. ſed generali-
ter verum eſſe vltra prædictos, concludit idem Me-
noch. d lib.4. præſ.82. num.17. Peregr. d. tract. art.22
à num 92. Non obſtat etiam quòd clerici in ſacris
adoptare non poſſunt, cùm non poſſint generare,
iuxta illud Chriſti Domini, eunuchi qui ſeipſos caſtra-
uerunt propter regnum cælorum, iuncta reg. §. ſed & il-
lud, Inſtit. de adoption. reſpondetur enim impedi-
mentum hoc non prouenire ex natura, ſed ex acci-
denti, ſcilicet voto, aut præcepto Eccleſiæ (quod
modo non diſputo) & per conſequens non impe-
dit adoptandi facultatem, vt in fortioribus termi-
nis, ſcilicet de ſenibus, & ſimilibus, qui ex ætate,
morbo, vel ſimili cauſa accidentali generare non
poſſunt, notant Doctores communiter, aduertentes
his ita impeditis potiori ratione dari ſolatium ado-
ptionis, vt in propriis terminis de clerico in ſacris
agentes reſoluunt Abb. in cap. 1. num. 3. de cognat.
legali. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. de matr.
lib.7. diſp.63. num.3.
Hactenus vidimus an & quando appellatione 35
filiorum in conditione ſi ſine liberis, veniant natu-
rales, & illegitimi, nunc nobis aperitur magnus
diſputandi campus circa vtilem quæſtionem, an &
quando in legis diſpoſitionibus quæ filiorum fa-
ciunt mentionem, illegitimi contineantur, in qua
tam multæ variæque ſunt Doctorum ſententiæ vt
ad eas referendas, ac refellendas tempus nobis de-
ficiat ad alia properantibus, videri que poſſunt apud
ſcribentes in d. §. ſi quis rogatus, vbi latè Alexand. à
num. 25. & noſtros in d. cap in præſentia, vbi Dec. à
n.44. & Beroi. à num.295. & Paleoth. d. tract. cap.3x.
&

& 33.& alios, de quibus Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloſſ.* 8 *num* 5.

36 Verùm vt aliquid breuiter dicamus, conſtituendum eſt primò quòd quando ratio legis certa eſt, & omnibus filiis æqualiter conueoit, de domibus etiam illegitimis eſt intelligenda, ex vulgati reg. *l. illud, ff. ad leg. Aquil. cap. cum dilecta, de confirmat.*
37 *vtili; cum vulgaribus*, exempla verò in promptu ſunt, primùm, ex *l. parentes, ff. de in ius vocando*; naturalis enim obedientiæ ratio, qua innititur, dum filios verat in ius vocare parentes ſuos ſine venia, illegitimis etiam communis eſt, vt reſoluunt Iaſ. *in* §. *pœnales, n.* 78 *Inſtit. de actionib.* Duen *reg.* 351. *ampl.* 1. Camill Borrell. *in ſum decis. tit.* 45 *n.* 40. Cald. Pereira
38 *de nomin. emphyt. quaſt.* 21. *num.* 8. quemadmodum & commune eſt filiorum nomen, communiſque pietatis ratio, qua parentes debent tollere, non verò occidere, vnde meritò parricidij pœna omnes complectitur, *l. hos accuſare*, §. *omnibus, ad l. Pomp. de parricid.* & aduertunt Clar. § *parricidium, num.* 2 *verſ. quaro nunquid*, Placa *in epitome delict. cap.* 22. *n.* 11. *in fine, verſ quinetiam ad ſpurios*, Anton. Gom. *var tom* 3. *cap* 3. *num* 5. *verſ quaro tamen*, Sued *decis.* 249. *n.* 18.
39 Fari *in praxi crimin. quaſt.* 120 *numer.* 110. Hinc etiam, quia in matrimoniis naturalis pudor attenditur, non ſolùm prohibetur patri legitimam filiam, ſed etiam naturalem, & ſpuriam in matrimonium
40 ducere, *l. adoptiuus*, §. 1. *de ritu nupt.* Hinc veriſſima redditur communis ſententia; quæ docet pœnas impoſitas filiis reorum læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, illegitimos comprehendere, vt reſoluunt gloſſ. *verb. volumus, in cap ſtatutum* 15. *de heret. lib* 6. vbi Ioan. Andr. *ſub num.* 4 Anch. *n.* 2. & Franc. *n* 4. Couarr. *var. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 3. Menoch. *de præſumpt lib* 5. *præſ* 51. *n.* 11. Azor. *inſtit moral p.* 1. *lib* 8. *cap.* 3. *q* 8. *in* 8. *hæreticorum pœna, & p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 3. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 27. *n* 1. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib.* 5.
41 *cap.* 30 *à princip.* Sic etiam ex eadem ratione veriorem exiſtimo ſententiam eorum, qui docent deciſionem text. *in l. ſi vnquam, C. de reuocand. donation.* eam in naturalibus locum obtinere, cùm enim nitatur in paternæ pietatis coniectura, eáque ratio etiam naturalibus filiis communis ſit, ex dictis, meritò quoque in illis procedere tuentur Ripa *in q.* 28. & Couarr. *de ſponſal lib p.* 2. *cap.* 8. §. 4 *num* 14. quicquid inooluant Tiraq. *in illa l. verb. ſuſceperit liberos, num.* 2. *&* à *num* 56. Gab. *lib.* 3. *commun tit. de donat. concluſ* 2. *n.* 81. Ceuall. *commun contra communes, quaſt.* 2. *num.* 29. Valaſc. *conſ* 94. *num.* 5. Rebello *de obligat. iuſtitia, p.* 2. *lib.* 18 *quaſt.* 10. *n.* 5.

42 Secundò, conſtituere oportet quòd ſi per contrarium ratio legis ſolis legitimis conueniat, de iis ſolùm debet intelligi, quaſi ipſius legis mens in illegitimis deficiat, iuxta *reg l. cùm pater*, §. *dulciſſimis,*
43 *ff de legat.* 2. Exempla verò ſunt in iis omnibus, quæ matrimonij fauorem, eiúſve onera reſpiciunt, vt *in l.* 1. *ff. ſoluto matr.* & huc pertinet ratio ad text. *in l.* 2. § *remitti*, *ff de excuſat. tutor.* & ad Ordinat. Regiam Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 104. *in princip.* dum quinque filios legitimos requirunt in parente, qui ſe à tutela excuſare intendit, cuius deciſionis rationem poſt Tiraquell. illam præcipuam adducit Conluſitanus noſter Ferdinand. Paez *in tract. de excuſandis parentibus ob numerum liberorum, num.* 52. quòd ſcilicet huiuſmodi priuilegium parentum fauorem, non autem filiorum reſpicit, vnde abſurdum videtur quod ex peccato ſuo parentes hoc commodum percipiant, contra *reg. cap. intelleximus, de indic. cum vulgaribus.*

Tertiò, ſcire oportet quando non apparet ratio, 44
ſeu mens legis, totam verſari Doctorum controuerſiam, licèt conſtantiſſimè reſoluant regulam negatiuam eſſe conſtituendam quòd ſoli legitimi, non verò naturales in legum diſpoſitionibus veniant, veriùs tamen eſt omnes venire quos filios eſſe conſtiterit quotieſcunque materia ſubiecta, vel legis ratio, & mens non repugnat, arg text. *in l.* 1. §. *quòd autem, ff de aleator. & in l. cùm lege, ff. de teſtam.* idque duobus exemplis veriſſimum eſſe conabor oſtendere. Primum ſit in materia *d. l. hac conſultiſſima*, §. *ex imperfecto, C de teſtam.* in cuius terminis 45
remitti à lege ſolemnitatem Iuris Ciuilis ſolùm inter liberos legitimos, non ita inter naturales, notant Doctores communiter, vt per Tiraq. *d. verb. ſuſceperit liberos, num.* 60. & Valaſc. *conſ.* 94. *num.* 6. Verùm alij magis communiter etiam in naturalibus illud beneficium admittendum cenſent, ex quorum numero ſunt Padil. *in l.* 1. *num.* 31. *C. fideicom.* & Couarr. *de ſponſal p.* 1. *cap.* 8. §. 4. *num.* 13. Ceuall. *commun. contra communes, quaſt.* 5. *in princip.* quorum ſententia veritate nititur; nam cùm text. ille loquatur de filiis ſimpliciter, nec materia ſubiecta, vel iuris ratio repugnet quominus de naturalibus quoque intelligatur, de omnibus debet intelligi: ratio autem, quam Doctores communiter aſſignant, ad deciſionem text. *in d.* §. *ex imperfecto*, eſt quia naturalis parentum cum filiis coniunctio, & nimia affectio poſtulat, vt inter eoſdem ſola patris voluntas attendatur, omiſſa Iuris poſitiui ſolemnitate, adhibitáque ſola probatione Iure naturali, vel gentium requiſita, vt ex communi notat Iaſ. *ibi num.* 2. & poſt Mench. Craſſ. §. *teſtamentum, q.* 11. quæ ſanè ratio in omnibus filiis etiam naturalibus viget, cùm etiam natura ſint filij, & æquè natura ipſa parentibus coniuncti ac legitimi.

Alterum exemplum ſit in materia *l. qui duos* 10 46
§. *cùm in bello, ff. de rebus dub.* inquiunt Doctores communiter præſumptionem D. Adriani, de qua in eo text. quòd ſi pater cum filio in bello ſimul perirent, pater præſumitur priùs deceſſiſſe, iuxta *reg. l. quod de pariter* 17. *ff. eod. tit.* in ſolo filio legitimo locum habere, non in naturalibus, vt latè oſtendit Coſta *in d. cap ſi pater, verb. cum filio, num.* 1. mouentúrque illa vnica ratione, quia ſoli legitimi filij ſunt, ſubinde de his ſolùm lex videtur intellexiſſe, quod falſum eſt. & in contrarium retorquetur; ſufficit enim quòd materia ſubiecta, vel ratio non repugnet, vt etiam naturales veniant; ideóque contraria pars mihi magis placet, & confirmatur, quia rationes quas Doctores ſolent conſiderare in ea præſumptione, vigent etiam in naturalibus; inquiunt enim Doctores naturæ ordinem eum eſſe, vt priùs moriatur pater, deinde hoc poſtulare parentum commune votum, *l nam etſi parentibus ff. de inoffic teſtam.* notant Paul. Caſtren. & Socin. quos referunt & ſequuntur Couarr. *lib.* 2. *var cap.* 7. *n.* 8. *verſ. his obſtare*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 50. *n n.* 22. adducitur quoque tertia ratio, quia iuuenes ſunt validiores ſenibus, ac proinde filius præſumitur diutius vixiſſe quàm pater, ſecundùm Menoch. *d. lib.* 6. *præſ.* 48. *num.* 2. quæ omnes rationes cùm naturales ſint, æquè legitimis conueniunt, atque naturalibus, & conſequenter in omnibus eam præſumptionem debuit admittere communis ſententia; quòd ſi vltima conſideretur ratio, quam ex Curt. & Alciat. probabiliorem dicit Menoch *d. præſ.* 50. *num.* 23. ne ſcilicet mater à luctuoſa filij hæreditate excludatur, hæc quoque illegitimis conuenit ſi naturales ſint, vel etiam ſpurij, omnibus enim

mater

ntatet succedit, *l. hac parte, l. si spurius, ff. vnde cogn.* quibus etiam conuenit quòd circa priuilegium *auth. res quæ, C. commun. de legat.* post Ias. Padil. & alios, ibi scribit, Peregr. *de fideicom art.* 42 *n.* 48.

47 Ex quibus omnibus infertur vera resolutio ad varios casus, in quibus Paleoth. *d cap.* 32. *num.* 7. adhærens illi generali rationi, quòd soli legitimi sint veri filij, negat in dispositione statutorum appellatione filiorum venire naturales, cùm contrarium in dubio sit constituendum, ex suprà resolutis, nisi ratio statuti solis legitimis conueniat, veluti in illo de quo agit idem Paleoth. quando scilicet disponit, vt vnusquisque de omnibus sibi relictis certam partem fisco soluere teneatur, exceptis filiis; legitimos enim solùm videri exceptos ratione colligitur, quæ ea est, quia filij non lucrum quærere, sed quòd suum erat videntur consequi quando parentibus succedunt, iuxta *l. in suis, ff. de liberis, & posthum.* quæ ratio minimè naturalibus conuenit, quibus ab intestato parentum hæreditas non debetur. Nec obstat ratio quam adiungit Paleoth. quod in dubio verba sunt accipienda in potiori significatu, *cap. pen. de sent. excomm. cum simili b.* quia respondetur argumentum procedere, quando verbum simpliciter prolatum in vno tantùm debet verificari, *d. cap. pen.* non ita si omnia possit comprehendere, quia in omnibus debet verificari, iuxta *d. l. cùm lege, cum simillibus.*

Filiorum appellatione an & quando veniant fœminæ?

48 Receptissima & frequens conclusio est appellatione filiorum filias contineri, vt probant text. *in l si quis ita* 16 *ff. de testam. tutel. l. si ita scriptum, ff de legat* 1. *l. iusta* 101. *ff. de verb. significat.* cum aliis, ex quibus hanc regulam constituunt Ruin *cons.* 140. *num* 3. *lib* 2 *& cons* 168. *num.* 13. *lib.* 3. Anton. Gabr. *commun. tit. de verb signif. concl.* 6. Hieron. Gabr. *cons.* 97. *n.* 18. *lib.* 1. Bursat. *cons.* 1. *n.* 12 *lib.* 1. Card. Mantic. *de coniect. vltim volunt lib.* 8. *tit.* 7. *à princip.* Menoch. *cons* 496. *dub.* 3. *& cons.* 588. *dub.* 3. *& cons.* 1152. *n.* 45. *& de præsumpt. lib.* 4. *præs* 84. Emman. Costa *in cap. si pater, de testam. lib.* 6. *verb. absque liberis, num.* 24. Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.* 3. *interp.* 3. *dub.* 3. *solut.* 2. *num.* 14. Gam. *Lusit. decis.* 337. *num.* 9. *cum seqq.* Peregr *de fideicom. art* 25. *à princip.* Anch. iun. *lib.* 2. *q.* 65. Rustic. *in l. cùm auus, ff. de condit. & demonstr. lib.* 6 *cap.* 10. Clar. §. *fideicommissum. q.* 12. Card. Tusch *tom.* 3. *lit F. concl.* 374. Fusar. *de substitut. q.* 321. *à princip.* Rot. *decis.* 163. *num.* 1. apud Farinac.
49 *p.* 1. *recent.* confirmantes quia generaliter receptum est masculinum concipere fœmininum, *l qui duos* 60. *in fine, ff. de legat.* 3. *l. inter stuprum* 101. *ff. de verb. signif.* cum aliis adductis per Franc. Molin. *de ritu nupt. lib* 3. *q.* 16. *à princip.* Garc *reg.* 209.

50 Quod quidem ex impropriciate, & per interpretationem, non autem ex proprietate verborum venire sentiunt Decian. *cons.* 74. *num.* 5. *lib.* 3. Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloss* 9. *num.* 178. *&* 179. Anton. Gabr. *d. concl.* 6. *num.* 31. Odd. *cons* 6. *num.* 7. Honded. *cons.* 12. *num.* 2. *& cons.* 57. *num.* 2. *lib* 1. Menoch. *cons.* 204 *num.* 1. *& cons* 877. *num.* 1. *& consil.* 1053. *num.* 3. *&* 4. Alexand Trentacinq. *de substit. p.* 4 *cap.* 7. *n.* 12. Peregr. *d. art.* 15 *n.* 4. Intrigl *de substitut. cent.* 3. *q.* 58. *num.* 2. Rustic. *in d l cùm auus, lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 15. *cum seqq.* Rota *coram Reuerendissimo Domino Coccino decis.* 11. *n.* 7. *&* 20. *inter eius impressas.* Alij autem ex propria significatione, vel ex interpretatione comprehensiua venire tenent, vt per gloss. *in l.* 1. *ff. de verb. signif.* Rimin. iun. *cons.* 737. *n.* 4. *lib* 7. Alexand. *cons.* 55. *col. vlt. vers. præterea illa verba, lib.* 2. *& cons.* 17. *col.* 3. *vers. quartò quia, lib.* 7. Bero. *cons.* 113. *n.* 1. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 484 *n.* 32. Anguiss. *cons.* 64. *n.* 2 *lib.* 6.

Mihi verò his reiectis illa magis arridet in hac re sententia, quia placuit nostro Costæ *in d. cap. si pater. verb. vtrumque, num.* 1 & sentit Valasc *de iure emphyt. q.* 41. *num.* 3. *vers. idem.* dum resoluunt appellatione filij in numero singulari fœmininum non contineri ex vi verbi, nec etiam ex communi loquendi vsu, sed aliquando per interpretationem extensiuam, vt benè probat text *in d. l. iusta*, & melius *in l. Herennius* 121. *ff. de verb. signif.* sic facilè procedit text. *in l.* 1. §. *sed etsi incertum, ff. de ventre in possess. mitten.* vbi exhæredato vno filio, non videtur filia exhæredata, atque etiam text. *in l. libertum*, §. *fin ff. de ritu nupt.* vnde ad text. *in l. sed etsi*, §. *ob senatusconsultum, ff. ad Macedon.* dum probat Macedonianum loquens de filio continere filiam; respondetur ea ratione procedere, quia ratio senatusconsulti fortius in filiabus vigebat, benè explicat Conan. *comment. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 5. 51
Per contrarium autem filiorum nomen in plurali numero si non ex verbi proprietate, vt contendit Costa *d. n.* 10. saltem ex communi in vsu loquendi filios etiam comprehendit, vt satis probatur *in d. l. si ita scriptum, & in d. l. si quis ita*, & confirmatur, quia quoad substantiam filiatio non minus filio quàm filiæ competit, vnde filij definitio, siue ea, quæ vulgò traditur, quod sit quia ex viro & vxore nascitur, siue illa, quæ nobis placet, quòd sint illi quos ipsi genuimus, tam filiis quàm filiabus communis est, & licèt ex instituto hæc vxor filij ad masculos, illa verò filiæ ad fœminas referatur; communis tamen vsus loquendi recipit, vt si quis indefinitè, & in materia indifferenti in plurali numero filios nuncupat, filias etiam comprehendat, vt experientia docet, & sic leges, quæ parentes excusant à tutelis & muneribus propter numerum liberorum, de fœminis intelligendas esse probat *l.* 2. §. *remitti, vers. non solùm, ibi filiis & filia. ff. de excusat. tutor. l. vlt.* ibi, *cuiuscumque sexus, C. de iis qui numero liber. lib.* 10. explicat Ferdin. Paez *de excusandis parentibus ob numerum liberorum, num.* 31. 52

Amplia primò appellatione filiorum venire filias, etiamsi vocati essent filij legitimi, & naturales, quia adhuc fœminæ essent comprehensæ, vt per Rustic. *in d. l. cùm auus, lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 8. Fusar. *d. quæst.* 311. *post num.* 9. 53

Amplia secundò vt procedat in materia quacunque etiam pœnali & odiosa. probatur, quia etiam in pœnalibus, & odiosis veniunt ea omnia, quæ sublata verborum significatione continentur, *l. cùm lege, ff. de testam. l.* 1. §. *quod autem, ff. de aleatorib. cum* 54
similibus; ex dictis autem constat attente communi vsu loquendi, ex quo verba significationem accipiunt, filiorum appellatione filias contineri; ergo meritò hanc ampliati, tradunt Alber. Castrens. Ias. & alij communiter *in l. si quis, id quod, ff. de iurisd. omn. iud.* Bart. *in d.* §. *sed si certum*, & plures, quos refert Tiraq. *à num.* 213. & Gabr. *à num.* 5. *&* 26. *citatis locis.* Qui omnes explicant, & limitant id non procedere quando lex vel dispositio odium continet irrationabile, vt per Tiraq. *num.* 188. iuncto *num.* 194. Gabr. *num.* 65. *vbi suprà*, exemplum proponentes in acerbissima pœna, l. *quisquis*, §. *filij, ff. ad legem Iuliam maiest.* quam in filiabus non procedere probat idem text. *in* §. *ad filias*, quod ex ea ratione procedere Gabr. & ab eo citati dicunt; quia pœna 55

illa

Digitized by Google

illa filiorum ob delictum parentis odium continet irrationabile, sed minus rectè, tum quia absurdum videtur dicere aliquam esse legem quæ odium continent irrationabile, nec id probat *l. vlt. C. de secund. nupt.* quam allegat Tiraq. repugnante *reg. cap. erit autem 4. dist.* tum etiam, quia iustissimis rationibus cohonestatur pœna illa contra filios reorum læsæ maiestatis. Meliùs ergo resolui potest regulam hanc affirmatiuam, quòd appellatione filiorum, etiam in materia pœnali & odiosa, veniunt filiæ, non procedere quoties diuersa ratio militat in masculo, & in fœmina, vt optimè tradit Bart. *in d. l. 1. ff de verb. signific.* & est receptum ex infinitis, quos adducit Gabr. *d. conclus. 6. num. 51.* quæ sanè diuersa ratio inter filios, & filias reorum læsæ maiestatis clarissimè cernitur; inter alias enim rationes, propter quas filij eorum tam acriter puniuntur, præcipua est, quia in illis paterni criminis exempla metuuntur, vt expressit Imper. *in d. §. filij*, quæ ratio in filiabus deficit, nam propter infirmitatem sexus minus ausuras esse creduntur, vt bene ait idem Imper. *in §. ad filias*, notat Gig. *de læsa maiest. lib. 3. tit. 1. quæst. 14.* Decian. *tract. crimin. lib 7. cap. 41. à num. 12.* Peregr. *de iure fisci, lib. 3. tit. 8. num. 8.* Vnde quia hæc ratio deficit in hæresi, cuius periculum maius est in fœminis propter imbecillitatem intellectus, non immeritò notant Doctores grauissimi pœnas contra filios, hæreticorum filios etiam continere.

56 Amplia tertiò procedere etiam in contractibus, & probatur, quia diximus communi vsu loquendi appellatione filiorum venire filias, constat autem in contractibus verba à communi loquendi vsu interpretationem accipere, *cap. ex literis, de sponsal.*
57 *cum similibus.* Igitur saltem quando filij in plurali ponuntur, debent fœminæ admitti, vt in forma concessionis emphyteusis acceptæ pro se, & filiis, filias venire resoluunt Salicet. *in l. 2. q. 17. C. de iure emphyt.* quem sequuntur Bald. & plures, quos refert Tiraq *num. 208 cum seqq citato loco*, Couart. *lib. 2. var cap. 18. n. 5.* Gabr. *d. concl 6. num. 94.* quòd etiam testatur Valasc *d q. 41. num. 3.* quicquid contrarium teneant Pinel *in l. 3 n. 33. C. de bonis matern.* & Gam. *Lusit. decis. 233 num. 8.* Peregr. *cons. 23. num. 11. lib. 3.* & alij, quos refert, & sequitur Fusar. *d q. 311. n. 89.* nisi eorum resolutio intelligatur quando emphyteusis accipitur pro se, & filio in numero singulari, hoc enim casu resoluimus appellatione filij, nec ex sermonis proprietate, nec ex communi loquendi vsu filias comprehendi.

Amplia quartò procedere, vbi vocatus fuerit maior, quia eius appellatione comprehenditur etiam filia maior, ex *reg. l. si quis ita ff. de testam. tut. & l. si ita scriptum, ff. de legat. 1. & l. Lucius, § vlt ff. de legat. 2. cum similib.* de quibus Peregr. *de fideicommiss. art. 25. num. 43.* Ioseph. de Rust. *in l. cum auus, lib. 6. cap. 10.* Mierez *de maiorat. p. 3. q. 6. num 41. & 42.* Fusar. *de substit. q. 311. à princ.* Castill. *controuers. tom. 5. cap. 66. à princip.* Marta *de success. legal p. 1. q. 11. art. 1. n. 13. & 13.* vbi quòd in dispositione vocante primogenitum admittitur fœmina primogenita. Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 16. n. 10. & q. 24. num. 326. & 327.* vbi latè quòd fœmina admittitur appellatione filij maioris. Vnde in terminis legis Enrique næ, ibi, *si quien al hijo maior.* probatur Palat. Rub. *in rubr. de donat. inter virum & vxor. §. 69. num. 22. vers. imò quod plus est*, Molin. *de primogen. lib. 3. cap 4. num. 4.* Matienz. *l. 11. gloss. 8 num 61. tit. 7 lib 5. Recopil.* vbi Azeued. *numer. 1.* Gutier. *pract. lib. 2. quæst. 92. num. 5.* Idem *in l. 40. Tauri, hodie l. 5. tit. 7. lib. 5. nouæ Recopil.* vbi sæpius fit mentio filij maioris, & filij secundò nati, & tamen est concors omnium sententia, quòd eius appellatione comprehenditur etiam filia, siue neptis. Menchaq. *de success. creat. part. 1. lib. 31. numer. 4. & 5.* Burg. de Paz *in proœm. legum Tauri, num. 67.* & cum Couarr. Molin. Matiens. & aliis Gutier. *pract lib. 3. quæst. 80. num 3.*

Limita primò, quando testator vocasset filios 58
masculos, ita vt hoc casu non solùm filiorum appellatione filiæ minimè veniant; sed etiam nec dicantur vocatæ post masculos, Ruin. *cons. 168. n. 15. lib. 3.* Hieron. Gabr. *cons. 132. quæst. 5. lib. 1.* Peregr. *de fideicom. art. 17. num. 20. & cons. 179. lib 4.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 89. num. 97. & cons. 904. num. 18.* vbi *num. 31.* subdit hoc verum quando masculi sunt vocati pro conseruatione bonorum in agnatione, *& cons. 1111. num 29.* Fusar. *de substitut. q. 311. n. 11.* Et ideo quando testator in principio solos filios masculos instituit, eósque adinuicem, & eorum filios masculos, & vnum alteri decedenti sine filiis substituit, & demum substituit filias, tunc conditio illa, si sine filiis decesserit, ex coniecturata mente testatoris, interpretatur de solis filiis masculis. & non de fœminis. ita Gabr. *commun. tit. de substit. concl. 2. n. 11. & 17.* Crass. *in §. fideicommissum. q. 35. num. 4.* Peregr. *de fideicom art. 25. num 22.* Menoch. *d lib. 4. præs. 85. à num. 18.* Fusar. *de substitut. q. 402. num. 4. cum seqq.* & maximè quando filias in re certa instituit, Eugen. *cons. 42. num. 13. lib. 2.* ita Rot. *in Cesenaten. fideicommissi, 24. Ianuarij 1628. coram R. P. D. Durano.*

Limita secundò, quando testator in vna parte 59
testamenti vocauit masculos, quia in alia parte vbi simpliciter fecit mentionem de filiis, intelligitur & solùm masculos vocasse, vt tenent Roland. à Valle *cons. 82. num. 33. lib. 3.* Decian. *cons. 24. num. 20. lib. 2. & cons. 7. num. 60 lib. 5.* Menoch. *cons. 95. num. 81. & cons. 204. num. 43. & cons. 472. num. 6. & cons. 585. num. 24. & 25. & cons. 588. n. 1. cum seqq. & cons. 904. num. 19. & de præsumpt. lib. 4. præs. 84. n. 5* Molin. *de primogen. lib. 3. cap. 5. num. 56.* Surd. *cons. 21. num. 7. & cons. 96. num. 32. lib. 1. & cons. 564. num. 6. & decis. 322. num. 70.* Peregr. *d. art. 25. num. 48. & cons. 70. num. 12. lib. 3. & cons. 20. num. 33. cum seqq. & cons. 41. num. 19. cum seqq. lib. 5.* Contrarium verò receptius est quando non sunt coniecturæ in contrarium, vt resoluunt Anan. *cons. 22.* Socin. iun. *cons. 100. num. 20. lib. 1.* Rimin. iun. *cons. 59. num 59. & cons. 80. num. 21. lib. 1.* Bertazol. *cons. 96. per totum*, Hieron. Gabr. *cons. 97. num. 28. lib. 1.* Hippol. Rimin. *cons. 492. num. 25. lib. 5.* Honded. *cons. 57. num. 32. cum seqq. lib. 1.* Barz. *Bononien. decis. 119. num. 5.* Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 11. tit. 14. num. 10.* Castill. *controuers. lib. 2. cap. 4. num. 27. cum seqq.* latè Fusar. *de substitut. q. 403.* vbi multipliciter declarat, Rot. *decis. 354. n. 1. apud Farinac p. 2. recent.*

Limita tertiò quando in ciuitate extat statutum 60
exclusiuum fœminarum extantibus masculis, quia tunc fœminæ non veniunt appellatione filiorum. ita Mandel. Alba *cons. 19.* Hippol. *sing. 317.* Molin. *d. lib. 3. cap. 5. num. 38. & 39.* Bursat. *cons. 36. num. 31. lib. 1.* Anton. Gabr. *d. concl. 6. n. 84.* Geruud. Mazol. *cons. 5. num 5.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8 tit. 7. num. 1. vers. sed adhuc*, Decian. *cons. 7. n. 50. cum seqq. lib. 5.* Honded. *cons. 75. num. 25. lib. 1.* Menoch *cons. 463. num. 11. & cons. 524. num 4. vers. tertio, & cons. 836. num. 13. cum seqq. & de præsumpt. lib. 4. præs. 84. num. 11.* Crass. *in §. fideicommissum, q. 12. n. 3.* Card. Tusch. *tom. 3. lit. F, concl. 374. num. 26.* Auchar.

Regien.

Regien. *lib.2. q. 65. num. 2. & 3.* Carpan. *super stat. Mediolanen. cap. 278 num. 42.* Rustic. *in d. l. cum auus. lib. 6. cap. 10. num. 13.* late Fusar. *q. 311. à num. 42.* vbi *num* 47. ait procedere sine dubio quando fœmina excluditur à masculo extante à successione intestati tam a successione grauati, quam grauantis; & *num. 49.* sublimitat si masculus existens non esset capax, & *num. 51.* quando testator substituisset omnes, vel quoscunque filios, quia tunc & fœminæ vocatæ censerentur, & *num. 53.* quando testator in alia parte testamenti vocasset iam masculos, quàm fœminas; vnde iam infertur quòd stante tali statuto exclusiuo fœminarum, fœminæ non faciunt deficere conditionem, si sine liberis, ex quo testator præsumitur velle se conformare cum dispositione statuti, *l. conficiatur. §. si quis cum nullum ff. de iure codicill.* Bart. *in l. heredes mei. § cùm ita, ff. ad Trebell.* vbi Alex. *num. 10.* Peregr. *de fideicom. art. 25. num 22.* Card. Mantic *de coniect lib. 6 tit. 7. à n. 24.* Menoch. *d. lib. 4. præs. 85. num. 20.* Fusar. *q. 402. num. 61.* Rot. *in Camerien. fideicommissi, 29. Ianuarij 1582. coram Card. Blanchetto*, & nouissimè *in Cesenaten fideicommissi 24. Iannarij 1629. coram R. P. D. Durano, in vers. secunda coniectura*, vbi subdit non obstare quòd hæc coniectura desumpta ex statuto & exclusione fœminarum non admittitur à Rota, quia hoc est verum quando nullæ aliæ extant coniecturæ, secus autem quando concurrunt, vt declarant Seraph. *decis. 1216. n. 6.* & Steph. Gratian *discept forens. c. 866. num 31.*

61 Limita quartò quando testator fecit substitutionem pro agnationis conseruatione, quia tunc fœminæ non venirent appellatione filiorum, vt per Anton Gabr. *d concl. 6. num. 54.* Card Mantic. *d. lib. 8. tit. 7. num. 1. in fine*, Pereg. *d. art. 25. num. 47.* Molin. *d. cap. 5. num. 2.* Thesaur. *decis. 188. num. 3.* Menoch. *dict. præs. 84. num. 8. & cons. 877. num. 3. & cons. 904. num. 21. & cons. 1152. à num 12.* Fusar. *d q. 311. à num. 28.* vbi *num. 34. & 35.* declarat vt fœmina non sit omnino exclusa, sed ita demum extantibus masculis, & his deficientibus ipsa admittenda erit, nisi ratio agnationis esset expressa, vel essemus in casibus quod sub nomine filiorum non possunt contineri ob aliquam qualitatem inhærentem vsque ab initio. Ex quo infertur quod quando testator respexit ad conseruationem agnationis, maximè concurrentibus aliis coniecturis, tunc conditio, si sine filiis, intelligi debet de masculis tantùm, Menoch. *cons. 95. n. 76. & consil. 150 n. 35.* Seraphin *decis. 1216. num. 6.* Fusar. *de substitut. q. 402. n 26.* nouissimè Rot. *in Cesenaten fideicommissi, 24 Ianuarij 1628. coram R. P. D. Durando, in vers. quinta.*

62 Limita quintò quando testator discretiuè loquutus fuit de masculis, & fœminis, vt si masculos vocauit filios, fœminas verò vocauit filias, vel quia fœminis aliquid reliquit instituendo masculos; nam tunc fœminæ non venirent appellatione filiorum, vt per Molin. *d. cap. 5. num. 55.* Gabr. *d. concl. 6. num. 63.* Grass. *d q. 12. num. 2.* Pereg. *d. art. 25. num. 45.* Rustic. *in d. l. cùm auus, lib. 6. cap. 10. num. 12. & 25.* Menoch. *cons. 204. num. 45. & cons. 215. num. 70. & cons. 463. num. 11. & cons. 752. num. 15. & cons. 877. num. 10. & d. præs 84. num. 9.* Fusar. *d. q. 311. num. 37.* vbi numeris seqq. dupliciter declarat, & ideò vbi testator fecit differentiam inter masculos & fœminas, & discretiuè de eis, mentionem fecit, tunc masculus substitutus sub conditione, si sine liberis, maximè concurrentibus aliis similibus coniecturis non excluditur per fœminas, Bald *in l multis. ff. de statu homin* Ias. *in l. si quis id, quod, in princ. n. 13.*

ff. de iurisdict. omn. indic. Purpur. *cons. 402. num. 9.* Menoch. *cons. 110. num. 24. & cons. 204. num. 45.* Fusar. *q. 402. num. 115.* nouissimè Rot *in Cesenaten fideicommissi, 24. Ianuarij 1628. coram R. P. D. Durano, in vers. quarta coniectura.*

63 Limita sextò quando testator propinquiores fœminas exclusit instituendo masculos, & illis substituit filios, quia tunc solùm masculi dicuntur vocati, siue testator instituerit filium, siue fratrem, siue alium agnatum; ita Hieron. Gabr. *cons. 97. num. 16. vers. tertius casus, lib 1.* Decian. *cons. 24. num 22. lib. 2.* Cardin. Mantic. *d. lib. 8. tit. 7. lib. 1. vers. addo*, Thesaur. *d. decis. 188. num. 3.* Menoch. *d. præs. 84. num. 24* Surd. *decis 84. & cons. 21.* Peregrin. *d. art. 25. num. 43. & 44. & cons. 23. num. 6. & cons. 52. num. 3. lib 3. & cons. 20. num. 3. lib. 4. & cons. 57. n. 13. & 14. eod. lib. 4.* Fusar. *d. p. 311. à n. 58.*

64 Limita septimò quando extat statutum, quòd verba testamentorum intelligantur ad litteram, nam eo casu appellatione filiorum non venirent fœminæ, ita Cardin. Mantic. *d. lib. 8 tit. 7. num. 1. vers secundo*, Anton. Gabr. *d concl. 6. num 122.* Menoch. *dict. præs 84. num. 42. & cons. 215. num. 16. & cons. 752. n. 14.* Rustic. *in d. l. cum auus. lib. 6. cap. 10. num. 19.* Fusar. *d. q. 311. n. 57.*

65 Limita octauò quando cum aliqua qualitate exprimitur masculinum, vt si testator substituisset filios monachos, quia moniales non venirent, ita Anton. Gabr. *d. concl. 6 n. 89.* Menoch. *d præs. 84. n. 11.* Fusat. *d 311. n. 70.*

66 Limita nonò quando testator apposuit qualitatem filio vocato, quæ non conuenit fœminæ, ita Gam. *Lusit decis. 337. num. 2. & 3.* Menoch *cons 918. numer. 12. & cons. 1075. num. 7.* Fusar. *d. quæst. 111. à num. 72.*

67 Limita decimò quando aliquid absurdum sequeretur, si fœmina veniret filiorum appellatione, ita Anton. Gabr. *concl. 6. n. 115.* Menoch. *d præs. 84. n. 18.* Fusat. *d. q. 311. n. 78.*

68 Limita vndecimò quando sequerentur plures improprietates, si fœminæ venirent filiorum appellatione. Gabr. *d. concl. 6. n. 116.* Menoch. *cons. 150. num. 49. & d. præs. 84. num. 19.* Fusar. *dict. quæst. 311. num. 80.*

69 Limita duodecimò quando ex communi vsu loquendi appellatione filiorum non veniunt fœminæ, Gabr. *d. concl. 6. n. 214.* Menoch. *d. præs. 84. n. 17.* Fusat. *d. q. 311. n. 82.*

70 Limita decimotertiò quando ex consuetudine homines non solent bona illa relinquere fœminis vt si essent castra, quæ solent transire in masculos pro dignitate, & conseruatione familiæ, Decian. *cons. 7. n. 51. lib. 1.* Cardin. Mantic. *d. lib. 8 tit. 10. n. 8. in fine*, Fusat. *d. q. 11 n. 83.*

71 Limita decimoquartò quando fœmina esset incapax bonorum, vt quia essent feuda, & iurisdictiones, in quibus fœmina non posset succedere, Card. Mantic. *d. lib. 8. tit. 10. n. 8. in fine.* Menoch. *cons. 204. per totum, & cons. 752. num. 6.* Peregr. *d. art. 25. num. 46.* Fusat. *d. q. 311. n. 84.* qui aiunt procedere limitationem etiamsi cum istis essent mixta bona allodialia & patrimonialia.

72 Limita decimoquintò quando testator constituit primogenituram perpetuam pro se, filiis, & descendentibus, quia non censetur intellexisse de fœminis. Tiraq. *de iure primog q. 19. num. 16.* Molin. *dict. cap. 5. num. 1. & 38.* Card. Mantic. *d lib 8. tit. 10. num. 8.* Menoch. *cons 104. à n. 27.* Peregr. *de fideicom. art. 25. num. 46.* Gam *Lusit. decis. 51. & decis. 337. n 12.* dicit contrarium esse verum quando testator vocasset

primogeoitum, aut primogenitam, vel vocasset filium, aut filiam, quo casu successiuè venire fœminas post masculos tradunt Tiraq. *d.q.* 10.*n.*9. Molin. *d.cap.*5.*n.*52. Peregr. *d.n.*46. *& cons.*58.*n.*3.*lib.*5. Fusar. *d.q.*311.*à n.*86.

73 Limita decimosextò de iure Longobardorum, ita Rustic. *in d.l.cùm auus lib.*6.*cap.*10. *n.*10. Fusar. *d. q* 311. post.*n.*97.

74 Limita decimoseptimò quando substituta esset pia causa, ita Rustic *in d.l.cùm auus lib* 6. *cap.*8. *n.*18. *& cap.*10. *num.*12. *&* 23. Fusar. *dict. quæst.*311. post *num* 97.

Filiorum appellatione, an & quando veniant adoptiui arrogati, & spirituales filij?

75 REceptissima est Doctorum sententia appellatione filiorum, tam in dispositiuis, quàm in conditionalibus non venire filios adoptiuos, ac proinde in fideicommissis, & conditione, *si sine liberis*, non facere deficere conditionem, ita probant text. *in l fideicommissum ff de condit & demonstr & in l. si ita quis* 53. *§. fin. ff de legat.*1. prosequuntur latè Corn. *cons.*85. *lib.*3. Roin. *cons.*173. *lib.* 2. Castren. *cons.*30. *in princ.lib.*1. Alexand. *cons.*1 .*in princip.lib.*1. Tiraq. *in l si vnquam, verb. susceperit liberos. num.*60. *cum seqq. C. de reuocand. donat.* Gail. *lib.*2. *obseru.*136. *num.*13. Sfort. Odd. *de compend. substit. p.*6. *art. vlt. num.*4. Petr. Anton. Anguiss. *cons.* 77. *num.*6. *lib.* 6. Cardin. Mantic. *de coniect vltim. volunt. lib.*11. *tit.*8. Cost. *in cap si pater, p.*1. *verb. si absque liberis, n.*46. *de testament. lib.*6. Intrigl *de substitut. cent.* 3. *q.*61. *n.*9. Alex. Trentacinq. *in simili tract. p.* 4 *cap.* 7. *num.* 13. Ascan. Clement. *in tract. de patria, cap.*5. *n.*11. idem Cost. *in l.Gallus. §. & quid si tantùm, p* 5. *à num.*52. *ff. de liber. & posthum.* Peregr. *de fideicom art.*22. *à n.*93. Menoch. *de præsumpt. lib* 4. *præs.*82. *n.*8. latè Fusar. *de substitut. q.*316. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.*8. *lit. V. concl.*102 .*n.*7.

76 Ratio autem huius resolutionis duplex assignari solet. Prima est quia verba naturaliter sunt intelligenda in testamentis, non autem fictè, *l. vlt. C. de iis qui veniam ætatis impet.* cum similibus, de quibus Card. Mantic. *de coniectur. lib.* 3. *tit.*4. *num.*15. & alij, de quibus Alphan. *collect.* 987. constat verò adoptiuos filios veros non esse, quales sunt soli illi, quos ipsi genuimus, *cap primo gradu* 35. *q.*5. *l. quod si nepotes ff de testament.* sed fictos, vt probat text. optimus *in l. filio quem pater ff. de liberis, & posthum* ibi, *ne imagine naturæ veritas obumbretur, l. pen. §. sed ne articulum,* ibi, *quasi imaginaria, C. de adoptionib.* iunctis tis, quæ de adoptionis fictione latè explicant Philip. *de fictionib. p.*3. *cap.*6. Petr. Greg. *syntagmat. lib.* 10. *cap.* 6. Secunda ratio est, quia si adoptiui substitutum excluderent, & facerent deficere conditionem, esset in potestate ipsius grauati facto suo substitutum deludere adoptando filium, quo iure admitti non debet, ex reg. text. *in l. nec ei, §. cerum,* ibi, *nec esset in potestate, &c. ff. de adoptionib.*

77 Amplia vt etiam in contractibus appellatione filiorum minimè veniant adoptiui, vt in feudis probat text *in cap.*1. *§. adoptiuos*, si de feudo fuerit controuersia inter domin. eodémque argomento in emphyteusi sub eadem forma accepta pro se & filiis, etiam iis deficientibus illam consequi non posse adoptiuos, resoluit Tiraq. *d. verb. susceperis liberos. num.*13. disputat latè Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.*13. *à num.*7. & in materia maioratus post Pelaez Auendan. *l.*40. *Tauri, gloss.* 11. *per totam*, & Molin. *de primogen. lib.*1. *cap.*4. *n.*5.

Limita primò non procedere nostram principalem resolutionem, quoties aliqua apparet specialis voluntatis coniectura, ex qua colligitur testatorem de adoptiuis quoque sentire voluisse, veluti si adoptio facta fuisset volente ipso substituto, Tiraq *dict. verb. susceperis liberos, num.*23. Menoch. *dict. lib.* 4. *præs.*82. *n.*18. Fusar. *d. q.*316. *n.*9. Vel quando adoptio est facta voluntate, & iussu testatoris, *l si cognatis. ff de rebus dub.* text. & gloss. *in l. si quis posth ff. de liberis & posthum.* Tiraq. *d. verb. susceperit liberos. num.*73. Cardin Mantic *d. lib.*11. *tit.*8. *num.*6. Sfort. *de compend. substit p.*6. *q.*6. *art. vlt. num.*5. *vers. limita.* Alex. Trentacinq. *de substitut p* 4. *cap.*7. *num.*14. Menoch. *d. præs.*82. *num.*16. *& cons.*1019. *num.*33. Peregr. *dict. art.*12 *num.*91. Rustic. *in d.l. auus, lib.*1. *cap.*12. *n.*50. *ff. de condit. & demonstrat.* Vel si grauatus ipse tempore testamenti liberos adoptiuos habebat, idque testator sciebat, vt post Cuman. Socin. Alciat. Tiraq. & alios, notat Costa *in d. §. si tantùm. p.* 5. *num.* 55. Cardin. Mantic. *d. tit.*8 *num.*5. Alexand. Raudens. *cons.*15. *num.*31. *lib.*2. Menoch. *d. præs.*82. *num.*16. *& cons.*562. *num.*12 Peregr. *d. art.*22. *num.*94. Intrigl. *de substitut cent.*3. *q.*61. *num.*16. Fusar. *d. q.*316. *num.*11. *&* 12. Vel si is grauatur qui veros filios habere non potest, Card. Mantic. *d. tit.*8. *num.*7. Sfort. *in compend. p.*6. *art. vlt. num.*5. *in fine*, Alex. Trentacinq. *d. cap.*7. *num.*15. Ascan. Clem. *de patria potest. cap.*51. *num.*13. Menoch. *d. præs.*82. *num.*17. Intrigl. *d. q.*61. *num.*18. Peregr. *d. art.* 22. *num.* 92. *& art.* 28. *num.* 41 *in fine*, Fusar. *d q.*316. *num.*8. Vel quando testator illum sibi in nepotem tamquam ex filio suo adoptasset, siue ante, siue post testamentum facta sit adoptio, nam sic adoptatus succederet, Cardin. Mantic. *d. tit.*8. *n.*6. Sfort. *d p.*6. *art.*6. *n.*5. Alex. Trentacioq. *de substitut. p.*4. *cap.*7. *num.*14. Menoch *d. præs.*81. *num.*16. Intrigl. *d. q.*61. *num.*17. Rustic. *in d. l. cùm auus. lib.*2. *cap.*12. *num.*60. 78

Quæ autem dicta sunt in adoptiuis, procedunt & in arrogatis, Ruin. *in l. Gallus. §. si eius num.*59. *ff. de liber. & posthum.* Curt. iun. *cons.* 145. *num.*19. *&* 20. Cardin. Mantic. *d. tit.*8. *n.* 4. *vers. sed considera, & n.*5. Cost. *in d. §. & quid si tantùm, p.*5. *n.*54. Menoch. *dict. præs.* 82. *num.* 4. *cum seqq.* Gall. *de exception. success. except.*27. *num.*116. *p.*2. Rustic. *in d.l. cùm auus. lib.*2. *cap.*13. Fusar. *d. q.*316. *n.*22. 79

Sic etiam omnia supradicta ex eisdem fundamentis procedunt in filiis spiritualibus, scilicet ex sacro fonte susceptis; non enim veniunt in fideicommissis, & conditionibus appellatione filiorum, nisi ex verbis, aut mente testatoris id specialiter colligatur, vt docuerunt Bald. *in auth. nisi rogati, n.* 19. *C. ad Trebell.* Cardin. Mantic. *d. tit.*8. *num.*18. & Menoch. *d. præs* 82. *n.*18. 80

De legitimatis autem, an veniant appellatione filiorum in fideicommissis relictis filiis, vide Menoch. *cons.*625. *n.*29 *& seqq. & cons.*1012. *n.*30. Peregr. *de fideicom. art.* 23. *& cons.*41. *num.* 4. *cum seqq. lib.* 4. *& cons.*61. *n.*7. *lib.*5. Fusar. *de substitut. q.*315. 81

Filiorum appellatione, an, & quando veniant nepotes?

IN duas contrarias sententias diuisi sunt Doctores nostri, qui de hac quæstione tractarunt, ob idque varias in materia penè coniecturali excogitarunt resolutiones. Prima tenet quòd sub nomine filiorum & nepotes comprehendantur, & hanc per text. *in l. vxorem. §. concubina. ff. de legat.* 3. *& in l.* 82

liberorum

liberorum. §. *sed & Papyrius.* ff. *de verb. signif.* & *in l. filij, appellatione* 74. & *in l. inita*, ff. *eod.* & *in l. filium habeo*, ff. *ad Macedon.* probarunt Marc. Mantu. *cons.* 87. & *cons.* 198. *n.* 21. Roland. à Valle *cons.* 93. *num.* 19. *lib.* 2. Decian. *consil.* 54 *n.* 3. & *cons.* 88. *n.* 54. *cum seqq. lib.* 1. Crauet. *cons.* 155. Tiraq. *in tract.* le mort. *p.* 2. *declar.* 5. *num.* 2. Sebast Medic. *de regul. iuris, reg* 1. *indefinita oratio, in verb. appellatione*, *n.* 47. Anton. Gabr. *lib.* 6. *commun tit de verbor significat. concl.* 1. *num.* 5. *cum seqq.* Hieron. Gabr. *cons.* 125. *dub.* 1. *lib.* 1. Eugen. *cons.* 94. *num.* 4. *cum seqq tom.* 1. Capyc *decis.* 21 *n.* 8. Peleg. *de fideicom. art.* 1. *num.* 22. & *art.* 22. *n.* 61. & *cons.* 47. *num.* 16. *vers. quare, lib.* 1. & *cons.* 41. *num.* 16. *lib.* 2. & *cons.* 59. *n.* 1. *lib.* 5. Ceuall. *communium contra commun. q.* 694. Bellon. iun. *cons.* 1. *num.* 2. *cum seqq.* Rustic. *in l. cum auus. lib.* 6. *cap.* 11. ff. *de condition. & demonstrat.* maximè in fauorabilibus, Franc. Molin. *de rien nupt. lib.* 1. *q.* 55. *n.* 23.

83 Alteram verò contrariam opinionem negatiuam, quod appellatione filiorum non veniant nepotes, probant expressè text. *in l. quod si nepotes* 6. ff. *de testam. tutel.* § *vlt. Instit. qui testamento tutores dari possunt*, vnde etiam in testamentis prohibitionem alienationis extra familiam factam ad nepotes non extendi probat text. vbi notauit *gloss. vltim in auth. de restit.* §. *nos igitur. collat.* 9. tecepta ex multis, quos refert Gabr. *d. concl* 1. *num.* 79. quibus addo Couat. *lib* 3. *var. cap.* 5. *num.* 4. Sic etiam in fideicommissis facultatem eligendi de filiis ad nepotes non extendi per text *in l. cum pater* 79. §. *hereditatem* ff. *de legat.* 2. docuerunt Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis matern. p.* 1. *num* 69. Menoch *d lib* 4. *præs.* 94. *num.* 3. Quare hanc negatiuam sententiam tenent Bardel. *cons.* 83. *n.* 14. *cum seqq.* Pedroch *cons.* 18. *col.* 1. & 2. Honded *cons.* 60. *num.* 61. *lib.* 1. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *num.* 9. & *decis.* 175. *num.* 1. Gatc. Falcon. *reg.* 205. Prati *de interpretat. vlt. volunt. vlt. volunt. lib.* 3. *lib.* 4. *folut.* 1. *à num.* 37. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 6. *num* 27 Boër. *decis* 155. *num.* 3. Suid. *de aliment tit* 9. *q.* 36. *num* 28. Fachin. *controuers. lib.* 5. *cap.* 18. Magon *Lucens. decis.* 82. Gam. *Lusit. decis.* 160. *num.* 7. Valasc. *cons.* 140. *num.* 4. & 13. & 14. Thesaur. *quæst forens. lib.* 1 *q.* 91. *num.* 8. Seraphin. *decis.* 1486. *n.* 9. Menoch. *cons.* 215. *num.* 95. & *cons.* 315. *num.* 14. vbi intelligit quando de præiudicio tertij agitur, & *cons.* 347. *num.* 3. & *cons.* 493. *num.* 11. & *cons.* 567. *num.* 34. & *cons.* 591. *num.* 1. & *cons.* 233. *num.* 12. vbi intelligit in materia stricta. & *cons.* 1192. *num.* 26. vbi *in penalibus*, Perez de Lara *de anniuersar. & capellan. lib.* 1. *cap.* 6 *num.* 5. Ioseph Sesse *Aragonia decis.* 53. *num.* 17. Rot *decis.* 507. *num.* 7. vbi intelligit quando testator discretiuè loquutus fuit de filiis & nepotibus, & *numer.* 14. etiam quòd filij sint vocati in futurum euentum, *decis.* 693. *n.* 4. & *decis.* 667. *num.* 1. *cum seqq. apud Farin. p.* 2. *recent.*

84 Ego prolixis concordiis breuitatis studio omissis dicendum puto in proposito, vel attendi rigorem, & proprietatem verborum, vel improptiam, & latam eorum significationem, si verborum rigor attendatur, proculdubio verior est posterior sententia negatiua, quòd appellatione filiorum oepotes non continentur, vt benè probat text. *in d. l. quod si nepotes*, cum similibus supra adductis, nam constat. filios esse quos ipsi genuimus, nepotes autem, qui ex ipsis filiis nascuntur, ideóque hoc secundum gradum, illos autem primum constituere, *l.* 1. §. 1. *cum seqq* ff. *de gradib.* Si verò latior & impropria attendatur significatio, nepotes, & vlteriores etiam gradus continentur, vt *in d. l. filij appellatione* 84. & *d. l. inita* 101 ff *de verb signif.* dum inquit iusta interpretatione filij appellatione contineri nepotes; dicitur enim iusta interpretatio quando ex legis sententia propriæ verborum augentur significationes, vt colligitur ex plenè adductis per Tiraq. *de primogen. q.* 48. *num.* 58. vel etiam quando ex verisimili mente disponentis aliquæ colliguntur coniecturæ, quod filiorum nomine etiam de nepotibus senserit, atque ita in effectu hanc distinctionem videntur admittere etiam prioris partis Auctores, fatentur enim illis casibus in quibus appellatione filiorum veniunt nepotes, id prouenire ex iusta interpretatione, non ex rigore verborum, vt constat ex adductis per Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 3. Prat. *d. folut.* 1 *num.* 37, optimè Franc. Sonsbech *de feudis, part.* 9. *à num* 152. Cardin. Tusch. *tom.* 3. *lit. F conclus.* 376. *in princip.* & bene Rot. *decis.* 507. *n.* 2. & 4. *apud Farin p.* 2. *recent.* eleganter etiam Rota *in Bononien. fideicommissi de Desiderius* 20 *Martij* 1626. *coram bonæ mem. Merlino Decano*, impressatom. 5. *recentior. decis.* 6. vbi *num.* 8. iuxta hanc nostram distinctionem probat quòd absolute ex proprietate sermonis & stricta Iuris interpretatione nepotes non veniunt, quia alicer filij, aliter nepotes appellantur; secus autem dicit quando contrarium suadeat voluntatis fideicommittentis coniectura; vel æquitas, & verisimilitudo à billa propria verbi *filiorum* significatione, & stricta Iuris interpretatione non recedere cogit, iustam nempe præsumptæ menti testatoris consonam & latam amplectendo; præter Doctores supra citatos, citat etiam Gasp. Thesaur *quæst. forens. lib* 1. *q* 91. *num* 8 Ludou. Cassanate *cons.* 4. *n* 8. Seraph. *decis.* 180. *n* 6. 8. & 9. Rustic. *in l. cum auus, lib.* 6. *c.* 11. *n.* 3. & *cap.* 14. *n.* 19 ff. *de condit. & demonst.* ead. Rota *decis.* 21. *a princip. d. tom.* 5 *recent.*

Ampliaui supra resoluta in nepotibus habeant 85 locum etiam in pronepotibus, vt per Ruin. *cons.* 166. *num.* 8. *lib.* 1. & *cons.* 62. *num.* 4. *lib.* 3. Crauet. *cons.* 152. *col.* 1 *in fine*, Peregrin. *dict. artic.* 22. *num.* 45. & *cons.* 52 *num* 7. *post princip lib.* 3. Anton. Gabr. *dict. concl.* 1. *num.* 44. Bursat *cons.* 13. *num.* 15. *lib.* 1. Rustic. *d. lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 19. & 10. Fusar *quæst.* 320. *num.* 2. Cardin. Tusch. *dict. lit. F concl.* 375. *num.* 9. vbi loquens de emphyteusi ecclesiastica, dicit quòd nec etiam appellatione filiorum & nepotum veniunt pronepotes. Et an appellatione descendentium veniant nepotes, pronepotes, & trinepotes, & alij vlteriores? vide Rot *dict. decis* 6. *n.* 10.

Ex quibus iam primò colligitur meritò Docto- 86 res communiter resoluere in contractibus appellatione filiorum, in dubio non contineri nepotes, probatur, quia diximus appellatione filiorum ex sermonis proprietate solos filios primi gradus, non etiam nepotes contineri: sed constat in contractibus à proprietate verborum recedendum non esse, ex *reg. l. veteribus* ff. *de pactis*, & *l. quicquid adstringenda.* ff. *de verbor. obligat.* ergo meritò in contractibus hanc regulam negatiuam constituit Bart. *in dict. l. liberorum. num.* 8. Alexand. *consil.* 37. *Viso themate, num.* 7. *vers. duodecimo, lib.* 6. & *consil.* 1. *num.* 4. & 12. *lib.* 1. & *cons.* 17. *Ponderatis, num.* 3. & 4. & *cons.* 125. *Attentis, in princip. lib.* 5. Anton. Gabr. *dict concl.* 1. *num.* 64. Garc. *dict. reg* 205. *num.* 3. & colligitur ex aliis, quos adducit Cald. Pereira *de em-* 87 *phyteusi, p.* 4. *cap.* 13. *num.* 8. resoluentes attento Iure in emphyteusi acceptà pro se, & filio, quem nominauerit, nepotem nominari non posse, quibus adde Mant. *dialogo* 19. Gam. *Lusit. decis.* 260. *numer.* 10. Cardin. Tusch *d lit. F. concl.* 376. *n* 10. Vnde nepotes 88 sub filiorum appellatione inclusos non esse, quando sumus in substitutione facta in contractu, resoluunt

Roland. à Valle cons. 93 n. 18. & 19. lib. 2. Sfort. Odd. cons 39. n. 15. Gabr. d. concl. 1. n. 64. Peregr. cons. 65. n. 19. lib. 1. & cons 149. n. 13. in fine, lib. 5. Rustic. in d. l. cum auus lib. 6. cap. 14 n. 41. in fine, Fusar. q 321. n. 161.

89 Non obstat text. in c. 1. §. etsi clientulus, de alienat. feudi, vbi in contractu feudali pro se & filio masculo venire omnes descendentes, notauit gloss. ibi, verb. reuertitur ad dominum, quam sequuntur Doctores communiter, vt per Mant. d. dial 39. Surd. cons. 573. n. 40. Bellon. cons. 2. n. 15. Ant. Gabr d. concl. 1. n. 16. Cald. Pereira d. c. 14. n. 7. Fachin. controu iuris, lib. 7. c. 75. quia respondetur text. illum solum probare, concessionem feudi pro hærede intelligi de filio, non contrà, quia si concipiatur pro filio, intelligi de quolibet descendenti; communis tamen illius resolutionis ex illo deductæ rationem ponit Sonsbecb. d. p. 9. n. 256. & multi, de quibus Peregr. d. art. 22. n. 52. quia cùm hæc materia indifferens sit quoad gradum, nulla ratio datur maioris affectionis in filium quam in nepotem, & insuper futurum tempus respicit quare verisimilis apparet concedentis, & accipientis mens quod deficientibus filiis etiam pro nepotibus dare, & accipere voluerit secundùm latiorem nominis significationem, ne scilicet dispositio maneat sine effectu; vnde sumpto vulgari argumento de feudo ad emphyteusim, de quo diximus in locis communib. argum.
90 n. 2. hoc ipsum in emphyteusi admittunt Alciat. in d. l. liberorum, ad fin. Dec. & alij quos refert, & sequitur Pinel. in l. 1. C. de bonis mater p. 1. n. 71. vbi n. 72. bene resoluit Ordinationem Regiam Lusitanorum, quæ deficientibus liberis admittit posse nominari nepotem ad emphyteusim acceptam pro se & filio procedere attento rigore Iuris: quamuis enim stricta significatio nominis filius, in filiis primi gradus verificetur ex dictis, non tamen repugnat vt his deficientibus admittatur nepos, iuxta latiorem & iustam significationem, quæ hoc casu ex verosimili contrahentium mente deducitur iuxta proximam rationem, quæ in eo etiam concludit; cùm enim emphyteusis ad tres generationes concedatur, & materia sit indifferens ad filios, & nepotes, futurúmque euentum respiciat, meritò licèt de filiis faciat mentionem, nepotes etiam comprehendit ex verosimili contrahentium mente, iuncta vulgari doctrina gloss. vlt. per text. ibi, in l. tale pactum ff. de pactis, recepta communi omnium Doctorum consensu, vt constat ex multis, de quibus Alphan. collect. 160. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 1. tit. 19. à n. 4. & plenè adductis per Castill quotid lib. 1. cap. 21. n. 69.

91 Vnde etiam sumpto argumento de feudo ad maioratum, quod validum est quando id quod in feudis deciditur, iuris communis regulis consonum est; vt dixi in locis communib. argum n. 1. hoc ipsum in maioratu resoluendum videtur, nam in proposito ratio quam in feudis tradidimus, fortiùs in maioratibus concludit, tum quia maioratus materia ad filios, & nepotes indifferens est, tum quia maioratuũ institutio ea est, vt perpetui sint, ad perpetuámque familiam tendant conseruationẽ, in quo casu sine difficultate Doctores omnes resoluunt filiorum nomine, si hi deficiant, nepotes necessariò cõprehendi, vt ex Ioan. Andr. Salic. & pluribus quos refert, testatur Gabr. d. concl. 1. n 37 & 81 Menoch d præs 94. n. 25. Peregr. d. art. 21. n 50. Prætis d solut. 1 n. 54. Cald. Pereira d. c. 14. n. 30. ex quibus in maioratibus esse verissimum concludunt Molin. d c. 7 n. 18. Auend. l. 40. Tauri glos. 10. in princ. Peregr d art 22 à n. 31 Bellon. d. cons. 2. n. 16.

92 Quæ resolutio facile procedit in prædictis terminis, scilicet deficientibus filiis primi gradus; si verò quæret aliquis, an his stantibus aliquo casu admittatur nepos, respondebitur certum esse iuxta suprà dicta ex proprietate sermonis nunquam, nec etiam ex mente regulariter nepotes admitti; an verò ex Iure transmissionis admittendi sint, vide gloss vlt. in l. vnic. C. de his, qui ante apertas tab. receptã, & Cost. in d. c. ex parte, verb. si absque liberis, n 61. vers. & retenta, Valasc. de iure emphyt. q. 50 n. 44. & statim referendis, qui latè disputant, an, & quando ex repræsentatione admittantur tam in fideicommissis, quàm in maioratibus, vt per scribentes in l. cùm ita 31. § in fideicõmisso, ff. de legat. 2. & in l. 40. Tauri, vbi Auend. & prosequuntur latè relati ab Alphan. collect. 605. Cou pract c. 38. Valasc. d. q. 50. Gam. Lusit. dec. 307. Molin. d. lib 3. c. 6. cũ seqq Card. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit 9. Pereg. de fideic. art. 21. Gutier. pract. lib. 3 q. 66. Molin. Theol. de Instit tom. 3. tract. 2 disp. 616. Flores de Mena var q. 19 à n. 15. & plenè adducti à Castil quotid q. lib. 1. c. 20. & passim alij de materia repræsentationis agentes.

Secundò principaliter ex dictis colligitur rutam 93
non esse commũnem sententiam eorum, qui docent in legis dispositionibus appellatione filiorum in dubio venire nepotes per text. in d. l. filium habeo, & in d l senatusconsulto, & in l. 2. § si mater. vers quod si nepotibus ff. ad Tertull. sequuntur Bart. Card. & alij quos refert Ant. Gabr. d. concl. 1. n. 13. Mant. d. dial. 39. Conan comment. lib. 10. c. 1. n. 3. & indubitatum tradit Pereg. d. art. 22 n. 56. Sed ex dictis conuincitur, diximus enim secundùm propriam nominis significationem appellatione filiorum solos filios primi gradus non etiam nepotes contineri, constat etiam in legibus à proprietate verborum recedendum non esse si de mente contrarium non apparet, l. scire, §. illud. ff. de excusat. tutor. igitur in dubio regula negatiua est constituenda, quòd leges de filiis loquentes non comprehendunt nepotes. Deinde facit, quia in variis casibus leges de filiis loquentes ad nepotes non extendi frequentius decidunt Iureconsulti, & Imperatores, vt in d l. sed militis, & in l. Iulia. §. hoc capite. ff. de ritu nupt. vbi lex prohibens Senatorem ducere filiam eius, qui ludricam artem exerceat, non impedit neptem eiusdem ducere, sicut etiam quæ patri permittit filiam adulteram occidere, non excusabit auũ si occidat neptã. l. patri 20. ff. ad leg. Iuliã de adulter. & priuilegium filiis concessum non prodesse nepotibus probat text. in l. iubemus. §. illud, C. ad Treb.

Omissa igitur distinctione eorum, qui dicebant 94
appellatione filiorum contineri nepotes si lex filiorum fauoré respiciat principaliter, non ita si eorum odium contineat, ego prædictæ sententiæ negatiuæ etiam in legis dispositionibus semper adhærendum esse probabiliùs puto, neque aliter admitti appellatione filiorum venire nepotes nisi ex verbis, aut efficaci coniectura colligatur mens legis quod voluerit dispositionem suam ad nepotes extendi ex rationibus, & auctoritatibus suprà pro secunda negatiua
sententia per me adductis. Neque obstant Iura in 95
contrarium supra principio huius secundi corollarij adducta, nam ad primum ex d. l. filium habeo, omissis multis, de quibus D. Barbos. in l si constante, n. 101. ff. soluto matrim. respondetur, nepotes ibi contineri ex iusta legis interpretatione, quæ vocis significationem ad nepotes voluit extendere, vt satis idem text. insinuat, ibi, etsi verbis Senatusconsulti filij continerentur, &c. quasi sit sensus, quòd licet proprietas verborum postularet vt de solis filiis intelligatur Senatusconsultum, hoc enim importat verbum, continerentur, quo vtitur Iurisconsultus, ex legis tamen sententia trahitur, & extenditur ad nepotes, vt post Gom. bene notauit Pinel. d p. 1. n 72. Similiter ad text. in d. l. Senatusconsulto, & in d. § si mater, respondetur

in

in terminis illorum Iurium venire nepotes ex sententia legis collecta ea ratione, & mente ipsius legis.

96 Vnde iam subinfertur defendi non posse doctrinam gloss. *verb. filij, in cap. ad extirpandas 11. de filiis presbyter.* dum prohibitionem text. quæ de filiis presbyterorum loquitur, ad nepotes legitimos extendit, ne in Ecclesiis, quas aui obtinuerunt, valeant ministrare; licèt enim eam communiter receptam dicant, & sequuntur Rebuff *de pacif. possess. n. 266. & seq.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 50. lit. A. innouiss. edit.* Lass. *de Iustit. lib. 2. c. 34. n. 91.* ex dictis tamen conuincitur, diximus enim appellatione filiorũ nepotes non contineri ex proprietate sermonis, ac subinde leges de filiis loquentes ad nepotes trahendos non esse, nisi ex verbis aut mente contrarium colligatur, constat etiam legem illam pœnalem esse & odiosam, nec proponitur ratio quæ in nepotibus concludat, imò vitium paternum, quod in filiis cernitur, & in patribus lex refrænare intendit, vt ait Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 15.* in nepotibus cessat; ergo melius contra dicendam glos. adhuc stante noua Constitutione Concilij *in d. c. 15.* contrarium sentiunt Nau. *cons. 9. de filiis presbyt. in nouis,* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis. 9.* vbi bona additio, Spin. *in speculo testam. glos. 3. princ. à n. 23.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 15. & 17.* Steph. Grat. *discept. forens. cap. 397 num. 6.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7 c. 3. n. 22.* vbi *in addit.* Campan *in diuersorio iuris Canonici, rub. 11. c. 13. num. 76.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina cleric. §. 3. num. 33. & num. 51 vers. neque.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 19. l. 1. de filiis presbyt. num. 1.* Seraphin. *decis. 1442.*

97 Similiter etiam subinfertur dubiam videri communem sententiam, quæ docet pœnam *l. quisquis. §. filij. C. ad legem Iuliam maiest.* nepotes comprehendere, cuius testes sunt post Salicet. Gig. *de crimine læsæ maiest. lib. 3. q. 8.* Couar. *lib. 2. var. c. 8. n. 2.* Peregr. *de iure fisci, lib. 3. tit. 9 n. 5* obstat enim, quia cùm huiusmodi lex pœnam acerbissimam contineat, ideóque crudelitatis plenissima plerisque videatur, & constat filiorum appellatione nepotes non contineri, nisi ex impropria significatione, iuxta supra dicta, videbatur ad nepotes extendi non posse, iuxta *reg. odia, de regul. iuris, lib. 6. cum vulgaribus,* quo argumento hoc ita constanter tenet Decian *tract. crim. lib. 7. c. 47. n. 7.* Sed vtraque sententia ad concordiam traducitur cum Alberic. *in d. §. filij, n. 9* fatetur enim hanc secundam verissimam esse attento rigore Iuris, primam verò communem rectè defendi ex verbis nouæ Constitutionis Federici Imp. quam refert idem Alberic. quæ loquitur per nomen, *liberi,* quo nepotes contineri non est dubium, ex *d. l. quod si nepotes,* cum similibus.

98 Tertiò principaliter ex dictis colligitur rectè in priuilegiis Doctores communiter regulam negatiuam constituere, quòd appellatione filiorum in dubio non veniant nepotes, probatur ex omnibus suprà resolutis, iuncta reg. text. *in c. sanè, de priuileg,* cum vulgaribus, ex quibus hanc sententiam negatiuam ita constituit Bart. per text. *ibi, in l. sed & milites. ff. de excus. tutor.* notant glos. *verb. liberi, in Clem. 1. de baptismo,* Specul. & alij, quos refert & sequitur Gabr. *d. concl. 1. n. 62.* Cabed. *Lusit. decis. p. 1. Aresto 53.* Bald. *cons. 303. Ad audientiam, in princ. lib. 2.* Signorol. *cons. 357. in fine,* vbi loquitur de priuilegio concesso ab oneribus, Card. Tusch. *d. lit. F. concl. 176. n. 27. & 35.* Ex quibus Greg. Lopez sibi contrarius bene resoluit, quòd si Princeps alicui facultatem concedat instituendi maioratum in vno ex filiis, deficientibus illis potest institui in persona nepotis, vt comprobat Molin. *de primogen. lib. 2. c. 11. à n. 34.* quamuis enim ex proximè dictis nepotes appellatione filiorum non comprehendantur, & ideò stantibus filiis prædicta licentia ad nepotes trahi non debeat, his tamen deficientibus ex mente concedentis in nepote debet verificari, ne licentia maneat sine effectu, & quia cùm talis concessio indifferens sit ad filios & nepotes, & in futurum euentum dirigitur, iuxta supra resoluta.

Quartò principaliter ex dictis colligitur etiam in 99
testamentis veriorem esse sententiam negatiuam, quòd in dubio appellatione filiorum non veniant nepotes, vt in tutelæ datione probat expressè text. *in d. l. quòd si nepotes, 6 ff. de testam. tutela,* & fatentur Bald. *cons. 487. circa finem, lib. 2.* Card. Tusch. *d. lit. F. concl. 376 num. 33.* & omnes vtriusque partis Auctores in principio huius articuli citati, atque etiam faciliùs hæc procedit illatio quoties dispositio fauorabilis non est, veluti in prohibitione alienationis facta filio, quam ad nepotes non extendi efficaciter probat text. *in d. auth. de restit.* iuncta *gloss. vlt.* recepta ex pluribus, de quibus Gabr. *d. concl. 1. n. 79.* quòd etiam resoluunt Alex. *cons. 1. num. 13. vers. vnde videamus, lib. 1.* Card. Tusch *d. concl. 376. n. 30.* Et demum plures alios casus in quibus nepotes appellatione filiorum non comprehenduntur, refert Steph. Grat. *discept. forens. tom. 4 c. 765. à princ* vbi *n. 1.* quando dispositio habuit effectum in filiis, & *n. 2.* in fideicommisso inducendo, & *n. 3.* in substitutione reciproca filiorum, & aliis casibus.

Quando autem appellatione filiorum veniant nepotes in fideicommissis, tota est controuersia, in qua speciales voluntatis coniecturas hac in re semper esse obseruandas pro regula constituo, quarum aliquas referam, quæ viam ad alias colligendas aperire poterunt.

Prima igitur & principalis coniectura est quando 100
dispositio futurum respiciebat euentum, scilicet quia incertum erat, an frater grauatus filium, filiámve haberet; & etiam quando tempore mortis ipsius grauati non extabant filij, sed tantùm supererant nepotes ex eis, tunc enim ne hæreditas deferatur ad extraneos, & propriæ agnationi, hi præferantur contra *reg. l. cùm acutissimi, C. de fideicom.* meritò fit interpretatio vt deficientibus filiis admittantur nepotes, quamuis de eis in dispositione mentio facta non sit, ita Imol. Socin. Bald. & alij *in d. l. Gallus. §. instituens. ff. de liber. & posthum.* Cephal. *cons. 394. n. 23.* Anton. Gabr. *d. concl. 1. num. 36.* Decian. *cons. 47. num. 12. lib. 3.* Menoch. *d. lib. 4. præs. 94. n. 31. & cons. 255. num. 38. & cons. 347. n. 23. & seq & cons. 1039. num. 5.* Prætis *dict. solut. 1. n. 13. & 57.* Molin. *d. cap. 6. n. 29.* Peregr. *de fideicom. art. 22. à num. 57. & cons. 31. n. 14. lib. 2.* Rustic. *in d. l. cum auus, lib. 6. cap. 12. n. 70. ff. de condit. & demonstr.* Fusar. *de substitut. quæst. 320. num. 15. & 58. cum seqq. & q. 321. n. 37.* & constanter omnes nostri Lusitani, vt patet ex Costa *de success. Regni, p. 2. n. 19.* Pinel. *d. p. 1. num. 69. & 71.* Gam. *decis. 307. n. 13.* Valasc. *cons. 140. num. 11. & 14.* Cald. Pereira *de emphyteusi, p. 3. cap. 14. num. 28.*

Quando autem viuit filius, & ex eo nepos, tunc 101
filius solus admittitur, non autem cum eo concurrit nepos, quia hæc est verisimilis voluntas testatoris, vt ex ordine charitatis pater filio præferatur, Doctores *in l. Gallus. § quidem rectè. ff. de liber. & posthum.* Marzar. *in epit. de fideicom. q. 17.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib 8. tit 8. num. 5.* Bardel *cons. 83. n. 30.* Surd *de aliment. tit. 9. q. 16. n. 19.* Peregr. *d. art. 22. n. 58.* Crass. *d. §. fideicommissum. q. 10. num. 3.* Rustic. *in d. l. cùm auus. lib 6. cap. 14. num. 25. & 26.* Fusar. *d. q. 321. num. 39.* Sic eodem modo quan-

do extarent filij & nepotes ex alio filio, tunc filius præferri debebit, & solùm censeretur vocatus nepos non extantibus filiis, Federic. Scot. cons.1.n.182. lib 2.tom.5. Anton.Gabr.d.concl.1. num.75. Decian. cons.54.n.28 vers item, lib.2. & cons.47. num.11. lib.3. Menoch.d lib.4.præs.94.num.17. & cons.215. num.38. cum seqq. & cons.530.n.25. & cons.774. n.7. cum seqq. Rustic.in d.l.cùm auus. lib.6. cap.14. n.16. Fusar. dict. q.321.n.42. vbi n.49. subdit contrarium esse dicendum quando testator vocauit filios in numero plurali, & extabat tunc vnus tantùm filius, quia tunc nepotes venirent.

103 Secunda coniectura est, quando dispositio esset facta à Iurisperito, quia tunc appellatione filiorum venirent nepotes, secundùm Bardel.cons.83. num.29. vers decimo, Fusar.d q 320. n.83. at verò si testamentum sit factum ab idiota & imperito, tenendum est illum appellatione filiorum non sensisse de nepotibus, glos.in d.l.quod si nepotes, de testam.tutel. Roland. à Valle cons.42.n.30.lib.4. Bardel.d.cons.83. num.30. Menoch.cons.215.n.58.cum seqq. & cons.328. num.25. Fusar.q.321.n.105.

104 Tertia coniectura est, quando testator in vita nepotem vocabat filium, & eum vt filium tractabat, nam ex hoc elicitur vehemens coniectura quòd testator vocando filium senserit & de nepote, vt resoluunt Roland. à Valle cons.43. num.37. vers sextò respondetur, lib.4. Decian. cons.100. numer.40. lib. 2. Bursat. cons.372. num.3. Bald. d. cons. 83. numer. 47. Anton. Gabr. d. concl.1. num.40. Card. Mantic. de coniect. vltim volunt. lib.5. cap.9. num.2. & lib.8. tit.8. num.14. vers secundus casus, Menoch. d.præs.94 num.24. & cons.215 num.124. cum seqq. Surd de aliment.tit.9. q.36. num.22. & decis.241. num. 18. vers sic testator, Peregrin d.art.22.n.55. Rustic.d.lib.6.cap.12.num.2. Fusar.d q.320.n 7.cum seqq. vbi n.10 intelligit si nominatio seriò facta sit, & num.15. subdit coniecturam non procedere quando filius, & nepos concurrerent, quia tunc verus filius veniret filij appellatione, quia tunc verus filius veniret filij appellatione, & de eo potius quàm de nepote verba intelligenda essent.

105 Quarta coniectura est, quando testator vocauit natos, & nascituros; nam tunc & nepotes esse vocatos scripserunt Decian.cons.47 num.24.lib.3. Gabr. d.concl.1.n.51. Card.Mantic.d.lib.8.tit.8.n.16. Crass. d.§.fideicommissum.q.10.n.9. Menoch.d præs.94.n 28. & cons.1035. num.2. Surd.d.tit.9 q.36.num.36.& 53. Rustic.d.lib.6.cap.12.num.17. Matheac.de legat.lib.2. cap.15.n.19. Fusar.q.320.n.23. vbi n.24. subdit maximè procedere quando vocati essent nati, & quicunque nascituri.

106 Quinta coniectura est, quando sumus in dispositione sui natura habente tractum successiuum, & perpetuum; nam filiorum appellatione tunc veniunt nepotes, exemplúmque est quando sumus in primogenitura, ita Tiraq de iure primog q.40.n.57. vers decimaquinta ratio, Couarr.practic.c.38 n.6.& 7.Rimin. iun cons.23 num.51.& 52. Molin.de primog lib.1. c.6. sub num.28. Peregr.d.art.22. num.51. vers. idem est, & cons 41.num.34 lib.5.Rustic.d lib.6.cap.12.n.24.Fusar. d.quæst.320. num.28. vbi declarat vt procedat quando primogenitura fuit erecta per nomen pluralis numeri, Bellon.iun.cons.2.num 16.& 33.

107 Sexta coniectura est quando ratione agnationis, & pro conseruandis bonis in familia fideicommissum esset relictum; tunc enim nepotes venire sub nomine filiorum resoluunt Decian.cons.88.n.57.& 60. lib.2. Card Mantic.d lib.8.tit.8.n.17.Surd.d.tit.9 q.16. num.27.Rustic.d.lib.6.cap.12.n.44.Menoch.cons.387. num.2. Bardell cons.83.n.43. Alex.Raudens.cons.74. num.8.cum seqq.lib.2. Caroc.decis.69. Peregr.cons.52. n.45 lib.3. Crass.d q.10.n.8. Fusar.d.q.320.n.51.Rot. decis.667.n 9.cum seqq.apud Farin.p.2. recent. vbi declarat, & decis.695.n.4 ead.p.2.recent.

Septima coniectura est, vbi testator vocauit filios 108
in stirpes, & non in capita, nam tunc sub nomine filiorum contineri nepotes, scribunt Gallia cons.17. n. 54. Card.Mantic.d.tit.8 n.18. Rimin.iun.cons.283.n. 19.lib.3.& cons.267.n34.lib.7. Decian.cons.24.num 8. vers.secundo, lib.2.Rustic.d.lib.6.c.12.n.50.& 51.Menoch.d.præs 94.n.29.& cons.347 n.51. Hieron.Gabr. cons.69 n.45.lib.2.Fusar.d q.320.n.39.cum seqq.

Octaua coniectura est, quando aliàs sequeretur 109
absurdum & irrationale, si nepotes non continerentur sub nomine filiorum, vt quia non admisso nepote descendente testatoris, extraneus admitteretur, vel minus dilectus, vel filius naturalis, Roland. à Valle cons.93. num.25. vers. & vbi absurdum, lib.2. & cons.28.n.33.lib.4. Decian.cons.88. num.56. & seq. & n.63.lib.2.Card.Mantic.d.tit.8.n.16. Anton.Gabr.d. concl 1.num.34. Bardel d.cons 88. n.29. Menoch. dict. præs.94.n.26.& cons.613.n.11. Crass d. §. fideicommissum.q.10.n.10. Surd.cons.85.n.18. Peregr.dict.art.22. n.48.Rustic d.lib 6.cap.12.n.7.& à n.54. Fusar. dict. q.320.à n.44.Rot.d decis.6 n.25.

Nona coniectura est, quando nepotes ab intestato 110
vnà cum filiis erant successuri testatori; nam tunc similiter ex præsumpta mente testatoris debent admitti ad fideicommissum, Decian.d.cons.47.num.4. lib.3. Anton Gabr.d.cons.1.n 6. Card.Mantic.d tit.8 n.15. Menoch.d præs 94.n.30. Rustic.d.lib.6.c.12.n.61. cum seqq. Fusar.d q.320.à n.48.cum seqq. vbi limitat. Vnde à contrario si essemus in casibus, in quibus ab intestato nepotes non essent successuri cum filiis, vel per repræsentationem filius non subintrat locum patris, tunc filiorum appellatione non venirent nepotes, vt per Burs.cons.372.num.5.Bardel.d cons 83.n.24. Menoch.dict præs.94. num.18. & cons.591. num.1. & cons.886.num.21. Rustic.d.lib.6.cap.14.num.23. Fusar. q.321.n.30. Alex.Trentacinq.cons.40.num 29.tom.2. vbi n.28.& 41. resoluit nepotes appellatione filiorum venire in fideicommisso, & num.33. quòd nepotes veniunt appellatione filiorum in materia fauorabili, & num.39. quòd opinioni fauenti nepotibus in dubio adhærendum est.

Decima coniectura est, quando testator vocauit 111
filios in infinitum, vel in perpetuum, quia tunc etiam nepotes non venirent, Alciat.resp.2. n.2. lib.8. vbi declarat, Menoch. cons.310. num. 12. vers. primò quia, Peregr.cons.53.num.2.& 5 lib.3. & cons.41. n.2. cum seqq.lib.5. Rustic.d.liq.6.cap.14.num.40. Fusar. d q.320. num.74. Rot. in Florentina fideicommissi de Cambiis 26.Febr.1627.coram R.P.D.Dunozetto, n.74.
Vnde si testator vocasset filios primi gradus, tunc 112
nepotes censerentur exclusi, Rimin. iun. cons.173. numer. 8. vers. secundè confirmatur, & num. 10. lib. 2. Cacheran.cons 72. num.11. Rustic d.lib.6.cap.13. à num.15. Fusar.q.321.num.23. contra Sfort.in tract.de compend.cap.7. num.59. Intrigl. in simili tract. cent.3. q.57.p.6.art.3.num.7. & Alex.Trentacinq de subst.
p.4. cap.7. num.59. num.7. Prout etiam censerentur 113
exclusi si vocarentur filii aliqua qualitate, quæ non insit nepotibus, putà si vocatus esset filius Doctor, mercator, spurius, vel filia nupta, Capyc. decis.21. num. 9. Peregrin. cons. 52. num. 10. lib. 5. Bardell. dict. consil.81. num. 18. cum seqq. Hieronym. Gabr. cons.121.num.24.lib.1. Gam.Lusitan.decis.160.num.8. vers non obstat. plures, quos refert & sequitur Fusar. d.q.321.n.15. Vel si nominatim filiis relictum esset,

putà

putà si diceret, *Substituto Petrum filium meum*, quia
114 tunc filiorum appellatione nepotes non continen-
tur, Gabr. *à concl. 1. num. 73.* Cardin. Mantic. *d. tit. 8.*
num. 3. Anton. Gabr. *d. conc. 1. num. 73.* Hieron. Gabr.
cons. 121. num. 22. lib. 1. Bursat. *cons. 13. num. 21. lib. 1.*
Decian. *cons. 54. num. 28. lib. 2. & cons. 47. numer. 15.*
lib. 3. Eugen. *cons. 94. num. 11 & num. 19. tom. 1.* Crass.
d. q. 10. num. 12. Peregr. *d. art. 22. num. 47. & cons 52.*
num. 2. lib. 1. & cons. 52. num. 8. lib. 2. Surd. *d. tit. 9 q. 36.*
num. 14. & cons. 31. num. 32. Rustic. *dict. lib. 6. cap. 14.*
115 *n. 52.* Fusar. *d. q. 321. num 65.* Vel si testator his ver-
bis substituisset, *& si aliquis dictorum filiorum & hæ-
redum decesserit, substituo alios superstites, vel superue-
nientes*, quia tunc nomen filiorum esset restrictum
ad filios primi gradus iam nominatos, nec extende-
retur ad nepotes, vt resoluunt Decian. *cons. 47.*
num. 19. lib. 3. Anton. Gabr. *d. concl. 1. num. 86.* Hieron.
Gabr. *cons. 121. num. 22. cum seqq. lib. 1.* Mantic. *d. tit. 8.*
num. 8. Rimin. iun. *cons 690. num. 16. & 17. lib. 6.*
Menoch. *d. præs. 94. num. 5. in fine, & consil. 347. num. 9.*
Crass. *dict. 10. num. 14.* Peregr. *cons. 52. num. 9. lib. 5.*
Rustic. *d. lib. 6. cap. 14. num. 69.* Fusar. *d. q. 321. num. 71.*
Rot. *in Ariminen. fideicommissi 23. Martij 1615 co-
ram D. Dunozetto*, impressa per Farin. *decis. 667.*
num. 6. & 7 p. 2. recent. Vel denique quando testator
vocauit filios filiorum, ex Menoch. *consil. 347.*
num. 17. 50. & 51. Rot *d. decis. 667. num. 5. p. 2. recent.*
cum adductis per Fusar. *d. q. 321. n. 93.* vbi ait quòd
vltra nepotes talis dispositio extendenda non est,
scilicet ad pronepotes, & alios posteriores descen-
dentes.

116 Vndecima coniectura est, quando tempore vocationis impossibile erat extare filios primi gradus, & ideo verisimile erat testatorem cogitasse tunc non extituros filios primi gradus, quia tunc appellatione filiorum nepotes comprehendere voluisse dicendum est, iuxta receptissimam sententiam Imolæ *in l. Gallus. §. instituens. num 48. vers vel potest dicere ff de liberis, & posth.* quam sequuti sunt Rub. Alexand. *cons. 18. num. 9. circa med. vers. ex quo substitutio*, Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 8. num. 22.* Peregr. *de fideicom. art 22. num 50.* Rustic. *ad l. cum auus. lib. 6. cap. 12. num 4.* Rot. *in Tusculana fideicommissi 15. Aprilis 1619. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano, & in Bononien. fideicommissi de Desiderius 20. Martij, & 26. Iunij 1626. coram R. P. D. Merlino, & in Florentina fideicommissi de Cambiis 26. Februarij 1627. coram R. P. D. Dunozetto, vers. sexta & vltima coniectura.*

Filiorum appellatione an veniat Monasterium ad excludendum substitutum si grauatus sub conditione, si sine liberis decesserit, illud ingrediatur?

117 Monasterium haberi loco filij, ac proinde facere deficere conditionem si sine liberis, & substitutum excludere, vulgò colligitur ex *auth. de sanctiss. Episcopis, §. sed & hoc præsenti, & in auth. nisi rogati, C. ad Trebell. & in cap. in præsentia, de probat.* & latè probatur, quamuis in reddenda ratione diuersimodè loquamur, Tiraq. *in l si vnquam, verb. susceperit liberos. n. 42. C. de reuocand. donat.* Couar. *cap. 2. num. 5. de testam & lib. 1. var. cap. 19. à num. 6.* Boër. *decis. 358.* Villalob. *commun. opin. lit. M. verb. Monachus, num. 188.* Cost. *in cap. si pater. verb. si absque liberis, à num. 70. de testam. lib. 6.* Gail. *lib. 1. obseru. 136. num. 7.* Alphan. *collect. 473.* Bursat. *cons. 199. lib. 2. & cons. 97. num. 23.* Roland. *cons. 35. num 11. cum seqq. vol. 3.* Mench. *de success. creat. lib. 3. §. 21. num. 166. cum seqq.* Melch. Pelaez *de maioratu, p. 3. q. 3.* Franc. Marzar. *in epit. de fideicom q. 31.* Sebast. Medices *in tract. Mors omnia soluit, p. 1. à num. 35. & p. 2. concl. 44. num. 119. & p. 3. à num 48.* Aluarad. *de coniect. mente defuncti, lib. 2. cap. 3. à num. 1.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 13. à num. 71. & lib. 2. cap. 5. à num. 28. & cap. 9. num. 45.* Alciat. *resp. 502. num. 3.* Port. Imol. *cons. 25. num. 31.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 7. & de tacitis & ambig. conuent. lib. 13. tit 46. num. 7. & 8.* Auend *ad l. 40. Tauri, gloss. 4. num. 17.* Spin. *in speculo testam. gloss. 12. princ. à num 47.* Anton. Gabr. *commun tit de fideicomm concl. 2. num. 79.* Mar. Anguiss. *cons. 63. num. 11.* Sfort. Odd. *in tract. de compend. p. 6. art 6. dub. 2. à num. 6.* Matheac. *de legat. & fideicom. cap 23 num. 2. & 3.* Alex. Trentacinq. *de substit. p. 4. cap. 7. num. 20. cum seqq.* Intrigl. *eod. tract. cent. 1. quæst. 63.* à Ponte *cons 39. n. 3.* Boniface. Roger. *cons. 27 num. 120 lib. 1.* Honded. *cons. 62. n. 15. & 16. lib. 1.* Maluas. *cons. 1 num. 11. vol 1.* Camill. Borell. *cons. 17. à num. 30. vol. 1.* Peregr. *cons. 59. n. 1. lib. 3. & de fideicomm art. 28. num. 58.* Menoch *cons. 108. n. 12. & de præsumpt. lib. 4. præs. 83. num. 28. cum seqq.* Vincent. de Franch *decis. 29.* Caualcan. *decis. 77. p. 3.* Ottasc. *decis. 126 num. 10.* Gam. *Lusit. decis. 118* Crass. *§. fideicommissum quæst. 40.* Matien. *ad l. 7. gloss 2. n. 21. tit. 1. lib. 5. nona Recop.* vbi Azeued. *num. 18.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 32.* Aquilin. *in §. & quid si tantum,* super illis verbis, *quid enim si aqua & ignis, 5 num. num. 27.* Carol. Tap. *ad auth. ingressi. C de sacros. Eccles. cap. 13.* Mastril. *Siciliæ decis. 65. à num. 2.* Cened. *ad Decretal collect. 111. num. 1. & practic. ac canon. quæst. lib. 2. quæst. 35. num. 10.* Mendez à Castro *in repet. l. cum oportet. p. 3. num 157. C. de bonis, quæ liberis,* Gaganet. *de condition. & demonstrat. p. 1. cap. 12. n. 31.* Ceuall. *commun. contra commun. 193. num. 2.* Gall. *de except success. tit. 4 excep. 5: num. 218. cum seqq part 2.* Rustic. *in l. cum auus. ff. de condition. & demonstrat. lib. 5. cap. 2.* Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 190. vers. quando quis*; Surd. *de aliment. tit. 2 quæst. 15. num. 17.* Fr. Emman. *quæst Regul. tom. 1. quæst. 77. art. 4.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt q. 6. num. 10. & de renouat. q. 19. num. 3.* Valasc. *consult. 24. num. 5. & 9.* Benedict. Ægid. *in repet l. Titia si non nupserit. p. 1. num 54. ff. de condit. & demonstrat* Rebello *de obligat. Iustit p. 2. lib. 8. q 16. num 3.* Castill. *lib. 1. de vsufructu, cap. 65. num. 4.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3 q. 26. à princip.* Paul. Comitol. *respons. moral lib. 7. quæst. 7.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens cap. 305.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de bonis clericor. §. 20. num 2.* Bernard. Græuæ, *ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 131. consid. 1. num. 13.* Hieron. Fernandez de Otero *Roman. lucubr. disp. 2. n. 9.* latè & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi. tom. 2. lib. 7. cap. 16.* & Fusar. *de substit. q. 429. à n. 8.*

Vnde Doctores argumentari solent ad maioratuum successionem, vt in illis monasterium, quod capax fuerit bonorum in communi, succedat, vt tenent Speeul. *tit. de success. Monachor. §. 1. num. 15.* & post Beroi. & alios Molin. *de primogen lib. 1. cap. 13. à num. 77.* & plures, quos refert Auen. *l. 40. Tauri, gloss. 4. num. 13. & 17.* & ita tenere Doctores communiter *in d. cap. in præsentia*, & contradictorem non habere, post Gam. *decis 6. n. 1.* testatur Cabed. *Lusit. decis. 133. num 6. p. 1.* atque etiam ad emphyteusim ad quam vocatur filius; nam si ingrediatur monasterium illud ad emphyteusim admittendum, quasi sit de suis, seu loco filij habeatur, docuit 118

gloss. *verb. interest, in l. si ita quis* 135. §. *ea lege, ff. de verb. obligat.* Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum & uxor.* §. 47. *num.* 18. Auendan. *d. gloss. num.* 451.

119 Hinc denique Doctores communiter resoluunt
quòd sicut testamentum posthumi agnatione rum-
pitur, *l. 3. l. post hmmorum ff. de iniusto, rupt. princip. In-
stit. quibus modis testam infirm.* ita etiam per profes-
sionem in religione capaci in communi emissam,
rumpitur testamentum antea factum, quia mona-
sterium loco filij agnoscitur, notauit gloss. *verb. com-*
120 *petere in auth. si qua mulier, C. de sacros. Eccles.* & post
Imol. testatur communem Couar. *in cap. 1. n 5. de te-
stament.* Cost. *in cap. si pater, verb. testatore mortuo, n. 8.
de testament. lib. 6.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 1. à n. 4.* de
cuius tamen articuli veriori resolutione alibi com-
modiùs diximus.

121 De ratione autem illorum Iurium, & supradictæ resolutionis ex illis desumptæ vtilis est & necessaria inter scribentes disceptatio; quidam enim censent rationem esse, quia monasterium habetur loco filij, ducti auctoritate text. *in d. cap. in præsentia*, ibi, *intelligendum non erat sine hærede decedere, qui monasterium sibi hæredem instituit*, vbi nomen hæredis capitur pro liberis, quippe in substitutione fuit hæc conditio, si institutus decederet absque liberis; & ideo hanc partem tenent gloss. *in casus positione, in auth. nisi rogati. C. ad Trebell. & verb. intrauit, in auth de sanctiss Episcop. §. sed & hoc præsenti, & verb. competere, in auth si qua mulier, C. de sacros. Eccles.* Molin. *lib. 2. de primogen cap. 9. n. 41.* Leonard. Less. *de Instit. lib. 2. cap. 41. dub. 16. num* 84. Socin. Alciat. Guillelm. Benedict. Menoch. Villalob. & alij plures, quos refert, sed non sequitur Sanch. *d. lib. 7. cap. 16. n. 3.* Quæ ratio ab aliis communiter reprobari solet asserentibus multò veriùs esse monasterium non haberi loco filij, & verba illa text. *d. cap. in præsentia*, non esse Pontificis decidentis, sed patris allegantis, cui allegationi non detulit Cardinalis, cuius sententiam Pontifex confirmauit hæreditatem monast. r. o adiudicans ex diuerso fundamento, vt ex litera apparet, atque ita succedit doctrina gloss *vers. vel die tertio, in l. 1. C. qui admitti*, notant Abb. *num.* 40. & alij communiter secundùm Paris. *num.* 128. *in d. cap. in præsentia*, Valasc. *cons.* 24. *num. vlt.* Cald. Pereira *de nominat emphyt. quæst. 6. num. 10. & de renouat. emphyt. quæst. 19 num. 9.* Tap. *in d. auth ingressi, verb. sua, cap. 13. num.* 4. Castill. *dict lib. 1. de vsufruct. lib. 1. cap. 65. num* 4.

122 Nonnulli igitur existimarunt conditionem illam haberi pro non scripta, quia est impeditiua religionis, & ne propter illam grauatus retrahatur à perfectiori vitæ statu, quod à Religione Christiana maximè alienum est, quod docuerunt Bart. & alij, de quibus Couar. *lib. 3. var. cap. 19. num. 9.* & Gutier. *lib. 6. canon. cap. 32. num. 17.* Peregr. *d. art. 28. num. 71. & 76.* confirmantes, quia ex eadem ratione ne mulier à religione auertatur, inquiunt quod si pater filiæ relinquat ducenta si nubat, centum si ingrediatur monasterium, debet habere ducenta, arg. *l. Titia 93. ff. de condit. & demonstrat.* Verùm nec hæc ratio placet, quia vt conditio dicatur impeditiua religionis, non sufficit quod indirectè, & in consequentiam alicuius actus liciti illam impediat, iuxta *reg. l. 1. ff. de auctor tutor.* constat autem conditionem si sine liberis, directè non tendere ad impediendam religionem, sed sequi indirectè, quia status Religionis incompatibilis est cum matrimonio ex quo liberi suscipiuntur; tum quia si vt turpis reiiceretur conditio illa, non esset necessaria decisio, text. *in d. §. sed & hoc præsenti*, sed potiùs ex veteri & generali regula, *l. conditiones ff. de condition. instit.* haberetur pro non scripta, quod apertè repugnat verbis illius *§. ibi, sancimus*, &c.

Quare alij eam inquiunt esse illorum Iurium rationem, quia lex ex verosimili & coniecturata mente testatoris interpretatur, quod si testator cogitaret grauatum monasterium ingressurum velle, potius ipsum monasterium substituto præferret, quia scilicet optima est coniectura, quæ ex fauore Religionis sumitur, cùm tendat ad bonum salutis spiritualis eiusdem testatoris, iuxta *reg. cap. iniustum, de rerum permut.* & ideo sic ratiocinantur Castren. *in d. auth. nisi rogati, n. 3.* Couar. *d. lib. 1. var. cap. 19. n. 11.* Gaganet. *d. p. 1. cap. 18. n 51.* Pereg. *d. art. 28. n. 75.* Mantic. *d. lib. 11 tit. 7. n. 7. & tit. 8. num. 31.* Spin. *d. gloss. 12. princip. n. 29.* Cald. Pereira *de nomin. emphyt. quæst. 6. n. 10.* Flores *ad Gam. decis.* 319. & alij, quos refert & sequitur Sanch *d. cap. 16. n. 8.* 123

Amplia primò, principalem resolutionem quatenus habet monasterium facere deficere conditionem si sine liberis, & substitutum excludere, vt procedat & locum habeat etiam in foro conscientiæ, vt resoluunt Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11 tit. 7. n. 2.* Pereg. *d. art. 18 n. 91.* Matheac. *de legat. & fideicom. lib. 3 cap. 23 n. 3.* Menoch *de præsumpt. lib. 1. præs. 80. num 5. & lib. 4. præs. 85. à num. 49.* Gutier. *d cap. 32. à num. 4.* Intrigl. *de substitut. cent. 3. quæst. 63. num. 3.* Fusar *in simili tract. quæst. 429. num. 9.* Rustic. *d. lib. 5. cap. 2. n. 3. cum seqq.* Benedict. Ægid. *in l. Titia si non nupserit* 100. *p. 1. n. 54. ff. de condition. & demonstrat.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 16. n. 1.* Quamuis contrarium minus bene tenuerint Alciat *in l quinque pedum, num. 20. in fine. C. finium regund.* & Vincent. de Franch. *decis. 29. n. 4 p. 1.* 124

Amplia secundò, etiam in grauato bigamo, qui ex dispensatione Papæ sit monasterium ingressus, quia & tunc substitutus erit exclusus, Card. Mantic. *d. lib. 11 tit. 7. n. 17.* Intrigl. *de substit. cent. 3. quæst. 63. num. 6.* Monach. *d. lib 4. præs* 83. *n. 63.* Rustic. *d lib. 5. cap. 2. num. 12.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 16. num. 64.* vbi benè obseruat ad id nulla dispensatione opus esse, quia si ad Ordines promouendus non est, non obstat bigamia: vt autem bona eius per professionem transferantur in monasterium, & sic extinguatur substitutio, nullibi petitur professum ad Ordines promoueri. 125

Amplia tertiò, etsi Monachus apostataret, quia adhuc monasterium excludet substitutum, Bald. *n. 15. &* Felin. *n. 32 in d cap. in præsentia*, Sfort. Odd. *de compend p. 6. quæst. 2. art. 6. dub. 2. n. 9.* Intrigl. *de substit. cent. 3. quæst. 63. n. 17.* Fusar. *d. quæst. 429. n. 14.* vbi *n. 15.* post Rustic *d lib. 5. cap. 2. num. 32. & 33.* ampliat etsi Monachus degradaretur. 126

Amplia quartò, vt tunc etiam substitutio euanescat si grauatus fiat clericus Ecclesiæ sæcularis in sacris constitutus concurrentibus conditionibus mox explicandis, vt probat *d. §. sed & hoc præsenti*, ibi, *siue masculi, siue fœminæ monasteria ingrediantur, aut clerici, aut diaconissæ*, &c. vbi gloss. *verb. clerici*, similis gloss. *verb. locum, in d. auth. nisi rogati*, Dilect. *de arte testandi, tit. 5. caut. 18. num. 5.* Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interp. 2. dub. 2. solut. 2. num. 109.* Card. Mantic. *d lib. 11. tit. 7. num. 22.* Sfort. Odd *de compend. p. 6. quæst. 2. art. 6. dub. 2. n. 19.* Menoch. *d lib. 4. præs* 83. *à num. 65.* Alex. Trentacinq. *de substit. p. 4. cap. 7. num. 21.* Caualcan. *decis. 77. n. 33. p. 3.* Pute. *decis. 55. n. 2.* aliàs *decis. 53. in correctis, lib. 1.* Gutier. *canonic. lib 1. cap. 32 num. vlt.* Benedict. Ægid. *in repet. d. l. Titia, p 1. n. 45.* Fusar. *d. quæst. 419. n. 1. cum seqq.* Sanch. *d lib. 8. cap. 26. n. 32.* 127

Duplex

128 Duplex autem conditio exigitur vt clericus hoc priuilegio exclodenti substituti fruatur, prior est, vt perpetuò in clericatu perseueret, posterios vt in fine vitæ bona illa quæ substituto restitututus erat, det Ecclesiæ, vel in alia opera pia expendat, quæ vtraque conditio expresse habetur *in d. §. sed & in hoc præsenti*, & constituto ab Iotrigl. *d. quæst. 63. num 13. & 14.* Menoch *d præs. 83. n. 68.* Pute. *d. decis. 53. num 3.* Mantic. *d. tit. 7. n. 21.* Rustic. *d. lib. 1. c a. n. 11. 12. & 23.* & ab aliis citatis à Fusar. *d q 419. n. 5. cum seqq.*

129 Limita primò principalem resolutionem, vt non procedat quando grauatus esset ingressus monasterium incapax bonoram in communi, vt Minoritarum, qui nihil habere, vel possidere possont, iozta *cap. exiuit, de verb sinif lib. 6. & Clem exiuit, eod. tit.* nam tunc conditio substitutionis non deficeret; probatur, quia vbi monasterium capere non potest, cessant verba *d. § sed & hoc præsenti, in vers. monasterio*, iuncto ibi, *competere volumus*, cessat etiam fauor Religionis, qui in eo consistit, vt eidem bona acquirantur, & apud illud perpetuò maneant; quam limitationem tenent Bart. *in tract. Minoris p. 3. vers. item isti hæredes*, Boër. *decis. 154 num. 8.* Osasc. *Pedem decis. 126. in fine*, Rimin. iun *cons. 170. num. 43. lib. 3.* Emman. Costa *in d. cap. si pater, vers. si absque liberis, n. 61.* Honded *cons. 62. n. 51.* Sfort. Odd. *de compend part. 6. quæst. 2. art. 6. num. 10.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom 5. lit. M. concl. 144 n. 18. 21. & 43.* Card Mantic. *d. lib 11 tit.* .n 8. Gotier. *d cap. 32 n. 25.* Cald. Pereira *d. quæst. 6. num. 14.* Peregr. *d. art. 18. n. 62.* Crass. *d § fideicommissum quæst. 40. n. 7.* Intrigl *d cent. 3. quæst. 64. n. 62.* Menoch. *d lib. 4 præs. 83. n. 71.* Alex. Trentacinq. *de substitut. p. 5 cap. 7. num. 23.* Rustic. *d lib. 3. cap. 3. cum seqq.* Gall *de except success tit 4. except 17 n. 241. cum seqq. p. 1.* Surd. *decis 8. num. 28.* Fusar, *d. quæst. 429. num 61.* Sanch *d lib. 7. cap. 16. n. 13.* Farinac. *fragment. crimin. p. 2. lit. M n. 380.*

130 Illud valdè controuersum est, vtrum hoc casu statim postquam graoatus emisetir professionem admitti debeat substitutus, an mors naturalis grauati debeat expectari? Sunt qui esistimant viuente monacho excludi substitutum, itaut non admittatur nisi post mortem naturalem monachi ingressi religionem incapacem, & bona relicta in pios vsus esse expendenda, ita Roman. *cons 96. num. 1. & sing. 459. num. 2.* Guillielm. Benedict. *in cap Raynutius, verb. & vxorem, decis. 2. in fine, de testam.* Angel. Tabien. Siluest. & alij, quos refert, sed non sequitur, Sanch. *d. lib. 7. cap. 16. num. 14.*

131 Alij verò similiter tenent substitutum excludi solo tempore vitæ monachi, sed interim bona remanere debere, vel apud hæredem scriptum, vel legitimum professi; mouentur autem, quia potest substitutus prius mori, quam grauatus ingressus monasterium incapax bonorum, quo caso fideicommissum ad hæredes ab intestato deuolueretur, ex *reg. l. 1. § vbi autem. C. de caducis tollend.* ideòque ratione præiudicij venientium ab intestato mors naturalis debuit expectari, vt in simili inquit text. *in l. Statius. §. Cornelio ff de iure fisci*, adducitur etiam text. *in l cùm pater. § hæreditatem ff de legat. 2. & in l. ex facto §. ex facto, in fine ff ad Trebell.* quatenus probant in deportato, & in seruo pœnæ, (quem pleriqua monacho æquiparant) mortem naturalem esse expectandam, nec ante fideicommissi diem cadere; quare ita tenent Mench. *de success creat lib. 3 §. 21. num. 171.* Xuar. *alleg 20.* Spin *d. gloss 1 · princip. n. 24. & 35. & glos. 14. n. 127* Emman Costa *in d cap si pater, verb. si absque liberis, n. 61. & in § & quid si tantum, p. 2. num. 2.* Fusar. *quæst. 430. n. 16. cum seqq.*

Verùm licèt hæc proxima sententia satis probabilia sit, contraria tamen proculdubio receptior est, 132
quæ ait statim à die professionis admitti substitutum exclusis Monachi illius hæredibus. Ratio est, nam grauans aliquem vt decedens absque liberis restituat substituto, hanc mentem habet, vt velit grauatum omnibus eius hæredibus, & substituto præferre, & deinde filios grauati, tertiò substitutum ipsum; cùm ergo grauatus factus frater minor sit incapax hæreditatis retinédæ, nec liberos habeat veros, nec fictitios, cùm monasterium sit succedendi incapax; erunt statim à professione restituenda ea bona substituto, cùm illum testator reliquis suis hæredibus quoad illa bona prætolerit. Deinde facit, quia mors ciuilis per professionem in Monasterio incapaci quoad bona, & bonorum capacitatem, non differt à naturali, si quidem statim constat nunquam posse succedere monasterium, in cuius fauorem, vt ei competat fideicommissum, conditio reiicitur, ex supra dictis, & per consequens non est cur euentus mortis naturalis expectetur; ratio verò ex præiudicio venientium ab intestato futilis, si quidem eisdem per mortem naturalem grauati semper præferri debuit substitutus, & per consequens quod in vita, seu morte ciuili illius etiam eis præferatur; nihil continet iniustum, vt bene prosequitur Fortun. *in d. §. & quid si tantum, num. 32.* vbi etiam explicat rationem differentiæ, quare viuente deportato fideicommissum non statim defeiatur ad substitutum, quia scilicet fiscus est successor in vita, fideicommissarius autem nonnisi post mortem, vnde meritò dum viuit deportatus, præfertur fiscus substitutus, vt capiat commoditates, quas delinquens esset habiturus: venientes autem ab intestato, sicut & substitutus successuri sunt post mortem, ita tamen semper substitutus præferatur; ergo & in morte ciuili debet præferri ex dictis: quare his & aliis fundamentis hanc posteriorem sententiam meritò sustinent Sebast. Medic. *in tract. Mors omnia soluit, p 1. num 43. & 46.* Couar. *in cap. 2. num 6. de testam.* Nauar. *tom. 2. de Regularib num. 54.* Rimin. *cons. 481. in fine, lib. 3.* Roland à Valle *cons. 97. num 41 lib. 2. & de lucro dotis, quæst. 95. num. 15. & 16.* Bursat. *cons. 48. num. 27. lib. 1.* Vincent. de Franch. *decis. 14. n. 7 p. 1.* Boër. *decis. 154. n. 11.* Osasch. *Pedem decis. 126. ad fin.* Cardin. Mantic. *d. lib. 11. tit. 7. n. 8.* Honded. *cons. 62. à num. 17. lib. 1.* Ludous. Cassan. *cons. 26. n. 1. vol. 1.* Surd. *cons. 90. n. 8. & 9. & cons. 238. n. 2.* Parlad. *differ. 147. §. 1 n. 12. & 18.* Gutier. *d. lib. 1. cap. 32. n. 25.* Menoch. *d lib. 4 præs. 85. num 71.* Peregr. *d. art. 18 n. 63.* Ascan. *Clem. de patria potestate, cap vlt. num. 71.* Sanch *d. lib. 7. cap. 16. n. 16.* vbi *à n. 20.* disputat quid dicendum si ille grauatus ingrediatur Societatem IESV.

Secondò limita quando monasterium non suc- 133
cessisset grauato, vt quia repudiauit, quia tunc substitutus admitteretur, vt per Pancerol. *cons. 114. n. 4. lib. 1.* Cardin. Mantic. *d lib 11. tit. 7. num. 10.* Menoch. *d. lib. 4. præs. 83. n. 72.* Carol. Tapia *in d. auth. ingressi, verb. sua, cap. 13. n. 48.* Peregr. *d. art. 28. n. 64.* Intrigl. *de substitut. cent. 3. quæst. 64. num. 63.* Surd. *cons 238. num. 1.* Caualc. *decis. 1 num. 41. p. 3.* Gall *de except. success. tit. 4 except. 27. n. 244. p. 2.* Fusar. *d. quæst. 429. num. 64.* Sanch *d. lib. 7. cap. 16. num. 24.* vbi *num 15.* cum Peregr. subdit dum grauatus ille viuit, successuros hæredes illius in ea bona, sicut in reliqua succedunt.

Tertiò limita quando ingressus in monasterium 134
non habuit effectum, vt quia Monachus ingrediens exiit, aut obiit intra annum probationis, cùm per

solam

Digitized by Google

ſulam profeſſionem efficiatur monaſterium hæres bonorum monachi, itaut illa non ſequuta careat iure excludendi ſubſtituti; & ideò hanc limitationem firmant *gloſſ. vlt. in d. cap. in præſentia*, vbi Ioan. Andr. *num* 36. Butr. *num.* 61. Bald. *num.* 15. Panor. *num.* 44. Pariſ. *n.* 118. & Felin. *n.* 32. Mantu. *num.* 56. Cardin. Mantic *d. tit.* 7 *n.* 11. Sfort. Odd *de compend. p.* 6. *q.* 2. *dub.* 2. *num.* 9. Menoch *d. lib.* 4 *præſ.* 83. *num.* 7. Peregr. *d. art.* 28 *num.* 60. Intrigl. *d. cent.* 3. *quæſt* 63. *num.* 64. Tapia *in d. auth. Ingreſſi, verb ſua cap* 13. *num.* 43. Gall. *d. except.* 17. *num.* 245. *p.* 2. Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap.* 2. *n.* 34. Fuſar *d. quæſt.* 419. *num.* 69. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 26.

135 Similiter non excluditur ſubſtitutus ſi ille profeſſus eſt, at profeſſio fuit irrita, quia tunc non verè habuit effectum ingreſſus, vt ex Abb. Tapia, & Armil. reſoluit Sanch *d. num* 26. ſubdens ibidem ſecus eſſe quando profeſſio tenuit: ſed profeſſus ille fuit apoſtata, addens quod quando licitè transfertur ad aliam Religionem, excluſo adhuc ſubſtituto, prior religio retinebit ad fideicommiſſum in perpetuum, quia non transfert bona legitimè acquiſita priori monaſterio, aut alteri; quare ſi prior eſſet religio Minorum, & ideo per profeſſionem acquiſita iam eſſent illa bona ſubſtituto, iuxta ea quæ diximus *ſup. limit* 1. quamuis tranſeat licitè ad religionem capacem, hæc non acquiret bona iam acquiſita illi ſubſtituto.

136 Vnde nec minus excluderetur ſubſtitutus, ſi ille vt pœnitentiam ageret, fuit ingreſſus monaſterium, non vt Religionem profiteretur, Sfort. Odd. *p.* 6. *quæſt* 2. *art.* 6. *dub.* 2. *num* 11. Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 83. *n.* 87. Intrigl *d. cent.* 3. *quæſt.* 63. *num.* 84. Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 41. Fuſar. *d. quæſt.* 429. *num* 71. Sanch. *d. lib.* 7. *cap* 16. *n.* 27.

137 Ex eadem etiam ratione euaneſcet ſubſtitutio, ſi hic ſolùm efficiatur oblatus, ſe & ſua tradens Eccleſiæ ſeculari, cùm adhuc non ſit verus Religioſus, *ſic gloſſ. fin. in d. cap. in præſentia*, vbi Butr *num.* 61. *in fine*, Abb. *num* 46. Mantu. *num.* 59. & alij plures, quos refert & ſequitur Sanch. *d. cap.* 16. *num.* 18. Quare non eſſe excludendum ſubſtitutum credo verius, ſi grauatus ille in manibus Epiſcopi obtulerit ſe monachalem regulam ſeruaturum, quia cùm diſpoſitio hæc ſit à Iure exorbitans, & de religioſis loquatur, non eſt extendenda ad hunc, qui verè Religioſus non eſt, vtpote, qui in nulla Religione à Sede Apoſt approbata ſe votis adſtrinxit, & ideo ita reſoluunt Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *n* 25. Sanch. *d. cap.* 16. *num.* 18. quamuis contrarium abſque aliquo bono fundamento Baldo & Puteo citatis tenuerint Menoch. *d. præſ* 83. *num.* 69. Intrigl. *d. cent.* 3. *quæſt.* 63. *n.* 16. Fuſar. *d. quæſt* 429. *n.* 12. vbi *n.* 13. reſoluit diſpoſitionem *d. cap. in præſentia*, cum ſimilibus ſuprà citatis procedere in cordigeris, & mantellatis, cuius reſolutionem accipiendam eſſe cenſeo ſi in communi viuant.

138 Quartò limita quando ſubſtituta eſſet pia cauſa, quia nullo modo excluderetur per profeſſionem grauati, ita *gloſſ. fin. in dict. cap. in præſentia*, vbi Innoc. *n* 8 Hoſt. *n* 9. Butr *num.* 60. Abb. *num.* 9. Anch. *n.* 19. Imol *num* 17. Bellam. *n.* 29. *& vlt.* Felin. etiam *n.* 29. Pariſ. *num.* 113 Ferret. *num.* 83. *in fine*, *& num.* 99. Beroi *à num.* 455. Mantu *num.* 47. *&* 48. Tiraq *de priuileg. pia cauſa, priuil.* 95. *n vnico*, Rebuff. *in repet. cap. Raintius, n vlt de teſtament.* Coſta *in d. cap. ſi pater, verb ſi abſque liberis, num.* 2 *in fine*, Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 19. *n* 7 *in fine*, Cephal. *conſ.* 7 *n.* 4. Burſat. *conſ.* 199. *num* 27. *lib.* 2. Spin. *gloſſ* 14. *princip. n.* 124. Menoch. *d. lib.* 4 *præſ.* 83. *num.* 47. *& num. vlt. in fine*, Sfort. Odd. *d. p.* 6. *quæſt.* 2. *art.* 6. *dub.* 2. *num.* 11. Mantic. *d. lib.* 11. *tit.* 7. *n.* 12. Vincent. de Franch. *Neapol. deciſ.* 29 *in fine, p.* 1. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 32. *n.* 39. Alex. Trentacinq. *de ſubſtitut p.* 4 *cap.* 7. *num.* 22. Peregr. *d. art.* 28. *num.* 84. Honded. *conſ.* 61. *n.* 53. *vol.* 1. Tapia *in d. auth. Ingreſſi, verb. ſua, cap.* 13. *n.* 29. Intrigl. *dict. cent.* 3. *quæſt.* 63. *n.* 46. Card. Tuſch. *d. tom.* 5. *lit. M. concl.* 144. *num.* 35. *cum ſeqq. & concl.* 393. *num.* 7. Farinac *fragment. crimin. p.* 2. *lit. M num.* 386. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 190. *col.* 14. *verſ. deinde ſi pia cauſa*, Surd. *conſ.* 238. *num. vlt.* Gall. *de except. ſucceſſ tit.* 4. *except* 27. *n.* 246. *cum ſeqq. p.* 2. Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 41 *dub.* 10. *n.* 84. Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *num* 86. *& cap.* 2. *n.* 51. Fuſar. *d. quæſt* 429. *num.* 56. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 34. vbi in fine ſubdit non admitti cauſam illam piam vſque ad naturalem grauati profeſſi mortem, & interim monaſterium habiturum bona, quia ea dilatio etſi operari nequeat ſubſtitutionis extinctionem per præuiam ſubſtituti mortem ſi cauſa pia ſubſtituta ſit Eccleſia, monaſterium, aut Xenodochium, cùm hæc mori nequat, at operabitur monaſterij, in quo monachus eſt profeſſus, vtilitatem, quod potiatur illis bonis dum ille monachus vixerit.

Procedit hæc limitatio quamuis cauſa pia ſubſtituta, ſit minus pia quam monaſterium, adhuc enim ab illo non excluditur, quia cùm conſtitutio hæc ſit exorbitans à Iure, ſat eſt ſi locus ſubſtitutus ſit pius, etſi non æquè pius, vt per Honded. *dict. conſ.* 62. *circa fin.* Tap *d. cap.* 13. *n.* 33. Peregr. *d. art.* 28. *num.* 84. *circa fin.* Gutier *d. cap.* 32. *num.* 40. Intrigl *dict. quæſt.* 63. *num* 47. Gall. *d. except.* 17. *n.* 248. *p.* 2. Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 98. Fuſat. *d. quæſt.* 419. *n.* 57. Sanch. *d. cap.* 16. *num.* 35. 139

Similiter locum habet etiamſi pia cauſa non eſſet immediatè ſubſtituta, ſed mediatè, vt ſi immediatus ſubſtitutus ſit quidam alius, & huic ſubſtituatur pia cauſa, quippe prius ille ſubſtitutus præferri debet monaſterio, vt locus detur ſubſtitutioni alterius piæ cauſæ poſteriori loco factæ conditione ſubſtitutionis eueniente, Pereg. *d. art.* 28. *num.* 84 *in fine*, Intrigl. *d. cent.* 3. *quæſt.* 63. *n.* 48. Fuſar. *d. quæſt.* 429. *n.* 58. Sanch. *d. cap.* 16. *n.* 36. 140

Si verò teſtator partim ſubſtituiſſet cauſam piam, & pro alia parte aliquem priuatum, grauato profitente poſtea in Religione capaci, ſi cauſæ illæ ſubſtitutæ non ſint re aut verbis coniunctæ, quia ad diuerſas omnino res ſubſtituuntur, tunc monaſterium ſuccedet in eam partem cauſæ profanæ priuati, & cauſa pia ſuccedet in ſuam, quia monaſterium à ſola cauſa pia poteſt excludi: ſi autem vtraque cauſa coniuncta eſſet & re & verbis, quia nimirum in eadem oratione, in eandem rem in ſolidum vtraque cauſa ſubſtituitur, aut ſola re, quia nempe eadem res in ſolidum, diuerſis tamen rationibus, vtrique legatur, tunc etſi in totam rem quælibet ſubſtituatur, ſuccedit tamen quælibet pro parte, iuxta text. *in l. re coniuncti* 80. *ff. de legat* 3. aut ſolis verbis vt ſi in eadem oratione vtraque ſubſtituatur in eandem rem, non tamen in ſolidum, ſed æquis portionibus, his caſibus pius locus iure accreſcendi, vel non decreſcendi, ſuccedet huic monacho cùm naturaliter obierit in totam illam hæreditatem excluſo penitus monaſterio, quia cùm per profeſſionem Religionis euaneſcat ſubſtitutio illa loci profani, ſuccedet reg. vt quando legatum, vel fideicommiſſum efficitur caducum in perſonam vnius ex coniunctis, acquiratur alteri coniuncto, iuxta *l. vnic.* §. *ſin autem. C. de cadnc. tollendis.* quæ regula quoque locum habet quando de Iure ſpeciali coniunctus admittitur, & capit ex defuncti voluntate; 141

iuxta

Digitized by Google

iuxta Bart.Bald.Imol.& Socin. in l.mulieri,& l.Titio, ff de condit & demonstr. Quare ita docent Peregr. d. art.28.n.86. bene Sanch.d.lib.7.cap.16.n.37. & aliquid Intrigl.d.cent.3.quæst.63.n.49.& 54. Fusar. dict. quæst.429.n 41.& 59 cum seqq.

142 Quintò limita quando alter filius testatoris esset substitutus, quia tunc succedet ille excluso monasterio, ratio est, quia potius pro filio, quam pro monasterio, præsumendum est, ad gloss. in cap. vlt.17. quæst.4.& in l si quis ad declinandam.C. de Episcop. & cleric. tum quia, vt optimè ait Bald. in d. cap. in præsentia, num. 10. in fine, fauor liberorum substitutorum est naturalis, fauor autem monasterij est ciuilis, & minor fauor respectu maioris dicitur odium, l. si apud. ff. de minorib. tum quia bona dicuntur debita filiis, non autem Ecclesiæ, quæ tractat de lucro; quare his, & aliis fundamentis hanc limitationem ponunt Titaq in d.l. si vnquam, verb. libertis, num.91. Alciat.resp.633 altàs cons.157.num.2.lib.9. Padil. in l. cùm acutissimi, n.8.C.de fideicom Bimi. cons.17. à n.6. vol.1.Bertazol.cons.25.n.31.vol.1. Anguissol. cons 64. num.2. & cons.176. num.1. vol.1. Alphan. cons 473. Pancirol.cons.114.n.6.vol.1. Card.Mantic. d. lib.11. tit.7.num.13. Mench. de success.progressu, lib.3 §.26. n.41.Boër.decis.354.num.7. Osasch.Pedem.decis.126. num.24. Vincent.de Franch.decis.19. num. vlt lib.1. Menoch. d. lib.4.præs.83. num.36. & num.44. in fine, Alex.Trentacinq de subsstit.p 4.cap.7.num.24. Gutier. d.cap.32.n.35.Camill.Bottell.cons 53.num.203 vol.1. Peregr.d.art.18.n.87 & cons.19.n.3. cum seqq. lib.1. Intrigl d. cent.3. quæst.63. num.33. Cald. Pereira de nominat.emphyt.quæst 6.n.11. Catol.Tap in d auth Ingressi,verb sua,cap 13.num.45. Gall. de except.success. tit.3.except.27.num.249.p.2. Fr.Emman quæst. Regul. tom.1.quæst.77.art.4. Rustic d.lib.5. cap.1.n.64.cum seqq. Farinac.fragment.crimin p.2 lit M n.329. Fusar. d quæst.429.num.48.cum seqq. Sanch. d. lib.7.cap.16. num.39.

143 Quamuis contrarium minus bene tenuerint Greg.Lop.l.10. verb. dexasse, tit.4. part.6. Spin. dict. gloss.14 princ.n.126. Sfort. Odd. de compend.p.6.q.2. art.6 dub.2 n.21.vers.contrarium Costa in d.cap.si pater.p ..verb.si absque liberis,num.64. Molin.de Instit. tract.2. disp.190 col.14. vers. multi, quorum fundamentis breuiter respondet Sanch. d cap.16 n.39. & n.40.subdit quòd licèt prædicti Doctores limitationem nostram probantes loquantur de filio substituto, rationes ab eis traditæ procedunt quoque in aliis descendentibus substitutis, & numeris sequentibus declarat suam sententiam in duplici casu esse absque dubio amplectendam.

144 Sextò limita quando substitutus esset aliquis de familia adiecta ratione, & causa, quia vult bona conseruari in agnatione, & familia, nam tunc monasterium excluderetur à substituto, cùm verba substitutionis non possint monasterio conuenire, & cùm simus in claris, non est admittenda quæstio voluntatis, & ita tradunt Couar.dict.lib.1. var. cap.19. num.11. Ioan.Dilect.de arte testandi,tit.5.caut.18.n.3. in fine, Menoch de success.creat.lib.3.§.21.num.116.in fine,& num.169. Padil.in l.cùm acutissimi, num.24. C. de fideicom. Cardin. Mantic. d. lib.11. tit.7. num.11. Bursat.97.n.14.lib.1. Pancirol.cons.114.num.5. lib.1. Fulu.Pacian.cons.36.n.128 vol.1. Mandel. cons.493. num.2.vol.1. Camill Bottell cons.33.num.108.vol.1. Menoch.cons 722.num.32.& d.lib 4.præs 83.num.45. Peregr. d. art.28 num 76. & cons.23. num. 15. vol. 3. Pert. de fideicom quæst.8 num.516. Sfort.Odd. d.compend.p.6.quæst.2.art 6.dub.2.num.26. Catol.Tap. in d. auth.Ingressi,verb.sua,cap.13.n.18. Alex.Trentacinq. de substitut.§.4. cap.7.num.26. Intrigl. in simili tract. cent.3.quæst.63.n.41. Ceuall commun. contra commun. quæst.193.num.3. Gutier.canon.lib 1.cap.32.num .9. Vincent.de Franch.cons 29 num. . Caualcan.decis.1. n.37.p.3. Vincent.de Franch.Neap decis.29.n 8.p.1. Cabed Lusit.decis 133. n.9.p.1. Cald. Pereira de nominat.emphyt.cap.6.n .2. Rustic.dict lib.5.cap.5 n.86. Fusar.d quæst.429.num.154. vbi num.53. idem resoluit quando quis esset substitutus cum conditione vt nomen, & insignia familiæ susciperet, Sanch.d.lib.7. cap.16.n.44.

145 Septimò limita quando grauatus prius quàm sit monasterium ingressus instituisset hæredem extraneum, quia tunc substitutus erit admittendus excluso monasterio, vt per Ioan.Dilect. dict caut 18. in fine, Card.Mantic.d tit.7 num.14. Pereg. dict.art 28. n.65. Intrigl. d.cent.3.quæst.63.num.67. Gam. Lusit. decis.316.Surd.de aliment. tit.2. quæst. 5. num.159. & cons.238 num 1.Gall.de except.2 . n.250.p.2. Rustic. d.lib.5 cap 2 num 48. Fusar d quæst.429.n.66. Sanch. d.lib.7.cap.16 num 47.vbi num.40. subdit quòd si solùm illorum partem reliquit grauatus extraneo, in illam non succedet monasterium, nec excluditur substitutus, ex num 40. post Surd. d decis.238 num.3. & 6. ait non succedere substitutum in ea bona vsque ad naturalem professi mortem, quando grauatus ille generaliter hæredem extraneum instituerit, sed obtinebit monasterium illo medio tempore, secus asserens si specialiter ea bona, quæ grauatus est post mortem restituere substituto, reliquisset alicui extraneo, quia ea nullo tempore obtinebit monasterium, & num.50.post Tap.d cap.13.num.10. tenet valere donationem si huiusmodi substitutus ante ingressum religionis donauerat ea bona matri, vel alij.

146 Octauò limita si conditioni aliquid adiiciatur ex quo appareat testatorem de filiis veris, & naturaliter genitis intellexisse, vt in casibus infrà limit. 18. cum seqq. expressis, & præcipuè quando testator hæredem grauasset, si decesserit sine liberis ex suo corpore, vel de legitimo matrimonio procreatis, quia tunc substitutus excluso monasterio admitteretur. Ratio est, quia sæpè diximus principalem conclusionem deficere, & monasterium non admitti quando constiterit de contraria voluntate testatoris, quia vbi habemus clarum testatoris sensum ex eius verbis, non admittitur quæstio voluntatis, l ille.aut ille.§.cùm in verbis,ff de legat.3. stante autem prædicta verborum conceptione, apparet testatorem sensisse de solis filiis naturalibus. & veris, & per consequens non manet locus coniecturis, ex reg. l.continuus,§ cùm ita,in fine,ff.de verb. obligat. Quare hanc limitationem tenent Grat.cons. 11.n.50. lib.2. Natt cons.602.num.4.lib.3. Alex.cons.2.num.3.& 18. lib.1. Pancirol. d. cons.114.num.5.vol.1. Socin.iun. cons.63.n.21.lib.3. Boër. decis.354.num.6. Mench. de success.prog.lib.3.§.26.n.41.& §.21.num.167. Meres de maior.p.2.quæst.3.num.22. Sim.de Prætis de interp. vltim.volunt. lib.2.interp.2. dub.2.solut.2. numer.109. Sfort.Odd.d.p.6.quæst.2. art.6. dub.2. n.29. Vincent. de Franch decis.29. Bimi. cons.17.num.12.col.1. Spin. d.gloss.12.princip.num.31. Rimin.iun.cons.170.à n.16. vol.5.Cardin.Mantic.d.lib.11 tit.7.num.20. Matheac. lib.3.de legat. & fideicomm.cap.23. num.5. Mandell. cons.493.n.2.vol.3. Menoch. d.lib.4.præs 83.num.27. cum seqq. Crass. d. §.fideicommissum,quæst.40. num.3. Pereg.d.art.28.n 71. Alex.Trentacinq. de substit p.4. cap.7.num.25.Intrigl eod tract.cent.3.quæst.63.num.19. Osasch.Pedem.decis.126.num.11.& 24. Gutier.canon. lib.1.cap.32.num.141.cum seqq. Petr. Greg.syntagm.

iuris

Digitized by Google

Inris,lib.24. cap.28. num.27. Camill.Borrell *conf.33. n.107.vol.1.* Fr Emman.*quæst. Regular.tom.2.quæst.77. art.4.*Ceuall *commun contra commun.quæst.193.num.3.* Gall. *de except. success. tit.4. except.27. num.255.p.2.* Gam *Lusit.decis.316.n.1.* Rustic. *d.lib.5. cap.1. n.44. cum seqq.* Fusar.*d.quæst.419.num 27.cum seqq.* Cardin. Tusch.*pract. conclus.tom.5.lit.M. concl.344.num 5. 6. 13.14.16.19.& seq.* Farinac. *fragment. crimin. part.1. lit M.n.377.*

147 Quamuis contrariam sententiam, imò adhuc excluso substituto monasterium successurum in ea bona, tenent Canonistæ *in d. cap. in præsentia*, & præcipuè Bald *n.9.in fine*, Abb. *n.48.* Aretin. *à n 68.* Felin.*num.36.*Ferret.*num* 104. Parisi. *à n.136.* Beroi. *num* 486. Couar. *lib 1. var.cap.19.num.1.* Cutt.iun. *conf. 63.col.1.* Socin.iun. *conf.63.n.62.lib.3.* Alciat. *conf.95.n.1.lib 9.*Crauet *conf.152.n.1.vol 1.* Roland. à Valle *conf.35.à num 12.lib.3.* Fulu.Pacian.*conf.36. n.113.vol.1.* vbi dicit adeo probabilem esse vtramque sententiam, vt possit quilibet ad suum libitum adhærete vni, vel alteri, Anguiss. *conf.63. à num.10. vol.1.* Mandel.*conf.702. num. vnic. vol.4.* Laderch. *conf.24. num. 18. vol.1.* Perez *l.1.tit. 2. lib.5. Ordin. pag.134.* Bald. Nouell. *de dote,p.6 priuil.77.* Alcan. Clem *de patria potest.cap.vlt num.72.* Auendan. *l.40. Tauri gloss.4.n 10* Molin.*d disp.190 col 13.verf. quando quis,* Tap.*d cap 13.n.12.& 18* Rebell *de obligat. Instit p 2.lib 18 quæst.6.n.3.*& alij,quos refert & sequitur Sanch.*d.lib.7 cap.16.n.53.*

148 Nono limita quando grauatus fuit ingressus monasterium vt fraudaret substitutum, nam tunc substitution locus erit excluso monasterio, quia fraus sua nemini debet patrocinari, *cap sedes, de rescript.* tum etiam quia hoc colligitur ex text. *in cap. 2. de renunc. in 6. & in cap. de his, de sepultur.* ac ideò hanc limitationem tenent gloss.*verb.locum,in d.auth. nisi rogati,*vbi Bald. Salicet. Corn. Fulgos. Alber. & alij, Canonistæ *in d. cap. in præsentia*, videlicet Abb. antiq.*num.vlt.*Ioan Andr *n.36.*Butr *n.61.* Bald. *n.31.* Abb *num.46.* Ferret. *num* 95. Paris. *num.119.* Felin. *num.56.* Bero.*num* 500. Bellam.*n.32.& 40.* Henric. *num 21.*Barbat.*num.41.& 42.* Mantu.*num.47.* Alciat. *conf.616.num. 4.* Guillelm. Benedict. *in cap Raynutius, verb. in extremis positus, num. 25. de testament.* Sarmien.*lib.1 select.cap.4.n.7.& cap.6.n.10.* Anton. Gom *l.9.Tauri num.58.* Cardin.Mantic. *de coniectur. lib.10 tit.4.n.19 & lib.11.tit.7.num.15.* Molin.*de primogen.lib.12.cap.5.num.29.* Crass *d §. fideicommissum, quæst.40.num 41.* Menoch *d.lib.4.præs.83. num.76.& lib.6.præs.8 num 4.& conf 216.n.98.* Pereg.*d art.18. num 94.* Intr gl *d cent.3 quæst 63.n.70.* Tap.*d cap.13. num.33.*Molin.*d.disput.150 col.14. verf item quamuis,* Fr.Emman *quæst.Regul tom 2.quæst.77. art.5.* Gall. *de except success.tit.4. except.27. num.251.cum seqq p.2.* Rustic.*d lib.5 cap 2.n.52.* Fusar.*d quæst 419.num.73. cum seqq* Sanch *d lib 7.cap.16. n.54.* quicquid dicat Sfort. Odd.*d art.6.dub.2.n.12.*

149 Quia verò fraus non præsumitur in dubio, arg. *l.merito ff.pro socio, & c 1. de regul. iuris in Decretalib.* debet illa in his terminis, perspicuis etiam indiciis & coniecturis probari, vt bene resoluit Bero. *in dict. cap in præsentia, num.204.* quæ ad duo principaliora reducuntur, & solent à Doctoribus communiter in exemplum adduci. Vna ex his igitur fraudis coniectura est, si grauatus pluries sit nominatus substituto quod in eius odium, & damnum ingrederetur monasterium,quod postea ingressus fuit, vel similia verba dixisset, per quæ appareret odij & fraudis causa fuisse ingressum monasterium, quam quidem coniecturam optimo iure admittunt *in d. cap.in præsentia*, Abb.antiq.*num.vlt.* Ioan.Andr. *num.38.* Butr. *num.61.* Paoor.*n.46.* Felin.*num.36.* Henric. *num.21.* Bellam.*num.32.& 40.* Mantu.*num.58.*Paris.*num.120.* & Ferret.*num 96.* Sfort. Odd. *d.art.6. dub.2.num 13.* Crass. *d.quæst.40.num.5.* Anton.Gom.*l.9.Tauri,n.58.* Menoch.*d lib.4 præs.83.n.81.* Card.Mantic.*d.lib.10. tit.4.n 19.*Molin.*de primog. lib.2 cap.5.n.29.* Intrigl. *d.quæst.63.num.74.* Tap.*d.cap.13.num.37.in fine,* Gall. *de except. success tit.4. cap.27. num.251.p.2.* Rustic. *lib.2.cap.11.n.43.& lib.5.cap.2.n.57.* Fusar. *d. q.429. n.75.*Sanch.*d lib.7.cap.16.n.69.*

Altera coniectura est quando quis in mortis articulo Religionem ingrederetur, arg.text. *in cap. familiæ mea, ff. solut. matrim.* eam admittunt Guillelm. Benedict. *in d cap Raynutius verb.si abs. ne liberis,il 1. num.10.& verb in extremis,num.25.* Sarmien *d. lib.1. cap 16 n.10* Sfort.Odd *d.dub 2.n.14.* Tap *d. cap.13. num.37.* Fr.Emman.*d.art.5.* Gall *d num.252* Rustic. *d lib 2.cap.16 num.43.& lib.5. cap.2. n.61.* Honded. *conf 32. num.42. & 43.lib.2.* Farin.*fragm. crimin p.2. lit. M n.384.* 150

Verùm hæc coniectura venit omnino reiicienda, quia præsumendum non est quemquam adhuc superstitem velle rebus omnibus spoliari, & maximis Religionis oneribus subiici, vt post mortem suam excludatur substitutus, eo vel maximè quòd in eo articulo nemo suæ salutis immemor præsumitur,*cap sanamus 1.quæst.7.* nec obstat *d.l filiæ meæ,* quia intelligitur quando actus in articulo mortis gestus non esset morienti vtilis, atque alteri noceret; at verò quando morienti & monasterio est vtilis,vt contingit in præsenti,longè abest fraudis præsumptio, & ideo hanc opinionem sustinent Gozad. *conf.50.num.5.* Anton. Gom. *l Tauri,num.58.*Molin. *d lib 2.de primogen.cap.5.n.28.& 28.* Card.Mantic.*d. lib.10. tit.4. num.18.* Spin. *d gloss.15. princ. num.107.* Matheac. *lib.3. de legat. cap.21.n.18.& 19.* Intrigl.*d. cent.3.quæst.63.n.74.*Crass.*d q 40. num.6.* Menoch. *d. lib 4 præs.83 n.84.* Fusar. *d.quæst.429. n.78.* Sanch. *d. lib.7.cap.16.n.59.* 151

Decimò, limita quando quis fuit ingressus monasterium blanditiis, & suasionibus Prælati, quia tunc monasterium non succedet,sed substitutus erit admittendus, Port.Imol.*conf.124.n.19.* Sfort. Odd *d, art.6. dub. 2. num. 11.* Gam. *Lusit. decis. 316. in fine,* Menoch.*d. lib 4.præs.83. num. vlt.* Peregr.*d. art.18. num.vlt.* Intrigl.*d.cent.3 q.63.num* 84. Tap *d. cap.13. n.40.*Rustic.*d.lib 5.cap.2.n.45.* Fusar.*d.q.429.num.72.* Sanch.*d.lib.7.cap.16.n.62.* 152

Vndecimò,limita quando conditio,si sine liberis, respiceret personam testatoris,vt si dixisset,*Instituo Titium heredem, si sine liberis moriar*; quamuis enim testator non relictis liberis ingrediatur religionem, non excluderet substitutus, sed ille excluso monasterio succedet,vt per Menoch. *d lib.4. præs.83. n.86.* Peregr.*d art 28.n.67.* Tapia *d cap.13.n.20.* Intrigl.*d. q.63.n.83.*Rustic.*d.lib.5.cap.2.num 50.* Fusat *d q 429. n.83.* Sanch.*d.lib.7.cap.16.n.65. cum seq.* vbi *num.87.* disputat si in donatione apponat donans eam conditionem, *si absque liberis decessero, do tibi hanc rem,* an postea donatore profitente succedat monasterium in ea bona excluso donatario, & resoluit excludi monasterium. 153

Duodecimò, limita quando extat statutum, vel consuetudo quòd verba testamentorum ad litteram intelligantur; tunc etiam substitutus succedet, monasterio excluso.vt per Sarmien *lib.1 select cap.6.col. vlt.vers.præterea,*Menoch.*d.lib.4.præs 83.n.4.* Intrigl. *d cent.3.q.63.n.50.*Fusar.*d q.429.n.81.* Card Mantic. *d.l.11.tit.7.n.16.*Gall.*d.except.27.n.253.p.2.*Rustic.*d. lib.5.* 154

lib.5. cap. 1. num. 101. cum seqq. quorum res vltimo loco citati dissetunt an tequiratur confitmatio Papæ ad hoc vt tale statutum operetur.

155 Decimotertiò, limita si in ciuitate extat statutum quòd monasterium, vel ingressi in illud non succedant, nam statutum seruandum erit, & secundùm illud interpretabitur voluntas testatoris, Alciat. cons.302.num.3.vers sed eum, & cons.633.n 4. Peregr. d art.28.n.92.& 93. Menoch.d. lib 4. præs.83.n.53. Intrigl.d.cent.3 q 63.n.56. Rustic.d.lib.5.c.1.n.106. cum seqq. Fusar.d.q.429.n.82.

156 Decimoquartò, limita quando exter consuetudo in ciuitate quòd monasterium ingressi abintestato non succedant parentibus, & agnatis, Boër.decis.354. num.7.& 8. Card.Mantic.d.lib.11.tit.7.n.9. Menoch. d.lib.4 præs.83.n.33.in fine, Intrigl.d cent.3.quæst.63. n.57. Gall.d.except.27.n.242.p.2. Fusar.d quæst.429. num.83.

157 Decimoquintò, limita non procedere in Regno Galliæ, in quo monasteria non succedunt Monachis professis, vt testantur Guillelm. Benedict. in d. cap. Raynutius, verb.& vxorc.num.22. Boër.decis.334.n.8. Rebuff.cons.173.num.11.& 12. Peregr. d.art.28.n.91. Intrigl.d.cent.3.quæst.63.num.90. Fusar. d. quæst.429. num.84.

158 Decimosextò, limita si conditio illa, si absque liberis, &c. apponatur in contractibus onerosis, seu dispositionibus inter viuos, excludetur enim monasterium, vt si duo conueniant de re aliqua acquirenda, si absque liberis decedant, & alter liberis carens profiteatur, succedet in illam rem alter excluso monasterio, secus autem erit si ea conditio opponatur in testamento, aut contractu gratioso, in quibus terminis agit d. §. sed & hoc præsenti, & cùm eius dispositio sit exorbitans, & in solia illis loquatur, non est ad alios extendenda, & ideo hanc limitationem tenent Tiraq. in d. l. si vnquam, verb. susceperis liberos, num.46. Peregr.d art.28.num.68. & plures alij citati, per Sanch. d.lib.7.cap.16.num.68. Cardin.Tusch.d.lit.M,concl.344.n.30.Fatin.d.lit.M, num.385.

159 Decimoseptimò, limita quando testator expressè exclusisset monasterium, vocando substitutum si granatus hæres sine liberis decederet; nam hoc permissum esse testatori probatur ex l. Deo nobis, C.de Episcop. & Cleric. vbi patri permissum est ne filio professo quicquam vltra legitimam relinquat, & ex cap.verùm, de condit. apposit. vbi testator potest rebus suis adiicere conditionem, vt apud Ecclesiam non maneant, nisi seruato modo, & conditione impositis, & ex cap.cùm dilectus, de consuet. & ex vulgari regula, quòd quilibet in re sua est moderator & arbiter, l in mandata, C. mandati, cum similibus; & ideò hanc sententiam sustinent Aym.cons.52.num.1. lib.2. Aleiat.cons.53.num.3.lib.9. Palat.in repet rub. de donat inter virum, §.47.n.18. Dilect. de arte testandi, tit.5.caut.18. num.3. Ascan. Clem. de patria potestate, cap.vlt.n.72. Couarr.lib.1.var.cap.19.num.10. Marz. in epit. de fideicomm. quæst.31. Cost. in d.cap.si pater, verb.si absque liberis n.68.Vincent.de Franch.decis.29. num.3.4 & 7 p 1. Osach. Pedem. decis.116. num.26. Rimin.iun.cons.270. à n.13. vol 3. Molin. de primog. lib.2.cap.12. num.34. Cardin. Mantic. d. lib.11. tit.7. à num. 7. & tit. 18. num.31. Sebast. Medic. in tract. Mors omnia soluit p.3.num.49. Æmil. cons.109 n.10. Mench. de success. creat lib.3. §.21. num. 167. & seq. Cæs.Vrsill in decis ad Afflict.decis 84.n.vlt. Bertazol. cons.23.n.29 & 30.vol.1. Mandel. cons.493.n.2. vol.3. Læli.Zech.de Republ. Ecclesiast.tit.de Regularib.c.3. num.14. ampl.13.Spin.d gloss.12 in princ.n.29. in fine, Bimi.cons.17.n.12.vol.1. Phillarch.de officio Sacerdot. tom.2.p.2.lib.6.cap.21. Crass d § fideicommissum, q 40. num.2. Menoch.d.lib.4.præs.83.à num.2. Sfort. Odd. d.compend p.6.quæst.2.art.2.dub.2. num. 14. & cons.19. num.22.vol.1. Peregr.d.art.18.n.78. Alexand. Trentacinq.de substit p.4.cap.7.n.25. Intrigl.in simili tract. cent.3.quæst.62. Aluarad. de coniectur. mente defuncti, lib.2.cap.3.in princip num.3. Camill.Bottell.consil.17. n.39.& 40. vol.1. Fulu Pacian. cons.36. n 130. vol.1. Gutier.canon.lib.1.cap.41 num.19.& 26. Ceuall. commun.contra commun quæst.139.num.1. Tapia d cap.13. num.18. Molin. d. disp. 190.col.14. vers hac verò, & disp.207.ad fin in solut ad 1. Rustic.d.lib.5.c.1. Flores de Mena ad Gam. decis. 119. circa 1. concl. Benedict. Ægid.in repet l.Titia si non nupserit, p.1. num.54. ff. de condit.& demonstr. Fusar. d.quæst.429.num.18.Sanch. d.lib.7.cap.16.num.12.

Quamuis contrariam sententiam tenuerint Canonistæ in d.cap.in præsentia, & præcipue Ioan.Andr. num.35. Butr.num.63. Bald. num 18. Host.num.vlt. Henriq.n.23.& 26. Bellam.n.33.& 42. Berol.n 487. cum seqq. Euerard. in loco à matrimonio carnali ad spirituale, num 9. Cost. in l cum tale, §. si arbitratu, tota ampl.11 ff de condit.& demonstr. Ruin.cons.189.n.13. lib.2. Roland. à Valle cons.35 num. 12. & 21. lib.3. Bursat.cons.199.num.20 lib.2. Sim de Prætis de interpret.vltim.volunt.lib.2.interpr.2. dub 2. sol.1. num 92. & seq. Anguissol cons.63.num.11 & 13 vol 1. Auendan l.40.Tauri.gloss.4.n 28.& 29. Gam Lusit.dec.316. num.2. Fr.Emman.quæst.Regul tom.2. quæst.127.art.1. vers.nec dicendum est, Fachin.lib.4. controuers cap 56. Anchar. Regien. in suis quæst. familiar. lib 2. quæst.20. num.6. & 8. Pro quibus non facit quòd huiusmodi conditiones quamuis scriptæ sint; vult tamen lex perinde haberi quasi scriptæ non essent, reiiciendo illas tanquam turpes, & vitæ monasticæ obstantes, vt videtur deduci ex dicto §. sed & hoc præsenti, ibi tales conditiones inualidas, & pro non scriptis esse, ac proinde videbatur dicendum non attendi voluntatem testatoris illas ponentis, sed defectu potestatis oppositum volendi, excludi substitutum à monasterio in perpetuum, velit nolit testator, quia respondetur non esse mentem illius §. vt illæ conditiones sint inualidæ, & quasi non scriptæ, eo quòd turpes sint, sed censeri inualidas, & inefficaces, & quasi non scriptas ex sola præsumpta testatoris voluntate; præsumitur enim fore vt illam conditionem non opponeret si professi memor esset. Nec etiam obstat quòd admissa priori sententia, quam sequimur, homines distrahi poterunt à vita contemplatiua, quia cùm intentio testatoris non sit ad hoc ordinata, non potest haberi in aliqua consideratione, arg l. non omne, ff. de statulib. & in l. si vehenda, §. 1. ff. ad leg. Rhod. de iactu. Nec denique obstat quòd valet argumentum à statuto ad testamentum, atqui non valet statutum quo ingrediens religionem non succedat; ergo pariter non valebit testatoris dispositio, quia respondetur diuersam esse rationem in statuto, & testatoris dispositione, statuentes enim contra Ecclesiasticam libertatem, non habent potestatem statuendi, auth. cassa C. de sacros. Eccles. cap Ecclesia S. Mariæ, de constitut sed testator potest ad libitum de re sua disponere, vt in proposito probat Rustic. d. lib.5. cap.1. num.36.vers sed vt Franciscus. 160

Decimooctauò, limita si testator dixisset, si decesserit sine veris filiis, nam substitutus excluso monasterio admitteretur, cùm testator non cogitauerit, nisi de veris & naturalibus filiis, non autem de fictis, ita Menoch. d. lib.4.præs.83.num. 49. 161

Intrigl. *d. cent.* 3. *quaest.* 63. *num.* 51. Rustic. *d. lib.* 5. *c.* 1. *n.* 59. Fusar. *d. q.* 429. *n.* 33.

162 Decimononò, limita qoando dictum fuit, *si decesserit sine filiis masculis*, nam tunc monasterio excluso substiiutus succedet, Menoch. *d. lib.* 4. *praes.* 83. *num.* 75. *in fine*, Peregr. *d. art.* 28. *num.* 78. *vers. tertius casus*. Ceuall. *quaest.* 193. *num.* 2. Fusar. *d. quaest.* 429. *num.* 38.

163 Vigesimò, limita qnando dictum esset, *si decesserit sine filiis legitimis & naturalibus*, nam & tunc monasterium excluderetur, cùm testator naturalitatem, & non ciuilitatem, & fictionem filiorum expressetit, vt per Sfort. Odd. *de compend p.* 6. *quaest.* 2. *art.* 6. *dub.* 2. *n.* 28. Card. Mantic. *d. lib.* 11. *tit.* 7. *num.* 20. Meooch. *d lib.* 4. *praes.* 83 *num* 35. Intrigl. *d. cent.* 3. *q.* 63. *n.* 32. Ceuall *d quaest.* 193. *n.* 2. Caualcan. *decis.* 77. *n.* 7. *cum seqq part.* 3. Rustic. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 60. *cum seqq.* Fusar. *d quaest.* 429. *n.* 35.

164 Vigesimoprimò, limita si testator dixerit, *si decesserit sine filiis*, non secundùm iuris interpretationem, quia conditio substitutioois non deficeret, qnamuis grauatus monasterium sit ingressus, Peregr. *d. art* 28. *n.* 77. Intrigl. *d cent.* 3. *quaest.* 63. *n.* 52. Boër. *decis.* 354. *num.* 5. Rustic. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 55. Fusar. *d. q.* 429. *num.* 14.

165 Vigesimosecundò, limita quando substitotio sic esset concepta, si sine liberis decesserit, succedat Titius, non alius, seu nullus alius, quia substitotus monasterio excluso admittitur, Menoch. *d. lib.* 4. *praes.* 83. *num* 46. Intrigl. *d cent.* 3 *quaest.* 63. *n.* 45. Fusar. *d quaest* 419. *n.* 39. licèt displiceat Saoch. *d. lib.* 6. *c.* 16. *num.* 74.

166 Vigesimotertiò, limita quando dispositiuè essent vocati filij Titij, & eis deficientibus, sit datus substitutus: nam si Titius ingrediatur Religionem, monasterium non excluderet substitutnm, Peregr. *d. art.* 28 *num* 69. Fusar. *d. quaest.* 429. *num.* 40. *contra Afflict decis.* 83 *n.* 13. & 14.

167 Vigesimoquartò, limita quando grauatus habens liberos profitetur in Religione, tunc enim excluditur substitutus, & non succedit monasterium, quia ex quo habet filios est verificata conditio, nec monasterium babetor loco filij, ita Rebuff. *in repet. cap. Raynutius, n. vlt de testam.* Paleoth. *de notis & spuriis, cap* 28. *in fine*, Caualcan *decis.* 1. *n.* 42 *p.* 3. quos refert & sequitur Sanch. *d. lib.* 7 *cap.* 16. *n.* 70.

168 Vigesimoquintò, limita quando testator hæredi grauato aliquid reliquisset si monasterium ingrediatur, qoia tunc per substitutum excluderetur monasterium Æmil. *cons.* 109. *num.* 15. Meooch. *d lib.* 4. *praes.* 83. *num.* 50. Intrigl *d. cent.* 3 *quaest.* 63. *n.* 53. Fusar. *d q.* 419. *n.* 42 Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 72.

169 Vigesimosextò, limita quando viuo testatore grauatos ingrederetur Religionem post testamentum conditum, tunc enim non succedet monasterium, sed substitutus, quia cùm tuoc testamentom non mutauerit, ac professus fuerit, videtur velle excludere monasterium, Caualcan. *decis.* 1. *num.* 43. & 44 *p.* 3. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 71.

170 Vigesimoseptimò, limita quando testator instituit filium in sacris iam constitutum, aut professum, & ei decedenti absque liberis substituat tertium, quia cùm testator memor Ecclesiæ & monasterij substituerit tertium, voluit clarè hunc Ecclesiæ & monasterio præferri; & quamuis ea conditio appareat turpis, habet tamen duplicem in se imbibitam; prior est explicita si liberos noo habuerit, atque hæc est honesta, nec ad delinquendum inuitat, posterior est implicita si liberos habeat, & hæc est turpis, vtpote quæ ad delinquendum allicit, sed cùm in solam expressè honestam consequentiam veniat, & quodammodo à cootiario sensu, qui sumendus non est quando inde absurdum quidpiam sequitur, *l.* 1. *C. de condit. insertis*, ea oon est consideraoda; quare ita docent Menoch. *d. lib.* 4. *praes.* 83. *num.* 54. & 55. Boër. *quaest.* 354. *col. pen.* Corias. *lib.* 1. *miscell. cap.* 7. *n.* 5. Intrigl. *d. cent.* 3. *quaest.* 63. *n.* 58. Sanch. *d lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 73. Quamuis contrarium teneant Rustic. *d lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 121. *cum seqq.* & post Bart. Barbat. Angel. & Imol. Fusar. *d q.* 429. *n.* 45.

Vigesimooctauò, limita in eo, qui purè grauatus est, vel io diem restituere, quia tunc si Religionem ingrediatur substitutus non excluderetor, cùm nec à proprio filio grauati possit excludi, Menoch. *d. lib.* 4. *praes.* 83. *num.* 56. Intrigl. *d. cent.* 3. *quaest.* 63. *n.* 59. Rustic. *d lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 124. quos refert & sequitur Fusar. *d. q.* 429. *n.* 17. 171

Vigesimononò, limita quando grauatus ante Religionem habuisset filios, & postea vxore mortua ingrediatur monasterium, oam veri filij excludent mooasterium, Paleoth. *de notis & spuriis*, *cap.* 28. *in fine*, Caualcan. *decis.* 77. *n.* 42. *p.* 3. quos refert & sequitur Fusar. *d. quaest.* 429. *n.* 86. 172

Trigesimò, limita quaodo monasterium promisisset contentare quòd booa remanerent substituto, & propter hoc facta sit professio, qoia monasterium erit excludendum, Gam. *Lusit. decis.* 316. *in fine*, vbi ait fuisse sic apud nostros iudicatum, Fusar. *d. q.* 429. *num* 87. 173

Trigesimoprimò, limita io sententia, & laudo, veluti si lata esset sententia quòd Titio decedente sine filiis succedat Caios, nam tunc Caius substitutus admitteretur, licèt Titius sit monasterium iogressus, vt per Aretin. *cons.* 235. Barbat. *cons.* 20. *n.* 21. & 22. *lib.* 1. Caualcan. *decis.* 77. *n.* 6. *p.* 3. quos refert & sequitur Fusar. *d q* 429. *n.* 88. 174

Trigesimosecundò, limita in grauato sub alia conditiooe quàm liberorom, vel ouptiarum, quia eo casu monasterium non excluderet sobstitutum, Peregr *d art.* 28 *n.* 66. Intrigl. *d. cent.* 3. *quaest* 63. *n.* 88. Fusar. *d. quaest.* 429. *num.* 89. Vnde quando testator instituit descendentem suum, illum grauans, vt post mortem suam restituat hæreditatem, aut partem illius cuicunque tertio, nec explicans conditionem, *si absque liberis decedat*, si hic descendens ingrediatur Religionem capacem, non excluditur substitutus; sed ille post grauati professi mortem successurus est in ea bona excluso monasterio, vt tenent Cost. *in cap si pater, p.* 1. *verb si absque liberis, num.* 70. & 71. *de testam lib.* 6. Auendan. *l* 40. *Tauri, gloss.* 4. *num.* 25. Molin. *d. disp.* 190. *col pen.* Benedict. Ægid. *in repet. l. Titia, p.* 1. *num.* 54. *ff. de condit. & demonstr.* Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 82. contra Bald. Fortun. Padill. Guilelm. Benedict Greg Lop. Aotoo. Gom. & alios quos ipse refert *ibid. num.* 81. 175

Appell. C.

Flumen.

Fluminis appellatione non continetur ripa fluminis, *l.* 1. §. *in flumine ff de fluminib.* vbi dicitor, In flumine publico factum, accipere debemus quicquid in aqua factum est, nam si quid extra factum sit, non est in flumine publico factum, & in ripa factum non videtur in flumine publico factum, refert Oldrad. *consil.* 121. *num.* 11. Vnde flumine concesso, etiam ripam concessam non dici, tradit Menoch. *consil.* 395. 1

conf.195.num. 58. & conf. 498. num. 46. Ripæ enim dicuntur illi limites, quibus naturalis cursus fluminis continetur, d.l.1 §.ripa, & quamuis aliquando ob ingentes pluuias flumen excrescens illam innundet pro parte, & forsan in totum aquis repleat, non ob id ripa appellari potest, gloss. & Angel. in d. §. ripa, Socin. conf. 79. ante finem, vers. & iura in contrarium, lib. 3. Rip. in l. quominus, sub n.2. ff. de fluminib. refert & sequitur Rot. in Bononien. pecuniaria 20. Februarij 1604. coram Greg. XV. impressa per Fariuac. decis. 108. num. 4 p.2. recent.

Appell. CI.

Focus.

1 *Foci appellatione, seu vbi de foco fit mentio, intelligitur de foco domicilij.*
2 *Ecclesiæ si aliquid relinquat testator, non intelligitur de Ecclesia Romana, sed de Ecclesia domicilij.*
3 *Focus principalis in actionibus personalibus domicilij, in realibus verò est locus ille vbi res, quæ vendicatur, sita est.*
4 *In criminalibus principalis focus est locus delicti.*
5 *Focus delicti tanquam principalis debet attendi.*

1 FOci appellatione, seu vbi de foco fit mentio, in dubio intelligitur de foco domicilij, l. qua conditio, § cùm ita, ff. de condit. & demonstr. Roman. conf. 408. n.5. Hieron. Buccaron. de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 130. num. 16. in princip. quia focus domicilij dicitur potentior, vt post Castrens. conf. 413. Viso, col pen. vers. & posito, lib. 2. notat Cardin. Tusch. practic. conclus. tom. 4. lit. F, concl. 443. num. 11.

2 Vnde Bald. in d. l. qua conditio, §. cùm ita, dicit per illum text. quòd si testator reliquerit Ecclesiæ, non intelligitur de Ecclesia Romana, sed de Ecclesia domicilij ipsius testatoris, quod per text. in auth. de Ecclesiast. tit. §. si quis in nomine, videntur tenere Cou. in cap. indicante, num. 2. de testament. Tiraq. de priuileg. piæ causæ priuil. 56. Menoch. de success. §. 27. n. 43. Cott. in cap. si pater, verb. pauperes, num. 13. de testam. lib. 6. Padil. in l. cùm quidam, n. 6. ff. de legat. 2. Anton. Gom. l. 32. Taurinum. 4 & tom 2. var. cap. 11. num. 8. Grass. §. legatum, quæst. 64. num. 5. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 197. apud quos latè videbis veram huius notabilis resolutionem.

3 Intellige appellatiuum in ciuilibus secundùm
Paul de Castro in l. 1. num. 1. C. vbi de crimine agi oporteat, quo loci dicit quòd in actionibus personalibus principalis focus est domicilij, sed in realibus
ait principalem focum esse locum illum, vbi res est
4 quæ vendicatur, in l. fin. C. vbi in rem actio; locum
verò originis propriæ, vel paternæ esse accessorium,
at in criminalibus principalem focum esse locum
delicti, vt in cap. 2. de constit. lib. 6. sequuntur Lancel.
Conrad. in pract. §. 3. de offic. prætor. in caus. crimin. in
verb. de inquisit. n. 10 fol. 248. Hieron. Buccaron. d.n. 16.
5 post med. Et quòd focus delicti tanquam principalior debeat attendi, tradunt Bald. in l. fin. col. vlt. quæst. 6. in princ. C. de edicto D. Adriani, Viui. tom. 1. commun. opinion lib. 3 tit. 1. num. 182. pag. 373. Donel. commentar iuris ciuilis, lib. 17. cap. 16. col. 2. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2 quæst. 10. num. 10. vers. sed vera, Cabed. Lusit. decis. 26. p. 1. Stephan. Gratian. discept.

forens. cap. 181. n. 28. D. Barbos. in l. hæres absens, § proinde, in art. de foco delicti à num. 1. Christoph. de Pace in schol. ad leges styli, l. 9. num. 1. Cald. Pereira conf. 53. num. 5.

Appell. CII.

Frater.

1 *Fratrum appellatione propriè venit frater in primo gradu.*
2 *Frater etiam vterinus in materia fauorabili venit appellatione fratris.*
3 *Præteritio facta à fratre, instituta turpi persona, an habeat locum in fratre vterino.*
4 *Sorores veniunt fratrum appellatione in materia indifferenti, nisi mens disponentis aliter se habeat ex coniecturis, vel quando militat diuersa ratio.*
5 *Fideicommissum relictum fratribus non extenditur ad sorores.*
6 *Statutum odiosum loquens de fratre non comprehendit sororem.*
7 *Filij fratrum quandoque veniunt appellatione fratrum.*
8 *Fratrum alicuius Religionis nomine comprehenduntur omnes, qui in dicta Religione professionem emiserunt.*

FRATRIS appellatione propriè venit frater in 1
primo gradu, non frater patruelis, vel frater consobrinus, qui simpliciter non sunt fratres, sed secundùm quid, Adrian. Negusant. in sylua responsor. q. 87. n. 6. Alexand conf. 97. Viso, n. 4. vers. hanc quæstionem, lib. 2. & conf. 204. Consideratis, num. 16. eod. lib. 2. & conf. 89 num. 18. lib. 6. Angel conf. 385. Statum, num. 3. vers. attento ergo, Roman. conf. 16. Viso themate, in princ. & conf. 411 num. 4. Castrens. conf. 118. Statutum, lib. 2. Card. Tusch. practic. concl. tom. 4 lit. F, concl. 450. n. 1. n. 2. 3. & 35. Stephan. Gratian discept. forens. 757. n. 15. De lata verò significatione vocabuli veniunt patrueles, vt per Decian. conf. 43. n. 3. & conf. 60. n. 37. vol. 3. sicuti etiam in statuto excludente sororem causa patris, Menoch conf. 1146. n. 11.

FRATRIS appellatione in materia fauorabili 2
venit frater etiam vterinus, vt per Castrens. conf. 118. Statutum istud, in princip. lib. 2. Ferret. in constitut. Cathaloniæ, gloss. 1. num. 330. Crot. conf. 263. num. 20. vers. sed ad hoc, lib. 2. Hieron. Gabr. conf. 15. sub n. 40. lib. 1. Honded. conf. 1. num. 18. cum seqq. lib. 2. Anell. Amat. conf. 97. num. 33. Vnde quòd statutum excludens filias fœminas stante fratre defuncti, ita habeat locum si extat frater vterinus, prout si extaret frater vtrinque coniunctus, resoluunt Roman. conf. 411. Quatuor, col. 3. Ias. conf. 67. col. 2. lib. 1. Alex. conf. 144. Viso themate, n. 2. vers. 2. & etiam ex proprio significatu, lib. 6. latè Socin. conf. 1. lib. 1. Card. Tusch. d. lit. F, concl. 450 num. 29. & conf. 451 num. 1. Intelligo secus esse in materia agnationis conseruandæ, vt per Bald. conf. 218. Statuto ciuitatis, lib. 2. vbi dicit quòd licèt statutum simpliciter loquatur de fratre, vel patruo, & appellatione fratris, vel patrui veniant etiam vterini in materia indifferenti, tamen quando ex præcedentibus, & sequentibus statutum agnatis prouidet, non comprehenduntur, Castrens. conf. 196. In puncto, num. 2. lib. 1. vbi quòd appellatione fratris carnalis in materia statuti excludentis fœminas, non venit nisi frater ex vtroque latere coniunctus,

vel saltem ex latere patris, non autem frater vterinus, quia ipse vterinus non conseruat agnationem, Angel. *cons.* 49. *Subtiliter, in fine, & cons.* 119. *Statuto Tudertinæ, per totum*, refert Cardin. Tusch. *d. lit. F, concl.* 451. *num.* 2. *&* 3. Honded. *d. cons.* 3. *n.* 37. *cum seqq.* & in specie quòd fratres vterini non veniant appellatione fratrum vbi prospicitur conseruationi agnationis, firmauit Rota *in Camerinen. pecuniaria* 18. *Martij* 1619. *coram R. Selencien.* quia frater vterinus non est de familia & agnatione. Bald. *cons.* 10. *lib.* 1. *& cons.* 61. *lib.* 4. Albert. Brun. *de stat quod stantibus mascul art.* 12. *n* 252. Tob. Noni. *cons.* 12. *num* 5.
3 Paul. de Montepico *cons.* 86. *n.* 36. *&* 71. Vtrùm autem præteritio facta à fratre instituta turpi persona iuxta terminos *l. fratres, C. de inoffic testam.* habeat locum in fratre vterino? vide Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 159. *vers. nihilominus*, Cald. Pereira *quæst forens. cons.* 13. *n.* 4. *& in comment. ad* §. *soror. num.* 46. *Instit. de inoffic. testam.*

4 FRATRVM appellatione in materia indifferenti veniunt sorores, secundùm Bald. *in l. tres fratres* 36. *ff. de pactis*, Alexand. *cons.* 85. *Animaduersis, num.* 7. *lib.* 4. vbi per *l. cuius*, §. *Mauia*, *ff. ad Trebell.* dicit quòd in dispositione legis, appellatione fratris venit soror, prout etiam in dispositione hominis, si loquatur in numero plurali, secus si in singulari, idem Alexand. *cons* 15. *Viso, num.* 2. *eod. lib.* 4. Fulgos. *cons.* 71. *in princ. num.* 2. vbi quòd præteritio facta à fratre instituta turpi persona locum habet in sorore, *& cons* 106. *in fine, vers. ad tertium*, vbi quòd sicut frater non accusat fratrem de crimine magno, putà falsi, ita neque soror; & saltem in materia fauorabili admittunt Angel. *consil.* 385. *in fine*, Curt. sen. *cons.* 9. Castrens. *cons.* 119. *Hæreditas, in princip. lib.* 1. Alciat. *cons.* 20 *tom.* 3. *lib.* 9. Socin. iun. *cons.* 10. *n.* 28. *vol.* 4. Rimin sen. *cons.* 37. *n.* 4 *vol.* 1. Decian. *cons.* 63. *num.* 5. *vol.* 2. Cephal. *cons.* 306. *num.* 43. *& cons.* 325. *num.* 38. *vol.* 3. *& cons* 576. *num.* 25. *& cons.* 835. *n.* 31. *vol.* 4. Menoch. *cons.* 541. *n.* 15. Card. Tusch. *d. lit. F, concl.* 450 *num.* 41. Surd. *cons* 100. *num.* 20. Ferrer. *in constitut. Cathalonie gloss.* 1. *num.* 417. Mari. Antonin. *var. resol lib.* 1. *resol.* 59. *casu* 9. Fallit si mens disponentis aliter se habeat ex coniecturis, quia tunc fratrum appellatione non continentur sorores, latè Alexand. *cons.* 45. *Habita, per totum, lib.* 7. vbi exemplificat, vt quia de masculis senserit, vel quando statutum disponit quòd verba statuti intelligantur ad litteram, vel quando militat diuersa ratio, vel quando statuentes voluerunt comprehendere fœminas, quia expressêrunt in aliqua parte, Dec. *cons.* 71. *col.* 1. *in fine, vers. & videbatur*, Corn. *cons.* 71. *num.* 9. *lib.* 4. Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de verborum significat. concl.* 6. *num.* 11. Menoch *cons.* 146. *num.* 6. *&* 7. *& cons.* 999. *num.* 2. *& de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 84. *num.* 12. Fusat. *de substitut. q.* 349. *num.* 1. Et quòd appellatione fratrum non continentur sorores vbi discretiuè loquitor de fratre & discretiuè de sorore, aiunt Adrian. Neguſ. *vbi supr. q.* 450. *n.* 18. Bellon. *cons.* 36. *num.* 44.

5 Vnde fideicommissum relictum fratribus non extendi ad sorores, resoluont Ias. *in d. l. tres fratres, in quarta limit. ff. de pactis*, Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 275. *n.* 14. Fusat. *d. q.* 349. *n.* 2.

6 Hinc etiam statutum odiosum loquens de fratre non comprehendere sororem, quia in odiosis, & exorbitantibus masculinum non concipit fœmininum, resoluit Alexand. *d. cons.* 85. *Animaduersis, in princ. & n.* 2. 3. 7 *&* 8. vbi ampliat etiamsi statutum loquatur in plurali de fratribos, & extet vnus frater solus, & sorores, nisi constet de mente statuentium, quia voluerunt genus omnem speciem comprehendere, vel quia quando voluerunt in eadem materia, vel simili, de masculo intelligi dixerunt fratres mares, refert Card. Tusch. *d. lit. F, concl.* 450. *n.* 36. *&* 37.

FRATRVM appellatione veniunt quandoque filij fratrum, vt per Coler. *de aliment. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 28. *in fine*. Mari. Giurba *decis.* 5 *n.* 25. *p.* 1. 7

FRATRVM alicuios Religionis nomine comprehenduntur omnes, qui in dicta Religione professionem emiserunt, Rota apud Paul. de Rubeis *decis.* 13. *n.* 6. *tom.* 3. *diuers p.* 2. *recent.* 8

APPELL. CIII.

Fructus.

1 *Fructus appellatione venit quòd nascitur, & renascitur.*
2 *Glans venit appellatione fructuum.*
3 *Palea & fœnum venit appellatione fructuum.*
4 *Arundines, & sylua cædua veniunt appellatione fructuum.*
5 *Pensiones domorum veniunt appellatione fructuum, secus in materia stricta.*
6 *Laudemia non veniunt appellatione fructuum.*
7 *Aues, & feræ solitæ capi in fundo quando veniat appellatione fructuum.*
8 *Saccharum venit appellatione fructuum.*
9 *Appenditia extraordinaria veniunt appellatione fructuum.*
10 *Fructus etiam non maturi veniunt appellatione fructuum.*
11 *Fructuum appellatione non continentur ea, quæ cohærent personæ.*
12 *Distributiones quotidianæ non continentur appellatione fructuum.*
13 *Distributiones quotidianæ regulariter non veniunt in condemnatione fructuum perceptorum.*
14 *Distributiones quotidianæ non veniunt in amissione fructuum ob non factam fidei professionem.*
15 *Indultum concessum ad lucrandum fructus in absentia, non comprehendit distributiones quotidianas.*
16 *Præbendæ quando sunt distinctæ in Ecclesia, & bona possidentur in communi, sed postea singulariter certo anni tempore distribuuntur, appellatione fructuum non veniunt distributiones quotidianæ.*
17 *Beneficium quando non consisteret in aliis fructibus nisi in distributionibus, tunc huiusmodi distributiones veniunt appellatione fructuum.*
18 *Condemnatus quando quis esset in fructibus perceptis, & qui percipi potuissent, appellatione fructuum venirent distributiones quotidianæ.*
19 *Condemnationes & confiscationes veniunt appellatione fructuum iurisdictionis.*
20 *Fructus pecudum appellatione continetur fœtus, lac, caseus, lana, agni, hœdi, & vituli.*
21 *Collatio, electio, & præsentatio beneficiorum veniunt fructuum appellatione.*
22 *Fructus dicuntur deductis expensis.*
23 *Fructuum, redditnum, & prouentuum appellatione non veniunt regalia.*

24 *Fructus*

24 *Fructus appellatione nec res ipsa, nec pretium continetur.*

1 FRVCTVVM appellatione venit quod nascitur & renascitur, gloss. & Abb. *in cap. salubriter, de vsuris*, Cardin. Tusch. *practic conclus. tom* 4. *lit. F, concl.*484.*n.*3. Quod enim semel recolligitur, & non renascitur, non dicitur io fructu, *l. diuortio*, § *si fundum, ff soluto matrim.* Bart. *in l. quadam*, §. *nihil, ff. de edendo*, Boër. *decis.*224. *num.*44. Ranchin. *concl.*308. *part.*2.

2 FRVCTVVM appellatione venit glans, *l.* 1. *ff. de glande leg.* quia appellatione glandis venit omnis fructus, *l. qui venenum*, § *glandis, ff. de verbor. signif.* & facit *l. sylua*, § *glans, ff. eod. tit.* Cardin. Tusch. *d. lit. F, concl.*484 *n.*2.

3 FRVCTVS appellatione venit palea, & fœnum, *l. vsufructuarius messem, ff. quibus mod. vsusfr. amitt. l. fin.* §. *cum apertissimi, C. de seruit. & aqua*, not. *in l. cum manu sata*, §. 1. *ff. de contrah. empt.* Roman. *sing.*599. Specular. *tit. de decimis, num.* 12. *in fine*, vbi inducit ad quæstionem, an decima sit soluenda antequam granum separetur à palea, & tenet affirmatiuè, vbi est soluenda de fructibus decima, quia palea est in fructu, Natt. *cons*131.*num.vlt.* Card. Tusch. *d. lit. F, concl* 384.*num.*8. Rebuff. *ad l.* 1. *vers. ad fructum, ff. de verbor. signif. pag.*192. Vincent. de Franch. *decis.*101. *num.*1. Ioseph Luduu *Perus. decis.*14.*n.*9. *& decis.*106. *num.*10. *&* 11.

4 FRVCTVS appellatione veniunt arundines, & sylua cædua, *l. qui fundum*, §. *cum fundum, ff. de contrah. empt.* vbi si venditor excepetit omnem fructum, quod arundinem, & syluam cæduam tanquam in fructu excepisse videtur, Abb. *in c. salubriter, in fine, de vsuris*, Card n. Tusch. *d. lit. F, concl.*484. *n.*9. Bertazol. *de clausulis instrum. claus.*26. *gloss.* 13. *sub num.*11.

FRVCTVVM appellatione ne dum fructus naturales in quorum productione & perceptione magis ipsa natura, quàm hominis industria operatur, vt sunt fœnum, glandes, castaneæ, puma, ligna, & similia, verùm etiam industriales, qui potius ex hominis industria, quam ex ipsa natura proueniunt, & percipiuntur, vt triticum, hordeum, fabæ, vinum, oleum, & alia huiusmodi, *l. fructus, ff. de vsuris, l. ex diuerso*, & ibi gloss. & Doct. *ff de rei vendicat.* Adrian. Negusant. *in sylua respons. quæst.*427. *num* 3. *cum seqq.*

5 FRVCTVVM appellatione veniunt pensiones domorum, *l. si is, qui*, §. 1. *& ibi* Bart. *ff. de pignorib.* vbi quòd is qui habitauit domum, dicitur fructus percepisse, Papien. *in libello rei vendicat. verb. cum fructibus, in fine*, Petr. de Anchar. *cons.*3. *Non est dubium, in princ.* vbi ex hoc appellat. infert quod vsufructuarius omnium bonorum debet etiam habere pensiones, Castrens. *cons.*114 *in princ. lib.*2. vbi quòd veniunt etiam pensiones, quæ percipiuntur mediante conductore, seu colono, Card. Tusch. *d. lit. F, conclus.*484. *num.* 6. *& num.* 17. *cum seqq.* Limita in materia stricta, in qua appellatione fructuum non veniunt pensiones, Ias. *in l diuortio in* 3. *notab ff soluto matrim.* Natt. *consil.*141.*n.*3. Card. Tusch *d concl.*484. *num* 7.

6 FRVCTVVM appellatione non veniunt laudemia in locatione, Vincent. de Franch. *decis.*172. *num.*11. Verùm fructuum appellatione huiusmodi contineri, sicuti alia emolumenta ex iurisdictionis exercitio prouenientia, tradunt Peregr. *de fideicom. art.* 10. *num* 6 *&* 7. Adriao. Neguz. *in sylua respons. q.*427. *num* 10. *&* 11.

FRVCTVVM appellatione veniunt aures, & feræ solutæ capi in fundo, si nullus alius fructus solet ex tali fundo percipi, *l. item si fundo*, §. *aucupari, ff. de vsufructu*, Bart. *in l. cum plures, ff. locati.* Cardio. Tusch. *d. lit F, concl.*484.*n.*10. 7

FRVCTVS appellatione venit saccharum, Put. *decis.*80. *lib* 1. *in correctis*, Rot *in Mediolanen. decimarum*, 8 *February* 1610. *coram Cardin. Marquemont.* impressa per Fariinac. *decis.*223.*p.*1.*recent.* 8

FRVCTVVM appellatione veniunt appendiciæ extraordinariæ, prout par caponum, seruitia, operæ, oua, plaustrum lignorum, & similia quæ pro auantagiis prædiorum solent præstari, Ias. *in l. diuortio*, § *quod in anno, col* 1. *vers. vltimo pondera, ff. soluto matr.* Card. Tusch. *d. lit F, concl.*484.*n.*11. 9

FRVCTVVM appellatione veniunt etiam non maturi, *l. si constante*, § *fin ff de vsufructu, l. pen. ff. de vsufructu legat. l. ex sylua*, vbi gloss. *ff de vsufruct* Card. Tusch. *d lit. F, concl.*484.*n.*11. 10

FRVCTVVM appellatione non continentur ea, quæ cohærent personæ, arg *l. si vero*, §. *item quicquid, ff soluto matrim.* consuluit Oldr. *cons.*129 quod in locatione fructuum Archidiaconatus non continentur ea, quæ solent præstari ipsi Archidiacono, quæ eius personam respiciunt, loquens de eo, quòd præstari solet in coëundo aduentu Archidiaconi, quod tanquam personale non venit appellatione fructuum, Pat. de Puteo *in tract. de feud. reintegr. rub. an fall. contest feud.* incip *Et quia, num.* 5. *fol.*53. Boër. *decis.* 9. *num.*16. Conuenit quòd traditur de adiutorus quæ præstantur Baroni à vasallis in casibus contentis *in constit. Quamplurimum*, de quibus per Capi. *in sua vest. rub feud. adiutoria, vers per barones, fol.*15. & Capibl. *de auth. baron. pragm.* 1. *n.* 56. quæ ex quo personæ domini cohærent, vt restatur Vincent. de Franch. *decis.*76.*n.*6. dicuntur extra rem, & fructuum appellatione non continentur, vnde ad eum non pertinent ad quem spectant redditus fundi, & ideo vsufructuario, vel creditori, qui iure pignoris possidet fundum, non debentur, Afflict. *in d. const. Quamplurimum*, Capyc. *decis.*184. Vincent. de Franch. *decis.*172.*n.*11. remissiuè Capibl. *in d. pragm.* 1. *num.*55. 11

FRVCTVVM appellatione non continentur distributiones quotidianæ, quia licèt dentur beneficiato propter beneficium, fructus tamen non sunt, *d. cap. vnic. de cleric. non resid. lib.* 6. vbi Prob. *ad Monach. num.*53. Cassad. *decis.*6. *num.*6. *de prebend.* Oldrad. *cons.*118. Gemin. *cons.*85 *n*23. Couarr *lib.*3. *var. cap.*13. *num.* 1. Gambar. *in tract. de potest. legati lib.*6. *tit. de pensionib. n.*18. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*6. *q.*2. *num.*30. Gutier. *cons.*8 *num* 2. Fr Emman. *quæst Regular. tom.*2. *q.*74. *art* 4. *in initio*, Card. Tusch *practic. conclus. lit. D*, *conclus.* 511. *num.* 28. *& tom.*4. *lit. F, concl.*508. Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect.*892. *&* 1451. Azor. *instit moral p.*1 *lib.*7. *cap.*7. *q.*2. latè Gonzal. *ad reg.* 8 *Cancell.* §. 7. *proœm num.*154. *cum seqq.* Monet. *de distribut quotid p.*1.*q.*6. *per totam*, Ror. *decis.*230.*n.*1 *p.*1. *diuers.* 12

Vnde in condemnatione fructuum perceptorum non veniunt regulariter distributiones quotidianæ, nec ad illas se extendit condemnatio, quia tales distributiones non sunt de corpore beneficij, sed dantur ratione seruitij personalis, laboris, & mercedis, Lancellot. *de attent. p.*3. *cap fin. à n.*31. Pute. *decis.*233. *lib.* 1. Gonzal *d* §. *proœm n.*155. Monet. *d q.*6.*n.*10. Aloys. Ricc. *d collect* 1451. *vers Hinc infertur.* 13

Sic etiam in amissione fructuum, donec prouisi de beneficiis iuramentum fidei per se præstiterint. iuxta formam Concilij Trid. *sess.*24. *de reform. c.* 12. 14

verſ. prouiſi etiam, non venire diſtributiones quotidianas, reſoluunt Azot inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 2. q. 3. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1451. verſ. infertur ſextò, Galet. in margarita caſuum conſcient. verb præferri 2. Stephan. Grat. diſcept. forenſ. c. 1066. n. 22. Nicol. Garc de benefic. p. 3. cap. 3. n. 60. Gonzal. d. §. 7. proœm. num 169. & ſeq. Anton. Ricc. de iure perſonarum, lib. 1. cap. 13. num. 51. vbi num. 55. limitat quando Canonicatus, ſeu beneficium non habuerit aliquos fructus, ſed emolumenta omnia conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, quia tunc vt pœna adiecta per Concil. dicto loco poſſit in aliquo verificari, debet intelligi de diſtributionibus, plures refero ego ipſe de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 69. n. 30.

15 Sic etiam indultum conceſſum ad lucrandum fructus in abſentia, non comprehendit diſtributiones, gloſſ. verb. adfuerit, in d. cap. vnic. de cleric. non reſid. in 6. Couarr. d. cap. 13. num. 2. verſ ſed quamuis Princeps, Monet. d. q. 6. num. 10. Gonzal. d §. 7. proœm. n. 175. vbi num. 176. ampliat licèt indultum eſſet ad percipiendas etiam diſtributiones quotidianas, quia tunc priuilegiatus illius vigore haberet tantùm illas, quæ ſunt in pecunia, non autem panem, & vinum, & alia ſimilia.

16 Limita primò quando præbendæ ſunt diſtinctæ in Eccleſia, & bona poſſidentur in communi, & poſtea ſingulariter certo anni tempore diſtribuuntur, quia redditus propriè dicuntur fructus groſſi, qui ſuccedunt loco præbendæ, gloſſ. fin. verſ. plus dico, in d. cap. vnic. vbi Prob. ad Monach. num 60. Ioan. de Anan. conſ. 87. num. 5. in addit verſ. ex his etiam, quare hanc limitationem firmauit Rot. in Mutulen. congrua 16. Aprilis 1613. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, impreſſa per Farinac. deciſ. 449 n. 1 p. 2. recent.

17 Limita ſecundò quando beneficium non conſiſteret in aliis fructibus, niſi in diſtributionibus, quia tunc huiuſmodi diſtributiones venirent appellatione fructuum, Caputaq deciſ. 19. n. 4. & 5. p. 2. Gonzal. d §. 7. proœm. à num. 157. Monet. d. quæſt. 6. num. 16. Ricciul. de iure perſonarum, lib. 1. cap. 13. n. 55.

18 Limita tertiò quando quis eſſet condemnatus in fructibus perceptis, & qui percipi potuiſſent, quia tunc pariter venirent diſtributiones quotidianæ, nulla requiſita præuia proteſtatione, Pontan. de ſpol. lib. 4 ſub num 21. poſt princip. verſ. ac pariter venirent, Gonzal. d. §. 7. proœm num. 160. Monet. d q 6. num. 17. vbi tradunt Rotam id facere certis caſibus per eos enumeratis.

19 FRVCTVVM iuriſdictionis appellatione veniunt condemnationes & confiſcationes, quæ dicuntur pendere donec ſit facta exactio, Bald. conſ. 307. Punctus quæſtionis, lib. 4. quem refert Cardin. Tuſch. d lit. F, concl. 484. num. 13. vbi num. 14. poſt Caſtren. conſ. 418. col. 2. in princ. verſ tertio, lib. 1. ait quòd imò quando adſunt verba fructus curiæ intelliguntur neceſſariò de iuriſdictionalibus, quia Curiæ verbum hoc neceſſariò infert, & idem Card. Tuſch ibid num. 15. poſt Coman. conſ. 162. Viſa copia, ſubdit, fructuum iuriſdictionis appellatione veniunt ſalinæ, pedagia, & alia ſimilia.

20 FRVCTVS pecudum appellatione continetur fœtus, lac, lana, agni, hœdi, & vituli, l in pecudum, ff. de vſuris l. bonæ fidei, §. fin ff de acquir. rerum domin. l. vetus, § fœtus. ff de vſufructu, Monet. de decimis. c. 4 q. 1. n. 15. & quòd lac inter fructus connumeretur, probat Menoch de arbitr. caſ. 210. n 26. & ideò appellatione fructuum venit caſeus, cùm ſit lac coactum, ſicut tradit Menoch conſil. 189. n. 30.

FRVCTVVM appellatione venit collatio, electio, & præſentatio beneficiorum, quia dicuntur ex fructibus Ordinarij collatoris, ita gloſſ. verb. Capitulo, verſ. ſed collatio beneficiorum inter bona Epiſcopalia, & fructus computantur, in c. cùm olim, de maiorit. & obed. Miles in repet. verb. beneficiorum collatio, n. 14. Selu. de benefic p. 3. q. 40. num 4. Rebuff. in tract. nominat q. 14. num. 76. Rot. deciſ. 7 num. 1. de iurepatron. in nouis, & deciſ. 14. ante fin. eod tit. in antiq. & deciſ. 166. num. 5. p. 1. diuerſ. Decian reſp. 6. num. 15. vol. 2. Menoch. conſ. 83. num. 2. & conſ. 190. num 10. Perez l. 10. gloſſ 3. pag. 889. col. 1. verſ. quibus, tit. vlt. lib. 4. Ordin. Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Iuſpatronatus, §. 2. pag. 186. Gonzal ad reg. 8. Cancell gloſſ 45. §. 2. num. 8 Valer Reginald in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num 141. verſ. propoſita Et ideò ſicut poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos, & pertinent ad illum, §. quis à non domino, Inſtit. de rerum diuiſ. cap. grauis, de reſtit. ſpoliat. ita iſti fructus iuris conferendi, eligendi, ſeu præſentandi pertinent ad bonæ fidei poſſeſſorem, & non ad dominum, Ludou. Gom. in reg de triennq. 57. n. 19. quem refert Gonzal d. §. 1. num. 9. 21

FRVCTVVM appellatione intelliguntur fructus deductis expenſis, l fructus, l diſpoſitio, §. fin. ff. ſoluto matrim. l. 26. tit. 11. part. 4. Couarr. lib. 1. var. cap. 3. n. 3. Tiraq. de retractu lign. §. 15. gloſſ. 1. in princ. Pariſ. conſ. 96. num. 25. lib. 2. Mexi in tract. taſſæ panis. concl. 2. à num 88. Menoch. remed. 15. recuper. n. 574. & conſ. 94. n. 25. Surd. de aliment. tit. 9 q. 12. n. 15. & q. 41. n. 24. & deciſ. 282. n. 31. Ceuall. commun. contra communes, q. 897. n. 516. tom. 4. Ioſeph. Seſſe Aragonia deciſ. 136. à num. 1. Garc. Gironda de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. n. 1210. & 1211. Card. Tuſch. d. tom. 4. lit. F, concl. 484. num. 25. cum ſeqq. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. verb fructus, n. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 7. proœm. n. 163. Flamin. Pariſ. de confident. q. 35. n. 33. Reinoſo in obſeru pract. obſ. 56. num. 11. vbi quòd fructuum nomine continetur quod iuſtis ſumptibus deductis ſupereſt. 22

FRVCTVVM, redituum, & prouentuum appellatione non veniunt Regalia in conceſſione, niſi quando Princeps alia bona non habebat in loco conceſſo, vel quando conceſſit fructus, reditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta quocunque nomine nuncupentur, ita Cuman. conſ. 162. verſ. & vt omnis, & verſ hac autem conceſſio, prout eum refert Card. Tuſch. practic. concl. tom. 6. lit. P, concl. 82. num 27. & 29. 23

FRVCTVS appellatione nec res ipſa, nec pretium continetur, Polyd. Ripa obſeru. 72. n. 3. Mari. Giurba deciſ. 72. num. 8 p. 1. Venit tamen intereſſe lucri ceſſantis, Menoch conſ. 1181. n. 12. 24

FRVCTVVM, iurium, & actionum appellatione continentur laudemia, quæ pro rebus cenſualibus, emphyteuticis, & feudalibus alienatis præſtantur, Iaſ in l. vlt. num 45. C. de iure emphyt. Guid. Papæ in q. 47. Franc. Salſuna in tract. Laudemiorum, cellula 2. n. 14. quos refert, & ſequitur Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 142. n. 22. 25

APPELL. CIV.

Fruges.

FRVGVM appellatione continetur omne illud, quod eſt ad victum humanum, vt colligitur ex 1

l frugem

l. frugem 77. in fine. ff. de verb. signif. vbi quòd lupini, & fabæ dicuntur froges, & ibi plenè Rebuff. agit de molciplici huius appellatiui significatione. quod scilicet importet fructus substantiam, & rem fructiferam, refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 8. lit. T, concl. 392. n. 6.*

APPELL. CV.

Frumentum.

1 *Frumenti appellatione, si in genere sumatur, continetur far, hordeum, & similia, quæ aristam habent.*

2 *Frumentum in specie distat ab aliis speciebus, secundum communem loquendi usum.*

3 *Frumentum vbi prohibetur extrahi, venit tantummodo triticum.*

4 *Farina non continetur appellatione frumenti in legato de eo facto.*

5 *Frumenti debitor non potest creditori præstare farinam.*

6 *Frumentum vbi prohibetur extrahi, prohibetur quoque farina.*

7 *Panis non continetur appellatione frumenti.*

8 *Frumenti appellatione vbi quis illud promittit, venit quod promittens colligit ex suo fundo si illum habeat.*

9 *Frumenti appellatione vbi legatur, non venit quod testator venale habebat.*

10 *Frumento legato continetur venale quando testator nullum aliud frumentum domi habebat quàm illud venale.*

11 *Frumento legato quod est in ciuitate debetur existens in suburbiis, si testator in ciuitate nullum habebat.*

12 *Frumento legato, quod domi quocunque modo quis habet, venit venale.*

1 FRVMENTI appellatione, si in genere sumatur, continentur far, hordeum, spelta, auena, siligo, & similia, quæ aristam habent, *l. frugem 77. ff. de verb. significat.* Forcatul. *in penu Iuris, cap. 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 151. num. 1.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 4. lit. G, concl. 49. num. 2. & tom. 9. lit. T, concl. 392. num. 2.* nisi quando frumentum, & hordeum nominarentur, quia cùm expressum faciat cessare tacitum, tunc frumenti nomine non venit hordeum. *l. modios, C. de suscept. prap. & arc. lib. 10.* Rebuff. *ad d. l. frugem, vers. limitatur quando.*

2 In specie autem frumentum (sicut communis
ipse loquendi vsus accipit) distat ab aliis, & solùm
ipsum continetur, non autem hordeum, nec alia,
quæ aristam continent, ita Forcat. *d. cap. 6.* Menoch.
3 *d. præs. 151. num. 4.* Et ideò vbi prohibetur frumen-
tum extrahi, venit tantummodo triticum, vt scri-
bunt Auendan. *de exequendis mandat. part. 1. cap. 19.*
num. 35. in fine, Mexi. *in tract. tassa panis, conclus. 1,*
num. 56. Auiles *ad cap. 17. Prætorum, verb.* à razona-
bles, *num. 27. vers. & ideo*, quos refert, & sequitur
Collantes *sup. pragm. in fauorem rei frument. lib. 1. cap.*
10. num. 3.

4 FRVMENTI appellatione non continetur fa-
rina in legato facto de frumento, vt resoluunt Me-
noch. *d. præs. 151. num. 9.* Stephan Gratian. *Marchia*
5 *decis. 184. num. 5.* Vnde euenit vt frumenti debitor
non possit creditori præstare farinam, sicut docent
Bald. *in l. 1. num. 6. C. de fructib. & lit. expensis*, Surd.
decis. 139. num. 3. Hermosil. *l. 2. glos. 4. num. 12. tit. 1.*
p. 5. Francisc. de Barry *de success. testati & ab intestati*
lib. 9. tit. 19. num. 5. vbi citat Menoch. *de præsumpt. lib.*
4. præs. 151. n. 5.

In prohibitione autem extractionis frumenti 6
cùm non sonus verborum, sed effectus, & mens attendatur, ne annona carior efficiatur, & subditi fame pereant, continetur farina; ita vnanimiter scriptum reliquere Rip. *resp. 4. num. 14. de constitut. & in tract. de peste, tit. de remediis ad conseruandam vbertatem, num. 43.* Clar. *§. fin. q. 82. stat. 6. vers. præterea quæro*, Marant. *de ordine iudic. part. 2. princip. in princ. n. 29.* Ranchin. *cons. 224. part. 1.* Strach. *in tract. de mercat. p. 2. num. 29.* Bonacos. *commun. crimin. part. 1. verb. statutum, fol. 156. verso, & tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 17. num. 220. pag. 129. & num. 169. pag. 236.* Bobadill. *in sua polytica, lib. 4. cap. 5. num. 23.* Menoch. *d. lib. 4. præs. 151. num. 5. & cons. 106. num. 39.* Azeued. *l. 25. n. 11. tit. 18. lib. 6. nouæ Recopil.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 2. resol. 33. num. 12.* Surd. *decis. 136. num. 6.*

FRVMENTI appellatione non continetur panis, 7
Petr. Pechius *de testamentis coniugum, lib. 5. cap. 13. n. 1. in fine*, Menoch. *d. præs. 151. num. 9.* Menoch. & Franc. de Barry *locis cit.*

FRVMENTI appellatione vbi quis illud pro- 8
mittit, venit quod promittens colligit ex suo fundo si illum habeat, Sord. *cons. 319. num. 13. & cons. 309. num. 8.*

FRVMENTI appellatione vbi legatur, non ve- 9
nit quod testator venale habebat, ita Petr. Pechi.
d. cap. 13. num. 1. Menoch. *d. præs. 151. num. 10.* Secus 10
autem quando testator nullum alium frumentum
domi habebat, quàm illud venale, quia hoc casu
legato frumento continetur venale, gl. *in l. generali,*
§. vxori, ff. de vsufructu leg. Cou. *lib. 2. var. c. 5. num. 3.*
vers. primo siquidem, Menoch. *d. lib. 4. præs. 137. num. 9.*
Vnde legato frumento, quod est in ciuitate, debetur 11
existens in suburbio, si testator in ciuitate nullum
habebat, tenent Felin. *in cap. Rodulphus, num. 4. de re-*
scriptis, Menoch. *d. lib. 4. præs. 126. n. 8.*

Similiter videntur venire in legato venalia vbi 12
testator his verbis, aut similibus mentem propriam explicauerit, *Lego vxori meæ frumentum, quod domi quocunque modo habeo*, ita Cou. *d. lib. 2. var. cap. 5. n. 3. vers. secundo*, subdens quòd non sufficit testatorem dixisse, *Lego vxori omne frumentum, quòd domi habeo*, nisi addidisset, *quod domi quocunque modo habeo*, plures refert Menoch. *dict. lib. 4. præsumpt. 137. num. 10.*

APPELL. CVI.

Fundus.

1 *Pascua & aliæ terræ separatæ, quæ sunt deputatæ ad vsum fundi, veniunt appellatione fundi.*

2 *Fundo vendito, veniunt omnia quæ sunt in illo.*

3 *Fouea, fossata, & aggeres veniunt vendito fundo.*

4 *Riuus, seu canale, vel aquæductus venit fundo vendito.*

5 *Sterquilinium, seu fimus quando veniat fundo vendito.*

6 *Fructus extantes veniunt fundo vendito.*

7 *Columbi, cuniculi, & aliæ animalia perpetuò mensura, veniunt fundo vendito.*

8. *Arbores incisæ, seu deiecta quando veniant fundo vendito, ostenditur.*
9 *Vasa vinalia, dolia, & torcularia non veniunt fundo vendito.*
10 *Fundo vendito cum suis finibus venit etiam domus intra dictos fines constructa.*
11 *Fundi instructi appellatione veniunt omnia parata, & destinata perpetuò ad vsum fundi.*
12 *Vinea non venit fundi appellatione.*

1 FVNDI appellatione, cùm sit nomen vniuersale, *l cum fundus, ff. de legat. 1.* veniunt pascua & aliæ terræ separatæ, quæ sunt deputatæ ad vsum fundi, *l Seie, §. tyranna, ff de fundo instructo*, Rebuff. *ad l. 31. ff de verb signif. pag* 192. Bertaz. *de clausulis instrum claus* 20 *glos. 1. num. 4.* Menocb. *cons* 140. *n. 23.* & nemora, idem Menoch. *cons* 13. *n. 10.* Surd. *decis.* 241. *num. 11. claus. 10. glos. 2. num. 4.* & ita totus fundus, *l si quis cum totum*, vbi Socin *num. 1. ff. de except. rei iudic.* ac proinde omnia, quæ sunt in fundo, *l. fundus, l. quæstio*, vbi Rebuff *ff. de verb. signific.* Menoch. *cons* 478. *num. 76. & de præsumption. lib. 4. præs.* 153 *à num. 2.* Stephan. Gratian. *discept forens. c* 126. *num.* 19. vbi quòd venit pratum quando esset coniunctum fundo, & vno nomine vocaretur, aliàs secus, Cæs. Barz. *Bononien. decis. 5. num.* 38. vbi quòd totus fundus contineatur, Iacob. de Collantes *super pragm in fauorem rei frument lib. 1. cap. 11. num 3. vers. & si quid.* Franc. de Barry *de success. testati, & abintestati lib. 9. tit. 12.*

2 FVNDO vendito veniunt omnia, quæ sunt in vsu fundi, *l. Iulianus 66. ff de legat. 3.* D. Barbos. *in l. diuortio, §. si vir, num. 21. ff. soluto matrim.* Bertazol. *de clausul. instrum claus* 20. *glos.* 11. *n.* 1. vbi subdit ad tollendas omnes dubitationes optimam esse cautelam describere omnia superexistentia in re vendita, & omnes eius qualitates. Surd. *cons.* 107. *n.* 3.

3 FVNDO vendito veniunt foueæ, & fossata, & aggeres, vt per Batt. *in tract. de alluuione, §. flumen. num. 5. vers sed quid si reperiuntur*, Cæpol. *in tract. de seruit. rustic. præd. cap* 38. *de torrente col. 2.* Bertazol. *d clausu. 20. gloss. 27. num. 2.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig conuent. lib. 4. tit. 16. n. 18.*

4 FVNDO vendito venit riuus, seu canale, vel aquæductus, qui appellatur formale, seu incile, Cæpol. *vbi sup. cap. de aquæductu, col.* 13. Curt. sen. *cons. 33. col. 2. & 3.* Ruin. *cons. 96. vol. 4.* Bertazol. *d. claus. 20. glos. 27. n. 4.*

5 FVNDO vendito venit sterquilinium, seu fimus, siue lætamen, si comparatum sit stercorandi agri causa, secus si vendendi, ita per *l. fundi, §. fundo vendito, & §. in sterquilinio ff de actionib. empti*, resoluunt Cæpol. *de seruitutib. vrban. præd. cap. 78. de sterquilinio, in fine*, Bertazol. *claus. 26. glos. 13. n. 6.* vbi quòd veniunt etiam stramenta.

6 FVNDO vendito veniunt fructus extantes, siue maturi sint, siue non, quia sunt pars rei, *l. Iulianus, §. si fructibus, ff. de action. empti, l. fructus, ff. eod. titul.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. glos. 7. num.* 37. Roland. à Valle *cons. 27. num. 15. lib. 2.* Ranchin. *concl. 309. p. 2.* Bertazol. *d. claus 26. gloss 13. num. 7.* Surd. *decis. 251. num. 3.* vbi *decis. 294. num. 3.* ait quòd fundo legato, veniunt fructus.

7 FVNDO vendito veniunt columbi, & alia animalia perpetuò mansura, vt cuniculi, Tiraq. *d gl. 7. n. 116.* Bertazol. *d gl. 13. n. 14.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig conuent lib. 4. tit. 16. num. 5.* Et veniunt arbores, quæ sunt in fundo, *l. quintus, ff. de action. empti*, Steph. Grat. *discept forens. c. 164. an. 2.* Cardos. *in praxi Iudicum & Aduocat. verb fundus, n. 5.*

FVNDO vendito non veniunt arbores incisæ, 8
vel deiectæ, etiam post inspectionem rei factam per emere volentem, maximè venditore ignorante, *l. si post inspectum. ff de periculo, & commodo rei vend. l. in vendendo, §. fin ff. de contrah. empt. l. fundi, §. si ruta & cæsa, ff de action. empti*, Bertazol. *claus. 20 glos. 6. num. 4. & claus. 26. glos. 13. num.* 11. Non veniunt blada, seu segetes incisæ, vel alia à solo separata,
idem Bertazol. *d gloss 13. num. 10.* Nec veniunt vasa 9
vinaria, dolia, & torcularia, etiamsi ædificio cohæreant, cùm magis ad instrumentum fundi pertineant, *d. l fundi*, Cald. Pereira *de empt. cap. 21. n. 17.* Bertazol. *d glos. 13 num. 12.* vbi per *l. dolia, ff. de contrah. empt.* intelligit nisi sint defossa, seu plantata, vel sepulta. Nec veniunt boues, asini, pecudes, pulli, vel alia animalia existentia in fundo vendito, *l funes, vers. pisces, cum l. seq. ff de action. empti*, Bertazol. *ead. glos. 13. num.* 13. vbi distinguit an animalia sint ibi perpetuò mansura, vel ad tempus, & *num.* 15. an & quando veniant, & comprehensi intelligantur pisces, & *num* 16. quòd non veniunt vinum, & alij fructus percepti, & *num.* 17. quòd non veniunt ligna, quæ erant ad fundum parata, & *num.* 56. quòd non veniunt instrumenta emptionalia ipsius venditoris, & similia.

FVNDO vendito cum suis finibus, venit etiam 10
domus intra dictos fines constructa, *l fundi. ff quibus modis vsufr. amitt.* & ædificium solo cedit, *l. cum in suo, Instit. de rerum diuis.* Bertazol. *d. claus. 26. glos. 2. num. 4. & ibid. & gloss. 7. num 1.* agit fundo vendito cum omnibus, & singulis quæ habet in se, super, supra, intra, seu infra se integrè, nunquid veniant adiacentia, mobilia, & alia quæ veniunt ad instructionem prædij, & *num.* 5. quod fundo vendito, integro statu, comprehenduntur etiam instrumenta tam fundi, quàm patrisfamilias, quibus vtebatur in fundo. Et quòd fundo vendito cum omnibus pertinentiis, ingressibus, & egressibus contineatur viæ seruitus, resoluit Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 22. n. 12.* Et quòd fundo vendito cum omnibus iuribus non intelligitur vendita iurisdictio, resoluit Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 4. tit. 16. num. 29. & n. 31.* subdit quòd vendito fundo in quo pedagium vendi consueuit, illud in venditione non continetur.

FVNDI instructi appellatione veniunt omnia 11
parata & destinata perpetuò ad vsum fundi, vt per Alex. *cons. 68. lib. 6.* Abb. *cons.* 88. *Casus in facto, lib 2.* Card. Tusch. *d. tom. 4. lit. F, conclus. 534. à princip.* latè Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 153. per tot.* Et quòd fundus non censetur venditus instructus in dubio, nisi expressè dictum sit vel per verba id importantia, resoluit Bertazol. *cons. 26. gloss. 7. num. 10.*

FVNDI appellatione non venit vinea, Ias. *in* 12
l. si quis legauerit, n. 3. ff de legat. 3. Iacob. de Collantes *super pragm. in fauorem rei frumentariæ, lib. 1. c. 4. in fine.*

APPELL. CVII.

Funus, Funeralia.

FVNERIS sumptus appellatione, venit omne 1
quod ante humatum corpus expenditur, & ad id necessarium est, *l funeris sumptus, ff. de relig. & sumpt. funer. l. 12. tit. 3. part. 2.* Azeued. *l. 14. à num. 9. tit. 9. lib. 5. noua Recopil.* Garc. Girond. *de priuileg. sen* exem

*exemptionum explicat.num.*417. Ioan.Garc. *de expensis, cap.*8. *num.*1. *cum seqq.* Gam. *Lusit. decis.*308. *per totam*, Mastril. *Sicilia decis.*203. *etiam per totam.* latè & eleganter Iulius Lauor. *in suo nouissimo tract. var. elucubrat.tom.* 1.*tit.*2.*cap.*16.*per totum.*

2 FVNARALIVM appellatione veniunt omnia, quæ cum funere deferuntur, glos. *verb. funeralibus, in Clem. dudum, de sepultur.* vbi Zabarel. *vers. verum, num.*4. Corn.*cons.*496. *lit. A*, Stephan. Gratian. *discept forens.cap.*97.*num.*17. Tamburin. *de iure Abbatum disp.*15.*quæst.*17.*num.*3. Lauor. *d. tit.* 2.*cap.*18. *num.* 19. vbi *num.* 20. subdit quòd funeralia hodie intelliguntur candelæ, quæ circa cadauer accenduntur, maceries omnis, quæ supra castrum doloris & corpus construitur, pannus siue laneus, siue sericeus, siue aureo contextus, quo feretrum tegitur, & omnia, quæ cum funere computantur, & pro illo in Ecclesia per hæredes præparantur, siue aliàs efferuntur, subiicitque, *num.* 23. se vidisse Romæ practicari quòd hæredes, seu qui curam gerunt funeralium, paciscuntur cum curato ne pannum, & reliqua alia pretiosa, quæ solent offerri, ille accipere possit, oblata ei in compensationem aliqua pecuniæ quantitate.

3 Amplia vt non solùm funeralium appellatione veniant omnia quæ cum funere deferuntur, sed etiam omnia quæ obueniunt Ecclesiæ ratione funeris, siue antequam corpus sit in terra conditum, siue post, & vsque ad trigesimum diem, &, quandiu fit memoria de funere, sicuti docent Zabarel. *in d.Clem. dudum*, §. *verum. vers. tertiò quæro*, optimè Calderin *cons.* 4. *de sepultur.* Lauor. *d. tit.* 2. *cap.* 3. *n.*191.*cum seqq.* Azor. *instit. moral. p.*2. *lib.*9. *cap.*14. *q.*13.*vers.funeralia.*

Appell. CVIII.

Generatio.

1 *Descendentes veniunt generationis appellatione.*
2 *Descendentes ex linea masculina tantùm, & non fœminina veniunt ex proprio significatu generationis appellatione, sed contrarium verius, vt num.*3.
4 *Fœmina non comprehenditur generationis masculina appellatione.*
5 *Agnati veniunt generationis appellatione.*
6 *Generis appellatione secundùm propriam significationem, paternum & maternum continetur, nisi materia subiecta repugnet.*

1 GENERATIONIS, seu generis appellatione veniunt descendentes, *l.liberorum, ff. de verbor. significat.*Dec.*in l* 2 *num.*72. *ff. de regulis iuris*, Corn. *cons* 219.*num.*9. & 10.*lib.*2. & *cons.*213. *num.*4. *lib* 4. Cephal.*cons.*606. *num.*17. Rebuff.*in l.signi.*62. *ff de verb signif.pag. mihi* 316. Menoch. *cons.* 957. *num.*4. Fusar.*de substit q.*329.*n.*1.

2 GENERATIONIS appellatione comprehenduntur solùm descendentes ex linea masculina, non fœminina, & ideo non possunt dici de generatione aui materni nepos ex fœmina, & ab ea descendentes, cùm filius dicatur de generatione proprij parentis, non autem aui materni: quod videtur probare tex.*in l.*1.§.*vlt ff.de iure immun.* vbi priuilegium immunitatis concessum generationi alicuius non competit ad eos, qui ex fœminis nati sunt, & ex *cap. vbicunque, de pœnis, lib.*6. vbi pœna imposita contra aliquem & eius tertiam, vel quartam generationem, non afficit descendentes ex fœmina, & ideò sic resoluunt Bald. *cons* 40. *Quidam, col.*2.*lib.*3. Fulgos. *cons.*132. *in fine*, Barbat *cons.*57. *col.*11.*lib.*2. Anchar. *cons.*359. *Nos Petrus, in princip.* Castren.*cons.*300. *Viso quodam, col.*2.*lib.*2. Paris.*cons.* 93.*num.*14.*lib.*2. Capr. *cons.*18 *num.*10. *in fine*, Bertrand.*cons.*30. *num.*3. *lib.*4. Hieron. Gig. *in tract de crimine læsæ maiest.lib.*5.*q.*17.*num.*14.& 15. Laurent. Palat. *in tract. quod stant. masc. fœminæ non succedant, num.*151. Curt.iun.*in tract feud.* 1.*p.*2. *art.princ num.* 26. Ioan. Martin. *in comment. feudor. tit.* 11. *de feud. fœmin.num.*44. Præt.*de interpret.vltim.volunt fol.*290. *num.*34. Menoch.*cons.*326.*num.*87. *cum seqq.* & *cons.* 172. *à num.* 24. & *cons.* 774. *num.* 3. 4. & 5. & *cons.* 400. *num.* 12. & 51. & *cons.* 1029.*num* 31. & *consil.* 1036. *num.*14. Surd. *de aliment. tit.*1. *quæst.*6. *num.*3. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 157. *num.* 14.

Contrariam verò sententiam, imò generationis, 3
seu generis nomen aptum esse ex proprio significatu comprehendere etiam fœminas, & descendentes ab eis, per *cap.statutum, il* 2. *in princ. de heret. lib.*6. & *cap* 1.*de schismat.lib.*6. tenent Corn *cons.*51.*num* 4 & *cons.*190.*n.*2.& 3.*lib.*3. & *cons.*219. *n.*6. *lib.*2. & *cons.* 233 *num.*3. & 4.*lib.*4. Dec. *cons.*233. *col.* 2. *vers sed tamen*, & *cons.*495. *n.*5. Paris. *cons* 47. *num.*58. *lib.* 2. Alex. *cons. Super eo, in fine, lib.*1. Ioan de Imola *cons.* 62. *Post exhibitum consilium*, Curt.iun. *cons.*321. *n.*4. Fulgos.*cons.*131 *in fine*, Tiraq *de retractu lig* §.1.*glos.* 9.*n.*241. Socin.iun.*cons.*25.*num.*1.*lib.*1. Crauet. *cons.* 180.*n.*1. Alciat.*resp* 8.*n.*27. *vers. tertio, lib.*8. Gozad. *cons.*20.*n.*8. Rebuff *ad l.*1. *ff. de verb. signif. sub vers. decimotertio pag.*8. Clar.*in* §. *emphyteusis*, *q.*36. Corbul.*in tract.de caus ex quibus emphyt. prin. tit de causis priuat ob lin finis.n.*39. Crass *in* §.*fideicommissum, q.*15. *num.*5. Boër *decis.*241.*num.*6. Burg de Pace *in proœm. ad leges Tauri, num.*117. Card.Mant.*de coniect vltim. volunt.lib.*8.*tit.*12.*num.*19. & latè *de tacitis & ambig. conuent.lib.*22 *tit.*15.*n.*5 *cum seqq.* Surd.*cons.*140 *n.*20. Aloys.Ricc.*in praxi fori eccles res* 112.*n.*5. Menoch. *de præsumpt. lib.*4.*præs.*88 *num* 8. & *præs* 82. *num.*26. & *cons.*1227.*num.*9.& 10. Peregr.*de fideicom. art.*22. *n.*28. Intrigl.*de substitut cent.*3.*q.*83.*num.*7. Fusar.*in simili tract q.*329. *n.*2. Cald. Percira *de potest. eligendi, cap.*15.*n.*27.& 28. Card.Tusch. *pract.conclus. tom.*4. *lit G, concl.*38.*à num.*1.& *concl.*39.*à princip.* Marescot. *var.resol lib.*1.*c.*2.*n.*23. Duran. *Rota decis.*300.*num.*16. vbi *n.*17. limitat quando verbum *generatio*, est limitatum ad infrascriptos, qui sunt descendentes masculi per lineam masculinam. quæ opinio ex eo colligitur quod Christus dicitur de generatione Dauid, & sic capitur generatio à fœminis, quæ fuerunt de stirpe Dauid, vt in sacro Euangelio, tum quia nomen generationis est nomen naturæ, ergo debet constitui differentia inter masculos, & fœminas, argum. *l. quique* §. *parentes*, *ff. de in ius voc.* Iura verò pro prima opinione in contrarium adducta loquuntur tantum in suis casibus priuilegiorum, & pœnarum, & quod nuncupatim vbi agitur de pœna, seu priuilegio immunitatis, appellatione generationis non veniant fœminæ, tradunt Imol. *d. consil.* 62. *num.* 5. Apostil. ad Alex. *d cons.*61. *in verb. generationis lib.* 1. Cardin. Tusch. *d.lit.G, concl.*38. *à num.*8. vbi *num.*9. subdit quòd etiam appellatione generationis, non veniunt fœminæ, vbi ageretur de dignitatibus, & honoribus. Et ideò optimè respondet Card.Mantic.*d. lib.*22. *tit.*15. *n.*10. text. *in d. cap. vbicunque, de pœnis*, loqui, quando innocentes puniuntur propter nocentes,

eenies, quia tunc generaliter restringitur ad masculos descendentes per masculum, hinc inferens *num* 14. quòd si alicui emphyteusis sit concessa vsque ad tertiam generationem, nulla dubitatio est quin etiam fœminæ & masculi descendentes ab eis comprehendantur.

4 Generationis masculinæ appellatione certum est fœminam non comprehendi, vt scribunt Anch. *cons.* 353. Corn. *cons.* 190. *col.* 2. *lib.* 3. Bero. *cons.* 116. *num.* 9. *lib.* 1. Paris. *cons.* 22. *num.* 26. *lib.* 3. Prætis *de interpretat. vltim volunt. fol.* 293. *num.* 67. *in fine*, quos refert & sequitur Fusar. *d. quæst.* 329. *num.* 5. quibus addo Card. Tusch. *d. lit. G, concl.* 39. *num.* 9.

5 Generationis appellatione veniunt agnati, *l.* 1. *in fine, ff. de probation.* vbi gloss. Bart. *in fine*, & Angel. *in* 1. *notab.* Alciat. *in cap. nouit, num.* 22. *de iudic.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltimar. voluntat lib.* 8 *tit.* 12 *num.* 19. Menoch. *d. lib.* 4. *præs.* 88. *num.* 7. Fusar. *d. quæst.* 329. *num.* 7. Et solam agnationem comprehendi quando sumus in materia odiosa, tenent Fulgos. *cons.* 131. *in fine*, Cardin. Tusch. *dict. lit. G, conclus.* 39. *num.* 3. quamuis relictum illis de generatione deberi etiam cognatis, & sic descendentibus ex fœminis, consuluerit, Crauet. *consil.* 180. *num.* 1. provt illum refert Menoch. *d. præs.* 88. *num.* 8.

6 Generis appellatione secundùm propriam significationem paternum, & maternum continetur, *l. neque Dorotheum, C. de decurion. lib* 10. *§ si quis igitur, in auth. de hered. ab intest. ven cap. venerabilis, de prebend.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 23. *tit.* 17. *num.* 12. nisi subiecta materia aliud postulauerit, vt in feudo concesso generi, quod ad paternum extenditur, Curt. iun. *de feudis*, 1. *p. tertia p. princip. num.* 19. *cum seqq.* Roland. à Valle *cons.* 84. *num.* 17. *vers. accedit lib.* 4. Cardin. Mantic. *d. num.* 12.

Appell. CIX.

Granum.

Grani appellatione venit frumentum, gloss. *in l.* 2. *§ grani, & ibi gloss. verb. per iniuriam, ff. de administ. rerum ad ciuit. pertinent, gloss. fin. in l. frugem, in fine, de verb. significat.* Cardin. Tusch. *practic. conclusion. tom.* 4. *lit G, concl.* 49. *per totam*, vbi *num.* 3. *&* 4. post Simon. de Prætis *cons.* 82. *num.* 2. *cum seqq.* subdit, quòd grani boni & nitidi appellatione venit frumentum cribratum, licèt sit tactum à tineis, quia verbum, *netto*, potest intelligi *netto*, *cioè cribato*, & potest intelligi de grano non maculato. Vnde granarium dicitur repositorium frumenti, vel alterius grani, de quo Iurisconf. *in l quæsitum §. conseruandi, ff. de fundo instructo*, provt tradit Rebuff *ad l. impensa.* 79. *in vers & horreum, ff. de verbor. significat. pag. mihi* 370.

Appell. CX.

Glans.

Glandis appellatione omnes fructus continentur *l qui venenum* 236. *§. glandis appellatione, ff. de verb significat.* vbi latè Rebuff. *pag. mihi* 744. gloss. *verb. tertio, in fine, in l. Iulianus, ff ad exhibend. l vnic. in fine, ff. de glande leg.* vbi Bart. idem Bart. *in l. qui seruandarum, §. glandis, ff. de præscript.* Cæpol. *de seruit. rustic prædior. tit. de semin plant. num.* 5. Boër. *decis.* 451. *num.* 6. vbi ait non solùm omnes fructus, sed etiam omnes arbores contineri sub hoc appellatiuo. Rip. *in tit. de sent. & re iudic. resp.* 2. *aliàs* 197. *num.* 7. vbi quòd arborum glandiferarum appellatione continetur fructifera, id est, fructum faciens, non autem sterilis. Strictè verò, & secundùm communem loquendi visum Hispaniæ & Franciæ, glandes accipiuntur pro fructu quercuum tantùm, vt obseruat Rebuff. *vbi suprà, in vers. communis.*

Appell. CXI.

Grex.

1 *Gregis appellatione in legatis continentur, quæ postea accedunt, & ad legatarium pertinebunt.*
In obligationibus continentur, quæ postea nata sunt ibid.

2 *Gregis ouium appellatione in legatis veniunt agni & arietes.*

3 *Gregem quinque porci, & decem oues faciunt.*

Gregis appellatione in legatis continentur, quæ postea accedunt, & ad legatarium pertinebunt, *l grege, ff de legat.* 1. *§ si grex. vers grege, Instit. eod.* Et in obligationibus continentur ea, quæ postea nata sunt, *l grege, ff. de pignor.* Et veniunt quoque aliena capita, quæ sunt ex numero gregis, quia nomen gregis est vniuersale, *l. grege autem legato, ff. de legat* 2. Card. Mantic. *de tacitis & ambig conuent. lib.* 14. *tit* 23. *num.* 19. 1

Gregis ouium appellatione in legatis veniunt agni, & arietes *l. seruis legatis, in fine*, vbi gloss. *ff de legat.* 2. & dicuntur agni, qui minores sunt anno. *l eum quæreretur, in princip. ff. eod. l. legatis*, vbi glos. *verb secundùm*, dicit huc sumendum ex cuiusque loci consuetudine. 2

Quinque porci & decem oues faciunt gregem, *l. oues, ff. de abigeis.* grex namque strictè & propriè est de minutis, armentum de grandioribus animalibus, vt per *l. boues, ff. de verborum signif & l.* 1. *ff. de abigeis*, ibi, equos de armentis, vel oues, de gregibus, tradit Rebuff. *ad l. Neratius, vers. quinque, ff de verbor. signif. pag.* 381. & tetigit gloss. *gregibus, in Clement.* 1. *de decimis*, vbi subdit, quòd grex largè sumitur, pro maioribus, & minoribus, quæ gregantur. 3

Appell. CXII.

Habitatio, Habitatores.

1 *Habitationis domus appellatione continetur aditus domus.*

2 *Habitationis appellatione, quoties alicui debetur virtute legati alimentorum, continentur scamna, tabula, & vasa ad coquinam, ad mensam, & alia instrumenta ad vsum quotidianum parata.*

3 *Habitationis nomen in legato relicta continet vt liberè*

Digitized by Google

liberè legatarius ibi esse, & habitare possit, atque ita ire, & redire.

4 *Testator quando dixerit*, relinquo vxori meæ habitationem eum filiis meis, *tunc præsumuntur illi relicta alimenta.*

5 *Famuli etiam stantes cum aliquo veniunt appellatione habitatorum.*

6 *Scholaris non venit appellatione habitatorum.*

1 HABITATIONIS domus appellatione continetur aditus domus, vt per Bart. *cons.* 109. *Factum tale est*, *lib.* 2. vbi quòd si domus legatur pro habitatione congregationis, seu confraternitatis, & sub conditione si congregatio seruit se de domo legata pro aditu ob alias domos, refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 4. *lit. H, concl.* 8 *num.* 1.

2 HABITATIONIS appellatione quoties alicui debetur virtute legati alimentorum, provt legitur *in l. legatis, ff. de aliment & cib. leg.* continentur scamna, tabulæ, & vasa ad coquinam, ad mensam, & alia instrumenta ad vsum quotidianum parata, & necessaria, iuxta *l. Labeo, ff de supellect. leg.* sine quibus nos viuere non posse experimento comprobamus, ita Sim. de Prætis *de interp. vlt volunt. lib.* 4. *interp.* 3. *dub.* 11. *n.* 14. Franc. de Barry *de success. testati, & abintestati lib.* 9. *tit.* 11.

3 HABITATIONIS nomen in legato relictæ continet, vt liberè legatarius ibi esse, & habitare possit, atque ita ire, & redire, Beroi. *cons* 48. *num.* 1. *lib.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4 *præs.* 157. *num.* 20. vbi *num.* 21. *per l. cæterum*, §. *mulieri*, *ff. de vsu & habit.* subdit quòd hoc casu habitatio relicta intelligitur pro se,

4 & eius familia. Quando verò testator dixerit, Relinquo vxori meæ habitationem eum filiis meis, tunc & illi præsumi relicta alimenta, resoluunt Natt. *cons.* 179. *num.* 9. Cremens. *sing.* 66. *in fine*, Bero. *cons.* 24. *num.* 12. *lib.* 2. Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.* 5. *dub.* 11. *num.* 4. quos refert, & sequitur Menoch. *d. præs.* 157. *num.* 3.

5 HABITATORVM appellatione veniunt etiam famuli stantes cum aliquo, ideo statutum loquens de habitatoribus, illos comprehendit, ita Bart. *consil.* 42. *vol.* 1. quem refert Bonacos. *de famulis*, *q.* 137. faciunt quæ Garc. Gironda *de priuileg. seu except. explicat. 2 n.* 35.

6 HABITATORVM appellatione non venit scholaris, quia habet animum recedendi, vt per Roland. à Valle *cons.* 79. *n.* 44 *vol.* 3.

APPELL. CXIII.

Hæreditas, Hæres.

1 *Hæreditatis appellatione propriè venit non adita.*

2 *Hæredis appellatione venit hæres simpliciter, & verus, non secundùm quid.*

3 *Hæredis appellatione venit omnis hæres, quando non apponitur nomen proprium hæredis.*

4 *Hæredum mentio vbi dispositiuè fit, veniunt soli descendentes, non autem extranei.*

5 *Contrarium est verius sex potissimùm casibus, vt num.* 6.

7 *Vsusfructus si relinquatur Caio, & eius hæredibus, veniunt hæredes bonorum.*

8 *Annua relicta pro se & hæredibus, intelliguntur de extraneis hæredibus bonorum.*

9 *Dictio*, suis, *vbi esset apposita verb.* hæredibus, *ad denotandam suitatem, non veniunt hæredes extranei, sed solùm sanguinis.*

10 *Testator vbi reliquit fideicommissum Titio, & eius hæredibus in vita Titij tantùm, tunc verbum,* hæredibus, *intelligitur de filiis.*

11 *Hæredum appellatione veniunt hæredes sanguinis, quando sumus in re ad extraneos hæredes minimè transitoria.*

12 *Testator vbi in præcedenti dispositione dum loquutus fuit de hærede, vocauit solùm descendentes hæredes, & postea mortuis institutis, & eorum filiis & hæredibus substituat Titium, & eius hæredes, tunc non venirent extranei Titij substituti, sed tantùm descendentes.*

13 *Limitatur dupliciter.*

14 *Testator quando substituisset filio descendenti alios filios superstites, & eorum hæredes, intelligitur de hæredibus sanguinis.*

15 *Hæredum appellatione veniunt hæredes sanguinis, vbicunque minus dilectus præferretur magis dilecto.*

16 *Hæredes masculi quando sunt vocati, tunc solum descendentes veniunt.*

17 *Hæredum appellatione veniunt hæredes sanguinis quando filij eius, cuius hæredes sunt vocati, honorati sunt in testamento, & sic dilecti.*

18 *Testator vbi substituit aliquem ex suis descendentibus, vel coniunctam personam, & eius hæredes, intelligit de hæredibus sanguinis.*

18 *Testator quando vocauit hæredes ex suo corpore descendentes, censetur solùm vocasse hæredes sanguinis.*

20 *Testator quando in vna parte testamenti fecit mentionem de liberis Titij, & postea in alia parte vocauit hæredes Titij, veniunt hæredes sanguinis, maximè si adhibuisset dict.* dtct hætedes, &c.

21 *Hæredum appellatione quando ex communi vsu loquendi venirent solùm descendentes, tunc verba testatoris, & de hæredibus sanguinis intelligenda sunt.*

22 *Testator vbi dixit, quod bona transirent de hærede in hæredem, tunc exponitur de descendente in descendentem.*

23 *Hæredes & descendentes quando vocati essent, dicuntur vocati hæredes, qui sunt de descendentibus.*

24 *Hæredes legitimos si testator vocauit, intelligitur vocasse illos, quibus ab intestato ex lege debetur hæreditas.*

25 *Hæredes vtriusque sexus quando vocati essent, de hæredibus sanguinis interpretatio facienda est.*

26 *Hæredum mentio vbi fit conditionaliter, tunc conditio intelligitur de hæredibus sanguinis.*

27 *Hæredis appellatione in dubio venit hæres vniuersalis, non autem hæres in re certa.*

28 *Hæredes & successores vbi vocati sunt, intelligitur de hæredibus, & successoribus vniuersalibus, non singularibus.*

29 *Testator quando vocauit quoscunque hæredes, vel quoscunque successores, tunc veniret hæres in re certa, vel successor singularis.*

30 *Verbum*, hæres, *quando restringeretur ad descendentes, tunc & descendens in re certa institutus veniret.*

31 *Fœmina venit hæredis appellatione.*

32 *Hæredes vbi vocati sunt, veniunt hæredes hæredum.*

33 *Amplia siue in numero plurali, siue in numero singulari*

Digitized by Google

gulari facta sit mentio hæredum.

34 *Hæredes vbi vocati sunt ad rem quæ sui natura non transit ad hæredes, tunc non veniunt hæredes hæredum.*

35 *Testator quando vocauit hæredes alicuius tertij iam defuncti, tunc dispositio restringitur ad primos hæredes, qui fuerunt cogniti testatori.*

36 *Hæredes vbi vocati sunt nominatim, vel per dictiones relatiuas, tunc non veniunt hæredes hæredum.*

37 *Hæredem grauans, dicitur grauasse & hæredem hæredis.*

38 *Hæredi facta prohibitione alienationis, dicitur facta & hæredi hæredis.*

39 *Filij hæredes, vel filij & hæredes si vocati sint, an requirantur quod cum effectu sint hæredes, remissiuè.*

40 *Hæredum suorum appellatione an & quando veniant hæredes habentes ius suitatis, & extranei, ostenditur.*

1 HÆREDITATIS appellatione propriè venit non adita, Ruin. *cons.* 116 *num.* 3. *lib.* 2. Rom. *cons* 49. *Visis, in princip.* Alexand. *cons.* 29. *Viso processu, in princip & num.* 10. *lib.* 3. vbi subdit quòd etiam dicitur hæreditas defuncti post aditam ex mente, & vsu communi loquendi, Bald. *cons.* 391 *circa med vers. & modo, lib.* 5. vbi quòd dispositione loquente de hæreditate in dubio intelligitur de non adita, vbicunque dispositio respicit aditionem faciendam, vel ius deliberandi, vel hæreditatem defuncti, refert Card. Tusch. *practic. concl. tom.* 4 *lit. H, concl.* 17 *num.* 3. *&* 7. Menoch. *consil.* 95 *n.* 70. vbi quòd hæreditas adita non dicitur amplius hæreditas, sed patrimonium, *& cons.* 50. *num* 16. *& cons.* 557. *num.* 23. *&* 27. Nam hæreditas paterna, vel materna dicitur antequam sit addita ab eo, cui deferitur, post aditionem verò non amplius dicitur hæreditas, sed patrimonium adeuntis, *l. sed si plures.* §. *filia, ff de vulg. & pupil.* Roman. *d. cons.* 40. *in princip* vbi Apostil *verb. appellare*, Alexand. *cons.* 70. *Magnificus, in fine, num* 12. *vers. nec similiter lib.* 6. *& cons.* 124. *Super primo, num.* 13. *vers. non obstat, lib.* 4. vbi quòd largo modo potest dici hæreditas paterna, aut materna, vel fraterna, licèt sit adita, & maximè ex communi vsu loquendi, Cardin. Tusch. *d. lit. H, concl.* 19. Et quòd non veniant bona fideicommisso subiecta hæreditatis appellatione, tradit Mari. Ant. *lib.* 1. *resol.* 59. *n.* 11.

2 HÆREDIS appellatione venit hæres simpliciter, & verus, non secundùm quid, Anton. de Butr. *cons.* 20. *circa med.* quem refert Cardin. Tusch. *tom.* 8. *lit. V, concl.* 92. *n.* 14. *& n.* 15.

3 HÆREDVM appellatione venit omnis hæres, quando non apponitur nomen proprium hæredis, Anch. *cons.* 130. *Pro & contra, in princip.* vbi subdit quòd istud procedit quando à lege, vel homine profertur in iis, quæ sunt transmissibilia, Alex. *cons.* 120. *Super eo, in princip. lib.* 1. vbi quòd contractus, & quælibet obligatio facta per aliquem per se, & suos hæredes, comprehendit hæredes omnes in perpetuum, & quod idem est in casu conuerso, quando quis acquirit pro se, & suis hæredibus, quia semper de omnibus hæredibus intelligitur quando materia est indifferens, quæ possit transire ad omnes hæredes, aliàs secus, refert Cardin. Tusch. *d. lit. H, concl.* 74.

4 Controuersa est quæstio ista, an veniant tam extranei hæredes, quàm descendentes vbi dispositiuè facta est mentio hæredum? Quidam tenent quòd veniant soli descendentes, non autem extranei hæredes, per tex. *in l. ex facto*, § *fin. ff ad Trebell. & in l. pater filium*, §. *pen. ff. de legatis* 3. è quorum numero sunt Corn. *cons.* 97. *lib.* 1. *& cons.* 59. *num.* 17. *lib.* 2. Bellam. *cons.* 15. *dub.* 2. Barbat. *cons.* 89. *col. pen. lib.* 3. Ruin. *cons.* 110. *num.* 9. *& cons.* 174. *col.* 4. *& cons.* 188. *num.* 4. *lib.* 2. *& cons.* 158. *col.* 3. *lib.* 3. Paris. *cons.* 88. *num* 17. *lib.* 2. Curt. iun. *cons.* 45. *col.* 2. *vers. quartò confirmatur*, Socin. iun. *cons.* 158. *lib.* 2. Neuiz. *cons.* 29. *lib.* 5. Guid. Papæ *quæst.* 591. *& q.* 457. Alciat. *cons.* 43. *lib.* 9 Natt. *cons.* 130. Paneitol. *cons.* 35. *num* 5. Cephal. *cons.* 417. *num.* 8. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt fol.* 196. *num* 5. *& fol.* 290. *num.* 38. *& fol.* 328. *n.* 68. Sforz. Odd. *cons.* 46. *n.* 14. Ant. Gabr. *commun. opinion. tit. de verbor. significat. concl.* 2. *num.* 19 Menoch *cons.* 958. *num.* 3. *cum seqq. & cons.* 1135. *num.* 23. *& cons.* 1177. *num.* 2. *cum seqq.* Et sic nomine hæredum post mentionem factam filiorum veniunt nepotes, & descendentes sanguinis. Menoch. *cons.* 958. *num.* 3. *cum seqq.* Fusar. *q.* 339. *num.* 6. Rota *decis.* 216. *num.* 1. *p.* 5. *recent.* vbi *num.* 2. id maximè procedere ait, attenta expressione qualitatis masculinitatis, postquam statim fuit facta mentio hæredum. ead. Rota *d. p.* 5. *decis.* 269. *num.* 4. Et in materia maioratus appellatione hæredum venire tantummodo hæredes sanguinis, id est, liberi & descendentes, tenent Flor. de Mena *var resolut. lib.* 1. *quæst.* 9. § 2. *num.* 7. *&* 8. Galganet. *de condition & demonstr part.* 1. *c.* 10. Et iure feudorum, agnoscit Menoch. *cons.* 810. *num* 3.

Alij verò multò meliùs tenent venire omnes 5
hæredes, siue sanguinis, siue bonorum, siue extranei, siue agatur de fideicommisso simplici & absoluto, siue de prohibitione alienationis, vt bona remaneant Titio, & eius hæredibus, ita se habent Bart. *in l. Gallus*, §. *etiamsi parente, num* 4. *vers. si verò, de liber. & posthum.* vbi Bald. Angel. Imol. Aretin. *n.* 4. Ias. *n.* 12. & Socin. sen. *n.* 7. *vers. quarta & vltima*, idem Socin. sen. *cons.* 257. *col.* 4 *&* 5. Angel. *cons.* 306. Fulgos. *cons.* 58. Corn. *cons* 271. *lib.* 4. Alex. *cons.* 9. *& cons.* 56. *col.* 1. *lib.* 2. *& cons.* 36. *lib.* 3. *& cons* 49. *num.* 9. *lib.* 6. Curt. sen *cons.* 40. *col. vlt. & cons* 45. Guid. Papæ *decis.* 210. Rimin. iun. *cons.* 252. *n.* 12. *& n.* 47. Tiraq. *de retractu conuent.* § 1. *glos.* 6. *num.* 36. Ioseph. Ludou. *concl.* 16. *illat.* 82. *vers. quarto modo*, Cardin. Mantic. *de coniect. vltim volunt. lib.* 8. *tit.* 14. Hieron. Gabr. *cons.* 132. *n.* 28 *lib.* 1. Decian. *cons.* 77. *num.* 1 *lib* 5. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 130. *& cons.* 158. *num.* 11. Pereg. *de fideicomm. art.* 32. *n.* 26. *cum seqq. & cons.* 64. *lib.* 5. Intrigl. *de substitution. cent.* 3. *q.* 54. *n.* 8. Fusar. *in simili tract. quæst.* 339. *à num.* 2. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. resol.* 187 *per totam.* Rota *in Ferrarien. prætensa legitima, siue pecuniaria*, 12. Ianuarij 1626. coram bonæ mem. Buratto, inter eius decisiones impressas *decis.* 204. *num* 4. vbi D. Ioan. Franciscus Florentillus in Romana Curia Aduocatus integerrimus in annotation. concordantes refert. Reinoso *in obseruat. pract. obs.* 78. *num.* 17. vbi *num.* 2. subdit quòd in substitutionibus fideicommissariis veniunt tantùm descendentes, non autem hæredes extranei. Probatur hæc opinio ex *l. annalibus, C. de legat.* vbi sub relicto Titio & eius hæredibus dicuntur vocati hæredes bonorum in infinitum, & ex *l. veteres, C. de contrah. stipulat. & ex l. si pactum, ff. de probat. & ex l. si fie, ff de verb. obligat.* in quibus Iuribus habetur in contractibus appellatione hæredum venire successores bonorum, & ex *l. hæredis, & l sciendum ff de verb. significat.* vbi nomen hæredis accipitur pro vniuersali hærede, etiam extraneo.

Qua

6 Qua quidem opinione retenta, illam sex potissimùm casibus procedere declarat Fusar. *d. quæst.* 339. *n.* 12. *cum seqq.* Primò, quando vocati essent hæredes, & successores, nisi ex coniecturis colligatur testatorem aliud sensisse; secundò, quando essent vocati omnes, & quicunque hæredes; tertiò, si dispositio testatoris non possit verificari in descendentibus, quia tunc omnino erit facienda interpretatio, quòd appellatione hæredum veniant extranei hæredes bonorum; quartò, si vocarentur hæredes in perpetuum; quintò, quando testator vocauit suos hæredes, quia intelligitur de hæredibus à se institutis, non autem de descendentibus exclusis; sextò, si de filiis facta esset specialis mentio, nam tunc verbum *hæredes*, intelligitur de hæredibus bonorum.

7 Amplia primò hanc vltimam opinionem, quòd veniant hæredes bonorum, vt procedat etiamsi relicta sit res, quæ sui natura finitur morte honorati, vt est in vsufructu; nam si vsusfructus relinqueretur Caio, & eius hæredibus, capitur sensus pro hæredibus bonorum, *l. si quis Titio, ff. de vsufr. accresc.* Menoch. *d. lib.* 4. *præs.* 130. *num.* 4. Fusar. *d. quæst.* 339. *num.* 23.

8 Amplia secundò, etiam in relictis annuis pro se & hæredibus, quia intelligitur etiam de extraneis bonorum hæredibus, *l. in annalibus, C. de legat.* Menoch. *dict. lib.* 4. *præs.* 130. *num.* 7. Fusar. *d. quæst.* 339. *num.* 24.

9 Amplia tertiò, quamuis dictum sit de hærede suo, quia etiam tunc venit extraneus hæres, Anton. Gabr. *d. tit. de verb. significat. concl.* 2. Fusar. *d. q.* 339. *num.* 55. nisi dictio, *suus*, esset apposita ad denotandum suitatem, Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 197. *num.* 15. & quòd in dubio addito verb. *hæredes*, pronomen *suos*, intelligantur solùm de hæredibus sanguinis, tradit Menoch. *consil.* 958. *num.* 11. *vers. octauo.*

10 Limita primò, quando testator reliquit fideicommissum Titio, & eius hæredibus in vita Titij tantùm, quia tunc verbum *hæredibus*, intelligitur de filiis. Paris. *cons.* 71. *col.* 7. *lib.* 2. Anton Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 6. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 2. *vers. primus*, Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 196. *num.* 4. Anton. Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 6. Menoch. 178 *num.* 11. *vers. secundus casus*, & *d. lib.* 4. *præs.* 130. *n.* 9. Rustic. *in l. cum auus*, *lib.* 4. *c.* 3. *num.* 43. Peregrin. *de fideicom. art.* 52. *num.* 44. Fusar. *d. q.* 339. *n.* 18.

11 Limita secundò, quando res relicta non est ad extraneos hæredes transitoria, exemplum in feudo pro se & descendentibus acquisito, quia si acquirens illud relinquat filio, & eius hæredibus, non veniunt nisi hæredes sanguinis, non autem extranei, Bart. *in d. l. Gallus, §. etiamsi parente, num.* 4. & *ibi* Bald. Angel. Imol. Aretin. Alex. Ias. & Socin. sen. *n.* 6. Calder. *cons.* 15. *de verb. significat.* Cephal. *cons.* 303. *per totum*, Roland. à Valle *cons.* 11. *n.* 16. *lib.* 4. Ant. Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 7. Cardin. Mantic *d. lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 3. Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 197. *num.* 19. Dec. *cons.* 58 *num.* 12. *lib.* 2. Ioseph. Ludou. *concl.* 16. *illat.* 82. *vers. in materia autem differenti*, & *vers. si autem.* Menoch. *d. lib.* 4. *præs.* 130. *num.* 11. & *cons.* 158 *num.* 12. *vers. septimus casus*, Pereg. *d. art.* 35. *num.* 51. Rustic. *d. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 27. & 28. Mantic. *de tacitis lib.* 23. *tit.* 10. *num.* 18. Fusar. *dict. quæst.* 339. *num.* 30. *cum seqq.* Vnde à contrario sensu colligitur, appellatione hæredum venire etiam extraneos, quando sumus in re ad hæredes extraneos transitoria, vt resoluunt Hieron. Gabr. *cons.* 196. *n.* 1. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 158. *num.* 12. *vers. quintus casus*, & censuit Rot. *coram R. D. Coccino decis.* 250. *num.* 2. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambiguis conuent. lib.* 14. *tit.* 59. *num.* 25. Leo *Valent. decis.* 143. *num.* 7. *lib.* 2. vbi ait quòd hæredis appellatio in materia transitoria ad extraneos, comprehendit nedum hæredes, sed etiam hæredes, & successores bonorum titulo vniuersali. & *n.* 8. quòd in materia indifferenti designat successorem bonorum coniuncta, vel extraneum, siue sit hæres de iure ciuili, siue de iure prætorio.

Limita tertiò, quando testator in præcedenti dispositione dum loquutus fuit de hærede, vocauit solùm descendentes hæredis, vel expressè facta mentione filiorum, liberorum, vel descendentium conditionaliter, vel dispositiuè, vel tacitè vocando eorum hæredes, & sumus in casibus quod tunc testator voluit intelligere de descendentibus non extraneis; nam si postea mortuis institutis, & eorum filiis, & hæredibus, substituat Titium, & eius hæredes, tunc non venient hæredes extranei Titij substituti, sed tantùm descendentes; ita sustinent Ruin. *cons.* 42 *col.* 2. & *cons.* 188 *num.* 4. *lib.* 2. Neuix *cons.* 59. *num.* 5. Crauet *cons.* 58. *n.* 4 & *cons.* 155. *num.* 6 Rimin. sen. *cons.* 62. *num.* 1. & 14. Ant. Gabr. *d. tit. de verb. signif. concl.* 2. *n.* 10. *cum seqq.* Card. Mant. *d. lib.* 8. *tit.* 14. *n.* 5. & 7. Pereg. *d. art.* 32. *num* 31. Menoch. *d. lib.* 4. *præs.* 130. *n.* 13. *cum seqq.* & *cons.* 158. *n.* 2. *vers. quintus*, Rustic. *d. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 10. *cum seqq.* & *c.* 10. *n.* 24 & 25. *in fine*, Fusar. *d. q.* 339. *n.* 36. *cum seq.* vbi *n.* 39. ait, procedere limitationem, quamuis testator cum dict. vniuersali vocasset hæredes, vt si omnes, vel quoscunque hæredes substituisset, & citat Menoch. *d. præs.* 130. *n.* 19. Intrigl. *d. cent.* 3. *q.* 54. *num.* 7. Rustic. *d. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 31 *cum seqq.* contra Rol. *cons.* 87. *n.* 14. *lib.* 2. Peregr. *d. art.* 32. *num.* 31. *in fine.* Sublimita dupliciter primò, quando dispositio non potuisset verificari in hæredibus sanguinis, quia de extraneis hæredibus intelligeretur, vt per Socin. sen. *cons.* 13. *in princip. lib.* 3. vbi loquitur de Sacerdote substituto, Pereg. *d. art.* 35. *num.* 31. *ad med.* vbi ait quando de necessitate in descendentibus dispositio non potuisset verificari. Rustic. *d. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 39. vbi loquitur de valdè sene substituto, qui liberos habere non poterat: secundò quando substitutus esset extraneus; nam tunc etiam eius hæredes extranei dicerentur vocati, hæredibus vocatis, Hieron. Gabr. *cons.* 132 *q.* 4. *num.* 28. *lib.* 1. Rustic. *d. lib.* 3. *c.* 3. *num.* 38. Fusar. *d. q.* 339. *n.* 45. 12 13

Limita quartò, quando testator substituisset filio decedenti alios filios superstites, & eorum hæredes, quæ intelligi debet de hæredibus sanguinis, ne hæres extraneus, exclusis descendentibus testatoris, admittatur contra præsumptam illius mentem, qui creditur magis dilexisse descendentes suos, quàm extraneos, Paris. *cons.* 44. *lib.* 3. Socin. iun. *cons.* 158 *lib.* 2. Alciat. *resp.* 491. *num.* 3. aliàs *resp.* 43. *lib.* 2. Anton. Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 15. Card. Mant. *d. lib.* 8. *tit.* 14. *n.* 8. Menoch *d. lib.* 4. *præs.* 130. *n.* 20. Pereg. *d. art.* 32. *n.* 20. & 40. Fusar. *d.* 339. *n.* 48. 14

Limita quintò, vbicunque minùs dilectus præfertur magis dilecto, Anton. Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 16. Intrigl. *d. cent.* 3. *q.* 54. *n.* 15. Rustic. *d. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 5. Fusar. *d. q.* 339. *n.* 55. 15

Limita sextò, quando vocati essent hæredes masculi, quia tunc soli descendentes censentur vocati, Guid. Papæ *quæst.* 485. *num.* 3. Cranet. *cons.* 48. *num.* 5. Alciat. *resp.* 185. *n.* 9. *lib.* 9. Ioseph. Ludou. *d. concl.* 16. *illat.* 82. *vers. fallit*, Anton. Gabr. *d. tit. de verbor. signif. concl.* 3. Cardin. Mantic. *d. lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 15. & *seq.* Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. fol.* 197. *num.* 11. 16

Menoch. *d. lib. 4 præs.* 130. *num.* 23. & *cons* 958. *num.* 11. *vers nono*, Pereg. *d. art.* 32. *num.* 45. & *cons* 54 *num.* 24. *lib* 2. Mari. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resolut.* 7. *num.* 5. *vers. tum quia quando*, & *num.* 12. vbi idem dicit si vocati sint hæredes sanguinis, Intrigl. *d cent.* 3. *q.* 54. *num* 9. Rustic. *d. lib* 3. *cap.* 2. *num.* 10. & *cap.* 3. *num.* 26. Fusar. *d. quæst.* 339. *num.* 56. vbi *num.* 58. post Socin. sen. Ruin. Cardin. Mantic. & alios contra Peregr. intelligit limitationem procedere quando vocati sunt hæredes masculi simpliciter, quia tunc soli descendentes masculi censentur vocati; secus verò si vocati essent hæredes masculi de iure succedentes, vel legitimi hæredes masculi, quia tunc non extantibus masculis descendentibus venirent agnati masculi transuersales.

27 Limita septimò, quando filij eius, cuius hæredes sunt vocati, sunt honorati in testamento, & sic dilecti, Alciat. *resp.* 491 *num.* 2. *vers tertium est*, aliàs *cons.* 43. *n.* 12. *lib.* 9. *in vlt impres.* Menoch. *d. lib.* 4. *præs.* 130. *num.* 22. Rustic. *d. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 9. Fusar. *d. quæst.* 339. *num.* 62.

18 Limita octauò, si testator substituit aliquem ex suis descendentibus, vel coniunctam personam, & eius hæredes, quia intelligitur de hæredibus sanguinis, Crauet *cons.* 38. *num.* 3. & *cons.* 193. *num.* 13. Cardin. Mantic. *d. lib.* 8. *tit.* 14. *num* 13. Menoch. *cons.* 958. *n.* 8. Fusar. *d. q.* 339. *n.* 63. vbi *num.* 64. ampliat limitationem, quamuis alternatiuè persona coniuncta sit substituta, vel eius hæredes.

19 Limita nonò, quando vocati sunt hæredes ex suo corpore descendentes; nam tunc solùm hæredes sanguinis sunt vocati, Crauet. *cons.* 38. *n.* 2. Card. Mantic. *lib.* 11. *tit.* 1. *n.* 9. *in fine*, Rustic. *d. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 24. Fusar *d q* 339. *n* 65.

20 Limita decimò, quando testator in vna parte testamenti fecit mentionem de liberis Titij, & postea in alia parte vocauit hæredes Titij, & sic se referret ad filios de quibus suprà, maximè, si adhibuisset dict. *dicti hæredis*. &c. Ruin. *cons.* 108. *num.* 3. *lib.* 2. Paris. *cons.* 86. *n.* 36. *lib.* 2. Crauet. *cons* 98. *n.* 5. Ant. Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 17. Menoch. *cons.* 117. *num.* 28. & *cons.* 1177. *n.* 1. Pereg *d. art.* 32. *num.* 41. Fusar *d. q.* 339. *num.* 66.

21 Limita vndecimò, quando ex communi vsu loquendi venirent solùm descendentes appellatione hæredum, quia verba testatoris, & de hæredibus sanguinis intelligenda erunt, Socin. iun. *cons.* 158. *num* 6 *lib.* 2. Alciat. *resp.* 491. *num.* 3. *vers. secundus est*, aliàs *cons* 43. *num.* 10. *lib.* 9 Natt. *cons.* 130. *num.* 2. Crauet. *cons.* 108. *num.* 4. Cephal *cons.* 417. *num.* 8. Anton. Gabr. *d concl.* 2. *num.* 18. Menoch *cons.* 978. *num* 12. Pereg *art.* 32 *num.* 41. Rustic. *d lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 6. Fusar. *d. quæst.* 339. *num.* 67. vbi *num.* 68. intelligit vt vsus loquendi attendatur solùm in testamento materna, & vulgari lingua scripto, secus in Latinè scripto.

22 Limita duodecimò, quando testator dixisset quòd bona transirent de hærede in hæredem, quia exponitur de descendente in descendentem, Dec. *cons.* 77. *n.* 2. *lib.* 5. Anton. Gabr. *d. concl.* 2. *n.* 21. Card. Mantic. *d lib.* 8 *tit.* 11. *n.* 6. & *tit.* 14. *num.* 14. Pereg *d. art.* 32. *n.* 45. Intrigl. *d. cent.* 3. *q.* 54. *n.* 9. Rustic. *d. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 35. Fusar. *d. q.* 339 *n.* 69.

23 Limita decimotertiò, quando, vocati essent hæredes & descendentes, quia dicuntur vocati hæredes, qui sunt de descendentibus, Peregr. *d. art.* 32. *n.* 48 Fusar *d. q.* 339. *n.* 70. vbi *n.* 71. secus dicit quando vocati sunt descendentes, & hæredes, quia tunc hæredum mentio fit taxatiuè augmentatiuè.

24 Limita decimoquartò, si testator legitimos hæredes vocasset, quia intelligeretur vocasse illos, quibus ab intestato ex lege debetur hæreditas, *l.* 3. *§. de illo ff. pro socio, l. illud, ff. de acquir. hæredit.* Cardin. Mantic *d. lib.* 11 *tit.* 1. *num.* 10. Pereg. *d. art.* 32. *n.* 49. Fusar. *d. q.* 339. *n.* 79.

Limita decimoquintò, quando vocati essent hæredes vtriusque sexus; nam de hæredibus sanguinis interpretatio facienda est, Crauet. *cons.* 38. *num.* 2. Pereg *d. art.* 32. *n.* 40. Rustic. *d lib.* 3. *c.* 3. *n.* 25. & 37. Fusar. *d. q.* 339. *n.* 64. 25

HÆREDVM mentio vbi fit conditionaliter, vt si dictum sit, si instituens sine hæredibus decesserit, substituo Titium, tunc conditio intelligitur de hæredibus sanguinis, aliàs non extantibus descendentibus, non deficeret conditio fideicommissi, ita Anton. Gabr. *d tit. de verb signif. concl.* 2. *num.* 11. Cardin. Mantic. *d. lib.* 8. *tit.* 14 *num.* 5. & *lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 9. Sfort. Odd. *d. compend substit. p* 6. *q.* 2. *in* 1. *part. quæstionis*, Menoch. *cons.* 958. *num.* 3. & *d. lib.* 4. *præs.* 130. *num.* 4. Crass. *§. fideicommissum*, *q* 21. *num.* 1. & *§. hæreditas*, *quæst.* 11 *num.* 15. Pereg. *d. art.* 2. *n.* 36. & 37. & *cons.* 68. *in fine lib.* 5. Intrigl. *d cent.* 3. *quæst.* 54. Rustic. *d lib.* 4. *c.* 5. Ceuall. *commun. contra communes*, *q.* 538. Fusar. *d. q.* 339. *num.* 75. *cum seqq.* vbi *num.* 78. ampliat, vt nec extranei hæredes veniant, licèt positi sint in conditione cum verbis vniuersalibus, vt dictum sit, si decesserit sine hæredibus quibuscunque, quia & intelligitur de descendentibus. 26

HÆREDIS appellatione in dubio venit hæres vniuersalis, non autem hæres in re certa, *l. hæreditas ff de regulis Iuris*, *l quadam*, *§. nihil*, *ff de edendo*, *l. quoties*, *C. de hæred. instit.* Ruin. *cons* 9. *num* 12. *lib.* 1. Crauet. *cons.* 186. *num.* 2. Cardin. Mantic. *d lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 12. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 178. *num.* 11 & *fol.* 199. *num.* 35. Pereg *d. art.* 32. *num.* 8. & 29. Fusar. *d. tract. de substitut quæst.* 341. Ratio est, quia adeunte hærede vniuersali institutis in re certa, habetur loco legatarij, *l. ex facto*, *ff. de hæredib. instit. d. l quoties*, Menoch *d lib.* 4. *præs.* 20. Pereg. *de fideicom. art.* 3. *n.* 7. Crauet. *cons.* 186. *num.* 2. vbi dicit hæredem in re certa non esse propriè hæredem, sed secundùm quid, & quod ideo dispositio loquens de hærede, non verificatur in hærede in re certa; etiam concesso quòd sit species mixta participans de hærede vniuersali, & legatario. 27

Amplia etiam quod vocati sint hæredes & successores, nam adhuc intelligitur de hæredibus, & successoribus vniuersalibus, non singularibus, nam quando dicitur, hæredibus, intelligitur de hæredibus vniuersalibus, qui succedunt de Iure Ciuili, & dum postea est additum verbum, *successoribus*, intelligitur de successoribus vniuersalibus, qui succedunt de Iure prætorio, ita Roland. à Valle *cons.* 53. *lib.* 3. Pereg. *d. art.* 32. *in fine*, Fusar. *q.* 341. *n.* 5. 28

Limita quando testator vocasset quoscunque hæredes, vel quoscunque successores, quia tunc veniret hæres in re certa, vel successor singularis, vt per Anton. Gabr. *d. tit. de verb. signif. concl.* 4. *n.* 5. Pereg *d. art.* 32. *in fine*, Fusar. *d. q.* 341. *n.* 7. 29

Limita etiam quando verbum, *hæres*, restringeretur ad descendentes, quia tunc & descendens in re certa institutus veniret, Anton. Gabr. *d. tit. de verbor signif. concl.* 2. *num.* 20. Cardin. Mantic. *d. lib.* 8. *tit.* 14. *n.* 12. Intrigl *d. cent.* 3. *q.* 54. *num.* 5. Fusar *d q.* 341. *num.* 8. 30

HÆREDIS appellatione venit fœmina *l. hæredis appellatione*, *ff. de verbor. significat. l. ex facto*, *§. fin. ff. ad Trebell. l.* 3. *C. de legit hæred.* Sfort. Odd. *cons* 46 *num.* 34. *cum seqq.* & *cons.* 68 *num* 16. Bardel. *cons* 81. *num.* 13. & 14. Menoch. *d. lib.* 4. *præs.* 84. *num.* 34. & *cons.* 680. *num.* 18. 31

num. 18. & 19. conf. 731. num. 54. & conf. 926. num. 10. & conf. 1053. num. 5. Sim. de Prætis de interpret. ult. volunt. fol. 199. num. 38. & fol. 293. num. 67. & fol. 337. num. 10. Surd. decis. 95 num. 15. Magon. Lucen. dec. 7. num. 1. & decis 14. n 4. Mari. Anton. var. resolut. lib. 1. resol. 54. num. 2. Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. convent. lib. 22. tit. 14. num. 22. Rot. in Recanaten. successionis 18. Februarij 1622. coram bone mem. Buratto, in impressis, decis. 603. vbi D. Ioan. Franciscus Florentillus in annot. plures refert concordantes. latè Fusar. d tract. de substitut q 342. n. 1. vbi n 2. post Peregr. d art. 32. n. 43. post princip. an quòd & fœminæ continentur quando dictum fuit bona transire de hærede in hæredem, & num. 3. & 4. subdit idem esse si vocati essent filij, & hæredes, quia fœminæ veniunt, maximè si vocati essent quicunque hæredes, etiam quod essemus in materia non transitoria ad fœminas, & n. 6. declarat non procedere hoc appellatiuum, quando testator proprias filias exclusit instituendo masculos, quia si postea vocat hæredes, vel successores, non intelligitur de fœminis, sed tantùm de masculis.

32 HÆREDUM appellatione, vbi vocati sunt, veniunt hæredes hæredum, l. hæredis appellatione, l. sciendum, ff. de verb. signif. l. qui per successionem ff. de regulis iuris, l. 3. § fin. de petit hered. Cephal conf. 499. n. 13. cum seqq Tiraq de retract. conuem. §. 1 glos. 6. n. 21. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 14. num. 21. Præt. de interpr. vltim volunt fol. 198. num. 21. cum seqq. Menoch. conf. 89. num. 134. & conf. 867. n. 16. cum seqq. & conf. 1071. num. 1. cum seqq. Ioseph. Ludou. conl. 16. illat. 44. vers. ampliatur quartò, Peregr. d. art. 32. num. 60. cum seqq. Cardin Tusch tom 4. lit. H, concl. 74. Fusar. d tract. de substitut. q. 343. à princip. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 14. num. 44. latè Mari. Anton. var. resolut. lib. 2. resol. 52. per totam, & præcipuè à num. 8. Griuel. Dolana decis. 86. num. 26. & 28. vbi intelligit impropriè.

33 Amplia vt procedat, siue in numero plurali, siue in numero singulari facta sit mentio hæredum, vt expressè tenent Card. Mant. d lib. 8. tit. 14. n. 21. Peregr. d. art. 32. n. 61. Fusar. d. q. 343. n. 4.

34 Limita multis modis, & primò quando hæres est vocatus ad rem, quæ sui natura non transit ad hæredes, vt si vocatus sit ad vsumfructum Titius, & eius hæredes, quia de primo tantùm hærede intelligitur, l. antiquitas, C. de vsufr. Mantic. d. lib. 8. tit. 14. num. 22. Menoch. d. lib. 4. præf. 130. num 6. Ioseph. Ludou. d concl. 16 illat. 44. vers. tertiò limitatur, Fusar.

35 d quæst. 343. num. 5. Secundò limita quando testator vocasset hæredes alicuius tertij iam defuncti, quia tunc dispositio restringitur ad primos hæredes, qui fuerunt cogniti testatori, Peregr. d art. 32. num. 66. Fusar. d. quæst. 343. num. 6. Tertiò limita quando testator substituisset hæredes non alicuius tertij, sed proprios, vt si facto legato Titio post Titij mortem substituatur hæres; nam mortuo hærede primo ante Titium cauetur dispositio, nec admittitur hæres hæredis, Cephal. conf. 158. num. 27. & 28. lib 2. & conf. 499. num. 21. lib. 4. Hieron. Gabr. conf 132 quæst. 4. n. 29. lib. 1. Peregr. d. art. 32. num. 74 & seqq. Fusar. d. quæst. 344. num. 9. cum seqq. vbi num. 21. intelligit quando res simpliciter fuit legata, & post mortem Titij substitutus hæres, secus si legatario esset relicta res ad vitam, quia eo casu hæres hæredis admitteretur, nisi postquam factum fuit legatum ad vitam, additum esset, & post mortem, Titij substituo hæredem; nam tunc intelligeretur de hærede scripto, itaut eo decedente ante legatarium substitutio de hærede fit facta caduca. Quartò limita

Aug. Barbosa Appell. Iur.

vbi vocati essent hæredes nominatim, vel per dictiones relatiuas, infrascripti, suprascripti, dicti, & similes, tunc soli scripti in testamento admitterentur, & illis mortuis ante grauatum fideicommissum, vel legatum, tanquam caducum remaneret apud eum, Ioseph. Ludou d illat. 44. vers. limitatur primò, & vers quintò limitatur, Card. Mantic d. lib. 8. tit. 14 num. 22. Ruin. conf. 29. num. 5. lib. 1. Mari. Anton. d. lib. 2. resol. 42. num. 9. & 10. Peregr. d. art. 32. num. 79. Fusar. d. quæst. 34. num. 14. vbi num. 15. intelligit nisi eadem limitaret ratio tam in primo, quam in secundo hærede, nam tunc non obstantibus verbis relatiuis hæredis, hæres comprehenderetur, & num. 17. extendit ampliationem etiam quando testator vocasset hæredem suum, vel dixisset, substituo hæredem meum, nam tunc non veniret hæres hæredis, quasi restrictio facta sit ad primum hæredem. 36

HÆREDEM grauans, dicitur grauasse & hæredem hæredis, l annuam, ff. de annuis leg. Peregr. de fideicommiss. art. 32. num. 67. cum seqq. Fusar. d. tract. de substitut. quæst. 344. per totam, vbi declarant non procedere quando testator nominatim grauasset primum hæredem, vel relatiuis verbis, dicendo, quisquis mihi hæres erit, quia intelligeretur de hærede scripto, non autem de hærede hæredis. 37

HÆREDI facta prohibitione alienationis dicitur facta, & hæredi hæredis, Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glos. 6. num. 14. Cephal. conf. 318. num 84. & conf. 499. num. 19 Peregr. d. art. 32. num. 67. & conf. 58. num. 1. cum seqq. lib. 1. Rustic. in d l. annu. lib. 6. cap. 11. num. 28. vers. tertiò, Fusar. d. tract. de substitut. q. 343. num. 3. 38

Vtrùm vocati sint filij hæredes, vel filij & hæredes, requiratur, quod cum effectu sint hæredes, vide latè Fusar. d. tract. de substit. q. 340. n. 15. cum seqq. & q. 421. per totam. 39

HÆREDUM suorum appellatione, strictè veniunt hæredes, habentes ius suitatis, l. in suis ff. de liber. & posth. Castren. conf. 375. Visis omnibus, n. 4. lib. 1. Quandoque largè veniunt hæredes etiam non habentes ius suitatis, l. 1. ff. de suis, & legit. hered. & secundùm hanc interpretationem comprehenduntur hæredes proximiores, qui ab intestato succedunt, Castren. conf. 375. num 4. lib. 1. Interdum largissimè veniunt omnes hæredes, Bald. conf. 76. De descendentibus lib. 4. prout refert Cardin. Tusch. practic. conclus. tom. 7. lit. S, concl. 923. & princip. & ita veniunt hæredes etiam extranei, iuxta ea quæ Fusar. de substit. q. 318. n. 4. 40

APPELL. CXIV.

Homicidium.

HOMICIDII appellatione non comprehenditur patricidium, vt per Carr. in pract. crimin. §. homicidium, il 4. num. 148. Surd conf. 31. num. 16. ibi num 23. post Bologn. conf. 63. ait quòd patricidium includitur in statuto loquente de homicidio, quando dicitur omnis homicida, vel nullus homicida, quia generalis loquutio nihil reliquit intactum, & natura generalis sermonis est concludere omnes casus & personas, etiamsi maior esset ratio in vno casu, vel in vna persona, quàm in aliis, per ea quæ dixi Axiom. 106. num. 1.

X 2 APPELL.

Digitized by Google

Appell. CXV.

Hispania.

1 *Lusitania venit Hispaniarum Regnorum appellatione.*

2 *Adminicula ad perficiendam probationem solent admitti.*

3 *Ordinarius non potest statuere contra Ius commune.*

4 *Hispaniarum Regis appellatione, vbi aliquid conceditur illi expresso proprio nomine, venit etiam tanquam Rex Neapolitanus.*

5 *Philippus Rex Hispaniarum appellatur ratione maioris dignitatis, & potestatis.*

1 HISPANIARVM Regnorum appellatione venit Lusitania, vt tradit Nau. *consil.* 1. *num.* 2. de decimis, in nouis, & post maturam considerationem, semel & iterum causa proposita fuit resolutum per Rotam *in Brachæren. fructuum* 3. *Decembris* 1627. *coram R. P. D. meo Pirouano.* nam cùm ibi acerrimè disputaretur an Lusitania, vti vnum ex Hispaniarum Regnis, gauderet generali illa consuetudine Regnorum Hispaniæ, quod hæredes beneficiorum succedant in fructibus à solo separatis, & nondum exactis, canonizata & firmata per eandem Rotam quoad Regna Castellæ, Nauarræ, Valentiæ, Aragoniæ, & Comitatum Cathaloniæ, vt in decisionibus ibidem citatis, tandem affirmatiuè fuit responsum; licèt enim generalis illa consuetudo dici non posset probata ex consuetudine aliorum Regnorum, dum illa minimè extenditur de loco ad locum; tamen, quia argumentum non desumitur ex locali consuetudine, aut ratione illius ad extensionem quoad alia Regna, sed ex multis Regnis ad comprehensionem aliorum eiusdem regionis, ideò inter illa Regnum Rusitaniæ comprehendi merito fuit resolutum, eo maximè, quia pro huiusmodi locali consuetudine multa concurrebant adminicula, quæ ad perficiendam probationem
2 solent admitti, *cap. fin.* ibi, tanquam vehementer adminiculantes, *de success. abintestato, l. instrumenta,* ibi, adminiculis adiuuantur, *C. de prob.* Guid. Papæ *decis.* 441. Achil. *decis.* 1. *de confess.* Rot. *decis.* 376. *p.* 1. *recent.* nam datur vnus testis ex duobus in Curia examinatis, qui deponit de hac consuetudine in diœcesi Bracharensi, & pro notorio allegabatur quod in Regno Portugaliæ, prout in aliis Regnis Hispaniarum, non colliguntur spolia clericorum à Collectoribus Ordinariis, ac demum de hac generali consuetudine attestantur Cou. *in cap. cùm in officiis, n.* 9. *de testamen.* Nicol. Garc. *de benefic. p.* 2. *c.* 1. *num.* 102. quorum dicta etsi de per se non releuent ad perfectam probationem, cùm non deponant de Curia in qua practicatur, Gabr. *de prob. concl.* 4. *n* 3. attamen pro adminiculo tanquam de fama affirmantes possunt deseruire. Quibus accedebat Constitutio Synodalis, non quidem de per se disponens, vt fuit præsuppositum in alia decisione super
3 hac re facta, quia non potest Ordinarius statuere contra Ius commune, *cap. viuentes, de iureiur.* Felin. *in cap. quod super his, num* 4. *in* 1. *fallent. de maiorit. & obed.* Rot. *in Calagurritana de Oliuar.* 22. *Martij* 1604. *coram bona mem. Penia*, sed tanquam accessoria, & inhærens consuetudini, & adminiculans vniuersalem Regnorum comprehensionem supradictam, quæ Constitutio eo magis ad hanc probationem coadiuuandam videtur deseruire, quia dabantur duo testes bene concludentes de illius obseruantia ab anno 1538. quo condita fuit à Cardinali Henrico Archiepiscopo Bracharen. absque eo quod successores in beneficiis conquesti fuerint, nec Collectores manum apposuerint.

HISPANIARVM Regis appellatione, vbi ali- 4
quid conceditur pro Regnis Philippi Hispaniarum Regis, ex communi loquendi consuetudine, venit ille etiam tanquam Rex Neapolitanus, & includitur Regnum Neapolis; nam dicitur esse Philippi Regis Hispaniarum, quia in qualibet materia verba magis sunt intelligenda secundùm communem vsum loquendi, quam secundum propriam verborum significationem, *l. Labeo*, §. *idem Tubero, ff. de supell. leg.* tum quia verba illa, *Hispaniarum Regis*, intelliguntur esse apposita causa demonstrationis, & ideo non restringunt *l. Mela, in princip. ff. de aliment. leg. l. insula, in fine ff. de acquir. rerum domi-*
nio, Ruin. *conf.* 97. *num.* 4. *lib.* 2. tum denique quia 5
Philippus Rex Hispaniarum appellatur ratione maioris dignitatis, & potestatis, arg. *l. quæritur. ff. de statu homin. l. cùm in diuersis, ff. de relig. & sumpt. funer. l. imperium*, & ibi post alios notat Alciat *n.* 9. *ff de iurisdict. omnium Iud.* Alexand. *conf.* 7. *num.* 4. *lib.* 7. quibus fundamentis ita fuit resolutum in Rot. apud Mant. *decis.* 59. *per totam.*

Appell. CXVI.

Homo.

1 *Vniuersitas non venit appellatione hominum certi loci.*

2 *Dispositio loquens de conueniendis hominibus ex tali Collegio, non intelligitur de Collegio, sed de singulis.*

3 *Hermaphroditus quando non veniat appellatione hominis.*

4 *Hermaphrodito facultas non datur vtendi vtroque sexu, sed eo tantùm in quem incalescit magis.*

5 *Infans non continetur hominis appellatione.*

HOMINVM certi loci appellatione non 1
venit vniuersitas, sed particulares homines, vt per Felin. *in cap. eam te, num.* 15. *de re-*
script. quem refert Cardin. Tusch. *practicar. con-* 2
clus. tom. 6. *lit. P, conclus.* 318. *numer.* 10. Vnde dicit Pute. *decis.* 84. *num.* 2. *lib.* 1. *in correctis*, quòd dispositio loquens de conueniendis hominibus ex tali Collegio, non intelligitur de Collegio, sed de singulis, quia aliud sunt singuli, aliud vniuersi.

HOMINIS appellatione non venit hermaphro- 3
ditus, vt per Nicol. *alleg.* 1. *part* 2. *num.* 25. Intellige vbi in eo viget magis sexus fœmineus, vel est paritas in vtroque sexu, iuxta ea quæ tradunt glos. *in cap. si testes*, §. *hermaphroditus*, 4. *q.* 3. Syluest. *in sum. verb. hermaphroditus*, Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de discipl. cleric* §. 8 *à n.* 1. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 106. Ego ipse de officio, & potestate Episcopi, *p.* 2. *alleg* 10. *num.* 18. *secundum Lugdunen. impressionem*;
non enim vtroque sexu vtendi hermaphrodito fa- 4
cultas conceditur; sed eo tantùm in quem incalescit magis, *l. quæritur ff. de statu homin.* cùm aliter horrendum monstrum prodiret duos in vno Matrimonio viros esse, duásque vxores, & si vicibus coirent, paterénque

pareténtque, vterque in patiendo vxor, & gignendo maritus forent. Verum vbi in constitutione esset dict. *si quis*, comprehenderetur hermaphroditus, quia dictio illa, *si quis*, complectitur tam masculos, quam fœminas, *l. verbum*, *ff. de verborum signific.* vbi Rebuff *in vers. quid in hermaphrodito*, *pag.* 14. hoc ipsum tradit in hoc casu.

5 HOMINIS appellatione infans non continetur. Iacob. Cuiac. *lib.* 6. *obseru.* 21. nouissimè Didacus Narbona *de ætate ad humanos actus requisita*, *an.* 7. *q.* 2. *num.* 5.

APPELL. CXVII.

Immobilia.

1 *Redditus annui veniunt appellatione immobilium*

2 *Census redimibiles non veniunt immobilium appellatione.*

3 *Actiones ad immobilia veniunt appellatione immobilium.*

4 *Pecunia destinata ad emptionem prædiorum, & in banchis campsorum posita, venit appellatione immobilium.*

5 *Naues an contineantur appellatione immobilium? remissiuè.*

IMMOBILIVM appellatione veniunt annui redditus, *Clem exiui*, *§ cùmque annui redditus*, *de verb. significat glos. verb. annuos*, *in l. iubemus*, *nulli*, *C de sacros. Eccles. & verb ciuiles*, per text *ibi in auth. de non alienando*, *§. hac ergo*, Titaq. *de retract. lig. §.* 1. *glos.* 6. *num.* 4. Menoch. *remed.* 1. *recuper n* 45. Matien. *l.* 7. *glos.* 1. *à n.* 18. *tit.* 1. *lib* 5. *noua Recopil.* Felic. Solis *de censib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 1. *& lib.* 2. *cap.* 3. *à n.* 32. *& tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 1. *n.* 3. Aloys Ricc. *in collect. decis. p.* 3. *collect.* 668. Gasp. Roder. *de annuis redditib. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 8. *& q.* 14. Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 10. *in princip.* Nicol. Garc. *de benef. p.* 2. *c.* 5. *n.* 95.

2 Non sic census redimibiles, quia attento futuro euentu, & redemptionis tempore inter mobilia censetur, Anton. Gom *de censib. cap.* 3. *num* 4. Matien *l.* 2. *glos.* 1. *n.* 93. *tit.* 9. *lib.* 5. *noua Recopil.* Nicol. Garc. *d. c.* 5. *n.* 96.

3 IMMOBILIVM appellatione veniunt actiones ad immobilia, vide Vinc. *Neapol. decis.* 138. *à num.* 46. Matth. Coler. *de processibus execut. p.* 1 *c.* 3. *n* 236. *cum seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 3 *præs.* 141. *num.* 16. *cum seqq & cons.* 300 *n* 41. Valasc. *cons.* 77. *in princip.* Cald. Pereira *de resolut. emphyt. c.* 12. *n.* 9. *&* 10. *& de emptione & vendit c.* 13. *n.* 11.

4 IMMOBILIVM appellatione venit pecunia destinata ad emptionem prædiorum, Vinc. *tom.* 2. *commun. opinion lib.* 7. *tit.* 1. *num* 278 *vers. necnon pecunia destinata*, Ioseph. Ludou. *tom.* 3. *tit. de verbor signific. concl. vnica. ampl* 2 *pag mihi* 541. Cenall. *communium contra commun quæst.* 112. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib* 1. *concl.* 10 *consid.* 2. Cald. Pereira *de empt. & vendit cap.* 14. *num* 32. quicquid dicant Menoch *d. lib.* 4. *præs.* 118 *num.* 3. & Thesaur. *Pedem. decis* 160. *num.* 6. Vide pariter pecuniam in banchis campsorum posita, inter rerum immobilium censeri resolutum Titaq *de retractu lignag* § 1. *gl.* 7. *n.* 114. Ioseph. Ludou *concl.* 48. *n.* 42. Bojard. *ad Clar.* § *fin. q.* 78. *n.* 151. Simon. *del. de decretis lib* 1. *c.* 8. *sub n.* 118. Rein. Budel *de monetis lib.* 1. *cap.* 25 *num.* 16. Steph. Gratian. *Marchia decis.* 95. *num.* 90. licèt contrarium teneant Paul. Montan. *de tutel. cap.* 33. *n.* 180. Cardin. Mantic. & Pinel. quos refert & sequitur Thesaur. *d. decis.* 160.

5 IMMOBILIVM appellatione an contineantur naues? vide Strach *de mercat. tit. de nauibus*, *part.* 2. *num.* 31. Titaq *de retractu lig* §. 1. *glos.* 7. *num* 88. Menoch. *remed.* 1. *recuper. n* 42 *&* 43. Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 12 *n.* 9. & an & quando molendina: vide Titaq *d glos.* 7 *num.* 92. Cardin. Tusch *tom.* 5. *lit M*, *concl* 103. *num.* 1. *cum seqq.* late Gutier *lib.* 1. *practic. q.* 91 *n.* 1. *cum seqq.* Cald. Pereira *in l si curatorem*, *verbo contractum*, *num.* 14. qui resoluunt molendina in terris cum suis ædificiis, seu in ripis fluminum, inter immobilia computari; secus verò si super nauibus in flumine sunt fabricata, vel fluminis impetu instar nauium mouentur.

APPELL. CXVIII.

Infirmitas.

INFIRMITATIS appellatione venit grauis, Franc. *in c.* 2. *in* 3. *not. de renunc lib* 6. Anch. *cons.* 218. *in* 2. *& vlt. col.* Felin *in c. vlt. de except.* quos refert & sequitur Flamin. Paris. *de resignat benefic lib.* 12. *q.* 6. *n.* 10. Menoch. *de arbitr casu* 419. *n.* 9. *in addit.* Gratian. *discept. forens. c.* 18. *num.* 14. & facit in quæ Alex *cons* 186 *Viso processu*, *in princip lib.* 7. quem refert Cardin. Tusch. *practic. concl. tom* 8. *lit. F*, *concl.* 101. *n.* 19. vbi quòd verba de amicitia, febre, vulnere, & similibus dispunentia debent intelligi simpliciter, & non de modica, illum etiam citat Stephan. Grat. *discept foren. tom.* 1. *c.* 209. *n.* 18. licèt quoad effectum reg. de viginti circa resignationes infirmorum sufficiat leuis infirmitas, cùm tam ex ea, quàm ex magna possit sequi effectus illius regulæ. Rot. *decis.* 77. *n* 77 *part* 2. *diuers.* Stephan. Gratian *d. tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 18. Quando autem dicatur grauis infirmitas, relinquitur arbitrio Medicorum, Purpur. *in l.* 1. *num.* 519 *ff de offic. eius*, Mascard. *concl.* 896. *n.* 12. quos refert Steph. Grat. *d. tom.* 1. *c.* 19. *n.* 19.

APPELL. LXIX.

Instrumentum.

1 *Scriptura priuata continetur appellatione instrumenti secundùm propriam significationem, quæ sumitur ex allusione vocabuli, non sic communi vsu loquendi inspecto, vt n.* 2.

3 *Scriptura priuata recognita comprehenditur appellatione instrumenti.*

4 *Testimonia veniunt appellatione instrumentorum.*

5 *Acta iudicialia veniunt appellatione instrumentorum.*

6 *Testamentum, & codicillus veniunt appellatione instrumentorum.*

7 *Instrumentum validum & solemne, venit quandocunque de instrumento simpliciter fit mentio.*

INSTRVMENTI appellatione continetur scriptura priuata secundùm propriam significationem, quæ sumitur ex allusione vocabuli Bald. *in l.* 1. *n.* 6. *C.* 1 *de*

de iureiur. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 1. *n.* 29. Menoch. *de præſumpt lib* 4. *præſ.* 42. *num* 8. Socin. *conſ.* 62. *In præſenti conſultatione*, *n.* 18. *verſ. his tamen non obſtantibus*, *lib.* 1. Catoc. *deciſ.* 49. *n.* 3. *cum ſeqq.* Cardin. Tuſch *tom* 4. *lit. I*, *concl.* 235. *à princip.* Genua *de priuata ſcriptura lib.* 1 *q.* 4. *dub* 1. *a n.* 1.

2 INSTRVMENTI appellatione, communi loquendi vſu inſpecto, priuata ſcriptura non continetur, Tiraq. *d. gloſ.* 1 *num.* 30. Roman. *conſ.* 23. *num.* 2. *verſ. contrarium*, Triuiſ. *lib.* 1. *deciſ.* 40. *n* 8. Villagut *de extenſ. legum, in genere, prælud.* 24. *n.* 27. Catoc. *deciſ.* 49. *n.* 10 & 11. Rebuff. *ad l.* 99. *ff. de verber. ſignific. verſ. tertiò nota, pag.* 420. Carol. de Graſſis *in tract. de exception in prælud. num* 80. Petr. Caball. *conſ.* 24. *n.* 13. Genua *vbi ſuprà*, *n.* 18. *cum ſeqq.*

3 Limita quando priuata ſcriptura eſſet recognita, & per ſe probans, eo enim caſu cùm publico inſtrumento omnino accedere videatur, abſque dubio illius appellatione comprehenderetur, ita Magon. *Lucen. deciſ.* 40. *n.* 17. *cum ſeqq.* Bertazol *de clauſulis in rub n.* 4. Carol. de Graſſis *d tract. de except. in prælud n.* 78. Catol. *deciſ.* 49. *num.* 16 *cum ſeqq* Genua *d. tract. de ſcriptura priuata*, *lib.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 28. *cum ſeqq.*

4 INTRVMANTORVM appellatione veniunt teſtimonia *l.* 1. *C. de fide inſtrum* Iaſ. *in repet. l. admonendi*, *ff de iureiur. num.* 122. & 323. Cuman *conſ* 98. Bald. *conſ* 13. *verſ ſecundò videndum*, *lib.* 1. Ioan. de Imola *conſ.* 67. *in princip.* Card. Tuſch. *d lit I*, *concluſ.* 235. *num* 9. & *tom* 6 *lit. P*, *concluſ.* 771. *num.* 2. Bertazol *de clauſulis inſtrument in rubr. num.* 2. vbi intelligit, præcipuè quando in vtrnque eſt eadem ratio, ſubdit inſtrumentorum mentione in ſtatutis facta non venire teſtes, Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib.* 1. *quæſt.* 64. *num.* 3. provt etiam nec veniunt in Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 9. *in princip.* dum ait quod titulus iuſpatronatus, qui ſit in fundatione, vel donatione, oſtendatur ex authentico inſtrumento: nam per hæc verba teſtium probationem remanere excluſam, tenent Riec. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.* 156. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gl.* 18. *n.* 82. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 168. *num.* 21. Molfeſ *in ſum Theolog. moralis tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 44. Ego ipſe *de officio*, & *poteſtate Epiſcopi*, *p.* 3. *alleg.* 72. *num.* 25.

5 INSTRVMENTORVM appellatione veniunt acta iudicialia, Angel *conſ.* 49. *Reperitur*, vbi quòd ſtatutum Florentiæ de ſoluenda gabella mutui, de quo ſit confectum inſtrumentum, habet locum etiam in mutuo, de quo apparet præceptum Iudicis, vel alia condemnatio. Caſtren. *conſ.* 430. *In quadam*, *num.* 3. *lib.* 1. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 235. *num.* 3. *cum ſeqq.* vbi *num.* 6. poſt Abb. *conſ.* 64. *Venio*, *in fine lib.* 1. ſubdit quòd generaliter appellatione inſtrumenti venit omnis charta continens geſta inter partes, Theſaur. *quæſt forenſ lib.* 2. *q.* 17. *num.* 4. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 155. *num.* 16. vbi quòd veniunt acta ad effectum puniendi notarium illa falſificantem, Rebuff. *ad l.* 99. *ff. de verb. ſignificat. verſ ſecundo inſtrumentorum nomine, pag.* 410. vbi in verſ. quartò nota, ſubdit quòd appellatione inſtrumenti venit priuilegium, & in verſ. quinto, ait inſtrumentorum appellatione non venire confeſſionem contra Rot. *deciſ.* 589.

6 INSTRVMENTORVM appellatione venit teſtamentum, & codicillus, *l. ſi idem*, & *ibi* Iaſ. *n.* 1. *C. de codicill.* Steph. Ranchin. *concl.* 290. *p.* 1. item Lauda & ſententiæ, Caſtren. *conſ.* 425. *Pro confirmatione*, *col. fin verſ. non obſtat ſtatutum*, *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 235. *n.* 8. Marttill. *Sicilia deciſ.* 25. *n.* 4.

INSTRVMENTI appellatione venit validum, & ſolemne, vnde ſtatutum permittens capturam ſi conſtet de credito per inſtrumentum, intelligitur de inſtrumento valido, & ſolemni, non autem de nullo, ita Roman. *conſ.* 294. *num.* 3. *verſ. ſtatutum enim*, vbi apoſtil. *in verb. validi, dat concordantes*, refert Cardin. Tuſch. *tom.* 8. *lit. T*, *concl.* 100. *num.* 7. Sicut etiam non venit inſtrumentum ſimulatum, ex Rebuff. *citato loco in verſ. ſexto.* 7

APPELL. CXX.

Intereſſe.

1 *Damnum mergens, & lucrum ceſſans venit appellatione intereſſe.*
2 *Fructus veniunt appellatione intereſſe.*
3 *Pretij recuperatio in materia emptionis, & venditionis venit appellatione intereſſe.*

INTERESSE appellatione venit damnum mergens, & lucrum ceſſans, Bald. *conſ* 182. *Locata fuit, in princip. n.* 2. *verſ. in hac quæſtione lib.* 1. Ioan. de Anan. *conſ.* 76. *per totum*, quos refert Card. Tuſch. *practic. concl. tom* 4. *lit. I*, *concl.* 196. *num.* 4. Montaleg. *in praxi lib.* 1. *cap.* 11. *num* 109. & *ſeq.* 1

INTERESSE appellatione veniunt fructus, *l. loci.* §. 2. *ff. ſi ſeruit. vend.* Natt. *conſil.* 536. *num.* 7. Card. Tuſch. *d. lit. I*, *concl.* 296. *num.* 12. vbi *num.* 10. poſt Batt. *in l. ſi filium*, §. *cum fundum*, *ff. de verb. obligation.* & Bald. *conſ.* 182. *in fine*, vbi dicit, quòd fructus qui percipi potuiſſent ex agro ſi cultus fuiſſet, appellatione intereſſe veniunt, provt etiam fructus non ſati veniunt ſub nomine intereſſe. 2

INTERESSE appellatione in materia emptionis, & venditionis venit recuperatio pretij, vt per text. *in l. Lucius*, *de actionib. empt.* tenet Ruin. *conſil.* 141. *numer.* 6. *lib.* 1. & cenſuit Rot. *deciſ.* 280. *numer.* 3. impreſſa per Pacificum *poſt ſuum tract. de Saluiano interdicto*, vbi *num.* 4. declarat hoc caſu pretium non repeti vti pretium, ſed vti intereſſe. 3

APPELL. CXXI.

Introitus.

INTROITVS appellatione continentur redditus, prouentus, & obuentiones, quæ ſunt ſynonyma, gloſ. notabilis *in l. Thais*, §. *libertatem*, *ff. de fideicom. libert l. vſufructu*, §. *vſufructu*, *ff. de vſufructu*, Auguſtin. Beroi. *conſ.* 51. *num.* 3. *vol.* 2. Hippol. Riminal. *conſ.* 19. *num.* 8. & 9. Surd. *conſ.* 119. *num.* 9. vbi tamen *num.* 12. obſeruat verbum, *redditus*, plus importare.

APPELL. CXXII.

Iudex.

1 *Iudicis appellatione continentur Iudicia cuiuſcunque ſpeciei.*
2 *Iudicis appellatione non ſolùm venit qui tenet iuriſdictionem, ſed qui habet notionem.*

3 *Arbitri*

3 *Arbitri compromiſſarij non continentur appellatione Iudicis.*
4 *Iudices propriè ſunt, qui publica auctoritate, non autem priuatorum conſenſu fuerint inſtituti.*
5 *Statutum pœnale contra eum, qui per ſententiam victus fuerit, non comprehendit illum, qui per commiſſarij ſententiam fuerit condemnatus.*
6 *Lex in pœnam temerè litigantium ex ſententiis condemnatoriis decimam ſolui iubens, non poteſt extendi contra illum, qui etiam temerè litigans ſententia compromiſſarij fuerit ſuperatus.*
7 *Poteſtas loci venit Iudicis appellatione, etiam in materia ſtatuti.*
8 *Iudicum omnium ſumma diuiſio oſtenditur.*

1 IVDICIS appellatione, vbi profertur indefinitè, continentur Iudices cuiuſcunque ſpeciei, ſiue ſint Ordinarij, vel delegati, ſiue ſint ad cauſas, ſiue ſint executores ad gratias, ſiue arbitri Iuris, vt optimè tradit gloſſ. *verb. ſi a Iudicibus, in Clem.* 1. *de appellationibus.* Verbum enim, *Iudex*, in Iure generale eſt, comprehendens omnes illos, qui publica iudicandi, & cognoſcendi auctoritate & poteſtate funguntur, & ita non tantùm Magiſtratus, qui propriam, & alios Magiſtratus, qui licèt alienam, iuriſdictionem tamen habent, de quibus *in l. more maiorum. ff. de iuriſdict. omn. indic.* iuncta *l.* 1. *§. qui mandatam, & per tot. ff. de officio eius*, cum
2 ſimilibus; ſed etiam illi, qui tantummodo habent notionem, provt à iuriſdictione diſtinguitur, vt probat text. *in l. à Diuo Pio, in princip. ff. de re iudic. ibi, iudicum à ſe datorum, l. à iudice, C. de iudic. l. vlt. C. vbi & apud quem*, cum aliis adductis à Duaren. *lib.* 1 *diſputat. cap.* 53. *in princip.* Gouean. *de iuriſdict. lib.* 2. *in princip. numer.* 30. Menoch *de arbitrar. lib.* 1. *quaſt.* 2. *numer.* 14. omnes enim iſti Iudices ſunt pariter publica cognoſcendi, iudicandique poteſtate prædìti, & vti tales non tam primi, quam etiam ſecundi Iudices in iure appellantur, vt conſtat ex *tit. ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* iuncto *tit. C. de pedaneis iudic.* cum ſimilibus, differúntque inter alia in eo quod qui iuriſdictionem habent, poſſunt non ſolùm iudicare, ſed etiam pro imperio, & poteſtate ſententias ſuas exequi, quod extremum cenſetur iuriſdictionis, *l.* 1. iuncta gloſſ. *verb. extremum, ff. ſi quis ius dicenti non obtemp.* qui verò tantùm notionem tenent, ſolùm iudicare valent intra formam ſibi præſcriptam ſine exequendi poteſtate, quam ſcilicet retinent magiſtratus, qui eos dederunt, *d. l. Diuo Pio, in princip.* in hoc etenim inter ſe diſcriminantur iuriſdictio & notio, quatenus diuerſas ſpecies conſtituunt notiones in genere ſumptæ, *d. l. ait prætor, l. notionem, in princip. ff. de verbor. ſignif.* explicant latè, & eleganter Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib* 17. *cap* 6. *§. iudicum, cum ſeqq.* Gouean. *lib* 2. *de iuriſdict. in princip. num.* 30. *&* 38. *cum ſeq.* Quintanad. *de iuriſdict. & imperio, lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 7.

3 IVDICIS appellatione non continentur arbitri compromiſſarij, (qui & recepti appellatur ex eo quod recepto, id eſt, ex compromiſſo adeuntur, *l. rem non nouam, ad med. C. de iudic.*) Ratio eſt, quia iudicare munus publicum eſt. *l. quippe, ff. de iudic. l. ille à quo, §. vlt. cum l. ſeq. ff. ad Trebell.* Duaren.
4 *lib.* 1. *diſpunct. cap.* 51. ac proinde illi ſoli propriè Iudices erunt, qui publica auctoritate fuerint inſtituti, non qui priuatorum conſenſu electi (provt ſunt huiuſmodi compromiſſarij) *l. priuatorum, C. de iuriſdict. omn. Iudic.* Donel. *d. cap.* 6. *§. in primis*, Gouean. *d. lib.* 2. *in princip. num.* 35. Quamuis autem ex eo quod Iudicium imitatur, Iudicúmque partes aſſumunt, *l.* 1. *l. idem Pomponius, §. recepiſſe, ff. de recept. arbitr.* interdum Iudicibus annumerentur, *l. ſi minor.* 34. *§.* 1. *ff. de minorib. l. pen. ff. de iudic.* nihilominus tamen propriè & ſimpliciter Iudices non dicuntur, ſed magis Iudices cum adiectione, nempe ex conſenſu, vel compromiſſo litigatorum, *d. l. pen. non quidem*, ex eo quod notionem tantùm habeant, vt malè ait *gloſſ. vlt. in d. l. ait Prætor, in princip. ff. de re iudic.* ſed quia non publica, ſed priuata compromittentium auctoritate ſunt electi, Donel. *d. cap.* 6. *§.* 1 *in primis*, Gouean. *d. lib.* 2. *in princip. num* 31. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quaſt.* 2. *a num.* 10. tradit multa Vertran. *lib.* 9 *de verb. ſignif. verb. iudex & arbiter*, Cortaſ. *lib.* 4 *miſcell. cap.* 18.

Ex quo iam colligitur quod ſi lege, vel ſtatuto aliquid ſtatuatur exorbitans à iuris regulis, vel pœnale, aut aliter odioſum aduerſus illum, qui per ſententiam fuerit condemnatus, locum non habebit ſi quis per compromiſſarij ſententiam victus fuerit, ratio eſt, quia in odioſis contra verborum proprietatem non fit extenſio, iuxta *l. quod verò* 13. *ff. de legib.* cum aliis per me adductis *Axiom.* 166. 5

Hinc etiam fit quòd cùm lex in pœnam temerè litigantium ex ſententiis condemnatoriis decimam ſolui iuſſerit, *auth. generaliter autem Iudex, C. de Epiſcop. & cleric. §. hac autem, Inſtit. de pœna temerè litig.* minimè extendi poterit contra illum qui etiam temerè litigans ſententia compromiſſarij fuerit ſuperatus, ſicut docet Iaſ. *in l.* 2. *num.* 4. *ff. de re iudic.* & deciſum refert Cabed. *Luſit. deciſ.* 16. *num.* 10. *cum ſeqq. p.* 1. 6

IVDICIS appellatione venit poteſtas loci etiam in materia ſtatuti, & maximè quando adeſt dictio, *aliquis Iudex*, quia eſt implicatiua, vt comprehendat omnem perſonam ius dicentem, ita Signorol. *conſil.* 242. *num.* 7. *verſ. item dico*, quòd eſt Leonardi de Ceris, refert Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 4. *lit. I, concluſ.* 381. *num* 1. *&* 2. vbi *num.* 3. obſeruat eundem Signorol. *conſil.* 243. *num.* 4. tenuiſſe contrarium, dum ait quòd licèt nomen *Iudicis* ſit generale, tamen non comprehendit illam ſpeciem, quæ ſumpſit ſpeciale nomen, provt poteſtas. 7

Illud denique obſeruandum eſt omnium Iudicum illam ſummam eſſe diuiſionem, ad quam cæteræ reducuntur, vt alij ſint qui iuriſdictionem habent, alij qui notionem tantùm, vt conſtat ex ſuprà reſolutis, ſatíſque probatur *in d. l. ait prætor* 5. *in princip. ff. de re iudic.* cum aliis citatis à Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 17. *c.* 6. *§. Iudicum, cum ſeqq.* Et omiſſis illis, qui notionem tantùm habent eorum qui iuriſdictionem ſibi vendicant, genera item duo reperiuntur Iure Ciuili cognita, vt videlicet quidam ſint qui iuriſdictionem habent ſuo iure, quidam qui alieno beneficio, ſeu commiſſione, *l. more maiorum*, vbi iiſdem ferè verbis hæc ſubalterna Iudicum diuiſio traditur, *ff. de iuriſ. omn. Iudic.* Donel. *d. loco, cap.* 7. priores, qui iuriſdictionem habent ſuo iure, communi vocabulo Ordinarij Iudices dicuntur, poſteriores delegati, Molin. *de iuſtit. tom.* 6. *diſp.* 8. *num* 1. *in fine.* 8

***

Appell. CXXIII.

Iumentum.

1 IVMENTORVM appellatione continentur animalia, quæ terram colunt, currus trahunt, vel sarcinas gerunt, vtpote equi, muli, asini, & mulæ, elephantes autem & cameli iumentorum operam præstant, *l. 2 ff. ad leg. Aquil.* Rebuff. *ad l. boues 89 vers. iumentorum, ff. de verbor. signific. pag mihi 387.*

2 IVMENTORVM appellatione non continentur boues, nec è contra, ob idque pecoris facta fuit mentio in edicto ædilium, *l. ædiles, la 2. § iuramentum. ff de ædilit. edicto*, vbi gloss. *in verb. appellatione*, dicit, quòd nomen pecus est genus, vel totum, & sic aliud est verè eius appellatione, aliud verò pars, siue species; nam omne iumentum est pecus, vt deducitur ex verbis de cætero pecore, sed non omnia pecora sunt iumenta, ex quo omnia animalia iumentorum appellatione non continentur, ex quibus colligitur iumentis legatis, boues non contineri, nec è contrà, *l. legatis seruis, 6. fin. ff. de legat. 3.* Rebuff. *vbi supra, vers. & ideo iumentis, pag. 388.*

Appell. CXXIV.

Ius.

1 *Iuris appellatione venit municipale.*
2 *Partium ex conuentione vbi aliquid fieri debet secundum Ius, intelligitur secundum leges municipales, non secundum leges Imperiales*
3 *Ordinationes Regiæ Lusitaniæ, & leges Hispaniæ subditis Ius constituunt.*
4 *Testator si referat se ad Iuris dispositionem, intelligit de Iure municipali.*
5 *Testator præsumitur potius se conformare cum dispositione municipali, quam Iuris communis.*
6 *Consuetudo venit Iuris appellatione.*
7 *Arbiter si potestatem habeat terminandi causam, de Iure potest pronunciare secundum consuetudinem.*
8 *Iuris communis appellatione propriè venit Ius commune Romanorum.*
9 *Iurium appellatione venit facultas aliquid agendi, seu disponendi.*
10 *Prædia & possessiones veniunt appellatione Iurium.*
11 *Iuspatronatus non venit appellatione iurium meorum in donatione.*

1 IVRIS appellatione venit municipale, sicuti docent gloss. *verb Iuris, in proœm. Clementinarum*, Magon. *Lucen. decis. 66. n. 12.* Anchar. Regien. *p. 2. q. 6. num. 11.*

2 Vbi enim aliquid ex partium conuentione fieri debet secundùm Ius, intelligitur secundùm leges municipales, non secundùm leges Imperiales, prout resoluunt Mart. *in votis nouiss. decisionum, voto 154. n. 4.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap 99.*

3 Quia leges municipales subditis Ius constituunt, vt de Ordinationibus Regiis Lusitan. dicunt Gam. *decis. 10. num. 5. & decis. 350. num 6.* Valasc. *cons. 103. num 8.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 1. num. 5.* Cabed. *p. 1. decis. 211.* Et de legibus Hispanicis idem asserunt Perez *in proœm. Ordin. q. 3.* Azeued. *ad tit. lib. 1. nouæ Recopil. pag. 122.* Morla *in emporio Iuris, p. 1. tit. 1. q. 16. n. 13.*

Et ideo si testator se referat ad Iuris dispositionem, intelligitur agere de Iure municipali, non de Iure communi, vt resoluunt Menoch. *cons. 95. n. 93.* Peregr. *de fideicom. art. 25 num 53.* Fusar. *de substitut. q. 477 num. 53.* eò maximè, quia testator præsumitur potius se conformare cum dispositione municipali, quàm Iuris communis, vt ex Bart. & aliis tradit idem Fusar. *d. tract. q. 377. n. 5.* 4 5

IVRIS appellatione venit consuetudo, vt per Menoch. *vsufruct. cap. 3. num. 2.* Bertazol. *de clausulis instrum. claus. 4 gloss. 15 num 2.* Vnde prouenit vt si arbiter potestatem habeat terminandi causam de Iure potest pronunciare secundum consuetudinem, ex Duen. *reg 57 in princ.* Mich. Crass. *tom 1 commun. opin. lib. 3. tit. 26 num. 85. pag. 355.* Dicitur enim de Iure fieri quod fit per consuetudinem, secundùm Tiraq. *in tract. le mort, in præfat. declar. 7. n 5.* 6 7

IVRIS COMMVNIS appellatione propriè venit Iuris communis Romanorum, non verò commune municipale, vt per Caualcan. *de tutore, n. 98. in fine*, Cerall. *commun. contra communes, q. 238. in fine*, Stephan. Gratian. *d. cap. 99. n. 14.* 8

IVRIVM appellatione venit facultas aliquid agendi, seu disponendi, *l. qui in potestate*, iuncta *l. filiusfam. ff. de testam. l. apud Iulianum, §. si quis alicui, ff. de legat. 1.* Dec. *in l. si emancipata in 2. lect. num. 11. C. qui admitti*, Ludou. Gom. *ad §. 1, num. 29. Instit. de actionib.* Menoch. *cons. 210. n. 32.* Fusar. *de substitut. q. 550. n. 16.* 9

IVRIVM appellatione veniunt prædia, & possessiones, vt per Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib. 2. solut. 4 n 39. fol. 84.* 10

IVRIVM MEORVM appellatione in donatione non venit iuspatronatus, ea ratione, quia dictio, *meorum*, est dominij significatiua, *l. quintus, §. argento ff de auro, & arg. leg.* vnde cùm iuspatronatus non dicatur verè meum, non venit in tali donatione, sicuti docet Lambertin. *de iurepatron. 7 q. princ. 2 p. num. 5.* 11

IVRIVM SVORVM appellatione vbi quis illa cedit, non comprehenduntur nisi ea, quorum dies venit, non verò conditionalia, vel in diem, ita Bald. per text. *ibi in l. si ita scripsisset 47 sub num. 2. ff. de legat. 2.* quem sequitur Alexand. *cons. 106. n. 8. lib. 5.* & bene explicat Rota *decis. 760. num. 5.* apud Farinac. *p. 2. recent.* 12

Appell. CXXV.

Lana.

1 *Lana appellatione venit etiam lana filata, antequam tamen sit contexta.*
2 *Lana appellatione id continetur, quod tinctum non est.*
3 *Lana appellatione venit lana cuiuscunque generis, quando est adiectum signum vniuersale.*

LANÆ appellatione venit etiam lana filata, antequam tamen sit contexta, Bart. *in l. quæsitum, §. illud, ff de legat. 3.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 151. numer. 6.* Franc. de Barry *de success. testati, & abintestati, lib. 9. tit. 5. numer. 1.* vbi ait venire lanam siue succidam, siue lauatam, siue præparatam, 1

Digitized by Google

patatam,catpanitam, & pectinatam , & licet sit iam in filum, & in stamen.

2 Lanæ appellatione id continetur quod tinctum non est, *l. si cui, ff. de legat. 3.* vbi gloss. *verb. non est*, Franc. de Barty *d. lib. 9. tit. 15. num 1.* vbi dicit, quòd lana tincta continebitur si verbis amplis testator vsus sit, secus inspecta naturali significatione, Barbat. *cons. 29. col. vlt. vol. 3.* Nati. *cons. 686. n. 11. lib. 4.* Hippol. Riminald. *cons. 25. n. 31.*

3 Quando verò adiectum est signum vniuersale, venit lana cuiuscunque generis, vt colligitur ex *l. pediculis, §. Labeo, ff. de auro & arg. legato*, & tetigit Rot. *in Ilcinen: iurispatronatus* 18. *Decembris* 1615. *coram bonæ mem. Remboldo*, impressa per Farinac. *decis. 697. n. 6. p. 1. recent.*

Appell. CXXVI.

Lectum.

1 *Lecti appellatione in legato vxori facto veniunt lectus etiam festiuus, culcitra de serico, & omnia ornamenta.*

2 *Lectum vbi testator relinquit vxori suæ viduæ, non præsumitur legasse lectum sericum, sed viduale.*

3 *Lecto testatoris legato, ornamentis quæ sint legatis, ornamenta etiam pretiosa viduæ legata censentur.*

1 Lecti appellatione in legato vxori facto venit etiam lectus festiuus, secundùm Bart. *in l. medio, §. vxori, ff. de auro & argento leg. & in l. librorum, §. fin. ff. de legat. 3.* vbi per illum text. vltimo loco citatum firmat huiusmodi legato venire culcitram de serico, & omnia ornamenta, Florian. *in l. sed & si quid, § proprietatis, in fine, ff de vsufructu*, Surd. *de aliment. tit. 3. q. 7. num 3. vers. sed quicquid, & decis. 150. n. 10.* Rebuff. *ad l. in stratum 44. vers. si vero, ff de verb. signif. pag. 241.* Stephan. Grat. *discept forens. tom. 1. cap 138. num. 4.*

2 Secus autem erit quando testator legauerit lectum vxori suæ viduæ, quia tunc non præsumitur legasse lectum sericum, cùm id repugnet conditioni, & qualitati ipsius mulieris, ob idque lectum viduale reliquisse præsumitur, secundùm Menoch. *cons. 329. n. 14. & cons. 352. n. 11.* & Surd. *de alimentis, tit. 9. q. 30 n. 24.*

3 Quod quidem temperandum est, ne procedat vbi legatum fuerit lectum testatoris, aut ornamenta lecti quæ sint, quia tunc huiusmodi pretiosa ornamenta vxori etiam viduæ legata censentur, vt scribunt Card. Mantic *de coniectur. vlt. volunt lib 6. tit. 11. n. 17.* Surd. *de aliment. tit. 4. q. 7. n. 5.* Stephan. Gratian. *d. cap. 138. n. 25.*

Appell. CXXVII.

Legatum.

1 *Legati appellatione continentur fideicommissa, & donatio causa mortis.*

2 *Legata, & fideicommissa singularia æquiparantur.*

3 *Legatum est donatio à testatore facta, & ab hærede præstanda.*

4 *Legata ad donationem plurium accedunt.*

5 *Donatio inter viuos non venit appellatione legati.*

6 *Legati vbi fit mentio intelligitur de valido.*

Legati appellatione continentur fideicom- 1
missa, & donatio causa mortis, *l. & fideicommissum, ff. de legat. 3. l. 1. ff. de legat. 1. l. 2. C. communia de legat.* Bellon. *commun. opinion. 10. verb. legati appellatione*; legata enim & fideicommissa singularia æqui- 2
parantur, Menoch. *cons. 171 num. 72.* Et dicitur le- 3
gatum donatio à testatore facta, & ab hærede præstanda, *l. legatum ff. de legat. 2. §. legatum, Instit. de legatis*, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 105. num. 17. & præs. 131. num. 1.* nam ad donationem plurimum 4
accedunt legatum, Gilbert. Costa *lib 1. quæst. cap. 14. à princip.* Card. Mantic. *de coniectur vltim. volunt. lib. 1. tit. 4 tit 4. num. 9.* Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 8.* Anton. Gom *var. tom. 1 cap 12. n. 3.*

Legati appellatione non venit donatio inter 5
viuos, quia non accedit ominis similitudo, vt tenet Nat. *cons. 645. n. 3. lib. 4.*

Legati vbi fit mentio intelligitur de vali 6
do, non de inualido, vt respondit Paul. de Castro *cons 50. lib. 2.* vbi ait quòd iussus soluere omnia legata intelligitur de validis, non de inualidis, idem scribunt Natt. *cons. 402. n. 55.* Fusar. *in tract. de substit. q. 552. n. 10.*

Appell. LXXVIII.

Legumina.

Leguminum appellatione (ita dicta ex eo quod colligendo manibus legantur, id est, colligantur, non autem subsequantur, teste Varro *de rustica, lib. 1. cap 22.*) veniunt omnia quæ manibus leguntur, & si siliquam habent, prout cicer, lentes, fabæ, faxioli, & similia, vt scribunt Rebuff. *ad l. frugem 77. in vers. leguminibus, ff. de verb. signif. pag. 358.* subdens quòd venit etiam canapis, & Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 8 lit. T, concl. 392.*

Appell. CXXIX.

Lex.

1 *Principis placitum legis habet vigorem.*

2 *Princeps dicitur lex animata in terris.*

3 *Contractus Principis habet vim legis.*

4 *Consuetudo venit appellatione legis.*

5 *Pactum dicitur lex data negotiis.*

6 *Dogma prudentum virorum dicitur lex.*

7 *Pacis capitula inter ciuitates liberas sunt leges.*

8 *Communis opinio venit legis appellatione in statuto de lege loquente.*

Legis appellatione venit quod Principi pla- 1
cuit, quia Principis placitum legis habet vigorem, *l. quod Principi, ff. de legib. §. sed & quod Principi, Instit de iure natur.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 5 lit. L, concl. 252. n. 22.* Menoch. *cons. 666. n. 21.*
Et ideo Princeps dicitur lex animata in terris, Surd. 2
decis. 2. num. 5. & 23. eiúsque contractus habet vim 3
legis, vt scribunt Menoch *illustr. cap. 2. à num. 5.* Surd. *d. decis. 2. num. 4.* Peregr. *de iure fisci, lib. 6. tit. 1. in fine,*

Card.

Card. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib. 3. tit. 10. n 4. cum seqq.*

4 Consuetudo venit appellatione legis, siue Iuris, ex Menoch. *d. cap. 5. num. 2.* quia patem vim habet cum lege, Guid. Papæ *sing. 803.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper lib 1. concl. 6.*

5 Pactum dicitur lex data negotiis, Fulgos. *cons. 144. Syndici communis, num 2.* vbi idem dicit de sententia Petr. de Anchar. *cons. 44. num. 3. & num. 9. vers. praeterea.*

6 Dogma prudentum virorum dicitur lex, Roland. à Valle *cons. 52. n. 31. lib. 1.*

7 Pacis Capitula inter ciuitates liberas sunt leges, & statuta, Fulgos. *cons. 149. num. 3. circa fin. vers. ea autem.*

8 COMMVNIS opinio venit legis appellatione in statuto de lege loquente, Beroi *cons. 91. n. 16. & 17.* Decian. *cons. 39. n. 50. tom. 5.*

APPELL. CXXX.

Liberi.

1 *Descendentes omnes, tam masculi, quàm fœmina, comprehenduntur liberorum appellatione.*

2 *Nepos ex filia venit appellatione liberorum.*

3 *Neptem ex filia qui reliquit, non dicitur de iure communi sine filiis decedere.*

4 *Liberorum appellatione veniunt omnes in infinitum.*

5 *Ordo genituræ consideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem.*

6 *Testator quando in prima substitutione vocat filios vnius, in secunda verò vocat liberos alterius, cum additione verbi, vt supra, tunc in secunda censetur intellexisse de filiis, prout fecit in prima.*

7 *Liberi dispositiuè vocati, intelligi debent soli liberi primi gradus.*

8 *Testator quando vocat liberos cum aliqua qualitate restrictiua ad filios, intelligitur vocare liberos primi gradus, non autem vlteriores.*

9 *Testator quando verbo, liberis, adiecit verba, meis, vel suis, censetur vocare liberos immediatè, & sic primi gradus.*

10 *Dispositio testatoris quando est restricta ad aliquod tempus, tunc intelligitur vocasse descendentes, qui intra illud tempus possunt nasci.*

11 *Liberum si in numero singulari testator vocauit, tunc de liberis primi gradus vocatio intelligenda est.*

12 *Conditio, si sine liberis, deficit vno tantum filio relicto.*

13 *Liberorum nomen intelligitur de liberis primi gradus quando testator esset imperitus.*

14 *Testator quando in substitutione fecit mentionem de liberis & descendentibus, tunc dicitur intellexisse de liberis primi gradus.*

15 *Testator quando in vna parte testamenti fecit mentionem de liberis, & descendentibus, & in alia simpliciter vocauit liberos, tunc non comprehenduntur nisi liberi primi gradus.*

1 LIBERORVM appellatione nepotes ex filiis, ac omnes descendentes, tam masculi quàm fœminæ comprehenduntur, *l. liberorum. ff. de verb. signif. l. sciales, C. de Episcopis, & cleric.* gloss. *verb. liberi, in Clem. vnica, de baptismo*, Dec. *cons. 248. num. 2. & cons. 253. numer. 4.* Curt. iun. *consil. 49. numer. 4.* Bald. *cons. 404. Ad euidentiam, lib. 2.* Castrens. *cons. 97. Ne in propriis, num 4. vers. secunda substitutio, lib. 2.* Alexand. *cons. 188. lib. 3. & cons. 38. in princip. lib. 6. & cons. 58. Viso testamento, in princ. lib. 7.* Alciat. *cons. 563. num. 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 84. à n. 22. & præs. 89. num. 74. & cons. 204. num. 50 & cons. 420. num 26 & cons. 565 num. 8. vers. & dicendum, & cons. 764 num 2. & consil. 877 num. 14. & cons. 836. num. 21. & cons. 1040. num. 5. & consil. 1010. num. 1. & consil. 1036. num. 18.* Cost. *in cap. si pater. in verb. si absque liberis, num. 22. de testam. lib. 6.* Pinel. *in l. 3. num. 33. C. de bonis mat.* Surd. *decis. 66 num. 3. & 10.* vbi intelligit, nisi appareat de tacita mente disponentis, Peregr. *de fideicom. art. 22. num. 43. & art. 25. num 8.* Sim. de Præt. *de interpret. vltim volunt. fol. 289. num 24.* Cald. Pereira *de potestate eligendi. cap. 25. n. 27.* Rustic. *in l. cum auus, lib. 6. cap. 8. num. 3. ff. de condit. & demonstr.* vbi ait comprehendi ex propria verborum significatione, & *numer 7.* ampliat etiam procedere in contractibus, Ferrer. *in constitut. Cataloniæ gloss. 1. si 143 & gloss. 5. num 256.* Stephan. Gratian *discept. forens. tom. 1. cap. 120. num. 16.* Rot. *coram Reuerendissimo Domino Coccino, decis. 111. num. 8 & decis. 480. num. 3.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 9. num. 13.* Cardin. Tusch *practic. conclus. tom. 5. lit. L. conclus. 137. à princip.* Fusar. *de substitut. quæst. 316. num. 1.* Franc. Mulio. *de ritu nupt. lib. 3. q. 25. n. 17. & 18.*

Vnde nepotem ex filia venire appellatione liberorum probat *l 1. & ibi* gloss *C. de condit. insert.* Cæpol. *cons. 49. num. 3.* Roman. *cons. 48. col. 1.* Alciat. *cons. 14 num. 4. lib. 9.* Socin. iun. *cons. 114. num. 4* Gezar. Mazzat. *cons. 5. num. 81.* quos refert, & sequitur Fusar. *d. quæst. 316. num 2* quibus adde Alexand. *d. cons. 38. in princ. lib. 6.* Cardin. Tusch. *d. lit. L. concl. 137. num. 10.* Non dicitur enim sine liberis decedere qui relinquit neptem ex filia de iure communi, Bald. *cons. 425. in princip.* plenè Alexand. *cons. 58. Perspecto, in princip. lib. 6.* vbi plena Apostill. *in verb. liberis.* Etiamsi agatur de excludenda causa pia substituta liberis testatoris qui decedunt sine filiis, quia nepotes extantes vocantur, & comprehenduntur, Decian *cons. 191. In casu proposito, per tot.* Bald. *cons. 413. Viso testamento, lib. 4.* Et idem est in dispositione statuti disponentis, quod decedenti sine liberis succedant proximiores agnati, vsque ad tertium gradum inclusiuè, & in dispositione vltima hominis, & in fideicommisso facto sub tali conditione, Bald. *consil. 435. lib. 4.* Cardin. Tusch. *d. concl. 337. n. 13. & 14.* 3

Imò appellatione liberorum venire omnes in infinitum, & probatur *in d. l. liberorum, & in l. vlt. C. de legit. hæred. & in auth. de hæred. ab intest. veniens. §. 1.* Menoch. *cons. 1 num. 197. cum seqq. & cons. 152. n. 18. & cons. 328. dub. 1.* Peregr. *de fideicom. art. 22. num. 43. & cons. 44. num. 8. dub. 1.* Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol. 289. num. 14.* Fusar. *de substitut. quæst. 327. num. 1.* Mastrill. *Siciliæ decis. 256. num 29. &* ita vltra trinepotem, vt voluerunt gloss. Ias. Non. Cooan. Franc. de Gald. & Aldob. quos refert, & sequitur Rustic. *in d. l. cum auus, lib. 6. cap. 8. n. 22.* quibus addo Menoch. *d. cons. 1. n. 197. cum seqq & cons. 44. num. 8. & cons. 315. num. 42. & cons. 328. num. 1. & 3. 27. 28. 55. & seq. & cons. 33. num. 14. & cons. 698. num. 1. & cons. 743. n. 3. & cons. 836. n. 3.* quamuis solum contineri vsque ad trinepotem inclusiuè existimauerunt Bart. Alex. Ias. Alciat. Æmil Ferret Bellon. Bald. Parif. Roland. à Valle, quos congessit, sed non sequitur Rustic. *d. cap. 8. num. 21.* 4

Primò

5 Primò limita quando testator facta mentione liberorum, exponendo dixit se intelligere de maiore natu, & postea de secundo genito in ordine geniturae, quia tunc solùm intelligitur sensisse de filiis primi gradus, quia ordo geniturae consideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem, ita Menoch. *cons.* 328. *num.* 4. *vers. secundò confirmatur*, Fusar. *d q.* 327. *n.* 17.

6 Secundò limita quando testator in prima substitutione vocat filios vnius, in secunda verò substitutione vocat liberos alterius, cum additione verbi vt supra, quia tunc etiam in secunda censetur intellexisse de filiis, prout fecit in prima, Menoch. *cons.* 328. *num.* 5. *vers tertio*, Surd. *cons.* 554. *num.* 16. *lib* 4. vbi dicit idem esse quando vocantur liberi eiusdem, & in prima substitutione intellexit de liberis primi gradus, quia & in secunda eadem facienda erit interpretatio ob verba restrictiua, & relatiua posita in secunda, refert Fusar. *d. quaest.* 327. *num.* 18.

7 Tertiò limita quando liberi Titij essent vocati, & postea dictum esset, si illi sine liberis decesserint, &c. nam liberi dispositiuè vocati intelligi debent soli liberi primi gradus, non autem de vlterioribus, cùm illi reperiantur positi in conditione ad exclusionem liberorum primi gradus, aliàs sequeretur quòd vna persona esset agens & patiens, contra *l. Vranius. ff de fideiuss.* & scribunt Doct. *in l. si debitori, C. de pactis*; conditio enim liberorum se habere debet ad esse, & non esse, *l.* 1. & *ibi* Doct. *ff. de condit. & demonstr.* & hoc non posset contingere si liberi dispositiuè vocati essent, & sic omnes descendentes, ita declarat Socin. iun. *cons.* 108. *num.* 23. *lib.* 2. quem refert, & sequitur Menoch. *d. cons.* 328. *num.* 8. *vers. quartò comprobatur*.

8 Quartò limita quando testator vocat liberos cum aliqua qualitate restrictiua ad filios, vt si vocauit liberos Titij, admittendo prius maiorem natu, & postea alios successiuè, quia intelligitur alios filios successiuè vocare, non autem vlteriores liberos, ita Menoch. *d. cons.* 328. *num.* 11. & 12. vbi allegat Corn. *cons.* 182. *num.* 5. Ruin. *cons.* 23. *num.* 2. *lib.* 1. Curt. iun. *cons.* 257. *num.* 23. Paris. *cons.* 10. *n.* 54. *lib.* 3. Decian. *cons.* 55. *num.* 7. *lib* 9. prout illos refert Fusar. *d. quaest.* 327. *num.* 20. Ratio est, quia dictio, *alius*, est repetitiua similium, vt dixi *in tract. de dictionib. dict. Alius.*

9 Quintò limita quando testator verbo, *liberis*, adiecisset verba *meis*, vel *suis*, quia censetur vocare liberos immediatè, & sic primi gradus, Menoch. *d. cons.* 328. *n.* 14. quòd tamen dubium esse obseruat Fusar. *d q.* 327. *n.* 23. vbi in fine hanc limitationem reiiciendam esse affirmat.

10 Sextò limita quando dispositio testatoris est restricta ad aliquod tempus, nam intelligitur vocasse descendentes, quia intra illud tempus possunt verisimiliter nasci, Decian. *cons.* 1. *n.* 254. *lib.* 1. Menoch. *d. cons.* 318. *n.* 17. Fusar. *d q.* 327. *n.* 24.

11 Septimò limita si in numero singulari testator vocauit liberum, quia tunc de liberis primi gradus vocatio intelligenda est, Menoch. *d cons.* 328. *n.* 10. Fusar. *d. q.* 327. *num.* 25. licèt liberorum nomen semper in plurali, nunquam verò in singulari reperiri, ac proinde posse in vno verificari, per text. *in l. non est sine liberis* 148 *ff. de verb significat.* non sine iudicio asserant Tiraq *in l si vnquam. verb. susceperit liberos, à num.* 141 *C de reuocand. donat.* Cott. *in d cap. si pater, verb. absque liberis, à num.* 21. Card Mantic. *de coniect.*
12 *vltim volunt lib.* 11. *tit.* 6. *num* 8. ita vt conditio, si sine liberis, deficiat vno tantum filio relicto, vt latè probat pluribus citatis Doctoribus Fusar. *d tract. de substitut. quaest.* 401. *à princip.* tamen in singolari reperiri, prout *in l. ius autem agnationis* 25. *ff. de pactis*, & aliis ex Codice notat Tiraq. *d. verb. susceperit liberos, n.* 242.

Octauò limita quando disponens, seu testator 13
esset imperitus, quia tunc nomen liberorum intelligitur de liberis primi gradus, Bart. *in d l. liberorum, num.* 20. Menoch. *d. cons.* 328 *num.* 25 *cum seqq.* vbi vult procedere etiam in testamento scripto à Notario, Surd. *cons.* 554. *num.* 11. *lib.* 4 Rustic. *in d. l. cùm auus, lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 19. *cap.* 17. *ff. de condit. & demonstr.* Fusar. *d q.* 327. *n.* 31. vbi *n.* 32. notat contrarium esse tenendum in testamento Latinè scripto à Notario.

Nonò limita quando testator in substitutione 14
fecit mentionem de liberis & descendentibus, quia tunc pro liberis dicitur intellexisse de liberis primi gradus, Surd. *cons.* 554. *n.* 6. *vers. super conclusionibus, lib.* 4. Fusar. *d. q.* 327. *n.* 35.

Decimò limita quando testator in vna parte te- 15
stamenti fecit mentionem de liberis & descendentibus, & in alia simpliciter vocauit liberos, nam hoc casu liberorum nomen non comprehendit nisi liberos primi gradus, secundùm Surd. *d. cons.* 554. *n.* 11. & Fusar. *d q.* 327. *n.* 36.

Appell. CXXXI.

Libertas.

LIBERTATIS appellatione venit omnimoda & plena, *l. cùm venderet, ff. de actionibus empti*, Roland. à Valle *cons.* 2. *n.* 34. *tom.* 1. & *cons.* 85. *num.* 31. *tom.* 4.

Appell. CXXXII.

Libertus.

LIBERORUM appellatione continentur etiam liberti, *l. liberi, ff. de verbor. signific. l cùm pater, §. cùm inter, ff de legat.* 2. & venit communis, ideo non potest vocare in ius alterum ex patronis sine venia, *l. communis, ff de in ius vocando*; non verò continetur libertus liberti, *l. pater filium, §. duobus, ff. de legat.* 3.

Appell. CXXXIII.

Liber.

LIBRORUM appellatione continentur omnia volumina in quacunque materia scripta, *l. librorum, in princip ff. de legat.* 3. vbi *in §. si cui*, probatur quòd in dubio intelligitur de vno volumine, non de liberis numeralibus, per quos volumen diuiditur, & *in §. si Homeri*, dicitur quòd libri appellatione in legato testatoris is continetur prout inuenitur in morte ipsius testatoris, & *in §. libris*, quòd non continentur ea in quibus libri reperiuntur, & sic bibliotheca. Legatis verò libris, armaria & capsae librorum non continentur, nisi ex verbis colligi possit, vel ex personis praesumi, testatorem sensisse etiam

etiam de armariis, Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 2. num. 50.* Franc. de Barry *de success. testati, & abintestati lib. 9. tit. 16. n. 4.*

2 Legatum librorum, quos habebat tunc testator, non includit libros deinde emptos, vt respondit Bald. *cons. 184. Pater, lib 2.* Roman. *sing. 503. incip. Textus*, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 127. num. 15.* vbi *num. 16.* cum eodem Romano, hoc extendit vt locum habeat etiam quando testator in primo testamento reliquit, puta libros, quos habebat, deinde emptis aliis multis confecit aliud testamentum, in quo confirmauit primum quoad legata. Ratio est, quia legata debent intelligi secundùm tempus testamenti, non verò secundùm tempus mortis testatoris, *l. si ita, & l. vlt. in princip. ff. de auro, & arg. leg. l. vxorem 41. § testamento, ff. de legat. 3.* cum aliis citatis per Menoch. *d. lib. 4. præs. 127. per tot.*

3 LIBRORVM suorum appellatione in legato Doctoris, qui habebat libros aliquos, quos consueuerat commodare scholaribus, non veniunt libri illi vsui scholarium parati, vt soluit Bart. *in l. cum in testamento, ff. de auro & arg. legato*, quem refert Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 162. num. 25.*

APPELL. CXXXIV.

Ligna.

1 LIGNORVM appellatio in legatis continetur arbor vento deiecta, nisi aliud testator senserit, *l. ligni verbo, ff. de legat. 3.* vbi gloss. *verb. deiecta*, Bertazol. *de clausulis instrum. claus. 20. gloss. 6. num. 3.* Pali verò & perticæ in legatis, & venditionibus non continentur, quia in numerum materiæ redigendi sunt, *l. pali, ff. de legat. 3. l. pali, ff. de verbor. significat.* faciunt quæ Bart. *in tract. de alueo, vers. stricta ratione, num. 9.* & in specie resoluit Bertazol. *de clausulis instrumentalib. claufsul. 26. gloss. 13. num. 6. in fine*, Rebuff. *ad l. carbonum 167. vers. tertia, in fine, ff. de legat. 3. pag mihi 573.* vbi subdit, quòd si pali præ vetustate seruire non possent nisi ad comburendum, ligni nomine venirent.

2 LIGNI appellatione veniunt omnia, quæ comburendi causa parata sunt, & quæ consuetudo regionis, seu paterfam. pro ligno habebat, *d. l. ligni verbo*, latè Rebuff. *ad d. l. carbonum, in vers. ex prædictis, cum seqq pag. 572. & 573.* Franc. de Barry *de success. testati & abintest. lib. 9. tit. 15. num. 4.* vbi quòd ligno legato non continetur lignum paratum ad ædificandum, vel fulciendum, sed tantum paratum ad comburendum, vel ad calefaciendum, nec continetur paratum ad carbones conficiendos, nisi testator calefaceret se carbonibus; item nec paratum ad faces faciendas.

APPELL. CXXXV.

Linea.

1 *Linea appellatione directa, non autem inflexa venit.*
2 *Descendentes soli veniunt lineæ appellatione.*
3 *Transuersales non continentur quando testator dixisset, quòd bona conseruentur in linea ipsius testatoris.*
4 *Transuersales non veniunt quando vocati essent qui sunt ex linea Titij, vel vocata esset linea heredis, vel linea Titij. seu linea recta.*
5 *Transuersales veniunt vbi vocata esset linea domus heredis, vel Titij.*
6 *Collaterales veniunt appellatione lineæ quando aliàs verba essent superflua, vel testator sciebat non posse verificari lineæ vocationem in descendentibus.*
7 *Agnationis lineam vbi testator vocauit, veniunt omnes descendentes, ascendentes, & transuersales agnati.*
8 *Transuersales veniunt vbi linea masculina vocata esset.*
9 *Testator vbi in alio testamento accepit lineam pro transuersalibus, ita, in vltimo testamento dicendum est illum habuisse eundem sensum, & in alio casu, vt n. 10.*
11 *Lineæ appellatione venit linea testatoris, & non heredis.*
12 *Lineæ appellatione si agitur de transuersalibus, non venit vltra decimum gradum, secus si de linea descendentium.*
13 *Lineæ appellatione veniunt tam masculi, quàm fœminæ.*
14 *Descendentes ex fœmina, non veniunt quando vocata esset linea recta.*
15 *Linea vocata non venit fœmina, nec descendentes ab ea, vbi testator tacitè, vel expressè habuit mentem conseruandi bona in agnatione.*
16 *Lineæ sub nomine non venit fœmina quando agitur de bonis feudalibus, vel habentibus annexam iurisdictionem, vel dignitatem.*
17 *Neptis ex filio non dicitur de linea testatoris, quando ipse proprias filias exclusit.*
18 *Masculos per lineam masculinam descendentes quando testator vocauit, masculi ex fœminis descendentes non veniunt.*
19 *Fœminæ omnino, & descendentes ab eis essent exclusi vbi testator habuit sensum conseruandi bona in familia.*
20 *Lineæ paternæ appellatione non veniunt descendentes ex fœmina ab eodem patre procedentes.*
21 *Idem est dicere de linea paterna, & de paterna parte.*
22 *Illegitimi an veniant lineæ appellatione, & ostenditur.*
23 *Naturales ad fideicommissum non veniunt appellatione lineæ.*

LINEÆ appellatione directa, non autem inflexa continetur, vt post Socin. & Corn. resoluit Peregr. *de fideicomm. art. 22. num. 24.* Mieres *de maiorat. p. 2. quæst. 6. num. 18.* & post Bald. Castrens. & alios tenet Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. resolut. 138. num. 1.* Griuell. *Dolana decis. 109. num. 10.* & fuit dictum in Mediolanen. iurispatronatus 30. Octobris 1617. coram R. P. D. meo Pirouano, impressa per Viuian. post suam praxim Iurispatronatus *decis. 73. num. 5.* in nouissima impressione. Sic etiam appellatione lineæ venit regulariter linea effectiua vocatorum, Menoch. *cons. 234. num. 8.* Peregr. *de fideicom. art. 21. num. 24. cum seqq.* Fusar. *de substitut quæst. 345. n. 1. cum seqq.* Rota apud Paul. de Rubeis *decis. 97. n. 7 tom 3. diuers.* aliàs *p. 7. recent.* 1

LINEÆ appellatione continentur soli descendentes omnes, Anch. *cons. 95. n. 7.* Socin. sen. *cons. 33. num. 9. & 10 lib. 4.* Socin. iun. *cons. 97. num. 66. lib. 2.* Dec. *cons. 365. col. 3 & cons 379. num. 4. & 5.* Ruin. *cons. 98. num. 4. lib. 1. & cons. 49. num. 6. & cons. 153. num. 10.* 2

num. 10. *& conf.*109. *num.*3. *lib.*2. *& conf.*23. *col.*3. *& conf.*24. *lib.*3. Parif. *conf.* 40. *num.*1. *lib.*2. *& conf.*74. *num.* 32. *lib.*4. Crauet. *conf.*250. *num.*5. Brun. *super statut exclus. fœmin. art.* 12. *quæst.*19 *col.*1. *&* 2. Guiuel. *Dolana decis* 109. *num.*12. vbi quòd continetur agnatio, & cognatio, Capie. *decis.*159. *num.*6. Præt *de interpret. vltim volunt fol.*291. *num.* 41. *& seq. & conf.*59. *num.*14. *lib.*1. Cephal. *conf.*313. *num.*59. *&* 60. Menoch. *conf.*233. *num.*15. *cum multis seqq. & conf.*234. *num.*7. *cum seqq. & conf.*326. *num* 6 *&* 8. *& conf.*633. *num.*11. *& conf.*732. *num.*43. *& conf.*926. *num.* 14. vbi etiam quod in primogenituris vocata linea intelligitur de linea effectiuè, *& conf.*957. *num.*9. *cum seqq. & conf.* 982. *num.*8. *& conf.*1177. *num.*9. *& de præsumpt. lib.*4. *præs.*88. *num.*11. Peregrin. *conf* 11. *num.*1. *&* 6. *lib.*1. *& conf.*57. *num* 8 *lib.*5. *& de fideicomm. artic.*22. *num.*14. Fusar. *de substitut. quæst.*345. *num.*1. Rot. *decis.*226. *num.*3. *apud Farinac. part.*2. *recent.* Rota *dict. conf.*97. *num* 8.

3 Quorum opinio eo maximè procederet quando testator dixisset quòd bona conseruentur in linea ipsius testatoris, nam transuersales non continerentur, Ruin. *conf.* 153. *num.* 11. *lib.* 1. Hieron. Gabr. *conf.*132. *num* 60. *lib.*1. Pereg. *conf.* 57. *num.*9. *lib.*5. Menoch. *conf.* 233. *num.* 2. *& d. præs.* 88. *num.* 11. *in fine*, quos refert & sequitur Fusar. *d quæst.*345. *num.*6.
4 vbi *num.* 9. subdit etiam transuersales non venire quando vocati essent qui sunt ex linea Titij; vel quando vocata esset linea hæredis, vel linea Titij, Capic. *decis.*159. *num.*6. Præt. *de interpret. vltim. volunt fol.*291. *num.*41. Menoch. *conf.*924. *num.*1. *vel* denique quando vocata esset linea recta, Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 293. *num.* 71. *circa med. & conf.*32. *num.*2. *cum seqq. lib.* 1. Cephal. *conf.*510. Menoch. *conf.*326. *num.*81. *cum seqq.* refert Fusar. *dict. q.*345. *num.*12.

5 Limita primò quando vocata esset linea domus hæredis, vel Titij, quia tunc & transuersales venirent, Menoch. *conf.*324. *num.*12. Fusar. *d. quæst.*345. *num.*11. *&* 14.

6 Limita secundò quando aliàs verba essent superflua, vel testator sciebat non posse verificari lineæ vocationem in descendentibus, quia tunc & collaterales comprehenderentur, Crauet. *conf.*659. *num* 6. Menoch. *dict præs.*88. *num.*11. *in fine*, Fusar. *d q.*345. *num.*13.

7 Limita tertiò quando testator vocasset lineam agnationis, quia tunc omnes ascendentes, descendentes, & transuersales agnatos comprehendit, Menoch. *conf.* 427. *num.* 16. *& conf* 463. *num.* 12. *in fine*, *& conf.* 924. *num.*1. *cum seqq.* Peregr. *conf.* 11. *num.*16. *vers. allegata autem*, *lib.*2. Fusar. *d. quæst.*345. *num.*17.

8 Limita quartò quando vocata est linea masculina, nam tunc etiam transuersales venire scribunt, Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 290. *numer.* 39. *&* 43. Menoch. *consil.* 463. *numer.* 12. Fusar. *dict. quæst* 345. *num.*18. vbi *num.* 19. intelligit nisi vocati essent descendentes masculi per lineam masculinam.

9 Limita quintò quando testator in alio testamento accepisset lineam etiam pro transuersalibus, quia & in vltimo testamento dicendum erit eundem sensum testatorem habuisse, Menoch. *consil.* 924. *num.* 16. Fusar. *dict quæst.* 345. *num.* 20. vbi tamen *num.*12. obseruat hanc limitationem non esse omnino tutam, quia multi tenent qualitatem appositam in primo testamento non censeri repetitam in secundo.

Limita sextò quando testator plures filios, vel fra- 10
tres vocauit, cuiusque lineas vocando, & in persona vnius vocauit & lineam transuersalem, quia & in linea alterius præsumendum erit testatorem & de linea transuersali intellexisse, Menoch. *conf.* 924. *n.*18. Fusar. *d q.*345. *n.*23.

LINEÆ appellatione venit linea testatoris, & 11
non hæredis, Menoch. *conf.*982. *num.*1. *in fine*, Fusar. *d. q.*345. *n.*27.

LINEÆ appellatione, si agitur de trànsuersali- 12
bus, non venit vltra decimum gradum, secus si de linea descendentium, Curt. sen. *conf.*52. *n.*36. Præt. *de interpret. vlt. volum fol.*291. *n.*45.

LINEÆ appellatione veniunt tam masculi, quàm 13
fœminæ, ita Corbul. *de iure emphyt. tit. de caduc. ob lineam finitam*, *n.*40. Cephal *conf* 413 *n.*18. *cum seqq. & conf.*664. *n.*23. Bardell. *conf.*66. *n.*21. Menoch. *conf.* 625. *num* 9 *cum seqq.* Pereg *de fideicom. art.*22. *num* 24. qui omnes, excepto Pereg. resoluunt quod descendentes ex fœminis dicuntur, & sunt de linea, idem censuit Rot *decis.*226. *n.*3. *apud Farin p.*2. *recent* vbi ex Bald. *conf* 334. *n.*10. *lib.*3. ait quòd omnes possumus dici de linea Adami. Castill. *contron. tom.* 6. *c.*138. *n.*11. Etiam sub vocatione lineæ rectæ dicitur vocata fœmina. Aguirre *in apolog p.*2. *ex n.*161. Auend. *ad l.*40. *Tauri*, *gloss.*9. *n* 40. Mieres *de maior. p.*1. *n.*107. *n.*45. Castill *d. c.*138. *n.*11. *& n.*19. *vers. denique.* Valenzuel. *conf.*97. *n.*107. *cum seqq tom.*2.

Primò limita quando vocata esset linea recta, 14
tunc enim descendentes ex fœmina non veniunt, Menoch *conf.*126. *num.*83. Fusar. *de substit.*347. *num.*7.

Secundò limita quando testator tacitè, vel ex- 15
pressè habuit mentem conseruandi bona in agnatione, nam tunc nec fœminæ nec descendentes ab eis venirent in vocatione de linea, Menoch. *conf.*625. *n.*2. Fusar. *d. q.*347. *n.*5.

Tertiò limita quando agitur de bonis feudali- 16
bus, vel habentibus annexam iurisdictionem, & dignitatem, nam cùm de iis non sit capax fœmina illa, non veniret sub nomine lineæ, Ruin. *conf.* 108. *n.*7. *lib.*1. Menoch. *conf.*205. *n.*34. Fusar. *d. quæst.*347. *num.*8.

Quartò limita quando testator proprias filias ex- 17
clusit, quia tunc neptis ex filio non diceretur de linea testatoris, ita Cephal. *conf.*413. *num.*5. Menoch. *conf.*205. *n.*31. *& conf.*585. *num.*19. Peregr. *de fideicom. art.*26. *n.*10. *in fine*, Fusar. *d q.*347. *n.*39.

Quintò limita quando testator vocauit mascu- 18
los per lineam masculinam descendentes, quia tunc etiam masculi ex fœminis descendentes non venirent, Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 69. Menoch. *conf.*802. *num.*82. Fusar. *d. q.* 347. *num.*32. Rot. *decis.*203. *num.* 5. *apud Farin. p.* 2. *recent.* etiam quòd vocati essent solum descendentes ex linea masculina, Cephal. *conf.*239. *n.*7. *& conf.*581. *num.*12. Peregr. *d. art.*26. *num.*4. *& num.*29. *in fine*, Fusar. *dict. q.*347. *n.*33.

Sextò limita vbi testator habuit sensum vt bona 19
in familia conseruarentur, tunc enim fœminæ omnino & descendentes ab eis essent exclusi, Crauet. *conf.*656. *n.*8. Menoch. *conf.*379. *num.*30. *& conf.*625. *num.*1. Peregr. *d. art.*26. *num.*29. *circa fin. & num* 30. Fusar. *d. quæst.*347. *num.* 42. vbi *num seq.* dicit quòd sicut è contra quando substitutio non est facta pro conseruandis bonis in agnatione, vel est substitutus is, qui agnationem conseruare non potest, vt pia causa, fœmina veniret.

LINEÆ paternæ appellatione non veniunt 20
descendentes ex fœmina ab eodem patre proce-

dentes, Ruin. *cons.* 141. *num.* 21 *lib* 5. Pereg. *d. art.* 26. *in fine*, Fusar. *d quæst.* 347. *n.* 49. Ratio est, quia, vt dicit Curt. iun. *cons.* 5. *n* 24. *&* 19. per fœminam rumpitur linea paterna, & ab ea incipit agnationis origo, *l. Iurisconsultus*, §. *agnationis*, *ff. de gradibus*; est enim fœmina finis propriæ familiæ, *l. pronunciatio*, §. *fin. ff.*
21 *de verbor. signif.* Aduerte tamen idem esse dicere de linea paterna, & de paterna parte, vt fuit dictum in Mediolanen. iurispatronatus 28. Nouembris 1616. coram R. P. D. Pirouano, impressa per Viuian. post praxim iurispatronatus, *decis.* 71. *num.* 5. & in eadem coram eodem 30. Octobris 1617. *ibid. decis.* 73. *n.* 4.
22 Lineæ appellatione veniunt naturales ad fideicommissum, ita Cephal. *cons.* 591. Peregr. *de fideicom. art.* 22 *n.* 80. *in fine*, Fusar. *de substitution q.* 347. *n.* 1. *cum seqq.* declarantes id non procedere in illis casibus, in quibus filiorum appellatione non veniunt naturales, dum arguunt à vocatione filiorum ad vocationem lineæ; adduntque spurios, & odibiliter natos non venire in vocatione lineæ, quod etiam tradunt Hieron. Gabr. *cons.* 195 *num.* 5. *vol.* 1. Farin. *in praxi crimin p.* 1 *q.* 13. *num.* 51. *& seq. & n.* 73. quos refert Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. resolut.* 185. *n.* 2.

Appell. CXXXVI.

Lis.

1 *Litis appellatione vbi simpliciter profertur in constitutione procuratoris venit lis præsens, & non futura.*
2 *Instantia, & ius venit litis appellatione.*
3 *Litis motæ appellatione venit solùm contestata.*
4 *Litis appellatione venit solùm controuersia iudicialis.*

1 Litis appellatione vbi simpliciter profertur in constitutione procuratoris venit lis præsens, & non futura *l item*, §. *sed si*, *ff quod cuiusque vniuersitatis nomine*, Joseph Ludon. *Perus. decis* 37. *à n.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss* 9. §. 5 *sub n.* 21. *&* 33. Stephan. Gratian. *discept forens. cap.* 145 *num.* 12. *cum seqq.* nisi procurator habeat generale mandatum, secundùm Flamin. *de resignat. benefic lib.* 9. *q.* 16. *n.* 17.
2 Litis appellatione venit instantia & ius, secundùm Doct. *in l. postquam liti*, *C. de pactis*, Putc. *decis.* 407. *num.* 1. *lib.* 1. *in correctis*. Et veniunt lites, quæ per actionem intentantur, Leo *Valent. decis.* 20. *num.* 33. *lib.* 1.
3 Litis motæ appellatione venit solùm contestata, *cap ex parte* 30 *de verbor. signif.* Bart. *in l. causas*, *C. de transact. in lect.* 2. Matant. *de ordine iudic. p.* 5. *tit. & omnia fiant durante instantia, n.* 64. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 8. *n.* 4. Cabed. *Lusit. decis.* 15. *num.* 10. *p.* 2. Patens meus *in comment. ad Ordin. Reg. Lusitanor. lib.* 3. *tit.* 20. §. 7. *n.* 3.
4 Litis appellatione venit solùm controuersia iudicialis, *l. causas*, *vel lites*, *C. de transaction.* Coto. *cons.* 267. *In hac consultatione*, *n.* 18. *vers. & licèt appellatione*, *lib.* 4. quem refert Cardin. Tusch. *pract. concl. num.* 5. *lit L concl.* 379. *num.* 1. vbi *n* 4. per *l. litis nomen. ff. de verb. signif.* & Abb. *cons.* 43. *Videtur*, *num.* 1. *lib.* 1. subdit quòd litis nomen importat omnem actionem tam personalem, quàm realem.

Appell. CXXXVII.

Maior, Maiores.

1 *Maioris in dubio appellatione intelligitur ætate, nisi verba repugnent.*
2 *Verb. Maior natu, ostendunt disponentem intellexisse de seniore, & ætate maiore.*
3 *Maior masculus vbi vocatus esset, solùm maior natu veniret.*
4 *Maiorum appellatione propriè sumpta, tantùm continetur vltra tritauum.*
5 *Maiorum appellatione non veniunt transuersales quantumcunque sint antiqui, sed solùm ascendentes à tritauo supra.*

Maioris in dubio appellatione intelligitur ætate, nisi verba repugnent, quia verba potiùs de naturali maioritate, quàm de accidentali, vel ficta intelligitur, Alex. *cons.* 4. *Ponderatis*, *num.* 2. *&* 3. *lib.* 5. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 5. *lit. M. conclus.* 9 *num.* 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 456. *num.* 81. *&* 83. Rebuff. *ad l.* 2. *ff. de verb significat. verb. Maior*, *pag.* 23. Tiraq. *in tract. primogen quæst.* 1. *num.* 11. quem refero Ego ipse *in collect. ad cap. quoties* 5. *num.* 3. *de testibus.* Vnde si maior de domo vocetur, intelligitur de maiori ætate, non diuitiis, nec dignitate, vt per text. *in l si pater*, *in fine ff. de adopt. & in l. eum qui*, *in princip. ff de interd & releg & in l. semper*, *in princ. ff. de iure immun. & in cap. maior.* 34. *quæst.* 1. *& in dict. cap. quoties*, resoluunt Paris. *cons.* 19. *num.* 125. *& cons.* 93. *num* 32. *lib.* 2. Ioan. Lecet. *in tract. de primogen. lib.* 1. *quæst.* 2. Tiraq. *dict quæst* 1 *num.* 10. Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 10. *sub num.* 1. Sim. de Prætis *de interpret vltim. volunt fol.* 329. *num.* 74. *circa fin. & fol.* 334. *num.* 18. Menoch *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 92. *num.* 1. *& cons.* 211. *num.* 26. *& cons.* 220. *num.* 118. Alex. Rauden. *de analog. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 267. *&* 269. Peregrin. *cons.* 47. *num.* 16. *lib.* 2. Honded. *cons.* 70. *num.* 12. *lib.* 2. Fusar. *de substitut. quæst.* 383. Anton. Monach. *Florent. decis.* 71. *num* 28. Ego ipse *in collect. ad dict. cap. quoties*, *num* 4. Quæ 2 quidem opinio sine dubio procederet quando vocatus esset maior natu; nam hæc verba, *maior natu*, ostendunt disponentem intellexisse de seniore, & ætate maiori, *cap. lex est* 2. 1. *& l. qui cùm maior. natu. ff. oper. libert* §. *minorem*, *Instit. de adopt.* Socin. sen. *cons.* 152. *num.* 4. *lib.* 2. Paris. *cons.* 19. *num.* 12. *cum seqq. lib.* 2. Tiraq. *d. quæst.* 1. *in fine*, Honded. *dict cons.* 70. *num.* 13. *lib.* 2. Prout etiam procederet si vocatus 3 esset maior masculus, quia solùm maior natu veniret, vt resoluunt Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt fol.* 329. *num.* 74. *in fine*, Fusar. *de substitut. q.* 356. *num.* 8.

Maiorum appellatione propriè sumpta, 4 tantùm continetur vltra tritauum, Oldrad. *cons.* 25. *Thema tale est*, *ver. maiorum.* vbi *in vers ad secundum*, subdit quòd etiam verificatur à parte & auo, Angel. *cons.* 268. *Statutum Dalmatiæ*, *in princip.* vbi dicit hoc verum de propria significatione, quia propriè ascendentes supra tritauum dicuntur maiores, tritauus verò & alij deinceps dicuntur parentes, refert Cardin. Tusch. *d tom.* 5. *lit. M. conclus.* 21. *num.* 1. *&* 2. Rebuff. *vbi supra*, *verb. maior*, *vers secundo.*

Maiorum appellatione non veniunt transuersales quantumcunque sint antiqui, sed solùm 5 ascendentes

ascendeotes à triuauo, *supra l. Iureconsultum.ff.de gradib.* Alex.*cons.4.col.1.lib.4.* Card. Tusch. *d conclus.21. num.5.*

APPELL. CXXXVIII.

Malefactores.

MALEFACTORVM appellatione indefinitè à statutis veniunt omnes vniuersaliter Alberic. *in tract. statut.part.2.quæst* 121.*num.*11. Sebast. Medic.*de regul.Iuris,reg.2.n.76.*

APPELL. CXXXIX.

Maritus.

MARITI appellatione in materia fauorabili venit sponsus de futuro, secus in materia odiosa.*l non sine*, vbi Cyn.*C.de bonis quæ liber.* Sanch. *de Matrim. lib.1. disp 1. num. 2. vers. sed hoc sanè*, vbi *num.4.* declarat optimè quando dicatur dispositio fauorabilis,& quaodo odiosa,& quamuis Couar. *de sponsalib p.2 cap.1.in initio, n.1.* Gutier. *de iuram. confirm p.1.cap.51.n.2* Marien.*l fin.gloss.6.n.1.tit.1.lib.5. noua Recop.* tenuerint omnia Iura loquentia de matrimonio, & de marito, & vxore, accipienda esse quando matrimonium per verba de præsenti, contractum est, quamuis copula sequuta minimè sit; tameo ipse Sanch. *vbi suprà num.* 3. post Paootm. *in cap. tertio loco, in fine*,& *ibi* Felin. *num.4. de præsumpt.* Alex. Carrer. *lib.5. de sponsalib. cap.5.* Anton. Coch. *lib.5.instit.maior.tit.10.num.8.& 9.* Aueodan. *resp.10. num.3.* meritò distinguit inter materiam fauorabilem, odiosam, aut indifferentem, ita vt materia fauorabili veniant sponsalia & sponsa, matrimonij, seu mariti appellatione; in odiosa verò nomine mariti, vxoris, vel matrimonij, noo veoiunt sponsalia contracta per verba de præsenti, nec sponsi, ipsi de præseoti ante coosummationem, in materia denique indifferenti veniunt qui contraxeruot per verba de præsenti, siue consummauerint matrimonium, siue non, non autem comprehenduntur sponsi de futuro.

APPELL. CXL.

Marmor.

MARMORIS appellatione in legatis non continetur marmor sculptum, *l heres.§.1.ff. de legat.3.l.1. de auro & argento leg.* Riminald. *cons.25. n.31.* Natt.*cons.86.n.1.lib.4.*

APPELL. CXLI.

Masculus.

1 *Masculi vbi vocantur ad fideicommissum, vel aliam dispositionem, non veniunt fœminæ, imò censentur exclusæ.*

2 *Masculi ex fœminis excluduntur quando vocantur masculi ad fideicommissum, vel aliam dispositionem.*

3 *Limita vbi cessat ratio agnationis conseruandæ, vel quando vocati essent masculi quicunque.*

MASCVLORVM appellatiooe quando illi vocantur ao fideicommissum, vel aliam dis- 1
positionem, non veniunt fœminæ, imò censentur exclusæ, iuxta reg. *l. cùm prætor, ff. de iudic. l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de liber. & posthum* Rimin. iun. *cons.571.n.6.& 7.* Menoch.*cons.1099.num 10.* Card. Tusch *practic conclus tom 5. lit. M. concl.102. à princip.* Fosar.*de substitut q.311. num.12.* Ratio est, quia vocatio masculorum non fit alia ratione, nisi pro conseruandis bonis in agnatione, Cardio.Mantic.*de coniect. vltim. volunt. lib.9. tit.15. num.1.* Rimin.iuo. *cons 457. num.9. lib. 4.* Simon. de Prætis *de interpr. vltim. volunt.fol.287.num.5.* Cephal.*cons 6 num 44.* Hieron.Gabr.*cons 97.num.24. lib.1.* Peregr. *de fideicom.art.21.num.47.* Menoch. *cons.205.num.13.* Surd. *cons.96 num.30.* Honded.*cons.70.num.39 lib 1.* Card. Tusch *d.concl.102.num.1.* Rot *decis.567.num.1.p.2.in posthum.Farin* aliàs *p.4. recent. & decis.780.n.3.p.1. etiam in posthum.* aliàs *p.3.recent.*

Amplia vt etiam hoc casu excludantur masculi 2
ex fœminis, vt per *l.1.in fine, & l immunitates, ff. de iure immunit.* vbi priuilegia immunitatis concessa descendeotibus masculis non transeunt in masculos ex fœminis, resoluunt Rom. *cons.167. numer 6. lib.1. & cons. 49. num.2. vers sed tamen, & cons. 120. num.8.& 9.lib.1.* Socin.iun.*cons 69.n 28.& cons.116. lib.3.* Alciat.*cons.96.num.13 cum seqq.* Natt.*cons 187. num.9.* Tiraq *de iure primog. q.13 num.6.* Mathesil. *pag 128.*aliàs 131. Cremens.*sing.20* Crauet. *cons 22. col vlt.* Bursat.*cons.218. num.92.* Cardin.Mantic. *de coniect.vltim volunt.lib.11.tit.15 num.2. & de tacit. & ambig.conuent.lib.23.tit.13.* Laderch.Imola *cons.153. per totum*, Decian. *cons.127. num.15. lib. 3.* Hippol. Rimin.*cons.313. num.31. & cons.782. num.42.* Sforr. Odd *de compend substit. p.6. art.4. num. 4. & cons. 6. num.41.* Molin.*de primog. lib.3. cap.5. num.27. & 45.* Christophor.Thorniel.*cons 32. per totum*, Ant.Gabr. *commun. tit. de substitut. concl. 2. in fine*, Menoch. *de præsumpt.lib.4.præs 91. num 5. & cons.172. num.12. & cons.321.n.136.& cons.1151 n.16 & cons.1177. n.11. cum seqq. & cons.1228. num.30. & cons.1229. num.16. cum seqq.* Hieron.Gabr.*cons.116. num.3. lib.2.* Surd. *cons.317. n.7.* Crass.*in §. fideicommissum, q.35. num.3.* Alex.Trentacin *de substitut.p.4. cap.7. n.10.* Intrigl. *in simili tract.cent.3.q.58. num.6.& q 85.n.5.* Thesaur. *Pedem. decis.188.num.23.* Anton. Monach *Florent. decis.52.* Gall.*de except.success.tit 4 except 27.num.80. p.2.* Rostic.*in l. cùm auus. lib.6. cap.16. ff. de condit.& demonstrat.* Card. Tusch. *d concl.102. num.8.* Rota *decis.221.num.2.p.1.in posthum Farin.* Ludou. Molin. *in Iuris allegatione pro Rege Catholico Philippo ad successionem Regnorum Portugalliæ n.8.* quæ allegatio cum non reperiatur, ideo eius verba subnectam *Vlterius in confirmatione, & pro extensione eorum quæ dicta sunt, aduertendum est, quòd in quacunque dispositione, quæ agnationem non respicit siue vltima voluntatis ea sit, seu inter viuos, vbi masculi ad successionem inuitantur, masculi, licet ex fœminis procedant., censentur vocati, quia tales verè masculi sunt, & tanquam masculi succedunt, non habita consideratione ascendentium*; quòd sic tenent Ancharan. *cons.129.col.3. & 4.* Paul. de Castro *in l. 1. C. de condit. insert. num. 3. in fine*, dicens *quòd in materia indifferenti, quæ tam masculis, quam fœminis conuenit, appellatione masculorum comprehenduntur masculi ex fœminis nati.* Idem sequitur

Arctin.*n.52.ad fin. & n.53.* & Socio. *num.59. in d. l. Gallus, §.1. nunc de lege Velleia,* Corn.*conſ.246. lib.2. n.5. & 6.* Iaſ.*conſ.117.col.2.num.1.lib.4.*Ruin.*conſ.49. lib.1.n 2. & 3.cum ſeqq.* Deci.*conſ.303.n.8.* Peralta *in l.cùm pater, § filia ff de legat.2 n.64.pag.335.* & habetur *in tract. de primog Hiſp.lib.3.c.5. num.48.* Auguſt. Beroi *conſ.110.per tot.* maximè *n.23.lib.2.* Et quamuis contrariam opinionem probet Specul.*tit. de emphyt. §. nunc aliqua, verſ.146. quæritur 173.* quem ſequi videtur Iaſ.*in d.§.nunc de lege Velleia,num.16.*cum aliis quæ congerit Tiraq. *de primog q.12. num.12. & q 13. num 6.* hi tamen omnes ſunt intelligendi, vbi diſpoſitio. de cuius interpretatione agitur, agnationem reſpicit,provt ipſi loquuntur,&c.

3 Declara ampliationem, vt nno procedat quando ceſſat ratio agnationis conſeruandæ, vt quia fideicommiſſum ſit coonſtitutum ab extraneo, vel à muliere, vel initium habuit à fœmina inſtituta, quia tunc maſcolus ex fœmina veniret, ita Ruin.*conſ.120. n.23.verſ quo verò,lib.1.* Socin.iun *conſ.2.n.11. & 26. lib.3.* Rimin.iun *conſ.347.n.27.& 28.* Mantic *de coniect vlt.volunt lib.8.tit 8.num.20.& 75.* Molin *d cap.5. n.49.* Surd. *conſ.304. n.14.* Roi.*deciſ.150.n.2.p.2.diuerſ.* Pereg. *in tract.de fideicommiſ.art.26. num 27.& conſ.5.n.13.lib.1.& conſ.1.n.33. lib.5.* Menoch *conſ.* 802.*n.38.cum ſeqq.* Gall. *d. except.27.n.82. cum ſeqq.* Ruſtic. *d cap.16 n.22.* Card.Tuſch.*d concl.102.n 10.* Rota *in Spoletana hæreditatis 11. Martij 1613. coram Patriarcha Manzanedo,* impreſſa per Farin.*deciſ.463. n.8 p.1 recent.* & nouiſſimè *in Florentina fideicommiſſi de Cambiis 9. Iunij 1627.coram R.P.D. Dunozetto, in fine.* Vel quando vocati eſſent maſculi quicunque propter illam dictionem vniuerſalem, Ruſtic. *d. 4. cap.6.num.23.cum ſeqq.*

4 Declara etiam, appellatione maſculi venire maſcolum ex fœmina quando ſuccedit ex perſona ſua, & non per repræſentationem,quia vbi ſuccedit ex perſona propria, debent cooſiderari ſucceſſores vt tales, non vt filij talis, neque vlla ratio habetur deriuationis maſculinitatis, Iacob. Rayner. & Cyn. *in auth poſt fratres, C.de legit.hæred.* Iaſ.*conſ.115. Præſens, n.4.col.5.verſ. ſecundò principaliter moueor, & verſ. ratio ergo,lib.4.* Tiraq.*de primog q.10. num.22.* Ludou. Molina *in d Iuris alleg num 41.*

Appell. CXLII.

Maſſaritiæ.

1 *Maſſaritia idem important quod ſupellectilia, & ideo Maſſaritiarum appellatione veniunt quæcunque continentur appellatione ſupellectilis.*

2 *Supellectilis appellatione veniunt omnia parata mobilia ad vſum communem patrisfamil.*

3 *Maſſaritia,mobilia,ſupellectilia, & fulcimenta ſunt nomina appellatiua.*

1 MASSARITIARVM appellatione continentur ea, quæcunque continentur appellatione ſupellectilis, & è contra; Maſſaritiæ enim idem important quod ſupellectilia, Abb. *conſ.88. num.2 lib.1.* incip.*Caſus in facto,* Dec.*conſ 492.* Card. Tuſch *pract concl.tom.5.lit. M.concl.105.num.1. & 6.* Angel. Aretin. *in tract. de teſtament. gloſſ.39. num.1.* Durand.*de arte teſtandi, in tit.de legat. cant.53. in fin.*
2 Menoch.*de præſumption.lib.4 præſ 160.num.1.* Appellatione verò ſupellectilis veniuot omnia parata mobilia ad vſum commuoem patrisfam. *l. 3. cum ſeq ff.de ſupellect.leg.* Abb.*d conſ.88.in princip.verſ ſed hoc non obſtante,lib.2.* vbi quòd venioot lecti, culcitræ, capſæ,ſcamna,& ſimilia. Et quod nomen Maſ- 3
ſaritiarum,mobilium ſupellectilium,& fulcimentorum ſint oomina appellatiua collectiua, reſoluit Rimin.iun.*conſ.116.n.84.* vbi *n.85.* ſubdit quòd ſupellectilem ſuam appellant homines bona ſua mobilia. Alia vide in verb. *Supellectilis,appell.252.*

Appell. CXLIII.

Mater.

1 *Auia continetur matris appellatione, quoties ponderatur naturalis affectio.*

2 *Matris appellatione non continetur auia in odioſis.*

MATRIS appellatiooe continetur auia quo- 1
ties ponderatur naturalis affectio,quia procedunt per eandem rationem,*l.iuſta,ff. de verbor ſignif. l.Neſennius ff.de negot.geſtis,*Alex *conſ.198. Perſpectus, n. 3. lib.6.* vbi *n. 4.* ait ideò ſtatutum excludens matrem,excludere etiam auiam maternam,refert Card. Toſch.*practic.concluſ.tom.5. lit. M. concl.108. num.1. & 2.* Rebuff. *in l. iuſta interpretatione 201. col 2. ad med. ff. de verb. ſignif.* Surd. *de aliment. tit.6. quæſt.8. num.14.& 16.* Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ.tom.3. c.977.n.5.*Decian.*conſ.13.n.2.vol.3.*

MATRIS appellatione non cootinetur auia 2
in odioſis,*l.lege Iulia,§ 1.ff. de ritu nupt.* Alexand. *d. conſ.198.n.4.verſ.& ſimiliter,* Card. Tuſch. *d. concluſ.* 108.*n.3.*Angul *ad leg Meliorat.l.1.gloſſ.1.n.2.*

Appell. LXLIV.

Matrimonium.

MATRIMONII appellatione propriè noo veniunt ſponſalia,ſed matrimonium per verba de præſenti contractum,quamois copula ſequuta minimè ſit,Couar. *de ſponſalib p.2. cap.1. in init. n.3. & 4.* Cald.Pereita *in l. ſi curatorem, verb. læſis, n.128. C.de in integ.reſtit.minor.* Gutiet.*de iuram.confirm.p.1. c.51.n.2.*Marien.*l.fin. gloſſ.6. n.1. tit.2. lib.5. nouæ Recopil.* Verùm Sanch. *de Matrim.lib.1.diſp.1.n.3.* ſic diſtinguit, aut materia eſt odioſa, aut fauorabilis, aut indifferens:ſi eſt odioſa, appellatiooe Matrimonij ooo veniuot ſpooſalia contracta de præſenti ante conſummationem; ſi eſt fauorabilia, comprehenduutur etiam ſponſalia de futuro; ſi verò eſt indifferens, veniuot ſpouſalia cootracta per verba de præſenti adhuc ante conſummationem, non autem per verba de fututo,& citat Panor. *in cap. tertio loco, in fine,* vbi Felin. *num. 4. de præſumpt.* Alex. Carter. *lib.5.de ſponſalib.cap.5.* Anton.Cuch.*lib.5. inſtit. maior.tit.10.n.8.& 9.*Auendao.*reſp.10.n.3.*

Appell. CXLV.

Melioramenta.

MELIORAMENTORVM, ſeu meliorationum appellatione propriè veniunt ea, per quæ

quæ res efficitur melior, dummodo rei ita sint affixa quod efficiantur pars rei, vt per Boër. *decis.* 44. *n.* 6. Menoch. *conf.* 64. *num.* 5. *&* 6. obseruantes quòd ea quæ non sunt affixa, neque incorporata, prout perticæ, postes, & similia, potius dici debent instrumenta rei, quàm melioramenta, refert Card. Tusch. *practic. concl. tom* 3. *lit. M. concl.* 174. *n.* 3. *&* 6. Vnde sit vt melioramentorum, seu meliorationum nomine veniant ædificia per dominum & possessorem facta, turguria, reparationes necessariæ, disboseationes agrorum, & syluarum, plantationes oliuetorum, vinetorum, & omnium eorum, quæ durationem habent: sic in erigendis, & plantandis salicibus, & cæteris arboribus impensum melioratio dicitur, in fossatis aggeribus, propagationibus vitium, & quorumcunque fructuum, quemadmodum in his, & aliis casibus in variis causarum figuris responderunt Neguzant. *de pignorib p.* 5. *memb.* 4. *num.* 11. Menoch. *remed.* 15. *recup. quæst.* 19. *num* 500. Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 25. *n.* 13. *cum seqq.* Federic. Scot. *conf.* 5. Rimin. iun. *conf.* 241. *num.* 17. *lib.* 3. Roland. *consil.* 28. *n n.* 2. *lib.* 1. Caualcan. *decis.* 44. *n.* 59. *p.* 1. *& decis.* 32. *num.* 39. *p.* 2. Ioan. Garc. *de melioram. & expensis, cap.* 1. *n.* 8. *&* 9. *& cap.* 15. *n n.* 1.

Appell. CXLVI.

Membrum.

1 *Membrum propriè dicitur omne id, quod in corpore nostro distinctam habet operationem.*
2 *Digitus non continetur membri appellatione.*
3 *Dentes non veniunt membri appellatione.*
4 *Auricula siue cartilago auris non venit appellatione membri.*
5 *Mamilla fœminæ venit appellatione membri.*
6 *Barba hominis non venit appellatione membri.*

1 MEMBRI appellatione venit propriè illud per quod corpus mouetur ex proprio membri officio; nam omne id, quod in corpore nostro distinctam habet operationem, illud propriè dicitur membrum, putà oculus, aures, nasus, lingua, manus, atque pes, quorum propriè operatio respectiuè est videre, audire, odorare, gustare, tangere, & ambulare, Aristot. *de Meteor.* Bart. *in l publicorum, num.* 13 *ff. de publican.* Bald. *in l. reos, num.* 5. *de accusat.* Clar. § *fin. quæst.* 69 *num.* 3. *&* 16. Plac. *de delict. lib.* 1. *cap.* 25 *num.* 4. Couar. *in Clem si furiosus, p.* 3. *in initio, n.* 8. Iacob. de Graff. *in aureis decis. lib.* 2. *cap.* 26. *n.* 4. Henriq *in sum lib.* 14. *cap.* 8. §. 1. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 206. *vers secundo dico*, Caball. *resolut. crimin. casu* 136. *num.* 16. Farin. *in praxi crimin p.* 1. *quæst.* 19. *n.* 24. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut.* 67. Beller *disquis. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina cleric.* §. 5. *n.* 89. Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 111. Card. Tusch. *practic. conclus tom.* 5. *lit. M. concl.* 185. *num.* 1. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 32. *num.* 11.

2 MEMBRI appellatione non continetur digitus, ille enim non est propriè membrum nostri corporis, Bart. *in l* 2. *num* 13. *ff. de public. iudic. & in l non sunt liberi, ff de statu homin. & cons.* 201. *Quæritur nunquid, lib.* 1. Felin. *in cap Ego N. post num.* 1. *de iureiur. & in cap. cum illorum, n.* 4 *de sentent. excom.* Cassan. *in consuetud. Burgund. rub.* 1. § 5. *vers. per hæc quidem*, Nauar. *cons.* 1. *n.* 1. *de corpore vit. in nouis*, Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit decis.* 2. Clar. *d. quæst.* 69. *n.* 3. Rub. Alex. *cons* 83. Henriq. *dict lib.* 14. *cap* 8 § 1. *in med.* Ægid. de Coninck *de Sacrament disp* 18. *dub.* 8. *n.* 65. Farin. *d. quæst.* 19. *n.* 24. Aloys Ricc. *d resol.* 67 *num.* 3. Bellet. *d.* §. 5. *n.* 90. Camp in *d cap.* 17. *n.* 110. Ego ipse *d alleg.* 42. *n.* 19. Card Tusch. *d concl* 185. *num.* 1. hinc resoluentes quod statorum puniens abscindentem membrum, non habet locum in eo, qui abscindit digitum.

3 MEMBRI appellatione non veniunt dentes, Farin. *fragment. crimin p.* 1. *lit. C. num.* 375. Ego ipse *d. alleg.* 42. *num.* 36. Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 11 *cap.* 17. *num* 96. quia non habent proprium & distinctum officium, Marian. Socin. *in cap. ad audientiam, num.* 200. *de homicid.* nouissimè Narbona *de ætate ad humanos actus requisita. ann.* 1. *quæst.* 13. *num.* 13.

4 MEMBRI appellatione non venit auricula, siue cartilago auris, cum necessaria non sit auditui, sed est potius tutela, & ornamentum auris, Borgas. *de irregul tom.* 1. *quæst.* 3. *n.* 24 *vers sed videtur.* Couar. *in Clem. si furiosus, p.* 3. *in initio, num* 8. *vers primum*, Nauar. *in man. cap.* 27. *num* 223. *vers. septimò infertur*, Henriq. *lib.* 14 *cap.* 8. §. 3. *in princip.* Aloys Ricc. *dict. resolut.* 67. *n.* 2. Bellet. *d.* §. 5. *num* 60 *in fine.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 11. *cap* 17. *n.* 40. Ego ipse *d alleg.* 42. *num.* 39. Contra Sot *de Iustit. lib.* 5. *quæst.* 2. *art.* 1. Maiol. *de irregular lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 5. Farin. *d. lit. C num.* 475.

5 MEMBRI appellatione venit mamilla fœminæ, quælibet enim habet per se officium distinctum, sicut quilibet oculus, secundùm Bald. *in l dum opera, num.* 75. *C. qui accusare non possunt*, in terminis Aloys. Ricc. *d resolut.* 67. *n.* 4 Mari. Socin *in d cap. ad audientiam, n.* 197. *de homicid.* Farinac *d. lit C num.* 373. secus dicentes de mamilla hominis, contra Sayr. *de censur. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 18. existimantem mamillam fœminæ non esse membrum, & consequenter non contraxisse irregularitatem dictam mamillam abscindentem.

6 MEMBRI appellatione non venit barba hominis, Mari. Socin. *in cap. ad audientiam, num.* 201. *de homicid.* vbi quòd siue barba accipiatur pro pilis, siue pro mento, neutro casu potest dici membrum instrumentale, sed solùm formale, refert Farin. *dict. lit. C. num.* 374.

Appell. CXLVII.

Mendicantes.

1 *Mendicantium appellatione de Iure communi, & antiquo veniunt Prædicatores, Minores, Eremitæ S. Augusti, & Carmelitani.*
2 *Mendicantes, exceptis Minoribus de Obseruantia & Capucinis, possunt ex dispositione habere redditus, & possessiones in communi, licèt ex regulis & Constitutionibus à Sede Apost. approbatis illis interdicti fuissent.*
3 *Mendicantium priuilegia retinent Ordines Mendicantes, ac proinde non liberantur Iuribus loquentibus de Mendicantibus, licèt priuilegio habiles facti sint ad habenda bona in communi.*
Inter Mendicantes annumerantur:
4 *Serui,*
5 *Minimi,*
6 *Iesuati,*
7 *Patres Societatis* IESV,
8 *Carmelitæ Discalceati.*

9 *Mendicantium appellatione veniunt omnes alij Ordines, qui post quatuor priores a Sede Apost. instituti sunt.*

10 *Suspensio lata in Superiores Ordinum Mendicantium, admittentes ad professionem ante annum nouitiatus, extenditur ad Mendicantes postea creatos.*

11 *Fratres, quibus est concessa facultas transeundi ad non Mendicantes, si non inuenerint Mendicantes, qui eos vellent admittere, non satisfaciunt si apud Mendicantes olim institutos non admittantur, nisi admitti quoque tentent apud denuò tales creatos.*

12 Clem. 1. de Regularib. *dum statuit professos Ordinum Mendicantium ad non Mendicantes, etiam de licentia Sedis Apost. transeuntes, non posse habere vocem in Capitulo, Prioratus, &c. comprehendit Mendicantes etiam postea approbatos.*

13 *Moniales Ordinum Mendicantium, non comprehenduntur sub dispositionibus loquentibus de Mendicantibus.*

Participant de priuilegiis Mendicantium:

14 *Canonici Regulares Lateranenses,*
15 *Canonici Regulares S Saluatoris.*
16 *Canonici seculares S.Georgij,*
17 *Canonici Regulares S.Crucis Conimbricensis,*
18 *Monachi Cassinenses,*
19 *Monachi Vallis Vmbrosæ,*
20 *Monachi Camaldulen.*
21 *Monachi Cistercienses,*
22 *Monachi Cistercienses reformati,*
23 *Monachi Cœlestini,*
24 *Monachi Siluestrini,*
25 *Monachi Congregationis B. Mariæ Montis Virginis,*
26 *Monachi S.Basilij,*
27 *Premonstratenses,*
28 *Fratres S.Spiritus in Saxia,*
29 *Carthusienses.*
30 *Fratres S. Hieronymi Hispaniarum,*
31 *Fratres Eremitæ S.Hieronymi de Pisis,*
32 *Fratres S Hieronymi de Fesulis,*
33 *Fratres Cruciferi,*
34 *Fratres Ordinis Sanctissimæ Trinitatis,*
35 *Fratres S.Mariæ de Mercede,*
36 *Fratres Militiæ Iesu Christi,*
37 *Theatini,*
38 *Clerici Regulares de Sommaschia,*
39 *Clerici Regulares Minores,*
40 *Clerici Regulares ministrantes infirmis,*
41 *& Clerici Regulares scholarum piarum.*

1 MENDICANTIVM appellatione de Iure communi & antiquo veniunt Prædicatores, Minores. Eremitæ S.Augustini, & Carmelitani, de quibus fit mentio *in cap. vnic. §. sanè, de relig. domib. lib 6.* sicuti docent Lap. *alleg.* 44. gloss. *verb. quolibet, in Clem. 1. de Regularib.* Isidor Moscon. *de maiest. militantis Ecclesiæ, lib. 1. p. 4. cap. 1. de Regularib. vers. Mendicantes, pag.* 514. Zarol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. Mendicantes pag mihi* 67. Azor *instit. moral p. 1. lib. 12. cap. 23. quæst. 2.* Ludou. Miranda *in man. Prælatorum, tom. 1. quæst. 11. art. 6.* Galganet. *de Iure publico, lib. 3 tit. 41.* & alij plures, quos refero Ego ij se *de officio & potest Episcopi, p. 3. alleg. 77. num. 16. secundum Lugdunen impressionem.*

2 Quamuis Mendicantium nomine de Iure ij tantùm comprehendantur, quibus ex regula, vel Constitutionibus interdictum est habere in communi redditus & possessiones, iuxta text. *in cap. vnic. § confirmatos, de relig. domib. lib. 6.* si hæ constitutiones à Pontifice sint approbatæ, vt intelligit Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 6. cap. 7. num. 4.* tamen si ea dispensatione habeant redditus & possessiones in communi, (prout iam hodie dispensatum est cum omni- 3
bus Mendicantibus, præter Minores de Obseruantia, & Capucinos, in Concil. Trident. *sess. 25. de Regularib. cap. 3.*) etiam tunc retinent quoad alia omnia priuilegia Mendicantium, ac proinde non liberantur Iuribus loquentibus de Mendicantibus, prout tradunt Rebuff. *in concord. rub de Reg. ad Prælat. nomin facien. verb. Mendicantibus, vers. sicuti illi*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst 52. artic. 15. ad fin.* Mandos. *ad reg. 23. Cancell. quæst. 4. num. 4. cum seqq.* vbi *num. 5.* declarat nisi priuilegium dispensans, vt ij Religiosi habeant redditus in communi, contineret expresse eos in posterum non fore Mendicantes.

Præter supradictos quatuor Ordines, qui verè, & Iure communi inspecto Mendicantium nomen sortiti sunt, alij ea particularibus priuilegiis verè inter Mendicantes annumerantur, quidam verò de priuilegiis Mendicantium participant, de quibus diligenter Ascan. Tamburin. Vallis Vmbrosæ Monachus, in suo tract. de Iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum tam sæcularium, quàm Regularium Episcopis inferiorum, *tom. 1. disp. 17. quæst. 1.* vbi multa circa hanc rem notatu dignissima cumulauit.

Serui igitur B. Mariæ inter Mendicantes annu- 4
merantur in Constit. Pij V. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, sub die 1. Octobris 1568. quæ est 44. in ordine Bullarum eiusdem Pont. in Bullario nouo, *num. 2. pag.* 240. referunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 55. art. 3.* & Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin in exemptos, p. 2 quæst. 17 n. 16.*

Minimi S.Francisci de Paula similiter inter Men- 5
dicantes annumerantur à Sixto IV. *in constit. 5. in Ordine, tom. 1.* Bullarij noui, & à Pio V. in sua Constit. incip. *Apostolica Sedis benignitate,* sub die 9. Nouembris 1567. in Bullario nouo *tom. 2. Constit. 49. eiusdem Pont pag.* 344.

Iesuati Congregationis S.Hieronymi, verè com- 6
prehendi inter Ordines Mendicantium, eorúmque gratiis, & indultis perfrui, declarauit idem Pius V. in sua Constit. incip. *Romanus*, sub die 19. Nouembris eiusdem anni 1567. in Bullario nouo, *tom. 2. pag.* 245. referunt Fr. Emman. *d. tom. 1. quæst. 55. art. 4.* & Azor *d. p. 1 lib. 12. cap. 13. quæs. 2.*

Societatis IESV Patres inter Mendicantium 7
Ordines comprehendi voluit idem Pius V. sua Constit. incip. *Dum indefessa*, sub die 7. Iulij 1571. vt referunt Hieron. Gabr. *cons. 27. lib. 1.* Fr. Emman. *d. tom. 1. quæst. 55. art. 5. & tom. 3. quæst. 49. art. 2.* Azor. *d. p. 1 lib. 13. cap. 7.* Mari. Mura *decis. 2. n. 18.*

Carmelitas Discalceatos inter Ordines Mendi- 8
cantes annumerandos esse declarauit Clemens VIII. sua Constit. 101. incip. *Romanum Pont. decet,* sub die 20. Augusti 1603. in Bullario nouo, *tom. 3. pag.* 147.

Quare iam hodie Mendicantium appellatione 9
non solùm veniunt Priores, & principaliores illi quatuor Ordines Mendicantes, de quibus suprà *n. 1.* sed etiam omnes alij præcitati; qui postea à Sede Apost. instituti sunt, quia omnes hi verè Mendicantes sunt, sicuti bene resoluit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2 lib. 6. cap. 7. n. 117.*

Meritò igitur Suar. *tom. 5 in 3. p disp 31. sect. 6 n. 7.* 10
docet suspensionem latam *in cap. non solum, & in cap.*

cap.constitutionem, de Regularib. lib.6. in Superiores Ordinum Mendicantium admittentes ad professionem ante annum nouitiatus, extendi ad Mendicantes postea creatos.

11 Hinc etiam Nauar.*commento 4. de Regularib. n.13. vers.secundo*, & Fr.Emman.*d.tom.3. quæst.52. art.13.* tradunt Fratres quosdam, quibus concessa est facultas transeundi ad non Mendicantes, si non inuenirent Mendicantes, qui eos vellent admittere, non satisfactores si apud Meodicantes olim institutos noo admittantur, nisi admitti quoque tenteot apud denuò tales creatos.

12 Hinc denique prouenit dispositiooem *Clem.1. de Regularib.* statueotis professos Ordinum Mendicantium, ad non Mendicaotes etiam de licentia Sedis Apost. transeuotes, non posse habere vocem in Capitulo, Priotatus, administrationes, officia, &c. comprehendere absoluè quoslibet Meodicantes Ordines, etiam post dictam Clement. approbatos, & à Sede Apostol. institutoa, vt resoluit Azor. *instit.moral.p.1.lib.22 cap.14.quæs.12.vers.quares.*

13 Restat oune vt videamùa, an Moniales præfatorom Ordinum veniant sub dispositionibus loquentibus de Mendicantibus? In qua quæst. licèt affirmate videantut gloss.*verb.quoslibet, in d.Clem 1.&* *ibi* Imol.*n.*8.ac Bonifac *n.56.* Lap. *alleg.4. An dispositio, num. 1. 2. & 3.* & *ibi* Mandos. *in addit lit. A.* dum existimant dispositionem illius *Clem. 1.* de Meodicantibus loquentem comprehendere fœminas Ordinum Mendicautium: tamen negatiua sententia verior est, & ratione probatur; quia si Moniales comprehenderentur appellatione Mendicantium, illæ minimè defatigatentur in obtinendia priuilegiis communicationum cum Ordinibus Mendicantibua, iuxta *reg l.1. ff. ad municip. & l.1. C. de thesaur. lib.10.* at cuostat Clementem VII. indulsisse Sororibus Sanctæ Claræ omnia priuilegia concessa, & concedenda quibuscunque Ordinibus Mendicantibus, vt nobia idonei testes sunt Fr. Emman. *d. tom.1.quæst 55 art.1.& 13.* & Ascan. Tambutin. *dict. tom.1.disp.17.q 1.sub n.49.* pariter attestaotes Leonem X. indulsisse Monialibua Prædicatorum omnia priuilegia coucessa Ordinibus Mioorum, Eremitarum S. Augustini, Carmelitarum, & Seruorum B. Mariæ. Igitor, &c. Quare hanc partem negatiuam melius sustinent io terminis præfatæ *Clem. 1.* Siluest.*in sum verb. Religio 3. quæst.3. dicto 3.* Angel. *verb. nouitius, num.6.* & alij, quos refert & sequitur Sanch.*d.lib.6.cap.7.n.117.*

Participantes de priuilegiis Mendicantium qui?

14 Canonici Regulares Lateranenses participant de priuilegiis Mendicantium, & communicant cum aliis per Bullam Pij V. incip. *Superna dispositionis arbitrio*, sub Dat. 17.Kalend. Septembria 1567. Pontificatus sui anno II. quæ est 41. in ordine Bullarum eiusdem Poot. *tom* 2. Bullarij noui, *pag.*228.

15 Canoolci Regulares S.Saluatotis Bononien. pariter participant de priuilegiis Mendicaotium, vt in Bulla Iulij II. incip. *Inter cæteras*, sub Dat.4. Nonis Aprilia 1512. Pootificatus sui anno XI. quæ est 30. in ordine Bullarum eiusdem Pont. in Bullario nouo, *tom.1.*

16 Canonici sæculares S. Georgij in Alga, etiam participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Pij V. incip. *Ex incumbenti nobis*, sub Dat. 3. Idus Nouembria 1569. Pontificatus sui anno IV. quæ est 92. in ordine Bullarum eiusdem Pont. in Bullario nouo, *tom.2.*

Canonici Regulares S. Crucis Conimbricensis participant de priuilegiis Mendicantium, vt in d. Bulla Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio*, in Bullario nouo, *tom.2 pag.*228. 17

Monachi Cassinenses, aliàs S.Iustinæ de Padua, participant de priuilegiis Mendicaotium, vt in Bulla Iulij II. quæ est 1. io ordine Bullarum eiusdem Poot. in Bullario nouo, *tom.1 pag.*402. 18

Monachi Vallis Vmbrosæ, participant de omnibua priuilegiia Mendicantibus concessis, vt in dicta Bulla Pij V. incipien. *Ex superna dispositionis arbitria.* Ex hac Religione (quæ in Etrutia nimium creuit, & plurimum floret) Romæ familiariter cognoui Reuerendissimum P D Horatium Morandium, olim huius Vallia Vmbrosæ Congregationis Præsidem generalem, nunc Sanctæ Praxedia de Vrbe Abbatem meritissimum, Prælatum sanè inter omnes, quos viderim, doctrina, & morum integritate celebrem, ingenio promptum, eloquio compositum, & omnium litterarum scientia egregiè præditum, qui velut alterum cœleste Dioscorum sydus micantissimo virtutum, & sapientiæ splendore sanctissimam hanc Religionem mirificè illustrat. 19

Monachi Camaldulen. participaot quoque de priuilegiis Mendicaotium, vt in Bulla Gregorij XIV incip. *Ex iniuncto nobis*, sub die 24. Septemb. 1591. Pontificatus sui anno I. quæ est 18. in Ordine Bullarum ejusdem Pont. in Bullario oouo, *tom.* 2. *pag.*710. 20

Monachi Cistercien. Congregationis S. Bernardi in Italia Regularis obseruantiæ, participant etiam de priuilegiis Mendicantiom, vt in Bulla Gregorij XIV. incip. *Romanus Pont.* sub die 20. Iunij 1591. Pontificatua sui anno I. quæ est in ordioe 16. Bullarum eiusdem Pont. in Bullario nouo, *tom.* 2. *pag.*704. 21

Monachi Cistercien. reformati Congregationis B Mariæ Fuliensis, vt in Bulla Sixti V. incip *Super specula*, sub Dat. Ididus Nouembris 1587. Pontificatua sui anoo III. quæ est 70. in ordine Bullarum eiusdem Pont. in Bullario nouo *tom.2 pag.* 600. & in alta Bulla Paulli V incip. *Diuina disponente clementia*, sub Dat. 5. Idus Iulij 1606. Pontificatus sui anno II. quæ est 25. aliàs 18. in ordine Bullarum eiusdem Pont. *tom.3.* Bullarij noui. & io alia quæ sequitur, incip. *In supereminemus*, sub die 21. Nouembris 1067. Pont. sui anno III *eod tom.2 pag.*206. 22

Monachi Cœlestini babent participatiooem priuilegiorum Mendicantium, vt in oouissima Bulla S. D. N. Vrbani VIII. sub Dat. 14. Augusti 1624. Pontificatus sui anno II. 23

Monachi Siluestrini participant etiam de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Pauli V. sub die 21. Nouembris 1606. cum clausula, *quatenus sint in vsu, & Concilij Trident.* vel ipsius Congregationia Constitutiootbus non contrarientur, præter facultatem eligendi conseruatores, vt refert Laërt. Cherubin. *in rub Bulla* 36. Paoli III. quæ extat in Bullario nouo, *tom 1.pag.*676. 24

Monachi Congregationis B.Mariæ Montia Virginis participant etiam de priuilegiis Mendicaotium, vt in Bulla Pauli V. incip.... sub die 19. Maij 1611. Pontificatus sui anno VI. quæ est in appendice Bullarij noui Laërtij Cherubini *Constit.1.tom.3. pag.*46. 25

Monachi S. Basilij participaot de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Gregorij XIII. sub Dat. Kalend. Nouembris 1579. Pontificatus sui 26

Digitized by Google

an. VIII. quam refert Fr. Emman. in noua collectione priuilegiorum Mendicantium, Bulla 12. eiusdem Pontif.

27 Præmonstratenses habent communicationem omnium priuilegiorum, tam spiritualium, quàm temporalium, tam in genere, quàm in specie concessorum Congregationi S. Bernardi Ordinis Cistercien. Regnorum Hispaniæ, vt in Bulla Clementis VIII. sub die 20. Septembris 1593. Pontificatus sui anno II. quem refert Fr. Emman. vbi proximè Bulla 20. eiusdem Pont.

28 Fratres Sancti Spiritus in Saxia, participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Sixti V. incip. *Exigit*, sub die 13. Augusti 1586. Pontificatus sui anno II.

29 Carthusienses participant quoque de priuilegiis Mendicantium, ex priuilegio Pij II. prout refert Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst.* 8.

30 Fratres S. Hieronymi Hispaniarum participant de priuilegiis Mendicantium, ex quadam Bulla Pij IV. & alia Sixti V. quas refert Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1 quæst* 55. *art.* 9. & demum ex altera Pij V. sub Dat. 17. Kalendis Septemb. 1567. de qua *sup. num.* 13.

31 Fratres Eremitæ S. Hieronymi Congregationis B. Petri de Pisis, perfruuntur omnibus priuilegiis Ordinum Mendicantium, vt in Bulla Pij V. incip. *Religionis zelus*, sub Dat. Romæ, die 30. Martij 1571. Pontificatus sui anno VI. quæ est 125. in ordine Bullarum eiusdem Pont. in Bullario nouo, *tom.* 2. *pag.* 337.

32 Fratres S. Hieronymi de Fesulis habent participationem, & communicationem omnium priuilegiorum, prærogatiuarum, immunitatum, & gratiarum, quibus Fratres Religiosi Conuentuum quorumcunque Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium vbique existentium vtebantur, vt in litteris Apostol. Alexandri VI. sub die 30. Aprilis 1496. *& in d. Bulla Pij V.* incip. *Ex superna dispositione arb trio*, de qua *sup. n.* 14.

33 Fratres Cruciferi communicant in priuilegiis cum Ordinibus Mendicantium, tam concessis, quàm concedendis, vt in Bulla Gregorij XIV. incip. *Romanus Pontifex*, sub die 12. Iulij 1591. Pontificatus sui anno 1. quæ est in ordine Bullarum eiusdem Pont. in Bullario nouo, *tom.* 1. *pag* 701.

34 Fratres Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum prouinciarum Castellæ, Legionis, & Bethicæ, ex priuilegiis Leonis X. & Adriani VI. fruuntur omnibus priuilegiis, præeminentiis, immunitatibus, exemptionibus, &c. concessis quatuor Ordinum Mendicantium, quibus gratiis & exemptionibus concessis, & concedendis per Sedem Apost. locis, & personis Ordinis Sanctissimæ Trinitatis dictarum Prouinciarum fruuntur loca & personæ eiusdem Ordinis in Regno Portugalliæ, per Constit. Pauli III. incip. *Inter curas*, sub Dat. Romæ Idus Nouembris 1534. in Bullario nouo, *tom.* 1. *pag.* 615.

35 Fratres S. Mariæ de Mercede gaudent priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Leonis X. sub Dat. Kalend. Augusti 1516. de qua meminit Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst* 55. *art.* 12.

36 Fratres Militiæ Iesu Christi Portugalliæ reformati, participant de omnibus priuilegiis Mendicantium per supra dictam Bullam Pij V. incipien. *Ex superna dispositionis arbitrio*, sub Dat. 17. Kalend. Septembris 1567. Pontificatus sui anno II. quæ est in ordine 41. Bullarum eiusdem Pont. in Bullario nouo, *tom.* 1. *pag* 228.

Theatini gaudent priuilegiis Mendicantium per Bullam specialem Clementis VII. incipien. *Dudum pro parte vestra*, sub die 7. Maij 1533. quæ est in ordine 38. §. 12. Bullarum eiusdem Pontif. in Bullario nouo, *tom.* 1 *pag.* 605. 37

Clerici Regulares de Sommaschia habent communicationem priuilegiorum Mendicantium, vt in Bulla Pauli V. incip. *Ex quo diuina Maiestas*, sub die 9. Nouembris 1607. Pontificatus sui anno III. quæ est in ordine 37. §. 1. Bullarum eiusdem Pontif. in Bullario nouo, *tom.* 3. *pag.* 226. 38

Clerici Regulares minores participant de priuilegiis Mendicantium per viam communicationis, quam habent cum Theatinis, vt in Bulla Gregorij XIV. incip. *Romanus Pontifex*, sub die 18. Februarij 1591. Pontificatus sui anno I. Bullario nouo, *tom.* 2. *pag.* 687. 39

Clerici Regulares ministrantes infirmis omnium priuilegiorum, facultatum, libertatum, indultorum, fauorem tam Mendicantibus, quàm non Mendicantibus concessorum communicationem habent, vt Bulla Gregorij XIV. incip. *Illius qui pro gregis*, §. 26. sub Dat. Romæ apud Sanctum Marcum, vndecimo Kalend. Octobris 1591. in Bullario nouo, *tom.* 2. *pag.* 706. *cum seqq.* 40

Clerici Regulares pauperum Matris Dei scholarum piarum, habent communicationem omnium gratiarum, immunitatum, libertatum, &c. Ordinibus Mendicantium concessarum, vt in Bulla Gregorij XV. sub die 15. Octobris 1622. Pontificatus sui anno II. 41

APPELL. CXLVIII.

Mensis.

1 *Mensis vbi absolutè fit mentio, triginta dies continentur.*

2 *Mensem vbi lex, vel statutum concedens, disponit à quo tempore illum incipere debeat, intelligitur secundùm quod occurrit in Kalendario.*

3 *Mensis vbi profertur ab homine in testamento, intelligitur* 30. *vel* 31. *dierum, prout magis ampliatur vltima voluntas.*

MENSIS appellatione, vbi absolutè de illo fit mentio, triginta dies continentur, quia tot diebus Luna in circuitu Solis temoratur, & ad suas vices redit, cursúmque conficit, *l. fin. §. fin autem dubium*, iuncto *§. simili modo, & §. donec tamen, C. de iure deliber. l. si venditor, ff. de adilit. edicto, l. adilos aiunt, ff. eod tit l. vbi lex.* 101 *ff. de regul. Iuris*, vbi Dec. *num.* 2. & Cagnol. *n.* 1. Socin. *reg.* 13. Alex. *consil.* 114. *Visa scriptura, num.* 13. *lib.* 5. Greg. *l.* 5. *tit.* 6. *part.* 6. Menoch. *de arbitrar. casu* 50. *num.* 8. *cum seqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloss.* 11. *num.* 8. Cald. Pereira *de resolut emphyt. cap.* 14. *num.* 2. *& de empt. cap.* 4. *num.* 21. Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *tit. de dilation. resolut.* 21. *num.* 4. Melch. Phœb. *Lusit. decis.* 51. *num.* 24. *tom.* 1. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 5. *lit. M. concl.* 197. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 3. *alleg.* 58. *num.* 8. 1

MENSIS appellatione, vbi lex vel statutum concedens illum disponit à quo tempore incipere debeat, vt à die electionis, vel à die per Iudicam assignanda, venit mensis secundùm quod occurrit in Kalendario, & quod ex illo mense deficit, accipitur de sequenti, & ita habebit mensis ille triginta 2

dies

dies, vel triginta & vnum, vt in Kalendario occurretit, sic docent *gloss. fin. in l.2. ff. de diuers. & tempor. praescript.* gloss. *verb. mensem, in cap quam sit, de elect. lib.6.* vbi Domin. §. *electus, n.1.* & Franch. *eod* §. *n 4.* gloss. *verb. infra mensem, in extrauag. suscepti, de elect. Ioann. XXII.* Rebuff. *in concord. rub. de collation* §. *praefati Ordinarij*, in gloss. *verb. sequentibus mensibus*, Staphil *de litteris gratia, tit. de vi & potestate clausul.* §. *tertio principaliter, n.2.* Roch. *de iurepatron. verb honorificum, quaest. 51.* Lambertin. *in simili tract lib.2. p.2. quaest.1. art.15.* Menoch. *d. casu 50. num.21. cum seqq.* Alex. *d. cons. 14. n.10 & 11. vers. & si diceretur, lib.5.* Gonzal. *d gloss. 11. n.7.* Card. Tusch. *d. concl. 197. n.13.* Nicol. Garc *de benefic. p.10. cap.2. num.42. cum seqq.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.1. tit.1. cap.4. n.2. & p.3. alleg. 58. n 9.*

3 Mensis appellatione vbi profertur ab homine in testamento intelligitur 30. vel 31. dierum prout magis ampliatur vltima voluntas, ita Signorol. de Honded. *cons. 18. Si quaeratur, circa med. vers. si verò proferatur*, vbi *in vers. aut in contractibus*, subdit quòd si mensis proferatur ab homine in contractu, est 30. vel 31. dierum, prout mens contrahentium denotat, si de ea appareat, & in fine extendit, vt idem sit si non appareat de mente, quia si adiicitur obligationi principali, & sumitur 30. vel 31. dierum, vt minor sit obligatio, refert Cardin. Tusch. *dict. concl. 197. n.8. cum seqq.*

Appell. CXLIX.

Mercator, Merx.

1 *Statutum puniens conducentem vinum ex causa mercantiae extra territorium, non habet locum in eo, qui semel vnica vice conducit modicum vinum ad vendendum.*

2 *Statutum loquens de mercatoribus, intelligitur de vsitatis & publicis.*

3 *Mercatoris appellatione venit ille, qui locat equos.*

4 *Mercatoris appellatione non venit ille, qui rem emit, vt suo labore, & industria in aliam formam redigat.*

5 *Pistor non venit appellatione mercatoris.*

6 *Mercis appellatione comprehenduntur annuli, qui digitis deferuntur.*

1 Mercatoris appellatione non venit ille, qui vnicum actum mercatoris fecit, Bero. *quaest. 115. n.4.* Bocc. *super cap. vt min. gloss. 7. num. 37.* Mari. Antonin. *var resolut. lib.2. resol.3. n.17.* & ideò statutum puniens conducentem vinum ex causa mercantiae extra territorium, non habet locum in eo, qui semel vnica vice conduxit modicum vinum ad vendendum, Bald. *cons 495. Ex nullo capite, in princip. lib.1.* Florian. de S. Petro *cons. 16. per totum*,

2 Marant. *de ordine iudic. p 4. dist. 9. n.62.* & statutum loquens de mercatoribus, intelligitur de vsitatis & publicis, & qui sunt matriculati, & exercent mercaturam. Signorol. de Homod. *cons. 146. vers. item est aduertendum*, refert Card. Tusch. *practic. concl. tom.5. lit. M. concl. 208 n.1. & 2.*

3 Marcatoris appellatione venit ille, qui locat equos, Cassan. *in consuetud. Burgund. rub.4. §.2. verb.* Si elle n'est marchande, *n.7.* Cuti. Philip. *tom.2. lib.1. cap.1. n.10.*

4 Mercatoris appellatione non venit ille, qui rem emit vt suo labore & industria in aliam formam redigat, quia talis dicitur artifex, ita Surd. *decis. 313. n.1.* Card. Tusch *pract. conclus. tom.1. lit. A concl. 519. n.2.* Cuti. Philip *d cap.1. n.7.* Rebuff. *loco infra citando, vers. aduertendum est.*

5 Mercatoris appellatione non venit pistor, Surd. *decis. 35 n 5.* Rebuff *ad l mercis appellatione 207. vers. muliones, ff. de verbor. signif pag. 663.* vbi ait quòd pistores, muliones, fullones, sarcinatores, textores, & alij nominati *in l.1. in princip. ff. de tribut. action.* negotiatores dicuntur, non tamen mercatores, & *in vers. non ergo, in fine*, ait communi loquendi vsu appellatione mercatoris non venire mensulatium.

6 Mercis appellatione comprehenduntur annuli, qui digitis deferuntur *l. 2. §. iacturae, §. inde agitatum* iuncta gloss. *ibid ff ad leg. Rhod. de iactu*, Rebuff *in l. mercis appellatio 66. vers. postremo notandum, ff. de verb. signif.* Narbona *l. 14. num.9. tit. 13. lib.7. Recop.*

Appell. CL.

Meretrix.

1 *Meretrix dicitur illa, quae palàm, ac sine delectu corpus suum prostituit palàm, siue quaestu, siue sine eo.*

2 *Meretrix non dicitur illa, quae alicuius amore capta ei sui copiam fecit.*

3 *Meretrix non dicitur illa, quae iam fuit, si meretricari desierit.*

1 Meratricis appellatione venit illa, quae palàm, ac sine delectu corpus suum prostituit, siue quaestu, siue sine eo, siue in lupanari, siue alio in loco; colliges haec ex Abb *in cap. inter opera, in fine, de sponsalib.* vbi ait quòd quae palàm admisit duos, dicitur meretrix, *& cons.2. col 2. num 3. & cons. 81. Videtur, n.3. lib.2.* loquitur de illa, quae in domo sua omnibus volentibus se prostituit, licèt non in publico, Alberic. *in dictionar. verb meretrix.* Alex. *cons. 157. in fine, num.3. lib.5. & cons 49. num. 10. lib.6.* Couar. *de sponsalib p.2. cap.8. §.11. n.4.* Anton. Gom. *ad l.62. Tauri, num 3.* Bermond. *de publicis concubinar. verb. concubinam dimittat, n.10. cum seqq.* Menoch. *de arbitrar. casu 101. n.7. & casu 328. num.4.* Mascard. *de probation. conclus. 1066. à num.4.* Matien. *l.10. gloss.4. n.2. tit.3. lib.5. noua Recopilat.* Farin. *in praxi crimin. quaest. 136 num. 76. cum seqq. & consil. 33. num.40.* vbi *addit. lit. R.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 135. num.8.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom 5. lit. M. conclus. 211. à num.1.* Ioseph. Sesse *Aragoniae decis. 95. num.8. & 9.*

2 Meretricis appellatione non venit illa, quae peccatum aliquod occultum cum aliquo commisit, vel alicuius amore capta ei sui copiam fecit, ita Bossi. *in tit. de plur. violent. n.67. & in tit. de raptu mulier. n.9.* Menoch. *cons. 18. num. 18.* Ioseph. Sesse *dict. decis. 95. n. 10.* Rota in Romana filiationis 10. Decembris 1612. coram Reuerendissimo D. meo Pitouano, impressa per Farin. *decis. 444. n.2. p.1. recent.*

3 Meratricis appellatione non venit illa, quae iam fuit, si meretricari desierit, Ioseph. Ludou. *conclus. 94. col.4. vers. fallit quando*, quem refert Farin. *fragment. crim p.2. lit. M. n.396.*

Appell. CLI.

Meum.

1 *Meî appellatione venit illud, cuius dominium habeo.*

2 *Mei appellatione venit id, quod commune est, nisi sit materia statuti, seu odiosa, & stricta.*

3 *Descendentes omnes veniunt ex communi vsu loquendi appellatione Meorum.*

1 Mei appellatione venit illud, cuius dominium habeo, Bart. *cons.* 50. Gilius *lib.* 1. *& cons.* 87. Matthiolus *lib.*2. Rebuff. *ad l. meorum* 91. *vers. si verò, ff. de verbor significat pag.*399. Roman. *cons.*201. *Pro decisione, n.*1. *vers. caeterum*, vbi *n.*3. subdit quòd meum esse dicitur quod mihi debetur si sumus in materia larga; si verò sumus in materia stricta & odiosa, propriè dicitur debitum id quod meum non est, refert Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.*5. *lit M. concl.*225. *n.*1. *&* 3. vbi *n.*7. post Socin. *cons.*8. *num.*4. *lib.*1. aduertit quòd plus importat dicere rem esse meam, quia intelligitur ratione dominij, quàm dicere rem ad me pertinere, quia potest verificari quod pertineat ratione possessionis, Menoch. *cons.* 115 *n.*60. *& cons* 456. *num.*6.

2 Mei appellatione venit id quod commune est, vt per text. *in l. illud ff de ritu nupt.* & *in l. si quis seruos. ff. de legat.*3. resoluit Lambertin. *de iurepatron.*15. *art.*7. *quaest. princip. prima part. primi libri, num.*10. Limita quando sumus in materia statuti, vel in materia odiosa, & stricta, quia licèt commune dicatur meum, illud non est propriè, sed per fictionem, nisi essemus in materia vltimae voluntatis, in qua fit larga interpretatio, Abb. *cons* 83. *Videtur primò, lib.*2. vbi quòd si statutum disponat quòd conducentes per territorium Collis soluant gabellam, non habet locum in eo qui conduxit per viam communem inter territorium Collis, & S. Geminiani, quae est communis territorij, Bart. *cons* 90. *Frater, in princip. lib.*1. vbi quòd si statutum disponat quòd dominus possit accusare damnum dantes, non potest habens rem communem solus accusare, quia non est dominus verè, sed per fictionem, Angel. Aretin. *cons.*65. *Clarum, n.* 20. *&* 21. *vers. sed dicitur*, vbi quòd accusans de furto quod abstulit granum accusatoris, non potest obtinere si probat granum esse commune inter eum qui abstulit, & accusatorem, quia commune non est meum in materia odiosa, refert Cardin. Tusch. *d conclus.*225. *n* 9. *cum seqq.*

3 Meorvm appellatione omnes descendentes veniunt ex communi loquendi vsu, sicut suorum, & tuorum, ita Guid. Papae *Delphin. decis.*130. *Petrus, & decis.*306. *Generale*, quem refert Rebuff. *ad l. meorum* 91 *vers postremo, ff. de verbor signif pag.*400.

Appell. CLII.

Miserabiles.

1 *Miserabilis persona dicitur illa, cuius natura mouet nos ad miserandum propter fortunae iniuriam.*

2 *Miserabilis dicitur quasi miseria habilis.*

3 *Miserabilis quis dicatur, arbitrio Iudicis relinquitur.*

4 *Miserabilium personarum appellatione veniunt pupilli, viduae, senes decrepiti, & diuturno morbo fatigati, & alij relati*, num.5.

6 *Viduae & orphani gaudent priuilegio* l. vnlcae. C. quando Imper. inter pupill. & vid. *etiamsi sint diuites.*

7 *Vidua luxuriosè viuens non continetur in priuilegiis concessis viduis tanquam personis miserabilibus.*

Miserabilis personae appellatione, venit omnis, cuius natura mouet nos ad mise- 1
randum propter fortunae iniuriam, Sigism. Scacc. *de*
*appellat quaest.*7. *num.*138. & dicitur miserabilis, quasi 2
miseriae habilis, Rebuff. *tom.*1. *ad leges Galliae, tract.*
*de prouis. art.*3. *gloss. vlt. n.*15. *vers. vltimò miserabilis.*
Scacc. *dicto loco.* Quis igitur dicatur miserabilis, ar- 3
bitrio Iudicis relinquitur, Ordin. Reg Lositan. *lib.*3. *tit.*5. §.3. apud Hispanos *l.*48. *tit.*6. *part.*1. vbi gloss. magna *post med.* Guid. Papae *quaest.*566. Afflict. *decis.* 257. *à princip.* Benedict. Capra *reg.*30. *à n.*21. Couar. *practic cap.*6 *n.*2. *vers. relinquendum*, Palat *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum & vxor. notab* 2. *n.*12. Tiraq. *de pia causa, in praefat. pag* 5. *cum seq & in l si vnquam, verb. omnia, num.*31. *C. de reuocand. donation.* Mich. Grass. *tom.*1. *commun. opinion. lib.*3. *tit.*12. *num.*7. *pag.*399. Menoch. *de arbitrar casu* 66. *& cons.*479. *n.*5. Perez *lib.*1, *tit.*1, *lib.*3. *Ordinam & l.*13. *tit.* 3. lib. 2. *pag.*212. *& pag.* 462. *cum seq.* Mascard. *de probation. concl.*1061. & 1065. Azeued. *l* 9. *n.*12. *tit.*3. *lib.*4 *noua Recopil.* Flamin. Paris *de resignat benefic. lib.*5. *quaest.*6. *num.*139. Sigism. Scacc. *d. quaest.*7. *num.*138. Bobadil. *in sua politica, lib.*3 *cap.*14. *num.*75. Alex. Trentacinq. *var resolut. lib.*2. tit. *de citation resol.*2. *n.*25. Bernard. Graeuae. *ad pract. Camera Imper. concl.*1, *consid.*1. *n.*2. *lib.*1. Castill. *lib.*9. *quotidian. cap.*25. *num.*18. Matta *de Iurisd part.*2. *cap.*21. *num.*5. D. Barbos. *l.*2. *part.*1. *num.*50. *ff. soluto matrim.* Cabed. *Lusit. decis.*54. *num.*8. *part.*1. Thom. Valasc. *allegat. Iuris*, tom.1. *allegat.*65. *num.*35.

Miserabilivm personarum appella- 4
tione veniunt pupilli, viduae, senes decrepiti, & diuturno morbo fatigati, Alex. *consil.* 122. *Viso puncto, num.* 16. *vers. & indicio meo, lib* 4. Afflict. *decis.* 257. *in princip.* Roland. à Valle *cons.*66. *n.*44. *lib.*1. Card. Tusch. *pract. concl. tom.*5. *lit. M. conclus.*273. *num.*1. Item orphani, Azeued. *d. l.*8 *num.*7. *tit.*3. *lib.*4. *noua Recopil.* Matta *dict. cap.* 21. *num.* Alex. Trentacinq. *resolut.*2. *num* 30. quia illis est opitulandum, Cald.
Pereira *de empt & vendit. cap.*34. *n.*4. Item peregrini, 5
puellae nobiles, quae secundùm conditionem viuere nequeunt, publici poenitentes, liberti Ecclesiae manumissi, officiales, & seruientes Ecclesiae, infantes expositi, caeci, mutilati membris, leprosi, carcerati, Cruce signati, nouiter conuersi, & alij, quos refert Rebuff. *tom.*1. *ad leges Galliae, tit. de sentent. prouis. art.*3. *gloss fin. in princip.* vbi quòd multi sunt miserabiles, quia miseri peccatores, sed non priuilegiati. Item vidua, Alex. *d cons.*122. *num.*15. *lib.*4. Roland. à Valle *d. cons.*76. *num.*45. Card. Tusch. *d. conclus.*273. *num.*6.

6 Amplia supradictas miserabiles personas dici etiam quod sint diuites, vt viduis, & orphanis agentes ad effectum gaudendi priuilegio, *l. de dote, C. quando imper. inter pupil.* resoluunt Nouell. *de dote, p.*9. *priuil.*12. Roland. *cons.*76. *n.*44. *vers. quia respondetur, lib* 1. Natt. *cons.*590. *a n.*3. Couar. *practic. cap.*6. *num.*2. Menoch. *d casu* 66. *n.* 4. Vincent. de Franch. *decis.*100. *num.*19. Pacian. *cons.*84. *num.*25. Thesaur. *decis.*177. *n.*3. Alex. Trentacinq. *d. tit. de citat. resol.*2. *num.*16.

*num.*16. D.Barbos.*in l.*1.*part.*1.*num.*50.*&* 51.*ff.soluto matr.* Bernard.Græuæ.*d.lib.*1.*concl.*1.*consid.*1.*num.*4.*cum seqq.*Stephan.Gratian.*discept.forens.cap.*182.*n.*3. Marr.*de iurisdict.part.*2.*cap.*21.*num.*6. Thom.Valasc. *allegat.Iuris,tom.*1.*alleg.*65.*num.*18. Cardin. Tusch.*d.lit. M concl.*273.*num.* 12. Modern. *de supplicat. ad Sanctissi. part.*2. *cap.*31.*num.*34. vbi me citat in hoc loco.

7 Miserabilivm personarum appellatione, vbicunque cauetur viduam contineri in priuilegiis concessis eis tanquam miserabilibus, non venit vidua luxuriosè viuens,Tusch. *lit.V.singul.*28. Azeued.*l.*8.*n.*11.*&* 12.*tit.*3.*lib.*4.*noua Recopil.* Curia Philip.*p.*1.*§.*9.*num.*13.

Appell. CLIII.

Molendinum.

1 *Molendini apppellatione continetur perfectum,& in actu molendi.*
2 *Molendinum dicitur ædificium constructum, cum molis, & macinis, & aliis necessariis ad molendum.*
3 *Molendino vendito ius aqua, & clusa molendini, ac fistula,& canales comprehenduntur.*
4 *Molendinum est prædium rusticum.*
5 *Fullones ad pannos fullandum ex communi vsu loquendi potest comprehendi molendini appellatione.*

1 Molendini appellatione continetur
perfectum, & in actu molendi, ita Bald. *in*
*cap.*1.*§.si quis de manso,n.*19.*de contron.inuestit.* quem
2 refert Tusch. *lit. M.sing.* 34. *in fine.* Molendinom
enim dicitur ædificium constructum cum molis, &
macinis, & aliis necessariis ad molendum, quia ea,
quæ non sunt affixa dicuntur potiùs instrumenta,
ideò molendinum sine macinis non est propriè
molendinum, sicut nec molendinum destructum,
Bald. *cons.*107. *Cogitaui an molendinum, lib.* 3. vbi
in fine declarat,nisi consuetudo,& obseruantia esset
3 in contrarium, & ideò molendino vendito ius
aquæ, & clusa molendini, ac fistulæ comprehen-
duntur, etiamsi propter siccitatem molere non pos-
sint,Bald.*in cap.significante num.*2.*vers.sic si vendo mo-
lendinum.de rescript* Cardin.Mantic. *de tacitis & am-
4 big. comment lib.*4.*tit.*9.*n* 17. Et quòd molendinum sit
prædium rusticum, aiunt Tiraq. *de retract. lig.* §. 1.
*gloss.*7.*n.*91. Neguz.*de pignoribus,p.*2. *memb.*2. *n.*144.
Gutier *pract lib.*3.*quæst.*91.*num.*10.& distinguit Me-
noch *consil.*1061.*n.*7.

5 Molendini appellatione, licèt propriè veniat ædificium ad macinandum, tamen ex communi vsu loquendi potest comprehendi fullonus ad pannos fullandum,Angel.Aretin. *cons.*94. *In casu contingente, in fine,* quem refert Card. Tusch.*practic. conclus.tom.*5.*lit.M.concl.*303.*n.*3.

Appell. CLIV.

Monachus.

1 *Abbas venit Monachorum appellatione.*
2 *Monachorum appellatione indefinitè veniunt omnes Religiosi.*
3 *Conuersi professi veniunt Monachorum appellatione.*
4 *Moniales veniunt appellatione Monachorum quoad ea, quæ sunt proportionabilia.*
5 *Canonici Regulares non veniunt appellatione Monachorum in pœnalibus,& exorbitantibus.*

Monachorvm appellatione venit Ab- 1
bas,vt per Philip. Franc. *in cap.sæpe, in 6.notab. in fine,de statu Regul.lib.*6.Bart.*in l.*4 *ff.de stipulat seru.* vbi dicitur quod quando relinquitor Fratribus cappa, & Priori Biblia, ipse Prior habebit etiam cappam,Ioan.Andr.*in proœm.Decretal.in princ.* Panorm. *in cap. vlt. num.* 2. *cum seqq. de priuileg.* vbi Felin. *in princip.*Roman.*cons.*259. Bertachin.*in repertor verb. Abbas,num.*1.Hippolyt.*cons.*9.*n.*2. Tambutin.*de iure Abbatum,tom.*1.*disp.*1.*quæst.*7.*per totam,* vbi *n.*4 post Panorm. & Felin. *citatis locis*, limitat in materia odiosa.Sanch.*in præcepta Decalogi,tom.*2.*lib.*6.*cap.*8. *n.*84. Valenzuela *cons.*74.*n* 59.

Monachorvm appellatione indefinitè 2
veniunt omnes Religiosi cuiuscunque generis, *cap. quod Dei timorem.de statu Regul* Felin.*in cap. non dubium,n.*2. *de sent.excom.* Nauar. *in man.cap.*27.*num.*79. Mart.Antunin.*var resol.lib.*1.*resolut.*112 *casu* 63.*vers. primo.*Federic.*cons.*25 *n.*2. *in fine, vers.nec obstare videtur,& n.*4.*in resp.seu consilio D.Petri de Tuderto,* ibi inserto, quod etiam comprobat idem Federic. *in resp sua,num.*9.*in fine,vers.respondeo,* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.*5. *lit M. conclus.* 311. *num* 4 ad paria enim iudicantur Monachi & Canonici Regulares, Signorol.de Homod *cons.*148. *In exceptione,in princip.* Et quòd veniat omnis Religiosus, nisi lex alioquin distinguat, dicit Azor. *instit. moral part.*1. *lib.*12.*cap.*19.*quæs.*10.

Monachorvm appellatione veniunt etiam 3
Conuersi professi, quia Monachatus ad sui essentiam non est Ordo,neque Ordinem requirit,Calderin.*cons* 415. aliàs 30.*de Regularib.*quem refert Card. Tusch.*d.concl.*311.*n* 5.

Monachorvm appellatione veniunt mo- 4
niales, quoad ea, quæ sunt proportionabilia, Felin. *in cap. de monialibus, de sentent.excomm.* Fulgos. *cons.*121. Paul. Fusc. *de visitat.lib.*2. *cap.*18. *num.*62. Menoch.*de arbitr. casu* 421. *num.vlt.*Flores de Mena *var.lib.*1.*quæst.*10.*n.*25.

Monachorvm appellatione in pœnali- 5
bus & exorbitantibus non veniunt Canonici Regulares,ita Panorm.*in d. cap. quod Dei timorem. n.*2. D. Thom.2.2.*quæst.*189.*art.* 8. *ad* 2. Campan. *in diuersorio Iuris Canon rub.*12.*cap.*1.*n.*3. Nauar. *tom.*3.*de Regul.n.*40.Isidor.Moscon.*de maiestate militantis Ecclesiæ,lib.*1.*p* 4.*cap.*1.*de Regularibus,pag.*515. vbi etiam quòd sub nomine Monachorum in materia odiosa non veniunt Mendicantes, nec alij Regulares.

Appell. CLV.

Monasterium.

1 *Monasterij appellatione propriè venit etiam monialium.*
2 *Monasteriorum appellatione in materia larga, & fauorabili veniunt alia Ecclesia sæculares, secus in materia odiosa.*
3 *Monasterij appellatione venit illud spatium quod intra Monasterij septa continetur.*
4 *Monasterij appellatione in exemptione veniunt etiam*

etiam Monachi, & persona ipsius Monasterij.

5 *Monasterij appellatione etiam Ecclesia comprehenditur.*

1 MONASTERII appellatione propriè venit etiam monialium, ita per *cap. monasteria puellarum* 18.*q*.2. *& c. monasteria, de vita & honest. cleric. & Clem.* 1 *iuncta gloss.* 2. *de elect.* resoluunt Mandos *in præfat reg. Cancel. num.*6. Flamio. *de resignat. benefic. lib.* 2. *quæst.* 1. *numer.* 74. *& de confident. quæst.* 27. *num.*15.

2 MONASTERIORUM appellatione in materia larga & fauorabili veniunt aliæ Ecclesiæ sæculares, secus in materia odiosa, gloss. *verb. monasterius, in Clem.* 1 *de elect.* Gemin. *cons.* 131 *num.*2. *&* 3. Card. Tusch *pract. conclus. tom.*5. *lit. M. conclus.* 338. *num* 4 *&* 5.

3 MONASTERII appellatione venit illud spatium, quod intra monasterij septa continetur, secundùm Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 46. *art.* 1. Sanch. *in præcepta Decalogi. tom.* 2. *lib.*6. *cap.*17. *num.*12. Bonacin. *de clausura Religios. q.* 5. *puncto* 1. *num.*1. quos refero Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part.*3. *alleg.* 102. *num.* 85. *secundùm Lugdunen. impress.*

4 MONASTERII appellatione veniunt etiam Monachi & personæ ipsius monasterij in exemptione, Rot. *apud Cardin. Seraphin. decis.*1025. *num.*10.

5 MONASTERII appellatione etiam Ecclesia comprehenditur, gloss. *verb. exempto, in cap.*1. vbi communiter Doctores, *de priuil. in* 6. Duran. *Rota decis.*74. *num.*4.

APPELL. CLVI.

Moneta.

1 *Moneta appellatione continetur tam moneta aurea, quàm argentea.*

2 *Moneta appellatione in statutis contra cudentes monetam, non venit minima.*

3 *Moneta appellatione in statutis contra tondentes, vel radentes monetam, non venit falsa moneta.*

1 MONETÆ appellatione continetur tam moneta aurea, quàm argentea, gloss. *verb. nummos, & verb. pecunia, in l.* 2. *C. de falsa monet.* Guid. Papæ *decis.*492. *num.* 1. appellatione enim pecuniæ tam aurum, quàm argentum continetur, *l. pecunia, la* 2. *&* 3. *ff de verbor. signif.* Si verò quis ex vi contractus tenetur monetam soluere in certa specie, nempe auri, non satisfacit soluendo in specie argenti, Couar. *in tract. de veter. numism. collat. cap.*7. §. *vnic. n.*2. Menoch. *cons.*49 *à num* 12. Gutier. *practic. lib.*2. *quæst.* 179. *num.* 2. Cald. Pereira *de resolut. emphyt. cap* 13 *num.*17. Surd *cons.*405. *n.*32. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*55. *à num.*26. *& cap.*94. *à num.* 65. Christoph. de Paz *in tract. de tenuta, cap.*34. *n.*3. *cum seqq.*

2 MONETÆ appellatione in statutis contra cudentes monetam, non venit minima, Alex. *cons.* 104. *col.* 2. *vol.* 1. Boss. *in sua praxi crimin tit. de falsa moneta, num.* 4. Tiraq. *de indicio in rebus exig. vers.*80. *fol. mihi* 46. Mench *de successsion. lib.*1. §. 7. *n.*37. *&* 38. Menoch. *de arbitr. casu* 310. *num.* 33. Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 2. Farinac. *in praxi crimin. q.*115. *n.*90.

MONETÆ appellatione in statutis contra cudentes, vel radentes monetam, non venit falsa moneta, Cott. *in memorabil. verb. actus nullus*, Menoch. *d. casu* 326. *n.*19. *cum seqq.* Decian. *d. cap.* 27. *num.*14. Surd. *decis.*282. *num.* 18. Vnde statutum loquens de moneta, seu denario, non habet locum in falso, Surd. *cons.* 104. *Statutum loquens*, *num.* 3. *lib.* 1. vbi subdit, quòd si fiat ludus ad diuinandum paria, vel imparia nummorum, & adsint nummi falsi, illi sunt extrahendi, & ille obtinebit qui deductis nummis falsis diuinauerit, refert Card. Tusch *practic. conclus. tom.* 8. *lit. V. concl.* 100. *num.*10. *&* 11. Christoph. de Paz *d. cap.* 34. *num.* 28. Rota *decis.* 267. *num.* 14 *p.*5. *recent.* 3

APPELL. CLVII.

Mors.

1 *Mortis appellatione verè & propriè venit mors naturalis, non ciuilis.*

2 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali, nec appellatione mortis venit mors ciuilis, nisi in casibus à Iure expressis.*

3 *Mortis appellatione venit mors ciuilis, quando in illa viget eadem ratio, quæ in naturali.*

4 *Mors ciuilis venit appellatione mortis in dispositione simpliciter loquente de morte, quando ipsa ciuilis mors quoad id de quo agitur, operatur, eumdem effectum, quem mors naturalis.*

5 *Mortis appellatione venit etiam mors ciuilis in statuto de lucro dotis per mortem coniugis.*

6 *Mortis appellatione venit tantùm mors naturalis, & non ciuilis, quando sumus in dispositione conditionali, & in materia fideicommissaria, vt* num. 7.

MORTIS appellatione, puta quando vigore 1
consuetudinis vocatur quis ad bona mortui, & in dubio venit mors naturalis, non verò ciuilis, *l. ex ea.* § *insulam ff. de verbor. signif. l. sed etsi mors.* § *tam igitur. ff. de donat inter virum, & vxor. l. cùm pater. ff. de legat.* 2 *l. Statius.* §. *Cornelio.* & *ibi* Bart. *ff. de iure fisci, l. fin. C. de iis, qui veniam ætat. impetr.* Oldrad. *cons.*184. *n.*4. *vers. de Abbate.* Alex. *cons.* 139. *num.*4. *vers. secundo quia, lib.*2. Federic. de Senis *cons.* 35. *n.* 1. *in fine, vers. præterea cùm de morte*, latè Calderin. *cons.* 376. aliàs 47. *de testament.* quòd duplicatur *cons.* 463. aliàs 1. *qui filij sint legitimi*, vbi loquitur in stipulatione concepta in casum mortis, vt de naturali intelligatur, Anchar. *cons.*396. *In vnum casum, n.*3. vbi quòd in conditionibus implendis, semper intelligitur de morte naturali, non de ciuili, & quod vsusfructus ad vitam relictus non perditur per professionem, Bald. *cons.* 6. *n.*2. *vers nam etiam mors*, *lib.*4. vbi loquitur in fideicommissaria substitutione, quia si fiat substitutio filio quandocunque decedenti sine filiis, intelligitur de morte vera, & naturali, licèt sit gladio, vel ferro causata; multis appellationum hoc exornant Ægid. Bellam. *cons.*6. *n.*10. *vers. item quia*, vbi quòd prouisio beneficij per mortem Titij non verificatur in morte ciuili, sed debet intelligi de vera, & naturali, Mastril. *Sicilia decis.*283. *n.*14 *cum seqq.* Petr. Loriot. *de Iuris apicib tract.*5. *de morte, axiom.* 1. 2. *&* 3. Crot. *in l. Gallus*, §. *& quid si tantùm*, *num.* 5. *cum seqq ff. de liber. & posthum.* vbi Ioan. Coras. *num.*7. *&* 9. Lancelot. Galeaul.

Google

Galeaul. à n. 7. Ioan. Bologner. *num. 54. cum multis seqq.* Fortun. Garc. *à num. 40.* Lusitan. Costa *à num.* . Sarmient. *à num. 41.* Socin. iun *à num. 15.* Sebast. Medic. *in tract. Mors omnia soluit, p. 1. à n 22.* Gate. Falcon. *reg. 456.* Spin. *in speculo testam. gloss 13. princ à n. 32. & gloss. 27. à num. 24.* Carol. Tapia *in auth. ingressi, C de sacros. Eccles. verb sua, cap. 17.* Menoch. *cons. 388. num 23. & cons. 516. num. 4.* & 5. *& consil 980. n. 13.* Fachin. *controuers. lib. 1. cap. 45.* Anton. Fab. *lib 9. coniectur cap. 3.* Peregr *de fideicom. art 18. n. 61. & 63. & de iure fisci, lib. 1. cap 1. num. 18.* Fanur. *de lucro dotis, circa princ in cap. incipien per mortem, num. 13.* Matiens. *l. 3. gloss. 2. tit. 4. lib. 5. noue Recop.* Gallin. *de verb. signific. lib. 4, cap. 10. à n. 13.* Card. Tusch *practic. conclus. tom 5. lit. M, conclus. 394. à princip.* Farinac. *fragment crimin. p. 2. lit M, num. 362. cum seqq.* Castill. *quotid. lib. 3. cap. 12. num. 2. cum multis seqq.* Surd. *cons. 90. num 23. & 24.* Fusar. *de substit. q. 430. num. 17.* censuit Rot. *decis. 543. num. 1. & 2.* apud Farinac. *p. 2. recent.*

2 Mors ciuilis non æquiparatur naturali, nec appellatione mortis venit mors ciuilis, nisi in casibus à iure expressis, gloss. *verb. mortuus, in cap. placuit 16. q. 1. & verb. non morte, in cap susceptum, de rescript. in 6.* Oldrad. & Alex. *locis supra citatis*, Anchar. *cons 438. Ego autem, num 8.* Calderin. *cons. 36. quod est 3. in fine, de rescript. & cons 264. quod est 2. in fine, de rebus Eccles. non alien.* Pacian. *cons 19. num. 10. lib. 1.* Petr à Placa *in epit. delictor lib. 1. cap. 23. num. 11. vers de morte ciuili*, Ludou. Gom. *in reg. de impetr. benef per obitum famil. Cardinal. q. 5. in fine.* Felin. *in cap in præsentia, num. 5. cum sqq. de probation.* Boër *decis. 223. num. 6.* Mieres *de maioratu, p. 2 q 33. n. 13.* Honded. *consil. 62. num. 3. 4. & 1. vol. 1* Natt. *cons. 282. n. 8. ante fin. vers vel secundò potest respondere*, Phanue. *de lucro dotis in rubr. num. 12.* Menoch. *de success. creat. lib. 3. §. 21. num. 172.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol 95. num. 8.* Surd. *cons 90. n. 23. & 24.* Aloys. Riec. *in collect. decis. collect. 531.* latè Castil. *controuers. tom. 3. cap. 12. à princip.* & præcipuè *num. 23.* Card. Tusch. *d tom. 5 lit. M, concl. 393. à num. 1.* Farinac. *fragment. crimin p. 2. lit. M, num. 366 cum seqq.* Fusar. *de substitut. q. 430. num. 15.* Rot. *decis. 543. num. 1. part. 2. recent.*

3 Mortis appellatione venit etiam mors ciuilis, quando in illa viget eadem ratio, quæ in naturali, nam tunc mortem ciuilem naturali æquiparari, resoluunt Socin. iun *in l Gallus, §. & quid si tantùm, num. 16. & 17. ff. de liber. & posth.* Ludou. Zunt. *in suo responso pro vxore, n. 901. & 905.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 63. n. 1.* Alexand. Raudens. *de analogis, lib. 1 cap. 34. num. 10.* Menoch *cons. 388. num. 22.* Honded. *cons. 62. n. 40. lib. 1.* Farinac. *d. M, num. 368.* Fusar. *d. quæst. 430. num. 18.* Castil. *d. tom. 3. cap. 12. num. 23.*

4 Mortis appellatione, vbi dispositio loquitur simpliciter de morte, venit etiam mors ciuilis quando ipsa ciuilis mors quoad id de quo agitur operatur eundum effectum quem mors naturalis, gloss. *verb. moriente, & ibi* addito margin. *in Clem. ne Romani, §. sanè, de elect.* Sanch. *de matrimon. lib. 6. disp. 17. num. 9.* Giouagnon *resp. 85. num. 4. & resp. 89. num. 4. lib. 2.* Fr. Bartholom. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis, disp. 13. dub. 9. n. 3.* Camill. Gallin *de verbor. significat. lib. 3. cap. 20. num. 34.* Castil. *d. cap. 12. num 25.* vt in societate, quæ morte ciuili finitur, sicut morte naturali, *l. 1. § vlt ff de bonor. possess. contra tab. l actione, §. publicatione, ff pro socio, §. soluitur, Instit de societ.* Aretin. *in §. cùm autem, num. 3. Instit. quibus modis ius patria potestat. solu.* vbi declarat tunc demum mortem ciuilem operari eundem effectum sicut mors naturalis, quando sumus in iis quæ iuris sunt, non sicut in iis quæ sunt facti, Villalob. *commun. verb. mors, num. 130.* Natt. *cons 282. num. 8.* vbi bene declarat quando mors ciuilis operetur, vel non operetur eundem effectum, sicut mors naturalis, & ponit exemplum in statuto de lucrando dotem, vel donationem propter nuptias coniugis, quod verificatur, & habet locum in morte ciuili per ingressum Religionis propter quem matrimonium est dissolutum; Paris. *cons. 5. num. 150. lib. 4.* Alesand. *cons. 139. Viso themate, num. 8. vers. quimò probatur, lib. 2. & cons. 13. in princip. lib. 3.* Bossi. *in tit. de bonor. publicat. num. 35. vers. & mors ciuilis*, Pacian. *cons. 19. num. 4. & num. 10. cum seq lib. 1.* vbi quòd habet locum etiam in dispositione hominis conditionali, Roland. à Valle *cons. 97. num. 39. lib. 2.* Rimin. iun. *cons. 416. lib 4.* Molin. *de primog. lib 1. cap. 13. num. 94.* Ascan. Clem. *de patria potest effectu vlt num. 3.* Cephal. *cons 492 n. 32. lib. 2.* Card. Tusch. *d. lit. M, conclus. 395. num. 13.* Decian. *cons. 86. num. 39. lib. 3.* vbi pariter ampliat mortem ciuilem æquiparari naturali, quando in vtraque est idem effectus quoad id de quo quæritur, etiam in casibus à iure non expressis, Honded *cons. 63. num. 20. cum seqq. & num 33. lib. 1.* Menoch. *cons. 217. num. 45. & cons 388 num. 23.* Peregr. *de iure fisci lib 3. cap 5. n. 19.* Surd. *cons. 90. num 27.* Farinac. *d. lit M, n. 369.* Fusar. *d. q. 430. n. 14. & 18.*

Mortis appellatione venit etiam mors ciuilis in statuto de lucro dotis per mortem coniugis, Natt. *cons. 282. n. 8.* Surd. *d. cons. 90. num. 10.* Farinac. *d. lit. M. 370.* Tusch. *d concl. 393 n. 9.* 5

Mortis appellatione venit tantùm mors naturalis, & non ciuilis, quando sumus in dispositione conditionali, conditio enim purificari debet in casu vero, & non in ficto, *l. qui haredi, §. Manius, ff. de condit. & demonstrat.* mors autem ciuilis est mors ficta, & non vera, *l. 1. §. fin ff. de bonor. possess. contra tabul.* cum aliis allegatis per Surd. *cons. 90. n. 24. 25. & 31.* Tusch. *d. concl. 393. num. 10.* 6

Mortis appellatione venit tantùm naturalis, & non ciuilis in materia fideicommissaria, & ideò substitutus in casu mortis non admittitur per mortem ciuilem instituti, ex allegatis per Surd. *d. cons. 90. per totum*, vbi pluribus hanc probat sententiam, proponit contraria, & illis respondet, refert Farin. *d. lit. M, n. 372.* 7

Mortis appellatione, an, & quando veniat mors naturalis, & ciuilis, latè dixi *de locis communibus Argumentorum Iuris, loco 74.* 8

Appell. CLVII.

Naturalis.

1 *Naturales qui dicantur, remissiuè.*
2 *Naturalis dicitur conceptus ex consanguineis antè obtentam dispensationem, si post eam expeditam etiam natus sit.*
3 *Naturalium è Regnis appellatione, qui veniant remissiuè.*

Naturalium filiorum appellatione qui veniant attento vtroque iure longum esset inuestigare, ideò remitto lectorem ad Oldr. *cons. 196. Factum tale est*, Alex. *cons. 60. Visa legitimatione, lib. 2.* Bald. *cons. 206. Casus talis, lib. 3.* Berol. *cons. 165. in princ.* 1

princ. lib.2. Rimin.iun. *conf.*187.*n.*82. *cum seqq.lib.*2. Duen. *reg.* 350. *ampl.* 19. Rojas *in epit. success. cap. à num* 8. Sarmient.*select. lib.*1.*cap.*7.*à princ.* Paleotb. *de nothis & spur.c.*12.16.17.*&* 18. Couarr. *de sponsal. p.*2.*cap.*8.§.4.*num* 2. *&* §.5. *à num.*1. Anton. Gom. *l.*9. *Tauri, num.* 1. Lara *in l. si quis à liberis,in princip. num.*80. *de liberis agnosc.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*11. *tit.*9. *num.*92. Cost. *in l. Gallus,* §.*& quid si tantum, p. fin. num.*60.*ff. de liber. & posth.* Mench. *illustr.cap.*102. *à n.*10. Viui. *tom.*1. *commun. opinion.lib.*5.*tit.*16.*pag mihi* 754.Ioan.Garc.*de nobilit. gloss.*20. *à num.*54. Spin. *in speculo testament. gloss.*15. *princ.n.*118. Menoch. *de præsumpt. lib.*6.*præs.*54. *n.*4. *& cons.*60. *num.* 3. *& cons.*283. *num.*10. *& cons.*1034. *n.*15. Mascard.*de probationib concl.*341. *&* 799. Surd. *de aliment.tit.*1.*q.*9. *à num.*9. *& cons.*177. *num.*6. Matiensl.*l.*9.*gloss.*2.*tit*.8. *lib.*5. *noua Recopil.* vbi Azeued. *à num.*1. Henriq *in sum. lib.*11. *cap.*20. §.1. *ad finem,* Peregr. *de iure fisci,lib.*3.*tit.*18. Soar. *tom* 5. *de censur. disp.*50.*sect.*2.*à num.*4. Cardin.Tusch.*practic. conclus. tom* 5.*lit. M, concl.*10. Mastril. *Sicilio decis.*152. *n.*7. D.Barbos. *in l.*1.*p.*4. *n.*63. *ff. soluto matrim.* Cald. Pereira *de nominat.emphyt.q.*21.*à num.*4. *& quæst. forens. in comment.ad* §.*tam autem,in princip Instit. de inoffic. testam.* Valasc. *consult.*134.*num.*5.*cum seqq.* Molin. *de iustitia,tract.*2.*disp.*165.*&* 172. *in vers. per subsequens,*
2 Sanch. *de matrimon. lib.*8. *disp.*7. *num* 19. vbi resoluit quòd naturalis dicitur conceptos ex consanguineis ante obtentam dispensationem, si post eam expeditam natus sit.

3 NATVRALIVM E REGNIS appellatione qui veniant, vide Perez *l.*18. *verb. ningun estrangero, tit.*4.*lib.*1.*Ordinam.* Burg. de Paz *l. Tauri, num.*451. Azeued.*l.*19.*tit.*3.*lib.*1.*noua Recopilat.* Salzed.*ad practicam Bernardi.cap.*56.*num.*23.*cum seqq.in nouiss.edit.* Curia Philipp.*tom.*2.*lib.*1.*cap.*1.*n.*37.

APPELL. CLIX.

Natus.

NATORVM appellatione venit qui in vtero est, vbi tractatur de eius commodo, *l. qui in vtero, ff. de statu homin. l. cùm pater, ff. de negot. gestis*, vel fauore testamenti, *l.Titius,*§.*fin. ff de liber. & posth.* & ita natus pro nascituro aliquando accipitur, *l.* 1. §.*sed si seruus,ff.de ventre inspicien.* Rebuff. *ad l. natorum appellatio,vers. interdum natus, ff. de verb. signific. pag.*436. vbi *in vers. natus tamen*, per *l. quod dicitur, ff. de liber. & posthum.* ait quòd natus dicitur, qui cæso matris vtero viuus nascitur, qui tamen per text. ibi, ex professo probat natorum appellatione venire nepotes, quoad remissionem verò tutelæ ob multitudinem filiorum & reliqua ciuilia munera non continetur ille, qui in ventre est, *l.*2. §. *qui autem in ventre, ff. de excusat. tutor.* Montan. *de tutel. cap.* 35. *num.* 55. quem refert Parens meus *in comment.ad Ordin. Regiam Lusitan. lib.*4.*tit.*104. *in princ. num.* 4.

APPELL. CLX.

Nauis.

NAVIS appellatione, licèt secundùm rectum sermonem contineatur triremis, scapha, & quodlibet aliud instrumentum aptum ad nauigandum, vt per Abb.*cons.*61.*num.*7. Strach. *in tract.de mercat. tit.de nauibus, p.*1. *n.*2. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal.Sedium erectione,cap.*17.*n.*87. in confiscationibus tamen illius appellatione non venit scapha, Bald.*in l.*3.*num.*6.*C.de nautico fœnore*, Sebast. Medic. *de regulis iuris,reg.*3.*num.*53.*in limit.*

APPELL. CLXI.

Necessarius.

NECESSARIORVM appellatione qui veniant, vide Tiraq.*de retract.lign.*§.1.*gloss.*9.*n.*20. quem refert Fusar. *de substitut. quæst.* 374. Beriazol. *de clausulis instrumentalib. clausula* 7. *gloss.* 12. *sub n.*5. vbi ait quòd necessariorum appellatione veniunt maritus & affines.

APPELL. CLXII.

Negotiator.

1 *Negotiatoris appellatione non venit ille, qui vendit vinum, bladum, oleum, & similia de rebus suis collecta.*

2 *Clericus negotiator non dicitur qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus sui beneficij.*

3 *Clericus vendens fructus ex alieno agro conducto, quamuis suo semine, suáque industria collectos, dicitur negotiator.*

4 *Negotiatoris appellatione non comprehenditur ille, qui semel tantum emeret, vel venderet.*

5 *Negotiator non dicitur ille, qui emit animalia, vt illa pascat in propriis prædiis, & cùm pinguia facta fuerunt, vel cùm partus ediderint, illa, & eorum partus vendat.*

NEGOTIATORIS appellatione non venit 1
ille, qui vendit vinum, bladum, oleum, & similia de rebus suis collecta, *cap. eiiciens* 88. *dist.* Abb. *cons.*6. *in fine, vol.*1. Roland. *cons.*72. *num.*11. *&* 12. *vol.*4. Bertachin.*in tract.de gabellis,p.*7. *quæst.*7. *col.*4. Molin.*de instit. tract.*2. *disp.*342. *num.*11. Cened. *ad Decretum,collect.*37.*n.*2.*in fine*, Ioseph. Ludou *concl.*5. *vers fallit quando*, Valasc.*cons.*131.*n.*6. Bellet.*disquisit. clerical.p.*1.*tit. de emptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis*, §.4.*in fine,& tit.de exemption.cleric.à statutis sæcularium*, §.3. *num.*8. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 13. *num.* 11.
Vnde clericum negotiatorem non dicit, qui vendit 2
vinum, granum, aut oleum ex redditibus sui beneficij, meritò resoluunt Greg. *l.*49. *verb. las franquezas,tit.*6.*part.*1. Bonacos.*commun.crimin.p.*2.*verb. gabellas,fol.*32.*verso*, Ioseph. Ludouic. *tom.*3.*commun. opinion tit.de gabellis,concl.vnica,vers. infertur decimo,* Mexl. *in tract. tassa panis, concl.*5. *num.*29. Marta *de iurisdict.p.*4. *casu* 3. *num.* 9. Cabed.*part.*2. *Aresto* 45. Gutier.*de gabellis,q* 93.*num.*15. vbi *q.*63.*n.*68. *&* 72.
secus dicit si vendat fructus ex alieno agro condu- 3
cto, quamuis suo semine suáque industria collectos, Aloys. Rice. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis.*375. *in* 1.*edit.* aliàs *resol.*317. *num.*10. *in* 2. *edit.* vbi notat non dici clericum negotiatorem, vel mercatorem, licèt id quod superest, de eo quod vilius ad sui, vel

suorum

suorum sustentationem emit, iusto pretio tunc currente carius vendat quàm emit.

4 Negotiatoris apppellatione non comprehenditur ille, qui semel tantùm emeret, vel venderet, *l.* 1. *§. licèt*, vbi gloss. *verb. omne, ff de tribut. l semper*, *§. Diuus Adrianus, cum l. seq. ff. de iure immun.* Greg. *l.* 1. *verb. mercatores, tit.* 7. *part.* 5. Salzed. *ad Bernard.cap.* 58. *vers. & vt huius*, Cened. *d. collect.* 37. *num.* 2. *in fine*, Carol. de Grassis *de effect. lib. clerical. effectu* 6. *num.* 19. Ego ipse *d. alleg.* 13. *num* 11. *vers. nec etiam.*

5 Negotiatoris appellatione non comprehenditor qui emeret animalia, vt illa pascat in propriis prædiis, & cùm pinguia facta fuerint, vel cùm partus ediderint, illa & eorum partus vendat, ita Molin *in tract.* 2. *disp.*, 41. *num* 14. Carol. de Grassis *d effectu* 6. *num.* 18. quos refero ego ipse *d. alleg.* 13. *num.* 11. *in princip.*

Appell. CLXIII.

Nepos.

1 *Nepotis appellatione ex propria significatione venit filius.*
2 *Nepotis appellatione per improprietatem, & secundum communem vsum loquendi veniunt filij fratris.*
3 *Testator quando habet filios, vocando nepotes censetur vocare nepotes ex filio.*
4 *Testator non habens nisi nepotes ex fratre, de illis intellexisse credendum est.*
5 *Nepotes ex fratre veniunt quando testator vocasset fratres, & nepotes suos.*
6 *Pronepotes ex propria vocabuli significatione veniunt appellatione nepotum.*
7 *Pronepos non venit vbi vocatur nepos ex tali filio natus.*
8 *Nepotes vbi extant preferri debent pronepotibus.*
9 *Nepotes ex fratre quando vocati essent, non veniunt pronepotes.*
10 *Pronepos non venit appellatione nepotis, vbi essent coniectura in contrarium.*
11 *Pronepos appellatione nepotis non venit in materia correctoria.*

1 Nepotis appellatione de propria significatione venit filius filij, ita Dyn. *cons.* 16. *Diligenter considerata*, *num.* 8. Federic. de Senis *cons.* 39. *Viso puncto*, Cardin. Tusch *pract. conclus. tom* 5. *lit. N, concl.* 44. *num.* 1. Rot *decis.* 541. *num.* 4. apud Farinac. *p.* 1 *recent. & in Mediolanen. Iurispatronatus*, 28. *Nouembris* 1616. *coram R. P D meo Pirouano*, impressa per Viuian. *post praxim iurispatron. decis.* 71. *n.* 1. *in nouissima impress.*

2 Nepotum appellatione non veniunt filij fratris ea sermonis proprietate, sed per improprietatem, & secundùm communem loquendi visum, ita Bald. *in l. si auia, in vlt. notab.* & *ibi* Angel. *circa fin.* & Dec. *num.* 12. *C. de success. edicto, & in l. vxor, in fine, C. qui accusare non poss.* Aretin. *in §. quarto gradu, col.* 1. *Instit. de gradibus, & consil.* 47. *num.* 5. Abb. *in cap. per tuas, de probat. & consil.* 79. *col.* 2. *vers. respondeo impropriè* Felin. *in d cap. per tuas, num.* 5. *vers. secunda conclusio*, Abb. *cons.* 83. *num* 2. Ioan. Ign. *in l. dudum, num.* 25. *C. de contrah. empt.* Thom. Ferrat. *caut.* 52. *num.* 2. Ioan Andr. *in cap. fundamenta, de*

Aug. Barbosa Appell. Iur.

elect. lib. 6. Imol. *in cap.* 2. *col vlt. de arbitr.* Federic. de Senis *d. cons.* 49. *col.* 2. *vers. respondeo impropriè*, Dyn. *d. cons.* 16. *num* 9. *vers. prætereaposito*, Rustic *in l. cùm auus, lib.* 6. *cap.* 15. *num* 2. *ff. de condit. & demonstrat.* Alexand. *cons.* 5. *Circa primum, num* 10 *in fine, vers. postremò non obstat, lib.* 3. Card. Tusch. *d tom* 5. *lit. N, conclus.* 44 *n.* 1. & 3. Fusar. *de substitutionib. quæst.* 324. *num.* 4. *cum seqq.* Rot. *in Mediolanen iurispatronatus* 19. *Iuny* 1617. *coram R. P. D. Pirouano*, impressa per Viuian. *post praxim iurispatron. decis* 72. *num.* 1. *in nouissima impress.*

3 Coniectura est testatorem vocare nepotes ex filio, quando haberet filios; tunc enim vocando nepotes non essent vocati nepotes ex fratre, ne ille videatur propriam sobolem excludere, & extraneæ consule, *l tale pactum, §. fin. ff de pactis, l. cùm acutissimi, C. de fideicomm.* quare ita tenent Socin sen. *in l. cùm vir, n.* 6. *de condit & demonstr.* Rustic. *d. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 6. Fusar. *d. q.* 124. *n.* 5.

4 Et è contra, si testator non haberet nisi nepotes ex fratre, de illis verisimiliter intellexisse credendum est, vt in specie tenent Roman. *in l* 2. *C. de success. edict.* vbi Salicet. & Dec. *num.* 11. *in fine*, Imol. *in d. cap.* 2. *in* 4. *not. de arbitr.* vbi Dec *num.* 4 *in fine*, Felin. *in d cap. per tuas, num.* 7. *vers. secundò limita, de probat.* Cardin. Tusch. *d. lit. N, conclus.* 44. *num.* 11. Fusar. *d. q.* 324. *n.* 6.

5 Sic eodem modo nepotes ex fratre venirent quando testator vocasset fratres, & nepotes suos; nam intelligeretur de nepotibus ex fratre, ita Bald. *in d. l.* 2. *num.* 3. Salicet. *num.* 2. Paul de Castro *num.* 4. Alexand. Dec. *num.* 12. idem Dec. *in d. cap. per tuas, col.* 3. *num.* 6. vbi Felin. *n* 6. *vers & tenendo, de probat.* Alexand. *cons.* 32. *Consideratis, lib.* 4. Fulgos. *cons* 8. Matthæus de Perono, Sim. de Prætis *interpr. vlt. volunt fol.* 148. *num.* 103. Rustic. *d. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 3. *vers nisi ex aliquo*, Card. Tusch. *d. lit N, concl.* 44. *n.* 18. Fusar. *d. q.* 324 *n.* 9. *cum seqq.*

6 Nepotum appellatione veniunt etiam pronepotes, ex propria significatione vocabuli, ita Bart. *in l.* 1. *§. si quis, ff. de suis & legit hæred. & in l. liberorum, col. pen. vers. quæro an appellatione, ff de verbor. signif. & in l. Gallus, §. instituens, num.* 2. vbi Alexand. *num.* 5. *vers. ego puto*, Socin. sen. *num.* 40. & Fortun. Garc. *in §. item credendum, num.* 13. *ff. de liber. & posthum.* Ruin *cons.* 116. *num.* 8. *lib.* 1. *& cons.* 30. *num.* 2. *lib* 2. *& cons.* 62. *num.* 4. *lib.* 3. Paris. *cons* 20. *num.* 23. *lib.* 1. *& cons.* 52. *col.* 4. *lib.* 2. Cassan. *in consuet. Burgundia, rub.* 7. *§.* 10. *num.* 27. *vers. legitimo facit*, Cuman. *cons.* 13. *Titius instituit*, Gozadin. *cons.* 59. Crauet. *cons.* 155. *col.* 1. *in fine, & col.* 2. Alciat. *cons.* 59. *n.* 4. *lib.* 9. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *in fine, num.* 24. Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de verbor. significat. concl.* 1. *num.* 44. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 318. *num.* 59. Castillion. *cons.* 26. *num.* 8. *cum seqq.* Rebuff. *ad l.* 220. *vers. appellatione etiam nepotis, ff. de verb. signif. pag.* 693. Peregr. *cons.* 59. *num.* 3. *lib.* 5. Rustic. *d. lib.* 6. *cap.* 13. *in fine, & cap.* 13. *num.* 8. Cardin. Tusch. *d lit. N, conclus* 44. *n.* 4. *cum seqq.* Fusar *de substitut. q.* 313. *num.* 1. *cum seqq.* Valenzuela *cons.* 7. *n.* 12.

7 Primò limita quando vocatus est nepos, qui ex tali filio nasceretur, ex Bart. *in l. Gallus, §. instituens, n.* 2. Fusar. *d. q.* 323. *n.* 8. vel si testator relationem habuisset ad personas ex nepotibus tantùm, sic Ruin. *cons.* 127. *n.* 2. *lib.* 2. Fortun. Garc. *in d. l. Gallus, §. idem credendum, n.* 14. *vers. vnde ego*, Rustic. *d. lib.* 6. *cap.* 15. *num* 12.

8 Secundò limita quando extant nepos, nam hi præferri debent pronepotibus, maximè quando

nepos ab intestato excluderet pronepotem, Pott. Imol. *cons.* 15. Peregr. *cons.* 59. *in fine. lib.* 5.

9 Tertiò limita quando vocati essent nepotes ex fratre, quia tunc non venire pronepotes nisi communis vsus loquendi aliter se habeat, resoluunt Dec. *in d. l.* 2. *n.* 12. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloss.* 19. *n.* 97. Socin. iun. *cons* 125. *n.* 22. *lib.* 1. Rustic. *d. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 7. Fusar. *d. q.* 323. *n.* 10. *& 11.*

10 Quartò limita vbi in contrarium essent coniecturæ, nam tunc non veniret pronepos appellatione nepotis, Corn. *cons.* 145. *lib.* 3. Fulgos. *cons.* 68. *per totum*, Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *n.* 24. Card. Tusch. *d. lit. N, conclus.* 44. *num.* 19. Fusar. *d. q.* 323. *n.* 12. coniecturæ autem colligi poterunt ex illis, quibus supra diximus nepotem non venire appellatione filij; vnde Bart. *in l. liberorum ff de verbor. signif.* dicebat pronepotem venire sub nomine nepotis in casibus in quibus nepos venit filiorum appellatione, quod etiam voluit Alex. *cons.* 125. *n.* 11. *cum seqq. lib.* 5. vbi dicit procedere argumentum affirmatiuè, & propterea non omnea coniecturas, quæ excludunt nepotem vocato filio, excludere pronepotem vocato nepote, sed illas tantùm, quæ concludent, & dicit Castillion. *cons.* 16. *n.* 10. difficilios appellatione filij venire nepotem, quàm appellatione nepotis venire pronepotem, prout illum refert Card. Tusch. *d. lit. N, concl.* 44. *n.* 7.

11 Quintò limita in materia correctoria, in qua non venit pronepos appellatione nepotis, Fulgos. *cons.* 68. *in fine, vers. quibus ex omnibus*, Alexand. *d. cons.* 125. *in princip. lib.* 5. quos refert Card. Tusch. *d. lit. N, concl.* 44. *n.* 6.

APPELL. CLXIV.

Nobilis.

1 *Nobiles qui dicantur, attenditur.*
2 *Nobilitas acquiritur ratione officij dignitatem habentis.*
3 *Nobilis quis dicitur secundum consuetudinem loci, quando talis reputatur.*
4 *Nobilium appellatione in oneribus imponendis, & admissione ad Ordines militares vbi nobilitas requiritur, veniunt etiam nobiles ex priuilegio.*
5 *Nobilium appellatione quoad ciuilem, & politicum statum, veniunt diuites.*
6 *Doctores veniunt nobilium appellatione.*
7 *Illegitimus, seu bastardus non continetur nobilium appellatione.*
8 *Bastardus non dicitur de familia & domo.*
9 *Agnationem non conseruat bastardus.*
10 *Illegitimè nati in Hispania admittuntur ad insignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris.*
11 *Vxor nobilis plebeio marito nubens non venit nobilium appellatione.*
12 *Plebeius vir vxori nobili nubens non venit nobilium appellatione.*
13 *Natus ex muliere nobili, patre bastardo, vel plebeio, non est nobilis.*
14 *Nobilitas a natura non inest, ac proinde non præsumitur nisi probetur.*
15 *Nobilitas potest probari per consanguineos, propinquos, domesticos, & per famam.*

1 NOBILIVM appellatione veniunt non solùm illi, quos propriè nobiles appellamus, scilicet ex genetis antiquitate, verùm etiam qui Regis beneficio in eius seruitium cooptati, & inter nobiles in ipsius libris descripti reperiuntur, iuxta triplicem, vel quadruplicem nobilitatis diuisionem, de qua Bart. *in l.* 1. *C. de dignitat. lib.* 12. Tiraq. *de nobilit. cap.* 4. *cum seqq.* Ioan. Garc. *in simili tract. gloss.* 48. §. 3. *à num.* 1. Pichard. *in tract. de nobilit. communicat. n.* 75. *cum seqq.* Acquiritur enim nobilitas ratione officij 2 dignitatem habentis, vel si à Principe quia nobilitetur, à quo tanquam à fonte procedit ipsa nobilitas, Esther 6. sic honorabitur quemcunque voluerit Rex honorare, Paul. de Castr. *cons.* 24. *col.* 2. *lib.* 2. Tiraquell. *d. tract. cap.* 6. *n.* 2. Gam. *Lusitan. decis.* 321. *num.* 5. Gardiol. *in tract. Hispanica nobilitatis, cap.* 4. *&* 5. Gutier. *practic. lib.* 4. *quæst.* 17. *num.* 132. *cum seq.* Cabed *Lusitan. decis.* 78. *num.* 1 *part.* 2. Dicitur etiam 3 quis nobilis secundùm consuetudinem loci, quando talis reputatur, Socin. *cons.* 246. *num.* 3. *lib.* 2. Tiraq. *d. tract. cap.* 10. *num.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 670. *num.* 40. *& de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 60. Mascard. *de probat concl.* 1094. *num.* 8. Gutier. *d. quæst.* 17. *num.* 5. Cardin. Tusch *practic. conclus. tom.* 5. *lit. N, conclus.* 48. *num.* 2. *&* 15.

NOBILIVM appellatione in oneribus impo- 4 nendis, & in admissione ad Ordines Militares vbi nobilitas requiritur, veniunt nobiles ex priuilegio, sicut nobiles à sanguine, dummodo liberi sint à macola Iudæorum, & Sarracenorum, ita Mench. *de success. creat. lib.* 3. §. 30. *num.* 256. *&* 290. *cum seqq.* Azeued. *l.* 1. *à num.* 59. *tit.* 1. *lib.* 6. *nona Recopil.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.* 1. §. 1. *n.* 50. Garc. Gitonda *de priuileg. seu explicat. n.* 820.

NOBILIVM appellatione quoad ciuilem ta- 5 men & politicum statum spectat, veniunt diuites, ij enim tantummodo, si vera loquamur, qui diuitiis abundant, nobiles vocantur, *l.* 3. *C. de commerc. & mercat.* Tiraq. *de nobilit. cap.* 3. *à princ.* Guid. *sing.* 875. Matien. *l.* 7. *gloss.* 4. *in princip. tit.* 7. *lib.* 5. *nona Recop.* Pichard. *in tract. de nobilit. communicat. n.* 18. Nobilitas enim sine diuitiis sordescit, Guillelm. *in cap. Raynutius, verb. duas habens filias, num.* 131. *cum seqq. de testam.* Burg. de Pace *cons.* 5 *num.* 44. *& cons.* 9. *num.* 6. Menoch. *cons.* 116 *num.* 3. *& cons.* 126. *n.* 28. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 150. *& num. seq.* subdit familiarium decus & honorem per diuitias conseruati.

NOBILIVM appellatione veniunt Docto- 6 res, Alexand. *cons.* 213. *Ponderatis, num.* 9. *vers. in eo etiam concurrebat, lib* 6. Garc. *de nobilit. gloss.* 48. §. 3. *num.* 72. Anton. Gom. *l.* 83. *Tauri, à num.* 16. Cardin. Tusch. *d. lit. N, concl.* 48 *num.* 9. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 78. *num.* 25. Viui. *decis.* 255. *num.* 36. *lib.* 2. Rustic. *ad l. cum auus. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 180. *& seq. ff. de condit. & demonstr.* Fusar. *de substitut. q.* 407. *n.* 12. Etiam medici secundùm Tiraq. *d. tract. de nobilit. c.* 34. *ferè per totum*, Cassan. *in catalogo gloria mundi, part.* 10. *consid.* 25. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 9. *num* 7. *circa fin.* Menoch. *d. præs.* 78. *n.* 25. Rustic. *d. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 123.

NOBILIVM appellatione non continetur 7 illegitimus, seu bastardus, Duen. *reg.* 69. Angel. *cons.* 30. *circa fin.* vbi quòd appellatione plebeiorum veniunt filij illegitimi nobilium, Gemin. *cons.* 101. *in fin. vers. ad vltimum, & cons.* 140. *in fine*, Anchar. *cons.* 389. *Visis diligenter, in princip.* Cardin. Tusch *d. lit. N, concl.* 48. *num.* 12. *cum seqq.* Fusar. *de substitut. q.* 360. *à num.* 4. *& quæst.* 361. *num.* 18. ait quòd nobilium de domo appellatione non veniunt naturales, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 554. *num.* 51. Paleotti. *de nothis & spuriis, cap.* 27. *num.* 8. Rojas *de success.*

*succeſſ cap.*15.*à princip.* Tell.*l.*11. *Tauri, n.*2. Otalor.
de nobilit. part. 4. *cap* 2. *num.* 4. Benedict Ægid. *de*
8 *iure & priuileg.honeſt.art.*13. *num.*41. Non enim di-
citur de familia, & domo, Card. Mant. *de coniect.*
*vltim.volunt.lib.*8 *tit.*12.*n* 20. Spin. *in ſpeculo teſtam.*
*gloſſ.*16.*à num.*26. Molin. *de primeg. lib.*1.*cap.*4.*n.*46.
& 47. Menoch. *de præſumpt lib* 4. *præſ.* 88. *num.* 5.
& 13.& *conſ.*117.*num.*51. & *ſeq* Decian. *reſp.*1.*n.*6.
lib. 3. Gutier. *lib.* 2. *practic. quæſt.* 155. *num.* 1. & 3.
Peregr. *de fideicommiſſ art.*22 *num.*83. Petra *in ſimili*
*tract. quæſt.*11. *num.*102. Honded. *conſ.*67. *num.* 16.
*lib.*1. Farin. *in praxi crimin.part.*1.*quæſt* 13. *à num.*53.
Ceuall. *communium contra communes*, *quæſt.* 757.
*num.*47. Nicol. Garc. *de benefic. p.*7 *cap.*5. *à num.*36.
Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*5. *num.*110. Fuſar. *de*
9 *ſubſtitut. quæſt* 407. *num.* 66. nec conſeruat agna-
tionem, *l. iure natura ff de ſtatu hominum*, Tiraq. *de*
*nobilit.cap.*15.*num.*10.*cum ſeqq* Molin.*d cap.*4.*n.*45.
Burſat. *conſ.*52.*num.*27.& 28.*lib.*1. Mantic.*d. tit.*12.
*num.*10. Peregr.*d.art.*22.*num.*82. Menoch. *conſ.*117.
num. 52. & *conſ* 181.*num.* 14. & *conſ.* 266. *num.* 27.
& *conſ.*345 *num* 18. Surd. *deciſ.* 249 *num.* 8. Cald.
Pereira *in reſp. pro Sebaſtiano Limpo, n.* 14. 49. & 50.
Fuſat.*d quæſt* 407. *num.*65. nec parentis inſignia, &
ſtemmata deferre poteſt, Olan. *in antin. lit. B*, *à n.*9.
Ioan. Garc. *de expenſ.cap* 3.*num.*21 *verſ. imò nec arma*,
Matien. *in rubr tit.*1 *gloſſ* 1.*à num.*126. & *l.*7. *gloſſ.*2.
*num.*2. *tit.* 11. *lib.* 5. *noua Recop.* Gutier *pract. lib.*2.
*q.*155.*n.*2 *in fine.*
10 In Hiſpania verò ex conſuetudine illarum par-
tium illegitimè nati admittuntur ad inſignia, no-
men, arma, honores, & nobilitatem patris, Azeued.
*conſ.*24.*num.*27.& 29. Nicol. Garc. *de benefic.p.*7.*c.*15.
*n.*49. Rot. *in Pampilonen. Capellania* 4. *Martij* 1622.
coram bonæ mem. Rembdde.
11 Nobilivm appellatione non venit vxor
nobilis plebeio marito nubens, *l.fin.C.de nupt.l mu-*
lieres, *C. de incolis*, *lib.*10.*l.*1.*C. de dignitatib. lib.*12.
Pichard. *de nobilit.communicat.num.*18. Fuſar. *de ſub-*
12 *ſtitut. quæſt.* 352. *num.*31. nec plebeius vir vxori no-
bili nubens, ſecundùm Melch. Phœbos *Luſit deciſ.*
13 17 *num.*10.*tom.*1. ideò natus ex muliere nobili patre
baſtardo, vel plebeio, non eſt nobilis, quia imò nobi-
bilitas mulieris offuſcatur per maritum ignobilem,
Staphil *de litteris gratia, fol mihi* 121. *verſ. ſed quid ſi*
aliquis, Anchar *conſ* 89. *num.* 2. quos refert Cardin.
Tuſch *d lit N, concluſ.*48.*num.*10.
14 Nobilivm appellatione non veniunt niſi
qui ſe tales probauerint, quia nobilitas à natura
non ineſt, ac proinde non præſumitur niſi probe-
tur, ita Tiraq. *d. tract de nobilit. cap.* 10. *num.* 13.
Perez *l.*6 *verſ. ex quo infertur*, *tit.* 1.*lib.* 4. *Ordinam.*
*pag.*798 Maſcard. *de probat.concluſ* 1090. Gam. *Luſit.*
*deciſ.*86. *in fine*, & *deciſ.*322. *num.*3. Ioan. Garc. *de*
*nobilit. gloſſ.*11. *num* 51. & *gloſſ* 12. *num* 5. Azeued.
l. 4. *à num.* 23 *tit.* 2. *lib.* 6. *noua Recop.* Menoch. *de*
præſumpt. lib 6. *præſ.*60. & *conſ* 321. *num.*11. Valaſc.
*conſult.*191.*num* 21. Gutier. *practic.lib.*4.*q.*14.*num.*4.
Cabed. *Luſit. deciſ.* 73. *num.*16. *part.* 2. vbi *num.*11.
quòd nobilitas poteſt probari per conſanguineos,
propinquos, & domeſticos, & *num.* 15. etiam per
famam, quòd pariter tenent, Couarr. *pract. cap.*21.
*n.*7. Caſſan *in catalogo gloria mundi*, *part.*8. *conſid.*16.
Maſcard *d. concl* 1090 *num* 11. Ioan. Garc. *d. tract.*
*gloſſ.*7 *num.*11. & 12. Farin. *in praxi crimin. p.*1. *q.*47.
*num.*101.

Appell. CLXV.

Nomen.

1 *Nominis appellatione continetur non ſolum proprium, ſed etiam appellatiuum, & ſingulare.*
2 *Nomina collectiua plurium graduum, & perſonarum quæ ſint, remiſſiuè.*
3 *Familia, ſiue agnatio teſtatoris continetur nominis mei appellatione.*
4 *Priuilegium conceſſum Caio, & iis, qui ſunt de nomine ſuo, intelligitur de familia.*

Nominis appellatione continetur non ſo- 1
lùm proprium, ſed etiam appellatiuum, &
ſingulare, vt per Ludou. Gom. *in reg. de annali,*
q 30 *num.*6. vbi limitat in dubio, & in pœnalibus.
Nomina collectiua plurium graduum & perſona- 2
rum, quæ ſint, quæ tantùm plurium perſonarum,
non graduum, explicat Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 482.
*num.*41.
Nominis mei appellatione continetur fa- 3
milia, ſiue agnatio teſtatoris, vbi ipſe in caſum
contrauentionis voluntatis ſuæ voluit hæredita-
tem peruenire ad proximiorem conſanguineum de
ſuo nomine, & ſuis armis, *l. pater filium*, § *fun-*
dum, *ff de legat.*3. vbi gloſſ. *verb. nomine*, *l. cùm ita*,
§. *in fideicommiſſo*, *ff. de legat.* 2. gloſſ. *verb nomine*
ſuo, *in l.*15. *qui plures*, *ff. de legat.* 3. Natt. *conſ.* 675.
*num.*3.*lib.*4. Vnde priuilegium conceſſum Caio, & 4
iis, qui ſunt de nomine ſuo, intelligitur de familia
Caij, Alexand. *conſ.*123. *num.*6. *verſ bene facit, lib.*7.
Cardin. Tuſch *practic.concluſ.tom.*2.*lit. D, concl.*220.
*num.*10.

Appell. CLXVI.

Notorium.

1 *Notorij appellatione in dubio intelligitur de notorio facti, non iuris.*
2 *Notorij appellatione venit omne illud quod aliqua tergiuerſatione celari non poteſt.*
3 *Notorium dicitur omne id, quod ex actis iudicij conſtat.*
4 *Notorium dicitur delictum commiſſum, vel confeſſum in iudicio.*

Notorii appellatione in dubio intelligitur 1
de notorio facti, non iuris, Philip. Franc *in cap.*
Romana, § *ſiue autem*, *de appellat. lib.*6. Aldobr. *com-*
mun verb.notorij appellatione.
Notorii appellatione venit omne illud, quod 2
aliqua tergiuerſatione celari non poteſt, Clar. §. *fin.*
q 9. *num.*2. Mench. *illuſtr cap.* 2. *num.* 11. & *cap* 20.
*num.*23. Menoch. *de arbitrar. caſu* 166. *num.*4. Card.
Tuſch. *practic.concluſ.tom* 5.*lit. N*, *concl.*104. *num.* 2.
ita vt nulla indigeat probatione, Bellacomb *tom.* 1.
*commun opinion lib.*4. *tit.* 9. *num.*265. *pag mihi* 105.
Surd *deciſ* 259. *num.*14.& *deciſ* 326. *num.*82. Farin.
in praxi crimin. p. 1. *quæſt.* 21. *à num* 80. Mendez à
Caſtro *in praxi Luſit. lib* 3. *cap.*3. *n.*32. quamuis de-
beat allegari, Viui.*d.tit.*9.*num.*29.*cum ſeqq pag* 478.
& *ſeq.* Mench. *illuſtr. cap.* 2. *num.* 11. Farin. *d.q* 21.
*num.*110.

Google

3 NOTORII igitur appellatione venit omne illud, quod ex actis iudicij constat, secundùm Tiraq. *de retract. lign § 36 gloss. 2. num. 44.* Menoch. *remed. recuper num. 31 & de arbitr casu* 166. *n.* 6. & *cons.* 100. *n.* 6. Mascard *de probat concl* 1101. *num.* 13 *cum seqq.* Farinac *d. quæst.* 21. *num.* 14. & *quæst.* 9. *n.* 20. Mendex à Castro *d lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. Aldrete *de relig. discipl. tuenda, lib.* 1. *cap.* 5. §. 2. *n.* 10. ac proinde notorium dicitur delictum commissum, vel confessum in iudicio, Mascard. *concl.* 1326. *num.* 4. Farinac. *d. q.* 21. *n.* 31. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 142. *n.* 9. & 10. Aldrete *d.* §. 2. *n.* 11.

APPELL. CLXVII.

Nouale.

NOVALIS appellatione venit terra de nouo ad cultutam redacta, cuius non extat memoria quod culta fuisset, & sic dicitur ager nunc primùm præcisus. *cap.* 1. *cap quid per nouale, de verb. significat.* Bursat. *cons* 249. *num.* 9. Rimin. iun. *cons.* 141. *vol.* Monet. *de decimis, cap.* 4. *q.* 3. *num* 50. Canis *in simili tract. de decimis, cap.* 11. *num* 1. & *in sum. Iuris Canon. lib* 2. *tit.* 26. §. *nonalium*, Rebuff. *in l. sylua* 30. §. *nonalis ff de verb signif pag mihi* 181. Mascard. *de probat. conclus.* 1106. Alcan. Tambutio. *de iure Abbatum, disp* 15 *quæst.* 18 *num* 6. Rot. *in Conchen decimarum* 25. *Maij* 1601. *coram Orcembergo*, Cardin. Tusch. *practic conclus tom.* 5. *lit. N*, *concl.* 124. *a.* 1. vbi *num* 2. post Abb. *cons.* 71. *col.* 1. *in fine, cum seq. vers ager enim, lib.* 2. declarat quòd si ager vnus pro parte fuit cultiuatus, & maximè pro maiori parte, non potest dici nouale, licèt quoad partem non extet memoria hominum quod fuerit cultiuatus.

APPELL. CLXVIII.

Nouerca.

NOVERCÆ appellatione venit nouerca simpliciter, non autem nouerca magna, sed secundùm quid, Alexand. *cons.* 97. *Viso themate, num.* 7. & 8. *lib.* 2. quem refert Cardin. Tusch *pract. concl. tom* 8. *lit. V. concl.* 92. *num.* 19. Ratio est, quia verba in dubio sunt intelligenda simpliciter, non secundùm quid. *l hoc legatum, in fine, ff. de legat.* 3. *l.* 1. §. *si quis simpliciter, ff. de verb. obligat.* Ruin. *cons.* 56. *in fine, lib.* 2.

APPELL. CLXIX.

Numerus.

1 *Pluralis numeri appellatione venit etiam singularis quando ratio eadem est in vno, qua in pluribus.*

2 *Conditio, si sine liberis, deficit vno tantùm filio relicto.*

3 *Pluralis numerus verificatur in singulari quando sumus in dispositione de futuro conditionali, quia intelligitur quatenus extent.*

4 *Numeri singularis appellatione venit quandoque pluralis.*

5 *Conditio, si sine filio decesserit, verificatur in plurali.*

NVMERI pluralis appellatione venit etiam 1 singularis, quando eadem sit ratio in vno, quæ in pluribus, ita Paul. de Castro *in l.* 1. *C. de condit. insertis*, Dec. *in l.* 1. *col.* 3. *C. de pactis*, & *cons.* 50. *col. vlt.* Decian. *cons.* 64. *num.* 19. *lib.* 2. Crauet. *cons.* 180. *num.* 3. Probatur *in l. falsa*, §. *quid ergo, ff de condit. & demonstr.* vbi legatis Sticho & Phamphilio si mei cruor cùm moriar, vno alienato, ad legatarium alter pertinebit, & *in l. ait prætor, in princip. ff de negot gestis*, vbi verbum *negotia* exponitur, siue vnum, siue plura sint, & *in l. cùm vxori, C. quando dies leg.* vbi 2 legato vsufructu vxori & proprietate cum liberos habuerit verificatur vno nato. Facit etiam, quia conditio si sine liberis, deficit vno tantum filio relicto, *l. non est sine liberis, ff. de verbor. significat. l. pater Seuerinam*, §. *ita fideicommisso, ff. de condit. & demonstrat. l. heredes mei*, §. *cùm ita, ad Trebell. l. iubemus*, § *sin autem, C. eod. tit.* Bero. *cons.* 110 *n* 29. *lib.* 2. Decian. *cons.* 64. *num.* 39. *lib.* 2. & *cons.* 93. *num.* 6. *lib.* 3. Surd. *cons.* 557. *num.* 8. Hieron. Gabr. *cons.* 117. *num.* 39. & 40. *lib.* 1. & *consil.* 110. *numer.* 4. *lib.* 2. Menoch *cons.* 724. *n.* 30. Honded. *cons.* 37. *n.* 75. *lib.* 1. & *consil.* 48. *num.* 9. *lib.* 2. Peregr. *cons.* 35. *lib.* 3. & *de fideicom. art.* 38. *num.* 37. Thesaur. *Pedem. decis.* 248. *num.* 4. cum pluribus aliis citatis à Fusar. *de substitut. q.* 401. *à num.* 1. quibus addo Card. Tusch. *lit. P, conclus.* 367. *num.* 44. Facit denique quod pluralis 3 numerus verificatur in singulari, quando sumus in dispositione de futuro conditionali, quia intelligitur quatenus extent, ita Alexand *cons.* 109. *Super prima, num* 4. & 5. *lib.* 7. vbi *num.* 7. subdit quòd grauatus restituere quibus voluerit, vni tantùm potest restituere, nisi ex coniecturis repugnaret mens disponentis, refert Cardin. Tusch. *d. lit. P, conclus.* 367. *num.* 42. & 43.

NVMERI singularis appellatione venit quan- 4 doque pluralis, *l.* 2. §. *hereditas, ff. de suis, & legit. hered l. si quis ita. vers. si quis filio, ff. de testament. tut.* § *si plures, Instit de legit. agnator. success.* gloss. *verb. filio, in l. tutor, la* 3. *ff. illo tit. de testament. tut.* Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 33. Menoch. *cons.* 158. *num.* 28. Surd. *cons.* 247. *num.* 10. Vnde similiter si conditio concepta sit in numero 5 singulari, puta, si sine filio decesserit, verificatur in plurali, Crauet. *d. cons.* 180. *num.* 3. Roland. à Valle *cons.* 138. *n.* 47. *lib.* 4. Rustic *ad l. cùm auus, lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 26. *ff. de condit & demonstrat.* quos refert Fusar. *d. q.* 401 *n.* 10.

APPELL. CLXX.

Nuptiæ.

1 *Nuptiarum appellatione continentur primæ.*

2 *Nuptiarum secundarum appellatione veniunt tam secunda, quàm tertiæ, quartæ, & deinceps.*

NVPTIARVM appellatione continentur 1 primæ, quia secundæ nuptiæ sine adiuncto non cadunt sub vocabulo nuptiarum, Zabarell. *cons.* 49 *n.* 4. *vers ad secundum dicitur*, Sebast. Medices *de regulis iuris, reg.* 4 *Singularis sermo, num* 73. Card. Tusch. *pract. concl tom.* 5 *lit. N, concl.* 16 *a.* 4. vbi *n.* 5. cum Castrens. *cons.* 309. *In isto facto, in fine, vers. quarto facit, lib.* 1. declarat quòd licèt nuptiæ primæ sint

fauutabi

fauorabiliores, tamen secundæ etiam sunt fauorabiliores, ac proinde legatum factum filiabus cùm nupserint, etiam comprehendit viduas.

2 NVPTIARVM secundarum appellatione veniunt tam secundæ, quàm tertiæ, quartæ, & deinceps, quia respectu præcedentium aliæ sunt secundæ, & omnes post primas sunt secundæ, Alex. *cons. 6. Attentis, n. 5. vers. quia respondeo, lib. 7.* vbi propterea infert quod statutum prohibens patri & matri inæqualitatem inter filios primatum, & secundarum nuptiarum, comprehendit omnes nuptias post primas, & quod competit actio filiis ex statuto, licèt verba ad eos non dirigentur, refert Cardin. Tusch. *d. concl. 161. n. 6.* Menoch. *cons. 4. n. 38.*

APPELL. CLXXI.

Nurus.

NVRVS appellatione propriè continetur pronurus, *l. nurus appellatio 50. ff. de verbor. significat.* vbi latè Rebuff. *pag. 64.* & deinceps in materia admittendæ satisdationis, *l. 2. in fine, ff. qui satisdare cog. l. nurus. ff. de verb. signif.* & in vltimis voluntatibus, *l. virilis, §. nurus, ff. de legat. præst. d. l. nurus,* vbi glos. Surd. *de aliment. tit. 1. q. 58. n. 41.* & vbicunque quis non admittitur ad postulandum pro nuru, & certis personis, *l. 1. in fine, ff. de postulan.* glos. *verb. nurum, in l. si fideiussor. ff. qui satisdare cog.* Et vbicunque nurui permittitur donationem fieri ab alio, *l. necnon, §. socrui, ff. de donat. inter virum & uxor.* tetigit Fusar. *in tract. de substit. q. 313. n. 2.*

APPELL. CLXXII.

Oblationes.

1 *Oblationum appellatione continentur omnia mobilia, & immobilia quæ dantur Ecclesiæ, siue in Ecclesia siue extra.*
2 *Oblationum sub nomine veniunt quæ offeruntur ad Altare.*
3 *Oblationes dicuntur eleemosynæ quæ offeruntur curatis Ecclesiæ, vel Ecclesiæ pro Missis, orationibus, vel pro mera eleemosyna.*
4 *Decimæ veniunt oblationum appellatione.*
5 *Decimæ, & oblationes in quo differant, ostenditur.*

1 OBLATIONVM appellatione continentur omnia mobilia & immobilia, quæ dantur Ecclesiæ, siue in Ecclesia, siue extra, *cap. causa, de verbor. signif.* Oldrad. *cons. 291 in fine,* vbi *num. 6. vers. tertio,*
2 subdit quòd veniunt sub nomine oblationum, quæ offeruntur ad altare, Isidor. Moscon. *de maiest. militantis Ecclesiæ, lib. 1. p. 3. c. 5. pag. 466.* vbi dicit, quòd sub nomine oblationum continentur omnia quocunque titulo ad Ecclesiam perueniunt, Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 5. lit. O, concl. 11. num. 1.*
3 Oblationes enim dicuntur eleemosynæ, quæ offeruntur Curatis Ecclesiæ, vel Ecclesiæ pro Missis, orationibus, vel pro mera eleemosyna, Lap. *alleg. 58.* Petr. Anchar. *cons. 48. Quia talia.* Roman. *consil. 344. In casu proposita, n. 3.* Cardin. Tusch. *d. concl. 11. n. 5.* post Anchar. *cons. 429. Quæstio talis est, num. 2. & 5.* ait differentiam esse inter oblationum & eleemosynam, quia eleemosyna fit secretò, oblatio verò fit publicè.

OBLATIONVM appellatione veniunt decimæ, 4
Lap. *alleg. 67. num. 5. vers. argumentum tamen,* Decian. *cons. 16. num. 13. lib. 2.* vbi ait quòd à pari procedunt cum decimis oblationes, Monet. *de decim. cap. 3. q. 1. num. 3.* vbi quòd oblationes, quæ fiunt ad sacrificium quarundam decimarum veteris legis loco subrogatæ sunt, ipse tamen *cap. 2. num. 9. & 10.* obseruat differentiam esse inter decimas, & oblationes, quia decimæ sunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquisitorum debita ex præcepto Ecclesiæ ministris, oblationes autem quicquid Deo, vel Ecclesiæ, eiúsve ministris voluntariè exhibetur.

Plura de oblationibus dixi *in tract. de officio, &* 5
potest. Episcopi, p. 3. alleg. 80. n. 11. cum seqq.

APPELL. CLXXIII.

Obuentiones.

1 *Oblationes, & personales decimæ veniunt appellatione obuentionum.*
2 *Verbum,* obuentiones, *est admodum generale comprehendens omnes redditus, cuiuscunque qualitatis sint.*
3 *Obuentiones dicuntur fructus ex re venientes, cuiuscunque sint emolumenti.*
4 *Distributiones quotidianæ non veniunt appellatione obuentionum beneficij, seu præbendæ.*

OBVENTIONVM appellatione veniunt obla- 1
tiones, & personales decimæ, quæ dantur diebus, quibus accedunt ad Ecclesiam beneficiari, & ex mortuariis, & similibus, ita glos. *verb. obuentiones, vers. licèt possit dici, in cap. ad audientiam, il 1. de Eccles. ædific.* vbi Abb. *num. 15. vers. nam verbum,* 2
asserit quòd verbum, *obuentiones,* est admodum generale, comprehendens omnes redditus cuiuscunque qualitatis sint, referunt Cardin. Tusch *practic. conclus. tom. 5. lit. O, concl. 61. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. § . proœm. n. 100.* Accedit quòd obuentiones 3
dicuntur fructus ex re venientes cuiuscunque sint emolumenti, vt per tex. *in l. 1. §. exercitorem,* iuncta glos. *verb. obuentiones, ff. de exercit. action.* resoluunt Rebuff. *in l. frugem, vers. obuentiones etiam ff. de verb. signif.* Monet. *de distribut. quotid. p. 1. q. 7. n. 13.*

OBVENTIONVM beneficij, seu præbendæ ap- 4
pellatione non veniunt distributiones quotidianæ, ita Prob. *ad Monach. in c. vnic. n. 52. de cleric. non resid. lib. 6.* Rip. *resp. 1. n. 2. de constit.* Gig. *cons. 44. n. 18.* Monet. *d. tract. de distrib. quotid. p. 1. q. 7. n. 21. cum seqq.*

APPELL. CLXXIV.

Offensa.

1 *Offensæ appellatione non continetur leuis, sed grauis.*
2 *Promittens non offendere sub pœna, illam non incurrit ob modicam offensam.*
3 *Promittens non offendere qualitercunque, seu quomodocunque, intelligitur de omni offensa non solùm graui, sed etiam leui.*

OFFENSÆ appellatione non continetur mini- 1
ma, id est, leuis, sed venit grauis, secundùm

2 Menoch *de arbitr. lib. 1. quaest. 90. n. 30. & seqq.* Vnde promittens non offendere sub pœna, non incurrit illam ob modicam offensam, ita Bald *cons. 58. vol. 1.* Meron. *de tregua & pace, q. 172. per totam.* Vulpel. licèt aliquantulum dubius, *cons. 51. in fine*, quos refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 5. lit. O, concl. 69. n. 9. & 10.* Hippol. Riminald. *cons. 61. n. 10. cum seqq.* vbi *num 12.* subdit quòd si in promissione essent verba, *non offendere, damnificare, nec offendi, aut damnificari facere, quomodocunque, qualitercunque, &*
3 *ex quacunque causa*, tum per dicta verba sic vniuersalia, intelligeretur etiam de omni offensa, siue damno, & non solùm graui, sed etiam leui.

Appell. CLXXV.

Officialis.

1 *Officialis appellatione propriè venit is, qui sub alio ministraliter exercet iurisdictionem.*
2 *Officialis dicitur quasi alterius officium exercens.*
3 *Iurisdictionem non habentes, qui largo modo dicuntur habere officium, veniunt appellatione Officialium, in materia scilicet fauorabili, secus in odiosa, vt* n. 4.
5 *Statutum prohibens Officiales mercaturam exercere, non comprehendit Officiales largè & impropriè sumptos, & qui nullam habent iurisdictionem.*
6 *Actuarij, seu Magistri actorum non comprehenduntur sub statuto, quod de officialium delictis non possit cognoscere, nisi magna Curia.*
7 *Officiales largè sumpti non continentur sub dispositione loquente de Officialibus, quòd debeant esse annales.*
8 *Officialis diœcesani appellatione venit Vicarius generalis Episcopi illius diœcesis.*
9 *Officialis, & Vicarius sunt synonyma.*
10 *Officialis verbum simpliciter prolatum, etiam ad foraneum, secundùm subiectam materiam est referendum, &* n. 15.

1 OFFICIALIS appellatione propriè venit is, qui sub alio ministraliter exercet iurisdictionem, sicuti docent Anton. de Butr. *cons. 74. num. 3.* vbi etiam quòd Rectores appellantur Officiales, qui ad particularia officia ciuitatis assumuntur, Carau *rim* 49. Vincent. de Franchis *decis. 407. n. 5. p. 1.* Cardin. Tusch *practic conclus. tom. 5 lit. O, conclus. 88. n. 1. & 2.*

2 OFFICIALIS enim ita dicitur quasi alterius officium exercens, secundùm Petr. Gregor. *in cap. conquerente, de officio Ordin. cap. 11. num. 21.* Narbona *de appellat. a Vicario ad Episcopum, part. 1. num. 15.*

3 Verùm lato sumpto vocabulo veniunt etiam non habentes iurisdictionem, qui largo modo dicuntur habere officium, secundùm Vincent. de Franch. *d. decis 407. sub num. 5.* & Mastril. *in tract de Magistrat lib. 1. cap. 20. n. 25. & cap. 23. num. 78.* & sic continentur coquus, macellarius, seu custos portarum, vt dicit Menoch. *cons. 53. num 7.* cum adductis circa coquum per me *appellat. seq. num. 3.* vbi id declaratur.

4 Intellige in materia fauorabili, in qua appellatione Officialium continentur Officiales largè sumpti, sicuti tradit Mastril. *de Indultis cap. 40. num. 5.* post Alex. quem citat *in l. 1. num. 2. ff. de iurisdict. omnium Iudicum*, vbi secus dicendum esse ait in materia stricta & odiosa.

Quare sub statuto prohibente Officiales mercaturam exercere, non continentur Officiales largè & improprie sumpti, & qui nullam habent iurisdictionem, Bart. *in l. aufertur, §. quod à Praeside, ff. de iure fisci*, Bald. *in l quisquis, C si certum pet. & cons. 194. vel 2.* Paris. de Puteo *de syndicatu, in verb. contrahere, sub num. 8. fol. mihi 98.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, part. 1. verb. duos habens filios, numer. 47. de testam.* quorum auctoritate, ita consuluit pro generali thesaurario Regni Neapolitani, Lanar. *cons. 43. sub num. 15.* & à Ponte *cons. 49. num. 54.* quos refert & sequitur Mastrill. *d. tract. de indultis cap. 40. num. 6.* 5

Paritérque sub statuto quod de Officialium delictis non possit cognoscere, nisi magna Curia, provt est prouisum in Regno Neapol. per Constit. Magister iustitiarius, vtique non continentur Actuarij, seu Magistri Actorum, vt tenent Prosp. Carau. *in d. rim 49.* Follet. *in praxi in verb. audiantur excusatores, num 138.* remissiuè à Ponte *in tract. de potestate Proregis tit. 3. de elect. offic. in princip. num. 3.* Capiblanc. *in tract. de auctoritate Baronum, pag. 5. n. 39.* nisi proponatur aliquid fauorem respiciens, in quibus terminis credo intelligendus contrarium sentientes, ex quorum numero sunt Tapia, cum quo videtur sentire Mastril. *Sicilia decis. 147. n. 15.* Anna *sing. 48.* Camill. Borrell. *de praestantia Regis Catholici, cap. 61. n 62.* 6

Denique sub dispositione, quòd Officiales debent esse annales, non continentur hi, qui largo modo, & impropriè dicuntur habere officium absque iurisdictione, vt resoluunt Natt. *cons. 58. num. 4.* Mastrill. *de magistratib. lib. 1. cap. 23. num. 78.* Capiblanc. *d. pragm 5. num. 84.* Steph. Gratian. *discept forens. cap. 184. num. 54.* quicquid dicant Anna *sing. 369.* & Amend. *in addit. ad Vincent. de Franch. decis. 409. num. 5.* 7

OFFICIALIS diœcesani appellatione venit Vicarius generalis Episcopi illius diœcesis, sicuti docent Anchar. *cons. 140. Viso themate, & cons. 345. per totum*, Menoch. *cons. 51. num. 38.* Card. Tusch. *d. tom. 5. lit. O, concl. 82. num. 2.* Sanch. *de Matrim. lib. 8, disp. 17. n. 27.* 8

OFFICIALIS enim & Vicarius sunt synonyma, & idem significant, provt referunt Ioan. Andr. *in addit. ad Speculat. in rub. de officio Vicarij.* Barbat. *in Clem. & si principalis, num. 16. de rescript.* Hippol Rimin. *in rub ff. de officio cius, num. 113.* Mandos. *in tract. de commission. in commiss. per Breue 28. verb Vicario, & in reg. 14. Cancel. q. 6. n. 16.* & desumuntur ex Concil. Trident *sess 24. de reformat. cap. 16.* ibi, *Officialem, seu Vicarium, &c.* Quapropter cùm verba hæc eandem significationem, & eundem sensum habeant, Romanæ Curiæ stylus obseruat, vt in expeditionibus, seu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, siue Albaniam, Sclauoniam, Cyprum, & Cretam, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniam, & Corsicam concernentibus Cancellaria, verb. *verb. Vicario*, semper vtatur hac formula, *Dilecto filio Vicario Neapolitano, venerabilis Fratris nostri Archiepiscopi Neapolitani in Spiritualibus generali.* Sed vltramontes Alpinos, vt in Hispania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & Africa. Officiales nominantur his verbis, *Dilecto filio nostro officiali Bracharen.* vt testantur Mandos. *d. verb Vicario, & d. q. 6. n. 8.* & Suarez *de Vicario Episcopi, lib. 1 q. 1. n. 10.* 9

Amplia

10 Amplia vt non solùm verbum, *Officialis*, simpliciter prolatum ad Vicarium generalem sit referendum, sed etiam ad foraneum secundùm subiectam materiam, provt colligi videtur ex celebri gl. *verb. obtinentibus, in c. statutum, in princip. de rescript. lib.6.* quæ ait dispositionem de Officiali loquentem non solum in principali, sed etiam in foraneo locum habere, per quam glos. ita interpretatur Ludou. Gomez tex. *in cap si annum, § si verò, de iud. eod. lib.6.* dum in comment. ad eundem *num* 22. *cum seqq.* ait verbum *Officialis*, de quo ibi iam de generali, quàm de foraneo intelligi debere, itaut sensus sit quod quemadmodum principalis Episcopi Officialis potest in ciuitate curatorem minori date, id similiter Officiali foraneo in rure liceat, cùm *in d. §. si vero,* simpliciter illud Officiali facere permittatur, quamuis Ioan. Andr. quem sequitur ibi Gemin. *num.* 2. & alij illum text. intelligant solùm in generali, nec in foraneo locum habere existiment; & licèt Anastas. Germon. vir alioquin doctissimus, *animaduersionum lib.* 1. *cap.*7. paulò post *princip. vers. non ideò*, existimet Vicarium generalem non dici simpliciter Officialem, nisi adiiciatur particula, generalis, seu principalis.

11 Nec pro opinione Germonij facit *cap. cùm nullus, de temporib. Ordinat. lib.6. & Clem* 2 *de rescript.* ex quibus ipse deducit verbum, *Officialis*, simpliciter prolatum solùm ad Vicarium foraneum referendum esse, quod neque eorum verbis comprobatur, neque aliqua verisimili ratione defendi potest; nam ibi Summi Pontifices Vicarium foraneum simplici, *Officialis*, verbo nominarunt, non vt propriam verbi Officialis significationem exprimerent, quasi illo verbo non alius quàm Vicarius foraneus regulariter comprehendatur, & ex diuerso generalem Vicarium principalem officialem, seu Vicarium generalem appellant, non vt significent ad denominandum Vicarium generalem, verbum *Officialis*, sufficiens non esse absque adiectione principalis, aut generalis, sed potius vt palàm, & sine vlla dubitatione percipiatur an de generali Vicario, an verò de foraneo, seu de vtroque loquantur. Vnde verbum illud, *Officialis*, appositum in dictis Iuribus de foraneo tantùm Vicario accipitur, non quia hoc verbum genuina & propria significatione ad Vicarium foraneum solùm pertineat, sed quia ibi Pontifices generalem postea specialiter nominarunt, ideò ad eum referri nequit, sed ad foraneum tantùm, aliàs enim si simpliciter officialem Episcopi dixissent, tam de Vicario generali, quàm de foraneo loquutos fuisse credendum esset.

Appell. CLXXVI.

Officium.

1 *Officiorum appellatione quæ contineantur.*
2 *Officium latè sumptum comprehendit omne ministerium aliàs necessariò adimplendum, licèt per artem exerceatur, quod vocatur artificium, in specie tamen, & magis propriè ab illo differt.*
3 *Coqui an præstent officium, vel ministerium, seu artificium. ostenditur.*
4 *Declaratur* l. legatis 65. §. si ex officio, ff. de legat. 2.
5 *Officiorum diuinorum appellatione quæ veniant, ostenditur.*
6 *Officia deputata alicui Ordini interdicto prohibentur, quæ fiunt à ministris, ab Ecclesia deputatis, ex eorum officio, & ipsius Ecclesiæ nomine.*

OFFICIORVM appellatione continentur tam 1
beneficia Ecclesiastica, quàm etiam alia munera, non solùm publica, sed etiam priuata, licèt sint vilia & infima, quia scilicet omnia certa sub se continent ministeria, ad quæ illa obtinens, seu gerens adstrictus, vel deputatus est, vt in beneficiis sunt text. *in cap.* 1. iuncta ratione ibi, cùm vnum officium vix dignè, &c. *de consuetud lib.6. cap cùm singula* 32. *in princip.* iuncto §. *prohibemus, de prebend. eod. lib.6.* cum aliis, de quibus Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 11. *num.* 2. *cum seqq.* & in muneribus publicis probat text. *in l.* 2. ibi, ex ea prouincia, in qua officium aliquod gerit, *ff. de his quibus vt indign. l. si quis officium* . 8 *ff. de ritu nupt.* & rubricæ omnes pertinentes ad Iudices, seu magistratus iam sæculares, quàm Ecclesiasticos, quæ ideò per verbum, *officium*, concipiuntur, vt patet *lib.* 1. *Digestorum, à tit de officio Consulis, cum seqq. & lib.* 1. *Decretalium, & Sexti à tit. de officio Archidiaconi*, & demum officiorum nomine quoad hoc propositum venire Officium Sacristæ, Camerarij, œconomi, syndici, ostiarij in terminis *Clem.* 1. *de Regular.* tradunt Nau *commento* 4. *de Regular num.* 24. Azor *instit. moral p.* 1. *lib.* 12. *c.* 14. *quæst.* 12. *vers. quæres.* Saneb. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.6. cap.*7 *num* 127. ac tandem in muneribus priuatis, etiam vilibus, sunt tex. *in l. peculium* 65. *in princip.* ibi, *officia seruorum, ff. de legat.* 1. *l. legatis* 65. § *si ex officio, iuncta glos.* 1. *ff. de legat.* 3. communiter recepta ex Gam. *Lusit. decis.* 353. *num.* 1. prosequuntur latè Dec. *in rub. de officio deleg. num.* 3. vbi Sabag. *num.* 1. Mantu. & Bolognet. *in rub. ff. de officio eius, a num.* 37. *cum seqq.*

Cum quibus aduertere oportet quòd etsi nomen, 2
Officium, sic latè & generaliter sumptum, comprehendat omne ministerium aliàs necessariò adimplendum, licèt per artem exerceatur, quod vocatur artificium, vt per *d glos.* 1. *in l. legatis*, §. *si ex officio, ff. de legat.* 3. in specie tamen & magis propriè sumptum ab illo differt, vt probat text. *in d. §. si ex officio, l. nominatim* 24. *ff de manum testam.* officium namque in specie significat ministerium quod sine vlla arte exercetur, vt ostiarij, vestiarij, & similium; artificium verò sumitur pro eo, quod arte, & industria acquiritur, & per eas exercetur, vt textor, & alij similes, *l. inter artifices ff. de solut.* Bologn. *in d. rub. ff. de officia eius, n.* 39. In qua propria significatione tra- 3
ctant Iureconsulti de reuocatione, diminutione, vel augmento legati, quoties sub nomine officij, vel artificij serui legantur, & postea tempore mortis testatoris officium illud, vel artificium mutarentant, quod habebant testamenti tempore, & ab eisdem Iureconsultis generalis regula traditur, quòd si seruus ex officio ad aliud officium, seu ministerium, vel ex officio ad artificium, aut denique ex artificio ad aliud artificium transierit, legatum extinguitur, non ita è conuerso si ex artificio translatus fuerit ad officium, *d l. legatis* 65. §. *si ex officio*, vbi glos. *verb. officium, & verb. factus est, l. textoribus* 61. *ff. de legat.* 3. *d. l. peculium* 65. *in princ. ff. de legat.* 2. *l. si cui* 12. *vers. proinde, ff. quibus modis vsusfr. amitt.* post alios Bologn. *d. num.* 39. Cuiac. *lib.* 9. *obseruat. cap.* 17. *col.* 2. Qua tamen regula retenta, magnam 4
patitur difficultatem text. *in d l. legatis* §. *si ex officio, vers. non idem*, ibi, *coquus postea factus est, ex verbis*, §. *sequentis*, ibi, *plura artificia*, iuncto ibi, *& alij coqui*

legati

Digitized by Google

legati fuerunt, cui consonat text. in l. si quid venditor 18. in fine, ibi, optimum in eo artificium, ff. de adilit. edicto, cap. ne tales, ibi, arte, & impendiis coquorum non indiget, de consecr dist. 5. adeò vt Zoanet. in lib. singulari Digestorum cap. 7. coactus fuerit §§. illos legere, ac diuidere, quod tamen est contra omnium librorum fidem, & circa eorum explicationem, valdè laborant post scribentes ibi, Emm. Soar. lib 1. obseru. cap. 39. Forcatul. in penu Iuris cap. 27. Cuiac. vbi proximè. Verùm ex eius dictis resolue coquos aliquando in solo ministerio, aliquando in artificio haberi, vt Liuius lib. 39. auctor est, in illis verbis, ibi, tunc coquus vilissimum antiquis mancipium æstimatione & vsu in pretio esse, & quod ministerio fuerat ars haberi cœpta est, &c. iuxta quam distinctionem facilè conciliantur Iura suprà citata; nam text. in d. l. legatis, §. si ex officio, intelligitur de coquo prout in solo ministerio, & officio habetur, cætera verò Iura de eo loquuntur prout artificio annumerantur, cui explicationi consonat in effectu intellectus glos. verb. coquus, in d. § si ex officio.

5 Officiorvm divinorvm appellatione, quoad materiam interdicti, venire ea omnia quæ in Missali & Breuiario cõtinentur, tenet Angel. in sum. verb. interdictum 5. §. 4. Sed meritò improbant Nau. Henriq. Soar. & alij nouitiores infrà referendi, quia multa in illis continentur, quæ prohibita non sunt tempore interdicti, vt benedictio mensæ, itinerarium, & similia. Quare meliùs dicendum puto eo nomine contineri omnia exercitia sacris Ordinibus maioribus, vel minoribus deputata, vt si Acolytus offerat vrceolos, Subdiaconus Epistolam solemniter cantet cum manipulo, vel Diaconus Euangelium, Sacerdos Missam dicat, Episcopus Ordines consecrat, aut Virgines, Abbates, Altaria, & Calicea consecret; vel etiam si Presbyter hoc hebdomadarij officium agat in choro, dum Matutinum, aut aliæ Horæ peraguntur; hæc enim omnia diuina esse officia asserens nouam esse rationem ab aliis non perpensam, resoluit Nauar. in man. cap. 27 n 171. & post Couar. & alios communiter Henriq. in sum. lib. 13. cap. 44. in princip. iuncto commento lit. A, Vgolin. de censur. tab. 5. cap. 5. §. 2. num 2. & alij plenè relati à Sayr. in simili tract. lib. 5. cap. 5. num. 4. cum seqq. & cap. 14. à num. 20. quorum sententiam partim sequitur, partim improbat Soar.
6 tom. 5. disp. 34 sect. 3. à num. 5. & 7. vbi à principio latè disputans communem doctrinam sequitur quatenus officia deputata alicui Ordini interdicto prohiberi censet ea esse explicans, quæ fiunt à Ministris ab Ecclesia deputatis ex eorum officio, & ipsius Ecclesiæ nomine, ideóque non immeritò etiam Ecclesiastica officia dici posse, ipse notat d. num. 5. in fine, & sequi videtur Bonacin. de censur. disp. 5. puncto 3. à n. 1.

Appell. CLXXVII.

Ordinarius.

1 *Ordinarij appellatione venit Episcopus, & quicumcunque superior, siue inferior Prælatus ab illo, qui iurisdictionem ordinariam habeat in materia sibi adaptabili.*

2 *Ordinariis vbi aliquid committitur, vel de Ordinariis mentio fit ad omnes habentes iurisdictionem ordinariam commissio fit, nisi subiecta materia aliud exposcat.*

3 *Prior S. Ioannis Hierosolymitani venit appellatione Ordinarij.*

4 *Ordinarij appellatione in materia collationis non solum venit Episcopus, sed etiam alius inferior, qui conferendi potestatem habeat.*

5 *Vicarius Episcopi venit appellatione Ordinarij.*

6 Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 8. *agens de locorum Ordinariis, procedit in inferioribus.*

7 Concil. Trident. sess. 24. de reform. Matrim. cap. 1. *vbi*, nisi Ordinarius, &c. *habet locum in Abbatibus etiam Commendatariis, & aliis habentibus quasi Episcopalem.*

8 *Ordinariorum collatorum appellatione veniunt etiam Capitula in casibus, in quibus habent potestatem conferendi.*

Ordinarii appellatione venit Episcopus, & quicunque superior, siue inferior Prælatus ab illo, qui iurisdictionem ordinariam habeat, in materia sibi adaptabili, & proportionabili, ita docent glos. verb. Ordinariorum, per text. in cap. vt animarum, de constit. lib. 6. & verb. locorum, in cap. Ordinarij, vbi Gemin. n. 5. & Franc. num. 3. de offic. Ordin. eod. lib. Abb. in cap. post cessionem, num. 1. vbi Felin. num. 1. Dec. etiam num. 1. & Mynsiog. num. 2. de probat. Zabarel. in Clem. quia Regulares, num. 11. vers. octauò quæres, de suppl. negl. Præl. Cou. in cap. pen. num. 1. de testam. Mandos. cons. 37. num. 19. & 21. Flamin. Paris. de confident. q. 28. num. 16. Seraphin. decis. 1402. num. 5. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 212. num. 31. & 38. Mari. Antonin. var. resolut. lib. 1. resol. fin. casu 42. Flores de Mena var. lib. 3. quæst. 24. num. 6. Ascan. Tamburin. de Iure Abbatum, tom. 1. disp. 1. quæst. 4. num. 1. Rot. decis. 798. num. 3. apud Farin in 1. collect. nouissimarum, aliàs p. 4. diuers. & coram R. D. meo Coccino Decano decis. 346. à num. 1. inter eius impressas. 1

Quapropter cùm in aliquo Iuris decreto aliquid Ordinariis committitur, vel de Ordinariis mentio fit, nisi subiecta materia aliud exposcat, non ad Episcopos tantùm, sed etiam ad omnes habentes iurisdictionem ordinariam commissio dirigitur, gl. d. verb. locorum, vbi Franc. num. 3. Gutier. canon. lib. 2. cap. 19. num. 25. vers. nihilominus, Flamin. Paris. de resignat. benefic lib. 3. quæst. 11. num. 19. & 20. & de confident. quæst. 28 n. 16. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 29. num. 5. Erasm à Cochier de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 1. quæst. 1 num. 9. Ascan. Tamburin. d. q. 4. num. 3. 2

Ex quibus iam primò infertur Ordinarij appellatione comprehendi Priorem S. Ioannis Hierosolymitani, vt censuit Rota decis. 493. num. 5. part. 2. recent. 3

Secundò infertur Ordinarij appellatione in materia collationis non solùm venire Episcopum, sed etiam alium inferiorem, qui conferendi potestatem habeat, vt per Rebuff. in concord. tit. de collation. §. præfatique Ordinarij, verb Ordinarij collatores, Flamin. Paris de resignat. benefic. lib. 8. q. 9. n. 27. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. c. 4. n. 2. 4

Tertiò infertur appellatione Ordinarij venire Episcopi Vicarium, cùm verè Ordinarius sit, glos. verb generaliter, in cap. Romana, de appellat. lib. 6. Cou. pract. c. 4. n. 7. & var. lib. 3. c. 20. n. 5. Sbroz de Vicario Episcopi lib. 5. q. 43. & q. 51 num. 1. Sanch. d. disp 29. n. 5. vers. vnde nomine, Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11 n. 64. Bonacin. de Matrim q. 2. punct 8. n. 10. quos refero Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p. 2. allegat. 32. n. 118. 5

Quartò

6 Quartò infertur dispositionem Conc. Trid. *sess.* 7. *de reformat. cap.* 8. dum iniungit locorum Ordinariis, vt Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas auctoritate Apost. singulis annis visitare teneantur, procedere in inferioribus habentibus iura Episcopalia, vt censuit Rot. *decis.* 798. *apud Farin. collect.* 1. *nouiter nouiss.* aliàs *p.* 4. *diuers.* & in Salamantina iurisdictionis 3. Octobris 1579. coram Cardin. Seraphino, quam refert Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis.* 614. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 538 *n.* 3. *in* 2. *edit.*

7 Quintò infertur dispositionem Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. Matrimon. cap.* 1. ibi, *nisi Ordinarius ipse, &c.* statuentis posse Ordinarium ex causa sibi bene visa dispensare, vt omittantur denunciationes, vel aliqua illarum ante, & post Matrimonij consummationem, procedere in habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, vt scribunt Nau. *cons.* 5. *sub tit. de sponsalib. in* 1. *edit.* aliàs *cons.* 1. *sub tit. de clandest. despons. in* 2. *edit.* Henriq. *in sum. lib.* 11. *c.* 5. §. 5. Fr. Emman. *in sum. p.* 1. *cap.* 217. *n.* 4. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 32. *num.* 10. Id ipsum in Abbatibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem nuncupatum, agnoscunt Sanch. *de Matrim. lib.* 5. *disp.* 7. *num.* 4. Flores de Mena *var. resolut. lib.* 3. *quaest.* 24. *num.* 26. Sayr. *in floribus decision. sub tit. de sponsalib. decis.* 9. Franc. Molin. *d. differ.* 11. *n.* 60. Steph. Grat. *discept. forens. cap.* 83. *num.* 15. Molfes. *in sum. moralis Theologiae tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 21. Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 31. & ad Commendatarios Abbates ampliant Petr. de Ledesma *in sum. p. t. de Sacrament.* vbi de Sacramento Matrimon. *cap.* 6. *concl.* 7. *dub.* 1. *vers. seguesse lo segundo*, Gonzal *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 8 *num.* 28. Ego ipse *d. alleg.* 32. *num.* 32. Contra Franc. Leo. *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 2. *c.* 9. *num.* 55. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib.* 3. *tit.* 15. *l.* 1. *de Matrim num.* 22.

8 ORDINARIORVM collatorum appellatione veniunt etiam Capitula in casibus, in quibus habent potestatem conferendi. Rot. *decis.* 398. *n.* 5. *p.* 2. *in posthum. Farin.* aliàs *p.* 4. *recent.*

APPELL. CLXXVIII.

Oleum.

OLEI appellatione in legato cibarium venire, non autem quod voluptatis; & deliciarum causa seruatur, *l. si cui lana*, §. *lana, ff. de legat.* 3. nec etiam quòd valetudinis gratia habetor, *l. non omne, ff. de penu leg.* non enim oleum hoc ex olea est, & propterea impropriè oleum dicitur, sic & qood ex nucibus fit, impropriè oleum dicitur, & ideò in legato olei non continetur, nisi aliter se habeat testatoris, vel regionis vsus, & consuetudo. ita Stephan. Forcatul. *in penu Iuris cap.* 12. Menoch. *de praesumpt. lib.* 4. *praes.* 153. *numer.* 4. & 5. Francisc. de Barry *de success. testati, & abintestati, lib.* 9. *tit.* 19. *num.* 7. & 8.

APPELL. CLXXIX.

Ordo.

1 *Illegitimus dispensatus ad Ordines, intelligitur tantùm dispensatus ad minores.*

2 *Dispensatus ad omnes Ordines, quoad minores tantùm, censetur dispensatus, nisi illos tantùm habuerit.*

ORDINVM appellatione in dispensationibus 1 veniunt non solùm minores, ita ut illegitimus dispensatus ad Ordines intelligatur esse dispensatus tantum ad minores, quia cùm dispensatio sit stricti iuris, & strictè interpretanda, *cap.* 1. *in fine, & cap* 2. *de filiis Presbyt lib.* 6. *cap nonpotest, de praebend eod lib.* cum aliis per me citatis *de officio, & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 45. *num.* 1. Satis est si dispensatio facta ad Ordines effectum suum sortiatur in minoribus Ordinibus; quare ita docent glos. *verb ordinari, in cap. litteras, de filiis Presbyt. & verb. omnes, in cap vlt. eod. tit. lib* 6. vbi Franc. *n.* 4. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de dispensat. super defectu natal num.* 47. Maiol. *de irregular. lib.* 1. *c* 8. *n.* 6. Borgas. *in simili tract. p.* 2. *tit. de interpret. dispensat num.* 22. Henriq. *in sum. lib.* 7. *c.* 30. §. 2. & *lib.* 14. *cap.* 8. § 10. Azor *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *quaest.* 6. Sayr. *de censuris lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 19. Aula *in simili tract p.* 7 *disp.* 2. *dub.* 6. *vers. Maiolus*, Campan. *in diuersor Iuris Canon rub.* 11. *cap.* 12. *n.* 95. Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, p.* 2. *alleg.* 45. *n.* 4. & me citato *in illo loco* Sanctarel. *variarum resol. p.* 1. *q.* 38. *n.* 1.

Ampliæ etiamsi dispensetur ad omnes Ordines, 2 qoia quoad minores tantùm dispensari censebitur, vt resoluunt Maior. *d. cap.* 8 *n.* 6. Henriq *d. lib.* 14. *cap.* 8. § 10. Sayr. *d. cap.* 11. *num.* 19. Sanctarel. *d. quaest.* 38. *num.* 4. nisi dispensari petens habuerit Ordinea minores, quia tunc Papa de hoc certos dispensans quoad omnes Ordines, videtur dispensare ad sacros, vt priuilegium aliquid operetur; ita Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 26. Sanctarel. *d. q.* 38. *num.* 5.

APPELL. CLXXX.

Originarius.

1 *Originariorum appellatione veniunt ij, qui nati sunt in loco.*

2 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, aut paterna.*

3 *Littera Apost. dispensationis, vel beneficij non sunt subreptitia in quibus diceret quis se oriundum ex ciuitate Bracharen. cùm re vera esset oriundus ex ciuitate Portugalen. si eius pater in dicta ciuitate Bracharen. natus fuit.*

ORIGINARIORVM appellatione veniunt ij, 1 qui nati sunt in loco. *l.* 1. & 3. *C. de incolis, lib.* 10. *l.* 1. *ff ad municip.* Ioseph Ludouic. *Perus decis* 3. *n.* 55 Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast decis.* 298. *in* 1. *edit.* aliàs *resolut.* 257 *num.* 2. *in* 2. *edit.* Gruel. *Dolana decis.* 123. *num.* 23. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 1. *alleg.* 4. *n.* 3.

Oriundus autem dicitur à natiuitate propria, vel 2 paterna, *l. assumptio*, §. 1. *ff. ad municip.* Maodos. *ad reg* 16. *Cancel. quaest.* 40. Ioseph. Gonzal. Flores *var. cap.* 36. *à numer.* 3. Garc. Tolet. *in lucerna rubricar. triumlibrorum Codicis super d. rub. de incolis, lib.* 2. *num.* 2. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 9. *cap.* 8. *num* 8.

Vnde colligitur subreptitias non esse litteras 3 Apostol. dispensationis, vel beneficij, in quibus diceret quis se oriundum ex ciuitate Bracharen. cùm

cùm re vera esset oriundus in ciuitate Portugalen. si eius patet in dicta ciuitate Brachateo. oatus sit, vt resoluit Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resolut. vltim. casu* 33. quem refeto Ego ipse *d. alleg. 4. num.* 8. quicquid dicat Nicol. Garc. *de benefic. p.7. pap.9. num.* 25.

Appell. CLXXXI.

Ornamenta.

1 *Ornamentorum Ecclesiasticorum appellatione venit liber, calix, & similia.*
2 *Vestis muliebris noncontinetur ornamentorum appellatione.*
3 *Ornamentorum suorum appellatione in legato testatoris non veniunt venialia.*
4 *Ornamentorum nomine non continentur lapilli, margarita, & gemmæ adhuc rudes.*
5 *Carruca dormitoria continetur nomine ornamentorum, si vxor cui maritus illam legauit, ea vtebatur.*
6 *Ornamentorum vxoris appellatione quid comprehendatur in legato illi facto ostenditur, & quid sint anademata, crocophantia, & viriola.*

1 ORNAMENTORVM Ecclesiasticorum appellatione venit liber, calia, & similia, *cap degradatio, vers. clericus igitur, de pœnis lib.6.* Philipp. Franc *in vers. secundò nota*, infert ad quæstionem de legato facto pro ornamentis Ecclesiæ, vel alicuius clerici, vt in prædicta conuerti possit, *Clem.* 2. ibi Ecclesiarum Calices, libros, & alia ornamenta, de decim.

2 ORNAMENTORVM appellatiooe vestem muliebrem non contineri, probat teat. *in l. ornamentorum, ff. de auro, & arg. leg.* At verò oroamentorum muliebrium appellatione generaliter continentur ea, quibus mulier otnatur, *l. argento, §. ornamenta, l. fin. ff. de auro & arg leg.* Socin. seu. *cons.* 10. *n.6. vol.1.* Andr. Gail *lib. 1. obser. 91. n.4.*

3 ORNAMENTORVM suorum appellatione in legato testatoris non veoiunt venalia, *l. pediculus, §. item cùm quæreretur, ff. de auro, & arg. leg.* vbi apertè notatur quòd si testatrix habuit proprium argentum ad vsum suum paratum, & legauerit suum, non videtur id legatum quod negotiandi causa venale proponeretur, nisi probaretur etiam testatorem de hoc sensisse, & sic etiam de bis venalibus otnamentis, vt optimè declarat Meooch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 137 à princip.*

4 ORNAMENTORVM appellatione non continentur lapilli, margaritæ, & gemmæ adhuc rudes, si aliter appareat de testatoris voluntare, *l. argumento, § pen. ff. de auro & arg leg.* Menoch. *d. lib. 4. præs. 163. num. 9.*

5 ORNAMENTORVM appellatione continetur carruca dormitoria, si vxor, cui maritus etiam legauit, vtebatur illa, *l. vxori, la 2. ff. de auro & arg. leg.* Menoch. *d. lib 4. præs. 163. num.* 10. Carrucæ autem erant parui carri, quos veteres illi Romani in deliciis habebant, sicut explicat Cotras. *lib. 3. miscel. cap. 20. num. 6.*

6 ORNAMENTORVM vxoris appellatiooe in legato ei facto à marito testatore veoiunt inaures, armillæ, viriolæ anuli non signatorij, gemioæ, lapilli, vittæ, mitræ, semimitræ, calantica, acus cum margarita, reticola, crocofantia, vt colligitur ex *d. l. argumenta, §. ornamenta, ff. de auro & arg. leg.* Paul. *lib. 3. sentent. cap. 6.* Menoch. *d. lib 4. præs. 163. a n. 5.* vbi *n. 7.* post Cort. *in memorab. verb. vndones, & verb. viriolæ*, agit de significatione prædictorum ornamentorum.

Appell. CLXXXII.

Oues.

OVIVM appellatione non continentur agni, nisi consuetudo esset in contrarium, *l. legatis, §. ouibus*, vbi Bart. *ff. de legat. 3.* Bertach. *in tract. de gabellis, p.8. in rub. de gabellis anima.* Sim. Schrad. *in suo lexic. Iuris expurgato, verb. Oues*, Mari. Muta *decis. 75. num. 8. & 9.*

Appell. CLXXXIII.

Panni.

1 *Pannorum appellatione non continentur ea, quibus quis induitur.*
2 *Vestes non veniunt pannorum appellatione.*

PANNORVM appellatione continentur ea, quibus quis induitur, arg *l. vestis, ff de auro, & arg. leg.* vbi Bart. notabiliter dicit quòd cùm quidam legasset alicui omnes pannos suos lanæ, & lini, & ille haberet aliquas petias panni lini non aptas ad vsum hominis, adhuc quoad istas tenuit legatum, si habebat illas causa faciendi pannos lineos ad vsum, secus, venales, per *l. pediculis, § item cùm quæritur, ff. de auro, & arg. leg.* obseruans idem Bart. quòd in dubio debet videre quantum sibi expediebat pro vsu illius anni, & illud cedit legato, quod superest verò videtur esse venale, iuxta *l. cùm quæreretur, §. lana, ff. de legat.* 3. ita eleganter Sim. de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib. 4. interp. 1. dub. 10. n. 16.* a 1

PANNORVM appellatione non veniunt vestes, & ideò si testator legauit pannos, qui in domo erant, non præsumitur legasse vestes, sed ipsos pannos, vt sunt in rudi materia panni, ita ex sententia Baldi, & Balberij scripsit Petr. Pech. *de testam. lib. 5. c. 14. num. 2.* quem refert Meooch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 161. n. 21.* 2

Appell. CLXXXIV.

Parentela.

1 *Parentela appellatione veniunt parentes vtriusque sexus, vsque ad tritauum, & ab eo suprà dicuntur maiores.*
2 *Parentela idem importat quod agnatio, & consanguinitas.*
3 *Illegitimus non dicitur de parentela.*
4 *Adoptatus, siue creatus de parentela, an veniat appellatione illorum de parentela in dispositione quòd iuspatronatus non exeat parentelam.*

PARENTELÆ appellatione veniunt parentea vtriosque sexus, vsque ad tritauum, & ab eo suprà a

prà dicuntur maiores, non autem parentes, vel de parentela, ita Angel. *conf.* 268. *Statutum Dalmatiæ*, Crauet. *conf.* 159. *n.* 3. Perez de Lara *de anniuers. & capellan lib.* 2. *num.* 24. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 6. *lit.* P, *concl.* 82. *num.* 1. vbi *num.* 2. post Ales. *conf.* 221. *Ponderatus, num.* 4. *vers. est verum, lib.* 6. subdit quòd verbum, *parentes*, licèt intelligatur de ascendentibus, tamen potest etiam significare parentelam, & sic ex communi vsu loquendi comprehendere sanguine coniunctos.

2 Importat igitur *parentela*, idem quòd agnatio, & consanguinitas, vt ex Tiraq. *de retractu lignag.* §. 1. *glos.* 8. *n.* 1. & 2. tradit Carpan. *ad consuetud. Mediolanen. tom.* 1. *cap.* 414. *num.* 48. *cum seqq.* ac proinde adaptari potest ad agnatos, cognatos, & omnes collaterales, vt docuit Flamin Paris. *de confident. q.* 32. *n.* 43. & facit Rot *decis.* 513. *n.* 1. *apud Farin. collect.* 1. *nouiss. alias p.* 4. *diuers.*

3 PARENTELÆ appellatione non venit illegitimus, quia non dicitur de parentela, vt per Bart. *in l. tutela, ff. de capit. diminut. & in l. pronunciatio, ff. de verb. signif.* vbi intelligit quando verba significant ius, non ita si concepta sint significantia naturaliter, Guid. Papæ *decis.* 536. Gasp. Thesaur. *decis.* 29. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resolut.* 185. *num.* 2.

4 Vtrùm autem appellatione illorum de parentela, in dispositione quod iuspatronatus non exeat parentelam siue domum, veniat ille qui est creatus de parentela, vel adoptatus, ita vt dicatur patronus, prout alij qui verè, & naturaliter sunt de parentela? Vide Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *art.* 9. *q.* 2. *princip. secunda partis*, Roch. *in simili tract. verb. ipse, n.* 73. *& seq.*

APPELL. CLXXXV.

Parentes.

1 *Parentum appellatione proprio vocabulo, continentur omnes vtriusque sexus ascendentes vsque ad tritauum.*
2 *Auus venit appellatione parentum.*
3 *Parentum appellatione secundùm communem vsum loquendi, veniunt omnes, qui sunt de eadem familia, & agnatione.*
4 *Naturales qui sunt de parentela veniunt appellatione parentum.*
5 *Legitimati etiam per rescriptum veniunt appellatione parentum.*
6 *Legitimati per rescriptum agnoscuntur, & cognascuntur ascendentibus, & transuersalibus, agnatis, & cognatis, ac si ab initio fuissent nati de legitimo matrimonio.*
7 *Fœminæ veniunt parentum appellatione.*

1 PARENTVM appellatione proprio vocabulo, continentur omnes vtriusque sexus ascendentes vsque ad tritauum, *l. quarta, §. parentes, ff. de in ius vocando, l. Iurisconsultus, §. parentes, ff. de gradib.* Angel. *conf.* 268. Crauet *conf.* 161. *n.* 3. Sebast. Medic. *reg.* 2. *n.* 7. Anchar. Regien. *lib.* 3. *q.* 6. *n.* 15. Campanil. *in diuersor. Iuris Canon rub.* 11. *cap.* 27. *à num* 76. Peregr. *de fideicom art.* 22. *n.* 31. *& conf.* 52. *num.* 10. *lib.* 4. Mastrill. *Siciliæ decis.* 256. *num.* 1. Paris. *de confid. benef. quæst.* 32. *num.* 42. Fusar. *de substitut. quæst.* 365.
2 *num.* 5. Et ita auus, *l. appellatione parentis*, 51. *ff. de verb. signif.* Laurent. de Palat. *de stat. fœmin. exclus. num.* 210. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 977. *num.* 3.

PARENTVM appellatione secundùm communem vsum loquendi veniunt omnes, qui sunt de eadem familia & agnatione, vt tenent Capr. *conf.* 104. *num* 9. Gozadin. *conf.* 79. *num.* 4. & 5. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 8. *num.* 1. Rimin. iun. *conf.* 108. *num.* 1. & 17. Prær. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 292. *n.* 57. Lettigl. *de substitut. cent* 3. *q.* 83. *num* 18. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 68. *num.* 18. *& conf.* 424. *n.* 1. & 8. Anchar. Regien. *d. q.* 6. *num.* 17. *cum seqq.* Pereg. *de fideicom art.* 22. *num.* 31. *& conf.* 52. *num.* 10 *lib.* 4. Fusar. *d. quæst.* 365. *num.* 1. Fusch *lit. A sing* 39 Rot. *in Mediolanen. iurispatronatus* 19. Iunij 1617. coram R. P. D. Pirouano, impressa per Viuian. post praxim iurispatron *decis.* 72. *num* 3. & in eadem coram eodem 30. Octobris 1617. *ibidem decis.* 73. *à num.* 2. vbi fuit dictum quòd appellatione parentum admittuntur omnes coniuncti iure cognationis, siue descensiui, siue collaterales ab eodem stipite. Item cognati. *cap. parentela* 35. *q.* 5. *cap. fin. qui clerici, vel vouentes, gl. verb. parentelam in Clem vnica, de iureiur.* Capr. Prætis, & Pereg *locis proximè citatis*, Fusar. *d. q.* 365. *num.* 3. vbi *num.* 4. limitat quando ratio agnationis habita esset, vt quia parentes masculi sunt vocati, quia tunc venirent nisi agnati.

PARENTVM appellatione veniunt naturales, qui sunt de parentela, Bart. *in l. pronunciatio, ff. de verb. signific.* Dec. *conf.* 365 *col.* 2. Cephal *conf.* 91. Tiraq *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 8 *num* 3. & 4. Pereg. *conf.* 52. *num.* 12. *lib.* 3. *& de fideicom art.* 22. *num.* 85. & 89. vbi declarat, vt ita demum admittantur naturales, quando non extant legitimi, & spurios omnino excludit. 4

PARENTVM appellatione veniunt legitimati etiam per rescriptum, Pereg. *conf.* 52. *n.* 12. *cum seqq. lib.* 4. Fusar. *d. q.* 365. *num.* 7. ex ea ratione, quia legitimati per rescriptum agnascuntur & cognascuntur ascendentibus, & transuersalibus, agnatis, & cognatis, ac si ab initio fuissent nati de legitimo matrimonio quoad successiones mutuas, *auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. tribus, & generaliter.* Pereg *conf.* 96 *num* 3. *lib.* 1. *& conf.* 8. *lib.* 2. *& conf* 52. *num.* 13. *lib.* 4. *& de fideicom. art.* 23. *num.* 26. *cum seqq.* immo nisi statutum resistat, habent ius successionum delatarum à statuto in hæreditatibus fratrum, & aliorum agnatorum de familia ad exclusionem fœminarum, Anton. Gabr. *commun. tit. de legitim. concl.* 1. *num.* 15. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 39. *num* 3. *& conf.* 227. *& conf.* 687. *num.* 57. Pereg. *d. conf.* 52. *n.* 14. 5 6

PARENTVM appellatione veniunt fœminæ, Tiraq. *d. retractu lignag.* §. 1. *glos.* 8. *num.* 3. & 4. Crauet. *conf.* 80. *num.* 12. Anchar. Regien *lib.* 3. *practic. quæst.* 6. *num.* 10. *cum seqq.* Pereg. *de fideicom. art.* 22. *num.* 31. *in fine*, vbi dicit hoc verum, nisi habita esset ratio agnationis, refert Fusar. *d. quæst* 365. *num.* 10 & optimè Stephan. Gratian. *discept. forens. tom* 2. *cap.* 332. *num.* 20. & 21. dicit quòd licèt appellatione parentum veniat tam pater, quàm mater, tamen in materia non congruente mulieribus, appellatione parentis mater non comprehenditur. Robles *de repræs. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 30. vbi quòd parentis appellatione mater continetur. 7

***

APPELL. CLXXXVI.

Pars.

1 *Partis appellatione dimidia continetur.*
2 *Partis appellatione totum continetur, quando pars non applicatur magis vni parti, quàm alteri, vel quando qualitas adiecta parti conuenit etiam toto.*
3 *Partis appellatione vbi adiicitur dict.* aliqua, *vel,* quædam, *venit minima.*
4 *Partis appellatione quando sumus in diuisione, & distributione facienda pauperibus, intelligitur de minutis partibus.*

1 PARTIS appellatione dimidia continetur. *cap.1. de decimis, lib.6. l. penè, §. sed & si quis, ff. de legat. 1.* vbi probatur quòd legatum fundi Titio factum, vt eum pro parte habeat, intelligitur de dimidia, *l. plures*, vbi glos. *verb adiectione, ff. de damno infecto,* gloss *verb. aut earum parte, in Clem. 1. de foro compet.* vbi Cardin q 8 Tiraq. *in l si vnquam, verb. omnia, vel partem, n.8. C. de reuocand donat.* Brun. *cons.9. num.3. & cons. 154 num.* 18. vbi ait procedere in dubio, Bald. *cons.54. Casus breuis, in fine, vers vnde, lib.*1. vbi dicit, quòd testea deponentes simpliciter de parte, intelliguntur de dimidia. *& cons. 426. Alterius petitione, num 1. vers. sequitur lib* 2. Card. Tusch *practic. conclus tom. 6. lit. P, conclus.* 103. *num.* 2. & 3. Suid. *decis.* 102. *num.*1. Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt lib. 4. solut. 4. num.* 8. *fol.* 380. Rota *decis.* 180. *num.* 17. apud Paul. de Rubeis *tom. 2. diuers.* aliàs *p.6. recent.*

2 PARTIS appellatione totum continetur, quando pars non applicatur magis vni parti, quàm alteri, ita Castreo *cons.* 466. *Viso compromisso, num 4. vers. preterea non dicunt, lib.* 1. quem refert Card. Tusch. *d. tom 6. lit. R, conclus.* 235. *num.* 13. Rebuff. *ad l. Appellatione rei 72. in fine vers. ad hac nota, ff. de verb. signif. pag.* 351. Vel quando qualitas adiecta parti conuenit etiam toti, & quando non possumus dicere quod magis de vna parte quàm de alia intellexerit ad tollendam incertitudinem, idem Castren. *cons.* 431. *Si quaritur, in fine, vers. nec obstat, lib.* 1. refert Card. Tusch *d. lit. P, concl.* 103. *n.* 5. & 6.

3 PARTIS appellatione, vbi adiicitur particula, *aliqua*, vel *quadam*, veluti si dicatur *aliqua*, vel *quadam pars*, venit minima. glos. *d. verb. aut earum parte*, & ibi additio marginalis, *in Clem. 1. de foro compet.* Gemin. *cons. 6. num. 6. vers. similiter dicitur,* Anchar. *cons.* 160. *num.* 4. *vers. praterea*, Curt. sen. *cons.* 49. *num* 96. Matth. Brun. *d. concl.* 154. *num.* 29. Ranchin. *lib. 2 conclus.* 237. Ferrer. *in constitut. Cathaloniaglos.* 4. *num.* 187. Bernard. *reg.* 529. *vers. secundò limita*, Suid. *decis.* 283. *num.* 8. Mantic *decis.* 192. *num.* 2. Valasc. *de iure emphyt. quast.* 27. *num.* 24. *col. fin.* vbi ait quòd si alicubi fiat mentio partis adiectione, *aliqua*, verificatur in parte minus dimidia. Cardin. Tusch. *d lit. P, concl.* 103. *num.* 7. vbi *num.* 8. post Ge-
4 min. *cons.* 20. *num.* 4 & 5. subdit quòd partis appellatione quando sumus in diuisione, & distributione facienda pauperibus, intelligitur de minutis partibus, tum hoc casu partitio per dimidiam tanquam indiscreta non valet. Vide quæ dixi de dict. *Aliquis, sup dict.* 22.

***

APPELL. CLXXXVII.

Partes.

PARTIVM appellatione veniunt principales, non autem procuratores sibi commissis, secundùm propium intellectum, licèt secus ex interpretatiuo, in Calderin. *cons.* 557. aliàs *cons.* 12. *de verbor. signif.* quem refert Card. Tusch *practic. conclus. tom. 6. lit. P, concl.* 102.

APPELL. CLXXXVIII.

Patrimonium.

PATRIMONIS appellatione strictè continetur res patris, seu hæreditas, quæ à patre obuenit filio, *l. cogi, ff ad Trebell. l. quantitas, l. in quantitate, ff. ad leg Falcid l. 2. § hares, C. quando, & quibus quarta pars,* Dec. *cons.* 80. *num.* 3. *vers. iden est*, Ruin. *cons.* 120. *num.* 10. *lib.* 3. Socin. iun. *cons.* 28. *num.* 2. & 10. Sim de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib. 1. interp. 1. dub. 3. solut. 4. num. 10. & lib. 3. interp. 1. dub. 4. solut. 2. num. 3.* Generaliter verò veniunt omnes res & bona, quæ obuenerunt alicui vndecunque, & sic capite pro substantia alicuius, & facultatibus, vt *in rub. & l. patrimoniorum, C. de munerib. patrimon. lib. 10. & in l. cum pupillus ff rem pupilli saluam fore*, cum aliis citatis a Rebuff. *ad l rei appellatio 5. verb. patrimonij, ff. de verb. signific. pag.* 45. Sim. de Præt. *d. lib. 1. interp. 1. dub. 3. solut. 4. n. 9.*

APPELL. CLXXXIX.

Patriarchæ.

PATRIARCHARVM appellatione non veniunt minores Patriarchæ, seu Primates, sed tantùm quatuor illi summi Patriarchæ, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, glos. *verb Patriarchis, in addit. in cap. 1. §. & quoniam, de statu Regul. lib. 6.* vbi Archid. *num.* 4. Cassan. *in catalogo gloria mundi, p. 4. consid. 9. vers. alij autem*, quos refert Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. c.* 17. *num.* 17. nam prædicti illi quatuor sunt in vniuerso orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ; vt obseruant Doctores, quos plena manu citaui *in tract. de officio*, & *potest. Episcopi, p. 1. tit. 3. cap. 1. n. 1.* secundùm Lugdunen. impress. Alij autem Patriarchæ sunt minus principales, qui cùm Primates propriè appellentur, minus propriè Patriarchæ nominantur, quales in Italia Aquiliensis, in Anglia Cantuariensis, & in Gallia Bituricensis, Gradensis, & Lugdunensis; in Hispania Toletanus, & Bracharensis, quorum memini *d. p. 1. tit. 5. c. 6. n. 8.*

APPELL. CXC.

Pater.

1 *Auus paternus non continetur appellatione patris.*

2 Limita

2 *Limita vbicunque de odio agitur.*

1 **P**ATRIS appellatione venit auus paternus, *l. iusta interpretatione* 201. vbi gloſ. *verb. auus*, & Rebuff. *col.* 2. *in princip pag.* 616. Boër. *deciſ.* 7. *num.* 7. Aſcan. Clem. *de patria poteſt. effectu* 1. *n.* 21. *tom.* 8. *p.* 2. *fol.* 104. Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 8. *n.* 16 Steph. Grat. *diſcept. foren. tom.* 2. *c.* 259. *num.* 15. & *tom.* 5. *c.* 977. *n.* 4.

2 Limita vbicunque de odio agitur, *l. lege*, §. *hoc capite*, *ff. de ritu nupt.* vbi licèt prohibeatur Matrimonium eum illa, cuius pater exercuit artem ludricam, ſi pater non exercet illam artem, ſed auus, minimè continetur, *l. patri*, *ff. de adulter.* Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 8. *num.* 2. *verſ. primum.* Angul. *de meliorat.* §. 1. *gl.* 1. *n.* 2. nouiſſimè Iul. Lauot. *var. elucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 11 *num* 128. Vnde etiam, quia agitur de odio appellatione patris, non continetur auus in caſu *d. l. patri*, & *l. quiſquis*, *C. ad leg. Iuliam maieſt.* vt tenet communis ſententia, quod tamen an verum ſit conſule Gig. *de crimine læſæ maieſt. lib.* 3. *q.* 8. Decian. *in tract. crimin. lib.* 7. *c.* 41. *n.* 7. Peregr. *de iure fiſci, lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 0. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 658. *verſ. dubium circa ſuperius.*

APPELL. CXCI.

Patruus.

1 *Patrui appellatione venit patruus ſimpliciter, id eſt, frater patris, & non patruus magnus.*

2 *Verba in dubio ſunt intelligenda ſimpliciter, & non ſecundùm quid.*

3 *Patrui appellatione venit patruus magnus in fauorabilibus, dum ſit eadem ratio in vtroque.*

4 *Patrui vterni propriè patrui appellantur.*

1 **P**ATRVI appellatione venit patruus ſimpliciter, id eſt, frater patris, non autem patruus magnus, quia non eſt ſimpliciter patruus, ſed ſed ſecundùm quid, ita Alex. *conſ.* 97. *Viſo thermate, num.* 4. & *ſeq. lib.* 2. Bald. *conſ.* 258. *Appellatione patrui, per tot. lib.* 3. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 8. *lit. V*, *concl.* 92. 2 *n.* 18. & 20. Ratio eſt, quia verba in dubio ſunt intelligenda ſimpliciter, & non ſecundùm quid, vt dixi *ſup. Axiom.* 222. *n.* 29.

3 Limita in fauorabilibus, dum ſit eadem ratio in patruo ſimplici, & in patruo magno, ac materia conueniat, quia tunc appellatione patrui venit patruus magnus, prout per tex. *in l.* 1. *C. de ſucceſſ edicto*, reſoluunt Bald. *conſ.* 411. *Conſiderate, vol.* 2. & *conſ.* 12. *Caſus talis, vol.* 3. Roman. *conſ.* 411. *Quatuor, in fine*, quos refert & ſequitur Rebuff. *ad l. ſoceri* 146. *in fine*, *verſ. alias vtilitates*, *ff. de verb. ſignif. pag.* 530. quicquid dicat Alex. *d. conſ.* 97. *num.* 11.

4 PATRVI appellatione ex Iuris diſpoſitione veniunt patrui vterini, ſecundùm Menoch. *conſ.* 187. *num.* 12.

APPELL. CXCII.

Pauper.

1 *Pauperum appellatione veniunt non ſolùm mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ & dignitate videntur indigere.*

Aug. Barboſæ Appell. Iur.

2 *Pauper dicitur qui habet multas filias nobiles.*

3 *Pauper differt ab inope, quia pauper dicitur, qui parum habet, inops qui nihil habet.*

4 *Iudicis arbitrio plurimum defertur in diſcernendo quis pauper dicatur.*

5 *Monaſteria Fratrum, & Monialium, an & quando veniant appellatione pauperum? remiſſiuè.*

6 *Carcerati veniunt appellatione pauperum.*

PAVPERVM appellatione veniunt non ſolùm mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ & dignitate videntur indigere, Barr. *in l.* 1 *num.* 35. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Tiraq. *de pia cauſa, in præfat. pag.* 10. Lara *in l. ſi quis à liberis*, §. *ſed ſi filius num.* 44 *ff. de liber. agnoſc.* Spin. *in ſpeculo teſtam gloſ.* 6. *n.* 10. Mexia *in tract. taſſa panis, concl.* 1. *num* 46. Maſcard. *de probation concl.* 1154. *num.* 14. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 10. vbi *num.* 11. ſubdit pauperem dici, qui 2 haber multas filias nobiles, & *tit.* 7. *quæſt.* 9 *à num.* 17. & *deciſ.* 61. *num.* 3. D. Barboſ. *in l maritum, n.* . *ff. ſoluto matrim.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 42. *conſid* 1. *n.* 2. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom* 6. *lit P*, *concl.* 160. *n.* 11. vbi *num* 83. *poſt* Socin *conſ.* 30 *in fine, lib.* 4 & Alex. *conſ.* 91. *n* 4. *lib.* 7. ſubdit quòd pauper differt ab inope, quia pauper 3 dicitur, qui parum habet, inops verò, qui nihil habet.

Vnde in diſcernendo quis pauper dicatur, plurimum Iudicis arbitrio deferendum eſt, qui attenta 4 perſonarum & circumſtantiarum qualitate diſcretè arbitrabitur, ſecundùm Perez *l.* 1. *verſ. ex qualitate, tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin pag. mihi* 461. Molin. *de primog lib.* 2. *c.* 16. *n.* 46. Menoch. *de arbitr. caſu* 65. & *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 25. Maſcard. *de probat concl.* 1154. Decian. *tract. crimin. lib.* 1. *cap.* 22. Surd. *d. tit.* 7. *q* 9. *num.* 10. Seraphin. *de priuileg iuramenti, priuil.* 4. *num.* 98. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 2 *num* 43. Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt.* 7. *limit.* 40. *num.* 8. Fatio. *in praxi crimin. quæſt.* 58. *num.* 93. & 95. Cardin. Tuſch. *d. lit. P*, *concl.* 160. *num* 4. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q* 10. *n* 130.

PAVPERVM appellatione, an & quando veniant 5 Monaſteria Fratrum & Monialium? vide Federic. de Senis *conſ.* 182. *per tot.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 160. *n.* 2.

PAVPERVM appellatione veniunt carcerati, & 6 carcere detenti, ideò legatum, ſiue relictum factum pauperibus, poterit erogari, & dari carceratis: ita Salicet. *in l. Iudices. C. de Epiſcop. aud.* quem refert & ſequitur Stephan. Ranchio. *concl.* 451 *p.* 5.

APPELL. CXCIII.

Pecora.

PECORVM appellatione in legatis veniunt quadrupedes, quæ gregatim paſcuntur, vt boues, oues, capræ, & ſimiles, *l. legatis*, §. *pecoribus*, & *l.* 16. *ſeruis legatis verſ. pecudum ff. de legat.* 1. *princip. Inſtit. de lege Aquil.* vbi Aretin. *verſ. nota quòd equi*, Rebuff. *ad l. bouis* 89. *verſ. pecoris appellatione, de verbor. ſignif pag. mihi* 588. & *l.* 30. §. *integra, verb. pecus*, *ff. eod tit pag.* 187. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 6. *lit. P*, *concl.* 195.

Appell. CXCIV.

Peculium.

1 *Peculio legato continentur nomina debitorum, non autem comprehenditur id, quod ipse dominus debet seruo.*

2 *Peculij legati appellatione continetur etiam id, quod seruus dederat domino custodia, & depositi causa, donec ab ipso manumitteretur.*

3 *Peculio legato debetur illud, quod reperitur tempore mortis testatoris.*

1 PECVLII appellatione in legatis continentur debitorum nomina, quemadmodum egregiè respondit Paul. *in l. 5. ff. de peculio legato*, quem refert Menoch. *de præsumpt. lib 4. præs. 155. num.* 7. vbi tamen subdit hoc oon intelligi quaodo duminus debet seruo, quia tunc legato peculio non comprehenditur debitum à domino, nisi constet de voluntate domini, vt inquit Vlpian. Iureconf. *in l. peculium, § sicut, ff. de peculio leg.*

2 PECVLII legati appellatione continetur etiam id, quod seruus dederat domuio custodiæ, & depositi causa donec ab ipso manumitteretur, vt probat text. *in l. denique Pegasius, §. his consequenter, ff. de peculio leg.* Menuch. *d. lib. 4. præs. 155. n 9.*

3 PECVLII legati appellatione venit illud quod reperitur tempore mortis testatoris, *d. l. denique, §. vtrum*, Menoch *d. lib 4 præs. 155. n. 14.*

Appell. CXCV.

Penus.

1 *Penoris appellatione continetur id, quod esui, potuique est destinatum.*

2 *Penoris appellatione continentur oleum, garum, muria, mel, vinum, acetum, frumentum, hordeum, ligna, carbones, & vasa, non tamen dolia.*

3 *Penoris appellatione continentur piper, ligusticum, caraum, & laser.*

4 *Penoris appellatione non venit acetum, quod paratum fuie causa extinguendi ignem, nec etiam frumenti, & leguminum thecæ, seu argula.*

5 *Penoris appellatione in legatis non continentur antidota, medicamenta, & instrumenta pistrini.*

6 *Penoris legata appellatione non veniunt quæ promercij causa habebat testator.*

1 PENORIS appellatione continetur id quod esui, potuique est destinatum, ita respondit Vlpian *in l. 3. ff. de penu leg.* & subiungit Sabinum scripsisse contineri omnia parata causa patrisfamil. vxoris, & liberorum, seu familiæ, ac etiam causa iumentorum, quibus ipse paterfamil. vti consueuit,

2 additque *in §. 1.* penoris appellatione contineri etiam oleum, garum, muriam, & mel, *& in §. esculentina*, ait lacertas quoque cum ipsa muria contineri pena legata, & *in §. poculenta*, refert in legato penoris contineri vinum, acetum, frumenta, hordeum, & his similia, & *in §. ligna*, dicitur contineri etiam ligna, & carbones, & *in § vasa quoque*, asserit contineri quoque vasa, non tamen dolia, refert Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 156. à num. 1. vsque ad num. 6.* vbi pariter exponit significationem horum nominum.

PANORIS appellatione continetur piper, ligusticum, caræum, & laser, vt habetur *in l. non omne, §. vlt. ff. de penu leg.* Gell. *lib. 4. noctium Attic. cap. 1 in fine*, Menoch. *d. lib. 4 præs. 156. num. 6. vers. & demum.* 3

PANORIS appellatione oon venit acetum quod paratum fuit causa extinguendi ignem, *d. l. 3. §. penori, ff. de penu leg.* & ibi *in §. vlt.* dicitur, quòd nec etiam continentur frumenti, & leguminum thecæ, seu argulæ, vel sportæ, cùm ad penum instruendam paratæ sint, refert Menoch. *d. lib. 4 præs. 156 num. 9. cum seqq.* vbi cum Alciat. *lib. 3. dispunct. c. 17.* subdit quòd sunt thecæ, vel argulæ, vel sportæ, in quibus aliqua ad vsum penoris conijciebantur, atque ita ex penoris vtensilibus erant. 4

PENORIS appellatione in legatis non continentur antidota & medicamenta, *d. l non omne, ff. de penu leg. & in l. seq.* habetur non contineri instrumenta pistrini, & vasa coquinaria, quia pertinent ad fundum instructum, *l. cùm de lanionis, §. asinam, ff. de fundo instr.* Menoch *d lib. 4. præs. 156 n. 13.* 5

PANORIS legatæ appellatione non veniont quæ promercij causa habebat testator, *l. 4. item si quis, ff de penu leg.* Menoch *d. lib. 4. prӕs. 156. num. 14. cum seqq.* vbi etiam post Budæum, Alciat. & Cœl. Rhodogin. declarat res promercales dici, quæ præter vsum proprium venditioni sunt destinatæ, atque ita venales. 6

Appell. CXCVI.

Pecunia.

1 *Pecunia appellatione largè sumpto vocabulo, venit omne bursale commodum, & sic omnia, quæ ad pecuniam reduci possunt.*

2 *Frumentum, oleum, & omne id, quod pondere, numero, & mensura constat, venit appellatione pecunia.*

3 *Satisfactio qualibet data creditori venit appellatione pecunia.*

4 *Iura & actiones ad pecunias competentia veniunt appellatione pecunia.*

5 *Pecunia appellatione ex vulgato vsu loquendi venit tantum pecunia numerata, præsertim si verbo* pecuniæ, *adiectum sit verbum* distributæ.

6 *Pecunia appellatione tam aurum, quàm argentum continetur.*

7 *Pecunia appellatione cum signo vniuersali continetur fructus.*

PECVNIÆ appellatione làrgè sumpto vocabulo venit omne bursale commodum quocunque modo consequatur, & sic omnia quæ ad pecuniam reduci possunt. *l. nam quod, in fine, ff. ad Trebell. l. 1. §. fin.* & ibi glos. *ff. de calumniat. glos. fin. in l. pecunia 222. ff. de verbor signif* glos. *verb pecunia, in l. 2. C. de constit. pecun. & verb. conuersi, in l. fin. C. eod. tit.* glos. *verb. pecuniam, in Clem. nolentes, de hæreticis*, Gig. *in tract. de crimine læsæ maiest. lib. 1. quæst. 34. num. 14.* Mozz. *de contractib. tract. de empt. tit. quæ veniant appellatione rei, §. denenio, num 25.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 20. num 9.* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloss. 14. num. 41.* vbi quòd venit frumentum, oleum, 1

oleum, & omne id, quod pondere, numero & men-
3 sura constat, Gregor. *decis.* 28. *n.* 1. vbi quòd venit
quælibet satisfactio data creditori, Cephal. *cons.* 14.
4 *à num.* 27. vbi quòd veniunt Iura & actiones ad pe-
cunias competentia, latè Rebuff. *in l. pecuniæ appel-
latione, la 4. ff. de verbor. significat.* vbi quòd venit om-
nis res, & totum patrimonium, Card. Tusch. *pract.
conclus. tom. 6. lit. P, concl.* 200. *per totam*, Seraphin. *de-
5 cis.* 965. *num.* 4. *& decis.* 998. *num.* 1. quibus locis in
numero seq. subdit, quòd pecuniæ appellatione
venit tantùm pecunia numerata ex vulgato vsu lo-
quendi, præsertim si verbo *pecuniæ* adiectum sit
verbum *distribuatur*. Rota apud Paul. de Rubeis
decis. 239. *num.* 3. *cum seqq. tom.* 3. *diuersor.* vbi ait
quòd licèt nomen pecuniæ sui natura aptum sit
comprehendere omnem speciem debiti; nihi-
lominus secundùm communem vsum loquendi
nomine ipsius intelligitur sola pecunia nume-
rata.

6 PECVNIÆ appellatione tam aurum, quàm ar-
gentum continetur, Guid Papæ *decis.* 492. *num.* 1. &
omnis pecunia venit, Dec. *cons.* 381. *Visis iis*, *num.* 2.
quem refert Card. Tusch. *concl.* 100 *n* 3.

7 PECVNIÆ appellatione cum signo vniuersali
continentur fructus, Angel. *cons.* 331. *An in restitu-
tione, col.* 2. *vers quarto*, Card. Tusch. *tom.* 4. *lit. F, concl.*
484. *num.* 46.

APPELL. CXCVII.

Permutatio.

PERMVTATIONIS appellatione venit propria & specifica, non verò generica, & vniuersalis, quæ ad plures species deducitur, ita Castren. *cons.* 160. *num.* 2. *vers. & verba legis*, *lib.* 1. quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 8. *lit. V*, *concl.* 101. *n.* 16. Resignationis appellatione permutatio includitur, vt habetur infra *Appell.* 233.

APPELL. CXCVIII.

Persona.

1 *Vniuersitas, collegium, seu communitas non venit appellatione personæ inspecta propria nominis significatione.*

2 *Promissio facta de defendendo contra omnem personam mundi, non extenditur contra ciuitatem, vel Remp.*

3 *Dispositio de compromittendo controuersiam ortam inter quascunque personas, non capit controuersiam collegij, vel vniuersitatis.*

4 *Mandatum procura datum contra quamcunque personam, non extenditur ad vniuersitatem, communitatem, vel collegium.*

5 *Statutum disponens per verbum*, si quis, *vel per verba personalia, nunquam includit collegium, vniuersitatem, communitatem, vel Capitulum.*

6 *Constitutio loquens de personis non comprehendit vniuersitatem, collegium, aut alia huiusmodi.*

7 *Clem.* 1. *de indic quatenus de personis quibuscunque loquitur non procedit in collegiis, vniuersitatibus, Conuentibus, vel Capitulis.*

8 *Regula reuocatoria Adriani VI. non comprehendit gratiam factam loco, & corpori inanimato.*

9 *Vniuersitas, collegium, & communitas largè, & impropriè veniunt personæ appellatione.*

10 *Vniuersitas, collegium, & communitas comprehenduntur personæ appellatione quando materia subiecta sit apta, & proportionabilis ad comprehendendum illa.*

11 *Vniuersitas, & collegium in materiis fauorabilibus veniunt appellatione personæ.*

12 *Masculus & fœmina veniunt appellatione personæ.*

13 *Personarum ecclesiasticarum appellatione veniunt etiam qui solo clericali charactere sunt insigniti.*

PERSONÆ appellatione secundùm propriam 1
significationem non venit communitas, colle-
gium, seu vniuersitas, vt per Roman. *cons.* 195. *In ca-
su præmisso, num.* 3. *& cons* 400. *Quæritur an statutum,
num.* 4. *& seq.* vbi quòd communitas non venit in
statuto quod inter personas omnes fiat compro-
missum, & *cons.* 436. *Quod indultum. num.* 2 *cum seqq.*
vbi ampliat in derogatione, etiam si dictum sit quod
derogat priuilegiis concessis personis in genere vel
in specie sub quacumque forma, idem dicit Alex.
cons 216. *Nec arguendi*, *num.* 11. *vers octauo*, *lib* 2.
Socin. *cons.* 275 *lib* 2. Achil. de Grass. *decis* 4. *de con-
stitut.* vbi loquitur de vniuersitate, *& decis.* 15 *de pro-
curat.* vbi de Capitulo, & similibus, Verall. *decis.* 42.
num. 2. *p.* 3. vbi de collegio, seu alio loco inanima-
to, Pute. *decis.* 84. *num.* 2. *lib.* 1. vbi quòd in materia
strictè intelligenda, vt in statuto, appellatione per-
sonæ non comprehenditur vniuersitas, & corpus
collegiale, Rauden. *decis.* 200. vbi quòd regula Can-
cellariæ 19. de idiomate, dum loquitur de personis,
locum non habet in collegiis, vel in capitulis,
Mantic. *decis.* 100. *num.* 6. vbi post Sarnen. *in reg. de
idiomate, q.* 2. *n.* 4. ait quòd mandatum contra quas-
cunque personas regulariter non intelligitur con-
tra Capitulum, nisi procurator sit constitutus à
reo, Tiber. Decian. *resp.* 55. *n.* 24. *vol.* 1. latè Gonzal.
ad reg. 8 *Cancel. glos.* 37. *n.* 1. *cum seqq.* Card. Tusch.
practic. conclus. tom. 6. *lit. P, concl.* 318. *à princip.* Sera-
phin. *decis.* 1450. *n.* 3. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 4.
collect. 1067.

Hinc prouenit quòd promissio facta de defen- 2
dendo contra omnem personam mundi, non exten-
ditur contra ciuitatem, vel Rempubl. Felio. *in cap.
canete, n.* 11. *in fine*, *de rescript.* quem refert Gonzal.
d. glos. 37. *num.* 13. Et dispositio de compromittendo 3
controuersiam ortam inter quascunque personas
non capit controuersiam Collegij, vel Vniuersita-
tis, Roman. *d. cons.* 400. *num.* 4. Socin. *cons.* 275. *In
causa, num.* 10. *lib.* 2. Cassan. *cons.* 1. *Præsupposito*, *sub
num.* 39. quos refert, & sequitur Gonzal. *d. glos* 37.
n. 14. Et mandatum procuræ datum contra quam- 4
cunque personam, non extenditur ad vniuersita-
tem, communitatem, vel Collegium, Alexand. *d.
cons.* 216. *num.* 11. *vers octauo*, *lib.* 2. Cardin. Tusch. *d.
lit. P. concl.* 328. *n.* 12. Et dispensationes personis fa-
ctæ, locis concessæ non censentur, vt per glos. *verb.
persona*, *in extrauag. execrabilis*, *de præbend. Ioann.
XXII.*

Hinc etiam statutum disponens per verbum, *si* 5
quis, vel per verba personalia, nunquam includit
collegium, vniuersitatem, Communitatem, vel
Capitulum, Calcan. *cons.* 1. *num.* 2. *& seq.* Aniles *ad
cap.* 1. *Prætorum*, *in glos. verb.* de ningona persona,

num. 6. ad fin. Dec. *in l. si familia, num.* 10. *&* 11. *ff. de iurisdict. omn. iudic.* Ias. *in l. si quis maior, num.* 7. *vers secundo*, & fortius, *C. de transact.* Gonzal. *d. glos.* 37. *num.* 15. Cardin. Tusch. *d. lit. P, conclus.* 318. *num* 8.

6 Hinc quoque Rebuff. *in concord. rub. de collation. §. statuimus* 2. *in verb. personis*, ait quòd quatenus illa Constitutio loquitur de personis, non comprehendit Vniuersitatem, collegium, & alia huiusmodi, prout illum refert Gonzal. *d. gloss.* 37. *num* 21.

7 Hinc pariter dispositio *Clem.* 1. *de iudic.* dum dicit, personis quibuscunque, non procedit in Collegiis, Vniuersitatibus, Conuentibus, vel Capitulis, vt docet ibidem Bonifac. Vitalin. *num.* 7. relatus à
8 Gonzal. *d. gloss.* 37. *num.* 17. Et regula reuocatoria Adriani VI. de quibuscunque facultatibus, & gratiis concessis quibuscunque Prælatis, & personis, &c. non comprehendit gratiam factam loco, & corpori inanimato, & sic fabricæ S. Petri, quia personæ appellatione non venit Collegium, nec Vniuersitas, nec locus inanimatus, Caputaq. *decis.* 42. *n.* 2. *p.* 3.

9 Personæ appellatione largè, & impropriè sumpto vocabulo, ac minus propria significatione continentur Vniuersitas, Collegium, & Communitas, Roman. *cons.* 195. *num.* 3. *& cons.* 400. *num.* 3. *& cons.* 436. *num.* 2. *&* 5. *in fine*, Felin. *in d. cap. eam te, num.* 15. *post med vers. similiter dicunt*, Imola *de rescript.* Tiber. Decian. *resp* 10 *num.* 45. *vol.* 1. Gonzal. *d glos.* 37 *num.* 50. Cardin. Tusch. *d. lit. P, concl.* 318. *num vltimo.*

10 Personæ appellatione comprehenduntur Vniuersitas, Collegium, & Communitas, quando materia subiecta sit apta & proportionabilis ad comprehendendum illa, *l.* 1. *& l. nihil interest, ff. ad Macedon* Felin *in d. cap. eam te, num.* 15. *ad med. vers. quarta declaratio*, Rebuff *in concord. rub. de collation. §. præfatione Ordinarij, in verb. quicunque, & §. statuimus, il* 2. *in verb. personis, vers. licèt*, Gonzal. *d. glos.* 37. *n.* 41.

11 Personæ appellatione venit Collegium, & Vniuersitas in materiis fauorabilibus, Castan. *d cons.* 1. *num.* 39. Felin. *in d cap eam te, num.* 15. *ad med. vers. faciunt nota*, Alexand. *cons.* 116. *num.* 31. *& seq lib* 2. Gonzal *d gloss.* 37 *n.* 36. Card. Tusch. *d. lit. P, concl.* 318. *num* 15.

12 Personæ appellatione venit non solùm masculus, sed etiam fœmina, *l qui domum*, iuncta *l. mater, §. mulier, ff ad leg. Iuliam de adulter. cap. mulieres, vel alia persona, de sent excom. cap persona, de priuileg. lib.* 6. Auiles *ad cap.* 1. *Pretorum, in glos.* de ninguna persona, *num.* 3. Rebuff. *ad l.* 1. *ff. de verbor. significat. vers. duodecimo, pag.* 80. Gom. *in reg. de idiomate, q.* 2. *num* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. *num* 199. Rot. *coram reuerendissimo Domino Coccino decis.* 277. *n.* 2. & alij per me citati *dist.* 155.

13 Personarvm ecclesiasticarum appellatione veniunt etiam qui solo clericali charactere sunt insigniti, *cap. cùm contingat*, & *ibi* Doctor. *de ætate & qualit. cap. cleros*, vbi Præpos. & alij, 20. *dist.* & fuit dictum *in Veronen. pensionis* 13. *Februarij* 1600. *coram Cardin Lancellotto, & in Ferrarien. pensionis* 14. *Iunij* 1624. *coram Remboldo*, impressa per Viuian. post proxim Iurispatron. *decis.* 95. *numer.* 2. *in nouiss. impressione.*

Appell. CXCIX.

Periculum.

Pericvli appellatione non venit casus fortuitus, ac proinde suscipiens risigum & periculum, non ideò tenetetur pro fortuito casu, gloss. post Azon. *in l. si quis, nec in verb. periculo, ff. si certum pet.* vbi Alex. *num.* 3. & Ias. *num.* 26. quia allegat text. quem dicit meliorem de Iure *in l. §. sæpè euenit. ff. depositi*, vbi dicitur quòd suscipiens periculum tenetur de lata, & leui culpa, non autem de casu fortuito, & de hoc est text. *in l. opus quod versione, ff. locati*, vbi glos. *in verb. conductori* dicit manifestè ibi probari quòd appellatione periculi non venit casus fortuitus, nisi culpa saltem leuissima præcedat, & tradunt Roman. *sing.* 437. Castren. *cons.* 472. *n.* 1. *in fine vers. præterea, vol* 1. Socin. *cons.* 122. *n.* 5. *vol.* 4. vbi *num.* 10. subdit quòd conductor molendini, qui suo risigo & periculo promisit clusam manotenere, non tenetur de ruina, quæ contigit vi fluminis, & aquarum insolito impetu. Ruin. *cons.* 77. *num.* 5. *vol.* 1. Bero. *cons.* 194. *num.* 22. *vol.* 1. Rip. *in tract. de priuileg. contra cons. pest. num.* 72. *& seq.* vbi subdit procedere etiam vbi suscepisset omne periculum, Boss. *de remiss. merced. num.* 75. refert Surd. *cons.* 61. *n.* 61. *&* 62.

Appell. CC.

Pertinentiæ.

1 *Pertinentiarum appellatione veniunt illa, quæ rei principali sunt accessoria, siue affixa, aut ipsius rei proprio vsui destinata.*
2 *Appendices pertinentiæ sunt res accessoriæ ad castrum, vel aliud corpus.*
3 *Pertinentiarum plures species.*
4 *Pertinentiarum appellatione veniunt ea, quæ statuto, vel consuetudine, seu lege, aut communi vsu loquendi deputata sunt vt accedant.*
5 *Fructus veniunt appellatione pertinentiarum.*
6 *Pertinentiarum appellatione veniunt non solùm ea, quæ consistunt in possessione, sed etiam quæ consistunt in iure & iurisdictione.*
7 *Molendina, furti, horti, fouea, viridaria, & similia, quæ erant domini castri, veniunt appellatione pertinentiarum castri.*
8 *Pertinentiarum, seu iurium castri appellatione sola continetur iurisdictio, non prædia & terrena.*
9 *Pertinentiarum, seu iurium appellatione non veniunt aliæ res particulares.*
10 *Clausula, cum iuribus & pertinentiis, quid importet, ostenditur.*
11 *Pertinentiarum appellatione etiam in castro, & re vniuersali non veniunt bona, quando in specie de bonis expressè disponitur.*

Pertinentiarvm appellatione licèt contineri ea, quæ pleno iure ad concedentem pertinent, dixerit Cardin. *cons* 47. *Reuerende, num.* 7. & ita 1
appellatione pertinentiarum Ecclesiæ venire curam existimauerit Calderin. *cons.* 6. *de verb. signif.* tamen verius venire illa, quæ rei principali sunt accessoria, siue affixa, aut ipsius rei proprio vsui destinata,

tenent

tenent Innoc. *in cap. cùm ad sedem, n. 1. & 2. de restit. spoliat.* vbi Abb. *num. 11.* Bald. *in l. cætera, §. item hoc probibetur, in fine ff. de legat. 1.* Rub Alexand. *consf. 61. Tota difficultas, num. 5.* Socin. *consf. 47. col. 3. & consf. 13. à num. 6. lib. 5. num. 4. & 5. vol. 1. & reg. 295.* Alexand. *consil. 223. Visis verbis, lib. 2.* Dec. *in cap. cùm venerabilis, not. 2. num. 3. de except. & consf. 516. num. 23.* Paris. *consf. 3. num. 10. vol. 4.* Tiraq *de retractu lig. §. 36. gloss. 3. num. 4.* Ranchin. *conclus 23. part. 1.* Bertazol. *de clausulis instrument claus. 22. gloss. 13. num. 2.* late Anton. Gabr. *commun. lib. 6. tit de verbor. significat. conclus 10.* Rimin. iun. *consf. 19. num. 22. lib. 1.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. pertinentia,* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 22. num. 14. cum seqq.* Cardin. Tusch *practic. conclus. tom 6. lit. P, concl. 523. per totam.* Decian. *resp. 123. num. 28.* Gratian. *discept. forens. cap. 657. n. 19.*

2 Et ita dicuntur pertinentiæ appendices, seu accessoriæ res ad castrum, vel aliud corpus, Alexand.
3 *consf. 23. num. 6. lib. 5.* Tiraq. *d. §. 6. gloss. 5. num. 4.* Et sunt triplicis speciei, quia quædam accedunt per viam necessitatis, quædam per viam æquitatis, quædam verò per viam naturalis inhærentiæ, Bald. & Præposit. *in cap. dilectus, de appellat.* Brun. *de augmento, conclus. 1. princ. numer. 15.* quos refert Card. Tusch. *d. lit. P, concl. 523. num. 8.* & dicuntur quædam proximæ, aliæ remotæ, vt explicant Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 99. num. 8. cum seqq.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imperialis, lib. 1 conclus. 62.* Alexand. Trentacinq *consf. 8. num. 8. part. 1.* vbi id fallere ait vbicunque ex statuto luci à masculis fœminæ excluduntur. Rot. *decis. 780. num. 10. part 1 in posthum Farinac.* vbi quòd appellatione posterorum non veniunt fœminæ in materia differenti.

4 Partinentiarvm appellatione veniunt ea, quæ statuto, vel consuetudine, aut communi vsu loquendi, & lege deputata sunt vt accedant, vt per Rebuff. *in forma mandat Apost in gloss. verb. Pertinentiis,* Bald. *consf. 420 num 5 lib. 1. & consil. 245. lib. 3.* Castrens *consf. 143. in fine, lib 1.* Decian. *consf 123. n. 27. lib. 5.* Bertazol *d. gloss. 13. num. 1.* Card. Tusch *d. lit. P, concl 523. n. 4. & 5.*

5 Partinentiarvm appellatione veniunt fructus, iuxta ea quæ tradit Dec. *consil. 516. num 25.* quem refert Rot. *decis. 1. num. 12.* apud Farinac *part. 2. recent.* Duran. *Rot. decis. 145. num. 2.* vbi quòd pertinentiarum appellatione veniunt etiam animalia quæ culturæ causa in agris detinentur, eadem Rot *decis. 224. num. 14. & 15. part. 2. in posth. Farinac.* vbi quòd pertinentiarum appellatione veniunt omnia existentia in loco concreto, quamuis penitus separata.

6 Partinentiarvm appellatione veniunt non solùm ea, quæ consistunt in possessione, sed etiam, quæ consistunt in iure. & iurisdictione, secundùm Roman *consf. 444. n. 6. & 7.* Bald *consf. 420. Verba Principis, num. 4. vers tamen etiam præmittendum, lib. 1. & consf 245 Villa, lib. 3.* vbi quòd iurisdictio castri cadit in venditione castri facta cum pertinentiis, Alexand. *consf. 13. Viso processu, num 5. & 6. vers. & constat, lib. 5.* quos refert Card. Tusch *d. lit. P, concl. 323. num. 1.* Neuiz *consf. 7. n. 1. & 2.* Duran. *Rota decis. 199. n. 6.*

7 Partinentiarvm castri appellatione veniunt non solùm molendina, Decian. *consf. 123. n. 28. & 29. lib. 3.* Rimin. iun. *consf. 19. in princ. & n. 45. cum seq lib. 1.* Sed etiam furni, & prædia, quæ erant domini castri, Crauet *consf. 893. num. 5.* foueæ, horti, viridaria, & similia, idem Crauet. *consil. 480. num. 5. vers. quartò considero;* & cum castro non accedant de iure, nisi ea, quæ ab homine, vel consuetudine sunt deputata, ideò, qui dicit aliquid de pertinentiis castri esse, probare debet, Crauet *d. consf. 480. n. 3.* Rimin. iun. *consf. 19. n. 26. lib. 1.* Card. Tusch. *d. lit. P, concl. 523. n. 17.*

Pertinantiarvm, seu iurium castri appellatione sola continetur iurisdictio, non prædia, & terrena, quæ allodialia præsumuntur, quamuis sint recognita cum castro, quia non censentur feudalia, sed allodialia, ita Rimin. iun. *consil. 90. numer. 22. & seq.* Menoch. *consil. 498. num. 36. & 37.* vbi subdit quòd si bona expressa terminantur vniformiter cum castro, censentur feudalia, alias secus. 8

Partinentiarvm, seu iurium appellatione non veniunt aliæ res particulares, quando venditio est particularis, quia veniunt solùm accessoria, & vna res particularis non est accessoria alteri, Socin. *consil. 47. In primo præsentis, num. 3. & seq. vers. sed idem fortius, lib. 1.* Bald. *consil. 245. lib. 3.* vbi distinguit in venditione rei vniuersalis, vt veniant omnia, quæ ad corpus vniuersale spectant. secus si venditio est corporis particularis, plenè Roman. *d. consil. 444. num. 6. vers. quamobrem.* Et quòd ex clausula generali in concessione castri cum iuribus, & pertinentiis non veniunt bona particularia tanquam quid diuersum, tradunt Alexand. *consf. 35. num 19. lib. 4 & consf. 14. Abundè, in fine, num. 6. vers. hoc patet, lib. 7.* Natt. *consf. 405. num. 1.* Curt. iun. *consf. 140. num. 11.* Crauet. *consil. 54. n. 9.* 9

Illa enim clausula, *Cum iuribus & pertinentiis,* licèt possit continere multa, tamen nihil probat nisi probetur; quia illud participium resoluitur, id est, quatenus pertinent, vel si quæ pertinent, quia importat relatiuum, Crauet *consf. 293. col. 4.* Rimin. iun. *consf. 90. num. 24.* & restringitur ad ea, quæ sunt de natura contractus, vt solùm veniant iura & pertinentiæ eorum, quæ in contractu deducuntur, Socin. *d. consf. 47. n. 6. vers. præterea, lib. 1.* Paris. *consf. 10. n. 71. & 73. lib. 1.* 10

Partinentiarvm appellatione etiam in castro, & re vniuersali non veniunt bona quando in specie de bonis expressè disponitur, quia tunc expressum facit cessare tacitum, Socin. *d. consil. 47. col. 1. vers sed pro solutione, lib. 1.* Crauet. *consil. 480. In transactione, num. 4.* Alexand. *consf. 14. Abundè, n. 5. & seq. lib. 7.* vbi etiam quòd pertinentiarum appellatione, etiam in rebus, & corporibus particularibus, nunquam veniunt ea corpora, de quibus facta est specialis mentio. 11

Appell. CCI.

Plebs.

Plebis appallatione continetur tantummodo vulgus sine nobilibus, & sic cæteri ciues sine patritiis, & fauorabilibus, *§. plebiscitum, vers plebs, Instit. de iure natur. gent. & ciuili,* vbi Angel. *num. 1.* & Nicas. *num. 2.* Rebuff. *ad l plebs 238. statim in princip ff. de verb. signif. pag. 747.* vbi subdit plebem à populo differre, sicut genus à specie.

***

Appell. CCII.

Plus.

Plvris appellatione & totum continetur, vt de appellatiuo residui, quemadmodum appellatione minus, id quod nihil est continetur, *l. 1. C. de haeredib. instituend.* vbi institutus ex residua parte haereditatis, si alter institutus ob conditionem suam non potest adire, venit tota haereditas ad institutum in residua, refert & sequitur Sanch. *concl. 4. lib. 3.*

Appell. CCIII.

Podere.

1 *Vniuersitas agrorum, licèt sint separati, venit Poderij appellatione.*

2 *Boues aratorij veniunt appellatione Poderij cum pertinentiis.*

3 *Podere non est nomen iuris, sed nomen, quod pendet ab vsu communi loquendi.*

1 Poderii appellatione venit vniuersitas agrorum, etiamsi sint separati, quando destinatione patrisfamilias pro vno poderio reputantur, quia podere dicitur quicquid vno nomine nuncupatur, licèt simul non sint, ita Bart. *in l. Sein, §. pen. ff. de fundo instructo*, Castrens. *cons. 454. in princip. lib. 1.* Neuizan. *cons. 446. num 5.* Menoch. *cons. 409. n. 61.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 157. num. 15.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. lit. P, concl. 374. num. 1.* vbi *num. 2.* post Bart. *in l. 1. num. 5. ff. de rebus dubiis, & in l. si ita, in fine, ff. de auro & argento legato*, subdit quòd si testator leget podere suum, & post testamentum emit agros, quos dicto poderio applicauit, & destinauit, veniunt omnia in legato. Et si quis vendiderit podere cum toto territorio, & districtu, veniunt etiam praedia existentia in alieno territorio, Bald. *cons. 412. lib. 4.* Menoch. *cons. 337. num. 19.* quos refert, & sequitur Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 16. n. 36.* Nam Poderij appellatione veniunt omnia praedia sub eo contenta. Natta *cons. 440. num. 4.* Duran. *Rom decis. 344. num. 2.* vbi allegat decisionem *in Romann fideicommissi de Gratianis 27. Martij 1618. coram bonae memoriae Card. Virili.* Et quòd Poderium sit nomen generale tam possessionis, quàm agri, dicit Rota apud Paul. de Rubeis *decis. 164. num. 20. tom. 1. diuers.* aliàs *p. 6 recent.*

2 Poderii cum pertinentiis appellatione veniunt boues aratorij, vt probat text. *in l. si cui fundum & instrumentum, & in l. instrumenta*, ibi, *praeterea boues domiti, ff. de fundo instr.* Angel. *in l. item si fundi, §. fin. ff. de vsufructu*, Caepol. *de seruit. vrban. praed. cap. 4. incip. Circa quam, vers. item legato vsufructu*, quos refert Card. Tusch. *d. tom. 6 lit. P, concl. 323. n. 14. & d. concl. 374. n. 3.*

3 Podere non est nomen iuris, sed nomen quod pendet ab vsu communi loquendi, Alexand. *cons. 104. Perspectis, n. 6. vers. illud vocabulum, lib. 6.* & tantum importat, quantum fundus, Castrens. *cons. 149. Clarum est, in princ. vers. sed hic vsufructus, lib. 1.* in Romandiola verò, & Lombardia loco poderij dicunt vnam possessionem pro multitudine agrorum, Alexand. *cons. 63. num. 7. lib. 6.* Card. Tusch. *d. lit. P, concl. 374. n. 7.*

Appell. CCIV.

Poena.

Poenae capitalis appellatione in poenalibus venit mitior poena capitalis, quatenus stare possit sensus, ita Anton. Trigo *sing. 16. num. 5.* quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 8. lit. V, concl. 101. num. 24.* vbi *num. 25.* post Bald. *cons. 250. In quaestione, n. 12. lib. 1. & cons. 381. n. 16. lib. 5.* declarat, nisi essemus in atrocioribus.

Appell. CCV.

Populus.

1 *Populi appellatione continentur omnes nobiles, & plebeij.*

2 *Clerici in fauorabilibus veniunt populi appellatione, secus in odiosis.*

3 *Clerici sunt pars Reipubl. & de districtu saecularium in fauorabilibus.*

4 *Populi appellatione in interdicto veniunt singuli de eo.*

5 *Clerus non venit appellatione populi in interdicto.*

Populi appellatione continentur omnes nobiles & plebeij, & sic vniuersi ciues, connumeratis etiam Patriciis & Senatoribus, *l. plebiscitum, vers. nam*, vbi gloss. Angel. *num. 1.* & Nicas. *num. 1. Instit. de iure naturali, gentium, & ciuili*, Rebuff. *ad l. plebs 238. ff. de verb signif. pag. 747.* 1

Populi appellatione veniunt clerici in fauorabilibus, secus in odiosis, vt per Abb. *in proem. Decretal. numer. 19 & in cap. 1. numer. 2. de praebend.* Alexand. *in l. in prouinciali, §. si in publico, ff. de noui operis nunciat. num. 12.* Barbat. *consil. 1. num. 65. vers. & adduco, lib. 3.* Alberic. *in tract. statutorum, part. 1, quaest. 2. col. 3. vers. quod plura*, Grammat. *decis. 100. num. 18.* Marc. Anton. Cuch. *lib. 5 instit. maior. tit. de priuileg. clericor. num. 65.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 1. num. 12.* Sunt enim pars Reipubl. & de districtu saecularium in fauorabilibus, *cap. dilecti*, vbi Abb. *not. 2. de foro compet.* Felin. *in cap. Rodulphus, num. 18. de rescript. & in cap. Ecclesia S. Mariae, num. 74. de constitut.* Cephal. *cons. 54. n. 11. & seq. vol. 1.* licèt non habeant vocem in conciliis populi, Innoc. *in cap. dilecta, propè fin. de excessib. Praelat.* Abb. *in cap. non minus, num. 14. de immunit. Eccles.* 2 3

Populi appellatione in interdicto veniunt singuli de eo, ita vt ipsi, nec ibi, nec alibi diuinis interesse possint; alij verò extranei, nec extra, nec ibi prohibiti censeantur, *cap. si sententia, de sent. excommunicat. lib. 6.* Caldetin. *de interdicto, part. 1. à num. 32.* Couar. *in cap. alma mater, part. 2. §. 1. à num. 6.* Henriq. *in summ. lib. 13. cap. 42. in princip. lit. C*, Vgolin. *de censur. tab. 5. cap. 10. §. 3.* Suar. *in tract. disp. 32. sect. 2. à num. 13.* notantes interdicto populo interdictos censeri non solùm eos, qui de eo fuerint tempore, quo interdictum fertur, sed etiam eos, qui de eo postea esse coeperint, id enim est 4

est populus, quamuis omnes personæ de eo fuerint mutatæ, iuxta doctrinam Iurisconsulti. *in l. proponebatur, ff. de iudic. & in l. si grege, ff. de legat.* cum aliis de quibus in notabili quæstione, Duen. *reg.* 128. *limit* 3.

5 POPULI appellatione in indirecto non venit clerus, quia in generali populi interdicto clerici non comprehenduntur, quemadmodum interdicto clero non intelligitur populus interdictus, id est, laici, vt probat text *in d. cap. si sententia, in princ.* vbi notant Doctores communiter, & docent Cou. *d.* §. 1. *n.* 7. latè Vgolin. *d. c.* 20. §. 5. Soat. *d. sect.* 2. *n.* 14. Auila *de censur p.* 5. *disp.* 2. *dub.* 4. *concl.* 6. Bonacin. *in simili tract. disp.* 5. *puncto* 1. *n.* 12. Cuius rei rationem eam esse inquiunt, quia diuersa sunt populus & clerus, *cap. duo sunt* 12. *q.* 2. cum multis adductis per Læl. Zech. *de Repub. Ecclesiast lib.* 1. *n.* 3. Petr. Greg. *syntagm. iuris, lib.* 15. *cap.* 5. *n.* 3. ac subinde per particulam, &, quæ non nisi inter diuersa ponitur, iuxta notata *dist.* 93. *n.* 25. ponuntur in iure nostro passim populus, & clerus, *cap. ex parte, il* 1. *de priuileg. cap.* 1. *de prebend.* cum multis similibus, quæ ibi cumulat Dec. *num.* 1.

APPELL. CCVI.

Poëta.

POETÆ appellatione apud Græcos Homerus, & apud Latinos Virgilius venit, §. *sed ius quidem*, & ibi gloss. *in verb. Virgilius, Instit. de iure naturali*, Nau. *de spolio clericor.* §. 2. *num.* 1. *in fine*, Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap.* 17. *num.* 10.

APPELL. CCVII.

Possessio.

1 *Possessionis appellatione vbi simpliciter profertur, venit vera, & propria possessio, prout importat ius detinendi, seu insistendi rei.*

2 *Declaratur* gloss. verb. stipuletur, in l. stipulatio ista, §. hæc quoque, ff. de verb. signif. & n 3.

4 *Possessio vbi adiicitur nomen proprium, aut possessiuum, de corporibus ipsarum rerum, seu prædiis est intelligenda.*

5 *Possessionis appellatione non venit domus.*

1 POSSESSIONIS appellatione vbi simpliciter profertur, venit vera & propria possessio, prout importat ius detinendi, seu insistendi rei, si materia subiecta, vel mens proferentis non refragetur; probatur, quia verba in dubio semper in principaliori significatu sunt accipienda, *l.* 1. §. *qui in perpetuum, ff. ager vectig. cap pen. de sent excom* cum similibus, de quibus Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 5 *tit.* 1. *num* 6. Menoch. *de præsumpt lib.* 1. *præs.* 19. *à num* 8. sed principale possessionis significatum, & per prius, vt Logici loquuntur, est hoc pro detentatione nomine proprio, seu iure insistendi rei opinione domini, vt colligitur ex *l. si quis ante* 10. §. 1. *ff. de acquir. possess. & l. quod seruus* 24. *ff. eod. & l. stipulatio ista*, § *hæc quoque ff. de verb. obligat. l.* 1. §. *quæsitum, ff. quorum legat. l. cum legati* 52. *ff. ex quibus causis in possess. eatur*, in quibus iuribus verbum, *possidere*, ad solam refertur veram & propriam possessionem, at verò in possessione esse ad detentationem simplicem, quia ita postulat qualitas personæ, quæ vere possidere non potest, vt sunt serui, de quibus in illis iuribus, vel coloni, qui ratione causæ & tituli, quo rem detinent, profitentur se alieno nomine possidere, explicant differentiam Anton. Gom. *l.* 45 *Tauri, à num.* 6. Card. Tusch *pract. concl. tom* 6. *lit. P, concl.* 404. Valasc. *de particionib. cap.* 4. *num* 11.

2 Non obstat doctrina gloss. *verb. stipuletur. in l. stipulatio ista, §. hac quoque, ff. de verb obligat.* docentis quòd si testes deponant simpliciter aliquam possidere, intelligitur de possessione facti, & ita de insistentia simplici, seu nuda detentione, eamque sequuntur Bart. & alij communiter, teste Alexand. *ibi, num* 2. Abb. *in cap. cum ad Sedem. num.* 11. *de restit. spoliat.* Felin *in cap. cum causam num* 4. *vers. secunda tempora, de testib.* Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri, num* 191.

3 Respondetur enim doctrinam gloss. procedere propter materiam subiectam, quia scilicet testes deponere non possunt, nisi de illis, quæ corporeo sensu percipiunt, iuxta ea quæ tradunt Mascard *de probat. conclus.* 1275. *à num.* 1. Fulu. Pacian *in simili tract. lib* 1. *cap* 40. *à n* . Farin. *in praxi crimin p.* 2. *quæst.* 60 *à num.* 9. *à num.* 91. cùm ergo in hac materia sola illa corporalis detentatio oculis cerni & sensu corporeo percipi possit, meritò testes simpliciter asserentes Titium possidere, de hac corporali detentatione deponere censendi sunt: negandum tamen non est ex hac corporali detentatione iuris censura insurgere præsumptionem quòd is, qui incumbit, & insistit rei, & fructus percipit, verè & propriè, & cogitatione domini possidet, vt docent Bart. Abb. & Anton. Gom. *locis proximè citatis*, Cou. *in reg possessor, part.* 1. §. 1. *n.* 4. *ad finem*, Mascard. *concl* 1016 *à princ.* & præcipuè *à n* 13. Card. Tusch. *d lit P, concl.* 415.

4 Licèt possessio quando simpliciter profertur, de vera & propria debeat intelligi, vt dixi, atque ita de iure insistendi rei, si tamen adiicitur nomen proprium, veluti possessio Antonij, aut pronomen possessiuum meum, tuum, suum, de corporibus ipsarum rerum, seu prædiis est intelligenda, ita enim vsus hanc acceptionem interpretatur, docente Bart *in l. vxorem* 41. §. *legauerat, ff de legat.* 3. & est communis ex Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 4 *tit* 31. *num.* 23. & deducitur ex *l.* 2. *C. de seruitut. & aqua*, ibi, *possessionem*, *Martialis, cap. vt super*, §. *possessiones*, ibi, *Ecclesia tua de rebus Eccles. non alien.* Rebuff. *in l. interdum* 78. *ff. de verb signif. verb possessionis. vers. aduertendum est possessionem*, &c. Dec *in l.* 1. *in princip. num. mihi* 13. aliàs 41. *ff. de acquir. possess.*

5 POSSESSIONIS appellatione non venit domus, vt probare videtur text *in l. fin C. locati*, ibi, *possessiones, vel domos*, ponderando illam particulam, *vel*, quæ denotat diuersitatem, vt dixi *in tract. de dictionib. dict Vel*, ita Rebuff. *ad l.* 79. *vers. quod verò, ff. de verb. signif. pag.* 364.

APPELL. CCVIII.

Posteritas.

1 *Descendentes veniunt posteritatis appellatione.*

2 *Posteri*

2 *Posteritatis nomen significat descendentiam, & procreationem.*

3 *Descendentes ex fœminis continentur posteritatis appellatione*

4 *Feudum posteritati concessum restringitur ad masculos per virilem sexum descendentes.*

1 POSTARITATIS appellatione veniunt de-
2 scendentes, Menoch. *cons.* 40. *num.* 28. quia posteritatis nomen significat descendentiam & procreationem, idem Menoch. *cons.* 190. *num.* 14. & veniunt etiam descendentes ex fœminis, sicuti veniunt posterorum nomine, ita scribunt Dec. *in l.* 2. *num.* 62. *vers. tertiò reperto, ff. de regulis iuris*, Ruin. *cons.* 18. *num.* 4. *lib* 5. Alba. *cons.* 85. *num.* 8. Tiraq. *de retract. lign* §. 1. *gloss* 9. *num.* 203. & 239. Rustic. *in l cùm auus, ff de condit. & demonstrat. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 3. & *lib* 6. *cap.* 9. *num.* 11 & *seq.* quos refert, & sequitur Fusat. *in tract. de substitut. quæst.* 330. *num.* 12.

3 Quamuis contrarium, imò vocata posteritate solùm masculos venire, licèt non ita posteris vocatis, sentiat Alexand. *consil.* 160. *num.* 4. *lib.* 2. Aochat. *cons* 339. *num.* 3. vbi ponit exemplum in donatione Reginæ Petronillæ Alphonso eius filio, & omni eius posteritati, Cardin. Tusch. *practic conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 220. *n.* 7. & *tom.* 6. *lit. P, concl.* 891. *num.* 5. *cum seqq.*

4 Ratione verò subiectæ materiæ feudum posteritati concessum, restringitur ad masculos per virilem sexum descendentes, licèt propria significatio ad vtrumque sexum referatur, ita Anton. de Butr. *cons.* 9. *Viso puncto, num* 1. Curt. iun *de feudis, part.* 3. *princ num* 30. *in fine*, quos refert. & sequitur Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 23. *tit.* 17. *num.* 13.

APPELL. CCIX.

Posteri.

1 *Descendentes propriè veniunt appellatione Posterorum, & ita omnes in infinitum, & in perpetuum.*

2 *Posthumi an & quando Posterorum appellatione veniunt, ostenditur.*

3 *Fœminæ & descendentes ab eis veniunt Posterorum appellatione.*

Fœminæ non continentur Posterorum appellatione.

4 *Si communis vsus loquendi esset contrarius, quod soli descendentes masculi comprehenderentur.*

5 *Vbi adest statutum fœminas excludens ob masculos.*

6 *In priuilegiis,*

7 *In immunitate concessa Titio, & Posteris,*

8 *& in feudis.*

1 POSTERORVM appellatione propriè veniunt descendentes, *l. vocatio, ff. de munerib. & honor. l. quod his verbis, in fine. ff. de legat.* 3. *l.* 1. & *l.* 4. *ff. de iure immun.* gloss. *verb. ignorare, in cap. statutum, de haret. lib* 6. Ruin. *consil.* 117. *num.* 18. *lib.* 2. Socin. sen. *consil.* 51. *num* 3. *lib.* 4. Socin. iun. *cons.* 80. *num.* 4. *lib.* 2. Gozadin *cons.* 20. *num.* 80. Cephal. *consil.* 172. *num.* 12. & *consil.* 606. *num.* 18. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. voluntat fol.* 292. *num.* 61. Menoch *cons.* 40. *num.* 28. & *cons.* 431. *num.* 15. & *cons.* 941. *num.* 12. Peregr *de fideicom. art.* 22. *num.* 23. & 37. Rustic. *in l. cùm auus, ff de condit. & demonstrat. lib.* 6. *cap.* 9. quos refert Fusat. *in tract. de substitut. quæst.* 330. *num.* 1. Et ita omnes in infinitum, vel in perpetuum, *l. immunitates, ff. de iure immun. l. Iurisconsultus, §. parentes, ff. de gradib.* Natt. *cons.* 64. *num.* 8. Cephal *cons.* 371. *num.* 12. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 893. *num.* 10. & *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 89. *num.* 20. Rustic *d. cap.* 9. *num.* 1. Fusar. *d. q.* 330. *num.* 2. vbi *num.* 3. subdit quòd si testator vocasset omnes posteros, censeretur vocasse & transuersales, ob vim dictionis vniuersalis, per ea quæ scribit Peregr. *d. art.* 12. *num.* 23. *in fine.* Si verò sciebat hoc nomen non posse verificari in descendentibus, dici tunc vocasse agnatos transuersales, consuluit Cephal. *d. cons.* 606. *num.* 16. & *seq.* Illud aduertere oportet 2
quòd appellatione posterorum, vel descendentium veniunt omnes in infinitum, quamuis nati post mortem testatoris, vt per Socin. sen *in l. cognatis, num.* 30. *in fine. ff de rebus dub.* Cephal. *cons.* 318. *n.* 14. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 91. *in fine, & cons.* 1. *num.* 184. Peira *de fideicom quæst.* 11. *num.* 85. & maximè quando dispositio in tempus futurum collata est, vt intelligit Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 11. *num.* 4 & videtur sentire Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. fol.* 515. *num.* 108. Et quod ex gemina significatione appellatione posterorum posthumi veniant, per *l.* 1 *ff. de iure immun.* resoluit Rebuff. *ad l. nomen* 1614. *in princip. vers. notandum, in fine, ff de verb. significat pag.* 560.

POSTERORVM appellatione veniunt etiam 3
fœminæ & descendentes ab eis, *d. l. Iurisconsultus, § parentes, d l. quod his verbis, l. cognoscere, §. fin ff. de verb. signific. l.* 1. *C. de imponen lucrat. descript. lib.* 10. *cap.* 1. *§. contra natas, de schismat. in* 6. Butr. *cons* 9. *in princip.* & *ibi* Caballin. *in apostil. verb. posteritatis*, Tiraq. *de retract. lign. § gloss* 9 *num.* 204. 238. & 242. Dec. *cons.* 269. *num.* 2. & *cons* 527. *num.* 26. Apostil. ad Bart. *in l.* 1. §. 1. *n.* 1. *C. de iure immun.* Ruin. *cons.* 117. *num.* 18. *lib.* 2. Beroi. *cons.* 120. *num.* 11. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 372. *num.* 12. *lib.* 3. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt fol.* 193. *num.* 67. & *fol.* 337. *n.* 10. Card. Mantic *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 41. Decian. *consil.* 7. *num* 30. *cum seqq. lib.* 5. Menoch. *d lib.* 4. *præsumpt.* 84. *num.* 29. & *consil.* 351. *num.* 15. & *cons.* 1012. *num.* 15. Crass. *in §. fideicommissum, q* 15 *num.* 5. Peregr *de fideicom. art.* 22. *num.* 37. Rustic. *in d. l. cùm auus, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 2. & 14. & *lib.* 6. *cap* 9. *num.* 1. *cum seqq.* Surd. *consil* 140. *num.* 27. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 6. *lit. P, conclus.* 455. *num.* 1.

Limita primò vt non procedat si communis vsus 4
loquendi esset contrarius, quod solos descendentes masculos comprehenderet, prout si extat statutum exclusiuum fœminarum propter masculos, Ruin. *consil.* 141. *ante num.* 5. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 134. *num.* 15. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 1076. *num.* 6. Rustic. *in d. l. cùm auus, lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 3. Decian. *cons.* 1. *num.* 386. & 391. *lib.* 1. Vel quando essemus in prohibitione alienationis facta, quia vult bona remanere apud posteros. nam hoc casu ex linea fœminina descendentes non dicerentur vocati ad fideicommissum in casu alienationis, ita Anton. de Butr. *d. cons.* 9. *in princip. vers in contrarium.* vbi loquitur in fideicommissu in quo instituit testator masculos, & prohibuit alienari, quia vult quòd hæreditas sua ad posteros, & successores deueniat, & dicit quòd si illa verba coniunctim accipiantur, posteros & successores, res est clarissima, refert Card. Tusch. *d. lit. P, conclus.* 455. *num.* 2. & tenet Rustic. *d. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 4.

Limita

5 Limita secundò vbi adest statutum fœminas excludens ob masculos, quia tunc posterorum appellatione non veniunt fœminæ, Menoch. *cons.* 1076. *n.* 6. Rustic. *d. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 13.

6 Limita tertiò in priuilegiis, quia masculi solùm continentur, Butr. *d consil.* 9. *in princip.* Card. Tusch. *d. lit. P, concl.* 455. *num.* 4. Rustic. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. vbi *num. seq.* sublimitat si à fœmina priuilegium concedatur.

7 Limita quartò in immunitate concessa Titio, & posteris, quia soli descendentes masculi comprehenduntur, *l.* 1. §. 1. *ff de iure immun.* gloss *verb. masculinum, in cap. vbicunque, de pœnis*, Butr *d cons.* 9. *in princ.* vbi Apost. Caballin. dicit quòd istud est, quia immunitas est contra publicam vtilitatem, ideo restringitur, Surd. *consil.* 140. *num.* 8. Card. Tusch. *d. lit. P, concl.* 455. *n.* 4. Hippol. Riminald. *cons.* 25. *n.* 40. vbi tamen fatetur contineri nepotes ex filia in alia materia fauorabili.

. Limita quintò in feudis, quia fœminæ in illis non continentur appellatione posterorum, Menoch. *cons.* 443. *n.* 65. Rustic. *d. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 7.

Appell. CCX.

Posthumus.

1 POSTHVMI appellatione non solùm venit is, qui est natus post mortem patris, sed etiam qui post testamentum, ante tamen eius mortem, *l. placet, ff de liberis, & posthum* vbi Ias *num* 5. *l filius à patre*, §. 1. *ff. eod tit l.* 3. *ff de iniusto rupto*, latè Rebuff. *ad l. nomen* 164. *in princip ff. de verb. signif. pag.* 566. Surd. *cons.* 55. *num.* 1. *& seq. & num.* 15. *&* 22. limitat Fusar. *de substitut. q.* 318. *n.* 14.

2 POSTHVMI appellatione non venit iam natus, Menoch. *cons.* 106. *num.* 55. Si verò posthumum quis ita instituat, si me viuo nascetur, non intelligitur institutus posthumus. qui mortuo testatore natus sit, Menoch. *consil.* 171. *num.* 16. *& consil.* 326. *num.* 7. 12. *&* 13.

Appell. CCXI.

Potus.

1 POTVS appellatione continetur vinum, ceruisia, & alia potionis genera. Rebuff. *in l. victus verb. in princip. ff. de verbor. signific* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 157. *num.* 17. *vers. potus*, vbi etiam per *l.* 3. *ff. de penu leg.* eum eodem Rebuffo annotauit sub hoc nomine potus vasa, quibus vtimur, contineri.

2 POTVS appellatione venit aqua in illis locis, in quibus emitur, vt Venetiis, vt testantur Rimin. iun. *cons.* 132. *n.* 15. Roland *cons.* 21. *n.* 7 *lib.* 2. Menoch. *d lib.* 4 *præs.* 157. *num.* 25. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. A, concl.* 282. *n.* 10.

Appell. CCXII.

Pratum.

PRATI appellatione non venit terra sterilis & inculta, quia dicitur pratum locus in quo ad fructum percipiendum, dumtaxat falce opus est; ex eo dictum quod paratum sit ad fructum capiendum, ita *l. pratum, ff. de verb signific.* vbi latè Rebuff. *à pag.* 192. & quod pratum dicatur locus paratus ad vtilitatem redditam in singulos annos domino, post Rimin. sen. *cons.* 100. *n.* 43. Rimin. iun. *cons.* 142. *n.* 33. Bertrand. *cons.* 155. *n.* 1. tradit Bursat *cons.* 330. *num.* 86. vbi *num.* 135. subdit prata dici etiam terras arabiles, non incultas, seu steriles, addítque syluas non iudicari incultas, cùm quandoque fructus maiores offerant quàm terræ arabiles, secundùm Ruin. *cons.* 157. *num.* 13. *col.* 1.

Appell. CCXIII.

Prædecessores.

PRÆDECESSORVM appellatione venit etiam prædecessor per multos annos mediatos, vt colligitur ex procemio Sexti, *vers. sanè*, vbi notat Franc. ex quo inter Gregorium, & Bonifacium VIII. de quo ibi legitur, multi fuerunt Romani Pontifices.

Appell. CCXIV.

Prædij.

PRÆDII appellatione etiam pars continetur, *l. dotale* 13. *in princip ff. de fundo dotali, l planè* 34. § *fin.* & ibi gloss *in verb. rectè, ff. de legat.* 1. *l. communi diuidundo*, §. 1. *ff communi diuid.* Rebuff. *ad l. appellatione rei* 72. *statim in princip ff de verb. signif. pag.* 350. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom* 3. *c.* 460. *n.* 13. vbi *n.* 11. post Rebuff. *in l. quæstio* 115. *col.* 4. *post med. vers. prædium, ff de verb signif.* subdit quòd prædium est nomen generale ad agrum & possessionem, quia siue quis per vsum, id est. possessionem, siue per proprietatem rem acquisierit, rectè prædium suum dicere poterit; & quod sit nomen generale, & magis continens quàm fundus, notat Ias. *in l si pro fundo, num* 3. *C de transact.* & Carpan. *in stat. Mediolanen. ad cap* 431. *num.* 9. *tom* 1. Et quod trahat ad se nemora, & pascua sua, dicit Menoch. *cons.* 6. *n.* 58. *Et an ripam fluminis*, vide latè Rot. *decis.* 108. *per totam*, apud Farin. *p.* 2. *recent.*

Appell. CCXV.

Prælatus.

1 *Prælatorum appellatione veniunt ne dum Episcopi, & alij superiores, sed etiam alij Prælati inferiores.*

2 *Abbates continentur appellatione Prælatorum.*

3 *Abbates commendatarij maximè perpetui continentur appellatione Prælatorum.*

4 *Prælatus immediatus venit appellatione Prælati, vbi limitatur.*

5 *Translatio monachi professi ad strictiorem Religionem quæ fit de licentia sui Prælati, intelligitur de Prælato immediato.*

6 *Prælatorum appellatione minùs propriè veniunt illi, qui*

qui in Ecclesia sine iurisdictione prarogatiuam, & honorificum gradum habent.

7 *Rectores in Ecclesiis curam animarum habentes, latè & ample appellantur Pralati, licèt impropriè.*

8 *Capitulum non venit appellatione Pralati.*

1 PRÆLATORVM appellatione propriè veniunt ne dum Episcopi, & alij superiores, sed etiam alij Prælati inferiores ordinariam iurisdictionem habentes, *cap. Romana, §. ab Archidiaconis, de appellat. in 6. cap. 1. §. nec etiam suffraganeorum, de foro compet. eod. lib. cap. 1. §. porrò,* ibi, *Episcopus autem, & alius,* &c. *de statu Regul.* Barthol. Perett. *in comment. ad extrauag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alienand.* super verba, *Inferiores verò Pralati, num. 16. cum seqq. pag. mihi 253.* Franc. *in cap. fin. not. 1. ne clerici, vel monachi, & in c. 1. notab. 3. de cleric. agrot. lib. 6.* Putc. *decis. 238. n. 3. lib. 4. in correctis,* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 3. c. 25. q. vnica.* Rebuff. *in tract. de pacificis possess. n. 64.* Ego ipse *in collect. ad cap. decernimus, n. 3. de iudic.* In præiudicialibus autem Papam non venire sub appellatione Prælati, censuit Rota coram Duran. *decis. 406. num. 7.*

2 PRÆLATORVM appellatione Abbates continentur, ita Abb. per text. *ibi in d. cap. decernimus, n. 2.* vbi Dec. *n. 8.* & Rip. *n. 30 de iudic.* Butr. *in cap. 1. n. 7. de atate & qualit.* Lap. *alleg. 84. num. 12.* idem Dec. *in cap. edoceri, num. 4. de rescript. & in cap. quia nos, n. 7. de appellat.* Vitalin. *in Clem. 1. num. 3. de suppl. neglig. Prælat.* Isidor. Moscon *de Maiestate militantis Ecclesia, lib. 1. p. 1. cap. 9. col. 2. lit. C. pag. 231.* Azor. *d. q. vnic.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 2. n. 2.* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 1. q. 3. n. 1. cum seqq.* Valenzuela *cons. 74. n. 63.*

3 PRÆLATORVM appellatione veniunt Abbates commendatarij maximè perpetui, vt per Barbat. *cons. 2. num. 18 & 25. lib. 2.* Ludouic. Gom. *in reg. de triennali, quast. 5. num. 17. cum seq.* Bertazol. Perett. *vbi suprà, num. 29.* Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 9. de commend. num. 5.* Rebuff. *cons. 77. num. 1* Rot. *decis. 346. n. 2. lib. 3. p. 1. diuers.* Gonzal. *ad Reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 8. n. 27.* præcipuè si versentur in oratione vniuersali, vt ponderat Dec. *in d. cap. decernimus, num. 8. in 2. notab.* & censuit Rot. *in Romana Prælat. 8. Aprilis 1622. coram bona mem. Burratto.* Et demum quòd appellatione Prælatorum veniant Prælati claustrales, per gloss. *verb. non habentur, in Clem. dudum, vers. statuimus etiam & ordinamus, de sepult.* resoluit Farin. *in praxi crimin. p. 2. quast. 60. num. 546.*

4 PRÆLATI appellatione venit Prælatus immediatus, vnde si debeat dari licentia studendi alicui monacho à suo Prælato, intelligitur de Abbate, vel alio immediato Prælato, *cap. 2. ne clerici, vel monach. lib. 6.* Feder. de Senis *cons. 143. n. 6. vers. Vnde si etiam;* sic etiam Religiosi, qui volunt habere licentiam pro libris, vestibus, & aliis sibi ex necessitate permissis à suo Prælato, debent illam habere ab immediato Prælato suo, non à Prouinciali, vel Generali, Calderin. *cons. 388.* aliàs *3. de Regular.* vbi restringit, nisi constitutio, vel consuetudo aliter dictaret, vel nisi talis Religiosus licentiam volens, professionem fecisset in manibus Generalis, vel Prouincialis, quia tunc licentiam Prælati intelligitur de generali, seu Prouinciali recipiente professionem, refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. lit. P, conclus. 494. num. 1. cum seqq.*

5 Vnde quoque translatio Monachi professi ad strictiorem Religionem quæ fit de licentia sui Prælati, intelligitur de Prælato immediato, videlicet Abbate monasterij, vel Priore, non autem de Generali, & immediato, Lap. *alleg. 62. num. 4. & alleg. 131. num. 2. in fine, vers. item licentia petita,* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Pralat. tom. 1. quast. 31. art. 5. concl. 1.* Sanch. *in pracepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 7. num. 39. cum seqq.* Cardin. Tusch. *d. lit. P, concl. 494. num. 6.* Ego ipse *in collect. ad cap. licèt 18. n. 10. de Regularib.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi Nouitiorum, disp. 15. dub. 2. num. 13.*

PRÆLATORVM appellatione minus propriè, 6 & latè sumpto vocabulo veniunt illi, qui in Ecclesia sine iurisdictione prærogatiuam, & honorificum gradum habent, vt Plebani, Decani, Archipresbyteri, & similes. *cap. 1. de atate, & qualit. cap. Romana, §. nec etiam, de foro compet. lib. 6.* gloss. *verb. Pralatum, in Clem. 1. de elect.* Barthol. Perett. *vbi suprà, n. 20.* Abb. *in d. cap. decernimus, num. 6.* Item licèt latè & amplè 7 Rectores in Ecclesiis curam animarum habentes Prælati appellentur, vt colligitur ex *cap. tua, de clerico agrot.* vbi Abb. *not. 2. cap. cùm ab Ecclesiarum, de officio Ordin.* tamen non propriè tales dicuntur, quia *in Clem. dudum, §. in Ecclesiis, de sepult.* Rector & Prælatus separatim ponuntur, vt tangit ibi gloss. *verb. Pralati,* & docet Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 25. quast. vnica.*

PRÆLATI appellatione non venit Capitulum, 8 vt ex *rub. de his qua fiunt à Pralato sine consensu Capituli,* colligunt Butr. *in cap. graue, not. 4. de prabend.* Natt. *cons. 42. num. 4.*

APPELL. CCXVI.

Præiudicium.

PRÆIVDICII appellatione venit lucrum cessans, gloss. *verb. praiudicium,* vbi Abb. *in cap. cùm olim, de consuetud.* Beroi. *cons. 144. num. 22. & seq. vol. 3.* Surd. *cons. 321. num. 8.*

APPELL. CCXVII.

Presbyter.

PRESBYTERI appellatione, licèt propriè veniant, qui habent Ordinem sacerdotalem, Barbat. *cons. 31. n. 9. lib. 2.* Deci. *cons. 21. n. 3.* Monet. *de commut. vlt. vol. cap. 10. n. 55.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 1. num. 38.* Rot. *decis. 216. num. 2. p. 2. recent. & decis. 14. num. 7.* apud Paul. de Rubeis *tom. 3. diuers. alleg. p. 7. recent.* tamen hoc nomen potest etiam simplici clerico conuenire, vt colligitur ex *cap. vestra, iunct. princip. cum fine, de cohabit. cleric. & mul.* iunctis traditis per Barbat. *cons. 33. num. 2. dub. 1. lib. 2.* Roch. *de iurepatron. verb. honorificum, quast. 4. num. 26.* Lambertin. *in simili tract. lib. 2. p. 1. quast. 7. art. 27. n. 8.* Paris. *cons. 50. num. 12. & seq. lib. 4.* & ita videtur esse vulgaris loquendi consuetudo, vt obseruant Mantic. *decis. 129. num. 2. & 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. num. 86.* Rot. *in Recanaten. beneficij 14. Martij 1608. coram Cardin. Lancellotto,* impressa per Farin. *decis. 216. num. 1. part. 2. recent.* latè Rota *decis. 14. à princ. & decis. 59. num. 33. cum seqq. eod. tom. 1. diuers.* vbi *num. 25.* subdit quòd sacerdotij appellatione quilibet Ordo Ecclesiasticus intelligitur.

APPELL. CCXVIII.

Pretium.

1 PRETII appellatione propriè venit quicquid consistit in pecunia numerata, *l. quod seruus, §. fin. & l. si res, ff. de in rem verso, l. 1 ff. de extraord. criminib. l. 2. ff. de contrah. empt. § item pretium, Instit. eod. tit.* Rebuff. *ad l. pecuniæ appellatione 4. vers. item appellatione pretij, ff. de verb. signif. pag. 37.* ideò dispositio odiosa loquens de pretio non habet locum, nisi pretium sit in pecunia numerata, Bald. *cons. 98. Bertonus de Cono, num. 1. vers. in contrarium, lib. 1. & cons. 383. num. 2. vers. nam statutum dicit, lib. 5.* quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 485. num.*

2 PRETII appellatione latè sumpto vocabulo continetur quicquid pro re datur, licet non consistat in pecunia, Tiraquel. *de retract. lig. §. 1. gloss. 14. num. 41.*

APPELL. CCXIX.

Prioratus.

PRIORATVS conuentualis appellatione venit Ecclesia Collegiata Regularis, non autem secularis ex propria significatione, vt per Gemin. *cons. 531. num 4. vers. deinde dixit,* vbi declarat *in vers. licèt quandoque,* quòd impropriè quandoque appellatione Conuentualium veniunt etiam seculares, refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. lit. P. concl. 706. n. 2. & 3.* vbi *n. 4.* post Bellam. *cons. 38. n. 5. in fine,* subdit quòd etiamsi non sit Conuentualis, nomen Prioratus sonat in dignitatem.

APPELL. CCXX.

Probatio.

PROBATIONIS appellatione, vbi lex facit mentionem, venit plena, nisi subiecta materia repugnet, ita Ias. *in l. qui accusare, num. fin. C. de edendo, per Clem. constitutionem, & ibi* gloss. *verb. fides, de elect.* appellatione verò legitimæ probationis, non venit probatio per iuramentum, sed per testes, vel instrumenta, vt probat gloss. *verb. legitimis, in cap. cùm de indebito, ff. de probation.* vbi idem notat apostil. ex Alex. *cons. 119. Titulus talis, col. 2. vol. 2.* Probationis cuiuscunque appellatione continetur idonea, ex gloss. *verb. probationibus, in l. & si instrumenta,* vbi Bart. notat *n. 2. ad statuta,* & alia multa, *C. de fide instrum. & iure hastæ fisc.* & quòd appellatione probationis cuiuslibet, vbi statutum dicit, quòd sufficiat quælibet probatio, veniat probatio sufficiens & legitima, notat apostil. *ad Speculat. tit. de instrument. edit. sub rub. de execut. testam. vers. item si statutum per gloss. notabilem, in l. 1.* ibi, *quibuscunque,* vbi Bald. ad hoc notat *n. 4. C. de fide instrum.*

APPELL. CCXXI.

Procurator.

PROCVRATORIS appellatione venit quilibet mandatarius, siue nuncius, Bald. *cons. 353. N. procurator, num. 2. vers. porrò nomen, lib. 3.* vbi si omni meliori modo, vt procurator egit, censetur egisse latissimè tanquam minister, & nuncius alterius, refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 809. n. 1.* 1

PROCVRATORIS appellatione non venit procurator in rem suam, ita apostil. ad text. iuncta gloss. *in l. qui stipendia, C. de procurator.* & obseruat Cardin. Tusch. *d. lit. P. concl. 809. num. 6.* quòd procurator in rem suam latè dicitur procurator, sed non propriè, ex quo procurator propriè in rebus alienis datur, & ideò in dispositione statuti de procuratore non continetur. 2

APPELL. CCXXII.

Progenies.

1 *Descendentes propriè vocasse dicitur testator, qui vocauit progeniem ad fideicommissum.*
2 *Transuersales impropriè continentur appellatione progeniei.*
3 *Fæminæ etiam & descendentes ab eis, censentur vocatæ, progenie vocata, nisi vocans voluisset consulere agnationi.*

PROGENIEI appellatione veniunt propriè descendentes, vt per Franc. *in cap. si pater, col. 55. vers. quartò qui veniant, de testam. lib. 6.* Curt. iun. *cons. 4. n. 40.* Laurent. de Pallat. *in tract. quod stantibus masculis, n. 149.* Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. fol. 292. num. 60.* Peregrin. *de fideicom. art. 22. num. 23.* quos refert, & sequitur Fusar. *de substitut. q. 335. n. 1.* quibus addo Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 891. n. 1.* ac proinde quòd comprehendantur nepotes, pronepotes, & deinceps, tradunt Socin. iun. *cons. 79. num. 35. lib. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 259. num. 13.* Sed vsque ad quem gradum admittantur, poterit ab aliquibus in dubium reuocari, & solùm vsque ad decimum gradum admitti volunt, Dec. *cons. 321.* & Cephal. *cons. 137. n. 2.* 1

PROGENIEI appellatione impropriè transuersales continentur, & maximè quando testator sciebat non posse verificari in descendentibus, Roman. *in l. 1. C. ad Sillan.* Cur. *cons. 234. num. 2. lib. 2.* quos refert Fusar. *d. quæst. 335. num. 2.* 2

PROGENIEI appellatione veniunt fœminæ, & descendentes ab eis, Rip. *in tit. de substit. resp. 15. num. 2.* Alex *cons. 188. lib. 3.* Curt. iun. *cons. 49. num. 5.* Crass. *in §. fideicommissum, quæst. 15. n. 5.* Cephal. *cons. 511. num. 26.* vbi ait fallere quando testator voluit consulere agnationi, quia tunc fœmina non contineretur. Verùm quòd de progenie non dicatur descendens ex fœminis, tenent Alex. *in addit. ad Bart. l. 1. § personis, lit. A. vers. quid de verbo progenie, ff. de iure immun.* Cassad. *decis. vnic. num. 2. in fine, de iurepatron.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 16. num. 3.* quos refert, & sequitur Rot. *decis. 635. num. 1. p. 2. recentior.* 3

Appell. CCXXIII.

Proles.

1 *Descendentes soli continentur prolis appellatione.*
2 *Proles patris potest etiam sumi passiuè, vt intelligatur de genere & agnatione patris.*
3 *Proles paterna & materna potest considerari.*
4 *Transuersales veniunt prolis appellatione, si testator vocasset omnes de prole, quando non extarent descendentes, vel quando testator sciebat dispositionem non posse verificari in descendentibus.*
5 *Prolem vocans dicitur illos vocare qui censerentur vocati vocatis liberis.*
6 *Masculi & fœmina veniunt prolis appellatione.*

1 PROLIS appellatione (quod nomen æquè commune est, vt tradit Menoch. *cons.* 904 *n.* 26.) solùm descendentes continentur, Bald. *cons.* 331. *Testamento cauetur, lib.* 1. *& cons.* 331. *In quæstione, n.* 8. *vers. & quod sequitur, lib.* 3. vbi quòd iste est verus sensus, quòd si dicatur ex prole patris, intelligitur de genitis ex patre, Alex. *cons.* 188. *Perspectis, num.* 15. *lib.* 5. *& cons.* 80. *Super eo, lib.* 1. refert Card. Tusch. *practic. concl. tom* 6. *lit. P concl.* 907. *n.* 1.

2 Declara tamen, quia prolea patris potest etiam sumi passiuè, vt intelligatur de genere & agnatione patris, Bald. *d. cons.* 331. *num* 8. *vers. item potest intelligi, lib.* 3. vbi quòd primus sensus magis amicatur propriè sensui, Cardin. Tusch. *d. lit. P. conclus.* 907. *num.* 3.

3 Imò proles paterna & materna potest considerari secundùm Signorol. *cons.* 225. quem refert Card. Tusch. *lit P. concl.* 907. *n.* 4.

4 PROLIS appellatione transuersales venirent, si testator vocasset omnea de prole quando non extarent descendentes, Peregrin. *de fideicom. art.* 22. *n.* 23. *in fine*, quem refert Fusar. *in tract. de substitut. quæst.* 326. *n.* 2. vbi *num.* 3. subdit quòd etiam transuersales venirent, quando testator sciebat dispositionem non posse verificari in descendentibus.

5 PROLIS appellatione, vbi testator illam substituit, comprehenduntur illi, qui veniunt appellatione bonorum, Dec. *cons.* 495. *num* 6. Ripa *resp.* 15. *num.* 2. *sub tit. de substitut.* Laurent. de Pallat. *in tract. quod stantibus masculis, numer.* 139 Boër. *decis.* 356. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 292. *num.* 63. Peregrin. *de fideicom. art* 22. *num.* 22. *cum seqq.* quos refert, & sequitur Fusar. *d. quæst.* 336. *num.* 1.

6 PROLIS appellatione veniunt tam masculi, quàm fœminæ, Dec. *cons.* 495. *n.* 6. addit quòd proles dicitur omnia descendena in infinitum, refert Rot. in Leodien. fideicommissi 19. Nouembris 1610. coram Card. Caualerio, impressa per Farin. *decis.* 318. *num.* 1. *p.* 2. *recent.*

Appell. CCXXIV.

Propinqui.

1 *Agnati, & cognati, qui admitterentur ab intestato ad successionem, de iure ciuili vsque ad decimum gradum veniunt propinquorum appellatione.*
2 *Fœmina veniunt propinquorum appellatione.*
3 *Affines non veniunt propinquorum appellatione.*

PROPINQVORVM appellatione, quod nomen commune est, vt tradit Menoch. *consil.* 1006. *n.* 10. continentur agnati, & cognati qui admitterentur ab intestato ad successionem de iure ciuili vsque ad decimum gradum, *l.* 1. *ff. vnde vir & vxor. l. vlt. C. de testam. milit. l. vlt. C. de verb. significat.* vbi gloss. *verb. deficientibus*, & Ias. *n.* 21. *&* 22. *l.* 1. *C. de imponen. lucrat. descript. lib.* 10. Bald. *cons.* 331. *In quæstione quæ vertitur, n.* 5. *vers. circa primum, lib.* 3. Dec. *cons* 321. *n.* 2. Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloss.* 9. *num.* 8. *& seqq* Ranchin. *cons.* 434. *p.* 5. Flamin. Paris. *de confident. benefic. quæst.* 32. *num* 4. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 27. *num.* 77. Peregr. *de fideicom. art.* 12. *n.* 36. Fusar. *in tract. de substitut. quæst.* 367. *num.* 1. Cardin. Tusch. *concl.* 914. *tom* 6. *lit. P, n.* 1 *&* 2. vbi n 3. post eundem Bald. *d. cons.* 331. *n.* 4. subdit remotiores non includi. 1

PROPINQVORVM appellatione veniunt 2
fœminæ, vt per text. *in l.* 1. *C. vnde vir, & in l.* 1. *C. de impon lucrat. descript.* docent Bald. *cons.* 334. *In quæstione, sub n.* 5. *vol.* 3. Gozadin. *cons.* 20. *num.* 8. Bursat. *cons.* 1. *n.* 33 *cum seqq. vol.* 1. Peregr. *de fideicom art.* 21. *n.* 36. Rebuff. *ad l.* 1. *ff. de verb signif. sub vers.* 13. *pag.* 8. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 84. *n.* 33. *& cons.* 807. *num.* 64. Campan. *d. rub.* 11. *cap.* 27. *num.* 78. late Fusar. *d. tract. de substitut. quæst.* 366. *n.* 3. *cum seqq.* vbi multipliciter declarat, & nos latiùs infra sub *appell.* 228. *à num.* 7.

PROPINQVORVM appellatione affines 3
non veniunt, Bart per illum text *in l. fin. C. de verb. significat.* & *ibi* Ias. *n.* 22. idem Bart *in l.* 1. *sub num.* 1. *C. vnde vi*, Campanil. *d. cap.* 27. *sub num.* 77. *vers. ac propterea.* Peregr. *de fideicom. art.* 22. *num.* 36. *in fine*, quamuis venire affines scribant Alciat. *consil.* 107. *num.* 14. *lib.* 1. Sim. de Prætis *de interpret. vlt. voluntat. fol.* 228. *num.* 14. *in fine.* Sed vsque ad quem gradum propinqui extendantur restat vt videamus, & videatur vsque ad sextum, vel septimum dilatarium legem de propinquis loquentem, sicuti per text. *in* §. *fin. Instit. de success. cognat.* tradit Petr. Gregor. *syntagm. lib.* 26. *cap.* 15. *sub num.* 3. vide infrà appellatione 228. *num* 6.

Appell. CCXXV.

Proprietas, Proprium.

1 *Proprietatis appellatione venit dominium directum.*
2 *Proprietas dicitur apud illum, qui habet directum dominium, non autem vtile.*
3 *Dominium & proprietas pro eodem aliquando accipiuntur.*
4 *Proprietas si simpliciter proferatur significat plenam proprietatem cum vsufructu.*
5 *Dominium vnde dicatur, & proprietas ostenditur.*
6 *Declarantur multa iura de hac materia loquentia.*
7 *Proprietas dicitur aliquando plena, aliquando nuda.*
8 *Dominium interdum plenum, aliquando verò non plenum dicitur, & quando.*

9 *Dominium*

9 *Dominium si absolutè ponatur comprehendit vtrum-
que directum, & vtile, & plenum.*
10 *Dominium est ius perfectè disponendi de re corpo-
rali in quoscunque vsus lege non prohibitos.*
11 *Proprietatis si fiat mentio simpliciter, seu concretiuè,
de plena intelligitur.*
12 *Proprietatis nomen simpliciter prolatum plenam
proprietatem demonstrat, & dominium cum
vsufructu coniunctum.*
13 *Proprietas diuersimodè secundùm subiectam mate-
riam accipitur.*
14 *Proprij appellatione in voto paupertatis Religioso-
rum, quæ veniat, ostenditur.*

1 PROPRIETATIS appellatione venit do-
minium directum prout ab vtili distinguitur, &
ab eo separatum est, itaut nunquam proprietatis no-
men in solo vtili possit verificari, nec in eo quod si-
mul coniunctum est, in quem sensum trahenda
sunt Iura, quæ dominium & proprietatem tanquam
duo inter se distincta ponunt, vt *in l. si procurator* 13.
ibi, *dominium, & proprietas, ff de acquir rerum dominio,
l. incerti*, ibi, *proprietatis*, & ibi, *dominij, C. de interdictis,
l. locorum*, vbi notauit Bart. *num. 4. C. de agro deserto,
lib.* 1. text. opt. *in l. si tibi* 17. ibi, *dominium proprietatis,
ff. quibus modis vsusfr. amit.* text. similis *in l. proprieta-
tis, C. de probat.* ex quibus ita tenent Balb. Dec. & alij
communiter, teste Pinel *in l. 1. p. 2. num 6. & 8. C. de
bonis mater.* Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 13. *n.* 6. hinc
resoluentes quòd licèt certum sit si quis in libello
proponat dominium ad se pertinere satis esse quod
vtile dominium probet, quia verum, & proprium
dominium esse potest, non tamen sufficere illud
probare si in libello proposuit proprietatem ad se
2 pertinere, quia vtile dominium proprietatis nomi-
ne nunquam venire potest, & ideò proprietatem
dici apud illum, qui habet directum dominium, non
autem apud eum, qui habet vtile, tradit expresse Ias.
*in l domus, § si fundus, n. 8 cum seq vers. nota quartò, ff.
de legat.* 1. quem refert Cardin. Tusch. *pract. conclus.
tom. 6 lit. P. concl.* 918. *n.* 3.

3 Verùm contra hanc resolutionem obstat, quia
variis vtriusque Iuris locis passim ponitur domi-
nium, & proprietas pro eodem. cuius enim rei do-
minium acquirimus, propriè dicimus acquirere pro-
prietatem eiusdem, *l. qua ratione* 8. §. *hæc quoque*, vbi
traditione nostra fiunt, iuncto §. item si quis merces, ibi,
*transfert proprietatem. ff. de acquir. rerum domin l. cum in
corpus* 36 ibi, *proprietatem ad te transire, ff. eod. tit. l.
Sempronius* 26 *ff. de vsufr. legato.* vbi quemadmodum
proprietas dicitur deducto vsufructu, ita dominium
dicitur vsufructu deducto, sicut per contrarium,
4 quemadmodum dominium significat plenum ius
proprietatis cum vsufructu, vt communis fatetur;
ita proprietas si simpliciter proferatur, significat
plenam proprietatem cum vsufructu, *l 4. ff si vsusfr.
petatur, l si tibi, ff de vsufr accresc. d. l. si tibi, ff. quibus
mod. vsusfr. amit* ex quibus atque aliis post Fabr. *in §.
omnium, n. 21. Instit. de actionib.* ita concludunt Pinel.
d. n. 6. verb ad hanc, Duaren. *lib. 1. disp... cap. 17. in fine*,
constanter Donel. *comment Iuris Ciuilis, lib. 9. c. 8. vers.
hoc idem ius*, Alex. Raudens. *de analogis, lib. 1. cap. 7.
n. 1* latè Castil. *quotid. lib. 1. de vsufructu, cap. 75. n 4. 7.
& 8.* atque etiam Cuiac. qui stultos esse ait qui con-
trarium putant, *in l. naturaliter, §. nihil commune, in
princ ff. de acquir possess* & Brison. *de verb. Iuris signi-
ficat. verb proprietas*, ibi. *ius dominij*, adducens text. *in
l. rei* 33. *ff. de dolo, & in l interdum* 78. *ff. de verb signif.*
& probat apertè text *in cap 1. de causa possess & propr.*
Confirmatur etiam ex Iuribus, quæ proprietatem

vocant etiam postquam cum vsufructu consolidata
est, *l. vsufructu* 17. *ff soluto matr. l si cùm argento* 21. *§. si
fundum, ff. si except. rei iud.* Et deinde ex ipsa vtrius- 5
que nominis etymologia, nam sicut dominium
importat ius & proprietatem in rem, quòd à domo
deducatur, vt volunt Doctores communiter, &
Donel. comprobat antiquo Ennij carmine à Cicer.
sæpiùs repetito:

O domus antiqua quàm dispari domino dominaris,
quasi à domo dominus deriuetur ratione potestatis,
quam habet in res, quas in domum infert, siue à
Græco *δαμῶ*, quod est subijcio, vnde & Latinè
verbum domo, seu domare, vt contendit Petr. Gre-
gor. *syntagm. Iuris lib. 1. c. 12 n. 2.* ita etiam ex eodem,
proprium, vnde proprietas, dicitur quasi propè nobis
sit, & magis potestati nostræ accedat, iuxta Nonium
Marcellum, qui teste Brisson. *verb. proprium*, definie-
bat proprium esse suum cuiusque, consona *l vlt. ff.
de superficieb.* cum aliis, quæ late adducit Rebuff. *in
l. interdum, verb proprietati ff. de verb. signif.*

Qua sententia retenta non obstant Iura pro pri- 6
ma supra citata, quæ dominium, & proprietatem
ponunt tanquam diuersa, quia multipliciter respon-
dent Doctores, qui secundam tuentur, in primis
enim Pinel. *d. num. 6. vers ex qua re*, respondet domi-
nium ibi poni expositiuè, quasi dicant proprietas,
quæ est dominium. Donel. verò loco citato respon-
det proprietatem nunquam reperiri in significatio-
ne diuersa a dominio, nisi cùm nominatur cum ad-
iecto. dominium proprietatis, dominium seruitutis,
vel vsusfructus, aut similis, quia tali adiecto decla-
ratur tunc nos abuti verbo proprietate. Sed melius
responderi poterit cum eodem Pinel. *vbi supra. n 7.*
Iura illa *in d. l. proprietatis, & in dict. l. si tibi*, dum
agunt de proprietatis dominio accipere proprieta-
tem in alio sensu, secundùm quem accipitur pro re
ipsa, de cuius agitur dominio, vt latè comprobat
Rip *in rub. de causa possess. & propr. num.* 43. Alia verò
Iura quæ promiscuè vtuntur nomine dominium, &
nomine proprietas, vt *in d. l si procurator, & in d. l. in-
certi*, magis confirmant hanc partem, qua enim po-
nunt vnum, & alterum tanquam synonyma habentia
eandem vim, & significationem, vt bene considerat
multis adductis Castil. *d cap. 75. n.* 18.

Ex quibus iam primò colliges quòd quemadmo- 7
dum proprietas dicitur aliquando plena, quando
scilicet cum vsufructu coniuncta est, aliquando nu-
da quando ab eo est separata, vt quoad vtrumque
membrum constat ex Iureconsultorum testimoniis,
de quibus *in l. cùm in fundo* 78. *in princ.* ibi, plenam
fundi proprietatem non separatam ab vsufructu,
iuncto § *vxor*, ibi. *nudæ proprietatis æstimatio ff. de iu-
re dotium. & in l. si dominus* 72. ibi, *nudæ proprietatis. ff.
de vsufructu, & in l. 2. ff. quibus mod. vsufr amit. & in l.
fœmina, § illud*, ibi, *pleno proprietatis iure, C. de secundis
nupt.* ita etiam dominium aliquando plenum dici- 8
tur, quia directum vtili coniunctum, seu consoli-
datum est, & insuper ipse dominus rei habet eius
vsumfructum, vt deducitur ex §. *vlt. Instit. de vsufr.*
non plenum dicitur quando directum est penes
vnum, vtile penes alterum, vel quando proprieta-
tem habet deducto vsufructu, vt notarunt Petr.
Gregor. *d. cap. 12. num. 5. & 7.* Pinel. *in d l. 1. part. 2. n. 4.*
Deinde & per contrarium, quemadmodum domi- 9
nium si absolutè ponatur comprehendit, vtrumque
directum & vtile, & plenum ius disponendi de re,
iuxta definitionem Bart *in l. si quis vi, § differentia,
num. 4 ff. de acquir. possess.* asserentis dominium esse 10
ius perfectè disponendi de re corporali in quos-
cunque vsus lege non prohibitos, quam sequuntur

Anton.Gom.*l.45. Tauri, num.5. & in l.65. in princip.* Donel *lib.9 comment.cap 8 ad fin.* Pinel *in d.l.1.p.2. à n.*..Sebast.Medic.*de definit p 2. definit.*66. Molin. *de Instit tract.1.disp.3.*& tamen si profetatur prout opponitur vtili dominio,iuxta *l.1 ff. si ager vectig.* solùm directum complectitur, cùm aliis adductis per Anton.du Fortes,nobilem Aragonensem in perinsigni Bononien. Hispanorum Collegio sodalem, *in comment. ad rub C. de vsucap pro emptore, num.* 22. ita
11 etiam proprietatis nomen si proferatur ad differentiam vsusfructus, de nuda intelligitur, vt concludunt omnia Iura de vsufructu discretiuè agentia, & de proprietate. Si autem simpliciter, seu concretiuè fiat mentio proprietatis, de plena intelligitur, quæ eadem est cum dominio, vt vltra omnes supra citatos, qui tenent dominium & proprietatem idem esse, resoluit Hercul. Matescot. *var. resolut.*
12 *lib.1. cap 29. à num.64.* Idque apertius voluerunt omnes, qui docent nomen proprietatis simpliciter prolatum plenam proprietatem demonstrare, & dominium cum vsufructu coniunctum, vt ex Fabr. Bereng. & aliis contra Herman. & alios comprobat Castil *d. cap.* 5. *à num.* 4. tum ex multis, tum præcipuè ex *l. 4. ff si vsusf. petatur, cum similibus*, quæ probant proprietatem cum vsufructu consolidatam adhuc proprietatem appellari, quod etiam optimis rationibus confirmat Donel. *d.cap.8. per tot.* & Rebuff. *vbi sup. vers sexto, cum seqq.* dum probat proprietatem aliquando pro dominio pleno accipi si proferatur simpliciter, vt *in l si qua ratione,§. item si quis merces, ff de acquir, rer. domin.& in § item si quis merces, Instit. de rerum diuis.* aliquando pro nuda proprietate quando vsufructuario opponitur, quod etiam docuit Brison *citato loco*.

13 Secundò colliges iuxta materiam subiectam, & diuersas considerationes, proprietatem aliquando accipi pro re ipsa, vt *in d. l. proprietatis*, aliquando pro solo dominio directo, vel proprietate separata ab vsufructu, quando vsufructuario opponitur, vel pro dominio pleno, quando contra possessionem distinguitur, seu possessioni opponitur, vt *in d l interdum,& in d § nihil commune,& in l.1.§. huius, ff. vti possidetis, & in cap.1. & per totum de causa possess. & propr.* tunc enim iuxta qualitatem personæ, vel solùm dominium plenum, vel solùm directum complectitur, vel etiam solùm vtile; nam & hoc prout distinguitur à Iure possessionis, proprietas rectè appellatur, sicut dicimus dominium vsusfructus, dominium seruitutis, *l.3. ff. si vsusfr. pet l. semper,§. hoc interdicto, ff. quod vi aut clam*, ita etiam dicere possumus proprietatem seruitutis, vel vsusfructus, vt aduertit vltra alios bene Rebuff. *vbi sup. vers. idem si dicatur proprietas ratione possessionis.* inde concludens quod si emphyteuta legauerit proprietates suas, comprehendit etiam ius suum, atque ita vtile dominium, licèt contrarium voluerint Rip *in d rub. de causa possess. & prop n* 48. Corras. *in d §. nihil commune, n.*10. Peregr. *var. lib* 3. *n.*126. Pinel. & Valasc. *dictis locis*, & alij, qui docent solùm directum dominium non ita vtile posse proprietatem appellari.

14 PROPRII appellatione in voto paupertatis Religiosorum non solùm venit dominium & proprietas rei, sed etiam vsus Iuris, & vsusfructus possessio, & administratio, vt per Nauar. *com.2. de Regul. num* 2. Fr.Emman. *quest Regular. tom.3. quest.19. art.4.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 18. num.15.* Barthol. à S.Fausto *in thesauro Religios. lib.3. quæst.5.*

APPELL. CCXXVI.

Prosapia.

1 *Prosapiæ appellatione veniunt, qui sunt de generatione & familia.*
2 *Illegitimè nati sunt de prosapia.*
3 *Fœminæ & descendentes ab eis veniunt prosapiæ appellatione.*

PROSAPIÆ appellatione veniunt qui sunt de generatione, & familia, *l. cùm satis, l. ne diutino, C. de agric. & cens. lib.11.* gloss. *in l. si quis ex corpore, C. de murileg. lib.11.* Ias. *in l. fin. C. de verb. signif.* Paris *cons.51 n.11. & cons 93. n.35. lib.2.* Sim. de Præt. *de interpret vlt. volunt. fol 19 n.62.* quos refert, & sequitur Fusar. *in tract. de substitut. quest. 333. num 1.* quibus adde Carpan. *ad consuetud. & stat. Mediolanen. cap.414. à n 38.* 1

Et ideò illegitimè nati non dicuntur de prosapia, sicuti docent Tiraq *de nobilit. cap. 15. num. 12.* Menoch. *cons.117. num 51.* quos refert Carpan. *dict. cap.414. n 19.* 2

PROSAPIÆ appellatione veniunt fœminæ, & descendentes ab eis, iuxta ea, quæ post alios tradit Sim. de Prætis *vbi supra, fol.193. n.66. cum seqq.* quem refert Fusar. *d quæst.333. n.5.* 3

APPELL. CCXXVII.

Prouentus.

1 *Prouentuum appellatione comprehenduntur omnia quæ ex facto hominis proueniunt, vt oblationes, funeralia, & similia.*
2 *Prouentus est nomen generale ad omnes fructus naturales, industriales, & artificiales, vt sunt pensiones.*
3 *Distributiones quotidianæ non veniunt appellatione prouentuum.*

PROVENTVVM appellatione comprehenduntur omnia, quæ ex facto hominis proueniunt, vt sunt oblationes, funeralia, vel quæ ex sigillo, aut ex alio emolumento beneficij, seu ex reditu magno, aut paruo, & similia, vt per Boër. *decis.224. num.5.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. volumus, lit. C. pag. mihi* 659. Put. *decis.478. lib.2. in correct.* Gutier. *cons.8. n.3. ante fin.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.7. proœm. num.*198. Et sic veniunt illa commoda, quæ extrinsecè casu, & re proueniunt, Ioan. de Grassis *in tract. de rescript. n* 42. Paul. de Castro *cons.63. Quod dicti redditus, vol. 1. in nouis*, quem sequuntur Alciat. *resp.688. n.1.* & Menoch. *cons.66. n.10.* dicens quòd verba illa generalia concessionis reddituum & prouentuum comprehendunt omne emolumentum qualitercunque proueniens etiam ratione iurisdictionis, Natt. *cons.435. vol.2.* Alex. Trentacinq. *cons.3. num.13. vol.1.* vbi infert quòd pœnæ, mulctæ & bonorum publicationes veniunt nomine redituum, & prouentuum, quia extrinsecus, & casu eueniunt, vt sunt vtilitates, quæ veniunt ratione iurisdictionis. 1

Prouentus autem est nomen generale ad omnes fructus naturales, industriales, & artificiales, vt sunt 2
pensiones,

pensiones, Mandos. *super facult. §. & taxam, verb. prouentus*, Gonzal. *ad §.7. proœm. num.*197. vbi *n.*104. subdit plus continere prouentus, quàm fructus, Monet. *de distribut. p.*1. *quæst.*7. *num.*7. *in fine*. Rot. *decis.*595. *n.*2. *p.*2. *in posthum. Farin.* aliàs *p.*4. *recent.* vbi quòd *prouentus* verbum generale est, comprehendens omnes redditus cuiuscunque qualitatis.

3 PROVENTVVM appellatione non veniunt distributiones quotidianæ, *cap. licèt, de præbend.* Rip. *in cap cùm M Ferrariensis, n.*16. *de constit.* Monet. *d. quæst.*7. *n.*7. vbi latè probat.

APPELL. CCXXVIII.

Prouisio.

1. *Prouisionis appellatione veniunt omnes modi per quos Ecclesiæ prouidetur.*
2. *Commenda includitur appellatione prouisionis.*
3. *Prouisionis Sedis Apost. appellatione veniunt prouisiones factæ à legatis.*

1 PROVISIONIS appellatione veniunt omnes modi per quos Ecclesiæ prouidetur, scilicet nominatio, postulatio, electio, præsentatio, confirmatio, institutio, & collatio, ita gloss. *verb. electione, cap. vt circa, de elect. lib.*6. gloss. *verb. prouisionem*, per text. *ibi cap.* 1. *& in cap. quorundam, eod tit. & lib.* gloss. *verb. prouisioni, in Clem fin. eodem tit.* Felin. *in cap. in nostra, corol.*32. *num.*18. *de rescript.* Rebuff. *in concord rub. de collationib. §. præfati Ordinarÿ* in gloss. *verb. prouisionem, & in praxi beneficiali, titulo de forma Vicariatus, n.*5. Lambertin. *de iurepatron. lib.*2. *p.*1. *quæst.*1. *principali art.* 12. *num* 1. *&* 2. Mandos. *in reg.*31. *Cancel. quæst* 4. *n.*3. Rot. *decis.*791. *n.*9. *p.*1. *diuers.* Gonzal. *ad reg.*8 *Cancel. gloss.*17. *num.*1. Rot. *decis.*638. *n.*4. apud Farin. *in* 1. *collect. nouissimarum, seu p.*4. *diuers.*

2 PROVISIONIS appellatione includitur commenda, Gemin. *in cap nemo, num.*7. & *ibi* Franc. *num.*5. *prope fin. de elect. lib.*6. Rot. *decis.*791. *num.*9. *p.*1. *diuers.* Gonzal. *d. gloss* 17. *n.*12. intelligendo, vt per Ludou Gom. *ad reg de idiomate, quæst.*5. *num.*6. *vers. non obstat.*

3 PROVISIONIS Sedis Apost. appellatione veniunt prouisiones factæ à legatis, gloss *in cap. si Abbatia, de elect. lib.*6. vbi Gemin. *num.*5. & Franc. *n* 2. Cardin. *in Clem quia contingit, in* 8. *quæst. de relig. domib.* vbi Imol. *col* 3. *vers. iuxta prædicta*, quos refert Rot. *decis.*206. *n.*5 *p.*1. *diuers.*

APPELL. CCXXIX.

Proximus, Proximior.

1. *Proximus, & proximior idem significat, cùm neutrum admittit medium interpositum.*
2. *Agnati & cognati veniunt proximiorum appellatione.*
3. *Proximiorum appellatione omnes eiusdem gradus veniunt, tam ascendentes, quam descendentes.*
4. *Proximior quis præsumitur eo ipso quòd certum consanguinitatis gradum probat.*
5. *Verba*, sui proximi, *referenda sunt ad proximos testatoris.*

Aug. Barbosæ Appell. Iur.

6. *Agnati & cognati, qui veniunt appellatione proximiorum, vsque ad quem gradum admittantur, ostenditur.*
7. *Fœminæ veniunt proximiorum appellatione, declarando, vt num.*8.

Fœminæ non veniunt proximiorum appellatione:

9. *Quando sumus in materia indifferenti,*
10. *Quando testator discretiuè de masculis, & fœminis loquutus fuit,*
11. *Quando testator se restrinxit ad masculos,*
12. *Quando testator vocasset masculos, & in defectum masculorum alios proximiores substituisset,*
13. *Quando vocati essent proximiores de agnatione, vel de familia vel de domo,*
14. *Quando extat statutum excludens fœminas propter masculos, & ab illo masculo fœmina ab intestato esset exclusa.*

PROXIMORVM, seu proximiorum appel- 1
latione, (idem enim significat proximus, quod proximior, cùm neutrum admittat medium interpositum, Bald. *cons.*146. *in fine, lib* 2. citatus à Rot. *decis.*693. *num.*2. *in fine*, apud Farin. *p* 2. *recent*) ve-
niunt agnati & cognati, *l.*1. *§. proximus, ff unde cognati*, Angel. *cons.*289. *Viso facto*, Tiraquel. *de retract. lin lig. §.*1. *gloss.*9. *num.*15. *& seq. & §.*11. *gloss.*1 *num* 3. *&* 4. Peregrin. *de fideicomm. art.*22. *num.*33. quos refert Fusar. *de substitut. quæst.* 466. *num* 1. Rebuff *ad l. proximi appellatione* 150. *vers. ad hæc, ff. de verb. signif. pag.*542. Menoch. *consil.*1127. *num.*2. Et omnes 3
eiusdem gradus admittuntur, idem Menoch. *consil.*158. *num* 28. & tam ascendentes, quam descendentes, Bertrand. *cons.*30. *Punctus quæstionis, col.*2. *vol.*1. quem refert, & sequitur Rebuff. *in d. l proximi appellatione, vers. ita propinquorum, pag.*54. & in maioratuum materia quod ad successorem legitimum potius referatur, tradit Christoph. de Paz *de tenuta. cap.*27. *n.*27.

PROXIMIOR autem præsumitur quis eo 4
ipso quòd certum consanguinitatis gradum probat; nam qui vult dicere contrarium, tenetur probare, ita Alciat. *de præsumpt reg* 1. *præs* 28 *num.* 8. Tiraquel. *dict. §* 11. *gloss.*1. *num.*5 *&* 9. Couar. *lib.*2. *var. cap.*6. *num.*6. Mascard. *de probat. concl.*245. Surd. *decis.*106. *num.*8 *& decis.*241. *num.*26. *& cons.*5. *num.*34. Gutier. *cons.* 4 *num.*1. Galganet. *de condit. & demonstr. p.*2. *cap* 2. *q.*1. *num* 25. Rot. *dict. decis.*693. *num.* 2. *apud Farin part.* 2. *recent.* vbi *numeris seqq.* declarat nunquid verbum, *Proximiores*, quando sunt vocati in fideicommisso, intelligatur de proximioribus testatoris, an verò de proximioribus grauati? & ver-
ba, *sui proximi*, esse referenda ad proximos testa- 5
toris, probat text. *in l debitor*, ibi, *filiæ suæ*, id est testatoris, *ff ad Trebell.* Paris. *cons.* 51. *num* 33. *& seq. lib* 2. Cardin Mantic. *de coniect. lib.*8 *tit.*24. *num.* 2. Rip. *in l ex facto, num.*6. *in princip ff. ad Trebell.* Rot. *in Romana fideicommissi de Ioannonibus* 4. *Martÿ* 1624 *coram Buratto*. Vide Campan *in diuers Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 27. *num* 80. qui ait quòd vbi Constitutio de proximioribus verba faceret, intelligitur vocatus proximior eius, qui vltimo loco interiit si descendens sit primi testatoris, vt resoluit Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*8. *tit.*12. *num* 10. *in fine*, & hoc est quòd voluit dicere Peregr. *de fideicom art.* 20. *in fini.* post *num.* 14. quòd proximitas grauati non attenditur quando testatori consanguineus est, itaque vterque ad eum tendit finem, vt si vltimus moriens, & eius proximior sit de sanguine testatoris, intelligitur vocatus proximior ipsius vltimi decedentis, exclusis aliis, qui eidem

testatori essent proximiores, facit Gam. Lusit. *decis.* 258. *num* 4. dicens proximitatem vltimi possessoris ex ea parte prouenire debere, ex qua successio prætenditur. Quare verum esse concludi, (vt vtar verbis Campan. *citato loco*) quòd si proximior vltimi defuncti esset extraneus respectu primi testatoris, diceretur sine dubio exclusus: sed si de illius parentela & linea vtique censeretur vocatus, exclusis aliis ad testatorem magis coniunctis, quin & si plures essent in eodem gradu proximiores, vnus alterum non excluderet, licèt ille ex masculo, iste verò ex fœmina descenderet, idem Gam *decis.* 294. *n.* 3. nisi proximior de familia vocaretur, quia tunc sexus tantùm, non gradus attenderetur proximitas, secundùm Vincent. de Franch. *decis.* 157. *sub num.* 4. Quamuis succedere tanquam proximior nemo valeat, nisi purificata conditione, nihilominus oportet, vt tempore dispositionis sit proximus, quique tunc potuerit succedere si casus proximioritatis, & conditionis contigisset, non autem, qui tempore tantùm verificatæ conditionis esset talis, per notata affluenter à Menoch. *cons* 106. *n.* 332.

6 Sed vsque ad quem gradum admittantur huiusmodi agnati, & cognati, qui veniunt proximiorum appellatione, solet ab aliquibus in dubium reuocari; nam Bald. *cons.* 80. aliàs 76. *circa fin. lib.* 4. dicit admitti solùm ad septimum gradum, prout eum refert Cardin Tusch. *practic. conclus tom.* 7. *lit.* S *concl.* 923. *num.* 9. Peregr. verò *de fideicom art.* 22. *num.* 33. tenet admitti vsque ad decimum gradum. Vide *suprà appell.* 223. *in fine.*

7 Proximiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, *l.* 1. §. *proximus, ff. vnde cognati.* §. *non tantum,* iuncto §. *non cæteri, Instit. de leg. agnat. success.* Dec. *cons.* 123. *num.* 2. *& cons.* 269. *col.* 2. *& cons.* 525. *num.* 3. *cum seqq. & cons.* 570. *num.* 10. Paris. *cons.* 29. *num.* 30. *& cons* 89. *num* 40. *lib* 2. Socin. iun. *cons.* 10. *col. vlt. lib.* 2. Tiraq *de retract. lig.* §. 1. *gloss.* 9. *num.* 8. *& num.* 201. Simon. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. fol* 193 *num* 67. *& fol.* 337. *num.* 10. Rebuff *ad l.* 1. *ff de verb signif. pag* 8. Crauet. *cons.* 250. *col.* 1. *& cons.* 656. *num* 7. Dec *cons.* 7. *num.* 31. *cum seqq. lib* 5. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 84. *num.* 33. *& cons.* 473. *n.* 2. *&* 8. & *cons* 807. *num.* 67. *& cons.* 522. *num.* 2. *vers. tertio, & cons.* 833. *num.* 19. Petr. *de fideicomm, q.* 21. *num.* 520. Anch. *Regi. pract. q. lib.* 3. *q.* 6. *n.* 21. Peregr. *de fideicom. art.* 21 *num.* 33. Rot. *decis.* 281. *num.* 1 *p.* 2. *recent.* Comprehenditur etiam fœmina sub vocatione proximiorum familiæ, *l. voluntas patris, C. de fideicom l. pronunciatio* 195. *in fine ff de verbor. signif.* Aym. *cons.* 656. *n.* 7 *lib.* 4. Decian. *cons.* 7. *n.* 11. *lib.* 5. Curt. iun. *cons.* 49. *num.* 7. *vers accedit, lib.* 1. Tiraq. *d gloss.* 9. *n.* 203. Peteg. *d tract. de fideicom. art.* 22. *n.* 46. *cum seqq.* Greg. XV. *decis.* 193. *&* 464. *num* 12. Rot. *in Florentina de Gnidaciis* 21. *February* 1628. *coram R. P. D. Dunozetto;* quod procedit etiam quando fœmina est nupta extra familiam, Odd. *cons.* 46. *num.* 39. *& seqq.* Surd. *cons* 140. *num.* 67. *lib.* 1. Gabr. *cons.* 190. *num.* 3. *lib.* 3. Beltramin. *ad Greg. XV. dict. decis.* 293. *num.* 21. ipse Greg. XV. *d. decis.* 464. *num.* 12. Seraphin. *decis.* 1436. *num* 1. Rota *decis.* 387. *num.* 8. *p.* 1. *& decis.* 281. *p.* 2. *in recentiorib.*

8 Amplia quando testator vocauit masculos, & illis substituisset eorum descendentes masculos, & masculis descendentibus vocauit proximiores, quia fœminæ proximiores excludent agnatos remotiores, Crauet. *cons.* 656. *num.* 7. Decian *cons.* 98. *n.* 5. *lib* 2. Menoch. *cons.* 833. Peregrin. *de fideicom. art.* 25. *n.* 48. *in fine,* quos refert, & sequitur Fusar. *in tract. de substitut. quæst.* 366. *num.* 8. vbi *num.* 9. asserit ab ampliatione non esse recedendum quando contentio esset inter fœminas descendentes à testatore, & transuersales ob præsumptam dilectionem testatoris erga illos, & *n.* 11. post Menoch. *d. cons.* 833. respondet pro fœmina, quando illa non esset descendens à testatore, sed tamen esset descendens masculorum grauatorum, & *n.* 12. credit contrarium esse tenendum quando essemus inter masculos & fœminas, nec à testatore, nec à grauatis.

9 In aliquibus verò casibus fœminæ non veniunt proximiorum appellatione, & primò, quando sumus in materia indifferenti, quæ non conuenit fœminis, sed tantùm masculis, ita Ruin. *cons.* 146. *col.* 3. *lib.* 2. Paris. *cons.* 57. *col. pen. lib.* 2. Socin. iun. *cons.* 168. *num.* 84. *lib.* 2. Menoch *cons.* 463 *num.* 9. & alij plures quos refert, & sequitur Fusar. *de substitut quæst.* 366. *num.* 19.

10 Secundò, quando testator discretiuè de masculis & fœminis loquutus fuit, vt quia institutis masculis, & fœminis solùm dotes reliquit, Menoch. *cons.* 46. *n.* 11. Fusar. *d. quæst.* 366 *n.* 20.

11 Tertiò, quando testator se restrinxit ad masculos, nam fœminæ erunt exclusæ, Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol* 293. *num* 67. *in fine,* Petr. *de fideicom. quæst.* 21. *num* 520. Fusar. *dict. quæst.* 366. *num.* 21.

12 Quartò, quando testator vocasset masculos, & in defectum masculorum alios proximiores substituisset; nam ob dict. *alios*, intelligitur solùm vocasse masculos, non fœminas, Menoch. *cons.* 565. Surd. *cons.* 22. *in fine, lib.* 1. Fusar. *d. quæst.* 366. *n.* 22.

13 Quintò, quando vocati essent proximiores de agnatione, vel de familia, vel de domo, vel dispositio esset facta fauore agnationis, nam tunc fœminæ non censerentur vocatæ, Hieron. Gabr. *cons.* 132. *quæst.* 3. *lib.* 1. Sim. de Prætis *de interpret, vltim. volunt. fol.* 293. *num.* 70. *& cons.* 161. *num.* 28. *& seq.* Honded. *cons.* 75. *n.* 14. *lib.* 1. Osasch. *Pedem. decis.* 127. vbi dicit hoc maximè verum in fœmina transuersali, Viui. *decis.* 1. *n.* 1. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 522. *n.* 4. *cum seqq. & cons.* 833. *in fine,* Peregrin. *de fideicom. art.* 25. *n.* 45. *& cons* 833. *in fine,* Peregin. *de fideicom art.* 25. *n.* 45. *in fine, & cons.* 58. *n.* 61. *& cons.* 139. *n.* 13. *lib.* 5. Surd. *cons* 96. *n.* 28. Intrigl. *de substitut. cent.* 3. *quæst.* 83. *n.* 4. Fusar *d quæst.* 366. *n.* 24.

14 Sextò, quando extat statutum excludens fœminas propter masculos, & ab illo masculo fœmina ab intestato esset exclusa, nam fœmina non censeretur vocata, Menoch. *cons.* 463. *num.* 12. Fusar. *dict. quæst.* 366. *num.* 25.

Appell. CCXXX.

Pupillus.

Pupilli appellatione, licèt non veniat is qui est in vtero matris, tamen ad sui fauorem, licèt non sit verè pupillus, interpretatur pupillus, Bald. *cons.* 458. *Titius habens, per totum,* maximè *in fine, lib.* 5. quem refert Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 6. *lit.* P, *concl.* 453. *num.* 5. Pupillaris ætas quæ dicatur, & pupillus qui appelletur, optimè tradit Didac. de Narbona *de ætate ad humanos actus repetita, anno* 7. *q.* 3. *per tot.*

Appell. CCXXXI.

Reditus.

1 *Fructuum tam maturorum, quàm immaturorum omnes species veniunt redituum appellatione.*
2 *Prouentus omnes continentur redditum appellatione.*
3 *Reditus est nomen generale, quia plus est in reditu, quàm in fructu.*
4 *Præstatio annua venit redituum appellatione.*
5 *Distributiones quotidianæ propriè non veniunt appellatione redituum beneficij.*
6 *Veniunt tamen appellatione redituum. obuentionum, emolumentorum, omniúmque aliorum ad beneficium spectantium.*
7 *Mortuaria & anniuersaria non continetur appellatione redituum, & valoris beneficij.*
8 *Iura, & actiones non veniunt appellatione redituum.*

1 REDITVVM appellatione veniunt omnes
species fructoum, Rebuff. *in concord. tit de collation. §. volumus, lit. P. pag* 659. Menoch. *de arbitr.
casu* 66 *num.* 10 iam maturorum. quam immaturo-
2 rum, Mastril. *Sicilia decis.* 58. *num* 8. *&* 9. & continen-
tur omnes prouentus, Rebuff. *de pacificis possess.
num.* 99. & regulariter reditus dicuntur qui ex re-
bus immobilibus percipiuntur, Federic. de Senis
cons. 12. *Fratres Prædicatores. num* 5. *vers. item communi*, quem refert Cardin. Tusch. *practic. conclus tom* 6.
3 *lit. R. concl.* 66. *num.* 1. est enim reditus, nomen gene-
rale, quia plus est in redito, quàm in fructu, gloss.
verb. reditus, in cap grandi, de suppl negligent. Prælator. alia gloss. *verb. reditus, in cap. generali* 13. *de
elect. lib.* 6. vbi dicit, quòd omnis fructus consistit in
reditu, sed non conuertitur, quia non omnis reditus
consistit in fructu, Cardin. *in Clem.* 1. *notab.* 9. *sub
num.* 1. *de excessib. Prælat.* vbi quòd verbum, reditus,
includit omnes prouentus, plenè Gasp. Boëza *de
inopc debitore, cap.* 23. *num.* 2. *cum seqq.* refert Gonzal.
ad reg. 8 *Cancel.* §. 7. *proœm. num.* 194. *cum seq.* Surd.
cons. 162. *num* 1.
4 REDITVVM appellatione venit annua præ-
statio, Castren. *cons.* 374. *Super istis dubiis, in princip.
lib.* 1. quem refert Cardin. Tusch. *practic. concl tom.* 6.
lit. R. concl. 66. *num.* 2. vbi *n.* 3. limitat in relicto an-
nuo facto ad tempus Conuentui, vel fratri, intui-
tu eleemosynæ, vel consanguinitatis, quia non est
reditus.
5 REDITVVM beneficij appellatione propriè
non veniunt quotidianæ distributiones, nam cùm
reditus, dicatur eo quòd redeat singulis annis, ae
proinde cum simplici d, scribendum esse hoc no-
men, Iure contendunt Tiraq. *de retractu lig.* §. 1.
gloss 6. *num.* 1. & Nauar. *de reditib. Ecclesiast quæst.* 1.
monit. 1. & certum quotidianas distributiones non
redire singulis annis, siue quia diætim, aut per singu-
los menses, aut sæpe saltem in anno distribuuntur,
siue quia incertæ admodum sunt, itaut in valore be-
neficij computandæ non sunt, ex adductis per Mo-
nei. *de distribut quotid p.* 1. *q* 8. *n.* 7. Ideò appellatiuum
probant Bellencio. *in tract. de charitatiuo subsidio,
quæst.* 76. *num.* 1. Paris. *cons.* 33. *num.* 4. *&* 5. *vol.* 1. Boër.
decis. 141. Gambar. *de auctor. Legati à latere, lib.* 6. *p.* 2.
n. 17. Stephan. Gratian. *discept. forens tom.* 2. *cap.* 283.
n. 9. *cum seqq.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 74.
art. 4. *vers tertia ratio est*, Rot. *decis.* 1170. *p* 3. *diuers.*
Gonzal. *d.* §. 7. *proœm. à num.* 186. Monei. *de distribut.
quotid p.* 1. *quæst* 7. *à num.* 1. vbi tamen *num* 5. *&* 6.
fatetur distributiones quotidianas non modò sal-
tem large dici posse reditus beneficiorum, sed etiam
propriè dici posse reditus Ecclesiæ, seu Ecclesiasti-
cos, vt satis probatur *in cap. dilectus il* 2. *in fine, de
præbend.* ibi, in canonicum recipi facias, & sibi de
reditibus Ecclesiæ assignari prouentus, donec ei sit
in beneficio præbendali prouisum. Appellatione
vetò redituum, obuentionum, emolumentorum, 6
omniúmque aliorum ad beneficium spectantium
venire etiam distributiones quotidianas, censuit
Rota *coram Reuerendissimo D. Coccino decis.* 144.
num. 21.
REDITVVM & valoris beneficij appellatio- 7
ne non continentur mortuaria & anniuersaria, vt
per Bellencin. *de charitatiuo subsidio, quæst* 76 *num.* 2.
Couar. *var lib* 1. *cap.* 14 *n.* ad *fin.* Monei *de distribut.
quotid. p.* 2. *quæst.* 4. *n.* 22. *post princip.*
REDITVVM appellatione non veniunt iura 8
& actiones, Alex. *in l diuortio.* §. *si vir, col.* 3. *vers. quæ
autem veniant appellatione ff soluto matrim* apostil. ad
Castr. *cons.* 374. *in verbo. & appellatione, lib.* 3. quos re-
fert Card. Tusch. *d lit. R. concl.* 66. *n.* 4.

Appell. CCXXXII.

Regalia.

Regalium appellatione veniunt:
1 *Salinæ & salinarum redditus,*
2 *Gabellæ, vectigalia, & tributa,*
3 *Piscatores, ac venationes, & piscationum reditus,*
4 *Metallorum vena,*
5 *Bona vacantia,*
6 *Condemnatorum bona,*
7 *Tracta grani & bladorum,*
8 *Portizatio in publico flumine,*
9 *Capitaneos, & duces belli, ac tabelliones creare.*

REGALIVM appellatione continentur sali- 1
næ, & salinarum reditus, *cap.* 1. *vers. & salinarum*, quæ sunt regalia, vbi Sebast. Næuius *à n.* 215.
Castren *cons.* 63 *in fine, lib.* 1. Gam. *Lusit decis* 31 D.
Barbos. *in l. diuortio,* § *si vir, num.* 19. *ff. soluto matrim.*
Tob Noni. *cons.* 83. *n.* 19. Card. Tusch. *pract. conclus.
tom.* 6. *lit R. conclus.* 82. *n.* 27. Cabed. *Lusit. decis.* 53. *&
decis.* 81 *n.* 2. *p.* 2.
Gabellæ, vectigalia, & tributa sunt regalia, & ve- 2
niunt appellatione regalium, *cap.* 1 *vers. vectigalia,
quæ sint Regalia.* vbi Sebast. Neui. *à n.* 54. Bertachin.
tract. de gabellis, p. 1. *in princip. num.* 13. Abb. *cons* 6 *col.* 3.
in princip. vers. ex iis, lib. 2. Roland. à Valle *cons.* 1.
n. 100. *& seq. lib.* 2. vbi *num.* 99. asserit quòd Regalia
dicuntur datium pristini, & alia datia, quæ soli
Principi sunt reseruata, Menoch. *cons.* 983. *num.* 27.
Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *tit. de iure fisci,
resolut.* 3. *à princip.* Molin. *de Iustit tract* 1. *disp.* 666. *in
princip.* Card. Tusch *tom.* 3. *lit. G. conclus num.* 7. *&
tom.* 6. *lit. R. concl.* 82. *num.* 10. *&* 12. *& tom.* 7. *lit. V.
concl.* 32. Cabed. Lusit. *decis.* 49. *n.* 4 *p.* 2.
Piscationes, & venationes, ac piscationum redi- 3
tus sunt regalia, & veniunt regalium appellatione,
d. cap. 1. *vers piscationum reditus, quæ sint Regalia*, vbi
Sebast. Neui. *à n* 252. Xuar. *alleg.* 17 *num.* 11. *&* 12.
Menoch. *cons.* 302. *num.* 31. *vers. decimooctauo, &
cons.* 498.

cons 498.*n.*30. Rut Roland. *de commissar part.*4. *lib.*2. *cap* 9. Petr. *de potest. Princip cap.*7. *n.*13 *& fideicom. quæst.*13.*n.*574. Surd. *cons.*240.*n.*10. Cabed. *Lusitan. decis.*34.*& decis.*81.*num.*2.*p.*2. Card. Tusch. *d. lit. R. concl.*82.*n.*13.*vers. Piscationes.*

4 Metallorum venæ sunt de Regalibus, & veniunt appellatione Regalium, Menoch. *cons.* 302 *n.*29. *in fine, vers. decimosexto*, Peregr. *de iure fisci*, *lib.*4. *tit* 2. D. Barbos. *in l. diuortio*, §. *vir*, *a n.*18. *ff. soluto matrim.* Cabed. *Lusit. decis.* 55.*p.*2. Cald. Pereira *de extinct. emphyt cap.*3.*num.*13. vbi ampliat, etiamsi in fuodo priuatorum reperiantur.

5 Bona vacantia sunt de Regalibus, & Regalium appellatione veniunt, *l.* 1. *ff. de iure fisci*, *l.* 1. *C. de bonis vacant. lib.*10. Menoch. *cons.*302. *num.*28 *vers. octauo*, Matien. per text *ibi in l.* 12 *gloss* 1.*tit.*8. *lib.*5. *noua Recopil* Surd *de aliment. tit.*1.*quæst.*11. *à n.*16. Peregr. *de iure fisci*, *lib.*4. tit 3.*num.*1. Molin. *de Iustit. tract.*2. *disp.*164.*vers. vndecima conclusio.* Cabed. *Lusit. decis.* 51.52.*&* 61 *p.*2. Quæ autem dicantur bona vacantia, tradunt Bonacin. *de contractib. & restitut. disp.*1. *quæst.*3.*puncto* 5.*n.*1.

6 Condemnatorum bona dicuntur Regalia, & Regalium appellatione veniunt, *l. bona damnatorum*, *C. de bonis proscript. cap.*1. *vers. condemnatorum*, *quæ sint Regalia*, vbi Sebast. Neui. *à n.*164. Crauet. *cons.*128. *num* 4. Viui. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 31. *num.*47. Menoch. *cons.* 302. *num* 29. *vers undecimo*, Peregr. *de fideicom lib.*5.*tit.*1.*à n* 4. Molin. *de Iustit. tom.*4.*tract.* 4 *disp.*10.*n.*8.*&* 9. Cabed. *Lusit. decis.*10. *num* 8. *&* 9.*p.*2. vbi *decis.* 58. quòd bona indigni dicantur de Regalibus, Card. Tusch. *d. lit. R. concl.*82. *num* 14.

7 Tracta grani & bladorum, est de Regalibus, Afflict. *decis.*265 *n.* 109. Bald. *in d cap.*1. *quæ sint Regalia*, Lauden. *in tract. de Principe*, *quæst.*362. quos refert Card. Tusch. *d. lit R. concl.*82 *n.*16.

8 Portizatio in publico flumine est de Regalibus, ac proinde venit appellatione Regalium, Bald. *cons.*254.*per totum*, *lib.*3. *d. cap.*1. *vers. portus*, *quæ sint Regalia*, vbi Sebast Næui. *à n.*47. Petr. Greg. *syntagm. Iuris*, *lib.*3.*cap.*14. *n.*7. Peregr. *d lib.*1.*tit.*1. *num.*17. Cabed. *Lusit decis.*46.*n.*6.*p.*2. Card. Tusch. *d lit. R. concl.*82.*n.*17.

9 De Regularibus est creare capitaneos, & duces belli, Peregr. *d. lib.* 1. *tit.*1. *num.*14. Cabed. *Lusitan. decis.*43. *num.*3.*p.*2. & Magistratus, seu Officiales creare, & constituere. *l.* 1. § *cum vrbem. ff. de offic Præfecti vrbis*, *auth. de defensorib ciuit* §. *nos igitur*, *collat.*3. *auth. vt Iudices sine quoquo suffragio.* §. *illud videlicet*, *collat.*2. Aules *ad cap.*1. *Prætorum*, Capic. *in sua inuestit in* § *magistratuum creatio*, *fol.*118. Cassan. *in catalogo gloriæ mundi. p.*5.*consid.*24.*cas.*15. Gram. *decis.*46. Bobadil. *in sua politica*, *lib.*1. *cap.*2. *num.* 14. *& lib.*3. *cap.*8.*num.*152. Auendan. *de exequendis mandat. p.*1. *cap.* 1.*num.*1. Menoch. *cons.*302. *num.*29. *vers. decimo quinto*, Octau. Glorit *resp.*6.*n.*2. Cabed. *Lusit. decis.*43. *p.*2. Item & tabelliones creare, Cutia Philip *p.* 1. §.2. *num* 4. Auendan. *d p.*1. *cap.*10. *num.*1. Soar. de Pace *in pract. annot. vlt. n.*13. Cabed. *Lusit. decis.*33. *num.*1.*p.*2.

APPELL. CCXXXIII.

Religiosus.

1 *Religiosorum appellatione in fauorabilibus veniunt largè Religiosi.*

2 *Clerici sæculares in fauorabilibus veniunt appellatione Religiosorum.*

3 *Religiosorum appellatione in odiosis minimè comprehenduntur non claustrales, nisi adiecta aliqua dictione vniuersali.*

4 *Militarium Ordinum Equites, propriè & strictè loquendo, non veniunt appellatione Religiosorum, nisi in fauorabilibus, &c.*

5 *Matrimonio vtentes, nec largo, nec stricto modo sunt Religiosi.*

6 *Equites Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani ex proprietate sermonis veniunt appellatione Religiosorum.*

7 *Equites Hierosolymitani sunt verè, absolutè, & simpliciter Religiosi.*

8 *Religionem ingredi vouens, satisfacit ingrediendo Religionem S Ioannis Hierosolymitani.*

9 *Matrimonium ratum dissoluitur per professionem in Religione S. Ioannis Hierosolymitani, non verò in aliis Militaribus.*

10 *Militares S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur sub decretis* Concilij Trid. 25. de Regugulatib. cap.15. & sess. 6. de reformat. cap. 3. vt *num.* 11. & sess. 25. de Regular. cap.11. vt *num* 12. & ibid. cap.19. vt *num.*13.

14 *Donati Religiosorum appellatione propriè & simpliciter non continentur.*

15 *Conuersi verò & propriè Religiosorum appellatione veniunt.*

16 *Nouitius in fauorabilibus venit appellatione Religiosorum.*

17 *Nouitium percutiens est communicatus, sicut percutiens professum.*

18 *Nouitius priuilegio fori gaudet.*

19 *Nouitius immunis est à gabellarum solutione.*

20 *Nouitius gaudet priuilegiis Religioni concessis.*

21 *Nouitius non venit appellatione Religiosorum in odiosis.*

22 *Religionem ingressus quis non dicitur ante professionem.*

23 *Habitus non facit Monachum, sed professio, & vita Regularis.*

24 *Nouitius Monachus non appellatur, nec efficitur de corpore Monasterij ante professionem.*

25 *Nouitius ante professionem remanet laicus.*

26 *Nouitius non adstringitur præceptis, & statutis Religionis.*

27 *Nouitius non tenetur vt professus persoluere diuinum Officium.*

28 *Nouitius non tenetur interesse cum professis in Capitulo.*

29 *Nouitius non subiicitur casibus Religionis reseruatis.*

RELIGIOSORVM appellatione in fauorabilibus veniunt largè Religiosi, secundùm Cæs. de Grassis *decis.* 47. Mastrill. *Sicilia decis.* 290. 1
*n.*160. Item continentur clerici sæculares, vt per gloss. *verb. Religiosi*, *in cap. nullus itaque*, 1. *quæst.*1. & aliam, *verb. Religiosos*, *in cap. præsens*, 9. *q.* 3. resoluit Lambertin *de iurepatron. lib.*1 *p.*1 *quæst.*11. *per totum*, vbi *n.*10. obseruat huiusmodi appellatiuum tripliciter capi, largissimè vt de omni Christiano, *cap. pro humani*, *de homicid lib.*6. largè de Christiano honestè viuente, quia qui impendit Deo debitam Religionem, potest dici Religiosus, *cap. Ecclesia S. Mariæ*, *de constitut.* Strictè tandem & tunc intelligitur de illis solùm, qui promittunt substantialia regulæ, vide Isidor. Moscon. *de maiest. milit. Eccles. in prælud. pag.*13. *& p.*4.*cap.*1.*pag.*505. 2

RELIGIO

3 Religiosorvm appellatione minimè continentur non claustrales in odiosis, nisi adiecta aliqua dictione vniuersali, Natt. *cons.* 507. *n.* 20. *lib.* 3. Cæs. de Grassis *decis.* 47. *per totam.*

4 Religiosorvm appellatione, propriè & strictè loquendo, non veniunt Militarium Ordinum Equites, nisi in fauorabilibus, vel vbi adderetur aliquod verbum vniuersale, puta si dicatur, *quicunque Religiosi*, quia tunc etiam ipsi comprehenderentur, vt resoluit Natt. *dict. cons* 507. *num.* 3. 4. 14. *&* 15. & videtur velle Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 8. *à n.* 61. iunctis traditis per Nicol. Garc. *de benefic p.* 1. *cap* 4 *n.* 16. Seraphin. *decis.* 587. Rot. *in Romana alimentorum* 21. *Iuny* 1627. *coram R. P. D. Duran.* vbi fuit dictum Milites S. Iacobi de Spatha non esse verè Religiosos, ac proinde eorum filios natos ex soluta, cum qua de licentia magni Magistri poterant contrahere Matrimonium, non esse spurios dicendos, sed filios naturales. Et de commendatariis Abbatibus quòd non veniant appellatione Religiosorum, tradit Fr. Emman. *quæst Regular tom.* 3. *q.* 51. *art.* 9. quem refert Ascan. Tambur. *de iure Abbatum, disp* 17. *q.* 4. *in fine.*

5 Vnde viuentes sub aliqua regula, veluti tertij Ordinis S. Francisci, non dicuntur propriè Religiosi nec veniunt Religiosorum appellatione, prout etiam qui vtuntur matrimonio, non sunt Religiosi, nec largo, nec stricto modo, vt censuit Rot. *coram Card Seraphin decis.* 121 *n.* 6.

6 Quoad Milites verò & Equites Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani & Hospitalatij, qui communiter Militenses Equites nuncupantur, contrarium est resoluendum, & affirmandum ea proprietate sermonis venire appellatione Religiosorum in quacunque materia, etiam pœnali, vel odiosa, si aliàs de mente disponentis contrarium non appareat, vt docuit *gloss.* 2. *in Clem.* 1. *de decim.* recepta & laudata à Doctoribus communiter, secundùm Nauar. *cons.* 12. *num* 2. *de Regularib.* Fr Emman *quæst Regular. tom.* 1. *quæst.* 2. *art* 7. Azor. *institut. moral p* 1. *lib.* 3. *cap* 4. *quæs* 4. optimè improbans distinctionem inter materiam fauorabilem, & odiosam, quod confirmatur ex recepta traditione, quæ docet in materia quacunque etiam pœnali venire omnia, quæ sub proprietate, verba etiam lata continentur, vt de verbo, *intestabilis*, probat text. *in l. eum lege, ff. de testam.* & post Dec. obseruat Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 5. *ad fin.* & multis adductis latè D. Barbos. *in rub. ff soluto matrim. p.* 4. *à num.* 47. & ideò quòd veniant appellatione Religiosorum in terminis, censuit Rot.
7 *decis.* 177 *num.* 1. *apud Farin p* 1. *recent.* vtpote, quia verè, absolutè, & simpliciter Religiosi sunt, & aliorum more tria vota solemnia emittunt, paupertatis, castitatis, & obedientiæ, sub regula ab Ecclesia approbata, vt resoluunt Menoch. *illustr. cap* 105. *num* 49. 50. *&* 51. Petr Gregor. *syntagm. Iuris, lib.* 15. *cap.* 34. Azeued. *lib* 4. *à num* 1. *tit.* 5. *lib.* 3. *noua Recopil.* Menoch. *de arbitr. casu* 16. *n.* 11. *& casu* 231. *num.* 19. *& cons.* 14 *num* 17. Nicol. Garc. *d cap.* 4 *n.* 1. Stephan. Gratian. *discept forens tom.* 5. *cap.* 880. *num.* 1. 3. *&* 5. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religiosorum, lib.* 5. *q.* 10. & sæpissimè fuit dictum in Rot. & signanter coram Puteo *decis.* 391. aliàs 382. *n.* 2. *lib.* 1. *in correctis, & decis.* 333. *sub num.* 1. apud Farin. *p.* 1. *recent. & decis.* 37. *n* 1. *& decis* 454. *num* 3. apud eundem, *p.* 2. *recent.* coram Greg. XV. *decis.* 87. *num* 2. vbi adden. *num* 13. *&* 14. nouissimè in Egitanien. Commendæ 8 Iunij 1616. coram R. P. D. Merlino, quamuis Abb *in rub de Regular. num.* 4. dicat quòd largo modo sunt Religiosi, & Mandos. *ad reg.* 8. *Cancel. q.* 12. *num.* 3. asserat quòd non dicuntur propriè Religiosi.

Ex quibus iam primò deducitur quod si quis vo- 8
ueat absolutè ingredi Religionem, satisfaciet ingrediendo dictam Religionem S. Ioannis Hierosolymitani, non ita alias Militares, quæ matrimonium contrahere permittunt, vt resoluunt Aragon. 2. 2. *q.* 88 *art.* 11. *pag.* 738. *ad vlt argumentum.* Azor. *instit. moral p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 3. *q* 3. Sayr. *in claus. Regia, lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 10.

Secundò deducitur, matrimonium ratum dissol- 9
ui posse per professionem in Religione S. Ioannis Hierosolymitani, non ita in aliis Militaribus Christi S Iacobi, & similibus, vt tenent Nauar. *cons* 2. aliàs 2. *in nouis, de conuers coniug.* post Couar. Sot. & alios, Azor. *d. cap.* 3 *quæs.* 2. Henriq. *in sum lib.* 11. *cap.* 8 §. 6. D. Barbos. *in rub ff soluto matrim. part.* 2. *num.* 82. latè Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disp.* 18. *per totum.*

Tertiò deducitur eosdem Milites S Ioannis 10
comprehendi decreto Concilij Trident. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 15. statuente circa professionem in Religionem non emittendam ante decimumsextum ætatis, neque ante expletum probationis annum, vt resoluunt Flamin Paris *de resignat. benefic. lib* 11 *q.* 2. *num.* 120. Armendar 2 *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 2 *tit.* 8. *l.* 7. *de Religion num.* 16. Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis, disp.* 1 *dub.* 2. *num.* 4. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 101. *num* 8. quo quidem decreto alij Equites Militares non comprehendi firmant Flamin. Paris. *dict. q* 2. *num* 117. *cum seqq.* Azor. *d p.* 1 *lib.* 13. *cap.* 4. *q* 2. Card. Seraphin. *decis.* 121 *num.* 2. quæ etiam reperitur impressa *part.* 1. *diuers decis.* 591. Ludou. Beja *respons. casuum Conscientiæ, p.* 4 *casu* 18. Armendar. *dicto loco, num.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloss.* 8. *num.* 61. Sanch *de Matrimon. lib.* 7. *disp.* 44 *num* 8. *& in præcepta Decalogi, lib.* 5. *cap.* 44 *num* 17. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib* 5 *quæst.* 169. Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 2. *num.* 4. Ego ipse *d. alleg* 101. *num* 5. Quamuis huiusmodi Equites Militares comprehendi præfata Concilij Trident. dispositione existimet Fr. Emman. *in sum tom.* 2. *cap* 8. *concl* 1. *num* 2. Stephan. Gratian. *discept foreus. cap.* 363 *num.* 27. D. Hieron. Venero & Leyua *in Examine Episcop. lib.* 6. *cap.* 15. *num* 7.

Quartò deducitur sub decreto Concilij Trident. 11
sess 6. *de reformat. cap.* 3. dum disponit Ordinarios tanquam Sedis Apost. delegatos ponire posse, & corrigere quemcunque clericum sæcularem, & Regulares extra monasterium degentes, & delinquentes, non obstantibus quibuscunque sui Ordinis priuilegiis, comprehendi debuisse si verborum rigorem inspiciamus Religiosos Hierosolymitanos, quia verè Religiosi sunt, vt diximus, nec posse se iuuare priuilegio exemptionis; licèt enim per illud eximantur à potestate ordinaria, non tamen à potestate Papæ sunt exempti, cuius mandato, & auctoritate hoc casu procedunt Ordinarij, iuxta reg. *l.* 1. §. *qui mandatam, ff. de officio eius*, atque ita quemadmodum isti dicere non possunt offendi suum priuilegium exemptionis si Papa contra eos processerit, ita nec contra eandem exemptionem facit Ordinarius procedens tanquam Apost. Sedis delegatus; quare ita resoluunt Nauar. *cons* 21. *in antiq.* aliàs *cons.* 12. *in nouis, sub tit. de Regularib.* Sayr. *in floribus decis sub eodem tit. decis.* 16. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.* 2. *art.* 4. *& q.* 63. *art* 7. *vers. quinto*, Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 4. *quæs.* 3. Aloys. Ricc. *in collect.*

decis.

Digitized by Google

decis. p. 3. collect. 503. vers. amplia primò, & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. decis. 231. num. 3. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 22.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 105. num. 15.*

12 Quintò deducitur sub decreto Concilij Trident. *sess. 25. de Regularib. cap. 11.* disponente personas Regulares exercentes animarum curam personarum sæcularium in monasteriis, quibus imminet, quoad ipsam curam, & administrationem Sacramentorum subesse iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius diœcesi sita sunt, comprehendit Ecclesias Militum S. Ioannis Hierosolymitani, vt tradunt Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 3. num. 46.* Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 2. quæst. 34. num. 11.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 176.* Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi, cap. 20. §. 3. num. 2.* Ego ipse *in simili tract. part. 3. alleg. 74. num. 26.*

13 Sextò deducitur sub decreto Concilij Trident. *sess. 25. de Regularib. cap. 19.* disponentis circa Regulares prætendentes se per vim, aut metum ingressos esse Religionem, comprehendi huiusmodi Hierosolymitanos Milites, vt decisum refert Armendar. *in addition ad recopilat legum Nauarræ, lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religion. n. 51.*

Septimò deducitur intellectus ad statutum insignis, ac maioris Collegij S. Clementis Hispanorum Bononiæ, quo cauetur neminem posse esse Collegialem qui sit Monachus, aut frater Religiosus; sed nec Canonicus quidam Regularis, aut omnino aliquam Religionem professus, vt comprehendat huiusmodi Hierosolymitanos Milites, iuxta ea, quæ suprà resoluimus, & quæ latè in casu occurrenti consuluit D. Antonius de Fuertes nobilis Aragonensis, & eiusdem Collegij sodalis, qui multa pro suæ opinionis corroboratione satis eleganter & eruditè adducit in suo consilio nuper Bononiæ impresso.

14 RELIGIOSORVM appellatione propriè & simpliciter non continentur donati, hi enim licèt emittant tria Religionis substantialia vota in aliquibus Congregationibus, non tamen profitentur aliorum Religiosorum regulam, sed aliam longè diuersam, nec emittunt prædicta vota in Religione pro Religione approbata, sed tantummodo pro bono modo viuendi, vt scilicet inseruiant aliis verè & propriè Religiosis, vt per Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. q. 21. art. 1.* Fr. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religios. lib. 5. quæst. 7.* vbi tamen *q. seq.* resoluit huiusmodi donatos esse personas ecclesiasticas, & gaudere fori, & Canonis priuilegio.

15 RELIGIOSORVM appellatione verè & propriè veniunt conuersi, hi enim licèt vulgò dicantur fratres laici, id non prouenit ex eo quòd Religiosi & ecclesiasticæ personæ non sint, cùm emittant tria substantialia vota, paupertatis scilicet, castitatis, & obedientiæ, sicut alij, sed quia initiati non sunt, & Ordinibus carent, & clerici non fiunt, sicut alij Monachi & Religiosi; quare ita docent Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. quæst. 19. art. 1. concl. 1. & art. 3.* Carol. de Grassis *de effectib. clerical. effectu 1. n. 96.* Peregr. *var. lib. 6. n. 70.* Florez de Mena *var. lib. 2. quæst. 11. n. 194. & 185.* Nicol. Garc. *d. cap. 4. n. 11.* & alij citati per me *de officio & potestate Episcopi, part. 2. alleg. 12. num. 38.* Barth. à S. Fausto *dict. lib. 5. q. 6.*

16 RELIGIOSORVM appellatione venit nouitius in fauorabilibus, gloss. *verb. Religiosus in Clem. 1. de electione,* & multis comprobant Coriolan. *de casibus reseru. p. 1. sect. 3. art. 18. n. 3.* Barthol. de Vecchis *in praxi obseruandi in admittendis ad Religionis statum nouitiis, disp. 9. dub. 26. num. 2.* vbi *secus quoad odia,* & latiùs *disp. 11. dub. 10. per totum,* vbi *num. 1.* ex Rebuff. *asserit Cancellariam Apost. vocare nouitium Monachum,* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 138. n. 3.*
Henriq. *in sum. lib. 12. cap. 5. §. 3.* vbi quòd nouitius 17
latè dicitur Religiosus, vnde percutiens nouitium
est excommunicatus, sicut percutiens professum, vt
resoluunt plures citati à Ceued. *ad Decretum, collect. 24. n. 12.* quibus addo Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. q. 21. art. 4.* Bobadil. *in sua politica, lib. 2. cap. 18. n. 88.* Ægid. de Coninck *de Sacrament. & cens. tom. 2. disp. 14. dub. 15. num. 164.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1. quæst. 8. num. 16.* Carol. de Grassis *de effectib. clerical. effectu 9. n. 82.* Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 12. cap. 3. q. 2.* Coriolan. *de casibus reseruat, p. 1. cap. 10. de indic. Regular. §. 10. n. 19. pag. mihi 803.* vbi ampliat quamuis sit nouitius vnius diei, Barthol. de Vecchis *dict.*
disp. 11. dub. 10. sub n. 1. Item nouitius priuilegio fori 18
gaudet, vt non possit conueniri coram Iudice sæculari, Bruno à Sole *in locis communib. verb. nouitius,* Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. Nouitius 5.* Matt. *de iurisdict. part. 4. casu 121. num. 24.* Curt. Philip. *p. 3. §. 1. n. 12.* Sayr. *in floribus decis. lib. 2. tit. 2. decis. 3.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. q. 51. art. 12.* Azor. *d. p. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 2.* Ceuall. *commun. contra communes, tom. 4. quæst. 897. n. 1026.* Gotier. *de gabell. quæst. 95. n. 22. cum seqq.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 3. n. 27.* Fr. Barth. de Vecchis *d. tract.*
disp. 11. dub. 12. Et immunis est à gabellarum solu- 19
tione, vt scribunt Bertachin. *de Gabellis, p. 7. princip. n. 56.* Matt. *de iurisdict. p. 4. casu 121. n. 54.* Flores de Mena *d. q. 21. n. 198.* & alij citati per Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 10. num. 16.* & per me *in collect. ad cap. aduersus 7. num. 11. de immunit. Eccles.*
Et demum gaudet priuilegiis Religioni concessis, 20
secundùm Henriq. *in sum. lib. 7. cap. 22. n. 7.* Azor. *d. p. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 10. ad fin.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 13. num. 6.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 39. n. 17. & tom. 2. lib. 6. cap. 10. in fine,* Soar. *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 17. in fine,* Fr. Barthol. de Vecchis *d. disp. 11. dub. 10. a n. 2.* contra Mandos. *de priuileg. ad instar gloss. 7. n. 34.* & Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 51. art. vlt.*

Quoad odia verò nouitius non venit appellatio- 21
tione Religiosorum, quia neque verè, neque effectu
religiosus dici potest: non enim dicitur quis verè 22
ingressus Religionem ante professionem, Dec. *in cap. in præsentia num. 20. de probat.* Ceued. *practic. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 6. num. 17.* Peregrin. *var. lib. 6. num. 69.* Benedict. Ægid. *in repet. l. 1. C. de sacros.*
Eccles. p. 4. §. 2. num. 19. in princip. quia verbum, *Reli-* 23
giosus, etsi generale sit, includit tamen omnem Professum, vt dicit gloss. *verb. Religiosus, Clem. Religiosus, de procuratorib.* tum quia habitus non facit monachum, sed professio, & vita Regularis, *cap. ex parte, de Regular cap. quia ingredientibus, de testament.* cum aliis per me citatis, *Axiom. 109. num. 1.* tum
quia non appellatur monachus, nec efficitur de 24
corpore monasterij ante professionem, *cap. porrectum, de Regularib.* Barbat. *in d. cap. in præsentia, n. 56.* Socin. iun. *cons. 48. num. 21. lib. 4.* Rimin. iun. *cons. 85. à num. 41. lib. 1.* Magon. *Florent. decis. 141. num. 2.* Fab. Turret. *cons. 5. per tot. vol. 3.* Surd. *decis. 303. num. 2.* Pascal. *de viribus patriæ potestatis, cap. 3. num. 82.*
tum denique, quia non efficitur Religiosus, sed an- 25
te professionem remanet laicus, *cap. non solum, cap. constitutionem, de Regularib. in 6. cap. Religioso, de sent. excom. eodem lib.* Bero. *in d. cap. in præsentia, num. 52.*

Magon.

Digitized by Google

Magon. *Florent. decis.* 141. *num.* 1. *cum seqq.* Honded.
cons. 94. *n.* 3. *vol.* 1. Et ideo illi non interdicitur offi-
cium Aduocati, aut Procuratoris, sicuti post multos
docet Sanch. *in precepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 13.
num. 2.
26 Vnde nouitium non adstringit præceptis & sta-
tutis Religionis, & eius superiorum, tenent Azot.
d. quæst. 10. Henriq. *d. lib.* 7. *cap.* 22. §. 7. Fr. Emman.
quæst. Regul. tom. 1. *quæst.* 21. *art. vlt.* & alij quos re-
fert, & sequitur Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. Contra
Sarmient. *lib.* 2. *selectar. cap.* 5. *num.* 9. *vers. ex supradi-*
27 *ctis*, & ideò minimè tenetur vt professus persoluere
diuinum officium, *cap. fin. vers. deputatus*, 91. *dist.*
Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religios. lib.* 6. *q.* 169.
nec interesse cum professis in Capitulo, *cap. ex eo,*
28 *de elect. lib.* 6. Coriolan. *de casibus reseruat. p.* 1. *sect.* 3.
art. 18. *num.* 4. ideo nullam habet vocem nec acti-
nam nec passiuam, Isid. Moscon. *de maiest. milit. Ec-*
29 *cles. lib.* 1. *p.* 4. *cap.* 1. *pag.* 522. *vers. nec conceditur.* Nec
subiicitur casibus Religiosis reseruatis, secundùm
Azor. *d. quæst.* 10. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *quæst.* 21. *art.* 11.
Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 34.
art. 16. Barthol. à S. Fausto *vbi sup. lib.* 5. *quæst.* 203.
Coriolan. *d. art.* 68. *per totum*, imò Homobon. *de casi-*
bus reseruatis, p. 2. *cap.* 2. *fol. mihi* 44. existimat noui-
tium reseruatione ab Episcopo facta includi, ab
eóque absolui debere.

Appell. CCXXXIV.

Reliqua.

RELIQVORVM appellatione non solùm
propriè venit pars restans, vt *l. is, qui, § hoc in*
terdictum, ibi, *reliquum opus, ff. quod vi aut clam, l. si*
Stichum, ibi, *reliquus debetur*, *ff de verb. obligat.*
l. Æmilius, ibi, *reliqui pretij partem & ibi, reliquum*
pretium ff de minorib. cum similibus, sed etiam totum,
l. potest 95. *ff de verb signif.* vbi latè Rebuff *pag.* 409.
& seq. limitans tamen in materia odiosa, & quando
nihil restaret. Vnde absolutio facta à reliquorum
restitutione censetur facta de omnibus, secundùm
Alex. *cons.* 47. *Circa, num.* 13. *vers. denique, lib* 1. quam
refert Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 6. *lit. R. conclus.*
255. *num.* 17.

Appell. CCXXXV.

Res.

1 *Rei appellatione propriè venit omnis res.*
Rei appellatione continetur e
2 *Hæreditas,*
3 *Facta,*
4 *Pecunia,*
5 *Serui,*
6 *Farina, vinum, &*
7 *Fructus,*
8 *Rei appellatione continetur pars.*
9 *Iura & actiones veniunt rerum appellatione.*
20 *Rerum monasterij appellatione comprehenduntur*
etiam homines, & persona monasterij.

1 REI appellatione propriè venit omnis res, *l. si*
quis cum totum, in princ. ff. de except. rei iudic. l. si
defensor, §. qui interrogatus, ff. de interrog. action. l. de
pupillo, §. qui nunciat, ff. de noui oper nunciat Ruin.
cons. 80. *Pro clara, num.* 4. *lib.* 2. Guillelm. Redoan.
tract. de rebus Ecclesiæ non alienan. in rub. qui veniant
appellatione rei, Mozz. *de contractib tract. de empt. tit.*
quæ veniant appellatione rei, § Deuenio, Surd. *decis.* 263.
num 3. *& cons.* 471. *num.* 22. Cæsar. Barz *Bononien.*
decis. 5. *num.* 36. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 8.
lit. V. concl. 104. *num.* 1. Siue sit fundus, siue domus,
siue possessio de tota intelligitur, Alex. *cons.* 195.
Perspectis, in princip. lib. 6. Cardin. Tusch. *dict. lit. V.*
concl. 104. *num.* 6.
Hæreditas igitur venit rei appellatione, *l. nam* 2
quod, § fin. cum l seq ff ad Trebell l. licèt. vbi Ias. *num.* 13.
C. de pactis, Rebuff *ad l. rei appellatio* 5. *ff de verb.*
signif. vers secundo, in fine, pag 42.
Facta quoque continentur, gloss *verb rei, in §.* 1. 3
Instit. de obligat. Rebuff. *vbi supra vers quartò latior;*
& Thesaurus intelligitur, *l. peregrè*, & *ibi* gloss. *ff de*
acquir. possess citato loco in vers. thesaurus, pag. 42. *in*
fine.
Pecunia etiam includitur rei appellatione, Alex. 4
d. cons. 185. *num.* 26. *lib.* 2. Cardin. Tusch. *dict. lit. V.*
concl. 104. *num* 5.
Serui quoque comprehenduntur, *l. omnia. §. cùm* 5
ita. vbi Bald. *ff de legat* 2. Tiraq *in l. si vnquam, verb.*
donatione largitus. num. 222. *& seq. C. de reuocand. do-*
nat. Rebuff. *vbi supra, vers quintò, pag* 43. *in princip.*
vbi quòd etiam homines liberi veniunt, Surd. *cons.*
470. *num.* 5.
Farina, vinum, & similia veniunt, secundùm 6
Menoch *cons.* 1061. *n.* 37.
Fructus etiam continentur. *d. l. rei appellatione,* 7
l. rem, ff de acquirendo rerum domin. Mari. Antonin.
var resolut. lib. 1. *resol* 48. *n.* 9.
REI appellatione continetur pars, siue agatur 8
affirmatiuè, siue negatiuè, ita Bart. per text. *ibi in l.*
ais Prætor, vers. eius, num. 1 *ff. de iureiur.* Rebuff *ad l.*
appellatione rei 72. *prope fin. vers. vltimò fallit, ff de*
verb signif. pag. 351. Stephan. Gratian. *discept. forens.*
cap. 792. *n.* 6. *&* 7. Secus verò in odiosis, Magon. *Flo-*
rent. decis. 19. *n.* 4.
RERVM appellatione veniunt iura & actio- 9
nes, *l. rei appellatione* 23. *l. bonorum* 49. *ff. de verb*
signif. Beroi *cons.* 161. *n.* 20. *vol.* 3. Alex. *cons.* 185. *Visô.*
n 26. *vers. & licèt, lib.* 2. Rebuff *ad l. rei appellatio,*
verb. latior, vers tertiò pag. 42. Surd. *cons.* 470. *num* 4.
Pinel. *in rub C. de bonis mater. p.* 1. *n.* 5. Card. Tusch. *d.*
tom 8. *lit V concl.* 104. *n* 3. Mari. Antonin. *var. resolut.*
lib 2 *resol.* 57. *num.* 69. Hieron. Fernandez de Otero
Roman. lucubrat disp. 1. *num.* 27. Cald. Pereira *in l. si*
curatorem, verb. res, n. 1. Marian. *de censib. c* 8. *num* 208.
Milan. *decis.* 9. *n.* 17. *& decis.* 10. *num.* 6. *lib.* 2. Molfes.
ad consuet. Neapol p. 2. *de bonis, q.* 11. *num.* 3. Giurba
decis. 17. *num.* 7. Et tam mobilia quàm immobilia
continentur, Menoch *cons* 758. *n.* 14.
RERVM monasterij appellatione comprehen- 10
duntur etiam homines, & personæ monasterij, *l.* 1.
§. quadam, ff. de rerum diuis. Calderio. *cons.* 554. aliàs 94
de verbor. significat. Card. Tusch. *d. lit. V. concl.* 104.
num. 7.

Appell. CCXXXVI.

Residuum.

RESIDVI appellatione venit totum quod
superest, *l. cæterorum*, & *ibi* Alciat *ff de verb.*
signif. l. quamquam, C. de testam. mil. Alex. *cons.* 26. *n.* 2.
lib. 4.

lib.4. Bero.*conf.*119.*num.*13. *lib.*2. Zabarel.*conf.*68. *in princ.* Bertrand.*conf.*298.*n.*3. *vol.*2. Castren. *conf.*71. *num.* 2. *lib.* 1. Cels. Vgo *conf.*1. *num.*52. idem Alex. *conf.* 139. *num.* 7. *lib.* 2. vbi quòd potest importare totum, quando non potest applicari parti, Roman. *sing.*15. Peregrin. *de fideicom. art* 9. *num.*6. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.*6. *lit. R. concl.*225. *num.*9. *cum seqq.* Afflict.*decis.*285. *num.*1. Fusar. *de substitut. quaest.* 652. *num.* 9. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.*1. *cap.*3. *num.*2. *&* 4. *&* *tom* 4. *cap.* 716. *num.*22. *&* 23. Vide quae dixi *in tract. de dictionib. vsufrequent. dict.* 348. *Residui* enim verbum in solutione seu quietantia petitum importat integram solutionem debiti, Rota *decis.*15.*num.*2.*& decis.*624.*num.*2. *part.*2. *in posthum Farin.* & totum significat, eadem Rota *decis.*66.*num.*1.*in fine*,*d.p.*1.Duran.*Rota decis.*11. *num.*1.

APPELL. CCXXXVII.

Resignatio.

RESIGNATIONIS appellatione permutatio includitur, vt per Aloys. Ricc. *in praxi aurea,resol.*128.*num.*1.Flamin.*de resignat. benefic. lib.*12. *q.*5.*num.*19.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel. gloss.*14. *num.*42. nam omnia dispositio loquens de resignatione, includit in se regulariter resignantem ex causa permutationis,ex eo quòd permutatio est vera resignatio, Rot. *decis.*16. *num.*3. *cum seq. de rerum permut. in antiq.* Gom.*in reg. de publicand. gloss.*3. *num.*2. vbi tenet quòd regula de publicandis locum habet in resignatione ex causa permutationis, habet enim permutatio in ventre resignationem in fauorem permutantium, ita vt permutatio nihil aliud sit nisi quaedam reciproca resignatio, quae ad inuicem inter permutantes fit, *cap. vnic. de rerum permut. lib.*6. *Clem.*1.*eodem tit.* Cassad.*decis.*1. *num.*2. *de rerum permut.* Flamin.*d.tract.lib.*11.*p.*5.*num.*19.*cum seqq. & de confident.q.*25.*n.*8.

APPELL. CCXXXVIII.

Sanguis.

1 *Descendentes veniunt vbi vocati sunt illi de sanguine.*
2 *Agnati, non autem cognati secundùm communem vsum loquendi, dicuntur esse de sanguine.*
3 *Natus de sanguine alicuius loci, dicitur tam natus ex patre, quàm ex sola matre de tali loco.*
4 *Foemina veniunt sanguinis appellatione.*

1 SANGVINIS appellatione, vbi vocati sunt illi de sanguine, veniunt descendentes,vt scribit Fusar.*de substitut. q.*331. *num.*1. referens se ad dicta in sua *conf.* 49. Praeterea de sanguine dicuntur esse
2 illi, qui sunt de genere, & sic soli agnati, non autem cognati secundùm communem vsum loquendi, Alciat.*in l pronunciatio.in verb.agnatus ad fin. ff. de verbor. signif.* Sim de Praetis *de interpr. vltim. volunt. fol.*289. *num.*21. *in fine*, Fusar. *dict. quaest.* 331. *num.*2. vbi *num.*3. post Peregrin. *de fideicommiss. articul.*22. *num.* 21. *in fine*, subdit quòd si essemus in casibus, quod ex coniecturis etiam venirent cognati, praeferendi essent agnati cognatis. Statutum verò 3 Vigleuani quod nullus possit esse de consilio nisi sit natus de sanguine Vigleuani, & habitauerit per decem annos, admittit tam natum ex patre, quàm ex sola matre de Vigleuano, quia dicitur de sanguine loci, siue ex patre, siue ex matre oriunda de Vigleuano: ita Signorol. *conf.* 196. *Cùm in terra*, quem refert Cardin.Tusch. *practic. conclus. tom.* 8. *lit. V. concl.*106.*num.vnic.*

SANGVINIS appellatione veniunt foeminae 4 sicut veniunt appellatione consanguineorum, vt dixi sub appellatione consanguinei.

APPELL. CCXXXIX.

Semen.

1 *Descendentes in infinitum veniunt appellatione seminis.*
2 *Naturales veniunt appellatione seminis quando dispositio in legitimis, & naturalibus non potest verificari.*
3 *Transuersales veniunt appellatione seminis quando dispositio testatoris non poterat verificari in descendentibus.*

SANGVINIS appellatione veniunt descen- 1 dentes in infinitum, *l.* 1. *C. de condition. insertis*, Cephal. *conf.*664. *num.* 25. Fusar. *de substit. q.* 331. *num.* 1.

SEMINIS appellatione veniunt naturales 2 quando dispositio in legitimis & naturalibus non potest verificari,Surd.*conf.*276.*n.*6. vbi *num.*16.*cum seqq.* declarat non procedere quando ex coniecturis constaret de contraria voluntate testatoris, prout eum refert Fusar.*d.q.*332.*n.*2.

SEMINIS appellatione transuersales veniunt, 3 quando dispositio non poterat verificari in descendentibus, vt scribit Surd. *d.consil.*279. *num.*12. *vers. secundò respondeo*, quem citat Fusar.*d.quaest.* 332.*n.*3.

APPELL. CCXL.

Securitas.

SECVRITATIS appellatione quae veniant, latè tradunt Ias. *in l.* 1. *ff qui satisdare cog.* Bald. *conf.*462. *Super eo quod quaeritur*, *per tot. lib.*3. Franc. Becc.*conf.*1. *num.*5. *in fine*, *& num* 4.16. *&* 26. Surd. *decis.*329.*n.*10.Stephan.Gratian.*discept.forens.tom.*2. *cap.*54.*n.*12. Card.Tusch.*practic. conclus. tom.*7.*lit. S. concl.*95. *per totam*, vbi regulam firmat cum declarationibus, & restrictionibus.

APPELL. CCXLI.

Satisfactio.

1 *Solutio venit satisfactionis appellatione.*
2 *Satisfactio importat vicem solutionis.*
3 *Creditori dicitur satisfactum quomodocunque debitum exigatur.*
4 *Satisfactionis verbum significat aliquando satisfactorum in pecunia ratione adiuncti.*

5 Cautio

5 *Cautio idonea de soluendo venit etiam appellatione satisfactionis.*

1 SATISFACTIONIS appellatione venit solutio, sicuti docent Angel. Aret. *consil.* 122. *num.* 5. quem refert Catdin. Tusch. *practic. conclus.* 2 *tom.7.lit.S,concl* 45. *num.* 4. Satisfactio enim importat vicem solutionis, *Litem liberatur*, §.1. & *ibi* Bart. *ff.quibus modis pignus, vel hypoth.* Angel. Aret. *d. consil.*122.*num.*2. Rebuff. *ad l. satisdationis appellatione* 61.*vers. satisfacere.ff de verbor significat. pag mihi* 312. 3 *in fine*, quia quomodocunque debitum exigatur, dicitur creditori satisfactum, secundum Surd. *cons.*166.*n.*26.

4 Aliquando importat satisfactionem in pecunia ratione adiuncti, veluti si dicatur quod est satisfactus de pactis decursis, vt per Angel. Aret. *d. conf.* 122. *num.*4.& 5. quem refert Catdin. Tusch *d. conclus.*45. *num.*3.

5 SATISFACTIONIS appellatione venit etiam cautio idonea de soluendo, *l.*4.§.*condemnatum.ff.de re iudic.* licèt enim satisfactio propriè importet solutionem quocumque modo per quam sequitur liberatio, vt supra dixi; quandoque tamen idoneam cautionem, videlicet fideiussoriam, denotat, vt ex Ias.*in l.*1. *in princ.ff. qui satisdare cog.* colligit Catdin. Tusch. *d.lit.S,concl.*40.*num.*2.

APPELL. CCXLII.

Sententia.

1 *Sententia appellatione in dubio venit diffinitiua.*
2 *Sententia appellatione non continetur interlocutoria, & referuntur fundamenta pro hac parte num.* 3.
4 *Contrarium verius, vt numeris seqq.*
5 *Declaratur* Clem.1.de sequest possess.
6 *Sententia appellatione venit tam interlocutoria vim diffinitiuæ habens, quam illa, quæ simpliciter, & merè talis dicitur.*
7 *Præcipuè quando eadem, vel maior ratio fit in interlocutoria, quast est in diffinitiua, vel quando materia est indifferens.*
8 *Arbitri aliqui iuris, aly compromissary sunt, & qui tales dicantur ostenditur.*
9 *Arbitri iuris propriè, & verè iudices sunt, non itu compromissary.*
10 *Arbitri iuris veram proferunt sententiam, quæ sententiæ appellatione continetur.*
11 *Arbitri compromissary sententiam non proferunt, sed quoddam arbitramentum, quod sententiæ appellatione non venit.*
12 *Declaratur* text.in l. quid ergo 13.§ cùm autem, ff.de his qui notantur infam.

1 SENTENTIÆ appellatione in dubio venit diffinitiua, sicuti docent Felin.*in rub.de sentent. & re iudic.*Socin.*cons.*39. *Capio, col.*2.*vers. præterea, vol* 4. Alexand. *cons.* 50.*Visis actis, n.*2.*lib.* 2. vbi extendit maximè in statuto contra ius commune, Con. *pract.* *c.*25.*n.*3.*vers. quinto*, Mich. Graff. *tom.* 2. *communium opin lib.*7. *tit.*8. *n.*31.*pag.*244. Putc. *decis.*266.*num.*3. *lib.*2.*in correctis*, Card. Tusch. *practic. conclus. tom.*7. *lit.S,concl.*106.*n.*10.*& concl.*180.*n.*4.*&* 5. Sigism. Scacc.*de appellation q.*17.*lit.*6.*n.*7.*&* 10.

Aug. Barbosæ Appell. Iur.

2 SENTENTIÆ appellatione non contineri interlocutoriam, quasi non sit propriè sententia, videtur sentire gloss. *verb. definitiua, in princip. in Clem.*1. *de sequest. possess.* idem in effectu dicit gloss. *verb. sententia, in l.* 1. §. *biduum, ff. quando appell.* gloss. *verb. sententia*, per text. *ibi, in cap. cum olim, de testib.* obseruant plures, vt per Ias. *in rub. ff. de re iudic.* vbi Ripa *num.* 2. Felin. *num.* 7. *in rub. de sentent. & re iudic.* Hippol.*in* §.*fin num* 31.*Inst quibus alienare licet*, refert alios Menoch. *remed.* 8. *recuper.* *num.*84.

3 Pro qua sententia facit primò text. *in d. Clem.* 1. vbi agens de sententia post cuius prolationem dicit sequestrationem esse faciendam, expressit solam diffinitiuam, quasi sentiens illam solam sententiam appellari, & propriè talem censeri. Secundò facit text. *in l. post sententiam* 9 *in fine*, ibi, *neque causam vllam*, &c. *C.de sent.& interlocut.* Tertiò facit *l. quod iussit* 14. ibi, *secus in sententiis, ff. de re iudic.* vbi Interconf. in principio agens de interlocutoria, postea in verbo *secus*, quo vtitur, diuersitatem constituit in sententiis, sic planè significans appellatione sententiæ interlocutoriam non contineri. Quartò facit rubrica *C. de sent. & interlocut.* vbi particula, &, solet diuersa ex natura sua colligare, iuxta doctrinam gloss. receptæ *in rub ff. de iuris & facti ignor.* cum aliis per me adductis *sup. dict.* 110. ac proinde cùm in illa rubr. interlocutoria, & sententia diuersitatem habeant, vtique videtur dicendum sententiam, & interlocutoriam non esse idem, neque vnius appellatione alteram contineri. Quintò & vltimò facit, quia de substantia sententiæ est ita determinare controuersias litigantium, vt eisdem per illam finis imponatur, saltem quoad iudicem, arg. text. *in l.* 1.*ff. de re iudic.* ibi, *finem accipit, & cap.* 2. *eod. tit.*ibi, *iurgantium controuersias terminare*, quod quidem finis per interlocutoriam non imponitur, adhuc enim apud eosdem litigantes contentio datur, & ipse iudex prædictam interlocutoriam reuocare potest, vt probat text. *in d. l. quod iussit, & in cap. cum cessante, de appellat.*

4 Contrariam tamen sententiam tenuit gloss. *verb. sententias, in Clem.*1. *de re iudic. & verb.noui iuris, in l.*1.*ff. quod quisque iuris, & verb. sententia, in* §. *pen. Instit. quibus alienare, & in l. meminerint, C. vnde vi*, Abb *in cap. causam matrimony, num.* 6. *de offic. leg.* Ias. *in d. rubr. ff. de re iudic. num.* 14. Felin. *in d. rubr. num.*7. Syluest *in summ verb sententia num.*3. Ludou. Gom.*in cap.*2.§.*statuto,n.*11.*de constit.lib.*6. Valasc. *cons.*47.*n num.*1. Cabed. *Lusit. decis.* 16.*num.*8.*p.*1. & est communis.

5 Ad cuius probationem vltra text.*in d.Clem.*1.*vers. similiter, de re iudic.* facit primò, & textotqueiur *d.Clem.*1. *de sequest.possess.* vbi agitur de sententia prolata super possessione, patet ibi, *contra possessorem*, & ibi, *possessorio promulgata*, &c. quam quidem sententiam constat propriè esse interlocutoriam, quamuis in illo text. diffinitiua appelletur, propterea quòd habet vim diffinitiuæ, vt latiùs ostendam in collectan. ad eandem *Clem. sub gloss. verb. possessorio.* Secundò facit, quia sententia propriè talis dicitur, quæ continet iudicis pronunciationem determinantem controuersias litigantium, qualem pronunciationem, dicitur, habet interlocutoria, licèt enim per illam Iudex non tollat, neque determinet controuersiam in causa principali, nihilominus tamen aliquam determinat super aliquo articulo eiusdem causæ principalis. Tertiò facit, quia sententia, quæ propriè talis est, diuiditur in diffinitiuam, & inter-

locutotiam, tanquam genus in proprias suas species, cuius diuisionis meminit gloss. *verb. definitiua, in cap. ei, qui*, §. *diffinitiua* 2.q.6.*gloss. vlt. in l. qui restituere, ff. de rei vind. & verb diffinitiua, in d. Clem. vnic. de sequestr. possess.* cum aliis adductis per Marant. *de ordine iudic. 6. p. cap. de sententia, à num. 23.* voda necessariò dicendum est, quòd sicut diffinitiua, ita etiam interlocutoria verè & propriè est sententia, siquidem species sub aliquo genere existentes sicut sub illo continentur, ita verè, & propriè de illo prædicantur, arg. text. *in l. si quid 45.* §. *inter, ff. de legat. 3.*

6 Qua quidem opinione retenta eam absque dubio intelligendam esse existimo, tam in interlocutoria vim diffinitiuæ sententiæ habente, quàm in illa, quæ simpliciter & merè talis dicitur, patet si expendatur in quacumque dispositione, etiam odiosa, verb. *proprietatem*, considerati iuxta reg. text. *in l. cum lege 26. ff. de testam. & in l. 1.* §. *quod autem, ff. de alea lusu*, ac proinde cum vtraque interlocutoria in sua substantia sententia propriè sit, ex adultis per Lancelot. *lib. 3. Instit. iuris Canon. tit. de sent. in princ.* vtique dicendum est appellatione sententiæ vtramque interlocutoriam comprehendi, & contineri in dubio, nisi defectus intentionis in disponente colligatur; illo enim interueniente cessat consideratio proprietatis, ne aliàs vltra intentionem disponentis actus, seu dispositio operetur, contra reg. text. *in l non omnis 19. ff. si certum pet.* Colligitur autem defectus intentionis ex verbis, quæ præcedunt, aut subsequuntur, ex materia subiecta, aut alia coniectura sufficienti, propter quam aliquando sola diffinitiua intelligatur; prout *in d. l. quod iussit*; aliquando verò etiam interlocutoria comprehenditur, & sic cessant plura fundamenta quæ pro prima tetulimus opinione.

7 Ex quibus colligitur sine dubio appellatione sententiæ venire tam diffinitiuam, quàm interlocutoriam quamcunque, vbi eadem, vel maior ratio est in interlocutoria, quæ est in diffinitiua, vel quando materia est indifferens, quæ ita conuenit interlocutoriæ, sicut diffinitiuæ, prout optimè docent Alexand. *conf. 50. Visis actis, num. 12. & seq. vers. item respondeo, lib. 2. & conf. 171. Visis, num. 6. vers. quinimo, lib. 7.* vbi extendit etiam in materia strictâ, Pute. *decis. 266. num. 5. lib. 2. in correctis*, vbi ampliat etiam in materia exorbitanti fauorabili, Card. Tusch. *d lit. S, concl. 106. n. 7. & concl. 180. n. 6.*

8 SENTENTIÆ appellatione an veniat laudum arbitri, solet in præsenti materia ab aliquibus in dubium reuocari, pro cuius resolutione sciendum est quòd arbitri in duplici sunt differentia, alij enim tales sunt qui data necessitate, & auctoritate iuris à partibus eliguntur, & dicuntur arbitri iuris, quasi à iure constituti, & ordinati. Alij verò sunt in quos non interueniente prædicta necessitate, seu forma iuris, sed sponte, & liberi compromittunt, & arbitri compromissarij appellantur, de prioribus agunt multa iura; prout est text. *in Lapertissimi, C. de iudic. & in cap suspicionis, de offic. delegati, & in c. cum speciali, in princ. de appellat. & in cap. ab arbitris, de offic. deleg lib. 6.* de posterioribus, tractat *l. 1. & per totum,*

9 *ff de arbitr. & in c. 1. cum multis ibidem, eodem, tit.* Inter hos autem illa datur differentia quòd priores propriè & verè iudices sunt, & vt tales iuris ordinem seruare tenentur. Probatur ratione, etenim cùm iudex dictus quasi ius dicens, vt probat text. *in cap. forus, de verb signif.* verè & propriè sit ille, qui tanquam Reip. minister, & tanquam fungens publica potestate ad ius dicendum habet iurisdictionem, qua nemo ius dicere censetur, probat text. *in l. 1. ff. si quis ius dicenti, & in l. 1. ff. de iurisd. omn. iud.* & arbitri iuris ab eodem iure deputati ministri, & fulgentes prædicta potestate, iurisdictionem si non ordinariam, saltem delegatam censeantur habere, iuxta text. *in l. & quia 6.* ibi, *nec ipse lex defert, ff. de iurisd. omn. iudic.* rectè sit tales arbitros verè & propriè iudices esse, vt probat text. *in d. l. apertissimi.* Contrarium verò dicendum est in posterioribus, cùm enim iudices non possint asse illi, qui ex priuatorum conuentione celebrata eorundem ministri existentes aliquam non habent iurisdictionem, iuxta text. vbi *gloss. 1. in l. notionem 99. ff de verbor. significat. & in l. ait prætor 5. in princ.* ibi, *notionis nomine*, iuncta gloss. *ibi, verb. & habent, ff de re iudic.* & arbitri, siue ad aliquod dubium iuris decidendum, siue ad aliquod factum æstimandum, ex mera tamen conuentione partium constituti, iuxta text. *in l. 1. de sent. & re iudic. & in cap. 1. de arbitr.* eatundem partium ministri existant, nullámque ex eo habeant iurisdictionem, iuxta reg. text. *in l. priuatorum, C. de iurisd. omn. iudic.* rectè sit vt omnes non dicantur esse iudices, iuxta text *in l. 1. ff. de iurisd. omn. iud.* iuncta decis. text. *in l. 3. ff. si quis ius dicenti*, idque manifestè probare videtur Iuresconl. *in l à Diuo Pio 15. in princ. ff. de re iudic.* dum inter hos arbitros & iudices distinctionem facit.

Qua præhabita distinctione supradictum dubium resoluendum venit vt scilicet arbitri iuris, qui verè iudices sunt, veram proferant sententiam, quæ sententiæ appellatione continetur, vt euincunt iura suprà citata dum de illis actum fuit, & in specie comprobant Rip. *in l. 1. num. 3. & in l. furioso, num. 7. ff. de re iudic.* Ioan. de Anan. *conf. 50. num. 7. vers. circa verò secundum*, Cardin. Tusch. *d lit S, conclus. 106. num. 5.* Alij verò arbitri, qui compromissarij appellantur, & iudices non sunt, vt suprà probauimus, sententiam non proferunt, sed quoddam arbitramentum, quod sententiæ appellatione non continetur, cum potius accommodetur ad transactionem, vel contractum, quàm ad iudicialia, ita Abb. *in cap. 1. num. 1. & in cap cùm dilectus, n. 3. de arbitr.* Innoc. *in cap. Quintaualis, de iureiur.* Felin. *in rub. de sent. & re iud. num. 7.* Ias. *in l. 1. num. 4. ff. de re iudic.* Rip. *in rub. numer. 10. ff. illo tit. & resp. 44. num. 1.* Ioan. de Anan. *conf. 16. in princ. & d. conf. 50. num 7. vers. circa verò*, Card. Tusch. *d. lit. S, concl. 106. num. 12.* 10 11

Non obstat text. *in l. quid ergo 13.* §. *cùm autem, vers. ex compromisso*, ibi, *quia non per omnia sententia est, ff. de his, qui notantur infam.* ex quo colligunt gloss. *verb. sententia*, Bart. *num. 1.* & alij ibi, sententiam arbitri non esse propriè sententiam, quia respondetur procedere in arbitriis compromissariis, non verò in arbitris iuris, cùm enim lex illa dicat, arbitrorum pronunciationem non esse propriè sententiam, necessariò de arbitris compromissariis intelligenda est, non verò de arbitris iuris, qui quidem à lege delegati iudices sunt, & ab eadem lege iurisdictionem habent, vt probat text. *in d. l. apertissimi*, ibi, quasi arbitri fuerint ab Imperiali culmine delegati. Nec restagantur illa de priuatorum consensu, quo arbitri iuris similiter eligantur, sicut compromissarij, satisfit enim si aduertas arbitros iuris quantumcunque à partibus eligantur, non ab eisdem, sed potius à lege, cuius præcepto eliguntur, suam iudicandi potestatem suscipere, quæ potestas iudicandi à lege data, veluti à publica 12

potestate

poteſtate procedens Iuriſdictionem importat, per quam arbitri iuris, & iudices, ac publici miniſtri conſtituuntur.

APPELL. CCXLIII.

Serui, Seruientes, Seruitores.

1 *Seruorum appellatione continentur ne dum proprij, ſed etiam ij, quos bona fide poſſidemus, & etiam communes.*

2 *Seruorum meorum appellatione in legatis continentur tantùm, qui fuerunt tempore teſtamenti, niſi aliud comprehenſum eſſet.*

3 *Seruorum ſuorum appellatione in legatis teſtatoris non continentur quos pignori acceperat.*

4 *Seruientium appellatione veniunt verè, & actualiter ſeruientes continuò.*

5 *Seruitorum appellatione veniunt etiam illi qui præſunt viridariis, & ea colunt.*

6 *Seruitorum appellatione venit etiam ſeruitor nobilis.*

1 SERVORVM appellatione continentur ne dum proprij, ſed & hi, quos bona fide poſſidemus, & etiam communes, *l. 1. §. poteſtatis, ff. de pecul.* & in quibus vſusfructus fuit alienus, *l. ſi quis ſeruos, ff. de legat. 3.*

2 SERVORVM meorum appellatione in legatis continentur tantùm qui fuerunt tempore teſtamenti, niſi aliud comprehenſum eſſet, *l. ſi ita, ff. de auro & arg. leg.* Ranchin. *concl. 56. p. 2.* vbi dicit probationem pertinere ad legatarium quod eſſent tempore teſtamenti.

3 SERVORVM ſuorum appellatione in legatis teſtatoris non continentur, quos pignori acceperat, id eſt, in credito habebat teſtator, *l. ſeruos, §. eos, ff. de legat. 3. l. legata, § fin ff. de ſupellect. legata*, vbi ſupellectili ſua omni legata argentum pignori acceptum non continetur; item non continentur ſerui, quos teſtator habet venales, niſi euidens voluntas teſtatoris ſit de his ſenſiſſe, *d. l. ſeruos, in fin ff. de legat. 3.* Paul. de Caſtro *in l. 1. n. 2. C. de verb. ſignif.*

4 SERVIENTIVM appellatione veniunt verè & actualiter ſeruientes continuò, non ex arbitrio, quià iſti non ſunt ſimpliciter ſeruientes, Ægid. Bellam. *conſ. 6. num. 10. & ſeq.* quem refert Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 8. lit. V, concluſ. 92. n. 3.*

5 SERVITORVM appellatione veniunt etiam illi, qui præſunt viridariis, & ea colunt, qui ſerui viridarij vulgò dicuntur, Rebuff. *in l. impenſa 79. §. voluptaria, col. 1. in princip. verſ. vnde viridarios, ff. de verb. ſignif.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 533. n. 28.* per text. *in l. inſtrumenta, ff. de fundo inſtr.*

6 SERVITORVM appellatione venit etiam ſeruitor nobilis ex generali conſuetudine Magoatum, qui tales ſolent penes ſe habere, Seraph. *deciſ. 1409. num. 1.*

APPELL. CCXLIV.

Soboles.

1 *Filij, nepotes, & pronepotes, ac deſcendentes omnes continentur appellatione ſobolis.*

2 *Fœminæ & deſcendentes ab eis veniunt appellatione ſobolis.*

3 *Sobolis appellatione naturales quoque continentur.*

SOBOLIS appellatione continentur non ſolùm filij, ſed & nepotes, & pronepotes, & deſcendentes omnes, vt *in auth. quibus modis naturales efficiantur ſui, §. ſi quis autem defunctus*, Alexand. *in l. etiam filios, num. 3. ſoluto matr.* Bron. *in tract. ceſſion. bonor. q. 26. quarta princ. num. 6.* Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicatione, num. 3241.* latè Roſtic. *in l. cum auus, lib. 2. cap. 6. n. 14. ff. de condit. & demonſtr.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 334. n. 1.* 1

SOBOLIS appellatione fœminæ & deſcendentes ab eis veniunt, *l. 1. ff. ſoluto matrim.* ibi, *propter ſobolem procreandam*, *l. 3. C. de naturalib. liber. l. cum ſatis, in princ. & § fin. C. de agricol. & cenſib lib. 11.* Laurent. de Pallat. *ſuper ſtat. quod ſtantibus maſculis, n. 192. verſ. nunc autem quære*, Roſtic. *d. lib. 2. cap. 6. num. 15.* Fuſar. *d. q. 324. n. 2.* 2

SOBOLIS appellatione, licèt propriè veniant ſolùm nati ex iuſtis nuptiis, vt tangit Roſtic. *citato loco*, tamen & naturales comprehenduntur, vt deduci videtur ex text. *in l. 2. C. de infantib. expoſit.* dum ibi dicitur, ſobolem alendam, non exponendam, intelligit ibidem gloſſ. non ſolùm legitimam & naturalem, ſed naturalem tantùm, per text. *in auth. licèt, C. de naturalib. liber.* 3

APPELL. CCXLV.

Solutio.

SOLVTIONIS appellatione venit ſatisfactio quocumque modo facta, per quam tollitur primæua obligatio, *l. prout quiſque, & l. ſolutionis, ff. de ſolutionib. l. ſi rem, §. omnes. ff. de pignerat. act.* Alexand. *conſ. 115. num. 1. lib. 7.* Abb. *conſ. 24. num. 2. verſ. præſuppoſito, lib. 2.* Surd. *conſ. 22.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 7. lit. S, concl. 341. num. 1.* vbi *num. 5.* poſt Alexand. *conſ. 95. in fine, num. 8. lib. 3.* limitat quando adiicitur, pecuniæ, quia tunc reſtringitur ad ſolutionem in pecunia, Coccin. *deciſ. 84. num. 6.* 1

SOLVTIONIS appellatione non venit fideiuſſio, ſecundùm Socin. ſen. *conſil. 90. num. 22. lib. 4.* Tiraquell. *de retractu lign. §. 3. gloſſ. 3. num. 14. cum ſeqq.* 2

APPELL. CCXLVI.

Sponſa.

SPONSÆ appellatione quoties de ea in aliqua lege, aut alia quauis parte fit mentio, venit ſola de futuro, niſi aliud ſuadeat communis ac frequens loquendi vſus, eiúſve intentio, qui legem condidit, aut contractum, vel teſtamentum fecit, ita docent Pariſ. *conſ. 62. col. 3. vol. 4.* Bott. *in rub. de ſponſalib. num. 4. & ibi* Præpoſ. *num. 6.* Couarr. *de ſponſalib. p. 1. cap. 1. num. 16. in fine*, Perez *l. 1. verſ. item apud, & verſ. quæro vtrum, tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 4.* Sanch. *de matrim. lib. 1. diſp. 1. num. 2.* Seraphin. *deciſ. 539. num. 1.*

Vnde vbi de sponsa in dubio fit mentio, censeri sponsalia, matrimonium verò vbi de vxore loquitur, asserit Franc. Aretin. *cons.* 13. *Viso diligenter, n.* 5. quem refert Cardio. Tusch. *practic. conclus. tom.* 7. *lit. S, concl.* 399. *n.* 2.

Appell. CCXLVII.

Spolia.

Spoliorum appellatione continentur:

1 *Bona Ecclesiasticarum personarum sine licentia Sedis Apostolicæ de eis disponentium,*

2 *Acquisita ob illicitam negotiationem,*

3 *Illegitimis relicta,*

4 *Vacantia,*

5 *Fructus ante litterarum Apostol. expeditionem, aut alias malè percepti,*

6 *Bona Regularium extra claustrum decedentium,*

7 *Clericorum bona extra residentiam morientium,*

8 *Fructus beneficiorum Italiæ Sedi Apostolicæ reseruatorum, vel affectorum dum vacant.*

Spoliorum appellatione non continentur:

9 *Ornamenta. & paramenta Ecclesiarum,*

10 *Supellectilia domestica,*

11 *Bona clericorum, qui beneficia, aut pensiones non excedentes summam ducatorum 30. habuerunt.*

1 SPOLIORVM ad R. Cameram Apostolicam spectantium nomine continentur bona Ecclesiasticarum personarum, siue licentia Sedis Apostolicæ de eis disponentium, iuxta *Constit.* 19. & 46. *Pauli III. in Bullario nouo Laertij Cherubini, tom.* 1. *pag.* 558. & 686. *ac Pij IV. constit.* 8. *in eod. Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 8.

2 Acquisita ob illicitam negotiationem veniunt spoliorum appellatione, iuxta *Constit.* 19. *Pij IV. in eod. Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 29.

3 Illegitimis relicta, & vacantia bona, nec non
4 fructus ante litterarum Apostolicarum expeditio-
5 nem, aut aliàs malè percepti, vt *in Constit. Sixti V.* incip. *In conferendis* 100: *in ordine in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 670. & *in alia constit.* 14. *Pauli V.* incip. *Eminenti, in eodem Bullario nouo, tom.* 3. *pag.* 199.

6 Regularium bona extra claustra decedentium, veniunt quoque spoliorum appellatione, iuxta *Constit.* 43. *Gregorij XIII. in Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 411.

7 Clericorum bona extra residentiam morientium, spoliorum nomine veniunt, iuxta *Constitutionem* 91. *Pij IV. in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 132.

8 Fructus beneficiorum Italiæ Sedi Apostolicæ reseruatorum, vel affectorum dum vacant, spoliorum appellatione continentur, iuxta *Constitutionem* 32. *Pij IV. in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 46.

9 SPOLIORVM nomine ad R. Cameram Apost.
10 spectantium non veniunt ornamenta & paramenta
11 Ecclesiarum, nec supellectilia domestica, nec bona clericorum, qui beneficia, aut pensiones non excedentes summam ducatorum triginta habuerunt, ex *Constit. Pij V.* incip. *Romani Pont. prouidentia, sub Dat. Romæ Kalendis Septembris* 1567. *in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 238.

Appell. CCXLVIII.

Spurius.

1 *Spurij appellatione lato sumpto vocabulo venit ille, qui patrem certum non habet, strictè verò qui natus est ex iis parentibus, inter quos contrahere lex vetat.*

2 *Spurij in duplici sunt differentia.*

3 *Filij nati ex vxorato, & soluta ex damnato coitu procreati non sunt.*

4 *Filij nati ex consanguinea vxorata, moniali, & clerico, dicuntur ex punibili & damnato coitu procreati.*

5 *Declaratur* text. in cap. quia circa, de bigamis.

6 *Filij simpliciter spurij matri non illustri sunt successibiles, & è contra non ita si ex damnato coitu sint procreati.*

7 *Naturalis vt quis dicatur, sufficit quòd inter parentes potuerit esse matrimonium tempore natiuitatis, licèt non ita tempore conceptionis.*

8 *Spurij appellatione in materia fauorabili venit spurius, etiamsi sit incestuosus, secus in odiosa.*

9 *Spuriorum appellatione lato sumpto vocabulo, veniunt omnes nati extra matrimonium.*

SPVRII appellatione lato sumpto vocabulo 1
venit ille, qui patrem certum non habet, *l. vulgo concepti ff de statu homin.* Alexand. *cons.* 174 *n.* 5. *lib.* 5. vbi quòd non est coitus accusabilis, sed tamen non dicitur naturalis, sed spurius, refert Cardin. Tosch. *practic. conclus.* 7. *lit. S, concl* 409. *num.* 25. Ludon. de Sardis *de legitimat. per matrim. verum, quæst.* 8. *n.* 21. strictè verò & propriè venit ille, qui natus est ex iis parentibus, inter quos matrimonium contrahere lex vetat, veluti ex consanguineis, aut vxoratis, vel solemni voto adstrictis, vt docent Couarr. *de sponsa. lib p.* 2. *cap.* 8. §. 5. *à princ.* Menoch *quæst. illustr. cap.* 101. *num.* 7. Surd. *de aliment tit.* 7. *quæst.* 10. *num.* 30. *cum seq.* Peregr. *de iure fisci, lib.* 3. *tit.* 17. *num.* 32. Cald. Pereira *de nominat emphyt. quæst.* 21. *n.* 13. Sebast. de Orosco *en el thesauro de lengua Castellana, verb. Espurio, fol mihi* 380. *verso.* Cephal. *cons.* 390. *n.* 7. Card. Tusch. *d lit. S, concl.* 409. *num.* 23.

SPVRII autem huiusmodi in duplici sunt 2
differentia, vel enim sunt spurij simpliciter, vel ex damnato coitu procreati, illi dicuntur omnes, qui nascuntur ex coniunctione quam leges humanæ nulla exteriori pœna coërcent: hi verò quando lex humana aliquam pœnam præscribit, qui omnes spuriorum appellatione veniunt, ex adductis per Surd. *decis* 249. *num.* 5. Exemplum spuriorum sim- 3
pliciter Doctores adducunt de filio vxorato, & soluta, nulla enim pœna hic coitus punitur, *l.* 1. *C. ad leg. Iuliam de adulter.* ac ideò Doctores magis communiter inferunt filios sic natos ex damnato coitu procreatos non esse, vt ex Castr. Alex. & aliis resoluit Cou. *d.* §. 5. *n.* 16. & post Anton. Gom. *l.* 9. *Tauri, num.* 14. testatur Valasc. *cons.* 29. *num.* 6. & 13. quicquid dubitent Crauet. *cons.* 166. Molin. *de iustit. tract.* 2 *disp* 167. *concl.* 167. & hos nothos dici asserat Sanctarel. *var. resol p.* 1. *quæst.* 24. *n.* 14. exemplum autem spuriorum

spuriorum ex damnato & punibili coito procreatorum ponunt Doctores in natis ex consanguinea, vxorata, vel moniali, de quibus agit text. *in auth. quibus modis naturales efficiantur sui*, §. *vltim.* & Bart. *in tract. de fil. non legit. num. 1. in fine*, Cardin. Tusch. *d. lit. S, concl.* 409. *n.* 11. & de natis ex adulterio, quòd dicantur spurij ex damnato & punibili coitu procreati, tradunt Alex. *cons.* 50. *Visa legitimatione num.* 8. *vers. nam præsuppono*, *&* *num.* 16. *vers. sed ita est*, Cardin. Tusch. *d. conclus.* 409. *num.* 4. Et idem de natis ex incestu asserit Abb. *cons.* 50. *Videtur pri-*
4 *mo, in princip. lib.* 2. Et de filiis clericorum in Sacris, quod etiam dicantur ex damnato & punibili coitu procreati, agnoscunt Gam. Lusit. *decis.* 136. Bologn. *in cons. Ioan. de Anania 95. in fine*, Cephal. *cons.* 409. *n.* 26. Molin. *de Iustit tract.* 2. *disp.* 167. *concl.* 4. Gutier. sibi contrarius, *tract. lib.* 2. *q.* 191. Ioan. Baptist. Costa *in tract. de rata port. q.* 40. *num.* 5. Sanctarel. *var. resolut p.* 1. *quæst.* 24. *num.* 11. Card. Tusch. *d. concl.* 409. *num.* 5. quicquid contrarium minus benè existimauerint Feder. de Senis, Imol. Cardin. & alij, quos refert & sequitur Paleoth. *de notis, & spuriis, cap.* 16. *n.* 14. & Cald. Pereira *d q.* 21. *num.* 51. & magis communiter receptam sententiam asserat Auendan. *l.* 9.
5 *Tauri glos.* 19. *num.* 7. *&* 10. ducti auctoritate text. *in cap. quia circa*, ibi, simplici fornicatione notatos, de bigamis; sed facilis est solutio, nam licèt non satis perceperit Abb. *ibi num.* 5. & Host. dicat quòd Pontifex potius dicere debuisset, triplici fornicatione notatos, & non simplici, sciendum est quod simplex fornicatio ibi dicitur ad differentiam bigamiæ, & irregularitatis ex ea contractæ, de qua principaliter dubitabatur, an scilicet eam incurrerit Presbyter plures habens concubinas, & meritò negat Pontifex, quia tanquam vxores ductæ non sunt, vt requirit text. *in cap. nuper. eod. tit. de bigamis*, atque ita sentit Bellam. *in eod. cap. quia circa*, *num.* 1. *quæst.* 1.

6 Huius differentiæ inter alios notabilis ille effectus est, quod filij simpliciter spurij matri non illustri sunt successibiles, & è contra, *l. si spurius*, *l. hac parte*, *ff. vnde cognati*, *l. si qua illustris*, *C. ad Orfician.* non ita si ex damnato coitu sint procreati, vt notant Doctores per text. *ibi in auth ex complexu, C. de incestis nupt* & probant Duen. *reg.* 366. *limit.* 8. Alex. *cons.* 174. *lib.* 5. Valasc. *cons.* 29. *n.* 9. Card. Tusch. *d. conclus.* 409 *in fine.*

7 Illud aduertere oportet quòd vt quis non dicatur spurius, sed tantùm naturalis, sufficit quod inter parentes potuerit esse Matrimonium tempore natiuitatis, licèt non ita tempore conceptionis, quia fauor filiorum postulat vt tempus illud attendatur quod ipsis fauorabilius est, §. 1. *vers. sufficit, cum seqq. Instit. de ingen l. nuper, in fine, C. de naturalib. liber.* cum similibus, ex quibus notauit glos. *verb. concepti, in c.* 2. *qui filij sint legitimi*, recepta ex multis, de quibus Cou. *d. c.* 8. §. 2 *num.* 2. Duen. *reg.* 350. *ampl.* 19. Spin. *in speculo testam gl.* 15. *in princ. n.* 118. Molin. *d. tract.* 2. *disp.* 172. *vers. filius naturalis*, Sanctarel. *var. resolut. p.* 1. *quæst.* 23. *per totam*, hinc resoluentes naturalem esse filium conceptum ex consanguineis ante obtentam dispensationem, si post eam expeditam natus sit, & vltra præcitatos, resoluit Greg. Lopez *l.* 1. *verb. si no el hijo*, *quæst.* 9. *tit.* 15. *part.* 2. & plures quos refert & sequitur Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *disp.* 7. *n.* 19. Quamuis contrarium neruosè defendat Sarmien. *lib.* 1. *selectar. c.* 5. *num.* 10. pro quo non facit *l. Paulus, ff. de statu homin.* cui consonat *l. eos, ff. de ritu nupt.* nam licèt fundamentum Sarmienti concludere possit attentis regulis Iuris antiqui Digestorum, nihilhominus attenta noua decisione Iustiniani *in d. l. nuper*, in fauorem prolis generaliter fuit constitutum, vt quoad filiorum statum, & legitimationem attendatur tempus conceptionis, vel natiuitatis, secundùm quod filiis vtilius fuerit, patet ex §. *fin.* ibi, *generaliter definimus*, &c. ex quo apparet quòd licèt tempore conceptionis vitium reperiatur quod impediat filios legitimos esse, si iam cessat tempore natiuitatis, hoc sufficit, vt in fauorem filij iudicetur.

SPVRII appellatione in materia fauorabili 8
venit spurius, etiamsi sit incestuosus, secus in materia odiosa, vt per Ioan. de Anania *cons.* 85. *in fine*, quos refert Cardin. Tusch. *d. lit. S*, *conclus.* 409. *num.* 16.

SVPERIORVM appellatione largo modo, & 9
lato sumpto vocabulo veniunt omnes nati extra Matrimonium, & sic extra puritatem naturæ, & non ex iustis nuptiis, *cap. cùm pridem*, *de renunciat.* gloss. *in Clem.* 1. *de baptismo*, Bald. *cons.* 129. *Factum proponitur, num.* 3. *vers vna, secundùm, lib.* 2. Craner. *cons.* 138. *num.* 5. *vers. quartò probatur*, Barz. *in tract. de filiis non legit in princip.* Capr. *cons.* 1. *num.* 14. *& seq.* vbi quòd generaliter natus extra Matrimonium hodie dicitur spurius, Cephal. *cons.* 390. *num.* 7. vbi ait quòd vbicunque quis nascitur ex illis inter quos Matrimonium esse non potest sine dispensatione, dicitur spurius, Rot. *decis.* 547. *num* 5. *p.* 1. *diuers.* vbi quòd natus ex quocunque illicito coitu dicitur spurius, Cardin. Tusch. *d. lit. S*, *concl.* 409. *num.* 19. 23. 31. 32. *&* 33.

APPELL. CCXLIX.

Statutum.

STATVTI appellatione venit consuetudo, vt per Ias. *in l. omnes populi in 1. lect ff. de Iustit. & iure*, Alex. *cons.* 190. *col.* 2. *lib.* 2. Crauet. *cons.* 251. *num.* 3. Card. Tusch. *practic. concl. tom.* 7. *S, concl.* 426. *num.* 4. A pari enim procedunt statutum, & consuetudo, quia valet argumentum ab vno ad aliud, vt dixi *in tract. de locis communib. Argum. Iuris, loco* 105. *n.* 3. *& è contra, vt loco* 25. *n.* 3.

APPELL. CCL.

Stirps.

1 *Stirpis appellatione veniunt descendentes, non autem collaterales.*

2 *Transuersales veniunt appellatione Stirpis, si testator vocauit omnes de stirpe, & non extant descendentes, aut si in descendentibus verificari dispositio non potuit.*

3 *Fœminæ veniunt appellatione Stirpis.*

STIRPIS appellatione veniunt solùm descen- 1
dentes, non autem Collaterales, *l. si quis in suo, in princip. ff de inoffic testam.* Imol *in l. ex facto*, §. *si quis rogatus, num* 5. *ad Trebell.* Franc. *in cap. si pater, num.* 227. *de testam. lib.* 6. Socin. sen *cons.* 104. *num.* 1. *lib.* 3. Bald. *cons.* 295. *Paterfam. in princ. lib.* 3. Paris. *cons* 87. *num.* 24. *& cons.* 35. *col.* 1. *& cons.* 81. *num.* 24 *lib.* 3.

Aleiat. *conf.546. col.2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs.88. num 9. & conf.317. num.31. & conf.376. n.33.* Peteg. *de fideicom art.22.n.23.* Intrigl. *de substit. cent. 3. quæst.71. num.8.* Fusat. *de substit. quæst.337. num.1.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.7. lit. S. concl.704. n.1.*

2 Limita si testatot voeauit omnes de stirpe, & noo extant descendentes, quia tune transuersales venirent, vt scribunt Peregr. *d. art. 22. num. 23.* & Fusar. *d. quæst.337. num. 2.* vbi *num. 3.* subdit transuersales etiam comptehendi si in descendeotibus verificari dispositio non potuit.

3 Stirpis appellatione fœminæ dicuntur vocatæ, Paris. *cons.35. num.5. lib. 3.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim volunt. fol.293. num.63. & fol.327. n.10.* Meooch. *de præsumpt. lib.4. præs.88. num.3.* Intrigl. *d. cent.3. quæst. 83. num. 3.* Fusat. *d. quæst. 337. num. 4.* Molin *de primog. lib.3. cap.4. num.10.* Rot. *in Placentina Capellania 16. Marty 1620. coram R. P. D. meo Pirouano*, imptessa per Vioian. *post praxim iurispatron. decis.69. num.8. in vlt. impress.* Intelligendo tamen iuxta ea quæ dixi in quæstione, filiorum appellatione, an & qoaodo veniant fœminæ sub appellatione.

4 Stirps est nomen collectiuum plutium personarum diuersorum graduum, Surd. *cons.362. num.3.* Fnsar. *d. tract. de substitur. q.310. n.40.*

Appell. CCLI.

Substantia.

Substantiæ appellatione, vbi testator reliquerit, venit hæreditas ipsius teltatoris, vt per text. *in l. Iulianus, ff. qui & à quibus, & in l. in testamentis, C. de testament.* tradit Sim. de Prætis *de interp. vlt. vol. lib.3. interp.1 dub.1. col.2. n.3.*

Appell. CCLII.

Substitutus.

Svbstitvti appellatione in dubio venit vulgaris, non fideicommissarius: nam si quis aliquem iostituat, & aliquem sibi substituat, videtur substituisse vulgatiter, non per fideicommissum, ita ex teat. *l. iam hoc iure*, ibi, *in vulgarem tantùm, ff. de vulg. & pupil. & in l. Gallus, §. 1. ff. de liberis, & posth.* colligunt Castren. *in auth. hoc amplius, num. 5. C. de fideicommiss.* & Butsat. *cons. 117. numer. 44. & 45.* Vnde verba, *substitutionis directa, vel fideicommissaria*, in dubio de directa intelliguntut, quia priot directa magis fauorabilis est, tum quia continet pronisionem, postetior verò fideicommissatia continet oous, ita Batt. *consil.243. Fuit quidam, num.6. lib.1.* quem refert Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.7. lit. V. concl.101. num.7.*

Appell. CCLIII.

Supellex.

1 *Supellectilis appellatione continentur mensa, trapezophora, delphica, subsellica, scamna, lecti, culcitra toralia, & Trulla, &c.*

2 *Vasa Murrhina & crystallina continentur supellectilis appellatione.*

3 *Delphica vasa sunt, quæ labrefacta ita erunt, vt duplici facie diuersis vsibus inseruirent.*

4 *Trulla fuit vasis genus, quo aqua, ac etiam vinum traiiciebatur ex vno vase in aliud.*

5 *Rhedæ & sedularia veniunt appellatione supellectilis.*

6 *Tapeta, stragula, & toralia continentur supellectilis appellatione.*

Supellectilis appellatione non veniunt,

7 *Animalia,*

8 *Vestis,*

9 *Linea,*

10 *Pugillares, & cortices,*

11 *Argentum escarium, & penula.*

12 *Argentum potorium, &*

13 *Vasa anea salientis aqua.*

14 *Mobilium domus appellatione non continetur baltheum argenteum, nec argentum infectum.*

Svpellectilis appellatione continen- 1
tur mensæ, trapezophora, delphieæ, subsellica, &
scamna, lecti etiam inargentati, culcitræ, totalia,
impelia, vasa aquaria, peloes, candelabta, lucernæ,
trulla *l.3. ff. de suppellect. leg.* vbi *in §.1.* habetur capsas
& atmatia, nisi sint vestium, vel librotum, suppellectilis nomine contineri, & *in §. de murrbinis*, asseri-
tur vasa murthina & crystallina, supellectilis appel- 2
latione venite, refert Menoch. *de præsumpt. lib. 4.*
præs.160. n.6. cum seqq. qui prædictorum oominum
significationes explicat, & iu primis ex Alex. Ab
Alexand. *lib.1. dierum genialium, cap.19. in fine,*
dicit Delphica vasa esse, quæ ita etant fabtefacta, vt 3
duplici facie diuersis vsibus insetoisent, putà, vt
poculorum vitem præstarent, & clypeorum loeo 4
vsui essent. Trullam verò ex Alciat. *lib.7. Parerg. c.3.*
& lib.1. praterm in verb. Trulla, subdit fuisse vasis genus, quo aqua, ac etiam vinum traiiciebatur ex
vno vase in aliud. Et demum qnæ supellectilium
nomine continentur, vbi Franc. de Barry *de success.*
testati, & abintestati lib.9. tit.13.

Svpellectilis appellatione veniunt rhe- 5
dæ & sedularia *l.4. ff. de supellect. leg.* Menoch. *d. lib.4. præs.160. num.16.* vbi ex Anton. August. *lib.1. emendat. Iuris cap.4.* subiungit sedularia esse, quæ io rheda sedenti subiiciebantur. Hottom. verò *in comment. verborum Iuris, in verb. sedularia*, intellexit sedolaria esse sedes in quibus gestamor.

Svpellectilis appellatione continentur 6
tapeta, stragulæ, & totalia, *l. de tapetis, ff. de supell. leg.* Menoch. *d. præs. 160. num. 17.* Item Aulæa nomine supellectilis continetur, cùm & hæc sint domus fuleimenta, & ornamenta, Alciat. *lib.12. Parerg. cap.10.* Sicuti scamna, eathedræ, capsæ, & similia, immo & ligna illa, qoibus appenduntur ipsæ aulææ, vulgo appellata *le cornise*, nomine supellectilis continentur, Cephal. *cons. 91.* Meooch. *præs. 160. num.19.*

Svpellectilis appellatione non continen- 7
tut animalia, *l.2. de supell. leg.* Menoch. *d. præs.160.*
num.20. Nec pariter veniunt vestes, *l. qui vestem, ff.* 8
eod. tit. l. si quis in fundi vocabulo, ff. de legat. 1. vbi
Alex *num.7.* Ias. *num.17.* & Rip. *num.14.* Sic pariter 9
non comprehenduntut tapeta, & lintea, quibus insternunt vehicula, sicuti nec pelles, quibus innoluuntur vestimenta, rùm hæc sint potius instrumenti

Google

meoti viatorij, *l. de tapetis*, §. 1. *ff. de supell. leg.* Me-
10 noch. *d. præs.* 160. *num.* 23. Non etiam pugillares, &
codices supellectilis nomioe cootinentut, *l. supelle-
ctilis, in fine, ff. eod. tit.* Menoch. *d. præs.* 160. *num.* 24. vbi
num. 25. subdit pugillares esse tabellas quasdam in
quibus scribebatur.
11 Svpellectilis appellatione non veniunt
argentum eseatium, pennlæ, & togæ, *l. Labeo*, §.
seruus, ff. de supellect. leg. Menoch. *d. præs.* 160. *num.* 26.
12 Natt. *cons.* 117. *num.* 7. nec pariter contineiut argen-
tum pototium *l. cùm quidam, ff. de supell. leg.* Menoch.
13 *d. præs.* 160. *num.* 27. nec vasa ænea talientis aquæ
posita, *l. vasa, ff. de supell. leg.* Menoch. *d. præs.* 160. *n.* 29.
Nec habitatio in qua suppellex ipsa est, *l. pen. ff. eod.*
14 Svpellectilis, sen mobilinm domus ap-
pellatione non continetnt baltheum argentnm, nec
argentum infectnm, Natt. *d. cons.* 117. *n.* 5. *in fine*,
Menoch. *d. præs.* 160. *num.* 28. nam supellectilia ali-
quando appellantut mobilia domus, Natt. *d. cons.*
117. *n.* 6. vbi subdit quòd appellantur etiam vtensi-
bilia, Pinel. *in l. p.* 2. *num.* 50. *C. de bonis mater.* Pett.
Pech. *in tract. de testam. coniug. lib.* 5. *cap.* 15. *num* 1.
nonnunquam verò massariciæ domus, vt dixi sub
verbo, *Massaricia appellatione.*

Appell. CCLIV.

Successor.

1 *Successoria appellatione venit solùm vniuersalis, non autem singularis.*
2 *Successor singularis venit appellatione successoris vbi subiecta materia patitur.*
3 *Successor singularis venit vbi testator vocasset quoscunque successores, vel acciperet aliquid pro se & successoribus quibuscunque.*
4 *Successorum appellatione veniunt omnes in infinitum; etiam hæredes extranei in materia transitoria ad quoscunque hæredes, n.* 5.

1 Svccessoria appellatione venit solùm vni-
uersalis, non antem singularis, *l. quadam*, §.
his antem, ff. de edendo, vbi Ias. *in* §. *nihil interest, n.* 22.
& 3. Idem Ias. *cons.* 89. *num.* 2. & 4. *lib.* 3. Bald. *in l.
emptorem, col.* 3. *C. locati*, Matth. Brun. *cons.* 164. *n.* 17.
Pereg. *de fideicom. art.* 23. *n.* 84. Fusar. *in tract. de sub-
stitut. q.* 341. *n.* 4.
2 Limita primò, vbi subiecta materia patitur, veni-
re etiam singularem, ex text. *in l. fluminum*, §. *adiici-
tur, ff. ne quid in flumine publ.* Menoch. *remed.* 2. *adipi-
scenda, num.* 16. Pute. *decis.* 331. *n.* 1. *lib.* 3. *in correctis*,
Vel ex citcunstantiis appateat singularem successo-
rem contineti, ex Imol. *in l. emptor* 12. *num.* 1, *ff. de
plus. arc.*
3 Limita secundò, quando testatot vocasset quos-
cunque successores, vel acciperet aliquid pro se &
successotibus quibuscnnque, quia tnne veniret suc-
cessor etiam singularis, iuxta tradita *in cap. quia
G, num.* 11. *de indic.* Dec. *cons.* 171. *num.* 5. *vers. vel pro
successore*, Alex. *cons.* 193. *num.* 1. *lib.* 2. quos tefert &
sequitur Mantic. *decis.* 18. *n.* 5. & per plures citatos à
Fusar. *d. quæst.* 341. *num.* 7. Nam hæc verba, *& succes-
soribus quibuscunque*, habent eundem intellectum,
quem habent & alia verba, videlicet, *& quibus de-
derit*, Rip. *resp.* 23. *n.* 24. & 25 *lib* 2.
4 Svccessorvm appellatione veniunt omnes
in infinitum, vt per Menoch. *cons.* 1098. *num.* 25.
& latè probat Fusat. *de substitut. quæst.* 343. *à num.* 1.
successores in infinitom significantnt etiam vltra
decimnm gradum, Menoch. *cons.* 399. *num.* 8. Et coo-
tioentur qnoque extranei, Socin. sen. *cons.* 266. *num.*
36. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 514. *num.* 7. Proptiè verò suc-
cessot dicitnr qui est successot sanguinis, & ita
contioentnt filij & descendeotes, *l. cùm acutissimi,
de fideicom.* Socin. sen. *cons.* 249. *n.* 12. *lib.* 2. & *cons.* 26.
n. 4. *lib.* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 89. *num.* 57.
& *cons.* 958. *n.* 11.
Svccessorvm appellatione in materia tran- 5
sitotia ad quoscunque hæredes, veniont etiam hæ-
redes extranei, Rot. apud Paul. de Rubeis *decis.* 72.
num. 2. *tom.* 3. *diuers.* aliàs *p.* 7. *recent.*

Appell. CCLV.

Superstes.

1 *Superstites, aut superuenientes vocans ad fideicommissum, dicitur nominatim illos vocare,*
2 *Superstites vocans simpliciter, censetur vocare superuenientes ex nominatis.*
3 *Superstites, seu superuenientes filios vocans, non censetur vocare nepotes.*
4 *Testator vbi substituisset his verbis, & si aliquis dictorum filiorum, & hæredum decesserit, substituo alios superstites, solùm veniunt filij primi gradus iam nominati.*

Svperstitvm, ant supetnenientinm appel- 1
latione (superstes enim significat superuiuentem,
ex Menoch. *cons.* 324. *num.* 1.) censentur illi in fidei-
commisso nominatim vocati, §. 1. *Instit. de excusat.
tutor.* §. *hoc autem, Instit. de legit. agnat. success. l. vlt. ff.
ad Trebel.* Dec. *cons.* 69. *in princip.* Paris. *cons.* 9. *n.* 24.
& *cons.* 37. *num.* 53. *lib.* 2. quos teferunt & sequuntur
Rustic. *in l. cùm anus, lib.* 6. *c.* 14. *num.* 82. *ff. de condit.
& demonstrat.* & Fusat. *in tract. de substitut. quæst.* 321.
num. 73. Vbi autem simpliciter ponuntur, impor- 2
tant superuenientes ex nominatis, & ideò si sunt in-
stituti plures cum substitutione, quod aliquo præ-
moriente sine filiis deueniat in superstites, intelli-
gi debet de supetuenieotibus, qni fuerunt instituti,
vt per Cuman. *cons.* 13. *Titius institutt, in princ.* Car-
din. Tusch. *practic. conclus. tom.* 7. *lit. S, conclus.* 900.
num. 1.
Svperstitvm, seu superuinentinm filiorum 3
appellatione, vbi testator illos vocauit, non ve-
oiunt nepotes, vt scribunt Corn. *cons.* 290. *lib.* 4.
Hieron. Gabr. *cons.* 121. *n.* 24. *lib.* 1. Rustic. *in d. l. cùm
anus, lib.* 6. *c.* 14. *num.* 77. Fusar. *d. quæst.* 321. *num.* 77.
Vbi enim testatot his verbis substituisset, *& ali-* 4
*quis dictorum filiorum & hæredum decesserit, substituo
alios superstites, vel superuenientes*; nam tnne solùm
venirent filij ptimi gradus iam nominati, non verò
nepotes, iuxta ea quæ latè tradunt Natt. *cons.* 551.
num. 29. *cum seqq.* Paris. *cons.* 33. *num.* 51. *cum seqq. lib.*
2. & *cons.* 63. *n.* 4. 4. *lib.* 3. Rimin. iun. *cons.* 590. *n.* 16.
& 17. *lib.* 6. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*
8. *tit.* 8. *n* 8. Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de verb. si-
gnif. concl.* 1. *num.* 86. Hieron. Gabr. *d. cons.* 121. *n.* 22.
cum seqq. lib. 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 94. *n.* 5.
in fine, Rustic. *in d. l. cùm anus, lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 69.
cum seqq. Fusar. *d. quæst.* 321. *num.* 7. *cum seqq.* vbi
num. 79. ampliat vt procedat etiam quod in nume-
ro plurali verbum, *superstites*, sit prolatum, nam
verificari

vetificari etiam poterit in numero singulari si contingat vnum tantum superesse, & *num.*80. declarat vt non procedat si appateat in contrarium mentem testatoris fuisse.

3 SVPARSTITVM appellatione, vbi testator illos vocat, veniunt filij præmortuorum, secundùm Menocb.*cons.*105.*n.*8.*&* 18.

APPELL. CCLVI.

Supensio.

1 *Suspensionis appellatione in dubio continetur suspensio Ordinum.*
2 *Suspensus ab officio non dicitur suspensus à beneficio.*

1 SVSPENSIONIS appellatione io dubio intelligitur de suspensione Ordinum, vt notat Philip. Fraoc. *in cap.* 1. *vers. sextò nota, de tempor. ordinat. lib.*6.

2 SVSPENSIONIS ab officio appellatione noo comprehenditut supensio à beneficio, nisi expressè id declaretur, ita glos *verb. suspendatur, il* 1. *in cap. presbyter si à plebe* 2.*quæst.*4. Bonifac.*in Clem. fin. num.* 48.*de pœnis*, Nau.*cons.*41.*num.*2.*de homicid.* Petez *l.*1. *versic. in oppositum, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam. pag.* 31. Sanch. *de Matrim. lib.*3. *disp.*51. *num* 12. Probatur, quia in Iure oonnunquam ponitur suspensio ab officio, vt *in cap. quia in omnibus, in fine, de vsuris, cap. fin.* §.*fin. de clandest. desponsat.* quandoque à beneficio, vt *in c.cùm contin, § fin de elect.* interdum exprimitur ab officio & beneficio, *cap. tam litteris, in fine*, ibi, *ab officio, & beneficio denuncietis esse suspensos, de testib.& in cap.*1.*de secund. nupt.* ibi, *ab officio, beneficióque suspensum, & in cap. suarum, de privileg.* ibi, *ab officio, beneficioque suspendas*; ergo suspensio ab officio non ioducit suspensionem à beneficio, & dum non exprimitur, vt suspeosus sit ab officio, & beneficio, suspensus ab officio noo censebitur à beneficio suspensus.

APPELL. CCLVII.

Sui.

1 *Descendentes veniunt appellatione suorum.*
2 *Venientes ab intestato secundùm gradus prærogatiuam veniunt suorum appellatione.*
3 *Fœmina veniunt suorum appellatione.*
4 *Consanguinei omnes vsque ad septimum gradum comprehenduntur suorum appellatione.*
5 *Haredes extranei veniunt etiam suorum appellatione.*

1 SVORVM appellatione veniunt descendentes, qui etiam omnibus præferuntur, vt scribunt Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*8. *tit.*14. *num.*19. Sim. de Prætis *de interpret. vltim volunt. fol.* 238.*num.*42. Crauet.*cons.*22.*col.*1. Dec.*cons.*217.*circa fin. & cons.*228.*col.*1. *& cons.*253.*col.* 2. quos refert & sequitur Fusar. *in tract. de substitut. quæst.* 338. *num.*1. quibus adde Rebuff. *ad l.*210. *propè fin. vers. vltimò dicendum, ff. de verbor. signif. pag.* 696. *in fine.*

SVORVM appellatione secundùm gradus prærogatiuam comprehenduntur venientes ab intestato, Brun.*cons.*43.*col.*2. Rub. Alexand.*cons.*141. *num.*4. Simon. de Prætis, & Cardin. Mantic. *citatis locis*, Pereg.*de fideicom.art.*22. *num.*38. Fusat. *d. quæst.*338. *num.*2. 2

SVORVM appellatione veniunt fœminæ, Dec.*consil.* 253. *num.* 4. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.*293. *num.* 67. Fusat. *dict. quæst.*318. *num.*5. 3

SVORVM appellatione comprehenduntur consanguinei omnes vsque ad septimum gradum, vt per Alex.*cons.*32.*Viso processu, num.*3. *vers. & verbum sui, lib.* 6. vbi quòd is, qui promittit dotare extraneam, si sui non dotabunt, intelligitur de suis consanguineis vsque ad septimum gradum, referuot Fusar.*d.q.*318.*num.*38.& Cardin. Tusch *practic. conclus.tom.*7. *lit. S, conclus.*923. *num.*5. vbi *num.*6. post Bald.*cons.*76.*vers. istud autem vocabulum, lib.*4. declarat quòd, suus, adaptatur ad substantiuum ei datum, vt suus hæres, suus filius, suos descendentes, & sic de singulis. 4

SVORVM appellatione veniunt etiam hæredes extranei, vt per Alex.*cons.*16. *num.*5. *lib.*5. Dec. *cons.* 216. *num* 6. Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. fol.*238. *num.*45. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *num.*38. Fusar. *d. quæst.*318. *num.*4. Rota *decis.*39. *n.*5. *p.*2. *in posth. Farin.* al. *p.*4. *recent.* 5

SVORVM hæredum appellatione qui veniant, vide suprà, Hæredum suorum appellatione. 6

SVORVM appellatione veniunt etiam omnes qui in eadem domo habitant, *l pen. in fine*, ibi habitator suam, suorúmque culpam præstare debet, *ff. de his, qui deiec. vel effud l inter*, §.*non omnia, ff. mandati*, refert Rebuff.*ad l.*239 *propè fin. vers. suorum nomine, ff. de verbor. signif. pag.*765. 7

APPELL. CCLVIII.

Taberna.

1 *Taberna appellatione propriè venit locus in quo venditur panis, vinum, & caro cocta.*
2 *Tabernary sunt illi, qui recipiunt comedentes, non qui hospitantur.*
3 *Hospes, & tabernarius pro eodem quandoque ponuntur.*

TABERNÆ appellatione propriè venit locus, in quo venditur panis, & vinum, & caro cocta, in glos. *verb. tabernariorum, in Clem.* 1. *de vita & honest cleric.* Bald.*cons.*197. *Statuto cauetur, in fine, lib.*2. Rebuff.*ad l taberna appellatione* 183. *ff. de verb. signif. pag.*596.*& seq.* Card. Tusch.*practic.concl. tom.*8. *lit.*5. *concl.*1. 1

Tabernatij igitur sunt illi qui recipiunt comedentes, non qui hospitantur, secundùm Menoch. *cons.*798.*num.*18.*&* 33. Stephan. Gratian. *discept. forens tom.*5.*cap.*898.*num.*2. vbi *num.*4. post Bertachin. *in verb. hospes, il* 1. & Carpan. *super consuetud. Mediolanen. cap.* 197. *in verb. hospes, p.* 2. subdit quòd hospes, & tabernatius pro eodem quandoque ponuntur. 2 3

APPELL.

APPELL. CCLIX.

Tectum.

TECTI appellatione venit omne id, per quod domus, seu ædificium tegitur, & aqua stillat, vt per Cæpol. *de seruitut. vrban. præd. cap.*91. *de stillicidio, seu tecto, num.*1. At verò tegularum appellatione continetur omne id per quod ædificium tegitur, putà incrustatio, & plumbum, sicuti per *l. si vitem, §. pen. & l. fin. ff. de seruitut.* tradunt Cæpola *dicto tract. c.*41. *vers. sed potest dubitari, & vers. quæro secundò*, Mari. Antonin. *var. resolut. lib.*2. *resolut.* 20.*n.*10.

APPELL. CCLX.

Terra.

1 *Terra appellatione non venit terra vineata, nec plantata.*

2 *Terrarum appellatione veniunt castra.*

1 TERRÆ appellatione non venit terra vineata, nec plantata, vt probat *l. nulla*, & ibi Bald. *C. de acquir. possess.* Auendan. *de exequend. mand. part.*1. *cap.*12. *num.*23. Collantes *super pragmat. in fauorem rei frumentariæ, lib.*1. *c.*4. *in fine.*

2 TERRARVM appellatione veniunt castra, *cap. cum in partibus, de verb. signif.* Guid. Papæ *cons.* 71. *num* 4. Ias. *cons.*224. *col.*1. *lib.*2. Alex. *cons.*114. *In causa, num.*10. & 11. *vers. nec ad hoc obstat*, quos refert, & sequitur Card. Tusch. *practic. conclus. tom.*8. *lit. T, concl.*46. *n.*1.

APPELL. CCLXI.

Territorium.

1 *Territorij appellatione venit quicquid est intra fines vniuersitatis.*

2 *Territorij appellatione continentur omnes nationes, & Magnates, qui circumscribuntur sub finibus designatis.*

3 *Ciuitas continetur territorij appellatione cùm dispositio fauorabilis est.*

4 *Territorij, & districtus appellatione veniunt proprietates.*

1 TERRITORII appellatione venit quicquid est intra fines vniuersitatis, ita quòd nulla persona, & nullus locus excipiatur, vt per Bald. *cons.* 326. *Rex Romanorum, num.*8. *vers. item certum, lib.*1. & *cons.*333. *Ad intelligentiam, circa princip. vers nam si Imper. eod. lib.*1. vbi quòd appellatione territorij
2 continentur omnes nationes, & Magnates qui circumscribuntur sub finibus designatis, Ruin. *cons.* 21. *n.*5. & *seq. lib.*1. Cardin. Tusch. *practic. concl. tom.* 8. *lit. T, concl.*48. *num.*5. vbi *num.*6. post Bald. *cons.* 306. *Punctus*, & *cons.* 307. *lib.* 4. extendit in tantum appellatione territorij venire omnia iura tanquam ad vniuersitatem applicata, vt si Papa concedat castrum cum territorio, & iuribus Cameræ alicui, veniant etiam iura, & confiscationes præteritæ factæ à concedente.

TERRITORII appellatione continetur ciuitas 3
cùm dispositio fauorabilis est, secundùm Menoch. *cons.*140. *num.*12. & 19.

TERRITORII & districtus appellatione 4
veniunt proprietates, quia prima verba sonant in superioritatem coërtionis, proprietas verò importat nudum dominium à formali vsufructu coniunctum, vel separatum, ita Oldrad. *cons.* 176. *Factum tale est, vers. ad secundam*, Cardin. Tusch. *dict. lit. T, conclus.*48. *num.*1. Contra Menoch. *cons.*437. *num.*6.

TERRITORII appellatione venit mare 5
eidem contiguum, arg. text. *in l. venditor ff. commun. præd. l. insula Italia*, cum ibi notatis, *ff. de iudic.* Bald. *cons.*51. *Quæritur an Florentini, num.*2. *lib.*4. probans mare dici de territorio illius ciuitatis, vel loci, qui confinat cum mari in quantum se extendit territorium terræ prope mare, Petr. Gregor. *de Republ. lib.*9. *cap.*1. *num.*27. & *syntag. Iuris lib.*1. *cap.*3. *num.*5. & *lib.*9. *cap.*14. *num.*7. plures citat D. Solorzan. *de Indiarum iure, tom.*1. *lib.*3. *cap.*5. *num.*37. *cum seqq.* vbi *num.*41. id non solùm ad propinquam maris regionem, vel intra centum milliaria extendit cum aliquibus Doctoribus, verùm etiam ad valde remotam, si tamen nulli alij propinquior sit.

APPELL. CCLXII.

Testamentum.

1 *Testamenti appellatione venit qualibet vltima voluntas.*

2 *Codicilli largè sumpto vocabulo continentur appellatione testamenti.*

3 *Contractus non venit appellatione testamenti, nisi impropriè, & largo modo.*

TESTAMENTI appellatione venit quælibet 1
vltima voluntas, glos. *verb. ita omnes, in l.*2. *C. de constit. pecun.* sicut & vltimæ voluntatis appellatione comprehenditur omnis testamentorum species, siue sit militare, vel priuatum, solemne, vel nuncupatiuum, vt docet additio ad glos. *verb. cuiuslibet, in Clement. vnic. de testament.* adiiciens ex Zenzilino quòd venit quælibet vltima voluntas, siue sit testamentum, siue codicillus, siue donatio causa mortis, & quamuis plus extendatur vltima voluntas quàm testamentum, tamen testamenti appellatione largè sumpto vocabulo con- 2
tinentur codicilli, *l. fideicommissum, ff. de legat.* 3. *l. Marcellus, §.* 1. *de donat. causa mortis*, gloss. *verb. personales in l.* 2. *C. commun. de legat.* Ias. *in l. si idem num.* 3. *C. de codicill.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib.*2. *solut.* 4. *numer.* 64. *fol.* 86. Magon. *Lucensi decis.* 32. *num.* 39. Surd. *consil.* 258. *num.* 6. & 28. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*2. *lib.*7. *cap.*5. *num.*14.

TESTAMENTI verò appellatione non venit 3
contractus, nisi impropriè, & largo modo, *l. verba contraxerunt*, vbi gloss. *de verb. signif.* Bald. & Doctores *in l. testamentum non ideo. C. de testament.* Stephan. Ranchin. *concl.*116. *p.*2. Craoet. *cons.*507. *num.*5. & 6. vbi dicit quòd prohibitus alienare testando, vel codicillando,

codicillando, non prohibetur per contractum, nec per donationem inter viuos. Testamentum enim contractus non est, vt tradunt Rebuff. *ad l.29. ff. de verb.signif pag.*420. D. Barbos. *in l. diuortio, §. si vir. n.*36.*ff.soluto matr.*

Appell. CCLXIII.

Testes.

TESTIVM appellatione continentur instrumenta, vt dicit Ias. *in repet. l. admonendi, num.* 226. *ff. de iureiur.* Sicut & appellatione instrumentorum contineri testes suprà probauimus sub verbo Instrumentum, *appell.* 118. *n.*4. Paria enim sunt aliquid probari per scripturam, vel per testes, *l. in exercendis* 17. *C. de fide instrum.* vbi latè Gilchen. Mascard. *de probat. in proœm. q.*6. *& concl.*195. *num.*3. *& concl.*1041. *n.*8. Flamio. Paris. *de resignat. benefic. lib.*8.*quæst.*2.*num.*6. Surd. *decis.* 277. *num.*1. Cardos. *in praxi Iudicum, verb. instrumentum, num.*11. *& verb. probatio, num.*7. Motel. *in emporio Iuris p.*1. *tit.*11. *in prælud n.*4. Soar. de Pace *in practic. tom.* 1. *p.*1. *temp.*8. *num.*7. & alij per me suprà citati *Axiom.*161. *num.*3. Intellige in iis, quæ non excedunt hominum memoriam, secus verò si excedant, quia tunc probatio per testes non habet eandem vim quam per instrumentum, vt probat text. sic intelligendus *in l. census, ff de probation.*

Appell. CCLXIV.

Triticum.

1 *Triticum in specie sumptum distat ab aliis speciebus, etiamsi arista contineantur.*

2 *Tritico legato solùm continetur ipsum in specie, non autem hordeum, nec alia, quæ aristam continet.*

3 *Tritici mentio quando fit in stipulationibus, & contractibus, debet intelligi secundùm communem loquendi vsum de tritico in specie.*

4 *Tritici appellatione si in genere sumatur, & secundùm latiorem significationem venit quicquid in area teritur, & propterea continetur non solùm hordeum, far, & siligo, sed etiam milium.*

TRITICI appellatione (si in specie sumatur, sicuti communis ipse loquendi vsus accipit) non veniunt aliæ species, etiamsi arista contineantur, vt hordeum, siligo, & similia, prout sumitur *in l. si quis vinum, §.*1. *ff. de tritico, & oleo leg. & in l. triticum, ff. de verb. oblig.* ita Menoch. *de præsumpt. lib.*4. *præs.*151. *n.*3. *sub vers hic constat.*

2 Vnde legato tritico non hordeum, non siligo,
non alia, quæ arista continentur, sed triticum ipsum
in specie, vt communis ipse loquendi vsus significat,
continetur, & sic solùm accipitur pro eo, quod
sui notabilitate omnes alias fruges excedit, ita Abb.
in c. ex multiplici in 2. *notab. de decim.* Fotcarul. *in penu Iuris c.*6. Mantu *sing.*676. Steph. Grat. *Marchia decis.*
3 184. *n.*3. Menoch. *d. lib* 4. *præs.*151. *num.*4. vbi subdit
quòd quando in stipulationibus & contractibus fit
mentio de tritico, intelligi debet secundùm communem
loquendi vsum de tritico in specie.

TRITICI appellatione (si in genere sumatur, & 4
secundùm latiorem significationem) venit quicquid in area teritur, & propterea continetur non solùm hordeum, far, & siligo, sed etiam milium, *l. triticum,* vbi glos. *verb. triticum, ff. de verb. oblig.* & ibi Bart. ac alij, maximè Ias. *num.*5. *glos. verb. frumenti, in l.* 1. *§. de eo opere, ff. de aqua pluu. arc.* Rebuff. *ad l.*77. *ff. de verb. signif. propè fin. vers. triticum, pag.*360. Menoch. *d. lib.*4. *præs.*151. *n.*1. Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.*8 *lit. V, concl.*392, *n.*1. Steph. Grat. *Marchia decis.* 184. *num.*1.

Appell. CCLXV.

Turris.

TVRRIS appellatione venit ædificium sursum leuatum sua constans substantia, *l. turris. C. de operib. publ.* Bald. *cons.*125. *Domus construitur, lib.*3. vbi subdit quòd circulus, siue grilanda, quæ conficitur super ædificato, non dicitur esse turris, neque de turri, quia non est coniuncta per eandem materiam, nisi fortè esset turris lignea, refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.*8. *lit. T, concl.*406. *num.*1. *&* 2.

Appell. CCLXVI.

Vacatio.

1 *Vacationis appellatione venit omnis vacatio, seu vacationis casus.*

2 *Beneficium dicitur vacare non solùm per mortem, sed per renunciationem, aut depositionem.*

3 *Vacationis appellatione vbi nullus vacationis modus exprimitur in dispositione, comprehenditur omnis vacationis casus, etiam in materia pœnali, & odiosis.*

4 *Beneficium impetrans vt vacans, illud obtinet quocunque modo vacet.*

5 *Expectatiua de beneficio vacaturo comprehendit omnem vacandi modum.*

VACATIONIS appellatione venit omnis va- 1
catio, seu vacandi casus, glos. *verb. vacabunt, in cap. si propter, de rescript. lib.*6. glos. *verb. vacantibus, in cap. cupientes, & verb. vacat, in cap. quia sæpe, de prebend. eod. lib.*6. Felin. *in cap. licèt vndique, sub num.* 2. *de officio deleg. & in cap. ad petitionem, sub notab.* 5. *de accusat.* Doctores per me citati suprà *claus.*
172. *num.*1. Et ideo vacare dicitur beneficium non 2
solùm per mortem, sed etiam per resignationem, vt dixi *d. claus.* 172. *num.* 6. quia vacatio per mortem, & per resignationem æquiparantur, Flamin. *de resignat. lib.*1. *quæst.*5. *n.*4. *& quæst.*16. *n.*15. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. §.*5. *proœm. num.*25. & per priuationem Flamio. *de resignat. lib.* 8. *quæst.* 7. *num.* 136. quia per priuationem beneficium, seu officium dicitur vacare, *cap. si Papa* 46. *dist. cap. ex gestis, de cleric. non resig. cap. ex litteris, & cap. grauem, de excess. Prel. cap.* 1. *de schism. lib.* 6. *cum similibus,* Rebuff. *in praxi benef. tit. requisita ad collat. bonam, n.*11. Lambert. *de iurepatron. in prima p.* 2. *libri in* 8. *art. q.*6. *princip.*

Amplia

3 Amplia etiam in materia pœnali, ficuti docent Staphil. *de litteris gratia, tit. de var mod. vacan. num 6.* Selu. *de benefic. part. 3. quæst. 12. num 21.* Menoch. *de arbitr. casu 201. num. 100.* Flamin. *de resignat. lib. 12. quæst. 14. num. 24.* Et in odiosis, qualia sunt rescripta ad beneficia propter ambitionem, vt tradunt Dec. *in cap. super litteris, de rescript* Menoch. *d. casu 201. num. 6.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 11. cap. 1. num. 84.*

4 Vnde si in supplicatione fiat mentio de vacatione simpliciter, non expresso vacandi modo compregenditur omnis casus vacandi, & ideò impetratos beneficium vt vacans, illud obtinet quocunque modo vacet, vt notabiliter tradit Bald. *in l. si quis, sic stipulatus, ff. soluto matrim.* à quo non audet, licèt inuitus, recedere, Barbat. *cons. 81. col. fin. vers. non obstat, vol. 4.* Mandos. *ad Lap. alleg. 6. num. 5. lit K.*

5 Sic etiam expectatiua de beneficio vacaturo comprehendit omnem vacandi modum, vt censuit Mohedan. *decis. 10. de prebend.* quem refert & sequitur Nicol. Garc. *de benefic. part. 11. cap. 1. num. 3. cum seqq.*

APPELL. CCLXVII.

Venditio.

1 *Venditionis appellatione venit cessio, datio in solutum, & omnis contractus per quem dominium transfertur.*

2 *Venditione prohibita prohibetur datio in solutum, & permutatio, ac donatio, nisi verbum* venditio, *proferatur in materia stricta.*

3 *Venditionis appellatione si fiat mentio de pretio, non venit alius contractus.*

4 *Datio in solutum certo pretio propriè est venditio, & in ea habet locum* l. curabit, C. de actiõ. empti.

5 *Venditio in dubio indicatur vbi de pretio facta est mentio.*

6 *Venditionis appellatione non veniunt alia alienationes, quando prohibita est venditio sine licentia tutoris.*

7 *Venditionis appellatione in materia statuti de illa loquentis venit venditio, valida, &c.*

1 VENDITIONIS appellatione venit cessio, datio in solutum, & omnis contractus per quem dominium transfertur, *l. sicut, §. venditionis, ff. quibus modis pign. vel hypoth.* vbi Bart. gloss. *in l. 2. C. de vsuc ap.* Paris. *cons. 82. num. 9. lib. 3. & cons. 83 num. 19. & seq eod. lib.* Romao. *cons. 86. Viso quæstionis themate, in princip.* Alex. Natt. *cons. 63. in causa, in princ. lib. 7.* Natt. *cons. 528. n. 4.* Titaq. *de retractu lignag. §. 1. gl. 2. in princip* Rebuff. *ad l. 28. vers. generaliter, ff. de verb. significat. pag. 163.* vbi intelligit quando est eadem ratio in aliis contractibus, & alienationibus, Surd. *cons. 394. n. 26.*

2 Vnde dicit Felin. *in cap. fin. num. 5. de accusation.* quòd prohibita venditione prohibetur datio in solutum, & permutatio, ac donatio, vbi *num. 6. & 7.* limitat quando venditionis verbum profertur in materia stricta, seu in materia in qua datur certa forma, vt refert Cardin. Tusch *practic. conclus. tom. 8. lit. V, concl. 42.*

3 Si verò fiat mentio de pretio, appellatione venditionis non venit alius contractus, cùm tunc propriè, & strictè debeat intelligi, vt de permutatione agentes scribunt, Marsil *sing. 105. Vbicunque fit mentio*, Felin. *in d. cap. fin num. 5. vers. fallit primò*, Bald. *consil 433. in fine lib. 5.* Cardin. Tusch. *d. lit. V, concl. 43. num 12.* Et in datione in solutum certo pretio quod propriè sit venditio, & in ea locum habeat *l. curabit, C. de actionib. empti*, tradit Ruin. *cons. 66. num. 6. lib. 4.* quem refert Cardin. Tusch *d. conclus. 42. num 8* Venditio enim in dubio iudicatur vbi de pretio facta est mentio, Romao. *d. cons. 86 num. 5.* 4 5

VENDITIONIS appellatione non veniunt aliæ alienationes quando prohibita est venditio sine licentia tutoris, vt per Surd. *consil. 394. num. 10.* 6

VENDITIONIS appellatione in materia statuti de illa loquentis, vt vicinus possit rem venditam retrahere, venit venditio valida, ex qua dominium transfertur de venditore in emptorem, non simulata: ita Castrens *cons 24. In causa mota, in princip. lib. 2.* Titaq. *de retractu lignag. §. 1 gloss. 2. sub num 5. vers. appellatione venditionis, & num. 6. post princip. vers. quia verbum*, Catpan. *ad statuta Mediolanen. cap. 417. num 51. tom. 1.* Vincent de Franch. *decis. 242. n. 1. cum seqq.* Seraphin. *decis. 814. n. 9* Cardin. Tusch. *practic. concl. tom 8. lit. V, concl. 100. num.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 126 num. 1.* Rot *in Bononien. retractus 21. Maij 1617. coram R. P. D. Durat. in vers. verum.* 7

APPELL. CCLXVIII.

Vestis.

1 *Vestium appellatione veniunt tam linea, & bombycina, quam lana, item serica, & aurea, si eiusmodi testator habebat, nisi statuto prohibitum esset illi, cui vestes relinquuntur, eas deferre aureas, vt n. 2.*

2 *Vestium appellatione continentur:*

3 *Tapeta, fascia, cruralia, & impilia,*

4 *Culcitra,*

5 *Calcimenta, &*

6 *Birretum, seu capellum.*

7 *Vestium appellatione continetur tela, qua in pectine adhuc est, si modò pratexta est.*

8 *Vestis scissa, & nondum consuta venit appellatione vestium.*

9 *Vestium appellatione venit quicquid dispensens pro veste reputabat.*

10 *Vestium appellatione veniunt etiam festiua, si dignitas persona, & mos regionis id postulet.*

VESTIVM appellatione veniunt tam lineæ, & bombycinæ, quàm lanæ, *l. vestis, §. 1. de auro & arg leg.* Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. lib. 4. interp. 1. dub. 11. num. 42.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 161. num. 13.* Surd. *de alimentis tit. 4. quæst. 2. num. 8.* 1

Item continentur sericæ, & aureæ, si eiusmodi testator habebat, *d. l. vestis, §. 1.* Menoch. *d. præs. 161. n. 23.* nisi statuto prohibitum esset illi, cui vestes relinquuntur, illas ferre aureas, & holosericas, sicuti declarant Soc. sen. *cons. 10. col. 2. lib. 1.* Cremen. *sing. 65.* Pett. Pech. *de testament. coniug lib. 5. cap. 14. n. 3. in* 2

fine, & *num.* 7. quos refert & sequitur Menoch. *d. præf.*161. *num.*24. vbi *num.* 26. ex Bald. & Cremen. subdit tunc huic deberi æstimationem illarum vestium, quas ferre prohibetur. Ratio autem principalis resolutionis est, quia præsumitur testatorem voluisse suam voluntatem conformem esse dispositioni legis & statuti, *l. heredes mei*, §. *cum ita*, *ff. ad Trebell.* vbi latè Rip. *n.* 74. tum quia omnis delicti præsumptio euitanda est, *l. meritò*, *ff. pro socio*, præsumeretur autem testatorem delinquere voluisse si legando has vestes occasionem daret legatario faciendi aduersùs statutum.

3. VESTIVM appellatione continentur tapeta, fasciæ, cruralés, impilia, & ceruicalia, *l. argumento*, §. *tapeta ff. de auro*, & *arg. leg.* Sim. de Prætis *d. dub.* 11. *n.*42. Menoch. *d. lib.*4. *præf.*161. *n.*15. vbi *n.*16. post Hotoman. *in comment. verb. Iuris*, *in verb. Impilia*, subdit huiusmodi impilia esse fasciolas, quibus mulierum crures alligantur.

4 VESTIVM appellatione veniunt culcitræ, *d. l. argumento*, §. *culcitra. ff. de auro & arg. leg.* Menoch. *d. lib.*4. *præf.*161. *num.* 17. vbi etiam per *l. quamuis*, *ff. illo tit.* subiungit contineri & vestes, quæ magis deferuntur ornatus gratia, quàm quòd corpus tegant.

5 VESTIVM appellatione veniunt calciamenta, cùm hæc sint pedum vestes quædam, *d. l. argumento*, §. 1. Crauet. *cons.*199. *num.*3. Cordub. de Lara *in l. si quis ex liberis*, §. *non tantum n.*39. *ff. de liberis agnosc.* Bapt. Pontan. *de aliment. c.*17. *n.*20. Roland. *cons.*22. *num.*5. *lib.*1. Sim. de Prætis *d. lib.*4. *interp.* 1. *dub.* 11. *num.*39. Menoch. *de arbitrar. casu* 170. *num.* 3. & *d. lib.*4. *præf.*157. *num.*19. Surd. *de aliment. tit.*4. *quæst.*2. *num.*3.

6 VESTIS appellatione venit quod tegendi capitis causa paratum est, Surd. *d. quæst.*2. *num.*9. & sic birretum, vt respondit Alexand. *cons.*5. *col. vlt. lib.*1. quem referunt & sequuntur Rip. *in l. si quis in fundi vocabulo, n.*15. *ff. de legat.* 1. Menoch. *d. lib.*4. *præf.*161. *num.*19.

7 VESTIVM appellatione continetur tela, quæ in pectine adhuc est, si modo prætexta est, nempe si telæ formam habet, secus verò si adhuc non est prætexta, eum tunc dicatur stamen, non autem tela, *l. vestimentum*, *ff. de auro & arg. leg.* Menoch. *d. lib.*4. *præf.*161. *num.*22. vbi declarat etiamsi tela ipsa adhuc tota prætexta non sit, sed cœpta tantùm. Franc. de Barry *de success. testati & abintestati lib.*9. *tit.*14 *n.*4.

8 VESTIVM appellatione venit vestis scissa, & nondum consuta, existens adhuc apud sartorem, hanc igitur præsumi legatam è testatore, qui vestes legauit, colligitur ex tex. *in d. l. vestimentum*, & sentiunt Felin. *in cap. cùm adeò, num.*5. *de rescript.* Franc. Cremen. *in sing.*64. *Testator legauit*, Petr. Pechi. *in tract. de testam. coniug. lib.*5. *c.*14. *n.*5. Menoch. *d. lib.*4. *præf.*161. *n.*20. vbi cum Bart. *in d. l. vestimentum*, hoc intelligit quando vestis scissa est apud sartorem, eo animo vt confecta domi reportetur, non autem vt vendatur, quia tunc legatis vestibus non comprehenderentur. Franc. de Barry *d. tit.*14. *n.*3.

9 Et demum vestium appellatione venit quicquid disponens pro veste reputabat, *l. inter vestem*, vbi Bart. *ff de auro & arg legat.* Bellou. *cons.*30. *n.*11. Surd. *de aliment tit.*4. *q.*2. *n.*5.

10 VESTIVM appellatione veniunt etiam festiua, si dignitas personæ & mos regionis id postulet, Bart. *in l. liberorum*, §. *vlt. de legat.* 2. & *in l. vlt.* §. *vxori*, *C. de legatis*, Angel. Aretin. *in tract. de testam. gl.*49. Pech. *d. cap.*14. *num.*6. *vers. etsi maritus*, quos refert & sequitur Menoch. *d. lib.*4. *præf.*161. *num.*31. Surd. *decis.*150. *n.*9.

APPELL. CCLXIX.

Via.

VIÆ publicæ appellatione venit pons quando per illum vulgo iter fit, ideo statutum loquens de maleficiis in via publica commissis, verificatur in commissis super ponte publico, ita Cæpol. *de seruitut. vrban. præd tit. de ponte, n.*5.

APPELL. CCLXX.

Victualia.

1 *Victualium appellatione in legato testatoris, continentur, quæ esui, & potui necessaria sunt.*
2 *Vestis non venit victualium appellatione.*
3 *Victualium appellatione, quæ præstanda sunt visitatoribus, veniunt tantùm illa, quæ consistunt in victu.*
4 *Equorum vecturæ non veniunt visitatoribus appellatione victualium.*

VICTVALIVM appellatione in legato testatoris continentur, quæ esui, & potui necessaria sunt, ac si legata essent cibaria, ita Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. lib.*4. *interp.* 1. *dub.* 11. *num.*43. Sola in suis comment. decret. Sabaudiæ, *tit. de censib glos.*2. *prima parte, num.*5. Vnde victualium nomine non venit vestis, *l. præseui*, *in fine*, *princ. C. de his, qui ad Eccles. confug.* Rebuff. *ad l. verbo victus* 43. paulò post princip. *vers. ex his sumite, in fine ff. de verb. signif. pag. mihi* 235. 1 2

VICTVALIVM igitur appellatione in terminis Concilij Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 3. mandantis illa præstari visitatoribus, veniunt tantùm illa, quæ consistunt in victu, non tamen ea, quæ concernunt alia necessaria personæ, vt per Zerol. *in prax. Episcop. p.*2. *verb. visitatio*, §. 6. *dub.*1. quem refero Ego ipse de officio, & potestate Episcopi, *p.*3. *alleg.*73. *n.*57. 3

VICTVALIVM huiusmodi appellatione non veniunt equorum vecturæ, vt contra visitantes scriptum reliquerunt Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastor cap.*35. *num.*9. *in fine*, Zerol. *in praxi Episcop p.*2. *verb. visitatio*, §. 6. *dub.*3. Piasec. *in simili praxi, p.*2. *c.*3. *num.*63. *in fine*, Bellet. *disquisit. clerical. p.*1. *tit. de clerico debitore*, §. 11. *n.*4. 4

APPELL. CCLXXI.

Victus.

1 *Victus appellatione veniunt, quæ esui, & potui, cultuique corporis necessaria sunt.*
2 *Victus educatio, & alimenta parificantur.*
3 *Victus quotidianus vbi exprimitur, intelligitur de cibis tantùm.*

4 Victus

4 *Victus appellatione venit lectus.*
5 *Medicinæ continentur victus appellatione.*

1 VICTVS appellatiooe veniont quæ esoi, & potoi, cultuique corporis, quæque ad viuendum homini necessaria sunt, nec oon & cætera, qoibus videndi, curandíve corporis nostri gratia vtimur, vt probat text. *in l. verbo victus* 43. *ff. de verbor. significat.* vbi latè Rebuff. *à pag. mihi* 234. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 157. *num.* 15. & ita veniunt vestimenta, *d. l. verbo victus, §. vestem, & l. legatis alimentis, ff. de aliment. & cibar. leg.* & tradunt Card. Mantic. *de tacitis, lib.* 21. *tit.* 6. *num.* 3. Corn. *cons.* 5. *num.* 3. *lib.* 1. Roman *cons.* 440. *num.* 4. Campeg. *de dote, p.* 2. *quæst.* 55. *num.* 2. Paul. de Cittadinis *de iurepatron. p.* 6. *art.* 4. *num.* 10. Lambertin. *in simili tract. art.* 9. *tertia quæst. principal. tertij lib. num.* 2. & 3.
2 vbi subdit quòd ista tria, victus, educatio, & alimenta patificantur, idémque iudicatur de vno qood de alio.

3 Quando aotem iu lege exprimitur victus quotidianus, tunc pro materiæ qualitate intelligeretor de cibis tantùm, & non de vestitu, vt io iudicibus, qui nullum munus recipere possunt, nisi victus quotidiani causa, *l. solent, in fine, ff. de offic. Procons.* nempe ipsi vestes, vel panoum, aut seticum à litigantibus recipete non possunt, & de quotidiano victu loqoitur Ioreconf. *in l. fin. §. item Episcopi, ff. de munerib. & honor. & in l. sed & lege, §. quod autem* 2. *ff. de petit. hered.* refert Rebuff. *ad d. l. verbo victus* 43. *vers. sexto vitiatur, pag.* 236.

4 VICTVS appellatione veniunt lectos, id est, stratum, culcitta, & calciarium, eo quòd sine istis homo viuere non potest, ita Bart. *in tract. de aliment. n.* 4. Sim. de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib.* 4. *interp.* 1. *dub.* 1 t. *n.* 36. & *seq.*

5 VICTVS appellatione continentur quoque medieinæ, cùm non sit possibile sine eis ducere vitam nostram, & sic debentur cùm necessarium corpori debeatur, ita per *l. si cùm dotem, §. fin. ff. soluto matrim. & l. quos nos, §. verbo viuere, & l. in stratum, ff. de verbor. signif.* tradunt Paul. de Citadinis *in tract. de iurepatron. p.* 6. *art.* 4. *n.* 10. Rebuff. *ad d. l. verbo victus* 43. 5. *cætera, vers. annotare, pag.* 239. vbi limitat quando ex consuetudine regionis homines Medicis non vtontur.

APPELL. CCLXXII.

Vidua.

1 *Viduæ appellatione propriè, & ex communi vsu loquendi venit illa, cuius maritus mortuus est.*
2 *Viduæ appellatione in priuilegiis concessis miserabilibus personis, non continetur vidua luxuriosè viuens.*
3 *Viduæ appellatione quoad dicta priuilegia venit mulier habens virum inutilem.*

VIDVÆ appellatione ptoptiè, & secondùm commonem loqueodi vsum, venit illa, cuios maritus mortuus est, *cap. vidua* 34. *dist. cap. significantibus, de offic. deleg. cap. ex tenore, cap. ex parte, de foro compet.* cum aliis citatis per Rebuff. *ad l.* 242. *§ viduam, vers. primò limitatur, ff. de verbor. significat. pag. mihi* 773.

2 VIOVÆ appellatione io priuilegiis illi concessis, & miserabilibus personis, *in l. vnic. C. quandò Imperator inter pupillos, & viduas, &c.* non venit vidua luxoriosè viueos, vt per Paol. Fusc. *lit. V, sing.* 28. Azeued. *l.* 8. *num.* 11. & 12. *tit.* 3. *lib.* 4. *noua Recopil.* Couart. *pract. cap.* 7. *num.* 1. Cotia Philip. *part.* 1. §. 9. *num.* 13.

3 VIDVÆ appellatione quoad dicta priuilegia contioetur mulier habens virum iourilem, sicuti seriptum reliqueruot Alexand. *consil.* 104. *num.* 4. *lib.* 1. Rebuff. *citato loco, vers. item licèt,* Tusch. *lit. M, sing.* 41. Tiraq. *l.* 6. *connub. num.* 12. Azeued. *l.* 1. *num.* 7. *tit.* 3. *lib.* 6. & *l.* 9. *num.* 10. *tit.* 3. *lib.* 4. *noua Recop.* Vincent. de Franch. *decis.* 100. *num.* 18. Suid. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 44. *num* 67. Bobadil. *in sua politica, lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 7. D. Barbos. *in l.* 1. *part.* 1. *num.* 47. *ff. soluto matrim.* Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 36. Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. priuilegium, num.* 12. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 1. *consid.* 1. *num.* 8. Bernard. Muscatel. *in praxi aurea, gloss. competentes, num.* 71. Thom. Valasc. *allegat. iuris, tom.* 1. *alleg.* 65. *num.* 10. & 21. Card. Tusch *practic. conclus. tom.* 8. *lit. V, concl.* 100. *num.* 15. Ioan. Maria Nouart. *in praxi electionis & variationis fori, quæst.* 8. *num.* 1. *pag.* 22. Quòd aotem viduæ gaudeant prioilegio *d. l. vnica,* quamuis siot diuites, dixi *suprà, sub verb. Miserabiles, appell.* 151. *n.* 6.

APPELL. CCLXXIII.

Vinea.

1 *Vineæ appellatione continetur terrenum in quo sunt vites plantatæ, non autem locus vbi illæ minimè sunt.*
2 *Locus non vineatus si reducatur ad vineam, appellatur vinea.*
3 *Arundinetum, siue cannetum destinatum perpetuò vineæ venit appellatione vineæ.*

1 VINEÆ appellatione contioetur terrenum in quo sunt vites, non autem locus vbi illæ minimè sunt, etiamsi aliàs fuisset terrenum vinearum, ita Bald. *cons.* 410. *Verba dicunt, circa fin. vers. quartò debemus considerare, lib.* 1. vbi subdit quòd à contrario 2 locus non vioeatus si reducatur ad vineam, appellator vinea, refert Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 8. *lit. V, concl.* 211. *n.* 1. & 2.

3 VINEÆ appellatione venit aroodioetum, siue cannetum destioatum perpetuò vineæ, & ad vsum illius, vt per Capotaquen. *decis.* 223. *num.* 10. *part.* 1. Verall. *decis.* 342. *p.* 3. Cardin. Tosch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 617. *n.* 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 126. *num.* 17. & 18. & *cap.* 752. *à num.* 31. Limita vbi caooetum esset separatum etiam per octauam partem milliaris si aliqoa booa sint intermedia, sicuti decisum refert Pute. *decis.* 85. *lib.* 3. *in correctis.*

APPELL. CCLXXIV.

Vinum.

1 *Vini appellatione in legato omne continetur quod ex*

vinea natum vinum permanet.
2 *OEnomeli vini nomine continetur.*
3 *OEnomeli est vinum solum ex vuis certe modo ita expressum, vt ad mellis dulcedinem proximè accedat.*
4 *Arinaticium vini nomine comprehenditur.*
5 *Arinaticium dicitur vinum, quod longè post vindemiam hyemali tempore ex vuis diu suspensis, & rugosis conficitur.*
6 *Passum vini appellatione venit.*
7 *Vua non includuntur in dispositione loquente de vino, nisi prohibita fuisset exportatio vini.*
Vini appellatione non continetur:
8 *Mulsum, hoc est, ex vino, & melle confectum,*
9 *Zythum quod ex tritice, & hordeo fit,*
10 *Ceruisia ex hordeo,& aliis rebus calidis,*
11 *Defrutum, quod ex duabus partibus mustum ad tertiam deferuefaciendo redigitur,*
13 *Cydoneum ex pomis cydoneis confectum, &*
14 *Acetum secundum propriam significationem,*
15 *Aquaticium venit appellatione vini.*
16 *Vini appellatione vbi prohibetur extractio an possit metreta extrahi gustus causa, remissiuè.*

1 VINI appellatione in legato omne continetur, quod ex vinea natum vinum permanet, *l. si quis vinum, in princip. ff. de tritico, vino, oleóque leg.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 152. n. 2.*

2 OEnomeli, id est, dulcissimum vinum, vini nomine continetur, *d. l. si quis vinum,* Menoch. *d. præs. 152. num. 17.* & esse certum vinum mellitum scripserunt Alciat. *lib. 2 parerg. cap. 2.* & Hotoman. *in comment. verborum Iuris, verb. OEnomeli,* Cuiac. verò *lib. 24.*
3 *obseruat. cap. 1.* obseruauit OEnomeli esse vinum solum ex vuis certo modo ita expressum, vt ad mellis dulcedinem proximè accedat.

4 Acinaticium, vel acinaceum vini nomine continetur, *d. l. si quis vinum,* Menoch. *d. præs. 152. num. 12.*
5 vbi cum Cuiac. *lib. 24. obseruat. cap. 39.* subdit acinaticium dici vinum quod longè post vindemiam hyemali tempore ex vuis diu suspensis, & rugosis conficitur.

6 Passum vini appellatione etiam continetur, *d. l. si quis vinum,* Menoch. *d. præs. 152. num. 19.* vbi cum Forcatul. *in penu iuris, cap. 8.* & Cuiac. *d. cap. 59.* subiungit passum esse vinum quod ex vuis passis sole siccatis ante vindemiam certa quadam ratione exprimitur. Quamuis non defuerint aliqui existimantes passum non esse vinum, quia ex Varrone, & aliis scribunt Coel. Rodigin. *lib. 18. lect. antiq. cap. 38.* & Mercurial. *lib. 1. lect. var. cap. 17.* passum bibisse mulieres Romanas, quibus vini vsus interdictus erat.

7 Vuæ non includuntur in dispositione loquente de vino, vt per *l. fin. §. cui dulcia, ff. de tritico, vino, oleóque leg.* tradit Surd. *cons. 550. num. 15.* nisi prohibita fuisset exportatio vini, quia prohibita quoque censeretur exportatio vuarum, Bald. *in l. quod ratione, ff. de legib.* Rip. *resp. 4. num. 13. de constitut. & in tract. de peste, tit. de remed. ad conseru. vbert. num. 60.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 2. resolut. 35. num. 12.*

8 Mulsum non continetur vini appellatione, non enim vinum permanet, sed specica efficitur, & appellatur mulsum, hoc est, ex vino, & melle confectum, *l. adeo, §. cùm ex aliena, ff. de acquir. rerum dominio,* Menoch. *d. præs. 152. n. 3.*

9 Zythum nomine vini non continetur, *d. l. si quis vinum,* Menoch. *d. præs. 152. num. 4.* vbi post Alciat. *lib. 10. parerg. cap. 15.* & Forcatul. *d. cap. 8.* ac Cuiac. *d. cap. 59.* subiungit esse vinum, quod ex tritico, seu hordeo fit.

Ceruisia, quæ conficitur ex hordeo, & aliis rebus calidis, non venit appellatione vini, vt scribit Menoch. *d. præs. 152. n. 10.* 10

Defrutum non venit appellatione vini, *d. l. si quis vinum,* Menoch. *d. præs. 152. num. 14.* vbi cum Forcat. & Cuiac. *citatis locis,* subdit quòd est mustum quod ex duabus partibus ad tertiam deferuefaciendo redigitur. 11

Mustum venit appellatione vini in statuto cauente soluendam esse gabellam de ementibus, & reuendentibus vinum, vt latè probat Marius Antonin. *var. resolut. lib. 2. resol. 33. per totam.* 12

Cydoneum vini nomine non continetur, *d. l. si quis vinum,* Menoch. *d. præs. 152. n. 15.* vbi ex Cuiac. *d. cap. 59.* subiungit Cydoneum esse quod ex pomis cydoneis conficitur. 13

Acetum secundùm propriam significationem non continetur appellatione vini, quia non est vinum, sed alia species, *l. 1. ff. de tritico, vino, & oleo leg. d. l. si quis vinum, §. 1. & § item si quis,* vbi subiungit Vlpian. nisi quod testamenti tempore vinum erat, coacuit, sufficit enim eo tempore fuisse vinum, refert Menoch. *d. præs. 152. num 16.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent lib. 8. tit. 3. num. 30.* Cherubin *in schol. 2. ad constit. 42. Pij IV. tom. 2. compendij Bullarij, pag. 12.* vbi intelligit in materiis odiosa. Stephan. Gratian. *Marchia decis. 184. n. 25.* vbi *n. 24.* subdit vini appellatione contineri acetum si habetur numero vini ex sumpta voluntatis coniectura, & ipsius testatoris defuncti consuetudine, per *d. l. si quis vinum, §. acetum.* 14

Aquaticium venit appellatione vini, vt tenet Stephan. Gratian. *d. Marchia decis. 184. n. 18.* 15

VINI appellatione vbi prohibetur extractio, an possit metreta extrahi gustus causa? vide Sirach. *de mercat. p. 4. num. 26.* Tiraq. *de indicio in rebus exig. vers. trigesimo secundo,* Viui. *tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 17. num. 220. vers. amplia secundò,* Mexi. *in tract. tassa panis, concl. 1. num. 29.* Bobadil. *in sua politica, lib. 4. cap. 5. num. 1. & 39.* Bradil. *in summa legum pœnalium, p. 2. casu 17. n. 8.* 16

APPELL. CCLXXV.

Vniuersitas.

VNIVERSITATIS appellatione comprehenduntur Sacerdotes, & alij clerici, ac proinde in sui fauorem possunt vti priuilegiis, & statutis vniuersitatum. Oldrad. *cons. 32. Quæstio est vtrùm,* quem refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 8. lit. V, concl. 268. num. 1.* Alderan. Mascard. *de interpr. statut. conclus. 1. num. 193.* Et ideo quòd Parochus reputetur de vniuersitate in fauorabilibus, scriptum reliquit Alberic. *in l. 1. versic. vidi etiam dubitari, ff. quod cuiusque vniuers. nomine,* quem citat Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 2. num. 16.*

***

APPELL. CCLXXVI.

Vrbs.

1 *Vrbis appellatione vbi simpliciter de ea fit mentio, venit ciuitas Romana.*
2 *Vrbis appellatione vbi materia congruit, venit qualibet vrbs.*
3 *Territorium continetur appellatione vrbis.*
4 *Comitatus continetur, non verò districtus appellatione vrbis.*

1 VRBIS appellatione vbi de ea simpliciter fit mentio, venit ciuitas Romana, *l.1.* ibi, quòd non tantum in vrbe, sed in Italia, *ff.de colleg.illic.cap. felicis, in fine, verſ.ciuitas verò quauis alia prater vrbem,* vbi Franch *de pœnis, lib.6.* gloſſ. *in cap. significauit, de pœnit. & remiſſ.* Rebuff. *ad l. 239. verſ. vrbs, in princ. ff.de verb.ſignif.pag.761.* Card.Tuſch.*practic. conclus. tom.8.lit.V, concl.197.*

2 VRBIS appellatione quando materia congruit venit quælibet vrbs, & regulariter quod statuitur in vrbe habet locum in omnibus ciuitatibus, vt *in l.prætor, §. hoc interdum, ff. de noui oper. nunciat. l. nam quod liquidè, §. ſi ita, ff. de penu leg. l.2. §. ſi quis, ff. ne quid in loco publico,* Afflict. *in tract. de iure protomiſeos, §.1.notab.2* Rebuff. per text. *ibi in l.vrbis, appellatio 2. ff.verb.ſignific.pag.16.*

3 VRBIS appellatione venit territorium, *l.1. §. cùm vrbem, ff.de officio præfect.vrbis,* Card.Mantic.*de tacitis & ambig.conuent.lib.4.tit.15.n.23.*

4 VRBIS appellatione comitatus continetur; districtus verò qui est vltra comitatum, non includitur, nam vrbs Roma totum ferè terrarum orbem distinguebat, & non vrbis appellatione continetur ſolum comitatus, qui vſque ad centeſimum milliarium porrigitur, *d.l.1.§.cum vrbem,* & *ibi* Bart.*notab.2.* Cardin. Mantic. *d. tract. de tacitis, & ambig. conuent. lib.13.tit.24.n.2.*

APPELL. CCLXXVII.

Vſusfructus.

1 VSVSFRVCTVS appellatione venit proprietas ex veriſimili mente præcedentium, & ſequentium, vt latè per Caſtrenſ.*conſ.377. Licet index, in princ.& per totum, lib.1.*Pariſ.*conſ.71.n.1.lib.2.* Card. Tuſch. *practic.concluſ.tom.8.lit. V, concluſ.301. num.11.*

2 VSVSFRVCTVS fundi appellatione venit vſus inſtrumentorum, & eorum, quæ ſunt parata pro fundo, ſicuti docet Bald.*conſ.385. Qui legat, in princ.lib.4.* quem refert Card. Tuſch. *d.lit. V, concl. 301.num.9.*

APPELL. CCLXXVIII.

Vulnus.

1 *Vulneris appellatione non venit leuis cutis ruptura.*
2 *Verba de vulnere, amicitia, febre, & similibus disponentia, debent intelligi ſimpliciter, & non de modica.*
3 *Vulneris lethalis appellatione quid veniat, Medicorum relationi, & eorum iudicio relinquitur.*

VVLNERIS appellatione non venit leuis cutis ruptura, quia hæc non dicitur vulnus, ſicuti docent Afflict. *in cap. 1. §. porrò, num.5. qua ſit prima cauſa beneſic.amit.lib.3.* Dec. *in cap.de appellationibus, n.7.de appellat.* Socin.*reg.284. verſ. tertiò fallit,* Perez *l.1.propè fin.tit.11.lib.8.* Ordin.Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio, p.4.num.151.* 1

Verba enim de vulnere, febre, amicitia, & ſimilibus diſponentia debent intelligi ſimpliciter, & non de modica, vt reſoluunt Alex. *conſ. 85. Viſo proceſſu, in princip.lib. 7.* Card.Tuſch.*practic. concluſ. tom.8. lit.V, concl.101.num.19.* Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ.cap 200 n.19.* 2

VVLNERIS lethalis appellatione quid veniat, Medicorum relationi, & eorum iudicio relinquitur, vt per Menoch. *remed.5. adipiſcenda, n.162.* Maſcard. *de probation concluſ. 1034. num 11. & 22. & concluſ. 1160. num.10.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. minoribus, n.18 C. de in integ. reſtit minor.* Farin. *in praxi crimin. q.127. num 101 cum ſeqq* vbi *num.109.* ſubdit quòd ſi dubitetur an vulnus fuerit lethale, poterit vulneratus exhumari, vt videatur vulnus. 3

APPELL. CCLXXIX.

Vxor.

1 *Vxoris appellatione attenta verbi proprietate venit illa, quæ contraxit matrimonium per verba de præſenti.*
2 *Iura loquentia de vxore intelliguntur quando matrimonium per verba de præſenti contractum fuerit.*
3 *Statutum vetans legare vxori, etiam ſponſam de præſenti comprehendit.*
4 *Distinguitur ſub diſtinctione principalis reſolutio.*
5 *Vxoris appellatione venit vxor quæ eſt de præſenti, non verò ea, quæ fuit.*

VXORIS appellatione attenta verbi proprietate venit illa quæ contraxit matrimonium per verba de præſenti, vt per Tiraquell. *de legib. connub. gloſſ. 2. num. 1. & num. 18. cum ſeqq. & num. 25.* Perez *l. 1. pag. 4. verſ. Item apud, & verſ. quæro vtrum, tit. 1. lib. 5. Ordin.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. læſis, num. 127. & 128. C. de in integr. reſtitut. minor.* Cardin.Tuſch.*practic. concluſ. tom.8. lit.V.concl.325.num.1.* Sanch. *de matrim. lib.1. diſp.1.num.2.* Franc. Molin.*de ritu nupt. lib.3. quæſt.6. num.44.* 1

Vnde omnia iura loquentia de vxore, accipienda à eſſe quando matrimonium per verba de præſenti contractum eſt, quamuis copula ſequuta minimè ſit, vt reſoluunt Conarr. *de ſponſalib. part. 2. cap. 1. in initio, num.2.* Matienſ. *l. ſin. gloſſ. 6. num. 1. tit.2. lib.5. nouæ Recopil.* Gutier. *de iuram. confirm. part. 4. cap.51. num.2.* Fontanel. *de pactis nupt. clauſ.5 p.10. num.34.& 35.* 2

Quare in terminis ſtatuti vetantis legari vxori, 3

etiam

etiam ſponſam de præſenti comprehendi, tradunt Boër. *decif.* 22. *num.* 38. Pechi. *in tract. de teſtam. coniug. lib.* 4. *cap.* 11. *à princip.* quos refert, & ſequitur Franc. Molin. *d. quæſt.* 6. *num.* 47. quicquid dicat Cancer. *variar. reſolut. p.* 3. *cap.* 11. *de ſponſalib. à num.* 115.

4 Verùm in hac materia ſic diſtinguendum eſſe puto; aut materia eſt odioſa, aut fauorabilis, aut indifferens: ſi eſt odioſa, nomine vxoris, vel mariti non veniunt ſponſalia contracta per verba de præſenti, nec ſponſi ipſi de præſenti ante conſummationem: ſi autem eſt indifferens, veniunt qui contraxerunt per verba de præſenti, ſiue conſummauerint matrimonium, ſiue non; minimè autem comprehenduntur ſponſi de futuro: ſi autem eſt fauorabilis, comprehenduntur etiam ſponſi, ſiue ſponſæ de futuro. Colliges hæc ex Panorm. *in cap. tertio loco, in fine,* & *ibi* Felin. *num* 4. *de præſumpt.* Anton. Cuch. *lib.* 5. *inſtitut. maior. tit.* 10. *num.* 8. & 9. Alex. Carrer. *lib.* 5. *de ſponſal. cap.* 5. Auendan. *reſp.* 10. *num.* 3. quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 1. *diſp.* 1. *num.* 3.

VXORIS appellatione venit vxor quæ eſt de 5 præſenti, non verò ea, quæ fuit, licèt ſit adhuc vidua, ſicuti docet Alexand. *conſ.* 207. *Ponderatis verbis, num.* 9. *verſ. quinto, lib.* 6. vbi *num.* 10. hinc colligit quod in ſtatuto de vxoribus rebellium, non venit vxor vidua eius, qui mortuus eſt rebellis, refert Card. Toſch. *practic. concluſ. tom.* 8. *lit. V, concl.* 204. *num.* 10. & 11.

TRACTATVS

TRACTATVS LOCORVM COMMVNIVM ARGVMENTORVM IVRIS.

Locvs I.

ab Absolutione.

1 *Ab Absolutione ad excommunicationem quoad omnia valet argumentum.*
2 *Eius est soluere, cuius est ligare.*
3 *Excommunicare qui potest, potest absoluere, & è contra.*
4 *Absoluere qui potest, condemnare etiam valet.*

1 AB ABSOLVTIONE AD EXCOMMVNICATIONEM quoad omnia
valet argumentum, sicut tradit Fe-
deric. de Senis *conf.* 11. *n.* 4. *vers. præ-*
terea, quem refert Card. Tusch. *pract.*
*conclus.tom.*1.*lit.A,concl.*507.*n.*23.
2 Par enim & æquale ius est soluendi, & ligandi,
quia eius est soluere, cuius est ligare, *l.*3.*ff.de re iudic.*
l.nihil tam naturale,& l.eius est nolle,ff. de regulis iuris,
*l.vlt.C.de legibus.c.verbum,de pœnit. dist.*1. Gate. Fal-
con.*reg.*110. Ascan.Tambur.*de iure Abbatum,tom.*1.
*disp.*17. *quæst.*1.*num.*4. Octau. Glorit. *resp.* 1. *part.*3.
3 *num.*590. & qui potuit excommunicare, potest ab-
soluere, & è contra, *cap.prudentiam,*§.*sexto, de officio*
deleg cap.ad reprimendam,de officio Ordin. gloss. *verb.*
inferior, in cap. inferior 21.*dist.* Mari. Alter. *de cen-*
sur. tom. 1. *disp.* 2. *de absolut. ab excommunicat. lib.* 4.
*cap.*2. Bonacin.*in simili tract.disp.*1. *quæst.*2. *puncto* 2.
*num.*1.cum aliis citatis per metipsum *de officio,& po-*
4 *test. Episcopi,p.*3.*alleg.*52 *num.*1. Et qui absoluere po-
test, condemnare etiam valet, iuxta ea quæ adduxi
*Axiom,*1 *num.*1.

Loc. II.

ab Absurdo.

1 *Ab Absurdo vitando, seu remouendo valet argumentum.*
August. Barbosæ Argum. Iur.
2 *Intellige quando verba nihil operentur, quamuis inducatur iurium correctio.*
3 *Amplia etiam contra piam causam.*

AB ABSVRDO vitando, seu remouendo 1
valet argumentum, *l. scire oportet*, §. *aliud,*
ff. de excusat. tutor. l. nam absurdum, ff. de bonis
libert. l. siue hereditaria, in fine, ff. de negot. ge-
*stis, l.*1.§. *vnde quæritur, ff. de publican. l. ita vul-*
neratus, versic. quòd si quis absurdè, ff. ad leg. Aquil.
l. diuortio, ff. soluto matrim. l. aliud, §.*fin.ff. de regul.*
iuris, cap. venerabilem, circa med. cap. in Genesi,
de elect. cap solita, de maiorit. & obedient. cap. cùm
inter, de except. cap. cùm satis sit absurdum, de officio
Archidiaconi, cap. quemadmodum, de iureiur. cap. ex
ore, de priuileg. Bald. *consil.* 2. *Verba statuti, num.*5.
versicul. item hoc probatur, lib. 1. Euerard. *in topicis*
legalib. loco 8. Aym. Crauet. *consil.*130. Socin. iun.
consil. 1. *numer.* 122. *& consil.* 49. *numer.* 22. *&*
consil. 66. *num.* 14. *& conf.* 71. *num.* 22. *vol.* 1. Hip-
pol. Riminald. *conf.*226. *num.*48. *vol.* 2. *& conf.* 492.
*num.*31. *& conf.*502. *num* 89. *vol.*5. vbi dicit *nihil eo*
validius, Ioan.de Monte Sperello *conf.* 1. *num.* 21. *&*
*conf.*298.*num.*3.*lib.*1. *& conf.*104. *num.*7. *eod. lib.* vbi
quòd valet in statutis, Decian. *consil.* 100. *num.* 28.
*volum.*2. *& conf.*74.*num.* 47. *vol.* 3. Georg. Euerard.
*consil.*43.*num.*14. *vol.*1. Curt.iun. *conf.*170. *num.* 16.
vol. 2. Monald. *conf.* 150. *num.* 14. *&* 15. *tom.* 1. *&*
consil. 46. *num.*19. *tom.*2. Paciao. *consil.*32. *num.* 36.
Menoch. *consil.* 12. *num.* 3. *& consil.*37. *num.* 118. *&*
*conf.*76. *num.*12. *& conf.*84. *num.*23. *& conf.* 95. *n.* 76.
*& conf.*207. *num.*59. *& conf.*727. *num.*10. Seraphin.
de priuileg. iuram. priuil. 30. *num.*12. Peregr. *conf.*89.
*num.*28. *vol.*1. Surd. *consil.*116. *num.*45. Oliban. *de*
*iure fisci, cap.*13. *num.*6c. *pag mihi* 262. Rustic. *ad l.cùm*
*anus, lib.*3.*cap.*10.*n.*7.*ff.de condit. & demonstr.* Adrian.
Negusant. *in sylua responsor. q.*200. *num.*92. Caoagnol.
*decisionum consult. tom.*1. *pag.*183. *à num.*61. *& tom.*3.
*pag.*52. *num.*52. Flamin. *de confident. quæst.* 26. *n.*20.
Cardin. Tusch *practic. conclus. tom.*1 *lit A, conclus.*66.
*num.*8. Mari. Antonin. *variar. resolut. lib.*2. *resol.*32.
*num.*12. *& resol.*59. *casu* 19. vbi subdit procedere in
statutis, Octau. Glorit. *resp.*4. *num.*27. Rot *decis.*156.
*n.*4. apud Farin. *in* 1. *collect. nouiss.* aliàs *part.*4. *diuersor.*

provt in Romana Curia solet allegari, Cardin.Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.3. tit. 7.& de tacitis & ambig. convent. lib. 2. tit. 3. per totum*, plures refert Doct.Franc. Viui. *decis.255. n.24. lib.1.* & vide quæ dixi *Axiomate* 2. Nouissimè Ioseph. Vela *differt. forens.differt.16. n.8.* Melch. Phœb. *Lusit. decis.120. n.35.tom.2.* Iacob.Cancer.*var.resol.p.2.c.8. num.57. & cap.20.n.88.*

2 Intellige quando verba nihil operentur, etiamsi inducatur iurium correctio, vt resoluit Seraphin. *de privileg. iuram. privil. 107. num. 40.* & faciunt quæ tradit Fusar. *de substitut. q.320. num.45.* & quæ dixi *Axiom.2.*

3 Amplia etiam contra piam causam, ideo si concurrat fauor animæ ex vna, & absurditas intellectus, putà contrarietas, vel elusoria dispositio, cessat fauor causæ piæ, & prævalet absurditas, vt ea tollatur omnino, ita Cardin. Zabarel. *cons. 49. per tot. maximè n. 3. & seq.* provt illum refert Card.Tusch. *d.lit. A, concl.66.n.351.*

Loc. III.

ab Actore.

AB ACTORE ad REVM bonum est argumentum etiam in materia correctoria, gloss. *verb.solueris, in Clem.sæpè, de verb. significat.* Petr.de Anchar. *in repet.cap.1.q.14 de constitut.* Franc. Viui. *decis.255 n.41.cum seqq.lib.2.* Ratio est, quia actor & reus non debent ad imparia iudicari, *l. fin. C. de fructib.& lit expens.* Et actor, & reus sunt correlatiua, Niconit. *in repet. cap. quoniam contra, de probat. p. 2. num. 587.*

Loc. IV.

ab Adoptione.

AB ADOPTIONE ad LEGITIMATIONEM validum est argumentum, vt post Bart. *in §.& quid si tantùm, circa fin.* tangit Pute.*decis.110. num.1.lib.2.in correctis.* Sicuti valere ab arrogatione ad legitimationem, tradunt Ias.*cons.40.col.4.in princ. vol.3.* Roland.à Valle *cons.88.n.16.vol.1. & cons.96. num.19.vol.3.*

Loc. V.

ab Aduocato.

1 AB ADVOCATO ad PROCVRATOREM, largè sumpto vocabulo, valet argumentum, iuxta ea, quæ dixi *Appell.* 8. licèt strictè loquendo non esse validum, scribant Natt. *cons. 376. n.7 lib.1.* Alexand. *cons.109.n.2. in fine lib.6.* Franc. Marc.*decis.314.p.1.* quos refert, & sequitur Honded. *cons.81 num.49.tom.1.*

2 Vnde prouenit, vt sicut Aduocatus propter præsumptam affectionem testimonium ferre non potest, *l. fin. ff. de testib. cap. si testes omnes, §. testes quos accusator 4.q.3.* Nell. *de testib. num.31.* Campeg.*in simili tract.reg.58. à princip.* Soar. *recept. sent. lit. A, num.96. & lit.T, num.193.* Anton. Faber *in suo Cod. sub tit. de testib. definit. 19.* Vincent. de Franch. *decis.122.* Rebuff. *de reprobat testium, num.33.cum seqq.* Hect.Æmil.*in tract.de testib. verb. Aduocatus*, Perez *l.2.tit.19.lib.2.Ordinam.pag.403.* Mascard. *de probat. conclus.66.num.1.& 2.& conclus.1359.num.3.* Gutier. *consil.24.num.8. & 9.* Mench. *quæst. frequent. cap.33. num.4.* Bobadil. *in sua politica, lib.5. cap.2. num.55.* Annæ.Robert.*rerum iudic. lib.2. cap.19. p.1.* Anton. Scap.*de iure non scripto, lib.5.cap.112.num.13.* Hieron. Treutler.*disp.select. p.1. disp.8. thesi 2.* Garc.Mastrill. *Sicilia decis.151.n.39.* latè Rebuff.*in praxi crimin.p.2. de testib. q. 60. num.155. cum multis seqq.* & Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tit.65. de Aduocatis, n.74.cum seqq.* vbi limitat.

3 Ita similiter & procurator in causa in qua est procurator, testis esse non potest, Grammat. *decis. 73. n.16.* Hect.Æmil. *de testib. p.1. verb. Aduocatus, n.4.* Menoch *de arbitr.lib.1.q.73.num.5.* Mench.*frequent. cap.35.num.5.*Mascard.*concl.1357.n.35.& concl.1232. à num.1.* Farinac.*d.q.60.n.196.cum seqq.*

Loc. VI.

ab Æquiparatis.

1 *ab Æquiparatis valet argumentum.*
2 *Intellige quando adest similitudo in eo, in quo fit æquiparatio.*
3 *Ratio diuersitatis vbi limitat non valet argumentum ab Æquiparatis.*
4 *Argumentum ab Æquiparatis non procedit in correctoriis.*

1 AB ÆQVIPARATIS valet argumentum, *l.Stichus ff.de manum testam.* Cephal. *cons.110. n.42.& cons.537.n.19.* Laurent.de Pinu *cons.66.n.6. & cons.136.n.6.* Socin.iun.*cons.71.num.2.& cons.122. n.18.vol.3.* Franc.Becc.*cons.8.n.9.vol.1.* Franc. Viui. *decis.255.n.19 lib.2.* Menoch.*cons.32.n.17.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib.2.q.61. num.11.& 12. lib.3. q.6. n.8.*Surd.*de aliment.tit.9 q.1.n.9.& cons.393. num.36.* Franc.Molin.*de ritu nupt. lib.3.q.46. n.24.* Stephan. Gratian.*discept.forens.cap.298.num.70.*Narbona*l.20. gloss.22. num.4. tit. 2. lib. 4. Recop.* Fontanel. *de pact. nupt.claus.4.gloss.7. part.2. num.61.* vbi ait quòd procedit affirmatiuè, non negatiuè. Valenzuel. *cons.124. num.16. tom.2.* nouissimè Ioseph. Vela *differt. forens. differt.6 n.45.* Rota *decis 6 num.3.& 5.part.1. in posth. Farinac.* aliàs *part. 3. recent.* vbi quòd valet etiam in statutis argumentum ab æquiparatis, seu subrogatis.

2 Intellige procedere quando adest similitudo in eo, in quo fit æquiparatio, secundùm Pelaëz *de maioratu, p.1.q.28.num.22.* Surd.*decis.119.num.26.& 27.* Card.Seraphin.*decis.288.n.5.*Cephal.*cons.537. Diligenter, n.19.vol.4.* Franc.Viui.*d.decis.255.num.19.post princ.n.21.*post Hieron.Grat.*cons.26.n.64. vol.1.* subdit huiusmodi argumentum locum habere indistinctè vbicunque æquiparatio foret facta per omnia, sive in omnibus, & per omnia. Vnde non habere locum huiusmodi argumentum quando casu aliquò æquiparatio cessare potest, scribit Rustic. *ad l. cùm auus, lib.2.cap.13.n.50.ff.de condit.& demonstr.*

3 Limita igitur vt non habeat locum vbi militat ratio diuersitatis, Roman.*cons.110. col. pen. vers vlt. & cons.179.n.12.*Cardin.Tusch.*practic.conclus.tom.3. lit.E, concl.308.n.31.* Surd.*cons.50.n.25.* Franc.Viui. *decis.255.sub n.21.lib.2.*

Limita

Digitized by Google

4 Limita etiam in correctoriis, seu quando per illud corrigitur ius commune, Anton. Monach. *Lucen. decis.49. n.13.* Cald. Pereira *de potestate eligendi, cap.7. num.5.* Honded. *cons.81. n.48. tom.1.* vbi *n.47.* subdit hoc argumentum non procedere vbi per illud non reperitur facta æquiparatio à lege.

Loc. VII.

ab alimentis.

Argumentum valet
1 *Ab Alimentis ad dotem,*
2 *Ab Alimentis ad legitimam,*
3 *Ab Alimentis ad annuum legatum, &*
4 *Ab Alimentis ad piam causam.*

1 AB ALIMENTIS ad DOTEM validum est argumentum, vt latè probant Euerard. *in topicis legalib. loco 29.* Cantiunc. *in 19. specie loci à simili,* Magdalen. *de numero testium, part. 2. cap. 2. num.55.* Tiraquell. *de iure primog. quæst.62. num. 4. & num.12. cum seq.* Lar. *in l. si quis ex liberis, §. idem Iudex, numer. 24. cum seqq. ff. de liber. agnoscend.* Viui. *tom. 1. commun. opinion. lib. 5. tit. 7. num. 120. pag.729.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt.189. num. 29.* Sebast. Næui. *ad l. ob æs alienum 12. num. 2. C. de præd. minor.* Franc. Vegg. *cons.37. num.7.* Cauagnol. *decisionum consult. tom.2. pag.99. num.11.* Cald. Pereira *quæst. forens. cons.1. num.33.* Sanch. *de matrimon. lib.4. disp.16. num.1.* Rustic. *ad l. cùm auus, ff. de condit. & demonstrat. lib.2. cap. 2. num. 44.* Monter. à Cueua *Aragoniæ decis.16. num.18.* Rot. *decis.526. num. 7. part. 1. diuers.* & coram Cardin. Seraphin. *decis. 447. num. 7.* vbi intelligit si sit eadem ratio, vbi enim est diuersa, non procedit argumentum de alimentis ad dotem, vt tradit Surd. *de aliment. tit.9. quæst. 1. num. 8.* vbi *numer.10.* subdit quòd sumatur solum negatiuè, sed pariter valere affirmatiuè, melius resoluit Cardinalis Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.12. tit. 16. num. 17.* Sicut valet è contra à dote ad alimenta, vt dixi *loco 39. num.2.*

2 AB ALIMENTIS ad LEGITIMAM, & è contra valet argumentum, secundùm Ceuall. *commun. contra communem, quæst. 780. numer. 243.* Sed hoc non esse perpetuo verum asserit Valascua *de partition. cap. 18. num. 32. cum seqq.*

3 AB ALIMENTIS ad ANNVVM LEGATVM, siue vsumfructum, valet argumentum, vt resoluunt Peregr. *de fideicommiss. art. 30. numer. 8.* Adrian. Negusant. *in sylua respons. quæst. 498. num.12.*

4 AB ALIMENTIS ad PIAM CAVSAM valet argumentum, Cantiuncul. *in topicis legalibus,*
5 *in 4. specie loci à simili.* Causa enim alimentorum dicitur causa pia, secundùm Tiraquell. *de priuilegiis piæ causæ, fol. mihi 10. & seq.* Card. Mantic. *de tacitis & ambiguis conuent. lib. 13. tit. 12. num. 1.*

Augnst. Barbosæ Argum. Iur.

Loc. VIII.

ab Antecedenti.

AB ANTECEDENTI necessariò validum est argumentum, vt per Euerard. *in topicis legalibus, loco 94. & 96.* Socin. iun. *cons.110. num.18. vol.3.* Sim. de Prætis *cons.159. num.14. lib.1.* Eugen. *cons. 62. num. 53. vol. 1.* Card. Seraphin. *decis. 776. num.1.* vbi ampliat in sententiis, & in omni materia quantumuis stricta. Rota *decis.626. num.5. in fin. p.1. in posth. Farinacii,* aliàs *p. 3. recent.* vbi quòd argumentum ab antecedenti, & subsequenti necessariò valet. Vide quæ dixi *Axiom.29. n.3.*

Loc. IX.

ab Appellatione.

AB APPELLATIONE ad EXCEPTIONEM valet argumentum, quia omnia causa quæ præbet iustam appellationem, præbet etiam iustam & releuantem exceptionem, vt per Oldrad. *consil.323. Circa primum, in princ.* quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. lit. A, concl.507. n.19.* 1

AB APPELLATIONE ad RECVSATIONEM valet argumentum, sicuti tradunt Boërius *decis.269. n.3.* Gutier. *practic. lib.1. quæst.94. num. 4.* Morla *in emporio iuris ciuilis, part. 1. tit. 2. quæst.11. num.4.* Appellatio enim & recusatio à pari procedunt, *l. apertissimi, vers. cùm post, C. de iudic. cap. super eo, il 2. de appellat.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Appellatio 30.* 2

AB APPELLATIONE ad SVPPLICATIONEM valet argumentum, quia appellatio, & supplicatio pari passu ambulant, *l. fin. §. pen. C. de temp. appell.* vbi Salicet. pro summario deducit. *Statuta in causa appellationis habent locum in causa supplicationis interposita à Præfecto prætorio.* Franc. Marc. *Delphin. decis.141. p.1.* Roland. *cons.94. num.9. cum seqq. lib.1.* Rebuff. *ad leg. Galliæ tom.1. tract. de supplicat. in præfat. n.89. in med. & n.95.* Suar. de Paz *in pract. p.7. tom.1. c. vnic. n.108.* Card. Tusch. *tom.7. remed.3. num. 24.* vbi limitat in casibus, in quibus reperitur expressa differentia, quos dicit esse quinque. 3

Loc. X.

ab Arbitro.

AB ARBITRO ad DELEGATVM valet argumentum, vt per Fulgos. *cons.117. Viso exemplo* Imbrian. *ad restit. pignoris probandam, consid.2. n.124.*

Loc. XI.

ab Arrogatione.

AB ARROGATIONE ad LEGITIMATIONEM validum est argumentum, sicuti

docent gloss. *in l. 1. ad finem, ff. ad municip.* Ruin. *consil. 173. Proponitur, n. 19 lib. 2. & consil. 71. Quamuis, n. 3 lib. 3.* Roman. *cons. 194. In proposita, in 4. dubio.* Roland. à Valle *cons. 88. In causa, num. 16. lib. 1. & cons. 96. Decreueram, n. 29 lib. 3.* Rostic. *in l. cum auus, lib. 2. cap. 13. n. 34 ff. de condit. & demonstr.* Peregr. *vol. 3. consiliorum, in respons. sing. n. 66.*

Loc. XII.

ab Auctoritate.

1 AB AVCTORITATE Doctorum validum est argumentum, *l. antiqui, ff. si pars hered. c. cùm haberet, de eo qui duxit in matrimon. cap. omnes Principes, de maioritat. & obedient. cap. significasti, il 2. de homicid.* Euerard. *in topicis legal. loco 48.* Petr. Andr. Gammar. *in Dialectica legali, lib. 2. loco ab auctoritate,* Menochius *consil. 9. num. 8. & consil. 18. num. 7. & 13. & consil. 33. num. 27.* Sim. de Prætis *cons. 113. num. 17. lib. 1.* Gregorius Euerard. *consil. 27. num. 13. vol. 1.* Iacobus Valdes. *de dignitate Regum, Regnorúmque Hispania, cap. 2. num. 1.* Valenzuel. *cons. 102. num. 141. tom. 2.*

2 AB AVCTORITATE Aristotelis, seu alterius magni viri valet argumentum, *l. si pater, ff. de solut. l. septimo mense ff. de statu homin.* Bart. *in sua quæst. 7.* incip. *Mulier habens, vers. contra quod,* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 1 lit. A, concl. 590. n. 1. & 1.* limitantes quando auctoritas magnorum virorum est contra legem, quia tunc non attenditur.

3 AB AVCTORITATE Maiorum nedum est probabile, sed necessarium argumentum, & illi standum ex vi rationis, quæ necessarium concludit. Bart. *in l. 1. sub num. 23. ff. si cert. pet.* latè Magdalen. *de numero testium in testam. requis part. 1. cap. 16. num. 12. cum seqq.*

Loc. XIII.

à Bello.

A BELLO ad PESTEM valet argumentum, vt per Rip. *in tract. de peste, in princip. num. 11.* Hippolyt. Rimin. *consil. 282. num. 40. vol. 3.* Adde Balb. *in tract. de præscript. 2 part. 6. partis, num. 5.* latè Magdalen. *de numero testium in testamento requis. p. 1. cap. 11. num. 17. cum seqq.* vbi post Paris. *cons. 32. n. 25. vol. 2.* & Boërt. *decis. 228. n. 8.* dicit quòd tempus belli & pestis æquiparantur, quia eo tempore videtur esse quoddam prædium & hostilitas Dei fortior quàm sit hostilitas hominum. Pestis enim dicitur bellum inter Deum & homines, Bartol. *in l. naturaliter, num. 25 ff. de vsucap.* Iodoc. *in enchirid. parium, verb. pestis,* Rip. *d. num. 11.* Et belli appellatione venit pestis, Thesaur. *practic. quæstion. lib. 1. quæst. 13. num. 6.*

Loc. XIV.

à Beneficiis.

A BENEFICIIS ad OFFICIA validum est argumentum, vt per Mandos. *ad reg. 32. Cancel. q. 2. num. 2.* Cabed. *Lusit. decis. 91. n. 4. p. 2.* quicquid dicat Paul. Fusc. *in singularib. lit. A, num. 84.* Mastrill. *de magist. lib. 1. c. 25. n. 11. & c. 26. n. 4.* Beneficia enim dantur propter officia, vt dixi *Axiom. 36.* Sic etiam valet argumentum è contra ab officiis ad beneficia, vt dixi *loco 75. n. 1.*

Loc. XV.

à Casu.

A CASV VERO ad FICTVM in æquiparatis valet argumentum, vt per Crauet. *cons. 428. n. 10.* quem refert Card. Tusch. *pract. concl. tom. 3 lit. F, concl. 221 num. 44.* Secus verò vbi non est facta totalis æquiparatio, maximè non concurrente identitate rationis, vt censuit Rot. *coram Card. Seraph. decis. 353. n. 3.*

Loc. XVI.

à Causa.

A CAVSA valet argumentum, vt per Claud. Cantiune. *in topicis legalib. loco 20.* Ioan. Apell. *de ratione explicandi Dialecticam, cap. 3. de causa,* latè Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. leg. lib. 1. loco 11.* vbi *loco 12.* ait de argumento *à causa materiali, & loco 13. à Causa formali, & loco 14. à Causa efficienti, & loco 15. à Causa finali.* 1

A CAVSA CESSANTE valet argumentum, vt per Laurent. de Pinu *cons. 42. n. 5,* quia cessante causa cessat effectus, vt latè dixi *Axiom. 40.* 2

A CAVSA TESTATI ad CAVSAM INTESTATI valet argumentum, Decian. *cons. 48. n. 14. vol. 4.* Rot. *decis. 295. n. 14. p. 1. diuers.* 3

Loc. XVII.

à Charitatiuo subsidio.

A CHARITATIVO SVBSIDIO ad DECIMAM PAPALEM validum est argumentum, vt per Bellenein. *de charitatiuo subsidio, q. 37. num. 3.* Remig. *in simili tract. quæst. 37. num. 14. & 23.* Ioan. Petr. Monet. *in tract. de decimis, cap. 9. quæst. 3. num. 125. & in tract. de distribut. quotid. part. 3. quæst. 9. num. 23.*

Loc. XVIII.

à Ciuilibus.

A CIVILIBVS ad CRIMINALIA validum est argumentum, sicuti docent Euerard. *in topicis legalib. loco 77.* Cantiune. *in 35. specie loci à simili,* Dec. *in cap. at si clerici, num. 129. & seq. de iudic.* Tindar. *de testib. lib. 2. p. 1. cap. 6. num. 10. & seq.* Foller. *in practic. crimin. in verb. & si confitebuntur, p. 2. n. 3. fol. 316.* Angel. *de malefic in verb comparuerunt, & in termino defensionis produxerunt, numer. 1. ad finem,* Mascard. *de probation. concl. 332. n. 6.* Eugen. *cons. 76. n. 101.*

Digitized by Google

n.101.vol.1.Hieron.Buccaron.de different.inter indicia ciuilia,& crimin.prel.1.à princ.& differ.110.n.2.17.& 18. in criminalibus enim procedunt ad instar ciuilium,l.absentem,ff.de pœnis, Angel. de malefic. vers. hac est quadam inquisitio,vers quaro in delictu, Sigism. Scacc.in tract.de indic.caus.ciuil.& crimin.lib.2.cap.9.in rub.de artic.& interrog.in caus.crimin.q.11.n.893. Et procedere vbi fuerit par ratio in vtroque voluit, Salicet.in l.1.C.vbi de possess.agi oporteat, quem refert Buccaron.d.differ.110.n.18.quando cum militat diuersa ratio, dici solet nihil commune habere iudicium ciuile cum criminali, sicuti referunt Bonifac. de Vitalinia tit.de homicidio,& eorum pœnis, num.12. Gand.in tit.de bann pro malefic.n.10.in fine.

2 Sed distinguere non displicet cum Doctoribus, quos refert Farinac. in praxi crimin.p.3.q.81.num.64. qui voluerunt argumentum de ciuilibus ad criminalia valere negatiuè, non autem affirmatiuè, hoc modo,videlicet,confessio in ciuilibus non præiudicat confitenti; ergo nec in criminalibus.Item testes infames infamia iuris non admittuntur in ciuilibus; ergo nec in criminalibus, quia in eis pleniores & concludentiores requiruntur probationes, quàm in ciuilibus, l.fin.C.de probation. refert & sequitur Buccaron.d.prelud.2.n.5.

Loc. XIX.

à Collatione.

1 A Collatione ad imputationem in legitimam optimè procedit argumentum negatiuè, secus affirmatiuè, l. illud, & ibi Dec.n.5.de collationib.Alexand.cons.24.n.4.vers.& non est verum,lib.1. Card.Seraph.decis.568.n.7. Henric.à Rosenthal.de feudis,cap.7.concl.13.n.17. Fontan.de pact nupt.claus.4 gl.2.n.2 fol.34.

Loc. XX.

à Communiter contingentibus.

1 A Communiter contingentibus validum est argumentum.
2 Honestatis ad probationem multum valet argumentum à Communiter contingentibus.
3 Luxuriosa vita probatur per locum à communiter contingentibus.
4 Probatoria in materia procedit argumentum à Communiter contingentibus.
5 In criminalibus quando agitur ciuiliter, valet argumentum à Communiter contingentibus.
6 Argumentum à Communiter contingentibus valet etiam negatiuè.
7 Pro coniecturanda voluntate disponentis valet hoc argumentum.
8 Argumentum à Communiter contingentibus non procedit vbicunque contingens foret multum rarum.

1 A Communiter contingentibus, seu accidentibus validum est argumentum, l. certi condictio,§.si nummos,ibi,cum quotidie,ff.si certum pet l ideóque,vbi gloss.ff.de legib l quadam,§.nummularios,ff.de edendo,gloss.fin.in l.neque tales, C.de probat: August: Barbosæ Argum. Iur. cap.de cleric. non resid. Bald.cons.390. Tam profundè, num.3.lib.2. Marsil.sing.1.Castrens.cons.466.n.6.lib.1. Socin.cons.93 circa princ.vers primò, lib.1. Corn.cons.21.Visa dicta repudiatione,col pen.vers.& argumentum à communiter contingentibus, lib.2.& cons.48. Videtur primò,num.3.vers.non obstant contraria,lib.2. Alexand. cons.80 Viso processu n.3.lib.4.& cons.190. Plura,n.11. lib.6. Euerard.in topicis legalib.loco 56. Petr.Andr. Gammar.in dialect.legal.lib.1.loco 20. Paris.cons.87. n.24.vol.3.Mascard.de probat concl.144.n.20.& concl. 445.n.6. Hippol Rimin.cons.165.n.42.& cons.168. num.23.& cons.209.n.36.& cons.217.num.23.vol.2.& cons.241.n.147.& cons.244.n.232.& cons.261.num.40. & cons.292.num.27.vol.2. Menoch.de præsumpt.lib.6. præs.19.n.5.& cons.5.num.2.& cons.10.n.7.& cons.670. num.7. Cephal.cons.278.n.92 tom.2.& cons.546.n.12. tom.4.Decian.cons.1.n.182.vol.2.& cons 49.n.24.eod. vol.2.& cons.41.num.5.& cons.76.n.26.vol.3.& cons.7. n.21.vol.4.& cons 54.n.7.vol.5. Eugen.cons.28.n.78. vol.1. Brunor.à Sole in locis communib.verb.argumentum 1. Surd.decis.231.num.18.& de aliment.tit.7.q.9. n.15.& cons.132.n.22.& cons.135.n.30.& cons.252. num.46.& cons.540 n.26. Petr. Henriq. cons.27.n.27; num.16. Honded. cons.83.num.32.tom.1. Sim. de Prætis cons.132.num.57.& cons.133.n.9.& cons.137. num.11.lib.1.& cons.153.num.5.eod.lib.1. Sfort.Odd. cons.20.num.6.lib.1. Pacian cons.31.num.25. Magon. Lucen decis.44.num.11. vbi loquitur in materia probatoria, Card.Tusch practic.conclus tom.1.lit.A, concl.493. Aldouin.cons 44 n.5. Ioseph.Sesse Aragonia decis.121.num.23. Mari.Muta decis.81.n.36. Cæs. Argel.de legitimo contradict.quæst.16.n.36. Garc.Mastrill.Siciliæ decis.245.num.18.Marc.Anton.de Anatis Ferrario decis.58.num.21. Borgnin.Caualcan.Fiuizana decis.44.num.116.p.1. Mouald.cons.1.num.64.& cons.64.num.15.& cons.24.num.5.& cons.31.num 21.& cons.43 num.8.& cons.50.num.11.& cons 55.num.56. & cons.63.num.29.tom.1.& cons.1.num.52.tom.2.& cons.36.num.44.eod.tom.2. A Ponte cons.138.num.35. tom.2. Valenz.cons.77.num 52. Ioan.de Monte Sper. cons.1.num.16.vol.1. Laurent.de Pinu cons.168.n.10. Hieron.Gabr cons.167.n.34.vol.1. plures quos refert Franc.Viui.decis.255.n.15.lib.2. Valenzuel.cons.108. n.11.& cons.169.n.108. Rot.apud Paul.de Rubeis decis.142.n.7.tom.3.diuers.aliàs p.7.recent.

2 Primò amplia multum valere huiusmodi argumentum ad probationem honestatis ad excludendam copulam carnalem, vt resoluit Farin. in praxi crimin.p.5.quæst.136.num.192.

3 Secundò amplia frequenter admitti ad probandam meretriciam, seu turpem vitam,quia luxuriosa vita probatur per locum à communiter contingentibus si fœmina passim admittat iuuenes ad se ingredi. Bald.cons.253.Filiafamil.in princ.lib.2. Euerard.d loco 56. Mascard.d.probat.concl.103.num.20. Cardin.Tusch.d.conclus.493.num.6. Viui.decis.245. n.16.lib.2.

4 Tertiò amplia in probationibus, & materia probatoria,vt per Corn.consil.194.Circa præsentem,col.3. vers.& argumentum à communiter accidentibus, lib.2. Castrens.cons.182.col.2.in princ.vers.item reuelatur, lib.1.& cons.283.Super isto negotio,n.4.eod.lib.1. Aym. cons.151.& cons.234.col.3.vers.tertiò valet argumentum,& in tract.de antiquit.temporum, part.4.num.129. Hippol.Rimin.cons.16.n.43.lib.1.& cons.292.num.27. vol.3. Decian.cons.49.num.24.vol.2. Franc Viui.decis.255.num.16 post princip.lib.2. Magon. Lucensis decis.44.num.11. Garc.Mastrill.Siciliæ decis.245.n.18. Card.Tusch d.concl.493.num.11. Rot.decis.331.n.3. apud Farinac.p.2.recent.

5 Quartò amplia etiam in criminalibus quando agitur ciuiliter, Abb. *consil.* 113. *col.* 3. *lib.* 2. Aym. *cons.* 40. *num.* 3. Cardin. Tusch. *d. conclus.* 493. *num.* 16. Paseth. *cons.* 111. *num.* 29. *cum seqq.* Viui. *d. decis.* 255. *num.* 17.

6 Quintò amplia, quia valet argumentum hoc à communiter contingentibus negatiuè, hoc modo videlicet, fieri non solet hoc; ergo non est verisimile quòd sit factum, quia communiter contrarium contingit, vt per Alexand. *cons.* 80. *Viso processu, num.* 2. & 3. *vers. nec etiam est verisimile, lib.* 4. Aym. *cons.* 40. *num.* 5. *vers. tertiò respondeo*, Cardin. Tusch. *d. concl.* 493. *num.* 22.

7 Sextò amplia valere pro coniecturanda voluntate disponentis, vt censuit Rot. *decis.* 75. *n.* 2. apud Farin. *part.* 2. *recent.*

8 Limita vbicunque communiter contingens fore multum ratum, vt per Cagnol. *in l. emancipati, n.* 18 *C. de collat.* Prosp. Paseth. *cons.* 152. *Pro resolutione, num.* 2. quos refert Franc. Viui. *decis.* 251. *num.* 18. *lib.* 2.

Loc. XXI.

à Connexis.

A CONNEXIS valet argumentum, vt latè probant Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali lib.* 2. *loco* 2. Cantiune. *in topicis legalib. loco* 15. vbi *loco* 14. argumentum desumit ab adiunctis. Connexorum enim idem est iudicium, vt dixi *Axiom.* 51. *num.* 1.

Loc. XXII.

à Coniunctione.

A CONIVNCTIONE plurium legum, seu statutorum valet argumentum, vt per Angel. Aretin *cons.* 76. *In his dubitationibus, num.* 15. *vers. sed his non obstantibus*, Euerard. *in topicis legalib. loco* 15. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap.* 10. *num.* 26. Octau. Cacheran. *cons.* 41. *num.* 27. Card. Tusch. *pract. concl. tom.*.. *lit. A, concl.* 503. *num.* 1. & 2. Eugen. *cons.* 47. *num.* 65. *vol.* 1.

Loc. XXIII.

à Consequenti.

1 A CONSEQVENTIS concessione ad ANTECEDENS validum est argumentum, latè tradunt Euerard. *in topicis legalib. loco* 95. Coniunct. *in simili tract. loco* 17. Petr. Andr. Gammar. *in Dialectica legali, lib.* 2. *loco* 6. Ludou. de Casanate *cons.* 45. *num.* 178. Magdalen. *de num. testium in testam. requis. part.* 1. *cap.* 16. *num.* 111. Nam consequens qui vult, vult & antecedens, vt dixi *Axiom.* 54. *num.* 1.

2 Limita vbi consequens, & antecedens ad contrarios tendunt effectus, sicuti scribunt Ioseph. de Rusticis *in tract. an & quando liberi in conditione positi, lib.* 4. *cap.* 1. *p.* 1. *num.* 8. Ludou. de Casanate *d. cons.* 45. *num.* 179.

Loc. XXIV.

à Constitutione.

A CONSTITVTIONE municipali & statuto ad RESCRIPTA valet argumentum, quia pariter interpretantur, vt reducantur conformia iuri communi, ita Roman. *cons.* 399. *Vt praesens consultatio, in princip. vers. secundò probatur*, quem refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. A, concl.* 496. *num.* 1.

Loc. XXV.

à Consuetudine.

Argumentum valet
1 *A consuetudine ad Pactum,*
2 *A Consuetudine ad Priuilegium,*
3 *A Consuetudine ad Statutum, &*
4 *A Consuetudine ad Legem.*

A CONSVETVDINE ad PACTVM valet argumentum saltem negatiuè, secundùm Decian. *cons.* 7. *num.* 73. *vol.* 3. & *cons.* 19. *num.* 42. *eod. vol.* 3. & *cons.* 21. *num.* 73. *vol.* 1. Franc. Viui. *decis.* 255. *num.* 7. *lib.* 2. & alios citatos infrà *loco* 81. Consuetudo enim habet vim pacti, immò est fortior pacto, sicuti tradunt Farinac. *in praxi crimin p.* 6. *q.* 175. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 33. *num.* 4. & facere potest quicquid potest pactum, Afflict. *Neapol. decis.* 91. *num.* 9. & *decis.* 258. *n.* 2. Card. Tusch *practic. conclus. tom.* 2. *lit. C. conclus.* 807. vbi declarat, sic etiam valet argumentum è contrà à Pacto ad consuetudinem, vt dixi *d. loc.* 81. *num.* 3. 1

A CONSVETVDINE ad PRIVILEGIVM valet argumentum, *cap. cùm contingat, de foro compet.* Flamin. Paris. *de confident. quaest.* 38. *num.* 17. Consuetudine enim introduci potest, quicquid per priuilegium concedi valet, Cardin. Tusch. *d. tom.* 2. *lit. C, concl.* 808. Sic è contrà valet argumentum à priuilegio ad consuetudinem, vt dixi *loco* 88. *n.* 1. 2

A CONSVETVDINE ad STATVTVM valet argumentum, quia quod non potest consuetudo, neque potest statutum, & è contrà, vt per Lap. *alleg.* 43. *in fine*, Federic. de Senis *cons.* 18. *num.* 3. *vers. praeterea consuetudines.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 56. *num.* 27. & *cons.* 2. *num.* 29. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 1. *num.* 3. Card. Mantic. *practic. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 507. *num.* 20. Sic è contrà valet argumentum à Statuto ad consuetudinem, vt dixi *loco* 105. *num.* 3. 3

A CONSVETVDINE ad LEGEM valet argumentum, vt per Cephal. *cons.* 272. *num.* 139. *vol.* 2. Sebast. Medices *de regul. iuris, verb. legis, n.* 65. Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 2. *c.* 67. *n.* 6. 4

Loc. XXVI.

à Contractibus.

Argumentum valet
1 *A Contractibus ad Iudicia,*
2 *A Contractibus ad Sententiam,*

3 *A Con*

3 *A Contractibus ad vltimas voluntates,*
4 *Nisi diuersa esset ratio,*
5 *Vel nisi loqueretur de solemnitatibus adhibendis in contractibus, vel quasi,*
6 *A Contractibus ad legatum,*
7 *A Contractibus ad fideicommissa,*
8 *A Contractibus ad Delicta,*
9 *A Contractu mutui ad Contractum census,*
10 *A Contractu ad quasi contractum, &*
11 *A Contractu ad distractum.*
12 *Contractus, & distractus à pari procedunt.*

1 A CONTRACTIBVS ad IVDICIA valet argumentum, *l. si quis seruum, & l. si quis cum filio ff. de pecul. l. omnem, ff. de indic.* glos. *verb. contractus, & auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit.* Gutier. *de iuram. confirmat. part. 1. cap. 1. num. 33.* Meleh. Phœbos *Lusit. decis. 62. num. 5. tom. 1.* Henriq. *in tract. de fideiussorib. cap. 7. num. 171.* Sie è contrà valet arguneotum à iudiciis ad contractus, vt dixi *loco 57. n. 1.*

2 A CONTRACTIBVS ad SANTENTIAM, & è contrà valet argumentum, vt tefeit deeisum Mati. Muta *decis. 70. n. 3.*

3 A CONTRACTIAVS ad VLTIMAS VOLVNTATES, & è contrà validum est argumentum, *l. pactum inter hæredem, ff. de pact. l. qua de legatis, l. seruum filij 46. § cum qui chirographum, ff. de legat. 1. l. enm qui ita, in princ. ff. de verb obligat. l. fin. C. de legat.* Fedetic. de Senis *cons. 3. n. 5. vers. nam licèt,* Eoeratd. *in topicis legalib loco 17.* Canctuoe. *in simili tract. in septima specie loci à simili,* Dec. *cons. 69. n. 8.* Ias. *in l. qua de legato, ff. de legat. 1.* Paul. Fosc. *lit. A, sing. 85.* Socin. iun. *cons. 126. n. 28. vol. 1. & cons. 99. n. 7. vol. 3.* Curt. iun. *cons. 171. num. 3. lib. 2. & cons. 341. num. 8. lib. 3.* Hippol Riminald. *cons. 112. n. 18. vol. 2. & cons. 269. n. 18. vol. 3.* vbi intelligit quando militat eadem ratio, *& cons. 509. num. 88. vol. 5.* Menoeh. *cons. 58. n. 23. & cons. 89. num. 36. & cons. 07. num. 27. & cons. 162. n. 8. & cons. 374. num. 7. & de præsumpt. lib. 4. præs. 127. n. 9.* Fulu. Pacian *cons. 134. num. 80.* Cephal. *cons. 156. num. 39. tom. 2.* Neuizan. *cons. 2. num. 34.* vbi limitat quando diuersa repetiretur ratio, Magdal. *de numero testium, p. 3. cap. 2. num. 21.* Laurent. de Pina *cons. 76. num. 21.* Hieron. Gabt. *cons. 85. n. 9. vol. 2.* Franc. Viui. *decis. 255. num. 9. & 10. lib. 2.* Card. Mantic. *de coniect. vltim volunt. lib. 3. tit. 17. num. 1.* Sim. de Prætis *cons. 122. num. 4 & cons. 142. num. 31. lib. 1.* Mascard. *de general stat. interp. concl. 7. n. 28.* Ioseph. Ludou. *Lucensi decis. 29. num. 3.* Surd. *de alimentis tit. 2. quæst. 10. num. 7. & tit. 5. quæst. 1. num. 15. & tit. 9. quæst. 18. num. 8. & 9. & cons. 233. num. 2. & cons. 470. num. 14.* Honded. *cons. 29. num. 86. tom. 1.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. argumentum 2.* Camill. Gallin. *in commentar ad tit de verb signific. lib. 5. cap. 16. n. 74.* Piehard. *ad §. ex conditionalib. num. 2. Instit. de verb. obligat. & in tract. de mora, num. 203.* Adrian. Neguzant. *in sylua responsor. quæst. 92. num. 3. & quæst. 503. num. 5.* Marta *voto 77. num. 34.* Camill. de Lauatha *cons. 7. num. 32. & cons. 14. n. 7.* A Ponte *cons. 46. num. 96. tom. 2.* Fusar. *de substitut. quæst. 379. n. 14.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæst. 18. num. 24.* Cardin. Mantie. *de tacitis, & ambig. conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 15. num. 1.* vbi *num. 16.* intelligit subsistente eadem ratione, Cardin. Tuseh. *practic. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 943. num. 1. & 2.* vbi post Dyn. *cons. 7. Quæstio talis est, num. 4. vers. præterea,* & Alex. *cons. 61. Super eo, n. 2. lib. 1.* asserit valere argumentum de contractibus ad vltimas voluntates affirmatiuè, tanquam de minori ad maius, non verò negatiuè, quia in contractibus sit stricta interpretatio, in vltimis verò voluntatibus fit lata. Cancer. *var. p. 1. c. 2. n. 101.* Sie è contrà valet argumentum ab vltimis voluntatibus ad contractus, vt dixi *loco 123. num. 1.*

Limita vbi est diuersa ratio, quia tunc non valet argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, nec è contrà, Alex. *d. cons. 61. num. 2. vers. non obstat quod in vltimis, lib. 1.* Castien. *cons. 101. col. 2. vers. quantum verò, lib. 1.* Catdio. Tuseh. *d. concl. 495. n. 12.* Card. Mantic. *d. tom. 1. lib. 2. tit. 1. num. 17.* Monet. *de distribut quotid. p. 3. q. 4. n. 14.* 4

Limita etiam in legibus loquentibus de solemnitatibus adhibendis in contractibus, vel quasi, quia non extenduntur ad vltimas voluntatea, nec è contrà, Peralta *in l. cùm pater, §. à filia, num. 58. ff. de legat. 2.* quem refert Armendar. *in proœmio addit. ad recop. legum Nauarra num. 175.* 5

A CONTRACTIBVS ad LEGATA validum est argumentum, *l. qua de legato,* vbi Doct. *ff. de legat. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 144. n. 10. & præs. 199. n. 5.* 6

A CONTRACTIBVS ad FIDEICOMMISSA valet argumentum, ex Menoch. *cons. 97. num 71.* vbi citat Socin. iun. *cons. 99. n. 7. lib. 3.* 7

A CONTRACTIBVS ad DELICTA, validum est argumentum, *l. omnem, ff. de iudie. l. absentem, ff. de pœnis, l. 2. §. fin ff de custod reorum, auth. qua in prouincia, C. vbi de crimine agi oporteat, c. fin. de foro compet.* Flotian. *cons. 11. in fine, n. 9. & 10.* Petr. de Anch. *cons. 28. n. 3. vers. de delictis,* Euetard. *in locis legalibus loco 20.* Cantiune. *in simili tract. in decima specie loci à simili,* Hippol. Riminald. *d. cons. 196. n. 34. vol. 2.* Card. Tuseh. *d. tom. 1. lit. A, concl. 495. num. 8. & concl. 306. n. 26.* Bueeaion. *de different. inter iudicia ciuilia & crim. differ. 80. n. 7.* Sie è contrà valet argumentum à delictis ad contractus, vt dixi *loco 35.* 8

A CONTRACTV MVTVI ad contractum CENSVS valet argumentum, Menoeh. *cons. 49 n. 16.* 9

A CONTRACTV ad QVASI CONTRACTVM validum est argumentum, *l. si pupilli, §. si quis ita, ff. de negot. gestis, l. apud Iulianum, §. fin. cum l. seq. ff. ex quibus causis in possess eatur. l. ait prætor, in princip. iuncto § non solùm, & seq. ff. de minorib.* Euetard *in topicis legalib. loco 18.* Cantiuncul. *in simili tract. in octaua specie loci à simili.* Soe. iun. *cons. 147. n. 7. vol. 2.* Cæs. Atgel. *de contradict. legit. q. 3. n. 30.* Ioseph. Sesse *de inhibitionib. cap. 9. §. 3. n. 13.* vbi subdit non valere in præiudicium tertij, Ioan. Griuel. *Dolana decis. 14. num. 14.* 10

A CONTRACTV ad DISTRACTVM valet argumentum, *l. Pomponius, §. præterea, ff. de acquir. possess. l. item veniunt, in princ. iuncto §. 1. ff de petit. hæred. c. de illis 1. in princip. ff. de despons. impub. cap. vnic. §. idem quoque, eod. tit. lib. 6.* Euetard *in topicis legalib. loco 19.* Cantionc. *in simili tract. in nona specie loci à simili,* Sebast. Næui. *ad l. nihil tam naturale 36. n. 3. cum seqq. & ad l. ferè 195. ff de regul. Iuris,* D. Barbosa *in l. hæres absens, §. proinde, n. 13. ff. de indic.* 11

Contractus enim, & distractus à pari procedunt, & sunt eiusdem naturæ, *d. §. præterea, l. ab emptione 59. ff. de pactis, l. de tutela, C. de in integ. restit. minor.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 22. num. 6.* Piehard. *in disput. de mora, num. 141.* Cald. Pereita *de potestate eligendi cap. 7. n. 15.* Eseob. *de ratiocin. cap. 14. num. 42.* Cardin. Mantie. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 1. tit. 2. à num. 15.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 4. q. 897. n. 886.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 168. num. 7. & n. 10. cum seqq.* 12

Loc. XXVII.

à Contrario ſenſu.

1 *A Contrario ſenſu validum eſt argumentum.*
2 *Argumentum à Contrario ſenſu vt procedat debet ſumi à contrarietate cauſa finalis.*
3 *Accipitur ſtrictè, & ad limites verborum.*
4 *Sumitur à tota oratione cum ſuis qualitatibus.*
5 *Procedit quando contrarium non eſt in iure expreſſum.*
6 *Et habet locum de iure Canonico fauore pia cauſa, licèt caſus ſit prohibitus de Iure Ciuili.*
Amplia,
7 *In contractibus,*
8 *In contractibus conditionalibus,*
9 *In conuentionibus, &*
10 *In ſtatutis.*
11 *Intellige quando in ſtatutis contrarius ſenſus non eſt repugnans iuri communi.*
12 *Reſtringe in caſu à Iure communi prouiſo.*
Amplia,
13 *In arbitramentis,*
14 *In pactis,*
15 *In pactis conuentionalibus,*
16 *In Reſcriptis,*
17. *In feudo,*
18 *In ſententia, &*
19 *In vltimis voluntatibus.*
Limita,
20 *Ex gloſſis,*
21 *Ex deciſionibus,*
22 *Ex dictis Doctorum,*
23 *In priuilegiis,*
25 *In diſpoſitione concepta negatiuè.*
26 *Vbi eſſet inducenda Trebellianica detractio,*
27 *Quando in caſu contrario militat eadem, vel diuerſa ratio,*
28 *In Irregularitate,*
29 *Vbi fieret correctio Iuris.*
30 *Etiam in ſtatutis,*
31 *Et teſtamentis,*
32 *Ac legibus feudalibus,*
33 *Niſi diſpoſitio redderetur inutilis,*
34 *Quando ſequeretur abſurdum,*
35 *Quando reſultaret abſonus intellectus,*
36 *Quando ſumeretur ex verbis narratiuis legis,*
37 *Quando ſumeretur contra mentem contrahentium,*
38 *In iis qua ſunt poſita ad cautelam,*
39 *In pœnalibus,*
40 *Quando induceretur contrarietas,*
41 *Vbi adeſt particula* plerunque, *&*
42 *In odioſis.*
43 *A Contrariis validum eſt argumentum.*

1 A Contrario sensv validum eſt argumentum, *l.* 1. *§. huius rei, ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdict. l. qui teſtamento, §. mulier*, vbi gloſ. *ff. de teſtam. l. ſi procuratorem, §. ſi ignorantes, ff. mandati, l. ſi quis locuples* 57. *ff. de manumiſſ. teſtam. l. conuenticula*, & ibi Cyn. *à princip. C. de Epiſcop. & cleric. l. apud antiquos* 21. *C. de furtis, cap. qualis* 25. *diſt. cap. cum Apoſtolica, de iis qua fiunt à pral. cap. quamquam*, vbi Doct. *de cenſib. lib.* 6. Roman. *conſ.* 399. *in princip.* Dec. *conſ.* 183 *num.* 1. *&* 2. Caſtren. *conſ.* 175 *n.* 3. *lib.* 1. Iaſ. *in l.* 1. *num.* 36. *& ſeq. ff. de officio eius*, vbi ponit ampliationes, & limitationes, Socin. *reg.* 18. Eucrard. *in topicis legal. loco* 4. Petr. Andr. Gammar. *in dialect. legali lib.* 2. in loco à contrario ſenſu, Pichard. *in diſput. de mora, n.* 132. Maſcard. *de probat. concl.* 1146. *n.* 3. Pote *deciſ.* 189. *num.* 8. *lib.* 1. *in correctis*, Cephal. *conſ.* 51. *n.* 14. *& conſ.* 136. *num.* 10. *lib.* 1. *& conſ.* 308. *n.* 55. *& conſ.* 545. *n.* 3. *vol.* 4. Caſtillon. *conſ.* 19. *In facto num.* 2. vbi ait quòd eſt caſus legis argumentum à contrario ſenſu, Hippol. Riminald. *conſ.* 110. *n.* 49. *& ſeq. lib.* 1. vbi quòd dicitur textus expreſſus, mens legis, & ſtatuti, *& conſ.* 485. *num.* 5. *vol.* 5. vbi quòd eſt fortiſſimum, *& conſ.* 487. *num.* 58. vbi quòd renuntiari non poteſt, ſicut nec legi, *& conſ.* 538. *n.* 13. *vol.* 5. Paul. Fuſc. *lit. A, ſing.* 86. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. argumentum* 3. Viui. *opin.* 71. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quaſt.* 42. *num.* 40. *& tit.* 6. *quaſt.* 11. *num.* 2. *&* 2. Hunded. *conſ.* 48. *num.* 35. *tom.* 1. Hieron. Gabr. *conſ.* 55. *n.* 21. *cum ſeqq. tom.* 1. Cald. Pereita *de nomin. emphyt. q.* 12. *num.* 26. Farinac. *in praxi crimin. part.* 4. *conſ.* 30. *num.* 219. vbi quòd eſt fortiſſimum, Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ.* 10. *n.* 15. Garc. Maſtrill. *Sicilia deciſ.* 207. *n.* 19. *& deciſ.* 254. *num.* 28. *&* 29. Monter. à Cueua *Aragonia deciſ.* 39. *n.* 51. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit. A, concl.* 498. *per totam.* Cæſ. Argel, *de contradict. legis q.* 7. *num.* 3. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 1. *num.* 4. Monald. *conſ.* 148. *num.* 7. *& conſ.* 168. *num.* 9. *vol.* 2. Valenzuela *conſ.* 11. *num.* 68. *& conſ.* 36. *num.* 29. *& conſ.* 44. *num.* 18. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 995. *num.* 1. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſia exiſtent. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 5. Duran. *Rota deciſ.* 445. *num.* 55. vbi dicit quòd hoc argumentum à contrario ſenſu eſt fortiſſimum, & quod per illud probatur, dicitur probari per textum, & caſum legis. Valenz. *conſ.* 112. *n.* 34. *& conſ.* 121. *n.* 157. Caſtill. *controuerſ. tom.* 5. *c.* 88. *per tot.* Reinoſo *in obſeruat practic. obſeruat.* 42. *n.* 13. Rota *deciſ.* 497. *num.* 2. *&* 3. *part.* 2. *in poſthum. Farin.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 145. *n.* 6. *tom.* 2. Ioſeph. Vela *diſſert.* 4 *n.* 1.

Argumentum hoc à contrario ſenſu, vt procedat 2 debet ſumi à contrarietate cauſæ finalis, *l. tale pactum, §. fin. de pactis.* Bald. *conſ.* 477. *in fine verſ. ego dixi, lib.* 4. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 498. *n.* 33. Et in ſenſu directo, Dec. *conſ.* 386. *Licèt in controuerſiis, num.* 4. vbi ſi prohibetur alienatio vſque ad certum tempus, non prohibetur poſt illud tempus; ſed non ſequitur, ergo poſt tempus permiſſa eſt alienatio, quia non eſſet argumentum à ſenſu directo, Caſtr. *conſ.* 106. *Incipiendo ſecundò, in princ. lib.* 2. vbi quòd ſolemnitas ſeruanda à ſtatuto in minore 18. annis non debet ſeruari in maiori 18. annis, ſed non ſequitur, ergo maior 18. annis efficitur maior 25. quia non eſt augere à ſenſu directo, refert Cardin. Tuſch. *d. concl.* 498. *n.* 34. *&* 36. item accipitur ſtrictè, & ad 3 limites verborum, Surd. *conſ.* 224. *n.* 2. Gregor. *deciſ.* 197. *num.* 8. Rot. *deciſ.* 709. *num.* 6. *apud Farin. p.* 2. *recent.* vbi fuit dictum argumentum à contrario ſen- 4 ſu ſtrictè accipi reſpectu eius quod dicitur in ſenſo directo. Denique ſumi debet à tota oratione cum ſuis qualitatibus, Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuil.* 1. *num.* 10. Cardin. Tuſch. *de tacitis & ambig. conuent. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 14. *num.* 2. Peregr. *conſ.* 52. *num.* 22. *vol.* 1.

Primò amplia & intellige validum eſſe hoc ar- 5 gumentum quando contrarium non eſt in Iure expreſſum, *l.* 2. *C. de condit. inſertis, cap. cum virum, de Regularib. cap. à nobis* 2. *de ſent. excom.* Euerard. *d. loco* 4. Garc. Falcon. *reg.* 45. Menoch. *de praſumpt. lib.* 3. *praſ.* 93. *n.* 5. *& lib* 4. *praſ* 83. *n.* 55. Fachin. *controuerſ. Iuris lib.* 13. *c.* 3. *cum ſeqq.* Gam. *Luſit. deciſ.* 167. *num.* 8. Valaſc. *conſ.* 136. *n.* 7. Cardin. Mantic. *de coniectur. vlt.*

volunt.

Digitized by Google

volunt. lib.3. tit. 15. num. 13. & tit. 17. num. 1. & 7. & de tacitis, & ambig. conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 14. Brunor. à Sole in locis communib. verb. Argumentum 3. Gut. practic. lib. 3. quæst. 44. num. 4. Surd. decis. 75. num. 7. & cons. 25. n. 37. Ioseph. Aldrete de relig. discipl. tuenda lib. 2. cap. 28. num. 32. Moila in emporio Iuris p. 1. tit. 1. q. 3. in fine, & tit. 5. quæst. 1. num. 41. Sanch. de Matrim. lib. 6. disp. 21. num. 9. Seraphin. d. priuil. 1. num. 6. Ignat. del Villar in sylua responsor. resp. 16. cap. 3. n. 10. Ioseph Sesse Aragoniæ decis. 146. n. 13. Ferrer. in constitut. Cathaloniæ glos. 2. num. 204. Ant. Monach. Bononien. decis. 67. num. 38. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 18. n. 18. Hieron. Fernandez de Ottero in interp. cap. fin. de pactis n. 62.

6 Secundò amplia vt procedat etiam de Iure Canonico fauore piæ causæ, licèt casus sit prohibitus de Iure Ciuili, cap. licèt, de sepultur. lib. 6. Feder de Senis cons. 294. Card. Tusch. d. concl. 498. n. 7.

7 Tertiò amplia in contractibus, secundùm Alex. cons. 129. in princip. lib. 2. & cons. 46. n. 5. & cons. 119. num. 8. lib. 2. Surd. decis. 302. n. 11. Roland. à Valle in tract. de lucro dotis, quæst. 43. num. 1. Viui. opin. 1. num. 8. Ioseph. de Rusticis in tract. an & quando filij positi in conditione, lib. 1. cap. 4. num. 8. D. Barbos. in l. si cum dotem, n. 28. cum seq ff soluto matrim. Franc. Veg consil. 21. num. 4. Sim. de Prætis cons. 77. n. 13. & cons. 192. num. 12. lib. 1. Anton. Monach. Lucen. decis. 55. n. 2. & 23. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 51. num. 9. vbi num. 10. resoluit procedere in contractibus tam bonæ fidei, quàm stricti Iuris, & à num. 17. totus est in respondendo fundamentis, Hieron. Gabr. cons. 58. n. 22. & 23. tom. 1. existimantis in contractibus argumentum à contrario sensu desumi non posse. Castill. d. cap. 88. num. 8. cum seqq. vbi quòd in contractibus plurimum valet nedum bonæ fidei, sed etiam stricti Iuris, quamuis recedatur à natura contractus.

8 Quartò amplia etiam in contractibus conditionalibus, Bald. cons. 173. Factum dicitur esse tale, num. 8. vers. aliquando lib. 1. & cons. 122. Quidam lib. 5. Castill. d. cap. 88. n. 9.

9 Quintò amplia in conuentionibus, Roman. cons. 399. vers. tertiò. Dec. cons. 316. n. 8. Alexand. cons. 46. Ponderatis verbis, num. 5. vers. tertio in conuentionibus, Castill. d. cap. 88. num. 16. vbi quòd generaliter in omnibus hominum conuentionibus, & dispositionibus procedit.

10 Sextò amplia in statutis, sicuti docent Bald. cons. 201. In prouincia, num. 1. vers. in contrarium, lib. 1. Castren. cons. 98. In causa appellationis, lib. 2. vbi ait quòd statutum in quo disponitur quod filiusfamil. non possit obligari, nisi gerat publicè negotia domus, intelligitur à contrario quòd si gerat negotia domus, potest obligari, idem Castren. 106. in princip. lib. 2. vbi dicit statutum quòd minor viginti annis adhibeat certam solemnitatem statuti, Angel. cons. 210. Statutum supradictum, num. 4. vers. contrarium, vbi quòd statutum vacans ad successionem defuncti, certas personas certo casu censetur disponere contrarium à contrario sensu, Alexand. cons. 142. Viso processu, num. 2. vers. nam statutum, num. 6. vbi ait statutum quòd Archidiaconus possit absente Presbytero installare, includere argumentum à contrario quod installatio spectet ad Archipresbyterum præsentem, Corn. cons. 136. In hac consultatione, in princip. lib. 2. vbi quòd si statutum excludat fœminas filias stantibus masculis, à contrario sensu non stantibus vocat fœminas, prout Ius commune disponit, Ruin. cons. 37. Pro decisione lib. 3. Socin. cons. 107. n. 11. lib. 2. vbi dicunt statutum quòd non stantibus certis masculis succedunt fœminæ, operari vt à contrario sensu si extant tales masculis, fœminæ excludantur etiam ad correctionem Iuris communis, quando aliàs statutum nihil operaretur, Paris. cons. 47. col. 2. lib. 3. Rimin. iun. cons. 149. n. 34. & seq. lib. 3. vbi resoluunt quòd stante statuto quòd donec extabunt masculi fœminæ non succedant, illæ succedunt à contrario sensu quandocunque masculi desinunt. Dec. cons. 183. n. 1. & 2. vbi ait hoc argumentum in statutis procedere vt statutorum verba aliquid operentur, Portol. de consortib. c. 36. num. 27. Decian. cons. 17. n. 6. vol. 1. vbi intelligit quando per illud reducimur ad Ius commune, & cons. 46. n. 8. & vol. 2. cons. 27. num. 13. vol. 5. vbi declarat si sumatur ad limites verborum, quæ habentur in directo sensu, Hippol. Riminald. cons. 320. num. 25. lib. 3. & cons. 369. num. 6. & cons. 391. num. 17. & cons. 446. num. 19. & cons. 452. num. 12. & cons. 473. num. 9. & cons. 476. num. 41. lib. 4. & cons. 551. num. 18. vol. 5. Borgn. Caualean. decis. 24. num. 20. 21. & 29. p. 3. Viui. opin. 71. num. 5. vbi num. 6. intelligit nisi sint correctorij, Honded. cons. 16. num. 60. tom. 1. & cons. 16. num. 12. tom. 2. Hieron. Gabr. cons. 16. num. 3. tom. 1. Iacob. Gall. cons. 34. num. 13. Pereg. cons. 144. n. 5. vol. 5. Cenall. commun. contra commun. q. 336. num. 2. cum seqq. Cardin. Tusch. d. concl. 498. num. 19. cum seqq. Rot. decis. 185. n. 7. apud Farin. p. 1. recent. vbi fuit dictum argumentum à contrario sensu validissimum esse in statutis, præsertim quando statutum disponit in casu Iure non prouiso, decis. 709. n. 4. part. 2. recent. & coram R. D. meo Coccino Rotæ Decano, decis. 111. n. 11. & 12. vbi quòd hoc argumentum à contrario sensu valet in statutis quando non plus prouenit ex interpretatione quàm verbis. Latè Castill. d. cap. 88. num. 14. Canect. var. resol. part. 2. cap. 10. num. 28. Rot. decis. 680. num. 3. p. 1. in posthum. Farin. Pereg. cons. 80. n. 32. vol. 1. & cons. 4. num. 19. & cons. 40. n. 6. vol. 2.

11 Intellige ampliationem quando in statutis contrarius sensus non est repugnans Iuri communi, secundùm Roman. cons. 199. n. 5. & 6. Ias. in l. 1. n. 4. ff. de officio eius, Bald. cons. 443. Statuimus, lib. 2. Cardin. Tusch. d. concl. 498. n. 39. & 123. Decian. cons. 32. n. 11. vol. 2.

12 Declara eandem quartam ampliat. vt non procedat in statutis, argumentum à contrario sensu in casu à Iure communi prouiso, sicuti docent Rom. cons. 11. in princip. Apostil. ad eundem cons. 399. n. 6. in verb. veriorem, nisi quando statutum nihil operaretur, Ruin. cons. 37. in princip. lib. 1. Alex. cons. 95. Et si, vt puto, num. 4. & seq. vers. nec obstat. lib. 4. & cons. 142. num. 2. & 3. lib. 6. Anchar. cons. 213. n. 4. Crauet. cons. 92. num. 5. & cons. 201. n. 13.

13 Septimò amplia in arbitramentis, quia in eis sumitur argumentum à contrario sensu, veluti si laudum faciat exemptum aliquem, donec duret descriptio facta, quia post descriptionem censetur denegatiua exemptio, ita Bald. cons. 141. Quidam dominus, n. 2. vers. subsequenter præmittendum, lib. 2. Cardin. Tusch. d. concl. 498. n. 46. vbi n. 47. cum Fulgos. cons. 144. Syndici, num. 2. extendit in correctione laudi, seu arbitramenti facta in vna parte, quia aliam partem non tangit, tunc enim valet argumentum circa hoc.

14 Octauò amplia in pactis, quia argumentum à contrario sensu habet vim pacti expressi, ita Angel. cons. 210. n. 4. vers. contrarium, Bald. cons. 390. Factum tale est, in fine lib. 4. Anch. cons. 213. num. 5. Borgnin. Caualean. decis. 37. n. 11. & 12. p. 2. Cardin. Tusch. d. concl. 398. num. 49. sicut habet vim legis, Castill. d. c. 88. n. 2.

Vode

15 Vnde in pactis conditioonalibus sub conditione datum coottaria cooditione adempium censetur, quia & in iis validum est argumentum à contrario sensu, *l. pecuniam, ff. de rebus credit.* Riminald. *in l. 1. ff. de officio eius, n. 473.* Surd. *decis. 202. n. 11. ad finem,* hioc affimatiua tegula descendit, datum sub conditione affirmatiua contrariā ex:stente relictum non videri *l. si legatum purè ff. de adimend. leg. l. aliquando, ff. de condit. & demonst. l. quod purè, ff. quande dies leg. cedat,* Surd *d. decis. 202. n. 7.*

16 Nonò amplia rescriptis Hippol. Riminald. *cons. 474. num 16. vol. 4.* Pelaëz *de maioratu, p. 1. q. 4. n. 14.* Decian. *cons. 56. num. 7. vol. 3.* Castill. *d. cap. 11. n. 15.* ideò si ex rescripto mandantur taxari expensæ de Iure debitæ, à contrario sensu mandatur non taxari expensas de Iure non debitas, Signorol. de Honded. *cons. 36. In quæstione vertente, num. 7. vers. decimo præmitto,* Rom *in cons. 399. in princ vers. secundo,* Cardin. Tusch *d. concl. 498. n. 51.*

17 Decimò amplia io feudo, quia inuestitura vocans certas personas si talis decesserit sine filiis; operatur exclusionem à conttario sensu si cum filiis decesserit, sicuti docet Fulgos. *cons. 4. Ad id de quo quæritur, in princip.* quem refert Cardio. Tusch. *d. concl. 498. n. 55.* Castill. *d. c. 88. n. 13.*

18 Vndecimò amplia in sententia, vt resoluunt Fulgos. *cons. 144. n. 2.* Hippol. Riminald *cons. 304. num. 17. & 28.* Alexand. Raudens. *decis. 3. num. 1. p. 1.* Castill. *d. cap. 88. num. 18.* Cardio. Tusch. *d. concl. 498. n. 61.* vbi *num. 62.* post Roman *cons. 399.* & Anchar. *cons. 362. num. 6.* extendit etiam si sententia habeat dictionem taxatiuam, putà, si dicat malè iudicatum quoad certum caput, quia censetur confirmare in aliis. Secus est autem in absolutione sententiæ, putà in qua dicitur, Condemno te ad sortem principalem, quia non sequitur, ergo absoluo te ab vsuris, secundùm Batt. & glos. *in l. 4. C. de posit.* & Cardin. Tusch. *d. concl. 498. n. 120.*

19 Duodecimò amplia in vltimis voluntatibus, vt per Alex. *cons. 130. Attentis verbis, num. 6. vers. nam in vltimus voluntatibus, lib. 2* Hippol. Rimin. *cons. 510 n. 47. vol. 1. & cons. 381. n. 1. vol. 4.* Viui. *opin. 71. n. 9.* Decian. *cons. 57. n. 50. vol. 1. & cons. 27. num 20. vol. 5.* vbi ampliat etiam in modalibus. & conditionalibus, *& cons. 34. num. 34. eod. vol. 5.* vbi quòd interpretatio testamentorum & substitutionum valet, *& cons. 77. n. 20. & cons. 316. n. 22. vol. 4.* Pereg. *de fideicom art. 28. n. 18.* Caualcan *decis. 1. num. 30. part. 3.* Card Tusch. *d. concl. 498. num. 58.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 954. num. 35.* Nisi verisimilis mens testatoris repugnet, secundùm Alex. *cons. 93. Aliàs consultus, num. 11. vers. & pro hoc, lib. 3.* quem refert Cardin. Tusch *d. concl. 498. num. 83.* Castill. *d. cap. 88. num. 19.* vbi quòd argumentum valet in vltimis voluntatibus, fideicommissis, & substitutionibus, & *num. 21.* declarat procedere indubitatè in vltimis voluntatibus, quando sumitur ex verbis limitatis, aut restrictiois, vel materia limitati temporis.

20 Limita primò vt non valeat argumentum à contrario sensu glossæ, quamuis admittatur à contrario sensu textus, ita Cald. *cons. 89.* quòd est 9. circa *fin. de officio legat.* & duplicatur *cons. 424. aliàs 3. de prebend.* quem refert Card. Tusch. *d. concl. 398. n. 66.* Fachin. *contron lib. 13. c. 4.* Raudens. *var. cap. 65. n. 57.* Castill. *d. cap. 88 num. 12.*

21 Limita secundò, vt nec etiam admittantur ex decisionibus Rotæ ex Card. Seraphin. *decis. 1342. n. 1.*

22 Limita tertiò, vt multo minus admittatur ex dictis Doctorum, secundùm Alex. *cons. 25. Viso testamento n. 6. in fine, vers. nec debet lib. 3.* Card. Seraphin. *decis. 822. n. 6.* Garc. Mastrill. *Sicilia decis. 293. num. 63.* Molfes. *cons. 27. n. 36. tom. 2.* Stephan. Gratiao. *discept. forens. c. 689. n. 42.* quicquid dicaot Hippol. Rimin. *cons. 71 num. 27. & 28. & cons. 86. n. 13. vol. 1. & cons. 389. n. 46. & cons. 415. n. 48. & cons. 450. n. 61. & cons. 466. n. 20. vol. 4.* Cardio. Tusch *d. concl. 498. num. 68. & 69.* Ludou. Rodolphin. *post tract. de suprema seu absoluta Principis potest. concl. 5. n. 7.* Viui. *opin. 71 num. 10.* Footanel. *de pact. nupt. cl. 4 glos. 17. n. 79.* Pereg. *cons. 3. n. 67. vol. 1.*

Limita qoartò io priuilegiis, glos. *in cap. licèt, de priuileg in 6.* Euerard. *d. loco 4.* Socio. *cons. 246. num. 12. lib. 2.* Card. Tusch. *d. concl. 498. num. 80.* vbi *n. 50.* post Angel. Aretin. *cons. 72. In casu supradicto, n. 14. vers. & potissimè,* ait in priuilegiis admitti hoc argumentum, maximè vt reducantur ad Ius commuoe. 23

Limita quintò, quando inducta ad vnum fioem contrarium operareotur effectum, Crauet. *cons. 39. n. 8.* Purporat. *in l. 1. n. 682. ff. de officio eius,* Cachet. *Pedemont. decis. 178. n. 7. & cons. 40. n. 14.* Card. Tusch. *d. concl. 498 num. 118.* Franc. Molio. *d. quæst. 51. num. 7.* Castill. *d. c. 88. n. 31.* 24

Limita sextò, in dispositione concepta negatiuè, ex qua non deducitur argumentum affirmatiuè, quia verba negatiua semper negant, & nunquam affirmant, Bald. *in l. 2. C. de condit. insert.* Euerard. *in topicis legalib. loco 4. vers. secundò illud limitatur,* Garc. Falcon. *reg. 45. n. 1.* Fachin. *controuers. lib. 13. c. 8.* Alex. *cons. 150. In causa & lite, n. 20. vers. verba negatiua lib. 5.* Cacheran. *Pedemont decis. 69. n. 28.* Fului. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 35. n. 53.* Hippol. Rimin. *cons. 313. n. 15. vol. 4.* Surd. *de aliment. tit. 6. q. 35. num. 7. & decis. 185. n. 24.* Card. Tusch. *d. concl. 498. num. 121.* Franc. Molin. *d. q. 51. num. 5.* Rostic. *in l. cùm anus lib. 4. cap. 7. n. 19. de condit. & demonst.* 25

Limita septimò quando per illud esset inducenda Trebellianicæ, vel falcidiæ detractio, vt per Ferrer. *in constit. Cathaloniæ glos. 4 n. 303.* 26

Limita octauò quando in casu contrario militat eadem vel diuersa ratio glos. *verb. Videtur, in l. cùm prætor, ff. de iudic.* Natt. *consil. 126. n. 14.* Surd. *decis. 18. num. 24.* Card. Tusch. *d. concl. 498. num. 108.* Sanch. *de matrimon lib 9. disput. 32. n. 11.* Franc. Molin. *d. q. 51. n. 8.* Castill. *d. c. 88. n. 32.* 27

Limita nonò in materia irregularitatis, cùm hæc non incurratur, nisi in casibus à Iure expressis, vt Sayr. *de censuris lib. 7. c. 5. n. 16.* 28

Limita decimò quando fieret ex tali argumeoto correctio Iuris communis, *c. significasti, de foro compet.* gloss. *verb. obseruare in Clem. 1. de sent. excom.* Ioan. de Imola *cons. 57. in fine, & cons. 100. in fine,* Abb. *cons. 75. n. 2. vers. nec obstat lib. 1.* Castr. *cons. 175. Casus præsens, n. 3. vers. responderi poterit, lib. 1. & cons. 184. Videtur, col. 2. vers. nam contrarium, eod. lib. 1.* Euerard. *d. loco 4.* Rom. *cons. 392. Circa primum, n. 25.* Hippol. Riminald. *cons. 419. n. 8. vol. 4. & cons. 581. num. 8. vol. 5.* Cephal. *cons. 299. n. 28. tom. 2. & cons. 422. n. 4. tom. 3.* vbi ait quòd sumitur vbi limitatum est tempus, Decian. *cons. 1. n. 126. vol. 2. & cons. 32. num. 14. vol. 4.* Sim. de Prætis *cons. 138. n. 53. lib. 1.* Borgnin. Caualc. *decis. 5. n 21. & decis. 45. num. 64. part. 1.* Card. Tusch. *d. concl. 498. n. 86. & 87.* Pereg. *cons. 144 n. 4. vol. 5.* Fachin. *cons. 32. n. 19. lib. 3.* Ioseph. de Rustic. *in l. cùm anus ff. de condit. & demonst. lib. 2. c. 18. n. 5. & lib. 5. c. 8. n. 6.* Mastrill. *Sicilia decis. 261. num. 101.* Gregor *decis. 297. num. 5.* Hieron. Fernandez de Otteto *in interp. c. vlt. de pactis, n. 61.* Rota *decis. 491. n. 9. apud Farinac. part. 1 recent.* Castill. *d. cap. 88. n 35.* nouissimè Didac. Narbona *de ætate ad humanos actus requisita, anno 14. quæst. 40. num. 2.* 29

Limitationem

30 Limitationem huiusmodi extende ad statuta, vel constitutiones, itaut in eis etiam non sumatur argumentum à contrario sensu quando ex tali argumento induceretur correctio Iuris ita Abb. *conf.* 75. *Primò est videndum, col.* 1. *in fine, & col.* 2. *in princ. lib.* 1. Alexand. *conf.* 17. *Visis & opportunè, n.* 2. *vers. sed ita est, & conf.* 6. *Visa facti, in fine lib.* 2. Roman. *d. conf.* 399. *num.* 9. *vers. quinto,* Card. Tusch. *d. concl.* 498. *n.* 103. Vel alterius statuti, secundùm Gozadin. *conf.* 37. *Prima facie, n.* 6. Cardin. Tusch. *d. concl.* 498. *n.* 111. seu Constitutionis, Dec. *conf.* 32. *n.* 55. *vol.* 2. Cardin. Tusch. *d. concl.* 498. *n.* 94.

31 Extende pariter in testamentis, itaut huiusmodi argumentum non procedat quando induceretur correctio alterius partis testamenti, Alciat. *conf.* 78. *num.* 13. *lib.* 9. Magon. *Florent. decis.* 149. *n.* 28. Fusar. *de substitut. q.* 720. *n.* 11.

32 Extende etiam ad leges feudales, quia in feudalibus seruatur Ius commune, nisi in casibus in quibus reperitur expresè statutum contrarium, & argumentum à contrario sensu non dicitur expresè statutum, sed tacitum, Alex. *conf.* 25. *Attentis, num.* 12. *& seq. vers. sed tale argumentum lib.* 5. Cardin. Tusch. *d. concl.* 498. *n.* 93.

33 Sublimita, nisi dispositio redderetur inutilis, quia tunc argumentum à contrario sensu valet etiam ad correctionem Iuris, Alex. *conf.* 17. *Visis, num.* 4. *vers. & procedunt prædicta, lib.* 2. *& conf.* 116. *Animaduersis, num.* 17. *vers. vbi ergo statutum, cod. lib.* 2. Roman. *d. conf.* 399. *num.* 6. Anchar. *conf.* 213. *num.* 4. *vers & vltra rationes,* Ruin. *conf.* 37. *in princ. lib.* 1. Pichard. *in disp. de mora, num.* 132. Ferrer. *in constitut. Cathaloniæ gloss.* 3. *num.* 44. Cardin. Tusch. *d. concl.* 398. *num.* 89. vbi *n.* 90. post Roman. *citato loco* subdit valere argumentum à contrario sensu ad correctionem Iuris antiqui, quando non esset aliquis effectus lex vltima, & *num.* 112. dicit etiam valere quando constat de mente & coniecturis, & *num.* 113. post Castrens. *conf.* 455. *num.* 5. *lib.* 2. vbi agitur de bono publico ne quis decipiatur, Castill. *d. cap.* 88. *n.* 35.

34 Limita vndecimò quando sequeretur absurdum, Ruin. *conf.* 71. *n.* 18. *lib.* 2. *& conf.* 84. *num.* 2. *lib.* 3. Pute. *decis.* 69. *n.* 3. *lib.* 2. *in correctis,* Ioseph. de Rusticis *in l. cùm anus, ff. de condit. & demonst. lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 14. *& lib.* 5. *c.* 1. *num.* 116. Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib.* 2. *q.* 87. *n.* 5. Card. Tusch. *d. concl.* 498. *n.* 119. *& n.* 84. vbi *num.* 85. post Ægid. Bellam. *conf.* 34. *n.* 21. *vers. ad tertium,* idem dicit quando resultaret iniquitas, vt quia tolleretur ius tertij. Castill. *d. cap.* 88. *n.* 28. Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 2. *cap* 22. *n.* 4. *&* 12. Cancer. *var. resol. p.* 2. *cap.* 10. *n.* 77. Narbona *l.* 20. *glos.* 22. *n.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.*

35 Limita duodecimò quando ex huiusmodi argumento resultaret absonus intellectus, vt per Hippol. Riminald. *conf.* 292. *n.* 30. *vol.* 3. Menoch. *conf.* 120. *n.* 31. Petr. Enriq. *conf.* 13. *n.* 11. Portol. *de consortib. cap.* 1. *n.* 18. Cacheran. *conf.* 40. *num.* 10. Peregr. *conf.* 38. *n.* 11. *lib.* 3. Hieron. Fernandez de Ottero *in interp. cap. vlt. de pactis, n.* 60. Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis.* 146. *n.* 13. à Ponte *conf.* 30. *n.* 15. *vol.* 2. Fusar. *de substitut. q.* 736. *n.* 6. Rot. *decis.* 135. *n.* 14. *p.* 2. *diuers.*

36 Limita decimotertiò quando sumeretur ex verbis narratiuis legis, glos. *in l.* 1. *quando non pet. partes,* Euerard. *de loco* 4. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. argumentum* 3. Decian. *conf.* 32. *n.* 12. *vol.* 2.

37 Limita decimoquartò quando sumeretur contra mentem contrahentium verbis expressam, etiamsi ex procemio tantùm colligi possit, vt per Hippol. Riminald. *d. conf.* 448. *n.* 60. *cum seq.* Alex. *conf.* 93. *n.* 10. *&* 11. *lib.* 3. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 5. *lit. M, conclus.* 199. *num.* 50. Cardin. Mantic. *decis.* 173. *num.* 7.

38 Limita decimoquintò in iis, quæ sunt posita ad cautelam causa dubitationis tollendæ, Riminald. iun. *in l.* 1. *num.* 435. *ff. de officio eius,* & ideò in confirmatione Papæ facta pro potiori cautela non valet argumentum à contrario sensu, Grat. *conf.* 121. *num.* 21. *&* 22. *lib.* 1. refert Cardin. Tusch. *d. conclus.* 498. *num.* 115.

39 Limita decimosextò in pœnalibus, Ioan. Gritel. *Dolana decis.* 143. *num.* 10. & in materia stricti Iuris, Card. Seraphin. 1466. *n.* 3.

40 Limita decimoseptimò quando induceretur contrarietas cum alia parte disponentis, vt resoluunt Roman. *conf.* 399. *num.* 7. Rimin. iun. *in l.* 1. *num.* 512. *ff. de officio eius,* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 14. *in fine,* Rot. in Imolen. *bonorum* 25. *Maij* 1610. *coram bona mem. Buratto, & in Romana officij Militis S. Petri* 23. *Maij* 1625. *coram eodem.*

41 Limita decimoctauò vbi adest particula *plerunque.* Magdalen. *de num. test. in testam. requisit. p.* 2. *c.* 16. *num.* 145.

42 Limita decimononò in odiosis, Trullench *in precept. Decalog. lib.* . *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 4.

43 A Contrariis validum est argumentum, vt per Euerard. *in topicis legalib. loco* 75. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. leg. lib.* 2. loco à contrarietate, Cantiuncu. *in topic. loco* 13. vbi loco 18. agit de argumento à repugnantibus, Ioan. Appell. *de ratione explicandi Dialect. c.* 6. Menoch. *conf.* 89. *n.* 54.

Loc. XXVIII.

à Conuentione.

A Conventione ad Statutum valet argumentum affirmatiuè, vt per Roman. *conf.* 399. *n.* 3. vbi Apostill. *in verb affirmatiuè,* quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. A, concl.* 496. *num.* 3.

Loc. XXIX.

à Correlatiuis.

1 A Correlativis validum est argumentum, *l.* 1. *C. ne liceat potent. l. fin. C. de indicta vid. tollenda,* Bald. *conf.* 14. *Super legitimatione, num.* 2. *lib.* 4. Euerard. *in topicis legalib. loco* 76. Cantiunc. *in simili tract. loco* 19. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali lib.* 2. loco à correlatiuis Menoch. *conf.* 32. *n.* 18. Sim. de Prætis *conf.* 39. *n.* 14. *lib.* 1. Franc. Viui. *decis.* 255. *num.* 46. *lib.* 2. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 19. *num.* 4. Pereg. *conf.* 99. *num.* 142. *vol.* 6. Cardin. Tusch. *practic. conclus.* 1041. *num.* 4. Magdalen. *de num. test. in testam. req part.* 1. *cap.* 11. *num.* 68. Correlatiuorum enim idem est iudicium, & de vno dispositum trahitur ad alterum, vt dixi *suo loco.*

2 Intellige quando militat eadem ratio in vtroque correlatiuorum, vt tenet Farinac. *in praxi crimin. p.* 4. *conf.* 85. *num.* 74. quia si diuersa ratio detur, non valet argumentum, *l. curatorem, C. de interd. matrim.* Euerard. *d. loco* 76. Felin. *in proœm. Decretal. in vers. Gregorius, num.* 10. Dec. *in l.* 1. *num.* 9. *C. de in ius vocando.* Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de legib. concl.* 3. *num.* 31.

num.51. vers.primò limita, Hentic.à Rosench. *de feudis c.16.concl.19.in gloss lit.M*, Surd *d q.16.num.3.& n.10. & q.41.num.4. & tit.4. quæst.44. num.28. & decis.47. n.7.& cons.51.num.61.* Menoeb. *cons.1191.num.15. cum seqq & num 21.*Card.Seraphin.*decis.1442. n.12.* Anion.Monacb. *Bononien.decis.51.num.14.* Sanch.*de Matrimon.lib.6.disp.21.num.9.* Stephan.Gratian. *discept.forens.c.26.n.5.* Card.Tusch.*d lit.C, concl.1042. num.2.*Octau.Glorit.*resp.5.n.55.* Franc.à Sousa *in repet.l.fœmina,ff.de regulis Iuris p.1.n.143.*

3 Amplia etiam in pœnalibus, secundùm Surd. *d. q.19.n.4* Franc.de Castillo *decis.175.n.14.*

Loc. XXX.

à Crimine.

A Crimine læsæ maiestatis ad crimen hæresis argumentari licet, sicuti scribunt Menocb.*cons.808 num 1.* Fulu.Pacian.*cons.19. num.70.*Roland.à Valle *cons.73.n.16.vol.3.* vbi dicit valere huiusmodi argumentum de crimine læsæ maiestatis humanæ ad crimen diuinæ, non è contrà, *& cons.73.n.17.vol.4.*ait quòd non valer, nisi in casibus à Iure expressis, quicquid dicat Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1.lib.2.cap.28.n.5.*

Loc. XXXI.

à Debitore.

A Debitore ad creditorem argoitur, quia sunt correlatiua, *l fin.*vbi Bart.*ff.de accept.*Alex.*cons.106.Visis,n.7.& 8.vers.tertiò,verba,lib.5.*Card.Tusch. *pract.concl.tom.1.lit.C.concl.1055.n.10.*

Loc. XXXII.

à Decimis.

A Decimis ad Oblationes factas Ecclesiæ valet argumentum, vt per Dec. *cons.16. n.5.vol.2.* In quo autem differant decimæ ab oblationibus, tradit breuiter Monet. *in tract. de decimis, cap.2.q.3.n.10.*

Loc. XXXIII.

à Definitione.

A Definitione validum est argumentum, *l.1.§.dolum*,vbi Bart.notat,*ff.de dolo,l.fin.*iuncta gloss *ff. de verbor.signif.cap. dudum 2.post princip. de elect.* Euerard.*in topicis legalib.loco 44.* Cantiunc. *in simili tract loco 2.* Ioan. Appell. *de ratione explicandi Dialecticam c.1.à definitione vocis*, Petr. Andr. Gammar.*in Dialect.legali lib.1.loco 1.* Tub Non.*ad princ. Instit.de testament.n.25.*Decian.*cons.17.n.4.& cons.18. num.1.& cons.·9.n.1.& cons.66. n.68. vol.3. & cons.2. num.23.vol 4.& cons.62.num.1.vol.5.* Sim. de Prætis *cons.86.num. [illegible] lib* .Surd.*cons.304.n.5.* Monet.*de distribut.quotid p.1.q.4.n.4.*

Loc. XXXIV.

à Delegato.

Argumentum valet

1 *A Delegato ad arbitrum, &*

2 *A Delegato à subdelegato ad Procuratorem, vel substitutum.*

A Delegato ad arbitrum, & è contrà valet argumentum, Fulsgos. *cons.217. Viso exemplo,in princip.*quem refert Card.Tusch. *practic. concl.tom.1.lit.A,concl.507.n.11.* 1

A Delegato à subdelegato ad Procuratorem, vel substitutum, valet argumentum, quia mortuo substituto procuratore, qui cœpit litem, facultas non reuertitur ad substituentem totaliter vices suas, sed ad dominum principalem, prout mortuo subdelegato, qui cœpit cognoscere, iurisdictio reuertitur ad fontem, non ad delegatum, Oldrad. *cons.130. num.5. vers.& si dicatur*, Cardin. *d.lit.A,concl.507.n.7.* 2

Loc. XXXV.

à Delictis.

A Delictis ad Contractus valet argumentum,*l.omnes, l.tam ex contractibus, ff. de iudic.* Petr.de Anchar. *cons.28. num.3. vers. de delictis*, Menocb. *cons.466. num.18.* Cardin. Tusch. *practic. conclus.tom.1.lit. A, concl.507. num.26.* cum aliis citatis suprà *loco 26. num.8.* Sed non valere resoluit Benedict.Ægid.*ad l.ex hoc iure ff.de inst.& iur.part.2. c.6.num.36.*

Loc. XXXVI.

à Dispositione.

Argumentum valet

1 *Dispositione tacita ad expressam,*

2 *A Dispositione legis ad dispositionem testatoris,*

3 *A Dispositione statuti ad dispositionem testamenti, &*

4 *A Dispositione in testamento ad codicillorum declarationem.*

A Dispositione tacita ad expressam valet argumentum, quando in vtraque est eadem ratio, *l. cùm quid*, vbi omnes, *ff.si certum pet.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 189. num. 97.* nam taciti & expressi idem est iudicium, vt dixi *Axiom.218.* 1

A Dispositione Legis ad dispositionem testatoris validum est argumentum, *l. non impossibile, ff. de pactis, l.seruus hac lege, ff. de manum. l.si ita fuerit seruus,in fine,ff. de manumiss. testam. l. cùm quidam, vers. quemadmodum enim, ff. de verb. signif.* Euerard *in topicis legalib. loco 52.* Cantiunc. *in simili tract in 29.specie loci à simili* Decian.*cons.62.n.10.vol. 2.* vbi subdit quòd valet etiam è contra, Menocb. *cons.97.n.24.& cons.104.num.39.* Franc. *decis.155. num.5.* 2

num.5. lib.2. Ladetch. Imola *conf.24. num. 23.* Surd. *conf.278.n.9.* Voluntas enim testatoris pro lege obseruatur, *l.3. C. communia de legat.* cum aliis citatis à Pichard. *in rub. Instit. de lege Falcid. n.15. & in disput. de mora, n.202.*

3 A DISPOSITIONE STATUTI ad dispositionem TESTAMENTI valet argumentum, vt per Decian. *conf.13. num.13. & conf.16. n.40. vol.1. & conf.1. num.10. vol.2. & conf.87. num.17. eod. vol.2.* vbi subdit ita procedere vbi amborum verba vnico modo interpretentur, Menoch. *conf.59. num.21.* vbi subdit quòd etiam è contra valet argumentum à dispositione testatoris ad dispositionem statuti, *& conf.95. num.84. & conf.160. num.46. & conf.500. num.21. & conf.633. num.4. & 9. & conf.695. num.14. & conf.1083. n.17. & de præsumpt. lib.4. præs.83. n.24.* vbi *num.25.* subdit secus esse vbi non est eadem ratio; quamuis contrarium teneat Cened. *practic. & Canonic. quæst. lib.1. quæst.35. n.18.* existimans de statuto ad testamentum non valere argumentum.

4 A DISPOSITIS in testamento ad codicillorum declarationem valet argumentum, secundùm Menoch. *conf.333. n.3.* vbi citat Alex. *conf.204. num.7. lib.6.*

Loc. XXXVII.

à Diuersis.

A DIVERSIS ad DIVERSA valet argumentum, vbi est eadem ratio, Dec. *conf.35. num.16. vers. nec obstant plura,* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.1. lit. A. concl.510. num.3.* aliàs secus, vt per *l. Papinianus exuli, ff. de minorib,* tradunt Abb. *conf.10. In causa, & quæstione, in princip. lib.1.* Socin. iun. *conf.1. num.46. & conf.4. num.10. & conf.12. num.5. & conf.42. num.4. conf.57. n.12. & conf.64. num.17. & conf.116. n.11. & conf.134. num. 20. vol. 3.* Imbrian. *de primo, & secundo benefic. seu restitut. ad pinguius probandum, consid.3. num.89.* Cardin. Tusch. *d. lit. A. conclus.510. num.2.* A Diuersis enim non fit illatio, vt dixi *suprà.*

Loc. XXXVIII.

à Diuisibilibus.

A DIVISIBILIBVS ad INDIVISIBILIA non valet argumentum, Oldrad. *conf.231. in in fine, vers. præterea,* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.1. lit. A. concl.510. num.8.* Valet tamen à diuisione, secundùm Ioan. Appell. *de ratione explicandi Dialecticam, cap.2.* Petr. Andr. Gammar. *in Dialectic. legali lib.2. loco 8.*

Loc. XXXIX.

à Dote.

Argumentum valet

1 *A dote ad piam causam,*
2 *A dote ad alimenta,*
3 *Dos enim & alimenta æquiparantur,*
4 *A dote ad legitimam,*

5 *A dote carnali ad dotem spiritualem, &*
6 *A dote ad studium.*

A DOTE ad PIAM CAUSAM valet arg. *cap. vnic. §. donare, qualiter olim poterat feud. alien.* Euerard. *in topicis legalib. loco à dote ad piam causam,* Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.1. cap.3. n.3.* 1

A DOTE ad ALIMENTA valet argumentum, saltem affirmatiuè, sicuti docent Molin. *de primogen. lib.2. cap.15. num.5.* Menoch. *de præsumpt. lib.4. conf.191. num.2.* Camill. Larath. *conf.8. num.13.* Decian. *conf.16. num.85. vol.1. & conf.15. n.7. vol.2.* Surd. *de aliment. tit.1. quæst.6. n.16.* Carpan. *in rub. ad statut. Mediolanen. 312. num. 6. & in eod. statuto, num. 65.* Baptist. Costa *de remed. subsidiar. remed.65. n.2.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3. quæst. 46. num.10.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuention. lib.12. tit. 16. num.16.* Coler. *de alimentis lib.2. cap.10. n.9.* Monter à Cueua *Aragonia decis. 16. num. 16.* vbi intelligit cum eadem casus est ratio, Giurb. *decis.5. num.12. & decis.10. num.12. & 42.* Leo *Valent. decis.27. num.5. & 21. lib.1.* vbi quòd valet affirmatiuè, non negatiuè. Sicut è contrà valet ab alimentis ad dotem, vt dixi *suprà loco 7. num.1.* 2

Dos enim & alimenta æquiparantur, gloss. *in l. ob as, C. de præd. minor.* Bart. *in l. vlt. num.7. ff. quibus vt indign.* Xuar. *in l. quoniam, limit.2. C. de inoffic. testam.* Tiraq. *de iure primog. quæst.61. n.4. cum seqq.* Corduba de Lara *in l. si quis à liberis, §. idem iudex, num. 24. cum seqq. ff. de liberis agnosc.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dos 12.* Surd. *de aliment. tit. 9. quæst.1. num. 14.* vbi ait quòd dos succedit loco alimentorum. 3

A DOTE ad LEGITIMAM validum est argumentum, *auth. res quæ, C. communia de legat.* Bart. *in l. Titio centum. §. Titio genero, in fine, ff. de condit. & demonstrat.* Franc. Vegg. *conf.72. n.8.* Menoch. *conf.206. num.89. & conf.535. num.14.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. sine curatore, num.96. C. de in integ. restit. minor.* Greg. *decis.489. num.17.* Sic è contrà valet argumentum à legitima ad dotem, vt dixi *loco 61. num.3.* 4

A DOTE CARNALI ad DOTAM SPIRITUALEM beneficij dotati valet argumentum, vt per Abb. *conf. 89. Ex themate, num. 2. vers. moneor. lib.2.* Cardin. Tusch. *d. tom.1. lit. A. concl.506. num.4.* A dote verò carnali ad dotem spiritualis matrimonij, ratione quantitatis non bene arguitur, vt fuit dictum in Romana dotis 21. Iunij 1601. coram Gregorio XV. quæ reperitur inter eius decisiones impressas, *decis.63. num.21.* & apud Farin. *decis.60. num.4. p.2. recent.* 5

A DOTE ad STUDIUM valet argumentum, vt per Decian. *conf.38. num.7. vol.2.* quicquid dicat Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. tom.2. lib. 13. tit.14. num. 5.* nam causa studij æquiparatur causæ dotis, ex adductis per D. Barbos. *in l.1. ff. soluto matrim. p.7. n.20. 23. 49. 50. & 53.* Magdalen. *de num. test. in testam. requis. p.3. c.2. n.70.* 6

Loc. XL.

ab Ecclesia.

Argumentum valet

1 *Ab Ecclesia ad hospitalem,*
2 *Ab Ecclesia ad minorem,*
3 *Ecclesia enim fungitur iure minoris,*

4 *Ab Ecclesia ad fiscum, &*
5 *Ab Ecclesia ad feudum.*

1 AB ECCLESIA ad HOSPITALE validum est argumentum, Euerard. *in topicis legalib. in loco ab Ecclesia ad pia loca*, Roman. *conf.* 407. *& conf.* 477. Ruin. *conf.* 7. *num.* 17. *vol.* 3. Imbrian. *de restitut. ad pinguius probandum, consid.* 4. *num seqq.* cum aliis adductis per Alexand. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *tit. de rescript. & de priuil. resol.* 4. Et ab Ecclesia ad alia loca pia, & e contra valet argumentum, Magdaleo. *de numero testium in testam. requis. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 24. *&* 25.

2 AB ECCLESIA ad MINOREM valet argumentum, Menoch. *conf.* 1299 *num.* 5. *cum seqq.* licèt aliquatenus dubius, Gail. *lib.* 1. *obseru.* 30. *n.* 16.
3 Ecclesia enim fungitur iure, seu vice minorum, *cap.* 1. *cap. auditis, de restit. in integr.* Bernard. Diaz *reg* 219. Gate. Falcon. *reg.* 316. Sforr. Odd. *de in integ. restitut. p* 1. *q.* 3. *art.* 4. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. minoribus, num* 60. *C. de in integr. restitut. minor.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. Ecclesia, n.* 35. Menoch. *conf.* 170. *vol.* 2. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast. resol.* 88 *n.* 3. *in* 2. *edit.* Sic è contra valet arg. de minore ad Ecclesiam, vt dixi *loco* 72. *num.* 1. vbi declaratur.

4 AB ECCLESIA ad FISCVM valet argumentum cùm è pari procedant, secundùm Menoch. *conf.* 39. *n.* 4. Sic è contra valet argumentum à fisco ad Ecclesiam, vt dixi *loco* 49. *n.* 1.

5 AB ECCLESIA ad FEVDVM valet argumentum, imò ex maioritare rationis, vt per Iacob. Gall. *consil.* 96 *num.* 1.

LOC. XLI.

ab Effectu.

AB EFFECTV ad CAVSAM valet argumentum, *l. non codicillum, C. de testament. cap. at si clerici, in princip. de indic. cap. cum cessante, de appellationib.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 77. Cantiunc. *in simili tract. loco* 21. Ioan. Appell. *de ratione explicandi dialecticam, cap.* 4, *de effectu, sine officio.*

LOC. XLII.

ab Emancipatione.

AB EMANCIPATIONE ad LEGITIMATIONEM valet argumentum, Curt. sen. *conf.* 19 *col.* 2. *& conf.* 65. *col.* 3. Ias. *conf.* 184. *col.* 2. *vol.* 2. *& conf* 40. *col.* 4. *vol.* 4. Ruin. *conf.* 71. *num.* 4. *vol.* 3. Roland. à Valle. *conf* 61. *num.* 5. *vol.* 1. *& conf.* 12. *n.* 22. *vol.* 4. Kirchou. *cent* 1. *concl.* 21. nouissimè Didac Narbona *de etate ad humanos actus requis. anno* 8. *q.* 4. *num* 9.

LOC. XLIII.

ab Emphyteusi.

Argumentum valet
1 *Ab emphyteusi ad locationem longi temporis,*
2 *Locatio longi temporis aequiparatur emphyteusi,*
3 *Ab emphyteusi ad feudum,*
4 *Ab emphyteusi ad maioratum, &*
5 *Ab emphyteusi ad vsumfructum.*

AB EMPHYTEVSI ad LOCATIONEM 1
longi temporis, valet argumentum data rationis paritate, vt docet Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, ff. de Iustit. & iure p.* 1. *cap.* 9. *n.* 8. Locatio 2
enim longi temporis æquiparatur emphyteusi, sicuti scribunt Barthol. Peregr. *ad extrauag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alienan. cap.* 2. *num* 38. Pinel *in l.* 2. *C. de bonis matern. p.* 3. *num.* 64. Sarmient. *select. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 31. Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 29. *num.* 6. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 2. *num.* 55. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 445. *vers. hinc oritur*, Leonard. Lessi. *in simili tract. lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 1. *num.* 4. Cald. Pereira *quæst. forens lib.* 1. *quæst.* 10. *num.* 8.

AB EMPHYTEVSI ad FEVDVM, Hippol. 3
Rimin. *conf.* 48. *num.* 37. *lib.* 1. Cephal. *conf.* 29. *num* 3. *lib.* 1. Menoch. *conf.* 16. *num.* 2. *& conf.* 503. *num.* 1. *& conf* 855. *num.* 1. *& conf.* 889. *num.* 11. Iacob. Gall. *conf.* 29. *num.* 2. *& decis.* 96. *num.* 4. *&* 25. Bellon. iun. *conf.* 30. *n.* 42. Borgnin. Caualcan. *decis.* 36. *num.* 446. *p.* 2. vbi subdit non bene procedere stante diuersitate rationis. Henric. à Rosenthal *de feudis, cap.* 6. *concl.* 66. *num.* 3. vbi quòd non procedit quoad releuium. Sic è contra valet argum. de feudo ad emphyteusim, vt dixi *loco* 47. *num.* 2. Peregr. *conf.* 6. *n.* 16. *vol.* 1.

AB EMPHYTEVSI ad MAIORATVM 4
valet argumentum, nisi detur diuersa ratio, sicuti tradunt Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. Molin. Theolog. *de Iustit. tract.* 2. *disp* 631. *num.* 1. Matiens. *l.* 5. *gloss.* 6. *num* 3. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recopil.* Melch. Phœbos *Lusit. decis.* 96. *num.* 8. *tom.* 1. Valenzuela. *conf.* 69. *n.* 167.

AB EMPHYTEVSI ad VSVMFRVCTVM 5
validum est argumentum, vt per Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 18. *num.* 15. D. Barbos. *in l. diuortio, §. fin p.* 1. *n* 49 *ff soluto matrim.*

LOC. XLIV.

ab Etymologia.

1 *Ab etymologia vocabuli argumentum validum est in Iure.*
2 *Etymologiam nominis magni faciunt ipsi Pontifices, & prisci Iureconsulti.*
3 *Etymologia, & allusio vocabuli inter se differunt.*
4 *Etymologia origines verborum perquirit, eorúmque veritatem perquirit.*
5 *Allusio non ad originem verborum respicit, sed ad solum vocis sonum, seu similitudinem.*

AB ETYMOLOGIA vocabuli argumen- 1
tum validum est in Iure, & multum frequens, vt colligitur ex *l.* 2. *§. appellata, ff. si certum pet. l.* 1. *ff. de furtis, l.* 1. *ff. de acquir. possess. l.* 1. *ff. de Iustit. & iure, l.* 1. *ff. de testament. l.* 1. *ff. de nouationib. l.* 1. *ff. de pactis, princip. Instit. quibus modis re contrahitur oblig. princip. Instit. de testament.* Abb. *conf.* 82 *Quamquam, num.* 2. *vers.* 2. *lib.* 1. vbi quòd feudum dicitur a fide, & fidelitate propter etymologiam, Alexand. *conf.* 153. *Viso*

thema

Digitized by Google

themate, num. 3. vers. hoc etiam patet, lib. 7. vbi ait quod valet argumentum ab allusiune, seu etymologia vocabuli, quando non contradicit propriæ significationis, & ideo ibi vult quod consobrini propriè sunt filij sororum, quia etiam allusio vocabuli concurrit quasi consortij, Euerard. *in topicis legalib. loco 6.* Cantiunc. *in simili tract. loco 3.* Petr. Andr. Gammar. *in dialect legali, lib. 1. loco 3.* Garc. Falcon. *reg. 46.* Tub. Noni. *ad princip. Instit. de testament. n. 31.* Sfort. Odd. *cons. 78. num. 26. lib. 1.* vbi quòd valet negatiuè, idem dicit Decian. *cons. 43. num. 18. vol. 5.* Flamin. Paris. *de confident quæst. 26. num. 8.* Picard. *in disput. de mora, num. 5* Cephal *cons. 608. num 48. vol. 4.* Monet *de distribut quotid p. 1. q. 7. n. 7. & 8.* Borginn. Caualean. *decis. 41 p. 3.* Cauagnol. *decisionum consultat. lib. 1. pag. 411. num. 21. cum seqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloss 9. §. 1. num. 5.* Benedict. Ægid. *in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles p. 1. in initio n. 14.* Anton. Monach. *Lucensi decis. 12. n. 53.* vbi limitat si repugnat communis vsus loquendi, Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 500.* Valenzuela *cons. 4. num. 142.* Benedict. Ægid. *ad l. 1. C. de sacros. Eccl. p. 1. in initio num. 14 fol. 11.*

2 In omnibus ferè Iuris articulis non solùm Doctores nostri, verùm etiam ipsi Pontifices, & prisci illi Iureconsulti, qui veram Iurisprudentiam coluerunt, nominis etymologiam magni faciunt, & ab illis omnibus & singulis suis tractatibus exordiuntur, vt in Iuribus suprà citatis, & per integrum tractatum prosequitur Isidorus relatus *in cap. forus, de verb significat.* tum quia inter alios argumentorum locos, hunc ab etymologia ponit Aristoteles, Cicero, Quintilianus, & post eos reliqui omnes Philosophiæ professores, & veriloquium etymologiam appellauit Cicero in topicis, Agricola dialecticæ inuentionis *lib. 1. cap. 23.* Fonseca *lib. 5. instit. dialectic. cap. 2.*

3 Etymologia & allusio vocabuli licet similia, & valde affinia videantur, idcóque illis abutantur passim Doctores nostri vtrumque confundentes, & vnum pro altero vsurpantes, vt per gloss. *in l. 1. ff. de acquir. possess.* quam sequuntur *ibidem,* Bart. *n. 4.* Ias. *à num. 15.* & Alex. *num. 2.* ideo vt synonyma esse hæc quatuor, etymologia, allusio, deriuatio, & descriptio scribunt, Angel. & Ioan. de Imola, & alij, quos sequitur Euerard *d. loco 6. vers. verius tamen est,* longè tamen inter se hæc quatuor differre post Zaz.
bene explicat Rip. *in proximè citata l. 1. num. 18.* &
4 omissa deriuatione & descriptione ostenditur, quia
etymologia verborum origines perquirit, eorúmque veritatem notificat, & ob id secundùm Cicer. & alios, de quibus suprà, veriloquium appellatur, ab etymon quòd Græcè verum dicitur, vt optimis exemplis ostendit Fonseca *citato loco,* de consule, qui sic dicitur, quia consulit Reipublicæ, de abste-
5 mio, quia abstinet à remeto, idest, vino. Allusio
verò non ad originem verborum respicit, sed ad solius vocis sonum, seu similitudinem, vt optimo exemplu sic Iustinianum vendicans à morsu, seu potius calumniæ Laurentij Valle circa appellationem testamenti, quod Iustinianus dixit testationem mentis, *in princip. Instit. de testament.* aduertit Alciat. *de verb. significat. lib. 4. num. 21.* quem laudat Couar. *p. 1. rub de testament. num. 2.* Aurel. Dauid *de verbor. significat. cap. 6. à num. 33. iuncto num. 36.* optimè Cantiunc. *d. loco 3. post princip.* Eadem etiam ratione à reprehensione, Alph. de Mendoça *quæst. 4. scholast. §. 6.* liberauimus aliquando, gloss. *verb. gens sancta, in cap fundamenta, de elect. lib. 6.* dum Romam appellari aiebat quasi rodat manus, quæ nunc in emendatioribus codicibus non reperitur. Vnde inter etymologiam & allusionem illud consequitur discrimen quòd etymologia, quod originem vocabuli veritatem præ se fert, & ideò in definitionibus ei locus assignatur, & ab ea saltem negatiuè valet argumentum, vt nos docet Iureconsul. *in l. 2. §. appellata, ff. si certum petatur;* ex allusione autem cùm veram originem vocabuli non respiciat, minimè necessarium est argumentum, imò allusionem damnant antiqui omnes, vt ostendit Ripa *d. num. 18.* & ex Cicer. *contra Stoicos,* Cuiac. *lib. 11. obseru. 37.*

Loc. XLV.

ab Experientia.

AB EXPERIENTIA validum est argumentum, vt per Hippol. Riminald. *cons. 657. n. 8. vol. 6.* Franc. Becc. *cons. 44. num. 6.* Surd. *cons. 132 n. 23.* Experientia enim est omnium rerum mater, & magistra, vt dixi suo loco.

Loc. XLVI.

à Falcidia.

Argumentum valet

1 *A Falcidia ad Trebellianicam, & è contra, &*
2 *A Falcidia, & Trebellianica ad legitimam.*

A FALCIDIA ad TREBELLIANICAM, 1
& è contra, in Iure admittitur argumentum, *l. Marcellus, vers. quod autem, ff ad Trebell. l. iubemus, C. eod. tit. l. 1. ff. de legat. 1.* Euerard. *in topicis legalib. loco 16.* Cantiunc. *in sexta specie loci à simili,* Curt. iun. *cons. 70. n. 17. lib. 1.* Ferrer. *in constitut Cathalonia, gloss. 4. num. 31.* Secus verò quoad confectionem inuentarij, quia inter vnum & alterum remedium militat diuersa ratio, secundùm Laurent. de Pinu *cons. 5. n. 14.*

A FALCIDIA, & Trebellianica ad LE- 2
GITIMAM valet argumentum, vt per Comen. *in l. cohæredi, §. cum filia, num. 2. ff. de vulgari, & pupil. substit.* Peregrin. *de fideicomm. art. 36. num. 62. ad med.* Maria *voto 112. num. 8. & voto 113. num. 8.* Fusar. *de substitut. quæst. 296. num. 67.* Sic è contra valet argum. à legitima ad Trebellianicam, vt dixi *loco 61. num. 2.*

Loc. XLVII.

à Feudo.

Argumentum valet

1 *A feudo ad maioratum, seu primogenituram,*
2 *A feudo ad emphyteusim,*
3 *A feudo ad regnum,*
4 *A feudo ad officium,*
5 *A feudo ad Iuspatronatus,*
6 *A feudo ad fideicommissum, &*
7 *A feudo ad vltimas voluntates.*

A FEVDO ad MAIORATVM, seu primo- 1
genituram confici potest argumentum, quan-

do id, quod in feudis deciditur, Iuris communis regulis non repugnat, Couar. lib.2. var. cap.18.n.1. Gam. Lusit. decis.51. num.5. Dec. cons.16. num.5. vol.4. Molin. de primogen. lib.1. cap.7. in princip. & præcipuè num 5. Peguera decis. 114. num.12. Iacob. Gall. cons.30. num.46. Ludouic. de Casaner. cons.57. n.61. vbi intelligit non respectu tituli, & qualitatis feudalis, sed respectu tantùm graduum, & formæ succedendi; maioratus enim similis est feudo, & eisdem ferè regulis comparatur, Roland. cons. 58. num. 69. & 70. lib. 1. Cephal. cons. 251. num. 40. & cons.252. num.18. Surd. cons.41. num. 4. Leo Valent. decis.80. num 10. lib.1. Reinos. in obseruat. pract. obseru.22. n.7. Valenzuel. cons 113. num 49. tom. 2. Sic è contrà valet argum. de maioratu ad feudum, vt dixi loco 66. num.2.

2 A Fevdo ad Emphytevsim valet argumentum quando datur eadem ratio, & Iuris regulæ non repugnant, l. 1. §. fin. iuncta gloss. ff. si ager vectig. cap. 1. §. rei autem. de inuestit. de re alien. faciend. in vsibus feud. Alex. cons 44. Visa facti, in princip. lib.5. Euerard in topicis legalib. loco 12. Cantiunc. in simili tract. in secunda specie loci à simili, Tiraquel. in tract. le mort, p.4. declarat. 6. num. 1. Couar. var lib.2. cap.18. num.1. Petra de fideicom. quæst. 10. n.45. & 47. Laurent. de Piuu cons. 117. num.6. Camill. Larath cons.33. num.9. Brunor. à Sole in locis communib. verb. arguere 1. Hippol. Riminald. cons.257. num.109. & cons.444. num 4. Valasc. de iure emphyt. q.39. num. 19. Sim. de Prætis cons.9 n.7 lib.1. vbi intelligit quando est eadem ratio, Viui. opin.73. n.1. & 2. vbi intelligit si in vtroque appareat eadem ratio, & num.3. limitat in exorbitantibus, Henric. à Rosenth. de feudis, cap.1. concl.20. num 5. vbi num.6. intelligit si sit præter ius & vna ratio in vtroque militet, & in gloss. lit. G. limitatur in pœnalibus, Honded. cons.36. num.4. tom.1. Hieron. Gabr. cons.70. n.1. tom.2. Borgnin. Caualcan. decis.44 num.22. part 1. & decis.18. num.75. p.3. Peregr. cons.25. num.5. & 8. vol.1. vbi id intelligit cùm non subest ratio diuersitatis. Decian. cons. 4. num. 28. vol.1. cons.123. num.7. vol.3. & cons.2. num.5. & 51. vol.4. Menoch. cons.111. num.59. & cons.129. num.2. & cons.587. num 17. Surd. decis.188 n.5. & decis.290. num. 15. & cons. 75. num. 13. & cons. 208. numer. 9. & cons. 318. num.33. & cons.402. n. 24. & de aliment. tit.4. quæst.10 num.15. Perez de Lara de anniuersar. & capellan. lib.1 cap.19. num.7. vbi ait procedere quando decisio feudalis non repugnat Iuri communi, Mati. Antonin. var. resolut. lib.1. resol.56. sub num.2. Adrian. Negusant in sylua responsor. q. 132. num. 19. Fului. Pacian. de probationib. lib. 1. cap. 19. num.36. vbi limitat in pœnalibus, Cald. Pereira de potest. eligendi, cap.11. num.43. & de nominat. emphyt. q. 17. num. 28. & de renou. emphyt. q.9. num. 17. & de extinctione emphyt. cap.3. num.1. Anton. Monach. Florent. decis.61. num.1. Cæs. Argel. de contradictore legit. q.16. num.18. Card. Tusch. practic. conclus. tom.1. lit. A concl.507. num.34. Melch. Phœbos Lusit. decis.13. num.7. tom.1. Ioseph. Ludou. Lucen. decis 48. num.37. Rot. in Lauretana, seu Recanaten emphyteusis 17. Februarij 1625. coram bonæ mem. Buratto. Melch. Phœbos Lusit. decis. 187. num 7. tom. 2. Sic è contra valet argum. ab emphyteusi ad feudum, vt dixi loco 43. num. 2. Ioseph. Vela dissert. for. dissert.13. n.17.

3 A Fevdo ad Regnvm valet argumentum, secundùm Anchar. cons.339. col. 8. Molin. de primogen lib 1. cap.7. n.1. Alexand Raudens. de success. Regni Portugalliæ, resp.2. n.96. & Pisana decis.48. n.18. part.1.

4 A Fevdo ad officivm valet argumentum, Boër. decis.350. num. 4. Freç. lib. 2. q. 51. & 56. à Ponte cons.16. num.5. tom.2. Mastrill. de magistr. lib.1. c.24. n.35. & cap.28. num.29. Vincent. de Anna alleg.103. num 3. Ioan. Andr. Georg. in repet. feudalib. c.5. num.51. & cap.53. n.28. & 29. Theodor. alleg.41. num.3. & 13. Mart. cons.53. num.2. cum seqq. Noguerol alleg. Iuris tom.1. alleg.33. num.5. vbi etiam quòd officia magnam cum feudis habent similitudinem.

A Fevdo ad Ivspatronatvs 5
validum est argumentum quoad modum succedendi, vt per Lambertin de iurepatron lib.1. art.8. q.3. princip. primæ part. Decian. cons. 31. num. 12. lib. 1. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 199. n.223. & decis.220. n.319. in 1. edit. alias resolut. 181. n.4. in 2. edit. Stephan. Gratian. discept. forens. cap.521. num. 31. Iulian. Viuian. in praxi Iurispatron. lib. 14. cap 1. n.30. Rot. in Prænestin. Iurispatronatus 10. Iunij 1602. coram bonæ mem. Litta, vers. sed non ad omnes, in fine, impressa per Mati. Antoom. var. resolut. lib.1. resol.6 in fine.

A Fevdo ad Fideicommissvm 6
valet argumentum, Menoch. cons. 89. num. 65. & cons.116. num 29. & cons. 124. num. 39. & cons. 161. num.40. & cons.315. num.38. vbi limitat, & cons.400. num. 42. & cons. 415. num. 38. & cons. 1036. num. 3. Peregrin. de fideicom. art.27. n.4. Decian. cons.21. n.28. vol.3. & cons.41. num.163. vol.1. & cons.14. n.6. vol.5. vbi ait quòd valet argumentum de foro paterno ad fideicommissum relictum fœminæ, vel agnatis, & è contra quoad successionem, Cephal. cons. 313. num.31. vol.3. & cons.606. num.18. vol.4. Ioan. Gall. cons 20. n.12. Manent. decis.2. num.19. Garc. Mastrill. Siciliæ decis.122. num.15. Giurba ad consuetud. Messanenses, cap.13. gloss.2. n.9. Fusar. de substitution. q.379. num. 14. Idem Fusar. cons.18. num.12. & cons. 124. num.18.

A Fevdo ad vltimas volvntates 7
valet argumentum, vt per Decian. consil.100. num.7. vol.3.

Loc. XLVIII.

à Fideicommisso.

Argumentum valet

1 *A fideicommisso ad regnum,*
2 *A fideicommisso ad feudum, &*
3 *A fideicommisso ad maioratum.*

A Fideicommisso ad Regnvm, 1
vel aliam successionem debitam ex causa necessaria, valet argumentum, vt per Alexand. Raudens. de success. Regni Portugalliæ, respons. 2. num.36.

A Fideicommisso ad Fevdvm va- 2
lidum est argumentum, sicuti scribunt Afflict. decis.112. num.4. Ruin. cons.38. num.16. vol.1. Decian. consil.2. num.212. & cons.83. num.12. vol.4. Henric. à Rosenth. de feudis, cap.9. concl.41. num.9. Menoch. cons.16. num.3. & cons.89. num 65. & cons.104. num.60. & cons. 400. num.42. & cons.689. num. 9. & cons.701. num.107. Surd. cons.427. num.37. Manent. cons.106 num.8.

A Fideicommisso ad maioratvm 3
valet argumentum, Peralta in l.3 §. qui fideicommissa num.91. ad fin. ff. de heredib. instit. M 'in. de primog lib.1, cap.1 num.9. Valasc. de iure emphyt. q.50. num.19

Fideicommissum enim familiæ relictum in omnibus ferè assimilatur maioratui, iuxta ea quæ tradunt Molin. *citato loco*, & Ioan. Garc. *de expensis, cap.16.num.3.in fine.*

Loc. XLIX.

à Fisco.

Argumentum valet

1 *A Fisco ad Ecclesiam,*
2 *A Fisco ad piam causam, &*
3 *A Fisco ad dotem.*

1 A Fisco ad Ecclesiam valet argumentum, vt tradunt Cephal. *consil.255.num.49.vol.2.* Peregr *de iure fisci, lib.6.tit.2.num.5.* vbi *num.*6. subdit quòd valet à fisco ad dotem, Gasp. Anton. Thesaur. *quæst forens lib.3.quæst.93.num.3.* Ista enim æquiparantur, *l. fin. C. de sacros. Eccles.* Abb. *consil.*108. *in fine*, intelligendo tamen, vt per Sfort. *de restitut. in integrum, quæst.3.art.13.& 14.* & Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. minoribus, num.62. C. de in integ. restit. minor.* Sic è contrà valet argum. ab Ecclesia ad fiscum, vt
2 dixi *suprà loco 40. num.* 4. Et à fisco ad piam causam valet argumentum, Magdaleo. *de numero testium in testam. requis p.2.c.4.num.9.*

3 A Fisco ad dotem valet argumentum, Cancer. *p.1.c.3.num.72.*

Loc. L.

à Foro.

1 *A foro exteriori ad forum interius, & è conuerso, valet argumentum.*
2 *Forus pœnitentialis non sequitur naturam fori contentiosi.*
3 *Absolutio, concessio, seu priuilegium pro foro conscientiæ, minimè prodest in foro exteriori.*
4 *Referuntur aliqui contrarium tenentes.*
5 *Sed prior sententia recipitur.*
6 *Absoluendi facultas alicui simpliciter concessa, vtrum de vtroque foro, an verò de solo interiori sit intelligenda, ostenditur, &* num.7.
8 *Argumentum à contrario sensu quando non concludat.*
9 *Absoluendi, vel dispensandi in foro conscientiæ vbi conceditur facultas in aliquo priuilegio, vel Bulla, an necessariò sit præmittenda Confessio sacramentalis, an verò extra Pœnitentiæ Sacramentum possit expediri, ostenditur.*
10 *A foro fori validum est argumentum.*

A Foro exteriori ad forum interius, & è
1 conuerso, valet argumentum, sicuti docent gloss. *verb. permittimus, in cap. fin. de pœnitent. & remiss.* gloss. *verb. vel ligare, in cap. omnis vtriusque sexus, eod. tit.* gloss. *verb. pacto, prope fin. cap. si diligendi, de foro compet.* Sot *in 4. dist.10. q.2. art.2. & lib.4. de iustit. q.5. art.3. vers quintò arguitur, & quæst.6. art.3. vers. neque verò*, Ferr. à Nauar. *de restitut. tom.1. lib.2. cap.1. num.* 67. Sanch. *de Matrimon. lib.8. disp.21. num 74. in fine, & disp.23. num.2. circa med.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 6. num.*196. Duran. *Rota decis.*18. *num.*12. nouissimè me citato in hoc loco Ioan Escobar à Corro *in tract. de vtroque foro, in initio n.5. cum seqq.*

Verùm quia de hoc dubitat Flamin. Paris. *de* 2
confident. quæst.14. num. 26. & dicit Franch. *in cap.2. de pœnitent. & remiss. lib.6.* quòd forus pœnitentialis non sequitur naturam fori contentiosi, & gloss. *verb. replicari, in fine, in cap. de his, de accusationib.* docet absolutum quoad Deum per veram pœnitentiam, quoad Ecclesiam, & in foro iudiciali liberum non esse quominus accusari & puniri valeat. Et Philip. Franc. *in cap.2. de pœnit. & remiss. lib.6.* dicit quòd forus pœnitentialis non sequitur naturam fori contentiosi, & Ludou. Gom. *ad reg. de non vindicando, q.14. sub vers. breuiter*, ac Gutier. *pract. lib.4. quæst.10. num.* 8. tenent quòd forus fori, & forus poli differunt sicut cœlum à terra. Ideò plures huius argumenti fallentias collegerunt, Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.4. lit. F. concl.443. & concl.446. num.10. cum seqq.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, p.3. lib.10. cap.11. num.*17. & Ioan. Valerius per integrum *tract. de different. inter vtrumque forum.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.2. tit.14. num.19. & 24.* Amescua *de potest. in seipsum: cap.16. num.7. & 8. lib.2.* Laurea Granat. *decis.15. num.*86. nouissimè Ioan. Escobar *dict. tract. de vtroque foro, per tot.*

Illa autem præcipua est differentia quòd con- 3
cessio, absolutio, seu priuilegium pro foro conscientiæ minimè prodest in foro exteriori, sicut resoluunt Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.1. quæst 61. articul.* 10. & Soar. *de legibus, lib.8. cap.6. à num.*11. vbi *num.*16. testatur hunc esse communem vsum & verborum sensum, & ante eos explicauit Nauar. *in man. cap.27. num.*278. *ad fin. & cons.5. de priuileg. in antiq.* aliàs *consil.4. à numer.8. de indic. in nouis*, & alij, de quibus plenè Sayr. *de censur. lib.2. cap.20. num.*31. & in spurio legitimato, seu dispensato pro foro conscientiæ, disputat latè Sanch. *de Matrimon. lib.8. disp.34. à num.43. & 49.*

Verùm non defuerunt Doctores grauissimi qui 4
constanter tenent priuilegium, seu facultatem factam pro foro conscientiæ in exteriori suos operari effectus, vt in casu frequentissimo exemplum ponentes de absolutione censuram, vel dispensationibus irregularitatum facti virtute priuilegiorum Mendicantibus competentium, & aliis Religionibus, de quibus Fr. Emman. *dict. quæst.61. articul.2. cum seqq.* aut quæ fiunt ab Episcopo, auctoritate Concilij Trident. *sess.24. de reformat. cap.6.* vel per Bullas Cruciatæ, aut similes, quæ facultatem faciunt limitatam ad forum conscientiæ, notat Henriq. *in sum. lib.7. cap.13. §.2. lit. V. & lib.14. cap.20. §.1.* contendens sic absolutos à benigno Iudice, admittendos esse vt legitimè absolutos etiam pro foro exteriori, & de æquitate ex auctoritate Parisij & Decij, quos refert, & verum asserit Fr. Emman. *dict. articul.10. ad fin. vers. loquendo tamen*; vnde contra Nauar. vbi proximè, contendit idem Henriq. *dict. §.1. lit. E.* dispensatum in sacra Pœnitentiaria pro foro conscientiæ ad matrimonium contrahendum, non debet ab Episcopo inquietari, & verum fatetur Sanch. *de Matrim. lib.3. disput.15. num.*14. quando nullus denunciat impedimentum, vel *Matrimonium accusat.* Nec efficaci ratione destruitur hæc pars, nam absolutio censurarum etiam limitata in forum conscientiæ tollit verè, & re ipsa censuram, sicut dispensatio verè tollit dispensationem, aliàs enim non posset in foro conscientiæ dispensatus matrimonium in

eodem contrahere, neque absolutus in eodem haberi posset pro non excommunicato, & consequenter quocunque modo constiterit de appellatione, vel dispensatione, debet haberi vt liber & immunis à tali censura, & impedimento, & sequitur intentum quod effectus fori interioris ab effectu exterioris specialis non est. Cui difficultati nititur respondere Soar. *tom. 5. de censur disput. 7. sect. 5. à num.* 22. & postquam retulit opinionem eorum, qui dicunt hanc absolutionem pro foro conscientiæ permanentem non esse, sed ficti ad certum effectum, vt eo finito absolutus in eam coincidat; deinde *num.* 24. concludit sic absolutum etiam in foro exteriori pro non excommunicato se gerere posse, dummodo in eo foro de absolutione constet, sicque fateri videtur cogendum non esse aliam petere absolutionem pro exteriori, licèt contingat casum ad illum deduci, & ante eum expressius docuit Vgolin. *de irregularit. cap.* 33. §. 4. *num.* 5. ex quibus non adeò plena res est, vt existimat Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 20. cuius verba alij considerate transcribunt.

5 Sed nihilominus recedere non oportet à priori resolutione, quæ proculdubio communis est, ex Couar *in cap. alma mater, p.* 1. §. 11. *num.* 11. *& lib.* 2. *var. cap.* 10. *num.* 3. Nauar. *citato loco*, Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 15. *n.* 17. *vers. ad quartum*, resoluentibus absolutum quoad forum conscientiæ, licèt de absolutione constet, indigere alia absolutione pro exteriori, vt scilicet ab aliis pro absoluto habeatur; & dispensatum indigere alia dispensatione ne in exteriori foro separari cogatur, quod expressius reouit Ioann. Bapt. Anton. relatus ab Vgolin. *vbi proximè.* Ad difficultatem verò suprà adductam responderi poterit faciendo illam absolutionem verè & realiter tollere censuram, & dispensationem, re ipsa remouere impedimentum, & matrimonium validum efficere; sed cum hoc stare quod in foro exteriori non iudicetur, nec habeatur tanquam validum matrimonium, quod re vera, & in conscientia validum est, nec admittatur, vt absolutus in exteriori foro is, qui re vera, & in conscientia ab excommunicatione liber est, vt bene aduertit additio ad Nauar. *dict. cons.* 4 *de indic. in fine*, & Sanch. *d. disp.* 15. *num.* 17. *in princip.*

6 Procedit autem hæc resolutio quando expresse facultas limitatur ad forum conscientiæ, vbi verò simpliciter datur, grauis est inter scribentes controuersia, vtrum de vtroque foro, an de solo interiori sit intelligendum? quæstionem formant Doctores in potestate absoluendi à censuris data per Iubilæum, seu Bullam Cruciatæ, & resoluunt multi quoad vtrumque forum datam videri; ita Barthol. de Medina *in instruct. Confessor. lib.* 2. *cap.* 12. *in fine*, quem constanter sequitur Fr. Emman. *in summ. verb. de sommunion, cap.* 83. *num.* 9. *& quest. Regular. tom.* 1. *quest.* 61. *art* 6. *vers. secundò colligitur*, Henriq. *d. lib.* 7. *cap.* 13. §. 2. *lit. V in fine*, Soar. *d. sect.* 5. *num.* 20. quorum fundamentum est, quia verba simpliciter prolata in vtroque foro æquè verificantur, vnde succedit reg *l.* 1. *quod autem, ff. de aleator.* iuncta reg. *l. beneficium, ff. de constitut Princip.* cum vulgaribus; deinde præcipuè mouentur ex verbis Motus proprij Pij V in Iubilæo concesso anno 1568. vbi in perpetuum declarauit concessiones datas, vel dandas in futurum virtute Iubilæi nō suffragari in foro exteriori, nisi satisfacta parte, ergo inferunt prodesse, & suffragari parte satisfacta.

7 Quorum resolutio licèt defendi possit, vbi aliàs datur potestas simpliciter & absolutè ad absoluendum à censuris, vbi tamen datur per Cruciatam, vel Iubilæum falsum, manifestissimè docent, & melius contrarium probarunt Couar. *d.* §. 11. *num.* 16. & sine dubio verum esse scribit Ledesma 2. 4. *quest.* 26. *art.* 1. *col. pen. vers. illud tamen*, & ex professo Gutier. *d. cap.* 2. *à num.* 10. & per totum Sayr. *d. cap.* 10. *n.* 31. & apertè deducitur ex Nauar. *cons.* 48. *num.* 1. *de sentent. excomm. in nouis*, & tandem sic concludit Sebast. à Costa *de Indulgent. quest.* 50. Et pro hac parte plura faciunt fundamenta. Primò, quia finis concedendi has Bullas & Iubilæa, præcipuus est bonum spirituale animæ, & remouere impedimenta salutis æternæ, qui satis obtinetur per absolutionem quoad forum conscientiæ, ex doctrina gloss. *in d. cap. de his, de accusat.* & omnibus suprà adductis, ideóque vsum Romanæ Curiæ esse, vt huiusmodi potestas Confessariis committatur, notat idem Nauar. *in man. cap.* 26. *num.* 31. Facit secundò, quia si huiusmodi absolutiones prodessent in foro exteriori, nimium detraherentur iurisdictioni fori exterioris, & in graue cederet Ordinariorum præiudicium, contra reg. text. *in cap. super eo, de offic. deleg.* & contra reg. text. *in cap. seruetur* 11. *q.* 3. & quæ notantur *in cap. cùm ab Ecclesiarum, & in cap. ad reprimendam, de officio Ordin.* Viget tertiò, quia in aliquibus Bullis & Iubilæis specialiter exprimitur quòd possit dari absolutio à censuris quoad vtrumque forum; ergo quando non exprimitur, est dicendum contrarium, quia si voluisset, dixisset, iuxta reg. text. *in cap. ad audientiam, de decim. cum similibus.* Facit tandem, quòd me præcipuè mouet, quod post Pium V. Gregorius XIII. in Cruciata pro Regno Portugalliæ, expressit quòd nullatenus etiam parte satisfacta prosit absolutio, virtute illius Bullæ in foro iudiciali, Gutier. *d. cap.* 12. *num.* 18. *in fine*, & hoc ipsum expressit Gregorius XIV. in Bulla Cruciatæ, quam pro eodem Regno Portugalliæ indulsit anno 1591. quam integram refert Sebastian. à Costa *in principio dicti tract. de Indulgent.* quæ verba reperiuntur in Bulla Cruciatæ, qua hodie fruuntur Lusitani, ex quibus iam desinant contra Couarr. & Gutier. obmurmurare Fr. Emman. & qui eum sequuntur.

Ad declarationem verò Pij V. omissa solutione 8
Gutier. qui *d. cap.* 2. *à num.* 19. *vsque ad finem*, nititur ostendere solum agere de absolutione ad reincidentiam, quam interpretatur parte satisfacta prodesse vtroque foro in quo deceptus est, & ideò meritò in hoc carpitur à Fr. Emman. Facilius igitur respondetur argumentum illod deduci à contrario sensu, quod in proposito non concludit, ex multiplici ratione, primò quia communiter receptum est verbis negatiuis non deduci argumentum affirmatiuum, vt resoluunt Doctores per me citati *suprà loco* 27. *num.* 25. Secundò, quia pariter non valet quando contrarium expressum reperitur in sensu directo, vt notant omnes, per text. ibi, *in l. conuenticula, C. de Episcop. & cleric.* gloss. *verb. petere. in cap. cupientes, de elect. lib.* 6. recepta ex Nauar. *in cap.* 1. *§ liberet, num.* 22. *de Pœnit. dist.* 6. & aliis, de quibus Ceuall. *communium contra commun. q.* 336. *à num.* 2. Constat autem ex Bullis nouissimis sæpiùs Pontifices declarasse absolutionem virtute Iubilæi, vel Cruciatæ, etiam satisfacta parte non prodesse in foro exteriori; quod si replicetur secundùm omnes proximè citatos argumentum à contrario sensu efficax, licèt contrarium sit expressum, quando aliàs verba dispositionis manerent otiosa, & inutilia; respondetur enim satis esse quod aliquid operentur, licèt minimum, vt optimè probat text. *in cap.*

cùm

cium virum,in fine, de Regularib. verba autem illa, *nisi satisfactaparte*, illud maximè operantur, vt aliquo casu,si satisfactio parti præmittatur, prodesse possit absolutio in foro exteriori, is etit quando expresiè ad vtromque forum concessa fuerit absolnendi facultas, non enim proderit parte non satisfacta in foro exteriori, & idem declarauit Pius V. in sensu directo, ibi, quomodolibet concessas, vel in futurum concedendas.

9 Tandem illud in hoc propositum testar dubium non dissimulandum, vtrùm quando priuilegium, vel Bullæ faciunt facultatem absoluendi, vel dispensandi in foro conscientiæ, supponant necessariò præmittendam esse Confessionem sacramentalem, an verò extra Pœnitentiæ Sacramentum possit expediri? in quo atticulo vt breuiter comprehendamos molta, quæ Doctores scripserunt, aduertere oportet forum conscientiæ, & forum pœnitentiale inter se differre tanquam genus & speciem; forus enim coofcientiæ latiùs patet, quia sunt effectus ad forum conscientiæ pertinentes, qui extra Sacramentum Pœnitentiæ possunt expediri, vt est absolutio à censuris, & dispensatio irregularitatum, quando Iure communi, aut speciali simpliciter aliquibus conceditur, vt in Concil. Trident. *sess.24. de reformat. cap. 6.* certum est noo posse fieri etiam à non Sacerdote, & contioetur extra pœnitentiæ Sacramentum,vt agens de lutelectio, text.*in cap canonica, de sent. excommunicat.* explicat Couat. *d.§.11 num.10.* & post Vgolin. Henriq. & alios nouiores, Sayt. *de censur.lib.1.cap.11. num.1.* Saoch. *de Matrim lib 8 disp.34. à num.28.* quibus adde Nauat. *cons.11. num.21. de priuileg.* Alij verò sunt effectus necessariò supponentes Sacramentum pœnitentiæ, & sacramentalem absolutionem, vt est remissio peccatorum quoad culpam; huiusmodi etiam sunt facultates, quæ vittute Iubilæi, vel Cruciatæ fiunt, Confessoribus, quos quis elegerit, vt eum absoluat; tum quia semper adiici solet clausula, *eorum Confessione audita*, vt patet ex Bullis nouissimis, & iis, quibus fruimor nos Lusitani; tum, quia hæc facultas absoluendi à censuris in Bullis Indulgentiarum conceditur, veluti quoddam præludium ad absolutionem peccatorum, vt bene considetat Nauar. *d. cap. 26. num. 31.* & post eum, & Couar. *num.16.* Fr.Emman *super Bullam Cruciatæ,§ 9.num.54.* & sic declarasse Pium V. testatur Sebast. à Costa *in tract. de Indulgent. quæst.50. in fine*, licèt inconsideratè alij affirment indistinctè contrarium esse praxi receptum. Ex quibus omnibus meritò hanc subdiuisionem fori conscientiæ io Pœnitentiale, & non Pœnitentiale notauit, post Nauar.*dict. cap.27. n 41.* Fr.Emman.*d.tom.1.quæst.61.art.10.vers.scio etiam*, & sequitur Soat.*de legib.lib.8.cap.6.n.13.*

10 A Foro Fori firmum est, & validum argumentum, *l. quia parentis*, iuncta gloss. *ff. soluto matr.l.fin. C. de instit. & subst. auth. multo magis. C. de sacros. Eccles.* Rebuff *de priuil. Scholast.priuil.3 num.4.* Valenzuela *cons.101.n 85.*

Loc. LI.

à Fructuario.

A Frvctvario ad Emphytevtam validum est argumentum, vt per Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæst.18. num.15.* Valasc.*de partition.cap.31 num.8. & 9.* D. Barbos. *in l. diuortio, in princ. part.2. num. 19. ff. soluto matrim.* Vide *infrà loco 125 num.2.*

Loc. LII.

à Gabella.

A Gabella ad Lavdemivm valet argumentum, sicuti docent Doctores *in l. ab emptione, ff. de pactis*, Craoet *cons.331. num.7. & 10.* Surd.*decis.31.n.10.* Stephan.Gratian. *discept. forens. cap.180.num.10.*

Loc. LIII.

à Genere.

A Genere ad speciem validum est argumentum,*l.1.ff si certum pet* Euerard.*in topicis legalib.loco* 6.Cantiunc.*loco* 7. Petr.Andr.Gammar.*in dialect.legali,lib.1.loco* 7. Tob. Nom. *ad princip. Instit de testament num. 32.* Adrian. Negulaot. *in sylua respons. quæst. 100. num.57.* Ludou. Rudolphin.*var. quæst. lib.2. quæst.51. num.12.* vbi ait quòd valet affirmatiuè prædicamentaliter, non illatiuè. Sic è contrà valet argumeotum à specie ad genus, vt dixi loco 104.

Loc. LIV.

ab Impossibili.

Ab Impossibili validum est argumentum, *l. si decesserit, ff. qui satisdare cog.* vbi gloss. Bald. *in l. conuenticula, col. vltim. C. de Episcopis, & cleric.* Euerard. *in topicis legalib. loco 78.* Petr. Andr. Gammar. *in dialectica legali, lib.1. loco 16.* Menoch. *cons.332.n.10.& cons.339.n.8.*

Loc. LV.

ab Inclusione.

Ab Inclvsione vnius ad exclusionem alterius valet argumentum, Menoch. *cons.14. num.14. & cons.98. num 76. & cons. 82. num. 49.* vbi ait argumentum hoc non procedere vt absurdum euitetur, *& consil.149. num.14. & cons.250. num.58. & 59. & cons. 406. num. 44. & 47. & de præsumpt. lib.4.præs.38. num.32.* vbi post Decian.*in l.1. in 1. lect. num.84.ff.si certum petatur, & cons.11. num.8.* limitat quando illud quod exclusum videtur, alia dispositione includitur, quod idem repetit *consil. 141. num 12.& cons.181.num.82.* Pelaëz *de maioratu, p.1. quæst.1. num.91.* vbi ait quòd non procedit quando illud quod videtur exclusum, alia legis dispositione includitur. Declara tamen diuersimodè, iuxta ea quæ latè congessi suo loco.

Loc. LVI.

ab Inuentario.

AB INVENTARIO tutoris ad inuentarium, seu descriptionem faciendam per hæredem causa manifestandi res hæreditatis, valet argumentum, vt per Phanuc. *de iureiur. in litem, ante num 25. vers. nec obstat.*, Alexand. Raudens. *Pisana decis. 19 n. 73. p. 1.*

Loc. LVII.

à Iudiciis.

Argumentum valet

1 *A Iudiciis ad contractus,*
2 *A Iudiciis ad vltimas voluntates, &*
3 *A Iudiciis ad arbitria.*

1 A IVDICIIS ad CONTRACTVS valet argumentum, sicuti docent Roman. *cons. 186. in princip. num. 3.* Hering *in tract. de fideiussor. cap 7 num. 171.* Cardin. Tusch *practic. conclus. tom. lit. A. conclus. 507. num. 6.* Sic è contra valet argum. a contractibus ad iudicia, vt dixi *loco 26. num 1.*

2 A IVDICIIS ad VLTIMAS VOLVNTATES validum est argumentum, *l. qui testamento, §. quacumque, vers. in omnibus, ff. de testament.* Cantiunc. *in topicis legalib. in vndecima specie loci a simili*, Menoch. *cons. 162. num. 10.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 9. num. 14.* Sic è contra valet argum. ab vltimis voluntatibus ad iudicia, vt dixi *loco 123 n. 2.*

3 A IVDICIIS ad ARBITRIA valet argumentum, *l. 1. ff. de arbitr.* Euerard. *in topicis legalib* in loco à iudiciis ad arbitria, Cantione. *in simili tract.* in prima specie loci à simili. Intellige tamen & declara, iuxta ea quæ dixi *appellatiue 121. versic. nec obstat.*

Loc. LVIII.

à Iurepatronatus.

1 A IVRE PATRONATVS ad PRIMOGENITVRAM valet argumentum, secundùm Menoch. *cons. 11. num. 75.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 9. num. 10. & lib. 3. cap. 7. num. 19.* Vasq. *l. 40. Tauri gloss. 2. num. 67.* Valenz. *cons. 35. num. 44. & cons. 172. n. 8.*

2 A IVREPATRONATVS libertorum ad FEVDVM validum est argumentum, sicuti docent Bart. *in l. vt iurisiurandi, §. si liberi, n. 1. ff. de operis libert.* Menoch. *cons. 161. n. 43.*

Loc. LIX.

à Legato.

Argumentum valet

1 *A Legato ad donationem,*
2 *A legato libertatis ad legatum pia causa, &*
3 *A legato ad beneficium.*

A LEGATO ad DONATIONEM validum est argumentum, quia legatum est quædam donatio, *l. legatum 119. ff. de legat. 1. §. 1. Instit. de legat.* Petr. de Anchar. *cons. 102. Quæstio est talis, num 5.* Oldrad. *cons. 58. num. 2.* Gilbert. Costan. *lib. 1. quæst. ... cap. 14. à princ.* Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 12. num. 3.* Socin. iun. *cons. 130. num. 18. vol. 2.* Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 8. cap. 1.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 59. num. 1.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 495. num. 3. & concl. 511. num. 4.* 1

A LEGATO libertatis ad legatum piæ causæ validum est argumentum, vt per Roman. *cons. 235. num. 5. vers. secundo,* Tiraquel. *de priuilegiis piæ causæ, priuil. 66.* quos refert, & sequitur Menoch. *de præsumptionib. lib. 4. præs. 116. n. 31.* 2

A LEGATO ad BENEFICIVM valet argumentum, *l. legatum, ff de legat 2. cap. quia diuersitatem, de concess. præbend.* Oldrad. *cons. 58. num. 2. vers. & propriè*, vbi in fine subdit, secus in hærede, quia non valet argumentum de hæreditate ad beneficium, refert Card. Tusch. *d. tom. 1. lit. A. concl. 506. n. 3. & concl. 507. n. 1.* 3

Loc. LX.

à Lege.

Argumentum valet

1 *A lege ad pactum,*
2 *A lege ad testatoris voluntatem,*
3 *A lege animata ad inanimatam, &*
4 *A legibus communibus Romanorum ad ordinationem successionis regnorum.*

A LEGE ad PACTVM valet argumentum, *l. 1. §. si conueniat, ff. depositi. l. contractus, ff. de regulis Iuris, cap. contractus, eod. tit. lib. 6.* Cauagnol. *decisionum consultatiuarum, tom. 2. pag. 149. num. 18.* Quicquid enim potest fieri per legem, potest etiam fieri per pactum, *l. fin.* vbi Bart. & Bald. *C. de fideiussor.* gloss. *verb. officiali, in fine, in cap. 2. de consuetud. lib. 6. cum aliis citatis Axiom.* 1

A LEGE ad TESTATORIS VOLVNTATEM valet argumentum, sicuti docet Hippol. Riminald. *cons 46. num. 41. vol. 1. & cons. 540. num. 4. vol. 5.* Decian. *cons. 10. num. 8. vol. 2. & cons. 114. num. 8. vol. 2.* Cephal. *cons. 541. num. 23. lib. 4.* Crauet. *cons. 213. num. 5. lib. 2.* Hunded. *cons. 57. n. 15.* Gregor. *decis. 219. num. 2.* 2

A LEGE ANIMATA ad INANIMATAM valet argumentum, vt per Hieron. Gabr. *cons. 21. num. 16. tom. 1.* 3

A LEGIBVS communibus Romanorum ad ordinationem successionis regnorum valet argumentum, sicuti docet Alexand. Raudens. *de success. Regni Portugaliæ, resp. 2. n. 63. & 64.* 4

* * *

Loc. LXI.

à Legitima.

Argumentum valet
1 *A legitima ad debitum ex statuto, vel quodcunque aliud necessarium,*
2 *A legitima ad Trebellianicam,*
3 *A legitima ad dotem, &*
4 *A legitima ad alimenta.*

1 A LEGITIMA ad DEBITUM ex statuto validum est argumentum, vt per Surd. *decis.* 19. *num.* 7. seu ad aliud quodcunque debitum necessarium, secundùm Hieronym. Gabr. *conf.* 59. *num.* 32. *tom.* 2.

2 A LEGITIMA ad TREBELLIANICAM valet argumentum, argueodo de minori ad maius, putà si Trebellianicæ quantitas, quæ minus debetur, non restringitur ad quantitatem successionis ab intestato; multo ergo minus debet restringi legitima, quæ fortiori iure debetur, sicuti docet Deciao. *conf.* 480. *num.* 18. dum respondet ad decis. Guid. Papæ, dicens hoc argumentum non procedere: non potest filios priuari Trebellianica; quia non potest priuari legitima; esset enim arguere à maiori ad minus, cùm magis debeatur legitima quàm Trebellianica; sed bene potest argui è contrà de minori ad maius, vt si non debetur Trebellianica; ergo multo minus legitima, refert Deciao. *conf.* 49. *n.* 17. *vol.* 4. Sic è contrà valet argum. à Trebellianica ad legitimam, vt dixi *loco* 42. *n.* 6.

3 A LEGITIMA ad DOTEM valet argumentum, vt tradunt Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. sine curatore, num.* 96. *C. de in integ. restitut. minor.* Menoch. *de arbitr. casu* 149. *num.* 9. *& conf.* 3. *num.* 12. Decian. *conf.* 54. *num.* 81 *lib.* 1. Eugen. *conf.* 9. *num.* 29. *& conf.* 14. *n.* 9. *vol.* 1. Fusar. *de substitutionib. q.* 296. *num.* 68.

4 A LEGITIMA ad ALIMENTA valet argumentum, vt dixi *suprà loco* 7. *n.* 2.

Loc. LXII.

à Legitimatione.

Argumentum valet
1 *A legitimatione ad adoptionem,*
2 *De adoptatis ad legitimatos,*
3 *A legitimatione ad ingenuitatem, &*
4 *De legitimè natis ad ingenuitatem.*

1 A LEGITIMATIONE ad ADOPTIONEM valet argumentum, vt notatur *in l. in adoptionem, la* 1. *C. de adoptionib. & in l.* 1. *ff. ad municip.* traduot Aoroo. Gom. *l.* 9 *Tauri, num.* 62. *verf. secunda*, Sord. *conf.* 317. *num* 13. D. Barbos. *in l. quæ dotis, num.* 164. *ff. soluto matrim.* Ioseph. de Rustic. *ad l. cùm autem ff. de condit. & demonstrat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 29. Camill. Gallio. *de verb. signif. lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 25. *&* 247. Solorzao *de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17.
2 *num.* 38. vbi qoòd de adoptatis ad legitimatos valet argumentum.

3 A LEGITIMATIONE ad INGENVITATEM valet argumentum, Cæs. Manent. *conf.* 138. *num.* 19. *&* 65.

4 Et de legitimè natis ad legitimatos valet argumentum, Camill. Gallio. *dict. lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 157. Solorzan *d. tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 17. *n.* 48.

Loc. LXIII.

à Libertate.

Argumentum valet
1 *A libertate ad legitimationem,*
2 *A libertate ad pias causas, & è contra.*

A LIBERTATE ad LEGITIMATIONEM validum est argumentum, vt per Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. donatione largitus, num.* 287. *C. de reuocand. donat.* 1

A LIBERTATE ad PIAS CAVSAS, & è contrà, valet argumentum, *l.* 1. §. *si n autem, C. de commun. seru. man. l. contra, C. de testam. man. l. cùm inter, C. de fideicom. libert l.* 2. *tit.* 22. *part.* 4. *& l.* 3. *verf. razon. tit.* 12. *part.* 5. Roman *conf* 235. *Quoad primum, num.* 5. vbi Apostil *in verb. argumentum* Eoerard. *in topicis legalibus, loco* 25. Cantionc. *in simili tract. in* 13. *specie loci à simili*, Magdalen. *de num. test. in testam regnis. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 62. Tiraq. *de iure mariti, gloss.* 8. *num.* 166. *& de priuileg. piæ causæ, in præfat. verf. item legatum libertatis, & priuil.* 9. *ad fin. & in l. si vnquam, verb. nunc verò, verb. donatione largitus, num.* 269. *&* 329. *C. de reuocand. donat.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *titul.* 1. *num.* 10. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 17. *num.* 4. Benedict. Ægid. *in repet. l.* 1. *C. de sacrof. Eccles. p.* 3. §. 2. *num.* 16. *& p.* 5. §. 3. *num.* 2. *verf. cuius textus*, Peregr. *de fideicom. articul.* 16. *num.* 140. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 603. *num.* 6. Sanctarel. *var resolut lib.* 1. *quæst.* 65. *num.* 7. Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, p.* 1. *alleg.* 82. *post num.* 31. *verf. nunc verò, in fine, pag.* 165. *secundùm Lugdunen. impress.* & censuit Rota *decis.* 647. *num.* 1. *p.* 1. *diuers.* vbi fuit dictum, quòd vt procedat huiusmodi argumentum debent eædem rationes irreuocabilitatis, & inæstimabilitatis, quæ militant in libertate, procedere in causa pia. Benedict. Ægid. *d. l.* 1. *C. de sacrof. Eccles. p.* 3. §. 2. *num.* 16. *& p.* 5. §. 3. *num.* 2. *verf. cuius test.*

Loc. LXIV.

à Liberto.

A LIBERTO ad VASALLVM valet argumentum, vt per Eoerard. *in topicis legalib. loco* 59. Georg. Eoerard. *conf.* 59. *n.* 3. *tom.* 2. Menoch. *conf.* 226. *n.* 142. Heonic. à Rosenth. *de feudis, cap.* 8. *concl.* 25. *num.* 13. *& cap.* 10. *concl.* 14. *num.* 14. *&* 17. Sic è contra valet argum. de vasallo ad libertum, vt dixi *loco* 18.

Loc. LXV.

à Loco.

A Loco, vel TEMPORE ad PERSONAM, & è contrario, valet argumentum, quia ista sont similia locus, tempus, & persona, *l.* 1. §. *Officium, ff. ne quis eum*

eum qui in ius, cap. peruenit, cap. cùm Ecclesia, de immunit. Eccles. Petr. de Anchar. *cons.* 11. *num.* 7. *vers. & quintò arguitur sic*, Euerard. *in topicis legalibus, loc.* 41. Cantiunc. *in* 18. *specie loci à simili*, Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. A. conclus.* 502. *num.* 3. Sic è contra valet argum. à persona ad locum, vt dixi *loco* 83. *num.* 2.

2 A LOCO ad TEMPVS, & è contra valet argumentum, *l. vinum*, vbi Bart. *num.* 2. *ff. si certum petat.* idem Bart. *cons.* 13. *Ex facto, in princ. vers. hoc probat, lib.* 1. Ias. *in l. admonendi, num.* 201. *ff. de iureiur.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 48. Menoch. *cons.* 132. *num.* 12. Decian. *cons.* 11. *num.* 11. *vol.* 7. vbi quòd valet etiam in mora, Cauagnol. *decisionum consult. tom.* 1. *pag.* 21. *num.* 12. Ferrer. *in constitut. Cathalonia, gloss.* 2. *num.* 148. D. Barbos. *in l. hæres absens, in princip. num.* 169. *ff. de iudic* à Ponte *cons.* 137. *num.* 59. *tom* 1. Card. Tusch. *d. lit. A concl.* 505. *num.* 1. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 2 *resol.* 40. *n.* 8. *& lib.* 3. *resol. fin. num.* 6. vbi *num.* 7. limitat quando subest ratio diuersitatis. Idem enim operatur temporis protensio, quod operatur loci longinquitas, Bart. *d cons.* 13. *vers hoc probat.* Sic è contra valet argum de tempore ad locum, vt dixi *loco* 110. *num.* 2.

LOCVS LXVI.

à Maioratu.

Argumentum valet

1 *A maioratu ad regnum,*
2 *A maioratu ad feudum,*
3 *A maioratu ad vsumfructum, &*
4 *A maioratu ad Iuspatronatus & Anniuersaria.*

1 A MAIORATV ad REGNVM validum est argumentum, vt per Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 17. Alexand. Raudens. *de success. Regni Portugallia, resp.* 2. *n.* 114.

A MAIORATV ad FEVDVM valet argumentum, vbi militat eadem ratio, sicuti tradit à Ponte *cons* 5. *num.* 26. *vol.* 1. Sic etiam contra valet argum *de feudo ad maioratum*, vt dixi *sup loco* 47. *n.* 1.

3 A MAIORATV ad VSVMFRVCTVM valet argumentum, Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 17. *num* 1. Gam. *Lusitan. decis.* 350. *num.* 1. Idem Molin. *d. cap.* 7. *num.* 8. *& cap.* 19. *num* 15. vbi inquit posse adaptari ad maioratus successores, quæ in vsufructuariis iure statuta sunt, maximè quando viget eadem ratio. Xuar. *alleg.* 9. *ante num.* 16. *& in quæst. maioric. num* 2. vbi maioratus possessorem appellat quodammodo vsufructuarium. Gom. Ari. *l.* 46 *iuncti n.* 6.

4 A MAIORATV ad IVSPATRONATVS & ANNIVERSARIA valet argumentum, præcipuè similiter eadem ratio. Padil. *in repet. rub. C de fideicom. num.* 8. Anton. Gom. *l.* 49. *Tauri, n.* 67. *in fin.* Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 10. *& lib.* 3. *c.* 7. *num* 19. Valenzuel. *cons.* 135. *num.* 44. *& cons.* 172. *n* 8 *tom* 2.

LOC. LXVII.

à Maiori.

1 *A maiori ad minus valet argumentum.*
2 *Intellige quando sumitur negatiuè.*
3 *Sed contrarium tenent aliqui.*
4 *Conciliantur huiusmodi contraria opiniones.*
5 *A maiori ad minus valet argumentum in statutis, & correctoriis.*
6 *A maiori ad minus non valet argumentum in dispensationibus, & priuilegiis.*
7 *Declaratur per cap. venerabilem, qui filij sint leg.*
8 *A maiori ad minus non valet argumentum in mandatis, nec iurisdictionalibus, vt n.* 9.

A MAIORI ad MINVS validum est argumentum, *l. in suis, in fine, ff. de liber. & posthum. l. nec in ea* 22. *ff. de adulter. Auth. multo magis, C. de sacros. Eccles. cap. si ergo* 8. *quæst.* 1. *cap. si Paulus*, & ibi *gloss.* 32. *quæst.* 5. *cap. per venerabilem, qui filij sint leg.* Euerard. *in topic. legalib. loco* 66. Petr. Andr. Gammar *in dialect. legali, lib.* 2. *loco à maiori ad minus*, Roland. *cons.* 15. *n.* 41. *vol.* 1. Aym. *cons.* 290. *num.* 7. *& cons.* 326. *num.* 10. Cephal. *cons.* 280. *num.* 17. *tom.* 2. Gail. *lib.* 2. *obseru.* 84. *n.* 6. Decian. *cons.* 49. *n.* 55. *vol.* 2. *& cons.* 22. *n.* 48. *vol.* 4. vbi quòd valet affirmatiuè, Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 1. *q.* 13. *n.* 19. *& de confident. q.* 20. *num.* 4. Ceuall. *commun. contra communes, quæst.* 780. *num.* 205. Farinac. *in praxi crimin p.* 4 *cons.* 60. *num.* 109. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 9. §. 1. *num.* 24. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 21. Leo *decis.* 41. *num.* 12. Leo *Valent. decis.* 41. *num.* 12. *lib.* 1. Melch. Phœb. *Lusit. decis.* 106. *n.* 32. *tom.* 2. Solorzan *de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 14. *n.* 93. *& lib.* 2. *c.* 21. *n.* 26.

Intellige quando sumitur negatiuè, non verò affirmatiuè, sicuti docent Ias. *in l. qua de legato, num.* 4. *ff. de legat.* 1. Thom. de Thomasset. *in floribus legum, reg* 53. Curt iun. *cons.* 134 *n.* 4. *& cons.* 339. *n.* 59. *&* 60. *lib.* 3. vbi declarat naturali ratione hoc modo, sequeretur quòd quicquid potest Imperator, potest priuatus, Surd. *de aliment. tit* 9 *quæst.* 1. *num.* 11. Ignat. del Villar *in sylua responsor. resp.* 16. *cap.* 4. *n* 4. Solorzan *d. num.* 26. 2

Contrarium verò quòd imò valeat argumentum affirmatiuum de maiori ad minus, tenent Gozadin. *cons.* 6. *num* 52. vbi extendit etiam in materia odiosa, sequitur Roland. à Valle *cons.* 61. *num.* 49. *lib.* 1. loquentes in potestate, quia si potest quod maius est, ergo potest etiam quod minus est, Alex. *in d. l. in suis, in princip.* vbi Ias. *num.* 2. *& num.* 24. *vers. quarto*, vbi sic arguunt, possum occidere bonitatem; ergo & vulnerare. idem Alex. *cons.* 187. *Videretur, num* 9. *vers. tertiò probatur lib.* 5. vbi sic arguit, qui potest quod plus est, potest etiam quod minus est, Menoch. *cons.* 210. *n.* 11. vbi sic arguit, qui potest alienare inter viuos, multo magis poterit in vltima voluntate per hæredis institutionem, quæ est magis fauorabilis, Decian. *cons.* 49. *num.* 55 *lib.* 2. vbi ita sumit argumentum, quod magis videtur inesse, non est; ergo quod est minus, non inest. 3

Quas contrarias opiniones fœdere distinctionis conciliat Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *lit. A. cons.* 501. *n.* 8. vt scilicet prima procedat in terminis diuersis, putà Imperator potest multa; ergo priuatus, qui minor est, multo magis poterit; secunda verò contraria opinio loquatur in eodem termino & subiecto, scilicet possum interficere banditum; ergo possum vulnerare, quòd minus est, & sic vtraque opinio verior est in prædictis terminis. Item idem Tusch. *citata concl.* 501 *num.* 10. declarat eandem secundam opinionem, vt scilicet valeat argumentum affirmatiuum de maiori ad minus, quando maius, & minus sunt eiusdem qualitatis, ideò approbatus ad maiorem dignitatem, censetur approbatus etiam ad minorem, 4

minorem, quando minor est eiusdem qualitatis, aliàs secus, & citat Resignet. *decis. 19. de prabend.* quæ duplicatur *in auth. decis. 4. de rescript.* aliàs 582.

5 Amplia huiusmodi argumentum de maiori ad minus valere in statutis, & in correctoriis, quando verba possunt trahi ad casum in quo concludit maioritas, vel paritas rationis, Anton. Monach. *Lucen. decis. 64. num. 26. & 27.* Flamin. Paris. *de confident. quæst. 20. num. 6.* vbi *num. 5.* ait habere etiam locum in materia odiosa, contra Menoch. *cons. 629. num 5.* Et negatiuè procedit in delictis, Valenzuel. *cons. 128. num. 41.*

6 Limita primò in dispensationibus, & priuilegiis, quia in eis non valet huiusmodi argumentum de maiori ad minus, *cap. cui non de sacerdotali, de prabend lib. 6.* vbi ei, cui præbenda maioris valoris prouideri mandatur, præbendam minoris valoris non potest accipere, tradunt Abb. *in cap. at si clerici, §. de adulteriis, num. 8. de indic.* Felin. *in cap. postulasti, n. 9. de rescript.* Fortun. *in l. Gallus, §. & quid si tantùm, n. 112. cum multis seqq ff. de liber. & posthum.* Hoied. *de incompatibil. benefic. cap. 12. à num. 69.* Couar. *de sponsalib p. 2. cap. 8. §. 8. n. 11.* Nauar. *in reditib. Ecclesiast. q. 3. monitu 10. num. 2.* Molin. *de primogen. lib. 5. cap. 4 num. 48 & seq.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dispensationes sunt odiosa*, Boign. Caualcan. *decis. 29. n. 5. p 1.* Menoch. *cons. 72. num. 11. & cons. 69. n. 5.* Surd. *decis. 268. n. 20. & 21.* Rendina *in promptuario recept sentent. tom 1. tit. 26. num. 11.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt quæst. 21. num. 65.* Gutier. *canon. lib 2. cap. 15. n. 124.* Moliu. *de Iustit. tom. 3. tract. 3. disp. 591. num. 2.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 1. n. 52. & disp. 24. num. 17.* Gregor. 353. *num. 15.* nouissimè D. meus Iulius Lauor. *var. elucubration. tom. 1. tit. 4. cap. 16. num. 44.* Sicut etiam argumentum de vno ad aliud in dispensationibus non procedit, Valenzuel. *cons. 156. num. 35. tom. 1.* Ratio est, quia dispensatio est odiosa, & strictam recipit interpretationem, vt per multos quos plena manu citaui in meo *tract. de officio, & potestate Episcopi, p. 2. alleg. 33. n. 7.*

7 Non obstat text *in cap. per venerabilem, qui filij sint legit.* ibi, *quod in maiori conceditur, licitum esse videtur & in minori*, loquens in dispositione, quia reiecta communi sententia, quæ distinguit inter dispensationes odiosas, & fauorabiles, vt scilicet in prioribus procedit nostra limitatio, in posterioribus verò, scilicet fauorabilibus procedat text. ille *in d. cap per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquiunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regressus ad Ius naturale, secundùm quod omnes homines legitimi nascebantur, *auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. illud.* Reiecta pariter aliorum opinione distinguentium inter legitimationem, quam fatentur odiosam, & inter potestatem legitimandi, siue dispensandi, de qua intelligunt *d. cap. per venerabilem*, quam inquiunt esse fauorabilem & extendendam; facilius respondetur argumentum illud de spiritualibus ad temporalia, & ita de maiori ad minus, de quo *in d. cap. per venerabilem*, non esse Pontificis, sed partis petentis ad temporalia legitimationem, quam Pontifex denegauit, vt iam aduertimus in collectan. ad illum textum.

Limita secundò in mandatis, vt per Tiraq. *in l. si vnquam, verb. liberis, num. 59. C. de reuocand. donat.* Nauar. *de reditib. Ecclesiast. quæst. 3. monitu 10. num. 2.* Socin. iun. *cons. 21. n. 32. vol. 3.*

8 Limita tertiò in iurisdictionibus, vt tenet nouissimè Iulius Lauor. *var. lubrat. tom. 1. tit. 3. cap. 3. num. 12.*

Loc. LXVIII.

à Maioritate.

1 *A Maioritate, vel paritate rationis valet argumentum.*
2 *Amplia in statutis.*
3 *& in correctoriis, & materia odiosa.*
4 *Limita in pœnalibus.*
5 *In priuilegiis.*
6 *In feudis, & substitutionibus.*

1 A Maioaitate, vel paritate rationis valet argumentum, sicuti docent Sim. de Præt. *cons. 163 n 6. lib. 1.* Decian. *cons. 6. lib. 1. num 20. vol. 1. & cons 49. n. 57. & cons. 47. num. 116. vol. 2.* Cephal. *cons. 358. n. 45. vol. 3. & cons. 500. num. 59. tom. 4.* Surd. *cons. 383. num 14.* Octau. Cacheran. *cons. 56. num. 12.* Peregr *cons. 103. num. 17. vol. 1.* vbi dicit quòd argumentum semper valet vt constitutum in eo, in quo est minor ratio, videatur constitutum in eo, in quo est maior constituendi ratio, Solorzan. *de iure Indiarum. tom. 2. lib. 2. c. 12. n. 14.*

2 Amplia primò in statutis, Decian. *cons. 45. num. 23. vol. 5.* Sim. de Prætis *d. cons. 163. num. 6. lib. 1.* quamuis contrarium, imò huiusmodi argumentum non procedere in statutis consuluerit Farin. *in praxi crimin. part 4. cons. 65. num 121.* & decisum refert Anton. Monach. *Lucen. decis. 66 n. 20.* qui tamen ibi hoc intelligit quando ratio non ex expressa.

3 Amplia secundò in correctoriis ad declarandum dubium, non verò ad extendendam dispositionem, Anton. Monach *Lucen decis 64. num. 35. cum seqq.* Cæsar. Argel. *de contradu legit quæst. 2. num. 204.* Et materia odiosa Hippol Riminald. *cons. 677. num. 34. vol. 6.*

4 Limita primò in pœnalibus, quia in illis non fit extensio ex maioritate rationis, sicuti docent Euerard. *in topic. leg. alib. loco à ratione legis larga, à num. 63.* Castr. *de potest legis pœn. lib. 1. cap. 7. dec. 3.* Mandos. *ad Roman. cons. 19.* Ladetch. Imola *cons. 199. num. 2.* Nicol. Garc *de benefic. p. 11. cap. 10. n. 206.* Quamuis huiusmodi argumentum à maioritate procedere etiam in pœnalibus, nisi quando odium contineat irrationabile, dicat Sfort. Odd. *cons. 38. n. 8. lib. 1.*

5 Limita secundò in priuilegiis, *l. quod verò, l. ius singulare ff. de legib. cap porrò, de priuileg. cap. quæ à Iure, de regulis Iuris lib. 6.* Soar. *in tract. de legib. lib 8. cap. 28 num. 11. cum seqq* Ioan. de Salas *in simili tract. disp. 17. §. 6. & 8* Sanch. *de matrim lib. 8. disp. 1. num. 31. cum seqq.* latè Monet. *de distribut quotidian. part. 2. quæst. 64. n. 11.* vbi *num. 12. per cap. in his, de priuileg.* subdit quòd priuilegium extenditur quando alias redderetur inutile, & *n. 13. per c. statutum, vers. numerandum, de prabend in 6* pariter extendi asserit quando derogaret speciali statuto, & res reduceretur ad Ius commune, & *n. 15.* idem firmat quotiescunque constaret de mente Principis volentis præiudicare tertio.

6 Limita tertiò in feudis, vt per Isern. *in cap. Imperialem, in 1. addit.* vbi Capic. & omnes, *de prohibita feudi alienat. per Federic.* Frecc. *lib. 2 quæst 9.* Guiazell. *decis. 67. num. 2.* Et in substitutionibus, secundùm Decian. *cons. 31. num. 36 vol. 1.* & in dispensationibus, sicuti docet Ascan. Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 1. disp. 5. quæst. 19. n. 3.*

Loc.

Digitized by Google

Loc. LXIX.

à Mandato.

1 A Mandato procuratorio ad mandatum iurisdictionis valet argumentum, *l. iudicium soluitur, ff. de iudic. iunctâ l. si quis cum procuratorio, §. vlt. ff. de procuratorib.* Menocb. *de præsumpt. lib. 2. præs.* 18. *num.* 31.

2 A Mandato ad Rathabitionem valet argumentum, secundùm Decian. *cons.* 5. *num.* 35. *vol.* 5.

Loc. LXX.

à Matrimonio.

A Matrimonio carnali ad Spiritvale validum est argumentum, *auth. nisi rogati, C. ad Trebell. cap pen. & vlt. de translat. Prælat. cap. cum inter Canonicos, de elect.* Oldrad. *cons.* 62. Euerad. *in topicis legalib. loco* 33. Cantiunc. *in* 23. *specie loci à simili*, Hippol. *sing.* 115. *Validum est*, Palat. *in repet. cap. per vestras, de donatione inter virum & vxor.* §. 11. *num.* 3. Paris. *cons.* 37. *num.* 10. *lib.* 4. Roland. à Valle *cons.* 35. *num.* 18. *lib.* 3. Sarmient. *de redditib. p.* 4. *cap.* 6. *num.* 11. Anton. Gom. *l.* 29. *Tauri, n.* 14. Thom. de Thomasset. *in floribus legum reg.* 51. Boët. *decis.* 1. *num.* 18. Vincent. de Franch. *decis.* 46. *num.* 2. *p.* 1. Viui. *Neapol. decis.* 155. *n.* 39. *lib.* 2. vbi *n.* 40. subdit multas esse differentias inter matrimonium spirituale & carnale, adeò quòd qui vult de vno ad alterum arguere, debet probare similitudinem, Mench. *illustr. cap.* 35. *num.* 10. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 83. *num.* 1. *& præs.* 189. *num.* 90. *& cons.* 45. *n.* 8. Gutier. *in repet. cap. quamuis pactum, verb. dum nuptui tradebatur, num.* 1. *de pactis lib.* 6. Pett. Entiq. *cons.* 46. *n.* 24. Sim. de Prætis *cons.* 72. *n.* 16. *lib.* 1. Octauian. Cacheran. *cons.* 62. *n.* 7. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. A. concl.* 506. *num.* 2. *& concl.* 507. *num.* 18. Ioseph. Sesse *Aragonia decis.* 45. *num.* 14. vbi *num.* 51. subdit non procedere in odium tertij, *& decis.* 171. *num.* 2. Iacob. Gall. *cons.* 43. *n.* 10. Ioseph. de Rusticis *ad l. cum auus, ff. de condition. & demonstrat. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 28. Perez de Lara *de anniuersar & capellan. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 9. Ceued. *practic. ar. & canonicar. quæstion. lib.* 1. *quæst.* 55. *num.* 2. Marc. Anton. Genuens. *in practicabilib. Ecclesiastic. quæst.* 138. *num.* 2. *& quæst.* 261. *num.* 2. *quæst.* 778. *n.* 2. Benedict. Ægid. *in repet. l.* 1. *C. de sacros. Eccles. p.* 5. §. 1. *n.* 20. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & criminal. in princip. præl. ud.* 2. *n.* 4. Fusar. *de substitutionib. quæst.* 429. *num.* 12. Rot. *decis.* 107. *n.* 15. *p.* 2. *diuers. & decis.* 115. *n.* 2. *apud Farinac part.* 2. *recent.* Fusar. *cons.* 141. *num.* 1. Iacob. Cancer. *var. resol. p* 1. *cap.* 24. *num.* 10. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 4. *gloss.* 7. *num.* 33. *fol.* 45. vbi quòd procedit data disparitate rationis, Fusar. *cons.* 141. *num* 4.

Loc. LXXI.

à Milite.

1 *A milite armata militia ad militem cælestis militia, valet argumentum in casibus eandem rationem habentibus.*

2 *A milite armato ad Aduocatum, valet argumentum.*

3 *Aduocati militibus, seu equitibus comparantur.*

4 *A milite ad Doctorem valet argumentum, & vice versa.*

A Milita armatæ militiæ ad Militam cœlestis militiæ valet argumentum, gloss. & Doct. *in l. miles, in princip. ff. de re iudic.* gloss. *in l. milites, C. locati, cap. degradatio, de pœnis lib.* 6. Oldrad. *cons.* 17. *num.* 10. *in fine, col.* 2. Euerard. *in topicis legalib. loco* 22. Cantiunc. *in* 22. *specie loci à simili*, Georg. Euerard. *cons.* 38. *num.* 53. *vol.* 2. Folui. Pacian. *cons.* 7. *num.* 114. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *lit. A. concl.* 506. *n.* 1. Garc. Mastril. *Sicilia decis.* 159. *n.* 11. Melch. Phœbus *Lusit. decis.* 88. *n.* 3. *tom.* 1. Benedict. Ægid. *num. repet. l.* 1. *C. de sacros. Eccles. p.* 2. §. 1. *num.* 16. vbi *num.* 22. subdit procedere etiam in exorbitantibus, & *n.* 23. quòd locum habet solùm in casibus eandem rationem habentibus, *& in tract. de iure & priuileg. honestatis, art.* 8. *n.* 27. vbi dicit non procedere quando dissimilis ratio inter vtrumque reperitur. Benedict. Ægid. *in hoc iure, ff. de Iustit. & iure, part.* 2. *cap.* 10. *num.* 15. latè Narbona *l.* 55. *gloss.* 1. *num.* 17. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. & l.* 20. *gloss.* 1. *num.* 104. *tit.* 1. *lib.* 4. *& gloss.* 20. *num.* 28. *eod. tit. & lib.* vbi argumentum procedere ait quantùm ad priuilegia armatæ militiæ indulta vt cœlestibus competere videantur, dummodo illis applicabilia sint, non verò de odiosis de vno ad alium rectè argumentatur, & in his quæ clericis damnosa sunt.

A Milita armato ad Advocatvm valet argumentum, vt per Benedict. Ægid. *in tract. de iure priuileg. honest. art.* 8. *n.* 28. vbi limitat in pœnalibus, & odiosis. Aduocati enim militibus, seu equitibus comparantur, nam, vt hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *l. Aduocati, C. de aduocat. diuers. iudic.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 7. *consid.* 28. Tiraq. *de nobilit. cap.* 29. *à num.* 11. Matienz. *in Dialog. relatoris, p.* 1. *cap.* 4. *n.* 4. Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.* 35. *num.* 10. Bacc. *de inope debit. cap.* 16. *à num.* 148. Sayt. *in claui Regia lib.* 12. *cap.* 12. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 43. *num.* 7. Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tit.* 65 *num.* 20. *&* 21. Mendez à Castro *in praxi Lusitana lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 27.

A Milita ad Doctorem valet argumentum, & vice versa. Ita Narbona *l.* 55. *gloss.* 1. *num.* 17. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recop.* Valet enim argumentum à re litteraria ad Militiam, Rot. *decis.* 69. *num.* 94. apud Paul. de Rubeis *tom.* 3. *diuers.* aliàs *p.* 7. *recent.*

Loc. LXXII.

à Minore.

1 A Minore ad Ecclesiam valet argumentum, sicuti docent Innoc. *in cap. dudum, de rebus Eccles. non alien.* Hippol. Riminald. *cons.* 12. *num.* 32. *vol.* 1. *& cons.* 133. *num.* 114. *lib.* 4. Mati. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 44. *vers. tertiò.* Sic è contrà valet argumentum de Ecclesia ad minorem, vt dixi *loco* 40. *num.* 2. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 4. *gloss.* 13. *p.* 1. *num.* 15.

2 Ad quod facit vulgare illud Axioma, quod habet, Ecclesiam circa restitutionem fungi Iure minoris,

tis, de quo affatim Doctores citati *suprà loco 40.n.3.* quòd intelligendum est de minore iam maiore effecto, vt in specie tradit gl. *verb. Iure minoris, in princ. in c.1.& verb. Ecclesia, in fine, in c. auditis, de restit. in integ. gl.1. in c.1 eod. tit lib.6* Moll. *in emporio Iuris Ciuilis.p.1.tit.5.in prælud.n.15.* Et ideò licèt in minoribus constitutissimum sit quadriennium non currere à tempore contractus, aut læsionis, nec proinde in minori ætate, sed ex eo demum esse computandum quo maiores sunt effecti, iuxta tex. *in l.vlt.C. de tempor.in integ.restit.* Cald.Pereira *in l.si curatorem, verb infra legitimum, n.1.C.de in integ.restit minor.* Sfort. *de restit. in integ.q.20.n.1.& 2.* tamen in Ecclesia (licet id fuerit inter antiquiores controuersum, vt refert glos. *verb. Ecclesia, in fine, vers. quidam ponunt*) quadriennium statim currit à tempore læsionis, vt sentiunt gloss. *verb. à tempore læsionis, in Clem. vnic. de restit. in integ.* Imol.*n.19.* Balb.*de prescript.1.p.6.num.28.* Bernard. *reg.219.* Sfort. *d.q.20.n.27.cum seqq.*

3 A MINORA ad FIACVM valet argumentum, Peregr *de iure fisci, lib.6. tit.2.num.7.& 8.* à Ponte *de potestate Proregum, tit.4.§.3.n.49.*

Loc. LXXIII.

à Minori.

1 A MINORI ad MAIVS validum, & receptissimum est argumentum, *auth. multo magis, C. de sacros. Eccl.* Euerard *in topicis legalib. loco 65.* Petr. Andr. Gammar. *in Dial. legali lib. 2. loco à minori ad maius,* Thom. de Thomass. *in floribus legum reg. 52.* Surd. *decis.254.n.15 & de aliment.tit.9 q.1.n.12.& cons.453.n.18.* Farin. *in praxi crim p.4.cons.65.n.84.*

2 Intellige si affirmatiuè concipiatur, secundùm Fulu.Pacian *de prob.lib.2.c.18.n.41.* Farin. *praxi crim. p.1 q 24.n.10.* quia non valet negatiuum de minori ad maius, sicuti docent Curt. iun. *cons 157. n.30.* & Card.Tusch *pract concl.tom.1.lit. A, concl.301.n.13.*

3 Amplia in delictis ex Mascard. *de probationib. concl. 1253.num.2.*

4 Limita primò quando quod minus videtur est in veritate maius aliquo respectu, vt ait Hippol. Rimin *cons.222.n.198.vol 2.*

5 Limita secondò in materia priuilegiorum, vt per Corn.iun. *cons.134.n.4 p.2.*

6 Limita tertiò in mandatis, vt per Tiraq *in l si vnquam, verb. liberis, n.59.C.de reuocand.donat.*

Loc. CXXIV.

à Morte.

1 *A Morte ciuili ad naturalem validum est argumentum in casibus à Iure expressis.*

2 *Mors ciuilis in quibus casibus naturali non equiparetur, ostenditur, &* n.3.& 4.

5 *Mors ciuilis quæ sit, & quando dicatur.*

6 *Religionem ingressus & professus, dicitur ciuiliter mortuus.*

7 *Deportatus dicitur ciuiliter mortuus.*

8 *Mortis appellatione quæ veniat in dubio, remissiuè.*

1 A MORTE CIVILI ad NATVRALEM validum est argumentum in casibus à Iure expressis, in quibus eundem operator effectum, vel quando militat eadem ratio, vel mens disponentis, *l.1.§. vlt. ff. bon. possess contra tab l actione, §. publicatione, ff. pro socio, l. Deo nobis, §.vlt.C.de Episc.& cleric. gl. verb. mortuus, in c.placuit 16 q.1.& in c.susceptum, verb non morte, de rescr.lib.6.* Alex. *in l Gallus, § & quid si tantùm, n.2.* & ibi Costa *p.2.n.13.ff de liber.& posth.* idem Alex *cons. 139. Viso themate, n.8. vers quinto probatur lib.2.* vbi declarat, *& cons.1.n.34.lib.5.* Cass in *in consuet. Burgund. rub.4.§.4.* Ludou.Zunt. *in suo responso pro vxore n.900. cum seq.* Palat. *in rep.rub. de don. inter virum & vxor. §.71.n.2.* Xuar. *alleg.10 n.20.* Cald. *cons.26 in fine, quod est 3.de rescr.& cons.164 in fine, quod est 2.de reb. Eccl. non alien.* Petr.de Anchar. *cons 418. Ego autem, num.2.* Buër. *decis.323.n.6* Boss. *in tit.de bonorum public. n.35. vers.& mors ciuilis,* Marzar. *cons.58 n.8.* Grat. *cons.21. n.80.lib.2.* Rol.à Valle *cons.97. n.39. lib.2. & de lucro dotis, q.95.n.25.* Natt. *cons 282 n 8.* Mench *de success. creat.§.21.num.172.vers est tamen,* Sebast.Medices *in tract Mors omnia soluit, p.1.n.47.* Robert. *lib.4 rerum iudic c.16.* Fulu Pacian. *cons 19. n.1. & n.10. cum seqq. lib.1.* Rimin.iun *cons 416 lib.4.* Ceph. *cons.392.n.32. lib.2.* Decian. *cons.86.n.39 lib.3.* Honded. *cons 63 n.20. cum seqq.& n.31.tom.1.* Asc.Clem. *de patria potest effectu vlt n.3.* Pelaëz *de maioratu, p.2.q.3 n.36.* Auend. *l.4. Tauri n.2 & 3.* Menoch. *cons 388 num.23.& cons.980.* Alex.Trentacinq *de substit.p.4.c.6.n.4.* Crast. *§.fideicommissum, q.41 in fine,* Alex Raud. *de analogiis lib.1. c.34.num.319.& n.320.* Spin. *in speculo testam.gl.12. princ.num 35.* Camill.Gallin *de verb signif.lib ..c.20. n.34.* Flam.Paris. *de resign benef lib.1 q.4.n 1.& lib.9. q.22.n.1.* Gut. *can.lib.2 c.1.n 44.& n .0. cum seqq & pract lib.3 q.71.n.10.* Ioseph.Sesse *Aragonia decis 44. n.2.cum multis seqq.* Surd. *cons.90.n 23 cum seqq.* Ceuall *commun contra commun q.63.n.* .D.Barb.. *in l.2. p.1.n.154.ff soluto matr.* Fr.Emman. *quæst.Regul.tom.1. q.78.art.12.vers.nec minus,* Gonzal. *ad reg.8.Cancell. §.5 proœm.n.16.* Aloys.Ricc. *in collect dec.p.3. collect. 531.* Card.Tosch. *d.tom.3.lit F, concl.221.n.44.* & latè *tom.5. lit. M, concl.393.per tot.* Bernard. Græuæ. *ad pract.Cameræ Imp.lib.2.concl.14.consid.1.n.1.* Stephan. Gratian *discept.forens.cap.101.n.7.* Farin *fragm.crim. p.2 lit M, num.361.cum multis seqq.* Cald. Pereira *de empt.& vendit.c.15.n.34.* latè Castill. *quotid.lib.1. de vsufructu c.64 n.2.& c.67 n.18 & lib 3. c.12. num.23. cum multis seqq.* Fusar. *de substit.q.430.n.14.& num.17. vers.respondent, & n.18* Rot *decis.240.n.7.* apud Farin. *p.1 recent.* Iacob.Canc. *var resol p 1.cap.24. num.11. fol 417.* Rubl *de repræs lib.2 cap.17 num.13.*

In tribus autem casibus non æquiparator mors ciuilis naturali, primo in spoliis Prælatorum per eorum mortem Cameræ Apost. applicatis; secondo in obligationibus contractis; tertio in conditionibus implendis, ita Card.Tusch. *d concl.393.n.18.cum seqq.* quem refert Farin. *fragm.crim p.1 lit.M, concl.167.*

Et quod mors ciuilis non æquiparetur naturali, quando sumus in dispositione conditionali, resoluit Surd. *d.cons.90.num.24.& 25.& 31.* Conditio enim purificari debet in casu vero, non in ficto, *l.qui hæredi, §. Mæuius, ff. de condit. & demonst:* mors autem ciuilis est mors ficta, & non vera, *l.1.§.fin. de bonor. possess.contra tab.*

Item in materia fideicommissaria mors ciuilis non æquiparatur naturali, & ideò substitutus in casu mortis non admittitur per mortem ciuilem instituti, ex allegatis per Surd. *d. cons. 90. per tot.* vbi pluribus hanc probat sententiam, proponit contraria, & illis respondet. 2

Mors ciuilis quæ sit, & quando dicatur, latè ostendit Card.Tusch *d.tom 5 lit.M, concl.393.per totam.* 3

Religionem ingressus, & professus dicitur ciuiliter mortuus, *cap.placuit 16.quæst.1.* Ludou.Zunt. *in cons.Pro vxore, n.893.cum multis seqq.* Peregr. *de iure* 4

fisci,lib.3.cap.5 num.12. Card. Tusch. *d. lit. M, concl. 391 per totam* Intellige quoad possessionem propriè voluntatis, & bonorum temporalium; secus verò quoad perdenda naturalia, licet ea contemnere debeat, sicuti docet Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi notitiorum, disp.13.dub.9.num.3.*

7 Deportatus, seu in metallum condemnatus dicitur mortuus ciuiliter, Decian. *cons. 86. sub num. 38. lib.3.* Peregr. *d. lib.3.cap.5 num.17. cum seqq.* Cardin. Tusch. *d. concl. 391. num.* 10. latè Surd. *cons. 80. per tot.* vbi ad longum disputat nunquid deportatus, seu damnatus in metallum, vel etiam bannitus in pœnam capitis, cum confiscatione bonorum habeatur pro mortuo ciuiliter ad effectum, vt habeat locum fideicommissum, & substitutio facta in casu mortis, & videtur concludere quod nonnisi fideicommissum, seu substitutio esset facta per verba prægnantia, & vniuersalia includentia non solùm mortem naturalem, sed etiam ciuilem.

8 Mortis appellatione in dubio, an simpliciter veniat mors naturalis, & quando ciuilis? Vide quàm latè dixi *in tract. de appellatione verb. vtriusque Iuris signific. at. appell.156.*

Loc. LXXV.

à Multo Magis.

A Multo magis quod est fortius aliis valet argumentum, vt per Curt. iun. *cons. 194. n.14. vol. 3.* vbi dicit frequentissimum in Iure, Laurent. de Pino *cons. 153. n.15.* Cephal. *cons. 331. n.59. vol.3.* Hippol. Riminald. *cons. 179. num. 171. vol. 5.* vbi dicit validissimum, Decian. *cons. 1. num. 190. lib.1.* vbi ait quòd hoc modo sumptum, excludit filias; ergo multo magis neptes, in odiosis non procedit, *& cons. 123. n.66. lib.3.* vbi alluuio spe ctat ad habentem vtile dominium, quod est plus, refert Cardin. Tusch. *practic. concl. tom.1. lit. A. concl. 501. n.6.*

Intellige si minus contineatur sub eo quod maius est tanquam species, Decian. *cons. 65. num. 19. lib. 3.* Card. Tusch *d concl. 501. n.7.*

Loc. LXXVI.

à Non nominato.

A Non nominato valet argumentum, quia lex non comprehendit non nominatum, & potest dici, lex non loquitur isto casu; ergo dispositio non habet locum, vel non potest de hoc argui, *l. si verò §. de viro, ff. soluto matrim.* Anchar. *cons. 280. in princ.* qui loquitur in exorbitantibus. Crauet. *cons. 90. n.2.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.2. lit. D. conclus. 517. num. 30. & 31.*

Loc. LXXVII.

ab Officio.

Argumentum valet

1 *Ab Officio ad beneficium,*

2 *Ab Officiali ad Tutorem, &*

3 *Ab Officiali perpetuo ad officialem ad beneplacitū.*

A B Officio ad Beneficium valet argumentum, vt per Oliban. *de iure fisci, c.13. n.61.* Cald. Pereira *in l. curatorem, verb. lasus, num.39. C. de in integ. restit. minor.* Sicut è contrà valet à beneficio ad officium, vt dixi *suprà loco* 14.

Ab Officiali ad Tutorem valet argumentum, vt per Patid. de Puteo *de syndicatu, verb. accusatus in officio num. 7.* Ioan. Bologn. *cons. 4. num. 52.* Iacob. Cancer. *var. resol p.2. c.8. n.128.* 2

Ab Officiali perpetuo ad officialem ad beneplacitum valet argumentum, ex *l. sufficit, ff. de condict. indeb. c. si delegatus, de offic. deleg in 6 gloss. verb. per electionem, in Clem. 1. de rescript.* Burg. de Paz *cons. 21. n.4.* Molin. *de primog. lib.1. c.25. n.5.* Mieres *de maior. p.4. q.10. n.6.* Flamin. Paris. *de confid. benef. q.18. n.22.* Amanell. *sing. 119 n.1.* Valenzuel. *cons. 130. n.31 tom.1.* 3

Loc. LXXVIII.

ab Operis.

A B Operis liberorum ad feuda validum est argumentum, Bart. *in l. vt iusiurandi, §. si liberi, n.2. ff. de oper. libert. & in l. si non sortem, §. libertus, n.34. de condict. indeb.* Natt. *cons. 127. n.5. tom.1.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. tom.2. lib.23. tit.30. n.8. & num.21.* Nicol Euerard. *in topic. legal. lib. loco 59.* Robles *de represent. lib.3. c.14. n.39. & 41.* Feudatarius enim liberto æquiparatur. Bald. *in l. liberti libertaque num. 35. & 38. C. de operis libert.* Robles *loco prox. cit.*

Loc. LXXIX.

ab Oppositis.

A B Oppositis validum est argumentum, sicuti docent Euerard. *in topic. legalib. loco 75.* Hippol. Riminald. *cons. 677. n.31. vol.6.* Mascard. *de probat. concl. 312. num.17.* Menoch. *cons. 97. num. 67. & cons. 147. num.47.* Surd. *cons. 450. num 40.* vbi limitat quando datur diuersa ratio.

Loc. LXXX.

ab Ordine.

A B Ordine litteræ validum est argumentum, *l. quoties, ff. de vsufructu, cap. veritatis, de dolo & contum.* ibi, *Episcopo, Abbati, & Præposito*, in quo Doctores colligunt quòd Episcopus primò scriptus Abbate & Præposito dignior est, & Abbas Præposito, *cap. cum dilectus, de fide instrum. cum similibus*, gl. *verb. Mediolanensis, in cap. bene quidem 86. dist. & in cap. quorundam, in verb. Prædicatorum, de elect. in 6.* Euerard. *in topic. legal. lib. loco 1. & loco 57.* Cantiunc. *in simili tract. loco 10.* Petr. Andr. Gammar. *in Dial. legali lib.1. loco 5.* Alciat. *in rub de officio Ordin. n.1. &* a. Boër. *in tract. de ordine graduum vtriusque fori, part.2. num.24.* Burg. de Paz *cons. 43. num.31.* Mandos. *ad reg. 16. Cancel. q.48. num.2.* Prosp. Pasetb. *cons. 12. in causa, num.3.* Crauet. *cons. 721 num.14 lib.4.* Franc. Viui. *decis. 255. num.55. & 34 lib.2.* Hippol. Riminald. *cons. 232. num.81. & cons. 279. num.156. & cons. 305. n.77. vol.3. & cons. 473. num.4. & cons. 737. num. 10. vol.4.* Sim. de Prætis *cons. 59. num.13. lib.1.* Menoch. *cons. 51. num.35.*

*num.*35. Gutier. *in repet. l. vnica, num.*44. *C. quando non petent. partes*, Rendina *in promptuario receptar. sent. tom.*1. *circa fin. in miscel. num.*2. Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forensium lib.*3. *q.*106. *n.*1. Decian. *cons.*19. *n.*23. *vol.*3. Monald. *d. cons.*75. *n.*9. *vol.*2. Valenzuela *cons.*1. *num.*68. *& cons.*33. *n.*87. *& cons.*36. *num.*18. Benedict. Ægid. *de iure & priuilegio honestatis, in init. n.*5. vbi ait hoc argumentum frequens esse in iure, Cardin. Seraphin. *decis.*24. *n.*2. vbi intelligit procedere tantum quando ordo litteræ concurrit cum intentione. Valenzuel. *cons.*113. *num.*81. *tom.*1. Mastrill. *de Magist. lib.*4. *c.*3. *num.*32. *& c.*5. *num.*7. *& cap.*6. *n.*7. *& n.*17. *& c.*14. *n.*12. Ioseph. Vela *dissert foren. dissert.*26. *num.*11. *& n.*68. *cum seqq.*

Loc. LXXXI.

à Pacto.

Argumentum valet

1 *A Pacto ad statutum, &* n.2.
3 *A Pacto ad consuetudinem, &*
4 *A Pacto ad præscriptionem.*
5 *A Pacto ad legem non valet argumentum.*

1 A PACTO ad STATVTVM validum est argumentum, *l. vlt. in fine, C. de fideiussorib.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 89. Cephal. *cons.*423. *n.*32. *vol.*3. Gail. *lib.*2. *obseru.*19. *n.*4. *& obseru.*78. *num.*3. Mascard. *de probat. concl.*1157. *n.*46. Menoch. *cons.*4. *n.*6. Viui. *opin.*45. *n.*7. Borgnin. Caualcan. *decis.*29. *num.*51. *p.*3. Franc. *Milanen. decis.*12. *n.*32. *lib.*2. Surd. *cons.*85. *n.*30. *& cons.*220. *n.*7. *& cons.*260. *num.*14. *& cons.*401. *n.*7. *& decis.*160. *n.*7. *& de aliment. tit.*1. *q.*42. *num.*29. Honded *cons.*14. *n.*76. *tom.*2. vbi limitat, si vigeat diuersitatis ratio, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*3. *q.*44. *n.*2. Rot. *decis.*191. *n.*2. *p.*2. *diuers.* Sic è contrà valet argumentum à statuto ad pactum, vt dixi *loco* 105. *n.*1. Narbona *l.*35. *gloss.*2. *num.*36. *cum seqq. tit.*3. *lib.*3. *Recop.* vbi declarat si specialis aliqua ratio non obsistat, vel aliter in iure statutum sit.

2 Intellige quòd sine dubio valet argumentum affirmatiuum de pacto ad statutum, vt per Alex. *cons.*59. *Viso titulo, n.*4. *lib.*4. Mari. Socin. iun. *cons.*24. *n.*24. *vol.*1. Cephal. *cons.*5. *num.*53. *lib.*1. Card. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. tom.*2. *lib.*18. *tit.*6. *num.*21. Steph. Grat. *discept. forens. c.*300. *n.*29. Licèt aliquando secundùm subiectam materiam valere possit argumentum hoc tam affirmatiuè, quàm negatiuè conceptum ex Florian. *cons.*6. *num.*3. *in fine, vers. præterea, & num.*4. vbi ait quòd sicut reductio ad arbitrium boni viri, non potest pacto remitti quando est cum dolo, vel per sordes iniustum, ita neque per statutum, refert Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.*1. *lit. A, concl.*499. *n.*4.

3 A PACTO ad CONSVETVDINEM, & è contrà validum est argumentum, *l. non impossibile, ff. de pactis*, Euerard. *in topicis legalib. loco* 89. Socin. iun. *cons.*27. *n.*24. *vol.*2. Henric. à Rosenth. *de feudis c.*9. *concl.*58. *n.*24. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. sua facilitate, n.*6. *vers. & quod minor*, Steph. Grat. *discept. forens. c.*88. *n.*20. *cum seqq.* dixi *suprà loco* 25. *n.*1.

4 A PACTO ad PRÆSCRIPTIONEM valet argumentum, vt per Surd. *decis.*236. *num.*9. Quicquid enim potest pacto acquiri, potest & præscriptione, vt dixi *Axiomate* 173. *n.*5.

5 A PACTO ad LEGEM non valet argumentum, quia plus potest lex quàm pactum, Calder. *cons.*98. An procedat hæc argumentatio, aliàs 3. de pactis; Euerard. *in topicis legalib. loco* 89. vbi secus dicit quando bene formatur, Cardin. Tusch. *d. tom*1. *lit. A, conclus.*510. *num.*18. Pactum enim non potest quantum lex, vt latè extendit idem Cardin. Tusch. *lit. P, concl.*8.

Loc. LXXXII.

à Parte.

A PARTE ad TOTVM validum est argumentum, vt per Cantiunc. *in topicis legalib. loco* 6. vbi de argumento à partibus, Andr. Gammar. *in dialect. legali lib.*1. *loco* 5. Menoch. *cons.*855. *num.*10. vbi quòd in quantitate negatiuè procedit, Zach. *de societate officior. num.*123. Hippol. Riminald. *cons.*510. *num*17. *vol.*5. *& cons.*631. *num.*48. *vol.*6. Pichard. *ad princip. Instit. de hæred. quæ ab intestato deferuntur, cap. de repræsentat. num.*42. Adrian. Negosant. *in sylua responsor. q.*96. *n.*34. Rot. *decis.*174. *n.*5. *apud Farin. part.*1. *recent.* Sic etiam è contrà valet argumentum, à toto ad partem, vt dixi *loco* 114. *num.*1. 1

Aliquando de parte ad totum non valet argumentum, quia qui potest partem, non potest semper totum, ita Calderin. *cons.*111. *alias* 2. *de arbitr.* vbi ponit similia, qui potest offendere lumina, non potest in totum tollere, *l. Caius, aliàs binas, ff. de seruit. vrb. præd.* quia aliud est offendere, aliud occidere, *cap. si qui, de homicid. lib.*6. refert Card. Tusch. *pract. conclus. tom.*1. *lit. A, concl.*499. *n.*4. 2

Loc. LXXXIII.

à Persona.

Argumentum valet

1 *A Persona ad rem,*
2 *A Persona ad locum, &*
3 *A Persona ad tempus.*

A PERSONA ad REM validum est argumentum, *l. qui furere, ff. de statu homin. l. si quis inquilinos, §. si ita legatum ff. de legat.*1. *cap. super quibusdam, de verb. significat.* Cald. *cons.*293. *circa fin. alias* 1. *de rerum permut.* Hippol. Riminald. *cons.*186. *n.*35. *& cons.*226. *num.*34. *vol.*2. *& cons.*673. *num.*6. *vol.*6. Cephal. *cons.*475. *num.*10. *vol.*4. Euerard. *in topicis legalib. loco* 38. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.*14. *num.*31. *in fine*, Surd. *cons.*380. *num.*20. Laderah. Imola *cons.*37. *num.*11. Cardin. Tusch *practic. tom.*1. *lit. A, conclus.*507. *num.*25. *& conclus.*508. *num.*1. vbi *num.*2. ampliat vt procedat circa verborum interpretationem, Greg. *decis.*488. *num.*6. Rot. *decis.*33. *num.*14. *& decis.*34. *num.*7. *p.*2. *diuers.* Sic è contrà valet argumentum, à re ad personam, vt dixi *loco* 95. *num.*1. Castill. *controuers. tom.*5. *p.*2. *c.*100. *n.*5. 1

A PERSONA ad LOCVM valet argumentum, sicuti docent Socin. iun. *cons.*52. *num.*8. *vol.*2. Hippol. Riminald. *cons.*118. *num.*106. *vol.*2. Decian. *cons.*1. *n.*127. *vol.*2. Cauagnol. *decisionum consult. tom.*1. *pag.*484. *num.*17. Sic è contrà valet argumentum à loco ad personam vt dixi *loco* 65. *n.*1. 2

A PERSONA ad TEMPVS valet argumentum, secundùm Socin. iun. *cons.*134. *num.*108. *vol.*3. 3

Dec.*conf.*81.n.13.*vol.*3.Ceph.*conf.*319.n.19.*vol.*3.vbi ait valere in materia Matrimonij, & *conf.*527. n.5 r. *vol.*4. tenet non valere argumentum de persona ad personam in materia stricta.Sic è contrà valet argumentum à tempore ad personam,vt dixi *loco* 110.*n.*4.

Loc. LXXXIV.

à Præscriptione.

1 A Præscriptione ad consvetvdinem valet argumentum, quia quicquid potest præscribi, potest per consuetudinem induci Oldrad. *conf.*172. *Quia omnes,in princip.* Card.Tusch.*pract. concl.tom.*1. *lit. A,concl.*507.*n.*7.

2 A Præscriptione ad Pactvm valet argumentum,ita Bald.*in l.*1.*circa fin.C.de seruit. & aqua*, Sim. de Prætis *conf.*170.*num* 32.*lib.*1.

Loc. LXXXV.

à Præsenti.

A Præsenti ad Præteritvm valet argumentum, quando status præsens conuenire potest cum origine rei, temporéque præterito, secundùm Menoch.*conf.*174.*n.*81.*conf.*178.*n.*81. Secus verò in iis, quorum facies est tempore mutabilis, ex Seraphin.*decis.* 075 *n.*7. & Rot. *decis.*524.*n* 7. *apud Farin.in* 1.*collect.nouissimar.alias p.*4 *diuers.*

Loc. LXXXVI.

à Primo.

A Primo ad vltimvm validum est in Iure argumentum,sicuti docent Euerard. *in topicis legalib.loco* 67.Petr.Andr.Gam *in Dialect.legali lib.*2.*loco* 9.Ioseph Sesse *Aragon.decis.*56.*n.*29. Ludouic. Rodolph.*in tract. de brachio seculari & Ecclesiast.n.*55.

Loc. LXXXVII.

à Principali.

A Principali ad Accessorivm valet argumentum,sicuti latè docet Petr.Andr.Gammat. *in Dial legali lib.*2.*loco* 3. Accessorium enim sequitur naturam sui principalis,vt dixi *Axiom.*4.

Loc. LXXXVIII.

à Priuilegio.

A Privilegio ad consvetvdinem valet argumentum,quia quod potest priuilegium, potest consuetudo, & è contrà Oldrad. *conf.*146. *in fine, & conf.* 172. *in princ.* quem refert Card. Tusch. *pract. concl.tom.*1.*lit A, concl* 507. *num.*13. Hinc est quòd omnia quæ possunt acquiri priuilegio, quæruntur etiam in consuetudine, & præscriptione immemorabili, Peregr. *de iure fisci, lib.* 1. *tit.* 2. *sub num.* 61. Ludou.Rodolph.*de suprema,seu absoluta princ. potest. c.*2.*n.*13.Octau.Glotit *resp.*1.*p.*1.*n.*144.*& seq.*

Loc. LXXXIX.

à Procuratore.

A Procvratore ad tvtorem valet argumentum,secundùm gl. *in l.mandato generali, ff. de procurat.* Menoch.*conf.*118.*n.*22.*&* 23. Martin. Monter à Cueua *Aragonia decis.*19.*n.*3. 1

A Procvratore iudiciali ad delegatvm validum est argumentum , sicuti docet Cald. *conf.* 78. *alias* 5.*de officio deleg.* vbi sic arguit,sicut potest dari procurator ad lites nondum cœptas, ita Iudex ad condemnandam electionem nondum factam, idem Cald.*conf.*69 *in fine*, alias 2.*de offic. Ordin. & conf.*80. aliàs 7. *de officio legati*, vbi ait quòd valet argumentum à reuocatione procuratoris, si principalis tractat causam per ipsum ad reuocationem delegati eodem modo,refert Cardin.Tusch.*pract.concl.tom.*1. *lit. A,concl.*50. *n* 8.*&* 9. optimè declarat D. Barbos. *in l.cum pretor*,§.1.*n.*105.*ff de iudic.* 2

Loc. XC.

à Promissione.

A Promissiona dotis ad traditionem validum est argumentum, *l. fin. ff. ad leg. Falcid.* Bald.Nouell.*de dote,p.*6.*priuil.*14.*num.*3. Franc.Molin *de ritu nupt.lib.*3.*q.*46.*n.*13.*in princip.*

Loc. XCI.

à Proœmio.

A Proœmii generalitate validum est argumentum,*l cum pater,§ dulcissimis, ff. de legat.* 2.*l.vlt.C.de hered.inst.* Mandos *ad reg.*18.*Cancel.q.*1. *n.*1. Flamin.Paris.*de confident.q.*27.*num.*159. faciunt quæ dixi *Axiomate* 191.

Loc. XCII.

à Pupillo.

1 *A Pupillo ad Ecclesiam valet argumentum.*
2 *Ecclesia æquiparatur pupillo.*
3 *A Pupillo ad Rempublicam frequens, & vtile est argumentum.*
4 *Respublica æquiparatur minori.*
5 *Pupillis æquiparantur communitates locorum.*
6 *A Pupillo, seu furioso ad prodigum, & è contrà, validum est argumentum.*

A Pvpillo ad Ecclesiam valet argumentum, vt per Euerard. *in topicis legalib. loco* 31. Cantiuoc.*in* 21.*specie loci à simili*,Mari.Anton.*var.resolut. lib.* 1. *resolut. fin. casu* 44. Marc. Anton. Genuens. *in practic. Ecclesiast.q.*276.*n.*2. 1

Ecclesia enim æquiparatur pupillo , *glos.fin. l. si procurator,ff de iure fisci*, glos.in *l.ciuitas* , vbi Bald. & Bolognet. 2

Bologuet. *ff. si certum pet. gloss. in l. Imperatores, verb. negotio ff. de re iud.* Barth. Perett. *ad extrauag. ambitiose, de rebus Ecclesiæ non alienan. verb. quicquam, n.* 23.

3 A PVPILLO ad REMPVBLICAM non solùm probabile est, sed fortè frequens, & vtile argumentum, vt per Euerard. *in topicis legalib. loco* 28. Cantiune. *in simili tract. in* 18 *specie loci à simili.*

4 Respublica enim æquiparatur minori, *l. Rempublic. cum ibi notatis, C. de iure Reipubl. lib.* 11. *l. Respublica, C. ex quibus causis maiores,* Brunor. à Sole *in locis communib. verb respublica* 1.

5 Pupillis æquiparatur Communitas locorum, Rot.
6 *decis.* 218. *n.* 6. *apud Farin. p.* 1. *recent.* Et à pupillo, seu furioso ad prodigum, & è contrà, valet argumentum. Magdalen. *de num. test. in testam. requis. p.* 2. *c.* 4. *n.* 98.

Loc. XCIII.

à Ratificatione.

A RATIFICATIONE ad MANDATVM valet argumentum, secundùm Gatc. Mastrill. *Siciliæ decis.* 150. *n.* 18.

Loc. XCIV.

à Ratione.

1 *A Ratione cessante valet argumentum, &*
2 *Argumentum sumptum à naturali ratione, & à rebus sumptis.*

1 A RATIONE cessante validum est argomentum, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatron. l. quod dictum, ff de pactis, l. 4. militis, C. de milit. testam. l. generaliter, C. Episcop. & cleric.* Euerard *in topicis legalib. loco* 85. Socin. iun. *cons.* 5. *onum.* 20. *& cons.* 142. *num.* 32. *vol.* 2. Curt. iun. *cons.* 134. *num.* 3 *p.* 2. Menoch. *cons.* 90. *n.* 71. *& cons.* 93. *n* 9 *& cons.* 95. *n.* 84. *& cons.* 96. *n.* 10. *& cons.* 124. *n* 76. *& de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 190. *num.* 25. Petr. Euriq. *cons.* 20. *n.* 12. Surd. *cons.* 383. *n.* 14. Octau. Glorir. *resp.* 5. *n.* 65.

2 Et argumentum sumptum à naturali ratione, & à rebus sumptis validum est, Peregr. *cons.* 10. *n.* 8. *vol.* 3.

Loc. XCV.

à Re.

Argumentum valet
1 *A Re ad personam,*
2 *A Re ad tempus,*
3 *A Re ad locum, &*
4 *A Re furtiua ad vsurariam.*

1 A RE ad PERSONAM validum est argumentum, *argum. l. si quis inquilinos, §. si ita legatum, ff. de legat.* 1. Petr. de Anchar. *cons.* 11. *n.* 7. *& cons.* 12. *n.* 6. *vers. sed sic circa extraneum,* Batt. *cons.* 10. *Viso statuto, num* 4. *lib.* 2. vbi quòd sicut defectus rerum suppletur, siue in parte, siue in totum, prout est defectus, ita etiam in personis, Cantiunc. *in topicis legalib. in* 25 *specie loci à simili,* Cephal. *cons.* 50. *num.* 22. *vol.* 1. *& cons.* 309. *n.* 19. *& cons.* 408. *n.* 55. *vol.* 3. Matth. Gribald. *de ratione studendi, lib.* 1. *c.* 18. Decian. *cons.* 11. *num.* 23. *vol.* 1. *& cons.* 1. *n.* 147. *vol* 2. vbi limitat quando militat diuersa ratio, Pereg. *cons.* 55. *num.* 23. *vol.* 2. Menoch. *cons.* 106. *n.* 186. vbi ait procedere etiam in fideicommissaria substitione, Fusar *con.* 112. *n.* 4. Surd. *cons.* 262. *n.* 38. *& cons.* 460. *n.* 16. Escob. *de ratiocin. comput.* 15. *n.* 9. Camill. Larath. *cons* 38 *num.* 26. Pereg *cons.* 33. *n* 23. *vol.* 2. Hieron. Fernand. de Ottero *in repet. c. gratum, de officio deleg. n.* 68. Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ord. in exemptos, p.* 1. *q.* 1. *num.* 24. à Ponte *cons.* 41. *n.* 47. *vol.* 1. Valenzuela *cons.* 63. *n.* 85. Solorzan. *de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 4. *num.* 8. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1 *lit. A, concl.* 502. *à n.* 4. vbi *num.* 5. post Anchar. *cons.* 27. *num.* 12. *vers.* si in hoc est rebus, extendit vt procedat argumentum hoc in dispositione quacunqoe, putà dispositio loquens de rebus sic regulatur, ergo idem est in dispositione personarum, & è contrà. Sic è contrà valet argumentum à persona ad rem, vt dixi *loco* 83. *n.* 1. Iacob. Cancer. *var. resol. p.* 1. *c.* 17. *n.* 34.

A RE ad TEMPVS valet argumentum, *l. miles ita haredem, §. & quia diximus, ff de testament mil.* 1a1. *in l si fundus, n.* 7. *ff soluto matrim* vbi dupliciter limitat, Cald. *cons.* 105. *An procurator, vers. probatur, aliàs cons.* 3. *de procuratorib.* quod duplicatur, *cons.* 210. *in fine, aliàs* 4 *de appellat.* vbi sic arguit, qoi non potest præiudicare domino in re, nec etiam potest in tempore, Euerard. *in topicis legalib. loco* 39. Cantiunc. *in* 26. *specie loci à simili,* Angel. *cons* 123. *Viso libello, circa fin. vers. sed arguendo,* Bald. *cons* 161. *Quæritur de gabella, lib.* 4. Mari. Socin. iun. *cons* 18. *n.* 3. *& cons.* 20. *n.* 35. *vol.* 1. Hippol. Riminald. *cons.* 194. *n.* 36. *vol* 2. *& cons.* 244. *n.* 206. *vol.* 3. *cons.* 549. *n.* 25. *vol.* 5. Sim. de Prætis *cons.* 142. *n.* 19. *lib.* 1. Cephal. *cons.* 472. *num* 37. *vol.* 4. Magon. *Lucensi decis* 69. *n.* 7. Mandos. *ad reg.* 20. *Cancel q.* 3. *n.* 7. Menoch. *cons.* 122. *n.* 62. Surd. *cons* 460. *n.* 36. Cardin. Tusch. *pract. concl. tom* 1. *lit. A, concl.* 504. *num.* 1. Card. Tusch. *de tacitis & ambig. conuent. tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 22. *n.* 22. Steph. Grat. *discept. forens. cap.* 128. *num.* 8. Sic è contrà valet argumentum, à tempore ad rem, vt dixi *loco* 110. *n.* 3. 2

A RE ad LOCVM validum est argomentum, 3
l. pen. ff. de Iustitia, & iure, Fario *in praxi crim p.* 1. *q.* 34. *n.* 171. Steph. Grat. *discept foren. c.* 128. *n.* 8. D. Barbos. *in l. hæres absens, in princip. n.* 70 *ff de iudic.*

A RE furtiua ad VSVRARIVM valet argu- 4
mentum, vt per Menoch. *cons.* 100. *n.* 73.

Loc. XCVI.

à Recusatione.

A RECVSATIONE ad APPELLATIONEM, 1
& è contrà valet argumentum, sicuti docent Boër *decis.* 69. *n.* 3. Gut. *pract. lib.* 1. *q.* 94. *num.* 4. Morel. *in emporio Iuris p.* 1. *tit.* 2. *q.* 11. *num.* 4.

Appellatio enim, & recusatio à pari procedunt, *l.* 2
apertissimi, vers. cùm post, C. de iud. c. super eo il. 2. *de appell.* Brun. à Sole *in locis communib. verb. appellatio* 30.

Loc. XCVII.

à Regno.

A REGNO ad MAIORATVM valet argumentum, vt tradunt Alexand. Raudens. *de success.*

*Regni Portugalia,resp.*1.*num.*114. Menoch. *conf.*808. *num.*8. Cabed. *Lusitan.decis.*51.*num.*9. *part.*2. Pelaëz *de maiorat.p.*4.*q.*38.*num.*3. vbi ait quòd non semper valet, sed vbi est eadem ratio. Nouissimè Ioseph. Vela *dissert.forens.dissert.*4.*n.*27.

Loc. XCVIII.

à Rubrica.

1 *A Rubrica optimum est, & validum in Iure argumentum.*
2 *Intellige quando rubrica est per se clara, & ex omni parte perfecta.*
3 *Rubrica allegari non potest ad decisionem causarum, nisi orationem perfectam contineat.*
4 *Rubrica generalitas restringenda est à congestis in nigro si sequeretur absurdum.*

A Rubrica optimum est, vt & validum in Iure argumentum, Bart. per text. *ibi in l.* 1. *ff. si certum pet.* Euerard *in topicis legalib.loco* 45. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali lib.* 2. *loco* 7. Mandof. *ad reg.*13.*Cancel.q.*1.*n.*1.*& reg.*20.*q.*4. *num* 8. Decian. *conf.*13.*n.*26.*vol.*3. Menoch.*conf.*5.*n.*15 *& conf.*485. *n.*1.11, *&* 12. Houded *conf.*10 *num.*46. *tom.*1. Marc. Anton.de Amatis *Marchia decis.*105. *num.*65. *&* 68. Aldouin.*conf.*101 *num.*6. Ferter *in constitut. Cathalon. gloss.*1.*n.*118 Cabed.*Lusit decis.*1.*num.*15 *p.*1. Monet. *in tract. de opinione Canon.c.*2. *num.*4. Cened. *pract. & Canon.quæst.lib* 11. *num.* 16. Fontanell. *de pactis nupt. clauf.*4 *gl.*1.*n.*1 *fol.*54.

2 Intellige quando rubrica est per se clara, & ex omni parte perfecta, nec indiget aliqua suppletione, aliàs secus, secundùm Alder. Mascard. *de generali stat.interp.concl.*1.*num.*102.*cum seqq.* Anton.Monach. *Florent.decis.*46.*n.*78. Fachinæ.*conf.*51. *num.*14. *lib.*1. vbi limitat quando nigrum est generalius rubrica.

3 Nam Rubrica allegari non potest ad decisionem causarum, nisi orationem perfectam contineat, ex Cotta *in memorabil. verb. Rubrica pag.mihi* 740. Mich. Graff.*tom.*1.*commun opin.lib.*1.*tit.*17.*de legib.num.*245. *pag.*132.

4 Immò generalitas illius est restringenda à congestis in nigro si sequeretur absurdum, & iniquitas, vt per Triuisan.*Venetia decis.*50.*n.*13. *lib.*2. Alder. Mascard.*d.concl.*2.*n.*106. Anton. Monach. *Florent.decis.* 47.*num.*40.

Loc. XCIX.

à Sententia.

Argumentum valet
1 *A Sententia ad Statutum,*
2 *A Sententia ad Testamentum,*
3 *A Sententia ad Confessionem, &*
4 *A Sententia ab Probationem.*
Argumentum non valet
5 *A Sententia ad Renunciationem, &*
6 *Sententia Iuris ad Sententiam hominis.*
7 *A Sententia ad processum valet.*

1 A Sententia ad Statutum valet argumentum, quia similia sunt, & parem à Iure communi obtinent interpretationem, Roman. *conf.* 599.*num.*5. vbi Apostil.*in verb.similitudinem*, Decian. *conf.*45.*n.*5.*vol.*2. Card.Tusch. *pract.concl. tom.*1. *lit. A,concl.*496.*n.*5. Sic è contra valet argumentum, à statuto ad sententiam, vt dixi *loco* 105.*n.*5.

A Sententia ad Testamentum valet argumentum, quia testamentum sententia dicitur, *l. ferum hac lege, ff. de manumiss.testam.* Oldrad.*conf.*119. *Titius condidit, vers.sed contrarium*, Euerard. *in topicis legalib.loco* 71. Cantiune. *in simili tract. in* 32. *specie loci à simili*, Cephal.*conf.*487.*num.*12.*vol.*3. Menoch. *conf.*161.*n.*10. Card.Tusch.*d.lit. A,concl.*507. *num.*2. Et sic è contrà valet argum, à testamento ad sententiam, vt dixi *loco* 111.*n.*1. 2

A Sententia ad Confessionem pro curatoris validum est argumentum, sicuti docet Oldrad.*conf.*126.*in fine, vers.quinto*, quem refert Cardin. Tusch.*d.lit.A,concl.*507.*n.*4. 3

A sententia ad procuratorem valet argumentum, vt per Dec.*in l.*2.*n.*66.*C.de edendo*, Fulgni.Pacian *de probat.lib.*1.*c.*5.*n.*6. 3

A sententia ad renunciationem, non valet argumentum, quia plus operatur renunciatio, & actus pendens à consensu spontaneo, quàm à consensu inuito, ita Oldrad.*conf.*127. *num.*5. *vers.sed ad illud respondetur*, quem refert Card.Tusch. *d. lit. A, concl.*510.*num.*7. 5

A sententia iuris ad sententiam hominis non valet argumentum, quia sententia Iuris spectat probationem fiendam; sententia verò hominis habet iam factam, ideo in spolia prima non impedit restitutionem, secunda verò sic, ita Oldrad. *conf.*127. *n.*4.*vers.secundò obiicit, & conf.*240.*num.*2.*vers.hic verò quæritur*, Card.Tusch.*d.lit.A. concl.*510. *n.*5. In quo autem differat sententia iuris à sententia hominis latè ostendit idem Cardin.Tusch.*lit S.concl.*107. 6

A sententia ad processum valet argumentum Rot.*decis.*614.*n.*7. *p.*2. *in posthum. Farinac.* aliàs *p.*4.*recent.* 7

Loc. C.

à Seruo.

A Seruo ad monachum probabile, frequens, & vtile est argumentum, ex latè adductis per Euerard.*in topicis legalib.loco* 58. Cantiunc. *in simili tract.in* 30. *specie loci à simili.* Monachus enim æquiparatur seruo, secundùm Nau.*de Regul.commento* 2.*n.* 4.5.30.*&* 42.*vers.*14.*& num.*44. Cald.Pereira *de nom. emphyt.q.*6 *num.* 1. Azor.*instit.moral.p.*1.*lib.*12.*cap.*10. Sigism.Scacc.*de appell. q.*5.*num.* 54. Melch. Phœbos *Lusitan.decis.*13.*n.*19.*& decis.*63 *n.*6.*tom.*1.

Loc. CI.

à Simili.

1 *A Simili ad Simile valet argumentum.*
2 *De Similibus idem est iudicium.*
3 *Intellige quando in vtroque simili adest eadem ratio.*
4 *Et quando æqualis Iuris dispositio est in vtroque simili.*
5 *Similitudo quando non probatur in eo de quo agitur, non valet argumentum à simili, &* num.6. *quia etiam parua dissimilitudo destruit,* vt n.7.

8 *Argumentum*

8 *Argumentum à simili fragile est quoties diuersa decidendi ratio assignari potest.*
Argumentum à simili non valet
9 *Iurium correctio vbi sequeretur,*
10 *Medium vbi non datur quod sit vtrique commune,*
11 *In pœnalibus, &*
12 *In materia priuationis.*

1 A Simili ad simile valet argumentum, sicuti docent Euerard. *in topicis legalib. loco* 10. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali, lib.* 2. *in loco à simili,* Petr. Enriq. *cons.* 14. *n.* 6. Decian. *cons.* 31. *num.* 47. *vol.* 1. vbi ampliat etiam in contractibus, Fului. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 53. *num.* 10. Mascard. *in simili tract. concl.* 1253. *num.* 4. vbi ait quòd procedit etiam in delictis, Marc. Anton. de Amatis *Marchia decis.* 21. *n.* 43. Alexand. Raudens. *Pisana decis.* 47. *n.* 11. *p.* 1. vbi quòd habet locum in statutis, Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol. fin. casu* 62. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 507. *n.* 29. Grat. *cons.* 30. *n.* 31. *vol.* 1. Franc. Viui *decis.* 255. *n.* 3. *lib.* 2. *& opin.* 203. *n.* 19. *cum seqq.* Peregr. *cons.* 9. *n.* 29. *vol.* 2.

2 Ratio est, quia de similibus idem est iudicium, *l. non possunt, & l. seq. ff. de legib. §. rectè, Instit. mandati,* Albert. *in tract. de haretic. q.* 24. *n.* 9. Farinac. *fragment. criminali, p.* 1. *lit. E, n.* 188.

3 Intellige vt procedat quando in vtroque simili adest eadem ratio, vt per Osasch. *Pedemont. decis.* 68. *num.* 9. Mascard. *de probat. concl.* 1233. *n.* 5. Menoch. *de arbitr. casu* 84. *num.* 8. *&* 9. Farinac. *d. lit. F, num.* 189.
4 Et quando æqualis iuris dispositio est in vtroque, aliàs non dicitur simile, Bald. *cons.* 188. *in fine, vers. non obstat argumentum, lib.* 1. quem refert Card. Tusch. *d. lit. A, concl.* 507.

5 Limita primò, vt non procedat hoc argumentum quando non probatur similitudo in eo de quo agitur, vt per Socin. *reg.* 47. Feder. de Senis *cons.* 67. *n.* 2. *vers. sed non est dubium,* Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 1. *n.* 7. Seraph. *de priuilegiis iuramenti, priuil.* 74. *n.* 103. Ioseph. de Rustic. *in l. cum auus, ff. de condit. & demonst. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 47. Card. Tusch. *d. lit. A, concl.* 501. *n.* 17. Gironda *de priuil. explicat. n.* 555. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *gl.* 12. *n.* 79. vbi *n.* 80. quod non procedit data aliqua dissimilitudine, etiamsi sit petita inter res similes.

6 Similitudo enim debet esse in puncto, vt ait Menoch *cons.* 1014. *n.* 27. ac proinde similia debent esse conuenientia saltem in eo de quo agitur, sicuti docent Aym. Crauet. *de antiquit. tempor. p.* 4. *in princip. n.* 102. Albert. *d. q.* 14. *n.* 9. Thom. de Thomasser *in floribus legum, reg.* 43. Menoch. *de arbitr. casu* 14. *n.* 6. Brunot à Sole *in locis commun. verb. argumentum* 4. Farin. *d. lit. E, n.* 196. licèt in aliis differre videantur, Dec. *cons.* 329. *n.* 4. Ias. *in l. creditori, n.* 8. *ff. de noui oper. nunc.* Alba *cons.* 71. *n.* 11. Rip. *in l. naturaliter, §. nihil commune, n.* 32. *ff. de acquir. possess.* Decian. *cons.* 51. *n.* 143. *vol.* 2. quos refert, & sequitur Octau. Glorit. *resp.* 9. *n.* 49.

7 Aliter namque non valet huiusmodi argumentum, etiamsi parua sit dissimilitudo, secundùm Bertazol. *in repet. l. si quis maior, C. de transact. num.* 762. vbi *num.* 761. ait non procedere nisi in æquiparatis, Mat. Antonio. *var. resolut. lib.* 3. *resol.* 39. *n.* 34.

8 Quare argumentum hoc fragile esse, quoties diuersa decidendi ratio assignari potest, tradit Cald. Pereira *de resolut. emphyt. cap.* 2. *num.* 27. & propterea dicit Menoch. *cons.* 75. *n.* 82. quòd hoc argumentum facilè prosternitur, *& cons.* 37. *num.* 177. asserit ob id illud esse leue, & infirmum, prout eum refert Mari. Antonin. *d. lib.* 3. *resol.* 39. *n.* 34.

9 Limita secundò, vbi sequeretur iurium correctio, sicuti docent Cassan. *in catalogo gloria mundi, part.* 1. *consid.* 48. *vers. quartus casus,* Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis matern. p.* 3. *n.* 68. Corduba de Lara *in l. si quis à liberis, §. idem Iudex, n.* 30. *ff. de liber agnosc.* Menoch. *de arbitr. casu* 84. *n.* 6. *& cons.* 180. *num.* 51. Sord. *de aliment. tit.* 9. *q.* 1. *n.* 4. *cum seqq. & cons.* 200. *n.* 15. *& cons.* 259. *num.* 17. Cald. Pereira *de potestate eligendi, cap.* 16. *num.* 6. *& de resolut. emphyt. cap.* 2. *n.* 26. Garc. Gironda *de priuileg. seu exempt. explicat num.* 553. *& seq.* Marc. Anton. Genuens. *in practic. Ecclesiast. q.* 38. *num.* 3. Farin. *d. lit. E, n.* 188. Gironda *d. loco, n.* 554.

Limita tertiò, vbi non datur medium quod sit vtrique commune in omnibus, secundùm Decian. *cons.* 19. *num.* 126. *vol.* 3. 10

Limita quartò in pœnalibus, vt per Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 21. 11

Limita quintò in materia priuationis, etiam stante identitate rationis, & quamuis materia aliàs esset extensibilis, vt per Honded. *cons.* 72. *n.* 30. *&* 31. *tom.* 1. Barbat. *cons.* 40. *Clementissimum, n.* 7. *vol.* 4. quem refert Franc. Viui. *decis.* 255. *n.* 3. *in med. lib.* 2. 12

Loc. CII.

à Solitis.

A Solitis fieri validum est argumentum, *l. si quis donaturus, ff. de vsufructu, l. quod si nolit §. qui assidua, ff. de adilit. edict. l. certi condictio, §. si nummos, ff. si certum pet. l. vel vniuersorum, ff. de pignerat. act. l. Titianus, ff. quod cum eo, l. certè, in fine, ff. de precar. l. vt liberis, circa fin. C. de collationib. §. fin. Instit. de satisdat.* Signorol. de Homod. *cons.* 20. *Factum sic se habet, n.* 4. Castrens. *cons.* 466. *n.* 5. *lib.* 1. *& cons.* 333. *Dubium videtur, n.* 3. *vers. licitum est, lib.* 2. Euerard. *in topicis legalib. loco* 63. Strach. *de mercat. p.* 2. *num.* 29. *& tit. de naut. p.* 3. *num.* 28. Decian. *cons.* 46. *sub n.* 36. *vol.* 2. *& cons.* 66. *n.* 18. *& cons.* 123. *n.* 46. *vol.* 3. *& cons.* 44. *num.* 15. *vol.* 1. vbi intelligit maximè in eadem materia, Crauet. *cons.* 91. *num.* 4. Cephal *cons.* 77. *n.* 59. *lib.* 1. *& cons.* 318. *n.* 44. *vol.* 3. *& cons.* 558. *n.* 30. *vol.* 4. Menoch *cons.* 121. *n.* 50. *& cons.* 122. *n.* 73. *& de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 7. *n.* 5. *& præs.* 14. *n.* 13. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 2. *n.* 35. *& priuil.* 33. *n.* 56. Brunot. à Sole *in locis communib. verb. Argumentum* 3. vbi ait procedere in contractu emphyteutico, Sim. de Prætis *cons.* 189. *n.* 5. *lib.* 1. Eugen *cons.* 90. *n.* 86. *&* 87. *vol.* 1. Honded. *cons.* 36. *n.* 4. *tom.* 1. Cald. Pereira *de potestate eligendi, cap.* 6. *n.* 2. Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 103. *n.* 160. Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi, cap.* 36. *§.* 6. *n.* 1. Surd. *decis.* 231. *n.* 18. *& cons.* 173. *n.* 88. *& cons.* 452. *n.* 45. *& cons.* 540. *n.* 16. Valenz. *cons.* 94. *n.* 62. Adrian. Negusant. *in sylua responsor. q.* 190. *n.* 18. vbi ampliat siue in contractibus, siue in vltimis voluntatibus, & *q.* 471. *n.* 7. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 494. *n.* 9. *&* 18. *& concl.* 507. *n.* 31. Rot. *coram Card. Seraph. decis.* 201. *n.* 8. *& p.* 1. *diuers. decis.* 125. *n.* 5. & apud Fario. *decis.* 596. *n.* 1. *p.* 1. *recent. & decis.* 534. *num.* 1. apud eundem *p.* 2. *etiam recent.* Castill. *controu. tom.* 5. *c.* 80. *n.* 3. Solorzan. *de Iure Indiar. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 24. *n.* 82.

Loc. CIII.

à Speciali.

A Speciali validissimum est argumentum, vt tradunt Euerard. *in topicis legalib. loco* 68.

Cosm. *in pragmat. sanction tit. de elect. c. sicut, §. deinde verb. Ordinibus, num. 1. pag. mihi* 101. Menoch. *cons.* 9. *n.* 10. Octau. Cacheran. *cons.* 36. *num.* 23. Ioseph. Sesse *Aragonia decis.* 97. *n.* 25.

Loc. CIV.

à Specie.

A Specie ad Genus valet argumentum, sicuti latè docent Euerard. *in topicis legalib. loco* 7. Cantiunc *in simili tract. loco* 8. Petr. Andr. Gammar *in Dialect. legali, lib.* 1. *loco* 8. Henric. à Rosenb. *de feudis, cap.* 4. *concl.* 32. *n.* 6. vbi quòd non procedit negatiuè. Sic è contra valet argumentum à Genere ad speciem, vt dixi *loco* 53.

Loc. CV.

à Statuto.

Argumentum valet

1 *A Statuto ad Pactum,*
2 *A Statuto ad Contractum,*
3 *A Statuto ad Consuetudinem,*
4 *A Statuto ad vltimam voluntatem, &*
5 *A Statuto ad Sententiam.*

1 A Statuto ad Pactum valet argumentum, sicuti docent Petr. Anchar. *cons.* 102. *Quæstio est talis*, vbi quòd sicut societas inita inter socios intelligitur de lucris, & de iis, quæ acquiruntur, ita statutum quòd quærenda per coniuges intelliguntur de quærendis ex industria, non ex legato facto vni, vel venditione rerum vnius tantum, Bald *cons.* 189. *Antonia de Maiis, propè fin. vers. sed Statutum, lib.* 2. vbi quia sicut statutum non trahitur ad casum fictum, ita neque pactum, Ruin. *cons.* 109. *n.* 19. *vol* 4. Marant *cons.* 1 *num.* 3. Franc. Viui. *decis.* 255 *n.* 8. *lib.* 1. Decian. *cons.* 13 *n.* 61. *vol.* 2. *& cons.* 69. *n.* 15. *& cons.* 19. *n.* 19 *vol.* 4. vbi quòd imò plus potest statutum quàm pactum, Sim. de Prætis *cons.* 187. *num.* 16. *lib.* 1. Hieron. Gabr. *cons.* 140. *n.* 26. *tom.* 1. Menoch. *cons.* 335. *n.* 34. Iacob. Gall. *cons.* 85. *n.* 7. Stephan. Grat. *discept. forens. c.* 348. *n.* 28. Garc. Mastril *Sicilia decis.* 247. *in iustificat. n.* 99. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 497. *n.* 1. *&* 3. Gregor. *decis.* 204. *n.* 23. Sic è contra valet argum. à pacto ad statutum, vt dixi *loco* 81. *n.* 1.

2 A Statuto ad Contractum validum est argumentum, quia parem strictam habent significationem, vt secundùm ius commune intelligantur, secundùm Roman *cons.* 199. *n.* 2. *vers tertio*, quem refert Cardin. Tusch. *d. lit. A, concl.* 496. *num.* 2. Sicut etiam valet à Statuto ad conuentionem partium, idem Roman *cons.* 90. *Viso themate, n.* 3. *vers secundò principaliter*, vbi Apostill. *in verb. Conuentioni*, Card. Tusch. *d. lit. A, concl.* 497. *n.* 2.

3 A Statuto ad Consuetudinem valet argumentum, *l. quibus, ff. de legib.* Remig. *in tract. de charitatiuo subsidio, q.* 61. *in fine, n.* 64. Socin. iun. *cons.* 27. *n.* 27. *vol.* 2. Curt. iun. *cons.* 6. *Præsupponitur, n.* 4. *& cons.* 171. *Materia præsentis consultationis, n.* 2. Sim. de Prætis *cons.* 144. *n.* 40. *vol.* 1. Franc. Viui. *decis.* 255. *n.* 6. *lib.* 1. Decian *cons.* 100. *n.* 56. *vol* 2. vbi quòd si statutum non valet in vno casu, neque valet consuetudo in eodem casu, & *cons.* 18. *n.* 97. *vol.* 1. obseruat quòd imò plus potest consuetudo quàm statutum, cùm differant inter se vti expressum à tacito, Ioseph. de Rusticis *in l. cùm anus, ff. de condit. & demonstr. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 31. Sigism. Scacc. *de appellationib. q.* 2. *n.* 29. *vers. tertia.* Sic è contra valet argumentum à consuetudine ad statutum, vt dixi suprà *loco* 25. *n.* 3.

A Statuto ad vltimam voluntatem valet argumentum, sicuti docent Socin. iun. *cons.* 12. *n.* 9. *vol.* 4. Roman. *cons.* 399. *n.* 4. *vers. quartò probatur*, vbi quòd statutum, & vltima voluntas æquiparantur, Curt. iun. *cons.* 5. *n.* 18. Honded. *cons.* 75. *n.* 21. *tom.* 1. Fachin. *cons.* 35. *n.* 11. *lib.* 1. Decian. *cons.* 82. *n.* 5. *vol.* 3. Hippol. Riminald. *cons.* 632. *num.* 9. *vol.* 5. vbi subdit quòd valet argumentum de statuto ad testatorem, Hering. *de fideiussorib. c.* 1. *n.* 11. Card. Tusch *d. tom.* 1. *lit. A, concl.* 496. *n.* 4. Fusar. *de substitutionib. q.* 351. *sub n.* 8. *& q.* 366. *n.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 7. *n.* 5. Fusar. *cons.* 72. *num.* 4. Iacob. Cancer. *var. resol. p.* 1. *c.* 14. *n.* 14. vbi quòd valet argumentum de statuto ad testatorem. 4

A Statuto ad Sententiam, & è contra, valet argumentum, quia similia sunt, & parem obtinent à iure communi interpretationem, ita Decian. *cons.* 3. *num.* 35. *vol.* 3. Roman. *d. cons.* 399. *num.* 5. vbi Apostil. in verbo *similitudinem*, Cardin. Tusch. *d. concl.* 496. *num.* 5. Sic è contra valet argumentum à sententia ad statutum, vt dixi *loco* 99. *n.* 1. 5

Loc. CVI.

à Substitutione.

A Substitutione pupillari ad exemplarem validum est argumentum, vt per Pacian. *cons.* 63. *n.* 78. Ferret. *in constit. Cathaloniæ, gloss.* 5. *n.* 272. 1

A Substitutione pupillari ad fideicommissarium validum est argumentum, sicuti docet Bellon. iun. *cons.* 36. *n.* 66. vbi citat Imol. *in l. ita tamen* 27. *§. qui suspectam, num.* 7. *vers. & pro hoc etiam*, & *ibi* Alexand. *n.* 6. *vers. & pro hoc dicit, ff. ad Trebell.* 2

Loc. CVII.

à Successione.

A Successione ad Accusationem valet argumentum, vt tradunt Imol. & Alex. *in l. si ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell.* Plaça *de delictis, lib.* 1. *cap.* 42. *n.* 29. *in fine*, Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *tit.* 2. *de accusat. quæst.* 13. *n.* 55.

A Successione ad Legitimam valet argumentum negatiuè, secundùm Ioan. Griuel. *Dolana decis.* 88. *n.* 13. 2

Loc. CVIII.

à Sufficienti.

A Sufficienti partium enumeratione validum est argumentum, *l. patre furioso, ff. de iis qui sunt sui, vel alieni iuris, l. ex maleficiis, §. heres, l. obligationum ferè, ff. de actionib. & obligat. princip. Instit. de obligat. quæ ex quasi contractu nascuntur*, vbi Pichard. *n.* 5 *cap. cùm dilectus, de iurepatron. cap. venerabilem, de elect. cap.* 2. *post med. de summa Trinit. cap. per tuas, de sentent. excom. cap. quanto, circa med. de iureiur.* Alexand. *cons.* 53. *n.* 8. *vol.* 4. Paris. *cons.* 67. *num.* 18. *vol.* 4. Socin. iun *cons.* 10. *n.* 15. *& cons.* 13. *n.* 2. *& cons.* 44. *n.* 7. *& cons.* 79. *n.* 49. *vol.* 1. *& cons.* 14. *num.* 2. *vol.* 2. Roland. *cons.* 3.

conf.3 num.24.vol.4. Ias.*in §.omnium,num.20.Instit.de actienib.* Federic. de Senis *conf. 259. Sempronius, in princ.n.2.vers.secunda ratio,* Castrens.*cons.256.Videtur manifestè,lib.2.* Ioan de Imola *cons.12.num.1.* vbi ait quòd in omni dispositione concludit argumentum à sufficienti partium enumeratione, Roman.*cons.102. Super eo, & cons.121. Viso puncto,* Euerard.*in topicis legalib.loco* 51. Roland.*cons.4.n.28.& cons.20. n.1.& cons.27.n.5.& cons.46.n.14.& cons.72.num.19.vol.3.& cons.60.n.48.vol.4.* Curt.iun.*cons.47.n.8.vol.1.* vbi dicit quòd est optimum in iure,*& cons.224. num.28.& cons.284.num.7.& cons.327.n.6.vol.3.* Hippol.Rimin. *cons.23.n.48.& cons.42.num.89 lib.2.* Decian. *cons.7. n.59.vol.1.& cons.8.num 144.eod. vol. & cons.72. n.8. vol.2.& cons.67.n.5.eod. vol. & cons.72. n.13. vol.4.& cons.74.n.2.vol.5.* Eugen.*consil.90.num.43.vol.1.* Fulo. Pacian.*cons.37.n.35.* Franc. Viui.*decis.255.n.12.lib.2.* Petr.Enriq.*cons.67.n.86.* Sim. de Prætis *cons.49.n.7. & cons.132.n.61.lib.1.* Octau. Cacheran.*cons.45.n.18.* à Ponte *cons.115.n.7.tom.2.* Octau. Glorit.*resp.4.n.23. vers.arguendo,* Adrian. Negusant.*in sylua respons.q.96. n.29.* Ferret.*in constit. Cathaloniæ,gloss.5.n.198.* Ceuall. *commun.contra communes,tom.4.q fin.num.182.* vbi dicit quòd hoc argumentum est fortissimum in iure, Cæs.Argel.*de contradict. legitimo,q.2. n.55.& q.5. n.8.* Anton. Monach.*Florent.decis.1.num.62.* Card.Tusch. *practic.conclus.tom.1.lit. A,concl.492.per tot.* nouissimè Ioseph. Vela *dissert.4.n.32.*

2 Intellige quando enumerat omnes partes sufficienter, secundùm Thom. de Thomasset. *in floribus legum,reg.50.* Surd. *de aliment. tit.1. q.35. num.10.& consil.489.n.26.*

Loc. CIX.

à Superfluitate.

A Svperflvitate euitanda validum est argumentum in iure, vt per Stephan.Gratian. *discept.forens.c.306.n.16.* Aliquando tamen est valdè tenue, vt scribunt Alciat.*in l.3.n.3.ff.de legat.1.* Pereg. *cons.57.in fine,lib.1.* quos refert Fusar.*de substit.q.286. num.3.* Idem Fusar.*cons.10.num.25.& cons.490.n.30.* Surd.*cons.323.n.14.* Mantic.*de coniect. lib.3. tit.6. n.8.* Rot. apud Paulum de Rubeis *decis.249.n.20. tom.2. diuers.aliàs p.6.recent.*

Loc. CX.

à Tempore.

Argumentum valet
1 *A Tempore ad Tempus,*
2 *A Tempore ad Locum,*
3 *A Tempore ad Rem, &*
4 *A Tempore ad Personam.*

1 A Tempore ad tempvs valet argumentum, *l. omnes,§.à barbaris.ff. de re milit. l. non est necesse, ff de probation.* Euerard.*in topicis legalib.loco* 42. Marc. Anton.de Amatis *Marchiæ decis.28.n.17.*

2 A Tempore ad locvm validum est argumentum, *l.vinum,& ibi Bart.ff.si certum pet.l.ratio,§.si per venditorem,* vbi etiam Bart. *ff. de actionib. empti,* Euerard.*loco* 40. Federic. de Senis *cons.11.n.6. vers. additio,* Decian.*cons.8.n.153.vol.1.* Sforz.Odd.*cons.21. n.47.lib.1.* Cantiune. *in 27. specie loci à simili,* Surd. *cons.270.n.14.* Farinac.*in praxi crimin.p.1.q.34.n.16 1.* Card.Tusch.*practic.concl.tom.1.lit. A, concl.505. n.1. & concl.507.n.24.* Stephan.Grat.*discept.forens.c.128. n.8.* D.Barbos.*in l.hæres absens, in princ.num.169.ff.de iudic.* Camill. Gallin. *de verb signif.lib.5.c.16.n.252.* Solorzan.*de iure Indiarum, tom.1. lib.2. cap.11.n.49.* Mari.Muta *decis.55.n.4.* Sic è contra valet argumentum à loco ad tempus, vt dixi *loco 65.n.2.*

A Tempore ad rem valet argumentum, *cap. vnic.de plus petit.* Gemin.*cons.37.n.4.vers.& hac argumentatio,* Decian.*cons.49.n.65. vol.2.* Cardin. Tusch. *d.tom.1.lit. A,concl.504.num.2.* Gare.Mastrill. *Siciliæ decis.182.n.27.* Et sic è contra valet argumentum de re ad personam, vt dixi *loco 95.n.2.* 3

A Tempore ad personam validum est argumentum, vt per Decian.*cons.78.n.45.vol.3.* Hippol. Riminald.*cons.245 num 4.vol.3.* Surd.*cons.247.n.9.& cons.568.art.5.* Pereg.*cons.44 n.24.vol.2.* Card.Mant. *de tacitis & ambig.conuent.tom.1. lib.14. tit.34. num.7.* Aloys.Riec.*in praxi aurea,resol.447.n.3.* Sic è contra valet argumentum de persona ad tempus, vt dixi *loco 83.n.3.* Peregr.*cons.44.n.24.vol.2.* 4

Loc. CXI.

à Testamento.

Argumentum valet
1 *A Testamento ad Statutum,*
2 *A Testamento ad Sententiam, &*
3 *A Testamento ad Iudicium.*
4 *A Testamento inter liberos ad Testamentum ad pias causas non semper valet argumentum.*

A Testamento ad Statvtvm valet argumentum, Bart.*in l.si quis legauerit,la 3. ff.de legat.1.* Sim.de Prætis *consil.164.n.61.lib.1.* 1

A Testamento ad Sententiam validum est argumentum, vt per Euerard. *in topicis legalib.loco 72.* Hippol.*consil.401 n.18.vol.4.* Testamentum enim dicitur sententia, *l. hac consultissima, §.at cum humana,C.qui testam.facere poss.* Sic è contra valet argumentum à sententia ad testamentum, vt dixi *loco 99.n.2.* 2

A Testamento ad Ivdicivm, & è conuerso, valet argumentum, sicuti docent Roman. *consil.186.In casu proposito,num.3.& 4.* vbi Apostil.*in verb voluntatibus,* Card.Tusch.*practic. conclus.tom.1. lit.A,concl.507.n.3.* 3

A Testamento inter liberos ad testamentum ad pias causas non semper valet argumentum, iuxta ea quæ tradit Benedict. Ægid. *in repet. l. vnica, C. de sacros.Eccles.p.3.in initio,num.21.* Vide tamen Magd. *de num.testium in testam.requis.p.2.c.7.n.14.* 4

Loc. CXII.

à Testatore.

Argumentum valet
1 *A Testatore ad Legem,*
2 *A Testatore ad Statutum, &*
3 *A Testatore ad Contrahentem.*

A Testatore ad Legem validum est argumentum, gloss.*in l.1.ff.de iis,quib.vt indign.* Andr.Alciat.*in l.si filius eius,num.5 .vers.ita etsi ff.de liberis & posth.* Ioseph.de Rusticis.*ad l.cum anus,ff.de condit.& demonstr.lib.2.cap.2.n.18.* 1

A Testa

2 A Tastatore ad Statutum valet argumentom quoad interpretanda verba, & mentem, secundum Bald. *in l. 1. C. de liber. prat.* Franc. Veg. *cons.* 63. *n.* 5. Socin. iun. *cons.* 23. *n.* 62. *vol.* 1. Curt. iuo. *cons.* 57. *n.* 11. *p.* 2. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 90. Adrian. Negusant. *in sylua responsor q.* 309 *n.* 11.

3 A Tastatore ad Contrahantem valet argumentum, vt per Hippol. Rimin. *cons.* 599. *n.* 6. *vol.* 5.

Loc. CXIII.

à Teste.

Argumentum valet

1 *A Testium depositione ad instrumentum,*

2 *A teste ad Notarium, &*

3 *A Teste ad Accusatorem.*

1 A Testium depositione ad Instrumentum, seu scripturam, valet argumeotum, *l. in exercendis, C. de fide instr.* Menoch. *cons.* 338. *n.* 5. Sbroz *de Vicario Episcopi lib.* 2. *q.* 64 *n.* 3. *in fine*, vbi tamen *n.* 12. limitat quando testes noo sufficiunt, nec babent eandem vim quam scriptura, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 165. *n.* 2. Rot. *decis.* 1161. *n.* 4. *p.* 3. *diuers.*

2 A Testa ad Notarium, seu ad instrumentum Notarij valet argumentum, vt per Rimin. sen. *cons.* 1. *num.* 13. Decian. *cons.* 18. *num.* 8. *vol.* 2. *&* *cons.* 25. *num.* 2. *& cons.* 91. *num.* 10. *vol.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 711, *n.* 6. Imò Notarij auctoritas habet vim duorum testium, ex Mascard. *vbi suprà, concl.* 1093. *n.* 3.

3 A Testa ad Accusatorem validum est argumentom, secundùm Monald *cons.* 10. *n.* 7. *vol.* 2. Viui *opin.* 29. *n.* 4. vbi intelligit affirmatiuè.

Loc. CXIV.

à Toto.

1 A Toto ad Partem validum est argumentum, *l quæ de tota, ff. de rei vendic.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 80. Cantiune. *in simili tract. loco* 5. Magd. *de num test in testam. req p.* 1. *c.* 16. *n.* 243. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali, lib.* 1. *loco* 4. Socin. iun. *cons.* 36. *n.* 10. *vol.* 1. Hippol. Rimin *cons.* 277. *n.* 15. *vol.* 3. Borgnin. Caualcan. *decis.* 24. *n.* 31. *p.* 3. Franc. Veg. *cons.* 66. *n.* 131. latè Rebuff. *ad l. appellatione rei* 72. *vers. negatiuè, cum seqq. ff. de verb. signif. pag. mihi* 350. vbi ampliat In exceptionibus, probationibus, quantitatibus, corporibus, & tam affirmatiuè, quàm negatiuè, Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 33. *n.* 27. Surd. *cons.* 433. *num.* 21. Flamin. Paris. *de confident. q.* 28. *n.* 106. Cardin. Tusch. *practic. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 499. *n.* 1. Rot. *decis.* 74. *n.* 79. impressa per Paeific. *post suum tract. de Saluiano interd.* Rot. *decis.* 223. *n.* 5. *p.* 1. *in posth. Farin.* aliàs *p.* 2. *recent. & decis.* 221 *n.* 9. *ead p.* 1. vbi dicit quòd argomentum de toto ad partem est probabile, sed non necessarium, & secundùm quid, non autem simpliciter, Ioseph. Vela *differt.* 4. *n.* 40. Sic etiam è contra valet argum. à parte ad totum, vt dixi *loco* 82. *n.* 1.

2 Intellige quando est eadem ratio, secundùm Abb. *cons.* 58. *Quidam Nicolaus, in fine, vers. præterea, lib.* 2. Alex. *cons.* 15. *Viso, in fin lib.* 4. Socin. iun. *cons.* 74. *n.* 24. *vol.* 3. Berrazol. *de clausul instrum. claus.* 21. *gloss.* 19. *n.* 1. Borgnin. Caualcan. *decis.* 33 *num* 112. *p.* 2. Menoch. *cons.* 72. *n.* 3. Surd. *cons.* 193. *n.* 6 *& cons.* 435. *n.* 21. Iacob. Gall *cons.* 48. *num.* 24. Card. Tusch. *d. concl.* 499. *num.* 3. Fusar. *cons.* 41. *n.* 98.

Et ideò vbi diuersa ratio militat non procedere huiusmodi argumentum tenuerunt Cephal. *cons.* 601. *n.* 40. *vol.* 4. Surd. *d. cons.* 335. *n.* 22. Ioseph. de Rusticis *ad l. cum auus, ff. de condit. & demonstr. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 4. 3

Loc. CXV.

à Transactione.

A Transactione ad Arbitramentum, seu compromissum, & è contra, valet argumētum, quia arbitramentum est traosactio, ita Petr. de Aoch. *cons.* 34. *n.* 11. *vers. hinc est*, Decian. *cons.* 56. *n.* 17. *vol.* 1. Card. Tusch *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 507. *n.* 27.

Loc. CXVI.

à Tributo.

A Tributo ad Decimam validum est argumentum, *cap. decima* 16. *q.* 1. *cap. tua nobis, de decim.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 72. Caotiune. *in simili tract. in* 33. *specie loci a simili.* Solorzan. *de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 88. Decima enim est tributum, vt ait Sigism. Scace. *de appellat. q.* 17. *limit.* 18. *sub n.* 1. *vers. ratio.* Narbona *l.* 26. *gl.* 5. *n.* 7. *tit.* 21. *lib.* 4. *& l.* 14. *gloss.* 1. *n.* 24. *tit.* 2. *lib.* 6. *Recop.*

Loc. CXVII.

à Tutore.

Valet argumentum

1 *A Tutore ad Syndicum,*

2 *A Tutore suspecto ad iudicem ordinarium suspectum,*

3 *A Tutore ad Prælatum, & è contra.*

A Tutora ad Syndicum valet argumentum, vt per Dec. *cons.* 197. *n.* 1. Menoch. *cons.* 228. *n.* 22. *in fine*, Monter à Cueua *Aragoniæ decis.* 29. *n.* 3. Laorent. de Pinu *cons.* 65. *n.* 19. & ad omnes alios administratores extendit Decian. *cons.* 11. *n.* 98. *vol.* 1. 1

A Tutora suspecto ad Iudicem ordinarium sospectum valet argumentum, secundùm Oldrad. *cons.* 147. *Thema tale est, recusatus*, quem refert Cardin. Tusch. *pract concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 507. *n.* 12. 2

A Tutora ad Prælatum, & è contra valet argumentum, Cald. Pereira *cons.* 8. *n.* 26. Steph. Grat. *discept. forens. tom* 4. *c.* 601. *num.* 6. Gutier. *de tutel. p.* 3. *cap.* 8. *n.* 8. Magdalen. *de numero testium in testam. requisito, p.* 3. *cap.* 2 *sub n.* 123. 3

Loc. CXVIII.

à Vasallo.

A Vasallo ad Libertum valet argumentum, gloss. *in l. solo* 30. *C. de liber. causa*, Euerard. *in topicis legalib. in loco à libert. ad Vasall.* Marcell. Conuersan. *ad tit. de legit. parent. tut. §.* 17. *n.* 16 *pag.* 82. *& ad tit. de satisd. tut. §.* 1. *num.* 28. *pag.* 203. Henric. à Roseoth. *de feudis, cap.* 1. *concl.* 11. *num.* 1. vbi intelligit si præter ius sit, & vbique eadem ratio. Sic è contra valet argumentum de liberto ad vasallum, vt dixi *loco* 64.

Loc.

Digitized by Google

Loc. CXIX.
à Vectigalibus.

A Vectigalibus & gabellis ad Collectas valet argumentum, vt patet ex traditis per Doct. *in l. licitatio, §. earum rerum ff. de public.* Corn. *conf.* 199. *n.* 18. *vol.* 1. Boss. *in tit. de angar. n.* 4. quos refert, & sequitur Georg. Enerard. *conf.* 3. *n.* 46. *vol.* 1.

Loc. CXX.
à Venditione.

A Venditione ad Locationem valet argumentum, *l. vlt. in fine, C. de contrah. empt.* Fabian. de Monte *in tract. de empt. q.* 2. *princip. n.* 30. Auiles *ad cap.* 33. *Pratorum, verb. à menos costa, n.* 5. Escob. *de ratiocin. cap.* 16. *num.* 3. Verbum enim, *venduore*, aliquando pro *locare*, exponitur, vt notat Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* x. *n.* 7.

Loc. CXXI.
à Verosimili.

1 *A Verosimili mente testatoris, vel statuentis validum est argumentum.*
2 *Argumentum à Verosimili transfert in aduersarium onus probandi.*
Amplia,
3 *In Contractibus,*
4 *In statutis, & statuentibus,*
5 *In priuilegio,*
6 *In inuestitura feudali,*
7 *In testamentis, &*
8 *etiam circa omissa.*
Limita
9 *In materia exorbitanti à Iure,*
10 *Ex diuersitate rationis,*
11 *Quando fieret extensio ad casum inordinatum,*
12 *In fideicommisso extendendo de persona ad personã, &*
13 *In conditionibus voluntariis.*

1 A Verosimili mentem statuentis vel testatoris validum est argumentum, *l. non est verosimile, ff. de eo quod metus causa. l. cùm anus, ff. de condit. & demonstr. l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. l. Titius, §. Lucius Titius,* & ibi Bart. *ff. de liber. & posth. l. generaliter, §. cùm autem, C. de instit. & substit. l. cùm acutissimis, C. de fideicom. l. fin. C. de posth. hered. instit. c. quia verisimile, de praesumpt. c. requisisti, de testam* Anchar. *conf.* 219. *Mirum prima facie,* Alex. *conf.* 24. *Animaduersis, n.* 34. *& conf.* 46. *Ponderatis verbis, & conf.* 130. *Attentis, n.* 4. *lib.* 1. Vinc. Paleoth. *inter consilia eiusdem,* Alex. *conf.* 54. *Viso puncto n.* 6. *vers. item confirmo, lib.* 4. vbi quòd procedit in statuto, lege, conuentione, & rescripto, Encrard. *in topicis legalib. loco* 5. Cantiunc. *in simili tract. loco* 25. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali, lib.* 1. *loco* 13. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 19. *n.* 4. vbi sumit regulam à verisimili, & quando testator vel disponens ita disposuisset si interrogatus fuisset, vel cogitasset, idem Mantic. *de tacitis & ambig. convent. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 16. vbi ait quòd in qualibet materia receptum hoc est argumentum, Menoch. *conf.* 120. *n.* 54. *& conf.* 296. *n.* 32. *& conf.* 306. *num.* 26. *& conf.* 374. *n.* 21. *& conf.* 434. *n.* 43. *& conf.* 607. *num.* 10. *& conf.* 624. *n.* 6. Fachinae. *conf.* 87. *n.* 13. *vol.* 1. vbi quòd valet in voluntate testatoris, Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 12. *n.* 25. Flamin. Paris. *de confident. q.* 19. *num.* 24. *& q.* 32. *n.* 31. Gasp. Anton. Thesaur. *quaest. foren. lib.* 3. *q.* 84. *n.* 4. vbi quòd attenditur in causa coniecturali, Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *decis.* 47. *num.* x. *in fine,* vbi ait esse optimum in iure argumentum, Anton. Monach. *Bononien. decis.* 10. *num.* 16. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 494. *n.* 1. vbi *n.* x. extendit procedere tam in eo, quàm in actore, & tam in masculo, quàm in fœmina, Noni. *conf.* 95. *n.* 5. vbi intellige quando verba possunt importare hanc mentem, aliàs secus. Iacob. Cancer. *var. resol. p.* 1. *c.* 1. *num.* 66. vbi quòd argumentum à verisimili in qualibet materia locum habet. Valenzuel. *conf.* 10x. *n.* 28. *& conf.* 111. *n.* 47. vbi intelligit quando negatiuè sumitur, Melch. Phœbos *Lusitan. decis.* 142. *tom.* x.

Quod quidem argumentum tantam vim habet, vt 2
in aduersarium transferat onus probandi, *l. ex persona, l. sine possidetis, C. de probat.* Mascard. *de probat. concl.* 1163. *n.* 3. Menoch. *conf.* 13. *num.* 12. *& conf.* 1x2. *n.* 54. *& conf.* 374. *n.* 44. Surd. *d. q.* 12. *n.* 26.

Amplia primò argumentum procedere in contra- 3
ctibus, quia valet argumentum ab eo quod verisimiliter partes intellexerunt, & si interrogati fuissent respondissent, Rom. *conf.* 37. *n.* 12. *lib.* x. Osasch. *Pedem. decis.* 90. *n.* 16. *& seq.* vbi extendit etiam in legibus, statutis, conuentionibus, & rescriptis, Roland à Valle *conf.* 37. *n.* 23. vbi loquitur in donatione, vt illud censeatur dispositum quod donans verisimiliter interrogatus respondisset, nisi essemus in contractibus, qui verbis celebrantur, quia cùm deficiat substantia, non valet argumentum ab intentione, vel à tacita volontate, ex Bald. *conf.* 396. *In libris Thesaurarij, n.* 6. *vers. interdum simulatur, lib.* 4. quòd duplicatur *lib.* 1. *conf.* x49. vbi etiam idem esse dicendum asserit in contractibus, qui re contrahuntur ex eadem ratione, refert Card. Tusch. *d. concl.* 494. *n.* x5. *&* 26.

Intellige ampliationem procedere quando illud 4
à quo argumentatur, est adeò verisimile, vt omnes ita fateantur, aliàs non, secundùm Hieron. Gabr. *conf.* 156. *n.* 38. *lib.* 1.

Amplia secundò argumentum procedere in sta- 5
tutis, & statuentibus, Angel. Aret. *conf.* 176. *In his dubitationibus, n.* 35. *vers. praeterea,* vbi loquitur de statuto circa tutelam, quia semper valet argumentũ quando eadem, vel maior ratio militat, Bald. *conf.* 459. *Circa quaestionem, n.* 3. *in fine, vers. conclusiuè, lib.* 5. vbi loquitur de statuentibus circa successionem agnatorum exclusa matre, an intellexerint de agnatis fœminis, vel de solis masculis, quia valet argumentum ab interrogatione, vt mater non excludatur ab amita, quia cater ratione. In omni enim dispositione habetur pro expresso illud quod disponens expressisset verisimiliter si cogitasset, vel interrogatus fuisset, Alex. *conf.* 46. *Ponderatis verbis, n.* x. *vers. pro hoc facit, lib.* 1. Quia omnis dispositio interpretatur prout verisimile est disponentem responsurum si interrogatus fuisset, Anton. Gabr. *comm. lib.* 6. *tit. de regulis iuris, concl.* 10. Procedit haec ampliatio, & valet huiusmodi argumentum etiam in statuto pœnali, iuxta ea quae tradunt Alex. *conf.* 14. *Animaduersis, num.* 34. *vers. insuper respondeo, lib.* 2. vbi Apostil. *in verb. statuissent,* Roman. *conf.* 105. *Viso themate, col.* 2. *vers. secundo,* quia vbi loquitur de statuto pœnali contra facientem delictum, vt extendatur ad mandantem, & ratum habentem, quia sic statuentes verisimiliter dixissent interrogati. Limita ampliationem in statuto exorbitãti à regulis iuris communis, quia immo in casu omisso censentur statuentes reliquisse dispositionem iuris communis validam, Socin. *conf.* 207. *In causa domina, num.* 4. *vers. quartò, conatur, lib.* 2. vbi dat alias responsiones, quod

immò

immò si statuens non expressit, omisit, & contrarium disposuit in statuto correctorio, vel exorbitante. Extende limitationem molto magis quando statutum est correctorium iuris communis, tunc non fit extensio ex eo quod si statuētes fuissent interrogati, ita dixissent, maximè quādo ratio in statuto non est expressa, etiam quod dicatur eadem ratio militare in casu extendendo, Alex. *cons.* 167. *Visis, n.* 16. *vers. nec etiam obstat, lib* 7. refert Card. Tusch. *d concl.* 494. *n.* 31.

5 Amplia tertiò in priuilegio, vt per Alex. *cons.* 110. *Adeò grauis, n.* 11. *vers. & confirmari potest, lib.* 6. quem refert Card. Tusch. *d concl.* 494. *num.* 19.

6 Amplia quartò in inuestitura feudali, de feudali recepto pro masculis & fœminis in defectum masculorum, vt si eueniat concursus fœminarum inter se, valeat argumentum à verisimili mente feudum recipientis, Bald. *cons.* 202. *Inuestitura domini, in princ. vers sexto, & vltimo, lib.* 5. quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 494. *num.* 9.

7 Amplia quintò in testamentis, quia valet argumentum ab eo quod testator interrogatus responderet, Anchar. *cons.* 362. *De iuribus, n.* 3. Alex *cons.* 130. *Attentis verbis, lib.* 2. vbi ait valere argumentum ab eo quod disposuisset testator si cogitasset de casu omisso, secundùm verba, quia suppletur per verisimilem mentem. Rot *decis.* 41 *n* 4. *p.* 1. *in posth. Farin.* vbi quod hoc argumentum est optimum in dispositionibus testamentariis, alias *p.* 3. *recent.*

8 Amplia sextò, vt procedat etiam circa omissa, quia si concedēs sciuisset, & verisimiliter fecisset, habētur pro factis, Signorol. de Homod. *cons.* 5. *Cùm inter Gabrielem, in princ n.* 2. Roman. *cons* 392. *Circa primum, in fine, vers. tertiò certum est*, Ang. Aretin. *cons.* 76. *n.* 35. *vers praterea.* Intellige ampliationē, nisi casus omissus fuisset ignoratus à disponente, Surd. *cons.* 150. *n.* 90. quia ad ignorata non potuit accommodare responsum, Natt. *cons.* 15. quem refert Card. Tusch. *d. concl* 494. *n.* 36. Vel nisi obstet cōtraria regula, quia si voluisset de facili expressisset, & cōstat quod prouidit in aliis casibus; ergo in omissis non voluit esse prouisum, Alex. *cons.* 55. *Ponderatis, n.* 6. *vers. non obstat, lib.* 3.

9 Limita primò, vt argumentum huiusmodi ab eo, quod si interrogatus ista respondisset, non valeat in materia exorbitanti à iure communi, quia semper fit restrictio secundùm verba prolata, Alexand. *cons.* 32. *Clarissime, in fine, vers. non obstat, lib.* 7. quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 494. *n.* 25.

10 Limita secundò, quando ex diuersitate rationis posset rationabiliter negari, quod imò interrogatus contrarium dixisset, Anchar. *cons.* 36. *circa fin vers. non obstat quarta ratio*, Alexand. *cons.* 36. *Ponderatis verbis, circa fin n.* 9 *vers. non obstat, lib.* 2. quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 494. *num.* 31.

11 Limita tertiò, quando ex tali argumēto & responsione fieret extensio ad casum inordinarum, veluti si maritus instituit vxorem hæredem vniuersalem, si filij nascituri moriantur sine filiis, & fratrē in quinque instituit; nam si nulli filij nascantur, vxor non dicitur instituta, etiam quando constaret maritum eam magis dilexisse quàm fratrem, quia non valet argumentum ab interrogatione, ex quo frater contra ordinem legis excluderetur ab vxore, Anchar. *d. cons.* 356. *n.* 6. *& seq.* Card. Tusch. *d concl.* 494. *n.* 34.

12 Limita quartò, in fideicommisso extendendo de persona ad personam, quia non valet argumentum ex verosimili mente, quòd testator ita disposuisset interrogatus, Hieron. Gabr. *cons.* 111 *n.* 13. *lib.* 1. Card. Tusch. *d concl.* 494. *num.* 28.

13 Limita quintò in conditionibus voluntariis, Socin. *cons.* 116 *n.* 6. *vers. ad vltimum, lib* 3. Paris. *cons.* 86. *n.* 20. *& seq lib.* 2. Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de regulis iuris, concl.* 10. *n.* 11.

Loc. CXXII.
ab Vltimis voluntatibus.

Argumentum valet

1 *Ab Vltimis voluntatibus ad Contractus, &*

2 *Ab Vltimis voluntatibus ad iudicia.*

AB VLTIMIS VOLVNTATIBVS ad CONTRACTVS 1
valet argumentum, nisi sit diuersa ratio, vt per Alex. *cons.* 61. *n.* 2. *vers. non obstat quod in vltimis, lib.* 1. Castren. *cons.* 101. *col.* 2. *vers. quantum verè, lib.* 1. Petr. Entiq *cons.* 12. *n.* 9. Nicol. Euerard. *in topicis legal. loco* 17. Georg. Euer. *cons.* 31. *n.* 32. *vol.* 2. vbi subdit quòd non procedit ad correctionem legis, Hippol. Rimin. *cons.* 702. *n.* 13. *vol.* 1. Dec. *cons.* 41. *n.* 102. *vol.* 1. Iacob. Gall. *cons.* 68. *n.* 33. Fachin. *cons.* 2. *num.* 21. *lib.* 3. Card. Tusch. *pract. concl. tom* 1. *lit. A, concl.* 495. *n.* 12. Rot. *dec.* 125. *n.* 25 *p.* 1. *diuers.* Sic è contra valet argum. à contractibus ad vltimas voluntates, vt dixi *sup. loc.* 26. *n.* 3.

AB VLTIMIS VOLVNTATIBVS ad IVDICIA vali- 2
dum est argumentum, *l.* 2. *§.* 1. *ff. de tutel. diuid.* Roman. *cons.* 186. *In casu proposito, n.* 3. *&* 4. Cantiunc. *in* 11. *specie loci à simili*, Card. Tusch. *d tom.* 1 *lit. A, concl.* 507. *n.* 5. Euerad. *loco* 21. vbi intelligit si formetur affirmatiuè, ex eo quia quod potest testator, potest & Iudex *l. non est mirum*, & *ibi* Bart. *ff. de pignerat. action. l. soleat*, vbi gloss. *ff. de alim. & cibar. leg. l seruus hac lege, ff. de manum. testam.* Sic è contra valet argum. à iudiciis ad vltimas voluntates, vt dixi *suprà loco* 57. *n.* 2.

Loc. CXXIII.
à Vocatione.

A VOCATIONE actiua ad PASSIVAM non valet argumentum, vt per Paris. *cons.* 31. *n.* 28. *lib.* 2. Decian *resp.* 26. *num.* 45. *lib.* 2. Menoch *cons.* 326. *num.* 57. Surd. *cons.* 315 *num.* 13. Ioan. Griuel. *Dolana decis.* 135. *n.* 8. Rot. *in Pampilonen. Capellania* 4. 1622. *coram bonæ mem. Remboldo*, impressa per Viuian. *in fine sua praxis Iurispatron decis* 45. *n* 9. *secundùm nouissimam impress.* & *in Florentina fideicommissi de Cambiis* 20. *Martij* 1628 *coram R P. D. Dunozet.*

Loc. CXXIV.
ab Vsufructu.

AB VSVFRVCTV ad ALIMENTA valet argumen- 1
tum, vt per Socin. iun. *cons.* 86. *n.* 8. *vol.* 1.

AB VSVFRVCTVARIO ad EMPHYTEVTAM valet 2
argumentum, *l.* 1. *§ quod autem, ff. de superficieb.* Rimin *cons.* 426. *n.* 7. *vol.* 3. Decian. *cons.* 13. *num.* 17. *vol.* 4. vide *suprà loco* 51. Sic è contra valet argum. ab emphyteuta ad vsumfructum, vt dixi *loco* 43. *n.* 4.

Loc. CXXV.
ab Vsu Patrisfamilias.

AB VSV PATRISFAM. validum est argumentum, *l. hæredes palam, §. sed et si notam. ff. de testam. l. si seruus, § fin ff. de legat.* 1. Mandos. *in proœm. Regularum Cancel q.* 2. *n.* 4. Pute. *decis.* 174. *num* 2. *lib* 2 *in correctis*, Rot. *decis.* 584 *n.* 11. apud Farin. *p.* 1 *recent.*

TRACTATVS

Google

TRACTATVS DE CLAVSVLIS VSVFREQVENTIORIBVS.

DE CLAVSVLIS in genere.

1 *Clausula, quæ de stylo Curiæ in gratiis solet apponi, illa semper subintelligitur etiamsi non apponatur.*

2 *Clausula apponi solita potius ex mente contrahentium, quàm ex stylo Notariorum apposita censentur.*

3 *Clausula quæ apponuntur ex proprio vnius Notarij stylo, non attenduntur.*

4 *Clausula apposita ad vnum finem, ad alium extendi non debet.*

5 *Clausula restricta ad certum verbum vel casum, debet recipere interpretationem, & determinationem ab eo.*

6 *Clausula adiecta in lege interpretata, videtur repetita in lege interpretante.*

7 *Clausula omnes ita interpretari debent vt singula singulis referendo vniuersaliter intelligi possint.*

8 *Clausula plures fortius operantur, vbi simul concurrunt.*

9 *Clausula posita in narratiuis non attenduntur, sed in dispositiuis.*

10 *Clausula apposita in supplicatione operantur suum effectum etiamsi in litteris non legantur, si Bulla expedita sint.*

11 *Clausula apposita in prima commissione censentur repetita in omnibus.*

12 *Clausula apposita in commissionibus per ablatiuum absolutum dant iurisdictionem sub conditione.*

13 *Clausula ex Notariorum stylo adiecta parum attendenda, maximè vbi eius vis à Notario ac testatore ignoratur.*

14 *Notarius simpliciter rogatus de instrumento conficiendo potest absque alia voluntate partium omnes consuetas clausulas apponere.*

15 *Clausula non debent censeri inutiles, & superflua.*

16 *Clausula regulantur secundùm naturam dispositionis, cui sunt adiecta.*

17 *Clausula secundùm vsum loquendi ipsius disponentis interpretanda est.*

18 *Clausula vna declarat aliam.*

Auguſt. Barbosæ de Clausul.

19 *Communia de clausulis in particulari remissiuè.*

CLAVSVLA, quæ de stylo Curiæ 1
in gratiis solet apponi, illa subintelligitur, etiamsi non opponatur, Felin. *in cap. cum M. n.6. de constit.* Mandos. *in reg.17. Cancell. quæst.2. num.6.* Rebuff. *in repet. cap. nulla, col.30. in fine, vers. tertia est mihi, de concess. præb.* quia notarius in instrumento tenetur opponere clausulas consuetas, & solitas, Boër. *decis.77. num.3.* Bertazol. *de clausul. instrum. clauf. 16 gloss.3. num.2.* Rota *decis.229 n.24. tom.5. recent.* Et quamuis
de his clausulis apponi solitis dicant aliqui potius 2
appositas censeri ex stylo notariorum quàm ea mente contrahentium, & ideo in dubio nihil operari, ea quorum numero sunt Decius *cons.384. col. pen. & cons.321 num.15.* Nenizan. *cons.28. num.8.* Socin. iun. *cons.158. n.18. lib.2.* Valenzuel. *cons.29. n.47.* vbi quòd appositæ non consulto, sed ex stylo notariorum non attenduntur; contrarium nihilominus est verius, ex Tiraq. *de constit. p.3. limit.31. num.13.* Anton. Gabr. *commun tit. de consuet. concl.3. n.1.* Hieron. Gabr.
cons.109. n.9. lib.1. quæ autem apponuntur ea proprio 3
vnius notarij stylo non attenduntur, idem Hieron. Gabr. *d. cons.38. n.51. lib.1.*

Clausula apposita ad vnum finem, ad alium ex- 4
tendi non debet, Valenzuel. *cons.85. num.32.* Aym. *consil.31. num.10.* quia quando stat de per se, & est apposita ad aliud qualificandum, tunc illud tantum qualificat, Valenzuel. *cons.85. num.33.* Gabr. *de clausul. concl.9. num.11.* Rot. *decis.257. num.4. tom.5. recent.* & vltra eius terminos aliquid non potest
operari, Rot. *decis.194. num.93. eod. tom.5.* & restri- 5
cta ad certum verbum, vel casum, debet recipere interpretationem, & determinationem ab eo, Rota
decis.698. num.15. part.1. diuers. Et adiecta in lege in- 6
terpretata, videtur repetita in lege interpretante, Cassad. *decis.6. n.11. super regul.* Et plura respiciens determinabilia, debet ea parifomiter determinare, *l. nam hoc iure*, cum ibi not. *ff. de vulgari, l. quamuis, C. de impub.* Ruin. *cons.150. n.20. lib.2.* Rota *decis.443. n.2. p.1. diuers.* vbi limitat non procedere quando non militat eadem ratio.

Clausulæ omnes ita interpretari debent, vt 7
singula singulis referendo vniuersaliter intelligi possint, Rot. *decis.54. num.18. part.2. diuersor.* plures fortius operatur vbi simul concurrunt,

Deci. *cons.*373. *vol.*3. Et ex clausulis geminatis colligitur mens Principis concedendis aliquid, Rot. *decis.*204. *num.*1. *tom.*5. *recent.* Non operantur tamen contra mentem, & intentionem apponentis, Modern. *de supplicat. ad Sanctiss. part.*1. *cap.* 3. *num.* 33. oi'i sequuta prouisione, Mohed. *decis.*11. *de concess. preb.*

9 Non attenduntur positæ in narratiuis, sed in dispositiuis, Rebuff *cons.*34. *n.*17. *vers. secundum etiam, & cons.*47. *n.*7. *in fine, & seq.*

10 Clausulæ appositæ in supplicatione operantur suum effectum etiamsi in litteris non legantur, quia ad supplicationem recurritur tanquam ad matricem, Mohedan. *decis.*165. Caputaq. *decis.*75. *part.*1. Patis. *cons.*51. *num.*17. *lib.*4. Bullis scilicet expeditis, si enim Bullæ non sunt expeditæ, non suffragantur clausulæ supplicationis, quia obstat regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, vide Sarden. *in d. reg. q.*1. *& q.*6. *n.*7. & Mandos. *q.*4. quando agitur ad canonizationem gratiæ, Cassad. *decis.*4. *num.*4. *de causa possess* Mohed. *decis.*3. *in fine, de rescript* Sarnen *de non iudicando q.*4. *n.*1. *vers. & ideo, & n.*4. *& q.*5. *n.*4. *vers. sed magis*, Mandos. *q.*13. *n.*4.

11 Clausulæ appositæ in prima commissione, censentur in omnibus repetitæ, Rot. *decis.*321. *num.*1. *p.*1. *diuers & decis.*8. *num* 1. *&*, 2. *p.*1. *etiam diuers* Cassad. *decis.*8. *num* 5. *de rescript.*

12 Clausulæ appositæ in commissionibus per ablatiuum absolutum dant iurisdictionem sub conditione, Staphil *de litteris iustit. §. dicendum, n* 41. Pute. *decis.*419. *lib.*1. *& decis.*18. *& decis.*281 *num.*2. *lib.*3. & ideo non adimpleta conditione non competit iurisdictio, & quicquid agitur ante huiusmodi adimplementum, est nullum, Patis. *cons.*94. *num.*8. *lib.*4. Verall *decis.*125. *& decis.*150. *part.*1. Pute. *decis.*419. *lib.*1.

13 Clausulæ ex notariorum stylo adiectæ parum attendendo, maxime vbi eius vis à Notario & testatore ignoratur, Tiraq. *in praefat. l. si vnquam, n.*136. *C. de reuoc. donat.* Vincent. de Franch. *decis.*18 *n.*10. Anell. Amat. *cons.*41 *n.*22. *& cons.*61. *num.*15. *&* 16. *& cons.*91. *num.*5. Grattian *reg.*482. Solorzan. *de iure*

14 *Indiarum, tom.*2. *lib.*1. *cap.*8. *num* 46. Notarius simpliciter rogatus de instrumento conficiendo potest absque alia voluntate partium omnes consuetas clausulas apponere, Ias. *in l. certi conditio, §. si nummos, n.*14. *ff. de rebus cred.* Noguerol *alleg at iuris, tom.*1. *alleg.*2. *n* 67.

15 Clausulæ non debent censeri inutiles, & super-

16 fluæ, Surd. *cons.*453. *n.*16. Rot *decis.*23. *n* 3. *tom.*5. *recent* & regulantur secundum naturam dispositionis, cui sunt adiectæ, Cassad. *decis.*10 *n.*4. *ad reg. Cancel.* Caputaq. *decis.*121 *p* 1 Marta *de clausul p.*1. *claus.*176. *n.*17. Rot. *d. decis.*23 *n.*24.

17 Clausula secundum vsum loquendi ipsius disponentis interpretanda est, *l. cum alimenta, in princ.* vbi Bart. *ff. de alim & cibar. leg* Surd. *cons.*319. *n.*7. Marta

18 *de clausul p* 4. *claus.*19 *n.*4. Et vna declarat aliam, *l. qui filiabus, §. si seruus plurium, & §. vlt ff. de legat.* 1. *l. quasitum*, §. *Papinianus quoque, ff. de fundo instr.* Ceuall. *commun. contra communes, q.*905. *num.*19. Valenzuel. *cons.*63. *n.*169. *& cons.*97. *n.*36.

19 Plura communia de clausulis in particulari, habes per discursum huius tractatus, v. g. De clausulis *accessoriis, claus.* 1. De clausulis *ceteratis, claus.* 14. De clausulis *consuetis, claus.*11. De clausulis *depositariis, claus.* 42. De clausulis *derogatoriis, claus.* 43. De clausulis *generalibus, claus.* 62. De clausulis *in principio, in medio, & in fine positis, claus.*68. 69. & 70. De clausulis *insolitis, claus.*73. De clausulis *sequentibus, claus.*150.

Clavsvla I.

Accessoria.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Dispositionem principalem non alterat, auget, seu immutat clausula accessoria.*

3 *Accessoria clausula regulantur secundum principalem dispositionem, cui adiiciuntur.*

4 *Accessoria clausula non operantur detecto errore.*

5 *Gratiam non augent clausula merè accessoria.*

6 *Clausula accessoria, qua possunt de per se stare, in fauorabilibus disponunt.*

7 *Notarij ex vsu & stylo an apponantur clausula accessoria, ostenditur.*

8 *Notariorum ex fide probatur quod clausula fuerint apposita potius ex stylo Notarij, quam ex consensu partium.*

De vi, & effectibus huius clausulæ, vide Menoch. *de praesumpt. lib.*3. *praesumpt.*115. *num.*43. *cum seq.* Anton. Gabr. *commun. lib.*6 *de clausul. concl.*10. Martam *de claus. part.*4. *claus.*21. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.*7. *n num.* 48. & alios in discursu citandos. 1

Non alterat, auget, seu immutat principalem dispositionem, sed declarat, gloss. *in Clement.* 1. *de preb.* Felin. *in cap. licèt in corrigendis, num.*7. *de offic. Ord.* Couarr. *in rubr. de testam part.*2. *num.*13. *vers. tertia conclusio*, Gab. *d concl.*10. *num.*1. Put. *decis.*155. *num* 4. *lib.*1. *& decis.*91. *in fin. lib.*2. Tiraq. *de Constit. p.*3. *limit.*5. *num.*15. Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.*2. *num.*42. Menoch. *d. praes.*118. *num.*43. *& lib.*4. *praes.*60. *num.*50. *& cons.*87. *num.*4. Mart. *d. claus.*21. *n.*4. & 10. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. clausula, num* 53. Surd. *cons.*453. *num.*38. Sigism. Seacc. *de appellat quaest.*17. *limit.*6. *membr.*9. *num.*68. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell gloss.*9. *in annot. contra nullitates, num.*143. *& gloss.*66. *num.*25. & 30. *cum seq.* Monet. *d. cap.*7. *num.*48. & 51. 2

Regulantur secundum principalem dispositionem, cui adiiciuntur, gloss. *verb. Fauiana, in fine, in l. si patronum. ff. si quid in fraudem patroni*, Put. *decis.*1. *num.*2. *lib.*1. Matt. *d. claus.*21. *num.* 1. Mar. Antonin. *variar resolut lib.*1. *resol.*3. *num.*10. Monet. *d. cap.*7. *n.*50. vbi ait illas non deseruire nisi illi parti dispositionis, cui adiiciuntur, assumúntque illius naturam, ex Marta *d. claus.*21. *num.*1. Menoch. *d. praesumpt.*115 *n.*43. Seraphin *de priuileg iuram priuil.*64. *num.*6. Surd. *decis.* 7. *num.* 29. Bronor. à Sole *verb. clausula, num.*1. Gonzal. *d gloss.*66. *num.*31. Stephan. Gratian. *discept forens. cap.*730. *n.*44. Rot. *decis.*339. *n* 3. *p.*1. *in posth. Farinac.* aliàs *p.*3. *recent.* ita vt principali dispositione annullata etiam ipsæ clausulæ corruant, *l. cum principalis, ff. de regulis iuris*, Patis. *consil.*54. *num.*31 *& seq. vol.*1. Matt. *d. claus.*21. *num.*3. Put. *decis.*91. *num.* 1. *lib.* 2. *in correctis*. Valenzuel. *cons.*148 *num.*85. *tom.*2. Et clausula accessoria contractus reuocabilis etiam reuocabilis est. Castill. *controu. tom.*6. *c.*119. *n.*34. 3

Vnde clausulas accessorias non operari detecto errore voluerunt Menoch. *consil.* 103. *num* 78. & *consil.*378. *num.*17. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*651. *num.*18. 4

Licèt huiusmodi clausulæ accessoriæ non augeant gratiam, vt suprà diximus *num.* 2. tamen hoc restringitur vbi non essent merè accessoria, 5

sed

sed importent aliquid diuersum & separatum æquè principaliter, vt per Gabr. *d. conclus.* 10. *num.* 7. sequutus Gomez *ad reg. de infirm. resign. quæst.* 24. *num* 3. *& seq.* Ruin. *cons.* 151. *vers. non obstat*, *vol.* 3. quos refert Moner. *d cap.* 7. *num.* 52. vbi *num.* 35. cum
6 Gabr. *d. concl.* 10. *num.* 10. resoluit, clausulas accessorias, quæ possunt de per se stare, in fauorabilibus disponere.

7 Non me latet aliquos dixisse huiusmodi clausulas accessorias magis ex stylo & vsu Notarij, quàm ex dispositione partium apponi solitas, & ideo non considerandas, vt voluerunt Neuiz. *cons.* 28. *num.* 19. Menoch. *cons.* 87 *à n.* 45. *& d præs.* 115. *n.* 44. quos refert, & sequitur Mart. *d. claus.* 21. *num.* 11. quòd non mihi satis probatur, cùm vt supra diximus, non alterent principalem dispositionem, quæ semper fit de mente & consensu contrahentium, ideo non stant præter, sed secundùm illam.

8 Quod autem clausulæ fuerint appositæ ex styo Notarij potiùs, quàm de consensu partium, probatur ex fide Notariorum, vt censuit Rot. *decis.* 114. *num.* 6. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* illæ enim quæ sunt appositæ de stylo Notariorum non nocent sine præcedente certioratione, eadem Rota *decis.* 580. *num* 8. *etiam part.* 1. *recent.* nec alterare possunt naturam contractus, Rot. *decis.* 624 *num.* 8. apud Farinac. *p.* 2. *recent.*

Clavsvla II.

Actum, &c.

1 *Actum perfectum, consummatum, & publicatum importat clausula*, Actum, &c. *manu Notarij calce scriptura apposita.*

2 *Instrumenti perfectionem importat clausula*, Actum, &c. *quando est posita in fine instrumenti, non verò in principio.*

3 *Subscriptionis, signi, & rogitus effectum operatur clausula*, Actum, &c.

4 *Scriptura quando leuari intenditur in authenticam formam, si in ea legatur clausula*, Actum, &c. *debet iudex mandare vt in authenticam formam redigatur, etiamsi subscriptio, & signum deficiant.*

5 *Perfectam rem quoad voluntatem testantis importat clausula*, Actum, &c.

6 *Instrumentum dicitur imperfectum deficiente in eo clausula*, Actum, &c.

1 HÆc clausula manu Notarij calce scripturæ apposita, importat actum perfectum, consummatum, & publicatum, Baldus *in authent. quod sine, C. de testam.* Alexand *cons.* 14. *num.* 19. *vol.* 6. Paris. *consil.* 27. *num.* 15. *vol.* 2. plures per Mart. *de clausul. part.* 1. *claus.* 4. *num.* 1. Durand. *Rota decis.* 387. *num.* 8. vbi quòd hæc clausula non adiicitur nisi actui perfecto, & in fine instrumenti. quibus addo Ruin. *cons.* 119. *num.* 13. *lib.* 4. Menoch. *consil.* 224. *num.* 3.
2 Surd. *cons.* 187. *num.* 4. vbi *num.* 2. dicit tunc importare perfectionem instrumenti, quando est posita in fine instrumenti, non verò in principio, Fontanel. *de pactis nupt. tom.* 2. *claus.* 13. *gloss. vnic. num.* 5. post Zabarell. *cons.* 133. *num.* 2. Cardin. Tusch. *tom.* 1. *lit. C, concl.* 302. *num.* 21. vbi quòd operatur lecturam partibus coram testibus Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 899. *n.* 16. Rot. *in Romana fideicommissi de Vecciis* 22. *Iunij* 1616. *coram R. P. D. meo Pirouano*, impressa August. Barbosæ de Clausul. per Farinac. *decis.* 714. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* vbi intelligit concurrente alia coniectura, quando sic Notarius scripturam habuerit pro perfecta, & stipulata, vtpote quia eam reposuerit inter alias matrices, prothocolla, aut filças instrumentorum, eadem Rota *in citata Romana fideicommissi* 16 *Ianuarij* 1615. *coram eodem*, impressa per Farinac. *decis.* 628. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* vbi etiam dictum fuit hanc clausulam includere effectum subscriptionis, signi, & rogitus; nam, quando agitur de seruanda scriptura in authenticam formam, si in ea legatur hæc clausula, debet iudex mandare vt in authenticam formam redigatur, etiamsi subscriptio, & signum deficiant, Paul. de Castro *in l contractus, n.* 5. *C. de fideicommiss. instit.* Natt. *cons.* 46. *num.* 4. Neuiz *cons.* 26. *num* 42. Menoch. *cons.* 47. *n.* 16. Curt. iun. *cons.* 162. *num.* 1. *vers. cùm igitur in proposito*, Beroi. *cons.* 1. *n.* 51. *vol.* 2. qui omnes loquuntur de scriptura reperta in prothocollis, vel interrogationes Notarij demortui, Grammat. *decis.* 106. *num.* 15. *&* 16. loquens de scriptura in fasciculis, vbi cætera instrumenta asseruabantur, Ruin. *cons.* 159. *num* 13. *lib.* 4. Seraph. *decis.* 902. *num.* 5. asserentes idem esse de filciis Notarij secundum regionis consuetudinem, de qua etiam loquitur Menoch. *de arbitrar. cas.* 187. *num* 14. *cum seqq.* refert, & sequitur Rot. *d. decis.* 628. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* 3 4

Vnde similiter hæc clausula in fine testamenti denotat perfectionem ipsius, quando illud fuerit lectum coram testatore, qui non contradixit, Bursat. *cons.* 15. *n.* 11. *& seq. vol.* 1. Honded. *cons.* 13. *n.* 46 *vol.* 1. & ita importat rem perfectam, quoad voluntatem testantis, *l. fin. C. famil. hercisc.* vbi gloss. Zabarell. *cons.* 133. *n.* 3. *vers. obiicitur*, Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. C, concl.* 302. *num.* 20. latè cum Rota Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 1. *cl.* 3. §. 3. 5

Deficiente verò hac clausula in instrumento, vt supra, illud dicitur imperfectum, cùm non constat à partibus fuisse rogatum Notarium, Seraphin. *decis.* 949. *n.* 1. Stephan. Gratian. *d cap.* 899. *n.* 15. ac proinde deficit stipulatio, idem Seraph. *d. decis.* 494. *n.* 7. 6

Clavsvla III.

Ad beneplacitum, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Gratia facta* ad beneplacitum *concedentis durat donec ille eam reuocauerit, vel moriatur.*

3 *Magistratus* ad Beneplacitum *creatus expirat morte constituentis.*

4 *Iurisdictio ordinaria non expirat, si re integra moriatur concedens.*

5 *Gratia* ad beneplatum Sedis Apostolicæ, *aut*, interim dum Sedes Apostolica voluerit, *non expirat morte Papa concedentis.*

6 *Gratia si fieret ad beneplacitum persona & dignitatis, quæ perpetua est, an expiret morte concedentis, ostenditur.*

7 *Gratia quando dicatur facta ad beneplacitum persona, seu dignitatis, ostenditur.*

8 *Clausula*, Ad beneplacitum & voluntatem, *importat liberam voluntatem, secus, si fuerit dictum, ad beneplacitum tantùm, quia tunc importat arbitrium boni viri.*

9 *Reseruationis beneplaciti clausula apposita in contractu, illum reddit conditionalem.*

10 *Fructus, qui percipiuntur, ex re deducta in contractum, restituendi sunt domino, donec conditio existat.*

11 *Praxim solemnitatis assensus seu beneplaciti Apostolici qui ponat, ostenditur.*

12 *Beneplacitum Apostolicum supplet omnes alias solemlemnitates.*

13 *Beneplacitum Apostolicum præsumitur spatio 30. annorum.*

14 *Beneplacito Apostolico obtento pœnitentiæ locus amplius non est.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide DD. per textum *ibi in cap. si gratiosè, de rescript. in 6.* Ceis. Vgon *in tract. claus. pag 495. col. 1.* Matt. *de clausul. part. 2. claus. 1. in vlt. impress.* Erasm. à Cochier *de iurisdict. ordinaria in exemptos, p. 3. quæst. 5.* nouissimè Nicol. Gate *de benef. part. 5. cap. 1. num. 539.* Mastill. *de magistrat lib. 4 c. 17. n. 12.* & significat, id est, arbitrio nostro, seu donec nobis placuerit, Felin *in cap. ex litteris, n. 10. de Constit.* Mandos. *in gloss. facult. 5. volentes, in vers. ad beneplacitum, pag. 169.* Cened. *post lib. canon quæst sing. 49. n. 13.*

2 Gratia facta ad beneplacitum concedentis durat donec ille eam reuocauerit, quia istud beneplacitum nulli legi sobiacet, ad not. *in l. fideicommissa, §. quamquam. ff. de leg. 3.* vbi gloss. *verb voluerit*, Nau. *cons. 608. n. 5. vol. 3.* Erasm. à Cochier *d q. 5. n. 3.* aut donec ipse concedens moriatur, quia morte voluntas soluitur, & extinguitur, *d c. si gratiosè, ibi*, Franc. & DD. *l. mandatum, C. mandati, l. vxorem, § pen. ff de leg. 3.* in specie Nau. *cons. 2. in antiq.* alias *4. in nou. de priuileg.* Catoc. *de locato, p. 2. tit. de beneplacito*, Ioan Baptista Costa *de clausul. conuent. claus 26.* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis. 2.* Cened. *d sing. 49. num 14.* Gozadin. *cons. 22. n. 18.* Erasm. à Cochier *d q. 5. n. 4.* Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 28. n. 50.* 3 Vnde magistratum ad beneplacitum creatum expirare morte constituentis, nisi à Principe creatus fuerit, tenet Molin. *de primog. lib. 1. cap. 25. n. 5.* 4 Iurisdictio autem ordinaria non expirat, etsi re integra moriatur concedens, quia ita postulat fauor publicus, vtilitásque publica, quæ iurisdictione ordinaria conseruanda versantur; ita Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 69. num 9.* Gabr. *commun. lib. 6. tit. de prob. concl. 1. n. 32.* quos refert, & sequitur Sanch. *d. disp. 28. n 5.*

5 Si verò dicatur, *Ad beneplacitum Sedis Apostolicæ*, aut, *interim dum Apostolica Sedes voluerit*, tunc non expirat morte, sed opus est expressa reuocatione, *d c. si gratiosè*, quia Sedes Apostolica nunquam moritur, Card. *in Clem. 1. num. 1. & 4. de prob.* latè Mandos. *in gloss. facult. 5. volentes, in vers. à nobis ad beneplacitum nostrum, fol. 43.* Molin. *de iust. & iure, tract. 2. disp. 298.* Erasm. à Cochier *d quæst. 5. num. 5.* Cened. *d. sing. 40. n. 14.*

6 Sed si gratia fieret ad beneplacitum personæ & dignitatis, quæ perpetua est, quid dicendum non bene constat inter DD. quidam enim censent præponderare dignitatem, & sic illam gratiam minimè extingui concedentis morte; ita Ioan. Andr. *in d cap. si gratiosè, num. 6. in fin.* aliis verò placet nomen, quod præcedit, præponderare, & ita non perire si præcedat nomen dignitatis, vt ad beneplacitum Sedis & nostrum, sic tenet Imol. *in d. cap si gratiosè*, vt eum referunt Domin. *ibi n 16.* & Franc. *in fin.* nonnulli sic distinguunt; aut exprimitur vtrumque nomen alternatiuè, vt, ad beneplacitum nostrum, vel Sedis; & tunc expirat gratia morte concedentis, & quod in alternatiois sufficiat alteram partem impleri, ex *reg. in alternatiuis, de reg. iur. in 6.* aut copulatiuè, vt, ad beneplacitum nostrum & Sedis, & tunc aut expressio fit in materia, quæ consueuit in successorem transire, vel est indifferens, & tunc si gratia sit Motu proprio concessa, non expirat propter amplissimam eius interpretationem faciendam; si autem non sit Motu proprio concessa, attendendum est vtrum ex eis nominibus præcedat, sicut distinxit secunda opinio nuper recitata; sic Domin. *eod. cap. si gratiosè, num. 16. vers. possit in hac materia.* At Franc. *in fine*, relatis his sententiis nil definit, quas omnes opiniones probabiles, vltimam verò Dominici præ cæteris sibi magis placere asserit Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 28. num. 60.*

Demum restat videre an dicatur gratia facta ad 7 beneplacitum personæ, ac proinde eius morte extincta, quando fit mentio solius nominis dignitatis non in abstracto, videlicet, ad beneplacitum Sedis, vel Pontificis, sed in concreto, vt, ad Romani Pontificis beneplacitum, vel Regis. Sed quia hæc est controuersa inter Doctores disputatio, & altiorem petit indaginem, ideo remitto lectorem ad Henriq *in summa, lib. 7. cap. 21. num. 5.* Molin. *d. disp. 298.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 34. num. 7.* Menoch. *de arbitrar. quæst. 69. per totam, & cons. 1033. num. 25. & 26.* Gutier. *pract. lib. 3. quæst. 11. num. 19.* Mascard. *de prob. concl. 188.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. § 1. proœm. num. 9. cum seqq. & gloss. 12. à princip.* Farinac. *fragment. crimin. verb. bannum, n. 103. cum seqq.* Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imperialis, lib. 2. concl. 60. consid. 3 num. 2.* Aloys. Ricc. *decis. 68. num. 8.* Erasm. à Cochier *d q. 5 n. 6.* Sanch. *d. disp. 28. num. 61. cum seqq.*

Illud tamen aduertere oportet, quod si dictum 8 fuerit ad beneplacitum & voluntatem, tunc hæc clausula importabit liberam voluntatem, secus si fuerit dictum, ad beneplacitum tantùm, quia tunc importat arbitrium boni viri, vt docent Menoch. *de arbitrar. lib. 1 quæst. 8. n. 10.* & Matt. *d. claus. 1. n. 12.*

Clausulam reseruationis beneplaciti appositam in 9 contractu, illum reddere conditionalem, resoluunt Cephal. *cons. 118. num. 9.* Pancirol. *cons. 35. num. 5.* Borrell. *cons 47. n. 17.* Ioan. Baptista Costa *d. claus. 26. n. 2.* vbi subdit quòd propterea fructus, qui perci- 10 piuntur ex re deducta in contractum cum beneplacito alicuius, restituendi sunt domino, donec conditio existat, quia conditio interim nihil ponit in esse, *l. necessariò, §. quod si pendente, ff. de peric. & comm. rei vend & num. 2.* post Gabr. *cons. 82. num. 19. 22. & 27. vol. 2.* addit, quòd si contractus emphyteusis ineatur 11 cum clausula, si & quatenus consensus Sedis Apostolicæ interueniat, intelligitur quando consensus esset necessarius; vnde concordiam initam sub be- 12 neplacito Sedis Apostolicæ dici condisionalem post gloss. *in l item Labeo, in vers. si prece. ff. famil. hercisc.* Paul. *cons. 288. ad med. & col. 2. vers. modo ita est, lib. 3.* Verall *decis. 12. part. 3.* censuit Rota *in Verdunen. Abbatia 5. Maij 1614. coram Buratto*, impressa per Farin. *decis. 142. n. 7. p. 2. recem.* Praxim solemnitatis assen- 13 sus, seu beneplaciti Apostolici, ponit Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiastici. à resol. 24. vsque ad 95.* Paris. *cons. 24. n. 3. lib 4.* quos refert Costa *in vna Mediolanen. resolutionis permutationis 10. Ianuarij 1597. coram illustrissimo Card Pamphilio*, impressa per Marches. *de Commiss. part. 1. pag. 113.* vbi etiam dictum fuit, huiusmodi beneplacitum præsumi spatio triginta annorum, maximè quando conuenta sunt seruata, etiamsi non sit enunciatum.

Beneplacito Apostolico obtento pœnitentiæ lo- 14 cus amplius non est, quamuis non sit lata sententia

per

per exequutores ferenda, vt fuit resolutum *in Ferrarien. bonoram 18. Iunij 1613. coram bona memor. Buratto.* At verò antequam illud obtineatur, est locus pœnitentiæ, volens tamen recidere tenetur restituere quod recipit, Put. *decis. 1. de transactionib.*

Clausula IV.

Ad habendum, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Notariorum de stylo non censetur apposita clausula,* Ad habendum.

3 *Clausula,* Ad habendum, *importat idem quod clausula,* Et qoibus dederit.

4 *Emphyteusis quod sit transitoria ad extraneos operatur clausula,* Ad habendum.

5 *Declara procedere tantum quando est posita in dispositiuis.*

6 *Clausula,* Ad habendum, *an & quando extet in executiuis, vel dispositiuis, ostenditur.*

7 *Alienandi liberam facultatem importat clausula,* Ad habendum.

8 *Licentia expressa alienandi continet clausula,* Ad habendum.

9 *Alienandi quicquid eis videbitur, & successoribus, vt dicatur data licentia, operatur hac clausula,* Ad habendum.

10 *Alienandi licentiam importat tantum clausula,* Ad habendum, *si in parte dispositiua apponatur.*

11 *Licentia alienandi feudum siue facultate operatur clausula,* Ad habendum, *in parte dispositiua inuestiture feudi posita.*

12 *Pactum non alienandi sine licentia quando adest, tunc non operatur clausula,* Ad habendum, *in eius praiudicium.*

13 *Venditio quod censeatur in dubio facta ad corpus, etiamsi mensura sit specificata, & contractus dubius operatur clausula,* Ad habendum.

14 *Dominij translationem importat clausula,* Ad habendum.

15 *Dominium plenum, & plena facultas alienandi idem sunt*

16 *Dominij translationem in vita, non autem solius vsusfructus importat clausula,* Ad habendum, tenendum, & vsufructuandum ad vitam suam.

17 *Fideicommissi remissionem in diuisione inducit clausula,* Ad habendum, *quando est in parte dispositiua.*

18 *Clausula,* Cum potestate alienandi, vendendi, &c. *quid importet ostenditur.*

19 *Allodialium bonorum, & emphyteuticorum in instrumentis diuisionis apposita clausula,* Ad habeodum, *refertur ad allodialia tantum.*

20 *Donatio facta pia causa, quando est dubia an sit inter viuos, vel causa mortis, operatur clausula,* Ad habendum, *vt censeatur inter viuos.*

21 *Fideicommissi, seu alterius iuris renunciationem in executiuis non inducit clausula,* Ad habendum.

22 *Constitutum, aut traditionem possionis ficta non inducit clausula,* Ad habendum.

23 *Clausula,* Ad habendum, *quando est sine restrictiua, non reducitur ad terminos stipulationis.*

24 *Caterata clausula,* Ad habendum, *& non extensa cum licentia alienandi, nihil operatur.*

25 *Clausula,* Ad habendum, *non operatur in bonis, quorum est sequuta alienatio*

26 *Facultatem capiendi propria authoritate non importat clausula,* Ad habendum.

27 *Clausula,* Ad babendum, *intelligitur secundum naturam contractus.*

28 *Clausula,* Ad habendum, *non operatur quando est posita in executiuis*

29 *Inuestitos non iuuat clausula,* Ad habendum, *vbi est personalis, & restricta ad proximum acquirentem.*

30 *Verba clausula,* Ad habendum, *intelligantur secundum quod iura disponunt, & subiectam materiam.*

De vi, & effectibus huius clausulæ, vide Grat. *cons. 7. num. 20. lib. 2.* provt eum refert Put. *decis. 273. num. 6. cum seqq. lib. 3.* Ioan Baptistam Costam *in tract. de clausul. comment. clauf. 7.* Matt. *de clausul p. 1. claus. 5. & p. 2 claus. 2 in vlt. impress.* Card. Tusch *pract. conclus. tom. 1. lit. C. concl. 297.* Duran *Rota decis 112. num. 10. & 12.* ac cæteros in discursu citatos, quibus addo nouissimè post primam huius tract. impressionem à me visum Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom. 2. part. 4 claus. 4. pag. 276.* & latiùs *claus. 140. pag. 310.* 1

Licèt aliqui teneant hanc clausulam potiùs de stylo Notariorum, quàm à partibus appositam censeri, vt per Dec. *cons. 3. num 151 lib. 1. Pedem deis 164. num. 2.* Rimin. iun. *cons 80. num. 42. vers. me mouet. lib. 1.* contrarium tamen qood immo illa censeatur apposita de voluntate contrahentium, vt aliquid operetur, obseruant idem Rimin. *d. cons. 80. n. 44. & seq.* Alexand. *cons. 1 num. 21. vers. 1. lib. 5.* Menoch *cons 87. n. 43. & seq. vers. non obstat quartum, & cons. 817. n. 9.* Card. Tusch. *tom. 1 lit. C. conclus. 304. n. 23.* Houded. *cons. 33. num. 4. tom. 1.* & ideo non paucos operatur effectus. 2

Primus igitur effectus est, vt importet idem quod clausula, Et quibus dederit, vt docent Franc. Becc *cons. 88. num. 22. cum seqq.* Card. Tusch *d. lit. C. concl. 297.* & fuit dictum *in Nonantalana bonorum 14. Iunij 1610. coram Cardinale Sacrate*, impressa per Farinac. *decis. 294. num. 3. part. 2. recent. & in Romana emphyteusis 12. Nouembris 1612. coram Cardin. Cavalerio*, impressa per Farinac. *decis. 435. num. 11. part. 1. recent. & in Farfen. bonorum 19. Decembris 1614. coram Buratto*, impressa per eundem *decis. 642. num. 2. ead. part. 1. & in Imolen. bonorum 2. Decembris 1605. coram Cardinale Sacrato*, impressa per eundem *decis. 152. n. 1. part. 2. recent.* Seraphin. *decis. 153. n. 4.* Theodos. de Rubeis *d. claus. 4. § 4.* 3

Secundus effectus est ex primo prouenient, vt operetur quod emphyteusis sit transitoria ad extraneos, vt per Decian. *cons. 500.* Corbul. *in tract. de iure emphyt. tit. de caus. priuat. ob alienat. in 3. limit.* Pedemont. *decis. 164. num. 1.* Gozad. *cons. 9. num. 2.* Polan. *cons. 55. num. 37. & 42. lib. 7.* Clar. *de emphyt. quast. 28. in fin.* Curt. iun. *cons. 40. n. 1.* Vincent. de Franch. *dec. 6. num. 7 part. 1.* Decian. *cons. 49. num. 5. col 5.* Manent. *cons. 45. n. 82.* Ioan. Baptista Costa *d. claus. 7. num. 1.* Rol. *consil. 55. n. 37. & 42. lib. 7.* latè Becc. *cons 88. n. 10. vers 2. cum multis seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 504 n. 3.* Card. Mantic. *de tacit & ambig. conuent. lib 22. tit. 10. n. 25.* Rota impressa per Pacific. *de Salviano interd. decis. 172. num. 3* & fuit dictum *in Bononien. emphyt. 16. Ianij coram Penia 1597. & in Imolen. bonorum 2. Decembris 1605. coram Cardinale Sacrate*, impressa per Farinac. *decis. 152. num 1. part. 2. recent. & in d. Nonantulana bonorum decis. 294 num. 3.* 4

p.2.recent.& in Bonon. de Boniis 19. Nouembris 1612. coram Cardinale Sacrato,impreſſa per Farin.deciſ.438. num.2.part.1.recent.& in d. Farfen. bonorum 19. Decembris 1614.deciſ.462.num.4.part.1.recent. Eadem Rota deciſ.74.n.15. apud Paul.de Rubeis tom.2. diuerſ. aliàs p.6.recent. vbi quòd virtus huius clauſulæ penitus euacuatur & eliditur per prohibitionem alienationis emphyteuſis, & n.9. dicit quòd poſita in conceſſione emphyteuſis reſtringitur inter terminos comprehenſos, & n.10. quòd debet interpretari ſtrictè,& ſufficit vt quid minimum operetur,& n.11. quòd poſita in emphyteuſi ex pacto & prouidentia ſeruit de vento.

5 Declara procedere tantùm, quando eſt poſita in diſpoſitiuis,Paris de Put. de feud.cap.25.Oſaſc.Pedemont.deciſ.164.num.1.& 2.& conſ.16 num.21. Vincent.de Franch deciſ.6, num.7. Becc. d. conſ.88. n.49. & fuit tentum in d Bononien. de Boniis deciſ.438. n.2. & in d.Farfen.bonorum deciſ.642.num.6.part.1.recent. vbi aliæ concordantes allegantur. Theodoſ. de Rubeis d clauſ.140.num.2.& 15. Rot.deciſ.286.num.7. & 8.& deciſ.450 n.3.p.1.in poſth Farinac.

6 Ad cognoſcendum autem an iſta clauſula exiet in executiuis,vel in diſpoſitiuis,non ſolùm attenditur conceptio verbòrum, ſed clauſulæ, quæ illam hinc inde concomitantur,an ſcilicet ſint executiuè, vel diſpoſitiuè, vt per d. deciſ. Pedemont.164.num.3. verſ.ſi fuerint ſcripta, in medio, quam refert Rota in d. Nonantulana bonorum deciſ.287.num.1.in fin.part.1. recent. & dicit Laderch. Imol. conſ.1.num.14. quòd hæc clauſula non poteſt dici in executiuis,ſi ponitur ante perfectam diſpoſitionem, refert Rota in d. Farfen. bonorum deciſ.642. num. 7.part. 1.recent. nam ſi adiiciatur ex interuallo pòſt perfectam diſpoſitionem, non cenſeretur poſita in executiuis, ſecus ſi immediatè pòſt, vt declarat Pedemont.deciſ.164.n.1. in princ & ſub num.1.in fine, refert Rota in d. Nonantulana bonorum deciſ.294.n 7 part.2. recent. vbi etiam ex eadem Pedemont. deciſ.164. n.4. tenet hanc clauſulam dici eſſe in executiuis, quando eſt poſita in clauſulis loquentibus de inueſtitura & de traditione poſſeſſionis.

7 Tertius effectus eſt, vt hæc clauſula importet liberam alienandi facultatem,vt poſt Roland.dictum fuit in Romanus domus 19. Nouembris 1610. coram Card Marquemontio,impreſſa per Farinac. deciſ.261. num.4.part.1.recent.& deciſ 322 num.2.&.3. vbi quòd
8 importat facultatem alienandi. immo continet expreſſam alienandi licentiam,vt ex illa extenſa patet, & ideò de eius virtute dubitari non poteſt,quin tutè fiat alienatio,Bart.in l qui Romæ,§ duo fratres,in 8. q. num.21.ff. de verb oblig.& ibi Angel.n.12. Alexand. num.58.& Iaſ.num.72.Crot.in repet.num.133. Dec. d.conſ.88. num.11.& num.23. 24. 39.& 49. quos refert Rota in d.Farfen.bonorum deciſ.642.num.3.part.1.
9 recent. & quòd operetur, vt dicatur data licentia alienandi quicquid eis videbitur, & ſucceſſoribus, cenſuit Rota impreſſa per Pacif.poſt tract.de Saluian. interd.deciſ.173.num.1.

10 Intellige ſi in parte diſpoſitiua apponatur, tunc enim tantùm importat alienandi licentiam,ita Rota apud Pacificum d. deciſ. 172.num. 5. & poſt dictam deciſ.Pedemont.164.in princ. obſeruat Card. Tuſch. d.concluſ.197.num.8.& num.11. poſt Roland.conſ.55.
11 n.44.lib.3. tenet hanc clauſulam in parte diſpoſitiua inueſtituræ feudi operari, ſi ſit data licentia vaſallo alienandi feudum ſine facultate; vnde Menoch. conſ.64.num.46. tenet quod poſita in executiuis inſtrumenti diuiſionis factæ inter fratres, non dicitur
12 ex illa data facultas alienandi.Intellige etiam,quando adeſt hæc clauſula, & pactum quod ſine licentia non alienet, quia tunc non operatur clauſula in præiudicium pacti, Corbul. in d. 3. limit. fol.248. Dec.conſ.171 num.3.verſ.quarto, Curt. iun. conſ.136. n.6.Card.Tuſch.d.concl.297.n.13.Steph.Grat.diſcept. forenſ.cap.344.n.11.

Quartus effectus eſt, vt operetur quod venditio cenſeatur in dubio facta ad corpus, etiamſi menſura ſit ſpecifica, & contractus ſit dubius, vt poſt Pariſ conſ.4.incip.Luculente,num.34. verſ. ad quæ bene facit,Dec.conſ.500.incip.In cauſa, num.4. verſ. ſed obſtare videtur, notat Card.Tuſch d concl.297.n.1.& 2. ex eodem Decio num. 6. & ſeq. citato loco, declarat hanc clauſulam inducere corpus, ita vt venditio ad corpus ſit facta,ſi eſt in parte ſubſtantiali contractus, ſecus verò ſi eſt in parte executiua,quia non ampliat contractus. 13

Quintus effectus eſt, vt importet tranſlationem dominij,vt per deciſ.Pedemont.164.in princ. Roland. 14
à Valle conſ.55.num.43.lib.3. Soc. conſ.9. n.33. verſ.9. Clariſſimè.lib.1. Gratian. conſ.7.n.20. lib.2. Menoch. conſ.561.num.19. Surd. conſ.430.num. 27. Stephan. Gratian.diſcept forenſ cap.96. num.2.& cap.586. n.3. & March. deciſ.42.num. 6.& 7. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ.tit.36.num. 19. Cardin. Tuſch. d. concluſ.297. num.7. Theodoſ. de Rubeis d. tom.2. p.4.clauſ.4. §.3. idem enim ſunt plenum dominium 15
& plena facultas alienandi,vt dicit Socin. d. conſ. 9. num. 34 lib.1.

Vnde ſi ſit dictum, Ab habendum, tenendum,& vſufructuandum ad vitam ſuam, important hæc verba tranſlationem dominij in vita, non autem ſolius vſufructus,vt ex Bald.conſ.372. incip. Factum ſic proponitur, num.3. verſ. videamus ergo, lib.2. notat Cardin.Tuſch. d.concl.297.num.3.vbi n.6. poſt Caſtr. conſ.149.circa medium,verſ. & illa verba, lib.2. declarat, quod idem eſt in tranſactione filiorum cum matre indotata, quia ſi dant dotem ex bonis mariti, quæ erit reuerſura ad filios primi mariti dotantis,vel legantis, licèt dicatur ad habendum iure proprio & diſponendum, tamen operantur dicta verba tranſlationem dominij loco poſſeſſionis & vſusfructus ad vitam vxoris tantùm,quando de hæredibus mulieris non eſt facta mentio. 16

Sextus effectus eſt,vt inducat remiſſionem fideicommiſſi in diuiſione quando eſt in parte diſpoſitiua,Rol d.conſ.55 n.42.& ſeq.lib.3. Card. Tuſch. d. concluſ.297.num.19. Ozaſch.conſ.8.num.80. Laderch. conſ.1. Surd conſ.475. Gallia conſ.21.num.21. cum ſeq. Corbul. d.limit.3. n.7. Ioan.Baptiſta Coſta d. clauſ.7. num.3. 17

Septimus effectus eſt, vt hæc clauſula cum poteſtate alienandi, vendendi, & diſponendi prout maritus voluerit, operetur quod res aſſignata dicatur data irreuocabiliter & pleno iure, & iure proprio,& in perpetuum,ita poſt Beroi.conſ.63.num.11. lib.3.docet Steph.Grat diſcept.forenſ.cap.932.n.5. 18

Octauus effectus eſt, vt appoſita in inſtrumentis diuiſionis bonorum allodialium, & emphyteuticorum referatur ad allodialia tantùm, vt docet Honded.conſ.36.num.32.tom.1. 19

Nonus effectus eſt, vt operetur quod donatio facta piæ cauſæ, quæ eſt dubia an ſit inter viuos, vel cauſa mortis,cenſeatur inter viuos,vt poſt Bald. conſ.107. incip. Anno Domini, col. fin. verſ. & quia etiam,lib.2.tenet Card.Tuſch.concl.297.n.4. 20

Limita iam primò, vt hæc clauſula in executiuis non inducat renonciationem fideicommiſſi, ſeu alterius iuris,quando ad aliud poteſt referri,Menoch. conſ.26.n.156.bene Honded.conſ.36.n.33.tom.1. 21

Limita

22 Limita secundò, non importare constitutum, nec traditionem possessionis fictæ, ita Alexand. *cons.18. in princip. lib.2.* Cardin. Tusch. *d. concl.297. num.10.*

23 Limita tertiò, cùm est siue restrictiua non reduci ad terminos stipulationis, vt dictum fuit *in Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram Cardin. Pamphilio, & in d. Farfen. bonorum decis. 642. num. 5. part. 1. recent.*

24 Limita quartò, nullum operari effectum cùm est coarctata, & non extensa cum licentia alienandi, Grat. *cons.17. n.47.* Gabr. *comm. tit. de fideicomm. concl. 1. num.30. & seq.* & dictum fuit *in Amerina bonorum 12. Ian. 1615. coram Buratto*, impressa per Farin. *decis. 624. num.4. in princ. part. 2. recent.* vbi pariter habetur quod Bart. & alij *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig.* expressè loquuntur, quando in hac clausula legitur extensa prædicta facultas.

25 Limita quintò, vt non operetur in bonis, quorum non est secura alienatio, secundùm Bart. communiter receptum *in d. §. duo fratres, quæst.8. num.21. vers. si verò alienatio*, Rip. *num. 84. in fin. vers. limita primò, & de communi voto n. 165. & 168.* Simon. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 5. in fin. vers. si verò alienatio*, Gabr. *d. conclus. 1. num. 53.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præsumpt. 115. num. 48.* Peregrin. *de fideicomm. art. 52. num.44.* quos refert, & sequitur Rota *in d. Amerina bonorum decis. 624. num. 4. post med.*

26 Limita sextò, vt non importet facultatem capiendi propria auctoritate, vt per Angel. Aretin. *cons.77.* incip. *In casu suprascripto, n.30. & seq.* Cardin. Tusch. *d. concl.297. num.21.* vbi *num.22.* post Bald. *cons.452.* incip. *Heredi. lib. 5.* declarat, quia talis clausula intelligitur secundùm naturam contractus, ex notat. per Marr. *d. claus. part.1. conclus.5. num 22.*
27 ideo si est facta concessio in emphyteusim duobus, cum pacto quòd mortuo vno deueniat in alterum, licèt adsit hæc clausula, Ad habendum, & quidquid placuerit faciendum, tamen intelligitur, si Præmissa salua sint, & sic secundùm naturam contractus.

28 Limita septimò, vt non operetur quando est posita in executiuis, vt in specie post Put. dictum fuit *in Camerinen. domus 4. Iunij 1593. coram Gipsio in d. Nonantulana bonorum decis. 294. num. 7. in princ. p.2. recent.* de quo & quando dicatur esse in executiuis dixi suprà.

29 Limita octauò, non iuuare inuestitos vbi est personalis, & restricta ad proximum acquirentem, vt dictum fuit *in sæpe citata Nonantulana bonorum decis. 294. n.8.*

30 Illud demum aduertere oportet, quòd verba huius clausulæ, Ad habendum, alienandum, &c. intelligi debent legitimè secundùm quod Iura disponunt in illa materia, Bart. *cons. 72.* incip. *Ex facto, n.6. vers. ex quibus apparet, lib.1.* Card. Tusch. *d. concl. 297. num. 19.* & ita secundùm subiectam materiam, Crauet. *cons.20. n.15.* Signorol. *cons. 10. n.3.* Osasch. *d. p.1. claus.5. n.25.* cuius natura est non ampliare, nec alterare principalem dispositionem. Ioseph. Sesse *Arag. decis.24. n.4.* Rot. *decis.183. num 8.* apud Farin. *in prima collect. nouiss.* Vnde restringitur ad ea, quæ solita sunt contineri in contractu, cui apponitur, & intelligitur secundùm naturam contractus, vt inquit Seraph. *decis.794. n.8.* & secundùm illam limitatur, ex notatis per Marches. *de Commiss. p.1. pag. 978. n.5. in vlt. impress.*

Clausula V.

Ad instar alterius Ecclesiæ.

1 *Indulgentiarum in concessione apponi non debet clausula*, Ad instar.

2 *Priuilegio Apostolico potest apponi clausula*, Ad instar.

3 *Priuilegiorum alienorum, seu exemptionum concessa participatio ad instar, importat vt sortiatur eundem & parem effectum cum aliis ad quæ adæquatur.*

4 *Per relationem omnia quæ in priori dispositione continebantur, censentur repetita.*

5 *Tantum est in referente, quantum in relato.*

6 *Referens est in ipso relato cum omnibus suis qualitatibus.*

7 *Priuilegium de quo non apparet, si alicui communicetur, an in aliquo huiusmodi communicatio ei prosit, ostenditur.*

8 *Priuilegium concessum ad instar alterius, quod auctum, diminutum, vel reuocatum postea fuit, an diminutum, vel reuocatum censeri debeat in persona illius, cui communicatur, & num 9.*

10 *Forma communicationis priuilegiorum attendenda.*

IN concessione Indulgentiarum apponi non de- 1
bet hæc clausula, nam esset contra regulam Cancellariæ 55. sed debent specificè, & specialiter exprimi ea, ad quorum formam fit concessio, vt obseruant ibi Alphonsus glossator antiquus, & Ioannes à Cochiet *pag. 490.* Nauarr. *de Indul. notab. 16. num.4.*

Secus dicendum esset in priuilegio Apostolico, 2
quia in eo talis prohibitio non legitur, nec ad illud
extenditur illa de qua *in d. reg. 55.* Felin. *in cap.*
nonnulli, col. 8. vers. 3. declara, de rescript. Vnde 3
concessa participatio alienorum priuilegiorum, seu exemptionum ad instar, importat vt sortiatur eundem & parem effectum cum aliis ad quæ adæquatur; ita Felin. *in d. cap. nonnulli, num.7.* Abb. *in cap. inter dilectos, n.9 de fide instrum.* Apostil. *ad eundem in cap. cum olim, num.5. vers. ad instar, de consuetudine*, Paris. *cons. 22. num. 5. vol.4.* Roman. *cons. 583. num. 25.* Erasm. à Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos*
part.1. quæst. 17. num.17. per hanc enim relationem 4
omnia quæ in priori dispositione continebantur, censentur repetita, ad notata *in l. omnia, ad fin. C. de Episcop.* & per Cardin. Tusch. *tom.6. lit. P, conclus. 763.* Mandos. *de priuileg. ad instar, quæst.4.* Soar. *de*
leg. lib.8. cap.15. n.2. ex quo relationis effectus est, vt 5
tantum sit in referente, quantum in relato, iuxta reg. *l. asse toto. ff. de hæred. instituend.* cum similibus, de quibus Peregr. *de fideicom. art. 16. à num. 2.* &
Gloss. *resp. 1. part. 5. num. 157.* quia referens est in 6
ipso relato cum omnibus suis qualitatibus, vt post Dec. Soc. Paris. Tiraq. & alios, inquit Menoch. *cons. 837. num.3.*

Vtrùm autem si priuilegium Petro concessum 7
communicetur Antonio, & de Petri priuilegio non apparcat, prodesse possit in aliquo talis communicatio Antonio? In qua quæstione distinctione opus est; vel enim communicatio hæc priuilegij fit per verba generalia non exprimendo illud, quod primum priuilegium, ad quod refertur, continebat,

& certum est tanquam incertum nihil omnino valere; iuxta regul. text. *in l. si sic 78. §. 1. de legat. 1.* melior text. *in auth si quis in aliquo, C. de edendo*; sic procedunt casoruta per Cabed. *Lusitana decis. 95. n. 9 p. 1.* & per Azeued. *cons. 36. num. 2.* & per Erasmum à Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 70. num. 6.* aut in communicatione priuilegij exprimitur quod primum continebat; quo casu licèt primum priuilegium non appareat, eo tamen gaudere secundùm, cui communicatum est, ex Felin. & Mandos. *d. tract. de priuileg. ad instar, q. 5.* obseruat bene explicans Suar. *d. cap. 15. n. 6. & 7.* aduertens ex Bald. hoc posteriori casu magis absolutum esse priuilegium, & pinguius prouidere communicationem, quàm si priuilegium appareret, quia si appareat, secundùm illud debet communicatio restringi, ex infrà dicendis; quando verò non extat pro se absolutè, intellige si fieret specifica & certa mentio eius ad quod fit ralatio ab habente potestatem de nouo concedendi, vt aduertit Erasm. à Cochier *d. q. 70. num. 6.*

8 Quid autem dicendum quando priuilegium conceditur ad instar alterius, vel vni concessum alteri communicatur, si prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur; auctum etiam, diminutum, vel reuocatum censeri debeat in persona illius, cui communicatur? Quam quæstionem post Abbat. & alios disputant Mandos. *d. tract. q. 6.* Frat. Emman. *quæst. Regul. tom. 7. q. 55. art. 19.* Azeued. *d. cons. 36. per totum.* Suar. *d. cap. 15. à num. 5. & cap. 16. à num. 21.* ex quorum mente resolue distinguendo, vel enim communicatio fit non per se, & principaliter, in quo casu planum est, quod non potest ille, cui communicatur priuilegium, eo vti, nisi secundùm modum, iuxta quem eo vtitur ipse principalis, ex generali regula *c. translato, de const. & c. accessorium, de reg. iur. lib. 6.* cum similibus; & ideo aucto, diminuto, vel reuocato priuilegio principali, sequitur necessariò augeri, diminui, & reuocari priuilegium in persona eorum, quibus communicatum est.

9 Aut verò priuilegium communicatur non sic dependenter, sed directè per se & æqualiter, ita vt persona, cui communicatur, eo vti possit eodem modo, quo prior poterat, vel ipse posset, si primò & per se ei fuisset concessum; quæ forma frequentissima est communicationi priuilegiorum inter Religiones, vnius scilicet ad alteram, vt latè prosequitur Frat. Emman. *d. quæst. 55. à princ.* & in iis terminis regula est constituenda negatiua, quod scilicet aucto, vel diminuto, aut reuocato priuilegio principali, non augetur, nec diminuitur, nec reuocatur in persona eorum, quibus communicatur; supponimus enim vtrumque priuilegium stare per se vt reipsa distinctum, solúmque apponi particulam vel relationem ad aliud ad determinandam significationem verborum, cognita autem hac significatione, & modo, & qualitate priuilegij sic concessi, nulla manet dependentia vnius ab altero, & consequenter cessat distinctio *reg. accessorium*, & locum habet regula *l. Papinianus exuli. ff. de minor.* ac procedit quod ait Frat. Emman. *d. art. 19.* quòd in communicatione priuilegiorum non communicatur non vsus, quia licèt Religio cui primò concessa sunt, illis non vtatur, & propter non vsum ea amittat, adhuc tamen alia Religio vtitur, cui independenter communicata sunt.

10 Procedit autem hæc regula, nisi contrarium ex forma communicationis colligatur, quia scilicet facta est per modum causæ fiendæ, id est, in futurum, vt loquitur Azeued. *d. cons. 36. num. 6.* quia scilicèt verba referuntur ad modum secundùm quem prima Religio in futurum vtetur priuilegio, veluti quia conceditur sub illa forma, Concedo Societati IESV priuilegia, quibus seu prout mendicantes vtentur: concessio enim seu gratia huiusmodi dependet ab vsu mendicantium, iuxta regulam text. *in l. in delictis, §. extraneus, ff. de noxalib. action.* de qua post alios Menoch. *remed. 16. recup. num. 19.* & vide Rot. apud Paul. de Rubeis *decis. 319. num. 1. tom. 2. diuers.* aliàs *part. 6. recent.* quòd hæc dicit *Ad instar,* stat causatiuè, non autem relatiuè, aut conditionaliter, & quòd denotat similitudinem, Rot. *decis. 501. n. 7. p. 5. recent.*

Cætera autem ad hanc clausulam pertinentia vide apud Mart. *de claus. p. 1. claus. 206.* secundùm vltimam impressionem, & aliqua tetigi *in tract. de dictionibus.*

Clavsvla VI.

Ad libitum, vel pro libito suæ voluntatis.

1 *Arbitrium liberum, & absolutum, non Iuris regulis limitatum importat clausula*, Ad libitum, &c.

2 *Arbitrio boni viri locus est stante clausula*, Ad libitum, &c.

3 *Libertatem magis operatur clausula*, Ad libitum, &c. *si iungatur cum dictione* liberè.

4 *Conditionem sub beneplacito denotat clausula*, Ad libitum, &c.

5 *Voluntas stante clausula*, Ad libitum, &c. *tamdiu quamdiu concedens illam reuocauerit.*

HÆc clausula importat liberum, & absolutum 1
arbitrium, non Iuris regulis limitatum, vt docent Bart. & Alex. *in l. si sic 78. ff. de leg. 1.* Abb. *in cap. 2. n 4. in 3. notab. de sequest possess.* Cardin. Tusch. *tom. 2. lit D. concl. 307. num. 1.* Baptista Costa *de claus. conuent. claus. 26. num 6.* Surd. *decis. 72. num. 15.* vbi ait 2
quòd stante hac clausula non est locus arbitrio boni viri, & *decis. 272. n. 14. cum seqq. & cons. 357. num. 10.* Stephan. Grat. *discept forens cap. 58. num. 25. & seq.* & dictum fuit *in Romana bonorum 14. Martij 1580. coram Cantuccio.* Marta *de clausul. part. 3. clausul. 2. num. 3.* ex Guid. Pap. *dec 475.* aduertit hanc clausulam aliquando importare liberam voluntatem, aliquando verò arbitrium boni viri; si verò
iungatur cum verbo *liberè*, tanquam geminata ma- 3
gis operatur libertatem, vt post Soc. *cons. 170. num. 8. lib. 2.* aduertit Card. Tusch. *d. concl. 307. num. 2.* Vide quæ dixi in clausula, *Ad beneplacitum. 3.*

Denotat conditionem sub beneplacito, & talis 4
voluntas ex facto venit declaranda, ex Seraph. *decis.*
821. *num. 2.* & tamdiu durat, donec concedens illam 5
reuocauerit, vt per Erasmum à Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 3. q. 5. n. 3.*

Clavsvla VII.

Amoto quolibet illicito detentore.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 Possessionis

2 *Possessionis colorata expressionis vim habet clausula,* Amoto, &c.

3 *Vitium taciturnitatis colorata possessionis aliena tollit clausula,* Amoto, &c. *si est posita in dispositiua gratia, secus si in executiua.*

4 *Executor debet cognoscere de colore tituli stante clausula,* Amoto, &c.

5 *Clausula,* Amoto, &c. *intelligitur Iuris ordine seruato, & citatis citandis.*

6 *Executor gratia cum clausula,* Amoto, &c. *habet solùm iurisdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt, nisi dicatur,* sine vitio spolij & attentórom, &c.

7 *Executorem mixtum facit clausula,* Amoto, &c. *apposita in litteris beneficialibus, quando nulla res iudicata pracessit, nec fuit negotium discussum.*

8 *Appellare licet à sententia mixti executoris.*

9 *Possessor quando non adesset clausula,* Amoto, &c. *non facit executorem mixtum.*

10 *Executio litterarum Apostolicarum non redardatur per appellationem a sententia mixti executoris cum clausula,* Amoto, &c. *quando in beneficialibus gratia legitimè est iustificata, & littera non sunt expedita sub intrusione.*

11 *Executor merus censetur vbi simul cum clausula,* Amoto, &c. *iuncta est illa,* Circa vitium spolij & attentatorum.

12 *Clausula,* Amotis quibuscunque detentoribus, & intrusis posteriorem gratiam habentibus, *tollit gratiam Ordinarij posteriorem.*

13 *Clausula,* Amotis quibusconque, oon tamen Apostolica auctoritate prouisis, *non capit prouisos ab Ordinario vigore indulti.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Doctores per textum *ibi in c. cùm noueris, de concess. prabend.* Cels. Vgon. *in tract. clausul pag.* 483. *col.* 2. Rebuff *in praxi benef. tit. form. & declarat. noua prouisionis, vers. Amoto exinde quolibet illicito detentore,* Aoton. Gabr. *communium lib. 5. tit de acquir. possess. concl.* 3 *num.* 16. Lancell. *de attent p.* 2. *cap.* 4. *in prafat. num.* 477. *cum seqq.* Mart. *de claus part.* 1. *claus.* 9. *in vlt. impress.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. clausula* 3. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 826. *& in in praxi aurea resolut.* 330. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 9. §. 1. *in annot. num.* 236. Card. Tusch. *tom.* 1. *litt.* C. *conclus.* 319. Marches. *de Commiss. part.* 1. *pag.* 327. *&* 328. *in* 2. *impress.* Campanil. *in diuersorio iuris canonici. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 280. *cum seqq.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 11. *num.* 467. *& seq.* Viuian. *in praxi Iurispat. lib.* 13 *cap.* 8. *num* 39. *cum seqq. in vlt. impress.* nouissimè Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom.* 1. *p.* 4. *claus.* 6. *pag.* 277. *& claus.* 167. *pag.* 314. *cum seq.* Rot. *decis.* 353. *num.* 2. *part.* 2. *in posthum. Farin.* alias *p.* 4. *recent.* vbi quòd operatur vt censeatur facta mentio de possessione facti, Modern. *de supplicat ad Sanctissimum part.* 2. *cap.* 34. *num.* 145. *cum seqq.*

2 Habet hæc clausula vim expressionis coloratæ possessionis, de qua erat facienda mentio, iuxta *cap. cùm noueris, de concess. preb.* ita Calderin. *cons.* 246. aliàs 25. *de preb.* Zab. *cons.* 31. *in fin.* Rebuff. *d. vers. Amoto exinde quolibet illicito detentore, in princip.* Mart *d. p.* 1. *claus.* 10 *num.* 1. Card. Tosch. *d. concl.* 19. *num* 9. Massob. *in praxi habendi concursum, pralud.* 7. *dub.* 10. *num.* 165. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellaria, gloss.* 15. §. 1. *n.* 68. Monet. *d. c.* 11. *n.* 468. Marches. *de Com-*

3 *miss part.* 1. *cap.* 1. *pag.* 328. *num.* 135. *in vlt. impress.* vbi *num.* 24. ex Paris. *cons.* 120. *num.* 14. *vol.* 4. Lap. *alleg.* 15. asserit subreptionis vitium non tollere. Intellige hanc clausulam tollere vitium taciturnitatis coloratæ possessionis alienæ, si est posita in dispositiua gratiæ, secus tamen si in executiua, & in clausulis executiuis gratiæ; ita per *Clem. primam, in fine, de prabend.* Abb. *in c. in nostra, n.* 32. *de rescript.* Gemin. *cons.* 86. *num.* 6. *vers. nec obstat, & cons.* 92. *num.* 5. *in fin. & seq. & cons.* 117. *num.* 12. *in fine,* resoluit Cardin. Tusch. *d. conclus.* 319. *num.* 2. *& num.* 10. & post illum Aloys. Ricc. *d. collect.* 826. *effect.* 1. *in limit. & d. resol.* 330. *n.* 1. Monet. *d. cap.* 11. *num.* 468. 4 Et quòd executor debeat cognoscere de colore tituli stante hac clausula, tenet Achil. *decis.* 5. *vt lit. pend.* Greg. *decis.* 335. *num.* 12.

5 Intelligitur hæc clausula Iuris ordine seruato, ac citatis citandis, Fel. *in c. de catero, num.* 9. *de sent. & re iud.* Rebuff. *de vers. Amoto exinde.* Achil. *decis.* 6. *num.* 2. *super reg. de trienn.* Mohed. *decis.* 7. *num.* 6. *de restit. spoliat.* & Staphil. *d. lit. gratia in cap. de clausula, Amoto, n.* 3. Nicol. Garc. *de benef. p.* 6. *cap.* 3. *num.* 50. vbi intelligit procedere, quando non adest clausula, *sine vitio spolij,* & dictum fuit *in Aquilana beneficiorum* 26. *Iunij* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo,* impressa per Farinac. *decis.* 147. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* Theodos. de Rubeis *d. claus.* 167. *num.* 3. Et operatur vt Iudex procedere debeat cum causæ cognitione, Rot. *decis.* 561. *num.* 3. *part.* 2. *in posthum. Farinac.* aliàs *part.* 4. *recent.* Modern. *dict. part.* 2. 34. *n.* 146. 6 Executor gratiæ cum hac clausula habet solùm iurisdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt, vt docent Flores *variarum quæst lib.* 1. *q.* 4. *n.* 44. Marches. *de commiss part.* 1. *pag.* 328. *num.* 131 *in* 2. *impress.* Cardin. Tusch. *d. concl.* 319. *num.* 7. quòd intelligere oportet, quando Papa vlterius non procedit dicendo, *sine vitio spolij & attentatorum,* quia tunc videtur voluisse quod dato quod ille esset detentor iuris, tamen quod executor posset illum spoliare, & detentor non posset agere; ita Put. *decis.* 14. *in correct. lib.* 1. Mandos. *de monit. q.* 60. *num.* 67. Salust. Tiber. *in formular. Instrum. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 29. *vers. & insuper,* Nicol. Garc. *d. part.* 6. *cap.* 3. *num.* 51. *&* 52. Aloys. Ricc. *dict. resolut.* 330. *num.* 4.

7 Hæc clausula apposita in litteris beneficialibus, quando nulla res iudicata præcessit, nec fuit negotium discussum, facit exequutorem mixtum, & requirit ordinem iudiciarium; ita post Abbatem & alios in *cap. de catero,* maximè Felin. *num.* 9. *& seq. de sent. & re iud.* Mohed. *decis.* 7. *num.* 5. *de restit. spoliat.* aliàs 97. *num* 5. Achil. *decis.* 6. *num.* 5. *super regul. Cancell. de trien.* Marches. *de commiss. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 35. *in* 1. *impress.* Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *in prafat. n.* 470. *&* 514. Nicol. Garc. *d. part.* 6. *cap.* 1. *à num.* 48. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 9. §. 1. *in annot. contra nullitates, num.* 136. Monet. *d. cap.* 11. *num.* 467. & fuit dictum in *Rauennaten. Iurispatronat.* 27. *Ianuarij* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanede,* impressa per Farinac. *decis.* 159. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* Duran. Rotæ *decis.* 414. *num.* 2 *& decis.* 487. *num.* 3. Modern. *d. p.* 2. *c.* 34. *num.* 147. *& in Tirassonen eleemosynaria* 28. *Ianuarij* 601. *coram Cardin. Lancell.* impressa per eundem Farinac. *decis.* 52. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* 8 quòd quidem in tantum verum est, vt à dicti mixti executoris sententia liceat appellare, ex traditis per Mantic. *decis.* 324. *num.* 3. & Sigism. Scacc. *de Appellat. q.* 11. *limit.* 11. *num.* 11. Seraph. *decis.* 156. vbi ait non solùm appellationem esse permissam in hoc caso, verùm etiam esse locum reuocationi attentatorum & innouatorum tali appellatione pendente. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 167. *n.* 1.

Digitized by Google

9 Supradicta autem restringenda sunt, quando non adesset possessor, vt notant Rebuff. *vbi suprà, vers. nec virtute huius clausula*, Gonzal. *d. glos. 9. num.* 226. Nicol. Gare. *d. part. 6. cap. 2. num.* 141. & fuit dictum *in Vercellen. Coadiutoria* 23. *Ianuarij* 1608. *coram Cardinale Lancelletto, & in Pacen. puritatis* 11. *Decembris* 1609. *coram Illustrissime Manzanedo* Theodos. de Rubeis *d. clauf.* 167. *n.* 5.

10 Item restringenda sunt, quando hæc clausula apposita est in litteris beneficialibus, & gratia est iustificata legitimè, & literæ non sunt expeditæ sub intrusione, tunc enim non retardaretur executio literarum Apostolicarum; ita post Ferret. *cons.* 7. *num* 12. *in fin. & num.* 13. docent Gonzal. *vbi suprà num.* 237. & Monet. *d. cap.* 11. *num.* 467. vbi etiam post Caputaq. *dec.* 180. Lancell *d. cap.* 4. *num* 275. *cum*
11 *seqq.* & Gonzal. *d. loco n.* 268. subdit censeri pariter merum executorem, vbi simul cum hac clausula, *Amoto*, &c. iuncta est illa, *citra vitium spolij & attentatorum*; quòd etiam post alios docent Matthes. *de Commiss. part.* 1. *c.* 1. *num.* 139. *pag.* 229. *in vlt. impress.* dum ait hanc clausulam habere locum tantùm, quando Breue est simpliciter concessum cum illa, non autem quando adest alia clausula, scilicet, *sine vitio spolij & attentatorum*, Nicol. Gare. *d. cap.* 3. *n.* 45. 46. 47. *&* 50. *cum duobus seqq.* hoc tamen intelligens, nisi simul adsit etiam clausula, *constito de intrusione*, aut similis, quia tunc ante executionem intrusus est citandus.

12 Clausula, *Amotis quibuscunque detentoribus, & intrusis posteriorum gratiam habentibus*, tollit gratiam Ordinarij posteriorem, vt dictum fuit *in Toletana benefic.* 5. *Aprilis* 1593. *coram Orane*, impressa per Matches *de commiss. p.* 1. *pag.* 381.

13 Claus. *Amotis quibuscunque, non tamen Apostolica auctoritate prouisis*, non capit prouisos ab Ordinario vigore indulti, vt ex Rota tradit Theodos. de Rubeis *d. claus.* 167. *n.* 14. quia cum indultum in beneficiis spectantibus ad Ordinarium nihil operetur, in aliis verò remoueat tantum obstaculum reseruationum, Cassad. *decis.* 8. *num.* 6. *de prabend.* non dicuntur prouisi auctoritate Apost. sed Ordinaria, *cap. cum in aliquibus in* 2. *p.* & *ibi* scribens, *de rescript.*

Clausula VIII.

Anteferri.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectu huius clausula agentes.*

2 *Priores in data non pracedunt illum ad cuius fauorem clausula*, Anteferri, *apposita est.*

3 *Reseruatio specialis & clausula*, Anteferri, *equiparantur.*

4 *Clausula*, Anteferri, *in pluribus gratiis diuersorum compensatur.*

5 *Clausula*, Anteferri, *quomodo extendatur, ostenditur.*

6 *Prior qui est tempore in gratiis & beneficiis, potior est iure, nisi de contraria Principi voluntate constet.*

7 *Decretum irritans in contrarium acta quacunque annullat, alios que etiam ignorantes ligat.*

8 *Reseruationes & expectatiua tam generales, quàm speciales tolluntur per hanc clausulam.*

9 *Ius omne ad rem quouis modo quasitum sublatum censetur per clausulam*, Anteferri.

10 *Reseruationem continet clausula*, Anteferri.

11 *Clausula*, Anteferri, *nihil operatur, nisi is cui concessa est, voluerit anteferri.*

12 *Ordinarius si conferat beneficium intra mensem, quod fuit specialiter impetratum cum clausula decreti & institutionis, subsistet collatio si impetrans sua non vtatur gratia.*

13 *Clausula*, Anteferri, *est odiosa, & non extendit vim suam nisi ad sibi similes.*

14 *Clausula*, Anteferri, *si est apposita quoad prelationem gratiarum prateritarum, qua etiam potest referri ad gratias futuras, restringitur tantum ad prateritas.*

15 *Clausula*, Anteferri, *non se extendit in praiudicium specialiter prouisi à Papa.*

16 *Gratia*, Anteferri, *non praiudicat habenti gratiam*, Motu proprio.

17 *Clausula*, Anteferri, *non tollit effectum gratia pracedentis, cuius vigore iam fuit facta liquidatio, & processus, nisi de hoc fiat specialis mentio.*

18 *Mandatum per secundum ad alicuius fauorem factum etiam cum clausula*, Anteferri, *non tollitur primum, nisi Papa derogauerit regula de non tollendo iure quasito.*

19 *Gratia conditionalis cum clausula*, Anteferri, *facit etiam clausulam conditionalem.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Vetall. 1
decis. 337. *num.* 5. *p.* 1. Mat. Anton. *variar. resol.*
lib. 1. *resol.* 9. *num.* 13. Matt. *de clausul. part.* 1. *claus.*
212. *in vlt. impress.* Card. Tusch *tom* 1. *litt. C. concl.*
314. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 11. *num.* 487.
cum seqq. Ioan. à Cochier *ad preces primarias Imperatoris sect.* 5. §. 1. *prope fin. pag.* 95. Viuian. *in pract. Iurispat. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 97. *cum seqq. in* 2. *impress.* & cæteros in discursu citatos, ex quibus sequentes colligo effectus. Nouissimè Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 159.

Primus igitur effectus est, vt etiam priores in 2
data eum ad cuius fauorem talis clausula est adiecta,
non procedant, sed immò contra hic illos præcedat, iisque præferatur; ita Ægid. Bellam. *cons.* 33. *num.* 20. *in fin. vers.* 3. *hoc probatur*, vbi dicit quòd facit de posteriore priorem, Mart. *de claus.* 212. *n.* 1.
Card. Tusch. *d. concl.* 324. *num.* 1. vbi *num.* 2. subdit 3
huiusmodi clausulam, *Anteferri*, & reseruationem specialem æquiparari, quia sicut præfertur habens clausulam, *Anteferri*, ita præfertur is, qui nititur gratiæ cum reseruatione speciali, Monet. *d. cap.* 11. *num.*
457. in pluribus autem gratiis diuersorum compen- 4
satur, ita vt gratiæ reducantur ad naturam suam, & ille præferatur, qui habet vel gratiam cum data anteriori, vel qui habet specialem, Zab. *cons.* 136. *Premitte ante solutionem, n.* 5. *& seq.* Card. Tusch. *d. concl.* 314. *n.* 11.

Qualiter autem extendatur hæc clausula, paucia 5
ostendit Felin. *in cap. capitulum sancta Crucis, num.* 5. *in fin. de rescript.* in hæc verba, *non obstante quo pro aliis scripserimus, quibus & volumus anteferri*; integra verò prout in rescriptis prouisionum, de stylo Curiæ apponitur, vt refert Rebuff. *in praxi benefic. part. prima, in forma noua prouisionis, vers. non obstantibus pia memoria*, in hunc modum; *aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales, vel speciales d. Sedis, vel Legatorum reseruationem & decretum, vel aliàs quomodolibet sit processum, quibus omnibus volumus te*
in assecutione dicta Ecclesia anteferri. Hactenus Re- 6
buff. nam quamuis regulare sit in gratiis ad beneficia, vt qui prior est tempore, potior sit iure, *c. si qui.*
cap.

Google

cap cum quis, de preb. in 6. fallit tamen vbi de contraria Principis voluntate constet, qui pro sua summa potestate potest posteriorem anteponere priori, Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 52. vers. nonò quæritur,* Mandes *cons. 163. n. 3. de preb.* & dum anteponit expresse id declarando, non censetur priorem gratiam penitus abolere, vel reuocare, quin patitur illam manere saluam, vt illius vigore qui tempore prior fuit, possit acceptare aliud beneficium gratia sua comprehensum, vt Staphil. *de litteris gratia, tit. de vi & efficacia clauf. 5. deinde sequitur,* quæ quidem Pontificia voluntas vt certiorem habeat exitum, solet communiter huic clausulæ, *Anteferri,* adijci alia
7 clausula, *decreti irritantis,* quæ in contrarium acta quæcunque annullat, aliosque etiam ignorantes ligat; ne quoquo modo tali voluntati, vel dispositioni possit contrauenire, & vbi contrauenerit, nihil egisse censeatur, ex traditis per me metipsum in d. clausula, *Motuproprio,* & in specie notat Mart. *d. clauf. 212. num. 3.* post Zabarell. *cons. 136. col. 3. & 4. vers. & ex hoc infertur,* ac Ferrer. *cons. 3. num. 12. vers. 3. principaliter, vol. 1.*

8 Secundus effectus est, vt per eam tollantur reseruationes & expeditiuæ tam generales, quàm speciales; nam licèt expectanti deberetur beneficium, tamen Papa vult vt impetrans præferatur, vt docent Monet. *d. cap. 11. n. 459.* Cardin. Tusch. *d. conclus. 314. num. 18.* vbi post Oldrad. *cons. 136. in princ. num. 2.* & Lap. *alleg. 80. num. 1. vers. ad prædicta,* ait hanc clausulam operari quod is, qui habet eam, præferatur aliis expectantibus etiam Apostolicis.

9 Tertius effectus est, vt per illam sublatum censeatur omne ius ad rem quouis modo quæsitum, *cap. pen. de prebend. in 6.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. form. nouæ prouisionis, vers. aut si aliqui,* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis. 195. n. 207. in 1. edit. alias resolut. 174. num 4. in 2. edit.* Monet. *d. cap. 11. num. 459.* licèt ex Felin. *in cap. causam quæ, num. 16. de rescript.* referat Rotam contrarium non semel sensisse, dum excipit solum casum iuris ad rem acquisiti per acceptionem vacantis beneficij, ex eo, quia gratia expectantis omnino non perit, cùm non sit exclusus à gratia pro alia vice sequente, prout iam suprà commemorauimus. Et quod per hanc clausulam posterior in data præferatur priori habenti solum ius ad rem, tenent Verall. *decis. 337. num 5. p. 1.* Rebuff. *in repet. cap nulla col. 33. ad fin. vers. 22. clausula, de concess. preb.* Theodos. de Rubeis *d. clauf. 169. num. 10.* vbi *num. 12.* post Felin. *in cap. causam quæ, num. 26. in princ. vers. considerata etiam, de rescript.* tenet quòd Curia seruat quod ista clausula tollit ius ad rem, non autem ius in re.

10 Quartus effectus est, vt reseruationem contineat, ex traditis per Rebuff. *in concordatis, tit. de mandatis Apostolicis, §. 1. pag. 680.* & præseruationem iurium aliarum personarum operetur, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloss. 54. num. 16.* vnde post Ægid. Bellam. *cons. 43. n. 3. in fin. cum seqq. vers. quod dummodo,* obseruat Cardin. Tusch. *d. concl. 314. num. 22.* quòd quando sumus in vacaturis gratia conualidans primam, vel extendens eum hac clausula, *Anteferri,* vel æquipollenter, semper præfertur ei, qui habet gratiam medio tempore ad vacaturum, quando tempore vltimæ gratiæ extendentis nondum venit vacatio.

11 Limita primò hanc clausulam nihil operari, nisi is, cui concessa est, voluerit anteferri, Calder. *cons. 56. quod est 1. de translat. prælat. num. 2. vers. ad idem facit,* prout illum refert Mart. *d. clauf. 212. num. 10.* Card. Tusch. *d. concl. 314. num. 19.* Ioan. Monach. *in c. 2. de preb. in 6.* vbi si Ordinarius conferat beneficium intra mensem, quod fuit specialiter impetratum cum clausula decreti & institutionis, subsistet collatio si impetrans sua non vtatur gratia, & si habens clausulam, *Anteferri,* ei renunciet, valebit collatio priùs facta, quia eo repulso sublatum est impedimentum quoad primum. 12

Limita secundò; vt hæc clausula, cùm sit odiosa & iuri repugnans, non extendat vim suam nisi ad sibi similes, & in litteris Apostolicis non operetur in præiudicium illorum, quibus ius est quæsitum in re, vt per Gemin. *cons. 138.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. clauf. 4.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapol. decis. 41. n. 9. part. 2.* Cardin. Tusch. *d. concl. 314. num. 3.* vbi refert Oldrad. *cons. 198. num. 5. vers. secundò pro intellectu,* hanc appellare iniuriosam clausulam. 13

Ex qua secunda limitatione iam infertur, hanc clausulam, *Anteferri,* si est opposita quoad prælationem gratiarum præteritarum, quæ etiam potest referri ad gratias futuras, restringi tantùm ad præteritas, vt docent Oldrad. *cons. 198. in princ. num. 3. vers. tertia clausula Anteferri,* Bellam. *cons. 33. num. 12. vers. modo clauf.* Mart. *d. clauf. 212. num. 6.* Card. Tusch. *d. concl. 314. n. 3.* 14

Deinde infertur, hanc clausolam, *Anteferri,* adeò restringi vt non operetur contra morem & consuetudinem concedentis; ideo se non extendit in præiudicium specialiter prouisi à Papa, quia habens gratiam priorem cum clausula, *Anteferri,* non præfertur habenti gratiam prouisionis specialem, licèt posteriorem, vt per Oldrad. *cons. 198.* incip. *Circa primum, vers. circa secundum,* quem referunt, & sequuntur Zabarel. *cons. 136. num. 4.* Mart. *d. clauf. 212. n. 6.* Card. Tusch. *d. concl. 314. n. 4.* 15

Limita tertiò gratiam, *Anteferri,* non præiudicare habenti gratiam, *Motu proprio,* quæ gratiosa est, illa verò odiosa; & quando odium & fauor sunt in conflictu, & præfertur fauor, vt post Ægid. Bellam. *cons. 33. n. 21. & seq. vers. 8. conclus.* resoluit Tusch. *d. concl. 314. n. 13.* 16

Limita quartò hanc clausulam, *Anteferri,* non tollere effectum gratiæ præcedentis, cuius vigore iam fuit facta liquidatio & processus, nisi de hoc fiat specialis mentio; ita ex Zabarell. *d. num. 5. vers. vnde notat.* Card. Tusch. *d. concl. 314. n. 17.* 17

Limita quintò, vt per secundum mandatum ad alicuius fauorem factum etiam cum clausula, *Anteferri,* non tollatur primum, nisi Papa derogauerit *reg. Cancell. de non toll. iur. quæsit.* vt post Card. *cons. 136.* obseruant Rebuff. *in praxi benef. part. prima, ad reg. de non tollend. iur. quæsit. gl. 4.* Monet *d. c. 11. n. 462.* 18

Limita sextò, vt gratia conditionalis cum clausula, *Anteferri,* faciat etiam clausulam conditionalem, ita vt non operetur, nisi purificata conditione, Card. *cons. 18. in principio, vers. puram intellige,* Cardin. Tusch. *d. concl. 314. num. 9.* 19

CLAVSVLA IX.

Appellatione remota.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Princeps inferior non potest vti clausula,* Appellatione remota.
3 *Legatus à Latere non potest vti clausula,* Appellatione remota.

4 *Causa*

Goog

4 *Causa omnis tam principalis quàm incidens comprehenditur sub clausula*, Appellatione remota.

5 *Litigantes inter partes operatur clausula* Appellatione remota, *non quoad tertium.*

6 *Onerosa est clausula*, Appellatioue remota, *ac proinde restringenda.*

7 *Delegati persona concessa clausula*, Appellatione remota, *non transit ad subdelegatum.*

8 *Attentata ne reuocentur per viam attentatorum, operatur clausula*, Appellatione remota.

9 *Iudex non tenetur deferre appellationi stante clausula*, Appellstione remota.

10 *Attentata cessant, quando Princeps appellationem remouet.*

11 *Iudex datus cum clausula*, Appellatione remota, *facit vt sententia ab eo lata suspendatur.*

12 *Iudex datus cum clausula*, Appellatione remota, *si suam exequatur sententiam tali appellatione pendente, non attentabit.*

13 *Excommunicatio lata post appellationem, vt teneat operatur clausula*, Appellatione remota.

14 *Iudex quando procedit seruata forma commissionis, & partem non grauat, tunc habet locum clausula*, Appellatione remota.

15 *Clausula*, Appellatione remota, *non de legitima, sed de friuola est intelligenda.*

16 *Resistentes de facto, non de iure comprehendit clausula*, Appellatione remota, *in contradictis, & litteris executiuis apposita.*

17 *Cardinali facta commissio per Papam*, Appellatione remota, *tunc censetur exclusa qualibet appellatio etiam non friuola.*

18 *Appellationem in omnem tam legitimam, quàm friuolam excludit clausula*, Appellatione remota, *apposita in priuilegiis Religionibus à Summo Pontifice concessis.*

19 *Sententiam definitiuam, non autem interlocutoriam, quando simpliciter profertur, comprehendit clausula*, Appellatione remota.

20 *Grauamen notorium vbi apparet, nihil operatur clausula*, Appellatione remota.

21 *Index si dolo modo, vel lata culpa sententiauit, non tollit appellationem clausula*, Appellatioue remota.

22 *Appellatione remota à sententiis generaliter, non intelligitur de illa, in qua Iudex se competentem pronunciauit.*

23 *Appellationem non tollit clausula*, Appellatione remota, *quotiescunque quis incontinenti paratus est docere de iusta & legitima causa appellandi.*

24 *Iudicis a facto quin prouocetur non tollit clausula*, Appellatione remota.

33 *Deuolutiuum quoad effectum non operatur clausula*, Appellatione remota.

26 *Appellationis causa commissa cum clausula*, Appellatione remota, *non prohibetur tertius appellare.*

27 *Supplicationem ad Superiorem non tollit clausula*, Appellatione remota.

28 *Appellationem, per quam appellans docet se innocentem, non tollit clausula*, Appellatione remota.

29 *Restitutionem in integrum non tollit clausula*, Appellatione remota.

30 *Recusatio non intelligitur sublata, ex eo quòd sit delegata alicui Iudici causa à Principe cum clausula*, Appellatione remota.

31 *Appellationes omnes intelliguntur sublata per clausulam*, Omni & quacunque appellatione remota.

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide DD. 1
per textum ibi *in c. 1. de rescript & in cap. pastoralis, de Appellat.* Couar. *pract. cap. 23. num. 6. & 7. &*
cap. 15. num. 5. Cels. Vgon. *in tract. clausul. pag. 421.*
Vital. de Cambanis *in simili tract. pag. 14.* Pinel. *in*
rub. de rescind. vend. p. 1. cap. 2. num. 22. Marant. *de ord.*
Iudic. part. 6. tit. & quandoque appellatur, num. 338.
Hippol. de Marsil. *sing. 647.* Corset. *sing. 33. Lucer.*
Inquis. verb. appellatio, a num. 3. Hieronym. Portel. *in*
scholiis ad Molin. §. disputati, à num. 24. Perez *l. 8 gloss.*
prima, tit. 4. lib. 2. Ordin. Seraphin. *de priuileg. iuram.*
priuil. 74. num. 46. & alios plures, quos refert Cened.
ad decretal. collect. 228. n. 1. Lancellot. *de attent. part. 2.*
cap. 12. limit. 8. num. 40. Menoch. *de arbitr. casu 197.*
Flamiu. *de resignat. benefic. lib. 8. quæst. 7. n. 165.* Rendin. *in promptuario recept sentent. tom. 1. tit. 16. num. 4.*
Aloys. Rice. *in collect decis collect. 135. & 1081.* Matt.
de clausulis part. prima, claus. 11. in vlt. impress.
Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 1. q. 8. art. 13.* Sigism.
Scacc. *de Appellat. quæst. 16. limit. 1. num. 93. cum seqq.*
Marches. *de Commiss. part. 2. cap. 8. à princip. cap. 29.*
cum seqq. & pag. 47. part. 2. num. 57. cum seqq in vlt.
impress. Card. Tusch. *practic concl. tom. 1. litt. A. concl.*
400. cum seqq. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss 9. §. 1.*
in annot. num. 244. cum seqq. Beruard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperialis lib. 1. conclus. 135. num. 2.* Farinac *fragment. crimin. p. 1. verb. Iudex, num. 956. cum*
seqq. Steph. Grat. *discept. forens. cap 41. num. 17. & 18.*
Ioseph. Sessè *de Inhibit. cap. 8. §. 2. num. 10. cum seqq.*
Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib. 2. cap. 11. §. 1.*
num. 16. Viuian. *in praxi Iurispat lib. 13. cap. 18. num. 39.*
cum seqq. in 2. edit. nouissimè Theodos. de Rubeis
in singularib. Rotæ tom. 1. p. 4. claus. 7. pag. 277. & claus.
181. pag. 317. Baptista Fragoso *in regimine Christiana Reipubl. part. 1. lib. 8. disput. 24. num. 212. cum seqq.*

Nullus inferior à Principe hac clausula vti po- 2
test, ex notatis per Marant. *de ordine Iudic. part. 6.*
tit. & quandoque appellatur, num. 337. Marches. *de*
Commiss. part. 1. cap. 8. num. 12. pag. 297. in vlt. impress.
& p. 2. pag. 47. Roland. à Valle *cons. 19. n. 15. & 16.*
Baptista Fragoso *d. p. 1. lib. 8. disp 24. num. 213. & 220.*
qui ampliant procedere iu inferioribus Principi- 3
bus, superiorem non recognoscentibus, Menoch.
de success. tit. de test. potent. lib. 1. §. 6. num. 7. etiamsi
esset Legatus de Latere, qui cum illa rescribere non
potest, vt tenet Sigismund. Scacc. *de Appellat. q. 16.*
limit. 1. num. 106. & 109. nisi id specialiter in facultatibus clarè habeat, vt declarat Marches. *d. c. 1. pag.*
302. num. 77.

Operatur hæc clausula in omni causa tam prin- 4
cipali, quàm iucidenti, ex resolutis per Ceuall. *commun contra comm. tom. 4. q. 1. n. 933.* vnde habere locum iu causa reconuentionis, notant Parlad. *rerum*
quotid. part. 5. lib. 2. cap. fin. §. 10. num. 14. & Scacc. *de*
Appell. quæst. 17. limit. 17. num. 23. Marches. *de Commiss. part. 1. pag. 301. num. 60. in secunda impress.* vbi
num. 72. ait quòd comprehendit omnes appellationes ab iucidentibus & accessoriis, vbi eadem ratio militat.

Item operatur tantùm inter partes litigantes, 5
non qooad tertium, vt per Couarr. *pract. cap. 15. n. 5.*
Put. *decis. 147. lib. 2. in correct.* Pacif. *de Saluian. interdict. Inspect. 4. cap. 2. num. 93.* & ob id dicit Bald. *in*
cap. an sit, num. 2. vers. item nota, quem refert Marches. *d. part. 1. pag. 298. num. 25.* quòd ista clausula est 6
onerosa,

onerosa, ac proinde restringenda; & addit Marchesi.
*d p.1.prag.*303.*num.* 94. quòd concessa personæ de-
legari, non transit ad subdelegatum.
8 Item operatur ne attentata reuocentur per viam
attentatorum, quia licet appellatione pendente ni-
hil possit innouari, *in toto tit ff. nil nouari appellat.
pend.* hoc tamen fallit, si est commissa causa, *Appel-
latione remota*; nam hoc casu non obstante appella-
tione, poterit per iudicem à quo appellatum est in-
nouari, & sententia executioni mandari, secundùm
Innocent.& Host. quos refert, & sequitur Fr.Emm.
quæst.Regul.tom 1.*q.*8 *art.*13.*in fin.* Marchesi. *de Com-
miss part.*1.*cap.*8.*pag.*33.*n.*82 *in vlt.impress.* & faciunt
quæ tradunt Flamin. *de resignat. lib.*1. *quæst.*7.*n.*163.
& Scacc. *de appell. quæst.*16. *limit.* 1.*sub n.* 94.& 105.
9 *cas.* 4. Ratio est, quia Iudex non tenetur deferre
appellationi; si tamen pars appellauerit, & tali causa,
quæ si esset vera, deberet legitima reputari, potest
adire Principem, qui poterit appellationem admit-
tere, si sibi visum fuerit; ita Fr. Emman. *d.art.*13. &
Stephan.Grat. *Marchia decis.*51. quem refert Aloys.
10 Ricc. *part.*1. *collect.*135. *post med.* Et quòd attentata
cessant quando Princeps appellationem remouet,
notant Guid Pap. *decis.*23.*n.*3. Vant. *de nullit. tit. ex
defectu Iurisd.n.*142. Paris *cons.*208.*n.*16.*vol.*1. & alij
plures, quos refert Marchesi *p.*1.*pag.*48.*n.*61.
11 Vnum tamen singulare aduertere oportet in hac
materia, quod Iudex datus etiam cum hac clausula
deferendo appellationi ex ignorantia Iuris, vel ex
propria voluntate, facit vt sententia ab eo lata sus-
pendatur, pro quo sunt consulendi Gemin. *in cap.
cum appellationibus.§ si verò.n.*2.*de appell. in* 6. Franc.
*in cap.pastoralis.n.*6.*vers. quartò quæritur*, & *ibi* Imol.
n 6. & Ioan. Anton.de Sancto Georgio *n.*39.*eod. tit.
in antiq.* Anton. Gomez *var. tom.*3. *de delict. cap.*13.
12 *n.*32. Marchesi *d.p.*1.*pag.*303.*n* 82. *in vlt. impress.* vbi
addit, quòd si suam sententiam exequatur, tali pen-
dente appellatione non attentabit.
13 Operatur denique, vt excommunicatio lata post
appellationem teneat, vt resoluit Scacc. *de Appell.
q.*17.*limit.*22.*n.*56.Bapt.Fragoso *d disp.*24.*n* 215.
14 Intelligitur, quando Iudex seruata forma com-
missionis procedit, & partem non grauat, vt fuit di-
ctum *in Cremon. Iurispatr.*16. *February* 1603. *coram
Gregorio XV.* impressa per Farin.*decis.*79.*n* 3 *part.*2.
recent. & per Bertram. inter decisiones impressas
eiusdem Gregorij XV.*decis* 91.*n.*10.& per Marchesi.
*de Commiss part.*1 *pag.*1608.*num* 5.
15 Vnde solummodo de friuola appellatione, non
verò de legitima esse intelligendam, ideóque pa-
rum, aut nihil operari quando non est apposita,
præuia causæ cognitione, tenetur gl. *verb. ante sen-
tentiam, in fin in cap. vt debitus honos, de appell gl.*2. *in
cap.ex parte* 13 *de offic.deleg* Lancell. *d.c.*12. *limit.*8.
*n.*42.*cum seqq.*Menoch *de arbitr.casu* 197.*n.*2.*cum seq.*
Brunor.à Sole *d.verb.clausula, n.*5. Seraph. *de priuil.
iuram.priuil.*194.*num.*46. Cardos. *in praxi Iud. verb.
clausula* 2. Franc Leo *in thes.for. Eccles. part.*2. *cap.*2.
num 36. Marchesi. *de Commiss. part.*1.*cap* 10. *num.*18.
in prima impress. & Scacc.*d.quæst.*16.*limit.*1. *num.*93.
& 94. Ioseph.Sesse *de Inhibit cap.*8.§.2.*n.*10. Steph.
Grat.*d.c.*41.*n.*18. Cened. *pract.& canonic.quæst.lib.*1.
quæst 45.*n.*42.& 43. Theod. de Rub. *d. claus.* 7. §.2.
& 3. Baptist.Fragoso *d. disp.*24. *num* 224. Et ideo in
contradictis & literis executiuis appositam intelligi
contra resistentes de facto, non de iure, censuit Rot.
*in Calaguritana benef.*18. *Aprilis* 1603. *coram Card.
Lancellot.* impressa per Marchesi.*d part.*1. *pag.*311. *in
vlt impressa.*
Restringe tamen distinctam proximam resolu-

tionem, casu quo per Papam alicui Cardinali sit
commissa causa, *Appellatione remota*, tunc enim cen-
seretur exclusa quælibet appellatio etiam non friuo-
la, & iusta, vt dignitas Cardinalitia aliquid opere-
tur; ita Bald *in l.*1.*ante fin.ff.de offic.Præf.Prat.* Afflict.
in rub quæ sint regalia, num. 4. Gomez *in compendio
vtriusque sign. num.* 49. Mandos. *ad Rom.cons.*211.*in
addit. litt.* C. quos refert, & sequitur Farin. *fragm.
crim part.*2. *verb.Iudex, in num.*963. Cardin.Tusch.*d.
conclus.*400.*num.*11. vbi dicit speciale in commissio-
ne facta Cardinali.Bapt.Fragoso *d. disp.*24. *num.*224.
vers.his positis. Restringe pariter in priuilegiis Reli- 18
gionibus à Summis Pontificibus concessis, quod
scilicet ad executionem illorum procedatur, *Appel-
latione remota*; quo casu remotam esse omnem ap-
pellationem tam legitimam, quàm friuolam, obser-
uat Fr.Emman.*d.q.*8.*art.*13.
Intelligitur etiam de definitiua, non autem de in- 19
terlocutoria, quando simpliciter profertur; ita Ge-
min.*in cap. vt inquisitionis, num.*8.& 9. vbi Franc.*num.
4.de hæret.lib.*6.Fel.*in cap.causam quæ, n.*27.*de rescript.*
Card.Tusch. *d. concl.*400. *n.*17. Brunor. à Sole *dict.
verb clausula.* Cened *d.q.*45.*num.*420.Matt.*d.claus.*11.
*num.*10. vbi quòd solùm refertur ad appellationem
à definitiua in negotio principali, non autem ad il-
lam quæ interponitur ab incidentibus, & accessoriis.
Bapt Fragoso *d.disp.*24.*n.*217.
Nihil etiam operari si constat de grauamine no- 20
torio, resoluunt Lancellot.*d.cap.*12.*limit.*8.*num.*28.
cum seqq. Seraph *d.priuil.*64. *num* 46. & Scacc. *dict.
quæst.*11.*limit.*1.*num.*84. Marchesi. *de commiss. part.*1.
*pag.*302. *num.*79. *in* 2. *impress.* & Stephan. Gratian.
*discept.forens tom.*1.*cap.*41. *num.*17. & *tom.*3. *cap.*494.
*num.*2. Card. Tusch. *d. lit. A. conclus.* 400. *à num.* 5.
Gonzal *d.gloss.*9. *n.*145. Cened. *d. quæst.*45. *num.*44.
Matt.*d.claus.*12.*num.*8. vbi *num seq.* hoc ampliat, vt
procedat etiamsi dictum esset, *Omni & quacunque
appellatione remota.* Rot.*decis.*117.*num.*1.*in fin. p.*1. *in
posth. Farinac.* aliàs *p.*3.*recent.*
Vnde non tollere appellationem, si Iudex dolo 21
malo, vel lata culpa sententiauit, tradit Scacc. *d. li-
mit.* 1. *num.* 83. nec quando iniustitia sententiæ est
detecta, & notoria, Cardin. Tusch. *d. conclus.* 400.
*num.*21. & *num.* 15. idem resoluit quando proceditur
tur absqua parte, & extra iudicium, & aduertit
Marchesi. *de commiss. part.*1. *pag.* 303. *num.* 83. *in vlt.
impress.* post Ruin.*consil.*1.*num.*4. *vol.*1. quòd appel- 22
latione remota à sententiis generaliter, non intelli-
gitur de illa, in qua Iudex se competentem pronun-
ciat.
Non tollit appellationem, quotiescunque incon- 23
tinenti quis est paratus docere de iusta & legitima
causa appellandi, Rip. *cap.*1.*sub num.*2.*vers.sed si re-
moneatur, de rescript.* Contard *de moment.poss.limit.*12.
*num.*3.& *quæst.*16.*num.*6. Pacif.*de Salu.interd.Inspect.*
4.*c.*2.*num.*96.vbi etiam quod similiter non tollit ap-
pellationem, si appellans vult ostendere repugnan-
tiam, vel perplexitatem sententiæ.
Deinde non tollere quin à facto Iudicis prouo- 24
cetur, dictum fuit *in Calaguritana de Brameuilla* 5.
Iuly 1604. *coram Cardinale Sacrato*, impressa per
Marchesi. *de Commiss. part. prima, pag.* 304. *in vltim.
impress.*
Nonò operatur quoad effectum deuolutiuum 25
quin negotium principale deuoluatur ad Superio-
rem, per quem poterit grauamen emendari & re-
parari; ita Contard.*d.quæst.*16.*num.*6. & Pacif. *d.c.*2.
*num.*97. quidquid dicant Rol.*cons.*27.*num.*17. *vol.*2.
Marchesi.*part.*1.*pag.*303.*n.*84.*in* 2.*impress.*
Item nec operatur contra tertium, nam commis- 26

sa causa appellationis cum hac clausula, noo prohibetur tertius appellare pro eo, quod sua interesse putauerit; ita Bald. in cap super eo, notab. 2. de offic. deleg. vbi Paoorm. num. 4 Barbat. col. 1. n. 1. Felin. n. 1. & Decian. num. 4. Corset in suis singul. verb. clausula, Marant. d. tit & quandoque appellatur, n 339. Lancell. d. c. 11 ampl. 14. n. 8. & 9. Bart. in l. 1. §. interdum, n. 3. ff. à quibus appellare non licet, Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ, tit de litteris oblig art. 1. gloss. 10. n. 10. Vant. de nullis tit quis possit dicere de nullitate, n. 15. & 16. Menoch. remed. 4 adipiscen. n 845 de arbitr. lib. 1. quæst. 9 à n 91. cum seqq. Brunor. à Sole d. verb. clausula sexta, Gutier. in repet. l nemo potest, n. 388 ff. de leg. 1. & pract. quæst. lib. 1. q. 118. n. 1. Valdes. ad Suar. ad leges Regni, limit. 1. litt. B. pag. 124. Mich. Grass. tom. 1. commun. opin. lib. 7. tit. 24 n. 29 pag. 343. Bernard. Græuæ. d. lib. 1. conclus. 122. n 4. Scacc. d. quæst. 16. limit. 1. n. 78. & q. 17. limit. 6. mem. 4. n. 42. Card. Tusch. d. conclus. 400. n. 16. Marches. de commiss. part. 1. pag. 298. num. 15. & pag. 667. n. 90. in 2. impress. & part. 2. pag. 48. num. 61. Rendin. in prompt. recept. senten. tom. 1. tit. 16. num. 4. Marta d. claus. 12. num. 6. vbi n. 12. resoluit quod hæc clausula apposita in gratia directa executori literarum Apostolicarum intelligitur de contradictoribus de facto; & n. 11. quod posita in persona delegati, non transit ad subdelegatum, & quod hæc clausula est odiosa, & respicit præiudicium tertij.

27 Non tollere supplicationem ad Superiorem aduertunt Scacc. d. quæst. 17. limit. 15. n. 8. Marches. d. part. 1. pag 19 à n. 38. & Card. Tusch. d. quæst. 400. num. 24 vbi num. 12. post Lap. alleg. 123 num. 13. in fin. ait hanc clausulam in rescripto nihil operari, si literæ sunt nullæ, quandiu durat nullitas super literis; & n. 13. post Alex. cons. 113. n. 7. vers. nunc so-
28 lùm. lib. 3. subdit non tollere appellationem, per quam appellans dicit se innocentem; & n 15. post Lap. d. alleg. 123 num 4. extendit clausulam nostram non habere locum, si procedatur absque parte, & extra iudicium; & num. 18. notat quòd licèt stante hac clausula non possit appellari, tamen potest de nullitate dici, quod num. 19. extendit, vt procedat etiam si esset dictum, Dico sententiam nullam, si qua est, appello, quia valet talis dictio nullitatis, ad notata per Alex. cons. 21. à n. 13. lib. 3.

29 Non tollere restitutionem in integrum censuit Rota in Bononien. census. 11. Decemb. 1601. coram Iusto, impressa per Marches. de commiss part. 1 pag. 309. n. 3. in vlt. impress. & apud Cenci. post tractatum de Censibus, decis. 109. n. 5.

30 Delegata alicui Iudici causa à Principe cum hac clausula, Appellatione remota, non intelligitur sublata recusatio illius; textus est clarus in cap. postremo, in fine, de appellat. vbi Franc. n. 2. dicit illum notabilem, clarum, & apertum, & notant cæteri scribentes, Grat. cons. 134. n. 9. lib. 2. Mandos. in addit. ad Lap. alleg. 1. verb. appellatio, litt. B. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 6. n. 3. Iacob. Laur. in tract. de Iud. suspect. cap 2. n. 10. & Scacc. d. quæst. 16. limit. 1. n. 89. & seq. Marches. de Commiss part. 1. pag. 301. n. 89. in 1. impress. Farinac. fragment. criminal part. 1. verb. Iudex. n. 956. vbi n. 957. cum Iacobo Laureot. d. cap. 1. n. 11. & Scacc. d. n. 90. ampliat hoc procedere non solum de Iure canonico, sed etiam de Iure ciuili.

31 De clausula autem, Omni & quacunque appellatione remota, vide Scacc. d. quæst. 16. limit. 1. num. 96. Marches. de Commiss. part. 1. pag. 301. & 302. à n. 56. vbi ait ex his verbis omnes appellationes esse sublatas, & num. 73. & 74. quòd prohibita appellatione in causa principali, stante hac clausula, censetur etiam prohibita in causa accessoria, & è contra.

CLAVSVLA XXI.

Arbitrio Rotæ.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Arbitrium regulatur à Iure.*
3 *Arbitrium lectum in commissione emanata à signatura Iustitia, non facit rescripta gratiosa.*
4 *Arbitrium dat facultatem aliquid relaxandi de Iuris rigore.*
5 *Arbitrium operatur, vt relicto extremo rigoroso seruetur æquitas.*
6 *Æquitas vbi concurrit, est satis ampla clausula,* Arbitrio Rotæ.
7 *Pensionis validitatem examinandi licentia data censetur per clausulam,* Arbitrio Rotæ, *iuncta clausula,* Sine retardatione solutionis pensionis.
8 *Arbitrium intrat ad effectum reseruandi restitutionem fructuum in fine litis, stante paupertate.*
9 *Attenta stante clausula,* Arbitrio Rotæ, *nunquam Rota reiicere consueuit, nisi clarè constito de bono iure.*
10 *Possessorium reintegranda reiicere non valet clausula,* Arbitrio Rotæ, *vt solum super petitorio cognoscatur.*
11 *Possessorium ante petitorium terminandum est etiam à Iudice habente arbitrium.*
12 *Ius partis offendendi, vel lædendi non dat facultatem clausula,* Arbitrio Rotæ.
13 *Rem iudicatam non potest impedire clausula,* Arbitrio Rotæ.
14 *Manutentionem non impedit clausula,* Arbitrio Rotæ.
15 *Citationis defectum non supplet clausula,* Arbitrio Rotæ.
16 *Executio iam facta non potest reuocari vigore clausula,* Arbitrio Rotæ.
17 *Recursum ad Iudicem sæcularem habens non iuuatur clausula,* Arbitrio Rotæ.
18 *Rigorem verborum,* Parito Breui, *temperat aliquatenus clausula,* Arbitrio Rotæ.
19 *Arbitrium Rotæ retardatur ex calumnia manifesta.*
20 *Nullitas ex tribus vbi adest, cessat clausula;* Arbitrio Rotæ.
21 *Decimarum in causa inter Ecclesias vigente apposita clausula,* Arbitrio Rotæ, *appellatione interposita suspendit iudicatum.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Mart. de claus part. 1. claus. 13. in vlt. impress. Aloys. 1
Ricc. in collect. decis part. 4. collect. 1604. & collect. 1197. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. in annot. num. 285. cum seqq. Seraph. decis 448. n. 1. & 4. & cæteros in discursu citatos. Quibus addo nouissimè Theodos. de Rub. sing. Rota tom. 1. p. 4. claus. 8. & cl. 175. pag. 319.

Arbitrium regulatur à Iure, vt pluries censuit 2
Rota, & signanter decis. 179. n. 1. & decis. 235. n. 1. & decis. 547. n. 1. apud Farinac. part. 1. recent & decis. 587. n. 1. part. 2. recent. & apud Pacificum post tract. de Saluiano interdict. decis. 11. n. 3. & apud Cenci post tract. de censib. decis. 226. n. 1. & apud Zanch. post tract. de oblig. Camer. decis 119. n. 1. Gregor. decis. 11. n. 3. & nouissimè in Barcinon fructuum 16. Iuny 1616. coram Domino Duran. & in Firmana pensionis 23. Ianuar. 1617.

coram

coram eodem. & hoc tanto magis procedit, quando arbitrium legitur in commissione emanata à signatura Iustitiæ, quæ non facit rescripta gratiosa seu arbitraria ab ordine Iuris, vt dicitur *in decis.* 558. *n.*1.*part.*1 *recent.*

4 Verum tamen est quòd arbitrium dat facultatem aliquid relaxandi de Iuris rigore, vt censuit eadem Rot. *decis.*85.*n.*4. & *decis.*179. *num.*2. apud Farinac. *part.*2.*recent.* & *decis.*284.*num.*5. & *decis.*440 *num* 8. & *decis.* 587. *num.* 1. *apud eundem part.* 2. *etiam recent.* Seraph.*decis.*1154.*num.*1. Marches.*de commiss.part.*1. *pag.*331. *n.*156. & *pag.*401. *num.*56. *in vlt. impress.* & *part.*3. *pag.*5. vbi refert decisionem *in vna Auersana Capellania coram Cardinale Sacrato.* Rot. *decis.* 251. *n.*1.*in fine*, & *decis.*355.*n.*7. *in fin.* & *decis.*401. *num.*2.
5 *p.*1.*in posthum. Farinac.* aliàs *p.*3. *recent.* & operatur, vt relicto extremo rigoroso seruetur æquitas, Rota *decis.*462.*n.*3.*p.*1.*recent.* & *decis.*506.*n.*1. *part.*2. *etiam recent.*

6 Est satis ampla hæc clausula, vbi concurrit æquitas, vt fuit dictum post Crescent.*decis.*4.*n.*3. *de testibus*, *in Cæsaraugustana dismembrationis* 3. *Decembris* 1601. *coram Cardinale Sacrato*, impressa per Farinac.*decis.*365. *num.*1. *part.*2. *recent.* Quæ tamen æquitas cessat stantibus impedimentis & tergiuersatione partis, ita vt non solùm ex æquitate, sed etiam iure ordinario sit adhibenda fides testibus nulliter examinatis. Seraph. *decis.*1054. *num.*1. & *decis.*1296.*n.*2. & *decis.*1094. *n.*2. vbi quòd per eam censetur remissus rigor iuris ciuilis, sicut etiam per clausulam, *Conscientiam tuam oneramus.* Item quando rescribitur Iudici aliàs Iurisdictionem habenti, ne si aliàs reducatur ad meros terminos Iuris, commissio reddatur inanis, vt post Fel. Dec. & alios fuit dictum *in Romana Cottigij* 6. *Martij* 1606. *coram Cardinale Sacrato*, cuius mentio fit *in d. decis.* 363. *n.*1.*in fine.*

7 Iuncta clausula, *Sine retardatione solutionis pensionis*, operatur vt videatur data facultas examinandi validitatem, vt tentum fuit in Rota apud Farinac. *decis.*567.*num.*1.*part.*1.*recent.* Theodos. de Rubeis *d. claus.*8.§.4. vbi quòd quando hæc clausula posita est in materia pensionis, Rota non solet declarari arbitrium, nisi gustata priùs validitate pensionis. Duran. *Rota decis.*60.*n.*7. vbi etiam quòd non retardat pensionis solutionem, ead. Rot. *decis.*530. *num.*1. *p.*2. *in posthum. Farin.* aliàs *p.*4.*recent.*

8 Arbitrium intrat ad effectum reseruandi restitutionem fructuum in fine litis, stante paupertate, vt tenet Maresc.*variar resolut.lib.*1.*cap.*86.*num.*83. & dictum fuit *in Casenaten. de Aluinis* 9. *Decembris* 1609. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, & *in Elnen. præceptoria* 5. *Iunij eiusdem anni* 1609. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.*

9 Stante hac clausula, licèt aliquando Rota constito de bono iure reiecerit attentata, hoc tamen nunquam facere consueuit, nisi de bono iure constet clarè, & concludenter per partis confessionem, vel rem iudicatam; ita Rot. *decis.* 2. *de restit. spoliat. in nouis*, latè Lancellot. *de attent. part.*3. *cap.* 4. *quæst.* 1. *num.*64. *cum seqq.* & fuit dictum *in Cæsaraugustana dismembrationis* 25. *Ianuarij* 1610. *coram Cardinale Sacrato*, & *in decis.*465.*n.*3. & 9. *coram Gregorio X V*, & *in Ferrarien.decis* 13. *Maij* 1616.*coram Buratto*, & *in Leodien dominij de Hollonia* 5. *Maij* 1625. *coram Domino Merlino.*

10 Non habet tamen locum ad reiiciendum possessorium reintegrandæ, vt solum super petitorio cognoscatur, vt fuit dictum *in Verduven. Abbatiæ* 10. *Februarij* 1615. *coram Buratto*, impressa per Farin.
*decis.*652.*num.*1.*part.* 2. *recent.* Possessorium enim 11
ante petitorium terminandum est etiam à Iudice habente arbitrium, vt habetur *eadem decis* 652. *n.*2.
nam hæc clausula non dat facultatem offendendi, 12
vel lædendi ius partis, *ad l.*2.§. *mentio.* & §. *si quis à Principe*, *ne quid in loco publico*, Bart. *in l. ambitiosa n.*12. *ff. de decretis ab ordine facien* & *in Extrauag. ad reprimendum*, *in verb. videtur. n.* 13. *vers. quare item*, Menoch.*de arbitrar.lib.*1.*quæst.*24.*in princip.*

Non potest hæc clausula impedire rem iudica- 13
tam, vt dictum fuit *in Romana pretij* 4. *Martij* 1613. *coram Vbaldo seniori*, impressa per Farin. *decis.* 434. *n.*5. *part.*2.*recent.*

Non impedit manutentionem, vt fuit dictum *in* 14
Aurien.parochialis 17. *Aprilis* 1600. *coram Cardinale Lancellotto*, impressa per Marches. *de commiss. part.*1. *pag* 436.*n.*3.*in* 2.*impress.*

Nec defectum citationis supplet, est enim insa- 15
nabilis, etiam stante hac clausula, Marches.*d. part.* 3. *pag.*8.*n.*3. Gregor.*decis* 416 *num.*2. & dictum fuit *in Mantuana bonorum* 1. *Decembris* 1611.*coram Vbaldo*, impressa per Marches.*d part.*3.*pag.*80.*n.*3. & *in Zamoren. pecuniaria* 20. *Martij* 1609. *coram Cardinale Caualerio*, impressa per eundem Marches. *d. part.* 2. *pag* 98.

Huic clausulæ non est locus ad reuocandam exe- 16
cutionem iam factam, provt ex multis Rotæ decisionibus obseruat Mart. *d. claus.* 13. *num.* 11. & 12. aiens quòd stante hac clausula, apposito sequestro arbitrio Rotæ, non est locus arbitrio, si possessio sit legitimè capta seruatis seruandis; & *num.* 13. quòd stante hac nostra clausula, iuncta cum illa, *Sine retardatione solutionis pensionis*, ad fauorem translatarij non suspenditur solutio, si adsint literæ; & *num.*16. *ex vna Tuden. parochialis* 3. *Decembris* 1601. *coram*
Cardinale Sacrato, colligit hanc nostram clausulam 17
non iuuare illum, qui habuit recursum ad Iudicem sæcularem; & *num.*18. post Cæsar. de Grass.*decis.*12. *n.*4.*de prob.* asserit quòd si hæc nostra clausula adiecta fuerit alteri, *Sine præiudicio legitimæ executionis litterarum Apostolicarum*, est locus arbitrio ad supersedendum, vbi literæ non sint iustificatæ.

De clausula, *Parito Breui Arbitrio Rotæ*, vide *in* 18
causa Asloricen. Prioratus 9. *Nouembris* 1596.*coram Litta*, impressa per Marches. *de commiss. part.*1. *pag.* 448. vbi habetur quòd hæc clausula temperat aliqualiter rigorem verborum, *Parito Breui*, & *in Barcinonen. beneficij* 23. *Ianuarij* 1610. *coram Cardinale Pamphilio*, & *in Aurien. parochialis* 27. *April.* 1598. *coram Lancellotto*, & *in Tudertina parochialis* 4. *Iunij*, & 3. *Decembris* 1605. *coram Cardinale Sacrato*, & *in Leodien.parochialis* 16. *Nouembris* 1594.*coram Litta*, & *in Gerunden. beneficij* 10. *Aprilis* 1602. *coram eodem*, & *in Gerunden. Canonicatus*, *seu officij Pœnitentiariæ* 11. *Februarij* 1588.*coram Orano.*

Arbitrium Rotæ retardatur ex calumnia mani- 19
festa, vt fuit dictum *in Bononien. censûs* 10. *Decembris* 1601.*coram Iusto*, impressa per Marches. *de commiss part.*2.*pag.*61.*n* 4.*in vlt impress.* 20

Cessat vbi adest nullitas ex tribus, Rota *in Fauentina* 21. *Iunij* 1607. *coram Penia*, impressa per Marches.*d part.*2.*pag.*146.*n.*8.

In causa decimarum inter Ecclesias posita hæc 21
clausula, *Appellatione interposita*, suspendit iudicatum, vt fuit dictum *in Corduben.decimarum* 2.*Decembris* 1605. *coram Cardinale Pamphilio*, impressa per Marches.*part.*1.*pag.*685.

CLAVSVLA XI.

Arbitrio suo.

1 *Arbitrium boni viri importat clausula*, Arbitrio suo.
2 *Arbitrium boni viri intelligitur, quod faceret ita ac vellet fieri in rebus suis.*
3 *Testator quando suam voluntatem non bene explicauit, vel declarationem suæ voluntatis alteri commisit, recurritur ad arbitrium boni viri.*
4 *Voluntatem liberam, & non regulatam aliquando importat clausula*, Arbitrio suo, *& quando, ostenditur.*
5 *Arbitrium expirat morte illius, qui illud habebat.*

1 IMportat hæc clausula arbitrium boni viri, vt docent Batt. *in l. alio. num.8. ff. de alim. & cibar. leg.* Corn. *conf.* 173. *col.* 3. *verf. sed dubium facis, vol.* 3. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæst.*8 *num.*19. *cum duobus seqq.* Matt. *de clausul. part.* 3. *clauf.* 2. *in vlt. Romana impress.* Gooz. ad reg.8 *Cancellariæ, gloss.*9. *in anno à n.*185. *& præsertim num.*195. *& gloss.*15. §.1. *num.*93. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.*7. *n.*143. nouissimé Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *part.* 4. *clauf.*176.*n.*1. latè Noguerol. *alleg. iur. tom.*1. *alleg.* 10.
2 *num.*81. *cum seqq.* Vide *infrà dict.*424. & huiusmodi arbitrium intelligendum, quod faceret ita ac vellet fieri in rebus suis, Dec. *in l. in personam.* §. *generaliter*, vbi Cagnol *ff. de reg. iur.* Bart. *in l.*1. *col.*2. *ff. de solut.* Roman. *in rub. de arbit. col.* 2. *verf. item quintò*, quos refert Mart. *d. clauf.* 2. *n.*4. *in fine.*

3 Io vltimis etiam voluntatibus recurritur ad argumentum boni viri, quando testator vel suam voluntatem non bene explicauit, vel declarationem suæ voluntatis alteri commisit, *l.*1 *ff. de legat.* 2. *l. fin.* §. *sed & si quis. C. comm. de leg.* Socio. *conf.*92. *n.*11. *& seq. vol.* 1. Afflict. *decis.*371. *n.*10. quos refert, & sequitur Matta *d. clauf.*2. *n.*7. vbi *n.*8. idem esse dicendum affirmat, si legauerit Titio centum eroganda prout sibi in secreto dixit.

4 Aliquando tamen hanc nostram clausulam liberam voluntatem importare, & non regulatam, sicut illud verbum, *pro libito*, tenent Surd. *decis.*10. *n.*50. Mat. Anton. *variar. resolut. lib.* 1. *resolut.* 74. *num.*8. Maresc. etiam *variar. resolut. lib.* 1. *cap.*21. *n.*30. præcipuè quando esset dictum, *libero suo arbitrio committimus*, ex Dec. *in d. l. in personam.* §. *generaliter, n.*2. *ff. de regul. Iur.* & Menoch. *d. lib.*1. *quæst.*7. *à n.*33. & Monet, *d. cap.*7. *n.*143. *in fin.* vel quando arbitrium ei committitur, qui aliàs illud habebat, tunc enim libera & absoluta facultas tributa dicitur, vt verba aliquid operentur, ex Menoch. *dict. lib.*1. *quæst.*8. *num.*35. & Monet. *d. cap.*7. *n.*144. *in princip.*

5 Arbitrium expirat morte illius, qui illud habebat, Batt. *in l. centesimus.* §. *fin. num.*9. *& seq. ff. de verb. oblig.* Gozadin. *conf.*12. *n.*10. & fuit dictum *in Mediolanen. pensionis* 30. *Februarij* 1615. *coram Vbaldo seniori*, impressa per Farin. *decif.*65 1. *n.*2. *part.*1. *recent.*

CLAVSVLA XII.

Auctoritate, seu vice nostra.

1 *Iurisdictionem Ordinariam non importat clausula*, Auctoritate nostra, *sed delegatam.*
2 *Iurisdictio Ordinaria excitari videtur, cum Iudici aliàs Ordinario à lege, vel à Principe Iurisdictio committitur, circa illa tamen quæ semota commissione ad illum spectabant potestatem.*
3 *Iurisdictionem Ordinariam inferioris mutat superior in delegatam, quoties in commissione adiecta fuerit clausula*, Auctoritate nostra, *vel*, Tanquam delegatus à nobis.
4 *Quando adiicitur clausula particula*, Etiam, *vtramque, Ordinariam scilicet, & delegatam Iudex habere dicitur.*

1 HAnc clausulam non importare Iurisdictionem Ordinariam, sed delegatam, resoluunt Menoch. *de præsumpt. lib.*2. *præs.*16. *num.*28. Maresc. *de Commiss. part.* 1. *pag.*64. *n.*226. *& pag.*802. *num.*325. *& pag.*416. *n.*204 *in vlt. impress.* D. Barbos. *in l. cum Prætor* 12. *in princip. n.*33. *ff. de iudic.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. cap.*7. *n.*141.

2 Licèt quando Iudici aliàs Ordinario à lege, seu Principe Iurisdictio committitur, circa illa tamen quæ semota commissione ad illum spectabant potestatem, non delegata iurisdictio de nouo tribui, sed Ordinaria, quam iam habebat, excitari videatur, vt in specie probat text. *in cap. licèt, de offic. Ordin.* Ibi, *suæ Iurisdictioni subiectos*, &c. Ias. in *l. Ius ciuile, num.*2. *ff. de Iustit. & iure.* Cened. *ad Decretal. collect.*157. *n.*1. Menoch. *de præsumpt. lib.*2. *præs.*16. *n.*24.

3 Tamen quoties in commissione adiecta fuerit hæc clausula, *Auctoritate nostra*, vel, *Tanquam delegatus à nobis*, aut similis, tunc iuxta text. *in l.* 1. §. *si quis simpliciter, verf. cum adiicitur. ff. de verb. oblig.* videtur superior Iurisdictionem Ordinariam inferioris mutare in delegatam, dum vult vt ipse non tam suo nomine, sed delegantis cognoscat, quod proprium est delegatorum, succeditque reg. *l.* 1. *verf. omnia enim C. de veteri Iure enucle. iuncta l.*1. *qui mandatam. l.*3. *ff. de officio eius*, probat in specie text. *in c. cum aliquibus, verf. nisi, de rescript. lib.*6. ex quo in terminis post Batt. & alios, quos citant, tradunt Menoch. *de arbit. quæst.*12 *à n.*4. Azeued. *in rub. tit.*9. *num.*17 & 18. *lib.*3. *noua Recopil.* Molin. *de Iust. tom.*6. *tract.*5. *disp.*14. *n.*1. *verf. quando verò.*

4 Si verò in tali commissione adiiciatur particola, *Etiam*, veluti, dum dicitur, *Etiam auctoritate nostra*, vel, *Tanquam Apostolicæ Sedis delegatus*, tunc vtramque potestatem, Ordinariam scilicet, & delegatam Iudex Ordinarius habere dicitur, prout in specie resolui *de offic. & potest. Episcopi, part.*3. *alleg.*92. *num.*11. iuxta particulam, *etiam*, quæ vnum casum exprimit, & alium includit, gloss. *verb. Ecclesiæ*, iuncto text. *in Clem.* 2. *de heret.* eum citatis per me *dub.*65. *n.*4. vnde si ab eodem Iudice aliàs Ordinario appelletur, non ad summum Pontificem, sed ad Metropolitanum Ordinarium erit appellandum, per ea quæ dixi *d. allegatione* 92. *n.*14.

CLAVSVLA XIII.

Augendi, &c.

1 *Quantitas nisi fuerit expressa, non suffragatur clausula*, Augendi, &c.
2 *Valor rei vt possit exprimi vsque ad tertiam partem, operatur clausula*, Augendi, &c. *vbi est simpliciter posita.*
3 *Clausula*, Augendi, &c. *operatur vt gratia ob non expressum verum valorem sustineatur, donec impetrans deliberet.*

4 *Augere*

Digitized by Google

4 *Agere amplius non poterit, si habens clausulam,* Augendi, &c. *semel expresserit.*

5 *Clausula*, Augendi & minuendi vsque ad verum valorem etiam in secunda expeditione, *non operatur, si post factam primam expeditionem beneficium per alium ob malam expressionem fuerit impetratum.*

1 CVm hæc clausula sit facultatiua, non suffragatur nisi quantitas fuerit expressa, vt fuit teutum in Rota *in Tuden. beneficij* 11. *Aprilis* 1578. *coram Cardinale Blanchetto, & in Spoletana beneficiorum* 22. *Iunij* 1594. *coram Cardinale Mantua, inter eius decisiones impressas, decis.* 290. *num.* 5. nouissimè Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauf.* 9. *num.* 1. *& clauf.* 185. qui *d. num.* 1. ait quòd ista clausula est facultatiua, & regula de valore ei obstat, vt non possit augeri vltra tertiam partem, & interim stat confessio in valore expresso, citat Seraphin. *decis.* 422. *n.* 1. *& decis.* 1393. *n.* 2.

2 Vbi est simpliciter posita, operatur vt valor rei possit exprimi vsque ad tertiam partem, quod si dicatur, *Augendi quantum opus fuerit*, tunc potest vsque ad quamcunque summam actus exprimi; & ita seruare Rotam affirmat Matt. *de clauf. part.* 1. *clauf.* 16. *num.* 1. vbi *num.* 4. post Fabi. *decis.* 14. *lib.* 2.

3 *in nouiss.* subdit hanc clausulam operari, vt gratia ob non expressum verum valorem sustineatur, donec impetrans deliberet quid in expeditione litterarum velit exprimere, ampliátque vt procedat etiamsi ante expeditionem litterarum resignauerit, quia poterit in literis exprimi verus valor per resignationem.

4 Limita tàmen quod hæc clausula non procedat, si habens clausulam, *Augendi*, semel expresserit, nam amplius augere non poterit, vt per Fel. *in cap. ad aures col.* 3. *de rescript.* Verall. *decis.* 331. *part.* 3. Matt. *d.*

5 *clauf.* 16. *num.* 6. quæ limitatio locum sibi vendicat quamuis adsit clausula, *Augendi & minuendi vsque ad verum valorem, etiam in secunda expeditione*, si post factam primam expeditionem beneficium per alium ob malam expressionem fuerit impetratum, quia primus impetrans tenebatur inquirere verum valorem ante primam expeditionem, & ex quo malè expresserat, quod præsumatur dolosus, nisi ipse doceret, quod ex aliqua causa esset motus ad exprimendum minorem valorem; ita Put. *decis.* 94. *lib.* 3. *in vtraque editione*, vbi subdit non obstare illam clausulam, *Etiam in secunda expeditione*, quia intelligitur quando ex alia causa ad minorem valorem expediuisset, cùm tunc in dolo diceretur esse, ne priuilegium censeretur esse concessum doloso, & in præiudicium officialium, qui ex prima expeditione fraudati erant, secundo expedire non poterat, & tanto magis stante impetrante in medio, per ea quæ Fel. *in cap in nostra col.* 3. *circa princip. vers. & hanc limitationem, de rescript.*

CLAVSVLA XIV.

Cæterata.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Extensione indiget clausula caterata.*

3 *Extensio antequam fiat Iudice authorante, clausula caterata non debet haberi pro extensa.*

4 *Caterata clausula continet omnia, qua de stylo No-* August. Barbosæ de Clausul. *tarij in instrumento consueuerunt extendi.*

5 *Omnia, quo solent sequi postea, & subintelligi quoquo modo possunt, ad perficiendam orationem complectitur clausula caterata.*

6 *Caterata clausula continet ea, qua sunt de natura actus, vel rei, super qua interponitur.*

7 *Omnia, qua sunt de natura subiecta materia, stylo, aut consuetudine, virtualiter includit clausula caterata.*

8 *Notarius quando dixit in instrumento,* præsentibus talibus, &c. *tunc clausula illa,* & cætera, *est extendenda, quod scilicet testes fuerunt rogati.*

9 *Post verbum* acceptantibus *apposita clausula,* & cætera, *extenditur pro se, haredibus & successoribus.*

10 *Clausula,* & cætera, *posita post relationem partis alicuius dispositionis, comprehendit sequentia in illo actu.*

11 *Caterata clausula non comprehendit ea, qua sunt de substantia, & forma.*

12 *Extendi non potest clausula caterata in contractibus de necessitate requirentibus scripturam.*

13 *Procura in mandato posita clausula caterata, non potest extendi nisi ad ea, qua sunt de natura actus, vel qua sunt cœpta exprimi.*

14 *Iuramentum non continetur sub clausula caterata, nisi expressè sit dictum.*

15 *Caterata clausula non extenditur ad clausulas substantiales non solitas apponi.*

16 *Caterata clausula extenditur ad ea, qua sunt solita apponi.*

17 *Instrumenti solemnitas non suppletur per clausulam cateratam.*

18 *Notarius si scripsit obligationem mulieris pro alio cum clausula,* renunciauit, &c. *non comprehenditur renunciatio Velleiani.*

19 *Clausula,* constituens, &c. *non comprehendit clausulam separatam,* accipiendi, &c.

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide formularium Instrumentorum, seu Notariorum nouiter impressum, in quo descriptæ sunt omnes eorum clausulæ, & quomodo extendendæ, Matt. *de clauf part.* 1. *clauf.* 176. *in vlt. impress.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *lit. C. concl.* 302. 1

Hæc clausula indiget extensione, vt firmauit Rot. apud Zach. *post tract. de oblig. Cameralib. decis.* 83. *n.* 13. quæ debet fieri per Notarium, qui de instrumento rogatus fuit, vt post Bald. & Gratian. firmauit Rot. *in Romana hereditatis & Paragij dotis* 12. *Iunij* 1615. *coram Buratto*, impressa per Farin. *decis.* 723. *n.* 6. *p.* 2. *recent.* & ideo antequam extensio fiat iudice authorante, non debet haberi pro extensa, Grat. *cons.* 9. *n.* 123. *vol.* 1. Surd. *cons.* 350. *n.* 29. *vol.* 3. Rot. apud Pacific. *post tract. de Saluiano interdicto, decis.* 141. *n.* 5. & inter recentiores impressas per Farin. *d. decis.* 723. *n.* 5. *part.* 2. 2 3

Continet omnia, quæ de stylo Notarij in instrumento consueuerunt extendi, Bald. *in cons.* 384. incip. *Duo instrumenta, in princ. lib.* 3. Zabarell. *cons.* 133. *in princ. col.* 2. *vers. aliter respondemus;* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt. C. conclus.* 302. *lib.* 1. Cardin. Mant. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 2. *tit.* 10. *n.* 19. vbi ait quòd si de morte Notarij defuncti non appareat, recurrendum est ad generalem consuetudinem, & stylum Tabellionis eiusdem regionis. Et quod extendatur iuxta stylum Notarij probandum per inspectionem aliorum instrumentorum, tradit Rota *decis.* 542. *n.* 3. *p.* 1. *in posth. Farin.* Et ad videndum ad quæ extendatur, cognitio spectat ad Iurisperitū, non autem ad testes, Rot. *d. decis.* 542. *n.* 2. aliàs *p.* 3. *recent.* 4

5 Item complectitur omnia, quæ solent sequi postea, & subintelligi quoquo modo possunt, ad perficiendam orationem, Seraph. *de priuileg. iuram priuileg.* 74. *num* 174. Rot. Bonon. diuers. *decis.* 140. *num* 13. *&* 14. Card. Tusch. *tom.* 2. *lit. D. conclus.* 227. Rot. apud Cenc. *de censib. decis.* 84. *n* 8. eadem Rot. apud Pacificum *post tractatum de Saluiano interdicto*, *decis.* 137. *n.* 3.

6 Includit ea, quæ sunt de natura actus, vel rei super qua interponitur, *l. si duo patroni*, §. *si quis iurauerit. ff. de iureiur. l. si ita quis*, *cum l. seq. ff. de euict.* Corn. *cons.* 81. *num.* 6. *lib.* 1. *& cons.* 197. *num.* 8. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 154. *num.* 8. *&* 13. *vol.* 3. Paris. *cons.* 76. *n.* 7. *lib.* 3. Bertazol. *in repet. l. si quis maior. C. de transact. num.* 533. Surd. *cons.* 350. *num.* 28. Mari. Antonin *lib.* 2. *var. resolut.* 39 *num.* 1. Card. Mantic *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 10. *num.* 23. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloss. vlt. num.* 3. Card. Tusch. *d. conclus.* 307. *n.* 17. Rot. apud Cenc. *de censib. decis.* 84. *num.* 7. & fuit dictum *in Ianuen. pecuniaria* 17. *Martij* 1612. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.* 393. *num.* 13. *part. recent.*

7 Item includit virtualiter omnia, quæ sunt de natura subiectæ materiæ, stylo, aut consuetudine, Crauet. *cons.* 512. Bursat. *cons.* 130. *num.* 85. *& seq.* Cardin Tusch. *d. conclus.* 312. *num.* 2. Rot. apud Pacificum *post tract. de Saluian. interdicto*, *decis.* 137. *n.* 2. vbi quòd habet in se omnia, quæ solent sequi secundùm consuetudinem, Petrus Henriq. *resp. opuscul.* 1. *lit. E. num.* 17. vbi post Grammat. *decis.* 106. *n.* 12. *&* 13. ait quòd si fuerit apposita in principio instrumenti, operatur vt videantur omnia, quæ tam de iure, quàm consuetudine requiruntur, apposita,
8 Gonzal. *dict. gloss. vlt. num.* 4. vbi *num.* 7. notat quòd quando in instrumento dicit Notarius, *præsentibus talibus*, *&c.* tunc clausula illa, *&c.* est extendenda, quod scilicet testes fuerunt cognati, Cardin. Mantic. *dict. tit.* 10. *num.* 19. vbi quòd complectitur omnia quæcunque solent sequi secundùm consuetudinem, & stylum Notarij togati, si illa probari possint.

9 Hæc clausula apposita post verbum, *acceptantibus*, *&c.* extenditur pro se, hæredibus, & successoribus, Rot. *decis.* 193 *in princ. part.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Viterbien. bonorum* 2. *Maij* 1614. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farin. *decis.* 519. *n.* 3. *part.* 1. *recent.*

10 Posita post relationem partis alicuius dispositionis comprehendit sequentia in illo actu, Rot. apud Pacificum *post suum tract. de Saluian. interd. decis.* 137. *n.* 4. vbi *n.* 1. quòd habet in se solùm ea, quæ deficiunt in sermone, & in ea parte vbi apponitur, eadem Rot. apud Zach. *post tract. de oblig. Camer. decis* 16. *à principio.*

11 Non comprehendit tamen ea, quæ sunt de substantia & forma, vt per Rot. *decis.* 352. aliàs 1. *de verb. significat in antiq.* Grat. *cons.* 140. *num.* 7. *vol.* 1. Card. Mant. *d. tit.* 10. *num.* 2. *& lib.* 14. *tit.* 10. *num.* 44. *in fin. & num.* 45. & fuit dictum *in Romana hereditatis* 12. *Iunij* 1613. *coram Buratto*, impressa per Farinac. *decis.* 723. *n.* 4 *part.* 1. *recent.*

12 Item non potest extendi hæc clausula in contractibus de necessitate requirentibus scripturam, ex Ias. *l. Gallus.* §. *idem credendum*, *num.* 13. vbi Aret. & Ruin *n.* 27 *ff. de liber. posth.* concludit Card. Tusch. *d. conclus.* 302. *n.* 28 vbi *num.* 31. restringit, nisi esset consuetudo extendendi.

13 In mandato procuræ posita non potest extendi nisi ad ea, quæ sunt de natura actus, vel ad ea, quæ sunt cœpta exprimi, non autem ad ea, quorum salrem principium non est expressum, Castr. *cons.* 18. *n.* 5. *lib.* 1. & fuit dictum *in Anconitana censuum* 14. *Maij* 1613. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.* 492. *n.* 4. *part.* 1. *recent.*

14 Item, nec sub tali clausula continetur iuramentum, nisi expressè sit dictum de iuramento, vt ex Bald. *cons.* 436. incip. *Quæritur*, *in fin. lib.* 1. Hippolyt. *sing.* 113. *in fine*, tradit Tusch. *conclus.* 302. *num.* 32. vbi *num.* 35. cum Imola *cons.* 36 *in princip.* aduertit quòd si dicatur, *iurauit*, &c. bene præsumitur iurasse verbo, & tactis scripturis.

15 Item non extenditur ad clausulas substantiales non solitas apponi, vt ex Rot. *decis.* 1. *de verb. signif. in antiq.* tenet Gonzal. *d. gloss. vlt. num.* 10. non enim potest Notarius sub clausula cæterata extendere substantialia omissa, prout dies, indictio, Ruin. *in d. l. Gallus.* §. *item credendum*, *num.* 21. *&* 22. Tusch. *d. conclus.* 302. *n.* 43.

16 Item non extenditur ad vltra dicta, & dissdicta, sed ad ea, quæ solita sunt apponi, Tiraq. *de constituto*, *part.* 3. *limit.* 31. *num.* 10. Roman. *cons.* 346. *num.* 6. Gonzal. *d. gloss. vlt. n.* 3.

17 Item non est potens vt per illam suppleatur solemnitas instrumenti; ita Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.* 4. *n.* 7.

18 Item si Notarius scripsit obligationem mulieris pro alio cum clausula, *renunciauit*, &c. non comprehenditur renunciatio Velleiani, quia breuia locutio non potest ista beneficia & certiorationes continere, ex Bald. *cons.* 305. incip. *Passus difficilis*, *lib.* 3. notat Cardin. Tusch. *d. conclus.* 302. *num.* 36. vbi *n.* 37. extendit, vt procedat etiamsi extet statutum in loco, quod omnia, quæ sunt de natura contractus, præsumantur interuenisse, quia adhuc ex clausula, *renuncians*, &c. non potest extendit certioratio mulieris renuntiantis.

19 Item hæc clausula cùm contineat extensionem clausulæ inceptæ, non autem alterius separatæ, ideo licèt post clausulam *constituti* soleat sequi clausula, *accipiendi propria auctoritate*; si tamen reperitur sola clausula, *constituens*, &c. non veniat alia clausula separata, quam *accipiendi*, &c. ita Castr. *cons.* 10. *sub n.* 3. *lib.* 1. Crau *cons.* 34. *n.* 1. Card. Tusch. *d. conclus.* 301. *n.* 39.

CLAVSVLA XV.

Casu quo, &c.

1 HÆc clausula facit actum conditionalem, vt per Surd. *cons.* 268. *num* 8. *& cons.* 493. *num.* 15. *& cons.* 432. *num.* 39. Theodos. de Rub. *in singular. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 194.

2 Expressam conditionem importat in fideicommisso facto casu quo talis moriatur sine filiis, & idem est in legatis factis casu quo hæreditas deueniat ad talem; ita Bald. *cons.* 244. incip. *Casus talis est*, *lib.* 1. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *litter. C. concl.* 383. *n.* 10. vbi *n.* 15. post Bald. *cons.* 105. *n.* 7. *lib.* 5. subdit pariter conditionem importare si dicatur, *si & casu quo*, &c.

3 Vnde hanc clausulam facere conditionalem institutionem tradunt Bald. *consil.* 241. *vol.* 1. & Crau. *cons.* 268. *in princ.* Bece. *cons.* 39. *n.* 20. Surd. *cons.* 548. *num.* 10.

CLAVSVLA

Clausula XVI.

Cautionem banchariam præstare teneatur, &c.

1 *Cautio bancharia quomodo soleat in Romana Curia præstari ad fauorem pensionarij, ostenditur.*

2 *Debitor non tenetur dare nouum fideiussorem, si primus ex conuentione datus & acceptatus facultatibus lapsus sit.*

3 *Verba*, ad sexennium duraturam, *inducunt obligationem annuam ipso sexennio durante.*

4 *Obligatione annua non sufficit semel cauisse, quia in principio cuiuslibet anni conditio purificatur, & noua nascitur obligatio.*

5 *Verba importantia tractum successiuum vbi adsunt, non sufficit semel adimplere, sed requiritur adimplementum vsque ad finem.*

6 *Verbum*, duraturam, *inducit perseuerantiam actus.*

7 *Promittens simpliciter fideiubere, satisfacit suæ obligationi semel fideiubendo.*

8 *Debitoris nomen in solutum dans sufficit si nomen sit exigibile de tempore cessionis, secus si promittat illud esse bonum, & exigibile.*

1 HÆc cautio solet in hac Curia præstari ad fauorem pensionarij, cui se obligat aliquis idoneus mercator de soluendo pensionem, & durabat olim per triennium cum obligatione illam renouandi de triennio ad triennium, quod certè exigit consensum Papæ, aliàs pactum foret simoniacum, iuxta tradita per Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 35. num. 93.* quem refert D. Lotter. *in suo tract. de benef. lib. 1. quæst. 39. num. 58.* nisi tamen resignaret titularis, quia tunc cùm ille non teneretur ad solutionem pensionis, nec ad solutionem & renouationem banchariæ cautionis tenebatur, ad notata per Mandos. Mohed. & alios; firmant Flamin. *de resign. lib. 6. quæst. 2. n. 149. & 150.* Ioan. Baptista Costa *in tract. de claus. conuent. claus. 96* Hodie verò præstatur cautio ad sexennium, & obligatur titularis his verbis, *Ac cautionem banchariam ad beneplacitum tuum sufficientem & idoneam ad sexennium duraturam, & sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cuiuslibet sexennij renouandum præstare teneatur, & ad id censuris Ecclesiasticis, & executiuè procedendo cogi possit*, vt habeo in literis Apostolicis cuiusdam annuæ pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera ad mei fauorem Apostolica auctoritate reseruatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ insignis Ecclesiæ S. Mariæ Doliueira Vimaranensis.

2 Verùm mihi accidit, quod cùm transacto biennio mercator, qui dedit cautionem banchariam, defecerit per decoctionem, agitaui contra titularem, vt aliam loco deficientis præstaret, ille licèt se defenderet vulgari doctrina, quod non tenetur debitor nouum dare fideiussorem, si primus ex conuentione datus & acceptatus facultatibus lapsus sit, ex adductis à Guidobon. *decis. 64.* & latè Surd. *cons. 18. à num. 7.* tamen condemnatus fuit ad aliam loco deficientis præstandam, ex seqq.

3 Primò, quia verba illa, *ad sexennium duraturam*, de quibus in Apostolicis literis reseruationis pensionis, inducunt obligationem annuam ipso sexennio durante, *l. cùm in singulos, & l. cùm in annos. ff. de annuis legat. l. nec semel. ff. quando dies legati cedat*, cum aliis infrà allegandis.

Vbi autem versamur in obligatione annua, non sufficit semel cauisse, quia in principio cuiuslibet anni conditio purificatur, & noua nascitur obligatio, *d. l. nec semel. l. pater Seuerinum 6. fin. ff. de condit. & demonstrat l. Senatus. § fin. ff. de donat. causa mortis.* Castr. *in l. si Stichum. §. stipulatio, sub num. 1. vers. & sic de singulis ff. de verb. oblig.* Socin. *cons. 81. n. 5. lib. 3.* Natt. *cons. 545. num. 5.* Paris. *cons. 95. n. 44. lib. 2.* Surd. *cons. 223. num. 5. & in tract. de aliment. tit. 9. quæst. 6. num. 3. & decis. 273. n. 10.* Anton. Gomez *var. tom. 2. cap. 11. num. 44.* Rota *in Ianuen. legati 20. Iunij 1621. coram Buratto.* 4

Secundò, quia quatenus non importaret obligationem annuam, sufficit quod verba illa, *ad sexennium duraturam*, importent tractum successiuum, ad hoc ne sufficiat fuisse semel præstitam, Cyn. *in l. si quis heredem, num. 2. C. de instit. & substit.* & ibi Dec. *num. 1.* Angel *cons. 34. num 9.* Ias. *in l. si ab arbitrio, sub num 13. vers. secundò, & fortius, ff qui satisdare cog.* Fel. *in c. 2. sub num. 5. de treuga & pace*, Rot. *decis. 677. part 1 diuers.* 5

Quod autem verba, *duraturam ad sexennium*, importent tactum successiuum est indubitatum, quia inducunt annuam obligationem quolibet anno, ex doctrinis allegatis, tum etiam, quia propria significatio huius verbi, est vt inducat perseuerantiam actus, Castrens. *l. fin. num. 3. C. de indicta diuit. toll.* 6

Non obstat quod qui tenetur ex pacto dare fideiussorem, satisfacit suæ obligationi semel fideiubendo, nec iterum tenetur fideiubere si primus sit decoctus, vel factus sit non soluendo. Bart. *in l. prætoria, secunda. ff. de prætor. stipulat.* cum aliis per Surd. *cons. 18. per totum*, quia hoc procedit in eo, qui promisit simpliciter fideiubere, vt in specie declarat Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 527. num. 16. & 17.* & sic non applicantur casui nostro, in quo cùm verba promissionis importent tractum successiuum, lege accipiunt ex conuentione partium, *l. 1. §. & si conueniat. ff. depositi*, Natt. *cons. 384. num. 11.* 7

Hinc licèt is, qui dat in solutum nomen debitoris, sufficit si nomen sit exigibile de tempore cessionis, *l. si mandato meo. §. vltim. ff. mandati*, Surd. *decis. 326. n. 42.* nihilominus quando vlteriùs processerit, & promiserit illud esse bonum & exigibile, tenetur illud manutenere exigibile, etiam in futurum, *l. si venditor 39. in princip. ff. de actionib. empt.* Fulgos. *in l. si nomen. ff. de hered. vel act. vend.* Eugen. *cons. 73. n. 1. & 2.* Surd. *cons. 441. n. 7. post medium, & n. 15. cum seqq.* 8

Pari ergo ratione, licèt promittens simpliciter dare cedulam, liberetur semel dando, nec teneatur in casu decoctionis eam renouare, tamen vbi, prout in casu nostro, promisit dare cautionem banchariam duraturam ad sexennium, tenetur prima deficiente aliam subrogare, aliàs esset dare cautionem simpliciter, & non banchariam, nec manutenere qualitatem durationis, quam manutenere tenetur, *d. l. si venditor 30. de act. empt.* Gratian. *loco citato, num. 1.* cum aliis allegantis. 9

Circa hanc cedulam (cuius vsus frequentissimus est in Vrbe) aduertendum duxi cum D. Lotter. *in suo doctissimo tract. de re beneficiaria lib. 1. quæst. 38. num. 155.* campsorem per eam se obligare statis temporibus per tot annos, vel ad pensionarij & titularis vitam se soluturum, sub iuramento & obligatione Camerali absque vlla prorsus exceptione, 10

Digitized by Google

excepto casu mortis beneficiati, illáque ita conscripta eam consueuisse tradi ipsimet pensionario: adueniente ergo tempore solutionis ostensa sibi per ipsum pensionarium, vel eius legitimum procuratorem cedula, campsorem, vt resoluit, consueuisse à tergo ipsius cedulæ scribere & adnotare quantitatem solutam cum die & anno, vt semper ea eadem scriptura iustificetur obligatio campsoris erga pensionarium, simúlque constet de illius diminutione per dictas annotationes ad commodum ipsius campsoris, cùm non possint fieri aliter quàm de ipsius creditoris consensu, quo stante vtrimque insurgit probatio pro, & contrà, iuxta *l. Publia. §. vlt.* vbi *gloss. vlt ff depositi.*

Plura circa hanc materiam doctissimè pertractat D. Lonez *dict. quæst. 38. per totam*, & præcipuè *à num. 155. cum multis seqq.* & latissimè deducta fuerunt *in vna Cremonen. pensionis, siue Prioratus 25. Februarij, & 2. May 1622. & 23. Iunij 1623. coram bonæ memoriæ Vbaldo.*

Clausula XVII.

Citra aliquam innouationem.

1 *Claus.* Citra aliquam innouationem, *præseruat hypothecam antiquam.*
2 *Præseruat iura, & priores contractus.*
3 *Claus.* Citra præiudicium priorum iurium, imò iura iuribus addendo, &c. *operatur vt non dicatur facta nouatio, nec recessum à primo instrumento.*
4 *Claus.* Citra reuocationem, &c. *operatur vt per secundum mandatum primum non dicatur reuocatum.*

1 PEr hanc clausulam præseruari antiquam hypothecam, obseruat Gozad. *cons. 38. num 2* Gab. *commun. tit. de nouation conclus. 1 num. 56. in 3 sublimitatione*, & fuit dictum *in Romana anterioritatis hypothecæ 28. Nouembris 1597. coram Cardinale Pamphilio.*

2 Item præseruat iura, & priores contractus, vt nouatio non fiat; ita Ias. *in l. lecta, num 9. in fine, ff. si cert. petat.* Gratian. *cons. 126 n. 8. lib. 1.* Natt. *cons. 527. num. 2.* Gozad. *cons. 28. n. 2.* Thesaur. *Pedem. decis. 126. num. 5.* nam aliàs de nouationis natura erat extinguere præcedentem obligationem, eámque in sequentem transfundere, *l. 1. de nouat.* Surd. *cons. 298. num. 44.* & fuit dictum *in Romana pecuniaria 28. Ianuarij 1608. coram Ortembergo*, impressa per Farinac. *decis. 149. n. 6 part. 1. recent.*

3 Claus. *Citra præiudicium priorum iurium, imò iura iuribus addendo, &c.* operatur, vt non dicatur facta nouatio, nec recessum à primo instrumento, vt per Gratian. *cons. 127. num. 27. ad fin. & seq. lib. 1.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom. 2. part. 4. claus. 102.* Rota *decis. 738. n. 1. & seq. p. 1. diuers.*

4 Claus. *Citra reuocationem, &c.* operatur vt per secundum mandatum primum non dicatur reuocatum, Pute. *decis. 138. lib. 1.* Thesaur. *decis. 107. in fine*, & quòd primus Vicarius per secundi deputationem non censeatur reuocatus, Rebuff. *in forma Vicarij n. 19.* Et posita in mandato procuræ intelligitur de constitutione prioris valida, non autem de nulla, Gonzal. *ad reg. 8 Cancel gloss. 57. n. 18. vers. & clausula citra reuocationem.*

Clausula XVIII.

Citra vitium spolij, & attentatorum.

1 *Clausula*, Citra vitium spolij, & attentatorum, *quando in Curia vtamur, ostenditur.*
2 *Literæ in forma Breuis cum clausula*, Citra vitium spolij, &c. *possunt impetrari etiam postquam commissa fuerit causa super possessione & pertinentia illius beneficij.*
3 *Clausula*, Citra vitium spolij, &c. *apposita in Breui, tanquam accessoria recipit conditionem Breuis, intelligitur quatenus Breue sit iustificatum.*
4 *Sententia Auditoris Cameræ super executione Breuis lata sine iustificatione, est nulla.*

IN Curia vtimur hac clausula, illam potissimùm inserendo in Breuibus de capienda possessione nomine Cameræ beneficij litigiosi, ac aliàs quomodocunque collationi Apostolicæ Sedis reseruatur vacantis per mortem alterius ex collitigantibus, vel in Curia, aut per obitum Curialium, vel familiarium Cardinalium, Collectorum, vel Subcollectorum, aut Protonotariorum, & similium, & operatur, quod licèt adsit lis, tamen non attentet possessionem capiens illius vigore, vt per Staphil. *de literis gratiæ, in vltim. col. de reseru. in form. Breuis*, & per Sarnen. *in tract. Breuium, num. 14. vers. Breue etiam frequenter*, vbi *num. 15.* subdit se id sæpius vidisse. 1

Possunt huiusmodi literæ in forma Breuis cum hac clausula impetrari etiam postquam commissa fuerit causa super possessione, & pertinentia illius beneficij, non obstante inhibitione desuper emanata, iuxta allegata per Lancell. *de attent. in præfat. part. 2. cap 4. n. 415. & seq.* 2

Recipit tamen in Breui apposita tanquam accessoria conditiones Breuis, & intelligitur quatenus Breue sit iustificatum, Put. *decis. 1. lib. 1.* impressa per Marches. *part. 1. pag 428.* Rota *in Vicen. beneficij Sancti Martini, 20. Februarij 1600. coram Cardinale Pamphilio, & in Celsonen. præceptoria 4. Februarij 1605. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino*, impressa per Marches. *de Commiss. part. 2. pag. 64. num. 6. & 7.* 3

Vnde sententiam Auditoris Cameræ super executione Breuis latam non præcedente illius iustificatione, esse nullam & spoliatiuam, censuit Rota *in Maioricen. Sacristia 16. Decembris 1602. coram Cardinale Pamphilio.* 4

Clausula XIX.

Citra aliquam liberationem fideiussorum.

NOuationem respectu etiam fideiussorum excludit hæc clausula, iuxta tradita per Ias. *in l. non solùm. § morte, num. 48. de noui oper. nunciat.* Grat. *cons. 126. n. 7. & 8. lib. 1.* Rot. *in Romana consignationis depositi 3. Iunij 1600. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano.* 1

Clausula, *Circa præiudicium iuris mei*, quid importet, vide Socin. iun. *cons. 89. num. 8. vol. 3.* quem refert Cenc. *post lib. pract. & canonic. quæst sing 43. n. 5.* 2

CLAVSVLA XX.

Citra consensum in iurisdictionem, &c.

Comparatio coram Iudice si fiat simpliciter, & sine clausula, Citra consensum in iurisdictionem, &c. tunc per quemcunque actum consentitur in iurisdictionem illius Iudicis.

QVicquid contra vtentes hac clausula dixerint Innocent. *in cap. Cumena, n.4. de elect.* Alex. *in l.non solum §.morte, in fin n.52. ff. de noui oper. nunciat.* & Felin. *in cap cum M.Ferrarien. n.66. de Constit.* tamen valde suffragari experientia docet, cùm contingit dubitari an fuerit consensum in iurisdictionem illius Iudicis; nam si comparatio fiat simpliciter, & sine hac protestatione, non est dubium fuisse in iurisdictionem consensum Iudicis illius per quemcunque actum; ita Felin. *in cap inter monasterium, sub n.10.* ibi, *sed faciendo aliud actum, &c. de re iud.* & *ibi* gloss. *verb. subeundo iudic. vers. super hac dicunt quidam,* vbi Abb *n.8. & 9.* Rot. *decis.363. num.4. part. 1. diuers.* & fuit dictum *in Elboren. iuris conferendi 18. Martij 1613. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.*

CLAVSVLA XXI.

Codicillaris.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Clausula* Codicillaris *est inuenta ad conseruandas vltimas voluntates.*

3 *Testatoris ex voluntate præsumitur potius, quàm ex capite Notarij apposita clausula* Codicillaris.

4 *Intellige si testamentum publicè coram testatore legatur, vel consuetudo, seu stylus sit illam appon a Notariis.*

5 *Testamentis inter liberos conditis tacitè præsumitur inesse clausula* Codicillaris, *licèt non reperiatur contimata.*

6 Codicillaris *clausula quando est tacitè intellecta, non est paris potentia cum expressa.*

7 *Testamentum si non potest valere tanquam testamentum, vt valeat tanquam Codicillus, & omnia legata & fideicommissa sustineantur, operatur clausula* Codicillaris.

8 *Legatis in particularibus operatur clausula* Codicillaris, *vt licèt testamentum reddatur nullum præteritione filiorum, vel posthumi, nihilominus debeantur legata.*

9 *Legata, quæ conseruantur per auth. ex causa C. de liberis præterit qua actione petantur, remissiuè.*

10 *Testamenti caducatio vt impediatur, operatur clausula* Codicillaris.

11 *Testamentum quando est nullum exhæredatione, aut mala filij præteritione, tunc operatur clausula* Codicillaris *repetitionem fideicommissi venientibus ab intestato.*

12 *Testamento rupto ex causa præteritionis filij iam nati, an operetur clausula* Codicillaris, *vt bona per fideicommissum hæredi scripto sint restituenda, remissiuè.*

13 *Testamento rupto per querelam, operatur clausula* Codicillaris.

14 *Testamento apposita clausula* Codicillaris, *operatur vt hæredes ab intestato censeantur grauati disposita in testamento adimplere.*

15 *Testamentum si est nullum, vt purè intelligatur relicta esse fideicommissum, operatur clausula* Codicillaris.

16 *Legati repetitionem venientibus ab intestato operatur clausula* Codicillaris.

17 *Voluntas testatoris vbi deficit, operatur clausula* Codicillaris.

18 *Substitutionem directam fideicommissi facit valere clausula* Codicillaris, *adiecta testamento matris.*

19 *Restituere in grauato operatur clausula* Codicillaris, *quòd non detrahatur Trebellianica.*

20 *Verba directa vt obliquentur, operatur clausula* Codicillaris.

21 *Defuncti voluntatem sustinet, seu confirmat clausula* Codicillaris, *quando deficit simpliciter ob defectum solemnitatis, non autem eam alterat.*

22 *Iuramenti ad reuocationem testamento inserti, operatur clausula* Codicillaris, *vt debeat fieri in alio testamento specialis mentio.*

23 *Testamentum valere facit clausula* Codicillaris, *eo casu, quo hæres moritur in vita testatoris.*

24 *Testamentis apposita clausula* Codicillaris, *facit directam substitutionem flecti in fideicommissariam.*

25 *Venientes ab intestato quod censeantur tacitè vocati, operatur clausula* Codicillaris.

26 *Casu eueniente disposito à testatore, operatur clausula* Codicillaris.

27 *Testator ac si rogasset venientes ab intestato restitui hæreditatem hæredi scripto, operatur clausula* Codicillaris.

28 Codicillaris *clausula non habet vim contra voluntatem testatoris, nec aliquid operatur in testamento, quod non valet propter defectum voluntatis.*

29 *Hæreditas licèt non possit in Codicillis dari, nec adimi, tamen si daretur etiam per verba directa, operatur clausula* Codicillaris, *vt debeat hæreditas per fideicommissum restitui.*

30 *Hæreditas vt debeatur ex clausula* Codicillaris *ab intestato, ipsa clausula operatur, excepta legitima etiam quoad partem præteriti rumpentis.*

31 *Hæres institutus si præmoriatur testatori, operatur clausula* Codicillaris *vt hæredes ab intestato teneantur ex fideicommisso restituere substituto.*

32 *Substitutio pupillaris vt testamento rupto natiuitate posthumi, vel præteritione filij sustineatur, operatur clausula* Codicillaris.

33 *Substitutionis pupillaris conseruationem ad fauorem non impugnantis testamentum operatur clausula* Codicillaris.

34 *Hæres datus in solidum licèt si repudiet hæreditatem, priuetur etiam commodo legatorum, tamen si in testamento adest clausula* Codicillaris, *potest repudiare hæreditatem, & consequi legata ab intestato.*

35 *Testamentum quando est nullum, quia spurius incapax est substitutus, sustinentur ex clausula* Codicillari *etiam facta concubina.*

36 *Testatoris voluntas vt omni meliori modo valeat, operatur clausula* Codicillaris.

37 *Fratres S. Francisci incapaces si in testamento instituti sint cum clausula* Codicillari, *possunt*

haber

Digitized by Google

habere vt vendant, pretium pro necessitatibus consequantur.

38 *Legatum factum haredi coniunctum cum tertio, valet si in testamento est clausula* Codicillaris.

39 *Posthumi quando sunt instituti, & vltimo morienti sunt aliqui substituti, quomodo operetur clausula* Codicillaris, *ostenditur.*

40 *Solemnitatis defectum vt suppleat, non voluntatis, operatur clausula* Codicillaris.

41 *Quoad legitimam debitam filiis, vel aliis grauatis restituere ex clausula* Codicillari, *nihil illa operatur.*

42 *Immissionem heredi scripto non dari, nec retardari immissionem heredis ab intestato, operatur clausula* Codicillaris.

43 *Institutus in re certa, vt trahi possit ad vniuersum ex fideicommisso, licèt non adsit alius hares vniuersalis ex testamento, operatur clausula* Codicillaris.

44 *Testamentum quando est nullum praeteritione filij, nihil operatur clausula* Codicillaris.

45 *In testamento in quo turpis persona instituitur à fratre, vel sorore, & cateri fratres, vel sorores sunt praeteriti, nihil operatur clausula* Codicillaris.

46 *Substitutio reciproca quod contineat fideicommissariam, non operatur clausula* Cudicillaris.

47 *Caci in testamento non facto secundum solemnitatem requisitam, nihil operatur clausula* Codicillaris.

48 *Testamentum secundum ad impediendum quin reuocetur primum, nihil operatur clausula* Codicillaris.

49 *Testamentum vbi potest valere vt testamentum, nihil operatur clausula* Codicillaris.

50 *Testamento de inofficioso vbi agitur, nihil operatur clausula* Codicillaris.

51 *Testamento in inualido reuocatorio primi validi nihil operatur clausula* Codicillaris.

52 *Testamenti in fine quando ponitur clausula* Codicillaris, *nihil operatur.*

53 *Remedium l. si vnquam. C. de reuoc. donat. non tollit clausula* Codicillaris.

54 *Testamentum valere facere quoad pœnam appositam heredi si contraueniat, non operatur clausula* Codicillaris.

55 *Matrem si quis instituat in re certa praeteritis filiis cum clausula* Codicillari, *non operatur nisi quoad rem particularem.*

56 Codicillaris *clausula multis modis ponitur.*

57 *Testamentum nullum ob praeteritionem posthumi an sustineat clausula* Codicillaris, *remissiuè.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide latè Turret. *in speciali tractat. de hac clausula edito*, Hippol *cons.* 118. *num.* 7. *vol.* 2. Anton. Gomez *l.* 3. *Tauri, num.* 71. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 326. *num.* 39. *cum seqq. & cons.* 881 *num* 14. *& cons.* 979. *n* 2. Mascard. *de probat conclus.* 400. Perez *ad l.* 1. *vers. sexta solemnitas. tit.* 2. *lib.* 3 *Ordinam pag* 108. Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim volunt. lib.* 1. *tit.* 9. Ioseph. Ludou. *decis.* 2. *n.* 31. Surd *cons.* 119. *num.* 38 *cum seq. & cons.* 232. Molin. *de Inst dispnt.* 132. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit.* C. *conclus.* 291. *& conclus.* 304. *num.* 16. *cum seqq.* Mart. *d. claus. part.* 3. *claus.* 13. Ceuall. *commun. contra commun. quæst.* 180 *& quæst.* 185. *cum seqq.* Cardos. *in praxi Iudic. & Aduocatorum, verb. claus.* 21. Honded. *cons.* 74. *tom.* 1. Bernard. Græuæ. *ad pract. Camera Imperialis lib.* 2. *concl.* 114. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 1. *collect.* 59. *& part.* 4. *collect.* 1186. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 48. *n.* 4. *cum seqq.* latè Fusar. *de substit quæst.* 245. *n.* 38. *cum seqq.* Cancer. *var. resol p.* 1. *c.* 4 *à num.* 59. *& n.* 108. *& cap.* 1. *num.* 124. Magdalen. *de numero testium in testamento requisito p.* 1. *c.* 6. *num.* 17. *&* 28. *& cap.* 16. *n.* 75. *cum seqq.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 11. *pag.* 129. *& claus.* 205. *pag.* 325.

Hæc clausula est inuenta ad conseruandas vlti- 2
mas voluntates, Bald. *l. in vltima, col.* 4. *vers. nunc aliqua, de Codicill.* Decian. *cons.* 287. *n.* 3. *&* 4. Fusar. *dict. quæst.* 245. *n.* 40.

Præsumitur ex voluntate testatoris potius, quàm 3
ex capite Notarij apposita, Aloys. Ricc. *d. collect.* 59. *post med.* Honded. *cons.* 33. *num.* 44. *tom.* 1. Menoch.
cons. 87. *n.* 50. *& cons.* 37. *num.* 143. quod intellige si te- 4
stamentum publicè coram testatore legatur, ex adductis per Honded. *cons.* 33. *num.* 46. *& cons.* 74. *n.* 43. *tom.* 1. & Gab. *commun. tit. de consuetud. conclus.* 4. *num.* 7. nam bonum est de ea testatorem certiorari, Angel. *cons.* 364. *n.* 6. *col. pen. vers. quapropter*, quem refert Cardin. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 158. vel consuetudo seu stylus sit illam apponi à Notario, vt per Mascard. *d. conclus.* 300. *n.* 2. quia censetur apposita ex tacita voluntate testatoris, cùm consuetum sit quòd apponatur, secundùm Farin. *in praxi crimin. part.* 6. *de falsitate & simul. quæst.* 157. *num.* 48. aliter enim illa omissa non debet intelligi, ex Brunor. à Sole *in locis communibus, vers. clausula* 7. Card. Tusch. *d concl.* 292. *num.* 185.

In testamentis inter liberos conditis tacitè præ- 5
sumitur inesse, licèt non repetatur continuata, gloss. *verb. non voluit, in fin. in l. cohæredi.* §. *cum filia. ff. de vulg.* Couar. *in cap. Raynutius.* §. 1. *num.* 4. *de testam.* Anton. Gomez *leg.* 3. *Tauri, num.* 62. *&* 74. Costa *in cap si pater, verb. interdum, n.* 8. *eodem tit. lib.* 6. Cephal. *cons.* 420. *num.* 17. Mench. *de success progressu lib.* 2. §. 18. *num.* 82. *vers. item multum*, Præt. *de interpret. vlt. volunt fol.* 100. *num.* 38. Card. Mant. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 5. *& lib.* 6. *tit.* 2. *num.* 21. *&* 22. Clar. *in* §. *testamentum, quæst.* 8. *n* 7. Ferret. *in constitut. Cathalonia gloss.* 7. *n.* 38. Marien. *ad l.* 1. *gloss.* 10. *num.* 59. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recopil. & d l* 2. *gloss.* 2. *num* 9. Gutier. *in repetit l. nemo potest, num.* 241. *ff. de leg.* 1. *& pract. lib.* 3. *quæst.* 50. *num.* 3. Surd. *cons.* 232. *num.* 14. Ceuall. *commun contra communes quæst.* 186. *cum seq.* & Stephan. Gratian *d. cap.* 48. *n.* 18. *& cap.* 369. *num.* 1. Fusar. *de substit. quæst.* 245. *num.* 48. vbi *num.* 49. *&* 52. declarat procedere quoad solemnitatem, non quoad substantiam.

Quando verò est tacitè intellecta, non est paris 6
potentiæ cum expressa, ex notatis per Surd. *cons.* 232. *num.* 28.

Primò operatur hæc clausula in testamento, vt 7
si testamentum non possit valere tanquam testamentum, valet tanquam codicillus, & omnia legata & fideicommissa sustineantur, *l.* 1. vbi Bart. *n.* 3. *ff. de iure Codicill.* Clar *in* §. *testamentum, quæst.* 46. *n.* 1. Marien. *ad l.* 2. *gloss.* 2. *num.* 9. *& gloss.* 10. *num.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recop.* Surd *d cons.* 231. *n.* 17. Gama *Lusit. decis.* 136. *n.* 3. Cardin. Tusch. *d. conclus.* 192. *à princip.* Cardos *d. verb. clausula* 21. Aloys. Ricc. *d. collect.* 1186. *vers. quinto*, & tunc sustinetur testamentum iure codicillorum, in quibus sufficiunt quinque testes, etiam non rogati, Mench. *de success. creat. lib.* 2. §. 15. *n* 43. Paris. *cons.* 42. *n.* 39. *lib.* 2. Steph. Gratian. *discept.*
forens. cap. 633. *n.* 6. Operatur etiam in legatis parti- 8
cularibus, vt licèt testamentum reddatur nullum

prætetitione

præteritione filiorum, vel posthumi, nihilominus debeantur legata, Castr. *cons.* 200. incip. *Clarum est. lib.* 1. Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *num.* 72. vbi *num.* 73. *cum Oldrado cons.* 149. *vers. super tertio*, & Bald.
9 *cons.* 159. *in principio*, *lib.* 2. & aliis, subdit hanc clausulam respicere validitatem legatorum, etiam quod testamentum licèt solemne sit, rumpatur per natiuitatem posthumi, quando non habet verba, *& si non valet*, vel, *in futurum non valeret*, quia tunc non potest restringi hæc clausula ad solemnitatem, quæ non respicit futura; & qua actione petantur legata, quæ conseruantur per *auth. ex causa. C. de liberis præterit.* vide Rendin. *in prompt. recept. sent. tom.* 1. *tit. de legat. n.* 36.

10 Secundò operatur, vt testamenti caducatio impediatur, Manoch. *cons.* 106. *num.* 395. & quòd substitutus succedat non obstante quod institutio fuerit caduca, tradit Vincent. de Franch. *decis.* 156. *num.* 1.

11 Tertiò, quando testamentum est nullum præteritione, aut mala filij exhæredatione, tunc operatur repetitionem fideicommissi venientibus ab intestato; ita Ceua. *in §. Codicillum, quæst.* 22. *n.* 21. Mart. *d. claus.* 11. *n.* 19. Put. *decis.* 7. *de testam.* Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 50. *n.* 7. Gabr. *cons.* 109. *num.* 5. *& cons.* 113. *n.* 12. *lib.* 1. & fuit dictum *in Ariminen. legati* 10. *Decembris* 1594. *coram Litta, & in Sutrina successionis* 15. *Martij* 1604. *coram Cardinale Sacrato, & in Viterbien. seu Romana pecuniaria* 28. *Februarij* 1624. *coram Vbaldo*, impressa per Farin. *decis.* 568. *n.* 3. *part.* 1. *recent.*

12 An autem rupto testamento ex causa præteritionis filij iam nati, operetur hæc clausula, vt bona per fideicommissum hæredi scripto sint restituenda? vide latè Fusar. *quæst.* 569. An verò rupto testamento ex causa præteritionis posthumi, operetur bona deberi in vim fideicommissi hæredi scripto? vide latè Fusar. *d. quæst.* 569. *n.* 8. *cum seqq.*

13 Quartò operatur rupto testamento per querelam; ita ex Bart. *in auth. ex causa, n.* 33. *C. de liber. præterit.* tradunt Ceual. *d. quæst.* 185. Mart. *d. claus.* 11. *n.* 40. & Stephan. Gratian. *d. cap.* 48. *n.* 8.

14 Quintò, posita in testamento operatur, vt hæredes ab intestato censeantur grauati quasi per fideicommissum disposita in testamento adimplere; *l. fin. vers. illud. C. de codicillis*, Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 256. *vers. nec enim*, *pag.* 60. Valasc. *cons.* 68. *n.* 2.

15 Sextò operatur, si testamentum est nullum, vt purè intelligatur relictum esse fideicommissum, quo casu legitima tantùm, non tamen Trebellianica deduci potest, Gutier. *d. quæst.* 50. *num.* 9. Peregr. *cons.* 81. *n.* 4. *vol.* 1.

16 Septimò operatur repetitionem legati venientibus ab intestato, vt per Vincent. de Franch. *decis.* 1. *num.* 13. *&* 15. Gregor. *decis.* 271. *num.* 8. *& num.* 12.
27 subdit quòd non operatur vbi deficit voluntas testatoris; & *num.* 20. quærit an sustineat testamentum, in quo frater est præteritus instituta turpi persona.

18 Octauò, in testamento matris adiecta facit valere suam substitutionem directam iure fideicommissi, vt per Ferret. *in constit. Cathalon. gloss.* 1. *n.* 165.

19 Nonò operatur in grauato restituere, quod non detrahatur Trebellianica, ex Caualcan. *de vsufruct. mulieri relicto, n.* 80.

20 Decimò, quod verba directa obliquentur, Matienz. *l.* 5. *gloss.* 2. *num.* 9. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recopilat.* Surd. *cons.* 232. *num.* 19. *&* 23. Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 97. *num.* 4. Ferret. *in constit. Cathalon. gloss.* 7. *n.* 135. Gratian. *cap.* 774. *n.* 32.

21 Vndecimò sustinet, seu confirmat voluntatem defuncti, quando deficit simpliciter ob defectum solemnitatis, non autem eam alterat, vel extendit, iuxta resoluta per Valasc. *cons.* 183. *num.* 12. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 369. *n.* 20. & fuit dictum *in Auximana fideicommissi* 26. *Nouembris* 1611. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.* 157. *num.* 9. *part.* 1. *recent.* vbi habetur quod hæc clausula confirmat tantùm & corroborat voluntatem testatoris, non autem eam alterat, & extendit.

22 Duodecimò, ex præsumpta testatoris mente operatur, vt ad reuocationem iuramenti testamento inserti, debeat fieri specialis mentio in alio testamento; ita Gabr. *commun. lib.* 4. *tit. de testam. conclus.* 5. *num.* 10. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 31. *n.* 13. Ceuall. *commun. contra communes*, *quæst.* 211. *num.* 21. Stephan. Gratian. *d. cap.* 48. *n.* 19. Bernard. Græuæ. *ad practicam Camer. Imperialis*, *lib.* 2. *conclus.* 114. *considerat.* 1.

23 Decimotertiò facit valere testamentum eo casu, quo hæres moritur in vita testatoris; ita Vincent. de Franch. *decis.* 156. *n.* 1. Marsil. *singular.* 544. Rol. *cons.* 51. *num.* 57. *vol.* 2. Paris. *cons.* 60. *n.* 20. *& cons.* 61. *n.* 22. *& cons.* 64. *n.* 13. *vol.* 2. Bellacomb. *tom.* 2. *com. opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *n.* 259. *pag.* 62. Menoch. *cons.* 106. *n.* 395. *& cons.* 500. *n.* 4.

24 Decimoquartò, apposita in testamentis facit directam substitutionem flecti in fideicommissariam; ita Ferret. *in Constitut. Cathaloniæ, gloss.* 1. *n.* 1-6. quia trahit secum substitutionem fideicommissariam, quando de interitu testatoris appareat sic voluisse, vt dictum fuit *in Romana fideicommissi de Vrsinis* 9. *May* 1611. *coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano*, impressa per Farinac. *decis.* 344. *n.* 10. *part.* 2. *recent.*

25 Decimoquintò operatur quod censeantur venientes ab intestato tacitè vocati, Gregor. *decis.* 446. *n.* 5. vbi *n.* 6. *&* 7. subdit operari, vt reuocatio testamenti reocat, absque eo quòd sequatur declaratio voluntatis decedendi ab intestato, præsertim quando est adiecta clausula, *Omni meliori modo, &c.*

26 Decimosextò operatur eueniente casu dispositio à testatore, Socin. sen. *cons.* 76. *in fin. lib.* 3. Alciat. *resp.* 492. *n.* 27. Menoch. *cons.* 226. *n.* 40. quicquid dicant Alex. *cons.* 17. *n.* 19. *lib.* 2. Paris. *cons.* 52. *num.* 15. *& cons.* 64. *num.* 14. *lib.* 2. Decian. *resp.* 1. *num.* 132. *lib.* 1. Menoch. sibi contrarius *cons.* 43. *n.* 15. Fusar. *de substit. quæst.* 456. *n.* 141. *& quæst.* 469. *n.* 83. sequitur primam opinionem.

27 Decimoseptimò operatur ac si testator rogasset venientes ab intestato restitui hæreditatem hæredi scripto, Fusar. *de substit. quæst.* 69. *n.* 2.

28 Clausula hæc codicillaris non habet vim, & effectum contra voluntatem testatoris, nec aliquid operatur in testamento, quod non valet propter defectum voluntatis, Tiraq. *in l. si vnquam, verb. donatione largitus, n.* 266. *C. de reuocand. donat.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.* 84. *num.* 5. Curt. iun. *cons.* 114. *n.* 10. Card. Mant. *de coniect. lib.* 1. *tit.* 4. *n.* 15. Turret. *de effectu clausulæ codicillaris quæst.* 22. *in* 1. *num.* 2. Surd. *decis.* 37. *num.* 7. *& cons.* 211. *n.* 20. *& cons.* 232. *n.* 26. *& cons.* 258. *n.* 25. Cald. Pereira *quæst. forens. lib.* 2. *q.* 26. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 774.

29 Decimoctauò operatur, vt licèt hæreditas non potest in codicillis dari, nec adimi, tamen si daretur etiam per verba directa, debeat hæreditas per fideicommissum restitui, *l. Scæuola. ff. ad Trebellian.* Calder. *cons.* 364. aliàs 35. *de testamentis*, Castro *cons.* 97. incip. *Super primo, n.* 1. *in fin. lib.* 1. *& cons.* 100. *in princ. etiam lib.* 1. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 45. vbi *n.* 46.

extendit

extendit vt procedat etiam io testamento in scriptis, licèt non sit scripta, dummodo probetur à restatore dicta, quia si noo valet vt testamentum in scriptis, valet vt codicillus ex dicta clausula.

30 Decimonono operatur, vt hæreditas debeatur ex clausula codicillari ab intestato, excepta legitima, etiam quoad partem præteriti rumpentis; ita ex Batt. *cons.* 20. *num.* 6. *vers.* 2. incip. *Est videndum. lib.* 1. concludit Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 47.

31 Vigesimò, quod hæres institutus si præmoriatur testatori, hæredes ab intestato teneotur ex fideicommisso restituere substituto, vt per Bald. *cons.* 129. *in fin. vers. diceremus lib.* 1. *& cons.* 170 *lib.* 5. Card. Tusch. *conclus.* 291. *n.* 49. vbi *n.* 50. extendit, vt imò si hæredes ab intestato sunt prohibiti aliquid petere, restituaot sine retentione Trebellianicæ.

32 Vigesimoprimò operatur, vt substitutio pupillaris in testamento rupto natiuitate posthumi, vel præteritione filij, sustineatur; ita Bart. *consil.* 44. *in fin. lib.* 5. Oldrad. *cons.* 171 *in fin. vers. alij dicunt*, Angel. *cons.* 99 *num.* 5. *vers. restat igitur*, Bald *cons.* 286. incip. *Factum. lib* 1. *& cons.* 167. incip. *Thema. num.* 4. *lib.* 2. Card. Tusch *d. conclus.* 292 *n.* 53. vbi *n.* 54. cum Alex. *cons.* 26. *n.* 5. *lib.* 1. extendit, etiamsi ignotauerit testator natos filios, vel nepotes, & *num.* 56. extendit, vt procedat etiamsi ex eadem substitutione vocaretur frater ex latere patris coniunctus, & excluderetur posthumus vtrinque coniunctus, qui erat præteritus, quando pater sciuit natum posthumum, & non mutauit testamentum, & *num.* 57. pariter extendit habere locum in substitutione pupillari non expressa.

33 Vigesimosecundò operatur conseruationem substitutionis pupilleris ad fauorem oon impugnantis testamentum; ita ex Rom. *cons.* 516. incip. *In casu proposita consultationis*, *in fin.* tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 292 *n* 69. vbi *n.* 70. cum eod. Rom. *cons.* 181. incip. *Pro decisione*, *n.* 3. restringit conseruari pupillarem substitutionem in portione eius, cui facta est substitutio, prout legata conseruantur ab eo, qui est grauatus, non tamen in portione præteriti; & *n.* 71. similiter restringit, quia non sustinetur substitutio pupillaris facta ad fauorem præteriti, quando impugnat testamentum.

34 Vigesimotertiò operatur, quod licèt hæres datus iosolidum si repudiet hæreditatem, priuetur etiam commodo legatorum, tamen si in testamento adest hæc clausula, potest repudiare hæreditatem, & consequi legata ab intestato vigore huius clausulæ; ita Bald. *cons.* 328. incip. *Factum tale, vers. sed posito lib.* 1. Card. Tusch *d. conclus.* 292. *n.* 80.

35 Vigesimoquartò operatur quando testamentum est nullum, quia spurius incapax est institutus, sed vt possit nubere & viuere honestè, Anton. de Butrio *cons.* 14. Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *num.* 86. vbi *n.* 87. asserit operari etiamsi defectus sit ex parte disponentis, prout si filiusfamilias, qui non potest testari, sed potest donare causa mortis, vt quia pater consensisset, testaretur, quia testamentum per hanc clausulam valebit vt donatio causa mortis, & *num.* 88. subdit operari quoque etiamsi ex defectu capere debentis testamentum esset nullum, prout in Mendicantibus, qui oon possent habere hæreditatem titulo institutionis, sed iure relicti, vel donationis.

36 Vigesimoquintò operatur quòd voluntas testatoris omni meliori modo valeat, ideo si in testa-
37 mento instituti sunt Fratres Sancti Francisci incapaces, illi possunt habere vt vendant, & pretium pro necessitatibus consequantur; ita Bart. *in tract. Minorum, lib.* 1. *distinct.* 2. *cap.* 2. *Ex prædictis, num.* 15. Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *num* 89. contra Bald. *in auth. Ingressi, num.* 16. *C. de sacros. Eccles.* Nota clausulam codicillarem noo obseruari vbi adest voluntas, Anell. Amat. *cons.* 61. *n.* 13. *&* 34.

Vigesimosextò operatur quòd licèt non valeat 38
legatum factum hæredi coniunctum cum tertio, quia tertius totum legatum habebit, tamen secus est, si in testamento esset clausula Codicillaris, quia hæredi fiet restitutio, Angel. *cons.* 295. *num.* 29. vbi *num.* 100. subdit operari quod fideicommissum vniuersale sustineatur, & *num.* 101. imò quod faciat valere in vim fideicommissi vniuersalis, non autem particularis.

Vigesimoseptimò operatur etiam quando sunt 39
instituti posthumi, & vltimo morienti sunt aliqui substituti, quòd nonnulli posthumi nascantur, testamentum est oullum, & substitutio oulla, & vocantur venientes ab intestato, qui tenentur restituere ex clausula codicillari substitutis retenta Trebellianica, Castr. *cons.* 395. incip. *Videndum, num.* 4. *vers. sed quæro lib.* 7. Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *num.* 112. vbi *n.* 113. asserit etiam operari, quod licèt nascatur posthumus, nihilominus tenetur ex fideicommisso restituere aliis hæredibus scriptis, quando clausula est per verba etiam de futuro, videlicet, *si non valet*, vel *non valebit.* & *num.* 114. subdit pariter operari quando posthumus natus fuit agnitus, & testator de eo habuit scientiam, & tempus mutandi voluntatem, sed non mutauit, & refert Castr. *cons.* 200. *num.* 3. *lib.* 1. *& cons.* 15. *lib.* 2. Alex. *cons.* 142. *num.* 6. *lib.* 2. *& cons.* 30. *lib.* 3. declarando tamen quod testator ignorasset habere filios, vel posthumos, fortè clausula hæc non operatur ex defectu voluntatis, vel etiamsi sciuisset posthumum, sed non habuit tempus mutandi voluntatem, quia tunc non operaretur in præiudicium præteritorum, & restitueretur extraneis, vt per Card. Tusch. *d. clausula.* 292. *num.* 115. vbi *num.* 121. declarat, seu restringit, vt non procedat, quando pater etiam ignorauerit, vel non cogitauerit de posthumo, si tamen constat de mente, quod si sciuisset, nihilominus disposuisset, & substituisset, veluti si substituit causam piam filio suo masculo, quando moreretur in ætate pupillari, quia si mortuus est viuo testatore, & alius masculus præteritus posthumus natus fuit, & mortuus in pupillari ætate, tunc Clausula codicillaris saluat substitutionem, quia constat de mente, & citat Angelum *consil.* 52. incip. *Simon Notarius*, *num.* 4. *vers. solùm igitur.*

Vigesimooctauò operatur de sui natura, vt quod 40
ex testamento inualido non debetur, ab intestato debeatur, & solemnitatis defectum suppleat, non voluntatis, Peregr. *de fideicom. art.* 18. *num.* 8. Gabr. *cons.* 129. *n.* 12. *&* 16. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 326. *num.* 40. & fuit dictum *in Narnien. fideicommissi* 8. *Nouembr.* 1613. *coram Card. Verospio*, impressa per Farin. *decis.* 519. *num.* 6. *part.* 1. *recent.*

Limita tamen primò, quòd nihil operatur quoad 41
legitimam, filiis, vel aliis grauatis restituere ex tali clausula, Bald. *cons.* 387. *in fin. lib.* 5. Cardin. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 151.

Limita secundò, per hanc clausulam non dari 42
immissionem hæredi scripto, nec retardari immissionem hæredis ab intestato. Bero. *cons.* 117. *num.* 38. *lib.* 2. Roland. *cons.* 78. *num.* 14. *&* 15. *lib.* 3. Gabr. *consil.* 45. *num.* 15. *lib.* 2. & fuit dictum *in Romana de Marescottis* 20. *Nouembris* 1613. *coram Cardinale Sacrato*, impressa per Farinac. *decis.* 526. *num.* 3. *part.* 1. *recent.*

Limita

43 Limita tertiò, non operari vt institutus in re certa trahi possit ad vniuersum ex fideicommisso, licèt non adsit alius hæres vniuersalis ex testameoto; ita ex Bald. *cons.* 179. incip. *Quedam Domina, in fine, lib.* 1. tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 150.

44 Limita quartò, nihil operari quando testamentum est nullum præteritione filij, & in testamento suot legata, quæ debentur ex testamenio nulli, quia non potest conualescere testamentum ex clausula, ex quo nihil operatur quoad legata, vnde non potest operari taoquam oullum & conualidatum, Signor. *cons.* 153. incip. *Quæstio talis est, num.* 3. *in fine, & n.* 4. *vers. circa quartum*, Card. Tusch. *d. concl.* 292. *num.* 152. & quòd clausula codicillaris non operetur, vbi filius iam natus ignoranter fuit præteritus, per Bart. *in l.* 1. *num.* 10. *ff. de iure codicill.* censuit Rot. *in Romana de Marescottis* 22. *Ianuarij, &* 21. *Maij* 1618. *coram Cardinale Sacrato, & in Romana hæreditatis de Matthæis* 21. *Maij* 1627. *coram Domino Virili.*

45 Limita quintò, nihil operari in testamento in quo turpis persona instituitur à patre, vel sorore, & cæteri fratres, vel sorores sunt præteriti, quia in hoc ius antiqoum non est mutatum, tom quia à turpi aufertor omne relictum, ideo restitui sibi non debet. Fulgos. *cons.* 71. incip. *Mulier maritum, num.* 4. *vers. ad secundum*, Castren. *cons.* 269. incip. *Ad pri-* ...*mum, n.* 2. *vers. in diuersum, lib.* 1. Card. Tusch *concl.* 292. ... Sord. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 95. *num.* 3. Fusar. *de* ... 70. *n.* 2. *cum seqq.*

...ta sextò, non operari qood reciproca substi... non contineat fideicommissariam, Surd. *cons.* ...*n.* 13. *&* 16. Mart. *d. claus.* 11. *n.* 15. *cum seqq.*

...imita septimò, hanc clausulam nihil operari in ...tamento cæci, ooo facto secundum solemnita...m requisitam, Fulgos. *cons.* 90. *col. fin. vers. nec me mouet*, Card. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 161.

Limita octauò, oihil operari quoad impedieodum secundum testamentum, qoin reuocetur primum. Angel. *cons.* 258. incip. *Testator fecit, col. fin.* Card. Tusch. *d. concl.* 291, *n.* 162.

49 Limita nonò, oon operari vbi testamentum potest valere vt testamentum, *l. vlt. §. illud. C. de iure codicill.* Cephal. *in l. centurio, num.* 600. *&* 611. *ff. de vulgari.* Simon. de Prætis *de interpretat. vlt. volunt. fol.* 103. *solut.* 11. *n.* 5. Fusar. *de substit. q.* 245. *num.* 38. Surd. *cons.* 232. *n.* 38.

50 Limita decimò, nihil operari quando agitur de inofficioso testamento, Fulgos. *cons.* 71. *n.* 6. Card. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 163.

51 Limita vndecimò, nihil operari in testamento inualido reuocatorio primi validi, qnia ex quo procedit testamentum validum, secundum inualidum non operatur, quia non censentur rogati venientes ab intestato, cùm successio deferatur ex testamento, Fulgos. *cons.* 90. incip. *Super eo, in fin.* Card. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 168.

52 Limita duodecimò, non operari quando ponitur in fine testamenti, sed tantùm quando ponitur in dispositione, qoia dicit testatot quod omni meliori modo valeat; ita Couarr. *in cap. relatum il* 2. *num.* 4. *in fin. de testam.* Cardin. Tusch. *d. conclus.* 292. *num.* 169. vbi *num.* 170. subdit quòd plus operatur clausula, *Omni meliori modo*, in dispositiua, quàm codicillaris.

53 Limita decimotertiò, non tollere remedium *l. si vnquam, C. de reuoc. donat.* vt per Tiraq. *in præfat. eiusdem l num.* 81. *verb. libertis, num.* 105. qui videtur sibi contrarius.

54 Limita decimoquartò, non facere valere testamentum quoad pœnam appositam hæredi si contrauenfat, quia cùm non possit valere directò, sed per obliquum vigore huius clausulæ codicillaris, vel confirmationis, in codicilliis pœna non habebit locum, vt per Oldrad. *cons.* 138. incip. *Thema tale est. n.* 5. Cardin. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 147.

Limita decimoquintò, non operari si quis instituat matrem in re certa præteritis filiis, cum hæc clausula, nisi quoad rem particularem, quia non habet locum in tota hæreditate per ius accrescendi, Bald. *cons.* 387. iocip. *Quadam Domina in fin. vers. quid si dicta mater, lib.* 5. duplicatur *lib.* 1. *cons.* 179. Cardin. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 149. 55

Multis modis ponitur hæc clausula, quando conditionaliter, aliquando copulatiuè, interdum disiunctiuè, aliquoties alternatiuè, noonunquam de præsenti, & de futuro, & demum plenissimè, de quibus omnibus modis agit Cardin. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 175. *cum multis seqq.* 56

Pogna ingens est, an hæc clausula sustineat testamentum oullum ob præteritionem posthumi; quia verò excultissimi optiméque de Iurisprudentia meriti, quæstionis huius resolutionem summa industria inuestigarunt, suóque cum instructissimo apparatu proposuerunt, eò omnino remittendus erit studiosus, adeat proinde Ant. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de clausul. concl.* 7. *&* 7. Clar. §. *testamentum, q.* 47. *num.* 1. Hippolyt. *cons.* 118. *num.* 7. *vol.* 2. Franc. Viu. *Neapol. decis.* 29. *n.* 7. *&* 22. *lib.* 4. Sord. *Mantua decis.* 54. 10. *& cons.* 55. *n.* 13. *& cons.* 231. *num.* 39. Vinc. Honded. *cons.* 74. *vol.* 1. Marc. Anton. de Amathis *Marchia decis.* 10. Gilch. *in auth. ex causa, n.* 10. *cum seqq. C. de liberis præteris.* Azeued. *l.* 1. *n.* 70. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua Recopilat.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 32. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. claus.* 8. Mart. *d. claus.* 11. *n.* 24. *&* 25. Fachin. *controuers. lib.* 4. *cap.* 12. *cum duobus seqq.* Paul. Montan. *de tutel. cap.* 12. *num.* 25. Ceual. *communium contra communes, q.* 180. *&* 181. & Steph. Grat. *d. c.* 48. *num.* 9. *cum seq.* 57

Clausula XXII.

Coniunctim & diuisim.

HÆc clausula posita circa plures modos importat, vt vnusquisque modus censeatur de per se propositis, & ideo reus negans positiones coniunctim, debet separatim interrogari per hanc clausulam; ita Lap. *alleg.* 51. *n.* 2. *vers. ad secundum, circa finem,* Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *litt. C. conclus.* 322. *n.* 1. Mart. *de clausul. p.* 1. *claus.* 231. *n.* 1. *in vlt. impress.* vbi *num.* 2. post Zabarel. *cons.* 54. *n.* 2. *vers. ad quartum*, subdit, quòd si post dationem executorum apposita fuerit hæc clausula, tunc si vnus incepit procedere, alter prosequi non impeditur, præsertim si ille fuisset impeditus, & dicitur impedimentum si absens, vel infirmus fuerit, de quo etiam Card. Tusch. *d. litt. C. concl.* 321. *num.* 1. vbi *n.* 2. ampliat quòd si vnus processit nulliter, putà quia dedit possessionem non citato possessore, poterit alius iuridicè procedere faciendo renunciare possessioni nullæ, & de nouo dando possessionem legitimam. Theodos. de Rubeis *in singul. Rota, tom.* 2. *part.* 4. *claus.* 12. vbi quòd hæc clausula posita in commissione, operatur quòd in vim illius possit iudex pronuntiare instantiam vnius, etiam omissis aliis.

Clavsvla XI.

Arbitrio suo.

1 *Arbitrium boni viri importat clausula*, Arbitrio suo.
2 *Arbitrium boni viri intelligitur, quod faceret ita ac vellet fieri in rebus suis.*
3 *Testator quando suam voluntatem non bene explicauit, vel declarationem sua voluntatis alteri commisit, recurritur ad arbitrium boni viri.*
4 *Voluntatem liberam, & non regulatam aliquando importat clausula*, Arbitrio suo, *& quando, ostenditur.*
5 *Arbitrium expirat morte illius, qui illud habebat.*

1 IMportat hæc clausula arbitrium boni viri, vt docent Bart. *in l. alio. num.8. ff. de alim. & cibar. leg.* Corn. *cons. 173. col. 3. vers. sed dubium facit; vol. 3.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. quæst. 8 num. 29. cum duobus seqq.* Matt. *de clausul. part. 3. claus. 2. in vlt. Romana impress* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellaria, gloss. 9. in annot à n. 285. & præsertim num. 295. & gloss. 15. §. 1. num. 93.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 7. n. 143.* nouissimè Theodus. de Robeis *in sing: Rota tom. 2. part. 4. claus. 176. n. 1.* latè Noguerol. *alleg. iur. tom. 1. alleg. 10.*
2 *num. 81. cum seqq.* Vide *infrà dict. 424.* & huiusmodi arbitrium intelligendum, quod faceret ita ac vellet fieri in rebus suis, Dec. *in l. in personam. §. generaliter.* vbi Cagnol *ff. de reg. iur.* Bart. *in l. 1. col. 2. ff. de solut.* Roman. *in rub. de arbit. col. 2. vers. item quintò*, quos refert Mar. *d. claus. 2. n. 4. in fine.*

3 In vltimis etiam voluntatibus recurritur ad argumentum boni viri, quando testator vel suam voluntatem non bene explicauit, vel declarationem suæ voluntatis alteri commisit, *l. 1. ff. de legat. 2. l. fin. §. sed & si quis. C. comm. de leg.* Socin. *cons 92. n. 11. & seq. vol. 1.* Afflict. *decis. 371. n. 10.* quos refert, & sequitur Marta *d. claus. 2. n. 7.* vbi *n. 8.* idem esse dicendum affirmat, si legauerit Titio centum eroganda prout sibi in secreto dixit.

4 Aliquando tamen hanc nostram clausulam liberam voluntatem importare, & non regulatam, sicut illud verbum, *pro libito*, tenent Surd. *decis. 10. n. 50.* Mar. Anton. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 74. num. 8.* Maresc. etiam *variar resolut. lib. 2. cap. 22. n. 30.* præcipuè quando esset dictum, *libero suo arbitrio committimus*, ex Dec. *in d. l. in personam. § generaliter, n. 2. ff. de regul. Iur.* & Menoch. *d. lib. 1. quæst. 7. à n. 33.* & Monet. *d. cap. 1. n. 143. in fin.* vel quando arbitrium ei committitur, qui aliàs illud habebat, tunc enim libera & absoluta facultas tributa dicitur, vt verba aliquid operentur, ex Menoch. *dict. lib. 1. quæst. 8. num. 35.* & Monet. *d. cap. 7. n. 144. in princip.*

5 Arbitrium expirat morte illius, qui illud habebat, Bart. *in l. centesimus. §. fin. num. 9. & seq. ff. de verb. oblig.* Gozadin. *cons. 22. n. 10.* & fuit dictum *in Mediolanen. pensionis 30. Februarij 1615. coram Vbaldo seniori*, impressa per Farin. *decis. 651. n. 2. part. 1. recent.*

Clavsvla XII.

Auctoritate, seu vice nostra.

1 *Iurisdictionem Ordinariam non importat clausula*, Auctoritate nostra, *sed delegatam.*
2 *Iurisdictio Ordinaria excitari videtur, cum Iudici aliàs Ordinario à lege, vel à Principe Iurisdictio committitur, circa illa tamen quæ semota commissione ad illius spectabant potestatem.*
3 *Iurisdictionem Ordinariam inferioris mutat superior in delegatam, quoties in commissione adiecta fuerit clausula*, auctoritate nostra, *vel*, Tanquam delegatus à nobis.
4 *Quando adiicitur clausula particula*, Etiam, *vtramque, Ordinariam scilicet, & delegatam Iudex habere dicitur.*

HAnc clausulam non importare Iurisdictionem Ordinariam, sed delegatam, resoluunt Menoch *de præsumpt. lib. 2. præs. 16. num. 28.* Marches. *de Commiss part. 1. pag. 64. n. 226. & pag. 802. num. 325. & pag. 416. n. 204 in vlt. impress.* D. Barbos. *in l. cum Prætor 12. in princip. n. 33. ff. de iudic.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. cap. 7. n. 141.* 1

Licèt quando Iudici aliàs Ordinario à lege, seu 2
Principe Iurisdictio committitur, circa illa tamen quæ semota commissione ad illius spectabant potestatem, non delegata Iurisdictio de nouo tribui, sed Ordinaria, quam iam habebat, excitari videatur, vt in specie probat text. *in cap. licèt, de offic. Ordin.* ibi, *sua Iurisdictioni subiectos*, &c. Ias. *in l. Ius ciuile, num. 2. ff. de Iustit. & iure.* Cened. *ad Decretal. collect. 157. n. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 16. n. 24.*

Tamen quoties in commissione adiecta fuerit 3
hæc clausula, *Auctoritate nostra*, vel, *Tanquam delegatus à nobis*, aut similis, tunc iuxta text. *in l. 1. §. si quis simpliciter, vers. cùm adiicitur. ff. de verb. oblig.* videtur superior Iurisdictionem Ordinariam inferioris mutare in delegatam, dum volt vt ipse non iam suo nomine, sed delegantis cognoscat, quod proprium est delegatorum, succeditque reg. *l. 1. vers. omnia enim C. de veteri Iure enucle.* iuncta *l. 1. qui mandatam. l. 3. ff. de officio eius*, probat in specie text. *in c. cum aliquibus, vers. nisi, de rescript. lib. 6*, ex quo in terminis post Bart. & alios, quos citant, tradunt Menoch. *de arbit. quæst. 12 à n. 4.* Azeued. *in rub. tit. 9. num. 17. & 18. lib. 3. noua Recopil.* Molin. *de Iust. tom. 6. tract. 5. disp. 14. n. 1. vers. quando verò.*

Si verò in tali commissione adiiciatur particula, 4
Etiam; veluti, dum dicitur, *Etiam auctoritate nostra*, vel, *Tanquam Apostolica Sedis delegatus*, tum vtramque potestatem, Ordinariam scilicet, & delegatam Iudex Ordinarius habere dicitur, prout in specie resolui *de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 92. num. 11.* Iuxta particulam, *etiam*, quæ vnum casum exprimit, & alium includit, gloss. *verb. Ecclesia.* iuncto text. *in Clem. 1. de heret.* cum citatis per me *dub. 65. n. 4.* vnde si ab eodem Iudice aliàs Ordinario appellerut, non ad summum Pontificem, sed ad Metropolitanum Ordinarium erit appellandum, per ea quæ dixi *d. allegatione 92. n. 14.*

Clavsvla XIII.

Augendi, &c.

1 *Quantitas nisi fuerit expressa, non suffragatur clausula*, Augendi, &c.
2 *Valor rei vt possit exprimi vsque ad tertiam partem, operatur clausula*, Augendi, &c. *vbi est simpliciter posita.*
3 *Clausula*, Augendi, &c. *operatur vt gratia ob non expressum verum valorem sustineatur, donec impetrans deliberet.*

4 Augere

4 *Agere amplius non poterit, si habens clausulam,* Augendi, &c. *semel expresserit.*

5 *Clausula*, Augendi & minuendi vsque ad verum valorem etiam in secunda expeditione, *non operatur, si post factam primam expeditionem beneficium per alium ob malam expressionem fuerit impetratum.*

1 CVm hæc clausula sit facultatiua, non suffra-
gatur nisi quantitas fuerit expressa, vt fuit
tentum in Rota *in Tuden. beneficij* 11. *Aprilis* 1578.
coram Cardinale Blanchetto, *& in Spoletana beneficio-*
rum 22. *Iunij* 1594. *coram Cardinale Mantia*, *inter*
eius decisiones impressas, *decis.* 290. *num.* 5. nouissimè
Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 9. *num.*
1. *& claus.* 185. qui *d. num.* 1. ait quòd ista clausula est
facultatiua, & regula de valore ei obstat, vt non pos-
sit augeri vltra tertiam partem, & interim stat con-
fessio in valore expresso, citat Seraphin. *decis.* 422.
n. 1. *& decis.* 1393. *n.* 2.

2 Vbi est simpliciter posita, operatur vt valor rei
possit exprimi vsque ad tertiam partem, quod si di-
catur, *Augendi quantum opus fuerit*, tunc potest
vsque ad quamcunque summam actus exprimi; &
ita seruare Rotam affirmat Mart. *de claus. part.* 1.
claus. 16. *num.* 1. vbi *num.* 4. post Fabi. *decis.* 14. *lib.* 2.
3 *in nouiss.* subdit hanc clausulam operari, vt gratia
ob non expressum verum valorem sustineatur, do-
nec impetrans deliberet quid in expeditione lite-
rarum velit exprimere, ampliátque vt procedat
etiamsi ante expeditionem litterarum resignauerit,
quia poterit in literis exprimi verus valor per resi-
gnationem.

4 Limita tamen quod hæc clausula non procedat,
si habens clausulam, *Augendi*, semel expresserit, nam
amplius augere non poterit, vt per Fel. *in cap. ad au-*
res. col. 3. *de rescript.* Verall. *decis.* 331. *part.* 3. Mart. *d.*
5 *claus.* 16. *num.* 6. quæ limitatio locum sibi vandicat
quamuis adsit clausula, *Augendi & minuendi vsque*
ad verum valorem, *etiam in secunda expeditione*, si
post factam primam expeditionem beneficium per
alium ob malam expressionem fuerit impetratum,
quia primus impetrans tenebatur inquirere verum
valorem ante primam expeditionem, & ex quo
malè expresserat, quod præsumatur dolosus, nisi
ipse doceret, quod ex aliqua causa esset motus ad
exprimendum minorem valorem; ita Put. *decis.* 94.
lib. 3. *in vtraque editione*, vbi subdit non obstare il-
lam clausulam, *Etiam in secunda expeditione*, quia
intelligitur quando ex alia causa ad minorem valo-
rem expediuisset, cùm tunc in dolo diceretur esse,
ne priuilegium censeretur esse concessum doloso,
& in præiudicium officialium, qui ex prima expe-
ditione fraudati erant, secundo expedire non pote-
rat, & tanto magis stante impetratore in medio, per
ea quæ Fel. *in cap in nostra. col.* 3. *circa princip. vers. &*
hanc limitationem, *de rescript.*

CLAVSVLA XIV.

Cæterata.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Extensione indiget clausula cæterata.*

3 *Extensio antequam fiat Iudice authorante, clausula cæterata non debet haberi pro extensa.*

4 *Cæterata clausula continet omnia, quæ de stylo Notarij in instrumento consueuerunt extendi.*

5 *Omnia, quæ solent sequi postea, & subintelligi quoquo modo possunt, ad perficiendam orationem complectitur clausula cæterata.*

6 *Cæterata clausula continet ea, quæ sunt de natura actus, vel rei, super qua interponitur.*

7 *Omnia, quæ sunt de natura subiectæ materiæ, stylo, aut consuetudine, virtualiter includit clausula cæterata.*

8 *Notarius quando dixit in instrumento*, præsentibus talibus, &c. *tunc clausula illa*, & cætera, *est extendenda, quod scilicet testes fuerunt rogati.*

9 *Post verbum* acceptantibus *apposita clausula*, & cætera, *extenditur pro se, heredibus & successoribus.*

10 *Clausula*, & cætera, *posita post relationem partis alicuius dispositionis, comprehendit sequentia in illo actu.*

11 *Cæterata clausula non comprehendit ea, quæ sunt de substantia, & forma.*

12 *Extendi non potest clausula cæterata in contractibus de necessitate requirentibus scripturam.*

13 *Procura in mandato posita clausula cæterata, non potest extendi nisi ad ea, quæ sunt de natura actus, vel quæ sunt cœpta exprimi.*

14 *Iuramentum non continetur sub clausula cæterata, nisi expressè sit dictum.*

15 *Cæterata clausula non extenditur ad clausulas substantiales non solitas apponi.*

16 *Cæterata clausula extenditur ad ea, quæ sunt solita apponi.*

17 *Instrumenti solemnitas non suppletur per clausulam cæteratam.*

18 *Notarius si scripsit obligationem mulieris pro alio cum clausula*, renunciauit, &c. *non comprehenditur renunciatio Velleiani.*

19 *Clausula*, constituens, &c. *non comprehendit clausulam separatam*, accipiendi, &c.

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide formu- 1
larium Instrumentorum, seu Notariorum no-
uiter impressum, in quo descriptæ sunt omnes eo-
rum clausulæ, & quomodo extendendæ, Mart. *de*
claus part. 1. *claus.* 276. *in vlt. impress.* Cardin. Tusch.
pract. conclus. tom. 1. *lit. C. concl.* 302.

Hæc clausula indiget extensione, vt firmauit Rot. 2
apud Zach. *post tract. de oblig. Cameralib. decis.* 83. *n.* 13.
quæ debet fieri per Notarium, qui de instrumento
rogatus fuit, vt post Bald. & Gratian. firmauit Rot. *in*
Romana hereditatis & Paragy dotis 12. *Iunij* 1615. *co-*
ram Buratto, impressa per Farin. *decis.* 723. *n.* 6. *p.* 2. *re-*
cent. & ideo antequam extensio fiat Iudice authoran- 3
te, non debet haberi pro extensa, Grat. *cons.* 9. n. 123.
vol. 1. Surd. *cons.* 350. *n.* 29. *vol.* 3. Rot. apud Pacific. *post*
tract. de Saluiano interdicto. decis. 141. *n.* 5. & inter re-
centiores impressas per Farin. *d. decis.* 723. *n.* 5. *part.* 2.

Continet omnia, quæ de stylo Notarij in instru- 4
mento consueuerunt extendi, Bald. *in cons.* 384. in-
cip. *Duo instrumenta, in princ lib.* 3. Zabatell. *cons.* 133.
in princ. col. 2. *vers. aliter respondemus*, Cardin. Tusch.
pract. conclus. tom. 1. *litt. C. conclus.* 302. *lib.* 1. Cardin.
Mant. *de tacit & ambig. convent. lib.* 2. *tit.* 10. *n.* 19. vbi
ait quòd si de morte Notarij defuncti non appareat,
recurrendum est ad generalem consuetudinem, &
stylum Tabellionis eiusdem regionis. Et quod ex-
tendatur iuxta stylum Notarij probandum per in-
spectionem aliorum instrumentorum, tradit Rota
decis. 542. n. 3. *p.* 1. *in posth. Farin.* Et ad videndum ad
quæ extendatur, cognitio spectat ad Iurisperitũ, non
autem ad testes, Rot. *d. decis.* 542. *n.* 1. aliàs *p.* 3. *recent.*

5 Item complectitur omnia, quæ solent sequi postea, & subintelligi quoquo modo possunt, ad perficiendam orationem, Seraph. *de priuileg. iuram priuileg.74.num* 174. Rot. Bonon. diuers. *decis.* 140. *num.* 13. *&* 14. Card. Tusch. *tom.*2. *lit. D. conclus.*227. Rot. apud Cenc. *de censib. decis.*84. *n* 8. eadem Rot. apud Pacificum *post tractatum de Saluiano interdicto, decis.* 137.*n.*3.

6 Includit ea, quæ sunt de natura actus, vel rei super qua interponitur, *l. si duo patroni, §. si quis iurauerit. ff. de iureiur. l. si ita quis, cum l. seq. ff. de euict.* Corn. *cons.*81. *num.*6. *lib.*1. *& cons.*297. *num.* 8. *lib.*3. Ruin. *cons.*154. *num.*8. *&* 13. *vol.*3. Paris. *cons.*76. *n.*7. *lib.*3. Bertazol. *in repet. l. si quis maior. C. de transact. num.*533. Surd. *cons.*350. *num.*28. Mari. Antonin. *lib.*2. *var. resolut.*39 *num.*1. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.*2. *tit.*10. *num.*23. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellariæ gloss. vlt. num.*3. Card. Tusch *d. conclus.*307. *n.*17. Rot. apud Cenc. *de censib. decis.*84. *num.*7. & fuit dictum *in Ianuen. pecuniaria* 17. *Martij* 1612. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.*393. *num.*13. *part. recent.*

7 Item includit virtualiter omnia, quæ sunt de natura subiectæ materiæ, stylo, aut consuetudine, Crauet. *cons.* 512. Bursat. *cons.* 150. *num.* 85. *& seq.* Cardin Tusch *d. conclus.*312. *num.*2. Rot. apud Pacificum *post tract. de Saluian. interdicto, decis.* 137. *n.*2. vbi quòd habet in se omnia, quæ solent sequi secundùm consuetudinem, Petrus Henriq. *resp. opuscul.*1. *lit. E. num.* 17. vbi post Grammat. *decis.*106. *n.* 12. *&* 13. ait quòd si fuerit apposita in principio instrumenti, operatur vt videantur omnia, quæ tam de iure, quàm consuetudine requiruntur, apposita,
8 Gonzal. *dict. gloss. vlt. num.*4. vbi *num.*7. notat quòd quando in instrumento dicit Notarius, *præsentibus talibus, &c.* tunc clausula illa, *&c.* est extendenda, quod scilicet testes fuerunt cognati, Cardin. Mantic. *dict. tit.* 10. *num.* 19. vbi quòd complectitur omnia quæcunque solent sequi secundùm consuetudinem, & stylum Notarij rogati, si illa probari possint.

9 Hæc clausula apposita post verbum, *acceptantibus, &c.* extenditur pro se, hæredibus, & successoribus, Rot. *decis.*193 *in princ. part.*1. *diuers.* & fuit dictum *in Viterbien. bonorum* 2. *Maij* 1614. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farin. *decis.*519. *n.*3. *part.*1. *recent.*

10 Posita post relationem partis alicuius dispositionis comprehendit sequentia in illo actu, Rot. apud Pacificum *post suum tract. de Saluian. interd. decis.*137. *n.* 4. vbi *n.* 1. quòd habet in se solùm ea, quæ deficiunt in sermone, & in ea parte vbi apponitur, eadem Rot. apud Zach. *post tract. de oblig. Camer. decis* 16. *à principio.*

11 Non comprehendit tamen ea, quæ sunt de substantia & forma, vt per Rot. *decis.*352. aliàs 1. *de verb. significat. in antiq.* Grat. *cons.*140. *num.*7. *vol.*1. Card. Mant. *d. tit.*10. *num.*2. *& lib.*14. *tit.*10. *num.*44. *in fin. & num.*45. & fuit dictum *in Romana hæreditatis* 12. *Iunij* 1615. *coram Buratto*, impressa per Farinac. *decis.*723. *n.* 4 *part.*1. *recent.*

12 Item non potest extendi hæc clausula in contractibus de necessitate requirentibus scripturam, ex Ias. *l. Gallus. §. idem credendum, num.*13. vbi Aret. & Ruin *n.*27. *ff. de liber. posth.* concludit Card. Tusch. *d. conclus.*302. *n.*28 vbi *num.*31. restringit, nisi esset consuetudo extendendi.

13 In mandato procuræ posita non potest extendi nisi ad ea, quæ sunt de natura actus, vel ad ea, quæ sunt cœpta exprimi, non autem ad ea, quorum saltem principium non est expressum, Castr. *cons.* 18. *n.* 5. *lib.* 1. & fuit dictum *in Anconitana censuum* 14. *Maij* 1613. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.*492. *n.*4. *part.*1. *recent.*

14 Item, nec sob tali clausula continetur iuramentum, nisi expressè sit dictum de iuramento, vt ex Bald. *cons.*436. incip. *Quæritur, in fin. lib.*1. Hippolyt. *sing.*123. *in fine*, tradit Tusch. *conclus.*302. *num.*32. vbi *num.*35. cum Imola *cons.*36 *in princip.* aduertit quòd si dicatur, *iurauit*, &c. bene præsumitur iurasse verbo, & tactis scripturis.

15 Item non extenditur ad clausulas substantiales non solitas apponi, vt ex Rot. *decis.*1. *de verb. signif. in antiq.* tenet Gonzal. *d. gloss. vlt. num.*10. non enim potest Notarius sub clausola cæterata extendere substantialia omissa, prout dies, indictio, Ruin, *in d. l. Gallus. §. item credendum, num.*21. *&* 22. Tusch. *d. conclus.*302. *n.*43.

16 Item non extenditur ad vltra dicta, & disdicta, sed ad ea, quæ solita sunt apponi, Tiraq. *de constituto, part.*3. *limit.*31. *num.*10. Roman. *cons.*346. *num.*6. Gonzal. *d. gloss. vlt. n.*3.

17 Item non est potens vt per illam soppleatur solemnitas instrumenti; ita Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.*4. *n.*7.

18 Item si Notarius scripsit obligationem mulieris pro alio cum clausula, *renuncians*, &c. non comprehenditur renunciatio Velleiani, quia breuis locutio non potest ista beneficia & certiorationes continere, ex Bald. *cons.*305. incip. *Passus difficilis, lib.* 3. notat Cardin. Tusch. *d. conclus.*302. *num.*36. vbi *n.*37. extendit, vt procedat etiamsi exter statutum in loco, quod omnia, quæ sunt de natura contractus, præsumantur interuenisse, quia adhuc ex clausula, *renuncians*, &c. non potest extendit certioratio mulieris renuntiantis.

19 Item hæc clausula cùm contineat extensionem clausulæ inceptæ, non autem alterius separatæ, ideo licèt post clausulam *constituenti* soleat sequi clausula, *accipiendi propria auctoritate*; si tamen reperitur sola clausula, *constituens*, &c. non veniat alia clausula separata, quam *accipiendi*, &c. ita Castr. *cons.*10. *sub n.*3. *lib.*1. Crau. *cons.*34. *n.*1. Card. Tusch. *d. conclus.*302. *n.*39.

CLAVSVLA XV.

Casu quo, &c.

1 HÆc clausula facit actum conditionalem, vt per Surd. *cons.*268. *num* 8. *& cons.*493. *num.*15. *& cons.* 452. *num.* 39. Theodos. de Rub. *in singular. Rotæ tom.*2. *p* 4. *claus.*194.

2 Expressam conditionem importat in fideicommisso facto casu quo talis moriatur sine filiis, & idem est in legatis factis casu quo hæreditas deueniat ad talem; ita Bald. *cons.* 244. incip. *Casus talis est, lib.* 1. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.*2. *litter. C. concl.*583. *n.*10. vbi *n.*15. post Bald. *cons.*105. *n.*7. *lib.*5. subdit pariter conditionem importare si dicatur, *si & casu quo*, &c.

3 Vnde hanc clausulam facere conditionalem institutionem tradunt Bald. *consil.*241. *vol.*1. & Crau. *cons.*268. *in princ.* Becc. *cons.*39. *n.*20. Surd. *cons.*548. *num.*10.

Clavsvla XVI.

Cautionem banchariam præſtare teneatur, &c.

1 *Cautio bancharia quomodo ſoleat in Romana Curia præſtari ad fauorem penſionarij, oſtenditur.*

2 *Debitor non tenetur dare nouum fideiuſſorem, ſi primus ex conuentione datus & acceptatus facultatibus lapſus ſit.*

3 *Verba*, ad ſexennium duraturam, *inducunt obligationem annuam ipſo ſexennio durante.*

4 *Obligatione annua non ſufficit ſemel cauiſſe, quia in principio cuiuſlibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio.*

5 *Verba importantia tractum ſucceſſiuum vbi adſunt, non ſufficit ſemel adimplere, ſed requiritur adimplementum vſque ad finem.*

6 *Verbum*, duraturam, *inducit perſeuerantiam actus.*

7 *Promittens ſimpliciter fideiubere, ſatisfacit ſuæ obligationi ſemel fideiubendo.*

8 *Debitoris nomen in ſolutum dans ſufficit ſi nomen ſit exigibile de tempore ceſſionis, ſecus ſi promittat illud eſſe bonum, & exigibile.*

1 HÆc cautio ſolet in hac Curia præſtari ad fauorem penſionarij, cui ſe obligat aliquis idoneus mercator de ſoluendo penſionem; & durabat olim per triennium cum obligatione illam renouandi de triennio ad triennium, quod certè exigit conſenſum Papæ, aliàs pactum foret ſimoniacum, iuxta tradita per Leſſ. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 35. num. 93.* quem refert D. Lotter. *in ſuo tract. de benef. lib. 1. quæſt. 39. num. 58.* niſi tamen reſignatet titularis, quia tunc cùm ille non tenetur ad ſolutionem penſionis, nec ad ſolutionem & renouationem banchariæ cautionis tenebatur, ad notata per Mandoſ. Mohed. & alios, firmant Flamin. *de reſign lib 6. quæſt. 2. n. 149. & 150.* Ioan. Baptiſta Coſta *in tract. de clauſ. conuent. clauſ. 96* Hodie verò præſtatur cautio ad ſexennium, & obligatur titularis his verbis, *Ac cautionem banchariam ad beneplacitum tuum ſufficientem & idoneam ad ſexennium duraturam, & ſexto quoque anno, & per ſex menſes ante finem cuiuſlibet ſexennij renouandum præſtare teneatur, & ad id cenſuris Eccleſiaſticis, & executiuè procedendo cogi poſſit*, vt habeo in litteris Apoſtolicis cuiuſdam annuæ penſionis ducentorum ducatorum auri de Camera ad mei fauorem Apoſtolica auctoritate reſeruatæ ſuper fructibus certis, & incertis, ac diſtributionibus quotidianis Theſaurariæ inſignis Eccleſiæ S. Mariæ Doliueira Vimaranenſis.

2 Verùm mihi accidit, quod cùm tranſacto biennio mercator, qui dedit cautionem banchariam, defecerit per decoctionem, agitaui contra titularem, vt aliam loco deficientis præſtaret, ille licèt ſe defenderet vulgari doctrina, quod non tenetur debitor nouum dare fideiuſſorem, ſi primus ex conuentione datus & acceptatus facultatibus lapſus ſit, ex adductis à Guidobon. *deciſ.* 64. & latè Surd. *conſ.* 18. *à num.* 7. tamen condemnatus fuit ad aliam loco deficientis præſtandam, ex ſeqq.

3 Primò, quia verba illa, *ad ſexennium duraturam*, de quibus in Apoſtolicis literis reſeruationis penſionis, inducunt obligationem annuam ipſo ſexennio durante, *l. cùm in ſingulos, & l. cùm in annos. ff. de annuis legat. l. nec ſemel. ff. quando dies legati cedat*, cum aliis infrà allegandis.

Vbi autem verſamur in obligatione annua, non 4
ſufficit ſemel cauiſſe, quia in principio cuiuſlibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio, *d. l. nec ſemel. l. pater Seuerinum 6. fin. ff. de condit. & demonſtrat l. Senatus. § fin. ff. de donat. cauſa mortis.* Caſtr. *in l. ſi Stichum. §. ſtipulatio, ſub num. 1. verſ. & ſic de ſingulis ff. de verb. oblig.* Socin. *conſ.* 81. *n.* 5. *lib.* 3. Natt. *conſ.* 543. *num.* 5. Pariſ. *conſ.* 95. *n.* 44. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 223. *num.* 5. *& in tract. de aliment. tit. 9. quæſt. 6. num. 3. & deciſ. 273. n. 10.* Anton. Gomez *var. tom. 2. cap. 11. num. 44.* Rota *in Ianuen. legati* 20. *Iunij* 1622. *coram Buratto.*

Secundò, quia quatenus non importaret obliga- 5
tionem annuam, ſufficit quod verba illa, *ad ſexennium duraturam*, importent tractum ſucceſſiuum, ad hoc ne ſufficiat fuiſſe ſemel præſtitam, Cyn. *in l. ſi quis heredem, num. 2. C. de inſtit. & ſubſtit.* & *ibi* Dec. *num.* 1. Angel *conſ.* 34. *num* 9. Iaſ *in l ſi ab arbitrio, ſub num* 13. *verſ. ſecundò, & fortius, ff qui ſatiſdare cog.* Fel. *in c. 2. ſub num. 5. de treuga & pace*, Rot. *deciſ.* 677. *part 1 diuerſ*

Quod autem verba, *duraturam ad ſexennium*, 6
importent tractum ſucceſſiuum eſt indubitatum, quia inducunt nouam obligationem quolibet anno, ex doctrinis allegatis, tum etiam, quia propria ſignificatio huius verbi, eſt vt inducat perſeuerantiam actus, Caſtrenſ. *l. fin. num. 3. C. de indicta diuit. toll.*

Non obſtat quod qui tenetur ex pacto dare fi- 7
deiuſſorem, ſatiſfacit ſuæ obligationi ſemel fideiubendo, nec iterum tenetur fideiubere ſi primus ſit decoctus, vel factus ſit non ſoluendo. Bart. *in l. prætoria, ſecunda. ff. de prætor. ſtipulat.* cum aliis per Surd. *conſ.* 18. *per totum*, quia hoc procedit in eo, qui promiſit ſimpliciter fideiubere, vt in ſpecie declarat Gratian. *diſcept. forenſ tom. 3. cap. 527. num. 16. & 17.* & ſic non applicantur caſui noſtro, in quo cùm verba promiſſionis importent tractum ſucceſſiuum, lege accipiunt ex conuentione partium, *l. 1. §. & ſi conueniat. ff. depoſiti*, Natt. *conſ.* 384. *num.* 11.

Hinc licèt is, qui dat in ſolutum nomen debi- 8
toris, ſufficit ſi nomen ſit exigibile de tempore ceſſionis, *l. ſi mandato meo. §. vltim. ff. mandati*, Surd. *deciſ.* 326. *n.* 42. nihilominus quando vlteriùs proceſſerit, & promiſerit illud eſſe bonum & exigibile, tenetur illud manutenere exigibile, etiam in futurum, *l. ſi venditor 39. in princip. ff. de actionib. empt.* Fulgoſ. *in l. ſi nomen. ff. de hæred. vel act. vend.* Eugen. *conſ.* 73. *n.* 1. *&* 2. Surd. *conſ.* 441. *n.* 7. *poſt medium, & n.* 15. *cum ſeqq.*

Pari ergo ratione, licèt promittens ſimpliciter 9
dare cedulam, liberetur ſemel dando, nec teneatur in caſu decoctionis eam renouare, tamen vbi, prout in caſu noſtro, promiſit dare cautionem banchariam duraturam ad ſexennium, tenetur prima deficiente aliam ſubrogare, aliàs eſſet dare cautionem ſimpliciter, & non banchariam, nec manuteneret qualitatem durationis, quam manutenere tenetur, *d. l. ſi venditor 30. de act. empt.* Gratian. *loco citato, num.* 1. cum aliis allegantiis.

Circa hanc cedulam (cuius vſus frequentiſſimus 10
eſt in Vrbe) aduertendum duxi cum D. Lotter. *in ſuo doctiſſimo tract. de re beneficiaria lib. 1. quæſt. 38. num.* 155. campſorem per eam ſe obligare ſtatis temporibus per tot annos, vel ad penſionarij & titularis vitam ſe ſoluturum, ſub iuramento & obligatione Camerali abſque vlla prorſus exceptione,

excepto casu mortis beneficiati, illáque ita conscripta eam consueuisse tradi ipsimet pensionario: adueniente ergo tempore solutionis ostensa sibi per ipsum pensionarium, vel eius legitimum procuratorem cedula, campsorem, vt resoluit, consueuisse à tergo ipsius cedulæ scribere & adnotare quantitatem solutam cum die & anno, vt semper ex eadem scriptura iustificetur obligatio campsoris erga pensionarium, simúlque constet de illius diminutione per dictas annotationes ad commodum ipsius campsoris, cùm non possint fieri aliter quàm de ipsius creditoris consensu, quo stante vtrimque insurgit probatio pro. & contrà, iuxta *l. Publia. §. vlt.* vbi *gloss. vlt ff depositi.*

Plura circa hanc materiam doctissimè pertractat D. Lotter *dict. quæst. 38. per totam*, & præcipuè *à num. 155. cum multis seqq.* & latissimè deducta fuerunt *in vna Cremonen. pensionis, siue Prioratus 25. Februarij & 2. May 1622. & 21. Iunij 1623. coram bonæ memoriæ Vbaldo.*

CLAVSVLA XVII.

Citra aliquam innouationem.

1 *Claus.* Citra aliquam innouationem, *præseruat hypothecam antiquam.*
2 *Præseruat iura, & priores contractus.*
3 *Claus.* Citra præiudicium priorum iurium, imò iura iuribus addendo, &c. *operatur vt non dicatur facta nouatio, nec recessum à primo instrumento.*
4 *Claus.* Citra reuocationem, &c. *operatur vt per secundum mandatum primum non dicatur reuocatum.*

1 PEr hanc clausulam præseruari antiquam hypothecam, obseruat Gozad. *cons. 58. num 2* Gab. *commun. tit de nouation conclus. 1 num. 56 in 3. sublimitatione*, & fuit dictum *in Romana anterioritatis hypothecæ 28. Nouembris 1597. coram Cardinale Pamphilio.*

2 Item præseruat iura, & priores contractus, vt nouatio non fiat; ita Ias. *in l. lecta, num 9. in fine, ff. si cert. petat.* Gratian. *cons. 126. n. 8. lib. 1.* Natt. *cons. 527. num. 2.* Gozad. *cons. 28. n. 2.* Thesaur. *Pedem. decis. 126. num. 5.* nam aliàs de nouationis natura erat extinguere præcedentem obligationem, eámque in sequentem transfundere, *l. 1. de nouat.* Surd. *cons. 298. num. 04.* & fuit dictum *in Romana pecuniaria 28. Ianuarij 1608. coram Ortembergo*, impressa per Farinac. *decis. 149. n 6 part. 1 recent.*

3 Claus. *Citra præiudicium priorum iurium, imò iura iuribus addendo, &c.* operatur, vt non dicatur facta nouatio, nec recessum à primo instrumento, vt per Gratian. *cons. 127. num. 27. ad fin. & seq. lib. 1.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rotæ tom. 1. part. 4. claus. 102.* Rota *decis. 738. n. 1. & seq. p. 1. diuers.*

4 Claus. *Citra reuocationem, &c.* operatur vt per secundum mandatum primum non dicatur reuocatum, Pute. *decis. 138. lib. 1.* Thesaur. *decis. 107. in fine*, & quòd primus Vicarius per secundi deputationem non censeatur reuocatus, Rebuff. *in forma Vicarij n. 19.* Et posita in mandato procuræ intelligitur de constitutione prioris valida, non autem de nulla, Gonzal. *ad reg. 8 Cancel gloss. 57. n. 58. vers. & clausula citra reuocationem.*

CLAVSVLA XVIII.

Citra vitium spolij, & attentatorum.

1 *Clausula*, Citra vitium spolij, & attentatorum, *quando in Curia vtamur, ostenditur.*
2 *Literæ in forma Breuis cum clausula*, Citra vitium spolij, &c. *possunt impetrari etiam postquam commissa fuerit causa super possessione & pertinentia illius beneficij.*
3 *Clausula*, Citra vitium spolij, &c. *apposita in Breui, tanquam accessoria recipit conditiones Breuis, intelligitur quatenus Breue sit iustificatum.*
4 *Sententia Auditoris Cameræ super executione Breuis lata sine iustificatione, est nulla.*

IN Curia vtimur hac clausula, illam potissimùm inserendo in Breuibus de capienda possessione nomine Cameræ beneficij litigiosi, ac aliàs quomodocunque collationi Apostolicæ Sedis reseruatur vacantis per mortem alterius ex collitigantibus, vel in Curia, aut per obitum Curialium, vel familiarium Cardinalium, Collectorum, vel Subcollectorum, aut Protonotariorum, & similium, & operatur, quod licèt adsit lis, tamen non attentet possessionem capiens illius vigore, vt per Staphil. *de literis gratiæ, in vltim. col. de reseru. in form. Breuis*, & per Sarnen. *in tract. Breuium, num. 14. vers. Breue etiam frequenter*, vbi *num. 15.* subdit se id sæpius vidisse. 1

Possunt huiusmodi literæ in forma Breuis cum hac clausula impetrari etiam postquam commissa fuerit causa super possessione, & pertinentia illius beneficij, non obstante inhibitione desuper emanata, iuxta allegata per Lancell. *de attent. in præfat. part. 2. cap 4. n. 415. & seq.* 2

Recipit tamen in Breui apposita tanquam accessoria conditiones Breuis, & intelligitur quatenus Breue sit iustificatum, Put. *decis. 1. lib. 1.* impressa per Marches. *part. 1. pag 428.* Rota *in Vicen beneficij Sancti Martini, 20. Februarij 1600. coram Cardinale Pamphilio, & in Celsonen. præceptoriæ 4. Februarij 1605. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino*, impressa per Marches. *de Commiss. part. 2. pag. 64. num. 6. & 7.* 3

Vnde sententiam Auditoris Cameræ super executione Breuis latam non præcedente illius iustificatione, esse nullam & spoliatiuam, censuit Rota *in Maioricen. Sacristiæ 16. Decembris 1602. coram Cardinale Pamphilio.* 4

CLAVSVLA XIX.

Citra aliquam liberationem fideiussorum.

NOuationem respectu etiam fideiussorum excludit hæc clausula, iuxta tradita per Ias. *in l. non solum. § morte, num. 48. de noui oper. nunciat.* Grat. *cons. 126. n. 7. & 8. lib. 1.* Rot. *in Romana consignationis depositi 3. Iunij 1600. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano.* 1

Clausula, *Circa præiudicium iuris mei*, quid importet, vide Socin. iun *cons. 89. num. 8. vol. 3.* quem refert Cenc. *post lib. pract. & canonic. quæst. sing 43. n. 5.* 2

CLAVSVLA

Clavsvla XX.

Citra consensum in iurisdictionem, &c.

Comparatio coram Iudice si fiat simpliciter, & sine clausula, Citra consensum in iurisdictionem, &c. *tunc per quemcunque actum consentitur in iurisdictionem illius Iudicis.*

QVicquid contra vtentes hac clausula dixerint Innocent. *in cap. Cumena, n.4. de elect.* Alex. *in l. non solum §. morte, in fin. n.52. ff. de noui oper. nunciat.* & Felin. *in cap cum M. Ferrarien. n.66. de Constit.* tamen valde suffragari experientia docet, cùm contingit dubitari an fuerit consensum in iurisdictionem illius Iudicis; nam si comparatio fiat simpliciter, & sine hac protestatione; non est dubium fuisse in iurisdictionem consensum Iudicis illius per quemcunque actum; ita Felin. *in cap inter monasterium, sub n.10.* ibi, *sed faciendo aliud actum, &c. de re iud.* & *ibi* gloss. *verb. subeundo indic. vers. super hac dicunt quidam,* vbi Abb. *n.8. & 9.* Rot. *decis.565. num.4. part. 1. diuers.* & fuit dictum *in Elboren. iuris conferendi* 18. *Martij* 1613. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.*

Clavsvla XXI.

Codicillaris.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Clausula* Codicillaris *est inuenta ad conseruandas vltimas voluntates.*

3 *Testatoris ex voluntate prasumitur potius, quàm ex capite Notarij apposita clausula* Codicillaris.

4 *Intellige si testamentum publicè coram testatore legatur, vel consuetudo, seu stylus sit illam appon a Notariis.*

5 *Testamentis inter liberos conditis tacitè prasumitur inesse clausula* Codicillaris, *licèt non reperiatur continuata.*

6 Codicillaris *clausula quando est tacitè intellecta, non est paris potentia cum expressa.*

7 *Testamentum si non potest valere tanquam testamentum, vt valeat tanquam Codicillus, & omnia legata & fideicommissa sustineantur, operatur clausula* Codicillaris.

8 *Legatis in particularibus operatur clausula* Codicillaris, *vt licèt testamentum reddatur nullum praeteritione filiorum, vel posthumi, nihilominus debeantur legata.*

9 *Legata, qua conseruantur per auth. ex causa C. de liberis prateritis qua actione petantur, remissiuè.*

10 *Testamenti caducatio vt impediatur, operatur clausula* Codicillaris.

11 *Testamentum quando est nullum exhaeredatione, aut mala filij praeteritione, tunc operatur clausula* Codicillaris *repetitionem fideicommissi venientibus ab intestato.*

12 *Testamento rupto ex causa praeteritionis filij iam nati, an operetur clausula* Codicillaris, *vt bona per fideicommissum haeredi scripto sint restituenda, remissiuè.*

13 *Testamento rupto per querelam, operatur clausula* Codicillaris.

14 *Testamento apposita clausula* Codicillaris, *operatur vt haeredes ab intestato censeantur grauati disposita in testamento adimplere.*

15 *Testamentum si est nullum, vt purè intelligatur relicta esse fideicommissum, operatur clausula* Codicillaris.

16 *Legati repetitionem venientibus ab intestato operatur clausula* Codicillaris.

17 *Voluntas testatoris vbi deficit, operatur clausula* Codicillaris.

18 *Substitutionem directam fideicommissi facit valere clausula* Codicillaris, *adiecta testamento matris.*

19 *Restituere in grauato operatur clausula* Codicillaris, *quòd non detrahatur Trebellianica.*

20 *Verba directa vt obliquentur, operatur clausula* Codicillaris.

21 *Defuncti voluntatem sustinet, seu confirmat clausula* Codicillaris, *quando deficit simpliciter ob defectum solemnitatis, non autem cam alteras.*

22 *Iuramenti ad reuocationem testamento inserti, operatur clausula* Codicillaris, *vt debeat fieri in alio testamento specialis mentio.*

23 *Testamentum valere facit clausula* Codicillaris, *eo casu, quo heres moritur in vita testatoris.*

24 *Testamentis apposita clausula* Codicillaris, *facit directam substitutionem flecti in fideicommissariam.*

25 *Venientes ab intestato quod censeantur tacitè vocati, operatur clausula* Codicillaris.

26 *Casu eueniente disposito à testatore, operatur clausula* Codicillaris.

27 *Testator ac si rogasset venientes ab intestato restitui haereditatem haeredi scripto, operatur clausula* Codicillaris.

28 Codicillaris *clausula non habet vim contra voluntatem testatoris, nec aliquid operatur in testamento, quod non valet propter defectum voluntatis.*

29 *Haereditas licèt non possit in Codicillis dari, nec adimi, tamen si daretur etiam per verba directa, operatur clausula* Codicillaris, *vt debeat haereditas per fideicommissum restitui.*

30 *Haereditas vt debeatur ex clausula* Codicillaris *ab intestato, ipsa clausula operatur, excepta legitima etiam quoad partem praeteriti rumpentis.*

31 *Heres institutus si praemoriatur testatori, operatur clausula* Codicillaris *vt haeredes ab intestato teneantur ex fideicommisso restituere substituto.*

32 *Substitutio pupillaris vt testamento rupto natiuitate posthumi, vel praeteritione filij sustineatur, operatur clausula* Codicillaris.

33 *Substitutionis pupillaris conseruationem ad fauorem non impugnantis testamentum operatur clausula* Codicillaris.

34 *Haeres datus in solidum licèt si repudiet haereditatem, priuetur etiam commodo legatorum, tamen si in testamento adest clausula* Codicillaris, *potest repudiare haereditatem, & consequi legata ab intestato.*

35 *Testamentum quando est nullum, quia spurius incapax est substitutus, sustinentur ex clausula* Codicillari *etiam facta concubina.*

36 *Testatoris voluntas vt omni meliori modo valeat, operatur clausula* Codicillaris.

37 *Fratres S. Francisci incapaces si in testamento instituti sint cum clausula* Codicillari, *possun*

haber

Digitized by Google

habere vt vendant, pretium pro necessitatibus consequantur.

38 *Legatum factum heredi coniunctum cum tertio, valet si in testamento est clausula* Codicillaris.

39 *Posthumi quando sunt instituti, & vltimo morienti sunt aliqui substituti, quomodo operetur clausula* Codicillaris,*ostenditur.*

40 *Solemnitatis defectum vt suppleat, non voluntatis, operatur clausula* Codicillatis.

41 *Quoad legitimam debitam filiis, vel aliis grauatis restituere ex clausula* Codicillari, *nihil illa operatur.*

42 *Immissionem heredi scripto non dari, nec retardari immissionem heredis ab intestato, operatur clausula* Codicillaris.

43 *Institutus in re certa, vt trahi possit ad vniuersum ex fideicommisso, licèt non adsit alius heres vniuersalis ex testamento, operatur clausula* Codicillaris.

44 *Testamentum quando est nullum praeteritione filij, nihil operatur clausula* Codicillaris.

45 *In testamento in quo turpis persona instituitur à fratre, vel sorore, & caeteri fratres, vel sorores sunt praeteriti, nihil operatur clausula* Codicillaris.

46 *Substitutio reciproca quod contineat fideicommissariam, non operatur clausula* Codicillaris.

47 *Caci in testamento non facto secundum solemnitatem requisitam, nihil operatur clausula* Codicillaris.

48 *Testamentum secundum ad impediendum quin reuocetur primum, nihil operatur clausula* Codicillaris.

49 *Testamentum vbi potest valere vt testamentum, nihil operatur clausula* Codicillaris.

50 *Testamento de inofficioso vbi agitur, nihil operatur clausula* Codicillaris.

51 *Testamento in inualide reuocatorio primi validi nihil operatur clausula* Codicillaris.

52 *Testamenti in fine quando ponitur clausula* Codicillaris, *nihil operatur.*

53 *Remedium l. si vnquam. C. de reuoc. donat. non tollit clausula* Codicillatis.

54 *Testamentum valere facere quoad poenam appositam heredi si contrauenìat, non operatur clausula* Codicillatis.

55 *Matrem si quis instituat in re certa praeteritis filiis cum clausula* Codicillari, *non operatur nisi quoad rem particularem.*

56 Codicillaris *clausula multis modis ponitur.*

57 *Testamentum nullum ob praeteritionem posthumi an sustineat clausula* Codicillatis, *remissiuè.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulae vide latè Turret. *in speciali tractat de hac clausula edito,* Hippol *cons.* 118. *num.* 7. *vol.* 2. Anton. Gomez *l.* 3. *Tauri, num.* 71. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 326. *num.* 39. *cum seqq. & cons.* 882 *num* 14 *& cons.* 979. *n* 2. Mascard. *de probat. conclus.* 300. Perez *ad l.* 1. *vers. sexta solemnitas, tit.* 2. *lib.* 3 *Ordinam pag* 108. Cardin. Mantic. *de conicctur. vltim volunt. lib.* 1. *tit.* 9. Ioseph. Ludou. *decis.* 2. *n.* 31. Surd *cons.* 129. *num.* 38 *cum seq & cons.* 232. Molin. *de Iust disput.* 132. Cardin. Tusch. *practic. conclus tom.* 1. *lit.* C. *conclus.* 292. *& conclus.* 304. *num.* 16. *cum seqq.* Mart. *d. claus. part.* 3. *claus.* 13. Ceuall. *commun. contra commun. quaest* 180 *& quaest.* 185. *cum seqq.* Cardos. *in praxi Iudic. & Aduocatorum, verb. claus.* 21. Honded. *cons.* 74. *tom.* 1. Bernard. Graeuae. *ad pract. Camera Imperialis lib.* 2. *concl.* 114. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 1. *collect.* 59. *& part.* 4. *collect.* 1186. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 48. *n.* 4. *cum seqq.* latè Fusar. *de substit. quaest.* 245. *n.* 38. *cum seqq.* Cancer. *var. resol. p.* 1. *c.* 4 *a num.* 59. *& n.* 108. *& cap.* 2. *num.* 124. Magdalen. *de numero testium in testamento requisito p.* 1. *c.* 6. *num.* 27. *&* 28. *& cap.* 16. *n.* 75. *cum seqq.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 12. *pag.* 129. *& claus.* 205. *pag.* 325.

Haec clausula est inoenta ad conseruandas vlti- 2
mas voluntates, Bald *l. in vltima, col.* 4. *vers. nunc aliqua, de Codicill.* Decian. *cons.* 287. *n.* 3. *&* 4. Fusar. *dict. quaest.* 245. *n.* 40.

Praesumitur ex voluntate testatoris potius, quàm 3
ex capite Notarij apposita, Aloys. Ricc. *d. collect.* 59.
post med. Honded. *cons.* 33. *num.* 44. *tom.* 1. Menoch.
cons. 87. *n.* 50. *& cons.* 37. *num.* 143. quod intellige si te- 4
stamentum publicè coram testatore legatur, ex adductis per Honded. *cons.* 33. *num.* 46. *& cons.* 74. *n.* 45. *tom.* 1. & Gab. *commun. tit. de consuetud. conclus.* 4. *num.* 7. nam bonum est de ea testatorem certiorari, Angel. *cons.* 364. *n.* 6. *col. pen. vers. quapropter,* quem refert Cardin. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 158. vel consuetudo seu stylus sit illam apponi à Notario, vt per Mascard. *d. conclus.* 300. *n.* 2. quia censetur apposita ex tacita voluntate testatoris, cùm consuetum sit quòd apponatur, secundùm Farin. *in praxi crimin. part.* 6. *de falsitate & simul. quaest.* 157. *num.* 48. aliter enim illa omissa non debet intelligi, ex Brunor. à Sole *in locis communibus, vers. clausula* 7. Card. Tusch. *d concl.* 292. *num.* 185.

In testamentis inter liberos conditis tacitè prae- 5
sumitur inesse, licèt non reperiatur continuata, gloss. *verb. non voluit, in fin. in l. coheredi.* §. *cum filia. ff. de vulg.* Couar. *in cap. Raynutius* §. 1. *num.* 4. *de testam.* Anton. Gomez *leg.* 3. *Tauri, num.* 62. *&* 74. Costa *in cap si pater, verb. interdum, n.* 8. *eodem tit. lib.* 6. Cephal. *cons.* 420. *num.* 17. Mench. *de success progressu lib.* 2. §. 18. *num.* 82. *vers. item multum,* Praet. *de interpret. vlt. volunt fol.* 100. *num.* 38. Card. Mant. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 1 *tit.* 9. *num.* 5. *& lib* 6. *tit.* 2. *num.* 21. *&* 22. Clar. *in* §. *testamentum, quaest.* 8. *n.* 7. Ferret. *in constitut. Cathaloniae gloss.* 7. *n.* 38. Matien. *ad l.* 1. *gloss.* 10. *num.* 59. *tit.* 4. *lib.* 5 *noua Recopil. & d l* 2. *gloss.* 2. *num* 9. Gutier. *in repetit l. nemo potest, num.* 241. *ff. de leg.* 1. *& pract. lib.* 3. *quaest.* 50. *num.* 3. Surd. *cons.* 232. *num.* 14. Ceuall. *commun contra communes quaest.* 186. *cum seq.* & Stephan. Gratian *d cap.* 48. *n.* 18. *& cap.* 369. *num.* 1. Fusar. *de substit. quaest.* 245. *num.* 48. vbi *num.* 49. *&* 52. declarat procedere quoad solemnitatem, non quoad substantiam.

Quando verò est tacitè intellecta, non est paris 6
potentiae cum expressa, ex notatis per Surd. *cons.* 232. *num.* 28.

Primò operatur haec clausula in testamento, vt 7
si testamentum non possit valere tanquam testamentum, valet tanquam codicillus, & omnia legata & fideicommissa sustineantur, *l.* 1. vbi Bart. *n.* 3. *ff. de iure Codicill.* Clar *in* §. *testamentum, quaest.* 46. *n.* 1. Matien. *ad l.* 2. *gloss.* 2. *num.* 9. *& gloss.* 10. *num.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recop.* Surd. *d. cons.* 231. *n.* 17. Gama *Lusit. decis.* 136. *n.* 3. Cardin. Tusch. *d. conclus.* 192. *à princip.* Cardos. *d. verb. clausula* 21. Aloys. Ricc. *d. collect.* 1186. *vers. quinto,* & tunc sustinetur testamentum iure codicillorum, in quibus sufficiunt quinque testes, etiam non rogati, Mench. *de success. creat. lib.* 2. §. 15. *n* 43. Paris. *cons.* 32. *n.* 39. *lib.* 2. Steph. Gratian. *discept.*
forens. cap. 633. *n.* 6. Operatur etiam in legatis parti- 8
cularibus, vt licèt testamentum reddatur nullum

praeteritione

præteritione filiorum, vel posthumi, nihilominus debeantur legata, Castr. *cons.* 200. incip. *Clarum est. lib.* 1. Card. Tusch. *d. conclus.* 192. *num.* 72. vbi *num.* 73. *cum Oldrada cons.* 149. *vers. super tertia*, & Bald.
9 *cons.* 159. *in principio*, *lib.* 2. & aliis, subdit hanc clausulam respicere validitatem legatorum, etiam quod testamentum licèt solemne sit, rumpatur per natiuitatem posthumi, quando non habet verba, *& si non valet*, vel, *in futurum non valeret*, quia tunc non potest restringi hæc clausula ad solemnitatem, quæ non respicit futura; & quia actione petantur legata, quæ conseruantur per *auth. ex causa. C. de liberis præterit.* vide Rendin. *in prompt. recept. sent. tom.* 1. *tit. de legat. n.* 36.

10 Secundò operatur, vt testamenti caducatio impediatur, Menoch. *cons.* 106. *num.* 395. & quòd substitutus succedat non obstante quod institutio fuerit caduca, tradit Vincent. de Franch. *decis.* 156. *num.* 1.

11 Tertiò, quando testamentum est nullum præteritione, aut mala filij exhæredatione, tunc operatur repetitionem fideicommissi venientibus ab intestato; ita Crau. *in §. Codicillum, quæst.* 22. *n.* 21. Mart. *d. claus.* 11. *n.* 19. Put. *decis.* 7. *de testam.* Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 50. *n.* 7. Gabr. *cons.* 109. *num.* 5. *& cons.* 113. *n.* 12. *lib.* 1. & fuit dictum *in Ariminen. legati* 10. *Decembris* 1594. *coram Litta; & in Sutrina successionis* 15. *Martij* 1604. *coram Cardinale Sacrato; & in Viterbien. seu Romana pecuniaria* 28. *Februarij* 1624. *coram Vbaldo*, impressa per Farin. *decis.* 568. *n.* 3. *part.* 1. *recent.*

12 An autem rupto testamento ex causa præteritionis filij iam nati, operetur hæc clausula, vt bona per fideicommissum hæredi scripto sint restituenda? vide latè Fusar. *quæst.* 569. An verò rupto testamento ex causa præteritionis posthumi, operetur bona deberi in vim fideicommissi hæredi scripto? vide latè Fusar. *d. quæst.* 569. *n.* 8. *cum seqq.*

13 Quartò operatur rupto testamento per querelam; ita ex Bart. *in auth. ex causa, n.* 33. *C. de liber. præteritis*, tradunt Ceual. *d. quæst.* 185. Mart. *d. claus.* 11. *n.* 40. & Stephan. Gratian. *d. cap.* 48. *n.* 8.

14 Quintò, posita in testamento operatur, vt hæredes ab intestato censeantur grauati quasi per fideicommissum disposita in testamento adimplere, *l. fin. vers. illud. C. de codicillis*, Bellacomb *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 256. *vers. nec enim, pag.* 60. Valasc. *cons.* 68. *n.* 2.

15 Sextò operatur, si testamentum est nullum, vt purè intelligatur relictum esse fideicommissum, quo casu legitima tantùm; non tamen Trebellianica deduci potest, Gutier. *d. quæst.* 50. *num.* 9. Peregr. *cons.* 81. *n.* 4. *vol.* 1.

16 Septimò operatur repetitionem legati venientibus ab intestato, vt per Vincent. de Franch. *decis.* 1. *num.* 13. *&* 15. Gregor. *decis.* 271. *num.* 8. *& num.* 12.
17 subdit quòd non operatur vbi deficit voluntas testatoris; & *num.* 10. quærit an sustineat testamentum, in quo frater est præteritus instituta turpi persona.

18 Octauò, in testamento matris adiecta facit valere suam substitutionem directam iure fideicommissi, vt per Ferrer. *in constit. Cathalon gloss.* 1. *n.* 165.

19 Nonò operatur in grauato restituere, quod non detrahatur Trebellianica, ex Caualcan. *de vsufruct. mulieri relicto, n.* 80.

20 Decimò, quod verba directa obliquentur, Matien. *l.* 2. *gloss.* 2. *num.* 9. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ Recapilat.* Surd. *cons.* 232. *num.* 19. *&* 23. Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 97. *num.* 4. Ferrer. *in constit. Cathalon. gloss.* 7. *n.* 135. Gratian. *cap.* 774. *n.* 32.

Vndecimò sustinet, seu confirmat voluntatem defuncti, quando deficit simpliciter ob defectum solemnitatis, non autem eam alterat, vel extendit, iuxta resoluta per Valasc. *cons.* 183. *num.* 12. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 369. *n.* 20. & fuit dictum *in Auximana fideicommissi* 26. *Nouembris* 1612. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.* 357. *num.* 9. *part.* 1. *recent.* vbi habetur quod hæc clausula confirmat tantùm & corroborat voluntatem testatoris, non autem eam alterat, & extendit. 21

Duodecimò, ex præsumpta testatoris mente operatur, vt ad reuocationem iuramenti testamento inserti, debeat fieri specialis mentio in alio testamento; ita Gabr. *commun. lib.* 4. *tit. de testam. conclus.* 5. *num.* 10. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 31. *n.* 13. Ceuall *commun. contra communes, quæst.* 211. *num.* 21. Stephan. Gratian. *d. cap.* 48. *n.* 19. Bernard. Græuæ. *ad practicam Camer. Imperialis, lib.* 2. *conclus.* 114. *considerat.* 1. 22

Decimotertiò facit valere testamentum eo casu, quo hæres moritur in vita testatoris; ita Vincent. de Franch. *decis.* 156. *n.* 1. Marsil. *singular.* 544. Rol. *cons.* 51. *num.* 57. *vol.* 2. Paris. *cons.* 60. *n.* 20. *& cons.* 61. *n.* 12. *& cons.* 64. *n.* 13. *vol.* 2. Bellacomb. *tom.* 2. *com. opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *n.* 259. *pag.* 62. Menoch. *cons.* 106. *n.* 395. *& cons.* 500. *n.* 4. 23

Decimoquartò, apposita in testamentis facit directam substitutionem flecti in fideicommissariam; ita Ferrer. *in Constitut. Cathaloniæ, gloss.* 1. *n.* 1-6. quia trahit secum substitutionem fideicommissariam, quando de interitu testatoris appareat sic voluisse, vt dictum fuit *in Romana fideicommissi de Vrsinis* 9. *Maij* 1611. *coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano*, impressa per Farinac. *decis.* 344. *n.* 10. *part.* 2. *recent.* 24

Decimoquintò operatur quod censeantur venientes ab intestato tacite vocari, Gregor. *decis.* 446. *n.* 5. vbi *n.* 6. *&* 7. subdit operari, vt reuocatio testamenti teneat, absque eo quòd sequatur declaratio voluntatis decedendi ab intestato, præsertim quando est adiecta clausula, *Omni meliori modo, &c.* 25

Decimosextò operatur eueniente casu disposito à testatore, Socin. sen. *cons.* 76. *in fin. lib.* 3. Alciat. *resp.* 492. *n.* 27. Menoch. *cons.* 226. *n.* 40. quicquid dicant Alex. *cons.* 17. *n.* 19. *lib.* 2. Paris. *cons.* 52. *num.* 15. *& cons.* 64. *num.* 14. *lib.* 2. Decian. *resp.* 1. *num.* 132. *lib.* 1. Menoch. sibi contrarius *cons.* 43. *n.* 15. Fusar. *de substit. quæst.* 456. *n.* 141. *& quæst.* 469. *n.* 83. sequitur primam opinionem. 26

Decimoseptimò operatur ac si testator rogasset venientes ab intestato restitui hæreditatem hæredi scripto, Fusar. *de substit. quæst.* 69. *n.* 2. 27

Clausula hæc codicillaris non habet vim, & effectum contra voluntatem testatoris, nec aliquid operatur in testamento, quod non valet propter defectum voluntatis, Tiraq. *in l. si vnquam. verb. donatione largitus, n.* 266. *C. de reuocand. donat.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.* 84. *num.* 5. Curt. iun. *cons.* 114. *n.* 10. Card. Mant. *de coniect. lib.* 1. *tit.* 4. *n.* 15. Turret. *de effectu clausulæ codicillaris quæst.* 22. *la* 1. *num.* 2. Surd. *decis.* 37. *num.* 7. *& cons.* 211. *n.* 20. *& cons.* 232. *n.* 26. *& cons.* 258. *n.* 15. Cald. Pereira *quæst. forens. lib.* 2. *q.* 26. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 774. 28

Decimoctauò operatur, vt licèt hæreditas non potest in codicillis dari, nec adimi, tamen si daretur etiam per verba directa, debeat hæreditas per fideicommissum restitui, *l. Scæuola. ff. ad Trebellian.* Calder. *cons.* 364. aliàs 35. *de testamentis*, Castro *cons.* 97. incip. *Super primo, n.* 1. *in fin lib.* 1. *& cons.* 200. *in princ. etiam lib.* 1. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 45. vbi *n.* 46. 29

extendit

extendit vt procedat etiam in testamento in scriptis, licèt non sit scripta, dummodo probetur à testatore dicta, quia si non valet vt testamentum in scriptis, valet vt codicillus ex dicta clausula.

30 Decimononò operatur, vt hæreditas debeatur ex clausula codicillari ab intestato, excepta legitima, etiam quoad partem præteriti rumpentis; ita ex Bart. *cons.* 20. *num.* 6. *vers.* 2. incip. *Est videndum. lib.* 1. concludit Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 47.

31 Vigesimò, quod hæres institutus si præmoriatur testatori, hæredes ab intestato tenentur ex fideicommisso restituere substituto, vt per Bald. *cons.* 129. *in fin. vers. diceremus lib.* 1. *& cons.* 170 *lib.* 5. Card Tusch. *conclus.* 292. *n.* 49. vbi *n.* 50. extendit, vt imò si hæredes ab intestato sunt prohibiti aliquid petere, restituant sine retentione Trebellianicæ.

32 Vigesimoprimò operatur, vt substitutio pupillaris in testameuto rupto natiuitate posthumi, vel præteritione filij, sustineatur; ita Bart. *consil.* 44. *in fin. lib.* 5. Oldrad. *cons.* 171. *in fin. vers. alij dicunt*, Angel. *cons.* 99 *num.* 5. *vers. restat igitur*, Bald *cons.* 286. incip. *Factum lib* 1. *& cons.* 167. incip. *Thema num.* 4. *lib.* 2. Card. Tusch *d. conclus.* 291. *n.* 53. vbi *n.* 54. cum Alex. *cons.* 26. *n.* 5. *lib.* 1. extendit, etiamsi ignorauerit testator natos filios, vel nepotes, & *num.* 56. extendit, vt procedat etiamsi ex eadem substitutione vocaretur frater ex latere patria coniunctus, & excluderetur posthumus vtrinque coniunctus, qui erat præteritus, quando pater sciuit natum posthumum, & non mutauit testamentum, & *num.* 57. pariter extendit habere locum in substitutione pupillari non expressa.

33 Vigesimosecundò operatur conseruationem substitutionis pupillaris ad fauorem non impugnantis testamentum; ita ex Rom. *cons.* 516. incip. *In casu proposita consultationis*, *in fin.* tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *n* 69. vbi *n.* 70. cum eod. Rom. *cons.* 181. incip. *Pro decisione*, *n.* 3. restringit conseruari pupillarem substitutionem in portione eius, cui facta est substitutio, prout legata conseruantur ab eo, qui est grauatus, non tamen in portione præteriti; & *n.* 71. similiter restringit, quia non sustinetur substitutio pupillaris facta ad fauorem præteriti, quando impugnat testamentum.

34 Vigesimotertiò operatur, quod licèt hæres datus insolidum si repudiet hæreditatem, priuetur etiam commodo legatorum, tamen si in testamento adest hæc clausula, potest repudiare hæreditatem, & consequi legata ab intestato vigore huius clausulæ; ita Bald. *cons.* 328. incip. *Factum tale, vers. sed posito lib.* 1. Card. Tusch *d. conclus.* 292. *n.* 80.

35 Vigesimoquartò operatur quando testamentum est nullum, quia spurius incapax est institutus, sed vt possit nubere & viuere honestè, Anton. de Butrio *cons.* 14. Card. Tusch. *d. conclus.* 291. *num.* 86. vbi *n.* 87. asserit operari etiamsi defectus sit ex parte disponentis, prout si filiusfamilias, qui non potest testari, sed potest donare causa mortis, vt quia pater consensisset, testaretur, quia testamentum per hanc clausulam valebit vt donatio causa mortis, & *num* 88. subdit operari quoque etiamsi ex defectu capere debentis testamentum esset nullum, prout in Mendicantibus, qui non possent habere hæreditatem titulo institutionis, sed iure relicti, vel donationis.

36 Vigesimoquintò operatur quòd voluntas testatoris omni meliori modo valeat, ideo si in testa-
37 mento instituti sunt Fratres Sancti Francisci incapaces, illi possunt habere vt vendant, & pretium pro necessitatibus consequantur; ita Bart. *in tract. Minorum, lib.* 1. *distinct.* 2. *cap.* 2. *Ex prædictis*, *num.* 15. Card. Tusch. *d. conclus.* 291. *num* 89. contra Bald. *in auth. Ingressi*, *num.* 16. *C. de sacros. Eccles.* Nota clausulam codicillarem non obseruari vbi adest voluntas, Anell. Amat. *cons.* 61. *n.* 13. *&* 34.

Vigesimosextò operatur quòd licèt non valeat 38
legatum factum hæredi coniunctum cum tertio, quia tertius totum legatum habebit, tamen secus est, si in testamento esset clausula Codicillaris, quia hæredi fiet restitutio, Angel. *cons.* 295. *num.* 29. vbi *num.* 100. subdit operari quod fideicommissum vniuersale sustineatur, & *num.* 101. imò quod faciat valere in vim fideicommissi vniuersalis, non autem particularis.

Vigesimoseptimò operatur etiam quando sunt 39
instituti posthumi, & vltimo morienti sunt aliqui substituti, quòd nonnulli posthumi nascantur, testamentum est nullum, & substitutio nulla, & vocantur venientes ab intestato, qui tenentur restituere ex clausula codicillari substitutis retenta Trebellianica, Castr. *cons.* 395. incip. *Videndum*, *num* 4. *vers. sed quæro lib.* 7. Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *num.* 112. vbi *n.* 113. asserit etiam operari, quod licèt nascatur posthumus, nihilominus tenetur ex fideicommisso restituere aliis hæredibus scriptis, quando clausula est per verba etiam de futuro, videlicet, *si non valet*, vel *non valebit*. & *num.* 114. subdit pariter operari quando posthumus natus fuit agnitus, & testator de eo habuit scientiam, & tempus mutandi voluntatem, sed non mutauit, & refert Castr. *cons.* 200. *num.* 3. *lib.* 1. *& cons.* 15. *lib.* 2. Alex. *cons.* 142. *num.* 6. *lib.* 2. *& cons.* 30. *lib.* 3. declarando tamen quod testator ignorasset habere filios, vel posthumos, fortè clausula hæc non operatur ex defectu voluntatis, vel etiamsi sciuisset posthumum, sed non habuit tempus mutandi voluntatem, quia tunc non operaretur in præiudicium præteritorum, & restitueretur extraneis, vt per Card. Tusch. *d. claus.* 292. *num.* 115. vbi *num.* 121. declarat, seu restringit, vt non procedat, quando pater etiam ignorauerit, vel non cogitauerit de posthumo, si tamen constat de mente, quod si sciuisset, nihilominus disposuisset, & substituisset, veluti si substituit causam piam filio suo masculo, quando moreretur in ætate pupillari, quia si mortuus est viuo testatore, & alius masculus præteritus posthumus natus fuit, & mortuus in pupillari ætate, tunc Clausula codicillaris saluat substitutionem, quia constat de mente, & citat Angelum *consil.* 52. incip. *Simon Notarius*, *num.* 4. *vers. solùm igitur.*

Vigesimooctauò operatur de sui natura, vt quod 40
ex testamento inualido non debetur, ab intestato debeatur, & solemnitatis defectum suppleat, non voluntatis, Peregr. *de fideicom. art.* 18. *num.* 8. Gabr. *cons.* 129. *n.* 12. *&* 16. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 326. *num.* 40. & fuit dictum *in Narnien. fideicommissi* 8. *Nouembr.* 1613. *coram Card. Verospio*, impressa per Farin. *decis.* 519. *num.* 6. *part.* 1. *recent.*

Limita tamen primò, quòd nihil operatur quoad 41
legitimam, filiis, vel aliis grauatis restituere ex tali clausula, Bald. *cons.* 387. *in fin. lib.* 5. Cardin. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 151.

Limita secundò, per hanc clausulam non dari 42
immissionem hæredi scripto, nec retardari immissionem hæredis ab intestato. Bero *cons.* 117. *num.* 38. *lib.* 2. Roland. *cons.* 78. *num.* 14. *&* 15. *lib.* 3. Gabr. *consil.* 45. *num.* 15. *lib.* 2. & fuit dictum *in Romana de Marescotis* 20. *Nouembris* 1613. *coram Cardinale Sacrato*, impressa per Farinac. *decis.* 526. *num.* 3. *part.* 1. *recent.*

Limita

43 Limita tertiò, non operari vt institutus in re certa trahi possit ad vniuersum ex fideicommisso, licèt non adsit alius hæres vniuersalis ex testamento; ita ex Bald. *cons.* 179. incip. *Quadam Domina, in fine, lib.* 1. tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 150.

44 Limita quartò, nihil operari quando testamentum est nullum præteritione filij, & in testamento sunt legata, quæ debentur ex testamento nullo, quia non potest conualescere testamentum ex clausula, ex qua nihil operatur quoad legata, vnde non potest operari tanquam nullum & conualidatum, Signor. *cons.* 153. incip. *Quæstio talis est*, *num.* 3. *in fine, & n.* 4. *vers. circa quartum*, Card. Tusch. *d. concl.* 292. *num.* 152. & quòd clausula codicillaris non operetur, vbi filius iam natus ignoranter fuit præteritus, per Bart. *in l.* 1. *num.* 10. *ff. de iure codicill.* censuit Rot. *in Romana de Marescottis* 22. *Ianuarij, &* 21. *May* 1618. *coram Cardinale Sacrato, & in Romana hæreditatis de Matthæis* 21. *May* 1627. *coram Domino Verili.*

45 Limita quintò, nihil operari in testamento in quo turpis persona instituitur à patre, vel sorore, & cæteri fratres, vel sorores sunt præteriti, quia in hoc ius antiquum non est mutatum, tum quia à turpi aufertur omne relictum, ideo restitui sibi non debet. Fulgos. *cons.* 71. incip. *Mulier maritum*, *num.* 4. *vers. ad secundum*, Castren. *cons.* 269. incip. *Ad primum, n.* 2. *vers. in diuersum, lib.* 1. Card. Tusch *concl.* 292. *n.* 153. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 95. *num.* 3. Fusar. *de substit. q.* 570. *n.* 2. *cum seqq.*

46 Limita sextò, non operari quod reciproca substitutio non contineat fideicommissariam, Surd. *cons.* 232. *n.* 13. & 16. Mart. *d. claus.* 11. *n.* 15. *cum seqq.*

47 Limita septimò, hanc clausulam nihil operari in testamento cæci, non facto secundum solemnitatem requisitam; Fulgos. *cons.* 90. *col. fin. vers. nec me mouet*, Card. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 161.

48 Limita octauò, nihil operari quoad impediendum secundum testamentum, quin reuocetur primum. Angel. *cons.* 258. incip. *Testator fecit*, *col. fin.* Card. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 162.

49 Limita nonò, non operari vbi testamentum potest valere vt testamentum, *l. vlt. §. illud. C. de iure codicill.* Cephal. *in l. centurio*, *num.* 600. & 611. *ff. de vulgari.* Simon. de Prætis *de interpretat. vlt. volunt. fol.* 103. *solut.* 11. *n.* 5. Fusar. *de substit. q.* 245. *num.* 38. Surd. *cons.* 232. *n.* 38.

50 Limita decimò, nihil operari quando agitur de inofficioso testamento, Fulgos. *cons.* 71. *n.* 6. Card. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 163.

51 Limita vndecimò, nihil operari in testamento inualido reuocatorio primi validi, quia ex quo procedit testamentum validum, secundum inualidum non operatur, quia non censentur rogati venientes ab intestato, cùm successio deferatur ex testamento, Fulgos. *cons.* 90. incip. *Super eo, in fin.* Card. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 168.

52 Limita duodecimò, non operari quando ponitur in fine testamenti, sed tantùm quando ponitur in dispositione, quia dicit testator quod omni meliori modo valeat; ita Couarr. *in cap. relatum il* 2. *num.* 4. *in fin. de testam.* Cardin. Tusch. *d. conclus.* 292. *num.* 169. vbi *num.* 170. subdit quòd plus operatur clausula, *Omni meliori modo*, in dispositiua, quàm codicillaris.

53 Limita decimotertiò, non tollere remedium *l. si vnquam, C. de reuoc. donat.* vt per Tiraq. *in præfat. eiusdem l. num.* 82. *verb. libertis, num.* 105. qui videtur sibi contrarius.

54 Limita decimoquartò, non facere valere testamentum quoad pœnam appositam hæredi si contraueniat, quia cùm non possit valere directò, sed per obliquum vigore huius clausulæ codicillaris, vel confirmationis, in codicillis pœna non habebit locum, vt per Oldrad. *cons.* 138. incip. *Thema tale est. n.* 5. Cardin. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 147.

Aug. Barbosa de Claus.

Limita decimoquintò, non operari si quis instituat matrem in re certa præteritis filiis, cum hac clausula, nisi quoad rem particularem, quia non habet locum in tota hæreditate per ius accrescendi, Bald. *cons.* 587. Incip. *Quadam Domina in fin. vers. quid si dicta mater, lib.* 5. duplicatur *lib.* 1. *cons.* 179. Cardin. Tusch. *d. concl.* 292. *n.* 149. 55

Multis modis ponitur hæc clausula, quando conditionaliter, aliquando copulatiuè, interdum disiunctiuè, aliquoties alternatiuè, nonnunquam de præsenti, & de futuro, & demum planissimè, de quibus omnibus modis agit Cardin. Tusch. *d. conclus.* 292. *n.* 175. *cum multis seqq.* 56

Pugna ingens est, an hæc clausula sustineat testamentum nullum ob præteritionem posthumi; quia verò excultissimi optiméque de Iurisprudentia meriti, quæstionis huius resolutionem summa industria inuestigarunt, suóque cum instructissimo apparatu proposuerunt, eò omnino remittendus erit studiosus, adeat proinde Ant. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de clausul. concl.* 7. & 7. Clar. §. *testamentum*, *q.* 47. *num.* 1. Hippolyt. *cons.* 118. *num.* 7. *vol.* 2. Franc. Viu. *Neapol. decis.* 29. *n.* 7. & 22. *lib.* 4. Surd. *Mantua decis.* 54. 10. & *cons.* 55. *n.* 13. & *cons.* 232. *num.* 39. Vinc. Honded. *cons.* 74. *vol.* 1. Marc. Anton. de Amathis *Marchia decis.* 10. Gilch. *in auth. ex causa, n.* 10. *cum seqq. C. de liberis præterit.* Azcued. *l.* 1. *n.* 70. *tit.* 8. *lib.* 5. *nona Recopilat.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 32. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. claus.* 8. Mart. *d. claus.* 11. *n.* 24. & 25. Fachin. *controuers. lib.* 4 *cap.* 12. *cum duobus seqq.* Paul. Montan. *de tutel. cap.* 12. *num.* 25. Ceual. *communium contra communes*, *q.* 180. & 181. & Steph. Grat. *d. c.* 48. *num.* 9. *cum seq.* 57

CLAVSVLA XXII.

Coniunctim & diuisim.

HÆc clausula posita circa plures modos importat, vt vnusquisque modus censeatur de per se propositis, & ideo reus negans positiones coniunctim, debet separatim interrogari per hanc clausulam; ita Lap. *alleg.* 51. *n.* 2. *vers. ad secundum, circa finem*, Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *litt. C. conclus.* 521. *n.* 1. Mart. *de clausul. p.* 1. *claus.* 231. *n.* 1. *in vlt. impress.* vbi *num.* 2. post Zabarel. *cons.* 54. *n.* 2. *vers. ad quartum*, subdit, quòd si post dationem executorum apposita fuerit hæc clausula, tunc si vnus incepit procedere, alter prosequi non impeditur, præsertim si ille fuisset impeditus, & dicitur impedimentum si absens, vel infirmus fuerit, de quo etiam Card. Tusch. *d. litt. C. concl.* 521. *num.* 1. vbi *n.* 2. ampliat quòd si vnus processit nulliter, putà quia dedit possessionem non citato possessore, poterit alius iuridicè procedere faciendo renunciare possessioni nullæ, & de nouo dando possessionem legitimam. Theodos. de Rubeis *in singul. Rotæ, tom.* 2. *part.* 4. *claus.* 12. vbi quòd hæc clausula posita in commissione, operatur quòd in vim illius possit iudex pronunciare instantiam vnius, etiam omissis aliis.

CLAVSVLA XXIII.

Compareas, si tua putaueris interesse.

1 *Clausula,* Compareas,&c. *operatur vt persona non dicatur habilis ad comparendum, nec audiri debeat, nisi constet de suo interesse.*
2 *Citare faciens aduersarium suum ad iudicium, videtur eius personam approbare.*
3 *Facultatem comparendi in absolutam citati voluntatem confert clausula,* Compareas,&c. *facitque reum voluntarium, non necessarium.*

1 HÆc clausula operatur, vt persona non dicatur habilis ad comparendum, nec audiri debeat, nisi constet de suo interesse, hoc est, se ius aliquod in causa habere, vt probat text. *in l. si vnus, §. ante omnia, ff de pact.* resoluunt Menoch. *remed. 4. adipisc. n. 616. cum seqq.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 33. num. 13. decis.* 120. *num.* 11. *& decis.* 260. *num.* 3. Bernard. Græuæus *ad practicam Cameræ Imperialis lib. 1. concl.* 69 *n.* 1. Steph. Gratian *discept. forens. c.* 302. *num.* 30. *&*
2 *cap.* 387. & qui fecit citare aduersarium suum ad iudicium, videtur eius personam approbare, Hippol. *in l. si quis ne quæstum. 39. ff de quæstion.*
3 Facultatem comprehendi in absolutam citati voluntatem confert hæc clausula, facitque reum voluntarium, non necessarium, Surd *decis. 26. num. 5.* Seraph. 512. *n.* 3. Cæsar. Angel. *de Contradictore legitimo, q. 3. n. 78.*

CLAVSVLA XXIV.

Conscientiam tuam oneramus.

1 *Clausula,* Conscientiam tuam oneramus, *operatur, vt arbitrio boni viri negotium remissum censeatur.*
2 *Monitionem potiùs denotat, quàm conditionem clausula,* Conscientiam tuam oneramus.
3 *Iuris Ciuilis rigor videtur remissus per clausulam,* Conscientiam tuam oneramus, *in rescripto Papæ appositam.*
4 *Clausula,* Conscientiam tuam oneramus, *non operatur nisi respectu contrauentionum de facto.*
5 *Conscientia est iudicium menti consonum, in quodam naturali Iure consistens.*
6 *Iudex secundum allegata & probata, non secundum conscientiam iudicare debet.*
7 *Appellatio non datur à sententia Iudicis, cùm causa est commissa cum clausula,* Conscientiam tuam oneramus
8 *Delegatus cum clausula,* Conscientiam tuam oneramus, *non potest subdelegare.*
9 *Arbitrium boni viri denotat clausula,* Conscientiæ, seu prudentiæ tuæ committimus.
10 *Commissarius cum clausula,* Conscientiam tuam oneramus, *sequi debet non priuatam conscientiam, sed communem & publicam.*

1 REscribere aliquando Papa solet Episcopis, ac aliis cum hac clausula, quæ operatur, vt arbitrio boni viri negotium remissum censeatur, *cap. non solùm, de reg. iur. in 6.* ibi, *vt conscientia priuati,* Marches. *de commiss. part. 1. cap. 6. de commission. appell. extra Roman. Curiam, num. 85. pag. 256. in vlt. impress.* Peregr. *cons. 72. num. 9 vol. 1.* vbi quòd non inserta in principali commissione, sed post accessoriè ad commissionem ipsam, non tollit vim principalis commissionis.

Non mutat hæc clausula naturam negotij, & potiùs denotat monitionem, quàm conditionem, vt per Stephan. Gratian. *Marchia decis. 157. num. 9.* Et sic ostendit monitionem & excitationem quandam, vt attentis procedat delegatus, & Deum ac legum præcepta præ oculis habeat, vt per Nauarr. *cons. 6. de offic. deleg.* Flores de Mena *var. q. 4. à n. 67.* Nicol. Garcia *de benef. p. 6. c. 2 n. 109.* & alios, quos refert & sequitur Solorzan. *tom. 2. de iure Indiarum lib. 2. c. 7. n. 11.* 2

Per hanc clausulam in rescripto Papæ videtur remissus rigor Iuris Ciuilis, sicut per clausulam, *Arbitrio Rota,* ita Seraph. *decis. 447. num. 1.* me citato *in hoc loco* Ioan. Escobar *in tract. de vtroque foro, in initio num. 73.* 3

Non operatur nisi respectu contrauentionum de facto, & vbi non adest possessor, idem Seraph. *decis. 1176 num. 5.* 4

Quia conscientia est iudicium menti consonum, in quodam naturali Iure consistens, ideo non ob hanc clausulam sequi conscientiam Iudex simpliciter debet, sed iustitiam communi & publica lege munitam; debet enim secundum allegata & probata, non verò secundum illam iudicare, *l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. Præsid.* Ordin. Regia Lusit. *lib. 3. tit. 63. in princ & tit. 66. etiam in princip.* Viu. *in Neapol. decis. 178.* Clar. *§ fin. q. 66. num. 2.* Decian. *tract. crim. lib. 2. cap. 14.* Menoch. *de arbit. lib. 1. quæst. 8. num. 40. & seq. & cons. 92. n. 80. cum seqq. & cons. 786. in vlt.* Caualcan. *decis. 25. n. 5. part. 1. & decis. 19. n. 61. & decis. 23. n. 10. part. 3.* Mascard. *de probat. conclus. 948.* Farin. *in praxi crim. p. 1. quæst. 21. num. 163. cum seqq.* Seraph. *de Priuileg. iuram priuil. 2. in princip.* Marches. *d. c. 6. n. 87. & 88.* Cened. *ad Decret. collect. 101. num. 11.* Ludou. Mirand. *de ord iudic. q. 28. art. 3.* Sayr. *in claui Regia, lib. 11. cap. 8. n. 6. cum seqq.* Less. *de Iustit. lib. 2. c. 29. num. 10 & n 84.* 5 6

A sententia Iudicis, cùm causa est commissa cum hac clausula, non datur appellatio, vt per Sigism. Scacc. *de Appellat. q. 16. concl. 15. n. 3.* vbi *n. 5.* asserit tunc posse recurri ad superiorem per viam supplicationis. 7

Delegatus cum hac clausula, non potest subdelegare, quia videtur electa industria, *l. nulli,* ibi, *pro sua conscientia,* vbi Bald. *n. 4.* & Ias. *n. 12. vers. 5. limita. C. de Episcop & Cleric.* Menoch. *n. 12.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, p. 1. c. 15. n. 49. & p. 2. cap. 2. num. 16.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disput. 27. num. 43.* Sigism. Bonon. *de elect. dub. 14. num. 14.* Verùm quòd subdelegare possit, tenet Angel. *in auth. ad hæc, n. 2. C. de Iudic.* Rot. *decis. 18. de concess prab. in nou.* Nauar. *cons. 2. in antiq. aliàs 6. in nouis, de offic. deleg.* Franc. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 119. art. fin. vers. vlt.* quas contrarias opiniones nititur concordare Marches. *dict. cap. 6. num. 9.* vt apud illum videri potest. 8

Verba (*Conscientiæ, seu prudentiæ tuæ committimus*) denotare quoque arbitrium boni viri, obseruant Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 8. n. 40.* Mascard. *de probat. concl. 414.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 7. n. 146.* vbi quòd Menoch. *proximè citato loco, num. 44.* declarat, vt is Iudex, seu Commissarius cum tali clausula sequi debeat non priuatam conscientiam, sed communem & publicam; nam, vt inquit Marches. 9 10

chef. *de Commiss. p. 1. pag. 202. num. 77. in vlt. impress.* non debet Iudex, cui commissa fuit causa cum hac clausula, secundùm suam conscientiam iudicare, sed bene secundùm illam prudentiam, quæ à sacris Canonibus, & à Iure Cæsareo regulatur, sicque prudentia non erit attendenda, si Iuri contradicat.

CLAVSVLA XXV.

Constitò.

1 *Conditionalis est clausula*, Constito, *& formam inducit.*

2 *Conditione non probata ob clausulam*, Constito, *concessio locum non habet.*

3 *Iurisdictionem non dat clausula*, Constito, *nisi priùs verificetur conditio.*

4 *Iurisdictio vbi datur sub conditione, quicquid fit ante eam purificatam est nullum.*

5 *Iudicialem indagationem, & causa cognitionem requirit clausula*, Constito, &c.

6 *Probationes veras, & concludentes, non præsumptiuas requirit clausula*, Constito.

7 *Rescriptum cum clausula*, Constito, *iurisdictionem non tribuit, nisi liquidè constet, excepto quando iustificatur ex præsumptione Iuris.*

8 *Iustificatio clausula*, Constito, *absque iustificatione aliorum narratorum sufficit, ne dicatur Iudex de facto procedere.*

9 *Executor vt debeat assumere partes Iudicis, ritè rectéque procedere facit clausula*, Constito.

10 *Executor merus vt non sumat informationem extraiudicialem, non obstat clausula*. Constito.

11 *Claus.* Constito de interesse, *satis iustificatur ex eo quòd ius commune sistat super negotio controuerso.*

1 HÆc clausula est conditionalis, & formam in-
ducit, vt per Aloys. Ricc. *in collect. dec. p. 5. col-
lect. 1675. in princ.* Marches. *de commiss. p. 1. pag. 320.
n. 57. & pag. 1123. n. 81. in vlt impress.* Campan. *in di-
uersorio Iuris Can. tit. 11. c. 13. n. 215.* Mart. *de claus. p. 1.
claus. 19. à princ.* Rot. *in Interamnen. pecuniaria* 23.
Iunij 1603. *coram Reuerendissimo D. meo Coccino De-
cano*, impressa per Marches. *de Commiss. p. 2. pag. 544.
num. 3. & in vna nullius Canonicatus* 4. *Decemb.* 1600.
coram Greg. XV. impressa per Farin. *decis. 40. n. 1. p. 1.*
2 *recent.* vbi etiam dictum fuit, quod conditione non
probata concessio locum non habet, Rot. *etiam apud
Cenci post tract. de censib. decis.* 137. *n. 2.* Nicol. Garc.
de benef. p. 6. c. 5. n. 36. Rota *decis. 234. num. 4. posthum.
Farin.* vbi quòd facit conditionem.
3 Non dat iurisdictionem, nisi priùs verificetur
conditio, vt resoluit Steph. Grat. *discept. forens. c. 869.
n. 25. & c. 991. n. 11.* & fuit dictum *in Firmana Alta-
ris* 11. *Ianuarij* 1616. *coram Andrea*, impressa per Fa-
rin. *decis. 701. n. 4. part. 1. recens.* nihil enim potest exe-
cutor nisi iustificatis narratis, Paris. *cons. 15. n. 14. lib. 4.*
Rol. *cons. 65. n. 20. cum seqq. lib. 5.* Pot. *decis. 575. n. 1. lib.
2.* & fuit dictum *in Mileuitana bonorum 7. Maij* 1657.
coram D. Duran. Rota *decis. 182. num. 7. p. 5. recens.* vbi
quòd debet plenè iustificari, etiam si non adsit con-
4 tradictor. generale enim est, quod vbi iurisdictio da-
tur sub conditione, quicquid fit ante eam purifica-
tam est nullum, gl. *fin. in c. cum plures, de offic. deleg. in 6.*
Soc. *cons. 9. n. 10 lib. 3.* Paris. *cons. 41. n. 24. & cons. 94.
n. 5. & 8. lib. 4.* Vant. *de nullit. ex defectu iurisd. delegata,
n. 95.* Vetall. *decis. 150. n. 3. p. 1.*
5 Requirit hæc clausula iudicialem indagationem,
Aug. Barbosa de Claus.
& causæ cognitionem, vt resoluit Grat. *discept. forens.
c. 961. n. 9.* Rot. *apud Cenci post summ. tract. de Cens. de-
cis. 8. n. 8. & decis. 36. n. 3. 4. & 10.* & dictum fuit *in Cel-
son. præceptoria* 14. *Maij* 1604. *coram Reuerendissimo
Domino meo Coccino Decano*, impressa per Marches. *d.
p. 1 pag. 433. n. 4. in vlt. impr.* Theod. de Rubeis *in sing.
Rotæ tom. 2. p. 4. cl. 516. num. 7.* vbi *n. 11.* quòd requirit
partis citationem, & *n. 8.* limitat quando agitur de re
modica, & de paruo præiudicio, nec tunc requirit
partis citationem, nec causæ cognitionem.
Deinde requirit hæc clausula veras & conclu- 6
dentes probationes, nec præsumptiuas admittit,
Theodos. de Rubeis *d. claus. 216. num. 10.* Aloys. Ricc.
collect. 1675. Nicol. Garc. *de benef. p. 6. cap. 1. num. 38. &
cap. 3. n. 64.* & fuit dictum *in Pacen. puritatis* 11. *De-
cembris* 1609. *coram Illustrissimo Patriarcha Manza-
nedo, & in Romana Grani* 21. *Aprilis* 1614. *coram Bu-
ratto*, impressa per Farin. *decis. 532. n. 1. p. 2. recens. &
in Oscen. portionis* 17. *Decemb.* 1617. *coram Dunozet-
to*, Greg. *decis. 53. n. 1.* & fuit resolutum *in d. Mileui-
tana bonorum coram Domino Duran.* vbi etiam quòd 7
hæc probatio debet fieri cum partis citatione, quæ
repetitur impressa inter decisiones eiusdem Duran.
dec. 78. num. 5. & 6. liquidè enim constare debet, vbi
fuerit hæc clausula iniuncta, aliàs rescriptum cum
ea iurisdictionem non tribuit, *l. Lutius 82. ff. de con-
dit. & demonstr.* & fuit dictum *in Pampilonen. beneficij*
17. *Martij* 1577. *coram Blanchetto, & in Romana
Grani* 21. *Aprilis* 1614. *coram Buratto*, excepto
quando iustificaretur ex præsumptione Iuris, vt fuit
dictum *in Elnen. beneficij* 1. *Iulij* 1615. *coram Duno-
zetto*, impressa per Farin. *decis. 756. n. 4. p. 2. recens.* &
iustificari hanc clausulam ex sola Iuris præsumptio-
ne, cùm dicatur liquidissima probatio, ait Beltram.
in annot. ad decis. 53. Greg. XV. sufficere tamen iusti- 8
ficationem huius clausulæ absque iustificatione
aliorum narratorum, ne dicatur Iudex de facto pro-
cedere, & ne exinde spolij actio competat, dicit
Anch. *cons. 297. num. 8.* & dictum fuit *in Celsonen. præ-
ceptoria* 4. *Februarij* 1605. *coram Reuerendissimo Do-
mino meo Coccino Decano, & in Tudertina monasterij*
17. *Maij* 1613. *coram Illustrissimo Patriarcha Man-
zanedo*, deinde Rot. *in Vrgellen. Abbatia* 23. *Nouem-
bris* 1613 *coram eodem D. Decano*, impressa per Farin.
decis. 484. n. 1. p. 2. recent. censuit Breue esse exequen-
dum, cùm pro illius verificatione sufficeret iustifi-
care hanc clausulam; sic etiam *in alia Papien. præ-
positura* 30. *Maij* 1611. *coram Reuerendissimo Attre-
baten.* impressa per Marches. *p. 2. pag. 530.* dictum fuit
verificata clausula, *Constito*, non requiri aliam iusti-
ficationem narratiuæ, nec esse cognoscendum de
exceptionibus aliunde petitis, ibique multæ aliæ
concordantes decisiones citantur.
Facit deinde, vt executor debeat assumere partes 9
Iudicis, ritè rectéque procedere, vt dictum fuit *in
Vrgellen. Canonicatus* 30. *Octobris* 1582. *coram Cardi-
nale Blanchetto*, impressa per Marches. *de commiss. p. 2.
2. pag. 177. n. 4.* non enim est merus, sed mixtus exe-
cutor, vt fuit resolutum *in Cremonen. Iurispatr.* 26.
Ianuar. 1603. *coram Greg. XV.* impressa per Farin. *dec.
79. n. 1. p. 2. rec. & in Celson. præceptoria coram Decano*,
impressa per Marches. *part. 2. pag. 63. & in Syracusana
parochialis* 13. *Aprilis* 1619. *coram Cardinale Caualle-
rio*, & demum *in d. Mileuitana bonorum coram Domino* 10
Duran. Rot. *decis. 65. n. 6. p. 5. recens.* Non obstat ta-
men hæc clausula, vt executor merus non sumat in-
formationem extraiudicialem, vt resoluit Gratian.
discept. forens. c. 766. n. 18. Et contenta est solo facto,
omissa iuris allegatione an bene, vel malè factum
fuerit. Rota *decis. 617. n. 5. p. 1. in posth. Farin.*

21 Clauſ. *Conſtito de intereſſe*, ſatia iuſtificatur ex eo quòd intereſſe allegantı aſſiſtat ius commune ſuper negotio controuerſo.Rota apud Paul.de Rub. *deciſ. 357.n.1.tom 2.diuerſ.& n.2.cumſeqq.* quòd continet conditionem, cui ſatiafactum dicatur, non requiritur probatio omnino certa, aut neceſſariò concludens, ſed ſufficit præambula quædam probatio conducens ad præparationem, & quòd ſummariè & apparenter doceatur de intereſſe, & etiam quòd de eo conſtet ſola iuris præſumptione.

Clavsvla XXVI.

Conſtito de irrationabilitate, &c.

1 *Appellatio ad effectum deuolutiuum admittitur ab electione Epiſcopi in concurſu ad Parochiales.*

2 *Electio per Epiſcopum facta in concurſu, non reuocatur niſi quando conſtiterit doloſè, & euidenter irrationabiliter iudicaſſe.*

3 *Electione facta per Epiſcopum in concurſu, eſt interpretatio ad eius fauorem facienda, quod omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit.*

4 *Approbatus ab Examinatoribus Synodalibus, non poterit ab irrationabili iudicio Epiſcopi appellare, ſi alius ſimiliter approbatus eligatur.*

5 *Clauſula*, Conſtito de irrationabilitate, &c. *non verificatur niſi per ſententias, & rem iudicatam, ex eiſdem ſententiis reſultantem.*

6 *Irrationabilitas electionis in concurſu, ſi non ſit euidens & manifeſta, contra illam opponentem eſt iudicandum.*

1 Licet admittenda non videretur appellatio ab Epiſcopi electione in concurſu ad parochiales, tanquam facta in executionem decretorum Sacri Concilij Tridentini, quod eſt munitum decreto irritante,& clauſula,*Sublata*, &c. tamen ad effectum deuolutiuum conceditur, ſed cum hac clauſula, *Conſtito de irrationabilitate*; ita ex eod. Concil. *ſeſſ. 24. de reformat. cap.18.& Conſtit ſanctæ memor. Pij V.* obſeruant Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.50. §.15. n.1.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici. rub.7.c.6. n.75.*Gonzal.*ad reg.8.Cancell. gloſſ.6. n.138.* Maſſob. *in praxi habendi concurſum, requiſito 5.dub.2. num.42. Rot.deciſ.535.num.11. & deciſ.656.num.1.*apud Farin. *p.1.recent.* & fuit dictum *in vna Pampilonen. Abbatia de Areſſo 22. Aprilis 1622. coram Reuerendiſſimo Do-*
2 *mino meo Nauarro*; nec reuocatur electio per Epiſcopum facta,niſi quando conſtiterit doloſè, & euidenter irrationabiliter iudicaſſe, vt colligitur ex verbis d. Conſtitutionis Pij V. ſuper collatione parochialium,*ſub dat.15.Kal. Aprilis 1566. coram Cardinale Aragonio*, & ex deductis *in Rauennaten. parochialis 2. Octobr. 1594.* & apud Gregor. X V. *deciſ. 538.n.5.& inter recent.deciſ.40.ſub num.1.p.1. & deciſ. 654.num.4.p.4.in nouiſſ.*Mareſcot.*variar. reſolut.lib.1.*
3 *c.52.num.23.& 24.*Nam facta electione per Epiſcopum, eſt interpretatio ad eius fauorem facienda, quod omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit, ex notatis per Gonzal. *d.gloſſ.6. n.152.* & per Maſſob. *d. requiſ.5.dub.2. num.51. cum*
4 *ſeqq.* ac proinde approbatus ab examinatoribus Synodalibus non poterit ab irrationabili iudicio Epiſcopi appellare, ſi alius ſimiliter approbatus eligatur, quia in hoc caſu locus eſt gratificationi, Lambertin.*de iurepatr.p.5.lib.2.n.1.* Seraph. *deciſ.152. in fin.* & fuit dictum *in Calaguritana beneficij 13. Nouembris 1620. coram Vbaldo ſeniori, & in dicta Pampilonen. Abbatia coram Reuerendiſſimo Domino meo Nauarro.*

Non verificatur hæc clauſula niſi per ſententias 5
& rem iudicatam, ex eiſdem ſententiis reſultantem,latis ſuper irrationabilitate, ad text. & gloſſ. *in l. furti, ff. qui notantur infamia, in verb. inter famoſos,* Ægid. *deciſ.103.* ideo donec per ſententias cognoſcatur de tali irrationabilitate Examinatorum, vel electoris, immiſſio & poſſeſſio erit concedenda, vt fuit dictum *in Barcinonen. parochialis 29. Nouemb. 1615.coram Buratto*, impreſſa per Farin. *deciſ.537. p.1.recent.* nam donec de tali irrationabilitate ita non conſtiterit, ſemper præſumptio erit in contrarium,& pro iudicio ipſius Ordinarij, arg.*cap. in præ-*
ſentia,de renunciat. & illorum,quæ ſupra diximus, in 6
tantum, vt ſi talis irrationabilitas non ſit euidens & manifeſta, contra illam opponentem ſit iudicandum, vt factum fuit *in cauſis Rauennaten. parochialis 29. Nouembris 1609. coram Ortembergo, & in Barcinonen. parochialis 29. Nouembris 1609. coram Buratto & in Tud. parochialis 28. Aprilis 1603. coram Cardinale Sacrato.*

Quia autem dicatur dignior ad concurſum parochialium,& quia minùs dignè & irrationabilitate electus per Epiſcopum, dixi latè *de offic. poteſt.Epiſcop.p.3.alleg.60.n.101.cumſeqq.*

Clavsvla XXVII.

Conſtito de aſſertis.

1 *Conditionem denotat clauſula*, Conſtito de aſſertis,*poſita in reſcripto.*

2 *Iuriſdictionem conditionalem facit clauſula*, Conſtito de aſſertis.

3 *Vnum verificari non ſufficit ex pluribus narratis ſi adſit clauſula,*Conſtito de aſſertis.

4 *Clauſula,* Conſtito de aſſertis, *poſita à Regente in commiſſione,quid operetur,oſtenditur.*

Hæc clauſula in reſcripto conditionem deno- 1
tat,& inducit,vt per Verall. *deciſ.228. n.5 p.2.* Marcheſ.*de Commiſſ. p.2. §.5. de commiſſ. reſtit. in integrum, n.167.pag.186.* & fuit dictum *in Oriolen. decimarum 26. Februarij 1590.* impreſſa per eundem Marcheſ. *part. 1. cap. 5. pag. 175. num. 4. in vlt. impreſſ.*

Facit iuriſdictionem conditionalem, ita vt Iu- 2
dex nihil poſſit niſi iuſtificatis narratis, ſecundùm Socin.*conſ.93.num.10.lib.3.* Pariſ.*conſ.41.num.14. & conſ.45. num. 5. cum ſeq. lib. 4.* Rol.*conſ.65. num.20. cum ſeqq. lib.3.* Put. *deciſ.275. num.1. lib. 2. in correct.* & quidem per veras probationes, *l. Lutius 82.ff. de condit.& demonſtrat.* Bellam *deciſ.471.* Fel. *in rub. de probat. ſub num. 3.* & iis relatis dictum fuit *in Romana donorum de Roncionibus 14. Iunij 1625. coram Buratto*,impreſſa per Farinac. *deciſ.725. num.10. part.1. recent.*operatur tamen hæc clauſula quod licèt plura narrentur in commiſſione, ex eis ſufficit ſi vnum verificatur, etiamſi alia falſa ſint. Seraph. *deciſ.330.* maximè verificetur illud, quod mouit Papa ad concedendum reſcriptum, idem Seraphin. *deciſ.455. & deciſ.615.num.4.*quem refert Theodoſ. de Rubeis *in ſing.Rota tom.2.p.4. clauſ.15. §. 1.* vbi etiam aduertit quod Rota coram eodem Seraph.*dec.637.n.3.in fine.*

reuocauit

reuocauit in dubium id, ad quod in alia huius clausæ positione incituauerat propter clausi.expresse appositam, *Constito de asserijs*, quòd requiratur iustificatio omnium narratorum, ad not. per Paris. *cons.* 41. *n.* 23. *lib.* 4.

3 Item facit quod ex pluribus narratis non sufficiat vnum verificari, Seraph *decis.* 637. *n.* 4.

4 Posita tamen à Regente in commissione, non refertur ad narrata, sed ad ea, quæ habentur in clausula, *Constito*, posita in dispositione commissionis, & sic non reddit rescriptum conditionale, quando signatura Papæ, vel Cardinalis est pura & simplex, quia Regens non potest alterare signaturam Papæ, vel Cardinalis, quæ est illa, quæ disponit, & attenditur, Caffad. *decis.* 17. *n.* 14. *de rescript.* & fuit tentum *in Trolien. decimarum* 26. *February* 1590. *coram Orano*, vt refert Matt. *d. clausu. p.* 1. *clausu.* 19. *n.* 10. *in vlt. impress.*

Clausula XXVIII.

Constito de tribus conformibus.

1 *Clausula*, constito de tribus conformibus, *intelligitur de tribus sententiis validis.*

2 *Clausula*, Constito de tribus conformibus, moderetur inhibitionem, *facit, vt illa moderata causa ad partes remittatur.*

3 *Executorem mixtum facit clausula*, Constito de re iudicata exequatur.

4 *Conditionem cognitionis importat clausula*, Constito de re iudicata, &c.

5 *Conditionem importat clausula*, Constito de re iudicata, &c. *ita vt nisi constet de re iudicata, non censeatur data iurisdictio.*

6 *Negotium quando redditur dubium, sic rescribere solet signatura*, Constito de re iudicata, seu quod aliàs exequutioni locus sit exequatur.

1 Intelligitur de tribus sententiis validis, ad *l.* 4. §. *condemnatum, cum ibi not. de re iud.* Rot. *in Landen. pecuniaria* 1. *July* 1588. *coram Orano*, impressa per Marches. *de Commiss. p.* 2. *pag.* 144. *num.* 2. & resoluunt idem Marches *p.* 3. *pag.* 142. *n.* 29. vbi alias refert decisiones, & Matt. *d. clausu. p.* 1. *clausu.* 19. *n.* 11. vbi plures refert decisiones Theodos. de Rub. *d. tom.* 2. *p.* 4. *clausu.* a 16. *num.* 18. latè Rota apud Paul. de Rub. *decis.* 38. *à princ. tom.* 3. *diuers.* aliàs *p.* 7. *recent.* Huic conditioni dicitur satisfactum si ostendantur tres sententiæ adiudicatoriæ, v. g. decimarum Rectori Parochialis Ecclesiæ, Castren. *cons.* 163. *sub num.* 2. Curt. iun. *cons.* 30. *n.* 1. Anton. Gabr. *commun. tit. de execut. rei iudic. concl.* 2. *n.* 32. & *seq.* Quorum iustificatio non est necessaria cùm sufficiat conditionis implementum probari de facto, Corn. *cons.* 180. *n.* 5. *vers. tamen his, lib.* 4. Bart. *in l. filiusfam.* §. *cùm quis n.* 2. vbi Bald. *in fine*, & Castr. *sub n.* 1. *ff. de legat.* 1.

2 Quando ita rescribitur, *Constito de tribus conformibus, moderetur inhibitionem*, illa moderata ad partes causa remittitur, ita Marches. *d. p.* 2. *pag.* 116. *n.* 184. *in vet. impress.*

3 Clausula, *Constito de re iudicata exequatur*, facit executorem mixtum, adeò quod partes vocare debet, ac diffinitiuè, vel tacitè procedendo ad vlteriora, vel expressè pronunciare tenetur, Felin. *in cap. de cætero, num.* 10. *de sent.* & *re iud.* gloss. & Doctores

4 *in Clem præsenti, in verb. constiterit, de censib.* Importat enim cognitionem conditionis, Rot. *decis.* 21. *de rescript. in antiq.* Staphil. *de litteris gratia. part.* 2. *vers. ci-* August. Barbosæ de Clausul.

tatio personalis, num. 4. Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 2. *ampl.* 11. *num.* 22. & ideo illa dictio, *de*, substantiam ita denotat, vt commissioni locus esse nequeat, nisi de re iudicata constet, Corn. *cons.* 167. *num.* 14. *vol.* 2. refert Marches. *part.* 2. §. 3. *de commiss. restit. in integr. n.* 165. *pag.* 186. *in vlt. impress.* Et sic denotat conditionem, vt nisi constet de re iudicata, non censeatur data iurisdictio; ita ex Paris. *cons.* 41. *num.* 14. *lib.* 4. Rol. à Valle *cons.* 65. *n.* 25. *lib.* 5. Natt. *cons.* 430. *num.* 16. *lib.* 2. concludit Cardin. Tusch. *tom.* 1. *lit. C. concl.* 567. *num.* 4. in tantum vt debeat verificatio præcedere, aliàs nihil ponit in esse, Paris. *cons.* 45. *n.* 4. *lib.* 4. Rol. *d. cons.* 65. *n.* 21. *lib.* 3. Cardin. Tusch. *d. concl.* 567. *n.* 5. 5

6 Quando negotium redditur dubium, rescribere solet signatura, *Constito de re iudicata, seu quod aliàs exequutioni locus sit, exequatur, sin minus causam appellationis cognoscat*, vt asserit March. *p.* 1. *pag.* 1253. *num.* 75. vbi obseruat, quod procuratores vltra clausulam, *Constito*, satagant aliam addere, videlicet, *vel quod aliàs exequutioni locus sit, exequatur.*

Clausula XXIX.

Constito de bono iure.

Constito de litteris, &c.

1 *Clausula*, Constito de bono iure, *quid importet, ostenditur.*

2 *Clausula*, Constito de literis, *non intelligitur de literis iustificatis.*

3 *Claus.* Constito tibi de tali facto, *requirit causæ cognitionem, & partis citationem.*

4 *Claus.* Constito de præmissis, *reddit rationem conditionalem.*

5 *Claus.* Constito quòd obierit de mense reseruato, *requirit concludentem probationem.*

Hæc clausula, *Constito de bono iure*, dat formam, 1 adeò quod parte citata causæ cognitio venit adhibenda, Lancell. *de attent. post inhibit. limit.* 11. *num.* 23. Vant. *de nullit. tit. quot & intra quod tempus, num.* 4. *vers. sidcirco.* Marches. *de Commiss. part.* 3. §. 1. *de commiss. nullit. sanat. n.* 114. *pag.* 17. *in vlt. impress.* de quo bono iure commissionem obtinentia sufficit in aliqua parte, licèt non plenè, gustare de negotio principali, Vest. *in sua praxi lib.* 8. *cap.* 5. *n.* 9. *in fine.* Posità hæc clausula in commissione operatur quod ius bonum discutiatur, *cap. præterea*, cum ibi notatis, *de offic. deleg. l. ad rem mobilem, de procurat.* ad quem effectum transportari debent omnia acta in causa facta, etiam quod pars offerat de eo docere per testes, vel etiam aliter: nam huiusmodi probatio non est concludens, quia in actis potest esse aliquid quod eius excludat intentionem; ita cum Rota tenet Theodos. de Rubeis *singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clausu.* 13. §. 4. In materia spolij non suffragatur hæc clausula nisi de bono iure constet per confessionem partis, aut rem iudicatam, Rot. *decis.* 751. *n.* 5 *p.* 1. *in Farin.*

Clausula, *Constito de literis*, non intelligitur de 2 literis iustificatis, sed simpliciter de literis, vndique earum existentia, vt per Put. *decis.* 225. *num.* 1. *lib.* 1. *in correct.* nouissimè D. Lotter. *in doctissimo tract. de re benefic. lib.* 1. *q.* 38. *n.* 86. Theodos. de Rubeis *d. clausu.* 13. §. 8. vbi ait materiam interpretationis huius clausulæ esse difficilem, & subdit Rotam eam interpre-

 tasse

casse de literis legitimam exceptionem non patientibus.

3 Clauſ. *Conſtito tibi de tali facto*, in reſcripto Papæ requiri cauſæ cognitionem, & partis citationem, & facit reſcriptum conditionatum, & importat conditionem de præſenti, & ſoſpendit actum in futurum, & non tribuit iuriſdictionem niſi purificata conditione, Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 13. §. 5. *&* 6.

4 Clauſ. *Conſtito de præmiſſis*, &c. reddit rationem conditionalem, & plenè eſt probanda. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 13. §. 10.

5 Clauſ. *Conſtito quòd obierit de menſe reſeruato*, requirit concludentem probationem vti fundamentum impetrantis, nec ſufficit ſemiplena. Rota *deciſ.* 234. *num.* 1. *part.* 1. *in poſthum. Farinac.* aliàs *part.* 3. *recent.*

Clausula XXX.

Conſtito de paupertate.

1 *Signatura quando vtatur clauſula*, Conſtito de paupertate, &c. *oſtenditur.*

2 *Clauſula*, Conſtito de paupertate, *quomodo iuſtificanda, oſtenditur.*

3 *Clauſula*, Conſtito de paupertate, *excuſat ab expenſis, & fructibus, ſed non à dimiſſione poſſeſſionis.*

4 *Conditionalis dicitur commiſſio data ad cap. Odoardus, de ſolut. cum clauſula*, Conſtito de paupertate.

5 *Paupertas probanda eſt in ſpecie habito reſpectu ad id, quod petitur, ſtante clauſula*, Conſtito de paupertate, &c.

6 *Paupertas vbi ad certum aliquem effectum deſideratur, illam in genere dicere, vel probare non ſufficit.*

7 *Pauper quis dicatur diſcretioni Iudicis committitur, attenta perſonarum, & circumſtantiarum qualitate.*

8 *Pauperes dicuntur non ſolùm Mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ, & dignitate videntur indigere.*

9 *Pauper dicitur qui habet multas filias nubiles.*

10 *Pauper an dicatur qui poteſt viuere ex laboribus?*

1 Signatura interdum ſolet non ſolùm alimenta, ſed etiam ſumptus litis illa durante præſtari iubere ſimpliciter, vel cum hac clauſula, quando pro ſententia viget præſumptio, ac pauper adeò litibus defatigatur, vt ad finem perducere minimè valeat, iuxta tradita per Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 1. *tit.* 1. *de commiſſ. appell. in cauſa alimentorum, n.* 188. *pag.* 1167. 2 vbi *num.* 90. tradit quod cùm hæc clauſula conditionalis ſit, licèt ſummariè purificanda venit etiam ex adunatis teſtibus vicinis, vel aliis, qui veriſimiliter ſtatum petentis notum habere poſſint, & iudiciario ordine omiſſo, tam ex officio, quàm ad partis inſtantiam, aliis ſeruatis de iure ſeruandis interrogare Iudex poterit, & citat Felin. *in cap. cùm Ioannes, num.* 11. *verſ. ita intelligantur, de fide inſtrum.* Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *diſtinct.* 9. *num.* 3. Ratio eſt, quia cum iſta probatio non ſit finalis, nec magni præiudicij, eodem modo facta ſufficit, Bart. *in l. ſi conſtante, num.* 8. *&* 9 *ff. ſoluto matrim.* Alex. *conſ.* 45. *num.* 5. *vol.* 1.

Hæc clauſula excuſat ab expenſis, & fructibus, 3 ſed non à dimiſſione poſſeſſionis, vt per Veſtr. *in praxi lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. Sfort. *de reſtit. in integ. quæſt.* 40. *n.* 27. & Pacif. *de Saluiano interdict. Inſpect.* 4. *cap.* 4. *à num.* 48. Marcheſ. *d. part.* 1. *tit. de commiſſ. appellat. in poſſeſſ. Saluiani, n.* 185. *pag.* 904.

Commiſſio data ad *c. Odoardus, de ſolut.* cum iſta 4 clauſula dicitur conditionalis; ita Soc. *conſ.* 99. *n.* 10. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 41. *num.* 14. *lib.* 4. & ideo citationem partis, & hanc cauſæ cognitionem, & dictam paupertatis probationem requirit, aliàs nullam tribuit iuriſdictionem, ſecundùm Guid. Pap. *deciſ.* 70. *in princip.* Afflict. *deciſ.* 355. *n.* 3. *& ſeq.* Ægid. *deciſ.* 68. 85. *&* 667. & fuit dictum *in Placentina Parochialis de Malpartita* 20. *Octobris* 1585. *coram Litta*; & operatur vt illa ſit probanda in ſpecie habito reſpe- 5 ctu ad id, quod petitur, vt per Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 660. *num.* 17. nam quando ad certum effectum de alicuius paupertate quæritur, illam in genere dicere, vel probare non ſufficit, Bald. *in authent. præterea, num.* 4. *C. vnde vir & vxor.* Afflict. *deciſ.* 157. *num.* 3. Mandel. *conſ.* 69. *num.* 6. *verſ. & ait*; & ſaltem in genere ad effectum de quo 6 agitur, venit probanda ex communi reputatione, Verall. *deciſ.* 93. *part.* 3. Rot. *deciſ.* 573. *num.* 3. *part.* 1. *recent.*

Quomodo autem paupertas probetur, vide Ce- 7 ned. *ad Decret. collect.* 27. *num.* 12. 13. & Scacc. *de Appellat. quæſt.* 17. *limit.* 8. *ſub num.* 9. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ, gloſſ.* 2. *num.* 44. Marcheſ. *d. part.* 1. *pag.* 1168 *num.* 191. & demum diſcretioni Iudicis committi quis pauper dicatur, attenta perſonarum, & circumſtantiarum qualitate, reſoluunt Menoch. *de arbitrar. caſu* 63. *& de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 25. Perez *l.* 1. *verſ. ex qualitate, tit.* 1. *lib.* 3. *Ordinament. pag.* 461. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 46. Maſcard. *de probat. concl.* 1154. Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 9. *num.* 10. Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.* 4. *num.* 98. D. Barboſa *in l. maritum, num.* 6. *ff. ſoluto matrim.* Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 58. *num.* 93. *& ſeq.* Gonzal. *d. gloſ.* 2. *n.* 43. Flores *var. lib.* 2. *q.* 21. *num.* 130. & Scacc. *d. q.* 17. *limit.* 40. *n.* 11.

Pauperes dicuntur non ſolùm Mendicantes, ſed 8 etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ, & dignitate videntur indigere; ita Bart. *in l.* 1. *num.* 35. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. l. ſi quis à liberis, §. ſed ſi filius, num.* 44. *ff. de liber. agnoſc.* Tiraquell. *de pia cauſa, in præfat. num.* 10. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 6. *num.* 10. Maſcard. *d. concluſ.* 1184. *num.* 14. D. Barboſa *in l. maritum, num.* 6. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperialis lib.* 1. *concl.* 41. *conſid.* 1. *num.* 2. Surd. *deciſ.* 61. *num.* 3. *& de aliment. tit.* 7. *q.* 9. *n.* 27. *cum ſeqq. & tit.* 1. *q.* 93. *n.* 30. vbi *num.* 33. reſoluit pauperem dici illum, qui habet 9 multas filias nubiles, Mexia *in tract. taxa panis concluſ.* 1. *n.* 46.

Pauper an dicatur, qui poteſt viuere ex labori- 10 bus? Affirmat Azeued. *l.* 2. *num.* 46. *tit.* 18. *lib.* 4. *nouæ Recopil.* Negant tamen Steph. Gratian *diſcept. forenſ. c.* 7. *n.* 9. Rot. *deciſ.* 249. *num.* 1. *& deciſ.* 250. *apud Farin. in* 1. *collect. nouiſſimarum.*

Clausula XXXI.

Conſtituti.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Poſſeſſio*

Digitized by Google

2 *Possessio vera vt transferatur in emptorem, licèt non sit facta actualis traditio, operatur clausula* Constituti.

3 *Possessio transfertur per clausulam,* Constituti, *quoties is, in cuius fauorem sit constitutum, est præsens, vel eius ratihabitio sequitur.*

4 *Possessio tam ciuilis, quàm naturalis censetur translata in constitutarium per clausulam,* Constituti.

5 *Dominij translationem operatur clausula,* Constituti.

6 *Possessionis traditionis vim habet clausula,* Constituti, *non solùm in stabilibus, verùm etiam in rebus corporalibus.*

7 *Cessionarius vigore cessionis potest in corporalibus experiri interdicto vti possidetis, probata possessione concedentis.*

8 *Probationem concludentis possessionis contra constituentem, & causam ab ipso habentem, operatur clausula,* Constitui.

9 *Possessionem venditoris contra emptorem probat clausula,* Constituti, *apposita in instrumento venditionis.*

10 *Possessionem constituentis contra tertium non probat Constitutum.*

11 *Fructuum acquisitionem operatur clausula,* Constituti.

12 *Possessionem capiendi absque auctoritate iudicis, vel citatione partis, tribuit facultatem clausula,* Constituti.

13 *Possessionis translationem in donatione denotat clausula,* Constituti.

14 *Clausula,* Constituti, *dicitur vnus ex modis fictis, in quibus transfertur possessio, & dominium sine traditione.*

15 *Venditor licèt per clausulam,* Constituti, *liberetur à traditione iuris, non tamen liberatur à traditione facti.*

16 *Possessionem etiam in heredes constitutarij transfert clausula,* Constituti.

17 *Possidens prior per Constitutum præfertur secundo habenti actualem possessionem.*

18 *Attentatorum absque vitio, vt possit quis possessionem habitam vigore clausulæ,* Constituti, *continuare, ipsa clausula operatur.*

19 *Interdictum vnde vi, vt competat habenti possessionem vigore huius clausulæ,* Constituti, *ipsa eadem operatur.*

20 *Spolij remedium competit pro recuperatione possessionis vigore Constituti acquisita.*

21 *Condictio ex l. fin. C. de acquir. possess. vt competat contra tertium possessorem, operatur clausula,* Constituti.

22 *Constituentis post mortem operatur etiam clausula,* Constituti.

23 *Creditor quod possit agere ad bona obligata nulla facta prius excussione, operatur clausula,* Constituti.

24 *Possessori vt detur mandatum de associando etiam mortuo constituente, operatur clausula,* Constituti *in instrumento apposita.*

25 *Mandatum de manutenendo vt non detur contra illum, cuius nomine quis se constituit possidere, operatur clausula,* Constituti.

26 *Clausula,* Constituti, *habet suam vim in emphytheusi.*

27 *Incursionis pœnæ effectum non operatur clausula,* Constituti, *nisi aliter facta sit traditio.*

28 *Emphyteuta si donet, vel alienet rem emphyteuticam per clausulam,* Constituti, *deinde candem rem vendat alteri cum consensu directi domini, illamque tradat realiter, & corporaliter, præferri debet ille inuestitus à domino directo.*

29 *Possessio quando tempore Constituti non erat penes constituentem, nihil operatur clausula,* Constituti.

30 *Possessionis translationem non operatur clausula,* Constituti, *quando apposita fuit in contractu nullo, & reprobato.*

31 *Exceptiones omnes, quæ competunt contra principalem contractum, competunt etiam contra Constitutum.*

32 *In contractu de, cuius validitate disputatur, si apponatur clausula,* Constituti, *nihil operatur.*

33 *Conditionali in casu non operatur clausula,* Constituti, *conditione non purificata.*

34 *In contractu alienationis bonorum fideicommisso subiectorum, nihil operatur clausula,* Constituti, *nisi data validitate ipsius alienationis.*

35 *Possessionis translationis effectum non operatur clausula,* Constituti, *apposita in alienatione rei incerta per verbum numerale.*

36 *Statuto stante veram ac corporalem requirente traditionem, non operatur clausula,* Constituti.

37 *Statutum si loquatur simpliciter de possessione, habet locum in possessione translata per Constitutum.*

38 *Possessionem in absentem non transfert clausula* Constituti.

39 *Ad futura non extenditur clausula,* Constituti.

40 *Census in contractu nihil operatur clausula,* Constituti.

41 *Spatio 30. annorum durat virtus clausulæ,* Constituti, *etiam in tertij præiudicium.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Docto- 1
res per text. *ibi in l. quod meo, & in l. interdum, ff. de acquir. possess.* latè Tiraq. *in tract. de iure Constituto possessorij*, Gregor. Lopez *l. 9. tit. 30. part. 3.* Mart. *de clausul. p. 1. claus. 20. in vlt. impress.* Menoch. *cons. 129.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 1. collect. 55. & part. 2. collect. 449.* Carpan. *ad statuta Mediolanen, tom. 1. cap. 462.* & cæteros in discursu citatos. Nouissimè Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom. 2. p. 4. claus. 14.* & latiùs *claus. 217.* latè Benedict. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. p. 2. cap. 13. claus. 10 per tot.* Hæc clausula dicitur continere fictum modum traditionis. Menoch. *remed. 5. adipisc. num. 36.* Rot. *decis. 242. num. 2.* apud Paul. de Rub. *tom. 3. diuers.* & debet intelligi secundùm subiectam materiam, eadem Rot. *decis. 262. num. 20.* apud eundem *tom. 3. diuers.* aliàs *p. 7. recens.*

Primus effectus est, vt vigore huius clausulæ 2
vera transferatur in emptorem possessio, licèt non sit facta actualis traditio, *l. quidem 78 ff. de rei vendic.* Paris. *cons. 128. num. 11. lib. 1. & cons. 33. num. 30. lib. 3.* Tiraq. *de iure Constituti, p. 1. num. 2. & p. 2. ampliat. 1. num. 2.* Menoch. *cons. 104. num. 72. & cons. 139. n. 24. & cons. 944. num. 18.* Ioseph. Ludon. *Perusina decis. 90. cap. 6. num. 25. & 29. & de empt. cap. 25. num. 10.* Benedict. Ægid. *d. claus. 10. num. 1.* vbi quòd per hanc transfertur in constitutarium possessio, quam habet constituens, & si nullam habeat, nulla transfertur, & *num. 2.* quòd per hanc clausulam possessio ficto modo transfertur, sed possessio ipsa vera est,

& eiusdem effectus, cuius est possessio, quæ per actum verum, & corporeum acquiritur, & *num.* 3. quòd per eam titulo inualido adiecta non transfertur possessio, & *num.* 6. quòd constituto collato in tempus post mortem constituentis, possessio non transfertur, quamuis adiiciatur clauf. *Ex nunc provt ex tunc*, & *num.* 7. quòd clausulæ constituti effectus translatæ per eam possessionis, non extinguitur constitutarij morte, sed possessio virtute clausulæ translatæ in hæredes illius non transit, & *num.* 9. quòd eius virtute possessio absenti non quæritur ante ratihabitionem illius; & quòd operetur translationem possessionis naturalis & ciuilis, eadem Rota *d. decis.* 261 *num.* 15. Anton. Gomez *l.* 45. *Tauri, num.* 78.
3 vbi *num.* 82. tenet quòd per hanc clausulam transfertur possessio, quoties is, in cuius fauorem fit Constitutum, est præsens, vel eius ratihabitio sequitur, & Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 175. *num,* 3. Amic. *de iure emphyt. quæst.* 2. *num.* 2. Pacific. *de Saluiano interd. inspect* 2. *cap.* 2. *num.* 224. Fusar. *de substit. quæst.* 718. *num.* 32. & sæpe sæpius in Rota dictum fuit, & signanter in *Romana Saluian. interd.* 5. *Decembris* 1601. *coram Iusto, in Bononien. immissionis* 26. *Octobris* 1592. *coram Cardinale Lancelloto*, & apud Zach. *post tract. de oblig. Camer. decis.* 31. *num.* 3. *& decis.* 64. *num* 4. *& inter recentior. decis.* 83. *num.* 1. *& decis.* 227. *num.* 1. apud Farinac. *part.* 1. *recentior.* Dutan. *Rota decis.* 298. *num.* 3. vbi quòd hæc clausula transfert possessionem, & *decis* 401. *num.* 6. vbi quòd probat possessionem constituentis etiam ad effectum Saluiani, quando agitur contra habentem causam ab eo, & *decis* 364. *num.* 71. quòd possidens vigore clausulæ constituti citari debet, & summariè audiri, antequam possessio ab eo auferatur. Rota *decis.* 587. *num.* 4 *p.* 1 *in posth. Farinac.* vbi quòd operatur vt possessori detur mandatum de associando, & *decis.* 118. *num.* 1. *ead. p.* 1 quòd transfert possessionem constitutarij & *decis.* 258. *num.* 2. *cum seqq. p.* 1. *in posth. Farin.* Melch. Phœbos *decis.* 105. *num.* 5. *tom.* 2. & plenè probat hæc clauf. possessionem constituentis aduersus constitutarium. Seraph. *decis.* 1415. *n.* 2. Greg. X V. *decis.* 362. *n.* 1. *& decis.* 491 *n.* 10. Caualer. *decis.* 524 *n.* 26.

4 Secundus effectus est, vt operetur quod possessio tam ciuilis, quàm naturalis censeatur translata in constitutarium, ex adductis per Viuium *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 67. *vers. & tanto*, Menoch. *conf.* 239. *num.* 11. *& conf.* 954. *num* 2. Caputaq. *decis.* 14. *num.* 8. Tiraq. *de iure Constit. part.* 1. *num.* 2. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 3. *tit.* 23. *num.* 14. Rot. apud Pacific. *post d. tract. de Saluian. interdict. decis.* 184. *num.* 8. & fuit dictum *in Terracinen. Saluiani* 21. *Maij* 1614. *coram illustrissimo Manzanede*, impressa per Farinac. *decis.* 551. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* Rota *decis.* 408. *num.* 8. *part.* 2. *in posth. Farinac.* aliàs *p.* 4. *recent.* vbi *num.* 6. *cum seqq.* quòd apposita in donatione non operatur, nec transfert possessionem in donatarium quando domus reseruauit sibi ipso viuente possessionem, & vsumfructum, & *num.* 11. quòd nihil operatur nisi fuerit probatum constituentem tempore contractus possedisse, & quòd probat possessionem non solùm inter constituentem, & constitutarium, sed etiam inter habentem causam à constituente.

5 Tertius effectus est, vt non solùm translationem veræ possessionis operetur, sed etiam dominij, vt per Abb. *in cap.* 2. *num.* 13. *vers. quartum exemplum, de consuetud.* Guid. Pap. *quæst.* 147. Afflict. *decis.* 299. *num.* 16. Bero. *consil.* 41. *num.* 12. *&* 13. *vol.* 3. Menoch. *conf.* 792. *num.* 21. *& conf.* 1089. *n.* 23. & fuit dictum *in Sutrina bonorum* 23. *Octobris* 1595. *coram Cardinale Pamphilio*; quam quidem possessionis & dominij translationem operatur ad quoscumque effectus, Rot. *in d. Sutrina bonorum, & in Assisien. census* 22. *Iunij* 1603. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano.*

Quartus effectus est, vt non solùm habeat vim 6
traditionis possessionis in stabilibus, sed etiam in rebus incorporalibus, provt in iuribus, actionibus, quasi possessione exigendi, vel decimandi, vel præsentandi, ac similibus, dummodo concurrat iurium cessio, *l. fin. in princip.* vbi Bart. *num.* 1. *ff. de donat. & ibi* Roman. *num.* 3. & fuit dictum *in Tudertina officij Cancellariæ* 10. *Ianuarij* 1598. *coram Cardinale Lancelloto, & in Veneta donationis* 16. *Nouembris* 1615. *coram Curatto*, impressa per Farinac *decis.* 764. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* vbi allegatur Tiraq. *de Constit. ampliat.* 34. *& part.* 3. *declarat.* 7. Rot. *decis.* 284. *à n.* 1. *p.* 5. *recent.* Cessio enim in incorporalibus habet vim traditionis, Bart. *in l. ad eum, num* 3. & *ibi* Iasol. *ff. de donat.* Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloss.* 7. *num.* 12. *vers. & cessio.* Et 7
cessionarius vigore cessionis potest in incorporalibus experiri interdicto vti possidetis, probata possessione cedentis. gloss. *in l.* 2. *§. idem Nerua ff. de quid in loco publico*, Natt. *conf.* 398. *num* 37. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 310. *n.* 3. & fuit dictum *in Romana census* 4. *Martij, &* 2 *Iunij* 1611. *coram Penia*, vt refertur *in d. Veneta donationis.*

Quintus effectus est, vt operetur probationem 8
concludentis possessionis contra constituentem, & causam ab ipso habentem, vt per Ruin. *conf.* 46. *num.* 13. *lib.* 4. Tiraq. *de iure Constituti part.* 3. *limit.* 1. *num.* 10. *& in princip. num.* 2. Rot. *decis.* 549 *part.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Bononien. alterum* 26. *Octobris* 1588. *coram Cardinale Mant. inter eius decisiones impress. decis.* 33. *num.* 16. *& in Mediolanen. bonorum de Perris* 4. *Iunij* 1600. *coram Cardinale Pamphilio, & in Romana pecuniaria* 20. *Iunij* 1614. *coram R. P. D. meo Pirouano*, impressa per Farinac. *decis.* 634. *numer.* 3. *part.* 1. *recent.* Vnde apposita in instrumento vendi- 9
tionis probat possessionem venditoris contra emptorem, Greg. *decis.* 662. *num.* 1. probat etiam possessionem constituentis, ad præiudicium ipsiusmet constitutarij, Rot. *apud Cenci. post tract. de cens. decis.* 150. *num.* 5. *part.* 1. *diuers. decis.* 766. *num.* 11. ac fuit dictum *in Romana spolij* 10. *Decembris* 1618. *coram Cardin. Caualerio*; non tamen probat per se so- 10
lùm possessionem constituentis contra tertium, gloss. *verb. tradita, in l.* 2. *C. de seq. poss.* Tiraq. *de Constit. lim.* 1. *n.* 10. *& seq.* Seraph. *decis.* 32. *n.* 6. Rot. *apud Farinac. decis.* 768. *n.* 4. *part.* 2. *recent.*

Sextus effectus est, vt operetur acquisitionem fru- 11
ctuum, ita vt constitutario debeantur, nisi aliter expressè sit conuentum, vt fuit dictum *in Romana pratorum* 22. *Martij* 1601. *coram R. P. D. Pirouano*, contra Surd. *conf.* 13. *n.* 13. *lib.* 1.

Septimus effectus est, vt tribuat facultatem ca- 12
piendi possessionem absque authoritate iudicis, vel citatione partis, etiam sine vitio spolij, vt per Gozad. *d. conf.* 42. *num.* 26. *& seq.* Ioseph. Ludou. *decis.* 29 *sub num.* 6. *vers. quod quidem constitutum*, Farinac. *in praxi crimin. q.* 175. *n.* 275. *cum seqq.* Rota *decis.* 339. *num.* 19. *part.* 5. *recent.* vbi quòd tribuit facultatem possessio-
nem propria auctoritate capiendi, & signanter quod 13
denotet translationem possessionis in donatione, resoluit Alexand. *conf.* 606. *n.* 5.

Nam hæc clausula dicitur vnus ex modis fictis, in 14
quibus transfertur possessio, & dominium sine traditione, gloss. *verb. animo, in l.* 3. *ff. de acq. possess.* gloss. *verb. signum, in cap.* 2. *de consuetudine*, Bald. *conf.* 482. *num* 11.

Digitized by Google

num. 11. lib. 2. Cardin. Tusch. tom. 2. litt. C, concl. 785. à princip. Grat. discept. forens. cap. 234. num. 30. & 32.

15 Amic. de iure emphyteut. in prælud. num. 12. & licèt per illam liberetur venditor à traditione iuris, non tamen liberatur à traditione facti, scilicet ab actuali, siue reali possessione, quam tradere tenetur, vt per Tiraq. de iure Constituti, in princ. n. 10. Alex. cons. 28. num. 7. lib. 2. Ruin. cons. 94 num. 1. lib. 1. Card. Tusch. d. concl. 785. n. 17. Amic. loco proximè citato.

16 Octauus effectus est vt, transferat possessionem etiam in hæredes constitutarij, ex resolutis per Corn. ad l. 40. Tauri, num. 20. Menoch. d. conclus. 39. num. 30.

17 Nonus effectus est, vt possidens prior per Constitutum, præferatur secundo habenti actualem possessionem, quia possessio est vera, licèt modus sit fictus, vt per Ias. & Doctores in l. quoties, C. de rei vend. Mozium de contract. tit. de natura empt. num. 33. & 34. Viuian. commun. opinion. tom. 2. lib. 7. tit. 1. n. 67. Gutier. de iuram. confirm. part. 1. cap. 30. num. 3. Cald. Pereira de potest. eligendi, cap. 8. num. 4. & de resolut. emphyt. cap. 10. n. 23. Cardos. in praxi Iud. & Aduoc. verb. emptio, n. 18.

18 Decimus effectus est, vt operetur quod absque vitio attentatorum possit quis possessionem habitam vigore huius clausulæ continuare, vt per Paris. cons. 172. sub num. 12. lib. 4. Lancell. de attent. p. 2. cap. 4. limit. 1. num. 13. & 14. & cap. 20. limit. 9. num. 4. vbi hunc effectum declarat non procedere, quando lis esset super validitate, seu inualiditate contractus, in quo erat appositum Constitutum, tunc enim post factam inhibitionem quis sub prætextu d. Constituti non potest sine vitio attentatorum possessionem continuare, prout refert Farinac. fragment. crim. p. 2. lit. I, num. 329.

19 Vndecimus effectus est, vt operetur quod interdictum vnde vi competat habenti possessionem vigore huius clausulæ, vt tenent Tiraq. d. tract. de iure Constit. p. 1. num. 69. & p. 2. ampl. 11. & tract. le mort, p. 6. declar. 4. n. 5. Valasc. consult. 106. n. 11.

20 Vnde spolij remedium competere pro recuperatione possessionis vigore d. Constituti acquisitæ, tradunt Grat. resp. 63. num. 33. & seq. part. 2. Cacheran. Pedem. decis. 133. num. 7. & fuit dictum in Auenionen. separationis thori 1. Iulij 1606. coram Cardin. Marquemontio; ac proinde constitutarium sua possessione spoliatum, posse intrare remedium recuperandæ possessionis, obseruat Menoch. cons. 139. num. 12. & Valasc. d. consult. 106. n. 3.

21 Duodecimus effectus est, vt illius vigore competat contra tertium possessorem condictio, ex l. fin. C. de acquir. possess. vt per Afflict. decis. 139. num. 3. Ozasc. decis. 35. num. 5. Pacif. de Saluian. interd. inspect. 3. c. 2. num. 218. Rot. apud eundem decis. 300. n. 10.

22 Decimustertius effectus est, vt operetur etiam post mortem constituentis, ita vt constitutarius non priuetur sua possessione, vt censuit Rot. apud Pacific. post tract. de Saluian. interdict. decis. 170. n. 11. vbi num. 12. limitat non procedere, quando post mortem constituentis ipsa res fuit ab eius hærede apprehensa, & postmodum constitutarius neglexit apprehendere possessionem naturalem, tunc enim amisit possessionem, quam priùs habebat.

23 Decimusquartus effectus est, vt operetur quod creditor possit agere ad bona obligata nulla facta priùs excussione, vt per Stephan. Grat. discept. forens. tom. 1. cap. 78. n. 8. vbi n. 9. subdit hoc procedere etiam vbi res agitur inter duos creditores.

24 Decimusquintus effectus est, vt apposita hæc clausula in instrumento, operetur quod possessori detur mandatum de associando etiam mortuo constituente, vt post Tiraq. dictum fuit in Esina bonorum 23. Iunij 1614. coram Cardinale Verospio, impressa per Farinac. decis. 694. n. 8. part. 1. recent. vbi hoc tamen limitatur non procedere, quando post mortem constituentis ipsa res fuit ab eius hærede apprehensa, & postmodum constitutarius neglexit apprehendere possessionem naturalem; tunc enim amisit possessionem, quam priùs habebat, vt infrà dicetur.

Decimussextus effectus est, vt non detur man- 25
datum de manutenendo contra illum, cuius nomine se quis constituit possidere, vt per Steph. Grat. discept. forens. cap. 113. n. 71.

Decimusseptimus effectus est, vt operetur & ha- 26
beat suam vim in emphyteusi; eo quod idem operatur fictio in casu ficto, quod veritas in casu vero; ita resoluunt Tiraq. d. tract. de iure Constit. part. 3. limit. 26. n. 5. & 6. Corbul. de iure emphyt. tit. de caus. priu. ob alien. irrequisito domino, ampliat. 39. num. 1. in fin. Rol. cons. 51. num. 17. lib. 2. Suar. in thesaur. recept. sent. verb. emphyteusis, num. 76. Valasc. de iure emphyt. q. 18 num. 18. cum seqq. Card. Tusch. tom. 3. lit. E, conclus. 207 num. 82. Molin. de iust. tract. 2 disp. 439. n. 9.
non tamen operari effectum incursionis pœnæ, nisi 27
aliter facta sit traditio ex benigniori & æquiori, post multos, quos plena manu refert Gened. ad Decret. collect. 144. num. 10. resoluunt Corbul. d. tract. de iure emphyt. tit. de caus. caducit. ob alienat. ampliat. 30. num. 3. vers. quin immò per multa, Anton. Gom. l. 45. Tauri, num. 48. Gam. Lusit. decis. 116. num. 1. Clar. §. emphyteusis, q. 13. num. 4. Aloys. Ricc. collect. 55. in fin. Pereira de extinct. emphyt. cap. 5. num. 82. cum seqq. & c. 6. n. 24. cum seqq. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 28. num. 33. Rebell. de oblig. iust. p. 2. lib. 13. q. 4. num. 7. Amic. de iur. emphyt. q. 2. num. 3. cum seqq. Fusar. de substit. quæst. 718. n. 33.

Vnde si emphyteuta donet, vel alienet rem em- 28
phyteuticam per hanc clausulam, deinde eandem rem vendat alteri cum consensu directi domini, illamque tradat realiter & corporaliter, præferri debet iste inuestitus à domino directo, vt tenent Valasc. d. q. 14. num. 16. & Amic. de iur. emphyt. quæst. 49. num. 14.

Limita iam primò, hanc nostram clausulam non 29
operari, nec suffragari quando possessio tempore Constituti erat penes constituentem, vt per Tiraq. d. tract. de iure Constit. p. 3. lim. 1. princ. Hippol. sing. 521. Menoch. cons. 612. num. 3. & cons. 701. num. 76. Gom. l. 43. Tauri, num. 84. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 68. n. 1. p. 2. Mascard. de prob. concl. 422. & concl. 1189. n. 3. & conclus. 1211. num. 2. cum seqq. Valasc. de consult. 106. num. 11. & fuit dictum in Romana partis domus 13. Iunij 1603. coram Card. Sacrato, impressa per Farinac. decis. 63. n. 3. p. 2. recent.

Limita secundò, non operari translationem pos- 30
sessionis, quando hæc clausula apposita fuerit in contractu nullo, & iure reprobato, vt per Tiraq. d. tract. de iur. Constit. p. 3. limit. 7. n. 16. Menoch. cons. 465. n. 2. Valasc. d. consult. 106. n. 7. & dictum fuit in Mediolanen. bonorum 4. Iunij 1600. coram Cardinale Pamphilio, & in Romana domus 4. Decembris 1615. coram Vbaldo, impressa per Farinac. decis. 644. n. 9. p. 1. recent. tunc enim est necessaria actualis traditio, latè Tiraq. citato loco, lim. 7. n. 1. Aym. cons. 299. n. 3. Rot. decis. 224. n. 1. part. 2. diuers. & fuit dictum in Mediolanen. donationis 12. Febr. 1599. coram Orano, vbi quòd omnes 31
exceptiones, quæ competunt contra principalem contractum, competunt etiam contra constitutum & quod nullius sit momenti, & nihil operetur si apponatur

apponatur in contractu nullo, tradunt Ioseph. Sesse *Aragonia decis.* 29. *num.* 13. Cald. Pereira *quæst forens. cons.* 19. *n.* 43. & censuit Rota apud Pacific. *post tract. de Salu.interd. decis.* 170. *num.* 13. & apud Cenci. *post tract de cens.decis.* 2503. *num.* 14. & apud Marches. *de Comm.p.* 3 *pag.* 227. *in vlt impr.*

32 Limita tertiò, vt nihil operetur si apponatur in contractu, de cuius validitate disputatur, quia interim, nec hoc casu suum effectum operari potest, imò suspensa remanet, vt fuit resolutum *in Placentina Castri* 4. *Iuly* 1601. *coram Illustrissimo D. meo Card. Millino.* me citato, *in hoc loco*, Noguerol. *alleg. iur. tom.* 1 *alleg.* 14. *n.* 54.

33 Limita quartò, vt non operetur in casu conditionali conditione non purificata, vt fuit dictum *in Romana retractus Palatij ad montem Iordanum* 19. *Nouembris* 1604 *coram Cardinale Pamphilio*, impressa per Marches. *de commiss. part.* 1. *pag.* 109. *num.* 6. Post. *de manut. obseru.* 10. *num.* 41. D. Cureli *de donat. tract.* 1. *discur.* 3. *p.* 6. *num.* 19. *cum seqq.* me citato *in hoc loco* Noguerol *d. alleg.* 14. *n.* 52. & apposita in contractu conditionali, ipsa etiam reputatur conditionalis, pendenteque conditione possessionem non transfert. Ita Rota *decis.* 471. *num.* 4. *p.* 2. *in posth Farin.* aliàs *p.* 4. *recent.* vbi *num.* 6. subdit purificata conditione retrotrahi, nisi illo medio tempore fuerit alteri ius quæsitum. Et quod retrotractio solum habeat locum in hypotheca conditionali sub conditione casuali, vel mixta, non verò in translatione dominij, aut possessionis, quia in præiudicium tertij nihil operatur, Gratian. *discept. forens. tom* 5. *cap.* 857. *à n.* 18. Noguerol *d. alleg.* 14. *num.* 56.

34 Limita quintò, nihil operari in contractu alienationis bonorum fideicommisso subiectorum, nisi data validitate ipsius alienationis, quæ non potest esse, nisi facta fuerit pro exsoluendis debitis, aut legatis, factis à testatore, vt *in l fin.* §. *sin autem*, & *in authent. res quæ, C commun. de legat.* & fuit dictum *in Sutrina bonorum* 13 *Octobris* 1595. *coram Card. Pamphilio.*

35 Limita sextò, non operari suum effectum translationis possessionis apposita in alienatione rei incertæ per verbum numerale, vt per Tiraq. *de iure Constituti, p.* 3. *limit.* 19. Gam. *Lusit. decis.* 55. *per tot.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. clausula*, *num.* 10. Menoch. *cons.* 122. *n.* 50.

36 Limita septimò, vt non operetur stante statuto veram ac corporalem requirente traditionem, vt per Stephan. Gratian. *March. decis.* 238. *dub.* 2. quem

37 refert Aloys. Ricc. *d. collect.* 55. *post princ.* Si verò statutum simpliciter loquatur de possessione, habere locum in possessione translata per Constitutum, tenent Petr. *de fideicom. q* 8. *num.* 28. Fusar. *de substit. q.* 718. *num.* 32.

38 Limita octauò, vt non transferat possessionem in absentem, ex notatis per Tiraq. *d tract de iure Constit. part.* 3. *limit.* 30. *num.* 52. *cum seqq.* Gam. *Lusit decis.* 383. *num.* 2. Valasc. *consult.* 55. *n.* 3.

39 Limita nonò, non extendi ad futura, vt per Vrsil. ad Afflict. *decis.* 139. *num.* 5. & 6. Tiraq. *d. tract. de iure Constitut. part.* 2. *ampliat.* 32. Menoch. *cons.* 122. *n.* 36. & *num.* 55.

40 Limita decimò, nihil operari in contractu census, in quo est inepta, vt per Nauarr. *de vsur. num.* 132. & Stephan. Gratian. *March. decis.* 20. *num.* 8. Cenci. *de cens. part.* 2. *cap.* 1 *q.* 5. *art.* 9. *n.* 25.

41 Durat autem virtus huius clausulæ spatio triginta annorum etiam in tertij præiudicium, Afflict. *decis.* 139. *in fin.* Cremen. *sing.* 61. Hippol. *sin.* 118. Menoch. *remed.* 14. *recup. n.* 70. Thesaur. *Pedem. decis.* 215. *num* 61. quòd tamen intellige verum quoad effectum agendi hypothecaria, quæ spatio decem annorum præscribitur, *l. pact.* 2. *C. si aduers cred.* sed remedio *l. fin. C. de acquirenda possess* Rot. *in Romana Saluiani* 12. *Iuny* 1616. *coram Vbaldo*, de cuius tamen articuli veritate vide Tiraq. *de iure Constituti, part.* 3. *limit.* 21. Anton. Fabr. *in suo Codice, sub tit. de acquirend. possess. definit.* 10. Aloys. Ricc. *d collect.* 449. *limit.* 1. Menoch. *d. cons.* 139. *num.* 7. & 28. Rot. *in Romana pecuniaria* 20. *Iuny* 1613. *coram Reuerendissimo Domino meo Pironano*, impressa per Farinac. *decis.* 634. *num.* 5. *cum seqq part.* 1. *recent.*

CLAVSVLA XXXII.

Consueta.

1 *Consueta apponi stylo Curiæ, censentur apposita, ac subintelliguntur, quamuis non apponantur.*

2 *Consuetudo apponi aliquam clausulam, si generalis sit, probatione non indiget.*

3 *Consuetudini nunquam derogatum censetur, nisi id specialiter dicatur.*

4 *Notarius præsumitur rogatus apponere in instrumento omnes clausulas consuetas, nisi partes hanc consuetudinem ignorauerint.*

5 *Consueta quamuis omittantur, nunquam censentur omissa, imò habentur pro expressis.*

6 *Consueta clausula censetur potius apposita in instrumento, quàm insolita.*

7 *Substantialia, & ea, quæ sunt facti, licèt consueta sint exprimi, non subintelliguntur, si non exprimantur.*

8 *Consueta clausula censetur de stylo apposita, quando consueuit communiter, & vtplurimum, non autem rarò apponi.*

9 *Latinitas falsa vbi in rescripto sequeretur, clausula consueta non censetur de stylo apposita.*

Clausulam consuetam apponi, de stylo Curiæ, 1
censeri appositam, ac subintelligi, quamuis non apponatur, obseruant Abb. *in cap. cum M. Ferrariens. num.* 50. *de constit.* vbi Felin. *in* 6. Rip. *num.* 29. & *seq.* & Dec. *num.* 6. & 7. Molin. *de primog. lib.* 4. *c.* 7. *num.* 3. Matiens. *l.* 8. *gloss.* 14. *num.* 11. *lib.* 5. *noua Recopil.* Seraphio. *de priuileg. iuram priuil.* 21. *num.* 93. Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 4. *gloss.* 34. Sued. *cons.* 225. *num.* 9. Valasc. *de partit. cap.* 6 *num.* 45. & *consult.* 146. *num.* 6. *in fin.* & *n.* 15. Cald. Pereira *de potest. eligendi, cap.* 6. *num.* 3. Card. Mantic *de tacitis & ambig conuent. lib.* 2. *tit.* 9. *n.* 10. & *lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 33. Sanch. *de matrimon. lib.* 8. *disp* 25. *num.* 19. Cardos. *in praxi Iudicum, verb. clausula, n.* 31. Farin *in praxi crimin. p.* 6. *tit. de falsitate & simulat. q.* 157. *num.* 39. Fr. Anton. à Sousa *in relect. de censuris Bullæ Cœnæ*, *cap.* 23. *disp.* 99. *num.* 7. Monet. *de commut. vltimar. volunt. cap.* 7. *num.* 62. vbi
num. 65. ait talem consuetudinem apponendi ali- 2
quam clausulam, si generalis sit, probatione non
egere; & *num.* 66. cum Decio *d. num.* 7. resoluit huic 3
consuetudini nunquam derogatum videri, nisi id specialiter dicatur.

Vnde Notarius præsumitur rogatus apponere in 4
instrumento omnes clausulas consuetas, vt per Gabr. *com. lib.* 6. *tit. de consuetud. conclus.* 3. Matiens. *d gloss.* 14. *num.* 11. Bertaz. *d gloss.* 34. Card Mantic. *d. lib.* 2. *tit.* 9. *num.* 10. Flor. de Mena *var. lib.* 1 *q.* 11. *num.* 6. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 63. etiam de expressa voluntate partium,

ex

ex Molin. *d. lib.4. cap.2. num.31.* Gutier. *in repet. authent. Sacramenta puberum, num. 102. C. si aduersus vendit.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. clausula, n.55.* nisi partes banc consuetudinem ignotauerint, Menoch. *cons.37.n.77.*

5 Consueta enim quamuis omittatur, nunquam censetur omissa, Valasc. *d. cap.6. num. 43. & d. consult. 193. num. 3.* Imò babetur pro expressa, Afflict. *decis.163. num.84.* Grammat. *decis.62.n.20.* Rot. *decis.*

6 *207. part.2. diuers.* Maria *p.4. claus.13.* & præsumitur potiùs apposita in instrumento, quàm insolita, ea Mascard. *de probat. concl.299.n.3.*

7 Limita tunc primò, vt substantialia, & ea quæ sunt facti, licèt consueta sint exprimi, non tamen subintelligantur si non exprimantur, vt per Gabr. *d. concl.3. num.27. & seqq.* Mascard. *d. concl.299.n.12.* & Monet. *d. cap.7. num.67.*

8 Limita secundò, vt procedat quoad eam clausulam, quæ consueuit communiter, & vtplurimum, non autem rarò apponi, vt per Gabr. *d. conclus. 3. n.29.* Mascard. *d. concl.299. num.14.* Monet. *d. cap.7. num.68.*

9 Limita tertiò, vbi falsa Latinitas in rescripto sequeretur, vt per Roman. *cons.377. in cap. omnipotentis, aliàs, quæstio est nunquid, in fin.* Dec. *in cap. cum M, n.7. ad fin.* Monet. *d. n. 68. in med.* quicquid dicant Rip. *in d. c. cum M,* & Gabr. *d. concl.3.n.31.*

CLAVSVLA XXXIII.

Contradictores appellatione postposita compescendo

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Contradicentes de iure non comprehendit clausula,* Contradictores, &c. *sed solùm refertur ad contradicentes de facto.*

3 *Contradictor de iure, non autem de facto dicitur, qui agit coram iudice.*

4 *Executores virtute clausulæ,* Contradictores, &c. *possunt excommunicare contradicentes sine causa de facto.*

5 *Iudicialiter procedendi concessa facultas dicitur per clausulam,* Contradictores, &c.

6 *Appellatione postea interposita, vt non faciat quid censeri attentatum, operatur clausula,* Contradictores, &c.

7 *Iudex non obstante appellatione potest deuenire ad executionem absque vitio nullitatis attentatorum, stante clausula,* Contradictores, &c.

8 *Clausula,* Contradictores, &c. *operatur vt contra tertios etiam procedi possit.*

9 *Delegata iurisdictio extenditur ad extraneos illam impedientes.*

10 *Delegatus virtute clausulæ,* Contradictores, &c. *non potest alia pœna punire, quàm per viam excommunicationis, vel interdicti.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Marcum *de clausulis, p.1. claus.21. in vlt. impress.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap.7. num.391. cum seqq.* Marches. *de Commiss. p.1. cap.3. à num.192. pag.214. in vlt. impress.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom.1. litt. C. conclus.320.* nouissimè Theodos. de Rubeis *singul. Rota tom.2. p.4. claus.5.* & latiùs *claus.218.*

2 Hæc clausula semper solet apponi in parte executiua literarum, & non comprehendit contradicentes de iure, sed solùm refertur ad contradicentes de facto; ita gloss. *verb. contradictores,* & *ibi* Abb. *n.9. in cap. pro illorum, de prabend.* & *ibidem* Anchar. *num.13.* & Ioan. Andr. *num.10.* Zab. *in Clem. quia contingit, §. Contradictores, de religios. dom.* Rom. *cons.482.* & Staphil. *de lit. gratia, tit. de vi, & effectu clausularum,* Rebuff. *in forma & declarat. nouæ prouisionis, verb. contradictores, & in concordatis in forma liter. execut. eodem verbo,* Nauarr. *in cap. cùm contingat, causa 7. nullit. n.3. de rescript.* Flamin. *de resign. lib.1. q.4. num.44.* Bartholom Peret. *in comment. ad extrauag. Ambitiosæ, de reb. Ecclesiæ non alien. verb. infringere, num.10. pag.268.* Lancell. *de attent. tit. de attent. appell. pendent. p.2. c.22. limit.9. num. 41.* Rendina *in promptuario receptarum sententiarum, tom.1. tit.16. n.5.* Zerola *in praxi Episcopali, p.1. verb. contradictores, pag.33. & verb. litera Apostolica, pag.66.* Salust. Tiber. *in practic. A. C. lib.3. c.6. n.3. & 50.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.9. §. 1. in annot. num.242.* Matt. *d. claus.21. num.1.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.1. lit. C, conclus.320.* Campanil. *in diuers. iuris Canonici, rub.11. cap.13. num 234. cum seqq.* Nicol. Garc. *de benef. p.6. cap.2 num.115. cum seqq.* vbi plures refert sacræ Rotæ decisionea, Monet. *d. c. 7. num.391.* Viuian. *in praxi iurispatronatus, lib.13. cap.8. num. 38. in 2. edit.* quòd sæpe sæpiùs Rota firmauit, & signanter *in vna Panormitana Archidiaconatus 15. Iunij 1590. coram Penia,* impressa per Marches. *de commiss. p.1. pag.961. num.3. duplicata, part.2. pag.441. in vltima impressione;* & iterum *in vna Calaguritana quatuor chartarum 22. Iunij 1613.* impressa per Farin. *decis.635. num.1. p.2. recent.* vbi *num.4.* habetur con- 3
tradictorem de iure, non autem de facto dici qui agit coram Iudice; & nouè *in Parmen. parochialis 21. Ianij 1610. coram Card. Sacrato.* Vnde executores 4
virtute huius clausulæ contradicentes sine causa & de facto, eo ipso cadunt à iure, quod in beneficio habent, ea adductis per Flamin. *d. q. 7. num.158.* & per Monet. *d. cap.7. n.392.*

Per hanc clausulam dicitur concessa facultas iu- 5
dicialiter procedendi, vt post Ioan. Andr. *in cap. 1. num.9. vers. si ergo,* & *ibidem* Hostien. *num.14.* ac Dominic. *num.13. de offic. deleg. lib.6.* censuit Rota *in Oscen. iurisdictionis 12. Decembris 1614.* impressa per Farin. *decis.616. num.4. part.2. recent.* Campanil. *d. cap.13. num.233.* Mar. Anton. *var. resolut. lib.1. resolut.112. cas.106.* Theodos. de Rubeis *d. claus.15. §.2.*

Operatur vt applicatio postea interposita non 6
faciat quid censeri attentatum, nec effectum suspensiuum operatur, vt notant Doctores *in cap. Pastoralis, §. præterea, de offic. delegati,* Philipp. Franc. *in cap. bona, num.36. de appellat.* Rendina *d. tit.16. num.5.* Flam. *lib.8. quæst.7. num.165.* Monet. *d. cap.7. num.393.*
Sufficit enim, vt possit Iudex non obstante appel- 7
latione illam spernere, & deuenire ad eaecutionem absque vitio nullitatis, & attentatorum, Abb. *in d. cap. Pastoralis, num.11.* Lancellotus *de attent. cap.12. limit.8. in princip.* Rot. *decis.71. lib.1. p.1. diuers.* & fuit dictum *in Romana melioramentorum 19. Nouembris 1617. coram Vbaldo seniori, & in Leodien. Abbatia 14. Ianuarij 1622. coram eodem.*

Operatur quod contra tertios etiam procedi pos- 8
sit, Abbas *in cap. per illos, num.9. de probat.* Ioan. Monach. *in cap.1. n.7. & 8.* & Gemin. *num.10.* ac Franch. *num. 6. de concess. prabend.* quos refert & sequitur Marches. *d. p.1. cap.3. n.191. pag.214. & p.2. pag.160. num.49. in vlt. impress.*

Eatenditur vis huius clausulæ contra turbantes 9
eaequutoris ipsius iurisdictionem, quia delegata Iurisdictio extenditur ad extraneos illam impedien-

tes,

Digitized by Google

tes, *cap.1.cap significasti*, vbi Imol. *num.3.de offic.deleg.* Marches. *d.p.1.cap.5 num 195. cum seqq. pag.* 214. vbi quærit quid dicendum si aliquis turbauerit extra faciendo, exempli gratia, si capiat in itinere venientem, & se remittit ad distinctionem Baldi *in cap. qui acquisitus, colum. 1. vers. nota quod Iurisdictio, de offic. deleg.*

10 Delegatus virtute huius clausulæ non potest alia pœna punire, quàm per viam excommunicationis, & interdicti, ea adductis per Azeued. *ad l.1. num.22. tit.5. lib.8. noua Recopil.* cuius tamen contrarium non immeritò tuetur Monet. *dict. cap. 7. num. 392. in fine.*

Cuius litis statum, &c. Vide *Litis statum*, &c.

CLAVSVLA XXXIV.

Cum iuribus & pertinentiis.

1 *Venditioni apposita clausula*, Cum iuribus & pertinentiis, *intelligitur de iuribus, quæ sunt de natura rei venditæ, non autem alterius naturæ.*

2 *Actiones directæ transeunt in emptorem sine cessione quando dictum fuit*, item vendit omne ius, quod habet.

3 *Seruitutes competentes venditori tempore venditionis, veniunt sub clausula*, Cum iuribus & pertinentiis.

4 *Concessio facta de aliqua re vel corpore*, Cum iuribus & pertinentiis suis, *intelligitur de pertinentiis accessoriis rei, de qua est sermo, secundum naturam suam.*

5 *Clausula*, Cum iuribus, &c. *intelligitur de omnibus iuribus tam veteribus, quam nouis, de quibus constabat secundum statum rei tempore contractus.*

6 *Clausula*, Cuius ad hoc expressus accedit assensus, *stat causatiuè, non autem conditionaliter.*

7 *Clausula*, Cuiuscumque status, gradus & conditionis, &c. *de sui natura includit personas, quæ aliàs non comprehenderentur.*

1 HÆc clausula in venditione apposita intelligitur de iuribus, quæ sunt de natura rei venditæ, non autem alterius naturæ, vt per Fabian. de Monte *in tract. de vend. in princ. vers. circa tertium, n.9. & 10.* Cardin. Tusch *pract. conclus. tom. 1. lit. C, conclus.* 308. *num.7.* vbi *num.*8. cum Cephal. *cons.* 288. incip. *D. Anselmus, in fin. lib.1.* extendit in donatione facta de aliquo cum omnibus iuribus & pertinentiis, quia intelligitur de iuribus rerum donatarum, non autem de iuribus extra res donatas.

2 Operatur, vt etiam in emptorem transeant actiones directæ sine cessione, quando dixit, *item vendit omne ius, quod habet.* Cels. Vgo *in tract. clauf. num.* 264. Card. Tusch. *d. conclus.* 308. *num.*13. vbi *num.*13. citat in contrarium Signorol. *cons.* 217. incip. *Factum, num.6. & 7.*

3 Item operatur quoad seruitutes competentes venditori tempore venditionis, non verò quod noua seruitus videatur imposita, Surd. *cons.* 17. *n.*11. Bertazol. *de clauf. instrument. clauf.* 26. *gloss.* 13. *num.* 2. *& 3.* Ioan. Baptista Costa *in tract. de clausul. conuent. clauf.* 49.

Concessio facta de aliqua re, vel corpore cum iuribus & pertinentiis suis, intelligitur de pertinentiis accessoriis rei, de qua est sermo, secundum naturam suam; ita ex Fabiano de Monte *in d. tract. de empt. & vend. in princ. n.*12. & Alexand. *cons.* 75. incip. *Viso themate, num.6. vers. item non obstat, lib.6.* tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 308. *num.*1. vbi *num.*2. extendit, vt importet coniunctionem accessoriam, & sic de iuribus accessoriis rebus, de quibus agitur; & *num.*10. subdit hanc clausulam intelligi de omnibus iuribus tam veteribus, quàm nouis, de quibus constabat secundum statum rei tempore contractus; & *num.*11. post Cels. Vgo. *d. tract. de clauf. verb. contractus, num.*237. ait hanc clausulam operari, vt etiam veniant actiones furtiuæ. 4

Clausula, *Cuius ad hoc expressus accedit assensus*, cum sit concepta per verba præsentis temporis, stat causatiuè, non autem conditionaliter, *l. institutio talis, §.1. ff. de condit. instit. l. cum ad præsens, l. itaque, ff. si certum pet.* Bart. *in l. demonstratio falsa, §. quod autem, n.2. vers. quare dico, & ibi* Paul. de Castro *n.10. de condit. & demonstrat.* maximè quando est posita in litteris, quia tunc sine dubio stat causatiuè, cum literæ non fuissent sine consensu expeditæ, Verall. *decis.* 120. *& 213. n.1. p.1.* Pute. *decis.* 439. *lib.1. & decis.* 18. *lib.2.* Quando verò est posita in materia, in qua Papa requirit consensum, vt in materia pensionis ab initio ex intentione Papæ stat conditionaliter, etiamsi sit concepta per verba præsentis temporis, & intelligitur de consensu à tergo, etiam quod non sit sufficiens, vide Rot. *in Elboren. pensionis 9. Iunij, & 27. Octobris 1595. & 19. Ianuarij 1596. & 21. Iunij 1602. coram Corduba.* 5 6

Clausula, *Cuiuscumque status, gradus, & conditionis*, &c. de sui natura includit personas, quæ aliàs non comprehenderentur, quamuis essent Reges, serui, Monachi, & Iudæi, Sarnen. *in proœm. regularum, q.4. col.2. ad fin. vers. nam dicta regula*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss.* 38. *n.*1. *cum seqq.* 7

CLAVSVLA XXXV.

Cum plena, & libera administratione.

1 *Procura in mandato ponitur potiùs clausula*, Cum plena, &c. *ex consuetudine, & stylo Notariorum, quàm ex partium voluntate.*

2 *Clausula*, Cum plena, *restringitur per verba*, in præmissis & circa præmissa, *ita vt eorum fines egredi non possit.*

3 *Clausula quæcumque in mandato non extenditur ad non expressa.*

4 *In mandato* cum libera *facto duobus, nunquam subintelligitur clausula*, In solidum.

5 *Procurator* cum plena, &c. *potest facere omnia, quæ principalis.*

6 *Clausula*, Cum libera, *operatur posse fieri in executionem voluntatis mandatis, non autem contra, vel præter illam.*

7 *Generalitas mandati* cum libera *restringitur, vt intelligatur ciuiliter.*

8 *Mandatum* cum libera, *non inducit clausulam*, quod promittit habere ratum & firmum quicquid, &c.

9 *Mandatum* cum libera *regulari debet arbitrio boni viri.*

10 *Mandatum* cum libera *æquiparatur mandato speciali.*

11 *Procu*

11 *Procuratori* cum libera *ad omnia negotia, an solui possit, ostenditur.*

12 *Beneficium Ecclesiasticum impetrare potest procurator* cum libera, *absque alio speciali mandato.*

13 *Dispensationem obtinere potest procurator* cum libera, &c.

14 *Emphyteusim renouare potest procurator* cum libera, &c.

15 *Rescriptum cum clausula*, Appellatione remota, *maxime in re dubia & incerta, impetrare potest procurator* cum libera, &c.

16 *Solutionem non potest recipere procurator ad lites cum clausula*, Cum plena, &c.

17 *Debitum remittere non potest procurator* cum libera, &c.

18 *Alienare non potest procurator* cum libera, &c.

19 *Iurare non potest procurator* cum libera sine speciali mandato.

20 *Accusare non potest procurator* cum libera, &c.

21 *Rescriptum iustitiæ impetrare non potest procurator* cum libera, &c.

22 *Exemplationem instrumenti facere non potest procurator* cum libera, &c.

23 *Matrimonium contrahere non potest procurator* cum libera, &c.

24 *Recusare non potest procurator* cum libera, &c.

25 *Substituere non potest procurator sine speciali mandato.*

26 *Transigere, vel pacisci non potest procurator* cum libera, &c.

27 *Compromittere non potest procurator* cum libera, &c.

28 *Possessionem capere non potest procurator* cum libera, &c.

29 *Iurare de calumnia non potest procurator* cum libera, &c.

30 *Positionibus respondere non potest procurator* cum libera, &c.

31 *Restitutionem in integrum petere non potest procurator* cum libera, &c.

32 *Pacem facere non potest procurator* cum libera, &c.

33 *Donare non potest procurator* cum libera, &c.

34 *Instantiæ litis renunciare non potest procurator* cum libera, &c.

35 *Exemptionibus peremptoriis renunciare non potest procurator* cum libera, &c. *quamuis possit dilatoriis.*

36 *Appellationi per se interpositæ renunciare non potest procurator* cum libera, &c.

37 *Procurator* cum libera, &c. *non potest præiudicare, nec pacisci quòd suus principalis à sententia non appellet, nec ius de nullitate dicendi remittere.*

38 *Procurator* cum libera, &c. *non potest facere ea, quæ sunt magni præiudicii.*

39 *Beneficium non potest resignare procurator* cum libera, &c.

40 *Præsentare Clericum ad beneficium non potest procurator* cum libera, &c.

41 *Beneficium Ecclesiasticum acceptare non potest procurator* cum libera, &c.

42 *Procurator* cum libera, &c. *non potest facere ea ex quibus constituens cadit in pœnam.*

43 *Mandatum quantumcunque generale, non extenditur ad ea, per quæ dominus cadat in commissum, & delictum.*

44 *Caducitatem remittere non potest sine speciali mandato procurator* cum libera, &c.

45 *Caducitatem declarare non potest procurator* cum libera, &c.

46 *Beneficium* cap. Odoardus, de solut. & cap. peruenit, de fideiuss. *non potest impetrare procurator* cum libera, &c.

47 *Mandatum* cum libera, &c. *vallatum quibuscumque facultatibus, regulariter non censetur dare facultatem procuratori, vt extra negotia domini in alterius fauorem fideiubeat.*

48 *Clausulæ generales restringuntur circa expressa.*

49 *Mandatum* cum libera, &c. *non dat facultatem procuratori obligandi dominum*

50 *Libellum obscurum datum à mandante, non potest declarare procurator* cum libera, &c.

51 *Laudemium validè exigi non potest à procuratore, qui ad illud exigendum speciale non habet mandatum.*

52 *Retractus seu congrui ius non potest intentare procurator* cum libera, &c.

Augusti. Barbosæ de Clausul.

HÆc clausula in mandatis procuræ ponitur potiùs ex consuetudine, & stylo Notariorum, quàm ex partium voluntate, & consensu iuxta tradita per Matienz. *ad l. 7. gloss. 14. num. 6. tit. 11. lib 5. noua Recopil.* 1

Restringitur igitur per verba, *In præmissis, & circa præmissa*, ita vt eorum fines egredi non possit, *cap. qui ad agendum, de procur. in 6.* Ruin. *cons. 59. num. 3. lib. 5.* Matt. *de clauf. p. 1. clauf. 26. in vlt. impress.* Rot. apud Farinac. *decis. 295. num. 3. collect. 1. nouiss.* Et sic non extenditur ad ardua, & specialiter prohibita. *l. quam Tuberonis*, iuncta gloss. *verb. alia, ff. de pecul. l. si hominem, ff. mandati.* Schrad. *de feudis, p. 7. sect. 18. n. 133.* Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 16.* Vnde clausulæ quæcunque in mandato non extenduntur non expressa, vt per Thom. Triuis. *Venet. decis. 13. p. 1.* Cenci. *de censib. p. 2. cap. 2. q. 3. art. 1. num. 11.* & propterea in mandato *cum libera*, facto duobus, nunquam subintelligitur clausula, *In solidum*; quamobrem vnus sine alio agere non potest, vt resoluunt Flam. *de resign. lib. 9. quæst. 3. num. 24.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 17. num. 88. adden. ad Gregor. decis. 280. num. 9.* Rot. *decis. 860. lib. 3. p. 3. diuers.* 2 3 4

Item huic clausulæ, *Cum libera*, æquipollet altera; videlicet, *dans potestatem excendi ea, quæ posset ipse constituens*, & ita operatur, vt quis possit omnia facere, quæ principalis; ita Gemin. *cons. 129. num. 6. & seq. vers. item est.* Crauet. *cons. 924. num. 9.* Ruin. *cons. 93. num. 5. & seq. vol. 5.* Tiraq. *de iure constit. p. 3. limit. 13. n. 12.* Gutier. *de iuram. confirm part. 1. cap. 50. num. 7. & 13.* Azeued. *l. 3. n. 3. tit. 3. lib. 5. noua Recopil.* Matt. *d. clauf. 26. num. 3.* Nicol. Garc. *de benef. p. 3. c. 8. num. 74.* Montet. à Cueua *Aragon. decis. 38. num. 25.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 5. collect. 1730.* Stephan. Gratian. *Marches. decis. 79. n. 2. & discept. forens. c. 196. num. 13.* Rota *in Terracinen. Archidiaconatus 24. Nouembris 1603. coram Iusto*, impressa per Marches. *de commiss. p. 1. pag. 305. n. 3. in vlt. impress.* 5

Operatur hæc clausula posse fieri in executionem voluntatis mandatis, non autem contra, vel præter illam, Fabian. de Monte *in tract. de emptione, q. 3. num. 32. in fine*, Ricc. *in cons. 84. num. 12. & 13. lib. 3.* & fuit dictum in *Terracien. administrationis ciuitatis 29. Febr. 1608. coram Card. Caualerio.* Et ideo illius 6

generalitas restringitur, vt intelligatur ciuiliter; nam nullum est tam latum, & vniuersale verbum, quod talem restrictionem non patiatur, *l. si cui, ff. de seruit. l. obligatione generali, ff. de pign.* Oldrad. *cons.* 148. *n.* 7. Calcan. *cons.* 17. *num.* 7. Crauet. *cons.* 462. *num.* 15. *& seq. vol.* 3. Regulari etiam debet arbitrio boni viri, Cassad. *decis. vnica. num.* 3. *de emptione*, & fuit dictum *in Toletana parochialis de Mazaralos 29. Aprilis*
9 *1592. coram Penia.* Et ideo mandatum *cum libera*, &c. non inducit clausulam, *quod promittit habere ratum & firmum quicquid per procuratorem factum fuit*, gloss. *in l. si procuratorem, ff. de procurat.* Couarr. *lib.* 3. *var. cap* 16. *num.* 4. quem refert Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 8. *num.* 75.

10 Mandatum *cum libera*, &c. æquiparatur mandato speciali, *l. procurator cum libera, & l. mandato*, vbi gloss. & Bart. *ff. de procur.* Couarr. *var. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 3. *vers. quintus*, Gregor. *l.* 19. *vers. quando, tit.* 5. *part.* 3. Tiraq *de retract. tit.* 1. §. 1. *gloss.* 13. *num.* 32. Cotta *in memor. verb procurator generalis, pag.* 707 Bellacomba *tom.* 1. *comm. opin. lib.* 2. *tit. de procur. num.* 54. *pag.* 319. Monterosi. *in pract. tract.* 7. *de claus. ponen. in mandatis*, Mohed. *decis.* 2. *de off. Vicar.* aliàs 323. Sbroz *de offic. Vicar lib.* 1. *quæst.* 65. *num* 6. *&* 8. Marr. *d. claus.* 26. *n.* 3. *vers habens, & claus* 115. *num.* 2. Flam. *de resign. tom.* 1. *lib.* 7. *q.* 24 *num.* 12 *& tom* 2. *lib.* 9. *q.* 7. *num* 26. *& q.* 17. *num.* 31. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 8. *n.* 72. Bernard. Græux *ad pract. Cam. Imp. lib.* 2. *concl.* 72. *in consid.* 4. *num* 4. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 196. *n.* 12. *cum seqq.* & Marches. *decis.* 79. *num.* 1. Cald. Pereira *de empt cap.* 15. *num.* 2. *cum seqq. & cap.* 23. *num.* 6. *cum seqq.* Monet. *de opt. Canon q.* 4 *num.* 56. Farin. *p.* 4. *decis.* 32. *num.* 2. vbi addit *littera B.* Camill. Borrell. *in summa omnium decis tit.* 66. *n.* 241. Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib.* 1. *c.* 3. *n.* 38. Marches. *de commiss. p.* 2. *pag.* 452. *num.* 24. *in vlt. impress.* Intelligitur dummodo procurator contrahat bona fide, & pro facto domini constituentis, ex resolutis per Cenei. *de censibus, p.* 2. *cap.* 2 *q.* 3. *art.* 1 *n.* 10.

11 Vnde procuratori *cum libera* ad omnia negotia, posse solui, per text. *in l. vero procuratori, in princ. & in l. qui hominem, §. si Titium, ff. de solut.* resoluunt Mathesilan. *singul.* 30. Marr. *de clausulis, claus.* 26. *num.* 2. Cald. Pereira *de empt. c.* 23. *n.* 6. & terminum solutionis prorogare, ex adductis per eundem Cald. Pereira *d. tract. de empt. cap.* 15. *num.* 5. quamuis quod ei solui possit, teneat Camill. Borrell. *d. tit* 66. *n.* 218.

12 Item procurator *cum libera*, &c. sine alio speciali
mandato potest impetrare beneficium Ecclesiasticum, Nauarr. *in cap. si quando, in princ. de rescript. &*
13 *cons.* 51. *de sponsal. num.* 13. *in antiq.* Et dispensationem
obtinere, idem Nauarr. *loco proximè citato, à num.* 1.
14 Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 26. *num.* 4. ac emphy-
teusim renouare, Cald. Pereira *de emption. cap.* 15. *n.* 4.
15 Idem potest virtute huius clausulæ rescriptum impetrare cum clausula, *Appellatione remota*, maximè in re dubia, & incerta, cùm incertum sit, vt à fine causæ pendens, an hæc clausula sit fauorabilis, vel nociua futura; ita Marches. *de commiss. p.* 1. *pag.* 299. *n.* 31. *in vlt. impress.* quicquid dicat Cassad. *decis.* 3. *n.* 3. *de rescript.*

Casus in quibus speciale requiritur mandatùm, & non sufficit constitutum esse procuratorem cum hac clausula.

16 PRimò, procurator ad lites cum hac clausula non potest recipere solutionem, cùm ad hoc requiratur speciale mandatum, *l. hoc iure*, vbi Doctores, *ff. de soluti.* Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 9. *gloss.* 3. *n.* 10. Card. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. procurator, num.* 31. Cald. Pereira *de empt. cap.* 23. *n.* 6.

Secundò, nec potest remittere debitum, Cardos. 17
d. verb. procurator, num. 23. Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tit.* 66. *num.* 136. Et quòd procurator *cum libera* non possit iura constituentis remittere, tenet Alexand. *cons.* 22. *col.* 3. *vers. attento ergo, num.* 8. *vol.* 1. *& cons.* 115. *num.* 1. *&* 3. *lib.* 5. Stephan. Grat. *Marchiæ decis.* 79 *num.* 7. *& seq.*

Tertiò, non potest alienare, D. Marta *de clausul.* 18
p. 1. *num.* 2. *claus.* 26. *vers. hac clausula*, Cald. Pereira *de empt. cap.* 15. *num.* 2. vbi contrarium tenere videtur.

Quartò, non potest iurare sine speciali mandato, 19
Surd. *Mantuæ decis* 159. *num.* 1. Cardos. *d. verb. procurator, num.* 24. & in iuramento fidelitatis, resoluit Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tit.* 17. *n.* 35. *& tit.* 66. *n.* 197.

Quintò, non potest accusare, *l. fin. C. de pactis con-* 20
uentis, Surd. *decis.* 89. *num.* 19. vbi *n.* 20. idem resoluit in declaratione animi.

Sextò, non potest impetrare rescriptum, Cardos. 21
d. verb. procurator, n. 32. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 63. *num.* 17. Perez *l.* 6 *vers. quarto* 28. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 700. vbi secus asserit in rescriptis gratiæ.

Septimò, non potest facere exemplationem in- 22
strumenti, Cardos. *d. verb. procurator, n.* 35.

Octauò, non potest matrimonium contrahere, 23
eo quòd mandatum ad contrahendum matrimonium debet esse speciale cum expressione personæ, cum qua matrimonium contrahi debet, & non sufficit mandatum generale ad contrahendum cum quacunque; resoluunt citati à Cened. *in collect. super sextum librum Decretalium, collect.* 3. *n.* 2. quibus adde Ioseph. Ludou. *tom.* 3. *com. opin. tit de mandato, concl.* 1. *vers. duodecimo, pag.* 513. Tiraq. *de iure mariti, gloss.* 3. *n.* 151. Fr. Emman. Rodet. *quæst. Regul. tom.* 4. *q.* 17. *art.* 13. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. implorandum, num.* 6. *vers facit, C. de in integrum restitut. minor.* Flam. *de resign. lib.* 10. *q.* 7. *num.* 53. Card *d. verb. procurator, num.* 33. Sanchez *de matrim. lib.* 2. *disp.* 11. *n.* 3. *&* 4. Rebell. *de obligat. iustit p.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 5 *num.* 1. Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 25. *num.* 5. *cum seqq.*

Nonò, non potest recusare, Roland. *cons.* 19. *n.* 2. 24
vol. 3. Stephan. Gratian. *discept forens. cap.* 100. *n.* 44. Bernard. Græux *ad practicam Cameræ Imperialis, lib.* 1. *concl.* 103. *consid.* 4. *n.* 4.

Decimò, non potest substituere sine speciali man- 25
dato, Cassan. *in consuetud. Burgundia, rub.* 4. §. 5. *verb. sans procuration, n.* 4. Surd. *decis.* 195. *n.* 9.

Vndecimò, non potest transigere, vel pacisci, *pro-* 26
curator, cui generaliter, vbi gloss. *verb procurator, ff. de procur.* Cardos. *d. verb. procurator, n.* 5.

Duodecimò, non potest compromittere, Camill. 27
Borrell. *in summa decis. tit.* 66. *num* 176. Cardos. *d. verb. procurator, n.* 26. quamuis contrarium teneant Viui. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit. Mandati, n.* 50. Meneh. *quæst. vsu freq cap.* 68. *n.* 9.

Decimotertiò, non potest capere possessionem, 28
Aloys. Ricc. *in praxi Archiepiscop. Neapol. decis.* 189. *num.* 194.

Decimoquartò, non potest iurare de calumnia, 29
vt bene probat text. *in cap. nullam* 3. *de iuram. calumnia, lib.* 6. tenent Cou. *in cap. quamuis pactum, p.* 1. §. 5. *à n.* 8 *& var. lib.* 1. *cap* 6. *n.* 2. Cotta *in memorab. verb. procurator, pag.* 709. Franc. Marc. *Delphin. decis.* 687. *num.* 1. *p.* 2. Matth. Coler. *German. decis.* 115. *n.* 1. *&* 2.

Anton.

Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. tit. de mandato, concl. vnica, verb. quartò requiritur, Mench. quæst. vsufreq. cap. 25. à num. 16. Peregr. Iannin. de citatione reali lib. 3. cap. 25. num. 161. Fului. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 48. num. 12. Anton. del Re Tibortin. de iuram. calumnia, cap. 16. per totum, Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 111. n. 4. Gutier. pract. lib. 2. q. 61. Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. implorandum, num. 6. Fariнac. in praxi crimin. p. 4. decis. 117. num. 2. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 51. de iuram. calumniæ, n. 26. & tit. 66. de procurat. num. 181. Cardos. d. verb. procurator, num. 36. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 105. à num 21. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 129 part. 2. Sufficit tamen speciale mandatum, licèt non sit expressum in ea causa, in qua iurandum sit, vt docent Anton. del Re Tiburt. d. cap. 16. n. 18. Stephan. Gratian d. c. 105 n. 23. quamuis contrarium defendat Mench. d. cap. 25. n. 17.

30 Decimoquintò, non potest respondere positionibus, Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ, tit. de respons. per credit. art. 1. gloss. vnica, num. 15. Menoch. cons. 80. n 64. vol. 1. Camill. Borrell. d. tit. 66. n. 210.

31 Decimosextò, non potest petere restitutionem in integrum, l. illud. §. si tali, ff. de minor. cap. coram, vbi gloss. verb. mandatum, de restit. in integrum. Cou. d. cap. 6. in princ. Menoch. cons. 100. num. 198. Mautir. de in integrum restit. cap. 23. cum seqq. Sfortia eodem tract. p. 1. quæst. 31. art. 12. cum seqq. Marc. Anton. de Amathis Marchia decis. 97. num. 6. Pereg. Iannin. de reali creat. lib. 3. cap. 21. num. 159. Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. implorandum, à num 4. Gutier. pract. lib. 2. q. 88. num. 3. Motla in emporio iuris, p. 1. tit. 5. in princ. num. 12. Ceual. commun. contra communes, q. 135. Farin. in praxi crim. p. 4. decis. 52. Bernard. Græuæ. ad pract. Cam. Imper. lib. 1. conclus. 143. consid. 1. num. 8. Cardos. d. verb procurator, num. 17. Stephan. Gratian. Marchia decis. 196. num. 4. & discept. forens. cap. 105. num. 25. vbi etiam resoluit, ad petendam restitutionem in integrum requiri speciale mandatum, quamuis non exprimatur persona, vel causa, in qua peti debeat restitutio. Intellige procedere solùm quoties principaliter petitur restitutio, secus vbi incidenter, tunc enim speciale mandatum non requiritur, Bart. in l. cùm procurator, & ibi Iason in princ. num. 5. Mynsing cent. 3 obseruat. 26. vers. verum prædictum dogma, Kirchou. & Bald. tom. 1. comm opin lib. 2. tit. 13. n. 1. cum seqq. pag. 343. Ioseph. Ludou. concl. 30. num. 10. Hieron. Magon. Florentina decis. 70. num. fin. Cald. Pereira d. verb. implorandum, num. 11. Camill. Borrell. d. tit. 66 n. 170.

32 Decimoseptimò, non potest facere pacem, Clar. lib. 5. §. fin. q. 58. num. 18. Tiraq in l. si vnquam, verb. donatione largitus, n. 175. C. de reuoc donat.

33 Decimooctauò, non potest donare, Paris. cons. 8. num. 8. lib. 4. Honded. cons. 66. n. 81. & 81. lib. 1. Rot. decis. 697. num. 4. p. 2. recent. Gregor. decis. 311. num. 4. & fuit dictum in Vrcellen. statuti 26. Iunij. Mascard. de probat. conclus. 1308. num. 10. Flam. d. lib. 9. quæst. 17. num. 88. Cald. Pereira d. verb. implorandum, num. 7. vers. ex quibus, & de emptione, cap. 15. n. 10. Gratian. March. decis. 79. num. 6. Cam. Borrell. d. tit. 66. n. 246. Cardos. d. verb. procurator, num. 43. Si tamen in mandato legeretur facultas non solùm ad transigendum, sed etiam ad remittendum, tunc per hoc censeretur data facultas donandi, quia remittere est donare, Rot. in Falginaten. redditus rationis 16. Decembris 1616. coram Patriarcha Pamphilio.

34 Decimononò, non potest renunciare instantiæ litis, Tiraq d. verb. donatione largitus, n. 175. Mascard. d. concl. 1308. n. 15. Camill. Borrell. d. tit. 66. n. 250.

Vigesimò, non potest renuntiare exceptionibus 35 peremptoriis, quamuis possit dilatoriis, Tiraquell. d. verb. donatione largitus, num. 173. C. de reuocand. donat.

Vigesimoprimò, non potest renuntiare appella- 36 tioni per se interpositæ, Tiraq. d. verb. donatione largitus, num. 174. & in tract. de iure mariti, gloss. 7. num. 77. Mascard. d. concl. 1308. n. 14. Stephan. Grat. d. decis. 29. n. 6. Cardos. d. verb. procurator, n. 43. nec potest præiu- 37 dicare, neque pacisci quod suus principalis à sententia non appellet, nec ius de nullitate dicendi remittere, quia non maiora, sed minora expressis exequi valet, vt per Marches. de commiss. p. 1. cap. 8. num. 32. pag. 199. in vlt. impress.

Vigesimosecundò, non potest facere ea quæ sunt 38 magni præiudicij, sed requiritur speciale mandatum, Menoch cons. 331. n. 90. & cons. 400. n. 4.

Vigesimotertiò, non potest resignare beneficium, 39 Rebuff. in tract. nominat. q. 14. n. 112. Flamin. d. lib. 9. q. 7. num. 9. Cardos. d. verb. procurator, num. 4. vbi num. 39. idem dicit in collatione, seu inuestitura beneficij.

Vigesimoquartò, non potest Clericum ad bene- 40 ficium præsentare, Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 7. tit. 16. n. 39. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 189. num. 193. Cald. Pereira de empt. cap. 15. n. 11.

Vigesimoquintò, non potest acceptare benefi- 41 cium Ecclesiasticum, Couar. lib. 3. var. cap. 16. num. 4. & 5. Villalob. tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. 24. num. 15. pag. 611. Brun. à Sole in locis commun. verb. mandatum, n. 14. Flam. de resign. lib. 10. q. 6. num. 13. & q. 8. num. 34. Camill. Borrell. d tit. 66. n. 165. Massob. in sua praxi habendi concursum, prælud. 25. dub. 8. secundùm Roman. impress.

Vigesimosextò, non potest facere ea ex quibus 42 constituens cadat in pœnam, nisi ad illa facienda habeat speciale mandatum; vt probat text. in l. si procurator, ff. de condict. indeb. l. 3. §. si procurator, ff. quod quisque iuris, vbi Bart. Soar. de Pace in pract. tom. 1. p. 7 cap. vnic. à num. 3. Azeuedo ad l. 10 num. 31. tit. 1. lib. 4. nouæ Recopil. Brunor. à Sole verb. mandatum, n. 13. Cald. Pereira de empt. cap. 15. n. 13. Mandatum enim 43 quantumcunque generale non extenditur ad ea, per quæ dominus cadat in commissum & delictum, l. creditor, §. Lucius, ff. mandati. Surd. de alim. tit. 9. q. 26. n. 112. Cald. Pereira d. cap. 15. n. 12. & expresè quod caducitas ob canonem non solutum, vel aliam causam declarari non possit à procuratore generali, resoluunt Verall. decis. 301. p. 1. Cornazan. decis. 1. n. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 56. num. 48. & num. 54. vers. adeò, vt nec etiam à filio & hærede, qui idem est cum defuncto, Surd. cons. 86. num. 11. & seqq. vbi pluribus comprobat, & rationem affert, & consil. 349. n. 55. Beroi. cons. 49. n. 13. & seqq. lib. 3. Cassad. decis. 3. de locato.

Vigesimoseptimò, non potest remittere caduci- 44 tatem sine speciali mandato, Menoch. cons. 460. n. 14. Surd. Mant. decis. 181. n. 15. Stephan. Gratian. Marchia decis. 4. num. 18. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 33. num. 151. & tit. 66. num. 214. Nec etiam 45 potest declarare caducitatem, Surd. d. decis. 181. num. 14.

Vigesimooctauò, non potest impetrare benefi- 46 cium, cap. Odoardus, de solut. & cap. peruenit, de fideiussor. cùm ad hoc requirant speciale mandatum, vt per Marches. de commiss. part. 3. cap. 1. §. 1. num. 11. pag. 311. in vlt. impress.

Vigesimononò, non potest quidquam vltra ne- 47 gotia domini ei commissa; mandatum enim cum

libera vallatum quibuscunque facultatibus regulariter non censetur dare facultatem procuratori, vt extra negotia domini in alterius fauorem fideiubeat, *l. seruus in suo*, vbi notant Bart. & alij Doctores, *ff. de fideiuss.* Dec. *cons.* 98. *n.* 1. *in fin.* Anchar. *cons.* 352.
48 Alexand *cons.* 129. *lib.* 5. quia clausulæ generales restringuntur circa expressa, id est, circa negotium, & vtilitatem domini, ad quem restringitur officium procuratoris, Bald. & alij *in l. si procurator, C. de procur.* ita fuit resolutum *in vna Romana Societatis officij* 13. *Ianuarij* 1600. *coram Iusto*, impressa per Marchesf. *part.* 2 *pag.* 583 vbi pariter dictum fuit quòd hæc clausula non dat facultatem procuratori obligandi
49 dominum; & quamuis in illa decis. Domini de Rota resoluissent fideiussionem de qua agebatur, factam à procuratore cum libera nomine principalis fuisse validam, hoc tamen non censuerunt vigore d. clausulæ, *Cum libera*, sed propter verba clara mandati, prout ex ipsius decisionis tenore constat.

50 Trigesimò, non potest declarare libellum obscurum datum à mandante, vt per Angel. *num.* 5. *circa med.* & Alexand *num.* 9. *in l. inter stipulantem* 83. §. 1. *ff. de verborum obligat.* vnde Bald *in l. idem Pomponius* la 2. *num.* 1. *ff. de rei vendicat.* tradit procuratorem non posse declarare verba prolata obscurè à mandante, & è contrà non posse mandantem declarare verba obscura mandatarij, quia quæ sunt animi ad alios non transeunt sine speciali mandato, *l. seruus communis*, §. *fin. de acquir. poss.* Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloss.* 10. *n.* 94. Surd. *decis.* 89. *n.* 10.

51 Trigesimoprimò, non potest laudemium exigere, illud enim non potest validè exigi a procuratore, qui ad illud exigendum non habet speciale mandatum, vt voluit Arnold. Ferran. *ad consuetud. Burdegal. de feudis.* §. 9. *in fin. vers. vt tamen*, quamuis Burg. *de laudemio*, *p.* 1. *inspect.* 9. *num.* 5. dicat laudemium posse peti & exigi a generali procuratore constituto ad exigendum, & clarius *eadem p.* 1. *inspect.* 4. *num.* 48. asserat ex Xuar. *ad leg. post rem, in declarat. leg. Regni*, §. *quia supra visum est fol.* 670. *num.* 11. quòd procurator generaliter constitutus ad exigendum, & solutionem recipiendam, quibuscumque delatoribus posset exigere laudemia à sponte soluentibus.

52 Trigesimosecundò, non potest ius retractus, seu congrui intentare, cùm sit positum in pura voluntate volentis eo iure vti, in hoc enim casu requiritur speciale mandatum ad retrahendum, adeò vt nec sufficeret datum à lege, vt per Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloss.* 9. *num.* 264. *& gloss.* 10. *num* 97. *& seq.* cum aliis cumulatis per Matiens. *l.* 8. *gloss.* 19. *n.* 13. *tit.* 11. *lib.* 5. *noua Recopil.* vbi in fine limitat si coniunctus ageret eo iure pro coniuncto, amente, prodigo, & similibus.

Clausula XXXVI.

Cum potestate citandi, & inhibendi, &c.

1 *Iurisdictionem contra quoscunque in executione citationis nominandos dat clausula*, Cum potestate citandi, &c.
2 *Ampliat etiam in facultate citandi extra Curiam.*
3 *Protestatiua dicitur clausula*, Cum potestate citandi, &c.
4 *Commissionem impetrandi sicut vigore clausulæ*, Cum potestate citandi, &c. *potest alios citari facere actiuè, etiam passiuè citari valet.*
5 *Clausula*, Cum potestate citandi, &c. *non datur extra Curiam in commissione cessionis bonorum.*

IVrisdictionem hæc clausula dat contra quoscumque in executione citationis nominandos, etiamsi non sint in commissione nominati, iuxta decisionem Putei 196. *lib.* 1. *in correctis*, & fuit dictum *in causa Toletana parochialis de Guecas* 5. *May* 1595. *coram Card. Pamphilio*, Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 246. quod ampliatur etiam in facul- 1 2
tate citandi extra Curiam, etsi expressum non sit, vt latè tradit Gomez *in proœm. regularum Cancellariæ, in* 2. *q. num* 5. *vers. dubitatur enim*, vbi refert in Rota ita fuisse decisum.

Dicitur hæc clausula protestatiua, & sicut im- 3
petrans commissionem eius vigore potest alios ci- 4
tare facere actiuè, ita etiam passiuè citari valet, iuxta decisionem Putei 386. *lib.* 1. *in correctis*, refert Marchesf. *de commissionibus*, *p.* 2. §. *vnic. de commiss. quando tert. ad causam admitt. num.* 18. *pag.* 255. *in vlt. impress.*

Non datur hæc clausula extra Curiam in Com- 5
missione cessionis bonorum, vt testatur Marchesf. *p.* 3. *cap.* 2. §. 2. *de commiss. admiss. ad bonorum cessionem, num.* 78. *pag.* 300.

Clausula, *Cum plenitudine Iuris Canonici*, importat 6
vt prouisus habeat stallum in choro, & vocem in Capitulo, atque distributiones quotidianas, & alia, quæ spectant ad alios Canonicos, *cap. proposuit, de concess. prabend.* Gemin. & alij *in cap. fin. eod. tit. lib.* 6. Monet. *de distribut. quotid. p.* 2 *q.* 1. *num.* 13. Staphil. *de expectat. sub num.* 18. *vers. & quod dictum est de distributionibus*, nouissimè D. Lotter. *in tract. de re benef. lib.* 1. *q.* 19. *n.* 48. *&* 49.

Clausula XXXVII.

Cum omnibus incidentibus, & dependentibus, &c.

1 *Causa etiam super petitorio & negotio principali, vt censeatur commissa, operatur clausula*, Cum omnibus incidentibus, & dependentibus, &c. *posita in commissione appellationis à sententia lata in possessorio.*
2 *Iurisdictionem iudicis ad quem, ita ampliat clausula*, Cum omnibus incidentibus, &c. *vt ambigendum non videatur, quin totum negotium principale sub ea comprehendatur.*
3 *Incidens, dependens, seu emergens causa quando dicatur, ostenditur.*

HÆc clausula posita in commissione appellatio- 1
nis & appellationum à sententia lata in possessorio operatur vt commissa censeatur causa etiam super petitorio, & negotio principali, quamuis de illo aliàs non sit facta mentio; ita Bellam. *decis.* 618. Cassad. *decis.* 9 *n.* 13. *de causa possess.* Mandos. *super reg. de subrogan. collitigantibus q.* 14. *n.* 7. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1707. *in fin.* & fuit dictum *in Barcinonen parochialis de Mataro* 20. *Iunij* 1611. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino*, impressa per Marchesf. *de commiss. p.* 2. §. 2. *de comm. appellat. ab execut. Breu. & lit. Apost. n.* 4. *pag.* 479. & per Farin. *decis.* 142. *n.* 2. *p.* 1. *recent. & in vna Perusina hereditatis* 26 *Octob.* 1602. *corā Card. Pamphilio, & in Nocerina Iurispatron.* 14. *May* 1612. *coram Card. Caualerio, & in Caputaq.*

Abbatia

Abbatia 25. Maij 1620. coram Dunozetto, adden. ad decis. Greg. 125. num. 17. Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom. 2. p. 4. clauf. 238.*

2 Adeò ampliat hæc clausula iurisdictionem iudicis ad quem, vt ambigendum non videatur, quin totum negotium principale sub ea comprehendatur, Franc. *in cap. vt debitus, n. 45. de appellat.* Mohed. *decis. 6. illo tit. de appellat.* Caputaq. *decis. 152. part. 1.* Surd. *decis. 175. num. 9.* dicens idem procedere siue sit bene, vel malè appellatum, propter stylum Curiæ, cui inhærendum est, refert Rota *in Toletana, seu Almerien. decimarum 15. Decembris 1614. coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano*, impressa per Farinac. *decis. 618. n. 6. p. 2. recent.*

3 Quando autem dicatur incidens, dependens, seu emergens, vide Imol. *in cap. 1. num 6. de ordin. cognit.* Marches. *de commiss. p. 1. cap. 5. pag 202. & seq. n. 81.* 82. 83. & 84. vbi in hæc verba: *Incidentes & emergentes causa illa censentur, qua eiusdem qualitatis sunt cum causa agitanda*, Bellam. *decis. 328.* Cassad. *decis. vlt. num. 3. de causa possess.* ac omnia demandata censentur, sine quibus nequit expediri commissio, Felin. *in cap. praterea, num. 4. de off. deleg.* dummodo persona sit capax; vt *ibi* Dec. *num. 7.* Emergens pariter illa erit, quæ processum & litis ordinem respicit, ac in naturam dilatoriæ exceptionis cadit, quando agitur an dilatio sit danda, an testes admittendi, vel iurari aut si oppono scripturas non esse in forma probanti, aliquem non procuratorem; libellum ineptum, & similia. Bald. Cast. Salicet. & DD. *in l. 1. C. de ordin.*

4 *iudic.* Socin. *cons. 136. num. 21 vol. 2.* Lap. *allegat.* 82. Et an super incidenti Iudex debeat pronunciare, ponit Bald. *in l. adite Præsidem, num. 3. & 7. C. de ord. iud.* Præterea dependens illa dicitur, quæ trahendo à negotio principali originem, causam principalem tangit, & quando iudicium principale transit in necessarium consequens, vt de illo cognoscatur opus est, latè Ruin. *cons. 164. num. 9. & 10. vol. 5.* Incidens dicitur, quando tangit negotium principale, & emergens quando tangit exceptionem dilatoriam respiciendo processum, & vt dicatur causa dependens, quod de illa tractetur pendente negotio principali, incidente tamen ad illud, necesse est; at si separatim & de per se agatur, tunc nullo modo incidens dici poterit, vt per Ruin. *d. num. 10.* Angel. *de malef. in verb. emergentibus, & dependentibus*, Boss. *in practic. crimin. tit. de foro compet. num. 117.* Hactenus Marches.

Clausula XXXVIII.

Cum annexis, & connexis, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Annexa propriè sunt, qua dependent ab eodem negotio.*
3 *Connexa illa dicuntur, qua diuersitate factorum separationem non recipiunt.*
4 *Connexorum idem est iudicium.*
5 *Annexum & connexum dupliciter dicitur.*
6 *Iuspatronatus cùm sit annexum iuri instituendi, quod est spirituale, dicitur spirituali annexum.*
7 *Iudex Ecclesiasticus in spiritualibus annexis Iudex competens est.*
8 *Annexum proximum, & annexum remotum dicitur.*
9 *Negotium principale comprehendit includitque clausula*, Cum annexis, & connexis, &c. *in commissione appellationis à grauamine inferta.*
10 *Causa etiam quoad partes executoris censetur commissa vigore clausula*, Cum annexis, & connexis, &c. *in commissione pensionum.*

De vi, & effectibus huius clausulæ multa tradunt Marr. *de clausulis, p. 1. clauf. 28 in vlt. impress.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit. C. concl. 325.* 1
Marches. *de commissionibus part. 1. cap. 5. pag. 203. cum seqq. num. 89. cum seqq. in vlt. impress.* Mandos. *super reg. Cancell. q. 12. à n. 3.* Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom. 2. p. 4. clauf. 237.* Rota *decis. 308. n. 5. part. 1. in posth. Farin.* aliàs *part. 3. recent.* vbi quòd clauf. *Cum annexis, incidentibus, emergentibus, & dependentibus*, in commissione operatur vt commissa censeatur executio, etiamsi datus fuisset particularis executor.

Omissis tribus modis, quibus causa annexa dicitur, prout constat ex adductis per Imol. *cons. 139 n. 2. vol. 6.* & per Marches. *de commiss. p. 1. cap. 5. num. 85. pag. 202.* Annexa enim siue connexa sunt ea, quorum vnum ab altero dependet, Abb. *in cap. quando, n. 5. & 6. de iudic.* Bereng. *in l. vnic. C. de sent. qua pro eo, n. 6.* Ruin *cons. 108. n. 6. lib. 5.* Curr. sen. *cons. 201. n. 23.* Fului. Pacian. *de probat. lib. 1. c. 26. n. 46. & c. 28. n. 14. & 23.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 2. lit. C. concl. 625. n. 2.* Vel quando ea ad eundem finem diriguntur, gloss. *in l. cum filium, §. 1. ff. de verb. oblig.* Rimin. *cons. 404. n. 4.* Menoch. *de arbitr. casu 95. n. 6.* Pacian. *d. cap. 28. n. 44.* seu in illis eadem militat ratio, *gloss. vlt. in fine, in cap. praterea, de offic. deleg.* Bald. *in l. eum actum, not. 2. ff. de negot. gestis*, Bereng. *in d. l. vnica, n. 6.* Vel quando vna reseft ab altera inseparabilis, Pacian. *d. c. 26. n. 19. & d. c. 28. n. 46. cum seq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom 4. c. 641. n. 15.* Vel quando vna res consuetudine deputata est, vt accedat alteri, Dec. *cons. 516. n. 23.* Zephal. *cons. 578. n. 66. vol. 2.* Euerard. *in topic. legal. loco 12. num. 1.* Annexa propriè sunt, quæ dependent ab eodem negotio, Bart. *in l. Aurel. §. idem. ff. de liber. legat.* Curt. sen. *consil. 20. num. 23. vers. si ergo*, Marr. *d. clauf. 28. in fin.* Connexa verò illa dicuntur, quæ di- 3
uersitate factorum separationem non recipiunt, vt ex Dec. *in cap. si duobus, num. 19. de appell. & cons. 33. num. 2.* Boër. *decis. 75. n. 4. & seq.* Paris. *cons. 66. num. 13. cum seqq. vol. 1.* concludit Marches. *vbi proximè, n. 90.*
ita vt vnius & alterius idem sit iudicium, gloss. *verb.* 4
annexi, in cap. cùm singulis, de prabend. lib. 6. gloss. *verb. connexa, in cap. quanto, de iudic.* Hippol. *singul. 251.* Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius, de testam. verb. & hortum, à num. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 45. & lib. 2. cas. 95.* Gitond. *de priuil. seu exemption. explicat. num. 751.*

Annexum & connexum dupliciter dicitur, vel 5
quia alterum dependet ab altero, cui annexum est, vel quia ordinatur ad alterum, Crauet. *cons. 81. n. 3.* Abb. *in cap. quanto, de iudic. num 5. & 6.* & ideo iuspa- 6
tronatus cùm sit annexum iuri instituendi, quod est spirituale, dicitur spirituali annexum, Tiraq. *in tract. res inter alios, pag. mihi 8.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 19. q. 2.* Suar. *de Relig. lib 4. de simon. cap. 14. num. 21.* Viuian. *in praxi iurispatronatus, p. 1. lib. 1. c. 1. & n. 4. in prima impress.* & ideo Iudex Ecclesiasticus in spiri- 7
tualibus annexis Iudex competens est, Marant. *de ord. iudic. p. 2. dist. 11 num. 8.* Raudeo. *cons. 17. num. 15. lib. 2.* Carol. de Graff. *de effectibus clericat. effectu 1. num. 400.*

Dicitur annexum proximum, & remotum anne- 8

xum, vt ex Imol. *cons* 136. *num.6. vers. praeterea*, colligit Mari *d.claus.*28. *num.* 2. *in fin.* vnde Card.Tusch. *d.litt. C, conclus.* 315. *num.* 2. declarat hanc nostram clausulam esse intelligendam de annexis & connexis non remotis, sed proximis.

9 Comprehendit & includit hæc clausula in commissione appellationis à grauamine inserta, negotium principale, ex Bellam. *decis.* 619. dato etiam
quòd de illo mentio non fiat, Cassad *decis.* 9. *n.* 31.
de causa poss. & quòd principale negotium non contineat, veluti disputando de viribus inhibitionis, aut eius validitate, & comprehensione, ac de similibus, tradunt Achill.*decis.*7. *de attent.* Rot. *decis.*187. *n.6.& 7.p.1.diuers.* refert Marchesi *d.p.1.cap.5. n.94. pag.*104. *in vlt. impress. & part* 2. *num.* 72. *num.* 352. Theodos. de Rubeis *d.claus.*227.*n.*1.

10 Huius clausulæ vigore in Commissione pensionum, etiam quoad partes executoris causa censetur commissa, vt sentum fuit *in Abulen.pensionis* 15.*Decembris* 1610.*coram R.P D meo Pirouano*, impressa per Marchesi.*de commiss p.1.pag.*535.*n.5.in vlt.impress.*

Clavsvla XXXIX.

Cum toto negotio principali.

1 *Clausula*. Cum toto negotio principali, *in commissionibus causarum in Romana Curia ab antiquo apponi solita fuit.*
2 *Iudex ad quem nullam habet iurisdictionem, postquam super aliquo articulo, a quo fuit appellatum, bene vel malè appellatum fuisse pronunciauerit.*
3 *Causa principalis non deuoluitur amplius ad Iudicem à quo, si ab eo super aliquo articulo prouocatum fuerit, & causa commissa reperiatur cum clausula*, Cum toto negotio principali.
4 *Causa etsi in Rota simpliciter commissa reperiatur super aliquo articulo, licèt ille articulus expediatur, amplius de Rota non exibit.*
5 *Attentatorum causa durante non potest in negotio principali procedi.*
6 *Causam petitorij & possessorij denotant verba clausula*, Cum toto negotio principali.
7 *Clausula*, Cum toto negotio principali, *strictè intelligitur de, & cira causam, & actionem intentatam.*
8 *Iudicium executiuum an censeatur intentatum per clausulam*, Cum toto negotio principali.
9 *Appellatione deserta ab articulo grauaminis per clausulam*, Cum toto negotio principali, *an & quando reuertatur negotium ad primum indicem, ostenditur.*

1 ISta clausula in commissionibus causarum in Romana Curia ab antiquo apponi solita fuit, vt testatur Corn. *cons.* 201. *num.* 16. *vol.* 3. & est tantæ efficaciæ, quòd licèt in appellationis causa simpliciter super aliquo articulo, vel decreto, à quo
2 fuit prouocatum, commissa, Iudex ad quem nullam habeat iurisdictionem, postquam super illo articulo bene vel malè apppellatum fuisse pronunciauerit; ex Bellam.*decis.*48.& 238.ac Vestr. *in sua praxi*,
3 *lib.*1.*cap.* 9. *num.* 11. tamen cùm adest ista clausula, non deuoluitur amplius cognitio principalis ad iudicem à quo, si pronunciari contingat, Bisig.*decis.*11. *de appellat.* Felin.*in cap.causam qua,num.6. vers.* adde *quod de stylo, de rescript.* Marchesi. *de commiss.part.* 1. *cap.* 5. *de commiss. appell. in Romana Curia, num* 99. *pag.* 204. vbi *num.* 100. ait quòd facit hæc clausula expressionem aliter quàm inest, & *num.* 102. asserit capere ea solùm, quæ sunt eiusdem naturæ; &
*num.*105. *pag.*208. refert hoc fallere, quando causa 4
in Rota simpliciter commissa reperitur super vno articulo, quia cùm semel sit effecta Rotalis ob tanti Tribunalis reuerentiam, licèt ille articulus expediatur, amplius de Rota non exibit, etiam si in Commissione deerit hæc clausula, & citat Put. *decis.*344. *n.2.& seq.p.3* Bellam.*decis.*619.

Intelligitur tamen hæc clausula, reuocatis atten- 5
tatis, Rota *decis.*33. *de rescript. in nou.* cùm regula sit, quòd durante causa attentatorum, non possit in negotio principali procedi, Afflict. *decis* 98. *n.* 3. 4. & 5. Guid. Pap. *decis.*213. *num.* 6. Vnde illis non remotis, non fit progressus in negotio principali, Rot.*decis.*8.*p.*3.*diuers.* ita Marchesi. *d p.*1. *cap.*5. *n.*96. *pag.*204.*in vlt.impress.*

Verba huius clausulæ denotant causam petitorij, 6
& possessorij, Cassad.*decis* 6.*de rescript.& decis* 9.*n.*13. *de causa poss.* Marchesi. *de commiss.p.*3.§.1. *de commiss. admiss ad bona num.*19. *pag.*237 *in vlt. impress. & p.*1. §.2 *de commiss.appell. in poss. Salu.num.*71. vbi refert, hanc clausulam portare secum etiam petitorium, & dare facultatem, vt in petitorio etiam procedatur, & citat Verall.*decis* 132 *per totam,p.*1.

Intelligitur quoque strictè, de, & circa causam, 7
& actionem intentatam, Gregor. *decis.* 345 *num.* 4.
An autem per eam censeatur aduocatum iudicium 8
executiuum? vide Rotam apud Zachiam *post tract.de obligat.Camer.decis.*122.*n.*5.& 6.

Illud demum aduertere oportet, in Commissione 9
appellationis ab articulo grauaminis cum toto negotio principali, accessoriè venire negotium, ita vt deserta appellatione reuertatur negotium ad primum iudicem, secus si æquè principaliter committitur appellatio à grauamine, & negotio principali, quia vtrumque principaliter censetur commissum; ita Ruin. *cons.*114. incip. *Pro respons. lib.*4. quem refert Card.Tusch.*pract.conclus tom.*2.*lit. D,concl.*258. *num.*6.

Clavsvla XL.

Decretum irritans.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Decretum irritans annullat omnia, qua in contrarium fiunt.*
3 *Actus contra decretum irritans factus est nullus ipso iure, etiam parte non opponente.*
4 *Nullitatem actus ab initio operatur decretum irritans.*
5 *Gesta retrò inficit decretum irritans, quandocunque de eo opponatur.*
6 *Actum ante decreti irritantis interpositionem plenè perfectum, non irritat ipsummet decretum.*
7 *Ignorantes ligat decretum irritans.*
8 *Scientia prasumpta non solum non sufficit, verum etiam nec probabilis, ac iusta ignorantia excusat, quia decretum irritans ligat ignorantes.*
9 *Decretum irritans operatur effectum suum à die data, etiam ante scientiam priuilegiati, vel promissi, seu Constitutionis publicationem.*

10 *Decretum*

10 *Decretum irritans ligat etiam Papam, nisi faciat contra illud motu proprio, vel cum ipsius derogatoria.*

11 *Executorem Apostolicum ligat etiam decretum irritans.*

12 *Ignorantes ligat decretum irritans, siue iustè, siue iniustè, aut etiam causa non cognita emanauerit.*

13 *Ignorantes non ligat decretum irritans respectu aliarum panarum, vltra nullitatem actus.*

14 *Decretum irritans ab inferiore, etiam legato Papa positum non ligat ignorantes etiam quoad nullitatem actus.*

15 *Possessionis capta ab Ignorante contra decretum irritans, non est facienda mentio ab impetrante.*

16 *Ignorantes non ligat decretum irritans, quando est super incerto corpore beneficij, & non est adiectum tempus.*

17 *Decretum irritans tunc ligat ignorantes, quando dispositio, cui adiicitur, est certa, & determinata, secus si dubia.*

18 *Reseruationibus beneficiorum, atque etiam affectionibus appositum decretum irritans non solùm inficit titulum, sed etiam possessionem.*

19 *Intellige quando intrat Constitutio, cui adheret tanquam accessorium.*

20 *Priuilegiis decretum irritans appositum tanquam accessorium non operatur effectum, nisi postquam cognitum fuit priuilegia intrare.*

21 *Decretum irritans appositum in Constit. Gregorij XIII. de modo publicandi resignationes non intrat interim dum non fuerit doctum de publicatione.*

22 *Amplia siue reseruatio sit generalis, siue specialis.*

23 *Possessionem inficit decretum irritans, de quo in* cap. fin. vt lite pendente, lib. 6.

24 *Possessionem, aut titulum an inficiat decretum irritans in aliis casibus praterquam in beneficiis reseruatis, & litigiosis.*

25 *Decretum irritans etiam ante factam iustificationem narratorum, non tollit detentionem, seu insistentiam facti.*

26 *Dominium inficit decretum irritans.*

27 *Possessionem facti simplicis & nudi, non inficit decretum irritans.*

28 *Possessionem non inficit, decretum irritans, quando non est appositum super certo corpore beneficij.*

29 *Decretum irritans inficit possessionem, & titulum, literis tamen in quibus illud insertum est, iustificatis & non aliter.*

20 *Possessor anterior quando continuauit in vnaquaque possessione, etiam non inficit decretum irritans.*

31 *Decretum irritans non inficit possessionem & titulum, quando Papa concedens noluit concedere nisi verificatis verbis.*

32 *Formam inducit decretum irritans, qua non seruata actus iure corruit.*

33 *Dispositioni, cui adiectum est decretum irritans, an possit pars renunciare ostenditur.*

34 *Prascriptionem tollit decretum irritans.*

35 *Consuetudinem nedum in prateritum, sed etiam in futurum tollit decretum irritans.*

36 *Sententia vires tollit, eiusque executionem impedit decretum irritans.*

37 *Decretum irritans appositum in gratia, operatur etiam ante prasentationem literarum.*

38 *Possessorio dimisso, potest pronunciari in petitorio stante decreto irritanti.*

Decretum irritans important,

39 Decernentes irritum, &c.

40 Aliter non valeat, &c.

41 Nullius sit momenti, &c.

42 Nullius roboris sit, &c.

43 Nullatenus, &c.

44 Alioquin, &c.

45 Nullo modo, &c.

46 *Lex vbi aliquid prohibet simpliciter, intelligitur apponere clausulam annullatiuam, si contrà fiat.*

47 *Decretum irritans non amplias dispositionem principalem, sed tanquam accessorium illius naturam sequitur.*

48 *Decretum irritans appositum in gratia Papa concurrente cum collatione Ordinarij sub eadem die, nihil operatur quando prouisus ab Ordinario habet possessionem, in terminis* cap. si à Sede, de præben in 6.

49 *Decretum irritans non operatur, quando est interpositum ex falsa causa*

50 *Decretum irritans appositum in fauorem vnius, non operatur in fauorem alterius.*

51 *Decretum irritans appositum in gratia de aliquo beneficio obtenta, vti de reseruato, non afficit manus Ordinarij, si non sit reseruatum.*

52 *Decretum irritans nihil operatur ad hoc, vt expresso vno modo vacandi veniat alius non expressus.*

53 *Subreptitium decretum irritans dicitur appositum in gratia subreptitia.*

54 *Gratia principali non subsistente, cui coharet decretum irritans, & ipsum decretum deficit.*

55 *Conditionali dispositioni adiectum decretum irritans, etiam ipsum conditionale redditur, & suspenditur eius effectus in euentum conditionis.*

56 *Claus.* De facto, *operatur vt manu Regia procedi & iudicari possit.*

57 *Claus.* De iure & facto, *operatur quòd Iudex possit admittere probationes persuasiuas, & verisimiles, &c.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Mandos. *ad reg. 7. Cancell. q. 4.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect. 1302.* Anton Gabr. *communium lib. 6. tit. de clausulis, concl. 5.* VVamez *cons. 356. à num. 14. vol. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. vlt. num. 13. cum seqq.* Nicol. Garciam *de benef. p. 5. c. 1. § 9.* Cald. Pereira *quæst. forens. lib. 1. q. 6. n. 29. cum seq.* Ioan. Cochier *ad preces primarias Imperatoris, in §. 2. sectionis 5. super verb. Irritum ac inane, pag. 107.* Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 3. n. 6.* Monet. *de commeat. vlt. volunt. c. 7. n. 230. cum seq.* Mart. *de clausulis, p. 1. claus. 191. aliàs 255.* Rot *decis. 241. num. 9. part. 1. recent. & decis. 526. n. 4. & decis. 570. num. 6. & 7. & decis. 613. num. 1. & decis. 652. num. 3. & decis. 752. num. 6. part. 2. etiam recent.* Theodos. de Rubeis *sing. Rota tom. 2. p. 4. claus. 20. & 258.* Valenzuel. *cons. 128. n. 91.* vbi quòd inducit formam. 1

Primus effectus huius clausulæ decreti irritantis est, vt irritet, seu annullet omnia, quæ in contrarium fiunt, *cap. si eo tempore, de elect. lib. 6. cap. 1. vers. adiiciebatur, de concess. prebend. eodem lib.* Cassad. *decis. 1. num. 7. de restit. spoliat. & decis. 12. num. 6. super regul.* Gom. *super reg. de triennali, q. 49. vers. nam decretum, & in reg. de annali, quæst. 4. vers. nam decretum,* Cou. *pract. cap. 9. num. 7.* Anton. Gabr. *commun. lib. 6.* 2

tit. de clausulis, concl.3.n.56.& 57. Gonzal. *ad reg.8. Cancel gloss.67.à num.12.* Salas *de legib. q.96. tract.14. dub.16.sect.8.sub n.27. post princip. vers. addito autem,* Flamin. *de resiga.lib.4.q.9.n 29.* Matt. *de clauf.191.n.6.* Menoch. *conf.83.n.7. & conf.322. n 40.* Aloys. Ricc. *in decis.Curia Archiepiscop.Neapolit p.2.decis.75.n.1.* Ferret *in Constit.Cathalonia.gloss.1. num.151.* Matesc. *variar.resolut lib.2.cap.38.* Stephan. Gratian. *discept. forens.cap.283.n.3.& cap.574.num.5.& 9.& cap.791. num.13.* Nicol. Garcia *de benefic p.5.cap.1. à num.27.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. cap.7. n.230.* Farin. *fragm crim p.2. litt. L, n.97.* Theodos. de Rubeis *d. cl.258.n.4.* Melch. Phœbos *Lusit decis.137.n.5.tom.2.* vbi quòd operatur nullitatem contracto ipso iure. Solorzan. *de Iure Indiar tom 2. lib. 2. cap.4. num.23.* Rota latè *in Meliten. Admiratus 15. Ianuary 1629. coram Reu.Coccino Decano.*

3 Amplia hunc primum effectum, vt actus contra decretum irritans factus sit nullus ipso Iure, etiam parte non opponente, Gabr. *d.concl.3. num 67.* Matt. *d. clauf.191. num. 6. alias clauf.255. in vltim. impress.* Monet. *d num. 150. prope finem,* Gomez *in tract.de gratiis expect. num.18. & 19.* Bursat. *cons.82. num. 21. vol. 1.* Destruit enim & inficit ipso Iure omnia contra aliquem attentata, ad not. per Cald. Pereira *d. quæst 6. num.29.* ita vt omnia facta contra decretum habeantur pro fectis, Gabr. *d. conclus. 3. num.56.* Cardin. Tusch *pract. conclus. tom.2. litt. D,*
4 *conclus.115.* Theodos. de Rubeis *d clauf. 258. num. 59.* Intellige, vt operetur nullitatem actus ab initio illius, cùm dicatur habere oculos retrò, Sarnen. *super reg de annali, quæst. 5. in fin.* Cassad. *super reg. decis.11. num.4. & 5.* Rot. *in Ipporegien. Canonicatus 17. Iuny 1605. coram Illustriss.mo Patriarcha Manzanedo,* impressa per Farinac. *decis.142. num.4. p. 2.*
5 *recent.* & retrò gesta inficit, quandocunque de eo opponatur, Gemin. *in cap statutum, sub num.12. prope finem, de priuil.in 6.* Gabr. *d concl.3. num 51. in 9. effectu,* Rot. *in Meten. Monastery 5. Iuly 1621. coram Reuerendissimo D.meo Coccino Decano* Etiamsi partes millies consentiant, Menoch. *cons.398.n.48.* de quo infrà latiùs.

6 Limita tamen hunc effectum, vt scilicet decretum irritans non infirmet actum ante illius interpositionem plenè perfectum, vt per Franch. *in d. cap si eo tempore, not.2.* Gabr. *d.concl.3. num.48.* Petr. Henriq. *cons.75.n.22.* Monet. *d c.7. n.230. vers. limitatur.*

7 Secundus effectus est, quia decretum irritans ligat etiam ignorantes, non solùm si adsint ea verba, *vel ignoranter contigerit attentari,* vt in casu *d. cap. si eo tempore,* verùm etiam si non adsint, vt probat text. *in cap.si postquam, & in cap. dadum, & in cap. si beneficia, de praben.lib.6.* obseruant Felin. *in cap. caterùm, num.37.de rescript.* Cassad. *decis.12. num.5. super reg.* Gabr. *d.concl.3.n.2.* Couar. *in cap.alma mater, p. 1. §. 10.n.8.& seq.* Simon. *de reseru.benefic. q.96.* Bonacos. *comm opinionum lib.1.tit.18.n.5.* Flamin. *d.lib.5.q.6. n.220 cum seq.& lib.11.q.4. num.44. & q.13. num.86.* Francisc. Galler. *in margarita casuum Conscient. verb. clausula,* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2. q.73. art.2.* Eras à Cochier *de Iurisd Ordin.in exemptos, lib.2.q.5. n.16.& q.15.num.3.* Farinac. *fragm crim. part.1. litt.C. n.672.* Ceual. *commun.contra communes, q.903.num.13.* Matt *d.clausula 191. num.12. & de Iurisd p.4. cent.1. casu 94.n.32.* Mantic. *decis.76. n.4. & 5.* Sigismund. à Bononia *de elect.dub.3.num.6.* Cald. Pereira *quæst. forens.lib.1.q.6.n.30.* Monet. *d.c.7. num 231.* Rot. *in Dertusen. parochialis de Sorita 12. February 1593. coram Pena, & decis.578.num.3. p.1. diuers.* Theod. de Rubeis *d cl.258. n.57.* vbi ait procedere siue adsint verba illa, *scienter, vel ignoranter,* siue non adsint. Eadem Rot. *in d. Meliten. Admiratus,* quæ reperitur impressa *p.5.recent.decis.231.*

Amplia primò, vt non solùm sufficiat præsumpta scientia, verùm etiam probabilis ac iusta ignorantia non excuset, *cap. si beneficia, de praben. in 6.* Bisig. *decis.1. num. 6. vers. & esto, de restitut. spoliat.* Put. *decis.387. lib.3.* Rot. *in Verdunen. parochialis 23.* 8
Ianuary 1587. coram Gipsio; statim enim operatur 9
effectum suum decretum huiusmodi à die datæ, etiamsi ante scientiam ipsius priuilegiati seu prouisi, & etiam ante constitutionis publicationem, quæ non requiritur ad huiusmodi effectum, per ea quæ post Innoc. & Hostien. tradunt Ioannes Andr. *in cap. 1.n.3. vers.dicit Innoc.* vbi Anan. *num.6. vers.quoad primum, de concess praben.* Gabr. *d.concl.3. num.45. & tit. de legibus, concl.4.num.9.* Monet. *d.c.7. n 246.* Rot. *in Papien. deuolutionis bonorum 16. January 1598. coram Card. Pamphilio.*

Amplia secundò etiam quoad Papam, nisi faciat contra decretum Motu proprio, vel ad instantiam partis ex certa scientia, cum clausula derogatoria ipsius decreti, prout aliis relatis tradit Gabr. *d. concl.3.n.4. & 5.* quem refert, & sequitur Monet. *d. cap 7 num 232.* Put. *decis.138. lib.2. in correctis,* Anastas. Germon. *de indult.Card. § alioqui n.15.* Solorzan. *de iure Indiarum tom.2. lib.3. cap.2. num.12.* licèt non adsint verba ea, *etiam per nos,* &c. vt post Cassad. *decis.5. de concess. praben.* & Paris. *cons.37. vol.4.* obseruant Gabr. *d. concl. 3. num.74.* quicquid dicant Matta *d. clauf.191. alias 255. num.1. cum seqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell gloss. 67. num. 24.* Nicol. Garc. *de benef. p.5. cap.1. à num. 19. vsque ad 30.* Menoch. *cons 83. num.23.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.4. collect.1596.* 10

Amplia tertiò, vt hic secundus effectus locum habeat etiam quoad executorem Apostolicum, vt ex Gemin. *per illum text. in c quodam, notab.4.* & ibi Anchar. *not. 3.* Franch. *not. 2. de praben. lib. 6.* resoluunt Gabr. *d.concl.3. num.3.* Monet. *d. cap.7. ante num.232.* 11

Amplia quartò, vt procedat, siue decretum emanauerit Motu proprio, siue ad instantiam partis, siue iustè, siue iniustè, atque etiam siue causa non cognita, vt post alios tradunt Gabr. *d. concl.3. n.7.* Monet. *d cap.7. n.233.* 12

Limita nunc primò hunc secundum effectum, vt respecto aliarum pœnarum decretum irritans non liget ignorantes, vt per gloss *verb ex nunc, in cap. nolentes, de heret. lib.6.* Felin. *in cap. caterùm 3. col. 14. vers. secunda restrictio, num.19. de rescript.* Matescot. *var. resolut. lib.2. cap.39. num.1. & 13.* Sanch. *de matr. lib.3. disput. 17. num. 10.* Gratian. *discept. forens cap. 631. num.14.* Gonzal *d gloss.67. num.19.* Gabr. *d.concl. 3. num.8.* Monet. *d. cap.7. num. 234.* Sigismund. de Bononia *d. dub.3. num.7.* Put. *decis.274. num.2. in fin. lib.1. in correctis;* vbi etiam dicitur, quod licèt decretum irritans afficiat ignorantes, non tamen afficit ante publicationem, vel ante conditionis euentum. Rota *dict. decis. 231. num. 7. part. 5. recent.* 13

Limita secundò, quòd hoc decretum ab inferiori tamen, etiam Legato Papæ positum non ligat ignorantes etiam quoad nullitatem actus, prout obseruant Mandos. *in tract. de inhibit q.36. num.4. & 5.* Leonel. *de subrept. rescript. q.3. art.4. in fin fol.13. col. 4.* Gabr *d.concl.3 num.9. & 11.* licèt *num.12.* multos quoque recenseat contrarium in hoc sentientes, Gonzal. *d gloss.67. num.21.* ex Cassad. Matt. *vbi sup. num 12.* 14

Digitized by Google

num. 12. Caputaq. decis. 1. in fin. p. 2. Erasm. à Co-
chier de Iurisd. Ordin. in exemptos, lib. 2. q. 5. n. 16. Mo-
net. d. c. 7. n. 235.

15 Limita tertiò, vt possessionis captæ ab ignorante
contra decretum irritans, facienda non sit mentio
ab impetrante, licèt secus sit in sciente, vt post alios
limitat Gabr. d. concl. 3. n. 13. quem refert Monet. d.
cap. 7. n. 236.

16 Limita quartò, vt decretum irritans non liget
ignorantes, quando est super incerto corpore be-
neficij, & non est adiectum tempus, vt per Gabr.
d. concl. 3 num. 14. Monet. d. c. 7. num. 237. Rot. decis.
56. lib. 2. p. 3. diuers. & decis. 423. num. 5. in princ. apud
Farin. p. 2. recent. Idem in reseruatione tradit Gabr.
d. loco, num. 15. & in manus appositione facta à Papa,
num. 16. & in decreto apposito in alternatiua Epi-
scopi, num. 17. licèt quoad hæc duo vltima contra-
rium contendat Hieron. Gonzal. d. gloss. 67. à n. 29.

17 Theodos. de Rubeis d. clausul. 298. num. 12. Nam
decretum irritans tunc demum ligat ignorantes,
quando dispositio, cui adijcitur, est certa, & deter-
minata, secus si dubia, Rot. decis. 608. num 13. p. 2.
recent.

18 Tertius effectus est decreti irritantis, vt apposi-
tum reseruationibus beneficiorum tam vigore re-
gulæ 8. de mensibus Apostolicis, quàm alias, non
solùm inficiat titulum, sed etiam possessionem, vt
per Cassad. decis. 1. de causa possess. & propriet. & de-
cis. 1. sub n 7. de restit. spoliat. Simon. de reseruat. q. 40.
in princ. Sarnen in reg. de triennali, q. 49. num. 3. Gabr.
d tit. de clausul. concl. 3 n 56. Flamin. d q. 9. num. 30.
Mart. d clausul. 191. alias 255 n. 8. Put. decis. 48. num. 3.
& decis. 94. num. 2. & 4. & decis. 186. p. 1. in correctis,
Aloys. Rico in decis. Curia Archiept. Neapol. p. 1. decis.
75. n. 4. Ægid. decis. 533. Sarnen. super reg. de annali,
q. 23. n 4. & de triennali q. 49. num. 3. Anton. Fab. in
Codic. lib. 1. art. 2. definit. 21. Ioan. à Cochier in reg. 1.
Cancel num. 20. Verall decis. 15. num. 1. p. 3. Monet. d.
cap. 7. num. 238. Rot. decis. 3. de restit. spoliat. in nouis,
& in Merden. Canonicatus 7. May 1593. coram Car-
din Pamphilio, & in Beneuentan. beneficiorum 14. De-
cembris 1601. coram Reuerendissimo Domino meo Coc-
cino Decano, & in Ipporigien. Canonicatus & prabenda
27. Iunij 1605. coram Illustrissimo Patriarcha Man-
zanedo, impressa per Farin. decis. 142. n. 4. p. 2. recent.
& in Cassalen. Canonicatus, 14. Aprilis 1613. coram
Ortembergo, & Baren. seu nullius Archipresbytera-
tus 18. Martij 1613. coram Card Sacrato, & in alia
ciuitatis Castelli parochialis 2. Iunij 1614. coram D.
Dunozetto, impressa per Farin. decis. 613. n. 7. p. 1. re-
cent. & in Cæsaraugustana præeminentiarum 10. No-
uembris 1623. coram Reuerendissimo Domino meo Coc-
cino Decano, & in Meten. Monasterij 5. Iulij 1621.
coram eodem, & in Dertusen. Vicaria 22. Aprilis
1624. coram R. P. D. meo Merlino, & in Barcino-
nen. Vicaria 9. Decembris 1626. coram bon. mem.
Buratto. Theodos. de Rubeis dict. clausul. 258.
num. 6. vbi num. 7. addit talem possessorem dici non
habere possessionem, nec ciuilem, nec naturalem,
itaut titulus remaneat sine aliquo colore. Rot. apud
Paul. de Rubeis decis. 105. à num. 22. tom. 3. diuers.
alias p. 7. recent. vbi quòd inficit possessionem iuris,
non autem facti.

19 Amplia primò, & intellige huiusmodi decretum
irritans inficere titulum, & possessionem, quando
intrat Constitutio, cui adhæret, tanquam accesso-
rium vt per Gemin. & Franc. in cap. præsenti, in princ.
de offic. deleg lib. 6. Rot. in Vmbriaticen. parochialis 1.
Iulij 1613. coram Card. Sacrato, & in Castron. beneficij
27. Iunij 1614. coram Illustrissimo Cardin. Verospio,
impressa per Farin. dec. 652. n. 3 p. 1. recent. vbi etiam
fuit dictum decretum irritans non operari nisi cla-
rè pateat beneficium sub reg. 8. comprehendi. Vn- 20
de etiam in vna Tirassonen. decimarum 17. Iunij 1611.
coram R. P. D. meo Pironano, impressa per Farin. decis.
341. num. 3. p. 1. recent. fuit dictum, hanc clausulam
in priuilegiis tanquam accessorium non operari
effectum, nisi postquam cognita fuerint priuilegia
intrare: & in alia Acerrana Canonicatus 1. Iulij 1613.
coram Illustrissimo Domino Patriarcha Manzanedo,
impressa etiam apud Farin. decis. 516. n. 4. p. 1. recent.
fuit pariter dictum, decretum irritans appositum in 21
Constit Gregor. XIII. de modo & forma publi-
candi resignationes, non intrare interim dum non
fuerit doctum de publicatione; & sic quod in-
terer distincta Constitutio, nihil operari, & non im-
pedire manutentionem, & citat. decis. 122. lib. 2. p. 3.
diuers. & demum Gonzal. d. gloss. 67. num. 39. cum
aliis à se relatis declarat, hunc tertium effectum
procedere, quando constat de tali reseruatione,
affectione, vel lite, vt obseruat Monet. d cap. 7. num.
240. Et quòd decretum irritans tunc inficiat posses-
sionem, quando certum est illud intrare, & quòd, do-
nec dubium est, an intret, vel non, interim possessor
sit manutenendus ratione saltem suæ detentionis,
tenent, Lancellot. de attent. p. 3. cap. 24. quæst. 1. num.
80. Seraphin. decis. 1471. num. 5. & 7. & fuit resolutum
in Salernitana præben. 10. Nouembris 1617. coram D.
Vbalde seniori, & in Ananigna beneficij 15. Martij
1627. coram D. Vbaldo iuniori.

Amplia secundò, siue reseruatio sit generalis, siue 22
specialis; ita ex Cassad. decis. 1 num. 1. de causa possess.
& prop. ac Mandos. ad Lapum alleg. 127. sub litt. B,
in fin. & in proœm. reg. Cancell q. 2. n. 2. tradunt Gon-
zal. d. gl. 67. num. 36. & Monet. d. cap. 7. num. 239. in
fine.

Amplia tertiò, vt etiam decretum irritans, de 23
quo in cap. fin. vt lite pendente, lib. 6. contra proui-
dentes de beneficiis litigiosis, inficiat possessio-
nem, vt ex Rota decis. 17. num 1. & 2. de restit. spoliat.
in antiq. ac Lancellot. de attent. p. 1. cap. 3. num. 11.
notant Gonzal. d. gloss. 67. num. 37. & 38. & Monet.
d. cap. 7. num. 240. in princ. An autem decretum irri- 24
tans inficiat possessionem, aut titulum in aliis ca-
sibus, præterquam in beneficiis reseruatis ac liti-
giosis? vide Achil. de Grassis decis. 8. num. 4. de restit.
spoliat. Put. decis. 27. lib. 2. & decis. 180. num. 2. lib. 3.
Gonzal. d glos. 67. à num 4. vsque ad 49. Nicol. Garc.
d. c. 1. à n. 412. vsque ad 437. Monet. d. c. 7. num. 240.
prope fin.

Amplia quartò, & declara, vt supradictum de- 25
cretum etiam ante factam iustificationem narrato-
rum, non tollat detentionem, seu insistentiam fa-
cti, vt per Lancellot. de attent. p. 3 cap. 24. tit. de reo, q.
1. num. 77. & fuit resolutum in Parmen. Prioratus 16.
Ianuarij, & 16. Februarij 1598. coram bonæ memoriæ
Orano, & Cusentina Capellania 26. Octobris 1602.
coram Illustrissimo Domino meo D. Cardin. Millino, &
in Meliten. parochialis 27. Iunij 1603. coram Reue-
rendissimo Domino meo Coccino Decano, & in Tuder-
tina Assigna 18. Iunij 1607. coram eodem, & in Ra-
uennaten. notariatus 11. Iulij 1615. coram Buratto, im-
pressa per Farin. decis. 752. n. 6. p. 2. recent.

Amplia quintò, vt non solùm titulum, & posses- 26
sionem inficiat, sed etiam dominium, & omnes ef-
fectus ex illis resultantes, vt per Sarnen. super reg. de
triennali, q. 49. prope princip. vers. nam decretum irri-
tans, Gabr. d. conclus. 3. num 50. Put. decis. 50. in fin.
lib. 1. & decis. 197. num. 3. lib. 3. Rot. decis. 89. num. 4.
p. 1. diuers. & in vna Interamnen. Castri Pedisluci 12.
Februarij

Digitized by Google

Februarij 1601. coram R.P. D. Crescentio A. C. Clerico, impressa per Farinac. decis. 41. n.9. p.1. recent. vbi fuit dictum, decretum irritans afficere & destruere omnia, & operari nullitatem ab initio, ita vt nec effectum, nec Iuris fomentum, nec executionem habeat.

27 Limita primò, procedere tantùm in possessione iuris, non autem facti simplicis, & nudi, vt per Alex. in l.1. num.11. & seq. ff. de acquir. possess. & fuit dictum in Licien. beneficiorum 4. Iunij 1607. coram Caualerio

28 Limita secundò, non inficere possessionem, quando non est super certo corpore beneficij, Cassad. decis.1. num.1. de restit spoliat. Put. decis.48. num.2. & decis.94. num.2. lib.1. & decis.26. num.1. lib.5. in correctis, & fuit dictum in Mediolanen. beneficij 10. Martij 1614. coram Martino Andrea, impressa per Farinac. decis.523. num.6. quicquid dicant Anastas. Germon. de indultis Cardin §. volentes, numer. 50. & 51. Gonzal. d. gloss. 67. num.52. & Monet. d. cap.7. num.239.

29 Limita tertiò, id solùm locum habere, literis in quibus ista clausula inserta est, iustificati, & non antea; nam reus possessor potest illi se opponere, dicens contra prouisum quoad se, liberas ædes habeo, iuxta text. in l. fin. C. de rei vendic. Rot. decis.6. de re iud in antiq. & decis.4. eodem tit. in nouis, & in illa Licien. suprà allegata, & in d. Tudertina, & in Leodien. Canonicatus 22. Aprilis 1611. coram R. P. tunc Pirouano.

30 Limita quartò, id locum non habere quando anterior possessor continuauit in vnaquaque possessione, vt fuit dictum in Anconitana S. Primiani 6. Iunij 1561. coram Rubeo.

31 Limita quintò, non habere locum nec effectum, quando Papa concedens noluit concedere nisi verificatis narratis, ac illis veris existentibus, vt per Gemin. in cap. præsenti, in princ. vers. nona, & ibi Franc. num.3. vers. nota, de officio leg. in 6. Gabr. d. conclus.4. n.82. Rot. in Romana pecuniaria 25. Iunij 1570. coram Cotta.

32 Quartus effectus est, quod clausula decreti irritantis inducit formam, vt per Felin. in cap. cum accessissent, sub num.8. vers. & vbi apponitur clausula, & ibi Dec. vers. & ad hoc etiam facit, de constit. Albert. Brun. in tract. de form. rub. quando aliq. cens. trad. pro forma. Socin. iun. cons.71. num.23. lib.1. Gabr. d. concl. 31. n.70. Paris. cons.19. num.185. lib.2. Grat. resp.16. in princ lib.1. Matien. l.1. gloss.4. n.19. lib.5. noua Recopil. Gutier practic. lib.3. q.15. à num.40. Flam. de resignat. benef. lib.5. q.6. num.126. Mart. de iurisd. p.4. cent.1. casu 49. num.19. Ioan. Gare. de nobilit. gloss.15. num.9. Ceuall. comm. contra communes, tom.4. q.900. num.13. Gonzal. d. glos.67. num.50. Sigismund. de Bononia d. dub.3. n.3. Monet. d. cap.7. n.242. Rot. decis.215. n.7. p.1. diuers. & fuit dictum in Verdunen. parochialis 23. Ianuarij 1586. coram Gipsio, & in Valentina Baronia 10. Martij 1603. coram Attreban. & in Perusiana fideicommissi de Alphanis 10. Nouembris 1608. coram Greg XV. impressa per Farinac. 225. num.5. p.2. recent. Theodos. de Rubeis d. claus.258. n.27. Adeò vt illa non seruata actos ipso iure corruat, Bald. cons.351. num.9. lib.5. Decian. cons.532. num.4. & fuit dictum in Romana Societatis officij 14. Ianuarij 1613. coram Domino Pamphilio.

33 Quintus effectus est secundùm aliquos, vt dispositioni, cui adiectum est hoc decretum, licèt facta sit ad commodum partis, non possit pars renunciare, siue expressè, vt voluit gloss. verb. processus, in cap. dispendia, de rescript. in 6. & ibi Archid. Ioan. Andr. ac Gemin. Iason in l. non dubium C. de legib. Alderan. Mascard. concl.9. num.15. cum seqq. & præcipuè num.19. Virgil. Boccac. in constit. glos.6. num. 139. cum seqq. & plerique, quos refert Gabr. d. concl. 3. 27. 19. & 21. siue tacitè non vtendo, vt alij censuerunt, quos ibidem refert num.20. & 22. Verùm contrarium, quòd nimirum pars possit renuntiare dispositioni habenti decretum irritans in fauorem partium, tenet Gabr. d. concl.3. à num. 25. Matta d. loco num.5. Gonzal. d. gloss.63. n.52. Cald. Pereira d. q.6. num.32. & censuit Rota apud Cenci. de censib. decis. 59. num.15. & p.5. recent. decis.231. num.8. Reiectis pluribus conciliationibus, quas ad has contrarias opiniones adducunt Hieron. Gabr. cons.162. num.10. vol.1. Gabr. d. concl.3. num.52. cum seqq. Gonzal. d. gloss. 67. num. 53. illa mihi videtur vera, vt scilicet prima procedat, quando quis incepit vti dispositione, cui adiectum est decretum irritans; posterius verò antequam huiusmodi dispositione vti incipiat, refert Monet. d. cap.7. num.241. in med. actus enim nullus, quia iam contra decretum irritans factus, consensu partium sustineri nequit; vt post Menoch. cons.348. num.48. tradit Matta loco cit. num. 10. & faciunt multa, quæ congessit Farin. fragment. crim. p.2. litt. L, à n.182.

Sextus effectus est, quia decretum irritans tollit 34
præscriptionem, vt per Rebuff. ad leges Galliæ, tit. de fir. & irreu. concord stabil. vers. plus dicit. Gabr. d. concl. 3. n.44. Gonzal. d. glos.67. num. 50. Monet. d. c.7. num. 244. vbi num.248. id intelligit de præscriptione futura, non autem præterita, per quam acquisitum est ius tertio, cui non censetur Princeps velle præiudicare, nisi exprimat.

Septimus effectus huius decreti est, vt tollat 35
etiam consuetudinem nedum in præteritum, sed etiam in futurum, vt per Gabr. d. concl. 3. num. 40. Gonzal. d. glos.67. num.50. Farinac. in tract. de immunitate, num.15. Matt. d. loco, num.9. vbi ait contra decretum irritans allegari non posse non vsum, contrariúmve vsum, & quoad contrarium vsum admittit, negans quoad non vsum, Hieron. Gabr. d. cons. 162. à num.19. lib.4. Anton. verò Gabr. eandem priorem opinionem tanquam communem limitat, ex Ruin. cons.13. num.30. vol.2. vt non habeat locum in consuetudine immemoriali, refert Monet. d. cap.7. num. 243. Theodos. de Rubeis dict. clausul. 258. num.70.

Octauus effectus decreti irritantis est, vt tollat 36
vires sententiæ, eiusque executionem impediat; ita post Cassad. decis.12. num.5.6. & 7. de reg. Cancell. & Sarnen. in reg. de annali, q.5. tradit Gabr. d. conclus.3. num 51. quem sequitur Gonzal. d. glos.67. num.50. in id etiam allegans Rot. decis. 24. num. 5. & decis. 149. num.2. part.2. diuers. & refert Monet. d. cap.7. num.248.

Nonus effectus est, quod decretum irritans appo- 37
situm in gratia, operatur etiam ante præsentationem literarum, vt per Gonzal. d. num.50. post Gabr. d. concl. num. 52. qui num. 53. hue refert, per istud decretum reuocari Iudicis processum, etiam ante præsentatas literas reuocatorias, refert, & sequitur Monet. d. c.7. n.249.

Decimus effectus est, quod licèt suspendatur 58
petitorium, vt agatur de possessorio, tamen stante hoc decreto irritante potest pronuntiari in petitorio dimisso possessorio, vt tradit Gonzal. d. gl.67. n.64. vbi asserit ita fuisse resolutum in vna Syracusana quartæ 14. Maij 1585. coram Blanchetto, & in eadem 20. Iunij 1586. coram Robusterio, refert Monet. d. c.7. n.250.

39 Hi sunt huius clausulæ principaliores effectus,
quos operatur non modò si est integra, & extensa,
nimirum, *Decernentes irritum, & inane, si secus à quo-
quam quauis authoritate scienter, vel ignoranter conti-
gerit attentari*; sed etiam si dicatur, *Irritum, & inane*,
&c. prout *in fine reg. 8. Cancell.* hodie 9. iuxta ea quæ
tradunt Gonzal. *d. gloss. 67. à num. 2.* & Monet. *d. cap. 7.
num. 252.*
40 Idem est, si fuerit adiecta clausula, *Aliter non va-
leant, & obseruentur*, quæ æquiparantur decreto irri-
tanti, vt post Castren. *cons. 82. num. 11. vol. 1.* tradit
Mart. *d. loco n. 7.*
41 Idem quoque si dicatur, *Nullius sit momenti*, ex
congestis à Gonaal. *d. gloss. 57.* & à Monet. *d. cap. 7.
numer. 253. in princip.* & à metipso *de dictionibus,
dict. 253.*
42 Idem est de dict. *Nullius roboris sit*, vel *Roboris
non obtineat firmitatem*, vt per Gonzal. *vbi suprà, n. 8.*
43 & Monet *d. n. 253.* & de dictione, *Nullatenus*, ex
gloss. *verb. nullatenus*, & *ibi* Imol. *n. 20. de sequest. pos-
sess.* Sanch. *lib. 6. de Matrimon disp. 32. n. 7.* Gonzal. *d.
gloss. 67. n. 65.* & aliis per me citatis *dict. 191 n. 4. & 5.*
44 & de dict. *Omnino*, *dict.* 206. & de dict. *Alioquin.*
Gonaal. *d. gl. 67. n. 66.*
45 Idem denique de dictione, *Nullo modo*, sentit
Steph. Gratian. *Marchia decis. 51. n. 18.*
46 Et denique vbi lex aliquid prohibet simpliciter,
intelligitur tacitè apponere clausulam annullati-
uam, *si contra fiat*, de quo vide Doctores per tex. *ibi,
in l. non dubium, C. de legib. & in cap. dilecta, de re-
scriptis.* Cosin *in pragm. sanct. tit. de elect. cap. sicut, §.
similiter, verb. ne. pag. 113.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb.
reuertatur, à num. 58. C. de reuocand. donat.* Cassan. *in
consuetud. Burgund. rub 4. §. 7. in princip. num. 1.* Suar.
de legib. 5. cap. 27. num. 4. cum seqq. latissimè cum
multis ampliationibus, & declarationibus exornat
Farin. *fragm. crimin. p. 2. litt. L. num. 169. cum multis
seqq.*
47 Tria circa hanc clausulam à nobis restant adno-
tanda. Primum, quòd decretum irritans non am-
pliat dispositionem principalem, sed tanquam ac-
cessorium illius naturam sequitur; ita Gabr. *d. concl.
3. n. 54. vers. contrarium*, Gonzal. *d. gloss. 67. num. 55.*
Put. *decis. 1. num. 1. & decis. 301. num. 3. lib. 1. in corre-
ctis*, & fuit dictum *in Baren. seu nullius Prioratus 10.
Iunij 1614. coram Card. Sacrato*, impressa per Farin.
48 *decis. 569. n. 8. in fin.* Vnde infert Gonaal. *d. gloss. 67.
num. 56. & seq.* quòd decretum irritans in gratia Pa-
pæ concurrente cum collatione Ordinarij sub ea-
dem die, nihil operatur quando prouisus ab Ordi-
nario habet possessionem, in terminis *cap. si à Se-
de, de preben. in 6.* quoniam decretum irritans tan-
49 quam accessorium non caosat anterioritatem. In-
fertur secundò, quòd decretum irritans non ope-
ratur, quando est ex falsa causa interpositum, vt
per Roman. *cons. 355. num. 11. & 60.* Gabr. *d. concl. 3.*
50 *num. 79.* Gonzal. *d. gloss. 67. num. 59.* Infertur tertiò,
quòd decretum irritans appositum in fauorem vnius
non operatur in fauorem alterius, vt post Ruin.
cons. 70. num. 17. vol. 2. tradunt Gabr. *d. concl. 3. n. 81.*
51 & Gonzal. *d. glos. 67. num. 61.* Infertur quartò, vt
decretum irritans appositum in gratia de aliquo
beneficio obtenta, vti de reseruato, non afficiat
manus Ordinarij, si non sit reseruatum, vt per
52 Go[illegible]l. *d. gloss. 62. num. 62.* Infertur quintò, vt de-
[illegible]tum irritans nihil operetur ad hoc, vt expresso
vno modo vacandi veniat alius non expressus, vt
per Gabr. *d. conclus. 3. num. 80.* & Gonaal. *d. gloss. 67.*
53 *num. 63.* Infertur sextò, quod decretum irritans ap-
positum in gratia subreptitia, & nulla, pariter sub-
reptitium sit, & nullum, tanquam dependens ab
illa; ita Gonzal. *d. gloss. 67. n. 64.* post Cassad. *decis. 20.
num. 4. reg. Cancell.* Mohed. *decis. 11. num. 1. de concess.
preben.*

Secundum est, vt non subsistente gratia princi- 54
pali, cui cohæret decretum irritans, & ipsum de-
cretum deficiat, vt per Gemin. *in cap. præsenti, in
princip. vers. nota quod*, vbi Franc. *in 3. not. de offic. leg.
lib. 6.* Put. *decis. 108 lib. 3. in correctis.* Gabr. *d. concl. 3.
num. 82.* Rot. *in Oxomen. Archidiaconatus 10. Maij
1614. coram bon. mem. Buratto*, impressa per Farinac.
decis. 570. n. 7. p. 1. recent.

Tertium est, quòd decretum irritans adiectum 55
conditionali dispositioni, etiam ipsum conditio-
nale redditur, & suspenditur eius effectibus in euen-
tum conditionis, vt notant Doctores per text. *ibi in
Clem.* vbi gloss. *verb. per Ordinarium, de concess. pre-
bend.* & *ibi* Card. *opposit. 1. vers. ex hoc infertur, &
quæst. 15. vers. secus esset*, Imol. *not. 3.* & Anchar. *num. 5.*
Mart. *d. loco, num. 11.* Gabr. *d. concl. 3. num. 46.* Gonzal.
d. gloss. 67. num. 51. Monet. *d. cap. 7. num. 254.* Non
operatur enim in concessione conditionali condi-
tione non verificata, Rot. *apud Farin. decis. 516. num. 4.
p. 1. recent.*

Claus. *De facto*, operatur vt manu Regia procedi 56
& iudicari possit, Decian. *cons. 434. num. 4.* Blanc. *de
compromis. q. 1. num. 24. & seq.* Et sine libelli produ-
ctione, Blanc. *d. q. 1. num. 25.* Item sine causæ cogni-
tione & probatione. Felin. *in cap. 1. num. 51. vers. etsi
dicatur de facto, de constit.* Blanc. *d. q. 1. sub n. 24.* qui
etiam tenent operari vt procedi possit omissis so-
lemnitatibus, & Iuris ordine non seruato, Theodos.
de Rubeis *in singul. Rota tom. 2. p. 4. claus. 264. à num. 1.*
vbi *num. 12.* tenet hanc claus. non operari quod Iu-
dex tollat, vel contra naturalem æquitatem lædat
iura partium, vel eis defensionem conferat.

Claus. *De iure & facto*, posita in compromisso ope- 57
ratur quòd Iudex possit admittere probationes per-
suasiuas, & verisimiles, licèt non plenas, & conclu-
dentes, & quòd possint recipi testes die feriata, &
iuris ordine prætermisso, Blanc. *d. q. 1. n. 27.* Theod.
de Rubeis *d. claus. 268. num. 3. & 4.* vbi *n. 7. cum seqq.*
post Dec. *cons. 39. col. 3.* dicit quòd ista clausula non
potest apponi à tutore compromittente iure pupilli,
nec à Prælato compromittente iure Ecclesiæ.

Clausula XLI.

De plenitudine potestatis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clau-
sula agentes.*
2 *Plenitudo potestatis est illa, cuius causæ non est ratio
exquirenda in Principe, cur ita faciat.*
3 *Plenitudo potestatis in Principe est cum eiusdem
absoluta potestate.*
4 *Princeps in rescriptis, & concessionibus, in dubio
præsumitur non vti plenitudine potestatis, sed
rescribere, & concedere secundùm Ius com-
mune.*
5 *Odiosa censetur clausula*, De plenitudine pote-
statis.
6 *Princeps quando apponit clausulam*, Non obstan-
te, &c. *præsumitur vsus plenitudine potesta-
tis, vel quando apponit clausulam*, Ea certa
scientia.
7 *Princeps præsumitur vti plenitudine potestatis, quan-
do actus non valeret.*

8 *Clausula,*

8 *Clausula*, De plenitudine potestatis, *idem importat quod clausula*, Ex certa scientia.

9 *Derogatoria ad omnem legem contrariam vim habet clausula*, De plenitudine potestatis.

10 *Contraria vt censeantur sublata absque alia derogatione operatur clausula*, De plenitudine potestatis, *maximè quando adest clausula*, Ex certa scientia.

11 *Princeps in legibus humanis etiam ex leui causa dispensare censetur stante clausula*, De plenitudine potestatis.

12 *Princeps per clausulam*, De plenitudine potestatis, *censetur dispensare in Iure diuino & naturali cum iusta causa, in casibus, quibus hoc ei licet.*

13 *Princeps ex iusta causa potest priuilegium, seu contractum à se cum subdito celebratum limitare.*

14 *Intellige, modò causa publicam respiciat vtilitatem.*

15 *Priuilegiis derogari potest ratione publica necessitatis, quando constat, quod talis viget necessitas, quæ non potest euitari.*

16 *Princeps per clausulam*, De plenitudine potestatis, *derogat Iuri saltem humano, etiam sine causa.*

17 *Defectus omnes solemnitatis non prouenientes à natura, tollit clausula*, De plenitudine potestatis.

18 *Citationem reiicit clausula*, De plenitudine potestatis.

19 *Obreptionem, & subreptionem tollit clausula*, De plenitudine potestatis.

20 *Princeps vt scribit de plenitudine potestatis, nihil opponi potest, quod gratiam annullet.*

21 *Clausula*, De plenitudine potestatis, *operatur vt non possit aliquid opponi contra priuilegium.*

22 *Exceptio nulla obiici potest facta mentione plenitudinis potestatis.*

23 *Papa præsumitur motus ex causa rationabili.*

24 *Princeps absque iusta causa non potest de plenitudine potestatis quemquam dominio rei suæ priuare.*

25 *Facta de plenitudine potestatis, dicuntur per allusionem fieri de plenitudine tempestatis.*

26 *Contractui inito cum subdito, non potest Princeps contrauenire etiam de plenitudine potestatis.*

27 *In contractibus nihil operatur clausula*, De plenitudine potestatis.

28 *Quæsita per contractum non tollit clausula*, De plenitudine potestatis.

29 *Princeps non potest priuilegia, seu concessiones illas reuocare, quæ in naturam, & vim contractus transeunt; vel pro quibus pecunia interuenit, vel conceduntur in recompensationem meritorum.*

30 *Priuilegia præcipuè causa meritorum sunt irreuocabilia, etiam de plenitudine potestatis.*

31 *Papa sine causa non potest beneficiatum suo beneficio priuare, & num. 32. referuntur contrarium tenentes.*

33 *Clausula*, De plenitudine potestatis, *nihil operatur, quando opponitur super illicito.*

34 *Princeps quando aliquid facit, aut concedit de plenitudine potestatis, præsumitur actum fuisse cum causæ cognitione.*

35 *Clausula*, De plenitudine potestatis, *non nisi causa cognita à Principe apponi potest.*

36 *Clausula*, De plenitudine potestatis, *nihil operatur, vbi ea vtens plenè de negotio informatus non est.*

37 *Legitimatio facta de spurio sub assertione, quod spurius sit, cum clausula*, Non obstante, *& clausula*, De plenitudine potestatis, *non valet, si est spurius duplici spurietate non expressa.*

38 *Dolum partis impetrantis non supplet clausula*, De plenitudine potestatis.

39 *Clausula*, De plenitudine potestatis, *non operatur contra non subditum à natura, & in alterius præiudicium, vt num. 40.*

41 *Status causæ si non fuerit Papæ narratus, nihil operatur clausula*, De plenitudine potestatis.

42 *Regula de iure quæsito non tollendo, non derogat clausula*, De plenitudine potestatis.

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Cels. Vgon. *in tract. clausul. pag.* 490. Menoch. *cons.* 1. *num.* 384. *&* 423. *cum seqq. & cons.* 103. *num.* 82. *& cons.* 181 *num.* 35. Menoch. *de success. lib.* 1. *§.* 6. *num.* 11. Hentiq. *in sum. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 27. *§.* 4. *litt. C*, Surd. *cons.* 303. *num.* 17. Azeued. *l.* 1. *num.* 25. *& l.* 2. *num.* 55. *tit.* 4. *lib.* 4. *noua recopil.* Marches. *de Commiss. part.* 2. *§. vnico, num* 99. *cum seqq. pag.* 421. Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 259. *in vltima impress.* Ludou. Rodolphin. *in tract. de suprema, seu absoluta Principis potestate, cap.* 5. *&* 6. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt. C, conclus.* 342. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 7. *num.* 115. *cum seqq.* Bernard. Græuæ *ad pract. Cam. Imper. lib.* 1. *conclus.* 56. *consid.* 3. *in fin.* Theodos. de Rubeis *in singular. tom.* 2. *part.* 4. *claus.* 274. Melch. Phœbos *Lusit. decis.* 128. *num.* 4 *tom.* 2. vbi quòd apposita in instrumento non liquido nihil operatur, *& decis.* 129. *n.* 9. Benedict. Ægid. *ad l. ex hoc iure ff. de instit. & iure p.* 1. *c.* 18. *claus.* 1. *per tot.* 1

Plenitudo potestatis est illa, cuius causæ non est ratio exquirenda in Principe, cur ita faciat. Bald. *in l.* 2. *de seru. & aq. & in l. impetratam, C. quæ sententia rescindi non possint, & in cap. si quis autem, de pace Constantiæ*, resoluit Mart. *d. claus.* 259. *num.* 1. 2

Quæ quidem plenitudo potestatis in Principe, idem est cum eiusdem absoluta potestate, ex traditis per Natt. *cons.* 512. *num.* 19. dum ait, si aliquid etiam leue Principem moueat, eum posse de plenitudine potestatis facere quicquid libet; quod intelligit de legibus humanis. Tum etiam ex Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 12. *num.* 2. *iuncto num.* 3. dum eam, quam ibi vocat absolutam potestatem, hîc plenitudinem potestatis, refert, & sequitur Monet. *dict. cap.* 7. *num.* 115. & ante illum Sanchez *de Matrimon. lib.* 2. *disput.* 15. *num.* 3. *in princip.* 3

In dubio præsumitur Princeps in rescriptis, & concessionibus non vti plenitudine potestatis, sed rescribere & concedere secundùm Ius commune, vt ex *cap. innotuis, de elect. & in cap. proposuit. §. licet autem, de concess. præbend.* tradunt post multos à se relatos Mandus. *ad reg.* 16. *Cancell. quæst.* 6. *num.* 16. Menoch. *de præsumpt.* 12. *num.* 1. Mench. *illust. cap.* 16. *num.* 8. Surd *decis.* 2. *num* 20. Bernard. Græuæ. *d. lib.* 2. *concl.* 56. *consid.* 3. *num.* 6. *&* 7. Ludou. Rodolphin. *de suprema, seu absoluta Principis potestate, cap.* 5. *n.* 1. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 116. Sigismund. Scaccia *de appellat. q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 2. *num.* 10. *&* 11. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 274. *n.* 24. Ratio est, quia odiosa censetur hæc clausula, vt docet Rodolphin. *d. cap.* 5. *n.* 10. vbi *num.* 19. resoluit, quod si sola hæc clausula apponatur in concessione, concessio ipsa strictè integritati debet; quia absoluta Principis potestas dicitur 4

Google

dicitur odiosa, ac proinde ea vti non præsumitur
Princeps, præcipue quando ex ea resultaret iniqui-
tas, Menoch. consil. 2. num. 146. Limitant tamen di-
cti Doctores, quando euidenter de voluntate eius
constet, vel quando defectus esset expressus, quam-
uis actus aliàs esset nullus, vel quando actus pecca-
ret in totum quoad formam Iuris. Limitatem etiam,
hanc præsumptionem locum non habere, quando
6 Princeps apponit clausulam, *Non obstante*, cùm tunc
præsumatur vsus plenitudinis potestatis ita Menoch.
d. præsumpt. 12. n. 3. ex Galliau. in l. centurio, n. 140. ff.
de vulg. & pupillari, ac multis aliis, Rodolphin. dict.
cap. 3. n. 3. aut quando apponit clausulam, *Ex certa
scientia*, vt post Galliau. vbi suprà n. 141. docet Me-
noch. d. præsumpt. 21. n. 4. & tradunt Mandos. d. q. 7.
num 3. Monet. d. cap 7. n. 117. Rodolphin. in d. cap. 3.
num. 4 & 5. id declarans num. 6. & 7. vt in facto non
proprio, aut notorio debeat exprimi; & num. 8. idem
alios sequutus docet de clausula *Motus proprij*, &
num. 11. quando interuenit secunda iussio Principis.
7 Ac denique locum non habet, quando aliàs actus
non valeret, tunc enim Princeps præsumitur vti vo-
luisse plenitudine potestatis; ita per Gallianlam d.
l. Centurio, n. 143 Mandos. d. quæst. 7. num. 6. & Menoch.
d. præsumpt. 12 n. 3. resoluunt Monet. d. cap. 7. n. 117.
in med. Rodolph. d. cap. 3. num. 13. inferens post alios
num. 14 ad Principem remittendum damna subdito-
rum illata pro obtinenda pace, & num. 15. de subur-
biorum ciuitatis destructione tempore belli, & n. 16.
de concessione tertiæ appellationis; n. autem 17. cum
multis seqq. ipsum limitat multis modis declarans.
Quibus sic præhabitis, aliquos effectus, & non
paucos huius clausulæ breuiter recensere oportet.
8 Primus igitur effectus est, vt importet idem quod
clausula, *Ex certa scientia*, vt præter ibi citatos vo-
luerunt multi, quos refert, & sequitur Gabr. comm.
lib. 6. de clausul. conclus. 1. numero 6. Menoch. conf. 1. n.
427. Rodolphin. d. cap. 5. numero 14. [Theodos. de
Rub. d. claus. 274. num. 19. cum seqq.] imò plus operari
hanc clausulam, quàm illam, *Ex certa scientia*, post
Felin in cap. nonnulli, in princ. vers tertiò contra istam
quartam fallentiã, de rescript. Grammat. conf. ciuil. 100.
n. 14 concludit Gabr. ad conclus. 1. n. 7. imò hanc no-
stram clausulam tantam vim habere, quantam ha-
bent duæ illæ simul, *Ex certa scientia*, & *Motu pro-
prio*, notant Mandos d. reg. 6. q. 7. num. 5. Menoch. d.
conf. 1 n. 386 Ioan. à Cochiet ad reg. 16. Cancell. n. 23.
& ad reg. 20. n. 26. Monet d. c. 7. n. 12.
9 Secundus effectus est, quod habet vim deroga-
toriæ ad omnem legem contrariam, etiam haben-
tem clausulam derogatoriam, vt per Matien. lib. 3.
gloss. 11. n. 4. & 5. noua Recopil. & Rodolphio. d. cap. 5.
num. 4.
10 Tertius effectus est, vt operetur quod contraria
censeantur sublata absque alia derogatione, & clau-
sula, *Non obstante*, maximè quando adest clausula,
Ex certa scientia, ita post Bald. conf. 253. Illustriss. d.
num. 4 vers. præterea in donatione, lib. 1. tradit Card.
Tusch. d. litt. C. conclus. 42. n. 1.
11 Quartus effectus est, vt per eam dispenset Prin-
ceps in legibus humanis, etiam ex leui causa, ad tra-
dita per Anchar. in cap 1. numero 30. de constit. vbi ait,
Principem de potestate ordinaria non posse dispen-
sare in lege humana sine magna causa, quasi velit
de absoluta posse ex leui causa, & apertiùs Natta
conf. 512. num. 19. dum de humanis legibus loquens
scripsit, quod si aliquid etiam leue Principem mo-
ueat, poterit is de plenitudine potestatis facere
quidquid libet, prout eos refert Monet. d. cap. 7. num.
119. vers. secundus.

Quintus effectus est, vt per eam dispensare cen- 12
seatur in Iure diuino, & naturali cum iusta causa, in
casibus, quibus hoc ei licet, vt docent plures, quos
refert, & sequitur Gabr. com. lib. 3. tit. de iure quæsito
non tollendo, conclus. 1. numero 1. iuncta conclus. 2 num. 1.
dum asserunt, Principem posse de plenitudine pote-
statis auferre alicui cum causa ius ei quæsitum,
etiam de Iure gentium, refert, & sequitur Monet. d.
c. 7. n. 120.
Vnde data iusta causa, non solùm posse Princi- 13
pem priuilegium, seu contractum à se cum subdito
celebratum limitare, eique modum, & conditio-
nem præscribere, docent Molin. de primogen. lib. 4.
cap. 3. n. 17. Pelaez de maioratu, q. 44. num. 11. Matien.
l. 11. gloss. 8. n. 4 tit. 7. lib. 5. noua Recopil. Peregr. de iure
fisci, lib. 1 tit. 3. numero 67. Cabed. decis. 19. numer. 10. &
decis. 68 part. 2 sed etiam reuocare, tenent Ias. conf.
217. vers. 13. & 14 & n. 41. & 49. vol. 2. Abb. conf. 94.
col. 3. vers. quoad 3. vol. 2. Rimin. iun. conf. 601. n. 154.
vol. 3. Afflict decis. 361. num 6. Rol. conf. 66. num. 24.
Tiraq. de pœnis temper. in præfat. num. 41. Pinel. ad l. 1.
C. de bon. mater. p. 3. num. 62. illat. 16. vers. ego. Afflict.
decis. 631. num. 6. Gabr. d. tit. de iure quæsit. conclus. 5.
num. 42. Nauar. in cap. si quando, de rescript. except. 13.
vers. ad 4. Menoch. de præsumpt. lib. 2 præsumpt. 10.
num. 49 Burg. de Pace conf. 25. à num. 48. Peregr. d.
tit. 3. num. 67. & lib. 6. tit. 1. num. 1. Cabed. decis. 19. n.
8. & decis. 75. p. 2. Rodolphio. de absoluta Principis po-
testate, c. 6. n. 199.
Intellige, dummodo huiusmodi causa publicam 14
respiciat vtilitatem, ex traditis per Menoch. conf. 355.
num. 21. Cæsar. Barz. decis. 18. num. 10. Surd. conf. 105.
num. 26. Peregr. de iure fisci, lib. 5. tit. 2. sub. n. 49. Dec.
conf. 3. sub num. 50 Crauet. conf. 276. sub. n. 7. Roland.
conf. 80. num. 29 vol. 3. Decian. conf. 51. num. 41. vol. 3.
qui voluit tunc ratione publicæ necessitatis posse
derogari priuilegiis, quando constat, quod talis vi- 15
get necessitas, quæ non potest euitari, nisi priuile-
giati soluant, Bursat conf. 16. numero 71. vol. 3. qui hoc
intelligit in casu valde insolito, & omnino raro:
Quod autem sine causa non possit Princeps de ple-
nitudine potestatis quemquam dominio rei suæ pri-
uare, aut contractum cum eo celebratum infringere,
nec Papa beneficiatum suo iure priuare, dicemus in-
fra limit. 1.
Sextus effectus est, vt per hanc clausulam Prin- 16
ceps deroget Iuri saltem humano, etiam sine causa,
vt satis constat ex Rodolphio. d. tract. de suprema, seu
absoluta Principis potestate, cap. 1. numero 1. dum post
alios tradit plenitudinem potestatis nihil aliud esse,
nisi derogationem Iuris communis, seu ordinarij, &
numero 2 aitesse plenitudinem arbitrij nulli necessi-
tati subiectam, nullisque Iuris publici regulis limi-
tatam, atque absolutam potestatem non subiacere
legibus, nimirum humanis, sequitur Monet. d. cap. 7.
num. 121.
Septimus effectus est, vt tollat omnes defectus 17
solemnitatis non prouenientes à natura, vt post
Alex. consil. 195. Assumpto, n. 3. & 57. lib 2. & conf. 111.
Perspectis, num. 3. vers. tamen istis, lib. 6 resoluit Card.
Tusch. d. litt. C. conclus. 342. numero 4. Vnde licèt non
valeat donatio patris in filium existentem in patria
potestate, tamen si Princeps donat filio existenti in
patria potestate, & dicat facere Regia potestate, va-
lebit, quia clausula nostra, *De plenitudine potestatis*,
tollit omnes defectus, & supplet omnes solemnita-
tes, Alex. d. conf. 111. numero 4. lib. 6. Card. Tusch. dict.
conclus. 342. n. 8.
Octauus effectus est, vt hæc clausula eximat à 18
citatione, ita Alex. conf. 92. vol. 6. & conf. 11. vol. 7.

Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. Brunor à
Sole in locis commun. verb. citatio 9. [Marescot. lib. 3.
var. c. 20. n. 98. Ponte cons. 42. n. 70. cum seq. vol. 1.
Castill. lib. 3 var. c. 28. n. 14. Nogaerol. alleg. iur. tom. 1.
alleg. 33. n. 198.] Gabr. d. tit. de clausulis, conclus. 1.
n. 12. & lib. 2. tit. de citat. conclus. 1. n. 13. vbi vsque
ad n. 22. de hac opinione multipliciter, & n. 24. non
paucos refert in contrariam sententiam abeun-
tes, quam limitat num. 25. post alios, vt non procedat
in beneficialibus, in quibus Papa potest de plenitudi-
ne potestatis procedendo, etiam contra partem non
citatam disponere, & pronunciare, propter summam
potestatem, quam in iis habet, de quo tamen vide quę
limitatione 1. dicemus. illud ad propositum huius
effectus aduertere oportet, quod hæc clausula in le-
gitimatione à Rege concessa, excludit citationem hę-
redum ab intestato venientium, vt resoluit Gam. Lu-
sit. decis. 278.

19 Nonus effectus est, vt tollat obreptionem, & sub-
reptionem, ex traditis per Ludouic. Rodolphin. in
tract. de suprema, & absoluta Principis potestate, cap. 5.
num. 15.

20 Decimus effectus est, quod vbi Princeps scribit
de plenitudine potestatis, nihil opponi potest, quod
gratiam annullet, vt post Mandos. d. quæst. 7. num. 6.
docet Monet. d. cap. 7. num. 124. ac proinde operari, vt
21 non possit aliquid opponi contra priuilegium, ex
Angel. cons. 368. Serenissimus Princeps, numer. 2. in
vers. 4. idem dominus, colligit Card. Tusch. concl. 342.
num. 2. Sicut etiam facta mentione talis potestatis,
22 nulla exceptio obiici valet, nihilque opponi poest,
nec dici, cur ita facis? vt post Bald. in l. 2. num. 39.
C. de seruit. & aqua, Abb. cons. 84. lib. 1. & alios obser-
uat Sanch de Matrimon. lib. 2. disp. 15. num. 3. in
23 princip. quia Papa præsumitur motus ex causa ratio-
nabili, Abb. in c. cum venissent, sub num. 8. de indic. Rot.
in Assisien. Canonicatus 5. Iunij 1595. coram Iusto, apud
Marches. p. 2. pag. 221.

24 Limita primò hanc clausulam, & præcipuè supra-
scriptum quintum eius effectum, vt absque iusta
causa non possit Princeps de plenitudine potestatis
quenquam dominio rei suæ priuare; sed quia hæc
inspectio altiorem petit indaginem, qui de ea plu-
ra scire cupit, videat Tiraquel de pœn. temper. in
præfat. num. 38. cum seqq. Pinel. in rubr. C. de rescind.
vend. p. 1 cap. 2. num 12. Menoch. vsufrequentium lib. 1.
cap. 1. à num. 6. Bossi. in tract. de Principe. §. Princeps
solum potest auferre dominium, vers. de plenitudine
verò potestatis, Anton Gabr. d. lib. 3. tit. de iure quæsito,
conclus. 1. num. 1. vers. contrarium tamen, Brunor à Sole
in locis communibus, verb. Princept 30. Menoch. cons. 1.
num. 414. & cons. 103. num. 68. & cons. 307. num. 51.
Honded. cons. 86. num. 14. vol. Fachin. controuers. lib. 8.
cap. 63. vers. contrarium docuerunt multi, Peregr. de
fideicommis. art. 52. sub n. 127. vers. verum hæc, Azeued.
ad leg. 1. num. 23. tit. 1 lib. 4. nouæ Recopil. Aloys. Ricc.
in collect. decis. p. 4. collect. 928. Rodolphin. dict. cap. 6.
n. 167. Bobadil. in sua politic. lib. 2. cap. 16. num. 162.
Ceuall. com. contra communes, tom. 4. quæst. 906. n. 255.
Cabed. Lusitan. decis. 18. num. 12. p. 2. Guid. Pancirol.
in thesauro var. lect. lib. 1. cap. 23. Mart. d. claus. p. 1.
claus. 259. numer. 9. in vltim. impress. & de Iurisd. p. 4.
cent. 2. cons. 195. Bernard Græuæ. d. conclus. 56. Castil.
quotidianarum quæstionum lib 1. cap. 28. & lib. 3. cap. 6.
num. 8. Nam quæ sine causa fiunt de plenitudine
25 potestatis, dicuntur per allusionem fieri de pleni-
tudine tempestatis, vt obseruant Menoch. illustr. cap. 5.
num 17. Henriq. in summa, lib. 14 cap. 17. num. 5. in
commento, litt. Z. Peregr. de Iure fisci, lib. 1. tract. 3.
num. 65.

Extende, vt nec etiam de plenitudine potestatis 26
possit Princeps contrauenire contractui inito cum
subdito, vt docent Socin. cons. 86. num 14. vol. 4. Ce-
phal. cons. 549. num. 46. vol. 4. Bero. cons. 138. numer. 1
& 9 vol. 3. Bursat. cons. 160. num. 36. vol. 2. Gram. decis.
65. num. 27. Peregr. de iure fisci, lib. 1. tit. 2. numer. 44 &
cons 7. num. 1. vol. 3. Gabr. d. tit. de iure quæsito, conclus. 5.
num. 18. Rodolphin. d. cap. 6. numer. 170. Nam in con-
tractibus nulla est hæc clausula, ex resolutis per Io- 27
seph. Sesse Aragon. decis. 187. numer. 3. tum quia
quæsita per contractum non tollit, vt docent Me- 28
noch cons. 2 num 145. Valasc. consult. 129. n. 9 [Nam
in eo Princeps reputatur tanquam priuatus, & effica-
citer obligatur, Bald. in l qui se patris, col. pen. C. vnde
vi, Deci. cons. 28. n. 7. ibi Nil mirum est quod Princeps
ex suo contractu obligetur, cū & Deus Opt. si Max. con-
traheret, ex sua promissione, & contractu teneretur,
Loffred. cons. 38. n. 21. & 29. Bertran cons. 154 n. 2.
vol. 3 p. 1. Decian. cons. 15 n. 18 lib. 4 Aponte cons. 53.
num. 6. Anton. Fab. in suo Codice sub tit. de rei vendic.
diffinit. 21. num. 1. Carol. Tapia in l. fin. C. de constitut.
Princip. p. 2. c. 9. n. 2 & decis. 5. n. 35. ipsique incumbit
contractus à se factos obseruare, & adimplere, quia
aliàs nullus cum eo contrahere vellet, vt arg l.
quod si minor, §. non semper ff. de minorib. tenent Deci.
cons. 286. n. 7. Iul. cons. 56 vol. 1. Roland. cons. 13. n. 32.
& 33. & cons. 15 num. 8. Crauet. cons. 542. num. 51. &
cons. 135 n 41. Cephal. cons. 23. n. 47. & cons. 68. n. 30.
Ramon cons. 24. n. 81. ad fin. Carol Tapia d. decis. 5.
num. 58.]

Vnde euenit, vt nec possit Princeps priuilegia, 29
seu concessiones illas reuocare quæ in naturam, &
vim contractus transeunt, vel pro quibus pecunia
interuenit, vel conceduntur in recompensationem
meritorum; vt resoluunt Roderic. Suarez alleg. 9.
Mohed. decis 6. n. 2. de priuileg. Roland. cons. 76. n. 13.
& seq. vol. 2. & cons. 13. num. 21. & seq. vol. 3. Pinel. ad
d. Rubr. C de rescind. vend. p. 1 cap. 2. col. penult. & vlt.
Petra de potestate principis, cap. 31. dub. 2. num. 154.
Valasc. consult. 72. n. 5. & consult. 120. num 9 Molin.
de primog. lib 4 cap 3. num. 18. cum seq. Aloys. Ricc p. 4.
collect. 862. Camill. Borrell. de præstantia Regis Catho-
lici, cap. 53. num. 6 cum seqq. Suar. lib. de legib. 8. cap. 37.
num. 4. & 10. Pereg. de Iure fisci, lib. 1. tit. 3. num. 18.
Sanctarell. var. resolut. lib. 1. quæst. 17. numer. 3. Talia 30
enim priuilegia, præcipuè ex causa meritorum, sunt
irreuocabilia etiam de plenitudine potestatis, Aret.
in cap. nouit, de Iudic. num. 28. vbi Felin. n. 12. Afflict.
decis. 128. num. 10. Tiraq. l. si vnquam, verb. donatione
largitus, num. 11. C. de reuocand. donat. Natt. cons. 122.
num. 20. quod vendicat sibi locum, etiamsi tale pri-
uilegium sit subdito concessum, Bursat. cons. 16.
num. 44. & seq. vol. 1. Nott. cons. 268. n. 5. Surd citat.
loco, Bardel. cons. 22. num 20 [Et de priuilegiis, quæ
transeunt in vim contractuum, idem resoluunt Ce-
phal cons. 342. num. 53. Osasch. decis. 139. num. 32.
Crauet. cons. 869. n. 7. & cons. 963. num. 26. & cons. 894.
n. 27. Viui. decis. 126. num. 11. Bimi cons. 106. n. 17 &
cons. 162. n. 13. Peguera decis. 39. per tot. Ioseph. Sessé
Arag. decis. 79. in prin. Ramon d. cons. 24. n. 80. præci-
cipuè interueniente pretio in priuilegij concessio-
ne, nam eo casu priuilegium transit in contractum
onerosum, Bald. in dict. l. qui se patris. num. 13. Ruini
cons. 29. numer. 4. lib. 1. Beltrand. cons. 154. numer. 2.
vol. 3. p. & cons. 194. numer. 15. lib. 4. Decian. cons. 25.
num. 29. lib. 1. Anton. Queta cons. 12. n. 8. Rebuff. cons.
147. col. 7. Surd. cons. 419. n. 53. lib. 3. Franc Regi. cons. 5.
n. 6. Anton. Perra c. 24. num. 242 Ramon d. cons. 24.
n. 82. licet ipse Princeps vtatur verbo, indulgens, aut
alio simili, Anch cons. 366 Alex. cons. 101. col. 1. lib. 1.

Gozadin

Gozadin *cons. 24. in fine, & cons. 62. num. 19.* Mandos. *reg. 15. Cancel. in fine*, Ferdin. Loares *cons. super oppido de Mula 1. dub. in 3. fundam. pro Marchione num 1. cum multis seqq.* Et ideo contractus ac priuilegia sic concessa nullo modo reuocare poterit Princeps, Bologn. *cons. 6. n. 21.* Plot. *cons. 11. n. 2.* Deci, *cons. 287. n. 5. & cons. 192. n. 7.* Anton. Quecta *cons. 12. num. 1.* Pereg. *cons. 4. n. 10. lib. 1. & cons. 7. num. 13. lib. 3.* Alex. Trentacinq. *var. resol. tit. de pact. resol. 1. n. 2.* quamuis vtatur hac clausula, *de plenitudine potestatis*, Dec. *cons. 151. n. 12. & cons. 292. n. 7. & cons. 287. num. 5.* Tuscer. *cons. 4. n. 7.* Crauet. *cons. 993. num. 12.* Marc. Anton. Eugen. *cons. 50. n. 13.* Decian. *cons. 5. n. 21. lib. 4.* Zachard. *cons. 3. n. 81. & cons. 8. num. 72.* Herm. Vultei *cons. 19. n. 49.* Franc. Becc. *cons. 5. n. 6.* latè Anton. Petra. *c. 10. ... secundum principalem dubitationem n. 58. 65 85. & 88.* præcipuè quãdo adest promissio de non reuocando, Surd. *cons. 419. n. 67. lib. 3.* Menoch. *cons. 264. n. 26.* & absque vllo dubio si interueniat iuramentum, Neuiz. *cons. 12. n. 112.* Afflict. *in constit. Neapol. lib. 1. rub. 47. n. 1. cum seqq.* Loares *in repet. l. si filiusfam. §. diui num. 150. ff. de legat. 1.* Vincent. de Franch *decis. 1. n. 4.* Mendoça *de pactis lib. 1. c. 5. n. 31.* Borrel. *cons. 1.* Menoch. *dict. cõs. 264. n. 17.* Sesse *decis. 79. per tot.* Cassanate *cons. 43. n. 52.* Ramõn. *dict. cons. 24. n. 91.*]

31 Ex quibus iam infertur, non posse Papam sine causa beneficiatum suo beneficio priuare; patet, si expendas in tali ablatione lædi simul legem, & rationem naturalem. Probant illationem, Abb. *in cap. vlt. num. 10 de confirm. vtili*, Card. *cons. 142.* Nauar. *in c. si quando, de rescript. except. 13.* Rom. *cons. 345.* Selu. *de benef. p. 2. quæst. 7* Soto *de Iust. lib. 3. q. 6 art. 2.* Staph. *de literis gratia, tit. de modis prouis. n. 11.* Gomez *in proœm. regularum. quæst. 2. & in reg. de non tollendo iure quæsito, gloss. 6. n. 13.* Viu. *tom. 1 comm. opinion. lib. 1. tit. 9. num. 5.* Cort. *in memorabil. verb. beneficium, pag. 73. & verb. Papa, pag. 647.* Menoch. *remed. 15. recuperan. n. 43. cum seq. & cons. 1. n. 422. & cons. 83. num. 1. & 15. & cons. 181. n. 49. & de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 107. n. 18.* Mench. *vsufrequentium cap. 2. a princ.* Peregr. *de iure fisci lib. 1 tit. de haber. iura fiscalia, n. 24.* Ceual. *comm. contra communes, q. 528.* Farin. *fragment. crimin. part. 1. litt. C. à num. 83.* Cabed *Lusitan. decis. 18. n. 13. & decis. 36. num. 2. p. 2.* Azor. *instit. moral. tom. 2 lib. 6. cap. 1. quæs. 4 vers. quod autem*, & plures apud Cened. *in collectan. 21. n. 1.* Ioan. Valer. *de differen. inter vtrumque forum, verb. Electio, different. 5.* vbi infert Sixtum V. dum ipse esset Romæ, contulisse quandam dignitatem cuidam nobili Doctori Cæsaraugustano, & postea precibus Oratoris Regis Catholici, & ob eius gratiam dignitatem dictam abstulisse à prouiso iam in Hispania agente, & cùm anceps esset Papa quomodo id facere posset, concessit antidatam in fauorem illius, in quem Rex Catholicus conferri cupiebat; quod cùm præfatus Doctor Cæsaraugustæ cognouisset, rediit citus Romam, cui postea alia dignitas fuit data in recompensationem, & satisfactionem ablatæ: & meritò, quia in beneficiis ius & dominium reperitur, iuxta text. *in cap. si tibi absenti, de preben. lib. 6.* & ex supradictis constat, Principem sine causa ius & dominium alicuius auferre non posse, quinimò si auferat, æstimationem soluere obligatur, ex text. *in l. item verberatum 15. §. 1. in fin. ff. de rei vendic.* iuuat reg. *l. id quod nostrum, de regulis iuris, lib. 6.*

32 Quamuis Papam etiam sine causa posse clericum suo beneficio priuare, teneat Rip. *lib. 2. resp. 19. n. 5. & 6.* Aym. *de antiquit. tempor p. 1. verb. non omitto, à n. 33.* Gig. *de pension. quæst. 10. n. 6. & 7.* Simonet. *de ...* August. Barbosa de Claus.

reseruat. q. 2. n. 6. latè Anton. Gabr. *d. tit. de iure quæsito, conclus. 1.* Hoied. *de incompatibil. benef. cap. 13. n. 58.* Mohed. *decis. 4. de restitut. spoliat.* Rot. *decis. 136. n. 1. p. 1. diuers.* & alij plures, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 1. n. 2.*

Limita secundò, nihil operari hanc nostram clausulam, *De plenitudine potestatis*, quando apponitur super illicito, quia intelligitur de potestate bona & laudabili, vt post Bald. *cons. 345. Ad euidentiam, in princ. lib. 1.* resoluit Card. Tusch. *d. lit. C. conclus. 142. n. 9.* subdens cum eodem Bald. quod nec aliquid operatur, licèt adsit simul clausula *Ex certa scientia*. 33

Limita tertiò, vt non operetur, quando fuit processum sine causæ cognitione, vt per Rodolphin. *de suprema, & absoluta Principis potestate, cap. 6. n. 7.* vbi *n. 3.* subdit, in dubio vbi Princeps aliquid facit, aut concedit de plenitudine potestatis, præsumi actum fecisse cum causæ cognitione. Quæ non nisi causa cognita à Principe apponi potest, ex traditis per Molin. *de primogen. lib. 3. cap. 2. n. 12.* 34 35

Limita quartò, vt nihil operetur, vbi ex vtens plenè de negotio ob quod ea vtitur, informatus non est, vt per Menoch. *cons. 1. n. 426. & cons. 13. num. 78.* Rodolphin. *d. c. 6. n. 2.* Mart. *d. claus. 159. n. 4.* 36

Limita quintò, vt non operetur circa non expressa, ideo legitimatio facta de spurio sub narratione quod spurius sit, cum clausula, *Non obstante*, & clausula, *De plenitudine potestatis*, non valet, si est spurius duplici spurietate non expressa, vt quia ex coniugato, & coniugata, vt post Alex. *cons. 193. lib. 2.* docet Card. Tusch. *d. conclus. 342. n. 10.* 37

Limita sextò, vt non suppleat dolum partis impetrantis, ex traditis per Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1 quæst. 8. art. 15.* 38

Limita septimò, non operari contra non subditum à natura, vt docet Menoch. *cons. 2. n. 144.* 39

Limita octauò, non operari in alterius præiudicium, vt per Burg. de Pace *cons. 25. n. 45.* Rodolphin. *d. cap. 6. n. 11.* Marches. *de Commiss. p. 2. § 2. cap. vnic. num. 100. pag. 421.* Ioseph. Sesse *de Inhibit. cap. 4. §. 3. n. 14.* Seraphin. *decis. 1082. n. 8.* 40

Limita nonò, vt non operetur si causæ status Papæ non fuerit narratus, vt per Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. verb. Nos itaque, num. 40. cum seqq.* Ioan. Cochier *ad reg. 8. Cancell. de non impetr. beneficia viuentium, n. 27.* 41

Limita decimò, non derogare regulæ de iure quæsito non tollendo, vt fuit dictum *in Cæsaraugustana exemptionis 13. Iunij 1594. coram Card. Seraphino*, impressa per Marchel. *de Commiss. p. 2. pag. 125. n. 7. in vltima impress.* 42

CLAVSVLA XLII.
Depositaria.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 Depositaria *clausula importat, vt non audiatur debitor priusquam deponat in iudicio certam pecuniæ quantitatem.*

3 *Contractus principalis quando est nullus, & agerentur de illius nullitate, clausula,* Depositaria, *non est licita.*

4 Depositaria *clausula hodie non apponitur in contractibus, nisi sit super quantitate recepta pecuniæ super qua audientia postulatur.*

De vi, & effectibus huius clausulæ agunt nostri Lusitani *in Ordinatione Regin, lib. 4. tit. 72.*

vbi patens meus, Cabed. *p.7.decis.37.* Card. *in praxi Iudicum, & Aduocatorum, verb clausula, n. 26. cum seq.* Mendez à Castr. *in praxi Lusitana, lib. 3. cap. 22. n. 39. cum seqq* [latè Bened. Ægid *ad l. ex hoc iure ff. de iust. & iur. p 2. c. 13. claus. 1* Reinoso *in obser. pract. obser 45 per tot*]

2 Hæc clausula, quæ importat, vt non audiatur debitor priusquam deponat in iudicio certam pecuniæ quantitatem, plenissimè in Senatu Regni Lusitaniæ, & aliis iudiciis obseruatur, vt testantur Gam. *decis. 369.* Valasc. *consult. 85. n. 6. & consult. 173. n. 4.* D Barbosa *in l. alia §. eleganter, n. 47. ff. soluto matrim.* Thom. Valasc *tom. 1. alleg. Iuris alleg. 100. num. 1.* vbi
3 limitat quando contractus principalis esset nullus, quia tunc si ageretur de illius nullitate, clausula, *Depositoria*, non est licita. [Bened. Ægid. *d. p 2. c. 13. claus 1. n 2.* vbi quòd est valida hæc clauf. & praxi recipitur, vt odiosa tamen strictè accipi debet, & *n. 1.* quod non debet à Notario interponi nisi speciali partium consensu ad id rogato, & *n. 3.* quòd contrà eum non audiatur pars læsionem enormissimam allegans, aut aliam contractus nullitatem. & *n. 4.* quòd minor contra eam restitutionis auxilio auditur. & *n. 5.* quòd transit in hæredes, sed limitat in filio, qui se in legitima contractu paterno læsum esse proponit & *n. 6.* quòd non obligat in executione sententiæ, nisi aliter conuentum sit & *n. 7. cum seq.* quòd pauperem deponere non valentem non adstringit & *n. 9.* quod non obligat quando is, in cuius fauorem adiecta fuit, conditionem post contractum mutauit in deterius, nisi idonea ab eo præstita cautione. Reinoso *d. obs 45. num. 1.* vbi quòd clausula depositaria inuenta fuit ad præcidendas lites, & aduersùs illam multoties dispensatur à lege. & *num. 3.* quod vt odiosa & exorbitans multipliciter restringitur & *n. 49* quod ea non obstante auditur reus cum exceptione solutionis in continenti probatæ. & *num. 41.* quòd ea non obstante emptor conuentus a venditore auditur, obiiciendo rem venditam sibi non fuisse traditam. & *num. 6.* quòd ea non obstante debitor conuentus auditur offerens impedimenta, & illa probans incontinenti, & *n. 27.* quòd ei locus non est quando venditio facta est sine vxoris consensu. & *num. 20.* quod eius rigor cessat, quando debitum, cuius depositum petitur, non est liquidum]

Quia vero ex appositione huius clausulæ plures
4 lites & dissensiones cum fraudibus oriebantur, per specialem pragmaticam à Rege Catholico Philippo III constitutum est, ne in posterum à tabellionibus sub pœna amissionis officiorum, huiusmodi clausula in contractibus apponeretur, nisi intra quantitatem receptæ pecuniæ, super qua audientia postulatur.

CLAVSVLA XLIII.

Derogatoria.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Derogatoria clausula tollit ea de quibus debebat fieri mentio specialis.*

3 *Derogatoria clausula reuocat, & derogat eatenus quatenus reperit repugnantiam suæ dispositioni.*

4 *Gratiam principalem ampliare non possunt clausulæ derogatoriæ, bene tamen valent illam declarare*

5 *Testamenti primi derogatoriam, etiam habentis clausulam*, quod ei non censeretur derogatum, nisi in secundo apponerentur quædam verba, &c. *operatur clausula*, non obstantibus quibuscunque aliis testamentis, &c.

6 *Testamentum primum vt tollatur, non sufficit generalis derogatio, nec individua, sed requiritur specialis ad clausulam derogatoriam primi testamenti.*

7 *Iuramentum habet in se clausulam derogatoriam.*

8 *Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, censetur per secundum reuocatum, si transacti sint decem anni.*

9 *Testator vbi apposuit clausulam*, quod promittebat testamentum non reuocare, & si illud reuocaret, talis reuocatio non valeret, nisi in illo certa verba apponantur. *tunc non censetur per secundum reuocatum, nisi verba illa sint in eo inserta, aut sit expressa mentio facta de illa clausula.*

10 *Verbis*, cassans, & irritans omne aliud testamentū, *non derogatur primo habenti clausulam*, quod nō possit derogari, nisi sub certa forma, *nisi addatur*, etiamsi contineat clausulam derogatoriam

11 *Derogatoriæ clausulæ regulantur ab ipsa dispositione principali.*

12 *Derogatoriæ clausulæ contentæ in reg. 8 Cancell. an referantur ad omnes alias regulas præcedentes, remissiuè.*

13 *Derogatoriæ clausulæ generales an comprehendant priuilegium* l. vnic. C. quando Imper. inter pupill & vid. *remissiuè.*

14 *Derogatoria clausula an requiratur in concessione exemptionis, remissiuè.*

15 *Derogatoria clausula apposita in concessione subsidij quid operentur.*

16 *Derogatoriæ clausulæ amplissimæ nihil operantur contra personas priuilegiatas, vbi in Papa non datur scientia præiudicij.*

17 *Derogatoria derogatoriarum satis censentur sublata per clausulam*, etiamsi de illis, illorúmque totis tenoribus, &c.

18 *Priuilegium secundum habens clausulam derogatoriam cum illis verbis*, etiamsi talia forent &c. *reuocat primum habens clausulam derogatoriam,*

19 *Derogatoria clausula, etiamsi amplissimis verbis concepta, non extenditur vt comprehendat ius ignoratum à Papa.*

20 *Clausula, quod prouisiones non possint fieri sine consensu patroni, quod operetur, ostenditur.*

21 *Claus* Donec aliud duxerimus ordinandum, &c. *non expirat morte mandantis.*

22 *Claus* Donec castè, & honestè vixerit, *non excludit quòd legataria nubat.*

23 *Claus* Donec vices suas duxerit reuocandas, *operatur vt à subdelegato ad subdelegantem sit appellandum.*

24 *Claus* Donec vitam vidualem seruaueris, &c. *censetur in fauorem mariti apposita.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Doctores per text. ibi, *in l. si quis. ff. de legat.* 3. Cels. 1
Vgo *in tract claus. pag. 476.* Clar. *§. testamentum, q. 99.* Anton. Gom. *l 3. Tauri, n. 92. cum seqq.* Tiraq. *de iure mariti. gl. 7. n. 66.* Menoch. *de præsumpt. lib 4. præs. 166* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volun. t. lib. 2. cap. 6. n. 8*

Matt.

Digitized by Google

Matt. *d. claus. p. 4. claus.* 14. Gonzal. *ad regul. Cancel. gloss. 36. num.* 3. Rendio. *in promptuario recept. sententiat. tom. 1. tit.* 16. *n.* 10. Marescot. *var. resolut. lib. 1. cap.* 51. *n.* 22. *& lib. 5. cap.* 35. *n.* 10. Cenal. *comm. contra communes, q.* 112. & Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 48. *num* 21. *cum seq. & cap.* 673. *n.* 24. Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit. C. concl.* 346. [nouissimè Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom. 2. p. 4. claus.* 21. *&* 277. Rot. apud Paul. de Rubeis *decis.* 335. *numer.* 5. *tom. 2. diuers.* vbi quòd clausulæ derogatoriæ debent intelligi quòd derogent, nisi contrarium in dispositione caueatur de aliqua re.]

2 Hæc clausula tollit ea, de quibus specialis fieri debebat mentio, vt per Menoch. *cons.* 1096. *num.* 15. [Etiam in ampla forma non videtur sufficere, vbi certa formalis derogatio ex lege requiritur. Peregr.
3 *cons.* 2. *num.* 29. *vol.* 1.] ac proinde reuocat, & derogat caeteris, quatenus reperit repugnantiam suæ dispositioni, Alex. *cons.* 7. *num.* 17. *lib.* 7. Petr. Henriq. *cons.* 75. *num.* 15.

4 Licèt derogatoriæ clausulæ ampliare non possint principalem gratiam, bene tamen valent illam declarare, vt per Castr. *in l. in his* 14 *sub num.* 14. *in fin. de legib.* Mandel. *cons.* 585. *n.* 20. *& seq. vol.* 3. Seraphin. *decis.* 570. *n* 4. *& decis.* 716. *n.* 3. *& decis.* 1321. *n.* 5. Rot. *decis.* 532. *n.* 7. *p.* 1. *diuers. & in Cæsaraugustana pensionis* 17. *Decembr.* 1611. *coram Card. Marquemontio*, impressa per Farin. *decis.* 368. *sub num.* 5. *p.* 1. *recent. & in Papien. bonorum* 5 *Iunij* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per eundem Farinac. *decis.* 177. *num.* 1. *p.* 5. quia ad limites illius appositæ censentur, ad not. per Abb. *in cap. cum in nostro, col. fin. in fin. de concess. præbend.* Felin. *in c. nonnulli, de rescript.* Calderin. *cons.* 25. *concess. præbend.* & fuit dictum *in Oriolen. decimarum* 9 *Iunij* 1606. *coram Orano, & in Romana domus* 22. *Iunij* 1611. *coram Card. Marquemontio.* [& non debent esse inutiles, & superfluæ, sed aliquid operari debent. Duran. *Rota decis.* 48. *numero* 4.]

5 Clausula derogatoria generalis, *Non obstantibus quibuscunque aliis testamentis*, apposita in secundo testamento, operatur derogationem primi, etiamsi haberet clausulam, *quod ei non censeretur derogatum, nisi in secundo apponerentur quædam verba præcisa*, quia licèt verba non apponantur, tamen sufficit si dicatur, *Non obstantibus quacunque verborum forma, quibus derogamus, &c.* ita Feder. de Senis *cons.* 47. incip. *Habita num.* 1 *in fin.* Ioan. de Anan. *cons.* 56. Cardin.
6 Tusch. *d. conclus.* 346. *n.* 1. Verùm ad tollendum primum testamentum, derogatio generalis non sufficit, nec indiuidua est necessaria, sed requiritur specialis ad clausulam derogatoriam prioris testamenti; ita Corn. *cons.* 86. *n* 3 *vol.* 5 Alex *cons.* 134 *numero* 2. *lib.* 1. Couar. *in rub. de testam. p.* 2. *n.* 19. *vers. tertia conclusio*, Clar. §. *testamentum, q.* 99 *vers. & hæc quidem conclusio*, quos sequuta est Rota *in Romana hæreditatis* 12. *Iunij*, 1615 *coram Reuerendissimo Domino Pirouano*, impressa per Farin. *decis.* 721. *n.* 1. *part.* 2. *recent.* vbi *num.* 2. subdit, quod tunc dicitur fieri specialis mentio primi testamenti, quando testator facit mentionem de clausula derogatoria in ipso testamento inserta, putà quia dictum sit, *Non obstante alio testamento habente clausulam derogatoriam.* [Latè Rota apud Paul. de Rubeis *decis.* 247. *per tot. tom.* 1. *diuers.* aliàs *p.* 6. *recent.*

7 Amplia, iuramentum habere in se clausulam derogatoriam, ità vt secundum testamentum iuratum reuocet primum, in quo adest clausula renocatoria secundi, licèt in secundo non fiat mentio dicti primi testamenti, ita Clar. *d. quæst* 99. *num.* 10. Tiraq. *d. gloss.* 7. *n.* 153. Gom. *d. l.* 3. *Tauri, num* 56. Menoch. *d. præsumpt* 166. *num.* 33. Couar. *d. q.* 211. *n.* 1. Gutier. *de iuramento confir. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 7.

Amplia deinde, si post primum conditum testamentum habens clausulam derogatoriam, transacti sint decem anni, quia cùm per illud tempus clausulæ inducatur obliuio, censetur tacite primum per secundum reuocatum; ita Couar. *in rubr. de testat. part.* 2. *n.* 20. *vers.* 9. Clar. §. *testamentum, q.* 91. *n.* 3. *& quæst.* 99 *n.* 9 Vinc. de Franch. *decis.* 287. *n.* 1. Menoch. *de arbitr. cas.* 276. *num.* 27. *& de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 116. *num* 44. *& cons.* 45. *num.* 41. *& cons.* 176. *n.* 7. Mascard. *de prob. conclus.* 1152. *num.* 4 *& concl.* 1236. *num.* 20. 8

Restringe tamen, vbi testator apposuit clausulam, *quod promittebat testamentum non reuocare, & si illud reuocaret, talis reuocatio non valeret in secundo testamento facta, nisi in illo verba certa apponantur*, veluti nisi in eo scribantur Articuli Fidei, aut oratio Dominica; quia tum non rumpitur per secundum, seu aliud vltimum, nisi verba illa in eo vltimo sint inserta, aut sit expressa mentio facta de illa clausula derogatoria, quia mentio generalis non sufficit; vide Bursat *cons.* 47. *n.* 1 *vol.* 1 Couar. *d. p.* 2. *n.* 82. *vers. secundum.* Crass. *verb. testamentum, q.* 89 Menoch. *d. præsum.* 166. *num.* 13. Molin. *de Iust. tract.* 2. *disput.* 152. *vers. porro*, Cardos. *in praxi Iudicum, verb. testament.* 1. *n.* 69 9

Restringe etiam, si in secundo testamento adessent solùm verba, *cassans omne aliud testamentum*, quia per hæc verba non esset primo testamento derogatum si in primo adessent verba, *quod non posset derogari nisi sub certa forma*; quia saltem debent apponi verba generalia derogatoria quibuscunque formis, aliàs secundum non valet; ita Fed. de Senis *cons.* 47 *in prin.* Card. Tusch. *d. conclus.* 346. *n.* 11. si tamen post illa verba, *cassans, & irritans omne aliud testamentum*, addatur, *etiamsi contineat clausulam derogatoriam*, tunc dicitur fieri specialis mentio dicti testamenti, vt censuit Rota *d. decis.* 721. *n.* 5. *part. recent.* 10

Clausulæ derogatoriæ regolantur ab ipsa dispositione principali, & non egrediuntur limites illius, vt post Ant. de Butr. *cons.* 29. *post princ.* Dec. *cons.* 195. *col.* 3. *vers. secundo diligenter*, Ruin. *cons.* 137. *num.* 10. *lib.* 3. Achill. *decis* 3. *n.* 4. *qui filii sint legitimi*, fuit resolutum *in Monasterien. capella* 10. *Martii*, 1604. *coram Gregorio XV.* impressa per Farin. *decis.* 767. *n.* 3. *cum seqq. p.* 2. *recent.* 11

Verùm autem clausulæ derogatoriæ contentæ in reg. 8. Cancellariæ, referantur ad omnes alias regulas præcedentes? vide Rotam *in Eugubina Canonicatus* 30. *Decembris* 1613. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farin. *decis.* 767. *num.* 3. *cum seqq. p.* 2 *recent.* vbi *à n.* 8. disputat, an clausulæ derogatoriæ generales derogent reseruationibus in corpore Iuris clausis. 12

Clausulæ derogatoriæ generales an comprehendant priuilegium *l. unica C. quando Imperator inter pupil. & viduam*? vide Rot apud Zachiam *post tract. de oblig. Camer. decis* 93. *n.* 4 *&* 13 13

An etiam clausula derogatoria requiratur in concessione exemptionum? vide Erasm. à Cochier *de Iurid. Ord. in exemptos, lib.* 1. *quæst.* 12. 14

Clausulæ derogatoriæ appositæ in concessione subsidij, respiciunt tantùm fauorem Regis, nec per eas censentur sublati contractus, ex quibus Regi nullum præiudicium infertur, vt dictum fuit *in Valentina subsidii* 22. *Maii* 1615. *coram Pamphilio*, impressa per Farin. *decis.* 702. *n.* 6. *p.* 2. *recent.* 15

Clausulæ derogatoriæ amplissimæ nihil operantur contra personas priuilegiatas, vbi in Papa non datur scientia præiudicij, vt fuit dictum *in Romana* 16

fideicommissi de Vecciis 28. *Iunij* 1614. *coram Litta*, impressa per Farinac. *decis*. 128. *numero* 4. *parti* .2 *recent*.

17 Clausulæ derogatoriæ derogatoriarum satis sublatæ censentur per clausulas subsequutæ constitutionis, videlicet, *etiamsi de illis, illorumque toto tenoribus, specialis, specifica, expressa, & individua mentio, ac de verbo ad verbum facta fuisset*; ita Federic.de Senis *cons*.47. *sub n*.1.*vers.ac hoc intelligo verum*. Alex. *cons*.7.*num*.7.*lib*.4. Ias.*cons*.184.*col*.3. *vers. ita praefata fortius, lib*.2.& fuit dictum *in Interamnen. bonorum* 5. *Maij* 1603. *coram Gregor. XV. inter eius decisiones impressas decis*. 109. quæ reperitur etiam impressa per Farinac. *decis*.87 *num*.4.*p*.2.*recent*.vbi etiam post Anton.de Butr.*cons*.2.Mohed.*decis*.1.*de rescript*. hoc intelligit verum, præsertim accedente etiam clausula, *Pro expressis*. [Clausulæ derogatoriæ quando sunt satis prægnantes ad sequentes derogationes, per has sequentes non tollitur præcedens concessio, & maxime si requiratur in derogatione consensus eius, cui fit concessio. Seraphin. *decis*. 510. *numero* 2. Et in clausulis derogatoriis si ponitur particula illa *insolitis*, dato quòd faciat derogationem esse amplissimam, tamen non excedit terminos derogationis specificæ, nec habet vim individuæ, ac si de verbo ad verbum totus tenor insertus foret; idem Seraph.*dec*.297.*n* 7.]

18 Quotiescumque igitur priuilegium secundum habet clausulam derogatoriam cum illis verbis, *etiamsi talia forent de quibus mentionem fieri oporteret de verbo ad verbum*, semper per hoc censetur primum reuocatum, ita Gabr.*com.lib* 6.*tit.de clausul.conclus*.5 *num*.12.Cranet.*cons*.126.*numero* 2.Menoch. *de praesumpt.lib*.6.*praesumpt*.41.*numero* 22.Ceual.*commun. contra com.q*.611.Gonzal.*ad reg*.8.*Cancell.gloss*.26.*numero* 23.Erasm. à Cochier *de Iurisd. Ordin.in exemptos.p*.3.*q*.9.*n*.6. Monet.*de commut.vlt.volunt. c*. 8.*numero* 539.

19 Clausula derogatoria, etiamsi amplissimis verbis concepta, non extenditur vt comprehendat ius particulare à Papa ignoratum, cuius ad effectum derogationis facienda erat specialis & expressa mentio, vt per Curt.iuo.*cons*.170.*numero* 31.*lib*. 2. Petr. Henriq.*cons*.75.*num*.26. non extenditur enim ad ea quibus à Principe verisimiliter non fuisset derogatum, Mar.Anton.*var.resolut.lib*.1.*resol*.46. *num*.10. [Derogationes iuris patronatus laicorum sunt admodum odiosæ, & Papa non solet illis derogare, nisi ex vrgentissimis causis. Flamin. Paris. *de resign. benef.lib*.2.*q*.4.*num*. 45. & in Gallia non admittuntur, vt per Rebuff.*in*.3.*p.signat.in verb. nec non iurispatronatus, numero* 12.& 36.& *de nominat.q*. 15.*n*.2. Flamin.*d.q*.4.*numero* 43.Idem in Hispania Ioan.Lup. *de benef.in Curia vacant*. §. 11. Couar. *pract. cap*. 36. Flamin.*d.q*.4.*n*.44]

20 Clausulæ, quod derogationis literæ debeant præsentari patrono per tenoes diuersas literas; & item quod prouisiones non possint fieri, nisi de consensu patroni, sine quo non posset derogari, & si derogentur, derogatio non sufficiat, sed in pristinum statum reponatur, non impediunt quominus intret reg.de mensibus, si beneficium vacet in mense reseruato: nam illæ clausulæ habent locum duntaxat, vbi vacatio contingit in mense ordinario, vel certè vbi concurrit cum ipso Ordinario, vt fuit dictum *in Compsan. Iurispatronatus* 3. *Decemb*. 1604. *coram Litta*, impressa apud Farinac. *decis*.58. *p*. 1. *recent*. & apud Massob.*in praxi habendi concursum,prælud*.7.*dub*. 3.*n*.27.*cum seqq*.

21 [Clauss.*Donec aliud duxerimus ordinandum*, &c.nõ expirat morte mandantis, sicut expirat beneplacitum, sed requirit nnuam dispositionem. Menoch. *cons*.360.*n*.8 Theodos.de Rubeis *in sing. Rotæ tom*.2. *p*.4.*claus*.290.

22 Claus. *Donec castè, & honestè vixerit*, legato adiecto non excludit quòd legataria nubat, quia dicitur castè, & honestè viuere, etiamsi nubat. Bart. & Alex.*num*.5.*cum seqq.in l.mulier*. §.*cum praeponeretur. ff.ad Treb*. Quod tandem procedit in relicto à patre, vel ab extraneo, secus in relicto à marito, vel filio, quia per secundas nuptias contestatur animã mariti, & filio fit iniuria. Alex. *numero* 5.& *seq.in d*. §.*cum proponeretur*. Conar. *de sponsal.p*.2.*cap*. 3. .9.*n*. 11. Cephal.*cons*.500.*numero* 4. Spin. *in spec. testam. gloss*.14.*num*.94.*cum seqq*.vbi *numero* 11. tenet quòd mulier non desinit castè viuere, si per vim fuerit in prostibulo prostituta.

23 Claus.*Donec vices suas duxerit reuocandas*, apposita in subdelegatione, operatur vt à subdelegato ad subdelegantem fit appellandum.Bisignet.*decis*.21.*n*. 3.*de appellat*.

24 Claus.*Donec vitam vidualem seruauerit*, &c. legato adiecto censetur in fauorem maris apposita. Decian. *cons*.415.*numero* 7.Et operatur vt mulier transiens ad secunda vota legatum amittat. Alex. *in d*. §. *cum proponeretur,num*.6.vbi *n*.11.subdit quòd ad hoc vt mulier consequatur legatum suum cum hac claus. relictum, debet portare nigrum.]

Loc. XLIV.

Dummodò tempore datæ præsentium alteri non sit ius quæsitum.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Clausula*, Dummodò tempore datæ, &c. *semper habetur pro apposita, siue Papa conferat, siue alius ipsius authoritate.*

3 *Ius quæsitum in re, non solum præseruat clausula*, Dummodò tempore datæ, &c. *sed quæsitum ad rem.*

4 *Ius ad rem resultans ex electione, vel præsentatione, considerabile est ad effectum regulæ de iure quæsito, & clausula*, Dummodò tempore datæ, &c.

5 *Ius ad rem, quod acquiritur collatario absenti, ante acceptationem est considerabile.*

6 *Ius ad rem, quod acquiritur post receptionem in Canonicum, cum expectatione præbendæ, est considerabile.*

7 *Ius ad rem quæsitum per reseruationem factam pro aliquo de certo beneficio, vel per optionem, est considerabile.*

8 *Oppositio sola non tribuit ius in re, neque ad rem.*

9 *Ius ad rem considerabile acquiritur ex solo oppositione, quotiescumque ex fundatione, & ordinatione testatoris constat, voluisse proximiorem de suo genere præsentari.*

10 *Clausula*, Dummodò tempore datæ, &c. *intelligitur de iure valido, & considerabili.*

11 *Gratiam conditionalem suspensiuam non facit clausula*, Dummodò tempore datæ, &c. *sed solum præseruat ius.*

12 *Executorem mixtum facit clausula*, Dummodò tempore datæ, &c.

13 *Executio*

13 *Executiò facta pendente appellatione, vel intra terminum ad appellandum, per executorem, stante clausula,* Dummodò tempore datæ, &c. *est nulla, & attentata.*

14 *Gratia à vitio subreptionis excusatur per clausulam,* Dummodò tempore datæ, &c.

15 *Clausula ,* Dummodò tempore datæ , &c. *operatur quod non possit dari de subreptione gratia.*

16 *Ius conditionale, non autem purum alteri quæsitum, tollit clausula ,* Dommodò tempore datæ, &c.

17 *Clausula ,* Dummodo tempore datæ , &c. *apponenda est etiam in beneficiis vacantibus in Curia.*

18 *Ius ad rem quouis modo quæsitum censetur sublatum per clausulam,* Amiserit.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ , vide Marr.
de clausul.part.1. clauf.15. in 2. impress. Aloys.
Ricc. *in collect. decis. part.4. collect.814.* & *in praxi re-*
rum fori Eccl. decis.195. à num. 204. in 1. edit. aliàs
resol.177. in 2. edit. Card. Tosch. *pract. conclus. tom. 1.*
litt. C. conclus.329. Ioan. à Cochier *in regul. de non tol-*
lendo iure quæsito, à num.6. cum seqq. Mooet. *de com-*
mut. vltim. volunt. cap.11. n.463. cum seqq. [Theodos.
de Rubeis *in singul. Rotæ tom. 2. p.4. clauf.26.* & *301.*
Duran. *dec.306. n.7.* & *decis.350. n.7.* vbi quod appo-
ni solet quando Papa prouidet de non reseruato.]
2 Hæc clausula (quæ semper habetur pro apposita,
siue Papa conferat , siue alius ipsius authoritate,
cap. si postquam, de preben. in 6. Zabarel. *cons.92. n.3.*
Ioan. à Cochier *vbi proximè, num.15.* & *16.* Cardin.
Tusch. *d. concl. 329. num.27.*) [Rot. *decis.579. n.1.*
p.1. in posthum. Farin. aliàs *p.3. recent.* vbi quod sem-
per in gratiis habetur pro apposita , & solet apponi
in litteris expediendis , & quod præseruat ius eius,
cui per gratiam fit præiudicium , itaut contra eum
gratia non possit sortiri effectum , & *decis.355. n. 1.*
ead. p.1. ait quod non præseruat ius accidentale , &
extrinsecum exceptionis dilatoriæ , sed tantùm ius
intrinsecum , & quæsitum in episcopate ; & *decis. 110.*
3 *n.1. p.5. recent.*] ne dum præseruat ius quæsitum in
re , vt voluerunt Sarnen. *in d. reg. de iure quæsit.*
quæst. 1. Caldet. *cons.8. in fin. de rescript.* Capuraq.
decis.337. n.6. p.1. & Staphil. *de liter. gratia, tit. forma*
mandati de prouidendo, n.4. Mar. Anton. *lib.1. resol.9.*
num. 3. Rot. *in Cataugen. hospitalis 19. Martij 1610.*
coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano; verùm
etiam ius quæsitum ad rem , quod est ad hunc effe-
ctum considerabile , Cassad. *decis.3. n.2.* & *decis. 18.*
num. 2. de præbend. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori*
Eccles. resol.177. Marches. *de commiss. p.2. pag. 404.*
num.61. & *62. in 2. impress.* Marr. *d. clauf.35. num.1.*
Card. Tusch. *d. conclus.329. n.1.* Nicol. Garc. *de benef.*
p.4. cap.3. n.19. cum seq. Stephan. Grat. *discept. forens.*
cap.780. n.17. & *19.* Marescot. *var. resol. lib.1. cap.1.*
num.172. & *173.* Monet. *d. cap.11. num.463.* Massob.
in praxi habendi concursum , prælud.7. dub.21. n.149.
4 Vnde ad effectum huius clausulæ , sicut & regulæ
de iure quæsito non tollendo , considerabile est ius
ad rem resultans ex electione , vel præsentatione,
vt docent Felin. *in causam quæ , num. 26. vers. sed*
Rot. de rescript. Aloys. Ricc. *d. decis. 195. num. 204.* &
fuit dictum *in Tyrassonen. Eleemosynaria 28. Ianua-*
rij 1602. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto,
impressa per Farin. *decis.52. n.3. p.2. recent.* [Theo-
dos. de Rubeis *d. clauf.301. n.9.* Rota *decis.643. n.7.*
p.2. in posthum. Farin. aliàs *tom.4. recent.* Duran. *Rotæ*
5 *decis.100. num.5.*] Sic etiam est considerabile ius ad
rem ; quod acquiritur collatario absenti ante acce-
ptationem , vt post alios tenet Garc. *dict. cap. 3.*
num. 25. & *39. cum seqq.* Necnon illud , quod ac- 6
quiritur per receptionem in Canonicum cum ex-
pectatione præbendæ , Bellamer. *cons.331. num.9.*
vers.5. conclus. quem refert Cardin. Tusch *d. conclus.*
329. n.8. Garc. *d. cap.3. à num.26* vbi *num.43. iuncto*
num. seq. hoc ipsum post alios docet de iure ad rem, 7
quod est quæsitum per reseruationem factam pro
aliquo de certo beneficio , & *num.45. cum seq* de iure
ad rem , quod acquiritur per optionem , seu ius
optandi , & *à num.47. vsque ad 51.* idem probat de
regressu , vel accessu, quem habet pensionarius ad
beneficium pensione grauatum , post magnam pro-
teruiam beneficiati in soluenda pensione , & decla-
rationem pensionarij , quod velit esse locum re-
gressui , vel accessui , & *numer.55. cum tribus seqq* de
regressu, vel accessu ob aliam causam , idque siue an-
te, siue post vacationem; *num.* verò *59. cum seqq.* idem
tradit de iure ad rem , quod acquiritur ex mandato
de prouidendo in forma Dignum.
Quid autem dicendum sit de iure ad benefi- 8
cium , quod acquiritur per oppositionem (de quo
agit latè Garc. *d. cap.3. à num.61. vsque ad 80.*) non
immeritò dubitatur à Doctoribus : nam quamuis
regulariter sola oppositio non tribuat ius in re , nec
ad rem , ex traditis per Sarnen. *in reg. de iure quæsito,*
q.1. n.10. Cassad. *decis.18. n.5. de preben.* Gonzal. *ad*
reg.8. Cancel. gloss.9 §.1. n.89. & fuit dictum *in Barci-*
non. beneficij 15. Ianuarij 1615. coram Reuerendissimo
Domino meo Pirouano ; tamen hoc fallit , quotiescun- 9
que ex fundatione, & ordinatione testatoris constat,
voluisse proximiorem de suo genere præsentari ; tali
enim casu ex sola oppositione acquiritur ius ad rem
considerabile , adeò quod per hanc clausulam cen-
seatur præseruatum, Sarnen. *d. quæst. 1. num.11.* Rot.
in Barcinonen. tertij beneficij S. Teclæ 27. Ianuar. 1623.
coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo. [Nam
extra hunc casum ius ex oppositione , vel accepta-
tione expectationis ante factam collationem non
censetur per hanc clausulam præseruatum , Roc.
decis.17. de prebend. in nouis , & *decis. 27. de concess.*
preb. in antiq. Rebuff. *in forma noua prouis. in verb.*
dudum, num. 2. Sarnen. *d. q.1. n.30.* Selu. *de benef. p.3.*
q.15. num 21. Theodos. de Rubeis *dict. clausul. 301.*
num.11.]
Intelligitur hæc clausula de iure valido, & consi- 10
derabili , vt per Marr. *d. clauf.35. n.11.* Sarnen. *super*
reg. de publicandis, quæst.17. Monet. *d. cap.11. n.464. in*
fin. & fuit dictum *in Salamantina dimidiæ portionis*
27. Martij 1609. coram Card. Marquemontio, impressa
per Farinac *decis.254. n.1. part.2 recent.* & *in Calagu-*
ritana beneficij 10. Martij 1614. coram Rembeldo, pa-
riter impressa per Farin. *decis.572. p.1. recent.* & *in*
Pistorien. beneficij 23. Ianuarij 1615. coram Card. Ca-
ualerio , similiter impressa per eundem Farinac. *de-*
cis.634 n.1. p.2. recent.
Hæc clausula cùm non faciat gratiam conditio- 11
nalem suspensiuam , sed solùm præseruet ius, ita vt
constito de iure alterius , gratia reddatur nulla , vt
per Marr. *d. clauf.35. n.9.* Marescot. *var. resolut. lib.2.*
c.1. n.172. Achil. *decis.18. n.2. in fin. de probat* [Seraph.
decis.1494. n.12. Theodos. de Ruh. *d. clauf.16. §.1.*]
ideo non est iustificanda per impetrantem , Maresc.
d. cap.1. n.273. Rot. *in Colonien. Canonicatus 20. Maij*
1601. coram Card. Pamphilio , impressa per Nicol.
Garc. *de benefic. p.10. cap.1. n.74.* Greg. *decis.350.*
Executorem mixtum facit hæc clausula , Gregor. 12
decis.91. & ab eo tunc dabitur appellatio, Staphil. *de*
literis gratia , tit. de noua forma mandati, n.3. Mantic.

Digitized by Google

decis. 324.*num.* 3. Scacc. *de appellat. quæst.* 12. *limit.* 11. *num.* 11. [Duran. *Rota decis.* 414. *num.* 2. *& decis.* 437.
13 *n.* 3.] & propterea executionem ab eo factam pendente appellatione, vel intra terminum ad appellandum, esse nullam, & attentatam, censuit Rota, teste Seraphin. *decis.* 1045. *n.* 4.

14 Per hanc clausulam excusatur gratia à vitio subreptionis, Selu *de benefic. p.* 3. *quæst.* 11. *n.* 103. Card. *consil.* 92. *n.* 4 *vers. item in concessione*, Mart. *d. claus.* 35. *num.* 1a. Massob. *in sua prax. habendi concursum, prælud.* 7. *dub.* 21. *num.* 154. *secundum Roman. impress.* & dictum fuit *in d. Colonien. Canonicatus*, apud Nicol. Garc. *d. num.* 74. [Theod. de Rub. *d. claus.* 301. *n.* 15.]

15 Et operatur quod non potest dari de subreptione gratiæ, ex eo, quia non sit facta mentio possessionis alienæ, ita ex Zabar. *cons.* 92. *n.* 3. notat Card. Tusch. *d. concl.* 319. *n.* 21. & ex Felin. *in cap. super literis, n.* 11. *de rescriptis*, aduertit Monet. *d. c.* 11. *n.* 465.

16 Tollit ius conditionale, non autem ius purum alteri quæsitum, Roman. *cons.* 256. *Approbo, in fin.* vbi Apostilla magna, Card. Tusch. *d. concl.* 319. *n.* 10. *&* 11. obseruantes tollere ius perpetuò non duraturum, videlicet ad incertum tempus, veluti si alicui commendatur Ecclesia ad beneplacitum, vel simpliciter, aut ad commoditatem Ecclesiæ, & in illa conferatur alicui cum hac clausula, valet collatio, & ius commendatarij ad incertum tempus non est considerabile, secus si commenda esset ad certum tempus, veluti per biennium, vel ad vitam; quia tunc est ius considerabile.

17 Hanc clausulam apponendam esse, haberéque locum etiam in beneficiis vacantibus in Curia, obseruat Rebuff. *in d. forma ac declarat. noua prouisionis, num.* 7. *cum seq.* quem refert Monet. *d. cap.* 11. *n.* 466. quoniam Ordinarius potest conferre huiusmodi beneficia post mensem à die vacationis, nisi Papa de iis prouideat, *cap. statutum, de præben. in* 6. sicut & parochiales Ecclesias in Curia vacantes Apostolica Sede vacante, ac de quibus Papa ante obitum non prouidit, *cap. si Apostolica, eod. tit. &* libro.

18 Prædicta autem de præseruatione iuris quæsiti ad rem, intelligenda sunt, dummodò in litteris Apostolicis non esset adiecta clausula, *Anteferri*, quia per illam sublatum censetur omne ius ad rem quouis modo quæsitum, *cap. penult. de præben. in* 6. Mandos. *de sign. gratiæ, in rubr. de expectatiuis, vers. nulli dabatur*, Lap. *alleg.* 79. *n.* 1. Verall. *decis.* 127. *n.* 5. *part.* 1.

19 Latam interpretationem in præiudicium concedentis importat hæc clausula, Rot. *decis.* 21. *de præbend. in antiq.* Massob. *d. dub.* 21. *num.* 150. vbi subdit, habere vim supplendi defectus taciturnitatis detentionis beneficij, per Rot. *decis.* 38. *de rescript. in antiq.* & Gonzal. *gloss.* 15. §. 1. *n.* 68. Felin. *num.* 32. *in cap. in nostra, de recept.*

CLAVSVLA XLV.

Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat.

1 *Clausula*, Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat, *solet apponi, quando Papa prouidet de reseruato.*

2 *Gratia de beneficio facta cum clausula*, Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat, *intelligitur, si tantùm vigore iuris specialis, & sic reseruationis spectat ad Papam.*

3 *Iustificanda non est per impetrantem clausula*, Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat, *cùm non contineat conditionem suspensiuam.*

4 *Reseruationes narratæ stante clausula*, Dummodò collatio ad nos, &c. *necessariò & concludenter sunt iustificandæ.*

5 *Clausula*, Dummodò collatio ad nos, &c. *non refertur ad vacationem expressam, sed ad alias vacationes comprehensas in clausulis generalibus.*

6 *Papa prouidens cum clausula*, Dummodò collatio ad nos, &c. *declarat nolle prouidere, nisi quatenus beneficium reseruatum existat.*

7 *Papa intentionem præueniendi, & concurrendi cum Ordinario excludit clausula*, Dummodò collatio ad nos, &c.

8 *Papa quando vult præuenire, loco clausula*, Dummodò collatio ad nos, &c. *apponere solet clausulam*, Dummodò à data præsentium, &c.

Claus. Dummodò eius dispositio ad nos, &c. *operatur quòd Papa non intendit concurrere cum Ordinariis*, ibid.

9 *Clausula*, Dummodò pro alio non scripserimos, *intelligitur de eodem Papa, non si prædecessor scripsisset.*

10 *Clausula*, Dummodò resignans habeat aliunde, vt possit vitam commode sustentare, *quid importet ostenditur.*

SOlet apponi, quando Papa prouidet de reseruato, Simonet. *de reseruat. quæst.* 61. *num.* 3. Rot. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, apud Marches. *de commiss. p.* 2. *pag.* 608. *num.* 4. [Duran, *decis.* 306. *n.* 10. *& decis.* 350. *n.* 6. Rota apud Paul. de Rubeis *decis.* 250. *num.* 44. *tom.* 3. *diuers.* aliàs *p.* 3. *recent.* vbi quod ponitur quando Papa prouidet simpliciter de reseruato vel ratione mensia, vel ex alia reseruatione particulari: secus autem quando prouidet principaliter de affecto, & *n.* 40. quod non solet apponi in gratia concessionis beneficij facta Motu proprio, & *n.* 48. quod etiam non apponitur quando Papa prouidet simpliciter de reseruato absque claus. *siue præmisso*, &c.] 1

Apposita verò in collatione beneficij, quod Papa asseruit reseruatum, si reseruatum non reperiatur, ita vt collatio ad Episcopum spectet, Papa non intellexit conferre, quia licèt concurrat cum omnibus Ordinariis, *cap. dudum, vers. nos igitur, cap. si à Sede*, cum similibus, *de præbend. lib.* 6. tamen intelligitur virtute huius clausulæ gratia facta, si tantùm vigore iuris specialis, & reseruationis spectet ad Papam, non autem ex Iuris communis constitutione, ita Gemin. *cons.* 91. *in princip. vers. ad primum*, Putin *de potest. Capituli Sede vacante, in* 7. *prælud. sub n.* 19. Monet. *de reseru. beneficiorum, quæst.* 61. *n.* 3. Card. Tusch. *tom.* 1. *litt. C. conclus.* 328. & fuit resolutum *in vna Tarraen. Cantoriæ* 14. *Octob.* 1596. *coram Orado*, *& in Romana Clericatus S. Petri.* 17. *Nouembris* 1602. *coram Card. Pamphilio, & in Comen. Præpositura* 20. *Iunij* 1611. *coram. D. Pirouano.* 2

Et licèt non sit iustificanda per impetrantem, cùm non contineat conditionem suspensiuam, vt fuit dictum *in Vercellen. beneficij* 16. *Nouembris* 1601. *coram Litta*, prout sunt idonei testes, Marc. *claus.* 37. *num.* 4. *part.* 1. *adden. ad decis. Gregorij* 350. tamen reseruationes narratæ stante hac clausula necessariò & concludenter sunt iustificandæ, vt fuit dictum *in Ianuen. Canonicatus* 14. *Octobr.* 1596. *coram Oradino*, 3 4

&

& in Abulen. beneficiorum 26. Nouembris 1599. coram
5 *Peaia*; nam hæc clausula non refertur ad vacationem expressam, quia cùm vacatio sit specificè narrata, Papa bene scit, an dispositio ad ipsum pertineat necne, sed refertur ad alias vacationes comprehensis in clausulis generalibus, seu alio quouis modo, vt dictum fuit *in Carpentoraten. pensionis 15. Martij 1601. coram Card. Lancellotto, & in Aretina Commenda 7. Nouembris 1586. coram Cardin Seraph.* quam refert Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. cap. 1. num.* 183. vbi antea *num.* 182. ex Hieron. Paulo *in pract. Cancel. §. notabile super vacantibus reseruatis*, idem tradiderat, *& n.* 178. ex Paulino *d. præludio 7. col. vltim.* & Simonet. *de reseruat. q. 61. num.* 3. colligit quod in prouisionibus additur hæc clausula, per quam restringuntur clausulæ generales, quæ apponuntur in gratiis de beneficiis reseruatis in euentum quod non essent reseruata, & citato Simonet. dictum fuit *in Iacen Vicaria 20. Ianuarij 1616. coram Buratto*, impressa per Farinac. *decis. 777. num. 6. part. 2. recent.*

6 Papa prouidens cum hac clausula, declarat nolle prouidere, nisi quatenus beneficium reseruatum existat, vt fuit dictum *in d. Romana Clericatus S. Pe-*
7 *tri, & coram Gregorio decis. 314. n. 3.* excludit enim intentionem Papæ præueniendi, & concurrendi cum Ordinario, Mart. *d. part. 1. clauf. 37. num.* 2. & quan-
8 do Papa vult præuenire, loco huius clausulæ apponere solet clausulam, *Dummodò à die data præsentium*, &c. ita fuit dictum *in Elaen. beneficij 21. Ianuarij 1604. coram Penia, & in Paterbonen. Canonicatus 29. Martij 1610. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, & in Hispalen. Canonicatus 23. Iunii 1616. coram Buratto.*

[Claus. *Dummodò eius dispositio ad nos, &c.* posita in beneficia reseruatis operatur quod Papa non intendit concurrere cum ordinariis, & sic non potest capi beneficium per clausulas generales, Ferrer. *consil. 283. n. 19. lib. 2.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rota tom. 2. p. 4. claus. 310. n. 3.* Non ponitur ratione reseruationis expressæ in literis, sed ratione clausulæ generalis, *siue præmissæ, siue alio quouis modo, &c.* Seraph. *decis. 744. n. 2 & decis. 755 n. 4* Theodos. de Rubeis *d. claus. 310. n. 1.* Non ponitur in prouisione beneficij nouiter creati, si tamen ponatur, non vitiat, Rebuff. *in forma simplicis prouisionis, in verb. siue præmissa n. 10. & 14.* Restringit gratiam ad reseruationem & vacationem narratam Simon. *de reserua. q. 61.* Cassad. *decis. 5. n. 3. de præbend.* Greg. X V, *decis. 314 n. 3.* Rot. *decis. 142. n. 5. p. 5. recen.* vbi. *n. 6.* subdit, quod ideo ante omnia est verificanda.]

9 Claus. *Dummodò pro alio non scripserimus*, intelligitur de eodem Papa, non si prædecessor scripsisset vt per Gemin. *cons. 30. in fin.* Card Tusch. *practic. conclus. tom. 1. lit. C. concl. 327. n. 2.* vide in clausula, *Si pro aliis non scripserimus.* De expectante verò cum hac clausula, vide eundem *lit. E. concl. 613.*

10 Clausula *Dummodò resignans habeat aliunde, vt possit vitam commodè sustentare*, si insit literis in forma commissoria, verificari debet de tempore executionis, si verò sit in forma gratiosa, debet verificari de tempore datæ, vbi tamen resignans sit viuus, aliàs non venit verificanda; colligitur ex Rot. *in vna Iacen. Vicaria 1590. coram bona mem. Card. Plato*, impressa per Nicol. Garc. *de beneficiis, part. 6. c. 1. n. 279.* prout refert Massob. *in sua praxi habendi concursum, sequens. 7. dub. 38.*

Clausula, *Dummodò incontinentia paterna imitator non sit*, solita apponi per signaturam, cùm à Papa conceduntur dispensationes illegitimis ad Ordines, & Ecclesiastica beneficia obtinenda, non operatur conditionem, præsertim extrinsecam, sed potiùs sonat in quendam modum instruentem executorem, super quibus inquirere debeat, ita quod sine expressione subintelligeretur, vt per Rot. *decis. 849 sine 4. de filiis presbyt. in antiquis.* Bisignet. *decis. vnica, qui filij sint leg. in antiq.* Complures enim dispensationes huiusmodi irritarentur, si iam hæc clausula operaretur conditionem annullantem rescriptũ, vt ait Mandos. *in tract. Signat. gratia, tab. dispensationes super defectu natalium, vers. sed aduertendum*, quem refert Campanil. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. n. 88.*

Loc. XLVI.

Dummodò causa non sit instructa.

1 *Commissiones auocatoriæ sæpe conceduntur in Romana Curia, cum clausula*, Dummodò causa non sit instructa.
2 *Causa instructa quando dicatur, ostenditur.*
3 *Sententiam nullam reddit clausula*, Dummodò causa non sit instructa, *si feratur vigore commissionis habentis dictam clausulam, postquam causa fuit instructa.*
4 *Conditionalis est clausula*, Dummodò causa, &c. *& respicit citationem, & inhibitionem.*
5 Dummodò causa in partibus instructa non sit, &c. *à qua die sit intelligenda, ostenditur.*

Conceduntur sæpe commissiones auocatoriæ tam in partibus, quàm in Romana Curia cum hac clausula, & tunc ad hunc effectum causam instructam fore censeo, quando tempore auocationis 1
iura producta erant, & termini (licèt malè, & nulliter) seruati: eo autem in statu, inhibitione vigore 2
vltimæ commissionis obtentæ emanata minimè obstante, poterit Iudex pronuntiare, ac ad vlteriora procedere, quia non obstat commissio præfata conditionalis, vt per multa iura & rationes dixit Rot. *apud Crescen. decis. 1. de Iudic.* subdens quod bene id facere absque attentatorum metu valet, & ideo ita rescribit Signatura, quia iam instructus Iudex post conclusum in causa potest sententiam proferre, quamuis non antea, Felin. *in cap significauerant; num. 3. de testib.* refert, & sequitur Marches. *de Commiss. p. 2. cap. 7. §. 1. n. 103. cum seqq pag. 287. in secunda impress.* [Theod. de Rub *in sing Rota tom. 2. p. 4 cl. 305. num. 8. cum seqq.*] Vnde hanc clausulam reddere sententiam 3
nullam, si illa feratur vigore commissionis habentis istam clausulam, postquam causa vt suprà fuit instructa coram primo Iudice, censuit Rota *in Venetiarum legitimitatis 19. Ianuar. 1587. coram Card. Seraph. inter eius decisiones impressas, decis....* cuius meminit Mart. *de clausulis, part. 1. claus. 36. num 1.* vbi *n. 3.* ait quod si huic clausulæ addatur, *& in iurisdictione consensum*, non requiritur vtrunque, sed alterum sufficit; & *num. 5.* subdit hanc clausulam esse con- 4
ditionalem, & respicere citationem, & inhibitionem, & quod posita in rescripto auocatorio, seu commissorio, alicui Iudici tribuit iurisdictionem conditionalem, ita & taliter, vt hac conditione non purificata, non habeat aliquam iurisdictionem, tradit glos. *verb. repererit, in Clem. 1. de offic. deleg.* Socin. sen. *cons 99. n. 10. vol. 3.* quod procedere ait Crescent. *decis. 1. de re iudic.* etiamsi termini malè, & nulliter fuissent seruari, distinguendo tamen, vt per eundem Crescent. *decis. 5. de rescript.*

Clausula

5 Clausula, *Dummodò causa in partibus instructa non sit*, &c. solet apponi in commissione auocationis causæ quæ litigatur extra Curiam; vnde dubitari potest, à qua die sit intelligenda, an scilicet à die inhibitionis, vigore talis commissionis, an verò à die illius præsentationis in partibus; & attendendum esse tempus præsentationis inhibitionis, non autem impetratæ commissionis, & exinde non excusari attentata, censuit Rot. *in Vercellen. bonorum apud Mohed. decis. 1. vt lite pendente.*

CLAVSVLA XLVII.

Dummodò remaneant centum pro Rectore.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Probationem plenam & concludentem requirit clausula*, Dummodò remaneant centum pro Rectore.

3 *Valor licèt regulariter sufficienter probetur per publicam vocem, & famam, hoc tamen non procedit quando agitur ad effectum iustificationis clausula*, Dummodò remaneant centum pro Rectore.

4 *Claus.* Dummodò remaneant centum, &c. *debet intelligi de tempore gratiæ, & reseruationis.*

5 *Iustificatio clausulæ*, Dummodò remaneant centum, &c. *necesse est quod continuò duret, ad hoc vt pensio sustineatur.*

6 *Pensio non propterea erit dimouenda, si aliquibus annis contingeret quod Rectori non remanerent centum.*

7 *Reductioni pensionis locus erit, si post illius reseruationem ita essent diminuti fructus, quod soluta pensione non posset Rector se, & onera Ecclesiæ incumbentia sustentare.*

8 *Onera arbitraria, & voluntaria non sunt detrahenda ex illis centum Rectoribus præstandis.*

9 *Onera necessaria sunt detrahenda ex illis centum Rectoribus præstandis.*

10 *Gratia reseruationis pensionis, si solùm remaneant pro Rectore sexaginta non vitiatur, in totum sed solummodò in parte excessus.*

11 *Valor beneficij quando Papæ fuit narratus, & ex reseruatione pensionis appareat illa centum pro Rectore non remanere, non operatur clausula*, Dummodò remaneant centum, &c.

12 *Possessor si per multos annos pensionem exigat, in eo præsumitur non solùm titulus, sed etiam iustificatio clausulæ*, Dummodò remaneant centum pro Rectore.

13 *Petitorium respicit iustificatio clausulæ*, Dummodò remaneant centum, &c.

14 *Probandi onus remanere, vel non remanere centum pro Rectore, cui incumbat stante clausula*, Dummodò remaneant centum, &c. *ostenditur.*

15 *Probatio concludere debet etiam quod centum Rectori remaneant ex fructibus beneficij libera, hoc est deductis oneribus, si fuerit dictum vt remaneant centum libera pro Rectore.*

16 *Intellige de oneribus ordinariis, non autem de extraordinariis.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Mart. *de claus. p. 1. claus. 42. in vlt. impress.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. cap. 5. num. 373. cum seqq.* Rot. *in Cremonen. pensionis 10. Decembr.* 1612. *coram Card. Caualerio*, impressa per Farin. *decis. 427. part. 2. recent.* Flam. *de resign. lib. 6. quæst. 2. num. 26. cum seq.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 89.* & alios in discursu citatos. [Theod de Rub. *in sing. Rota tom. 2. p. 4. claus. 16. §. 4. cum seqq. & claus. 330.* Dutan. *Rota decis. 324. n. 24. & 25.*]

Requirit hæc clausula plenam, & concludentem probationem, vt resoluunt Flam. *de resign. lib. 6. q. 2. num. 15.* Mart. *d. claus. 42. num. 1.* Seraph. *decis. 1221. num. 1.* nouissimè D. Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 38. num. 40. & quæst. 43. num. 4.* & fuit dictum *in Cusentina parochialis*, impressa per Marches. *de Comm. tom. 1. pag. 619 in vltim. impress.* [Theodus de Rub. *d. claus. 330. n. 1.*] adeò vt non possit iustificari ex semiplena probatione, Seraph. *d. decis. 1221. num. 2. vers. & hoc casu non sufficit.* adden. ad Greg. *decis. 243. num. 11.* D. Lotter. *d. quæst. 38. num. 44.* nec ex solo consensu titularis, adden. ad Greg. *decis. 57. num. 12.* D. Lotter. *d. q. 38. n. 47.* 2

Et licèt regulariter valor probetur sufficienter per publicam vocem, & famam, tamen non procedit q[illegible] do agitur ad effectum iustificationis huius claus[illegible] censuit Rot. *decis. 444. sub num. 1. & 4. p. 1. re*[illegible] heod. de Rub. *d. claus. 331. num. 3*, vbi dici[illegible] iuiam intelligi, prout ducati valent in lo[illegible] ncij] 3

Et quamuis huiusmodi clausula debeat intelligi de tempore gratiæ, & reseruationis, vt ex multis 4
concludit Nicol. Garc. *d. p. 1. cap. 5. num. 398.* tamen est necesse quod continuò duret illius iustificatio, 5
ad hoc vt pensio sustineatur, Seraph. *decis. 651. n. 4.* Verùm si aliquibus annis contingeret quod Recto- 6
ri non remaneant centum, non propterea erit diminuenda pensio, iuxta opinionem Garc. *d. cap. 5. num. 399* [Theod de Rub. *d. claus. 330. n. 2.*] qui tamen sub *n. 440.* admittit, quod si post reseruatio- 7
nem pensionis ita essent diminori fructus, quod soluta pensione non posset Rector se & onera Ecclesiæ incumbentia sustentare; tunc sit locus reductioni.

Onus quod potest per ipsummet titularē subiri, 8
non est detrahendum, Rot. *decis. 158. n. 19. p. 1. recent. & in Rom. pensionis 6. Nouembris 1619. coram Buratto, confirmata coram eodem 6. Aprilis* 1620. Onera verò arbitraria, & voluntaria non sunt deducenda, vt fuit dictum *in Cremonen. pensionis 28. Maij* 1618. *coram Card. Caualerio.*

Onera necessaria detrahenda sunt, vt salarium vnius clerici in minoribus constituti, qui inseruiat 9
Missis, & cæteris necessariis, vt fuit dictum *in d. Rom. pensionis, & in d. Cremonen. pensionis*, in qua etiam habetur, deducenda esse onera expensarum pro cultu diuino, pro cera, hostiis, vinò, oleo, pro luminaribus sanctissimi Sacramenti, & similibus.

Gratiam huiusmodi reseruationis pensionis si so-
lummodò remaneant pro Rectore sexaginta, non 10
vitiari in totum, sed solùm in parte excessus, respondit Rot. *in Toletana pensionis 28. Ianuarij* 1591. *coram Giptio.*

Non operatur hæc clausula suum effectum, quan- 11
do Papæ non fuit narratus valor beneficij, & ex reseruatione pensionis apparebat, illa centum pro Rectore non remanere, in quo etiam generalis derogatio sufficit, vt quoque Concilij dispositioni derogatum censeatur, vt tenuit Rot. *in Segobien. tertia partis fructuum 25. Maij 1612. coram D. Patriarcha Manzanedo*, vbi etiam dictum fuit quod si possessor per 12
multos annos pensionem exigat, in eo præsumitur

non

non solùm titulus, sed etiam præfatæ clausulæ iustificatio, ita vt ad illam verificandam cogendus non sit, cùm ex tali possessione hoc ius, possessionémque pro se acquisiuisse videatur.

13 Discussio, ac verificatio huius clausulæ petitorium respicit, & propterea ad illud iudicium remittendos est; interimque manutentio possessori illios prætextu non retardatur, vt fuit dictum *in Bononien pensionis* 8. *Iunij* 1612. *coram Illustrissimo Patriarcha Munzanedo.*

14 Cui autem incumbat onus probandi remanere, vel non remanere huiusmodi centum pro Rectore, nempe an titulari asserenti remanere, vel potiùs pensionario affirmanti non remanere, quæstio est dubia Pro parte titularis deduci potest, præfatam clausulam conditionem, vel modum importare, ita vt ipse ad pensionem soluendam cogendus non sit, nisi dicta conditione, vel modo adimpleto, & sic probato per actorem centum remanere pro Rectore, quod pluries Rota censuit, & signanter coram Mantic. *decis.* 196 *& in Brixien pensionis* 29. *Decembris* 1597. *coram Illustrissimo D. meo Card. Millino & in M. leuitana pensionis* 27. *Iunij*. *&* 8. *Nouembr.* 1597. *coram Littat & in Paduana pensionis* 28. *Iunij* 1581. *coram Rubeo, & in Cremonen. pensionis* 15. *April.* 1611. *coram Card. Caualerio,* impressa per Marchesf. *de Commission. p* 1 *pag.* 559. *in vlt. impress. & in eadem coram eodem* 10. *Decembris* 1612. impressa per Farinac. *decis.* 417. *p.* 2. *recent.* vbi fuit dictum quod hoc procedit, quando huiusmodi clausula apposita est simpliciter ipsi reseruationi pensionis, de qua agitur, non verò quando non ita, sed consecutiuè ad modificandum & limitandum aliam clausulam proximè antecedentem, videlicet, *Etiamsi alia pensiones annua vltra prefatas aliis personis assignate existant*, &c. dummodò omnibus pensionibus deductis centom remaneant pro Rectore; vnde pensio erat purè & liberè reseruata, nec poterat dici conditionalis, nisi in euentum quod probaretur, de tempore reseruationis adfuisse alias pensiones; vt in his terminis fuit decisum *in Carpentoratten. pensionis* 15. *Martij* 1602. *coram Card. Lancellotto*; & ideò cùm appareat huiusmodi clausulam in his terminis non esse positam simpliciter ad totam orationem, sed consequutiuè ad clausulam, *Etiamsi alia*, &c. vt dictum est, non potest ad alia referri, ad notata *in l. vlt.* §. *Titia*, vbi Bart *ff. de liberat. leg.* Capu. *decis.* 08. *n* 11. quod etiam resolutum fuit *in S. Marci pensionis* 30. *Ianuar.* 1612.
15 impressa per Marchesf. *p.* 2. *pag.* 488. *n.* 8. si fuerit dictum, vt remaneant libera. hoc est, deductis oneribus, vt per Felin *in cap. ad aures, sub n.* 13. *vers. duodecima conclusio, de rescript.* Sarnen. *in reg. de valore, q. vlt.* & fuit dictum *in Forosempronien. pensionis* 9. *Februarij* 1615. *& in Cremonen. pensionis* 28. *Maij* 1618. *coram Card. Caualerio*, ex eo, quia dictio illa, *liberè*, idem importat quod absque alia diminutione, vt dixi *in tract. de dictionib. dict.* 190. *in vlt. impress.* [Theod de Rub. *d claus.* 331. *num.* 1. vbi tenet quòd verbum, *Libere*, importat quòd deductis oneribus ordinariis centom ducati absque diminutione remaneant.]

16 Intellige de oneribus ordinariis, non autem de extraordinariis, & rarò contingentibus, vt per Gig. *de pensionib. q* 96. *n.* 2. Rot. *decis.* 298. *n.* 2. *part.* 1. *diuers. & in Cusentina pensionis coram Litta*, impressa per Marchesf. *de Commiss. tom.* 1 *pag.* 629. *& in d. Romana pensionis* 6. *Nouembris* 1619. *coram Buratto, confirmata coram eodem* 6. *Aprilis* 1620.

CLAVSVLA XLVIII.

Dummodò mille renaneant pro Episcopo.

1 *Pensio quod iusta esse debeat, & talis vnde remaneat, vt pensionarius viuere possit, habet fundatam titularis intentionem.*

2 *Pensionum in reseruatione super mensis Episcopalibus si omittatur clausula*, Dummodò mille remaneant pro Episcopo. *signum est quod Papa sciens grauauerit talem Episcopum, licèt eius fructus tenues essent.*

3 *Concilium Trid. non indiget speciali derogatione.*

4 *Pensio reseruata cum clausula conditionali*, Dummodò mille remaneant pro Episcopo, *ante purificationem conditionis non potest dici debita, & ante omnia verificari debet.*

5 *Iustificatio quod mille remaneant pro Episcopo, stante clausula*, Dummodò mille, &c. *est necessaria etiam contra consentientem.*

6 *Consensus pensionis reseruata cum clausula*, Dummodò remaneant mille, &c. *habet in ventre eandem conditionem, quam habet gratia.*

7 *Pensionarius quando est in casu possessionis exigendi pensionem, tunc non retardatur solutio sub prætextu quod minimè sit probatum mille remanere pro Episcopo.*

8 *Iustificanda venit clausula*, Dummodò mille remaneant pro Episcopo, *etiam in reseruatione pensionis Motu proprio.*

9 *Fuma probatio cum adminiculis sufficit pro iustificatione clausula*, Dummodò mille remaneant pro Episcopo.

OMnia proximè dicta clausula præcedenti de 1
Rectore, pro explicatione clausulæ, *Dummodò remaneant centum pro Rectore*, possunt ad Episcopum applicari, quoniam vterque habet fundatam intentionem, & in Iuris communis dispositione, quod pensio iusta esse debeat, & talis vnde remaneat, vt viuere possit, ad tradita per Gigan. *de pensionib. q.* 4. *num.* 1.

Nunc verò sciendum est, quod omissio huius 2
clausulæ apponi solitæ in reseruatione pensionum
super mensis Episcopalibus, est signum euidens,
quod Papa sciens, & volens grauauerit talem Episcopum, licèt eius fructus tenues essent, vt censuit
Rota *in Ferentinn pensionis* 23. *Ianuarij* 1601. *coram Ortembergo*, impressa per Marchesf. *p.* 1 *pag.* 515. vbi
etiam fuit dictum quod in his terminis caute vide- 3
tur ipse Papa Concilij Trid decreto *sess.* 13. *de reformat. c.* 13. derogare, & quod ad hoc speciali derogatione opus est, cùm eius auctoritatem idem Concil. *sess.* 25. *de reform. c.* 21. saluam esse voluerit.

Cùm sit conditionalis hæc clausula, pensio cum 4
ea reseruata, iure merito ante verificationem conditionis quod mille remaneant pro Episcopo, non
potest dici debita, *l. Thais ancilla* §. *Stichus. ff. de fideicommiss. libert.* Cephal. *cons.* 17. *numero* 21. Cassad. *decis.* 10. *num.* 8. *de rescript.* & ideo ante omnia verifi-
cari debet, Greg. *decis.* 57. *numero* 2. & etiam contra 5
consentientem est necessaria iustificatio, Seraphin.
decis. 1017. *& decis.* 1121. Rot. *decis.* 547. *num.* 3. *&* 4.
p. 1. *recent.* vbi redditur ratio, quia consensus habet 6
in ventre eandem conditionem, quam habet gratia, cui accedit, nempe dummodò remaneant mille pro Episcopo, *& num.* 4. post Mohed. *decis.* 9. *num.* 1. *&* 2.

de

de causa possess. Cassad. *decis.* 8. *num.* 8. *vers. nisi agens, de rescrips.* limitat non habere locum, quando pensiunatius est in casu possessionis exigeodi penhooein; quia tunc non retardatur solurio sub prætextu quod minimè sit probatum, mille remanere pro Episcopo, & procedere etiam affirmat cootra successorem illios, qoi soluit, per decis. Guidop. 629. *n.* 2. Put. 151. *lib.* 3. Gigan. *in tract. de pensionib. q.* 47. *num.* 10. Rot. *in Campanen. pensionis* 20. *Iunij* 1611. *coram Vbaldo seniore*, docet Nicol. Garc. *d. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 464. vbi addit, id locum habere siue agatur io petitorio, sioe in possessorio executiuè.

8 Vnde hanc clausulam etiam Motu proprio reseruatam esse iustificandam censuit Rota *in Neritonen. pensionis* 15. *Nouembris* 1601. *coram Litta*, impressa per Marches. *de Commiss. p.* 1. *pag.* 155.

9 Pro iustificatione autem huius clausulæ sofficere probatiooem famæ cum adminiculis, fuit resolutum *in Clusina pensionis* 28. *Iannar.* 1575. *coram Card. Blanchetto, & in Neritonen. pensionis* 24. *Nouemb.* 1606. *coram Greg. XV. inter eius decisiones impressas decis.* 277.

CLAVSVLA XLIX.

Dummodò omnes simul non extendant medietatem, &c.

1 *Conditionalem gratiam reddit clausula*, Dummodò omnes simul, &c. *& est verificanda per agentem ad pensionem.*

2 *Supplicatio gratiæ non est attendenda ad effectum iustificationis, sed formula literarum.*

3 *Pensio quando est imposita absque conditione, non est verificanda per pensionarium clausula*, Dummodò omoes simul, &c.

4 *Pensio si sit excessiua, non in totum vitiatur, sed reducitur.*

5 *Pensionis reseruatio quando facta fuit libera, & exempta ab omnibus oneribus, &c. tunc clausula*, Dummodò omnes simul, &c. *non intelligitur deductis oneribus.*

6 *Claus.* Dummodò plura simul oon sint, &c. *intelligitur quòd plura simul obtineri non possint, sed successiuè.*

1 HÆc claosula in litteris reseruationis peosioois apposita, reddit gratiam conditionalem, & est verificaoda per agentem ad pensionem, vt per Cassad. *decis.* 10. *num.* 8. *vers. secus si à principio, de rescript.* Gigan. *de pensionib. q.* 85. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 88. *in fine.* [Theod. de Robeis *in sing. Rotæ tom.* 2. *p* 4 *claus.* 516. *n.* 1.] & fuit dictum *in Milenitana pensionum* 28. *Octobris* 1597. *coram Litta*, impressa per Marches. *p.* 1. *pag* 520. vbi etiam fuit dictum hoc locom habere etiamsi hæc clausula in
2 sopplicatione non adsit, quia ad effectum iostificationis non est attendenda supplicatio, sed formula literarum, cùm literæ ipsæ sint canooizandæ, vt perficiatur gratia per expeditionem literarum, & *in Carpentoraten. pensionis* 15. *Martij* 1602. *coram Card. Lancelloto*, impressa pariter per eundem Marches. *d.*
3 *p.* 1. *pag.* 529. vbi etiam dicitur qood hæc clausula oon est iustificanda per pensionariom, quando pensio est imposita absque conditiooe, & ibi latiùs declaratur. [Et debet verificari de tempore reseruationis, non autem de tempore translationis, si translata sit, ita ex Rotæ decis. Theod. de Rub. *d. p.* 4. *cl.* 314. *n.* 1. vbi *n.* 2. addit quòd quando est adiecta reseruationi pensionis, facit illam conditionalem, vel modalem, vt sit verificanda, secus si adiiciatur post reseruatiooem puram ad modificandam aliam clausulam. Et nunquam intelligitur oisi expresè apponatur. Mohed. *decis.* 1. *sub n.* 1. *de locato.* Theod. de Rub. *d. p.* 4. *claus.* 516. *n.* 3. & 4.]

Operatur hæc clausula, quod si pensio sit excessiua, non in totum vitietur, sed reduceatur, vt remaneat pro titulari ipso ante omnia fructuum medietas, Cassad. *decis.* 4. *n.* 4 & 6. *vers. & est sine præiudicio, de pension.* Pote. *decis.* 32. *n.* 2. *lib.* 1. *in correct.* Mantic. *decis.* 153 *num.* 2. Rota *in Salamantina pensionis* 26. *Martij* 1591. *coram Gipsio*, impressa per Marches. *de Commiss. p.* 1. *pag.* 525. *in vlt. impress.*] eadem Rota *decis.* 1160. *lib.* 3. *p.* 3 *diuers.* Crescent. *decis.* 17. *de rescrips. n.* 5. *circa med. vers. nihilominus.*] Verùm non parum vrget, qood hæc clausula videtur contioere protestationem Papæ, quod nisi ita se res habeat, nolit gratiam aliquam fecisse, & propterea pensio sit nulla, ob defectum voius oboli noo est locus reductioni, sed in totum corruit, vt per Gig. *de pensionib. q* 35. *n.* 2 D. Lotter. *de re benefi. lib.* 1. *q.* 38 *n.* 54. consideratur eoim taoquam vnum integrale, quod oon potest pro parte valere, & pro parte non, vt ait Rot. *decis.* 616. *n.* 5. *p.* 1. *diuers.* 4

Quando vero talis reseruatio peosionis facta fuit libera, & exempta ab omnibus oneribus, &c. tunc clausula ista loquens de froctibus, non intelligitur deductis oneribus, nam obstant contraria verba dispositionis Papæ, ibi, *libera*, &c. vt fuit dictum *in Menopolitana pensionis* 16. *Ianuarij* 1598. *coram Orano*, & quia addi solent & illa verba, *omnes insimul*, & c. ideo tunc clausula ista refertur etiam ad pensiones alias antea, vel etiam eodem tempore reseruatas, & similes vltimo loco concessas, Crescent. *decis.* 5 *num.* 2. *de priuileg.* Rot. *in d. Menopolitana pensionis* 13. *Iunij* 1597. *coram Orano*, vbi etiam fuit dictum, verba illa referri ad omnem, quæ Religioni soluuntur. 5

Clausul. *Dummodò plura simul non sint, & c.* posita in dispensatione ad obtinenda beneficia, intelligitur, quòd plura simul obtineri non possint, sed soccessiuè, vt ex Rota tenet Throd. de Rubeis *d. p.* 4 *cl.* 527. addeos post Nauar. *cons.* 26. *de prebend.* hanc clausolam refert ad retentionem, non ad collationem.] 6

CLAVSVLA L.

Dummodò intrusus non sit.

1 *Executorem non merum, sed mixtum facit clausula*, Dummodò iotrusus ooo sit.

2 *Clausula*, Dummodò iotrusus oon sit. *intelligitur de alia intrusione præter narratam.*

3 *Intrusus dicitur, qui ante præsentationem, & collationem beneficij possessionem ingreditur.*

4 *Possessionem capiens litteris non confectis dicitur intrusus.*

5 *Titulum non habens, seu habens ab eo, cui ius conferendi non competit, dicitur intrusus.*

6 *Resignans post resignationem reputatur intrusus.*

7 *Prouisus de beneficio reseruato ab alio quàm à Papa, dicitur intrusus.*

DE stylo hæc clausula appooitur in literis Apostol. prouisionum beneficiorum noo reseruatorum, & maximè si sint litigiosa, vt per Sarnen. *de iure quæsito non tollendo, q.* 1. *in princip.* Rot. *in Astoricen. Capellania* 17. *Nouembris* 1600. *coram Iusto.* Quo casu

Digitized by Google

casu facit executorem non merum, sed mixtum, qui proptetea teoerur assumere partes Iudicis, & citate facere possessorem, vt in termino sibi præfixo compareat, & de sua possessione, vel interesse doceat, si veniat, & suum ius deducat, audiri debet, & contra eum procedi Iotis ordine seruato, vt tradunt Botr. *n.*8. Fel. *n.* 14. *&* 33. *vers. quadraginta aduerte, in c. fin. de præsumpt.* Rot. *in Neapol. S. Andreæ 14. Febr. 1569. coram Finetto, & in Piscien. Capellaniæ 21. Februarij 1578. coram Clemente VIII. & in Bononien. parochialis 22. Iunij 1590. coram Penia, & in Vrbeuentana beneficij 18. Iunij 1591. coram Giptio.*

2 Intelligitur de alia intrusione præter narratam, vt per Saroen. *de iure quæsito, q.* 1. *in fine*, Cre cent. *decis.* 7. *in fin. de Iurepatron.* Mart. *de clausp.* 1. *claus.* 38. *n.* 2. *in vlt. impress.* Mantic. *decis.* 71. *n.* 5. [Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 313. vbi est quòd facit gratiam conditionalem.]

3 Quis autem dicatur intrusus, non erit abs re in
præsenti inuestigare. Dicitor igitur intrusus, qui
ante præsentationem, & collationem beneficij pos-
sessionem ingreditur, Mart. *d. claus.* 38. *n.* 3. Mantic.
decis. 107. *num.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap. vlt.*
q. 10. Vel qui literis non confectis possessionem ca-
4 pit, Flamin. *de resign. lib.* 10. *q.* 1. *n.* 21. Vel qui titulum
5 non habet, aut habet ab eo, cui ius conferendi non
competit, Mantic. *decis.* 118. *n.* 11. Marta *d. claus.* 38.
n. 3. *post princip.* Item resignans post resignationem
reputatur intrusus, Flamin *de resignat. lib.* 1. *q.* 6. *n.* 6.
6 Item prouisus de beneficio reseruato ab alio quàm
à Papa, vt fuit dictum *in Verdunen. Abbatia* 22. *Iu-*
7 *nij* 1615. *coram Buratto*, impressa per Farin. *decis.* 741.
n. 2. *p.* 2. *recent.*

CLAVSVLA LI.

Dummodò, seu quatenus licita, &c. honesta sint.

1 *Conditionalem, seu modalem gratiam, facit, redditque confirmationem conditionalem clausula,* Dummodò licita, & honesta sint.

2 *Confirmatio generalis etiam ex certa scientia, non refertur ad statuta illicita.*

3 *Expressa non comprehendit clausula,* Dummodò licita, & honesta sint, *posita in confirmatione.*

1 HÆc clausula facit gratiam conditionalem, seu modalem, redditque confirmationem conditionalem, & ideo non suffragatur, nisi doceatur pacta, seu conoentiones, aut statuta sub confirmatione contenta esse licita, & honesta, per ea quæ traduot Deci. *cons.* 149. *n.* 6. Borgnin. *decis.* 46. *sub n.* 40. *p.* 1. & fuit dictum *in causa Ostien. affictus* 23. *May* 1614. *coram D. Patriarcha Pamphilio, & in Seguntina admissionis ad Capitulum* 5. *Iunij* 1587. *coram Giptio, confirmata coram eodem die* 26. *eiusdem mensis.*

2 Vnde fit, vt confirmatio generalis omnium statutorum, etiamsi facta esset ex certa scientia, non sit referenda ad statuta illicita, & iniusta, per ea quæ tradoot Alex. *cons.* 59. *n.* 14. *& lib.* 1. Roland. *cons. num.* 32. *lib.* 1. quos citat Rot. *in Hispalen. Cantoriæ de Ossuna* 3. *Decembris* 1599. *coram Litta*, impressa per Farinac. *decis.* 21. *n.* 3. *p.* 2. *recent.*

3 Posita hæc clausula in confirmatione, non comprehendit expressa, vt censuit Rot. apud Cencium *post tract. de Censib. decis.* 124. *n.* 2. & apud Fario. *dec.* 339. *n.* 5. *p.* 2. *recent.* vbi fuit dictum, hanc clausulam referri ad illa statuta, quorum tenor non fuit expressus, non verò ad statutum expressum.

CLAVSVLA LII.

Dummodò, seu quatenus sint in vsu.

1 *Clausula*, Dummodò, seu quatenus sint in vsu, *in fine posita debet ad omnia referri.*

2 *Clausula*, Dummodò sint in vsu, *refertur ad extensionem.*

3 *Vsus statuti regulariter præsumitur, & asserenti contrarium incumbit onus probandi, non obstante clausula*, Dummodò sint in vsu, *in confirmatione Principis posita.*

4 *Clausula*, Dummodò sacris Canonibus, ac decretis Concilij Trid. non aduersetur, *quid importet, ostenditur.*

IN confirmatione facta per superiorem, statutis inferiorum, vniuersitatum, vel locorum, & priuilegiorum solet apponi hæc clausula, & ideo in fine posita debet ad omnia referri, iuxta reg. *l. fi. ff. de rebus dub.* & licèt videatur restringere confirmationem ad vsum, cùm est eadem ratio in extensione, quæ est in confirmatione, debet etiam referri ad extensionem, vt post Ruin. & alios firmauit Rot. *in Palentina decimarum* 9. *Decembris* 1588. *coram Card. Plato.* [De ista claus. latè Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 332. *&* 612. dicens appositum in confirmationem statutorum & priuilegiorum referri ad priuilegia, & non ad statuta, & quòd cùm soleat apponi ex stylo, non mutat substantiam, nec naturam statutorum.] 1 2

3 Vsus statuti regulariter præsumitur, & sic etiam aliarum Constitutionum in tantum, vt asserenti contrarium, onus probandi incumbat, prout censuit Rot. *in Amerina successionis* 24. *Maij* 1593. *coram Penia*, vbi tentum fuit, hoc ipsum procedere non obstante hac clausula, *Dummodò, seu quatenus sint in vsu*, in confirmatione Principis posita, Gozad. *cons.* 16. *n.* 16. Dec. *cons.* 649. *n.* 9. Cresc. *dec.* 4. *n.* 2. *de priuil.* & fuisse pluries resolutum asserit eadem Rot. *in Montis Regalis iurisdictionis* 21. *Feb.* 1600. *coram Card. Lancelloto.*

4 Solent huic clausulæ addi alia verba, videlicet, *Et sacris Canonibus, ac decretis Concil. Trid. non aduersentur*, quæ explicat Hieron. à Sotho *in annot. ad Alphonsum a Casarubios de priuil. Minorum, ad Bullam Clementis VII. editam sub die* 30. *Maij* 1526. *& ad verb. Priuilegia Fratrum*, cuius verba hic referre non pigebit. Aduertendum est, inquit ille, quod dum in hac clausula dicitur, *sacris Canonibus, & decretis*, non est intelligendum, vt aliqui malè sentiunt, de sacris Canonibus Summorum Pontificum in Decretis, & Decretalibus contentis, sed de sacris Canonibus, & decretis Concilij Trident. cùm clarè pateat, ipsum Concilium & Canonibus, & decretis constare, & illud operetur illa clausula, coniungendo Canones cum decretis Concilij Trident. Ideo malè sentire mihi videntur, qui aiunt, sub illa particula, *Canonibus*, comprehendi Decreta, & Decretalia Summorum Pontificum, & sub alia, *decretis Concilij Trid.* ea quæ sunt in Concilio Trident. & quod proinde nulla, aut paucissima remaneant priuilegia; & ita esset equidem si hæc illorum valeret opinio: sed quàm sit absurdum, & à mente, verbisque Pontificum alienum, nemo sanæ mentis non videt; dixis-

sent enim, si intelligi voluissent de Decretis, & Decretalibus quatenus sunt in vsu, & sacris Canonibus Summorum Pont. & decretis Conc. Trid. Hactenus Hier. à Sorbo, prout eum refert Erasm. à Cochier *de Iurisd. Ordinarij in exemptos, p. 4. q. 21.*

Quid autem operetur in confirmationibus priuilegiorum Regularium clausula, *Quatenus decretis Concilij Trident. non aduersentur*, vide infrà *sub clausula 124.*

CLAVSVLA LIII.

Dummodò non vltra tres dietas, &c.

1 *Dietas vltra duas de Iure quis trahi non potest.*
2 *Clausula*, Dummodò non vltra tres, *adeò est restrictiua, vt si reperiatur omissa, per Dominum Referendarium sit addenda.*
3 Cap. nonnulli, de rescript. *sufficienter derogari censetur per illa verba*, Et cum derogatione regul. Bonifacij VIII.
4 *Dieta non seruantur quoad Auditorem Cameræ.*
5 *Causæ committuntur sine clausula*, Dummodò non vltra tres, *quando adest partium consensus, & certa scientia.*
6 *Dieta est itineratio vnius diei, in quo assignantur viginti milliaria, siue sex leucæ.*
7 *Dieta commensurari debet per viam vsitatam, & frequentiorem.*
8 *Dieta per mare est quinquaginta milliariorum.*

CVm vltra duas dietas quis trahi non valeat, vt
1 probat text. *in cap. nonnulli, de rescript.* in quo
Papa mandat, quod si illius textus dispositioni non derogatur eius expressa mentione facta, nullus vltra duas dietas ad litigandum trahitur, vt ego ibi notaui *num. 2. & num. 14.* rationem præsto, quare exigatur specialis illius derogatio: sed quia Signatura Iustitiæ non potest derogando supradictis vltra tres dietas causas committere, ideo additur in commissione hæc nostra clausula, *Dummodò non vltra tres*, quæ ita restrictiua, si reperiatur omissa, per
2 Dominum Referendarium erit addenda, ex Staphil. *de lit. Iustit. cap. quomodo petitur, n. 4. & seq.* ita refert Marches. *de Commiss. in vltim impress. part. 1. c. 6. de commiss. appellat. extra Rom. Curiam, n. 97. & 98. & p. 2. §. 4. de commiss. auocat. causarum, num. 21. cum seq.* vbi *num. 23.* subdit sufficienter derogari *d. cap.*
3 *nonnulli*, per illa verba, seu clausulam, *& cum derogatione regula Bonifacij VIII. de duabus dietis; dummodò non vltra tres.*

Non intelligitur hæc clausula respectu Auditoris
4 Cameræ, quia quoad illum non seruantur dietæ, cùm aliàs sit Iudex ordinarius Romanæ Curiæ, & ita habet stylus notissimus, vt tenet Fel. *in d. c. nonnulli, n. 34.*

Quando autem adest partium consensus, & cer-
5 ta scientia, ille maximè in Romana Curia facit, vt non habito respectu dietarum, causæ committantur sine hac clausula, sicut quotidie fieri, & seruari affirmat Marchef. *d. p. 2. §. 4. de commiss. aduocat. causarum, n. 24. in vlt. impress.*

Dicta verò est itineratio vnius diei, in quo assi-
6 gnantur viginti milliaria, seu sex leucæ itineranti singulo die, *cap. ex parte B.* ibi, *vltra duodecim leucas, de for. compet.* Parladot. *lib. 2. rerum quotid. cap. 19. n. 9.* Marchef. *d. §. 4. n. 6.* vel ad summum septem, Mandol. *ad regul. 30.* Cancel. *quæst. 2. n. 2.* Henriq. *in summa, lib. 9. c. 27. §. 6. in Comment. litt. C. & lib. 13. cap. 51. §. 5.* Ludou. Mirand. *in Man. Prælat. tom. 2. quæst. 39. art. 8. conclus. 3.* & debet computari à fine diœcesis, Menoch. *de arbitrar. casu 206. num. 5.* Escobar. *de ratiociniis comput. 12. n. 12.* Cened. *ad Decretal. collect.*
123. num. 2. commensurando per viam vsitatam, & 7
frequentiorem, iuxta resoluta per Parladot. *citatu loco*, & per Mascard. *de prob. concl. 156.* Cabed. *Lusit. decis. 13. n. 4. p. 1.*

Per mare verò dieta erit quinquaginta milliario- 8
rum, quia plus est facere per terram viginti, quàm per mare quinquaginta milliaria, Felin. *in cap. olim, n. 7. de except.* Marchel. *de Commiss. d. §. 4. n. 20.*

CLAVSVLA LIV.

Dummodò collatio sit deuoluta.

1 *Deuolutionem probare debet impetrans beneficium cum clausula*, Dummodò collatio sit deuoluta, &c.
2 *Probatio deuolutionis debet fieri concludenter cum omnibus suis qualitatibus, stante clausula*, Dummodò collatio sit deuoluta, &c.
3 *Deuolutio debet plenè, & concludenter probari stante clausula*, Etiamsi deuoluta, &c.
4 *Deuolutio quomodo fieri debeat, ac probanda veniat, remissiuè.*
5 *Causæ ad Romanam Curiam quomodo deuoluantur, remissiuè.*
6 *Claus.* Dummodo accedat assensus, &c. *inducit formam.*
7 *Claus.* Dummodo resignans aliunde habeat, &c. *respicit substantiam gratiæ.*
8 *Claus.* Dummodo cura animarum non negligatur, &c. *apposita nihil operatur.*
9 *Claus.* Dummodo medietatis patronorum consensus accedat, &c. *non facit gratiam conditionalem, sed modalem.*
10 *Claus.* Dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit, &c. *solet apponi respectu filiorum presbyterorum.*

CVm conditionali hac clausula prouisionem im- 1
petrans debet deuolutionem probare, quia in hoc casu non intelligitur Papam voluisse prouidere, nisi collatio ad Sedem Apostolicam sit deuoluta, Cassad. *decis. 5. n. 3. de prabend.* Caputaq. *decis. 63. lib. 1.* Mant. *decis. 260. n. 1.* Quæ quidem probatio de- 3
bet fieri concludenter cum omnibus qualitatibus, Cassad. *d. decis. 5.* Rot. *in Calciaten. dimidia portionis 7. Decembris 1581. coram Orano*, & in terminis clausulæ, *Etiamsi deuoluta*, &c. quod debeat deuolutio plenè, & concludenter probari, tradunt Mohed. *dec. 17. de prabend.* Put. *decis. 265. lib. 2. in correctis*, Rot. *decis. 186. n. 5. p. 2. recent.* & fuit dictum *in Aretina Capella 1. Iunij 1611. coram Cardinale Lancellote, & in Iannen. Abbatia 22. Iunij 1616. coram Buratto.*

De deuolutione quomodo fieri debeat, ac pro- 4
banda veniat, multa dixi *de officio & potestate Episcopi, p. 3. alleg. 58. n. 10. cum seqq.* & latè Nicol. Garc. *de benef. p. 10. c. 3. n. 41. cum seqq.*

Causæ autem quomodo deuoluantur ad Roma- 5
nam Curiam, vide Marchef. *de Commiss. p. 3. c. 1. §. 1. de commiss. deuolut. causarum, n. 6. cum seq. & n. 74.*

[Clausula: *Dummodo accedat assensus, &c.* 6
inducit formam, ideoque apposita in prouisione de beneficio iuris patronatus operatur vt consensus patroni per eam reseruatus debeat

esse

esse expressus, ita vt non sufficiat tacitus ex non coctradictione illius. Theodos. de Rubeis *in singularib. Rotæ tom. 2. p. 2. clauf. 300. num 1. & 2.* & *num. 4.* addit quòd hæc clausula præseruat ius illius, cuius consensus exigitur, ita vt eo nolente nihil dicatur tributum, & citat Rot. *decis. 422. lib. 3. p. 3. diuers.*

7 Claus. *Dummodo resignans aliunde habeat, &c.* respicit substantiam gratiæ, nam attento stylo aliàs concedi non solet. Parisius *de resign. lib. 2. quæst. 6. num. 41. lib. 10. quæst. 14. num. 6.* Theodos. de Rubeis *d. tom. 1. part. 4. clauf. 301. num. 2.* vbi *num. 3.* addit gratiam facere conditionalem, nempe quatenus huiusmodi assertio sit vera. Iustificatur autem ista claus. secundum Rotam ex testibus deponentibus, quod resignans de tempore resignationis, & ante, possidebat prædium, & alia bona, ex quibus percipere poterit anteos quinquaginta annuos, qui nisi fuerunt sufficientes pro illius sustentatione in illis partibus, cum in aliis propter annonæ caritatem non sufficiat hæc quantitas, prout eadem Rota non sufficere censuit ducentos ducatos in ciuitate Hispalen. vbi propter populi frequentiam est annonæ caritas; ita Theodos. de Rub. *d. clauf. 301. n. 4.*

8 Claus. *Dummodo cura animarum non negligatur, &c.* apposita nihil operatur. nam videtur inducere quandam monitionem, cum à Iure tacitè intelligatur, quod si beneficium sit curatum, in illo debeat deseruiri, Rebuff. *in repetitione cap. nulla, col. 35. vers. 14. clauf. pag. mihi 440. concessione prabenda*, quem refert Theodos. de Rubeis *d. p. 4. clauf. 308.*

9 Claus. *Dummodo medietatis patronorum consensus accedat, &c.* non facit gratiam cōditionalem, sed modalem, Pute. *decis. 430. lib. 1.* quod citat Theod. de Rubeis *d. p. 4 clauf. 315.*

10 Claus. *Dummodo paterna incontinentia imitator non sit &c.* solet apponi respectu filiorum presbyterorum, licet tacitè insit de iure vt libidinosis non conferantur beneficia, propter tamen præsumptionem paternæ incontinentiæ debet verificari, Rebuff. *in repet. cap. nulla col. 39. in 13. clausula, pag. mihi 442. de concess. praben.* quem citat Theodos. de Rubeis *d. p. 4. clauf. 325.*]

CLAVSVLA LV.

Etiamsi generaliter, vel specialiter sit reseruatum.

1 *Vacatio in Curia debet exprimi, & non tollitur per clausulam,* Etiamsi generaliter, vel specialiter sit reseruatum.

2 *Reseruatio specialis de certo beneficio, & pro certa persona, non tollitur per clausulam,* Etiamsi generaliter, vel specialiter sit reseruatum, *nec per clausulam*, Etiamsi deuolutum, &c. *vt num. 4.*

3 *Papa si in collatione dixerit*, Etiamsi deuolutum vel reseruatum existat, *tunc censetur conferre ex iure deuoluto, vel reseruato. Nec tollitur reseruatio specialis de certo beneficio facta ad fauorem certa persona, n. 4.*

5 *Claus.* Etiam dispositioni suæ, vt præfertur, reseruari, *non inducit nouam reseruationem respectu quatuor mensium quos Papa sibi retinet in concessione alternatiua.*

6 *Claus.* Etiamsi pro alio scripserimos, &c. *ostendit mentem Papa.*

7 *Claus.* Etiamsi talia forent, &c. *operatur vt per eam censeatur derogatum dispositioni.*

Hæc clausula in prouisionibus beneficiorum apposita, non est apta tollere omnes reseruationes, cùm non tollat reseruationem, quia vacauit in Curia, de qua expressa mentio fieri debet? ita Gemin. *cons. 12. num. 4. vers. vnde licet, & num. 3 vers. nec obstat*, [Theodos. de Rubeis *in singul Rota tom. 2. p. 4. clauf. 365. num 1. cum. 1. seqq* vbi *num. 5.* addit hanc clausulam non esse potentem ad comprehendendum reseruationes, de quibus est facienda mentio specialis.] Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. litt. C, conclus. 336. num. 1.* vbi *num. 2.* ampliat, quia nec ex illis tollitur reseruatio specialis de certo beneficio, & pro certa persona, quia Papa non præsumitur tollere ius illi particulari, ideo non sufficit. 1 2

Si verò Papa in collatione dixerit, *Etiamsi deuolutum, vel reseruatum existat*, tunc censetur conferre ex iure deuoluto, vel reseruato, Gemin. *conf. 15. n. 1. in fin. vers. item si sit reseruata*, Card. Tusch. *d. conclus. 336. num. 3.* Matt. *de clausul. p. 1. clauf. 279. num. 5.* intelligentes quando non agitur de præiudicio tertij, sed solius conferentis. 3

Item per istam clausulam non tollitur reseruatio specialis de certo beneficio facta ad fauorem certæ personæ, quia Papa non præsumitur tollere ius illius personæ Gemin *d. cons. 12. num. 4. in fin. vers. similiter non tolleret*, Matt. *d. clauf. 279. n. 4.* 4

Clausula, *Etiam dispositioni sua, vt prafertur, reseruam*, quæ est *reg. 9. Cancellaria*, non inducit nouam reseruationem respectu quatuor mensium, quos Papa sibi retinet in concessione alternatiuæ, & sunt reseruati in prima parte regulæ, vt ostendunt illa verba, *Etiam, vt prafertur*, secundum vnum intellectum, & referuntur ad primam partem, sed bene eam inducunt respectu duorum mensium, quos capit ex quatuor ordinariis, & non erant in prima parte comprehensi; & idem secundum alium intellectum, quem tenet Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glos. 54. num. 1. & 5. vers. hic sunt apposita*, nempe quod illa verba, *vt prafertur, reseruant*, præsuppoonant anteriorem reseruationem sex mensium, quæ expressa non fuerat, sed duntaxat tacita, eo ipso quod alij sex menses fuerunt ordinariis expressi; qui tamen secundus intellectus potest procedere quoad Martium & Septembrem, qui non fuerant expressi in prima parte regulæ, sed non quoad alios quatuor in dicta prima parte expressè reseruatos, & quorum respectu non fuit sublatum impedimentum, vt sunt expressæ decisiones Putei, & aliæ quæ se fundant in ista expressa reseruatione priore. Denique sensum tenuit Rota *in Salmon. alternatiua 14. May 1610. coram Cardinale Lancelloto*, dum dicit quòd Papa in secunda parte concessionis alternatiuæ reseruat sibi alios sex menses, vt præfertur scilicet modo, quo suprà in regula sibi purè reseruauit reseruat sibi alios sex menses, vt præfertur, scilicet modo, quo suprà in regula sibi purè reseruauit, refert Massob. *in sua praxi habendi concursum, praelud. 23. dub. 2. num. 24. ex vna Papien. beneficij 10. Aprilis 1617. coram bona memoria Martino Andrea.* 5

[Claus. *Etiamsi pro alio scripserimus, &c.* posita in mandato de vacaturo, ostendit mentem Papæ volētis grauare collatorem ordinariū pluribus mādatis, Rebuff. *de clauf. mand. n. 25. in fine, & cons. 47. n. 7* Theodos. de Rob. *cl. 369.* Si duo mādata impetrata fuerant cum hac claus. alterū cū claus. si pro alio non scripserimus, &c. neutrū valet. Rebuf. *in forma mand. Apost. in verb. pro alio scripserimus, vers. tertius est, & seq.* 6

7 Clauſ. *Etiamſi talia forent*, &c. operatur vt per eum cenſeatur derogatum diſpoſitioni ſpecialem & indiuiduam derogationem requirenti, & haberi clauſulas derogatorias ad ſuturas diſpoſitiones, Alex.*conſ.*155.*n.*12.*lib.*6. Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 92.*lib.* 2. Theodoſ.de Rubeis *clauſ.* 374. Peregr. *conſ.* 20.*num.* 14.*vol.* 1. vbi quod operatur vt ea, quorum nominatim meminiſſe oportuiſſet, habeantur pro ſpecialiter expreſſis.]

CLAVSVLA LVI.

Et in euentu in quem, &c.

1 NOn reſtringit caſum præcedentem, ſed illum de nouo ponit, & conſtituit, nec eſt verum quod limitet, & coarctet fideicommiſſum, prout clauſula, *tunc & eo caſu*, denotat etiam potiùs conditionem, quàm reſtrictionem, cùm idem ſit dicere in euentu in quem ambo decedant, ac ſi ambo decedant, vt fuit reſolutum *in Romana fideicommiſſi honorum* 19.*Februarii* 1607.*coram Gregorio XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ.*296.*n.*5.

[Clauſ. *Et ex aliis cauſis animum ſuum mouentibus*, operatur vt quis vna dumtaxat cauſa non cenſeatur motus ad aliquid faciendum, Surd. *conſ.* 361.*n.*14.*& conſ.* 551.*n.*7. Rota *deciſ.* 251. *n.* 15. *p.* 5. *recent.*

CLAVSVLA LVII.

Et quibus dederit.

1 *Alienandi facultas quod competat facit clauſula*, Et quibus dederit.

2 *Feudum omnino alienabile ſignificat clauſula*, Et quibus dederit, *dummodo tamen ius commune minus lædatur.*

3 *Extranei vt dicantur comprehenſi operatur clauſula*, Et quibus dederit, *poſitu in contractu non tranſitorio ad extraneos.*

4 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica vt ſit tranſitoria ad hæredes extraneos operatur clauſula*, Et quibus dederit.

5 *Feudi in conceſſione operatur clauſula*, Et quibus dederit, *quod in alienatione domini omnino conſenſus non requiratur.*

6 *Vaſſallus vt feudum alienare poſſit etiam inconſulto domino, operatur clauſula*, Et quibus dederit.

7 *Clauſula*, Et quibus dederit, *æquiparatur ulteri*, Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & deſcendentibus quibuſcunque, *& ſimiliter clauſula*, Ad dandum, & alienandum, &c.

8 *Emphyteuſis, vel feudum quod ſit conceſſum pro ſe & hæredibus quibuſcunque, vel quibus dederis, à pari procedit.*

9 *Clauſula*, Et quibus dederit, *reſtringitur ad perſonas habiles ad ſuccedendum.*

10 *Vaſſallum in libera facultate alienandi ſimpliciter & abſolutè, non ponit clauſula*, Et quibus dederit; *ſed tunc demum quando alienatio ſit in perſonam gratam.*

1 HÆc clauſula facit quod competat facultas alienandi, Seraph. *deciſ.* 253. *num.* 5. ſignificat 2 feudum omnino alienabile, Menoch.*conſ.*178. *n.* 32. *& conſ.*987.*num.* 5. [Peregr.*conſ.* 2. *num.* 32. *& conſ.* 7.*num.*10.*cum ſeqq.vol.*1.] & tunc debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit, Ius commune lædatur in alienatione facienda ſecundum naturam feudi, ſeu emphyteuſis, ſcilicet inter maſculos deſcendentes ab ipſis inueſtitis, & vocatos in inueſtitura, vt in ſpecie reſpondit Alex.*conſ.*106. *num.* 34. *& 9. vol.*4. quod eſt repetitum *in conſ.* 128. *vol.*5.Dec.*conſ.*193. *n.*6.Gozad. *conſ.*4 *col. fin. verſ. ad decimum putes*, *& conſ.*84.*n.*12. *& ſeqq.*Theſaur. *Pedem.deciſ.*164. *n.* 15. *prope finem.*

Poſita in contractu non tranſitorio ad extraneos 3 operatur quod etiam extranei dicantur comprehenſi; ita Curt.iun.*conſ.*4. *in princ.* 150.*n.* 2. Clar.*§. emphyteuſis*, *q.*28.*n.*10.Rol.à Valle *conſ.*55 .*n.*31 *cum ſeqq. lib.*3.Card.Tuſch *practic.conclus. tom.* 1. *litt. C. concl.* 295.*n.*1.*&* 5.

Operatur etiam, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica 4 ſit tranſitoria ad hæredes extraneos, Rol. à Valle *d. conſ.*55. *n.* 53. *verſ. & operatur* Curt.iun.*d.conſ.*4.*ſub n.*1.*verſ.ſed quoniam*, Couar.*lib.*2. *var.*.*c.* 17.*ſub n.*4. *verſ.quarta concluſio*,Clar.*d.q.*28.*n.*4. *&* 9.Surd. *conſ.* 551.*n.*2. *&* 3. Card.Tuſch.*d.concl.* 295. *n.*6. & hanc opinionem ſæpe ſequuta eſt Rota, & ſignanter *in Mediol. bonorum* 16. *Februarii* 1601. *coram Cardinale Lancellotto*,*& in Papien.bonorum.* 10.*Maii* 1602. *coram Cardinale Pamphilio*, *& in Cremon.bonorum* 5.*Iunii* 1624.*coram Vbaldo ſeniori.*

In conceſſione feudi operatur, quod in alienatione omnino conſenſus non requiratur, ſe- 5 cus ſi habeat adiectum verbum, *in feudum*, vel *titulo feudi* ita Seraph.*deciſ.*99. *num.* 1. vnde Menoch. *conſ.* 865. *num.* 7. ait quod clauſula operatur, vt vaſſallus 6 feudum alienare poſſit etiam inconſulto domino, quod etiam ex Alexand. *conſ.* 228. *in* 6. *lib.* 6. tradit Card.Tuſch.*d.concl.*295.*n.*12.

Æquipollet hæc clauſula alteri, *Pro ſe, ſuiſque* 7 *hæredibus, & deſcendentibus quibuſcunque*, cum à pari procedat quod emphyteuſis, vel feudum ſit con- 8 ceſſum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel quibus dederit, vt per Galli.*conſ.* 84.*n.*44. Roland.à Valle *de lucro dotu*, *q.* 54. Magon.*Lucenſ deciſ.*12. Ioan.Bapt. Coſt.*de clauſul. conuent.clauſ.* 106. *num.* 1. Menoch.*conſ.*378.& clauſulæ, *Ad dandum*, *& alienandum*, Rol.*d.conſ.*55.*n.*37.*lib.* 5. Gozad. *conſ.*9.*n.*2. Card.Tuſch *d.conc.*295 *n.*9.

Reſtringitur tamen ad perſonas habiles ad ſuc- 9 cedendum, Menoch.*conſ.*987.*n.*4. Gabr. *conſ.* 83.*per totum*,*& conſ.*84.*n.* 24.*lib.* 2.Card. Tuſch.*d.conc.*296. *n.*13.*&* 20.

Deinde non reponit vaſſallum in libera facultate 10 alienandi ſimpliciter, & abſolutè, ſed tunc demum, quando alienatio ſit in perſonam gratam, vt in ſpecie Motor.*conſ.*46.*n.*78, quem refert Io. Bapt. Coſta *d.clauſ.*106.*n.* 2.vbi etiã cum Menoch. *conſ.*84. *n.* 57. declarat non procedere, ſi eſt poſita in executi...

CLAVSVLA LVIII.

Et ſi plus valet, donat.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Notariorum potiùs ex more, & ſtylo, quàm ex contrahentium mente cenſetur appoſita clauſula*, Et ſi plus valet donat.

3 *Verba clauſula*,Et ſi plus valet donat, *in venditione poſita captioſa ſunt.*

4 *Clauſula*

4 *Clausula*, Et si plus valet, donat, *posita in venditione, vel cessione facta per minorem, nihil operatur.*

5 *Remedium l.* 2. C de rescind. vend. *quando excludat clausula*, Et si plus valet, donat, *apposita in instrumento venditionis.*

6 *Clausula*, Et si plus valet, donat, *apposita in instrumento venditionis, apud Lusitanos nihil operatur, etiamsi ab ignorante rei valorem apponatur.*

7 *Læsio enormissima semper censetur excepta.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Cels. Vgon. *in tract. clauf. pag.* 512. *col.* 2. Salust. Tiber. *in formular. instrument. c.* 2. *n.* 18. Matt. *de clauf. part.* 1. *clauf.* 246. *aliàs clauf.* 363. *in vlt impress.* Card. Tusch. *practic. conclus tom.* 1. *litt. C. concl.* 398. Ioan. Bapt. Cost. *de clauf. coaueni. clauf* 147. [Theodos. de Rubeis *in sing. Rotæ tom*, 2. *p.* 4. *cl.* 388.]

2 Hæc clausula perfunctoriè, & veluti ex more & stylo potiùs Notariorum, quàm ex mente contrahentium apponitur, vt tradunt Alex. *conf.* 125. *n.* 10. *vers. non obstat quod Notarius, lib.* 1. Matt *d. clauf.* 363. *num* 5. Matien. *l.* 7. *gloss.* 3. *num.* 5. *tit.* 11. *lib* 5. *nona Recopil.* Card. Tusch. *d. tom.* 1. *litt. C. concl.* 304. *num.* 12. Tiraq *de retract. tit.* 1. § 1. *gloss.* 18. *num.* 16. vbi post Fabian. de Monte, subdit arbitrio Iudicis esse relinquendum an & quando hæc clausula potiùs dicatur apposita de scribarum stylo, quàm de partium mandato.

3 Verba huius clausulæ in venditione posita captiosa sunt, & referri debent ad modicam importantiam, & non tam prodigam, ex qua dolus & malitia argui possit, Bald. *conf.* 376. incip. *Casus talis. in fin. vers. illa autem verba*, Cassad *decis vaie. numer.* 2. *circa med de empt.* Marches. *de Commiss. p.* 2 *pag* 168. *num.* 6. *in vlt. impress.* Matt. *d. clauf.* 363. *num.* 6. Card.
4 Tusch. *d. litt. C. concl* 298. *n.* 1. vbi *n.* 2. extendit hanc clausulam appositam in venditione, vel cessione facta per minorem, non operari aliquid propter dolum & fraudem contrahentium pro minore, præcipue quando in turpem causam faceret minor, & sine iuramento, Seraph *de Priuileg. iuram. priuil* 83. *n.* 16. & 18 [Theodos. de Rubeis *d. cl.* 388 *num* 7. vbi dicit quòd intelligitur de modico, non autem de pluri in magna quantitate, & *num.* 9. quòd inducit præsumptionem simulationis]

5 Quando hæc clausula apponitur in testamento venditionis, non excludit venditorem à beneficio *l.* 2 *C. de rescind. vend.* si ignorans rei valorem illam apposuit, secus si eum sciebat; ita Paris. *conf* 118. *num.* 33. *vol.* 1. Gabr. *com. sub tit de empt. concl.* 1. *n.* 56. *cum seq* 7. Couar. *lib.* 2. *var. cap.* 4. *numer.* 1. Menoch. *de arbitrar. casu* 144 *num* 13. Becc. *conf.* 224. *numer.* 22. *vol.* 2. Seraph *de Priuileg. iurament. priuil.* 83. *a.* 108. Fachin. *controuers. Iuris lib* 2. *cap.* 19. Ioan. Bapt. Cost. *de clauf. conuent. clauf.* 147. *num.* 1. & 2. & *in tract. de facti scientia, & ignor. cent.* 1. *dist.* 41. Gaspard Roder. *de ann. reddit. lib.* 1. *q.* 8. *num.* 10. & *quæst.* 11. *numero* 6. Morla *in Emporio Iur. Ciuil. part.* 1. *tit* 9. *quæst.* 20. & 24. Ceual. *commun. contra comm. q.* 511. Ioan. de Salas *de contract. tract. de emp. dubit.* 17. *n.* 8. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 78. *n.* 27 [Quia hæc clausula non operatur nisi data scientia veri valoris, nec sufficit generalis scientia, sed requiritur particularis, certa & indubitata. Bart. *n.* 14. *cum seqq.* Crem. *n.* 17. Cagnol. *q.* 124. Pinel. *p.* 1. *cap.* 10. *num.* 20. *in d. l.* 2. Ant. Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 52. Theodos. de Rubeis *d. concl.*
6 528. *numer.* 1.] Verùm apud nostros Lusitanos hæc clausula apposita in instrumento venditionis, nihil operatur, etiamsi ab ignorante rei valorem apponatur, prout ad tollendas fraudes, & obuiandas hominum malitias sanciuit Ordinatio Regia, *lib.* 4 *tit.* 16. §. 9. vbi Parens meus.

Intellige supradictam Doctorum sententiam de enormi læsione, non de enormissima, hæc enim excepta semper censetur, vt auctoritate Alciati, Cou. Greg Pinel. Soc. Dec. Curt. iun. Rol Burg. de Pace, & aliorum scripsit Gutier *in auth. Sacramenta puberum, n.* 95. & 98. *in fin.* & eo citato firmauit Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 96. *a n.* 38. 7

CLAVSVLA LIX.

Ex certa scientia.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
Clausula, Ex certa scientia, *habet vim clausularum.*

2 De plenitudine potestatis,

3 Non obstante, &c.

4 Motu proprio, &

5 Pro expressis.

6 *Actum nullum, & inualidum confirmat clausula*, Ex certa scientia.

7 *Ius alteri quæsitum in tollendo operatur clausula*, Ex certa scientia.

8 *Citatio partis non requiritur in dispositione, cui apponitur clausula*, Ex certa scientia.

9 *Causa vt in principe præsumatur facit clausula*, Ex certa scientia.

10 *Dubitare non licet de eo quod Princeps asseruit ex certa scientia.*

11 *Delegatio Papæ facta non existenti in dignitate, vt valeat, operatur clausula*. Ex certa scientia.

12 *Contraria vt censeatur sublata absque alia derogatione, operatur clausula*, Ex certa scientia.

13 *Robur clausula* Ex certa scientia, *quoad solemnitatem, sicut & quoad validitatem.*

14 *Concessio vt à Principe facta non extinguatur morte concedentis, operatur clausula*, Ex certa scientia.

15 *Validitatem & sanationem circa defectum intrinsecum operatur clausula*, Ex certa scientia, & De plenitudine potestatis.

16 *Causaliter, non verò conditionaliter adiecta censetur clausula*, Quatenus iustè possideris, *stante clausula*, Ex certa scientia.

17 *Clausula*, Ex certa scientia, *tollit omne Iuris obstaculum.*

18 *Præsumptionem informationis in Principe operatur clausula*, Ex certa scientia.

19 *Concessionis nouæ vim habet clausula*, Ex certa scientia, *in confirmatione posita, dummodò constet quod Papa habuerit plenam notitiam.*

20 *Confirmatio ex certa scientia non dicitur simplex confirmatio, sed ampliatio, & noua concessio.*

21 *Princeps ex validitate & certa scientia censetur dispensare cum impetrante super inhabilitate.*

22 *Nullus auditur contra factum Principis ex certa scientia.*

23 *Principis dicto statur maximè circa causæ commissionem, & alia de quibus est informatus.*

24 *Remedium l.* 2 C. de rescind. vendit. *facit cessare clausula*, Ex certa scientia, *in alienationis contractu adhibita.*

25 *Erroris omnem præsumptionem tollit clausula*, Ex certa scientia.

26 *Donationem operatur clausula*, Ex certa scientia, *in se obligante sine causa.*

27 *Conditionem indebiti tollit clausula*, Ex certa scientia.

28 *Cognitionem vlteriorem etiam præcludit clausula*, Ex certa scientia, *& facit præsumere quod Papa voluerit vti plenitudine potestatis.*

29 *Tertij in modicum præiudicium nihil operatur clausula*, De plenitudine potestatis.

30 *Tertij præiudicium operatur clausula*, Ex certa scientia, *in priuilegio iuncta derogatione generali.*

31 *Tertio vt præiudicet clausula*, Ex certa scientia, *necesse est quod sit adhibita causæ cognitio.*

32 *Causæ cognitu tantùm apponi potest clausula*, Ex certa scientia.

33 *Causæ cognitio quando nulla præcessit, nihil operatur clausula*, Ex certa scientia.

34 *In iis quæ in facto consistunt, & de quibus Princeps non præsumitur habuisse notitiam, non operatur clausula*, Ex certa scientia.

35 *Potestas vbi in Principe deficit, non operatur clausula*, Ex certa scientia.

36 *Papa confirmans ex certa scientia, non censetur actum nullum ex inhabilitate facientis conualidare.*

37 *Defectus duplex vbi adest, non operatur clausula*, Ex certa scientia.

38 *Clausula*, Ex certa scientia, *nihil operatur quando apponitur super negotio, de quo Princeps non habet notitiam, vel in iis, quæ Princeps non potest statuere contra æquitatem naturalem, vt num. 39.*

40 *Erroris vbi est notitia, nihil operatur clausula*, Ex certa scientia.

41 *Rem aliter se habere quando constat, non operatur clausula*, Ex certa scientia.

42 *Erroneam & falsam informationem non supplet clausula*, Ex certa scientia.

43 *Falsitatem narratorum non supplet clausula*, Ex certa scientia.

44 *Defectus substantiales non supplet clausula*, Ex certa scientia.

45 *Substantialia & solemnitates supplentur & sanantur per clausulam*, Ex certa scientia, *quando processum fuit parte citata, & cum causæ cognitione.*

46 *Appellationem non impedit clausula*, Ex certa scientia.

47 *Princeps quando aliquid concedit ad instantiam partis, nihil operatur clausula*, Ex certa scientia.

48 *Parte absente, quæ non contradixit, non operatur clausula*, Ex certa scientia, *maximè quando adhibita fuit sine causæ cognitione.*

49 *Concedentis in præiudicium non operatur clausula*, Ex certa scientia, *quoad non expressa.*

50 *Subreptionis vitium non tollit clausula*, Ex certa scientia, *nisi Princeps informatus procedat.*

51 *In dispensationibus sine causa factis non operatur clausula*, Ex certa scientia.

52 *Confirmatio statutorum, quæ potest referri ad valida, & inualida, semper refertur ad valida, & nihil operatur quoad inualida.*

53 *Confirmatio generalis statutorum, vel priuilegiorum, seu alterius dispensationis, non confirmat aliquid illicitum.*

54 *Confirmatio ex certa scientia priuilegiorum Fratribus Minoribus concessorum, an comprehendat ea priuilegia, quæ tam in vsu non erant, ostenditur.*

55 *Dispensatio posterior, vt non facta prioris mentione minimè sit subreptitia, non operatur clausula*, Ex certa scientia.

56 *Dolum partis impetrantis non supplet clausula*, Ex certa scientia.

57 *Accessoria ad gratiam quando est clausula*, Ex certa scientia, *nihil operatur.*

58 *Princeps censetur facere ex certa scientia, si id in literis exprimat.*

59 *Princeps censetur facere ex certa scientia, si fuerit certificatus solùm de natura negotij.*

60 *Princeps si aliquid facit cum iuramento, censetur facere ex certa scientia.*

61 *Princeps si in confirmatione inserat confirmatum integrum, censetur ex certa scientia confirmare.*

62 *Confirmatio non potest dici verè ex certa scientia, non obstante appositione huius clausulæ, nisi totus tenor Papæ innotuerit, & fuerit insertus.*

63 *Princeps dicitur ex certa scientia, quando aliquid facit cum causæ cognitione.*

64 *Clausula*, Ex certa scientia, *si non sit expressa, sufficit de illa tacitè constare.*

65 *Collatio ex certa Pontificis scientia fieri quando dicitur remissiuè.*

De vi, & effectibus huius clausulæ vide Cels. Vgon. *in tract. clausul. pag.* 261. Anton. Gabr. *commun. lib. 6. de clausul. concl.* 1. Molin. *de Primogen. lib. 2. cap. 7. num. 15. cum seqq.* Perez *leg. 5. vers. quæro 15. tit. 11. lib. 3. Ordin. pag. 694.* Menoch. *de successl. lib. 1. §. 6. à n.* 10 Menoch. *cons. 1. num. 431. cum seqq. & cons. 36. num. 17. & n. 59. cum seqq. & cons. 156. n. 45. & cons. 181. num.* 38 Mascard. *de probat. concl.* 1210. *num.* 7. Azeued. *ad l. 1. num. 55. tit. 14. lib. 4. noua Recopil. & l. 3. numero 5. cum seqq. eod. tit. & lib.* Marches. *de Commission. part. 1. cap. 2. à numero* 23. Henriq. *in summa, lib. 7. cap. 27. § 4. litt. B. pag.* 563. Surd. *consil.* 303. *num.* 17. *& cons. 313. num.* 28. Valasc. *consil.* 130. *n.* 6. *& num* 33. Cabed. *Lusit. decis. 1. num. 1. part.* 2. Card. Tusch *practic. conclus. tom. 1. litt. C. conclus. 340. & seq.* Suar. *de legib. lib. 8. cap. 18. à n.* 4. Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloss. 45. §. 1. numer. 75. & seq.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 3. cap. 2. num.* 225. Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imperialis, lib. 2. concl. 1. n.* 46. Ludou. Rodolphin. *de suprema, seu absoluta Principis potest. cap. 5. n. 13. & cap. 6. num. 5. cum seqq* latè Gloria. *resp. 1. part. 1. num. 29. cum seqq* Marc. *de clausul. part. 1. claus. 206. in 1. edit. aliàs clausul..* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 7. numer. 94. cum multis seqq* [Theodos. de Rubeis *in sing. Rotæ tom. 1. p. 4. cl. 33. & 391.*] 1

Primus effectus est, vt idem operetur huiusmodi clausula quod clausula, *De plenitudine potestatis*, vt obseruant Felin. *in cap. cum inter, num. 5. de except.* Paris. *cons. 1. num. 41. lib.* 1. Alexand. *cons.* 92. incip. *Perspectis, n. 31. & seq. lib.* 6. Roman. *cons. 369. n. 18. in fin.* Cort. sen. *cons.* 48. incip. *Memoria recolenda, num. 26. & cons. 65. numero* 10. Cott. *in memorab. verb. clausula, pag.* 115. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. clausula* 17. Gabr. *d. tit. de clausul. concl. 1. num.* 1. Menoch. *cons. 103. num.* 50. Matien. *l. 7. gloss. 7. num. 4. tit. 7. lib. 5. nouæ Recop.* Auendan *ad l. 40. Tauri gl. 11. num.* 28. Marches. *de Commiss. part. 1. pag. 65. num.* 152. Ludou. Rodolph. *de suprema, seu absoluta Principis potestate, cap. 5. n.* 14. Monet. *d. cap. 7. numer.* 96. Card. Tusch *d. litt. C. conclus. 340. num. 11. & 22.* vbi *n.* 23. 2

post

poſt Abb. *conſ.* 109. *col. fin. lib.* 1. extendit idem eſſe, quando hæc clauſula habet etiam in eadem gratia clauſulam, *Non obſtante*, & *n.* 14. poſt Dec. *conſ.* 655. *Viſo*, *n.* 19. ſubdit quòd non poteſt quæri à Principe, cur ita faciat, quando facit ea certa ſcientia. [Theod. de Rub. *d concl.* 392. *n.* 26. Magdalen. *de numero teſt. in teſtam requiſ. p.* 1. *c.* 23. *n.* 5.]

3 Secundus effectus eſt, quia hæc clauſula habet vim clauſulæ, *Non obſtante*, gloſſ. mag. *in fin. in l. ratas, C. de reſcind. vendit. gloſſ.* 1. *in l. Vniuerſis, C de precib. Imper. offer & in cap.* 1. *verb. noſcatur, de conſtitut. in* 6. Paul. de Caſtr. *in l.* 3. *§ ſi is pro quo, num.* 3 *ff. quod quiſque iuris, & conſ.* 102. *Videndum, num* 3. *verſ. tertiò videndum, lib.* 2. Rum. *conſ.* 60. *n.* 5. *vol.* 1. Socin. *conſ.* 3. *num* 11. *vol.* 3. Glorit. *reſp* 1 *part.* 2. *num.* 46. Menoch. *d. conſ.* 1007. *num.* 52. & *conſ.* 36. *numer.* 59. Monet. *d. cap* 7. *n.* 101. Maſcard. *concluſ.* 1080. *num.* 40. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 340. *num.* 2. *cum ſeqq.* vbi *n.* 5. poſt Alexand. *conſ.* 111. *Perſpectis, num.* 9. *verſ. preteren, lib.* 6. declarat hanc clauſulam operari declarationem, & habere vim clauſulæ, *Non obſtante*, per ſe ſolum, quando non agitur de præiudicio tertij, & *num.* 12. poſt Fulgoſ. *conſ.* 155. incip. *Proponitur*, extendit hoc ipſum procedere etiam in reſcripto, vel priuilegio ad fauorem Iudæorum conceſſo, & *à num.* 15. quærit an procedat, ſi agatur de derogando Canoni Conciliari. [Theod. de Rub. *d. clauſ.* 391. *num.* 14.]

4 Tertius effectus eſt, quia habet vim clauſulæ, *Motu proprio*, vt per Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 27. gloſſ. *verb literarum, in fin. in cap. ſtatutum*, §. 1. *de reſcript. in* 6. Pariſ. *conſ.* 3. *num.* 57. *vol.* 4 Monet. *d. cap.* 5. *n.* 104. Glorit. *reſp.* 1 *p.* 1. *num.* 32. Card. Tuſch. *d. concl* 340. *num.* 22.

5 Quartus effectus eſt, quod hæc clauſula habet vim clauſulæ, *Pro expreſſis habentes*, vt per Aleaand. *conſ.* 11. *vol.* 6. Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 26. Monet. *d. cap.* 7. *num* 103.

6 Quintus effectus eſt, quod hæc clauſula confirmat actum nullum, & inualidum, ita poſt Bart. *in l. ſi conſlat* 1. *n.* 2. *ff. de appellat.* Alexand. *conſ.* 60. *Viſo inſtrum. verſ. non obſtat, vol.* 1. & *conſ.* 1. *vol.* 5. Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 1 concludit Monet. *d. cap.* 7. *num.* 93. quibus adde Cabed. *Luſitana deciſ.* 2. *num.* 3. *part.* 2. [Nam appoſita à Principe in confirmatione ſtatutorum operatur vt cenſeantur confirmata ſtatuta iniuſta, & iuri communi contraria. Ant. Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 2. Theod de Rub. *d. concl.* 391. *n.* 61. vbi *n* 62. addit quòd quando poteſt referri ad iuſta, & iniuſta, ad iuſta tantùm eſt referenda.] Nam quod factum fuit ex certa ſcientia Principis, non poteſt in dubium reuocari, Bart. *in l. ſi conficiuntur*, §. *Codicill. ff. de iure codicill.* Dec. *conſ.* 261. *num.* 8. [Ant. Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 29. *cum ſeqq.* Theod. de Rub. *d. clauſ.* 391. *n.* 44] nec ab eo Principe quæri, cur ita faciat, Dec. *d. conſ.* 261. *num.* 8. & *conſ.* 655. *num.* 19. Decian. *conſ.* 18. *n.* 169. *lib.* 1.

7 Sextus effectus eſt, vt operetur etiam in tollendo ius alteri quæſitum, vt plerique tenent ex relatis à Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 8. & à Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 9. *n.* 25. Sed de hoc pleniùs *infra limit.* 1.

8 Septimus effectus eſt, quod in diſpoſitione, cui apponitur, non requiratur partis citatio, vt voluerunt Abb. *in cap. cùm olim, de re iudic.* Roman. *conſ.* 169. *in* 5. *dub.* & alij, quos refert Gabr. *lib.* 2. *commun. tit. de citation. concl.* 1. *n.* 16. & *d. tit. de clauſul. concl.* 1. *n.* 11. vbi alios recenſet contrarium ſentientes: ſed *n.* 13. & 14. has diſſidentes opiniones conciliat, vt prior procedat in actu, qui ex liberalitate mera Principis proficiſcitur, vt collatio beneficij, in qua citatio non requiritur, *cap licèt, de præbend. in* 6. poſterior in actu deciſiuo iuris contradictorij, in quo regulariter citatio requiritur, *l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* vel prior in modico præiudicio, poſterior in magno & graui; refert, & ſequitur Monet *d cap* 7. *numer* 98. Et ea Roman. *conſ* 369. *Circa primum, num.* 28 *verſ. non eſt dubium*, colligit Card Tuſch. *d. concl.* 41. *n.* 25. modificationem penſionis factam etiam non citata parte valere, ſi eſt ex certa ſcientia.

Octauus effectus eſt, quia facit, vt cauſa in Principe præſumatur, vt poſt Corn. *conſ.* 189. *vol.* 4. tradit Gabr *d. tit. de clauſulis, concluſ.* 1. *num.* 15. id ampliana *num.* 16. vt procedat, etiamſi Princeps rem concedat parte non citata. quæ tamen ampliatio dubia eſt ex adductis per eundem Gabr. *lib.* 3. *commun. tit. de iure quæſito non tollendo, concl.* 3. *n.* 9. & ex Maſcard. *de prob. concl.* 175. *num.* 20. prout eos refert Monet. *d. cap.* 7. *n.* 99. & poſt Alexand. *conſ.* 216. *n.* 22. & 23. *lib.* 2. tangit Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *n.* 26. 9

Nonus effectus eſt, quod non licet dubitare de eo, quod Princeps aſſeruit, ſicut neque quod conceſſionem fecit ex certa ſcientia, vt pluribus relatis tradit Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 28. & 29. & poſt Dec. ac Decian. concludit Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *n.* 24. nec diſſentit Monet. *d. c.* 7. *n.* 105. 10

Decimus effectus eſt, vt valeat delegatio Papæ facta non exiſtenti in dignitate; ita poſt Lanfranc. *in cap. quoniam contra, verſ. hìc tractabimus materiam, de probationib.* concludunt Gabr. *d. concluſ.* 1. *num.* 17. & Monet. *d. cap.* 7. *n.* 100. ampliantes quoad qualitates requiſitas in delegato Papæ, iuxta text. *in cap. ſtatutum, in princ. de reſcript. lib.* 6. 11

Vndecimus effectus eſt, vt operetur quod contraria cenſeantur ſublata abſque alia derogatione, vel clauſula, *Non obſtante*, vt poſt Bald. *conſ.* 251. *n.* 4. *verſ. preterea in donatione, lib.* 1. Alex. *conſ.* 101. *Viſis inſtrum. n.* 9. *verſ. & præſertim, lib.* 1. & *conſ.* 40. *Ponderatis, num.* 20. *lib.* 5. ac alios plures concludit Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *n.* 11 12

Duodecimus effectus eſt, vt operetur, vt id quod confirmatur, ſi non eſt ſolemne, reddatur ſolemne, ita vt det robur quoad ſolemnitatem, ſicut & quoad validitatem, vt poſt Guidop. *conſ.* 134. *n.* 4. *verſ. præterea valet d. vnio*, reſoluit Card. Tuſch *d. concl.* 341. *n.* 9. vbi *n.* 10 poſt Alex *conſ.* 92. *Perſpectis, n.* 30 & *ſeq. lib.* 6. hoc extendit, idem eſſe in ſolemnitate alienationis rei Eccleſiæ non ſolemniter factæ, quia efficitur ſolemnis ſi Papa illam confirmat cum hac clauſula, vel de plenitudine poteſtatis cum clauſola, *Supplentes*, &c. 13

Decimustertius effectus eſt, quod operatur, vt conceſſio à Principe facta non extinguatur morte concedentis, vt per Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 33. & Monet. *d. c.* 7. *n.* 106. 14

Decimusquartus effectus eſt, vt hæc clauſula cum alia, *De plenitudine poteſtatis*, operetur validitatem, & ſanationem etiam circa defectum intrinſecum, vt poſt Aleaand. *d. conſ.* 92 *prope finem, num.* 42. *verſ. & per hoc etiam*, docet Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *num.* 21. 15

Decimusquintus effectus eſt; quod licèt in reſcriptis adiecta ſit clauſula illa, *quatenus iuſtè poſſideatis*, aut ſimilis, non ſtat conditionaliter, ſed cauſaliter, vt poſt Alex. *conſ.* 16. *verſ. quinimò etiam, vol.* 5. tradunt Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 54. & Monet. *d. cap.* 7. *num.* 108. 16

Decimusſextus effectus eſt, vt tollat omne iuris obſtaculum, vt per Franciſcum Leo. *in theſaur. fori Eccleſiaſtici, p.* 4. *cap.* 2. *n.* 55. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 109. & ſequi videtur Gabr. *d concl.* 1. *n.* 37. 17

18 Decimusseptimus effectus est, vt operetur præsumptionem informationis in Principe, vt latè per Alex. *cons.* 15. *n.* 2. *lib.* 5. & dictum fuit *in Bracharen. de Cabanas* 9. *Iun.* 1606 *coram Gregor. XV.* impressa per Farinac. *decis.* 180. *n.* 1. *p.* 1. *recent.*

19 Decimusoctauus effectus est, vt in confirmatione posita habeat vim nouæ concessionis, dummodò constet quod Papa habuerit plenam notitiam, *cap. si Apostolica*, vbi gloss. *verb. confirmamus, de præbend. in* 6. Rot. *in Baren. seu nullius Archipresbyteratus* 23. *Ian.* 1615. *coram Card. Sacrato.* impressa per Farinac.
20 *decis.* 666. *n.* 7. *p.* 1. *recent.* tunc enim non dicitur simplex confirmatio, vel innonatio, sed ampliatio, & noua concessio, Ruin *cons.* 31. *n.* 5. *lib.* 1. Gozadin. *cons.* 62. *n.* 15. Rot. *decis.* 192. *num.* 2. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* quos refero ego ipse *in collect. ad cap. cum dilecta* 4. *n.* 10. *de confirm. vtili.*

21 Decimusnonus effectus est, vt operetur quod Princeps etiam censeatur dispensare cum impetrante super inhabilitate, vt post Ang. Aret. *cons* 72. *num* 4 *vers & si quis defectus*, & *cons.* 113. *Quia in casu, num.* 3. & *seq. vers secundo illud concessit*, maximè *num.* 5. & 6 tenet Card Tusch. *d. conclus.* 340. *nu.* 17. & non dissentit Mart. *de iurisdict. p* 4. *cent.* 2. *casu* 176. *num.* 4.

22 Vigesimus effectus est, vt operetur quod nullus audiatur contra factum Principis ex certa scientia, vt post Ioan. de Anan. *cons.* 44. *num.* 3. *vers. quid autem operetur*, concludit idem Card. Tusch. *sæpe citata concl.* 340. *n.* 18. & reddit rationem, quia statur dicto
23 Principis, maximè circa causæ commissionem, & alia de quibus est informatus.

24 Vigesimusprimus effectus est, vt in alienationis contractu adhibita faciat cessare remedium *l.* 2. *C. de rescind. vend.* ita Menoch. *cons.* 1. *n.* 152. & Bald. *in ead. l.* 2 *quæst.* 7. *n.* 10. *ad finem*, Alexand. *cons.* 42. *num.* 7. *lib.* 1. Curt sen *cons* 49. *n.* 75. Boër. *decis.* 142. *n.* 7. & 10. quos refert, licèt non sequatur Pinel. *ad d. l.* 2. *p.* 1. *cap.* 2. *n.* 23.

25 Vigesimussecundus effectus est, vt tollat omnem erroris præsumptionem, ex traditis per Ang. Alex. & alios *in l. sed & si quis, §. item quæritur, ff si quis caution.* Socin *in cons.* 72. *in princ. vol.* 3. & *cons.* 79. *n.* 46. *vol.* 4. Menoch. *cons.* 57. *num.* 145. Gloth. *respons.* 1. *part.* 1. *num.* 29.

26 Vigesimustertius effectus est, vt hæc clausula, *Ex certa scientia*, operetur donationem obligantis se absque causa, aliàs non esset verum, quod soluens scienter indebitum non repetit, quia censetur donare; ita post Alex. *cons.* 4 *num.* 9. *vers. nec in isto casu, lib.* 1. docet Card. Tusch. *d. conclus.* 340. *num* 31. vnde
27 tollere conditionem indebiti, asserit Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 19.

28 Vigesimusquartus effectus est, vt viam præcludat vlteriori cognitioni, & faciat præsumere quod Papa voluerit vti plenitudine potestatis, tradunt Monet. *in tract. de decimis, cap* 9. *quæst.* 3. *num.* 134. Card. Tusch. *d. concl.* 340. *num.* 25. vbi subdit, quod hæc clausula in priuilegio, vel moderatione, per quod ius alteri aufertur, importat quod Princeps censeatur facere de plenitudine potestatis.

29 Limita primò, vt in tertij præiudicium nihil operetur, ita Socin. iun. *cons.* 77. *num* 126. *vol.* 1. Alexand. *cons.* 122. *Viso puncto, in fin. num.* 25. *vers. secundò confirmo, lib.* 4. Beroi. *cons.* 146. *in fine, lib.* 3. Menoch. *cons.* 103. *n.* 83. Card. Tusch. *d. concl.* 340. *n.* 39. Rol. *cons.* 7. *n.* 103. *vol.* 3. Paris. *cons.* 1. *num.* 84. & *cons.* 11. *num.* 121. *vol.* 2. & alij plures, quos referunt Gabr. *d. conclus.* 1. *num.* 26. & Mart. *de claus. part.* 2. *claus.* 73. *num.* 10. quorum opinio procedere potest in modico præiudicio, contraria verò in magno, quod signanter tradunt Ruin. *cons.* 12. *vol.* 3. & Afflict ac Marian. iun. citati à Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 9. & Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præs.* 9. *num.* 25. & *cons.* 36 *num.* 59. dum ait hanc clausulam habere vim specialis derogationis, cùm de leui præiudicio alterius agitur, secus si de graui; & ad hæc reducendi sunt, seu potiùs intelligendi Gozad *cons.* 5. *num.* 15. Roland. *cons.* 2. *num.* 164. *vol.* 1. Molin. *d. lib.* 2. *cap.* 7 *num.* 13. Menoch. *cons.* 1. *n* 431. Burg. de Pace *cons.* 25. *num.* 45. Brunor à Sole *d. verb. clausul.* 15. & 25. Rendina *in prompt receptarum sententiarum, tom.* 1. *tit.* 16. *n.* 11. Rodolphin. *de suprema, seu absoluta Principis potestate, cap.* 7. *num.* 14. Mart. *de iurisd part.* 4 *cent.* 1. *casu* 176. *num.* 5. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 97. Rot. apud Ceoc. *post tract. de censib. decis.* 72. *num.* 4. [Theod. de Rub. *d. claus.* 391. *n.* 19. *cum seqq.*

Vnde post Corn. *cons.* 83. *circa primum, num.* 16. 30
& *seq. lib.* 4. resoluit Cardin. Tusch. *d. concl.* 340. *numer.* 7. quod hæc clausula in priuilegio iuncta derogatione generali operatur præiudicium tertio, quando non est magnum præiudicium, & *num.* 33. & 34. post Menoch. *cons.* 36. *num* 58. & *seq.* & *n.* 61. subdit, hanc clausulam non præiudicare tertio, quando agitur de magno præiudicio, etiamsi adsint aliæ clausulæ multiplicatæ, *Non obstante*, &c.

Intellige tamen requiri, vt hæc clausula præiu- 31
dicet tertio, iuxta distinctionem suprà positam, quod fuerit adhibita causæ cognitio, & quod is, cui præiudicatur, fuerit citatus; ita post Socin. *cons.* 164 *num.* 6. *vers. ex quibus remanet, lib.* 2. Curt. iun. *consil.* 142. *Habita diligent. num.* 8. *versic nec obstant*, Beroi. *cons.* 146. *prope finem, num.* 38. & *seq. lib.* 3. Crau. *cons.* 297. *col.* 5. *vers. nec obstat*, resoluit
Cardin. Tusch. *d. concl.* 340. *num.* 38. & quod hæc 32
clausula non nisi causa cognita apponi potest, tradunt Molin. *de primog. lib* 3. *cap.* 3. *n.* 12. & Menoch. *cons.* 1. *n.* 453.

Limita secundò, vt quando nulla præcessit causæ 33
cognitio, nihil operetur, ita Mil. *in repertor. verb. certa scientia*, Gabr. *d. concl.* 1 *num.* 52. Mart. *d. claus.* 73. *n.* 11. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 122. [Theod. de Rubeis *d. claus.* 391. *n.* 9. Duran. *Rota decis.* 185. *n.* 129.]

Limita tertiò, non operari in iis, quæ in facto 34
consistunt, & de quibus Princeps non præsumitur habuisse notitiam, vt per Alexand. *cons* 23. *Viso processu, num* 12. *vers. debet intelligi, lib.* 5. & *consil.* 122. *Viso puncto, in fin. num.* 26. *vers* 3 *hoc confirmo, lib.* 4. Cott. *dicto verb. clausula, pag.* 113. Vinc. de Franchis *decis.* 192. *num.* 18 Menoch *cons.* 1. *n.* 432. & *cons.* 103. *in fin.* Aloys. Rice. *in collect. decis. part.* 5. *collect.* 1592. *in fin.* Brunor à Sole *d. verb. clausula* 18. Seraphin. *decis.* 268. *num.* 5. Sanchez *de Matrimon. lib.* 8 *disput.* 4. *num.* 6. Rodolphin. *d. tract. de suprema, seu absoluta Principis potestate, cap* 6. *num* 5. Marches. *de Commiss. part.* 2. *pag.* 357. *num* 94 Nicol Garc. *de benef. part.* 3 *cap.* 2. *n.* 232. Card. Tusch. *d. conclus.* 340. *num.* 44 Aldrer. *pro omnimoda Regularium exemptione, part.* 2. *cap.* 1. *num.* 11. [Theod. de Rub. *d. claus.* 391. *num.* 1. vbi *num.* 84. id limitat quotiescunque Princeps saltem in genere, licèt non in specie, de illo facto potuit habere notitiam, latè Rot. *decis.* 166. *num.* 9. *cum seqq. p.* 5. *recent.* vbi quòd hæc clausula operatur circa ea quæ sunt facti, quando supra sciuit præiudicium tertij, secus si ignorauit.]

Limita quartò, hanc clausulam non operari, vbi 35
in Principe deficit potestas, vt per Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 6. *num.* 9 vnde post Ruin. *cons.* 188. *num.* 16. & 17. *lib.* 1. resoluit Cardin. Tusch. *d. conclus.* 340. *n.* 35. quod si Princeps aliquid confirmat ex certa scientia nullum,

nullum, quia is qui facit actum illum, qui confirmatur, non poterat ex capite inhabilitatis facere, prout si laici super re Ecclesiastica disponunt, non censetur Papa confirmans ex certa scientia, talem actum nullum ex inhabilitate facientis conualidare: sic etiam idem Tusch. *eadem conclus.* 340. *numer.* 36. post Alexand. *cons.* 122. *Viso puncto*, *num.* 14 *vers. quia respondeo*, *lib.* 4. extendit, vt idem sit quando Princeps sæcularis confirmat statutum laicorum, puta Collegij, quod non potest statuere extra collegiatos, certè non operatur confirmatio, quod statutum illud conualidetur contra non suppositos, & contra quos statuentes non habeant facultatem.

37 Limita quintò, non operari, vbi adest duplex defectus, vt post Ioan. Port. *in cap.* 1. *de constitutionibus*, *lib* 6. & Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 59. concludit Monet. *d. c.* 7. *n.* 112. *vers.* 4. vbi hoc temperat, nisi simul adsit clausula, *Supplentes omnes defectus*, &c.

38 Limita sextò, nihil operari, quando apponitur super negotio, de quo Princeps non habet notitiam, vt per Deci. *cons.* 142. *Ex pro tenui*, *n.* 7. Gozad *d. cons.* 5. *n.* 14 & 15. Alex. *cons.* 23. *n.* 1. *lib.* 5. Paris. *cons.* 1. *sub n.* 81. *vol.* 1. Glorit. *resp.* 1. *p.* 1. *n.* 3. Card. Tusch. *d. conclus.* 340. *n.* 41.

39 Limita septimò in iis, quæ Princeps non potest statuere contra æquitatem naturalem, quia tunc hæc clausula, & aliæ similes nihil operantur, vt per Menoch. *cons.* 104. *n.* 76. & *seq. lib.* 1. & Alex. *cons.* 51. *In causa*, *numero* 10 *vers. non obstat dum dicitur*, *lib.* 7. quos refert, & sequitur Card. Tusch. *d. conclus.* 540. *num.* 46.

40 Limita octauò, nihil operari, vbi constat de errore vt per Seraphin *de Priuilegiis iuramenti*, *priuil.* 90. *n.* 5 Socin. *cons.* 159. *In præsenti consultatione*, *n.* 24. *lib.* 2 & Stephan Gratian. *discept. forens. cap.* 793. *num.* 10. quicquid dicant relati à Card. Tusch *citato loco*, *n.* 27. & quicquid pariter asserant, hanc clausulam impedire posse allegare errorem, Seraph. *d. priuil.* 90. *n.* 3 & Donat. à Fina *tom.* 1. *comm. opin. lib* 1. *tit.* 20. *num.* 12. *pag.* 163.

41 Limita nonò, non operari, quando constat rem aliter se habere, vt per Socin. *cons.* 72. *numero* 4. *vol.* 3. Paris. *cons.* 1. *num.* 82. *vol.* 1. Menoch. *cons.* 2. *num.* 331. Glorit. *resp.* 1. *part* 1. *numero* 37. Cardin. Tusch *d. conclus* 340. *numero* 28 quo casu contra hanc clausulam admitti probationem in contrarium, voluit Socin. *cons.* 79. *num* 46. *vol.* 4. quem refert Glorit. *resp.* 10. *num* 106.

42 Limita decimò, non supplere erroneam, & falsam informationem, ex traditis per Valasc. *consult.* 130. *numer.* 33.

43 Limita vndecimò non purgare falsitatem narratorum, vt per Decian. *in cap. venerabilis*, *col.* 1. *de confirm. vtil.* & Iosephum Sesse *Aragonia decis.* 113. *numero* 165.

44 Limita duodecimò, vt non suppleat defectus substantiales, vt resoluunt Gabr. *d. conclus.* 1. *numer.* 49. Moner. *d. cap.* 7. *num.* 110. declarantes si sint defectus etiam substantiales iuris tantùm positiui, satis suppleri per hanc nostram clausulam, quando constaret Principem de iis notitiam habuisse; hinc inferentes secus dicendum in defectibus naturalibus, hoc est, iuris naturalis, quamuis simul adsit clausula, *Supplentes omnes & singulos defectus*. 45 Et quod substantialia & solemnitates supplentur, & sanantur, quando processum fuit parte citata, & cum causæ cognitione, aliàs non, ex vantio notat Brunor. à Sole *d. verb. clausula n.* 15.

46 Limita decimotertiò, vt hæc clausula non impediat appellationem, vt post gloss. *verb dignus*, *in cap. si quis suadente* 6. *quæst.* 4. docent Gabr. *d. conclus.* 1. *num.* 60. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 112. *vers. limita* 5.

Limita decimoquartò, quando Princeps aliquid concedit ad instantiam partis, vt per Seraphin. *de priuilegiis iuramenti*, *priuil.* 107. *n.* 38. 47

Limita decimoquintò, non operari parte absente, quæ non contradixit, maximè quando fuit adhibita sine causæ cognitione, vt per Brunor. à Sole *d. verb. clausula* 15. 48

Limita decimosextò, non operari in præiudicium concedentis quoad non expressa, vt post Surd. *cons.* 47 *num.* 19. & *seq.* resoluit Card. Tusch. *d. concl.* 340. *num.* 40. 49

Limita decimoseptimò, non tollere vitium subreptionis, vt per Nicolaum Garc. *de benef. part.* 3. *cap.* 2. *numero* 233 Rodolphin *d. cap.* 5. *numero* 13. hoc autem sublimita; quando Princeps informatus processit, quia tunc omne vitium subreptionis cessat, vt docent Alexand *cons.* 116. *in fin. vol.* 6. Corn. *cons.* 313. *numer.* 10. *vol.* 4. Cephal. *cons.* 617. *numer.* 17. *vol.* 5. Gabr *d. concl.* 1. *num.* 26. Rodolphin. *d. cap* 5. *num.* 13. Glorit. *resp.* 1. *p.* 1. *num.* 50. [Theodos. de Rubeis *d. cl.* 391. *n.* 5.] 50

Limita decimooctauò, non operari in dispensationibus sine causa factis, vt per Mart. *de clausulis*, *part.* 1. *claus.* 75. *numero* 12. Monet. *d. cap.* 7. *numero* 114. 51

Limita decimononò, quia hæc clausula in confirmatione statutorum, si potest referri ad statuta valida & inualida, semper refertur ad valida, & nihil operatur quoad inualida, vt tenent Surd. *cons.* 47. *num.* 19. Card. Tusch *d. conclus.* 540. *num.* 42; 52 nam confirmatio generalis statutorum, vel priuilegiorum, seu alterius dispositionis, non confirmat 53 aliquid illicitum, ex traditis per Felin. *in cap. Eccles. S. Mariæ*, *num.* 4. *in fin. de constit.* Bald. *in l. omnes populi*, *num.* 37. *ff. de iust. et iu.* Socin. iun. *cons.* 31. *n.* 43. *lib.* 3. Rol. *cons.* 29. *num.* 32 & *seq. lib.* 1. Alexand. *consil.* 56. *num* 8. *lib.* 1. Paris. *consil.* 33. *num.* 53. *lib.* 3. Corn. *cons.* 9 *num.* 5. *lib.* 3. Gutier. *de iur. confirm. part.* 1. *cap.* 18. *num* 6. Rot. *decis.* 780 *num.* 6. *part.* 1. *diuers.* quos citaui *in Collectaneis ad cap. ad nostram* 5. *n.* 4. *de confirm. vtili.*

Ex quibus, & aliis non immeritò procedit responsum Pontificis Iulij II. incip. *In militantis Ecclesiæ agro*, quod refert Fr. Emman. *tom.* 1. *Bullarum*, *pag.* 570. confirmauerat enim Sixtus IV. ex certa scientia per illa verba, *& de nouo concedimus priuilegia Minoribus Fratribus concessa*; quæsitum deinde fuit à Iulio II. vtrùm huiusmodi confirmatio comprehendat ea priuilegia, quæ iam in vsu non erant? Respondet Iulius negatiue, quod scilicet priuilegia, quæ in vsu non sunt, minime confirmantur. Nam licèt Collector priuilegiorum Mendicantium, prout eum refert Fr. Emman *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 2. *ad finem*, asserat hoc Iulij II. responsum datum fuisse absolutè, & generaliter propter defectum relationis, hoc est, quod Iulius II. ita respondit, quia plenè non fuit informatus de forma confirmationis, & quod in ea reperiebantur clausula, *Ex certa scientia*, *mera voluntate*, *Motu proprio*, *& pro potiori cautela*, & quod si de his clausulis plenè informatus fuisset, contrarium responderet, & post Cordub. sequitur Suar. *d. cap.* 20. *n.* 9. asserens non videre quid aliud possit responderi. Ego tamen aduerto, confirmationem illam Sixti quarti fuisse generalem priuilegiorum Fratribus Minoribus concessorum, neque de singulis, & de 54

ipsorum

ipsorum iustitia, & validitate causæ cognitionem præcessisse; vnde cùm possit referri ad priuilegia valida, quæ in vsu sunt, & ad inualida, vel quæ alias non sunt in vsu; ad ea tantùm debet referri, quæ valida, & in vsu sunt, iuxta celebrem doctrinam Ant. de Butrio, per text. *ibi in d. c. dudum, n. 15. de decimis*, multum commendantis quod bene notetur, quod alibi non reperitur; sequuntur Alexand. *cons. 5. num. 10. vol. 4* Aviles *ad d. c. 17. Pretorum, verb. Proner. n. 7* & post alios Cabed. *Lusitan. decis. 3. num 5. 4 art. 2.* Rot. *decis. 11. num. 3. part. 2. recent.* & confirmari potest ex text. & quæ ibi notant Abb. & alij communiter *in cap. 1. vers. nec constitutione, de his quæ fiunt a maiori parte Capituli, & in cap. 1. de iureiurand. lib. 6.* Nec obstat quod Pontifex ex certa scientia se confirmare adiecit: non enim ideo sequitur ex certa scientia fecisse, & plenè da singulis informatum fecisse, imò defectus intentionis potest præsumi respectu eorum, quæ vel iniusta sunt vel per non vsum sublata, quem defectum intentionis clausula illa, *Ex certa scientia*, non tollit, per ea, quæ Doctores resoluunt, quos refero *d. claus. 25. num. 5.* & ita respectu eorum, de quibus Pontifex non habuit notitiam, magis reducitur ad confirmationem in forma communi. Iuxta hanc igitur receptam traditionem respondisse Iulium II. asserere facilius & præstabilius est, quàm ab ipsius Pontificis interpretatione recedere cum Collectore priuilegiorum, & aliis, qui eum sequuntur; & ita colligendo fateor, quod si appareat Pontificem ex certa scientia certioratum, quod aliqua priuilegia non erant in vsu, ea confirmauit per illam clausulam, *Ex certa scientia innouamus, & de nouo concedimus*, aut verba similia, & nouum robur, nouámque validitatem illis tribuit: fateor etiam hæc verba, & clausulas huiusmodi satis esse, etiamsi de certa scientia aliunde non appareat, quando apponuntur in aliquo, certóque priuilegio; & sic procedit communis sententia, quam de virtute illius clausulæ adduxi *d. claus. 25.* negamus tamen ea verba sufficere respectu eorum, quæ inualida, aut in vsu non sũt, quod confirmatio generalis est, & refertur ad plura, quæ valida, & inualida esse possunt, iuxta doctrinam Butrij. quæ omni ex parte responso Iulij II. quadrat.

55 Limita vigesimò, non operari, vt posterior dispensatio non facta prioris mentione minimè sit subreptitia, ex traditis per Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 12. n. 8.*

56 Limita vigesimoprimò, nunquam supplere dolum partis impetrantis, vt per Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 8. art. 15.*

57 Limita vigesimosecondò, non operari, quando est accessoria ad Gratiam, vt post Alexand. tradit Card. Tusch. *d. concl. 340. n. 49.*

58 His ita breuiter constitutis circa vim huius clausolæ, & non effectus illius, restat nunc inquirere, quando hæc nostra clausula inesse videatur, & qualiter probetur. In primis Princeps censetur facere ex certa scientia, si id in literis exprimat, vt docent gloss. *verb. litterarum, in fin. in cap. statutũ, in princ. de rescript. lib. 6.* Abb. *in cap. examinatis, in fin. de confirm. vtili.* Deci *in cap. porrecta, num. 15. vers. 3. quando expressè, eodem tit.* Rom. *cons. 317. n. 7.* Ruin. *cons. 31. n. 5. lib. 6.* & fuit dictum *in Toletana admissionis 27. Iunij 1609. coram D. Pamphilio*, apud Farin. *decis. 192. num. 3. p. 1. recent.* & apud *me in collectan. ad cap. cùm dilecta 4. n. 15. in fin. de confirm. vtili.*

59 Deinde censetur facere ex certa scientia, si fuit certificatus solùm de natura negotij, *cap. pastoralis, §. præterea, de offic. deleg.* Oldrad. *cons. 330. num. 6. vers. facit etiam*, Card. Tusch. *d. lit. C, conclus. 341. n. 2.* vbi *num. 20.* post Decian *cons. 18. num. 269. & seq. lib. 1.* ac Cephal *cons. 439. n. 45. lib. 1* extendit etiam quando Princeps ad informationem Magistratus aliquid concedit, quia censetur ex certa scientia concedere: *& num 4.* post Bald. *cons. 161. Proponitur, num 4. lib. 3. vers. vnum est etiam valde notandum*, & Alex. *cons. 233. Super quæsitis, n. 14. vers. ad hoc etiam accedit, lib. 5.*
ampliat, vt si Princeps aliquid facit cum iura- 60
mento, censeatur facere ex certa scientia, cùm iuramentum habeat vim clausulæ derogatoriæ, *Ex certa scientia.*

Sic etiam huiusmodi clausula præsumitur inesse, 61
si Princeps in confirmatione inserat confirmatum integrum: nam tunc censetur ex certa scientia confirmare: ita Abb. *cons. 201. In quæst. quæ vertitur, n. 9. lib. 1. & in cap. 1. num. 6. & in cap. examinata, & in cap. venerabilis, num. 2. de confirm. vtili*, Gabr. *cons. 22. n. 7. lib. 1. & cons. 182. num. 13. & seq. lib. 2.* Gutier. *cons. 12. num 7. & 8.* Card. Tusch. *d. lit. C, conclus. 341. num. 7.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 5. collect. 1592.* Decian. *tract. crim. tom. 1. lib. 2. cap. 33. lib. 4.* Mancin *in tract. de iuram. part. 4. effect. n. 1. quæst. 4. num. 10.* Octau. Glorit. *resp. 1. part. 1. n. 23.* Carol. de Grassis *de effect. clerical. effect. n. 2. n. 158.* Rota apud Farin. *decis. 340. n. 1. collect. nouissimarum, & decis. 139. n. 2. part. 2. recent.* Hinc est, 62
quod ait Seraph. *decis. 122.* confirmationem non posse dici verè ex certa scientia, non obstante appositione huius clausulæ, nisi totus tenor Papæ innotuerit, & fuerit insertus, sequitur Nicol. Garc. *de benefic. p. 3. cap. 2. n. 233.* & Aloys. Ricc *d. collect. 1592. in med.*

Extende, quòd Princeps dicitur facere ex certa 63
scientia, quando aliquid facit cum causæ cognitione, vt post Alexand. *cons. 122. Viso puncto, num. 22. lib. 4.* ostendit Card. Tusch. *d. conclus. 341. num 9.* vbi *n. 10.* hoc intelligit maximè, quando ex interuallo facit, quia magis operatur validitatem, & certam scientiam: & *n. 11.* ait sufficere, quod faciat mentionem in rescripto de processu, appellatione, & meritis; & *num. 12.* idem esse dicendum asserit, quando Princeps fuit certificatus de omnibus, vel quando inter partes contradicentes rescripsit ex certa scientia:
nam si non sit expressa hæc clausula, sufficere de illa 64
tacitè constare probat D. Barbos. *in l. si quis posteaquàm n. 126. ff. de iudiciis.*

Quando dicantur collatio & confirmatio ex certa 65
Pontificis scientia fieri, vide Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 19. n. 144.*

CLAVSVLA LX.

Executiua.

1 *Executiua clausulæ non ampliant, nec alterant, aut mutant principalem dispositionem.*
2 *Clausulæ plures accessoria executiua non disponunt, & n. 4.*
3 *Executiua clausula non alterant principalem dispositionem, etiamsi remanerent superflua si illam non ampliarent.*
5 *Executiua clausulæ prolata à partibus disponunt.*
6 *Iuramentum, si adest clausula accessoria & executiua, ampliat dispositionem.*
7 *Executiua clausula non alterant dispositionem, quando sunt accessoria, secus si principales.*

8 *Execu*

8 *Executiuæ clausulæ declarant dispositionem.*
9 *Executiuæ clausulæ quæ dicantur, ostenditur.*

1 CLausulæ executiuæ non ampliant, nec alterant, aut mutant principalem dispositionem;
Clem. 1.*de prabend.* Dec. *cons.*304.*numer.*6.*& seq.* &
*cons.*413.*n.*8.*& cons.* 470.*num.*4.*& cons.*500. *num.* 9.
Anton.de Butr.*cons.*29. Cacheran. *Pedem. decis.*164.
*num.*62.Couarr.*in rub.de testam.p.*2. *numer.* 13.*in fin.*
Verall.*decis.*83.*num* 3.*p.* 1.Molin.*de primog.lib* 4.*c.*2.
*num.*42.*&* 49.*cum seq.*Vincent.de Franchis *decis* 213.
*num.*53.Menoch.*cons.*84.*num.*45.Surd.*decis.*45.*n.*18.
*& consil.*45.*num.*24.Peregr.*var.lib.*5.*tit. de pactis &
convent.n.*182.Mart.*de clausul.part.*4.*claus.*20.*num.*21
Aloys.Ricc.*in collect.decis.p.* 4. *collect.* 786.Alexand.
Trentacinq.*var.resolut.lib* 1.*tit.de rescript.resol.*8.*n.*2.
Seraph.*decis.*574.*n.*2.*& decis.*716.*n.*3.*& decis.* 1231.
*num.*5.Sanchez *de matrim.lib* 6.*disp.*29.*num.*9. Card.
Tusch *pract.concl.tom.* 1.*lit.C.concl.*312.*num.* 1. Garc.
Gironda *de priuilegiorum; seu exempt.explicat.n.*143.
Iosephus Sesse *Aragonia decis.*24.*numero* 3. Gregor.
*dec.*311.*num.*5.Mones.*de commutat.vltim.volunt.c.* 7.
*num.*48.*cum seqq.*[latè Castill.*controuers.tom.* 4 *c.* 48.
*n.*4.*cum seqq.*Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota
tom.*2.*p.*4.*claus.*393.*num.*1.Rota *dec.*15 *num.*5.*p.* 1.*in
posthum. Farin.* aliàs *p.* 3.*reccat.* vbi dicit quod licet
clausulæ executiuæ fortius ligent, non tamen ampliant principalem obligationem,*& decis.* 216.*n.*21
*eadem p.*1.vbi quod non ampliant dispositionem, declarant tamen qualis fuerit mens disponentis, nouissimè Modern.*de supplicat ad Sanctissimum,p.*2.*cap.*
26.*n.*14.]

2 Primò amplia, etiamsi sint plures clausulæ accessoriæ executiuæ, quia non disponunt, vt post Dec.
*cons.*373.*num.*14.tradit Card.Tusch. *de conclus.* 312.
num 34.

3 Secundò amplia, etiamsi clausulæ executiuæ remanerent superfluæ, si dispositionem non ampliarent, vt est casus *in d.Clem.*1.*de prabend.* Curt. iun.
*cons.*274.*num.*49 *vol.*3.Ruin.*cons.*173.*num.*2.Decian.
*cons.*12.*num* 20 & 28.Mart. *d.claus.* 20.*num.* 3. vbi
4 *n.*4 declarat hoc esse intelligendum, quando verba
clausulæ executiuæ sunt conditionaliter prolata, quæ
non disponunt, secus si non sunt conditionaliter
prolata, sed dispositiuè.

5 Tertiò amplia, vt non solùm non amplient, sed
etiam nihil disponant, Menoch. *cons.* 2.*num* 58. &
*cons.*285.*numero* 35.Mart.*d.claus.*20.*num.*10.Prolatæ
tamen à partibus disponunt, ex deductis per Menoch.*cons.*87.*num.*6.*&* 41.& per Peregr.*d. tit.d pact.
& conuent.n.*182.vbi subdit, quod prolatæ in medio
inter dispositiuas attendendæ sunt, & quod prolatæ
à Notario non solent habere multam vim.

6 Limita, vt clausula accessoria & executiua amplient
dispositionem, si adest iuramentum, Roland *cons.* 8.
*num.*14.*& seq. lib.*1. Card.Tusch. *d.lit.C. concl.* 312.
*num.*44.

Limita deinde, seu potiùs declara, quod dicitur
7 clausulas executiuas non alterare dispositionem,
procedere quando clausula est accessoria, secus si
principalis, Cranet.*cons.*23.*n.*3. Dec. *cons.*304. incip.
*Iuridicam,col.fin.n.*6.*& seq. & cons.* 194. *col. antepen.
& cons.*373.*n.*14.*& cons.*413.*à num.*7.Card.Tusch.*d.
concl.*312.*n.*50.

8 Limita denique, seu potiùs declara, quod licèt
clausulæ executiuæ non amplient, tamen declarant,
Dec.*cons.*413.incip.*Negari non potest,in fine*,Curt.sen.
*cons.*49.Alex.*cons.*62.*lib* 1.*& cons.*195. *num.* 8.*lib.* 2.
Card.Tusch.*d.concl.*312.*n.*28.Iosephus Sesse *d.decis.*
14 *n.*6.

Dicuntur clausulæ executiuæ, quæ incipiunt à 9
clausula, *de quibus*,&c.vel à clausula, *quæ omnia*,&c.
quæ solent à Notariis apponi post perfectum contractum,Mart.*d.claus.*20.*numero* 1. Iosephus Sesse *d.
decis.*24.*n.*5.Stephan.Gratian.*discept.forens.c.* 609. à
*num.*10.Card.Tusch.*d.concl.*312.*n.*28.[Theod.de Rubeis *d cl.*393.*à n.*8.

CLAVSVLA LXI.

Ex nunc provt ex tunc.

1 *Doctores referuntur de vi,& effectibus huius clausulæ agentes.*
2 *Clausula*, Ex nunc provt ex tunc, *in rescriptis Apostolicis est retrotractiuum ad tempus datæ.*
3 *Relata ad futurum clausula*, Ex nunc provt ex tunc, *infert actum in tempus ad quod refertur.*
4 *Conditionali in dispositione apposita clausula*, Ex nunc provt ex tunc, *non operatur retrotractionem, nisi iustificata conditione.*
5 *Gratiam non suspendit clausula*, Ex nunc provt ex tunc, *quando est apposita in collatione de vacanti, secus si de vacaturo.*
6 *Clausula*, Ex nunc provt ex tunc; *operatur quod vnum tempus videatur alteri inesse.*
7 *Gratia expectatiua concessa cum clausula*, Ex nunc provt ex tunc, *retrotrahitur ad tempus datæ ipsius gratiæ.*
8 *Retrotractiua ad diem datæ in præiudicium iuris alteri quæsiti medio tempore non est clausula*, Ex nunc provt ex tunc.
9 *Gratia ita dicitur perfecta, si Papa concedat expectatiuam de beneficio vacaturo, cum clausula*, Ex nunc provt ex tunc, *vt non expiret morte concedentis.*
10 *Episcopus mandans clerico, vt debitum à se confessatum soluat intra tot dies, aliàs ex nunc provt ex tunc excommunicatus existat, talis valet excommunicatio.*
11 *Clausula*, Ex nunc,&c. *apposita in constituto collatò in tempus mortis, vel post operatur effectum suum post mortem constituentis.*
12 *Donatione cum hac clausula facta per patrem filios iuncta clausula*, constituti, *sequuta morte patris donatis, dominium transferri facit in filium à die initi contractus prædicto donationis.*
13 *Excommunicatio si feratur sub verbis*, Ex nunc provt ex tunc, *an sit canon latæ sententiæ, vel ferendæ, remissiuè.*
14 *Constitutio in qua adest clausula*, Ex nunc provt ex tunc, *statim ligat à tempore promulgationis illius.*
15 *Clausula*, Ex tunc cùm fuerit clericali charactere insignitus, *quid importet, ostenditur.*

DE vi,& effectibus huius clausulæ, vide Mart. 1
*de clausul.p.*1.*claus.*54.*in vltim. impress.* Aloys.
Ricc.*in collect.dec.p.*1.*collect.*72.*& part.*4.*collect.*753.
Marescot.*var.resol.lib.*2.*cap.*39.*n.*18.*&* 29.Massobr.
*in praxi habendi concursum,prælud.*25.*dub.*13.*num.*18.
*secundùm Rom.impress.*Gonzal.*ad reg.*8. *Cancell.* §. 5.
*proœm.num.*86.Viuian.*in praxi iurispatronatus, lib.*13
*cap.*8.*num.*57.*cum seqq* Ioan.Bapt.Cost.*de retrotract.
c.*10.*effectu* 1.*& de clausulis conuent.claus.*123.Cened.
*post lib.pract.quæst.sing.*14.[Fontanel. *de pactis nupt.
claus.* 4.*gloss.*3.*num.*22.*cum seqq. & gloss.* 4. *à princip.*
Theodos.

Theodos.de Rubeis *in singular. Rota tom. 2. part. 4. clauf.398.n 1.cum seqq.*Duran. *Rota decis.48.n. 22.& seq.& decis.36 : n* 18 Rot.*decis.770.n.3.p.1.in posth. Farin.*aliàs *p.3.recent.*]

2 Apposita in rescriptis Apostolicis est retrotractiua ad tempus datæ,& operatur vt rescriptum retrotrahatur,veluti si actus à principio purè factus esset, ita Brunor à Sole *in locis commun. verb. clausula* 20. Camill.Borell.*in summa omnium decis.tit.* 20.*n.* 383. habet enim hunc effectum, vt actus postea factus censeatur tam à princio factus,gloss.*verb.ex nunc,in Clem.volentes,de hæret.*& ibi Zabatell.*in prima opposit.* Alex.*cons.*83.*post numero* 8.*vers.confirmatur,vol.* 2. *& cons.*111.*à numer.*26.*vers. ex prædictis, vol.* 6.Cassan. *cons.*53.*vol.*1.*vers.*14.*& vers.*23 *& cons.*66.*vol.*5.*vers. ad hoc,*Soc.iun *cons* 106 *n.*28 *vol.* 5. Tiraq.*de retract. comment.§.2 gloss.vnic.num.*86.*& de iure constituti,p.*3. *limit.*2.*n.*16.Rimin iun.*cons.*678.*num.*12. *vol.*6.Silu. *cons* 97.*num.* 3.Cosm.*in pragm.sanct.tit.de collat.* §.*vt verò,in verb.prout ex tunc,*Cened.*d.sing.*14.*n.*1. Rebuff.*in comment.ad l.mulieris* 23. *vers. præterea, ff. de verb.signif. pag.* 91.

3 Ad futurum relata infert actus in tempus ad quod refertur,Honded.*cons.*44.*n.*59.*tom.*5.vbi *n.*60 obseruat,quod quando dicitur è conuerso. *Ex tunc prout ex nunc*,retrotrahitur ad tempus actus;de quo tamen an verum sit,vide quæ infrà dicam.

4 Apposita in dispositione conditionali non operatur retrotractionem,nisi iustificata conditione Put. *decis.*383.*lib.*1.*in correct.*Paris.*cons.*82.*num.*17.*vol.*4. *Gigan.resp.*23.*numer.*13.Cassad.*decis.*3.*numer.* 15.*de præbend.* Ceoed.*d sing.*14.*n.*3. Gabr.*cons.* 189.*in fin. vol.*5.Greg.*decis.*428.*n.*4.Aloys.Ricc.*d.collect.*733.*in medio,* Matt.*d.claus.*54.*n.*5.Honded.*tom.* 1.*cons.* 18. *num.*43.*& n.*64. vbi *n.*65.ait, quòd adiecta constituto in dispositione collata in tẽpus mortis,interim non trasfert possessionem, & ita non operatur à die datæ instrumenti, sed solùm à die purificatæ conditionis, Paris.*cons.*82. *numero* 17. *vol.* 4. & fuit dictum *in Signina Castrorum* 13.*Nouembris* 1621.*corã R.D mea Coccino Decano,in vers. quod verò.* [Notat quod facit dispositionem puram.Fontanel. *d.gloss.*3. *num.* 57.]

5 Quando est apposita à Papa in collatione de vacanti,non suspendit gratiam, secus si de vacaturo, Cassad.*decis.*3.*n.*15.*de præbend.*Crescen.*decis.*7.*n.*53. *&* 19.*de concess.præbend.*Achill.*decis.*7.*numer.*4.*de renunc.*& fuit dictum *in Illerden.Canonicatus* 25.*Octobris* 1597.*coram Card Pamphilio,*quos referunt Matt. *d.claus.*54.*n.*2 & Aloys.Ricc.*d. collect.* 753.*in princ.* [Theodos.de Rubeis *d claus.*398.*n.*6 vbi *n.* 7. idem operari dici quando est posita in collatione de vacaturo,dummodo gratia sit pura, licet executio collata in futurum euentum.]

6 Operatur quod vnum tempus videatur alteri inesse,Doctores *in l. huiusmodi, la secunda, ff. de verb. oblig.*Neguſ *de pignor.part* 2.*membr.*2. *numer.* 5.*&* 6. Tiraq.*de retract tit.*2 §.1 *gloss.*1. *num* 86. Staphil.*de literis grat.in præfat.num.*17.*& seq.*Octauian.Vulpel. *de præposit signif. sub dict ex nunc, pag.*36.Caualcan. *decis.*45.*num.*8 *part* 1.Salust. Tiber.*in formul. instrũ. lib.*1.*cap.*5.*num.*11.Sued. *decis.* 113. *num.* 10. Matt. *d tract.de clausul.part.*2 *claus.* 27. *numer.* 1. Mascard. *conclus.*1539 *numero* 3 Mar Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resol.*76.*numero* 3 & Stephan.Gratian. *discept.forens. cap.*539.*numer.*18 Marches. *de commiss p.* 3.*pag.* 352. *num.*89 *in vltima impress.* [Theodos.de Rubeis *d. claus.*398.*n.*9.*&* 25.Duran.*Rota dec.*238 *n.* 10.Rot. apud Paul.de Rubeis *decis.*7.*n.*6 vbi quod transfundit tempus præsens in futurum]

7 Gratia igitur expectatiuæ concessa cum hac clausula, retrotrahitur ad tempus datæ ipsius gratiæ, Felin.*in cap.licet causam,n* 6.*de probat.*Alex.*cons.*111. *num.* 23. *lib.*6. vnde perinde est, ac si Papa tempore datæ primam gratiam contulisset, Cresc.*decis.* 54. *lib.*5.aliàs *decis.*7.*n.*13.*de concess præb* Ferret.*cons.*314. *num.*7.*lib.*5.Rot.*in Anconitana Canonicatus* 9. *Octobris* 1592.*coram Penia.*

8 Non est retrotractiua ad diem datæ in præiudicium iuris alteri quæsiti medio tempore; ita Put. *decis.*186 *lib.*2 *in correct* Matt.*d.p.*1.*claus* 34. *num* 3. Camill.Borell.*d.tit.* 50.*n.*383.

9 Hincque fit,vt si Papa concedat expectatiuam de beneficio vacaturo cum hac clausula, gratia vsque adeò dicatur perfecta, vt non expiret morte concedentis,vt fuit dictum *in vna Calaguritana Canonicatus* 5 *Iulij* 1592. *coram Penia*, cuius meminerunt Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gloss* 15.*n* 42. *vers sic etiam,* D.Lotter.*de re benefic.lib.*1. *q.*19.*n* 34.

10 Episcopus si mandauerit clerico, vt debitum à se cõfessatum soluat intra tot dies,aliàs ex nunc prout ex tunc excommunicatus existat, an talis valeat excommunicatio?Affirmatiuè respondet Bald. *in c.* 1. *de milite vasal qui cõtumax est, in vsib.feudorum,vers. sed pone,clericus,sub num.*15.quem refert, & sequitur Guidop.*decis.*588 *n.*1.vbi subdit,quod dictio, *nunc,* significat perfectionem actus verbi prolati, & *tunc,* effectum verbi consummati, & quod sic non adest aliqua perplexitas in istis sermonibus, Aloys. Ricc. *d.collect.*71 *in fine.*

11 An autem hæc clausola apposita in constituto collato in tempus mortis, vel post, operetur effectum suum post mortem constituentis? Pro vtraque parte multa adducit Thesaur.*decis.*38. *per totam*, & tandem refert pro negatiua fuisse factam resolutionem:possessio transfertur per clausulam, *constituti,* quando adiicitur hæc clausula,vt tradunt Neguſ.*de pign.p.*2.*mem.*1.*n* 4.Tiraq.*de iure constituti, num.* 55. *lim.*2. Octau.Vulpell.*citato loco,n.*2.

12 Verùm autem hæc clausola apposita in donatione facta per patrem filio cum clausula, *constituti,* sequuta morte patris donantis, dominium transferri efficiat in filium à die initi contractus prædictæ donationis?Affirmatiuè respondent Tiraq.*de iure constituti,p.*3.*limit.*2.*n.*15.Vinc.de Franch.*decis.* 213. *n.* 1.Quid si quis donauit omnia bona sua,casu quo sine liberis moreretur, constituens se ex nunc prout ex tunc, & è contra, nomine donatarij dicta bona possidere, an sequuto casu dominium totum transeat in donatoris hæredem, vel in donatarium? & transire in donatarium tenuere relati per Guidop. *decis.*268 *num.*1.

13 Vtrùm autem si proferatur excommunicatio sub verbis huius clausulæ, sit eo casu canon sententiæ latæ, vel ferendæ?Vide Ias.*in l.ad diem, numer.* 3.*de verb oblig,*Salzed.ad Beroard.*reg.*263.*vers.*3. *limita,* Gutier.*Canon.lib.*1.*cap.*4 *num.*20.*cum seqq.* & plures alios quos citat Cened.*ad Decretales,collect.* 36.*n.*3.

14 Constitutio,in qua adest hæc clausula, *Ex nunc,* vel,*Ex tunc,*statim ligat à tempore promulgationis illius,gloss.sing *in Clem.*1.*vers.ex tũc,de hæret.* Tiraq. *de retract.comment.*§.2.*gl.*1.*n.*86.Rebuff.*in comment.ad d.l.mulieris appellatione vers.idem* vbi *in vers. idec,*asserit quod lex trahitur ad præterita,quando adiecta fuerit illa dictio, & *in vers.* 9. tenet dictionem, *Ex nunc,*suspendere actum, & sententiam interlocutoriam iudicis vsque ad extremum tempus iudicis, quemadmodum dictio, *Ex tunc,* vt in *cap.licet, de probat.* quicquid dicat Felin. *in d.cap. licet causam, num.* 6.*de probat.* nulla est vis an dicatur, *Ex nunc prout*

Digitized by Google

prout ex tunc, vel è contra, *Ex tunc prout ex nunc*, quia sempet trahitur actus ad diem existentis conditionis, prout summa cum ratione, tradunt Cosm. *in pragm. sanct. tit. de collat. §. vt verò, in verb. prout ex tunc*, Ahb. *in cap. prraterea, il secundo, numer.* 11. *de appellat.* Bald. *in cap.* 1. *de milite vasallo, qui contumax est, num.* 16. *&* 17. Gutier. *Canon.lib.*1 *cap.* 4. *num.*20. Cened.*d sing.*14. *num.*3. *cum seqq.* [Theod. de Rub. *d. clauf.* 398.*n.*21. vbi *n.*22. intelligit quoad nullitatem actus, non quoad pœnam.]

15 Clausula, *Ex tunc cùm fuerit clericali charactere insignitus*, apposita in translatione facta in laicum, operatur vt transferens licitè exigat pensionem vsque in diem initiationis, vt per Hieron. Gabr. *consil.* 185. *à n.*3. *& cons.*186 *per totam, lib.* 1. Flamin. *de resignat. benef. lib.*6.*q.*4.*n.*55. *&* 60. D. Lotter. *in tract. de re benef. lib.*1.*q* 40.*n.*21. Nam hodie nulli permittitur facultas transferēdi pensiones in laicum, præterquam cum clausula, *Ex nunc prout ex tunc cum fuerit clericali charactere insignitus*, quæ intelligitur de charactere exequibili, vt plenè deducit Gabr. *cons.*189 *à n.*7. *& sub n.*12. *lib.*1 D Lotter. *d.q.*40 *n.*131.

16 [Fui sæpè interrogatus, an pensio à Papa reseruata cum hac clausula, *Tibi ex nunc prout ex tunc, & econtra, postquam ætate legitima tibi suffragante clericali charactere ritè insignitus fueris*, &c. debeatur à die datæ Bullarum reseruationis, vel à die suscepti Ordinis clericalis? Difficultas in eo consistebat quòd videbatur conditionem illam suscipiendi Ordinem retrotrahi ad diem gratiæ concessæ, ac perindehabendam ac si suisset pensio reseruata clerico iam electo. Sed his non obstantibus contrarium verius est, per ea quæ resoluit Hieron. Gabr. *d. cons.* 186.*n* 14. dum tenet quòd in rescriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum, conditio etiam casualis non retrotrahitur, sed tempus conditionis inspicitur, & perinde est sicut si tempore conditionis fuisset gratia facta *cap si pro te, de rescript. in* 6. & idem Hieron. Gabr *cit. loco, a* 16. subdit retrotractionem non concedi hoc casu defectu extremi ad quod; quia tempore expeditionis Bullarum is, cui pensio cum hac clausula reseruata fuit, erat inhabilis, & *n.*19. respondet ad hanc clausulam, *Ex nunc prout ex tunc*, in hæc verba. Quia in gratia conditionali hæc verba referuntur ad diem conditionis, gloss. & Doctores *in d Clem.*1 *de concess. prab.* vbi Card *n.*9. Imol. *n.*10. Oldrad. *cons.*129. *num.* 4. *&* 2?. Paris. *cons.*82. *num.*12. *vol.*4. immò constat ex verbis Papam fecisse gratiam post characterem susceptum, & non antè; ea enim aduerbia, *ex nunc*, & *de cætero*, prolata sunt solùm respectu gratiæ puræ, &c.]

CLAVSVLA LXII.

Generalis.

1 *Generalis clausula restringitur ad ea omnia, quæ specialiter in contractu sunt expressa.*
2 *Generalis clausula refertur ad enunciata.*
3 *Generalis clausula si præcedat, & subsequatur specialis, tunc illa clausula refertur ad omnia specificata, etiam in quibus fuit specialiter promissum.*
4 *Generalis clausula subsequens post specificationem, debet restringi ad specificatam eausam, quando id potest fieri salua ratione recti sermonis.*
5 *Clausula generalis post specificationem specierum in renuntiatione comprehendit solùm casus similes, non verò maiores.*
6 *Clausula generalis in principio posita, ad omnia sequentia refertur; in fine verò posita, ad omnia præcedentia.*
7 *Generalis clausula in dubio non restringit, quando post expressionem generis subsequitur enumeratio specierum*
8 *Generalis clausula, quando inest ratio cur ad maiora expressis referri debeat, ad ea referenda est.*
9 *Generalis clausula exclusiua non refertur ad priuilegiatos.*
10 *Generalis clausula inclusiua fauorabilis non refertur ad odiosos, & prohibitos.*
11 *Priuilegiorum clausulæ generales non porriguntur ad ea, quæ præsumuntur ignorata.*
12 *Generales clausulæ positæ in mandato, restringuntur tantùm circa contenta in mandato.*
13 *Defectus plures non habent vim supplendi clausulæ generales.*
14 *Generales clausulæ non extenduntur ad non verisimilia*
15 *Conciliari dispositioni non derogant clausulæ generales.*
16 *Generales clausulæ geminatæ important, vt nulla restrictio, aut nulla limitatio fieri possit.*
17 *Generalis clausula an & quando referatur ad ea, quæ habent specialem determinationem, remissiuè.*

R̲Estringitur clausula generalis ad ea omnia, quæ specialiter in contractu sunt expressa, vt per Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.*4. *collect.*1100. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.*3. *tit.*2. *num.*36. & Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*795. *n.*18. Rot. apud Zach *post tract. de oblig. Camer. decis.*111. *num.*1. vbi dicitur quod refertur ad enunciata, & fuit dictum *in Romana societatis officij* 13. *Ian.*1600. *coram Iusto*, impressa per Marches. *de commiss. p.*2. *pag.*5831 *n.*1. *in vlt. impress.* [Valenzuel. *cons.*133. *n.*43. *&* 44. *vol* 2.] 1 2

Intellige primò, seu potiùs declara, quod si generalis præcedat, & subsequatur specialis, tunc illa clausula refertur ad omnia specificata, & in quibus fuit specialiter promissum; ita Melch. Phœbus *Lusit. decis.*57.*n.*4. *tom.*1. nam aliàs non extenditur ad specificata, Menoch. *cons.*111.*n.*6. 3

Secundò declara, quod quando est generalis subsequens post specificationem, debet restringi ad specificatam eausam, quando id potest fieri salua ratione recti sermonis, *l. si de certa, C. de transact.* Cels. Vgon. *in tract. claus. pag.*474 *col.*2. Mart. *de claus. p.*4. *claus.*1.*n.*5. Card. Tusch *pract. concl. tom.*1. *lit. C. concl.* 309. *num.*6 vbi *n.*1. subdit, quod clausula generalis post specificationem specierum in renontiatione comprehendit solùm casus similes, non verò maiores, de quo etiam Mart. *d. claus.*1.*n.*6. vbi *n.*7. ampliat etiam in dispositione, vbi clausula generalis non trahitur ad maiora, vide Aloys. Ricc. *part.* 4. *collect.*1165. 4 5

Clausula generalis in principio posita, ad omnia sequentia refertur, vt per Azeued. *l.*6.*n.*2. *tit.*15 *lib.*4. *noua Recop.* In fine verò posita, ad omnia præcedentia refertur, *gloss. fin. in l. si negotium, C. de negot. gestis*; Menoch. *cons.*3, 4.*n.*8 Mart. *d. claus.*1.*n.*9. vbi subdit, hoc procedere quando clausula generalis aliàs saluari non potest secundùm rectitudinem sermonis, 6

vel sequeretur correctio, aut repugnantia in eadem dispositione, aut ex alia simili causa, & citat Rotam *decis.54.n.15.& seq.p.2.diuers.*[Theod. de Rubeis *in sing.Rota tom.1.p.4 concl.405.n.1.*]

7 Deinde clausula generalis in dobio non restringit, quando post expressionem generis subsequitur enumeratio specierum; quia species dicuntur expressè causa demonstrationis, & maioris declarationis, non autem restrictionis, *l. quaesitum,§. fin. ff. de fundo instructo*, *l. legata supellectilis*, *ff.de supellectili legata*, Soc.iun. *cons.98.n.50.lib.1*.Crauet.*cons.a27.n.7*.Rot.*decis.338.p.3.diuers*.Mart.*d.claus.1.n.13*.vbi *n.14*. intelligit praesertim, quando specierum enumeratio respicit actum legandi, & *n.15*.idem ait, quando genus, & species eandem personam respiciunt. [Theod.de Rub.*d.cl.405.n.5.cum seqq.*]

8 Praeterea clausula generalis, quando inest ratio cur ad maiora expressis referri debeat, ad ea referenda est, Paris.*cons.50.n.17.& cons.55. n.31. & 32. & cons.86.n.41.& 43 vol.* 2.Gibr *cons.31.vol.1*.Mart. *d.claus.1.n.6*.vbi subdit, quod si cum omnibus remotis conueniat, saltem ad ea, quibus conuenit, referenda est, & *n.7*. ait huiusmodi clausulas generales non capere vacationes futuras.

9 Clausula generalis exclusiua non refertur ad priuilegiatos, vt per Cels Vgo.*vbi suprà pag.475. col.5.*
10 vbi subdit, quod clausula generalis inclusiua fauorabilis non refertur ad odiosos, & prohibitos.

11 Clausulae generales priuilegiorum, quae aliàs solent habere clausulam, *Citra speciales derogationis*,&c. non porriguntur ad ea, quae praesumuntur ignorata, Curt.iun.*cons.170.num.31.vol.1*.Socin. iun.*cons. 77. n.106 & cons.126.vol.1* Natt.*cons.109.n.6.* [Theod. de Rub. *d.claus.405. n.34.*] Mart.*d. claus.1.n.8.* vbi
12 *n.9.* subdit, quod clausulae generales positae in mandato, restringuntur circa contenta in mandato, & vltra ea non extenduntur [Theod.de Rub *d.claus.405. num.22.*]

13 Non habent vim clausulae generales sopplendi plures defectus, vt per Stephan. Gratian.*discept.foren. cap.892.n.17*. nam satis est qood aliquem effectum tribuant, nec opus est, illas extendere in praeiudiciom contrahentium, idem Stephan. Gratian. *discept. forens.cap.277.n.44.*

14 Non extenduntur ad non verisimilia, vt per Brunor à Sole *in locis comm.verb.claus.21*.Flam.*de resign. tom 2.lib.12.q.14.n.11.*[Theod. de Rub.*d.claus.405. num.24*]

15 Non sufficiunt ad derogandum Conciliati dispositioni, vt per Sanch *de matrim.lib.3.disp.26.num.7.* & citatos in clausula, *Non obstantibus.* [Nec sunt sufficientes pro derogatione iurispatronatus ex fundatione, & dotatione. Verall *decis.122.n.3.p.1.* Nec tollunt exceptiones non specificatas. Card. *cons.85. n.2.* Nec tolluot defectum personae. Pot. *decis.70. n.3. ad fin.lib.3.* Nec censetur derogare pactis à Sede Apost. confirmatis, idem Puteus *decis.121.n.2.lib.3.* Nec concessis in vim contractus, & pacti. Crescent. *decis.2.de priuileg.* Nec tolluot ius in re quaesitum, idem Crescent.*decis.7.n.15.& seq.de concess.prebend.* Nec extenduotur ad maiora espressis. Lap. *alleg. 70. n.10.& 11*.citati à Theod.de Rub.*d.cl.405.n.51.*]

16 Generales clausulae geminatae important, vt nulla distinctio, oulla restrictio, aut nulla limitatio fieri possit, vt per Crau.*cons.135. num.5. & cons.294. & cons.308*.Mart *d.p.4 claus.3.n.1.* vbi *n.2.* subdit, quòd quando sumus in geminatione actuum, verborum geminatio nihil operatur; secus verò quando versamur io geminatione, & cumulatiooe verborum, ne alterum ipsorum stet sine virtute operandi, & *n.7.* declarat, vt enixa voluntas importata propter virtutem verborum geminatorum, nnoquàm intelligatur facere tertio praeiudicium.

An, & quando clausula generalis referatur ad ea, 17
quae habent specialem determinationem? vide Stephan.Gratian.*discept.forens.cap 795.n.18.* Rot. apud Ceoc.*post tract.de cens.decis.54 n.6* [Et quòd clausula generalis non corrigat illod quod est in actu specialiter dispositum. Alexand. Trentacinq. *cons.56. num.3.part.1.*]

CLAVSVLA LXIII.

Habita, vel non habita possessione.

1 *Beneficij validam prouisionem praesupponere debet clausula*, Habita, vel non habita possessione.

2 *Clausula*, Habita, vel non habita possessione, *adinuenta fuit ad obuiandum malitiis illorum, qui differunt possessionem beneficij accipere, animo pensionarium eludendi.*

3 *Clausula*, Habita &c. *nihil operatur, vbi fraus cessat, & constat per titularem non extitisse.*

4 *Clausulam*, Habita, vel non habita possessione, *vltra triennium non extendi Rota censuit, & aliquando vsque ad tres annos ampliauit, nunc denuò additur*, vt soluatur pensio, vsque quò lis terminetur per tres conformes, *vt n.5.*

SOlet vt plurimùm in Hispaniis pensioni per Pa- 5
pam impositae consentientibus super beneficiis illis à Sede Apost. collatis apponi haec clausola, qui desiderio, & nimìs auida voluntate illa coosequendi incautè eam promittunt soluere, habita, vel non habita possessione beneficij illius super quod imponitur, & omni meliori modo, &c. cùm verò plurea possessionem beneficiorum adipisci nequeaot ob aliorum obtrusiones, vel quia ad Papam prouisio tunc non spectabat, non semel dubitatum fuit, an ad illam soluendam adstricti manerent. Ego in hoc dubio meam interponere sententiam oon audeo; illud tamen credo à nemine ignorari, quod haec clausola validam beneficij collationem praesupponere debet, & si nulla, seu inualida sit, in dicta clausula soam fundare intentiooem pensionarius nequit, quia solotio ista praesuppooit grauatum ad soluendum de beneficio litigioso super quo est imposita prouisum, & qui vnum dicit, omnia ad illud habilia praesupponit, *l. qui testamentum, ff de testam.l. furiosum, ff. qui testamenta facere possunt*, Paris. *consil.30. in princip. vol.4.* Quare cùm pensio debeatur, quae fructuum 2
beneficij pars est, si illos non percipit, absurdum videtur, vt eam soluat, quia huiusmodi clausula adinuenta fuit ad obuiandum malitiis illorum, qui differunt possessionem beneficiorum accipere, animo pensionarios eludendi: at vbi fraus cessat, & 3
coostat per titularem non extitisse, vel quia agitauit contra aduersarium, nec illum excludere potuit, vel quia incontinenti ostendit de nullitate gratiae talis beneficij à Papa sibi collati, non debet adstringi ad vllam solutionem, praecipuè quando ipse gratiae reountiat, quia si beoeficium est vtile impertanti, nullatenus debet praesumi quod ipse omiserit quidquid potuit exequi ad pensionem consequendam, tum quia haec clausula non debet operari vltra intentionem constituentis illam, Rot *decis. 158 part 1 diuers. & decis.699.n.2* nec quicquam iuramentum facit, quia regulatur secundum naturam

priocipalia

principalis obligationis, *cap. quemadmodum, cap. peruenit de iureiurand.* quæ si nulla est, debet & illud inualidum reputari.

4 Rota igitur nihil amplius hanc clausulam vltra biennium extendi posse censuit, ex decis. Anton. August. 305. *lib. 3.* Aliquando verò vsque ad tres annos ampliauit, vt constat ex *decis. 699. num. 2. part. 1. diuers. & decis.* 128. *num.* 1 *p.* 2. *etiam diuers.* quarum meminerunt hac de re agentes Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 429. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 366. *n.* 1. *in* 2. *edit.* latè Marches. *de commiss. part.* 1. *pag.* 492. *num.* 54. *cum seqq. in vlt. impress.* & consuluit Burlat. *cons.* 362. *n.* 31. & post Cæs. de Graffis *decis.* 11. *n.* 3. *de prebend* & Seraphin. *decis.* 66. *num.* 2. & 3. obseruauit D. Lottet. *de benefic. libro.* 1. *quæst.* 39. *numer.* 52. vbi. *num.* 53. subdit, non sufficere huiusmodi lapsum temporis, & deductionem impedimenti, nisi etiam probauerint intra illud factæ omnes diligentiæ possibiles, tum in producendo literas, & instando pro earum executione, tum in remouendo impedimentum obiecto.

5 Verùm quia aliqui, vt è tali nexu se eximerent, cedebant liti, & beneficio, excogitatum fuit decretum quoddam annuum, vt soluatur pensio vsque quò lis terminetur per tres conformes in Rota; quod cùm vrgeat contra consentientem, non est iam in potestate iudicis prætextu cuiuscumque æquitatis ab eo recedere, vt fuit dictum in *Miranden. pensionis* 23. *Martij* 1620. *coram Illustrissimo Card. Verospio*, cuius meminit D. Lottet *d. quæst.* 19. *n.* 57. vnde agente pensionario contra camporem, frustra hic excipit titularem cessisse liti, aut aliàs renunciasse iuri in beneficio sibi competenti, vel intra triennium non potuisse nancisci possessionem: nam cùm tunc contra eum agatur in vim Cameralis obligationis, non potest alia exceptione iuuari quàm solutionis, aut falsitatis, iuxta Cassad. *decis. vnic. num.* 2. *de mutuis petit.* vel. alia, quæ oritur ex ventre ipsius cedulæ, suæque obligationis: Gallesi. *ad form. Camer. in* 1. *quæst. ad* 4. *part. à num.* 15. & ita fuit dictum *in d. Miranden. pensione*; refert D. Lottet. *d. quæst.* 19. *n.* 61. vbi *n.* 62. subdit, quod vt firmius sit, in decreto adiicitur, ne titulares validè possint resignare, nisi resignatarij eandem obligationem de soluendo, & dando cedulam faciant.

CLAVSVLA LXIV.

Hac tamen lege, & conditione.

1 *Clausula*, Hac tamen lege. & conditione, *non importat conditionem, sed modum.*

2 *Clausula*, Indignationem omnipotentis Dei, &c. *importat quatenus verbum ipsum sonat.*

1 Conditionem non importat hæc clausula, sed modum, *l. Mania, ff. de manumiss. testam.* Batt. *in l. quibus diebus, §. Termilius, n.* 5 *ff. de condit. & demonstr.* Beto. *cons.* 66. *num.* 5. *vol.* 2. Neurzan. *cons.* 55. *num.* 1. Ruin. *cons.* 127. *num.* 2. *vol.* 1. Natt. *cons.* 373. *num.* 26. Crau. *cons.* 59. *n.* 1. Surd. *cons.* 268. *n.* 6.

2 [Clausula, *Indignationem omnipotentis Dei*, &c. importat quatenus verbum ipsum sonat, & quod in contrarium peccat mortaliter, Staphil. *de litteris gratia tit. de vi & effectu clausular. rubr. de clausul. nullo omnino, n.* 3. & 4. Theodos. de Rubeis *in singularibus Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 424. *n.* 1. Et nõ importat certam pœnam à iure traditam, sed contrauenientes veniunt puniendi extraordinariè, Rebuff. *in repet. August. Barbosa de Clausul. cap. nulla, col.* 38. *in vers.* 16. *quæ solet apponi, pag. mihi* 441. *de concess. prebend. & in tract. nominat. quæst.* 1. *in num.* 8. Et sic importat pœnam arbitrariam, Marsil. *sing.* 559. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 365. *n.* 4.]

CLAVSVLA LXV.

Inducatis in possessionem, & manuteneatis.

1 *Iurisdictionem executori dat clausula*, Inducatis in possessionem, &c.

2 *Clausula*, Inducatis in possessionem, &c. *non habet amplius effectum post annum, vel postquam pacificè possedit, quia si molestetur, via ordinaria est agendum.*

3 *Iudices ordinarij post inductionem cognoscunt in Francia, & ideo ibi nihil operatur clausula*, Inducatis in possessionem, & manuteneatis.

4 *Necessitatem non importat clausula*, Inducatis in possessionem, &c. *vt qui est in possessione, & nouam obtinet prouisionem cum illa clausula, de nouo apprehendat possessionem de manu executoris.*

5 *Clausula*, Inducatis in possessionem, &c. *apposita in noua prouisione illius, qui est in possessione, intelligi debet, vt sit apposita ad cumulandum possessionem possessioni.*

Hæc clausula dat iurisdictionem executori, quia poterit manutenere inductum, donec sit pacificus, non tamen semper, ne derogetur Ordinario, idem post annum, vel postquam pacificè possedit, si molestetur, via ordinaria est agendum, quia hæc clausula non habet amplius effectum, vt per Staphil. *de literis gratia, fol.* 97. *pag.* 2. *vers. sequitur post modum*. Marches. *de commissionib. part.* 1. *pag.* 939. *num.* 177. Campan *in diuersorum Canonici, rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 283. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt.* C, *concl.* 218. *n.* 1. vbi *num.* 2. subdit, Rebuff. *in forma noua prouisionis, in verb. & defendat inductum* retulisse quod in Francia nihil operatur, quia iudices ordinarij post inductionem cognoscunt, &c. [Theodos. de Rubeis *in singulár. Rota tom* 2. *p.* 4. *claus.* 426. *n.* 1. vbi dicit quod hæc clausula non tribuit perpetuam iurisdictionem, sed solum donec gratia fuerit plenè exacta, & vsque ad annum secundum formam *cap. querentis, de offic. deleg. & num.* 2. subdit quod respectu molestiæ, quæ fit ex causa antiqua, quando contradicit is, cui impositum fuerat silentium ex æquitate iurisdictio durat etiam post annum.] 1 2 3

4 Non importat necessitatem, vt qui est in possessione, & nouam obtinet prouisionem cum hac clausula, de nouo apprehendat possessionem de manu executoris, acquisitio enim nouæ possessionis de manu executoris non contradicit retentioni primæ possessionis naturalis, vt dictum fuit *in Alexandrina Archipresbyteratus* 28. *Iunij*. 1627. *coram R. P. D. Merlino*, impressa sub clausula, *Si & post quantum*, &c. intelligi etiam potest, vt sit apposita ad cumulandum possessionem possessioni, quia vtraque possessio de per se est considerabilis, ad tradita per Cassad. *decis.* 4. *n.* 2. & *seqq. de restit spoliat.* Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *quæst.* 43. *num.* 337. & *seq.* & Gabr. *concl.* 7. *n.* 6. *de acquir. possess.* quos secuta est Rot. *in d. Alexand. Archipresbyteratu coram D. Merlino.* 5

Digitized by Google

CLAVSVLA LXVI.

In forma Dignum.

1 *Gratia in forma Dignum non est conditionalis.*

2 *Gratia in forma dignum in esse nihil ponit, donec executioni sit demandata.*

3 *Resignatario acquisitum dicitur ius ad rem, & non in re per gratiam in forma dignum, ante eius executionem.*

4 *Resignatarius quādo fuit prouisus in forma dignum, resignans non cadit à iure super beneficio, nisi donec literæ Apostolicæ fuerint executæ.*

5 *Ius regulariter non abdicatur à resignāte, nisi donec quæsitum fuerit resignatario per collationem.*

6 *Beneficium collatum absenti ante acceptationem, non potest alteri conferri.*

7 *Beneficium sequuta morte prouisi in forma dignum, antequam ille repertus, seu declaratus fuerit dignus, non vacat per mortem illius, sed per mortem vltimi possessoris.*

8 *Executor sit mixtus quādo adest clausula,* In forma dignum.

9 *Appellare licet ab executore cum clausula,* In forma dignum, *& possessio interim capta est attentata.*

10 *Intellige quando alius est in possessione, vel adest legitimus contradictor.*

1 GRatia in forma Dignum non est conditionalis, quia illa verba, *quatenus idoneus reperiatur*, respiciunt qualitatem idoneitatis, quæ de iure inest, & potiùs sonant in monitionem, & instruunt executorem, vt intelligat qualis esse debeat ille cui prouidet, & sic nō reddunt gratiam conditionalem quoad eius substantiam, sed tantùm respectu executionis, & prouisionis faciendæ, quæ est dilata in tempus postquam idoneus repertus fuerit: licèt enim ista conditio impediat executionem gratiæ, donec constet de idoneitate impetrātis, tamen non impedit acquisitionem, si in rei veritate resignatarius sit habilis, & sic ista suspensio est circa executionem, non circa acquisitionem iuris, cùm qualitas idoneitatis sit pura, & certa in rerum natura, licet à nobis ignorata, antequam examinaretur, & conditio de præterito, vel præsenti non suspendat, *l. cùm ad præsens, ff. si certum petatur, l. institutio talis, ff. de condit. & demonst.* ita dictum fuit *in Burgen. Canonicatus* 28. *Aprilis* 1597. *coram Card. Pamphilio*, impressa per Marches. *de commiss. part.* 1 *p.* 142. *in vlt. impress. duplicata, pag.* 358 *eadem p.* 1. *& in Papien. Prioratus S. Michaelis* 6. *Iunii* 1607. *coram Card. Lancellotto.*

2 Item gratia in forma dignum in esse nihil ponit, donec executioni sit demandata, *clem. vnic. & ibi* Card. *num.* 7. *&* 8 & Vitalin. *num.* 18 *& seq. de concess. prebend.* Cassador *decis.* 1. *n.* 6. *vt lite pendente*, Mandos. *super reg. de annali, quæst.* 55. *n.* 3. Seraphin. *decis.* 1446. *n.* 3. & fuit dictum *in Calaguritana beneficii* 30. *Ian.* 1606. *coram Card. Marquemontio, & in Elboren. fructuum* 20. *Martii* 1615. *coram Martino Andrea*, impressa per Farinac. *decis.* 665. *n.* 4. *p.* 2. *recent.*

3 Per gratiam in forma dignum ante eius executionem dicitur resignatario acquisitum ius ad rem, & non in re, Sarnen. *ad reg. de iure quæsito, quæst.* 1. *vers. & ista omnia procedunt*, Ægid. *decis.* 563. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 15. §. 2. *num.* 56. cum aliis allegatis per Rot. *in Vercellen. Canonicatus* 11. *Decembr.* 1613. *coram R. D. meo Coccino Decano*; vbi etiam fuit dictum, idem operari mandatum de prouidendo, & quem libet alium titulum de futuro, quod facit, vt illud beneficium alteri conferri non possit, *cap. si postquam* 13. *de prebend. in* 6.

Quādo enim resignatarius fuit prouisus in forma dignum, resignans non cadit à iure super beneficio, nisi & donec literæ Apostolicæ fuerint executæ, Rot. *in Abulen. & Zamoren. beneficii* 17. *Iunii* 1594. *coram Penia*, vbi eleganter fit distinctio inter resignationem puram, & ad fauorem certæ personę in forma dignum admissam, *& in d. Burgen. coram Card. Pamphilio, & in Bracharen. Cantoriæ* 26. *Martii* 1601. *corā Iusto, & in Ampurien. beneficii* 18. *Febr.* 1625. *coram D. Merlino*; & regulariter non abdicatur ius à resignante, nisi & donec quæsitum fuerit resignatario per collationē, Put. *decis.* 158. *n.* 3. *lib.* 3. Achil. *dec.* 10. *n.* 4 *de restit. spoliat.* Mohed. *decis.* 36. *per totum, de renunc.* Caputaq. *decis.* 82. *&* 86. *p.* 3. & facit simile de beneficio collato absenti, quod ante acceptationem non potest alteri conferri, *cap. si tibi absenti* 17. vbi Anchar. *n.* 2 & Gemin. *n.* 18. *de preb. in* 6. *vna allegatis in causa Hispalen. beneficii de Toar* 15. *Decemb.* 1589. *coram Bubalo.* Vnde sequuta morte prouisi hoc modo antequam dignus repertus, seu declaratus fuerit, beneficium non vacat per mortem illius, sed per mortem vltimi possessoris, Felin. *in c. fin. n.* 43. *vers. quod si pendente, de præsumpt.* Seraph. *decis.* 446. *n.* 3. & fuit resolutum *in d. Ampurien. beneficii, coram D. Merlino.* 4 5 6 7

Executor fit mixtus, quando adest hæc clausula, Seraph *dec.* 817. Rot. *in Panormitana Archidiaconatus* 15. *Ianu* 1590. *coram Penia* impressa per Marches. *de commiss. p.* 1 *p.* 960. *in vlt. impr. & in Tirasonen. eleemosynariæ* 28. *Ian.* 1602. *coram Card. Lancellotto*, impressa per Farin *decis.* 52. *n.* 2 *p.* 1. *recent & in Brixien. Canonicatus* 21. *Maii* 1615. *coram Card. Veruspio*, impressa per eundem Far *decis.* 701. *sub n.* 2 *p.* 2. *recent. & in Reatina beneficiorum* 1. *Maii* 1616. *coram Burratto & in Rauenaten. iurispatronatus* 27. *Ian.* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, cum aliis citatis per Nicol. Garc. *de benef. p.* 6. *cap.* 2. *n.* 126. *&* 127. 8

Vnde ab executore cum ista clausula appellare licere, & possessionem interim captam esse attentatam, sæpe fuit dictum in Rota, & signanter *in vna S. Agathæ Gothorum, & Zamoren. beneficiorum, & in nullius Sacristiæ* 26. *Oct.* 1601. *coram Penia. & in Barcinonen. parochialis* 10. *Decembris* 1601. *coram Card. Sacrato, & d. decis.* 701. *sub n.* 2. *p.* 2. *recent.* 9

Intellige tamen, quando alius est in possessione, vel adest legitimus contradictor, & tunc datur appellario propter preiudicium possessoris, Felin. & alij communiter *in c. fin. de præsumpt.* Rot. *decis.* 202. *n.* 1. *p.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Conchen. Archipresbyteratus* 28. *Iunii* 1606. *& in Pistorien parochialis* 15 *Iunii* 1621. *coram D. Pironano, & in Leodien. Abbatiæ* 14. *Ianuarii* 1612. *coram Vbaldo seniori.* 10

CLAVSVLA LXVII.

In omnibus, & per omnia.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Relatiua est, relationémque inducit clausula,* In omnibus, & per omnia, &c.

3 *Clausula,* In omnibus, & per omnia, &c *ob eius vniuersitatem facit, vt comprehendantur ea, quæ aliàs comprehenderentur.*

4 *Effectus clausulæ,* In omnibus, & per omnia, &c. *est, vt nihil omnino excludat.*

5 *Clausula,* In omnibus, & per omnia, &c. *restringitur*

stringitur ad præterita, non autem veniunt futura.

6 *Conformitatem cum iure communi respicit clausula,* In omnibus,& per omnia, &c. *ne absonus intellectus eliciatur.*

7 *Mandatum cum clausula,* In omnibus,& per omnia, &c. *dicitur esse specificum.*

8 *Priuilegij specialis vim habet clausula,* In omnibus, & per omnia,&c.

9 *Mandati specifici non habet vim clausula,* In omnibus,& per omnia, &c. *ad faciendum incidere Dominum in pœnam.*

10 *Exæquata vt vnam, & eandem naturam habeant, operatur clausula,* In omnibus, & per omnia, &c.

11 *Perfectionem & integritatem dispositionis importat clausula,* In omnibus,& per omnia.

12 *Testamenti paterni approbatio vt nullo modo restringatur, operatur clausula,* In omnibus, & per omnia, &c.

13 *Fictionem & veritatem in iis, quæ possunt verè fieri, importat clausula,* In omnibus, & per omnia, &c.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Martam *de clausul part.1.clauf.62 & p.3.clauf.42.*Card. Tusch. *pract.concl.tom.2.lit.C.concl.*354.Seraph.*decis.* 520 *n.5.*Viuian. *in praxi iurisp.lib.3.c.8.n.*343.*in 2. edit.*[Theod. de Rubeis *in singularib.Rotæ tom.2.p.4. clauf.435.per tot.*vbi *n.6.& 7.* quod hæc clausula est generalissima & latissima, Rebuff. *super concord. in forma litter.execut.mandat.Apostolic.in verb.in omnibus, & per omnia,* Rot. *decis.*368 *n.12.ad fin.p.1.diuers.*vbi quod posita in legitimatione operatur quod de legitimato sit intelligendum, vt de vero legitimo.]

2 Hæc clausula multum operatur, ex adductis per Cephal *conf.*186.*n.*12.& Surd.*decis.*53.*n.*5.&est relatiua, relationémque inducit absque aliqua differentia, vt dictum fuit *in Clusin.Posta Puteoli* 24. *Ian.* 1623. *corā R. Dunozeo Pironano,*impressa per Farin. *decis* 419. *n.2.& 3.p.2.recent.*[Importat omnimodam adæquationem,Rot.*decis.*398 *n.6 p.2.in posthum.Farin.* aliàs

3 *p.4.recent.*] Ob eius vniuersitatem facit, vt comprehendantur ea, quæ aliàs non comprehenderentur, *l.Ballista.* cum ibi notatis, *ff.ad Trebell.l. cum scimus, C.de agricol.& censitis,lib.*11 Ruin *conf.*32 *n.5 lib.2. & conf.*171. *n.*15. *lib.*3. Rol. *conf.*10.*n.*21 *cum seqq. lib.*1.Matt.*d.clauf.*61.*n.*1 Caualcan.*de vsufructu mulieri relicto*, *n.*55. Menoch. *conf.*220.*n.*22.vbi *n.*94.

4 subdit,quòd intelligitur secundum ea, ad quæ testator relationem habuit;& eius effectum esse, vt nihil omnino excludat,tenet Surd.*conf.*412.*n.*29. & operatur, atque importat omnem substantiam,& qualitatem,Cott.*in memorab.verb.per omnia,pag.*679. & fuit dictum *in Cæsaraugustana præeminentiarum* 10. *Nouembr.*1623.*coram R.Coccino Decano* Sed restringitur

5 ad præterita, non autem veniunt futura,*l.*2.*ff.de leg.* 1.vbi Socin.iun.*n.*12 *cum seqq.*& Bolognet.*num.*57. Matt.*d.p.*3.*clauf* 42.*n.*3.

6 Respicit tamen conformitatem cum iure communi, ne absonus intellectus eliciatur, vel resultet. Ias.*in d.l.*1.*n.*22.*ff.de leg.*1.Card. Tusch. *d. concl.*354. *n.*18.vbi *n.*24 post Butr.*conf.*19 *n.*9.*& seq.*subdit,non operari quoad insolita, & inhonesta, & *n.*25. quod non operatur vltra mentem.

7 Habet vim specialis specificationis, ideo mandatum cum ista clausula dicitur esse specificum, Bald. *conf.*110. incip.*Decreto Domini cauetur,in princ.vers. secunda ratio, lib.*1. Curt. iun.*conf.*74. *num.*3. Rimin. iun. *conf.*513.*num.*43. *& seq. vol.*5 Matt. *d.clauf.* 62. *num.*4.Cardin Tusch.*d.concl.*354.*num.*1. vbi *num.*2. post Butr.*conf.*19.*num.*13. *vers. item* 2.Decian.*conf.*5. *num.*53.*lib.*1. & alios, subdit habere vim specialis 8
priuilegij quibus addo Matt. & ab eo citatos *d. clauf.* 62.*n.*, Non habet tamen vim specifici man- 9
dati ad faciendum incidere Dominum in pœnam, provt ex Bald *conf.*190. *col.*2. *in fin. vers. nec obstant, lib.*1.tradit Card.Tusch.*d.concl.*354.*n.*21.

Item habet magnam efficaciam & operatur, vt 10
exæquata vnam & eandem habeant naturam, & nulla sit penitus differentia, §.1. *vers. per omnia ferè,* vbi Ias. *a num.*20.& Rip. *num.*1.*&* 2.*Instit de donat. d.l.*1 *ff.de leg.*1. Bertazol. *de clausul.instrum clauf.*21. *num* 1. Rolan.*conf.*67 *num.*42.*lib.*3.Hippol.*conf.*101. *num.*46.*vol.*2. Cardin.Tusch.*d. concl.*354. *num.* . vbi *num.*23. post Butr.*conf.* 9 *num.*9. subdit,adæquationem in omnibus, & per omnia factam non comprehendere ea, quæ non sint concessibilia, nec ea, quæ speciali nota digna sunt,& *num.*27.limitat etiam in iis, quæ non possunt esse proportionabilia, & *num.*33. restringit, vt priuilegia, & omnes qualitates transeant,quæ sunt in essentia, & existentia personæ, cui fit adæquatio, sed non ea, quæ sunt reseruata.

Importat perfectionem, & integritatem disposi- 11
tionis, *§.pari ratione, vers.per omnia, Instit. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur*, Bertazol, *d clauf.*28. *n.*1.Honded.*conf.*79.*n.*99.*n.*2.

Operatur hæc clausula, vt approbatio testamenti 12
paterni nullo modo restringatur, sed vniuersaliter intelligatur,ita Ruin.*conf.*56.*n.*12.*lib.*2.Fusar.*de substitut.q.*296.*n.*96.

Importat nedum fictionem, sed etiam veritatem 13
in his, quæ possunt verè fieri, Ang. Aret. *conf.*105. *n.*17. Matt. *d.clauf.*62.*n.*6.Card.Tusch. *d concl.*354. *n.*5. & fuit dictum *in Veridunen. Canonicatus* 13.*Febr.* 16 7.*coram Andrea.* Vnde si statutum dicat, quod filia nupta per omnia habeatur provt sui iuris, verè dicitur sui iuris effecta, ita ex Ang.Aret. *d.conf.*107. *num.*10. tradit Card.Tusch.*d.concl.*354.*n.*4.vbi *n.*5. idem, si dicat quod habeatur per omnia pro non facto in iis, quæ iuris sunt, quia vere habetur, ac si factum non esset.

Hanc clausulam idem operari quod clausula, 14
*Omnia,& singula,*dicit Caualcan.*de vsufructu mulieri relicto,cap* 1.*n.*55. quem refert Cened. *post lib. pract. & canon.quæst.sing.*7. *n.*3.

CLAVSVLA LXVIII.

In principio posita.

OMnis clausula in principio posita refertur ad 1
sequentia,vt pro regula constituunt Cels.Vgo. *in tract.clauf.pag* 475.*col.*2. Hipp. *conf.*75.*num.*8.*cum seqq* Mascard.*de prob.concl.*301.*n* 5.Accacius Anton. *in comment. ad l.*3.*ff.de condit. & demonstrat. n.* 207. [Cassad. *decis.*8. *num.*1. *&* 2. *de rescript. & decis.*10. *num* 2. *de appellat.* Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar. gloss.*32. *num.* 38. *cum. seqq.* Theodos. de Rubeis *in singular. Rotæ tom.*2. *part.*4. *clausul.*115. *num.*3.] & ad omnia, quæ sequuntur, relationem habet vsque ad finem, quando militat eadem ratio, Mar. Alter. *de censur. Ecclesiast. tom.*2. *lib.*5. *disputat.* 14. *cap.* 1. *litt.B.*

Clausula præcedens est maioris efficaciæ ad de- 2
terminationem sequentium,quàm sequens ad determinationem præcedentium, vt per Brunor. à Sole *in locis comm.verb.clauf.*40. Mart.*de clauf.p.*4.*clauf.* 24.

n.1. Matien. l.7. gloss.13.n.6.tit.11.lib.5 noua Recopil. Azeued. l.1.n.5.cum seq.tit.11.lib.4.etiam noua Recop. Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloss.32.num.29. Marches. sing.150. Mandos. ad reg.8. Cancell. q.3.n.*& reg.16. q.46.n.5. Theod. de Rub. d. claus.115.n.5.

CLAVSVLA LXIX.

In medio posita.

1 Clausula in medio posita praecedentibus, & sequentibus deseruire potest, si ponatur inter plures articulos connexos, & dependentes ab vno principali.

2 Clausula in medio posita nunquam refertur ad sequentia, quando adest dictio, præmissa, vel prædicta.

3 Clausula in medio posita non refertur ad praecedentia, neque ad sequentia capitula habentia suam orationem perfectam, maximè inter diuersas personas.

1 CLausula in medio posita precedentibus, & sequentibus deseruire potest, l.3.§ filius. ff de liber. & posthum l. quisque, ff. de leg.3. cap. secundo requiris, de appell. Cels. Vgo in tract. claus. pag.475. col.2. Matiens. l.2. gl.2.n.8. tit.4. lib.5. noua Recop. Burg de Pace l.3. Tauri, part.1. conclus.2. num 67. Ioan. Garz. de nobilitate, gloss.2. num.11. Brunor. à Sole in locis communibus, verb. clausula n 39. Ceual. communium contra comm. quæst.905. numer 3. Mart. Alter. de cens. tom.1. disp.11. lib.5. cap.3. lit. E, Card. Tusch. pract. conclus. tom.1 litt. G. conclus. 290. num.5. vbi post Alexand. cons.63. num.9 lib.6. declarat procedere, quando est posita inter plures articulos connexos, & dependentes ab vno principali: secus verò quando ponitur inter articulos diuersos absolutè, quia tunc non refertur ad sequentia; & n.8. post Abb. cons.75. col.2. vers. 2. videtur, lib.1. exemplificat in instrumento obligationis continente plura debita, & plura capitula debitorum, & in vno capitulo debiti vnius ponatur, quod teneatur fideiussorem dare; in aliis verò nihil dicatur, tunc non tenetur, nisi pro contentis in illo capitulo, non autem pro aliis, ex eo quia non refertur ad omnia capitula, ex quo obligatio est in vno capitulo.

2 Hinc clausula in medio posita nunquam refertur ad sequentia, quando adest dictio, prædicta, vel præmissa, quia refertur solùm ad præcedentia, Alexand. cons.63. incip. Diligenter, n.8 in fin. lib.6. Card. Tusch. d. concl.290. num.2. vbi num 3. post Paris. cons.38.n.30.
3 lib.2. subdit, pariter clausulam in medio positam non referri ad præcedentia, neque ad sequentia capitula habentia suam orationem perfectam, maximè inter diuersas personas.

CLAVSVLA LXX.

In fine posita.

1 Clausula in fine posita, regulariter refertur ad omnia praecedentia.

2 Praecedentia omnia respicit clausula, si in principio, medio, vel fine ponatur.

3 In odiosa, & exorbitanti materia, clausula in fine posita etiam refertur ad praecedentia, nisi diuersitatis ratio dari possit.

4 Clausula in fine posita ita refertur ad omnia praecedentia capitula, ac si singulis capitulis esset apposita.

5 Capitulorum omnium dispositionis vbi non est eadem ratio, clausula in fine posita non refertur ad praecedentia.

Clausula in fine posita non refertur ad praecedentia.

6 Materia largè interpretanda quando veniret restringenda.

7 Iuris correctio quando sequeretur.

8 Intellectus iuri contrarius quando resultaret.

9 Absurditas quando sequeretur.

10 Contrarietas, & repugnantia quando sequeretur.

11 Ratio recti sermonis quando aliud postularet.

12 Testatoris voluntas præsumpta quando repugnaret.

13 Scriptura, & sensus quando non patitur.

14 Actus quando redderetur nullus.

15 Dispositio quando redderetur inutilis.

16 Quando non congrueret verbis, & dispositioni antecedenti.

17 Quando refertur ad ea, quæ habent claram, & determinatam dispositionem.

18 Qualitate diuersa personarum stante, &

19 Quando non stat de per se, sed accessoriè ad aliquod capitulum.

20 Clausula in fine posita non refertur ad praecedentia, quæ incidenter, vel causa demonstrationis positæ sunt.

21 Clausula in fine posita non refertur ad ea, quæ longè distant, si medient extranea.

22 Clausula pœnalis apposita in vno capitulo, non censetur in aliis repetita.

23 Clausula in fine posita non refertur ad praecedentia in casibus priuilegiatis.

24 Clausula illa, quæ tacitè subintelligitur in aliquo capitulo, nunquam ad alia refertur.

25 Clausula prima quando habet propriam, & specificam determinationem, tunc clausula in fine posita non refertur ad illam primam.

26 Genus quando præcedit, & clausula sequens continet speciem, tunc non potest referri ad omnia praecedentia.

27 Generalis clausula, & generalis approbatio non refertur ad ea, quæ specialiter fuerunt cassata, & in quibus specialis, & diuersa prouisio militat.

28 Clausula in fine posita non refertur ad ea, quæ habent orationem perfectam de se.

CLausula in fine posita, regulariter refertur ad omnia præcedentia, præcipuè quando principaliter per se est posita, & commodissimè potest ad omnia referri, cap. secundò requiris, de appellat. l.3. & ibi Ias. num 4. & seq. C. de liberis preter. Felin. in cap. causam quæ, num.4. vers. clausula refertur, de rescript. l. talis scriptura, §. fin. ff. de leg.1. cap. secundò requiris, de appellat. Alexand. cons.101.n.1 lib.3. Bernard. reg.84. Cassan. in consuetud. Burgund. rub.4 §.2. verb. de tous meubles, num.1. Cels. Vgon. in tract. clausul pag.475. col.2. Socin. sen. cons.188. num.5. lib.2. Mandos. super regulas Cancellariæ, in prælud quæst.2. num.2. Boër. decis.146. num.2. cum seq. Syluan. cons.88. num.24. Capic. decis.108. num 9. Anton. Gabr. commun. lib.6 tit. de claus. conclus.9. num.1. Marta de clausulis, part.4. clausul.23. Soar. tom.2. commun opinion. lib.6. tit.13. num.166. pag.62. Menoch. de arbitr. casu 64. num.22. & de præsumpt. lib.4 præs.181. n.4. & cons.130. num.5. & cons.339. n.1. & 2. Ioseph. Ludou. Perus. decis.45. num.6. 1

num.6 part. 1.Burg.de Pace conf.44. ex n. .13. Sord. conf 282.num.4 & conf 567.numer.4 Gutiet practic. lib.3.quæst.29 num.11.& 12. Honded. conf. 4 n. 34. & conf.54.num.28. vol.1. Matchesan. de Commission. p.1.pag.626.num 4.in 2.impress. Card. Tusch. pract. conclus tom 1.litt.C concl.291. Valasc. conf. 134.n. 3. Decian.conf.70.ex n.19.lib. 3. Ceuall. comm. contra communes,q.828.num.131.& q 905.num.3. Brunor.à Sole in locis communibus verb clausula 58. Cardos. in praxi Iudicum,eod.verb n.22. Iosephus Sesse Aragoniæ decis.203 n.29.Gonzal.ad reg 8 Cancel. gloss. 32. n.30.& glos.35 n. 26. Aldret. de omnimoda Regularium exempt part.1.cap.8 num.1 statim in princip.Lusitan Francis.à Sousa in repet. l.fœmina, ff. de regu is Iuris part.1.num.152.Matt.Alter.de censuris, tom. 1. disp.13.lib.5 litt.B.& disp 15.cap.1.litt.E.& disp 16. cap.3.litt. A. Sanchez de Matrimon.lib. 3.disput. 7. n 17.& lib.6.disp 22.n 19.& lib.8.disp. 16.in fine, & lib.10.disp.17.in fine, Mantic. decis.52.num.1.& 3. Sigism.à Bononia de electione dub 3. num 4. Steph. Gratian.Marchiæ decis.135.n.14.Monet. de commut. vltim volunt.cap.7.num 54. cum seqq. Glorit. resp. 1. p 3.n.128.Rota decis.410.part.2 diuers. & decis. 73. n.1.& decis.105.num.9.p 1.recent. & apud Zach. de oblig.Cameral.decis.160.num. 3. & nouissimè in Anconitana pecuniaria 14. Martij 1625.coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, & in Treueren. Abbatia 20 Nouemb.1614.coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano [Theodos. de Rubeis in singul. Rota tom.2.p.4.cl.115.n 15.Valenzuel. conf. 109.n 48.& conf.151.n.13.Rot.decis.582.n.4.p. 1. in posthum. Farinac.aliàs p.3.recent. vbi dicit, & intelligit n. 4.id procedere quando qualitas omnibus capitibus conuenit,secus quando conuenit solum deductis in principio.]

2 Amplia primò non solùm si in fine, sed etiam in principio,vel medio ponatur, vt per Menoch. d lib. 4.præs.181.numero 2.Matt.d.claus.23 num. 2. Peregr. de fideicom.art. 16 num.103.& 105 Sanchez de Matrimon.lib.6.disp.22.num. 19.& lib 8. disp. 16. circa med Monet.d.c 7.num. 55.[Theodos. de Rubeis d cl. 115.n 2.]

3 Amplia secundò etiam in materia odiosa, & exorbitanti, vt per Menoch. d. præs. 181 num 4 & conf 792 num.11 Gabr d.concl. 9. num 2. Gonzal. ad reg.8 Concel g of 36.n.27.& 28 Surd. conf. 379. n.1. & conf.363.n. 8 vers imò etiam, Cardin. Tusch. d. concl.39 .n.30 Sanchez de Matrimon.lib. 5.disp 22. n.19 Monet.d.cap.7.num.16. Card. Tusch. d.litt. C. concl.291 n.30 vbi num 2. ait clausulam generalem in fine positam referri ad omnia etiam remota, de quibus non est specialiter prouisum, nisi sint contraria, licèt Capic. decis. 108.numero 14 & Matt.d. claus.23 num.6 contrarium sentiant.Et hanc secundam ampliationem intelliges, nisi diuersitatis ratio dari possit,ex Surd.decis. 88. num. 13. Cald.Pereira de potest.elig cap.11.num.27. Card. Tusch d.conclus. 291.num.7 Rot decis.332 num. 1.part. 1. diuers. & decis.767.n.5.apud Farin. p. 2 recent. [Theodos.de Rubeis d.cl.11.n.7.]

4 Amplia tertiò,in tantum clausulam in fine positam referri ad omnia præcedentia capitula, vt idem sit,ac si singulis capitulis clausula esset apposita, vt post Decian.conf.70.n.19.& seq.lib.3. tradit Cardin Tusch.d.concl.291.num. 11. vbi num. 13. post Alex. conf.212.num.6.lib.6.ampliat, vt clausula in fine posita etiam annullatiua referatur ad omnia præcedentia, quando stat de per se, & n.16. pariter ampliat,vt clausula restrictiua in fine posita, quæ potest referri ad omnia præcedentia, ad omnia referatur,& num.20.post Nat.conf 614.num 2 etiam ampliat, clausulam positam in eadem oratione plura complectente,referri ad omnia, quando oratio regitur ab eodem verbo, nisi quando qualitas non conuenit primo,sed secundo.

Limita nunc primò, vt non procedat vbi omnium capitulorum dispositionis non sit eadem ratio,vt per Matt.& ab eo citatos d.claus. 21. numer 7. quibus Adde Gabr d.concl.9.num.3.Honded. conf.4. n.41.tom.1.Gonzal.d.gloss 36 n 27. Cardin Mantic. de coniect vlt.volunt.lib.3.tit.14.numer. 8. Menoch. d. præs.18 num.2. 6. 17.& 18 Sanchez de Matrim. lib.8.disp.34.num.30.Monet.d cap. 7.n. 57. Cardin. Tusch d.concl.291.n.82.Rot.decis 767 num. 5 p. 1. recent.[Veral.decis 92 n.5.ver quia hoc p. 1. Mandos. in reg.8.Cancel.q.4.n.5.Hieron.Gabr conf. 12. n. 10. lib.1.Rota decis.666.n 2.& decis 667.n.3 p. 1. diuers. & decis.55.n.18.p. 2. diuers. Theodos. de Rubeis d. cl.113.n.8 vbi n.9. quod semper refertur ad omnia quando non potest reddi ratio diuersitatis.] 5

Limita secundò, quando per hoc restringeretur materia largè interpretanda, vt per Gabr, d. concl 9. num.14.& 30.Menoch d.præs. 181.num. 14. Monet. d.cap.7.num.57.vers.secundo Veluti quando sumus in beneficio Principis,Card. Tusch. d. conclus. 291. n 44. 6

Limita tertiò,quando sequeretur Iuris correctio, seu aliud inconueniens, cap. Ecclesia vestra 2. vbi notat Abb de elect.Menoch d.præs.181. n. 10. Socin. conf.105.num.37.Alex.conf.98 num.5.lib.1. Marta d. claus 23.n.18.Card.Tusch d.conc. 191.num. 38. cum seqq.Franc.à Sousa in repet.d. l. fœmina, ff. de regulis Iuris pri.num.152.Monet.d.c.7.n.57.vers.tertio, iuxta finem. 7

Limita quartò, quando ex tali relatione resultaret intellectus Iuri contrarius,l.adoptiuus,ff.de adopt. l.si idem.ff.de iurisd.omn.Iud.Marta d. clausula 23 numer 20.Brunor à Sole d.verb.clausula 28. in fi. Roman.conf.132.num.3.vers. non obstat, Signorol conf. 181.n.13.Card Tusch.d.concl.291.num. 40. Monet. d.num.57 vers. tertio, in princip. vbi cum Gabr. d. concl.9.n.5.6.& 7.tradit, clausulam hanc non referri ad ea, quæ sunt Iuri communi contraria, licèt ea clausula expressè in genere se referret ad præcedentia,nisi omnia præcedentia essent contra Ius commune. 8

Limita quintò,quando sequeretur absurditas, vt per Gabr.d.concl.9.num.28.Menoch. d.præs.171.num. 13.Matt.clausula 23.num.12. Monet.d.num.57.vers. quarto,Cardin Tusch.d.concl.291.num.84 [Anton. Gabr n.tit.de claus.concl.9.n. 28.plures per Theodos. de Rub.d cl.115.n 19] 9

Limita sextò,quando sequeretur contrarietas, & repugnantia in ipsa dispositione, vt per Gabr. d. concl.9 num 9 Menoch.d.præs. 181. num. 9. Roman. cons.112.num.3.vbi Mandos.Paris.conf.34. num. 19. vol.1 Natt.conf.270.n.5.vol.2. Brunor. à Sole d.verb. clausula,n.38.in fine,Matt.d.claus 23.n.10. Monet.d. num.57.vers.quarto.[plures per Theod. de Rub. cl. 315.n.15.] 10

Limita septimò, quando ratio recti sermonis aliud postulat,vt per Rot.Bononien.decis.350.n.79. Honded.conf.4.n.40.tom.1. 11

Limita octauò, quando repugnaret præsumpta testatoris voluntas,vt per Socin.iun.conf.81.n.19.& 20.lib.3.Menoch d præs.183.n.20. Monet. d. n. 57. vers.quarto,prope finem. 12

Limita nonò.quando commodè fieri non potest, & scriptura,vel sensus non patitur,vt per Surd conf. 315.num.9 Gabr. d. concl. 9.num. 16. Monet. d. vers. 13

quarto, in fine, Mart. *d. clausula* 23. *num.* 5. vbi plures ex antiquioribus refert Cardin. Tusch. *d. concl.* 291. *num.* 59. [Theodos. de Rubeis *dict. claus.* 115. *numero* 32.]

14 Limita decimò, quando actus redderetur nullus, vt per Suid. *cons.* 450. *num* 48. [Theodos. de Rubeis *d. cl.* 115. *num.* 29. Rot. *decis.* 227. *n.* 5. *vers. obstat, p.* 1. *diuers.*]

15 Limita vndecimò, quando inutilis redderetur dispositio, vt per Suid. *cons.* 515. *n.* 8. Cranet. *cons.* 70. *n.* 4. Matt. *d. clausula* 23. *n.* 11. Gabr. *d. concl.* 9. *num.* 10. Menoch. *d. presumpt.* 181. *n.* 11. Monet. *d. n.* 37. *in fin.* Rom. *cons.* 112. *col.* 2. Card. Tusch *d. concl.* 291. *n.* 41. & 77.

16 Limita duodecimò, quando non congrueret verbis, & dispositioni antecedenti, vt dictum fuit in Rota Bononien. *decis.* 150. *n.* 78.

17 Limita decimotertiò, non referri ad ea, quæ habent claram, & determinatam dispositionem, vt per Honded. *cons.* 36. *num.* 34. *tom.* 1. Gabr. *d. concl.* 9. *num.* 8. Peregr. *d. art.* 16. *numer.* 107. Menoch. *d. presumpt.* 182. *à num.* 6. Matt. *d. clausula* 23. *num.* 9. Monet. *d. num.* 57. *vers. quinto.* Vel specialem prouisionem à contrahentibus, Roland. à Valle *cons.* 59. *n.* 48. *lib.* 3. Roman. *cons.* 503. *num.* 4. Card. Tusch. *d. concl.* 291. *num.* 47.

18 Limita decimoquartò, stante diuersa personarum qualitate, vt censuit Rot. Bononien. *decis.* 150. *num.* 80.

19 Limita decimoquintò, quando non stat de per se, sed accessoriè ad aliquod capitulum, quo casu eius pars, conditio, modus, vel qualitas ad alia non refertur, vt per Bero *cons.* 176. *num.* 53. *vol.* 1. Gabr. *d. concl.* 9. *num.* 11. & 20. Menoch. *d. pras.* 181. *n.* 22. Matth. *d. claus.* 25. *numer.* 8. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 58. *vers. septimo.*

20 Limita decimosextò, non procedere in iis quæ incidenter, vel causa demonstrationis posita sunt, vt per Gabr. *d. concl.* 9. *num.* 15 Menoch. *d. pras.* 181. *num.* 15. Matt. *d. clausula* 23. *num.* 14. Monet. *d. n.* 58. *in princip.* vbi ait, multo magis hoc verum esse, si clausula hæc in medio vnius capituli ponatur, & citat Gabr. *d. concl* 9 *n.* 27. Matt *d. claus.* 23. *num.* 21. & Peregr. *d. art.* 16. *n.* 103. sublimitantem, nisi aliàs sequens capitulum esset inutile.

21 Limita decimoseptimò, non referri ad ea, quæ longè distant, si medient extranea, ad quæ clausula hæc referri non possit, vt per Gabr. *d. concl.* 9. *n.* 12. & 14. Menoch. *d. pres.* 181. *n.* 23. Monet. *d. n.* 58. *vers. octauo*, imò etiam si referri possit, vbi ea sint omnino separata, vt satis probat Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 108 *n.* 3.

22 Limita decimooctauò, in clausula pœnali apposita in vno capitulo dispositionis, quia in aliis non censetur repetita, vt per glos. *verb. sanctioni in Clem.* 2. *de vita & honest. Cleric* Ruio. *cons.* 38. & 86. *vol.* 5. Gabr. *d. concl.* 9. *n.* 22. Menoch. *d. pres.* 181. *n.* 5. Matt. *d. clausula* 23. *num.* 13 vbi dicit, ita tentum fuisse *in Romana vinea de Alexiis* 20. *Octob.* 1589. *coram Penia*, Monet. *d. cap.* 7. *num.* 59. vbi sublimitat, nisi ea clausula pœnalis ponatur in fine dispositionis cum iis verbis, *circa præmissa, aut aliquod præmissorum*, vel simili, & citat Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 108. *n.* 3. *circa initium.*

23 Limita decimononò, in casibus priuilegiatis, vt per Menoch. *d. pres.* 181. *num.* 19 Monet *d. c.* 7. *num.* 60. & huic limitationi affinis est alia quam Gabr. *d. conc.* 9. *n.* 25. affert post Gozad. *cons.* 2. vt clausula in fine posita non referatur ad præcedentia, quando ex ea relatione ius tertij læderetur.

Limita vigesimò in clausula illa, quæ tacitè subintelligitur in aliquo capitulo, nunquam enim ad alia referri tradunt Matt. *d. clausula* 23. *n.* 17. Gabr. *d. concl.* 9. *n.* 17. Menoch. *d. pres.* 181. *n.* 21. Monet. *d. c.* 7. *num.* 61. 24

Limita vigesimoprimò, quando clausula prima habet propriam, & specificam determinationem, quia tunc clausula in fine posita non refertur ad illam primam, Alex. *cons.* 48. *lib.* 1. Signorol. *cons.* 181. *num.* 13. & 14. Rom. *cons* 152. *col.* 2. *n.* 3. Card. Tusch. *d. concl.* 291. *n.* 45. 25

Limita vigesimosecundò, quando præcedit genus, & clausula sequens continet speciem, quia non potest referri, ex quo species extrahitur ex genere, Signorol. *cons.* 181. *n.* 15. *vers. nec huic obstat*, Card. Tusch. *d. concl.* 291. *n.* 50. 26

Limita vigesimotertiò, quia generalis clausula, & generalis approbatio non refertur ad ea, quæ specialiter fuerunt cassata, & in quibus specialis, & diuersa prouisio militat, Anch. *cons.* 2. *à n.* 11. Alex. *cons.* 216. *n* 25. *vers. quartò quia, lib.* 6. Card. Tusch. *d. concl.* 291 *n.* 71. vbi *n.* 72. post Socin. *cons.* 120. *n.* 37. *lib.* 1 & Alex. *cons* 110. *Stante statuto, n.* 4. *lib.* 4 subdit, quod nec refertur ad ea, in quibus est facta prouisio specialis. 27

Limita vigesimoquartò, quia clausula non refertur ad ea, quæ habent orationem perfectam de se, etiamsi adsint dictiones repetitiuæ, prout dictio, *Item, etiam*, & similes; ita Decian. *cons.* 17. *n.* 34 *lib.* 1. Romano *cons.* 152. *num.* 2. *vers. prima*, Card. Tusch. *d. concl* 291. *n.* 79. vbi *n.* 80 post Paris. *cons.* 38. *n.* 26. *lib.* 2 & Alex. *cons.* 66. *n.* 6 *lib.* 3 extendit in legatis, quia si sunt in eadem oratione, fit receptio, secus verò si in diuersa oratione. 28

CLAVSVLA LXXI.

In rem suam, &c.

1 *Procurator in rem suam factus ille dicitur, qui ex mandato procura commodum sibi applicare debet.*

2 *Procurator in rem suam altero de tribus modis confetur constitutus.*

3 *Procurator in rem suam constitutus videtur per illa verba,* Ponens eum in locum suum, &c.

4 *Procurator in rem suam constitutus dicitur, cum illud, quod exigit, nulli restituturus est.*

5 *Dominij translationem, & reciprocam fideicommissi remissionem importat clausula,* In rem suam, &c.

6 *Procurator in rem suam habetur loco domini, & potest pacisci.*

7 *Procurator in rem suam potest iuramentum deferre.*

8 *Procurator in rem suam post litem contestatam reuocari non potest.*

9 *Procurator in rem suam potest ante litem contestatam alium procuratorem substituere.*

10 *Procurator in rem suam constitutus ad iudicia, nequit ante litis contestationem alium substituere, nisi mandatum habeat cum speciali clausula substituendi.*

11 *Statutum disponens circa procuratores, non habet locum in procuratore in rem suam.*

12 *Procurator in rem propriam, non intelligitur reuocatus per mortem constituentis.*

13 *Procurator in rem suam quandoque fit ab homine, quandoque à lege.*

14 *Mandatum*

14 *Mandutum in rem suam non præsumitur in dubio, nisi pracedat causa cedendarum actionum.*

15 *Testibus potest probari aliquem fuisse constitutum procuratorem in rem suam.*

1 PRncurator in rem suam factus ille dicitur, qui ex mandatn procuræ commodum sibi applicare debet, *gloss. in princ. in l. 1. ff de procurat.* gloss. *verb. suam rem, in l. qui stipendia, C. eod tit.* Marr. *de clausul. part. 1. claus. 185. num. 2.* Bertaz. *de claus. instrum. claus. 29. gloss. 1. n. 1.* vbi *num.* 5. ex Bald. *in l. quæ omnia*, §.
2 *fin. de procur.* & Ias. *in d. l. qui stipendia*, asserit censeri constitutum procuratorem in rem suam altero de tribus modis, quando scilicet sunt mandatæ actiones directæ, & cessæ vtiles, vel quando tantùm sunt cessæ vtiles. quo casu censetur etiam factus procurator cessionarius in rem suam, & tertiò quando soluoi sunt mandatæ actiones directæ, quod minus importat concessionem.

3 Item in eem suam constitutus videtur per illa verba, *Ponens eum in locum suum*, &c vt per Bart. *in l. 3. ff. famil. herc. & in l. qui quadraginta, ff. ad Trebell.* nam idem quod hæc clausula, *In rem suam*, importat virtualiter d. clausula, *Ponens*, &c. solita apponi in instrumentis venditionum, quæ etiam impottat cessionem iurium, & vbi adest huiusmodi clausnla, *Ponens*, &c. vel cessio iurium, tnnc dicitur iodubitanter procurator constitutus in rem suam, Bertazol. *d. tract. clausul. 27. gloss. 4. & clauss. 28. gloss. 2.*

4 Dicitur etiam tunc constitutus procurator in rem suam, cùm illud, quod exigit, nulli restituturus est, ita Aret. *cons. 124. num. 3. & cons. 125. in princ.* Bero. *cons. 187. num. 45. vol. 1* & fuit dictum *in Mediolanen. Capellania 5. Martij 1607. coram Cardin. Marquemontio.* Sic etiam dicitur ex clausula, *quod faciat quicquid domino viderit expedire*, vel, *quod habeat totam potestatem*, vel, *quod re vtatur tanquam sua*, ex adductis per Cald. Pereira *de empt. ca. 15. num. 8.*

5 Translationem dominij, & reciprocam fideicommissi remissionem importare hanc clausulam, teoent Alex. *cons. 8. num. 6. vers. denique, lib. 5.* Ruin. *cons. 141. num. 19 vers. actio, & cons. 142 num. 8 col. penult. lib. 2.* Grat. *cons. 60. num. 19. lib. 1.* Socin. iun. *con. 116. num 60 vers. præterea, lib 1.* Menoch. *cons. 361. numer. 38.* & Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 342. num. 11.*

6 Procurator cum hac clausula habetur loco domini, & potest pacisci, *l. sed & si tantum, l. sed & si fideiussor, l. si cum emptore, ff. de pactis, l. sicut, §. si procurator, ff quando pignus, vel hypoth.* glos. & Doctores
7 *in l. transactionis, C. de transact.* Sic etiam potest iuramentum deferre; licèt simplex procurator nequeat, *l. iusiurandum quod ex conuentione, §. final. ff. de iureiuran. gloss. vlsim. in cap. qui ad agendum, de procur. in 6.* Bertazol. *de clausulis instrumental claus. 29. glos. 10. n. 1.*

8 Licèt re integra reuocari possit procurator in rem propriam, antequam sit processum ad tria contenta *in l. 3. C. de vsurar.* vt tradit Cald. Pereira *de excépt. c. 22. & 23.* non ita tamen post litem contestatam, ex *l. illam C. de donat.*

9 Sic etiam licèt procurator ante litem contestatam non possit alium procuratorem substitoere, nisi id habeat in mandatis, tameo aliud est in hoc procuratore in rē soam, *in c. 1. §. 1. de procur. in 6. in* Bertaz. *d. cl. 29 gl. 10. n. 1.* iste enim procurator domino comparatur tam ante, quàm post litem contestatam, vt tradit Ioan. de Grass. *in tract. de substant. procurat. in claus. & quæ per quemlibet procuratorem verum, num. 1.*

Si verò constituatur ad iudicia, nequit ante litis contestationem alium substituere, nisi mandatum habeat cum speciali clausula substituendi; ita Matant. *de ordine iudicior. part. 4. distinct. 16. num 21. & 28.* Dant. *de nullitat. ex defectu mandati, num 109.* Suar. de Pace *in pract. tom. 1. in initio annot. 4. num. 5.* post litem tamen contestatam poterit, vt per Boer. *decis. 185. n. 1.* D Barbos. *in l. cùm prætor. §. 1. n. 104. cum seqq. ff. de iudiciis.* 10

Statutum disponens circa procuratores, non habet locum in isto procuratore in rem suam, qui propriè non est procurator, Bald *in l. non solum, in 2. lect. num 6 ff. de procur & in l. 1. quæst. 5. num. 14. C. de action. & oblig.* Felin. *in cap. licet vndique, num. 8. de offic. deleg.* Aret. *in l. 1. num. 21. ff. si certum petatur*, Bertazol *d. claus. 29. glos. 1. n. 2.* 11

Procurator in rem propriam non intelligitur reuocatus per mortem constituentis, *l. 2. in propria causa, ff. quando appellandum sit*, Bart. *in l. si procurator. ff. de condict. causa data*, Aret. *cons. 124. & seq.* Caballin. *Milleloq. 247. n. 2.* Card. Mant. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 24. n. 52.* Bertazol. *d. claus. 29. gl. 2. num. 4.* & Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 342. num 1.* 12

Illud pro coronide huius breuis discursus sciendum est cum Bertazol. *d. glos. 1. à n. 6.* quod procurator in rem suam quandoque fit ab homine, quandoque à lege: ab homine, vt in casu, quo vel fit cessio, vel mandantur directæ actiones per cedentes, aut ita in mandaro procuræ expressè constitutos reperitur; à lege, quoties sine cessione, vel expresso mandaro transeunt actiones, vt *in l. penult. C. ad Trebell.* & in casibus de quibus *in l. 1. & 2. C. de action. & obligat.* Sic etiam procurator in rem suam quandoque censetur factus ex voluntate, vt in casibus, in quibus voluntas vtriusque contrahentis concurrit, sicut in cæteris contractibus, *l. sicut C. de action. & obligat.* ex necessitate, quando alicui sunt adiudicata nomina debitorum, *l. planè ff. famil. herciscundæ*, & in aliis casibus, de quibus per gloss. & Bart *in l. seruum quoque, § final.* vbi text. loquitur de isto procuratore in rem suam ex necessitate, *ff. de procurat.* 13

In dubio non præsumitur mandatum in rem suam, nisi præcedat causa cedendarum actionum, 14
vt tradunt Bald. *in l. 3. q 1. C. mandati*, Bartazol. *d. gloss. 1. n. 9.* vbi subdit, quod licet non præsumatur mandatum factum in rem suam, tamen si id sit omissum, vt quia fuit scriptum, aliquem fuisse simpliciter procuratorem constitutum, potest testibus id comprobari 15

CLAVSVLA LXXII.

In solidum.

1 *Obligatio regulariter non in solidum, sed pro virili parte inter plures correos facta censetur.*

2 *Clausula,* In solidum, *vbi est apposita, excludit inter socios, vel plures coheredes, aut plures reos debendi, beneficium diuisionis.*

3 *Debitores principales vt omnes censeantur, operatur clausula,* In solidum, *erga principalem debitorem.*

4 *Emphyteutica rei concessio, quando est facta duobus cum clausula.* In solidum, *vel si stipuletur,* pro se, & filiis, & descendentibus, & pro quolibet

Digitized by Google

quolibet ipsorum in solidum, *operatur vt ad superstitem portio deficiens accrescat per ius non decrescendi.*

5 *Clausula,* In solidum, *importat in emphyteusi, quod nullus alteri succedat, quando dictio distributiua,* quolibet, *est apposita stipulantibus.*

6 *Fideiussores quando plures sunt dati in solidum, quilibet eorũ tenetur ad solutionem totius debiti.*

7 *Creditor potest fideiussores in solidũ obligatos insimul conuenire, cum protestatione quod vnica fiat solutio.*

8 *Fideiussor vnus soluendo totum, an habeat recursum contra alium confideiussorem, remissiuè.*

9 *Integritatem reiecta omni diminutione significat clausula,* In solidum.

10 *Contrahentes arctius ligat clausula,* In solidum, *non vero auget obligationem.*

11 *Clausula,* In solidum, *non continetur sub obligatione Camerali, nisi expressè ponatur.*

12 *Clausula.* In solidum, *in obligatione Camerali annotata operatur, vt renunciatum censeatur omni, & cuicumque Iuris auxilio.*

13 *Clausula,* In solidum, *facit vt quilibet ad totum teneatur.*

14 *Totum vnicuique attribuit clausula,* In solidum.

1 QVia obligatio regulariter non in solidum, sed
pro virili parte inter plures correos facta cen-
setur, *reos, l. 11. §. cùm in tabulis, ff. duob. reis*, Rota
in Romana pecudum 26. Iunii 1592. coram Penia; ope-
2 ratur igitur hæc clausula, vbi est apposita, vt exclu-
datur inter socios, vel plures cohæredes, ac plures
reos debendi, beneficium diuisionis, ita vt quilibet
pro toto debito, vel integra summa, aut omni inter-
esse conueniri possit, vt latè declarat Roochegal. *in
tract. de duobus reis, sua in repetit. l. penult. ff. eod. tit.*
3 *n. 8. & 9.* & erga principalem debitorem operatur,
vt omnes cum hac clausula censeantur principales
debitores, & nullus alterius fideiussor, Aym *cons.
77. n. 3. vers. hoc vsque*, Ias. *cons. 58. num. 4. lib. 3.* Rota
*decis. 112. n. 6. p. 1. diuers. & in Romana restitutionis
in integrum 18. May 1611. coram Card. Lancellotto.*
4 Quando duobus est facta concessio rei emphy-
teuticæ, cum hac clausula, *In solidum*, vel si stipule-
tur, *pro se, & filiis, descendentibus, & pro quolibet
ipsorum in solidum*, operatur vt ad superstitem portio
deficiens accrescat per ius non decrescendi; ita
Bald. *in l. vnica, C. quando non petentium partes, n. 36.
vers. ex quibus concluditur*, Corbol. *de iure emphit. tit.
de caus. priuat. ob lineam finitam, cap. 12. causa, à n. 86.*
Alex. *cons. 30 num. 9 lib* 1. Curt sen. *cons 49. num* 54.
Paris. *cons 6. num. 13. lib. 1.* Cotta *in memorabilib verb.
emphyteusis concessa Petro*, Mandos. *ad cons. 315. Ro-
mani, verb. in feudo, vers item si dictum esset*, Cardin.
Tusch. *tom. 3 litt. F, concl. 176. num. 42. & tom. 4. litt.*
5 *I, concl. 567 n. 23.* vbi *concl. 201. num 12.* dicit quòd
hæc clausula, *In solidum*, importat quod nullus alteri
succedat, quod intelligendum venit, quando dictio
distributiua, *quolibet*, est apposita stipulantibus, hoc
modo, *Titio, & Sempronio concedimus pro ipsis, & quo-
libet ipsorum in solidum*, tunc habet locum ius accre-
scendi, vt dicit Socin sen. *cons. 50 num. 1. & 2. lib. 1.*
secus verò si illa dictio distributiua esset apposita
in personam filiorum, vt putà si dictum esset, *conce-
do Titio, & Sempronio pro cuiuslibet eorum filiis, & de-
scendentibus*; nam tunc vno decedente emphyteu-
sis redit ad Ecclesiam, & non ad superstitem, Ce-
phal. *cons. 345. n. 19. lib. 3.* Corbol. *citato loco à n. 88.*
Gabr. *cons 87. à n. 2. lib. 1.* Card. Tusch. *d. litt. E, concl.
176. n. 43. & 51.*

Sic etiam quando plures fideiussores sunt dati
in solidum, quilibet eorum tenetur ad solutionem
totius debiti, vt per Gutier. *de iuram. confirmat. p. 1.
cap. 25. num.* 8. Ranchio *p. 4. conclus. 416.* Molin. *de
Inst. tract. 2. disput. 542.* D. Barbosa *in l. si constante, in* 6
princ. n. 115. ad fin. ff. soluto matr. Cald. Pereira *de
empt. cap. 53. n. 49.* Valasc *consul 127. à n. 7.* Rebell. *de
oblig. Iustit. p. 2. lib. 16. q. vni. dè fideiussor. à num.* 18. &
statutum est apud Lusitanos *in Ordin. Regia, lib. 4.
tit. 59. § vlt.* & apud Castellanos *l. 8. tit. 12. part. 5.* vbi
Gregor. *verb. cada vno, l. 1. tit. 16. lib. 5. noua Re-* 7
cop. vbi Marien. *glos. 2. cum seqq.* Poterit tamen
creditor eos insimul conuenire in solidum, cum
protestatione quod vnica solutio fiat, ex traditis per
Viu. *tom. 1. com. opin. pag. 288. n. 151.* Vinc. de Fran-
chis *decis. 305.* Parlador. *lib. 1. rerum quotidianarum,
cap fin. part. 3. §. 11. n. 19.* Et an vnus fideiussor soluen- 8
do totum habeat recursum contra alium confideius-
sorem, vide Surd *decis. 308. n. 20.* & Stephan. Grat,
discept. forens. cap. 181. à principio, Robell *d. quæst. vnic.
num 19.*

Significat hæc clausula integritatem, reiecta omni 9
diminutione, *l. 1. auth. itaque. C. de duob. reis*, Menoch.
cons 272. n 7. Mart. *d. p. 1. cl. 288. n. 1.* Mar. Anton. *var.
res. lib. 2. resol. 8. n. 30.*

Ligat arctiùs contrahentes, non autem auget obli- 10
gationem, vt per Galles. *de oblig. Cameral. p. 3. q. 3. num.
2.* Gabr *cons. 173. n. 2. lib. 2.* & fuit dictum *in Romana
nullitatis obligationis 27. Febr. 1612. coram Reuerendis-
simo D. meo Pirouano*, impressa per Farin. *decis. 392. n. 6.
p. 1. recent.*

Sub obligatione Camerali non continetur, nisi 11
expressè ponatur, vt per Stephan. Gratian. *discept.
forens. c. 553. n 20. & cap. 682. num. 1. & 2.* Rot. *d. decis.
392. num. 6.* In obligatione verò Camerali annotata 12
operatur, vt cẽseatur renunciatum omni, & cuicunque
Iuris auxilio, Alex. *cons. 133. in princ. vol. 5.* Corn. *cons.
128. n. 6. vol. 3.* cum aliis allegatis *in Rom. nullitatis o-
bligationis 24 Nouembris 1617. coram Buratto*, vbi etiã
fuit responsum, id intelligi procedere, & restringi
solùm ad ius competens de præsenti, non autem de
futuro.

Facit vt quilibet ad totum teneatur, Rota apud 13
Zach. *post tract. de oblig. Cam. decis. 22. n. 1. & decis 23. n.
3.* vbi fuit dictum, hanc clausulam importare, ac si di-
ctum esset, *quilibet eorum*, de quo Mart. *d. claus. 288. à
num. 2.*

Attribuit totum vnicuique, *l. 3. de fideiuss. l. si non* 14
singula. C. si cert. pet. l. si diuisa. C. locat. Bertazol. *de claus.
instrum. claus. 39 glos. 7 num. 2.* vbi subdit, quod propriè
conuenit promittentibus, non autem vendentibus
rem suam.

CLAVSVLA LXXIII.

Insolitæ.

1 *Insolita clausula rescriptorum, & instrumentorum illa suspecta de fraude, & dolo reddunt.*

2 *Simulationis coniecturam faciunt clausulæ insolitæ, quando nimia est cautela.*

3 *Insolita clausula si sint plures, simulationis coniecturam faciunt, secus si vna.*

4 *Vsurarum contractum arguunt clausulæ insolitæ.*

5 *Suspectum actum reddunt clausula insolita.*

6 *Insolita clausula illa dicitur, quæ contra naturam contractus est, vel contra stylum, aut consuetudinem.*

7 *Insolita clausula non præsumitur, & allegantiæ eam esse insolitam, incumbit onus probandi.*

8 *Insolita clausula non præsumitur de voluntate partium scripta, sed potius à Notario apposita.*

9 *Testatoris de mente clausula insolita non videtur scripta in testamentis.*

10 *Claus* in statu & terminis, *facit vt quis censeatur admissus ad actus in posterum faciendos.*

1 CLausulas omnino insolitas rescriptorum, & instrumentorum, reddere illa suspecta de fraude, & dolu, resoluunt, Socin.iun.*cons.*77.*num.*47 Neuiz.*cons.*8.*n.*63 Alciat.*resp.*462.*num.*10.Crauet. *cons.* 86.*num.*6.*& cons* 969 *n.*14 Decian.*cons.*32.*n.*64 *& cons* 67.*num.* 15.*lib.* 3. Tiraq *de retractu conuent. in præfat. numero* 32.*& seqq* Cou.*lib.*3 *var.cap.*8.*n.*6. *in fin* Menoch.*de præsumpt.lib.*5. *præs.* 3.*numer.* 103.*& cons.*1 *num.* 338.*&* 341.*& cons.* 685.*n.* 29 Mascard. *de probat concl* 299. *num.* 18. Cæpol. *de simulat. contractus, præs.*9.*casu* 31. Azeued *l.* 4. *n*°39. *tit.* 6 *lib.*8. *noua Recop.*Card. Tusch.*practic. conclus litt. C. concl.* 30. *n.* 3.Gonzal.*ad reg* 8.*Cancel.glos.* 6.*n.* 86 Mart. *de clausul.p* 4.*claus.*18.*num.*3.Farinac.*de delictis* . *p.*4. *decis.*42.*in addit.* Mooer.*de commut.vltim.volunt c.* 7. *n.*69.[Theodos.de Rubeis *in sing.Rotæ tom.* 2 *p.*4. *cl.* 440.*n.*2.]

2 Simulationis coniecturam faciunt quando omnia est cautela, *l si quis sit fugitiuus, §.apud Labeonem, ff. de adilit.edicto* Doctores *in cap.illo vos , de pignorib.* Viu.*decis.*282.Mascard.*de probat. concl.* 299. *in fine.* Rota Bononien.*diuers.decis.*145.*n.*48.Mart *de claus.* 18.*n.* 2.Gonzal.*ad reg* 8.*Cancel.glos.*36.*n.* 86. Card. Mantic.*de tacit.& ambig.conuent.lib* 13.*tit.* 35.*n.* 13. Stephan.Gratian.*discept forens.cap.*255.*n.*21.*&* 23. Farinac.*in praxi crimin p.*6. *de facultate , & simulat. q.* 162 *n.*155 *&* 163.[Noguerol *allegat iuris tom.* 1. *alleg.*10.*n* 41.]

3 Intellige si clausulæ sint plures , secus verò si sit vna, glos.& DD.*in l.si quis sub conditione.ff. de condit. instit.*Cardin.Mantic.*d tit.*35.*n.* 14. Cardin. Tusch. *practic.conclus.litt.S.concl.*162. *num.* 25. Farinac. *d. q.* 162.*num.*162.

4 Vsurarum contractum arguont , vt per Menoch. *de præsumpt.lib.*3.*præs.*122.*num.*6.Mart.*d. claus.* 28. *n.*4 Monet.*d c* 7 *n.*70.

5 Suspectum actum reddunt, vt per Cott. *in memorabilib.verb.clausula,pag.mihi* 109.

6 Clausula insolita illa dicitur, quæ contra naturam contractus est, vel contra stylum & consuetudinem, ita Menoch *cons.*422.*n.* 114.*& d.consil.*1. *n.* 341. remissiuè Monet.*d c.*7. *n.*71.

7 Non præsumitur, & allegantl eam esse insolitam, incumbit onus probandi, latè Farin. *d. q.* 562. *num.* 160 & Mascard.*d concl.*299.*num* 1. vbi *numero* 2.resoluit, illam probari debere ex inspectione multorum instrumentorum.

8 Scripta non præsumitur de voluntate partium, sed potiùs à Notario apposita, ex Paris. *cons.* 100.*n.* 107.*lib.*1. Mascard. *de probat. concl.* 1099. *num.* 18. Mart.*d.claus.*18.*numero* 1. Vnde in testamentis non videri scriptam de mente testatoris, voluit Valasc. *consult.*174.*n.*8.

9 [Claus.*In statu & terminis*, facit vt quis censeatur admissus ad actus in posterum faciendos, non autem vt eum eo teneri debeant actu iam facta, Rot. apud Paul.de Rubeis *decis.*357.*n.*9.*tom.* 2.*diuers.* aliàs *p.* 6. *recent.*]

CLAVSVLA LXXIV.

Interpretanda.

1 *Interpretanda est clausula secundum vsum loquendi ipsius disponentis.*

2 *Communis vsus loquendi est attendendus , ut erat tempore dispositionis, non autem post.*

3. *Intellectus plures habens clausula, ita est interpretanda, vt minus quàm sit possibile lædat actum, in quo apponitur.*

4 *Clausula vna declarat aliam*

5 *Clausularum vis , & efficacia non tantùm est consideranda , quantùm mens Papæ concedentis.*

6 *Expressio clausulæ , quæ subintelligitur à Iure , non dat nouam formam mandato , nec facit actum conditionalem.*

7 *Clausula nulla debet esse superflua.*

INterpretanda est clausula secundum vsum lo- 1
quendi ipsius disponentis, *cùm alimenta, in princ.* vbi Bart.*ff.de alim.& cibar.legatis* , Corn *cons.* 69. *num.* 5.*in fin.* *vol.* 1. Surd. *cons.* 319. *num.* 7. Mart. *de claus. part.* 4. *claus.* 29. *num.* 4.vbi.*num.* 2 sub- 2
dit , quod eius verba pariter intelligi debet secundum communem vsum loquendi , & quod communis vsus loquendi attendendus est , qui erat tempore dispositionis , non autem post , & citat Ruin.*cons.*88.*num.*52.*vol.*2.Cardin. Tusch. *de coniect.vltim. volunt. lib.*3. *tit.*8. *n.*6. Menoch. *cons.*166. *num.*66.

Plures habens intellectus, ita est interpretanda, vt 3
minus quàm sit possibile natura rei alteretur , & lædat actũ, in quo apponitur, ita Menoch.*cons.*62. *n.* 27. Mart.*d.cl.*29.*n.*1.

Clausula vna declarat aliam , *l. qui filiabus , §. si* 4
seruus plurium, & §. vlt ff. de leg. 1. *quæsitum , §. Papinianus quoque , ff. de fundo instructo , l.quamuis. C. de fideicomm.* Ceual.*commun. contra comm. quæst.* 905. *num.*20.

Clausularum vis , & efficacia non tantùm est 5
consideranda, quantùm mens Papæ concedentis , & intentio illius, ac contrahentium, quę pręsumitur talis, qualis de Iure esse debet , vt fuit dictum *in Leodien. Canonicatus* 21. *Maij* 1607. *coram Cardin. Marquemontio.*

Expressio clausulæ quæ subintelligitur à Iure, non 6
dat nouam formam mandato, nec facit actum conditionalem, *l.conditionalem quæ extrinsecus , ff de condit. & demonstrat l.* 3 *ff de leg.* 1. *cap.significasti , de elect.* Alex Trantacinq *var.resol.lib.*1 *tit de rescript. resol.*7. *n.*21.*vers.*1.

Clausula nulla debet esse superflua, Surd. *cons.* 7
453.*n.* 26. imò debet aliquid operari , Cels. Vgon. *in tract. claus. pag.*475. *col.*1. maximè in contractibus , Salust. Tiber. *in formul. instrum. lib.*1.*cap.*5. *num.*6.

CLAVSVLA LXXV.

Ita quod &c.

1 *Expositiua est præcedentium ad mentem proferentis clausula* , Ita quod &c. *& regulat præcedentes dispositiones.*

2 *Præcedentia declarat, auget, ampliat, & extendit clausula*, Ita quod &c.

3 *Clausula*

Google

3 *Clausula*, Ita quod, &c. *& similes, quando praecedit certa determinatio, vel verba praecedentia, stant augmentatiuè & extensiuè.*

4 *Clausula*, Ita quod, &c. *secundum supradicta est intelligenda.*

5 *Clausula*, Ita quod, &c. *aliquando stat illatiue*

1 HÆc clausula est declaratoria mentis proferentis in praecedentibus, & sic praecedentium expositiua ad mentem proferentis, & regulat praecedentes dispositiones, Socin. sen. *cons 49 n 2. vers. dicemus, autem, & n vers ad propositum*, Decian *cons.* 33. *n.* 44 *lib* 7 [Theodos. de Rubeis *in sing* Rotae tom. 2. *p.* 4 *cl* 40. *n.* vbi quòd declarat & limitat praecedentia retentis eisdem terminis, & cum eisdem
2 qualitaribus] Mart *de clau p* 1 *claus.* 64 *numer* vbi *n.* 1 post Socin & Dec. *citatis locis*, ac Parif. *cons* 50. *num.* 26 & 7. *lib* 2 ampliat, vt non solùm declaret praecedentia, sed illa etiam augeat, amplíet, & extendat.

3 Quando praecedit certa determinatio, vel verba praecedentia, haec clausula, & similes, *Ita vt* & sic quae habent certam propriamque significationem, stant augmentatiuè & extensiuè, alioquin stant declaratiuè, & aliquando restrictiuè, seu taxatiuè, prout distingunt Bero. *cons.* 77. *n* 16. *vol.* 2 Dec. *cons.* 227. *n.* 6. Alciat. *cons* 127. *num.* 10. *lib* 9. Ruin *cons.* 25. *numero* 22 *vol* 1 Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 19. *gloss* 3. Menoch. *cons.* 519. *numero* 33. qui loquitur de clausula, *Ita vt*, Rimin inn. *consil* 26. *numer.* 40. vbi subdit, hanc clausulam esse referendam ad superiora, & secundùm supradicta esse intelligendam.

4 Aliquando stat illatiuè, Gabr *cons.* 111. *n.* 52. *cum seq vol.* 1 Surd. *cons* 115. *num.* 25. *cum seq.* Honded. *cons.* 69 *n.* 35. *vol* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 14 *n.* 17. & *cons* 38 *n.* 30. *vol* 1.

5 Et latiùs de hac clausula, sicut & de aliis scilicet, *Ita tamen*, & *Ita vt*, dixi *in tract. de dictionibus dict.* 183. & 184.

CLAVSVLA LXXVI.

Ius, & iustitiam ministrari, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Remedium magis vtile ipsi petenti, vt censeatur intentatum, operatur clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

3 *Actio omnis quod dicatur intentata, operatur clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

4 *Iudex vt possit condemnare secundum modum probandi, per quem declaratur intentio libellantis, operatur clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c

5 *Remedium quod sufficit ad victoriam, vt intentatum intelligatur, operatur clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

6 *Remedium iudex, quod libellanti competere posset, vt quis videatur intentare, importat haec clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

7 *Libellus licèt sit ineptus, tamen vigore clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c. *post iudex iudicare secundum quod erat petendum.*

8 *Iudex actore non petente potest condemnare reum conuentum in fructibus, interesse, vsuris, & expensis, si actor petierit*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

9 *Iudex vt possit super non petitis officium suum impertiri, operatur haec clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

10 *Possessorio agens, & concludens, quando possit virtute clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c. *obtinere in petitorio, ostenditur.*

11 *Libellus vt sustineatur ex causa apta, licèt super inepta sit conclusum, operatur haec clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

12 *Verba illa libelli vt improprientur ad deseruiendum intentioni libellantis, operatur clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

13 *Libelli conclusio licèt regulariter attendatur, vt actio intentata cognoscatur, non autem narratiua, tamen secus est quando adest haec clausula*, Ius & iustitiam ministrari, &c.

14 *Iudex vt debeat deferre iuramentum, quamuis expressè petitum non sit, operatur haec clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

15 *Modos non narratos minimè comprehendit clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c.

16 *Remedia contraria quando intentata fuissent, non procedit haec clausula.*

17 *Libellum non sustinet clausula*, Ius, & iustitiam ministrari, &c *quando vna res petitur, & alia probatur.*

18 *Circa libellum generalem non operatur aliquid clausula* Ius, & iustitiam ministrari, &c. *quando de generalitate fuit oppositum.*

19 *Claus.* Iuris ordine seruato, &c. *facit quem arbitratorem.*

20 *Claus.* Iuris solemnitate omissa, &c. *operatur vt censeatur sublatus omnis ordo cognoscendi.*

21 *Claus.* Iustitiam facit, &c. *restringit commissionem.*

DE vi, & effectibus huius clausulae, vide Capic. 1
decis. 96 Anton. Cabr *comm. lib.* 6. *tit. de claus. conclus* 4 Menoch. *cons.* 314 *numero* 5. Ioseph. Ludouic. *Perus. dec.* 117. Perez *ad l.* 11. *vers. oppono* 2. *tit.* 1. *libro* 3. *Ordinam. pag* 484. Pinel. *in l.* 2. *C. de rescind. vend. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 29. Gam. *Lusitan. decis.* 300. *num.* 3. Surd. *cons.* 273. *num.* 5. & *num.* 23. *cum seqq.* Valasc. *de iure emphyt. quaest* 6. *num.* 15 & *consult.* 119. *num.* 15. Mart. *d claus. p.* 1. *claus.* 65. Rot. Ianuen. *decis.* 65. & *decis.* 91. *num.* 12. Ludou Rodolphin. *post tractat de absoluta Principis potestate, vcto vnico, num.* 11. *cum seqq.* Cardos. *in praxi Iudic. & Aduocat. verb. claus.* 1, Mend. à Castro *in praxi Lusitana, lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt.* C. *concl.* 359] Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4 *cl.* 42 & 457]

Operatur haec clausula, vt censeatur intentatum 2
remedium magis vtile ipsi petenti, vt per Crau. *cons.* 201. *n.* 45 Rol *cons* 79. *n.* 38. *vol.* 1 Pinel. *d cap.* 3. *num.* 29 Perez *d. lib.* 3 *vers. oppono secundò, pag.* 484. Gam. *Lusit. decis.* 300. *num.* 3. Valasc. *de iure emphyt. quaest.* 6. *num.* 15. Menoch. *cons.* 314. *num.* 5 Surd. *cons.* 273. *num.* 5. Mat. Antonin. *var. resol. lib.* 2. *res.* 15. *numero* 17

Item operatur, quod omnis actio dicatur inten- 3
tata, quae colligi potest ex narratis, ita Corn. *cons* 46. *n.* 4 & *cons* 301 *num.* 3. *lib.* 3. Aret. *cons.* 17. Alex. *cons.* 42. & *cons.* 6 .incip *Viso*, *n.* 10. & *cons.* 117. & *cons.* 192. *num.* 9. & *cons* 200. *n.* 7. *lib.* 2. & *cons.* 6. *num* 8. & *cons.* 34. *n* 4. *lib.* 3 Butr. *cons* 63. Crau. *cons.* 151. *num.* 4. Mart. *d p.* 1. *claus.* 65. *n.* 2. Card. Tusch. *d. concl.* 359. *num.* 1. vbi *num.* 2. extendit, etiamsi concluderetur in actione inepta, quia adhuc si ex narratis apta colligi potest, admittitur.

Item

Digitized by Google

4 Item operatur, vt secundum modum probandi; per quam declaratur intentio libellantis, Iudex possit condemnare, Corn. *conf.* 302. incip. *Visa petitione, lib.* 1. Gemin. *conf.* 118. incip. *Ne super deductis, n.* 5. Card. Tusch. *d. conclus.* 359. *n.* 4.

5 Item operatur, vt intentatum remedium intelligatur, quod sufficit ad victoriam, ita Rodolphin. *d. voto vnico, n.* 11.

6 Item importat, vt quis videatur intentare illud remedium, & illam viam, quæ libellanti competere posset, & æquè actori magis sit proficua, vt per Pacif. *de Salu. interd. Inspect.* 1. *c.* 2. *n.* 7.

7 Item operatur, quod licet libellus sit ineptus, Iudex possit iudicare secundum iuris dispositionem, & quod erat petendum, Ceual. *commun. contra comm. q.* 763. *n.* 64.

8 Item operatur, vt Iudex actore non petente possit condemnare reum conuentum in fructibus, interesse, & vsuris, ac victum in expensis, si actor petierit ius, & iustitiam ministrari; ita Viu. *tom.* 1. *com. opin. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 95. *vers. & eam, pag.* 365. Bernard. Græuæ *ad pract. Cam. Imperial. lib.* 1. *conclus.* 61. *consid.* 3. *n.* 4. [Giurba *dec.* 65. *n.* 55.]

9 Item operatur, vt possit Iudex super non petitis officium suum impertiri, secundum Abb. *in cap. fin. in fin. de iureiuran.* Alex. *conf.* 41. *sub n.* 2. *vers. & quando, vol.* 5. Cotta *in memorabil. verb. iuramentum in supplementum, in fine,* Capic. *decis.* 10. *n.* 21. & dicit Alciat. *conf.* 216. *in fin.* quod potest actor obtinere in actione personali, licèt intentauerit realem, si fuerit vsus hac clausula, de quo etiam Cephal. *conf.* 400. *n.* 1. *vol.* 3. Afflict. *decis.* 95. *n.* 7. & 9. & ait Ioseph. Ludou. *Lucen. decis.* 46. *n.* 5. *& seq.* quod si petita fuerint solùm quinque, & probatum in decem, condemnatio in decem probatis fieri potest virtute huius clausulæ.

10 Item operatur, quod agens, & concludens in possessorio, potest obtinere in petitorio, dummodo ex narratis possit elici actio ad petitorium, aliàs secus, Corn. *conf.* 91. incip. *In causa vertente, in princ. lib.* 4. Card. Tusch. *d. conclus.* 359. *n.* 5. Gram *decis.* 19. *n.* 16. Crau. *conf.* 199. *n.* 2. & ita importat, vt intelligatur propositum petitorium, & possessorium, prout erit vtilius auctori, vt per Hond. *conf.* 14. *n.* 28. *tom.* 2. vbi *n.* 19. declarat, nisi narratiua, & conclusio respicerent merum petitorium [Peregr. *conf.* 14. *n.* 11. *vol.* 1.]

11 Item operatur, vt libellus sustineatur ex causa apta, licèt super inepta sit conclusum, & ita saluat libellum ab omni ineptitudine; ita Capic. *decis.* 10. *n.* 21. Marant. *de ordin. iudicior. p.* 6. *tit. de libel. oblat. n.* 15. Rota *Iannen. decis.* 1. *num.* 7. Brunor. à Sole *in locis comm. verb. clausula* 35. Ludou. Rodol. *d. voto vnic. n.* 11. Hippol. *sing.* 36. incip. *Clausula,* Card. Tusch. *d. concl.* 359. *n.* 18 [Et operatur vt libellus obscurus & generalis admittatur. Gabr. *d. tit. de claus. conclus.* 4. *num.* 1. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 457. *num.* 11. vbi *num.* 12. intelligit, parte non opponente, & *num.* 13. addit quòd operatur vt procedat libellus sine conclusione, & etiamsi conclusio sit inepta, vel nulla. & *num.* 16. & 17. quod operatur super possessorio, licèt conclusum sit in petitorio, quando narrata possunt vtrumque respicere. & *num.* 24. quod operatur vt iudicari possit super omnibus narratis, etiam quòd super aliquo narratorum sit specialiter conclusum & *n.* 25. quòd per eam censetur intentatum illud quod est fauorabilius actori.]

12 Item operatur, vt improprientur verba libelli ad deseruiendum intentioni libellantis, ita Socin. *in cap.* 2. *num.* 84. & 85. *de libelli oblat.* Alexand. *conf.* 121. *lib.* 1. & alij citati à Card. Tusch. *dict. conclus.* 359. *num.* 9.

Item operatur, quod licèt regulariter attendatur conclusio libelli, vt actio intentata cognoscatur, non autem narratiua, tamen secus est, quando adest hæc clausula; ita Alex. *conf.* 111. *lib.* 1. & *conf.* 117. & *conf.* 192. *lib.* 2. & *conf.* 21. *lib.* 3. & *conf.* 124. *lib.* 5. *col.* 3. Butr. *conf.* 63. Socin. *conf.* 160. *ad fin. lib.* 2. Card. Tusch. *d. conclus.* 359. *n.* 14. 13

Item operatur, vt Iudex debeat deferre iuramentum, quamuis expresè petitum non sit, quia virtualiter sub hac clausula petitio cõtinetur, Cott *in memor. verb. iuramentum in supplementum,* Gabr. *d. concl. n.* 25. Mascard. *de probat. concl.* 954. *n.* 48. 14

Limita primò, non comprehendere modos non narratos, Gabr. *com. lib.* 6. *sub tit. de claus. conclus.* 4. *num.* 11. & 16. Aret. *conf.* 17. incip. *Considaratis, col.* 3. *vol.* 5. *vers. vnde sicut ista clausula,* Corn. *conf.* 301. incip. *In præsenti, n.* 3. *lib.* 5. Hippol. *conf.* 75. *n.* 22. *vol.* 1. Brunor à Sole *dict. verb. clausula* 49. Surd. *conf.* 273. *n.* 24. Honded. *conf.* 24. *n.* 30. *tom.* 2. Card. Tusch. *dict. litt.* C. *concl.* 359. *n.* 25. & 40. 15

Limita secundò, vt non procedat quando remedia contraria intentata fuissent, vt per Alex. *conf.* 96. *n.* 7. & *conf.* 110. *col.* 2. *vol.* 5. Paris. *conf. vlt. n.* 12. *vol.* 1. Ferret. *conf.* 204. *n.* 10. *vol.* 1. Card. Tusch *d. concl.* 359. *num.* 30. Mart. *d. claus.* 65. *numer.* 16. Surd. *conf.* 273. *num.* 3. Bernard. Græuæ. *ad pract. Camer. Imper. lib.* 1. *conclus.* 61. *consid.* 3. *n.* 6. Honded *conf.* 83. *n.* 60. *tom.* 1. & Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 24. *n.* 4. Card. Tusch. *d. conclus.* 359. *num.* 30. Pacif. *de Salu. interd. Inspect.* 1. *cap.* 3. *num.* 22. vbi *n.* 23. subdit, quod non saluat libellum à vitio contrarietatis, & *n.* 24. quod non sustinet libellum in iudicio recuperandæ, si fuit intentatum retinendæ. Sublimita tamen quando fuit facta probatio in vno plus quàm in alio ex contrariis, quia tunc sustinetur libellus continens contraria; ita Grat. *conf.* 70. incip. *Ex multitudine, n.* 32. & *seq.* Mart. *d. claus.* 65. *num.* 18. Card. Tusch. *d. conclus.* 159. *n.* 32. vbi *num.* 33. post Grat. *d. conf.* 70. *n.* 28. & Alex. *conf.* 121. incip. *Viso, n.* 12. *lib.* 1. sublimitat pariter, si adest clausula, *Omni meliori modo,* quia illa tollit defectum contrarietatis, & addit Pacif. *d. cap.* 3. *num.* 42. quod non obstante contrarietate, operatur hæc clausula, vt actor obtinere debeat in eo, in quo iustitiam habet. Et quod hæc clausula trahatur etiam ad remedium diuersum, vbi nulla certa actio fuit proposita, ex Surd. *conf.* 273. *num.* 24. tradit Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 193. *num.* 9. 16

Limita tertiò, non sustinere libellum, quando vna res petitur, & alia probatur, Surd. *consil.* 24. *num.* 19. 17

Limita quartò, clausolam nostram non operari aliquid circa libellum generalem, quando de generalitate fuit oppositum, vt ex Ruin. *conf.* 19. incip. *Visa petitione, num.* 9. *lib.* 4. tradit Card. Tusc. *dict. concl.* 359. *n.* 16. Theod. de Rub. *d. concl.* 457. *n.* 12. 18

Claus. *Iuris ordine seruato,* &c. facit quem censeri arbitratorem, etiamsi partes compromittant in eum tanquam in arbitrium. Card. *conf.* 86. *n.* 1. Theod. de Rob. *claus.* 455. *n.* 1. 19

Claus. *Iuris solemnitate omissa,* &c. operatur vt censeatur sublatus omnis ordo cognoscendi introductus à iure gentium. Lancell. *de attent. p.* 1. *in præf. num.* 46. Theodos. de Rub. *claus.* 456. *num.* 4. Et per istam clausulam videtur sublatus omnis ordo in cognoscendo. Lancel. *in d. præf. num.* 47. Theodos. de Rub. *d. claus.* 456. *n.* 5. vbi *num.* 3. quòd non excludit collationem. 20

Claus. *Iustitiam faciat,* &c. restringit cõmissionem vt intelligatur quatenus de iure. Crescent. *decis.* 1. 21

Digitized by Google

de rescript. Theod. de Rub. *d. clauf. 459. n. 1.* operatur vt seruetur ordo iudiciarius. Felin. *in c. 1. n. 51. vers. & si dicatur, de constit.* Theod. de Rub. *d. clauf. 459. n. 3.* & vt sit data potestas cognoscendi & decidendi. Felin. *vbi supra.* Theod. de Rub. *d. clauf. 459. n. 3.*]

CLAVSVLA LXXVII.

Litis statum, &c.

1 *Litis mentio sufficienter facta dicitur per clausulam,* Cuius litis statum, &c. *insertam in commissione ad lites, seu supplicatione ad beneficia.*

2 *Attentatorum absque vitio quod capi possit possessio, non operatur clausula,* Cuius litis statum, &c.

3 *Res indicata requirit specificam, & indiuiduam mentionem, ita vt non operetur effectum clausula,* Litis statum, &c. *quando adest res iudicata.*

4 *Res indicata quando est deducta in controuersiam, sufficit facere mentionem de lite per clausulam,* Litis statum, &c.

5 *Litis mentio an sufficiat in commissione ad lites, seu supplicatione ad beneficia, vbi plures sunt, ostenditur.*

1 IN commissione ad lites, seu supplicatione ad beneficia, hæc clausula inserta inter alias clausulas generales, operatur vt dicatur sufficienter mentio facta litis; ita tradunt Felin. *in cap. ex literis 29. de offic. delegat.* Gemin. *consl. 120. n. 6.* Achil. *decis. 9. de rescript.* vbi dicit, quod propterea non remanet subrepticium rescriptum, Rebuff *in praxi, p. 3. Signatura, in vers. quatenus litigiosum litis statum, num. 4.* Mant. *decis. 213. num. 8.* Marches. *de Commission. part. 1. pag. 481. num. 11. in vltima impress.* Mooet. *de commut. vlt. volunt. cap. 7. n. 330.* & fuit dictum *in Zamoren. fructuum 12. Nouemb. 1584. coram Card. Seraph. inter eius decisiones impress. decis... & in Militen. pensionis 13. Octobr. 1595. coram Illustrissimo Domino meo Card. Millino, & in Tamarina parochialis 16. Iunij 1600. coram Gregorio XV. inter eius decisiones impressas decis. 2. n. 6.* quæ etiam est impressa per Farin. *decis. 29. n. 2. p. 1. recent. & in Pampilonen. de Iassi 19. Decembris 1605. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano, & in Cremonen. pensionis 5. Decembris 1614. coram Andrea,* impressa per Farin. *dec. 605. n. 11. p. 2. recent.* [operatur enim ac si status causæ in indiuiduo, & nominatim esset expressus, Gemin. *d. consl. 120.* Sarnen. *in reg. de triennali q. 14. num. 17.* Theod. de Rob. *in singularib. Rota tom. 2. p. 4. cl. 101. §. 1.* vbi *in §. 1.* dixerat quod hæc clausula posita in commissione non extenditur ad alias lites, propter illud aduerbium, *huiusmodi*, quod solet apponi in extensione dictæ clausulæ.]

2 Licèt autem hæc clausula præseruet gratiam à subreptione ob non factam mentionem de lite, non operatur tamen quod capi possit possessio absque vitio attentatorum, vt fuit dictum *in Cardonen. Iurispatronatus 13. Maij 1610. coram D. Patriarcha Pamphilio, & in Conchen. beneficij de Triestis 20. Decembris 1609. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano.*

3 Non operatur etiam effectum hæc clausula, quando adest res iudicata, quia res iudicata requirit specificam, & indiuiduam mentionem, vt fuit dictum *in Abulen. Capellania 21. Aprilis coram Card. Lancelloto iuniori, & in Toletana beneficij 14. Nouembris 1605. coram Iusto,* impressa per Marches. *de Commiss. p. 1. pag. 385.* vbi subditur, quòd idem est in quocumque casu, vbi adsunt executoriales, quæ perimunt litem, cùm dentur vigore sententiæ, & rei iudicatæ: hoc tamen non procedit si res iudicata esset iam 4 deducta in controuersiam, quia tunc sufficit facere mentionem de lite per hanc clausulam, vt fuit dictum *in Burgen. præeminentiarum 3. Martij 1608. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano.*

Vtrum autem litis mentio sufficiat, vbi plures 5 sunt lites? Resp. quoad hunc effectum sufficere, maximè quando facta fuit mentio litis indefinitè sine aliqua restrictiua, vt fuit dictum *in d. Tarasona parochialis coram Greg. XV.* impressa per Farin. *d. decis. 29. n. 4. p. 2. recent.* vbi responsum fuit ad decisionem Cæsaris de Graff. non facere in contrarium, quia nihil firmat, sed relinquit particulariter dubitandum; tum etiam, quia ibi erat expressa lis super beneficio, vnde nil mirum, si non comprehendat litem super fructibus.

CLAVSVLA LXXVIII.

Manu Regia.

1 *Conuentiones omnes antiquitus à Regis manu procedebant.*

2 *Manus Regia etiam hodie in Principibus durat.*

3 *Clausula,* Manu Regia, *operatur, vt quis procedat quasi Princeps.*

4 *Iudex vt possit procedere de facto, & sine vllo Iuris ordine, operatur clausula,* Mano Regia.

5 *Appellationis remedia tollit clausula,* Manu Regia, *posita in rescriptis.*

6 *Solemnitates Iuris Ciuilis, non tamen substantialia iudicij, tollit clausula,* Manu Regia.

7 *Manutentionem non impedit clausula,* Manu Regia, *& alia,* Sola facti veritate inspecta.

ANtiquitus omnes conuentiones, etiam pacto 1 nudo à Regis manu procedebant, si quidem antequam Magistratus creati fuissent, & populus à Romulo in triginta Curias diuisus esset, ipse controuersiis præerat, illasque manu sua decidebat, prout Reges heroicis temporibus faciebant, vt ait Aristoteles *lib. 3. Politic.* Verùm cùm Romulus populum auctum in Curias triginta diuiserit, Magistratus creati ius dicere cœperunt, & ita successiuis temporibus factum est; sed non ideo manus Regia extincta fuit, quoniam etiam hodie in Principibus 2 durat, vt ex Ant. de Butr. *in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 26. & seq. de constitut.* refert Matta *de clauf. p. 1. clauf. 70* aliàs *71. n. 2. in vlt. impress.*

Operatur igitur hæc clausula, vt quis procedat 3 quasi Princeps, ex notatis per Stephan. Gratian. *Marchia decis. 68. n. 5.*

Operatur etiam, vt Iudex possit procedere de facto & sine vllo Iuris ordine, vt per Natt. *in Clement. 4 sæpe. §. non sic tamen, vers. vi sit suprascriptis, num. 95.* Marant. *de ord. iudicior. p. 4. distinct. 9. num. 8.* & fuit dictum *in Miranden. pensionis 27. Martij 1613. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano,* impressa per Farin. *decis. 446. n. 1. p. 1. recent.*

Positam in rescriptis tollere remedia appellatio- 5 nis, tradunt Dec. *in cap. pastoralis, num. 17. & 18. de appell.* Marches. *de Commiss. p. 1. pag. 421. n. 101. in vlt. impress.*

Tollere

6 Tollere solemnitates Iuris Ciuilis, non tamen substantialia iudicij, resoluit Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 569. num. 30. & 31. vbi num. 32.* subdit, non tollere ineptitudinem libelli parte opponente, nec beneficium excussionis. [Rota *decis. 500. n. 4. p. 2. in posth. Farin.* aliàs *p. 3. rectat.*]

7 Hæc clausula, & illa alia, *Sola facti veritate inspecta*, non impedit manutentionem, vt fuit dictum *in Bononien. de Carnalibus 11. Ianuarii 1602 coram Card. Pamphilio*, impressa per Marchesi. *de Commiss. p. 2. pag. 546. num. 11. in vlt. impress.* [Theod. de Rub. *in singul. rub. Rota tom. 2. p. 4. clausul. 474. n. 1.* vbi *a. 2.* subdit quòd non operatur vt actus via Regia, & emisso iuris ordine factus non sit parti notificandus.]

CLAVSVLA LXXIX.

Motu proprio.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausule agentes.*
2 *Motu proprio illud dicitur concessum, quod sponte, & nemine petente conceditur.*
3 *Gratia motu proprio concessa dicetur, quando Pontifex expressit in literis se Motu proprio concedere.*
4 *Clausula*, Motu proprio, *debet esse scripta manu propria Principis concedentis.*
5 *Inferior non potest vti clausula.* Motu proprio.
6 *Princeps quando explicat se Motu proprio concedere, dicitur Motu proprio concessisse, quamuis constet huiusmodi gratiam fuisse ab impetrante petitam.*
7 *Motus proprius concessus ad instantiam partis, idem operatur quod Motus proprius ex mera liberalitate Principis.*
8 *Probare volens ad partis petitionem concessam fuisse gratiam Motu proprio, non admittitur.*
9 *Clausula*, Motu proprio, *nunquam præsumitur.*
10 *Motus proprius testibus non potest probari.*
11 *Scriptura si amittatur, potest per testes probari, in ea fuisse clausulam* Motus proprij.
12 *Facultas per clausulam* Motus proprij *concessa, quando expiret per obitum Papæ concedentis, ostenditur.*
Clausula Motus proprij, *habet vim clausul.*
13 Non obstantibus, &c.
14 Ex certa scientia, &c.
15 Specialis expressionis.
16 *Subreptionis vitiū tollit clausula* Motus proprij.
17 *Legatus à latere si apponat clausul.* Motus proprij, *illa tollit vitium subreptionis.*
18 *Subreptionem in tacenda inhabilitate personæ, non tollit clausula* Motus proprij.
19 *Tertij in præiudicium non operatur clausula* Motus proprij.
20 *Gratia* Motus proprij *nō valet, si qualitas intrinseca beneficio tacetur.*
21 *Subreptio, quæ procedit ex re ipsa non tollitur per clausulam* Motus proprij.
22 *Motus proprius quando est ad suggestionem partis, tunc potest dari de subreptione, quæ procedit ex parte impetrantis.*
23 *Obreptio non suppletur à clausul.* Motus proprij.
24 *Concessio facta Motu proprio est intelligenda prout iacet, & sonat.*
25 *Clausula* Motus proprij *reddit dispositionem fauorabilem.*
26 *Priuilegium concessum Motu proprio, latè est interpretandum.*
27 *Impetranti cum clausula* Motus proprij, *in terminis* Clem. 1. de concess. præbendæ, *non currit tempus à die nota vacationis in loco, sed tantum à die sue scientiæ.*
28 *Titul.* quod quisque iuris in alterum statuerit, ipse eodem iure vtatur, *non habet locum stante clausula* Motus proprij.
29 *Probata ea omnia videntur, quæ Princeps asserit in suis litteris, stante clausula* Motus proprij.
30 *Diligentiā processus ab aduersario adhibitam tollit clausula*, Motus proprij.
31 *Possessionem partis id data non tollit clausula* Motus proprij
32 *Causa præsumitur in Principe rescribente Motu proprio.*
33 *Concessio ut non præsumatur propter importunitatem facta, operatur clausula* Motus proprij.
34 *Papa si Motu proprio mandet conferri, vel conferat præbendam, si vacat, tunc satis est quod vacet tempore collationis, vel receptionis, licèt non vacaret tempore data*
35 *Impetrationem tollit clausula* Motus proprij, *& omnes eius effectus, qui ex impetratione oriri possunt.*
36 *Gratia vinificationem cùm operetur gratia Motus proprij, non potest ad illius destructionem allegari.*
37 *Clausula* Motus proprij *operatur circa omnes qualitates extrinsecas.*
38 *Clausula* Motus proprij *ad causas pendentes refertur.*
39 *Gratiam non ampliat clausula* Motus proprij *circa expressa, & ea, quæ non sunt contra mentem disponentis, aut contra Ius commune.*
40 *Actum iuratum comprehendit clausula* Motus proprij.
41 *Clausula* Motus proprij *apposita posterioribus literis, reuocat processum factum in vim primarum, etiam ante earum præsentationem.*
42 *Tertij in præiudicium non operatur clausula* Motus proprij.
43 *Princeps præsumitur priuilegio suo, in quo est inserta clausula* Motus proprij, *te lege statuta cinitatis.*
44 *Clausula* Motus proprij *non operatur in iis, quæ non iuris, sed facti sunt.*
45 *Priuilegium lite pendente obtentum cum clausula* Motus proprij, *nulla litis pendentis in eo facta mentione, non fit validum vigore clausula* Motus proprij.
46 *Priuilegium contra ius alterius non firmat clausula* Motus proprij.
47 *Intentionis defectum non tollit clausula* Motus proprij.
48 *Ius in re, vel ad rem quæsitum alteri non adimit clausula* Motus proprij.
49 *Defensiones, & exceptiones competentes de Iure, non aufert clausula* Motus proprij.
50 *Gratiam contra mentem concedentis non firmat clausula* Motus proprij.
51 *Dispensationem aliquam non inducit clausula* Motus proprij, *nec tollit impedimentum personæ.*
52 *Dispensatio posterior non facta prioris mentione, vt minime sit subreptitia non operatur clausula* Motus proprij.

53 *Clausula* Motus proprij *non operatur vltra expressa, sed ad specialiter specificata, & limitatum dictum restringitur.*

54 *Beneficiorum incompatibilitatem non aufert clausula* Motus proprij.

55 *Defectus substantiales non supplet, nec inhabilitatem remouet clausula* Motus proprij.

56 *Illegitimitatis, aetatis, ordinis, & irregularitatis defectus non supplet clausula* Motus proprij.

57 *Bigamia defectum non aufert clausula* Motus proprij.

58 *Collationem factam excommunicato non validat clausula,* Motus proprij, *si in ea ndsit.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Doctores per text. *ibi in cap. si Motu proprio, de praebend. in 6.* Vital de Camban. *in tract. clausul. pag. 11. col. 1.* Cels. Vgon. *in simile tract. verb. Motu proprio non tollit, pag. 482. col. 2. cum seqq.* Brutachin. *in repert. verb. clausula Motu proprio*, Mil. *etiam in repertor. verb. Motus proprius.* Gig. *de pension. quaest. 9. à num. 4.* Hoied. *de incompatib. benefic. cap. 20. n. 7* Selu. *de benefic. part. 3 quaest. 12. n. n. 2* Gambar. *de officio, & potest. Legati de latere, lib. 5 à n. 44* Anton. Gabr. *lib. 6. commun. tit. de clausulis, concl. 2.* Menoch *de arbitr. cons. 201. à n. 78. & cons. 1. n. 587 & cons. 103. n. 79. cum seqq. & cons. 378 n. 20 de praescript. lib. 1. praes. 9. n. 16. & 27.* Rebuff. *in concord. in forma mand. Apost. in glos. Motu proprio.* Mascard. *de probationib. concl. 1075.* Matien *ad l. 7. gloss. 7. num. 4. tit. 7 lib. 5. nouae Recopil.* Surd. *cons. 305 n. 17.* Henriq. *in sum. lib. 7. cap. 17. n. 4. lit. C.* Flamin. *de resignationib. tom. 1 lib. 6. quaest. 2. n. 92. & tom. 2. lib. 8. quaest. 9. n. 74.* D. Barbosa *ad l. 2. §. legatis, num. 90 ff. de iudiciis,* Card. Tusch *practic. conclus. tom. 1. litt. C. conclus. 340. cum seqq.* Seraph. *decis. 365. à num. 3.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperialis, lib. 2. obs. 58. consid. 1.* Ludouic. Rodolphin. *in tract. de suprema, seu absoluta Principis potestate, cap. 5. n. 15.* Aloys. Ricc. *in collectan. decis. part. 2. collect. 400. & part. 4. collect. 959.* D. Matta *de clausulis, p. 1. claus. 52* Nicol Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. num. 510.* Viuian *in praxi Iurispatr. lib. 15 cap. 8. n. 20. cum seqq. in 2. edit.* Ricciul. *de iure personar. extra gremium Eccles. existentium, lib. 4. cap. 6. n. 6. cum seqq.* Monet *de decim. cap. 9. quaes. 5. n. 135* & latiùs *de commutationib. vltim. volunt. c. 7. n. 77. cum seqq.* Rot. apud Farin. *decis. 656. à princip. p. 1. recent.* [Theod. de Rub. *in singul. Rotæ tom. 1 p. 4. claus. 47. & 481.* Duran. *decis. 60. n. 8.*]

2 Motu proprio illud dicitur concessum, quod sponte, & nemine petente conceditur, *d. c. si Motu proprio,* Gram. *decis. 605. num. 51.* Menoch. *cons. 255. n. 40.* Glorit. *resp. 1. part. 2. n. 56.*

3 Tunc autem solùm dicetur gratia Motu proprio concessa, quando Pontifex expressit in literis, se proprio Motu concedere, vt expressè habetur *in d. c. si Motu proprio*, & resoluunt Sanchez *de Matrim. lib. 8 disp. 1. num. 6. in princip.* Monet. *de commut. vltim. volunt cap. 6. num. 168* vbi post Gabr. *dict. conclus. 2.*

4 *num.* 102. obseruat, huiusmodi clausulam debere esse scriptam manu propria Principis, seu concedentis, qui non potest esse inferior, vt multis probat

5 Menoch. *de success. tit. de testat. potent. lib. 2. §. 6. num. 13.*

6 Et adeò verum est, Principem, quando explicat se proprio Motu concedere, dici Motu proprio concessisse, vt procedat, quamuis constet huiusmodi gratiam Motu proprio fuisse ab impetrante petitam, quia hæc non repugnant, sed significant, Pontificem illis verbis non illa petitione, sed proprio Motu dictum, ita tenent Dec. *in cap. 1. num. 25. de rescript. & cons. 512. 3 vol. 1 & cons. 602. num. 2. vol. 5.* Rebuff. *in concord. in forma mandati Apostolici, super verb. Motu proprio, vers. ceterum circa hac clausula, & in praxi benefic. vbi, an de mandato Apostol. clausula mereatur. num. 21.* Anastas. Germ. *de Indult. Card. q. non mera, num. 5.* Menoch. *de arbitr. cons. 201. num. 75.*

Idem et in ... Motus proprius concessus 7 ... Motus proprius ex mera liberalitate Principis, vt ex sententia Rotæ probat Gambar. *de offic. Legati, lib. 8. num. 61. cum seqq.* quem ... & sequitur Seraphin. *decis. 565. num. 1 & 2.* & illis citatis Rota *in Asten. pensionis 11. Martij 1615. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano,* impressa per Farin. *decis. 656 n. 1 p. 2. recent.* Quamuis contrarium velint Paris. *cons. 1 n. 76. lib. 1.* Apostol. ad Alexand. *cons. 111. in verbo infecta, lib. 7.* Bellam. *cons. 13 n. 12 & 23* quos tamen reprehendit Rota *in d. Asten. pensionis*, firmans in isto conflictu sufficere, quod ipsa sequatur illam opinionem, quod idem operetur Motus proprius ad suggestionem partis, quod Motus proprius ex mera voluntate Principis; & quotidianam praxim Rom. Curiæ ita seruare contendit, quicquid dicat Ioan à Cochier *de permut. benef. p. 4. cap. 4 n. 6. fol. 115.*

Vnde bene infert Rebuff. *in dictis clausulis mandatorum, num. 23. item gloss. ab omnibus recepta verb. expressè in d. cap. si Motu proprio*, tunc non admitti volentem probare ad partis petitionem concessam esse gratiam Motu proprio, quia esset Pontificem mendacij redarguere velle: item etiam, quia id nihil emolumenti afferret. &, vt bene docet idem Rebuff. *loco proximè citato*, eundem prorsus tunc operabitur effectus clausula *Motus proprij*, perinde, ac si pars non petisset. 8

Circa probationem huius clausulæ (cùm illa 9 nunquam præsumatur, vt ex *d. cap. si Motu proprio,* & Bart. tradit Mascard. *de probat. conclus. 1075.*) illud est aduertendum: Motum proprium testibus non posse 10 probari, vt docent Vital. de Camban *citato loco, n. 2.* Cels. Vgon. *pag. 483 col. 1.* Gabr. *d. conclus. 2. num. 105.* Sanchez *d. lib. 8. disput. 1. 6.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. cap. 6. n. 168.*

Cum hoc tamen stat, quod si scriptura amittatur, 11 possit per testes probari in ea fuisse hanc clausulam, vt declarat Gabr. *d. conclus. 2. n. 105.* Sanch. *d. lib. 1. disput. 1. n. 6. ad finem*, Monet. *d. cap. 6 n. 168.*

Illud obseruandum est, facultatem per hanc clau- 12 sulam concessam, per obitum Papæ concedentis expirare, si ille, cui fuit concessa ante eius obitum non vtatur; secus est, si sit concessa per viam contractus, quia tunc durat etiam post obitum concedentis: vel si sit facta per viam legis, quia tunc pariter perpetuò durat, vt per Seraphin. *decis. 731. n. 1.* Quamplures tamen operatur effectus ex seqq.

Primus effectus est quod clausula *Motus proprij* 13 habet vim clausulæ, *Non obstantibus*, &c vt per Bald. *in l. omnes. C. de quadriennij praescript.* Socin. *cons. 127. in fin. vers. nam etiam, vol. 5.* Curt. sen. *cons. 66. num. 65.* Ruin. *cons. 21. vol. 5. d. conclus. n. 58.* Glorit. *resp. 1. p. 2. n. 44.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 7. n. 78.* quicquid de hoc dubitauerit Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 1 tit. de rescript. resol. 6. n. 8.*

Secundus effectus est, vt habeat vim clausulæ, 14 *Ex certa scientia,* vt post Crauet. *cons. 241. n. 20.* tradit Matta *de claus. p. 1 claus. 72 aliàs 73. n. 7* & aliis citatis Monet. *d. cap. 7. n. 78 in fin.* & hæ geminatæ sunt efficaciores, vt refert Marches. *de commiss. part. 2. pag. 356. n. 71. in 2. impress.*

Tertius

15 Tertius effectus eſt, vt habeat vim ſpecialis expreſſionis, ita poſt Ang. *in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum ff. ſi quis cautıon.* & Dec. *in l. certum. ff. ſi cert. pet.* docent Gabr. *d. concluſ.* 2. *num* 93. Monet. *dict. cap.* 7. *num.* 93. [Et hinc gratia, quæ per viam Motus proprij emanauit, non indiget aliqua iuſtificatione cùm ſolum innitatur volontate, & verbo Papæ. Achil. *deciſ.* 10. *de probat.* Pute. *deciſ.* 101. *lib.* 3. Seraph. *deciſ.* 1484. *n.* 10. Rot. *deciſ.* 633. *num.* 3. *& deciſ.* 645. *num.* 2. *p.* 1. *& deciſ.* 656. *n.* 1. *p.* 2. *recent.* & propterea literæ Apoſt. ob illarum reuerentiam ſtante dicto Motu proprio abſque alia iuſtificatione debent executioni demandari, Rot. *in Caſalen. beneficiorum* 10 *Decembr.* 1617. *coram R. P. D. Merlino*, vbi etiam dicit quod licet ex huiuſmodi Motu proprio releuetur quidem impetrans ab onere probandi narrata in tali gratia, non tamen impedit quin ex aduerſo poſſit dari de defectu intentionis Papæ, & eo probato Motus proprius nihil operatur, quia ſolum efficit Motus proprius quod onus probandi non incumbit vtenti gratia, cum ille fundet ſuam intentionem in ipſo Motu proprio, ſed hoc onus incumbit impugnanti.

16 Quartus effectus eſt, vt tollat vitium ſubreptionis, ex *d. cap. ſi Motu proprio*, & ex *Clem. ſi Romanus, de præbend.* reſoluunt Mil *in repert. verb. Certa ſcientia*, Pariſ. *conſ.* 3. *num.* 72. *& ſeq. lib.* 4. Gabr. *d. tit. de clauſ. concluſ.* 1. *num.* 22. *& concluſ.* 2. *num.* 24. Curt ſen. *conſ.* 66. *col.* 6. *verſ. confirmatur*, Lanar. *conſ.* 21. *num.* 8. Gaſp. de Peruſ. *de reſeruat. benef. §. quis ſit effectus*, *num.* 5. Iacob. Simonet *in ſimili tract. q.* 5. *num.* 26. Pute. *deciſ.* 367. *num.* 2. *lib.* 1. *in correctis*, Menoch. *conſ.* 1. *n.* 429. *& conſ.* 378. *num.* 22. *& de arbitr. caſu* 201. *n.* 8. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 23. *n.* 11. Rodolph. *d. cap.* 5. *n.* 15. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 400 *verſ.* 4 Flam. *d. lib.* 8. *q.* 9. *num* 74. Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 2 *pag.* 356. *num.* 85. *in* 2. *impreſſ.* Soar. *de legib. lib.* 8 *cap.* 12. *n.* 11. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 47. *cum. ſeqq.* Mooce *de commut. vltim. volunt. cap.* 6 *num.* 157. Alex. Trentacincq. *var. reſol. tom.* 1. *lib.* 1 *de reſcript. reſol.* 5. *n.* 30. *cum ſeqq.* Franc. Leo *in theſ. fori Eccl. part.* 3. *cap.* 27. *num.* 172. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 390. *num.* 1 & fuit dictum *in Auellinu vnionis* 25. *Decembris* 1595. *coram Gipſio.*

17 Amplia hunc quartum effectum procedere, etiam ſi hæc clauſula apponatur à Legato, vt docet gloſſ. communiter recepta, *verb. mentio, in cap. vlt. de offic. Leg. in* 6 Rebuff *in concord. in forma mandati Apoſtol. ſuper clauſula, Motu proprio, effectu* 29. Sanchez *dict. diſput.* 21 *num.* 48 *in princip.* Monet. *d. cap.* 6. *n.* 158. Amplia deinde hunc effectum habere huiuſmodi clauſulam non modò in beneficialibus, ſed etiam in omnibus conceſſionibus gratioſis, vt declarant Gabr. *dict. concluſ.* 2. *numer.* 7. & Monet *dict. n.* 158.

18 Limita primò eundem quartum effectum, vt hæc clauſula non tollat ſubreptionem in tacenda inhabilitate perſonæ, vt tradunt Menoch. *d. caſu* 201. *num.* 81. *& ſeq.* Gabr. *d. concluſ.* 1. *num* 40 *&* 44 *cum ſeqq.* Sanchez *d. diſp.* 21 *num.* 49. Monet. *dict. cap.* 6. *n.* 159.

19 Limita ſecundò, vt hæc clauſula non operetur in præiudicium iuris tertij, ex traditis par Gabr. *dict. concluſ.* 2. *num.* 8. Menoch. *d. conſ.* 1. *num.* 41. Sanchez *d. diſput.* 21. *num.* 50. Monet *d. cap.* 6. *num.* 160. non ſolùm habentis ius in re, ſed etiam ad rem, vt declarant Rota Bononien. *diuerſor. deciſ.* 30. *num.* 118. Sanchez *d. num* 50. Monet. *d. num.* 160. Imò & procedit hæc limitatio, etiam ſi hoc præiudicium tertij verſaretur in ſola poſſeſſione, cuius notitiam non haberet Princeps, vt pluribus relatis tradit Gabr. *d. concl.* 2. *& n.* 10. *&* 11. vbi hoc extendit ad impetrationes Motu proprio factas à Legatis, vel Ordinarijs, & *n.* 12. ex Sarnen. *ad regul. de annali, q.* 9. Hanc eandem ſecundam limitationem poſt alios ſublimitat, primò vbi cum clauſula, *Motu proprio*, concurreret etiam clauſula, *Non obſtante*, omnium ſpecialis: ſecundò vbi verba expreſſa importarent tertij præiudicium: tertiò in modico præiudicio.

20 Limita tertiò, niſi qualitas intrinſeca beneficio taceatur, tunc enim non valet gratia, non ob vitium ſubreptionis, ſed quia non apparet de concedentis voluntate, vt per Rebuff *vbi ſuprà, in* 5 *effectu*, quem non operatur clauſula, *Motu proprio*, Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *n.* 80 Sanchez *diſp.* 21 *n.* 51.

21 Limita quartò in ſubreptione, quæ procedit ex re ipſa quia Motus proprius non tollit quominus poſſit dari de illa, vt per Ægid. *deciſ.* 392. *&* 475. & Seraph. *deciſ.* 398. *n.* 5. Rot. *deciſ.* 656. *n.* 4 *in princ. part.* 2. *recent.*

22 Limita quintò, quando Motus proprius eſt ad ſuggeſtionem partis, nam tunc poteſt dari de ſubreptione, quæ procedit ex parte impetrantis, vt docent Socin. iun. *conſ.* 77. *num.* 98. *lib.* 1. Rot. *d. deciſ.* 656. *num.* 4.

23 Limita ſextò, quoties ſubreptio contingit in falſæ cauſæ expreſſione, quæ obreptio dicitur; eam enim non ſuppleri à clauſula, *Motus proprij*, poſt Abb. *in cap. quia circa, num* 7 *de conſang. & affinit.* & *ibi* Alex de Neuo *num.* 8. Præpoſit. *num* 4 Felin, *in cap. aures, num* 9. & *ibi* Dec. *n.* 4 *alias nouis*, Bero *n.* 39. *de reſcript.* & alios, tradunt Soar. *de legib. lib* 8 *cap.* 12. *num.* 11. *cum ſeqq.* Sanchez *d. diſp.* 21. *numer* 52. Monet. *d. cap.* 6. *num.* 166. vbi rationem diuerſitatis aſſerunt quoad hoc inter taciturnitatem veri, & expreſſionem falſi; quia quando tacetur veritas, ignoratur an Princeps bene, vel malè informatus gratiam Motu proprio conceſſerit, & ideò non poteſt dici conceſſa contra eius intentionem; & mentem. At cùm falſa cauſa exprimitur, cognoſcitur animus concedentis, & vltra eius intentionem in gratia obtinetur, cùm tamen Motus proprius non firmet gratiam contra concedentis intentionem, vt infrà dicitur.

24 Quintus effectus eſt, vt conceſſio facta Motu proprio, intelligenda ſit prout iacet, & ſonat; & ſic non debet reſtringi ad differentiam illius, quod conceditur ad petitionem partis, ex reſolutis per Sord *conſ.* 140. *num.* 59 *cum ſeqq.* Grammat. *deciſ.* 59. *n.* 55 Felin. *in cap. cauſam quæ, n.* 14 *in fin. de reſcript.* Gloſſ. *reſp.* 1 *p.* 2 *n.* 71 *in princ.* & dictum fuit *in vna Romana Menſæ ſummulariæ* 3. *Iunij* 1614. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 665. *n.* 24 *part. recent.*

25 Sextus effectus eſt, vt hæc clauſula reddat diſpoſitionem fauorabilem, vt probat text *in c. in pluribus, de præbend. lib.* 6 vbi Romanus Pontifex loquens de collatione beneficij, quæ alioquin ſtrictè erat interpretanda, iuxta *d. cap. ſi pluribus. & cap. non poteſt, eod. tit. & lib.* ait, *gratiam huiuſmodi ſi Motu proprio eam fecerimus, vt tunc fiat interpretatio pleniſſima in eadem referri volumus ad dignitatem, vel præbendam, quæ inter illas eſſet maioris valoris*; vt adnotant Marta *d. loco num.* 7. Gabr. *d. concluſ.* 2. *n.* 601. 603. 607. *&* 77. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 79. ampliantes ad diſpenſationem, quæ pariter ſtrictè venit interpretanda, *cap.* 1. *§. vlt. de filiis presbyter. lib.* 6. de quo etiam meminit Sanchez *d. lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 5. Vnde priuilegium conceſſum Motu proprio, latè eſſe interpretandum reſoluunt Natt. *conſ.* 340. *numer.* 5. Surd. *conſ.* 140.

num.59. cum seq Camil. Borel. *de præstantia Regis Catholici, cap. 33. num.* 19. quos refert, & sequitur Glorit.*resp.* 1.*p* 2.*num* 71. Intellige in præiudicium concedentis, non autem in præiudicium tertij, Simonet.*in tract.de reseruat.q.*5.*n.*20. & 21. Bellam. *de permut.benefic.p.*3.*q.*1.*in fine.*

27 Septimus effectus est, quia impetranti cum clausula, *Motu proprio*, in terminis *Clem.* 5. *de concess. praben.* non currit tempus à die notæ vacationis in loco, sed tantùm à die suæ scientiæ, cùm aliàs sufficeret notitia vacationis in loco, vt ibi dicitur; ita sentit Gabr.*d.conclus.*2.*num.*92. quem refert Monet. *d.c.*27.*n.*92.

28 Octauus effectus est, quia stante hac clausula, non habet locum titulus, *quod quisque iuris in alterum statuerit, vt ipse eodem iure vtatur*, vt per text. *in l.*3.*in prin. ff.illo titulo*, docet Gabr.*d.conclus.*2.*n.* 66. vbi *num.seq.* limitat, quando priuilegium impetratum Motu proprio, respicere ordinatoria iudicij, & illius processum, & *num.* 68. vbi tale priuilegium Motu proprio concessum, sit in ea materia, quæ alteri parificetur per viam correlatiui, vel necessariæ consequentiæ; refert, & sequitur Moneta *d. cap.* 7. *num.*30.

29 Nonus effectus est, vt stante hac clausula videantur probata ea omnia, quæ Princeps asserit in suis literis, vt docet Gabr.*d.conclus* 2.*n.*89. quem sequitur Moneta *d. cap* 7. *num.* 90. vbi cum eodem Gabr ampliat, etiam si attesterur de facto alieno. Et ideo non indigent iustificatione, Seraph. *decis.* 1498.*n* 1. Rot.*decis.*656.*n.* 1. & 2. *p.* 2. *recent.* & fuit dictum *in Iannen. Abbatia* 22. *Iunij* 1626. *coram Buratto.*

30 Decimus effectus est, quia tollit diligentiam processus ab aduersario adhibitam, vt pluribus relatis docet Gabr.*d.concl.*2.*n.*69. declarans *n.* 70. non ideo
31 tollere possessionem paris in data, refert Moneta *d. cap.*7.*n.*81. vbi addit, minus tollere ius ad rem ab alio potiùs quæsitum.

32 Vndecimus effectus est, vt causa præsumatur in Principe rescribente Motu proprio, ita Gabriel *d. conclus.*2.*numer* 88. *& tit.de iure quæsito non tollendo, conclus.*3.*num.* 12. Mascard.*de probation. conclus* 275. *n.*1.11.12. & 25 Menoch *d.præsumpt.lib.* 2 *præs.* 10. *num.*32. Sanchez *de Matrim.lib.*8.*disp.* 17. *num.* 14. Monet.*de commut.vltim.volunt. cap.*6. *num.* 54. cùm tamen regulariter causa etiam in Principe concedente non præsumatur, vt probat Sanchez *d. n.* 14. & Monet.*d.cap* 6. *numer.* 42. *cum seqq* & plures alij, quos ipsi referunt.

33 Duodecimus effectus est, vt non præsumatur concessio facta propter importunitatem; ita post Gom.*ad regul.Cancell. de annal. q.* 30.*num.*3. & alios docent Gabr *d.tit.de clauf.conclus.*2.*n.*82. & Monet.*d. c.*7.*n.*86.

34 Decimustertius effectus est, quod si Papa Motu proprio mandet conferri, vel conferat præbendam, si vacat, satis est quod vacet tempore collationis, vel receptionis, licet non vacaret tempore datæ, vt post Ioan. And & Sraph tradunt Gabr.*concl.*3.*num.* 91. & Monet.*d.c.*7.*n* 91.

35 Decimusquartus effectus est, vt impetrationem tollat, & omnes eius effectus, qui ex impetratione
36 oriri possunt, Seraph.*decis.*365.*n* 4. vbi *n.* 3. subdit, quod cùm operetur viuificationem gratiæ, non potest allegari ad illius destructionem.

37 Decimusquintus effectus est, vt operetur circa omnes qualitates extrinsecas, ita ex *decis. Rotæ* docent Gabr.*dict.conclus.*2.*num* 71. & Monet. *d. cap.* 7. *num* 82.

38 Decimussextus effectus est, vt ad causas pendentes referatur, vt obseruat dominus meus Doctor Petr Barbosa *in l.*2.*§.legatus, numer.* 97. *cum seqq.ff. de iudiciis.*

39 Decimusseptimus effectus est, vt ampliet gratiam circa expressa, & quæ non sunt contra mentem disponentis, aut contra Ius commune, vt constat ex adductis à Gabr. *d.conclus.* 2.*n.*72.*cum seqq.* vbi sic conciliat diuersas, vel aduersas circa hunc effectum Doctorum opiniones, refert, & sequitur Monet. *d. c.*7.*n.*83.

40 Decimusoctauus effectus est, vt actum iuratum comprehendat, prout docet Seraphin. *de priuilegiis iurament.priuileg.*22.*n.*25.

41 Decimusnonus effectus est vt ea clausula apposita posterioribus literis, reuocetur processus factus in vim primarum etiam ante earum præsentationem, vt pluribus citatis docet Gabr.*d.conclus.*2.*n.*78 *cum seqq.* sic concordans contrarias hac in re Doctorum sententias, prout refert Monet *d.cap.* 7.*n.*84 Ij sunt principaliores huius clausulæ effectus, nunc verò restat, vt casus aliquos enumeremus, in quibus illa nihil operatur.

42 I. In præiudicium tertij non operatur, vt per Vital de Camban.*vbi suprà num.* 1. Pute. *decis.* 377. *lib.*1 *in correctiu*, Gig.*de pens.q.*29. *num.*4 & *q.*79.*n.*3. Brunor à Sole *in locis commun. verb. clausula* 25. Menoch.*cons.*36.*num.*65. & *cons.* 103. *num.* 80. *cum seqq.* Aloys.Ricc.*dict. collect.* 959. & *in praxi aurea, resolut.num.*2. Mart. *d p.*1.*claus.*73.*num.*3. & 8. Rota apud Cencium *post suum tractat. de Censib. decis.* 72. *num.*4. vbi *num.* 5. intelligit maximè quando non præcessit causæ cognitio, quod antea obseruarunt Alex *cons* 215.*num* 5. & 59. *lib.* 7. Gozadin.*cons.* 5. *num.*16.[Theodos de Rubeis *d.cl.*481.*n* 21.

43 II. Non operatur, vt Princeps præsumatur priuilegio suo, in quo inserta est hæc clausula, tollere statuta ciuitatis, vt resoluit Menoch.*de præsumpt.lib.* 5 *præsumpt.*39.*n.*5. & 7.

44 III. Non operatur in iis, quæ non iuris, sed facti sunt, vt per Crauet *cons* 241.*col* 9.*in princ* Rolan. *cons* 7.*num.* 105.*vol.*3. Paris.*cons.*1.*num.* 81. *vol* 1. & *cons.*4.*n.*28. & *cons.*74. *n.* 19. *vol.* 4 & alios citatos à Marta *dict.claus.*73.*num.*11. quibus adde Seraph. *dec.* 365.*num* 6.

45 IV. Non operatur, vt priuilegium lite pendente obtentum cum hac clausula, nulla de lite pendente in eo facta mentione, validum sit, vt per Gabr.*d. tit.de claus.concl.*1.*n.*3. & plures citatos à Cened. *ad Decretal.collectan.*53.*n.*2

46 V. Priuilegium non firmat contra ius alterius, vt tenuit Rota apud Seraph.*decis.*398.*n.*6. [Theod. de Rub.*d.claus.*481.*n.*25.]

47 VI. Intentionis defectum non tollit, vt per Abb.*in cap quia circa, vers.sed quartò, de consanguinit. & affin.* Lap.*alleg* 7.*in fin.* Cardos.*cons.* 96 *sub num.* 1. *vers.& si dicatur*, Gabr.*d.concl* 2 *sub numer.* 8. & 34. Vincent.de Franchis *Neapol.decis.*192.*num.*8. Flam. *de resign lib.*3.*q.*1.*n.*127. Ioan à Cochier *in regul.* 20. *Cancel.de non impetran.benefic. viuentium, num.* 18. Gonzal.*ad regul.*8.*Cancel.gloss.*32.*num.* 5. Monet. *de commut.vlt.volunt.cap.*3.*num.*562. Seraph. *decis.*398. *num.*1. & fuit dictum *in Pacen. pensionis* 15. *Martij & 25. Octobris* 1593. *coram Card. Pamphilio, & in Asten.pensionis* 11. *Martij* 1615. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, impressa per Farin. *decis.*656.*num.*7.*p.*2.*recent.* [Theodos. de Rubeis *d. claus.*481.*num.*4. Modern.*de supplic ad Sanctiss.p.*1.*c.* 3.*à n.*35.]

48 VII. Ius in re, vel ad rem quæsitum alteri non adimit

adimit, vt docent Menoch. *d.conf.1. n.428.* Sanchez *dict. lib. 8. disput. 21. num. 50.* Vnde dicit Æne. de Falconib. *in tract. de reseruat. benefic. q.4. effectu 4. num. 2.* quod collatio facta Motu proprio à Papa de beneficio reseruato certæ personæ, non facta mentione reseruationis, nulla est, quia non præsumitur Papam velle per clausulam, *Motu proprio*, tollere ius quæsitum.

49 VIII. Defensores, & exceptiones competentes de Iure non aufert, vt ait Seraph. *decis. 280. num. 1.*

50 IX. Gratiam contra mentem concedentis non firmat, ex traditis per Gig. *de pension. q. 22. num. 15. & q. 29. num. 4.* Suar. *alleg. 12. num. 40.* Menoch. *de arbitr. cas. 201. num 80.* Mascard. *de prob. conclus. 887. n. 93.* Nec illam ampliat plus quàm sit de sua natura, vt per Æne. de Falconib. *d. tract. de reseruat. benefic. q. 4. effectu 5. num. 2* [Alex. Trentacinq. *conf. 1. num. 24 p 1.* Theodos. de Rubeis *d. clauf. 481. num. 23.* vbi quòd non ampliat gratiam, sed illam fortificat tantùm, & *num. 26.* quòd non ampliat gratiam vltra expressa

51 X. Dispensationem aliquam non inducit, nec tollit impedimentum personæ; ita gloss. communiter recepta, *in d. cap. si Motu proprio*, Lap. *allegat. 7. num. 8.* Anchar. *conf. 20. post princ.* Gabr. *d. tit. de clausul conclus. 2. num. 12.* Paris. *conf. 1. num. 79 lib. 1. & conf. 74. num. 37. lib 4.* Couar. *in cap. alma mater, p 1. §. 7. num. 2.* Nauarr. *conf. 66. num. vltim. sub tit. de sent. excomm. unicat. in antiq.* Mart. *dict. clauf. 73. num. 15.* Ricciul. *de iure personarum, lib. 4. cap. 6 num. 7.* Ioan. à Cochier *loco proximè citato, num. 19.* [plures refert Theod. de Rub. *d. clauf. 481. n. 16.*]

52 XI. Non operatur, vt posterior dispensatio non facta prioris mentione, minimè sit subreptitia, vt resoluit Sanch. *d. lib. 8. disput. 22. num. 8.* [Rebuff. *in forma mandati Apost. in verb. Motu proprio, col. 8. vers. tertiò non facit.*]

53 XII. Non operatur vltra expressa, sed ad specialiter specificata, & nominatim dicta restringitur, vt dictum fuit *in Oximen. pensionis 10. Maij 1598. coram Litta.*

54 XIII. Incompatibilitatem beneficiorum non aufert, [quia dispensationem non operatur super pluralitate plurium incompatibilium. Rot. *decis. 71. num. fin. de rescript. in antiq.* Cardin. *conf. 117. sub n. 2.* Ant. Gabr. *d. tit. de claus. concl. 2. num. 48.* Flamin *de resign. lib. 3. q. 1. num. 126.* Theodos. de Rubeis *dict. concl. 481. n. 18.*]

55 XIV. Defectus substantiales non supplet, nec inhabilitatem remouet, Mart. *d. clauf. 73. n. 15.* Rot. *decis. 71. de rescript. in antiq.* aliàs *decis. 6. de praebend. in nouis*, Roderic. Suarez *d. alleg. 12. num. 42.* Ricciul. *d.*

56 *lib. 4. cap. 6. n. 8.* Vnde vitium illegitimitatis non supplere, resoluit Gabr. *d. conclus. 2. n. 45.* vbi *n. 46.* dicit, defectum ætatis pariter non supplere, & *n. 52.* idem ait de defectu ordinis, & *n. 44.* de defectu irregularitatis.

57 XV. Defectum bigamiæ non adimit, vt per Ioan. And *in d. cap. si Motu proprio*, vbi Gemin. *col. 2.* Gabr *d. conclus. 2. num. 49.* Ricciul. *d. cap. 6. num. 8. in fine.*

58 XVI. Non validat collationem factam excommunicatu si in ea adsit, vt tenet Couarr. *in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num. 2.* Rebuff. *ad cap. postulastis, n. 47. de Clerico excommun. ministran.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. cap. 2. vers. similiter eadem ratio est*, Gabr. *d. conclus. 2. n. 43.* Ricciul. *d. c. 6. n. 6.*

59 XVII. Non operatur vbi fuerit apposita in contractu, seu sententia nulla; nam ea resoluta, eàque nulla declarata, resoluitur quoque Motus proprius, vt per Seraphin. *decis. 965. n. 12.* quem refert nouissimè Bartol. Gipt. *in Constitut. S. D. N. Vrbani VIII. super prohibitione inuestiturarum rerum iurisdictionalium ad Ecclesias inferiores spectantium, p. 2. gloss. 2. n. 16.*

CLAVSVLA LXXX.

Nemine discrepante.

HÆc clausula indicat liberiorem consensum; Anton Monach. *Bonon. decis. 28. num 46.* Et in omni dispositione, in qua aliquid per plures concorditer fieri debet, intelligitur nemine discrepante, maximè in materia contractus, & stricti Iuris; ita Octau. Vulpel. *de praepos. & aduerb. signif. sub dict. commodè, pag 17.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. litt. D. concl. 253.*

CLAVSVLA LXXXI.

Non aliàs, aliter, neque alio modo.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*
2 *Verba clausulæ,* Non aliàs, &c. *reguluntur tanquam geminata, & sunt multum præcisa, & non recipiunt aliquam modificationem.*
3 *Contrahentium præcisam mentem arguit clausula,* Non aliàs, &c.
4 *Veritatem præcisam indicat clausula,* Non aliàs, &c.
5 *Consensum ab actu adimit clausul.* Non aliàs, &c.
6 *Necessitatem facit clausula,* Non aliàs, &c.
7 *Voluntatem omnino abesse denotat clausula,* Non aliàs, &c.
8 *Naturam præcisam habet, ac formam inducit clausula,* Non aliàs, &c.
9 *Actus contra clausulam,* Non aliàs, &c. *facti, ipso Iure sunt nulli.*
10 *Actus gestus, si se compatitur cum forma indulta à clausula,* Non aliàs, &c. *in tali casu non operatur illius resolutionem.*
11 *Conditionem importat clausula,* Non aliàs, &c. *qua deficiente perinde est, ac si nihil actum esset.*
12 *Venditionis principium respicit tantùm clausula;* Non aliàs, &c. *posita in venditione facta cum pacto de retrouendendo.*
13 *Pensionis in reseruatione cum regressu, facit clausula,* Non aliàs, &c. *totam gratiam corruere, si regressus non tenet.*
14 *Resolutionis contractus habet vim clausula,* Non aliàs, &c. *& excludit purgationem moræ.*
15 *Voluntatis est limitatiua clausula,* Non aliàs, &c. *& præseruatiua sui iuris in casu contrario.*
16 *Beneplacitum Apostolicum est necessarium, quando fuit reseruatum cum clausula,* Non aliàs, &c. *etiamsi aliàs de Iure non esset necessarium: Si verò reseruatum sit simpliciter sine hac clausula, & non sit de Iure necessarium, tunc potest omitti.*
17 *Clausula,* Non aliàs, &c. *operatur, vt per eam protestans defendatur à priuatione iuris sui, quàm aliàs incurreret.*

18 *Emphyceuta vendens, seu alienans irrequisito domino, adhibita tamen protestatione, saluo consensu* domini, non alias, aliter, nec alio modo, *euitat pœnam caducitatis.*

19 *Limita, nisi res emphyteutica, quæ cum iis clausulis alienatur, & traditur, esset difficilis recuperationis.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 8. gloss. 6. n. 3.* Menoch. *cons.* 38. *num. 21. & 22. & cons. 369. n. 25. cum seqq.* Bertazol. *de claus. instrum. claus. 14. gloss. 6.* Flamin. *de resign. lib. 7. quæst. 1. num. 64. & 65.* Fulu. Pacian *de probat. lib. 1. cap. 25. num. 53. cum seqq* Surd *cons* 246. *numer.* 20. *& cons. 322. num. 23.* Octau. Volpel. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. Non aliter, pag. 65* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit C. conclus. 311* Cald. Pereira *de resol. emphyt. cap. 6. num.* 35. Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect.* 526. *n.* 868. Cened *post lib. pract. & canon. q. sing* 61. [Theod. de Rub. *in sing Rota tom.* 2 *part.* 4. *claus.* 48 *&* 492. Brito *ad cap. potuit, §. 2. num. 26. de locato.*

2 Verba huius clausulæ regulantur tanquam geminata, vt ex Tiraq. *de retract. tit.* 1. *glos. 9. num.* 171. & aliis notatis, Surd. *decis.* 124. *num.* 2. & sunt multum præcisa, & non recipiunt aliquam modificationem, vel intellectum, Alex. *cons.* 3. incip. *Viso instrumēto, num. 4. lib. 1.* Ias *in l. stipulatio sum. ff. de verb. oblig.* Bertazol. *d. gloss. 6. num. 1* Card. Tusch. *d. litt. C. conclus.* 311. *numer.* 1. Natt. *cons.* 372. *num.* 5. Cened. *d. sing. 65. num.* 2. & fuit dictum *in Placentina dotis 6. Iunij* 1614. *coram Patriarcha Pamphilio,* impressa per Fario. *decis.* 619. *num. 2. p. 1. recent.* quicquid dicant Dec. *cons.* 181. *col. fin.* & Roland. *con. 61. n. 57. vol. 2.*

3 Arguit hæc clausula præcisam contrahentium mentem, ex Farin. *in praxi crim. p. 4. decis.* 10. *num.* 5. & tanquam resolutiua operatur perinde, ac si nihil fuisset actum, Alex. *cons* 3 *num. 4. lib.* 1. Clas. §. *emphyteusis, quæst.* 13. *num.* 11. Caputaq. *decis* 82. *num. 4. p.* 3. & fuit dictum *in Theatina iurisdictionis* 10. *Maij* 1621 *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano.*

4 Indicat præcisam necessitatem, vt censuit Rota apud Cenc *post tract. de Censib. decis* 117. *num.* 4 Natt. *cons.* 372. *num.* 5. *vol.* 2. [& habet materiam præcisam, Surd. *cons.* 141. *n* 43. Paris *de resignat. lib. 7. q.* 1. *n.* 64. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 492. *n.* 5. vbi *n.* 6. dicit hanc clausulam adeò esse præcisam, vt non recipiat aliam interpretationem, vel aliam modificationem à verbis separatam, & *n.* 7. quod recipit declarationem à principali dispositione.]

5 Consensum ab actu adimit, quo non sequuto operatur perinde, ac si nihil actum fuisset, gloss. Bald. & alij *in l. si quidem, de except.* Neuis. *cons.* 87. *num.* 13. Grat. *cons.* 128. *num.* 13. Alex. *cons.* 3. *num.* 4. *vers. in tantum, vol.* vbi ait, quod hæc clausula importat, quod si non valet, vt agitur, non intelligatur contractus celebratus, neque etiam ex parte, qua valere possit, Beneuent *de assecurat. gloss.* 35. *num.* 2. *fol.* 136. Caputaq. *decis.* 82. *n.* 4. *p.* 3. Intrigliolo *Sicilia decis.* 21. *n.* 12. Cened. *d. singul.* 65. *n.* 4. *&* 5. & Steph. Gratian *discept. forens. cap.* 48 *n.* 12. *&* 13 & fuit dictum *in Romana de Capizucchis* 10. *Aprilis* 1603. *coram Illustrissimo Card Lancellotto*, impressa per Farin. *dec.* 115. *n* 6. *p.* 1. *recent.*

6 Necessitatem facit, vt dictum fuit *in Bononien. bonor. ac bonus* 20. *Febr.* 1598. *coram Illustrissimo D. meo Card. Millino,* impressa per Marchef. *de Commiss. p.* 1. *pag.* 117. *n.* 4.

7 Denotat omnino abesse voluntatem, Alex. *cons.* 3. *num. 5. vers & licet, lib.* 1. & fuit dictum *in Auximana Societatis* 3. *Martij* 1595. *coram Iusto*, impressa per Marchef. *d. p.* 1. *pag.* 748 [Et quod magis sustinet voluntatem quàm artem, Rota *decis* 509 *num.* 5. *p.* 1. *in posth. p. 3. recent.* quia est limitatiua voluntatis, & præseruatiua sui iuris in casu contrario, Caputaq. *decis.* 82. *num.* 3. *& decis.* 84. *num.* 10. *p.* 3. Paris. *de resignat. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 19. Theodos. de Rubeis *dict. claus.* 492. *n.* 13. *&* 14.]

Naturam præcisam habet, & formam inducit, 8
Boër. *decis.* 243. *num.* 11. *post med.* Cened. *d sing.* 65. *num.* 1. D. Lotter *de re benefic. lib.* 1 *q.* 41. *n.* 35. Verall. *decis.* 82. *num* 4 Matt. *de claus. p.* 1. *claus* 74. aliàs 76. *num.* 8. Cephal. *cons.* 118. *num.* 13. *lib.* 1. Flam. *d. q.* 1. *num.* 64. Surd. *cons.* 246 *num* 20. *& cons.* 233. *num.* 27. *& cons.* 143. *num.* 45. Aloys. Ricc. *d. collect.* 868. Card. Tusch. *d. litt. C. conclus.* 311. *num.* 4. Mar. Anton. *var. resolut. lib.* 8. *resol.* 33. *num* 8. Farin. *in praxi crim. p.* 4. *decis.* 23. *in addit. litt. B. & decis.* 364. *num.* 6. Decian. *cons.* 528 *ante fin.* Grat *cons.* 16. *n.* 48. *lib.* 1. & Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 108 *num.* 12. Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. p.* 2 *cap.* 2. *num.* 42 *& cap.* 4. *num.* 4. Rot apud Zach *post tract. de oblig. Cameral. decis.* 64. *num.* 6 *& decis.* 72. *num.* 5. & fuit dictum *in Illerden. visitationis* 13. *Nouembris* 1602. *coram Iusto,* impressa per Farin *decis* 57. *num.* 9 *p.* 1. *recent.* vbi habetur, hanc clausulam respicere expressam formam quoad assistentiam, non quoad alia, de quibus nihil dicitur, [plures refert Theodos. de Rubeis *dict. claus.* 492. *num.* 10] Vnde actus contra eam factos, 9
ipso Iure esse nullos, notant Roland. *cons* 43. *n.* 12. *lib.* 2. *& cons.* 63 *num.* 29. *cum seqq. lib.* 4. *& cons.* 59. *num.* 11. *lib* 3. Menoch. *de arbitr. cas.* 237. *num.* 34. Osasc. *Pedem. decis.* 163. *num.* 13. Cephal. *cons.* 80. *num.* 2. *vol.* 1. Fulu Pacian. *de probat. lib* 1. *cap.* 25. *num.* 53 Farin *fragmentor crimin p.* 2. *litt. L. num.* 105.
Verum si actus gestus se compatitur cum illa forma 10
inducta ab ipsa clausula; in tali casu non operatur illius resolutionem, vt per Seraph *decis.* 1190. *vol.* 2.

Conditionem importat, qua deficiente periode 11
est, ac si nihil actum fuisset, Ias. *in l. fin. C. de iure emphyt. num.* 142. *& cons.* 162. *num* 5. *lib* 2 *& cons.* 86. *num.* 16. *lib.* 3. Cort. sen *cons.* 8. *numer* 6 Paris. *cons.* 12. *num.* 104. *lib.* 2 Caputaq. *decis.* 82. *num.* 3. *p.* 3. Cassad. *decis.* 2 *num.* 7. *de Simonia*, Natta *cons.* 372. *num.* 4. *&* 5. Rol *cons.* 65. *num.* 24. *vol.* 4. Verall *decis* 72. *n.* 3. *&* 4. *p.* 3. Menoch. *de arbitr. casu* 237. *num.* 34. *cons.* 38. *num.* 21. *&* 22. *& cons.* 322. *num.* 40. *& cons.* 369. *num.* 25. Surd. *cons.* 268. *num.* 9. Flam. *de resign. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 12. *lib.* 9 *q.* 17. *n.* 28 Aloys. Ricc. *d. collect.* 868. *& in praxi rerum fori Ecclesiast. resol.* 33. *num.* 1. *in* 2. *impres.* Ant. Monach. *Flor. decis.* 23. *n.* 3 Ruin *cons.* 181. *num.* 1. *lib.* 1. *& cons.* 152. *lib.* 4. *in princip.* Card. Tusch. *dict. litt. C conclus.* 311 *num.* 2. vbi *num.* 3. cum eod. Ruino *cons* 46. *in fin lib* 5. subdit, quod tacitè, & expresse huic conditioni renunciari potest, Cened. *dict. sing* 65. *num.* 1. 5. Cald. Pereira *de potestate eligendi, cap.* 17, *num.* 16. Matt. *dict. claus.* 76 *num.* 7. Seraph. *decis.* 838. *num* 7. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 803. *num.* 38 *& cap.* 949 *num.* 7 *& cap.* 971. *num.* 2. Marchef. *de Commiss. p.* 1. *pag.* 583. *num.* 24 *in vltima impress.* Rota apud Farin. *in praxi crim. p.* 4. *decis.* 23. *numer* 4 & apud Zach *post tract. de oblig. Camer. decis.* 160. *num* 6. & apud Pacificum *post tract. de Saluian interd decis.* 244. *num.* 5. & fuit dictum *in Vicentina pensionis* 21. *Maij* 1610 *coram Reuerendissimo D. meo Pirouano*, impressa per Farin. *decis.* 286. *n.* 2. *p.* 2. *recent. & in Hispalen. & Caurien. permutationis* 15. *Martij* 1597 *coram Gipsio,* impressa per Marchef.

d.

d. p. 1. pag. 114. num. 2. & Ianuen. parochialis 22. Iunij 1612. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, & in Ilerden. Canonicatus 2. Decembris 1624. coram Buratto; [plures refert Theod. de Rub. d. clauf. 491. n. 9. Roland. conf. 59. q. 11. vol. 3. Beroi. conf. 31. num. 6. vol. 3.] & tunc cessat consensus agentis, Cephal. conf. 296. n. 11. vol. 2. & fuit dictum in Toletana pensionis 28. Ianuarij 1592. coram Gipsio.

12 Positam in venditione facta cum pacto de retrouendendo, respicit tantùm principium venditionis, vt scilicet non censeatur res vendita purè, & simpliciter, sed cum illa reseruatione, Seraph. decis. 1063. n. 11. facit enim gratiam correspectiuam, & indiuiduam, idem Seraph. decis. 583. n. 9. [In donatione apposita operatur vt dominium rei donatæ retro transferatur in donantem. Rot. decis. 338. n. 2. p. 2. in posth. Farin. aliàs p. 4. recent.]

13 In reseruatione pensionis cum regressu, facit totam gratiam corruere, si regressus non teneat, Pue. decis. 6. de pens. & fuit dictum in Hispalen. pensionis 24. Maij 1586. coram Cardin. Seraphino, inter eius decis. impress. decis. 114. n. 1. quæ etiam reperitur impressa per Marchel. d. p. 1. pag. 216.

14 Habet vim resolutionis contractus, & excludit purgationem moræ, vt per Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 517. à princ. & cap. 532. n. 21. vbi ait, quod consensum excludit, & quod videatur habere vim decreti irritantis, adeò vt omnia resoluat vsque ab initio, post Socin. sen. conf. 251. n. 4. vol. 2. resoluit, D. Lotter. de benefic. lib. 1. q. 37. n. 60. & q. 40. n. 372. [quia est resolutiua, & facit perinde ac si nihil actum sit, Hieron. Gabi. conf. 185. n. 1. lib. 1. Clar. in §. emphyteusis q. 13. num. 5. vers. item quæro, & §. feudum q. 31. n. 6. vers. bene verum est, Rebuff. conf. 4. n. 14. & conf. 38. num. 5. & conf. 87. n. 47. Theod. de Rubeis dict. clauf. 492. n. 11.]

15 Est limitatiua voluntatis, & præseruatiua sui Iuris in casu contrario, Paris. conf. 10. n. 285. lib. 4. Verall. d. decis. 82. n. 3. & decis. 84. num. 10. p. 3. Mart. d. clauf. 71. n. 10. & Stephan Gratian. d. tom. 5. cap. 587. num. 11. & cap. 748. n. 12.

16 Beneplacitum Apostolicum est necessarium, quando fuit reseruatum cum hac clausula, etiamsi aliàs de Iure non esset necessarium, vt fuit dictum in Pisana beneorum 28. Octobris 1585. coram Bruno, & in Aretina Capellania 16. Ianuarij 1616. coram Buratto & in Ferrarien. Decimarum 23. Iunij 1617. coram D. Patriarcha Pamphilio, & coram Gregorio decis. 192. n. 1. quicquid dicat Gabi. conf. 92. n. 4. & seq. lib. 1. Si verò beneplacitum reseruatum sit simpliciter sine hac clausula, & non sit de Iure necessarium, tunc potest omitti, Gabi. d. conf. 92. num. 7. Rota decis. 519. n. 3. p. 1. diuers. Seraph. decis. 1027. n. 6.

17 Operatur, vt per eam protestans defendatur à priuatione iuris sui, quam aliàs incurreret, vt per Monet. de optione canonica, cap. 5. q. 5. n. 65.

18 Vnde emphyteutam vendentem, seu alienantem irrequisito domino, adhibita tamen protestatione, salvo consensu domini, non aliàs, aliter, nec alio modo, euitare pœnam caducitatis, resoluunt Hippolyt. verb. feudatarius, pag. 483. Clar. §. emphyteusis, q. 13. num. 5. Corbul. de iure emphyteutico, tit. de clauf. quibus emphyteuta iure suo priuatur, cap. de clauf. priuat. ob alienationem, ampliat. 13. & limit. 36. & 37. Bursat. conf. 181. num. 12. cum seqq. Gram. decis. 49. num. 3. & 4. Fusch. litt. A. singul. 50. Roland. conf. 7. num. 7. cum seqq. vol. 3. & conf. 63. num. 24. vol. 4. Gama Lusitana decis. 147. n. 4. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 163. Bertazol. dict. gloss. 6. num. 2. Cened. ad Decretal. collect. 144. num. 27. Freccia de subfeudis, lib. 2. §. 1. auctoritat. n. 23. Menoch. conf. 28. num. 10. & num. 29. cum seq. & conf. 38. num. 21. & 22. & conf. 369. num. 25. Mich. Graff. tom. 1. com. opin. lib. 4. tit. 44. n. 279. vbi Vezignum. 284. pag. mihi 686. Bellacomb. tom. 2. tract. de feud. tit. 9. quib. ex causis feudum amittatur, pag. 636. Flam. de resign. lib. 7. q. 1. num. 67. Redoan. de reb. Eccles. non alienan. q. 13. à num. 18. vsque ad 24. & q. 39. cap. 9. à num. 42. Thesaur. decis. 169. Mart. d. clauf. 76. num. 1. & in votis nouiss. decis. voto 169. Card. Tusch. tom. 3. lit. E. conclus. 107. num. 76. & 80. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 28. num. 18. cum seqq. Galganet. in tract. de condition. & demonstr. p. 1. cap. 51. n. 1. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 516. Molin. de Iust. tract. 2. disput. 459. num. 10. Rebell. de oblig. Iustitia, p. 2. lib. 13. q. 4. num. 10. Cardos. in praxi Iudicum, verb. clausa 15. & verb. emphyteusis 6. post princip. Cald. Pereira de resol. emphyt. cap. 5. num. 84. & cap. 6. à num. 26. Amic. de iure emphyt. q. 1. num. 13. cum seqq.

19 Limita tamen, suprà proximam resolutionem procedere, nisi res emphyteutica quæ cum his clausulis alienatur, & traditur, esset difficilis recuperationis, putà si esset Castrum, vel locus munitissimus, vel si esset facta traditio in personam potentem, tunc emphyteuta cadet à iure suo, nonobstante hac clausula, cùm conditio domini sit facta deterior, & re ipsa adsit dolus, vt per Rippam in cap. cum M. num. 80. de constit. Clar. d. q. 13. num. 5. in fin. Roland. conf. 5. 36. lib. 2. Mantic. d. tit. 207. num. 79. & 80. Mart. d. clauf. 76. num. 1. & 3. Amic. dict. q. 1. à m. 20.

CLAVSVLA LXXXII.

Non obstantibus, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Inferior à Principe clausulam,* Non obstantibus, &c. *vti non potest.*

3 *Testator in suo testamento non potest apponere clausulam,* Non obstantibus, &c.

4 *Clausula,* Non obstantibus, &c. *to'lit omnia, qua dispositioni eius qua est apposita, obstare possunt.*

5 *Derogans non præsumitur cogitasse de speciali prouisione.*

6 *Clausula,* Non obstantibus, &c. *habet locum in iis, quorum verisimiliter Papa notitiam habuit.*

7 *Obstacula personalia non tollit clausula,* Non obstantibus, &c.

8 *Subreptionis vitium non tollit clausula,* Non obstantibus, &c.

9 *Defectu plures vbi concurrunt, non operatur clausula,* Non obstantibus, &c.

10 *Nulla si existeret dispositio, super qua clausula,* Non obstantibus, &c. *apposita est, illa nihil operatur.*

11 *Clausula generalis non obstantiarum si est posita in vltima parte rescripti, non refertur ad precedentia, qua sunt contraria Iuri communi.*

12 *Iura contraria non tollit clausula,* Non obstantibus, &c. *posita in rescripto, seu Bulla aliqua.*

13 *Clausula generalis,* Non obstantibus, &c. *non sufficit, vbi lex Canonica, vel Ciuilis habet clausulam derogatoriam ad futura rescripta, nisi faciat*

Digitized by Google

faciat mentionem de illa lege specialiter, vel saltem per verba æquipollentia.

14 *Conciliari Concilij Trid. dispositioni derogat clausula,* Non obstantibus, &c.

15 *Legi, seu constitutioni habenti clausulam derogatoriam ad futuras, censetur derogatum per clausulam,* Non obstantibus, &c. *si addita sint verba illa,* etiamsi de ipsa, &c.

16 *Statuto particulari non facit clausula,* Non obstantibus, &c. *vt censeatur derogatum.*

17 *Princeps non præsumitur voluisse priuilegio suo clausula,* Non obstantibus, &c. *munito, tollere statuta ciuitatis.*

18 *Regulis Cancellariæ an censeatur derogatum per clausulam,* Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis.

19 *Dispositionem iuramento firmatam non tollit clausula,* Non obstantibus, &c.

20 *Immunitatis in concessione facta à Principe requiritur clausula,* Non obstantibus, &c.

21 *Verisimile non est quod velit Princeps tollere legem diu excogitatam.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Doctores per text. *ibi in cap. cum aliquibus, de rescript. lib. 6. & in cap. vlt. de sent. excom. eod lib.* Rebuff. *in praxi, tit. de forma nono prouis. verb. non obstantibus,* Staphil. *de literis gratia, tit. de vi, & effectu clausul. §. de claus. non obstantiarum,* Cott. *in memorab. verb. claus. non obstante, pag.* 111 Flamin *de resignat. benefic. tom. 2. lib.* 31. *q.* 1 *n.* 41. Monoch. *cons. 1. num.* 434. Azored. *l. 1. n. 5. cum seqq. tit.* 14. *lib.* 4. *noua Recop.* Marescot. *var. resolut. lib. 1. cap. 19. num. 8. & cap. 19. num. 2. & cap. 53. num. 4.* Mart. *de claus. p. 1. claus. 79.* Rendin. *in promptuario recept. sent. tom. 1. tit. 16. n. 12.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. num. 57.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 4:3. num. 15. & 16. & cap. 458. num. 6. & cap. 742. num. 22.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. litt. C. concl. 549. cum seq* Erasm à Cochier *de Iurisd. Ordinarij in exemptos, part. 3. quæst. 9.* Ioan. à Coehiet *ad preces primarias Imper. sect. 5. §. 3. litt. Q.* Glorit. *resp. 1. p. 2. à num. 28.* Monet. *d. comment. vlt. volunt. cap. 7. num. 160. cum seqq.* [Theodos. de Rubeis *in singul Rota tom. 2. p. 4. claus. 49. &* 496. Rot. apud Paul. de Rub *decis 533. n. 4. tom. 2. diuers.*]

2 Inferior à Principe hac clausula vti non potest. vt docent Alex. *cons. 301. num. 5. vol. 1.* Natt. *cons 185. num. 9. & cons. 304. n. 2.* Cæs. Barz. *decis. 117. num. 53.* Marius Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 38. num. 11.* Glorit. *d. resp. 1. p. 2. num. 40.* ac proinde testator illam in suo

3 testamento apponere non valet, ita scribentes *in l. nemo potest. ff de leg. 3* vbi Ang. *num. 1.* Alex. *num. 2.* Rip *num. 8* & alij plures, quos refert, & sequitur Rendin. *in prompt. receptar. sententiar. tom. 1. tit. 16. num 8.*

4 Hæc clausula tollit omnia, quæ dispositioni, in qua est apposita, obstare possunt, Ias. *cons. 110. col. 4. in fin. vers. 3. lib. 4.* Bero. *cons. 147. n. 28. vers. & licet. lib. 3.* Rol *cons. 67. num. 62. lib. 3.* Mart. *de claus. p. 1. claus. 79 num. 1 secundum Rom. impress.* & fuit dictum *in Hispalen. praeminentiarum 17. Iulij 1615. coram D. Patriarcha Pamphilio,* impressa per Farin. *decis. 506. num 5. part. 1. recent.* Conc. *de Censib. part. 3 cap. 3. quæst. 3. art. 8. num. 14.* Mar. Anton. *d. lib. 1. resol. 46. num. 7. & 11.* [Theodos. de Rubeis *d. claus. 496. num. 2* vbi *à num. 103.* subdit quod remouet obstantias perpetuas, non autem temporales, & *num. 105.* quod respicit præterita, & non futura.] Vnde solemnitatibus requisitis à Iure, vel statuto, satis censeri derogatum per hanc clausulam, tenent Ias. *cons. 100. col 4 in fin. vers. tertiò moneor, lib. 4.* Bero. *cons. 147. num. 28. vers & licet, lib. 5* quos refert. Rot. *in Sabinen. Castri Montis Rotundi 8. Febr 1627. coram D meo Coccino Decano* Non tamen tollit ista quando 5
est aliter specialiter prouisum, quia non præsumitur cogitasse derogans de speciali prouisione, Cald. *cons. 116. aliàs 1. de priuil. n. 2. vers ad tertium,* Cald. Tusch. *litt. C. concl. 348. num. 6.* vbi *n. 7.* post Gemio. *cons. 115. n. 8. vers. & pro hac facit,* docet hanc clausulam, *Non obstantibus,* &c. in genere factam in secunda dispositione, non solùm operari conualidationem secundæ dispositionis, sed etiam non annullare primam dispositionem contrariam, nisi adsint verba annullatiua.

Locum habet in iis, quorum verisimiliter Papa notitiam habuit, & in quibus non requiritur specialis derogatio, Natt. *cons 109. n. 6.* & fuit dictum *in Tarusina plebis 28. Iunij 1593 coram Illustrissimo D. Cardinali Mellino.* [Valenzuel. *cons. 152. num. 31.* vbi quod inducit nouam concessionem, & *num. 35.* quod tollit statutum, & impedimenta in supplicatione contenta, & *num 37.* disputat quid operetur in gratia circa pluralitatem beneficiorum, & n. 40. quod hæc clausula apposita cum decreto irritanti ostendit Papam voluisse vti potestate sua] 6

Obstacula personalia non tollit, Calder. *cons. 24. aliàs 1. de rescript & cons. 116. in fin vers prædictis non obstantibus,* aliàs 1. *de priuileg.* vbi quod non auget, nec confert plusquam gratia conferat; Ancharan. *cons. 364. num. 1. & 3.* Mart. *d. claus. 79. num. 12.* Card. Tusch. *litt. C conclus. 349. num 3.* vbi *num 55.* limitat, quando vltra derogationem in genere adesset clausula *Motus proprij,* quia tunc habilitat personam impetrantis [Theodos. de Rubeis *dict. clausul. 496. num. 120.*] 7

Subreptionis vitium non tollit, Corn *consil. 245. num. 14. lib. 6.* Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 3. tit. de rescript. resol. 5. num. 38* Cardin. Tusch. *dict. litt. C. conclus. 349. à num 18* Mart. *de claus. 79. num 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 15. num 32* vbi etiam ait quòd non inducit dispensationem, limitat Card. Tusch. *litt. C. concl. 545. à n. 18.* [Theod. de Rub. *d claus. 496. à num. 114* 8

Non operatur, vbi plures defectus concurrunt, quia tunc requiritur specialis expressio, Alexand. *cons. 195.* incip. *Assumo, n. 10 vers ad idem optimè, lib. 2.* Stephan. Gratian *discept. forens. cap 817 n. 20* Cardin. Tusch *litt. C. conc. 248 n. 13.* vbi *concl 549. num 11.* quod non tollit defectum, seu nullitatem prouenientem in forma seruanda post actum.

Nihil operatur si dispositio, super qua hæc clausula apposita est, nulla existeret, Paris *cons. 79. n. 15.* Ang. *cons 50. n 32. vers. nec etiam obstat,* Dec *cons. 145.* incip. *Pro tenui, in fin* quos refert Tusch. *litt. C. concl. 349. num. 9* Mart. *d claus. 79. n 26* vbi *num. 25.* post Corn. *cons. 110 num. 16 vol. 2.* [Theod de Rub. *d claus. 496 n. 3:2*] Crauet. *cons. 70 n. 3. & cons. 196. vol. 3. vers 4 nisi,* resoluit quod si hæc clausola generalis non obstantiarum est posita in vltima parte rescripti, siue Bullæ, non refertur ad præcedentia, quæ sint contraria Iuricommuni. 10 11

Clausula hæc generalis posita in rescripto, seu Bulla aliqua, regulariter, non tollit contraria Iura, sed requiritur in ea adesse saltem clausulam illam, *Non obstante quacumque lege in contrarium faciente,* vt per Ioan. And Anchar & Gemin. *in cap. vnic. de excessibus Prælat. lib. 6.* & alios, quos refert, & sequitur Moner. *de comment. vltim. volunt. cap. 7. num. 161. & seq.* vbi *num 163.* ampliat clausulam nostram generalem non derogare priuilegiis, insertis in corpore Iuris, 12

de

de quo infrà suo loco dicemus; additque per illam paritat non intelligi derogatum priuilegiis continentibus liberalitatem Principis, & *n.* 164. ampliat quoque etiam, vbi rescripto Papæ sola lex Ciuilis contraria esset, & *n.* 165. ampliat deinque non sufficere dicere, *Non obstante quacumque lege*, sed addenda esse illa verba, *quæ in contrarium loqueretur*, vel illa, *in cõtrarium facere*; & idem Matt. *d. loco à n.*166. multipliciter limitat supradictam regulam, & præcipuè quando adesset clausula *Motus propry*, vel, *Ex certa scientia*, aut *De plenitudine potestatis*, seu quando rescriptum esset geminatum per secundam iussionem, seu quando emanaret in fauorem Reipublicæ, seu ad publicam vtilitatem, siue quando aliquid conceditur contra Ius non in totum derogando, sed in aliquo detrahendo, vel differendo.

13 Nec sufficit hæc clausula generalis, *Non obstante quacumque lege*, aut, *Non obstantibus quibuscunque constitutionibus, vel ordinationibus Apostolicis in contrarium facientibus*, vbi lex Canonica vel Ciuilis haber clausulam derogatoriam ad futura rescripta, nisi faciat mentionem de illa lege specialiter, vel saltem per verba æquipollentia, ita Ioan. And & Gemin. *in d. cap. vnico*, Castro *cons.* 53. *in princ.* Anchar. *cons.* 205. *col.* 3. Matt. *d. claus.* 79. *n.* 11. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 176. Vnde prouenit, quod cùm Concilium generale contineat tacitam derogationem ad futura contraria rescripta, ideo de dispositione contraria Concilij generalis facienda est mentio, ac derogatio specialis seu variùs indiuidua, vel per æquipolens, ita vt non sufficiat hæc nostra clausula, generalis, Cotta *in memorab. verb. clausula*, *Non obstante*, Rebuff. *in auth. Habita, verb. examinatione, pag. mihi* 580, *cum seq. C. ne filius pro patre*, & *in praxi beneficiali*, *tit. de dispens. super defectu natalium, n.* 24. Henriq. *in summa, lib.* 13. *cap.* 57 §. 1. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 2. *verb. absolutio. vers. dico* 5. Aloys. Ric. *in collect. decis. part.* 4. *collect.* 1367. *prope fin.* Flores. *var. lib.* 1. *quæst.* 10. *n.* 50. Verall. *decis.* 268. *num.* 3. *part.* 1 Mar Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 88. *n.* 6. Bonacin. *de censur. disput.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *num.* 4. *in fin.* Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 154. *vers. in causa*, & *rubr.* 11. *cap. vlt num.* 27 Fr. Emman. *quæst. Regul. in tom* 1 *q.* 8. *art* 10 & *tom.* 3. *quæst.* 36. *art.* 2. & *quæst.* 39. *art.* 4. Marescot. *lib.* 1 *var. resol. cap* 38. *n.* 41. Sanchez *de Matrimon. lib.* 5. *disput.* 26. *num.* 7. Soar. *de legibus, lib.* 8. *cap.* 19 *num.* 5 Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 4. *num.* 3. Azor. *instit moral. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæs.* 6 Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 397. *n.* 35. *cum seqq.* Valer. Regioald *in praxi fori pœnitent. lib.* 5. *n.* 2 Nicol Garc. *de benef. part.* 4. *c.* 5. *num.* 30. Monet. *d. cap.* 7. *num* 178. Ricciul. *de iure personar. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 16 & *lib.* 8. *cap* 4. *n.* 6. & dixi *de officio, & potestate Episcopi, p.* 2. *alleg.* 33. *n.* 24. & tentum fuit *in Valentina decimarum* 8. *Februarij* 1588. *coram Orano*, & *in Conchen exemptionis decimarum* 13 *Martij* 1589. *coram eodem*, & *in eadem* 9. *Decembris* 1602. *coram Penia*, & *decis.* 279. *n.* 6. *inter impressas Reuerendissimi Domini Decani*.

14 Pro derogatione tamen decretorum sacri Concilij Tridentini, sufficit hæc nostra clausula generalis, vt clarà disponit idem Concilium *sess.* 25. *de reform. cap.* 21. dum omnia, & singula sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina tam sub fel. rec. Paulo III. & Iulio III. quàm sub beatissimo Pio IV. Pontificibus maximis in eo Concilio statuta sunt, declarat ita decreta fuisse, vt in iis salua semper authoritas Sedis Apostolicæ, & sit, & esse intelligatur; ideo ita docente Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *n.* 120. Marescot. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 19. *ad finem*, & *lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 41. Bonac. *de censur. disput.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 2. *num.* 2. *vers. ratio desumitur*, Matt. *de claus. part* 4. *claus.* 14. *n.* 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 940. & 963. Filliuc. *tract.* 16. *numer.* 320. Ricciul. *de iure personar. lib.* 5. *cap* 14. *num.* 16. & *lib.* 8. *cap.* 4. *num* 6. vbi refert decisiones Rotæ, Monet. *d. cap.* 7. *num.* 177. & *cap.* 11. *num.* 250. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 5. *c.* 8. *num.* 87. vbi asserit sic respondisse Sacram Congregationem, Sigismund. à Bononia *de election. dub.* 5. *num.* 3 Ioan. Anton. Massobr. *in praxi habendi concursum, requis.* 17 *dub.* 4. *num* 8. nouissimè Fr. Barthol de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis, disput.* 6 *dub.* 13. *in fin.* Rot. apud Farin. *decis.* 179. *n.* 6. & *decis.* 687. *n.* 24. *p.* 2. *recent.* & *Florentina pensionis* 13. *Ianuar.* 1602. *coram Ortembergo*, impressa per Marches. *p.* 1. *pag.* 535. *in vltim. impress.*

Quamuis, vt suprà dictum extat, per nostram clausulam generalem, seu aliam similem, non videatur derogatum legi, seu constitutioni habenti clausulam derogatoriam ad futuras, tamen sufficeret si addita fuissent verba illa, *etiam si de ipsa, seu ipsis oporteret facere specialem mentionem*, licèt non sit nominata in indiuiduo; ita Felin *in c. nonnulli, in princ. n.* 6. *de rescript.* Monet. *d. cap.* 7. *n.* 185. & nos latiùs dicemus clausula sequenti. 15

Hæc clausula non facit, vt censeatur derogatum statuto particulari, ita Rota *decis.* 1 *sub. n.* 2. *de praeben. in nou.* Felin. *in d. c. nonnulli*, *num.* 23. Matt. *d. claus.* 79. *n.* 4 non enim præsumitur Princeps voluisse priuilegio suo hac clausula munito tollere statuta ciuitatis, ex resolutis per Menoch. *d. præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 39. *n.* 4. 16 17

An autem per illam clausulam, *Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis*, censeatur derogatum regulis Cancellariæ? vide Ioann. à Cochier *in proœmium regular. Cancellariæ, n.* 31. Matt. *d. claus.* 79. *num.* 14. Selu. *de benefic p.* 4. *quæst.* 46. *col.* 4. Sarnen. *in proœmium regular. Cancellariæ, quæst.* 5. & *quæst. vlt.* Flamin. *de resign. benefic. lib.* 3 *quæst.* 7 *n.* 176. vbi negatiuè resoluit. 18

Hæc clausula, *Non obstantibus*, non tollit dispositionem iuramento firmatam, Roman *cons.* 395. *n.* 12. *vers. secundò respondetur*, Card. Tusch. *lit. C. concl.* 348. *num.* 11. vbi *num.* 14. ait, nec tollere dispositiones aliter confirmatas, neque ea, in quibus partes per stipulationem specialiter prouiderunt, & *num.* 25 post Crauet. *cons.* 196. *num.* 1. *vers. non obstat*, etiam tradit non tollere vitium subreptionis, sed restringere se ad expressa, & 11. post Roman. *d. cons.* 395. *num.* 11. & *seq. vers. nec huic refragatur*, tenet hanc clausulam quantumcunque prægnantissimam non tollere ea, quæ disponens in specie tollere non posset. [Theod. de Rubeis *d. claus.* 496. *n.* 123. *cum seqq.* vbi quod non tollit ius alteri quæsitum, nec vnquam præiudicat alteri in specie super iure suo, nisi illud exprimatur, & quod non habet locum in præiudicium tertij, nisi hoc præiudicium esset modicum, & *num.* 148. quod vbi sunt plura obstantia, nihil operatur, & *n.* 159. quod non operatur quoad ea quæ in facto consistunt, & *n.* 160. quod in legitimatione nihil operatur, quia ast multum odiosa, & *n.* 165. nullo verbo operatur potestatis plenitudinem, & *n.* 166. quod non operatur nisi quando est processum cum causæ cognitione.] 19

Requiritur hæc clausula in concessione immunitatis facta à Principe, vt voluerunt Bart. Bald. Angel. & Alex. *in l. vacuatis C. de decurion. lib.* 10. Alex. *cons.* 30. *num.* 9. *cum seq. vol.* 5. Ias. *cons.* 83. *col. fin vol.* 3. Purpurat. *cons.* 156. *n.* 5. Franc. Marc. *decis.* 120. *num.* 12 20

p. 1.

p.1.Tapia in rub.ff.de constit. Princip.cap.4.num.107. Festas.de collect.in 4.part.cap.5.n.37. Surd.cons. 419. n.17 Glorit resp.1.p.2.à n.38.vbi multis probare conatur, hoc limitari in concessione immunitatis facta ob benemerita. Ratio est, quia verisimile non est, quod velit Princeps tollere legem diu excogitatam, ad text.in l si quando, in fine princ.C.de inoffic. testam. Vital in tract.clausul. verb.in clausula generali, Erasm.à Cochier.de Iurisd.Ordin in exempto, p.3.q.9. num.2.

CLAVSVLA LXXXIII.

Non obstantibus priuilegiis, &c.

1 *Priuilegiis derogatum censetur, quæ in Iuris corpore clausa non sunt, per clausulam,* Non obstantibus priuilegiis, &c. *nisi additum sit,* etiam clausulis, &c.

2 *Rescripta, mandata, seu priuilegia Principis contra Iura non valent absque clausula,* Non obstantibus priuilegiis, &c.

3 *Rescriptum in dubio contra Ius à Principe emanatum præsumitur subreptitium, & per importunitatem concessum.*

4 *Mandatum Principis valet, licèt sit contra Iura, quando constat de eius voluntate.*

5 *Priuilegia clausa in corpore Iuris, non sunt priuilegia, sed Ius commune.*

6 *Faciliùs tolluntur ea, quæ Iure speciali, quàm quæ Iure communi valent.*

7 *Priuilegium primum continens clausulam derogatoriam, non censetur derogatum per clausulam,* Non obstantibus priuilegiis, &c. *nisi addantur verba,* etiamsi talia forent, &c.

8 *Priuilegia Principis, quæ transierunt in vim contractus, non tollit clausula,* Non obstantibus priuilegiis, &c.

9 *Priuilegia, quæ oneroso titulo comparata sunt, non tolluntur per clausulam,* Non obstantibus priuilegiis, &c.

10 *Merita debent æquipollere concessioni.*

11 *Pretium, quod datur pro re concessa, debet æquipollere ipsi rei.*

12 *Compositiones gratiosæ remanent, si illud, quod pro illis soluitur, non æquiualet ei, quod conceditur.*

13 *Iuspatronatus si sit ex causa onerosa, spectari debet quod expensum fuerit, an scilicet æquiualet concessioni.*

14 *Iuspatronatus non desinit esse ex priuilegio, quando augmentum non est commensuratiuum ad illius concessionem.*

15 *Priuilegia futura non comprehendit clausula,* Non obstantibus &c.

16 *Derogationem beneficii Iurispatronatus fundati à patrono laico non operatur clausula,* Non obstantibus priuilegiis, &c. *apposita in eius pensione.*

17 *Dispensationẽ nõ inducit claus.* Non obstantibus priuilegiis, &c. *licèt tollat subreptionem.*

18 *Priuilegio ad pias causas non derogat clausula,* Nõ obstantibus priuilegiis, &c.

19 *Priuilegia, siue indulta concessa commiserationis causa non tollit clausula,* Non obstantibus priuilegiis, &c. *nisi de illis expressa fiat mentio.*

20 *Priuilegiis concessis gratia publicæ vtilitatis non derogat clausula,* Non obstantibus priuilegiis, &c.

21 *Tertij in præiudicium, si de magno agatur, non operatur clausula,* Non obstantibus priuilegiis, &c.

22 *Priuilegio viduis, & pupillis concesso non videtur derogatum per clausulam,* Non obstantibus priuilegiis, &c.

23 *Oracula viuæ vocis non censentur sublata per clausulam,* Non obstantibus priuilegiis, &c.

24 *Pontificis de mente quando constat derogare volentis priori priuilegio, sufficit vt priuilegium illud censeatur reuocatum, quibuscumque verbis Pontifex vtatur.*

25 *Priuilegium à pluribus Pontificibus, seu Principibus confirmatum difficiliùs censetur tolli.*

26 *Geminatio manifestè monstrat Principis voluntatem.*

27 *Actus geminati censentur gesti cum maiori animi deliberatione.*

28 *Geminatio loco specialis nominationis habetur.*

29 *Priuilegium secundum speciale non faciens mẽtionem de primo generali, non derogat.*

30 *Priuilegium secundum speciale potest primum generale in illa speciali parte minuere, nulla facta illius mentione.*

31 *Claus.* Non obstantibus constitutionibus Apostolicis, &c *non derogat constitutionibus conciliaribus, & num.* 32 *&* 33.

Limita, vt num. 34.

35 Non obstantibus constitutionibus, &c. *non sufficit ad tollendam regulam habentem clausulam derogatoriam, & num.* 36 *&* 37.

38 *Claus.* Non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus, &c *operatur effectum omnimodæ derogationis omnium legum, statutorum, priuilegiorum.*

PEr hanc clausulam iis censetur priuilegiis derogatum, quæ in Iuris corpore clausa non sunt, non verò aliis, quæ in eo clausa reperiuntur, nisi additum sit, *etiam clausis* &c notauit *gloss.* per text. *ibi in l.* 3. *C.de silentiar lib* 12. quã recipiunt Doctores omnes post gloss *ibi verb.excusatur, & in l. hæres absens.ff de Iudic* vt post Felin. *in cap.* 1.*n.*12.*de rescript.* testantur Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri, num.* 117. & plenè relati à Cened. 3 *part.collect.*14.*n.*4. quibus adde Gonzal. *ad reg.*8.*Cancell gloss.*36 *à num.* 34 Marches. *de Commiss. par* 1.*cap.*8.*n* 67.*& par* 2.*cap* 2 *n.*12 Menoch *de præsumpt.lib.*6 *præsumpt.*40 *n.*25.Surd *decis.*164. *num.* 1. *& cons* 461.*n.*7.Baptist.Cost.*de facti scientia, & ignorantia, in pect.*5 *à n.* 5 Fr Emman.*tom.*1.*quæst Regular. q.*9 *art.* 3 *vers. secundò dico*, Flor de Mena *var. lib.*2. *q.*21.*n.*25 Soar *de legib.lib.*8.*cap.*14 *n.*8.D Barbos.*in l.quia tale, num.*16.*ff.solut. mat.& in l.*1.*p.*1. *à num.*9. *eodem tit. & in l.* 2. §. *legatus, num.* 117. *ff. de Iudic.* Ceual.*commun.contra communes, q.* 611 Mart *de claus. part.*1.*claus* 79.*n.*2.Cabed *Lusitan.decis.*94.*n.* 1. *cum seqq.par.* 2. Cardos *in praxi Iudic. & Aduocat. verb. clausul* Franc Molin.*de ritu nupt.lib* 3. *quæst.* 28.*n.*5. *&* 6 Erasm.à Cochier *de Iurisd Ordinar. in exemptos, p.*3.*quæst.*9.*n* 1 *&* 2. Monet *de commut. vltim. volunt. cap.*7.*n.*884.[Thend de Rub.*in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4.*claus.*466.*n.*4 *cum seqq.*] 1

Ratio est, quia rescripta, mandata, seu priuilegia Principis contra Iura, non valent absque prædicta clausula potius ob defectum voluntatis, quàm potestatis, Salicet. *in l. fin. in fine sua distinctione. sub n.*4 *C.si contra Ius, vel vtilit. publ.* Menoch. *cons.* 158. *num.* 22.*& cons.* 411. *num.* 19. non enim verisimile est, quod velit Princeps tollere legem diu excogitatam, ad text. *in lege si quando, in fine princip.C.de inoffic.* 2

inoffic. test. Vital. *in tract. clausular. verb. clausula generalis*, Felin. *in cap. 1. n. 12. de rescript.* Erasm. à Cochier *d. q. 9. num. 3.* Cuius voluntas talis præsumitur, qualem de Iure esse oportet, gloss. *in l. relegati. ff. de pœnis*, glos. *in cap. paratus 23. q. 1.* DD. *in l. digna vox, per text. ibi. C. de legib.* Felin. *in cap. 1. num. 26. de consti-*
3 *tut.* Ias. *cons. 236. col. 2. vol. 2.* Hinc est quod in dubio rescriptum contra Ius à Principe emanatum præsumitur subreptitium, & per importunitatem concessum, glos. *verb. consona, in cap. pastoralis, de fide*
4 *instr. & verb. noscatur, in cap. 1. de const. lib. 6.* Verum quando constat de Principis voluntate, mandatum eius valet, licèt sit contra Iura, vt inquit Salicet. *in d. l. fin. in 1. capite distinctionis*, per tex. *in l. 1. ff. de constit. Principum*, Tapia *in rubr. eiusdem tit. c. 4. n. 107.*

5 Suprapositæ autem differentiæ rationem eam esse asserit Menoch. *d. lib. 6. de præsumpt. præsum. 40. num. 25.* quia priuilegia clausa in corpore Iuris, non sunt priuilegia, sed Ius commune, & consequenter non verificantur in illis verba clausulæ derogatoriæ priuilegiorum; consonant, quæ resoluit Greg. Lopez *l. 2. gloss. 5. tit. 18. part. 3.* contra quos tamen obstat, quia priuilegia clausa in corpore Iuris, non desinunt esse verè, & propriè priuilegia, imò in illis reperiuntur omnia de ratione intrinseca priuilegiis necessaria, quod scilicet sint Ius singulare contra commune indulta.

6 Meliùs ergo assignatur ratio ex regula, quam Doctores deducere solent ex tex. *in l. eius militis, § si militia. ff. de militari testamento*, quo faciliùs tolluntur ea, quæ Iure speciali, quàm quæ Iure communi valent; exornant latè Mant. *singulari 49.* Tiraq. *in tract. Cessante causa, limit. 11. num. 4.* Pinel. *in l. 2. de rescind. vend. part. 3. cap. 2. num. 15.* & alij, de quibus Alphan. *collect. 596.* quibus adde plenè Gabr. *lib. 6. communium, tit. de regul. Iur. conclus. 9.* Licèt ergo priuilegia omnia specialem contineant concessionem, quia tamen, quæ in corpore Iuris clauduntur, hoc amplius habent, vt in ipso iure communi commixta, & inserta sint; & ab eo approbata, non immeritò etiam ad eorum derogationem specialis mentio requiritur; & facit generalis regula, quod ea, quæ speciali nota digna sunt, non veniunt in generali dispositione, *l. item apud § ait prætor, vers. ea enim, ff. de iniuriis*, cum alijs, de quibus Mant. *Paralipom. cap. 36.*

7 Si verò priuilegium primum contineat clausulam derogatoriam, non facientem propriam, & specialem mentionem, v. g. si ita concessum sit quod ei derogari non possit, nisi de illo fiat mentio de verbo ad verbum, censebitur illi derogatum per hanc clausulam, *Non obstantibus priuilegiis*, cum illis verbis, *etiamsi talia forent, de quibus mentionem fieri oporteret de verbo ad verbum*; ita Federic. de Senis *cons. 43. n. 3.* optime Crauet. *cons. 126. n. 2.* Gabr. *d. tit. de clausul. cl. 5. n. 12.* Menoch. *d. lib. 6. præsumpt. 42. num. 21.* Card. Tusch. *litt. P. conclus. 751.* Cenall. *communium contra comm. q. 611.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gl. 26. n. 23.* Erasm. à Cochier *d. q. 9. num. 6.* Monet. *de commut. vlt. volunt. c. 8. n. 539.* Collect. *priuileg. Mendicant. in compendio, verb. priuilegia Fratrum. § 33.* vbi mouet quæstionem, quia in nonnullis priuilegiis Regularibus concessis adest clausula, quod non intelligantur reuocata, nisi de eis de verbo ad verbum mentio fiat, vt v. g. concessum est aliquibus Religionibus, vt non teneantur ad procurationem Legatorum, etiamsi in literis eorundem dicatur quod tam exempti, quàm non exempti ad hoc onus teneantur, nisi de huiusmodi indulto de verbo ad verbum mentio fiat, demum summus Pont. concedit Legato, vt possit exigere procurationem à quibuscumque personis etiam exemptis, quamuis talia obtinerent priuilegia, quod de eis de verbo ad verbum mentio facienda esset; quæ voluit in literis Legati haberi pro expressis. Vnde mouetur dubium, vtrum per literas Legati cuicunque priuilegio derogatum sit, vt probat idem Collect. ex sententia Felin. *in cap. nonnullis, de rescript.* idem censuit Pahorm. *in d. c. cum instantia*, qui eandem quæstionem fuse tractat, & resoluit pro parte affirmatiua, idem tenent. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 9. art. 6. & tom. 2. quæst. 77. art. 8.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 45. art. 6. concl. vnica.* Ratio est, quia summus Pont. hoc loquendi modo satis indicat, velle priuilegium reuocare, quod vim habet ab ipsiua summi Pontificia voluntate. Vnde secus dicendum est de reuocatione facta solummodo per clausulam generalem reuocatoriam; etenim non extenditur, quia Papa per clausulam generalem non sufficienter indicat, velle huiusmodi priuilegia reuocare, vt per Azor. *instit. moralium p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 12.* Bonac. *de legib. disp. 1. q. 3. punct. 8. § 3. num. 11. vers. adde priuilegium.*

Hæc clausula non tollit priuilegia Principis, quæ 8
transierunt in vim contractus, vt per Vital. de Gamb. *in tract. claus. pag. 11. col. 2. num. 1.* Gutier. *in repetit. l. nemo potest, n. 185. cum seqq. ff. de legat. 1.* [Cre. cent. *decis. 2. & 5. de priuileg.* Puteus *decis. 47. num. 3. lib. 1.* Mohedan *decis. 23. in fin. de præb.* Theodos. de Rubeis *d. cl. 496. num. 65.* vbi limitat *num. 66.* nisi præiudicium esset modicum.] vel quæ oneroso alio ti- 9
tulo comparata sunt, ex citatis per Menoch. *cons. 461. n. 12.* & per Sanchez *de Matr. lib. 8. disp. 33. n. 3.* & per me *in collect. ad cap. 1. num. 9. de probat.* Intellige, quando illud priuilegium sic pretio mediante in contractum transactum, vel onerosum titulum habentem æquipollet rei concessæ, & sic habet, secundum Bald. *in l. qui se patris, C. vnde liberi*, cum ea 10
perpetuam commensurationem: nam sicut merita debent æquipollere concessioni, Natt. *cons. 188. n. 2.* 11
& cons. 511. c. 8. & cons. 680. n. 37. Rimin. iun. *consil. 289. n. 10. vol. 3.* sic pariter debet æquipollere pretium, quod datur pro re concessa, Peregr. *de iure fisci, lib. 1. tit. 3. num. 29.* Roland *cons. 14. num. 12. vol. 3.* Menoch. *cons. 981. n. 1.* Osasc. *decis. 189. num. 10.* sentientes quod quando concessio præponderat, est gratia, nec puri priuilegij nomen amittit, quia actus iudicatur secundum illud, de quo magis participat, argum. *l. quæritur. ff. de statu homin. l. fundi partem ff. de contrahen. empt.*

Hinc fit, vt in materiis componendis, pro qui- 12
bus soluitur magna compositio, si illud, quod soluitur, non æquiualet ei, quod conceditur, remanent huiusmodi compositiones gratiosæ, & illas obtinens, non dicitur eas habere ex causa onerosa, Rot. *decis. 457. n. 17. p. 1. diuers.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 6. c. 2. n. 194.*

Pari modo, ad hoc vt Iuspatronatus sit ex causa 13
onerosa, spectari debet, quod expensum fuerit, an scilicet æquiualeat concessioni, quia vbi non æquiualet, concessio ipsa iudicari potiùs debet gratiosa, quàm onerosa, Rot. *decis. 58. n. 8. & decis. 88. n. 4. p. 1. recent.* & dictum fuit *in Cæsaraug. de Mella 31. Ianuarij 1618. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, vbi expressè habetur, quod quando argumentum non est commensuratiuum ad conces- 14
sionem Iurispatronatus, non desinit esse ex priuilegio, nec priuilegij nomen amittit.

Ad futura priuilegia non extenditur hæc clausu- 15
la, vt resoluit Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 9. § 5. n. 29.*

16 Derogationem beneficij Iurispatronatus, fundati à patrono laico, non operatur hæc clausula in eius prouisione apposita, vt per Caputaquen. decis. 122. p. 1. quem refert, & sequitur Flam. de resignat. lib. 8. q. 7. n. 177.

17 Dispensationem non inducit, licèt tollat subre-
18 ptionem, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 15. n. 32.

Non derogat priuilegium ad pias causas, iuxta tradita in cap. si propter sua debita, de rescript. lib. 6. vbi per rescriptum non intelligitur derogatum ei, quod ad pias causas est concessum, & in l. liberti, & in l. vlt. §. posthumos, ff de aliment & cibar. legat. resoluit Vital. de Gamb. d. pag. 11. col 2. num. 11. [Dec. cons. 165 n. 15 Theodos de Rub. d. claus. 496. n. 61.] nam eo ipso quod prius priuilegium est ad piam causam, censetur clausulam derogatoriam eius, cuius mentio specialis facienda est, ita Felin. in cap. nonnulli, in princ. n. 3. in fin de rescript. Aret. Laudem. in tract. de priuilegiis, §. 39. Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 7. n. 183.

19 Vnde non tollere priuilegia, siue indulta concessa commiserationis causa, nisi de eis expressa fiat mentio, tradunt Felin. in cap. nonnulli, num 19. Roman. cons. 436. num. 14. vers. 7 principalis ratio est. Rolan. cons. 13. num. 32. lib 3. [Theodos. de Rubeis d. cl. 496. n. 59. vbi quòd non derogat priuilegiis concessis personis priuilegiatis, & miserabilibus pauperibus.]

20 Quod pariter non deroget priuilegiis concessis gratia publicæ vtilitatis, voluit idem Felin. in d. cap. nonnulli, num. 26. post Roman. cons. 498. col. 5. qui allegat text. in l. decurionib. C. de silent. lib. 12. prout eos citat Monet. d. c. 7. n. 184. [quibus addo Theod. de Rubeis d. cl. 496. num. 62. vbi num. 60. quòd non censetur derogatum priuilegio concesso ob causam alimentorum, vbi num. 74. dicit quòd non censetur derogatum priuilegiis concessis vniuersitati, seu collegio, & num. 75. quòd nec censetur derogatum priuilegiis postea successiuè à pluribus Principibus ex certa sententia confirmatis, & num. 76. post Roman. cons. 436. quòd nec priuilegiis, concessis Auditoribus Rotæ, & num. 77. post eundem Roman. cons. 498. n. 15. cum seqq. quòd nec priuilegiis concessis collegio Cardinalium.]

21 Non operatur in præiudicium tertij, si de magno agatur, vt per Crauet. cons. 241. col. 8. vers. quartò respondeo, Menoch. consil. 36. num. 19. & 61. Gabr. d. tit. de clausulis, concl. 7. n. 22. & 24. quos refert, & sequitur Marta d. claus. p. 1. cl. 79. n. 16. vbi n. 7. pariter subdit, nihil operari, quando Princeps ignorauit iura eius, aduersus quem facta est concessio, & num. 20. ait, quod similiter nihil operatur, quando non fuit adhibita causæ cognitio, additque num. 19. hanc clausulam, Non obstantibus priuilegiis, intelligendam esse de friuolis, & inualidis.

22 Per hanc clausulam non videri derogatum priuilegio viduis, & pupillis concesso, docet D. Barbosa in l. 1. art. 4. num. 72. ff. de Iudic. & limitat, nisi verba derogatoria fuerint ita ampla, vt necessariò etiam tali priuilegio videantur derogare, vnde additis illis verbis, In corpore iuris clausis, adhuc non illis tollere tenet Marches. de Commiss. p. 2 pag 460. n. 30. in 2. impress.

23 Denique per hanc clausulam non censentur sublata, seu reuocata viuæ vocis oracula, nisi id expressè specificetur, vt testantur Henriq. in sum. lib. 7. cap. 24. §. 8. Emman. Sà verb. gratia, num. 13. Flam. s. p. methodi, cap. 7. §. 6. Laurent de Peirin. tom. 2. priuileg. sui Ordinis Minimor. in annot. ad §. constit. 17. Iulij 11. n. 5 in 2. impress.

Duo tamen pro coronide huius clausulæ sunt à 24
nobis notanda. Primum est, quod quandocumque
constat de mente Pontificis derogare volentis prio-
ri priuilegio, sufficit vt priuilegium illud censeatur
reuocatum, quibuscumque verbis Pontifex vtatur,
vt per Felin. in d. c. nonnulli, n. 7. & 8. & Federic. de
Senis cons. 335. col. vlt. quos refert, & sequitur Eras.
à Cochier d. q. 9. n. 9.

Alterum est, quod priuilegium à pluribus Pon- 25
tificibus, Principibúsve confirmatum, difficiliùs
censetur tolli, Dec. cons. 165. num. 3. præsertim cùm
accedit fauor piæ causæ, vel Religionis, ex adductis
per Dec. d. cons. 165. num. 1. & Alex. cons. 123. num. 16.
lib. 4. & Ant. de Amatis decis. 17. num. 9 Geminatio 26
enim manifestè monstrat Principis voluntatem, l.
Ballista, cum ibi notatis, ff. ad Trebellian. Paris. cons.
94. num 4. vol. 2. Crau. cons. 101. num. 42. Menoch.
cons. 10. num. 1. & cons. 255. num 41. & actus gemina- 27
ti censentur gesti cum maiori animi deliberatione,
cap. & si Christus, de iureiuran. Dec. cons. 15. sub n. 1.
Ofasc. decis. 38. n. 16. Roland cons 61. num. 39. & seq.
vol. 1. & ideo geminatio loco specialis nominatio- 28
nis habetur, Gonzal. cons. 4. num. 25. & cons. 50. n. 3.
vbi ait geminationem adimere omnem dubitatio-
nem, refert, & sequitur Menoch. cons. 40. num. 4. &
cons. 215. num. 54. præcipuè quando geminatio fit ex
interuallo, ex traditis ab eodem Menoch. cons. 395.
n. 17 vol. 4.

Circa regulam illam, quod priuilegium secundum 29
speciale non faciens de primo generali mentionem,
illi non deroget, de qua aliqua dixi in collect. ad
cap. 1. num. 4. cum dub. seqq. de rescript. nunc obserua-
re oportet, hoc esse intelligendum, quando in totum
derogaretur, non verò si in parte: nam tunc posse
secundum in illa speciali parte primum minuere 30
nulla facta illius mentione, per text. in cap. dudum.
§. nos igitur, & in cap. quamuis, de praben. in 6. re-
soluunt Syluest. in summa, verb. priuilegium, quæst. 10.
post Salas de legib. Bonac. in simili tract. disput. 1 q. 13.
punct. 8. §. 3. num. 17. vers. ex dictis, Soar. eod. tract.
lib. 8. cap. 39. num. 7. Monet. de commut. vltim. volunt.
cap. 8. num. 529. Ruin. cons. 98. num. 4. vol. 4. dicens
quod quamuis priuilegia onerosa in totum per
Principem auferri non possint, possunt tamen
quoad aliquam partem restringi, & moderari, Me-
noch. de præsumpt. lib. 6. præs. 40. num. 21. Mat. Giurb.
cons. crim. 65. n. 40.

[Claus. Non obstantibus constitutionibus Aposto- 31
licis, &c. non derogat constitutionibus conciliari-
bus. cap. ex parte, & ibi Abb. num. 2. de capell. Mo-
nach. Calderin. cons. 11. de priuil. Oldrad. cons. 326.
Cou. de sponsal. part. 2. §. 9. num. 6. ad fin. Sarnen. in
procem. regul. Cancell. quæst. 5. col. 2. vers. & ista ratio-
ne. Caputaq. decis. 176. & 268. num. 2 & 3. part. 1.
Rota decis. 122. numer. 1. & decis. 123 part. 1. diuers.
Roman. cons. 436. num. 11. in fin. vers. primo ex eo.
Flamin. de resign. benef. lib. 6. quæst. 2. numer. 38. quia
dispositiones conciliares habent tacitam derogatio-
nem ad futuras concessiones illis contrarias, & pro-
pterea requirunt specialem derogationem, cap. nulli,
in fine princ. de rescript. Sarnen. d. q. 5. vers. & ista ra-
tione. Mohed. decis. 7. n. 2. de locato. Caputaq. dec. 268.
n. 2. in fin. & seq. p. 1.

Non requiritur tamen specifica, & indiuidua de- 32
rogatio, sed sufficit ea, quæ fit per æquipollentia.
Bart. in Extrauag. ad reprimendum, in verb. non obstan-
tibus, num. 2 Ripa in cap. 1. num. 55. de rescript. Felin.
in cap. nonnulli n. 2. eod. tit. Ideoque his constitutio-
nibus conciliaribus dicitur satis derogatum si dica-
tur, Non obstantibus constitutionibus etiam in Concilio
generali,

generali,&c.editis Dec.consf.341 num.11.Cotu.d.cap. 8 §.9 num.6.in fin.

33 Pro derogatione tamen Concilij Trid.sufficit generalis clausula, *Non obstantibus, &c.* ex quo in co fuit præseruara auctoritas summi Pont. & sic non habet clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones. Ita citati per me *in collect. ad Concil. Trid. statim in princ.*

34 Limita tamen principalem conclusionem suprà n.31. traditam procedere nisi appareat de scientia Papæ ex aliis,Parisf.*d.lib.6 q.2.num.*88. *circa med.* & nisi cum clausf.*non obstantibus, &c.* iuncta sit clausf. *Motu proprio*, quia tunc habet vim specialis derogationis,& Concilij, Castad.*decisf.4. n. 3. de concess. preb.*

35 Clausf *Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apost.* non sufficit ad tollendam regulam habentem clausulam derogatoriam, Pute. *decisf. 515. num.2.lib.2.* nec ad tollendam regulam habentem decretum irritans,idem Pute.*d.deci.*515. Pute. *decisf. 527.lib.3.p.3.diuers.*

36 Nec sufficit pro derogatione regularium Cancellariæ,nisi de illis fiat specialis mentio, Sarnen. *in proœm.regul q.5.*Rebuff.*in forma noua prouis. in verb. non obstantibus, versf.& de hac clausula, & super concord in forma mandati Apost. in verb. constitutionibus, versf.sed operatur*,Parisf.*de resign.lib.8.q.7. num.166.& q.8.n.122.& seqq.*

37 Sufficeret tamen si dicatur *non obstantibus regulis Cancellariæ*,ex Rebuff.*vbi proximè*,nisi essent notabiles,& notoriæ maximè iudiciales;nam talis clausula nnn sufficit pro illarum derogatione, nisi tenor regulæ apponatur, vel nisi fit facta specialis illarum mentio ex stylo & obseruantia Cancellariæ, Sarnen. *in d proœm.Regul.q.6.*quod limitatur,si adesset clausf. *quorum tenores,&c.*Sarnen.*d.quæst.6. in fine*, Rebuff. *super concord. in forma mand. Apost. in verb. mentio specialis, in fine*; sed nec hæc sufficeret pro regulis requirentibus indiuiduam derogationem; nam tunc non sufficit generalis mentio regularum cum clausf. *quorum tenores, &c.* Sarnen. *d.quæst.6. in fine*; vnde per talem derogationem non censeretur derogatum regulæ de iure quæsito, Sarnen. *dict. quæst. 6. in fine*, Pute.*decisf.265. lib.2.* Capurag. *decisf. 30. part.3.*

38 Clausf. *Non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus,&c.* posita ab eo, qui derogare potest, operatur effectum omnimodæ derogationis omnium legum, & statutorum, & priuilegiorum, etiamsi priuilegia non nominarentur, Gamb. *de officio legati lib 8.tit.de potest.legati in legibus,& statutis cond.n.*28.]

CLAVSVLA LXXXIV.

Non obstantibus statutis Ecclesiæ, &c.

1 *Statuta per Papam edita,seu confirmata non tollit clausula*, Non obstantibus statutis Ecclesiæ, &c.

2 *Constitutiones,seu statuta iurata non tolluntur per clausulam*, Non obstantibus statutis Ecclesiæ,&c.

3 *Verba*,per quæ nostra concessio impediti posset, *addita clausula*,Non obstantibus statutis Ecclesiæ, &c. *non tollunt obstacula dilatiua, sed tantum impeditiua.*

Augusf. Barbosa de Clausf.

4 *Obstacula dilatiua vt tollantur per clausulam*, Non obstantibus statutis Ecclesiæ, &c. *dici debet*, per quæ effectus nostræ gratiæ impediri quomodolibet posset, vel differri.

5 *Statuto singulari super certo beneficio non derogat clausula*, Non obstantibus statutis Ecclesiæ, iuramento, confirmatione Apostolica, &c.

6 *Statuta qualibet Prælatorum, & Ecclesiarum citra fundationem condita, censentur sublata per clausulam*,Non obstantibus statutis Ecclesiæ,iuramento,confirmatione Apostolica,&c.

7 *Statuta Ecclesiarum actu Sacerdotium requirentia, an,& quando per clausulas generales derogatorias in literis Papalibus positas,sublata censeantur,ostenditur.*

8 *Statutum,seu constitutio requirens certam formam seruari debere non tollitur per clausulam*, Non obstantibus statutis Ecclesiæ, &c. *nisi in specie de illa forma sit dictum.*

9 *Derogatio*, Non obstante statuto, & quibusuis aliis,*non se extendit ad derogandum statuto speciali,in quo est maior ratio.*

10 *Per clausf.*Non obstantibus statutis,&c.*derogatur statutis generalibus omnia beneficia ecclesiastica respicientibus. Et per eam censetur derogatum statutis Ecclesiarum requirentibus actu Sacerdotium,n.*11.

12 *Clausf.*Non obstantibus sententiis, &c *non comprendit illas quæ transitum fuerunt in iudicatum.*

13 *Clausf* Non obstante quòd pro alio scripserimus, *non facit gratiam pinguiorem.*

NOn tollit hæc clausula statuta per Papam edita,seu confirmata,vt per Felin.*in cap. nonnulli, in princ.num.*10 *de rescript.& in cap.constitutus,n.* 21. *versf.considera tertiò,eod. tit.* Roman *singul.8.& consf. 394 ad fin.& consf.* 336 *col.4 & consf.404. in fin.* Celsf. Vgon.*in tract clausf.pag.*480.*col.* 1. Brunor à Sole *in locis commun. verb.clausula* 31. me citato Monet. *de commutat'tim.volunt.cap.7.n.*190 *cum seqq.* [Thcod. de Rub.*d.cl.*496.*n.*93.]

Item nec tolluntur constitutiones, seu statutum 2 iuratum; & sanè quod iuramenti adiecti in statuto Ecclesiæ mentio fieri debeat, neque tali statuto Ecclesiæ iurato derogetur per hanc clausulam generalem,argum.text.*in cap.cum non deceat*, vbi glosf.*verb. effectus,de elect.lib.6.* resoluunt [Duran. *decisf.5.n.7.* Gamb *de legat lib* 8.*tit de potest. legati in legibus, & stat.condend.num.* 31. Theodosf de Rubeis *in singul. Rota tom.2.p.4.clausf.496. n.*54.] Felin. *d n.* 10. *versf. nota quartò,& in d.cap constitutus, num.*3. Roman. *d. singul.*8. Matt.*de clausul part.1.clausul.79.num.* 21. *in vltima impress.* Vital.de Camb.*in tract. clausf pag.* 10. *col.2.num.*1. Mar.Anton *var.resolut lib.* 1. *resol.* 38. *num.*6.Monet. *d. cap.* 7. *num.* 192 vbi idem dicendum esse asserit,licet in specie,seu in indiuiduo dicatur;*Non obstante tali statuto*; neque enim tunc valent huiusmodi literæ gratiæ, nisi fiat mentio iuramenti,vt decidit Rot.*decisf.*18. *num.*1. *de rescrips. in antiq.* hoc ipsum restringens idem Monet. Multiplicirer: primò,vbi adest in rescripto clausula, *Motu proprio*;secundò, nisi ex causa rationabili superueniente impetrasset, quia in quolibet iuramento intelligitur conditio, si res io eodem statu permanserit,*cap.quemadmodum, de iureiuran.* Quas quidem restrictiones, aliasque in hac materia vtiles adducit Felin. *in d.cap constitutus,num.* 5. 7.& 8 vbi id præterea restringit, vbi actus iuratus concerneret solam

Qq 2 reuerentiam

reuerentiam superioris, vel vbi Papa prouideat de beneficio vacante apud Sedem Apostolicam, vel aliàs reseruato. Et demum quod statuta iurata non tollantur per generalem canonum, vel statutorum derogationem, tradunt Bern. Græue. *reg.* 89 *&* 693. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 11. Fr. Emman. *quæst. Regul tom.* 1. *q.* 8. *art.* 11. Ratio est, quia nulla dispositio simpliciter loquens, trahitur ad actum iuratum, sed vis iuramenti, illiusque auctoritas semper excepta videtur, secundum Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 56. *n.* 49.

3 Ampliа supradicta adeò vera esse, etiam si huic nostræ clausulæ adiecta fuissent verba illa, quæ aliquando apponuntur in rescriptis gratiæ, nimirum, *per qua nostra concessio impediri posset*; quæ verba in simili gratia habentur *in cap. si propter, de rescript. lib.* 6. *& in d. cap. cùm non deceat, de elect. eod. lib.* nam etiam tunc hæc clausula non tolleret obstacula dilatiua, sed tantùm impeditiua; ita sentit gloss. de omnibus recepta, *verb. impediri, in d. cap. si propter,* Gemin. *ibi col.* 6. Felin. *in d. cap. nonnulli, in princip, num.* 10. *vers. nota tertiò, & num.* 15. *in fin.* Monet. *d.*
4 *cap.* 7. *num.* 193. vbi meritò ex Felin. subdit, quod ad hoc vt tollantur etiam dilatina obstacula, dici debet, *per quæ effectus nostræ gratia impediri quomodolibet posset, vel differri*, prout sæpiùs obseruari videmus.

5 Declarabis tamen, & ampliabis, quòd licèt huic nostræ clausulæ adiiciantur illa verba, quæ communiter in rescriptis gratiæ poni solent, sumpta ex *cap. cum aliquibus, in princ. de rescript. in* 6. & ex *cap. quia sæpe, de elect. eod. lib.* nimirum, *iuramento, confirmatione Apostolica, & quauis firmitate alia roboratis*, per ea tamen, quamuis derogetur etiam statutis generalibus omnia beneficia Ecclesiastica respicientibus, non derogatur statuto singulari super certo beneficio; ita post Gulielm. de Montelauduno tenuit Felin. in *d. cap. nonnulli in princ. numero* 23. *de rescript.* Rot. *decis.* 1. *numero* 2. *de pruben. in nou.* vbi id verum esse dicit in statuto apposito in prima fundatione certi beneficij per fundatorem, siue Clericum, siue laicum, vel in testamentis eorum, quibus Papa non intendit præiudicare, nec derogare per huiusmodi clausulas generales, ne retrahantur à fundatione, & ordinatione beneficiorum, argum. *cap. cùm dilectus, de Iurepatron.* sequuntur Nicol. Garc. *part.* 7. *cap.* 1. *numero* 119. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 194.

6 Vlteriùs declarabis, vt per prædictam clausulam generalē consuetam nunc apponi in rescriptis gratiæ videlicet, *Non obstantibus statutis iuramento, confirmatione Apostolica, aut quauis alia firmitate roboratis per quæ nostra concessio impediri posset, vel differri*, sublata, seu dilata censeantur quælibet statuta Prælatorum, & Ecclesiarum, si citra fundationem condita sint, vt tenent Rot. *d. decis.* 1. *de pruben. num.* 1. *& decis.* 41. *num.* 1. *de concess. preben. in antiq.* Felin. *d. n.* 23. Ex hoc inferentes, statuta Ecclesiarum actu Sa-
7 cerdotium requirentia, per clausulas generales derogatorias in literis Papalibus positas sublata, vel saltem dilata censeri, ita vt impetrantes Apostolici possint huiusmodi beneficia acceptare, licèt non sint in Sacerdotio constituti, dummodo sint in tali ætate, vt in proximis quatuor temporibus, vel intra annum possint ad Sacerdotium promoueri; referunt, & sequuntur Nicol. Garc. *d. part.* 7. *c.* 1. *n.* 117. & Monet. *d. c.* 7. *n.* 195.

8 Per hanc clausulam, *Non obstantibus statutis*, minimè tolli statutum, vel constitutionem requirentem certam formam seruari debere, nisi in specie sit dictum de illa forma, tenuit Crauet. *cons.* 571. *n.* 19. quem refert, & sequitur Card. Tusch. *tom.* 1 *litt. C. concl.* 549. *num.* 10. [Non derogat hæc clausula constitutionibus conciliaribus, sed requiritur specialis derogatio. Durán. *decis.* 238. *n.* 11]

Derogatio illa, *Non obstante statuto, & quibusuis alius statutis*, non se extendit ad derogandum statuto speciali, in quo est maior ratio, quàm in statuto habente derogationem, quia intelligitur de similibus, ita Felin. *cons.* 135. incip. *In causa criminationis col.* 3. *in princ. vers. nec moueat*, vbi quod clausula illa generalis, & incerta, ideo non capit maiora, refert Cardin. Tusch. *conclus. tom.* 2. *litt. D. concl.* 245. *numero* 20. 9

[Per istam clausulam, *Non obstantibus statutis, &c.* consuetam apponi in gratiis Apost. derogatur statutis generalibus omnia beneficia ecclesiastica respicientibus. Rot. *decis.* 1. *n.* 2. *de preben. in nouis, & decis.* 18 *num.* 1 *de rescript. in antiq.* Gemin. *cons.* 36. *n.* 3. Felin. *in cap. nonnulli, n.* 23 *in* 8. *concl. de rescript.* Federic de Senis *cons.* 233. *n.* 7. Put. *decis.* 229. *n.* 12. *in fin. & seq. lib.* 1. & censetur sublatum omne impedimentum, quod ex illis posset obstare gratiis huiusmodi. Verall. *de cis.* 196. *n.* 2. *p.* 2. 10

Et per eam censetur derogatum statutis Ecclesiarum requirentibus actu sacerdotium, si impetrans sit in tali ætate quòd in proximis quatuor temporibus, possit ad sacerdotium promoueri, aliàs secus. Staphil. *de litter. gratia, tit. de claus. non obstantiar. n.* 1. Franc Marc *dec.* 1269. *num.* 3 *part.* 1. Ferret. *cons.* 109. *num.* 5. *lib.* 1. Rebuff. *in forma nou. promis. in verb. & qualibet, vers. etiam hac clausula, & super concord. in forma mand. Apost in verb. constitutionibus, vers. sed operatur.* Et sufficit quòd sit in ætate quòd infra annum possit ad sacerdotium promoueri. Rot. *dec.* 1. *& ibi adden. de preben. in nou.* Non tamen censetur derogatum statuto requirenti actu sacerdotium facto in fundatione beneficij. Anchar. *cons.* 20 *num.* 364 Staphil. Franc. Marc. & Rebuff. *citatis locis.* 11

Claus. *Non obstantibus sententiis, &c.* non comprehendit illas quæ transitum fecerunt in iudicatum Dec. *cons.* 198. *num.* 4. *& cons.* 295. *numero* 3. *& cons.* 508 *in princip.* Roin. *cons.* 104. *n.* 12. *lib* 5. Felin. *in c. super litteris, numer.* 14. *de rescript.* quos refert & sequitur Theodos. de Robeis *d. cl.* 496. *numero* 134. vbi 135. cum Rota hoc intelligit verum, vbi est apposita in rescripto Principis, secus vbi est apposita in lege, seu in dispositione, in qua aliquid statuitur per viam legis, & *numero* 136. limitat vbi esset dictum, *Non obstante sententia*, quæ transitum fecit in iudicatum, &c. & *numer.* 137. ait hanc claus. non comprehendere, nec tollere sententiam latam de expresso consensu Papæ. 12

Claus. *Non obstante quòd pro aliis scripserimus*, non facit gratiam pinguiorem, vt per Rot. *decis.* 13. & *ibi adden.* præsertim Papæ *numer.* 2. *de rescript. in nou.* quam citat Theodos. de Robeis *d. claus.* 496. *numer.* 150.] 13

CLAVSVLA LXXXV.

Non obstantibus quibuscumque pactis.

1 *Pactum iuratum non comprehendit clausula*, Non obstantibus quibuscumque pactis, &c.

2 *Dispositioni firmata consensu partium non derogat clausula*,

clausula, Non obstantibos quiboscumque pa-
ctis, &c.

3 *Statutis particularibus ciuitatum non derogat clausula*, Non obstantibus quibuscumque statutis, &c.

4 *Princeps quando non fuit optimè informatus de partium conuentionibus sæpius iteratis, non operatur clausula*, Noo obstantibus quibuscumque pactis, &c.

1 HÆc clausula non comprehendit pactum iuratum, vt docent Cell. Vgon. *in tract. clauf. pag.* 477. *col.* 1. Vital. de Camban *in simili tract. pag.* 10. *col.* 2. *p.* 2. Franc. Galler. *in Margarita casuum conscientiæ, verb. clauf. pag.* 40.

2 Et oon dicitur derogare dispositioni firmatæ consensu partium, ex resolutis per Menoch. *conf.* 39. *n.* 62.

3 Nec statutis particularibus ciuitatum derogat, ex eodem Menoch. *conf.* 517. *n.* 3.

4 Non operatur quando Princeps ooo fuit optimè informatus de partium conuentionibus sæpius confirmatis, vt ex Crauet. notat Menoch. *conf.* 1. *n.* 434. [Rota *decis.* 391. *n.* 1. *p.* 2. *in postb. Farinac.* aliàs *p.* 4. *recent.*]

CLAVSVLA LXXXVI.

Non obstante collatione alteri facta.

1 *Clausula*, Non obstante collatione alteri facta, *intelligitur de collatione inualida, non autem valida.*

2 *Collationem, aut rescriptum inualidum non tenetur quis commemorare.*

3 *Clausula*, Non obstante quacumque generali reseruatione, *an, & quando releuet a mentione facienda de vacatione in Curia.*

1 HÆc clausula apposita in literis ad beneficia, intelligitur de collatione inualida, non autem valida; ita concorditer tenuerunt *in cap. causam quæ, de rescript.* Compost *n.* 13. Ioan. Andr. *n.* 10. Auch. *col.* 2 Imol. *n.* 13. Butr. *in fin.* & Felin. *n.* 19. [Sarnen. *super reg. de iure quæsito*, *q.* 11. Rebuff. *in forma noua prouis. verb. non obstante. vers. imò si Papa diceret, & de rescript. perinde valere n.* 35. vbi ampliat, etiamsi dicatur, non obstante quacunque collatione, & in repet. *cap. nulla. col.* 37. *vers.* 21. *clauf. de concess. præben.* Mohed *decis.* 7. *n.* 6. *de restit. spol. & decis.* 4. *n.* 3. *de fide instrum.* Aym. *conf.* 93. *n.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 28. *num.* 8.] Brunor. à Sole *in locis comm. verb. clausula* 27. Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocatorum, verb. clausula* 4. Cell. Vgon. *in tract. clausularum, pag.* 478. *num.* 2 Ioan. de Selua *in tract. de benef. part.* 3. *quæst.* 11. *fol.* 241. *in paru. & p.* 3. *quæst.* 13 *vers.* 9. *facit*, Rendin. *in promptuario receptar. sentent. tom.* 1.
2 *tit.* 16. *num.* 6. vbi subdit, quod quamuis videatur hanc clausulam nihil, aut parum operari, cùm collationem, aut rescriptum inualidum non teneatur quis commemorare, ex *gloss.* 1. *in fin.* & ibi scribentes *in cap. ex tenore, de rescript.* tamen non modicum operatur effectum, cùm literæ illæ, in quibus clausola memorata continetur, subreptitiæ non censebuntur, quasi in illis nulla mentio alterius coloratæ possessionis facta sit: licèt enim possessori nullum ius in beneficio competeret, essent tamen literæ vitio subreptionis affectæ, nisi in eis alterius colorata possessio expressa foret, ex text. *in cap. cum nostris, de concess. præbenda.*

Claosula, *Non obstante quacumque generali reseruatione*, non releuat à mentione facienda de vacatione in Curia, oisi additum esset, *etiam in corpore Iuris clausula*, vel aliàs facta fuisset Motu proprio, vt per Æne. de Faleonib. *in tract. reseruat. q.* 4. *effectu* 36. quem refert Maslob. *in praxi habendi concursum, requis.* 7. *dub.* 49. *in fin. secundùm Romanam impress.* 3

Clausula, *Non obstante quacumque exceptione*, declaratur sub clausula, *Recusatione remota, in fin. clauf.* 131. *à n.* 13. 4

CLAVSVLA LXXXVII.

Non obstante quacumque consuetudine, &c.

1 *Principem habuisse notitiam contrariæ consuetudinis, demonstrat clausula*, Non obstante quacumque consuetudine, &c.

2 *Subreptionem ad euitandam sufficit scientia concedentis in genere, ita vt cogitare potuerit.*

3 *Consuetudo immemorialis an censeatur sublata per clausulam*, Non obstante quacumque consuetudine, &c. *ostenditur, & n.* 4.

5 *Concilium Tridentinum* sess. 13 de reform. cap. 16. *tollit omnem consuetudinem antiquissimam Sacerdotum, qua alij aliis mutuò confitebantur ante Concil. absque vlla alia approbatione.*

6 *Concilium Trid.* sess. 24. de reform. c. 20. *non comprehendit consuetudines immemorabiles.*

7 *Concilium Trid.* sess. 25. de reformat. cap. 6. *loquitur de consuetudinibus etiam immemorabilibus.*

8 *Consuetudo immemorialis nunquam censetur sublata etiam cum dictione vniuersali, nisi expressa mentio de ea in lege, vel constitutione habeatur.*

9 *Consuetudo quando tollitur tanquam irrationabilis, & iniqua, tunc similiter immemorabilis etiam sublata, & reuocata censetur.*

10 *Consuetudo immemorabilis censetur sublata per clausulam*, Non obstante consoetudine, &c. *quando in ea militat eadem ratio.*

11 *Consuetudine prohibita in quacumque materia, an censeatur prohibita non solùm de præterito, & de præsenti, sed etiam de futuro, ostenditur, & num.* 12.

HÆc claosula demonstrat Principem habuisse notitiam contrariæ coosuetudinis, vt fuit resolutum *in Toletana admissionis* 17. *Iunij* 1609 *coram D. Patriarcha Pamphilio*, impressa per Farinac. *decis.* 192. *n.* 6. *p.* 1. *recent.* vbi pariter dictum fuit, ad euitandam subreptionem sufficere scientiam concedentis in genere, ita vt cogitare potuerit, ad notata per Cassad. *decis.* 22. *n.* 6. *de præbend. & decis.* 1. *de priuileg.* & per Verall. *decis.* 296. *n.* 1. *& decis.* 797. *n.* 1. *p.* 2. 1 2

Vtrùm autem per hanc clausulam censeatur sublata consuetudo etiam immemorialis, ab aliquibus solet in dubium reuocari. In primis partem affirmatiuam tuentur gloss. *verb. quãcumque, in Clement. vnica §. vlt. de foro compet. & glos. vlt. in Clem. vlt. de reb. Eccles. non alienan.* Auend. *de exequendis mandatis p.* 1. *c.* 6 *n.* 6. *& p.* 2. *cap.* 14. *num.* 5. plures, vt per Azeued. *ad l.* 3. *num.* 21. *tit.* 1. *lib.* 2. *noua Recop.* Horos. *in l. est receptum, num.* 12. *ff. de Iurisd. omn. Iudic.* Duen. *reg.* 144 *ampl.* 3. Gutiar. *pract. lib.* 3. *q.* 32. *num.* 4. Cenall. 3

commun.contra communes,q.704.num. 14. Valasc.conf. 141. num.3. plures ex citatis à Sanchez de Matrim. lib.7.disp.4. num.13. Farin. in praxi crimin. p.1.q.8. n.3. Pro quibus expenditur, quia dispositio vniuersalis, præsertim quæ pœnalis non est, comprehendit omnes species, de quibus propriè prædicatur, quamuis maxime qualificatas, l.in fraudem 16. §. vlt. in fin. ff. de milit. testam. l.1. §. quod autem secundum veriorem literam, ff.de alea lusu, bonus textus in ratione, quam reddit, in cap. statutum 22. de elect.lib.6. quem post alios sic intelligit Valasc. conf.51.n. 51. vers.contrarium, iunctis quæ immediatè prædixerat cum Abb.Calder.& Tiraquel.quos refert.

4 Contrariam tamen sententiam, imò sublata generaliter omni consuetudine cum hac nostra clausula, non censeri sublatam immemorialem, probatur à simili, ex sequenti argumentatione. Prohibita generaliter consuetudine, non debet censeri prohibita immemorialis; antecedens constat, quia seruitutes discontinuæ generaliter præscribi prohibentur, l.seruitutes prædiorum 14. in princ. ff. de seruit. & tamen præscriptio immemorialis non prohibetur, l.3. §. ductum aquæ, ff de aqua quotid. Deinde vbi Ius commune resistit, vel præsumptio datur contra præscribentem, prohibetur præscriptio sine titulo, & tamen immemorialis admittitur, cap.1.de præscript. lib.6 cap.super quibusdam 25. præterea, de verb. signif. Denique publica vsucapi prohibentur, l. vlt.in princ. ff.de vsucap.l.viam publicam 2.de via publica, l.præsc. C. de operibus publ. & tamen tempore immemoriali acquiruntur, d.§.ductus aquæ, l.vsum aquæ 4.vbi glos.1. C.de aquæ ductu,lib.11.

5 Vlterius hæc eadem sententia colligitur ex pluribus Sacri Concilij Trid. locis, præcipuè sess.15. de reform.cap.6.in fin. ibi, vel consuetudine etiam immemoriali, & cap.16. ibi, non obstante quacumque consuetudine etiam immemoriali; ex quo tolli omnem consuetudinem antiquissimam Sacerdotum, qua alij aliis mutuò confitebantur ante Concil. Trident. absque vlla alia approbatione, ex Toleto refert Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, præcept.2. lib.2. n.94. vbi similiter asserit, abrogatam esse antiquam consuetudinem, qua olim solebant Parochi committere suas oues cuicunque Sacerdoti volebant.

6 Item id ipsum colligitur ex eodem Concil. Trident.sess.24 de reform.cap.20.ibi, & aliis quibuscumque consuetudinib. in quo loco licèt Concilium vtatur particula vniuersali, quibuscumque, cùm tamen de immemorabilibus mentionem non faciat, eas sub illo textu non comprehendi decisum referunt Gonzal.ad reg.8.Cancell.gloss 33.num.5. & Stephan. Gratian. discept. forens. cap.492. n.6. & Narbona de appell.à Vicario ad Episcopum, p.2.fundam.3.n. 10. in fin. ego ipse de officio, & potestate Episcopi, p.3. alleg. 84.num.5.in fine, & censuit Rota in Theatina Iurisdictionis 5. Decembris 1614.coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano, impressa per Farin. decis. 610.n.1.p.2.recent. & in Marsicen. Iurisdictionis 26. Aprilis 1609. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, etiam impressa per eundem Farin. dec. 248. n.1.p.2.recent. vbi asserit, Sacram Congregationem Illustrissimorum Cardinalium Concilij Tridentini interpretum censuisse, decretum Concilij in d.c. 20. non excludere immemorialem.

7 Item id ipsum ex eodem Concilio colligitur sess.25.de reform.cap.6.ibi, nec consuetudinibus etiam immemorabilibus, de quo Steph. Grat. discept. forens. cap.492.n.6.

8 Et demum quod consuetudo immemorialis nunquam censetur sublata, nisi expressa mentio de ea in lege, vel constitutione habeatur, nec comprehenditur in reuocatione consuetudinis etiam cum dictione vniuersali, ob eius maximam prærogatiuam, & excellentiam, docent Crau. de antiq. tempor.4. part. sect. materia ista, num.47. Boër.decis.39. n.12 Ruin. conf.13. num.30. lib.2.Couar.lib.3.var. c.13.num.5. Afflict.decis.254.num.5 Bertran.conf.98. num.12. Auendan. resp.16. n.1. Mieres de maioratu, p.4.q.20.num.51. Laurent. de Petrinis in constit. sui Ordinis Minim.tom.1.constit.19. Leonis X n. 3. Roland. à Valle conf.59. n.17. lib.4 Oralor. de nobilit. p.3.c.7.num.11.Castan.in consuet. Burgund. rub.9. tit. des mains mortes, § 2 in verb Par quelque laps de tēps, num.1. Fachin.lib.1. conf.87. num.22. cum seqq. Ant. Gabr.commun. lib.1. tit.de præscript. concl.1.num.27. vers.contrarium, Tiber.Decian. tom.2. resp.44. n. 19. Gutier. pract. lib.3.q.77.num. fin. Mascard. de probation. concl.1372. num.45. cum seqq. Ceuall commun. contra commun.q.897.num 248. Narboo. de appellat. à Vicario ad Episcopum, p.2.fundam 3.n.9 Fr.Emm. quæst.Regul.tom.1.q.9.art.5.ad fin. Flor. var. lib. 2. q. 10. num.44. Villar. del patronado de Calatayud, p.3. §.2.n.10. circa fin. dicens quod consuetudo vniuersalis non intelligitur sublata per legem simpliciter tollentem consuetudinem, nec per Sacrum Concil. Trid.Nicol.Garc. de benef.p.3.cap.2.num.190. Sahagun in cap fin de consuetud.num.37. Salas de legib.disput.19 sect.7.num.70.Suar.in simili tract. lib.7.c.20. num.18. Monet.de distribut.quotid.p.2.q.12. num.22. Prosper. de August. in addition.ad Quarant. in summa Bullar.verb alienatio rer. Ecclesiæ, in fin.lit.K. & fuit resolutum in Palentina Iurisdictionis 25. Maij 1565. coram Orano, immemorialem scilicet non 9
comprehendi in reuocatione consuetudinis etiam cum dictione vniuersali, limitari tamen duobus modis. Primò, quando tollitur consuetudo tanquam irrationabilis, & iniqua, quia tunc similiter, & immemorabilis sublata, & reuocata censetur, quod tenent præter Couar. d.lib.3. cap.13. sub n. 5. Quarant. d.verb. alienatio rerum Ecclesiæ, in fin. vers. limita 2 Monet. d.num. 22. Vnde quòd vbi consuetudo est reprobata, vel irrationabilis, censeatur etiam reprobata immemorabilis, tenuit eadem Rota in Burgen.emolumentorum sigilli 28 Ianuarij 1591. Pena, reprobans Ruin.conf.156.lib.4.si talis irratio- 10
nabilitas non sit contraria iuri naturali, vel diuino; & nouissimè eadem Rot. in Cracouien. iuris legendi 21. Maij 1627. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, censuit, quod licèt aliqui Doctores teneant ex dictionibus vniuersalibus adiunctis verbo consuetudini, non censeri derogatum consuetudini immemorabili, tamen quando consuetudo est iniqua, & irrationabilis, censetur damnata, & reprobata. & quod sublata immemorabili tanquam improba, non potest denuò introduci. Secundò limitatur, quando eadem ratio militat in immemoriali, vt ex Couar. tradit Gonzal.ad reg. 8. Cancell. gloss.33. n. 2. & eo citato Nicol Garc d.n.190.in fin.

Dubium & controuersum apud Doctores est, an 11
prohibita consuetudine in quacumque materia, prohibita & ex consequenti censeatur non solùm de præsenti, & de præterito, sed etiam de futuro? In quo glos. verb.consuetudine, in Clem. statutum, de elect. singularis, vt per Abb in cap vlt. col. vlt. de consuetud. existimat sublata consuetudine solùm prohibitam censeri, quæ est de præterito, non verò de futuro, & ex noua causa emergentem, & hanc partem tenent Dominic in cap.1. col. fin. constitut. in 6. Abb.num 8. Dec. qui communem dicit, n.2. in cap. 2. de probationib. Contrarium verò in specie obseruat glosſ.

Digitized by Google

gloss. *verb. expressè, in d. cap.* 1 disputat latè Couarr. *lib. 3. var. cap. 13. numer.* 4. vbi varias assignat conclusiones, quibus intendit absoluere hanc quæstionem, & sequi videntur Menoch. *vsufruq. lib. 1. c. 3. n.* 10. Armendar. *in addit. ad Recopilat. legum Nauarræ, in addit. n.* 86.

12 Pro indaganda igitur veritate huius controuersiæ, dico primò attendenda esse verba, quibus lex improbans consuetudinem vtitur, ita vt si solùm referantur ad consuetudinem, quæ tunc temporis vigebat, non censeatur prohibita de nouo emergens rationabilis, & ex noua causa; secus si lex per verba vniuersalia, vel æquipollentia absolutè pro-
13 hibet quamcumque consuetudinem, quo casu non solùm de præsenti, verùm etiam illam quæ de futuro emergit, & ex noua causa, prohibere censetur. Exemplum prioris membri sit, si dispositio concipiatur per verba, *Non obstante prædicta consuetudine*, vel, *Quicquid in contrarium vigeat consuetudo, quam vt irrationabilem abrogamus*, vel similia verba, pro ve etiam videre est in specie *cap. vnic. de Cleric. non resid. lib. 6.* cuius dispositio solùm loquitur in consuetudine vigente tempore, quo illa decisio, & ad eandem restringitur, vt patet *in principio*, ibi, *consuetudinem, quæ in quibusdam partibus*, &c. Posterioris membri sit exemplum, si concipiatur per hæc verba, *Omni sublata consuetudine*, vel, *Non obstante quacumque consuetudine*, vel, *Omnem consuetudinem improbantes*, &c. Ratio prioris membri est, quia lex improbans consuetudinem de præterito, seu de præsenti solùm, videtur tantummodo improbare irrationabilem, & ex iniusta causa introductam, vnde cùm sit exorbitans à iuris regulis, quæ dictant cuicumque rationabili consuetudini standum, de quo *in cap. fin. de consuetud. & in l. de quibus, ff. de legib.* cum similibus, ex consequenti non debet extendi ad consuetudinem futuram rationabilem, & ex iusta causa introductam, argum. text. *in cap. non debet in princip. de consang.* facit text. *in l. si quis, in princip. ff. de legatis 3. d. cap. 1. de constit. lib. 6.* In secundo autem casu cùm lex absolutè, & generaliter prohibet consuetudinem, exinde consequi videtur comprehendere nouam, & ex noua causa de futuro emergentem. Primò, quia lex de sui natura in futurum, & ad futuros casus ordinatur, *cap. 2. cap. fin.* vbi gloss. *verb. futura, de constit. l. leges 7. C. de legib.* Secundò, quia eo ipso quod consuetudo etiam futura improbatur, non potest ex quacumque causa de nouo emergente rationabilis reputari, quippe quæ supposita præsumptione iniusta, & minus rationabilis præsumitur. cùm sit legis auctoritate destituta, cuius prohibitio non cessat, quamtumuis ratio in casu particulari cessaret, argum. text. *in l. prospexit, ff. qui, & à quibus.* Tertiò, quod rectè procedit, & intelligitur *l. 2. C. quæ sit longa consuet.* & cessat labor glossæ & Doctorum *ibidem*, si intelligatur textum procedere in lege abrogante ipsam consuetudinem, ita vt sit sensus, quod etsi aliàs regulariter consuetudinis non sit vilis auctoritas, attamen non potest legem, & rationem, cui nititur, vincere, illam scilicet per quam prohibetur, & abrogatur eadem met consuetudo, quæcumque de nouo, & ex noua causa emergat, in qua specie magis propriè verificantur verba illa, *rationem vincere, aut legem*, cum qua ex diametro pugnat.

* * *

CLAVSVLA LXXXVIII.

Non obstante quacumque præscriptione.

1. *Præscriptio longi temporis, non verò longissimi, nec immemorialis tollitur per clausulam*, Non obstante quacumque consuetudine.
2. *Dict.* nulla, *non excludit præscriptionem longissimam.*
3. *Præscriptione quacumque sublata, immemorialis quoque sublata censetur, si sit malæ fidei.*
4. *Præscriptio etiam immemorialis quando excluditur, non exinde sublata censetur, si illa in vim priuilegij præsumpti, & probati per tempus immemoriale allegetur, si materia, de qua agitur talis sit, vt legitimi superioris priuilegio concedi posset.*
5. *Declaratur* reg. cùm quid 84. de regulis iuris, lib. 6.

PEr hanc clausulam tollitur solùm præscriptio longi temporis decem, vel viginti annorum, non verò longissimi triginta, vel quadraginta annorum, & à fortiori immemorialis. Probatur, quia seruitutes discontinuæ generaliter præscribi prohibentur; *l. seruitutes prædiorum 14. in princip. ff. de seruit.* & tamen præscriptio immemorialis non prohibetur, *l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid.* Deinde vbi ius commune resistit, vel præsumptio datur contra præscribentem, prohibetur præscriptio sine titulo, & tamen immemorialis admittitur, *cap. 1. de præscript. lib. 6. cap. super quibusdam 25. §. præterea, de verb. significat.* Denique publica vsucapi prohibentur, *l. vlt. in princ. ff. de vsucap. l. præscriptio, C. de operib. publ.* & tamen tempore immemoriali acquiruntur. *d. §. ductus aquæ, l. vsum aquæ 4.* vbi *gloss. 1. C. de aquæ ductu, lib. 11.* Quare ita sustinet Vital. de Camb. *in tract. clausul. pag. 18. col. 2.* Felin. *in rubr. de præscript. num. 18.* Balb. *de præscript. 2. p. 4. partis sextæ q. 1. n. 21. & 5. p. 5. quæst. 9.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. gloss. 2. num. 12. 23. & 25.* Afflict. *decis. 154. num. 15.* Boër. *decis. 19. num. 18.* Otalor. *de nobilit. cap. 7. n. 21.* Auendan. *resp. 16. n. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 9. art. 5 ad fin.* Flores *var. qq. lib. 1 quæst. 20. num. 44.* Nicol. Garc. *de benef. part. 5. cap. 2. num. 192.* Cardos. *in praxi Iudic. & Aduocator. verb. claus. 6.* Mascard. *de probat. conclus. 1215. n. 55. seu concl. 1210.* Querent. *in summa Bullar. verb. alienat. rer. Ecclesiæ, n. 47.* & fuit dictum *in Burgen. emolumentor. sigilli 28. Ianuarij 1592. coram Penia.*

Vnde dict. *nulla*, non excludere præscriptionem 2 longissimam, tradit Tiraq. *de retractu conuent. § 1. gloss. 2. n. 10.* quem refert Cened. *post lib. pract. & canon. quæst. sing. 67. n. 2 propè fin.*

Verùm si talis præscriptio vt irrationabilis, vel 3 malæ fidei, aut aliter præstans delinquendi occasionem, auferatur, immemorialis quoque sublata censetur: nam præscriptio cum mala fide nullo vnquam tempore procedit, *cap. vlt. de præscript.* ibi, *nulla*, & *reg. possessor*, ibi, *vllo tempore, lib. 6.* gloss. *verb. nisi*, per text. ibi, *in cap. 5. de præscript. lib. 6.* Couarr. *in reg. possessor, p. 2. §. 8. num. 5.* Menoch. *illustr. cap. 81. num. 10.* Valasc. *cons. 8. n. 25.* Pinel. *in auth. nisi tu n. 14. C. de bonis mat.* Menoch. *de arbitr. casu 325. à princ.* Nihilominus hoc casu, quamuis præscriptio mutaliter allegetur, etiam immemorialis, si tamen illa in vim priuilegij allegetur præsumpti, & probati

Digitized by Google

per tempus immemoriale, satis erit, arg. *d. § ductus aquæ, l. 1. §. vlt. l. vlt ff. de aqua pluuiæ arcend* Rip. *in l. quominus, num.* 41. *&* 102 *ff. de flumin. imb.* Greg. *l. 7. tit. 29. p. 3.* Auendan. *de exequend. mand. lib.* 1. *c.* 12. *à num. 6.* Couarr. *lib. 1. var. cap.* 17. *n.* 15. *vers. sed si dubitetur,* Socin iun. *cons.* 115. *n.* 38. *vol.* 1. Balb. *de præscript. p. 5. princ. q. 7. à num.* 19. Valasc. *cons.* 163. *n.* 9. Intellige tamen, si materia, de qua agitur, talis sit, vt legitimi superioris priuilegio concedi possit, tunc enim quamuis prohibita generaliter omni, & quacumque præscriptione, censeatur prohibita etiam immemorialis in vim præscriptionis, non tamen in vim priuilegij; secus verò dicendum est, quando materia priuilegium superioris non admittit. Ratio est, quia, cùm prohibitio, vt supponimus, directè non feratur nisi in præscriptionem, non dicitur priuilegium reiicere, quando illud legitimè expediri potest, quia à diuersis non fit illatio, *l. Papinianus exuls* 21. *ad fin. princ. ff. de minor.* & limitata prohibitio non potest ampliorem producere effectum, argum. *l. in agris 6. ff. de acquir. rer. domin.* at verò priuilegium illud præsumptum ex tanti temporis diuturnitate, non potest esse potentius quàm reale priuilegium; & ideo si materia non patitur superioris reale priuilegium, à fortiori tempus immemoriale in vim priuilegij præsumpti minimè patietur.

5 Neque obstat, quod si lege prohibente omnem, & quamcumque præscriptionem in his terminis, admiserimus immemorialem per viam priuilegij, iam quod vna via prohibetur, alia admittitur, contra *reg. cùm quid vna via* 84. *lib. 6.* & illusoria manebunt iura improbantia immemorialem præscriptionem; respondebimus enim, *d. reg. cùm quid*, rectè procedere, quando aliquid absolutè prohibetur in se attento effectu, & fine, tunc enim tale prohibitum vna via, alia admitti non debet: habetur enim respectus principalis ad prohibitum in se ad effectum, vt nulla via admittatur, bonus text. *in cap. vnic. vers. nec per vnam, de cleric. coniug. lib. 6.* obseruat *gl. vnic. vers. fatis, in d. reg. cùm quid,* vbi Dynus, & DD. Abb. *in cap. sua,* & alij Doctores *de procurator.* Couar. *in cap. cùm in officiis, 1. fin. de testam.* Non sic dicendum, si principaliter prohibeatur via, vel modus, vt in proposito, quia solùm intenditur, ne via præscriptionis illud prohibitum obtineatur, non autem alia via diuersa, veluti priuilegio, aut simili titulo donationis, vt patet in proposito, eo maximè, quia leges prohibentes præscriptionem immemorialem, sunt exorbitantes, cùm omnia prædicto tempore acquirantur, *d. §. præterea, d. §. ductus, d. cap. 1. in fin. de præscript. lib. 6.* & ideo ita sunt interpretandæ, vt verbi proprietatem non excedant; vnde cùm de præscriptione loquantur ad priuilegium etiam præsumptum extendi non debent, iuxta *reg. qui à iure 10. de reg. iuris in 6.*

CLAVSVLA LXXXIX.

Non se adstringens, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Iuris communis à regulis non videtur quis recedere per clausulam,* Non se adstringens, &c.

3 *Clausula* Non se adstringens, &c. *æquipollet illa,* Ius, & iustitiam ministrari, &c.

4 *Excusationis vim habet clausula,* Non se adstringens, &c. *ne scilicet actor plus debito petens teneatur probare id, quod petitum est.*

5 *Actor vt non teneatur probare qualitatem deductam in libello, operatur clausula,* Non se adstringens, &c.

6 *Impertinentia superflua, & inepta ne noceant, operatur clausula.* Non se adstringens, &c.

7 *Qualitatem expressam, cuius probatio necessaria est, non videtur remouere clausula,* Non se adstringens, &c.

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Ias. *in § omnium, num.* 161. *Instit. de act.* Bonacos *p. 1. comm. crim. verb. qualitas, pag.* 145. Cels. Vgo, *in tract. claus. pag.* 502. *col.* 1. Pinel. *in l. 2. C. de re. cind. vend. p. 3. cap. 3. num.* 19. Menoch. *cons.* 127. *num.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1148. *num.* 57. *cum seqq.* Ioan. Martins à Costa *in addit. ad formam libellorum, annot. 2. litt. A. pag. 3.* Matt. *de claus. p. 1. claus.* 78. aliàs 80. *in vltim. impress.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib. 3. c. 2. num. 3.* Rot. *in noua decis.* 16. *n.* 6. *&* 33. [Theodos. de Rub. *in sing. Rota tom. 1. p. 4. claus.* 498. *per tot.* vbi *n.* 1. ait quòd hæc clausula operatur quòd potiùs probata, quàm petita sint attendenda Peregr. *cons.* 92. *n.* 6. *vol.* 5. vbi quòd in libellando & articolando est multi effectus.] 1

Per hanc clausulam non videtur quis recedere à regulis iuris communis, vt per Ofasc. *decis.* 144. *n.* 17. ideo ea debet semper apponi, & erit vtilis, vt docuit Ias. *in §. omnium. Instit. de action. n.* 161. 2

Huic clausulæ æquipollet altera, videlicet, *Ius, & Iustitiam ministrari,* Albert. Brun. *cons.* 83. *num.* 4. *vol.* 1. Matt. *d. claus.* 80. *num.* 8. vbi *num.* 9. post Franc. de Ponte *cons.* 63. *num.* 5. *cum multis seqq.* asserit, valere respectu singularitatis cuiusdam, quia nullo modo iuuat. 3

Clausula hæc vim habet excusationis, ne scilicet actor plus debito petens teneatur probare id, quod petitum fuit, nec ob id actor in causa succumbet, etsi omnia deducta in libello non probet ad vnguem, ita Menoch. *cons.* 127. *n.* 4. [Theod. de Rub. *d. claus.* 498. *n.* 1. vbi *n.* 2. post Rebuff. & Rot resoluit quòd tunc nuncius, vel legatus non excluditur, quando prouidet ex expressa commissione Papæ.] 4

Operatur etiam, vt actor non teneatur probare qualitatem deductam in libello, alias sine hac clausula succumbet non probando qualitatem, dato quod probaret factum principale, ita Marant. *de ordine iudicior. part. 6. tit. de libelli oblatione, num.* 57. Cardos. *in praxi Iudicum, verb. clausula, n.* 10. Mendez à Castro *d. c. 2. n. 4.* 5

Deinde operatur, ne impertinentia, superflua, & inepta noceant, Hippol. *in l. vnus, §. final. num.* 36. *ff. de quæstionibus.* 6

Non videtur tamen remouere qualitatem expressam, cuius probatio necessaria est, sed solùm remouet probationem necessariam, Mascard. *d. conclus.* 1248. *numero* 57. vbi *num.* 58. asserit hoc procedere, quando talis clausula ponitur in fine libelli. 7

CLAVSVLA XC.

Non tamen à nobis prouisiones habentes.

1 *Prouisionem à prædecessoribus habentes non excludit clausula*

Digitized by Google

clausula, Non tamen à nobis prouisiones habeotes

2 *Verbum*, à nobis. *est personale.*

3 *Clausula*, Non tamen à nobis, &c. *est tantùm apposita ad exclusionem prouisorum à Legatis, & Nuntiis, qui auctoritate Apostolica conferunt.*

4 *Clausula*, Non tamen à nobis, &c. *procedit, siue fuerint bene siue malè prouisi.*

5 *Clausula*, Non tamen à nobis, &c. *intelligitur de prouisis tempore data ipsius Breuis, non de prouidendis, præsertim post declaratoriam censurarum, & executoriales concessas contra intrusum.*

6 *Breue cum clausula*, Non tamen à nobis, &c. *an possit exequi contra resignatarium tanquam prouisum à Papa, & non à resignante, ostenditur.*

7 *Prouisiones habentes à prædecessoribus non excludit clausula*, Non tamen à nobis, &c. *si in Breui dicatur*, Non tamen à nobismetipsis, *seu*, à nobis ipsis prouisis.

8 *Verba*, À nobismetipsis, *sunt personalissima.*

1 HÆc clausula non excludit eos, qui à prædecessoribus prouisiones habentur, vt fuit dictum *in Aquilana Canonicatus 6 Octobris 1586. coram Cardin. Blanchetto*, impressa per Nicol. Gatc. *de benef. part 5. cap. 1. num 652.* vbi etiam fuit animaduersum,
2 quod licèt verbum, *à nobis*, sit personale, tamen attendenda est subiecta materia, & verisimilis mens concedentis, quam non est præsumendum fuisse talem, vt voluerit destruere prouisiones à suis prædecessoribus factas, stante validitate eiusdem prouisionis in reliquis; additurque in eadem decisione,
3 huiusmodi clausulam esse appositam tantùm ad exclusionem prouisorum à Legatis, & Nuntiis, qui auctoritate Apostolica conferunt. Hæc eadem decisio impressa reperitur apud Marchesf. *de commiss. part. 1. pag. 429. in vlt. impressi*, & idem dictum fuit *in Valentina Canonicatus, & Sacristia 15 Iunij 165. coram Buratto*, impressa per Farinac. *decis. 728. n. 1. part 2. recent.* Rot. *decis. 711. num. 1. part. 3. lib. 3. diuers.* quod etiam tenet Argel. *de contradict. legitimo, q. 15.*
4 *num. 10.* & procedere, siue fuerint bene, siue malè prouisi, censuit Rot. *decis. 713. num. 1. vers. conclusum fuit, lib. 3. part. 3. diuers.* quæ refertur *in d. decis. 728. num. 1. in fin. part. 2. recent.* & tradit Nicol. Gatc. *de benefic. p. 6. cap. 2. n. 79.*
5 Intelligitur hæc clausula de prouisis tempore datæ Breuis, non de prouidendis, præsertim post declaratoriam censuratum, & executoriales concessas contra intrusum, & fuit dictum *in Toletana beneficij 14. Nouembris 1605. coram Iusto*, impressa per Marchesf *de commiss. part. 1. pag. 384.* vbi etiam notum
6 fuit, quod licèt videretur non posse exequi Breue stante hac clausula contra resignantarium tanquam prouisum à Papa, & non à resignante, per Innoc *in cap quasi* & *ibi* Abb *de iudic.* tamen ex quo resignans resignauit beneficium in manibus Papæ, reseruata sibi pensione, non videtur ab illo pure prouisus, ita vt dicatur à Papa prouisus, sicut requiritur, tum quia qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi, tum quia resignatio fuit facta in fauorem, quo casu licet resignatarius habeat ius à Papa, non tamen plus iuris habere potest quàm habuerit resignans, Rebuff. *cons.* 85. *num.* 11. & demum, quia Papa non potuit intelligere se velle præiudicare hoc pacto Breui concesso à commissario Cameræ cùm hoc non expresserit. *cap. super eo. de officio delegati*, aliàs esset aperire viam sæpius eludendi executores Breuium, qui facilè admittuntur, & iura resignantium ignorantur, quæ in omnem euentum sola transferuntur in resignatarium, nec melioris conditionis esse debet, quàm fuerit resignans.

Restringitur autem supradicta resolutio, in qua habetur hanc clausulam non excludere eos, qui à prædecessoribus prouisiones habentur, vt non procedat, quando in Breui dicatur, *Non tamen à nobismetipsis, seu, à nobis ipsis prouisis aut prouisionem habentibus*, vt resoluunt Nicol. Gatc. *d. p. 5. cap. 1. num. 653.* Aloys Ricc. *in praxi aurea, resol. 330. num. 2.* & fuit dictum *in Salmantina beneficij de Dueñas 31. Ianuarij 1586. coram Reuerendissimo D. Corduba Episcopo Pacen.* impressa per Marchesf *d. part. 1. pag. 343. & in Vicen. beneficij 22. Iunij 1598. coram Litta*, cuius meminit Nicol Garc. *d. num. 603. & in Militen. beneficij 6 Iunij 1607. coram Card. Marquemontio*, impressa per Farinac. *decis. 201. num. 6. part. 2. recent.* vbi *num. 7.* subditur, verba illa, *à nobismetipsis*, esse 8 personalissima, ex Bald. *consil. 304. lib. 5.* & Natt. *cons. 163. n. 8.*

CLAVSVLA XCI.

Nulli ergo hominum liceat, &c.

1 *Potestati qui resistit, ordinationi Dei resistit.*

2 *Clausula*, Nulli ergo hominum, &c. *consueuit apponi in priuilegiis publicis.*

3 *Beneficiorum priuationis comminationem importare clausulam*, Nulli ergo, &c. *putarunt nonnulli.*

4 *Constitutioni Pontificia qui se opponeret de iure, & non facto, non comprehenditur sub clausula*, Nulli ergo hominum, &c.

5 *Constitutionis Pontificia infractores subiiciuntur pœna arbitraria, quando adest clausula*, Nulli ergo hominum, &c.

6 *Clausula*, Nulli ergo hominum, &c. *posita in literis Imperialibus, quid importet, ostenditur.*

7 *Infringere importat retractare, vel per malitiosam interpretationem infringere.*

8 *Temerario ausu facere, importat etiam sine dolo sed ex subtilitate.*

EVm, qui sine iusta, & rationabili causa dispositioni Apostolicæ non paruerit, indignationem Dei omnipotentis, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius incursurum, habetur in fine Bullarum Apostolicarum: nam, vt dicitur *in cap. qui resistit 11. quæst. 3.* qui resistit potestati, ordinationi Dei resistit: vnde S. Ioan. Chrysostomus relatus *in cap. si nemo 11. quæst. 3.* sic ait, *nemo contemnat Ecclesiastica vincula, non enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui hanc potestatem dedit hominibus, eosque, & Dominos fecit tanti honoris* & ideo peccare mortaliter resoluit Laurent. de Peiriois *in constit. sui Ordinis Minim. constitut. 3. Sixti IV. n. 7. tom. 1.* [Staphil. *de literis gratia, tit. de vi & effectu clausul. vbi de clausul. nulli omnino hominum, n. 4.* Reboff *in forma noua prouis. in verb. nulli ergo. vers. ego autem putarem*, Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom. 2 p. 4. clausul. 504 n 2.* vbi *n 3.* limitat in eo, qui de iure, & sic ex causa illis contradicit.] 1

De vi autem huius clausulæ, quæ teste Laoden. *in tract. de priuileg. quæst. 18.* consueuit apponi etiam in priuilegiis Apostolicis, plerique existimant, & quidem

dem Bald *in cap 1.§ porrò, num.6 quæ sit prima causa*
3 *feud amittendi*, putauit importare comminationem priuationis beneficiorum, quem refert Marchesf. *de commiss part.1. pag.412.num 104 in vlt. impress.* Ioani Bapt. *in l. cunctos populos, C de summa Trinitate.* Soc. *consf.*87 incip. *Visis inuestit. col. 2.vol.* 3 Card. Tusch. *verb.indignationis pœna,concl.*91. Laurent. de Peirinis *in constit. sui Ordinis Minim.const.3. Sixti IV.num.* 8. *tom* 1.

4 Alij verò multo meliùs existimant infractores constitutionis Pontificiæ, in qua adest huiusmodi clausula, subiici pœnæ arbitrariæ ? ita Belleucin.*in tract.de charitatiuo subsidio, quæst.*44. Martin. Lauden. *d.quæst.* 18. *Restaur.de Imperatore, quæst.* 110. Menoch. *de arbitrar.casu* 365.*n.*5. *cent.*4. Erasm. à Cochier *de iurisd.Ordinarij in exemptos, part.4.quæst.* 62.*num.*1. Ioan à Cochier.*in schol.ad preces primarias Imperatoris in fine*

5 Intellige, dummodo ipso facto infringant, eique non contradicant de iure; nam certum est eum, qui se constitutioni Pontificiæ opponeret de iure, & non de facto, non comprehendi sub hac clausula, iuxta notata per Doctores *in cap in præsentia, de probat.* & per Flamin.*de resign.lib.8 quæst.7 num.*169. Marchesf. *de commiss. part.2. pag.* 421. *in vlt.impress.* Matt. *de clausul. part. 1.clausf.* 314. *num.* 1. *in vltim. impress.*

6 Posita verò in litteris Imperialibus, operatur quod nullos, siue priuatus, siue in quacumque dignitate constitutus, etiam Vicarius imperialis, possit contrauenire, vt ex Bart.*in extrauag qui sint rebelles, in fin. versf. nulli ergo,* notat Card. Tusch *pract. conclusf. tom.1. lite. C. conclusf.*352.*num.* 1. vbi *numeris seqq* subdit, quòd *infringere*, importat retractare, vel per maliriosam interpretationem infringere. *Teme-*
7 *rario ausu*, importat etiam sine dolo, sed ex subtilitate contraria, videlicet dissimulando, audiendo allegationes; vel disceptationes, *attentare* importat etiamsi ad effectum non perducatur, & demum *indignationem,*&c. importat, quod Princeps indignatus gratiosum se non exhibebit. & citat Bart.*in d extrauag.verb.infringere,& verb temerario,& verb.contraire, & verb. indignationem*, Alexand. *consf.* 103. incip. *Videtur, n.14 versf primò quia lib.*1 quod etiam tradit Matt. *d. clausf* 314 *num.* 3 *cum. seqq.* & Laurent de Peirinis *in constit. sui Ordinis Minim const.1. Iulij II. num* 98.

CAVSVLA XCII.

Nullo modo, &c.

1 *Modum omnem, qui aliàs erat permissus, excludit clausula,* Nullo modo, &c.
2 *Potestatem omnem adimit clausula*, Nullo modo, &c. *inducendo nullitatem actus, & operando idem quod clausula,* decreti irritantis.
3 *Negatiua omnis potentiæ est clausula*, Nullo modo, &c.
4 *Clausula*, Nullo pacto, *idem importat, quod* nulla ratione.

1 HÆc clausula excludit omnem modum, qui aliàs esset permissus, vt per Seraphin.*de Priuil. iuram priuil 98 num.*95.& habet vim præcisæ prohibitionis, pro vt dict. *nullatenus*, Cephal.*consf.*407.*n.*25. *lib.*4.& idem est, ac si diceretur, *nullo tempore, nulla ratione*, Alber. *in diction. verb.nullo modo*, Strach.*de decoct. p.6.num.*28. Ideo adimit omnem potestatem inducendo nullitatem actus, & operando idem quod clausula *decreti irritantis*, Grammat. *consf.* 3 *num.*12. Gig.*de pension.q.* 10.*num.*10. Osasch. *Pedem.decisf.*165. *num.*14. Et est negatiua omnis potentiæ, idem operando quod dictio, *penitus*, Menoch. *remed.* 14. 3
recuper. num. 6. Vide *in tract. de dictionib. dict. nullo modo.* [nam vniuersalem negationem inducit, Mandosf. *in reg. 24.Cancell.q* 88. *n* 2. Bero. *consf.*117. *n.* 5. *lib* 2. Et habet effectum vt nulla dispositio in contrarium valeat, glosf.*in Clem.vt ij, ver.concedamus, de ætat.& qualit.* Theod. de Rubeis *in singul.Rotæ tom.5 p 4. clausf.*507.*n.*3.& *n.*1. post Aym. *consf.* 201. *num.*43. quod habet præcisam naturam, & *n.*2. post Lambert. *de iurepatron.lib. 2.p.1.q. 7.art.30.sub n.*19. quod tollit dispensationem]

Huic similis est clausula, *Nullo pacto*, quæ idem 4
importat, quod, *nulla ratione*, vt per Alberic.*in dict. verb.nullo pacto*, per text *in l.pupillus* 24. vbi glosf. *ff. quæ in fraud.cred.* & trahitur ad non specificata, Roland.*consf.2. num.42. lib.*4. Tiraq *in l.si vnquam, verb. omnia, num.* 14.

CLAVSVLA XCIII.

Nunc, & pro tempore.

1 *Futura comprehendi clausula*. Nunc, & Pro tempore.
2 *Clausula*, Nunc, & pro tempore reseruandas, *adiecta in facultate transferendi pensiones, an referatur ad tempus translationis.*

HÆc clausula futura comprehendit, Bald. per 1
text. *ibi, in cap.cùm inter, n 7.de re iudic* Rebuff. *in concord.tit.de regia ad præl.nomin.§.1 versf.pro tempore*, & fuit dictum *in Romana pensionis extra Rot.*19. *Iunij* 1615. *coram Buratto*, impressa per Marchesf.*de commissionib.p. 2.pag.* 558.*n.*3.& per Farin.*decisf.*733. *num.4.p. 2.recent.* [Rebuff.*super concord. tit.de Regul. ad Prælatur. nomin. facien.* §. *in verb. pro tempore*, Theodosf. de Rubeis. *in singularib Rotæ tom. 2. p.* 4. *clausf.*510.]

Clausula, *Nunc, & pro tempore reseruandas*, adiecta 2
in facultate transferendi pensiones, refertur ad tempus translationis, vt in puncto resoluit D. Lotter.*in tract. de re benefic. lib.* 1. *q.*36. *num.* 83. tam ex natura subiectæ materiæ, quàm ex vi verborum. præcipuè ponderando dictionem, *pro tempore*, quæ futura comprehendit, vt suprà dixi, & vltra citatos firmat Bald. *in cap. cùm inter, num.7 de re indicata.* cum adductis per Rot. *in vna Landen. pensionis* 29. *Ianuarij* 1591 *coram Penia*, quam amplè confirmat eadem Rot.*d.decisf.*733.*num.*3.& 4 *p* 2 *recent.*& meminit D.Lotter.*d.q.*36.*n.*85.

CLAVSVLA XCIV.

Omnésque alios sua interesse putantes.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*
2 *Iurisdictionem contra quoscumque interesse prætendentes, dat clausula*, Omnésque alios, &c. *si fuerit apposita in commissione causæ.*
3 *Tertius si veniat ad causam vigore commissionis pro interesse*

intereſſe cum clauſula, Omneſque alios, &c. *dicitur reus, non actor.*

4 *Citatio generalis cum clauſula*, Omneſque alios, &c *facta, non aliter nominibus perſonarum expreſſis, non eſt arctatoria.*

5 *Excommunicatus non ſpecificè nominatus in admiſſione ad abſolutionem à cenſuris, vigore clauſulæ,* Omneſque alios, &c. *poteſt petere abſolutionem, ſi habeat intereſſe in cauſa.*

6 *Infinitas reprobatur.*

7 *Reſcriptis fraudibus vt occurratur, impetrator nomina in eo expreſſa ſpecificare debet.*

8 *Iuriſdictionem non tribuit clauſula*, Omneſque alios, &c. *contra ſpecialiter priuilegiatum.*

9 *Pauperes, qui propter paupertatem ſe defendere non poſſunt, non comprehenduntur ſub clauſula,* Omneſque alios, &c.

10 *Fœminas non comprehendit clauſula*, Omneſque alios &c

11 *Maiores perſonas non comprehendit clauſula*, Omneſque alios, &c.

12 *Illuſtres perſonas, & qualificatas, ac particulari nota dignas non comprehendit clauſula*, Omneſque alios, &c.

13 *Vniuerſitatem, Capitulum, aut Collegium non comprehendit clauſula*, Omneſque alios, &c.

14 *Clauſula*, Omnes & ſingulos &c *habet vim expreſſionis in indiuiduo.*

15 *Clauſula*, Omnia, & ſingula, &c. *refertur ad enuntiata.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Matt. *d. clauſul. p. 1. clauſ. 86. in vlt. impreſ.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. pag.* 205. *num* 104. *cum ſeqq.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 6. à numer.* 363 [nouiſſimè Theodoſ. de Robeis poſt hæc impreſſa viſum *in ſingul. Rota tom. 2. p. 4. clauſ.* 511.]

2 Hæc clauſula dat iuriſdictionem contra quoſcumque intereſſe prætendentes, ſi fuerit appoſita in commiſſione cauſæ, ita vt per eam poſſint citari alij, qui non ſunt in commiſſione nominati, Abb. *in cap. veniens, il 2. num.* 8. *de teſtament.* Muhedan. *deciſ. 5 de iudic.* Put. *deciſ. 24. de iudic. & in corpore deciſ.* 196. aliàs 190. *in correctis, lib. 1* Matt. *de clauſul. p. 1. clauſ. 86. in vlt impreſ.* Ioan. Cuchiet. *in reg. Cancell. ad reg. de annali poſſeſſore. n.* . 8. & fuit dictum *in Toletana parochialis de Gnecas* 5. *Maij* 1595. *coram Card. Pamphilio, & in Bracharen. beneficij* 3. *Martij* 1603. *coram Greg. XV. inter eius deciſiones impreſſas dec.* 94. & apud Farinac. *deciſ. 81. num 2. p 2. recent.* [Theod de Rob. *d. clauſ. 511. n.* 1.]

3 Operatur, vt ſi tertius veniat ad cauſam vigore commiſſionis pro intereſſe cum hac clauſula, dicatur reus, non actor, vt per Put. *deciſ.* 346. aliàs 336. *in correctis, lib.* 1. & licèt reus, voluntarius tamen, operatur quod actor debeat contra omnes instructus venire, eo quia illos vocando ad iudicia excitat, Achil. *deciſ. 2 num. 2. de dilation.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. pag.* 205. *n.* 106. *in vlt. impreſſ.*

4 De ſui verò natura citatio generalis cum hac clauſula, *Omneſque alios, &c.* facta, non aliter nominibus expreſſis perſonarum, non eſt arctatoria, ſed monitoria, vnde omnes, qui ſua intereſſe putauerint, & ſic illis comparentibus ad vlteriora procedi valebit, ſin minus ſecus, Hoſt. & Innoc. *in cap. dilecti, de except.* Rota *deciſ. 8. de dolo, & contum.* [Theodoſ. de Rub. *d. clauſ. 511. num.* dum ait quòd ad hoc vt huiuſmodi clauſula operetur, requiritur ſpecificatio perſonæ in citatione.]

5 Vigore huius clauſulæ iniunctæ admiſſioni ad abſolutionem à cenſuris, & excommunicatione, illam petere poterit, non ſolùm ſpecificè nominatus in ea, verùm etiam ille, qui habet intereſſe in cauſa, vt poſt deciſ. Achil 151. aliàs 2. *vt lite pendente, & deciſ.* 390 *lib.* 3. dictum fuit *in Placentina fideiuſſionis* 22 *May* 1592. *coram Penin.*

Huius clauſulæ vigore tres, vel quatuor alios vltra expreſsè nominatos citari, & nominari poſſe, cauetur *in cap. cum multis, de reſcript. in* 6. ex illa ratione, quam text. ponderat, vt ſcilicet infinitas reprobetur, quam rationem multis exornant Vital. de Camban. *in tract. clauſul. pag.* 56. *numero* 3 Eſcob. *de ratiocin. cap.* . 8. *num.* 4. Stephan Gratian. *diſcept. foreſ. tom 3. cap. 600. num.* 30. Cald. Pereira *de poteſt. elig. c. 3. num.* 18. Valaſc. *conſ. 51. n. 29. & de partit. cap. 9. n.* 50. & 51. 6

Vt autem fraudibus occurratur, debet reſcripti impetrator illorum quatuor nomina expreſsè ſpecificare, ita Veſtr. *in ſua praxi, lib 4. cap. 2. num.* 2. Rot. *deciſ.* 18 *num. 2. de dolo, & contum in nouis,* Abb. *in cap. paſtoralis*, §. *quoniam autem, numero* 4. *de reſcript.* vbi etiam Felio. aſſerit, ante citandorum per partem declarationem, iudicem eorum nominationem in aëre, & incertam habere. Hinc Rota *deciſ. 2. de reſcript. in antiq* dubitauit, an vigore huius clauſulæ vltra quatuor conueniri valeant, reſoluit tamen prædicta non habere locum in Romana Curia, quia commiſſiones, & ſic iuriſdictio, quæ illis mediantibus exercetur in Rota, non eſt arctatoria ratione ordinariæ, & ſuperioris iuriſdictionis, quam Papa præſens ſuper cauſis deuolutis, vt aliàs in Curia tractandis habet, quæ non veniunt reſtringendæ ad aliarum cauſarum inſtar, quæ extra Curiam coram iudicibus delegatis aguntur, quia ad iuriſdictionis ordinariæ diminutionem tendunt; ſubdens ibi Rota, quod verba illa, *quatuor citandi*, quoad actorē in principio citationis intelligi poſſunt, quia ratio infinitatis, & vexationis euitandæ venit, ſed non quoad alios non citandos ad eius inſtantiam, qui dando de eorum proprio intereſſe ad cauſam venire vellent: nam, vt *in prædicta deciſione*, ibi ad multos extenderetur, quæ omnia refert Marcheſ. *d. p. 1. pag.* 207. *n.* 121. 7

Sed non tribuit contra ſpecialiter priuilegiatum iſta clauſula iuriſdictionem, quando ſpecialis mētio de illis facienda veniebat, *cap. Sedes*, vbi Doctores *de reſcript* Roman *conſ.* 400 *num.* 4. Franc. *in cap.* 2. *num. 3. etiam de reſcript. in* 6 Marcheſ. *d. p. 5. pag.* 205. *num.* 105. 8

Vnde illam non comprehendere pauperes, qui propter paupertatem ſe defendere non poſſunt, dicunt Bald *in cap Sedes, num. 5. de reſcript* Felio. *in cap. ſignificantibus* 38. *num. 6 in 4. priuilegio paupertatis, de officio de eg.* 9

Nec etiam capere fœminas aſſerit Ludou. Gomez *ad cap. 2. de reſcript. in 6. n.* 60. *cum ſeq.* contra quem ſcripſit Mandoſ *ſuper commiſſ. cauſ. benefic. verſ. omneſque alios.* 10

Item nec maiores perſonas, quia aliter proceditur contra maiores, aliter contra minores, notat Imol. *in cap. Sedes Apoſt. num.* 12. vbi Felio. *num. 1. de reſcript.* Marcheſ. *d. p. 1. pag.* 207. *num.* 120. Mandoſ. *loco proximè cit. in verſ. ſecundò quæro*, vbi ait, hanc clauſulam non comprehendere Principes, neque perſonas Illuſtres, & qualificatas, ac particulari nota dignas. [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 511. *num.* 9.] 11

Item nec Vniuerſitatem, ſeu Capitulum, aut Collegium comprehendere, obſeruant Gomez *in d. c.* 2. *n.* 68 Mandoſ *cit. loco,* Marcheſ. *d p. 1. pag.* 207. *n.* 118. & 12

Digitized by Google

& 119. vbi subdit, in hac clausula expressa cum nomine Clerici laicum non comprehendi. [Rota *decis.* 25. *num.* 2. *lib.* 3. *p.* 3 *diuers.* Theodos. de Rubeis *d. claus.* 511. *num.* 6. vbi *n.* 8. declarat non procedere quando in commissione, aut inhibitione, & simili adest mentio syndicorum Capituli, quia tunc hac clausula, *omnesque alios*, comprehendit residuum Capituli.

14 Clausula, *Omnes, & singulos, &c.* habet vim expressionis in iudicio, vt ex Rota tradit Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 1. *p.* 4 *claus.* 512.

15 Clausula, *Omnia, & singula, &c.* refertur ad enunciata, Alexand. *cons.* 17. *num.* 2. *lib.* 3. Paris. *cons.* 97. *n.* 91. *cum seqq. lib.* 1. Theodos. de Rubeis *d. tom.* 2. *part* 4. *claus.* 513. *n.* 1. & ad accessoria eius, quod principaliter est dispositum, Rot. *decis.* 246. *n.* 2. *p.* 1. *diuers.* habet vim indiuiduæ expressionis, Paris. *consil.* 1. *num* 104. *lib.* 3. & tollit subreptionem, Rebuff. *in forma mand. Apostol. in verb. omnia & singula, in princip.*]

CLAVSVLA XCV.

Omni meliori modo, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Pleno iure, & sine diminutione operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

3 *Clausula,* Si non valet quod ago, &c. *æquiparatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

4 *Iuramento ad sustinendum actum æquiparatur clausula* Omni meliori modo, &c.

5 *In testamento inter liberos subintelligitur clausula,* Omni meliori modo, &c.

6 *Clausula,* Omni meliori modo, &c. *operatur, vt melior via censeatur electa.*

7 *Dispositio vigore clausula,* Omni meliori modo, &c. *non restringitur ad expressa, sed extenditur ad omnes casus, in quibus actus melius sustinetur.*

8 *Actum, etiamsi alio modo, quàm expressum sit, valere possit, facit sustineri clausula,* omni meliori modo, &c.

9 *Dispositio si secundum verba expressa sustineri non possit vigore clausula,* Omni meliori modo, &c. *sustinebitur secundum ea, quæ congruentiùm exprimi potuissent.*

10 *Actus si non possit valere eo modo, quo fuit gestus, valebit eo modo quo iure fieri potuit, vigore clausula,* Omni meliori modo, &c.

11 *Remedium vtilius vt dicatur deductum, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

12 *Remedium omne magis fauorabile vt censeatur intentatum, & deducta omnis actio necessaria, & proficua actori, operatur clausula,* omni meliori modo, &c.

13 *Solemnitatem supplet clausula,* Omni meliori modo, &c. *& conualidat actum inualidum ex omni capite, quo fieri potuit.*

14 *Contractum inualidum facit valere clausula* Omni meliori modo, &c. *& validum in vim validioris.*

15 *Vltra expressa comprehendit clausula,* Omni meliori modo, &c. *quando est dictio, Et, vel alia copulatiua, secus si simpliciter.*

16 *Possessionem capiendi propria auctoritate licentiam operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

17 *Legatarius vt possit capere legatum propria auctoritate, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

18 *Disponentem voluisse restringere suam dispositionem ad specificata, sed voluisse illam gerere eo modo, quo de iure meliùs fieri potuit, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

19 *Casus omnes, & modos vt comprehendat, quibus dispositio sit fortior, & plenius valeat, extendit dispositionem clausula,* Omni meliori modo &c.

20 *Casus omnes etiam maiores, ac improprios comprehendit clausula,* Omni meliori modo, &c. *adiecta dictioni vniuersali.* Quocumque.

21 *Pœnam potentium plus debito facit cessare clausula,* Omni meliori modo, &c.

22 *Iudicis officium vt censeatur imploratum in libello, & quod omnia arbitrio iudicis censeantur remissa, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

23 *Actio omnis, & omne officium Iudicis vt censeatur intentatum in libello, absque aliqua expressione actionis, vel officij iudicis, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

24 *Verba impropriando, quod potius actio competens apta sit intentata, quàm conclusio inepta, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

25 *Libelli ineptitudinem tollit clausula,* Omni melior modo, &c.

26 *Libellus vt in casu dubio interpretatur eo modo, qui fauorabilior est actori libellanti, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

27 *Contraria remedia quod possint cumulari, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

28 *Contrarietatem, & incertitudinem in libello tollit clausula,* Omni meliori modo, &c.

29 *Libellans quod censeatur deduxisse omnia narrata, & non se restrinxisse ad conclusionem, si non competit, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

30 *Excipiens actorem esse repellendum* Omni meliori modo, &c. *habet intentum, si actor audiri non debet, licèt non repelli.*

31 *Electionem factam per vota conditionalia, & incerta, facit valere clausula,* Omni meliori modo, &c.

32 *Iudex, qui potest procedere tanquam ordinarius, & delegatus, si in iudicando dicit,* Omni meliori modo, &c. *censetur ex potestate vera processisse.*

33 *Verbum* Relinquo, *quod in testamentis importet institutionem, operatur clausula,* Omni meliori modo &c.

34 *Testamentum in scriptis factum, si non valet vt in scriptis quod valeat vt nuncupatiuum, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

35 *Institutus in duobus testamentis, si dubitat, quod valeat, & adiuit cum clausula,* Omni meliori modo, &c. *censetur adiuisse ex eo testamento, quod valet.*

36 *Codicillari clausula æquipollet clausula,* Omni meliori modo, &c.

37 *Derogationis primi testamenti habet vim clausula,* Omni meliori modo, &c. *apposita in vltimo testamento.*

38 *Expressi vim habet clausula,* Omni meliori modo, &c.

39 *Donatio causa mortis, vt transeat in donationem inter viuos, vel è contrà operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

40 *Clausula,*

Digitized by Google

40 *Clausula.* Omni meliori modo, &c. *efficit vt quis teneatur ex causa vera, & putatiua.*

41 *Vocationem liberorum positorum in conditione inducit clausula,* Omni meliori modo &c.

42 *Derogatoria clausula contentorum in primo testamento habet vim clausula,* Omni meliori modo, &c. *pe ita in codicillis.*

43 *Proprietas vt in dubio censeatur relicta, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

44 *Donatio facta de bonis præsentibus, & futuris, vt sustineatur quoad præsentia, operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

45 *Iuramentum suppletorium vt iudex deferat parte non petente, operatur clausula,* Omni meliori modo &c.

46 *Substitutionem directam pupillarem, quæ aliàs talis non erat, efficit clausula,* Omni meliori modo, &c.

47 *Substitutionem directam resolui in fideicommissariā facit clausula,* Omni meliori modo, &c.

48 *Validitatem in prælegato nullo operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

49 *Transmissionem absque detractione Trebellianica inducit clausula,* Omni meliori modo, &c. *posita in testamento.*

50 *Filij positi sub conditione, vt dicantur dispositiuè vocati; operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

51 *Voluntatem enixam, & spontaneam disponendi denotat clausula,* Omni meliori modo, &c.

52 *Validitas, vel modus, per quem actus valere potest, si non est expressus cum alius modus ineptus, non operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

53 *Clausula,* Omni meliori modo, &c *refertur respectu mandati expressi.*

54 *Clausula,* Omni meliori modo, &c. *operatur etiam quoad ea, quæ ex expressis aptè inferri possunt.*

55 *Actum vt faciat valere quoad incognita, & incogitata, non operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

56 *Dispositionem vltra cognita agenti tempore actus non potest extendere clausula,* Omni meliori modo &c.

57 *Quoad contraria nihil operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

58 *Iudicium ad causam expressam non restringit clausula,* Omni meliori modo, &c. *nec sustinet libellum continentem remedia contraria.*

59 *Clausula,* Omni meliori modo, &c. *non operatur nisi quoad narrata, seu summam, aut rem petitam, non autem quoad aliud, quod plus probaretur.*

60 *Expressio certa vbi pro forma requiritur, non operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

61 *Modi inepti quando sunt expressi, nihil operatur clausula,* Omni meliori modo, &c *si aptus modus ex expressis descendere non potest.*

62 *Actus limitatione stante nihil operatur clausula,* Omni meliori modo, &c.

63 *Dispositionem non alterat, nec ampliat clausula,* Omni meliori modo, &c.

64 *Actu imperfecto non attenditur clausula,* Omni meliori modo, &c.

65 *Actus validitatem non operatur clausula,* Omni meliori modo &c. *quando defectus non est in solemnitate, sed in substantia, & forma.*

66 *Actus vt valeat eo modo, quo non potest sortiri effectum suum, non potest inducere clausula,* Omni meliori modo, &c.

67 *Actui re vera nullo non tribuit vim effectum clausula,* Omni meliori modo, &c.

68 *Clausula,* Omni meliori modo, &c. *nihil operatur contra mentem, & intentionem partium.*

69 *Actum omni alio modo non sustinet clausula,* Omni meliori modo, &c. *sed secundum propositum agentis.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Capic. 1
decis. 96. *n* 8 Hippol. *consil.* 118. *n.* 8. *vol.* 2. Siluā.
cons. 97. *n.* 13. Cels. Vgon. *in tract pag.* 503. Pinel. *in*
l. 1. *C. de bonis matern cap.* 2. *n.* 8. *ad fi.* Simon de Prææt.
de interpr. vlt. volunt. fol. 127 *solut.* 4. Menoch. *de arbitr.*
lib. 1. *q.* 47. *n.* 3. *cum seqq.* & *q.* 72. *num* 15 & *cons.* 127.
n. 5 & *cons.* 314. *n.* 4 Viui. *tom.* 2. *com opin. lib.* 6. *tit.* 13.
n. 156. *vers. quoniam clausula,* Ioseph. Ludou. *Perus decis.* 17 *n.* 2, 22. & 23. Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.*
22. *n* 65. *cum seqq.* Valasc. *de iure emphyt. q.* 6. *nu.* 16. &
consult. 719 *n.* 15 Hond *cons.* 44. *n.* 25. *cum seq. tom.* 2.
Surd. *dec.* 7. *n.* 25. & *cons.* 303. *n.* 13 & *cons.* 305. *n.* 49.
& *cons.* 428. *n.* 19. Aloys. Ricc. *in collect. decis p* 4. *collect* 879. Card. Tusch. *pract. concl tom.* 1. *lit. C. concl.*
358. Matt. *de clausp* 1. *claus.* 84 aliàs 88. *in vlt impress.*
& *p.* 2. *claus.* 56. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 3. *n.* 8.
Rendin. *in promptuario receptarum sententiar. tom.* 1.
tit. 16 *n.* 13. Hieron. Gabr. *cons* 137. *n.* 23. *lib.* 1. Steph.
Gratian *discept. forens. cap.* 24. *n.* 4 Bernard. Græuæ. *ad*
pract. Camera Imper. lib. 1. *concl* 61. *consider.* 3. *num.* 6.
Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib.* 3. *cap.* 2. *nu.* 6.
Fusar. *de substit. q.* 245. *n.* 63. *cum seqq.* D. Lotter. *in suo*
nouissimo tract. de re benef. lib. 1. *q.* 40. *n.* 328. *cum seqq.*
[Cancer. *var. p.* 2. *cap.* 14 *n* 145. Fontanell. *de pactis,*
claus. 4. *gloss.* 21. *p.* 1. *n.* 42. *cum seqq* vbi *num* 44 quòd
operatur vt vtile non vitietur per inutile Peregr.
cons. 41 à *n.* 21. *vol.* 5 Giurba *dec* 1. *n.* 48 Bened Ægid.
ad l. ex hoc iure. ff de iust. & iur. p. 2. *cap.* 13. *claus.* 26.
Duran. *dec.* 60. *n.* 38. & *dec.* 151. *n* 3.]

Hæc clausula æquipollet clausulæ, *Pleno iure,* & 2
ideo importat idem quod pleno iure, & sine diminutione, Ruin. *cons.* 47 *n.* 10 *lib.* 2. Rimin. *iun. cōs.* 638.
num. 62. *lib.* 6. Matt. *d claus.* 88. *num.* 7. [Caualcan. *de*
vsufructu mulieri relicto, nu. 127 Rot. *dec.* 30. *nu.* 6. *p.* 1.
in posth. vbi quod importat idem quod pleno iure,
Theod de Rub. *in sing Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 517. *n* 25.]
Et æquiparatur clausulæ, *Si non valet quod age, vt age,* 3
valeat eo modo, quo valere potest, Cephal *cons.* 423. *n.* 92.
& *cons.* 417. *n* 82 *cum seqq* Hond. *cons.* 44 *n.* 28 *tom.* 2.
Fusar. *de substit. quæst.* 245. *n* 64. Et operatur idem
quod clausula, *Super quibus, & iustitiam ministrari*
petitur Boër. *dec.* 94. *num.* 3. Card. Tusch. *d. concl.* 358.
num 17. & æquipollet clausulæ codicillari, vt infrà
videbitur *in vers* 23. & æquiparatur iuramento ad 4
sustinendum actum, Rot. Bononien. *dec.* 14. *num.* 59.
Cephal. *cons.* 772. *n.* 11. & *seq.* & *num.* 19. Card. Tosch.
d. concl. 358. *n.* 41. subintelligitur in testamento inter 5
liberos, Hipp. *cons.* 218. *num.* 10. Matt. *d. claus.* 56. *n.* 10.
Fusar. *d. q.* 245. *n.* 50. [Peregr. *cons.* 46. *n.* 20. & *cons.* 60.
n. 3. *vol.* 1.]

Primò operatur hæc clausola, vt melior via cen- 6
seatur electa, Ioseph Ludou. *Perus. decis* 117 *n.* 4. & 5.
Seraph *de priuil iuram priuil.* 98. *n.* 3 [in translatione
pensionis operatur vt translatio sustineatur, pro vt est
possibile sustineri posse, Rot. *decis.* 30. *numero* 35.
tom. 5 *recent.*] & ideo dispositio vigore huius clausulæ non restringitur ad expressa, sed extenditur ad
omnes casus, in quibus actus meliùs sustinetur, ita 7
Ruin. *cons.* 9. *num.* 9. *vol.* 5. Rimin. iun. *cons.* 23. *n.* 143.
vol. 1. Matt. *d. p.* 2. *claus.* 56. *n.* 4. Facit enim sustineri 8
actum, etiamsi alio modo, quàm expressum sit, valere possit, ex notatis per Achil. *decis. vnic. de verb.*

Google

sign. & Verall. *decis.* 124. *p.* 1. & fuit dictum *in Romana*
laudi 13. *Iunij* 1614. *coram Baratto*, impressa per Fa-
rinac *decis.* 553. *numer.* 10. *p.* 1. *recent.* Card. Tusch. *d.*
9 *concl.* 358. *n.* 43. Vnde etiam fit, vt si dispositio secun-
dum verba expressa sustineri non possit, sustineatur
secundum ea, quæ congruentiùs exprimi potuis-
sent, Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 5. *tit.*
14. *n.* 11 Couarr *in cap. Raynutius de testam.* §. 1. *sub*
num. 2. *vers praeterea*, Menoch. *cons.* 14. *num.* 4. Fusar.
d. q. 245. *num.* 65 & fuit dictum *in Reatina hereditatis*
3. *Maij* 1600. *coram Iusto* [& licèt faciat sustineri
actum etiam alio modo quam expresso, non tamen
operatur, vt quis se pro alio obliget, Rot. *decis.* 157.
n. 9. *p.* 2 *in posth Farin.* aliàs *p.* 4. *recent.*]

10 Hinc etiam fit, vt si actus non possit valere eo
modo, quo fuit gestus, valeat eo modo, quo inte
fieri potuit, Menoch. *cons.* 314. *numero* 4. vel vt si non
valeat actus vno modo, valeat omni alio meliori,
Menoch. *cons.* 683. *numer.* 75 Hond. *consil.* 44. *num.* 26.
tom. 2. Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resol.* 49. *num* 8.
[& operatur vt actus valeat eo modo, quo valere
potest Aymo *cons.* 41. *n.* 3. Decian. *cons.* 34 *num.* 81.
lib. 4 Rot *decis.* 42. *n.* 8. *p.* 1 *in posth Farin.* aliàs *p.* 3.
recent Hieron Gabr. *cons.* 157. *sub n* 23 *lib.* 1. Theod.
de Rub. *d. clausul.* 517. *n.* 1.] Et ita apta est etiam tollere,
& reucere modum expressum, per quem actus cor-
ruat, Cresc. *decis.* 11. *n.* 9. *de dolo, & contum.* D. Lotter.
d. q. 40. *num.* 328. neque stat restrictiuè, nisi quando
ponitur simpliciter, & sine copula, *Et*, Cæsar de
Graff. *dec.* 1. aliàs 1. *num.* 4. *de elect.* Rot. *dec.* 467. *n* 7.
p. 3. *lib.* 3. *diuers.*

11 Secundò operatur, vt vtilius remedium dicatur
deductum, & si quod fuit expressum, non valet eo
modo, quo fuit expressum, valeat eo modo, quo
valere potest; ita Gumez *l.* 3. *Tauri*, *numero* 78. Me-
noch *cons.* 314 *numer.* 4. Surd. *cons.* 418. *numero* 19. &
cons. 450. *num.* 23. Ioseph Ludouic. *Perus. decis.* 117.
num. 4. & 5. Marr. *d. claus.* 88. *num.* 1. Aloys. Ricc. *d. col-*
lect. 869. *effect.* 1. Marescot. *var. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 72.
& *lib.* 2. *cap.* 138. *numero* 46. & 47. Gregor. *decis.* 204.
num. 19.

12 Tertiò operatur etiam, vt censeatur intentatum
omne remedium magis fauorabile, & deducta om-
nis actio necessaria, & proficua actori. Rot. Bonon.
diuers. *decis* 119. *num* 25. & *decis* 216. *num.* 54. Subdit
quod in petitione operatur, vt semper causa neces-
saria, ac semper aptum, & necessarium remedium
censeatur intentatum.

13 Quartò supplet solemnitatem, & conualidat
actum inualidum ex omni capite, quo fieri potuit,
Cephal. *cons.* 772 *n.* 10. & *seq.* Alexand *cons.* 80. incip.
Visis, *num.* 4. & *seq. lib.* 5. Hond. *cons.* 44 *num.* 29. *tom.* 2.
Card. Tusch. *d. concl.* 318. *num.* 35. vbi *num.* 37. cum
14 Grato *consil.* 7. *num.* 24. & *seq* ampliat in contractu,
quia facit valere in vim contractus validioris, de quo
etiam Grat. *cons.* 7. *numero* 24. & *seq.* Matt. *d. claus.* 88.
num. 3.

15 Quintò comprehendit vltra expressa, quando
adest copula, *Et*, vel alia dictio copulatiua, secus
si simpliciter, & sine copula ponatur, nam tunc non
operatur nisi circa expressa, Ruin. *consil.* 9. *n.* 9. *vol.* 5.
Matt *d. p.* 1. *claus.* 88. *num.* 3. vbi refert plures Rotæ
decisiones, Mantic. *dec.* 217. *n.* 2 & Stephan Gratian.
discept. forens. cap. 764 *numer.* 14 *cum seqq.* Honded.
cons 44 *n.* 34 *tom.* 2.

16 Sextò operatur licentiam capiendi possessionem
propria auctoritate, Marr. *d. claus.* 88. *numero* 10. &
d. claus. 56. *num.* 6 Vincent. Honded. *cons.* 28. *n.* 26.
tom. 2 vbi *num.* 27 subdit, supplere titulum institu-
17 tionis etiam in legato rei particularis. Et ideo
operari, vt legatarius possit capere legatum propria
auctoritate, notant Marr. *d. claus.* 56. *numero* 13. In-
trigl. *Sicilia dec* 48. *numero* 20. & tribuere tacitè fi-
deicummissario facultatem capiendi propria aucto-
ritate, obseruat Angelus *de contradict. legitimo*, *q.* 10.
n. 27.

Septimò ostendit, disponentem noluisse restrin- 18
gere suam dispositionem ad specificata, sed voluisse
illam gerere eo modo, quo de iure meliùs fieri po-
tuit, ita Hond. *cons.* 44. *numero* 25. *tom.* 2. vbi *num.* 31.
subdit, extendere dispositionem, vt omnes casus, 19
& modos comprehendat, quibus dispositio sit for-
tior, & pleniùs valeat, & *num.* 45. quod operatur, vt
dispositio verificetur eo casu, in quo eorum impro-
prie pleniùs verificari potest, & *numero* 46. quod 20
adiecta dictioni vniuersali, *Quocumque*, comprehen-
dit omnes casus etiam maiores, ac impropios [Et
sic operatur vt veniant omnes alij modi etiam non
expressi, Caputaq *dec.* 124 *p* 1. Seraph. *dec.* 1184.
numero 3. Rot. apud Paul. de Rubeis *dec.* 104. *numero*
10. *tom.* 3. *diuers.* aliàs *p.* 7. *recent.* vbi *n.* 11. quod posita
in testamento importat omnes alios modos similes
expressis.]

Octauò facit cessare pœnam petentium plus de- 21
bito, vt per Ioseph Ludou *Perus dec.* 11. *n.* 4. & 5.

Nonò in libello operatur, vt officium iudicis 22.
censeatur imploratum, & quod omnia arbitrio iu-
dicis censeantur remissa, ita vt cesset incertitudo,
vel contrarietas, Lap. *alleg. n.* 51 *n.* 9. Ruin. *cons.* 209.
numero 24 *lib.* 1. Card. Tusch. *d. conclus.* 358. *num.* 1.
vbi *num.* . post Corn. *cons* 18 incip. *In praesenti*, *num.*
8. *lib.* 3. subdit idem operari, siue sit in principio, siue
in fine.

Decimò in libello operatur, vt omnis actio, & 23
omne officium iudicis censeatur intentatum absque
aliqua expressione actionis, vel officij iudicis, ita
Petr. de Anchar. *cons.* 75. incip. *Visis omnibus*, *num.* 3.
& *seqq.* Card. Tusch. *d. concl.* 358. *num.* 4. vbi *numer.* 5.
post Corn. *d. consil.* 8 *numero* 8. & Butr. *consil.* 63.
[Benedict Ægid. *d. cap.* 13. *claus.* 16. *num.* 2.] extendit 24
etiam impropriando verba, quod potius actio com-
petens apta sit intentata, quàm conclusio ine-
pta.

Vndecimò tollit ineptitudinem libelli, Bald. *cons.* 25
478 incip. *In causa*, *numero* 3. *lib.* 1. Card. Tusch. *d.*
concl. 358. *n.* 6.

Duodecimò operatur, vt in casu dubio libellus in- 26
terpretetur eo modo, qui fauorabilior est actori li-
bellanti, Marant. *de ordin. iudicior. p.* 6. *tit. de libelli*
oblat. n. 16.

Decimotertiò operatur, quod remedia contraria 27
possint cumulari, & quicquid ex narratis resultat,
censeatur conclusum, prout idem est in clausula,
Petens, &c. Cran. *in responso pro generero*, *numero* 215. &
217. & tunc sententia potest fieri non conformis li-
bello, Marant. *de ordin. iudicior. p.* 4. *dist.* 9. *n.* 3. Card.
Tusch. *d. conclus.* 358. *num.* 7. vbi *num.* 8 post Angel.
cons. 157. *col.* 2 *vers. ex quibus*, extendit, vt etiamsi in li-
bello spolij vnum remedium non competens esset
expressum, si adest hæc clausula, censeatur etiam de-
ductum omne aliud remedium.

Decimoquartò tollit contrarietatem, & incerti- 28
tudinem libelli, quia operatur, vt officium iudicis
dicatur imploratum, & omnia in arbitrio illius con-
clusa. Lap *alleg.* 51. *numero* 9. *vers. nam hic proponitur*,
Card. Tusch. *d. concl.* 358. *numero* 9. Pacific. *de Salnian.*
interd. inspect. 1. *c.* 3. *n.* 43.

Decimoquintò operatur, quod libellans censeatur 29
deduxisse omnia narrata, & non se restrinxisse ad
conclusionem, si non competit, ita Anton. de Butr.
cons. 63.

*conf.*63.incip.*Viso libello*.Alexand.*conf.*113.*lib.*3.Soc. *conf.*142.*col.antepenult.lib.*1.Crauet.*conf.*326.*n.* 25. Card.Tusch.*concl* 358.*n.*11.

30 Decimosextò operatur tam in agente, quàm in excipiente, ideo excipiens repellendum actorem *omni meliori modo, &c.* habet intentum, si actor audiri non debet, licèt non repelli, Ruin. *conf.* 209. *n.*24 *lib.*1. quem refert Card.Tusch. *d.conclus.* 368. *num.*16.

31 Decimoseptimò facit valere electionem factam per vota conditionalia, & incerta, quæ aliàs non valeret, quia censetur remissa in voluntatem superioris, *cap.alleg.* 51.*n.*10.*vers.ita etiam*, Card.Tusch. *d.concl.*358.*n.*18.

32 Decimooctauò operatur, quod Iudex, qui potest procedere tanquam ordinarius, & delegatus, si in iudicando dicit, *Omni meliori modo*, censetur ex potestate vera processisse, Felin.*in cap.cùm super, col.penult.vers.quid autem, num.*11.*de offic.deleg.*vbi Dec.*an* ... Card.Tusch.*d.concl.*358.*num.*21.vbi.*n.*22. cum Dec. *conf.* 14.*num* 3.*& conf.*73. *n.* 4. extendit, vt imò si iudex credidit se delegatum, cùm non esset, & erat etiam ordinarius; procedendo vt delegatus cum clausula, *Omni meliori modo*, sustineatur processus.

33 Decimononò posita in testamentis operatur, quod verbum *Relinquo*, importet institutionem, vt post Paul.Castren Bald.Felin.& alios, tenet Viuius *tom.*2. *comm. opinion.lib.*6.*tit.* 13. *n.* 256.*vers. quoniam clausula*, Cels.Vgon.*in tract.claus.pag.*583.*col.*1. Hippol. *conf.*118.*num.*9 Aloys.Ricc. *d. collect.* 8-9. *effectu* 4. [In testamento apposita operatur vt testator non se restringat ad validandam suam intentionem ad vnum speciale in testamento expressum, sed comprehendit omnem modum & facultatem testatori competentem Rot.*decis.* 311.*n.* 7.*p.*2.*in posth.Farin.* aliàs *p.*4 *recent.*]

34 Vigesimo operatur, quod testamentum in scriptis factum, si non valet vt in scriptis, valeat vt nuncupatiuum, Alex.*conf.*176.*col.*2.*lib* 5.Socin.*conf.*173. incip.*R.in fin.n.*2.Afflict.*decis.*164.*n.*2.Salust.Tiber. *in formul.instr.lib.*1.*cap.*38.*n.*14. Matt. *d. claus.* 88. *num.* 4. *& d.claus.* 56. *num.* 8. Menoch. *consil.* 1061. *n.*1. Aloys.Ricc.*d.collect.* 879. *effect.* 3. Card. Tusch. *concl.*358. *n.* 17. [Theodos. de Rubeis *d. claus.* 517. *n.* 8. Et operatur vt quæ relicta sunt iure institutionis, censeantur relicta si alio modo inutilia manerent, Bened. Ægid. *d. claus* 16.*n.*1. *vers. & operatur*, vbi in principio dicit quòd hæc clausula in testamentis supplet titulum institutionis in legitimam liberorum, & clausulæ codicillari æquipollet, & *n.*2. subdit quòd contractui adiecta facit eum valere in vim validioris contractus, vt cùm donationi adiicitur, de donatione inter viuos intelligatur.]

35 Vigesimosecundò operatur, vt qui est institutus in duobus testamentis, & dubitat quod valeat, & adiuit cum clausula, *Omni meliori modo, &c.* censeatur adiuisse ex eo testamento quod valet, Felin.*in d. cap. cùm super de offic.deleg.num.*11.*vers.*3.*effect.* Ang. de Perusio *conf.*183.incip.*Berta, n.*3.*vers.*2.Dec.*conf.*14. incip.*Et pro tenus, n.*4.*vers.& in simili*, Card.Tusch. *d.concl.* 358. *num.* 18. vbi *num.* 19. declarat, si fecit mentionem de vtroque testamento, secus si de altero tantùm.

36 Vigesimotertiò æquipollet clausulæ codicillari, Felin.*in d.cap.cùm super, num.* 11.*in fin. vers. quartus effectus*, Corn.*conf.*62.incip.*Aliàs consului, lib.* 2. Sim. de Præt.*de interpret.vlt.vol.fol.*128.*n.*20. Dec.*conf.* 14. *num.*3.*& consil.* 77. *n.* 4. Anton. Gom. *ad l.* 3. *Tauri, num.* 74. Card. Manti. *de coniectur. vltimar. volunt.*

lib. 3.*tit.*14 *num.*11. Card Tusch. *d.concl.* 358. *n.* 30. D. Barbos. *in priuatis scholiis ad l. nemo potest, n.* 422. *ff.de legatis*, 1.Matta *d. claus.* 88. *num.* 6 Aloys. Ricc. *d.collect.*879.*effect.n* 6.Stephan.Gratian.*discept.forens. cap.*369.*num* 6.Cardos.*in praxi Iudic. verb.clausula* 8. Fusar.latè *de substitut. qu.q.*245.*à num.*68 [Magdalen. *de numero testium, p.*1.*c.*6.*n.*27 *&* 28.Theod.de Rub. *d.claus.*517.*n.* 24.] Imò plus operari quàm clausulam codicillarem, asserit Seraph. *de Priuileg. iuramenti priuil.*98.*n.*8.*& priuil* 74.*n.*195.

Vigesimoquartò, in testamento vltimo habet vim derogationis primi. Socin.*conf.*173.*in fin.lib.*1.Ruin. *conf.*11.incip.*Ex his, n.*13.*&* 14 *lib.*2.Card. Tusch. *d. concl.*358.*n.*32.Seraph.*decis.*239.*n.*1. 37

Vigesimoquintò habet vim expressi; ideo omnia, quæ pro actus validitate debuerunt exprimi, habentur pro expressis, prout si esset iuratum, quia æquipollet iuramento, Cephal.*conf.*772.*n.*38.*&* 39.Curt. iun.*conf.*71.*n.*12.Grat.*conf.*34.*n.*6.*& conf.*58.*num.*9. *lib.*1.Crau.*conf.*141.*n.*3.Paris. *conf* 40.*n.*24.*l.*3.Card. Tusch.*d.*358.*n.*34. 38

Vigesimosextò facit, quod donatio causa mortis transeat in donationem inter viuos, & è contrà, Crau.*conf.*214.*num.*19 Roland à Valle *conf.* 8. *n.* 24. *lib.*1.Paris. *conf.*90.*num.*10.*lib.*3.Hond.*conf.*44.*n.*54. *tom.* 2.Seraph.*decis* 369.*num.*5.*&* 6. Cald. Pereira *de potest eligendi, c.*3.*n.*13.vbi ait, quòd quādo in instrumentis, seu nominationum chartis hæc clausula apponitur, eius natura est excludere mortis causa donationem, & inducere quod inter viuos donatio facta dicatur, impedire reuocationem, Card. Tusch. *d. concl.*358.*num.*44.vbi.*n.*45. cum Cumano *conf.*190. incip. *Filiusfam. circa fin.* subdit, donatione filiifam. causa mortis operari pactum resolutiuum, & alia necessaria, ex quibus impediatur alienatio, vel operari, vt si filiusfamilias est miles, vel eques, aut Doctor, valeat dispositio in vim codicillorum, ex quo potest codicillari. 39

Vigesimoseptimò efficit, vt quis teneatur ex causa vera & putatiua, vt per Steph. Grat. *discept forens. cap.*793.*n.*4. 40

Vigesimooctauò inducit vocationem liberorum positorum in conditione, vt per Honded. *conf.* 54. *num.*49.*tom.*2. 41

Vigesimononò, posita in codicillis habet vim clausulæ derogatoriæ contentorum in primo testamento, etiamsi in eo testator dixisset nolle posse mutare testamentum, & si contigerit mutatio, non valeret ex defectu intentionis, quia mutatio sola facta cum verbis, *quod valeat omni meliori modo; quo potest*, operatur enixam, & præcisam voluntatem, & derogationem contrariorum, Bald.*consil.*216. incip *Reperitur, lib.*1. quod duplicatur *conf.* 389. *lib.* 5. Card Tusch.*d.concl.*358.*num.* 46. vbi *num.* 47. cum Alex.*conf.*50.*in fin.& conf.*53.incip.*In causa; num.* 20. *vers.accedit, lib.*7. subdit, quòd posita in testamento, in quo pater reliquit, vel legauit omni meliori modo, operatur quod iure institutionis censetur legatum. 42

Trigesimò operatur, vt in dubio censeatur relicta proprietas, ita Stephan.Gratian. *discept. forens. cap.*216.*num.*34. 43

Trigesimoprimò operatur, vt donatio facta de bonis præsentibus, & futuris, virtute huius clausulæ sustineatur quoad præsentia, vt ex Grat.*resp.*70.*n.*21. *lib.*1.resoluit Ioseph.Ludou.*d.decis.*117.*n.*6. 44

Trigesimo secundò operatur, vt iuramentum suppletorium iudex deferat, non petente parte, vt per Camill.Borrell.*in sum.omnium decis.tit.*54.*num.*6, *cum seqq.* 45

46 Trigesimotertiò efficit substitutionem directam
pupillarem, quæ aliàs oon erat talis, Mart. *d. claus.* 56.
n. 2. Rot. Bonon. *diuers. decis.* 14. *n.* 52. Surd. *cons.* 434.
num. 13.

47 Trigesimoquattò facit resolui substitutionem di-
rectam in fideicommissariam, ex notatis per Stephan.
Gratian *discept. forens. cap.* 369. *n.* 6.

48 Trigesimoquintò operatur validitatem in prælе-
gato nullo, vt per Paris. *cons* 79. *n.* 31. *vol.* 2. Menoch.
cons 86. *n.* 85. Mart. *d. claus.* 56. *n.* 14.

49 Trigesimosextò, posita in testamento inducit
transmissionem absque detractione Trebellianicæ,
vt per Menoch. *cons.* 1112. *n.* 23. Rota Boonien. *di-
uers. decis.* 14 *n.* 53. Mart. *d. claus* 56. *n.* 13.

50 Trigesimoseptimò operatur, vt filij positi sub cō-
ditione, dicantne dispositiuè vocati, Paris. *cons.* 11.
num 53. *vol.* 3. Rueuu. iun. *consil.* 583. *num.* 14. *vol.* 5.
Simon de Præt. *de interpr. vlt. volunt. lib.* 3. *num.* 6. *fol.*
300. Ioseph. Rustic. *in tract. an & quando, lib.* 5. *cap.* 6.
num. 3. *in* 39 *coniectura*, Hond. *cons.* 54. *num* 47. *cum
seqq. tom.* 2. Put. *decis.* 115 *in fi.* aliàs a 14. incip. *Nico-
laus, n.* 5. *lib.* 3. *in correct.* quidquid dicat Menoch. *cons.*
54. *n.* 47. *cum seqq.*

51 Trigesimooctauò denotat enixam voluntatem, &
spontaneam disponendi, Gabr. *cons* 32. *q.* 2. *n.* 17. *vol.*
2. Mart *d. cl.* 88. *n.* 13. *vers. item denotat.*

52 Limita primò, vt nihil operetur quoad non expres-
sa, ideo si validitas, vel modus, per quem actus va-
lere potest, non est expressus, cum aliis modis ine-
pris nonoperatur, Calder. *cons.* 1. *de accusat. num.* 2.
vers. non obstant, aliàs 479. Aret. *cons.* 17. incip. *Consi-
deratis, n.* 5. Vant. *de nullit. ex defectu iurisdict. n.* 174.
Rot apud Farinac. *decis.* 841. *n.* 3. *in* 1. *collect. nouissi-
marum, & decis* 553. *num.* 20 *p.* 1. *recent.* [Bened. Ægid.
d. claus. 16 *num.* 2. *vers. conuenit.*] Card. Tusch. *d.
concl.* 358. *num.* 50. vbi *n.* 51. extendit limitationem,
quia si quis potest aliquid facere ex se ipso, & fe-
cerit vigore mandati, non sufficientis expressè, licèt
adiecerit hanc clausulam, tamen actus non sustine-
53 tur, quia clausula, *Omni meliori modo, &c.* refertur
respectu mandati expressi, & *n.* 52. *cum seqq.* declarat
hanc clausulam non solùm operari quoad expressa,
54 sed etiam quoad ea, quæ ex expressis aptè inferri
possunt, si expressio inesset saltem ex lata impor-
tantia vocabuli, vel adesset copula, &, quia tunc
extra expressa extenditur, vt obseruant citati à Gon-
zal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 3. *num.* 8. quibus adde Aloys.
Ricc. *d. collect.* 879 *effect.* 5. Mart. *d. claus.* 88. *num.* 3.
Seraph. *decis.* 1184 *num.* 3. & iuxta hæc intelligendæ
sunt plures Rotæ decisiones, ex quibus elicitur,
hanc clausulam comprehendere etiam modos non
expressos, vt per Verall. *decis.* 114 *lib.* 2. Crescent. *de-
cis.* 11. *in fin. de dolo*, Cæs. de Grass. *decis* 1. *n.* 3. & 4.
de elect. Rot. *decis.* 467. *n.* 7 *lib.* 3. *p.* 3. *diuers. & decis.*
733. *n.* 9 apud Farin. *p.* 2. *recent.*

55 Limita secundò, quia non operatur, vt faciat va-
lere actum quoad incognita, & incogitata, Felin. *in
d. c. cùm super, n* 13 *vers quando, de offic. deleg.* Roman.
consil, 294 incip. *Hæc confessio, in fin.* Card. Tusch.
d. concl. 358. *n.* 58. Brunot à Sole *in locis communib.
verb. clausula* 32. [Bened. Ægid. *d. claus.* 16. *n.* 2. Peregr.
cons. 31. *n.* 24 *vol.* 5.]

56 Vnde non posse extendere dispositionem vltra
cognita agenti tempore actus, fuit dictum *in Rota
in Bononien. fideicommissi de Pansaratiis* 17. *Nouēbris*
1589 *coram Giptio.* Nec corroborate potest ea, quæ
ex narratis colligi non possunt, Aret *cons.* 103. *sub
n.* 4 *vers. tertio quia*, sed solùm quæ veniunt ex ipso
actu, & dispositione, non autem extranea, ad quæ
principalis dispositio non refertur, Paris. *consil.* 22,
num. 69. *lib.* 1. Cassad. *decis* 7. *num.* 7. *de appellat.* &
fuit dictum *in Firmana bonorum* 20. *Iunij* 1585. *coram
Giptio & in Bononien. vsusfructus* 16. *Iunij* 1597. *coram
Card. Pamphilio.*

Limita tertiò, quia nihil operatur quoad contra-
tia, vt per Card. Tusch *d. concl.* 358. *n.* 59. Vnde iu- 57
dicium ad causam expressam non restringit, nec susti- 58
net libellum continentem remedia contraria, Surd.
cons. 273. *n.* 6. & 27. Ioseph. Ludou. *d. decis.* 117. *n.* 23.
Stephan. Gratian. *d. cap.* 24. *n.* 5.

Limita quartò, quia non operatur, nisi quoad nar-
rata, seu summam, aut rem petitam, non autem 59
quoad aliud, quod plus probaretur, vt per Brunor.
à Sole *in locis communib. verb. clausula* 49. Bernard.
Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 61. *consid.* 3.
num. 2.

Limita quintò in formalibus, quia vbi pro forma 60
requiritur expressio certa, non operatur ista clausula,
Felin. *in d. c. cùm super, n.* 14. Card. Tusch. *d. concl.* 358.
num. 60.

Limita sextò, vt nihil operetur, quando sunt ex- 62
pressi modi inepti, si aptus modus ex expressis de-
scendere non potest, vt per Hond *cons.* 54. *num.* 11.
tom. 2.

Limita septimò, vt nihil operetur stante limita- 62
tione actus, Surd. *decis.* 7. *n.* 27. *vers pro quo facit*, Ste-
phan Gratian. *discept. forens. cap.* 764. *n.* 20 Menoch. *de
arbitr. lib.* 1. *q.* 47. *n.* 4.

Limita octauò, vt non alteret, nec ampliet dispo-
sitionem, Stephan. Gratian. *discept forens. cap.* 764. 63
num. 22. Seraph. *decis.* 1216. *num.* 13 & *decis.* 1184. *n.*
3. Greg. *decis.* 207. *n.* 4 [Theodos. de Rubeis *d. claus.*
517. *n.* 39.]

Limita nonò, vt non attendatur in actu imperfe- 64
cto, Ruin. *cons.* 6. *n.* 7 *cum seqq. lib.* 2. Menoch. *cons.* 415.
n. 22. *cum seq.* Surd. *decis.* 7. *n.* 26. *in fin.* Roman. *cons.*
294 *n.* 4. *in fin.* vbi Mandos. Stephan. Gratian. *discept.
forens. cap.* 764. *n.* 18.

Limita decimò, vt non possit operari validitatem 65
actus, quando defectus non est in solemnitate, sed in
substantia, & forma, Roman. *cons.* 517. *sub n.* 24. Grat.
cons. 70. *num.* 19. *lib.* 1. Nec inducere potest, vt actus 66
valeat eo modo, quo non potest sortiri effectum
suum, Aretin. *cons.* 17. *sub n.* 6. *vers. sed quod actus*, Curt.
iun. *cons.* 266. *n.* 16. *vol.* 3.

Limita vndecimò, vt non tribuat vim, & effe- 67
ctum actui re vera nullo, nec operetur quidquam
cùm adest defectus potestatis, vel modus ineptus
exprimitur, vt per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 47.
à num. 3.

Limita duodecimò, nihil operari contra mentem, 68
& intentionem partium, Rot. Bononien. *diuers. decis.*
63. *n.* 52. vbi *n.* 53. subdit quod restringitur ad ca-
sum tantùm specificatum. Vnde ex Ang. *cons.* 94. in-
cip. *Cùm lis, in fin. vers. nec obstat*, notat Card. Tusch. *d.
concl.* 358. *n.* 62. quod hæc clausula non sustinet actū 69
omni alio modo, sed secundum propositum agen-
tis, non autem secundum oppositum; ideo transi-
gens omni meliori modo, si transactio non valet,
ea non sustinetur vt pactum gratuitum, quia sunt
opposita, ex quo transactio non est gratuita.

CLAVSVLA XCVI.

Omnia, & singula, &c.

1 *Expressionis specialis, & indiuidua habet vim clau-
sula,* Omnia, & singula, &c.

a *Omnia vt simul veniant in dispositione, ac singula-
riter*

riter censeantur comprehensa, operatur clausula, Omnia,& singula,&c.

3 *Omnia absque vlla limitatione includit prorsus clausula,*Omnia,& singula,&c.

4 *De materia clausula,*Omnia,& singula,&c. *est,vt nihil prætermissum censeatur.*

5 *Pœna committitur,etiamsi in minimo deficiat clausula,*Omnia,& singula,&c.

6 *Iuramentum super omnibus, & singulis interpositum refertur specificè ad omnia etiam minima, ac si specialiter super singulo esset iuratum.*

7 *Minor,qui se dixit esse maiorem, si iurauit omnia, & singula esse vera,non auditur, si vult docere se minorem.*

8 *Omnia,& singula,quæ sunt præmissa,siue principaliter;siue incidenter,siue accessoriè, continet clausula,*Omnia,& singula, &c.

9 *Disiunctiuam virtutem habet clausula*, Omnia, & singula, &c. *aliquando verò copulatiuam.*

10 *Procura in mandato apposita clausula*, Omnia, & singula, &c. *cum aliis verbis, nempe,* quæ ipsemet constituens facere possit, &c. *operatur, vt constitutus possit validè possessionem capere, etsi hoc fuerit specificatum.*

11 *In priuilegio posita clausula*, Omnia, & singula, &c.*ostendit illud fuisse concessum etiam singulariter.*

12 *In coadiutoria apposita clausula,*Omnia,& singula, &c.*operatur, vt coadiutor possit facere ea omnia, quæ explere poterat coadiutus.*

13 *Clausula,*Omnia,& singula,&c.*refertur ad enunciatiuam in instrumento contentam, in quo illa legitur apposita.*

1 DE vi,& effectibus huius clausulæ, vide Archid. *in cap.vt circa,verb.omnia,& singula,col.2. ad fin. de elect.lib.6.*Rebuff.*in concord. tit de formaliter. execut.mand. Apost in vers. omnia, & singula*, Matt. *de claus.p.1.claus.*83.aliàs 8 *in vlt.impress.* Card.Tusch. *pract.concl.tom.1.litt. C.concl.* 296.Cened. *post l.pract. & canon.quæst.sing* 72.Habet hæc clausula vim specialis,& indiuiduæ expressionis,gloss. *in cap.vt cura, de iurepatr.lib.*6. Hieron.Gabr.*cons.*144.*n.*68. *& seq. lib.*1.Socin.*cons.*3.*n.*17.*vol.* 3. vbi dicit, quòd significat,ac si omnia essent specificata,Petroc *in tract. de interpr.& resol.contract.à numer.*470. Surd. *cons.*330. *num* 7.*& cons.*412.*num.*17.*& cons* 567.*n.* 5. Matt. *de claus.part.1.claus.*83.aliàs 87.*in vltim.impress.num.* 3. Fusar.*de substit.quæst* 296.*num.* 39.& fuit dictum *in Romana assiclus Casalis 5.Nouembris* 1605.*coram Cardinale Sacrato,*impressa per Farinac.*decis.*130.*n.*3.*p.*2. *recent.*

2 Vnde operari,quod omnia simul veniant in dispositione,ac proinde singulariter censeantur comprehensa,ex Bald.*cons.*461 incip. *Inter Ioannem. n.*6. *lib.*1.Dec.*cons.*512.*num.*6.Oldrad.*cons.* 00.incip *Factum tale,*Curt.iun.*cons.*74.*num.* 6. Decian. *cons.* 64. *n.*39.*lib.*2.concludit Card Tusch. *pract. concl. tom.*1. *litt.C.concl* 296.*num.*1.vbi *n.*2.cum Roland. *cons.* 1. *num.*71.*lib.* 3.extendit, importare specificationem specialem,etiamsi per relationem fiat, & *num* 8 post Aret.*cons.*124.*in fin* pariter extendit, hanc clausulam in ratificatione appositam censeri approbare singulariter omnia in contractu ratificato contenta. Et hanc clausulam idem operari, ac si dictum esset, *Omnia simul,& quodlibet de per se,*& attribuere actum vnicuique de per se,& non insolidum, resoluit Bald.

*d cons.*461.*n.*6 quem refert Cened *d.sing.*72. *num.* 4. & verificari in qualibet re singulari dicit Curt. iun. *sing.* 4.*n.*3.

Hæc clausula ita geminata includit prorsus omnia absque vlla limitatione,gloss. *verb.omnia, & singula,in cap.vt circa,de elect.lib.* 6. Mat. Afflict. *de cens. tom.*1.*disp.*15.*lib.*5.*cap.* 1.*lit.C.& disp.*5 *cap* 2.*lit.* D. Et eius verba sunt ita geminata, vt enixam voluntatem importent,Alexand. *cons.*216. incip. *Nec arguendi,num.*17.*vers.septimo,lib.*2.Card. Tusch. *pract. conclus.tom.*2.*litt.D.concl.*321.*num.*1 quia de materia istius clausulæ est,vt nihil prætermissum censeatur, Ias.*in l* 1.*num.*24 *ff.de leg.* 1.*& in l.Titia,* §. *final. n.*3. *ff.de verb.obligat.* Alciat. *cons* 751.*num.* 2. Mandos. *in reg.*31.*Cancell.quæst.*2.*n.*1.*vol. pag* 95 *tom.* 1. Rebuff. *in d.vers.omnia & singula.pag.*634.Socin *cons.* 10. 2. *vol:*1.Corn.*cons.*107.*numer.*12.*vol.*2.Olasc.*decis.*40. *nu.*6.Cened.*d sing.*72 *n.*1.Card Tusch.*de claus.* 296. *num.*8.*& num.*19.subdit,quod dictio,*omnia*, est vniuersalis,cui quando additur alia dictio, *& singula*, tunc fit hæc clausula,quæ nullam patitur restrictionem,sed omnia comprehendit præcisè, de quo vide Xuar *a.reg.* 26 *n.*1.*ad finem,* Mandos. *in* 2. *forma commission.in verb.singulos fol.*18.

Ampla hanc clausulam in tantum esse vniuersalem, & habere vim specialis expressionis omnium, vt etiam si in minimo deficiat, committatur pœna, vt ex Corn.*cons* 95.*col.*3.*lib.*4. & Cran.*cons.* 781.*n.*8. tradit Card.Tusch.*d.conclus.*196.*num.* 13.vbi *nu.* 14. ex Gabr *cons.*144 *num.*64.*& seq.lib.*2 extendit etiam in iuramento super omnibus,& singulis interposito, quia refertur specificè ad omnia etiam minima, ac si specialiter super singulo esset iuratum. 5 6

Vnde minor, qui dixit se maiorem, & iurauit omnia,& singula esse vera,non auditur, si vult docere se minorem,quia verba illa, *omnia, & singula*, exprimunt omnia etiam dum dixit se maiorem, Alexand.*cons.* 7.incip.*Ponderatis, num.*1. *lib.* 3. Paris. *cons* 97.*num.*90.*& seq.lib.*1 Ruin.*cons.*103.*num.*10.*in fine,& n.*11.*lib.*4.Card.Tusch.*d concl.*297.*n.*16.*&* 22. *& n* 21. subdit, hanc clausulam continere omnia & singula,quæ sunt præmissa,siue principaliter, siue incidenter,siue accessoriè,& *num.*23. quod continet omnia asserta,& dicta,omnes qualitates, & circumstantias negotij,vel delicti. 7 8

Denotat hæc clausula, vt habet virtutem disiunctiuam;ita quod potuit;dari omnia simul, vel etiam partem de per se,*l.huiuscemodi,*§.*penult. ff.de leg.* 1. Surd.*decis.*268.*num.*4. Aliquando vim habet copulatiuæ,Surd *decis.*268.*nu.*14 & repetit præcedentia coniunctim,& diuisim,Seraph *de priuileg. iuramenti, priuileg* 49 *num.*38 & ad quæcumque pacta, & capitula refertur, Bertaz. *de clausul.instrum. claus.* 4. *gloss.*3.*num.*1. vbi subdit, quod comprehendit omnia,& exigit concursum omnium, quæ apta sunt comprehendi. 9

Hæc clausula posita in mandato procuræ cum illis aliis verbis,nempe,*quæ ipsemet constituens facere possit,&c.*operatur, vt constitutus possit validè possessionem capere,etsi in ipso mandato procuræ non fuerit specificatum ad capiendam possessionem, vt censuit Rota *in Ciuitatis Castelli* 15. *Octobris* 1593. *coram Penia.* 10

In priuilegio verò posita ostendit illud fuisse concessum, etiam singulariter, & nihilominus non est magis latum, nec vlterius extenditur in personam vnius,quàm in personam alterius, vt late fuit deductum *in Interamnen bonorum* 5. *Maij* 1603. *coram Greg.XV.inter eius decisiones impressas decis.*109. 11

In coadiutoria apposita operatur, vt coadiutor 12

Digitized by Google

possit facere ea omnia, quæ explere poterat coadiutus, gloss. *verb. officium, in cap. vnic. de Cleric. ægrotante, lib. 6.* & dictum fuit *in Salmantina coadiutoria 1. Iulij* 1594. *coram Penia.*

13 Refertur ad enunciatiuam in instrumento contentam, in quo illa legitur apposita, imò ad omnia, quæ tam principaliter, quàm incidenter, seu accessoriè in eo narrata fuerunt, vt per Gabr. *cons.* 144. *n.* 68. *& seq. vol.* 2. *lib.* 3. Crescent. *decis.* 26. *n.* 2. *&* 5. aliàs 5. *de fide instrum.* Rot. *decis.* 741. *nu.* 2. *p.* 1. *diuers. & decis.* 797. *n.* 11. *ead. p.* 1. *diuers.* & apud Cencium *post suum tract. de censib. decis.* 285 *num.* 4. & fuit dictum *in Mediolanen. præsensa simulationis contractus* 10 *Decembris* 1603. *coram R. D. Attrebaten.*

14 Hanc clausulam, *Omnia, & singula*, idem operari, quod claus. *In omnibus, & per omnia* ait Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto, c.* 1 *n.* 53. quem refert Ceoed. *d. sing.* 72. *n.* 3.

CLAVSVLA XCVII.

Parito iudicato.

1 *Clausula*, Parito iudicato, *de stylo signaturæ non solet dari, nisi vbi adsunt tres conformes, vel duæ vigore statuti.*

2 *Sententia vna lata, quæ in iudicatum legitimè transiuerit, non datur. clausula*, Parito iudicato.

3 *Sententiis tribus latis per contradictas non datur clausula*, Parito iudicato.

4 *Iurisdictionem conditionalem tribuit clausula*, Parito iudicato, *ita vt antequam sit paritum, deficiat iurisdictio, & gesta sint nulla.*

5 *Clausula*, Parito iudicato, *nihil operatur, quando ille, ad cuius fauorem est obtenta, ea non vtitur, & sic expressè, vel tacitè illi renunciat:*

6 *Conditionalis non est clausul*, Parito iudicato, *stante clausula*, Appellatione remota.

7 *Clausula* Parito iudicato, *modificatur per clausulam*, Arbitrio Rotæ.

8 *Lis introducta non censetur, si stante commissione cum. Iusuia*, Parito iudicato, *priusquam pareatur, fiat citatio ad dicendum contra commissionem.*

9 *Clausula*, Parito iudicato, *importat vt orator possessionem dimittat, fructus restituat, ac expensas reficiat, antequam in causa ad vlteriora procedatur.*

10 *Iudex ad quem stante clausula*, Parito iudicato, *de causa cognoscere non potest, nisi priùs integraliter facta executione.*

11 *Paritio verbalis stante clausula*, Parito iudicato, *sufficit quoad reintegrationem in spolio.*

12 *Patientia, & verbalis paritio sufficit ad satisfaciendum clausulæ*, Parito iudicato, *quando non est aliquid actualiter præstandum.*

13 *Possessionis dimissio verbalis sufficit ad hoc, vt censeatur paritum quoad possessionem stante clausula*, Parito iodicato.

14 *Clausula*, Parito iodicato, *censetur satisfactum ex receptione pro residuo.*

15 *Compensatio an faciat, vt censeatur satisfactum clausula*, Parito indicato, *ostenditur.*

16 *Paritionem realem requirit clausula*, Parito iudicato.

17 *Compensatio non admittitur vbi requiritur vera solutio.*

18 *Damna, & interesse non liquidata non veniunt sub hac clausula*, Parito iudicaro.

19 *Expensas non comprehendit clausula*, Parito iudicato, *quando circa eas vnica tantum sententia lata est.*

20 *Clausula*, Parito iodicato, *verificatur in amotis terminis reponendis ex instrumento publico repositionis, & fide expensarum factarum in ipsis reponendis.*

21 *Attentata quin reuocentur non tollit clausula*, Parito iudicato.

22 *Clausula*, Parito Breoi, *habet eandem vim, & eosdem effectus, quos operatur hæc clausula*, Parito iudicato, *& n.* 23.

24 *Et hac clausula facit vt executio rei iudicatæ decernatur à iudice à quo, & non à iudice ad quem.*

DE stylo signaturæ dari non solet hæc clausula, 1
nisi vbi adsunt tres conformes, vel duæ vigore
statuti, vt per Matt. *d. claus. p.* 1. *claus.* 92. *n.* 2. Vestr. *in*
sua praxi, lib. 4. *cap.* 4. *n.* 9. *in fine*, Pacific. *de Saluiano*
interdicto, Inspect. 4. *cap.* 4. *n.* 48. Rot. apud eund. Pacif.
post d. tract. decis. 266. Greg. *decis.* 361. & fuit dictum
in Romana Molendini 6. *Nouembr.* 1609. *coram Reue-*
rendissimo Domino meo Coccino Decano, impressa per
Marches. *de commiss. tom.* 2. *pag.* 247. vbi etiam habe- 2
tur, quod hæc clausula non datur lata vna seorentia,
quæ in iudicatom legitimè transiuerit, *& in Placen-*
tina beneficij 1. *Iunij* 1615. *coram Card. Verospio, & in*
Vallissoletana exemptionis 14. *Martij* 1616. *coram*
Andrea. Dummodo non sint latæ per coottadictas, 3
vt reprobato Staphil. tradit Marches. *de commiss. p.* 1.
pag. 114. *n.* 175 *in vlt. impress.*

Tribuit iurisdictionem conditiooalem, ita vt an- 4
tequam sit paritom, deficiat iorisdictio, & gesta sint
oulla, Put. *decis.* 429. *lib.* 1. Rot. *decis.* 93. *part.* 4. *in*
nouissimis, Gonzal. *ad reg.* 8 *Cancel. in annot. contra nul-*
lit. numer. 249. *& numer.* 251. Matt. *d. p.* 1. *claus.* 92. *nu-*
mer. 10. [Theodos. de Rub *in sing. Rota tom.* 2. *part.* 4.
cl. 523. *n.* 15. *& cl.* 56. *§.* 2.] & fuit dictum *in Anconi-*
tana bonorum 12. *Ianuarij* 1607. *coram Illustrissimo Pa-*
triarcha Manzanedo, impressa per Marches. *p.* 2. *pag.*
159. *& Pampilonen. de Oranzo* 18. *Iunij* 1610. *co-*
ram Caualerio, impressa per eundem Marches. *d.*
p. 2. *pag.* 161. vbi etiam habetor, quòd hæc clausu-
la conditionalis plenè probaoda venit, *& in Bur-*
gens. iurisdictionis 6 *Februarij* 1604. *coram Reuerendis-*
simo Domino meo Coccino Decano, impressa per Farin.
decis. 68. *num.* 1. *p.* 1. *recent. & in Firmana Altaris* 11.
Ianuarij 1616. *coram Andrea*, impressa per eundem
Farinac. *decis.* 701. *num.* 4. *ead. p.* 1. *& in Farsen. pecu-*
niaria 26. *Ianuarij* 1615. *coram Patriarcha Pamphilio*,
etiam impressa per Farinac. *decis.* 636. *n.* 1. *p.* 2. *recent.*
[*& decis.* 705. *n.* 4 *&* 8. *in fin. p.* 1. *in posth. Farin.* vbi
quòd operatur vt qois noo audiatur absque quod
pareat.] quod tamen noo procedit quando ille, ad 5
cuius fauorem est obtenta dicta claosula, ea non vti-
tur, & sic expressè, vel tacitè illi reoooaciat, quia
tunc dicta clausola nihil operatur, Verall. *dec.* 125.
num. 2. *p.* 3. & fuit dictum *in Toletana Parochialis de*
Chirion 28. *Nouembris* 1601. *coram Reuerendissimo Do-*
mino meo Coccino Decano, impressa per Marches.
d. p. 1. *pag.* 262. Limitatur etiam, quod scilicet hæc 6
clausula conditionalis oon sit stante claosula appel-
latione remota, Marches. *d. p.* 2. *numer.* 191. *pag.* 117.
item qoando rescribitur, *Parito arbitrio rota*, vt
fuit resolutum *in d. Anconitana bonorum coram Illu-*
strissimo Patriarcha Manzanedo, impressa per Mar-
ches. *d. p.* 2. *pag.* 159. hanc enim clausulam modificari 7
per clausulam, *Arbitrio Rota*, obseruat Seraph. *decis.*
1305. *n.* 1.

Vnde

8 Vnde si stante commissione cum hac clausula fiat
citatio ad dicendum contra commissionem, cùm re-
scriptum sit conditionale, nisi priùs iudicato pa-
reatur, non erit censenda lis introducta, Socin.
cons 99.col.3. vers. tertiò autem, vol.4 Pute. *decis.429.*
alias 419. in correctis, lib.1. Marches. *dict part.2.*
pag.111. num 156. in vltim. impress. vbi intelligit,
etiamsi incidenter petatur, & peti possit coram Iudi-
ce, & obseruat procedere tam in causa Ecclesiastica,
quàm profana, vel etiam spirituali, criminali, aut
mixta.

9 Importat hæc clausula, vt orator possessionem
dimittat, fructus restituat, ac expensas reficiat, an-
tequam in causa ad vlteriora procedatur, Rot. *de-
cis.3. de except. in nouis, & dec.2. vt lite non contest. in
antiq.* Staphil *de liter gratie, cap. quando petitur, n.8.
& 9.* Vestr. *in praxi, lib.8.c.3.n.10.* Borgn. Caualcan.
Finizana decis.24 num.4 p.2. Sfort Odd. *de restit. in
integr p 2.q.71.art.6.num.63.* Campan. *in diuersorio
Iuris Canon. rub.11.cap.13. num.258.* Lancell. *de at-
tent. penden appellat. in integ. cap.18 num. 142. & nu-
mer.127. & 128.* subdens *n.126.* per commissionem
cum hac clausula non censeri litem introductam,
nisi priùs iudicato pareatur.

10 Ex quibus constat, Iudicem ad quem de causa
cognoscere non posse, nisi priùs integraliter facta
executione, Mart. *d. claus.92. num.7.* Rot. *in d. An-
conitana bonorum, & in Toletana decimarum 19. Febr.
1593. coram Card. Pamphilio,* impressa per Marches.
d.p.2.pag.153. [Rot. *decis.17. num.1. p.1. in posthum.
Farin.* vbi quod importat quod prius & ante omnia
11 fiat integralis solutio, aliàs *p.3. recent.*] tamen quoad
reintegrationem in spolio non ita dicendum est, in
quo casu sufficit verbalis paritio, iuxta decis. Putei
250. *lib.1.* & fuit dictum *in Bononien. attentatorum
6. Martij 1595. coram Iusto.*

12 Quando autem non est aliquid actualiter præ-
standum, tunc ad sat sfaciendum huic clausulæ
sufficit patientia, & verbalis paritio, Mohed. *decis.
275. alias 9. in fin. de sent. & re iudic.* Rota *in Bargen.
Iurisdictionis 29. Octobris 1596. coram Card. Seraph:
inter eius decisiones impressas decis... & in Toletana
Capellania 13. Aprilis 1595. coram Illustrissimo Do-
mino meo Card. Millino,* & apud Pacific. *post suum
13 tract. de Saluiano interd. decis. 266. num.1.* Et ad hoc
vt paritum censeatur quoad possessionem, sufficere
verbalem possessionis dimissionem, fuit dictum *in
Burgen. situs Capella 22. Iunij 1587. & in Toletana
decimarum 24. Nouembris 1589. coram Penia, & in
Tullen. seu nullius Senonensis Monasterij 5. Iulij 1608.
coram Card. Sacrato.*

14 Huic clausulæ satisfactum censetur ex receptio-
ne pro residuo, vt fuit dictum *in Valentina pecunia-
ria 20. Nouembris 1598. coram Giptio,* impressa per
Marches. *de Commission. p.2. pag.247.* vbi pariter di-
ctum fuit, Signaturam non solere dare hanc clau-
sulam quoad expensas, nisi quando sunt tres con-
formes.

15 Item huic clausulæ censetur satisfactum ex com-
pensatione, quæ vicem solutionis habet, Gregor.
16 *decis. 342. num.1.* Sed contrarium, exeo quod hu-
iusmodi clausula requirit realem paritionem, postea
tenuit eadem Rota *in Romana de Rusticucciis 7. Iu-
nij 1619. coram Remboldo;* nam vbi requiritur vera
17 solutio, non admittitur compensatio, Surd. *cons.246.
num.19.*

18 Damna, & interesse non liquidata non veniunt
sub hac clausula, vt fuit dictum *in Bargen. S. Thoma
10. Decembris 1576. coram Orolen. & in d. Valentiad
19 pecuniaria coram Giptio.* Et hanc clausulam non
comprehendere expensas, quando circa eas vnica
sententia lata est, censuit Rota *in Mediolanen. Ca-
pellania 13. May 1591. coram Seraph. inter eius de-
cis. impressas decis... &* apud Marches. *d. parte. 2.
pag.144.*

Verificatur hæc clausula in amotis terminis repo- 20
nendis ex instrumento publico repositionis, & fide
expensarum factarum in ipsis reponendis, vt fuit di-
ctum *in Reatina terrarum 14. May 1614. coram Bu-
ratto,* impressa per Farin. *decis.550.n.1.p.2.*

Non tollit quin attentata reuocentur, vt dictum 21
fuit *in Boranen. attentatorum 21. Martij 1595. coram
Iusto,* impressa per Marches. *d.p.1.pag.908.*

Circa paritionem quoad fructuum restitutionem 22
dictum est in clausula, *Parito breui,* quæ, vt inquit
Marches. *de Commiss. p.1. pag.397. n.10.* eandem vim
habet, & eosdem effectus operatur, quos hæc clausu-
la, *Parito iudicato.*

Aduertere oportet, quod clausula, *Parito indica-* 23
to, non datur si prætendatur iudicatum ex vna tan-
tùm sententia vnius singularis iudicis virtute clau-
sulæ, *Appellatione remota,* vt latè fuit decisum *in
Vallisoletana exemptionis 14. Martij 1616. coram Re-
uerendissimo Domino meo Pirouano,* prout nouissimè
refert D. meus Lotter. *de re beneficia in apparatu,
num.121.*

[Et hæc clausula facit vt executio rei iudicatæ 24
decernatur à Iudice à quo, non à Iudice ad quem,
Rot. *decis.400. num.1. p.1. in posthum. Farin.* aliàs *p.3.
recent.*]

CLAVSVLA XCVIII.

Parito Breui.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clau-
sula agentes.*

2 *Commissio appellationis quando detur cum clausula,*
Parito Breui, *ostenditur.*

3 *Conditionem importat clausula,* Parito breui.

4 *Iudici vt non censeatur data Iurisdictio, nisi priùs
de paritione constiterit, operatur clausula,* Pari-
to Breui, *apposita in commissione.*

5 *Sententia nulla remanet, si non parito feratur stante
clausula,* Parito Breui.

6 *Clausula,* Parito Breui, *obstat cuicumque venienti
ad causam, etiam quod ad ipsum non spectet pa-
ritio.*

7 *Iurisdictio nulli competit stante clausula;* Parito
Breui, *donec illi sit paritum possessionem dimit-
tendo, & fructus restituendo.*

8 *Tertium venientem ad causam prò suo interesse affi-
cit clausula,* Parito Breui.

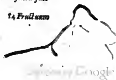
9 *Commissio quando conceditur non habenti Iurisdi-
ctionem cum clausula,* Parito Breui, *tunc nulla-
tenus potest appellans audiri in negotio principa-
li, donec doceat de integra paritione.*

10 *Fructuum restitutionem importat clausula,* Parito
Breui.

11 *Fructus omnes, & distributiones debent restitui à die
obitus, seu vacationis decursi stante clausula,*
Parito Breui.

12 *Beneficij possessor reseruati etiam cùm bona fide, &
titulo ab alio habito quam à Papa, non facit fru-
ctus suos.*

13 *Fructus, & distributiones minimè perceptas ob non
residentiam tenetur etiam restituere possessor
stante clausula,* Parito Breui, *si illi facta fuit
legitimè protestatio.*

14 *Fructuum oblatio non sufficit ad parendum Breui, sed illi sunt cum effectu restituendi, vt tollatur suspensio Iurisdictionis.*

15 *Fructus quando non sunt liquidati stante clausula,* Parito Breui, *recurritur ad Signaturam, & quomodo, ostenditur.*

16 *Tertios non afficit clausula*, Parito Breui, *quoad fructuum restitutionem, qui illos non perceperunt.*

17 *Fructus petens vigore clausulæ*, Parito Breui, *illorum perceptionem probare tenetur.*

18 *Fructuum de perceptione ad hunc effectum satis constare dicitur ex possessione, nisi doceatur se illos non percepisse, nec ab alio perceptos fuisse.*

19 *Paupertate stante non est necessaria restitutio fructuum.*

20 *Clausula*, Parito Breui, *debet intelligi quoad possibilia.*

21 *Expensa non continentur sub clausula*, Parito Breui.

22 *Manutentionem impedit clausula*, Parito Breui.

23 *Clausula*, Parito Breui, *non habet locum, quando post illam committitur causa super excessu.*

24 *Clausula*, Parito Breui, *in vna commissione apposita, censetur in omnibus aliis subsequentibus repetita.*

25 *Claus.* Parito Breui arbitrio Rotæ, *non reuocat executionem iam factam.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Mart. *de claus. part.1. claus.91.* Marches. *de Commiss. p.1. pag.397. cum mult. seqq.* Nicol. Garc. *de beneficiis, p.6. cap.3. num.103. cum seqq.* Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici, rubr.11. cap.13. à num.258.* & cæteros in discursu citatos. [nouissimè Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom.2. p.4. claus.35 & 522.*]

2 Quando vigore literarum Apost. ad declaratoriam proceditur, non solet commissio appellationis, maximè si censuræ in Romana Curia latæ fuerint fulminandæ, dari nisi cum hac clausula, ad effectum suspensiuum à declaratoria lata vigore processus executiui, non nisi cum dicta clausula referibitur, tum quia ab executore non datur appellatio, ita Marches. *de Commiss. p.1. pag. 396. n.1.*

3 Importat hæc clausula conditionem, vt per Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.1. §.1. in annot. num.249. &*
4 251. Campanil. *num.258.* & ideo apposita in commissione, operatur vt iudici non censeatur data Iurisdictio, nisi priùs de dicta paritione constiterit, vt fuit dictum *in Regien. beneficij 13. Ianuarij 1597. coram Litta, & in Vrgellen. iuris optan. 10. Decembris 1601. coram Gregorio XV. inter eius decisiones impressas decis.36. & in Hipporegien. Canonicatus, & præbenda 17. Iunij 1603. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo,* impressa per Farin. *decis.142. n.1. p.2. recent. & in Compostellana parochialis 16. Decembris 1596. coram Orano*, impressa per Marches. *de Com-*
5 *miss. p.1. pag.427.* Ita vt remaneat nulla sententia, si non parito feratur, & non transeat in rem iudicatam, vt dictum fuit *in Compostellana parochialis 16. Decembris 1596. coram Card. Seraph.* impressa per Marches. *d.p.1. pag.379.*

6 Amplia, vt hæc clausula obstet cuicumque venienti ad causam, etiam quod ad ipsum non spectet parito, Greg. *decis.36. n.2.* Rot. *decis.68. n.2. p.1. recent.*

7 Vnde Iurisdictionem nulli competere, donec sit paritum dicto Breui, possessionem dimittendo, & fructus restituendo, tenent Cassad. *decis.10. n.8. de rescript.* Gig. *de pens. q.35. in fin.* Rimin. iun. *cons.634. num.18. vol.6.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.1. §.1. in annot. n.247. cum dub. seqq.* Nicol. Garc. *d. p.6. cap.3. à n.110.* Rota apud Farin. *decis.93. n.1. in 1. Collect. nouissim.*

Afficit etiam tertium venientem ad causam pro 8
suo interesse, qui debet admitti in statu, & terminis præfatis, Rota *in Compostellana parochialis 16. Decembris 1596. coram Orano, & d. decis.93 num.3.* apud Farin. Marches. *d.p.1. pag.398. n.15.*

Quando conceditur commissio non habenti Iu- 9
risdictionem cum hac clausula, tunc cùm nulla adsit Iurisdictio, donec sit paritum Breui, nullatenus potest appellans audiri in negotio principali, donec doceatur de integra paritione, vt ex Caputaq. tradit Gonzal. *d. §.1. in annotat. n.251. & à n.253.* colligit omnes casus, in quibus admittitur appellatio ab executore Breuis.

Importat hæc clausula non solùm dimissionem, 10
sed etiam fructuum restitutionem, vt fuit dictum *in Pampilonen. de Sos 28. Ianuarij 1577. coram Card. Blanchetto, & in Vrgellen. iuris optandi 10. Decembris 1607. coram Greg. XV. inter eius decisiones impressas decis.36. n.1. & in Tirassonen. Canonicatus 15. Martij 1610. coram Reuerendissimo D. meo Pirouano, & in Pampilonen. Prioratus 26. Aprilis 1601. coram eodem*
Greg. XV. decis.50 à n.1. & ita omnes fructus, & di- 11
stributiones debent restitui à die obitus, seu vaca-
tionis decursi, vt in Breui dicitur: nam possessor 12
beneficij reseruati etiam cum bona fide, & titulo ab alio habito, quàm à Papa, non facit fructus suos, Sarnen. *in reg. de annali, q.23.* Rot. *decis.20. de probat. in antiq.* Simonet. *de reseru. q.44.* vbi Granut. *num.5.* Garc. *de benef. p.5. cap.5. sub n.14. & seq.* etiamsi non sit facta protestatio, Cassad. *decis.6. n.3. de prebend.* Rot. *decis.618. p.1. diuers.* & fuit dictum *in Maioricen. Canonicatus 2. Maij 1594. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Millino.*

Quando verò ipsimet fuit facta legitimè prote- 13
statio, nempe vt resideret, aut dimitteret possessionem, tunc tenetur etiam ad fructus, & distributiones non perceptas ob non residentiam, secundùm Rotæ stylum, Put. *decis.383. n.7. lib.1.* Rot. *decis.1170. lib.3. p.3. diuers.* Gonzal. *ad reg 8 Cancel. §.7. proœm. n.156.* intelligendo cum Nicol. Garc. *de benef. p.9. c.2. n.133.*

Oblatio fructuum non sufficit ad parendum Bre- 14
ui, sed illi sunt cum effectu restituendi, vt tollatur suspensio Iurisdictionis, Matt. *d. claus.91. num.2.* Seraph. *decis.655. num.2. & 3.* & fuit dictum in Rota apud Marches. *p.1. pag.433. col.1.* vbi etiam quod hæc clausula intelligitur de fructibus vltra possessionis dimissionem.

Quando stante hac clausula fructus non sunt li- 15
quidati, recurritur ad Signaturam, petitúrque vt data cautione Bancaria, vel in forma depositi de illis liquidatis soluendis, in petitorio ad vlteriora procedatur, vt per Marches. *d.p.1. pag.349. à num.20.* vbi refert ita resolutum *in d. Pampilonen. beneficij de Sars coram Card. Blanchetto.* Limitatque hoc non procedere, quando fructus sunt liquidati, quia tunc fieret obiectio ad differendum obedire mandatis Apostolicis, vt cauillosè facta liquidatione solùm soluere supersit.

Non afficit tamen tertios quoad fructuum resti- 16
tutionem, qui illos non perceperunt, neque ab illo, qui percepit, causam habentes, nam sunt merè tertij, & pro eorum interesse, & iure ad causam veniunt. Ratio est, quia hæc clausula solùm in occupantis odium est apposita, & ideo extendi ad alios nequit, argumento

Digitized by Google

argomento *cap. non debet, de reg. Iur. in* 6. ita Marchef. *d. p.* 1. *pag.* 397. *n.* 2.

17 Sed fructus perens, illorum perceptionem probaretenetur, Achil *decis.* 16 *in fin. & decis.* 2. *n.* 1. *de restit. spoliat.* vbi declarat quomodo intelligantur illa verba, *& qui percipi potuerunt.* Vnde qui illos non percipit, restituere oon tenetur, Rot. *decis.* 1 *de renunciat. in nouis,* Marchef. *d. p.* 1 *pag.* 397. *num.* 4. *&*

18 5. Et de perceptione fructuum ad hunc effectum satis constare dicitur ex possessione, nisi doceatur se illos non percepisse, nec ab alio perceptos fuisse, Rot. *in Compostellana fructuum* 6. *Martij* 1590. *Cardinale Plato, & in Panormitana Archidiaconatus* 22. *May* 1592. *coram Penia, & in Cusentina parochia* 10. *Decembris* 1595. *coram Cardin Pamphilio.*

19 Stante paupertate non est necessaria restitutio fructuum, ad ootata *in cap. olim, il* 1. *de restit. spol.* Cassad. *decis.* 3. *n.* 5. *vers. qua affirmatiua, de rescript.* Vestr. *in praxi, lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 10. *adde ad decis. Greg.* 361. *n.* 3 & fuit dictum *in Tullen. seu nullius Senonen.*

20 *Monasterij* 5. *Iulij* 1608. *coram Card Sacrato,* vbi etiam habetur, quod hæc clausula debet intelligi quoad possibilia.

21 Sub hac clausula expensæ non continentur, vt Marchef *d. cap.* 1. *num.* 185. *num.* 5 : Matt. *d. clauf.* 91. *num.* 3. Garc. *d. p.* 6. *cap.* 3. *num.* 130 & fuit sæpius resolutum in Rota, & sigoanter *in Vrgellen. iuris optandi* 10. *Decembris* 16 0. *coram Greg. XV.* impressa per Marchef. *d. p.* 1. *pag.* 608 *& inter decisiones eiusdem Gregorij impressas decis.* 36. *num.* 8. *& in Maioricen. beneficij.* 24. *Nouembris* 1610 *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanede,* impressa per Farin. *decis.* 3 9. *num.* 2. *p.* 2. *recent. & in Forolinien. beneficij* 10. *Martij* 1623. *coram Vbaldo, & in Neapolitana beneficij* 13. *Ianuary* 16 7. *coram eodem* [Theodos. de Rubeis *d. cl.* 522 *n.* 3]

22 Impedit hæc clausula manutentionem, vt per Nicol. Garc. *d. p.* 6. *cap.* 3. *à num.* 110 Matt. *d. clauf.* 91. *num.* 15. Marescot. *var resolut. lib.* 1. *cap.* 86. *num.* 87. Viuian. *in praxi Iurispatronatus, lib.* 13. *cap.* 8. *num.* 331. *cum seqq in* 1. *edit.* Rot. apud Fario. *decis.* 179. *num.* 6. *in prima collect. nouiss. & decis.* 142. *num.* 1. *p* 2. *recent.*

23 Non habet locom, quando post illam committitur causa super excessu, vt fuit dictum *in Carpentoraten. beneficiorum* 29. *Aprilis* 1612. *coram Card. Verospio,* impressa per Marchef. *p.* 1. *pag.* 1071. *in vlt. impress.*

24 In vna commissione apposita, censetur, in omnibus aliis subsequentibus repetita, Cassad. *decis* 8. *num.* 4. *&* 5 *de rescript.* Matt. *d. clauf.* 91. *num.* 8. Marchef. *d. p.* 1. *pag.* 397. *num.* 12. [Theodos. de Robeis *d. cl.* 521. *n.* 8.

25 Clauf. *Parite Breui arbitrio Rota,* non reuocat executionem iam factam, vt per Rot. relatam à Theodos. de Rubeis *cl.* 522. *num.* 11. & *num.* 17. dicit quòd impedit executionem vbi reseruatio prætenditur ex alternatiua, & beoeficium est simultaneum collationis Episcopi cum Capitulo; & *n.* 18. quòd operatur vt sit supersedendum sumo oon plenę probatioois reseruatioois.]

CLAVSVLA XCIX.

Per cessum, vel decessum, &c.

1 *Clausula,* Per cessum vel decessum, &c. *intelligitur per renunciationem, vel mortem.*

2 *Resignationem ad fauorem non capit clausula* Per cessum vel decessum, &c.

3 *Clausula,* Per cessum, vel decessum &c. *in vnione apposita, non purificatur ex resignatione facta ad fauorem.*

4 *Clausula,* Cedente, vel decedente, *quid importet, ostenditur.*

Intelligitur per renunciationem, vel per mortem, iuxta text. *in cap. quamuis, il* 2. & *ibi* glos. *verb. cedentium, de præbend. lib.* 6. gloss. *verb. morte, in c. si ceptum, de rescript, eod. lib.* Put *decis.* 77. *lib.* 3. Glo. *ic. resp* 6. *n.* 13. 1

De simplici cessione intelligitur, non de ea, quæ fit ad fauorem certæ personæ, & non capit resignatiooem ad fauorem, vt per Puteum *decis.* 363. *lib.* 1. Greg. *decis.* 159. *n.* 3. Cæsar. Argel. *de contradictore legitimo, q.* 15 *numer.* 150 Flamin *de resignat. benefic. lib.* 1 *quæst.* 4 *num.* 29. *& seq. & num.* 35. *&* 37. *& lib* 6. *q* 5. *num.* 18. *& seq* [Cassad. *decis.* 3 *de renunt.* Mohed. *decis.* 341. aliàs 36. *in fin. de renunt.* Rota *decis.* 402. *lib.* 3. *part.* 3. *diuers.* Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauf.* 526. *num.* 1.] & in specie quod hæc clausula apposita in vnioe, non purificetur ex resignatione facta ad fauorem, fuit latè deductum, *in Gerunden. Prioratus* 11. *May* 1615. *coram Card. Verospio, & in ... ngubi a beneficij* 15. *Martij* 1599. *coram Card. Pamphilio,* impressa per Nic Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 4. *n.* 40. [Nno comprehendit vacationem per priuationem. Simon. *de reseru. q* 65. *num.* 1. *cum seqq.* nisi adesset clausula; vel quamuis aliam dimissionem. Simonet. *d q.* 65. *n* 4. *&* 5 Theod. de Rub. *d. cl.* 526. *n.* 2 *&* 3] 2 3

Clausula, *cedente, vel decedente,* adiecta in vnione, non suspendit illam, vel illius perfectionem, sed tantùm execotionem, neque importat conditionem, verùm demonstrat dumtaxat tempus omnino extiturum, quo executioni mitti debet vt post Oldra. *cons.* 22 *num.* 9 *& cons.* 237. *sub num* 5 *vers et vnionem tamen prædictam, & num.* 19. bene obseruat D. meus Lotter. *in suo doctiss. tract. de re benefic. lib.* 1. *q* 30 *n.* 36. 4

CLAVSVLA C.

Perinde valere.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Rescriptum cum clausula,* Perinde valere, *datur, quando Pa a facultatem à se concessam, sed aliqua ex parte irritam, valere decernit.*

3 *Rescriptum,* Periode valere, *retrotrahitur, & efficit concessionem valere, quæ subreptitia erat.*

4 *Dispensationis defectum tollit clausula,* Perinde valere.

5 *Gratia,* Perinde valere, *facta lite pendente, non habita mentione litis, est nulla.*

6 *Tertij contra ius medio tempore quæsitum non operatur clausula,* Perinde valere.

7 *Dispositio principalis, vel causa si cesset, putà, quia est nulla, non operatur clausula,* Periode valere.

8 *Probatio colorati tituli dicitur ex gratia,* Perinde valere.

9 *Gratia,* Si neutri, *impetrata pendente termino ad publicandum acceptationem, non est bona.*

De vi, & effectibus hoius clausolæ vide Paris. *cons.* 44. *n.* 7. *& cons.* 45 *num.* 25. *vel.* 4. Meooch. *cons.* 316. 1

conf. 316 Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4 *collect* 1471. Azor. *instit. moralium p.* 2 *lib* 7. *cap.* 32 *q* 1. Marth. *de clausul. part.* 1. *claus.* 225 *aliàs* 23 . *in vltim. impress.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib* 2. *cap.* 3. *num.* 14. *cum seqq* Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 105. *num.* 4. 5. & 6. Viuian. *in praxi Iurispatron lib.* 13. *cap.* 8. *num* 61. *cum seqq in* 2 *impress.* Rebuff. *in praxi beneficiali, rubr. de rescript. Perinde valere,* Mandos. *in Signatura gratia, in verb. Perinde valere.*

2 Rescriptum cum hac clausula datur, quando Papa facultatem à se concessam, sed aliqua ex parte irritam, valere decernit, prout notant Rebuff. *citato loco,* & Azor *d. q.* 1 *vers. porrò rescriptum,* vbi subdit, in quibus differat à rescripto pontificio, quod dicitur noua prouisio.

3 Retrotrahitur huiusmodi rescriptum, & efficit concessionem valere, quæ subreptitia erat, ita Menoch. *cons.* 316. *num.* 3. & 15 Azor. *d. q.* 1. *vers. porrò.*

4 Tollit defectum dispensationis, Rota *decis.* 4. 6. *num.* 2. *part.* 1. *diuers.* Mart. *dict. clausul.* 321. *num.* 4.

5 Gratia tamen, *Perinde valere*, facta lite pendente, non habita mentione litis, est nulla, Lancell. *de attent. cap.* 4. *in præfat. a num.* 631. Nicol. Garc. *de benef. p.* 4. *c.* 3. *n.* 34 & fuit resolutum *in causa Tellesina beneficij* 23. *Ianuarij.* 1595 *coram Card. Seraphino inter eius decisiones impressas decis...* & *in Leodien. Canonicatus* 7. *Iunij* 1596 *coram Penia*

6 Non operatur hæc clausula contra ius tertio medio tempore quæsitum, *cap. quamuis, de rescript. in* 6. Rot. *decis.* 12. *de præb. in antiq.* & *decis.* 633. *num.* 6. *p.* 3. *lib.* 3. *diuers.* Mohed. *decis.* 11. *de præbend.* & *decis.* 10. *de concess. præben.* Caputaq. *decis.* 126. *num.* 5. *p.* 1. & *decis.* 198. *num.* 7. *p.* 2. Put. *decis.* 186 *lib.* 2. *in correct.* Mandos. *de Signatura gratia, in rubr. Perinde valere, vers. Perinde igitur,* Ausilcan. *decis.* . 8. *num.* 39. *p.* 3. Mar. Anton. *d. resol.* 105. *num.* 5. Mart. *d. claus.* 321. *num.* 2.

7 Item non operatur, si dispositio principalis, vel causa cesset, puta, quia est nulla, Gabr. *comm. lib.* 6. *tit. de clausul. concl.* 7. *num.* 87. Lancell. *de attent. p.* 3. *c.* 31. *num.* 265. Flam. *de resign. lib.* 8. *q.* 18. *n.* 40. Mar. Ant. *d. resol.* 105. . 7.

8 Probatio colorati tituli elicitur ex gratia, *Perinde valere,* Put. *decis.* 8. *de præbend.* Aloys. Ricc. *d. collect.* 1471. *vers. secundus,* Mascard. *de probat. conclus.* 1387. *num.* 7.

9 Gratia, *Si neutri*, impetrata pendente termino ad publicandum acceptationem, non est bona, non obstante cons. Gemin. 79. & Rom. 489. quia requiritur quod beneficium vacet tempore datæ, ita Put. *decis.* 7. *de præbend.*

10 Habens expectatiuam sub data concessionis gratiæ, si concurrat cum habente gratiam adiecta clausula, *quod perinde valeat, ac si sub prima data, & sub primis processibus concessa fuisset*, ille verus præferatur, ex quo concurrit circa idem cum habente fictam datam, ita Cassad. *decis.* 6. *de concession. præbend.* quem refert Aloys. Ric. *d. collect.* 1471. *vers. tertius.*

CLAVSVLA CI.

Pleno iure.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Proprietas simul, vt cum vsufructu transferatur, operatur clausula,* Pleno iure.
3 *Donationem liberam, non feudum esse concessum, importat clausula,* Pleno iure, *in concessione adhibita.*
4 *Liberam rem significat clausula,* Pleno iure.
5 *Totalitatem importat etiam in proprietate, possessione, vel vsufructu clausula,* Pleno iure.
6 *Clausula,* Pleno iure, *intelligitur sine diminutione, & cum omni integritate.*
7 *Clausula,* Pleno iure, *posita in donationibus propter nuptias, nullis existentibus liberis primi matrimonij, quomodo intelligatur, ostenditur.*
8 *Heres pleno iure institutus, dicitur etiam institutus in vsufructu.*
9 *Substitutio in dubio censetur directa infra pupillarem propter clausulam.* Pleno iure.
10 *Trebellianica detractionem prohibet clausula,* Pleno iure; *posita in restitutione fideicommissi.*
11 *Clausula,* Pleno iure, *interpretatur secundum subiectam materiam variè, & diuersimodè.*
12 *Omnia comprehendit clausula,* pleno iure, *non indigens adiectione.*
13. *Dominus rei dicitur pleno iure, licèt ea ab ipso possit euinci, reuocari, vel repeti.*
14 *Possidere dicitur ille pleno iure, qui fructus colligit, & de illis disponit pro libito voluntatis sua.*
15 *Fundus vbi legatus est pleno iure, legatarius de illo disponere potest in vita, & in morte.*
16 *Ecclesia dicuntur pleno iure ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem subiecta sunt.*
17 *Claus.* Ponens in locum suum &c. *importat cessionem iurium, & translationem vtilium, actionum.*
18 *Claus.* Præterquam à nobis prouisos. &c. *præseruat omnes prouisiones Apost.*

De vi, & effectibus huius clausulæ, vide Petr. Gregor. *Syntagmat. Iuris lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 5. Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 89. *aliàs* 93. *in vltim. impress.* Card. Tusch. *pract. conclus. litt. P. concl.* 364. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 46. [Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2 *p.* 4. *cl.* 534. tribuit plenum ius faciendi, disponendi, &c. etiam priuandi quoad alios. Rot. *decis.* 358. *n.* 8. *p.* 5. *recent.*] 1

Operatur hæc clausula, quòd proprietas simul cum vsufructu transferatur, *l. mater,* & *ibi* Angel. & Fulgos. *C. ad Tertull.* Alex. *cons.* 56. *num.* 1. *lib.* 3. Albert. *in dictionar. verb. pleno iure*, & Stephan. Gratian, *Marchia decis.* 239. *num.* 6. Card. Tusch. *tom.* 2. *litt. B, concl.* 351. *num.* 1. & *tom.* 8. *lit. V, conclus.* 315. *num.* 94. Mart. *d. claus.* 93. *num.* 1. vbi *num.* 3. post. Alex. *cons.* 208. *num.* 6. *vers. nec prædictus obstat, lib.* 2. id intelligit, quando ponitur absolutè, non verò respectiuè ratione subiectæ materię, secundùm quam restringitur. [Theodos. de Rubeis *d. cl.* 534. *n.* 1.] 2

In concessione adhibita arguit donationem liberam, non feudum esse concessum, Menoch. *cons.* 87 *n.* 129. & *cons.* 191. *n.* 14. significat enim rem liberam, idem Menoch. *cons.* 6. *n.* 5. 3

Importat totalitatem, Menoch. *cons.* 1. *num.* 13. & *cons.* 87. *num.* 427. & *consil.* 191. *num.* 14. etiam in proprietate, & possessione, vel vsufructu, vt per Stephan. Gratian. *d. decis.* 239. *n.* 6. & Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 331. *a principio.* 4

Importat sine diminutione, & intelligitur cum omni integritate, Dec. *cons.* 493. *num.* 8. & 9. Mart. *d. claus.* 92. *num.* 5. Card. Tusch. *d. litt. D, conclus.* 331. *num.* 4

*num.*3. & fuit dictum *in Sorana Iurispatronatus* 28. *Aprilis* 1603.*coram Card. Pamphilio*, Menoch. *conf.* 1046.*num.*5. Cardio.Tusch. *lit.D. concl.*297.*n.* 14. *& concl.*329. *num.*1.[Rota apud Paul.de Rub. *decis.* 129.*n.*15.*tom. 2.diuers.*aliàs *p.6.recent*]

7 Posita in donatione propter nuptias, nullis existentibus filiis primi matrimonij, intelligitur quoad proprietatem, & vsumfructum; illis verò existentibus, intelligitur quoad vsumfructum tantùm, & sic vt donatio quoad proprietatem sit reseruanda filiis, quia ex præsumpta mente contrahentium stipulatio intelligitur concepta iuxta dispositionem *l. fœmina,& l.generaliter, §. illud C. de secundis nupt.* ita fuit resolutum in *Beneuentana bonorum* 20.*Iunij* 1594.*&* 17. *Aprilis* 1595. *coram Litta.* Et quod resolutio sibi facta de certis bonis in donatione pleno iure, importat idem quod sine diminutione tam in dominio, quàm in hypotheca, vsufructu, & omnibus obligationibus, & quibus possunt minui, ita Alex. *conf.*208. incip *Viso, à princ. vsque ad num.*8.*lib.*2. Cardin.Tusch. *d.lit.D,conclus.*331.*numer.*7. & statutum quod donatio valeat pleno iure, intelligitur quoad proprietatem, & vsumfructum, non autem quod non possit reuocari, Alex. *conf.* 162. incip. *Visis,n.*1.*&* 5.*lib.*6. Card.Tusch.*d. concl.* 321.*n.*2.

8 Operatur quod hæres pleno iure institutus, etiam in vsufructu institutus intelligatur, ita Alex.*conf.*56. *num.* 2.*lib.*2.Ruin. *conf.*40. *num.*71.*in fin.lib.* 2. Card. Mantic.*de coniect.vltim.voluntat.lib.*9. *tit.*6. *num.*17. *&* 10.Menoch. *de præsumpt. lib* 4. *præs* 140. *num.*26. Mart. *d. clauf.* 93. *num.*2. vbi refert in contrarium Rip.*in l.re coniuncti,num.*40.*vers.sed tu,ff. de leg.*3. & Gabr.*conf.*102 *num.*3.*lib.*1.

9 Substitutio in dubio censetur directa infra pupillarem, & excludit matrem propter hanc clausulam, *Pleno iure*, vt per Anton.de Butr.*conf.*53. *num.*2. Bart. *conf.*15.*in fin.* Corn.*conf.*241.*col.*5.*vers.corroborantur præmissa,vol.*4. Alex. *conf.*176.incip. *Visis narratis,num.*7.*vers sed pleno iure, lib* 7. Aret.*conf.* 156. *col.*7.*vers.vnde dicunt,*Grat.*conf.*134. *vol.*2. Mart. *de clauf.p.*3.*clauf.*58.*n.*2. Card.Tusch.*lit.D.concl.*331. *num.*3.

10 Posita in restitutione fideicommissi, prohibet detractionem Trebellianicæ, Capra *conf.* 36. *num* 9. *& conf.*86.*num.*9 *in fin.* Menoch.*conf.*1112. *num.*14. [Theodos.de Rubeis *d.clauf.*534. *num.*7.] Cardin. Mantic. *de coniect. vltim.volunt.lib.*7.*tit.*12. *num.* 18. Mart.*d.part.*3.*clauf.*58.*num.*1. Put.*decis.*438. *num.*7. *lib.*2.*in correct.* Sed Apostil.ad Rom. *conf.*75.*in vers. quod non*, tenet quod ista clausula, *Pleno iure*, non impedit detractionem Falcidiæ, aut legitimæ, aut portionis de iure debitæ, prout eum refert Cardin. Tusch. *d.lit.D,conclus.*331. *num.*6. Rota verò apud eundem Mantic. *decis.* 348. *num.*3. in hoc puncto sic censuit. In proposito autem Domini censuerunt, Trebellianicam esse prohibitam, cùm testator expressè voluit in euentum conditionis totam hæreditatem pleno iure deuolui ad cippum domus: nam licèt magna sit disputatio, cùm testator voluit pleno iure hæreditatem restitui substitutis, an sit prohibita Trebellianica, & frequentiori calculo receptum sit, eam non esse prohibitam, quia commodissimè potest intelligi, vt hæreditas restituatur quoad directum, & plenum dominium, à quo vtile non sit deiunctum, vel quoad proprietatem, & vsumfructum, Roman. *conf.*139.*n.*3. Capra *conf.* 83. *num.*9. *& seq.* cum aliis à me deductis *d. lib.*7. (videlicet *in tract.de coniect.vltim.volunt.*) *tit.* 12. *n.*18. tamen quando testator voluit pleno iure totam restitui hæreditatem, verius est, vt intelligatur expressim prohibita, quia ex iis verbis entra voluntas testatoris ostenditur; sicut etiam quando testator voluit restitui totam, & integram hæreditatem, Galliaula *in l.Centurio,ff.de vulgari, num.*88.& Rip. *n* 130. *&* 135.Put *decis.* 444. *in fin.lib.*2. *aliàs decis.* 448. *in correctis*, quod etiam à me traditum est *d. lib.*7.*tit.*12.*num.*11.15. *&* 18. *in fin.* Hactenus *decis. Illustrissimi Card. Mant citato loco.*

11 Interpretatur hæc clausula secundum subiectam materiam variè, & diuersimodè; vt per Putc.*d.decis.* 438. *n.*5. & ita secundum subiectam materiam importat solùm directum dominium, sed tamen regulariter importat sine diminutione, Alex. *conf.* 208. *n.*6.*&* 7.*lib.*2. Card.Tosch.*d lit.D,concl,*331.*num.*9. vbi *n.* 10. cum eod Alex. *conf.*162. *num.*5.*in fin. lib.*6. subdit, quod intelligitur rebus sic stantibus.

12 Omnia comprehendit non indigens adiectione, Franc. Marc. *Delphin. decis.*587. *n.*1.*p.*1. Castr. *conf.*18. *n.*4. *lib.*2. Rom.*conf.*79 *n.*1.*& conf.*239.*n.*3.

13 Pleno iure rei Dominus dicitur, licèt ea ab ipso possit euinci, reuocari, redimi, vel repeti, vt latè probat Tiraquel. *de retract. conuent. gloss vnic.* §. 2. *num.*38.

14 Pleno iure illum possidere dicimus, qui fructus colligit, & de illis disponit pro libito voluntatis suæ, prout ait Bald. *in l.*1.*C.de reuocan.donat. num.*3. vbi subdit, pleno iure illum quoque possidere, cui ex superueniente casu potest possessio retractari.

15 Pleno iure vbi fundus legatus est, legatarius de illo disponere potest in vita, & in morte, *l.fœmina* 3.§. *illud C. de secundis nupt.* & latè ponit Felin. *in cap.conquestus* 16.*in princ.de foro compet.*

16 Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id est, in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt, *cap. quoniam* 21. *de priuileg.* Butr. *num.*26. Card.*numer.*1. & Dec. *n.*17.*&* 13. *in c.cum & plantare,§.in Ecclesiis,eod.tit.* Rebuff. *in concordat. tit.forma mandati,verb. plenum,* Cardio.Tusch.*d.concl.*364. *num.*3. Mart. *d. clauf.* 93. *num.* 6. Sayr. *de cens. lib.*1.*cap.*12. Erasm.à Cochier *de Iurisdict. Ordin.in exemptos, part.*4. *quæst.* 67.*n.*5. [Theodos. de Rubeis *d. cl.*534. *n* 11. vbi dicit quòd hæc clausula sonat in spiritualibus & temporalibus, & *num.*15. quòd hæc clausula importat vt censeatur intentatum nedum possessorium, sed etiam petitorium; & *n.*16. quòd videtur importare rem non esse subiectam fideicommisso, & *num* 20. quòd importat directam substitutionem, vbi potest directò substitui, aliàs secus, & *n.*23. quòd excludit obligationem, & hypothecam, & *n.*24. quòd importat merum & mixtum imperium, & *num.*28.*&* 27. quòd operatur vt verbum commune interpretetur directum, vbi sumus in persona, cui directò substitui non potest.

17 Clauf. *Ponens in locum suum,&c.* importat cessionem iurium, & translationem vtilium actionum, & constitutionem procuratoris in rem suam, Bart *in l. qui quadraginta n.*7. *ff.ad Trebell.* vbi Ias. *num* 7. Paris.*conf.*107.*num.*34.*lib.*3. Riminald.*conf.*529.*nu.*43. *lib.*5. Theodos. de Rubeis *in singul. Rotæ tom.*1. *p.*4. *clauf.*536. *num.*1. vbi *n.*1. subdit quod illius vigore competit actio executiua prout competit cedenti, & *num.* 6. post Rimin. *d. conf.*529.*num.*43. *lib.*5. & Menoch. *conf.*361. *num.*38. resoluit hanc clausulam importare translationem dominij.

18 Clauf. *Præterquam à nobis prouisos,&c.* posita in Breui præseruat omnes prouisiones Apost. factas etiam ab antecessoribus, & excludit tantum prouisiones inferiorum, nisi apponatur hoc modo, *præterquam*

Digitized by Google

quam à nobis ipsis, &c. quia tunc est personalissima, & ideo eo casu non præseruantur prouisiones factæ ab antecessoribus, sed solum factæ ab ipsomet Papa immediatè, ita Theodos. de Rubeis *dict. part.4. clausf.543.*

19 Claus. *Præterquam per obitum apud sedem*, &c. limitat totam gratiam, & sic etiam subrogationem gratiosam, quæ est accessoria ad gratiam principalem, quod locum non habet quando beneficium non est reseruatum, & in litteris nulla est egressa reseruatio. Ita Theodos. de Rubeis *dict. part.4. clausf.544.*]

CLAVSVLA CII.

Pro expressis, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Expressionis specialis, & indiuiduæ cum omnibus suis qualitatibus habet vim clausula*, Pro expressis.

3 *Expressionem specificam litis operatur clausula*, Pro expressis, *quando dicitur*, Cuius litis statum, &c.

4 *Expressionem ita operatur clausula*, Pro expressis, *vt non admittatur aliquis ad allegandum, vel probandum contrarium.*

5 *Legitimatio, seu confirmatio legitimationis non valet, nisi fiat mentio de filiis legitimis.*

6 *Papa vbi fingit aliquid expressum, quod non est expressum, habetur ac si in indiuiduo expressio facta fuisset ad validitatem gratiæ.*

7 *Insertionem tenoris operatur clausula*, Pro expressis.

8 *Derogationis specialis vim habet clausula*, Pro expressis.

9 *Derogatorias derogatoriarum tollit clausula*, Pro expressis.

10 *Clausula*, Pro expressis, *habet clausulam derogatoriam ad sequentes contrarias dispositiones.*

11 *Subreptionem omnem ex eo quod aliter sit narrata gratia præcedens, quàm constaret, cessare facit clausula*, Pro expressis.

12 *Clausula*, Pro expressis, *restringitur ad expressa, & eorum principalem tantum dispositionem.*

13 *Tertij in præiudicium, de quo princeps non intellexit, non operatur clausula*, Pro expressis.

14 *Intentionis defectum non tollit clausula*, Pro expressis, *neque operatur in iis, quæ consistunt in facto ignorato.*

15 *Legem, aut statutum, vbi mandatur fieri expressionem specialem, & tacitè, vel expressè prohibet generalem, non tollit clausula*, Pro expressis.

16 *Defectus, per quos gratia est subreptitia, non tollit clausula*, Pro expressis, *maximè quando est apposita limitatè.*

17 *Subreptionem gratiæ factæ ad instantiam partis sine causa cognitione, non tollit clausula*, Pro expressis, *sicut nec tollit subreptionem, quando agitur de præiudicio tertij.*

18 *Obreptionem non tollit clausula*, Pro expressis.

19 *Dispensationem non inducit clausula*, Pro expressis.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Paris. *cons. 1. n.96. vol.1. & cons.42. vol.5.* Dec. *cõs.341. & cons.441. num.7. vol.1.* Anton. Gabr. *com. lib. 6. tit. de clausf. concl. 3.* Perez *l.6. vers.6. claus. tit. 12. lib. 3. Ordinam pag.695.* Menoch. *cons. 190. num. 24 & cons. 817. num.6.* Mart. *de clausf. part. 1. clausf. 101. in vltim. impress.* Flam. *de resign tom.2. lib. 12 q. 14. num. 15. & 16.* Marches *de Commiss. part. 1. pag.225. cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collectan. decis. p.4 collect. 949.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. litt. C concl. 339.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 36. num. 83.* Vio. *in prax. Iurisp. lib. 13. cap. 8. num. 147. cum seqq. in 2. impress.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 7. à num. 201. cum multis seqq.* qui *in princip. num. 281.* ait hanc clausulam, & illam, *Quorum tenores*, &c eandem vim habere. [nouissimè Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom. 2 p. 4. clausf. 533.* Gambar *de legat. lib. 8. tit. de potest. legati in legibus, & statutis conden. n. 37. cum seqq.*]

Primus effectus est, vt habeat vim specialis, & in- 2
diuiduæ expressionis cum omnibus suis qualitatibus, vt per Mart. *d. clausf. 101. num. 2.* Flamin *d. q. 14. num. 16.* Gemio. *con. 65. num. 21. vers. istud rescriptum, & cons. 120. n. 7. vers. ex iis rationibus*, Cardin. Tusch. *d. concl. 339. n. 6.* Aloys. Ricc. *d. collect. 949. effect. 5.* Menoch. *cons. 1003. n. 47. & 48.* Monet. *d. num. 201. paulo post princip.* [Rebuff. *super concord. in forma mand. Apostol. in verb. pro expressis, vers. & hæc clausula*, Theodos. de Rubeis *d. clausf. 553. num. 1. & n. 3.* dicit quod operatur vt omnia possint exprimi, & *num. 4* quod etiam operatur vt omnia exprimenda censeantur expressa, ac si nominatim expressio facta fuisset.]

Amplia hunc effectum, vt hæc clausula operetur 3
expressionem specificam litis, quando dicitur, *Cuius litis statum haberi volumus pro expresso*, quia habet omnem expressionem de stylo Curiæ, vt post Gemin. *d. cons. 120 num. 6. & seq. vers. præterea, & dicat aduertendum*, docent Mart. *d. clausf. 101. n. 7.* Cardin. Tusch. *d concl. 339. n. 7.*

Amplia deinde, vt io tantum operetur expressio- 4
nem, quod non admitteretur aliquis ad allegandum, vel probandum contrarium, vt post Ant. de Butr. *consil. 2. & 49. in fin.* ac Gemin. *d. consil. 120. numer. 7. vers. item, ex quo Papa*, tenet Card. Tusch. *d. concl. 339. num. 8.* vbi *num. 9.* ampliat in legitimatione, seu confirmatione legitimationis, quia licet non valeat, nisi fiat mentio de filiis legitimis expressa, tamen sufficit, si fiat per relationem ad aliam legitimationem, in qua mentio fiebat de filiis legitimis, & Papa habuit pro expressa in prima legitimatione, & *num. 11.* similiter ampliat, quod si de stylo Curiæ 5
Papa fingit aliquid expressum, quod non est expressum, habetur ac si in indiuiduo expressio facta fuisset ad validitatem gratiæ, & non admittitur probatio in contrarium, & citat Ant. de Butr. *dicto loco.*

Secundus effectus est, vt operetur insertionem 6
tenoris, ex traditis per Gabr. *d. tit. de clausf. conclus. 5. n. 1.* Anton. de Butr. *cons. 2. num. 4. vers. nam gratia, & consil. 49. n. 3.* Mart. *de clausf. 102. n. 6.* Ioseph de Sesse *Aragon. decis. 93. n. 15.* Gemio. *cons. 15. incip. Super, in princ.* qui loquitur in prouisione beneficij facta per Papam ob priuationem alterius, in qua voluit processum, & sententiam haberi pro expressis, Gemin. *consil. 65. n. 22.* Card. Tusch. *d. concl. 339. n. 1.* Couar. *p. 2. rubr. de testam. num. 20. vers. rursus erunt*, Franc. Leo *in Thes. fori Ecclesiæ p. 1. cap. 13. num. 21. & p. 4. c. 2. num. 189.* Soar. *de legib. lib. 8. cap. 38. num. 2.* Gabr. *d. concl. 5. num. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 36. à num. 13.* Menoch. *de presumpt lib. 6. præsum 40. n. 22.* licèt Tiraq. *ad leges connub. gloss. 7. n. 33. & seq.* quem refert Card. Tusch. *d. concl 339. num. 2.* ac alij relati per-

per Menoch. *d.n.*21. contrarium ſentiant, videlicet quod requiratur expreſſio, cùm hæc clauſula ſit periculoſa, & de ſtylo apponi ſolita.

8 Tertius effectus eſt, vt habeat vim ſpecialis derogationis, vt ex Crau. Selu. & aliis reſoluit Menoch. *conſil.*190.*num.*14.*& de præſumpt.lib.*6.*præſumpt.*59.
9 *num.*6. ac proinde tollit derogatorias derogatoriarum, Greg. *deciſ.*109. *num.*11. habétque clauſulam
10 derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, Flam.*d.quæſt.*14.*num.*16. Aloyſ. Ricc. *d. collect.*949. *effect.*4. Matt. *d clauſ.*101. *num.*1. Monet *dict.cap.* 2. *num.*101. *in med.* Quod adeò verum eſt, vt ſi Papa in genere deroget omnibus contrariis, quorum tenores habere vult pro expreſſis, perinde ſit derogatum, ac ſi omnia contraria eſſent ſpecificata; vt poſt Butr. Dec. & Gemin. concludit Cardin. Tuſch. *d.conclus.* 339. *n.*3. [Hæc clauſula poſita in mandatis de prouidendo, operatur vt taciturnitas beneficiorum obtentorum per impetrantem non reddat gratiam ſubreptitiam, Rebuff. *in forma nonæ proviſ. in verb. necnon omnia n.*4. *& in repet. e. nulla col.*12. *in* 8. *clauſ. pag. mihi* 438. *de conceſſ. præb.* Theodoſ. de Rub *dict. clauſ.*553. *n.*13. vbi *n.*14. quod etiam operatur vt pro expreſſis habeantur diſpenſationes, quas habet impetrans pro dictis beneficiis retinendis, & ſic quod gratia valeat, etiam quod non fiat mentio diſpenſationis]

11 Quartus effectus eſt, vt faciat ceſſare omnem ſubreptionem ex eo quod aliter ſit narrata gratia præcedens, quàm conſtaret, vt per Angel. *conſ.* 274. incip. *Bonifacius Epiſcopus, num.* 2. *verſ. pro hoc quia.* Matt. *d. clauſ.* 101. *num.*9. Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de reſcript. reſol.*3. *n.*37. Card. Tuſch. *d. conclus.*339. *n.*10. [quia non operatur in his, quæ ſunt contraria narratis, vt per Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſ.*553. *n.*6.]

12 Primò nunc limita, hanc noſtram clauſulam reſtringi ad expreſſa, & eorum principalem diſpoſitionem tantùm, vt ex Dec. *conſ.* 142. *verſ. non obſtat cum Papa*, & Pariſ. *conſ.*142. *verſ. illa enim verba, vol.*4. docet Gabr. *d. conclus.*5. *n.* 11. *&* 18 quos refert, & ſequitur Monet. *d. cap.*7. *n.*209.] quia non operatur ex ſui natura circa non expreſſa. Dec. *conſ.*142. *n.*7. *verſ. non obſtat.* Theod. de Rob *d. clauſ.* 553. *n.*7.]

13 Limita ſecundò, vt non operetur in præiudicium tertij, de quo Princeps non intellexit, ita Gozad. *conſ.*14. *verſ. duodecimò conſidera, iuncto verſ non obſtat,* Gabr. *d. conclus.*5. *n.*19. Ioſep. Seſſe *Aragon. deciſ* 93. *n.*24. Monet. *d. c.*7. *n.*210

14 Limita tertiò, non tollere defectum intentionis, neque operari in iis, quæ conſiſtunt in facto ignorato, vt per Ferret. *conſ.* 38. *n.* 1. *& ſeq.* vbi dicit hoc eſſe verum, quando eſt ad inſtantiam partis; referunt, & ſequuntur Matt. *d. clauſ.*101 *n.*10. & Card. Tuſch. *d. conclus.*339. *n.*17. [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*553. *n.*8.]

Limita quartò, vt non tollat legem, aut ſtatutum,
15 vbi mandatur fieri expreſſionem ſpecialem, & tacitè, vel expreſsè prohibet generalem, vt per Gabr. *d. conclus.*5. *n.*21. Ioſeph. Seſſe *d. deciſ.*93. *n.*17. Monet. *d. cap.*7. *n.*211.

16 Limita quintò, vt non tollat defectus, per quos gratia eſt ſubreptitia, maximè quando eſt appoſita limitatè, prout citato Dec. *conſ.*142. incip. *Et pro tenui, n.*7. aſſerit Cardin. Tuſch. *d. concl.*349. *n.*11. vbi *n.*13. poſt Crau. *conſ.*896. incip. *Quæritur, col.*5. *verſ. nec obſtat præmiſſis*, extendit, non tollere ſubreptio-
17 nem gratiæ factæ ad inſtantiam partis ſine cauſæ cognitione, ſicut nec tollit ſubreptionem, quando agitur de præiudicio tertij.

Limita ſextò, non tollere obreptionem, vt poſt 18
Crauet. *d. conſ.*296. *col.*5. *verſ. tertiò reſpondeo*, docet Card. Tuſch. *d. conclus.*339. *n.*16.

[Limita ſeptimò, non inducere diſpenſationem. 19
Rebuff. *in* 3. *p. ſignaturæ num.*18. Theod. de Rub. *dict. clauſ.*553. *n.*9. vbi etiam quòd nec inducit inhabilitatem impetrantis, vt exemplificat *ibi n.*19. at *n.*20. dicit quòd ſolus Papa vtitur hac clauſula in beneficialibus, non autem Legatus; vel alius; niſi id expreſsè eis concedatur à Papa.]

CLAVSVLA CIII.

Pro maiori, ſeu potiori cautela.

1 *Abundantem prouiſionem inducit clauſula*, Pro maiori, ſeu potiori cautela, *quaſi ſufficiant præcedentia, & iam diſpoſita.*

2 *Abundans cautela non nocet.*

3 *Clauſula*, Et pro maiori cautela, &c. *nihil plus tribuit, quam ipſa confirmatio.*

4 *Clauſula*, Pro maiori ſecuritate, & ex abundanti, *æquipollet clauſulæ*, Pro maiori, ſeu potiori cautela.

INducit hæc clauſula abundantem prouiſionem, 1
quaſi ſufficiant præcedentia, & iam diſpoſita, Pariſ. *conſ.*117. *num.* 4 *lib.*1. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.*1. *litt. C. concl.* 301. quamuis autem non videatur ne- 2
ceſſaria hæc clauſula, in multis tamen caſibus poteſt eſſe valde vtilis, quia abundans cautela non nocet. Roman. *conſ.*343. *num.*7. Surd. *deciſ.*13. *num.*14. Sebaſt. Næui. *in l. non ſolent* 95. *ff. de reg. iur.* Farin. *in praxi crim. p.*3. *q.*89. *num.* 23. Card Tuſch. *d. tom.*1. *litt A. concl.*67. Gonzal. *ad reg.*8 *Cancel. gloſſ.*6. *à n.* 26. Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 141. *n.*12. Laurent. de Peirinis *in conſt. ſui Ordinis Minim. conſtit.*1. *Iulij* 11. *n* 39 *tom.*2.

Pro maiori validitate confirmationis aliquando 3
apponi ſolet hæc clauſula, *Et pro maiori cautela de nouo concedimus*, quæ nihil plus tribuit, quàm ipſa confirmatio, vt fuit dictum *in Toletana admiſſionis* 17. *Iunij* 1609. *coram Pamphilio*, impreſſa per Farin. *deciſ.*192. *n.*1. *p.* 1 *recent.*

Clauſul. *Pro maiori ſecuritate, & ex abundanti*, huic 4
noſtræ æquipollet, ex adductis per Ioan. Bapt. Coſt. *in tract. de clauſ. conuent. clauſ.*82. *n.*4. & tendunt recto tramite ad excludendam nouationem, Rot. *deciſ.*738. *n.*1. *p.*1. *diuerſ. & deciſ.*30. *in princ. p.* 2. *etiam diuerſ.* Alciat. *conſ.*13. *n.*7. *lib.*5. Surd. *conſ.*495. *n.*11.

CLAVSVLA CIV.

Promittens habere ratum, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Perpetuitatem, vt non faciat, vel veniat contrà, per ſe, nec per alium, importat clauſula*, Promittens habere ratum, &c.

3 *Renunciationem læſionis* l. 2. C. de reſcind. vend. *importat clauſula*, Promittens habere ratum, &c.

4 *Præſcriptionem tollit clauſula*, Promittens habere ratum, &c.

5 *Promiſſio de defendendo perpetuò, refertur ſolùm ad iura competentia ante diuiſionem, non verò poſt.*

6 *Promittens perpetuò attendere, & non venire contra, posita in contractu conditionali, intelligitur, & restringitur, vt postquam exstiterit conditio, vel quousque existere possit, obligetur, non si defecerit.*

7 *Procura in mandato posita clausula*, Promittens, &c. *restringitur ad specificata in mandato, & non ad alia.*

8 *Clausula*, Promittens, &c. *in executiuis posita non ampliat.*

9 *Procurator ante receptum mandatum virtute clausula*, Promittens, &c, *potest sibi mandata exercere.*

10 *Mandatum in solidum importat clausula*, Promittens, &c.

11 *Mandatum cum libera importat clausula*, Promittens, &c. *cuius tamen contrarium receptius est.*

12 *Clausula*, Promittens, &c. *posita in obligatione, semper intelligitur inesse pactum, quatenus stipulatio intersit iusta.*

13 *Instrumentum exhibens, illud ratum habere dicitur, & omnia in eo contenta approbare videtur.*

14 *Venditionis instrumentum confirmare dicitur, qui illius virtute accipit rei vendita possessionem, & exinde fructus percipit.*

15 *Venditionem ratam habere dicitur ille, qui petit pretium in ea promissum.*

16 *Ratum habere censetur ille, qui sciuit eum suis qualitatibus, & longo tempore tacuit.*

17 *Clausula*, Promittens, &c. *in promissione posita, non se extendit ad ignorata per promissorem.*

18 *Rati promissor non tenetur ad ea, quæ nomine eius gesta non sunt.*

19 *Promissio non comprehendit ea, de quibus scientiam minimè habuit ratificare debens.*

20 *Clausula*, Promittens, &c. *extendit vires ad hæredes de iure, licèt non fuisset de illis facta mentio in contractu.*

21 *Claus.* Promittens non contrauenire, &c. *restringitur ad specificata, & similia expressis.*

Comprehendit omnem modum, etiam per quem indirectè contractui non statur. n. 22.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Bertaz. *in repet. l. si quis maior. C. de transact. num. 410. cum seqq.* Mart. *de claus. p. 1. claus. 98.* aliàs 103. *in vlt. impress.* Ioann. Baptist. Costa *de claus. conuention. claus.* 117. Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. litt. C. concl. 299. & concl. 364 à n. 24.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect.* 929. [nouissimè Theod. de Rub. *in sing. Rota tom. 2. p. 4 claus.* 560.]

2 Hæc clausula importat perpetuitatem, vt non faciat, vel veniat contrà, per se, nec per alium, vt per Oldrad. *cons.* 243. incip. *Factum tale est, in fin. vers. tertia ratio,* Card. Tusch. *d. litt. C. concl. 299. n. 1.* vbi *n. 2.* subdit, quod hæc clausula apposita in contractu habente promissionem, donec placuerit promittenti, si talis contractus confirmetur cum clausula, *Promittens non contrauenire, &c.* importat ne vllo modo, neque vllo tempore possit venire contrà, & alterat primum contractum ad placitum, & efficitur ea necessitate obligatorius, de quo etiam Marta *d. claus. 103. num. 5.*

3 Importat renunciationem læsionis, *l. 2. C. de rescind. vend.* Castr. *cons.* 387. incip. *Per supradictum, in fin. lib.* 2. Card. Tusch. *d. concl. 299. num. 3.* Matt. *dict. claus. 103. n. 5. in fine.*

4 Item tollit præscriptionem, Socin. *cons. 86 col. fin. vers. secundò probatur, vol. 1.* Stephan. Aufrer. *in addit. ad Capell. Tholos. in q. 220.* Mart. *d. claus. 103. n. 7.* vbi *n. 8.* declarat, vt non procedat, quando in contractu est error, quia tunc non confirmat contractum, Card. Tusch. *d. conclus. 299. n. 4.* vbi *n. 3.* subdit, maximè tollere effectum præscriptionis, si ab habente iura Principis promittatur.

5 Hinc dicitur, quod promissio de defendendo perpetuò, refertur solùm ad iura competentia ante diuisionem, non etiam post, quia hæc clausula potest restringi ad iura de præsenti specificata, salua recti sermonis ratione, ita Bardell. *cons. 11. n. 3. & 4.* & excipit casum adiectionis verborum vniuersalium respicientium futurum, ita Caualcan. *decis. 36. num. 17. p. 1.*

6 Hinc etiam promittens perpetuò attendere, & non venire contrà, posita in contractu conditionali intelligitur, & restringitur, vt postquam exstiterit conditio, vel quousque existere poterit, obligetur, non si defecerit, ita Castr. *cons.* 225. incip. *Pro euidentia, in princip. vers. nam omnia verba, lib. 2.* Card. Tusch. *conclus. 299. num. 6.* vbi *num 7.* ex eod. Castr. *d. cons. 225. num. 5.* subdit, hanc clausulam non saluare contractum, in quo error induxit contrahentem.

7 Hæc clausula posita in mandato procuræ, restringitur ad specificata in mandato, & non ad alia, ita gloss. & DD. *in cap. contingit, de transact. & in cap. ex parte, de rescript.* Gemin. *in cap. qui ad agendum, de procur. in 6* Mart. *d. claus. 103. n. 2. & p. 4. claus. 21. n. 5.* [Theodos. de Rub. *d. claus. 560. n. 15.*] Card. Tusch. *d. litt. C. conclus. 364. n. 24.* vbi *n. 25.* post Dec. *cons.* 500. incip. *In causa, n. 12.* subdit, quod quando hæc clau- 8
sula posita est in executiuis, non ampliat, ideo non videtur data libera potestas; & *n. 26.* declarat, quod imò quando principalis promisit cum iuramento habere ratum, & gratum quicquid per dictum procuratorem factum, vel gestam, aut procuratum fuerit, tunc Dominus obligatur, licèt mandatum sit datum ad recipiendum, si cum alio in solidum se obligauit procurator, & fuit renunciatum beneficio fideiussorum, quia Dominus tenetur etiam pro summa confessata.

9 Operatur ista clausula, quòd licèt procurator ante receptum mandatum non possit sibi mandata exercere, tamen secus est quando adest ista clausula; ita Alex. *cons. 146.* incip. *In causa, num. 33. vers. præterea, lib. 5.* quem refert Card. Tusch. *d. claus. 364. num. 28.*

10 Importat mandatum in solidum, Put. *decis. 98. lib. 3. in correct.* Flam. *de resign. lib 9. q. 3. n. 22. & 23.* Gregor. *decis. 280. n. 4.* & fuit dictum *in Leodien. Canonicatus 4. Decembr. 1624. coram D. Merlino.*

11 Item importat mandatum cum libera, & sic operatur, vt sit sufficiens in casibus, in quibus requiritur speciale mandatum, vt per Bart. *in l. procurator, cui generalis, num. 4. ff. mandati, & in l. si procurator, num. 5.* vbi Ang. *num. 2. C. eod. tit.* Verùm contrarium, imò hanc clausulam non inducere mandatum cum libera, traduor gloss. *in l. si procuratorem. ff. de procur.* Alex. Bald. Salicet. & alij *in d. l. si procurator,* Gregor. *l. 19. tit. 5. part. 6.* Couar. *var. lib. 1. cap. 6. n. 4.* Mart. *d. claus. 103. num. 1. vers. contrarium,* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. cap. 8. num. 75.* [Pro vtraque parte plures refert Doctores Theodos. de Rub. *d. claus. 560. num. 1. & 2.*]

12 Posita in obligatione, semper intelligitur inesse pactum, quatenus stipulatio intersit iusta, Cresc. *decis. 189.* aliàs 17. *sub n. 1. vers. quia stipulatio, de probat.*

&

[illegible] *La* [illegible]

13 [illegible] dud tatum [illegible] Abb. [illegible] Camer. [illegible]

14 [illegible] *de pro-* [illegible]

15 [illegible] Rota [illegible] *coram Card.* [illegible]

16 [illegible] Denique [illegible]

17 Posita hac clausula [illegible]

18 [illegible] Vide [illegible]

19 [illegible]

20 [illegible]

21 Claus. [illegible] Theod. [illegible] Card. [illegible] Mo- [illegible] Theod. de [illegible]

[illegible] Theod.

CLAVSVLA CV.

Pro omnibus, & singulis absentibus, & cætera.

1 *Stipulatio facta à Notario cum clausula*, Pro omnibus, & singulis absentibus, &c. *ipso* [illegible] *ius* [illegible] *dicatur absentibus sine* [illegible]

2 *Ius absentibus* [illegible] *acquiratur stante clausula*, Pro omnibus, & singulis absentibus, &c. *sine ratificatione*, [illegible] *acceptatione* [illegible] *quæstio dubia.*

3 *Vna sententia tenet non acquiri.*

4 *Altera sententia tenet vi huius clausulæ*, Pro omnibus, &c. *ius irrevocabile acquiri absenti*, [illegible]

5 *Donatario tantum volente, non verò recusante, acquiritur absenti ius irrevocabile Notario pro eo stipulante.*

6 *Animi quæcumque declaratio sufficit, quando sumus in* [illegible] *delebili.*

7 *Possessio non acquiritur ex Notarij stipulatione pro absente cum clausula*, Pro omnibus, & singulis absentibus, &c. *nisi sequuta ratificatione.*

8 *In obligatione Camerali apposita hæc clausula*, Pro omnibus, &c. *operatur, vt possit agi contra nomine debitoris, perinde ac si specialiter promisisset, etiam nulla* [illegible] *ratione.*

9 *Claus.* Pro omnibus quorum interest, &c. *intelligitur de principalibus.*

Stipulatio facta à Notario cum ista clausula, 1
operatur, vt ius quæsitum dicatur absentibus etiam sine ratificatione, vt per Corn. *cons.* 50. *sub num.* 7. *lib.* [illegible] *n.* 139. & 148. *ib.* [illegible] Ruin. *cons.* 119. *num.* 7. [illegible] *lib.* 1. cum alijs allegat. *in Romana fructuum dotis* [illegible] *coram Gregor. XV* [illegible] *de* [illegible]

Verum autem stante hac clausula acquiratur ius 2
absenti sine ratificatione, vel illius acceptatione? [illegible] dubia.

Vna sententia tenet, non acquiri ius absenti sine 3
ratificatione, vel illius acceptatione, quam tenentur Castr. [illegible] *insula* 43 [illegible] *sol.* 1. *mat.* & *cons.* 195. [illegible] *cons.* 171. *num.* 1 [illegible] 126. Surd. *num.* 2. *vers. tertiò dictum* Bartol. [illegible] 58. *num.* 3. *vers. præterea*, Curt. [illegible] 15 So[illegible] *cons.* 126. *num.* 11. & *seq. lib.* [illegible] Cassin. [illegible] 53. *num.* 55 [illegible] Ruin. *cons.* 7 [illegible] *num.* 29. *lib.* 1. [illegible] 9. *num.* 9. *eod. libr.* Clar. §. *donatio*, *sub num.* [illegible] Crass. § *donatio causa* [illegible] cum innumeris hinc inde [illegible] latis à Rota impressa per Zacl. *post tract. de oblig. Cameral.* [illegible] vbi hæc opinio firmata fuit reiecta contraria, quam etiam insequuta fuit eadem Rota in Bon[illegible] *coram Card. Lancel.* [illegible] quod [illegible] ampliat, etiam si apposita inueniatur in relictis ad pias causas, & factis ecclesiis, vel pauperibus, cessante nuntio, vel epistola, vt resoluunt Card. Tusch. *tom.* 2. *litt. D. conclus.* 637. *num.* 17. & *seq.* & plures alij, quos refert, & sequitur Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *di* [illegible] 6. *n.* 36. [illegible] tamen contrarium etiam stante hac [illegible] ex adductis per Tiraq. *de priuil.* [illegible] 115. Cephal. [illegible] 3 *lib.* [illegible] Ludou. *Perus.* [illegible] *decis.* 29. *n.* 1. & [illegible]

4 Altera sententia, cui tanquam probabiliori magis adhæreo) tenet, virtute huius clausulæ ius integrum acquiri absenti, Notario pro eo stipulante, & hanc sequuntur Cep [illegible] f. 33. num. 5 [illegible] lib. 1. Sim. co f. 22. n. 41, Rolan à Valle cons 19. num. 12. & 22. lib. 1 [illegible] §. donatio, q. 13 n 2. Ofasc Pedem. dec. 32. n. 4. Surd dec. 41 n. 5. [illegible] q de iure constituti, post [illegible] mata: [illegible] 30. n. 23. & fuit dictum in Elboren. donationis [illegible] u. 1. Fe v. 1582 coram Giptio. & in Romana Valaci; 4 Nouemb. 1592 coram eodem, & in Venet. censiu 3. Decemb 1610 coram Card. Marquemont.

5 Intellige, p imò, procedere hanc sententiam donatario volente, sciens illo recensante, vt censuit Rota decis 683. n. 4. p 1 di ers. Intellige etiam saltem interueniente scientia, & patientia donatarij, absque eo quod constet de alio, ex notatis per Cooart. de rub. de testam. p. 3. numer. 13 & per Ioseph, Ludou d. decis. 19. sub n. 8. Sumus enim in actu de sui natura delectabili, & ideo sufficit quæcumque animi declaratio, quæ fieri potest quandocumque, Natta cons 474 n. 20. lib. 2 etiam habita per coniecturas, & præsumptiones Guidop. cons 13. n. 12. & 13. quoniam in iis, quæ nobis commodum afferunt, scientia præsumitur, Card. in Clement. 1 §. vltim. n. 5. & 6. de cocess. præbendæ, Masar. in l. potest, n. 129. ff. de acquir. hæred. Menoch. de præsumpt. lib. 6 præs. 23. n. 84.

7 Possessionem verò non acqui ex Notarij stipulatione cum hac clausula pro absente, nisi sequuta ratificatione, ex l. 3. in princ. ff. de acquir. poss. l. quemadmodum 5. & l. quod meo 18. §. si furioso. ff. eod. tit. tradunt Pontan. de spolius, lib. 2. n. 112. Curt. iun. conf. 120. col. 1. & 2. Ofasc. Pedem. decis. [illegible] 3. n. 12 Thes. etiam Pedem. decis. 70. dub n. 5. vers. aut vero loquimur.

8 In obligatione Camerali apposita hæc clausula, operatur vt possit agi contra nomen debitoris, perinde ac si specialiter promisisset, etiam nulla habita cessione, vt per Bertazol. de clausulis instrum. claus. 18. gloss. 5. n. 8. Stephan Gratian. discept. forens. cap. 507. num 9.

9 [Claus. Pro omnibus quorum interest, &c. intelligitur de principalibus, non autem de aliis, quorum interest, & non suffragatur illi, cuius non interest. Rota Pacens. diuers. 91. col. 2. in vers. respondetur enim. Theod. de Rub. in sing. Rota tom. 2. p. 4. claus. 565.]

CLAVSVLA CVI.

Pro omni, & toto, &c.

1 Restringitur hæc clausula ad ea, de quibus agitur, vt per Calcan. cons 19 n. 3. vers. & licet dicatur, Gabr. comm. tit. de regulis iuris, concl. 4. n 31. vers. vel si dictum sit, Surd. decis. 217 n. 15. Rot in Recanat. tem. prædij 14. Aprilis 1614. coram Pamphilio, impressa per Farin. decis. 534. n. 4. p 2. recent.

CLAVSVLA CVII.

Pro Rota.

1 Vide notata in tract. de dictio ibus, d [illegible] & ibi citatis adde Ioan. Bapt. Costam de claus [illegible] uent. claus. [illegible] 3. Matt. d. claus. [illegible] claus. 10 [illegible] impress.

CLAVSVLA CVIII.

Pro residuo.

1 Solutiones alias præc [illegible] ptionem i ducat [illegible]

2 Debit m totum, & integr [illegible] arg [illegible] clausula, Pro residuo [illegible]

3 Quo [illegible] etiam signi [illegible] cum [illegible] te [illegible] virtute induc [illegible]

4 Petere [illegible] resi [illegible] pup [illegible]

5 Claus [illegible] o residuo, cum aliquib [illegible] dumtaxat præstat [illegible] editis quidq [illegible]

6 Creditor petere sine clausula, Pro r sidu [illegible] qua di [illegible] taxatiua [illegible] propterea ce [illegible] fer [illegible] bi plus non de ert.

Lias solutiones præcessisse, & fa [illegible] s sumptionem inducit hæc cl [illegible] C [illegible] l. 3. n. 3. Cod de h [illegible] ed. tit [illegible] Bert [illegible] lib. 2. & fuit dictum in Re ien. pe [illegible] 1 [illegible] 15 [illegible] in Orano, [illegible] præsump [illegible] nit e [illegible] eden [illegible] tis quantitatis, & ad [illegible] tio [illegible] refertur l. bones 89. in fin. ff. de v rb [illegible] ad l. potest reliquorum 95. ff. eod. tit. Rot. in Bononien. de Buccamatiis 29. Ianuar. 1 [illegible] coram Orano. & ideo clausula 2 ista in quietan [illegible] appo [illegible] arguit totum, & integrum debitum fuisse solutum, gloss. verb. reliquorum, Ruin. Angel & Castr in l. si ex pluribus, in princ. ff. de solution. Cæpol. caut. 1 [illegible] Guid. Pap q. 177 incip. Fuit etiam, Corn. d. con. 33 [illegible] lib. 2. Alex. con sil. 16 n. 4 vol. 6. Bertaz. de clausul conuent. claus. 54. n. 1. Rot. in Valentina pecuniaria 20 Nouembr. 1598 [illegible] Giptio, & in Romana depositi 24 Maij 1555. coram Pennæ. Totum enim continetur appell [illegible] ne residui [illegible] rorum 160. ff. de verb. signif. l. 2. C. de hære [illegible] tit. Rota in Perusina pecuniaria 3 Decemb. 1599. coram Iusto. Vnde si quis ostendat quietantiam cum hac clausula, licet non sit de recepto nisi portionis de [illegible] tamen illius virtute inducitur soluti [illegible] præ [illegible] prio etiam aliarum portionum, Beto. con [illegible] 2. n. 9 & 1 lib. 1. Rot. in Spoletana bo orum 30 Ianuar. 1584. coram Bubalo, & in Romana residui dotis 8. Febr. 158 [illegible] coram Card. Aragonio, & in Romana pecuniaria 22. Febr. 1600. coram Penna & in Fanc tina [illegible] missi 13. Nouemb. 1595. coram Litta, & [illegible] Romana Trebellianica 9. Nouemb. 1612. coram [illegible]

Limita primò, nisi peteret pro resto ex [illegible] tione rationum, quia tunc de erro [illegible] potr [illegible] do [illegible] l. de errore calcul. Steph. Gratian. [illegible] ers. [illegible] 3. n. 2. cum seqq. Ioan. Bapt. Costa d. [illegible] 4. n. [illegible]

Limita s [illegible] undo quando addita [illegible] verba restrictiua, veluti quia dictum esset [illegible] ella præse te lista,) vel (pro resto [illegible] nec enim h [illegible] du taxat [illegible] possit ratione illius creditor quicquam cons [illegible] Stephan. Gratian. & Ioan. Bapt Costa locis citat.

Limita [illegible] quand [illegible] la, vel aliqua di [illegible] tiua, tan [illegible] creditor petere etiam [illegible] lucro, pi [illegible] ex [illegible] ctu maioris summæ, ne p pte ca cen [illegible] plus non debe [illegible] Ba [illegible] & alij in [illegible] Guid. Pap. [illegible] 177. Bert [illegible] num. 3.

CLAVSVLA

CLAVSVLA CIX.

Pro tempore.

1 *Tempus tam futurum, quàm præsens denotat clausula,* Pro tempore.

2 *Disponens per clausulam,* Pro tempore, *quando respectiuè vult obseruari tempora, tunc neminem obligat, nisi illum, qui in illo tempore reperitur.*

1 DEnotat hæc clausula tam futurum tempus, quàm præsens, iuxta tradita per Bald. *in c. cùm inter, numero 3. de re iud.* Rot. *in Carthagin. decimarum* 10. *Decembris* 1578. *coram Bubalo, & in Lauden. pensionis* 29. *Ianuar.* 1591. *coram Pema,* qoam amplè confirmauit eadem Rot. *decis.* 733. *numer.* 3. *&* 4. *p.* 2. *recent.* quarum meminit D. Lotter. *in suo doctiss. tract. de re benefic. lib.* 1. *q.* 56. *n.* 85 [Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 572.]

2 Quando disponens per clausulam, *Pro tempore*, respectiuè vult obseruari tempora, tunc neminem obligat, oisi illum, qui io illo tempore reperitur; vnde si testator instituris pluribus hæredum gradibus, mandet aliquid annuatim solui per hæredes pro tempore, respectioè non obligantur nisi illi hæredes, qui pro tempore fueriot; vide Caualcan *decis.* 31. *n.* 7. *p.* 5. Marc. *de claus. p.* 1. *claus.* 337. *in vltima impress.*

CLAVSVLA CX.

Pro se, & filiis.

1 *Emphyteusis concessa pro se, & filiis, comprehendit etiam filios nascituros, & potest vni filiorum assignari, cæteris exclusis.*

2 *Emphyteusis concessa pro se, & filiis, potest ad nepotes deuenire.*

3 *Emphyteusis concessa pro se, & filiis masculis, & fœminis, succedunt ordine successiuo, secus si concessio sit facta per dict.* Cum.

4 *Emphyteusi acceptata pro se, & vxore, & filiis, potest deuenire ad filios secundi matrimonij.*

5 *Emphyteusis quando conceditur cum clausula,* Pro se, & filiis, *nō potest pater præiudicare filiis etiam transigendo.*

6 *Pater vendens emphyteusim concessam cum clausula,* Pro se, & filiis, *in dubio videtur tantùm vendere ius suum, non filiorum.*

7 *Primus emphyteusis acquisitor potest alienare in præiudicium comprehensorum.*

8 *Emphyteusim ex re, vel pecunia patris acquisitam potest ipse pater filiis alienando nocere.*

EMphyteusis concessa pro se, & filiis, comprehendit etiam filios nascituros oondum natos, Gam *Lusit. decis.* 233. *n.* 7. qoem refert Camil. Borel. *in summa omnium decis. tit.* 33. *n.* 35. & potest vni filiorum assignari, cæteris exclusis, Gama *vbi proximè,* Camil. Borel *d. tit.* 33. *num.* 36. Surd. *decis.* 209. *num.* 16. Cald. Pereira *in responso pro Societate Iesu, n.* 15. Cardos. *in praxi Iudic. & Aduocat. verb. emphyteusis, n.* 28.

2 Emphyteusis concessa pro se, & filiis, potest ad nepotes deuenire; quia in emphyteusi filiorum appellatione veniuot nepotes, Card. Mant. *de tacitu, & ambig. convent. tom.* 2. *lib.* 21. *tit.* 12. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 13. *à n.* 14. *& q.* 17. *à n.* 48. Sed priùs debet venire ad filium, vel filiam existcotem, ex Cald. Pereira *d. q.* 13. *num.* 3. Et quando emphyteusis suscepta est pro se, & filiis, ac nepotibus masculis, aut pro se, & descendentibus masculis, in ea succedere potest nepos masculus filius filiæ, Clar. *in pract. §. emphyteusis, q.* 36. *num.* 1. Valasc *de iure emphyt. q.* 41. *num.* 5. qoamuis cōtrarium sequantur Molina *de primog. Hispan lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 41. Mendez a Castro *in praxi Lusitana, lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 4.

In emphyteusi concessa pro se, & filiis masculis, & fœminis, succeditur ordine successiuo, secus si concessio sit facta per dict. *Cum*, ita Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 70. *n.* 24. *& seq.* quia tunc masculi, & fæminæ insimul admittuntur, Valasc. *de iure emphyt. q.* 41. *n.* 4. 3

Emphyteusis accepta pro se, & vxore, & filiis, potest deuenire ad filios secundi matrimonij, Bald. *in auth. qui rem, num.* 5. *C. de sacros. Eccles.* quem sequuntur Menoch. *cons.* 40. *n.* 25. *& de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 21. *numero* 8. Gama *Lusitana decis.* 251. Cardos. *d. verb. emphyteusis, n.* 38. Camill. Borell. *d. tit.* 33. *nu.* 37. secus est quando conceditur pro filiis vtriusque, Gama *Lusitana dec.* 133 *numero* 2. Cald Pereira *de nominat. emphyt q.* 15. *à num.* 25. *& de potestate eligendi, cap.* 13. *à n.* 22. 4

Quando cum hac clausula emphyteusis conceditur, non potest pater præiudicare filiis, vt per Conat. *lib.* 2. *var. cap.* 18. *numero* 2. Clar. §. *emphyteusis quæst.* 16. *numero* 1. *vers. his præmissis*, Valasc *de iure emphyteut. q.* 49. *num* 6. Gasp Roderic. *de annuis redd. tibus, lib.* 2. *q.* 22. *n.* 37. Gam. *Lusitana decis.* 8. *à n.* 1. *& decis.* 151. *n.* 1. Cald. Pereira *de nominat. emphyt q.* 17. *num.* 52 Molin. *de Institia, tract.* 2. *disp.* 478 *num.* 2. Rebell. *de obligat. Iustitia, p.* 2. *lib.* 3. *q.* 15. *n* 6. Cabed. *Lusitana decis* 154. *n.* 5 *p.* 1. Stephan. Gratiao. *Marchia decis.* 65. Camill. Borell. *d. tit.* 33. *n.* 295. *& n.* 300 Nec etiam transigendo illis præiudicium inferre poterit, ex Gama *Lusit. decis.* 151. & si alicui tertio eam vendiderit, à filio talis venditio rescindi poterit, dummodo restituat emptori pretiom pro sua parte, si patris hæres sit, Gama *dec.* 8. *n.* 4. quos refert, & sequitur Rebell. *d. n.* 6. *prope finem.* 5

Vnde in dubio pater si vendat, videtur tantùm veodere ius suum, ooo filiorum, Cald Pereira *de renouat. emphyt. quæst.* 16. *numero* 38. *& de potestate eligendi, cap.* 3. *num.* 38. Surd. *dec.* 172. *numero* 7. Cabed. *Lusitana dec.* 134. *part.* 1. & alienatio durabit solùm in vita alienantis, iuxta tradita per Flamin. *de resignat. lib.* 6. *q.* 1. *n.* 91. *&* 92. 6

Limita tamen, quando pater fuit primus emphyteusis acquisitor, quia tunc potest alienare in præiudicium comprehensorum, præsertim accedente domini consensu, Surd. *decis.* 11. *in fin.* Peregr. *de fideicom. art.* 6. *n.* 24. Valasc. *de iure emphyt. q.* 49. *n.* 9. Cald. Pereira *de resolut. emphyt cap.* 20. *n.* 4. *& in responso pro Societate Iesu, num.* 13. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 3. *collect.* 690. *vers. limita secundè*, Rebell. *d. n.* 6. Molin. *d. disp.* 478. *num* 4. Steph. Gratian *d. decis.* 65. *à num.* 8. Camill. Borrell *d. tit.* 33. *n.* 298 Molin. *de primog lib.* 2. *c.* 10. *n.* 7. 7

Limita etiam, quando emphyteusis ex re, vel pecunia patris acquisita sit, quia tunc potest pater filiis alienando nocere. Pinel *l.* 1. *C. de bonis maternis, p.* 3. *n.* 98. Valasc. *d. q.* 49. *n.* 70. Cald Pereira *d. cap.* 20. *n.* 1. *& de potestate elig. cap.* 15. *n.* 14. *in fin. & d. responso, n.* 16. *& in comment. ad §. sed hæc, Inst. de inoff. testam. cap.* 2. *n.* 27. *Allegat Iuris pro maioratu de Bellos, part.* 2. *art.* 5. *n.* 146. Flores *in addit. ad Gam. dec.* 5. *ad fin.* Molin. *d. disp.* 478. *n.* 5. Rebel. *d. q.* 15. *n.* 8

Clausula XCI.

Pro se, & suis, &c.

1 *Testimonium qui non possunt, vel non coguntur dicere, veniunt in ferendo testimonio, quando adest clausula,* Pro se & suis, &c.

2 *Clausula,* Pro se, & suis, &c. *absque alia expressione filiorum, & descendentium, intelligitur de hæredibus in dubio.*

3 *Differentia non leuis est, an dictum sit,* Pro se, suisque, &c, *vel,* Pro se, & successoribus quibuscumque, &c.

4 *Stipulatio si concepta sit pro se, absque dictione, cæterata, non facit actum personalem.*

1 HÆc clausula secundum subiectam materiam habet plures significationes, nam si agatur de ferendo testimonio, veniunt illi, qui non possunt dicere testimonium, purà serui, liberi; item venirent, qui non coguntur dicere testimonium, prout pater, priuignus, socer, gener, patroni, & similes, vt per gloss. *in l. fœmina. ff. ad Turpil.* Alex. *cons. 26. num. 5. vers. nec prædictis obstat, lib. 5.* Dec. *in l. semper in stipulationibus. ff. de regul. Iur. & cons. 43. n. 5.* quos refert, & sequitur Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. lit. C. concl. 294. n. 7.*

2 Concepta hæc clausula absque expressione filiorum, & descendentium, vel hæredum, intelligitur de hæredibus in dubio, Alex. *d. cons. 26. num. 2. in fin. & num. 3.* vbi loquitur de concessione feudali, intelligendo tamen de hæredibus descendentibus, & sic habilibus in materia feudi, & consequenter hæredibus secundum quid, Card. Tusch. *d. concl. 294. num. 5.* vbi *num. 6.* post Alex. *d. cons. 26. n. 3. & cons. 18. num. 7. lib. 5.* subdit, quod licèt simplex, concessio feudi facta sit pro se, debet in dubio intelligi, & hæredibus, filiis, & descendentibus. [In vltima voluntate apposita intelligitur de liberis. Fontanel. *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 9. p. 3. n. 31.*]

3 Est tamen differentia non leuis, an dictum sit, *Pro se, suisque, &c.* vel, *Pro se, & successoribus quibuscumque, &c.* quia primo casu in emphytheusi Ecclesiæ continentur soli descendentes; secundo verò, casu etiam extranei, quia æquipollet clausulæ, *Et quibus dederit*, ita Bern. *quæst. 17. & 18.* Burgn. *decis. 3. num. 370. 374 & 400. p. 2.* Ruland. à Valle *de lucro dotis, q. 54.* Clar. *§. emphyteusis, q. 28. numer. 9.* quos refert Ioan. Bapt. Costa *de claus. conuent. claus. 79. numero 2.*

4 Stipulatio si concepta sit pro se, absque dictione concisa, seu cæterata, non facit actum personalem, Anch. iun. *q. 45. lib. 2.* Ioann. Bapt. Costa *d. claus. 79. num. 1.* nisi subiecta materia aliud suadeat, veluti in societate, in vsufructu, & in huiusmodi casibus, quoniam includit etiam successores vniuersales, multo magis stante dictione concisa, & fortiùs vbi in stipulatione sunt nominati hæredes, Simon. de Prætis *cons. 2.* Surd. *cons. 20. num. 13.* Bursat. *cons. 131.* Hering. *de fideiuss. c. 20. §. 10. n. 56.*

CLAVSVLA CXII.

Pro se, suisque hæredibus, & successoribus.

1 *Hæredes extranei veniunt virtute clausulæ,* Pro se, suisque hæredibus & successoribus.

2 *Donatarius potest ad libitum de rebus donatis disponere etiam in extraneas personas vigore clausulæ,* Pro se, suisque hæredibus & successoribus.

3 *Emphyteusis Ecclesiastica, pro se, & hæredibus concessa, dicitur concessa hæredibus sanguinis, non extraneis.*

4 *Emphyteusim hæreditariam importat clausula,* Pro se, & hæredibus, *posita in contractu emphyteutico.*

5 *Emphyteusis concessa pro hæredibus, & descendentibus, cum sit mixta, non comprehendit descendentes, qui etiam hæredes non sint, neque hæredes, qui etiam descendentes non sint.*

6 *Emphyteusis concessa descendentibus, illis deficientibus, potest venire ad extraneos.*

7 *Emphyteusis concessa pro se, & filiis, & descendentibus, nulla facta mentione hæredum, transit ad filios descendentium, etsi non sint hæredes.*

8 *Feudum ex pacto, & prouidentia inducit clausula,* Pro se, suisque hæredibus, & successoribus *in concessione feudi apposita.*

9 *Emphyteusis Ecclesiastica concessa pro se, & hæredibus suis, non transit ad hæredes extraneos, sed tantum ad filios.*

10 *Emphyteusis concessa pro se, & quibus dederit, transit ad hæredes etiam extraneos ab intestato.*

VIrtute huius clausulæ, etsi addita post illam non sit dict. *quibuscumque*, veniunt hæredes extranei, *l. sciendum, l. hæredis appellatio. ff. de verb. signif. lib. in annalibus. C. de legat.* Alex. *cons. 193. col. 2. lib. 2.* Dec. *cons. 171. numer. 5.* Bald. *cons. 442. numer. 5. lib. 5.* Crauet. *pro genero, num. 308.* Curt. iun. *cons. 49. & 10.* Menoch. *cons. 61. num. 24. & cons. 378. numer. 1.* Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 14. num. 18.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. clausula 23.* Corbul. *de iure Emphyteut. tit. de caus. priuat. ob mortẽ ciuilem, n. 51.* & fuit dictum *in Bononien. fideicommissi de Cataneis 4. Martij 1616. coram Reuerendissimo D. meo Peronano, & in Bonon. de Maluetiis 4 Iunij 1621. coram eodem.* 1

Sic etiam virtute huius clausulæ posse donatarium ad libitum de rebus donatis disponere etiam in extraneas personas, resoluunt Menoch. *cons. 40. num. 26.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæst. 14. numer. 18.* 2

Emphyteusis Ecclesiastica pro se, & hæredibus concessa, dicitur concessa hæredibus sanguinis, non extraneis, ita Fusar. *de substitut. q. 339. n. 33.* declarando vt per illum *n. 34. & 44.* 3

Clausula, *Pro se, & hæredibus*, posita in contractu emphyteutico, importat emphyteusim hæreditariam, vt resoluit Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. p. 4. cap. 1. n. 16.* subdens *numer. 19.* quod admittit fœminas descendentes, & etiam quascumque personas extraneas, dummodo habeant illam qualitatem hæreditariam, videlicet quod sint hæredes, intellige si hæredes fuerint capaces, cum Cald. Pereira *de nominat. emphyteut. q. 10. numer. 9* quamuis adeant hæreditatem, ex eod. Cald. Pereira *citato loco, q. 12. num. 45.* vbi etiam resoluit procedere in hærede instituto in re certa, nullo dato cohærede vniuersali, vel si forte habuit cohæredem, qui tamen repudiauit, idem Cald. Pereira *eod. tract. q. 8. n. 6.* vbi tenet non procedere in fideicommissario vniuersali, qui verus hæres non est. 4

Emphyteusis concessa pro hæredibus, & descendentibus, cùm sit mixta, non comprehendit descendentes 5

dentes, qui etiam hæredes non sint, neque hæredes, qui etiam descendentes non sint, Valasc. *de iure emphyt. q.* 44. n. 18. *& q.* 88. *num.* 4. Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q* 22. *n.* 35. Cardos. *in praxi Iudic. & Aduocat. verb. emphyteusis, n.* 48.

6 Item emphyteusis concessa descendentibus, illis deficientibus potest venire ad extraneos, quia non solùm videtur stipulari sibi, sed etiam hæredibus suis, *l. pactum 9. ff. de prob.* Gram. *Lusitan. decis.* 36. *n.* 1. *&* 2. *& decis.* 234. *n.* 12.

7 Emphyteusis concessa pro se, & filiis, & descendentibus, nulla facta mentione hæredum, transit ad filios descendentium, etiamsi non sint hæredes, vt per Clar. §. *emphyteusis, q.* 16. *n.* 1 *vers. emphyteusis non hæreditaria, & q.* 37. *n.* 1. Valasc. *de iure emphyt. q.* 43. Card. Tusch. *litt. E. conclus.* 147. *à n.* 11. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst.* 17. *n.* 15. *&* 16. Amic. *de iure*

8 *emphyt. in prælud. n.* 21. vbi intelligit procedere tam in emphyteusi priuata, quàm Ecclesiastica. Hæc verba in concessione feudi inducunt feudum ex pacto, & prouidentia, Menoch. *conf.* 304. *num.* 8. *& conf.* 309. *n.* 2.

9 Emphyteusis Ecclesiastica concessa pro se, & hæredibus suis, non transit ad hæredes extraneos, sed tantùm ad filios, vt per Cenal. *commun. contra com. quæst.* 144. Mart. *in votis nouissim. decis. voto* 207. *num.* 3.

10 Emphyteusis concessa pro se, & quibus dederit, transit ad hæredes etiam extraneos ab intestato, Curt. iun. *conf.* 4. *n.* 15. Fusat. *de substit. q.* 530. *n.* 4. Vide suprà in clausula, *Et quibus dederit* 37.

CLAVSVLA CXIII.

Pro se, suísque hæredibus, & successoribus quibuscumque.

1 *Feudi propria natura est, vt ad hæredes extraneos, seu fœminas non transeat.*

2 *Hæredes extranei ad feudum vocari possunt etiam irrequisito Domino, quando concessio est facta cum clausula*, Pro se, suísque hæredibus, & successoribus quibuscumque, *vel*, Quibus dederis.

3 *Alienabilia sunt bona etiam extra descendentes fideicommisso subiecta cum clausula*, Pro se, suísque hæredibus, & successoribus quibuscumque.

4 *Clausula*, Pro omnibus hæredibus in bonis fideicommisso subiectis, *facit illa alienabilia, & transibilia etiam in fiscum.*

5 *Ampliatur etiam ad fauorem singularis successoris.*

6 *Iuspatronatus reseruatum cum clausula*, Pro se, suísque hæredibus, & successoribus quibuscumque, *transit ad hæredes etiam extraneos.*

7 *Emphyteusis concessa cum clausula*, Pro se, suísque hæredibus, & successoribus quibuscumque, *est transitoria etiam ad hæredes extraneos.*

8 *Emphyteusis concessa pro se, & hæredibus quibuscumque, est subiecta fideicommisso.*

9 *Verba*, Successoribus quibuscumque; *apta sunt recipere interpretationem absque præiudicio vocatorum descendentium, in antiquis inuestituris.*

10 *Verba*, Successoribus quibuscumque, *intelligenda sunt de successoribus personis legitimis, & non prohibitis.*

LIcèt de feudi propria natura sit, vt ad hæredes 1
extraneos, seu fœminas non transeat, tamen vbi in illius concessione apposita fuerit hæc clausula, ob generalitatem horum verborum sic per ea feudi natura immutatur, vt ad hæredes extraneos transeat, quinimò Bald. *in l.* 1. *q.* 34. *ff. de rer. diuis.* ad- 2
notauit idem esse dicere, *Pro te, & hæredibus quibuscumque*, ac si dictum foret, *& quibus dederis*, vt vtroque casu hæredes extranei ad feudum possint vocari etiam irrequisito domino, cùm sit feudum hæreditarium, & allodiale. Baldi traditionem sequuntur Ias. *conf.* 70. *num.* 6. *lib.* 7. *& in l.* 2. *num.* 198. *C. de iure emphyt. & in præludiis feudorum, num.* 49. Corn. *conf.* 16. *num.* 12. Bero. *conf.* 65. *&* 66. *num.* 11. *lib.* 1. Gozad. *conf.* 6. *num.* 6. Paris. *conf.* 9. *num.* 8. *lib.* 1. Natt. *conf.* 116. *num.* 1. *lib.* 1. Ruin. *conf.* 16. *num.* 5. *lib.* 1. *& conf.* 103. *num.* 8. *lib.* 3. Curt. iun. *conf.* 1. *num.* 2. *& conf.* 4. *à num.* 1. *& conf.* 48. *num.* 1. Roland. à Valle *conf.* 3. *num.* 65. *& conf.* 69. *n.* 37. *lib.* 1. Bursat. *conf.* 76. *num.* 7. Decian. *conf.* 58. *num.* 30. *cum seqq. lib.* 2. Olasc. *decis.* 169. *num.* 2. *& decis.* 161. *n.* 2. Menoch. *conf.* 41. *num.* 26. *lib.* 1. *& conf.* 51. *num.* 11. *& conf.* 378. *n.* 32. Gabr. *conf.* 76. *num.* 15. *vol* 2. Seraph. *decis.* 188 *n.* 3. Cencd. *post lib. pract. & canon. quæst. sing.* 91. *num.* 2. Alexand. Raudens. *conf.* 26. *num.* 13. *& num.* 80. *lib.* 1. & in casu nominationis faciendæ, quos voluerit idem Raudens. *in tractat. de analog. cap.* 35. *numer.* 7.

Vnde pariter si hæc clausula apposita fuerit inter 3
diuidentes bona fideicommisso subiecta, & scientes fideicommissum, ac illius qualitatem, & tenorem, ac eius vsum, illa bona videntur facta alienabilia, etiam extra descendentes ipsorum diuidentium, prout in feudo eo modo concesso, traduot Ruin. *conf.* 16. *num.* 5. *lib.* 1. Socin. iun. *conf.* 72. *num.* 22. *vol.* 1. Peregr. *de fideicom. art.* 52. *num.* 42 vbi affirmat idem esse, ac si fuisset dictum, *Pro quibuscumque hæredibus*, vel, *Pro omnibus hæredibus*, Amic. *de iure emphyt. q.* 93. *num.* 1.

Quod etiam procedit quando fuisset dictum, 4
Pro omnibus hæredibus, Curt. iun. *conf.* 1. *n.* 4. Roland. *conf.* 29. *num.* 17. *vol.* 3. vbi subdunt, quod faciunt illa transibilia etiam in fiscum, *& conf.* 41. *in princip. vol.* 4. Decian. *resp.* 58. *n.* 8. *vol.* 2. Gail. *lib.* 2. *obseru.* 154. *num.* 9 *&* 22. Menoch. *conf.* 216. *n.* 24. *& conf.* 378. *num:* 16.

Amplia id procedere etiam ad fauorem singula- 5
ris successoris, & siue dicti diuidentes fideicommissum sciuerint, siue illud ignorauerint, dummodo dicta clausula vsi fuerint, ita Alex. *conf.* 189 *col.* 4. *num.* 10. *vol.* 1. Ruin. *conf.* 172. *num* 6. *lib.* 1. Crauet. *conf.* 14. *num.* 8. Socin. iun. *conf.* 260. *num.* 37. *lib.* 2. Paris. *conf.* 164. *num.* 6. *lib.* 4. Peregr. *de fideicommiss. art.* 32. *num.* 34. Honded. *conf.* 92. *num.* 2. *lib.* 1. Surd. *conf.* 105. *num.* 28. *& conf.* 153. *num.* 4. Seraph. *decis.* 188. *num.* 3.

Iuspatronatus reseruatum cum hac clausula, 6
transit ad hæredes etiam extraneos, vt notat Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiastici; decis.* 206. *n.* 255. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 187. *n.* 7. *in* 2. *edit.* vbi ait ita per Rotam fuisse resolutum coram Card. Seraph. vt patet *in eius decis.* 325.

Emphyteusis concessa cum hac clausula; est 7
transitoria etiam ad hæredes extraneos, ita Clar. §. *emphyteusis, q.* 28. *num.* 8. Octau. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. Quibuscumque, pag.* 92. Seraph. *decis.* 183. *n.* 3. *& decis.* 188. *num.* 7. *& decis.* 323. *num.* 8.

& decis. 703. *num.* 2. Card. Tusch. *pract conclus. tom.* 2. *litt. D. conclus.* 351. *num.* 3. Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 4. *gloss.* 30. *num.* 1. Aluys. Ricc. *in collect. decis. collect.* 964. & Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 351. *n.* 14. Mart. *in votis nouiss. decis. voto* 207. *n.* 3. Cardin. Mant. *de tacit. & ambig conuent. lib.* 12. *tit.* 19. *num.* 22. Cald. Pereira *de nom. emphyt. q.* 13. *num.* 35. Amic. *de iure emphyt. in praelud. n* 21. Rot. *in Papien. bonorum* 1n. *Maij* 1612 *coram Cardin. Pamphilio, & in Caesaraugustana pensionis* 18. *Iulij* 1611. *coram Card. Lancell.* impressa per Picum *decis.* 2. *n.* 3. *& in Farfen. bonorum* 19. *Decembris* 1614. *coram Buratto.* impressa per Farin. *decis.* 642. *à num.* 2. *p.* 2. *recent. & in Imolen. bonorum* 2. *Decembris* 1605. *coram Card. Sacrato,* impressa per eundem Farin. *decis.* 152. *num.* 1. *p.* 2. *recent. & in Bonon. de Maluetiis* 27. *Martij* 1623. *coram Vbaldo seniore, & in Cremonen. bonorum* 5. *Iunij* 1624. *coram eodem.* [Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 556. *n.* 2. Rota *decis.* 251. *n.* 6 *p* 5. *recent.*]

8 Emphyteusis concessa pro se, & haeredibus quibuscumque, est subiecta fideicommisso, vt per Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 9. *num.* 6. Crass. *in §. fideicommissum, q.* 51. *num* 5. Menoch. *cons.* 704. *n.* 18. *de praesumpt. lib.* 4. *praesumpt.* 197. *n.* 13. *vers. caeterum,* Amic. *de iure emphyt. q.* 93. *n.* 1. Fusar. *de substit. q.* 63 n. *n.* 4.

9 Verba illa, *Successoribus quibuscumque*, apta esse recipere interpretationem absque praeiudicio vocatorum descendentium, in antiquis inuestituris, notant Bald. *in l.* 1. *num.* 3. *C. quando non petent. partes,* Dec. *cons.* 390. *num.* 3. Decian. *cons.* 73. *num.* 49. *lib.* 2. Mantic. *decis.* 373. *n.* 2. Rot. *in d. Bonon. de Maluetiis coram Vbaldo.*

10 Intelligenda sunt etiam praefata verba de successoribus personis legitimis, & non prohibitis, vt per Afflict. *decis* 386. *n.* 3. Bald. *cons.* 207. *n.* 3. *lib.* 2. Bern. *in cap. in praesentia, num.* 336. *cum seqq. de probat.* Molin. *de Iust. tract.* 2. *disp.* 446. *num.* 1. quos refert, & sequitur Amic *de iure emphyt. q.* 93. *n.* 14.

Alia ad hanc clausulam conducentia tradidi *in tractat. de dict. sub dict. Quicumque* 316.

CLAVSVLA CXIV.

Protestatur pro expensis.

1 PEr hanc clausulam censetur interpellatus Index,
vt condemnet victum victori in expensis, ad
quas non tenetur Iudex condemnare si non petantur,
vt tradunt Marant. *de ord. iudic. p.* 6. *tit. de libell.
oblat. num.* 18. Cardos. *in praxi Iud. & Aduocat. verb.*
2 *clausula* 11. Iudex enim non potest parte non petente
victum in expensis condemnare, ex *gloss. vlt. in
cap. fin. de rescript.* Vin. *tom.* 1. *comm. opin. lib.* 4. *tit.* 1.
n. 95. *vers. Hócque intelligitur,* Seraph. *de priuil. iuram.
priuil.* 13. *num.* 37. Perez *l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 3. *Ordinamenti,
pag.* 735. Amat. Roder. *de modo & forma videndi, seu
examinandi processum, cap.* 5. *num.* 14. D. Barbos. *in l.
eum qui temerè, n.* 174. *cum seqq. de Iudic.*

CLAVSVLA CXV:

Prout de iure.

1 *Restitutionis in integrum in rescripto semper apponitur clausula,* Prout de iure.

2 *Commissio semper tacitè in ventre habet clausulam,* Prout de iure, *licèt omittatur.*

3 *Signatura Iustitia semper rescribit cum clausula,* Prout de iure.

4 *Clausula,* Prout de iure, *dat Iudici normam, vt ea, quae Iuris sunt faciat, sin minus, processus nullus reddetur.*

5 *Clausula,* Prout de iure, *in rescripto restringit tantùm verba praecedentia, non autem refertur ad omnia contenta in commissionibus, in quibus adest specialis determinatio.*

6 *Rescriptum totum limitat clausula,* Prout de iure, *in Motu proprio.*

7 *Clausula,* Prout de iure, *in commissione de exequendo sententiam, vel laudum, operatur vt non censeatur data facultas, nisi quatenus sit locus executioni.*

8 *Clausula,* Prout de iure, *quando ponitur contra tres sententias conformes, operatur quod procedi possit in causa non retardata executione.*

9 *Commissionis in fine apposita clausula,* Prout de iure, *limitat, & restringit totam commissionem.*

10 *Principis intentio vt iusta praesumatur signum dat clausula,* Prout de iure.

11 *Clausula,* Prout de iure, *operatur idem quod alia apponi solita in rescriptis gratia, videlicet,* Arbitrio Rotae.

12 *Dispositionem conditionalem inducit clausula,* Prout de iure.

13 *Iurisdictionem conditionalem non tribuit clausula,* Prout de iure, *sed puram.*

14 *Clausula,* Prout de iure, *intelligitur tam de Iure communi, quàm de Iure municipali.*

15 *Iudex, cui committitur causa, vt cognoscat secundum Ius, poterit cognoscere secundum consuetudinem, vel statuta.*

16 *Iuris communis appellatione venit Ius commune Romanorum, non commune municipale.*

17 *Clausula,* Quatenus de iure, *in deferente appellationi, operatur vt eatenus sit admissa appellatio, quatenus de Iure erat admittenda.*

18 *Clausula,* Prout iuris, *in commissione posita solùm respicit Iudicem, non autem narrata partium.*

19 *Clausula,* Prout iuris, *quando posita est copulatinè, stat augmentatinè propter copulam.*

IN rescripto restitutionis in integrum semper ap- 1
ponitur haec clausula, vt testatur Campanil. *in di-
uers. iuris Canonici, rubr.* 11. *cap.* 13. *n.* 297. quae licèt
omittatur, nihilominus semper tacitè commissio il- 2
lam in ventre habet, adeò quod semper intelligitur
prout de iure, secundum Crescen. *decis.* 1. *de rescript.*
Marches. *de Commiss. p.* 2. *pag.* 118. *n.* 2. *in vlt. impress.*

Vnde per Signaturam Institiae semper additur, 3
ex qua pars non damnificatur, quia ad alicuius
damnum Iuris obseruantia non est, *cap. nonnulli, de
rescript.* ac proinde de rescripto cum tali clausula
nullus conqueri potest, Caldet. *cons.* 7. *n.* 1. *de iure iu-
ran.* Imò haec clausula dat Iudici normam, vt ea, quae 4
Iuris sunt faciat, sin minùs, processus nullus reddatur,
vt per Aym. *cons.* 182. *n.* 9. quamuis non omnes
commissiones cum hac clausula passim sint concedendae,
quia iniustae lites suscitantur; sed addenda
venit, vbi considerari potest tertij praeiudicium in
parte rescribendo, vt sentit Marches. *de Commiss. p.* 3.
pag. 123. *n.* 203. *in vltim. impress.*

In rescripto restringit tantùm verba praeceden- 5
tia, non autem refertur ad omnia contenta in commissione,
in quibus adest specialis determinatio, Seraph. *decis.* 921. *n.* 5.

In

Digitized by Google

... ... at totum ... ipto, Sn... f.379.n.3 ... 9. n.4.

7 In commissione ac ... ntiam, el laudum, ... operatur vt non censeatur data ... nisi quatenus sit locus exec... Verall. decis 5 ... p.1

8 Quando ponitur contra tres sent ntias conformes, operatur quod procedi possit in causa non tetar ... utione ad text. in C em. ... ro indicata. Mat... c auf part 1 lauf 113 in vlt. express. Marelc. vard... 1 c. p. 6 n.11. Viuian. in praxi Iurisp. lib.13. cap.8 ... 2 editio c.

Ap... in fine ... issionis limit... & restringit totam commissionem, illamque totam respicere, S... h d. cis. 896. n.6. & fuit dictum in Romana cen... 20. Iuly 1599. coram Litta, impressa per Marchesf. ... Commiss. p. 1. pag. 739. & in Romana S. Thomae 4. ... r. 1608. coram Scotto, impressa per Marchesf. de Commiss. part. 1. pag. 175. num. 4. vbi quod in corpore commissionis posita restrin... illam partem. Et quod ... rescripto restringat verba praecedentia, non subsequentia, fuit pariter resolutum in Ariminen. re... in transactionis 18. May 159... coram Card Seraphino impressa per eundem Marchesf. d... pag. e. pag. 185. Vnde limitare & restringere d... tionem, ac ad Iuris ordinem omnia reducere, notant Dec. cons. 436 n.4. & 5. Ioan. Bapt Ferret. ... 219. n.7. Peckm decis 5... quos refert. Card. Tusc pract. conclus. tom. 1. ... 6 ... 5

Denotat, & signum dat intentionis Principis, ve iusta praesi... quae semper praesumitur talis, qualis esse debet, Bald. in cap. licet, not ab 1. de offic. Ordin. Marchesf. d. pag. 128. ... 2.

11 Operatur idem quod alia apponi solita in rescriptis Signaturae gratiae, scilicet, Arbitrio ... Alex. cons. 13 ... 3. lib. 1. Rot. in Toletana pecuniaria 13. Aprilis 1587 coram Card. Pamphilio, & in Tiburtina redditionis rationis administrationis 17. Martij 1608. coram Illustr... Patriarcha Maiz...

12 Inducit dispositionem conditionalem ita vt si de iure concedendum sit id quod petitur, pro concesso habeatur, sin minus, pro denegato, Ita Marth. B... cons. 67. sub ... turd. ... 79. num 34. S... taph. decis 530 num.5

13 Conditionalem non tribuit Iurisdictionem, sed putam, nec impedit quominus ... terim non dicatur introducta lis, Pnt. decis 6. de in integrum restitut Matt. ... part. 1. ... 23. & fuit dictum in Pampilonen. parochialis 4. Martij 1661 coram Card. Pamphilio.

14 In ... ito ... Clausularum de iure communi, quam de iure mun... alis, Dec. cons. 517. n. 6. Marchesf. d. p. ... pag 144. n. 128. & Iudex cui committitur causa, vt cognos... secundum Ius, poterit cognoscere secundum consuetudinem vel statuta, vt post

15 Abb. Bern. & alios tenet Ceual. commun contra om q. 238. a princ. Si tamen ex partium contentione aliquid fieri debeat secundum Ius, intelligitur secundum leges Regni, non secundum leges Imperiales, vt per Bertaz. de clausul. instrum. claus. 4. glos. ... n. ... Mattan votis nouissim decis. voto 54. n.4. & Stephan. Gratian. discept. forens. cap 99. a princ. vbi n. 14. resoluit ... appellatione Iuris communis venire Ius ... Romanorum, non commune municipale, de ... etiam Caualcan. de tutore, & curatore n. 38. in ... q. 238. in fin.

17 ... nte appellationi operatur haec clausula, si ... ta similis, Quatenus de iure, &c. vt eatenus ... sit appellatio, quatenus de iure erat admittenda vt obse... Romana ... 501. n. 3. Gabr ... 35. num 9. lib. ... decis. 499 n. 2. & fuit dictum in Ferraren. decimarum 21. Apr... coram Pheldo sometri, & in Leodien. Abbatiae 5. Ianuar. 1612. coram eod... Restringit enim haec clausula praecedentia ad terminos Iuris, vt tenetur fuit in R... a census 5. Iunij 16... coram Litta, impressa per F... decis. 28. num. 3 ... recent

De ... clausula, Prout iuris, agunt M... d p. 1. ol. 213. 18 Put. do ... 3 ... lib. 2. in correcti Thes... d. de Rub. in ... tom. 2. p. 4 clausul 82. pe... Haec enim in commissione posita so... cem, non autem narrat... R... 5... num. 1. p. 1. d... Quando est po... ... augmenta- 19 ... propter c... vt fuit d... in Illerden. Canon... 24. ... 15 ... in rescripto rest... ingit verba praecedentia, non subsequentia, Rota in d. ... contra ...

CLAVSVLA CXVI.

Prout asserit.

OPeratur haec ... vt gratia non iustificatis narratis dica... repetiti, Rota decis. 77. de rescript in antiq. decis. 60. ... Cassad. decis. 4. n. 8. de p... ben. & fuit dictum in Tude... pensione 2. Iunij 1617 coram Card. ... 2

Haec clausula, quae semper in literis pensionum inseri solet, adeo conditionalem gratiam facit, quod veniat iustificanda, vt censuit Rota in Salamantina pensionis coram Rubeo, & in Baduana pensionis 28. Iunij ... 81. coram eodem, impressa per Marchesf. de Commiss. p. ... p. ... 3. & pag. 516. in ... impress de quibus meminit idem Marchesf. a. p. 1. pag. 585 n. 36 Alia vide in clausula Vt asseritur, 187 3

CLAVSVLA CXVII.

Prout constiterit, &c.

MOdum, & qualitatem, significat haec clausula, l. prout 8 ff. de solut & ideo rem dubiam ostendit, & cum ad futurum tempus referatur, inducit conditionem, quae quidem suspendit concessionem in eum casum, quo constiterit, l. si ita stipulatus fuero ... de verb ... n. 1. nominat. 34 in fin ff. de cond & demonstr Ritain jun cons. 21. n. 15. Decian. resp. 35. n. 25 lib. 3 Mantic. decis. 373. n. 4. 1

CLAVSVLA CXVIII.

Prout sibi fuerit beneuisum, &c.

1. Procura in mandato apposita clausula, Prout sibi fuerit bene visum, &c. videtur importare arbitrium boni viri.
2. Visum quod est praeter ... bene visum dicitur.
3. ... de facultatem ... operatur clausula; Prout ... fuerit b... visum, &c.
4. Clausula, Prout sibi fuerit bene visum, &c. in libello posita, illum faciat ... incertitudinem.
5. Clausula, Prout sibi fuerit bene visum, &c. ... in principio, visum ...

IN mandato procurae apposita haec clausula ... tur importare arbitrium boni viri, l. fideicommissa ... 5. si

5 si fideicomm. um. ...verse. ... vbi B. n. 5. ff. de leg. 3. Afflict. dec. ... num. 4. Socin. iun. cons. 129. n. 54. lib. 1. Dec. cons. ... n. 16. vers. secundo respondetur, cum seq. & fuit dictum in Toletana prouincialis de Mazarabrol 29 April. 1592 ... Penia. Theod. de Rubeis in singul. Rota. tom 2 p. 4 clauf. 588. Nam quod visum est praeter rationem ... non bene visum dicitur, & sic non satisf... huiusmodi clausulae, ita Corn. cons. 92. n. 11 & 12. lib. 1. Bero. cons. 124. ... 23 lib. 1. & fuit tentum in d. Toletana parochialis confirmata coram eodem. 16. Iunij 1592. Late de clausulis importantibus boni viri arbitrium, agunt Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 8. & Moner. de commut. ... cap. 7. n. 142. cum seqq.

2 Operari non potest haec clausula ... item donandi etiam concurrentibus quibuscumque aliis similibus, quia id censetur vltra intentionem ... dantis, cap. fin. vbi Doctores, de officio Vicar. lib. 6 Anchar. cons. 32. sub. n. 3 Dec. cons. 402. num. 9. Paris. cons. 8. num. 18. vol. 4. & late fuit dictum in ... parochialis 28. Maij 1586. coram Cirpico.

4 In libello posita illum saluat à contrarietate, & incertitudine, quia ad arbitrium Iudicis omnia referuntur, ita post Lap. alleg. ... n. 9. vers. nam acerà, tradunt Matt. de clauf. p. 1. cl. 138. in vlt. impress. & Card. Tusch. pract. conclus. tom. 1. litt. C. concl. 357. n. 1.

5 Posita in principio, influit in sequentia, Corn. cons. 18. incip. In praesenti, n. 8 lib. 3. Matt. d. clauf. 338. n. 2. Card. Tusch. d. concl. 357. n. 1.

CLAVSVLA CXIX.

Prout sunt de praesenti.

1 *Clausula*, Prout sunt de praesenti, *apponi debet in instrumentis diuisionum.*

2 *Clauf.* Prout eis placebit, *importat arbitrium boni viri.*

3 *Clauf.* Prout iustitiae conuenire videbitur, *operatur quod iuris ordo seruetur.*

4 *Clauf.* Prout opus fuerit, &c. *importat necessitatē.*

1 IN instrumentis diuisionum apponi solent verba huius clausulae quae praedicantur esse relatiua eorum omnium, quae tempore termioationis competebant ipsis partibus, & secundum ea modificant, & limitant ipsas diuisiones fiendas; ita ex Decian. cons. 3. n. 144. vol. 1. tradit Ioan. Bapt. Costa in tract. de clauf. conuent. clauf. 119. quae etiam repetitur impressa inter clausulas Matt. p. 1. clauf. 335. in vlt. impress.

2 [Clauf. *Prout eis placebit*, importat arbitrium boni viri, Mathes. notab. 5. Deci. cons. 493. n. 21. Theod. de Rub. in singul. Rota tom. 2. p. 4 clauf. 5-8.

3 Clauf. *Prout Iustitiae conuenire videbitur*, operatur quod iuris ordo seruetur, Dec. cons. 189. col. fin. Theod. de Rub. d. p. 4 clauf. 584.

4 Clauf. *Prout opus fuerit*, &c. necessitatem importat, Dec. cons. 495. n. 20. Theodos. de Rubeis d. p. 4. clauf. 585.]

CLAVSVLA CXX.

Quae omnia, &c.

1 *Praecedentia non potest immutare, nec augere clausula*, Quae omnia, &c.

2 *Principalem dispositionem reformare non potest clausula*, Quae omnia, &c.

3 *Clausula*, Quae omnia, &c. ... *gi tamen debet ad id, quod ...*

4 *Actum indiuiduum reddit ...* ...nia, &c.

HAec clausula cum veniat ad ... praecedentium, non potest immutare ... nec augere praecedentia, vt per Rimin. ... num. 62. nec principalem dispositionem ... Cabal. cons. 142. n. 1. refert, & ... quitur ... Costa in tract. d. clauf. conuent. clauf. ... etiam repetitur impressa inter clausul... clauf. 1 ...

Veru tamen licet vniuersalis, ... debet ad id, quod aequum est, ne qui ... damni patiatur; ita Rimin. d. cons. 264 num. 4... quo ibidem num. 59. & 90. notat Ioan. Bapt. Costa sup. num. 5. quod vbi quis proo isit poenam duplici dita haec clausula, *Quae omnia*, ... illa refertur ... lum ad casus in instrumento expressos, & praecisos, non vero ad omissos, praeterim ... verba, *de quibus omnibus praedictis*, ... in praesenti instrumento contentis, inter quae non reperitur ille casus, de quo controuersia est; quod idem ... petantur ea verba, ac in aliquo modo ... facere sub poena dupli, quae tes ... non ... ad ... missa superis ratione cont... & ... ctionis euitandae, sed ad conuen... tanti ... debent.

Actum indiuiduum reddit haec clausula, proinde que poena committitur in totum, si vel in ca... tulo tantum contra fiat, ex adductis per Ladet ... 62 n. 12. & Ioan. Bapt. Costa d. clauf. 121. n. ... haec clauf. habet vim indiuiduae expressionis, Rot. decis. 95 ... p. 1. in posth. Farin. alias p. 3. recent.] 4

CLAVSVLA CXXI.

Quam, & quas, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulae agentes.*

2 *Clausula*, Quam, & quas, &c. *quando extendatur, refertur.*

3 *Negotium totum principale commissum censetur stante clausula*, Quam, & quas, &c.

4 *Commissio cum clausula*, Quam, & quas, &c. *non solum praeteritas causas, sed etiam futuras comprehendit.*

5 *Super omnibus probatis obtineri potest propter clausulam*, Quam, & quas, &c.

6 *Ius omne censetur deductum per clausulam*, Quam, & quas, &c.

7 *Clausula*, Quam, & quas, &c. *effectus, ... commissio ... restricta, sed quod causas, quas ... petrans ... specificare possit.*

8 *Omnia vt comprehendat, quae per tran... vniuersalem ... operatur clausula* Quam, & quas, &c.

9 *Clausula*, Quam, & quas &c. *operatur, vt possit pronunciari prout in prima.*

10 *Iudex quod possit in causa procedere, etiamsi de appellatione illi non constiterit, operatur clausula*, Quam, & quas, &c.

11 *... & sollicitationum intentari possit vigore clausulae*, Quam, & quas, &c.

12 *Sententia ... in gradu appellationis quod ... tanquam in prima ... operatur clausula* Quam, & quas, &c.

13 Iudex

13 *Iudex appellationis vt possit procedere prout Iudex prioris instantiæ, operatur clausula*, Quam, & quas, &c.

14 *Auocationem causæ facit clausula*, Quam, & quas, &c. *apposita in commissione appellationis*

15 *Commissio respectu appellationis si est nulla, sustinetur tamen quoad negotium principale vigore clausula*, Quam, & quas &c.

16 *Iudex vigore clausulæ*, Quam, & quas &c. *potest nouum Ius canonizare.*

17 *Causa super diuersis capitulis quando commissa reperitur cum clausula*, Quam, & quas, &c. *tunc eius vigore agi pote, & intentari iudicium, quod commissori videbitur.*

18 *Restitutionis in integrum in causa commissa cum clausula*, Quam, & quas, &c. *procedi potest contra sententias fauore tertij, tanquã in prima.*

19 *Clausula*, Quam, & quas, &c. *operatur, vt quis possit omissa vna via aliam aggredi, absque refectione expensarum.*

20 *Index vt procedat in negotio principali appellatione omissa, operatur clausula*, Quam, & quas, &c.

21 *Iurisdictio data censetur tam super principali, quàm super accessorius vigore clausula*, Quam, & quas, &c. *posita in commissione restitutionis in integrum.*

22 *Possessorij in commissione apposita clausula*, Quam, & quas, &c. *facit, vt etiam petitorium deduci possit.*

23 *Iudex vt appellatione deserta videre possit in negotio principali, operatur clausula*, Quam, & quas, &c.

24 *Lis super titulo beneficij introducta probatur ex commissione continente clausulam*, Quam, & quas, &c.

25 *Ius omne tam in petitorio, quàm in possessorio, an possit deduci virtute clausula*, Quam, & quas, &c. *ostenditur.*

26 *Iudicij cœpti naturam non mutat clausula*, Quam, & quas, &c.

27 *Appellatio quod non fuerit bene introducta non potest dubitari stante in commissione clausula*, Quam, & quas, &c.

28 *Inhiberi quòd possit quando adest clausula*, Cum toto negotio principali *etiam quod non constet de appellatione interposita.*

29 *Commissionem non extendit clausula*, Quam, & quas, &c. *nisi ad personas, & res expressas, & specificatas.*

30 *Actorum à transportatione non excusat clausula*, Quam, & quas, &c.

31 *Acta quando non sunt transportata, clausula*, Quam, & quas, &c. *non operatur, vt procedi possit in prima.*

32 *Causam committens quando se restrinxit ad aliquod ius particulare, non operatur clausula*, Quam, & & quas, &c.

33 *Clausula*, Quam, & quas, &c. *non operatur circa rem diuersam.*

34 *Citata quando non fuit pars aduersa ad dicendum contra commissionem, & ad libellandum, non potest quis iuuari clausula*, Quam, & quas, &c.

1 De vi, & effectibus huius clausulæ vide Abb. *in cap. significantibus, à num.* 15. *vt lite non contest.* Papaz. *ad decis.* 23. *de rescript. in nouis*, Mandos. *in commiss.* 9. *admissionis pro interesse, vers. quam, & quas*, Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 120. *in vlt. impress.* Menoch. *cons.* 166. *à num.* 8. Marches. *de Commiss. p.* 1. *pag.* 200. *num.* 58. *cum seqq. in vlt. impress.* Campan. *in diuersorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 13 *numero* 206. *cum seqq* & cæteros in discursu citatus. [Theod. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 596. latè Rot. apud Paul. de Rubeis *decis.* 84. *n.* 4 *cum seq. tom* 3. *diuers.* aliàs *p.* 1. *recent.* Modern. *de supplicat. ad Sanctissim p.* 2. *cap.* 31. Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 73.]

2 Licèt hæc clausula in commissionibus relinquatur sub verbo, *&c.* eo modo, quo suprà habetur, extensa intelligi debet, vt aduertit Marches. *d. p.* 1. *pag.* 200. *n.* 58. subdens sic cantare dum extenditur, *Nec non quam, & quas idem orator habet, & mouet, habereque & mouere vult, & intendit contra aduersarios, omnesque alios præmissorum occasione sua communiter, vel diuisim interesse putantes in executione præsentium nominandos, & cognominandos.*

3 Primus effectus est, quod totum negotium principale commissum censeatur, ita Sarnen. *de infirm. resign. q.* 34. *n.* 4. *addit. ad decis. Rotæ* 25. *de rescript. in nouis*, Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 120. *n.* 15. *in vlt. impress.* & fuit dictum *in Romana Saluiani interdicti* 14. *Decembris* 1598. *coram Card. Pamphilio*, impressa per Marches. *de Commiss. p.* 2. *pag.* 35. [Et deducit omne ius partium in iudicium, & potest, sententia super causa probata, licèt non deducta. Rot. *dec.* 30. *numero* 30. *p.* 3. *recent.*]

4 Secundus effectus est, quod præteritas non solùm causas comprehendat commissio cum hac clausula, Rot. *decis* 34 *de rescript. in nouis*, sed etiam futuras, vt per Cæs. de Grassis *decis.* 2. *etiam de rescript. n.* 5. & 6. cum latè adductis *in Clusina puteoli* 13. *Febr.* 1617. *coram Buratto.*

5 Tertius effectus est, quod propter hanc clausulam potest super omnibus probatis obtineri, Sarnen. *d. q.* 34. *num.* 3. Achil. *dec.* 4 *de rescript. & dec.* 22. *numero* 2. *de appell.* Rot. *dec.* 254. *numero* 1. *p.* 1. *diuers.* intelligendo, vt per Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *c.* 534.

6 Quartus effectus est, quod censetur deductum omne ius, Sarnen. *d. decis.* 34. *n.* 4 [Theod. de Rubeis *dict. claus.* 596. *num.* 8] Achil. *dec.* 14. *de rescript. & dec.* 22 *numero* 2. *de appell* Mart. *de claus.* 120 *num.* 7. vbi plures refert Rotæ decisiones; Rota etiam apud Pacificum *post suum tract. de Saluiano interdicto, dec.* 68. *n.* 12 vbi fuit resolutum operari, vt quis possit omne ius suum deducere, & quod tunc in specie actionem, quam velit, debet in actis deducere. Amplia etiam si competat per viam querelæ, vt post Rot. *in Salmantina Cannonicatus* 11. *Februarij* 1177. *coram Card. Blanchetto.* notat Mart. *d. claus.* 120. *n.* 8. & resolutum fuit *in Toletana confraternitatum de Pastrana*, 2. *Decembris* 1611 *coram Vbaldo seniori*. impressa per Farinac. *decis.* 360. *numero* 3. *p.* 1. *recent.* vbi etiam dicitur, quod potest specificari quælibet causa, & citat Achil. *d. decis.* 22. *num.* 2. & *decis.* 684 *num.* 1. *lib.* 3. *p.* 3. *diuers.* quæ loquitur in spolio [Dunan. *Rota decis.* 60. *n.* 33. & 46. vbi quod operatur vt omne ius partium censeatur ab initio deductum.]

7 Quintus effectus est, vt efficiat ne ad expressa commissio sit restricta, sed quod causas quas impetrans vult, specificare possit, vt per Sarnen. *in reg. de infirm. resign. quæst.* 34. *n.* 4 Marches. *d. part.* 1 *pag.* 200. *n.* 63. & fuit resolutum *in nullius de Carrectis* 13. *Nouembris* 1587. *coram Comitulo*, impressa per Marches. *ead. part.* 1. *pag.* 231. [Et ideo Rot. *decis.* 310. *n.* 6. *p.* 1. *in posth. Farin.* aliàs *p.* 3 *recent.* dicit quod comprehendit quodlibet ius competens ex quacumque causa.]

Sextus

Digitized by Google

8 Sextus effectus est, vt comprehendat omnia, quæ per translationem vniuersalem veniunt, ita vt tunc dicatur potius translatio particularis, quàm vniuersalis, ita Stepban. Gratian. *discept. forens. cap.* 781 *numero* 23.

9 Septimus effectus est, vt possit pronunciari prout in prima, ex adductis per Marr. *d. clauf.* 120. *numero* 2. & fuit dictum *in Romana Salniani interdicti* 14. *Decembr.* 1596. *coram Card. Lancellotto*, impressa per Marchef. *de Commiss. p. 1. pag.* 62 & apud Seraph. *dec.* 1141 *numero* 2 & 3. [Achil. *decis.* 14. *n.* 1. & *decis.* 17. *in fine, de rescript.* Mohedan. *decis.* 6. *de appellat.* Modern. *d. p.* 2. *c.* 32. *n.* 2. Theodor. de Rub. *d. decis.* 596. *n.* 2 & 3. post Rot. *decis.* 154. *num.* 1 *p.* 1. *diuers.* ampliat vt is, contra quem est impetrata commissio, possit procedere in prima vigore huius clausulæ postquam commissio est præsentata, & effecta communis, & *n.* 4. limitat quando acta non sunt transportata, quia tunc hæc clausula non operatur vt procedi possit sicut in prima Duran. *vt dec.* 61. *n.* 4.]

10 Octauus effectus est, quod Index si de appellatione illi non constiterit, nihilominus in causa procedere potest, Achil. *de* 14. *n.* 1. *de rescript.* Marchef. *d. p.* 1. *pag.* 200. *n.* 59.

11 Nonus effectus est ex eius potentia, ac verbis subsequentibus, *Rebúsque aliis, &c.* quod iudicium iactationis, & iactationum ex remedio *l. diffamari. C. de ingen. & manumiss.* intentari possit. Cæs. de Graff. *decis.* 1. à *n.* 1. *vsque ad n.* 4. *de indiciis*, Marchef. *d. p.* 3. *pag.* 200 *n.* 60.

12 Decimus effectus est, quod sententia lata in gradu appellationis sustineatur tanquam in prima, Achil. *d. decis.* 14. *de rescript.* Cæs. de Graff. *decis.* 5. *n.* 5. *eodem tit.* Sarnen. *d. quæst.* 34. *n.* 5. *vers. & hoc vlterius.* Seraph. *decis.* 1141. *n.* 2. & *decis.* 1237. *n.* 3. & fuit dictum *in Pacen. Canonicatus* 17. Iunij 1615 *coram Vbaldeseniori*, impressa per Farin. *dec.* 731 *numero* 5. *p.* 2. *recent.* [me citato in hoc loco Modern. *d. p.* 2. *cap.* 32. *n.* 3.]

13 Decimusprimus effectus est, quod Iudex appellationis potest procedere prout Iudex prioris instantiæ, Sarnen. *d. quæst.* 34. *n.* 4. Lancell. *de attentat. appell. pendente, p.* 2 *cap.* 4. *limit.* 2. *num.* 17. Rot. *decis.* 254. *in princ. p.* 1. *diuers. & decis* 74. *p.* 3. *lib.* 2. *diuers.* Honded. *cons.* 28. *n.* 45. & 63. *tom.* 2. & fuit dictum *in Alerien. beneficij* 22. *Maij* 1614. *coram Buratto*, impressa per Farin. *dec.* 546. *n.* 1. *p.* 2. *recent.*

14 Decimussecundus effectus est, quod in commissione appellationis apposita sapit auocationem causæ, vt per Honded. *tom.* 1. *cons.* 27. *n.* 44. vbi *n.* 45. subdit, quòd eius vigore non solùm causa appellationis, sed etiam negotium principale sustinetur, & quod procedi possit etiam non constito de appellatione, vel ea existente nulla, & quamuis commissio appellationis esset subreptitia, vbi tamen *num.* 63. id intelligit procedere secundum stylum Curiæ, [me citato in hoc loco Modern. *d. p.* 2 *c.* 32. *num.* 6.] & di-

15 cit Menoch. *cons.* 785. *n.* 5 quod si commissio respectu appellationis est nulla, tamen sustinetur quoad negotium principale.

16 Decimustertius effectus est, quod potest Iudex virtute huius clausulæ nouum Ius canonizare, vt per Ægidium *decis.* 661. & fuit dictum *in Toletana parochialis de Chidon* 28 *Nouembris* 1601. *coram Decano.*

17 Decimusquartus effectus est, quod quando causa super diuersis capitulis commissa reperitur cum hac clausula, tunc eius vigore agi potest, & intentenari iudicium quod commissori videbitur, vt per Achil. *decis.* 248. aliàs *decis.* 22. *n.* 2. *de appell.* vbi dicit, id procedere concurrentibus quibusdam, ex quibus constet committentem causam esse reum conuentum, & molestari, Rota *in Romana hereditatis* 31. *Maij* 1600. *coram Card. Sacrato.*

Decimusquintus effectus est, quod in causa restitutionis in integrum commissa cum hac clausula, procedi potest contra sententias fauore tertij tanquam in prima, vt fuit dictum *in Toletana decimarum* 9. *Febr.* 1583. *coram Card. Pamphilio.* 18

Decimussextus effectus est, vt quis possit omissa vna via aliam aggredi, absque refectione expensarum, Seraphin. *decis.* 630. *n.* 5. Gregor. *de* 15 270. *num.* 51 & fuit dictum *in Corduben. præstimoniorum* 27. *Febr.* & 7. *Aprilis* 1606. *coram Lista.* [Eadem Rota *decis.* 30. *n.* 40. *p.* 5. *recentior*] 19

Decimusseptimus effectus est, quod faciat vt Iudex procedat in negotio principali appellatione omissa, vt tradit Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 968. *n.* 4. & fuit dictum *in Oriolen. decimarum* 26. *Februarij* 1596 *coram Orano*, impressa per Marchef. *d. p.* 1. *pag.* 174. 20

Decimusoctauus effectus est, quod posita in commissione restitutionis in integrum, censetur data Iurisdictio tam super principali, quàm super accessoriis, vt per Seraph. *decis.* 1327. *n* 3. 21

Decimusnonus effectus est, quod apposita in commissione possessorij, facit vt etiam petitorium deduci possit, vt fuit dictum in *Gerunden. Hebdomadar* 23 *Iunij* 1613 *coram D. Patriarcha Pamphilio*, impressa per Farinac. *decis.* 455 *numero* 2. *part* 2. *recent.* [Sarnen, *de infirmis resign.* q. 34. *n.* 4. Putte. *decis.* 51. *de iudic.* Theodor. de Rubeis *d. clauf.* 596. *n.* 25. & *n.* 28. quod operatur vt censeatur commissum negotium principale. Nam apposita in commissione comprehendit tam petitorium, quàm possessorium. Rota *decis.* 710. *num.* 1. *p.* 1. *in posthum. Farinac.* aliàs *p.* 2. *recent.*] 22

Vigesimus effectus est, quod facit vt appellatione deserta Iudex videre possit in negotio principali, vt fuit dictum *in E boren. iuris conferendi* 8. *Febr.* 1600. *coram Corduba*, impressa per Marchef. *de Commiss. p.* 3. *pag.* 394. *n.* 1. 23

Vigesimusprimus effectus est, quod lis super titulo beneficij introducta probatur ex commissione continente hanc clausulam, Gregor. *decis.* 125. *n.* 15. & fuit dictum *in Nocerina Iurispatronatus* 14. *Maij* 1614. *coram Cardin. Caualerio*, & *in Elnen. præceptoria* 28. *Nouembris* 1608. *coram Cardin. Marquemontio*, & *in Conchen. beneficij* 20. *Decembris* 1619. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, in quibus decisionibus habetur, censeri beneficium litigiosum, eo ipso quod in commissione adest clausula hæc, cuius vigore potest deduci omne ius tam in petitorio, quàm in possessorio. Contrarium verò, imò hanc clausulam per se solam non sufficere, nisi in processu reperiretur possessorium deductum, in specie tantùm fuit *in eadem Rota in vna Pampilonen. parochialis* 2. *Decembris* 1605. *coram. Cardinale Lancellotto*, & in aliis apud Pacific. *post tract. de Salu. interd. decis.* 68. *num.* & apud Seraphin. *decis.* 113. *numero* 1. Verùm prima opinio potest procedere, quando simpliciter lis est super beneficio, quia tunc censetur hanc clausulam comprehendere tam possessionem, quàm titulum: secunda verò, quando est principaliter super possessorio, quia tunc non censetur comprehendere petitorium, nec titulum. 24 25

Vigesimussecundus effectus est, quod non mutat naturam iudicij cœpti, Mohed. *decis.* 5. *num.* 1. & 2. *de iudiciis*, Fab. *decis.* 15. incip. *Quidam cessionarius*, Marchef. 26

Marchesf. *d. p. 1. pag.* 201. *n.* 69 & fuit dictum *in Parmen. Prioratus 16. Ianuarij* 1598. *coram Orano.* [Theodos. de Rubeis *d. cl.* 596. *n.* 34.]

27 Vigesimus tertius effectus est, quod in commissione facit, quod non possit dubitari, quod appellatio non fuerit bene introducta, vt per Seraphin. *decis.* 644. *n.* 5.

28 Vigesimus quartus effectus est, quod possit inhiberi, quando adest alia clausula, *Cum toto negotio principali*, etiam quod non constet de appellatione interposita à sententia, vel sententia nondum lata, vt post Sarnen Peregr. & Rotam concludit Marchesf. *d. p.* 1. *pag.* 201. *n.* 68. *in vltim. impress.*

29 Limita primò, hanc clausulam non extendere commissionem, nisi ad personas & res expressas, ac specificatas, vt post Imol. Felin. Sraphil. & Rotam tradit Marchesf. *d. p.* 1. *pag.* 201. *n.* 67.

30 Limita secundò, hanc clausulam non excusare ab actorum transportatione, vt fuit dictum *in causa Fauentina fideicommissi 5. Iuny* 1595. *coram Litta, & in Romana Saluiani interdicti* 14. *Decembris* 1598. *coram Cardinale Lancellotto*, impressa per Pacific. *post tract. de Sala. interd. decis.* 62. Rot. *decis.* 254. *n.* 1. *p.* 1. *diuers.*

31 Vnde quando acta non sunt transportata, hanc clausulam non operari, vt procedi possit prout in prima, fuisse in Rota resolutum, refert Mart *d. claus.* 120. *n.* 4. [Rot. *decis.* 210. *n.* 5. *p.* 1. *posthum Farin.* aliàs *p.* 3 *recent.* vbi quòd non operatur ante transportationem actorum.]

32 Limita tertiò, non operari quando committens causam se restringit ad aliquod ius particulare, vt fuit dictum *in Legionen. Praestimoniorum* 16. *Ianuarij* 1595. *coram Cardin. Pamphilio*; *& in Aretina commenda* 27. *Februarij eiusdem anni coram eodem*, prout

33 refert Mart. *d. claus.* 120 *num.* 19. vbi *num.* 20. subdit, non operari circa rem diuersam, & asserit ita fuisse resolutum *in causa Florentin. damnorum, & interesse* 9. *Decembris* 1585. *coram Gipsio.* [Theodos. Rubeis *d. cl.* 596. *n.* 32.]

34 Limita quartò, vt illa quis iuuari non possit, quando pars aduersa non fuerit citata ad dicendum contra commissionem, & ad libellandum, prout etiam quando non sunt seruati termini substantiales soliti in dicto iudicio, vt per Verall. *decis.* 125 *n.* 2. *p.* 3 quem refert Marchesf. *d. p.* 1 *pag.* 201 *n.* 69. *in vlt. impress.*

CLAVSVLA CXXII.

Quam duxeris acceptandam.

1 HÆc clausula in expectatiua facit gratiam conditionalem, ac proinde attenditur tempus conditionis, & acceptationis, an beneficium cadat sub gratia; ita Oldrad. *cons.* 229. *num.* 4. *vers. ad quartum*, Cassad *decis.* 3. *num.* 24 *vers. item successiuè inueni*, quos refert, & sequitur Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1 *litt. C*, *conc.* 313. *n.* 1. vbi *num.* 2. ampliat secundum Feder. de Senis *cons.* 197. *vers. non sic esset*, quod hæc clausula etiam cum mensis appositione, operatur quod gratia sit generalis, & non præferatur speciali posteriori, & *num.* 3. citat Oldrad. *cons.* 175. *n.* 1. *vers. praeterea*, existimantem quod si adiiciatur mensis, vel aliud tempus, tunc non est conditionalis, sed pura. [Et hæc claus. non imponitur vbi præbendæ non sunt distinctæ, Rot. *decis.* 26. *num.* 2. *de praebend. in antiq.* Theodos de Rubeis *in singul Rota tom.* 1. *part.* 4. *claus.* 594. *num.* 1 vbi *num.* 5. dicit quod hæc clausula est conditionalis, & facit gratiam, decretum, & omnia ex conditione pendere, & *n.* 5 quod operatur quod si impetrans male acceptat primum, potest illo dimisso aliud acceptare, quod aliàs non possit.]

CLAVSVLA CXXIII.

Quantum sibi videbitur.

IMportat hæc clausula non meram, & liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri, *l. fideicommissaria ibi, si sibi videbitur, peto manumittas ff. de fideic. libert. l. fideicommissa, §. quamquam, ff. de leg.* 3. Roman. *cons.* 15. *sub n.* 1. *& cons.* 228. *ante n.* 22. Alex. *cons.* 82 *lib.* 5. Gozad. *cons.* 91. *sub n.* 9. Parif. *cons.* 92. *n.* 21. *lib.* 1. Menoch. *de arbitr lib.* 1. *q.* 8. *n.* 1. 2. *&* 3. Monet. *de distribut. quotid p.* 1. *q.* 9. *n.* 27. 1

CLAVSVLA CXXIV.

Quatenus sint in vsu, & sacris Canonibus, ac decretis Concil. Trid. non aduersentur.

1 *Claus.* Quatenus sint in vsu, *intelligitur de illis priuilegiis tantum, quae sunt in obseruantia, non de inualidis, & amissis.*

2 *Claus.* Et sacris Canonibus, &c. *intelligitur de insertis in Concilio Trid. non verò in corpore Iuris communis.*

3 *Clausula*, Quatenus decretis Concilij Trident, non aduersentur, *de Stylo Curiae apponi solet in confirmationibus priuilegiorum Regularium.*

4 *Priuilegia omnia aliis Conciliis generalibus contraria, Trident. excepto, confirmata censentur stante clausula*, Quatenus decretis Concilij Trident. &c.

5 *Claus.* Quatenus decretis, &c. *derogare censetur priuilegia non solùm, quae à Concilio Trident per claus.* Non obstantibus, *expressè derogantur, sed etiam ea, quae sunt eidem Concilio expressè contraria.*

6 *Claus.* Non obstantibus, &c. *derogat decretis Concilij Trid.*

7 *Claus.* Quatenus decretis sacris Concilij Trid. & Regularibus institutis ipsius ordinis contraria non existant, &c. *non apponitur in gratiis quae ex certa scientia conceduntur.*

8 *Claus.* Quatenus de Iurepatronatus, &c. *posita in supplicatione, quomodo intelligatur, respectiuè.*

9 *Claus.* Quatenus sit de nouo, &c. *operatur vt sit noua concessio.*

10 *Claus.* Quatenus opus sit, *est salutaris.*

PRima huius clausulæ verba, *Quatenus sint in vsu*, intelligitur de illis priuilegiis tantùm quæ sunt in obseruantia, suumque valorem retinent, non autem de illis, quæ inualida, & amissa sunt per non vsum, vel per contrarium vsum, aut quamcumque aliam causam, quia tunc neu per confirmationem ex certa scientia reualidantur. Ita tradunt Fr. Emman. *qq Regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 3. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 2. *cap.* 3 *dub.* 2. *conclus.* 6. Soar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 18. *num.* 16 Laur. de Peirinis *in declar. priuil. suo Ordini Minimorum concessorum* 1

tom.2.super constit.1.Greg.XIII.numero 1. Vide suprà *claus.52.n.1 2.& 3* [Fontanel.*de pact. nupt. claus. 4. glos.10.part.2. num.* 43. Hæc clausula stat conditionaliter,& limitatiuè,Dec.*cons.385.num.2.* Capitaq. *decis.343 num.2.p.3.* Theodos. de Rubeis *in singul. Rot.tom.2.p.4 claus 612. num.1.* Et posita in priuilegiis intelligitur respectu vsus generalis, non autem respectu illius indiuidui, ad tradita per Federic. *cons.102.in fin.& cons.147.num.3.in fin* Abb. *cons.54. num.3.ad fin.p.1.* Theodos de Rubeis *d. claus.* 612.
1 *num.2.* vbi etiam quòd stante hac clausula ad hoc vt intret confirmatio priuilegiorum,vel statutorum, debet probari vsus, nec sufficit quòd vsu præsumantur recepta,& *num.7.* addit quòd in confirmatione statutorum censetur apposita ex stylo Referendariorum.]

2 Alia verò, *& sacris Canonibus*, non intelliguntur de illis, qui in corpore Iuris communis inserti sunt,atque illud constituunt; sed de insertis in Concilio Trident. vt ostendit illa dictio, *&* quæ est coniunctiua, & coniungit Canones Concilij cum ipsius decretis. Ratio autem est, quia hæc clausula apponi solet in confirmationibus, indultis, & innouationibus priuilegiorum Regularium. Cùm ergo omnia ferè priuilegia sint contra Ius commune, tales confirmationes, & innouationes parum, aut nihil operarentur, si hæc verba intelligerentur de Canonibus in corpore Iuris communis insertis: quare ita tenent Hieron. à Sorbo *in annot. ad compendium priuileg. verb. priuilegia fratrum, vers. est etiam aduertendum*, Fr. Emman. *d.quæst.* 8.*art.*8. Laur. de Peirinis *citato loco,num.* 2 & tetigi *d. claus. 52.num.4.*

3 Vltima denique huius clausulæ verba, *& decretis Concilij Tridentini non aduersentur*, quæ de stylo Curiæ solent apponi in confirmationibus priuilegiorum Regularium, vt testantur Quarant. *in summa Bullarij,verb.Concilium Trid. in confirm.* & Ioan. à Cruce *d.cap 3.dub.5. in fin.* ad nullum alium effe-
4 ctum apposita videntur, nisi ad firmandam regulam in contrarium, id est, vt intelligantur confirmata omnia priuilegia aliis Conciliis generalibus contraria, Tridentino excepto, vt docet Fr. Emman. *d.quæst.8.art.11.in fin.* iunctis quæ tradit Soar. *de legib.lib.8.cap.19.n.* 6 & Laurent. de Peirinis *citato loco,num.* 3. vbi etiam subdit, sensum communem istius clausulæ modò obtinere, vt per eam censeantur derogata priuilegia, non solùm quæ à Concilio Trident per clausulam, *Non obstantibus, &c.* expressè derogantur, sed etiam ea, quæ sunt eidem Concilio simpliciter contraria.

6 Cùm enim sub clausula, *Non obstantibus, &c.* quæ vt plurimum apponi solet in fine eorumdem priuilegiorum, derogatum esset decretis Concilij Trident. vt insinuat idem Concil. *sess.* 25. *de reform. c.*21.& tradunt citati suprà *claus.* 82. *num.*14. ideo in confirmationibus, & innouationibus præfatis necessaria fuit expressa mentio eiusdem Concilij, vt bene obseruat Sigism. à Bononia *de elect.dub* 2. *n.* 2. *vers.at vt vera.*

7 [Claus. *Quatenus decretis Sacri Concilij Trident. & regularibus institutis ipsius Ordinis contraria non existant, &c.* non apponitur in gratiis, quæ ex certa scientia conceduntur, quia quando Papa habet certam scientiam, & adhibet causæ cognitionem, scit etiam cognoscere an priuilegia sint contra decreta Concilij,& Regularia instituta. Ita Rota *decis.40.n. 4 p.2.in posth. Farin.*alias *p* 4.*recent.*

8 Claus. *Quatenus de iurepatronatus, &c.* posita in supplicatione, in qua est narratum beneficium esse de Iurepatronatus, quando intelligatur, vide Rebuff. *in 3.p signat.in verb. necnon iurispatronatus* Pur. *decis.325.n.4.lib.2 & decis.63.lib.3.* vbi an & quando spoliatus debeat restitui antequam iustificet beneficium esse de iurepatronatus. Gambar *de officio legati lib.3.n.330.vers.atque si Papa,cum seqq.*

Claus. *Quatenus sit de nouo, &c.* posita in confirmatione Papæ operatur, vt non sit simplex confirmatio, sed noua concessio. Hier Gabr. *cons.* 151. *n.*9. *lib.*2 Item ex ea patet quòd partes voluerunt nouũ actum facere,& recedere à primo, si opus sit, vt quia primus est nullus. Rota *decis.738 numero 2. p. 1. diuers.*

Claus. *Quatenus opus sit*, est salutaris. Rot. *dec.* 12 20
num.42. apud Paul.de Rubeis *tom 1.diuers.* & conditionem importat, & nihil ponit in esse, ead. Rot. apud eundem *decis.188.n.8.d.tom 2.diuers.*]

Quatenus idoneus reperiatur. Vide, *Si idoneus*, &c. Claus. 151.

Quatenus licita,& honesta sint. Vide, *Dummodo licita*, &c. Claus. 51.

Quibus dederit. Vide, *Et quibus dederit*, Claus. 57.

CLAVSVLA CXXV.

Quod si non omnes,&c.

1 *Clausula sub quibus multoties commissiones, seu delegationes pluribus, vel diuersis fiunt Iudicibus, in duplici reperiuntur differentia, & numero 2.*

3 *Vnus, vel plures ex duobus, seu pluribus Iudicibus, vbi ad causam deputati impediti proponentur, cæteri soli procedere non valent.*

4 *Clausula,* Quod si non omnes,&c. *conditionaliter concedit vni vsum, & exercitium totius Iurisdictionis, nempe casu quo cæteri interesse non possint.*

5 *Sententiam à nullitate saluat clausula,* Quod si omnes,&c. *quando ex pluribus Iudicibus datis cum illa clausula, quorum aliqui erant excommunicati, solummodo iudicant non excommunicati.*

6 *Clausula,* Vt omnes, aut duo, &c *operatur, vt statim à principio singulis, & cuilibet ex Iudicibus purè, & in solidum concedatur non tantùm Iurisdictio ipsa, sed Iurisdictionis exercitium*

7 *Iudicare potest quilibet seorsum ex duobus Iudicibus Ordinariis, quibus causarum cognitio competit.*

8 *Delegatus cum clausula,* Vt omnes, aut duo, &c. *qui præuenit, potest seorsum procedere, & sine aliis conIudicibus iudicare, nec tenetur eosdem requirere.*

9 *Claus.* Quod vnius ex contrahentibus iuramento steteri, &c. *valida est.*

Clausulæ sub quibus multoties commissiones, seu delegationes pluribus, vel diuersis fiunt Iudicibus, in duplici reperiuntur differentia, vt 1
post

Digitized by Google

post *glos.1.in c cùm plures 8 de offic. delegat. lib. 6.*
vbi Domin.*n.1 & 2.*tradunt Imol. *in c. prudentiam,*
in princ.n.1 & *ibidem* Abb.*n.4.eodem tit de offic. deleg.*
*in antiq.*cum alijs infrà referendis. Vel enim causa
delegatur pluribus, seu duobus Iudicibus, cum hac
clausula, *Quod si non omnes, &c.*vel, *Quod si ambo*
interesse non possunt, duo, vel alter eorum in causa proce-
*dat,*de qua *in d.cap.prudentiam, & in cap. quamuis 6.*
eodem tit.c. sisciatus 13. de rescript. & cap si contra
vnum 4.de offic. deleg lib.6. Sub qua clausula conti-
netur & illa, quæ communis non est vtrique Iudici
delegato, sed a Doctoribus prælectiua personæ
nuncupatur, vt cum dicitur, *Si omnes interesse non*
possunt, tu frater Episcope, v g procede, cuius meminit
glos.*vero.probari, in d cap.si contrarium,* & de ea agit
text.*in c.coram 34.illo tit.de offic deleg in decretal.*tra-
dit Abb.*d.n.3.*
2 Vel rursus fit commissio pluribus cum clausula
hodie frequentissima, alternatiua scilicet, seu distri-
ctiua, *Vt omnes, aut duo, vel vnus eorum,* de qua agit
text.*in d cap cùm plures,* vel, *Vobis, & vestrum sin-*
gulis, & in cap.vt commissi, in princip. de haret. lib. 2.
aut consimili, vt cùm dicitur, *Eorum vni, aut cuili-*
bet, vel, *Vt quilibet eorum in solidum per se iudicare,*
seu exequi possit; vel si dicatur, *Quod alter alterum non*
expectet, vel non requirat, vt refert *glos.2.in.d.cap.cum*
plures, quamuis Rebuff.*in praxi benefic. tit. declaratio*
noua promisionis, vers.quatenus duo, & in concord.tit.
forma literarũ executorialium. verb. vel vnus vestrũm,
vtramque clausulam confundat, & pro vna, & eadem
accipiat.
3 Verius tamen est, vnam, & alteram clausulam
valde inter se distare, effectus enim huius clausulæ,
Quod si non omnes, &c vel, *Quod si ambo, &c.* ille est,
quod licet vbi vnus, vel plures ex duobus, seu pluri-
bus Iudicibus ad causam deputati impediri propo-
nuntur, cæteri soli procedere non valeãt, ex reg.tex.
in l duo 39.ff de re iud.c cum causa 21.c.vno 42. de of-
fic.deleg id tamen non obtinere, vbi hæc clausula,
4 *Quod si non omnes, &c.* in commissione apponitur;
per illam enim in eum euentum conceditur vsus,
seu exercitium totius Iurisdictionis vni tantùm, vel
duobus ex dictis Iudicibus, non quidem poté, sed
conditionaliter, nempe casu quo cæteri interesse
non possint, vt bene deducitur ex *d. cap. sisciatus,*
vers dummodo, & ex *d.c prudentiam, in princip vers in*
hoc casu, vbi Doctores tradunt *gl.a in d. cap.si contra-*
*rium, gl.*vbi omnes *in d c.cùm plures,* Ias. *in l si vni, n.*
1n ff de re iud Vant. *de nullit. tit. ex defectu Iurisd.*
Ordin.n.180.& tit.ex defectu Iurisd. delegata, n.16.
Marant.*de ordine iud.p.4.dist. 6.n. 31. cum seq.* Cou.
*pract.c 26 n.5.*Rebuff.*in praxi, tit.forma noue promi-*
*sionis, vers.quatenus ipsi.*Marches.*de Commiss.p.1. c.6.*
de commiss.appell.extra Roman Curiam, num. 100.pag.
*258 in v t.impress.*Molin.*de iust.et 1.disp. 24.n.3 & 4.*
D Barbosa *in l.si longius, in princip.n. 27 ff de iudic.*
5 Vnde huiusmodi clausulam, *Quod si non omnes,*
&c saluare sententiam à nullitate, quando ex pluri-
bus Iudicibus datis cum hac eadem clausula, quorũ
aliqui erant excommunicati, solummodo iudicant
non excommunicati, notant Socio.*in cap.sacris, num.*
269.cum seqq.de sent.excom. Anton. Ricciul. *de iure*
personarum extra gremium Ecclesia existent lib 4. c.
18 n.8 vbi etiam obseruat, quod tales non excom-
municati procedendo simul cum excommunicatis,
inficiunt propriam Iurisdictionem, & citat Host. *in*
c ad probandum, vers.sed et quid iste sextus, vbi Ioan.
Andr.*n.3* & Abb.*sub n.4 vers quod procedit, de sent &*
re iudicat.
6 Effectus verò alterius clausulæ, *Vt omnes, aut duo,*
vel vnus Iudicum mandatum exequantur, vel *horum*
vni aut cuilibet, &c est, vt statim à principio singulis,
& cuilibet ex Iudicibus purè, & in solidum conce-
datur non tantùm Iurisdictio ipsa: hoc enim & in
alijs delegatis datis sine huiusmodi clausula, con-
tingit propter naturam Iurisdictionis, quæ, vtpote
res incorporalis, & indiuidua, pro parte haberi non
potest, ex doctrina *glos.5 in d.cap prudentiam,* vbi
Imol *n.10.*Steph. Gratian. *discept.forens.c 396. n. 9.*
sed etiam vsus, & exercitium ipsius Iurisdictionis,
ex Menoch *de præsumpt lib.2.præsumpt.18.num.35.*ita
vt sufficiat, & possint vel omnes, vel duo, vel vnus
iuxta diuersam formam clausulæ, negotium adim-
plere secundum materiam dispositionis alternati-
uæ, in qua electio datur, & sufficit alterum adim-
pleri, *reg.in alternatiuis, de reg. iuris, lib. 6* & sic qui-
liber eorum solus, alio non expectato, in causa pro-
cedere valet, eoque Iurisdictionem præueniente,
reliqui non nisi in ipsius defectum admittuntur, vt
est textus expressus *in d c.cùm plures,* vbi *gl. 1.gl. a in*
d.cap si contra vnum, Anchar.*in c.vt commissi, in prin-*
*cip de haret.lib.6.*Bart.*in d.l.si vni, num 9.* & *ibi* Ias. *d.*
n.10 ff.de re iud. Con.*d.cap.26.num.5.*Molin. *d. disp.*
*24.num.4.*Alex.*cons.93 num 2.lib.7.* Ratio est, quia
si ex vi dictæ clausulæ, *Vt omnes, &c.* competit in so-
lidum cuilibet ex delegatis vsus, & exercitium Iu-
risdictionis, vt suprà diximus, inde fit, cum qui
priùs cognoscere incipit, posse per se solùm sine
alijs procedere, iuxta *reg.l.1.ibi, & seorsum singuli*
manumittunt, vbi DD *de offic Consulis,* ex qua com- 7
muniter traditur, ex duobus Iudicibus ordinatis,
quibus causarum cognitio competit, posse quem-
libet seorsum iudicare, quia quilibet in solidum
habet exercitium Iurisdictionis, glos. *verb separa-*
tim, in cap.vt officium, in princ.de haret. lib. 6. Bart. *in*
*d.l si vni, n.1.*Vant.*d.tit. ex defectu Iurisd. ordin.num.*
*177.*D.Barbos *in d.l.si longius 18 in princip. n. 19. &*
a 2.ff.de iudic. & in specie huius clausulæ Menoch.
dicta præsum.18 n.37.
Intellige, & amplia hanc proximam resolutio- 8
nem, vsque adeò posse solum delegatum, qui præ-
uenit, seorsum procedere, & sine alijs coniudici-
bus iudicare, vt nec teneatur eosdem requirere ad
effectum, vt omnes simul cognoscant, nec minus
illos expectare, vt manifestè probat verbum, *libere,*
quo vtitur text.*in d.c. cùm plures,* quod non solùm
omnem obligationem excludit, sed etiam exponi-
tur, sine alicuius requisitione, vel assensu, vt dixi
in tractat.de actionibus, dict.non obstat, d.cap.sisciatus,
de rescript.& d.cap.prudentiam, in princip. quia
respondetur procedere in clausula, *Quod si non*
omnes, &c. vel, *Quod si ambo, &c.* quibus stanti-
bus, non solùm expectare; & requirere Collegas
tenetur alter condelegatus sed etiam oportet de
eorum impedimento, vel voluntate constare, vt su-
prà diximus.
[Claus. *Quod vnius ex contrahentibus iuramento* 9
stetur. &c. valida est, & si pars inique iuret, recurri-
tur ad arbitrium boni viri, & aduersus declaratio-
nem iuratam audiendus est alter contrarium pro-
bare intendens Ira Bened Ægid. *ad l. ex hoc iure ff.*
de Iust. & iure p. 2 cap.13.clausi 3 n. 1. cum seqq. vbi
n.4 quod non valet conuentio in contrarium, &
num 5 quod non obligat superueniente noua suspi-
cionis causa in personæ illius, & *num. 6.* dicit quod
si is moriatur antequam iuret ad hæredes illius non
transit, quamuis hæredum mentio in contractu facta
sit.]

CLAVSVLA CXXVI.
Quoad vixerit.

1 *Clausula*, Quoad vixerit, *posita in obligatione solvendi medietatem fructuum Rectori Ecclesiæ, quid importet ostenditur.*

2 *Clausula*, Quoad vixeris, *alterat naturam beneficij aliàs manualis.*

3 *Clausula*, Quod sola Sanctissimi Signatura sufficiat, *remittit necessitatem expediendi literas.*

4 *Clausula*, Quod maior, & verior expressio fieri possit, *quid operetur, ostenditur.*

5 *Claus.* Quod de subreptione, &c. *est odiosa, & contra ius commune.*

6 *Claus.* Quod in primis, & antè omnia, *importat formam.*

7 *Claus.* Quod obstantiæ beneficiales, &c. *operatur quòd quis non teneatur exprimere obtenta.*

1 HÆ clausula posita in obligatione soluendi medietatem fructuum Rectori Ecclesiæ, ex concordia auctoritate Apost. confirmata intelligitur rebus sic stantibus, videlicet donec Rector detineret Ecclesiam, & supportaret illius onera, non autem post resignationem, vt per Paris. *cons.* 5. *n.* 14. *lib.* 4 & fuit dictum *in Ostien. & Volsterna pensionis* 15. *Martij* 1592. *coram Illustrissimo D. meo Cardin. Milino, & in Lucana pensionis* 18. *Decemb* 1611. *coram Vbaldo seniori*, impressa per Marches. *de Commiss. p.* 1. *pag.* 647. *in vlt. impress.*

2 Clausula, *Quoad vixeris*, alterat naturam beneficij aliàs manualis, etiamsi aliàs fiat collatio iure deuoluto, vt post Felin. *in cap. per tuas, de maiorit. obed. num.* 3. *vers. in quantum concludit*, & Dec. *in cap. ad nostram. num.* 16 *de confirmat. vtili, vel inutili*, nouissimè obseruat D. Lotter. *de benef. lib.* 1. *q.* 33. *num.* 53.

3 Clausula, *Quod sola Sanctissimi Signatura sufficiat*, remittit necessitatē expediendi literas, vt post Mandos. *in Signatura gratia* § *derogationes Regularũ, vers. Regulæ de non iudicando*, Gig. *de pensionib. q.* 34. *n.* 3. obseruat nouissimè Lotter *d. lib.* 1. *q.* 37. *num.* 2.

4 Clausula, *Quod maior, & verior expressio fieri possit*, licèt non operetur respectu diuersi corporis, Put. *decis.* 300 *num.* 3. *lib.* 1. id tamen intelligitur de diuersitate insurgente ex qualitate constitutiua diuersæ speciei, ne frustratoria fit, *ex reg. l. si nominatim* 34. *ff. de condit. & demonstrat.* resoluit D. Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 40. *n.* 85. [Et facit hæc clausula quòd attendatur narratiua litterarum, non autem supplicationis, vt cum Rota tenet Theodos. de Rubeis *p.* 4. *d. claus.* 636. *n.* 1. Excludit subreptionem, & facit quod in litteris omnia possunt extendi, & dispositiuè poni. Mohed. *decis.* 1. *num.* 2. Sarnen. *in proœm. Regul. q. vlt. num.* 7. *& in reg. de valore q.* 11. *num.* 5. Rebuff. *in* 3 *p. signat. in verb. & quod præmissorum omnium n.* 2 *&* 3. *& in vers. maior, verior, seu amplior, verò ad hac expressio.* Multum operatur, & per eam dicitur facta sufficiens mentio primæ pensionis ad effectum vt secunda non fit subreptitia, Sarnen. *d. q.* 11. *n.* 5 Verall. *decis.* 296 *n.* 7. *in fine & n.* 8. *p.* 2. Theodos. de Rubeis. *d. claus.* 634. *n.* 6. *&* 7. vbi *n.* 10. cum Rebuffo tenet quod vigore huius claus. potest fieri expressio in nomine sancti, nisi dolo fuerit apposita.

5 Claus. *Quod de subreptione &c.* est odiosa & contra ius cōmune, ideoque strictè debet intelligi, Verall. *dec.* 128. *n.* 3. *p.* 1. vbi subdit quòd intelligitur apposita à Papa ad partis instantiam, & *n.* 5. quod si Papa illam apponit non dicatur tollere ius quæsitum, Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 626. *à num.* 6 vbi *n.* 3. dicit quod iuncta cum claus. *Quod littera non possint impugnari ex eo quod non sint iustificata*, operatur vt quis non teneatur ad verificationem narratorum, cum paria sint narrata esse vera, vel de eorum falsitate dici non posse.

Claus. *Quod in primis & ante omnia*, importat formam, Caputaq *decis.* 111. *n.* 5. *p* 1. Theodos. de Rub. *d. p.* 4. *claus.* 631. 6

Claus. *Quod obstantia beneficiales*, &c. operatur quod quis non teneatur exprimere obtenta, Cassad *decis.* 6. *num* 8. *de praeben.* Achil. *decis.* 7. *&* 14. *num* 3 *eod. tit.* Rebuff. *in* 3. *p. Signatura in verb. Quod obstantia*, Theodos. de Rubeis *d. p.* 4. *claus.* 639. *num.* 1. vbi *num* 2. cum eod. Rebuffo *citato loco* dicit quod vigore illius possunt exprimi omnia, & singula beneficia, monasteria, &c. Non includit defectum natalium. Pute. *decis.* 278. *lib.* 1. Rebuff. *d. loco num.* 15. Nec tollit inhabilitatem personæ, idem Rebuff. *num.* 15. 16. *&* 18. nec defectum intentionis, idem Rebuff *num* 18 inducit dispensationem. Theodos. de Rubeis *d. clausul.* 639. *num.* 11. *&* 12.] 7

CLAVSVLA CXXVII.
Quorum tenores, &c.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Clausula*, Quorum tenores, &c. *non debet nocere, nec multum attenditur, quando est posita, & extensa per Copistas.*

3 *Constitutionibus quibuscumque habentibus clausulas derogatorias derogatoriarum, derogat clausula*, Quorum tenores, &c.

4 *Expressionis specialis & indiuidua vim habet clausula*, Quorum tenores, &c. *eorum omnium, ad quæ relata.*

5 *Clausula*, Quorum tenores, &c. *habet tantam vim, ac si tenor esset insertus, quando agitur de præiudicio concedentis.*

6 *Regulis Cancellaria censetur derogatum per clausulam*, Quorum tenores, &c.

7 *Probatio in contrarium non admittitur, quod clausula*, Quorum tenores, &c. *non importet veram expressionem, & derogationem.*

8 *Expressionis specialis, ac indiuidua vim habet clausula*, Quorum tenores, &c. *non solum cum gratia, seu priuilegium conceditur Motu proprio, verùm etiam si fiat ad instantiam partis.*

8 *Mentionem expressam, & indiuiduam non operatur clausula*, Quorum tenores, &c. *quando non fuit facta aliqua mentio de illo, de quo tractatur.*

10 *Clausula*, Quorum tenores, &c. *non operatur circa non expressa, nec circa ea, de quibus Papa non habuit notitiam.*

11 *Clausula*, Quorum tenores, &c. *non operatur in iis quæ sunt facti.*

12 *Priuilegium posterius, quod est in notabile præiudicium tertij, etiam Motu proprio concessum non tollit præcedens illius tertij sine speciali derogatione regula de iure quæsito non tollendo, etiam*

stante

Digitized by Google

stante clausula, Quutum tenutes, &c.

13 *Derogationem expressam non operatur clausula,* Quotum tenotes, &c *quoties in posteriori dispositione expressè requiritur certa scientia.*

14 *Derogationem specificam, & expressionem omnium contrariorum non importat clausula,* Quutum tenutes, &c. *quando Papa signaret Suplicationē non simpliciter, sed cum qualitate, putà,* Fiat & cummittatur.

15 *Clausula,* Quotum tenutes, &c. *non extenditur, sed restringitur iuxta narrata.*

16 *Clausula,* Quotum tenotes &c. *tanquam accessoria debet restringi ad id, de quo principalis dispositio loquitur.*

17 *Clausula,* Quutum teoores, &c. *non operatur quotiescumque concedens habendo notitiam, non concessisset.*

18 *Intentionis de defectu Papa concedentis vbi constat, nulla est efficacia clausula,* Quotum tenotes, &c.

19 *Intentionis defectus Papa concedentis opponi non potest concessioni cum hac clausula,* Quorom teoutes, &c. *pracipuè si concurrant alie clausu'a, qua semper iniungi solent.*

20 *Subreptionem tollit clausula,* Quorum tenotes, &c. *non autem ampliat principalem dispositionem.*

21 *Subreptionem cum derogatione regula de iure quasito, non tollit clausula,* Quutum tenures, &c.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Marc. *de clausulu, p.1. claus.139. in vltim. edit.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect.* 949. Card. Tusch. *tom. 1. litt. C, concl.* 350. Monet. *de commut vltim. volune. c.7. num.* 201. *cum seqq. &* cæteros in diseursu citatos. [Theodus. de Rubeis *in singul. Rota tom. 2. part. 4. claus.* 77.

2 Licèt suleant Copistæ in extensiune minutarum Supplicatiunum, passim hāc clausulam in iis inserete, quæ est cunspicua, & particulari nuta digna, quu casu tuoe nun debet nocere, vt aduertunt Dec. *cons.* 165. *sub n.2. vers. est hoc idem,* Gonzad. *cons. 9. n.* 27. Paris. *cons.42. n. 21. lib.4.* Couar. *in rubr. de testam. p.2. n.20. in princ.* oce multum atteuditur, ex adductis pet Iusephum Sesse *Aragon. decis.97. n* 19. & Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.36. n.13.* tamen multos habet effectus ex infrà dicendis.

3 In primis ex obseruantia Curiæ derugat quibuscumque constitutionibus habentibus clausulas derogatorias derogatoriarum, Paris. *cons.42. num.* 15. & 16. *lib.4.* Gunaal *cons.9. num.* 24. Put. *decis* 104. *lib.1. in correctis,* Butt. *cons.2. num.2.* Mohed. *decis. 1. de rescript.* Gabr. *tit. de clausulis, lib.6. concl.5. n.1.* Anastas. Germun. *de indultis Cardinal. part.2. § ac irritum, n 1. vers. neque.* Mar. Aotun. *var. resol. lib. 1. resol. 46. n.* 4. Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.36. num.102. cum seqq.* & præsettim *num.* 29. quod fuit inuenta, vt esset certa via, qua Papa pusset derogare gratiis præcedentibus, nām aliàs impossibile esset, quia non potest reminisci omuium, vel scire umnia in conttatium ubstantia, Gregor. *decis.* 109. *n.3. & decis.* 240. *n.2.* vbi ait hanc elaosulam, quandu per viam legis pruceditur, tollere umnia priuilegia quascumque derugatorias habentia; fuit dictum *in Toletana indults* 12. *May* 1625. *coram Remboldo,* & nimis coarctaretur, si prupter ignorantiam eas reuocate nou posset, Pue, *cec* in 4. *lib.1. in correctis* Rut. *decis.* 113. *in princ p.1. & decis.* 161. *n.1. p.2. & decis.* 682. *n.3. lib.3. p.3. diuers.*

Vim habet hæc clausula specialis, ac indiuiduæ expressionis omnium eorum, ad quæ relata est; ita Felin. *in cap. nonnulli, sub n.6. de rescript.* Butr. *cons. 2. num.5* Gemin. *cons.65. n.21.* Cassad. *super reg. Cancel. decis.10. num.3. & decis.38. num.3.* Sarnen. *in proœmio regularum Cancel. quæst 6. num.6. & in regula de triennali, quæst. 17. num.5* Crauet. *cons.127. num.7.* plures quos refert, & sequitur Mart. *d. claus. 139. num. 1.* quibus adde Gutier. *cons.1. num.5.* Flamin. *de resign. lib.12. q.14. num.16.* Ioseph. Sesse *d. decis 93. num.21. & 22.* Marches. *de Commiss. p.2. pag.316. numer.* 105. Cardin. Tusch. *tom.1. litt. C, concl.* 350 *num 1.* Aluys. Rice. *in collect. decis. p.4 collect.* 949. *effectu 1.* Ioan. à Cochier *ad preces primarias Imperatoris, pag.* 95. Ricciul. *de iure personarum lib. 8. c.9. n.4.* D. Lotter. *de re benefic lib. 1. quæst. 40. num.69* [Theodus. de Rubeis *in singul. Rota tom.2. p.4 claus.658. n. 2.* vbi *num. 1.* dixerat quod iuducit scientiam per mudum fictum, & operatur quoad validitatem actus. Valenz. *consil.152. num. 38. & 39.*] & fuit dictum *in Comaclen. & Ferrarien. Præpositura* 15. *Decembris* 1625. *coram Remboldo. & in Ospalen. praeminentiarum* 15. *Martij* 1613. *coram D. Pamphilio,* impressa per Farinac. *decis.466. num.5. part.1. recent. & in eadem coram eodem* 17. *Iunij* 1613. impressa pariter per Farin. *decis.506 num. 5.* vbi fuit tentum, hanc clausulam habere vim expressionis cuiuscumque litis, iuris, & prætensionis in iudicium deductæ, & similiter fuit dictum *in Ferrarien. de Tanonis* 14. *Iunij* 1621. *coram Vualdo seniori, & in Cremonen bonorum* 5. *Iunij* 1624. *coram eodem,* Rot. etiam apud Zacchiam *de oblig. Camer. decis 93. num.19.* & ideo omnia comprehendere dicit Seraph. *decis.510. num. 6.* & uperari expressionem eorum, quæ pussent obstare, ex Butr. *cons.2. n. 4.* Gemin. *cons.65. n.28* censuit Rota *in Sabinen. Castri Montis Rotundi* 8. *Februarij* 1627. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano.* [Theodos. de Rubeis *d. claus.77. §.6* Duran. *decis 48. n 3.* & operatot perinde ac si omnia fuissent de vetbo ad verbum expressa. Rota *decis.607. num. 2. p. 1. in posth. & decis.407. num. 7. dict. part. 1.* alias *part. 3. recent.* 4

Habet denique tantam vim, ac si teoor esset insertus, vt per Cassad. *super reg. Cancel. decis. 38. n.3.* Butt. *cons 2. n.6* Ioseph. Sesse *d. decis.93. num.15.* Ioan. Franc. Leo *in Thesaur fori Ecclesiastici, part. 1. cap. 13. n.21. & p.4. c.1 n.189.* Mart. Antun. *var. resol. lib. 1. resol. 18.* Card. Mantic. *decis 76. n.3.* Laurent. de Peirinis *in constit. sui Ordinis Minim. tom. 1. constitut. 4. Sixti IV. num. 3.* Aldret. *pro omnimoda Regularium exemptione, part.2. cap.1 numer 3.* Card. Tusch. *de concl.* 350. *num. 3.* vbi post Oldrad. *cons.326 num. 2. & 3.* intellige, quando agitur solùm de præiudiciu cuncedentis, & fuit dictum *in Baren. seu nullius Archipresbyteratus* 23. *Ianuarij* 1615. *coram Card. Sacrato;* impressa pet Farinac. *decis 666 num.1. part 1. recent.* vbi etiam habetur, quod latissimè est extendenda, nam hæc clausula operatur quoad suum præiudicium, nun verò aliurum, Sesse *decis. 93. n. 24.* pruut etiam operatur, quando derogatiu fuerit facta ex certa scientia, vt post Ruin. *cons.30. num. 7. in fin. & n. 6. vol. 1.* censuit Rota *in d. Comaclen. & Ferrarien. Præpositura coram Remboldo* [Theodos. de Rubeis *d. claus. 658. num. 3.* vbi dicit quod hæc clausula nun operatur, vbi requiritur certa scientia, quia illam non inducit, & *num.7.* quud tollit defectum intentionis, & *n 9.* quod hæc clausula cum mentione priuilegiorum operatur indiuiduam expressionem, ac si in specie esset insertum totū priuilegiū & *n.11.* post Cassad. *dec.10. n.2. & decis.38. n.3. super reg.* ait quud 5

in gratiis beneficiorum tollit & suspendit beneficia-
lia,& indiuidua gratiarum præcedentium, *& n.* 12.
post Pute.*decis.*89.*n.*1.*lib.*1. dicit quod hæc clausula
operatur,vt dicatur derogatum priuilegiis aliorum,
quibus cautum est,quod ipsis non possit derogari,
nisi accedente illorum consensu.

6 Amplia primò, per hanc clausulam etiam censeri
derogatum regulis Cancellariæ, ac si de verbo ad
verbum fuissent expressæ, vt per Sarnen. *proœm. reg.*
Cancel.q 6 *circa fin.vers.quorum tenor*, Marescot. *re-*
*sol.lib.*1 *c.*19.*num.*9.*&* 10 *& lib.* 1.*c.* 48. & Stephan.
Gratian *discept.forens.c.*182.*n.*18.*& c.*421. *n.* 9. *& c.*
548.*num.*14.

7 Amplia secundò, vt in tantum hæc clausula im-
portet veram expressionem, & derogationem, ex
quo Papa id asserit, vt non admittatur probatio in
contrarium;ita post Butr. *cons.* 2. *in fin. vers. item ex*
quo Papa,& Gemin.*cons.*120. *num.* 7. tradit Cardin.
Tusch.*d concl.*350.*n.*7.

8 Amplia tertiò, non modò procedere cùm gratia
seu priuilegium posterius conceditur Motu pro-
prio,vt tenent Gabr. *d.tit.de claus concl.*5.*n.*3. *& seq.*
& Couar. 1.*p.var.rubr.de testam.n.*20.*vers.secundum*,
& Gonzal.*d.gl.*36. *n.* 43. verùm etiam si ad instan-
tiam partis,vt sentiunt Felin *in c.nonnullis. in princip.*
*n.*6.*de rescript.*Cassad.*d decis.*10. *n.* 2. Crauet. *consil.*
126.*in fin.*Mart.*d.claus* 139.*n* 10.Card. Mant *de con-*
*iect.vlt vol.lib.*12.*tit.*8.*n.*11. Gabr.*d. concl.*5.*num.* 1.
Menoch *de præsumpt.lib.*6.*præs.* 40. *num.* 22. licèt alij
in hac specie contrarium teneant, quos sequitur
Gabr *d.concl* 5.*n.*4.*&* 5.& Gonzal. *d gloss.*3.*n.*603.
quorum omnium opiniones conciliat Monet. *d. c.*7.
*num.*201.

9 Limita primò,non operari expressam, & indiui-
duam mentionem, quando non fuit facta aliqua
mentio de illo,de quo tractatur, vt per Verall. *decis.*
121 *p.*1.Aloys.Ricc.*in praxi aurea*, *resol.* 368 *n.*1. &
fuit dictum *in Toletana decimarum* 26. *Nou.* 1605.
coram Iusto,& in Romana fideicommissi de Veccijs 28.
Iunij 1604 *coram Litta*,impressa per Farin. *decis.*128.
10 *n.*5. *p.*2. *recent.*vbi etiam habetur, hanc clausulam
non operari circa non expressa,nec circa ea, de qui-
bus Papa non habuit notitiam.[Seraph *decis.* 1235.
*n.*2.Theod.de Rub.*d cl.*77.§ 2. Rot.*decis.* 398. *n.* 6.
*p.*2.*in posth.Farin.*aliàs *p* 4.*recent.*]

11 Limita secundò in iis,quæ sunt facti, quia nihil
operatur ex quo Papa præsumitur ea ignorare, sed
tantùm in iis,quæ sunt iuris, habet effectum, vt ex
Rotæ decisionibus concludit Card. Tusch. *d. concl.*
350.*num.*9.vbi *num.* 10.post Maluas.*cons.* 1.*num.* 42.
extendit etiam si simul sint omnes hæ clausulæ, *Ex*
certa scientia, Motu proprio, De plenitudine potestatis,
Non obstantibus,&c.

12 Limita tertiò,vt priuilegium posterius, quod est
in notabile præiudicium tertij, etiam Motu proprio
concessum, non tollat præcedens illius tertij sine
specialis derogatione regulæ 17. nunc 18. Cancel.
de non tollendo iure quæsito,ex adductis per Mart.
*d.claus.*139 *n* 20.& Gonzal.*d gloss.*36.*à n.*54. ac per
Monet.*d cap.*7.*n.*214.

13 Limita quartò,non operari expressam derogatio-
nem,quoties in posteriori dispositione expressè re-
quiritur certa scientia,vt resoluit Nicol. Garc.*de be-*
*nef.p.*3.*c.*2. *num.* 234. & eo citato fuit dictum *in Co-*
maclen.& Ferrarien.Præpositure 15. *Decembris* 1625.
coram Remboldo,in vers.siue ostendamus, [Theodos.
de Rubeis *d claus.*958.*n.*3.] & post Ferret.*cons.* 38.
*n.*2.*& seqq.lib.*1.ac Rotam *coram Card.Seraph.* tradit
Mart.*d.claus*139.*n.*3. inde inferens *n.* 4. quod hæc
clausula non sufficit in confirmatione ea certa scié-
tia,nisi totus tenor inseratur,subdens *n.*5.non suffi-
cere tenorem inseri in expeditione literarum tem-
pore alterius Pontificis: quam quidem illationem
temperat *n.*18. post alios, nisi Princeps confirma-
ret priorem concessionem à prima linea vsque ad
vltimam,asserens se eius tenorem vidisse,& legisse,
atque confirmationem illam pro sufficienter habe-
ri volens;& sufficere narratam substantiam conten-
torum in priuilegiis derogatis, ad hoc vt præsuma-
tur certa scientia in derogante, censuit Rot.*in Abu-*
len. Iurisdictionis 25 *Ianuarij* 1588 *coram Orano*, *&*
in Toletana administrationis 17. *Iunij* 1609. *coram*
Pamphilio,& in d.Comaclen. & Ferrarien Præpositure
coram Remboldo.

Limita quintò, non importare specificam dero- 14
gationem,& expressionem omnium contrariorum,
quando Papa signaret Supplicationem nō simplici-
ter,sed cum qualitate,putà,*Fiat, & committatur*, vt
cum Gemin.*cons*65.*in fin.num.*27.*vers.non obstat*,ob-
seruat Card Tusch.*d concl.*350 *n.* 11. subdens post
*n.*11.quòd tunc procedit si Papa signaret, *Fiat*, *vt*
petitur,aliàs non.

Non extenditur hæc clausula, vt fuit dictum *in* 15
Taruisana plebis de Midulo 1.*Iunij* 1593. *coram Illu-*
strissimo Domino meo Cardin. Mellino, impressa per
Marches.*de Commissionib. p.* 1. *pag.* 685.*n.*3. imò re-
stringitur iuxta narrata, ex Seraph.*decis.* 16.*n.*1.quia 16
tanquam accessoria debet restringi ad id, de quo
principalis dispositio loquitur, & sic non compre-
hendit ea,de quibus dictum non fuit in dispositiua,
vt per Dec.*cons.*373.*n.*14 Paris. *cons.* 42. *n.* 18. *vers.*
*illa enim verba,lib.*4 Caputaq. *dec.* 121.*p.*1. cum aliis
allegatis *in Romana legitima* 10. *Martij* 1617. *coram*
Card.Sacrato, *& in Bergomen. pensionis de Trescurio*
13.*Nou.*1626.*coram D.Durano.* & non operatur cir-
ca non expressa,vt censuit Rot.*in Valentina decima-*
rum 28.*Nou.* 1603. *coram Card. Lancellotto iun.* im-
pressa per Marches.*d.p.*1.*pag.*640.*n.*6.

Non operatur quotiescumque concedens haben- 17
do notitiam, non concessisset, Rot. *in d. Valentina*
decimarum coram Cardin.Lancellotto. Nec habet effi-
caciam quotis Papa si sciuisset defectus, non ita
rescripsisset,ex Seraph.*decis.*981. *num.* 8. [Theodos.
de Rubeis *d.claus.*658.*n.* 6.] quia nulla est efficacia 18
huius clausulæ, vbi constat de defectu intentionis
Papæ concedentis,Paris. *cons.* 74.*n.* 55. *lib.*4. & fuit
dictum *in Ostien affictus* 23. *Maij* 1614. *coram Pa-*
triarcha Pamphilio. Qui quidem intentionis defe- 19
ctus opponi non potest concessioni cum hac clau-
sula,præcipuè si concurrant aliæ clausulæ, quæ sem-
per iniungi solent,nempe, *Motu proprio*, *Ex certa*
scientia,& *De plenitudine potestatis*, vt fuit dictum *in*
Auelina vnionis 15. *Decembris* 1595. *coram Gypsio*;
non enim inducit certam scientiam concedentis, ex
traditis per Marches.*d.p.*1.*pag.*640.*in vlt. impress.*

Deseruit hæc clausula ad tollendam subreptio- 20
nem, non autem ampliat principalem dispositio-
nem,secundum Calderin. *cons.* 1. *de rescript.* Rom.
*cons.*530.*n.*13.*in fin.* Put.*decis.*1.*n.*2.*lib.*1. *& dec.* 256.
*n.*7.*lib.*2.Crescent.*decis.*7.*num.*11. *de confess. prabend.*
Gabr.*d.tit.de clausul.concl.*30. *n.* 1. Marches. *de Com-*
*missionib.p.*3.*pag.*124 *n.*3. *in* 2. *impress.* Nicol. Garc.
*de benefic.p.*3.*c.* 2. *n.* 234. Stephan. Gratian. *discept.*
*forens.c.*635. *n.* 9. & fuit dictum *in Baron.seu nullius*
Prioratus 20. *Iunij* 1614.*coram Card. Sacrato*, im-
pressa per Farin.*decis.*569.*n.*8.*p.*2.*recent.* Non tolle- 21
re tamen subreptionem cum derogatione reg de iu-
re quæsito, resoluit Marches.*d par.* 1.*pag.* 227.*nu-*
mer. 331.

Clavsvla

CLAVSVLA CXXVIII.

Rato manente pacto.

1 *Doctores referuntur de vi,& effectibus huius clausula agentes.*
2 *Clausula*, Rato manente pacto, *tacitè subintelligitur in omnibus contractibus bona fidei.*
3 *Iuramentum habet vim clausula*, Rato manente pacto.
4 *Clausula*, Rato manente pacto, *operatur solùm ad fauorem obseruantis contractum, non autem ad fauorem contrauenientis.*
5 *Clausula*, Rato manente pacto, *operatur vt debitum principale, simul & pœna exigi possint, & vtrumque debeatur.*
6 *Emphyteutico in contractu si vltra pœnam caducitatis ob non solutionem canonis, apponatur alia pœna cum clausula*, Rato manente pacto, *emphyteuta cadit à iure suo, & debet soluere dictam pœnam.*
7 *Emphyteuta vt possit expelli ob non solutionem canonis, etiamsi Dominus directus illum receperit de præterito, operatur clausula*, Rato manente pacto.
8 *Nouationem in præiudicium contrauenientis inducit clausula*, Rato manente pacto.
9 *Petitionis cumulatiua in fauorem eius, qui seruat contractum, habet effectum clausula*, Rato manente pacto.
10 *Clausula*, Rato manente pacto, *operatur quod quis possit vti remediis contrariis.*

1 DE vi,& effectibus huius clausulæ, vide Marc. *de clauſ. p.1.clauſ.141.in vlt.edit.* aliàs *clauſ.* 125. *in* 1. Aloyſ.Ricc.*in collect.decif.p.4 collect.*973. Card. Tuſch.*pract. concl. tom* 1.*litt.C.concl.*300. & cæteros in diſcurſu citatos. [Theod. de Rub. *in ſingul. Rota tom.*2.*p.*4.*clauſ.*78.*&* 670 *per tot.* vbi *n.*9. ait quòd hæc clauſula non ſtat conditionaliter, ſed purè, & diſpoſitiuè, Bened.Ægid.*ad l.ex hoc iure,p.*2.*cap.*13. *clauſ.*12.]

2 Hæc clauſula tacitè ſubintelligitur in omnibus contractibus bonæ fidei, vt tradunt Cott *in memorabilib.verb. clauſula, pag.*110. Cald.Pereira *de empt. & vendit. cap.*10. *num.*53. præterquam in fideicommiſſis, vt obſeruant Vital. de Cambanis *in tract. clauſul. pag* 4. *num.*8. & Celſ. Vgoni. *in ſimili tract. pag.*510.*col.*1.

3 Iuramentum habet vim huius clauſulæ, vt per Seraphin.*de priuilegiis iuram.priuileg.*85.Celſ.Vgon. *citato loco*, Marc.*d.clauſ.*141.*num.*4.*verſ.adde*, Card. Tuſch.*d.concl.*300 *n.*4.[Marant. *de ordine iudic.p.*6. *tit.de appell.n.*233. Theodoſ.de Rubeis *d. clauſ.*670. *num.*3.]

4 Operatur ſolùm ad fauorem obſeruantis contractum, non autem ad fauorem contrauenientis, vt tradunt Vital.de Camban.*citato loco,num.*4.Honded. *conſ.*89.*num.*80.*tom.*2.Seraphin.*d.priuileg.*85.*num.*8. Card.Tuſch.*d.concl.*300.*n.*15. Marc.*d.clauſ.*141.*n.* 6. Cald. Pereira *d.cap.*30.*num.*53. Amic.*de iure emphyteutico,q.*26 *num.*8.*in fin.*[Bened.Ægid. *d. clauſ.* 12. *num.*4.] minimè enim prodeſt non obſeruanti, ſecundum Celſ. Vgoni. *citato loco*, Ioſeph. Seſſe *de inhibitionib.cap.*5.§.3.*num.*11. Contractus verò firmus manet, ex Maſcard.*de probationib.concl.*1157.*n.* 37. & Card.Tuſch.*d.concl.*300.*num.*9. [Cancer. *var.p.*2. *c.*11.*n.*23.]

5 Operatur etiam quod debitum principale, ſimul & pœna exigi poſſint, & vtrumque debeatur, *l. qui fidem,ff.de tranſaction.l. cùm proponas,C. eod. tit.* Vital. de Camban. *in d.tract.clauſul.pag.*3. *num.*1.*cum ſeqq.* Saluſt.Tiberi. *in formulario inſtrum.lib.*1.*cap.*14.*n.*10. *& cap.*19.*num.*14.Gutier *in repet.l.nemo poteſt,n.*423. *ff.de legat.*1. Cald.Pereira *d.cap.*30. *num.*52.[Theod. de Rub.*d.clauſ.*670.*n.*7.vbi *n.*8.poſt Afflict.*dec.*174. *n.* 4. ait quòd operatur vt mora purgari non poſſit. Benedict. Ægid. *d.clauſ.*12. *num.*1.] Vnde infertur,

6 quod ſi in contractu emphyteutico vltra pœnam caducitatis ob non ſolutionem canonis, apponatur alia pœna cum hac clauſula, emphyteuta cadit à iure ſuo, & debet ſoluere dictam pœnam, vt per Card.Tuſch.*d.concl.*300.*num.*9.*&* 11.Amic. *d.q.*26. *à num.*6.

7 Operatur etiam in emphyteuſi, vt emphyteuta poſſit expelli ob non ſolutionem canonis, etiamſi Dominus directus illum receperit de præterito, quoniam vtrumque conſequi poterit, videlicet, canonem præteritum, & expulſionem, quæ ſunt compatibilia, ſecus ſi recèpiſſet pro futuro; ita Alexand. *conſ.*196.*n.*2.*& ſeq.verſ.nec ad hoc obſtat,& conſ.*206. *n.*2.*verſ.ad prædictorum confirmationem,vol.*7.Vital.de Camban.*citato loco,num.*4. Marc.*d.clauſ.*131. *num.*7. Card. Tuſch.*d.concl.*300.*n.*11.

8 Inducit nouationem in præiudicium contrauenientis, vt per Bald. *conſil.*141. *in fin. vol.*2. Marc. *d. clauſul.* 131. *numer.* 9. Gardin. Tuſch. *d.conclus.*300. *num.*3.

9 Habet effectum petitionis cumulatiuæ in fauorem eius, qui ſeruat contractum, non autem illius, qui contrauenit,ex adductis per Stephan.Gratian.*diſcept. forenſ.c.*770.*n.*14.*&* 15.

10 Operatur quod quis poſſit vti remediis contrariis, *l.qui fidem,ff.de tranſaction.d.l.cùm proponas*, vbi Bald. *num.*1. Fulgoſ. *num.*2. Roman. etiam *num.*2. & Iaſ. *n.*4 *in* 3.*notab.* Aloyſ.Ricc.*in collect.decif.collect.*973. *in princip.* Cardin.Tuſch. *d. concl.*300.*num.*5. Marc. *d. clauſ.*131.*num.*1. vbi *num.*2. verum dicit, reſpectu obſeruantis contractum, ſecus verò reſpectu contrauenientis, quod pariter ex Rot.*deciſ.*15.*num.*2 *p.*1. *diuerſ.* obſeruat Aloyſ. Ricc. *citato loco*. [Theod. de Rub *d.clauſ.*670.*n.*1.*&* 2.qui tutum dicit, videlicet vt vigore huius clauſulæ quis vti poſſit remediis contrariis reſpectu obſeruantis contractum;ſecus verò reſpectu contrauenientis, quia in eius fauorem hæc clauſula non operatur,cùm in eius odium ſit poſita, & ideo ea iuuari non poteſt.] Quærit etiam idem Marta *vbi proximè,n.*10.quid hæc clauſula operetur in rumpente pacem, & *num.*11. quid in feudo, ſtante pacto inter Dominum & vaſallum, vt vaſallo feloniam committente, teneatur Domino ad damna & intereſſe,cum clauſula, *Rato manente pacto.*

CLAVSVLA CXXIX.

Rebus ſic ſtantibus.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Clausula*, Rebus ſic ſtantibus, *intelligitur in quacumque diſpoſitione, obligatione, & promiſſione, vel pacto, etiam iuramento firmatis.*
3 *Clausula*, Rebus ſic ſtantibus, *importat idem, ac ſi dictum fuiſſet*, Dummodo res in eodem ſtatu permaneat.
4 *Promiſſio debet intelligi ſecundum terminum, & ſtatum, qui tempore promiſſionis vigebat.*

Tt 4 5 Qua

5 *Quæ de nouo emergunt, noua indigent auxilio.*
6 *Clausula, Rebus sic stantibus, non subsistit, quando partes disposuerunt etiam mutato rerum statu, vel quando fuit cogitatum, vel potuit cogitari in futurum.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Cels. Vgoni. *in tract. de claus. pag.* 510. *col.* 1. Azin. *de execut.* §.9. *cap* 204. Alb. *cons.* 302. *num.* 8. & 9. Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 127. *in* 1. *edit.* aliàs *claus.* 143. *in* 2. *edit.* & *p.* 2. *claus.* 64. & *p.* 3. *claus.* 73. Aloys. Riccin *collect. decis. collect.* 171. Baptist. Cost. *de re integra prælud.* 4. *n.* 3. & *in tract. de claus. conuention. claus.* 10. [latè Castil *controu. tom.* 4. *c.* 59 *per tot.*]

2 Hæc clausula regulariter intelligitur in quacumque dispositione, obligatione, & permissione, vel pacto, etiam iuramento firmatis, *l. quod Seruius, ff. de condict. ob causam, l. continuus, §. cum quis, ff. de verbor. oblig. l. quare, §. inter locatorem ff. locati*, Dec. *cons.* 338. Socio. *cons.* 22. *num.* 18. *vol.* 4. Mandel. *cons.* 301. *num.* 9. & *cons.* 555. *num.* 24 Hippol. *cons.* 76. *num.* 31. *vol.* 1. Crauet. *cons* 95. *n.* 4. & *cons* 216. *vol.* 1. Cæs. de Graffis *dec.* 15. t 5. aliàs 4 *de rebus Ecclesiæ non alien n.* 17. & *seq.* Roland. *cons.* 1. *num.* 158. *vol.* 2. Tiraq. *in l. si vnquam, in princip. n.* 166. *C. de reuocand. donat.* Menoch. *cons.* 26. *num.* 47. & *cons.* 150. *num.* 3. & 32. Mascard. *de probat. conclus.* 1131. *num.* 27. & *cons.* 1157. *numer.* 7. Flamin. Paris. *de resignat benefic. lib.* 1. *q* 14. *n.* 11. & *lib.* 3. *q* 18. *num.* 113. Surd *de aliment. tit.* 2. *q* 15. *n.* 187. & *tit.* 8. *priuileg.* 56. *num.* 61. & *decis.* 326. *num.* 31. & *cons.* 418. *num.* 8. & *cons.* 445. *num.* 35. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 42. *num.* 37 & 38. & *in tract. de tutel.* & *curis, p.* 1. *cap.* 1. *num.* 25. Mart. *d. p* 3. *claus.* 62. *n.* 1. & 2. Rot. *dec.* 606. *num.* 1. apud Farinac. *collect.* 1. *nouissimarum*, Cald. Pereira *in responso pro Duce Pastranæ, num.* 6. & *in resp. pro D. Roderico à Sylua, vers. ad hæc*, Aloys. Ricc. *d. collect.* 1771. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 96. *n.* 23. & *cap.* 884. *n.* 21. Fernandez de Ottero *select. sacris interpretat. lib. vnic. ad cap. fin. de consuetud. n.* 37. Gloriet. *resp. l. p.* 3. *num.* 220. Card. Tusch. *practic. concl. tom.* 1. *litt. C concl.* 305 *n.* 11. & fuit dictum *in Cæsaraugustana reasionis* 11. *Martij* 1591. *coram Gipsio* [Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 80. & 671. *n.* 1. vbi *num* 2. & 3. quod procedit in quolibet contractu, etiam iurato, maxime concurrente verisimili mente contrahentium, qui ita respondissent, si fuisset interrogatus, & *à num* 7. *cum seqq.* quòd hæc clausula subintelligitur in legibus, in iuramento, in statutis etiam iuratis, & in testamentis, ac in quacunque dispositione. Castil. *d. c.* 59. *num* 11. *cum seqq.* Cancer *var. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 69 Duran. *decis.* 321. *n.* 4. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 80 §. 2. vbi cum Seraphino intelligit dummodo mutatio sit incompatibilis cum statu præcedenti, secus si sit compatibilis, & §. 3. quod locum habet in contractibus iuratis, puta in renunciationibus factis à filiisfam. & §. 3. quod procedit in constitutione dotis à parentibus facta, nam si stante postea mutatione temporum, & personarum dicta dos, non esset congrua, est locus augmento, & §. 4. quod procedit respectu causæ finalis, & non in contractibus vltro, citroque obligatoriis. An habeat locum in contractibus habentibus tractum successiuum? vide Seraphio. *decis.* 179. *a.* 1. & *decis.* 215. *n.* 4. & *decis.* 707. *n.* 7. & *decis.* 745. *n.* 11. vbi Rota loquitur de argumento quod fieri debet in pecunia pro alimentis aoctis pretiis rerum, non obstante statuto super quantitate pecuniarum factis propter dictam regulam, quæ etiam procedit in his, quæ se habent ad augmentum, & diminutionem, quando casus superueniens non potuit facilè præcogitari, & *decis.* 839. *num.* 2. vbi quod stante antiqua obseruantia circa curam animarum spectantem ad Capitulum, & Archipresbyterum, si per deputationem noui Vicarij oritur obligatio, ea erat intelligenda, rebus sic stantibus, cum prius tenerentur ad contributionem salarij Vicarij Parochialis in loco extra ciuitatem, cum tam Capitulum, quàm Archipresbyter perciperent fructus de iure communi spectantes ad solum Archipresbyterum ratione curæ, ideo etiam Capitulum tenebitur ad contributionem nouo Vicario]

Idem importat hæc clausula, ac si dictum fuisset, 3
Dummodo res in eodem statu permaneat, scilicet, dummodo alius contrahens & ipse promissa seruent, vel adimpleant correspectiuè, aliàs non obligat promissio, ita Tiraq. *in tract. Cessante causa, num.* 225. Alciat. *de praesumpt reg.* 2. *præs.* 16. *n.* 5. 6. & 15 *vers.* 2. & fuit dictum *in Placentina donationis, seu prouisionis* 20. *Iunij* 1588. *coram Gipsio.*

Vnde promissio debet intelligi secundum terminum, & statum, qui tempore promissionis vigebat, 4 vt per Socin. *cons.* 123. *vol.* 4. Olasc. *decis.* 91. *n.* 2. & 3. Menoch. *cons.* 156 *num* 5. Nam quæ de nouo emergont, nouo indigent auxilio, *l. de ætate, §. ex causa, ff. de interrog. action. l.* 1. *in princip.* & *ibi gloss. ff. de ventre inspic. cap. cæterum, cum similibus, de iuram. calumn.* quod procedit, quando noua causa iusta superuenit, quæ principio non fuit cognita; at secus si præuisa, aut cogitata fuerit, quia dici tunc non potest, quod status rerum sit mutatus, vt declarant Bart. *in d. l. quod Seruius, n.* 4. Roman. *cons.* 22. *col.* 1. *vers.* 2. Gozadin. *cons.* 27. *n.* 9. Ruin. *cons.* 105 *in fin. vol.* 5. Olasc. *d. decis.* 91. *num.* 14. & *seq.* Rebuff. *de priuilegiis Scholar. priuil* 76. *n.* 2. Menoch. *cons.* 156. *n.* 32. 5

Non subsistit hæc clausula, quando partes dispo- 6 suerunt etiam mutato rerum statu, vt per Surd. *consil.* 445. *numer.* 16. Vel quando fuit cogitatum, vel potuit cogitari in futurum, sicut eadem regula perdit officium suum in dispositione verbis vniuersalibus concepta, in qua veniunt præsentia, & futura, vt docent Natt. *cons.* 160. *n.* 24 Manent *cons.* 84. *num.* 58. *cum seqq.* quos refert Ioan. Baptist. Cost. *d. claus.* 10. *in fine.*

CLAVSVLA CXXX.

Rebusque aliis, &c.

1 *Clausula, Rebusque aliis, &c. in commissione posita ad omnia quæ deducta sunt, refertur.*
2 *Dict. aliis, aliquando ponitur in rescriptis, aliquando verò in dispositionibus, quod ibi declaratur.*
3 *Clausula, Rebusque aliis, operatur, vt possit deduci omne ius, nisi quando constaret de aliqua restrictione.*
4 *Maiora expressis, & grauia non comprehendit clausula, Rebusque aliis, &c.*
5 *Illustres personas, & qualificatas non comprehendit clausula, Rebusque aliis, &c.*

HÆc clausula in commissione posita, ad omnia, quæ in actis sont deducta, refertur, vt per Paris. *cons.* 39. *num.* 20. *vers. nam ille, vol.* 1. [Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 671. *n.* 3.] obseruat tamen Butr. *in cap. cum in cunctis, num.* 1. & *seq. de rescript. lib.* 6. quod dictio illa (*aliis*) de qua in hac clausula, aliquando ponitur in rescriptis, aliquando verò in dispositionibus: quando autem reperitur in rescriptis, tunc si referatur ad personas, nove dispositur 1

Digitized by Google

disponitur *in d. cap. cùm in cunctis*, non possunt vltra tres conueniri, vel quatuor; at verò si relata sit ad res, videlicet si de summa tantum causa commissa sit, vnà cum præfata clausula, *Rebusque alijs*, tunc ista clausula non restringitur, nec ad numerum rerum, nec ad ipsarum qualitatem, & sic super maioribus summis agere impetrans commissionem poterit: quamuis ipsemet Butr. *num.* 2. subdat, reum petere posse, quod habens talem clausulam, super quibus rebus agere intendat, declaret; & ideo restringitur, ne in infinitum vagetur, cùm iudicis manus sit extingnere lites, licèt quandoque non restinguantur, puta quando constituitur procurator contra N. omnesque alios, vt *ibi* Butr. *n.* 2. vbi etiam ponit quæstionem, an possint vigore illius verbi (*alijs*) fœminæ conueniri; ita refert Marches *de Commiss. p.* 1. *p.* 101. *n.* 70. *&* 71. *in vlt. impress.*

3 Operatur hæc clausula, vt possit deduci omne ius, imò quod per illam censeatur deductum. Sed tamen id limitatur non procedere, quando constat de aliqua restrictione, scilicet in prosecutione causæ actorem se restrinxisse ad aliquod ius particulare, vt euenit *in causa Legianen. præstimoniorum, allegata in causa Mediolanen. Capellaniæ de Valdaino* 3. *Iulij* 1595 *coram Card. Pamphilio* [Theod. de Rub. *d. clauś.* 671. *n.* 1. vbi *n.* 2 quòd operatur vt possint specificari infestationes, & molestationes.]

4 Maiora autem expressis non comprehendit, nec grauia, gloss *verb. rebus alijs, in cap. præsentibus* 1. *de testib.* Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 3. *sub num.* 40. vbi asserit, hanc clausulam non comprehendere personas illustres, & qualificatas, de quo etiam Mandos. *in commiss. super causis beneficialibus, verb. omnesque alios, &c. vers. quare secundò* [Theod. de Rub. *d. clauś.* 671. *num.* 4]

CLAVSVLA CXXXI.

*Recusatione remota.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Princeps potest remouere suspicionem, & committere causam, ea remota, quæ intelligi debet de recusatione propter friuolam suspicionem, non autem grauem, & iustam.*

3 *Suspicio quæcumque quando per Principem remota est, tunc censeretur remouisse etiam non friuolam.*

4 *Causa si esset commissa alicui Cardinali cum clausula,* Recusatione remota, *an aliquo casu possit recusari, ostenditur.*

5 *Inferior à Principe non potest alicui iudici causam committere cum clausula,* Recusatione remota.

6 *Iudici suspecto nunquam Princeps præsumitur ex certa scientia causam committere.*

7 *Princeps committendo causam cum clausula,* Recusatione remota *inualidè agit, quando inimicitia causam dederit recusationi.*

8 *Princeps superior non potest etiam de plenitudine potestatis alicui iudici suspecto committere causam cum clausula,* Recusatione remota.

9 *Princeps quando ex aliqua iusta causa moueretur ad committendum causam cum clausula,* Recusatione remota, *iudici suspecto tunc poterit committere.*

10 *Causa, qua motus Princeps potest causam committere suspecto iudici cum clausula,* Recusatione remota *quæ sit ostenditur.*

11 *Papa semper præsumitur motus ex rationabili causa.*

12 *Clausula,* Recusatione remota, *si fuerit apposita in vna parte rescripti delegationis ad plures causas, an extendatur ad omnes? remissiuè.*

13 *Exceptiones omnes nullitatis si remoueantur statuto, vel partium conuentione, an remota censeatur declaratoria fori competentis, ostenditur.*

14 *Iudicium à principio non subsistit data fori incompetentia.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Cels. 1
Vgoni. *in tract. clauś. pag.* 488 *col.* 1: Rebuff.
tom. 3. *ad leges Galliæ, tit. de recus. in præfat. n.* 9. *cũ seqq.*
Perez *l.* 1. *vers. est dubium, vtrùm causa, tit* 5. *lib.* 3. *Ordinament.* Sigismund. Scacc. *de appel. quæst.* 16. *limit.* 1.
num. 118. *cum seqq.* Iacob Laurent *de iud. susp. cit. cap.* 2.
latè Farinac *fragment. crim. part.* 1. *verb. iudex, n.* 954.
cum multis seqq. Laurent. de Peirinis *de Relig. subdito,*
& Prælato, tom. 1. *quæst.* 1. *de obedient. cap.* 19. *in princ.*
[Theod de Rub. *in sing. Rotæ clauś.* 173.]
Princeps potest remouere suspicionem, & com- 2
mittere causam ea remota, seu prohibita recusatione in ipsa delegatione, vt tradunt gloss *verb. recusare, in princip. in l. apertissimi C de iudic.* recepta communiter ibi, & alibi, vt per Dec *in cap. ad hæc, num.* 7. *de rescript. & in cap. cùm inter, num.* 11. *in fin. de except.* Franch *in rubr. num.* 17. *de appellat.* Intellige de recusatione propter friuolam suspicionem, non autem grauem, & iustam, vt sentiunt Domin. *in cap. iudex* 5. *num.* 13 *de offic. deleg.* Speculat. *in tit. de recusat. §.* 1. *num.* 5. *vers vel dic.* Prob à Monach. *num.* 2. *à num.* 3 *in cap. postremo, de appellat* Rebuff. *d. tit. de recus. in præfat. quæst.* 3. *n.* 9. Mynsing. *centur.* 3. *obseruat.* 63. *ad finem* Gail. *lib.* 1. *obseruat.* 33 *num.* 5. Perez *ad l.* 1. *ad fin. vers est dubium, vtrum causa, tit.* 5. *lib.* 3. *Ordinamẽt.* Lancell *de attentat. in præfat. num.* 67. *& part.* 2 *cap.* 6. *num.* 33. Rebuff. *tom.* 3 *ad leges Galliæ, tit. de recusat in præfat. à num.* 9. Azeued. *ad l.* 1. *num.* 2. *tit.* 16. *lib.* 4. *nouæ Recopil.* Petr Anton de Petra *in tract de absoluta Principis potest. cap.* 6 *num.* 35. Mol. *in empor iuris, part.* 1. *tit.* 2. *in prælud. num.* 186. *cum seq.* Carrasc. *in explicat. ad aliquas leges Recopil. cap.* 9. *n.* 340. Melchior Phœbos *Lusitan. decis.* 77. *n.* 7 *cum seqq.* Scacc.
d. quæst. 16. *limit.* 1. *num.* 150. vbi tamen limitat, nisi
à Principe fuisset remota quæcumque suspicio, quia 3
tunc censeretur remouisse etiam non friuolam; ita Iacob. Laur. *d. cap.* 2. *n.* 19. *vers. in genere.* Sed *n.* 21. sic prædictam conclusionem ampliat, etiam quod Papa vsus fuisset verbis generalibus, & vniuersalibus, puta dicendo, *omni & quacumque appellatione remota*, nam & tunc non censetur voluisse remouere nisi friuolam recusationem, non autem grauem, & iustam, & *n.* 23. *in fin.* ampliat, licèt causa com-
missa esset alicui Cardinali cum hac clausula, quia 4
etiam tunc posset vt suspectus recusari, si talis reperiretur ob manifestam inimicitiam, aliamve similem causam.
Inferior à Principe non potest alicui iudici cau-
sam committere cum hac clausula, *Recusatione re-* 5
mota, vt per Franc. *in cap. postremo, de appellat. num.* 5. *ante fin. vers. hac. procedunt*, vbi omnes scribentes Seraph. *in tract. de priuileg. iuram. priuil.* 7. *n.* 1. *vers. illud autem certum est*, & Scacc. *d. quæst.* 16. *limit.* 1. *num.* 25. *cum seq.* Auchar. *Regien. quæst.* 43. *num.* 12. *&* 13. *p.* 1. Iacob Laur. *d. cap.* 2. *n.* 25.
Iudici suspecto nunquam Princeps præsumitur 6
ex

ex certa scientia causam committere, *cap. cùm inter, de exceptior.* Prob. ad Monsch *in cap. Iudex, num. 2. ad fin. de offic. deleg. lib 6* Scacc. *d. limit. 1 n. 1 19. & 122.*
7 Iacob. Laur. *d. cap. 1. num* 19. ac proinde si committat
cum hac clausula, inoalidè agit, quando inimicitia
causam dederit recusationi; ita Franc. *in d. cap. postremò, litt. B.* per text *in Clem. pastoralis*, ibi, *notorium quoque, de re iudicata*, Dec. *in d. cap. cùm inter, num. 12. & 13. de except. & cons. 174 num. 3. post princ.* nec dis-
8 sentire videtur Iacob. Laur. *d. cap. 2. n. 16.* vbi multis
rationibus cootendit, quod Prioceps superiorem
non habens, provt est Papa, & Imperarot, non potest etiam de plenitudine potestatis alicui iudici suspecto committere causam com clausula, *Recusatione remota.*

9 Quando verò Princeps moueretur ad sic committendum ex aliqua iusta causa, credo tunc posse
committere iudici suspecto causam cum hac nostra
clausula, secus sine causa, secundùm Alexand. de
Nævo *in cap. cum inter, num. 21. & seq. de except.* vbi
relatis contrariis Doctorum sententiis, cum hac residet distinctione. Causam autem tunc exemplificat,
10 quando committit personæ, de cuius scientia, &
legalitate adeò confidit, vt rectè iudicaturus sit,
noo obstante quacumque suspicione; & subdit amplius, quod in dubio in Principe committente causam suspecto iudici, præsumatur prædicta causa,
Sigismund. Scacc. *d. quæst 16. limit. 1. num. 121.* vbi
amplius dicit, quod quando Princeps remouet ex
iusta causa suspicionis exceptiooem, tunc censetur
remooisse etiam suspicionem non friuolam, sub-
11 dens postea: Sed quis dicet Principi quod facit sine
causa? Papa enim semper præsumitur motus ex
causa rationabili, Abb. *in cap. cùm venissent, sub n.* 8. *de iudic.* Rot. *in Assisien. Canonicatus* 15. *Iulij* 1595. *coram Iusto*, impressa per Marches. *p. 2. pag. 122. in vlt. impress.*

12 Vtrum autem si clausula hæc, *Recusatione remota,*
fuerit apposita in vna parte rescripti delegationis
ad plures causas, extendatur ad omoes? vide Petr.
de Bellapertic. *in l. apertissimi, C. de iudic. col. 2. post med. vers. pone, Iudex est delegatus ad plures causas,*
vbi distinguit, an causa prædicta fuerit apposita in
priocipio, vel io medio, vel in fine commissionis, & alia ad hanc materiam pertinentia bene declarat.

13 Vtrùm autem si lege, statoto, vel partium conuentione, remoueantur omoes exceptiones nullitatis, remota censeatur declinatoria fori incompetentis, quæstio est dubia, in qua licèt gloss. *verb. pendere, in Clemene. 1. de re iudic.* Cardin. Imol. Bonif. Corset. & Barbat. quos refert Coua. *1. pract. c. 25. n. 4.* existimauerint remotam quoque censeri declioatoriam fori incompetentis, saltem in terminis *d. Clement. 1.* vt non obstante exceptione nullitatis, quæ oritur ex defectu iurisdictionis, tres sententiæ cooformes mandentur executioni; nihilominus contrarium, imò potiùs tunc remotam ceoseri declinatoriam fori incompetentis, defendont *gloss. vltim. in hac celebris, in Clem. vnic. de sequestr. possess.* recepta per omoes ibi, Felin. *in rubr. de foro compet. num. 2. & in cap ex parte 2. num. 16. de officio deleg.* Ias. *num. 2.* Rip. *num 23. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic.* Abb. *in cap. item cùm quis, numer. 6. de restit. spoliat.* Dec. *consil. 8. num. 7. & consil. 38. num 7.* Perez *l. 4. gloss. 1. vers. exceptio, tit. 4 lib. 3. Ordinam. & l. 1. vers. secundò limitatur, tit. 15. lib. 3. etiam Ordin.* Vant. *de nullitat. tit. quis possit dicere de nullitate, num. 37. & tit. de nullit. ex defectu iurisdict. num 4.* referuot plures, quos sequuntur Conarr. *d. cap 25. num. 4.* Auiles *ad cap. 10. Prætorum, in gloss. verb. execution. num. 63.* Padil. *in l. 2. num. 32. C. de iuris & facti ignor.* Gabr. *lib. commun. tit. de statutis, concl. 3.* Menoch. *remed. 5. recuper. n. 13.* Valasc. *consil. 65. in princip. & in praxi partition. cap. 39. num. 2.* Cabed. *Lusit. decis. 48. part. 1.* (qui tamen in praxi testatur contrarium fuisse iudicatum io exceptione incompetentiæ contra tres sententias conformes,) refert oonnollos Surd. *consil. 99. num. vlt. multo plures*, vt per Gutier. *practic. lib. 1. quæst 96. à num. 8.*

Pro quibus expenditur, quod data fori incom- 14
petentia iudicium à principio non subsistit, *l. 1. & per totum, C. si à non compet. cap. at si 5 in princip. de indic.* cum aliis, & cooiequenter non proponitur à principio aliquid quod exequendum sit, vt patet, iuncta reg. *l. non dubium 5. C. de legib. reg. non præstat, lib. 6.* magis in specie *l. 4. § condemnatum, ff. de re indic. l. scire oportet 15. § vlt. ff. de excus. tutor.* Cùm ergo exceptio fori incompetentis concludat iudicium à principio nullum, defecisseque statim in initio illius fundamentum propter defectum personæ iudicis iocompetentis, fit consequeos, quod quamuis aliqua dispositio exceptiones nullitatis prorsos reiiciat, non tamen censetur reiecisse declioatoriam fori incompetentis. Declaratur hac ratio, quia talis exceptio cooludit nullitatem valde magnam, vt Doctores loqoontur, Valasc. *d. cap. 39. num. 2.* vbi ex aliis affirmat, propter illius magnitudinem impediri executionem trium sententiarum conformium, *d. gloss. vlt.* iuncta *Clem. 1. de re iudic.* vnde in generali prohibitione exceptionum oon debet censeri comprehensa, arg. *l. obligatione generali 5. ff. de pignoribus, cap. vlt. de officio Vicarij in 6.* Facit etiam, quod si statuto caueatur, vt arbitrium mittatur executioni, non obstante quacumque exceptione, nihilominoa admittetur exceptio, quæ concernit iohabilitatem persooæ ipsius arbitri, veluti quia bannitus, excommuoicatus, mulier, & alia id genus, Paul. *in l. vlt. C. de recept. arbitris*, refert plures casus in specie Auiles *citato loco, n 62.*

CLAVSVLA CXXXII.

Refectis expensis.

1 *Satisfactionem integram requirit clausula,* Refectis expensis.
2 *Oblationem non admittit clausula,* Refectis expensis, *sed requirit veram, & actualem solutionem.*
3 *Forma clausulæ,* Rectis expensis, *non satisfit per fideiussorem præstitum de illis refi. nendis facta earum liquidatione.*
4 *Compensatio non admittitur in reficiendis expensis stante clausula,* Refectis expensis.
5 *Expensarum in refectione veniunt facta in actibus & processibus, ac instantiis de partibus, dummodo fuerint facta in eadem causa.*
6 *Expensæ facta in iudicio attentatorum, veniunt stante clausula,* Refectis expensis.
7 *Expensa facta per reum in extractione instrumentorum veniunt stante clausula,* Refectis expensis.
8 *Expensæ non solùm facta in Rota, sed etiam in Tribunalibus aliarum stantiarum, veniunt ex clausula,* Refectis expensis.
9 *Expensarum in taxatione non erit habenda ratio illarum, quæ facta fuerunt in actibus nullis.*
10 *Clausula,* Refectis expensis, *non apponitur in commissione,*

Digitized by Google

missione, si ex vtraqueparte nullitas adesset, & sanatio peteretur.

11 *Clausula*, Refectis expensis, *non censetur adimpleta, ex quo datur cedula Bancharia pro refectione expensarum.*

12 *Conditionalis est clausula*, Refectis expensis, *propter naturam ablatiui absoluti.*

13 *Testes nulliter examinantur ex defectu iurisdictionis ante refectionem expensarum stante clausula*, Refectis expensis.

14 *Paupertas quando adest, tunc S. D. N. gratia datur commissio cum clausula*, Reseruatis expensis in fine litis, constito de paupertate.

15 *Paupertatis fumus quando non datur, non solet commissio dari sine clausula*, Refectis expensis.

16 *Clausula*, Refectis expensis, *in vna commissione apposita, censetur in omnibus alijs repetita.*

HÆc clausula requirit integram satisfactionem,
1 vt fuit dictum *in Pampilonen. beneficij de Sos* 28. *Ianuarij* 1577. *coram Card. Blanchetto*, impressa per
2 Marches. *de commiss. p.* 1. *pag.* 432. *num.* 5. & ideo non admittit oblationem, sed requirit veram, & actualem solutionem in manibus collitigantis, nec sufficit verum, & actuale depositum, Put. *decis.* 155. *in fin.* aliàs. 154. *in correct. lib.* 1. Matt. *de clausul. p.* 1. *claus.* 144. *num.* 1. *in vlt. impress.* & fuit dictum *in Romana legitima* 16. *Martij* 1562. *coram Robustello*, & *in alia Romana demorum, seu spolij de Paris* 19. *Ianuarij* 1611. *coram Gregorio XV. inter eius decis. impressas, decis.* 491. *num.* 9. quæ etiam reperitur impressa per Marches. *de commiss. part.* 2. *pag.* 125. *in vlt. impress.* [Theod. de Rub. *d. claus.* 674. *n.* 1. vbi quod posita in commissione requirit veram & realem solutionem, nec sufficit oblatio, vel depositum.] Nec
3 formæ huius clausulæ satisfit per fideiussorem præstitum de illis reficiendis facta earum liquidatione Negus. *de pignor. in* 4. *membro* 5. *partis principalis, n.* 10. *vers. tertia conclusio*, Alexand Rauden. *Pisana decis.* 16. [Nec per oblationem verbalem. Rota *decis.* 369. *n.* 3. *in fin. p.* 1. *in posth. Farin.*]

Amplia, vt nec pro eis admittatur compensatio,
4 *cap. fin. in fine, de rescrip.* Put. *decis.* 123. *lib.* 1. & fuit dictum *in Ciuitatis Castelli fructuum, & expensarum* 8. *Iunij* 1591. *coram Gipsio.*

In refectione harum expensarum veniunt factæ
5 in actibus, & processibus, ac instantijs de partibus, dummodo fuerint factæ in eadem causa, Rot. *decis.* 42. *de sent. & re iud. in antiq.* & fuit dictum *in Burgen. iurisdictionis* 6. *Februarij* 1604. *coram R. D. Decano*, impressa per Farinac. *decis.* 68. *p.* 1. *recent.*

6 Veniunt etiam expensæ factæ in iudicio attentatorum, & circa ea, nam illæ in primis, & ante omnia refici debent, vna cum damnis, & interesse, Port. Imol. *consil.* 66. *num.* 14. Lancellot. *de attent. part.* 3. *cap.* 31. *sub tit. de pœn. attent. num* 164. & *seq.* & fuit dictum *in Anconitana computorum* 19. *Iunij* 1591. *coram Penia.*

7 Item veniunt expensæ factæ per reum in extractione instrumentorum per eum productorum ad se defendendum? licèt sine illis obtinere potuisset, dummodo ad causam aliquo modo faciant, vt fuit tentum *in Valentina emolumentorum, seu expensarum* 15. *Decembris* 1595. *coram Card. Pamphilio.*

8 Item veniunt non solùm expensæ factæ in Rota, sed etiam in alijs Tribunalibus aliarum stantiarum, Felin. *cap. significauerunt, num* 6. *de except.* Confert. *in reper. Felini. verb. Iudex*, & fuit dictum *in Romana vineæ* 5. *Iunij* 1593. *coram Lusa*

In taxatione harum expensarum non erit habenda 9
ratio illarum, quæ factæ fuerunt in actibus nullis, *ad cap. finem litium*, cum ibidem notatis per gloss. *de dolo, & contum.* Afflict. *decis.* 70. *n.* 3. Liquidatio autem harum expensarum fit illis probationibus, quæ haberi possunt, Federic. de Senis *cons.* 319. *n.* 5. & fuit dictum *in Sutrina restitutionis fructuum, seu liquidationis fructuum* 14. *Ianuarij* 1611. *coram Card. Marquemontio.*

Si ex vtraque parte nullitas adesset, & sanatio pe- 10
teretur, tunc si contingat dari commissionem, non apponitur hæc clausula, Bellam. *decis.* 33. & 319. Rota *decis.* 321. *num.* 1. *p.* 1. *diuers.* Marches. *de commiss. p.* 3. *pag.* 114. *n.* 21. vbi *n.* 13. subdit quare hæc clausula apponatur in commissione sanatoria nullitatum, ex vna tantùm parte prouenientium.

Vtrùm autem hæc clausula adimpleta dicatur, ex 11
quo datur cedula Bancharia pro refectione expensarum? Respond. et negatiuè Marches. *de commiss. p.* 3. *pag.* 408. *n.* 16. *in vlt. impress.* ex ea ratione, quia hæc clausula requirit totalem, & effectualem expensarum refectionem, & non chirographum, quia promittere non est soluere, vt in specie de processu Auditoris Cameræ loquitur Ianus. *cons.* 106. *num.* 2. *vol.* 4. quod declarauerunt, quando expensæ non sunt liquidæ; nam tunc sufficit depositum, vel talis obligatio soluendi, facta statim liquidatione, vt dicit Alexand. *in l.* 4. §. *ait prætor, num.* 2. & *ibi* Doctores *ff. de re iud.* Cæpol *cautela* 51. aliàs sequeretur, quod semper illas non liquidare esset repositum in partis arbitrio, & altera pars, quæ expensas reficere tenetur, stantibus præmissis agere non valeret, Alex. *cons.* 49. *n.* 5. *lib.* 4. Socin. *cons.* 62. *n.* 7. *lib.* 1. Put. *decis.* 471. aliàs *decis.* 461. *in correct. lib.* 2. secus autem si essent liquidæ, vel de facili liquidandæ, vt est decisio Verall. 138. *p.* 1.

Hæc clausula propter naturam ablatiui absoluti 12
est conditionalis, vt resoluit Marta *d. claus.* 144. *n.* 1. & dictum fuit *in Romana rescissionis contractus* 30. *Octobris* 1601. *coram Cardinale Pamphilio*, impressa per Marches. *de commiss. p.* 3. *pag.* 20. & *in eadem coram eodem* 30. *Decembris* 1611. impressa per eundem Mar- 13
ches. *d. p.* 3. *pag.* 103. Vnde illis non refectis, nulliter testes examinari ex defectu iurisdictionis, asserunt Caputaq. *decis.* 150. *p.* 1. Put. *decis.* 419. aliàs 419. *in correct. lib.* & fuit dictum *in dicta Romana rescissionis contractus.* [Theodor. de Rub. *d. claus.* 674. *n.* 2. vbi quòd hæc claus. dat iurisdictionem sub conditione, ita vt expensis non refectis non possit procedi in causa ex defectu iurisdictionis, quæ non competit ante illarum solutionem. Limita quintò quando beneficium vacauit in mense reseruato, nec de dicto mense fuit facta mentio, obstante regula, cuius decretum irritens habet locum, vbi quis vult capere vacationem per obitum in mense absque eo quod fuerit expressus mensis, etiam si velit capere beneficium ex vacatione per clausulas generales. Ita Rota *decis.* 379. *n.* 2. *p.* 1. *in posthum. Farin.* vbi *n.* 5. sublimitat non procedere vbi non datur concursus ordinarij, vel eius prouisi, & *n.* 6. id intelligit quando beneficium est reseruatum alia reseruatione quàm ratione mensis.]

Quando paupertas adest, tunc ex S. D. N. gratia 14
datur commissio cum clausula, *Reseruatis expensis in fine litis, constito de paupertate*, de qua priùs debet præcedere verificatio, quia fuit conditionaliter apposita dict. (*constito*) vt dixi in clausula, *Constito de paupertate*; & quando de paupertate fumus saltem non datur, non solet commissio dari sine huiusmodi clausula,

clausula, vt aduertit Vestr. *in praxi, lib.8.cap.1.n.8.* & ex illo refert Marches. *d.p 3.pag.164. num.20.in vlt.impress.*

61 In vna commissione apposita, censetur in omnibus aliis repetita, iuxta decis. Ægidij 41. Cassad. *decis.8.num.5.de rescript.* Matt. *d.claus.144. num.5.* vbi *num.3.* ex Caputaq. *decis.125.num.2.p.3.* limitat supradicta procedere, qoaodo pars in cuius fauorem est apposita, illa vti velit, secus si illi renuntiet expresse, vel tacitè, oon vtendo, quia tunc non obstat. [Theod.de Rub. *d.claus 674. n.5.* vbi *n.6.* dicit quòd hæc claus. non habet locum vbi petitur committi causam appellatione remota.

CLAVSVLA CXXXIII.

Renuntians omni legum auxilio.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Exceptionibus omnibus faciendis in fauorem renunciantis, vt renuntiatum censeatur, operatur clausula,* Renuntians, &c.

3 *Beneficio cuilibet speciali fauore introducto censetur renuntiatum per clausulam,* Renuntians omni legum auxilio.

4 *Velleiani beneficium competens mulieri tollitur per clausulam,* Renountians, &c. *maximè quando obligat se pro tutela.*

5 *Velleiani priuilegio mulier gaudere potest, etiamsi ei renuntiet in iudicio.*

6 *Mora purgationi incursa ob non solutionem canonis, censetur renuntiatum per clausulam,* Renontians, &c.

7 *Executionis beneficio renuntiatum censetur per clausulam,* Renuntians, &c.

8 *Beneficio ne quis conueniatur vltra quàm facere potest, censetur renuntiatum per clausulam,* Renuntians, &c.

9 *Renuntiatum censetur per clausulam,* Renontians, &c. *beneficio* l. pleriqne, ff. de in ius vocando, & l. vnicæ, §. taceat; C. de rei vxor. act.

10 *Emphyteuta, vel conductor, vt non possit petere remissionem pensionis propter bellum, vel aliam similem causam, operatur clausula,* Renontians, &c.

11 *Mercedis remissio non fit propter casum superuenientem, quando conductor renuntiauit casibus fortuitis.*

12 *Renuntiatio casuum non comprehendit nimis insolitum.*

13 *Inuentarij beneficio censetur renuntiatum per clausulam,* Renuntians, &c.

14 *Dimisionis beneficio censetur renuntiatum per clausulam,* Renuntians, &c.

15 *Simulationis exceptioni censetur renuntiatum per clausulam,* Renuntians, &c.

16 *Beneficio non incarcerandi censetur renuntiatum per clausulam,* Renuntians, &c.

17 *Dispositioni* l. si vnquam, C. de reuocand. donat. *non censetur renunciatum per clausulam,* Renuntians, &c.

18 *Beneficio* d. l. si vnqoam, *potest expressè renuntiari.*

19 *Beneficio* l. 2. C. de rescind. vend. *non censetur renuntiatum per clausulam,* Renuntians, &c.

20 *Renuntiari etiam expressè non potest remedio* l. 2. C. de rescind. vend.

21 *Condictio indebiti non censetur sublata per clausulam,* Re nuntians, &c.

De vi, & effectibos hoius clausulæ, vide latè 1
Vital de Camban. *in tract. claus. pag.236. cum multis seqq.* Matt. *de claus. p.1. claus.* 130. aliàs 136. *in vlt.impress* Bertaz. *de claus.instrum claus.40.gloss.6.* Aloys. Ricc. *in collect.decis.p.1.collect.80.* [nouissimè Theod.de Rub. *in sing.Rota tom.2.p.4.claus.680.* latè Giuba *decis.42.n.15.cum seqq*]

Operatur hæc clausula, vt censeatur renuntiatum 2
omnibus exceptionibus faciendis io fauorem renuntiantis; ita Aret. *cons.104.num.9.* Hippol. *in rubr. de fideiuss.n.25.* Roman. *cons.151.vers.1.cum renuntiauerit,* & alij citati à Marta *d.claus.136.n.11.* [Theod. de Rub. *d.claus. 680. n 1.*] & sic cuilibet beneficio 3
speciali fauore introducto, Aret. *cons. 104. num. 9. vers.2. hoc probatur,* Curt. iun. *cons.18. num.4 vers. confirmatur,* Marta *vbi supr.n.17,* non solùm si beneficium competat de iure communi, sed etiam de iure municipali, Hippol. *in rubr.de fideiuss. num.25.* Ruin. *cons.51.num.21.lib.1.* Rol *cons.13.num 9.* Rimin.iun. *cons.587. num.18. & seq.* Matt. *d. oco, n.18.* Bertazol. *d gloss.6.n.7.*

Per hanc igitur clausulam tollitur beneficium 4
Velleiani competens mulieri, maximè quando obligat se pro tutela; ita Batt. *num.11.* & Bald. *num.3.in authent.matri, & auiæ, C. quando mulier tutelæ officio fungi potest,* Socin. *in l.plerique, 7.quæst.num.40. & in cons.180.col.3.num.1.vol.2.* Tiraq. *in l.si vnquam, in præfat. num.121.* plures per Matt. *d.claus.136.num. 3.* Bertazol. *d.gloss.6 num.3.* [plures refert Theodos. de Rub. *d.claus.680. n.3.*] aliàs enim Velleiani priui- 5
legio mulierem gaudere posse, etiamsi ei renuntiet in iodicio, tenent Couarr. *in cap. quamuis, part.2 §.3. num.5. vers.7.* Gregor. *l.3. verb. renuntiando, tit.12. part.5.* Anton. Gom. *var.tom.2.cap.13. num.17.* Card. Tusch. *tom.1.litt. C. conclus. 302.num.36.* Gutier. *de iuram.confirmat.p.1 cap. 20. num.7.* Gama *Lusitan. decis.121.* Fachin. *lib. 8.contron cap.19.* Surd. *cons.367. numer.2.* Valentin. Franc. *in tract. de fideiuss. cap. 2. num.188.* Anton. Hering *eodem tract.cap.7.num.512.* Ceual. *comm contra comm.q.515.n.1.* Bernard. Græuæ, *ad pract. Cameræ Imperial.lib.2. conclus.77.* Molin. *de iust.tract.2.disp.540.vers. dubitans,* Rebell. *de oblig. iustitia, & p.2 lib.16.q vnic.de fideiussoribus, n.10.* Valer. Reginald *in praxi fori pœnitentialis, lib.25.n.220. vers.tertium.*

Item censetur renuntiatum per hanc clausulam 6
purgationi moræ incursæ ob non solutionem canonis, vt per Cephal. *cons.25. num. 33. & 38. lib.1.* Gozad. *cons.57.num.19.* Roland. *de lucro dotis, q.42. num.12. & cons.13.num.9.* Put. *decis.465.num.2 lib.2.* Corbul. *de iure emphyteut. tit. de causis priuationis ob non solutum canonem, limit.41 à n.2.* Matt. *d.claus.136. num 4.* Amic. *de iure emphyt. q.28. num.9.* quicquid dicant Afflict. *decis.174.num.4.* & Card. Tusch. *tom.3. concl.193. num.33.* [Theodos. de Rub. *d. claus. 680. numer. 4.* quòd censetur renuntiatum purgationi moræ]

Item per hanc clausulam censetur renuntiatum 7
beneficio executioois, quia generali renuntiatione amittitur; ita gloss. *verb.fideiussorem, & verb.accedat, in auth.de fideiussor.in princ.collat. 1.* Vital. de Camban. *vbi super.pag.384.* Duen. *reg.335.* Hippoll. *in rub. de fideiussor.num. 8.* Anton. Gom. *d cap. 13.numer.21. vers.quod primò.* Bertazol. *d gloss.6.num.1.& claus.41. gloss.7.n.1.* Thoming. *Rota Lipsiensis.decis.1.* Guttier. *d.p.1.*

d.p.1.cap. 28.n. 21 Matthias Coler.de process. execut. p.1.cap.10.n.394. Caroc de exentione, p. 2.q.17.n.50. Anton. Faber in suo C. de fideiuss. diffin. 31. Mart. d. claus.136.n.10. Molin.d.tract.2.disp.545.vers. fideiussoribus, Card. Mantic. de tacit & ambig. connent. lib.16. tit.18.à principio.

8 Item censetur renuntiatum beneficio, ne quis conueniatur nisi in quantum facere potest, Corn. consil.128 n.3.lib.3. Gonzad.cōsil.69.n.20.& cons.88. num.19. Tiraq. d.num. 125. vers. denique. [Roland de lucro dotis, q. 42.n.13.& consil.13.n.10.lib.1. Theod. de Rub. d.claus. 680 n. 5.] Mart. d.claus.136.num.5. Rot. decis. 485.num. 1 & 2. part. 2.recent. Bertazol.

9 d.gloss. 6.num.4. vbi subdit, quod censetur renuntiatum omnibus exceptionibus in fauorem renuntiantis faciendis, & beneficio, l.plerique, ff.de in ius vocando, & vt quis capi non possit in dumo ex beneficio l.vnica, §.taceat, C.de rei vxoriæ act. concesso mulieri, ne sibi dos perimatur, & dispositioni l. de his, ff.de transaction.] Giurba d. decis.42. n.22. vbi n.24. subdit hanc claus. in executiois contractus positam principalem dispositionem non alterare.]

10 Operatur etiam, vt conductor, vel emphyteuta non possit petere remissionem pensionis propter bellum, vel aliam similem causam, Gozad.consil. 87. n.13.& consil.54.n.9. Cæpol.caut.48. Valasc. de iure emphyt.q.27.n.19. Capuc decis. 87. num. 10. Roland. consil. 13.num.8. Mart.d.claus.136.num.6.] plures per Theod.de Rub.d.claus.680.n.6.]

11 Remissio mercedis non fit propter casum superuenientem, quando conductor renuntiauit casibus fortuitis; quibus non obstantibus se ad integram pensionis solutionem obligare poterat, ita Anton. Gom.tom.2.var.cap 5.n.19 Pinel.in lib.2.C.de rescind. vend.p.1.cap.5.num. 26. vbi dicit, sat esse renuntiare genericè omni legum auxilio, vel casibus fortuitis, nullum in specie exprimendo, Valasc.d. q. 27 n.14. vers.2. Mandel consil. 1.à n. 10 Gama, & ibi Flores decis.252. Mench.vsufrequentium, cap.54.num.6. Gutiet.de iuram confirmat.p. 1.cap 24. n. 1. Menoch. de arbitr.cas 80. Molin.disp. 495. vers. 5. Azor. institut. moral.part.3.lib.6.cap 8. Morl.in emporio iuris, part.1. tit. 10.quæst 1.n.19 Castill. quotidianarum quæst. lib.3. cap.3.n.48.

12 Renuntiatio casuum non comprehendit nimis insolitum, Syluan.consil.60 incip. Considerato, n.12. & consil 61.n.1. Pinel d.cap. 3 n. 29. Ioseph. Ludou. tom.3.comm. opin.tit. de iure emphyt. concl. 1. pag.mihi 467. Azeuedo l.2.n.9.cum seqq.tit.9.lib. 9.noua Recop. Ceual.comm.contra communes, quæst.57.n. 10.& q.702. n. 1.& 2. Caroc. de locato, p.4. de casibus, quæst.8.num 6. Molin.disp.495.vers.dubium est, Card.Mant.de tacitis, & ambig.connent.lib.5.tit.8.n. 3. & 8. Castill. d.cap.3. n.80.cum seqq.

13 Item censetur renuntiatum beneficio inuentarij, Corn.consil.31.n. 13 lib.3. Gonzad. consil. 51.n.9.& consil.69.n. 20.in fin. Matt d. claus.136. n. 8. [Roland. consil. 15.n.11.lib.1.& de lucro dotis, q.42.n.14 Theod. de Rub.d.claus.680.n.7.]

14 Item censetur renuntiatum beneficio diuisionis, Goidop.decis.367. num.1. Roland. consil.13. num. 16. lib.1 Matt.d claus.136.num.12. Bertazol.d. gloss. 6.n 1. [Roland.d.q. 42.n.19. Theod.de Rub. d. claus. 680. num 13.]

15 Item censetur renuntiatum exceptioni simulationis, Gonzad cons.69.n.19. Rol.cons 13.n. 19. Matt.d. cl.136.n.14. [Theod de Rub.d.cl.680.n.15.]

16 Item censetur renuntiatum beneficio non incarcerandi, Mathesilan.singul.108.n.2. Rol. cons.13.n.18. Matt.2.claus.136.n.16. Bertazol.d. gloss.6.n.5. [Duen.

reg.512. in 2.limit. Theod. Rub. d. concl. 680.n. 17. vbi n 9. & 10. dicit quòd censetur renuntiatum beneficio cedendarum actionum, & pro vtraque parte plures refert Doctores, & n.20 quod per eam censetur renuntiatum cuilibet beneficio speciali fauore introducto.

Item censetur renunciatum beneficio l.de his, ff de transact. ita vt valeat renuntiatio facta etiam non visis verbis testamenti, Rip.in l.si vnquam, C.de reuoc.donat. q.72.n.61.& ibi. Tiraq.in præfat. n.121 post. med.vers. & beneficio, & n.145 Roland de lucro dotis, q.42.n.22. & consil. 15.n. 20.lib.1. Theod. de Rub.d. concl. 680. num.2.

Item vt censeatur renuntiatum beneficio l.plerique, ff.de in ius vocando, Rip.d.q. 52.n.6 & Tiraq. in d.præfat.n.121. post med. vers. item, Theod.de Rubeis d.concl 680.n.12.

Item operatur vt censeatur renuntiatum beneficiò excutionis, Tiraq & Roland citatis locis, Theodos. de Rubeis d.concl. 680.n. 21 vbi n. 20 ait quod per hanc clausulam censetur renuntiatum lucro dotis prouenienti ex statuto non solum si beneficium competat de iure communi, sed etiam si ex iure municipali, & n.23. quod per hanc clausulam in donatione positam censetur renuntiatum insinuationi.]

Non censetur tamen renuntiatum per hanc clausulam dispositioni l.si vnquam, C.de reuocand.donat. vt tradunt Tiraq.ibi, in præfat. n. 122. & seq. & Rip. q.52. Paris.consil.73.n.50 & seq.lib.1. Gabr consil.127. num.39 lib.1. Mart d.claus. 136.num 21. Theodos.de Rubeis d.cl.680.n.27.] Expressè tamen illius benefi- 17
cio poterit renuntiari, quæ renuntiatio operatur solum, vt donatio in vita patris valida sit, & ne possit à filiis reuocari, nisi post mortem patris, quatenus attingat ipsorum legitima, de qua vide Bern.reg.213. ampliat.4. Clar.§.donatio, quæst.22. num.4 Couarr.in rubr.de testam p.1.§. 4.n. 3. Tiraq. in d.l.si vnquam, in princ.n.88 Gregor.l 8.verb.ni an speranza, tit.4.partit. 5. Vital de Camb. citato loco, pag. 445. Gabr. comm. tit.de donat.concl.1.à n 63. Ceual comm.q.104. Rebell. de oblig.institia, p.1.lib.18 q.10 n.2. 18

Nec censetur renuntiatum beneficio l. 1. C. de rescind.vend. Tiraq in d.præfat.n. 127. Alex. consil. 42. n.5. lib.1. Matt.d.claus 136.n. 25. Bertazol. d. gloss.6. n.6. [Tiraq.in d.præfat. n. 127. & in d.l.2. Castr. n.9. vers.quinta conclusio, Pantaleo Cremon.n.65. Theod. 19
de Rubeis d.concl.680. n.31.] Illi enim nec expressè 20
potest renuntiari, prout apud Lusitanos est dispositum in Ordinat. Regia, lib.4.tit. 13.§.9. de quo vide Gabr.comm.lib.3.tit.de empt concl.1.num.52.cum seqq. Mozz.de contract.tit.quibus casibus annulletur emptio, à.num.20. Mascard.de probat.conc.1264.n.31. Ceual. commun. contra comm quæst. 511. Guttier.pract.lib.2. quæst.140 Cald. Pereira in l.si curatorem, verb.læsis, n.2 Molin.d tract.1.disp 349.vers.in Lusitania, Rebell de oblig.iust.p.2.lib.9.q.3.sect.2.n.9.vers.cæterùm, Salas de contract.tract.de emphyt dub 27.n 14. [Theod. de Rubeis d.concl.680.n.32. vbi dicit verum quando deceptus ignorat valorem, secus si sciat, quia tunc censetur renuntiasse.]

Nec etiam per hanc clausulam censetur sublata 21
conditio indebiti, ex Ias.in §. fuerat, n.77. Instit. de act. tradit Matt.d.claus.136.n.20.

CLAVSVLA CXXXIV.
Repetita.

1 Repetita quando censeantur clausula in secunda commissione.

2 *Qualitas vnius clausulæ non censetur repetita in altera, quando clausulæ sunt separatæ.*

3 *Diuersitate stante, clausula posita in vna substitutione, non censetur repetita in altera, quarum singulæ habent orationem separatam.*

4 *Clausula vnius capituli non censetur repetita in altero, quando capitula habent suas speciales determinationes.*

1 Clausulæ quando censeantur repetitæ in secunda commissione, vide Mart. *de claus. p.* 4. *claus.* 11. Ceual. *commun. contra comm. q.* 905.

2 Qualitas vnius clausulæ non censetur repetita in altera, quando clausulæ sunt separatæ, Menoch. *cons.* 111. *num.* 25. *& cons.* 171 *n.* 21. *& cons.* 415. *n.* 5 Mart. *d. p.* 4. *claus.* 15. *n.* 5.

3 Stante diuersitate, clausula posita in vna substitutione, non censetur repetita in altera, quarum singulæ habent orationem separatam, Menoch. *cons.* 124. *n.* 73. Mart. *d. claus.* 15. *n.* 5.

4 Clausula vnius capituli non censetur repetita in altero, quando capitula habent suas speciales determinationes, & clausulas, tunc enim quæ posita est in vno capitulo, non refertur ad aliud, Boer. *decis.* 146. *num.* 5 Gozad. *cons.* 2 *num.* 30. Socio. iun. *cons.* 88. *n.* 32. Menoch *cons.* 130 *num.* 10. *& seq & consil.* 151. *n.* 43. Matt. *d. claus.* 15. *n.* 6.

CLAVSVLA CXXXV.

Reseruato beneplacito.

1 *Clausula,* Reseruato beneplacito, *posita in contractu alienationis rei prohibitæ alienari, operatur quod non incurratur pœna, nec perficiatur contractus sine tali beneplacito.*

2 *Traditione rei alienatæ facta, censetur recessum à protestatione facta cum clausula,* Reseruato beneplacito, *nisi addatur,* non aliàs, aliter, nec alio modo.

3 *Clausula* Reseruato vsufructu, &c. *vbi tractetur, ostenditur.*

4 *Clausula,* Reseruato iure partibus, *non disponit, nec confert ius aliquod, sed preseruat, quod habent.*

1 Clausula hæc posita in contractu alienationis rei prohibitæ alienari, operatur quod non incurratur pœna, nec perficiatur contractus sine tali beneplacito, ita Guidop. *decis.* 163. *& cons.* 58. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 371. *n.* 1. Cephal. *cons.* 118. *n.* 1. *& 9. cum seqq. lib.* 1. Rot. *decis.* 56. *n.* 3 *p.* 1. *diuers.* Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 683. *n.* 1. vbi *n.* 2. intelligit quatenus opus sit] Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt.* C. *concl.* 310 vbi *num.* 2. post. Jas. *in l. vlt. col. vlt. C. de iure emphyt.* & Dec. *cons.* 460. Rol à Valle *cons.* 51. *lib.* 2. Clar. §. *feudum, quæst.* 31. *n.* 5. subdit, magis operari quando dicitur *saluo beneplacito, & non aliàs, aliter, nec alio modo.*

2 Limita, nisi esset facta traditio rei alienatæ, quia tunc censetur recessum ab ipsa protestatione, quando solùm fuit dictum, *saluo, & reseruato beneplacito domini,* vel, *saluo iure domini,* ita post Clarum § *emphyteusis, quæst* 13 *num* 5 *vers. item quæro,* & in § *feudum, quæst.* 31. *n.* 5 *vers. item quæro,* concludit Card. Tusch. *d. conclus.* 310. *num.* 3. vbi *num.* 4. id ipsum sublimitat, quando dictum esset, *saluo & reseruato beneplacito, vel iure domini, & non aliàs, aliter, nec alio modo.* nam tunc etiamsi esset sequuta traditio actualis, alienans, & non tradens minimè cadetet in pœnam, nisi essec sequuta alienatio, & traditio personæ potentiori, à qua difficilis esset recuperatio, quia isto casu quãuis adsint illa verba, *& non aliàs, &c.* nihilhominus cadetet.

3 De clausula, *Reseruato vsufructu dum viuit, & facultate dispensendi pro libito suo,* vide Ioan. Baptistam Costam *in tract. de clausulæ omnen. claus.* 46 quæ etiam reperitur impressa inter clausulas Martæ, *part.* 2. *claus.* 349 *in vlt. impress.*

4 Clausula, *Reseruato iure partibus,* sine alia specificatione, cùm sit generalis, non disponit, neque confert ius aliquod, sed si partes habent ius, de quo docere tenentur, illud est præseruatum, ita post Alexand. *cons.* 195 incip. *Perspectu, n.* 9. *vers. nec obstat prædicta, lib.* 6. tradit Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt.* C *concl.* 334. *n.* 8.

CLAVSVLA CXXXVI.

Reseruans dominium.

1 *Concessum à Principe cum clausula reseruationis dominij, non refertur ad contenta, sine expressa in gratia, sed ad extrinsecum præiudicium.*

2 *Reseruatio vniuersalis dominij, & superioritatis, semper censetur inesse in quacunque concessione.*

1 Quando aliquid conceditur à Principe cum clausula reseruationis dominij, hæc clausula non refertur ad contenta, siue expressa in gratia, sed ad extrinsecum præiudicium, ita Rota *decis* 188. *n.* 4. *part.* 1. *diuers.* Gom *super reg Cancell. de non tollend. iure quæsito, q.* 2. *vers. postremò,* Mart. *de claus p.* 2. *claus.* 65. *num.* 1.

2 Reseruatio vniuersalis Dominij, & superioritatis, semper censetur inesse in quacunque concessione, vt tradunt Oldrad *cons.* 159. *num.* 6. *& num.* 19. Roland. *consil.* 1. *num.* 51. *in fin. vol.* 4. *& consil.* 50. *n.* 59. *vers. similiter, & n.* 63. *etiam vers. similiter, vol.* 3. Mart. *d. claus.* 65. *n.* 2.

CLAVSVLA CXXXVII.

Reseruans omne ius, &c.

1 *Relationem habet clausula,* Reseruans omne ius, &c. *ad alia quæ competere possunt.*

2 *Clausula,* Reseruans omne ius, &c. *non ampliat sed conseruat.*

3 *Insolita, & inaudita non comprehendit clausula,* Reseruans omne ius, &c.

4 *Donatio, seu cessio non iuuat, nisi constet de iure alterius.*

5 *Reseruans ante omnia, debet docere de iure suo.*

1 Sub hac clausula non continetur id, quod in scriptura expressum est; ad alia igitur quæ competere possunt, relationem habet, vt per Barbat *consil.* 1. *n.* 6. *vol.* 2. Signorol. *cons.* 75. *col.* 8. *vers. venio ad decimum principale,* Mart. *d. claus. p.* 1 *claus.* 239. aliàs 352. *in vlt. impress.*

2 Non ampliat, sed conseruat, vt per Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 60. *n.* 50. vbi *n.* 60. subdit, quod habet conditionem, si de iure competat, & *n.* 61. ait nihil nocere, si fuit erronea, & *n.* 55. resoluit operari, quod sint salua omnia iura.

Insolita,

3 Insolita, & inaudita non comprehendit, Boët. *decis.* 243.*n.* 11.*vers. quod facit*, Schrad *de feud. pars* 6. *c.* 3.*n.* 28. Mart. *d. claus.* 252.*n.* 2.

4 Cùm non sit inconueniens, vt nihili facienda sit reseruatio, vbi ius reseruatum non competit, postquam habet subauditam conditionem, si competat ius reseruanti, Cravet. *cons.* 127.*ad fin.* & *cons.* 144. *num.* 15. Natt. *cons.* 472.*num.* 24. quemadmodum nec iuuat donatio, nec cessio, nisi constet de iure actoris, Alexand. *cons.* 56. *vol.* 7. Natt. *cons.* 38. *vol.* 1. Honded.

5 *cons.* 38.*n.* 56.*vol.* 1. Idcirco ante omnia reseruans debet docere de iure suo, aliàs perperam diffugit ad reseruationem, cuius præcipuum est nihil de nouo dare, nec ampliare, sed potiùs conseruare, si quod est, tametsi actus esset iuratus, Cravet. *d. cons.* 144. *n.* 16 Aldobr. *cons.* 110.*n.* 13. & 44.

CLAVSVLA CXXXVIII.

Salua gradus prærogatiua, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Nepos vt excludatur à patruo, operatur clausula,* Salua gradus prærogatiua, &c. *inter plures adinuicem institutos & vocatos.*

3 *Clausula,* Salua gradus prærogatiua, &c. *æquiparatur, si testator proximiores vocauerit.*

4 *Filius ne patrem repræsentet, vel in eius locum succedat, operatur clausula,* Salua gradus prærogatiua, &c.

5 *Clausula,* Salua gradus prærogatiua, &c. *in testamento apposita, intelligitur de eadem linea ac stipite, & inter descendentes ab ea, non autem de alia.*

6 *Clausula,* Salua gradus prærogatiua, &c. *operatur quod non omnes vocati collectiuè admittantur, sed proximiores in gradu.*

7 *Clausula,* Salua gradus prærogatiua, &c. *referri debet ad eos vocatos, quibus proximè reperitur apposita.*

8 *Clausula,* Salua gradus prærogatiua, &c. & *alia,* In stirpes, *se inuicem non compatiuntur, ac simul stare non possunt.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 231. aliàs 147. *in vlt. impress.* & *p* 3. *claus.* 74. latè Tiber. Decian. *cons.* 0 *n.* 65 & *seqq. lib.* 3. Aloys. Ricc *in collect. decis. collect.* 2 96. Hond. *consil.* 60. *num* 78. *cum seqq tom.* 1. Card. Card. *pract. conclus. tom* 1. *lit. C. conclus.* 335. [Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 688. latè Robles de Salzedo *de repræsent. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 1. *cum seqq.*]

2 Hæc clausula inter plures ad inuicem institutos & vocatos, operatur quod nepos excludatur à patruo, quia licèt sint pares in successione de iure communi, tamen frater habet prærogatiuam gradus, vt sit proximior fratri, quàm nepos, & ideo stante hac clausula; non intrat in gradum patris, vt per Dec *consil.* 2. *col.* 2 *vers. tertia conclusio*, Paris *consil.* 40. *n.* 25. & *seq. lib.* 2. & *consil.* 30. *num.* 55 & *consil.* 37. *n* 69. *lib* 2. Corn. iun. *cons.* 154. *col.* 3 *in fin. vers. tertiò mouetur*, Crau. *cons.* 67. *col.* 2. *vers. tamen loquuntur*, Gozad. *consil.* 4. *col. penult. vers. præterea*, Gram. *decis.* 1 .*n.* 2. & 5. Honded. *cons.* 60. *n* 79. *tom* 1 Card Tusch *lit. C. concl.* 555. Menoch. *consil.* 10. *n.* 64. & *consil.* 357. *n* 30 Gabr. *comm. tit. de fideicomm. concl.* 5. *num* 3. Clar. *in* §. *fideicomm. q.* 11. *n.* 8. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 9. *num* 9. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 8. *numer.* 16. Mart. *d. claus* 74 *num.* 2. vbi *num.* 2 subdit, hoc procedere, licèt in feudis permittatur subingressio filij in locũ patris, & *num.* 3. post Menoch *d. consil.* 357. *num.* 3. & *consil.* 668. *num.* 7. ac Decian. *resp.* 5 *num.* 291. *vol.* 1. & alios, addit, quod huic clausulæ æquiparatur; si testator proximiores vocauerit, quoniam patruus tanquam magis proximus excludit nepotem per subingressionem. 3

Vnde operatur, ne filius patrem repræsentet, vel in eius locum succedat, Surd. *cons.* 47. *n.* 56. ac proinde tollit repræsẽtationem, Steph Gratian. *discept. forens. cap.* 8 6. *num* 19 & excludit repræsentationem in maioratibus, ex adductis per Valasc. *de iure emphyt. q.* 8 *n* 37. 4

In testamento apposita, intelligitur de eadem linea, ac stipite, & inter descendentes ab ea, non autem de alia, vt in eadem stipite ac linea admittatur successio seruato iuris ordine, & gradus prærogatiua. non autem omnes simul eodem tempore succedant, sed de linea in lineam, ita Cephal. *cons.* 489. *n.* 80 *vol* 4. ac proinde operatur, quod non omnes vocati collectiuè admittantur, sed proximiores in gradum, Brunor à Sole *in locis commun. verb. Clausula* 45. *in fine.* 5 6

Hæc clausula debet referri ad eos vocatos, quibus proximè reperitur apposita, iuxta notata *in cap. cùm dilecti, de donat.* & per Boër. *decis.* 146. *n.* 4. & per Rot. *in Bonon. de Capasuccis* 16. *Ianuarij* 1615. impressa per Farinac. *dec* 627 *n.* 9 *p.* 2. *recent.* 7

Illud demum aduertere oportet, quod hæc clausula & alia, *In stirpes*, se inuicem non compatiuntur, ac simul stare non possunt, Mart. *d.* 3. *claus.* 43. *n.* 16. Brunor. à Sole *d. verb. claus.* 45. 8

CLAVSVLA CXXXIX.

Saluo, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Modificatiua, & limitatiua est clausula,* Saluo, &c.

3 *Clausula,* Saluo, &c. *nihil tribuit, sed solùm preseruat.*

4 *Præseruatiua iuris alieni est clausula,* Saluo, &c. *non autem conditionalis.*

5 *Ius quod quis habet tuetur illæsum clausula,* Saluo, &c. *non verò de nouo præstat.*

6 *Modificatiua & restrictiua contractus est clausula,* Saluo, &c. *in tantum, vt non censeatur aliter contractum.*

7 *Agnatorum iura tuetur clausula,* Saluo, &c.

8 *In inuestituris subintelligitur clausula,* Saluo, &c. *etiamsi non exprimatur.*

9 *Clausula,* Saluo, &c. *non intelligitur respectu superius concessorum.*

10 *Dominus vt teneatur de euictione, operatur clausula,* Saluo, &c.

11 *Iudicium idem continuari facit clausula,* Saluo, &c.

12 *Concessum aliquid videtur in dubio cum clausula,* Saluo, &c.

13 *Præiudicatum non censetur illis quibus ius fuit reseruatum per clausulam,* Saluo, &c.

14 *Præcedentia quod modificantur ad veritatem, prout est veritas, importat clausula,* Salua veritate

15 *Ius non præseruat clausula,* Saluo iure meo,

August. Barbosa de Clausul.

domino directo protestanti & pensionem cum ea recipienti.

16 Alienationi consentiens cum clausula, Saluo iure meo, non auditur in iudicio reali petitorio, sed potest dumtaxat agere ad pretij consequutionem.

17 Exceptionem eorum, quæ sunt concessa, inducit clauſ. Saluo & reseruato, &c.

18 Clausula, Saluo iure domini, in alienatione feudi idem operatur, quod clausula, Non aliàs, aliter, &c.

19 Salutaris in legitimationibus est clausula, Saluo iure agnatorum, vel tertij.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Felin. in cap. inter Monasterium 2. num 3. & seq. de sent. & re iudicat. Socin. in cap. 2. de libelli oblat. n. 94. & 95. Corset sing. 332. Mart. d. clauſ. p. 1. clauſ. 180. in vlt. impress. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2 litt. C, concl. 333. [Theod de Rub. in sing. Rota tom. 2. p. 4. clausul. 693.

2 Hæc clausula semper modificat, & limitat, vt per Angel. cons. 27. incip. Quidam, in fin. vers. nec obstat. & cons. 290. Incip. Thema tale est n. 4. vers. in contrarium, Card. Tusch pract. concl. tom. 2. litt. D, conclus. 308. n. 1. vbi n. 2. post Angel. d. cons. 290 n. 4. extendit, naturam huius clausulæ in tantum modificare, vt si non inuenit quid modificet, extinguat orationem præcedentem. [Peregr. cons. 36. num. 11. vol. 1. vbi quòd limitat, modificat, & restringit.]

3 Nihil tribuit, sed solùm præseruat, Cran cons. 33. num. 17. & cons. 70. num. 6. Cassad. decis. 2. num. 2. de rescrip. Mart. d. clauſ. 150. n. 2. Amic. de iure emphyt. q. 34. n. 2. & fuit dictum in Gerunden. vini 3. Martij 1600. coram Penia, impressa per Farinac. decis. 25. n. 8.
4 p. 2 recent. [Theodos de Rub. d. clauſ. 693. num. 1.] ac proinde non est conditionalis, sed præseruatiua iuris alieni, vt censuit Rota apud eundem decis. 610. in fin. in prima collect. nouiss. operatur, vt omne ius tertij saluum remaneat in quocumque iudicio, Ioseph. Sesse Aragon. decis. 206. n. 7.

5 Tuetur illæsum ius, quod quis habet, non autem de nouo præstat, Cald. Pereira de empt. & vend. c. 26. n. 28. vbi n. 30 subdit, quod seruat ius de præsenti. Inducit enim reseruationem iuris, quod præexistere supponitur, non autem nouum confert, vt ex Crauet. cons. 70. num. 5. in fine, & num. 6. vers. 4. tradit Card. Tusch. d. litt. C, conclus. 333. num. 4. & conclus. 334. num. 8 post Alexand. cons. 195. incip Perspectis, num. 9. vers. nec obstat, lib. 6. adddit, quod clausula, Reseruato iure partibus, sine alia specificatione, cùm sit generalis, non disponit, neque confert ius aliquod, sed si partes habent ius, de quo docere tenentur, illud est præseruatum.

6 In tantum est modificatiua, & restrictiua contractus, vt non censeatur aliter contractum, & ideo alia clausula, Ad habendum, &c. conciliatur cum hac clausula; ita plenè Osasc. Pedem. decis. 164. n. 7. cum seqq. Card. Tusch. d. concl. 333. num. 5. cum seqq. vbi extendunt procedere, etiamsi alienatio sit sequuta, nisi essemus in materia prohibita alienari, pro vt in feudo, vel emphyteusi.

7 Agnatorum iura tuetur, vt ex Oldrad. Dec. Paris. & Bero obseruat Menoch cons. 305. num. 20. vbi n. 34. subdit, quod non dicitur decursa aliqua præscriptio stante hac clausula.

8 Subintelligitur in inuestituris, etiamsi non exprimatur, Bart. in l. dotalem, ff de testam. milit. Bald. in l. 1. num. 5. ff. de constitut. Princip. Corbul. de iure emphyt. tit. de cau. priuat. ob non sol. canon. ampl. 45. n. 16. Paris. cons. 101. num. 67 vol. 1. nisi euidenter appareret facta inuestitura ad derogationem iuris tertij, Decian. cons 38. n. 126. vol. 1.

Non intelligitur respectu superiùs concessorum, 9
Capic. decis. 66. n. 6. & 7. Socin. cons. 43. n. 4. & seq. vol. 3. Socin. iun cons. 89. n. 8 vol. 2. Menoch. cons. 2. n. 57. ad fin. Ćened. sing. 100. n. 2.

Item operatur, vt dominus non teneatur de eui- 10
ctione, Surd. decis. 290. n. 7. vbi n. 25. subdit, quod est modificatiua ac restrictiua præcedentium, de quo etiam Dec. cons. 656. n. 6. quam refert Ioan. Baptista Costa de clauſ. conuent. cl. 140. n. 3. Corset in sing. verb. saluo vide Alciat. de præsumpt. reg. 2. præs. 28. n. 4. Cened. sing. 100. n. 1.

Facit continuari idem iudicium, Mart. de iurisd. p. 11
4. cent. 2. casu 9. n. 5. vbi n. 21. subdit, quòd semper censetur inesse, & n. 33. quod solet apponi à iudicibus ad obturandum ora loquentium.

In dubio videtur aliquid concessum cum hac 12
clausula, Azeuedo l. 14. n. 39. tit. 3. lib. 1. noua Recopil. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 21. n. 56. cum seqq.
Et per eam non censeri præiudicatum illis, quibus 13
ius fuit reseruatum, post Osasc. decis. 164 n. 6. & 7. & seqq. censuit Rota in Vrbeuetana fideicommissi 15. Decembris 1606. coram R. D. meo Coccino Decano; impressa per Farin. decis. 169. n. 4. p. 1. recens. [Facit vt euitetur pœna. l. 2. C. de plus petit. si in fine libelli apponatur. Oliban. de actionibus, lib. 1. p. 1. ad §. sed hac quidem, n. 12 pag. 259. in fin.]

Clausula, Salua veritate, importat quod modifi- 14
cantur præcedentia ad veritatem, pro vt est veritas gloss. verb. purè in litem Labeo, ff. famil. hercisc. Alexād. cons. 193. incip Perspectis, n. 6. lib. 6. Card. Tusch. d. litt. C. concl. 357. n. 4.

Clausula, Saluo iure meo. non præseruat ius domino 15
directo protestanti, & pensionem cum ea recipienti vt per Gnidop. decis. 171. & seq. Gig. de pens. q. 73. in fin Rodoan. de rebus Eccles. non alienand. q. 75. n. 35. vers. si verò, Molin de iustit. tract. 2. disp. 453. vers. ad hoc, Card. Tusch. litt E, concl 193. num. 52. Mantic. decis. 100 n. 2. & de tacit & ambig. conuent. lib. 12. tit. 33. à n. 5. Amic. de iure emphyt. q. 34.

Consentiens alienationi cum clausula, Saluo iure 16
meo non auditur in iudicio reali petitorio, sed. potest dumtaxat agere ad pretij consecutionem, Alciat. cons. 160. n. 3. lib. 5, Ioan. Bapt. Costa de clauſ. cōuent. clauſ. 39. num. 1. Menoch. cons. 2. n. 57. ad finem. nam ista protestatio intelligitur respectu pretij. nō autem ipsius rei, Socin. cons. 93. n. 4. vol. 3. Cened. sing. 100. num. 2.

Clausula, Saluo, & reseruato, &c. inducit exceptio- 17
nem eorum, quæ sunt concessa, & de regula, ita post Signorol. consil. 75. vers. sed Aduocatus, tradit Card. Tusch d. litt. C, concl. 334. n. 3.

Clausula, Saluo iure domini, in alienatione feudi 18
idem operatur quod clausula, Non aliàs, aliter, nec alio modo, Menoch. cons. 38. n. 25.

Clausula, Saluo iure agnatorum, vel tertij, est saluta- 19
ris in legitimationibus, & debet in eis haberi pro expressa, Menoch. cons. 202. n. 162 & 169.

Clausula, Saluo, vt infrà, est modificatiua, & restrin- 20
git ipsam generalitatem, Mandel. de Alba cons. 287. num. 10. Menoch. consil. 1020. n 18. Mart. de clauſ. p. 3. clauſ. 75 à princ. Roman. cons. 89. in 3. col. Ioan. Bapt. Costa de clausulis conuent. clauſ. 53. n. 2. vbi n. 1. post Paris. cons. 49. n. 22, vol. 3. & Crauet. cons. 98. num 8, & alios, subdit, repetere præcedentia cum omnibus suis qualitatibus, & non aliter.

CLAVSVLA CXL.

Saluo consensu domini.

1 *Conditionalem actum reddit clausula*, Saluo consensu Domini.

2 *Consensus inter contrahentes perfectus est etiam stante clausula*, Saluo consensu Domini.

3 *Clausula*, Saluo consensu domini, *operatur, vt praecedens dispositio restringatur ad eum solum casum, de quo actum est.*

4 *Emphyteusim à tenatem non excusat à caducitate clausula*, Saluo consensu domini.

1 HÆc clausula licèt reddat actum conditionalem, ex adductis per Menoch. *consil.* 38 *num.* 22. & 16. & per Surd. *consil.* 484. *num.* 9. & Amic. *de iure emphyt. q.* 1. *num.* 8. *in fin.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea.*
2 *resol.* 372 *num.* 1. non efficit tamen, quin contractus interim sit perfectus inter contrahentes, ita vt quoad eos non sit locus pœnitentiæ, *l. necessario* 8. §. *si ita res, ff. de periculo, & commodo rei vendita.* cum allegatis per Tiraq. *de retract tit* 1. §. 1. *gloss.* 2. *n.* 37. Rol. *cons.* 57. *n.* 8. & *seq. lib.* 3. Gallet. *in marg. casuum conscientie, verb. clausula, pag* 39. Rot apud Pacific. *post tract. de Saluiander dec.* 67 *num.* 13. & fuit dictum *in Romana census* 17. *Martij* 1600. *coram Iusto.*
3 Eius verba sunt limitatiua, & restrictiua, ac proinde operantur, vt præcedens dispositio restringatur ad eum solum casum, de quo actum est, Albert. *in suo dictionario verb Saluo*, Menoch. *d. consil.* 38. *num.* 29. Amic. *d. q.* 1. *num.* 13 [Theodof. de Rub. *d. clausul.* 694. *num* 8.]
4 Non excusat à caducitate emphyteutam alienantem, vt per Tiraq. *de retractu, tit.* 1. §. 1. *gloss.* 2. *num.* 32. Rol *consil.* 51. *num.* 28. *lib.* 2. Clar. §. *emphyteusis, q.* 13. *num.* 5. *vers. item quaero*, & §. *feudum, quaest.* 31. *num.* 5. *vers. item quero*, Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 1. *collect.* 60. Matt *d. p.* 1. *claus* 150. *num.* 3. Card. Tusch. *tom.* 1. *litt. C. conclus.* 310 *num.* 3. Quid autem si adiungatur clausula, *Non aliàs, aliter, nec alio modo* vide claus. 81. [Theod de Rub. *d. claus.* 694 *n.* 1. vbi quòd ista clausula secuta traditione non excusat alienantem à caducitate.]

CLAVSVLA CXLI.

Saluo quod, &c.

1 *Limitationem, & exceptionem denotat, & importat clausula*, Saluo quod, &c.

2 *Aduersatiuam importat clausula*, Saluo quod, &c.

3 *Clausula*, Saluo iure quarumcumque personarum, &c. *subintelligitur, licèt in inuestitura alicuius fundi emphyteutici non sit expressa.*

Clausula, Saluo iure fideicommissi, *quid importet? remissiuè.*

1 DEnotat, & importat hæc clausula limitationē, & exceptionem, vt per Signorol. *consil.* 75. *num.* 8 *vers sed. Aduocatus*, Anchar. *cons.* 27. *n.* 5. & 6 *vers. accedit ad hoc*, & fuit dictum *in Vrbevetana fideicommissi* 3. *Aprilis* 1609. *corā Reuerendissimo Domino meo*
2 *Coccino Decano*; & importat aduersatiuam, quia noo vult quod dispositio loquens in vno casu, habeat locum in alio; ita Alexand *consil.* 99. incip. *Super August. Barbosa de Clausul.*

primo. num. 5 *in fin. lib.* 7. vbi *num.* 9 subdit, quod propterea importat repetitionem præcedentium, quia de natura aduersatiuæ est, vt retineat eandem qualitatem facti præcedentis, refert Card. Tusch. *pract. concl tom.* 2. *litt. D. concl.* 368. *n.* 1.

Clausula, *Saluo iure quarumcumque personarū, &c.* subintelligitur, licèt in inuestitura alicuius fundi emphyteutici non sit expressa, Batt. *in l. dotalem, ff. de testam milit* Decian *consil.* 33. *num.* 116. *vol.* 1. vbi *num.* 127. limitat hoc nōn procedere, quando appareret, inuestituram factam esse ad derogationem iuris tertij, refert Ioan. Bapt. Costa *de clausul. connent. claus.* 320. 3

Clausula, *Saluo iure fideicommissi*, quid importet? vide Marzar. *in epitome fideicom. q.* 59. *ad fin.* quem refert Cened *post pract. & canonic. quaest. sing.* 100. *n.* 2. *in fine.* 4

CLAVSVLA CXLII.

Saluo iure addendi, &c.

1 *Superflua videtur clausula*, Saluo iure addendi, &c. *inserta in libello.*

2 *Facultas corrigendi extinguitur per litis contestationem, & libellus vsque ad litis contestationem emendari potest.*

3 *Libellans vt non se adstringat ad superflua probanda, operatur clausula*, Saluo iure addendi, &c.

HÆc clausula nihil operatur, & ideo inserta in libello videtur superflua, iuxta tradita per Ias. *in §. omnium num.* 157. *Instit. de act.* & per Bart. *in l.* 3 *n.* 30. *C. de eden.* & *in l. Nesennius, n.* 2. *ff. de negotiis gestis*, quia è lege taxatum est tēpus vsque ad quod, videlicet, litis contestationem, licet addere, vel mutare; ita Cels. Vgool. *in tract. claus. pag.* 504. *col.* 1. post litem verò contestatam non licet, vt notant DD. per text. *ibi in l. edita, C. de edendo*, Mascard. *de probat. concl.* 347. *n.* 18. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 118. *n.* 52. & 58 Bernard. Muscatell. *in praxi aurea Ciuili Regni Neapolitani, p.* 1. *gloss petitur, n.* 50. Camill. Borell *in summa omnium decis. tit.* 49. *de libello, n.* 95. *cum seqq.* D. Barbosa *in l. nō potest videri, n* 28. *ff. de iudiciis.* 1
Et ita extinguitur facultas corrigendi per litis contestationem, sed solùm vsque ad litis contestationem potest corrigi, & emendari libellus, Fulgos. *cons.* 38. incip. *In quaestione, in princip. vers. sicut dicitur*, Card. Tusch *pract concl. tom* 1. *litt. C. concl.* 357. *n.* 6. vbi *n.* 7. post Curt. iun. *cons.* 163. *num.* 4 subdit, quod vbi vigore huius clausulæ fieret mutatio, debent refici expensæ, aliàs nouus processus esset ipso iure nullus, quia exceptio reficiendarum expensarum impedit litis ingressum. 2

Operatur quod libellans non se adstringit ad superflua probanda, vt post Bald *cons.* 301. incip. *Praemitte, lib.* 1. tradit Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. C. concl.* 257. *n.* 5. [Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 699. vbi de vi & effectibus huius clausulæ. Apposita in inuentario quid operetur, vide Dunan. *Rota dec.* 337. *n.* 63. & *decis.* 387. *n.* 3. & 7.] 3

CLAVSVLA CXLIII.

Saluo iure impertinentium, &c.

1 *Articuli impertinentes vt non censeantur admissi, operatur*

operatur clausula, Saluo iure impertinentium,&c.

2 *Quid si dubium esset, pertinentes an ne sint, & qui dicantur articuli impertinentes, ostenditur.*

3 *Reseruatio cum clausula*, Saluo iure impertinentium, &c. *si per iudicem facta fuerit, & postea exceptiones veras. & iuridicas esse apparuerit, quidquid postea factum fuit, pro non facto habetur.*

4 *Admissus si fuit qui non debebat admitti stante clausula*, Saluo iure impertinentium, &c. *sit omnino impertinens.*

5 *Clausula*, Saluo iure impertinentium, &c. *quid operetur, ostenditur.*

6 *Clausula*, Saluo iure superflui, *addita libello, excusat petentem plus debito à pœnis, & expensis.*

7 *Clausula*, Saluo iure tertij, *praeseruat non solùm proprietatem, sed etiam possessionem.*

1 OPeratur hæc clausula, vt articuli etiam notoriè impertinentes non censeantur admissi, nec probationes factæ super eisdem articulis; ita Marãta *de ordin. iudic. p. 6. tit. de positione, seu articulorum productione, n. 29.* Mynsinger. *cent. 2. obseru. 90* Franc. Monald *cons. 38 à n. 1.* Menoch. *cons. 630 n. 12.* Vio. *decis. 395. n. 3.* Azeued *l. 1. n. 41. tit. 7. lib. 4. noua Recopil.* Camill. Borell. *in summa omnium decis. tit 49. de libell. n. 6.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana lib. 3. c. 9. n. 4.* plures refert Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 41. n. 5.* Patens meus Emma Barbosa *in comment. ad Ordin. Regiam Lusitan. lib. 3. tit. 53 § 2. n. 7.*

2 Verùm si dubium esset, pertinentes an ne sint, tunc sub hac clausula, ne modus procedat probandi, veniunt admittendi, ex Menoch. *cons. 2. sub n. 362. vers. attamen* Franc. Marc. *Delphin. decis. 564. num. 2. tom. 1.* Hooded *cons. 18. num. 12.* Surd. *cons. 164. n. 5.* Tiber. Decian. *resp. 75 n. 4. vol. 2.* Fulu. Pacian *de probat. lib 1. cap 38. n. 15.* Impertinentes autem articuli illi dicuntur, qui causæ nullo modo adminiculantur, ex resolutis per Ias. *in l. si duo patroni, §. idem Iulianus, num. 13 & 14. ff. de iureiur.* Vincent de Frãch. *Neapol decis. 220 n. 10* Vincent. de Honded. *cons. 18. num. 11. vol. 1.* Menoch. *cons. 2. n. 363. & cons. 701. n. 23.* Flamin Paris. *de resignat benefic lib. 11. q. 10. n. 6.* Franc. Marc *Delphin. dec. 566. n. 10 vol. 1. & dec. 718. num. 12.*

3 Quando per iudicem reseruatio cum ista clausula facta fuerit, & postea exceptiones veras & iuridicas esse apparuerit, quidquid postea factum fuit, pro non facto habetur, DD. per text *ibi, in l. prætor, in princ. & in l. quis vias, ff. de damno infect.* Marsil. *sing. 365.* Menoch. *cons. 367. n. 8.* Matt. *d. clauf. p. 1. cl. 241.* aliàs 394 *in vlt. impress.*

4 . Operatur etiam, quod si fuit admissus, qui non debebat admitti, vt testes, qui non debebant admitti, vel deposuerunt, cùm non deberent examinari, sit aliàs omnino impertinens, nec conferens ad causam; ita Vital de Camb *in tract. clauf. p. g. 4. vol. 2.*

5 Vnde colligitur, istam clausulam aliquid operari, quidquid nihil importare, sed potiùs poni à iudice ad obturandum os loquentium, quàm ad alium finem, dicant Afflict *dec. 35. n. 7.* & Mynsiger. *lib. 2. obseru. 56 & 90.* quos refert Matt *d. p. 1. clauf. 134.* aliàs 150. *n. 1.1 in vlt. impress.*

6 Clausula, *Saluo iure superflui*, addita libello, excusat petentem plus debito à pœna, & expensis, Neuisan *cons. 94. n. 4 & seq* Hond. *cons. 109 num 56. to. 1.* Matt. *d. p. 1. clauf. 355 in vlt. impress.* [Theod de Rub. *in sing. Rota tom. 2. p. 4. clauf. 700.*

Clausula, *Saluo iure tertij*, præseruat non solùm proprietatem, sed etiam possessionem. Theod. de Rub. *in sing. Rota tom. 2. p. 6. cl. 698. n. 1.* vbi *n. 4.* quod in cõcessionibus Principũ semper subintelligitur.] 7

CLAVSVLA CXLIV.

Saluis, &c.

1 *Reseruationem quoad expressa in gratiis Principum non operatur clausula*, Saluis iuribus.

2 *Clausula*, Saluis reseruationibus Apost. *quid operetur, ostenditur.*

3 *Clausula*, Saluis capitulis & dispositionibus, *quid operetur, ostenditur.*

4 *Clausula*, Saluis legatis & conditionibus infrà dicendis, *importat limitationem, & exceptionem.*

5 *Clausula*, Saluis tamen confinibus specificatis, *modificat praecedentia ad confines specificatos.*

6 *Clausula* Saluis tamen infra scriptis, *limitat & restringit totam dispositionem*

CLausula, *Saluis iuribus*, non operatur reseruationem quoad expressa in gratiis Principum, sed tantùm quoad omissa, vt tradit Natt. *cons. 403. num 7. circa fin. vol. 2.* & fuit dictum *in Lucana Parafurarum 28 Iunij 1606 coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.* 1

Clausula, *Saluis reseruationibus Apost.* quando apposita fuit in confirmatione concordiæ, tũc in nullo casu intrabit alternatiua, cùm constet de voluntate Papæ volentis includi, Mohed. *decis. 23. n. 2. & 3. prabend.* cum adductis per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 45. § 1. num 67. & seq.* [Theod. de Rub. *in sing. Rota tom. 2. p. 4 clauf. 692.*] 2

Clausula, *Saluis capitulis & dispositionibus*, in signatura, vel gratia Papæ, aut in confirmatione, importat quod talia expressa sub hac clausula sint salua, & illis nullo modo sit derogatũ, sed imò inducatur confirmatio; ita post Gemin. *cons. 65. n. 17. vers. quoad secundum*, tradit Card. Tusch. *pract. concl. tom. 1. litt. C. concl. 334. n. 1.* 3

Clausula, *Saluis legatis & conditionibus infrà dicendis*, posita in testamento, in quo inducitur fideicommissum vniuersale, importat limitationẽ, & exceptionem, vt legata & infrà dicẽda, quæ sunt salua, non veniant in fideicommisso, vt per Petr de Anch. *cons. 27. incip. Non seruato, n. 5. & 6. vers. accedit*, Card. Tusch. *d. clauf. 334. n. 2.* 4

Clausula, *Saluis tamen confinibus specificatis*, modificat præcedentia ad cõfines specificatos, vt per Alex. *cõs. 193. incip. Per spectu, in fin n. 6. lib. 6.* Card Tusch. *d. clauf. 334. n. 5.* vbi *n. 7* extendit, quia semel specificata confinia præseruantur, quando dicitur, *saluis præfatis confinibus*, etiamsi sequatur alia assertio confinium, quia à primis non receditur. 5

[Clausula, *Saluis tamen infra scriptis*, limitat & restringit totam dispositionem. Paris. *cons. 70. n. 15 lib. 3.* Pedem *dec 164. n. 7. cum seqq.* Theod. de Rub. *in sing Rotæ tom. 2. p. 4. clauf. 697.*] 6

CLAVSVLA CXLV.

Sequens.

1 *Clauf* Sequens, *refertur, & trahitur ad omnia præcedentia, quando non est diuersa ratio, vt n. 3.*

2 Mentem

1 *Mentem testatoris declarat clausula*, Sequeos,*& regulat praecedentem dispositionem.*

3 *Clausula*, Sequens, *non refertur ad iam specificata.*

1 Regulariter clausula, *Sequens*, refertur, & trahitur ad omnia praecedentia, *l. vlt. & ibi* Bart. *ff. de reb. dubiis, cap. secundò requiro* 41. *de appellat.* Ant. Gabr. *lib. 6. com. tit. de claus. conclus.* 9. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 32. *num.* 30. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 92. *n.* 2. Rot. apud Cenc *post tract. de Cens. decis.* 51 *n.* 4.

2 Declarat mentem testatoris, & regular praecedentem dispositionem, Socin. sen. *cons.* 49. *num.* 2. *vers. aut dicemus, & num.* 5. *vers. ad propositum, lib.* 1. Dec. *cons.* 227. *num.* 6. Tiber. Decian. *consil.* 33. *num.* 49. *lib.* 1. & fuit dictum *in Vrbeueutana fideicommissi* 27. *Ianuarij* 1606. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, impressa per Farin. *decis.* 105. *num.* 4. *p.* 1. *recent.*

3 Refertur etiam ad praecedentia, quando non est diuersa ratio, vel legum correctio non inducitur, ita Auendan. *in l.* 6. *Tauri, gloss.* 1 *n* 7.

4 Non refertur tamen ad iam specificata, ex Menoch. *cons.* 115. *num.* 4. nec refertur ad illa, ex quorum relatione sequeretur correctio, ex eodem Menoch. *d. cons.* 115. *n.* 39.

CLAVSVLA CXLVI.

Si constiterit.

1 *Conditionalem commissionem facit clausula*, Si constiterit, *& importat necessariò causae cognitionem.*

2 *Tempus futurum, praeteritum, & praesens, importat clausula*, Si constiterit.

3 *Constare quando dicatur, remissiuè.*

1 HAec clausula ordinariè poni solet in rescriptis prouisionalibus, & facit commissionem conditionalem, & importat necessariò causae cognitionem; nam priùs debet praecedere indagatio, & cognitio iudicialis cum citationibus partium, & prouisio aliter facta redderetur nulla ex defectu iurisdictionis, ad notata *in Clem.* 1. *de concess. praeben. & ad Clem. Iudex, de off. deleg.* vnde differt à clausulis, *Si sic est, Si ita est, Si est idoneus, nisi legitima mutu*; in quibus sufficit in facto ita rem esse, quamuis non praecesserit cognitio, & pronuntiatio super eo; ita Paris. *cons.* 45. *num.* 7 *lib.* 4. Lap. *alleg.* 61. incip. *Visis literis, n.* 2. *vers. secus fuisset*, Cels. Vgo *in tract. claus. pag.* 489. Bald. *cons.* 402 incip. *Colligamus, n* 6. *vers. quia clausula, lib.* 1. Caualcan. *decis.* 2 a. *n* 6 *p* 1. Rota *decis* 21 *de rescript in antiq. & decis.* 15. *de dol. & contum.* Marr *de claus. n.* 1. *claus* 141. *num.* 4 *& seq. alias* 157. *in vlt. impress.* Card Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *litt. C. concl.* 782. *n* 2. Vital. de Camb. *in sinulis tract. pag.* 21. Mar. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 58. *num.* 2. 3. *&* 4. Sanchez *de Matr. lib.* 8. *disp.* 34. *num.* 26. Nicol. Garc. *de benef p.* 6. *cap.* 3. *num.* 36. Seraph. *decis.* 601. *n.* 1. Monet *de commut. vltim. vol. c.* 7. *num.* 139. optimè Perez *var. lib.* 1. *tit. de Iurisd. Ordin. & delegat. n.* 26. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt. C. concl.* 368. *num.* 1. vbi *n.* 2. post Anchar. *cons.* 297. incip. *Efficacibus, n.* 10. subdit hoc non habere locum, quando datur executor principaliter, quia in iis, quae possent aliàs exequi de Iure sine citatione, vt putà si agatur de executione super vacanti, clausula ista non operatur, vt teneatur citare, nisi in rescriptó executoris non esset haec clausula, quia tunc partes Iudicis assumeret, & importaret causae cognitionem, quia verba secundum subiectam materiam sunt intelligenda.

2 Haec clausula importat tempus futurum, & etiam praeteritum, & praesens, & ideo si consultor consulat aliquid faciendum cum clausula, *Si tale constiterit*, si illud constabat tempore consilij, verificatur conditio. Bald. *cons.* 265. incip. *Verba landi*, *num.* 3. *vers. deinde Iudex, lib* 2 Cardin. Tusch. *d. concl.* 782. *num.* 4. Rota tamen tenet illam non esse de futuro, sed de preterito, apud Seraph. *decis.* 1044. *num.* 3. [Haec clausula requirit veras, & perfectas probationes. Caes. de Grassis *decis.* 2. *num.* 3. *de rescript.* Theodos. de Rubeis *in sing. Rem tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 734. *n.* 1. vbi dicit verum quando est posita sub certa conditione, secus si per viam monitionis. Idem Theodos. de Rubeis *d. p.* 4. *claus.* 89. § 1. vbi quòd haec clausula posita in gratia *Si neutri*, non importat conditionem de futuro, sed de praeterito Et *in claus.* 90. § 1. *&* 2 post Seraphin. *decis.* 601. *num.* 2. subdit quòd claus. *Si tibi legitimè constiterit*, importat partis citationem, & denotat requiri plenas & veras probationes.]

3 Constare autem quando dicatur, vide Lap *d. alleg.* 61. *num.* 3. Mascard. *de prob. concl.* 75. *n.* 21. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 7. *proam. num.* 233. & dicta per me *de dition dict.* 66.

CLAVSVLA CLXVII.

Si assensus quorum interest, accesserit.

1 *Consensum in ipso actu non requirit clausula*; Si assensus quorum interest, accesserit, *sed sufficit illum supernenire ex interuallo.*

2 *Capituli Ecclesiae Cathedralis consensus in vnione per Episcopum facienda, satis est si posita accedat.*

3 *Rectoris consensus in dismembratione fructuum Ecclesiae, pro illius validitate sufficit quandocumque superuenerit; sed contrarium in Rota fuit resolutum, vt n.* 4.

NOn requirit haec clausula consensum in ipso actu, sed sufficit illum superuenire ex interuallo, & etiam tacitum; ita Rehuff. *in compendio alien. num.* 15. *circa med.* cum aliis allegatis *in Conchen. fructuum* 10. *Febr.* 1586. *co am Giptio.* 1

2 Vnde consensus Capituli Ecclesiae Cathedralis in vnione per Episcopum facienda, satis est si postea accedat, argum. *cap. cum nos, & cap. cum, de Iurepatron.* tradunt Boët. *decis.* 345. *num* 3. *&* 4. Rebuff. *ad reg.* 21. *Cancel. gloss.* 11. *num.* 20. *&* 21 Hoied. *de incompatibilit. benefic. p.* 2. *c.* 4. *num.* 9. quos refert, & sequitur Sanchez *in praecept. Decalog. tom* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *n.* 165.

3 Sic etiam in dismembratione fructuum Ecclesiae, sufficere pro illius validitate consensum Rectoris quandocumque superuenerit, tenent Mohed. *decis.* 60. *aliàs* 5. *sub num.* 1. *de rerum.* Verall. *decis.* 116. *num.* 6. *p.* 1. Pnt. *decis.* 368. *alias* 358. *in correctis, lib.* 2. & fuit resolutum *in d. Conchen. fructuum coram Giptio.*

4 Verùm cùm consensus Rectoris in hoc casu non tantum pro eius interesse, quantum pro forma inductus sit, ad rigorem Iuris obseruandum in fauorem publicum, ne Ecclesiae depauperentur, ideo illum

illum requiri in ipso actu, fuit resolutum *in Toletana parochialis de Madrid.* 1. *Febr.* 1602. *coram Corduba*, impressa per Nicolaum Garc. *de benefic.p.* 12. *c.* 3. *num.* 8.

CLAVSVLA CXLVIII.

Sicut accepimus.

1 HÆc clausula posita in gratia *Motus proprij* non eget iustificatione, secus verò in gratia ad partis instantiam, vt per Guidop. *decis.* 161. Achil. *decis.* 10. *num.* 1. 2. *&* 3 *de probat.* & fuit resolutum *in causa Mesen. Monasterij* 21 *Februarij* 1600. *coram Litta*, impressa per Marchesi. *de commiss. part.* 2. *pag.* 517. *in vlt. impress. & in Bracharen. parochialis de Morcira* 12. *Ianuarij* 1604. *coram Iusto*, impressa per eundem Marchesi. *de commission.p.* 1. *pag.* 451. *num.* 3. *& in Asten. pensionis* 31. *Martij* 1621. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, impressa per Farinac. *decis.* 656. *num.* 3. *p.* 2. *recent.* Put. *decis.* 100. *lib.* 3. *incorrect.* Seraph. *decis.* 365. *& dec* 1371. *num.* 4. Rot. *decis.* 447. *num.* 1. 2. *p.* 1. *diuers.* Mart *d. clausf. p.* 1. *clausf.* 154. *in vlt. impress.* [Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4 *clausf.* 737. *num.* 1. vbi *num.* 2. quod ostendit narratio à Papa esse ad partis supplicationem, & *num.* 3. post Put. *decis.* 100. *lib.* 1. dicit quòd admittit probationem in contrarium.]

CLAVSVLA CXLIX.

Si, & in quantum, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes,*

2 *Admissio iurium, protestationis, seu appellationis cum clausula,* Si, & in quantum, &c. *operatur, vt admissa cum illa, reiecta censeatur, si de Iure non erant admittenda.*

3 *Admissionem importat clausula,* Si, & in quantum, &c. *quatenus de Iure sit locus admissioni, & reiectionem, quatenus de Iure non sit admittenda.*

4 *Admissum nullatenus intelligitur, quod in effectu non debuit admitti.*

5 *Præsentatio admissa cum clausula,* Si, & in quantum, &c. *censetur admissa, si de Iure admitti debuit, & constituit in quasi possessione præsentandi.*

6 *Clausula,* Si, & in quantum, &c. *nihil ponit in esse, sed pendet à futuro euentu.*

7 *Conditionalem dispositionem reddit clausula,* Si, & in quantum, &c.

8 *Appellationis in causa operatur clausula,* Si, & in quantum, &c *quod si illa est rationabilis, censetur admissa, secus si irrationabilis.*

9 *Appellatio quando interponitur à sententia diffinitiua, Iudex admittendo,* Si, & in quantum, &c. *dicitur ei detulisse, & admisisse.*

10 *Appellatum si fuerit, & appellatio,* Si, & in quantum, &c. *admissa, tunc non dicitur Iudex de apostolis respondere.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Felin. *in cap. cum contingat, num.* 11. *de offic. deleg.* Mascard. *de probat. concl.* 119. Benintend. *decis.* 1. Mart. *de clausul. part.* 1. *claus.* 362. *in vlt. impress.* Menoch. *cons.* 2. *num* 360. *cum seqq.* Vital. de Camb. *in tract. clausf.* pag 4. *col.* 2. Cels. Vgon. *in simili tract pag.* 566. Card. Tusch. *tom.* 1 *litt. C*, *concl.* 361. *à num* 5. Compan. *in diuers. Iuris Can. rub.* 11. *&* 13. *à num.* 403. Theod. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *col.* 91. *&* 741.

Admissio iurium, protestationis seu appellationis cum hac clausula, operatur, vt admissa cum illa, reiecta censeatur, si de Iure non erant admittenda, Honded. *cons.* 21 *num.* 19. *tom.* 1. Rota *dec.* 687. *num.* 2. *p.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Florentina Iurispatronatus* 11. *Februarij.* 1604. *coram Cardinale Lancellotto.* 2

Importat igitur admissionem, quatenus de Iure sit locus admissioni, & reiectionem, quatenus de Iure non sit admittenda, Roman. *cons.* 501. *num.* 4. *& seqq.* Socin. iun. *cons.* 18. *num.* 14. *&* 15. *lib.* 1. Mart. *de claus. p.* 1. *clausf.* 151. *in vlt. impress.* Marant. *de ord. iud. part.* 5. §. *appellatio. num.* 200. Menoch. *cons.* 174. *num.* 32. Honded. *cons.* 122. *num.* 12. *tom.* 2. Seraph. *decis.* 687. *num.* 2. Ex ideo Bart. *in l. ambitiosa, circa fin. ff de decret. ab ordine facien.* quem refert, & sequitur Ioan. de Imola *in l. Iudex postquam, in fin. de re iud.* tenet quod per hanc clausulam nullatenus intelligatur admissum, quod in effectu non debuit admitti, sequuntur Socin. *cons.* 48. *num.* 61. *vol* 4. Rub. *consil.* 45. *num.* 7. *& seq.* Catald. *in tract. Syndicatus, numer.* 72. *& seq.* [Theodos. de Rubeis *d. cl.* 741. *n* 1.] 3 4

Præsentatio admissa cum hac clausula, censetur admissa, si de Iure admitti debuit, & constituit in quasi possessione præsentandi, Rot. *decis.* 687. *n.* 2. *p.* 1. *diuers.* Seraph. *decis.* 499. *n.* 1. Greg. *decis.* 417. *n.* 3. & fuit dictum *in Florentina parochialis, seu Iurispatronatus* 28. *Maij* 1589 *coram Iusto.* 5

Item hæc clausula nihil ponit in esse, sed pendet à futuro euentu, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 517. *num.* 1. *alias resol.* 413 *num.* 1 Caualcan *decis.* 11 *num.* 41. *& decis.* 28 *num.* 16. *& num* 20. *p.* 3. *& decis.* 32. *num.* 9. *p.* 5 Vinian. *in praxi Iurispatr. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 1. *num* 3. *in* 1. *impress.* Mart. *de clausf. p.* 1 *clausf. part.* 1. *clausf.* 362. *num.* 1. *in vlt. impress.* vbi *num.* 3. subdit, quæ sit differentia, si dicatur, *Si, & in quantum de Iure debet*, vel si dicatur, *Si, & in quantum de Iure potest.* [Theodos. de Rubeis *d. cl.* 741. *num.* 8.] 6

Vnde infertur, hanc clausulam conditionalem dispositionem reddere, ex adductis per Alexand. *consil.* 127. *num.* 1. *vol.* 7. *cons.* 501. *num.* 2. Cacheran. *decis.* 5. *num.* 9. *& sequen.* Vital. de Camban. *citato loco, num.* 1. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 2. *collect.* 399. *in fine.* 7

In causa appellationis operatur, quod si illa est rationabilis, censetur admissa; secus si irrationabilis, Felin. *in cap. cum contingat.*, *num.* 13. *de off. delegat.* Ruin. *cons.* 61. *num.* 27. *vol.* 5. Socin. iun. *cons.* 18. *n.* 26. *vol.* 1. Marant. *de ord. Iud. p.* 6. *in* 2 *actu principali, n.* 200. Mart. *de clausf.* 362. *n.* 4. 8

Vnde quando appellatio interponitur à sententia diffinitiua, Iudex admittendo, *Si, & in quantum de Iure, &c.* dicitur ei detulisse, & illam admisisse, quia tunc talis conditio non facit suspensionem, sed habet veritatem: nam licèt dicat Iudex, *& Si, & in quantum, &c.* tenetur tamen rationabilem admittere, secundum *decis. Benintend.* 1. quem refert, & sequitur Aloys. Ricc. *d. resol.* 413. *in fine.* 9

Quid si fuerit appellatum, & appellatio, *Si, & in quantum, &c.* admissa, an tunc de apostolis respondere Iudex dicatur? negatiuè respondet Zabarel. *in Clem. quamuis, §. si Iudex, n.* 4. *de appellat.* quem refert, & sequitur Marchesi. *de Commiss. part.* 2. *pag.* 10. *n.* 8. *in vlt. impress.* 10

CLAVSVLA

CLAVSVLA CL.

Si, & postquam renuntiauerit, &c.

1 *Clausula*, Si, & postquam renuntiauerit, &c. *quando solita sit apponi, & quomodo extendatur, ostenditur.*
2 *Refertur decisio Sacra Rotæ in Alexandrina Archipresbyteratus.*
3 *Forma renunciationis in vim huius clausulæ traditur.*
4 *Actibus ex pluribus factis à Canonico præsentibus aliis Canonicis, probatur possessio capitulariter capta.*
5 *Possidendi causa est quid diuersum ab ipsa possessione.*
6 *Titulo nouo superueniente, potest quis continuare suam possessionem de facto, mutato solum primo iure, & titulo possessionis.*
7 *Mutatio iuris, & tituli possessionis, ipso Iure statim facta intelligitur, data notitia secundi tituli, etiam absque alia declaratione.*
8 *Mutato titulo, & possessionis ex noua causa superueniente, vt rectè fiat, non est opus vt mutans exeat de possessione, & postea iterum ingrediatur.*
9 *Canonicus falsus si diu fuerit in possessione, & deinde à Papa obtinuit prouisionem, non est necessaria noua apprehensio, & installatio, quia ipso Iure fit quædam conuersio ex nouo titulo superueniente.*
10 *Factum nudum, & sola detentio consideratur in manutentione.*
11 *Animus requiritur ad dimittendum possessionem.*
12 *Renuntiatio strictè est interpretanda, vt minus lædat renuntiantem, quam fieri possit.*
13 *Renuntiatio strictè ad præsentationem, & possessionem inde sequutam, non est trahenda ad omnem possessionem.*
14 *Cedens, & renuntians licèt dicatur perdere dominium, & possessionem saltem de Iure, attamen si postea incumbat de facto, & realiter inhæreat possessioni, adhuc ad statum est manutenendus, imò & reintegrandus, si spolietur.*
15 *Decreto cum clausula*, Si, & postquam renontiauerit, *satisfactum videtur, si intelligatur ad cumulandum possessionem possessioni.*
16 *Scientia quod aliquis sit Canonicus, præsumitur ex pluribus actibus factis in Capitulo, & extra tanquam talis.*
17 *Canonici si nulla vrgente ratione denegauerint Canonico capitularem receptionem, hoc casu habetur pro capitulariter capta.*

1 HÆc clausola de stylo Datariæ consueuit apponi in nouis prouisionibus, & quando beneficium de nouo impetratur à Simoniaco, quæ sie extenditur, vt in exemplo nouæ prouisionis Domini mei Ioannis Antonij Massobrij, qui fuerat de Archipresbyterato Alexandrino ordinaria auctoritate ad præsentationem patroni laici institutus, & animaduertens Iuspatronatus non subsistere, nouam prouisionem à Sede Apost. obtinuit cum huiusmodi clausula, *Si, & postquam dictus Ioannes Antonius præsentationi, & institutioni de eius persona factis, & possessioni exinde sequutæ renuntiauerit, & declarauerit se velle dictum Archipresbyteratum in futurum vti reseruatum, & non aliter possidere, auctoritate nostra conferas, & assignes*, &c.

Postea occasione huius clausolæ dubitatum fuit, 2 an dictus Dominus Massobrius ei satisfecisset, decretóque in ea contento paruisset renuntiando præsentationi, & institutioni, ac possessioni exinde sequutæ, &c. continuando in reali possessione, quam antea apprehenderat absque alterius nouæ apprehensione; in quo dubio Rota censuit prout in infrascripta decisione.

R.P.D. Merlino

Alexandrina Archipresbyteratus.

Lunæ 28. Iunij 1617.

MAssobrius fuit præsentatus ab Arnutio, & 3 ab Episcopo obtenta institutione, apprehendit capitulariter possessionem Archipresbyteratus, pluresque actus concernentes officium huiusmodi dignitatis, necnon etiam curam animarum illi annexam exercuit. Verùm monitus assertum Iuspatronatus non subsistere; imò, cùm vacatio contigerit de mense Augosti, illius collationem spectare ad Sanctissimum, ab eo impetrauit prouisionem, cum solito tamen decreto, quod renuntiaret d. præsentationi, prout his verbis decreto patet: *Renuntiauit præsentationi, & institutioni, ac possessioni exinde sequutæ, & d. Archipresbyteratum vti reseruatum, & non aliter, in futurum possidere se velle declarauit.* Et continuando in reali possessione, post huiusmodi renuntiationem, interfuit Choro, processionibus, & aliis functionibus capitolaribus: vnde fuit dubitatum, an eidem Massobrio dandum esset mandarum de manutenendo. Et DD. ter, ac maturè discusso articulo, affirmatiuè responderunt.

De possessione enim illius non potest dubitari. Et 4 constat de prima apprehensione solenniter, & capitulariter facta; & post renuntiationem dantur testes, qui deponunt de visu, quod Massobrius tanquam Archipresbyter interuenit publicis functionibus cum aliis Canonicis. Et constat quod congregato Capitulo pro tradenda possessione alteri Canonico, idem Massobrius recepit iuramentum ab eo, ex quibus actibus factis præsentibus aliis Canonicis, probatur possessio capitulariter capta, Rot. *decis.* 17. *de præb. in nou.* Cassad. *decis.* 8. *de caus. possess. & decis* 5. *n.* 3. *de Iurepatr.* Verall. *decis.* 27. *lib.* 1. *in nuuper. & coram Reuerendissimo Domino meo Decano dec.* 215. *n.* 12. *in eius impressis.*

Nec obstare visum fuit, quod pro Scipione adducebatur; scilicet primam possessionem Massobrij capitulariter captam non esse attendendam, nec manutenibilem, cùm illi renuntiauerit; nec etiam secundam postquam renuntiauit, quia non fuit apprehensa capitulariter, & actus illi, quamuis gesti præsentibus Canonicis, non tamen sunt gesti cum scientia eorundem, quod scilicet Massobrius possideret in vim prouisionis Apostolicæ, cùm potuerint credere ipsum continuasse tanquam præsentatum à patrono: quorum & vtramque possessionem Rota credidit validam esse, ac manutenibilem.

Et quoad primam, aduertendum est Massobrium 5 non renuntiasse possessioni reali, & illi, quæ de facto est, vt apparet ex illis verbis; *Renuntiat præsentationi, & institutioni, ac possessioni inde sequutæ, & declarat se velle possidere d. Archipresbyteratum tanquam reseruatum*: vnde non possessioni in totum, & absolutè renontiauit, sed possessioni tanquam ex antecedente

antecedente præsentatione prouenienti, & sic solummodo renuntiauit titulo, & causæ possidendi, quæ causa possidendi est quid diuersum ab ipsa possessione, *l. 3. §. ex pluribus, ff. de acquir. poss.*

6 Et iure merito Massobrius, superueniente sibi nouo titulo, scilicet prouisione Apostolica, potuit continuare possessionem ipsam de facto, mutato solùm primo iure, & titulo possessionis, *l. non solùm §. quod vulgò, ff. de vsucap. l. 3. §. illud, l. qui bona. §. 1. cum ibi not. ff. de acquir. poss.* Rot. apud Achil. *decis. 4. de caus. poss. & propr.* Put. *decis. 165. num. 3. lib. 1. & decis. 441. eod. & in recent. decis. 200. num. 8. p. 1.* Gabr.

7 *cons. 51. num. 1. & 28. lib. 1.* Quæ mutatio ipso Iure statim facta intelligitur, data notitia secundi tituli, etiam absque alia declaratione, iuxta cons. Decij 400. quod sequitur Rota, vt per Achil. *d. decis. 441. lib. 1.* Cresce. *decis. 168. aliàs 5. de rest. spol.* Rot. *decis. 224. num. 2. part. 1. diuers. & decis. 601. num. 3. p. 3. diuers.* Card. Mant. *decis. 71. num. 1.* neque opus erat, vt exiret de possessione, & postea iterum ingrederetur, *ad l. cum nemo, & ibi gl. l. in verb. extrinsecus, C. de acquir. poss.* Put. *d. decis. 441. lib. 1.* & Achil *d.*

8 *decis. 4.* vbi quod hæc opinio est magis æqua, & consona iuribus, & semper seruatur à Rota, vt *in decis. 345. n. 4. & dec. 613. num. 5. part. 1. & dec. 143. num. 5. part. 2. diuers. & in Truden. parochialis 4. Nouembris 1592. coram bon. mem. Card. Pamphil.* o, in quibus fuit reprobatum *cons. 51. lib. 1.* Socin. sen. contrarium sentientis.

9 Et in puncto dixit Baldus *in l. 2. num. 6. vers. sed pone, C. de seru. & aqua.* Quod si falsus Canonicus diu stetit in possessione, & deinde à Papa obtinuit prouisionem, non est necessaria noua apprehensio, & installatio, quia ipso Iure fit quædam connexio ex nouo titulo superueniente, & Baldum sequitur Cranetta *cons. 171. num. 1. vers. secundo pro hac*, & licet *sub num. 19.* declaret Baldi sententiam non procedere, quando ante prouisionem Papæ ius tertio fuerit quæsitum, & Cranettam sequatur Simin. *cons. 100. num. 25.* attamen non applicatur casui nostro hæc limitatio, quia ante prouisionem Apostolicam Massobrij nullum ius erat quæsitum Scipioni; & proptereà si Massobrius retinuit possessionem de facto, mutauitque sibi solummodo ius, & titulum possidendi, adhuc ei manutentio danda est ad statum suæ possessionis, *& querelam*, cum ibi not. *de elect. l. Aquilius*, vbi Castr. *n. 5. ff. de donat.* Cassad. *decis. 14. num. 8. super reg.* & Rota *coram sanct. mem.*

10 *Gregor. XV. dec. 560. num. 1.* In manutentione enim nudum factum, & sola detentio consideratur, Castr. *in d. l. Aquilius, sub num. 5. de donat.* Cephal. *consil. 6. sub num. 5. lib. 1.* Cardin. Seraphin. *decis. 582. num. 3.* Rota *diuers. decis. 50. num. 29. & decis. 64. num. 2. part. 2.*

11 Hæc ue videntur certiora euadere, quia Massobrius sibi prouidit, & conseruauit suam primam possessionem de facto per declarationem, quod volebat possidere ex titulo prouisionis Apostolicæ Archipresbyteratum, quem priùs possidebat ex titulo præsentationis, & in eodem instanti renuntiat, & declarat; & sic renuntiatio est correspectiua ad declarationem: catenus enim renuntiauit, quatenus credidit esse consultum suæ possessioni, & continuationi. Sique hæc declaratio non suffragaretur, renuntiatio quoque ex defectu consensus non operaretur, & consequenter primam possessionem à se non abdicasset Massobrius. Ad dimittendam enim possessionem requiritur animus, *d. l. 3. §. in amittenda*, vbi Alexand. *ff. de acquir. poss.* Cassad. *decis. 4. n. 3. de restit. spoliat.* Vaus. *cons. 114. num. 7. lib. 4.* Rot. apud Achil. *decis. 1. de pens.* & renuntiatio strictè est interpretanda vt minus lædat renuntiantem quàm fieri possit, *l. si domus, ff. de seru. vrb. præd.* Becc. *cons. 111. sub n. 31.* Surd. *cons. 445. num. 22.* & propterea renuntiatio restrictiuè ad præsentationem, & possessionem inde sequutam, non est trahenda ad omnem possessionem, *ad Clement. quod circa, de electione*, Bald. *in l. 2. num. 2. C. de leg.* Roland. *cons. 86. num. 33. lib. 2.* Et hæc duo, scilicet quod quis renuntiet præsentationi, & possessioni inde sequutæ, & quod velit possidere ex prouisione Apostolica, non inuicem repugnant, quia vult insistere in possessione de facto, & tenere primum titulum possessionis. 12 13

Secunda quoque possessio (scilicet postquam renuntiauit) est manutenibilis, quia etiam liberè cedens, & renuntians, licèt dicatur perdere dominium, & possessionem, tamen de Iure, attamen si postea incumbat de facto, & realiter inhæreat possessioni, adhuc ad statum est manutenendus; imò & reintegrandus, si spolietur, Ionoc. *in c. super hoc, de renuntiat.* Caldet *cons. 4. eod. tit.* & sequitur Rota *decis. 1. num. 2. in nouis.* Cassad. *d. decis. 4. de restit. spoliat. num. 1. & 4. vers. credit tamen*, vbi firmat dictum Innocentij pro edere etiam in beneficialibus, si incumbens possessioni de facto habeat titulum præsumptum, vnde multo magis quando habet verum, & canonicum ex prouisione Apostolica, & sequitur Gomez *super reg. de ann. q. 57. in princ.* Paris. *de resign. lib. 1. q. 5. n. 28.* 14

Neque obstat quod renuntiatio Massobrij fuerit in executionem decreti literarum Apostolicarum, in quibus committitur executori, vt Massobrium introducat in possessionem; quia acquisitio nouæ possessionis de manu executoris non contradicit retentioni primæ possessionis naturalis. Et menti Papæ aliquibus ex Dominis satisfactum videbatur, si intelligatur dictum decretum ad cumulandam possessionem possessioni, ad trad. per Cassad. *d. decis. 4. n. 12. & seq. de restit. spol.* Menoch. *de adipisc. rem. 4. q. 43. n. 337. & seq.* Gabr. *concl. 7. n. 6. de acquir. poss.* vbi quòd vtraque possessio de per se est considerabilis. Et demum in hoc summarissimo iudicio retinendæ, attendi debet quod Massobrius fecit, non quod facere debebat. 15

Nec obstat quod Canonici ignorauerint, vel ignorare potuerint huiusmodi mutationem tituli in Massobrio, quoniam, quicquid sit an requiratur talis scientia, &c. ex tot actibus, & ex ipsa facti serie, scientia hæc bene inferri, & præsumi potest, Abb. *in cap. cum Ecclesia, num. 25. de caus. poss.* Rot. *decis. 179. num. 2. p. 1. diuers. & decis. 685. num. 4. p. 1. recent.* Præsertim, quia non agitur de apprehensione de nouo facienda, sed de continuanda possessione, mutato solùm titulo, Inn. *in cap. benè, il 2. n. 6. vers. pro prima, de postul. prælat.* Ripa *in cap. cum Ecclesia Sutrina, n. 64. vers. tertiò declara, de caus. poss. & prop.* & agitur ad effectum manutentionis, quæ datur ad statum, in quo vt dixi, quo casu nec scientia videtur necessaria, iuxta Rot. *decis. 17. n. 7. p. 2. diuers.* à qua non recessit *in recent. d. dec. 685. n. 4. p. 1.* Et in plenario possessorio poterit Massobrius docere de scientia Capituli. 16

His etiam intelligimus non obstare, quod capitulariter non fuerit apprehensa possessio per Massobrium, iuxta *decis. 8.* Cassad. *de claus. poss.* Quoniam si attendimus primam possessionem, illa fuit capitulariter apprehensa, & in mutatione tituli non est opus noua apprehensione, & installatione, vt suprà ex Baldo, & Cranetta dictum est. Si verò actus posteriorea 17

posteriores consideremus tanquam ioduceotes secuodam, & nouam apprehensiooem possessioois, noo autem cootinuatiuè ad primam possessionem capitulariter obrentam, tunc sae est quod Massobrius perierit manuteoeri, & quateous opus sit admitti capitulariter, ipsique Caoonici nulla vrgente rationc denegauetint huiusmodi capitularem receptiooem; hoc enim casu habetur pro capitulariter capta, Rota *coram sanct. mem. Gregor. XV. decis.* 364. *n.* 2. *& in Pisterien. Canonicatus* 16. *Iunij* 1625. *coram Illustriss. D. Cardin. Caualerie, & in Leodien. Canonicatus* 3. *Iulij* 1617. *coram eod.* quas secuta etiam fuit *in Cæsaraugustana eherum* 3. *Iulij* 1623 *coram R.P.D. mee Pireuano.* Et ex actis suprà poodetatis, quæ coram Canonicis capitulariter congregatis gesta sunt, resultat etiam apprehensio capitulariter facta, vt suprà io priocipio dictum fuit. & ita conclusum, &c. Hactcous decisio.

CLAVSVLA CLI.

Si idoneus reperiatur.

1 *Modum potius, quàm conditionem importat clausula.* Si idooeus teperiatur.

2 *Conditionem & formam importat clausula*, Dummodo idoncum tepereris.

3 *Citatio alicuius in examine faciendo non est necessaria, vbi ad Ordinarium est directa clausula*, Si idoneus teperiatut.

4 *Doctor in collatione beneficii, vel receptione ordinum examinandus non est.*

5 *Præsentatus ad parochialem necessariò examinandus est, quia examen est de forma, quamuis notoriè sit dignus, vel famosus Doctor, seu Vicarius Episcopi.*

6 *Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Iure Canonico, & in publica Vniuersitate graduatus, non excusatur ab examine, quando petit prouideri de aliqua Ecclesia parochiali.*

7 *Examinatus, & approbatus semel ad vnum beneficium, non amplius examinatur ad aliud simile.*

8 *Reprobatus semel, & reiectus potest iterum admitti.*

9 *Reiectus non solet admitti ad nouum examen, quando habilitas præsumitur acquisita medio tempore.*

10 *Tempus quindecim mensium esse breue ad effectum, vt probatus alio examine approbationem meruerit.*

1 IMpoitat hæc clausula potius modum, quàm cooditiooem, ita quod cogoitiooem anteire oon oporteat, vt per Cels Vgoo *in tract. claus. tit. de claus. rescriptorum, pag.* 484. *col.* 1. & 2. Caualcan. *Finizana decis.* 22. *sub num.* 6. *p.* 1. Mari. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 39. *n.* 3. Campanil *in diuers. Iuris Canonici, rubr.* 11. *c.* 13. *n.* 88. & 156 Mart. *de claus p.* 1. *claus.* 122. *in vltim impress.* [Non importat conditiooem, sed monitiooem glos. *verb. repererit, in Clem.* 1. *de offic. deleg.* Lap. *alleg* 15. *n.* 7. *vers. non obstat, & alleg.* 60. *num.* 3. Alciat. *de præsumpt reg.* 3 *præs* 3. Pute. *decis.* 256. *lib.* 1. Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *part* 4. *claus.* 604]

2 Verum si dicatur, *Dummodo idoneum repereris*, tūc hæc importabit conditionem, & fomam, quæ propterea omitti non potest, vt tenent Sanch. *de Matr. lib.* 8. *disp.* 34. *n.* 26. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis.* 700. *in* 1. *edit. aliàs resol.* 391 *num.* 1. *in* 2. *edit.* Mooet. *de commat. vltim. volunt. c.* 7. *n.* 138.

3 Vbi est directa hæc clausula ad Ordinatium, non est necessaria citatio alicuius in examine faciendo, vt post Card & Rotam *decis.* 543. *lib.* 2. *quotidianarum,* tradit Mart *de claus. p.* 1. *claus.* 121. *in vlt. impress.* Et de hac materia vide dicta in clausula, *Si inueneris præmissa*, & infrà *claus.* 153.

4 Illud pro coronide huius clausulæ aduertere oportet quod Doctor in collatione beneficij, vel in receptione ordinum examinandus noo est, ex quo notus promoueri potest absque examine, ita gloss. *verb. ignota, in cap. de Petro* 47. *dist.* Rochus *de Iurep. verb. honorificum, n.* 16. *vers. ego crede Suarez ex. men,* Petr. Lesnaud. *in tract. de Doctoribus, p.* 4. *quæst.* 8. Henriq. *in sum. mo, l b.* 10 *c* 18 *in prin.* Ceoed. *ad Decret. collect.* 15 *n.* 3. quos refero ego ipse *de off. & potestate Episcopi p.* 3. *alleg.* 60 *num.* 75.

5 Limita tamen hoc ipsum non procedere in præsentato ad parochialem, in hac enim examen præcisè necessarium est, nec omitti potest, ex eo quod prouisos notoriè sit digous, vt resoluunt Lambert. *de Iurepatron. p.* 1. *lib* 2. *quæst.* 11. *art.* 4. *num.* 5. Rebuff. *de priuil. Scholar. priuil.* 85. *n.* 4 Flam. *de resign. lib.* 8. *q* 9 *n.* 83. *cum seqq.* Cened. *d. col elt.* 15. *n.* 5 Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepiscopalis Neapolitana, decis.* 139. *p.* 1. Vgol. *de off. Episcopi, cap.* 50. §. 6. *n.* 6. & § 10. *n.* 6. Lessius *de Iustitia lib* 2. *cap.* 34. *n.* 82. etiamsi esset famosissimus Doctor, qui cum maximo applausu per plures annos legerit, ex notat. per Fusch *de Visitat. lib.* 2 *cap.* 5. *num.* 10 & etiamsi esset Vicarius ipsius Episcopi, vt tradit Flamio. *d. q.* 9. *num.* 87. Vnde Sacra Congregatio Concilij ita censuit.

6 Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Iure Caoonico, & in publica Vniuersitate graduatus, non excusatur ab examine, quando petit prouideri aliqua Ecclesia parochiali; quam decisionem referuot Zerola *in praxi Episcopali, p.* 2. *verb. Doctor.* §. 1. Piasec. *in simili praxi, p.* 2 *cap* 5. *num.* 17 *vers. Doctor.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell gloss.* 4 *num.* 90 Prosper de Augustino *in addit ad Quarant. in summa Bullarij, verb beneficiorum parochialium collatio, q.* 1 Nic. Garc. *de benef p* 9. *c.* 2. *n.* 103.

7 Semel examinatus, & approbatus ad vnum beneficium simplex, non amplius examinatur ad aliud simile. Idem est si semel sit approbatus ad Canonicatum, vel dignitatem io Collegiata, non amplius examinatur ad similem Canonicatum, vel dignitatem in alia Collegiata: sic semel approbatos ad Curatum, vel Canonicatum, aut dignitatem io Cathedrali, non vltrà examinatur ad simile, vel similem; ita seruari in Curia referunt Gonzal *d. gloss.* 4. *n.* 84. & Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis* 419. *in prima impress. aliàs resol* 756 *in* 2 *impress.* quod intellige iuxta resoluta per Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici, rubr.* 4 *cap.* 4. *num.* 8 *prope finem*, & per meipsum *d. alleg.* 60 *num.* 89. & 90.

8 Vtrùm autem semel reprobatus, & reiectus possit iterum admitti? Respondeo quod sic, nouum enim examen est optimus modus probandi scientiam examinari, aliàs reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatum; ita Rota *decis.* 8. *de probat. in nou. & decis.* 18 *n* 14. *de concess. præbenda, etiam in nouis,* Greg *decis.* 527. *n.* 2. & *decis.* 358. *num.* 2 & fuit dictum *in Calagur. de Mensa* 15. *Iunij* 1612. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano.*

9 Nec subsistit obiectum, quod huiusmodi reiectus post reprobationem potuerit doctus euadere, ita vt habilitas præsumatur acquisita medio tempore, quo casu reiectus noo solet admitti ad nouum examen.

examen, vt *in decis.505.n.4.p.2.recent.* & *in Calagur. beneficij de Cernera* 8. *Febr.* 1591 *coram Penia,* & *in Paduana coadiutoria* 9. *Nouembris* 1623. *coram D. Merlino;* quia respondetur, allegatam præsumptionem excludi ex breuitate temporis quatuor mensium, vel circa, Greg *decis.517.n.3.* & *decis.538.n.* 4. Ex quibus decisionibus Rota censuit, tempus quindecim mensium esse breue ad effectum, vt reprobatus in examine, possit medio tempore ita eruditus fieri, vt postea in alio examine approbationem mereretur, vt fuit dictum *in Nepesina Canonicatus* 25. *Februarij* 1625. *coram D. Merlino.*

CLAVSVLA CLII.

Si in euidentem Ecclesiæ vtilitatem fiat, &c.

1 *Clausula,* Si in euidentem, &c. *dicitur de stylo apponi solita in literis,* Si in euidentem, &c.

2 *Clausula,* Si in euidentem, &c *nihil aliud innuere videtur, nisi quatenus in Ecclesia vtilitatem gesta tendant, auctoritate Apost. Iudices, quibus litteræ Apost. diriguntur, confirment, sin secus, infirment.*

3 *Gratiam totam restringit, & modificat rescriptum,* Si in euidentem, &c.

4 *Alienatio si cedat in euidentem vtilitatem, non suspendit gratiam.*

5 *Vtilitas Ecclesiæ, & quod sit euidens, ad gratiam iustificandam probanda est.*

6 *Alienationes quando dicantur fieri in vtilitatem Ecclesiæ remissiuè.*

7 *Vtilitas Ecclesiæ an adsit in alienatione, si quis cognoscere velit, non est considerandum tempus breue, sed anterius, & posterius.*

8 *Contractus an sit vtilis, & damnosus Ecclesiæ, vt videatur, inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus.*

9 *Euidens vtilitas quæ dicatur, ostenditur.*

10 *Subreptio in gratia,* Si in euidentem, &c. *quando attendatur.*

11 *Vtilitas Ecclesiæ non probatur ex delegatorum assertione, nisi adsint separata documenta.*

1 HÆc clausula dicitur de stylo apponi solita in literis, *Si in euidentem,* vt censuit Rota *in Ferrarien. bonorum* 15. *Iunij* 1615. *coram Vbaldo,* impressa
2 per Farinac. *decis.730.num.3.in fin.p.* 2. *recent.* Et nihil aliud innuere videtur, nisi quatenus in Ecclesiæ vtilitatem gesta tendant, auctoritate Apost Iudices, quibus literæ Apost. diriguntur confirment; sin secus, infirment, ad text *in cap. sine except.* & *cap. terrulas* 12.q.1. Marches. *de Commiss.p.* 1. *pag.* 57.*n.*34. *in vlt. impress.* vbi *num.*35. et Rodoan. *de rebus Eccl. non alien. rub. de causa cognita, num* 56. & aliis subdit, hanc clausolam conditionem facere. [Fontanel. *de pact. nupt clausul.*4 *gloss.* 8 *part* 1.*n.*92]

Restringit hæc clausula, & modificat totam gra-
3 tiam, vt fuit dictum *in Romana domus in Burgo* 30. *Octobris* 1389. *coram Card. Mantica, inter eius decisiones impressas decis.*101. & *in Lucana nullitatis alienationis bonorum* 27. *Iunij* 1605. *coram Card. Blanchetto,* impressa per Marches. *de Commiss part.* 1. *pag.* 110. *num* 2. At verò cùm respiciat tempus initi con-
4 tractus, si alienatio cedat in euidentem vtilitatem, non suspendit gratiam, *l. cùm ad præsens. ff si certum petatur,* & fuit resolutum *in Romana rescissionis contractus* 4. *Iunij* 1570. *coram Card Blanchetto,* impressa per Marches. *d. Commiss. d p.*1.*pag.*99.*n.*7.

Duo igitur ad gratiam iustificandam probanda 5
sunt, vtilitas scilicet Ecclesiæ, & quod sit euidens, quæ arbitrio Iudicis relinquenda sunt, ex latè traditis per Rodoan. *in tract. de rebus Ecclesiæ non alien. q.* 20. *de caus. vtilitatis, n.*54.

In vtilitatem Ecclesiæ an dicantur fieri aliena- 6
tiones, vide Fr. Emman. *quæst Regul tom.*1. *q* 27. *art.* 8. & memetipsum *de officio, & potest. Episcopi, p.*3. *alleg.*95.

Ad dignoscendum, an adsit Ecclesiæ vtilitas in 7
tali alienatione, non est considerandum tempus breue, sed anterius, & posterius per aliquot annos, Afflict. *decis.*316.*n.*17. Rota *decis.* 65. *num.*13 & 20. *p.* 2. *diuers.* sequendo theoricam Bart. *in l. pretia rerum, n.*3. *ff. ad leg Falcid.* Imò, vt quidam asserunt, sufficit, quod vtilitas adsit ab initio, nec attenditur quod postea accidit, Calder. *cons.*5. *de rerum permut.* Alciat. *cons* 37.*num.*5. Monald. *cons* 117. *n.* 3. & fuit dictum *in Florentina bonorum* 7. *Maij* 1591. *coram Card. Pamphilio,* quam refert cum aliis Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. resol.* 14 *n.*3. Quia, vt vi- 8
deatur, an contractus sit vtilis, vel damnosus Ecclesiæ, inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus, Rebuff *in compendio alienat. num.* 73. *in fin.* Surd. *de aliment. tit* 8. *priuil* 56 *n* - 8. & *tit.*9.*q.*11. *n.* 10. Marc Anton. Genuen. *in pract. Archiep. Neapol. cap* 89.*n.*3. Quarant. *in sum. Bullarij, verb. alienatio rerum Ecclesiæ, n.*12.

Vnde huic clausulæ non remanet satisfactum 9
propter solam Ecclesiæ vtilitatem, nisi sit euidens, quæ talis dicitur, quando ita clarè, & manifestè apparet, vt de ea dubitari non possit, quin sit magis profutura Ecclesiæ, *cap. sine exceptione* 12. *quæst.* 1. Rebuff *num* 97. & 92 idem Rebuff. *cons.* 111. *n.* 8. & *cons.*112 *num.*13 Redoan *d. quæst.* 20 *sub num.* 81. Mandos. *in praxi Signaturæ gratiæ, Si in euidentem, in princip. vers. hac verba,* Menoch. 1. *addit ad lib* 2. *de arbitr. casu* 172.*num* 22. Borgn. Caualcan *decis.* 45. *num.*34. & *seq.* Quarant. *d num* 12. *in princip.* Aloys. Ricc. *in d. praxi rerum fori Ecclesiast. in prælud. à princip.*

Hinc etiam in gratia, *Si in euidentem,* non atten- 10
ditur subreptio quando non est circa vtilitatem, sed quando respicit vtilitatem; quia tunc gratia vitiatur, Menoch. *consil.*122. *vol.* 2 Aloys. Ricc. *d. praxi, resolut.* 14. *numero* 5. vbi refert ita resolutum *in vna Romana domus* 2. *Decembris* 1588. *coram Eubalo.*

Requiritur autem quod in actis coram Iudici- 11
bus delegatis constet de vtilitate Ecclesiæ, quæ non aliàs ex delegatorum assertione probatur; minúsve assertio præfata conualidat, nisi adsint separata documenta, ac de præcedenti appareat probatione, *cap.* 1. *vbi dominia,* & Franc. *de rebus Ecclesiæ non alien.* Socin. *cons.*52. *n.* 5. & 11, *vol.*4 Dec. *cons.* 142. *n.*80. Marches. *de Commiss. d.p.*1.*pag.* 55 *n.* 49. vbi *n.* 51. ex Iodoc Damhoud. *in tract. subhastat. cap.* 1. *n.* 2. subdit quod nec Papæ assertioni quod vtilis sit alienatio, credendum est.

CLAVSVLA CLIII.

Si inueneris præmissa, &c.

1 *Citationem partis requirit clausula,* Si inueneris præmissa, &c.

2 *Nisi*

2 *Niſi addantur verba illa*, per ſummariam informationem.

3 *Commiſſarius vigore clauſulæ*, Si inueneris præmiſſa, &c. *in re modica non tenetur partes citare ſecus in graui.*

4 *Gratiam conditionalem facit clauſula*, Si præmiſſa repereris eſſe vera, &c.

5 *Commiſſarius in vim clauſulæ*, Si præmiſſa repereris, &c. *ſi non conſtito ſibi citatis partibus de veritate diſpenſet, aut exequatur, talis diſpenſatio, ſeu executio eſt nulla.*

1 HAnc clauſulam requirere partis citationem, nulla ferè dubitatio eſt, id enim tenet Rota *deciſ.* 14. *de dolo, & contum in antiq.* poſt Ioannem Andr. *in Clem. Iudices, de Offic. deleg.* ſubditque, ita ſeruate Cancellariam, & Rotam DD. Auditorum; ita etiam tenet eadem Rot. *deciſ.* 12. *n.* 10. *circa med. de officio deleg. in nouis*, & *ibi* Papaz. *in addit.* & Felin. *in cap.* 2. *n.* 6. *de reſcript.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 7. *n.* 138. quamuis Lap. *alleg.* 60. *num.* 2. & 3. dicat hanc clauſulam, *Si inueneris, &c.* in reſcriptis appoſitam non importare conditionem, ſed monitionem quamdam, ac præceptum examinandæ veritatis, prout eam refert Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 25. Theodof. de Rubeia *in ſingul. Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 744. *n.* 1.

2 Primò ſupradictam principalem reſolutionem limita, niſi addantur ea verba, *per ſummariam informationem*, tunc enim poteſt Commiſſarius citare, vt ſumat informationem, non tamen tenetur; nec poteſt dare parti nomina teſtium, Rota *deciſ.* 13. *de dolo, & contum. in antiq.* Monet. *d. n.* 138. *verſ. id autem limitandum.*

3 Secundò limita, vt ſi agatur de re modica, non teneatur talis Commiſſarius partes citare, ſecus in re graui, Rota *deciſ.* 16. *de dolo, & contum. in antiq.* Mart. *d. clauſ. p.* 1. *clauſ.* 156. *n.* 3. *in vlt. impreſſ.* Monet. *d. num.* 138. *verſ.* 2. vbi pariter limitat, quando certus ei modus informationis ſumendæ à committente præſcribitur, vt quod inſpectis literis commiſſum negotium exequatur, prout eſt caſus *in cap.* 2. *verſ. verùm quoniam, de reſcript.*

4 Aliquando hæc clauſula concipitur ſub aliis verbis, videlicet, *Si præmiſſa repereris eſſe vera, &c.* quæ conditionalis eſt, facitque gratiam conditionalem, Felin. *in cap. ſi conſtiterit, n.* 5. *de conſtitut.* ideóque gratia cum illius inſertione conceſſa requirit veram & exactam narratorum probationem, vt dictum fuit *in Caſalen. ſeu nullius præpoſituræ* 21. *Aprilis* 1597. *coram Giptio*, vbi etiam habetur deciſionem Ægidij 113. cum concordantibus, aſſerentem pro verificatione narratorum ſufficere leuiores probationes, ac minus plenas, procedere in iis, in quibus intentio Papæ concedentis principaliter non defraudatur.

5 Amplia ita hanc clauſulam, *Si præmiſſa repereris, &c.* facere gratiam conditionalem, vt ſi Commiſſarius non conſtito ſibi citatis partis de veritate, diſpenſet, aut exequatur, talis diſpenſatio, ſeu executio ſit nulla, quantumuis preces ſint in ſe veræ, vt per Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 33. *n.* 3. & 4. *lib.* 8. *diſput.* 34. *n.* 26. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 7. *num.* 138. *poſt med.* obſeruantes, hoc eſſe intelligendum, niſi ſubijciatur clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*; nam tunc ſufficeret quod ſe extraiudicialiter informet, certiorque fiat de veritate precum.

6 Supradicta clauſula, *Si inueneris, &c.* & alia ſubſequens, *Si repereris, &c.* an differant? vide Mart. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 156. *in vlt. impreſſ.*

Auguſt. Barboſæ de Clauſul.

CLAVSVLA CLIV.

Si ita eſt.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſula*, Si ita eſt, *de Iure tacitè ſubintelligitur in quocumque reſcripto.*

3 *Iuriſdictionem, vel executionem conditionalem tribuit clauſula*, Si ita eſt.

4 *Verba*, Si ita eſt, diſpenſetis, *inducunt formam, & ſolemnitatem.*

5 *Clauſula*, Si ita eſt, *non procedit in iis, quæ præſumuntur à Iure.*

6 *Gratiam conditionalem facit clauſula*, Si ita eſt, *& oſtendit Papam de narratis notitiam habuiſſe.*

7 *Reſcriptum conditionale non reddit clauſula*, Si ita eſt, *quando gratia eſt de præſenti.*

8 *Cauſæ cognitionem, & partis citationem non importat hæc clauſula*, Si ita eſt, *cuius contrarium verius.*

9 *Conditionem non ita facit clauſula*, Si ita eſt, *in reſcriptis poſita, vt ſuſpendat Iuriſdictionem Commiſſarij, vſque ad eius verificationem, ſed ſolùm ipſum Commiſſarium, ſeu exequutorem mixtum reddit.*

10 *Iuſtificationem contentorum in diſpenſatione requirit clauſula*, Si ita eſt, *in diſpenſatione poſita.*

11 *Clauſ.* Si ita eſſe compereris, &c. *dicitur conditionalis, appoſita in gratia debet in primis iuſtificari.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Mart. *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 141. aliàs 157. *in vlt. impreſſ.* Mart. Antonio. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 58. *n.* 2. 3. & 4. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 7. *n.* 126. *cum ſeqq.* vbi *n.* 128. ſubdit quòd idem importat quod clauſula illa, *Veris exiſtentibus narratis*, & clauſula, *Si precis veritate nitantur.* Theod. de Rub. *in ſing. Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 92. & 745. 1

Hæc clauſula tacitè de Iure ſubintelligitur in quocumque reſcripto, *l. fin. in princip. C. de diuerſ. reſcript. cap.* 2. *de reſcript.* vbi Rip. *n.* 19. Socin. *conſ.* 164. *n.* 6. *lib.* 2. & ideo ſemper apponitur ab expeditoribus, quando gratia eſt in forma commiſſaria, vt fuit dictum in *Portugalen. diſmembrationis* 13. *Iunij* 1601. *coram Iuſto*, quam refert Mart. *d. clauſ.* 157. *n.* 3. Theod. de Rub. *clauſ.* 745. *n.* 5. vbi *n.* 10. quòd ſolet apponi in literis gratiæ, & ſi non apponatur, tacitè ineſt. 2

Iuriſdictionem, vel executionem conditionalem tribuit, vt per Abb. *conſ.* 96. incip. *Cùm in aures, col.* 4. *verſ. item ſi bene conſideret, lib.* 1. Marcheſ. *de commiſſ. p.* 1. *pag.* 122. *n.* 78. *in vlt. impreſſ.* Garc. Girond. *de privileg. ſeu exemption. explicatione, n.* 1159. vbi *n.* 1158. dicit, quòd verba, *Si ita eſt, diſpenſetis*, inducunt formam, & ſolemnitatem non leuem, Seraph. *deciſ.* 989. *n.* 1. Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom.* 1. *litt. C. concl.* 367. *n.* 12. vbi *n.* 13. ſubdit, vt hæc clauſula non procedat in iis, quæ præſumuntur à Iure, quia non requiritur, quod verificetur, prout ſi mandatur, aliquem vti virum probum admitti, & in reſcripto dicitur, *Si ita eſt, admittas*, quia ſufficit præſumptio Iuris. 3 4 5

Vnde gratiam facere conditionalem, & oſtendere Papam de narratis notitiam non habuiſſe, cenſuit Rota apud Seraphin. *d. deciſ.* 989. *num.* 1. quem refert Monet. *d. cap.* 7. *num.* 129. tradit Mart. *dict. clauſ.* 157. *n.* 1. & poſt Vetall. *deciſ.* 125. *num.* 2. *part.* 1. 6

asserit Marches. *de Commiss. d. part. 1. pag. 322. num. 78.*
7 noo reddere tamen rescriptum conditiooale, quan-
do gratia est de præseoti, idem firmat Staph. *decis.*
775. num. 5.
8 Noo importare hanc clausulam causæ cognitio-
oem, nec partis citationem, seu vocationem, tenent
Lap. *alleg. 60. num. 1.* Card. *in Clem. 1. num. 17. de offic.*
deleg. Marescot. *var. lib. 2. cap. 1. num. 158. cum duobus*
seqq. Verùm eootrarium tanquam probabilius se-
quuntur Felin. *in cap. vlt. num. 32. de præsumpt.* Rot.
decis. 12. de offic. deleg. in nouis, Sanchez *de Matrim.*
lib. 8. disput. 34. n. 26. Monet. *de commut. vltim. volunt.*
9 *cap. 7. num. 131.* vbi subdit, hanc clausulam in rescri-
ptis positam non ita conditionalem facere, vt sus-
pendat Iurisdictionem Commissarij vsque ad eius
verificationem, sed solùm ipsum Commissarium,
seu exequutorem mixtum reddere. Sub distinctio-
ne tamen rem compooit Marches. *de Commiss. d. p. 1.*
pag. 322. num. 81. dicens, aut adest partis, vel testis
interesse, aut cessat; primo casu requiri citationem
credit, in secondo verò minimè. Rota *decis. 27.*
num. 6. p. 2. in posthum. Farin. vbi quòd requirit cau-
sæ cognitiooem, sed quòd sufficit extraiudicialis
ioformatio.
10 Et hanc clausulam in dispensatione appositam
requirere iustificationem contentorum in dispeo-
satione, fuit dictum *in Barcinonen. matrimonij 15.*
Martij 1604. coram Penia, impressa per Fario. *decis.*
71. n. 4. p. 1. recent.
11 Claus. *Si ita esse compereris, &c.* dicitur condi-
tionalis, & apposita in gratia debet in primis iusti-
ficari. Rot. *decis. 155. n. 1. part. 1. in posthum. Farin.*

Clavsvla CLV.

Si videbatur.

IMportat hæc clausula arbitrium boni viri, *l. fidei-commissaria libertas, la 2. ff. de fideicom. libert. l. fidei-commissa 11. §. quamquam. ff. de legatis 3.* cum aliis allegatis *in Comen. habitus 14. Maij 1607. coram Iusto*, latè Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 7. num. 142. cum seqq.* Et de verbis, seo simili clausula. *Vt tibi videbitur*, quòd importet boni viri arbitrium, latè probant Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 8. n. 2.* Goozal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 112. & seq.* & idipsum de verbis, *Facias quod tibi videbitur expedire*, tradit idem Menoch. *d. quæst. 8. num. 5.* & de illis, *Si bonum, aut iustum tibi videbitur, num. 6.* de iis verò, *Si tibi placuerit, n. 7. & 9.* & de illis, *Si tibi probetur, n. 8.* refert Monet. *d. num. 143.*

Clavsvla CLVI.

Sine aliqua exceptione, &c.

1 *Exceptionem omnem, & defensionem excludit clausula*, Sine aliqua exceptione, &c.
2 *Exceptiones legitimas non tollit clausula*, Sioe aliqua exceptione, &c.
3 *Exceptiones friuolæ, non autem rationabiles per clausulam*, Sine aliqua exceptione, &c. *videntur repulsæ.*
4 *Exceptiones omnes quando tolluntur in statutis, aut constitutionibus, tunc non solùm friuolæ, sed etiam legitimæ sublatæ dicuntur.*
5 *Exceptiones, quæ resultant ex eadem scriptura, vbi clausula*, Sine aliqua exceptione, &c. *est scripta, non censentur sub illa comprehensæ, etiamsi altiorem indaginem requirerent.*
6 *Exceptiones ortas ex ipsomet instrumento, & ex eodem fonte, opponere potest debitor, etiamsi promisisset soluere*, omni molestia, & exceptione remota.
7 *Exceptiones prouenientes ex natura rei, non censentur comprehensæ sub clausula*, Sioe aliqua exceptione, &c.
8 *Subreptionis exceptionibus nunquam renunciatum censetur, licèt Princeps id mandet.*
9 *Exceptiones non apponendas si pars apponeret, & discuti patiatur super qualitatibus, & releuantia illarum, tunc faciunt præiudicium etiam stante clausula*, Sine aliqua exceptiooe, &c. *ac si nihil fuisset promissum.*
10 *Appellatio per clausulam*, Sine aliqua exceptione, &c. *quemadmodum, & per quascumque clausulas generales, quod videtur exclusa, ostenditur.*

OMoem exceptionem, & defeosionem exclu- 1
dit hæc clausula, *l. Thais. §. Stichus seruus, ff. de*
fideicom. libert. Bettazol. *de claus. instrum. claus. 22*
gloss. 1.
Non tollit legitimas exceptiooes, vt ex text. *in* 2
cap. ex parte 2. de offic. deleg. ootat Rebuff. *in compend.*
alien. num. 46. vode si est factum, io quo cadere po- 3
test exceptio rationabilis in dubio per rescriptum,
vbi est posita hæc clausula, vel illa, *Nulla exceptione*
obstante, friuolæ exceptiones videntur repulsæ, non
autem rationabiles, gloss. *in d. cap. ex parte*, Vital. de
Camban. *in tract. claus. pag. 16. col. 1. num. 2.* Cels. Vgo
in simili tract. pag. 490. col. 1. Bettazol. *vbi suprà*, & fuit
dictum *in Asten. fructuum 27. Martij 1613. coram*
Illustrissimo Patriarcha Manzanedo. In statutis verò, 4
aut constitutiooibus, quando tolluntur omnes ex-
ceptiones, tunc oon solùm friuolæ, sed etiam legi-
timæ sublatæ dicuntur, & præcipuè si condita fue-
rint ab habeotibus merum & mixtum imperium;
ita Mynsing. *tom. 2. obseru. 10. n. 3.* Carol. de Grassis *de*
except. except. 1. cum seqq.
Sub hac clausula ooo censentur comprehensæ 5
illæ exceptiooes, quæ resultant ex eadem scriptura,
vbi clausula hæc est scripta, Alex. *cons. 119. num. 2.*
vol. 1. Bursat. *cons. 234. num. 1. vol. 3.* Surd. *cons. 246.*
num. 24. vol. 2. Ioan. Bapt. Costa *in tract. de clausulis*
conuent. claus. 102. num. 6. & de obligatione Camerali
tradit Galles. *ad 4. partem forma quæst. 1. num. 8.* & fuit
dictum *in Mediolanen. pecuniaria 16. Martij 1592.*
coram Giptio, etiamsi altiorem indaginem requireret
talis exceptio, ex instrumento resultans, vt per
Cassad. *decis. 10. de rescript. n. 1. & 2.* Sarnen. *in com-*
pendio vtriusque Signaturæ, n. 3. & seq. Rot. *decis. 649.*
num. 3. lib. 3. part. 3. diuers. & fuit tentum *in vna Reca-*
naten. transactionis 27. Nouembris 1592. coram Giptio,
impressa per Zach. *post tract. de obligat. Camerali de-*
cis. 8. & in Asculana, seu Ripana pecuniaria 15. Mar-
tij 1606. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano,
impressa per eundem Zachiam *decis. 14. num. 2. & in*
Romana responsionis 11. Ianuarij 1597. coram Corduba,
pariter impressa apud eundem Zach. *decis. 42. num. 7.*
quam quidem exceptiooem, quæ ortum habet ex 6
ipsomet instrumento, & ex eodem foote, oppooere
potest debitor, etiamsi promisisset soluere, *omni mo-*
lestia, & exceptione remota, cuius naturæ exceptiones
sunt, *rei non traditæ, pretij non soluti, & adimplementi*
non facti. Exemplum est io locatore, vel venditore

ageote

Digitized by Google

agente ad precium rei locatæ, vel venditæ vigore instrumenti locationis, vel venditionis, cui ea forma statuti non posset apponi aliqua exceptio, poterunt eo non obstante emptor, vel conductor opponere, *non habui rem venditam, non potui vti locata*, Alex. *conf.119. num.1 vol.2.* Turret. *conf.49. num.34. col.2.* latè Carol.de Grassis *in tract. de except.except. 13.n.1.3.& 7.*

7 Sic etiam sub hac clausula non censentur comprehensæ exceptiones prouenientes ex natura rei, Bald.*in auth. præsente. C. de fideiuss.* Felin. *in cap. ex parte, il 2. in 10. limitat.* & *ibi* Dec. *num. 57. de offic. deleg.* Rota *in Lauretana pradij, seu pecuniaria 15.*
8 *Aprilis* 1593. *coram Giptio*; nec exceptiones subreptionis, quibus nunquam renuntiatum censetur, licèt Princeps id mandet, vt per Cæpol. *in specie, conf.64.col.7.vers.plus etiam dico*, Grauet. *de antiquit. tempor p.4.§ transeo,num.123.*

9 Verùm si apponantur exceptiones non apponendæ, & pars taceat, ac non contradicat, sed solùm discuti patiatur super qualitatibus, & releuantia illatum, tunc faciunt præiudicium, ac si nihil fuisset promissum, ac essent de Iure admittendæ; ita Innocent,*in cap cùm Bertoldus,n 4. in fin.de sent. & re indicat.* Alex *conf.77.n.13.vol.2.* Cap. *alleg.25.* incip. *An minor certificatus, vers. ad quartum*, Galles. *de oblig. Camer.ad 4.partem forma,quæst.4 in princ.* Tiber. Salust.*lib.1.cap 14 sub n.3. vers.imò in executiuis*, Anton. Corn.*de absolut.iuram part.1 quæst.23. n.8. vers. & ita nominatim*, Rota *in Aurien. parochialis* 11. *Decembris 1609.coram Card.Marquemontio.*

10 Et quod per hanc clausulam, quemadmodum & per quascumque clausulas generales videatur exclusa appellatio,sentit Rugincl. *de appellat.* §.9.*gloss.2. cap.vnic.num 18.cum seqq.* Turret *conf.86.n.20.vol.2.* quos refert Ioan.Bapt.Costa *d.claus.*102.*n.8.*

Clavsvla CLVII.

Sine præiudicio, &c.

1 *Clausula*, Sine præiudicio, &c. *subintelligitur in omnibus concessionibus, quando potest stare cum principali dispositione.*
2 *Gratia in qualibet Papæ semper intelligitur clausula*, Sine præiudicio.
3 *Principis gratia semper intelligitur sine alterius iniuria.*
4 *Rescripto in quolibet semper intelligitur clausula*, Sine præiudicio alieni iuris.
5 *Clausula*, Sine præiudicio, &c. *sempr intelligi debet de alio præiudicio,quàm expresso.*
6 *Clausula*, Sine præiudicio, &c. *operatur tantùm super non expressis in eodem contractu.*
7 *Ius illius præseruat clausula*, Sine præiudicio, &c. *ad cuius fauorem apposita est.*
8 *Actum conditionalem reddit clausula*, Sine præiudicio, &c. *si, & quatenus præiudicium ex actu alicui inferatur, & intelligitur de conditione resolutiua, & non suspensiua.*
9 *Possessio data sub conditione resolutiua censetur purè data.*
10 *Depositum conditionale non dicitur ex eo, quod factum fuerat cum clausula*, Sine præiudicio, &c.
11 *Clausula*, Sine præiudicio, &c. *an præseruet ius tam in petitorio, quàm in possessorio, referuntur duæ sententiæ, & n.12.*
Augusti. Barbosæ de Clausul.
13 *Possessionem alterius plenam præseruat solùm clausula*, Sine præiudicio, &c.
14 *Clausula*, Sine præiudicio, &c. *posita in concessione, quæ est incompatibilis cum dispositione, vel dispositionem vitiat, vel vitiatur à dispositione.*
15 *Ciuilitatis & immunitatis in Breui Apost. inserta clausula*, Sine præiudicio, &c. *ad solam ciuilitatem refertur.*
16 *Iurisdictionem Iudicis ad quem non tollit in commissione clausula*, Sine præiudicio, &c.
17 *Exequutorem mixtum facit clausula*, Sine præiudicio iurium alterius.
18 *Claus.* Sine præiudicio quotumcumque suorum iurium, *habet vim præseruationis, etiam in minimis.*
19 *Claus.* Sine præiudicio alicuius, &c. *requirit causæ cognitionem.*

Svbintelligitur hæc clausula in omnibus conces- 1
sionibus, quando potest stare cum principali
dispositione, Seraphio. *decis.398.num.* 18. Menoch
conf.1033.num.11.

Et sic in qualibet gratia Papæ, Sarneo. *in reg. de* 2
iure quæsito non tollendo, quæst 1 in princ. & fuit dictum
in Pampilonen. sepultura 10. *Nouembris* 1608. *coram*
Greger. XV. inter eius decisiones impressas, decis 383.
n.2. quæ etiam reperitur impressa per Farinac. *decis.*
226.n.1.p.2.recent. Principis enim gratia semper in- 3
telligitur sine alterius iniuria,*l.2. § si quis à Principe.*
ff.ne quid in loco publ.cap.super eo, de officio deleg. Dec.
conf.15.n 4.

Et in quolibet rescripto, prout signanter de clau- 4
sula, *Sine præiudicio iuris alieni*, agentes concludunt,
Rot.*decis.21.n.5. de præbend. & in Burgen. de Arroyo,*
vlt.Ianuarij 1594.*coram Litta.*

Semper tamen intelligi debet de alio præiudicio 5
quàm expresso, vt per Old.ad *conf 330 in fine*, Paris.
conf.70.num.12. lib.1. Gabr. *conf.151. num.29. & seq.*
lib.1. Theodos. de Rub. *d. claus.754. num 9.* Vetall.
decis.7.in fin.de iurepatron. Honded. *conf.86. num.47.*
tom.2. Stephan.Gratian.*disc̃ept. forens. cap.867. n.19.*
Cæsar.Argel. *de contradict legitimo,q.12. n 9.* Rebuff.
in praxi benef in forma non prouis. in verb. dummodò,
num.6. Cened.*post lib. practic.quæst.sing.100. num 3.*
& dictum fuit *in Toletana admissionis 17. Iunij* 1609. 6
coram Pamphilio, impressa per Farinac. *decis.192.n.6.*
p.1. ac proinde operatur tantùm super non expressis 7
in eodem contractu, vt per Rebuff. *in praxi tit. de*
erect.in Collect.ad fin. Mandos. *conf.10. n.14.* Matt. *de*
clausul.p.1.claus.157. num 3. & 9.in vlt. impress. Rota
decis.720.n.8.p.1. in posth. Farin. aliàs *p.3. recent.* vbi
quòd non extenditur ad expressa.

Præseruat ius illius, ad cuius fauorem clausula 8
hæc apposita est, Pute. *decis. 191. num. 17. lib. 1. in*
correctis, vbi ait, quod ista clausula nihil noui concedit, sed ius, siue bonum, siue malum, prout antea erat, dimittit, & *decis.113. lib.2.* Mat.ad *claus.157. num. 1.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect. 833. in princip. & collect. 1243.* Vetall. *decis. 119. part. 1.* Seraph. *decis. 144. num. 6.* & fuit dictum *in Regien. feudi de Tobilis 24. Nouembris* 1586. *coram Cardin. Pamphilio, & in Mediolanen.* 8. *Iunij* 1612. *coram Reuerendissimo D. Pamphilio inn.* impressa per Farinac. *decis.419. num 3. part.1. recent.* Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom. 2. part. 4. claus. 754. num. 2. cum seqq.*

Reddit actum conditionalem, si, & quatenus præ 9
iudicium ex actu alicui inferatur, Pereg. *de fideicom.*

num. 47. *sub num.* 29. *vers. ideo*, Marta *d. claus.* 157. *num.* 2. Marescot. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 137. *n.* 2. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 980. *num.* 8. quòd tamen est intelligendum de conditione non suspensiua, sed resolutiua, hoc est, quod constito de alterius præiudicio, & iure, actus resoluatur, interim autem actus gestus cum dicta conditione habetur pro puro, Pereg. *d. art.* 47. *sub num.* 29. *vers. intellige*, Honded. *cons.* 86. *num.* 44. *tom.* 1. Seraphin. *decis.* 877. *n.* 2. & 3. vbi dicit, quòd possessio data cum dicta conditione, censetur purè data, quandiu non apparet alium habere potiora iura, ex adductis *in Ferrarien. bonorum* 16. *Iuny* 1613. *coram Reuerendissimo D. meo Pamphilio*, impressa per Farin. *decis.* 513. *sub num.* 3. *part.* 1. *recent.* Theodos. de Rubeis *d. claus.* 754. *num.* 6. & *claus* 96. §. 2.

10 Vnde conditionale depositum non dici ex eo, quod factum fuerit cum hac clausula, censuit Rot. *coram Gregor. XV decis.* 324. *n.* 3.

11 Vtrùm autem hæc clausula præseruet ius tam in petitorio, quàm in possessorio, quæstio est dubia, in qua vna sententia tenet in vtroque ius præseruare, quam tuentur Peregrin. *d. art.* 47. *num* 29. & *art.* 48. *sub num.* 36. & *cons.* 2. *sub num.* 63. *vers. & in summa, lib.* 2. Marescot. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 55. *n.* 31. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 867. *num.* 35. & sæpe in Rota ita fuit resolutum, & signanter *decis.* 1013. *part.* 3. *lib.* 3. *diuers.* & *coram Seraph. decis.* 403. *num.* 1. & 2. & *in Romana domus de Cardelis* 17. *May* 1609. *corum Card. Canalerio*, & *in S. Seuerini bonorum* 1611. *coram Card. Sacrato*, vbi dicitur, quòd stante tali clausula, vel censetur reseruata possessio alterius, vel quatenus id verificari non possit; vitiabitur possessio alteri data cum dicta clausula, & fuit etiam dictum *in vna ciuitatis Castelli* 13. *Iuly* 1617. *coram Vbaldo*, vbi dicitur non censeri præiudicatum iuri alterius quoad possessionem, nec etiam ad effectum manutentionis, & quod præseruat iura tam in petitorio, quàm in possessorio.

12 Altera sententia tenet, non præseruare nisi iura in petitorio, & fuit non semel tentum in Rota coram Mantic. *decis.* 351. & coram Seraphino *decis.* 756. *num.* 2. & *in Romana census* 13. *May* 1608. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, & *in alia Romana census* 14. *Nouemb. eiusdem anni* 1608. *coram Cardinale Marquemontio.* Quæ quidem contrariæ opiniones facilè concordari possunt, si primam intelligamus, quando versamur in actu facto à Iudice, veluti quando Iudex dat immissionem cum hac clausula: secundam verò, quando versamur in actu possessurio voluntariè facto ab eademmet parte.

13 Hanc clausulam præseruare solùm possessionem alterius plenam, tenent Cæs. de Graffis *decis.* 3. *n.* 3. & 4. & *de verb. signif.* Honded. *cons.* 86. *num.* 52. *tom.* 2. Rota *d. decis.* 513. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* & fuit dictum *in Romana domus de Cardelis* 1. *Decemb.* 1617. *coram Cardin. Canalerio*, & *in Sabinen. Castri Mompei* 7. *Februarij* 1618. *coram Card. Verospio.*

14 Posita in concessione, quæ est incompatibilis cum dispositione, vel dispositionem vitiat, vel à dispositione vitiatur, ne actus reddatur negatorius, Seraph. *decis.* 398. *n.* 17. Vnde in transactione posita in directè contrariis, & incompatibilibus, cum priori instrumento venit reiicienda, vt per Aym. *cons.* 29. *n.* 1. Put. *decis.* 370. *lib.* 1. *in correctis*, cùm per secundum censeatur inducta nouatio, Aretin. *cons.* 21. *num.* 1. Cec. *cons.* 463. *n.* 5. Cacher. *Pedem. decis.* 142. *num.* 11. quicquid dicant Nat. *cons.* 527. *n.* 2. Gozad. *cons.* 38. *n.* 2. Thesaur. *decis.* 126. *n.* 5.

Inserta in Breui Apost. ciuilitatis, & immunitatis ad solam ciuilitatem refertur, ne aliàs vacet, & nihil operatur, Menoch. *cons.* 117. *n.* 4. Marta *d. claus.* 157. *num.* 10. 15

In commissione non tollit Iurisdictionem Iudicis ad quem, & licèt non operetur effectum suspensiuum, operatur tamen deuolutiuum, vt de eo cognosci possit & procedi ad vlteriora etiam reuocando, Seraphin. *decis.* 845. *num.* 2. 16

Facit exequutorem mixtum clausula illa sine præiudicio iurium alterius, Gregor. *decis.* 413. *n.* 5. 17

Clausula, *Sine præiudicio quorumcumque suorum iurium*, habet vim præseruationis etiam in minimis, vt per Put. *decis.* 6. *n.* 2. *lib.* 2. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 40. *num.* 278. 18

Claus. *Sine præiudicio alicuius, &c.* requirit causæ cognitionem, Verall. *decis.* 284. *n.* 4. *p.* 2. Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 1. *p.* 4. *claus.* 756. *num.* 5. vbi *num.* 6. ait quòd in omni gratia tenetur tacitè intellecta, seu apposita, cùm semper censeatur aliquid concedi sine præiudicio iurium alterius; & *num.* 7. quod si exprimatur, intelligitur etiam de modico præiudicio. 19

Clausula CLVIII.

Sine præiudicio venientium ab intestato, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Legitimatio non potest fieri absque clausula*, Sine præiudicio venientium ab intestato, &c.

3 *Clausula*, Sine præiudicio venientium ab intestato, &c. *idem importat quod clausula*, Sine præiudicio legitimorum.

4 *Clausula*, Sine præiudicio venientium, &c. *intelligitur sine præiudicio alicuius.*

5 *Ius in spe succedendi ex fideicommisso, ex pacto, & prouidentia in feudo, & emphyteusi, præseruat clausula*, Sine præiudicio venientium, &c.

6 *Clausula*, Sine præiudicio venientium, &c. *intelligitur de ascendentibus, & descendentibus, non vero de transuersalibus.*

7 *Ius omne successionis proueniens ex quacumque maiorum dispositione, & antecessorum omnium, præseruatur legitimis veris per clausulam*, Sine præiudicio venientium, &c.

8 *Legitimatio cum clausula*, Sine præiudicio venientium, &c. *legitimato tantum suffragatur in iis, in quibus nullum paratur præiudicium legitimo vero, & naturali.*

9 *Legitimatus cum clausula*, Sine præiudicio venientium, &c. *non potest minuere legitimam legitimorum, & naturalium, etiam concurrendo cum illis, & faciendo partem.*

10 *Legitima integrè debita de Iure filiis legitimis, & naturalibus, si non diminuatur, tunc non obstante clausula*, Sine præiudicio legitimorum, &c. *legitimatus petere poterit, quod sibi à patre in testamento relictum fuerit.*

11 *Legitimatum excludere à successione intestati, & præcipuus effectus clausula*, Sine præiudicio legitimorum, &c.

12 *Clausula*, Sine præiudicio venientium, &c. *posita in legitimatione, ostendit Principem, qui concessit priuilegium legitimandi cum hac*

Digitized by Google

hac clausula, voluisse quod tertio praiudicium non inferatur.

13 *Voluntatem liberam dispositionis patris praeseruat clausula*, Sine præiudicio venientium, &c.

14 *Clausula*, Sine præiudicio venientium, &c. *comprehendit tam legitimos filios, qui extant tempore legitimationis, quàm postea nascituros.*

15 *Legitimatio quando est facta ad instantiam patris testatoris, non operatur clausula*, Sine præiudicio venientium, &c. *quando agitur de illius successione.*

16 *Testamento facto non operatur clausula*, Sine præiudicio venientium, &c.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Mantam *de clausul part. 1. clauf.* 162. Cardin. Tusch *practic. concl tom. 1 litt. C concl.* 356. *num.* 17. *cum seqq.* Aloys. Riec. *in collect. decis part.* 5. *collect.* 178. nouissimè Theod. de Rub. *in singul. Rota tom. 2 part. 4. clauf.* 760. Bapt. Fragoso *de regimine Christ. Reip.* 1. *lib.* 3. *disp* 6. §. 6. *à n.* 83. Gambar. *de officio legati lib.* 3. *q.* 39. *n* 315. *cum multis seqq.* Rot. *decis.* 587. *num.* 2. *cum seqq. p.* 2. *in posthum. Farin.* aliàs *p.* 4. *recent.* vbi quòd in legitimatione non operatur facto testamento.

2 Hæc clausula solet apponi in dispensationibus, & legitimationibus, imò regulariter legitimatio non potest sine ea fieri, etsi Princeps legitimans habeat quamcumque amplissimam facultatem legitimandi; nec extenditur, vt legitimatus possit succedere bonis patris contra illius voluntatem, Dec. *conf.* 358. *num* 9. Card. Mant. *de coniect. vltim volunt. lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 9. Theod. de Rub. *d. clauf.* 760. *n* 1. vbi quod hæc clauf. posita in legitimatione non intrat stante testamento, & *n.* 19. quòd hæc clausula operatur vt legitimatio non sit propriè legitimatio, sed dicatur dispensatio, & fuit dictum *in Bononien. hæreditatis de Gargantibus* 14. *Martij* 1601. *coram Illustrissimo*
3 *Domino meo Cardin Millino.* Et idem importare quòd claus. *Sine praeiudicio legitimorum*, ex Corn. *conf.* 93 *n* 29. *lib.* 1. tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 356. *num.* 18.

4 Intelligitur sine alicuius præiudicio, Honded.
5 *conf.* 64. *num.* 20. *tom.* 2. vbi *num.* 22. quòd præseruat ius in spe succedendi ex fideicommisso ex pacto & prouidentia in feudo, & emphyteusi; & *consil.* 83. *num.* 14. *tom.* 2. vbi *num.* 16. subdit, quòd generaliter posita, generaliter intelligitur quoad omnes.

6 Item intelligitur de ascendentibus, & descendentibus, non verò de transuersalibus, vt per Cald. Pereir. *receptarum sententiarum, siue quaestionum forens. cap* 4. *num.* 16. Cabed. *Lusit. decis.* 89. *num.* 4. *part.* 2. Cardos. *in praxi iudicum, & Aduocatorum, verb. clausula* 32. Valasc. *de partit. cap.* 12. *num.* 43. Licèt sub ea transuersales comprehendi asserant, Socin. sen. *in l. Gallus.* §. *& quid si tantum, num.* 21. *vers. & licèt, de liber. & posthum. & conf.* 212. *concl.* 1. *lib.* 2. & *concl.* 95. *col. penult lib.* 3. Aloys. Riec. *de collect.* 1782. *vers secundus effectus*, Gam. *Lusitan. decis.* 278. Rota *decis.* 501. *part.* 1. *diuers.* Cardin. Tusch. *dict. litt. C. conclus.* 356. *num.* 27. Honded. *d. conclus.* 83. *num.* 25. *tom.* 2. quatenus asserit, conseruare etiam ius transuersalium, quando respicit successionem tam paternam, quàm aliam, ne reddatur illusoria, cum pluribus allegatis *in causa Romana de Guaddis* 17. *Nouembris* 1366. *coram Robusterio.* Theodos. de Rubeis *dict. clauf.* 760. *num.* 11. Bapt. Fragoso *cit. loc.* vbi hanc partem defendit.

Per hanc clausulam præseruatur legitimia veris 7
omne ius successionis perueniens ex fideicommisso, aut ex pacto, & prouidentia, vel ex quacumque maiorum dispositione, & antecessorum omnium, Alex. *conf* 187. *num.* 12. *vers. item posset intelligi, lib.* 5. Socin. *conf.* 95. *n.* 35. *lib.* 4. Gabr. *conf.* 30. *num.* 20. *lib.* 1. *& conf.* 22. *n* 7. *lib.* 2. Ruin *conf.* 1 *num.* 22. *vers. nec istis obstat. lib.* 1. *& conf.* 106. *num* 8 *lib* 3. Honded. *conf.* 64. *num.* 21. *lib.* 1. *& conf.* 59. *num.* 15. *&* 16. *lib.* 4. Rot. *decis.* 667. *n.* 3. apud Farin. *part.* 1. *recent.* Pereg. *de fideicom. art.* 23. *n.* 65. *&* 87. & fuit dictum *in Iannen. Iurispatronatus* 30. *Ianuarij* 1606. *coram Litta.* Ideo 8
huiusmodi legitimatio legitimato tantùm suffragatur in iis, in quibus nullum paratur præiudicium legitimo vero & naturali, Gabr. *in d. conf.* 14. *num.* 29. *lib.* 2. qui allegat *ibi* Socin Rimin. & plures alios, & fuit dictum *in Bonon. apothecarum* 24. *Nouemb.* 1603. *coram Gregorio XV. inter decisiones eius impressas decis.* 201. quæ etiam reperitur impressa per Farin. *decis.* 65 *part.* 1. *recent. duplicata decis.* 64. *part.* 2. *recent.*

Vnde talis legitimatus non potest minuere legi- 9
timam legitimorum, & naturalium etiam concurrendo cum illis, & faciendo partem, prout expressè tenuerunt Cast. *in l. Gallus.* § *& quid si tantum, n.* 16. *in fin. ff. de lib. & posthum. & conf.* 18 *col* 2. *lib.* 1. *& conf.* 429 *in fin lib.* 1. Curt. sen. *conf.* 73. *num.* 8. *vers. est etiam verum.* Capra *conf* 157. *in fin.* Pereg. *de fideicom art.* 23. *num.* 80. Gabr. *conf* 11. *n.* 11. *lib* 2. Decian. *conf* 19 *num.* 4. *lib.* 1. Rot. *in d. Bononien apothecarum coram Greger. XV. versicul. ab effectu.* Si autem non 10
diminuatur legitima integrè debita de Iure filiis legitimis, & naturalibus, tunc non obstante hac clausula legitimatus petere poterit quod sibi à patre in testamento relictum fuerit, Dec. *conf.* 393. *num.* 1. *& conf.* 576 *n.* 6. *vers ita enim verba*, Gozad. *conf.* 6. *n.* 33. *&* 78. Gabr *conf.* 29. *n.* 7. *lib.* 4.

Præcipuus huius clausulæ effectus est, excludere 11
legitimatum à successione intestati, Paris. *conf.* 14. *sub n.* 44. *lib.* 1. Capyc. *decis.* 12. *num.* 5. Mandel *conf* 7. *n.* 1. Rot. *in d. Bononien. apothecarum coram Greg. XV. vers. accedat quod.*

Posita in legitimationibus, ostendit Principem, 12
qui concessit priuilegium legitimandi cum hac clausula, voluisse quod tertio præiudicium non inferatur, vt per Honded *conf.* 64. *n.* 4. *& conf.* 59. *n.* 14. *& conf.* 71. *n.* 38. *tom.* 2. & ita intelligitur, ne per legitimationem fiat præiudicium venientibus ab intestato in iure quæsito ante legitimationem, idem Honded. *d. conf.* 71 *num.* 7.

Non tantùm præfertur præiudicium venientium 13
ab intestato, sed etiam liberam voluntatem dispositionis patris, ita vt sic legitimatus non possit paternum iudicium impugnare, tanquam habilitatus ad succedendum in eo tantùm, quod patri videbitur, Rimin. sen. *conf.* 40. *n.* 9. *&* 13. Gregor. *decis.* 201. *num.* 4. vbi fuit dictum, legitimatum cum hac clausula non posse dicere testamentum nullum ex causa præteritionis, & citat Angel. *conf* 624. *post num.* 1. Socin. *conf.* 41. *sub num* 4. *lib.* 3. Capyc. *decis.* 22 *num.* 4. quia legitimatus cum hac clausula habilitatur tantùm ad succedendum secundum voluntatem patris dispositiuam, vel permissiuam: contra verò, vel præter voluntatem patris nihil consequi potest, vt firmat Castil. *de coniect. vltim volunt. cap.* 22. *num.* 158. & in specie, quod si legitimatus succedit tantùm in eo, quod sibi à patre relinquitur, ita vt non teneatur pater ei aliud relinquere, notant Curt. iun. *conf.* 74. *num* 8. *circa med.* Gabr. *conf.* 30. *num* 29. *lib.* 1. Decian. *conf.* 40. *num.* 33. *circa med. vers. hanc quoque,*

*lib.3.*Rot.*in d. Bononien. apothecarum coram Greg. XV. vers comprobatur.*

14 Comprehendere hanc clausulam tam legitimos filios, qui extant tempore legitimatioois, quàm postea nasci turos, obseruat Cabed. *d decis. 9. num.* 10. & ex Alex *cons.* 187. incip. *Videretur, in princip. & cons.* 188. *in princip. lib.* 5. tradit Card. Tusch. *dict. concl.* 356. *num.* 21.

15 Non operatur hæc clausula, quando legitimatio est facta ad instantiam partis testatoris, quando agitur de illius successione, secus quando de successione fideicommittentis, vt fuit dictum *in Viterbien. fideicom 9. Februarij 1615. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*, impressa per Farin. *decis.* 667. *p.1. recent.*

16 Nec etiam operatur facto testamento, Gabr. *cons* 19.*n.*17.*lib.*1. Cephal. *cons.*442.*n.*5. *lib.*3. Ruin. *cons.*87.*num.*20 *lib.*3. Gozad *cons* 6.*num.*33. & 78. & ex Corn. *cons.*93. *num.* 29. Card. Tusch. *dict. litt. C. concl.*356.*n.*19. Mart. *de claus. p.*1. *claus.*162. *num.*1 *in vlt. impress.* Rot. *d. decis.* 667. *num.*4. Theodos. de Rub. *d. claus* 760 *n.*5. vbi *n.*6. plures in contrarium refert. Intellige procedere ad effectum, vt relictum in testamento, teneat etiam nolentibus filiis legitimis, sed non propterea quòd legitimatus fiat capax impugnationis voluntatis paternæ; solùm enim habilitatur, vt possit pater illi in testamento relinquere, Dec. *cons.*576. *sub num* 6. Paris. *cons.*14. *sub num* 44. *lib.*2. Socin *cons.*95. *sub num.*43. *lib.*4. Bero. *cons.*177. *n.*74 *lib.*2. Riminaldeo. *cons.*41 *n.*9. & fuit resolutum *in d. Bononien. apothecarum coram Greg XV.*

17 Clausula, *Sine praeiudicio agnatorum*, quominus proximus agnatus succedat vnà cum legitimato, intelligitur, dummodo concurrat in pari gradu cum legitimato, non autem si est agnatus remotioris gradus, ita ex Bald. *cons.*129. *num.*6. *vers. circa quintum, lib.*2. tradit Card. Tusch. *d. concl.*356.*n.*44.

CLAVSVLA CLIX.

Sine præiudicio legitimæ executionis.

1 *Iurisdictionem praeseruat Iudici à quo clausula*, Sine præiudicio legitimæ executionis, *ita vt ipse sine vitio attentatorum exequi possit decretum per se factum.*

2 *Executio potest fieri etiam contra tertium, qui acquisiuit lite pendente vigore clausula*, Sine præiudicio legitimæ executioois.

3 *Tertium, qui nulla est obligatione adstrictus, non comprehendit clausula*, Sine præiudicio legitimæ executionis.

4 *Inhibitio emanata vigore commissionis continentis clausulam*, Sine præiudicio legitimæ executionis, *non causat attentata.*

5 *Executionem validam, non verò inualidam, praeseruat clausula*, Sine præiudicio legitimæ executionis.

6 *Clausula*, Sine præiudicio legitimæ executionis, *solùm tollit id, quod legitimè factum est, non quod nulliter, aut iniustè geritur.*

7 *Commissionem totam causa appellationis restringit, & limitat clausula*, Sine præiudicio legitimæ executionis.

1 HÆc clausula Iurisdictionem præseruat Iudici à quo, ita vt ipse absque vitio attentatorum
exequi possit decretum per se factum, seu mandatum iustè & rectè relaxatum, & ad vlteriorem executionem procedere valeat, Lancell. *de attent post inhibitionem, cap.* 10. *limit.* 13. *num.*17. Cæsar. de Grass. *decis.* 3. *num.* 2. *de sentent. & re iudic.* Salust. Tiber. *lib.*1. *c.*27. *num.*4. Nicol. Garc. *de benefic. part.*1. *cap.*5. *num.*573. Maria *de clausul. part.* 1. *claus.* 138. *num.* 9. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.* 9. *in annot. num.* 224. Valenzuel. *cons.* 157. *num.* 72. *tom.* 2. Gregor. *decis.*232. *num.* 1. & fuit dictum *in Spoletana attentatorum 5. Iuly 159. coram Corduba, & in Romana legitimae, seu melioramentorum 5. Decembris* 1614. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.*609. *part.*2. *recent.*
vbi etiam habetur, quòd vigore huius clausulæ po- 2
test fieri executio etiam contra tertium, quia acquisiuit lite pendente, maximè si alienatio fuit facta in fraudem executioois inceptæ, vel paratæ; & iterum *in Romana vinea 1. Iuly 1615. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.* Vbi etiam fuit resolutum, hoc 3
esse intelligendum, vt non possit tertium comprehendere, qui nulla est obligatione adstrictus, sed solùm tanquam possessor rei litigiosæ commisit
causam iactationis, & molestationis, & propterea 4
inhibitio emanata vigore commissionis continentia hanc clausulam, non causat attentata, Lancell. *dict. limit.*13. *num.*2. Cæs. de Grass *vbi suprà*, cum cæteris citatis, & fuit dictum *in Anconitana dotis 3. Aprilis 1609. coram Illustrissimo Domino meo Cardinale Millino*, impressa p[illegible]rchef. *de commiss. part.* 2. *pag.* 57. *in vlt. impress.* [illegible]uia hæc claus. præseruat ab attentatis. Lancel. *de attentat. post inhibit. limit.* 13. *num.*1. Theod. de Rub. *in sing. Rota concl.* 757. *num.*6. Et posita in commissione operatur quòd non impeditur processus executiuus, licèt propterea noo desinat operari quòd in reliquis remaneat commissio cum suo effectu. Idem Theod. de Rub. *d. tom.*2. *p.*4. *claus.*96 §.4. vbi §.5. subdit quòd executio remanet penes iudicem à quo, & non transfertur ad iudicem ad quem.
Hæc clausula præseruat executionem validam, 5
non verò inualidam, vt fuit resolutum *in Romana Casalis 14 Nouembris 1581. coram Clemente VIII.* impressa per Marchef. *de Commiss. part.* 2. *pag.* 61.
& ideo solùm tollit id, quod legitimè factum est, 6
noo id, quod nulliter, aut iniustè geritur, vt similiter resolutum fuit *in Placentina fideiussionis 22. Iunij 1592. coram Penia*, impressa per Marchef. *de Commiss. part.*1. *pag.*177. & notat Nicol. Garc. *de benefic. p.*1. *cap.*5. *num.* 573. Operatur autem hæc clausula, quod Iudex à quo possit exequi, non tamen impedit quòd executio si non sit legitima, non possit reuocari, vt per Theod. de Rub. *d. claus.*757. *num.*5. vbi *n.*7. quòd impedit executionem ioiustæ sententiæ, & *n.* 8. quòd ideo non impedit quominus Iudex ad quem non possit absoluere oulliter excommunicatum, & *n.* 13. tenet quòd hæc clausula in commissione appellationis posita præseruat iurisdictionem Iudicis à quo, vt possit procedere ad executiooem, non obstante quod pendeat appellatio, & *n.*19. dicit quòd hæc clausula solum præseruat facultatem executoribus litterarum Apost. procedendi ad executionem, non obstante iudicio ordinario.
Restringit, & limitat totam commissionem cau- 7
sæ appellationis, in qua cum ea fuit rescriptum, vt censuit Rota *in Segobien. violati testamenti 5. Maij 1595. coram Iusto.*

CLAVSVLA

Digitized by Google

Clavsvla CLX.

Sine præiudicio executionis literarum Apostolicarum.

1 *Clausula*, Sine præiudicio executionis literarum Apostolicarum, *de stylo Signaturæ Iustitiæ apponi solet in commissionibus appellationum ab executione literarum Apostolicarum.*

2 *Literarum Apostolicarum via est executiua.*

3 *Literæ Apostolicæ habent paratam executionem ad instar instrumenti publici.*

4 *Commissio appellationis stante clausula*, Sine præiudicio executionis literatom Apostolicarum, *non suspendit, nec impedit, quin Iudex à quo procedat ad vlteriorem executionem.*

5 *Subreptionis etiam prætextu retardari non potest executio literarum Apostolicarum.*

6 *Literæ Apostolicæ habent paratam executionem, & non obstante appellatione possunt exequi, si essent iustificatæ & non antea.*

7 *Clausula*, Sine præiudicio literarum Apostolicarum, *intelligitur de literis Apostolicis tunc expeditis, & non postea emanatis.*

8 *Iudex ad quem non i*[illegible]*itur ex clausula*, Sine præiudicio litera[illegible]postolicarum, *quominus possit procedere* [illegible] *iudicio ordinario, & cognoscere de iniustitia, & nullitate sententiæ, quæ opponuntur.*

9 *Possessorio in iudicio prouisus ab Ordinario, cùm non habeat se pro spoliato, de nullitate, & iniustitia sententiæ dare poterit, etiam stante clausula*, Sine præiudicio executionis literarum Apostolicarum.

10 *Clausula*, Sine præiudicio executionia literarum Apostolicarum, *venit intelligenda, quatenus de Iure locus sit.*

11 *Clausula*, Sine præiudicio executionis literarum Apostolicarum, *præseruat quod legitimè factum fuit, non illud, quod nulliter, aut iniustè geritur.*

12 *Iudex ad quèm non obstante clausula*, Sine præiudicio executionia literatom Apostolicarum, *potest per viam attentati, & mantentionis renocare executionem factam à iudice à quo, si non fit ritè, & rectè facta.*

13 *Effectus clausulæ*, Siue præiudicio executionis literatum Apostolicarum, *consumptus dicitur per executionem factam semel, & per vnicam immissionem etiam nulliter.*

14 *Clausula*, Sine præiudicio executionis literarum Apostolicarum, *apposita per Nuntium in commissione directa alicui Iudici, non afficit ipsum Nuntium.*

1 De stylo Signaturæ Iustitiæ apponi solet hæc clausula in commissionibus appellationom ab executione literatum Apostolicatum, provt apponi solet ita commissiooe appellatioois ab obligatione Camerali contenta io instrumento, cuius virture actum fuit, iuxta coos. Gemin. 99. incip. *Super primo, num.2.&* 3. in Galles. *in tract. oblig. Camer. in 6. p* . *in cap. de quæst. variis post processum inciden. num.* 10. *cum seqq.* Et quòd hæc clausula sempet soleat apponi in commissione appellationis à decreto, seu sententia prolata vigore literatum Apostol. tenent Gonzal. *ad reg.8.Cancell. in annot. contra nullit. & attent. n.*221. *cum seqq.* Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.*2. *part.*4. *claus.*758.*num.* 10. Non tamen appooitur vbi appellatur à sententia lata contra executiooem literarum Apost. Gonzal. *gloss.* 6. *n.*103. *cum seqq.* Theod.
de Rub. *d. claus.*758. *num.* 12. Nam literatum Apo- 2
stolicarum vla est executiua, *cap. si capitulo* 5. *de concess. preb. lib.* 6. & fuit dictum *in Oueten. Canonicatus* 30. *Martij* 1607. *coram Card. Marquemontio, & in Ciuitaten confirmationis concordiæ* 15. *Aprilis* 1611. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, & in Engubina Canonicatus* 14. *Februarij* 1613. *coram eodem*, paratámque habet executionem, *cap. super literis, de rescript.* Mohed. *decis.*9. *de causa possess. & decis.*13. *vt lite pen.* Gig *de pension. quæst.* 8. *num.*2. Beroi. *cons.*14.
n 1. *lib.* 1. Sarnen *in tract. Breuium, n.*4. vbi dicit, illas 3
habere paratam executionem ad instar instrumenti publici; & fuit dictum *in Vicen. Canonicatus, siue indulti* 23. *Nouembr.* 1601. *coram Penia.*

Operatur igitur quòd commissio appellationis 4
illam non suspendat, oec impediat, quia Iudex à quo procedat ad vlteriorem executionem, ex adductis per Matt. *d. claus. part.*1. *claus.*160. *num.*10. *in vlt. impress.* Nicol. Gare. *de benefic. par.*1. *cap* 5 *num.*573. adden. ad Greg. *decis* 212. *n.*1. *Reuerendiss. Dominum meum Coccin. decis.*144. *n.*7. Lotter. *de re benefic. lib.*1. *q.*58. *n.*5. ac proinde, ne Iudex ad quem ante executionem sententiæ latæ à Iudice à quo possit se introducere, Bald. *cons.*427. *vol.*1. Aloys. Rice. *in praxi*
*aurea resol.*435. *num.*1.10 tantum, vt earum literatum 5
Apostolicarum executio etiam prætextu subreptionis retardari non possit: ideo si ex hoc capite appellatum fuerit, noo erit admittenda appellatio, nisi cum hac clausula, & talis subreptionis exceptio est ad petitorum remittenda, Gig. *de pension. quæst.* 35. *n.*9. *vers. secundam*, Sarnen. *in compendio vtriusque Signaturæ, n* 85. Staphil *in tract. de commiss. lit. Iust.* §. *in primis igitur, n.*84. *vers. alia.*

Quæ quidem veniunt intelligenda tantùm pro- 6
cedere literis Apostolicis iostificatis, & non antea, vt per Cæs. de Grassis *decis.* 12 *num* 4 *de probat.* Paris. *cons.*138. *num.*1. *lib.*4. Rot. *in Portugalen. dismembrationis* 16. *Iunij* 1595. *coram Cardinale Blanchetto, & in Nouarien. Canonicatus* 14. *Decembris* 1612. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, & in Astoricen. Archidiaconatus* 9. *Nouembris* 1602. *coram Cardin. Lancellotto*, vbi habetur, non obstante sententia quod literæ noo essent iustificatæ, oon impediri quin literæ præfatæ iterum possint iustificari, nec exinde illas dici volneratas, quod etiam pariter dictum foit *in Neritonen. pensionis* 26. *Nouembr.* 1607. *coram Card. Caualerio.*

Intelligitur pariter hæc clausula de literis Apo- 7
stolicis tunc expeditis, & tunc in esse existentibus, non de postea emanatis, & fuit dictum *in Vallisoletana Scholastria* 5. *Iunij* 1599. *coram Cardinale Lancelloto*, impressa per Marches. *de Commiss. part.* 1. *pag.*194. *in vlt. impress.* Matt. *p.*1. *claus.* 190. *num.*6. *in vlt. impress.*

Virtute enim huius clausolæ non impeditur Iu- 8
dex ad quem, quominus possit procedere io iudicio ordinario, & cognoscere de iniustitia, & nullitate sententiæ, quæ oppoountur, sed solùm per illam præseruatur facultas exequtoribus literatum procedendi ad executionem, non obstante iodicio ordinario, Put. *decis.*97. aliàs 92. *in correctis, lib.*2. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.*342. *num.*1. Marescot. *var resolut. lib.*1. *cap.*55. *num.*31. *& cap.*85. *num.*4. *& lib.*1. *cap.*137. *num.*1. & fuit dictum *in Hispalensi, & Cantien. permutationis* 12. *Martij* 1596. *coram Giptio*, impressa per Nicol. Gare. *d. part.*1. *cap.*5. *num.*574. & per

Xx 4 Marches.

Marches. *in commiss. par. 1. pag. 366. & in Oueten. beneficij 38. Nouembr. 1597. coram Card. Lancellotto*, impressa per Marches. *de commiss. d. p. 1. pag. 435*.

9 Quare prouisus ab Ordinario in iudicio possessorio, cùm non habeat se pro spoliato, de nullitate, & iniustitia dictæ sententiæ date poterit, Put. *decis. 419. lib. 3.* Marches. *de Commiss. d. part. 1. pag. 499. num. 105.*

10 quia hæc clausula venit intelligenda quatenus illi de Iure locus sit, Ias. *in l. causas, num. 7. C. de transact.* Crescent. *decis. 47.* aliàs 1. *de rescript.* Rot. *in dict. Hispalen. & Caurien. permutationis*, vbi etiam fuit resolutum, hanc clausulam non importare præcisam necessitatem dimittendi vtramque possessionem, naturalem scilicet, & ciuilem; sed tantùm concedit facultatem immittendi in realem & corporalem possessionem, nec ideo ille, qui possidebat, qui non habuit se pro spoliato, prohibetur vti remediis possessoriis.

11 Non operatur tamen quin Iudex ad quem, qui cognoscit de causa appellationis, non possit reuocare omnia gesta per Iudicem à quo, si iniustè processerit, hæc enim clausula solùm præseruat quod legitimè factum fuit, non illud, quod nulliter, aut iniustè geritur, vt per Marches. *de Commiss. part. 1. n. 107.* Nicol. Garc. *d. p. 1. cap. 5. n. 574.* Aloys. Ricc. *in*

12 *d. praxi aurea, resol. 433. n. 1.* Et quòd Iudex ad quem non obstante hac clausula possit per viam attentati, & per viam manutentionis reuocare executionem factam à Iudice à quo, si non sit ritè & rectè facta, tradunt Marta *de clausul. part. 1. claus. 160. num. 4.* Gregor. *decis. 91. in fin.* Sed de veritate huius resolutionis dubitauit Rota *in Terdonen. beneficij 14. Nouembris 1614. coram Vbaldo*, vt fuit dictum quod multi ex dominis valde dubitabant, imò quod inclinabant in contrariam sententiam, quod stante hac clausula non posset, nisi via ordinaria executio à Iudice à quo facta reuocari. Sed nihilominus Rota postea sequuta fuit primam opinionem, & per viam attentati, & etiam manutentionis reuocauit executionem nulliter factam à Iudice à quo, *in Verdunen. Vicarij 1. Iulij 1619. coram Buratto, & in Senogalien. bonorum 14. Aprilis 1617. coram Remboldo.* Duran. *Rota decis. 414. n. 3.* vbi quòd non impedit hæc clausula reuocationem attentatorum.

13 Consumptus dicitur effectus huius clausulæ per executionem literarum Apostolicarum, ad quarum fauorem concessa fuit, factam semel, & per vnicam immissionem etiam nulliter, & exequutor dicitur functus officio suo, Rota *decis. 16. de re iudicata, in nouis*, Tiraq. *in l. boues. §. hoc sermone, limit. 21. n. 4. ff. de verbor. sign.* Aloys. Ricc. *in d. praxi aurea, resol. 432. num. 2.* & fuit dictum *in d. Hispalen. & Caurien. coram Giptio.* Quia hæc clausula non impedit quo minus facta executione possit dari de nullitate exclusionis, & possessor manuteneri; si non habuerit se pro spoliato, quia facta executione est consumptus effectus huius clausulæ; secus tamen ante factam executionem. Nam donec fit executio, propter hanc clausulam non potest dari mandatum de manutenendo, ne oriatur contrarietas, si executor eiecerit & iudex, cui est commissa causa, manuteneret, ita ex pluribus Rotæ decisionibus, Theod. de Rub. *in sing. Rota tom. 2. p. 4. cl. 758. n. 2. & 3.* vbi *n. 4.* verum dicit quando mandatum de manutendo datetur simpliciter; secus si cum hac clausula, & *n. 6.* resoluit quòd hæc claus. posita in commissione intelligitur de literis antea emanatis, non autem de gratia postea concessa, non facta mentione litis.

14 Hæc clausula per Nuntium apposita in commissione directa alicui Iudici, etiamsi censeatur repetita, si idem Nuntius commiserit causam alteri Iudici, non tamen illa afficit ipsum Nuntium, qui postea causam ad se aduocauit absque aliqua reseruatione, & non obstante partis oppositione, quod non procederet, nisi priùs solitis terminis decursis, vt fuit dictum *in Oximen. pensionis 28. Iunij 1595. coram Card. Pamphilio.*

Clausula CLXI.

Sine præiudicio obligationis Cameralis.

1 *Appellationem non admittit obligatio Cameralis, nisi ad effectum deuolutiuum.*

2 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam.*

3 *Executionem paratam habet obligatio Cameralis probata per scripturam, non autem per testes.*

4 *Clausula*, Sine præiudicio obligationis Cameralis, *si in commissionibus appellationis causarum, in quibus vigore obligationis Cameralis actum fuit, amissa reperiatur, per calumniam extorta censetur.*

5 *Iurisdictionem Iudicis à quo præseruat clausula*, Sine præiudicio obligationis Cameralis.

HÆc clausula v[illegible]gnatura Iustitiæ in commissionibus app[illegible]ionum, vbi adest obligatio Cameralis, ne Iurisdictio Iudicis à quo suspendatur per commissionem causæ ad effectum deuolutiuum factam Iudici ad quem, ne fiat præiudicium habentibus obligationem Cameralem ad sui fauorem, cuius virtus est non admittere appellationem, nisi ad supradictum effectum, & interim illius executionem non posse retardari, consummandam per Iudicem à quo, vt per Galles. *de oblig. Camer. part. 6. in quæst. in ordine post processum, num. 8. & 13.* Thesaur. *Pedem. decis. 26. n. 11.* Ruginel. *de appell. § 2. cap. 3. vers. Cameralis obligatio, n. 127.* & Scacc. *in simili tract. lib. 3. cap. 2. quæst. 17. limit. 9. num. 7. & seq.* Rot. *decis. 226. n. 2. part. 1. diuers.* cum innumeris adductis per Zachiam *post tract. de oblig. Cameral. verb. non admittitur appellatio*, Marches. *de Commiss. part. 1. de commiss. appell. in causis Cameral. obligationis*; obligatio 2 enim Cameralis habet executionem paratam, vt per Mohed. *decis. 2. & 3. de except.* Vesil. ad Afflict. *decis. 30. n. 6. in fin.* Mar. Antonin. *var. resol. lib. 4. resol. 32.* Zach. *d. tract. de oblig. Camer. quæst. 2. num. 4.* & fuit dictum *in Romana Domus 4. Iulij 1600. coram Card. Sacrato, & in Aconitana pecuniaria 25. Ianuar. 1612. coram D. meo Pirouano.* Intellige, si actum sit vigore 3 obligationis Cameralis, probatæ per scripturam, non autem probatæ per testes, vt obseruant Scacc. *d. limit. 9. num. 63.* Castrac. *de societ. offic. cap. 12. num. 10. vers. contrarium tamen.*

Et adeò ordinaria est hæc clausula in commissio- 4 nibus appellationis causarum, in quibus vigore obligationis Cameralis actum fuit, vt si sine ea causa aliqua commissa reperiatur, per calumniam extorta censeatur, ita vt Iudex à quo suam sententiam siue diffinitiuam, siue interlocutoriam, exequi possit sine aliquo vitio attentatorum; ita Lancell. *de attent. appell. pendente, cap. 12. limit. 25. n. 1. part. 2.* Seraph. *decis. 383. n. 1.* & fuit dictum *in Romana attentatorum 4. Iulij 1601. coram Penia.*

Hæc clausula præseruat Iurisdictionem Iudicis à 5 quo, vt fuit dictum *in Romana vinea 14. Iunij 1613. coram D. Patriarcha Pamphilio, & in eadem 1. Iulij eiusdem*

eiusdem anni coram D. Patriarcha Manzanedo, impressa per Marchef. *de Commiss. p.* 1. *pag.* 554. & per Zach *post tract. de oblig. Camer. decis.* 41 *num.* 6. vbi *decis.* 13. *n.* 6. habetur, quod præseruat ius partium.

Clavsvla CLXII.

Sine retardatione solutionis pensionis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Clausula*, Sine retardatione pensionia *solet apponi in commissionibus super nullitate, vel reductione pensionis a Papa reseruata.*

3 *Non rescribitur contra titularem cum clausula*, Sine retardatione, &c. *stante translatione ad fauorem translatarij.*

4 *Clausula*, Sine retardatione, &c. *non ponitur in pensionibus per inferiores à Papa impositis.*

5 *Index non potest validè procedere in negotio principali stante clausula*, Sine retardatione, &c. *nisi prius soluta pensione.*

6 *Iurisdictionem exequendi reseruat clausula*, Sine retardatione, &c. *Iudici exequutori à quo, non tamen ligat manus Iudici appellationem ad quem.*

7 *Clausula*, Sine retard[illegible]&c. *procedit, quando sententia fuerit lata* [illegible] *fauorem, & pro validitate pensionis.*

8 *Terminos non solùm iam maturatos, & decursos non solutos, sed etiam in futurum decurrendos respicit clausula*, Sine retardatione, &c.

9 *Literis non iustificatis proceditur ad executionem contra consentientem reseruationi pensionis.*

10 *Clausula*, Sine retardatione, &c. *si de solutione non constat, non tollit quin litera sint iustificanda.*

11 *Pensionarius soluere debet pensionem translatario, etiam non iustificata gratia transferentis, quando transferens erat in quasi possessione exigendi, & beneficiatus consenserat reseruationi pensionis.*

12 *Translatarius releuatur ab onere iustificandi gratiam transferentis, quando ipse transferens fuit in longissima quasi possessione exigendi pensionis.*

13 *Clausula*, Sine retardatione, &c. *durat in omnibus instantiis.*

14 *Tertium venientem ad causam pro suo interesse, afficit clausula*, Sine retardatione, &c. *donec per titularem integrè pensionario fuerit satisfactum.*

15 *Clausula*, Sine retardatione, &c. *impedit ne pensionem soluere nolens absoluatur.*

16 *Iurisdictionem conditionaliter dat clausula*, Sine retardatione, &c. *vt pensio soluatur, interimque suspenditur.*

17 *Sententia lata, & omnia gesta non priùs soluta pensione, stante clausula*, Sine retardatione, &c. *sunt nulla.*

18 *Clausula*, Sine retardatione, &c. *non operatur, quando constaret de vitio in ventre.*

19 *Exceptio nullitatis, vel vitij aliunde, & extrinsecus, quàm ex ventre prouenians, non retardat solutionem pensionis stante clausula*, Sine retardatione solutionis pensionis.

20 *Pensionarius quando stetit per longum tempus non petendo pensionem, nihil operatur clausula*, Sioc retardatione solutionis peosionis.

21 *Signatura in aliquibus casibus consueuit rescribere sine clausula*, Sioe retardatione solutionia pensionis.

22 *Pensionarius vbi agit contra vnum ex obtinentibus aliquod beneficium de pluribus, super quibus est facta reseruatio, non datur clausula*, Sine retardatione solutionis pensionis.

23 *Pensionarius quando simpliciter non denegat solutionem pensionis, sed prætendit deduci onera, non datur clausula*, Sioe retardatione solutionis pensionis.

24 *Non datur vbi ex productione literarum reseruationis resultat exceptio.*

25 *Claus.* Sine retardatione solutionia pensionia arbitrio Rotæ, *quousque suspendat processum executiuum super solutione pensionis.*

26 *Claus* Sine strepitu & figura iudicij, *operatur vt iudex possit incipere ab articulis, & illis probatis statim procedere ad arbitrium.*

27 *Claus.* Si patronæ continentiæ non sit imitator, *potius sonat in modum instructiuum commissarij, quàm quòd inducat conditionem.*

De vi, & effectibus huius clausulæ vide Maresc. *var resol lib.* 1. *cap.* 22. Put. *decis.* 34. aliàs 31. *in correct. lib.* 1. Mari *de claus. part.* 1. *claus.* 149. aliàs 165. *in vlt impress* Nicol. Garc. *de benef. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 516. *cum multis seqq.* Marchef. *de commiss part.* 1. *pag.* 595. *num.* 123 *cum seqq.* Aloys. Rice. *in collect. decis. part.* 4. *collect.* 1163. Campaoil. *in diuersorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 284 *cum seqq.* Viuiao. *in praxi Iurisp. lib.* 13. *cap.* 8. *num.* 172. *cum seqq. in* 2. *edit.* latè & eleganter D. Melch. Lotter. *de benefic. lib* 1. *quæst.* 38. *à princip.* Theodos. de Rub. *in sing. Rotatom.* 2 *part.* 4. *concl.* 762. Rot. *decis.* 193. *num.* 15 *p.* 1. *in posthum. Farin.* vbi quòd suspendit iurisdictionem vsque dum conditio impleatur, *& decis.* 308. *n.* 3. *in fin. & n.* 4. *ead. p.* 1. aliàs *p.* 3. *recent.* 1

In commissionibus super nullitate, vel reductione pensionis à Papa reseruatæ, solet poni hæc clausula ob reuerentiam literarum Apostolicarum, & fraudes recusantium soluere pensiones; ita Staphil. *de liter Iustitia, tit. exceptio sola plus operatur, &c. n.* 13. *&* 14. *pag.* 284. *& seq.* Gom. *in compend. vtriusque Signatura, vers. est aduertendum*, Gig. *de pens. quæst.* 35. *num.* 9. *& quæst.* 62. *num.* 12. *& quæst.* 85. Gambar. *de officio Legati, lib* 6. *quæst.* 17. *&* 36. Rebuff. *de pacif. possessor. num.* 156. aliàs 137. Vestr. *in pract. lib.* 3. *cap. vlt. num.* 2. Flamin. *de resign. lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 153. Matt. *d. claus.* 165 *num.* 23. Aloys Ricc. *d. collect.* 1163. *ampliat.* 1. Nicol. Garc. *d. cap.* 1 *num.* 516. vbi *num.* 517. ex Rota *decis.* 301. *part.* 1. *diuers.* ampliat, etiamsi non adsit quasi possessio exigendi. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 762. *num.* 18. vbi *num.* 39. dicit quòd semper apponitur vbi constat de reseruatione pensionis, ad obuiandum, (vt ipse aduertit *numer.* 40.) fraudibus & malitiis soluere recusantium, ne scilicet interim durante lite solutio pensionia omittatur, & *num.* 41. quòd etiam apponitur in commissione inualiditatis pensionia, ne interim pensionarius pensione spolietur, Valenzuel. *cons.* 186. *num.* 10. vbi quòd apponitur io commissiooe super reductiooe pensionis. 2

Verùm cum hac claosula non rescribitur contra titularem stante translatione ad fauorem translatarij in vim literarum translationia, quæ secum affert exceptionem primæ pensioois extinctæ, Cassad. *decis.* 10. *num.* 8. *de rescript.* Vestr. *in pract. lib.* 3. *cap. vlt. numer.* 2. & fuit dictum *in Brixien. pensionis* 23. *May* 1594. *coram illustrissimo D. meo Card. Millino,* 3

&

Digitized by Google

& in Neritonen. pensionis 9. Nouembris 1601. *coram Litta, & in Papien. pensionis* 11. *Decembris* 1606. *coram Ortembergo*, impressa per Farinac. *decis.*122.*n.*3. *part.*1.*recent*. Theod.de Rub.*d clauf.*762.*num.*28.vbi intelligit si transferens fuit in quasi possessione exigendi. & *n.*31. intelligit iustificata translatione, ac etiam reseruatione antiqua, etiam quòd adsit clauf. *Arbitrio Rotæ.* Literæ autem translationis habent de iure paratam executionem, ita vt detur translatario via executiua pro executione suæ translationis, sicut dabatur pensionario transferenti, vt fuit dictum *in Bononien. pensionis coram Illustrissimo Card. Millino, & in Cremonen. pensionis coram Illustrissimo Cardin. Caual.* impressa apud Marchef. *de commiss. part.* 1 *pag.* 558. *& seq. & in Firmana pensionis* 26. *Febr.* 1625. *coram Remboldo*, adeò vt contra translatarium iam non soleat rescribi, nisi cum hac clausula, vt per Garc.*de benef part.*1.*cap.*5.*num.*470. & fuit resolutum *in Firmana pensionis* 13. *Ianuarij* 1627. *coram D.Duran.* Generaliter enim via executiua, quæ competit cedenti, datur etiam cessionario cum eisdem priuilegiis, Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. in rub. de cession.* Paul. de Castro *cons.*91. *num.* 3. *vol.*1. Roman.*cons.*38. *& cons.*142.

4 Sic etiam hæc clausula non ponitur in pensionibus per inferiores à Papa impositis, prout solet imponi in eis, quæ reseruantur à summo Pont. nam in istis non requiritur causa, non enim potest esse aliquod dubium super illarum validitate; quare statim habent executionem, cùm in aliis requiratur causa iusta, & legitima, cùm non possint imponi nisi in casibus permissis: vnde non est honestum, vt fiat executio sine discussione, & cognitione causæ; ita ex Gom.& Gregor. resoluit Stephan. Gratian *discept. forens cap.*617.*n.*10.

5 Operatur, vt Iudex non possit validè procedere in negotio principali, nisi priùs soluta pensione, quia interim cessat Iurisdictio, Sarnen. *in compendio Signaturæ, num.*84. Paris.*cons.*94.*num.*12 *lib.*4. Marr. *d.clauf.*165.*num.*14. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.*518. *cum seqq.* Aloys. Riec *d collect.*1163. *effect.*1. Pacific. *de Salu interd Inspect.*4.*cap.*4.*n.*40. Seraph. *decis.*664. *num.*1. Rota *decis.*101. *& decis.*349. *num.* 1. *part.*1. *& decis.*182.*num.*3.*lib.*2.*part.*3. *diuers.* & fuit dictum *in Elnen.pensionis* 13. *Nouembris* 1609.*coram Card. Caualerio*, impressa per Marchef. *de Commiss. part.* 1. *pag.*544.*& in Abulen.pensionis* 20. *Nouemb.* 1606. *coram Card.Sacrato*, impressa per March.*d p.*1.*pag.*609. *& in Romana pensionis* 13. *Iunij* 1597. *coram Pamphilia*, impressa per eundem *pag.*613. *& in Parmen. dat.* 27. *Iunij* 1612. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino*, impressa per Farin. *decis.*928.*num.*8.*part.*1. *recent.* Cæs. de Grassis *decis.* 8.*num.*1. *de re iudic.* Theod.de Rub. *d. clauf.*762.*n.*1. vbi *num.*4. aduertit quòd de solutione constare debet in actis, antequam iudex procedat, aliàs non dicitur certus de sua iurisdictione. & *num.*22. quòd non sufficit quòd pensio sit verè soluta, nisi id ex actis constiterit, & *num.*20. quòd stante hac clausula sententia lata non prius soluta pensione est nulla. & *num.*21. quòd generaliter omnia gesta ante solutam pensionem, stante hac clauf. sunt nulla. Vide Theodos. de Rubeis *p.*4. *d. clauf.*99. *num.*2. vbi quòd hæc procedit non obstante clauf. *quod pensio medietatem fructuum non excedat*, quæ est exceptio resultans ex ventre reseruationis, quia vt intret clausula, non est opus verificatione gratiæ, sed ea postea iustificatur in petitorio.

6 Hæc clausula licèt reseruet Iurisdictionem exequendi Iudici executori à quo, vt per Gigant. *de pens. quæst.*69.*in final. verbis*, non tamen ligat manus Iudici appellationis ad quem, quin quoque idem facere possit, vt declarando Gom. *in compendio vtriusque Signaturæ num.*84. *&* 85. *vers confirmatur ista opinio*, respondit Rota *in Cæsaraugustana pensionis* 4. *Iunij* 1608. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, & in Abulen. pensionis* 15. *Decembr.* 1610. *coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano.* Vbi etiam habetur, 7 hanc clausulam procedere, quando sententia fuerit lata ad fauorem, & pro validitate pensionis, ac proinde Signaturam ea vti non solere in contrario casu, scilicet in commissione appellationis, quando sententia fuit lata ad fauorem titularis.

Respicit hæc clausula non solùm terminos iam 8 maturatos, & decursos non solutos, sed etiam in futurum decurrendos, vt notat Marchef.*d p.*1.*pag.*494. *num.* 1. & stante scilicet quasi possessione exigendi, maximè si concurrant literæ Apostolicæ expeditæ, vt per Staphil. *de liter. Iustitia.* §. *in primis*, *num.*82. Gig.*de pension quæst.*35.*num.*9 *& quæst.*61.*num.*42. At contra consentientem reseruationi pensionis, pro- 9 ceditur ad executionem etiam literis non iustificatis, & fuit dictum *in Aretina pensionis* 25. *Iunij* 1610. *coram Illustrissimo Domino meo Card. Millino.* Et quando controuertitur pensio, Rota vult, vt contra successorem constet aliquo modo de quasi possessione; idemque pariter gustare Signatura intendit, & postea vno, vel alio modo secundùm facti contingentiam rescribi [illegible] dictum *in Burgen.pensionis* 24. *Iunij* 1595. [illegible] *Blanchetto*, quam refert Marchef *d.part.*1.*pag.*[illegible] *num.*74. nam hæc clausu- 10 la, si de solutione non constat, non tollit quin literæ sint iustificandæ, vt fuit tentum *in Paduana pensionis* 16. *Decembris* 1579. *coram Rubeo*, impressa per Marchef.*de Commiss part.*1. *pag.*513. & ideo pensio- 11 narius soluere debet pensionem translatario, etiam non iustificata gratia transferentis, quando transferens erat in quasi possessione exigendi, & beneficiatus consenserat reseruationi pensionis, vt fuit resolutum *in Mediolanen. pensionis* 17. *Iunij* 1613. *coram Pamphilio*, impressa per Farin. *decis.*505. *num.*2. *part.* 1. *recent.* vbi *n.*3. subdit, quòd translatarius re- 12 leuatur ab onere iustificandi gratiam transferentis, quando ipse transferens fuit in longissima quasi possessione exigendi pensiones. Vide Theodos. de Rubeis *d p.*4. *clauf.*99. §.3. vbi dicit quòd stante hac clausula in commissione in iudicio retinendæ, non requiritur quod censet de reseruatione pensionis per literas Apostolicas, in dicto enim iudicio non requiritur aliquis titulus etiam coloratus, per Cassad *decis.*4 *n.*8.*de restit spoliat.* cùm sola quasi possessio sufficiat ad effectum manutentionis, idque procedit etiam contra successorem in beneficio iuxta decisiones Guid.629.& Purei 151.*lib.*5. quos Rota passim obseruat, siue agatur remedio can. reintegrandæ, siue remedio retinendæ, cùm vtrumque competat ei, cui existendi in quasi possessione percipiendi solutio pensionis denegatur, Pur.*dec.*419.*lib.* 2. vt in iudicio petitorio, vbi validitas pensionis est discutienda, debet constare de reseruatione per literas Apostolicas, iuxta regulam de non iudicando iuxta formam supplicationum.

Durat in omnibus instantiis hæc clausula, Cassad. 13 *decis.*8.*de rescript.* Rota *decis.*43.*num.*2. *part.* 3. *diuers.* & fuit dictum *in d. Abulen. pensionis coram Domino meo Pirouano*, impressa per Marchef.*d.part.*1 *pag.*536. *num.* 4. Theodos. de Rubeis *d. clauf.* 762. *num.* 26. & *num.*25. dicit quòd hæc clausula censetur in qualibet commissione repetita. nouissimè D. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.*37.*num.*13. vbi quòd durat vsque

ad

ad finem litis per tres conformes, vel per vnam, quæ transierit in rem iudicatam, etiamsi in aliis commissionibus non fuerit repetita, vt fuit dictum *in Neritonen. pensionis 26. Nouembris 1607. coram Card. Canalerio*, impressa per Marchesf. *p.1. pag.620. n.2. in vlt. impress.*

14 Afficit tertium venientem ad causam pro suo interesse, donec per titularem integrè pensionatio fuerit satisfactum, vt fuit dictum *in Vrgellen iuris optandi 10. Decembris 1601. coram Gregor. XV. inter eius decisiones impressas decis.36.n.3.* Mart. *d. claus.165. num.24.*

15 Impedit ne pensionem soluere nolens absoluatur, vt fuit dictum *in Elnen. pensionis 13. Nouemb. 1609. coram Card. Canalerio*, impressa per Marchesf. *d p.1. pag.544.*

16 Hæc clausula dat conditionaliter Iurisdictionem, vt priùs pensio soluatur, interimque suspenditur, vt sæpe sæpiùs resolutum fuit in Rota, & signanter *in d. Abulen pensionis coram Domino meo Pirouano*, impressa per Marchesf. *d part.1. pag 536. num 6. & in Cauen. pensionis 30. Iunij 1609. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, impressa per Marchesf. *d. part.1. pag.541.* & in aliis allegatis per Mart. *dict. claus.165.*
17 *num.1.* vbi *num.2.* ampliat procedere etiam lite pendente, & *num.3.* etiamsi sententia lata sit super spolio, vel per appellationem suspendatur, ita vt sententia lata, & omnia gesta non priùs soluta pensione sint nulla, vt per eundem Mart. *d. claus.165. num.3.* Aloys. Ricc. *d. collect.1163. effect.1.* Theodos. de Rubeis *d. claus.762. n.3 cum seqq.*

18 Non operatur tamen hæc clausula, quando constaret de vitio in ventre, veluti si constaret de non iure, vel ageretur vigore instrumenti nulli, vel inualidi, quia tunc non obstante clausula, *Sine praeiudicio executionis, &c.* supersedendum est in executione, Cassad. *decis.10. de rescript.* Put. *decis.34. sub num.1 in fin. lib.1.* Marta *d. claus.165. num.9.* Marchesf. *d. part.1. pag.469. num.88.* Rot. *decis.310. num.3. & decis. 349. num. 7. part. 1. diuers.* & apud Pacific. *post tract. de Salniano interd. decis.263. num. 1. & 2. & decis 264. ante finem.* Achill. *decis. 4. in fin. de rescript.* Cæs. de Grassis *decis.8. num.13. de re ind.* Theodos. de Rubeis *d. claus. 762. num. 14.* vbi *num. 18.* aduertit quòd à tempore Gregorij XIII. eo ita mandante in signatura retulit D. Robusterius quòd exceptio oriens ex ventre, non impedit dictam clausulam, ex quo propterea iurisdictio est data sub conditione, & *num. 19.* subdit quod tunc exceptio dicitur oriri ex ventre quando gratia est conditionalis, aliàs secus. Tunc Rota intelligit exceptionem oriri ex ventre, quando gratia esset conditionalia, puta, *Postquam clericali fuerat charactere insignitus*; conditione enim non verificata, non constat de reseruatione, & hoc casu procedit *decis. 3. de commiss.* Achill. Seraphin. *decis.664. n.2.* Theodos. de Rubeis *d. claus.99. §.4. n.4.*

19 Vel etiamsi incontinenti de nullitate, vel vitio doceretur, Caputaq. *decis.264. p.2.* Pacific. *d. cap.4. num.45.* Secus tamen si aliunde, & extrinsecus, quàm ex ventre, hæc exceptio oritur. Rota apud eundem Pacific *post tract. de Salu. interd. decis.263. num.3. part.1.* quia tunc non retardatur executio, vt aduertit idem Pacific. *d. cap. 4. num.46.* Hinc etiam hanc clausulam non dari in pensione imposita ex falsa causa, censuit Rota *in Compostellana pensionis 15. Martij 1585. coram Card. Seraphino*, impressa per Marchesf. *d. p.1. pag.533.*

20 Nec operatur, quando pensionarius stetit per longum tempus non petendo pensionem; ita ex Gigan. *de pens. quæst. 85. num. 3.* Sarnen. *vbi suprà, vers. praeterea, & ex vna Bixien. pensionis 21. Maij 1529.* colligit Mart. *d. claus.165. num.25.* vbi subdit, hoc esse verum, quando pensionarius potest agere, & negligit; secus verò si non potest agere, quia non data negligentia, minimè censetur amisisse animum exigendi, & *num.26.* obseruat, hanc clausulam non dari quando pensio est imposita super pluribus beneficiis, quæ postea deuenerunt ad manus diuersarum personarum. Hæc omnia resoluit Theod. de Rubeis *d. claus.761. n.44. 45. & 47.*

Sunt etiam aliqui casus in quibus Signatura sine 21
hac clausula rescribere consueuit, quos nouem esse refert, & prosequitur Gig. *de pensionib quæst.85. per totam*, quem citat D. Lotter. *d. lib 1. quæst 38 num.14.* vbi subdit, eos omnes casus ad vnam causam posse reduci, videlicet, quando obligatio titularis non est liquida.

Non datur igitur hæc clausula, vbi pensiona- 22
rius agit contra vnum ex obtinentibus aliquod beneficium de pluribus, super quibus est facta reseruatio, vt per Gigan. *d. quæst.85. num.5.* Anton. Augustin. *in epit. cap.5. de solut pens. num.2.* D. Lotter. *dict. quæst.38. num.19.* vbi *n.21.* post Seraphin. *decis.1429. num. 7.* subdit, hoc non procedere si reseruatio facta esset in solidum, cùm tunc foret in electione pensionarij, retinere solidam pensionem super vno corpore beneficij, dummodo esset illius capax.

Nec etiam datur, quando pensionarius simplici- 23
ter non denegat solutionem, sed prætendit deduci onera, vt per Gig. *d. quæst.85. num.7.* D. Lotter. *dict. quæst.38. num.22.*

Nec etiam datur vbi ex productione literarum 24
reseruationis resultat exceptio, Cassad. *decis. 10. de rescript.* Cæs. de Grassis *decis.8. num. 13. de re iudic.* Theodos. de Rubeis *d. concl.762. n.48.*

Claus. *Sine retardatione solutionis pensionis arbitrio* 25
Rota, suspendit processum executiuum super solutione pensionia, donec Iudex faciat verbum in Rota super meritia causæ, absque eo tamen quod super hoc an tutter arbitrium, det dubium particulare: ita Theod. de Rub. *in singul. Rota tom 1. p. 4. claus. 663. num. 19.* cum hæc clausula intelligatur proui de iure, quando nulla adest causa, non retardat nec impedit effectum clausulæ, *Sine retardatione solutionis Pensionis*, & quando pensio est iustificata, non est locus arbitrio ad retardandam solutionem; operatur tamen vt censeatur data facultas cognoscendi de validitate, vel inualiditate pensionis ad effectum procedendi cum retardatione, vel sine; & idem Rota antequam declaret arbitrium solet degustare validitatem pensionis, & si pensio est valida, non dat arbitrium; ita ex pluribus Rotæ decisionibus Theod. de Rub *d. concl.763. n.1. cum seqq.*

Claus. *Sine strepitu & figura iudicij*, operatur vt 26
iudex possit incipere ab articulis, & illis probatis statim procedere ad sententiam, Roman. *cons. 519. n.5.* Theod. de Rub. *claus. 763. n. 4.* vbi *num.2.* tenet quòd per hanc clausulam censetur remissa, quæ constructionem iudici, & solemnitatem tantum respiciunt, non negotij veritatem.

Claus. *Si paterna incontinentia non sit imitator*, po- 27
tius sonat in modum instructiuum commissarij, quàm quod inducat possessionem, Rot. *decis. 4. de filiis presbyt. in antiq.* Felin. *in c.2. n.6. vers. adde tamen, de rescript.*

CLAVSVLA

Clausula CLXIII.

Si non valet vt testamentum, valeat, &c.

1 *Relictum factum filiis cum clausula*, Si non valet, &c. *intelligitur factum iure institutionis*; *si verò dicatur*, valeat iure cuiuslibet vltimæ voluntatis, *tunc valebit iure codicillorum*, *vt num.2.*

3 *Quid si dicatur*, si valeat etiam iure donationis inter viuos.

1 QVando adiectum fuerit, *valeat prout melius valere potest*, tunc hæc clausula æquiparatur clausulæ, *Omni meliori modo*, & relictum factum filiis, intelligitur factum iure institutionis, Bald. *in l. quoties,col fin C de hered instituend.* Mart. *de clauf.part.3. clauf.83. in fine.*

2 Si verò composita fit simpliciter, hoc est est, *valeat iure cuiuslibet vltima voluntatis*, tunc valebit iure codicillorum, Bald. *conf.504. num. 3. vol 5.* Parif. *conf.25.num.6.vol.3.* Cardin.Mantic.*de coniect. vltim. volunt lib.1.tit.9.n.16.* quos refert & sequitur Mart. *d clauf.83. n.1.*

3 Si tamen superadditum fit, *valeat etiam iure donationis inter viuos*, tunc hæc clausula nihil operatur in testamento, sed tantùm in codicillis; ita Surd. *conf.348.n.14.* Cardin.Mantic. *de tacit.& ambig.conuent.lib.13.tit.29. n.29.* vbi n.31. subdit, operari aliquando, vt donatio possit sustineri.

Clausula CLXIV.

Si neutri.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Beneficium acquiritur per gratiam*, Si neutri, *quando neuter litigantium super illud ius habet.*

3 *Scriptum*, Si nulli, &c. *quando dicatur, ostenditur.*

3 *Gratia*, Si neutri, *vt suffragetur, debet verificari duplex conditio vltra litem, videlicet quod beneficium vacet, & quod neutri ius competat.*

5 *Gratia*, Si neutri, *pendet à futuro litis euentu, & antequam operetur effectum suum, debet expectari dictus euentus.*

6 *Gratia*, Si neutri, *non habet locum, nisi quando beneficium est litigiosum, lite nondum extincta.*

7 *Litem requirit de tempore data gratia*, Si neutri.

8 *Gratia*, Si neutri, *non conceditur pro lite mouenda.*

9 *Citationis reproductio est necessaria ad inducendam litem respectu rei.*

10 *Lis vera non est necessaria in gratia*, Si neutri, *sed sufficit lis de facto.*

11 *Iurisdictionis defectus si adesset in Iudice, tunc non diceretur adesse lis, nec de facto, ad effectum gratia*, Si neutri.

12 *Prouisionis aduersarij debet fieri mentio, vt sit valida gratia*, Si neutri.

13 *Mensis est exprimendus in gratia*, Si neutri.

14 *Beneficij vacatio nisi præsupponatur, non sustinetur gratia*, Si neutri.

15 *Conditionalis est gratia*, Si neutri.

16 *Subreptitia non est gratia*, Si neutri, *ex eo quod non sit facta mentio, quod collitigans sit prouisus Apostolicus.*

19 *Gratia*, Si neutri, *conceditur prouiso Apostolico etiam contra alium prouisum Apostolicum.*

18 *Gratia*, Si neutri, *quoad non ius alterius partis satis iustificatur ex reuolutione, & inspectione actorum.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Mascard.*de probat.concl.1383.num.16.* Azor.*instit. moral. part.2. lib.7.cap.72. col.939.* Flam. *de resignat. lib.1.quæst.3.n.64.& 104.& lib.10. quæst.3. n.11. cum seqq.& n.43.* Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gloss.32.n.40.* Camill.Borell.*in summa omnium decis.tit.22.n.1. cum seqq.& n.58. cum tribus seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decis.part.5.collect.1687.* Hæc clausula & gratia cum conditione, *si beneficium vacet, & neutri ex collitigantibus ius competat*, statim conceditur prouiso Apostolico, Rot. *decis.184.num.1.p.2.in posthum.Farin.* aliàs *p.4.recent.* 1

Per gratiam, *Si neutri*, acquiritur beneficium, quando neuter litigantium super illud ius habet, quod vno ex duobus modis fieri potest. Primò, distinguendo gratiam, seu scriptum Episcopo, vel alteri, cui Papa mandat, vt si per euentum litis eiusmodi constiterit, neutrum dictorum litigantium in dicto beneficio ius habere, & idem beneficium, vt præmittitur, vacare, & tempore datæ præsentium non sit in eo ius alicui specialiter acquisitum, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis eidem N. authoritate nostra conferas, & signare procures, inducens,&c. Secundò, quando Papa ipsemet conferr, si neutri litigantium sit ius quæsitum, & hoc est tutius, & postea petit in iudicio recipi in partem, & recipitur. Rescriptum verò, *Si nulli*, dicitur quando sunt tres, vel plures nullum ius habentes, & super eodem beneficio litigantes,& prouidetur à Papa tertio de tali beneficio: quod demum habet locum, quando illud est litigiosum, vel quando partes essent pares in data, & se impedirent per concursum, nisi tamen in gratia alterius esset clausula ratificationis. Post tres sententias victo non datur gratia, *Si neutri*, sed potest dari rescriptum, *Si alteri*, videlicet, si victori ius non competerit, eidem victo conferatur; quo casu is non potetit ius antiquum deducere, sed nouum tantùm, vtpote hæresim, vel simoniam, quam victus nesciebat, & si illam probet, obtinebit, aliàs opponetur exceptio rei iudicatæ. Colliges hæc ex Rebuff. *in praxi beneficiali, prima parte Signatura*, & ex Azorio *d.cap.32.* 2 3

Vt gratia, *Si neutri*, suffragetur debet iustificari vltra litem duplex conditio, videlicet quod beneficium vacet, & quod neutri ius competat; ita Rota *decis.24.& ibi addit. num.3. de rescriptis, & decis.1. de sequest.poss. in nou.* Verall. *decis.42.num.3. part.2.* Pur. *decis.48.* aliàs *decis.46. n.3. in correct.lib.1.* & fuit dictum in *Aurien.parochialis de Breuis 15. Iulij 1615. coram Vbaldo*, impressa per Farin.*decis.725.num.2.p.2. recent.* vbi pariter habetur, quod huiusmodi conditiones debent verificari per agentem, & gratiam producentem. 4

Pendet gratia, *Si neutri*, à futuro litis euentu, & antequam operetur effectum suum, debet expectari dictus euentus, vt pariter dictum fuit in *citata Aurien.parochialis,impressa d.decis.726.num.3 p.2. recent.* nam hæc gratia est conditionalis, dummodo scilicet per aduentum litis compareret neutri ius competere, Rot.*decis.220.num.6.part.2.in posthum. Farin.* 5

Et

6 Et ideo locum non habet, nisi quando beneficium
est litigiosum lite nondum extincta, Gonzal. *d. gl. 32.*
7 *num* 4. Azor. *d. cap.* 32. Imò requirit litem de tempore
re datæ, Verall *decis.* 34. *num.* 1. *& seq. p.* 2. Mantic.
decis. 50. *n.* 1. Nicol. Garc. *de benef. p.* 6 *cap.* 2. *n.* 212. *&*
seq. & fuit resolutum *in Gerunden. Hebdomadaria* 13.
Iuny 1612 *coram D. Patriarcha Pamphilio*, impressa
per Farinac. *decis.* 451. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* Et sicut pi-
scis non potest esse sine aqua, ita nec gratia, *Si neu-*
tri, sine lite, vt fuit dictum *in Salamantina Archidia-*
8 *conatus* 16. *Iuny* 1581. *coram Rubeo*. Et quod non con-
cedatur pro lite mouenda, asserit Verall. *dec.* 34. *n.* 4.
p. 2. & fuit dictum *in Verden. Canonicatus*, impressa
9 per Nicol. Garc. *de beneficiis. p.* 5. *c.* 3. *n.* 44. Et est adeò
verum requiri litem de tempore datæ dictæ gratiæ,
vt si tunc esset citatio execenta, sed non reproducta,
& post datam gratiæ reproducta sit, non sufficeret,
cùm reproductio sit necessaria ad inducendam li-
tem respectu rei, Rota *in Legionen. Parochialis* 16.
10 *Maij* 1603. *coram Ortembergo*. Bene verum est, quod
non est necessaria vera lis, sed sufficit lis de facto,
11 Mantic. *decis.* 99. *n.* 4. Si tamen adesset defectus Iu-
risdictionis in Iudice, tunc non diceretur adesse lis,
nec de facto, ad effectum huius gratiæ, *Si neutri*, vt
fuit dictum *in Placentina Decanatus* 12. *Nouembris*
1593. *coram Penia*.

12 Hæc gratia, *Si neutri*, vt sit valida, debet fieri men-
tio prouisionis aduersarij, vt ex Rebuff *in praxi, tit.*
de rescripto gratia, Si neutri, n. 36. censuit Rota *in vna*
Bracharen. beneficij 19. *Ianuarij* 1604. *coram Greg. XV.*
quæ reperitur impressa per Farin. *decis.* 105. *num.* 1.
p. 2. *recent.*

13 In hac gratia, *Si neutri*, mensis est exprimendus,
14 vt per Gonzal. *d. gloss.* 32. *num.* 21. & non sustinetur,
nisi præsupponat beneficij vacationem, ex Flamin.
d. lib. 1. *q.* 3. *n.* 64. *&* 104. vbi *n.* 43. subdit, nequaquam
prodesse non facta mentione intrusionis, & fru-
ctuum malæ perceptionis.

15 Est conditionalis, & nihil ponit in esse, ac proin-
de attenditur tempus, quo beneficium conferri po-
test, non autem tempus datæ; ita Mascard. *d. con-*
clus. 383. *num.* 16. Camill. Borell. *d. tit.* 22. *num.* 2. *&*
num. 59.

16 Hæc gratia, *Si neutri*, non est subreptitia, ex eo
quod non sit facta mentio, quod collitigans sit pro-
uisus Apostolicus, Greg. *decis.* 150. *per totam*, vbi *n.* 3.
17 dicitur, quod hæc gratia ex stylo Datariæ conceditur
tur prouiso Apostolico etiam contra alium proui-
sum Apostolicum; & *num.* 6. quod non est præiudi-
cialis, quia non habet locum nisi data inualiditate
gratiæ partis aduersæ.

18 Satis iustificatur quoad non ius ex reuolutione,
& inspectione actorum, Gregor. *decis.* 84. *num.* 5. In-
tellige quoad non ius alterius partis, nam quoad
non ius impetrantis satis iustificatur ex sola illius
confessione, Gregor. *decis.* 98. *num.* 2. Et quod ex sola
confessione impetrantis iustificetur quoad non ius
illius, in terminis huius gratiæ sæpiùs firmatum fuit
in Rota, & signanter *in Meliten. Prioratus* 20. *Maij*
1615. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, im-
pressa per Farinac. *decis.* 699. *sub num.* 1. *part.* 2. *re-*
cent. *&* *in Ciuitatis Castelli Parochialium* 22. *Iunij*
1615. *coram Card. Verospio*, impressa per eumdem
Farinac. *decis.* 756. *in fin. ead. part.* 2. *recent.* Imò etiamsi
haberet ius in prima gratia, censetur huic iuri re-
nuntiare, Rota *decis.* 98. *num.* 1. apud Farinac. *post*
lib. 2. *consil.*

August. Barbosæ de Clausul.

Clausula CLXV.

Si per diligentem examinationem, &c.

1 *Clausula*, Si per diligentem examinationem, &c. *apponi solet in prouisionibus parochialium.*
2 *Examen cum synodalibus examinatoribus quod pro forma requiratur, operatur clausula*, Si per diligentem examinationem, &c.
3 *Examinatus coram Ordinario, synodalibus examinatoribus adhibitis, & idoneus repertus ad certam parochialem, ad eamdem examinari non debet etiam stante clausula*, Si per diligentem examinationem, &c.
4 *Examinatus semel, iterū examen subire non tenetur.*
5 *Approbatione ad eamdem parochialem exhibita à Cancellaria, passim mutari consueuit supplicatio ex forma dignum, in formam gratiosam.*
5 *Declaratur Gonzal. ad Garc.*
7 *Ex anteacta vita ratione assequitur, quid de sequenti vita sit præsumendum.*
8 *Auditor Rota tanquam subrogatus loco Ordinarij potest conferre immittendo in possessionem.*

HÆc clausula apponi solet in prouisionibus pa- 1
rochialium per Sedem Apostolicam faciendis,
quæ sic extendi solet; *Si per diligentem examinatio-*
nem per te adhibitis examinatoribus in Synodo diœcesa-
na deputatis, ad hoc idoneum esse repereris, super quo con-
scientiam tuam oneramus. Quæ clausula cùm frequens
sit, ideo super illius intellectu transcribendam duxi
S. Rotæ decisionem *in vna Pistorien. parochialis* 6.
Februarij 1623. *coram R. P. D. Merlino*, quæ eleganter
sic decidit.

Quamuis enim clausula prædicta conditionem 2
importet, & operetur quod examen cum synodali-
bus examinatoribus requiratur pro forma, ita vt il-
lud prætermitti nequeat, quantumcumque impe-
trans sit re vera idoneus, ex latè deductis per Garc.
de benef. p. 6. *cap.* 2. *num.* 253. *& pluribus seqq.* & præ-
sertim *n.* 266. vbi refert decisionem *in Calagurritana*
beneficij de Ornillos 12. *Octob.* 1587. *coram bon. mem.*
Cardin. Pamphilio, in qua fuit dictum id procedere,
etiam aliàs fuisset examinatus, & approbatus etiam
ad parochiales: visum tamen fuit conditionem, ac
formam huiusmodi satis superque fuisse adimple-
tam, ex eo quia Ricciardus fuerat iam antea coram 3
eodem Ordinario synodalibus examinatoribus ad-
hibitis examinatus, & idoneus repertus, & appro-
batus ad hanc eandem parochialem. Et consequen- 4
ter non fuit necessarium nouum examen; semel
enim examinatus, iterum examen subire non tene-
tur, *cap. accepimus, & ibi gloss. in* 2. *notab. de ætat. &*
qualit. & ordin. præficien. Et clausula prædicta debet
intelligi de examine facto, vel faciendo, quatenus
illud iam antea factum non fuisset: siue enim con-
ditio prædicta dicatur casualis, ex quo etiam ido-
neus casus, putà, memoria labente, vel Præsulis, &
examinatorum aspectu perterritus deficere potest in
examine; siue mixta tanquam pendens etiam ab ar-
bitrio, & iudicio Ordinarij, vel examinatorum, non
est necessariò adimplenda post rescripti præsenta-
tionem, sed sufficit quod fuerit antea in rei veritate
modo prædicto adimpleta, quoties tempore rescri-
pti Princeps ignorabat adimplementum; ad *l. hac*
conditio. §. fin. & *ibi* Bart. & Socin. *ff. de cond. & de-*
monstr. l. si ita scriptum. §. fin. ff. de legat. 2. Ruin. *cons.*
89. *num.* 2. *lib.* 4. pulchrè Surd. *in cons.* 69. *num.* 19. *&* 20.

Præsumitur enim, quod si Papa tale adimplementum sciuisset, non quidem in forma Dignum, sed in forma gratiosa, & absque tali conditione prouidisset, vt in similibus terminis considerant Socin. *in d.l.hac conditio, num.4.in fin.* Ruin. *d cons.89.num.2.* quos sequitur Surd.*in præallegato consilio 69. num.20.*

5 Cum quo etiam consonat stylus Cancellariæ, cuius attestatio fuit, secundum quem exhibita approbatione ad eandem parochialem, passim mutari consueuit supplicatio ex forma dignum, in formam gratiosam. Ex quo apparet, formam huiusmodi per clausulam prædictam importatam, non esse menialem, & consequenter illius omissionem processum non vitiare, vt tradit Butr. *in cap. super literis, n. 16. de rescript.* & Bronor. *in tract. de forma, tit. de potest. & effect. formæ, vers. tertio prædicta conclusio, fol. mihi 56.*

6 Ex quibus patet responsio ad ea, quæ tradit Garc. *de benef. d. part.6. cap.2. n.253. cum seqq.* & Gonzal. *super reg.8. gloss. 4. n. 89. & 96. cum seqq.* Procedunt enim, & ipsi loquuntur, quando non præcessit examen cum tribus examinatoribus synodalibus, iuxta formam præscriptam, vel quando fuit factum ab alio Ordinario, & approbatio fuit tantummodo generalis ad parochiales, in quibus terminis versabatur casus *in d. Calaguritana beneficij de Ornillos coram bon.mem.Card. Pamphilio*, vt ibi deprehenditur; non autem quando præcessit specialis approbatio ad talem parochialem præuio examine, & ideo non applicarut, cùm Ricciardus fuerit ab examinatoribus synodalibus rigorosè examinatus, & approbatus ad hanc eamdem parochialem, & ab eodem Ordinario, in cuius locum fuit subrogatus D. meus Pirouanus, iuxta *Clem. Auditor, de rescript.* Et euidens est ratio differentiæ inter vtrumque casum, quia per examen generaliter factum ad parochiales, non est plenè consultum disciplinæ Christianæ, & curæ animarum alicuius certæ parochialis: fieri enim potest, quod talis parochialis exigat in suo Rectore præcipuas qualitates, quæ ab extraneo Ordinario examinante pro alia parochiali non potuerint excogitari; quod secus est, vbi ad eamdem parochialem, & ab eodem Ordinario quis priùs fuerit examinatus, & approbatus.

7 Nec obstat quod à die, quo Riccardus fuit ab examinatoribus approbatus, vsque ad diem exhibitionis literarum Apostolicarum, effluxerũt ferè duo menses, & vsque ad diem obtenti supradicti mandati de immittendo, intercesserit quinquennium, intra quod temporis spatium potuit ipse Ricciardus mutare mores, ita vt de tempore immissionis non esset idoneus. Quoniam vltra quod imò examen sequutum fuit per dies sex post datam prouisionis Apostolicæ, in quo tempore potuit Ricciardus scire sibi gratiam fuisse signatam, huiusmodi morum mutatio nullo modo probatur, & Iuris præsumptio est in contrarium, ex anteactæ enim vitæ ratione assequitur, quid de sequenti vita sit præsumendum, vt tradunt Marsil. *in l. maritus num. 34 & seqq ff. de quæst.* Alciat. *de præsumpt. reg.1. præs.8. in princip.* & Surd. *cons.245. num. 49.* Quæ omnia tanto magis placuerunt, quia videbantur magis æqua, præsertim cùm agatur de sustinendo mandatum iam relaxatum, & immissionem illius vigore sequutam.

8 Minus etiam dicta immissione impugnari poterat, ex eo quod non præcesserit collatio; quia cùm Rotæ Auditor tanquam subrogatus locus Ordinarij, iuxta *dictam Clem. Auditor*, possit conferre immittendo in possessionem, videtur etiam priùs saltem virtualiter contulisse, adde Rom.*cons.337.n.3.* Rot. *decis.16.n.1.in fin.de concess. præbend. in nouis*, & in iis propriis terminis idem fuit resolutum *in Calaguritana beneficij de Arnedo 21. Iunij 1612. coram me*, vbi plures afferuntur decisiones concordantes. Hactenus decisio coram R. P. D. Merlino, ex qua optimè declaratur vis, & effectus huius clausulæ.

CLAVSVLA CLXVI.

Si preces veritate nitantur.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Clausula*, Si preces veritate nitantur, *in qualibet gratia ex tacita conditione inest.*

3 *Clausula*, Si preces veritate nitantur, *intelligitur in vnoquoque rescripto, seu mandato; & in rescripto etiam Regis, vt n.4.*

5 *In obligatione Camerali adiecta literis reseruationis pensionis, subintelligitur clausula*, Si preces veritate nitantur.

6 *Clausula*, Si preces, &c. *apposita semper censetur, licèt omissa fuerit ex consuetudine.*

7 *Æquiparantur clausula*, Si preces veritate nitantur, Si tibi constiterit, *&*, Vocatis vocandis.

8 *Conditionem non facit clausula*, Si preces veritate nitantur, *nec Iurisdictionem fundat, siue inchoat, sed tribuit instructionem ad procedendum.*

9 *Iurisdictionem non impedit clausula*, Si preces veritate nitantur, *licèt impediat eius exercitium.*

10 *Subreptio omnis quantumcumque modica per clausulam*, Si preces veritate nitantur, *vitiat gratiam.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Doctores per text *ibi in l.fin.C.de diuers.rescript. & in c.1.de rescript.* Greg. *l. 6. tit.19. partit. 3.* Vital. de Camb. *in tract. claus. pag.10. col.1.* Lancel. *de attent. p.2.c.20.limit.11.n.4.* Verall. *decis.128. n.2.* Perez *ad l. 5. vers. quaro 14. tit. 11. lib. 3. Ordin.* Mascard. *de prob. concl.1210. num 3.* Suar. *de legib. lib. 8. cap. 18. n.10.* Mari *de clausul p.1.claus.152. alias 168. & p.2. claus.71.* Cald.Pereir.*quæst. forens. cons.26. n.7. in fin.* Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tit. 44. num. 301.* Card.Tusch.*pract.conclus. tom.1. litt. C, conclus. 305.à princip.* Rota *decis.155 num.5.part.1. in posth. Far.* aliàs *recent.* vbi quòd Seraph. subintelligitur in gratiosis, *& decis.515.n.2.ead.p.1.* Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom.2.part.4.claus.93.* vbi §.1. subdit quòd subintellecta in gratia suspendit effectum gratiæ quoad eius canonizationem, non autem quoad effectum gratiosæ subministrationis. 1

2 Hæc clausula in rescripto Apostolico, ac qualibet gratia ex tacita conditione inest, semperque subintelligitur, vt per Oldrad.*cons.222.n.3. vers.2.* Zabar. *cons.92.num.3.* Anch.*cons.140.* incip. *Per prædicta, in princ.* Soc.*cons.164.num.11.vers.confirmantur præmissa, vol.1.* Dec.*cons.33.n.1.& cons.142. num.6.* Rot. *decis. 211.p.2.diuers.* Marches.*de Commiss.p.1.pag.164.n.155. & p.3.pag.374.num.13. in vlt. impress.* & fuit dictum *in Burgen. Canonicatus 19. Januar. 1590. coram Card. Pamph.* impressa per March.*de Commiss.p.2.pag.545. & in Cæsaraugustana pensionis 21. Dec. 1591. coram eodem*, impressa per eundem Marches *p.1. pag.573. n.2.in vlt.impress.& in Tudertina pensionis 2.Iunij 1617. coram Card.Verospio*, Card.Tusch. *d litt.C, concl.305. n.1.* Campan.*in diuers.Iuris Canonici, rub.11.cap.13. num.193.*Monet.*de commun.vltim.volunt.cap.7.n.127.*

Theodos.

Digitized by

Theodoſ.de Rubeis *in ſingul.Rota tom 2.part.4. clauſ. 772. num. 2.* vbi *num. 4. cum ſeqq.* ampliat etiam in omnibus partibus gratiæ, etiam acceſſoriis, etiamſi gratia ſit Motu proprio, maximè in beneficialibus, ne detur vitioſus ingreſſus.

3 In vnoquoque reſcripto, & mandato etiam intelligitur, *l. fin.C de diuerſ.reſcript. cap.in parte, il 1.de reſcript.* Mart.*d. part.2. clauſ.71.* Menoch. *conſ.103. num.22.* Maſcard. *d.concluſ.1210.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell gloſſ.9 in annot. n.219.* Alex. Trentacinq *var. reſol.lib.1.tit.de reſcript.reſol.7.num.1. & 2.* Melchior Phœbos *Luſit.deciſ.tom.1.deciſ.41.num.1.& 2.*

4 In reſcripto etiam Regis pariter ſubintelligitur, vt tradit Azeued.*l.4.num.2.& 3.tit.16. lib.8. noua Recopil.*

5. Subintelligitur quoque in obligatione Camerali adiecta literis reſeruationis penſionis,vt cenſuit Rota apud Zach. *poſt tract. de oblig. Camer. deciſ.46. num.2.*

6 Denique appoſita ſemper cenſetur, licèt omiſſa fuerit ex conſuetudine, Vital.de Camban. *vbi ſuprà, n.2.& vltim* Perez *d. l.5. verſ. quæro 14.* ibi, *tamen ex conſuetudine,&c.*

7 Hæc clauſula, & illa, *Si tibi conſtiterit*, & *Vocatis vocandis*, æquipollent, vt tradit Vital. de Camb. *vbi ſuprà,num.1.*

8 Conditionem non facit hæc clauſula, nec Iuriſdictionem fundat, ſiue inchoat, ſed tribuit inſtructionem ad procedendum; ita Felin. *in cap. ex parte, il 1. num.1. & 6.* vbi Bald. *de reſcript.* Matt. *d. part.1. clauſ.152.aliàs 168.num.1.* Marcheſ.*de commiſſ part.1. pag.165.num.156.* Vital.de Camb. *citato loco, num 4. & 5.* Henriq. *in ſumma, lib.12. de Matrim. cap. 3. in fin.* Alex.Trentacinq.*var.reſol lib.1. tit. de reſcript. reſol.7. num.11.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſput. 34. num. 25.* præcipuè quando hæc clauſula eſt tacitè ſubintellecta, quia tunc non reddit gratiam nec reſcriptum conditionale, Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.772.n.1.*

9 Vnde non impedire Iuriſdictionem, licèt impediat eius exercitium,obſeruat Matt.*d.part.2.clauſ.71. n.4.*vbi *n.5.* ſubdit eum Curt.ſen. *conſ.16. num.27.* & Rebuff. *in praxi beneficiali, tit. de differ.inter reſcript.a gratia,& Iuſtitia,n.9.*& Gram. *deciſ.66.num.18.* quòd

10 per hanc clauſulam omnis ſubreptio quantumcumque modica vitiat gratiam, & *n. 7.* poſt Tiraq. *tract. Ceſſante cauſa,limit.1.n.11. & ſeq.* & Natt. *conſ.368. n.4.* ac Menoch.*de arbitr.caſu 261.num.22.* vbi addit vitiari etiam ex falſa cauſa impulſiua.

Clavsvla CLXVII.

Si pro aliis non ſcripſerimus.

1 Hæc clauſula licèt loquatur in numero plurali, reſoluitur tamen in ſingularitates, & ſic gratia poſterior cum iſta clauſula erit nulla, licèt tantùm pro vno fuerit ſcriptum,Bald.*in cap. mandatum, n. 4. in fin. & num. 5. de reſcript.* cum aliis congeſtis per Tiraq.*in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos, num. 255.& 256.* cum pluribus adductis à Gonzal. *in reg. 8. Cancell. gloſſ. 21. à num. 6.* Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.2. p.4. clauſ.773. num. 10.* dum tenet hanc clauſulam verificari etiamſi pro vno tantum ſcripſerit. Caſtill.*controu tom.6.c.120.n.34.*

2 Intelligitur de eodem Papa, non verò ſi prædeceſſor ſcripſiſſet,vt per Gemin. *conſ.39. in fin.* Card. Tuſch.*pract.concluſ. tom.1. lit. C, concluſ.327.num.2.*

August. Barboſæ de Clauſul.

Rot.*deciſ.141.num.2.p.2. in poſth. Farin.* aliàs *part.4. recent.* Hæc cluſula tacitè ineſt, & ideo intelligitur etiamſi non apponatur,Rebuff.*in rep.cap. nulla in 10. clauſ.verſ.aduertatis,de conceſſ.præb.* & oſtendit quòd Papa non intendit grauare ordinarium collatorem duobus mandatis, idem Rebuff. *in forma mand. Apoſtol. in verb.pro alio non ſcripſerimus*, Theodoſ.de Rubeis *in ſing.Rota tom.2.p.4.clauſ.773.*

Clavsvla CLXVIII.

Si qua mihi iuſta cauſa, &c.

De vi,& effectibus huius clauſulæ, vide Doctores per text. *ibi in l 1. ff. ex quibus cauſis maiores*, Sforz. Odd. *de reſtit.in integrum q. 8. num. 1. cum ſeqq.* Matt. *de clauſ p.1.clauſ.248. aliàs 366. in vltima impreſſ.* 1

Quando maiores non poſſunt reſtitui ex illis causis, ex quibus minores reſtituuntur, tunc ſtante læſione reſtituuntur ex hac clauſula generali; vide Aleiat. *de præſumpt reg. 1. præſumpt. 42. num. 2. cum ſeqq.* Menoch. *conſil.932. num.1.* Matt. *d. clauſ 366. num.2.* 2

Ignorans reſtituitur ex hac clauſula, ad tradita per Hippol. *in l. qui ignorans, num.13. ff. ad l. Cornel. de falſis, & in l.1. §. ſi quis vltrò, num.38 ff. de quæſt.* Anton.Gom.*var.tom.2.cap.2.n.27.* 3

Clavsvla CLXIX.

Si quid exequendum exequatur, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Executionem vt ſuſpendat ſolùm donec de Iuſtitia ſententiæ exequenda cognoſcatur, operatur clauſula,* Si quid exequendum.

3 *Sententiæ effectum ſuſpenſiuum pro interim impedit clauſula*, Si quid exequendum, *ſi de iure erat locus executioni.*

4 *Appellationis in commiſſione intelligitur clauſula,* Si quid exequendum, *de & circa cauſam ſuper qua fuit pronunciatum.*

5 *Clauſula,* Si quid exequendum, *habet implicitam clauſulam*, Quatenus de Iure aliquid veniret exequendum.

6 *Clauſula*, Si quid exequendum, *dat cognitionem cauſæ, vt priùs cognoſcatur ſuper exceptionibus appoſitis antequam exequatur.*

7 *Clauſula*, Si quid exequendum, *intelligitur prout de Iure.*

8 *Sententia niſi iuſtificetur ex eiſdem actis, non habet locum clauſula,*Si quid exequendum.

9 *Executione ne locus ſit, ſufficit quid detegatur mandatum iniuſtum eſſe ex nouiter deductis.*

10 *Sententia debet iuſtificari ex actis prioris inſtantiæ, non autem ex nouiter deductis, vt locus ſit clauſula,*Si quid exequendum.

11 *Executiuè proceditur ex eiſdem actis ſtante commiſſione,*Conſtito de iuſtitia mandati.

12 *Clauſula*, Si quid exequendum, *in initio cauſæ data,cenſetur repetita in omnibus aliis commiſſionibus.*

13 *Clauſula ſtante*, Si quid exequendum ſit, in primis, ante omnia exequatur, & attentata

reuocet, *ante omnia super executione pronuntiandum est.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Lancellot. *de attent. part. 2. cap. 20. limit. 11. num. 4. & 5.* Mart. *de clauf.* 169. Cardin. Tusch. *practic. conclus tom. 1. litt C. conclus.* 367. *num.* 14. Aloys. Ricc. *in collect. decis collect.* 954. Mascard. *de Commiss. part. 1. vbi de commiss. appellat. in causis Camer. obligat. pag.* 699. *à num.* 78. *& pag.* 705. *à num.* 132. *& pag.* 706. *à num.* 146. Rot *decis.* 310. *part.* 1. *& decis.* 413. *part.* 3. *diuers.* Theodos. de Rubeis *in singular. Rota tom. 2. part. 4. conclus.* 95. *&* 775. qui *d. clausul.* 95. §. 1. cum Seraphin. *decis.* 1396. *num.* 2. dicit quòd hæc claus. posita in commissione operatur, ne possit executiuè procedi contra simpliciter obligatos de restituendo prioribus, & potioribus, etiam quòd non se obligauerint cum claus. *Ad omne mandatum Domini*, & §. 2. cum eod. Seraphin. *decis* 1422. *num.* 1. tenet quòd ista claus. operatur quod licèt aliàs esset ordinariè procedendum, per hanc claus. datur facultas procedendi executiue ad fauorem illius, quid decretum obtinuit.

2 Effectus huius clausulæ est, vt executionem suspendat solùm donec de iustitia sententiæ exequendæ cognoscatur, vt per Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 968. *num.* 2. Rot. apud Cenc. *post suum tract. de cens. decis* 87. *num* 1. *& decis.* 79. *num* 2. & fuit sæpe sæpius resolutum, & signanter *in Romana vinea de Fabiis* 10. *Decembris* 1604. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, impressa per Marches. *dict. part. 1. pag* 243. duplicata *eadem part. 1. pag.* 734.

3 & ita pro interim impedit effectum suspensiuum sententiæ, si de Iure erat locus executioni, Rota *in Romana vinea de Paulinis* 26. *February* 1603. *coram Illustrissimo Domino meo Cardin. Millino*, impressa per Zach *post tract. de obligat. Cameral decis.* 156. *& decis.* 54. *num.* 3. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 95. §. 3. vbi quòd per hanc claus. Rota iuxta eius antiquum statum non exequitur aliorum sententias, nisi gustata earum iustitia, & §. 5. quòd iustificari debet ex actis prioris instantiæ, quæ sola sunt attendenda ad effectum huius clausulæ.

4 In commissione appellationis intelligitur de & circa causam, super qua fuit pronunciatum, vt censuit Rota, impressa per Cencium *post tract. de Cens. decis.* 243. *num.* 4. & nihil facere videtur, quia commissio loquitur conditionaliter, & quia appellationem suspendit, aliquid exequendum non venit, nisi an executioni locus sit, gustetur, Rot. *decis.* 128. *p.* 3. *diuers.*

5 Habet implicitam clausulam, *Quatenus de Iure aliquid veniret exequendum*, vt per Pacificum *de Saluiano interd. inspect. 4. cap. 5. num.* 7. Rot. *apud eundem decis.* 172. *num.* 1. 2. *&* 9. & propterea priùs videndum est, an executio sit facienda, & in quota parte, & interim illa fieri non potest, Lancell. *de attent. p.* 3.

6 *cap.* 30. *num.* 33. Hooded. *cons.* 29. *num* 24. *lib.* 2. vbi dicit, quod hæc clausula dat cognitionem causæ, vt priùs cognoscatur super exceptionibus appositis, antequam exequatur, Rot. *decis.* 497. *n.* 7. *& dec.* 423. *n.* 1. *lib.* 3. *p.* 3 *diuers.*

7 Intelligitur prout de Iure, vt ex Rot. *in vna Firmana olei* 9. *Aprilis* 1596. *coram Cardin. Blanchetto*, resoluit Marches. *d. part. 1. pag.* 707. *num.* 150. Rota etiam apud Cenc. *post dictum tract. de Cens. decis.* 255. *num* 7. & apud Zach. *post tract. de oblig. Camer. decis.* 136. *num.* 9. Nam intelligitur hæc clausula prout de iure quatenus executori locus sit, & ex eisdem actis, quæ sola attenduntur, vt illi locus sit, vt per Theodos. de Rubeis *d. claus.* 775. *num.* 2. vbi quòd hoc procedit etiamsi nouæ probationes tendant ad corroborandas antiquas, & *num.* 11. per hanc clausulam dicitur suspensa executio, donec per iudicem appellationis cognoscatur de iustitia sententiæ, & *n.* 13. quòd effectus huius clausulæ est vt executio quatenus locus sit, pertineat ad iudicem ad quem, non autem ad iudicem à quo.

Non habet locum, nisi sententia iustificetur ex eisdem actis, vt fuit dictum *in Aquilegien pensionis* 21. *May* 1610. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinac. *decis.* 187. *num.* 6. *p.* 2. *recent. & in Tudertina officy Cancellariæ coram Cardinale Lancelloto*, impressa per Pacific. *de Salu. interdicto*, *decis.* 64. *num.* 1. vbi *num.* 3. subdit, quòd ad effectum, vt non sit locus executioni, sufficit quod detegatur mandatum iniustum esse ex nouiter deductis, Rota etiam apud Zach. *post tract. de oblig. Camer. decis.* 136. *n.* 1. *& decis.* 145. *n.* 11. 8

9

Intellige, vt debeat iustificari ex actis prioris instantiæ, vt fuit dictum *in Rota*, impressa per Pacific. *post tract. de Saluiano interd. decis.* 168. *num.* 10 *& in Romana grani* 19. *Nouemb.* 1607. *coram Ortembergo*, impressa per Farinac. *decis.* 142. *n.* 1. *part.* 1. *recent. & in Romana census* 4. *Decembris* 1595. *coram Cardin. Pamphilio*, impressa per Marches. *d. p.* 1. *pag.* 757. Vnde non potest iustificari ex nouiter deductis, vt pluries censuit Rota inter impressa per Pacific. *post dictum tract. de Salu. interd. decis.* 64. *num.* 1. *&* 5. *dec.* 162. *n.* 1. *& decis.* 260. *n.* 5. 10

Stante commissione, *Constito de iustitia mandati*, ex eisdem actis proceditur executiuè, Rota apud Zach. *post tract. de oblig. Camer. decis.* 12. *num.* 4. *& decis.* 156 *n.* 2. 11

Hæc clausula in initio causæ data, censetur repetita in omnibus aliis commissionibus, Ægid. *decis.* 221. Cassad. *decis.* 8. *de rescript.* & fuit dictum *in Romana societatis* 3. *Iunij* 1577. *coram Cardin. Blanchetto*, impressa per Marches *p.* 1. *pag.* 738. 12

Cùm aliquando hæc clausula detur sub illis verbis, putà, *Si quid exequendum sit, in primis, & ante omnia exequatur, & attentata reuocet*, quæro super quo primùm pronunciandum sit, an super executione, an verò super attentatis? & Rota censuit super executione, ex vi illius verbi, *in primis, & ante omnia*, vt *in decis.* 613. *n.* 1. *p.* 3. *lib.* 3. *diuers.* quamuis, si de attentatis constaret postea, ibi fore supersedendum Rota dixerit. 13

Clausula CLXX.

Si senseris te grauatum.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Clausula*, Si senseris te grauatum, *imposita ab homine, vt intellecta a Iure, facit, vt quis non dicatur grauari.*

3 *Clausula*, Si senseris te grauatum, *inhibitione noui operis resoluitur in alternatiuam.*

4 *Iudicis præceptum cum clausula iustificatiua*, Si senseris te grauatum, *resoluitur in vim simplicis citationis.*

5 *Clausula*, Si senseris te grauatum, *adeò est necessaria, vt si omittatur, præceptum sit nullum.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Cels. Vgoon. *in tract. claus. pag.* 505. *col.* 2. *in fine*, Matt. de 1

de clausul. part. 1. claus. 247. aliàs 364. in vltim. impress. Matant. *de ordin iudic. part. 6. num. 27. cum seqq.* Rimio. iun. *consil.* 333. *vol.* 3. Hippol. *singul.* 643. Cardin. Tusch *practic. conclus tom. 1. lit. C, conclus.* 360. *num.* 1. Theodos. de Rubeis *in singul. tom. 2. part. 4. claus.* 778.

2 Imposita ab homine, vel intellecta à Iure, facit, vt quis non dicatur grauari, ex adductis per Steph. Gration. *Marchiæ decis. 30. n. 3.*

3 In nuntiatione noui operis resoluitur in alternatiuam, vel quod inhibitus resistat, vel quod veniat responsurus; ita post Bald. *cons.* 245. incip. *Proponitur, in fine lib.* 2. tradit Cardin. Tusch *d. concl. 360. n. 1.* vbi *num.* 2. dicit contrarium tenere Bart. *cons.* 80. incip. *Quæritur.*

4 Præceptum Iudicis cum hac clausula iustificatiua, resolui in vim simplicis citationis, tenent *gloss. fin. in cap. ex parte 23. de verb. sign.* Cels. Vgon. *vbi proximè*, Bonacos. *commun. crimin. part. 1. verb. præceptum, fol. 135. verso, & part. 2. eodem verb. fol. 61. verso*, Bald. *cons.* 177. incip. *Ad euidentiam, in princip. lib. 3. & d. consil. 463. num. 7. lib. 4.* Nauar. *consil. 3. de censib. num. 2. in antiq.* Spin. *in speculo testamentorum, gl. 11. rubrica, num. 42. cum seq.* Vizin. *tom. 2 com. opinion. lib. 7. titul. 15. num. 91. pag. 279.* vbi Viui *num. 96. pag. 281.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper lib. 1. conclus. 19. consid. 1.* Cardin. Tusch. *dict. conclus. 360. num. 3.* vbi *numeris seqq.* multipliciter declarat. Theodos. de Rubeis *d. claus. 778. n. 1. & 6.*

5 Amplia in tantum esse verum, quod hæc clausula est necessaria, vt si omittatur, præceptum sit nullum, & possit sperni, Ias. *in l. nequicquam, §. vbi decretum, ff. de offic. Proconsulis*, Matt. *dict. claus. 364. in fin.* Cardin. Tusch. *dict. conclus. 360. num. 9.* vbi *num.* 10. post Angel. Aretin. *consil.* 77. incip. *In casu supradicto, num.* 16. ampliat, quia licèt præceptum Iudicis non valeat, cùm à præceptis non sit incipiendum, valet tamen quando adest hæc clausula.

CLAVSVLA CLXXI.

Si sine filiis decesserit.

1 *Clausula*, Si sine filiis decesserit, *intelligitur, de suo corpore natis, licèt non exprimatur.*
2 *Conditio contenta sub clausula*, Si sine filiis decesserit, *verificatur, siue filij non nascantur, siue nati premoriantur.*
3 *Clausula*, Si sine filiis decesserit, *deficit tam per superuenientiam filiorum masculorum, quàm fœminarum.*
4 *Substitutionem compendiosam inducere apta est clausula*, Si sine filiis decesserit.

1 INtelligi de suo corpore natis, licèt non exprimatur, consuluit Menoch. *cons. 166. n. 5.*

2 Conditio contenta sub hac clausula verificatur, siue filij non nascantur, siue nati præmoriantur, ita vt tempore purificatæ conditionis non existant; ita Dec. *cons. 127. col. 2.* Alex. *cons. 101. in tertio dubio,*
3 *num 11. in fine, lib. 7.* Bellon. *cons. 19. num. 4.* Deficit tamen tam per superuenientiam filiorum masculorum, quàm fœminarum, ex traditis per Menoch. *cons 1070. n. 4.* & per Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 1. tit. 14. num. 1.* & fuit dictum *in Camerinen.* August. Barbosæ de Clausul. *bonorum 19. Maij 1589. coram Cardin. Seraphino inter eius decis. impress. decis...*

Est apta hæc clausula inducere compendiosam substitutionem, veluti si fuerit dictum, *Si sine filiis decesserit filius meus, succedat Sempronius*, etiamsi non 4
sit adiecta dict. *quandocumque, gloss magna verb. absque, in cap. si pater, de testament lib. 6.* Alexand. *in l. Centurio 27.* & *ibi* Ias *num* 33. & Rip. *num. 109 ff. de vulg.* Odd. *consil. 95. num. 5.* Gabr. *consil. 230 num. 3. & consil. 104. num 1 vol. 1.* Menoch. *cons. 325. num. 5.* Crass. *de success. § substitutio, quæst. 6. n. 10.* Surd. *decis. 37 num. 8.* Rota in *Romana fideicommissi de Surdis 11. Maij 1618. coram Vbaldo sen.*

CLAVSVLA CLXXII.

Siue præmisso, siue alio quouis modo, &c.

1 *Vacandi vno modo expresso non venit alius.*
2 *Clausula*, Siue præmisso, &c. *comprehendit omnem modum vacandi.*
3 *Vacationem apud Sedem includit clausula*, Siue præmissu, &c.
4 *Beneficium vacans per obitum in Curia capit clausula*, Siue præmisso, &c.
5 *Vacationem etiam per priuationem capit clausula*, Siue præmisso, &c.
6 *Vacationem etiam per resignationem capit clausula*, Siue præmisso, &c.
7 *Vacatio per mortem, & per resignationem æquiparantur.*
8 *Clausula*, Siue præmisso, &c. *intrat data saltem de facto vacatione.*
9 *Clausula*, Siue præmisso, &c. *Intrat verificato vno modo vacandi ex duobus narratis.*
Intrat in impetratione certo modo. ibid.
Intrat vt procedat etiamsi modus narratus non esset verus. ibid.
Intrat etiamsi in impetratione ex iure deuoluto ibid.
10 *Vacationem indultam per regulam de infirmis, non capit clausula*, Siue præmisso, &c. *obtenta à resignatario.*
11 *Clausula*, Siue præmisso, &c. *non se extendit ad personam non expressam.*
12 *Clausula*, Siue præmisso, &c. *comprehendit etiam vacationem ex persona alterius, si addantur verba illa*, seu ex alterius cuiuscumque persona, &c.
13 *Vacandi modus omnino falsus quando expressus sit, non operatur clausula*, Siue præmisso, &c.
14 *Beneficium quod vacauerit de futuro, non capit clausula*, Siue præmisso, &c. *& n. 15.*
16 *Nec quando modus vacandi est datus dispositiuè.*
17 *Vel quando est narratus alius modus alternatiuè.*
18 *Vel quando malitiosè narratur modus expressus, qui verè non adest, vt capiat impetrans ex clausulis generalibus.*
19 *Vel vt non capiat vacationem ex persona impetrantis.*
20 *Claus.* Siue præmisso, &c. *non operatur quando in Bulla esset expressus vnus tantùm modus vacandi, in litteris executoriis omnis modus, sine illa clausula.*

QVia regulariter expresso vno modo vacandi, 1
non venit alius, *cap. si tibi absenti, de rescript. in 6.* ideo

2 ideo solet apponi hæc clausula, per quam includitur omnis modus vacandi, siue directus, siue indirectus, etiam accessorius ex intentione concedentis, vt per Cassad.*decis.5.de praeben.* Patis. *cons.55.n.* 20.*lib.3.*Flamin.*de resign lib.*8.*q.*7.*num.*64. Ioan.Cochier *ad regulam* 61. *de clauf. in beneficiis vacantibus ponen. n.*10. & fuit dictum in Oueten. *beneficij* 5. *Iuly* 1610. *coram Reuerendissimo Domino meo Cocino Decano*, impressa per Farin.*decis.*309. *num.*2. *p.*2. *recent.* Valenzuel. *cons.*128. *n.*107. Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom.*2. *p.*4. *clauf.*100. §.3. *cum seqq.* & *clauf.* 787.*n.*1.vbi *n.*2.quòd non comprehendit qualitates modorum, & *num.*17. quòd capit omnem modum etiam indirectum,& accessorium.

3 Primò amplia, vt includat vacationem apud Sedem, vt per Flamin. *d lib.* 8. *q.*7. *num.* 141. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 2. *collect.* 555. *vers. amplia primò.*

4 Secundò amplia, vt capiat beneficium vacans per obitum in Curia, vt per Flamin. *d. lib.*8. *q.*7.*n.*141. etiam ex confidentia, iuxta tradita per eundem Flamin.*de confident. benefic.q.*7. *n.*82. Theodos. de Rubeis *d.cl.*787.*n.*15.

5 Tertiò amplia, vt capiat vacationem etiam per priuationem, Rota *decis.*1. *de rescript. in nou.* Lap *alleg.*78.*num.*18. Mohed. *decis.*2. *de sequestr. possessionis*, Flamin.*d.lib.*8 *q.*7. *n.*136. Theodos. de Rubeis *clauf.* 100.§.4 & *d clauf.*787.*num.*16. vbi de priuatione ob violationem sequestri, ob simoniam, & ob homicidium.

6 Quartò amplia, vt capiat etiam vacationem per resignationem. Put. *decis.*5. *in fin. de regul. de mense*, Mohed.*decis.*2.*de offic.deleg.* Rota in *d. Oueten. beneficij coram D.Decano decis.*309.*num.*2. & *p.*2. *recent.* Flamin *de resign.lib.*8.*q.*7.*num.*123.*cum seqq.* Rota *decis.*305.*lib.*3.*p.*3.*diuers.* Theodos. de Rubeis *d. clauf.*

7 787.*n.*8. vbi *num.*9.& 10. etiamsi resignatio sit nulla, maximè si resignans esset possessor. Nam vacatio per mortem, & per resignationem æquiparantur, vt tradunt Flamin. *de resign. lib.*2. *q.*5. *num.*4. & *quæst.*6.*num.*15. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancell.* §.5.*proœm. num.* 25. Intellige probata resignatione, secus verò illa minimè probata, quia tunc nihil operatur, Put. *decis.*268.*lib.*3. Aloys. Ricc. *d. collect.*555. *versicul.*2. *amplias.*

8 Quintò amplia, hanc clausulam intrare data saltem de facto vacatione, vt fuit dictum *in Placen. Capellania* 27. *Iuny* 1597. *coram Penia*, & *in Teruisina parochialis S. Theonisti* 11. *Ianuary* 1602. *coram Gregorio XV. inter eius decisiones impressas decis.* 37. *n.*10. quæ reperitur etiam impressa per Farinac. *decis.*49.*n.*5.*p.*2.*recent.*

9 Sextò amplia, hanc clausulam intrare verificato vno modo vacandi ex duobus narratis, neque est necessaria verificatio vtriusque, vt fuit dictum *in Bononien. Canonicatus* 19. *Febr.* 1590. *coram Cardin. Pamph.* impressa per Matches. *de commiss part.*1.*pag.* 357. duplicata *eadem p.*1. *pag.* 478. *in vltim impress.*

Septimò amplia in impetratione certo modo, Cassad.*decis.*5.*n.*1.& 2.& *de prabend.* Cæs.de Grassis *decis.*14.*n.*7.*eod.tit.*Theod de Rub.*d clauf.*787.*n.*9.

Octauò amplia vt procedat etiamsi modus narratus non esset verus, quia nihilominus gratia propter hanc clausulam non diceretur subreptitia, Cæs. de Grassis *decis.*14.*n.*6. *de prabend.* Theodos. de Rubeis *d clauf.*787.*n.*4.

Nonò amplia etiam in impetratione ex iure deuoluto, Cassad.*dec.*5. *de prab.* Rebuff. *in forma mand. Apost. in verb. etiam quouismodo dispositionem, vers. fallit il* 1.*in fine.*

Limita primò, vt hæc clausula obtenta à resignatario, non capiat vacationem inductam per regulam de infirmis, vt per Flamin. *de resign. lib.*12. *q.*14. *num.* 25. Theodos. de Rubeis *d. clauf.* 787. *num.* 15. Item non eadit sub clausulis generalibus vacatione Greg. 115. *de publicandis in* 5. *de beneficiis*, quia talis vacatio debet dispositiuè narrari. Theodos. de Rubeis *d.clauf.*100.§.5. 10

Limita secundò, vt non se extendat ad personam non expressam, & ideò si impetretur beneficium tanquam vacans per mortem Titij, vel quouis alio modo, non habebit illud, si vacauit per mortem Sempronij; & idem si dixit per mortem Titij, qui decessit in tali loco, & tali die, nam si alio in loco, & alio die obiit, beneficium illud similiter non obtinebit propter specificationem, quam fecit: nam, vt dicit Lap. *loco citato*, mors Titij non est mors Sempronij, nec mors in vno loco, & tempore, est mors alio in loco, & tempore, sed mors est modus vacationis; vide Mohed. *decis.*2.*de offic. deleg.* Nauat. *in cap. si quando, except.*2. *num.*2. *de rescript.* Flamin. *d lib* 8 *q.*7.*num.*144.*cum seqq.* Franc.Leo in *Thesauro fori Ecclesiastici p.*2.*c.*3.*num.*85. Theodos. de Rubeis *d. clauf.*786. *num.* 26. Verùm hanc clausulam comprehendere etiam vacationem ex persona alterius, si addatur verba illa *seu per alterius cuiuscumque*,&c. tradit Rota *decis.*1. vbi *adden. in verb. quouis alio modo*,& *ibi* Papaz *n.*7.*de rescript.in nou.* & *decis.*46. *lib.*1. *part.*3.*diuers.* Anton.Faber *decis.*1. *de sacrosanctis Ecclesiis*, quem refert, Aloys.Ricc.*d. collect.*555. *vers limita* 2. & fuit dictum *in Cremonen. pensionis* 5. *Decembris* 1614. *coram Andrea*, impressa per Farinac. *decis.*605.*n* 9.*p.*2 *recent.* 11 12

Limita tertiò, vt non operetur quando expressus sit omnino falsus vacandi modus, vt per Ant. Fab. *sub eodem tit. de sacrosanctis Ecclesiis, diffinit.*4. quem refert Aloys.Ricc.*d collect.*555 *in fine.* 13

Limita quartò, vt non capiat beneficium, quod vacauerit de futuro, iuxta resoluta per Sarnen. *in regul de publican.q.*16. Flamin. *d.lib.*8.*q.*7. *n.*143. nam solùm capit vacationem de illo tempore, Flamin. *lib.*11.*num...q.*16.& *lib.*12.*q.*14 *num.*25. Theodos.de Rubeis *d.cl.*787 *n.*21. 14

Illud demum aduertere oportet, quod si in fine supplicationis habentis hanc clausulam, in qua narrabatur deuolutio ad Sedem Apostolicam, addantur hæc verba, & *de deuolutione deinde dispositiuè*, censetur esse restricta, & limitata, ita vt si non doceatur de deuolutione, prouisus non capiat beneficium vigore huius clausulæ, vt per Gresent. *decis.* 12.*de prabend.* Cassad.*decis.*8.*eodem tit.*& *decis.*14.*de rescript.* quos refert Massobr. *in sua praxi habendi concursum, prælud.*26. *dub.*55.*n.*8. & 9. *secundum Romanam impress.* 15

Limita quintò, quando modus vacandi est datus dispositiuè, quia tunc non suffragatur hæc clausula, Cassad. *decis.*5.*n.*3. *de praeben.* Cæs. de Grassis *decis.* 14. *num.* 8. *eod. tit.* Theodos.de Rubeis *d. clauf.*787. *num.*20. 16

Limita sextò, quando est etiam narratus alius modus alternatiuè, nam tunc sufficit quod vnus tantum verificatur, nec requiritur verificatio vtriusque, Rota apud Theodos. de Rubeis *d. clauf.* 787. *num.*22. 17

Limita septimò quando malitiosè narratur modus expressus, qui verè non adest, vt capiat impetrans ex clausulis generalibus, quia tunc non intrant, Put.*decis.*400. *lib.*1. & *decis.*268. *lib.*3. Theod. de Rubeis *d. clauf.*787.*n* 34. 18

Limita octauò, vt non capiat vacationem ex persona 19

Digitized by Google

persena impetrantis, Verall. *decis. 43. ad fin. part. 1.* Theod. de Rub. *d. claus. 787. n. 37.*

20. Limita nonò, hanc clausulam non operari quando in Bulia esset expressus vnus tantum modus vacandi, & in litteris executoriis omnis modus, siue ista clausula, Rebuff. *in forma simpl. prouis. in verb. sine premisso, n. 7. & in form. mandat. Apostol. in verb. aliam quamcumque dispositionem, vers. nota tamen, ad fin. & super concord. in form. executor. mandat. Apost. in verb. plenius continetur,* Theod. de Rub. *d. claus. 787. n. 44.* vbi *n. 45.* idem dicit si nullus modus vacandi exprimeretur, sed diceretur per modum in Cancellaria exprimendum.

CLAVSVLA CLXXIII.

Solo facti veritate inspecta.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Clausula,* Sola facti, &c. *plus operatur, quam clausula,* Summatiè, &c. *& clausula,* Siue strepitu, &c.
3 *Clausula,* Sola facti, &c. *similis est alteri,* De bono, & æquo.
4 *Principes non recognoscentes superiorum, iudicant causam secundum eorum conscientias sola facti veritate inspecta, non se adstringentes ad allegata, & probata.*
5 *Princeps non tenetur seruare iuris ordinem.*
6 *Iudicare vt possit iudex sicut ipse Princeps, vt Deus, operatur clausula,* Sola facti, &c.
7 *Causa quando est commissa cum clausula,* Sola facti, &c. *procedi potest manu Regia*
8 *Clausula,* Sola facti, &c. *intelligitur de ea veritate, cuius patrocinatur, & procedit solo iure naturali, & gentium inspecto.*
9 *Ordinem iudiciarium aufert clausula,* Sola facti, &c. *& omnem solemnitatem iuris relaxat.*
10 *Clausula,* Sola facti, &c. *operatur quod possit in causa procedi absque libello, & contestatione.*
11 *Clausula,* Sola facti, &c. *operatur quod possit iudex iudicare super causa probata, licèt non deducta in libello.*
12 *Libelli ineptitudo parte non opponente tollitur virtute clausula,* Sola facti, &c.
13 *Causa proprietatis vt simul cum causa possessionis diffiniri possit, operatur clausula,* Sola facti, &c.
14 *Attestationibus publicatis vt possint alij testes produci, & examinari, operatur clausula,* Sola facti, &c.
15 *Probationes non concludentes, & persuasiuas potest iudex admittere virtute clausula,* Sola facti, &c.
16 *Cumulationem admittit clausula,* Sola facti, &c. *quoad actiones ad remedia, quæ non inuicem contrariantur.*
17 *Præscriptionis exceptionem an tollat clausula,* Sola facti, &c. *ostenditur.*
18 *Appellationem tollit clausula,* Sola facti, &c.
19 *Feriis rusticis censetur derogatum per clausulam,* Sola facti, &c.
20 *Ius parti quæsitũ non aufert clausula,* Sola facti, &c.
21 *Exceptiones de iure tertij non admittit clausula,* Sola facti, &c.
22 *Attentata non reuocantur stante clausula,* Sola facti, &c.
23 *Beneficium excussionis non potest iudex virtute clausula,* Sola facti, &c. *tollere.*
24 *Defensiones legitimas partis, nec eius citationem tollit clausula,* Sola facti, &c.
25 *Clausula,* Sola facti, &c. *non excludit ea, quæ sunt alio statuto in specie promisa.*
26 *Clausula,* solemnitate iuris omissa, &c. *aufert solemnitatem iuris ciuilis & positiui, non autem diuini & naturalis.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Azeued. *l. 10. num. 127. tit. 17. lib. 4. nouæ Recopil.* Cels. 1
Vgou. *in tract. claus. pag. 487. & pag. 488.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect. 699.* Matt. *de claus. p. 1. claus. 368. in vlt. impress.* & Stephan. Gratian. *Marchia decis. 68. à princ.* nouissimè Theodos. de Rub. *in sing. Rota tom. 2. p. 4. claus. 791.* Gambat *de legat. lib. 8. tit. de potest. legati in indic. p. 163. cum seqq. & n. 169.* Peregr. *cons. 24. n. 10. vol. 1.* vbi quòd idem importat quod clausula, *secundùm Deum, & iustitiam.*

Hæc clausula plus operatur, quàm clausula, *Summariè, &c.* & clausula, *Sine strepitu, &c.* vt per Honded. *cons. 93. n. 53. tom. 1.* Marant. *de ord iudic. p. 4. tit. & an iudex sit competens, n. 32.* Cacheran *decis. 1. num. 20.* Matt. *d. claus. 568. n. 4.* vbi hinc infert, iudicem deputatum hac clausula, pleniùs procedere posse. 2

Similis est hæc clausula illi, *De bono, & æquo*, quæ importat etiam, vt reiectis penitus, & exclusis solemnitatibus, & apicibus iuris, causa summariè expediatur, Salust. Tiber. *cap. 12. n. 6.* 3

Principes non recognoscentes superiorem, iudicant causas secundùm eorum conscientias sola facti veritate inspecta, non se adstringentes ad allegata, & probata, vt post multos à se citatos concludit Matt. *d. claus. 368. num. 1.* quibus adde Palat. *in repetit. cap per vestros, de donat. inter virum, & vxorem, §. 34. n. 10. & 11.* & metipsum *in collect. ad cap. petitionem 22. n. 5. de accusat.* & Steph. Grat. *d. March. decis. 62. n. 12. cum seqq.* vbi contrarium tenere videtur; Princeps enim non tenetur seruare iuris ordinem, vt docet Perez per text. *ibi in l. 10. gloss. 1. tit. 4. lib. 2. Ordinam.* 4 5

Operatur quod Iudex possit iudicare sicut ipse Princeps, Bertaz. *in repet l si quis maior, C. de transact. n. 60.* Valasc. *de iure emphyt. q. 6. n. 12.* imò quod possit iudicare vt Deus, Honded. *cons. 22. n. 1. tom. 1.* Steph. Grat. *Marchia decis. 36. num. 13. & decis. 68. num. 1.* 6
Nam si causa est commissa cum hac clausula, procedi potest manu Regia, ea notatis per Stephan. Grat. *d. decis. 68. n. 4. & discept forens. cap. 322. num. 1.* Ludou. Rodolphin. *post tract. de absoluta Principis potest. voto vnico, n. 42.* Peregr. *cons. 2. n. 12. vol. 1.* 7

Intelligitur de ea veritate, cui ius patrocinatur, Marant. *de ordin. iudiciorum, part. 4. tit. & an iudex sit competens, num. 39.* & procedit solo iure naturali, & gentium inspecto, non verò iuris solemnitate, & ordine considerato, vt aduertit Aldres. *de relig. disciplina tuenda, lib. 1. cap. 7. n. 14.* 8

Aufert ordinem iudiciarium, & omnem solemnitatem iuris relaxat, & reducit ad formam iudicij inductam de iure gentium, vel naturali; ita Menoch. *cons. 189. n. 7. in fin.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. clausula 46.* Valasc. *de iure emphyt. q. 6. n. 12. & consult. 145. n. 10.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 3. collect. 699. effect. 1.* Rota *Bonon. diuers. decis. 30. n. 28. & decis 65. n. 140.* vbi subdit, quòd remittit rigorosas iuris solemnitates, sed non eas, quæ tendunt ad reperiendam veritatem. Theod. de Rub. *d. claus. 791. n. 3.* vbi dicit quòd per hanc clausulam censetur sublatus omnis ordo cognoscendi de iure ciuili introductus, & iudex eo casu tenetur seruare formam iudicij inductam à iure gentium, & *n. 4.* quòd operatur vt iudex non cogatur super incidentibus pronuntiare, sed possit illa vnà cum negotio principali decidere, & *n. 8.* quòd 9

operatur vt dilationes à iure requiſitæ poſſunt abbreuiari, non autem in totum tolli, & *n.9.* quòd iudex poteſt incipere ab articulis, quibus probatis ſtatim poterit procedere ad ſententiam.

10 Operatur deinde, quod poſſit in cauſa procedi abſque libello, & litis conteſtatione, ex Aloyſ. Ricc. *d. collect. 699. effect. n 4.*

11 Idem quod poſſit iudex iudicare ſuper cauſa probata, licèt non deducta in libello, Marant. *de ordine iudic. p. 4. diſt. 9. n. 9. n. 17. & n. 22. & in repetit. l. ſi poteſt, n. 133. ff de acquir. hæred.* Gurier. *pract. lib. 1. q. 100. n. 2.* Aloyſ. Ricc. *d. collect. 699. effect. 3.* Rota Bonon diuerſ. *deciſ. 93. n. 2.* Honded. *conſ. 21. n. 2. tom. 1.* Cacher. *deciſ. 5. n. 21.* Surd *conſ. 273. n. 2. & 3.* Mart. *d. clauſ. 363. n. 3.* vbi *n. 6.* ex Marant. *in repet. d. l. ſi poteſt, n. 193.*
12 ſubdit, quòd virtute huius clauſulæ tollitur ineptitudo libelli parte non oponente.

13 Item operatur, vt cauſa proprietatis ſimul cum cauſa poſſeſſionis definiri poſſit, Dec. *conſ. 449. n. 21.* Rub. *conſ. 4. n. 12,* Cacher. *deciſ. 1. n. 28.* Ioſeph. Ludou. *Peruſina deciſ. 17. num. 22.* Menoch. *conſ. 2. n. 184. & conſ. 180. n. 7.* Rota Bononien. diuerſ. *deciſ. 30. num 96.* Mart. *d. clauſ. 368. n. 7.*

14 Item operatur, vt publicatis atteſtationibus poſſint alij teſtes produci, & examinari; Cacher. *Pedemont. deciſ. 1 n. 26.* quem refert, & ſequitur Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper. lib. 5. concl. 105. num. 17. in fin.* Dat enim iudici facultatem tam ex ſe, quàm ex officio interrogandi teſtes, ac illos repetendi; eodem modo quo fit inſtante parte, etiamſi in cauſa ſit concluſum, Marant. *d. part. 4. deciſ. 9.* n. 30. Marcheſ. *de commiſſ. p. 2 pag. 419. n. 81.*

15 Virtute huius clauſulæ poteſt iudex admittere probationes non concludentes, & perſuaſiuas, vt per Steph. Grat. *d deciſ. 68.* n. 3. Et licèt poſſit admittere probationes leuiores, vt tenent Roland. *conſ. 7. n. 36.* & Menoch. *d. arbitr. lib. 1. q. 24.* quos refert Mart. *d. clauſ. 168. num. 8.* tamen hoc intelligitur, quando aliunde ſcit veritatem aliter ſe habere, vt probat Clauet. *in tract. de antiquit. temporum. in 9. particula 5. partis principalis, n. 6. quæ incipit, 8 datur, &c.*

16 Item cumulationem admittit quoad actiones ad remedia, quæ non inuicem contrariantur, Surd. *d. conſ. 273.* n. 22. quem refert Stephan. Grat. *d. deciſ. 193. n. 6. & 7.*

17 Exceptionem præſcriptionis tollit, Aloyſ. Ricc. *d. collect. 699. effect. 6.* Verùm huiuſmodi exceptionem non poſſe iudicem virtute huius clauſulæ reiicere, poſt Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 29.* probat Mart. *d. clauſ. 368. n. 9.*

18 Tollit appellationem, ea adductis per Sigiſmund. Scace *de appell. q. 16. limit. 1. n. 76.*

19 Per hanc clauſulam cenſeri derogatum ruſticis feriis, ex Azinio *in praxi Florentina, §. 3. cap. 7.* notat Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 53. conſid. 2. n. 29.*

20 Ius pacti quæſitum non aufert, Brunor. à Sole *in locis commun. verb. clauſ. 46.*

21 Exceptiones de iure tertij non admittit, nec reprobationem perſonam, vel teſtium: at ſi ponatur in commiſſione ſine partis citatione impetrata, tacito quod fuerit abſens, non annollat reſcriptum, & in ſecunda inſtantia durat, Bellam. *deciſ. 526.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 2 pag. 419. in 2. impreſſ.*

22 Attentata ſtante hac clauſula non reuocantur, Steph. Grat. *March deciſ. 68. n. 19.*

23 Beneficium excuſſionis non poteſt iudex virtute huius clauſulæ tollere, Menoch. *de arbitr. lib. 1. q 51. n. 4. & conſ. 25. n. 12. & conſ. 163. n. 3.* Natt. *conſ. 521. n. 13.* Cephal. *conſ. 86. n. 16. vol. 1.* Maria *d. clauſ. 368. n. 10.* Corn. *Lucen deciſ. 37. n. 4.* Ioſeph. Ludou. *Peruſina deciſ. 45. n. 9.* ſub diſtinctione Bernard. Græuæ. *ad pract. Camera Imper. lib. 2 concl. 27. conſid. 3.* quicquid dicat Cald. Pereira *de empt. cap. 33. n. 30.*

Defenſiones legitimas partis non tollit, Steph. Gratian. *d. deciſ. 68. n. 12.* nec eius citationem aufert, idem Gratian *deciſ. 231. n. 3.* Operari tamen, vt actus ſit validus, etiam ſi pars non fuiſſet citata, dicit Rota Bononien diuerſ. *deciſ. 63. n. 18.* 24

Ea quæ ſunt alio ſtatuto in ſpecie prouiſa, non excludit, Anton. Monach. *Bononien. deciſ. 2. n. 9.* 25

Clauſula, *Solemnitate iuris omiſſa*, &c. aufert ſolemnitatem iuris ciuilis & poſitiui, non autem diuini, & naturalis. Gamb. *d. tit. de poteſt. legati in indic. n. 170.* Theod. de Rub. *d. p. 4. clauſ. 792. n. 1.* vbi dicunt quòd ideo requiritur citatio, quia eſt de iure naturæ. 26

Clavsvla CLXXIV.

Statum, & merita cauſæ, &c.

1 *Clauſula,* Statum, & merita cauſæ, &c. *operatur perinde, ac ſi integrè proceſſus, ac omnia acta, & partium comparationes fuiſſent in indiuiduo narrata.*

2 *Litis pendentia malè ex ſupplicatione narrata ſuppletur ex clauſula,* Statum, & merita cauſæ, &c.

3 *Litis mentio ſufficiens facta dicitur per clauſulam,* Statum, & merita cauſæ, &c. *ac ſi in indiuiduo, & nominatim eſſet facta.*

4 *Reſcriptiomnem difficultatem tollit clauſula,* Statum, & merita cauſæ, &c.

5 *Clauſula,* Statum, & merita cauſæ, &c. *non ſe extendit ad tollendum id, quod ſi expreſſum eſſet, impediuiſſet reſcripti expeditionem, in quo poſita eſt.*

6 *Commiſſionem à ſubreptione ex taciturnitate quòd cauſa eſſet instructa, ſaluat clauſula,* Statum, & merita cauſæ, &c.

7 *Clauſula,* Statum, & merita cauſæ, &c. *nullum operatur effectum, quando res iudicata adeſt.*

8 *Clauſula,* Statum, & merita cauſæ, &c. *non intrat vbi ſpecialis mentio requiritur.*

OPeratur perinde, ac ſi integrè proceſſus, ac omnia acta, & partium comparationes fuiſſent in indiuiduo narrata, Felin. *in cap. cæterum, col. 3. lib. 7. verſ. intellige primò, de reſcript.* Gemin. *conſil. 120. n. 1. & ſeq.* Rot. *deciſ. 20. de reſcript. in nouis.* Achil. *deciſ. 9. eod. tit.* vbi dicit quòd ſtante hac clauſula non poterit impugnari commiſſio aduocatoria, etiam tacito quod lis eſſet inſtructa, Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. pag. 227. num. 333. in vlt. impreſſ.* nam litis pendentia malè in ſupplicatione narrata ſuppletur ex iſta clauſula, Gram. *deciſ. 66. n. 60. & ſeq.* Rot. *deciſ. 897. n. 3. p. 1. & deciſ. 273. n. 23. p. 1. diuerſ.* 1 2

Quia per hanc clauſulam dicitur facta ſufficiens mentio litis, ac ſi in indiuiduo, & nominatim eſſet facta. Gemin. *d conſ. 220. n. 6.* Rebuff. *in 3. p. Signatura, verb. quatenus litigioſum, n. 4.* Achil. *deciſ. 9. de reſcript.* Pute. *deciſ. 2. eod tit.* Veſtr. *in praxi, lib. 3 cap. 9. num. 3.* Sarnen *de trien. q. 14. n. 7.* Mart. *de clauſ p. 1. clauſ. 174. n. 1. in vlt. impreſſ* Card. Tuſch. *tom. 1. litt. C, concl. 338. n. 1.* Latè pluribus citatis nouiſſimè Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 797. num. 1.* vbi *n. 2.* quòd ideo operatur vt Papa intellexerit litem eo modo, quo pendebat, & n. 3. quòd facit etiam vt Papa cenſeatur prouidiſſe etiam vti de litigioſo, & n. 4. quòd 3

operatur

Digitized by Google

operatur expreſſionem litis ad validitatem gratiæ, quæ non poteſt impetrari lite pendente, niſi facta mentione litis, & n.6. cum Achill. d.deciſ.9. declarat prædicta procedere quando in gratia eſt facta mentio litis, nam tunc perinde eſt ac ſi fuiſſet expreſſa in eo ſtatu, & terminis, quo reperitur; ſecus ſi nulla facta eſt mentio litis, nam tunc hæc clauſula nihil operatur, & n.9. poſt Rebuff in forma ſimpl proviſionis, in verb. aut litigioſum, & in 3.p. ſignaturæ, in verb. quatenus litigioſum, ait quòd per hanc clauſulam cenſetur derogatum cap. ſi hi contra quos. vt lit. pend. in 6.

4 Omnem tollit reſcripti difficultatem, Achil. deciſ.
5 8. de reſcript. Rot. dec. 807. n.3. p.1. diuerſ. Sed non tollit conceſſa in alio reſcripto, quia non ſe extendit ad tollendum id, quod ſi expreſſum eſſet, impediuiſſet reſcripti expeditionem, in quo poſita eſt, Felin. in d. cap. cæterum, fall.3. Rot. deciſ.134. p.3. diuerſ. Marcheſ. d.p.1. pag.226. n.325.

6 Saluat iſta clauſula commiſſionem à ſubreptione ex taciturnitate quod cauſa eſſet inſtructa, Achil. deciſ.9. n.1. de reſcript. Mart. d. clauſ.164. n.4. Sed non ſufficit ad ſaluandam commiſſionem non facta litis mentione, Achil deciſ.66. illo tit. de reſcript. Lancel. de attent. lite pendente, in præfat. n.648. Marcheſ. d. part.1. pag.227. n.327. Marta d. clauſ.164. n.4. verſ. prædicta.

7 Nullum tamen operatur effectum, quando res iudicata adeſt, Mart. d. clauſ.164. in fine. & fuit dictum in Oxomen molendini 18. Nouembris 1587. coram Card. Pamphilio, & in Toletana beneficij de Manzanares 4. Nouembr. 1605. coram Iuſto, quos omnes refert Marcheſ. d.p.2. pag.227. num.328. Theodoſ. de Rubeis d. clauſ.797. n.8.

8 Non intrat vbi requiritur ſpecialis mentio, ſecundùm Veſtr. in ſua praxi, lib 3. cap.9. num.7. nam potiùs cenſetur appoſita, vt ad patres cauſas faciliùs remittatur, vbi ſunt acta, ex quibus ſtatus & merita ſunt iuſtificanda, Marcheſ. de Commiſſ. p.2. pag.348. n.41. Sed in Rota hanc clauſulam operari, vt ab vno Auditore auocetur alteri, & committatur, patet ex deciſ.20. de reſcript. in nouis, & deciſ.11 eod. tit. in antiq. Caſſad. deciſ. 10. in reg. de trien. quia tunc ex valido Signaturæ reſcripto à primo auocata cenſetur, & alteri commiſſa; & licèt Papa per relationem pro expreſſis, illa quæ non ſunt expreſſa, habere poſſit, & expreſſum fingere per relationem, Butr. conſil. 2. n.5. tamen cæteris neceſſariis narratis intelligitur ad reſcripti ſubſtantiam, aliàs nunquam daretur nullitas, nec de ſubreptione, vel obreptione dici poſſet; ac omnium cauſarum tacita veritate daretur auocatio, contra reg. quod quælibet diſpoſitio venit intelligenda, ne abſurdum ſequatur, imò reſtringenda, vt euitetur, l. quamuis, ff. de in ius vocando, Roman. conſ.32. in fine, licèt ſi non plenè narretur ſtatus, & merita cauſæ, ſufficeret hanc clauſulam ponere, Achil. deciſ.9. de reſcript. Rot. deciſ.87 n.3. p.1. diuerſ. Fallit tamen regula, quando cauſa Motu proprio auocatur, quia tunc ipſius mentione non eſt opus, Lancellot. de attent. lite pendente, limit.23.

Clausula CLXXV.

Sublata, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Reſcripti conditiones, vbi poſita eſt, accipit ſemper clauſula*; Sublata, &c.

3 *Iudici os claudit clauſula*, Sublata, &c. *& illi tollit facultatem aliter iudicandi.*

4 *Princeps ſine cauſa poteſt præcipere, quod quis non audiatur.*

5 *Papa cum inhabilitet perſonam iudicis per clauſulam*, Sublata, &c. *tunc ipſo iure, abſque eo quod opponatur exceptio, proceſſus eſt nullus.*

6 *Oris apertio tollit rigorem clauſulæ*, Sublata, &c. *& dat facultatem impugnandi Breue.*

7 *Iudices omnes quauis dignitate fulgentes, etiam S. R. E. Cardinales, comprehendit clauſula*, Sublata, &c.

8 *Iudices abſque oris apertione ſtante clauſula*, Sublata, &c. *aliter iudicantes graui pœna afficiendi ſunt, tanquam iuriſdictionem ſibi denegatam vſurpantes.*

9 *Ignorantes, & omnes futuros quoſcumque iudices ligat clauſula*, Sublata, &c.

10 *Regulæ Cancellariæ opponi non poſſunt, quamuis ſint fauorabiles ſtante clauſula*, Sublata, &c.

11 *Iudicio poſſeſſorio etiam ſummariiſſimo manutentionis obſtat clauſula*, Sublata, &c.

12 *Replicationes per viam non poteſt etiam aliquid opponi contra diſpoſitionem continentem clauſulam*, Sublata, &c.

13 *Opponi quandocumque poteſt, & in qualibet inſtantia de clauſula*, Sublata, &c.

14 *Acta geſta ante, & poſt oppoſitionem clauſulæ*, Sublata, &c. *ſunt nulla ipſo iure.*

15 *Iudex inferior iudicare non poteſt contra formam gratiæ continentis clauſulam*, Sublata, &c.

16 *Oris apertio antequam concedatur per Signaturam gratiæ, prudentes iudices in cauſa non procedunt ſtante clauſula*, Sublata, &c.

17 *Diſpoſitio, cui adiecta eſt clauſula*, Sublata, &c *cenſetur faciliùs derogare contrariæ illam clauſulam non habenti.*

18 *Signatura iuſtitiæ non poteſt aperire os ad impugnandam conceſſionem, cui adiecta eſt clauſula*, Sublata, &c.

19 *Os contra clauſulam*, Sublata, &c. *aperiri nequit ſine derogatione* reg. de iure quæſito non tollendo.

20 *Articuli ad probandum contrarium, admitti non poſſunt ſtante clauſula*, Sublata, &c.

21 *Declarandi facultas etiam ſuper ſolo facto per clauſulam*, Sublata, &c.

22 *Gratiam munitam clauſula*, Sublata, &c. *non tenetur impetrans iuſtificare, etſi verſemur in gratia ad poſtulationem partis conceſſa, præcipuè ſi adſit clauſula*, Quod de ſubreptione, &c.

23 *Conſuetudinem omnem contrariam tollit clauſula*, Sublata, &c.

24 *Titulum, & poſſeſſionem inficit clauſula*, Sublata, &c.

25 *Decretum prohibitiuum æquipollet clauſulæ*, Sublata, &c.

26 *Si in diſpoſitione habente clauſulam*, Sublata, &c. *adſit clauſula*, Cuius ad id expreſſus accedit aſſenſus, *hic conſenſus non cenſetur poſitus ſub conditione, ſed ad opponendum eius defectum requiritur apertio oris.*

27 *Clauſula*, Sublata, &c. *habet vim claudendi os cuicumque iudici, & parti, ſi ei adiuncta ſit alia clauſula*, Quod non poſſit dici de ſubreptione, &c.

28 *Clauſula*, Quod de ſubreptione, &c. *vnde tractetur, oſtenditur.*

29 *Clauſula*, Quod de ſubreptione, &c. *abſque clauſula*, Sublata, &c. *& decreto irritanti, non operatur, niſi veris exiſtentibus narratis.*

30 *Clauſula*, Sublata, &c. *non ampliat diſpoſitionem princi-*

principalem, nec se extendit vltra eius limites.

31 *Clausula*, Sublata, &c. *apposita in gratia conditionali, nihil operatur ante conditionis euentum.*

32 *Clausula*, Sublata, &c. *non obstat dicenti gratiam non comprehendere casum, de quo agitur.*

33 *Iudex quominus possit videre de comprehensione, minimè impeditur per clausulam*, Sublata, &c.

34 *Clausula*, Sublata, &c. *non habet effectum, cùm dispositioni, cui adiecta est, derogatur per contrariam legem.*

35 *Commissio causa simplex non sufficit ad tollendam clausulam*, Sublata, &c. *nisi facta sit mentio de ea, vel adsit clausula*, Quorum tenores, &c.

36 *Clausula*, Sublata, &c. *non obstat, si pars ei renuntiet.*

37 *Clausula*, Sublata, &c. *non operatur, vbi pars, ad cuius fauorem apposita est, curasset committi causam super validitate gratia.*

38 *Audientia non denegatur, quando pars non opponit de clausula*, Sublata, &c.

39 *Clausula*, Sublata, &c. *non obstat quando, & in casibus, in quibus priuilegium ea munitum non intrat.*

40 *Clausula narratorum quando est detecta, non operatur clausula*, Sublata, &c.

41 *Priuilegium de iure speciali competens non tollit clausula*, Sublata, &c.

42 *Cessante dispositione, cessat clausula*, Sublata, &c.

43 *Clausula*, Sublata, &c. *non obstat, cùm quis agit de retractanda executione gratie, cui adiecta est.*

44 *Confirmatio antequam sit sequuta cum causa cognitione, non operatur clausulam*. Sublata, &c *posita in commissaria dispositione habente clausulam*, Vocatis vocandis.

45 *Clausula*, Sublata, &c. *non operatur quominus Ordinarius auctoritate Concily ex officio reuidere possit uniones factas à quadraginta annis citra, cum clausula*, Sublata, &c.

46 *Sententie non obstat clausula*, Sublata, &c. *qua de ea mentionem non faciat.*

47 *Clausula*, Sublata, &c *vbi est sola non operatur, nisi veris existentibus narratis.*

48 *Oris apertio tollit obstaculum clausula*, Sublata, &c.

49 *Fideiussori obstat clausula*, Sublata, &c. *quando obstat principali.*

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Matt. *de clausul. part. 1. claus.* 176. & *ibi* per eum citatis adde Surd. *cons. 1. n.* 107. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. in annot. n. 246. & gloss. 36. num. 106. cum seqq. & gloss. 66. per tot.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 6. cap. 63. n. 81. cum multis seqq.* & Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 113. n. 72. & cap. 339. n. 60. & c. 791. n. 12.* Cardin. Tusch. *tom. 1. litt. C, concl. 344. & seq.* Viuian. *in praxi iurispatr lib. 13. c. 8. à n. 250. in 2. edit.* Ioan. à Cochier *in reg. 8. Cancell. gloss. 22.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 7. n. 116. cum seqq.* Giuba *cons. crim. 20. num. 5. & cons. 60. num. 12.* Rot. apud Farin. *decis. 461. p. 1. recent.* alios in discursu citatos. Valenzuel. *cons. 151. n. 12.* Theod. de Rub. *in sing. Rota tom. 2. claus. 103.*

2 Hæc clausula (quæ accipit semper conditiones rescripti, vbi posita, est vt censuit Rota *in vna Vrgellen. Canonicatus coram Card. Blanchetto*, impressa per Marches. *p. 1. pag.* 238. nisi adsit clausula, *Quod de subreptione dici non possit*, vt limitatur *in Nouarien. Canonicatus 12. Febr. 1503. coram Card. Pamphilio*, impressa per Marchesi. *eod p. 1. pag.* 451. plures alias Rotæ decisiones refert nouissime Theodos. de Rubeis *d. p. 4.*
concl. 798. claudit os iudici, & illi tollit facultatem 3
aliter iudicandi, & non valet pars, quæ venit contra literalem intellectum, audiri, nisi obtenta ab ipsomet sum. Pont. in signatura gratiæ, oris apertione, vt docent Ruin. *cons. 21. n. 16. lib. 1.* Paris. *cons. 1. n. 38. & seq. & consil. 38. n. 7. lib. 4.* Mandos. *in tract. de monitoriis, q. 60. n. 44. super verb. sicque per quoscumque iudices*, Rebuff. *super concordat. Francia, tit. de ferm. & irreuoc. concord. stabil. vers. 8. vult. iudices quoscumque*, Caputaq. *decis. 194. n. 4. & decis. 218. p. 3.* Puteo. *decis. 50. n. 5. lib. 1. & decis. 377. lib. 3.* Verall. *decis. 134. p. 3. & decis. 218. ead. p. 3.* Mantic. *decis. 309. n. 3.* Seraph. *decis. 351. n. 1.* Marches. *de Commiss. p. 1. pag. 441. n. 3. & pag. 547. n. 2.* Gonzal. *d. gloss. 66. à n. 3.* Garc. *d. cap. 3. n. 98.* & Steph. Grat. *discept. forens. cap. 791. n. 12.* Monet *d. c. 7. n. 213.* Rot. Bononien. diuers. *decis. 33. n. 47.* & fuit dictum *in Calaguritana pratensa confidentia 1. Iuly 1592. coram Penia*, impressa per Marches. *p. 2. pag. 426. n. 1. & in Bracharen. de Cabanas 9. Iuny 1606. coram Greg. XV.* impressa per Farin. *decis. 18. n. 1. p. 2. recent. & in Casaraugustana praeminentiarum 19. Nouembris 1623. coram R. D. meo Coccino Decano.* Rot. *decis. 428. n. 7. p. 1. in posth. Farin. & decis. 62. n. 8.* apud Paul. de Rubeis *tom. 2. diuers.* Theod. de Rub. *d. p. 4. concl. 103. §. 3.* vbi quòd hæc clausula obstat non solum parti, sed etiam iudici, ita vt contra gratiam iudicare non possit, maximè quando est iuncta cum claus. *Quod non possit dari de subreptione, & obreptione*, iuxta decisionem Putei 377. *lib. 3.*

Intellige etiam sine causa, quia licèt Princeps sine 4
causa ius tertij tollere non possit, tamen potest præcipere quòd non audiatur, vt post Paris. *cons. 1. n. 38. vers. dicentes. lib. 4.* & Socin. *in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 17. ff. de libris & posthum.* tradit Cardin. Tusch. *tom 1. lit. C, concl. 344. n. 3.* Et cùm per hanc clausulam 5
Papa inhabilitet personam iudicis, tunc ipso iure, absque eo quod opponatur exceptio alia processus est nullus, vt fuit dictum *in Calaguritana pratensa confidentia 1. Iuly 1392. coram Penia*, impressa per Marches. *de commiss. p. 2. pag. 426. n. 3. in vlt. impress.*

Oris apertio tollit rigorem huius clausulæ, & dat 6
facultatem impugnandi Breue, sed non elidit alios effectus, Rot. *in Pacen pensionis 20. Nouembr. 1609. coram Card. Marquemontio*, impressa per Marches. *d. p. 2. pag. 438. n. 5.* Stante hac clausula Rota rurius agendo solet semper remittere partes ad Sanctissimum, vt per plures Rotæ decisiones aduertit Theod. de Rub. *d. claus. 798. n. 93.* quia nec etiam Præfectus signaturæ iustitiæ potest os aperire. Gonzal. *d. gloss. 66. num. 19.* Theod. de Rub. *d. claus. 798. n. 83.* De facili concedi solet hæc oris apertio ne ista clausula, & aliæ similes sint vinculum iniquitatis, & ne per eius iura partium remaneant indefensa, & inbudita. Card. *cons. 69. in fin.* Theod. de Rub. *d. claus. 798. n. 78.* Et oris apertio non dicitur noua gratia, sed tantùm remouet obstaculum, & commissio apertionis oris sapit iustitiam, & ideo non potest impugnari de subreptione Theodos. de Rub. *d. claus. 797. n. 77. & 79.*

Primò amplia, hanc clausulam tantæ esse effica- 7
ciæ, vt comprehendat omnes iudices quauis auctoritate fulgentes, etiam S. R. E. Cardinales, & Rotæ Auditores, vt per Mandos. *de monitoriis, q. 6. num. 44. in verb. sicque per quoscumque iudices*, Rebuff. d. *vers. 8. vult.* Ioan. à Cochier *d. gloss. 22. in princ.* Theodos. de Rubeis *d. claus. 797. n. 8.*

Amplia secundò, vt graui pœna afficiendi sint iu- 8
dices sine huiusmodi apertione oris aliter iudicantes, tanquam iurisdictionem sibi denegatam vsurpantes, vt colligitur ex *l. fin. C. de can. frument. Vrbis Roma, lib. 11.* & post Mandos. & Rebuff. *citatis locis*, ac Ruin. *cons. 76.*

conf.76.n.9.cum seqq.vol.2. tradunt Gonzal. *d.gloss.66.* & Monet. *d.cap.7. num 216. in fin.*

9 Amplia tertiò, vt hæc clausula liget etiam ignorantes, & omnes futuros quoscumque iudices, vt post multos resoluunt Marches. *de Commiss.p.1.tit.de commiss.appell.cap.6. num.2.* Gonzal. *d gloss.6. num.9.* Ioann. à Cochier *d.gloss.22.* Monet. *d.cap.7. num.217.* Theod. de Rub. *d.claus.798. num.4.*

10 Amplia quartò, vt stante hac clausula non possit opponi de regul. Cancellariæ, quamuis sint fauorabiles, vt per Mart. *d.claus.176.n.11.* & Gonz. *d.gl.66. n.9.* & Monet. *d.cap.7.n.218.* Et in specie non posse opponi *reg. de iure quæsito non tollendo*, censuit Rota *in Papien. bonorum 5. Iuny* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.* impressa per Farin. *decis.177. n.3.p.2.recent.* Theod. de Rub. *d claus.798. n.25.*

11 Amplia quintò, vt etiam obstet hæc clausula in iudicio possessorio summariissimo manutentionis, vt docent Ioann. à Cochier *d gl.22.* Gonzal. *d gl.66. n.12.* obseruantes ita fuisse resolutum bis *in vna Cæsaraugustana dismembrationis 13. Marty* 1596. *coram Iusto.* Et licèt de hoc dubitauerit Put. *decis.50.num 5. lib. 1.* tamen ex aliis multis idem probat Mart. *dict. claus.176.n.5.& 6.* subdens *n. 13.* quod non obstante petitionis suspensione, sententia lata super eo valet. Theod. de Rub. *d.claus.798.n.12. & 23.* vbi dicit obstare hanc clausulam vt quis non possit manuteneri ante apertionem oris, quia postquam apertum est os, interim potest dari mandatum de manutenendo possidenti aduersùs istam clausulam.

12 Amplia sextò, vt nec per viam replicationis aliquid opponi possit contra dispositionem continentem hanc clausulam, vt post Put. *decis. 377. sub n.1. lib.3.* concludit Gonzal. *d gloss.66. n.10.* quem sequitur Monet. *d.cap.7. n.218. vers. 4.* Theod. de Rubeis *d.claus.798. num. 3.*

13 Amplia septimò, vt de hac clausula possit quandocumque opponi, & in qualibet instantia, cùm sit impedimentum reale, adimens inferiori iurisdictionem, & reddens ipsum ad iudicandum, & procedendum inhabilem, vt fuit decisum *in vna Calaguritana Canonicatus 6. Iuny, & 1. July 1592. coram Penia*, im-
14 pressa per Marches. *p.2.pag. 426.n. 3.* in qua etiam dictum fuit, non solùm acta gesta post oppositionem dictæ clausulæ, nulla esse ipso iure, sed etiam illa, quæ gesta fuerunt ante oppositionem illius, prout referunt Ioan. à Cochier *d.gloss.22.* Mart. *d.claus.176.*
15 *n.43.* Gonzal. *d.gloss.66.n.23.* Nam, vt suprà dixi, non valet iudex inferior iudicare contra formam gratiæ cum hac clausula, Paris. *cons.1.n.38.lib.4.* Put. *dec.377. lib.3.* & fuit dictum *in Barcinonen. Prioratus 16. Iuny 1605. coram Card. Marquemontio*, adeò vt propterea dicatur habere manus ligatas, Verall. *d. dec.134.* & procedendo, ita nulliter agere dicatur, vt talis nullitas non possit sanari per Signaturam iustitiæ, per rescriptum, nec alio quouis modo, vt sæpe fuit resolutum *in Mediolanen. bonorum de Osedo de anno* 1586. *coram Card. Seraph. inter impressas decis.*. Nec locus est arbitrio iudicis, vbi hæc clausula experitur, ideo ea operatur, quod ipse teneatur præcisè iudicare in fauorem Constitutionis suæ gratiæ cum hac clausula. *cap. si eo tempore, de elect. lib.6.* Put. *decis.48.n.6. & decis.386. lib.1. in correct.* Card. Tusch. *tom. 1. litt. C,*
16 *concl.344.& seq.* Propterea in Curia laudabilis stylus seruatur, vt cùm primùm de hac clausula innotuerit, non antea prudentes iudices in causa procedant, quàm per Signaturam gratiæ oris apertio contra eam agenti concedatur, vt dictum fuit *in d. Calaguritana coram Penia*, impressa per Marches. *de Commiss. p. 1. pag.426. in 2. impress.*

Amplia octauò, vt dispositio, cui adiecta est huiusmodi clausula, faciliùs censeatur derogare contrariæ illam clausulam non habenti, & eam habenti difficiliùs derogari à non habente, vt docent Gonz. *d.gloss.66. num.17.* & Monet. *d.cap.7. num.221.* 17

Amplia nonò, vt nec Signatura iustitiæ possit aperire os ad impugnandam concessionem, cui adiecta est hæc clausula, ita Mart. *d. claus. 176. n.39.* & post Marches. *d. cap.6. num. 1. & seq.* tradit Gonzal. *dict. gloss.66. num.19.* & illis citatis non dissentit Monet. *d.cap.7. num.222.* 18

Amplia decimò, vt os contra hanc clausulam aperiri nequeat sine derogatione *reg. Cancellariæ de iure quæsito non tollendo*, saltem tacita, vt fusè tradit Gonzal. *d.gloss.66. n.20.* quem refert, & sequitur Monet. *d cap.7.n.223.* Licèt contrarium, quod simpliciter derogatio non requiratur, fusiùs contendat Nicol. Garc. *d.cap.6. num 98. cum seqq.* 19

Amplia vndecimò, hanc clausulam esse tantæ efficaciæ, vt nec etiam admitti possint aliqui articuli ad probandum contrarium, vt per Seraph. *dec.1251. n.19.* & me citato Monet. *d.cap.7. n. 224.* Theod. de Rubeis *d.p.4. claus.103. §.1.* 20

Amplia duodecimò, vt per hanc clausulam sit sublata facultas declarandi etiam super solo facto, vt docent Gonzal. *d.gloss.66.n.21.* & Monet. *d.cap.7. num. 224.* nam tollit audientiam, nisi os aperiatur, ex adductis per Marches. *de Commiss.p.2.pag.547.n.2. in 2. impress.* 21

Amplia decimotertiò, hanc clausulam esse tantæ efficaciæ, vt impetrans non teneatur aliquo modo iustificare gratiam illa munitam, etsi versemur in gratia ad postulationem partis concessa; vt per Put. *decis.377. lib. 3.* & fuit resolutum *in Oscen. indulti 1. Iuny 1598. coram Litta.* Quod intelligendum venit, quando hæc clausula habet sociam aliam, cum qua semper solet concedi, scilicet, *Quod de subreptione, & obreptione dici non possit*, vt per Put. *decis.219. lib.2.* & fuit dictum *in Calaguritana iurisdictionis 30. May 1580. coram Rubeo, & in Pampilonen. Archidiaconatus 19. Marty 1593. coram Card. Pamphilio.* Theod. de Rubeis *d claus.798. n.28.* nam si sola sit, intelligitur veris existentibus narratis, ex traditis per Put. *decis. 377. lib.3.* & per Marches. *de commiss.p.2.pag.432.n.2. in 2. impress.* & fuit dictum *in Placentina pensionis 21. Iuly 1593. coram Penia.* 22

Amplia decimoquartò, vt hæc clausula tollat omnem contrariam consuetudinem, vt resoluit Farin. *de immunitate Ecclesiastica, n.25.* Rota *dec.373.n.7. & 8. p.5. recent.* vbi quod illam impedit in futurum. 23

Amplia decimoquintò, vt hæc clausula inficiat titulum, & possessionem, non per se, sed in vim decreti irritantis, cui de stylo solet annecti, vt per Ægidium *decis.535.* Cassad *super reg. decis.7. num.3.* & Gabr. *commun. lib.6. de claus. concl.3. n.50.* cum aliis allegatis *in causa Tirasonen. decimarum 17. Iuny* 1617. *coram R. D. meo Pirovano.* Doran. *Rota decis. 302.n.1.* vbi quod claus. *Sublata, & decretum irritans*, reddunt turbidos actus possessorios factos in contrarium, prout turbidam reddant iuris assistentiam. Quod intellige, licèt concessa sit gratia ad postulationem partis, & non Motu proprio, vt fuit dictum *in Maioricen. parochialis 2. Iuny 1572. & in Parmen. Castrorum 17. Iuny 1577. coram Clemente VIII.* 24

Amplia decimosextò, vt etiam procedant supradicta, quando adsunt alia verba, quæ æquipolleant huiusmodi clausulæ, quale est decretum prohibitorium, ne iudex in contrarium pronunciet, aut declaret, vt per Gonzal. *d gloss.66.n.18.* & Monet. *d. cap.7. num.224. vers. ampliatur duodecimò.* 25

Amplia

26 Amplia decimoseptimò, vt si in dispositione ha-
bente huiusmodi clausulam, adsit clausula, *Cuius ad
id expressus accedit assensus*, hic consensus non censea-
tur positus sub conditione, sed ad opponendum eius
defectum requiratur apertio oris, vt ex *vna Placen-
tina coram Penia*, docet Mart. *d.claus.176. n.14.* sub-
dens *n.15.* quandonam hæc clausula posita in suppli-
catione, operetur, etiamsi in Bullis non sit posita,
sicut antea ea nonnullis Rotæ decisionibus docue-
rat *n 7.* illam claudere os, etiam quoad vitium subre-
ptionis, & defectus intentionis, & *n.8. ac 9.* quòd ap-
posita Breui resignationis, aut de capienda posses-
sione, non possit dici de huius nullitate; & *n. 11.*
quod obstet etiam iudici confidentiarum: ac demum
n.12. quod absolutè posita, maximè cum decreto ir-
ritanti, operetur etiam respectu tertij, prout illum
refert Monet. *d c.7. n.225.* Plures alios effectus, quos
operatur, adducit Theodos. de Rub. *claus.798. per to-
tam*, vbi *n. 14.* quod obstat etiam vt non possit dari
remissoria, & *n.15.* & vt non possit opponi de defe-
ctu intentionis, vel subreptionis, & *n.18.* quod appo-
sita hæc clausula in Breui de capienda possessione
operatur vt non possit dari de nullitate Breuis,
dummodo Breue sit iustificatum, ex quo est posita
ad postulationem partis.

27 Limita nunc primò, vt huiusmodi nostra clausula
habeat vim claudendi os cuicumque iudici, & parti,
si ei adiuncta sit alia clausula, *Quod non possit contra
gratiam dici de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut in-
tentionis defectu*, alias de hoc opponi poterit, vt ex
multis Rotæ decisionibus latè comprobant Mart.
d.claus.178. n.10. Gonzal *d gloss.62 num 22. cum seqq.*
Nicol. Garc. *d.p.6.c.3 à n.88.* satis comprobans *n.95.
cum duobus seqq.* idem etiam operari dictam clausu-
lam, *Quod non possit dici de obreptione, vel subreptione,
& intentionis defectu*; sicut & idem Matt. *sæpe citata
claus.176. n.7.* hunc eundem effectum tribuit huius-
modi clausulæ, *Sublata*, &c. si iungatur cum clausu-
lis, *Motu proprio, Ex certa scientia*, &, *De plenitudine
potestatis*. Et ideo *in vna Oscen. induiti 1. Iunij 1598.
coram Litta*, impressa per Marches. *de Commiss part.2.
pag.517.* dictum fuit, quod hæc clausula vnita aliis,
tollit obiectionem subreptionis. Ex quibus infert
Gonzal. *citato loco, n.26.* quod si dispositio sit genera-
lis, aut specialis ex Motu proprio, non potest opponi
de subreptione; & quod hæc nostra clausula, *Sublata,
&c.* etiam sola operabitur suum effectum, quod
etiam post Rotam sentit Garc. *d.cap.3. n.99.* Monet
autem Gonzal. *vbi suprà, n.27.* quod hodie ad obuian-
dum huic limitationi, raro reperietur gratia, in qua
adsit clausula huiusmodi, *Sublata, &c.* quæ similiter
28 non contineat clausulam, *Quod non possit dari de sub-
reptionis aut obreptionis vitio, siue intentionis defectu*, de
qua aliqua tractant Caputaq *decis.138. n.3. p.1. de-
cis.228 p.3.* Paris. *cons.1. n.75. vol.4.* & Nicol. Garc. *d.
c.3. à n.95.* inter cætera docens *n.98* quod dicta clau-
sula, *Quod de subreptione, & obreptione dari non possit*,
etiam cum hac nostra clausula, *Sublata, &c.* non facit
gratiam validam in foro conscientiæ, quæ aliàs est
29 subreptitia. Et quod clausula, *Quod non possit dari de
subreptione, vel obreptione*, absque hac nostra clausula,
& decreto irritanti, non operatur nisi veris existen-
tibus narratis, censuit Rota *in Hispalen. beneficij 6.
Nouembr. 1602. coram Litta*, impressa per Marches.
de Commiss p.2. pag.432. num.4.

30 Limita secundò, vt non ampliet dispositionem
principalem, nec se extendat vltra eius limites, ita
vt comprehendat maiora expressis, vt per Mart. *d.
claus.176. n.10. cum seqq.* Gonz. *d.gloss.66. n.30. & 31.*
Garc. *d.cap.3. n.84. cum seqq.* & fuit resolutum *in Ca-
laguritana de Victoria 15. Iunij 1592. coram Card. Pam-
philio, & in Valentina decimarum 9. Iunij 1597. coram
eodem.* Theod de Rub. *d claus.798. num 36. cum seqq.*
Accessoria enim iudicantur hæc clausola ad principa-
lem dispositionem, & consequenter ab ea regulatur,
ac easdem conditiones respicit, quas illa, vt per Put.
decis.1. lib.1. & Marches. *de Commiss. p.1. pag.277. n.3.*
& fuit dictum *in Elnen. mineriarum 28. Aprilis 1582.
coram Orano, & in Vrgellen. Canonicatus 30. Octobris
1592. coram Card. Blanchetto, & in Tirassonen. Canoni-
catus, seu officij Pœnitentiariæ 5. Iunij 1596. coram Cor-
duba.* & nouissimè *in Bergomen pensionis de Trescurio
13. Nouembr. 1626. coram D. Duran.* Vnde apposita in
vna commissione, non trahitur ad aliam diuersam,
vt ex traditis per Gabr. *d. tit. de claus. concl.3. n.84.
in 4. limit.* dictum fuit *in Romana de Cinciis 13. Iunij
1614. coram Remboldo*, impressa per Farinac. *dec.622.
num.3. p.1. recent.*

Limita tertiò, vt hæc clausula apposita in gratia 31
conditionali, nihil operetur ante conditionis euen-
tum, vt satis ostendit Gonzal. *d.gl.66. n.28. cum seqq.*
quem refert, & sequitur Monet *d cap.7. n.226. vers.
limita secundò.* Theod. de Rub. *d.claus.798. n.43. cum
seqq.* vbi quod apposita in Breui conditionali recipit
omnes conditiones, quas recipit Breue, & non ope-
ratur nisi conditione verificato, vt omnes aliæ clau-
sulæ, & secundum ius naturæ.

Limita quartò, vt hæc clausula non obstet dicenti, 32
gratiam non comprehendere casum, de quo agitur,
vt per Put. *decis.48. n.6. lib.1. in correct.* & post non-
nullas Rotæ decisiones Mart. *d. claus. 176. num. 17.
vers. & ideò, & n.50.* Monet. *d.cap.7. n.229.* Nam per 33
huiusmodi clausulam minimè impediri, quominus
iudex possit videre de comprehensione, censuit Rot.
in d. Baren seu nullius Prioratus, impressa per Farinac.
decis.569. in fin. p.2. recent.

Limita quintò, hanc nostram clausulam non ha- 34
bere effectum, cùm dispositioni, cui adiecta est, dero-
gatur per legem contrariam, vel per aliam disposi-
tionem habentem clausulam, *Pro expressis*, in casibus,
in quibus hæc clausula sufficit ad derogandum cui-
uis præcedenti dispositioni, vt per Gonz. *gloss. 66.
num.32. & 33.* Monet. *d cap.7. num.227.*

Limita sextò, non sufficere simplicem causæ com- 35
missionem ad tollendum huiusmodi clausulam, nisi
facta sit mentio huius clausulæ, vel adsit clausula,
Quorum tenores, &c. vt post multos Doctores, & ali-
quas Sacras Rotæ decisiones resoluit Matt. *dict.
claus.176. n.40.* quem refert Monet. *d.n. 227.* & post
Ruin. *cons.21. num.16. in princip. lib.1.* obseruat Card.
Tusch *litt.C, concl.344. num.5.*

Limita septimò, non obstare si pars ei renuntiet, 36
vel toti gratiæ, non parti ipsius, quamuis munita
sit decreto irritanti, vt per Gabr. *d. tit. de clausulis,
concl.3. n 36.* Matt. *d.claus.176. n.23.* id temperantem
n.44. in beneficiato, Monet. *d cap.7. n.229. vers.13.* &
fuit dictum *in Romana Societatis officij 9. May 1598.
coram Giptio, & in Aretina Commenda 1. Iunij 1587.
coram Orano*, impressa per Zachiam *post tract. de oblig.
Camerali, decis.28. n.4.* quæ renunciatio sufficienter
facta non videtur per commissionem causæ in Rota,
vt fuit tentum *in Pampilonen. Archidiaconatus 19.
Martij 1593. coram Card. Pamphilio*; & in alia impressa
apud Cenc. *post suum tract. de censib. decis.59. n.15.* non
obstantibus deductis *in d Elnen. mineriarum.*

Limita octauò, vt non operetur vbi pars, ad cuius 37
fauorem apposita est, curasset committi causam su-
per validitate gratiæ, vt latè probat Gonz. *d.gloss.66.
à n.38.* id temperans *n 43. & seq.* nisi compulsa fuisset
ad commissionem ad fugiendas molestias aduersarij.

Hanc

Hanc eandem principalem limitationem ex multis S.Rotæ decisionibus comprobat Marta *d. claus.* 176. *n.* 31. eam extendens *n.* 32. in compromittente dictam gratiam, & *n.* 33. temperat, vbi commissio solùm fieret super executione gratiæ, vel super molestationibus, & *n.* 34. *cum seq.* vbi solùm obtineretur super iniustitia, vel ex nullitate sententiæ latæ contra dictam clausulam; vel si quis vigore Signaturæ iustitiæ processit in causa respectu articuli, cui non obstabat clausula, licèt commissio esset generalis contra dispositionem habentem dictam clausulam.

38 Limita nonò, quod quando pars non opponit de dicta clausula, non denegatur audientia, ex adductis per Mart. *d. claus.* 176 *num.* 3. Ioan. à Cochier *d. gloss.* 21. *in fin.* Gonzal. *d. gloss.* 66. *à num* 45. vbi hanc tanquam veriorem tuetur, Monet. *d. cap.* 7. *num.* 228. qui supradictam ampliationem septimam declarant procedere, postquam gratia est producta, hanc verò limitationem ante eius productionem: intelligitur enim hæc nostra clausula, quatenus ille, in cuius fauorem est apposita, ea vti velit, Rot. *decis.* 21. *de concess. prebend. in antiq.* Sarnen. *de annali, q.* 4. *n.* 4. Gonzal. *gloss.* 50 *n.* 107.

39 Limita decimò, quando, & in casibus, in quibus priuilegium ea munitum non initat, vt per Gemin. *in c præsenti, in princ. vers. nota quod eo ipso*, & *ibi* Franc. *vers. tertiò nota, de offic. deleg. lib.* 6. & post Gabr. *d. tit. de clausul. concl.* 3. *n.* 8. & fuit dictum *in Oriolen. decimarum* 19. *Iunij* 1592. *coram Giptio, & in Tirassonen. decimarum* 17. *Iunij* 1611. *coram R. P. D. meo Pirouano.* Nam tunc demum operatur suum effectum hæc clausula postquam fuerit cognitum intrare dispositionem, vt censuit Rota *in vna Romana S. Thomæ* 14. *Ianuarij* 1612. *coram D. Patriarcha Pamphilio*, impressa per Farin. *decis.* 423. *n.* 5. *p.* 2. *recent.*

40 Limita vndecimò, quando est detecta falsitas narratorum; vt probat Marta *d. claus.* 176. *n.* 21. quem refert Monet. *d. cap.* 7. *n.* 229. *vers. vndecimo.*

41 Limita duodecimò, non tollere priuilegium de iure speciali competens, vt per Seraphin. *concl.* 1293. *num.* 9.

42 Limita decimotertiò, vt non obstet, si postea facto Papæ recedatur à parte transactionis confirmatæ cum ista clausula, quia cessante dispositione, cessat dicta clausula, vt post Gemin. *in d. cap. præsenti, vers. nota quod eo ipso*, & *ibi* Franc. *notab.* 3. *de offic. leg. in* 6. & Gabr. *d. concl.* 3. *n.* 82. ac Rotæ decisiones concludit Marta *d. claus.* 176. *n.* 19. quem refert Menoch. *d. cap.* 7. *n.* 229. *vers. decimo.*

43 Limita decimoquartò, non obstare, cùm quis agit de retractanda executione gratiæ, cui adiecta est, iam executæ, vt post decisionem Rotæ resoluit Marta *d. claus.* 176. *num.* 12. quem refert Monet. *d. num.* 229. *vers. duodecimo.*

44 Limita decimoquintò, positam in commissaria dispositione, habente clausulam, *vocatis vocandis*, non operari, antequam sequuta sit confirmatio cum causæ cognitione, vt post decisiones Rotæ probat idem Marta *d. claus.* 176. *n.* 24. subdens *n.* 25. positam in literis in forma commissoria, non suffragari nisi post earum executionem.

45 Limita decimosextò, hanc clausulam non operari quominus ordinaria auctoritate Concilij ex officio reuidere possit vniones facta à 40. annis citra cum hac clausula; secus ad instantiam partis in contradictorio iudicio, vt post Put. quem non inueni, & Rotæ decisiones, obseruat Marta *d. claus.* 176. *num.* 25. quem refert Monet. *d. cap.* 7. *num.* 229. *vers. limitatur decimoquintò.*

46 Limita decimoseptimò, non obstare sententiæ, quæ de ea mentionem non faciat, vt post Rot. *in Auellina, seu nullius vnionis* 15. *Decembr.* 1595. *coram Giptio*, resoluunt Marta *d. claus.* 176. *n.* 26. & Monet. *d. cap.* 7. *n.* 229. *vers. limita decimosextò.*

Limita decimooctauò, non operari nisi veris existentibus narratis, vbi est sola, vt fuit dictum *in nullius seu Aquinaten.* 12. *Maij* 1600. *coram Litta*, impressa per Marches. *de commiss. p.* 2. *pag.* 433. *n.* 2. *in vlt. edit.* Vbi etiam habetur, operari sine aliqua iustificatione expressorum, siue narratorum in ea, quando additur clausula illa, *Quod de subreptione, & obreptione, &c.* Idem etiam resolutum fuit *in Aquinaten. seu nullius beneficiorum* 16. *Decembris* 1605. *coram Card. Marquemontio*, impressa per eundem Marches. *p.* 2. *pag* 436. *n.* 1. *& in Pacen. pensionis* 20. *Nouembr.* 1609. *coram eodem Card. Marquemontio*, impressa per Marches. *p.* 1 *pag.* 438. *num.* 4. Rot. *decis.* 621. *n.* 3. *p.* 1. *in posthum. Farin.* aliàs *p.* 3 *recent.* vbi quòd non tollit defectum subreptionis. & *decis.* 508. *n* 2. *ead. p.* 3. *recent.* vbi quòd cum decreto irritanti præiudicat tertio possessori. Theodos. de Rub. *in dictis singul. Rotæ tom.* 2. *part.* 4. *claus.* 103. §. 16. 47

Limita decimonono non tollere defensiones & exceptiones de iure competentes, Seraph. *decis.* 270. *n.* 1. Theod. de Rub. *d. claus.* 103. §. 5.

Limita vigesimo nihil operari in transactione, quæ ex falsa causa est nulla, Rot. *decis.* 21. *de prebend. in antiq* Theodos. de Rub. *d. claus.* 103. §. 18. *n.* 3.

Limita vigesimoprimò, in priuilegiis adiectam non extendere comprehensionem priuilegiorum, Theodos. de Ruq. *d. claus.* 103. §. 19.

Limita vigesimosecundò nihil operari quando non constat de scientia Papæ, & gratia est obtenta ad supplicationem. Seraph. *decis.* 1495. *n.* 5. Theod. de Rub. *d. claus.* 103. §. 7.

48 Oris apertio tollit obstaculum huius clausulæ, vt dictum fuit *in Romana domorum* 29. *Maij* 1595. *coram Litta*, impressa per Marches. *de commiss. p.* 2. *pag.* 431. *n.* 1. vbi *n.* 2. habetur, quòd Papa procedit oris apertionem non derogando *reg. de iure quæsito.*

49 Clausula hæc quando obstat principali, obstat etiam fideiussori, Æmilian. *cons.* 100. *num.* 8. Rot. *in Placentina pensionis* 8. *Martij* 1596. *coram Penia*, impressa per Marches. *d. part.* 2. *pag.* 482. *num.* 3. vbi *n.* 4. habetur, quòd hæc clausula in fine orationis posita, ad totam orationem se refert.

50 Clausula, *Sublata quacumque difficultate*, &c. intelligitur de difficultate facti, non autem iuris, & quæ probabilem causam haberet, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 57. *num.* 11. *vers. necnon*; Theodos. de Rubeis *d. part.* 4. *claus.* 799. *num.* 1. vbi *num.* 2. dicit quòd hæc clausula apposita in gratia reuocata per regulam Cancellariæ nihil operatur.

51 Clausula, *Sublato appellationis obstaculo*, &c. non operatur quando sententia est notoriè iniusta, Theodos. de Rubeis *d. claus.* 799. *n.* 3.

52 Clausula, *Sublato iuris ordine*, &c. non solet committere causam Legatis, Felin. *in c.* 1. *n.* 2. *de rescript.* Theod. de Rubeis *d. claus.* 799. *n.* 4.

CLAVSVLA CLXXVI.

Summariè, & simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

Aug. Barbosa de Claus. Z 2 2 Inferior

Digitized by Google

2 *Inferior vti non potest clausula*, Summariè, &c.

3 *Æquiparatur clausula*, Summatiè, &c. Manu Regia, Procedat provt voloerit.

4 *Index datus cum clausula*, Summariè, &c. *sicut Deus indicare potest.*

5 *Index clausula*, Summariè, &c. *potest procedere cum secundum quod Deus indicaturus esset.*

6 *Index cum clausula*, Summatiè, &c. *deputatus potest iudicare secundum propriam conscientiam.*

7 *Ordo iudiciarius vt sit sublatus operatur clausula*, Summatiè, &c.

8 *Index quod non admittat probationes post lapsum terminum, nec cumulationem, operatur clausula*, Summatiè, &c. *propter verbum*, simpliciter.

9 *Index vt sine termino peremptorio procedere possit ad sententiam, operatur clausula*, Summatiè, &c. *propter verba*, simpliciter, & de plano.

10 *Die feriata, non tamen in honorem Dei, vt iudex procedere possit, operatur clausula*, Summatiè, &c *propter verbum* de plano.

11 *Solemnitates omnes iuris positiui vt tollantur, operatur clausula*, Summatiè, &c. *propter verba*, sine strepitu, & figura iudicij.

12 *Index vt nulla data sententia possit iubere rem capi, & distrahi, operatur clausula*, Summatiè, &c.

13 *Testes interrogandi, ac repetendi tam ex se, quàm ex officio. vt censeatur iudici data facultas, operatur clausula*, Sommatiè, &c.

14 *Sententiam vt iudex sedens proferat non est necesse, stante clausula*, Summatiè, &c.

15 *Termini breuiores vt dari possint operatur clausula*, Summatiè, &c.

16 *Appellationes friuola, exceptiones, & alia, quæ processum retardare consueuerunt, censentur sublata per clausulam*, Summatiè, &c.

17 *Causam summariam in aliis instantiis facit clausula*, Summatiè, &c. *in prima commissione posita.*

18 *Index in causa sibi commissa cum clausula*, Summatiè, &c. *vt remaneat ordinarius, ostenditur.*

19 *Citationem non tollit clausula*, Summariè, &c.

20 *Defensio sublata non est per clausulam*, Summatiè, &c.

21 *Probationes necessarias non aufert clausula*, Summatiè, &c.

1 DE vi, & effectibus huios clausulæ, vide Doctores per text. ibi *in Clement. dispendiosam. de iudic. & in Clem sæpe, de verb. sign.* Cels. Vgon *in tract. claus pag.* 485. *cum seq.* Bertachin. *in repertor. iuris p.* 1. *verb Summariè pag.* 312. *col.* 4. Marant. *de ordin. indic. part.* 4. *dist.* 9. *num.* 8. Cacheran. *Pedem decis.* 1. & 2. Rendin. *in promptuar receptarum sent. tom.* 1. *tit.* 16 *n.* 9. Matt. *de claus part* 1. *claus.* 148. aliàs 164. & *claus.* 160. aliàs 180. *in vlt. impress.* Marches. *de Commiss. part* 1. *pag.* 4.9 *num.* 82. & 83. Ludou. Rodolphin. *post tract. de absoluta Principis potest. lib.* 2. *var quæst.* 30. *num.* 7. *cum seqq.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *litt. C, concl* 366. Gambar *de officio Legati lib* 8. *tit de potest. Legati in iudicialibus, num* 157. *cum seqq.* Theod. de Rub *in sing Rota tom* 2 *p.* 4. *claus.* 803.

2 Inferior vti non potest hac clausula, vt tradunt Cels Vgon. *vbi suprà. col* 2. Menoch. *de success. tit. de testat. potentia, lib.* 1. *§.* 6. *num.* 12. & de Legato à latere vide Gabr. *comm. lib.* 6. *tit. de claus. concl.* 6. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 803. *num.* 15.

3 Huic clausulæ æquiparari clausulam, *Manu Regia*, & clausulam, *Procedat prout voluerit*, refert Matt. *d. claus.* 189. *num.* 6.

4 Primò operatur hæc clausula, vt iudex datus cum ea, sicut Princeps iudicare possit, Alexand. *cons.* 6. *n.* 2. *vol.* 3. Cacheran. *d. decis.* 1. *num.* 20. Matt. *d. claus.* 180. *num.* 3.

5 Secundò operatur, quod iudex possit procedere secundùm quod Deus iudicaturus esset; ita Bald. singulariter dicit, quem sequitur Natt. *in repet. dict. Clem sæpe, de verb. signif.* Honded *cons.* 94. *n.* 51. *tom.* 1.
6 Et quod iudex cum ista clausula deputatus possit iudicare secundum propriam conscientiam, tradit Gram. *decis.* 62. *n.* 12. post Guid. Pap. *decis.* 23. & ideo potiùs debere attendere veritatem, quàm iuris subtilitatem, ait Gram. *d. loco.*

7 Tertiò operatur, vt ordo iudiciarius sit sublatus, Brunor à Sole *in locis commun. verb. clausula* 48. Matt. *d. claus.* 180. *num* 5. Ludou. Rodolph. *d. lib.* 2. *quæst.* 29. *n.* 1. Gambar. *d. tit de potest. Legati in iudicial. n.* 157. *cum seqq.* Theodos. de Rub *d claus.* 803. *n.* 1. vbi *n.* 3. quod tollit ordinem inductum à iure positiuo, non autem inductum à iure diuino, vel naturali.

8 Quartò operatur, præcipuè propter verbum, *simpliciter*, quod reus de iudicio sisti cauere, si immobilia possidet, nihilominus teneatur, & quod iudex non admittat probationes post lapsum terminum, nec cumulationem; ita Ias. *in l. Iulian. num.* 7. *ff. qui satisdare cogantur*, Felin. *in cap. licèt causam, num.* 18. *vers. limita quartò, de prob.* Corn. inn. *in l. edita, n.* 213. *C de edend.* Marches. *de commiss p.* 2. *pag.* 419. *num.* 79. *in vlt. impress.*

9 Quintò operatur, præcipuè propter verba *simpliciter, & de plano*, vt iudex sine termino peremptorio procedere possit ad sententiam; ita post Oldrad. *cons.* 115. incip. *In iudicio, in princ.* tradit Card. Tusch. *d. lit. C, concl.* 366. *num.* 1.

10 Sextò operatur, præcipuè propter verbum, *de plano*, quod virtute ipsius in die feriata, dummodo non in Dei honorem, iudex procedere possit, Felin. *in cap olim, n.* 5. *de accusat.* Marches. *d. p.* 2. *pag.* 419. *num* 80.

11 Septimò operatur, præcipuè propter verba, *sine strepitu, & figura iudicij*, vt omnes solemnitates iuris positiui tollantur, ita vt nec libellus sit necessarius, sed solùm quædam simplex petitio, facti narrationem continens; ita Marant. *de ord. iudicior. part.* 4. *tit. & an iudex sit competens, num.* 8. Grauat. ad Vestr. *lib.* 5. *cap.* 1. *num* 7. Matt. *d claus.* 180. *num.* 1. Theod. de Rubeis *d claus.* 803. *n.* 1. Cabed. *Lusitan. decis.* 72. *num.* 2. *part.* 5. Honded. *consil.* 94 *num.* 51. *tom.* 1. Marches. *d part* 2. *pag.* 419. *num.* 81. vbi ait, quod liberat iudicem ab omni forma, & figuris per ius Ciuile introductis, adeo quod iuris gentium tantùm solemnitates, vel naturali ratione introductas seruare teneatur, Card. Tusch. *d concl.* 366. *num.* 4. vbi dicit, quod sic iudicium ipsum actorem, & iudicem respicit, & per illam censentur sublata ea, quæ sunt de ordine iudicij, & de essentia, veluti quod libellus, & litis contestatio non sint necessarij, nec trium personarum præsentia, quoad ea, quæ respiciunt solemnitatem; sed requiritur figura iudicij quoad ea, quæ respiciunt veritatem.

12 Octauò operatur, quod iudex nulla data sententia potest iubere rem capi, & distrahi, vt fuit dictum *in Miranden pensionis* 27. *Martij* 1613. *coram R.D. meo Coccino Decano*, impressa per Farin. *decis.* 446. *num.* 1. *part.* 2. *recent.*

Nonò

13 Nonò operatur, præcipuè propter verba, *sola facti veritate inspecta*, vt data censeatur iudici facultas tam est se, quàm ex officio interrogandi testes, ac illos repetendi eodem modo, quo sit instante parte, etiamsi in causa sit conclusum, vt per Marant. *de ordin.iudicior.part.4.dist.9.num.30.* Matchef. *d p.2. pag.419.n.81.*

14 Decimò operatur, vt non sit necesse quod iudex sedeos proferat sententiam, dummodo ferat in scriptis, vt per Stephan. Gratian. *discept.forens.cap.522. num.4.*

15 Vndecimò operatur, præcipuè propter verba, *sola facti veritate inspecta*, quòd termini breuiores dari possint, item quod possit incipi ab articulis, quibus probatis ferri possit sententia; ita post Roman. *cons.519.num.4 & seq.* concludit Card. Tusch. *d.lit.C, concl.366.n.7.*

16 Duodecimò operatur, præcipuè propter verbum, *sine strepitu*, quòd respicit partes, vt censeantur sublatæ friuolæ appellationes, exceptiones, & alia, quæ processum retardare consueuerunt, vt per Oldrad. *d.cons.115.vers.frustratoria verò*, Cardin. Tusch *d.conclus.366.n.3.*

17 Decimotertiò operatur, vt hæc clausula in prima commissione posita faciat causam summariam etiam in aliis instantiis, & vsque ad finem litis, Cassad. *decis.8.n.5. de rescript.* & fuit dictum in *Ferrarien. bonorum 16. Iunij 1613. coram D. Patriarcha Pamphilio.*

18 Decimoquartò operatur, vt causa commissa cum clausula, *Summariè*, non obstantibus statutis iudex non remaneat ordinarius, sed efficiatur delegatus, ita vt detur appellatio ab illius sententia, à qua secundum statutum non dabatur, si pronunciasset vt ordinarius; quoniam per dictam clausulam non solùm excitatur iurisdictio, sed etiam immutatur, quo facit cessare iurisdictionem ordinariam; ita Ias. *in l.1.§ & post operis, num.3.* vbi de communi testatur, *ff. de noui operis nunciat.* dicens hanc decisionem in praxi esse multum vtilem, Bald. ad Specular. *in tit. de legato, col.fin. vers.ego dico*, Angel. *consil.139. incip. Visis, ad finem, vers.si enim*, Ales. *in l. more maiorum, num 16. ff. de iurisdict. omnium iudicum*; quicquid dicat Rom. *in l.mulier, num.44. ff.solut. matrim.* quia contra eum est verior opinio, & magis communis, prout fuit dictum *in Bononien. fideicommissi de anno 1549. coram Fabio*, vt testatur Mandos. *in quarta parte commissionis, vers. quodcumque, num. 32. in fine.*

19 Limita primò, quod non tollat citationem, Cald. *cons.130. circa med. vers. nec illa verba*, aliàs *final. de iudic.* quod duplicatur *cons.136.* aliàs *4. de dilationib.* Marant. *de ord.iudicior. part.4. tit. & an iudex sit competens, n.9.* Card. Tusch. *concl.366.n.2.*

20 Limita secundò, quod non sit sublata defensio, ideo oppositiones fieri possunt, & dari debet copia, & fieri citatio, licèt ea, quæ sunt solemnitates iudicij, sint remissa, vt suprà dixi; ita Rom. *cons.314.n.3.* Card. Tusch. *d.conclus.366. num.5.* Vnde non operari nisi quoad ordinem iudiciorum substantialem, tradunt Cels. Vgon. *vbi suprà, col.2.* & Ludou. Rodolphin. *d.lib.2.q.39.n.7.*

21 Limita tertiò, probationes necessarias non auferre, ex traditis per Marant *d.tit. & an iudex, n.10.* & per Matt. *d.clausula.180.n.10.*

Limita quartò, quod iuramentum calumniæ non tollit, vt per Seraphin. *de priuileg. iuram.priuil. 33. num.67.*

Limita quintò, quod excussionem non aufert, vt per Cald. Pereir. *de empt.& vend.cap.33.n.30.*

Limita sextò, quòd stante hac clausula non reuocantur attentata, vt per Stephan. Grat. *Marchia decis.176.n.16.*

CLAVSVLA CLXXVII.

Supplentes omnes defectus, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Defectus iuris positiui tollit clausula*, Supplentes, &c.
3 *Solemnitatem non adhibitam in alienatione rei Ecclesiastica, tollit clausula*, Supplentes, &c.
4 *Defectus aliquis opponi non potest, si Papa confirmando alienationem rei Ecclesia factam non seruatis solemnitatibus, addat clausulam*, Supplentes omnes defectus de plenitudine potestatis.
5 *Defectum solemnitatis substantialis tollit clausula*, Supplentes ex certa scientia, &c.
6 *Papa si confirmet statutum laicorum etiam circa Ecclesiastica cum clausula*, Supplentes, &c. *comprehendit etiam Ecclesiastica.*
7 *Papa committendo causam laico sibi noto, dicitur facere ex certa scientia.*
8 *Defectus iuris naturalis non supplet clausula*, Supplentes, &c.
9 *Citationis defectum supplet clausula*, Supplentes, &c.
10 *Defectus non narratos, vel ignoratos non supplet clausula*, Supplentes, &c.
11 *Defectus substantiales non tollit clausula*, Supplentes, &c.
12 *Clausula*, Supplentes, &c. *non tollit ea, qua expressè sunt posita in conditione.*
13 *Defectus, qui concernunt personam supplicantis, vel contrahentis, non supplet clausula*, Supplentes, &c.
14 *Defectus, quibus actus redditur nullus, & super quibus requiritur dispensatio, non supplet clausula*, Supplentes, &c.
15 *Tertij ius quando læditur, nihil operatur clausula*, Supplentes, &c.
16 *Clausula*, Supplentes, &c. *non refertur ad ea, qua specialiter commissa fuerunt.*
17 *Obreptione, & falsitate expressa non operatur clausula*, Supplentes, &c.
18 *Subreptionis vitium licèt tollat clausula*, Supplentes, &c. *iuncta cum illa alia*, Quorum tenores, &c. *non tamen certam scientiam in concedente inducit.*
19 *Defectum causa pia non supplet clausula*, Supplentes, &c.
20 *Defectum potestatis facientis actum confirmatum non tollit hac clausula posita in confirmatione.*
21 *Non supplet defectus concernentes delicti condemnationem.*
22 *Non operatur expressa falsitate.*
23 *Non operatur vbi processum fuit sine causa cognitione.*

De vi, & effectibus huius clausulæ, vide Cels. Vgon. *in tract. clausul. pag. 491. col. 1.* Matt. *de clausul.part.1.claus.181.* Marches. *de Commiss. part.3. pag. 159. à num. 89. & pag. 590. num. 79. & part. 2. pag.419. num.85. & pag.424. num.123.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom.1. litt. C, conclus.343.* Monet. *de comment.* 1

commut. vlt. vol. c. 7. n. 157. cum seqq. Theod. de Rnb. *in sing. Rota tom. 2 p 5. clauf. 807. per tot.* vbi *n. 16. & 17.* subdit quòd hac clausula vti non potest nisi Papa vel Princeps non cognoscens superiorem, ita vt nec legatus de latere ea vti possit.

2 Hæc clausula tollit omnes defectus iuris positiui, vt resoluunt Marta *d. clauf. 419. num. 2.* Roder. Soar. *alleg. 12. n. 21.* Menoch *conf. 747.* Vital. de Cambao *in tract. clausul. pag. 12.* Marchef. *d. p. 1. pag. 226. n. 318.* Ioan. Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. p. 4. cap. 1. n. 64.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 368. n. 3.* Monet. *d. cap. 7. n. 158.* Abb. *conf. 99. Illud, n. 2. vers. tertiò quod etiam, lib. 1.* vbi ait quòd Papa supplendo omnes defectus intelligitur sanare defectum solemnitatis iuris positiui, quia potest habere leges indicentes solemnitatem pro infectis, *cap. 1.* iuncta gloss. *verb. pro infectis, de immunit. Eccles.* Theod. de Rub. *d. clauf. 807. num. 4.* vbi *n. 6.* intelligit quòd non supplet defectus iuris positiui, nisi specificentur in litteris.

3 Amplia primò, tollere etiam solemnitatem non adhibitam in alienatione rei Ecclesiasticæ, quia illa solemnitas est de iure positiuo, vt post Alex. *conf. 79. num. 8. vers. sed non dubium, lib. 1.* docet Card. Tusch. *d. tom. 1. lit. C concl. 343. n. 3.*

4 Amplia secundò, quod multo magis non potest opponi aliquis defectus, si Papa confirmando alienationem rei Ecclesiæ factam non seruatis solemnitatibus, addat clausulam, *Supplentes omnes defectus de plenitudine potestatis*, vt per Alexand. *conf. 92. Perspectis, num. 30. & seqq. lib. 6.* Card. Tusch. *d. conclus. 343. num. 10. cum seqq.* extendentes, vt idem sit quando adiungitur huic nostræ clausulæ claus. *Ex certa scientia*, subduntque, ille *num. 32. & seq. vers. fuit adiecta*, hic verò *num. 12.* importare plenitudinem potestatis etiam cum præiudicio tertij, quando adest clausula nostra, *Supplentes omnes defectus*, & clausula, *Ex certa scientia*, cum clausula, *Non obstante*, in plena forma.

5 Amplia tertiò, adeò verum esse, clausulam, *Supplentes ex certa scientia, &c.* tollere defectum solem-
6 nitatis substantialis, vt si Papa confirmet statutum laicorum etiam circa Ecclesiastica cum d. clausula, comprehendat etiam Ecclesiastica, licèt non possint laici statuere; sic post Alexand. *d. conf. 79. num 8. vers. nam vt dicit, & conf. 92. Perspectis, num. 2. in fin. cum seq. vers. modò videndum, lib. 6.* tradit Card. Tusch. *d. concl. 343. num. 5.* vbi *n. 4.* citato Alexand. *conf. 111. num. 3. & seq. lib. 6.* ait, quòd in creatione Cardinalium non seruata forma, vt proponatur, Papa ex certa scientia, & de plenitudine potestatis faciat, cum clausula, *Supplentes omnes defectus*, sufficit, licèt defectus non exprimantur, de quo meminit Marta *d. clauf. 181. n. 5.*

7 Amplia quartò, vt cùm Papa committendo causam laico sibi noto, dicatur facere ex certa scientia, tamen licèt obstet *cap. statutum, de rescript. in 6.* per hanc clausulam, *Supplentes, &c.* omnes defectus sanet, vt post Abb. *d. conf. 62 col. fin. vers. dico quod delegatio, lib. 1.* tradit Cardin. Tusch *d. concl. 343. n. 7.*

8 Limita primò, vt hæc clausula, *Supplentes, &c.* non suppleat defectus iuris naturalis, vt per *Clem. 1. § cæterum, de re iudic.* Alexand *conf. 52. n. 10. vers. non obstat, lib. 7.* Felin *in cap. postulasti, num. 12. de rescript.* Ruin. *conf. 79. num. 19. vol. 3.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt lib. 12. tit. 11. num. 12.* Card. Tusch. *d. concl. 343. num. 15.* Mart. *d. p. 1. concl. 181. n. 7.* Hippol. *in l. vnic. § cogniturum, n. 42. ff. de quæstion.* Roder Soar. *alleg. 12. n. 21.* Rebuff. *in forma mandati Apost. in verb. iuramento, vers. iurat etiam circa med. & in cap. nulla, col. 38. vers. 23. clausula. pag. mihi 441. de concess. prabend.* Theodos. de Rub. *d. clauf. 807. num. 5.* Monet. *d. cap. 7. n. 158.* vbi ampliat procedere, licèt adsit simul clausula, *Ex plenitudine potestatis*, & citat Dec. *in cap. 2. num. 7. de confirmat. vtili*, & Alexand. *in l. si filius à patre, §. fin. ff. de liberis, & posthum. & conf. 194. col. 6. lib. 2.* & idem Monet. *loco proximè citato* extendit, idem esse, si huic clausulæ, *Supplentes*, adiuncta sit clausula, *Ex certa scientia*, quod post Alex. *d. §. fin.* & Rebuff. *in praxi benefic tit. de desponsat. n. 13.* tradiderat Gabr. *commun. lib. 6. tit. de clausulis, concl. 1. n. 42.*

Limita secundò, seu potiùs dictam primam limi- 9
tationem amplia, vt hæc clausula non suppleat defectum citationis, vt per Ruin. *conf. 229. n. 11. vol. 1. & consil. 79. num. 11. vol. 3.* Menoch. *consil. 1. num. 412.* Marr. *d. clauf. 181. num. 7.* vbi ex Sarnen. *in compendio Signatura, fol. 90. col. 1.* ait, defectum citationis esse insanabilem per hanc clausulam, secus esse asserens, quando citatio non fuit debito modo exequota, quia non fuit seruata forma; tunc enim per Signaturam Papæ sanatur cum clausula, *Supplentes*, addita tamen alia clausula, *Dummodo ad notitiam citati peruenerit*. Vnde infertur, quod licèt Papa possit cum causa aliquem priuare beneficio sine citatione de plenitudine potestatis, tamen supplendo defectus non supplet citationem omissam, vt post Card. Zabarel. *conf. 84. vers. si fortè diceretur, quod est Collegij Patauini*, docet Card. Tusch. *d concl. 343. n. 9.*

Limita tertiò, vt non suppleat defectus non nar- 10
ratos, vel ignoratos etiam iuris positiui, sed tantùm specificatos, vt per Ferrer. *conf. 32. num. 54.* Alexand. *consil. 52. In causa & lite, in fin. lib. 7.* Cardin. Tusch. *d. concl. 343. n. 13 & 14.* Marr. *d. clauf. 631. n. 3. & 4.* Monet. *d. cap. 7. n. 158. in fin.* Theod. de Rub. *d. concl. 807. num. 6.*

Limita quartò, non tollere defectus substantiales, 11
vt per Mart. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 5. num. 29. & 38.* Fr. Emman *quæst. Regul. tom. 1. q. 8. art. 15.* Paris. *conf. 11. num. 88. & seqq. vol. 1. & conf. 43. n. 42. vol. 3.* Marr. *d clauf. 181. num. 9.* vbi addit, non intelligi remissam fidelitatem, quæ est de substantia feudi;
& *n. 11.* subdit pariter non tollere ea, quæ expressè 12
sunt posita in conditione, puta si in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, nec substantiam huius alienationis conditionalis.

Limita quintò, non supplere defectus, qui con- 13
cernunt personam supplicantis, vel contrahentis, vt per Vital. de Camban. *in tract. clauf. pag. 12. col. 1.* Salust. Tiber. *in formul. instr. lib. 1. cap. 4. num. 9.* Perez *l. 6. vers septimò idem dicunt, tit. 12. lib. 3. Ordinamenti, pag. 693.* Menoch. *conf. 1. num. 412.* Seraph. *de Priuileg. iuramenti, priuileg 83. num. 17.* Fr. Emman. *d. art. 15.* Marr. *d clauf. 181. num. 1.* Monet. *d. cap. 7. num. 159. prope finem*, & Stephan. Grat. *discept. forens. cap. 599. num. 9.* Rebuff. *d. verb. iuramento, in vers. iuuat etiam, circa med.* Theod. de Rub. *d clauf. 807. n. 13.*

Limita sextò, non supplere defectus, quibus actus 14
redditur nullus, & super quibus requiritur dispensatio, vt post Hostiens. *in cap. 1. de transact.* & Specul. *tit. de Legat. § nunc ostendendum*, & Felin. *in cap. 2. n. 42. de rescript.* docet Monet. *d. n. 159.*

Limita septimò, non operari cùm læditur ius ter- 15
tij, vt per Ruin. *conf. 35. n. 35. vol. 1.* Marr. *d. clauf. 181.*
n. 9. vbi *n. 13.* asserit, hanc clausulam non referri ad 16
ea, quæ specialiter commissa fuerunt. Theodos. de Rub. *d clauf. 807. n. 8.*

Limita octauò, non operari expressa subreptio- 17
ne, & falsitate, vt post Abb. *in cap. inter dilectos, col. 4. de fide instr.* docet Marr. *d. clauf. 181. num 18.*
Et licet hæc clausula vnita cum illa alia, *Quorum te-* 18
nores, &c. tollat vitium subreptionis, non tamen

certam

certam scientiam in concedente inducit, ex traditis per Mantic. *decis.* 222 *sub n.* 3.

19 Limita nonò, non supplere defectum causæ, vt per Redoan. *de rebus Eccles. non alienand. verb. etsi sit facta, a.* 13. Magon. *Lucen. decis.* 12. *a.* 21.

20 Limita decimò hanc clausulam positam in confirmatione non tollere defectum potestatis facientis actum confirmatum. Abbas *in c. inter dilectos, sub n.* 8. vbi adden. *in verb. priuilegium, de fide instrum.* Theod. de Rub. *d. claus.* 807. *n.* 1. vbi *n.* 2. dicit verum quando Papa ignorauit, secus si sciuit, saltem in genere.

21 Limita vndecimò non supplere defectus concernentes delicti condemnationem. Fertet. *conf.* 31. *n.* 33. *lib.* 1. Theod. de Rub. *d. claus.* 807. *n.* 7.

22 Limita duodecimò non operari expressa falsitate, Deci. *conf.* 541. *n.* 24. Theod. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 14.

23 Limita decimotertiò non operari vbi processum fuit sine causæ cognitione, Deci. *d. conf.* 541. *n.* 24. *vers. & considerandum est*, Theod. de Rubeis *d. claus.* 807. *n.* 15. ideo *n.* 11. addit ideo non operari nisi in his, in quibus Papa est informatus.

CLAVSVLA CLXXVIII.

Tali casu.

1 *Clausula*, Tali casu, *eius est natura vt restringat fideicommissa ad personas, tempus & casus tantùm expressos.*

2 *Clausula*, Taliter quod, &c. *est restrictiua, sicut clausula*, ita quod.

1 HÆc clausula eius est naturæ, vt restringat fideicommissa ad personas, tempus, & casus tantùm expressos, vt per Alex. *conf.* 191. *n.* 13. *circa fin. lib.* 7. Peregr. *de fideicom art.* 29. *n.* 15. & 28. & fuit dictum *in Milenitana fideicommissi* 14. *Martij* 1618. *coram Card. Caualerio, & in Romana præsensi fideicommissi* 31. *Martij* 1623. *coram Vbaldo sen.* Et sic denotat hæc clausula in consideratione fuisse casum certum particularem. Menoch. *conf.* 326. *n.* 60. Caualcan. *dec* 454. *num.* 7. ita vt omnes alij casus præter litteraliter exceptuatos sub contraria remaneant dispositione, licet in illis eadem, aut maior militet ratio, Deci. *in l. fin. n.* 2. *C. de institu. & substitut.* Bald. *conf.* 57. *n.* 2. *lib.* 2. Alex. *consil.* 51. *lib.* 2. Paris. *consil.* 66. *n.* 44. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 14. *n.* 14. *& tit.* 19. *num.* 10. *vers. tertio verò*, Menoch. *consil.* 216. *n.* 22. *& consil.* 326. *n.* 16. Surd. *conf.* 416. *n.* 14.

2 Clausula, *Taliter quod*, &c. est restrictiua sicut clausula, *Ita quod, l. Lucius, §. qua habebat. ff. ad Trebell.* Deci. *conf.* 521. *a.* 16. Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 811.

CLAVSVLA CLXXIX.

Teque absoluentes, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*

2 *Clausula*, Teque absoluentes, &c. *in cuiuscumque rescripti impetratione semper apponitur.*

3 *Absolutio vigore clausulæ*, Teque absoluentes, &c. *reddit gratias efficaces, & validas, non obstante exceptione excommunicationis.*

4 *Clausula*, Teque absoluentes, &c. *in gratiis, & rescriptis Apostolicis censetur adiecta, si omittatur.*

5 *Absolutio vigore clausulæ*, Teque absoluentes, &c. *operatur validitatem solummodo impetrationis.*

6 *Absolutus vigore clausulæ*, Teque absoluentes, &c. *non potest celebrare, nec diuinis interesse, & alia similia facere.*

7 *Absolutus vigore clausulæ*, Teque absoluentes, &c. *non potest obtinere aliud beneficium ab ordinario, nisi de nouo absoluatur ad illum effectum.*

8 *Excommunicatus absolutus vigore clausulæ*, Teque absoluentes, &c. *non facit fructus suos beneficij sic collati.*

9 *Beneficium impetrans excommunicatus in forma Dignum, cum clausula*, Teque absoluentes, &c. *debet absolui, antequam fiat ei collatio à commissario.*

10 *Absoluitur impetrans etiam ab excommunicationibus, & censuris Papæ, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, per clausulam*, Teque absoluentes, &c *positam in literis Papæ.*

11 *Absolutionem non operatur clausula*, Teque absoluentes, &c. *posita per Legatum, seu Nuncium, nisi ab excommunicationibus, à quibus ipse poterat absoluere.*

12 *Episcopus potest apponere in eius collatione clausulam*, Teque absoluantes, &c. *quæ non operatur nisi in casibus, in quibus ille vti ordinarius poterat absoluere.*

13 *Insordescentes in excommunicatione per annum, vel irregulares, non gaudent absolutione contenta sub clausula*, Teque absoluentes, &c.

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Felin. *in cap. Apostolica, in princ. de except.* Staphil. *de litt. gratia, tit. de vi, & effect. clausularum, §.* 1. *à num.* 7. Rebuff. *in praxi benef. p.* 1. *tit. de forma nouæ prouisionis, verb. Teque absoluentes, & in concordat. in forma mandati Apostolici, verb quauis occasione, & in repet. c. postulastis, de Clerico excommunicato min. notab.* 2. *n.* 67. Mandol. *de signat. gratia. tit. de prouis. vers. claus. Et cum absolutione, & tit. de absolut. ab excom* Gig. *de pens. q.* 14. *in fine*, Boëz. *decis.* 290. Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab.* 11. *à n.* 14. Cosm. Philiatch. *de offic. Sacerdotum, p.* 1. *lib.* 3. *c.* 26. Vgol. *de cens. tab.* 1. *cap.* 4. *§.* 1. *n.* 17. Flamin. *de resign. lib.* 4. *q.* 3. *a.* 53. *& lib.* 8. *quæst.* 7. *à n.* 110. Sayr. *de censur. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. *cum seqq.* Matt. *de claus. part.* 1. *claus.* 47. *in vlt. impress.* Erasm. à Cocbier *de iurisd. ordin. in exemptos, p.* 4. *quæst.* 69. Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 13. *n.* 59. *cum multis seqq.* Anton. Ricciul. *de iure personar. lib.* 4. *cap.* 9. *per totum.* Theod. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 5. *claus.* 814. 1

Ad vitanda pericula, & nullitates, quæ frequenter in impetrationibus oriri possunt, & inhabilitatem ex capite excommunicationis, Curia Romana introduxit, vt in cuiuscumque rescripti impetratione, siue procedatur per viam gratiæ, siue per viam iustitiæ, semper detur impetranti absolutio à quacumque excommunicatione ad effectum, &c. ita Matt. *d. cl.* 47. *n.* 1. & Ricciul. *d. cap.* 9. *n.* 1. 2

Quæ quidem absolutio reddit gratias efficaces, & validas, non obstante exceptione excommunicationis, Couarr *in cap. Alma mater, part.* 1. *§.* 7. *n.* 7. *ad fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 13. *n.* 59. Mart. *d. claus.* 47. *num.* 2. Erasm. à Cochier *d. quæst.* 69. *num.* 1. Ricciul. *d. cap.* 9. *num.* 1. Et in prædictis gratiis, & rescriptis Apostolicis ita est ordinaria, vt si omittatur, possit vel censeri debeat adiecta tanquam solita apponi, vel saltem reformari literæ, & in illis inseri; ita Nauarr. *conf.* 28. *sub n.* 5. *de sent. excom.* Erasm. à Cocbier *d. quæst.* 69. *n.* 2. Ricciul. *d. cap.* 9. *n.* 2. 3 4

Digitized by Google

10 *Clausula*, Tunc, & eo casu, *si adiiciatur morti plurium, debet verificari mors omnium.*

1 HÆc clausula plus operatur, quàm dictio, *Tunc*, sola, quia licèt importet idem, quod, *eo casu*, tamen quando vtrumque ponitur, dicitur geminata dispositio; ita Rol. *cons.* 56. *n.* 20. *& seq. vol.* 3. Mart. *d. claus. p.* 3. *claus.* 88. *n.* 2. Aliquando dicitur, *Tunc, & eo casu*, aliquando verò, *Tunc eo casu*, absque coniunctiua, *&*, Rom. *cons.* 131. *&* 161. Mandos. *in addit.* quando verò dicitur, *Tunc, & eo casu*, magis præcisè disponit, nec ad alium casum extenditur, Roland. *cons.* 56. *n.* 26 *& seq. vol.* 3. Decian *cons.* 2. *num.* 25. *vol.* 2. Mart. *d. claus.* 88. *&* 10. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 2. *litt. D. concl.* 390 *n* 23. vbi *n.* 21. post Roland. *cons.* 70. *num.* 25. *& cons.* 56. *num.* 10 *lib.* 3. subdit quòd operatur, vt dispositio non habeat locum in alio casu.

2 Et restrictiua, & limitatiua dispositionis ad casum expressum, ita vt omnes alij casus prorsus non expressi excludantur; ita Paris. *cons.* 92. *n.* 13. *vol.* 2. *& cons.* 108. *n* 26. *vol.* 3. Menoch. *cons.* 181. *n.* 41. *& cons.* 243. *n.* 36. *& cons.* 326 *num.* 16 *& cons.* 1088. *num.* 17. *& cons.* 118. *n.* 15. Honded. *cons.* 49. *num.* 48. *lib.* 2. Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 187 *n* 1. *in vltim. impress.* Rota *in Bononien. de Caparellis* 17. *Nouembris* 1617. *coram Andrea, & in Ferrarien. fideicommissi* 5. *Martij* 1621. *coram Card. Verospio.* Considerata tamen hæc clausula sic simpliciter non est taxatiua, sed potiùs demonstratiua, nisi addantur dictiones, *tantùm, dummodo*, & similes. Decian. *resp.* 1. *num.* 148. *& seq. vol.* 1. Mantic. *de correct. vltim. volunt lib.* 3 *tit.* 14 *num.* 10. *in fin.* Magon *Florent. decis.* 3. *n.* 41. Surd. *cons* 236. *num.* 46. *vol.* 2. *cons.* 344. *num.* 19. *vol.* 3. *& decis.* 37. *num.* 31. Menoch. *cons.* 452. *num.* 32. *vers respondeo.* Ioseph. de Rustic. *cons.* 1. *n.* 47. *& seq.* post suum tract. *de liberis in conditione positis.* Steph. Grat. *discept forens. cap.* 487. *n.* 17. Plures alias Rotæ decisiones refert Theodos. de Rubeis *in sing Rotæ tom.* 2. *part.* 4. *concl.* 820 *num.* 1. Peregr. *cons.* 45. *n.* 1. *vol.* 1. *& cons.* 150. *num.* 13. *& consil.* 151. *n.* 23. *vol.* 5 *& cons.* 47. *num.* 4. *eod. vol.* 5. vbi quòd

3 restringit, & impedit extensionem. Verumtamen non expedit extensionem, quæ fit ex coniecturata mente testatoris, ad casum qui sit simili expresso, Paris. *cons.* 66. *n.* 4 *lib.* 3. Surd. *cons.* 336. *num* 46. Rot. *in Ariminen. bonorum* 30. *Aprilis* 1610. *coram D. Patriarcha Pamphilio*, Gozadin. *cons.* 64. *in fin.* Theod. de Rubeis *d. claus.* 820. *num.* 2. Maria *d. claus.* 187. *n.* 2. vbi intelligit maximè fauore piæ causæ, & citat Tiraq. *de priuileg. piæ causa, priuil.* 62. Curt. iun. *cons.* 35. *num.* 6. *&* 7. Mart. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 3. & Rot. *in Romana de Aquilanis* 18. *Iunij* 1600. *coram Corduba.*

4 Iniuncta per testatorem substitutioni, siue substitutionibus, est apta comprehendere varios casus, & ideo contra illam non intrat fundamentum, quod substitutio facta cum ea non admittat extensionem, vt censuit Rota *in dicta Romana de Aquilanis*, cuius tamen contrarium defendunt Peregr. *de fideicom.*

5 *art.* 12. *n.* 65. & Surd. *cons.* 448. *n.* 3. vbi subdit, hanc clausulam fideicommisso iniunctam operari, vt restringatur dispositio ad casum expressum, & vlteriùs ad aliam personam non extendatur, etiam ex verisimili, & coniecturata mente testatoris, vt fuit dictum *in Romana fideicommissi de Surdis* 10. *Maij* 1618. *coram Vbaldo seniore.*

6 Adiecta dispositioni conditionali, denotat extremitatem temporis, vt priùs conditio debeat existere, quàm dispositio aliquid efficiat, Rol. *cons.* 56. *n.* 18 *& seq vol.* 1. Ruin *cons.* 100. *num.* 9. *vol* 2. Anchar. *cons.* 356. *n.* 5. Rim. iun. *cons.* 447. *num.* 16. *&* 27. *vol.* 4. Mart. *d. p.* 3. *claus.* 88. *n.* 3. vbi *n.* 4. declarat, non importare extremitatem temporis ad effectum facti, sed ad effectum Iuris, latè Card. Tusch. *d. litt. D. concl.* 390. *n.* 1. *&* 3. vbi *n.* 4. *&* 5. cum Ægid. Bellam. *cons.* 39. *n.* 3. *&* 10. subdit, hanc clausulam ita denotare extremitatem temporis, vt comprehendat omnes conditiones, si pluribus apponatur, & quod denotat extremitatem temporis tam primi, quàm vltimi, si pluribus adiiciatur. Peregr. *cons.* 151. *num.* 13. *vol.* 5. vbi quòd denotat extremitatem illius temporis ad quod se refert.

Non excludit casus similes, si mens testatoris non 7
repugnet, ad text. *in l. Gallus.* §. *& quid si tantùm, ff. de lib. & posthum.* Alciat. *lib.* 3. *de verbor. signif. fol.* 68. Gozad *cons.* 64. *in fin.* Mart. *d. claus.* 47. *num.* 7. Cardin. Tusch. *d. concl.* 390 *n.* 14.

Declara tunc nullatenus fieri extensionem, quan- 8
do fuit dictum, *Tunc, & eo casu, non aliter, nec alio modo*; vel fuerit dictum, *Tunc, & in casu prædicto tantùm*, vt per Ioann. Dilect. *de arte testandi, tit. de substit. cautel.* 5. *n.* 5. Cassad. *decis.* 1. *de testam.* Clar. § *emphyteusis*, *q.* 13. *n.* 5. *vers. item quæro.* Mart. *d. claus.* 48. *n.* 8. Cardin. Tusch. *d. concl.* 390 *n.* 15.

Declara etiam hanc clausulam, *Tunc, & eo casu*, 9
in substitutione vulgari censeri excludere omnes alios casus non expressos, qui aliàs venirent in dispositione, Anchar. *cons.* 356. incip. *Ex serie testamenti. n.* 3. *vers. tertio*, Dec. *cons.* 63. Cassad. *decis.* 1. *de testam. in fine*, quos refert Cardin. Tusch *d. concl.* 390 *num* 16. Rota *decis.* 346. *num.* 26. *p.* 5. *recent.* vbi quòd stat inclusiuè ad substitutos, qui tunc temporis extabunt, non tamen semper stat inclusiuè ad alios, qui postea super nascentur, vbi *num.* 14. post Marches. *cons.* 117. *n.* 29. & Surd. *cons.* 344. *num.* 13. subdit quòd quandoque stat declaratiuè, si id suadeat voluntas testatoris.

Amplia, in tantum esse verum, hanc clausulam 10
denotare extremitatem, vt si adiiciatur conditioni mortis vnius, sicut etiam si addiiciatur morti plurium, debeat verificari mors omnium, ad hoc, vt sit locus dispositioni cum ista clausula, plenè Roman. *cons.* 131. incip. *Prima dubitatio, in princ.* vbi Apostil. *in verb. Tunc, & eo casu*, Ioann. de Anan. *cons* 66. *n.* 3. *col.* 3. *vers. sed his non obstantibus*, Cardin. Tusch. *d. concl.* 390. *n.* 7.

CLAVSVLA CLXXXIII.

Vitæ, ac morum honestas, &c.

1 *Clausula*, Vitæ, ac morum honestas, &c. *est impulsiua ad concedendum, sed cessante non cessat gratia.*

2 *Mores boni sunt necessarij in beneficiatis.*

3 *Mores boni qui dicantur, qui autem praui, remissiuè.*

4 *Clausula*, Grata seruitoris officia, &c. *non excludit gratiam propter seruitia.*

5 *Claus.* Vnà cum toto negotio principali, &c. *facit vt censeatur deductum & commissum totum negotium principali.*

HÆc clausula est impulsiua ad concedendum, 1
sed cessante non cessat gratia, glos. sing. *in l.* 2. *in fin ff de donat cap. cùm cessante, de appellat.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de claus. n.* 5. Quia hæc clausula de stylo apponitur in prouisionibus, nec probat, nec probari debet. Rebuff. *super concord. in forma mand. Apost.*

Apost. in verb. morum honestas. Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom. 2. p. 4. concl.* 828.

2 Nam boni mores sunt necessarij in beneficiatis, vt per Selu. *de benefic. p. 3. q. 5. n. 35.* Cosm. *in pragm. Sanct. tit. de elect. cap. sicut. §. deinde, verb. moribus, pag. 99. versa.* Nau. *in c. si quando, except. 11. n. 2. & except. 15. prope finem, de rescript.* Gutier. *Canon lib. 1. c. 26. à n. 34.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 4. q. 11. n. 15. cum seqq.* Filliuc. *tom. 1. tract. 41. cap. 5. n. 40.*

3 Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, tradunt Plat. *de legib. lib. 2. & 3.* Arist. *in problemat. sect. 14. n. 1. & Ethic. lib. 4. cap. 8. & Moral. lib. 10. c. 1.* Ioan. Pic. Mirand. *d. lib. 13. cap. 12.*

4 Clausula, *Grata seruitutis officia, &c.* non excludit gratiam propter seruitia, neque donationem ex causa, Oldrad. *cons. 5.* Staphil. *de literis gratia, tit. de vi, & effectu clausularum, n. 6.*

5 Claus. *Vnà cum toto negotio principali, &c.* posita in commissione appellationis, facit vt censeatur deductum & commissum totum negotium principale. *p. 1.* Theod. de Rub. *d. p. 4. claus. 832. num. 1.* vbi *num. 2.* dicit verum, si partes super eo instent, & *num* 8. post Lancell. dicit quòd posita in commissione appellationis ab interlocutoria non operatur quando negotium principale est alteri commissum.

Clausula CLXXXIV.

Viuersales.

1 *Vniuersales clausula omnia complectuntur.*
2 *Vniuersales clausula nihil excludunt, ac si de omnibus mentio specialis facta esset.*
3 *Verba vniuersalia geminata habent vim diuisiuam.*
4 *Vniuersales clausula sunt maioris efficacia, quàm generales.*

1 Clausulæ vniuersales omnia complectuntur, & non debent restringi, nulla existente ratione restringendi, Ludou. Morot. *cons. 59. col. 1.* Mart. *de clausulis, q. 4. claus. 4. n. 1.* vbi intelligit hoc procedere, etiamsi vniuersaliter intelligendo sequeretur amissio lucri.

2 Nihil excludunt, idem operando, ac si mentio specialis de omnibus facta fuisset, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 990. n. 15.*

3 Præterea verba vniuersalia geminata habent vim diuisiuam, & idem efficiunt, ac si expressim, & diuisim de singulis casibus mentio sit, Ludou. Morot. *cons. 43. num. 19. & seq.* Mart. *d. claus. 4. n. 3.* vbi *n. 4.* post
4 Schrader. *in tract. de feud. p. 10. sect. 5. n. 71.* subdit clausulas vniuersales esse maioris efficaciæ, quàm generales, ac proinde omnia comprehendere, nullo penitus excepto.

Clausula CLXXXV.

Vocatis vocandis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*
2 *Clausula,* Vocatis vocandis, *aquipollet alia,* Seruatis seruandis.
3 *Clausula,* Vocatis vocandis, *solùm arctat ad eos vocandos, qui interesse debent.*
4 *Clausula,* Vocatis quorum interest, *necessitatem imponit vocandi omnes, qui quodammodo in eo casu interesse habent.*
5 *Exequutorem de mero mixtum facit clausula,* Vocatis vocandis.
6 *Appellatio datur à sententia mixti exequutoris vigore clausula,* Vocatis vocandis.
7 *Appellatio, qua datur à sententia mixti exequutoris, operatur non solùm effectum deuolutiuum, sed etiam suspensiuum.*
8 *Clausula,* Vocatis vocandis, *facit, vt processus exequutoris, qui aliàs esset extraiudicialis, sit, esseque debeat iudicialis.*
9 *Clausula,* Vocatis vocandis, *in rescripto conditionali dat Iurisdictionem conditionalem.*
10 *Exequutor mixtus vigore clausula,* Vocatis vocandis, *debet adhibere causa cognitionem iudicialem, seu assumere partes Iudicis, modò adsit legitimus contradictor.*
11 *Citatio requiritur semper stante clausula,* Vocatis vocandis.
12 *Causa cognitio iudicialis adhiberi non potest sine citatione eorum, quorum interest.*
13 *Actus vt sine citatione factus inualidus sit, operatur clausula,* Vocatis vocandis.
14 *Clausula,* Vocatis vocandis, *importat, vt quis sua possessione priuari non possit citatione.*
15 *Iura litigantium vt exaudiri debeant, operatur clausula,* Vocatis vocandis.
16 *Ordo iudiciarius vt seruetur, requiritur clausula,* Vocatis vocandis.
17 *Exequutor quod non possit subdelegare alteri, operatur clausula,* Voeantis vocandis.
18 *Subreptionis vitium tollit clausula,* Vocatis vocandis.

De vi, & effectibus huius clausulæ vide Cels. Vgon. *in tract. claus. pag. 483. col. 2. in fin.* Mart. *de clausul. p. 1. claus. 196. in vltim. impress.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 9. §. 1. in annot. num. 226.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect. 805.* Mari. Anton. *var. resolut. lib. 1. resol. 58. n. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 17. c. 13. à num. 108.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 1. lit. C, concl. 317.* Monet. *de commut. vlt. volunt. c. 7. n. 263. cum seqq.* Viuian. *in praxi iurispatr. lib. 17. c. 8. n. 26. cum seqq. in secunda impress.* Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom. 2. p. 4. cl. 151.* 1

Huic clausulæ æquipollet alia, *Seruatis seruandis,* vt post Redoan. *in tract. de reb. Eccles. non alien. sub rubr. de causa cognit. n. 64.* docet Marta *d. claus. 196. n. 5.* vbi subdit, quòd licèt hæc nostra latiùs pateat, tamen non aliud significat, vt patet ad sensum. Hæc clausula solet apponi in rescripto, *cap. exhibita, de indic.* Rebuff. *in praxi tit. de differ. inter rescriptum gratia & iustitia n. 59. & in l. quod iussit n. 89. num. 2. notab. ff. de re iudic.* Theod. de Rub. *d. p. 4. claus. 834. n. 8.* vbi *n. 9.* addit quòd subintelligitur si non apponatur, & *n. 11.* quòd non debet poni post rem iudicatam, & *n. 7.* quòd requirit causæ cognitionem. Plures verò effectus habet, quorum aliquos principaliores impræsentiarum inserere operæpretium duxi. 2

Primus igitur effectus est, vt hæc clausula solùm arctet ad eos vocandos, qui debent interesse, vel de Iure hîc, & nunc, attentis omnibus circunstantiis, necessariò sunt vocandi; alios verò non arctat, vt post Abb. *in cap. exhibita, num. 6. vers. quaero qui sint vocandi, de indic.* & Verall. *decis. 58. lib. 3.* tradit Mart. *d. claus. 196. n. 4.* Seraph. *decis. 338. num. 3.* Nicol. Garc. *de benef. p. 12. cap. 2. n. 139.* Monet. *d. cap. 7. num. 263.* vbi subdit, clausulam illam, *Vocatis, quorum interest,* necessitatem imponere vocandi omnes, qui quodammodo 3

4

principalem, nec se extendit vltra eius limites.

31 Clausula, Sublata, &c. apposita in gratia conditionali, nihil operatur ante conditionis euentum.

32 Clausula, Sublata, &c. non obstat dicenti gratiam non comprehendere casum, de quo agitur.

33 Iudex quominus possit videre de comprehensione, minimè impeditur per clausulam, Sublata, &c.

34 Clausula, Sublata, &c. non habet effectum, cùm dispositioni, cui adiecta est, derogatur per contrariam legem.

35 Commissio causæ simplex non sufficit ad tollendam clausulam, Sublata, &c. nisi facta sit mentio de ea, vel adsit clausula, Quorum tenores, &c.

36 Clausula, Sublata, &c. non obstat, si pars ei renuntiet.

37 Clausula, Sublata, &c. non operatur, vbi pars, ad cuius fauorem apposita est, curasset committi causam super validitate gratiæ.

38 Audientia non denegatur, quando pars non opponit de clausula, Sublata, &c.

39 Clausula, Sublata, &c. non obstat quando, & in casibus, in quibus priuilegium ea munitum non intrat.

40 Clausula narratorum quando est detecta, non operatur clausula, Sublata, &c.

41 Priuilegium de iure speciali competens non tollit clausula, Sublata, &c.

42 Cessante dispositione, cessat clausula, Sublata, &c.

43 Clausula, Sublata, &c. non obstat, cùm quis agit de retractanda executione gratiæ, cui adiecta est.

44 Confirmatio antequam sit sequuta cum causa cognitione, non operatur clausulam, Sublata, &c posita in commissaria dispositione habente clausulam, Vocatis vocandis.

43 Clausula, Sublata, &c. non operatur quominus Ordinarius auctoritate Concilij ex officio reuidere possit vniones factas à quadraginta annis citra, cum clausula, Sublata, &c.

46 Sententia non obstat clausula, Sublata, &c. qua de ea mentionem non faciat.

47 Clausula, Sublata, &c vbi est sola non operatur, nisi veris existentibus narratis.

48 Oris apertio tollit obstaculum clausulæ, Sublata, &c.

49 Fideiussori obstat clausula, Sublata, &c. quando obstat principali.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Matt. de clausul. part. 1. claus. 176. & ibi per eum citata adde Surd. cons. 1. n. 107. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. in annot. n. 246. & gloss. 36. num. 106. cum seqq. & gloss. 66. per tot. Nicol. Garc. de benefic. p. 6. cap. 63. n. 81. cum multis seqq. & Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 113. n. 72. & cap. 359. n. 60. & c. 791. n. 12. Cardin. Tusch. tom. 1. litt. C, concl. 344. & seq. Viuian. in praxi iurispatr. lib. 13. c. 8. à n. 250. in 2. edit. Ioan. à Coebier in reg. 8. Cancell. gloss. 22. Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 7. n. 116. cum seqq. Giurba cons. crim. 20. num. 3. & cons. 60. num. 12. Rot. apud Farin. decis. 461. p. 1. recent. alios in discursu citatos. Valenzuel. cons. 151. n. 12. Theod. de Rub. in sing. Rota tom. 2. claus. 103.

2 Hæc clausula (quæ accipit semper conditiones rescripti), vbi posita, est vt censuit Rota in vna Vrgellen. Canonicatus coram Card. Blanchetto, impressa per Marches. p. 1. pag. 238. nisi adsit clausula, Quod de subreptione dici non possit, vt limitatur in Nouarien. Canonicatus 12. Febr. 1503. coram Card. Pamphilio, impressa per Marches. eod. p. 1. pag. 451. plures alias Rotæ decisiones refert nouissime Theodos. de Rubeis d. p. 4. concl. 798. claudit os iudici, & illi tollit facultatem 3
aliter iudicandi, & non valet pars, quæ venit contra literalem intellectum, audiri, nisi obtenta ab ipsomet sum. Pont. in signatura gratiæ, oris apertione, vt docent Ruin. cons. 21. n. 16. lib. 1. Paris. cons. 1. n. 38. & seq. & consil. 38. n. 7. lib. 4. Mandos. in tract. de monitoriis, q. 60. n. 44. super verb. sicque per quoscumque iudices, Rebuff. super concordat. Franciæ, tit. de form. & irreuoc. concord. stabil. vers. 8. vult. iudices quoscumque, Caputaq. decis. 194. n. 4. & decis. 218. p. 3. Pute. decis. 50. n. 3. lib. 1. & decis. 377. lib. 3. Verall. decis. 134. p. 3. & decis. 218. ead. p. 3. Mantic. decis. 309. n. 3. Seraph. decis. 351. n. 1. Marches. de Commiss. p. 1. pag. 441. n. 3. & pag. 347. n. 2. Gonzal. d. gloss. 66. à n. 3. Garc. d. cap. 3. n. 98. & Steph. Grat. discept. forens. cap. 791. n. 12. Monet. d. c. 7. n. 213. Rot. Bononien. diuers. decis. 33. n. 47. & fuit dictum in Calagurritana praetensæ confidentiæ 1. Iulij 1592. coram Penia, impressa per Marches. p. 2. pag. 426. n. 1. & in Bracharen. de Cabanas 9. Iunij 1606. coram Greg. XV. impressa per Farin. decis. 18. n. 1. p. 2. recent. & in Cæsaraugustana praeeminentiarum 19. Nouembris 1623. coram R. D. meo Coccino Decano. Rot. decis. 428. n. 7. p. 1. in postb. Farin. & decis. 62. n. 8. apud Paul. de Rubeis tom. 2. diuers. Theod. de Rub. d. p. 4. concl. 103. §. 3. vbi quòd hæc clausula obstat non solum parti, sed etiam iudici, ita vt contra gratiam iudicare non possit, maximè quando est iuncta cum claus. Quod non possit dari de subreptione, & obreptione, iuxta decisionem Putei 377. lib. 3.

Intellige etiam sine causa, quia licèt Princeps sine 4
causa ius tertij tollere non possit, tamen potest præcipere quòd non audiatur, vt post Paris. cons. 1. n. 38. vers. dicentes. lib. 4. & Socin. in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 17. ff. de liberis & posthum. tradit Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C, concl. 344. n. 3. Et cùm per hanc clausulam 5
Papa inhabilitet personam iudicis, tunc ipso iure, absque eo quod opponatur exceptio alias processus est nullus, vt fuit dictum in Calagurritana praetensæ confidentiæ 1. Iulij 1592. coram Penia, impressa per Marches. de commiss. p. 2. pag. 426. n. 3. in vlt. impress.

Oris apertio tollit rigorem huius clausulæ, & dat 6
facultatem impugnandi Breue, sed non elidit alios effectus, Rot. in Pacen. pensionis 20. Nouembr. 1609. coram Card. Marquemontio, impressa per Marches. d. p. 2. pag. 438. n. 5. Stante hac clausula Rota tutius agendo solet semper remittere partes ad Sanctissimum, vt per plures Rotæ decisiones aduertit Theod. de Rub. d. claus. 798. n. 93. quia nec etiam Præfectus signaturæ iustitiæ potest os aperire. Gonzal. d. gloss. 66. num. 19. Theod. de Rub. d. claus. 798. n. 83. De facili concedi solet hæc oris apertio ne ista clausula, & aliæ similes sint vinculum iniquitatis, & ne per eius iura partium remaneant indefensa, & inaudita. Card. cons. 69. in fin. Theod. de Rub. d. claus. 798. n. 78. Et oris apertio non dicitur noua gratia, sed tantùm remouet obstaculum, & commissio apertionis oris sapit iustitiam, & ideo non potest impugnari de subreptione Theodos. de Rub. d. claus. 797. n. 77. & 79.

Primò amplia, hanc clausulam tantæ esse effica- 7
ciæ, vt comprehendat omnes iudices quauis auctoritate fulgentes, etiam S. R. E. Cardinales, & Rotæ Auditores, vt per Mandos. de monitoriis, q. 6. num. 44. in verb. sicque per quoscumque iudices, Rebuff. d. vers. 8. vult. Ioan. à Cochier d. gloss. 22. in princ. Theodos. de Rubeis d. claus. 797. n. 8.

Amplia secundò, vt graui pœna afficiendi sint iu- 8
dices sine huiusmodi apertione oris aliter iudicantes, tanquam iurisdictionem sibi denegatam vsurpantes, vt colligitur ex l. fin. C. de can. frument. Vrbis Romæ, lib. 11. & post Mandos. & Rebuff. citatis locis, ac Ruin. cons. 76.

cons.76.n.9.cum seqq.vol.2. tradunt Gonzal. *d.gloss.66.* & Monet. *d.cap.7. num.* 216. *in fin.*

9 Amplia tertiò, vt hæc clausula liget etiam ignorantes, & omnes futuros quoscumque iudices, vt post multos resoluunt Marchesi. *de Commiss.p.1.tit.de commiss.appell.cap.6. num.2.* Gonzal. *d. gloss.6. num.9.* Ioann. à Cochier *d.gloss.22.* Monet. *d.cap.7. num.217.* Theod. de Rub. *d.clauf.798. num.4.*

10 Amplia quartò, vt stante hac clausula non possit opponi de regul. Cancellariæ, quamuis sint fauorabiles, vt per Mart. *d.clauf.176.n.11.* & Gonz. *d.gl.66. n.9.* & Monet. *d.cap.7. n.218.* Et in specie non posse opponi *reg.de iure quæsito non tollendo*, censuit Rota *in Papien. bonorum* 5. *Iunij* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.* impressa per Farin. *decis.177. n.3.p.2.recent.* Theod. de Rub. *d.clauf.798. n.25.*

11 Amplia quintò, vt etiam obstet hæc clausula in iudicio possessorio summariissimo manutentionis, vt docent Ioann. à Cochier *d.gl.22.* Gonzal. *d.gl.66. n.12.* obseruantes ita fuisse resolutum bis *in vna Cæsaraugustana dismembrationis* 13. *Martij* 1596. *coram Iusto.* Et licèt de hoc dubitauerit Put. *decis.50.num 5. lib.1.* tamen ex aliis multis idem probat Matt. *dict. clauf.176.n.5.& 6.* subdens *n.13.* quod non obstante petitionis suspensione, sententia lata super eo valet. Theod. de Rub. *d.clauf.798.n.12. & 13.* vbi dicit obstare hanc clausulam vt quis non possit manutenerí ante apertionem oris, quia postquam apertum est os, interim potest dari mandatum de manutenendo possidenti aduersùs istam clausulam.

12 Amplia sextò, vt nec per viam replicationis aliquid opponi possit contra dispositionem continentem hanc clausulam, vt post Put. *decis.* 377. *sub n.1. lib.3.* concludit Gonzal. *d.gloss.66. n.10.* quem sequitur Monet. *d.cap.7. n.218. vers.* 4. Theod. de Rubeis *d.clauf.798. num.3.*

13 Amplia septimò, vt de hac clausula possit quandocumque opponi, & in qualibet instantia, cùm sit impedimentum reale, adimens inferiori iurisdictionem, & reddens ipsum ad iudicandum, & procedendum inhabilem, vt fuit decisum *in vna Calaguritana Canonicatus* 6. *Iunij, & 1. Iulij* 1592. *coram Penia*, im-
14 pressa per Marchesi. *p.2.pag.426.n.3.* in qua etiam dictum fuit, non solùm acta gesta post oppositionem dictæ clausulæ, nulla esse ipso iure, sed etiam illa, quæ gesta fuerunt ante oppositionem illius, prout referunt Ioan. à Cochier *d.gloss.22.* Mart. *d.clauf.176.*
15 *n.43.* Gonzal. *d.gloss.66.n.23.* Nam, vt suprà dixi, non valet Iudex inferior iudicare contra formam gratiæ cum hac clausula, Paris. *cons.1.n.38.lib.4.* Put. *dec.377. lib.3.* & fuit dictum *in Barcinonen. Prioratus* 16. *Iunij* 1605. *coram Card. Marquemontio*, adeò vt propterea dicatur habere manus ligatas, Verall. *d. dec.134.* & procedendo, ita nulliter agere dicatur, vt talis nullitas non possit sanari per Signaturam iustitiæ, per rescriptum, nec alio quouis modo, vt sæpe fuit resolutum *in Mediolanen bonorum de Osedo de anno* 1586. *coram Card.Seraph.inter impressas decis.* Nec locus est arbitrio iudicis, vbi hæc clausula aperitur, ideo ea operatur, quod ipse teneatur præcisè iudicare in fauorem Constitutionis suæ gratiæ cum hac clausula. *cap.si eo tempore, de elect.lib.6.* Put. *decis.48.n.6, & decis.386. lib.1. in correct.* Card. Tusch. *tom. 1. litt. C, concl.344.& seq.*
16 Propterea in Curia laudabilis stylus seruatur, vt cùm primùm de hac clausula innotuerit, non anteà prudentes iudices in causa procedant, quàm per Signaturam gratiæ nris apertio concedatur eam agenti concedatur, vt dictum fuit *in d.Calaguritana coram Penia*, impressa per Marchesi. *de Commiss. p. 1. pag.426. in 2. impress.*

Amplia octauò, vt dispositio, cui adiecta est huiusmodi clausula, faciliùs censeatur derogare contrariæ illam clausulam non habenti, & eam habenti difficiliùs derogari à non habente, vt docent Gonz. *d.gloss.66. num.17.* & Monet. *d.cap.7. num.221.* 17

Amplia nonò, vt nec Signatura iustitiæ possit aperire os ad impugnandam concessionem, cui adiecta est hæc clausula, ita Mart. *d. clauf.176. n.39.* & post Marchesi. *d. cap.6.num. 1. & seq.* tradit Gonzal. *dict. gloss.66. num.19.* & illis citatis non dissentit Monet. *d.cap.7. num.222.* 18

Amplia decimò, vt os contra hanc clausulam aperiri nequeat sine derogatione *reg. Cancellariæ de iure quæsito non tollendo*, saltem tacita, vt fusè tradit Gonzal. *d.gloss.66.n.20.* quem refert, & sequitur Monet. *d.cap.7.n.223.* Licèt contrarium, quod simpliciter derogatio non requiratur, fusiùs contendat Nicol. Garc. *d.cap.6. num 98. cum seqq.* 19

Amplia vndecimò, hanc clausulam esse tantæ efficaciæ, vt nec etiam admitti possint aliqui articuli ad probandum contrarium, vt per Seraph. *dec.1451. n.19.* & me citato Monet. *d.cap.7.n.224.* Theod. de Rubeis *d.p.4.clauf.103. §.1.* 20

Amplia duodecimò, vt per hanc clausulam sit sublata facultas declarandi etiam super solo facto, vt docent Gonzal. *d.gloss.66.n.21.* & Monet. *d.cap.7. num.224.* nam tollit audientiam, nisi os aperiatur, ex adductis per Marchesi. *de Commiss.p.1.pag.547.n.2. in 2. impress.* 21

Amplia decimotertiò, hanc clausulam esse tantæ efficaciæ, vt impetrans non teneatur aliquo modo iustificare gratiam illa munitam, etsi versemur in gratia ad postulationem partis concessa, vt per Put. *decis.377. lib. 3.* & fuit resolutum *in Oscen. indulti 1. Iunij* 1598. *coram Litta.* Quod intelligendum venit, quando hæc clausula habet sociam aliam, cum qua semper solet concedi, scilicet, *Quod de subreptione, & obreptione dici non possit*, vt per Put. *decis.219. lib.2.* & fuit dictum *in Calaguritana iurisdictionis* 30. *Maij* 1580. *coram Rubeo, & in Pampilonen. Archidiaconatus* 19. *Martij* 1593. *coram Card. Pamphilio.* Theod. de Rubeis *d clauf.798. n.28.* nam si sola sit, intelligitur veris existentibus narratis, ea traditis per Put. *decis. 377.lib.3.* & per Marchesi. *de commiss.p.2.pag.431.n.2. in 2.impress.* & fuit dictum *in Placentina pensionis* 21. *Iunij* 1593. *coram Penia.* 22

Amplia decimoquartò, vt hæc clausula tollat omnem contrariam consuetudinem, vt resoluit Farin. *de immunitate Ecclesiastica*, *n.15.* Rota *dec.373.n.7. & 8. p.5. recent.* vbi quod illam impedit in futurum. 23

Amplia decimoquintò, vt hæc clausula inficiat titulum, & possessionem, non per se, sed in vim deceteri irritantis, cui de stylo solet annecti, vt per Ægidium *decis.535.* Cassad. *super reg. decis.7.num.3.* & Gabr. *commun.lib.6. de clausul.concl.3. n.50.* cum aliis allegatis *in causa Tirasonen.decimarum* 17. *Iunij* 1617. *coram R.D.meo Pirouano.* Duran. *Rota decis.* 302. *n.1.* vbi quod claus. *Sublata, & decretum irritans*, redduat turbidos actus possessorios factos in contrarium, prout turbidam reddant iuris assistentiam. Quod intellige, licèt concessa sit gratia ad postulationem partis, & non Motu proprio, vt fuit dictum *in Maioricen.parochialis* 2. *Iunij* 1572. *& in Parmen. Castrorum* 17. *Iunij* 1577. *coram Clemente VIII.* 24

Amplia decimosextò, vt etiam procedant supradicta, quando adsunt alia verba, quæ æquipolleant huiusmodi clausulæ, quale est decretum prohibitorium, ne iudex in contrarium pronunciet, aut declaret, vt per Gonzal. *d.gloss.66.n.18.* & Monet. *d.cap.7. num.224. vers.ampliatur duodecimò.* 25

Amplia

26 Amplia decimoseptimò, vt si in dispositione ha-
bente huiusmodi clausulam, adsit clausula, *Cuius ad
id expressus accedit assensus*, hic consensus non censea-
tur positus sub conditione, sed ad opponendum eius
defectum requiratur apertio oris, vt ex *vna Placen-
tina coram Penia*, docet Mart. *d. clauf.* 176. *n.* 14. sub-
dens *n.* 15. quandonam hæc clausula posita in suppli-
catione, operetur, etiamsi in Bullis non sit posita,
sicut antea ea nonnullis Rotæ decisionibus docue-
rat *n* 7. illam claudere os, etiam quoad vitium subre-
ptionis, & defectus intentionis, & *n.* 8. *ac* 9 quòd ap-
posita Breui resignationis, aut de capienda posses-
sione, non possit dici de huius nullitate; & *n.* 11.
quod obstet etiam iudici confidentiarum: ac demum
n. 12. quod absolutè posita, maximè cum decreto ir-
ritanti, operetur etiam respectu tertij, prout illum
refert Monet. *d c.* 7. *n.* 223. Plures alios effectus, quos
operatur, adducit Theodos. de Rub. *clauf.* 798. *per to-
tam*, vbi *n.* 14. quod obstat etiam vt non possit dari
remissoria, & *n.* 15. & vt non possit opponi de defe-
ctu intentionis, vel subreptionis, & *n.* 18. quod appo-
sita hæc clausula in Breui de capienda possessione
operatur vt non possit dari de nullitate Breuis,
dummodo Breue sit iustificatum, ex quo est posita
ad postulationem partis.

27 Limita nunc primò, vt huiusmodi nostra clausula
habeat vim claudendi os cuicumque iudici, & parti,
si ei adiuncta sit alia clausula, *Quod non possit contra
gratiam dici de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut in-
tentionis defectu*, alias de hoc opponi poterit, vt ex
multis Rotæ decisionibus latè comprobant Matt.
d clauf. 178. *n.* 10. Gonzal *d gloss.* 62 *num* 22. *cum seqq.*
Nicol. Garc. *d. p.* 6. *c.* 3 *à n.* 88. satis comprohans *n.* 95.
cum duobus seqq. idem etiam operari dictam clausu-
lam, *Quod non possit dici de obreptione, vel subreptione,
& intentionis defectu*; sicut & idem Matt. *sæpe citata
clauf.* 176. *n.* 7. hunc eundem effectum tribuit huius-
modi clausulæ, *Sublata*, &c. si iungatur cum clausu-
lis, *Motu proprio, Ex certa scientia*, &, *De plenitudine
potestatis*. Et ideo *in vna Oscen. indulti* 1. *Iunij* 1598.
coram Litta, impressa per Marches. *de Commiss part.* 2.
pag. 517. dictum fuit, quod hæc clausula vnita aliis,
tollit obiectionem subreptionis. Ex quibus infert
Gonzal. *citato loco*, *n.* 26. quod si dispositio sit genera-
lis, aut specialis ex Motu proprio, non potest opponi
de subreptione; & quod hæc nostra clausula, *Sublata,
&c.* etiam sola operabitur suum effectum, quod
etiam post Rotam sentit Garc. *d. cap.* 3. *n.* 99. Monet
autem Gonzal. *vbi suprà*, *n.* 27. quod hodie ad obuian-
dum huic limitationi, ratò reperietur gratia, in qua
adsit clausula huiusmodi, *Sublata, &c.* quæ similiter
28 non contineat clausulam, *Quod non possit dari de sub-
reptionis aut obreptionis vitio, siue intentionis defectu*, de
qua aliqua tractant Caputaq *decis.* 138. *n.* 3. *p.* 1. *de-
cis.* 228 *p.* 3, Paris. *cons.* 1. *n.* 75. *vol.* 4. & Nicol. Garc. *d.
c.* 3. *à n.* 95. inter cætera docens *n.* 98. quod dicta clau-
sula, *Quod de subreptione, & obreptione dari non possit*,
etiam tum hac nostra clausula, *Sublata, &c* non facit
gratiam validam in foro conscientiæ, quæ aliàs est
29 subreptitia. Et quod clausula, *Quod non possit dari de
subreptione, vel obreptione*, absque hac nostra clausula,
& decreto irritanti, non operatur nisi veris existen-
tibus narratis, censuit Rota *in Hispalen. beneficij* 6.
Nouembr. 1602. *coram Litta*, impressa per Marches.
de Commiss p. 2. *pag.* 432. *num.* 4.

30 Limita secundò, vt non ampliet dispositionem
principalem, nec se extendat vltra eius limites, ita
vt comprehendat maiora expressis, vt per Matt. *d.
clauf.* 176. *n.* 10. *cum seqq* Gonz. *d. gloss.* 66. *n.* 30. & 31.
Garc. *d. cap.* 3. *n.* 84. *cum seqq.* & fuit resolutum *in Ca-
laguritana de Victoria* 15. *Iunij* 1592. *coram Card. Pam-
philio, & in Valentina decimarum* 9. *Iunij* 1597. *coram
eodem*. Theod de Rub. *d clauf.* 798. *num* 36. *cum seqq.*
Accessoria enim iudicatur hæc clausula ad principa-
lem dispositionem, & consequenter ab ea regulatur,
ac easdem conditiones respicit, quas illa, vt per Put.
decis. 1. *lib.* 1. & Marches. *de Commiss. p.* 1. *pag.* 177. *n.* 3.
& fuit dictum *in Elnen. mineriarum* 18. *Aprilis* 1582.
coram Orano, *& in Vrgellen. Canonicatus* 30. *Octobris*
1592. *coram Card. Blanchetto, & in Tirassonen. Canoni-
catus, seu officij Pœnitentiaria* 5. *Iunij* 1596. *coram Cor-
duba*. & nouissimè in *Bergomen pensionis de Trescurio*
13. *Nouembr.* 1626. *coram D Duran*. Vnde apposita in
vna commissione, non trahitur ad aliam diuersam,
vt ex traditis per Gabr. *d. tit. de clausul. concl.* 3. *n.* 84.
in 4. *limit.* dictum fuit *in Romana de Cinciis* 13. *Iunij*
1614. *coram Remboldo*, impressa per Farinac. *dec.* 622.
num. 3. *p.* 1. *recent.*

Limita tertiò, vt hæc clausula apposita in gratia 31
conditionali, nihil operetur ante conditionis euen-
tum, vt satis ostendit Gonzal. *d. gl.* 66. *n.* 28. *cum seqq.*
quem refert, & sequitur Monet. *d cap.* 7. *n.* 226. *vers.
limita secundò*. Theod. de Rub. *d. clauf.* 798. *n.* 43. *cum
seqq.* vbi quod apposita in Breui conditionali recipit
omnes conditiones, quas recipit Breue, & non ope-
ratur nisi conditione verificato, vt omnes aliæ clau-
sulæ, & secundum ius naturæ.

Limita quartò, vt hæc clausula non obstet dicenti, 32
gratiam non comprehendere casum, de quo agitur,
vt per Put. *decis.* 48. *n.* 6. *lib.* 1. *in correct.* & post non-
nullas Rotæ decisiones Matt. *d. clauf.* 176. *num.* 17.
vers. & ideò, & n. 50. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 219. Nam per 33
huiusmodi clausulam minimè impediri, quominus
iudex possit videre de comprehensione, censuit Rot.
in d. Baren seu nullius Prioratus, impressa per Farinac.
decis. 569. *in fin. p.* 2. *recent.*

Limita quintò, hanc nostram clausulam non ha- 34
bere effectum, cùm dispositioni, cui adiecta est, dero-
gatur per legem contrariam, vel per aliam disposi-
tionem habentem clausulam, *Pro expressis*, in casibus,
in quibus hæc clausula sufficit ad derogandum cui-
uis præcedenti dispositioni, vt per Gonz. *gloss.* 66.
num. 32. & 33. Monet. *d cap.* 7. *num.* 227.

Limita sextò, non sufficere simplicem causæ com- 35
missionem ad tollendum huiusmodi clausulam, nisi
facta sit mentio huius clausulæ, vel adsit clausula,
Quorum tenores, &c. vt post multos Doctores, & ali-
quas Sacras Rotæ decisiones resoluit Matt. *dict.
clauf.* 176. *n.* 40. quem refert Monet. *d. n.* 227. & post
Ruin. *cons.* 21. *num.* 16. *in princip. lib.* 1. obseruat Card.
Tusch. *litt. C*, *concl.* 344. *num.* 5.

Limita septimò, non obstare si pars ei renuntiet, 36
vel toti gratiæ, non parti ipsius, quamuis munita
sit decreto irritanti, vt per Gabr. *d. tit. de clausulis,
concl.* 3. *n* 36. Matt. *d. clauf.* 176. *n.* 23. id temperantem
n. 44. in beneficiato, Monet. *d cap.* 7. *n.* 229. *vers.* 13. &
fuit dictum *in Romana Societatis officij* 9. *May* 1598.
coram Giptio, & in Aretina Commenda 1. *Iunij* 1587.
coram Orano, impressa per Zachiam *post tract. de oblig.
Camerali, decis.* 28. *n.* 4. quæ renunciatio sufficienter
facta non videtur per commissionem causæ in Rota,
vt fuit tentum *in Pampilonen. Archidiaconatus* 19.
Martij 1593. *coram Card. Pamphilio*, & in alia impressa
apud Ceuc. *post suum tract. de censib. decis.* 59. *n.* 15. non
obstantibus deductis *in d. Elnen. minerariarum*.

Limita octauò, vt non operetur vbi pars, ad cuius 37
fauorem apposita est, curasset committi causam su-
per validitate gratiæ, vt latè probat Gonz. *d. gloss.* 66.
à n. 38. id temperans *n* 43. *& seq.* nisi compulsa fuisset
ad commissionem ad fugiendas molestias aduersarij.

Hanc

Digitized by Google

Hanc eandem principalem limitationem ex multis S.Rotæ decisionibus comprobat Marta *d. clauſ.*176. *n.*31.eam extendens *n.*32.in compromittente dictam gratiam,& *n.*33. temperat,vbi commiſſio solùm fieret super executione gratiæ, vél super moleſtationibus,& *n.*34.*cum ſeq.* vbi solùm obtineretur super iniuſtitia,vel ex nullitate sententiæ latæ contra dictam clauſulam; vel ſi quis vigore Signaturæ iuſtitiæ proceſſit in cauſa respectu articuli, cui non obſtabat clauſula, licèt commiſſio eſſet generalis contra diſpoſitionem habentem dictam clauſulam.

38 Limita nonò, quod quando pars non opponit de dicta clauſula, non denegatur audientia, ex adductis per Mart.*d.clauſ.*176 *num.*3. Ioan. à Cochier *d.gloſſ.*22.*in fin.* Gonzal.*d.gloſſ.*66.*à num.*45. vbi hanc tanquam veriorem tuetur, Monet. *d. cap.*7. *num.*228. qui supradictam ampliationem ſeptimam declarant procedere, poſtquam gratia eſt producta, hanc verò limitationem ante eius productionem: intelligitur enim hæc noſtra clauſula, quatenus ille, in cuius fauorem eſt appoſita, ea vti velit, Rot. *deciſ.*21. *de conceſſ.prabend.in antiq.* Sarnen.*de annali,q.*4.*n.*4. Gonzal. *gloſſ.*50 *n.*107.

39 Limita decimò, quando, & in caſibus, in quibus priuilegium ea munitum non intrat, vt per Gemin. *in c.præſenti,in princ.verſ.nota quod eo ipſo,*& *ibi* Franc. *verſ tertiò nota,de offic.deleg.lib.*6.& poſt Gabr.*d.tit.de clauſul. concl.*3.*n.*8.& fuit dictum *in Oriolen.decimarum* 19. *Iunij* 1592.*coram Giptio,& in Tiraſſonen.decimarum* 17. *Iunij* 1611. *coram R. P. D. meo Pironano.* Nam tunc demum operatur ſuum effectum hæc clauſula poſtquam fuerit cognitum intrare diſpoſitionem, vt cenſuit Rota *in vna Romana S.Thoma* 14. *Ianuarij* 1612.*coram D.Patriarcha Pamphilio*, impreſſa per Farin.*deciſ.*423.*n.*5.*p.*2.*recent.*

40 Limita vndecimò, quando eſt detecta falſitas narratorum; vt probat Marta *d.clauſ.*176.*n.*21.quem refert Monet.*d.cap.*7.*n.*229.*verſ.vndecimo.*

41 Limita duodecimò, non tollere priuilegium de iure ſpeciali competens, vt per Seraphin.*concl.*1293. *num.*9.

42 Limita decimotertiò, vt non obſtet, ſi poſtea facto Papæ recedatur à parte tranſactionis confirmatæ cum iſta clauſula, quia ceſſante diſpoſitione, ceſſat dicta clauſula, vt poſt Gemin. *in d.cap.præſenti, verſ. nota quod eo ipſo,*& *ibi* Franc.*notab.*3. *de offic. leg. in* 6. & Gabr.*d.concl.*3.*n.*82. ac Rotæ deciſiones concludit Marta *d.clauſ.*176.*n.*19. quem refert Menoch. *d. cap.*7.*n.*229.*verſ.decimo.*

43 Limita decimoquartò, non obſtare, cùm quis agit de retractanda executione gratiæ, cui adiecta eſt, iam executæ, vt poſt deciſionem Rotæ reſoluit Marta *d.clauſ.*176.*num.*22. quem refert Monet. *d. num.*229. *verſ.duodecimo.*

44 Limita decimoquintò, poſitam in commiſſaria diſpoſitione, habente clauſulam, *vocatis vocandis*, non operari, antequam ſequuta ſit confirmatio cum cauſæ cognitione, vt poſt deciſiones Rotæ probat idem Marta *d.clauſ.*176.*n.*24. ſubdens *n.*25. poſitam in literis in forma commiſſoria, non ſuffragari niſi poſt earum executionem.

45 Limita decimoſextò, hanc clauſulam non operari quominus ordinarius auctoritate Concilij ex officio reuidere poſſit vniones facta à 40. annis citra cum hac clauſula; ſecus ad inſtantiam patris in contradictorio iudicio, vt poſt Put. quem non inueni, & Rotæ deciſiones, obſeruat Marta *d. clauſ.* 176. *num.*25. quem refert Monet.*d.cap.*7. *num.*229. *verſ. limitatur decimoquintò.*

46 Limita decimoſeptimò, non obſtare ſententiæ,

Aug. Barboſa de Clauſ.

quæ de ea mentionem non faciat, vt poſt Rot. *in Auellina, ſeu nullius vnionis* 15. *Decembr.*1595. *coram Giptio*, reſoluunt Marta *d. clauſ.*176.*n.*26. & Monet. *d.cap.*7.*n.*229.*verſ.limita decimoſextò.*

Limita decimooctauò, non operari niſi verls exiſtentibus narratis, vbi eſt ſola, vt fuit dictum *in nullius.ſeu Aquinaten.* 12. *Maij* 1600.*coram Litta*, impreſſa per Matcheſ.*de commiſſ.p.*1.*pag.*433.*n.*2.*in vlt.edit.* Vbi etiam habetur, operari ſine aliqua iuſtificatione expreſſorum, ſiue narratorum in ea, quando additur clauſula illa, *Quod de ſubreptione, & obreptione, &c.* Idem etiam reſolutum fuit *in Aquinaten. ſeu nullius beneficiorum* 16. *Decembris* 1605.*coram Card. Marquemontio*, impreſſa per eundem Marcheſ. *p.*2. *pag* 436. *n.*1. *& in Pacen. penſionis* 20. *Nouembr.* 1609. *coram eodem Card. Marquemontio*, impreſſa per Matcheſ. *p.*2 *pag.*438.*num.*4.Rot.*deciſ.*621.*n.*3.*p.*1. *in poſthum. Farin.*aliàs *p.*3.*recent.* vbi quòd non tollit defectum ſubreptionis.*& deciſ.*508.*n* 2.*ead p.*3.*recent.* vbi quòd cum decreto irritanti præiudicat tertio poſſeſſori. Theodoſ. de Rub. *in dictis ſingul. Rota tom.* 2. *part.* 4. *clauſ.*103.§.16. 47

Limita decimonono non tollere defenſiones & exceptiones de iure competentes, Seraph. *deciſ.*270. *n.*1. Theod.de Rub.*d.clauſ.*103.§.5.

Limita vigeſimo nihil operari in tranſactione, quæ ex falſa cauſa eſt nulla, Rot.*deciſ.*21. *de prabend. in antiq* Theodoſ.de Rub.*d clauſ.*103.§.18.*n.*3.

Limita vigeſimoprimò, in priuilegiis adiectam non extendere comprehenſionem priuilegiorum, Theodoſ.de Ruq.*d.clauſ.*103.§.19.

Limita vigeſimoſecundò nihil operari quando non conſtat da ſcientia Papæ, & gratia eſt obtenta ad ſupplicationem. Seraph.*deciſ.*1495.*n.*5. Theod.de Rub.*d.clauſ.*103.§.7.

Oris apertio tollit obſtaculum huius clauſulæ, vt dictum fuit *in Romana domorum* 29. *Maij* 1595.*coram Litta*, impreſſa per Marcheſ.*de commiſſ. p.*2.*pag.*431. *n.*1.vbi *n.*2. habetur, quòd Papa procedit oris apertionem non derogando *reg.de iure quaſito.* 48

Clauſula hæc quando obſtat principali, obſtat etiam fideiuſſori, Æmilian. *conſ.*100. *num.*8. Rot. *in Placentina penſionis* 8. *Martij* 1596. *coram Penia*, impreſſa per Marcheſ.*d.part.*2.*pag.*482. *num.*3. vbi *n.*4. habetur, quòd hæc clauſula in fine orationis poſita, ad totam orationem ſe refert. 49

Clauſula, *Sublata quacumque difficultate*, &c. intelligitur de difficultate facti, non autem iuris, & quæ probabilem cauſam haberet, vt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*57. *num.* 11. *verſ. necnon*; Theodoſ. de Rubeis *d. part.* 4. *clauſ.* 799. *num.* 1. vbi *num.*2. dicit quòd hæc clauſula appoſita in gratia reuocata per regulam Cancellariæ nihil operatur. 50

Clauſula, *Sublato appellationis obſtaculo*, &c. non operatur quando ſententia eſt notoriè iniuſta, Theodoſ.de Rubeis *d.clauſ.*799.*n.*3. 51

Clauſula, *Sublato iuris ordine*, &c. non ſolet committere cauſam Legatis, Felin.*in c.*1. *n.*2. *de reſcript.* Theod.de Rubeis *d.clauſ.*799.*n.*4. 52

Clavsvla CLXXVI.

Summariè, & ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Inferior vti non potest clausula*, Summariè, &c.

3 *Æquiparatur clausula*, Summariè, &c. Manu Regia, Procedat provt voluerit.

4 *Iudex datus cum clausula*, Summariè, &c. *sicut Deus iudicare potest.*

5 *Iudex clausula*, Summariè, &c. *potest procedere cum secundum quod Deus iudicaturus esset.*

6 *Iudex cum clausula*, Summariè, &c. *deputatus potest iudicare secundum propriam conscientiam.*

7 *Ordo iudiciarius vt sit sublatus operatur clausula*, Summariè, &c.

8 *Iudex quod non admittat probationes post lapsum terminum, nec cumulationem, operatur clausula*, Summariè, &c. *propter verbum*, simpliciter.

9 *Iudex vt sine termino peremptorio procedere possit ad sententiam, operatur clausula*, Summariè, &c. *propter verba*, simpliciter, & de plano.

10 *Die feriata, non tamen in honorem Dei, vt iudex procedere possit, operatur clausula*, Summariè, &c *propter verbum* de plano.

11 *Solemnitates omnes iuris positiui vt tollantur, operatur clausula*, Summariè, &c. *propter verba*, sine strepitu, & figura iudicij.

12 *Iudex vt nulla data sententia possit iubere rem capi, & distrahi, operatur clausula*, Summariè, &c.

13 *Testes interrogandi, ac repetendi tam ex se, quàm ex officio, vt censeatur iudici data facultas, operatur clausula*, Summariè, &c.

14 *Sententiam vt iudex sedens proferat non est necesse, stante clausula*, Summariè, &c.

15 *Termini breuiores vt dari possint operatur clausula*, Summariè, &c.

16 *Appellationes friuolæ, exceptiones, & alia, quæ processum retardare consueuerunt, censentur sublata per clausulam*, Summariè, &c.

17 *Causam summariam in aliis instantiis facit clausula*, Summariè, &c. *in prima commissione posita.*

18 *Iudex in causa sibi commissa cum clausula*, Summariè, &c. *vt remaneat ordinarius, ostenditur.*

19 *Citationem non tollit clausula*, Summariè, &c.

20 *Defensio sublata non est per clausulam*, Summariè, &c.

21 *Probationes necessarias non aufert clausula*, Summariè, &c.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Doctores per text. ibi *in Clement. dispendiosam. de iudic & in Clem sæpe, de verb sign.* Cels. Vgon *in tract. claus. pag. 485. cum seq.* Bertachin. *in repertor iuris p. 1. verb Summariè pag. 512. col. 4.* Marant. *de ordin. iudic. part. 4. dist. 9. num. 8.* Cacherao. *Pedem. decis. 1. & 2.* Rendin. *in promptuar receptarum sent. tom. 1. tit. 16 n 9.* Mart. *de claus part 1. claus. 148.* aliàs 164. *& claus. 160.* aliàs 180. *in vlt. impress.* Marches. *de Commiss. part 2. pag 419 num. 82 & 83.* Ludou. Rodolphin. *post tract. de absoluta Principis potest. lib. 2. var quæst. 30. num. 7. cum seqq.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. litt. C, concl. 366.* Gambar *de officio Legati lib 8. tit de potest. Legati in iudicialibus, num 157. cum seqq.* Theod. de Rub *in sing Rota tom 2 p. 4. claus. 803.*

2 Inferius vti non potest hac clausula, vt tradunt Cels Vgon. *vbi suprà. col 2.* Menoch. *de success. tit. de test. ac potentia, lib. 1. 3. 6. num. 12.* & de Legato à latere vide Gabr. *comm. lib. 6. tit. de claus. concl. 6.* Theodos. de Rubeis *d. claus. 803. num. 15.*

Huic clausulæ æquiparari clausulam, *Manu Regia*, & clausulum, *Procedat prout voluerit*, refert Mart. *d. claus. 189. num. 6.* 3

Primò operatur hæc clausula, vt iudex datus cum ea, sicut Princeps iudicare possit, Alexand. *cons. 6. n. 2. vol. 3.* Cacheran. *d. decis. 1. num. 10.* Mart. *d. claus. 180. num. 3.* 4

Secundò operatur, quod iudex possit procedere secundùm quod Deus iudicaturus esset; ita Bald. singulariter dicit, quem sequitur Natt. *in repet. dict. Clem sæpe, de verb. signif.* Honded *cons. 94. n 51. tom. 1.* 5
Et quod iudex cum ista clausula deputatus possit iudicare secundum propriam conscientiam, tradit Gram. *decis 62. n. 12.* post Guid. Pap. *decis. 23.* & ideo potiùs debere attendere veritatem, quàm iuris subtilitatem, ait Gram. *d. loco.* 6

Tertiò operatur, vt ordo iudiciarius sit sublatus, Brunor à Sole *in locis commun. verb. clausula* 48. Matt. *d. claus. 180. num 5.* Ludou. Rodolph. *d. lib. 2. quæst. 29. n. 1.* Gambar. *d. tit de potest. Legati in iudicial. n. 157. cum seqq.* Theodus. de Rub *d claus. 803. n. 2.* vbi *n. 3.* quod tollit ordinem inductum à iure positiuo, non autem inductum à iure diuino, vel naturali. 7

Quartò operatur, præcipuè propter verbum, *simpliciter*, quod reus de iudicio sisti cauere, si immobilia possidet, nihilominus teneatur, & quod iudex non admittat probationes post lapsum terminum, nec cumulationem; ita Ias. *in l. Iulian. num. 7. ff. qui satisdare cogantur*, Felin. *in cap. licèt causam, num. 18. vers. limita quartò, de prob.* Curt. iun. *in l. edita, n. 213. C de edend.* Marches. *de commiss p. 2. pag. 419. num. 79. in vlt. impress.* 8

Quintò operatur, præcipuè propter verba *simpliciter, & de plano*, vt iudex sine termino peremptorio procedere possit ad sententiam; ita post Oldrad. *cons. 115.* incip. *In iudicio, in princ.* tradit Card. Tusch. *d. lit C, concl. 366. num. 1.* 9

Sextò operatur, præcipuè propter verbum, *de plano*, quod virtute ipsius in die feriata, dummodo non in Dei honorem, iudex procedere possit, Felin. *in cap olim, n. 5. de accusat.* Marches. *d. p. 2. pag. 419. num* 80. 10

Septimò operatur, præcipuè propter verba, *sine strepitu, & figura iudicij*, vt omnes solemnitates iuris positiui tollantur, ita vt nec libellus sit necessarius, sed solùm quædam simplex petitio, facti narrationem continens; ita Marant. *de ord. iudicior. part. 4. tit. & an iudex sit competens, num. 8.* Grauat. ad Vestr. *lib. 5. cap. 1. num 7.* Mart. *d claus. 180. num. 1.* Theod. de Rubeis *d claus. 803. n. 1.* Cabed. *Lusitan. decis. 72. num. 2. part. 3.* Honded. *consil. 94 num. 52. tom. 1.* Marches. *d. part 2. pag. 419. num. 82.* vbi ait, quod liberat iudicem ab omni formis, & figuris per ius Ciuile introductis, adeo quod iuris gentium tantùm solemnitates, vel naturali ratione introductas seruare teneatur, Card. Tusch. *d concl. 366. num. 4.* vbi dicit, quod sic iudicium ipsum actorem, & iudicem respicit, & per illam censentur sublata ea, quæ sunt de ordine iudicij, & de essentia, veluti quod libellus, & litis contestatio non sint necessarij, nec trium personarum præsentia, quoad ea, quæ respiciunt solemnitatem; sed requiritur figura iudicij quoad ea, quæ respiciunt veritatem. 11

Octauò operatur, quod iudex nulla data sententia potest iubere rem capi, & distrahi, vt fuit dictum *in Miranden. pensionis 27. Martij 1613. coram R.D. meo Coccino Decano*, impressa per Fatio. *decis. 446. num. 1. part. 2. recent.* 12

Nouò

Digitized by Google

13 Nonò operatur, præcipuè propter verba, *sola facti veritate inspecta*, vt data censeatur iudici facultas tam est se, quàm ex officio interrogandi testes, ac illos repetendi eodem modo, quo fit instante parte, etiamsi in causa sit conclusum, vt per Marant. *de ordin. iudicior. part. 4. dist. 9. num. 30.* Marches. *d. p. 2. pag. 419. n. 81.*

14 Decimò operatur, vt non sit necesse quod iudex sedens proferat sententiam, dummodo ferat in scriptis, vt per Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 522. num. 4.*

15 Vndecimò operatur, præcipuè propter verba, *sola facti veritate inspecta*, quòd termini breuiores dari possint, item quod possit incipi ab articulis, quibus probatis ferri possit sententia; ita post Roman. *cons. 519. num. 4 & seq.* concludit Card. Tusch. *d. lit. C, concl. 366. n. 7.*

16 Duodecimò operatur, præcipuè propter verbum, *sine strepitu*, quòd respicit partes, vt censeantur sublatæ friuolæ appellationes, exceptiones, & alia, quæ processum retardare consueuerunt, vt per Oldrad. *d. cons. 115. vers. frustratoria verò*, Cardin. Tusch *d. conclus. 366. n. 3.*

17 Decimotertiò operatur, vt hæc clausula in prima commissione posita faciat causam summariam etiam in aliis instantiis, & vsque ad finem litis, Cassad. *decis. 8. n. 5. de rescript.* & fuit dictum *in Ferrarien. bonorum 16. Iunij 1613 coram D. Patriarcha Pamphilio.*

18 Decimoquartò operatur, vt causa commissa cum clausula, *Summariè*, non obstantibus statutis iudex non remaneat ordinarius, sed efficiatur delegatus, ita vt detur appellatio ab illius sententia, à qua secundum statutum non dabatur, si pronunciasset vti ordinarius; quoniam per dictam clausulam non solùm excitatur iurisdictio, sed etiam immutatur, quo facit cessare iurisdictionem ordinariam; ita Ias. *in l. 1. § & post operis, num. 3.* vbi de communi testatur, *ff. de noui operis nunciat.* dicens hanc decisionem in praxi esse multum vtilem, Bald. ad Specular. *in tit. de legato, col. fin. vers. ego dico*, Angel. *consil. 139.* incip. *Visis, ad finem, vers. si enim*, Alex. *in l. more maiorum, num. 16. ff. de iurisdict. omnium iudicum*; quicquid dicat Rom. *in l. mulier, num. 44. ff. solut. matrim.* quia contra eum est verior opinio, & magis communis, prout fuit dictum *in Bononien. fideicommissi de anno 1549. coram Fabio*, vt testatur Mandos. *in quarta parte commissionis, vers. quodcumque, num. 32. in fine.*

19 Limita primò, quod non tollat citationem, Cald. *cons. 130. circa med. vers. nec illa verba*, aliàs *final. de iudic.* quod duplicatur *cons. 136.* aliàs *4. de dilationib.* Marant. *de ord. iudicior. part. 4. tit. & an iudex sit competens, n. 9.* Card. Tusch. *concl. 366. n. 2.*

20 Limita secundò, quod non sit sublata defensio, ideo oppositiones fieri possunt, & dari debet copia, & fieri citatio, licèt ea, quæ sunt solemnitates iudicij, sint remissa, vt suprà dixi; ita Rom. *cons. 314. n. 3.* Card. Tusch. *d. conclus. 366. num. 5.* Vnde non operari nisi quoad ordinem iudiciorum substantialem, tradunt Cels. Vgon. *vbi suprà, col. 2.* & Ludou. Rodolphin. *d. lib. 2. q. 39 n. 7.*

21 Limita tertiò, probationes necessarias non auferre, ex traditis per Marant. *d. tit. & an iudex, n. 10.* & per Matt. *d. clau∫. 180. n. 10.*

Limita quartò, quod iuramentum calumniæ non tollit, vt per Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 33. num. 67.*

Limita quintò, quod excussionem non aufert, vt per Cald. Pereir. *de empt. & vend. cap. 33. n. 30.*

Limita sextò, quòd stante hac clausula non re-

Aug. Barbosa de Claus.

vocarint attentata, vt per Stephan. Grat. *Marchia decis. 176. n. 16.*

CLAVSVLA CLXXVII.

Supplentes omnes defectus, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Defectus iuris positiui tollit clausula*, Supplentes, &c.

3 *Solemnitatem non adhibitam in alienatione rei Ecclesiastica, tollit clausula*, Supplentes, &c.

4 *Defectus aliquis opponi non potest, si Papa confirmando alienationem rei Ecclesia factam non seruatis solemnitatibus, addat clausulam*, Supplentes omnes defectus de plenitudine potestatis.

5 *Defectum solemnitatis substantialis tollit clausula*, Supplentes ex certa scientia, &c.

6 *Papa si confirmet statutum laicorum etiam circa Ecclesiastica cum clausula*, Supplentes, &c. *comprehendit etiam Ecclesiastica.*

7 *Papa committendo causam laico sibi noto, dicitur facere ex certa scientia.*

8 *Defectus iuris naturalis non supplet clausula*, Supplentes, &c.

9 *Citationis defectum supplet clausula*, Supplentes, &c.

10 *Defectus non narratos, vel ignoratos non supplet clausula*, Supplentes, &c.

11 *Defectus substantiales non tollit clausula*, Supplentes, &c.

12 *Clausula*, Supplentes, &c. *non tollit ea, qua expressè sunt posita in conditione.*

13 *Defectus, qui concernunt personam supplicantis, vel contrahentis, non supplet clausula*, Supplentes, &c.

14 *Defectus, quibus actus redditur nullus, & super quibus requiritur dispensatio, non supplet clausula*, Supplentes, &c.

15 *Titij ius quando laditur, nihil operatur clausula*, Supplentes, &c.

16 *Clausula*, Supplentes, &c. *non refertur ad ea, qua specialiter commissa fuerunt.*

17 *Obreptione, & falsitate expressa non operatur clausula*, Supplentes, &c.

18 *Subreptionis vitium licèt tollat clausula*, Supplentes, &c. *iuncta cum illa alia*, Quorum tenores, &c. *non tamen certam scientiam in concedente inducit.*

19 *Defectum causa pia non supplet clausula*, Supplentes, &c.

20 *Defectum potestatis facientis actum confirmatum non tollit hac clausula posita in confirmatione.*

21 *Non supplet defectus concernentes delicti condemnationem.*

22 *Non operatur expressa falsitate.*

23 *Non operatur vbi processum fuit sine causa cognitione.*

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Cels. Vgon. *in tract. clausul. pag. 491. col. 1.* Matt. *de clausul. part. 1. claus. 181.* Marches. *de Commiss. part. 1. pag. 159. à num. 89. & pag. 590. num. 79. & part. 2. pag. 419. num. 85. & pag. 424. num. 123.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. litt. C, conclus. 343.* Monet. *de commut.* 1

commut.vlt. vol.c.7. n.157. cum seqq. Theod.de Rub. *in sing.Rota tom.2 p 5.clauf.807 per tot.*vbi *n.16.& 17.* subdit quòd hac clausula vti non potest nisi Papa vel Princeps non cognoscens superiorem, ita vt nec legatus de latere ea vti possit.

a Hæc clausula tollit omnes defectus iuris positiui, vt resoluunt Matta *d.clauf.419. num.2.* Roder. Soar. *alleg.12.n.21.* Menoch *conf.747.* Vital.de Camban.*in tract clausul.pag.12.* Marchesf. *d.p.1.pag.126.n.318.* Ioan.Franc.Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.p.4. cap.1. n.64.* Aloys.Ricc.*in praxi aurea,resol.368.n.3.* Monet. *d.cap.7.n.158.* Abb.*conf.99. Illud,n.2. vers. tertiò quod etiam,lib.1.* vbi ait quòd Papa supplendo omnes defectus intelligitur sanare defectum solemnitatis iuris positiui, quia potest habere leges indicentes solemnitatem pro infectis,*cap.1.*iuncta gloss. *verb. pro infectis,de immunit. Eccles.*Theod.de Rub.*d.clauf.807. num.4.* vbi *n.6.* intelligit quòd non supplet defectus iuris positiui,nisi specificentur in litteris.

3 Amplia primò, tollere etiam solemnitatem non adhibitam in alienatione rei Ecclesiasticæ, quia illa solemnitas est de iure positiuo, vt post Alex.*conf.79. num.8.vers.sed non dubium, lib.1.* docet Card. Tusch. *d.tom.1.lit.C concl.343.n.3.*

4 Amplia secundò, quod multo magis non potest opponi aliquis defectus, si Papa confirmando alienationem rei Ecclesiæ factam non seruatis solemnitatibus, addat clausulam, *Supplentes omnes defectus de plenitudine potestatis*, vt per Alexand. *conf.92. Perspectis,num.30 & seqq. lib.6.* Card. Tusch. *d. conclus.343.num.10.cum seqq* extendentes, vt idem sit quando adiungitur huic nostræ clausulæ claus. *Ex certa scientia*,subduntque,ille *num.32.& seq. vers. fuit adiecta*, hic verò *num.13.* importare plenitudinem potestatis etiam cum præiudicio tertij.quando adest clausula nostra, *Supplentes omnes defectus*, & clausula, *Ex certa scientia*, cum clausula, *Non obstante*, in plena forma.

5 Amplia tertiò, adeò verum esse, clausulam, *Supplentes ex certa scientia, &c.* tollere defectum solem-
6 nitatis substantialis, vt si Papa confirmet statutum laicorum etiam circa Ecclesiastica cum d. clausula, comprehendat etiam Ecclesiastica, licèt non possint laici statuere; sic post Alexand.*d.conf.79. num 8. vers.nam vt dicis, & conf.92. Perspectis, num.2. in fin. cum seq.vers.modò videndum,lib.6.*tradit Card.Tusch. *d.concl.343.num.5.* vbi *n.4.* citato Alexand. *conf.111. num.3. & seq.lib.6.* ait, quòd in creatione Cardinalium non seruata forma, vt proponatur, Papa ex certa scientia, & de plenitudine potestatis faciat, cum clausula, *Supplentes omnes defectus*, sufficit, licèt defectus non exprimantur, de quo meminit Matta *d.clauf.181.n.5.*

7 Amplia quartò, vt cùm Papa committendo causam laico sibi noto, dicatur facere ex certa scientia, tamen licèt obstet *cap. statutum, de rescript. in 6.* per hanc clausulam,*Supplentes, &c.* omnes defectus sanet,vt post Abb *d conf.62 col.fin. vers. dico quod delegatio,lib.1.*tradit Cardin.Tusch *d concl.343.n.7.*

8 Limita primò,vt hæc clausula,*Supplentes,&c.*non suppleat defectus iuris naturalis, vt per *Clem.1.§.cæterùm,de re iudic.*Alexand *conf.52.n.10.vers.non obstat, lib.7.*Felin *in cap postulasti,num.12. de rescript.* Ruin. *conf.79.num.19.vol.3.* Card.Mantic. *de coniect.vltim. volunt lib.11.tit.11.num.12.* Card.Tusch.*d.concl.343. num.15.* Matt.*d p.1.concl.181.n.7.* Hippol. *in l.vnius, § cogniturum,n.42.ff de quæstion.*Roder Soar. *alleg 12. n.21.* Rebuff. *in forma mandati Apost. in verb. iuramento,vers.iurat etiam,circa med.& in cap nulla,col.38. vers.23. clausula. pag. mihi 441. de concess. prabend.*

Theodos.de Rub.*d.clauf.807.num.5.* Monet *d.cap.7. n.158.* vbi ampliat procedere, licèt adsit simul clausula, *Ex plenitudine potestatis*, & citat Dec. *in cap.2. num.7.de confirmat.vtili*, & Alexand. *in l.si filius à patre,§.fin.ff.de liberis,& posthum.& conf.194.col.6.lib.2.* & idem Monet. *loco proximè citato* extendit, idem esse,si huic clausulæ,*Supplentes*,adiuncta sit clausula, *Ex certa scientia*, quod post Alex. *d. §.fin.* & Rebuff. *in praxi benefic tit.de desponsat.n.13.* tradiderat Gabr. *commun.lib.6.tit.de clausulis,concl.1.n.42.*

Limita secundò, seu potiùs dictam primam limitationem amplia, vt hæc clausula non suppleat de- 9
fectum citationis, vt per Ruin. *conf.219.n.11. vol.1. & consil.79.num.11.vol.3.* Menoch.*consil.1.num.412.* Matt.*d.clauf.181.num.7.* vbi ex Sarnen. *in compendio Signatura, fol.90.col.1.* ait, defectum citationis esse insanabilem per hanc clausulam, secus esse asserens, quando citatio non fuit debito modo exequuta,quia non fuit seruata forma; tunc enim per Signaturam Papæ sanatur cum clausula,*Supplentes*, addita tamen alia clausula, *Dummodo ad notitiam citati peruenerit.* Vnde infertur, quod licèt Papa possit cum causa aliquem priuare beneficio sine citatione de plenitudine potestatis, tamen supplendo defectus non supplet citationem omissam, vt post Card. Zabarel. *conf.84.vers.si fortè diceretur,quod est Collegij Patauini*, docet Card.Tusch.*d.concl.343.n.9.*

Limita tertiò, vt non suppleat defectus non nar- 10
ratos, vel ignoratos etiam iuris positiui, sed tantùm specificatos,vt per Ferret. *conf.32. num.54.* Alexand. *consil.52.In causa & lite,in fin.lib.7.* Cardin. Tusch. *d. concl.343.n.13 & 14.*Matt.*d.clauf.631.n.3. & 4.* Monet.*d.cap.7.n.158.in fin.* Theod.de Rub.*d.concl.807. num.6.*

Limita quartò,non tollere defectus substantiales, 11
vt per Marc. Antonin.*var.resolut.lib.1.resol.5.num.29. & 38.*Fr.Emman *quæst.Regul.tom.1.q.8.art.15.* Paris. *conf.11. num.88. & seqq. vol.1. & conf.45.n.42. vol.3.* Matt.*d clauf.181. num.9.* vbi addit, non intelligi remissam fidelitatem, quæ est de substantia feudi;
& *n. 11.* subdit pariter non tollere ea, quæ expressè 12
sunt posita in conditione,puta si in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, nec substantiam huius alienationis conditionalis.

Limita quintò, non supplere defectus, qui con- 13
cernunt personam supplicantis,vel contrahentis, vt per Vital. de Camban. *in tract. clauf. pag. 12. col. 2.* Salust,Tiber.*in formul.instr.lib.1.cap.4.num.9.* Perez *l.6. vers.septimò idem dicunt,tit.12.lib.3. Ordinamenti, pag.695.*Menoch.*conf.1.num.412.*Seraph.*de Priuileg. iuramenti, priuileg 83.num.17.* Fr. Emman. *d. art.15.* Matt. *d.clauf.181. num.1.* Monet. *d. cap.7. num.159. prope finem*, & Stephan.Grat. *discept. forens. cap.599. num.9.* Rebuff. *d. verb.iuramento,in vers. iurat etiam, circa med.*Theod.de Rub.*d clauf.807.n.13.*

Limita sextò,non supplere defectus,quibus actus 14
redditur nullus,& super quibus requiritur dispensatio,vt post Hostiens.*in cap.1.de translat.*& Specul.*tit. de Legat.§ nunc ostendendum*, & Felin. *in cap.2. n.42. de rescript.*docet Monet.*d.n.159.*

Limita septimò,non operari cùm læditur ius ter- 15
tij,vt per Ruin.*conf.35.n.35.vol.1.* Matt. *d.clauf.181.*
*n.9.*vbi *n.13.* asserit, hanc clausulam non referri ad 16
ea, quæ specialiter commissa fuerunt. Theodos. de Rub.*d clauf.807.n.8.*

Limita octauò, non operari expressa subreptio- 17
ne, & falsitate, vt post Abb. *in cap. inter dilectos, col.4. de fide instr.* docet Matt. *d. clauf.181. num 18.*
Et licet hæc clausula vnita cum illa alia, *Quorum tenores, &c.* tollat vitium subreptionis, non tamen 18

certam

Digitized by Google

certam scieotiam io concedente ioducit, ex traditis per Maoric.*decis.222 sub n.3.*

19 Limita oonò, non sopplete defectum causæ, vt per Redoan. *de rebus Eccles. non alienand. verb. et si sit factu, n.13.* Magon. *Lucen. decis. 12. n. 21.*

20 Limita decimò hanc clausulam positam io confirmatiooe non tollere defectum potestatis facientis actum cunfirmatom. Abbas *in c. inter dilectos, sub n.8.* vbi adden. *in verb. priuilegium, de fide instrum.* Theod. de Rub. *d. claus.* 807. *n.* 1. vbi *n.* 2. dicit verum quando Papa ignorauit, secus si scioit, saltem in geoere.

21 Limita vndecimò noo supplere defectus concernentes delicti coodemnationem. Ferret. *cons.* 31. *n.* 33. *lib.* 1. Theod. de Rub. *d. claus.* 807. *n.* 7.

22 Limita duodecimò ooo operari expressa falsitate, Deci. *cons.* 541. *n.* 24. Theod. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 14.

23 Limita decimotertiò noo operati vbi processum fuit sine causæ cogoitiooe, Deci. *d. cons.* 541. *n.* 24. *vers. & considerandum est*, Theod. de Rubeis *d. claus.* 807. *n.* 15. ideo *n.* 11. addit ideo noo operari nisi io his, io quibus Papa est informatus.

Clausula CLXXVIII.

Tali casu.

1 *Clausula*, Tali casu, *eius est natura vt restringat fideicommissa ad personas, tempus & casus tantùm expressos.*

2 *Clausula*, Taliter quod, &c. *est restrictiua, sicut clausula*, Ita quod.

1 HÆc clausula eius est naturæ, vt restringat fideicommissa ad personas, tempus, & casua tantùm expressos, vt per Alex. *cons.* 191. *n.* 13. *circa fin. lib.* 7. Peregr. *de fideicom art.* 29. *n.* 15. *&* 28. & fuit dictum *in Milenitana fideicommissi* 14. *Martij* 1618. *coram Card. Caualerio, & in Romana pratensi fideicommissi* 31. *Martij* 1623. *coram Vbaldo sen.* Et sic denotat hæc clausula in consideratione fuisse casum certum particularem. Menoch. *cons.* 326. *n.* 60. Caualcan. *dec* 454. *num.* 7. ita vt omoes alij casus præter litteraliter exceptuatos sub contraria remaoeant dispositione, licet in illis eadem, aut maior militet ratio, Deci. *in l. fin. n.* 2. *C. de instit. & substitut.* Bald. *cons.* 37. *n.* 2. *lib.* 2. Alex. *consil.* 51. *lib.* 2. Paris. *consil.* 66. *n.* 44. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 14. *n.* 14. *& tit.* 19. *num.* 10. *vers. tertio verò*, Menoch. *consil.* 216. *n.* 22. *& consil.* 326. *n.* 16. Surd. *cons.* 416. *n.* 14.

2 Clausula, *Taliter quod*, &c. est restrictiua sicut clausula, *Ita quod, l. Lucius, §. qua habebat. ff. ad Trebell.* Deci. *cons.* 521. *n.* 16. Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 811.

Clausula CLXXIX.

Teque absoluentes, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Clausula*, Teque absolueotes, &c. *in cuiuscumque rescripti impetratione semper apponitur.*

3 *Absolutio vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *reddit gratias efficaces, & validas, non obstante exceptione excommunicationis.*

4 *Clausula*, Teque absoluentes, &c. *in gratiis, & rescriptis Apostolicis censetur adiecta, si omittatur.*

5 *Absolutio vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *operatur validitatem solummodo impetrationis.*

6 *Absolutus vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *non potest celebrare, nec diuinis interesse, & alia similia facere.*

7 *Absolutus vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *non potest obtinere aliud beneficium ab ordinario, nisi de nouo absoluatur ad illum effectum.*

8 *Excommunicatus absolutus vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *non facit fructus suos beneficij sic collati.*

9 *Beneficium impetrans excommunicatus in forma Dignum, cum clausula*, Teque absoluentes, &c. *debet absolui, antequam fiat ei collatio à commissario.*

10 *Absoluitur impetrans etiam ab excommunicationibus, & censuris Papæ, etiam contentis in Bulla Cæna Domini, per clausulam*, Teque absoluentes, &c *positam in literis Papa.*

11 *Absolutionem non operatur clausula*, Teque absoluentes, &c. *posita per Legatum, seu Nuncium, nisi ab excommunicationibus, à quibus ipse poterat absoluere.*

12 *Episcopus potest apponere in eius collatione clausulam*, Teque absoluantes, &c. *qua non operatur nisi in casibus, in quibus ille vti ordinarius poterat absoluere.*

13 *Insordescentes in excommunicatione per annum, vel irregulares, non gaudent absolutione contenta sub clausula*, Teque absolueotes, &c.

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Felin. *in cap. Apostolica, in princ. de except.* Staphil. *de lit. gratia, tit. de vi, & effect. clausularum, §. 1. à num.* 7. Rebuff. *in praxi benef. p.* 1. *tit. de forma noua prouisionis, verb. Teque absoluentes, & in concordat. in forma mandati Apostolici, verb. quauis occasione, & in repet. c. postulastis, de Clerico excommunicato min. notab.* 2. *n.* 67. Mandos. *de signat. gratia, tit. de prouis. vers. claus. Et cum absolutione, & tit. de absolut. ab excom* Gig. *de pens. q.* 14. *in fine*, Boëz. *decis.* 290. Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab.* 11. *à n.* 14. Cosm. Philiarch. *de offic. Sacerdotum, p.* 1. *lib.* 3. *c.* 16. Vgol *de cens. tab.* 1. *cap.* 4. *§.* 1. *n.* 17. Flamin. *de resign. lib.* 4. *q.* 3. *n.* 53. *& lib.* 8. *quæst.* 7. *à n.* 120. Sayr. *de censur. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. *cum seqq.* Mart. *de claus. part.* 1. *claus.* 47. *in vlt impress.* Erasm. à Cochier *de iurisd. ordin. in exemptos, p.* 4. *quæst.* 69. Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 13. *n.* 59. *cum multis seqq.* Antoo. Ricciul. *de iure personar. lib.* 4. *cap.* 9. *per totum.* Theod. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 5. *claus.* 814. 1

Ad vitanda pericula, & oullitates, quæ frequenter in impetratiooibus oriri possunt, & inhabilitatem ex capite excommuoicationis, Curia Romana iotroduxit, vt io cuiuscumque rescripti impetratione, siue procedatur per viam gratiæ, siue per viam iustitiæ, semper detor impetranti absolutio à quacumque excommunicatione ad effectum, &c. ita Mart. *d. cl.* 47. *n.* 1. & Ricciul. *d. cap.* 9. *n.* 1. 2

Quæ quidem absolutio reddit gratias efficaces, & validas, noo obstaote exceptione excommunicatioois, Couarr *in cap. Alma mater, part.* 1. *§.* 7. *n.* 7. *ad fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 13. *n.* 59. Mart. *d. claus.* 47. *num.* 2. Erasm. à Cochier *d. quæst.* 69. *num.* 1. Ricciul. *d. cap.* 9. *num.* 1. Et in prædictis gratiis, & rescriptis Apostolicis ita est ordinaria, vt si omittatur, possit vel censeri debeat adiecta tanquam solita apponi, vel saltem reformari literæ, & in illis inseri; ita Nauarr. *cons.* 28. *sub n.* 5. *de sent. excom.* Erasm. à Cochier *d. quæst.* 69. *n.* 2. Ricciul. *d. cap.* 9. *n.* 2. 3 4

5 Operatur tamen ista absolutio validitatem solummodo impetrationis, & solùm prodest ad effectum, vt literæ sint validæ, vt tradit Nicol. Garc. *d.cap.*13. *n.*62. Ricciul. *d cap.*9. *n.*4. vbi ex aliis subdit, quòd huiusmodi absolutio non est realiter & in effectu vera absolutio, sed solummodo suspendit impedimentum proueniens ab excommunicatione quousque gratia sortiatur effectum, quo sequuto impetrans statim reincidit in excommunicationem.

6 Ex quibus primò colliges, realiter absolutum non posse celebrare, nec diuinis interesse, nec ordines sumere, & alia similia facere, vt per Rebuff. *d. verb. Teque absoluentes, n.*15. *&* 19. Nicol. Garc. *d.c.*13. *n.*65. Ricciul. *d. cap.*9 *n.*5.

7 Secundò colliges, taliter absolutum non posse obtinere aliud beneficium ab Ordinario, vel alio Collatore, nisi de nouo absoluatur ad illum effectum, quia effectus clausulæ est in prima absolutione consumptus; ita post Rebuff. *citato loco, n.*16. tradit Ricciul. *d cap.*9. *n.*6.

8 Tertiò colliges, taliter absolutum non facere suos fructus beneficij sic collati, Rebuff. *citato loco, n.* 18. Vgol. *de cens. tab.* 1. *cap.* 11. *in princ. n.*1. *vers.*6. Garc. *d cap.* 14. *n.*66. Monet *de distrib. quotid. part.* 2. *q.* 15. *n.* 14. Ricciul. *d cap.*9. *n.*7.

9 Aduertere oportet, quod cùm absolutio illa sit ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, excommunicatus impetrans beneficium in forma Dignum, seu aliàs in forma commissaria, debet absolui, antequam fiat ei collatio à commissario, aliàs illa erit nulla, vt tradit Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* §. 3. *in fine*, quem refert, & sequitur Garc. *d cap.* 13. *num.*62. quòd tamen non approbat Ricciul. *d. cap.*9. *num.*8. ex ea ratione, quia hæc absolutio non tam operatur effectus veræ absolutionis, quàm suspensionis impedimenti, quò fit, vt prouisus non egeat alia absolutione: quia pro consequenda gratia statim atque literæ sunt expeditæ cum hac clausula, habetur perinde ac si impedimentum excommunicationis non adesset, vnde absolutio esset otiosa.

10 Deinde aduertere oportet, quod per hanc clausulam positam in litteris Papæ absoluitur etiam impetrans ab excommunicationibus, & censuris reseruatis Papæ, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, vt per Nauarr. *in d. cap. ita quorundam, notab.* 11. *n.*21. Auilam *de censur. p.* 1. *cap.*6. *disp.* 5. *dub.* 2. limitantem tamen non procedere in excommunicatione incursa propter hæresim, refert Garc. *d. cap.* 13. *num.* 67.
11 In aliis verò, Legatis, scilicet, & Nuntiis, quibus Sedes Apostolica concedit facultatem conferendi, non operatur hæc clausula, nisi absolutionem ab iis excommunicationibus, à quibus Legatus, aut Nuncius poterat absoluere, non autem à Papæ reseruatis, vt per Nau. *in d. cap. ita quorundam, notab.* 11. *num.*8.
12 Garc. *d. cap.* 13. *n.*68. Sic etiam Episcopum posse apponere in eius collatione hanc clausulam, illámque sic ab eo appositam non operari nisi in casibus, in quibus poterat absoluere Ordinarius, tradunt Nauarr. *d. notab.* 11. *n.* 18. *&* 22. Vgolin. *d. tab.* 1. *cap.*4. §. 5. *num.* 189. Garc. *d cap.* 13. *num.*71. Ricciul. *d. cap.*9. *n.*11.

13 Non tamen habet effectum hæc clausula in eo, qui per annum insorduit in excommunicatione, vel est irregularis, vt per Marr. *d. claus.* 47. *num.*3. Erasm. à Cochier *d. quæst.*9. *n.*3. *&* 4. Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 15. *num.* 22. *cum seqq.* & per me citatos *in collect. ad d. cap. postulasti, num.* 15. quibus addo Massobr. *in sua praxi habendi concursum, requis.* 1. *dub.* 2. *n.* 52. *secundum Roman impress.* Flamin. Paris. *de resignat lib.*4. *q.*3. *n.*57. Theodos. de Rub. *d. cons.* 414. *n.*6. vbi *n.*7. subdit quòd ex regula Cancellariæ non suffragatur sustinenti scienter excommunicationem vltra quatuor menses.

Clausula CLXXX.

Toties quoties, &c.

1 *Clausula*, Toties quoties, *intelligitur quoties opus fuerit, & donec opus fuerit.*

2 *Infinitatem regulariter denotat clausula*, Toties quoties.

3 *Clausula*, Toties quoties, *in compromissis apposita restringitur ad duas vices tantùm, & non plus.*

4 *Clausula*, Toties quoties, *in retrouenditione non operatur vltra triginta annos.*

5 *Repræsentare aliquem si quis obligasset toties quoties, per binam præsentationem liberatur.*

6 *In obligatione soluendi pœnam operatur, vt pœna pluries peti possit.*

1 INtellige quoties opus fuerit, & donec opus fuerit, vt per Nell. *in tract. de bannis. p.* 1. *secundi temporis q.* 15. Hieron. Gabr. *cons.* 181. *in princ. lib.* 1. Honded. *cons.* 111. *n.*3. *tom.* 1.

2 Verùm licèt hæc clausula regulariter infinitatem denotet, vt cum Bart. *in l. qui bona,* §. *fin. ff. de damno infecto*, Alex. & aliis notant Tiraq. *in l. boues,* §. *hoc sermone, limit.* 26. *n.* 2. *ff. de verb sign.* Marr. *de claus. part.* 1. *claus.* 184. *n.* 1. *in vlt. impress.* censuit Rota *in Bononien. fideicommissi de Pannolinis* 10. *Dec.* 1610. *coram Card. Marquemontio*, impressa per Farin. *decis.* 166. *n.* 13. *in fin. p.* 1. *recent.* tamen quando de tempore nihil fuisse dictum constat, vt infinitas vitetur, in binis actibus verificari potest, prout in sequentibus casibus.

3 In commissis apposita restringitur ad duas vices tantùm, & non plus; ita Port. Imol. *cons.*76. *num.*9. Fab. de Anna *cons.*75. *n.*25. *cum seqq.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. dictio* 32. Galganet. *de cond. & demonst. p.* 2. *cap.* 5. *q.* 21. *num.* 2. Baptista Costa *in tract. de claus. connent. claus.* 132. *n.* 1.

4 In retrouenditione, seu redimendi facultate toties quoties placuerit venditori, hæc clausula non operatur vltra triginta annos etiam cum iuramento, ac cum illis verbis, *semper, quandocumque, & perpetuis temporibus*; ita Surd. *decis.* 2. & Stephan. Grat. *discept. forens. cap.* 3. *n.*3. *cum seqq.* Ioan. Baptista Costa *d. claus.* 132. *n.* 2.

5 In obligatione de repræsentando aliquem toties quoties, per binam præsentationem liberari tradunt Mantua *sing.* 534. Nell. *d. tempor.* 2. *num.* 14. Decian. *d. cons.*87. *num.* 2. *lib.* 2. Ang. *in l. si finita, num.* 1. *ff. de damno infecto, & in l.* 2. §. *qui ad exhibendum, n.*6. *ff. de custodia reorum*, quamuis non liberari per vnicam, seu binam præsentationem dicant Hippol. *in rubr. de fideiuss. p.*9. *&* 15. Afflict. *dec.* 130. Rol. à Valle *cons.* 21. *n.* 11 *lib.* 2. *& cons.* 58. *n.*4. *lib.* 1. Honded. *d. cons.* 111. *n.* 11. Farin. *in praxi crim. p.* 1. *q.* 34. *n.* 165. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *lit. C, concl.* 353. *& tom.* 1. *lit. D, concl.* 389. *n.* 1. Et nihil operatur si reus à fideiussore per fiscum monito vlterius repræsentari non potest, vt per Giurb. *cons.* 35. *n.* 19.

6 In obligatione soluendi pœnam, vt pœna pluries peti possit, Lancell. *de attent. p.* 2. *cap.* 17. *n.* 192. Theod. de Rub. *in singul. Rotæ tom.* 2 *part.*4. *claus.* 818. *n.*5. vbi *n.* 1. subdit quòd hæc clausula non impedit, quominus obligationi, in qua posita est, præscribi possit.

Clavsvla CLXXXI.

Transferentes, &c.

1 *Actionem vtilem, & directam importat clausula,* Transferentes, &c.
2 *Venditionis in instrumento posita clausula,* Transferentes, &c. *ad fauorem emptoris operatur, vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipsum.*
3 *Clausula,* Transferentes omnia iura, &c. *apposita in contractu, facit illum censualem, quando sunt translata omnia iure, licèt partes eum emphyteuticum appellent.*
4 *Doctores de facultate transferendi pensionem agentes referuntur.*
5 *Papa solus, non autem Legatus, vel Ordinarius concedere potest facultatem transferendi pensionem.*
6 *Facultas transferendi pensionem, intelligitur de prima dumtaxat.*
7 *Facultas transferendi pensionem, non fuit consumpta per translationem inualidam.*
8 *Facultas transferendi pensiones nunc, & pro tempore reseruatas quandocumque, non est restricta ad pensiones tempore indulti reseruatas.*
9 *Translatio pensionis fieri debet coram persona in dignitate constituta, ac proinde coram Canonico Cathedralis Ecclesia, non autem Collegiata.*
10 *Translatio pensionis potest fieri per procuratorem.*

1 HÆc clausula omnem actionem vtilem, & di-
rectam importat, quod feudum sit datum in
allodium, nisi fuerit dictum, *in feudum*, & addita
clausula, *nihil nobis reseruantes*, quia tunc erit feu-
dum non habens propriam naturam feudi; ita Alex.
*cons.*24.*n.*11. *vol.*5. Capic. *in verb. feudorum clausula,*
in vers. transferentes, Mart. *de clausulis, part.*2. *claus.*76.
*n.*2.*&* 3. In mandatis Procuratorum, & substitutio-
nibus eorumdem apposita intelligitur quoad expres-
sa. Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.*2.*p.*4.*claus.*106.§.1.
2 Posita in instrumento venditionis ad fauorem
emptoris operatur, vt omnes actiones, quæ erant pe-
nes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipsum,
vt per Cencium *de Censibus, p.*3.*c.*1.*q.*3 *art.*7.*num.*10.
3 Dubia est clausula illa, *Transferentes iura, &c.*
nam aliquando apposita in contractu, facit illum
censualem, quando sunt translata omnia iura, licèt
partes eum emphyteuticum appellent ita Doctores
in cap. constituis, de relig. domib. Socin. *cons.*126. *num.*6.
*lib.*2. Mart. *de claus. p.*1. *claus.*186.*n.*1. vbi *n.*4. ex Rota
*decis.*16. *lib.*2. *quotidianarum*, subdit conuenire etiam
contractui emphyteutico, & locationi perpetuæ,
cùm recipiat interpretationem ab obseruantia; &
num. 2. addit, quòd hæc clausula de necessitate
non importat translationem dominij directi, quam-
uis sit apposita super alienatione vtilis dominij.
Theodos. de Rubeis *d.p.*4.*claus.*819.*n.*1. vbi *n.*2. in-
telligit principalem conclusionem in principio hu-
ius numeri suprapositam procedere quando sunt
translata omnia iura, & *n.*5. tenet quòd ista claus. est
dubia, & conuenit etiam contractui emphyteutico,
& locationi perpetuæ.
4 De clausula facultatis transferendi pensionem,
agit Gig. *post finem tract. de pens. vers. sciendum est
etiam*, vbi ponit formam, Maudos. *de signat. gratia,
tit. de translat. pens.* Garc. *de benef. p.*1. *cap.*5. *n.*140. *cum
seqq.* quæ quidem non censetur concessa per quas-
cumque clausulas generales, nisi speciali mentione
facta, Capntaq. *decis.*303. *&* 319.*p.*2. *& decis.*100.*p.*3.
Put. *decis.*342. *aliàs* 332. *in correct. lib.*2. Mandos. *d.
tit. de translatione pensionis, in princ.* Flamin. *de resign.
lib.*9.*q.*4.*n.*28.*cum seqq.* Nicol. Garc. *d. cap.*5.
Huiusmodi facultas transferendi pensionem, à 5
solo Papa, non autem à Legato, vel Ordinario con-
cedi potest, vt per Gambar. *de offic. Legati de latere,
lib.*6.*num.*225. & Flam. *d.q.*4.*num.*13.*cum duobus seqq.*
Garc. *d.c.*5.*n.*242.
Intelligitur autem de prima dumtaxat, *ad reg. l.* 6
bonus. §. *hoc sermone ff. de verb. signific.* Mandos. *d. tit.
de translat. pensionis, vers. rursus si in vim clausula,*
Garc. *d. c.*5.*n.*247. vbi refert, ita fuisse resolutum *in
vna Oxomen. pensionis* 20. *Maij* 1598. *coram Litta,*
vbi *num.* 149. subdit, per translationem inualidam 7
non fuisse consumptam facultatem transferendi, *ad
decis.*47.*p.*1. *diuers.* & ita resolutum est *in Placentina
pensionis* 17. *Iunij* 1602. *coram Corduba.*
Facultas verò transferendi pensiones nunc, & 8
pro tempore reseruatas quandocumque, non est
restricta ad pensiones tempore indulti reseruata, ex
illa dictione, *quandocumque*, Ruin. *cons.*77.*n.*13. *lib.*1.
& illis verbis, *pro tempore*, denotantibus etiam tem-
pus futurum, Bald. *in c. cùm inter, num.*7. *de re iud.* præ- 9
sertim cùm in materia etiam odiosa, & alteri præ-
iudiciali, non excludatur in priuilegiis lata inter-
pretatio ex proprietate verborum proueniens, Cal-
der. *cons.*1. *in princ. de consanguin. & affinitate*, & fuit
dictum *in Carthaginen. decimarum* 20. *Decembris*
1578. *coram Bubalo.*
Vnde aduertere oportet, huiusmodi translatio- 10
nem iuxta clausulam facultatis fieri debere coram
persona in dignitate constituta, ac proinde coram
Canonico Cathedralis Ecclesiæ, *ad cap. statutum, de
rescript.* vbi Gomez *n.*225. Nicol. Garc. *d. c.*5.*n.*244.
vbi *num.* 245. subdit, non posse fieri coram Cano-
nico Ecclesiæ Collegiatæ; & *n.*246. addit, posse fieri
per procuratorem, etiamsi in facultate dicatur, *Tibi,
vt quicumque loci Ordinarius, seu Canonicus, &c.* & in-
feriùs *per te eligendus, &c.*

Clavsvla CLXXXII.

Tunc, & eo casu, &c.

1 *Clausula,* Tunc, & eo casu, *magis operatur, quàm dictio,* Tunc, *sola.*
2 *Restrictiua, & limitatiua dispositionis ad casum expressum est clausula,* Tunc, & eo casu.
3 *Extensionem, quæ fit ex coniecturata mente testatoris, ad casum qui sit similis expresso, non impedit clausula,* Tunc, & eo casu.
4 *Substitutioni per testatorem iuncta clausula,* Tunc, & eo casu, *est apta comprehendere varios casus.*
5 *Fideicommisso iuncta clausula,* Tunc, & eo casu, *operatur, vt restringatur dispositio ad casum expressum.*
6 *Temporis extremitatem denotat clausula,* Tunc, & eo casu, *adiecta dispositioni conditionali.*
7 *Casus similes non excludit clausula,* Tunc, & eo casu, *si mens testatoris non repugnet.*
8 *Extensio nullatus fit, quando dictum fuerit,* Tunc, & eo casu, & non aliter, nec alio modo.
9 *Substitutioni vulgari apposita clausula,* Tunc, & eo casu, *censetur excludere omnes alios casus non expressos, qui aliàs venirent in dispositione.*

10 *Clausula*, Tunc, & eo casu, *si adiiciatur morti plurium, debet verificari mors omnium.*

1 HÆc clausula plus operatur, quàm dictio, *Tunc*, sola, quia licèt importet idem, quod, *eo casu*, tamen quando vtrumque ponitur, dicitur geminata dispositio; ita Rol. *cons.* 56. *n.* 20. *& seq. vol.* 3. Matt. *d claus.p.* 3. *claus.* 88. *n.* 2. Aliquando dicitur, *Tunc, & eo casu*, aliquando verò, *Tunc eo casu*, absque coniunctiua, *&*, Rom. *cons.* 141. *&* 161. Mandos. *in addit.* quando verò dicitur, *Tunc, & eo casu*, magis præcisè disponit, nec ad alium casum extenditur, Roland. *cons.* 56. *n.* 26. *& seq vol.* 3. Decian *cons.* 2. *num.* 25. *vol.* 2. Matt *d claus* 88. *&* 10. Card. Tusch. *pract. concl. tom* 2. *litt. D. concl.* 190 *n* 23. vbi *n* 21. post Roland. *cons.* 70. *num.* 25. *& cons.* 56. *num.* 20 *lib.* 3. subdit quòd operatur, vt dispositio non habeat locum in alio casu.

2 Et restrictiua, & limitatiua dispositionis ad casum expressum, ita vt omnes alij casus prorsus non expressi excludantur; ita Paris. *cons.* 92. *n.* 13. *vol.* 2. *& cons.* 108. *n* 16. *vol.* 1. Menoch. *cons.* 182. *n.* 41. *& cons.* 243. *n* 56. *& cons* 326. *num.* 16 *& cons.* 1088. *num.* 17. *& cons.* 118. *n.* 13. Honded *cons.* 49 *num.* 48. *lib.* 2. Matt. *de claus. p.* 1. *claus.* 187 *n* 1. *in vltim impress.* Rota *in Bononien. de Coparellis* 17. *Nouembris* 1617. *coram Andrea, & in Ferrarien. fideicommissi* 5. *Martij* 1611. *coram Card. Verospio.* Considerata tamen hæc clausula sic simpliciter non est taxatiua, sed potiùs demonstratiua, nisi addantur dictiones, *tantùm, dummodo*, & similes. Decian. *resp.* 1. *num.* 148. *& seq. vol.* 1. Mantic. *de correct. vltim. volunt lib.* 3 *tit.* 14 *num.* 10. *in fin.* Magon *Florent. decis.* 3. *n.* 41. Surd. *cons* 236. *num.* 46. *vol.* 2. *cons.* 344. *num.* 19 *vol.* 3 *& decis.* 37. *num.* 32. Menoch. *cons.* 432. *num.* 32. *vers respondeo.* Ioseph. de Rustic. *cons.* 1. *n.* 47. *& seq.* post suum tract. *de liberis in conditione positis.* Steph. Grat *discept forens. cap.* 487. *n.* 17. Plures alias Rotæ decisiones refert Theodos. de Rubeis *in sing Rotæ tom.* 1 *part.* 4. *concl.* 820 *num.* 1. Peregr *cons.* 45. *n.* 1. *vol.* 1. *& cons.* 130. *num.* 13. *& consil.* 151. *n.* 23. *vol.* 5 *& cons.* 47. *num.* 4. *eod. vol.* 3. vbi quòd
3 restringit, & impedit extensionem. Verumtamen non expedit extensionem, quæ fit ex coniecturata mente testatoris, ad casum qui sit simili expresso, Paris. *cons.* 66. *n.* 4. *lib.* 3. Surd. *cons.* 336. *num* 46. Rot. *in Ariminen. bonorum* 30. *Aprilis* 1610. *coram D. Patriarcha Pamphilio*, Gozadin. *cons.* 64. *in fin.* Theod. de Rubeis *d. claus.* 820. *num.* 1. Marta *d. claus.* 187. *n.* 2. vbi intelligit maximè fauore piæ causæ, & citat Tiraq. *de priuileg. piæ causæ, priuil.* 62. Curt. iun *cons.* 35. *num.* 6. *&* 7. Matt. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 3. & Rot. *in Romana de Aquilanis* 18. *Iunij* 1600. *coram Corduba.*

4 Iniuncta per testatorem substitutioni, siue substitutionibus, est apta comprehendere varios casus, & ideo contra illam non iotrat fundamentum, quod substitutio facta cum ea non admittat extensionem, vt censuit Rota *in dicta Romana de Aquilanis*, cuius tamen contrarium defendunt Peregr. *de fideicom.*
5 *art.* 12. *n.* 65. & Surd. *cons.* 448. *n.* 3. vbi subdit, hanc clausulam fideicommisso iniunctam operari, vt restringatur dispositio ad casum expressum, & vlteriùs ad aliam personam non extendatur, etiam ex verisimili, & coniecturata mente testatoris, vt fuit dictum *in Romana fideicommissi de Surdis* 10. *Maij* 1618. *coram Vbaldo seniore.*

6 Adiecta dispositioni conditionali, denotat extremitatem temporis, vt priùs conditio debeat existere, quàm dispositio aliquid efficiat, Rol. *cons.* 56. *n.* 18 *& seq vol.* 2. Ruin *cons.* 200. *num.* 9. *vol* 2. Anchar. *cons.* 336. *n.* 5. Rim. iun. *cons.* 247. *num.* 26. *&* 27. *vol.* 4. Matt. *d p.* 3. *claus.* 88. *n.* 3. vbi *n.* 4. declarat, non importare extremitatem temporis ad effectum facti, sed ad effectum Iuris, latè Card. Tusch. *d. litt. D. concl.* 390. *n.* 1. *&* 3. vbi *n.* 4. *&* 5. cum Ægid. Bellam. *cons.* 39. *n.* 3. *&* 10. subdit, hanc clausulam ita denotare extremitatem temporis, vt comprehendat omnes conditiones, si pluribus apponatur, & quod denotat extremitatem temporis tam primi, quàm vltimi, si pluribus adiiciatur. Peregr. *cons.* 151. *num.* 13. *vol.* 5. vbi quòd denotat extremitatem illius temporis ad quod se refert.

Non excludit casus similes, si mens testatoris non 7
repugnet, ad text. *in l. Gallus.* §. *& quid si tantùm, ff. de lib. & posthum.* Alciat. *lib.* 3. *de verbor. signif. fol.* 68. Gozad *cons.* 64. *in fin.* Matt. *d claus.* 47. *num.* 7. Cardin. Tusch. *d concl.* 390. *n.* 14.

Declara tunc nullatenus fieri extensionem, quan- 8
do fuit dictum, *Tunc, & eo casu, non aliter, nec alio modo*, vel fuerit dictum, *Tunc, & in casu prædicto tantùm*, vt per Ioann. Dilect. *de arte testandi, tit. de substit. cautel.* 5. *n.* 5. Cassad. *decis.* 1. *de testam.* Clar. § *emphyteusis*, *q.* 13. *n.* 3. *vers. item quæro.* Matt. *d. claus.* 48. *n.* 8. Cardin. Tosch. *d. concl.* 390 *n.* 15.

Declara etiam hanc clausulam, *Tunc, & eo casu*, 9
in substitutione vulgari censeri excludere omnes alios casus non expressos, qui aliàs venirent in dispositione, Anchar. *cons.* 336. incip. *Ex serie testamenti. n.* 5. *vers. tertio*, Dec. *cons.* 63. Cassad. *decis.* 1. *de testam. in fine*, quos refert Cardin. Tusch *d concl.* 390 *num.* 16. Rota *decis.* 346. *num.* 26. *p.* 5. *recent.* vbi quòd stat inclusiuè ad substitutos, qui tunc temporis extabunt, non tamen semper stat inclusiuè ad alios, qui postea super nascentur, vbi *num.* 14. post Marches. *cons.* 117. *n.* 29. & Surd. *cons.* 344. *num.* 13. subdit quòd quandoque stat declaratiuè, si id suadeat voluntas testatoris.

Amplia, in tantum esse verum, hanc clausulam 10
denotare extremitatem, vt si adiiciatur conditioni mortis vnius, sicut etiam si addiiciatur morti plurium, debeat verificari mors omnium, ad hoc, vt sit locus dispositioni cum ista clausula, plenè Roman. *cons.* 131. incip. *Prima dubitatio, in princ.* vbi Apostil. *in verb. Tunc, & eo casu*, Ioann. de Anan. *cons* 66. *n.* 3. *col.* 3. *vers. sed iis non obstantibus*, Cardin. Tusch. *d. concl.* 390. *n.* 7.

Clausula CLXXXIII.

Vitæ, ac morum honestas, &c.

1 *Clausula*, Vitæ, ac morum honestas, &c. *est impulsiua ad concedendum, sed cessante non cessat gratia.*

2 *Mores boni sunt necessarij in beneficiatis.*

3 *Mores boni qui dicantur, qui autem praui, remissiuè.*

4 *Clausula*, Grata seruitutis officia, &c. *non excludit gratiam propter seruitia.*

5 *Claus.* Vnà cum toto negotio principali, &c. *facit vt censeatur deductum & commissum totum negotium principali.*

HÆc clausula est impulsiua ad concedendum, 1
sed cessante non cessat gratia, glos. sing. *in l.* 1. *in fin ff de donat cap. cùm cessante, de appellat.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de claus. n.* 5. Quia hæc clausula de stylo apponitur in prouisionibus, nec probat, nec probari debet. Rebuff. *super concord. in forma mand. Apost.*

Google

Apost. in verb. morum honestas. Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom. 2. p. 4. concl.* 828.

2 Nam boni mores sunt necessarij in beneficiatis, vt per Selo. *de benefic. p. 3. q. 5. n. 35.* Cosm. *in pragm. Sanct. tit. de elect. cap. sicut. §. deinde, verb. moribus, pag. 99. versa.* Nau. *in c. si quando, except. 11. n. 2. & except. 15. prope finem, de rescript.* Gotier. *Canon. lib. 1. c. 26. à n. 34.* Flamin. Paris. *de resignat benefic. lib. 4. q. 11. n. 15. cum seqq.* Filliuc. *tom. 1. tract. 41. cap. 5. n. 40.*

3 Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, traduoi Plat. *de legib. lib. 2. & 3.* Arist. *in problemat. sect. 14. n. 1. & Ethic. lib. 4. cap. 8. & Moral. lib. 10. c. 1.* Ioan. Pic. Mirand. *d. lib. 13. cap. 12.*

4 Clausula, *Grata seruitutis officia, &c.* noo excludit gratiam propter seruitia, neqoe donationem ex causa, Oldrad. *cons. 5.* Staphil. *de literis gratia, tit. de vi, & effectu clausularum, n. 6.*

5 Claus. *Vnà cum toto negotio principali, &c.* posita in commissione appellationis, facit vt censeatur deductum & commissum totum negotium principale. *p. 1.* Theod. de Rob. *d. p. 4. claus.* 832. *num. 1.* vbi *num. 2.* dicit verum, si partes super eo instent. & *num* 8. post Laoell. dicit quòd posita io commissiooe appellationis ab interlocutoria non operatur quando negotium principale est alteri commissum.

Clausula CLXXXIV.

Viuersales.

1 *Vniuersales clausula omnia complectuntur.*

2 *Vniuersales clausula nihil excludunt, ac si de omnibus mentio specialis facta esset.*

3 *Verba vniuersalia geminata habent vim diuisiuam.*

4 *Vniuersales clausula sunt maioris efficacia, quàm generales.*

1 Clausulæ vniuersales omnia complectuntur, & non debent restringi, nulla existente ratione restringendi, Ludou. Morot. *cons. 59. col. 1.* Mart. *de clausulis, q. 4. claus. 4. n. 1.* vbi intelligit hoc procedere, etiamsi voiuersaliter intelligendo sequeretur amissio lucri.

2 Nihil excludunt, idem operando, ac si mentio specialis de omnibus facta fuisset, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 990. n. 15.*

3 Prætetea verba vniuersalis geminata habent vim diuisiuam, & idem efficiunt, ac si expressim, & diuisim de siogulis casibus mentio fit, Ludou. Morot. *cons. 43. num. 19. & seq.* Mart. *d. claus. 4. n. 3.* vbi *n. 4.* post

4 Schrader. *in tract. de feud. p. 10. sect. 5. n. 71.* subdit clausulas vnioersales esse maioris efficaciæ, quàm generales, ac proinde omnia comprehendere, nullo penitus excepto.

Clausula CLXXXV.

Vocatis vocandis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Clausula,* Vocatis vocandis, *æquipollet alia,* Seruatis seruandis.

3 *Clausula,* Vocatis vocandis, *solùm arctat ad eos vocandos, qui interesse debent.*

4 *Clausula,* Vocatis quorum interest, *necessitatem imponit vocandi omnes, qui quodammodo in eo casu interesse habent.*

5 *Exequutorem de mero mixtum facit clausula,* Vocatis vocandis.

6 *Appellatio datur à sententia mixti exequutoris vigore clausula,* Vocatis vocandis.

7 *Appellatio, quæ datur à sententia mixti exequutoris, operatur non solùm effectum deuolutiuum, sed etiam suspensiuum.*

8 *Clausula,* Vocatis vocandis, *facit, vt processus exequutoris, qui aliàs esset extraiudicialis, fit, esseque debeat iudicialis.*

9 *Clausula,* Vocatis vocandis, *in rescripto conditionali dat Iurisdictionem conditionalem.*

10 *Exequutor mixtus vigore clausula,* Vocatis vocandis, *debet adhibere causa cognitionem iudicialem, seu assumere partes Iudicis, modò adsit legitimus contradictor.*

11 *Citatio requiritur semper stante clausula,* Vocatis vocaodis.

12 *Causa cognitio iudicialis adhiberi non potest sine citatione eorum, quorum interest.*

13 *Actus vt sine citatione factus inualidus sit, operatur clausula,* Vocatis vocaodis.

14 *Clausula,* Vocatis vocandis, *importat, vt quis sua possessione priuari non possit citatione.*

15 *Iura litigantium vt exaudiri debeant, operatur clausula,* Vocatis vocandis.

16 *Ordo iudiciarius vt seruetur, requiritur clausula,* Vocatis vocaodis.

17 *Exequutor quod non possit subdelegare alteri, operatur clausula,* Vocaoiis vocandis.

18 *Subreptionis vitium tollit clausula,* Vocatis vocandis.

DE vi, & effectibus huius clausulæ vide Cels. Vgon. *in tract. claus. pag. 483. col. 2. in fin.* Mart. *de clausul. p. 1. claus. 196. in vltim. impress.* Gonzal. *ad reg. 8. Canceller. gloss. 9. §. 1. in annot. num. 216.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect.* 805. Mari. Aoion. *var. resolut. lib. 1. resol. 58. n. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 17. c. 13. à num. 108.* Card. Tosch. *pract. concl. tom. 1. lit. C, concl.* 317. Monet. *de commut. vlt. volunt. c. 7. n. 263. cum seqq.* Viuian. *in praxi iurispatr. lib. 17. c. 8. n. 26. cum seqq. in secunda impress.* Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom. 2. p. 4. cl.* 111. 1

Huic clausulæ æqoipollet alia, *Seruatis seruandis,* 2
vt post Redoan. *in tract. de reb. Eccles. non alien. sub rubr. de causa cognit. n. 64.* docet Marta *d. claus. 196. n. 5.* vbi subdit, quòd licèt hæc nostra latiùs pateat, tamen non aliud significat, vt patet ad sensum. Hæc clausula solet apponi in rescripto, *cap. exhibita, de iudic.* Rebuff. *in praxi tit. de differ. inter rescriptum gratia & iustitia n. 59. & in l. quod iussit n. 89. num. 2. notab. ff. de re iudic.* Theod. de Rub. *d. p. 4. claus. 834. n. 8.* vbi *n. 9.* addit quòd subintelligitur si non apponatur, & *n. 11.* quòd non debet poni post rem iudicatam, & *n. 7.* quòd requirit causæ cognitionem. Plures verò effectus habet, quorum aliquos principaliores impræsentiarum inserere operæpretium duxi.

Primus igitur effectus est, vt hæc clausula solùm 3
arctet ad eos vocandos, qui debent interesse, vel de Iure hîc, & nunc, attentis omnibus circunstantiis, necessariò sunt vocandi: alios verò noo arctat, vt post Abb. *in cap. exhibita, num. 6. vers. quæro qui sint vocandi, de iudic.* & Verall. *decis. 58. lib. 3.* tradit Mart. *d. claus. 196. n. 4.* Seraph. *decis. 338. num. 3.* Nicol. Garc. *de*
benef. p. 12. cap. 2. n. 139. Monet. *d. cap. 7. num. 263.* vbi 4
subdit, clausulam illam, *Vocatis, quorum interest,* necessitatem imponere vocandi omnes, qui quodammodo

modo in eo actu interesse habent, licèt alias de Iure non esseur necessariò ad illum vocandi; & *n.*317. resoluit, quòd vbi in rescripto adest clausula, *Vocatis vocandis*, vel, *Vocatis, quorum interest*, necessariò vocandi sunt ij, qui ex commissionis executione lædi possunt, aliàs exequutio erit ipso iure nulla. Posita in rescripto, *Si euidentem*, est intelligenda de habentibus interesse, non autem de his, qui pro solemnitate adhibentur, quia auctoritas Papæ adhibetur vt suppleat omnes solemnitates, Abb. *cons.*41. *num.* 3. Nec curat Papa in his alienationibus de solemnitatibus, sed tantum de vtilitate Ecclesiæ, Socin. *cons.*15. *n.*15. *vers insuper, lib.* 1. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 111. vbi §. 4. dicit quòd operatur vt commissarius debeat seruare telam iudiciariam.

5 Secundus effectus est, vt hæc clausula faciat exequutorem de mero mixtum, qui propterea tenetur partes Iudicis assumere, & seruare formam rescripti, aliàs nulliter agit, vt per Felin. *in cap. de cætero, n.*10. *de re indicata, & in cap. exhibita. n.*4. *de indiciis*, *& in cap. fin. n.*33 *de præscr.* Zabarell. *cons.*92. *num.*2. Mart. *d. claus.*196. *num.* 1. Marches. *de Commiss. p.* 1. *pag* 402. *n.* 42. *& p.*2. *pag.*99 *num.*3. *in secunda impress.* Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*9. §. 1. *in annot num.*126. Honded. *cons.*19 *n.*13. *tom* 2. Maresc. *var resol lib.*2. *cap.*1. *num.*8. Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, part.* 1. *c.*15. *n.* 48. *& p.*2. *c.*16. *n.*13. Nicol. Garc. *de benef. p.*12. *cap.* 1. §. 1. *n.*140. Aloys. Ricc. *d. collect.*805. *in princ.* & Stephan. Grat. *discept forens. c* 596. *a.*30. Monet. *d. cap.*7. *n.* 268. & dictum fuit *in Panorminana Archidiaconatus* 15. *Iunij* 1590. *coram Penia*, impressa per Marches. *de Commiss. p.*2. *pag.*491. *& in Hispalen. præeminentiarum* 24 *Ianuarij* 1614. *coram Card. Sacrato*, impressa per Farin. *decis.*558. *a.*3. *p.*1. *recent.* vbi *n.*4. declarat, quòd si materia secundùm ordinem Iuris est executiua, non debet per hanc clausulam fieri ordinaria, quia cùm verba per necesse hoc non importent, ordo procedendi remanet in dispositione Iuris, & etiam fuit dictum *in Vercellen. dismembrationis* 2. *Aprilis* 1615. *coram illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinac. *decis.*386. *n.*1 *p.*2. *recent. & in Regien. beneficij* 15. *Nouembris* 1613. *coram Dunozetto*, *& in Parmen. parochialis* 11. *Iunij* 1610. *coram Card. Sacrato.* Plures Rotæ decisiones refert Theodos. de Rubeis *d. concl.*834. *n.*1. vbi *num.*2. dicit quòd à sententia talis executoris potest appellari, illique est deferendum, & *num.*3. quòd hoc casu non tenetur assumere partes Iudicis, Duran. Rotæ *decis.*254. *num.* 1. *&* 2. vbi quòd facit exequutorem mixtum, & *decis.*397. *num.*7. vbi quòd importat vt iudicialiter sit procedendum, quæ etiam repetitur *decis.*167. *n.*10. *p.*5. *recent.*

6 Et ab huiusmodi mixto exequutore dati appellationem, tradunt Staphil. *de liter gratia, in tit. de noua forma mandati, n.*3. Mantic. *decis.*324. *num.*3. Scacc. *de appell q.*12. *limit.*11. *n.*11. Et propterea executionem ab eo factam pendente appellatione, vel intra terminum ad appellandum, esse nullam, & attenta-
7 tam, tenet Seraph. *decis.*1045. *n.* 4. nam huiusmodi appellationem operari non solùm effectum deuolutiuum, sed etiam suspensiuum, resoluunt Caputaquen. *decis.*184. *n.*4. *p.*2. Gonzal *num* 56. vbi refert, fuisse ita resolutum *in vna Barcinonen. parochialis de anno* 1601. *coram Card. Sacrato, & in vna Abulen. & Zamoren. beneficiorum de anno* 1594. *coram Penia*, Docuerat enim priùs *n.*19. post alios, clausulam hu-
8 iusmodi, *Vocatis vocandis*, facere vt processus exequutoris, qui aliàs est extraiudicialis, fit, esséque debeat iudicialis; idque in hac eadem clausula posita in gratia, *Si in euidentem*, ex nonnullis Rotæ de-
cisionibus tradit etiam Mart. *d. claus.*196. *n.*3. qui *n.*6. 9
cum seqq. addit, satisque probat, quod hæc clausula apposita in rescripto conditionali, vt, *Vocatis vocandis, si inueneris talem esse filium Sacerdotis, &c.* dat Iurisdictionem conditionalem, ac proinde processus & sententia inde sequuti sine causæ cognitione, sunt nulli ipso Iure; subdens *n.*8. id locum habere, si procedatur contra absentem, secus si contra præsentem, quia illi est imputandum, cur non opposuit de isto defectu præparatoriæ cognitionis.

Illud demum, quod suprà dicimus, nimirum 10
talem mixtum exequutorem vigore huius clausulæ debere adhibere causæ cognitionem iudicialem, seu assumere partes Iudicis, intelligi debet, modò adsit, qui ad illum actum vocari debeat, seu legitimus contradictor: nam si nullus huiusmodi sit, licèt adsit in rescripto hæc nostra clausula, *Vocatis vocandis*, adhuc tunc proceditur extraiudicialiter, vt post alios docet Nicol. Garc. *d. p.*12. *cap.*2. *n.*139. *cum duobus seqq.* præcipuè ea nonnullis Rotæ decisionibus, licèt olim contrarium senserit eadem Rota apud Bellam. *decis.* 617. Atque in hoc differt clausula hæc, *Vocatis vocandis*, seu, *qui fuerint vocandi*, seu etiam clausula, *Seruatis seruandis*, (quam huic æquipollere suprà diximus) ab illa, *Vocatis, quorum interest*, quoniam per hanc semper aliqui vocandi erunt, cùm semper sit, qui interesse habeat.

Tertius effectus est, vt stante hac clausula, requi- 11
ratur semper citatio, vt resoluunt Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis.*108. *n.*6. *in prima impress. aliàs resol.*95. *in secunda impress.* Monet. *d. cap.*7. *n* 269. *cum seqq.* Rota *decis.*40 *n.*1. *de rescript. & decis.*12. *de offic. deleg. in nouis*, Beroi. *cons.*21. *num.*13. *vol.*1. Rota *decis.* 707. *n.*2. *p.*1 *in posth. Farin.* aliàs *p.*3. *recent.* vbi quòd operatur vt nisi citentur interesse habentes, senten-
tia sit nulla. Quod ea eo patet, quia causæ cognitio 12
iudicialis adhiberi non potest sine citatione eorum, quorum interest, ad notata per Ruin. *cons.*76. *n.* 18. *vol.* 3. Guzad. *cons.*2. *n.*15. *& cons.*92. *num.*33. Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.*11. *tit.*11. *n.*12. *vers. nec obstat, & n.*13. Menoch. *de arbitr. q.*19. *num.*3. Plures autem casus, in quibus citatio desideratur, alios multos plures, in quibus illa non requiritur, ac proinde quod stante hac clausula interuenire non potest, nec debet, enumerat latissimè Monet. *d. c.* 7. *n.*273. *cum multis seqq.*

Vnde hæc clausula operatur, vt actus sine citatio- 13
ne factus inualidus sit, vt dictum fuit *in Ferrarien. bonorum* 16. *Iunij* 1614. *coram Dunozetto*, impressa per Farin. *decis.*624. *à n.*4. *p.*1. *recent.* vbi pariter tentum fuit, hanc clausulam debere intelligi de aliis, qui forsan possent prætendere interesse ratione
possessionis, vel proprietatis. Importat etiam, vt quis 14
sua possessione priuari non possit sine citatione, vt dictum fuit *in Mediolanen. beneficij* 10. *Martij* 1614. *coram Andrea*, impressa per Farin. *decis.*525. *n.*4. *p.*2. *recent.*

Quartus effectus est, vt stante hac clausula de- 15
beant quoque exaudiri iura litigantium, cùm id ad cognitionem causæ exigatur, vt ex Socin. sen. *cons.* 32. *col. penult. lib.* 1. Signorol. *cons.*203. *n.*5. & Marsil. *sing.*328. tradit Menoch. *d. q.*19. *n.*4. Monet. *de commut. vltim volunt. cap.* 10. *n.*269. *vers.*

Ex quibus infertur, ob eandem requiri, vt serue- 16
tur ordo iudiciarius, vt docent Peregr. *var. lib.*4. *tit. de iud. n.*96. *in fin.* Mart. *d. claus.*196. *n.*9. Caualcan. *dec.*46. *n.*415. *p.*1. Cardos. *in praxi Iudicum, verb. claus. n.*44. Mari. Anton *d. lib.*1. *resol.*39. *n.*2. Campan. *d. c.*13. *num.*108. Rot. *decis.*202. *sub num.*1. *p.*1. *diuers.* Monet. *d. cap.*10. *n.*269. subdens exigi, vt termini statuantur,

intra quos possint partes suas afferre probationes, & hinc inde adducantur exceptiones, & replicationes, si quas adducere volunt partes; & in summa, quod debeat talis Iudex, seu mixtus executor, ea omnia facere, ad quæ Iudex tenetur: nam hæc clausula illum satis adstringit ad procedendum ordinariè, & causa cognita, vt volunt Verall. *decis.* 286. *n.* 4. *part.* 2. Marchel. *de Commiss part.* 2. *pag.* 491. *n.* 3. *in* 2. *impress.*

17 Quintus effectus est, vt in literis Papæ operetur, quod executor non possit subdelegare alteri, ex adductis per Cels. Vgon *in tract. claus. pag* 484. *col.* 2.

18 Sextus effectus est, vt tollat vitium subreptionis, vt docent Card. *cons.* 42. *n.* 2. *in fin & n.* 3. Mart. *d. claus.* 196. *num.* 10. Menoch *de arbitr. cas.* 201. *n* 140. Aloys. Riccius *in collect. decis p.* 4. *collect.* 805. *vers. item hac*, Card. Tusch. *d concl.* 317. *n.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. *in annot. num* 226. Nicol. Garc. *d p.* 11. *cap.* 2. §. 1. *num.* 140. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 834. *n.* 10.

19 Septimus effectus est vt posita hæc clausula in gratia, *Si in euidentem*, *&c* operetur quòd non possit procedi extraiudicialiter, sed debet procedi iudicialiter, Theod. de Rubeis *d. concl.* 834. *n.* 4.

Clausula CLXXXVI.

Volumus autem, &c.

1 HÆc clausula sic extenditur; *Volumus autem, quod infra annum à die præsentium computan. redditus sexaginta ducatorum huiusmodi dicta Prapositura realiter, & cum effectu assignare omnino tenearis*; quæ quidem importat formam in hoc fuisse mandatam respectu modi, & ideo ab illa non potest recedi, *l. si quis mihi.* § *si coram ff. de acquir hared.* si enim non fuerit adimpletum, censetur mutata substantia facti, Bart. post Oldrad. *in l.* 1. §. *si plures*, *num.* 13. *ff. de exercit. action.* & fuit dictum *in Compostellana Canonicatus* 10. *Iunij* 1601. *coram Corduba*, & in terminis huius clausulæ *in Valentina Baronia* 10. *Martij* 1603. *coram Attrebaten. & in Comaclen & Ferrarien. Prapositura* 15. *Decembris* 1625. *coram Remboldo, in vers. quantum attinet*; ita vt si non fuerit seruata forma, corruat concessio, ad notata *in l. hoc ius porrectum, C. de sacrosanctis Eccles. & in l. cùm tu. ff. de transact. & in l hac consultissima. C. de testament.* & in puncto fuit resolutum *in dictis Valentina Baronia, & Comaclen. ac Ferrarien. Prapositura.*

2 Clausola *Volumus autem quod infra sex menses nouam prouisionem expedire, &c.* intelligitur à die habitæ possessionis pacificæ, vel quod per eum steterit quominus illam adispiscatur, Pute. *decis.* 51. *num.* 1. *lib.* 1. *& decis.* 328. *lib.* 3. Achil. *decis.* 12. *de priuil.* Capuiaq. *decis.* 216. *p.* 2. *& decis.* 248 *p.* 1. Theodos. de Rub. *d. p.* 4. *concl.* 837. *num.* 2. vbi *n.* 3. addit quòd stante intruso non tenetur facere diligentias pro illo remouendo.

Clausula CLXXXVII.

Vsque ad tertiam generationem.

1 *Concessio quando facta est vsque ad tertiam generationem ipsius acquirentis, à qua incipere debeat, remissiuè.*

2 *Generationibus finitis, ad quas emphyteusis concessa fuit, tenetur directus eandem heredibus, aut descendentibus accipientis renouare.*

3 *Ampliatur, etiamsi dominus directus velit emphyteusim ad se reuersam sibi, & suis vsibus retinere.*

4 *Ampliatur deinde, etiamsi in inuestitura sit apposita clausula*, Quod finitis generationibus emphyteusis liberè ad ipsum dominium, seu Ecclesiam cum melioramentis reuertatur.

QVando concessio facta est vsque ad tertiam generationem ipsius acquirentis, à qua incipere debeat, & quas personas includat? vide Menoch. *cons.* 883. Mart. *de claus. p.* 2. *claus.* 77. *à princ.* Stephan. Grat. *discept forens. c.* 88. *n* 27. *cum seqq.* Rot. *decis.* 818. *&* 819. apud Farin. *in collect.* 1 *nouissimarum.* 1

Finitis generationibus, ad quas emphyteusis concessa fuit, tenetur dominus directus eandem hæredibus, aut descendentibus accipientis renouare, vt docuit Bart. *in l.* 1. § *permittitur, ad fin ff. de aqua quot.* quæ constantissimè sequuntur Villalob. *in erario commun. opin. verb. emphyteusis, à n.* 49. Aloys. Ricc. *in collect dec. p.* 4. *collect.* 1259 & alij, quos refert Gabr. *lib* 3. *commun tit de iure emphyt. concl.* 1. *in princ.* & in Sacro Rotæ Auditorio sæpe fuisse resolutum, tenetur Card. Mant. *de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 22. *tit.* 35. *n.* 1. & in Regno Lusitaniæ comprobatissimum dicunt Gam. *decis.* 41. *à princ.* Valasc. *cons.* 101. *&* 157. Cabed *p.* 1. *decis* 103. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 484. Rebell *de obligat. Iustitia par.* 2. *lib.* 13. *q.* 19. Cald. Pereira *de renouat. emphyteusis, q.* 8. *n.* 2. 2

Amplia procedere, etiamsi dominus directus velit emphyteusim ad se reuersam sibi, & suis vsibus retinere, vt tradit Cald. Pereira *d. q.* 8. *cum seqq.* & nouissimè *quastionum forens. cons.* 46. *n.* 3. *& cons.* 43. *per totum*, multis probare conatur hoc ius renouandi esse hæreditarium, & transire in quoscumque hæredes. 3

Amplia deinde procedere, etiamsi in inuestitura sit apposita clausula, *Quod finitis generationibus emphyteusis liberè ad ipsum dominium, seu Ecclesiam cum melioramentis reuertatur*, vt tradit Cald. Pereira *d. q.* 8. *n.* 18. & obseruare praxim nostri Regni Lusitaniæ iustissima cum ratione, probat Valasc. *consult.* 123. *in fine.* 4

Clausula CLXXXVIII.

Vt asseritur.

1 *Narratiua vt non dicatur partis, nec impetrans quicquam videatur affirmare, operatur clausula*, Vt asseritur.

2 *Locutio affirmatiua vt non possit dici, operatur*, Vt asseritur.

3 *Narrantem liberat à narratorum verificatione clausula*, Vt asseritur.

4 *Confessio narratorum ne dicatur facta, operatur clausula*, Vt asseritur.

5 *Assertio facta per verba impersonalia, & enunciatiua, probat in praiudicium renunciantis, & ad fauorem tertij.*

6 *Clausula*, Vt asseritur, *non refertur ad narrationem, sed ad prouisionem.*

7 *Narratiua partis prasumitur, quando dicitur*, Vt asseris, *vel* Vt asserit.

8 *Clausula*, Vt asseris, *relata ad pensionarium, si accesserit consensus titularis, remanet, iustificata.*

9 *Clausula*, Vt accepimus, *quid importet, remissiuè.*

10 *Claus.*

10 *Clauſ.* Vt commodius ſuſtentari valeat, *dicitur impulſiua, non finalis.*

11 *Clauſ.* Vt decentius ſuſtentari valeat, *intelligitur decentius, quàm antea fieri poterat.*

12 *Clauſ.* Vt meliùs ſuſtentari valeat, *poſita in reſeruatione penſionis, an operetur vt penſio dicatur reſeruata pro alimentis.*

13 *Clauſ.* Vt prætenditur, *preſeruat impetrantem, vt nihil dicatur aſſertiuè dixiſſe, quod ipſi præiudicet.*

1 HÆc clauſula operatur, vt narratiua non dicatur partis, nec impetrans quicquam videatur affirmare, nec teneatur ad illius iuſtificationem; ita Rot. *deciſ.* 60. *de reſcript. in antiq.* Caſſad. *deciſ.* 7. *n.* 8. *verſ. ſecundo verè caſu, de Iurepatr. & deciſ.* 447 *num.* 1. *p.* 1 *diuerſ.* Gonzal *ad reg* 8. *Cancel gl.* 52. *n.* 12. *&* 13. Monet. *de commut. vlt. volunt c.* 7. *num.* 137. & fuit dictum *in Tudentin. Monaſterij* 17. *May* 1615. *coram D. Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 691. *n.* 2. *p.* 2. *recent. & in Meliten Prioratus* 22. *May eiuſdem anni coram eodem*, impreſſa per eundem *deciſ.* 699 *num* 4 *p.* 2. *recent.* Theod. de Rub *in ſing Rota tom.* 2 *p.* 4. *cl.* 839. *n.* 1.

2 Item operatur, vt non poſſit dici locutio affirmatiua; & ſic ille, qui ea vtitur, non dicitur affirmare ſuum dictum, Caſſad. *deciſ.* 4. *n.* 7. *de probat.* & fuit reſolutum *in Calagaritana confidentia* 14. *Decembris* 1591. *coram Penia.*

3 Ideo narrantem liberat à narratorum verificatione, & excludit vitium ſubreptionis, Rot. *deciſ.* 60. *n.* 1. *& deciſ.* 77. *de reſcript. in antiq.* Caſſad. *d. deciſ.* 4. *n.* 9. *de probat. & deciſ.* 7. *n.* 8. *de Iurepatr.* Carol. de Graſſis *deciſ.* 2 *n* 4. *de probat* Rot. *deciſ.* 412. *num.* 3. *p.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum *in Iacen. Vicaria* 28. *Iunij* 1592. *coram Penia.*

4 Item operatur, nec dicatur facta confeſſio narratorum, Caſſad. *d. deciſ.* 4. *n.* 1. & ſæpe deciſum fuiſſe teſtatur ipſa Rot. *in Parmen. Datij* 27. *Nouemb.* 1613. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano:* imò per hæc verba imperſonalia nihil concluditur, & facit vt perinde conſideretur talis narratiua, ac ſi facta non fuiſſet, *auth ſi quando. C. de conſtit. pecunia,* & fuit dictum *in Romana aperitionis oris* 8. *Martij* 1613. *coram Card. Sacrato*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 461. *n.* 9. *p.* 1. *recent.* Vnde vocatio beneficij narrata hoc modo de certo menſe, non ſufficit, vt obſeruat Gonzal. *d. gloſſ.* 51. *n.* 13.

5 Præfatam tamen aſſertionem, etiamſi eſſet facta per verba imperſonalia, & enuntiatiua, probare in præiudicium enunciantis, & ad fauorem tertij, reſoluunt Roman. *conſ.* 63. *n.* 2. Iaſ. *in l. iuris gentium.* §. *quod ſore num.* 4. *verſ. limita ff. de pactis*, Aym. *conſ.* 29. *num.* 2.

Hæc clauſula non refertur ad narrationum, ſed ad prouiſionem, vt fuit dictum *in Meten. Monaſterij* 21. *Februarij* 1600. *coram Litta*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſionib p.* 2. *pag.* 517. *in vlt. impreſſ.* 6

Si verò dicatur, *Vt aſſerit*, tunc quia apertè refertur ad aſſertionem impetrantis, præſumitur narratiua partis, ac proinde impetrans ipſe tenetur ad illius iuſtificationem, Rot. *d. deciſ.* 60 *n.* 1. *de reſcript. in antiq.* Caſſad. *d. deciſ.* 7. *n.* 2. *de Iurepatr.* Nau. *in cap. ſi quando, de reſcript. except.* 3. *n.* 2. Mandoſ. *ad reg.* 34. *Cancel. q.* 47. *n.* 2. Maſcard *de probat. concl.* 888. *num.* 40. *cum ſeqq.* Marcheſ. *de Commiſſionib. part.* 1. *pag.* 305. *n.* 215. *& pag.* 585. *n.* 36 *in vlt. impreſſ.* Sanchez *de Matrim lib.* 8, *diſp.* 35 *num.* 15. *ad finem*, Monet. *de commut. vltim. volunt. c.* 7. *num.* 137. Quæ clauſ. *Vt aſſerit*, appoſita in litteris Apoſtolicis & in gratia, facit vt eadem gratia non ſit exequenda; niſi fuerit iuſtificata, Rot. *deciſ.* 511. *num.* 3. *part.* 2. *in poſth. Farin.* aliàs *p.* 4. *recent.* Et poſita in narratiua Principis, demonſtrat quod ſit narratiua partis, ead. Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ.* 186. *n.* 2. *tom.* 2. *diuerſ.* aliàs *p.* 6. *recent.* 7

Clauſula, *Vt aſſerit*, relata ad penſionatium, ſi acceſſerit conſenſus titularis, remanet iuſtificata, vt reſoluit Dominus meus Melchior Lotterius *in ſuo doctiſſimo tract. de re beneficiaria, lib.* 1. *q.* 38. *n.* 46. 8

Clauſula, *Vt accepimus*, quid importet, vide Put. *deciſ.* 101 *alias* 100. *in correct. lib.* 3. Rot. *in Meten. Monaſterij* 21. *Februarij* 1600. *coram Litta*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 24. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* 9

Clauſ. *vt commodius ſuſtentari valeat*, dicitur impulſiua, non finalis, vt per Theod. de Rub. *d. tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 840. *n.* 1. vbi *n.* 2. *&* 3. quòd importat commoditatem vltra neceſſarium victum, non tamen alimenta. 10

Clauſ. *Vt decentius ſuſtentari valeat*, intelligitur decentius, quàm antea fieri poterat, non autem decentius quàm conueniat, Rot *deciſ.* 458. *part.* 1. *diuerſ.* Theod. de Rob *d p.* 4. *clauſ.* 841. 11

Clauſ. *Vt melius ſuſtentari valeat*, poſita in reſeruatione penſionis, an operetur vt penſio dicatur reſeruata pro alimentis? vide Theodoſ. de Rubeis *d. p.* 4. *clauſ.* 482. 12

Clauſ. *Vt prætenditur*, præſeruat impetrantem, vt nihil dicatur aſſertiuè dixiſſe, quod ipſi præiudicet, Rota *deciſ.* 60. *&* 77. *de reſcript. in antiq.* Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 2. *num.* 3. *&* 4. *& de probat.* Theodoſ. de Rubeis *d p.* 4. *clauſ.* 46. *n.* 1. vbi *n.* 2. quòd operatur vt non dicatur aliquid confeſſatum, ſed tantùm relicta prætenſio partis aduerſæ, ex qua non inducitur confeſſio. 13

TRACTATVS

TRACTATVS
DE
DICTIONIBVS,
PARTICVLIS, ADVERBIIS,
ET PRÆPOSITIONIBVS IN vtroque Iure vsufrequentioribus.

Dictio I.

A, Ab.

1 *Exclusiuè ponitur dict. A.*
2 *Inclusiuè stare dictionem A, qui teneant, referuntur.*
3 *Exclusiuè ponitur dictio A, quando statuti dispositio est odiosa: inclusiuè verò quando est fauorabilis.*
4 *Statutum habens, quod à pulsu campanæ de sero nullus incedat cum armis sub certa pœna, intelligitur post finitum pulsum campanæ*
5 *Arma vt non deferantur post pulsatam campanam quietis, statuitur apud Lusitanos, & Castellanos.*
6 *Dies termini non computatur in termino, quando dispositio, quæ tempus statuit, proponit per dict. A, vel Ab, ex quo terminus incipiat.*
7 *Exclusiuè sumetur dict. A, quando apparet ex Iuribus, legem velle eam stare exclusiuè.*
8 *Inclusiuè stabit dict. A, quando natura contractus, aut mens disponentis, seu fauor, aut odium persuadeat, vel vt euitetur absurdum, seu correctio.*
9 *Inclusiuè stant dict. A, vel Ab, quando ponuntur in dispositione, vbi iungitur actus cum tempore, quod est de initio ipsius.*
10 *Tempus, aut locum immediatum significat dict. A, quando tempus, aut locum diuidit.*
11 Post, *aliquando important dict. A, vel Ab.*
12 Pro, *interdum designat dict. A.*
13 Locum, *aut personam, vnde aliquid sumitur, designat dict. A.*
14 Per, *nonnunquam importat dict. A.*
15 *Tempus præteritum multis modis designat dict. A.*
16 De, *non semel importat dict. A.*
17 Abhinc, *& ablatino, & accusatino iunctum refertur ad tempus præteritum.*
18 Ab re; *id est, præter rem, sine causa.*

PRÆPOSITIO multis modis 1
capitur, sed regulariter ponitur exclusiuè, vt docent gloss *verb. ab initio, in l. 10. §. fin ff de action. empti, & verb. à die in Clem. sicut appellationem, de appellat. & verb. numerandum, paulo ante fin. in cap. statutum, de præbend lib. 6.* vbi Anch. *col. 2. in 5. notab.* & Archid. *num. 2. vers. à die,* & Gemin *num. 1.* Ioan. Andr. *ad Specul. tit. de citat. §. viso, vers. ven. & in tit. de dilati n. § dilationum, vers. sed pone,* Bald. *in l. vlt. in princip. col. 2. vers sed illud non est C de tempor. appell. & in l. sci[illegible]portet. § aliud. ff. de excusat. tutor. & in l. eos. § fin aut[illegible] col. 1. vers. quæro autem an dies. C. de appellat. & cons. 457. col. 3. vol. 1. & cons. 461. vol. 3. & cons. 357 col. 2. vers sequitur, vol. 5.* Castr. *cons. 42. num. 5. p. 3.* Angel. *cons 404 in fin.* Anch. *cons. 413. in fin.* Alex. *cons. 41 col. 2. vers. reus, vol. 1. & cons. 77. col. vltim. vol. 7.* Corn. *cons 259. col. vlt lib. 1. & cons. 54. num. 2. col. 2.* Oldrad. *cons. 49 num. 1.* Beltran. *cons. 121. num. 29.* Ronchegal. *in l. si ex duobus, num. 16. cum seqq. de duobus reis,* Tiraq *de retract. lign. § 1 gloss. 11. num 51. cum seqq.* Rebuff. *ad l. 125. ff. de verbor. signif. vers. ab eo, pag. mihi 481.* Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de collat. § videlicet verb. A pag. 251.* Mandol *in reg. 19. Cancel. quæst. 18. num. 5.* Azini. *in praxi, p. 1. §. 17. cap. 6. vers secundo loco, num. 1.* Rot. *decis. 710. num. 4. p. 1. diuers. & decis. 705. n. 2. p. 2. diuers.* Carthar. *Ianuens. decis. 71. num* 8. Magon. *Florent. decis. 8. num. 7. vers. & maximè si terminus,* Polyd. Ripa *in tract. singul. obseruat. obseru. 376. & in tract. de nocturno tempore, cap. 63.* Octauian. Vulpel. *de præposit. & aduerb. significat. sub hac dict. num. 6. pag. 2.* Stephan. Gratian. *Marchia decis 224. num 4. & discept. forens. cap. 161. num. 5.* Aloys. Ricc *in collect. decis. p. 2. collect. 389.* Sigism. Scacc. *de appellationib. q. 2. num 57.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. lit. A. concl. 1. n. 8.* Cened. *post lib. practic. & canonic. quæst. sing. 1. num. 1.* nouissimè

commut. vlt. vol. c. 7. n. 157. cum seqq. Theod. de Rob. in sing. Rota tom. 3 p 5. clauf. 807. per tot. vbi n. 16. & 17. subdit quòd hac clausula vti non potest nisi Papa vel Princeps non cogooscens superiorem, ita vt nec legatus de latete ea vti possit.

2 Hæc clausula tollit omnes defectus iuris positiui, vt tesoluunt Matta d. claus. 419. num. 3. Roder. Soar. alleg. 12. n. 21. Menoch cons. 747. Vital. de Cambao. in tract. clausul. pag. 13. Marchef. d. p. 1. pag. 226. n. 318. Ioan. Franc. Leo in Thesauro fori Ecclesiast. p. 4. cap. 1. n. 64. Aloys. Riec. in praxi aurea, resol. 368. n. 3. Monet. d. cap. 7. n. 158. Abb. cons. 99. Illud, n. 2. vers. tertiò quod etiam, lib. 1. vbi ait quòd Papa supplendo omnes defectus intelligitur sanare defectum solemnitatis iuris positiui, quia potest habere leges indicentes solemnitatem pro infectis, cap. 1. iuncta gloss. verb. pro infectis, de immunit. Eccles. Theod. de Rub. d. claus. 807. num. 4. vbi n. 6. intelligit quòd non supplet defectus iuris positioi, nisi specificentut in litteris.

3 Amplia primò, tollere etiam solemnitatem oon adhibitam in alieoatione rei Ecclesiastieæ, quia illa solemnitas est de iure positiuo, vt post Alex. cons. 79. num. 8. vers. sed non dubium, lib. 1. docet Card. Tusch. d. tom. 1. lit. C concl. 343. n. 3.

4 Amplia secundò, quod multo magis oon potest opponi aliquis defectus, si Papa confirmando alienationem rei Ecclesiæ factam non seruatis solemnitatibus, addat clausulam, Supplentes omnes defectus de plenitudine potestatis, vt per Alexand. cons. 92. Perspectis, num. 30 & seqq. lib. 6. Card. Tusch. d. conclus. 343. num. 10. cum seqq. extendentes, vt idem sit quando adiungitur huic nostræ clausulæ claus. Ex certa scientia, subduntque, ille num. 32. & seq. vers. fuit adiecta, hic verò num. 13. importare plenitudinem potestatis etiam cum præiudicio tertij, quando adest clausula nostra, Supplentes omnes defectus, & clausula, Ex certa scientia, cum clausula, Non obstante, in plena forma.

5 Amplia tertiò, adeò verum esse, clausulam, Supplentes ex certa scientia, &c. tollere defectum solem-
6 nitatis substantialis, vt si Papa confirmet statutum laicorum etiam circa Ecclesiastica cum d. clausula, comprehendat etiam Ecclesiastica, licèt non possint laici statuere; sic post Alexand. d. cons. 79. num 8. vers. nam vt dicit, & cons. 92. Perspectis, num. 3. in fin. cum seq. vers. modò videndum, lib. 6. tradit Card. Tusch. d. concl. 343. num. 5. vbi n. 4. citato Alexand. cons. 11. num. 3. & seq. lib. 6. ait, quòd io creatione Cardinalium oon setuata forma, vt proponatur, Papa ex certa scientia, & de plenitudine potestatis faciat, cum clausula, Supplentes omnes defectus, sufficit, licèt defectus non exprimantur, de quo memioit Matta d. claus. 181. n. 5.

7 Amplia quattò, vt cùm Papa committendo caosam laico sibi noto, dicatur facere ex certa scientia, tamen licèt obstet cap. statutum, de rescript. in 6. per hanc clausulam, Supplentes, &c. omnes defectus sanet, vt post Abb. d. cons. 62 col. fin. vers. dico quod delegatio, lib. 1. tradit Cardin. Tusch d. concl. 343. n. 7.

8 Limita primò, vt hæc clausula, Supplentes, &c. noo suppleat defectus iuris naioralis, vt per Clem. 1. § caterum, de re indic. Alexand cons. 52. n. 10. vers. non obstat, lib. 7. Felin in cap postulasti, num. 12. de rescript. Ruin. cons. 79. num. 19. vol. 3. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt lib. 11. tit. 11. num. 12. Card. Tusch. d. concl. 343. num. 15. Marc. d. p. 1. concl. 181. n. 7. Hippol. in l. vnica, § cogniturum, n. 42. ff de quastion. Roder Suar. alleg 12. n. 21. Rebuff. in forma mandati Apost. in verb. iuramento, vers. iurat etiam circa med. & in cap. nulla, col. 38. vers. 23. clausula. pag. mihi 441. de concess. prabend. Theodos. de Rub. d. claus. 807. num. 5. Monet. d. cap. 7. n. 158. vbi ampliat procedere, licèt adsit simul clausula, Ex plenitudine potestatis, & citat Dec. in cap. 2. num. 7. de confirmat. vtili, & Alexaod. in l. si filius à patre, § fin. ff. de liberis, & posthum. & cons. 194. col. 6. lib. 2. & idem Monet. loco proximè citato exteodit, idem esse, si huic clausulæ, Supplentes, adiuncta sit clausula, Ex certa scientia, quod post Alex. d. § fin. & Rebuff. in praxi benefic tit. de desponsat. n. 13. tradiderat Gabr. commun. lib. 6. tit. de clausulis, concl. 1. n. 42.

9 Limita secundò, seu potiùs dictam primam limitationem amplia, vt hæc clausula non suppleat defectum citationis, vt per Ruin. cons. 129. n. 11. vol. 1. & consil. 79. num. 11. vol. 3. Menoch. consil. 1. num. 412. Mart. d. claus. 181. num. 7. vbi ex Sarnen. in compendio Signatura, fol. 90. col. 1. ait, defectum citatioois esse insanabilem per hanc clausulam, secus esse asserens, quando citatio noo fuit debito modo exequuta, quia non fuit seroata forma; tunc enim per Signaturam Papæ sanatur cum claosula, Supplentes, addita tamen alia clausula, Dummodo ad notitiam citati peruenerit. Vnde infertur, quod licèt Papa possit cum causa aliquem prioate beneficio sine citatione de plenitudioe potestatis, tamen supplendo defectus oon supplet citationem omissam, vt post Card. Zabarel. cons. 84. vers. si fortè diceretur, quod est Collegij Patauini, docet Card. Tusch. d. concl. 343. n. 9.

10 Limita tertiò, vt non suppleat defectus oon narratos, vel ignoratos etiam iuris positiui, sed tantùm specificatos, vt per Ferrer. cons. 32. num. 54. Alexand. consil. 52. In causa & lite, in fin. lib. 7. Cardin. Tusch. d. concl. 343. n. 13 & 14. Mart. d. claus. 631. n. 3. & 4. Monet. d cap. 7. n. 158. in fin. Theod. de Rub. d. concl. 807. num. 6.

11 Limita quattò, non tollere defectus substantiales, vt per Mari. Antonin. var. resolut. lib. 1. resol. 5. num. 29. & 38. Fr. Emman. quast. Regul. tom. 1. q. 8. art. 15. Paris. cons. 11. num. 88. & seqq. vol. 1. & cons. 45. n. 42. vol. 3. Mart. d claus. 181. num. 9. vbi addit, non intelligi remissam fidelitatem, quæ est de substantia feudi;
12 & n. 11. subdit pariter non tollere ea, quæ expressè sunt posita in conditione, puta si io euidentem vtilitatem Ecclesiæ, oec substantiam huius alienationia conditionalis.

13 Limita quintò, non supplere defectus, qui concernunt personam supplicantis, vel conttaheotis, vt per Vital. de Camban. in tract. claus. pag. 12. col. 1. Salust. Tiber. in formul. instr. lib. 1. cap. 4. num. 9. Perez l. 6. vers. septimò idem dicunt, tit. 12. lib. 3. Ordinamentò, pag 695. Menoch. cons. 1. num. 412. Seraph. de Priuileg. iuramenti, priuileg 83. num. 17. Fr. Emman. d. art. 15. Mart. d. claus. 181. num. 1. Monet. d. cap. 7. num. 159. prope finem, & Stephan. Grat. discept. forens. cap. 599. num. 9. Rebuff. d. verb. iuramento, in vers. iurat etiam, circa med. Theod. de Rub. d claus. 807. n. 13.

14 Limita sexiò, non supplere defectus, quibus actus redditor nullus, & super quibus requiritur dispensatio, vt post Hostiens. in cap. 1. de transact. & Specul. tit. de Legat. § nunc ostendendum, & Felin. in cap. 2. n. 42. de rescript. docet Monet. d. n. 159.

15 Limita septimò, noo operari cùm læditur ius tertij, vt per Ruin. cons. 35. n. 35. vol. 1. Mart. d. claus. 181.
16 n. 9. vbi n. 13. asserit, hanc clausulam ooo referri ad ea, quæ specialiter commissa fueront. Theodos. de Rub. d claus. 807. n. 8.

17 Limita octauò, non operari expressa subreptione, & falsitate, vt post Abb. in cap. inter dilectos, col. 4. de fide instr. docet Mart. d. claus. 181. num 18.
18 Et licet hæc clausula vnita cum illa alia, Quorum tenores, &c. tollat vitium subreptionis, non tamen certam

Digitized by Google

certam scientiam in concedente inducit, ex traditis per Mantic. *decis.* 222 *sub n.* 3.

19 Limita nonò, non supplere defectum causæ, vt per Redoan. *de rebus Eccles. non alienand. verb. etsi sit facta, n.* 13. Magon. *Lucen. decis.* 12. *n.* 21.

20 Limita decimò hanc clausulam positam in confirmatione non tollere defectum potestatis facientis actum confirmatum. Abbas *in c. inter dilectos, sub n.* 8. vbi adden. *in verb. priuilegium, de fide instrum.* Theod. de Rub. *d. claus.* 807. *n.* 1. vbi *n.* 2. dicit verum quando Papa ignorauit, secus si sciuit, saltem in genere.

21 Limita vndecimò non supplere defectus concernentes delicti condemnationem. Ferrer. *cons.* 31. *n.* 33. *lib.* 1. Theod. de Rub. *d. claus.* 807. *n.* 7.

22 Limita duodecimò non operari expressa falsitate, Deci. *cons.* 541. *n.* 24. Theod. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 14.

23 Limita decimotertiò non operari vbi processum fuit sine causæ cognitione, Deci. *d. cons.* 541. *n.* 24. *vers. & considerandum est*, Theod. de Rubeis *d. claus.* 807. *n.* 15. ideo *n.* 11. addit ideo non operari nisi in his, in quibus Papa est informatus.

CLAVSVLA CLXXVIII.

Tali casu.

1 *Clausula*, Tali casu, *eius est natura vt restringat fideicommissu ad personas, tempus & casus tantum expressos.*

2 *Clausula*, Taliter quod, &c. *est restrictiua, sicut clausula*, Ita quod.

1 HÆc clausula eius est naturæ, vt restringat fideicommissa ad personas, tempus, & casus tantùm expressos, vt per Alex. *cons.* 191. *n.* 13. *circa fin. lib.* 7. Peregr. *de fideicom art.* 29. *n.* 15. *&* 28. & fuit dictum *in Milenitana fideicommissi* 14. *Martij* 1618. *coram Card. Caualerio, & in Romana pratensi fidecommissi* 31. *Martij* 1623. *coram Vbaldesen.* Et sic denotat hæc clausula in consideratione fuisse casum certum particularem. Menoch. *cons.* 326. *n.* 60. Caualcan. *dec* 454. *num.* 7. ita vt omnes alij casus præter litteraliter exceptuatos sub contraria remaneant dispositione, licet in illis eadem, aut maior militet ratio, Deci. *in l. fin. n.* 2. *C. de instit. & substitut.* Bald. *cons.* 57. *n.* 2. *lib.* 2. Alex. *consil.* 51. *lib.* 2. Paris. *consil.* 66. *n.* 44. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 14. *n.* 14. *& tit.* 19. *num.* 10. *vers. tertio verò*, Menoch. *consil.* 216. *n.* 22. *& consil.* 326. *n.* 16. Surd. *cons.* 416. *n.* 14.

2 Clausula, *Taliter quod*, &c. est restrictiua sicut clausula, *Ita quod, l. Lucius, §. qua habebat. ff. ad Trebell.* Deci. *cons.* 521. *n.* 16. Theod. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 811.

CLAVSVLA CLXXIX.

Teque absoluentes, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausula agentes.*

2 *Clausula*, Teque absoluentes, &c. *in cuiuscumque rescripti impetratione semper apponitur.*

3 *Absolutio vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *reddit gratias efficaces, & validas, non obstante exceptione excommunicationis.*

4 *Clausula*, Teque absoluentes, &c. *in gratiis, & rescriptis Apostolicis censetur adiecta, si omittatur.*

5 *Absolutio vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *operatur validitatem solummodo impetrationis.*

6 *Absolutus vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *non potest celebrare, nec diuinis interesse, & alia similia facere.*

7 *Absolutus vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *non potest obtinere aliud beneficium ab ordinario, nisi de nouo absoluatur ad illum effectum.*

8 *Excommunicatus absolutus vigore clausula*, Teque absoluentes, &c. *non facit fructus suos beneficij sic collati.*

9 *Beneficium impetrans excommunicatus in forma Dignum, cum clausula*, Teque absoluentes, &c. *debet absolui, antequam fiat ei collatio à commissario.*

10 *Absoluitur impetrans etiam ab excommunicationibus, & censuris Papa, etiam contentis in Bulla Cœna Domini, per clausulam*, Teque absoluentes, &c *positam in literis Papa.*

11 *Absolutionem non operatur clausula*, Teque absoluentes, &c. *posita per Legatum, seu Nuncium, nisi ab excommunicationibus, à quibus ipse poterat absoluere.*

12 *Episcopus potest apponere in eius collatione clausulam*, Teque absoluantes, &c. *qua non operatur nisi in casibus, in quibus ille vti ordinarius poterat absoluere.*

13 *Insordescentes in excommunicatione per annum, vel irregulares, non gaudent absolutione contenta sub clausula*, Teque absoluentes, &c.

DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide Felin. *in* 1
cap. Apostolica, in princ. de except. Staphil. *de litt. gratia, tit. de vi, & effect. clausularum, §.* 1. *à num.* 7. Rebuff. *in praxi benef. p.* 1. *tit. de forma noua prouisionis, verb. Teque absoluentes, & in concordat. in forma mandati Apostolici, verb. quauis occasione, & in repet. c postulastis, de Clerico excommunicato min. notab.* 2. *n.* 67. Mandol. *de signat gratia tit. de prouis. vers. claus. Et cum absolutione, & tit. de absolut. ab excom* Gig. *de pens. q.* 14. *in fine*, Boëz. *decis.* 290. Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab.* 11. *à n.* 14. Cosm. Philiarch. *de offic. Sacerdotum, p.* 1. *lib.* 3. *c.* 26. Vgol. *de cens tab.* 1. *cap.* 4. *§.* 1. *n.* 17. Flamin. *de resign. lib.* 4. *q.* 3. *n* 53. *& lib.* 8. *quæst.* 7. *à n.* 110. Sayr. *de censur. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. *cum seqq.* Marr. *de claus. part.* 1. *claus.* 47. *in vlt impress.* Erasm. à Cochler *de in iurisd. ordin in exemptos, p.* 4. *quæst.* 69. Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 13. *n.* 59. *cum multis seqq.* Anton. Ricciul. *de iure personar. lib.* 4. *cap.* 9. *per totum.* Theod. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 5. *claus.* 814.

Ad vitanda pericula, & nullitates, quæ frequenter 2
in impetrationibus oriri possunt, & inhabilitatem ex capite excommunicationis, Curia Romana introduxit, vt in cuiuscumque rescripti impetratione, siue procedatur per viam gratiæ, siue per viam iustitiæ, semper detur impetranti absolutio à quacumque excommunicatione ad effectum, &c. ita Marr. *d. cl.* 47. *n.* 1. & Ricciul. *d. cap.* 9. *n.* 1.

Quæ quidem absolutio reddit gratias efficaces, & 3
validas, non obstante exceptione excommunicationis, Couarr *in cap. Alma mater, part.* 1. *§.* 7. *n.* 7. *ad fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 13. *n.* 59. Marr. *d. claus.* 47. *num.* 2. Erasm. à Cochler *d quæst.* 69. *num.* 1. Ricciul. *d. cap.* 9. *num.* 1. Et in prædictis gratiis, & rescriptis Apostolicis ita est ordinaria, vt si omittatur, possit vel censeri debeat adiecta tanquam solita apponi, vel saltem reformari literæ, & in illis inseri, ita Nauarr. *cons.* 28. *sub n.* 5. *de sent. excom.* Erasm. à Cochler *d. quæst.* 69. *n.* 2. Ricciul. *d. cap.* 9. *n.* 2. 4

Digitized by Google

5 Operatut tameo ista absolutio validitatem solummodo impetratioois, & solùm prodest ad effectum, vt literæ sint validæ, vt tradit Nicol. Garc. *d.cap.*13. *n.*62. Ricciul. *d.cap.*9. *n.*4. vbi ex aliis subdit, quòd huiusmodi absolutio non est tealiter & io effectu vera absolutio, sed solummodo suspendit impedimeotum prouenieos ab excommunicatione quousque gratia sortiatur effectum, quo sequuto impetrans statim reincidit in excommunicationem.

6 Ex quibus primò colliges, tealiter absolutum non posse celebrate, nec diuinis interesse, nec ordines sumere, & alia similia facete, vt per Rebuff. *d.verb. Teque absoluentes, n.*15. *&* 19. Nicol. Garc. *d.c.*13. *n.*65. Ricciul. *d.cap.*9 *n.*5.

7 Secuodò colliges, taliter absolutum non posse obtinete aliud beueficium ab Ordinario, vel alio Collatore, nisi de nouo absoluatur ad illum effectum, quia effectus clausulæ est in prima absolutione consumptus; ita post Rebuff. *citato loco, n.*16. tradit Ricciul. *d cap.*9. *n.*6.

8 Tettiò colliges, taliter absolutum non facete suos fructus beneficij sic collati, Rebuff. *citato loco, n.* 18. Vgol. *de cens. tab.*1. *cap.*11. *in princ. n.*1. *vers.*6. Garc. *d cap.*14. *n.*66. Monet *de distrib. quotid. part.*2. *q.*15. *n.*24. Ricciul. *d cap.*9. *n.*7.

9 Aduertere oportet, quod cùm absolutio illa sit ad effectum præsensium dumtaxat consequendum, excommuoicatus impettans beneficium in forma Dignum, seu aliàs in forma commissaria, debet absolui, antequam fiat ei collatio à commoissario, aliàs illa erit nulla, vt tradit Henriq. *in sum. lib.*13. *cap.* §. 3. *in fine*, quem refert, & sequitur Garc. *d cap.*13. *num.*62. quòd tamen non approbat Ricciul. *d. cap.*9. *num.*8. ex ea ratione, quia hæc absolutio non tam operatur effectus veræ absolutionis, quàm suspensionis impedimenti, quò fit, vt prouisus non egeat alia absolutione: quia pro consequen la gratia statim atque literæ sunt expeditæ cum hac clausula, habetur perinde ac si impedimeotum excommunicationis oon adesset, vnde absolutio esset otiosa.

10 Deinde aduertere oportet, quod per hanc clausulam positam in litteris Papæ absoluitut etiam impettans ab excommunicatoribus, & censutis reseruatis Papæ, etiam contentis io Bulla Cœnæ Domini, vt per Nauarr. *in d.cap. ita quorundam, notab.*11. *n.*21. Aulam *de censur. p.*1. *cap.*6. *disp.*5. *dub.*2. limitantem tamen non procedere in excommunicatione iocursa propter hæresim, refert Garc. *d. cap.*13. *num.* 67.

11 In aliis verò, Legatis, scilicet, & Nuotiis, quibus Sedes Apostolica coocedit facultatem conferendi, noo operatur hæc clausula, nisi absolutiqoem ab iis excommunicationibus, à qoibus Legatus, aut Nuncius poterat absoluere, non autem à Papæ reseruatis, vt per Nau. *in d. cap. ita quorundam, notab.*11. *num.*8. Garc. *d.cap.*13. *n.*68.

12 Sic etiam Episcopum posse apponere in eius collatione hanc clausulam, illámque sic ab eo appositam non operari nisi io casibus, in quibus poterat absoluere Ordinarius, traduot Nauarr. *d.notab.*11. *n.*18. *&* 22. Vgolin. *d. tab.*1. *cap.*4. §. 5. *num.*189. Garc. *d cap.*13. *num.*71. Ricciol. *d.cap.*9. *n.*11.

13 Non tameo babet effectum hæc clausula in eo, qoi per anoum insotduit in excommunicatione, vel est itregularis, vt per Matt. *d.claus.*47. *num.*3. Erasm. à Cochier *d quæst.*9. *n.*3. *&* 4. Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.*11. *cap.*15. *num.*22. *cum seqq.* & per me citatos *in collect. ad d.cap. postulasti, num.* 25. quibus addo Massobr. *in sua praxi habendi concursum, requis.* 1. *dub.*2. *n.*52. *secundum Roman impress.* Flamin. Paris. *de resignat lib.*4. *q.*3. *n.*57. Theodos. de Rub. *d. cons.*414. *n.*6. vbi *n.*7. subdit quod ex regula Caocellariæ oon suffragatur sustioenti scieoter excommunicationem vltra quatuor menses.

Clausula CLXXX.

Toties quoties, &c.

1. *Clausula*, Toties quoties, *intelligitur quoties opus fuerit, & donec opus fuerit.*
2. *Infinitatem regulariter denotat clausula*, Toties quoties.
3. *Clausula*, Toties quoties, *in compromissis apposita restringitur ad duas vices tantùm, & non plus.*
4. *Clausula*, Toties quoties, *in retrouenditione non operatur vltra triginta annos.*
5. *Repræsentare aliquem si quis obligasset toties quoties, per binam præsentationem liberatur.*
6. *In obligatione soluendi pœnam operatur, vt pœna pluries peti possit.*

1 INtellige quoties opus fuerit, & dooec opus fuerit, vt per Nell. *in tract. de bannit. p.* 1. *secundi temporis q.*15. Hieroo. Gabr. *cons.*181. *in princ. lib.*1. Honded. *cons.*111. *n.*3. *tom.*1.

2 Verùm licèt hæc clausula regulariter iosinitatem denotet, vt cum Bart. *in l. qui bona*, §. *fin. ff. de damno infecto*, Alex. & aliis notant Tiraq. *in l. boues*, §. *hoc sermone, limit.*26. *n.*2. *ff. de verb. sign.* Matt. *de claus. part.*2. *claus.*184. *n.*2. *in vlt. impress.* censuit Rota *in Bononien. fideicommissi de Pannolinis* 10. *Dec.*1610. *coram Card. Marquemontio*, impressa per Farin. *decis.*266. *n.* 13. *in fin p.*1. *recent.* tamen quaodo de tempore nihil fuisse dictum constat, vt infioitas vitetur, io binis actibus verificari potest, prout io sequeotibus casibus.

3 In commissis apposita restringitur ad duas vices tantùm, & non plus; ita Port. Imol. *cons.*76. *num.*9. Fab. de Anna *cons.*75. *n.*25. *cum seqq.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. dictio* 32. Galganet. *de cond. & demonst. p.*2. *cap.*5. *q.*21. *num.*2. Baptista Costa *in tract. de claus. conuent. claus.*132. *n.*1.

4 In tetrouenditione, seu redimendi facultate toties quoties placuerit venditori, hæc clausula non operatur vltra triginta anoos etiam cum iuramento, ac cum illis verbis, *semper, quandocumque, & perpetuis temporibus*, ita Surd. *decis.*2. & Stephan. Grat. *discept. forens. cap.*3. *n.*3. *cum seqq.* Ioan. Baptista Costa *d. claus.*132. *n.*2.

5 In obligarione de repræsentaodo aliqnem toties quoties, per bioam præseotationem liberari tradunt Mantua *sing.*534. Nell. *d. tempor.*2. *num.*14. Decian. *d. cons.*87. *num.*2. *lib.*2. Ang. *in l. si finita, num.*1. *ff. de damno infecto, & in l.*2. §. *qui ad exhibendum, n.*6. *ff. de custodia reorum*, quamuis oon liberari per vnicam, seu binam præsentatiooem dicant Hippol. *in rubr. de fideiuss. p.*9. *&* 15. Afflict. *dec.*130. Rol. à Valle *cons.*21. *n.*11 *lib.*2. *& cons.*58. *n.*4. *lib.*1. Honded. *d. cons.*111. *n.*11. Farin. *in praxi crim. p.*1. *q.*34. *n.*165. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.*1. *lit. C, concl.*353. *& tom.*2. *lit. D, concl.*389. *n.*1. Et nihil operatur si reus à fideiussore per fiscum monito vlterius repræsentari non potest, vt per Giurb. *cons.*35. *n.*19.

6 Iu obligatiooe soluendi pœnam, vt pœna pluries peti possit, Lancell. *de attent p.*2. *cap.*17. *n.*192. Theod. de Rub. *in singul. Rota tom.*2 *part.*4. *claus.*818. *n.*5. vbi *n.*1. subdit quòd hæc clausula noo impedit, quominus obligationi, io qua posita est, præscribi possit.

Clausula

Digitized by Google

Clavsvla CLXXXI.

Transferentes, &c.

1 *Actionem vtilem, & directam importat clausula,* Transferentes, &c.
2 *Venditionis in instrumento posita clausula,* Transferentes, &c. *ad fauorem emptoris operatur, vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipsum.*
3 *Clausula,* Transferentes omnia iura, &c. *apposita in contractu, facit illum censualem, quando sunt translata omnia iure, licèt partes eum emphyteuticum appellent.*
4 *Doctores de facultate transferendi pensionem agentes referuntur.*
5 *Papa solus, non autem Legatus, vel Ordinarius concedere potest facultatem transferendi pensionem.*
6 *Facultas transferendi pensionem, intelligitur de prima dumtaxat.*
7 *Facultas transferendi pensionem, non fuit consumpta per translationem inualidam.*
8 *Facultas transferendi pensiones nunc, & pro tempore reseruatas quandocumque, non est restricta ad pensiones tempore indulti reseruatas.*
9 *Translatio pensionis fieri debet coram persona in dignitate constituta, ac proinde coram Canonico Cathedralis Ecclesiæ, non autem Collegiata.*
10 *Translatio pensionis potest fieri per procuratorem.*

1 HÆc clausula omnem actionem vtilem, & directam importat, quod feudum sit datum in allodium, nisi fuerit dictum, *in feudum*, & addita clausula, *nihil nobis reseruantes*, quia tunc erit feudum non habens propriam naturam feudi; ita Alex. *cons.24.n.11. vol.5.* Capic. *in verb. feudorum clausula, in vers. transferentes*, Mart. *de clausulis, part.2. claus.76. n.2. & 3.* In mandatis Procuratorum, & sobstitutionibus eorumdem apposita intelligitur quoad expressa. Theod. de Rub. *in sing. Rotatom. 2. p.4. claus.106. §.1.*

2 Posita in instrumento venditionis ad fauorem emptoris operatur, vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipsum, vt per Cencium *de Censibus, p.1. c.1. q.3 art.7. num.10.*

3 Dubia est clausula illa, *Transferentes iura, &c.* nam aliquando apposita in contractu, facit illum censualem, quando sunt translata omnia iura, licèt partes eum emphyteuticum appellent ita Doctores *in cap. constituit, de relig. domib.* Socin. *cons.126. num.6. lib.2.* Mart. *de clausp.1. claus.186. n.1.* vbi *n.4.* ex Rota *decis.26. lib.2. quotidianarum*, subdit conuenire etiam contractui emphyteutico, & locationi perpetuæ, cùm recipiat interpretationem ab obseruantia; & *num.2.* addit, quòd hæc clausula de necessitate non importat translationem dominij directi, quamuis sit apposita super alienatione vtilis dominij. Theodos. de Rubeis *d.p.4. claus.819. n.1.* vbi *n.2.* intelligit principalem conclusionem in principio huius numeri suprapositam procedere quando sunt translata omnia iura, & *n.5.* tenet quòd ista claus. est dubia, & conuenit etiam contractui emphyteutico, & locationi perpetuæ.

4 De clausula facultatis transferendi pensionem, agit Gig. *post finem tract. de pens. vers. sciendum est etiam*, vbi ponit formam, Mandos. *de signat. gratia, tit. de translat. pens.* Garc. *de benef. p.1. cap.5. n.240. cum seqq.* quæ quidem non censetur concessa per quascumque clausulas generales, nisi speciali mentione facta, Capntaq. *decis.303. & 319. p.2. & decis.100. p.3.* Put. *decis.342. aliàs 332. in correct. lib.2.* Mandos. *d. tit. de translatione pensionis, in princ.* Flamin. *de resign. lib.9. q.4. n.28. cum seqq.* Nicol. Garc. *d. cap.5.*

Huiusmodi facultas transferendi pensionem, à 5
solo Papa, non autem à Legato, vel Ordinario concedi
potest, vt per Gambat. *de offic. Legati de latere, lib.6. num.225.* & Flam. *d. q.4. num.13. cum duobus seqq.* Garc. *d. c.5. n.242.*

Intelligitur autem de prima dumtaxat, *ad reg. l.* 6
bonis. §. hoc sermone ff. de verb. signific. Mandos. *d. tit. de translat. pensionis, vers. rursus si in vim clausulæ,* Garc. *d. c.5. n.247.* vbi refert, ita fuisse resolutum *in vna Oxomen. pensionis 20. Maij 1598. coram Litta,*
vbi *num. 149.* subdit, per translationem inualidam 7
non fuisse consumptam facultatem transferendi, *ad decis.47. p.1. diuers.* & ita resolutum est *in Placentina pensionis 17. Iunij 1602. coram Corduba.*

Facultas verò transferendi pensiones nunc, & 8
pro tempore reseruatas quandocumque, non est restricta ad pensiones tempore indulti reseruata, ex illa dictione, *quandocumque*, Ruin. *cons.77. n.13. lib.1.* & illis verbis, *pro tempore*, denotantibus etiam tem-
pus futurum, Bald. *in c. cùm inter, num.7. de re ind.* præ- 9
sertim cùm in materia etiam odiosa, & alteri præiudiciali, non excludatur in priuilegiis lata interpretatio ex proprietate verborum proueniens, Calder. *cons.1. in princ. de consanguin. & affinitate*, & fuit dictum *in Carthaginen. decimarum 20. Decembris 1578. coram Bubalo.*

Vnde aduertere oportet, huiusmodi translatio- 10
nem iuxta clausulam facultatis fieri debere coram persona in dignitate constituta, ac proinde coram Canonico Cathedralis Ecclesiæ, *ad cap. statutum, de rescript.* vbi Gomez *n.225.* Nicol. Garc. *d. c.5. n.244.* vbi *num. 245.* subdit, non posse fieri coram Canonico Ecclesiæ Collegiatæ; & *n.246.* addit, posse fieri per procuratorem, etiamsi in facultate dicatur, *Tibi, vt quicumque loci Ordinarius, seu Canonicus, &c.* & inferiùs *per te eligendus, &c.*

Clavsvla CLXXXII.

Tunc, & eo casu, &c.

1 *Clausula,* Tunc, & eo casu, *magis operatur, quàm dictio,* Tunc. *sola.*
2 *Restrictiua, & limitatiua dispositionis ad casum expressum est clausula,* Tunc, & eo casu.
3 *Extensionem, quæ fit ex coniecturata mente testatoris, ad casum qui sit similis expresso, non impedit clausula,* Tunc, & eo casu.
4 *Substitutioni per testatorem iuncta clausula,* Tunc, & eo casu, *est apta comprehendere varios casus.*
5 *Fideicommisso iuncta clausula,* Tunc, & eo casu, *operatur, vt restringatur dispositio ad casum expressum.*
6 *Temporis extremitatem denotat clausula,* Tunc, & eo casu, *adiecta dispositioni conditionali.*
7 *Casus similes non excludit clausula,* Tunc, & eo casu, *si mens testatoris non repugnet.*
8 *Extensio nullatus fit, quando dictum fuerit,* Tunc, & eo casu, & non aliter, nec alio modo.
9 *Substitutioni vulgari apposita clausula,* Tunc, & eo casu, *censetur excludere omnes alios casus non expressos, qui aliàs venirent in dispositione.*

Digitized by Google

10 *Clausula*, Tunc, & eo casu, *si adiiciatur morti plurium, debet verificari mors omnium.*

1 HÆc clausula plus operatur, quàm dictio, *Tunc*, sola, quia licèt importet idem, quod, *eo casu*, tamen quando vtrumque ponitur, dicitur geminata dispositio; ita Rol. *cons.* 56. n. 20. *& seq. vol.* 3. Matt. *d. claus. p.* 3 *claus.* 88. *n.* 2. Aliquando dicitur, *Tunc, & eo casu*, aliquando verò, *Tunc eo casu*, absque coniunctiua, *&*, Rom. *cons.* 131. *&* 161. Mandos. *in addit.* quando verò dicitur, *Tunc, & eo casu*, magis præcisè disponit, nec ad alium casum extenditur, Roland. *cons.* 16. *n.* 26 *& seq. vol.* 3. Decian *cons.* 2. *num.* 25. *vol.* 2. Matt. *d claus* 88. *&* 10. Card. Tusch. *pract. concl. tom* 2. *litt. D, concl.* 390 *n* 23. vbi *n* 21. post Roland. *cons.* 70. *num.* 25. *& cons.* 56. *num.* 20 *lib.* 3. subdit quòd operatur, vt dispositio non habeat locum in alio casu.

2 Et restrictiua, & limitatiua dispositionis ad casum expressum, ita vt omnes alij casus prorsus non expressi excludantur; ita Paris. *cons.* 92. *n.* 13. *vol.* 2. *& cons.* 108. *n* 26. *vol.* 3. Menoch. *cons.* 181. *n.* 41. *& cons.* 243. *n.* 16. *& cons* 326. *num.* 16 *& cons.* 1088. *num.* 17. *& cons.* 118. *n.* 15. Honded *cons.* 49 *num.* 48. *lib.* 2. Matt. *de claus. p.* 1. *claus.* 187 *n.* 1. *in vltim. impress.* Rota *in Bononien. de Coparellis* 17. *Nouembris* 1617. *coram Andrea*, *& in Ferrarien. fideicommissi* 5. *Martij* 1621. *coram Card. Verospio.* Considerata tamen hæc clausula sic simpliciter non est taxatiua, sed potiùs demonstratiua, nisi addantur dictiones, *tantùm, dum modo*, & similes. Decian. *resp.* 1. *num.* 148. *& seq. vol.* 1. Mantic. *de correct. vltim. volunt lib.* 3 *tit.* 14. *num.* 10. *in fin.* Magon *Florent. decis.* 3. *n.* 41. Surd. *cons* 236. *num.* 46. *vol.* 2. *cons.* 344. *num.* 19 *vol.* 3 *& decis.* 37. *num.* 32. Menoch. *cons.* 452. *num.* 32. *vers respondeo.* Ioseph. de Rustic. *cons.* 1. *n.* 47. *& seq.* post suum tract. *de liberis in conditione positis.* Steph. Grat *discept forens. cap.* 487. *n.* 17. Plures alias Rotæ decisiones refert Theodos. de Rubeis *in sing Rota tom.* 2. *part.* 4. *concl.* 820. *num.* 1. Peregr *cons.* 45. *n.* 1. *vol.* 1. *& cons.* 130. *num.* 13. *& consil.* 151. *n.* 23. *vol.* 5 *& cons.* 47. *num.* 4. *eod. vol.* 5. vbi quòd
3 restringit, & impedit extensionem. Verumtamen non expedit extensionem, quæ fit ex coniecturata mente testatoris, ad casum qui sit simili expresso, Paris. *cons.* 66. *n.* 4 *lib.* 3. Surd. *cons.* 336. *num* 46. Rot. *in Ariminen. bonorum* 30. *Aprilis* 1610. *coram D. Patriarcha Pamphilio*, Guzadin. *cons.* 64. *in fin.* Theod. de Rubeis *d. claus.* 820. *num.* 2. Matta *d. claus.* 187. *n.* 2. vbi intelligit maximè fauore piæ causæ, & citat Tiraq. *de priuileg. piæ causæ, priuil.* 62. Curtion. *cons.* 35. *num.* 6. *&* 7. Matt. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 3. & Rot. *in Romana de Aquilanis* 18. *Iunij* 1600. *coram Corduba.*

4 Iniuncta per testatorem substitutioni, siue substitutionibus, est apta comprehendere varios casus, & ideo contra illam non intrat fundamentum, quod substitutio facta cum ea non admittat extensionem, vt censuit Rota *in dicta Romana de Aquilanis*, cuius tamen contrarium defendunt Peregr. *de fideicom.*
5 *art.* 12. *n.* 65. & Surd. *cons.* 448. *n.* 3. vbi subdit, hanc clausulam fideicommisso iniunctam operari, vt restringatur dispositio ad casum expressum, & vlteriùs ad aliam personam non extendatur, etiam ex verisimili, & coniecturata mente testatoris, vt fuit dictum *in Romana fideicommissi de Surdis* 10. *Maij* 1618. *coram Vbaldo seniore.*

6 Adiecta dispositioni conditionali, denotat extremitatem temporis, vt priùs conditio debeat existere, quàm dispositio aliquid efficiat, Rol. *cons.* 56. *n.* 18 *& seq vol.* 1. Ruin *cons.* 200. *num.* 9. *vol* 2. Anchar. *cons.* 356. *n.* 3. Rim. iun. *cons.* 247. *num.* 26. *&* 27. *vol.* 4. Matt. *d p.* 3. *claus.* 88. *n.* 3. vbi *n.* 4. declarat, non importare extremitatem temporis ad effectum facti, sed ad effectum Iuris, latè Card. Tusch. *d. litt. D. concl.* 390. *n.* 1. *&* 3. vbi *n.* 4. *&* 5. cum Ægid. Bellam. *cons.* 39. *n.* 3. *&* 10. subdit, hanc clausulam ita denotare extremitatem temporis, vt comprehendat omnes conditiones, si pluribus apponatur, & quod denotat extremitatem temporis tam primi, quàm vltimi, si pluribus adiiciatur. Peregr. *cons.* 151. *num.* 13. *vol.* 5. vbi quòd denotat extremitatem illius temporis ad quod se refert.

Non excludit casus similes, si mens testatoris non repugnet, ad text. *in l. Gallus.* §. *& quid si tantùm, ff. de lib. & posthum.* Alciat. *lib.* 3. *de verbor. signif. fol.* 68. Goxad *cons.* 64. *in fin.* Matt. *d claus.* 47. *num.* 7. Cardin. Tusch. *d. concl.* 390. *n.* 14. 7

Declara tunc nullatenus fieri extensionem, quando fuit dictum, *Tunc, & eo casu, non aliter, nec alio modo*; vel fuerit dictum, *Tunc, & in casu prædicto tantùm*, vt per Ioann. Dilect. *de arte testandi, tit. de substit. cautel.* 5. *n.* 5. Cassad. *decis.* 1. *de testam.* Clar. § *emphyteusis*, *q.* 13. *n.* 5. *vers. item quæro.* Matt. *d. claus.* 48. *n.* 8. Cardin. Tusch. *d. concl.* 390 *n.* 15. 8

Declara etiam hanc clausulam, *Tunc, & eo casu*, in substitutione vulgari censeri excludere omnes alios casus non expressos, qui aliàs venirent in dispositione, Anchar. *cons.* 356. incip. *Ex serie testamenti. n.* 5. *vers. tertio*, Dec. *cons.* 63. Cassad. *decis.* 1. *de testam. in fine*, quos refert Cardin. Tusch *d concl.* 390. *num.* 16. Rota *decis.* 346. *num.* 26 *p.* 5. *recent.* vbi quòd stat inclusiuè ad substitutos, qui tunc temporis extabunt, non tamen semper stat inclusiuè ad alios, qui postea super nascentur, vbi *num.* 24. post Marches. *cons.* 117. *n.* 29. & Surd. *cons.* 344. *num.* 13. subdit quòd quandoque stat declaratiuè, si id suadeat voluntas testatoris. 9

Amplia, in tantum esse verum, hanc clausulam denotare extremitatem, vt si adiiciatur conditioni mortis vnius, sicut etiam si addiiciatur morti plurium, debeat verificari mors omnium, ad hoc, vt sit locus dispositioni cum ista clausula, plenè Roman. *cons.* 131. incip. *Primus dubitatio, in princ.* vbi Apostil. *in verb. Tunc, & eo casu*, Ioann. de Anan. *cons* 66. *n.* 3. *col.* 3. *vers. sed iis non obstantibus*, Cardin. Tusch. *d. concl.* 390. *n.* 7. 10

CLAVSVLA CLXXXIII.

Vitæ, ac morum honestas, &c.

1 *Clausula*, Vitæ, ac morum honestas, &c. *est impulsiua ad concedendum, sed cessante non cessat gratia.*
2 *Mores boni sunt necessarij in beneficiatis.*
3 *Mores boni qui dicantur, qui autem praui, remissiuè.*
4 *Clausula*, Grata seruitutis officia, &c. *non excludit gratiam propter seruitia.*
5 *Claus.* Vnà cum toto negotio principali, &c. *facit vt censeatur deductum & commissum totum negotium principali.*

HÆc clausula est impulsiua ad concedendum, sed cessante non cessat gratia, glos. sing. *in l.* 2. *in fin ff de denat cap. cùm cessante, de appellat.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de claus. n.* 5. Quia hæc clausula de stylo apponitur in prouisionibus, nec probat, nec probari debet. Rebuff. *super concord. in forma mand. Apost.* 1

Apost. in verb. morum honestas. Theodos. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *concl.* 828.

2 Nam boni mores sunt necessarij in beneficiatis, vt per Selo *de benefic. p.* 3. *q.* 5. *n.* 35. Cosm. *in pragm. Sanct. tit. de elect. cap. sicut. §. deinde, verb. moribus. pag.* 99. *versa.* Nau. *in c. si quando, except.* 11. *n.* 2. *& except.* 25. *prope finem, de rescript.* Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 26. *à n.* 34. Flamio. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 4. *q.* 11. *n.* 15. *cum seqq.* Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 41. *cap.* 5. *n.* 40.

3 Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, tradunt Plat. *de legib. lib.* 2. *&* 3. Arist. *in problemat. sect.* 14. *n.* 1. *& Ethic. lib.* 4. *cap.* 8. *& Moral. lib.* 10. *c.* 1. Ioan. Pic. Mirand. *d. lib.* 13. *cap.* 12.

4 Clausula, *Grata seruitutis officia, &c.* non excludit gratiam propter seruitia, neque donationem ex causa, Oldrad. *cons.* 5. Staphil. *de literis gratia, tit. de vi, & effectu clausularum, n.* 6.

5 Claus. *Vna cum toto negotio principali, &c.* posita in commissione appellationis, facit vt censeatur deductum & commissum totum negotium principale. *p.* 1. Theod. de Rub. *d. p.* 4. *claus.* 832. *num.* 1. vbi *num.* 2. dicit verum, si partes super eo instent, & *num* 8. post Lancell. dicit quòd posita in commissione appellationis ab interlocutoria non operatur quando negotium principale est alteri commissum.

Clausula CLXXXIV.

Viuersales.

1 *Vniuersales clausulæ omnia complectuntur.*
2 *Vniuersales clausulæ nihil excludunt, ac si de omnibus mentio specialis facta esset.*
3 *Verba vniuersalia geminata habent vim diuisiuam.*
4 *Vniuersales clausulæ sunt maioris efficaciæ, quàm generales.*

1 Clausulæ vniuersales omnia complectuntur, & non debent restringi, nulla existente ratione restringendi, Ludou. Morot. *cons.* 59. *col.* 1. Mart. *de clausulis, q.* 4. *claus.* 4. *n.* 1. vbi intelligit hoc procedere, etiam si vniuersaliter intelligendo sequeretur amissio lucri.

2 Nihil excludunt, idem operando, ac si mentio specialis de omnibus facta fuisset, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 990. *n.* 15.

3 Præterea verba vniuersalia geminata habent vim diuisiuam, & idem efficiunt, ac si expressim, & diuisim de singulis casibus mentio sit, Ludou. Morot. *cons.* 43. *num.* 19. *& seq.* Mart. *d. claus.* 4. *n.* 3. vbi *n.* 4. post
4 Schrader. *in tract. de feud. p.* 10. *sect.* 5. *n.* 71. subdit clausulas vniuersales esse maioris efficaciæ, quàm generales, ac proinde omnia comprehendere, nullo penitus excepto.

Clausula CLXXXV.

Vocatis vocandis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clausulæ agentes.*
2 *Clausula,* Vocatis vocandis, *æquipollet alia,* Seruatis seruandis.
3 *Clausula,* Vocatis vocandis, *solùm arctat ad eos vocandos, qui interesse debent.*
4 *Clausula,* Vocatis quorum interest, *necessitatem imponit vocandi omnes, qui quodammodo in eo casu interesse habent.*
5 *Exequutorem de mero mixtum facit clausula,* Vocatis vocandis.
6 *Appellatio datur à sententia mixti exequutoris vigore clausulæ,* Vocatis vocandis.
7 *Appellatio, quæ datur à sententia mixti exequutoris, operatur non solùm effectum deuolutiuum, sed etiam suspensiuum.*
8 *Clausula,* Vocatis vocandis, *facit, vt processus exequutoris, qui aliàs esset extraiudicialis, fit, esseque debeat iudicialis.*
9 *Clausula,* Vocatis vocandis, *in rescripto conditionali dat Iurisdictionem conditionalem.*
10 *Exequutor mixtus vigore clausulæ,* Vocatis vocandis, *debet adhibere causæ cognitionem iudicialem, seu assumere partes Iudicis, modò adsit legitimus contradictor.*
11 *Citatio requiritur semper stante clausula,* Vocatis vocandis.
12 *Causæ cognitio iudicialis adhiberi non potest sine citatione eorum, quorum interest.*
13 *Actus vt sine citatione factus inualidus sit, operatur clausula,* Vocatis vocandis.
14 *Clausula,* Vocatis vocandis, *importat, vt quis sua possessione priuari non possit citatione.*
15 *Iura litigantium vt exaudiri debeant, operatur clausula,* Vocatis vocandis.
16 *Ordo iudiciarius vt seruetur, requiritur clausula,* Vocatis vocandis.
17 *Exequutor quod non possit subdelegare alteri, operatur clausula,* Vocaotis vocandis.
18 *Subreptionis vitium tollit clausula,* Vocatis vocandis.

De vi, & effectibus huius clausulæ vide Cels. 1
Vgon. *in tract. claus. pag.* 483. *col.* 2. *in fin.* Mart. *de clausul. p.* 1. *claus.* 196. *in vltim. impress.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 9. *§.* 1. *in annot. num.* 216. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 805. Mari. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 58. *n.* 1. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr.* 17. *c.* 13. *à num.* 108. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit.* C, *concl.* 317. Monet. *de commut. vlt. volunt. c.* 7. *n.* 263. *cum seqq.* Viuian. *in praxi iurispatr. lib.* 17. *c.* 8. *n.* 26. *cum seqq. in secunda impress.* Theod. de Rubeis *in sing. Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 111.

Huic clausulæ æquipollet alia, *Seruatis seruandis*, 2
vt post Redoan. *in tract. de reb. Eccles. non alien. sub rubr. de causæ cognit. n.* 64. docet Marta *d. claus.* 196. *n.* 5. vbi subdit, quòd licèt hæc nostra latiùs pateat, tamen non aliud significat, vt patet ad sensum. Hæc clausula solet apponi in rescripto, *cap. exhibita, de iudic.* Rebuff. *in praxi tit. de differ. inter rescriptum gratiæ & iustitiæ n.* 59. *& in l. quod iussit n.* 89. *num.* 2. *notab. ff. de re iudic.* Theod. de Rub. *d. p.* 4. *claus.* 834. *n.* 8. vbi *n.* 9. addit quòd subintelligitur si non apponatur, & *n.* 11. quòd non debet poni post rem iudicatam, & *n.* 7. quòd requirit causæ cognitionem. Plures verò effectus habet, quorum aliquos principaliores impræsentiarum inserere operæpretium duxi.

Primus igitur effectus est, vt hæc clausula solùm 3
arctet ad eos vocandos, qui debent interesse, vel de iure hic, & nunc, attentis omnibus circumstantiis, necessariò sunt vocandi: alios verò non arctat, vt post Abb. *in cap. exhibita, num.* 6. *vers. quæro qui sint vocandi, de iudic.* & Verall. *decis.* 58. *lib.* 3. tradit Mart. *d. claus.* 196. *n.* 4. Seraph. *decis.* 338. *num.* 3. Nicol. Garc. *de benef. p.* 12. *cap.* 2. *n.* 139. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 263. vbi 4
subdit, clausulam illam, *Vocatis, quorum interest*, necessitatem imponere vocandi omnes, qui quodammodo

Digitized by Google

modo in eo actu interesse habent, licèt alias de Iu-
re non essent necessariò ad illum vocandi; & *n.*327.
resoluit, quòd vbi in rescripto adest clausula, *Vocatis*
vocandis, vel, *Vocatis, quorum interest*, necessariò vo-
candi sunt ij, qui ex commissionis executione lædi
possunt, aliàs exequutio erit ipso iure nulla. Posita
in rescripto, *Si euidentem*, est intelligenda de ha-
bentibus interesse, non autem de his, qui pro solem-
nitate adhibentur, quia auctoritas Papæ adhibetur
vt suppleat omnes solemnitates, Abb. *cons.* 41. *num.* 3.
Nec curat Papa in his alienationibus de solemnita-
tibus, sed tantum de vtilitate Ecclesiæ, Socin. *cons.* 15.
n. 15. *vers. insuper, lib.* 1. Theodos. de Rubeis *d. claus.*
111. vbi §. 4. dicit quòd operatur vt commissarius
debeat seruare telam iudiciariam.

5 Secundus effectus est, vt hæc clausula faciat exe-
quutorem de mero mixtum, qui propterea tenetur
partes Iudicis assumere, & seruare formam rescripti,
aliàs nulliter agit, vt per Felin *in cap. de cætero, n.* 10.
de re iudicata, & in cap. exhibita, n. 4. *de iudiciis*, & *in*
cap. fin. n. 33 *de præscr.* Zabarell. *cons.* 92. *num.* 2. Mart.
d. claus. 196. *num.* 1. Marches. *de Commiss. p.* 1. *pag* 402.
n. 42. & *p.* 2. *pag.* 99 *num.* 3. *in secunda impress.* Gonzal.
ad reg. 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 1. *in annot num.* 226. Hoded.
cons. 29 *n.* 13. *tom.* 1. Mastr.sc. *var. resol lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 8.
Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, part.* 1. *c.* 13. *n.*
48. & *p.* 2. *c.* 16. *n.* 13. Nicol. Garc. *de benef. p.* 12. *cap.* 2.
§. 1. *n.* 140. Aloys. Ricc. *d. collect.* 805. *in princ.* & Ste-
phan. Grat. *discept. forens. c.* 396. *n.* 30. Monet. *d. cap.* 7. *n.*
268. & dictum fuit *in Panorminana Archidiaconatus*
15. *Iunij* 1590. *coram Penia*, impressa per Marches.
de Commiss. p. 2. *pag.* 491. & *in Hispalen. præeminentia-*
rum 24 *Ianuary* 1614. *coram Card. Sacrato*, impressa
per Farin. *decis.* 558. *n.* 3. *p.* 1. *recent.* vbi *n.* 4. declarat,
quòd si materia secundùm ordinem Iuris est exe-
cutiua, non debet per hanc clausulam fieri ordi-
naria, quia cùm verba per necesse hoc non im-
portent, ordo procedendi remanet in dispositione
Iuris, & etiam fuit dictum *in Vercellen. dismembra-*
tionis 2. *Aprilis* 1612. *coram illustrissimo Patriarcha*
Manzanedo, impressa per Farinac. *decis.* 386. *n.* 1 *p.* 2.
recent. & *in Regien. beneficij* 13. *Nouembris* 1613.
coram Dunozetto, & *in Parmen. parochialis* 21. *Iunij*
1620. *coram Card. Sacrato.* Plures Rotæ decisiones
refert Theodos. de Rubeis *d. concl.* 834. *n.* 1. vbi *num.* 2.
dicit quòd à sententia talis executoris potest appel-
lari, illique est deferendum, & *num.* 3. quòd hoc ca-
su non tenetur assumere partes Iudicis, Duran. Rotæ
decis. 254. *num.* 1. & 2. vbi quòd facit exequutorem
mixtum, & *decis.* 397. *num.* 7. vbi quòd importat vt
iudicialiter sit procedendum, quæ etiam reperitur
decis. 167. *n.* 10. *p.* 5. *recent.*

6 Et ab huiusmodi mixto exequutore dari appel-
lationem, tradunt Staphil. *de liter. gratia, in tit. de no-*
ua forma mandati, n. 3. Mantic. *decis.* 324. *num.* 3. Scacc.
de appell. q. 12. *limit.* 11. *n.* 11. Et propterea executio-
nem ab eo factam pendente appellatione, vel intra
terminum ad appellandum, esse nullam, & attenta-
7 tam, tenet Seraph. *decis.* 1045. *n.* 4. nam huiusmodi
appellationem operari non solùm effectum deuo-
lutiuum, sed etiam suspensiuum, resoluunt Capu-
taquen. *decis.* 184. *n.* 4. *p.* 2. Gonzal *num* 16. vbi refert,
fuisse ita resolutum *in vna Barcinonen. parochialis*
de anno 1601. *coram Card. Sacrato*, & *in vna Abulen.*
& *Zamoren. beneficiorum de anno* 1594. *coram Penia*,
Docuerat enim priùs *n.* 19. post alios, clausulam hu-
8 iusmodi, *Vocatis vocandis*, facere vt processus exe-
quutoris, qui aliàs est extraiudicialis, sit, esséque de-
beat iudicialis; idque in hac eadem clausula posi-
ta in gratia, *Si in euidentem*, ex nonnullis Rotæ de-
cisionibus tradit etiam Mart. *d. claus.* 196. *n.* 3. qui *n.* 6. 9
cum seqq. addit, satisque probat, quod hæc clausula
apposita in rescripto conditionali, vt, *Vocatis vocan-*
dis, si inueneris talem esse filium Sacerdotis, &c. dat Iu-
risdictionem conditionalem, ac proinde processus
& sententia inde sequuti sine causæ cognitione,
sunt nulli ipso Iure; subdens *n.* 8. id locum habere,
si procedatur contra absentem, secus si contra præ-
sentem, quia illi est imputandum, cur non opposuit
de isto defectu præparatoriæ cognitionis.

Illud demum, quod suprà dicimus, nimirum 10
talem mixtum exequutorem vigore huius clausulæ
debere adhibere causæ cognitionem iudicialem,
seu assumere partes Iudicis, intelligi debet, modò ad-
sit, qui ad illum actum vocari debeat, seu legitimus
contradictor: nam si nullus huiusmodi sit, licèt ad-
sit in rescripto hæc nostra clausula, *Vocatis vocandis*,
adhuc tunc proceditur extraiudicialiter, vt post
alios docet Nicol. Garc. *d. p.* 12. *cap.* 2. *n.* 139. *cum duo-*
bus seqq. præcipuè ex nonnullis Rotæ decisionibus,
licèt olim contrarium senserit eadem Rota apud
Bellam. *decis.* 617. Atque in hoc differt clausula
hæc, *Vocatis vocandis*, seu, *qui fuerint vocandi*, seu
etiam clausula, *Seruatis seruandis*, (quam huic æqui-
pollere suprà diximus) ab illa, *Vocatis, quorum inter-*
est, quoniam per hanc semper aliqui vocandi erunt,
cùm semper sit, qui interesse habeat.

Tertius effectus est, vt stante hac clausula, requi- 11
ratur semper citatio, vt resoluunt Aloys. Ricc. *in pra-*
xi fori Ecclesiastici, decis. 108. *n.* 6. *in prima impress. aliàs*
resol. 95. *in secunda impress.* Monet. *d. cap.* 7. *n* 269. *cum*
seqq. Rota *decis.* 30 *n.* 1. *de rescript.* & *decis.* 12. *de offic.*
deleg. in nouis, Beroi. *cons.* 21. *num.* 13. *vol.* 2. Rota *decis.*
707. *n.* 2. *p.* 1. *in posth. Farin.* aliàs *p.* 3. *recent.* vbi quòd
operatur vt nisi citentur interesse habentes, senten-
tia sit nulla. Quod ex eo patet, quia causæ cognitio 12
iudicialis adhiberi non potest sine citatione eorum,
quorum interest, ad notata per Ruin. *cons.* 76. *n.* 18.
vol. 3. Gozad. *cons.* 2. *n.* 15. & *cons.* 92. *num.* 33. Cardin.
Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 11. *n.* 12.
vers. nec obstat, & *n.* 13. Menoch. *de arbitr. q.* 19. *num.* 3.
Plures autem casus, in quibus citatio desideratur,
alios multos plures, in quibus illa non requiritur, ac
proinde quod stante hac clausula interuenire non
potest, nec debet, enumerat latissimè Monet. *d. c.* 7.
n. 273. *cum multis seqq.*

Vnde hæc clausula operatur, vt actus sine citatio- 13
ne factus inualidus sit, vt dictum fuit *in Ferrarien.*
bonorum 16. *Iunij* 1614. *coram Dunozetto*, impressa
per Farin. *decis.* 624. *à n.* 4. *p.* 1. *recent.* vbi pariter ten-
tum fuit, hanc clausulam debere intelligi de aliis,
qui forsan possent prætendere interesse ratione
possessionis, vel proprietatis. Importat etiam, vt quis 14
sua possessione priuari non possit sine citatione, vt
dictum fuit *in Mediolanen. beneficij* 10. *Martij* 1614.
coram Andrea, impressa per Farin. *decis.* 315. *n.* 4. *p.* 2.
recent.

Quartus effectus est, vt stante hac clausula de- 15
beant quoque exaudiri iura litigantium, cùm id ad
cognitionem causæ exigatur, vt ex Socin. sen. *cons.*
32. *col penult. lib.* 1. Signorol. *cons.* 203. *n.* 3. & Marsil.
sing. 318. tradit Menoch. *d. q.* 19. *n.* 4. Monet. *de com-*
mut. vltim. volunt. cap. 10. *n.* 169. *vers.*

Ex quibus infertur, ob eandem requiri, vt serue- 16
tur ordo iudiciarius, vt docent Peregr. *var. lib.* 4. *tit.*
de iud. n. 96. *in fin.* Mart. *d. claus.* 196. *n.* 9. Caualcan.
dec. 46. *n.* 411. *p.* 1. Cardos. *in praxi Iudicum, verb. claus.*
n. 44. Mari. Anton *d. lib.* 1. *resol.* 39. *n.* 2. Campan. *d. c.* 13.
num. 108. Rot. *decis.* 202 *sub num.* 1. *p.* 1. *diuers.* Monet.
d. cap. 10. *n.* 269. subdens exigi, vt termini statuantur,
intra

iurta quos possint partes suas afferre probationes, & hine inde adducantur exeeptiones, & replicationes, si quas adducere volunt partes; & in summa, quod debeat ralis Iudex, seu mixtus executor, ea omnia facere, ad quæ Iodex tenetur: nam hæc clausula illum satis adstringit ad procedendum ordinariè, & caosa cognita, vt volunt Verall. *decis.* 286. *n.* 4. *part.* 2. Marches. *de Commiss. part.* 2. *pag.* 491. *n.* 3. *in* 2. *impress.*

17 Quintus effectus est, vt in literis Papæ operetur, quod exequutor non possit subdelegare alteri, ex adductis per Cels. Vgon *in tract. claus. pag* 484. *col.* 1.

18 Sextus effectus est, vt tollat virium subreptionis, vt docent Card. *cons.* 42. *n.* 2. *in fin* & *n.* 5. Mart. *d. claus.* 196. *num.* 10. Menoch *de arbitr. cas.* 201. *n* 140. Aloys. Riccius *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 805. *vers. item hac*, Card. Tusch. *d. concl.* 317. *n.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. *in annot. num* 226. Nicol. Garc. *d. p.* 12. *cap.* 2. §. 1. *num.* 140. Theodos. de Rubeis *d. claus.* 834. *n.* 10.

19 Septimus effectus est vt posita hæc clausula in gratia, *Si in euidentem, &c.* operetur quòd non possit procedi extraiudicialiter, sed debet procedi iudicialiter, Theod. de Rubeis *d. concl.* 834. *n.* 4.

Clausula CLXXXVI.

Volumus autem, &c.

1 HÆc clausula sic extenditur; *Volumus autem, quod infra annum à die præsentium computan. redditum sexaginta ducatorum huiusmodi dictæ Præpositura realiter, & cum effectu assignare omnino tenearis*; quæ quidem importat formam in hoc fuisse mandatam respectu modi, & ideo ab illa non potest recedi, *l. si quis mihi.* § *si coram ff. de acquir. hæred.* si enim non fuerit adimpletum, censetur mutata substantia facti, Bart. post Oldrad. *in l.* 1. §. *si plures, num.* 13. *ff. de exercit. action.* & fuit dictum *in Compostellana Canonicatus* 10. *Iunij* 1601. *coram Corduba*, & in terminis huius clausulæ *in Valentina Baronia* 10. *Martij* 1603. *coram Attrebaten.* & *in Comaclen & Ferrarien. Præpositura* 15. *Decembris* 1625. *coram Remboldo, in vers. quantum attinet*; ita vt si non fuerit seruata forma, corruat concessio, ad notata *in l. hoc ius porrectum, C. de sacrosanctis Eccles.* & *in l. cùm tu. ff. de transact.* & *in l. hac consultissima. C. de testament.* & in puncto fuit resolutum *in dictis Valentina Baronia, & Comaclen. ac Ferrarien. Præpositura.*

2 Clausula *Volumus autem quod infra sex menses nouam prouisionem expedire, &c.* intelligitur à die habitæ possessionis pacificæ, vel quod per eum steterit quominus illam adipiscatur, Pute. *decis.* 51. *num.* 1. *lib.* 1. & *decis.* 328. *lib.* 3. Achil. *decis.* 12. *de priuil.* Caputaq. *decis.* 216. *p.* 2. & *decis.* 248 *p.* 1. Theodos. de Rub. *d. p.* 4. *concl.* 837. *num.* 2. vbi *n.* 3. addit quòd stante intruso non tenetur facere diligentias pro illo remouendo.

Clausula CLXXXVII.

Vsque ad tertiam generationem.

1 *Concessio quando facta est vsque ad tertiam generationem ipsius acquirentis, à qua incipere debeat, remissiuè.*

2 *Generationibus finitis, ad quas emphyteusis concessa fuit, tenetur directus eamdem hæredibus, aut descendentibus accipientis renouare.*

3 *Ampliatur, etiamsi dominus directus velit emphyteusim ad se reuersam sibi, & suis vsibus retinere.*

4 *Ampliatur deinde, etiamsi in inuestitura sit apposita clausula*, Quod finitis generationibus emphyteusis liberè ad ipsum dominium, seu Ecclesiam cum melioramentis reuertatur.

QVando concessio facta est vsque ad tertiam 1
generationem ipsius acquirentis, à qua incipere debeat, & quas personas includat? vide Menoch. *cons.* 883. Mart. *de claus. p.* 2. *claus.* 77. *à princ.* Stephan. Grat. *discept forens. c.* 88. *n* 27. *cum seqq.* Rot. *decis.* 818. & 819. apud Farin. *in collect.* 1. *nouissimarum.*

Finitis generationibus, ad quas emphyteusis con- 2
cessa fuit, tenetur dominus directus eamdem hæredibus, aut descendentibus accipientis renouare, vt docuit Bart. *in l.* 1. §. *permittitur, ad fin ff. de aqua quot.* quæ constantissimè sequuntur Villalob. *in erario commun. opin. verb. emphyteusis. à n.* 49. Aloys. Ricc. *in collect. dec. p.* 4. *collect.* 1259 & alij, quos refert Gabr. *lib* 3. *commun tit de iure emphyt. concl.* 1. *in princ.* & in Sacro Rotæ Auditorio sæpe fuisse resolutum, tenetur Card. Mant. *de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 22. *tit.* 35. *n.* 1. & in Regno Lusitaniæ comprobatissimum dicunt Gam. *decis.* 41. *à princ.* Valasc. *cons.* 101. & 157. Cabed *p.* 1. *decis.* 103. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 484. Rebell. *de obligat. Iustitia par.* 2. *lib.* 13. *q.* 19. Cald. Pereira *de renouat. emphyteusis, q.* 8. *n.* 2.

Amplia procedere, etiamsi dominus directus ve- 3
lit emphyteusim ad se reuersam sibi, & suis vsibus retinere, vt tradit Cald. Pereira *d. q.* 8. *cum seqq.* & nouissimè *quæstionum forens. cons.* 46. *n.* 3. & *cons.* 43. *per totum*, multis probare conatur hoc ius renouandi esse hæreditarium, & transire in quoscumque hæredes.

Amplia deinde procedere, etiamsi in inuestitura 4
sit apposita clausola, *Quod finitis generationibus emphyteusis liberè ad ipsum dominium, seu Ecclesiam cum melioramentis reuertatur*, vt tradit Cald. Pereira *d. q.* 8. *n.* 18. & obseruare praxim nostri Regni Lusitaniæ iustissima eum ratione, probat Valasc. *consult.* 123. *in fine.*

Clausula CLXXXVIII.

Vt asseritur.

1 *Narratiua vt non dicatur partis, nec impetrans quicquam videatur affirmare, operatur clausula*, Vt asseritur.

2 *Locutio affirmatiua vt non possit dici, operatur*, Vt asseritur.

3 *Narrantem liberat à narratorum verificatione clausula*, Vt asseritur.

4 *Confessio narratorum ne dicatur facta, operatur clausula*, Vt asseritur.

5 *Assertio facta per verba impersonalia, & enunciatiua, probat in præiudicium renunciantis, & ad fauorem tertij.*

6 *Clausula*, Vt asseritur, *non refertur ad narrationem, sed ad prouisionem.*

7 *Narratiua partis præsumitur, quando dicitur*, Vt asseris, *vel* Vt asserit.

8 *Clausula*, Vt asseris, *relata ad pensionarium, si accesserit consensus titularis, remanet, iustificata.*

9 *Clausula*, Vt accepimus, *quid importet, remissiuè.*

TRACTATVS DE DICTIONIBVS, PARTICVLIS, ADVERBIIS, ET PRÆPOSITIONIBVS IN vtroque Iure vsufrequentiotibus.

Dictio I.

A, Ab.

1 *Exclusiuè ponitur dict.* A.
2 *Inclusiuè stare dictionem* A, *qui teneant, referuntur.*
3 *Exclusiuè ponitur dictio* A, *quando statuti dispositio est odiosa: inclusiuè verò quando est fauorabilis.*
4 *Statutum habens, quod à pulsu campane de sero nullus incedat cum armis sub certa pœna, intelligitur post finitum pulsum campanæ.*
5 *Arma vt non deferantur post pulsatam campanam quietis, statuitur apud Lusitanos, & Castellanos.*
6 *Dies termini non computatur in termino, quando dispositio, quæ tempus statuit, proponit per dict.* A, *vel* Ab, *ex quo terminus incipiat.*
7 *Exclusiuè sumetur dict.* A, *quando apparet ex Iuribus, legem velle eam stare exclusiuè.*
8 *Inclusiuè stabit dict.* A, *quando natura contractus, aut mens disponentis, seu fauor, aut odium persuadeat, vel vt euitetur absurdum, seu correctio.*
9 *Inclusiuè stant dict.* A, *vel* Ab, *quando ponuntur in dispositione, vbi iungitur actus cum tempore, quod est de initio ipsius.*
10 *Tempus, aut locum immediatum significat dict.* A, *quando tempus, aut locum diuidit.*
11 Post, *aliquando important dict.* A, *vel* Ab.
12 Pro, *interdum designat dict.* A.
13 Locum, *aut personam, vnde aliquid sumitur, designat dict.* A.
14 Per, *nonnunquam importat dict.* A.
15 *Tempus præteritum multis modis designat dict.* A.
16 De, *non semel importat dict.* A.
17 Abhinc, *& ablatiuo, & accusatiuo iunctum refertur ad tempus præteritum.*
18 Ab re; *id est, præter rem, sine causa.*

A Præpositio multis modis capitur, sed regulariter ponitur exclusiuè, vt docent gloss *verb. ab initio, in l. 10. §. fin ff de action. empti, & verb. à die in Clem. sicut appellationem, de appellat. & verb. numerandum, paulo ante fin. in cap. statutum, de præbend lib. 6.* vbi Anch. *col. 2. in 5. notab.* & Archid. *num. 2. vers. à die,* & Gemin *num. 1.* Ioan. Andr. *ad Spec. d. tit. de citat. §. vi. o, vers. ven. & in tit. de dilat. in §. dilationum, vers. sed pone,* Bald. *in l. vlt. in princip. col. 2. vers sed illud non est C de tempor. appell. & in l. sci[illegible]portet. §. aliud. ff. de excusat. tutor. & in l. eos. §. fin auth[illegible] col. 1. vers. quæro autem an dies. C. de appellat. & cons. 457. col. 3. vol. 1. & cons. 461. vol. 3. & cons. 357 col. 2. vers sequitur, vol. 5.* Castr. *cons. 42. num. 5. p. 3.* Angel. *cons 404 in fin.* Anch. *cons. 413. in fin.* Alex. *cons. 41. col. 2. vers reus, vol. 2. & cons. 77. col. vltim. vol. 7.* Corn. *cons. 159. col. vlt. lib. 1. & cons. 54. num. 2. col. 2.* Oldrad. *cons. 49 num. 1.* Beltran. *cons. 121. num. 29.* Ronchegal. *in l. si ex duobus, num. 16. cum seqq. de duobus reis,* Tiraq *de retractu lign. § 1. gloss. 11. num 51. cum seqq.* Rebuff. *ad l. 125. ff. de verbor. signif. vers. ab eo, pag. mihi 481.* Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de collat. § videlicet verb. A pag. 151.* Mandos *in reg. 19. Cancel. quæst. 18. num. 5.* Azini *in praxi, p. 1. § 17. cap. 6. vers secundo loco, num. 1.* Rot. *decis. 710. num. 4. p. 1. diuers. & decis. 705. n. 2. p. 2. diuers.* Carthar. *Ianuens. decis. 71. num. 8.* Magon. *Florent. decis. 8. num. 7. vers. & maximè si terminus,* Polyd. Ripa *in tract. singul. obseruat. obseru. 376. & in tract. de nocturno tempore, cap. 63.* Octauian. Vulpel. *de præposit. & aduerb. significat. sub hac dict. num. 6. pag. 2.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis 124. num 4. & discept. forens. cap. 161. num. 5.* Aloys. Ricc *in collect. decis. p. 2. collect. 389.* Sigism. Scacc. *de appellationib. q. 2. num 57.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. lit. A. concl. 1. n. 8.* Cened. *post lib. practic. & canonic. quæst. sing. 1. num. 1.* nouissimè

Grat. *de diction dict. 1. num. 1.* [nouissimè Ioseph. Vela *dissert iuris, diss. 16. n. 16.*]

2 Verùm contrarium, imò quod dict. *A*, includat, tenent Archid. *in d. cap. statutum*, & alij citati à Tiraq. *d. gloss. 11. n. 51. & 5..* & à Cened. *d. sing. 1. n. 2.*

3 Pro concordia igitur primò considerandum est, vbi non apparet de mente legis, quod aut statuti dispositio est odiosa, & tendens ad condemnationem, & pœnam, aut est fauorabilis absoluens, & in libertatem quodammodo redigens: nam in primo casu hæc dictio stat exclusiuè, in secundo verò inclusiuè, vt ex Ioan. Ferrar. *in sua praxi, in forma capituli quando testes producantur ad æternam rei memoriam*, tradit Stephan Gratian. *d. cap. 161. n. 23.* & ex aliis explicat Cened *d. sing. . n. 10.*

4 Vnde stante statuto, vt à pulsu campanæ de sero nullus incedat cum armis, vel vadat per vicos sub certa pœna, statutum illud est intelligendum post finitum pulsum campanæ, exclusiuè scilicet, quia tendit ad condemnationem, & pœnam: quando verò statutum dictat, vt à pulsu campanæ de manè quilibet possit incedere cum armis vel exire, intelligitur, vbi cœpit pulsari campana, inclusiuè scilicet, quia est fauorabile, vt bene explicat Stephan. Gratian. *d. cap. 16. num. 3.*

5 In Regnis verò Castellæ per *l. 6. tit. 6. lib. 6. noua Recopil.* vt omnis dubitatio tollatur expressè sancitum est, quod post pulsatam campanam quietis, arma non deferantur; ita etiam apud nostros Lusitanos cautum extat in Ordinat. Regia, *lib. 5. tit. 79. in princip.* vbi Parens meus.

6 Secundò considerandum est, quod quando dispositio, quæ tempus statuit, proponit per huiusmodi dictionem ex quo terminus incipiat, v. g. à die contractus, ab appellationis die, à die notificationis, tunc dies termini non computatur in termino; ita docent Bald. *cons. 157. n. 3. vers. si autem innuitur, lib. 1.* Alex. *cons. 114. col. 1. in fin. lib. 5.* Rebuff. *d. l. 1. vers. adeo*, Gutier. *practic. lib. 2. q. 154. n.* à Flamio Paris. *de resignat. benefic. lib. 12. q. 8. n. 8.* Octauian. Vulpel *sub hac dict. n. 6.* Stephan Gratian. *d. d. cap. 124. n. 1.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. litt. D. concl. 238. n. 10.* Cened *d. sing. 1. n. 81. cum seqq.*

7 Tertiò considerandum est, quòd quando apparet ex Iuribus, legem velle hanc dict. *A*, stare exclusiuè, tunc sumetur exclusiuè, vt *in l. pater. §. sexagima. ff. ad legem Iuliam de adulter. & in cap. frequens, de restit. spoliat. lib. 6. & in cap. . in vers. si quis igitur, de except. eod. lib. 7. in d. cap. statutum*, Bald. *cons. 417. col. 2. vers. dubitatur, vol. 1.* Tiraq. *d. gloss. 1. num. 4.* Cened. *dict. sing. 1. num. 7.*

8 Quartò considerandum est, quod quando materia subiecta aliud postulauerit, vel natura contractus, aut mens disponentis, seu fauor, aut odium persuadeat, vel vt euitetur absurdum, seu correctio, stabit hæc dictio inclusiuè; ita Tiraq. *dict. gloss. 11. num. 33. cum seqq.* Rot. *d. decis. 0. n. 3.* Aloy. Ricc. *d. collect. 389.* Stephan Gratian. *d. cap. 161. n. 21.* Card. Tusch. *d. concl. 138. n. 8.* vbi *n. 9.* post Bald. *d. cons. 417. n. 3. vers. qualiter. unque, lib. 1.* subdit, quòd dictiones istæ semper includunt terminum à quo, quando iunguntur termino, qui ponitur inclusiuè. Cened. *d. sing. 1. n. 4.* vbi *n. 20.*

9 subdit quod quando huiusmodi dictiones ponuntur in dispositione, vbi iungitur actus cum tempore, quod est de initio ipsius, tunc stant inclusiuè.

10 Quando dict. *A*, tempus, aut locum diuidit, significat immediatum tempus, aut locum, vt si dicatur, à die, à fundo Titij, *d. l. si pater. §. sexaginta*, Tiraq. *in l. si vnquam, verb. postea, num. 20.* Strach. *in tractat. de assecurat. gloss. 12. num. 2.* Cened. *d. sing. 1. num. 23.*

Dict. *A*, vel *Ab*, aliquando ponitur pro Post. Cic. *pro Mil.* Centesima lux est hæc ab interitu P. Clodij. Idem *. de Orat.* Qui annus ei primus ab honorum perfunctione omnium concessu aditum ad summam auctoritatem dabat. Idem *de Senect.* Cuius à morte hic tertius & trigesimus est annus. Ex nostris gloss. *in fin. in l. nemine. C. de decurionib. lib. 10.* Tiraq *d. gloss. 11. n. 55.* Suid *decis. 182. n. 8.* Stephan. Gratian. *d. cap. 161. n. 0.* Cened *d. sing. 1. n. 14.* 11

Interdum pro *Pro*, sumitur. Cic. 1. *de Orat.* Vide ne hoc totum Scæuola sit à me, id est, pro me. Idem *in Brut.* Vt nemo contra ciuium perditorum popularem, turbulentamque dementiam à Senatu, & à bonorum steterit causa. 12

Sæpè locum, aut personam, vnde aliquid sumitur, designat. Cic. *in Verr. 5.* Pecuniam numerauit ab ærario Idem *pro Planco.* Sinite me, quod vobis fretus huic sæpe promisi, id à vobis ei persoluere. Idem *Attic. lib. 14.* A me hoc illi dabis, id est, sumes à me quod illi des. 13

Nonnunquam accipitur pro *Per*, vt tradit Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 1. n. 41. vers. septimo, in medio.* 14

Item ad tempus præteritum refertur, idque multis modis, scilicet à puero, à pueritia Cic. 4. *Academ. qq.* Diodoro quid faciam Stoico, quem à puero audiui? Ab ineunte ætate, à prima ætate, idem est quod à pueritia. Cic. *lib. . epist. .* A prima ætate me omnis ars, & doctrina liberalis, & maximè Philosophia delectauit. Ab adolescentulo, ab adolescentia, siue à prima adolescentia, idem penè est quod ab ineunte ætate, Cic. *pro Quinct.* Nam qui ab adolescentulo quæstum sibi instituisset sine impedio. Idem *lib. 1. epist. 9.* Refero me ad mansuetiores Musas, quæ me maximè, sicut à prima adolescentia delectarunt. 15

Aliquando *A*, pro *De*, capitur. Terent. *in Adelph.* A villa mercenarium vidi Vulpel. *sub hac dict. pag. 3.* 16

Abhinc, & ablatiuo, & accusatiuo iunctum refertur ad tempus præteritum. Cic. 3. *Verr.* Abhinc annis quatuordecim. Idem *pro Cornel. Bal.* Etenim si Cn. Pompeios abhinc annos quingentos fuisset. Terent. *in And.* Abhinc triennium. Vulpel. *sub hac dict. pag. 3.* 17

Ab re, id est præter rem, sine causa. Suet. *in August.* Non ab re fuerit subtexere, id est, non alienum à proposito, vel sine vtilitate, refert Vulpel. *sub hac dict. in fine.* 18

Dictio II.

Absque.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*
2 *Negatiua, exclusiua, & separatiua est dictio* Absque.
3 *Inclusionem aliquando denotat dict.* Absque.
4 *Carentiam omnimodam requirit dict.* Absque.
5 *Statutum de dote lucranda, si vxor absque filiis decesserit, prodest etiam quod cum vno tantum decedat.*
6 Sine *aliquando apud Comicos importat dictio* Absque.

De vi, & effectibus huius dictionis vide gloss. & Archid. *in cap. non est nostrum 23. q. 5.* Doctores *in l. si res ff. de except.* Alberic. *in diction. suo, verbo Absque.* Bertachin. *in sua reperter. verb. Absque*, Tiraq.

de

de retractu tit. 1.§.*gloss.* 11.*n.* 79. Vulpel. *de præpositionum, & aduerb. significat. sub hac dict. pag.* 3. Cened. *post lib. canonicarum & practicar. quæst. sing.* 2. Grat. *de dictionib. dict.* 2. Turfellin. *de particulis, cap.* 2.

2 Ista dictio est negatiua, & exclusiua, ac separatiua, *cap. qui generaliter*, vbi Archid. *num.* 3. *vers. Absque, de procuratorib. lib.* 6. & *ibi* Ioan. Andr. *n.* 1. & Dominic. *in vers. quæro quæ sit natura huius dict. Absque*, Cosm. *in pragmat. Sanction tit. de collationib.* §. *item insuper, vers. Absque*, Bald. *in l. data opera, col. pen. n.* 96. Vulpel. *sub hac dict. pag.* 3. Cened. *d. sing.* 2. *n.* 1.

3 Aliquando etiam denotat inclusionem, vt *in c.* 2. *de decim. lib.* 6. *cap. non est nostrum* 23. *quæst.* 5. vbi gloss. *verb. Absque*, Cosm. *citato loco*, Cened. *d. sing.* 2. *n.* 4. vbi *n.* 4. subdit videri ex prædictis, huiusmodi dict. *Absque*, secundum subiectam materiam accipiendam esse; & *n.* 5. addit, quod quando dict. *Absque* præcedit negatiua, tunc stat inclusiuè; si verò ista dictio ponatur simpliciter, & non præcedat negatiua, tunc stat exclusiuè.

4 Requirit etiam omnimodam carentiam, vt ait
5 Bald. *in l.* 1. *C. de condition. insert.* dicens quod statutum de dote lucranda, si vxor absque filiis decessetit, prodest etiam quod cum vno tantùm decedat, refert Vulpel. *sub hac dict. n.* 3.

Pro *Sine*, aliquando apud Comicos, vsitatur hæc
6 dictio, apud Oratores verò non ita. Plaut. Si absque me fores Itaque satius est dicere, sine iniuria, quàm absque iniuria, sine vlla dubitatione, quàm absque dubio.

Dictio III.

Ac.

1 *Coniunctio copulatiua est regulariter dict.* Ac.
2 *Augmentatiuè venit dict.* Ac.
3 Ac, *apposita inter duas orationes perfectas, non repetit in sequenti qualitatem expressam in præcedenti.*
4 *Dispositiuè pro*, id est, *aliquando accipitur dict.* Ac
5 *Illatiuè aliquando sumitur dict.* Ac.
6 *Similitudinem, seu comparationem denotat dict.* Ac.
7 *Ampliatiua de sui natura est dict.* Ac etiam.

1 REgulariter hæc dictio est coniunctio copulatiua, & ponitur pro. *Et, l.* 2. §. *& cum placuisset. ff. de origine iuris, l. si de lege. ff. de legib. l. libertas.* §. *fin. ff. de statu hominum, l.* 2. § *fin C. de summa Trinit.* Cosm. *in pragmat. sanction. in proœm. in* §. *quæ quidem, in verb. obsecrando, & in tit. de interdict. in diff. non pon.* §. *statuit, in verb. Ac*, Mandos. *in glos facult.* §. *ac etiam, in verb. Ac*. Vulpel. *de proposit. & aduerb. significat. sub hac dict. pag.* 4 Peregrin. *cons.* 63 *n.* 4 *lib.* 5. Cened. *post lib. canonic. & practic quæst sing.* 16. *num.* 1. [Rota.
2 apud Paul. de Rubeis *decis* 2, 6. *n.* 17. *tom.* 2. *diuers.*] & ideo dicitur venire augmentatiuè, Put. *decis.*, 90. *lib.* 3 *in correctis*.

3 Apposita tamen inter duas orationes perfectas, non repetit in sequenti qualitatem expressam in præcedenti, Bart *in l. Seia.* § *Caio, n.* 3. *ff. de fundo instructo*, Paris. *cons.* 58. *n.* 25. *& seq lib.* 2. & fuit doctum *in Rom. sua pecuniaria* 26. *Maij* 1627. *coram R. P. D. Virili*.

4 Aliquando accipitur dispositiuè pro, *Id est, l. decernimus*, & *ibi* gloss. *verb. Ac. C. de sacros. Eccles. l. facultas C. de fideiussor. lib.* 10. vbi Luc. de Penna, Cosm. Mandos. & Cened *citatis locis*.

August. Barbosa de Dictionib.

Aliquando hæc dict. accipitur illatiuè, *cap.* 1. 3. 1. *dist.* Cosm. *in verb. Ac, fol.* 214 Cened. *dict. sing.* 6. *num.* 3. 5

Interdum accipitur similitudinariè, & comparatiuè, & denotat similitudinem, seu comparationem, *Clem.* 1. §. 1. *de iudic. l.* 1. *C. de errorib.* *Aduertat* Mandos. *in d. verb. Ac. fol* 140. Dec. *cons.* 362. *ante num.* 1. Cened *d. sing.* 16. *num* 4. 6

Dict. *Ac etiam*, de sui natura est ampliatiua, vt per Seraphin. *decis.* 562 *num.* 1. 7

Dictio IV.

Ac si.

1. *Fictionem importat dict.* Ac si.
2 *Similitudinem, sed non per omnia denotat dict.* Ac si.

FIctionem importat hæc dictio, vt *ex l. si alterius. ff. de heredib instit.* tradit Paul. Montan. *de tutel. & curis, cap.* 37. *num.* 54. 1

Denotat etiam similitudinem, sed non per omnia *l. si deferente. ff. quibus modis pignus.* & fingit factum, quod verè factum non est, gloss. *in l. quamuis. ff. de bonis auctorit. Iud. possiden.* & fuit dictum *in Compsana Iuris patronatus* 23. *Ianuarij* 1603. *coram Litta*, impressa per Farin. *decis.* 58. *n.* 3. *p. 1. recent.* 2

Dictio V.

Accipere.

1 *Dominij translationem importat verbum* Accipere.
2 Accipere, *&* Capere *differunt*.

IMportat hoc verbum dominij translationem, ex notatis per Cal Pereira *de empt. & vendit. cap.* 18. *num.* 26. 1

Accipere, & *Capere* differunt, quia *capere* cum effectu dicitur, *accipere* verò etiam si quis non sic accipit, vt habeat, ita *ex l. in aliud* 71. *ff. de verbor. signif.* vbi Alciat colligit Galganet. *de different. in- dicud litt. C. num.* 8. 2

Dictio VI.

Ad.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Variè sumitur dictio* Ad.
3 *Inclusiuè aliquando accipitur dictio* Ad.
4 *Tempus, numerum, vel actum, cui adiicitur, includit dictio* Ad.
5 *Vicinitatem, non intrinsecitatem nonnunquam importat dictio* Ad.
6 *Causam finalem interdum denotat dictio* Ad.
7 *Conditionem quandoque importat dictio* Ad.
8 *Modum facit dictio* Ad, *quando adiicitur ad aliquid explicandum per honorarium, aut per alium.*
9 *Perfectionem actus designat dictio* Ad *in compositione.*
10 *Iuxta, seu Supra, importat nonnunquam dictio* Ad.
11 *Insultum factum ad domum dicitur, siue fiat*

prope domum per duos, vel tres pedes, siue in porticu annexa domui.
12 Post *Dictio* Ad *importat.*
13 Valdè.
14 Intus.
15 Apud, *cùm refertur ad locum.*
16 Contra
17 Circiter.
18 Præ, *in comparatione.*
19 Secundùm.
20 Vsque ad, *cùm ad tempus refertur.*
21 *Inclusiua, & implicatiua est dictio* Ad.
22 Ad di m. *significat præstitutum tempus.*
23 Ad summum, *vel ad tempus, vel ad numerum refertur.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Do-
ctores *in l. non putabam. ff. de cond. & demonstr. &*
in l. qui filium, §. vlt. verf. ad annum, ff. ad S.C. Trebell.
& in l. quidam Hiberius, vbi gloss. *verb. ad parietem. ff.*
de seruit. vrbanor. prædior. Bertachio. *in suo Repertorio,*
verb. Ad. Mandos. *in gloss. facult. §. ac etiam, in verb.*
Ad fol. 255. Tiraq. *de retractu tit. 1. gloss. 1. §. 11. n. 67.*
Vulpell. *de præpos. signific. sub hac dict. pag. 4. & 5.*
Turtellin. *de particulis, cap. 4.* Gratian. *de dictionib.*
dict 4. Ceued *post lib. pract. & canon. quæst. singul. 49.*
Card. Tusch. *tom. 1. lit. D. conclus.* 239
2 Variè sumitur hæc dictio, vt referunt Tiraquel.
d. num. 67. & Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 12. §. 1.*
3 *num* 31. Aliquando enim accipitur inclusiuè; vt per
Oldrad. *cons. 49. n. 6.* Tiraq *d. gloss.* 11. *n. 67.* Mandos.
4 *in d. verb. Ad*, Cened. *d. sing. 49. num. 1.* Et ita inclu-
dit tempus, numerum, vel actum, cui adijcitur,
Cic *pro* [illegible]. Cum amicis ad diem veni in castel-
lum *l. 3. §. qui habeat. ff. de seruit. rustic. prædior. l. qui*
duos. §. 1. ff. de manumiss. testam.
Nonnunquam importat vicinitatem non intrin-
5 secitatem; ideò si quis probat possedisse fossatum
vsque ad aliam ripam, non includit ripam, quia est
captiosa; & dubia probatio contra probantem in-
terpretatur; ita post Alex *cons. 54. incip. Viso processu,*
num 8. [illegible] tradit Card. Tusch *d. conclus. 239.*
num. 1. & Alex Referuntur, & sequuntur Vulpel *sub*
hac dict. num. 1. & Rota *in Theatina iurisdictionis S.*
Ioannis 17. Iunij 16[illegible] *2. coram Reuerendissimo Domino*
meo Coccino Decano, impressa per Farin. *decis.* 529.
num 5. p. 1. recent.
6 Quandoque denotat causam finalem, Menoch.
cons. 51. num. 1. & 2. Socin. iun. *cons. 28. num. 2. vol. 3.*
Mandos. *in reg. 34. Cancellar. q. 66. num. 35.* Gonzal.
d. gloss. 12. §. 1. n. 30. Cened. *d. sing.* 49. *n.* 8
7 Interdum importat conditionem, ideò si pro-
mitto tibi centum ad arbitrium boni viri, censetur
obligatio sub conditione si Iudex, vel bonus vir
declarauerit, & ante declarationem nihil debetur;
ita post Alex. *cons. 72. incip. Viso processu, in fine, vers.*
& illa verba, lib. 5 tradit Card. Tusch. *d. conclus. 239.*
num. 2. vbi *num. 3.* subdit, idem esse dicendum, si
promitto tibi dare decem ad voluntatem meam,
quia intelligitur, si voluero, & sic sub conditione.
[Galganet *de condit. p. 2. c. 3. q. 4.* Franc. de Barry *de*
success. testati, & abintest. lib. 7. tit. 2. n. 6.]
8 Quando adijcitur ad aliquid explicandum per
honorarium, aut per alium, facit modum; *l. quibus*
diebus, §. Termilius, ibi, *ad monumentum, ff. de cond. &*
demonstr. Quando verò pendet ex viribus fortunæ,
facit conditionem, *l. si vir*, ibi, *ad tempus*, vbi gloss. &
Bart. *eodem tit.* Ita colliges ex tradit. per Galganet.
de cond. & demonstr. p. 2. cap. 3. q. 4.
9 In compositione perfectionem actus designat

Oldrad. *cons. 49. col. 2. in fine.* Felin. *in cap. cùm vigesi-*
mum, post. n. 7 vers. si dicatur, de offic. deleg. Mandos. *in*
gloss. facult. § etiam in vers. Ad, & in reg. 34. Cancellar.
q. 6 *n. 3.* Cened. *d. sing.* 49 *n* 4.
Primò hæc dictio nonnunquam accipitur pro 10
Iuxta, vel *supra*, vt *in d. l. quidam Hiberus*, vbi gloss.
verb. ad parietes, exponens verbum illud, dicit, id est,
supra parietem; vel, id est, nimis prope parietem,
Alex. *in l. si cui legetur, num 3. ff. de leg. 1.* Petr. Henriq.
opusc. 2 lit A [illegible] *num* 1 Cened. *d. sing. 49. num. 2.*
Vulpell. *sub. hac dict. n. 2.* vbi post Tiraq facit diffe-
rentiam inter *Ad*, & *In*, quia ire ad theatrum, est
ire ad locum theatro proximum: & ire in theatrum,
est intrare in theatrum, & *n. 3 cum seqq.* subdit, in- 11
sultum factum ad domum dici, siue fiat prope do-
mum per duos, vel tres pedes, siue in porticu an-
nexa domus, siue in pertinentiis domus.
Secundò sumitur etiam pro *post*, Cic. *ad Attic.* 12
lib. 11. Nescioquid intersit, vtrùm nunc veniam, an
ad decem annos. Idem *Attic. lib. 2. epist. 22.* Nam
Sansacerani merita in patriam ad annos sexcentos
maiora viderentur quam nostra. Text. *in l. qui duos,*
ff. de manumiss. testam. & in l. miles codicillis, & ibi
gloss. *verb. ad testamentum*, vbi Bart. & Bald. *ff. de*
testam. milites, Tiraq. *d. gloss. 11. num.* [illegible]. Cened. *dict.*
sing. 49. num 6.
Tertiò etiam accipitur pro *Valdè*, gloss & Bald. 13
per text. *ibi, in d. l. non putabam*, Felin. *in d. cap. cùm*
vigesimum, post n. 7 Gonzal *d. gloss. 12. §. 1. n. 30.*
Quartò etiam accipitur pro *Intus*, vt in rubro, *&* 14
in nigro, [illegible] *de iis, qui ad Ecclesias confugiunt*, id est
intus Ecclesias.
Quintò etiam pro *Apud*, refertur ad locum, Cic 15
4. *Verr* Ad vrbem cùm esset, audiuit. Idem *Attic.*
lib. 1. epist [illegible]. Signa, quæ nobis curasti, ea sunt ad Ca-
ietam exposita Idem *pro Cælio*: Habet hortos ad Ti-
berim.
Sextò ponitur etiam pro *Contra* Cic *lib. 1. de di-* 16
uin. Mirari licet quæ sint animaduersa à Medicis
herbarum genera; quæ radicum ad morsus bestia-
rum, ad oculorum morbos, ad vulnera Idem *lib. 2.*
epist 18. Nisi desperatione rerum obduruisset ani-
mus ad dolorum nouum Text. *in l. 1. iuncta glos. 1.*
ff. an per alium causa appellationis reddatur, l. commissa
& *ibi* gloss. *verb. ad heredem*, id est, contra hæredem;
ff. de publican. & vectigal. l. item apud Labeonem, vers.
proinde si quis ad domum suam, ff. de iniuriis.
Septimò etiam pro *Circiter* accipitur, Cic *ad Qu.* 17
Fratr. lib. 2. epist. 1. Sanè frequẽtes fuimus ad ducen-
tos Idem *ad Attic.* Homines ad quindecim Curioni
assenserunt, nullum senatusconsultum facienti.
Octauò etiam pro *Præ*, in comparatione vsurpa- 18
tur, Cic *de Orat.* Sed nihil ad Persium Idem *de le-*
gib. Nihil ad Cælium, sed potiùs ad antiquorum
languorem, & inscitiam. Terent *in Eunuch.* Sed nihil
ad nostram hanc.
Nonò etiam pro *Secundùm* ponitur, Cic *de Amicit.* 19
Omnia ad voluntatem loqui, nihil ad veritatem.
Idem *in Orator.* Ad arbitrium, & nutum auditorum
totum se fingit, & accommodat.
Decimò pro *Vsque ad*, sæpe tempus significat, 20
Cic *Attic. lib.* 13. Multus sermo ad multam diem,
Idem 2. *Philippic.* Perpotauit ad vesperam.
Ad minus, dictio est inclusiua, & implicatiua, 21
Azeued *l. 38. n. 1. tit. 6. lib. 3. Recopil.*
Ad diem, significat præstitutum tempus, Cic. *pro* 22
Roscio Amerin. Opinor esse in lege, quam ad diem
Proscriptiones, venditionésque fiant, nimirum ad
Kalendas Iunias Idem 4. *Verr.* Quando illa frumen-
tum, quod debebat, ad diem non dedit.

Ad

Digitized by Google

23 *Ad summum*, vel ad tempus, vel ad numerum refertur, Cic. *pro Milon*. Quatuor, ad summum quinque, sunt iouenti *Ad summum*, idem quod in summa. *Ad extremum*, *ad postremum*, *ad vltimum*, pro *denique* vsurpantur.

Dictio VII

Adeò.

1 Valdè, *seu* Multùm, *aliquando importat dictio* Adeò.

2 *Declaratiua, & continuatiua eiusdem qualitatis est dictio* Adeò.

1 HÆc dictio pro *Valdè* vsurpatur. Virgil. *Georgic.* Multa adeò meliùs gelida se nocte dedere. Et Terent pro *Multùm* accipit. Adolescentem adeò nobilem, refert Vulpell. *de prepos. sign. sub dict. Ad, post num.* 14.

2 Declaratiua & continuatiua est eiusdem qualitatis, *l. iuris gentium*, 6. *adeò ff. de pactis*, Gabr. *cons.* 1 11. *n.* 19. 22 *&* 24. *lib.* 1. Maresc. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 103. *num.* 16. vbi hoc intelligit, quando est iuncta cum dict. *Quod.*

Dictio VIII.

Ad hoc.

1 *Restrictiua est dictio* Ad hoc, *& modum respicit.*

2 Ad hoc, *denotat idem quod* ad effectum eorum, quæ sequuntur.

3 Iuxta hoc, *seu* Secundùm hoc, *importat dictio* Ad hoc.

1 EST dictio restrictiua, & modum respicit, *l. quibus diebus*, §. *Termilius*, vbi Bart *ff de cond. & demonstr.* Alciat. *cons.* 5 *in princip lib.* 9. *in* 2. *impress.* Vulpell. *de preposit. signific. sub dict. Ad, post n.* 14.

2 Denotat idem quod *ad effectum eorum, quæ sequuntur*, vt in *cap.* 1 *in princip. de sequestr. possess. & in cap ad hoc*, 89. *dist.* Mandos. *in gloss. facult.* §. *volenter, in verb. ad hoc, fol.* 175. Cened. *post lib. pract. & canon. quæst singul.* 49. *num.* 11.

3 Item accipitur, id est, *Iuxta hoc*, seu *secundùm hoc*, *l. iubemus*, § *ad hoc*, & *ibi* Luc. dè penna exponit *ad hoc*, id est, *iuxta hoc*, *C. de silentiar. lib.* 12 Bart. *in Extrauag. ad reprimen. in verb. ad hoc*. Cened. *d sing.* 49. *num.* 12.

Dictio IX.

Adhuc.

1 *Tempus respicit tum præsens, tum etiam futurum dictio* Adhuc.

2 *Præterea aliquando importat dict.* Adhuc.

3 Adhuc, *in quo differat ab* Hactenus.

1 AD tempus refertur tum præsens, tum etiam futurum, Cic. 1. *in Ver.* est adhuc non Verres; sed P. Mutius. Idem *lib.* 2. *de diuin in princip.* Adhuc hæc erant. Idem *lib.* 6. *epist.* Tamen adhuc non feci. Idem *lib.* 7. *epist.* Me adhuc non legisse turpe est.

Interdum pro *Præterea* vsurpatur, Cic. *de amicit.* 2 Nisi si quid adhuc fortè vultis.

In hoc autem differt *Adhuc* ab *Hactenus*, quia 3 *adhuc* de tempore vsurpatur, *hactenus* de re accipitur, & ideò minùs rectè dicitur: Hactenus ita sensi, quàm, Adhuc ita sensi, vt per Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. Ad, post num.* 14.

Dictio X.

Adiudicare.

HOc verbum propriè pertinet ad iudicia diuisoria, *l. item Labeo*, *in princip. ff. famil. hercisc.* gloss. *in l. sed etsi res, ff. de publ. in rem act.* quam dicit notabilem Ias. *in* §. *quadam*, *Instit. de action. in* 1. *col.* refert Petr. Henriq. *opusc.* 2. *lit. A. in fine.* 1

Adiudicare, & abiudicare, differunt, ex adductis per Galganet. *de differ. indiuiduorum, lit. A. n.* 57. 2

Dictio XI.

Admodum.

DIcitur quasi admodum, ac proinde significat *Satis*, aut *Valdè*; quia ad modum quod est, satis est Cic. 6. *Verr.* Erat admodum amplum, & excelsum signum cum stola. Idem *de Amicit.* Parum admodum familiares. Idem *in Brut.* Nam planè quidem perfectum & cui nihil admodum desit. Refert Tursellin. *de particul. cap.* 7. 1

Dictio XII.

Admoneo.

VErbum hoc non inducit mandatum, *l. idémque*, §. *si quis ea quæ, ff. mandati.* Nicol Mozz. *de contract. tit. mandati, c. de substantialibus mandati, n.* 9. 1

Dictio XIII.

Aduersus.

COmponitur hæc dictio ex *Ad*, & *versus*, quod idem sonat quod *Erga*. Cic. *lib.* 1. *de natur. Deor.* Pietas, & iustitia aduersus Deos. Idem *lib.* 1. *Offic.* Adhibenda est reuerentia quædam aduersus homines. Interdum pro *Contra* vsurpatur. Cic. 1. *in Verr.* Pecuniæ conciliatæ aduersus leges, aduersus Rempubl Idem *Attic. lib.* 14. Non contendam aduersus te, si duriorem te præbes. 1

Dictio XIV.

Æqualiter.

1 *Æqualitatem vocationis aliquando non significat dict.* Æqualiter, *sed distributionē inter vocatos.*

2 Æqualiter, *id est, eodem tempore, quando interpretamur.*

3 *Dictio* Æqualiter *multum importat in successione hereditaria.*

DIctio hæc idem sonat, quod Æquè, de quasi; aliquando tamen non significat æqua- 1

litatem

litatem vocationis, sed distributionem inter vocatos, vt veniant in capita, non in stirpes, arg. *l. libertus. §. praeterito, in fine, ff. de bonis libert.* Albert Brun. *cons. 72. post med* Tiraquel. *de retract. lign. §. 11. gloss. 6. num. 2.* Stephan Gratian. *discept. forens. cap. 7. 4. n. 51.* [Rota *decis.* 180. *num.* 19 apud Paul. de Rub. *tom. 2. diuers.* aliàs *p. 6. recent.* vbi quòd tunc importat vocationem in capite, quando plures eodem verborum contextu sunt instituti æqualiter. & *num.* 10. qualiter sit intelligenda claus. *Pro equalibus portionibus.*]

2 Interdum non denotat, quòd pariter vocentur instituti; sed interpretamur *Æqualiter*, id est, eodem tempore, Bart. *in l. si finita, §. si autem, num.* 1. per illum text. *ff. de damno infecto*, vbi infert ad concordiam testium, Rom. *cons.* 301 *vers.* 5. Oldrad. *cons.* 178. Ias. *in l. aequè, in princip.* & *ibi* Gomez *num.* 8. *Institut. de action.* Tiudar. *in tract. de testib. p. 2. cap. 7. num. 5.*

3 Et ita dictio *Æqualiter* multum importat in successione hæreditaria, Paris. *cons.* 38. *num.* 81. *vol.* 2. refert Ceued. *post lib. pract. & canon. quaest. sing.* 77. *num.* 4.

Dictio XV.

Æquè.

1 *Æquè ab aequo dictum, interdum absolutè ponitur.*

2 *Distributiua est dictio* Æquè, *adeò vt si instituti sint filij fratris, & Titius aequè, quilibet eorum in virilem admittatur.*

3 *Casus aliquando non aequaliter coniungit dictionem* Æquè, *sed cum disparitate.*

4 *Parificare in totum non solum in qualitate, sed etiam in substantia est de natura dictionis* Æquè.

1 Aduerbium hoc ab æquo dictum, interdum absolutè ponitur, Cic. *lib. 5. epist.* 21. Tamen nemo erat, qui cum essem libentius, quàm tecum; & pauci, quibuscum æquè libenter. Sæpe cum *Ac*, vel *Atque* coniungitur, Cic. *de amicit.* Quis esset tantus fructus in prosperis rebus, nisi haberes, qui illis æquè, ac tu ipse gauderes. Idem *lib. 13. epist.* 43. Sed me colit, & obseruat æquè, atque illum ipsum patronum suum. Nonnunquam cum *Et*, vel *Vt* annectitur, Cic. *Philippic.* 2. Possumne igitur in Antonij latrocinio æquè esse, vt hi &c. Idem *pro domo sua.* Itaq; libentissimè prædicabo Cn Pompeium studio, & auctoritate æquè vt vnumquemque veterum pro salute mea laborasse.

2 Distributiua est hæc dictio, adeò vt si instituti sunt filij fratris, & Titius æquè, quilibet eorum in virilem admittatur, ac si omnes nominati essent, *l. interdum, ff. de hered. instituen.* Panorm. *in cap. Raynutius. num.* 5. & *ibi* Bero. *num.* 90. *de testam.* Dec. *cons.* 82. *num.* 2. *tom.* 2. Alex. *cons.* 55. *num.* 3. *vol.* 4. Cened. *post lib. pract. & canon. quaest. singul.* 77. Vulpel. *sub hac dict. pag.* 30. Grat. *de dictionib. dict.* 8. *num.* 1.

3 Aliquando tamen non æqualiter coniungit casus, sed cum disparitate, vt per Bart. *in l. si finita, §. si ante, num. 1. ff. de damno infecto*, Roman. *cons.* 301. *vers.* 5. Gom. *in § aequè, num* 8 *Institut. de action.* Alexand. *cons.* 55. *num.* 3. *vol.* 4. Cened. *dict. sing.* 77. *num.* 3.

4 Natura huius dictionis est in totum parificare non solùm in qualitate, sed etiam in substantia, & effectu, *l. inuitus, ad fin ff. de fideicom. libert. l. interdum, ff. de hered. instituend. l. legata inutiliter, in fine, ff. de leg. 1. l. fideicommissa, §. sic fideicommissum, in fine*, iuncta gloss. *verb. aequè, ff. de leg.* 3. Corn. *cons.* 75. *num.* 24. & *cons.* 143. *post num.* 4. *vol.* 1. Gom. *in d. § aequè, num.* 8. Mandos. *in gloss. facuit.* 6. & *in ipsa, in verb. aequè, fol.* 291. Alex. *cons.* 170. *col.* 1. *vol.* 5. quos refert Ceued *d. sing.* 77. *num.* 1.

Dictio XVI.

Aliàs.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*

2 *Formam, & solemnitatem inducit dictio* Aliàs.

3 *Conditionem aliquando importat dictio* Aliàs.

4 *Interpretatur interdum dictio* Aliàs, *id est, alio casu.*

5 *Exclusiuè quandoque ponitur dictio* Aliàs.

6 *Loci aduerbium est dictio* Aliàs, *& significat idem, quod alio loco.*

7 *Temporis aduerbium est dictio* Aliàs, *& sumitur pro* aliquando, *vel* alio tempore.

8 *Qualitatis aduerbium est dictio* Aliàs, *& ponitur pro* aliter, *vel* alio modo.

9 *Diminutionem aliquam requisiti videtur operari dictio* Aliàs.

10 *Dictio* Aliàs *non semel iteratur.*

11 *Excludere vitium, vel qualitatem, cui adiungitur, & alia includere, est in natura dict.* Aliàs.

De vi, & effectibus huius dictionis vide Bart. *in l. 1. ff. de cond. & demonstr. num* 12. Mandos. *ad reg. 27. Cancellar. de non indicando iuxta formam supplicationis, q. 19. num. 4.* Rebuff. *in Concord. rubr. de reg. nomin. §. monasterium, in verb. Aliàs*, Vulpell. *de prepos. & aduerb. significat. sub hac dict pag* 7. Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 14 n. 84. & seq.* Tusch. *tom. 2. lit. D. conclus.* 241. Ceued *post lib. pract. & canon. quaest. singul 62. num. & 5.* Tursellin. *de particul. cap. 12. à n. 7.* Grat. *de diction. dict* 9. 1

Formam, & solemnitatem inducit hæc dictio, 2
l. de his, vbi Bart. ff. de transact. Tiraq. *de retract. conu. §. 4. gloss. 7. num.* 14 Chassan *in consuetud. Burgund. rubr. 7. §. 3. verb. Autrement, num* 1. Et interpretatur aliter, vel alio modo, quàm expresso, Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 49. n. 2. & 3.*

Aliquando importat conditionem, sicut dictio 3
Alioquin, vt *in l. diuortio, circa princip.* & *ibi* gloss. *verb. aliàs, ff. de negot. gestis, l. alias, ff. de iureiuran.* Bart. *l. 1. vers. 5. ff. de cond. & demonstr.* Tiraquel. *de retract. tit. 1. §. 8. gloss. 6. num.* 1. Capra *cons.* 72. *num.* 19. Grat. *cons.* 14. *num.* 1. & 4. *vol.* 2. Socin. *cons.* 51. *num.* 9. *vol.* 1. Petr. Henriq *resp. opusc. 2. dub. sub n.* 1. Vulpell. *sub hac dict. num.* 1. *pag.* 7. Ceued. *dict. sing.* 62. *num.* 4.

Interdum interpretatur, id est, *Alio casu*, vt *in l.* 4
qui testamento, §. mulier testimonium, ff. de testament. Mantic. *decis.* 316. *num.* 1 *in fine.* [Nouissimè Didac. Narbona *de aetate ad omnes humanos actus requisita anno. 25. q. 10 n. 5.*]

Quandoque ponitur exclusiuè, Cened. *dict. sin-* 5
gul. 62. *num.* 5 *in princip.*

Nonnunquam est aduerbium loci, & significat 6
idem quod *Alio loco*, vt *in l. adeò, 7. §. quòd si toto, ff. de acquir. rerum dominio.*

Item

7 Item est aduerbium temporis, & sumitur pro *aliquando*. vel *alio tempore*, vt *in l. dicere*, *ff. de arbitr.* & *in l. 3 ff. de condict. sine causa.*

8 Item est aduerbium qualitatis, & ponitur pro *aliter*, vel *alio modo*, vt *in l. denique*, *§. vtrum*, *ff. de pecul. leg. l. 1. §. illud*, *ff. de aqua quotid.* & *est.* Chassan. *d. §. 3. vers. Autrement*, *num. 1.* Caputaquen. *decis. 210. n. 5. p. 1.* Corn *cons. 160. n. 4. vol. 4.* Honded. *cons. 70. num 32. vol 2.* Cened. *dict. collect. 62. num. 5. in fine.* [Rota *decis. 316. num. 6. p. 5. recent.* Veral. *decis. 210. num. 5. p. 1.*]

9 Item videtur operari aliquam requisiti diminutionem, Seraphin. *decis. 968. n. 5.*

10 Non semel hæc dictio iteratur, Cic. *lib. 2. de Finib.* Nemo potest aliàs beatus esse, aliàs miser. Idèm 3. *de Orat.* Ornamentis ferè eisdem vti licebit aliàs contentiùs, aliàs venustiùs. Idem 3. *in Verr.* Aliàs reuocabat, aliàs decernebat.

11 Natura huius dictionis est excludere vitium, vel qualitatem, cui adiungitur, & alia includere, gloss. *magna, circa med. in Clem. quod vni, de elect.* Gemin. *cons. 88. col. pen. vers. natura enim*, Card Tusch. *d. lit. D. concl. 241.* Caroc. *decis. seu casu 56. num. 31* Marescot. *var. resol lib. 2. cap. 18. n. 16.*

Item sonat in alternatiuam, gloss. *verb. si verò dubia, in cap. ex parte 1. de verbor. signif.* Bald. *cons. 245. in fine, lib. 2.* Rota *in Corduben. præstimonior. 5. Maij 1617. coram Card Sacrato.* 4

Dictio hæc est comminatoria & inducit nullitatem ipso iure, Crescent. *decis. 18. num. 3. de prebend.* Rot. *in Elboren. fructuum 20. Martij 1615. coram Andrea*, impressa per Farin. *decis. 665. num. 2.* Si Iudex tamen dicat: Mando tibi, quòd venias tali die, vel quòd talem cites, alioquin te noueris excommunicatum; non veniens, vel non citans non est excommunicatus, quia necessaria est sententia declaratoria, secundùm Vital. de Lamb. *in tract. de claus. pag. 5. col. 2.* 5

Non operatur verò, quando adiicitur matrimonio, vel alteri substantiæ, quæ non admittit conditionem, vt post Calder. *cons. 450. circa med. vers. nec obstat*, aliàs *cons. 3. de sponsal.* tradit Card. Tusch. *dict. lit. D. conclus. 242. num. 2.* 6

Dictio XVII.

Alioquin.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Aduersatiua conditionalis est dictio* Alioquin, *eiusdem ferè naturæ, quod dictio* Aliàs.
3 *Relatiua est dictio* Alioquin, *& refertur ad omnes qualitate expressas in præcedentibus.*
4 *Alternatiua vim habet dictio* Alioquin.
5 *Comminatoria est dictio* Alioquin, *& inducit nullitatem ipso iure.*
6 *Matrimonio, vel alteri substantiæ quæ non admittit conditionem, quando adiicitur dictio* Alioquin, *nihil operatur.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Bertachin *in Repert. Iuris, verb. Alioquin*, Alberic. *in suo Dictionario, eodem verb.* Gom. *in §. in persona, n. 12. Instit. de act.* Tiraq. *de retractu, tit. 1. §. 8. gloss. 6. num. 1. & 2.* Rebuff. *in Concord. rubr. de Regia, ad Prælatos nominatione, §. monasteriis, in verb. alioquin*, Osasc. *decis. 145 n. 5.* Vulpell. *de prepos. & aduerb. signific. sub dict. Alias, post n. 2. pag. 8.* Cened. *post lib. pract. & canonic quæst singul. 3.* Grat. *de dictionib. dict. 11.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 2. lit. D. conclus. 242.*

2 Eiusdem ferè naturæ est, cuius dictio *Aliàs*, ac proinde est aduersatiua conditionalis, id est, si non facta fuerint prædicta; ponitùrque aduersatiuè ad præcedentia, *l. diuortio, in princip. ff. de negot. gestis, l. alias*, iuncta gloss. *ff. de iureiuran.* Tiraquel. *d. gloss. 6. num. 1.* Socin. *cons 51. num 9. vol. 1* Mandos. *reg. 22. Cancellar. q. 6 num. 5. & regul. 34 q. 81 num. 1.* Cæs. de Grass. *decis. 143. n. 14. de fideiuss.* Petr. Henriq. *resp. opusc. 2. post num. 1.* Vulpell. *citato loco*, Cened. *dict. singul. 3. num. 1.*

3 Relatiua est hæc dictio, & refertur ad omnes qualitates expressas in præcedentibus, vt sentit gloss. *verb. alioquin, in c. vt circa, de elect. in 6.* & *ibi* Archid. *num. 4. in vers. alioquin.* Cened. *d. singul. 3. num. 4* vbi *num. 5.* subdit, quia ex quo est relatiua, debet referri ad qualitates expressas, & non ad alias non expressas.

Dictio XVIII.

Aliquandiu.

DE vi, & effectibus huius dictionis vide Doctores *in cap. 1. de restit. spol. lib. 6.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb omnia, C. de reuocand donat.* 1

Interpretatur, id est, *per aliquantulum tempus, cap. constitutus de eo, qui mittitur in possess.* Recipit tamen moderationem arbitrio Iudicis, *l. 1. ff de iure deliberandi*, Anchar. *in cap. 2. de restit. spol* De stylo verò Curiæ importat tempus quadraginta dierum, vt post Gemin. *cons. 78 n 5 in fin. vers. nec obstat*, tradit Card. Tusch. *tom. 2. lit. D. conclus. 2[illegible]0.* 2

Dictio XIX.

Aliquando.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 Coram *aliquando importat dictio* Aliquando.
3 Vnquam *nonnunquam significat dictio* Aliquando.

DE hac dictione vide Rebuffum *ad l. interdum, 78. vers. idem, de dict. Aliquando, ff. de verbor. signific. pag. mihi 361.* vbi asserit, hanc dictionem importare exceptionem, per text. *in l. aliquando, ff ad Velleianum, & in l. Stichum, §. aditio, ff. de solution.* 1

Significat idem quod *Coram*, vt ex Ias. *in l. 1. n. 93. ff. de acquir. possess.* tradit Petr. Henriq *resp. opusc. 2. post num. 1.* 2

Quandoque hæc dictio ponitur pro *Vnquam*, Cic. *pro Cælio*: Quis ciuis meliorum partium aliquando? Idem 1. *Academic. quæst.* Num hæc ex vllo audiuisti aliquando? Idem *lib. 6. epist. 6.* Veritus sum deesse Pompeij saluti, cùm ille aliquando non defuisset meæ. Persæpe pro *Tandem* vsurpari solet, Cic. 3. *Verr.* Et aliquando miseremini sociorum, Iudices. Idem *de Arusp.* Sit discordiarum finis aliquando. 3

Digitized by Google

Dictio XX.
Aliquatenus.

1 De hac dict. vide Tiraquel. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, a num.* 224 *C. de reuocand. donat.* vbi *num.* 225. post Rebuff. subdit, hanc dictionem esse latæ sententiæ.

2 Significat idem quod *In minimo*, vel *Nullatenus*, *cap. super eo*, 2. *de testib.* Cresc. *decis.* 9. *de appell.* Vulpell. *de prapos. & aduerb. signific. sub hac dict. pag.* 8 Paris. *cons.* 58. *n.* 34. *vol.* 4. vbi declarat text. *in d. cap. super eo*, dum habet, Non esse aliquatenus testem admittendum, vt intelligatur: id est, nec in minimo quidem illi credendum.

Dictio XXI.
Aliquid.

1 *Modica in quantitate verificatur dictio* Aliquid, *& ad quid minimum refertur.*

2 *Dictio* Aliquid *accipitur secundùm subiectam materiam.*

1 HÆc dictio *Aliquid* regulariter verificatur in modico, & ad quid minimum refertur, *l. si seruum, §. prætor ait, ff. de acquir. hered.* glos. *verb. earum parte, in Clem.* 1. *de foro compet.* Bart. *in d. l. si seruum*, Tiraq. *in l. si vnquam, verb. omnia, num.* 14. Dec. *in l. is apud quem, num.* 46. *C. de eden.* Dec. *in l. conditiones, num.* 9. *cum seqq. C. de pactis*, Couar *lib.* 2. *var. cap.* 16. *num* 5 *vers. sed quod loquutio*, Dec. *cons.* 456. *num.* 3. *tom.* 2. Aym. *de antiq. tempor. p.* 4. *§. transeo nunc ad quartam partem, num* 154 *& cons.* 135. *num.* 29. *& cons.* 308 *num.* 4 Natt *cons.* 125. *num.* 6. *vol.* 1 *cons.* 481. *num.* 11 *tom.* 3. *& cons.* 32 *num.* . *& cons.* 148. *num.* 8. *tom* 4. Grat *cons.* 9 *num.* 68. *& cons.* 114. *num* 20. *lib* 1. Dec. *cons* 456 *num.* 3. *tom.* 2. Alex. *cons.* 102. *col.* 2, *lib.* 6. Menoch. *remed.* 24. *recuperanda possess. num.* 4. *&* 8. *& cons.* 17. *num.* 29 *& cons.* 4. *num.* 18. *& cons.* 35. *num* 9. *& cons.* 178 *num.* 19. *& cons.* 332. *num.* 2. Ruin. *cons.* 60. *num.* 3. Mandos. *in reg. de non iudicando iuxta formam supplicationis, quæst.* 4. *num* 5 Rebuff. *in compendio alienation. rerum Ecclesiæ, num* 58. Strach. *de mercat. p* 1. *num* 82. Gom. *in §. pænales, num.* 3 *&* 4. *Iustit. de act.* Gutier. *canonicar. lib.* 2. *cap.* 13 *num.* 2. Brun à Sole *verb. dictio*, 4. *&* 39. Paris. *de confident. benef. q.* 4 *num.* 54. Surd. *decis.* 283. *n.* 8. *& cons.* 383 *num.* 12. *& cons.* 524. *num.* 8. Bertazol. *de clausulis instrum. claus.* 14. *gloss.* 3. *& claus.* 26. *gloss* 12. *num.* 1. Surd. *de alim. tit* 8. *priuil.* 61. *num.* 21. Franc. à Sousa *in comment. ad tit ff. de pactis, art.* 2. *q.* 2 *num.* 6. Stephan. Gratian *discept forens. tom.* 3. *cap.* 509. *n.* 35. Bened Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, part.* 1. *cap.* 9. *n.* 54. *ff. de iustit. & iure*, Pic. *ad statuta vrbis gloss.* 19. *num.* 1. Petr. Enriq. *respon. opusc.* 2. *post n.* 1. [Narbona *l.* 15. *claus.* 2. *num.* 20. *tit.* 12. *lib.* 5. *Recop.*] Marescot. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 15. *num* 11. Anton. Monach. *Floren. decis.* 50. *num.* 18. vbi subdit, quòd plus operatur, quàm signum vniuersale. Cened. *post lib. practic. & canon. quæst. singul* 5. *num* 1. vbi *num.* 2. subdit, quòd non semper ista dictio verificatur in minimo, & ci-
2 tat Gom. *in §. pœnales, num.* 3. *&* 4. *Instit. de act.* Et veriùs credit, huiusmodi dictionem *Aliquid* accipiendam esse secundùm subiectam materiam, vt secundùm ipsam aliquando verificetur in minimo, aliquando verò secundùm quod subiecta materia dictauerit, *& num.* 5 *post addit. marginal.* & Panorm. *in cap. pastor alis, num.* 9 *de offic. delegati in lit. E.* asserit, istam dictionem quandoque non partem, sed totum significare.

Dictio XXII.
Aliquis.

1 *Vniuersalis est dictio* Aliquis, *& comprehendit omnem speciem.*

2 *Distributiua est, & diuersitatem supponit dictio* Aliquis.

3 *Vniuersitatem non comprehendit dictio* Aliquis, *cùm ad personas singulares referatur. & n.* 9.

4 *Distributionem in singula parte importat dict.* Aliquis.

5 *Substitutioni si apponatur dict.* Aliquis, *omnes comprehendit & in singulos distribuit.*

6 *Affirmatiuè si ponatur dict.* Aliquis, *non ponit totum de genere.*

7 *Negatiuè si ponatur dict.* Aliquis, *totum dicit, & æquipollet vniuersali negatiuæ.*

8 *Personas omnes comprehendit dict.* Aliquis, *absque vlla distinctione.*

10 *Plurali numero æquipollet dict.* Aliquis.

11 *Fœmininum genus comprehendit dict.* Aliquis.

12 *Terminus cui adiicitur dict.* Aliquis, *intelligitur latè, & contra propriam significationem.*

13 *Dict.* Aliquis *restringitur secundùm subiectam materiam.*

14 *Diminutiua est aliquando dict.* Aliquis.

HÆc dictio est vniuersalis, & comprehendit omnem speciem, *gloss fin. in cap si propter, de rescript. in* 6. gloss etiam *in Clem.* 1. *de foro compet.* Cephal. *cons.* 347. *n.* 14. *cum seqq.* Gemin. *cons.* 29. *n.* 2. Socin *cons.* 3. *vers. vnde respondeo num.* 10. *lib.* 3. Aym. *cons.* 194 *num.* 4. Cæs. de Grassis *decis.* 191. *num.* 7. *de diuors.* Bec. *cons.* 12. *num.* 6. *& cons.* 32. *num.* 5. Surd. *cons.* 3. *num.* 10. *& cons.* 103 *num.* 8. *& cons.* 134. *num.* 2. *& cons.* 383. *num.* 12. *& cons.* 430. *num.* 8. *& decis.* 283. *num.* 1. *& de aliment. tit.* 8. *priuil.* 61. *num.* 21. Menoch. *cons.* 609. *num.* 18 Bronor. à Sole *in locis communib. verb. dictio* 4. Card. Tusch. *tom.* 2. *litt. D. concl.* 243. *num.* 1. *& conclus.* 209. *à num.* 1. Melch. Phœbos *iust. decis.* 9. *num.* 8. *tom.* 1. [Fusar. *cons.* 145. *num.* 26. vbi quòd omnes comprehendit nemine excepto.] 1

Distributiua est, & diuersitatem supponit, gloss. *verb. incerta, post med. in Clem.* 1. *§. ad hoc, de præbend.* vbi Card. *quæst.* 8. *num* 9. Cened. *sing* 5. *num.* 7. Et licèt sit distributiua singulorum, omnes tamen in solidum comprehendit *l. qui filiabus. §.* 1. *ff de legatis* 1. Card. Tusch. *d. tom.* 2 *lit. D. conclus.* 265. *n.* 1. Franc. à Sousa *in comment. ad tit ff. de pactis, artic.* 2. *quæst.* 2. *num.* 6. Et sic arctat significationem ad res singulas. Anton. Monach. Florent. *decis.* 1 *num.* 66. Vnde cùm ad personas singulares referatur, ideò non comprehendit vniuersitatem Gemin. *cons.* 5. *num.* 27. *vers. item sub istis verbis*, Card. Tusch. *d. lit. D. concl.* 244. *num* 7. vbi *num.* 10. subdit, quòd importat distributionem in singula parte. 2 3 4

Item si apponatur substitutioni, habet locum, siue sint plures, siue vnus, & omnes comprehendit, & in singulos distribuit, Barth. *cons.* 57. Ancellus *tit.* 1 *in fine*, Card. Tusch *d. conc.* 244. *num.* . 5

Plurimum autem refert, an ponatur affirmatiuè, vel negatiuè: nam si ponatur affirmatiuè, non ponit

ponit totum de genere. Vnde si dicatur, Aliquis scolaris legit, intelligitur, quòd non omnis scholaris legit. Sin autem ponatur negatiuè, veluti, Non
7 aliquis scholaris legit, tunc totum dicit, & æquipollet vniuersali negatiuæ, & perinde est, ac si dicatur, Nullus scholaris legit, gloss. *verb. à suspensis. in cap. cùm dilectus, de consuet.* Natt. *cons.* 525. *num.* 7. *tom.* 4. Ruin *cons.* 60. *num.* 11. *tom.* 3. Cened. *d. sing. n.* 8. *& 9.*

8 Comprehendit hæc dictio omnes personas absque vlla distinctione, gloss. *verb. aut earum parte, in d. Clem.* 1. *de foro comp.* cum citatis à Cald. Pereira *de potest. elig. cap.* 1. *n.* 2. Card. Tusch. *d. concl.* 143. *n.* 8. & e
9 cùm eius natura sit, quòd apponatur ad singulares personas, ideo non continere vniuersitatem docet Gemin *cons.* 65. *n.* 17. *vers. item sub istis verbis*, quem refert Card Tusch *d. lit. D. conclus.* 269. *n.* 4. vbi *n.* 5. post Signorol. *cons.* 188. *num.* 7. subdit, non comprehendere etiam personas singulares, quibus obuiat ius commune in illa dispositione, vel vbi sequeretur fatuitas, vel absurdum, & *num.* 6. cum eodem Signorol *d. consil.* 188 *n.* 13. pariter restringit vbi repugnat natura eius de quo agitur, quia tunc dictio *aliquis* non comprehendit omnes.

Et licèt sit concepta in numero singulari, apta est tamen comprehendere plures, & ideò æquipollet numero plurali, vt per Pereg. *de fideicom. articul.* 19. *n.* 17. *& artic.* 32. *n.* 65. Fulgos. *concl.* 47. *num.* 1. quos refert Rot. *in Leodien. domus* 13. *Martij* 1615. *coram Card. Caualerio*, impressa per Farin. *decis.* 668. *num.* 5. *p.* 1 *recent.*

10 Vnde licèt proferatur in masculino genere, comprehendere etiam fœmineum tradunt Dec. *in l. si quis id quod, & in l.* 2. *n.* 49. *ff de reg. iuris, & cons.* 507. *num.* 1 *tom.* 2. Aretin. *cons.* 39. Alexand. *cons.* 24. *lib.* 2. Roland *cons.* 82. *vol.* 2. Auil. *ad cap* 1. *Prætorum, in gloss. de ninguna persona num.* 8. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 31. *n.* 18. Stephan. Gratian *discep. forens. cap.* 58. *n.* 1 *cum seqq.* Cened *d. sing.* 6. *n.* 0.

11 Terminus cui adijcitur, intelligitur latè, & contra propriam significationem, Ias. *cons.* 124. *num.* 0. *vol* 2. *& cons.* 29. *n.* 4. *vol* 1. Surd. *cons.* 425 *n.* 8. itaq *in l. si vnquam, verb. omnia, n.* 4. Surd. *de alim. tit* 9. *quæst* 26. *num* 26.

12 Restringitur tamen hæc dictio secundùm subiectam materiam, vt post Gemin. *cons.* 29 tradit Card. Tusch *d. concl.* 143 *num* 6.

13 Et aliquando diminutiua est, ex adductis per Cassan. *in consuet. burgund. rub.* 1 *§.* 6. *verb. D'aucune chose, pag.* 361. [Nam adiecta parti verificatur in minima parte, Hermosil. *l.* 8. *gloss.* 5. *&* 6. *num.* 1. *tit.* 4. *p.* 5. Et dictio, *Aliquod*, etiam in minimo verificatur. Anell. Amat *cons.* 1. *n.* 35.]

Dictio XXI.

Aliquo modo.

1 *Modos similes, & maiores expressis comprehendunt verba,* Aliquo modo.
2 *Generaliter verba sunt,* Aliquo modo, *& operantur, vt veniunt ea, quæ aliàs non comprehenderentur.*
3 *Diminuunt aliquando de proprio significatu verba* Aliquo modo.

1 VErba ista sunt generalia, & comprehendunt modos similes, & maiores expressis, si sunt geminata gloss *in Clem.* 1. *de re indic. & in l. cum pœna, ff. de rec. arbitr.* Socin *cons.* 242. *num.* 3. *&* 4. *vol.* 2. Petr. Henriq. *resp. opusc.* 2. *post n.* 1.

Idem importat quod, *quomodocunque*, & sunt generalia, & prægnantia, ac operantur vt veniant ea, quæ aliàs in conditione non comprehenderentur, Curt. iun *cons.* 177. *n.* 6. *&* 7. Bertazol. *de claus. ul. instrument. claus.* 16 *gloss.* 12. *num.* 2. 2

Diminuunt aliquando de proprio significatu, ex adductis per Tiraq. *in l. si tanquam, verb. omnia, n.* 14. *ante med. C. de reuoc. donat.* 3

Dictio XXIV.

Aliquid.

1 *Formam, & solemnitatem inducit dictio* Aliter.
2 *conditionem denotat dict.* Aliter.
3 Dict. Aliter *significat in contrarium.*
4 *Iteratur aliquando dict* Aliter.
5 *Cum* Et *&* Vt *coniungitur interdum dictio* Aliter.

FOrmam & solemnitatem inducit hæc dictio, *l. de his, & ibi* Bart. *ff. de transact. l. vlt. vers. quare an ciuitas, C. de vend. reb. ciuit. lib.* 11 Roman *cons.* 66. *vers. his tamen non obstantibus, & cons.* 400 Alex *cons.* 27. *col.* 1. *vol.* 6. Ias. *cons.* 167. *vol.* 1. *item post princip. vol.* 2. Tiraq. *de retractu convent §* 4. *gloss.* 7. *num.* 14. Natt. *cons.* 372. *n.* 5. *vol.* 2. Ruin. *cons.* 92. *n.* 25. *vol.* 2 Cassan. *in consuet. burgundia, rub.* 7. *§.* 3. *verb autrement, n.* 1. Cened. *sing* 62. *n* 1. 1

Denotat conditionem, seu facit conditionalem dispositionem, & tunc accipitur pro aliàs. Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 8 *gloss.* 6. *n* 1 Cened. *sing* 62. *n.* 2. 2

Ista dictio significat in contrarium Cic *lib.* 3. *epist.* 7 Tu si aliter existimas, non errabis. Id. *ad Attic. lib.* 6 *epist.* 9. Non fuit faciendum aliter. 3

Aliquando iteratur. Cic. 3 *offic.* Sed aliter leges, aliter philosophi tollunt astutias. Id. *ad Attic. lib.* 13. Aliter enim cum tyranno aliter cum amico viuitur. Plerumque copulatur cum *ac, atque, vt quàm.* Cic. *lib.* 6 *epist.* 12. Nec sim saluus si aliter scribo, ac sentio. Id *lib.* 2. *epist.* 3. Sed aliter atque ostenderam, facio. Id *lib.* 16. *ad Attic. epist.* 11. De Antonij itineribus nescio quid aliter audio, atque vt ad te scribam Id. 3. *Verr.* Nec aliter quàm ego velim meum laudet ingenium. 4

Interdum cum *Et & Vt* coniungitur Cic. *ad Att. lib.* 10 *epist.* 9 Quod de puero aliter ad te scripsit, & ad matrem de filio, Idem *ad Attic. lib.* 11 *ep.* 23. Illud quidem mutari si aliter est, vt oportet non video posse. 5

Dictio XIV

Aliter atque.

IMportat idem quod *Aliter quàm, vt in l qui re sibi commoda, ff. de furtis.* Item iuris, & facti diuersitatem notat à præcedenti casu, *l.* 1. *§ si reus*, ibi, *aliter atque si ab alio sit impeditus, ff. de eo per quem factum fuerit, l. qui seruam. ff. de interrog. action.* Rebuff. *ad l. pronunciatum.* 46 *vers. aliter atque. ff de verb. signif. pag. mihi* 245. Anchar *quæst.* 57. *n.* 27. *p.* 2. 1

Dictio

Dictio XXVI.

Alius.

1 *Similitudinem denotat dict.* Alius, *& est relatiua, & repetitiua similium.*

2 *Similia etiam in qualitate designat dictio* Alius.

3 *Relationem in qualitate similem facit est dictio,* Alius.

4 *Relatiua, & preseruatiua similium est dictio* Alius, *etiamsi apponatur verbo,* Quiboscunque.

5 *Maiora expressis, & sic extranea, & dissimilia venire, quando dictioni* Alius *adiungitur verbum generale,* Quibuscumque, *tenent plures.*

6 *Concordantur contrariæ sententiæ.*

7 *Dict.* Alius, *verificari potest in similitudine, in specie, & in genere.*

8 *Conditionem, & qualitatem præcedentis dispositionis in sequentem repetit dictio* Alius.

9 *Qualitatem & similitudinem in substantia repetit dict.* Alius.

10 *Statutum si prohibeat opponi exceptionem doli, vel metus, aut aliam, intelligi debet de simili.*

11 *Concessio vel mandatum si fiat alicui alienandi, vel locandi certis subditis, aut aliis idoneis personis, non poterit fieri alienatio officiali habenti iurisdictionem.*

12 *Promittens dare loco primæ cautionis aliam, intelligitur de alia simili, etiam in quantitate.*

13 *Similitudinem ex eodem patrimonio importat dict.* Alius.

14 *Dissimilia denotat dictio* Alius, *ratione subiectæ materiæ, vel quando sequeretur absurdum.*

15 *Generalitatem quandam in se habet dictio* Alius, *vt etiam comprehendat alios non expressos.*

16 *Qualitatem omnimodam non semper implicat dictio* Alius.

17 *Diuersitatem à suprà expressis denotat dictio* Alius.

18 Alius *intelligitur de tribus, vel pluribus, alter de duobus.*

19 *Indistincta est dictio* Alius.

20 *Dictio* Aliorum, *est apta comprehendere omnia in infinitum.*

21 Alius *exponitur aliquando, id est, contrarius, seu diuersus.*

1 Similitudinem denotat hæc dictio, & est relatiua, & repetitiua similium, & facit positionem eiusdem qualitatis ad præcedentia, *l. quidam relegatus, & ibi* Bart *ff. de reb. dub. l. 3.* vbi gloss. *C. de seruis fugitiuis, cap. sedes, de rescript.* gloss. *verb. alio quocumque modo, in l. 1. ff. mandati,* gloss. per text. *ibi in authent. de mandatis Principum, in princip.* gloss. *verb. alio iure. in l. Barbarius, ff. de officio Præsidis,* gloss. *verb. alio crimine, in cap. cùm non ab homine, de iudiciis,* Oldard. *consil.* 287. Calder. *consil. 2. de arbitr.* Villalob. *in suis communib. opin. verb. alius, vers 99.* Paris. *cons. 64. num. 31. & cons. 9. num. 41. volum 2. & cons. 158. num 18. vol. 4.* Tiraq. *ad leges connub. gloss 5. num, 38. ad finem,* Natt. *cons. 298 num. 5. volum 1. & cons. 551. num. 29. vol. 3.* Alex. *cons. 119. num. 6. vol. 2. & cons. 204. num. 4.* Gom. *in cap. cùm in multis, n. 60. cum seqq. de rescript. lib. 6.* Gr.as. *cons. 11. num. 9 lib. 1.* Ruin. *cons. 1?0. num. 1. vol. 3. & cons. 92. num. 12. & cons. 15. num. 4. vol 1. & cons. 24. num 3. vol. 5.* Curt. iun. *cons. 38. num. 1.* Cephal. *cons. 15. num. 11. & cons. 53. num. 6?. vol. 1.* Socin iun. *cons. 160. num. 13. & cons 168. num. 52 vol. 2.* Beltran. *cons. 126. num. 6.* Gozat *cons. 27. num. 10.* Ioann. Licit. *de primog. lib. 2. quæst. 4. artic. 2. num. 16.* Coïm. *in pragm. sanct. tit. de collat. § ordinat, vers. & quoties, in verb. alio,* Mandos. *in gloss. facult. in §. habita. verb. aliis, & in § propriam. in verb. aliis,* Menoch. *remed 9. de retin. num. 256 & de arbitr. lib 1. quæst. 80. num. 122. & cas 16. sub num 3. cons. 185. num. 19. & cons. 200. num. 2. & cons 308. num. 11. & 13. cons. 950. num. 2. & cons. 791. n. 34.* Honded. *cons. 7 num. 11. vol. 2.* Afflict. *decis. 244. num. 1.* Osasc. *Pedem. decis. 157. num. 7.* Caputaq. *decis. 295. num. 3. p. 2.* Bartazol. *de claus. instrum. claus. 4. gloss. 18. & claus. 27. gloss. 12. & gloss. 19 n. 1.* Azebed *lib. 1. num 72. tit 5. lib. 8. noua Recopil* Fr. Emman *quæst. regul. tom 1 quæst. 30. artic. 15. in fine.* Surd. *decis. 265. num. 24 & decis. 274. n 4. & cons. 42. num. 26. & cons. 77. num. 15. & cons. 200 num. 3. & con. 282. num. 7. & cons. 303. num. 33 & cons. 357. num. 20. & de aliment. tit. 9. quæst. 3. n. 6.* Flam. *de resign. lib. 2. quæst. 15 num. 11.* Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 15. num. 88. cum seqq.* Gonza. *ad regul 8 Cancellar. gloss. 3. num. 22.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. & dict. conclus. 145* Stroz *de vicar. Episcopi, lib 1. quæst. 43. num 3.* Valasc. *de partit. cap. 13. num 95.* Cald. Pereira. *de extinct. emphyt. cap. 21. num. 4. & quæst. forens. cons. 23. num. 12.* Ioseph Sesse *Arag. decis. 46 num. 6.* Flamin. *de confident. q. 58. n 27 & 33* Card. Seraphim. *decis. 587. num. 2.* Ferret. *in constit Cathalon. gloss 2. num. 16. & 165. cum seq.* Carc. Gironda *de priuileg. seu exemption. explicat. num 289* Aloys. Riec. *in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, decis. 38. num. 6. p. 2.* Intrigl *Sicilia decis. 3. num. 137.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. dispu. cit. 1. num 19* Sanch. *de matrim. lib. 3. disput. 20. num. 1. cum seqq.* Cened. *post lib. pract. & canon. quæst. sing 4. à num. 1.* Franc à Sousa *in repet. §. actionum, instit. de action. p 4 n. 71.* Accac. Ant *in comment. ad l. 5 ff. de cond. & demonstr. num. 91.* Rota *Bonon. diuers. decis 54 num. 42.* & fuit dictum *in Romana censuum viginti millium, 24. Februar. 1612. coram Gregor. XV.* impressa per Farin. *decis. 391. num 5. p. 1. recent. & inter eius decisiones impress decis..* [Rota apud Paul de Rub. *decis. 104 num. 12. tom. 3. diuers.* vbi quòd non potest impera e modos diuersæ naturæ aliàs *per rec. cit.* Cassanate *cons. 34. num 21. & cons. 57. num. 20.* vbi *num 18. & 19* quòd inducit quid diuersum, & est nota exclusionis. Narbona *l. 8. gloss. 5. num. 7. tit 5. lib. 1 Recop. & l. 34. gloss. 11 num 18. pag. 1?9* vbi quod repetit similes qualitates præcedentibus. & *l. 10 gloss. 17. num. 1. cum seqq. tit. 1. lib. 4. Recop.* vbi quòd est repetitiua similium cum eisdem qualitatibus Reinos. *in obseruat. practic. obseru. 1. n. 27.* Fusar. *cons. 97 num. 4. & cons 109. n. 8.* vbi quòd significat similitudinem, *& cons. 41 n. 16.* vbi quòd est repræsentatiua eiusdem qualitatis, & gradus. Duran. *Rotæ decis. 146. num. 17. cum seqq. & decis. 193. num. 13.*]

2 Primò amplia hanc dictionem referri ad similia, etiam in qualitate, vt *per l final §. cui dulcia, ff de vino, tritico, oleoque legato,* tenent Bertnon *in tit. de publicis concub. in verb. poenis aliis, n. 1* Ruin. *cons. 181. num. 2. vol. 1.* Paris. *con. 145 à num. 25 vol. 4.* Cephal *cons. 13 num. 11. vol. 1* Osasc. *decis. 52. n. 123* Mandos *reg. 12 Cancellar. q 6 num. 2.* Rimin *in rubric. instit. de donat n. 31. fol. 7.* Cened *d. singul. 4 n. 1.*

3 Secundò amplia, importare personam eiusdem qualitatis, & sic facere relationem in qualitate similem, vt post Roman. *cons. 485 incip. In casu, num. 5.* tradit Card. Tusch *d. litt. D. concl. 245 num. 5.* Quod in tantum verum est, vt Barbat. *cons. 53. à num. 26.*

vol. 2.

*vol.*1. censeat, quòd testator mandauit celebrari tot Missas in hebdomada per Petrum, vel alium Sacerdotem, necesse erat, quòd Petrus esset actu Sacerdos, non verò sufficeret habitu Sacerdotem esse: quam doctrinam referunt, & sequuntur Mandos. *in d.§. proprium, in verb. aliy, fol.*326 Cened. *singul.*4. *num.*3. Extende etiam, quia in tantum importat eandem qualitatem, & similitudinem eius, de quo facta est mentio, vt si fiat inuestitura tribus fratribus, de feudo pro se, & filiis, & dicatur, quod decedente vno fratre sine filiis, ad alios deueniat sua portio, intelligitur de fratribus, videlicet ad alios fratres, non ad filios, quia non sunt eiusdem qualitatis Ita post Alex. *cons.* 204 incip. *Consideratis, n.*4. *lib.* 2. tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 245. *n.*7. vbi *n.*8. pariter extendit, etiamsi fiat in eadem oratione, quia refertur solum ad illam orationem, in qua posita est, & ad proxima.

4 Tertiò amplia, quòd adeò ista dictio est relatiua, & præseruatiua similium, & qualitatum præcedentium, vt procedat etiamsi apponatur verbum *quibuscumque*: nam quamuis hoc verbum *quibuscumque aliis*, adhibeatur, adhuc intelligetur, id est, similibus; nec vniuersale istud *quibuscumque* alterabit naturam dictionis *alius*, quæ vt dictum est, relatiua est similium Ita Cadet. *cons* 111. *in fine*, aliàs 2. *de arbitr.* vbi, quòd is, qui iurauit non petere reductionem laudi ex causa enormis damni, neque ex quacumque alia causa, non prohibetur ex causa enormiori, vel enormissimi damni petere; quia dictio *Alia* restringitur ad similia, prout refert Card Tosch. *d. concl* 245. *n.*9. Ias. *in l. si vnus ex argentariis, num.* 10 *ff. de pactis, & in l. quicumque, n.*3. *C. qui admitti.* Alex. *cons.* 76. incip. *Viso n.*26. *vers. eo firmatur, lib.*4. *& cons* 70. incip. *Magnificus, num* 3. *vers. nec obstat, lib.*6. Felin. *in cap. sedes, n.*5. *vers. sed contra, de rescript.* vbi ponit plura exempla, Roman *cons.* 80. *n.*9. *in fine*, vbi habetur, quòd promittens soluere Bononiæ, Ferrariæ, & in quocumque alio loco, non intelligitur de remotis, sed similis distantiæ.

5 Verùm contrarium, imò quòd quando adiicitur verbum *aliquod*; generale videlicet *Quibuscumque aliis*, vel *Quibusque aliis*, quòd tunc veniant maiora expressis, & sic extranea, & dissimilia, tenent Giat. *cons.*16. *num.*15. *lib.*2 Couar *pract. cap.*25 *num.*2. *in princip.* Barbat. *cons* 34. *num.*12. *vol.*2. *& cons.*38. *in primo dubio, vol.*1. *& cons.*44. *col.*4. *vers.*4. *vol* 3. Roland, à Valle *cons.*5. *num.*44. *& cons.*61. *à num.*41. *vol.*1. *& cons.* 27. *num.*18. *vol.*4. Mandos. *in reg.*27. *Cancellar quæst.*5. *& in praxi commiss. in* 2. *forma, in verb. vel alia quauis*, Surd. *cons.*429. *num* 29. Rot. *decis* 612. *in antiq.* Gom. *in reg de triennali, q* 2. *vers. tandem, pag. mihi* 335. Bermond. *de publ. concub. in vers. pœnis aliis, num.*2. Cened. *d. sing* 4. *n.*5. Azebed. *l.*1. *n.*2. *tit.*20. *lib* 4. *noua Recopil.* Sanch. *de matrimon. lib.*7 *disp.*37 *sub num.*31. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar. gloss.*3. *n.*45. *cum seq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*163. *num.*21. Anton. Monach. *Lucens. deci.* 18. *num.*19 Berthazol *d. claus.*27. *gloss.* 12 *num.* 2. Intrigl. *Siciliæ decis.*3. *num.*138. Menoch *cons* 485 *num.*18. *& cons.*156. *num* 24 dum ait, quòd dictio *alia quauis causa*, vel *Alio quouis modo* est vniuersalis & intelligitur non solùm de modis; sed etiam de maioribus similibus.

6 Quas quidem contrarias sententias multipliciter componere possumus: vt scilicet prima procedat maximè in odiosis, quia dumtaxat tunc dictio *alius* similia complectitur, non autem maiora expressis, Burr. *cons.* 0. *num.*1. Romano *cons.* 92 *num.*2. *vers. nec huic conclusioni*, vbi ponit quatuor similia, Cardin. Tusch. *d. conclus.*245 *num.*30. Vel quando resultaret absurdum, verba *Quibuscumque aliis*, denotarent & comprehenderent maiora expressis, vt per Cened. *singu.* 4. *num.* 6. Secunda verò opinio procedit in materia fauorabili, & non restringibili, vt obseruant Ruin. *cons.* 103 *num.*9. *vol.*3 Rolaod. *cons.*5. *à num.*45. *vol.*1. vbi subdit, in his casibus maiora expressis comprehendi, & ideò quòd si Princeps concedit feudum alicui, & quibuscumque aliis suis hæredibus, quòd includuntur etiam extranei, qui aliàs non includerentur, Roland. à Valle *cons.*61. *n.*40 *& seq.* vbi loquitur in facultate legitimandi, & quoscumque alios, *& cons.*5. *n.*44. *lib.*1. Card. Tusch. *d. conclus* 245 *num.*33. vbi *num.*34. post Alex. *cons.*7. *num.*7. *lib.*7. subdit, quòd ideò in concessione, in qua dictio *Alia* intelligeretur de simili, si adiicitur dictio vniuersalis *Quæcumque alia*, extenditur ad maiora expressis. Vel quando verbum vniuersale, quod adiicitur dictioni *Aliis*, debet capi vniuersaliter, & sine aliqua restrictione, quando profertur ab homine, Ruin. *cons.*20. *n* 4 *vol.*1. Roland. *cons.*5. *num.*47. *vers. secundò respondetur, vol.*1. Cened. *dict. singul.*4 *num.*7. *in fine.*

7 Quartò amplia, vt verificari possit hæc dictio in similitudine, in specie, & in genere, vt per Vestall *decis.*258. *num.* 3. *&* 4 *part.*2.

8 Quintò amplia, vt repetat conditionem, & qualitatem præcedentis dispositionis in sequentem, vt per Viuium *decis.* 193. quem citat Aloy. Ricc. *in collect. decis. p.*1. *collect.* 389. *&* *d. decis* 38. *num* 8. Saoch. *dict. disput.* 10 *num* 2. Galganet. *d. cond. & demo str p.*2. *cap.*1. *q.* 8. *num.*12.

9 Sextò amplia, vt etiam repetat qualitatem, & similitudinem in substantia, vt per Felin. *in cap. sedes, num.* . *vers. dictio Alius, de rescript.* Alex. *cons.* 1. *n.*10. *lib.*4. Menchat. *cons.*361 *num.*5. Rota *decis.*839. *num.*2. *de rescrips. in antiq.* Mandos. *in gloss. facult. §. ac etiam, in verb. aliis, pag.*304. *col.*1. *& in §. volentes, in verb. Alios. quam Cardinales, pag* 150. Socin. sen. *cons.*300. *col.*5 *vers.*3. *principaliter, lib* 2 Cened. *d. singul.* 4. *n.*8. Honded. *cons.*7 *num* 31. *& cons* 8. *num.*52 *post med. vers. & dictio lib.*2. Surd. *cons.* 21 *num.*13. *&* 14. *lib.*1, quorum plores sequuta est Rota *in Romana mensæ nummularia* 30. *Iunij* 1614. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano*, impressa per Farinac. *decis.*663. *num.*8 *p* 1. *recent.* & etiam fuit dictum *in Carpentoracten. pensionis* 29. *Maij* 1612. *coram Card. Lancell* impressa per eundem Farin *decis.* 327 *n.*7. *eâd p.*1. *recent.* vbi fuit resolutum, quòd licèt dictio *Alius* propriè sumpta diuersitatem, significet in supposito, denotat tamen identitatem in substantia

10 Septimò amplia, in tantum hanc dictionem importare similitudinem, vt si statutum prohibeat opponi exceptionem doli, vel metus, aut aliam, intelligi debet de simili, Felin *in cap. sedes, n.*3. *vers. clausula general.* Roman. *cons.* 42. *circa finem*, Card. Tusch. *conclus.*245. *n.*14.

11 Octauò amplia, vt si fiat concessio, vel mandatum alicui alienandi, vel locandi certis subditis vel aliis idoneis personis non poterit fieri alienatio Officiali habenti iurisdictionem, quia dictio illa *Aliis* intelligitur de similibus, qui possint conueniri. Ita post Alex. *cons.* 1. *n.*10 *lib* 4. tradit Card. Tusch. *d. conclus.*245. *num.*18.

12 Nonò amplia, vt si promitteret quis dare loco primæ cautionis aliam, intelligatur de alia simili, etiam in quantitate vt post Alex. *cons.*72. *in princip. nec ad hoc, lib* 2. tradit Card. Tusch *dict. conclus.*245. *num.* 22. vbi *num.*24. post Dec. *cons.*415. *num.*16;

Google

13 *& seqq.* ampliat, hanc dictionem importare similitudinem ex eodem patrimonio, veluti si legetur per patrem filiæ aliquid pro omnibus aliis portionibus debitis, intelligatur de debitis à legante, non ab alio extraneo.

14 Limita primò, vt ratione subiectæ materiæ, vel quando sequeretur absurdum, hæc dictio dissimilia denotet, vt colligitur ex illo *Luce* 23. Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, scilicet Christo, vt interficerentur, Gloss. *verb creditores, in l. non solùm, §. queritur, ff. de procur.* Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 17. *gloss.* 12. *n.* 1. Surd. *cons.* 449. *num.* 2[illegible]. Gonzal. *d. gloss.* 3 *num.* 49. *cum seq.* Anton. Monach. *Lucens. decis.* 58. *num.* 18.

15 Limita secundò, hanc dictionem ita in se habere quandam generalitatem, vt etiam comprehendat alios non expressos, vt si quis impetrauerit rescriptum contra talem Sacerdotem, & quoscumque alios, comprehendat non solùm Sacerdotes, sed etiam laïcos. Ita Curt. *d. cons.* 38. Caputaq. *decis* 296. *num.* 6. *p* 6. Cùm enim adest dictio *Quacumque alia*, non patitur restrictionem, ex notatis per Gozadin. *cons.* 1. *num.* 29. quem refert Card Tusch. *d. tom* 2. *litt. D. concl.* 355. *n.* 6. vbi *numeris seqq.* plura exem-
16 pla ponit, & declarat. Non enim semper implicat omnimodam qualitatem, gloss. *verb. ceteros, in cap. deinde,* 16. *distinct.* Felin. *in cap. sedes, n.* 6. *de rescript.* Surd. *cons.* 151 *num.* 2. Et fuit dictum *in Lunen. Sarzenen.* 10. *Iuly* 1615. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farin. *decis.* 729. *num.* 4. *in fine, p.* 2 *recent.* Imò aliquando includit diuersa ab expressis. Socin *cons.* 300. *sub n.* 2. *vers. tertio principaliter* Natt. *cons.* 546. *n.* 2. *& seq.* Menoch. *cons.* 335. *num.* 18 *& seq.* Et fuit dictum *in Viterbien. bonorum* 1. *Iuly* 1615. *coram Remboldo*, impressa per Farinac. *decis* 714. *num* 5. *p.* 2. *recent.*

17 Denotat hæc dictio *Alius* diuersitatem à suprà expressis, & diuersa ab expressis includit, *l. si fundus sub conditione § libertus. ff. de leg.* 1 Paris. *cons.* 78. *n.* 21. *vol.* 2. *& cons.* 92. *num.* 5 *vol.* 1. Socin. iun. *cons.* 300. *col.* 3. *vers. tertiò principaliter, vol.* 2. *& cons.* 107. *num.* 45. *&* 47. *vol.* 3. Corn. *cons.* 5. *num* 3. *cum seqq. lib.* 1. Syloan *cons.* 40. *num.* 31 Duran *de arte testandi, tit. de hered. instituend. caut.* 4. *num.* 2. Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto, cap.* 1. *n.* 6. Decian. *cons.* 24. *num.* 99. *lib.* 1. *& cons.* 55. *num.* 83. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 335. *num.* 10. *& seqq.* Honded. *cons.* 69. *num.* 25. *vol* 2. Cened *d. singul.* 4 *n.* 13. [Giurba *cons. crim.* 99. *num.* 7 vbi quòd diuersos modos ab expressis designat.]

18 Hæc dictio *Alius* intelligitur de tribus, vel pluribus; *Alter* verò in duobus verificatur, vt notant Felin. *in d. cap. sedes, n.* 6. Alex. *in l. cùm ex filio, § quidam num.* 2. *&* 3. *ff. de vulgari*, Rebuff *in concord. tit. de collat. §. si quis verò, vers. præterea pag.* 358. Cened. *d. sing* 4. *num.* 12.

19 Indefinita est dictio *Alius*, ex adductis per Escobar. *de ratiociniis, c. p.* 18. *num.* 2.

20 Dictio, *Aliorum*, est, apta comprehendere omnia in infinitum, Dominic. *cons.* 13. *n.* 2. maximè quando non iungitur termino restrictiuo præcedenti, Staphil. *de liter. gratia, pag.* 232. *num.* 10.

21 Dictio hæc *Alius*, exponitur, id est, contrarius, iuxta text *in c. cùm beatissimus, ad fin. iuncta glos.* 24. *q.* 1. & tradunt Mandos. *in gloss. facult. in* 6. *volentes, in verb. Alios, fol.* 50. Cened. *d. sing* 4 *n.* 10. vbi *num.* 11. subdit, quòd exponitur etiam, id est, diuersus, vt *in §. fin. Instit. de rerum diuis. & in l. in negotiis, ff. de reg. iuris, & in cap. alia causa est Monachi,* 16. *quæst.* 1.

DICTIO XXVII.

Alter.

1 *Distributiua duorum est dictio* Alter.

2 Alter *de tribus etiam & pluribus dicitur, præcipuè vbi resultaret absurdum, vel absonus intellectus, aut voluntas disponentis contraria appareret.*

3 *In enumeratione plurium*, Alter *vsurpatur pro secundo.*

4 *Similia denotat dictio* Alter.

5 *Qualitatem eandem repetit dictio* Alter.

6 Alter & Alterutter *differunt.*

DE sui natura, & proprio significato distribuit inter duos tantùm; & sic est distributiua duorum, vt *in l. nonnunquam, ff. de iudiciis, & in l. qui duos, in fine principij, ff. de rebus dubiis, l. si interpellatur, §. ex alia, ff. de arbitr. & in l. si ex toto, § fin. ff. de leg.* 1. *l. ea lege, C. de condict. ob causam, §. quod si causa, Instit. de rer. diuis.* Felin. *in cap. sedes, num.* 6. *de rescript.* Castr. *cons.* 264 *num.* 1. *p.* 2. Ronchegal. *in l* 3. *§. vbi duo, num.* 14. *ff. de duobus reis.* Ioan Lecer *in tract. de primog. lib.* 2. *quæst.* 4 *artic.* 2. *num.* 26 Rebuff *in con. ord, tit. de collat. §. si quis verò, in vers. ad alium.* Vulpel. *de præpos. signific. sub hac dict. pag* 8. Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 20. *gloss.* 31 Cened. *sing. post lib. pract. & canon. quæst.* 68. *num.* 1. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D. conclus.* 252. *num.* 2. [Rota *decis.* 611. *num.* 3. *part.* 1. *in posthum.* *Farin.* aliàs *part.* 3. *recent.*] 1

Aliquando tamen de tribus etiam & pluribus dicitur, & verificatur, præcipuè vbi resultaret absurdum, vel absonus intellectus aut voluntas disponentis contraria appareret. Castro *d. cons.* 264. *num.* 2, *lib.* 2. Bertazol. *dict. gloss* 31. *num* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 58. *num.* 57. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2 *litt D. conclus.* 252. *n.* 3. 2

In enumeratione plurium, *Alter*, vsurpatur pro secundo Cic. 1. Philip proximo, altero, tertio, denique reliquis consecutis diebus. Idem 4. *Verr.* Alterum, tertium, quartum, permulta erant eiusmodi nomina. 3

Implicat, & denotat similia, Hippol Rimin. *in rubr. instit. de donat. num.* 2[illegible]. *fol.* 16. [Robles de Salzedo *de repræsent. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 26. *& lib.* 2. *c.* 14 *n.* 45.] Colm. *in pragm sanct. in tit. de collat. § & quo-* 4
ties, in vers. alio, pag. 71. *col.* 2. vbi dicit, quod dictio 5
Alter, reperit eandem qualitatem, allegat text. & gloss. *in Clem. si vna. de reb. Ecclesiæ non alienan.* Gregor. *decis.* 544. *n.* 9. Cened. *d. sing.* 68. *n.* 3. & si. ostendit personam similem. Menoch. *cons.* 732 *n.* 44. [Et non admittit nisi personas eiusdem qualitatis. Fusar. *cons* 39. *n.* 16 *& cons.* 41. *n.* 10.]

Vnde infertur alterum, & alterutrum differre, quia alterutrum importat quem volo, alterum non vtique. Bart. *in l. si ex toto, §. si ita scriptum, vers. nota tamen ex hac glossa differentiam, ff. de legat.* 1 Item alter est distributiuum duorum, vel trium, alterutter duorum tantùm Bald. *in d. l. si ex toto, § si ita scriptum. n.* 3. *ff. de legatis* 1. *& in l. ancilla, C. de furtis*, Castr. *cons.* 58. refert Galganet. *de indiuid. lit. A. num.* 58. 6

DICTIO XXVIII.

Ambo.

1 *Dispositionem in omnibus verificari exigit dictio* Ambo, *nec satis est in vno verificari, nisi aliter colligatur.*

Digitized by Google

colligatur ex mente testatoris, vel nisi militet eadem ratio in vtroque casu.

2 *Collectiuæ de duobus tantùm, & non de pluribus sunt dict.* Ambo, *&* Alter.

1 EXigit hæc dictio, dispositionem in omnibus verificari, nec satis est vt in vno verificetur, Paris. *cons.14.n 9 lib.2.* Honded. *cons.60.n.20.vol.1.* [Castill. *controu.tom.6.c.121.n.16.*] Nisi aliter colligatur ex mente testatoris, quæ præponderat propriæ significationi. Honded. *d.cons.60.n.21.* vel nisi militet eadem ratio in vtroque casu de per se, Tiraq. *in l.si vnquam, verb. susceperit liberos, n.* 260. Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib 11 tit.5.num.29.* Honded. *d. cons.60.n.22.*

2 Hæc dictio, & alia similis, *Alter*, sont collectiuæ de duobus tantùm, & non de pluribus, Castr. *cons.* 264. incip. *Videtur in princ. lib.2.* quem refert Card. Tusch *pract. conclus. tom.2. lit. D, concl.262.n.2.*

Dictio XXIX.

Amen.

1 DE hac dict. vide Fr. Antonium de Gueuara *in 2. parte mortis Caluary, pag. mihi.99.*

2 Tantum importat quantum sine defectu; est enim dictio composita ab A, quod idem importat quod sine, & mene, defectu, vt tradit Ioan. Andr. post Vgon. *in c & si Christus,* vbi Abb *n.6. de iureiurando,* & illis citatis, Bertaz. *de claus. instrum. claus 2 gl.1. n* , vbi subdit, quòd hæc dictio posita post inuocationem diuini nominis in instrumentis, non est de
3 substantia, nec necessaria, sed ad bene esse.

Aliquando significat, in veritate, seu verum est, *cap re vera,* vbi glos. *de consecrat. dist.2.* Bertaz. *d.n.3.* vbi addit, quòd in officiis diuinis interpretatur, fiat, & est responsio populi.

4 Interdum in sacra Scriptura est nomen significans in recto Iesum Christum vt veritas est, & veracitas ipsa, ex adductis per Emman. de Valle de Moura *de incantation. & ensalmis, sect.2.c.14.n.9.*

Dictio XXX.

Amittat.

1 VErbum hoc importat latam sententiam, & idē quod ipso iure, secundum glos. *in l. amissione, §. qui deficiunt, in fine, ff. de capitis diminut.* Couar. *in c. si hæredes n.8. de testam.* Sayr. *in claui Regia lib.3.c. 8.n.21 vers. fallit.* Ioan. de Salas *in tract. de legib q.96. tract.14. disput.13. sect.6. sub n.78* Suar. *in simili tract. lib.5.c.6.n.15.* Farinac. *fragm. crim. p.1. verb. lex, n. 126.* quamuis contrarium, imò verbum hoc prolatum à lege, vel statuto in tempore futuro non importare canonem latæ sententiæ, teneat glos. *verb. amittat in l. si quis in tantam. C. vnde vi,* & alia gloss. etiam *verb. amittat, in l. si qua ex fœminis. C. de secund. nupt.* cum aliis citatis per Tiraq *in l. si vnquam, verb. reuertatur, n.152. cum seqq.*

Dictio XXXI.

Amodo.

1 IMportat hæc dictio idē quod posthàc, secundum Grammaticos, & eo sensu etiam accipitur apud *August. Barbosa de dictionib* Legistas, vt *in c. vnico qualiter iurare deb. vasal. dom. fidelit.* Alber. *in suo dictionar. sub hoc verbo*: & de hac dictione habetur Ioan. 14. Si cognouissetis me, & patrem meum cognouissetis, & amodo cognosceris; vel vt aliter stat textus, cognoscitis eum; & Apocalypſ. *cap.14.* Amodo enim iam dicit Spiritus; in quibus locis magis pro præsenti, quàm pro futuro tempore accipitur, secundùm Bertazol. *de claus. instrum. claus.29. glos.3.n.1.*

Dictio XXXII.

Amplius.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Includere est de natura dictionis* Amplius.
3 *Repetitiua præcedentium est dictio* Amplius, *si adiciatur dictioni* Eo, *vel* Hoc.
4 *Continuatiua legati, non repetitiua rei legatæ est dictio* Amplius, *si ponatur sine pronomine,* Hoc
5 *Augmentatiuè, in modico tamen ponitur dictio* Amplius.
6 *Dictio* Amplius, *ad illum quoque pertinet, cui nihil debetur.*
Dict. Amplius *quandoque importat,*
7 Vltra, *vel* Vlterius.
8 Plus.
9 Insuper, *aut* Præterea.
10 Deinceps.
11 Etiam.
12 Melius.
13 *Dictio* Amplius *acommodatur interdum ad tempus, & numerum.*

DE vi, & effectibus huius dict. vide Prat. *in suo Lexico, verb. Amplius,* Brisson. *lib.1. de verbor. signif. eod. verb* Rebuff. *ad l. verbum amplius, 82 ff. de verbor. signif. pag.* 377. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.9.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom.2. lit. D, concl.246.* Cened. *post lib. pract. & can. quæst. singul.68 n.4.* 1

Natura huius dictionis est includere, Luc. de Penna *in l 1. col.1. C, de iure fisci, lib.10.* Petr. Enriq. *resp. opusc.2.n.2.* Menoch. *de præsumpt. lib.4. præsum. 145 num.3.* 2

Est repetitiua præcedentium. *l. legata inutiliter, in princip. ff. de leg.1,* Bart. *in l. si tibi purè, 52 ff de leg.3. & in l in repetendis, 61. in princ. ff. eodem,* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.7. tit.5 n.8.* Ioann. Garz. *de nobil. in diuis. num.31.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 137 num.10. & discept. forens. cap.116.n.3* Socin. iunior *cons.61.n.2. & cons.118. num 9. vol.4.* Cardin. Tusch *d concl.246.n.1.* vbi refert Signor. *cons.208. n.3. vers. præterea,* Intellige, si adiiciatur dictioni *Eo* vel *Hoc,* quia sine illis non reperit, Azeued. *ad l. 2. num.8 tit.4 lib.8. noua. Recopil.* & infrà *in dict. Hoc amplius.* 3

Vnde in legatis si hæc dictio *Amplius* ponatur sine pronomine *Hoc*, est dumtaxat continuatiua legati, non repetitiua rei legatæ; secùs autem, si apponatur pronomen *Hoc*, quia tunc est repetitiua legati, *l. si a pluribus*, 110. *§. si ita scriptum, & ibi* Paul de Castro *num.2. & seq ff. de leg.1.* Gulielmin. *cap. Raynutius, verb. Alterouba, n.3 de testam.* Cened. *d. singul.68. num,* 4. Vulpell. *vbi supra,* Surd. *cons.274. num.26.* 4

Nonnuquam ponitur augmentatiuè, in modico

tamen, *l. cùm inter nos, ff. de verbor signific.* Vullpel *citato loco, vers. & ponitur.*

6 Ad illum quoque pertinet hæc dictio, cui nihil debetur, *l. minus solutum*, vbi Rebuff. & Aleiat. *ff de verbor. signific.* Monet. *in tract. de option. canonica, c 5. q. 1. n. 10.*

7 *Ampliùs* idem significat quod *Vltra*, vel *Vlterius*, vt *in l. 4 §. lex Iulia*, ibi; Ampliùs quarta parte, quàm debet, punitur, *ff. ad legem iuliam peculatus, l. 1. §. quæ quæstio. ff. de quæst. l. cùm amplius ff. de regul. Iuris.*

8 Quandoque importat idem quod *Plus*, vt *in l. si quando*, ibi, *semipedem, & ampliùs ff. si seruitus vendicetur*, Cic 1. *Verr.* Facite quod vultis, daturus non sum ampliùs,

9 Plerumque declarat *Insuper*, aut *Præterea*, Cic, *pro Milon.* Quid vultis ampliùs? Idem *pro Planc.* Nihil dico ampliùs.

10 Interdum accipitur pro *Deinceps*, vt *in l. cui*, ibi, Ampliùs mutanda eius (scilicet viæ electæ) potestatem habere, *ff. de seruit.*

11 Aliquando importat idem quod vt *Etiam*, vt *in l. §. sed & si quis vsumfructum*, ibi, Hoc ampliùs, *ff. de itinere, actuque priuato.*

12 Denique exponitur pro *Melius*, à gloss *in proœmio Digestor.* ibi, Quis ampliùs, quàm vos, cognouit?

13 Accommodatur quandoque ad tempus, ac numerum, Cic. *pro Roscio Amerin.* Amplius sunt sex menses Idem 4. *Verr.* Amplius quàm centum ciues. Idem 6. *Verr.* Hora ampliùs 10 demoliendo signo mittebatur.

Dictio XXXIII.

Ante.

1 Ante, *præpositio est quoties casum regit; & tunc eiusdem naturæ est cum dictione* Post.

2 *Personam aliquando respicit præpositio* Ante.

3 *Locum nonnunquam respicit præpositio* Ante.

4 *Tempori quandoque adiungitur præpositio* Ante.

5 *Tempus ante principium actus regulariter de sui propria natura significat dict.* Ante.

6 *Finem actus exposcit dict* Ante, *quando refertur ad actum, qui habet tractum successiuum determinatum, & concurrit fauor debitoris.*

7 *Tempus post proprium actus denotat dict.* Ante. *ratione concordiæ testium discordantium.*

8 *Dict.* Ante *propriè sumpta denotat quod illud, cui adiicitur, debet interuenire.*

9 Ante *aduerbium est, cùm nullum casum regit.*

1 PRæpositio est, quoties casum regit, & tunc eiusdem naturæ est cum dictione *Post*, séque mutuò respiciunt, latè Tiraq *in l. si vnquam, verb & posteà, n. 14. C. de reuocan. donat.* ad quem locum se remittit *de retract. lign. §. 1. glos. 11. n. 49. & n. 70.*

2 Personam tunc aliquando respi it, Cic. 6. *Verr.* Ante hosce deos erant tabulæ, *l. quod Ephesi in fine*, ibi, Summam æquitatem quoque ante oculos habere debet Iudex; *ff de eo, quod certo lo o.*

3 Nonnunquam locum, Cic. *pro Milone.* Clodius ante suum fundum Miloni insidias collocauit, *l. sed & si pupillus, §. proscribere*, ibi, Ante eum locum quo negotiatio exerceretur, *ff. de, instit. action.* & quando actus fieri dei et ante ædem, vel in alio loco, nisi ibi fiat actus, erit nullus, *Clem. causam*, vbi Doctores *de elect.*

4 Tempori quandoque adiungitur, Cic. 1. *Verr.* Cautam interea ante cum diem diceret, *l. cassu*, ibi, Ante expletum tempus *ff de pignerat. act.* Et interdum personæ addita hæc præpositio designat etiam tempus, Cic. 3. *Verr.* Minutius mortuus est ante istum Prætorem. Idem *acad.* 1. Omnes ante eum Philosophi

Vtrùm autem, vbi tempori adiungitur, significet illud perfectum, vel ante principium actus, non bene constat inter Doctores. Regulariter verò, & de sui propria natura dictio ista significat tempus ante principium actus, *l. si quis id quod vers. quòd sit disponi, ff. de iurisdict. omnium iudicum*, ibi, Dum proponitur, vel ante propositionem, *l. fin. ff. de albo scribendo, cap. ante triennium, 31. distinct.* Dec. *in l. 2. §. creditum in l. 2. lectura, n. 13. & 23. de reb. credit. , & cons. 593. n. 3.* Cened. post *lib. pract. & canon. quæst. singul. n. 1. & 6* quamuis hanc dictionem inclusionem, seu finem actus significare teneant Oldrad. *consil. 4. ad finem*, glos. *verb. dierum, in cap. ameriorum 2. q. 6.* Rebuff. *ad l. anniculus, 132. §. ante diem decimum. ff. de verbor signif. pag.* 503. & alij citati per Cened. *d. sing. 13. n. 5.* Vnde in terminis Concil. Trid. *sess. 23. de refor, c. 12.* decidentis, ne quis ante vigesimum secundum annum ab subdiaconatus Ordinem promoueatur, sufficere esse inceptum, tradunt Henriq. *in sum. lib. 10. c. 19 §. 2. & lib. 13 c. 8 §. 2.* Valer. Reginald, *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 166.* Ego ipse *de offic. & potest Episc. p. 1. alleg.* Nam quando perfectum, & consummatum annum requirit idem Concilium, hoc ipsum exprimit, addendo verbum illud *Expletum*, prout *sess. 25 de Regular. c. 15.* ibi, Ante decimum sextum annum expletum. 5

Verùm quando ista dictio refertur ad actum, qui habet tractum successiuum determinatum & concurrit fauor debitoris, putà si dicamus: Promitto tibi soluere ante vnum annum, vel ante Kalendas Augusti; quia tunc exposcit finem actus, & intelligitur ante annum finitum, & ante Kalendas finitas, nec debitor poterit conueniri in ipso die Kalendarum, sed in altero sequenti, *l. qui ante Kalendas. ff. de verbor. oblig. l. eum, qui ita, 56. §. qui ita stipulatur ante, ff. eod. tit.* vbi glos. *verb ante Kalena.* Alex. *in d. l. 2. § creditum, n. 2* Vulpell. *de prepos. & aduerb. signific. sub hac dict. n. 2* vbi *num. 4.* obseruat, hac in re perpendenda esse verba conuentionis, & dispositionis, quia virtus huius dictionis valebit secundum naturam contractus, Rendin. *in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 27. n. 6. vers. secundum est membrum.* Cened. *d. sing. 13. n. 3.* 6

Sic etiam ratione concordiæ testium discordantium denotat hæc dictio tempus post principium actus: verbi gratia, si vnus testis dicat taleam rem fuisse factam ante nuptias., alter verò testis dicat post nuptias, tunc gratia reductionis testium ad concordiam interpretabimur dictionem *Ante nuptias*, scilicet finitas, & verbum *Post nuptias*, scilicet inchoatas: quo casu recedimus à proprietate verbi *Ante.* Ita Bart. *in d §. creditum* vbi Ia. *num* 8. & Dec. *in prima lect. num. 5. & in secunda lectura, n. 9.* Curt. iun. *col 4. n. 1*; Rendin. *d. num. 6. vers. est & tertium* Cened. *d. singul. 13. n.* . 7

Denotat etiam hæc dictio propriè sumpta, quòd illud, cui adiicitur, debet interuenire; vt si dicam ante acceptationem debes illud facere: ergo præsupponit, quòd acceptatio debet interuenire, licèt aliquando minùs propriè sumpta bene denotat, quod non interuenit; ita Zabarel. *cons. 65. num. 4.* Cened. *d. sing. 13. n. 7.* vbi *n. 8.* post Gom. *in cap. si annum. § si vero, n. 3. de iudiciis, in 6.* subdit, quòd potest significare actum immediatè sequentem, & distantem. 8

Digitized by Google

9 *Antè* aduerbium est, cùm nullum casum regit. Cic. 1. *Tuscul.* Et paucis antè diebus cùm posset è custodia educi, noluit Idem 2. *de Finib.* Vt qui Philosophi esse volunt, Assoti antè fiant.

Dictio XXXIV.

Antea.

1 Dicitur, quasi *Ante ea*, cui *Postea* opponitur. Cic. *lib. 1. epist. 9.* Appius in sermonibus antea dictabat, postea etiam dixit in senatu.

2 Respicit communiter tempus, vt *in l. non distinguemus, § illud, ff. de receptis arbitr.* Cuius naturæ est etiam dictio *Antequam*, vt *in l. 2. ff. de mortuo inferendo.* notat Rebuff. *in comment. ad l. amiculus, 132. §. ante diem, in fine, ff. de verbor. signific. pag.* 504.

Dictio XXXV.

Antedictus.

1 HÆc dictio est relatiua, & operatur, ac si aliquia nominatim fuisset expressus, Bart. *in l. qui libertis, §. hac verba, in fine, ff. de vulgari.* Surd. *cons.* 123. *n.* 13. *& cons.* 315. *n.* 3.

2 Item de sui natura est restrictiua, vt *in l. 1. §. deinde, ff. de postulan.* Menoch. *cons.* 160 *n.* 39.

Dictio XXXVI.

Antehac.

1 HÆc dictio refertur ad tempus antea elapsum, iuxta tradita per Flamin. Parit *de confident. benefic. q.* 28. *num.* 33. vbi *num.* 35. subdit, quòd hæc dictio includit.

2 Idem importat, quod *Ante hac*. Terent. *in Andr.* Nam quod ante hæc fuit, nihil ad me pertinet. Item interpretatur *Ante hoc tempus*, cui contrarium est *Posthac*, & *Nunc*. Cic. *lib. 12. epist.* 33. Atque antehac quidem sperare saltem licebat, nunc etiam illud ereptum est.

Dictio XXXVII.

Antequam.

1 ALiquando hæc dictio cum coniunctino interdum verò cum indicatiuo modo copulatur. Cic 1. *Philippic.* 1. Antequam de Republica, Patres conscripti, dicam ea, quæ. Idem 4. *Verr.* Antequam de Siciliæ incommodis dico. Nonnunquam pluribus verbis interiectis distrahitur. Cic. *pro Rab. Per.* Quæ causa antè mortua est, quàm tu natus esses.

2 Non semel implicat, *l. quod dicitur, ff. de verb. signif.* Vulpell *de prep. & adverb. signif sub hac dict. pag.* 11. vbi post Abb. *in illo textu*, subdit, quòd dictiones negantes actū certo tempore, non ponunt implicatiuè actum illo tempore, & ideò saluari posse testem à pœna falsi, qui dixerat, quòd antequam Titius veniret ad prandium, filius percussit Sempronium, si probetur Titium ea die ad domum non venisse.

Dictio XXXVIII.

Apprehendere.

1 VErbum hoc potest intelligi cum violentia, & sine illa, prout materia postulauerit, ex traditis per Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuil.* 132. *n.* 73.

Dictio XXXIX.

Approbare.

1 *Arbitrium boni viri denotat verbum* Approbare.

2 Approbare *quis non potest quod semel impugnauit.*

3 Approbatum *semel non potest ampliùs reprobari.*

DEnotat boni viri arbitrium, vt *in l. si sic legatum, ff. de legat.* 1. tradit Bened Ægid. *in repet. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. p. 1. in initio, n* 10. 1

Approbare quis non potest quod semel impugnauit, *l. dispensatorem, ff. de solut.* Menoch. *cons.* 05. *n.* 27. *& cons.* 364. *n.* 17. *& cons.* 395 *n.* 89. Surd *consil.* 157. *n.* 10 *& cons.* 196. *num.* 2. *cum seqq. & cons.* 364. *num.* 27. Rota *decis.* 536. *num.* 5. *& decis.* 636. *n.* 8. *p.* 2. *recent.* 2

Nam approbatum semel, non potest ampliùs reprobari *l. Pomponius, ff de negot. gestis,* Surd. *cons.* 18. *n.* 2. *& cons.* 351. *n.* 41. *& decis.* 132. *n.* 4. Marc Anton *var. resol. lib. 2. resol.* 0. *n.* 25. Sanch. *de matrim. lib.* 9. *disput.* 6. *num.* 9. Anton. Menoch. *Bononien. decis.* 34. *num.* 2. 3

Dictio XL.

Apud.

1 *Coram denotat dict.* Apud.

2 Penes, *vel* Prope, *importat dictio* Apud.

3 Apud *&* Penes *in quo differant, ostenditur.*

4 Ab *interdum importat dictio* Apud.

5 In *nonnunquam denotat* Apud, *quandoque verò differunt.*

VArias habet hæc dictio significationes, aliquando enim denotat idem, quod *Coram* vt *in l. 1. & 2. ff. de offic. Præsidiis, l. ff. de adopt. l. de iure, ff. ad municipal. l. 2. ff. de sicariis, l. i,* Inaudium filium pater occidere non potest, sed accusare eum apud Præfectum, secundùm intellectum Rebuff *in l. cenes te, ff. de verbor. signific in vers. interdum,* Mandos. *in glos. facult. in proæmio, in verb. apud quos,* idem Rebuff *in concordat. in rub de Regia ad Prelatos nom. §. 1. in verb. apud eidem,* Cened. *post lib pract. & canon. quæst. singul.* 19 *n.* 4. Franc. à Sousa *in comment. ad tit. ff. de pactis, art.* 1. *n.* 7. 1

Nonnunquam significat idem, quod *Penes*, vel *Propè*, vt *in l. is, apud quem, ff. de acquir. hered. & in l. is, apud quem, ff de verbor. signific. & in l is, apud quem, C. de edendo, & in l. vnica §. pro secundo, C. de caducis tollendis, & l. omnes populi, ff de iustitia, & iure,* Petr. Henriq. *respons. opusc.* 2. *num.* 2. Marches *de commiss. p.* 1. *cap.* 13. *num.* 45 Mandos *in d verb. apud quos, pag.* 54. Rebuff *in d. l. penes te, vers. notandum esse,* Cened. *d. singul.* 19. *n.* 1. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell glos.* 43. *num* 44. 2

Apud & *Penes* in hoc differunt quia *Apud* significat personam in loco, vt Apud Platonem, id est, in loco, in quo est Plato; *Penes* verò significat personam, & dominium, ac potestatem, vt, Penes te est salus, vita mea. Ita tradunt Mandos. *in d. verb. apud quos. pag* 55. Vulpell. *sub dict. Antequam, in vers. apud pag.* 11. Cened *d. sing.* 19. *n* 3. 3

Interdum sumitur pro *Ab. l. apud antiquos quærebatur,* id est, ab antiquis, *C. de furtis* Mandos. *d. verb.* 4

apud quos, fol. 54. Cened. *d. singul.* 19. *num.* 5. Noonunquam sumitur pro *in*, ita gloss. *verb. in Curia, in cap. statutum, de prabend. in* 6. Colm. *in pragm sanct. tit. de conciliat. Eccles. Gallican.* §. 1 *in verb. apud*, Mandos. *d verb. apud quos pag.* 14. Rebuff *in d. l. penes te, vers apud Iulianum*, Cened *d. singul.* 19. *num.* 6. Qui omnes tradunt, hanc dictionem *Apud*, & illam dict. *In*, differre; quia *Apud* personæ præponitur, *In* verò propriè sumpta loco præponitur, *Genes.* 8. Cuncta animantia, quæ sunt apud te *& cap.* 12. Et laudauerunt eam apud illum *& cap.* 23. *in princ.* Aduena ego sum, & peregrinus apud vos & probatur *in l. .vers. domos*, & *vers. viduas*, *C. de fals. monet. & in l.* 1. *C. de desert. lib.* 12.

DICTIO XLI.

Assiduè.

1 *Tempore pro omni aliquando sumitur dictio* Assiduè.
2 *Temporis frequentiam non verò continuationem denotat dictio* Assiduè.
3 *Frequenter quandoque importat dictio* Assiduè.
4 *Sæpe, vel Crebro, interdum importat dict.* Assiduè.

1 PRo omni tempore aliquando sumitur ista dictio, *l. filium*, & *ibi* Bald. *ff. de iis, qui sunt sui, l. final. in princ. ff. de adilit. edict. cap. Diaconi, prope finem*, 99. *distinct cap.* 5. *de restit. spol. lib.* 6. & tradunt Mandos. *in gloss. facul.* §. *volentes, vers. assiduè, pag.* 173. Cened. *post lib. pract. & canon. quast. sing.* 12. *num* 1.

2 Interdum frequentiam, non verò temporis continuationem denotat; & sic quòd *Assiduè* idem sonet, quod horis competentibus, & non omne momentum exigatur, vt *in l si quis legauit, ff. de cond. & demonstr l. ... ff. de manum ff. testam cap. fin.* 36. *distinct. cap. frequens*, & ibi Dominicus 54. *dist. gl. fin.* per text. ibi *in eas ... e quibusdam, ... de ... Archipresbyt* vbi Hostiens. exponit *Assiduè*, id est, horis competentibus, Fel. *in proœmio Decretal verb. Rex pacifi us, post num.* 5. *vers. idem si dicatur assiduo*, Petr. Heoiq *resp. opusc.* 2. *num.* 2. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signi. sub ha dict. pag* 11 Cened. *d. singul.* 12. *n.* .. Mandos. *verb. assidue, pag.* 73 *in fine.*

3 Nonnunquam accipitur pro *Frequenter*, & ponuntur pro eodem vt *in l. quod si nolit*, §. *qui assiduè*, *ff. de adilio. edicto*, *l. assiduus*, *ff. qui potiores in pignore habeantur*, Cened *d sing.* 12 *n.* 2.

4 Quandoque exponitur, id est, *Sæpe*, vel *Crebrò*, vt *in l. Mania*, §. *vxore ff. de annuis legatis*, vbi etiam iuncta glos. *verb. difficile*, subditur, quòd *assiduè*, & *Rarò* opponuntur, Mandos *in d. verb. assiduè, pag.* 17 ... Cened. *d. sing.* 12. *n.* 4

Dicimus *assiduè, assiduò, assiduissimè*, vt ex Cicerone, & aliis bonis autoribus latè tradidi *in meo Dictionario Lusitanico-Latino, col.* 248.

DICTIO XLII.

Assignauit.

1 VErbum hoc in dubio dominij translationem denotat, ex traditis per Brunor. à Sole *in Locis communibus lit. V, num.* 36.

DICTIO XLIII.

Atque.

COniungit hæc dictio, vt *in l. in lege censoria, in fine, ff. de verbor. signif. & in l. itemque*, §. 1. *ff. de action. empti. & in l fur un*, § *penult. ff de euict.* cum aliis adductis per Rebuff. *in comment. ad l. pronunciatum*, 46. *vers. atque, ff. de verbor signif pag* 245.

DICTIO XLIV.

Atqui.

1 *Orationem non secus quàm* Atque, *vel* Atque etiam, *continet sæpe dictio* Atqui.
2 Sed. *aliquando importat dictio* Atqui.
3 Et tamen *interdum declarat dictio* Atqui.
4 Certè *quandoque denotat dictio* Atqui.

COntinet sæpe orationem non secùs, quàm *Atque*, vel *atque etiam*, sed vi quadam maiori, Cic. *pro Milone*: Atqui si tempus est vllum iure hominis necandi, quæ multa sunt, certè illud est. Idem *ibid* Atqui erat id temporis clarissimus, & fortissimus Consul inimicus Clodio. 1

Aliquando ponitur pro *Sed*, vt *in l. arbitrio*, §. *de eo, ff. de dolo*, licèt glos. ibi exponat pro *Certè*, & *in l.* 1. *si seruitus vendit.* vbi gloss. exponit pro *Sed*; ita Rebuff. *in comment. ad l pronunciatam*, 46. *vers. atqui*, *ff. de verbor. signif. pag. mihi* 245. 2

Interdum declarat *Et tamen* Cic. 3. *Verr.* Atqui in his rebus multa videmus ita sancita esse legibus, vt, &c. Idem *pro Sext.* Atqui ne ex eo quidem tempore id egit Sextius. 3

Quandoque interpretatur pro *Certè*, vt *in l. filiusfam. usus, ff. de in rem verso, & in l atque*, vbi glos. *ff. de negot. gestis.* Rebuff. *citato loco.* 4

DICTIO XLV.

Auferre.

1 Auferre, *importat aliquando* Accipere.
2 Auferre *nonnunquam dicitur quod manibus per raptum accipitur.*
3 Auferre & mouere, *in quo differant, ostenditur.*

VErbum hoc importat aliquando *Accipere*, vt *in l. duobus, ff. de leg.* 1. *& in l. Mauius*, §. *cum qui*, vbi gloss *verb. abstulit*, *ff. de leg.* 2 Brunor. à Sole *in locis communibus verb. auferre*, vbi subdit, quòd auferri dicitur, quod manibus per raptum accipitur. Et posse intelligi cum violentia, & sine illa, dicit Seraphin *de priuileg. iuramenti, priuil.* 132. *n.* 73. 1 2

Auferre, & *Mouere* differunt: nam auferuntur, quæ detrahuntur, vt transferantur ex alio ædificio in aliud; mouentur, quæ eruuntur ex officinis, Cujac *lib.* 18. *obseru.* 19. Item *Auferre*, & *amouere* differunt, *l* 3. §. *non solum, ff. de incend. ruina, & naufrag.* Galganet. *de different. indiuid. lit. A, n.* 99. 3

DICTIO XLVI.

Aut.

1 *Disiunctiua propriè est dictio* Aut.

2 *Alternatiua*

Digitized by Google

2 *Alteratiua dictio* Aut, *attribuit actum cuilibet in solidum*
3 *Alternatiua cùm sit dictio* Aut, *sufficit ad eius verificationem alteram partem esse veram, siue dispositio sit affirmatiua, siue negatiua.*
4 *Alternatiua ordinis, non verò electionis est dictio* Aut.
5 *Copulatiuè, seu coniunctiuè accipitur aliquando dict.* Aut, *& requirit concursum vtriusque.*
6 *Aduersatiua nonnunquam est dict.* Aut, *& ponitur inter diuersa.*
7 *Similia & inter equalia quandoque ponitur dictio* Aut.
8 *Expositiuè pro, id est, accipitur etiam dict.* Aut.
9 *Dictio* Aut, *quando ponitur inter personas inter quas subest ordinata affectio, censentur vocati ordine successiuo, & non simul; secus verò quando ponitur inter personas honoratas, quia tunc resoluitur in coniunctionem.*
10 *Maioratu si dicatur quod succedat filius, aut filia maior ex ordine scripturæ præferendus est filius, licèt iunior, existente filia etiam maiore.*
11 *Alternatiua, siue disiunctionis propria vim habet dict.* Aut, *quando ponitur inter personas grauatas, seu ad onus vocatos.*
12 *Coniunctiuè non accipitur dictio* Aut, *quando ponitur inter personas, & in casu simpliciter odioso.*
13 *Alternatiua in propria natura stat dict.* Aut, *quando ponitur non inter personas, sed inter res.*
14 *Disiunctionis, seu alternatiua in propria natura stat dictio* Aut, *quando ponitur inter ea, quæ simul esse non possunt.*

1 DIsiunctiua propriè est, ac disiunctiuè regulariter sumitur hæc dictio, *l. si ex toto. §. 1. ff. de leg. 1. l. ille, aut, ille, in princ. ff. de leg. 3. l. Titio ff. de leg. 2.* Rolland. à valdè *consil. 99. num 56. tom 4. medio, de ac acquir. possess in prin. verb. aut.* et disiungit sensum, & verba, Paris. *cons. 91 num. 29 lib. 2.* Natt. *cons 676. num 25. vol. 1.* Honded. *consil. 3. num. 7. vol. 2.* Et est alternatiua, quæ importat idem quod *Seu*, aut *Siue*, Bald *consil. 45. & 45c. lib. 5.* Roman. *consil. 186. num. 7 in fine*, Cardin. Iosch *tom. 2. tit. D, concl. 234. n. 7.* Flamin Paris. *de confident. benef q. 32. num. 40.* Et ad verificationem sufficit alteram partem esse veram, *l. si heredi plures, ff. de cond. instit. l. plerumque, § fin ff. de iure dotium, si quis ita stipulatus fuerit, in fine, ff. de verbor. oblig.* tradunt Bart. Peret. *ad extrauag. ambitiosæ, in verb. vsibus n. 20. pag. 152.* Rebuff *in comment. ad l. ostentum, 38. vers. aut, ff. de verbor. signif. pag. 208. in fine*, Porrol. *de consortib. c. 1. num. 7. vers diximus autem*, Mandos. *in gloss. facult. §. ac etiam, in verb. Aut, pag. 260.* Euerard. *in sua Cent. loco 49. à natura alternatiuorum*, Pichard. *ad §. quòd si quis, 5. num. 6. Instit. de inutil. stipulat* Azor. *Instit. moral. p. 1. lib. 5. cap 27. q. 1.* Cened *post canonicas quæst. sing. 6. num. 2. & 3.* Galganet. *de different. indiuiduorum, lit. A, num. 103.* Vnde *gloss 1. in cap. cùm plures,*
2 *de offic. de leg. num. 6.* dicit, quòd ista alternatiua attribuit actum cuilibet in solidum, quem sequuntur ibi Archid. Ioan. Andr. Domin. & Franch. prout eos refert Cened *d. sing. 6. n. 3. in fine.*

3 Amplia quod suprà dictum est, videlicet, ad verificationem eius sufficere alteram partem esse veram vt procedat, siue dispositio sit affirmatiua, siue negatiua, vt post Din. *in reg. in alternatiua, de reg. Iuris, in 6* tenet Felin. *in cap. inter cæteras, num. 19. de rescript. & ibi* Dec. *num. 9. col. 3.* quos refert, & sequitur Cened. *d. singul. 6. num. 3.* vbi *num. 4.* post August. Barbosa de Dictionib.
Rebuff. *in concord. tit. de collat. 8. statuimus, in verb. aut* subdit, quòd licèt ista dictio sit alternatiua, & sufficiat, vt dictum est, ad eius verificationem alteram partem esse veram, tamen natura huius dictionis est, vt sit alternatiua ordinis, non verò
electionis, addítque *ex gloss. 1. in fine, in cap. cùm* 4
plures, vbi Dominic. *in princ. in 4. notab. de offic. de leg. in 6.* quòd aliquando ista alternatiua *Aut* est electionis, & non ordinis, & significare electionem ordinatam tradit Menoch *cons. 116. n. 9.*

Interdum tamen hæc dictio *Aut*, accipitur co- 5
pulatiuè, seu coniunctiuè, & requirit concursum vtriusque, maximè quando ponitur inter personas, & tunc exponitur pro *Et, in l. sæpe, ff. de verbor. signif. & in l. cùm quidam. vers. meliùs itaque, eod. tit. cap. in omnibus vobis, in fine*, & ibi glos. *verb. aut, 2. q. 4. c. 2.* vbi gloss. *verb. aut, de confessis, in 6.* tradunt Rimini. sen. *cons. 187. num. 15 lib. 1.* Tiber. Decianus *cons. 43. num. 10. lib. 1.* Honded. *d. cons. 35. num. 18. & cons. 86. num. 13. vol. 2* Gallet. *in margar. casuum conscientiæ, verb. dictio*, Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict. assidue, in fine, pag. 12* Pichard. *ad §. plane, 4. num. 46. Instit. de inutil. stipulat.*

Aliquando, & principaliùs est aduersatiua, & po- 6
nitur inter diuersa, *l. iter si susceperit, ff. de procur. l. aut facta, ff. de pœn. l. 3. cum duabus seqq. ff. de donat. causa mortis*, Roland. *consil. 79. n 56. cum seqq vol. 4.* Mandos. *in gloss. facult. §. & proprium, in verb. aut, & in reg 1. Cancel. q. 10. n. 1.* Menoch. *consil. 1061. n. 46.* Cened. *d. sing. 6. n. 1* & tunc idem significat, quod *Vel*, Bartol Peret. *vbi supra, à n. 21.*

Nonnunquam verò ponitur inter similia, & 7
æqualia vt tradit Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. alternatiu. primo*

Accipitur etiam ista dictio expositiuè pro *Id est*, 8
Paris. *consil. 10. num. 18. vol 3.* Mandos. *d. verb. aut, in fine*, Iacobat. *de concil. lib. 3. art. 1. n. 10* Honded. *consil 69. n 28. vol. 2.* Cened. *d. sing. 6. n. 5* vbi *n. 6.* post gloss. *verb. aut, in l. debitoribus, ff. de re iudic.* & Mandos *d. §. & proprium, in verb Aut, in fine, pag. 323.* subdit. hanc dictionem accipi pro *Sicut.*

Quia vero ex supradictis non bene liquet, an, & quando ista dictio sumi debeat alternatiuè, & disiunctiuè, quando verò accipi debeat copulatiuè & coniunctiuè, ideò per aliquas assertiones hoc patefacere operæ pretium duxi.

Prima igitur assertio sit. Supposito, quòd hæc 9
dictio *Aut* propria, & vera, ac naturalis sit alternatiua, seu disiunctiua, & ad eius verificationem sufficiat alteram partem esse veram, *cum citatis supra in princip.* quando illa ponitur inter personas, inter quas subest ordinata affectio, siue interea concurrat necessitas instituendi, siue non, censentur vocari ordine successiuo, & non simul. Quando verò ponitur inter personas honoratas, inter quas non abest ordo charitatis, & affectionis, tunc resoluitur in coniunctiuam, & ponitur pro *Et*: colliges hæc ex Cancer. *lib 1. var. cap. 1. num 51.* Pelaez *de maiorat. p. 2. in initio, num. 34. & seq.* Molina *de primogen. lib 10. cap. 6. num. 6* Gutier. *pract. lib. 3 q. 68. num. 5* Cened *d. singul. 6. num. 10. & 11.* vbi *num. 12.* limitat, quando huiusmodi dictio ponitur inter personas, inter duas valere non potest, prout geritur nam tunc valebit eo meliori modo, quo valere potest, & *num 16* limitat pariter, nisi aliud constet de mente disponentis expressè.

Vnde inferunt Doctores ad maioratum, in quo 10
si dicatur (succedat filius, aut filia maior) ex ordine scripturæ præferendum esse filium, licèt iuniorem, existente filia etiam maiori; de qua quæstione

vide latè Couar. *lib.3. var. cap.5.n.5.* Anton. Gom.
l.40.Tau.i, n.61. Gam Lusian. *decis.337.n.11.cum*
10 *seqq.* vbi Flores *in addit.* & de emphyteusi concessa
pro filio, aut filia nominanda, vide eumdem Gam.
Lusitan.decis.263 num. 2. Cald. Pereira *de nominat.*
emphyt.q.10.n.52.

Secunda assertio est, quòd quando huiusmodi
11 dictio ponitur inter personas grauatas, seu ad onus
vocatas, tunc stat in natura propria alternatiuæ, siue
disiunctionis; putà si dicatur: Lucius hæres meus,
aut, Titius hæres meus, Seio centum dato: nam
sunt duo rei debendi, & quilibet tenetur in solidum,
& vno soluere alter liberatur, *l.si ex toto, §. 1.*
ff.de leg.1. Cened.*d.sing.6.n.18.*

Tertia assertio est, quòd quando ponitur ista di-
12 ctio inter personas, & in casu simpliciter odioso: vt
Condemno ad mortem Titium, aut Sempronium:
tunc non ponitur coniunctiuè, cùm fortè nullus veniat
damnandus. Ita Cened.*d.sing.6 n.18.*

Quarta assertio est, quòd quando ponitur non
13 inter personas, sed inter res, stat in propria natura
alternatiuæ, vt si dicatur Lego filio meo domum
meam, aut hortum: vel dicatur: Illam, aut illam
rem tali relinquo quia hoc casu, ex quo ista dictio
posita est inter res, stabit in propria natura alterna-
tiuæ, *l. cùm quidam, ad finem. vers. sed hoc, C.de verb.*
signif.& *ibi* gloss.*verb. incorrupta.* Et hoc casu hære-
dis, vel debitoris erit electio, *l.si in emptione, §. pœna*
& l.si ita, ff.de contrahent.empt.l.plerumque, in fine, ff.de
iure dotium, Ias.per text.ibi *in §. huic autem, à num.*
10. *In.tit.de action.*Rebuff.*in concord.in rubr.de elect.*
§ 2 in verb.quique bus, Cassan. *in consuetud. Burgundia,*
rubr.9.§.21.in verb au choix, num.1.& 2. Mandos.
in glos.facult.§. ac etiam, in vers. Aut, fol.260.col.2.
*ad princip.*Negusant.*de pignor.5. parte principali, n.*
7. Cened *d.sing.6.num.21.*vbi *num.*22. subdit, quòd
quando ponitur in conditionibus potestatiuis, vel
casualibus, tunc alternatiua stat in propria natura
disiunctionis, & alternatiuæ, & *num.* 24. subdit,
quòd in arbitrariis, id est, in iis, quæ arbitrio alicuius
disiunctiuè committantur, stat in propria
natura disiunctionis, seu alternatiuæ, per *l.ff.de cu-*
stod.reorum.

Quinta assertio est, quòd vbi hæc dictio ponitur
14 inter ea, quæ simul esse non possunt, semper stat in
propria natura disiunctionis, seu alternatiuæ: vt,
Dies est aut nox, *l hæc verba, 124.ff.de verbor. signif.*
Cened.*sing.5.n.24.vers.12.*

DICTIO XLVII.

Autem.

1 *Aduersatiua in iure, & in facto est dictio* Autem.
2 *Aduersatiua est dictio* Autem *ad proximè præcedentia.*
3 *Solutioni anticipatæ non vti factæ ex pacto, sed vti spontaneæ aduersatur dictio* Autem.
4 *Qualitates casus præcedentis in sequentem repetit dict.* Autem, *exceptis iis in quibus expressè aduersatur.*
5 *Repetitiua præcedentium cum suis qualitatibus est dictio* Autem.
6 *Repetitionem qualitatum, & conditionem præcedentis legati, & dispositionis in sequentem inducit dictio* Autem.
7 *Diuersificatiua & aduersatiua est dictio* Autem.
8 *Pro Quia, & pro* Certè *aliquando accipitur dictio* Autem.

Est aduersatiua in iure, & in facto, & secundùm 1
suam naturam, dum aliud ex disponentis men-
te non colligitur implicat diuersitatem casuum, *l.*
hoc amplius, §.d. his.ff.de damno infecto, vbi glos.*verb.*
Autem l. sed & si lege §. quod autem, ff de petit hered.
l.fin.§.fin autem 1.& 2.C. comm. vtriusque iudicij, cap.
statutum, §. cum autem, & ibi glos *verbo Autem, de*
rescript.lib.6. tradunt Bart. *cons 421.num.4. part.3.*
Corn. *cons.44.col.penult. vol.3.* Dec.*cons.562.num.3.*
Natt. *cons.459.num.3.tom.2.* Paris. *cons.44.num.10.*
& cons.53.num.12. vol.1. Beltran. *cons 125. num.2.*
vol.7. Aym. *cons. 208. num.5.* Gratian. *cons. 2. num.*
*34.vol.1.*Osest. *decis.108. num 13.* Menoch. *de præsumpt*
lib.4.præsumpt. 78. num.20. & cons 629. num.
35 Vulpell.*de prepos.signific. sub hac dict.n.1.pag.12.*
Medic. *de acquir.poss.in princ. verbo Autem.* Cardin.
Tusch.*pract.conclus.tom.2.lit. D conclus.240.tom. 11.*
*& conclus.248.à princ.*Cened. *post lib.pract.& canon.*
quæst singul 7. num.1. vbi *num.* 2. subdit hoc fallere
quando hanc dictionem non præcedit aliquid, cui
aduersetur, quia tunc ponitur inceptiuè, seu decla-
ratiuè, & *num.3.*post Bart. *per text. ibi in l.transigere,*
n.6.ff.de transact & Beltran *cons. 124. num.2. vol. 7.*
addit, quòd quando ista dictio ponitur in disposi-
tione, in qua ipsam dictionem præcedit genus, tunc
ista dictio aduersatur, & genus strictè intelligitur,
& *n.4* ait, quod quando ista dictio ponitur in dis-
positione, in qua ipsam dictionem non præcedit
genus, sed sunt enumerati aliqui casus, & postea
subditur huiusmodi dictio *Autem*, si illud, quod
sequitur, habet diuersam rationem, tunc dictio *Autem*,
ponitur aduersatiuè ad ius, & ad effectum.

Amplia primò vt ista dictio aduersetur ad pro- 2
ximè præcedentia; ita Dec *cons 5*[illegible]*1.n 3.consil.*[illegible]*1*
n.17.vol.1.& cons.4[illegible]*.n.10. & consil 53. n.12. vol 2.*
Cened.*d.sing 7.n.5.*

Amplia secundò aduersari anticipatæ solutioni. 3
non factæ ex facto, sed vti spontaneæ *iuxta text. in*
l.2.§ hoc etiam, C.de iureiuran. propter calum. Paris *d.*
*cons 111.num.17.*Grat.*cons.2.n.33. vol.1.* Corn. *cons.*
44.n.7.& cons.86.n.12 lib.3.

Amplia tertiò, quòd licèt hæc dictio sit aduersa- 4
tiua, tamen repetit qualitates casus præcedentis in
sequentem, exceptis iis in quibus expressè aduer-
satur, *l.mariti, §.fin.& ibi glos.* & Bart. *num. 1. ff. ad l.*
Iuliam de adulter Aym.*cons.208 num.5.* quia aduer-
satur retentis eisdem terminis, Corn. *cons.286.num.*
10.vers.fu idet. vol.1. Gratian. *cons.1. num.33.vol.2.*
Cened *d sing.7. num. 6.* Et ita est repetitiua præce- 5
dentium cum suis qualitatibus, Bald. *in l.omnes po-*
puli, col 10.vers.modo quæro vtrum vnum ff.de instit ia,
*& in c.*Natt.*cons.570. num.8. tom.3.* non tamen re-
petit omnes qualitates præcedentes, vt post Isa.*in l.*
nam & postea, § sed & si quis, num. 9. ff. de iureiuran.
tradit Cened.*d sing. 7. num. 8. vers. ista tamen,* vbi
subdit, non semper hanc dictionem repetere qua-
litates præcedentes Verùm quod inducat reperi- 6
tionem qualitatum, & conditionum præcedentis le-
gati, & dispositionis in sequentem, tradunt Me-
noch.*cons.76.num.6.*Pereg. *de fideicom. art.16.num.*
*91.*Galganet. *de cond.& demonstr. part.1.cap.1.q.18.*
num 5.

Amplia quartò hanc dictionem esse diuersifica- 7
tiuam, & aduersatiuam, ac denotare diuersum à ca-
su præcedenti. Bart.*in l.pater filium. §.16.de leg.3.*gl.
& Bart.*in l.mariti. §. cum autem, ad l. Iuliam, de adult.*
gl. & Bart. *in l. hoc amplius. §. de his.n.1.ff. de damno*
infecto. Alber.*in diction. verbo Autem,* Isa.*in l.1.n.5.ff.*
*de acq.poss.*Cened.*d.sing.n.9.* [Et aliquando limita-
tionem inducit. Anell. Amat.*cons.74.n.11.*]

Aliquando

Aliquando hæc dictio accipitur pro *Quia*, item
8 pro *Certè*, vt *in l.Offidius*, vbi gloss. *verb.Ex diuersis, ff.de leg.3.*Paris.*cons.53.n.30. vol.2.* Mandos. *in gloss. facult.in §.habita,in verb.Sed in fine,pag.225.*Ceoed. *d sing.7.num.11.*

Dictio XLVIII.

Bene.

1 IDem significat quod *Ritè*,& *Rectè*,sicut malè,non ritè,nec rectè,Bald.*in l.eos,col.2.vers. & nota quod aduerbium bene,C. de apell.* Ias. *in l. lecta,num.16 ff.si cert.petat.* Petr.Heoriq *resp.opusc.1.sub n.3.* Menoch *de arbitr.lib 1.quæst.67.num.24.*Vulpell *de præpos. & a.uerb.significpag.14.*

2 Sæpe præter vulgarem vsum hæc dictio *Bene*, auget,& pro *Valde*, pooitur. Cic. *Attic. lib.4.* Beoe mane dedi litteras Id. 2. *de Orat.* Bene ante lucem. Id. 2.*Agr.* Adolescens oon minus bene nummatus, quàm bene capillatus. Terent.*in Andr.* Sanè bene cooueoiebat.

Dictio XLIX.

Breuiter.

1 QVādo in commissiooe dicitur, *Breuiter & summariè*,tunc hæc non tollit pœnam,& concludentem probationem,sed solùm respicit modum & breuitatem probandi, & quod causa agitari possit breuiter & sine multis solemnitatibos. Bart.*in Extrauag ad eprimendum,vers.summariè.* Cather.*Pedem decis.1.num.2.*Rota *in Giennent.Canonicatus 4.& 13. May 1587.coram Robusterio,& in Corduben.beneficij de Castrò 21.Aprilis 1559.coram Quiroga,& in Burgen.de Pancorruo 28.Aprilis 1591 coram Gyptio,& in Placentina Canonicatus 2.Martij 1599.coram Orano, & in Pampilonen.beneficij de Alo 8.Martij 1577.coram Canteuccio, & in Corbuben. dimidiæ portionis 11. Febr.1602.coram Sacrato.*

Dictio L.

Cadat.

1 *Obliquum est verbum* Cadat.
2 *Significationem duplicem,vnam aquisitiuam, alteram priuatiuam habet dictio* Cadat.
3 *Verba composita,veluti* recedat,redeat;reuertatur, *an sint obliqua.*
4 *Sententiam latam importat verbum* Cadat.

1 VErbum hoc licèt sit obliquum ex doctrina Ruin.*consil.47 num.4.lib.2.*Cephal *consil.274. n.29.& 30.*Honded. *cons.59.n.74.lib.1.& consil 67. num.3.lib.3.* nihilominus habet duplicem significa-
2 tionem : vnam acqoisitiuam, alteram priuatiuam, vt cùm testator vult, vt si hæres ooo adimpleat suam voluntatem,ab hæreditate cadat; & eo modo accipitur in contractibus feodalibus,& emphyteuticis, in illo sensu priuatiuo loquuntur omnes supradicti Doctores, sed non ideò infertur idem esse dicendom, cùm prolatum est à testatore acquisitiuè : tunc enim verior est opinio, illud aut semper esse directum, aut saltem commune, Calder.*cons.6. de indiciis*, cum allegatis per Simoo. de Præt. *de interpret.vltim.volunt.lib.3.interpret. 2. dub. 1. solut. 4.* Tiraq. *in l.si vnquam, verb. reuertatur,n.186.* Et fuit dictum *in vna Firmana hæreditatis 6. Nouēbris* 1620. *coram Dunozetto.* Vbi etiam resolutum fuit:minimè
sequi verba composita,qualia sunt, *Recedat,Redeat,* 3
Reuertatur,& similia, non posse esse aut directa,aut communia,sed semper esse obliqua : quia repugoat communi Doctorum opinioni, vt post Aret. *in l. Centurio, num.20.* & Rip *n.183.ff.de vulg.* & Sfortia Odd *de compediosa,p.4.q. 2.art.1.* Trentacinque *de substit.p 4 cap.4.num.19. 25. & 28.* Rot.*decis.1.n.3. p.2.recent.*

Importat latam sententiam,ex adductis per Tiraq. 4
in l.si vnquam,verb.reuertatur,n.186 C de renoc. donat. Cald.Pereira *de extinct.emphyt.cap.17. n.12.* Monet.*de distrib.quotid.p.3.q.7.n.19 cum seqq.*

Dictio LI.

Cæterùm.

VT Aduerbium propriè est *De cætere,De reliquo,* 1
Cic. *lib.2.epist.15.* Ego meio Cumano, & in Pompeiano præterquam quòd sine re,cæterùm satis commodè me oblectabam. Aliquando significat idem,qnod dictio *Sed,l 1.C.si aduersus rem iudic.l.in causam,ff.de procurat.* Rip. *in l. in fideicommisso iam, § si legatum,n.1.ff.ad senatusconsult.Trebell.*Vt oomen significat reliquum,*l.quæsitum, §. idem respondet*, ibi, Cæteram supellectilem,*ff.de verb.signific.*

Dictio LII.

Cætera.

DEducitur à verbo Græco καὶ ἕτερα, id est, 1
& alia: & ideò cùm abbreuiationis caosa apponitur, eius virtute alia repetita censeotur,quæ ex natura, & consuetudine contractus reqoirebantur. Et ita est repetitiua similium, vt *in l. non solùm,19.* vbi gloss.*verb.creditores.ff.de procurat.cap.deinde,* vbi gloss.*1.26.dist* Ruin *cons.179. n.2.vol.2.*Volpell. *de præpos.& aduerb.signif.sub hac dict.pag.15.*D. Barbos. *l.qua dotis,n.11.ff.soluto matrim.*

Regulatot tamen secùndum naturam rei, cui ad- 2
iungitur, Doct. *in auth ex causa,C.de liber.præterit.* Marescot.*variar.resolut.lib.2.cap.76.num.56.* Et fuit dictum *in Carthaginen.sequestri 30.Decembris 1599. coram Card.Lancellato.*

Vide in clausula, *Et cætera.*

Dictio LIII.

Careat.

VErbum hoc importare latam senteotiam, & 1
ipso iure,non autem ferendam, tradunt gloss. *verb foro,in l.prouidendum, C. de postul.* & alia *verb. carebat, in l. 1.ff.ad l. Iuliam, de vi publica,* & alia *verb.potestate,in cap.nihil,de elect.* Corset.*in sing.verb. careo,* Tiraq.*in l si.vnquam,verb.reuertatur,num.161. C.de reuocand.donat.* Vezio *tom.2.commun.opin.lib. 9. tit.34 num.354.*Gam.*in retract.de sacrament.præstand. vltimo supplicio damn.q.5 n.17* Sayr. *in Claui Regia, lib.3.cap.8.n.26.*Card.Tusch.*verb.priuatio,concl.719. num.19.* Farinac. *fragment. crimi. part. 2. verb. lex. num.129.*

Digitized by Google

Dictio LIV.
Cassare.

1 PRopriè dicitur cassare id, quod validum est, *cap. accedens, 2. vt lite non contest.* Dec. *in authent. cassa, num 6. C. de sacro sanct. Eccles.* Bertazol *de clausulis instrument. claus 26 gloss. 1. n. 2.* vbi etiam dicit, quòd quandoque licet impropriè, dicimus cassare quòd nullum est, & de facto processit, ex gloss. *in cap propositis, de concess. praebenda.*

Dictio LV.
Celeriter.

1 QVid celeriter fieri dicitur, quod velociter fit, vt apud Cęs. *de bello Gallico,* Impetrata celeriter fecerunt. Hoc autem secundum subiectam materiam iudicis arbitrio relinquitur, ita tamen vt nec praecipiti festinatione, nec moratoria cunctatione intelligatur, *l. tutor qui repertorium, §. si tutor, ff. de administr. tutor.* refert Vulpel. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict. beneplacitum pag. 14.*

2 Non facit causam esse summariè decidendam, vt per Felin. *in cap. 2. n. 6. de sentent. & re iudic.*

Dictio LVI.
Certè.

1 PRopriè certè idem importat, quòd *Sine dubio,* Plane *Trinum.* Certè is est. Cic. *lib. 1. epist.* Si me tanti facis, quanti certè facis. Aliquando concessioni deseruit, Cic. *in Orat.* At dignitatem docere nō habet, certè, si quasi in ludo Idem *2. de Finib.* Naturales diuitias dixit parabiles esse, quòd paruo esset natura contenta, certè nisi voluptatem tanti aestimaretis. Quoties verò antecedit dictio *Fortasse* vel alia quaelibet, quae dubitationem contineat, haec dictio *Certè* eleganter ponitur pro *Saltem*, quia id quod subiicitur, tanquam dubio certum opponitur, Cic. *4 de Finib.* Res enim fortasse verae, certè graues. Idem *4. Philippic.* Hoc imperatum omnibus consilium incognitum certè cepi. Idem *1. Tusculan* Homines mortem optare incipiant, vel certè timere desinant.

Dictio LVII.
Circa.

Circ[illegible] *nunquam importat,*
1 Circum.
2 In.
3 Erga, *seu* quoad.
4 Iuxta.
5 Apud.
6 Ad.
7 *Dictio* Circa *ad tempus, aut numerum nonnunquam refertur.*
8 *Modicum post, vel modicum ante importat dictio* Circa.
9 Circa *non extenditur vltra sex menses.*
10 *Iudicis arbitrio remittendum est quod circa subiectam materiam operetur dictio* Circa.
11 *Testis debens deponere de certo tempore, si addat dict.* Vel circa, *non probat.*
12 *Ætatis probatio non admittitur per testes deponentes per dict.* Circa.
13 *Diminutionem importat dictio* Circa.
14 *Delictum maius ad excludendum dict.* Circa *in mitiorem partem est interpretanda.*
15 *Accessionem, non vero principalitatem denotat dict.* Circa *rebus coniuncta.*
16 Circiter *idem penè significat quod* Circa.

HÆc praepositio idem significat, quod *Circum* & ad locum, aut personam fermè refertur, Cic *2. Agr.* Dùm Rullus Capuam, & vrbes circa Capuam occuparit Idem *3. Verr.* Multa sibi opus esse multa canibus suis, quos circa se haberet. 1

In iure nostro pluribus modis accipi, variòsque habere potest significatus: aliquando enim accipitur pro *In,* vt *in l. circa, ff de inoffic. testament. & in l. si cùm dotem, §. fin. ff. soluto matrimon.* Tiraq. *de retractu, tit. 1. §. 1. gloss. 13. n. 75.* Mendos. *in gloss. facult. 6. volentes, in vers. circa, pag 175* Cened *post canonicas quaest. sing. 18 num 2.* Rebuff. *ad l. caeterorum, 160. vers. circa eum, ff. de verbor. signific.* 2

Interdum pro *Erga,* seu, *Quoad* accipitur. Sic *in l. nec quidquam, §. circa Aduocatos, ff. de offic. Procons. & in l. circa eum, ff. de probat. & in cap. vt circa, de elect. lib 6.* Mandos. *in d. § volentes, in vers. circa, pag. 175.* Cened. *d. sing. 18. n 1.* 3

Nonnunquam accipitur pro *Iuxta,* seu *Propè.* Sic *in l. 3 ff. de offic. Praefecti vigilum vers. erat autem familia publica circa portas, & muros disposita, & in l. 1. in princ. ff. de rip. mun.* Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de his, qui temp. diuin. off. c. in verb. circa, pag. 168. col, 3.* ibi, Circa Ecclesiam, id est, vsque ad modicam distantiam ab Ecclesia, Cened. *d. sing. 8. num. 2.* Rebuff. *d. l. caeterorum, vers. interdum, & vers. circa pro iuxta,* 4

Interdum pro, *Apud* vel *Quantum* sumitur, vt *in l. post rem, ff. de transact & l. 4. ff de noxa lib. & in l. extat, ff. de iure fisci,* cum aliis citatis per Rebuff. *ad d. l. caeterorum, vers. circa eum.* 5

Quandoque pro *Ad* exponitur, *in l. si seruus, §. idque euidentius. ff. de furtis,* Rebuff. *in d. l. caeterorum, vers. circa pro ad.* 6

Denique ad tempus, aut numerum nonnunquam refertur, (licèt ab elegantibus scriptoribus *Circiter,* & non *Circa* dici soleat) & tunc inter Doctores maximè controuertitur ad quantum tempus, vel numerum extensionem operetur, aliqui namque tenent, quòd si defectum aetatis patiens in rescripto dicat: In duodecimo, vel circa, suae aetatis anno constitutus; quod erit subreptitium rescriptum, si in vndecimo anno, & duobus mensibus sit constitutus, quia per istam dictionem non fiat extensio vltra sex menses, sed tantùm ad modicum tempus, vt per Alberic. *in suo Dictionario, verb. Circa finem anni,* Boss. *in praxi, tit. de defens. reor. num. 28, pag. 221* dicens, quòd ista dictio denotat modicum post, vel modicum ante. Et hoc ipsum tenet Paris. *consil. 104. num. 13. vol. 1* vbi dicit, hanc dictionem in modico versari. Quod & tradunt Alex. *cons. 320, num. 8 lib. 2.* Corn. *cons. 79. num 5. vol. 3.* Cosm. *in pragmat. sanct. in tit. de his qui tempore diuin offic. in vers. circa,* Rodoan *de reb. Eccles. non aliena. d. q. 10. num. 15.* Gemin. *cons. 2.., num. .., vers. nam dictio,* vbi modicum tēpus exemplificat esse decem dierum Petr. Heniq. *respons. opusc. 2. sub num. 3.* Rebuff. *in praxi beneficiali, tit. de dispensatione aetatis in verb. seu circa, n. 3. & 4.* vbi ait, quòd haec dictio non extenditur vltra sex menses, 7 8 9

menses, Francisc Marc. *Delphin. decis.* 290 Menoch. *de arbitr. cas.* 57. *n.* 30. Octauian. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 16. Card. Tosch *pract. conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 245. *n.* 1.

10 Verùm cùm circa declarationem illius temporis, quod importet hæc dictio, non bene conueniant super à citati Doctores; ideò quid circa subiectam mat eriam illa operari debeat remittendum arbitrio iudicis tradunt gloss. *verb. circa, in cap.* 1. *in fine, de offic. Ordin. lib.* 6. Cosm. *d. verb. circa, in fine.* Ruin. *consil.* 130 *num.* 5. *vol.* 4 Menoch. *de arbitr. casu* 36. *à num.* 4. *cum seqq.* Mandos. *in d.* §. *volentes, in vers. & circa, pag.* 176. Rebuff *d. tit. de dispens. ratione ætatis, verb. seu circa, num.* 3 Cened. *d. sing.* 8. *n.* 7. Alexand. *cons.* 82. incip. *In causa, vers. insuper, lib* 7. vbi dicit, quòd in licentia vendendi certos campos in circa, importat arbitrium iudicis, prout illum refert Card. Tusch *d. lit. D, concl.* 249. *n.* 14.

11 Hæc dictio posita in actu probatiuo, siue à teste, siue a confitente, operatur, quòd talis probatio & confessio non dicatur certa, & limitata, quia testis debens deponere de certo tempore, licèt deponat de ipso tempore, si addat dictionem *Vel circa*, non probat. Vide Alex *cons.* 66. incip. *In causa, n.* 6. *lib* 7. *& cons.* 184 incip *Viso processu, n.* 11. *vers. quia quando testis, & cons.* 217. incip *Viso quodam, n.* 10. *vers. preterea, & cons.* 584. *num.* 11 *lib.* 7. Monticell. in *Repert. de testib cap impugnatur testis ratione loci, & temporis, vers. testis deponens de tempore,* 3. Natt. *cons.* 53. incip. *Viso, num.* 3. *vers. preterea* Volpell. *citato loco,* Menoch. *cons.* 1046. *num.* 3 & Stephan. Gratian. *disc.ept. forens. cap.* 277. *n.* 11. Mar. Anton. *variar. resol lib.* 1. *resol.* 94. *num.* 4. Aloys. Ricc. *in collect. de isp.* 5 *collect.* 1520. Card. Tusch. *d. lit. D, concl.* 49. *n.* 15. *&* 16.

12 Vnde ætatis probationem non admitti per testes deponentes per hanc dictionem, tradit Farinac. *fragment. crim. lit. à verb. ætas, num* 17. Et deponens, Titium possedisse circa decem annos proximè præteritos ante litem motam non probat præscriptionem, vt per Masca. *d. de probationib. conclus.* 1215, *num* 13.

13 Diminutionem importare censuit Rota coram Mantic. *decis.* 15. *n.* 5.

14 Ad excludendum maius delictum, dictionem istam in minorem partem esse interpretandam, tradunt Bursat. *cons.* 141. *n.* 28. *vol.* 2. Polydor. Rip. *de nocturno tempore, cap.* 5. *n.* 44. *& cap.* 86 *n.* 13.

15 Rebus verò coniuncta non principalitatem, sed accessionem denotat Rebuff. *in l. vnica in gl. in verb. prout, num.* 153. *C. de sententiis, quæ pro eo,* Vulpel. *vbi supr. in vers. insuper, pag.* 17. Cened. *d. sing.* 8. *n.* 8.

16 Circiter idem penè significat, quod *Circa*, sed aptiùs *Circa* ad locum, *Circiter* verò ad tempus, aut numerum accommodatur Plaut. *Mustel* Redito huc circiter meridiem. Cic *Attic. lib.* 2. Nos circiter Kalendas aut in Formiano erimus, aut in Pompeiano. Cæs. *lib.* 1. *de bello Gallico.* Ita dies circiter viginti quinque iter fecerunt. Liu. *lib.* 28. Cùm decem circiter millia passuum ab hoste abessent.

DICTIO LVIII.

Citra.

1 Citra *contrarium habet* Vltra.
2 Citra *importat* Ante, *dictio verò* Vltra Post.
3 *Extrema inter duo quando ponitur dict.* Citra, *non includit aliquid quod sit extra illa duo extrema.*
4 Citra *quid importet quando ponitur cum copula* Et, *& quid sine ea ostenditur.*
5 *Exceptiua est dict.* Citra
6 *inclusiuè aliquando ponitur dict.* Citra.

Hæc præpositio contrarium habet *vltra*, & illi opposita est. Cæsar *lib.* 6 *de bello Gallico.* Qui sunt citra Rhenum. Cic. *lib.* 16. *epist.* 4. Is locus est citra Leucadem stadia cxx. Id. 6. *Philip.* Vt exercitum citra flumen Rubiconem. Et ex nostris hoc ipsum tradiderunt Bald. *consil.* 411. *lib.* 5. Rebuff *in comment ad l. cæterorū,* 160. *vers. citra, ff. de verb. signif. pag.* 554. Tiraq. *de retract tit.* 1. §. 1. *gloss* 11. *num.* 69. Vulpel *de prepos. seu aduerb. signific. sub dict. Circa pag.* 17 Cened. *post pract. quæst. sing.* 43. *in fine.* 1

Nam dictio hæc *Citra* importat ante, dictio verò *Vltra* importat post. Ita Bald. *cons* 405. incip. *Quidam emerunt, lib.* 5. quem refert Card Tusch *practic. conclus. tom.* 2 *lit. D, concl.* 251. *num.* 2. vbi *n.* 1. subdit, quòd hæc dictio importat propinquitatem comparatiuè aliquo termino medio existente. 2

Quando hæc dictio ponitur inter duo extrema, videlicet à quo & ad quod, non includit aliquid, quod sit extra illa duo extrema, veluti si statutum, vel alia dispositio annullet, vel conualidet certos actus celebratos à tali die citra, vsque in præsentem diem, non includit ante terminum à quo, nec post terminum ad quem. Si verò ponatur ad terminandum solum vnum extremum, quia non exprimitur nisi vnum, & tunc si exprimitur extremum de futuro, denotat exclusionem actuum de futuro, & solùm includit actus de præterito: contra quando ponitur ad determinandum solùm extremum præcedens, tunc excludit actus anteriores, & actus futuros includit. Ita post Clemen. *cons.* 1. incip. *Christi nomine inuocato num.* 4 tradit Card. Tusch *practic. conclus. tom.* 1. *lit. D, concl.* 50 *num. cum duobus seqq.* vbi *num.* 4. subdit quod immo de natura dictio à tali tempore, & citra, sit limitare tempus ex parte ante, sed non ex post. 3

Illud verò maximè obseruandum est discrimen non paruum adesse, an ista dictio *Citra*, ponatur cum copula *Et*, an sine illa, vel si dicatur *abinde* citra; vel sine dictione *abinde*, quia quando ponitur cum copula veluti, & citra, vel *abinde citra*, tunc denotat continuationem temporis, & dierum ab illo principio temporis, quod est expressum. Grat. *consil* 12. *n* 90. *vol.* 1. Bertachin *in repert. iur verb. citra,* Seraph. *decis.* 1101 Felin *in cap licet causam,* 9. *n.* 8. *vers. tertio casu, de probat.* Apostilla ad Abbat. *in cap. prudentiam,* 21. *de offic. deleg. num.* 5. Natt. *cons.* 69. incip. *Antonius, num.* 2 Ruin. *consil.* 1. *num.* 4. Vulpell. *sub dict. Circa, in vers. citra, pag.* 17. Cened *d. sing.* 43. *num.* 3. *in princ.* 4

Et ideo si testis dicat, quòd talis possedit à decem annis & citra, denotat continuationem possessionis per decem annos, secus verò si non ponatur copula *Et*, *cap. licet causam, vers ex præmissis igitur*, & *ibi* Hostiens & Ioan. Andr *de probat.* & Anchar. *ibidem num.* 14 Felin. *in cap. quoad consultationem, de re iudic. num* 11. *vers. item scias si diceretur à decem diebus, & citra.* Alexand. *cons.* 45 *col* 5. *& consil.* 128. *col. penult. vol.* 2 Bart *in l. Celsus, in vlt. col. num.* 23. *&* 24 *ff. de vsucap.* Balb. *de præscript. in vlt. part. num.* 14. Ruin. *consil* 67. *num.* 10 *vers. nam vnus testis, lib.* 1. Caporaq. *decis* 81. *num.* 2. Mandos. *in gloss. facult.* 6. *vendentes, in vers. Abinde, pag.* 161 Card. Tusch. *tom.* 8. *litt. T, conclus.* 273 vbi dicit, quòd testes deponentes à decem annis citra, non concludunt de tempore Ioan. Baptist. a Bon. *in tract. de statut. ar. vrbis præscrip. gloss* 24. *num.* 9.

Digitized by Google

*n.9.& in fol.*187.Cened.*d.sing.*43.*num.*3.*post princ.* Vnde si proferatur hæc dictio à teste sine copula *Et*, verificari in vsu facto per vnam diem tantùm probant l.1 §.*quod autem*,& *ibi* Bart. *ff.de aq. quotid.* Alexand.*conf.*108 *num.*7.*lib.*2.Matesc.*var.resol.lib.*2.*cap.*100.*n.*15.Stephan.Gratian *discept. forens.c.*681.*n.*45 Et fuit dictum *in Burgen. decimarum* 10. *May* 1597.*coram Orano*, vbi pariter fuit resolutum idem operari quod copula *Et*,iuncta huic dictioni si loco illius adiungatur alia temporis cootinuatiua, videlicet *semper*, *perpetuò*, & similes.

5 Regulariter hæc dictio *Citra*,est exceptiua,& ponitur pro *Præter*,seu *Sine*.Plin.*lib.*3. Citra fastidium nominare,id est,sine fastidio,*l.si bona fidei*, *ff.de petitione hered.l.final.ff.de collat.l* 1 *C.de feriis*, *l post rem*, *ff.de transact.l.nec filius*,*ff.de rebus creditis*, cum aliis citatis per Rebuff *in d l.cæterorum*,*vers. Citra*, & per Cened.*d.sing.*43.*n* 1. vbi etiam subdit,istam dictionem aliquando exponi,id est,*Contra*, interdum pro *Sine*,& nonnunquam pro *Ante*.

6 Interdum inclusiuè ponitur, *cap.licet*, *de probat.* Cosm.*in pragm.sanct.tit.de collat verb. Citra*,§.*ne tamen*,*pag.*122 Vulpell *citato loco*, Cened. *d.sing.*43.*n.*4.vbi ex Bald.*in l.falsus*,*num.*7.*de furt.*ait,quod ista dictio *Citra*,est nota veritatis.

Dictio LIX.

Clam.

1 *Ablatiuo & accusatiuo iungitur præpositio* Clam.
2 Clam *non verificatur in re coram multis acta.*
3 Clam *id fieri dicitur, quando publicè fieri potest, & occultò conficitur.*
4 Clam *factum dicitur,quoties ita fit, vt ad eos,quorum interest,notitia peruenire non possit.*
5 *Alienatio clam facta dicitur, cùm eam quisquam occultat,nec aduersario innotescat.*
6 *Contractus clam fieri dicitur, vbi instrumentum de eo confectum occultum remanet, nec publicatur.*

1 HÆc præpositio ablatiuo & accusatiuo iungitur, Terent *in Andr.*Nec clam te est Quandoque inuenitur non seruiens casui. Virgilius lib.1. Æneid.

2 Non verificatur in re coram moltis acta, ex adductis per Menoch *cons.*:8.*n.*34.

3 Planè clam id fieri dicitur quando id publicè fieri potest,& occultò conficitur,vt io matrimonio scribit Iuriscons.*in l fin.ff.de ritu nupt.& in l.*1. *C de interd matr* Mascard *de prob.conclus.*531.*n.*4. Menoch. *de præsumpt.lib* 5.*præsumpt.*2 *n.*10. qui illic scribit simile esse in eo qui non recta, & publica via incedit,sed insolita clandestinè.

4 Et clam factum dicitur,quoties ita fit,vt ad eos, quorum interest,notitia peruenire non possit, Bart. *in l.*2.*C.de his,qui ex publ* Felin.*in cap.consuluit*,*n.*20. *de offic.deleg* Dec.*conf.*399.*n.*1. Franc. Molin.*de ritu nupt.lib.*2. *different.*11. *in princ.* Petr. Henriq *resp. opusc* 2.*sub num.*3.[Clam fieri quando quid dicatur, vide Hermosil.*ad l.*2.*gloss.*6.*n.*22 *tit.*4.& *l.*57.*gloss.*3.*n.*7 *tit.*5.*part.*5.]

5 Alienatio igitur clam facta dicitur,cùm eam quisquam occultat, ne aduersario innotescat, *l.*3. §.*fin. ff.quod vi,aut clam.*Alciat.*in l.post contractum*, *n.*50. *ff de donat.* vbi Pier.& Annibal. post Bart.*n.*7. Franc. Molin. *d.different.*11.*n.*10.

Clam itidem fieri dicitur contractus, qui vbi instrumentum de eo confectum est, occultum remanet, nec publicatur Alciat *in d. l. post contractum*, *num* 50.*& seq.*Rom *conf.*128.*num.*5 *lib.*4.*& conf.*51.*num.*15.*& conf.*19.*num.*7. *lib.*5. Francisc. Molin. *d. different.*11.*n* 11 Menoch.*de arbitr.casu* 194.*n.*19.*&* 20.qui post Plot.*in l si quando*,*n.*327.*C.vnde vi*,plurimum in iis iudicis arbitrio tribuit. 6

Dictio LX.

Commando.

VErbum hoc inducit mandatum; vt *in l. si non remunerandi*, §.*cùm quidam*, *ff.mandati*, notat Nicol.Mozz.*de contract.tit.mandati*, *cap.de substant. mandat.num.*9. 1

Dictio LXI.

Committimus.

1 *Alterationem non importat verbum* Committimus, *sed excitationem iurisdictionis.*
2 *Delegatam iurisdictionem non importat verbum* Mandamus.
3 *Ordinaria iurisdictio alterata non censetur clausulam* Committimus,*&* maodamus.
4 Committere,*&* conferre,*in quo differunt.*

VErbum hoc non importat alterationem, sed excitationem iurisdictionis, vt per Felin. *in cap.licet in corrigendis*,*de offic.Ordin.num.*1.*vers addē*, vbi Bald.*in vers.quia semper*, Matthes.*sing.*80. Matt. *de claus. p.*1.*claus.*186. aliàs 227. *in vltima impress. num.*4.vbi *n.*5.subdit,quòd verbum *Mandamus* non importat delegatam iurisdictionem, & *num.*6. post Ferret.*consil.*204.*à num.*19.*ad finem*, dicit. quòd per hanc clausulam *Committimus*, & *Mandamus*, non censetur alterata iurisdictio Ordinarij Quando verò post hoc verbum *Committimus*,sequitur aliud,*& delegamus*,tunc iudex fit delegatus, ex adductis per Stephan.Gratian. *Marchia decis.*44.*n.*9. 1 2 3

Committere & *Conferre* differunt:nam ad tempus committitur aliquid alicui; in perpetuum verò confertur,gloss *verb committere*, *in Clement.vnica*,*de supplend.neglig.Prælat.*Lap.*de hospital.n.*23.Galganet. *de different.indiuid.lit.C.num* 45. 4

Dictio LXII.

Commodè.

DIcitur id fieri *commodè*. quod salua dignitate, & sine incommodo promittentis fieri potest, *l.nepos Proculo*,*ff.de verbor signific.*quod in specie ad dotis promissionem à socero factam deducitur ab Alciato *ibi*,Ioan.Andr *in cap* 1.*in fine*,*de statu Regul. lib.*6. capit hanc dictionem, id est, sine pecunia, quem probat Lata *in l si quis à libertis*, §.*sed si filium*, *num.*82 *ff.de liberis agnoscend.*ita Vulpell. *de prapos. & aduerb signif. sub hac dict.pag* 17. 1

Commodum aduerbium pro *Commodè*, siue *Opportune*,vsurpari solet.Plaut. *Mercat.* Si isthac ibis, commodùm obuiam venies patri Cic.*Attic.lib.*13. Commodùm discesseras heri, cùm Trebatius ad me venit.Idem *Attic.lib.*10.Commodùm ad te dederam literas 2

Digitized by Google

literas de pl ıribus rebus, cùm ad me bene manè Dionyſius fuit.

Dictio LXIII.

Concedere.

1 *Generale eſt verbum* Concedo, *vim ſumens à natura rei, cui adiicitur.*

2 *Caſus omnes comprehendere aptum eſt verbum* Concedo, *ſecundùm ſubiectam materiam.*

3 *Donationem, & dominij tranſlationem importat verbum* Concedo.

4 Concedere *&* Cedere, *in quo differant, oſtenditur.*

1 VErbum hoc generale eſt, vim ſumens à natura
rei, cui adiicitur, Bald. *in l. non ambigitur, in fine,*
ff. de legib Socin, ſen *conſ.* 93 *num.* 1 *lib.* 4. Alexand. *in*
l ſi quis antea, num. 18. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Iſa. *in l. quod*
principali, num. 4. poſt gloſſ. *ff de conſtitut. pecu.*, quos
refert, & ſequitur Flamin Pariſ. *de confident. benefic.*
q. 34. *n* 50. vbi *n.* 51. poſt alios ſubdit, quod eſt aptum
2 comprehendere omnes caſus ſecundùm ſubiectam
materiam. Vt plurimum autem importat donationem, & dominij tranſlationem, vt per Sebaſt Medic.
3 *de compenſat. q.* 22. *num.* 2. Brunoorem à Sole *in locis*
communib. lit. V, num. 38. Menoch, *conſ* 191. *n.* 8. *& de*
præſumpt. lib. 3. *præſump.* 34. *num.* 31 Fattoac. *in praxi*
crim. p. 4. *conſ.* 95 *n.* 6. & Steph. Gratian. *diſcept. forenſ.*
cap. 82 *n.* 15. *& cap.* 938. *n.* 2. *cum ſeqq.* Flamin Pariſ,
d. q. 34. *num.* 51.

Concedere, & *Cedere* differunt quia *concedere* eſt
4 temporarium, *cedere* verò perpetuum gloſſ. *verb. portionibus, in l. ad eum, ff. de donat.* Galganet. *de different, individ. lit. C, num.* 42.

Dictio LXV.

Concorditer.

1 IN omni diſpoſitione, in qua aliquid per plures cōcorditer fieri debet, intelligitur nemine diſcrepante, maximè in materia contractus, & ſtricti iuris. Ita gloſſ. *in cap. cupientes, § ad hæc, de elect. lib.* 6. gloſſ. *verb. concorditer in Clem. ne Romani de elect.* Iſa. *in l. de fideicommiſſ C, de tranſact* Alexand. *conſ* 124. incip. *In cauſa, n.* 2. *&* 3. *lib.* 2. Pett. Enriq *reſp. opuſc.* 2. *n.* 4. Car. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 253. Vulpell, *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 17. vbi ex Abb. ſubdit, non poſſe dici concorditer factum, etiã à collegio, quod fit aliquo diſcrepante, niſi eſſet factum abſente minori parte.

Dictio LIV.

Confeſtim.

1 Confeſtim *ſignificat, vt quid cùm primùm poſſit, vel iudicis copia haberi valeat, fiat ſecundùm ſubiectam materiam.*

2 Confeſtim, *cum aliquo temporis temperamento accipienda eſt ratione ſubiectæ materiæ.*

3 Confeſtim *quando à lege profertur, intelligitur ſtatim, & immediatè ad ſuſtinendum actum, cum interuallo verò quando ponitur ad aliquod factum affirmatiuè.*

4 Confeſtim *fieri dicitur aliquando, ſi fiat intra annum.*

5 Confeſtim *idem ſignificat quod ipſo iure.*

SIgnificat hæc dictio vt quid cùm primum poſſit 1
vel iudicis copia haberi valeat, fiat ſecundùm
ſubiectam materiam, *l.* 2. *confeſtim ff. ad ſenatuſ. conſ.*
Trebell. vbi Bart. Aret. *in §. actionum, num.* 44. *Inſtit.*
de act. & in § quemadmodum, num 4. *Inſtit. ad ſenatuſconſul. Trebell.* qui ex interpretatione, & benignitate potiùs, quàm ex vi huius dictionis, ſecundùm
ſubiectam materiam, illam accipiunt, id eſt, intra
annum, mitigato rigore *de §. confeſtim*, refert Vulpell.
de præpoſ & aduerb. ſignif ſub dict. Commodè, verſ. confeſtim, pag. 18. Vnde cum aliquo temperamento tem-
poris accipiendam eſſe, per *l. procuratorem, ff. de* 2
procur. obſeruat Rebuff. *in comment. ad l. anniculus,*
134. *verſ. idem, in dict. confeſtim, ff. de verbor. ſignific.*
pag. 507. & hanc dictionem *Confeſtim, illico, mox*
ſtatim, continuò, incontinenti, & ſimilea intelligi cum
temperamento ratione ſubiectæ materiæ, tradit
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 6. §. 1. *in annot. contra*
nullit. num. 217.

Et vt in hac materia certa aliqua regula dari poſ-
ſit, obſeruandum duxi, quod quando iſta dictio pro- 3
fertur à lege, intelligitur ſtatim, & immediatè, &
ſine vllo medio; & hoc, quando ponitur ad ſuſtinendum actum. Si verò ponatur ad aliquod factum
affirmatiuè, tunc poteſt intelligi cum interuallo,
Raphaël Cuman. *in l. de pupillo, per eum text. & ibi*
Iſa. *num.* 1. *ff. de noui operis nunc.* Bermond *in tit. de*
publ. concubinar. in verb ſtatim, num. 2. *pag.* 227. Aloyſ.
Ricc. *in deciſ. curiæ Archiepiſcopalis Neapolit. part.* 2.
deciſ. 88. *num.* 12. Cened *poſt lib. practic. & canonic.* 4
quæſt ſing. 74. *num.* 4. vbi ſubdit aliquando dici confeſtim fieri, ſi fiat intra annum.

Denotat idem quod *Ipſo iure*, Bart. *in authent.* 5
inceſtas. C. de inceſtis nupt. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb.*
reuertatur, num 94. *C. de reuoc. donat.* Cened. *d. ſing.* 74.
num. 1. Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.* 288. *num.* 15. Sayro *in*
Clauis Regia, lib. 3. *cap.* 8. *n.* 27. Mooet. *de diſtrib. quotid.*
p. 3. *q.* 7. *n.* 35.

Dictio LVXI.

Conſtare.

1 Conſtare *dicitur id quod palam eſt, & palam eſſe dicitur.*

2 *Iudici de iure alterius tunc dicitur conſtare, quando omni dubitatione caret, quod ille ius habet.*

3 Conſtare *non dicitur id quod in ſcriptura literaliter non continetur.*

4 Conſtare *aliquid, aut apparere non dicitur, ſi nondum teſtes ſunt examinati, licèt iurauerint.*

5 *Iudici* conſtare *nunquam dicitur de iure partium ſi ſententia ſit lata in contumaciam.*

6 *Conſtare poteſt aliquid ſiue per inſtrumenta, aut teſtes, etiam per ſententiam, aut aliam claram probationem.*

COnſtare dicitur quod palam eſt, & palam eſſe 1
dicitur id, quod apud omnes eſt, vel maiorem
partem hominum loci. Ita poſt Zabarell. *conſ.* 69. *in fine* tradit Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. C. concluſ.* 781. *num.* 1. vbi *num.* 2. poſt Rom *conſil.* 329. incip. *Præſens conſultatio, num.* 10. ſubdit, quod tunc dicitur de iure alterius iudici conſtare, quando omni dubitatione caret, quòd ille ius habet; vel è con

Digitized by Google

à confessio quòd ius non habet,& *num.*3.quòd iura partium dicuntur constare, quando ambarum partium mutua discreptatione panduntur.

3 *Constare* verò non dicitur id, quod in scriptura literaliter non continetur, licèt virtualiter eliciatur: & ideò dispositio relatiua ad id, quod, constat in libris, non quæratur, nisi constet per scripturam apparentem. Ita Gemin. *consil.* 25. *num.*4. *vers. demonstrat*, Card. Tusch, *d.tom.*2. *lit.* D, *conclus.*215.

4 *num.* 1. vbi *num.* 3. extendit, non dici constare aliquid, nec apparere si nondum testes sunt examinati, licèt iurauerint; secùs, si sunt examinati, licèt non publicati.

5 Nunquam dicitur constare iudici de iure partium, si sentētia sit lata in contumaciam, etiam si illa pars, quæ non fuit contumax, produxerit iura sua; argum. *cap. error*, 8. *dist.* vbi dicitur, quòd tunc opprimitur veritas, atque certitudo, cùm altero contendente alter minimè se defendit Roman. *d.cons.* 329. *n.*10.& 11. Card. Tusch. *d.lit.C, concl.*781.*n.*4.

6 Verbum *Constare* verificari potest siue per instrumenta aut testes siue etiam per sentētiam, aut aliam claram probationem constet. Ita Feder. de Senis *cons.*157.incip. *D, Inquisitori*, Petr. Henriq. *resp. opusc.*2. *sub n.*4. Mascard. *de probat. concl.*75.*n.*21. Card. Tusch *practic. conclus. tom.*2. *lit C, concl.*782.*n.*1. vbi *n.*2 post Bald. *cons.*265. incip. *Verba, n.*3 *vers. deinde, lib.*2. subdit, quòd importat tempus futurum, & etiam præteritum, & præsens.

Vnde intelligi posse tam de notitia iudiciali, quàm extraiudiciali tradit Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar.* §.7. *proœm. num.*233.

Dictio LXVII.

Constituimus.

1 Verbum hoc non importat præceptum, vt post Sayr. *in claui Regia, lib.*3.*cap.*7. *num.*28 tradit Sanch *in præcepta Decalogi, tom.*2, *lib.*6.*cap.*4.*num.*40. *in med.*

Dictio LXVIII.

Continuò.

1 *Moram omnem tollit dict.* Continuò, *& idem significat quod* Statim.

2 *Dict.* Continuò *debet intelligi ciuiliter id est*, horis & temporibus competentibus.

3 *Priuilegium concessum illis de comitatu qui per decem annos continuò habitauerint in ciuitate, intelligitur etiamsi habitantes ciuitatem tempore messium, & vindemiarum iuerint in comitatum cum familia ad faciendum recollectas.*

4 *Ciuis qui continuò tenetur habitare, implet si habitet etiam per tres menses in rure singulis annis.*

5 *Obligatus ad continuam residentiam, intelligitur horis congruis, & salua necessitate, vel infirmitate.*

6 *Iudicis arbitrio relinquitur, quando dicatur aliquid* continuò *esse factum.*

7 *Verba*, Continuò amittat, *denotant ipso iure.*

1 Omnem moram tollit, & idem significat, quod *Statim* Cic. *Pro Quinct.* Ignis in aquam coniectus continuò extinguitur. Terent. *Heaut.* Continuò hîc adero. Idem *Eunuch.* Hos priùs introducamus postea continuò exeo, *l. apud Aufidium*, §. *de opt. leg. l. qui vxore, ff. de iniusto, rupto, cap. cæterùm*, vbi Abb. *num.*4. *de rescript.* Grilland *de hæret. lib.*2.*q.*5.*num.*12. *vers. res*, Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. commodè, vers. continuò, pag.*18 Petr Enriq. *resp. opusc. sub n.*5. Cened. *post lib. pract. & canonic. quæst singul.* 74 *num* 1.

Verùm licet ista dictio exigat, vt non fiat temporis interuallum, & de sui natura denotet, id est, sine interuallo, tamen debet intelligi ciuiliter, id est horis, & temporibus competentibus. Apostill. ad Abb. *in proœm. Decretal. verb. Rex pacificus, num.*3. *vers. sine intermissione.* Cosm *in pragmat. sanct. tit. de caus. in princip, in verb. iugiter, pag.*107. *& seq.* Cald. *cons.*88 *vers. item illud verbum, quod est*, 8. *de offic. leg.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom.*2. *lit.* C, *concl.*977. *num.*1 Dominic *in proœm. sexti*, §. *sacrosancto*, Petr. Enriq. *sub d. num.*5. Surd *cons.* 313. *num.* 24. Cened. *d. sing.*74 *num.*2. 2

Vnde priuilegium concessum illis de comitatu, qui per decem annos continuò habitauerint in ciuitate, intelligitur, etiamsi habitantes ciuitatem tempore messium, & vindemiarum iuerint in comitatum cum familia, ad faciendum recollectas: quia ex quo reuersi sunt ad ciuitatem, dicuntur continuò habitasse. Ita Iuan. de Imol. *consil.*6. *in fine* quem refert Card Tusch *de con lus.*977.*num.*5 nam ciuis, qui continuò tenetur habitare, implet, si habitet etiam per tres menses in rure singulis annis, Apostill ad Rom. *consil.*264. *in vers. circa secundum*, Card. Tusch *vbi supra, num.*6. vbi *num.* 7. post Rom. *cons.*263.& 26 . *num.*3. *vers.*2. subdit, continuò dicit quem habitasse, licèt ex iuxta causa fuerit absens, puta pestis, vel infirmitatis. 3 4

Hinc etiam euenit, vt obligatus ad continuam residentiam intelligatur obligatus horis congruis, & salua necessitate, vel infirmitate, Calder. *d. cons.* 8 . *vers. item illud verbum*, aliàs 8. *de offic. legati*, Card Tusch. *d. concl.*977.*n.*2. 5

Demum arbitrio iudicis remittitur, quando dicatur aliquid continuò esse factum, Alciat. *in l. detestatio, ff. de verb signif.* Ancar. Regien. *p.*1.*q.*48.*n.*5. & 6. Cened. *d. sing* 74.*n.*2. *in fine.* 6

Verba illa, *continuò amittat*, denotant ipso iure, vt per Tiraq. *in l. si vnquam, vero reuertatur, num.*102. *C. de reuocand. donat.* Cened *d. sing.*74. *num.*3. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, p.*2. *decis.*188. *num* 1. Monet. *de distrib. quotid. p.*3.*q.*7 *num.*36.& 37.

Dictio LXIX.

Conuenit.

Verbum hoc redactum in scripturam, significat pactum nudum, vt notat Ceual *commun. contra comm. q.* 114. Et licèt in scripturam redactum non sit, importare stipulationem, tradit Suar *tom.*2. *commun. opin. lib* 9. *tit.*34.*n.*363. 1

Dictio LXX.

Contra.

Contra aduerbium sæpe est, quia sine casu ponitur, Cic. *lib.*14. *epist.* 18. Vtrumque contra accidit.

Digitized by Google

Pro dictione *Præter* aliquando, ponitur gloss. *in authent.queres.C.de sacro sanct. Eccles.* Grat.*dict.*33.

1 Sæpe vsurpatur pro *Econtra*. Cic.5.*Tuscul.* Vt hi miseri, sic contra illi beati. Idem 2. *Acad.* Vt aliæ probabiles videantur, aliæ contra. Tursellin. *de particulis Latinæ orationis, cap.*38.

Dictio LXXI

Coram.

1 *Proximitatem significat, ad certásque personas refertur dictio* Coram.

2 *Præsentiam non solùm personalem, sed etiam intellectualem, & operatiuam importat dictio* Coram.

1 Refertur ad certas personas, proximitatémque significat, ex adductis per Vulpell *de præpos. & aduerb signif.sub dict.commode,vers.coram,pag.*18.

2 Importat etiam non solùm præsentiam personalem, sed etiam intellectualem, & operatiuam. Sic *in l.diem proferre §.coram, ff.de receptis arbitris, l.si quis mihi bona, §.coram Titio,* iuncta gloss *ff.de acquir. har. cap.*1.*in primis,* vbi gloss *verb.ipso præsente,*2.*q.*7.cum aliis de quibus per Auendan.*ad l.*44. *Tauri, gloss.*14. *num.*3.

Dictio LXXII.

Credere.

1 *Fictionem denotat verbum* Creditor.

2 *Præsumptionem aliquando significat verbum* Creditur.

3 *Testis deponens per verbum* Credit, *non affirmat, nisi addat causam sufficientem.*

5 *Consulens, vel sententiam proferens per verbum* Credit, *affirmat.*

5 Credere, *& deponere, in teste differunt.*

6 Credo, *verbum, in positionibus facit veram confessionem.*

1 Fictionem denotat hoc verbum, ex adductis per Tiraq. *de retract. conuent.§.*1. *gloss.*6. *num.*27. & Menoch *de præsumpt.lib.*6.*præsumpt.*17.*n.*25.

2 Præsumptionem aliquando significat, vt *in l.conficiuntur in princ. ff. de iure codicill. & in cap.quosdam,* vbi gloss *de præsumpt.* notat Menoch.*d.præsumpt.* 12. *num.*17.

3 In teste non affirmat, quamuis dicat, Scio, quia credo: vel, Credo pro certo: etiam stante consuetudine, vt per Mascard.*de probat.concl.*458.*à princip,* quem refert Card. Tusch. *pract. conclus.tom* 2. *lit.* , *conclus* 170. limitantes, nisi addat causam sufficientem; item in consulente, & in iudice sententiam proferente, quia affirmant.

4 Vnde in teste *Credere & Deponere* differunt vt per Galganet *de different.indiuid.lit. C, num.*166. & tunc semper quis potest probare contrarium, absque eo quòd sibi contrarius dicatur, ex adductis per Vital. de Camb, *in tract.claus.pag* 161.*col.*1.

5 In positionibus verò facit veram confessionem, cùm in hac materia sit veritatis expressiuum, de quo tamen vide Rot Genuen.*decis* 48 *n.*1. Surd. *decis.*17. *num.*9.*& decis.*58.*num.*13.*&* 14. Seraphin. *de priuileg. iuram.priuil.*1.*a princ.* Steph. Gratian.*discept.forens. cap.*109. *num.*6. *cum seqq.* & *cap.*105. *num.*5. Amat. August. Barbosa de Dictionib. Roderic.*in pract.de modo, & forma examinandi processum, cap.*7.*num.*63.*&* 64.

Dictio LXXIII.

Cuique.

1 *Distributiua vim habet dict.* Cuique.

2 *Collectiua est dictio* Cuique, *requirens concursum omnium, & tribuens rem cuilibet in solidum.*

3 *Restrictionem non recipit dict.* Cuiusque.

4 *Verba,* Cuiusuis ex nominatis, *important in substitutione reciprocum.*

1 Datiuus hic casus ex relatiuo *Quisque,* vim distributiuę habet, ex notatis per Surd.*cons* 362. *num.*18. Cald. Pereira *de potest eligendi, cap.*13.*n.*47. vbi subdit, quòd per hanc dictionem non videtur concessum ius accrescendi.

2 Et est collectiuus, requirens concursum omnium & tribuens rem cuilibet in solidum, *l. hoc articulo,* vbi Bart *ff.de hæred.instituend.l. Balista, ff ad Trebell.* Tiraquell.*de retractu lign.§* 31.*gloss* 1.*num.* 12. notat Vulpell. *de præpos & aduerb signif sub dict. commode, vers.cuique, pag.* 18 vbi subdit, quòd dicitur distributiua fauore institutionis.

3 Vnde in genitiuo casu *Cuiusque,* tanquam vniuersalis non recipit restrictionem, Alex. *consil.*118. incip. *in casu,* 5.*vers.& tanto magis, lib.*5 quem refert Card Tusch. *pract.concl.tom* 2. *lit. D, concl.*397. *num* 21. vbi *n.*22. post Alex. *consil.* 100 incip. *Super primo num.*3. *vers. sed prædictis non obstantibus, lib* 7. subdit, quòd dictio *Cuiusuis ex nominatis* importat

4 in substitutione reciproca, quæ solam vulgarem continet, vt necessariò contineatur compendiosa annexa: & in singulos sit facta substitutio.

Dictio LXXIV.

Cuiuslibet.

1 *Vniuersalis est dict.* Cuiuslibet, *omnia comprehendens.*

2 *Distributiua est dict.* Cuiuslibet *& attribuit cuilibet in solidum.*

3 *Relictum si fiat cuilibet ex consanguineis, omnes admittuntur.*

4 *Legatum factum familiæ, & cuilibet de familia, censetur factum omnibus in solidum, & ordine successiuo.*

1 Genitiuus hic casus ex relatiuo *Quilibet,* est vniuersalis, omnia comprehendens, gloss *verb. quaslibet alias, in l.omnes, C.de quadrienny proscript. & in Clem* 1.*verb.quauis alia, de re iudicata,* Ioan Francisc. de Ponte *decis.*3.*n.*4. Glorit.*resp.*1.*part.*1.*n.*185 vbi idem dicit de verbo *Cuiuscumque,* & citat Cephal. *cons.*451. *n.* 55.58.*&* 59.& Decian. *cons.*44 *num.*5. *vol.*4.

2 Distributiuus est, & attribuit cuilibet in solidum, ex adductis per Paris *cons.*49.*n.*3. *& seq.vol.*2.& per Bertaz. *de claus.instrum.claus.*12.*gloss.*2.*n.*1.

3 Vnde si cuilibet ex consanguineis fiat relictum, omnes admittuntur, quia dictio hæc est vniuersalis, & distributiua. Ita Castr *cons* 384.incip *Notandum est, num* 1. *in fine, & num.*2.*vers.sed nos sumus in casu, lib.*1. vbi quòd est vniuersalis distributiua.

Et legatum factum familiæ, & cuilibet de familia 4 censetur factum omnibus in solidum, & ordine successiuo, sequitur Card. Mant *de coniect. vltim. volum. lib. 8. tit 12. num. 3. vers. & si relictum*, quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D, conclus. 397. num. 23.*

Dictio LXXV.

Cum

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*

2 *Tempori sæpe dict.* Cum *adhibetur.*

3 *Conditionem denotat dict.* Cum *quando ea vtimur loco dict.* Si.

4 *Conditionem importat dict.* Cum, *si adiicitur verbo futuri temporis.*

5 *Causam, vel demonstrationem inducit dictio* Cum, *quando adiicitur verbo futuri temporis.*

6 *Copulatiua est, & coniunctionem inducit dict.* Cum *quando ea vt præpositione vtimur, & loco copulæ,* Et.

7 *Di io* Cum, *magis coniungit, quàm coniunctio* Et.

8 *Dict.* Cum, *quando ponitur inter res, quarum vna alteri accedere non potest, tunc coniungit aquè principaliter, non autem accessoriè.*

9 *Accessoriè coniungit dictio* Cum, *quando ponitur inter res, quarum vna erat accessoria ad aliam.*

10 *Accessorie non coniungit, sed principaliter, quando dict.* Cum *ponitur inter personas.*

11 *Dict.* Cum, *quando coniungit per modum accessorij, tunc si principalis dispositio est nulla, nullum est quoque accessorium.*

12 *Restituere si quis promittat domum cum melioramentis, melioramenta veniunt accessoriè.*

13 *Statutum disponens quòd mulier cum hæreditate non nubat forensi, non habet locum si nubat sine hæreditate.*

14 *Accessoriè ita coniungit dict.* Cum, *vt aliquando duas personas ponat pro vna, quando cum dicta dictione iunguntur.*

15. *Testator si legauerit fundum cum peculio, si legatum in fundo erit nullum, erit etiam nullum in peculio.*

16 *Hæreditatis in venditione, cui adiectum est iuspatronatus, operatur dict* Cum, *vt idem iuspatronatus simul cum hæreditate in venditorum transeat.*

17 *Dict* Cum, *ponitur inter similia, vel parum distantia.*

10 *Demonstratiuè potius quàm taxatiuè stat dictio* Cum, *posita inter diuersas rationes.*

10 *Repetitionem de sui natura inducit dict,* Cum.

20 *Fictionem, & fraudes tollit dictio* Cum *effectu.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Alber, *in suo Dictionario, verb. Cum,* & Firman. *in suo Repertorio, eod. verb.* Ioan. Andr. *in cap. nullus, num. 10. cum seqq. ff. de reg. iuris*, Luc. de Pen. *in l. omnes, 1. col. 1 . vers. de præpositione Cum, C. d. Decurionibus, lib. 1c,* Mandos. *in gloss. facult. §. habita, in verb. Cum,* Bertaz. *de claus. instrum. claus. 4. gloss. 12.* Vulpell. *de præpos. & a luerb signif. sub hac dict. pag. 18.* Tursel. *de particulis Latinæ orationis, cap. 39.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 583. n. 16. cum seqq. & lit, D, conclus. 257. & 258.* Galganet *in tract. de condit. & demonstr. p. 1. cap 5. n. 2. & 2. & p. 1. cap. 1. q. 2.* Grat. *de dictionib. dict. 35.* Cened. *post lib. pract. & canonicarum quæst. sing. 9.*

Sæpe dictio *Cum* tempori adhibetur, Cic. *lib. 13. epist. 3.* Scis profectò fuisse quoddam tempus, cùm homines existimarent, &c. Idem *lib. 1. epist. 14.* Multi enim anni sunt, cùm ille in aëre meo est. Idem *lib. 5. epist. 1.* Vltimum diem illum videam, cùm tibi gratias agam. Idem *pro Planc.* Nunquam obliuiscar noctis illius, cùm tibi vigilanti pollicebar, &c. Sic etiam in iure, quando hac dictione vt aduerbio vtimur, illa tempus significat, ad nota *in l. qui promisit, ff. de cond. indeb. & in l. quocumque § final, ff. de verbor. oblig.* Ias. *in l. si ancilla, n. 1. cum seqq. ff. de leg. 1.* Grat. *cons. 103. n. 7. vol. 2.* Mandos. *in gloss. facult. §. habita in verb. Cum pag. 133. col. 2.* Vulpell. *citato loco*, Cened. *d. sing. 9 n. 2.* 2

Quando dictione *Cum* vtimur, loco dictionis *Si*, tunc denotat, & inducit conditionem, & tantum valet, quantum dictio *Si*, vt est text. *in l. qui promisit, ff. de condict. indeb. & in l. quicumque, §. non solùm, & in l. huiusmodi stipulatio, ff. de verbor. obligat.* Dec. *cons. 401.* Cephal. *cons. 22. n. 4. vol. 1.* Paris. *cons. 19. num. 12. vol. 2.* Grat. *cons. 1. n. 94. vol. 1.* Card. Pereira *de potestate eligendi, cap. 2. num. 16.* Decian. *cons. 34. num. 43 lib. 3.* Vulpell. *citato loco*, Cened. *d. sing. 9. num 3.* 3

Et demum importare conditionem, si adiicitur verbo futuri temporis, tenent Cuman. *consil. 61,* incip. *Petrus hæres, num. 3. vers. ad secundum,* Roman. *cons. 438. num. 4.* vbi ait, quod dictio *Cum* adiecta futuro, licèt sit causa, tamen habet effectum conditionis, Alex. *cons. 55* incip. *Visotitulo, in princip. lib. 2.* vbi dicit, quòd in testamento hæc dictio adiecta in certo termino semper importat conditionem; pro vt si pater legat filiæ, cùm nupserit, refert Card. Tusch. *d. lit. C. concl. 583 num. 17. & 18. & d. lit. D, concl. 257. num 10. & 11.* [Galgan. *de condit. p. 2. c. 1. q. 2* Franc. de Barry *de success. testati & abintestat. lib. 17. tit. 2. num. 3.*] 4

Limita, quando adiicitur verbo præteriti temporis, quia tunc inducit causam, vel demonstrationem Cuman. *d. cons. 61. num. 2.* Roman *d. cons. 438. num. 3. vers. quoad secundum*, vbi dicit, quòd hæc dictio adiecta verbo præteriti, vel præsentis temporis, importat causam, & *n. 4* subdit, quòd siue sit de præterito, siue de præsenti, importat causam, quæ non vitiat, licet deficiat Si verò iungatur tempori de futuro, licèt sit causa, & non cõditio, tamen habet effectum conditionis, & deficiens vitiat sicut si esset conditio. Refert Card. Tusch. *d. concl. 583, n. 19. & 21, & d. concl. 257 n. 11.* vbi *n. 12.* subdit, quòd in dubio potiùs demonstrationem, quàm conditionem debet importare. 5

Sed quando hac dictione vtimur vt præpositione & loco copulæ *Et*, tunc est copulatiua, & coniunctionem inducit, *l. Titia textores, §. nihil differt, ff. de leg. 1. l. si ita fuerit, ff. de manumiss. testam. l. si quis legauerit, ff. de verbor. signif.* Ias. *in l si ancilla, num. 1 & 2. ff. de leg. 1.* Dec. *consil. 401. num. 1.* Paris. *consil. 19. num. 12. col. 2.* Ruin. *consil. 130. num. 10.* Rip. *lib. 1. respons. cap. 3. num. 26.* Mandos. *in gloss. facult. §. habita, in vers. Cum, pag. 222 & seq. & in §. & in ipsa, in vers. Cùm, pag. 290.* Cassan. *in consuetud. Burgundiæ rubr. 2. §. 1. in vers. in consisque, num. 1.* Arundan. *de exequend. mandatis, p. 1. cap. 19 num 6.* Vulpell. *citato loco*, Cened. *d. sing. 9. num. 4.* & vniformiter copulat. *l. si legatarius, §. cum ita, ff. de legatis 3,* Surd. *d. decis. 8. num. 8.* 6

Immo

7 Immò hæc dictio magis coniungit quàm dictio, *Et*, quia aliud est dicere, Titius & Mæuius venerunt Romam, & Titius cum Meuio venit Romam: primò enim casu non est necessarium pro veritate propositionis quòd simul venerint; secus verò in secundo casu, in quo etiam videtur demóstrata qualitas temporis, sicut & aliud est dicere, instituo filium cum nepote. Pro quibus vide Doctores *in l. Gallus*, § 1. *ff. de liber & posthumis*. Lancell. Polit. *in tract. substit. vbi de vulgar p. 2. num. 23*. Menoch *de præsumpt. lib. 4. præsumpt 70. num. 10. & 52*. Mandos *in d. gloss. facult. § & in ipsa, vers. Cum, pag. 291*. Sord. *de alim. tit. 2. quæst 7. num. 5. cum seqq. & decis. 8. num 9*. Cened. *d. sing. 9. num.* 8. bene Castr. *cons. 455. num. 3. lib. 2.* quem refert Card. Tusch. *d. litt. D. concl. 258. num. 17.* vbi ait, quòd dictiones *Cum, Vna, Simul*, & similes, semper magis copulant, quam dictio, *Et*, quia dictio, *Et*, perdit virtutem copulandi in iis, in quibus datur ordo successiuus; aliæ verò semper copulant etiam in iis in quibus datur ordo charitatis, vel ordo iuris successiuus.

8 Verò, vt meliùs & clariùs percipi possit quæ sit vera & realis differentia inter hanc dictionem, & coniunctionem, *Et*, ac proinde quando hæc dictio coniungat, & copulet accessoriò, quando verò æquè principaliter, distinguendum duxi cum Ias. *in d. l. si ancilla, num. 1.* quod quando ista dictio, *Cum*, ponitur inter res, quarum vna alteri accedere non potest, vt lego domum cum vinea, tunc coniungit æquè principaliter, non autem accessoriè, & nulla est differentia inter dictionem hanc, & coniunctionem *Et*, prout ex text *in d. l. Titia textatores, §. nihil*, tradunt Cassan. *citato loco*, & Dec. *in auth. ingressi, num. 23. vers. in gloss. C. de sa. ros. Eccles.* Cened. *d. singul. 9. num. 5.*

9 At quando ista dictio ponitur inter res, quarum vna erat accessoria ad aliam, tunc coniungit accessoriè, *l. si quis ancillas*, vbi Ias. *num. 1 ff. de leg. 3 l. 1. 2. & 3. ff. de peculio legato* Dec. *in d. authent. ingressi, n. 23.* vbi declarat quid differat dedicare se cum suis bonis Ecclesiæ, vel se, & sua bona Bertazol *de clauf. instrum. clauf. 26. gloss. 4. num. 1.* Castr. *cons 577. ante num. 2. part. 1.* Alexand. *cons. 193.* incip. *Ex themate, num. 5. lib. 2. & cons. 75.* incip. *Viso themate, num 6. lib. 7. cons. 114. num. 4. & 5 lib 4.* Vulpell. *citato loco, num. 1.* Ioseph de Sesse *Aragon. decis. 124. num. 10.* Card Tusch. *d. litt. D. conclus 557. num. 4.* vbi *num. 6.* post Gemin. *consil. 32. col. fin. vers. quod autem ad concessionem*; extendit hoc, in tantum esse verum, vt si Principalis dispositio sit nulla, sit etiam nulla dispositio copulata cum dictione *Cum*, tanquam accessoria.

10 Demum quando hæc dictio ponitur inter personas, non coniungit accessoriè, sed coniungit principaliter. Ita Bald *cons 409.* incip *Concessus fuit, lib. 1. quod duplicatur, cons. 408 lib 5.* vbi dicit, quòd habés, saluum conductum eundi & redeundi cum decem equis, & bonis, potest etiam mittere vxorem, quia dictio *Cum*, complectitur vxorem, licèt sit principalis, & non accessoria. Socin. *consil 40. num. 1 vol. 1.* vbi dicit, quòd ista dictio *Cum*, posita inter personas operatur per modum copulæ, & idem quod copulæ *Et*, ac proinde tantam potestatem attribuit vni sic coniuncto quantam habent omnes alij Franc. Aret. *cons. 1. n. 15* vbi ait, quòd dictio *Cum*, coniungit principaliter personas ad effectum repetitione, qualitatum, & conditionem inter diuersas personas positas in eadem oratione Strach. *ad adiect. 4. part. q. 4. num. 1. pag. 249.* vbi ait, quòd dictio *Cum* posita inter personas, habet eandem vim, quam dictio *Et*, Aoch. *August. Barbosa de Dictionib.*

cons. 365. incip. *In themate proposito, n. 4.* ait quod inter personas honoratas prolata coniungit sicut copula, *&*, prout refert Card. Tusch. *d. litt. D, concl. 258. n. 14.* In quo autem differant hæc dictio, & dictio *De*, vide *ibi sub dict. De.*

Hæc dictio quando est illius virtutis vt coniungat per modum accessorij, tunc si principalis dispositio est nulla nullum est quoque accessorium in necessariam consequentiam. Ita Gemin. *cons. 32. col. fin. verb. quo autem ad concessionem*, Ruin *cons. 114. n. 4. & seq. lib. 4.* Card Tusch. *d. lit. D, concl. 258. n. 1.* 11

Ampla primò in tantum huiusmodi dictionem iungere accessoriè, vt si in transactione quis promisit restituere domum cum melioramétis, melioramenta accessoria dicantur, ita vt si restituat domum, & non melioramenta, non incidat in pœnam *l. si quis maior*, quæ non habet locum in accessoriis; ita Castr. *cons. 378.* incip. *Quantum col. 1. in fin. vers. præterea ipse seruauit, lib. 1.* Card. Tusch. *d. lit. D, concl. 258. n. 8.* [notat Hermosil. *l. 32. gloss. 1. n. 176. tit. 5. p. 5.* quòd hæc dictio in contractu apposita iungit accessoriè.] 12

Amplia secundò etiam ita coniungere vt requiratur verificatio vtriusque copulati, ideo statutum disponens quòd mulier cum hæreditate non nubat forensi, non habet locum si nubat sine hæreditate, quia requiritur concursus omnium copulatorum. Bald. *consil. 317 in fin. lib. 1.* Card. Tusch. *d lit. D, concl. 258. n. 13.* 13

Amplia tertiò ita accessoriè coniungere, vt aliquando duas personas ponat pro vna, quando iunguntur per hanc dictionem *Cum, l. vn. C. de impuberum, & aliis*, vbi si quis dicat, Titius vnà cum filiis suis, & Sempronius mihi hæredes sunto, Titius, & filij habebunt medietatem, Sempronius vero aliam medietatem. Sed obstat ex diametro text. *in l. si quis Titio, ff. de vsufruct. accrescen.* vbi si testator dicat, Titio cum hæredibus meis, Mænio eandem rem lego, Titius habebit tertiam, hæredes tertiam, & Meuius tertiam Pro concordia tamen Abb. *consil. 57.* incip. *Attingam, in principio, lib. 1.* distinguit quòd quando dictio *Cum*, coniungit nomina collectiua, vel nomina dignitatum, semper stat coniunctiuè principaliter, secus si nomina singularia; ideò Papa mandans Archiepiscopo Florentiæ, vt vnà cum Capitulo, & Consulibus fabricæ dotet, & ordinet præbendas Canonicales, non ponit Episcopum & Capitulum tanquam vnum, & Consules pro secunda voce, sed erunt tres voces principales, Episcopus habebit vnam vocem, Capitulum aliam, & Consules tertiam, refert Card. Tusch. *d. con. l. 558. n. 18 19 & 20.* 14

Amplia quartò vt si testator legauerit fundum cum peculio, si legatum in fundo erit nullum, erit etiam nullum in peculio, ita Rota *decis. 709. n. 9. p. 1. diuers* Honed. *cons. 91. n. 13. vol 5* 15

Amplia quintò vt adiecta in venditione hæreditatis cui annexum est iuspatronatus, operetur, vt idem iuspatronatus transeat simul cum hæreditate in venditorem, iuxta resoluta per Sanch. *in præcepta, Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 19 n. 13.* 16

Ponitur hæc dictio inter similia, vel parum distantia, vt per Ioseph Sessè *Aragon. decis. 124. n. 21.* 17
& posita inter diuersas orationes stat potiùs demonstratiuè, quàm taxatiuè. Monet. *in tract. de option Canonica, cap. 3. q. 3. n. 64.* 18

Deinde hæc dictio de sui natura repetitionem inducit, vt tradunt Galganet. *in tract de cond. & demonstr. p. 2. cap. 1. quæst. 8. n. 3.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4 præsumpt. 180. num. 45.* vbi *num 46.* limitat non procedere fauore libertatis, & *num. 47.* asserit non 19

Digitized by Google

ha'erelocum qooties ponirut inter duas personas affines,& sanguineconiunctas

20 Dictio (*cum effectu*)tollit fictionem, & frandes; *gloss.penult.in Clement.1. de decim.* & importat quòd realiter, non verbo fiat, *Extrauag. Ioan. 22 suscepti*, cum alijs adductis per Bertazol. *de claus. instrument. claus.4.gloss 7.num 1.*

Dictio LXXVI.

De.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Causam proximam & immediatam denotat dictio* De,*nisi aliud constet de mente loquentis.*
3 *Causam remotam aliquando significat dictio* De, *secundum subiectam materiam.*
4 *Substantiam interdum significat dictio* De.
5 *Legatum si fiat de bonis testatoris, debentur bona.*
6 *Dos si debetur ab statuto filia exclusa de bonis defuncti,debetur in substantia, & non in pecunia.*
7 *Materiam, seu causam materialem nonnunquam importat dictio* De.
8 *Materiam immediatam, de qua aliquid fit,quandoque significat dictio* De.
9 *Originem, vel domicilium sæpe importat dictio* De.
10 *Augmentum importat dictio* De.
11 *Taxatiuè & non demonstratiuè aliquando ponitur dictio* De.
12 *Conditionem denotat dictio* De.
13 *Ex importat dictio* De.
14 De.& Cum,*in quo differant,ostenditur.*
De *aliquando importat,*
15 A.
16 Super,*cùm de legatis agitur.*
17 Propter, *ad causam declarandam.*
18 Pro.
19 De iodostria, *id est, dedita opera.*
20 De integro, *id est, denuo.*
21 De scripto, *id est, non memoriter,*

1 DE vi, & effectibus hoius dict. vide Tiraq. *in tract. Cessante causa,limit.20.num.30.cum seqq.* Scott.*in rubr.ff.si cert pet.num.51* Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.20.* Card Tusch. *pract.conclus.tom.2.lit.D,conclus.261* Cened *post lib. pract.& canon quast.sing.10* Tursellin. *de particulis Latina orationis, cap.41.*Grat. *de dictionib.dict.36.*

2 Hæc dictio varios habet significatus, de sui verò natura denotat causam proximam, & immediatam, nisi aliud constet de mente loquentis,*l.1 § fin.ff de incend.ruin.& naufr l.ex hoc iure ff.de iustitia,& iure,* Anchar.*q.69.n 2.& 6.p.1.*Polyd. Rip. *de nocturno tempore,cap.62.num.-.*Card Mantic.*de coniect.vltim. volunt.lib 11 tit.12.num.17* Rip. *in rubr.ff. si certum petatur, num.2.& 3.* vbi Dec. *lect.1, num.1. & 2. & lect 2 num.5.* Barbat. *de prastantia Cardinal, q.2.p.1. post n.21.*Paris.*cons.9.n.44. vol.1.* Dec.*cons.624.n.3.* Euerard.*cons.142.in fine,*Tiraq *d limit.20. n 31.vers. nam & dictio De,*Anton.de Sola *in constitut. Saband. p.2.tit.de alien.bonor.minor.gl ff.3.n.47.*Gom.*in reg.de infirmis resignantibus,q.11.vers & ista opinio,*Burg.de Pace *cons..9 n 62.*Menoch.*de prasumpt.lib.4.prasu.81. n.13.& cons 173.n.7.* Ber.*decis.44.n 29.* Mandos. *in gloss facult.in § habita,in verb.de eorum,pag.214.& ad reg.14 Cancellar q.7.num.7.* Vulpell.*citato loco,num.1.* Cened. *d. sing.10.num.2.* Bertazol. *de claus. instrum. claus.26.gloss.10.num.2. & gloss.5. num. 2.* Stephan. Gratian. *Marchia decis.141. num.7.* Card Tusch.*d. concl.261.n.2*

Aliquando tamen causam remotam significat 3 secundùm subiectam materiam, qoando aliàs constaret demente disponentis,vt *in l.si finita,§.deinde. ff.de damn.infecto,*Dec. *ã d.rubr .ff.si certam petatur, lect.1 num.2.& consil 624.num.3.* Maodos. *in reg.12. Cancellar.q.2 num.8.*Cened.*d sing 10.num.3* Semper enim regulatur hæc clausula secundùm subiectam materiam,ex adductis per Stephan.Gratian. *discept. forens.cap 116.n.27.*

Interdum substantiam significat, Socin.iun.*cons.* 4 *82.num.11.vol.3.*Tiraq.*d.limit 20. num.32. vers.hac enim dictio*, Paul.*in tract de potest. Capituli Sede vacante,in primo praludio,anum 1.*veluti si fiat legatum 5 de boois testatoris,debentor bona, Corn.*cons.167. num.14.vers.dictio enim De,lib.2.*vbi ait, quòd idem est dicere, quòd aliquid sit de bonis, vel de sobstantia bonorum, & ideò summa legata de bonis debentur in tot bonis,Socin.*consil.72. num.10. cum seq.lib.3.* Ruin. *consil.65.num.3.lib.2.* Pari.*consil.18. num.37.lib.2.*Crao.*consil.187.num 5.* Hinc etiam si 6 dos debetur à statuto filiæ exclusæ de bonis defuncti,qood debeatur in sobstantia,& non in peconia,tradit Menoch.*de arbitr.cas.163.n.25.cum duobus seqq* quem refert Card. Tusch.*d.lit.D,concl.261. num.5.*

Nonnunquam importat materiam, seu causam 7 materialem, Bald.*in l penult.prope finem, C.de cond. insert.*Luc.de Penna *in l.omnes, num.7. C. de decurionibus,lib 1.* Rip.*in rubr.ff.si certum petatur,num 2. & seq.*Pauin.*d.tract.d..num.1.*Cened *d.sing 10.n.1.* Card Tusch. *d. conclus.261. num.6* Camill Medic. *consil 153. num.1.* Stephao. Gratian. *discept.forens. cap.570.num.4.*[Rot.apud Paul.de Rubeis *decis.26. n.27 tom 3.diuers.* alias *p.-recent.*]

Quandoque significat immediatam materiam, 8 de qua aliquid fit, vel surgit; ideò si adiungatur filio, puta si dicatur de progenie filij, non includitur pater, oec ascendentes, vel transuersales,quia non surgunt ex filio, sed solùm de descendentibus filij intelligitur, ita Bald. *cons.316.* incip. *Quaritur vtrum, lib.3.* quem refert Card. Tosch. *d.lit.D,conclus.261 n.2.*

Persæpe originem, vel domicilium importat, vt 9 *in l.1.ff.ad municip* tradit Surd.*decis.129.n.15.*

Item importat augmentum, vt *in l.1.ff.depositi,* 10 vbi ponere apud aliquem, non tollit omnimodam custodiam à ponente; sed si deponit, secus est,quia seorsum à se ponit,vt ibi gloss. *in verb auget*, Bald. *cons.210.*incip *Proponitur, num.5 lib.1.* Card. Tusch. *d.lit.D,concl.261.n.1.*

Item taxatiuè aliquando ponitur, non demon- 11 stratiuè, puta si dicatur:Relinquo tali decem mensuras frumenti de fundo, seu agro meo sito io tali loco; quia ex quo dictio *De* ponitur taxatiuè, si io eo agro non colligantur tot mensuræ, non poterit legatarius petere supplementum ex grano, quod in alijs agris colligetur, *l. Lucius ff. de alim. legat.l.qui iam testam.in princip.ff. de legat.1.* Paul de Castro*cons 338.num.3.vol 1.*Dec.*cons 500. num.15.* Ioan.de Amic *cons.-6* Benintend. *decis. 64.* Duran. *de arte testandi,tit.de leg. can . .9.* Petr Peckius *de testam coniugum,lib.3.cap.13.pag 190.* Caualcan. *in tract.de vsufr.mulieri relicto,car.9.n.167.*

Item denotat conditionem,vt per Achil de Grass. 12 *decis.6.de rescript.n 2.*

Eiusdem significationis est dictio hæc, ac dictio 13 Ex,secundùm Tiraq.*d.limit.20. num. 31.* & quando

hæc

hæc nostra pro illa ponitur, sæpe ad personam accommodatur, Cic. *pro Cornel.* Audiui hoc de parente meo Idem *Attic. lib.*1 Messala Consul de Pompeio quæsiuit quid de religione sentiret.

14 Differunt autem hæc dictio *De*, & *Cum*, quia hęc nostra denotat substantiam, & dictio *Cum* denotat processum; & ideò si statutum dicat, quòd Prætor faciat de consilio, tenetur sequi consilium; si verò dicat cum consilio, non ita præcisè arctatur ad consilium sequendum. Ita Corn. *cons.*53. incip. *Pro decisione, col.*2 *vers prepositio, num.*6 *lib.*1. Bursat *cons.*90. *à num.*42. *vol.*1. Cened *d sing.*10. *n.*7. Card. Tusch. *d. tom.*2. *lit. D, concl.*192. *num.*21. vbi *num.*22. citat in contrarium Feder de Senis *consil.*1. *num.*5. *vers. & si oppones.*

15 Multiplices significatus habet hæc dictio, aliquando enim ponitur pro *A*, vt *in l. si is, qui rem, §. fin. ff de furtis*, in illis verbis, *si stipulatus de te sim*, id est à te, *l.*1. *C. de fund. rei priu. lib.*11. ibi, *de fisco*, id est, à fisco, *l. si vt certo, ff. commodati*, Cic. *de Orat*, Audiui de socero meo, id est, à socero meo.

16 *Super* importat, cùm de legatis agitur, ad significandam materiam, aut causam legationis, Cic *lib.*1. *Officior* Regulus de captiuis commutandis Romam missus. Idem *in Brutum*: Legatus ad Senatum de Rhodiorum præmiis venerat. *l.*3. *in princip. ff. si à non comp. lm* Put. *decis.*39. *n.*1 *lib.*2 *incorrect.*

17 *Propter* importat ad causam declarandam. Plaut. De nihilo irasci Terent. *in Eunuch.* Quid nos amas de fidicina isthac, id est, propter fidicinam hanc, *l. vn. quando ciuilis actio, in princip* ibi *de re familiari*, quæ verba ibidem gloss. & Doctores exponunt, propter rem familiarem.

18 *Pro* etiam importat, *authent. vt nulli iudicum, § necessarium*, ibi, *Vt nulla mulier de qualibet re includatur*, id est, pro qualibet re, vt declarat ibi gloss. *l. post venditionem, in princ. ff. de aqua pluuia arcen.* *l. procurator, §. si quis, vn. ſ. ex quo, ff rem r tum ' aberi.*

De diœcesi, & *In diœcesi*, in quo differant, vide sub dict. *In.*

19 *De industria*, est dedita opera. Cic. *lib.*1. *Officior.* Si de industria facias. Idem *lib.*4 *de Finib.* Nec tamen ab illis ita dicuntur de industria.

20 *De integro* idem quod denuò. Cic. *Attic. lib.*13. Gratulari de integro. Idem *lib.*1.. *epist* 19. De integro incidere in morbum. Idem *Attic. lib.*13. De integro scribere

21 *Descripto*, id est, non memoriter. Cic. *lib.*10. *epist.* 13. Vt à me de scripto dicta sententia est. Idem 10. *Philippic.* Ita enim dixisti, & quidem de scripto.

Dictio LXXVII.

Debet.

1 *Necessitatem, & coactionem plerumque inducit verbum* Debet.

2 *Iussum, & parendi necessitatem significat verbum* Debet.

3 *Necessitatem importat verbum* Debet, *etiam prolatum à testatore, & quando refertur ad iudicem, vt n.*4.

5 *Necessitatem non importat verbum* Debet, *quando dirigitur ad personam, cuius, vel vbi subiecta materia repugnat, vt n.*6.

7 *Pro* Potest, *aliquando opponitur verbum* Debet

8 *Naturam verborum precariorum quandoque assumit verbum* Debet.

9 *Decentiam, & vrbanitatem, non verò necessitatem* August. Barbosa de Dictionib.

importat verbum Debet, *quãdo in lege ponitur.*

10 *Lex aliquid precipiẽs per verbum* Debet, *vel* Non debet, *inducit regulariter preceptum, per quod contra faciens, incurrit peccatum mortale.*

11 *Verbum* Debet, *non importat preceptum quando adiungitur particula importans consilium.*

12 *Actum de iure impossibile reddit verbum* Debet, *quando illi adiicitur dictio negatiua.*

Verbum hoc plerumqoe inducit necessitatem, & pręceptum vt *in cap. proposuit, §. super quo, & in cap. oblatæ, de appellat. & in l. prætor, in princ. ff. de edend. l.*1. *§. qui magistratum, ff. quod quisque iuris*, gloss. *verb. non debet, in cap. proposuit, de appellationib* gloss. etiam *verb. debeãt, in Clem. attẽdentes. de statu monach.* tradunt ibi Card *in princ, notab.*9. & Imol. *n.*7. Tiraq. *de retractu, tit.*1. *§.*1. *gloss.*15. *n.*1. Burg. *in l.*3. *Tauri, p.* 2. *concl.*4. *n.*1153. Syluest. *in sum. verb. preceptum, q.*2. Auendan *respons*14. *n.*2. Castr. *de lege pœnali, lib.*1. *cap.*5. *docum* 4. Mariens *l.*1. *gloss.*4. *n.*6. *tit.*4. *lib.*5 *noua Recopil.* Sanch. *de matrim lib* 4. *disp.*23. *n.*2. *& in precepta Decalogi, tom.*2. *lib.*6. *c.*4. *n.*36. Hippol. *cons.*60. *n* 4. Vasq. 1. 2. *q.*96. *art.*4. *disp.*158. *cap.*3. *n.*21. Azor. *instit. moral. p.*1 *lib.*5. *cap.*6. *q.*5. Perez *l.*1. *tit.*1. *lib* 5. *Ordinam pag.*15. Menoch. *de præsumpt. lib.*5. *præs* 47. *num.*9. Seraphin *de priuileg. iuram. priuil.*33. *num* 70. Rota *decis.*79. *num.*1. *& decis* 270. *num.*2. apud Farinac. *p. t. recent* Ioseph de Sesse *Aragon. decis.*230. *num.* 5 Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.*1. *num.*2. Fr. mman. *quæst. regul. tom.*1. *q.* 4. *art.*4. Thom de Thomasset. *in floribus legum, reg.*304. [nouissimè Ioseph. Vela *disse t*2. *n.*2.] Rota Bonon. *diuers. decis.*8. *num* 2 vbi quòd regulariter iussum & parendi necessitatem significat. E cobar *de ratiocin. cap.*6. *n* 22. vbi *n.*45 quod non semper importat necessitatem præcisam, Card Tusch *pract. conclus. tom.*2. *lit. D, conclus.*32. *num.*1. *& conclus.* 261. *num.*1. vbi *num.*2. post Alexand. *cons.*223. incip. *istis, in fine, lib.*3. extendit etiamsi iungatur cum verbo voluntario, puta *Possit*, & *Debeat*; quia etiam tunc verbum *Debet* importat necessitatem. 1 2

Amplia primò, quòd verbum hoc necessitatem importat, etiam prolatum à testatore, vt per Hippol. *in repet. l. vnica, C. de raptu virginum, n.*1 9 3

Amplia secundò, pariter necessitatem importare, quando refertur ad iudicem, vt per Bobadil. *in sua Politica, lib.*1. *cap.*12. *n.*40. 4

Limita primò, nisi hoc verbum dirigatur ad personam cuius fauore profertur, Apostill. ad Alex. *cons.* 223. *in fine, lib.*2. *in verb. debent*, Card. Tusch. *d. lit. D, conclus.*262 *num.*3. Felin. *in cap. nam concupiscentiam, num.*8. *limit.*2. *de constitut.* Sanch. *d. lib.*6. *cap.*4 *n.*36. *vers. secundus.* Ratio est, quia cùm possit is fauore suo cedere, non potest debitum præcepti, & necessitatis importare, vt colligitur ex *l. cum pater, 79. §. mando, ff. de legat* 2. vbi gloss. *verb. iuri.* 5

Limita secundò, vbi subiecta materia repugnat, quia tunc necessitatem non importat, sed debitum solius honestatis. quamuis addatur dictio *Omnino*, vt ex Abb. & Felin. tradit Stephan. Gratian. *discept. forens cap.*146. *n.*19. Sanch. *de matrim. lib.*4. *disp.* 3. *num.*2. *vers. tunc autem.* Quod accidit quando si importaret præceptum, resultaret absurdus intellectus, vel alicuius iuris correctio, *l. prætor, in princip. ff. de edendo*, ita Bart. *in l. creditores*, 2. *num.*3 *C. de pignorib.* Imol *in Clem. attendentes, n.*7. *de statu monach.* Sanch. *d. lib.*6. *cap.*4. *n.*36. *vers primus.* Nam aliquando exponitur pro *Potest*, gloss. *verb. debet, in l. obseruare, § fin. ff. de offic. Proconsul.* Hippol. *in repet. l. vnica, C. de raptu virginum, n.*278. 6 7

8 Quandoque enim assumit naturam verborum precatoriorum, ex adductis per Ferret. *in consilium. Cabalon.gloss.7.n.11.*

9 Limita tertiò quando in lege ponitur. nam tunc non importat necessitatem, sed decentiam, & vrbanitatem, vt *in l.non solum, §.1.ff.de nom operis nunciat.* gloss. *verb.debent, in l.3. C de pignorib* Burg. de Pace *cons.46.num.3.* Card. Tusch *d.lit.D, conclus.3 2.num.3.* vbi *num.* 1. post Calder. *consil.* 220. *circa princio. vers.quintò probatur*, aliàs *cons.vnic.de vita, & honest. Cleriror.* subdit, quòd lex aliquid præcipiens per verbum *Debet*, vel *Non debet*, inducit regulariter præceptum, per quod contra faciens incurrit peccatum mortale.

10 Limita quartò quando adiungitur particula importans consilium, vt si dicat: Humiliter debet, ita gloss. *verb.humiliter, in cap.* 1. *dist.6* Sanch *d.lib.6. cap.4.num.16.vers. vltimus*, vbi post Gabr. Angel. & Syluest. subdit, quòd cùm hæ acceptiones impropriæ sint, & ex peculiari ratione concurrenti distrá-
11 hatur verbum *Debeo* à propria significatione, quæ & vt debitum præceptum importet, non sunt ad consequentiam trahendæ.

12 Quando negatiua dictio adiicitur huic verbo reddit actum de iure impossibilem, vt per Stephan. Gratian *Marchia decis.51.n.7.*

Dictio LXXVIII.

De cætero.

1 IMportat omne futurum tempus, & ideò is, qui in causa pendente iurat de cætero nihil impetrare, se excludit omni tempore. Ita post Roman. *consil.379* incip. *Circa primum, num.3. vers.secundò propter verbum*, tradit Card. Tusch. *pract.concl.tom.2. lit.D, concl.259.n.1.* [Alexand. Trentacinq. *cons.23. n.3 tom.2.*]

Dictio LXXIX.

Decernimus.

1 *Aliquid de nouo inducit verbum* Decernimus.
2 *Ius nouum inducit, & antiquum declarat verbum* Decernimus.
3 *Animi deliberationem ab omni actu separatam significat verbum* Decernimus.

1 VErbum hoc suapte natura aliquid de nouo inducit, iuxta gloss. *in cap eos, de sentent. excommun. lib 6. Clem. 1. de causa possess. & propr et. Clem. 2* vbi gloss. *verb.decernimus, de rebus Eccles. non alienand.*
2 Flamin. *de resignat.lib.12.q.2.num.3.* Et quòd inducit nouum ius & declarat antiquum, post Abb. & Dec. *in fine, in cap.decernimus, de iudi.* & gloss *verb.decernimus, in Clem per literas, de prabend* tradit idem Flamin. Paris. *de confident benefic q.58.n.44.*

3 Significat animi deliberationem ab omni actu separatam iuxta tradita per Menoch. *de præsumpt. lib.4. præsumpt.99 n.11.*

An autem importat necessitatem, specialis est difficultas; illam importare, tenent Archid. *in cap.1. n.2.dist. 6,* vbi Dominic & Turrecr. *in fine*, Butr. *in cap.nam concupiscentiam, de const.* tut vbi Felin. *n 8. limit.2.* Imol. *num.9.* Dec. *in 2 lect.num.25. in noua edit.* At verius est, esse verbum commune, ac proinde nec præcepti, nec præcepto æquipollens, vt docent Abb. *in d. cap.nam concupiscentiam, num.4.* Armill. *verb.præceptum, n.7.* Castr. *lib.1. de lege pœnali, cap 5. docum 4.* Gutier. *canon.lib.1.cap 7. num.25.* & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.6.cap.4.num 41.*

Dictio LXXX.

Declaramus.

1 *Noui nihil inducit verbum* Declaramus.
2 *Ius nouum non sequitur ex declaratione.*
3 *Declarans nihil ponit, neque facit de nouo.*
4 *Demonstrare aliquando, diffinire interdum, importat verbum* Declarare.

VErbum hoc nihil noui inducit, vt notant Bertazol. *de clausulis instrument. clausf.* 30. *gloss.4. num.1.* Marta *de iurisdict.p.4.cent.2. casu 152.num.4.* nam declarare est aperire, seu manifestare sensum dubium legis, vel dispositionis obscuræ, Castr. *cons.* 341. incip. *Venio nunc, in princip.vers.non obstantibus prædictis, lib.1* vbi quòd ex declaratione non sequitur ius nouum, quia qui declarat, nihil dat, Oldrad *consil.214.n.10. vers. præterea non obstat, & consil.318 in fine, vers.ad articulos,* Card Tusch *pract. conclus.tom.2.lit.D, concl 86 num.1. & 6.* vbi *num.26.* post Bald *in l.1 num.2.C.de manumiss testam.* subdit, quòd in tantum qui declarat, nihil dat de nouo, vt neque ex declaratione inducatur confirmatio actus declarati. 1 2

Demum quòd declarans nihil ponit, nec facit de nouo, probant *l.heredes palam, § si quid post, ff de testam.l.adeò, §.videtur, ff de acquir rerum domin* gloss. *verb.de nouo, in cap.per tuas, de donationib* Brunor. à Sole *in locis commnib.verb declaratio* 1. Roland. *cons.15.num.27.vol.3* Gabr. *lib.5. commun. tit. de regulis iuris, concl.3.num.1.& 48.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib.1. resol.3.num 12.* Franc. Gallet. *in margarita casuum conscientiæ verb declaratio,* Rot. *decis.454. n.2.* apud Farinac *p.1.recent.* 3

Aliquando hoc verbum pro demonstrare accipi, interdum verò diffinire, & declarare, esse synonyma aduertit Bertazol. *d.gloss.4.n.1.* 4

Dictio LXXXI.

Defendere.

1 *Verbum* Defendere, *denotat alterius causam tueri.*
2 Defendere, *est id facere quod dominus in litem faceret.*
3 Defendere *qui tenetur, debet in defensione perseuerare vsque ad finem.*
4 *Defensionem tam iuris, quàm facti importat verbum* Defendere.

VErbum hoc est notæ significationis, ab ipsa fermè natura ostensum: nam qui in discrimen aliquod penitus vocabantur, defendendi suam rationem excogitarunt, & est verbum ciuile, denotátque alterius causam tueri, siue fiat per mandatum, siue sit remandatum, Vlpianus autem *in l. sed & ea, §. defend. ff. de procurat.* dicit, quòd defendere est id facere, quod dominus in litem faceret, hoc est, nihil omittere, quod ad tuitionem litis pertinere potest; ita Bertazol. *de clausul. instrument. clausf.26.gloss 9. num.2.* vbi etiam dicit, quòd qui tenetur 1 2 3

tenetur defendere, non sufficit, quòd se iogerat, sed quòd non sit defururus defensioni, & in ea perseueret vsque ad finem, per rea t. *in l. ita ait Prætor*, §. *penult. ff. ex quibus causis maiores, & in l. 2. in fine, ff. ex quibus causis in possess. eatur*, & tenetur etiam iudicatum soluere, aliàs noo rectè dicitur defendere, *l. recte defendi*, & *ibi* Castr. *ff. de indicis*.

4 Verbum etiam istud *Defendere* generale est, & tam defensionem Iuris, quàm facti importat, *l. defensionis facultas*, & *ibi gloss.* & Bart. *C. de iure fisci. lib.* 10. Bertazol. *d. glos.* 9. *num.* 2. vbi *num.* 4. dicit, quòd verbum hoc propriè, & secundum eius propriam significationem accipitur pro defensione, quæ fit ab impugnatione tam de iure, quàm de facto, & *num.* 6. tenet, *Tneri*, verbum idem esse cum verbo *Defendere*.

Dictio LXXXII.

Deinde.

1 *Ordinis graduum significata est dictio* Deinde.
2 *Continuatina præcedentium est dictio* Deinde
3 *Dictio* Deinde, *idem significat quod dictio* Postea, Demum, & *similes*.
4 *Successiuè importat dictio* Deinde.
5 *Ordinem, & continuationem ad præcedentia denotat dictio* Successiuè.
6 *Dictio* Deinde, & *similes, intelliguntur incontinenti, & sine interuallo*.

1 HÆc dictio est significatina ordinis graduum, & ideò in materia successionis importat successiuum ordinem, vt proximior præferatur remotiori; Ita Bald. *consil.* 293. incip. *Primò dicam*, *num.* 2. *vers illa enim dictio*, *lib.* 2. Sord. *consil.* 419. *num.* 10. Sanch. *de matrimon. lib.* 3. *dispu.* 7. *num.* 17.
2 vbi subdit, quòd est continuatiua præcedentium, Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 263. *num.* 1. Rota apud Zach. de Societate *decis.* 41. *num.* 12.
3 Idem significat, quod dictiones *Postea*, *Demum*, & similes, vt *in l. potior, in princip. ff. qui potiores in pignore habeantur, & in l. si tibi ff. de adimendis legatis, & in l. si filius familias, ff. de religiosis, & sumptibus funer. & in l. vlt. C. ad legem Cornel. de falsis*, §. *vlt. Instit. ad leg. Falcid.* notant Tiraq. *in l. si vnquam*, *verb. & postea*, *n.* 9. *C. de reuocandis donation.* Rebuff. *ad l. portus*, 59. *vers. deinde, ff. de verbor signif. pag. mihi* 35. Surd. *consil.* 419. *num.* 10.
4 Item eandem significationem habet, quod dictio *Successiuè*, vt *in l. aura, in princip.* vbi glos. *ff. de cond. & demonstr.* Sord *cons.* 365. *num.* 9. Honded. *cons.* 10. *num.* 19. *lib.* 2. Rot. *decis.* 453. *num.* 1 *in fine*, apud Fa-
5 rinac. *p.* 2 *recent.* vbi fuit dictum, dictionem *Successiuè* denotare ordinem, & continuationem ad præcedentia, præcedentiúmque qualitatum repetitionem inducere.
6 Interdum hæc dictio, & similes iotelligontur in continenti; & sine interuallo; nonnunquam verò eum illo, vt *in l.* 2. §. *prius*, vbi glos. *verb. deinde*, *ff. de vulgari, l. illud*, §. *si idem*, vbi gl. *ff. ad legem Aquiliam*.

Dictio LXXXIII.

Deficere.

1. Deficere *non solùm importat mori, sed deesse*.
2 *Verba* Deficiente linea fœminina, *comprehendunt tam casum mortis filiarum præmorientium, quàm non existentium*.

VErbum hoc non solùm importat mori, sed 1 etiam deesse, siue non esse, vt *in l.* 1. *C. de indicta viduitate tollen. & in l. petitionem, C. de aduocat. diuers. Iudic.* Ex quibus ita tenet Beto *cons.* 6. *n.* 16. & *cons.* 102. *num.* 18. *lib.* 2. Alciat. *cons.* 41. *num.* 11. & *seq. lib.* 9. Dec. *cons.* 227. Socin. iun. *cons.* 181. *num.* 23. & 25. *lib.* 2 Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *solut.* 11. *num.* 48 & *seq. pag. mihi* 291. Surd. *decis.* 37. *num.* 16. Quibus citatis ita fuit resolutum *in Maceraten. hæreditatis* 24. *May* 1613. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinac. *decis.* 453. *num* 6. *part.* 2 *recent.* vbi etiam ha- 2 betur, quòd verba *Deficiente linea fœminina*, comprehendunt tam casum mortis filiarum præmorientium, quàm non existentium, aut quia præmortuæ, aut quia nunquam natæ, ad text. *in l. vnica*, §. *vbi autem*, cum gloss. & *in* §. *fin autem ad deficientes, C. de caducis tollendis*, [An verificetur in his, quæ nunquam fuerunt, vide Fusar. *cons.* 195. *n.* 30. & 50. Et quod ex sui propria natura successiuam deficientiam per mortem importet, Rot. apud Paul. de Rubeis *decis.* 341. *n.* 6. *tom.* 2. *diuers.*]

Dictio LXXXIX.

Deinceps.

1. *Temporis futuri indicatiua est dictio* Deinceps.
2. *In infinitum accipitur dictio* Deinceps.
3. *Importat idem quod dictio* Deinde *siue* Postea.
4. *Pro* De cætero, *aliquando accipitur dictio* Deinceps.
5. *Interdum pro* Gradatim, *accipitur dictio* Deinceps.

HÆc dictio est indicariua futuri temporis, iux- 1 ta glos. *verb. deinceps, in* [illegible] & gl. *eod. verb. deinceps, in cap.* [illegible] *de elect. lib.* 6 Alc[illegible] *in l. Scia in fine, ff. de vsur.* Oldrad. *cons.* 510. Menoch. *cons.* 472. *num.* 11. Honded *cons.* 76. 3 & *seq. lib.* 2. Petr. Henriq *cons.* 75. *num.* 2. Et fuit resolutum *in Lamacen. Canonicatus* 25. *Nouembris* 1621. *coram Card. Canalerio, &* 27. *Martij* 1924 *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*.

Accipitur in infinitum, §. *licet, Instit. de adopt* § 2 *fin, Instit. de hæredum qualit. & differ.* Octau. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. De*, *vers. deinceps*, *pag.* 22.

Est eadem cum dict. *Deinde*, siue *Postea*, vt notat 3 Rebuff. *in comment. ad l. appellatione parentis*, *vers. deinceps, ff. de verbor. signif. pag.* 167. Honded. *consil.* 76. *n.* 31. *vol.* 2.

Aliquando accipitur pro *De cætero*, *in l. cum bis* 4 *sextus, ff. de verbor. signif. & in l. nemo deinceps, C. de Episcop audient.* [*Clem. vnic.* §. *porro, de summa Trinit.* Rebuff. *in l. appellatione parentis ff. de verb. signif.* Barbat. *cons.* 40. *n* 45. *lib.* 4. Valenzuel *cons.* 151. *n.* 23. *tom.* 1.]

Nonnunquam sumitur pro *Gradatim*, id est, per 5 ordinem, quasi vnus post alium, sic *in l. pronunciatio*, §. 1. *vers. iure enim, ff. de verbor. signif.* cum aliis citatis à Rebuff *in comment. d. l. appellatione parentis*, *vers. Deinceps*.

Dictio LXXXV.

Demum.

1 REstrictiua, taxariua, & inclusiua est hæc dictio, vt in *l.ex duobus, 34. in princip. ff de vulgar. & pupill.substitut. & in l.ita demum, C. de procurat.* notant Bettachin.*in repert.iuris,verb.demum*,Bald.*cons.* 208 incip. *Quæstio est vtrum , n.2 lib.4.* Gonzal. *ad reg.8.Cancellar.glos.05.n.6.* Card.Tusch.*pract.concl. tom.2.lit.D.concl.264.n.1.*

Dictio LXXXVI.

Deponatur.

1 VErbum hoc importat sententiam ferendam, secundùm Tiraq.*in l.si vnquam , verb reuertatur,n.13.C. de reuocand. donat.* quod latè explicabis cum Ludouico Carbo *de legibus, lib 8. disput.6.vers. tertia regula,* Ioan de Salas *in simili tract.q.96.tract. 14.disput.15.sect.3.sub num.41.* Monet. *de distribut. quotid.p.3.q.7.à num.19* Farinac *frag crim.p.2. verb. Lex,num.133.*

Dictio LXXXVII.

Dictus.

1 *Repetitiua, & relatiua præcedentium est dict.* Dictus.

2 *Relationem non solùm substantiæ,sed etiam omnium qualitatum facit dict.*Dictus.

3 *Relationem substantia rei , non autem qualitatis, vel valoris importat dict* Dictus.

4. *Dictio* Dictus *, importat perinde ac si expressisset eos, de quibus agitur cum omnibus illorum qualitatibus.*

5. *Personas, quæ legi possunt in instrumento, respicit dict.*Dicti.

6 *Pactum factum cum aliquo, adhibita dictione* Dictus,*ad heredes non transit.*

7 *Omnia etiam futura, de quibus facta fuit mentio, repetit dict.*Dicta.

8. *Restrictiua est aliquando dict.*Dictus.

1 EStrepetitiua, & relatiua præcedentium , & ad illa refertur , quæ superiùs dicta fuerunt , cum omnibus suis qualitatibus.Ita Paris *cons.31.num.26. & cons.86.num.36 vol 2.& cons.1.num.121.& cons. 21 num.37. vol.3.* Bellaun. *cons.32. in princip.* Alex. *cons.140.140.sub num 3.vol 6.* Ruio.*cons.103.n.1.vol. 2.& cons 148.num.5.in fine,cum seqq.lib.5.* Crau.*cons.* 98.n.8. Honded.*cons.60. num.53. & 56. & cons.72. n.14 vol.1.& cons.69 num.4.vol.2.* Menoch.*cons.4. num 17.& cons.86. num.43. & cons.95.num.118. & cons.117.num.5.& cons.141.num.4.& cons.173.num. 21.& cons.333.num.23.& cons.326.num.45.& cons. 390 num 15.& cons.556.num.2.& cons.633.num.25. & de præsumpti nib. lib 4.præsumpt.178.n.20.* Tiraq. *de retractu,tit.1.§.8.gloss.7. num.24.* Surd. *cons.163. num 14. & cons. 31 . num.40. & cons.325. num 20. & cons 417 num.4* Brunot. à Sole *in locis communib. verb.dictio -.* Malcard. *de probationib. conclus. 1265. n.34.* Ioan.Garc *de nobil. indiuis.n.49* Galganet. *de cond.p.2.c.2.q.12.n.20.& q 18.n.15.* Ioseph.de Sesse *Aragon.decis.185.num.109.* Seraphio.*decis.384.n.8.* Greg.*decis.495.n.7.* Card.Tusch.*pract.concl.tom.2. tit.C.concl.266 n.1.* [Rota *decis.96.n.11.p.5.recent.* Fusar.*cons.155.n.10.*Anell Amat.*cons.74.n.22.*]

Amplia primò , vt faciat relationem non solùm substantiæ , sed etiam omnium qualitatum, vt per Rolan. à Valle *cons.34 .num.31.& 32.tom.4.* Gabr. *cons.66. num.7.8.11. & 22.lib.2.* & fuit dictum *in Romana Casalet.18.May 1609.coram Card.Sacrato,* impressa per Farinac. *decis.187.num.7.part.1.recent.* 2

Importare tamen relationem substantiæ rei , non autem qualitatis , vel valoris, tradit Bald *cons.190.* 3 incip.*casus, in fine, lib.1.* vbi quòd interrogatur, an habeat bona specificata penes se tanti valoris , si dicat habere dicta bona , non censetur fateri valorem, quia dictio *Dicta*, refert substantiam. Idem dicit Bald.*in l si cui,la 2.§.a filio. ff. de leg.1.* vbi quis inquisitus , quòd cognouerit Bertam vxorem Titij, si dicat cognouisse dictam Bertam,non censetur fateri qualitatem , quod sit vxor Titij , quia dictio *Dictam* refert substantiam tantum. Idem pariter tradit Angel.Aret.*cons.102* incip. *in casu , num.19.* prout eos refert Card. Tusch. *d.lit. C. conclus. 266. num.4.& 5.*

Amplia secundò,quòd est relatiua , & importat perinde ac si expressisset eos, de quibus agitur,cum omnibus illorum qualitatibus , vt per Rotam *Bononien.diuers.decis.34.num 43.& decis.115 n 11.* 4

Amplia tertiò , vt referatur tantùm ad personas, quæ legi possunt in instrumento , vt per Surd *de aliment.tit.8.priuil.31. num 4.* Et ita nonnisi ad eos, qui corporeis oculis legi possunt, licèt ratione possint comprehendi , ex adductis per eundem Surd. *d.tract.de aliment.tit.9 priuil.13.num.32.*[Rot. *decis.15 num.8.* apud Paul.de Rubeis *tom.3 diuers.* vbi quod hæc dictio est restrictiua , & relatiua personis, de quibus in præcedenti dispositione,aliàs *p.7. recent.*] 5

Vnde pactum factum cum aliquo , ista dictione adhibita , ad hæredes non transit , quia est personalissimum Ita Menoch.*cons.115.n.30* Cald. Pereira *de extinct.emphyt cap.13. num.14.* Et fuit dictum *in Bonon.de Mangiolis 20.February 1615. coram Card.Caualerio, & in Romana domo 13. February,& 24.Nouembris 1513.coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano.* 6

Amplia quartò,vt repetat omnia etiam futura,de quibus habita fuit mentio , quia relatiua est præcedentium omnium. Cephal. *cons 44. num.13. & seq.* Card.Tusch.*d.lit.D.concl 6.num.10.* 7

Aliquando restringit hæc dictio,vt per Menoch *cons.732.num.17.* Crauet. *cons.98. num.8* vbi quòd licèt appellatione hæredum veniant hæredes hæredum tamen fallit,quando de hæredibus facta est mentio,& fit repetitio, *Dictos heredes*,Dec *cons.465. incid. Perscrutaru, n.8. & 9.* vbi quòd appellatione filiorum hæredum, qui repetuntur per relationem verbi *Dictos filios*,non veniunt nepotes,quia repetit qualitates omnes.Refert Card.Tusc.*d.concl.16.n.14* [Anell.Amat.*cons.74 n.23.* 8

Dictio LXXXVIII.

Dimittere.

IMportat dimissionem respectu accessus , vt ille dicatur rem dimittere , qui retinet in dominio suo,non tamen ad illam accedendo corporaliter, vt per Gemin.*cons 106.incip. Super dicto dubio,in princ.* Card Tusch *pract.concl.tom 2. lit. D, concl.267.n.1. & 2.*idem limitãtes,quando adiicitur certa qualitas, 1

vt

vt si dicatur realiter dimittere, quia importat totalem, & omnimodam abdicationem.

Dictio LXXXIX.

Disponere.

1 DIspositionem inter viuos & in vltimis voluntatibus, de sui natura continere potest, vt per Surd. decis. 172. & decis. 279. num. 6. quem refert, & sequitur Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. quaest. 18. n. vlt. Propriè tamen vltimae voluntati adaptatur, vt colligitur ex text. in §. vlt. circa med. Instit. quibus ex causis manumittere non licet, authent. de nupt. §. disponat. collat. 4. Notant Viu. tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 34. num. 351. Marc d. claus p. 3. claus 34. num. 1. Rota decis. 879. num. 1. apud Farinac. in prima collect. nouissimarum. [Fusar. cons. 22. n. 2. vbi quòd conuenit vltimae voluntati, & cons. 112. n. 5. vbi quod conuenit etiam alienationi inter viuos, latè de hoc verbo, Rot. apud Paul. de Rubeis decis. 190. n. 8. tom. 3. diuers.]

Dictio XC.

Diu.

1 *Tempus longum importat dict.* Diu.
2 *Tempus decennale interdum importat dictio* Diu.
3 *Annos quatuor quandoque designat dictio* Diu.
4 *Biennium nonnunquam denotat dictio* Diu.
5 *Pro anno aliquando ponitur dictio* Diu.
6 *Tempus quadraginta dierum non semel importat dictio* Diu.
7 *Arbitrio boni viri accipitur dictio* Diu.
8 *Iudicis arbitrio relinquitur, quando quis dicatur* diu *in fideiussoria obligatione persistere, ad hoc vt possit ab illa eximi.*

1 IMportat haec dictio longum tempus Cic. 1. Verr. Quae singolatim, ac diu collecta sunt, vno tempore vniuersa perdamus. Et ideò saepe iungitur cum Multum, vt significetur & diuturnitas temporis, & assiduitas vel attentio actionis. Cic. in Orat. Dio, multúmque dubitaui. Idem pro Syl. Haec diu multùm, multóque labore quaesita vna eripuit hora.

2 Interdum significat tempus decennale, vt in l. possideri. §. si seruus, ff. de acquir. possess. l. sicut, §. Aristo, ff. quis, & à quo. Alex. l. 3. § si seruus, n. 2 ff. de acquir. possess. Gail. lib. 2. obseru. 29. n. 6. Rebuff in tract. de decim. q. 53. n. 53. [Peregr cons. 97. n. 81 vol. 4.]

3 Quandoque ponitur pro quatuor annis, vt in l. quamuis, C. de vsuris.

4 Nonnunquam pro biennio accipitur, vt in l. cùm domini, ff. locati, & in l. quae in agro, C. de omni agro deserto, lib. 11. Vulpell. de praepos. & aduerb. signif. sub hac dict. n. 1. pag. 22.

5 Aliquando ponitur pro anno, vt in l. 1. §. quibus, ff. de success. edicto.

6 Non semel importat tempus quadraginta dierum. Ioan. Andr. in cap. ex parte, de priuileg. Gemin. cons. 78. num. 5 in fine, vers. nec obstat. Staphil de literis gratiae num. 13. Henriq resp. opusc. 2. lit. D, sub num. 17. Card Tusch. pract. conclus tom. 2. lit. D, concl. 270, num. 1.

7 Denique accipitur arbitrio boni viri, vt per gl. in cap. fin. de fideiussor. Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 1. casu 41. n. 3. Octau. Vulpell. dicto loco. Alex. Trentacinq. var. resolut lib. 3. tit. de fideiuss. resol. 5. n. 3. & intelligitur habito respectu ad tempus praefixum, Bernard. Muscatel. de modis fideiuben. p. 2. q. 2. n. 7

8 Sic etiam arbitrio Iudicis relinquitur, quando quis dicatur diu in fideiussoria obligatione persistere, ad hoc vt possit ab illa eximi. Ita Viu. tom. 2. commun. opin. lib 8. tit. 25. num. 72. Menoch. d. casu 41. n. 3. Valentin. Franc. de fideiussor. c. 5. n. 161. Henriq. in simili tract. cap. 25. n. 33. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 16. tit. 20. n. 2.

Dictio XCI.

Diutius.

MOdicum tempus denotat vt in l. cùm impubere, ff. de rebus dubiis. Verùm extendi ad biennium, vel quinquennium, per text. in l. quod dicitur, ff. de pact. & in cap. 1. de coniug. leprosor. tenet ibi Abb. n. 8. Speculat. in §. post hoc autem, n. 9. de disp. Menoch. de arbitr. casu 459. n. 2. Vulpell. de praepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 23. obseruantes, relinquendum esse arbitrio Iudicis, quid importet haec dictio, quia secundùm subiectam materiam Iudex debet illam extendere, 1

Dictio XCII.

Do, Dono.

1 *Donationem, & dominij translationem de sui proprietate importat verbum* Do.
2 *Venditionis in materia verbum* Do, *accipitur pro tradere,*
3 *Venditionem propriè aliquando importat verbum* Do
4 *Verbum* Do, *impropriè accipitur, si apponatur in contractu, de cuius natura non est transferre dominium.*
5 *Permutationem, & compensationem non semel importat verbum* Do.
6 *Fideicommissum quando importet verbum* Do *remissiuè.*
7 Donare *quando resoluatur in fideicommissum.*
8 Dare & Donare, *in quo differant.*

VErbum hoc de sui proprietate importat donationem, & dominij translationem, vt in l. fin. ff. de condict. d. ca causa, & in l. vbi autem, § fin ff. de verb. oblig. & in §. sic itaque discretis, Instit. de act. Notant Menoch. de praesumpt. lib. 3 praes. 34. n. 32. Surd. decis. 166 n. 16 & de aliment. tit. 2. q. 1. n. 2 Bertaz de claus. instrum. claus. 16. glos. 1. n. 3. Pichard. ad §. 2. Instit. quibus modis re contrahitur oblig. n. 40. & 42. Steph. Gratian discept. forens. cap. 81. num. 14. Cald Pereira de nomin. emphyt. cap. 18. n. 4. & de empt. & vend. c. 18. n. 24. & cap. 20. n. 1. Gregor. decis. 194. n. 15. [Giurba decis. 14. n. 19. Noguerol. tom. 1. alleg. 26. n. 195.] 1

In materia tamen venditionis accipitur pro tradere; ac proinde non importat dominij translationem, l. ex empto. 11. ff. de action. Bertazol. d. gl. n. 3. Franc. de Sousa in comment. ad tit. ff. de pactis, art. 3. q 2. n. 7. in media. 2

Aliquando hoc verbum Do, exponitur pro restituo, & importat perditionem propriè, ita Rom. cons. 509. incip Circa propositam, n. 8. vers. & sic intelligantur. vbi Apostilla in verb. Do, refert Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D, concl. 343 n. 1. 3

Sic

Digitized by Google

4 Sic etiamsi apponatur in contractu de cuius natura non est transferre dominium, tum impropriè accipietur prout in contractibus locationis, feudi, & similium. Ita Bertazol. *d. gl.* 1. *num.* 3. qui tamen *claus.* 27. *glos.* 4. *n.* 1. subdit propriè importare idem quod *Cedo*, cùm sit verbum translatiuum.

5 Comprehendit non semel hoc verbum permutationem, & compensationem; iuxta tradita per Cald. Pereira *de emption. c.* 14. *n.* 1.

6 Verbum *Do*, quando obliquetur, & importet fideicommissum, vide Monet. *de commut. vltim. vol. c.* 9. *n.* 63.

7 Verbum *Dono*, resoluitur in fideicommissum, quando ob absentiam donatarij valere non potest vt donatio, vt per Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 105. *num.* 19.

8 *Dare, & donare* in quo differant, vide Galganet. *de different. indiuid. lit. D. n.* 6.

Dictio XCIII.

Donec.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Dict.* Donec Quamdiu, Quousque, Vsquequo, *& Quoad, sunt eiusdem effectus.*
3 *Temporis limitatiua & restrictiua sunt dict.* Donec, *& similes, habentque naturam suspensiuam.*
4 *Dict.* Donec, *& similes, requirunt perseuerantiam ad effectum consequendi legatum, pro futuris annis.*
5 *Dispositionem restringit dictio* Donec, *cum perseuerantia vsque ad tempus cui adiecta est.*
6 *Dispositio vt non possit extendi vltra tempus à testatore præfixum, operatur dictio* Donec.
7 *Infinitè accipitur dictio* Donec.
8 *Repetitiua præcedentium est dictio* Donec, *& habet temporum reuolutionem.*
9 *Negatiuè quandoque ponitur dictio* Donec.
10 *Limitationem dispositionis important dict.* Donec *& similes.*
11 *Fœmina si excludatur donec extent masculi exclusio non est perpetua, sed temporalis.*
12 *Conditionem regulariter facit dictio* Donec, *& quando illam importet, quando vero non, num.* 13.
14 *Legatum annuum faciunt dict.* Donec, *& similes.*

1 De vi, & effectibus huius dictionis, vide Bart. *in l.* 1. *num.* 15. *cum seqq. ff. de cond. & demonstr.* Alduin. *cons.* 73. *n.* 4. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signific. sub hac dict. pag.* 13. Galganet. *de condit. & demonstr. p.* 2. *c.* 1 *q.* 5. Cened. *post lib. pract. & canon. quæst. sing.* 46. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2 *lit. D, conclus.* 171 Tussellio, *de particulis Latinæ orationis cap.* 45 Gratian. *de dictionib. dict.* 45.

2 Hæc dictio, & aliæ similes, videlicet *Quamdiu, quousque, vsquequò, & quoad*, sunt eiusdem effectus, & idem sonant. Boer. *decis.* 44. *n.* 30. *&* 38. Cosin. *in pragmat. sanct. tit. de collat. §. quod si quis, verb. donec, pag. mihi* 121. Vulpell. *de præpos. & aduerb signif. sub hac dict. pag.* 23. Natt. *cons.* 459. *num.* 16 *vol.* 2. Surd. *cons.* 186 *n.* 16. *& cons.* 476. *n.* 2. Card. Tusch. *d. concl.* 171. *n.* 1. Cened. *d. sing.* 46. *n.* 2.

3 Istæ dictiones sunt limitatiuæ, & restrictiuæ temporis, habentque naturam suspensiuam, & dispositionem, seu acquisitionem suspendunt, vt colligitur *ex l. legatum, ff. de annuis leg. at.* Notant. gloss. *verb. donec in Clem.* 1. *de censib.* Dec. *cons.* 621. *num.* 7. Alex. *cons.* 66. *num.* 3 *lib.* 3. Cassan. *in consuetud. Burgund. rubr.* 6 §. 6. *verb. des enfans, n* 8 *pag.* 219. *versic.* Bursat *cons.* 133. *num.* 1. *lib.* 2. Tob. Non. *cons.* 12. *num.* 14. Cephal. *cons.* 148. *n* 39. Menoch. *cons.* 151. *num.* 40. *& cons.* 166. *num.* 1. Surd. *cons.* 186. *num.* 15. *& cons.* 319. *num.* 16. *& cons.* 459. *num.* 9. Honded. *cons.* 6. *num.* 30. *vol.* 1. Pacif. *de Salu. interd. inspect.* 4. *cap.* 1. *num.* 85. Ceual. *commun. contra comm. q.* 806. *num.* 35. [Theodol. de Rubeis *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *concl.* 289. *num* 3.

Item istæ dictiones de sui natura requirunt perseuerantiam, ad effectum consequendi legatum pro futuris annis, verbi gratia, si dicatur: Relinquo centum vxori meæ quolibet anno, donec castè vixerit, & vidua fuerit, quia requiritur perseuerantia ad hoc, vt pro anno futuro consequi possit legatum Dec. *in l. si quis heredem, num.* 7. *C. de instit* Natt. *cons.* 459. *num.* 16. *&* 17. Ruin. *cons.* 34. *num.* 4 *& seq. vol.* 2. Capic. *decis.* 203. *num.* 1. Caualcan. *in tract. de vsufructu mulieri relicto, cap.* 9. *num.* 110. Nam stantibus istis dictionibus, legatum pro primo anno erit purum, & pro sequentibus erit conditionale, ex traditis per Boer *decis.* 44. *num.* 39. Vnde mulier per transitum ad secundas nuptias, amittet illud legatum in futurum; pro tempore tamen præterito legatum valuit, nec mulier tenetur fructus perceptos restituere, quamuis cessauerit conditio viduitatis, & castitatis, quia in præteritum licitè fructus percepit. Ita tradunt Caual. *d. cap.* 9. *num.* 115. Aym. *cons.* 300. *num.* 5. Paris. *cons.* 95 *num.* 41. *vol.* 2. Socin. *cons.* 81. *num.* 7. *vol.* 3. Ruin. *consil.* 51. *num.* 17. *vol.* 2. Nam per hanc dictionem, & similes testator non prohibet, vt non nubat, sed vult quòd habeat, donec non nupserit, postquam verò nupserit, quòd non habeat etiam quod mortuo marito reuerteretur ad viduitatem, vt latè in proposito consuluit Dec. *cons.* 621. Ruin. *cons.* 65. *à num.* 1. *&* 6. *vol.* 1. Caualcan. *d. c.* 9. *num.* 117. *post princip.* Et in hoc differunt ista dictio *Donec*, & similes, à dictione *Dummodo*, quæ denotat perseuerantiam, & perpetuitatem. Vnde si vxor in casu prædicto steterit vidua per triennium, & perceperit fructus triennales, & postea nupserit, tenetur restituere fructus, quos perceperit pro illo triennio, quo steterit in viduitate. Ita Paris. *cons.* 95. *num.* 44. *vol.* 2. sentit Bero. *q.* 59. *num.* 3, & tradit clarè Caualcan. *d. cap.* 9. *n.* 117 *cum seqq.*

5 Et quòd dictio *Donec* restringat dispositionem cum perseuerantia vsque ad tempus, cui adiecta est, tenent Bart. *in l.* 1. *col.* 6. *ff. de condit. & demonstr.* Grat. *cons.* 91 *num.* 26. *lib.* 2. cùm habeat naturam suspensiuam, Socin. iun. *cons.* 76. *num.* 113. *lib.* 1. Albert. Bruo. *in tract. de statuto, quod stante masculo, art.* 10. *q.* 5. *num.* 72. Tob. Non. *cons.* 8. *num.* 2. Rip. *singul. obseruat. obseru.* 372. *num.* 1, 3. *&* 4. Surd. *cons.* 180. *num.* 15. Honded. *cons.* 29. *num.* 3. *vol.* 1. & sic est aduerbium limitatiuum, vt per Dec. *cons.* 621. *num.* 7. *& cons.* 637. *num.* 12. *& cons.* 585. *num.* 1. Caualcan. *d. cap.* 9. *n.* 9.

6 Operatur, vt vltra tempus à testatore præfixum dispositio non possit extendi, vt post Paris. *cons.* 20. *n.* 7. *lib.* 3. fuit resolutum *in Romana hereditatis de Vanimi* 17 *Februarij* 1606. *coram Card. Marquemontio*, impressa per Farin. *decis.* 162. *n.* 3. *p.* 2. *recent.*

7 Item infinitè accipitur dictio *Done*, Luc de Penna *in l. si ad magistrat. col.* 3. *ad fin. C. de decur. lib.* 10. Cened *d. singul* 46. *n.* 7.

8 Item est repetitiua præcedentium, & habet in se temporum

temporum reuolutionem iuxta tradita per Azebed. ad l.1.num.74.tit.4.lib 5.noua Recopil.

9 Quandoque hæc dictio ponitur pro negatiua, vt in cap. Ioseph.de verbor.signif.ibi, Ioseph non cognouit Mariam, donec peperit filium primogenitum; ac si nunquam diceret, etiam postquam peperit. Ita Card. Tusch. d.lit.D,concl.271.n.8.

10 Item quod suprà dixi hanc dict. Donec. & similes importare limitationem dispositionis, quod per l. fœminæ, ff.de senator. tradunt etiam Dec.cons.584. num.11.& Castr.cons.184.num.2.lib.1. Card. Tusch.
11 d.concl.271.num.21. Extende in dispositione statuti, quia si fœmina excluditur, donec extant masculi, exclusio non est perpetua, sed temporalis. Bald.cons.43.lib.2. Dec. d. cons.584.num.11. Socin. iuo cons.2.in fine,lib.1.& cons.110.lib.12. Alex. cons. 188.num.2.lib.6.Rimin.iuo.cons.249.num.21.& seq. Menoch.cons.105.num.75.& seq. Cardin. Tusch. d. concl.271.num.3. vbi num.9. post Dec. d.cons.484. num 11. ampliat, huiusmodi dictiones limitantes dispositionem, idem operari, si adiiciantur dispositioni negatiuæ, quia erit limitata dispositio negatiua prout si apponantur dispositioni affirmatiuæ: & ideò quòd pater prohibens alienationem filio, donec fuerit certæ ætatis, censetur ipso iure concedere adueniente ætate suspensa, & num 10. pariter ampliat, vt multo magis operentur huiusmodi dictiones, quando sunt geminatæ, veluti si dicat, Donec, & quousque & num.11.etiam ampliat in tantum dictiones istas limitare, vt si apponantur dispositioni prohibitiuæ, lapso termino prohibitionis, ad tempus inducatur permissum; declarat tamen num.12. post Barth. cons.10.in princip.lib.1. vt non procedat, quando essemus in dispositione causata, seu requirente factum Superioris; quia excommunicatus, donec soluat, sequuta solutione debet absolui.

12 Regulariter dictio Donec facit conditionem, l. pater Seuerinam, § fin.& ibi Bart.in vers secundo principaliter, ff.de condit. & demonstr.l.legatum, ff.de annuis legat.l.generaliter, §.duas filias, ff. de vsufructu legato, Dec.in l.si quis heredem, num.7.ad finem, C.de instit.& cons.485.num.6.lib.2.Socin.iun.cons.58.n 8. vol.3.& cons 485. num.6 Cephal.cons.71.num.17. Ruin.cons.43.num.4.vol.2.Honded cons.82.num.11. vol.2.Boër.decis.44.num.39.Cened.d.singul.46 n.1. Petr.Henriq.resp.opusc.2.lit.D,[Theodos. de Rubeis in singul.Rota tom.2.p.4.claus.289.num.1. Rot. decis. 190.num.6.p.1.in posthum.Farin.aliàs p.3.recent. vbi quod non importat conditionem principaliter, sed secundariò, quia principaliter importat tempus.]

13 Declara, huiusmodi dictiones Donec, quoad, & quousque, ac similes, si respiciunt inchoationem beneficij, vel dispositionis, importare conditionem, si apponuntur ad suspensiuam beneficij, quando suspẽsio est incerta, secùs si limitata certo tempore. Si verò apponantur à lege ad limitationem, important conditionem extinctiuam ipso iure; si verò ab homine, secùs, vt distinguit Bart. plenè in l.1. n.15. vers.& quæro, ff.de condit.& demonstr. cuius opinionem communem dicit Surd. cons.186. num.16. Decian.cons.108.n.19. lib.3. quem refert Card.Tusch. d.conclus.271.num.6. vbi num.7. cum eodem Deciano, extendit huiusmodi dictiones in vltima voluntate appositas ad limitandam dispositionem importare conditionem extinctiuam, prout si à lege induceretur.[Galgan. de condit.part.2. cap.1. part.5. Franc. de Barry de success. testati, & abintestat.lib.17. tit.2.n.8.]

Denique supradictæ dictiones faciunt legatum annuum, l.legatum, ff.de annuis legat Surd.de aliment. tit.2.q.15.num.192. Octau. Vulpell. citato loco, n.5. vbi subdit, quòd pro priore anno est purum, pro aliis conditionale; & num.6.asserit, speciali alimentorum fauore inductum esse, vt legatum Donec, vel quamdiu quis cum hæredibus habitauerit, etiam iis mortuis debeatur, & sit perpetuum, dummodò per legatarium non steterit; ad notata per glos.& scribent.in l.1.C.de instit.& substit. 14

Dictio XCIV.

Dum.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Dictio* Dum, *&* Donec, *sunt eiusdem natura.*
3 *Tempora tria, præteritum, præsens & futurum respicit dictio* Dum.
4 *Annuum relictum faciunt dict.* Dum, *& similes in vltimis voluntatibus.*
5 *Actum dum est in fieri denotat dict.* Dum.
6 *Conditionem importat dictio* Dum, *declarando vt ibi.*
7 *Conditionem actu perseuerantem an inducat dict.* Dum.
8 *Exceptiua ad regulam est dictio* Dum tameo.
9 *Tempus præteritum, præsens & futurum designat dictio* Dudum.

DE vi, multiplicique significatione huius dictionis vide Alber.in Diction.verb.dum, Cusm. in pragmat sanct.in tit.de caus.in § inoleuerunt in vers. dudum, pag.109. Mandos.in glos.facult §.sanè, in verb. dum, pag 73. Tursellin.de particulis Latinæ orationis, c.45 Vulpell.de præpos.& aduerb signif.sub hac dict. pag.16 Cened post lib.pract.& canonic. quæst.sing.47. Grat dict 46. 1

Hæc dictio, & Donec, sunt eiusdem naturæ. Cic. pro Flac. Qui valuit tamdiu, dum hic prodiret Column.lib.2.cap.11. Paulùm aqua maceratur, dum inlentescat. Vnde dicta suprà in dictione Donec adaptari possunt huic dictioni. 2

Tria tempora, præteritum scilicet, præsens, & futurum, respicit hæc dictio, sicut Donec, & Quamdiu Mandos.in glos.facultatum, §.sanè, in vers. dum, pag.78. Cened. d sing.47.n.2. 3

Faciunt in vltimis voluntatibus relictum annuum, Roman.cons.516.num.9 Mandos d.§.sanè, in vers.dum, in fine Boër.decis.44.n.39.ad finem. Caualc. de vsufructu mulieri relicto, cap.9. n.115. Cened. d. singul.47.n.6. 4

Denotat hæc dictio actum, dum est in fieri, vt in l.si quis id quod, vers.quòd si dum proponitur, ff. de iurisd.omnium iud.l.arboribus.§.Iulianus, vbi text.& glos ff. de vsufructu. Ias. in l.clàm possidere, §.qui ad nundinas, n.3.& ibi Aretin.ff.de acquir.possess. Cened. d.sing.47.n.3. 5

Conditionem importat sicut dict. Donec, Dummodo, & similes præcipuè quando iungitur rei perfectæ, vt in l.qui concubinam, §. vxori, ff.de legatis 3.cap. præterita, de elect. Dec. cons.526.num.1. tom.1. Paris. cons.95. num.47. lib. 2. Ruin. cons.41. num 5. vol.2. Flur de S Petro cons 9. num.4. Cardin Tusch. pract. conclus. tom 2. lit. C. concl.583. num.16. Vulpell. de præposit.signif.sub hac dict. pag.24. vbi subdit, quòd legatum factum vxori dum vidua steterit, donec non nupserit debetur, & addit, hanc dictionem ha- 6

bere

bere conditionem repetitiuam, vt dispositio suum reassumat effectum, impedimento cessante. *ad not. in l. si quis ita legauerit, ff. de condit. & demonstr. & in l. pen. ff. de excus. tutor.* Cened *d. sing.* 47. *num.* 5. vbi ait, quòd hæc dictio facit conditionem si iungatur rei imperfectæ, secus si iungatur rei perfectæ, quia tunc facit modum. [Rot. *decis.* 241. *n.* 42. *p.* 5. *recent.* vbi quod adiecta perfectæ dispositioni, facit ipsam modalem.]

7 An autem ista dictio inducat conditionem actu perseuerantem? vide Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de condit. apposit.* vbi tractat quæstionem si communitas alicui dederit prædia publica in emphyteusim dum Princeps consenserit, an sufficiat Principem semel consensisse, an verò requiratur Principem in consensu perseuerare? de quo etiam vide Ias. *in l.* 2. *in* 2. *lect. num.* 4. *ff. de in ius voc.* Mandos. *in gloss. facult. §. sanè, in vers. dum fol.* 79. & citatos per Caualcan. *d. c.* 9 *n.* 115.

8 Dictio *Dum tamen*, est exceptiua ad regulam, ideo excipit casum positum sub hac dict. vt per Angel. *cons.* 90. incip. *Thema est, n.* 5. *vers. illa ergo dictio* vbi quòd firmat regulam in contrarium, refert Cardin Tusch *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 178. *n.* 1.

9 *Dudum*, importat tempus præteritum, præsens, & futurum, sicut dict. *Olim*, & *Quando*, ex adductis per Bertachin. *in repert. Iuris, verb. Dudum.* Petr. Henriq. *opusc.* 1. *lit. D, in fine.*

DICTIO XCV.

Dummodo.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius dict. agentes.*

2 *Modum, & non conditionem de sui propria natura denotat dict.* Dommodo.

3 *Conditionem importat dictio* Dummodo, *quando iungitur ei, quod venit implendum antequam actus perficiatur.*

4 *Actui imperfecto quando iungitur dictio* Dummodo, *importat conditionem.*

5 *Modum inducit dictio* Dummodo, *si adiiciatur actui perfecto.*

6 *Dispositioni quando est adiecta dictio* Dummodo, *importat conditionem, non verò si adiecta sit exequutioni.*

7 *Facto explicando per aliquem tertium, quando apponitur dict.* Dummodo, *importat conditionem.*

8 *Implementum eorum, quibus dictio* Dummodo *adiungitur, semper requiritur, siue faciat modum siue conditionem.*

9 *Præcedentia restringit, & modificat dictio* Dummodo.

10 *Admonitionem, vel comminationem denotat aliquando.*

1 DE vi & effectibus huius dict. vide Bertach. *in repert. Iuris, verb. Dummodo.* Neapod. *in consuet. si qua mulier in verb. Dummodo.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma nona prouisionis, in verb. Dummodo, & in rub. de reg. ad prel. nomin. § fin. in verb. Dummodo.* Tursell. *de particulis Latina orationis, c.* 46. Vulpel. *de prepos. signif. sub hac dict. pag.* 26. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 272. Cened. *post practic. & canon. quæst. sing* 11. Grat. *dict.* 48.

2 Ex sui propria natura denotat modum, & non conditionem, Bart. *in l. quibus diebus, §. vltim num.* 4. *vers. quid de dict. Dummodo, ff. de condit. & demonstr.* Dec *cons* 327 *num* 3. Coro. *cons.* 162. *num.* 17. *in princ. lib* 2. *& cons.* 130. *num.* 7. *lib* 3. Ruin. *consil.* 24. *num.* 4. *& cons.* 112. *num* 3. *& cons.* 215. *num.* 10. *vol.* 3. *& cons.* 63. *num.* 3. *vol.* 4. Beroi. *cons.* 55. *numero* 6. *vol.* 1. Blanc. *de comprom. quæst.* 1. *num.* 28. Tiraq. *de retractu lig. §.* 8 *gloss* 8. Bertachin. *d. verb. Dummodo.* Rebuff. *in concor. in rubr. de reg. nomin. § fin. in verb. Dummodo, & in praxi tit. de dispensat. rat. ætatis, in verb. Prouisio, in fin & in commem. ad l. maiore parte* 156. *vers. Dummodo, ff. de verb. signif. pag. mihi* 544. Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto, c.* 9 *num.* 117. Mandos. *ad reg.* 17. *Cancel. q* 2. *num.* 2. & Gom. *ibid. quæst* 1 Rot. *decis.* 231. *alias decis.* 1. *de condit. appos. in nouis.* Molin. *de primogen. lib* 2. *cap.* 15. *num* 28. Vulpel. *citato loco.* Vezm. *tom.* 2. *commun opin. lib* 9. *tit.* 14. *num.* 63. Crauet. *cons.* 10. *num.* 14. Gabr *consil.* 5. *num* 2 *lib.* 1. Menoch. *cons.* 134. *num.* 16. Azebed. *ad leg.* 11. *num.* 39. *tit.* 6 *lib.* 5. *noua Recopil.* Cardin. Tusch. *d. concl.* 272. *num.* 1. Marc. Anton. de Amatis *Marchia de iis.* 50. *num.* 34. Surd. *cons.* 18. *num.* 11. *& cons.* 371. *num.* 69. Card. Seraphin. *decis.* 358. *num.* 5. *& decis* 349. *num.* 1. Anton. Monach. *Florens dec.* 46. *num* 64 Anchar *q.* 31 *num* 8. *&* 14 *part.* 2. Cened. *d. sing* 11 *num.* 1. Qui omnes tenent quòd huiusmodi dictio denotat modum, & non resoluit dispositionem, sed obligat ad sic faciendum. [Vnde infert Franchin. *decis. p.* 1. *concl* 219. Si quis sit receptus in ciuem, dummodo soluat collectas, illis non solutis, non propterea desinere esse ciuem, sed cogi debere ad eas soluendas.]

Verùm licèt regulariter importet modum, tamen
tribus casibus importat etiam conditionem. Et pri- 3
mò, quando iungitur ei, quod venit implendum,
antequam actus perficiatur, *l. Thais, §. Stichus, ff. de fideicommiss. libert.* Curt. sen. *cons.* 78. *col* 8. Socin. iun. *cons.* 145 *in fine, vol.* 1. latè Crauet. *cons.* 10. *num.* 14. Rip *lib.* 2. *resp. c.* 9. *col.* 1. Bertran. *cons.* 201. *n.* 5. *vol.* 1. Mandos. *in reg.* 31. *Cancel. q.* 13. *n* 8. *& reg.* 17. *q.* 2. *n.* 3. Cassan *in consuetud. Burgund. rubr.* 8. *§.* 5. *verb. Christi nomine n* 19. Surd *decis.* 209. *n.* 4. *& cons.* 186 *n.* 11. *& seq.* Menoch *cons.* 918. *n.* 10. Cened. *d. sing.* 11. *n.* 1.

Secundò, quando ponitur, & iungitur actui im-
perfecto, Rebuff. *in concord. rubr. de reg. ad Prel. nom.* 4
§ fin in verb. dummodò, Caualcan. *de vsufructu, cap.* 9. *n.* 117. Pute *decis.* 410. *num.* 4. *lib.* 1. *in correct.* Cened. *d. sing.* 11. *num.* 3. Molin. *d. cap.* 15. *num.* 29. Sanch. *de matrimon lib.* 5. *disput* 83. *num.* 2. notantes, quòd hæc
dictio tunc inducit modum, si adiiciatur actui per- 5
fecto. [Franc. de Batty *de success. testati & abintestati lib.* 17. *t.* 1. *n.* 14.]

Tertiò, quando est adiecta dispositioni, non au-
tem exequutioni, Socin. iun. *cons.* 18. *n.* 13. *vol.* 3. Se- 6
raphin. *decis.* 101. *n.* 5 Rota *decis.* 38. *p.* 1. *diuers.*

Quartò, quando apponitur facto explicando per
aliquem tertium, vt consuluit Gabr. *cons.* 59. *num.* 1. 7
lib. 1. [Denique quando testator dixerit, *Dummodò hoc fecerit, alias nihil habeat*, &c. necesse est vt illud fiat, quia dictio, *alias*, & *aliquin* facit conditionem. Intrigl. *de substit. cent.* 3. *q.* 88. *n.* 29 & 25. Franc. de Batty *de success. testati, & ab intestato lib.* 17. *tit.* 2. & 4.]

Illud obseruandum est, quòd siue ista dictiò fa-
ciat modum, siue conditionem, semper requiritur, 8
quòd adimpleantur ea, quibus ista dictio adiungitur; aliàs si non interueniunt, actus corruit, nec consequitur effectum. Rebuff. *in comment. ad d. l. maiore parte, vers. tertium.* Strach. *de mercat tit. de mandato, n.* 8. Paris. *cons.* 95. *num.* 44. *vol.* 2. Dec. *cons.* 661. *num.* 12. *vers. secundò*, Anchar. *cons.* 169. *num.* 2. *vers. siue tamen contrarium*, Grat. *consil.* 86. *num.* 1. *vol.* 2. Alciat.

Alciat. *conf.* 211. *num.* 3. Caualcan. *d. cap.* 9. *n.* 117. *ad finem, & n.* 119.

9 Hæc dictio restringit, & modificat præcedentia, *l. Lucius, §. qua habebat, & l. ita tamen, ff. ad Trebell.* Rebuff *in princip. tit. de dispensat. ratione ætatis, in verb prouiso, in princ.* Cened *d sing.* 11. *n.* 6 *in princ.* seu facit contradictionem ad præcedentia, Paris. *con* 4- *num.* 7. *vol* 3. [Et coarctat dispositiones secundùm qualitates appositas. Rota apud Paul. de Rub. *decis.* 3. 9. *num* 31 *tom* 2. aliàs *p.* 6 *recent.* & stat restrictiuè, & qualificat antecedentem dispositionem, Rot. *decis.* 247. *n.* 26 *p.* 5. *recent.*]

19 Aliquando denotat admonitionem, vel comminationem, gloss. *verb. retinere, circa finem, de præbend. in* 6. & *ibi* Ioan. Andr Rot. *decis.* 1. *de condit. appos. in nonis,* Cened. *d. sing.* 11. *in fine.*

Dictio XCVI.

Dumtamen.

1 *Conditionalem actum, cui apponitur, reddit de sui natura dict.* Dumtamen.
2 *De necessitate requiritur, quòd existat illud, cui dict.* Dumtamen *iniungitur.*
3 *Modum aliquando facit dict.* Dumtamen, *quo non impleto deficit legatum.*
4 *Actus debet adimpleri, siue dict.* Dumtamen *sonet in modum, siue in conditionem, & ante adimplementum non consequitur effectum ciuilitatis.*
5 *Modum, aut conditionem aliquando non facit dict.* Dumtamen, *sed ponitur in textu alicuius noui casus.*
6 *Exceptionem ad regulam importat dictio* Dumtamen.

1 De sui natura reddit actum, cui apponitur, conditionalem, & actum perseuerantem importat vt *in cap. licèt,* vbi Panorm. *n* 5. *&* 10. *de transf. Præl.* Bursat. *cons.* 44. *n.* 27. *vol.* 1, Cened *post libr. pract. & canonic. quæst.* 48. *n.* 1.

2 Et requiritur, quòd de necessitate existat illud, cui ista dictio iniungitur. Ruin. *cons.* 117 *n* 2. *vol.* 1. *& cons.* 215. *n.* 6. *eod. vol.* 1. Cened. *d. sing.* 48. *n.* 2.

3 Aliquando facit modum, quo non impleto deficit legatum. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 27.

4 Et siue ista dictio sonet in modum, siue in conditionem, debet adimpleri actus & ante adimplementum non consequitur effectum ciuilitatis, Anch. *cons.* 169, *num* 2 *vers. siue enim,* Dec. *cons.* 661. *num.* 12. *vers.* 2 vbi loquitur de dictione *Dummodò* tenet tamen contrarium Alciat *cons* 211 *n.* 3.

5 Aliquando ista dictio non facit modum, nec conditionem, sed ponitur in textu alicuius noui casus, vt *in l in offerendis, C. de appell n.* Neapod, *in consu, si qua mulier, n.* 6. *de mul. er hab. filios fol.* 266. Cened. *d. sing.* 48 *n.* 3.

6 Importat exceptionem ad regulam, vel dispositionem, cui adiicitur; ita Angel. *cons.* 190. incip. *Thema est tale, n* 5 *vers. illa ergo dictio,* Card. Tusch *pract. conclus. tom.* 2 *lit. D, concl.* 273 *n.* 1 *& concl.* 278. *n.* 1.

Dictio XCVII.

Dumtaxat.

1 *Taxatiua est dict.* Dumtaxat.
August. Barbosa de Dictionib.
2 *Limitatiua. & restrictiua est dictio* Dumtaxat.
3 *Negationem in aliis concludit dictio* Dumtaxat.
4 *Exclusiua est dictio* Dumtaxat *omnium aliorum casuum, & omnium personarum præter expressas.*
5 *Casus similes non excludit dictio* Dumtaxat.
6 *Exclusiua non est dictio* Dumtaxat, *eorum quæ sunt de natura rei, nec eorum, quæ veniunt de consuetudine contractus, vt n.* 7.
8 *Casum habentem eandem rationem non excludit dictio* Dumtaxat.
9 *Solemnitatem, & formam inducunt dict* Dumtaxat *& similes, taxatiue apposita dispositioni de aliquid faciendo.*

Taxatiua est hæc dictio, significans idem quod *Tantùm,* vel *Solùm,* vt *in l. non est ferendus, de transact. & in l. non solum, §. quæritur, ff. de procur. & in l.* 3 *§ interdum, ff de negot. gestis, & in l. si ex causa, §. nunc videndum, ff. de minorib.* Notant Fulgos. *consil.* 21 incip. *Visis quatuor, num.* 2. *vers. tertia,* Rebuff. *in comment. ad l. pratum,* 31. *vers. dumtaxat, ff. de verbor signif. pag. mihi* 183. Menoch. *cons.* 989. *n.* 14. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 28. Ferret. *in constitut. Cathaloniæ, glos.* 9. *num.* 29. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom* 2. *lit. D, concl.* 388. *num.* 1. vbi addit, quòd respicit sequentia, & non antecedentia [Narbona *l.* 5 *glos.* . *num* 23. *post med. tit.* 4. *lib.* 2. *Recop.* vbi quòd est taxatiua, & cæteros omnes excludit.] 1

Limitat & restringit; vt *in l. Iulian . ff. de petit. hered,* gloss. *verb. dumtaxat, in extrauag. susc epti regiminis ioan,* 22. *de elect.* Tiraq *de ret. actus conue t* . 1. *gloss.* 6. *num.* 2 Rebuff. *in comment ad l. . . . vers. item,* Gonzal *ad reg.* 8. *Cancellar. gl.* . 4 . . *num* 24, Cened *sing.* . 8. *num.* . *prope finem,* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.* 78. *n.* 16, 2

Et ita est taxatiua, & restrictiua, vt concludat negationem in aliis, Card. *i Clem* 1 *de sequestr. poss. & in cap. contingit,* vbi Etiam Felin *de fide instrum.* Bart *in l. si quis, §. cum Titio, ff. de adimend. legatis.* Cened. *d. sing.* 18. *n.* 5. 3

De eius natura est excludere omnes alios casus, & omnes personas præter expressas, *l.* 3 *§. cum Titio ff. de adimen. legat. l.* 2. *C. de legib cap cum Ecclesia, de verb. signif. Clem.* 1 *& ibi* Zabarell. *in princ. in* 3 *notab. de sequestr. possess. c. statutum, § in nullo.* & ibi Archid. *de rescript. in cap.* 1. *de iureiur. n. in* 6. *a* . 1 *de tempor. ordin. eod. lib.* Bart. *in l.* 1. *n.* 1. vbi Ial. *num* 8. *i fin. ff si quis ius dicenti.* Roman. *cons.* 512. *n.* & ibi Mandos, *lit. F,* Oldrad. *cons.* 186. Natt. *con* 78. *n.* 3. *tom.* 1. Sebast, Medic *de diffinit. p.* 2. *cap.* 88, *num.* . Colm. *in pragm. sanctit. tit. de collat, §. item censuit, in verb. dumtaxat* Aym *cons.* 201 *n* 40 Paris. *cons.* 47 *n,* 13. *lib.* 4. Gozad. *cons* 6 . *n.* 7. Mandos. *ad reg.* 8. *Cancel. quæst.* 6 *n.* 6. Ma card. *de prob. concl.* 1393. *num* 37. Cened. *d. sing.* 18. *n* 1 Card. Tusch *d lit. D, concl.* 388 *n.* 2. 4

Verumtamen licèt ista dictio sit taxatiua excludens casus omnes alios, præter inclusos hoc tamen limitatur in aliquibus casibus, & primo quod non excludit casus similes, vt *in l. si mora, in verb. dumtaxat, & ibi* Paul. de Castro *num.* 9. & Ias. *num.* 5, *ff. solu to matrim. & in l. si contractus,* iuncta glos. *in princ, ff. de reg. iuris* Abb. *in cap. cum dilecta, n.* 8. *de confirm. vtili.* Tiraq. *de retract. conuention.* §. 1. *glos.* 6. *num.* 2. *cum seqq.* Gutier. *canon. lib.* 1 4. *à num.* 4. Cened *d. sing.* 18 *num.* 2. Et vide latiùs infrà sub diction. *Solum, & Tantum* 5

Secundò limita, quòd per hanc dict. non excluduntur ea quæ sunt de natura rei, vt *in l.* 1. *ff si mens.* 6

menf.falf. mod. dixerit. Paul. de Castr. *in l. 1. si vestimenta, num. 2. ff. depositi.* Quemadmodum etiam non excludit ea quæ veniunt de consuetudine contractus. Vnde si data fuit potestas alicui, vt acciperet mutuò duodecim ducatos dumtaxat, & iste acceperit, sed sub vsuris, quod non videtur excessisse fines 7
mandati quia videtur facere ea quæ sunt de natura contractus, cùm sit consuetudo, quòd mercatores isto modo mutuent Ias. *in l. si constante, n. 97. ff. soluto matrim. & in l. 1. n. 11. vers. tertiò principaliter. ff. si quis ius dicenti.* Rom. *in l. 3. §. iurari ff. de iureiurand.* Cened. *d. sing 18. n. 4.*

8 Tertiò limita quòd non excludit casum habentem eandem rationem, iuxta notata per Fiat. Emman *quæst Regul. tom. 3. q. 1. art. 2.*

Hæc dictio, & aliæ similes taxatiuè appositæ dis-
9 positioni de aliquid faciendo, solemnitatem & formam inducunt & ipsarum transgressio vitiat actũ. Paris *cons. 19. n. 19. vol. 2.* Mandos. *in reg. 8. Cancell. q 6. n. 6.* Cened. *d. sing 18. n. 4 vers. similiter*; habent enim vim non solùm tacitæ prohibitionis, sed etiam expressè, vt per Roman *cons. 114. num. 5.* Marc. Anton. de Amatis *Marchia decis. 14. num. 1.*

DICTIO XCVIII.

Ea.

1 *Repetitiua est dict.* Ea, *referens præcedentia sequentibus.*
2 *Restrictiua est dict.* Ea *secundum disposita in præcedentibus ad quæ fit relatio.*
3 *Relatiuè cum suis qualitatibus stat dictio* Ea.
4 *Modum aliquando significant verba* Ea conditione.
5 *Conditionem non faciunt verba* Ea conditione, *sed sumuntur pro pacto, vel lege in contractu apposita.*

1 HÆc dictio est relatiua, & repetitiua, referens præcedentia sequentibus Aym. *cons. 120. num.*
2 *10.* Et est repetitiua & restringitur secundum disposita in præcedentibus, ad quæ fit relatio Paris. *cons. 18. n. 31. vol. 1. & cons. 1.. n. .. vol 1.* Et stat decla-
3 ratiuè, & relatiuè cum suis qualitatibus, Mandos. *in glos. facult. §. nos qui in vers. eiusdem, pag. .05. & in §. volentes, in vers. ex eisdem, pag. 175.* post Secin *cons. 2 .1. n 6* Alciat. *cons 6 .0. num. 5.* quos refert Cened. *post libr. pract & can nic. quæst. sing .5. n. 1.*
4 Verba *Ea conditione* significant aliquando modum, vt in terminis *l. Mæuia, ff de manumiss. testam. & l. 2. in princ. §. de donat* obseruat Galgan. *de condit.*
5 *& demonstr. p. 2. c. 3. q. 6* Et non faciunt conditionem sed sumuntur pro pacto vel lege in contractu apposit ; vt post Tiraq *de retractu conuent. 6. 3. gloss. vnica, n. 12.* notat Cened *sing. 20. 5 in princip.*

DICTIO XCIX.

Eadem.

1 *Relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus est dict.* Eadem *significan, identitatem in omnibus, & per omnia.*
2 *Relatiua substantiæ est dict.* Eadem.

EST relatiua præcedentium, cum omnibus suis qualitatibus, significans identitatem in omnibus & per omnia, gl. *in l. cum hi, §. qui in perpetuum, ff si ager vect. g..is,* Grat, *cons 9 n. 88. vol 1.* Menoch. *de præsump. lib 4. præs 1.3. num. 20* Rota *decis. 455. n 2* apud Farinac. *in 1. collect nouissimar.* Stud *decis. 45 125 n. 1.* vbi loquitur de dictione *Eisdem*, in nometo plurali, quæ est demonstratiua, & relatiua ad suprà nominatos

Et quòd hæc dictio sit relatiua substantiæ, tradunt Bart. *in l. si quis, § si initium, n. 2 in 2 lect. ff. de edend.* Anth. Rhegien *q. 62. num. 4 p. 2.* Mandos. *in gl facult. §. nos qui, in vers. eiusdem, pag. 106.* quos refert Cened. *post lib practic. & canon. quæst. sing. 45. n. 3.* [Fusat. *cons. 170. n. 14.*] 2

DICTIO C

Eapropter.

INducit dispositionem hæc dictio, vt per Cardin Seraphio. *decis. 1025. num. 13.* 1

DICTIO CI.

Eatenus.

REfertur ad præcedentia, & de sui natura limitat, & modificat, *l. miles, ff de re iudicata, cap. significatum, de prebend. cap. super literis, de rescript. cum similibus,* Dec. *cons. 38. n. 3. tom. 2.* 1

DICTIO CII.

Eiicere.

VErbum hoc intelligi debet de eiectione violenta, non verò de iusta, vt per Ioseph. Sesse *de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 102.* 1

DICTIO CIII.

Eius, Eorum.

1 *Dominium denotat dictio* Eius.
2 *Relatiua est dictio* Eius *ad proximè nominatum.*
3 *Repetitiua præcedentium cum suis qualitatibus est dictio* Eorum, *& restrictiua ad personas nominatas.*
4 *Nepotes non comprehendit dictio* Eorum, *cùm refertur ad personas filiorum superstitum.*
5 *Restrictiua est secundùm præcedentia dictio* Eorum *& non habet tractum ad futurum.*
6 *Dictio* Eorum, *non potest verificari in vno tantùm, sed omnibus expressis, aliquando resoluitur in singularitates.*

DIctio *Eius* denotat dominium, vt *in l. Quintus, §. Mutius, ff. de auro, & argento legato,* Cald. Pereira *de resol. emphyt. cap. 3. n. 51.* 1

Relatiua est ad proximè nominatum, Cardin. Seraphin. *decis. 689. numero 1.* [Et est personalissima. Rot. *decis. 269. numero 11. part. 5. recent.*] 2

In numero plurali est repetitiua præcedentium cum suis qualitatibus, & restrictiua ad personas nominatas, vt *in l. vlt, C. de hered. instituend.* notat Ruin. *cons. 99. num. 16. vol. 2.* Rolan. *cons. 74. num. 54. tom. 3.* 3

&

& *conf.97.num.23.tom.4.* Corn. *conf.9.sub num.6. in fine,vol.1.* Parif. *conf.103.num.14. lib.2. & consil.18. num.32. & conf.86.num.58.lib.2.* Arec. *conf.155.n.1.* Cephal. *conf.140.num.17.vol.1.* Mandof. *in gl.facult. §.& proprium,in verb.eo,pag 321.& in §.nos qui,verf. eiufdem,pag.106.* Menoch. *conf.190.num.4.* vbi quòd refertur ad fuprà nominatos, & *conf.212.num.150. & conf.390.num.13.* Flam. *de refignat, tom.2. lib.11. q.5 num.6.*

4 Et cùm refertur ad perfonas filiorum fuperftitum, non comprehendit nepotes, Menoch. *conf.1005.num.7.*

5 Et quòd ifta dictio reftringatur fecundùm præcedentia, & quòd non habeat tractum ad futurum, tradunt Tiraq. *de retractu,tit.1.§. 8.glof.9.n.24.* Socin. *conf.250.col.penult.verf.fecundò, vol. 2.* quos refert Cened. *poft lib, canon, & pract. quæft.fingul.45.n.1.verf.& qualiter.*

6 Non poteft dictio *Eorum* verificari in vno tantùm,fed in omnibus expreffis, Card.Seraphin. *decif. 266.num.2.* Aliquando verò refoluitur in fingularitates, ac fi dictum effet poft vniufcuiufque mortem,Tomiel *in l.heredes mei,§.cùm ita, n.5. verf.aliquando,ff.ad Trebell.* & *ibi* Rip. *n.129.* Alex. *conf.117. n.1.vol.1. & conf.204.vol. 2.* Parif. *conf.18.n.39. & feq.vol.1.* Marzar. *in epitom fideicommiff.q.11,pag.13,* quos refert Cened. *d.fing.45.n.2.*

Dictio CIV.

Eo amplius.

1 Hæc dictio eft relatiua,& repetitiua præcedentium cum omnibus fuis qualitatibus, Menoch. *de præfumpt lib.4.præf.180.n.48.* Galganet. *de condit.& demonftr.p.2.c.1.q.18.n.4.*

Dictio CV.

Eo cafu.

1 *Reftrictiua eft dictio* Eo cafu.

2 *Subftitutionibus appofita dictio* Eo cafu, *operatur vt reftringatur folùm ad cafum expreffum.*

3 *Difpofitionem ad tempus, & cafum expreffum non reftringit dictio* Eo cafu, *quando id colligitur ex verifimili mente teftatoris.*

1 Reftrictiua eft hæc dictio, vt per Menoch. *conf. 117.n.6 & conf.135.n.3.& conf.177.num.20.& conf.198 n.9.* Surd. *conf.344.n.5.& conf 347.n.31*

2 Appofita in fubftitutionibus operatur,vt reftringatur folùm ad cafum expreffum, nec ad alium extendi poffit,Crauet *conf.98.num.5.* Natt. *conf.678, num 6.vol.4.* Parif. *conf.2.num.15. & conf.14. num.9. lib.3.* Marefcott. *variar. refolut. lib.1, cap.99. num.3.* vbi *num. 2.* dicit effe relatiuam cum fuis qualitatibus,ad text. *in l.à filio,§.teftator,ff. de aliment.& cibariis legatis.*[Fuf *conf.24 n.73.& conf.69 n.32.& 33.*]

3 Si autem contrarium conftet ex verifimili mente teftatoris, tunc non reftringit difpofitionem ad tempus, & cafum expreffum. Menoch. *d.conf.117. n.29.* Surd. *d.conf.344.n.13.*

Dictio CVI.

Eo ipfo.

1 *Nullitatem actus ipfo iure inducit dictio* Eo ipfo. Auguft.Barbofa de Dictionib.

2 *Sententiam latam importat dict.* Eo ipfo.

3 *Dictio* Eo ipfo, *idem importat ac fi dictum fuiffet fine aliquo hominis, vel Iudicis minifterio, vel potiùs ipfo iure.*

Dictio hæc ftatim prolata annullat ipfo Iure, 1 ex traditis per Tiraq. *in l.fi vnquam.verb reuertatur,n. 8.* Rota *in Veronen. penfionis 1. Iuly 1592. coram Card. Millino.* [Theod.de Rub. *in fingul. Rota tom.2.p 4.claus.334.*]

Importat latam fententiam,fecundùm glof. *verb. eo ipfo,& verb.euacuauerit, in cap. quam fit, de elect. lib.6.* vbi Dominic. & Franch. *& verb. fufpendat, in princip.in cap.cupientes,§. cæterùm, eod. tit. & lib & verb.eo ipfo,in Clem.1.* vbi Immol.& Zabarel. *de vita, honeft.clericor.* Bald. *conf.403. vol.3.* Tiraq. *in l.fi vnquam,verb.reuertatur,n.142.* Rolan. *conf.62.num.:2. lib 2.* Salas *de leg.q. 96. tract.14.difp.16.fect.8.* poft *n.29.verf.propria verba funt,* Suar *in fimili tract.lib.5. cap.7.fub n.4.& cap.8. n.1,* Farinac. *fragmen. crimin. p.1.lit.L,verb.lex,n.95.* 2

Et idem importat,ac fi dictum fuiffet fine aliquo hominis,ac Iudicis minifterio, vel potiùs ipfo Iure, ipfo facto, ex Abb. *in cap.fi diligenti,num 8. de foro competen.* Felin. *in c.Rodulphus,verf.vltimò non obftat, de refcript* Corn *conf.165.n.21.vol.1.* Dec. *conf 138. in princip.& conf.188.col.penult.vol.1.* Roman. *conf. 417.n.9.* Rolan. *conf.62.n.32.vol.2.* 3

Dictio CVII.

Eo modo.

Hæc verba fignificant identitatem in omnibus,& per omnia,vt notant gl *verb. obligatus, in l.cùm hi,§.fi vni,ff.de tranfact.* Grat. *conf.140.n.22. lib.1.* Cened. *poft libr.pract. & canon.c.quæft.fing.45. num.3.* 1

Dictio CVIII.

Effe.

1 *Proprietatem,& effentiam denotat verbum* Effe.

2 *Nullitatem actus ipfo iure importat verbum* Effe.

3 Effe,& haberi,*in quo differant,oftenditur.*

Verbum hoc proprietatem, & effentiam denotat,iuxta refoluta per Iofeph. Seffe *de inhibit. c.9.§.1.n.41.* 1

Importat nullitatem actus ipfo iure,vt per gloff. *verb.priuat.in cap.licet canon,in fine,de elect.lib.* Tiraq. *in l.fi vnquam,verb.reuertatur,num.183.cum feqq. C.de reuocan.donat.* Gonzal. *ad reg.8.* Ca-cell. *gloff 5 a. num.37.* 2

Effe & *Haberi* differunt, quia *effe* fignificat veritatem, *haberi* verò fictionem denotat, vt per Afflict. *in cap.mulier,§.naturales filij,in 5 notab. num.13 cum feqq.fi de feudo fuerit controuerfia,* Galganet. *de different.individ.lit E,n 18.* 3

Vide infrà fub verbo *Sum.*

Dictio CIX.

Ergo.

1 Ergo,*in principiis pofita,vfurpatur pro* Iraque.

Google

2 Ergo *in medio posita, sumitur pro* Causa.
3 Igitur *interdum denotat dict.* Ergo, *cum interrogatione.*
4 *Illatiuè, seu continuatiuè ponuntur dictiones*, Ergo, Igitur.

1 IN principiis sæpè hæc dictio vsorpatur pro *Itaque.* Cic. *de* ... Ergo hoc est animi bene constituti, &c Liuius *lib.* 4 Ergo dum nullum fastiditur genus, in quo eniteret virtus, creuit imperium Romanum.

2 In medio posita sumitur pro causa. Cic. *Attic. lib* 3. Si quid contra alias leges, eius legis ergo factum sit. Idem *de optimo genere Orat.* Virtutis ergo donaretur Et *ibidem*: Eum donari virtutis ergo, beneuolentiæque.

3 Interdum pro *Igitur* cum interrogatione vsurpatur. Cic. *pro Quintl.* Quid ergo est? primùm magnitudo periculi, &c. Idem *Academ.* 2. Num ergo is exæcat nos, aut orbat sensibus?

4 Dictio *Ergo*, & dictio *Igitur* ponuntur illatiuè, seu continuatiuè, *l. Gallus ff. de liber. & posthum. l. fructus, ff. sol. matrimon.* Corn. *conf.* 136 *num.* 2. *vers. & etiam est aduertendum, vol.* 1. Quandoque tamen inceptiuè, *l. ius ciuile, §. hoc igitur, ff. de iustitia, & iure*, Notant Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. æquè, vers. ergo, pag.* 30.

DICTIO CX.

Et.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius dict. agentes.*
2 *Dict.* Et, *duobus modis accipitur, primò in sensu composito, secundo in sensu singulari.*
3 *Coniunctiua, & copulatiua regulariter est dictio* Et.
4 *Qualitatem præcedentis ex tunc sequenti attribuit dict.* Et, *& ea vniformiter ingit.*
5 *Copulare debet æqualiter dict.* Et.
6 *Copulatiua ad veritatem sufficit alteram partem esse veram.*
7 *Copulare præcedentia cum sequentibus est de natura dict.* Et.
8 *Æqualitatem terminorum in casibus copulatis denotat dict.* Et.
9 *Æqualiter copulat dict.* Et, *vt idem sit de vno, quod de altero est copulato.*
10 *Copulatorum concursum non requirit dict.* Et, *quando cadit inter duas orationes respectu alicuius accidentis.*
11 *Copulati vtriusque concursum non semper requirit dictio* Et.
12 *Pars vnius copulatiua declarat aliam.*
13 Et, *si ponatur inter duo idem sonantia, tunc ea remota, illa duo resoluuntur in vnam.*
14 Et, *posita inter honoratos, & possessores, significat vnam solam personam.*
15 Et, *quando ponitur inter duo, quorum vnum alteri inest, ambo in vnum resoluuntur.*
16 *Posita inter personas, diuidit effectum dispositionis inter eos æqualiter.*
17 *Æqualiter non copulat dict.* Et, *sed potiùs designat ordinem quando ponitur in materia necessaria respiciente personas coniunctas.*
18 *Posita inter personas honoratas, vel grauatas, semper diuidit inter eos debitum pro rata.*
19 *Posita inter personas inter quas est ordo charitatis, non coniungit, sed indicat ordinem.*
20 *Pater si instituat filium, & nepotem ex eodem filio, non erunt simul copulatiuè hæredes.*
21 *Filius si instituatur, & descendentes ex eo, tunc veniunt descendentes ordine successiuo.*
22 *Ordo successiuus non cadit vbi sunt dictiones copulatiuæ* Cum, Vnà, Simul, *& similes.*
23 *Institutione facta de patre, & eius filiis, an filij concurrant cum patre simul, & eodem tempore, an vero ordine successiuo post obitum illius, ostenditur.*
24 *Copulatos æquè, & pariter admitti facit dictio* Et.
25 Et, *aliquando ponitur inter diuersa.*
26 *Posita inter duo idem significantia, non dicitur inter diuersa poni, sed stat declaratiuè pro* Id est.
27 *Declaratiua ponitur dictio* Et, *si ponatur inter genus & speciem, causam & causatum.*
28 *Dissimiliaè stat dictio* Et, *pro* Vel, *quando ponitur inter ea quæ sunt eiusdē potestatis, seu affectus, vel quando ponitur inter incompatibilia, & repugnantia.*
29 *Repetitiua præcedentium qualitatum, & conditionum est dictio* Et.
30 *Dispositio quando est sub eadem oratione concepta, tunc dictio* Et, *repetitiua est omnium conditionum præcedentium, secus si sub diuersa.*
31 *Repetitiua præcedentium conditionum non est dictio* Et, *quando ponitur inter diuersas personas, etiam in eadem oratione.*
32 *Continuatiua interdum est dict.* Et, *& non copulat sequentia, sed potius continuat orationem sequentem.*
33 *Auget, & ampliat dictio* Et, *seu adiicit ad præcedentia in materia larga, & in materia legatorum, non verò in materia stricta, vt* n. 34.
35 *Ampliatiuè, & augmentatiuè non semel ponitur dict.* Et.
36 *Dispositionem quandoque restringit dict.* Et.
37 Vel *nonnunquam importat dict.* Et, *sed impropriè.*
38 *Coniunctionem talem in vltima voluntate operatur dictio* Et, *per quam oritur ius accrescendi inter coniunctos, secus verò in contractibus.*
39 *Implicatiua nonnunquam est dict.* Et.

DE vi, & effectibus huius dictionis vide Vulpel. *de præp. & aduerb signif. sub hac dict. pag.* 30. *cum duabus seqq.* Mandos. *in reg.* 1. *Cancell. q.* 1 *n.* 19. Bursat *cons.* 141 *num.* 43. *cum seqq. vol.* 2. Rodul. Cupers *in cap. oportebat,* 79 *distinct. §. textus sequitur, num* 1 *cum seqq. pag.* 17. Tiraq. *de retractu, tit* 1. § 1. *glos.* 20. *num.* 3. *ad finem.* Couar. *in cap. Raynutius §.* 2. *a num.* 1. *de testament.* Flamin Parit. *de confident. benefic q.* 32. *num.* 64. *cum seqq.* Cened. *ad Decretal. collect.* 7. *num.* 12. *& post librum practic. & canonic. quest. sing.* 50. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 19 *n.* 24. Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect.* 143 r. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. glos.* 3 Card. Tosch *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 274. & cæteros in discursu citandos. 1

Hæc dictio accipitur duobus modis: primo in sensu composito, vt eum dicimus: Cæsar, & Bibulus Consules fuerunt; intelligitur enim simul. Item, in sensu singulari, vt cùm dicimus: Gregorius & Bonifacius Pontifices multas constitutiones fecerunt: intelligitur enim non simul, sed separatim Ita declarat Alciat. *cons.* 39. *num.* 19. *lib.* 9. quem refert Vulpell *citato loco, n.* 2. *vers. illud.* 2

Regulariter hæc dictio est coniunctiua, & copulatiua, vt *in l. si quis ita stipulatus. ff. de verbor. oblig. l. si* 3 *hæredi*

here di plures, ff. de cond. inſtit. l. hæredi, §. Caio, ff. de
fund. inſtructo l. Titi & textores. §. nihil, ff. de leg. Rebuff.
in concord. tit. de collat. §. 1. in verſ. canonicatum, Fla-
min. Pariſ. *de confident. benefic. q. 12. num. 61.* Menoch.
conſ. 111. num. 9 & conſ. 117. num. 54. Deciar *conſ. 44.*
num. 52 lib. 4. Gonzal *ad reg. 8. Cancellar. §. 7 proœm.*
num. 123. & gloſ. 3. n. 1. Ceuar. *commun. contra comm.*
q. 828. n. 87. Bernard. Muſcatell. *in tract. de cognit.*
delict. tit. de recept. n. 18. Card. Tuſch *d. concluſ. 274.*
num. 1 Marc. Anton *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 7. n. 7.*
[Valenz *conſ. 141 n. 22. & conſ. 160. num. 128. tom. 2.*
Rot. *deciſ. 329 n. 16. tom. 2. diuerſ.* aliàs *part. 7. recent.*]
Gregor. *deciſ. 308. num. 3.* vbi ait, quòd qualitatem
præcedentis ex tunc attribuit ſequenti & ea vnifor-
4 miter iungit Petr. Enriq. *reſp. opuſc. 2. ſub lit. E, in*
princip. Menoch. *conſ. 225. num. 59. & conſ. 435. n. 11.*
5 vbi quòd copulare debet æqualiter, *& conſ. 497. n.*
17. vbi quòd ſubſequentia nectit antecedentibus,
& conſ. 941. num. 10. Cened. *d. ſing. 50. num. 1.* vbi
6 ſubdit, quòd ad veritatem copulatiuæ ſufficit alte-
ram partem eſſe veram. [Melch: Phœbos *Luſit de-*
ciſ. 125. n. 26. tom. 2. vbi quòd coniungit omnia præ-
dentia, & cum omnibus, & *deciſ. 141 n. 10. eod. tom.*
2: quòd multoties ſumitur disiunctiuè, Narbona *l.*
26 gloſ. 5. num. 16. tit. 22. lib. 4. Recop. vbi quòd con-
iungit, & vtrumque concurrere requirit, Reinoſo
obſ. 41. num. 12, vbi quòd inter diuerſa ponitur, &
requirit eadem tempora vtriuſque copulati con-
curſum. Rot. *deciſ. 167. n. 11. t. v. 5. recent.* vbi quòd eſt
copulatiua, & coniunctionem vnius cum altero
operatur.]
7 Natura huius dictionis eſt copulare præcedentia
cum ſequentibus, vt *in l. & quia* iuncta *l.* præcedenti
ff. de iuriſdict. omnium Iud. notant gloſſ. *in l. 2. princip.*
ff. de dote prælegata & in l. ſi ſic, ff. quemadmodum ſer-
uitus amittatur. Grat. *conſ. 11 num. 1. lib. 1 & conſ. 12.*
num. 26. lib. 2. Socin iun. *conſ. 71. num. 4 vol. 3;* Maſ
card. *de probat. concluſ. 1265. num. 32.* Flamin Pariſ.
de reſignat. tom. 2. lib. 11. q. 11. num. 25 & Steph Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap. 147 n. 16.* Gregor. *deciſ. 308.*
num. 3.
8 Denotat æqualitatem terminorum in caſibus
copulatis, Anton. Monach. *Luceſ. deciſ. 55. nu-*
mero 11.
9 Æqualiter copulat, vt idem ſit de vno, quod de
altero ex copulatis; ac ita requirit concurſum co-
pulatorum, vt *in l. ſi mihi, & Titio ff. de verbor. ſignif.*
& in l. reos, §. cùm in tabulis, ff. de duobus reis, & in l. ſi
hæredi plures, ff. de cond. inſtit. notant Iaſ. *in l. 1. num. 3.*
& ſeq. ff. de iuſtitia, & iure, Felin. *in cap. 2 num. 32. in*
verb. copula, de reſcript. Dec. *conſ. 83. num. 2. & conſil.*
417. num. 1. & conſ. 433. num. 6. Natt. *conſ. 573. n. 14.*
tom. 4 Pariſ *conſ. 95. num. 6. vol. 1. & conſ. 63. num 14.*
vol. 1. Theſaur. *deciſ. 183. num. 1.* Guidop. *deciſ. 527.*
num 1 & ſing. 309. num. 1 2. & 4. Roch *de iure pa-*
tronat. verb. ipſe, vel is, num 48. & ſeq. Moron *in tract.*
de pace, q. 447. num. 1 Anchar Rhegien. *q. 9 num. 6.*
in prima parte, Mandoſ *in gl. facult. [illegible] ac etiam, in verb*
pro tempore, pag. 247. col 1. Roch. *de viſit. verb. & ij,*
pag. 154. Plot. *de in litem iurando, §. 6. n. 33.* Menoch.
conſ. 56. num. 95. Brunor. à Sole *in locis commun. verb.*
copula, 2. Marc. Anton Bard *de tempor. vtili, & conti-*
nuo, cap. 39 num. 16. Rot. *deciſ. 115. num. 8. p. 1 diuerſ.*
Aym *in conſuetud. Alban. tit. 1. art. 4 num 7. fol. 61.*
Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium ſed.*
erect. c. 5 num. 45. Cened. *d. ſing. 50. num. 8.* Rebuff. *in*
comment. ad l. coniunctionem, 29. verſ. primò intellige, ff.
de verbor. ſignif. pag mihi 1[illegible]8 Quo loco *in verſ. item,*
aſſerit, quòd ſi vendatur villa, & ius patronatus,
licèt non valeat venditio quoad ius patronatus, *cap.*
ex litteris, de iure patronat. vbi dicemus, valebit tamen
quoad villam, cùm vtrumque æquè principaliter
vendatur, & vno deficiente alterum non extin-
guitur; [Et poſita inter copulata eorum omnium
concurſum requirit Giurb. *conſ. crim. 77. n. 3.*]
Limita, quando copula hæc cadit inter duas 10
orationes reſpectu alicuius accedentis, quia tunc
non requirit concurſum copulatorum. Vnde ſi
teſtator legat centum, omnibus Doctoribus Iuris
Canonici, & Iuris Ciuilis, non eſt neceſſarium,
quòd habeant vtrumque gradum; ſed ſufficit, quòd
ſit Doctor Iuris Canonici tantùm, vel Iuris Ciuilis
tantum. Ita Alex. *conſ. 101. num. 8 lib. 3.* vbi Apoſt. *&*
conſ. 1[illegible]0 in princip. lib 3. Card. Tuſch. *d. concluſ. 274.*
num. 54 vbi *num. 55. & 56.* declaratur; vt copula
inter diuerſas orationes reſpectu diuerſorum facto-
rum non requirat concurſum eorum, quæ in vtra-
que oratione ponuntur, vt procedat, quando duæ
orationes diuerſæ copulantur per ſe principaliter,
quia tunc copula inducit continuationem, ſecùs ſi
copulantur reſpectiuè ad aliud: non enim ſemper
requirit hæc dictio concurſum vtriuſque copulati.
Aym. & Plot. *citatis locis,* Rom. *conſ. 104. n 4.* Alex.
conſ. 64. num. 9. vol. 7.
Habet virtutem copulandi primò in ſenſu com- 81
poſito, ſecundò in ſenſu ſingulari, vt per Alciat.
conſ. 19. num 19 lib. 9. quem mendosè *in conſ. 487.*
num. 17 citat Cened. *d. ſing. 50. n. 9.*
Pars vnius copulatiuæ declarat aliam. Surd. *Man-* 12
tua deciſ. 124. n. 9.
Si ponatur inter duo idem ſonantia, tunc remo- 13
ta copula, illa duo reſoluunt in vnum, iuxta reſolu-
ta per Gonzal. *d. gloſ. 3. n. 13.*
Poſita inter honoratos & poſſeſſores, ſignificat 14
vnam ſolùm perſonam Menoch. *conſ. 844. n. 11.*
Quando ponitur inter duo, quorum vnum alteri 15
ineſt, ambo in vnum reſoluuntur, éſtque vnum ve-
lut adiectio alterius, vt per Gutier. *lib. 3 pract. q. 13.*
num 61.
Item poſita inter perſonas diuidit effectum diſ- 16
poſitionis inter eas æqualiter, ita Ant. Gom. *tom. 1.*
variar. [illegible] n. [illegible] 6.
Præterea, quando copulatiua hæc ponitur in ma- 17
teria neceſſaria reſpiciente perſonas coniunctas,
tunc, non copulat æqualiter, ſed potiùs deſignat or-
dinem, vt quòd primo loco expreſſum eſt præce-
dat; & illud, quod ſequitur, veniat in ſubſidium, Ita
Dominus meus D Petrus Barboſa *ad l. 1. ff. ſolut. ma-*
trim. p 4. num. 153.
Item poſita inter perſonas honoratas, vel gra- 18
uatas, ſemper diuidit inter eas debitum pro rata,
vt *ex l. reos, §. cùm in tabulis, ff. de duobus reis,* reſoluit
Anton Gom *var reſolut tom. 2. c. 11. n 19.*
Item quando ponitur inter perſonas, inter quas 9
eſt ordo charitatis, non abſtractus à ratione debiti
naturalis, tunc natura copulæ non eſt coniungere,
ſed inducere ordinem, vt ſic copulati non faciant
ſibi partes per concurſum, ſed primò nominatus
primò vocetur, & eo excluſo vocetur, ſequens in
ordine. Ita ſentit gloſ. ſingularis. *verb. non exprimat,*
in l. Gallus § quidam rectè, ff. de liber. & poſthum prout
refert Cened. *d. ſingul. 50. num 16,* vbi ſubdit, variè
de hoc Doctores loqui, Card Tuſch *d. concl. 274.*
num [illegible]. vbi exemplificat, ſi pater inſtituat filium, 20
& nepotem ex eodem filio, quia non erunt ſimul
copulatiuè hæredes. Idem ſi inſtituatur filius, & 21
deſcendentes ex eo, quia ordine ſucceſſiuo veniunt
deſcendentes, maximè ſi non extabant tempore
teſtatoris, Bard. *conſ. 49. incip. Non eſt dubium lib 2.*
& conſ. 303. lib. 3. Signorol. *conſ. 248. num. 5.* Cardin.

Tusch. *d. conclus.* 274. n. 34. de quo tamen infrà latiùs

22 Hoc tamen limitatur, vt non procedat, quando essent dictiones copulatiuæ, videlicet *Cum, vna, simul*; quia tunc non caderet ordo successiuus. Castr. *cons.* 455. n. 3. *lib.* 2. Card Tusch *d. concl.* 274. *num.* 37. vbi *num* 38. post Angel. *cons.* 38. *num.* 1. *vers. aliàs si signanter*, subdit hoc pariter limitari, nisi copula instituat filium, & nepotem ex eo, ambos, demonstrando vt simul succedant.

23 Verùm autem institutio facta de patre, & eius filijs, concepta per copulam *Et*, ita intelligatur, vt filij concurrant cum patre simul, & eodem tempore; an verò ordine successiuo post obitum illius, disputant Doctores *in d. l. Gallus. §. quidam rectè ff. de liber. & posthum* inter quos verior, & receptior sententia obtinuit, quòd simul censeantur vocati, vt colligitur ex resolutis per Michaël. Grass. *com.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit. de hæredib. instituend. num.* 33 *pag.* 71. Menoch. *de præsumptionib. lib.* 4 *præsumpt.* 70. *num.* 16 vbi *num. seqq.* ex professo per plures casus veritatem examinat, Stephan Gratian *discept. forens. cap.* 70. *n.* 10. Gonzal. *d. glos.* 3. *n.* 19. vbi *n.* 20. resoluit in materia maioratus, vel emphyteusis censeri vocatos ordine successiuo.

24 Interdum licet hæc dictio faciat, copulatos æquè & Pariter admitti, vt supra dicebamos, & post plura Iura concludit Cened. *d. sing.* 50. *num.* 20. tamen diuidi pro dimidia, vt *in d. l. reos §. cùm in tabulis, ff. de duobus reis, & in l. cùm pater, § hæreditatem, ff. de leg.* 2. *& in § si plures, Instit. de hered. instituen.* de quo plura adducit Gonzal *d. glos.* 1 *n.* 16. *cum seqq.*

25 Aliquando ponitur hæc dictio inter diuersa, vt *in rubr. C. de sentent. & interlocut. & in rubr. Instit. de vsucap. & longi tempor. præscript. & in cap. cum olim*, 34. *de testib. gloss. & rubr. de Iuris, & facti ignorantia*, Alex. *cons.* 198 *num.* 10 *vol.* . Paris. *cons.* 39. *n.* 21. *& cons.* 93. *num.* 6. & 8 *vol.* 1. Gozad *cons.* 33. *num.* 7. Salon *in procem. legum Tauri num.* 151. Mandos. *in glos. facult.* 6. *nos qui, in vers. Et pag.* 35. *& in regul.* 1. *Cancell. quæst.* 10. *num* 31. Vulpell. *citato loco, in princ.* Menoch. *remed.* 8. *recuper. num* 8. Surd *cons.* 35. *num* 27. Gonzal. *d. glos.* 3. *num.* 11. Cened. *d. sing.* 50. *n* 4. Narbon d. *appell. a Vicario ad Episcopum, p.* 1. *num.* 207. [Valenz. *cons.* 133. *n.* 60. *tom.* 2. Roblea *de repræs. lib.* 3. *c.* 17. *n.* 42 *&* 47.]

26 Hoc tamen intellige nisi ponatur inter duo idem significantia, quia tunc non dicitur inter diuersa poni, sed solùm ponitur declaratiuè, pro, id est. Bart. Ia. & alij *in l.* 1. *ff. de Iust. & iure* Cassan. *in consuetud. Burgund. rubr.* 7. § 10. *in verb. de lig e, fol* 1037 Bellon. *cons.* 53. *num* 6 Felin. *in cap. ex parte* 1. *num.* 92. *vers. copula, Et, de rescrip.* Mendos. *d. q.* 10. *num.* 10. Salon. *in d. procem. legum Tauri, num.* 152. Surd *d. consil.* 215 *num.* 19. Pauin. *de offic. & potest. Capituli, Sede vacante in* 5. *prælud. de virtutib. copulat.* Cened. *d. singul.* 16. *num.* 5. Cabed. *d. decis* 117 *num* 2. Monet. *de o. t canonic cap* 7 *num.* 2. Guond. *de priuil. explic. num.* 1031. [Valenz. *cons.* 133. *num.* 61. *tom* 2.]

27 Idem est si ponatur inter genus & speciem, causam & causatum, quia etiam tunc ponitur declaratiuè, pro, id est, vt per Cosm. *in pragm sanct. tit. de pacif. poss. post princ. in verb. Et*, Cened. *d. sing.* 50. *n.* 6. vbi allegant *l. de quibus ff. de legib. & l.* 1. vbi gl. 2. *de consensu ff de pactis*, & in specie quando est posita inter genus, & speciem, non inducere diuersitatem docet Cabed. Lusitan. *decis.* 117 *num.* 9. *p.* 2. allegans textum *in l. ciues, C. de appell.* & intelligens authoritatem illam Christi Domini Marc. 16 Dicite discipulis, & Petro.

Item quando ponitur inter ea quæ sunt eiusdem potestatis, seu effectua, tunc ponitur pro *Vel*, & resoluitur in disiunctiuam, vt in exemplo, concedo tibi omnia quæ talis exercere potest de iure. & consuetudine, quia tunc declaratur, id est vel consuetudine, vt stet pro disiunctiua Oldrad. *cons* 196 *n.* 8. *& ibi addit.* portol. *de comertib c.* 1. *a n.* 20. Bursat *cons.* 81. *num.* 20. *vol* 1. Thesaur. *decis.* 189. *n.* 2. Nam quando ponitur inter incompatibilia, seu repugnantia resoluitur in disiunctiuam, & accipitur pro, *Vel.* Mandos. *in glos. facult.* 6. *& proprium, in verb. & pag.* 312. Cened. *d. sing.* 50. *num.* 8. Rot. *decis* 584. *num.* 3. *p.* 2. *in posthum Farin.* vbi an quod quando hæc dictio non potest copulare, quia materia repugnat, & quia insimul stare non possunt, resoluitur in disiunctiuam *Vel.* An & quando resoluatur in disiunctiuam, quando stet expositiuè pro, *id est*, vide eandem Rot. *decis.* 446. *n.* 4. *a p.* & *decis.* 454. *n.* 4. dicit quod hæc particula secundum pactorum contingentiam habet diuersas proprietates, & stat aliquando non copulatiuè, sed expositiuè, & declaratiuè nec alterat proprietatem verbi immediatè sequentis, sed ab illo recipit declarationem.] 28

Hæc copula est repetitiua præcedentium qualitatum, & conditionum, vt *in l. a filio §. testator. & ibi* Bart. *ff. de aliment. & cib. leg l. Seia, §. Caio ff. de fundo instr. l. auia, in princip in d. a glos ff. de con dit. & demonst.* Notant Vulpell. *loco citato, num.* 1. Gutier *lib.* 3. *pract. q.* 1 *num.* 2, *prope finem.* Surd. *cons.* 200. *n.* 17. Cened. *d. sing.* 97. *num.* 14 Anton. Monach. *Lucens. decis.* 53. *num.* 11. & *Florent. decis.* 49. *num.* 1. *&* 2. Cardin Tusch *d. concl.* 274. *num.* 27. Stephan Grac. *dicept. forens. cap.* 147. *num.* 16. latè Galganet. *in tract. de condit. & demonstrat. p.* 2. *cap.* 1. *quæst.* 18. *n.* 2 vbi *num.* 30. per plures casus declarat quando inducat repetitionem præcedentis conditionis, & qualitatis Robles *de repræsent. lib.* 3. *c.* 17. *n.* 43.] 29

Intellige hanc conditionem repetere omnes conditiones præcedentes sermonis, copulando cum omnibus qualitatibus, quando dispositio est sub eadem oratione concepta, seu si sub diuersa: Zabarel. *cons* 58. *in princip.* Alexand. *cons.* 110 incip. *Super eo, col.* 1. *in fin. vers. non obstat, lib.* 1. Cardin. Tusch. *d. concl.* 274 *n.* 24. *&* 25. Stephan. Gracian. *d. cap* 147. *num.* 7. 30

Intellige etiam non esse repetitiuam conditionum præcedentium, quando ponitur inter diuersas personas, etiam in eadem oratione, vt post Bart. *cons.* . incip. *Titius condidit, in fin, lib.* 1 tradit Card. Tusch. *d. concl.* 274. *num.* 29. vbi *num.* 39. subdit hanc restrictionem multò magis procedere, vt scilicet repetitio conditionis non censeatur facta per copulam *&*, vel dictionem *item*, quando ponitur nedum inter diuersas personas, sed etiam inter diuersas res. 31

Interdum est continuatiua, & non copulat sequentia, sed potiùs continuat orationem sequentem Paris. *cons.* 8. *num.* 26. *lib.* 2. Corn *cons.* 159. *in fin. lib.* 2. Dacian. *consil.* 17. *num.* 34 *lib.* 1. Cardin. Tusch. *d. concl.* 274. *num.* 26. Declara, vt copula inter orationes continuet, & non coniungat, quando sunt orationes perfectæ, secus si sunt imperfectæ ratione verbi, vel ratione suppositi, aut appositi, quia tunc fit repetitio aut coniunctio. Bart. *cons.* 27. incip. *Visa facti narratione, in princ. lib.* 1. Angel. *cons.* 264. *num* 4 Zabarel. *d. cons.* 58. *circa fin.* quod refert Card Tusch. *d. concl.* 274. *num* 27 vbi *num.* 28. post Alex. *cons.* 10. *num.* 14 *vers. et prædictam, lib.* 1. subdit, idem esse quando diuersæ orationes copulantur propter se, quia tunc continuatiuè stat, secus si diuersæ 32

orationes

orationes stant respectiuè ad aliud, quia coniungit.

33 Auget & ampliat effectum præcedentium hæc dictio, seu adiicit ad præcedentia, vt *in l. ca tamen,* iuncta gl. *ff. de leg.* 3. Anchar. *cons.* 154 *n.* 5. Signorol. *consil.* 181. *num.* 10. *vers. præterea cum de natura,* Alex. *cons.* 87. incip. *Accurate, num.* 12 *lib.* 6. vbi Apostil. *in verb. auget,* Card. Tusch. *d. concl.* 174. *num.* 16. Cened. *d. sing.* 50. *num.* 12. vbi citat Fe in *in cap.* 2. *de rescript.* dicentem, quòd si legatum relinquatur, militibus, & doctoribus, includitur simplex miles, & simplex Doctor. Et ampliate siue ponatur inter res diuersas, tenet Bald. *cons.* 237. incip. *Titius in testam. circa princip. lib* 1 siue inter duo genera, aut duas species, dicit idem Bald. *consil.* 239. incip. *Testator, vers. secundus & tertius casus, lib.* 1. pro vt eum refert Card Tusch. *d conclus.* 274. *num.* 18. *& num,* 71, post Bald. *cons.* 305 *num.* 2. *lib,* 1 & Alexand. *cons.* 120. *in princip. lib.* 1. subdit hanc dictionem stare quandoque non copulatiuè, sed ampliatiuè pro *etiam* & sic augmentatiuè, maximè quando iungitur copula relatiuo.

34 Et ideò si in materia indifferenti Titius inuestitur de emphyteusi prophana pro se, suisque filiis, & hæredibus, illa dictio *& hæredibus* ampliat, vt quoscumque hæredes comprehendat extraneos; secùs si esset in materia differenti, pro vt in emphyteusi Ecclesiastica, vel feudo, quia tunc dictio *& hæredes,* restringitur ad descendentes, qui sunt descendentes, & hæredes. Ita Alex. *cons.* 44. *& cons.* 129. *vers. sed præmissis, lib.* 1. vbi Appostil. *in verb. extranei,* Card Tosch. *d. conclus.* 274. *num.* 19. *&* 20. Vnde aduertit Cened *d. singul.* 50. *num.* 13. quòd hæc dictio auget, & ampliat in materia larga, vt in materia legatorum, non verò in materia stricta, quia tunc hæc copula restringit.

35 Ampliatiuè igitur, & augmentatiuè non semel ponitur hæc dictio, vt per Cassao. *in consuetud. Burgund. rubr.* 7. §. 10. *in verb. de ligne,* Bermon. *de publicis concubin. in princip. in verb.* &, *fol.* 133. Paris *cons.* 17. *num.* 24. *vol.* 1 vbi ait, quòd auget, & non restringit quando ponitur geminatè, *& consil.* 90. *num* 16. *eod. vol.* 1. vbi dicit, quòd ponitur pro *Etiam,* & sit augmentatiuè, *& consil.* 95. *num.* 6, *&* 7. *eod. vol.* 1. *& cons.* 63. *num* 14. *vol.* 3, Grat. *cons.* 9. *num.* 84. *vol.* 2, Surd. *cons.* 200. *num.* 16. *& cons.* 425. *num.* 17. Menoch. *cons.* 677. *num.* 4. *& cons.* 625. *num.* 17. *& consil.* 972. *num.* 12. *& cons.* 713. *num* 29. *& cons.* 878. *num.* 33. vbi *num.* 36. ait, quòd nihil plus auget, quàm dictio *Fuit, & consil.* 140. *num.* 17. vbi refert, quòd stat augmentatiuè, cùm ponitur loco dictionis *Etiam, & cons.* 1049. *num.* 2. Gonzal *d. gloss.* 3. *num.* 5. Stephan Gratian. *d. decis* 175. *num* 8. Maresc. *variar. resolut. lib.* 2. *resol.* 66. *num.* 4. Bernard Muscatell. *de cond. delict. tit. de vulner. lethal num* 55. Gregor. *decis.* 21. *num.* 3. Cened *d. sing.* 10. *num* in Rota *decis.* 680. *num* 5. *p.* 2. *recent.* [Rot apud Paul. de Rub. *decis.* 57. *num.* 11, *tom.* 3. *diuers.*]

36 Aliquando tamen restringit dispositionem, vt per Pechium *de testament. coniugum, lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 1. Cened. *d. singul.* 50. *num.* 11. Et quando ponitur inter genus, & speciem, tunc species minuit genus in copulato, Bald. *cons.* 239. *in princip.* Card. Tusch *d. conclus.* 274. *n.* 61. [Rot. *d. decis.* 57. *n,* 13. vbi quod stat limitatiuè dum est posita inter genus præcedens, & speciem subsequentem.]

37 Nonnunquam ponitur pro *Vel,* sed impropriè Alex. *cons.* 48. incip. *Super extract. num.* 3. *lib.* 1. Card. Tusch. *d. concl.* 274. *num.* 58. vbi *num.* 59. post Ioan. de Imol. *d. cons.* 101. *num.* 4. *vers. quia primum,* subdit, hoc procedere maximè ad euitandam falsitatem, vel vt tollatur contrarietas, & *n.* 50. post Roman. *cons.* 480. *num.* 3. *& seq.* pariter hoc procedere affirmat, quando ponitur inter impossibilia, vt si testator instituto filio substituat sibi, & filio quia resoluitur in alternatiuam pro Vel, vt sit vulgaris, & fidei commissaria, nam hæc dictio per disiunctiua *Vel* ratione subiectæ materiæ sumitur, iuxta resoluta per Vulpell. *citato loco num.* 2 & per Gonzal. *d. gloss.* 3, *num.* 14. Portol, *de consort, cap.* 1. *num.* 20

Denique hæc copula *Et,* operatur diuersos effectus, secundùm naturam materiæ, in qua ponitur: nam in vltima voluntate operatur coniunctionem talem, per quam oritur ius accrescendi inter coniunctos, in contractibus verò secùs, quia operatur partitionem sine iure accrescendi. Ita Bald. *cons,* 151 *in princ. lib.* 2. 38

Implicatiua nonnunquam est dictio hæc, vt notat Menoch. *de præsumptionib. lib.* 4 *præsumpt.* 18. *num.* 30 *& cons,* 4, *num.* 22. Cened. *d. sing* 80. *num.* 21. *& n.* 22 ex pluribus sacræ Scripturæ locis colligit, quòd hæc copulatiua solet esse causalis, & accipitur pro *Quia.* 19

Dictio CXI.

Et cætera.

Vide quæ dixi in tractatu de clausulis, sub clausula *Cerata,* 14. [latè Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 347.

Dictio CXII.

Etiam.

1 *Implicatiua est dict.* Etiam, *& exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem.*

2 *Implicatiua est ad maiora expressis Dict.* Etiam, *in materia stricta & exorbitante.*

3 *dict.* Etiam, *implicat, & includit sub eadem dispositione.*

4 *Implicatiua est dict.* Etiam; *tacitè includens species ab expressis.*

5 *Casum præcedentem cum eisdem qualitatibus implicat dictio* Etiam.

6 *Species diuersas maiores expressis implicat dictio* Etiam, *quando alia diuersa non includeren[illegible], quia essent maiores.*

7 *Dispositionem ad qualitatem, cui adiungitur includit, & auget dictio* Etiam.

8 *Extensiua & implicatiua est dictio* Etiam, *illius quod priùs non erat dictum.*

9 *Augmentatiuè & ampliatiuè stat dictio* Etiam.

10 *Dispositionem legis ad alium casum extendit dict.* Etiam.

11 *Augmentatiua est dictio* Etiam, *illius quod prius non includebatur.*

12 *Restrictionem vt non possit importare dispositio illam ampliat dictio* Etiam.

13 *Restrictionem* [illegible] *dictio* Etiam, *osten[illegible]ditur.*

14 *Cumulatiuè* [illegible] *dictio* Etiam.

15 *Species diuersas ab expressis includit dictio* Etiam.

16 *Repetitiua conditionum, & qualitatem præcedentis dispositionis in sequentem est dictio* Etiam.

27 *Causam remotam potest significare dict.* Etiam, *gratia euitandi absonum intellectum.*
18 *Copulam,* Et, *importat dict.* Etiam.
19 *Dictio* Hoc amplius, *eu* Vltra, *aliquando importat dict.* Etiam.
20 *Alteratiua quandoque dicitur dict.* Etiam.
21 Scilicet *aliquando importat dict.* Etiam.
22 *Dictionem* Non solùm, *interdum præsupponit dict.* Etiam.

1 IMplicatiua est hæc dictio, & exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minùs dubitabilem, *l. etiam, ff. de verbor. signific. l. conueniunt endo, C. Episcop. & Cleric. l. etiam, C. si tutor. vel curator,* Dec. *in l. quamquam, num.* 10. *C. de testament. militis, cap. vnic. de commodato,* vbi Penormit. *num* 3. *Clem. reli giosi,* & Zabarell. *num.* 1 *de præscript. Clem. vnica, §. fin. in princip.* & *ibi* Zabarell. *num.* 2. *de supplenda negligent. Prælat. Clem. nolentes, vers. & tam,* & *ibi* Zabarell. *num.* 1. *de hæret. cu,* Gemin. *in cap. cum de beneficio, num* 7 *de prabend. in* 6. Coim. *in pragmat sanct. tit. de elect. verb. etiam, fol* 97. Corn *consil.* 165. *num.* 4. *vol.* 2. Socin. *consil.* 23. *num* 7. *vol.* 1. *Calder, consil.* 4. *in fine, de prabend* Paris. *cons* 41. *num.* 5. *vol.* 4. *& cons.* 30. *num,* 9. *& consil* 65. *num* 28. *& consil.* 98. *num.* 6 *,vol.* Cephal. *consil.* 68. *num.* 9. *vol.* 1. Socin. iun. *consil.* 41. *num.* 32. *vol.* 1. Angel. Aret *consil.* 10c. incip. *In casu prædicto, num.* 25. *in fine vers. nam illa dictio,* Alexand. cõsil. 116. incip. *Animaduersi, num.* 14. *vers. nam de natura. lib* 2. vbi Apostill. *in verb. etiam,* Bermon. *in tit. de publicis concubin in verb. etiam, num.* 2. *fol.* 14. Menoch. *cons,* 1 6. *n.* 8. *& cons,* 158. *n.* 75. *& cons.* 531. *num.* 1. *& consil,* 610. *num.* 14 *& consil.* 652. *num.* 2. *& de arbitr, lib.* 1, *q.* 49. *num.* 8. *& lib.* 2, *casu* 68. *num.* 50. *& de præsumpt. lib.* 4, *præsumpt.* 180. *num.* 52, Flamin *de confident benefic. quæst.* 58. *num.* 32. Surd. *cons* 303. *num.* 15. *& consil.* 441. *num.* 8. Octauian. Vulpell. *de præros, & uerb. signific. sub hac dict. num* 1 *pag* 23. Bertazol. *de clausul instrument. claus.* 4. *gloss.* 1. Manc. *decis.* 73. *num.* 3. *& decis.* 142. *num.* 3 Petr. Enriq. *responsc. num.* 17. *in fin* Cancer. *decis. seu casu* 24. *num.* 1. *& casu* 59. *num.* 8 *& casu* 131. *num.* 20 Decian con[illegible]4 *num* 31, *lib* . Polydor. Rip. *de noctur* *no tem*[illegible] 78. *num.* 5 Roch *de visit. verb. etiam, pag.* 54. Honded. *cons.* 76 *num.* 34. *vol.* 2. Glorit. *resp.* 1. *par* 3. *num.* 259. Cened *post lib. canonic. quæst. sing.* 51. *num* 1. Ferret. *in cons.* Tit. *Carbaloaia, gloss.* 4. *num.* 7. Cald. Pereira *quæst forens. cons.* 19 *num.* 11. Rota Bononien. diuersor *decis.* 5. *num* 15. Sigism. Seacc *de camb §* 7. [illegible] *num.* 18. Seraphin *decis.* 530. *n.* 6. Tusch, Card. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 27. Rota apud Farinac. *decis.* 89 *num.* 4. *in prima collect. nouiss. & inter recent. decis.* 222. *num.* 3. *& decis.* 72. *num.* 5. *&* 7. *p.* 2. Et nouissimè fuit dictum *in Romana pecuniaria* 26. *May* 1627. *coram D. Virili.* [Rolles *de repræsent lib.* 2 *cap* 14 *n.* 23. *& cap.* 15. *n.* 13 Rot. *decis.* 104. *n.* . *p.* 1. *in posthum Farin.* Fusat. *cons.* 183. *n.* 22. *& cons.* 184. *n.* 5. *&* 19 *& cons.* 186. *n.* 18 *& cons.* 18 *n.* 19.]

2 Primò amplia procedere, siue materia sit fauorabilis, siue odiosa quia ista dictio est implicatiua ad maiora expressis, etiam in materia stricta, & exorbitante, vt per Gemin *cons.* 65. *num* 7. *vers. sed dictio etiam, & cons.* 125 *n.* 10 [illegible] *dictio,* Card. Tusch. *d. conclus.* 279. *num.* [illegible] *g.* 5. *num,* 2. Paris. *cons* 46. *num.* 30. *lib.* 4, Decia[illegible] 46. *num.* 138. *lib.* 2 Et fuit dictum *in Nucerina bonorum* 4. *Marty* [illegible] *coram Card. Sacrato,* impressa per Farinac. *decis.* 5[illegible] 8. *p.* 1. *recent.*

3 Secundò amplia, huiusmodi dictionem ita implicare, & includere sub eadem dispositione, vt dispositio, quæ est, quòd omnia disposita habeant locum etiam quoad inclusa per dictionem prædictam Calder. *cons.* 217. *in fine, vers. nec obstat,* aliàs 16. *de praben* Card Tusch *d. concl.* 71. *n.* 2.

Tertiò amplia, quòd hæc dictio est implicatiua, tacitè includens species, ab expressis, *cap. tanta, de simonia* Gemin *cons.* 65. *num* 8, *vers. sed dictio,* Card. Tusch. *d concl.* 275. *n.* 3. 4

Quartò amplia, vt etiam implicet casum præcedentem, cum eisdem qualitatibus, vt per Mascard. *de probationib conclus* 1265. *n.* 32. 5

Quintò amplia, vt etiam implicet diuersas species maiores expressis, quando aliæ diuersæ non includerentur, quia essent maiores, Gemin. *d. cons.* 65. *num.* 8. *vers. & si dicatur,* Card. Tusch. *d. conclus.* 275. *num.* 5. vbi *num.* 6. cum eodem Gemin. *cons.* 110. *in fine num* 8. extendit, vt sit implicatiua sui contrarij, veluti si dicatur: Etiamsi lis pendeat indecisa, cuius statum, &c. quia comprehendit litem indecisam implicatiuè, & expressè, ac etiam litem finitam, ac decisam per tres conformes, quia implicatio hoc importat. 6

Sextò amplia, vt includat, & augeat dispositionem ad qualitatem, cui adiungitur, vt per Card. Tusch. *d concl.* 175 *num* 7 vbi *num.* 6. post Anchar. *cons.* 218. *num.* 6. *vers. & hoc* maximè extendit implicare etiam diuersas qualitates. 7

Septimò amplia, seu potiùs declara de natura huius dictionis esse extendere, & implicare quod priùs non erat dictum, vt censuit Rota apud Farinacium *decis.* 408 *n.* 1. *in prima collect. nouiss.* [Rot *decis.* 311. *n* *p.* 1. *in posth Farin.*] 8

Extensiua est hæc dictio, & stat augmentatiuè, & ampliatiuè, vt *in l.* 1 *C de testib.* notant Rimin. *consil.* 216. *num* 83. *vol* 3. Paris. *cons.* 46. *num.* 30. *cum seqq. & cons* 144 *num.* 15. *vol.* 4. Staphil. *de lit. gratia, tit. de prærogat expectatiuarum, num* 1. *& in t.* 1. *de form. expectat num.* 3. Menoch *consil.* 331. *num* 7 *& cons.* 336. *num.* 1. Surd. *decis.* 3. *num.* 12. *& consil.* 305. *num.* 15. Bertazol. *de cl. in instrument. claus,* 17. *gloss.* 16. Cald. Pereira *quæst for. ac consil.* 9. *num.* 11 Pic. *ad statut. Vrbis gloss* 1. *num.* 2 Honded *cons.* 40. *num.* 26 *lib.* 2. Seraphin. *decis.* 5 . *num.* . Menoch *cons* 814. *n.* 48. Marc Anton de Amatis *Marchia decis.* 1. *num.* 26, Rot. apud Farin *decis.* 567. *n.* 1 *p. recent.* [Cutant. *Rotæ decis.* . *n.* 2 , vbi quod hæc dictio est amplatiua, Rot. apud Paul de Rubeis *decis.* 93. *n.* 1. *&* 5. *tom.* 3. *diuersor* vbi quod hæc dictio stat extensiue, augmentatiuè, & duplicatiuè ead. Rot. *decis.* 30. *n.* 22. *p.* 5. *recent.*] 9

Amplia hæc dictio, & extendit dispositionem legis ad alium casum *Clem.* . *§. fin. de re iudic* Burg. de Pace *ad l.* . *Tauri. num.* 39. Menoch. *consil.* 90. *num* 16, Auget quod priùs non includebatur, Ruin *cons.* 43. *num* 19. *lib.* 2. præcipuè quando adiuncta est dictioni *Et, vt in l. si quis seruum §. etiam, ff. de pecul.* notat Gonzal *ad reg* 8 *Cancellar. gloss.* 6. *num* 25. Et ita ampliat dispositionem, vt non possit importare restrictionem, Bald *cons.* 209 incip. *Illa verba, num.* 2. *& num,* 4 quòd est dictio augmentatiua, *lib.* 3. Gemin. *cons,* 132. *in princ.* Card Tusch. *d. conclus* 275 *n.* 10. 10

Quandoque tamen importat restrictionem, quando repugnant verba, & dispositio: ideò si testator legat vsumfructum uxori, sicut habebat in domo testatoris, etiam se alimentando, dictio *etiam* non ampliat, sed limitat, ita vt ad alimenta legatum restringatur, Angel. *cons.* 338 *num.* 2. Card Tusch. *d conclus.* 275. *num.* 3. Et ideò in rescripto accipitur pro restrictiua, vt importat idem quod 11

Lidelicet

Videlicet, quãdo ex materis, & necessitate ita debet interpretati, vt non plus sit concessum, quàm petitum, Gozad *consil.75.num 12.* Card. Tusch. *d.conclus.275.num.14.& n 12.* post Bald. *consil.209.num 2. lib.3.* obseruat, quòd quando hæc dictio importat dictionem *Maximè*, tunc si profertur per modum causæ finalis, vel per modum conditionis, restringit; secus si profertur per modum demonstrationis, aut per modum modi, fauore legatarij, quia tunc non restringit.

14 Declara, quòd licèt hæc dictio sit extensiua, non tamen stat cumulatiuè Seraphin. *decis.1384.n.5.*

15 Includit hæc dictio diuersas species ab expressis, Rim. *in princ. Instit. per quas personas, num 8. fol.627.* Cened. *d.sing.51.n.3.*

16 Est repetitiua conditionum, & qualitatum præcedentis dispositionis in sequentem; ita Natt. *cons. 4*6.*n.8.* Staphil. *de lit. gratia, tit. de sexta forma, n.3.* Ruin. *cons.86.n.4.vol.1.& cons.53.n.19.& cons.61. num.9.vol.2.* Cened *d.sing.51.num.4.* Peregr. *de fideicommiss. art.16.n.20.* Galganet. *de condit.& demonstr. p.2.cap 1.q.18.num.6.* Et repetere, si ponatur inter diuersas orationes non perfectas, tradunt Decian. *consil.17.num.34.lib 1.* Card. Tusch. *d concl.75.n.16.& 17.* Id restringentes, quia continuat orationes perfectas, non autem copulat, neque repetit. [Fusar. *cons.124.n.26.*]

17 Significare posse causam remotam, gratia euitandi absonum intellectum, ait Natt. *cons.64 n.9.*

18 Interdum importat copulam *Et*, & habet illius vim, ex traditis per Surd. *decis. 210. num.14.* quæ ideò si ponatur inter diuersa, operatur concursum vtriusque Alex. *cons.216.num.15. vers. vnde, lib.2.* vbi hoc maximè, quando absonus intellectus resultaret, si suam teneret naturam ampliandi, refert Card. Tusch *d.concl.275.n.18.*

19 Quandoque idem operatur, quod dictio, *Hoc amplius* & dictio *Vltrà*. Natt. *cons.4 num 8 lib.2.* Rim iun. *cons.450. num 58. lib.4.* Roland. *cons.27. num 18 tom.4.* Marescot *variar. resolut. lib.2. cap.83. num 5.* Honded *cons 40.n.27 lib 2.*

20 Nonnunquam dicitur alternatiua, vt per Ferrer. *in constit Cathalonia g off.5 n.109.*

21 Aliquando interpretatur pro *Scilicet*. Gozadin, *cons 75.n.15* Cened. *d.sing 51. n.6 in fine.*

22 Item præsupponit dictionem *Non solum*, iuxta notata per Marionum *in l.4. num.2. gloss 1 tit 7. lib.5. noua Recop.*

23 [Dictio *Etiamsi* est casuum implicatiua coniungens casus, inter quos apponitur, & augens dispositionem præcedentem, Robles *de repræsent. lib.3.c.5. num.8.*]

DICTIO CXIII.

Etsi.

1 HÆc dictio eadem est, ac *Etiamsi*, vel *Quamuis*, ac proinde ampliatiua, vt *in §. qua ratione, Instit. de pupillari substitut. cap. dudum de præbend. lib.6.* Gemin. *cons.132. in princip.* Menoch. *de arbitr. lib.2. casu 329. num 24 & 25. & cons.713 num.28. 30. & 31.* Crauet. *cons.294.num 7. vers. septimo pondero,* Vulpell *de præpos. & aduerb signific. sub dict. Et plus, vers. Et si, pag. 35.* vbi subdit, quòd aduersatur præcedentibus in facto, retentis eisdem qualitatibus.

2 Æquipollet dictioni *Secus*, iuxta notata per Surd. *cons 427.n.29.lib.3.*

DICTIO CXIV.

Et sic.

1 *Illatiua est dictio* Et sic.
2 *Continuatiua, ac repetitiua sensus verborum præcedentium est dictio* Et sic.
3 *Vocationem positorum in eodem capitulo, non in præcedenti, inducit dictio* Et sic
4 *Restrictiua est dictio* Et sic, *& explicat verba antecedentia generaliora, eaque restringit.*

EST illatiua hæc dictio, vt per Socin. sen. *cons 49. num.2.vol.1.* Rota *decis 568.n 4. & 6. p.1. diuers.* Magon *Florent. decis.50. num 4.* Peregr. *cons.47. n.6. vol.1.* Ioan. Baptist. Costa *de clausul. conuentionalib. claus.25. in fine.* 1

Continuatiua est, ac repetitiua sensus verborum præcedentium, Ruin. *cons.102. num.12. & cons 184. num 6. lib.2.* Menoch *cons.328 n.10.* Rota *decis.128. num.4 part.2 diuers.* Galganet. *de condit. & demonstr. p.2. cap.1. q.18. n.9.* Honded. *cons.45. num.40. vol.1.* quia aduertit *num.41.* huiusmodi dictionem inducere vocationem positorum in eodem capitulo, non in præcedenti. 2 3

Restrictiua est hæc dictio, & explicat verba antecedentia generaliora, eaque restringit, vt notat Ruin. *consil.102. num.11. lib 2.* quem citat Anton. Monach Bononien. *decis.5. n.5.* 4

DICTIO CXV.

Ex.

1 *Causam immediatam & proximam, de sui propria natura denotat dictio* Ex.
2 *In successiuis non immediatis verificatur etiam dictio* Ex, *designans causam proximam, & immediatam.*
3 *Causam immediatam non autem occasionem remotam importat dictio* Ex.
4 *Statutum habens, quòd maritus lucretur dotem mortua vxore, si non extent filij ex eis, non impedit quin maritus lucretur etiam quòd extent nepotes.*
5 *Causam substantialem, & immediatam, ac materialem importat dictio* Ex.
6 *Coniunctionem significat dictio* Ex.
7 *Separationem importat dictio* Ex.
8 *Causam mediatam, vel remotam aliquando denotat dictio* Ex, *ratione materiæ, & ad euitandam contrarietatem, seu absonum intellectum.*
9 *Naturalitatem exigit dictio* Ex.
10 *Originem denotat dictio* Ex, *si iungatur cum genitiuo.*
11 *Extrinsecitatem denotat dictio* Ex.
12 *Exclusiua est dictio* Ex, *præposita dici.* Ex, *importat aliquando.*
13 Post, *cum tempori apponitur.*
14 A, *vel* Ab.
15 Propter.
16 De.
17 In.
18 Secundùm.
19 *Causam sæpe declarat efficientem dictio* Ex.
20 *Modum aliàs declarat dictio* Ex.
21 Ex animo facere, *id est*, Ex voluntate.

22 Ex sua voluntate, *id est*, Sponte.
23 Ex die diuortij, *id est*, post diem diuortij.
24 Ex sententia, *idem est, quod* ex volontate.
25 Ex eo, *id est*, Eapropter, Ea causa, Propter hoc.
26 Ex hoc, *id est*, Hinc, *seu* Vnde.
27 Ex corporis vitio, *id est*, Propter corporis vicium.
28 Ex continenti, *id est*, In continenti.
29 Ex latere, *id est*, Ex transuerso.
30 Ex lege capere, *id est*, secundùm legem.
31 Ex post facto, *id est*, Postea, *vel* Post factum.

1 DE sui propria, vera, & regolari significatione denotat hæc dictio causam immediatam, & proximam, vt *in l.1.§.ex incendio, ff.de incendio, ruina, & naufrag.& in l.1. C si seruus exterus, & in l.non dubium, C de legibus, & in c inter dilectos, de fide instr.* notant Castr.*cons.*321.incip.*Visis, in princ.lib.*1.Ang. Aret *cons* 30.incip.*Videtur dicendum, n* 23. Alexand, *cons.*49 incip.*Viso processu, n.*3 *lib.*3.*& cons.*124.*n.*12. *lib.*4.*& cons.*36.*n.*3.*& cons.*61.*n.*6.*lib.*5. *& cons.*198. *num.*11. *& consil.*144.*num.*12.*lib.*6.*& in l. diuortio, §.sicut, num.*6.*ff.soluto matrim.*Barbat. *consil* 63.*col.*3. *ad med.vol* 3.Dec.*consil.*69. *post n.*3. Gram.*consil.*2. *num.*3. Roland *consil.*54. *n.*11. *vol.*1. Paris.*consil.*9. *num.*44 *lib.*2.Grat.*consil.*100.*num.*18.*lib.*1. Cephal. *consil.*330.*num.*40.*lib.*3.Socin. sen. *consil.*51. *num.*7. *&* 8.*vol.*4.Corn.*consil.*290 *num.*1.*vol.*4.*& consil* 25. *num.*1.*& consil.*122.*n.*24.*vol.*2. Euerard.*consil.*142. *in fin.*Riminald.*in princip. num.*6.7.*& in §* 1.*n.*131. *Instit. de donation.* Nart. *consil.*64. *num.* 3. Tiraquell. *in tract.Cessante causa, limit.*10. *num.*19. Mandos. *in gloss.facult.in proœmio, in verb.Ex, fol.*1. *col.*1. Guilelm. Bened. *in cap. Raynutius, in verb.cætera bona, num.*28.*de testam.* Hippol. *in l.*1. *num.* 11. *C, ad leg. Cornel.de sicariis, & in l.nihil interest, num.*16.*ff.eod. tit.* Rebuff *in l.vnica. in verb.prout, num.*150. *C. de sentent.quæ pro eo,* Menoch *consil.*40. *num.*3.*& n.*29. *& consil.*152.*n.*42.*& de præsumpt. lib.*4.*præsumpt.*81. *num.*13 Maresc.*var.resol.lib.*1.*cap.*66. *num.*14.*&* 15. Quintil. Mandos. *in repet. rubr. de constit. num.* 30. Boloh.de Codecha *in repet. cap.*2. *de indic.* vbi Rip. *num.*4 Brunor.à Sole *in locis communib.verb.dictio* 9. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*1 *tit.*12. *n.*17.Polydor.Rip.*in tract.singul. obseruat. obseru.*72. *num* 20. Sebastian Medic. *in tract. de legib. part.*1. *quæst.*17.*num* 13.Ofasc.*decis.*80. *n.*5. Surd.*cons.*573. *num.*41. Cald. Pereira *de potestate eligendi, cap* 13. *num.*24 *& cap.*14 *num.*4. *& num.*39. Dionys. Paul. *de vera Patriarchal. sed.erect. cap.*4. *num.*49. Bertaz. *de clausul.instrum. claus.*26. *gloss.* 10 *num.*1. Cened. *post lib.pract & canonic.quæst.sing.* 30. *num.*1. Bened. Ægid. *in repet.l ex hoc iure, ff. de iustit. & iure, p.*1. *casu* 4. *num.*2. Petrer. *in constitut Cathalon. gloss.*2. *num.*15.*&* 16 *& gloss.*7.*num.*84. Card. Tosch. *pract. conclus. tom* 2.*lit. D, conclus.*266. *num.* 4. *cum seqq.* Hieronym. Fernand. de Ottero *in interpretat. cap.*1. *de indic.num.*5. Rota *decis.* 507.*n.*10. apud Farinac. *p.*2.*recent.* [Narbona *l.*14. *gloss.*1. *n.*57. *tit.* 2. *lib.*6. *Recop.* vbi quòd regulariter significat causam proximam & propinquam, licèt aliquando remotam comprehendat, Benedict. Ægid. *l. ex hoc iure, ff. de iustit & iure, p.*1 *c.*4.*n.*2.*& p.*2.*differ.* 2. *n.*5. *vers. pro qua ponderanda,* Duran *Rotæ decis.*11.*n.*7.*& dec.*140. *n.*3.vbi *n.*17.*&* 18. subdit quod aliquando denotat causam remotam, præsertim quando causa proxima habet connexitatem cum remota, & repetitur *decis.*107.*n.*6.*cum seqq.p.*5 *recent.*]

2 Primò amplia, hanc dictionem designantem causam proximam, & immediatam verificari etiam in successiois non immediatis, quando aliquid de substantia primi retinet, veluti nepos, pronepos dicitur descendens ex auo, & ex proprio corpore aui, quia sicuti filius participat in generatione de substantia patris, & nepos de substantia filij, & patris, & pronepos de substantia nepotis, filij. & patris. dicitur verificari dictio *Ex.* Ita Castr.*cons.*164.incip.*In præsenti causa, n.*4.*vers.Constat autem, lib* 2.Card. Tusch. *d.lit.D, concl.*276.*n.*5.

Secundò amplia, seu potiùs declara huiusmodi dictionem importare causam immediatam, non autem occasionem remotam; sed tamen acquisitam ex actione hæreditaria verificari esse ex hæreditate, quia sufficit quòd ex actione acquiratur pecunia, ex peconia bona & erunt ex hæreditate Ita Alex *d.cons.* 49 *num.*5.*lib.*3.Secus si aliquid acquisitum esset sub conditione, *Si hæres eris,* quia non est ex hæreditate, sed occasione hæreditatis Ita Alex *d.consil.*49.*in fin. num* 9.*& consil.*124.*num.*12. *lib.*4. quem refert Card. Tusch *d.conclus.*276. *num* 6. vbi *num.* 7. post Bart. *consil* 109.*in fin. lib.*1. hinc infert, quòd si dicatur, quòd percussit cum gladio, ex quo sanguis effluxit, denotat locum percussionis immediatum, nõ aliunde: & *num* 8 post eundem Bart. *consil* 132. *lib.*1. subdit, quòd statutum quòd maritus lucretur dotem 3
mortua vxore, si non extent filij ex eis, non impedit quin maritus lucretur etiam quòd extent nepotes, quia licèt nepotes in fauorabilibus veniant appellatione filiorũ, tamen secus est, quando qualitas filiorum non conuenit nepotibus, prout dictio *Ex eis,* quæ denotat causam immediatam quæ non conuenit nepotibus, prout filiis, & *n* 10 post Alex.*cons* 144. *n.*12 *lib* 6.obseruat, quòd quãdo statutum disponit, quòd pax non prosit, si ex percussione factus est sanguis; quia si ex percussione quis ceciderit in terram, & colliso lapide fecit sibi vulnus, certè non dicitur ex percussione, quia dictio *Ex,* denotat causam immediatam secus si esset dictio *Propter.* 4

Tertiò amplia, hanc dict importare substantialem & immediatam causam. Ita Bald *cons* 159 incip *Eleganter, n.*3 *vers q·ia illa dictio, lib.*2 sicut etiam materialem, & immediatam causam. Signorol.*cons.*170. *n.*1. refert Card. Tusch. *d. concl.*276. *num.*11. *&* 12. [Fusar *cons* 93.*n.*30.] 5

Quartò amplia, hanc dictionem causam immediatam, & sic coniunctionem significare ita vt si dicatur, ex linea Titij aliquem vocari, intelligatur de descendentibus ex Titio, quia coniunctionem inducit. Ita Bald.*consil.*321.incip.*Testamento cauetur, in fine, lib.*1. Alexand.*cons.*114. incip. *Super primo, n.*12. *lib.*4. quos refert Card. Tusch. *d.concl.*276.*num.*13. vbi *num.*15.post Bald.*consil.* 1,7. *lib.*4. subdit, hanc 6
dict importare separationem Ita vt statutum dicens quòd decedenti sine filiis soccedant in bonis paternis proximiores ex linea paterna, & in maternis proximiores ex materna, non habeat locum matre existente quia ipsa succedit in totum, ex eo quod non potest fieri separatio ab ea quæ est principium lineæ propter dictionem *Ex.* 7

Aliquando tamen ista dictio *Ex,* ratione materiæ, & ad euitandam contrarietatem, vel absonum intellectum, nõ denotat causam immediatam, sed potiùs mediatam, vel remotam; vt *in d.§.ex incendio, & in l.finita, §.deinde* vbi Bart. *ff. de damno infecto, & in l.certi condictio,* & *ibi* Ias.*n.*15. *de reb.creditis,* Tiraq. *d limit.*10. *num.*30. *in fin.* Staphil. *de liter. gratiæ, in præfat num.*18. Fulgos. *consil.*17. *num.*1. Signorol. *consil.*170.*num.*12. *cum seqq.* Vulpell. *d. loco, num.*1. Rimin.*consil.*109. *num.* 8.*lib.*1. Menoch. *consil.* 40. *num.*29. 8

Digitized by Google

*num.*19.Natt. *consil.*64. *num.*3. *& 6.* idem Menoch. *de præsumpt.lib.*4 *præsumpt.*81.*num.*16.Cald.Pereira *d.cap.* 14. *num.* 38. Cened. *d. singul.* 30. *num.* 2. *&* 3.

9 Naturalitatem exigit hæc dictio, nec est ciuili contenta,vt ex Tiraq *in l.si vnquam,verb.liberos,n* 13 *C,de reuocand. donat.* & aliit, tradit Cald. Pereira *de*
10 *potest eligendi,cap.*13.*n.*21.Et quòd si iungatur cum genitiuo, originem denotare solet, ait Ferret. *in constit.Cathaloniæ,gloss.*7.*n.*84.

11 Separatiua est hæc dictio, & extrinsecitatem denotat,vt per Bald.*consil.* 196.*paulò ante finem,vol.* 4. Tiraq.*de retractu tit.*1.1.§.*gloss.* 11. *n.* 54. Rebuff. *in l.vnica,in gloss.prout,n.*150.*C.de sent.quæ pro eo* Cened. *d sing.*40.*n.*7.Seraphin.*decis.*461.*n.*6.

12 Hæc dictio *Ex*,multas, & varias habet significationes. In primis, tempori apposita exponitur pro *Post* Cic. *pro Sextio*: Si quis antea mirabatur, nec ex hoc tempore miretur potiùs, id est, post hoc tempus.Idem *in Brut.* Cotta ex Consulatu profectus est in Galliam,id est,post Consulatum.Ita accipitur *in l.*1.§ *item si quando die legati cedat, l.* 1. §.2. *iuncto §.si mulier,ff.de liber.agnoscendis*,cum aliis citatis per Tiraq.*de retractu,tit.*1.§.1 *gloss.*12.*n.*54. quem refert Cened *d.sing.*30.*n.*5.

13 *A*, vel *Ab*, aliquando designat, vt *in l.* 2. *vers. initium, & vers.ex veteri iure, C. de veteri iure enucleando, & in l. ambigua, ff. de legib.* notat Tiraq. *d.gloss.* 1.*n.*54.Mandos. *in gloss. facult in proœmio, in verb. Ex,fol.*18. Cened.*d sing.*30.*num.*5. Nam huiusmodi dictiones denotantes terminum à quo, suapte natura sunt exclusiuæ, & separatiuæ. Ita ex Tiraq. Magon & aliis, tradit Gonzal, *ad reg.*8. *Cancellar. gloss.*.2.§.1.*num.* 23. vbi *num.* 24. limitat, nisi aliud materia subiecta, vel natura contractus, aut mens disponentium, seu fauor, aut odium persuadeat, vel vt euitetur absurdum, seu correctio: nam tunc stabit inclusiuè.

14 Dictio ista proposita diei, eum diem excludit, Bald. *in l.vlt.in princip.* *C.de tempor appell.& in l.vlt. col.*2.*C.de iur.dom.impetr.* Tiraq.*d.gl.* 1.*num* 5 *cum seqq.* Cened. *d. sing.* 30. *num.* [illegible] excludere diem quo, vt non computetur,resoluit Sigismund. Scaccia *de appell.q.*12.*n.*57.

Propter interdum designat, vt *in l.dotale prædium,*
15 iuncta *gloss fin.ff.de fundo dotali,l.*3.§ *cum I olidius, ff.de vsuris*,Paris.*cons.*9.*n.*44.*vol.*2 Mandos.*vbi supra* Cened.*d.sing.*30 *n.*4.

16 *De* nonnunquam denotat,vt per Oldrad.*cons.*32. *n.*11.Pauin.*de offic.& potestate Capituli Sede vacante, in primo prælud. in fine*,Mandos.*in d.verb.Ex*,Cened. *d.sing.*30.*n.*5.*in medio.*

17 *In* quandoque denotat,vt *in l.ex his,ff.de leg.& in l.*2. ibi, *Vt ex vinculis causam dicat, ff. de custod. reor.* Mandos.*vbi supra*,Cened.*d.n.*1.*in fine.*

Secundum non semel denotat. Cic. 2. *Philippic.*
18 Nihil nisi ex optimo more, & sanctissima disciplina Idem 5. *Tusculan.* Ex præceptis Philosophiæ acta vita.

19 Hæc dictio causam sæpe declarat efficientem. Cic. *lib* 16.*epist.*21. Quando igitur tum ex me doluisti, nunc vt duplicetur tuum ex me gaudium, præstabo. Idem *in Brut.* Ex te duplex nos afficit sollicitudo, quòd & tu Republica careat,& illa te. Idem *de Amicit.* Domus mea ædificatur ex authoritate Senatus, pecunia publica. Ex hinc dicimus, *Ex decreta, ex testamento, ex formula.*

20 Modum aliàs declarat.Cic.1.*Officior.* Simplices,& aperti, qui nihil ex occulto, nihil ex insidiis agendum putant.Idem *pro Cluen.* Multi boni viri ex occulto interuenissent.Idem 3.*in Verr.* Voluisti ex improuiso, si quæ res natæ essent, &c. decernere Liu. *lib.*18.Ex insperato repentè misistis nobis hunc Scipionem.

Ex animo facere,id est,ex voluntate,non fictè,vel coactè,*l.*3.ibi, *quam ex animo accusare,ff. de adulter.* Cic.*in Pison.*Equidem dicam ex animo quod sentio Idem *ad Qu. fratr.lib.*1. *epist.*1. Te autem alienum hominem ament ex animo. 21

Ex sua voluntate,id est, sponte, & sine mandato, *l.eum,qui ex sua voluntate,ff.de minorib.* 22

Ex die diuortij, id est, post diem diuortij. *l. licet, in fine,ff. de iure dotium, l.hereditas ex die,ff. de hæred. instituend l.*1. §.1. iuncto §.*si mulier, ff. illo tit. de iure dotium.* 23

Ex sententia, idem est, quod ex voluntate, id est, volumus. Cic. *lib.*12.*epist.*10. Ex sententia confecta sunt. Plaut. *Menæchm.* Bene obsonauit, & ex mea sententia.Terent.*Heaut.*Spero hanc rem euenturam nobis ex sententia. 24

Ex eo,id est,Eapropter,ea causa,propter hoc,vt *in l.*1.*in princ ff.de postuland. & in l. qui testamentum, in fine, ff. de probat.* Vel inde *l.*4.§.*fin.ff. de statu homin.* Cened.*d.sign.*50.*n.*5 *in fine.* 25

Ex hoc id est, hinc seu vnde, vt *in l. & seruorum, §.ex hoc quæsitum,ff de statu hominum.* 26

Ex corporis vitio, id est, propter corporis vitium *l.ob quæ vitia, in prin.ff.de ædilitio edict.* 27

Ex continenti,id est, incontinenti, siue mox, vt *in l.sed si ex parto §.venuit,ff.quod* [illegible] *eo.* 28

Ex latere,id est,ex transuerso, *l. fin.ff. de ritu nupt. l.*1.*ff.de gradibus.* 29

Ex lege capere,id est,secundùm legem.vt *in l quemadmodum §.magistratus,ff.ad legem Aquiliam.* 30

Ex post facto, id est postea, vel post factum, *l.si Titio.ff.de pign.l.omnis hereditas.ff.de reg.iuris.* 31

Dictio CXVI.

Excommunicetur.

VErbum hoc est canon latæ sententiæ, per ea, quæ tradunt Mathesil.*sing.* 11..incip *Nota quòd*, Cremen *sing.* .incip *Tusc*.,Bernard. *reg.* 79. Tiraq. *in l.si vnquam,verb,reuertatur,a n.*59. *C. de reuocan. dona.* Lancell Conrad.*in temp.omnium iudicum,lib.*1. *cap.*1. §. 4. *num.* 3.quos refert Cened. *ad Decretal. collect.*7.*num.*14.

Dictio CXVII.

Ex nunc.

LIcet hoc aduerbium sit præsentis temporis, vt *in l.* 1. §.*nunc tractemus, ff. de tutel.* & tradunt Tiraq. *de retractu conuent.* §.1.*gloss.*1.*num.*36.*in fine*, Cened. *sing.* 14. *num.* 4. *in princip.* & referatur ad tempus actus facti,Cassad.*decis.*3.*num.*10.*de probat.* Paul,*consil.*82.*num.*17.*vol.*2.Gabr. *consil.*69 *num.* 4. *lib.* 1. ac proinde temporis inchoationem designet, Maresc. *variar.resolut.lib.*2.*cap.*39. *num.*2. Futurum tamen denotat effectum,vt obseruant Rebuff. *l.mulieris appellatione,§.desi ero.vers. præterea, pag.* 126. *ff. de verb. signif.* Cened. *d. singul.* 14. *num.* 4. 1

Dictio CXVIII.
Ex tunc.

1 *Temporis extremitatem donat dictio* Ex tunc, *&* n.3.4 *&* 5.
2 *Terminus si detur ad probandum ad vnum mensem & ex tunc alius terminus ad reprobandum, non poterit fieri reprobatio, donec durat terminus probatorius.*
6 *Excludit dictio* Ex tunc, *diem à quo, vt non computetur.*
7 *Sententia lata vim habet dictio* Ex tunc.
8 *Dictio* Ex tunc, *quando apponitur in actu conditionali, operatur à die adimplementi conditionis, non autem à die prolationis verborum.*

1 EXtremitatem temporis hæc clausula significat, & denotat vltimum temporis implementum, vt in *l.4.ff.de condit. & demonstr.& in l.vlt,ff.de fideicommiss.libert.& in l.in substit.§.fin.*iuncta gloss. *verb. ex eo. ff.de vulgari, & pupillari substit.cap.super eo, de appell.cap.si eo tempore, de rescriptis in 6* gloss, *in Extrauag.suscepti* Ioan.22 *de elect.* notant Paris.*consil.*14. *n.t lib 4* Tiraq. *de retractu lign.§ 1.gloss.*11.*num.* 39. Rebuff *in comment.ad l.mulierus,appell.*13.*versi.8 ff.de verbor.significat.pag.mihi* : 3.Marie *l.*14.*gloss.*1.*n.*44. *tit.*4.*lib.*3.*noue Recopil* Flamin Paris.*de resign. tom.*2. *lib.*7 *quæst.*2.*num.*15. Cald.Pereira,*quæst.forens.lib* 1. *q* 6 *n.*71. Card Tusch *practic.conclus.tom.* 2. *lit. D, concl.*79.*n.*11.

2 Vnde fit, vt si detur terminus ad probandum ad vnum mensem, & ex tunc alius terminus ad reprobandum, non poterit fieri reprobatio donec durat terminus probatorius, nisi habens terminum ad probandum renunciaret dilationi ad sui fauorem concessæ; ita Gemin.*cons.*11 *n.*4. *vers.*item *probat*, quem refert Card.Tusch *d.concl.* 7 *n* 1.

3 Idem est in dispositione, in qua declaratur quis hæres si soluat alimenta vsque ad ætatem nubilem filiæ exclusæ; & si non soluerit, ex tunc priuatus sit quia censetur priuatus, olim postquam ætas nubilis aduenerit non ante quia hæc dictio *Ex tunc* importat, & denotat temporis extremitatem. Ita Bald. *consil.*150.incip *Proponitur,n.*8.*vers modo restat, lib.*5. pro vt illum refert Cened *vbi supra,n.*2.

4 Idem est si hæres instituatur cum conditione, si manserit in domo testatoris & vitam conditionę vidualem seruauerit; aliàs ex tunc ; si contrarium fecerit instituit alios, quia denotat extremitatem temporis, vt antequam contrauenìat, non priuetur Ita Cast. *cons* 259.incip.*Omnis difficultas,col.*2 *in fine num.*3 *lib* 1.

5 Idem est in laudum lato, quòd quis sit hæres, si soluat filiæ testatoris certum quid, aliàs si deficiat in solutione, ex tunc filia sit hæres, quia importat extremitatem temporis, vt per Angel.de Perusio *cons.*42. inc.p. *Porrecta fuit,in fine,vers.per hoc etiam patet.*

6 Regulariter hæc dictio excludit diem à quo, vt non computetur, iuxta resoluta per Sigismund. Scacc *de appell* q 11.*n.*57.

7 Habet vim latæ sententiæ, vt ex tunc excommunicatio incurratur, ex adductis per Corn. *cons.*104. *sub num* 2.*vers.licet ergo non fuerit,lib.*1. Redoan. *de spoliis,q* 17. *num.*33.Suar.*de legib.lib.*5.*cap.*7 *post n.*7. Ioan. de Salas *in simili tract.q.* 95.*tract.*14.*disp.*15. *sect.*11.*sub n.*78. Rebell.*de oblig.iust.p.*1.*lib.*1.*q.*6.*n.*37. Sayro *in Claui Regia,lib.*3.*cap.*8.*num.*27. Monet. *de distrib.quotid,p.*2.*q.*7.*n.*36.*&* 37.Farinac.*fragm.crim. p.*2.*lit. L,verb.lex,num.*96.

Quando apponitur hæc dictio in actu conditionali, operatur à die implementi conditionis, non autem à die prolationis verborum, iuxta resoluta per Flamin. Paris.*de resign. lib.*6.*q.*4. *num.* 59. & per Cened *d.sing.*14.*n.*3. 8

De clausula *Ex nunc, prout ex tunc*, plene dixi *tract.de clausulis,claus.*59.

Dictio CXIX.
Expellatur.

VErbum hoc denotat latam sententiam, sonat enim in factum, non in ius, & sic innuit, quod non est necessaria sententia priuationis, sed sufficit expulsio facti, iuxta resoluta per Tiraquell. *in l.si vnquam,verb.reuertatur,num.*174. *cum seq. C, de reuocand. donat.* vbi postquam pro, & contra, multa adduxit, videtur residere in opinione vltimo loco per eum relata, quod scilicet non ipso iure, sed ferendam sententiam significet; vide Ioan.de Salas *de legib.q.*96.*tract.*14. *disp.*15.*sect.*6. *sub n.*78. Farinac *fragment.crimin.p*,2.*verb.Lex,n.*134. 9

Dictio CXX.
Ex post.

HÆc dictio referri potest etiam ad longum interuallum, vt per Rotam Bononien.diuersor. *decis* 34 *num.*23.

Dictio CXXI.
Extra.

1 *Dictio* Extra *ex diametro aduersatur dictioni* Intra
2 *Remotionem & separationem importat dictio* Extra.
3 *Fortis denotat dict.* Extra,*sed tamen interposito interuallo.*
4 *Præter non rarò importat dictio* Extra.
6 *Absque nonnunquam importat dictio* Extra.

HÆc dictio ex diametro aduersatur dictioni *Intra*, *l.*1.§.*sine autem, ff. de aqua quotidiana, æstiua,ibi, Siue autem intra Vrbem sit aqua,siue extra, bæc inter dictio locus erit*, Cic.5,*Tuscula* Solane beata vita relinquitur extra ostium, liménque carceris? Idem *de natura Deor.* Sensibus, & animo ea, quæ extra sunt,percipimus. Notant alciat *cons.*1.*num.*11. *lib.*2,*col.*1.Vulpell.*de prepos.& aduerb.signif sub dict. lex,vers.extra,pag.*36,Bertazol,*de clausu.instrument. claus.*16,*gloss.*6,*num,*1,*&* 2,Card,Tusch *pract concl, tom.*2.*lit.D concl.*280 *n.*4. 1

Importat hæc dictio remotionem, & separationem *l.absens,ff.de verbor.signif.* Albert.*in suo Dictiona. verb. extra*, vbi subdit quòd habet multos significatus, Card.Tusch. *d.concl* 28 *n.*2 vbi *n.*5.post Archid *in c.statutum,n.*4.*&* 5.*de elec.lib.*6.subdit quòd si hęc dictio apponatur ciuitati, veluti extra ciuitatē nō intelligitur extra muros ciuitatis,sed extra continentia ciuitatis,cuius appellatione veniunt suburbia,secus sit extra vrbem, quæ continetur ex muris. 2

Fons

3 Foris denotat, sed tamen imposito interuallo; ita Ioan. Andr. *in d. cap statutum, num. 9.* & *ibi* Gemio. *in §. in nullo, n. 2,* Card Tusch. *d. cōcl. 180. n. 2. in princ.*

4 *Præter* non rarò importat hæc dictio. Cic. 2. *de legib.* Extra Collegium Sacerdotum ne quisquam sacra, quæ publicè essent constituta, noscet. Idem *lib. 7. epist. 3.* Extra ducem, paucósque præterea Card. Tusch *d. conclus. 180. num. 2.*

5 Nonnunquam importat idem quod dictio *Absque* Cic. *de Inuent.* Se extra omnem culpam, & caussam posuit. Idem 1. *Offic.* Ne extra modum sumptu, & magnificentia prodeas. Idem *lib 7. epist.* 16. Sed mehercule extra iocum homo bellus est. Idem 1. *Verr.* Extra hanc contentionem, certaméque nostrum familiariter tecum loquar.

Dictio CXXII.
Extrinsecùs.

1 ADuerbium hoc contrarium habet, *Intrinsecus* Cic. 2. *de nat. Deor.* Ducunt extrinsecus spiritum pulmones, & cor. Id. 1. *de Diu.* Animos hominum extrinsecus esse tractos & haustos. Id. 2. *Academ.* Irrumpunt extrinsecus in animos nostros per corpus imagines nobis dormientibus. Idem 4. *Tusc.* Corporum adiumenta adhibentur extrinsecus, animorum salus inclusa in ipsis est.

Dictio CXXIII.
Facilè.

1 PRæter vulgatam huius dict. significationem interdum vsurpatur pro, *sine controuersia.* Cic. *pro Rosc. Amer.* Non solùm sui municipij, sed etiam illius viciniratis facilè primus. Id. 2. *de Diu.* Eudemius Platonis auditor in Astrologia, iudicio doctissimorum facilè Princeps.

2 Aliquando iungitur cum superlatiuo. Cic. *pro Rab.* virum vnum totius Græciæ facilè doctissimum Platonem. Idem *Tusc.* Africani fratris nepos vitæ omnium perditorum ita similis, vt esset facilè deterrimus.

Dictio CXXIV.
Ferè.

1 *Imminuunt nonnihil rem, aut numerum dictio* Ferè & Fermè.
2 *Comparatiuè quandoque ponitur dictio* Ferè
3 *Diminutiua est dict.* Ferè, *& non firmat in omnibus.*
4 *Imperfectionem denotat dictio* Ferè.

1 FErè, & *Fermè* imminuunt nonnihil rem, aut numerum. Cic. 1. *Offic.* Quemadmodũ dicatur honestum, satis ferè dixi. Id. *in Brut.* Vt ei nihil ferme quisquam possit addere. Id. *Attic. lib. 7.* Hora ferè nona. Interdum hæc dictio *Ferè*, videtur aliquid addere. Cic. *lib. 3. de nat. Deor.* Hæc ferè habuit dicere de natura Deorum. Nonunquam vsurpatur pro *Plerumque.* Cic *pro leg Man.* Hoc iam ferè sic fieri accepimus, Id. *lib. 1. epist.* Nunc etiam ab orationibus disiungo me ferè referòque ad mansuetiores Musas.

2 Ponitur quandoque dictio *Ferè*, comparatiue, *l. magis, ff. de reb. credit.* Non semel electiue, *l. & si fortè § hac actio, ff. de seruit. l. 1. § final, C. com. diuid.* Vulpel. *de prapos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 38.*

3 Est etiam diminutiua, & non firmat in omnibus, *August. Barbosa de Dictionib.*

l. in omni, ff. de adopt. vtile, §. vendentibus, ff. de minorib. Rot. apud Marches. *de commiss. p. 2. pag. 536. num. 9.* Et fuit dictum *in vna Interamnen. pecuniaria 23. Iunij 1603. coram Reuerendissimo D. meo Decano*, impressa per pic *ad Statua verbis quest. 19 n. 29* Petr. Enriq. *resp*
opusc 2. sub hac dict. num. 19 Et quòd de sui natura 4
sit diminutiua, ac imperfectionem denotet, iuxta text *in l. querela, C. ad leg. Cornel. l. 2. § vlt. ff. de origin. Iuris, cap. vlt. de Cleric. ægrotãte, cap. qui sine, 4. quest. 8.* notat Oldrad. *cons. 49. n. 18.* quem refert, & sequitur Bertachin. *in suo repert. verb. Ferè*, & illis citatis fuit resolutum *in Seguntina admissionis ad capitulum 7. Iunij 1610. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinc. *decis. 290. n. 1. p. 2. recent.*

Dictio CXXV.
Fiat.

1 *Tempus futurum respicit verbum* Fiat.
2 *Tempus præsens aliquando denotat verbum* Fiat.
3 *Pœna ipso iure non imponitur per verbum* Fiat, *cùm sit futuri temporis.*
4 *Rem ipso iure fieri non denotat verbum* Fiat.

VErbum hoc futurum tempus respicit: vt *in l. 2.* 1
§. deinde, ff. ne quid in loco publico, l. 1. in princ ff. de flumin. & gloss. *verb. Fiat, in cap. quisquis, de elect.* tradit Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 208. C. de reuocand. donat.*

Aliquando denotat tempus præsens, vt *Genes.* 2
Fiat lux, & facta est lux. & Luc. 1. Fiat mihi secundùm verbum tuum, tradunt Felin *in cap. Rodulphus n. 26 d. rescript.* Ludou. Gom. *in reg. Cancell. de non iudican. iuxta formam supplicationis, quest. 16. in vers est in primis.* Reboff. *in praxi beneficiali, p. 1. verb. concessum vt petitur, n. 15. & 16.* Mandos. *in reg. Cancell. 33. de sign. & fiat, quest. 2. n. 4.* Mascard. *de prob. conclus 845 n. 17* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap. 5. n. 57.*

Pœna ipso iure non imponitur per hoc verbum 3
cùm sit futuri temporis, iuxta tradita per Doctores *in cap. in pœnis, de regul. Iur. in 6.* & Panorm. *in cap. 2. & in cap. si diligenti, de foro competen.* Tiraq *d. verb. reuertatur, n 39.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. num. 21. vers. fallit* Ludou Garbo *in tract. de legib. lib. 7. disp. 6. in princ. vers. secunda regula.* Monet. *de distribut quotid. q. 3. quest. 8 n. 41.*

Non denotat hæc dictio rem ipso iure fieri, glos. 4
in d. c quisquis, & in c. si quis, de vita, & honest. Cleric Tiraq *d. verb. reuertatur, n. 210. & seq* Suar. *de leg lib. c. 5 sub. n. 25* Farin. *fragm. crim. p. 2. verb. lex, n. 148.*

Dictio CXXVI.
Forsan, Forsitan, Fortassis.

1 *Verificatio eius quod per dict.* Forsan, Forsitan, & Fortassis *asseritur, non est necessaria, cùm per illas nihil affirmetur.*
2 *Assertionis notæ aliquando sunt dict.* Forsan, Forsitan, & Fortassis.
3 *Dubietatem facti in facto important dictiones* Forsan, Forsitan, & Fortassis, *non dubietatem Iuris.*
4 *Veritatem interdum importat dictio* Forsan.
5 *Assertiuè quandoque stat dict.* Forsan, *secundùm subiectam materiam.*
6 *Augmentatiuè in gratiã stat nonnunquam dict* Forsan.

9 *Narratiua concepta ſub dict.* Forſan, *non eget iuſtificatione.*

1 QVando huiuſmodi dictiones apponontur, nihil affirmatur, & ideò non eſt neceſſaria verificatio eius, quod per tales dictiones aſſeritur, vt *in l. in ſubſtit. ff. de vulgari*, notant Vulpell. *de prapoſ & aduerb. ſignif. ſub dict, Ferè, verſ. Forſitan, pag.* 38. Gonzal *ad reg* 8. *Cancell. gloſſ.* 32. *n.* 10. *&* 11.

Aliquando ſunt notæ aſſertionis, iuxta tradita per 2 Rebuff *in comment. ad l. oſtenſum* 38. *verſ forte, ff. de verb. ſignif pag. mihi*, 208. *& in concord. tit. forma mandati. ∴poſt. pag.* 715.

Regula eſt, quod huiuſmodi dictiones in facto 3 important dubietatem facti, non dubietatem Iuris vt per Iaſ. *in l. ſi ex falſis, n.* 5. *C. de tranſact.* Menoch. *conſ* 759. *num.* 4. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *litt.* 2. *concl.* 281 *num* 1. Et deſignanter quo dictio *Forſitan*, ſit nota dubitationis, deprehenditur ex *l. Gallus, §. forſitan, ff. de liber. & poſthum.* Et de dictione *Fortaſſis, in l.* 1. *§. ſi quis neſciat, ff. de iur. & facti ignorantia, l. Iulia,* 2. *ff. de ritu nupt.* [Rot. *deciſ.* 533. *n.* 3. *in fin. p.* 2. *in poſth. Farin.* aliàs *p.* 4. *recent* vbi quod hoc verbum eſt dubitatiuum, *& deciſ* 456. *n.* 5. *ead. p.* 1. vbi quod hæc dictio non habet vim approbationis.

Interdum dictio *Forſan* importat veritatem, vt 4 per gloſſ. *verb. Forſan, in cap.* 2. *de teſtam.* Iaſ. *in d. l. ſi ex falſis, num* 5. *& in l. ſubſtitutione, ff. de vulgari, etiam n.* 5. Card Tuſch. *d. concl.* 281. *n.* 6. vbi *n.* 7. reſtringit quando apponitur rationi, non autem deciſiooi Iuris, quia tunc ratio non eſt finalis.

5 Nonnunquam iſta dictio *Forſan*, ſtat aſſertiuè ſecundùm iuſtam materiam, ex adductis per Rotam *deciſ.* 35. *num.* 3. apud Farinac. *in* 1. *collect. nouiſſimarum* Vnde vulgò dicitur; *Sub dubio forſan reſpondent ſæpè periti.*

6 Quandoque *Forſan* in gratia ſtat augmentatiuè, prout ſi impetrans beneficium dicat, quod forſan ſit iuriſpatronatus, non tamen ſe reſtringit, ſed auget gratiam. Rota *deciſ.* 64. *lib.* 1. *p.* 3. *diuerſ.* Card Tuſch. *d. litt. D. concluſ.* 281. *num.* 8. Vide Menoch. *conſ* 759. *num.* 5. Vnde narratiua concepta ſub iſta dictione *Forſan*, non eget iuſtificatione ſecundùm Felin. *in cap acceden* 1 *num* 10. *verſ. melior reſponſio eſt, vt lite non conteſtata.* Natt *conſ.* 145. incip. *In cauſa, n.* 3, *lib.* 1. Crauet. *conſ.* 157 incip. *Nobilis, n.* 9. Quibus citatis fuit reſolutum *in Ferrarien. Prioratus* 28. *Iunij* 1610. *coram Penia*, impreſſ. per Farin. *deciſ.* 248. *num.* 9. *p.* 1. *recent.*

DICTIO CXXVII.

Fortè.

1 *Dubitationis nota eſt dict.* Fortè, *quando factum reſpicit.*

2 *Narrata per dict.* Fortè, *non ſunt neceſſariò verificanda.*

3 *Confeſſio non reſultat ex dictis per dictionem* Fortè.

4 *Deponens per dictionem* Fortè, *nihil concludit, quia videtur dubitatiuè deponere.*

5 *Dubitationem non inducit dict.* Fortè, *quando ponitur ſuper Iure.*

6 *Aſſertionis quandoque nota eſt dict.* Fortè.

7 *Conſultor in ſuo conſilio apponens dict.* Fortè, *non inducit dubitationem iuris, ſed potius cenſetur affirmare.*

8 *Sententia valet ſi Iudex dicat,* Condemno Titium in decem Sempronio, *quæ fortè ei debitor eſt.*

9 *Lex quando cauſam, vel rationem adducit per dict.* Fortè, *illa cauſa non eſt finalis, ſed impulſiua.*

10 *Ratio aſſignata per dictionem* Fortè, *quamuis ceſſet non tamen ceſſabit diſpoſitio, ſeu effectus.*

REgulariter hæc dictio eſt nota dubitationis, 1 quando factum reſpicit, vt *in l. vrbana prædia, & in l. abſentem, ff. de verbor. ſignific. & in l. mutus, & l. filius fam. ff. de procur,* 7 & *l. ſi duo,* & *ibi* gloſſ. *ff. de receptis arbitris. & in l. & ſi fortè, in princ. & in §.* 1. *ff. ſi ſeruitus vendicetur, & in l.* 1. *§.* 1. *iuncta gloſſ. verb. adiecta cauſa, ff. de rei vendic. & in cap.* 2 *de ſponſalib.* tradunt Reboff *in comment. ad l. oſtenſum,* 38. *verſ. fortè, ff. de verbor. ſignificat. pag. mihi* 208. *& in compendio alienation. pag.* .6. Paris. *conſ.* 29. *num.* 18. *vol.* 2. Iaſ. *in l. ſi ex falſis, num.* 5. *C. de tranſact. & in l. in ſubſtit. num.* 5. *ff de vulgar.* Ludou. Gom. *in repet. cap.* 1. *n.* 4. *de Iudiciis, in* 6 Iacob. de Beluiſo *in repet. cap. Rom. num* 54. *de foro compet. in* 6. Menoch. *conſ* 759. *num.* 4 Ruin. *conſ.* 17. . *num* 5. *vol.* 2. Alex. *conſ* 29. *num.* 7. *vol.* 2. Vulpell. *de propoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. vol.* 38. Dionyſ. Paulus *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap.* 3 *num* 51. Card Tuſch. *pract. concluſ tom,* 2. *lit D concl.* 281 *num.* 1. Cened. *poſt. lib. pract. & canon. quæſt ſing* 36. *num.* 1. Clorit. *reſp.* 1. *p.* 3. *num.* 137.

Et ideo narrata per dictionem *Fortè*, non ſunt 2 neceſſario verificanda, ad tradita per Ruin. *conſ.* 110. *ſub n.* 5. *vol.* 2 & per Caſſad. *deciſ.* 4. *num.* 4. *cum ſeqq. de probat.* Pariſ. *conſ.* 29. *num.* 19. *lib.* 2. Corn. *conſ.* 184. *num.* 11. *vol.* 1.

Vnde qui loquitor per dictionem *Fortè*, nihil 3 concludit quia dubitatiuè loquitur & ex tali modo loqoendi non reſultat confeſſio, ad text. *in l de ætate, §. nihil, ff. de interrog. action.* Alex. *in d. l. in ſubſtitutione, n.* 5. Menoch *conſ.* 112. *n* 33. *& conſ* 756. *n.* 3.

Hinc etiam teſtis deponens per hanc dict. *Fortè*, 4 nihil concludit, quia videtur dubitatiuè deponere; ita Anton. de Butr. *conſ.* 45. *verſ. & non obſtat*, Card. Tuſch. *d. lit. D concluſ.* 282. *num.* 2.

Verum quando hæc dictio *Fortè* ponitur ſuper 5 Iure, noo inducit dubitationem, vt *in cap.* 2. *verſ. neceſſarium,* & *ibi* gloſſ. *in verb fortè, de teſtament. & in cap quamobrem* & *ibi* gloſſ. *verb, ſi fortè, in fine, de pœnit. diſtinct.* 1. *& in cap admonet, verſ. idcircò,* 33. *q.* 2. *& in cap. accedens, §. cùm igitur,* & *ibi* gloſſ. *in verb. propter contumaciam,* ac Panormit. *num.* 9. & Felin, *num.* 10. *vt lite non conteſtata,* Socin. *conſ.* 28. *num.* 5. *vol.* 1 Roin. *conſ.* 170. *n* 5. *vol.* 2. Cened. *d ſing* 36. *n.* 2.

Quandoque enim eſt nota aſſertionis, vt *in cap. ex parte, de celebrat. Miſſar. & in cap tua ad nos, de ſponſaliv.* iuncto intellectu gloſſ. *ibidem, verb. fortè, cap.* 1. *de ſupplen. negligen. Prælat. lib.* 6. vbi Monach. *n.* 9 & Prob. *ad eum n.* 8. *& in cap. ſi fortè, de elect. lib* 6. iuxta tradita per Rebuff. *d. verſ. fortè*, & Menoch. *conſ.* 25. *n.* 14. & Vulpell. *citato loco*, Hoſtien. *in cap. tua, n.* 5 *de procur.* vbi quòd nonounquam importat veritatem, Petr Enriq *reſp. opuſc.* 1. *ſub hac dict. n.* 19. *in fine* Bernard Græuæ, *ad pract. Camer. Imper. lib.* 3. *concluſ.* 10. *num.* 10.

Ex quo inferunt Doctores, quòd ſi conſultor in 6 ſuo conſilio apponit dictionem *Fortè*, quod oon propterea inducit dubitationem Iuris, nec minùs quæſtionem indeciſam pendere, ſed potiùs cenſetur affirmare quod dixit, quia per verbum *Fortè*, reſpondent ſæpe periti, vt ait gloſſ *in l. ſi duo, ff. de receptis arbitris,* & refert Felin. *in d. cap. accedens,* 1. *n.* 10.

&

& Rebuff. *in d. l. ostentum, vers. fortè*, & tradunt Alex. *cons.* 19. incip. *Super eo, num.* 11. *lib.* 5. vbi Apostill. *in ve b. forte*, Socin. *cons.* 18. *col.* 1. *post med. lib.* 2 *& cons.* 93. *col.* 8. *vers. postremò, lib.* 1. Aym. *cons.* 91. *n.* 4. Mandos. *in gloss. facult. in* §. *habita, in verb. forsan, pag.* 235. *col.* 2 Menoch. *cons.* 25 *num.* 14. Galganet. *de condit. lib* 1. *cap.* 32. *num.* 10. Bertazol. *de clausul. instrument claus.* 14. *gloss.* 6. *num.* 3. Cened. *d. sing.* 36. *num.* 3. Cardin Tusch. *d. litt. D. conclus.* 281. *num.* 4. [Magdaleo. *de numero testium in testament. requis. p.* 1. *c.* 16. *num.* 83. vbi quòd hæc dictio in Doctore stat assertiuè, non dubitatiuè.] Inde inferentes, quòd quamuis Iureconsultus in consiliis circa ea, quæ Iuris suoe, vtatur dictione *Fortè*, non propter hoc consilium est dubium, nec dubitatiuè, sed assertiuè consulere dicitur, ac proinde illi standum est, quia quantum ad se, censetur quæstionem de-
8 cidere; sic etiam sentētia, si Iudex dicat: Condemno Titium in decem Sempronio, quia fortè debitor est; quia importat certitudinem in eo casu hæc dictio *Fortè*, per ea, quæ tendunt Ias. *in d. l. in substitutione, num.* 5 & *ibi* Alex *à n.* 6. Vulpell *citato loco*, Felin *in d. cap. accedens*, 1. *num.* 11. *vers. secundò nota*, Socin *cons.* 28. *col.* 1. *vol.* 1. Vulpell. *citato loco*, Cened. *d. sing* 36. *num.* 4

9 Aduertendum est, quòd quando lex rationem, vel causam adducit, per istam dict. *Forte* illa causa non est finalis, sed impulsiua, iuxta tradita per Tiraquell. *in tract. Cessante causa, limit.* 10 *n.* 1. Menoch. *cons.* 272. *num.* 55. Marc. Antonin. *variar. resolut. lib.* 3. *resol.* 40. *num.* 48. [Ioan. Escobar *de vtroque foro art.* 1. *de defectu veritatis n.* 32. *pag.* 31.] Vnde etsi cesset ratio assignata per dict. *Fortè*, non tamen cessabit
10 dispositio, seu effectus; ita Ias. *in d. l. in substitutione, n.* . Dec. *in cap super literis, n* 38 *de rescript.* Cened. *d sing.* 37 *n.* 5. Tiraq. *in tract. Cessante causa, limit.* 12, *n* 1 vbi subdit, quòd hæc dictio respicit factum, sine facti accidentia, non vero Iuris dispositionem.

Aliquando ponitur hæc dictio explicatiuè vt *in l quod si ff. de pignor.* Non semel verò abundat, *l. si pupill.*, § *fin. ff. de negot. gestis.*

Dictio CXXVIII.

Frustrà.

1 IMportat nullitatem actus ipso Iure, vt per Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, n.* 130. *de reuocan. donat.* Anton Gom *variar. resolut. tom.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. Petr. Henriq. *resp. opusc.* 2. *sub hac dict. num.* 20. Ferret. *in eo sit. Cathalaniæ gloss.* 7. *n.* 132 Rebell. *de obligat. iust. p.* 1 *lib.* 1. *q* 6 *sect.* 0. *num.* 37. Octauian. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 39. vbi etiam ex Abb. dicit, quòd de proprietate huius dictionis est denotare quandam annihilationem, & actus nullitatem; subditque, quòd potest stare, vbi actus exceptionis ope venit infringendus, per *l.* 1. *C ae non numerat. pecunia.*

Dictio CXXIX.

Funditùs.

1 IPso Iure importat hæc dictio, iuxta gloss. singularem *in l. nil decernimus, C. de Episc. & Cleric.* Tiraq. *in l si vnquā, verb reuertatur, n.* 103. vbi subdit, quòd hæc dictio importat idem, quòd dictio *Omnino*, refert Farin *fragment. crimin. p.* 2. *verb lex, n.* 124. August. Barbosa de Dictionib.

Dictio CXXX.

Habere.

1 *Dominium, & possessionem, & de facto detentionem comprehendit verbum* Habere.
2 *Possessionem ciuilem denotat verbum* Habere, *si iungatur cum verbo* Possidere.
3 *Statutum si loquatur per verbum* Habeatur, *nunquid importet latam sententiam, vel ferendam, remissiue.*
4 *Improprietatem significat dictio* Habeantur.

VErbum hoc est generale, & comprehendit tam dominium, quàm possessionem, & de facto defensionem, *l si stipulatio ista*, § *habere, ff. de verbor. oblig* vbi *Habere* dupliciter accipitur *l. habere duobus modis, ff. de verbor. signif. l.* 2. §. 1. *ff. de religiosis, & sumpt. funer.* notant Petr. Henriq. *resp. opusc.* 2. *sub hoc verbo, num* 20. *in fine* Rebuff *in comment. ad l. id apud se*, 143. *vers.* 2. *quis dicitur habere, ff. de verbor. signif. pag* 523. Contar. *de momentan. possess. in verb. rationes decidendi, num.* 34. Decian. *cons.* 108. *num.* 32. *lib.* 3. Rot. *in Casalen omnis* 12. *Ianuarij* 1612. *coram Vbaldo*, impressa per Farin. *decis.* 309. *num* 1. *p.* 1. *recent.* Bertazol. *de clausul. instrument. claus.* 26. *gloss.* 4. *num.* 2. *&* 3. *& claus.* 35. *gloss.* 3 *num.* 1. vbi *num.* 2 subdit, quòd verbum *Exigere* propriè importat ab inuito extorquere, per *l debitor*, vbi Alciat. *in fine, ff. de verbor signif* & gloss. *in l. fideicommissa si rem, ff de leg.* 3. [Duran *Rota decis* 82. *n.* 1 vbi quòd *habere* denotat dominium. Rot *decis.* 477. *n.* 5. *p.* 2 *in posth. Farin.* aliàs *p* 4. *recent.* vbi quòd hoc verbum siue ad dominium, siue ad possessionem referatur, semper intelligitur cum effectu, & in perpetuum. Ead. Rot. *decis.* 122 *n* 5. *p.* 5. *recent.* vbi quòd verb. *habere*, denotat proprietatem.] 1

Si verò iungatur cum verbo *Possidere* denotat ciuilem possessionem, iuxta tradita per Farinac. *in praxi crimin. p* 4. *cons.* 5. *num.* 6. Et quòd verbum *Habere* accipiatur secundùm subiectam materiam, tradunt Decian. *d. cons.* 108. *n.* 33. & Rot. *d. decis.* 369. *num* 3. 2

Lex, seu statutum si loquatur per verbum *Habeatur*, vt si dicatur: Habeatur pro confesso, pro conuicto, vel pro priuato, nunquid importat latam sententiam, vel ferendam? Vide Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num.* 116. *cum seqq. & n.* 29. vbi quid si huiusmodi verbum in actiua significatione proferatur, putà si dicatur: *Habeat*, cumquid sit directum, obliquum, vel commone, & *num.* 200. *cum seqq.* quod si hoc verbum *Habeatur* iungatur cum verbo *Sit*, putà si dicatur: Habeatur, & sit pro confesso, & *n.* 23. quid si dicatur: Nullam habeat factionem, vel iurisdictionem, vide Flamin. Chartar. *de execut sent. capto bannito, cap.* 1. *num.* 138. *& seq.* Gutier. *pract. lib.* 2. *q* 118. *num* 5. 3

[Dictio *Habeantur*, improprietatem significat, Hermosill. *l.* 13 *gloss.* 2. *n.* 72. *tit.* 5 *part* 5] 4

Dictio CXXXI.

Hactenus.

DEsignat hæc dictio tempus præteritum, *l.* 1. *in princ. ff. d novi operis nunciat.* Signorol. *cons.* 22. incip. *in quæstione vertent, col penult in p. incip.* Card. Tusch. *p. att. conclus tom.* 2. *litt. D conclus.* 283. *num* 1. Illudque excludit vsque ad illum diem, Roland. *cons.* 8. 1

*conf.*8.*n.*49.*lib.*3.Rimin.iun.*conf.*491.*num.*23. *lib.*5. Quibus citatis ita fuit resolutum *in Spoletann bonorum* 13. *Iunii* 1608. *coram Cardin. Marquemontio*, impressa per Farin. *decis.*1223.*n.*8.*p.* a.*recent.*

Dictio CXXXII.

Haud.

1 INducit negationem hæc dictio, & ponitur pro *Non*, Cic. *pro Cluent.* Haud hæres est Cluentius, *l. ita stipulatus*, *ff. de verbor. oblig. l.*1 vbi gloss. *verb. controu. ff solut. matrim* gloss. per text. *ibi in* §. *si verò, vers. eisdem pœnis*, & *ibidem* Bart *num.* 3. *in authent. de non alienand. reb. Eccles.* Zabarell. per text. *ibi in Clem* 1.*num* 1.*de testib.* Albet *in suo Dictionario*, *verb. haud*, Cened *post libr. practic & canonic. quæst. sing.* 59. *num.* 3.

2 *Haud* si adsciscat *Quaquam*, aut *Sanè*, vehementer negat Cic. 3. *de Orat.* Haudquaquam id est difficile Crasso. Idem 1. *de Orat.* Quorum pater homo prudens, & grauis haudquaquam eloquens, saluti Reipublicæ fuit. Idem *de Amicit.* Haudquaquam mediocre condimentum amicitiæ. Idem *de Amicit.* Rem haud sanè difficilem admirari videmini.

Dictio CXXXIII.

Hic, Hæc, Hoc.

1 *Demonstratiuum rei ad oculum est pronomen* Hoc.
2 *Demonstratiuum tam ad oculum, quàm ad intellectum est pronomen* Hoc.
3 *Relatiua est dict.* Hic, *& refertur ad proximiora.*
4 *Pronomen* Hic, hæc, hoc, *non semper demonstrat, nec refertur ad proximiora.*
5 *Repetitio qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem, inducitur per pronomen* Hic, hæc, hoc.

1 PRonomen *Hoc* est demonstratiuum rei ad oculum, *l. nemo, ff. de haredib. instituen.* Paris. *conf.* 19. *num.* 7. *& conf.* 35. *num.* 20. *lib.* 2. Dec. *in l. vnic. in* 1. *lect. num.* 13. *& in* 2. *lect. num.* 45. *C. de sentent. quæ pro eo*, Cosm *in pragmat. sanct. tit. de collat. post princip. in vers. cui, fol.* 53. *col.* 4. Olasc. *decis.* 52. *num.* 13. Roman. *conf.* 301 incip. *In proposita, num.* 6. *vers. secundo probatur*, Rimin. *in* §. 1. *num.* 139. *instit. de donat.* Surd. *decis.* 125. *num.* 1. *& conf.* 3 . 8. *num.* 16. Matesc. *variar. resolut. lib.* 2 *cap.* 77. *num.* 25. Cened *post libr. practic. & canonic. quæst. sing* 59. *num.* 4. Vulpel. *de prapos. & aduerb signif. sub dict. hactenus, vers. hæ*, vbi etiam dicit, quòd est demonstratiuum ad oculos intellectus, per *l.* 2. vbi Castr. *n.* 1. *ff. de pactis*, Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1 *lit. D. conclus.* 260. *num.* 3. & intelligit Olasc *decis.* 112. *n.* 4. quando res demonstrata corporalis est.

2 Et quòd pronomen istud sit demonstratiuum tam ad oculum, quàm ad intellectum, tradunt Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *&* 3. *ff. de noui operis nunciat.* Rebuff. *in d. l. vnic. in* 4. *notab num.* 20. *& gloss.* 1. *n.* 15. *C. de sent. quæ pro eo*, Olasc. *d. decis.* 112. *n.* 4. Cened. *d. sing.* 49. *num* 8.

3 Relatiua est hæc dictio, & refertur ad proximiora, Paris. *conf.* 20. *n.* 49. *& conf.* 35. *n.* 20. *vol.* 2. Rebuff. *in d. l. vnica, gloss.* 1. *n.* 172.

4 Verùm non semper demonstrat, nec refertur ad proximiora, vt per *l. ex ea re, ff. de iniuria, & iure, & l. quæsitum*, §. 1. *ff. de precar.* tradunt Bart. *d. l.* 1. *ff. de noui operis nunciat.* & Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de collat.* §. *statuit autem, in vers. hoc, fol.* 8. Cened. *d. sing.* 59. *n.* 6. *vers. sed non semper.*

Item per hoc pronomen inducitur repetitio qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem, vt per Galganet. *de cond. & demonstr. p.* 2. *cap* 1. *q.* 18. *n.* 13. 5 *Et* est repetitiuum personarum, & qualitatum, Bermood. *de publicis concubinar. in vers. in conciliis, n.* 2. *fol.* 220. Cened. *d. sing.* 59. *num.* 6. *in fine.*

Dictio CXXXIV.

Hinc.

1 *Extremitatem, & cohærentiam subiecti, importat dict.* Hinc, *vt tempus currat de momento enunciato ad momentum.*
2 Hinc *importat idem quod*, Ex hac die, In antea, *vel* Ab hoc tempore.
3 *Idem importat dict.* Hinc, *quòd* Ex hac causa, *vel* Ex hoc.
4 *Causam finalem importat dict.* Hinc.

HInc ad decem dies, vel hinc, & infra decem dies, est aduerbium importans extremitatem, & cohærentiam subiecti, vt tempus currat de momento enunciato ad momentum. Ita Bart. Bald & Angel. *in l.* 1. *ff. si quis caution.* Ang. *conf.* 404. incip. *Paulus, col.* 2. *vers. in contrarium*, Bald. *conf.* 2, 8. *lib.* 5. Alex. *conf.* 73. incip *Ponderatis, num.* 5. *vers. quia imò, lib.* 2. quod repetitur *conf.* 56. *vol.* 6. Guid. Pap. *decis.* 270. Tiraq. *de retractu, tit.* 1. §. 1. *gloss.* 11. *num.* 2 Vulpel. *de prapos. & aduerb signif sub hac dict. pag.* 40 Cened *post lib. pract. & canonic quæst. sing.* 59. *n.* 1. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2, *lit. D. conclus.* 285. *num.* 1. *& conclus.* 291. *num.* 5. 1

Et importat idem quod *Ex hac die, in antea*, vel *ab hoc tempore* Bart. *conf.* 13. *num.* 1. *vol.* 2. Mandos. *in gloss. facult.* §. *volentes, in vers. hinc, pag.* 150. Alex. *conf.* 34. *num.* 4. *lib.* 2. vbi *num* 5. subdit, quòd importat non solùm initium temporis, sed etiam voluisse connumerare illud initium in tempore, quem refert Card. Tusch *d. conclus.* 285. *num.* 2. Menoch. *conf.* 762. *num* 2. *&* 3. vbi ait, quòd intelligitur à die factæ prorogationis. 2

Interdum importat idem quod *Ex hac causa*, vel *ex hoc*; vt *in l. Fulcinius*, §. *sed hæ, ff quibus ex causis in possessionem*, vbi gloss. *in verb. ne hinc*, exponit, *ne ex hac causa*: quod si cessat negatiua, exponitur *hinc*, videlicet, *ex hac causa*, refert Card. Tusch. *d. conclus.* 285. *num.* 8. 3

Aliquando verò causam finalem importat vt per *cap. inferior*, 21. *distinct.* tradunt Gozad. *conf.* 9 *n.* 36. & Cened *d. sing.* 59. *num.* 3. & nemine citato, Card. Tusch. *d. conclus.* 285. *num.* 4. 4

Dictio CXXXV.

Hoc amplius.

1 *Sequentia eiusdem conditionis, quibus erunt inclusa præcedentia, includit dict.* Hoc amplius.
2 *Repetitiua præcedentium est dictio* Hoc amplius.
3 *Substantiam præcedentis legati, & qualitates repetit dict.* Hoc amplius.

4 Reitera

4 *Reiterationem actus inducit legandi dictio* Hoc amplius.

5 *Augmentum importat dict.* Hoc amplius.

1 HÆc dictio includit sequentia eiusdem conditionis, quibus erant inclusa præcedentia, & quæ in præfationibus dicuntur, in sequentibus repetita intelliguntur Ita Calder. *cons* 550. aliàs 5. *de verbor. signif* Card. Tusch *pract. conclus. tom.* 2. *litt. D, conclus.* 286 *n* 1. *&* 2. declarantes, vt non procedat, quando per repetitionem vitiaretur dispositio in sequentibus, quia tunc non repetit.

2 Est repetitiua præcedentium, adeò quòd ponit in secundo casu omne quod dictum est in primo, & illud reducit ad qualitatem secundi, vt *in l. si tibi purè, ff. de leg.* 3 *l. qui dotem*, ibi, *hoc ampliùs denarios decem, de d te prælegata* Paul. de Castr. *cons.* 16. *sub n.* 6. *p.* 2. *& cons* 88. *n.* 1. *vol.* 1. Paris. *cons.* 95. *num.* 19. *vol.* 2. Ia. *in l. cætera, in princip. num.* 23. *ff. de leg.* 1. Gulielm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. Alterocha, num.* 4. *de testam.* Ang. de Gambell. *in tract. de testam. gloss.* 24. *num.* 1. Menoch *de præsumpt. lib.* 4 *præsumpt.* 179. *n.* 12. Ang. *cons.* 236. incip. *Punctus est*, vbi hoc dicit esse verum, nisi constet de contraria intentione, vbi loquitur in priuilegio immunitatis, Azebed. *lib.* 2. *num.* 2. *tit.* 4. *lib.* 8. *noua Recopil.* Card Mantic *de tacit. & ambig conuent. lib.* 7 *tit.* 5 *num.* 8. Anchar. Rhegien. *p.* 2. *q.* 53. *num.* 6. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 1 6 *n.* 30. Card Tusch. *d. lit. D. conclus.* 286. *n.* 4. Cened. *post libr. pract. & canonic. quæst. sing.* 59. *num.* 7. vbi subdit, quòd inducit aliquid de nouo, Vulpell.

3 *de præpos. & aduerb. signif. sub hac d. pag.* 40. vbi etiam notat, non solùm repetere substantiam præcedentis legati sed etiam qualitates. Secùs autem est si non

4 sit apposita dictio *Hoc*, sed nudè dicatur *Ampliùs*, quia tunc reiterationem actus inducit legandi, veruntamen antiquum legatum non repetit. Dec. *in l. lecta, num.* 14. *ff. si cert. petat.* Gulielm. Bened. vbi suprà, *num.* 3. Cened. *d. sing.* 59. *num* 7. Azebed. *d. l.* 2. *num* 8. vbi citat text *in l si seruus leg. § si ita scriptum, ff de leg* 1.

5 Item importat hæc dictio augmentum, ideò si species apponitur post genus, per hanc dictionem, quæ est ampliatiua, tunc genus non restringitur; ita post Bald *cons.* 329 incip. *Casus talis est, in fine, vers. in contrarium, lib.* 2. tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 286. *num.* 3.

Dictio CXXXVI.

Hoc ipso.

1 HÆc dictio denotat *ipso iure*, vt per gloss. *verb. ipso Iure, in Clem. vlt. de præbend.* Tiraq. *in l si unquam, verb. reuertatur, n.* 118. *C. de reuocan. donat.* Monet *de distribut. quotid. p.* 3. *q.* 7. *n.* 35. Cened *post lib practic & canonic. quæst singul* 59. *num.* 8. Et infrà latiùs dicemus sub dictione *ipso Iure.*

Dictio CXXXVII.

Hodie.

1 NOn differt solutionem, sed repræsentat actionem, id est, facultatem agendi. Idémque est, *Hodie dabis*, quod *In præsens dabis*, argum. *l. talis scriptura, in verb. quamuis, ff. de leg.* 1. Et quamuis regulariter dies adiecta solutionem differat, ita vt expectandus sit diei finis, *l. qui hoc anno, ff. de verbor. oblig.* tamen dictio hæc nullam tribuit dilationem, neque conditionem inducit, sed est significatiua præsentis temporis, vt *in l. liber homo, §. decem*, vbi Zaz *ff. illo tit. de verbor. oblig.* Alber. *in suo Dictionario, verb. hodie*, Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 41.

Dictio CXXXVIII.

Huiusmodi.

1 *Relatiua præcedentium est dictio* Huiusmodi, *cum omnibus suis qualitatibus.*

2 *Proximè præcedentia ostendit ad oculum dict.* Huiusmodi.

3 *Dispositionem restringit ad id ad quod adiicitur dict.* Huiusmodi, *posita post certum ordinem expressum.*

4 *Dict.* Huiusmodi, *importat idem ac si diceretur*, Talis, *vel* Tales.

5 *Similitudinem importat dictio* Huiusmodi.

RElatiua est hæc dictio præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, vt tradunt gloss. *in cap. Abbate, & in cap. nemo, verb. huiusmodi, de elect. lib.* 6. Corn. *cons.* 235. *num.* 5 *ad med. lib.* 2. *& cons.* 97. *num.* 8. *lib.* 4. Paris. *cons.* 52. *num.* 32. *lib.* 3. *& cons.* 40. *num.* 8. *lib.* 4. Felin. *in cap. Apostolica, num.* 3. *in fine, vers. quia dictio, de except.* Nauarr. *in cap. si quando rem* 6 *num.* 5. *de rescript.* Rebuff. *in comment. ad l.* 1. *vers huiusmodi stipulationes, ff. de verbor. signif. pag. mihi* 6. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit. D, conclus.* 287. *num.* 1. *in fine*, Maresc. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 77. *num.* 27. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. hodie, vers. huiusmodi, pag.* 41. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 4. *n.* 4. Seraphin. *decis.* 388. *n.* 6. *& decis.* 606. *n.* 3. *&* 14. *& decis.* 614. *n.* 2. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 554. *num.* 10. *tom.* 3. Et fuit dictum *in Romana legitima* 8. *Februarij* 1612. *coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*, impressa per Farin. *decis.* 373 *num.* 6. *p.* 2. *recent.* [Fusar. *cons.* 4. *n.* 5. Rot. *decis.* 194. *n.* 34. *&* 35. *p.* 5. *recent.* vbi quòd est repetitiua præcedentium, & sequentem dispositionem restringit ad præcedentem.] 1

Ostendit ad oculum proximè præcedentia, Menoch *cons.* 586. *n.* 2. & reputatur vt demonstratiua, & vel relatiua prædicatur ab omnibus, iuxta resoluta per Ferrer. *in constit. Cathaloniæ, gloss.* 1. *n.* 110. 2

Posita post certum ordinem expressum, restringit dispositionem ad id, ad quod adiicitur, vt si dicatur ordinis huiusmodi; ita Feder. de Senis *cons.* 25. *n.* 4. *in fine, vers. respondeo, ista constitutio*, quem refert Card. Tusch. *d. lit. D. conclus.* 287. *n.* 1. *in princip.* 3

Importat idem, ac si diceretur: Talis, vel tales, *l. huiusmodi, ff. de leg.* 1. Card. Tusch *d. conclus.* 287. *num.* 2. vbi *num.* 3. *per l. denique, ff. de pigner. & cap. fin. de foro competen. lib.* 6. subdit, quòd similitudinem importat. 4 5

Dictio CXXXIX.

Iam.

1 *Temporis perfectio vt denotetur, sæpè oratio concipitur sub dict.* Iam.

2 *Tempori præterito iuncta dict.* Iam, *sæpe præpositioni A, vel Ab, copulatur.*

3 Iam nunc, *pro* Iam ex tempore, *dicitur.*
4 *Completiua est dictio* Iam, *& non reddit rem dubiam.*

1 AD denotandam temporis perfectionem sæpe oratio concipitur sub dict. *Iam*, putà, *Iam factum est, vt prætu. iit*, &c vt notant Socin. sen. *conf.* 59. *n.* 4. *&* 6. *vol.* 4. Corn. *conf.* 278. *n.* 2. *vol.* 3.

2 Præterito tempori innexa hæc dictio, sæpe præpositioni *A*, vel *Ab* copulatur. Cic. *lib.* 1. *epist.* 1. Iam à prima adolescentia delectauit. Idem *pro Balb* Iam à principio Romani nominis. Item quoties tempus declarat, *Cum* libenter adsciscit. Cæs. *lib.* 6. *de bello Gallico*: Iamque ab eo non longiùs bidui via aberat, cùm duas venisse legiones missu Cæsaris cognoscit.

3 *Iam nunc*, pro *Iam ex hoc tempore*, elegantissimè dicitur. Cic. 1. *Verr.* Quæ cùm cogito, iam nunc timeo. Idem *lib.* 1. *epist.* 5. Iam nunc admodum me delectabit. Idem 1. *Verr.* Iam nunc mente, & cogitatione perspicio, quæ tum studia hominum, qui concursus futuri sint. *Iam tum* pro *ex tunc* elegantiùs dicimus. Cic. *pro Cluent.* Qui omnes in iudiciis publicis iam tum florente Republica floruerunt. Idem *lib.* 13. *epist.* 16. eius libertum Apollonium iam tum equidem cùm ille viueret, & magnifaciebam, & probabam Idem *lib.* 1. *epist.* 9. Iactat ea, quæ iam tum cùm aderas, offendere eius animum intelligebam.

4 Denique completiua est hæc dictio, & non reddit rem dubiam, iuxta resoluta per Gutier. *conf.* 18. *num.* 48. *&* 49.

DICTIO CXL.

Iam diu.

1 *Tempori præterito plerumque adiungitur dictio* Iam diu.
2 *Præsenti tempori aptè etiam adiungitur dict.* Iam diu, *quoties actio adhuc durat.*
3 *Dictio* Iam diu, *non potest adaptari ad duos dies præcedentes, sed includit longum temporis spatium.*

1 PLerumque hæc dictio præterito tempori adiungitur. Cic. *lib.* 2. *epist.* 13. Nam iam diu propter hyemis magnitudinem nihil noui ad nos afferebatur. Idem *Attic. lib.* 1. Conuentus, qui initio celebrantur iam diu deserunt.

2 Quoties verò actio adhuc durat, hæc dictio præsenti tempori aptè iungitur. Cic. 7. *Verr.* Per eos ipsos deos, de quorum religione iam diu dicimus. Idem *lib.* 15. Vt te, quem iam diu plurimi facio, tanto interuallo viderim. Idem 1. *Academic.* Iam diu hæc tractantur à Græcis.

3 Non posse hanc dictionem adaptari ad duos dies præcedentes, sed includere longum temporis spatium, notat Card. Seraphin. *decis.* 47. *num.* 1.

DICTIO CXLI.

Iam dudum, Iam pridem.

1 Iam dudum *longius spatium designat quàm* Dudum, *& ad præsens tempus, atque ad præteritum accommodatur.*
2 Iam pridem *longius tempus designat, quàm dict.* Pridem.

1 HÆc dictio longius spatium designat, quam Dudum; prout *Iam pridem*, quàm Pridem; & *Iam diu*, quàm Diu; & ad præsens tempus, atque ad præteritum accommodatur. Cic. *lib.* 2. *de Orat.* Quem iam dudum Cotta, & Sulpitius expectant. Idem *de Amicit.* Ea, quam iamdudú tractabamus, stabilitas.

2 De dictione *Iam pridem*, quòd longius tempus designet quàm dictio *Pridem*, colligitur ex Cic. *Attic.* Cupio equidem, & iã pridem cupio Alexandriam visere. Idem *ibidem*: Iam pridem intellexisti voluntatem meam. Idem *in Orat.* Nam in me quidem iam pridem effectum est quod futurum fuit.

DICTIO CXLII.

Idcirco.

1 *Causam ostendit dict.* Idcirco.
2 Idcirco, *idem est quod* Ideo; *sæpe iungitur cum* Quod, *interdum cum* Quia, *ac tum præcedit, tum subsequitur.*

1 OStendit hæc dictio causam, eiúsque natura est, vt causaliter ponatur, ita Bart. *in l. demonstratio falsa, §. quod autem, vers. idem puto, ff. de condit. & demonstr.* quem refert Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 41.

2 *Idcirco* idem est quod *Ideò*, sæpe iungitur cum *Quòd*, interdum cum *Quia*; ac tum præcedit, tum subsequitur. Cic. *lib.* 9. *epist.* 2. Putater me idcircò discedere, quòd quosdam homines oculi mei ferre non possent. Idem *Attic. lib.* 8. Ego quòd putabam dispersos nos, idcircò ad Domitium literas misi. Idem *lib* 6. *epist.* 1. Qui me idcircò putant bene audire velle, vt ille malè audiat. Idem *lib.* 13. *epist.* 7. Quos idcircò non commemoro, ne de miseriis meorum necessariorum conqueretos, homines, quos nolo, videar offendere.

DICTIO CXLIII.

Idem.

1 *Relatiua est dict.* Idem, *& repetit qualitates in præcedenti dispositione expressas.*
2 *Tractum ad futura non habet dict.* Idem, *sed refertur tantum ad præcedentia.*
3 *Relatiua est dict.* Idem, *non solùm ad id quod est idem in specie, sed etiam ad illud quod est idem in genere.*
4 Idem *dicitur illud, cuius est substantia.*
5 *Decisionem eandem, & eandem in diuersis casibus censuram importat dict.* Idem.
6 *Dictio* Idem, *cum* Ac, Atque, Et, Vt, *copulatur.*
7 *Dictio* Idem *assumit* Qui, Quæ, Quod.

1 RElatiua est hæc dictio, & repetit qualitates in præcedenti dispositione expressas, seu qualitatem dispositionis, ad quam se refert, vt *in l. à filio, § testato*, & ibi Bart. *de alim. & cibar. legatis*, 1. *in fine, ff. de vis, qui sunt sui*, notant Aret. *conf.* 155. *num.* 1. Crauet. *conf.* 45. *num.* 4. *& conf.* 8. *n.* 8. Paris. *conf.* 16. *num.* 44. *lib.* 3. Ruin *conf.* 3. *num* 4. *vol.* 3. Rebuff. *in l. vnica, in* 4. *notab. num.* 16. *C de sentent. quæ pro eo*, Mandos. *in gloss facult. in* 5. *nos qui, vers. eiusdem, & in § volentes, in vers. ex eisdem, & in reg.* 32. Cancellar. *q.* 8. *num.* 6. Grat. *conf* 11. *num.* 26. *vol.* 1. vbi dicit, quòd ista dictio repetit omnes qualitates præceden tes

dentes in sequentes. & ponit eandem determinationem, & idem significat, eandem esse in pluribus casibus censuram. Menoch *cons.150.num.7.* vbi ait, quòd solet æquiparare casum sequentem præcedenti. Vulpel. *de prepos.& aduerb. signif. sub hac dict. pag.41.col.2.* Cened *post lib.practic.& canonic quæst. sing.97. num.1.* Monet. *de commun. vltim.volum.cap.11. num.3.* Rota *decis.115.num.13.p.1.diuers.* [Narbona *l.59.gloss.1.num.163.tit.4. lib.2. Recop.* vbi quod est repetitiua præcedentium, & omnium qualitatum.]

2 Refertur hæc dictio tantùm ad præcedentia, nec habet tractum ad futura, vt per Tiraq. *de retractu, tit.1. §.1. gloss.9. num.14.* vbi subdit *num.15.* quòd non potest omnia referre ad præcedentia, nec cum omnibus suis qualitatibus, quem refert Cened. *d. sing.97.num.2.*

3 Relatiua est, & non solùm refertur ad Id, quod est idem in specie, sed etiam ad illud, quod est idem in genere gloss. *in l final. ff. de magist. conuenien.* Dec. *in l.mutuum damus, in 1.lect.num.6.& in 2.lect.num.5. ff.si certum petatur,* Mandos. *in reg.8.Cancellar.q.4 post num.10.* Cened. *d.sing.97 n.3.*

4 Idem dicitur illud, cuius est substantia, iuxta tradita per Bertazol. *de clausulis instrument. claus.21, gloss.14, num.8.*

5 Importat hæc dictio omninò eandem in diuersis casibus censuram, seu decisionem: & ideò si statutum dicat, & idem seruetur in alio casu, censeur disponere, & decidere eodem modo quoad omnia, Ita Bald. *cons.94.* incip. *Casus præsumitur, num.2.lib 3.* Card. Tusch. *pract.conclus. tom.2. lit. D. conclus.288. num.1. & 2.* limitantes, quando ex sequentibus per talem dictionem inducere alteratio; exemplum ponentes in statuto excludente filias fœminas, stantibus masculis, & subiungente, & idem seruetur in matre, quæ nullo modo succedat: nam non intelligitur stantibus masculis, propter adiecta verba, quæ nulllo modo succedat, quia excluditur, siue extent masculi, non.

6 Hæc dictio sæpe cum *Ac, Atque, Et, Vt* copulatur. Cic *pro Syl.* Idémque valere debet, ac si pater iudicaret. Idem *pro Dom.* Vnum & idem videtur esse, atque id, quod de me ipso nominatim tulisti. Idem *1.Offic.* In eadem sunt iniustitia, vt si in suam rem aliena conuertant.

7 Persæpe hæc dictio assumit *Qui, quæ, quod.* Cic.3. *Verr.* Idem est, qui fuit semper Verres. Idem *lib.6. epist.14.* Non offendes eundem bonorum sensum, quem reliquisti. Idem *lib.1.epist.14.* Apud bonos iidem sumus, quos reliquisti.

Vide Suprà dict. *Eadem, 99.*

DICTIO CXLIV.

Ideo.

1 Ideo, *eandem vim habet, quam dictio* Idcirco.
2 *Causalis est dictio* Ideo, *& idem significat quod* Ob causam.
3 *Causam finalem denotat dictio* Ideo.
4 *Illatiua est dictio* Ideo, *quia infert ex prædictis.*
5 Ideo *in rationali dispositionis respectu omnium præcedentium posita censetur.*
6 Ideo, *capitur pro* Itaque.

1 EAndem vim habet hæc dictio, quam *Idcircò,* & eosdem vsus habet. Cic. *1. Agr.* Neque verò nunc ideò disputabo, quòd hunc statum Reipublicæ non magnoperè defendendum putem. Idem *lib.12.epist.14.* Ad te ideò antea rariùs scripsi, quòd non habebam idoneum, cui darem. Idem *1. Offic.* Ideò quia nihil decet inuita Mineruа, vt aiunt.

Causalis est hæc dictio, & idem significat, quod *Ob causam, ob id.* Bart. *in l. demonstratio, §. quod a*[redacted] *sub num.9. ff. de condit.& demonstr.* Rota *decis.29.n.1. p.2.recent.* Greg *decis.1.n.3.* 2

Denotat igitur causam finalem, Socin *cons.159. n.20.in fine, & n.21.lib.2.* Crauet. *cons.192.n.1.vers. tertiò arguitur,* Bec. *cons.20.n.13.* Maresc. *variar resol. lib.2 cap.100.n.19.* Card. Tusch *pract.conclus.tom.2. lit. D.concl.289.num.3.* 3

Illatiua est hæc dictio, quia infert ex prædictis, *l.& ideò ff.de legat.præst.* vt per Natt. *cons.59.* incip. *Circa n.9.ad finem,* Card. Tusch. *pract.conclus.tom.2. lit.D concl 289 num.2.* 4

Hæc dictio in rationali dispositionis, veluti cùm dicitur, *Et hoc ideò fecit,* respectu omnium præcedentium posita censetur quasi ex causa præcedentium fiat dispositio, vt per Castr. *cons.189.* incip. *Videtur dicendum. circa finem, vers. item non obstat, lib.2.* Abb. *cons.91.* incip. *Videtur, in princip. lib.1.* quos refert Card Tusch. *d.concl.289.num.1.* vbi *num.1.* post Abb. *d. cons 81.* subdit, quòd aliquando restringit liberationem generalem ad causam expressam; ideò si filia quietans patrem generaliter, & dicat: *Hoc ideò fecit, quia habuit è patre dotem maternam;* censetur restringere liberationem ad dotem maternam, [quia de sui natura est restrictiua & limitatiua. Seraph. *decis.447.n.3.* Rota *decis.140.sub n 4.p.3. recent.& decis.190.num.6.* apud Paul. de Rub. *tom.3. diuers.* aliàs *p.7.recent.*] 5

Interdum hæc dictio capitur pro *Itaque,* vt *in l. ager, ff de verbor signif.* Aliquando verò sumitur pro *Ideòque,* vt *in l.aliud, ff.eod.tit. & in §.apum, Instit. de rer.diuis.* 6

DICTIO CXLV.

Id est.

1 Id est, *idem importat quod* Scilicet, *&* Videlicet.
2 *Restrictiuæ naturam habet dict.* Id est.
3 *Generalitatem præcedentem restringit dictio* Id est, *præcipuè si ponatur inter genus & speciem.*
4 *Declaratiuè, & non restrictiuè aliquando ponitur dict.* Id est.

IDem importat hæc dictio, quod *Scilicet,* & *Videlicet,* Socin. iun. *cons.30.n.21.vol.1. & cons.124. num.7.vol.3.* Socin. sen. *cons.50.* incip. *Viso testamento, col.1. ad finem, vol.5.* Paris. *cons.91. num.35. vol.1.* Bertazol. *de claus. instrum. claus.38. glos. n.3.* 1

Habet huiusmodi dictio vim ac naturam restringendi, vt per Bart. per text. *ibi in l.1 ff. ad l. Aquiliam.* Ias. *in l.3.§.saltem num.1. ff. de acquir. hæred.* Gratian. *cons.54.* aliàs *59. num.12. lib.1.* Vulpel. *de prepos.& aduerb. significat. sub dict. item, vers. Id est, pag.43.* Bertazol. *de claus. instrum. claus.21. gloss.23. num.3.* Cened. *post lib.pract.& canonic.quæst. sing.97. num.5. in princ.* & restringit generalitatem præcedentem, per doctrinam Bart. *in l.quæsitum, §. si quis fundum, col.4. ff. de fundo instr.& in d.l.1.in princip.* Socin iun. *cons.114 num.6.vol.3.* Flamin. *de confident quæst.18. n.168.* præcipuè si ponatur inter genus & speciem, ex adductis per Pichard *in §. item is cui.2. num.39 Instit. quibus modis re contrahitur oblig.* 2 3

Digitized by Google

4 Aliquando verò ponitur declaratiuè, & non restrictiuè, vt *in l.cum priorem.*vbi Dec. *num.2. C. vnde legitimi,& in l.2.ff. de adopt.*ibi, rogatur, *id est, interrogatur, & in l.si familia, ff.fam.hercisc.& in l.auxilium, in princ ff.de minorib.* Aret. *in l. qui liberis, in princip.* [illegible] *notab. ff de vulgar.* Cosm. *in pragm. sanct. tit. de annatis, in vers. item quod si, & in vers. videlicet, ad finem.*Cened.*d.sing.97. num.4.* Et in dubio quando præcedit dispositio generalis, & ponitur exemplum per dictionem *Id est*, non ponitur restrictiuè, vt per Aret.*in d.l qui liberis, in princip in 3.notab.*Dec.*in d.l. cum propriorem, n.2.* Paris. *cons.110. num.18. vol.3.* Cened.*d.sing.97.num.5 in fin.*

Dictio CXLVI.

Igitur.

1 *Illatiuè regulariter stat dict.*Igitur.
2 *Inceptiuè aliquando ponitur dict.*Igitur.

1 ILlatiuè regolatiter stat dictio ista, vt *in l.Diuus, ff. de custodia rerum, & in l.si procurator, §. si ignorantes, cum similibus.ff.mandati.*Rip.*in l.re coniuncti, n.15. ff.de leg.2.*& Bologn. *ibi num.60.* Octauian. Vulpell. *de preposit.signific sub dict. Item, vers. igitur, pag.43.* Monet.*de commut.vlt m.volunt.cap.11 num 70.*[Rot. *decis.148.n.4 p.1. in posthum. Farin.* aliàs *p.4. recent.* vbi infert quòd ideo oon mutat substantiam principalis dispositionis.]
2 Inceptiuè aliquando ponitur, vt *in l.ius ciuile,* & *ibi* gloss.*ff.de Instit.& Iure.& in l.1.§ 1 ff. de condict. ob turpem causam, & in l.quidam referunt, ff. de Iure codicillorum,*prout refert Rip. *citato loco,* & Vulpell. *d pag.43.*

Dictio CXLVII.

Ille.

1 *Demonstrationem ocularem & expressam significat dict.* Ille.
2 *Fœminam non refert dict.*Ille, *eo casu, quo masculinum non concipit fœmininum.*
3 *Masculinum quibus casibus concipiat fœmininum remissiuè.*

1 SIgnificat hæc dictio ocularem, & expressam demonstrationem, vt notant Surd.*decis 125.num.1.* Anton. Monach. *Bonon.decis.61 num 4.* Et refertur solùm ad nominatot in proximo sopetiori ve. siculo. Gloss *in cap.vt circa, §.1.verf.coram.* vbi Gemin. *de elect.lib.6.*Alex *cons.204 num.4.& 5. lib 2* Quod etiam procdit etiamsi oratio ab vnico vèrbo principali regatur. Afflict.*decis.249.n.13.* Gabr *con.127. num.5.& 6 lib.1.* vbi *n.9.* aduertit, hanc dictionem
2 salua ratione recti sermonis non referre fœminam eo casu, quo masculinum non concipit fœmini-
3 num. Quibus autem casibus, & qua dispositione masculinum concipiat fœmininum, vide Tiraq. *de retractu lig.§.1.gloss 9 n.200* Card.Mantic.*de coniect. vltim.volunt.lib 6 tit 7 num.18. & lib.11. tit.14. n.1.* Pereg *de fideicom.art.*[illegible]*.2.* Gam. *Lusit. decis.337. num.5.*Cost.*in cap si pater, de testam lib.6.p.1.verb.Si absque liberis num 24.*latè Franc.Molin. *de ritu nupt. lib.3.quest.16.à princip.*

Dictio CXLVIII.

Illicitè.

1 ILlicitè fieri dicitur quod à Iure prohibitum est, vt per text.*in l.si fideicom.§.illicite,*iuncta gloss.*ff. de leg.3.& in l.licitatio,§. quod illicitè, ff.de publican.& in l.si filia, C. de donat. ante nuptias,* notant Bertazol.*de clausul instrum claus 27 gloss.19 n.5.* vbi subdit, quòd licere nobis dicitur quod conceditur.

Dictio CXLIX.

Illico.

1 Illico, *operatur,* Sine interuallo.
2 *Biduum importat dict* Illico.
3 Illico, *intelligitur,* Ipso iure.
4 *Executionem paratam habet dict.*Illico, *& non requirit aliam condemnationem.*

OPeratur hæc dictio, *Sine interuallo, vt in l.idemque, § sicut mandauero, ff. mandati, & in l.si quis in tantam, C. vnde vi.* Et idem ostendit quod dictio *Protinus,*& *Sine cunctatione,* vt *in l.litigator, C.de appell.*notat Menoch *remed.1 recuper num.252.* 1
Biduum importat, vt per Rip.*in l.4. § si condemnatum, n.32.ff.de re iudicata.* Interdum illud dicitur *Illicò fieri*, quod infra triduum fit, vt per text. *in l. infra decem dies, C.quomodo, & quando iudex. & in l. fin. C. de indict. viduit. tollend.* tradunt Mascard. *de prob conclus.1084.num.10.*Gonzal.*ad reg.8. Cancell. gloss.43 n.51.* 2
Intelligitur *Ipso iure*, vt *in l.vlt.C.de iudiciis,*notant Socio *reg.260. in 2.fallentia.* Cremen. *sing.7.* Tiraq.*in l si vnquam, verb. Reuertatur, n.115. C.d. renoc. donat.* vbi subdit, habere executionem 3
paratam, veluti rem iudicatam, nec requirere aliam condemnationem. Sayt *in claui Regia, lib. 3.cap.8. num.37.*Monet.*de distrib.quotid p.3.quæst.7.num.36. & 37.*Card.Tusch.*verb. Priuatio, conclus.719.n.20.* Ioan. de Salas *in tract de legib. quæst 96. tract. 14. disp.15. sect.6.sub n.78.* Farinac.*fragm.crim p.2.verb. Lex.num.113.* 4

Dictio CL.

Immediatè.

1 Immediatè *dicitur quicquid per rerum naturam continuatè vnum & idem est.*
2 *Annum immediatè præcedentem aliquid denotat dict.*Immediatè.
3 *Interuallum omne ex vera & propria significatione reiicit dict.* Immediatè.
4 Immediatum *id dicitur, quod est sine medio, & denotat aliquid fieri ipso iure.*

IMmediatè dicitur quicquid per rerum naturam continuatiuè vnum & idem est, vt tradunt Bald. *in l.acutissimi, C de fideicom & in l.1. col penult.C. de cond.insert.* Capra *cons.18. num.12.* Peti.Enriq. *resp. opusc.2.sub hac dict.*[Rota *decis.166.n 2.* apud Paul. de Rub. *tom 2.diuers.* aliàs *p 7. recent.* vbi quòd *immediate*, importat idem quod nullo modo interposito] Caputaquen *decis.21. num.3.p.3.* vbi 1
ait, denotare aonum immediatè præcedentem aliquid. Decian.*resp.9. num.10. lib.2.* Rot. *in Romana fideicomm.* 2

fideicomm.de Bertis,15. *Maij* 1588. *coram Cardinali Pamphilio.*

3 Ex vera & propria significatione reiicit omne intervallum, nam id immediatum est, quod est sine
4 medio, & denotat aliquid fieri ipso iure, ex adductis per Tiraq.*in l.si vnquam,verb.Reuertatur,n.*125. *C.de reuoc.donat.*& per Rebell. *de oblig. Iustitia,p.*1. *lib.*1.*quaest.*6.*num.*37.

DICTIO CLI.

Imò.

1 *Correctiua praecedentium est dict.*Imò.
2 *Testis si diceret vnum, & postea diceret* imò tunc *tunc vltimum dictum valebit, & non dicetur vacillasse sed se statim correxisse.*
3 *Sententia si diceretur,* Absoluimus Titium. imò condemnamus, *censetur condemnatus, & non absolutus.*
4 *Copulatiuè, & ampliatiuè, non verò correctiuè ponitur dictio* Imò *quando ponitur cum dict.* Etiam,*vel cum copula* Et.
5 *Alternatiuè aliquando ponitur dictio* Imò *quando in praecedenti est eadem ratio, vel maior.*

1 DE sui natura regulariter est correctiua praecedentium & eius effectus est, vt vltimum valeat, vt *in l.si ita scri. tum fuerit,ff.de hered.institiuen.* Castr. per text. *ibi, in l.si qua,* 21. *ff.si seruitus vendicetur,& in l.Stichus,imo Pamphilus,* & *ibi* Bart. *ff.de manumiss.testam.l.*1.*in princ.ff.ad legem Rhod.de iactu,* Panormit. per text *ibi, in cap.accedens,n* 9.*vt lite non contestata,*Aret.*in cap praedicator,*16.*q.*1.Rot.*conf.*18. *vers.sed in contrarium,* Alciat *conf.*577.*num* 4. Petr. Enriq *resp.opusc.*2.*sub hanc dict.* Pancirol. *conf.*197. *n.*25. Cuman.*in l.*1.*num.*13.*C.de nono Cod. faciendo,* Socin.iun.*conf.*77.*n.*13.*vol* 4. Honded.*conf.*69.*n.*28. *&* 29,*vol.*1.Bertrand.*conf.*372.*vol.*1. [Fusar.*conf.*170. *n.* 6. vbi quòd habet vim correctiuam si proferatur ab homine.]

2 Vnde fit, vt si testis diceret vnum,& postea diceret, *Imo sic* : tunc vltimum dictum valebit, & non dicetur vacillasse, sed se statim correxisse Bart. *in d.l. si ita scriptum,n.*2.Castr.*in d.l.si qua, n.* . quos refert Cened.*post lib.canonic.& pract.quaest.sing.*52.*n.*4.

3 Hinc etiamsi in sententia diceretur : *Absoluimus Titium, imò condemnamus*, quòd censetur condemnatus,& non absolutus,tradunt gloss.*verb.imò,in d.cap.praedicator,*16.*q.*1. Castr.post Bald. *in l* 1. *n.*16.*C. de nono Cod. faciendo.* Verum pro huius descisionis veritate videt Roman.*conf.*14.& Dec.*conf.*445 *n.*11. Alex.*conf.*9.*col.penult. vol.*1. *& conf.*19.*col.penult. vers.& quamuis, vol.*3. Curt.*in addition. ad Castrum, in d.l.*1.*n.*16.*in vers.de dictione Imò.*

4 Interdum tamen ista dictio non ponitur correctiuè,sed copulatiuè,& ampliatiuè ; quando scilicet ponitur cum dictione *Etiam*, vel cum copula *Et*.vt declarat Bart.*in d.l.*1 *§.quibus,n.*17 *C.de nono Cod faciendo,* Alciat *conf.*577 *n.*4 Cened.*d.sing.*52. *num.*5. Vulpell.*de praepos.& aduerb.signif.sub hac dict.pag* 43.

5 Aliquando ponitur alternatiuè, quando scilicet in praecedenti est eadem ratio, vel maior, vt *in l. iubemus.§ oeconomus,C.de sacros.Eccles.*Si verò non est eadem ratio tunc ponitur correctiuè, vt *in l.si vehenda,in princ.& §.*2.*ff ad legem Rhod.de iactu,*Bart.*in d.l.si ita scriptum,n.*1. *& in d.l.*1,*n.*17. Castr. *in d.l.si qua,n.*1 *&* 2.quos refert Cened.*d.sing.*52.*n.*6.

DICTIO CLII.

In.

1 *Diuersimodè,multipliciterque accipitur dictio* In.
2 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
In,*nonnunquam importat,*
3 Intra.
4 Inter.
5 De.
6 Ex.
7 Iuxta.
8 Apud.
9 Sub.
10 Supra.
11 Propter.
12 Valde.
13 Per.
14 Ante.
15 Vsque.
16 *Intrinsecitatem in loco denotat dict.*In.
17 *Intrinsecitatem in loco denotat dict.*Io,*ratione euitandae contrarietatis,*
18 *Distributiua est dict.*In.
19 *Augmentatiuè quandoque ponitur dict.*In.
20 *Augmentum non significat, sed minuit, seu priuat dict.*In, *quando reperitur composita.*
21 *Inclusiua est dictio* In, *intelligendo vt ibi.*
22 *Dict.*In,*&* De,*in quibus differant,ostenditur.*
23 *Prouideri si mandatur de dignitate in Ecclesia, talis gratia non habet vnicam dignitatem.*
24 *Dict.* In,*posita in gratia expectatiua, importat & capit omnem Ecclesiam, praeter Cathedralem, quando mandatur prouideri in aliqua Ecclesiarum ciuitatis,vel dioecesis.*
25 *Statutum disponens, quòd quis capi non possit in domo,potest capi in limine domus.*
26 *Locus exemptus sit ne de dioecesi, vel in dioecesi, ostenditur.*
27 *Conditionem quando faciat dictio* In, *ostenditur.*
28 In dies,*&* in singulos dies, *an idem sint.*
29 In diem viuere.
30 In posterum.
31 In modum.
32 In speciem.
33 In manibus.

DIuersimodè, multipliciterque accipitur haec dictio, vt per Archidiacon.*in cap.si Papa,*40. *distinct.*Bart.*in l.Gallus,§.ille casus,ff.de liber. & posth.* Roman. *conf.*376. *n* 1.*cum seqq.* vbi Apostill.Alber. *in suo Dictionario verb.in*Mandos.*in gloss. facult in §. habita , in verb. in,* Menoch. *de arbitr.casu* 455 De eius tamen vi, & effectibus vide Tiraq. *de retractu, tit.*1.*§.*1 *gloss.*11.*n.*74.Medic.*de acquir.possess in princ. vers.in,*Octauian.Vulpell.*de praepos.& aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 44. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.*2.*lit.D.conclus.*292. Cened *post libr. practic. & canonic.quaest.singul.*57. Tursellin *in libello de particulis Latinae orationis,cap.*77. Grat.*de dictionib. dict.*91. Vnde propter multiplicem eius significationem arbitrio Iudicis relinqui,quod sit eius significatum, tradit Menoch.*d casu* 455.*n.*1 *&* 2. 1 2

3 *Intra* importat haec dictio vt *in l. Gallus, in princ. ff.de liber.& posthum.*Roman *d. conf.*376.*num.*5 *vers. expositam etiam*, Bertazol. *de clausulis instrument. claus.*26.*gloss.*4.*n.*4. Card.Tusch *d.conclus* 291 *n.*12. Est enim omninò,aut propè eiusdem significationis,

I 1.

l.1.§.quod diximus,ff.de success.edict. Tiraq *d gloss.11. num.74.* Menoch. *de arbitr.lib.1.q.99. num.7.* & *de præsumptionib.lib.4.præsumpt.* 126. *num.5.* Octauian. Vulpell.*citato loco,n.1.*Surd.*decis.* 178. *num.3.* Vnde Rot.*decis.*683.*n.5 p.* 1. *recent.* post Bald. *in l.Gallus, §.ille casus,vers.vltimò nota hic de dict. in,*Alex.*n* 15. & Ias.*num.* 21.*ff.de liber. & posthum* censuit,hanc dictionem adiectam nomini locum significanti, & in casu nedum ablatiuo, sed etiam accusatiuo designare confinia intùs.

4 *Inter* importat,*cap.sacros.*22.*distinct* gloss.*in l.fin. ff de reb.dubiis,& in l qui Romæ,* §.*Callimachus*, *ff. de verbor.oblig.*Roman.*d.cons.*376.*n.5. vers.tertia ratio,* Card.Tusch.*d.conclus.*292.*num,*11. Card. Seraphin. *decis.*874 *num.*3.

5 *De* non semel importat,vt *in cap.accedent,vers.in aliquo beneficio,de conceß.preben.*quod exponitur de aliquo beneficio,Roman.*d.cons.*376. *in princ.* Card. Tusch.*d.conclus.*292.*n.*8.

6 *Ex* sæpe importat,vt per gloss *in l si patroni.§.1. ff.ad Trebell* Roman,*citato loco*, Card.Tusch. *d.conclus.*391.*n.9.*

7 *Iuxtà* quandoque importat,maximè posita in accusatiuo casu gloss. *in l si statuta, C. de iure dotium,* Alex *in l.si cui legetur,n.3.ff.de leg* 1. Surd. *decis.*178. *num.*3.

8 *Apud* importat, vt *in l. fundi, §.item quod, ff. de action.empti,*Roman.*d.cons.* 376.*n.5. vers. aliquando etiam,*Card Tusch. *d.conclus.*292.*n.*14.

9 *Sub* importat hæc dictio, *in authent. de deposito, collat. 6. circa princip. in vers.in cond.* Roman. *dict. cons.*376.*in princip.* Card Tusch.*d.conclus.*292.*n.7.*

10 *Suprà* importat etiam,vt *in l. si duo,§ item videamus ff.vti possidetis,& in l si vitem,§.si quis proiectum, ff.quod vi,aut clam,*Roman.*d. cons.*376.*n.5. vers.aliquando,*Card.Tusch.*d.conclus.*292.*n.*13.

11 *Propter* importat, quando non ponitur determinatè ad certum locum, & tempus, & significat actum immediatum,vt per Bero.*q.*59 *n.*8.

12 *Valdè* importat, vt per Bartol. *in l. Gallus, §. ille, n.2. ff.de liber & posthum.*

13 *Per* importat,*in cap.vestra,de cohabitat.Clericor.& mulier.*vbi gloss.Roman.*d.cons.*376.*n.4.vers.secunda, quia,*Card.Tusch. *d.conclus.*292.*n* 10.

14 *Ante* aliquando importat, vt per Com. *cons.*83. *num* 2.*vol.*1 Cassan.*in consuetud.Burgund.rubr.*1.§.8. *in verb.iour,num.*19.*fol.*328. Cened.*d sing.*12.*num.*3. *in fine.*

15 *Vsque* importat,quando iungitur accusatiuo casui,vt si fieri promittatur aliquid in diem, interpretamur,id est vsque ad diem. Vulpell *d.loco, num.*2. Bertazol. *d.gloss.*4.*n.*4 *in fine.*

16 Intrinsecitatem in loco denotat hæc dictio, vt per Bart *in l Gallus,§.ille casus, ff.de liber. & posthum. & in l.1.§ in flumine,ff.de flumin* Bald.*cons.*47.*num* 1. *in princip.p.*4. Sapien *in forma prod test.ad perpetuam rei memoriam,§.vsque ad Kalendas, col.*2. *n.*2.*in fine, vers.vel testis* Immol.*in* [illegible] *causa, col 6.ad med.vers. vnde differunt.num.*34.*de elect.* Alex *cons.*22.*num* 8. *lib.*4 Corn.*cons.*359.*num.*3.*vol.*1.*& cons.*178 *num.*7. *vol.*3.Rimin iun.*cons.*388.*num.*30. *& cons.*398.*n.*9. *& cons.*470.*num.*54.*lib.*4. Tiraq *d gloss.* 11 *num.*66. Paris.*cons.*22.*num.* 25.*lib.*2. Put. *decis.* 210. *num.*4. *lib.*2 *in correct.*Vulpell *citato loco,in princip* Bertazol. *d.gloss.*4.*num.*4.Ioseph.Sesse *Aragon.decis.*124.*n.*27. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 46. *num.* 60. *&* 61 Card.Tusch.*d. conclus.*291. *num.* 1. vbi id intelligit,si iungitur ablatiuo casui: & *num.*2 subdit, non denotare intrinsecitatem in accusatiuo, si apponatur loco,vel tempori. Cened.*d.sing.*17.*num.*2. vbi ait, quòd quando hæc dictio adiicitur nomini significanti locum, siue adiciatur in accusatiuo, siue ablatiuo, significat quamdam intrinsecitatem, & citat Iason. *in d l. Gallus, §.ille casus,n.*21.tenentem contra Bart.*ibidem,num.*2.

17 Limita tamen, hoc non procedere ratione euitandæ contrarietatis quia tunc non denotat intrinsecitatem, *si statua,*& *ibi* gloss.*verb. monumento,*vbi Bart *n.*2 *ff de iniur* gloss. *verb.domum, in Clem.causam,de elect.*quæ exponit *in domo*, ante domum,ne sit contra *l.plerique, ff. de in ius vocando.* Tradunt Alex & Ias.*in d l Gallus,§.ille casus.* Cassan.*in consuetud.Burgund.rubr.*1.§.8.*verb.iour,n.*19. *pag.*328.Cened. *d.sing* 17.*num.*3.

18 Distributiua est hæc dictio, & sæpe distributioni seruit. Cic.4. *Verr.* Describebat Censores binos in singulas ciuitates.Idem *pro Balb.*Vt in singulas colonias ciues Romanos facere posset. cum aliis adductis per Octauian. Vulpell. *d.loco, num.*3.*vers. est etiam,*& per Menoch. *cons.*124.*n.*65.

19 Augmentatiuè quandoque ponitur, vt per Bald. *in d l.Gallus,§ ille casus, num.*2. Sed Cened *d.sing.*17. *num* 1.ait, quòd quando reperitur hæc dictio composita, hoc est, alij dictioni adiuncta, regulariter significat augmentum, & ponitur pro *Valdè* & citat gloss.*verb inuigilare, in Clem.pastoralis,de re iudic.* quæ exponit *inuigilare,*id est, valdè vigilare. Cosm. *in pragmat.sanct.in tit.de causis ad princip. in verb.inuigilare.*Mandos.*in gloss.facult.§.habita, in verb.vt officium, fol.*238.*col.*1.*ad finem.*

20 Quandoque tamen reperitur composita, & non significat augmentum,sed minuit, seu priuat,vt in dictionibus *Intestatus, iniustus.* & aliis similibus apparet, tradunt Mandos. vbi suprà *fol.* 238. *col.*1. Menoch.*de præsumptionib. lib.*4 *præsumpt.*1. *num.*3. Cened *d.sing.*17 *n* 1. *in fine.* Ferrer. *in constitut. Cathaloniæ, gloss.*1.*num.*27.

21 Inclusiua est hæc dictio, vt per Roman.*cons.*376. *num.*5. Tiraq.*d gloss* 11 *n* 74 *& in l.si vnquam, verb. susceperit liberos,n* 210.*vers num.*Oldrad *cons* 49 *n.*9. Feder.de Senis *cons.*25.*num.*1.*vers.item.*Card.Tusch. *d.tom.*2.*conclus.*238.*num* 5. *litt. D.* Sub distinctione tamen resoluit Cened.*d sing.* 17.*n.*4. dicens, quòd quando coniungitur nomini significanti tempus, tunc si adiciatur ablatiuo,intelligitur intra tempus: nam idem est dicere, *In anno,* quod *intra annum l. si ita fuerit libertas,ff.de manumiss.testam.* Bart *in l si cui legetur, ff. de legat.*1. Ruin. *cons.*114.*num* 6.*&* 7.*& cons.*81.*num.*1.*vol* 1. Si verò ponatur cum accusatiuo, significat post tempus,scilicet annos proximos, *l.si in annos,& l. non putabam,ff. de condit.& demonstr.* vbi Socin.declarat.

22 Dictio *In,*& *De* differunt, quia si mandatur prouideri de Ecclesia, importat omnem Ecclesiam; si verò in Ecclesia, videtur excipi Ecclesia continens. Ita Calderin *cons.*229. aliàs 28. *de præbend.* Oldrad. *cons.*305.*in fine,num.*5 *& cons.*304. *num.*16.*vers. non obstat* Gemin *cons.*36.*in princip.*

23 vbi quòd si mandatur prouideri de dignitate in Ecclesia, talis gratia non capit vnicam dignitatem: quia si vnica est dignitas tunc dicitur esse Ecclesiastica dignitas, non in Ecclesia Zabarell.*in Clem.*1.§.1. *n.*7. *in* 6.*quæst.de prebend.*vbi quòd dictio *In,*quando adiicitur in Ecclesia,non comprehendit ipsam Ecclesiam, etiamsi aliud beneficium in ea non esset.

24 Declara quòd dictio *In,* posita in gratia expectatiua importat, & capit omnem ecclesiam, præter cathedralem, quando mandatur prouideri in aliqua Ecclesiarum ciuitatis,vel diœcesis; quia ea,quæ exprimuntur per nomina plurium copulatiua, am-

pliorem

pliorem significationem assumunt, vt per Oldrad. *cons.* 305 *i. fine, vers. sed dato.* Card. Tusch. *d. litt. D. conclus.* 191 *num.* 17. vbi dicit, secùs è contrà quando non dicitur, *In aliqua Ecclesiarum*, sed dicitur; *In Ecclesia.*

25 Sic etiam statutum disponenaprone Papiæ, quod si quis capi non possit in domo, potest capi in limine domus, licèt limen sit de pertinentiis; quia dictio *In domo*, importat, vt intra mœnia domus. Ita per text *in l. cum ancillis, in fine, ff. de incertis nuptiis*, etradit Signorol. *cons.* 16. incip. *Statuto ciuitatis*, vbi adducit simile, quia in ciuitate dicitur, qui est intra mœnia ciuitatis, refert Card. Tusch. *d. conclus.* 291. *n* 19. vbi *n.* 20. post Ioan. de Immol *cons.* 115. *in princip.* subdit, quòd vendens omnia bona, vel quidquid habet in castro Liusrij, nun censetur vendere ipsum castrum, quia dictio *In* hoc ipsum importat.

26 Vtrùm autem locus exemptus sit, ne in diœcesi, vel de diœcesi, vide latè Felin. *in cap grate*, vbi Doctores, *de Offic. Ordin.* Feder. de Senis *cons.* 2. gloss. *verb. aut earum parte; in Clem.* 1. *de foro competen* Ab. *in cap. Apostolica, notab.* 3. *de donat.* Castr. *cons* 187. *vol.* 2. Mil. *in Repert. verb. diœcesis*, Bald. *cons.* 426. *p.* 1. Ang. *cons.* 133. Cosm. *in pragmat sanct. tit. de annatis*, §. *item quod ratione, vers. in diœcesi*, Ioan à Cochier *de iurisdict. Ord n. in exemptos. p.* 4 *q.* 31. vbi ait, quòd adiecta particula In, generali sermone diœcesis comprehendit quidquid est inter illius fines, ita quòd nullus locus excipiatur; si verò dicatur de diœcesi, locus exemptus non comprehenditur. Quando Pontifex, v. g. mandat Episcopo, vt alicui prouideat in aliqua Ecclesia suæ diœcesis, an prouidere possit in exempta. Dupliciter sub distinctione quæstio hæc dirimitur, videlicet, vt si dicatur, *In diœcesi*, comprehendantur exempti, ex eo quòd sint in diœcesi; si verò dicatur, *De diœcesi*, minimè: non enim dicuntur exempti esse de diœcesi, à qua per exemptionem sunt eiecti Ita Felin. *in dict. cap grate, de offic. Ordin.*, Brixien. *in Repertorio, verb. exemptio vers. an per mandatum*, Gemin. *in cap. si propter, de rescript. lib.* 6 Ioan. corpus *de fructib. lib. vlt. cap.* 3 *num* 14. *&* 15. Anton de Rosel. *in tract. de Indulgent num.* 314. *cum seqq.* Abb. *in cap. pro illorum num.* 6 *in fine, de prebend.* pariter resoluentes, quod si concessum fuerit Episcopo priuilegium vt habeat fructus beneficiorum vacantium in sua diœcesi, habebit etiam fructus beneficiorum exemptorum suæ diœcesis, prout eos refert Erasm. à Cochier *de tract. de iurisd. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q* 5 *num.* 2. Secundò distinctio fieri potest, an sit dispositio fauorabilis, vel odiosa, vt sub priori comprehendantur exempti, sub posteriori verò minimè, vt per Felin *in d. cap. grate*, & Petr. Andr. Gamar. *in cap.* 1. *n.* 109. *de permut. benefic. in* 6. Erasm. à Cochier *in d. tract. p.* 4. *q.* 29.

27 Conditionem facit, quando scilicet dispositio suspenditur in aliquem incertum euentum futurum vt *in l. si solemus ff de condit. & demonstr. & in d. l. si cui legetur*, vbi Bart. *ff. de leg.* 1. Natt. *cons.* 661. *n.* 27. *&* *cons.* 519. *n.* 4. *tom* 4. Paris. *cons.* 18 *n.* 16 *lib.* 3. Ruin. *cons.* 115 *num.* 6. *vol.* 4. Becc. *cons.* 41. incip. *Visis*, *n* 16. Gabr. *cons.* 171 *num.* 4 *lib.* 4. Cened. *dict. sing.* 17. *num* 6. *&* 8.

28 Quando hæc dictio iungitur verbo importanti tempus, oportet illud esse completum, vt per Alex. *in d. l. si cui, n* 3. *ff. de leg.* 1.

In dies, & *in singulos dies*, significationem eandem habent; differunt tamen in hoc, quòd alterum imminutum est, alterum plenum Cic. *Topicor.* In dies virium crescit. Idem 3. *Catil.* Crescit in singulos dies hostium numerus. Idem *lib.* 6. *epist.* 15. Illa in dies singulos magis, magisque opinio confirmatur.

In diem viuere Cic. 2. *Officior.* Barbarorum est in diem viuere. Idem 2. *Phil.* Iam minimè miror, te cum perditissimis latronibus non solùm de die, sed etiam in diem viuere.

In posterum dicimus, vel *in perpetuum.* Cic. 1. *Agr.* Videte, ne Censoribus in posterum potestatem Regiam permittatis. Idem 2. *de diuinat.* Defectionis Solis, & Lunæ cognitæ, prædictæque in omne posterum tempus. Idem 3. *in Verr.* Idcircò tibi amicum in perpetuum fore putasti. 29

In modum elegantes, ac varios vsus habet Plaut. *Trin.* Exornetur in peregrinum modum. Cic 2 *Verr.* Seruilem in modum cruciari. Idem *de prou. Cons.* Miserandum in modum necari. Idem *Attic. lib.* 2. Miserandum in modum iratus est. Idem *lib.* 13. *epist.* 9. Miseraodum in modum gaudeo. Liu. *lib.* 1. Vaticinantis in modum cecinit. 30

In speciem non semel eleganter dicimus. Cic. 7. *Verr.* Præclara classis in speciem, sed inops, & infirma Liu. *lib.* Dilatáque in speciem actione, re ipsa sublata. Idem *lib.* 3. Ducentos, paucos in speciem captiuos. 31

In manibus esse per translationem multa significat. Cic. *Attic. lib.* 6. Res est in manibus, id est, iam agitur. Idem *Attic. lib* 4. de libris Orator loquens: Factum est à me, diligenter, diu, multumque in manibus fuerunt id est, expoliti sunt. Idem *de Amicit.* Sed & audiuistis, & est in manibus oratio, id est, vulgo habetur. Idem 2. *Verr* Libelli nominum vestrorum in manibus erant omnium, id est, per manus omnium versabantur. Liu. *lib.* 35. Victoria est in manibus, id est, habetur pro secura. 32

Dictio CLIII.

In antea.

Hæc dictio importat *Ab inde*, seu *in posterum vt in l. cùm stipulatus sum mihi à proculo, ff. d. verbor. oblig.* Capra *cons.* 44. Flamin. Paris. *de confident beneficialib. q.* 28 *num.* 34.

Dictio CLIV.

In circa.

1 *Dict* In circa *operatur in modico.*
2 *Iudicis arbitrio relinquitur quanta sit modica quantitas quam operatur dict.* In circa.
3 *Modicus defectus ordinatur in decima parte.*
4 *Excessus modicus dicitur in decima parte.*
6 *Tempus incertum, saltem per sex menses importat dict.* In circa.
6 *Quantitatem certam & determinatatem excludit dict.* In circa
7 *Testes deponentes per dictionem* In circa, *an & quando probent, ostenditur.*
8 *Testes duo contrarij deponentes per dict.* In circa, *quomodo possint redigi ad concordiam, ostenditur.*

Operatur hæc dictio in modico *argum. l.* 2. §. *ex actis ff. d. origin. iuris*, gloss. *verb. Circa, in cap.* 1. §. *penult. de offic. Ordin. lib.* 6 Ruin. *cons.* 130. *num.* 3. *vol.* 1. Paris. *cons.* 104. *num.* 13 *& cons* 35 *lib.* 1. Menoch. *de arbitr. cas.* 46 *num.* 3. *cum seq.* Surd. *cons.* 376. *num.* 15. 1

num.15.Matt *de clausf.p.1.cl.vus.59n.2*,Et fuit dictum in *Maceraten. spolij 13.Iunij 1611. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinac. *decis.353.num 2. in fin. p 2. recent.* [Hermosil. *l. 24. gloss.2 n.31.tit.5. part.5.* Rot. apud Paul. de Rubeis *decis.41.n.13.*aliàs *p.7.recent.*]

2 Qualis,& quanta sit ista modica quantitas,remittitur arbitrio Iudicis, inspecta qualitate negotij, & personarum ac rerum quantitate. Ita Alex.*cons.82. in fin lib 7.*Gregor.*decis.344.num.1.& 10.*Et faciunt tradita per Menoc. *de arbitr. cas 144. sub num. 13.*

3 Modicus igitur defectus ordinatur in decima parte, vt per Corn.*cons.59.sub num.6.lib.4.*Et excessus modicus dicitur etiam in decima parte, secundùm
4 Bero. *cons. 85. num.4. lib.1.* Et quòd modica portio verificatur in quarta parte,voluit Corn.*de loc.*& fuit dictum *in Romana locationis vineæ 20.Decemb.1603. coram Gregorio XV.* inter eius decisiones impressas, *decis.128.* quæ repetitur etiam impressa apud Farin.
5 *decis.73.num.3 p.2.recent.* Quoad ætatem verò importat hæc dictio tempus incertum, saltem per sex menses. Guido Pap *decis.290.& singul.436* Rebuff. *in praxi,tit.de dispen.ratione ætatis, in verb.Seu circa, & in tract.de nomin.quæst.12.in fine,num.31.*vbi dicit hanc dictionem esse ambiguam. Ruin. *cons. 10. num.3.lib.3.*Marches. *de commiss. p.2. pag. 117.5.n.3.* vbi dicit,reddere tempus incertum. Rot. *decis. 788, n 3* apud Farin *in 1.collect.nouissimarum.* [Hermosil. *cit.loc.*]

6 Excludere certam & determinatam quantitatem, tenent Ruin,*cons.10.n.3.lib.3.*Gregor.*decis.550.n.1.* Rot. *decis. 73.n.3 in princip.* apud Farin. *p.2. recent.* [Rota *decis.427.n.1.p.1.in posthum. Farin.* aliàs *p.3. recent*]

7 Testes deponentes per dict. *In circa* ,an & quando probetur,vide Castr.*cons.213.*incip.*Contra superius, num.4. lib.1.* Curt. iun *cons.144. num.4.*Ruin. *cons.10.num.3. lib 5.* Guid. Pap. *singul.436.* Rebuff. *in pract. beneficiali , tit. de dispensat. ratione ætatis, in verb.Vel circa,n.6.* vbi *sub num. 5.* refert exemplum cuiusdam Clerici,qui debuit studuisse quinque annis completis, si dicatur illum studuisse quinque annis in circa,talis attestatio non valet,quia incerta Com.*cons.179.* incip. *Ex puncto,num.4.lib.3.* vbi ait quòd hæc dictio potest importare quartam partem; & quod in teste importat ambiguitatem, quæ non concludit : & plenius *cons.197.* incip. *Visa, num.14. circa medium , lib. 2.* vbi, quòd testis deponens vel circa, deponit incertè, & non probat, *& cons.120.* incip. *Omissis,num.8.lib.2.* vbi ait, quòd si testis deponit,quòd sunt propè decem anni,vel decem anni in circa, quòd talis dictio refertur ad modicam quantitatem,*& cons.149.n.17 lib.5.*ait,quòd si probatio debet esse de certo tempore, & testis dicat de illo tempore in circa, non concludit, *& cons.82.*incip.*In causa,in fine,vers.in super,lib.7.*vbi ait,quòd in licentia vendendi certos campos in circa,importat arbitrium Iudicis. Angel. *cons. 127.* incip *Visis , in princ.* vbi ait, quòd testes deponentes de quantitate certæ mensuræ, adiicientes dictionem *In circa*,debent intelligi de modica quantitate minori. Greg. *decis.244.n 6.*Card.Tusch *pract.conclus.tom. 2.litt.D. conclus.249.n.3.cum seqq.*

8 Illud ad hoc propositum non est contemnendum quòd quando duo testes contrarij deponunt per dict. *In circa*,possent redigi ad concordiam, detrahendo virtutem istius dictionis *In circa*,à maiori summa,de qua deponit primus testis,& virtute eius dictionis augendo minorem summam,de qua deponit secundus testis, iuxta tradita per Alciat. *in l hac adiectio,ff.de verb.signific.*Angel.*cons 94.num.9.in fin* Paris.*cons.104.n.35.lib 1.*Mandel.*cons.266.num.34.* quibus citatis sic censuit Rota *in Tiburtina confinium 4.May 1611.coram Card.Sacrato*,impressa per Farin.*decis.334 n.5.p.2.recent.*

DICTIO CLV.

Incontinenti.

1 *Doctores referuntur de vi,& effectibus huius dictionis agentes.*
2 Incontinenti,*pluribus modis accipitur,*
3 Incontinenti,*ex propria eius natura significat,*Sine interuallo.
4 *Actus, vt nullo alio actu etiam momentaneo interposito debeat celebrari operatur dict.* Incontinenti.
5 *Celeritatem desiderat dictio* Incontinenti.
6 *Interuallum aliquod temporis non excludit dictio* Incontinenti,*quando res incontinenti recuperari non potest.*
7 *Temporis modicum spatium quomodo dict.*Incontinenti *importet, ostenditur.*
8 *Dictio* Incontinenti *verificatur , quando eadem die, & loco , & coram eisdem testibus aliquid fit.*
9 *Charta de retrouendendo incontinenti dicitur fieri, quando fit sub eodem Notario,& testibus.*
10 Incontinenti *quæ fiunt,à iure inesse creduntur.*
11 *Temporis aliquod breue spatium arbitrio Iudicis taxandum dicitur* Incontinenti.
12 *Arbitrio Iudicis relinquitur,an aliquid dicatur factum* Incontinenti.
13 Incontinenti *intelligitur intra terminum ad probandum concessum.*
14 Incontinenti *fieri dicitur , quando fit in flagranti delicto.*
15 *Contractus quando dicatur fieri* Incontinenti, *remissiuè.*
16 Incontinenti *vt plurimum denotat,& intelligitur intra tres dies,quandoque intra mensem, nonunquam intra decennium;*
17 Incontinenti *interpretatur,cùm commodè poterit arbitrio Iudicis.*
18 *Canonem latæ sententiæ significat dictio* Incontinenti.

DE vi,& effectibus huius dict. vide Menoch. *de arbitr.casu 9.cum tribus seqq. & cons.576.n.32.* 1
Vulpell.*de præpos.signif.sub hac diction.pag.46.* Franc. de Sousa *in comment ad tit.ff. de pact.artic.8.quæst.1. num.6.cum seqq* Cened.*post lib.pract.& canon. quæst. sing.56.* Anton. Gabr. *com.lib.1.tit.de præsc.concl.13.* Tiraq.*in l si vnquam, verb. Reuertatur , in 3.fallentia n.114 & in verb. Donatione largitus,n.117.cum seqq. C.de reuocan. donat.* [Christoph. de Paz *de tenuta, c.23.n.36.cum seqq.*]

Pluribus modis accipitur hæc dictio,vt per Bald. 2
*in l.pœnens,17.num.56.C.de pactis.*Natt.*cons.50.*incip. *Materiam,n.14 in fin.* Aret *in l. 1.ff. de verb.obligat. num. 11 post princip.*& ibi imolan. 19 [Giubr. *cons. crim.86.n.18.cum seqq.*]

Ex propria eius natura significat,*sine temporis in-* 3
teruallo,gloss.verb, *Mox*,*in cap. Quia propter,de elect.* dum exponit, *Mox*,id est, *Incontinenti*,nullo actu intermedio, text. *in l.quod ait, §. vlt.ff. de adulter.* qui interpretatur *incontinenti* , id est , vno impetu. Vide Tiraq *d verb.reuertatur, num. 124.* Ioan. de Salas *de legib.*

legib quæst 9 tract. 14 disp. 15. sect. 6. sub num. 78.
4 & denotat vt nollo alio actu etiam momentaneo
interposito debeat actus celebrari, vt probat text.
& *ibi* gloss. *in l. si pater captus, ff de vulgari.* Aoendan.
de exequend. mandat. p. 2. cap. 16 n. 1.
5 Desiderat hæc dictio, & similes quæ sunt aduer-
bia temporalia, celeritatem, vt per Bermond. *de publ.*
concub. verb. Statim, n. 3. fol 227 Grillan. *de heret. lib* 1.
quæst. 5 *n.* 1 vbi *n.* 13. subdit quòd etsi ista dictio de-
sideret celeritatem, tamen quod debet intelligi cum
ciuilitate, quem refert Cened. *d. sing* 56. *n.* 1. *in princ.*
& n. 4. prope finem.
6 Vnde non excludit hæc dictio aliquod interual-
lum temporis, quando res *incontinenti* recuperari
non potest iuxta resoluta per Tiraq. *de iure constitu-*
7 *ti. p. 3 limit.* 21 *num.* 11. Nam licèt de sui natura im-
portet modicum temporis spatium, tamen hoc de-
bet intelligi cum quodam temporis moderamine,
non autem ad vnguem, vt obseruat Natt. *consil.* 50.
num. 29.
8 Verificatur hæc dictio, quando eadem die, & lo-
co, & coram eisdem testibus aliquid fit, iuxta tradi-
ta per Cassan. *in consuetud. Burgundiæ, rubr.* 1. §. 1.
verb. rentes, num. 36. *& rubr.* 7 §. 5. *verb. en ordonnan-*
ce, n 10 Tiraq. *in d. l. si vnquam, verb. donatione largi-*
tus, n. 119. *& de retractu conuention.* §. 1 *gloss.* 4.
9 Vnde *incontinenti* dicitur fieri charta de retrouen-
dendo, quando fit sub eodem notario, & testibus.
Cassan. *consil.* 33 *num* 12. & quòd paria sint aliquid
fieri ante actum, vel *incontinenti* post, etiam in iis
quæ de necessitate debent fieri ante actum, probant
Rebuff *in concord. in rubr. de collat.* §. *præfatique gra-*
duati, in verb. Ante vacationem, pag. 372. Cened. *sin-*
10 *gul.* 56. *num.* 6. quia quæ *incontinenti* fiunt, à iure in-
esse creduntur, *l. lecta*, 40. §. *dicebam, ff. si certum*
petatur, l. petens, ff. de pactis, cap. officij, 38. *de elect.*
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar gloss.* 43. *num.* 54. Card.
Tusch. *pract. conclus. litt.* 4. *lit I, concl* 8. Mar. Anton.
variar. resolut lib. 1. *resolut.* 69. *num.* 5. *& resolut. fin.*
casu 62
11 *Incontinenti* dicitur aliquod breue temporis spa-
tium arbitrio iudicis taxandum. Menoch. *de arbitr.*
cap. 12. *num.* 4. Sanchez *de matrimon. lib* 10. *disp.* 12.
num. 23. Et regulatur secundùm subiectam mate-
riam, ex adductis per Sigismund. Scacc. *de camb.* § 2.
gloss. 5 *num.* 7. Franc. de Sousa *in comment. ad tit. ff. de*
12 *pactis, art.* 8 *q* 1. *num.* 6. Ac proinde relinquitur ar-
bitrio iudicis, an aliquid dicatur factum in conti-
nenti, vel non, secundùm subiectam materiam, vt
per Felin. *in cap. preterea, n.* 10 *de testib. cogend.* Gig.
de pens. q. vlt. num. 26. Bermon. *de publicis concubinar.*
in verb. statim, num. 8 *fol.* 217. Neuizan. *cons.* 56. *n.* 8.
& consi. 82. *num.* 11 Aym. *in consuetud. Alber. tit.* 3.
art. 1. *num.* 12. *fol.* 10. Menoch. *d. casu* 9 *n.* 5. Neapod.
in casu 1 *in verb. incontinenti, de iure dotium, fol.* 232.
[Christoph. de Paz *de tenuta cap.* 26. *n.* 31. vbi *c* 23.
n. 36. subdit, In continenti quod fit, pro eo reputari
ac si prius actum fuerit. Giurb. *consil. crimin.* 86.
num. 18]
13 Intelligitur intra terminum ad probandum con-
cessum. Gregor. *l.* 7. *verb. possession. tit* 4 *partit.* 5 Mo-
lin *de primogenit. lib* 3 *cap* 13. *n.* 12. *&* 18. [Christoph.
de Paz *de tenuta c.* 23 *n.* 37.]
14 *Incontinenti* fieri dicitur, quando fit in flagranti
delicto, hoc est, donec animus continuus durat.
Fr Anton de Sousa *in relect. de censur. Bullæ Cœnæ,*
cap. 25 *disp* 78. *n.* 6.
15 Contractus quando dicatur fieri in continenti,
vide Iosephi. de Sesse *Aragon. decis.* 230. *n.* 16.
16 Cùm igitur reguletur hæc dictio secundùm sub-
August. Barbosa de dictionib.

iectam materiam, prout suprà diximus; ideò vt plu-
rimum denotat, & intelligitur intra tres dies, vt *in*
l fin. § *illico*, vbi Iason *C. de iudiciis, & in l lecta, n.* 19.
ff si certum petat. Interdum vnius mensis spatium
denotat, vt *in l. diuortio*, vbi Alex. *num.* 10. *ff soluto*
matrimon. Quandoque extenditur vsque ad decen-
nium, gloss. *in l. ab eo, C. quomodo, & quando iudex* vbi
Bald. *num.* 1, Ita Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub*
hac dict. num. 46.
Denique interpretatur, cùm commodè potuerit 17
arbitrio iudicis, iuxta reg. *l.* 3. §. *cùm igitur, ff. de vi, &*
vi armata, tradunt Menoch. *de arbitr casu* 13. *& rem.* 1.
recuperande, n. 255. Mascard. *de probat. concl.* 1065 *n.* 7.
Azebed. *l.* 71 *num.* 3. *tit.* 1. *lib.* 3. *noua Recopil.* Valasch.
consult. 88 *n.* 6. *& de partit. cap.* 3. *n.* 11.
Ipso iure denotat, & canonem latæ sententiæ 18
significat, vt per Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuer-*
tatur, num. 95. Cened. *d. sing.* 59. *num.* 5. Sayro *in Claui*
Regia, lib. 3. *cap.* 8. *num.* 27. Monet. *de distribut. quotid.*
p. 3. *q.* 7. *num.* 37 Farinac *fragment. crimin. p.* 2. *verb. lex,*
num. 113.

DICTIO CLVI.

Incurrat.

VErbum hoc intelligitur ipso iure, sine alia sen- 1
tentia, iuxta resoluta per Tiraq. *in l si vnquam,*
verb. reuertatur, num. 145 *C. de reuocand. donat.* Monet.
de distribut. quotid. p. 3. *q.* 7. *num.* 12. Ioan. de Salas *de*
legib. q. 98. *tract.* 14. *disp.* 15. *q.* 16 *sub num.* 8. Farinac.
fragment. crimin. p. 2. *verb. lex. n.* 145. Sayro *in Claui*
Regia, lib. 3. *cap.* 8. *n.* 21. *vers. fallit*, vbi etiam idem di-
cit de verbo *Incidat.*

DICTIO CLVII.

Inde.

1 Inde *interdum infert, & significat* Ex quo.
2 Deinde *aliquando importat dictio* Inde.
3 *Locum respicit quandoque dictio* Inde, *& signifi-*
cat, Ex quo loco.
4 Ex hoc *nonnunquam importat dictio* Inde.
5 *Personam respicit dictio* Inde, *& denotat*, ex qua
persona.

HÆc dictio interdum infert, & significat, *Ex* 1
quo, vt *in l. censere, & in l. si calumnietur, ff de*
verbor. signif. & in l 1. *ff. de pact. & in l. & tertium, ff. de*
iudic. & in l. item obstetrix, ff. ad legem Aquil.
Aliquando accipitur pro *Deinde.* Cic. *in Brut.* 2
Deinceps inde multi. Idem *pro Mur.* Quid tum
inde? Liu. *lib* 1. Agrippa inde Tiberini filius.
Quandoque respicit locum, & significat *Ex quo* 3
loco, vt *in l. portus, ff. de verb. signif. & in l. plerique, ff. de*
in ius vocand. & in l. heres, §. proinde, ff de iudiciis. Cic.
2. *de nat. Deor.* Iam inde ab ortu. Idem *lib.* 13. *ep.* 39.
Nec inde venit vnde mallem. Idem 1. *de Inuent.* Si
inde incipimus narrare vnde necesse erit.
Nonnunquam ponitur pro *Ex hoc*, vt *in l. notio-* 4
nem, ff. de verb. signif.
Denique respicit personam, & denotat *Ex qua* 5
persona; interdum tempus, & significat *Ex quo tem-*
pore, vt *in l. ait lex, ff. ad legem Aquiliam.*

Digitized by Google

Dictio CLVIII.

Indulgemus.

1 DEnotat hoc verbum concessionem priuilegij, vt *in cap. si de terra, de priuileg.* Quandoque tameo importat solum idem, quod primùm, & de iure competebat, vt per Gemin. *cons. 72. n. 2. vers. non obstat verbum Indulgemus*, qoem refert Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D, concl. 293. n. 1. & 2.*

Dictio CLIX.

Inest.

1 VErbum hoc est significatiuum veritatis, per ea, quæ tradit Tiraquell. *de retract. conuent. §. 1. gloss. 6. num. 28.*

Dictio CLX.

In euentum.

1 HÆc dictio addita alicui dispositiooi reddit eam subsidiariam, vt scilicet locum non habeat, nisi in subsidium, vt fuit resolotum *in Romana, seu Ariminen. pecuniaria 10. Decembris 1591. coram Giptio, & in Romana supplementi legitimæ 30. Junij 1619. coram Buratto.*

Dictio CLXI.

Infrà.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 Infrà, *contrarium habet* Supra.
3 *Extrema sua includere solet dictio* Infra, *& excludere ea quæ sunt extra.*
4 *Terminus si assignatur ad aliquid faciendum infra decem dies, qualibet die dictorum decem dierum poterit ille actus fieri, & postea non.*
5 *Diem, quo assignatur terminus, est de natura huius dict. excludere.*
6 *Licentiam accipiendi possessionem prædij sui si quis dederit, nempe infra annum, in qualibet anni parte possessio accipi potest.*
7 *Actum immediatè sequentem terminum, cui adiungitur, denotat dictio* Infra, *aliquando actum mediatum, interdum extremam partem.*
8 *Tempus continuum significat dictio* Infra.
9 *Tempori iuncta dictio* Infra, *denotat diminutionem, seu imperfectionem temporis.*
10 *Relationem habet dictio* Infra *ad inferius dicenda.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 48.* Card Tusch *practic. conclus. tom. 2 lit. D, conclus. 294.* Cened. *post lib. practic. & canonic. quæst. sing. 53.* Tursellin. *in libello de particulis Latinæ orationis, cap 79.* Grat *de dictionib. dict. 95.*

2 Hæc dictio contrarium habet *Supra.* Cic. *lib. 6. de Rep.* Supra Lunam sunt omnia æterna, infra autem nihil est nisi mortale. Idem *Attic. lib. 9. epist. 6.* Et quidem supra me Atticus, infra me Vettius, familiares tui. Idem *6. Verr.* Ipse ad mare infra Offidij expectabat. Idem *pro Quinct.* Non modò ex numero virorum exturbatur, sed si fieri potest, etiam infra mortuos amandatur.

3 Regulariter solet sua includere extrema, & excludere ea, quæ sunt extra, vt *in l. 1. §. 1.* vbi Bar. & alij *ff. de offic. Præfect. vrbis, & in l. in venditione, ff. de act. empti.* Vulpell. *citato loco* Marc Anton Bard. *de tempore vtili, & continuo, q. 19. n. 19.* Gemin. *cons. 121.* incip. *Attenta forma num. 3. vers. & hoc importat*, vbi ait, quòd si assignatur terminus ad aliqoid faciendum infra decem dies, qnalibet die dictorum decem dierum poterit ille actus fieri, & postea non. 4 Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium sedium erect. cap. 16 num. 9.* Flam. *de resign lib. 12. q. 8. num. 25.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. lit D, conclus. 2. 9. num. 2.* Rot. *decis. 60. num. 5.* apud Farinac. *in 1. collect. nouissimarum.*

5 Natura huius dictionis est excludere diem, quo assignatur terminus; & sic quando ille assignatur per istam dictionem, dies ipse primus termini non computatur in termino, vt per Cened. *d. sing. 53. num. 1.* Sic etiam natura huius dictionis est, quòd contineat contenta inter extrema, quibus adiungitur, *cap 1. cap. ex tua, de auctoritate, & vsu pallij.* Socin *consil. 182. num. 5. lib. 3.* Cassan. *in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 8 in verb. iour, n. 9. vers. & primò.* Tiraq. *de retract., tit. 1. § 1. gloss. 11. num. 6.* Petr. Henriq. *resp. opusc. 2. sub hac dict.* Cened. *d. sing. 53. num. 2.*

6 Vnde si quis dederit licentiam accipiendi possessionem prædij sui, nempe infra annum, in qualibet anoi parte possessio accipi potest, vt fuit dictum *in Perusina bonorum 20. Aprilis 1592. coram Penia*, impressa per Pic. *ad statuta vrbis, decis. 38. num. 12.*

7 Denotat actum immediatè sequentem terminum, cui adiungitur, & aliquando actum mediatum, interdum verò extremam partem, vt per Gom. *in cap. si annum, §. si verò, n. 2. & 8. de iudiciis, lib. 6.* quem refert Cened. *d. sing. 53. n. 4.*

8 Significat tempus continuum, ita vt currat de momento ad momentum. Angel. *consil. 404.* incip. *Paulus, col. 2. vers. & hoc importat* Bald. *cons. 246. lib. 5.* quos refert Card. Tusch. *d. lit. D, conclus. 194. num. 1.* Et ita facit terminum momentaneum, idem Tusch. *d. lit. D, concl. 292. n. 4.*

9 Iuncta tempori denotat diminutionem, seu imperfectionem temporis; vnde dicitur puellam esse constitutam infra duodecim annos, quando nondum peruenit ad pubertatem. Ita Panorm. *in cap. ex parte, n. 3. de restit. spol.* quem refert Cened. *d. sing. 53. num. 5.*

10 Relationem habet ad inferiùs dicenda, & secundùm ea regulatur, vt per Paris. *consil. 98. num. 22. vol. 1.* Roland *cons. 34. n. 27 tom. 4.* Menoch. *consil. 86. n. 9. & 71.* Stephan. Gratian *discept. forens. cap. 575. num. 28.*

11 Et est eiusdem effectus, ac si omnia nominata, & scripta fuissent. Bertazol. *de clausul. instrument. claus. 4 gloss. 3. num. 2.*

12 Propriè refertur ad locum, vt *in l. in venditione ff. de action. empti*, ibi *infra domum, l. scire oportet, § sufficit, de excusat. tutor. cap. 1. de auctoritate, & vsu pallij.* Dec. *in rubr. C. qui admitti num 8. in 1. lect. & num 36. in 2. lect.* Licèt quandoque referatur, & respiciat tempus, secundùm eum ibidem plures textus citantem, refert Cened. *d. sing. 53. n. ...*

13 Interdum pro *Post* vsurpatur. Cic. *in Brut.* Homerus non infra superiorem Licurgum fuit.

Digitized by Google

Dictio CXXV.
Infrascripti.

1 *Relatiua ad casus, qui infrà expressè enumerantur, & descripti apparent est dict.* Infrascripti.

2 *Verba* Infrascriptos hæredes, *important solum illas personas, quæ oculis corporis legi possunt, & discerni ex inspectione testamenti.*

3 *Verba præcedentia ad personas expressè nominatas institutione, & substitutione, restringit dict.* Infrascripti.

4 *Scriptos infra taliter quòd legi possint, non per subauditum sermonem, importat dict.* Infrascripti, *secus si aliter non posset habere effectum dispositio.*

1 HÆc dictio est relatiua ad casus, qui infrà expressè enumerantur, & descripti apparent, vt per Paris. *consil* 93. *num.* 4. *& seq. lib.* 1. Rimin. iun. *consil.* 181. *num.* 13 *lib* 2. Menoch. *consil.* 86. *num* 71. *& cons.* 100. *num.* 31 Honded. *cons.* 1. *num.* 19. *lib.* 2. Vnde verba *Infrascriptos hæredes* important solùm illas personas, quæ oculis corporeis legi possunt, & discerni ex inspectione testamenti. Ita Alex. *cons* 179. incip. *Visis narratis, num.* 10. *lib.* 7 quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. lit D, concl.* 260. *n.* 5.

2 Restringit verba præcedentia ad personas expressè nominatas in institutione, & substitutione; & restringit dispositionem ad subsequentia, vt per Menoch. *cons.* 347. *n.* 7.

3 Importat scriptos infrà, taliter quòd legi possint non per subauditum sermonem. Alex. *cons.* 176. *in fin lib.* 7. Et ita non verificatur nisi in iis, quæ scripta sunt & oculis corporeis legi possunt. Bart. *in l,* 1. *in fine, ff. quæ in testam. delentur.* Natt *cons.* 436. *num.* 6. *tom.* 2. Rimin. *cons.* 229 *n.* 32. *vol.* 3 Menoch. *cons.* 1020. *n.* 16 *&* 42. Ioan. Bapt. Costa *inter clausulas Marta, p.* 1. *claus.* 308. *n* 2. *in vlt. impress.* Quando verò aliter non posset habere effectum dispositio tunc continebit ea, quæ legi non possunt, sed per intellectum capiuntur, vt post Alex. *cons.* 173. incip. *Visa facti narratione, n.* 6. *& seq lib.* 5. tradit Card. Tusch. *pract. concl tom.* 1. *lit. D, concl.* 266. *n.* 13.

Dictio CLXIII.
In infinitum, In perpetuum.

1 *Tempus perpetuum denotat dict.* In infinitum.

2 In perpetuum, *idem est quod* In infinitum.

3 In perpetuum, *quandoque secundum subiectam materiam refertur ab hominis vitam, si actus de sui sui natura, vel disponendi modus personam respiciat.*

4 In infinitum, *operatur vltra decimum gradum, perpetuámque familia conseruationem denotat.*

5 *Posita dict.* In infinitum *in concessione rei, importat vt illa nunquam sit reuersura.*

6 Fideicommissum *perpetuum inducit dict.* In infinitum, *positum in substitutione facta in omnes descendentes.*

7 In infinitum, *posita in substitutione, intelligitur de vulgari, & posita in vulgari, non extenditur ad fideicommissariam.*

8 Fidei*commissum nouum non inducunt verba,* In perpetuum, *&* In infinitum, *quando sunt posita relatiuè.*

August. Barbosa de Dictionib.

9 *Temporis tractum importat dictio* In infinitum.

1 DEnotat hæc dictio perpetuum tempus, & perinde est, ac si *Semper*, dixisset, *l. apud Celsum, §. in hac exceptione, ff. de doli except.* Paris. *cons.* 74. *n.* 85. *& seq vol.* 3. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 49. Mart. *de clausul. p.* 3. *claus.* 41. *n.* 1. [Fusar. *cons.* 9. *n.* 5. 6. 10. *&* 13. Rota apud Paul de Rubeis *decis.* 77. *n.* 15. vbi quòd intelligitur iuxta subiectam materiam.]

2 *In perpetuum* idem est quod *in infinitum*, & intelligitur etiam post centum annos, vt per Put. *decis.* 115. aliàs 110. *num.* 5. *&* 8. *lib.* 1. *in correct.* Cephal. *cons.* 268, *num.* 3. Petr. Enriq. *resp. opusc.* 2. *sub hac dict.* Rimin. iun. *cons* 219 *num* 22. *lib.* 2. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 12. *num.* 9. *& discept. forens. cap.* 131. *num.* 14 & sine præfinitione temporis est interpretanda. *l. iurisperitus, ff. de excusat. tutor. l. qui salinm, ff de legat.* 3. Paris. *cons.* 72. *num.* 85 *lib.* 4 Grat. *consil.* 31. *num.* 24. *lib* 2. Port. *lib.* 1. *commun. opinion. reg.* 27. quos refert, & sequitur Rot. *in Perusina bonorum* 22. *Aprilis* 1580. *coram Brano*, impressa per Farinac. *decis.* 10. *num.* 5. *p.* 1. *recent.* nouissimè Didac. Narbona *de ætate ad humanos actus requis. an.* 17. *q.* 3. *n.* 22]

3 Quandoque secundum subiectam materiam refertur ad hominis vitam hæc dictio *In perpetuum*, si actus de sui natura, vel disponendi modus personam respiciat, *l.* 1. *ff. pro socio. cap. transmissa, de eo, qui cognouit consanguineam vxoris sua* gloss. *in l in perpetuum, ff. de procur* Burt. *consil.* 49. *circa finem.* Ruin. *cons* 143. *num.* 6. Petr. Enriq. *citato loco*, Alex. *cons.* 86. *num.* 2. *lib.* 1. vbi declarat, id esse verum, cùm quid conceditur personæ.

4 Ex sua propria significatione hæc dictio *In Infinitum* operatur vltra decimum gradum. Menoch. *cons.* 399. *n.* 8. perpetuámque familię conseruationem denotat. Intrigl. *Sicilia decis.* 3. *n.* 19.

5 Posita in concessione rei importat, vt illa nunquã sit reuersura, vt post Socin *cons.* 166 *n.* 37. *vol.* 2. tradit Gabr. *cons* 76 *n.* 7. *&* 8. *vol.* 2. & censuit Rota *decis.* 10 *n.* 5. apud Farinac *p* 1. *recent.*

6 Posita in substitutione facta in omnes descendentes, inducit fideicommissum perpetuum, vt per Menoch. *cons.* 348. *n.* 16.

7 Item posita in substitutione intelligitur de vulgari, iuxta tradita per Surd. *cons.* 407. *num* 9 & posita in vulgari non extenditur ad fideicommissariam, vt resoluit Mart. *d. claus.* 1. *n.* 5

8 Verba *In perpetuum, & In infinitum*, non inducunt nouum fideicommissum, quando sunt posita relatiuè, sed recipiunt limitationem iuxta substitutionem relatam, ex adductis per Gregor. *decis.* 433 *num.* 11.

9 Importat hæc dictio tractum temporis. Seraphin. *decis.* 409. *n.* 15. Et quia huiusmodi dictio denotat qualitatem temporis, ideò semper refertur ad proximè immediata, & non ad alia, vt notatur *in l, filium in princ. ff. quando dies legati cedat*, Mart. *d. claus.* 41 *n.* 1. vbi intelligit, præsertim quando diuersa ratio inter vnum, & alterum casum assignari potest.

Vide alia in dictione *Perpetuo*, 253.

Dictio CLXIV.
Insimul.

1 HÆc dictio *Insimul* significat congregationem & connexitatem, vt *in cap.* 1. ibi, *Cum reliqua*

Digitized by Google

p. simul, de consuet. lib. 6 & in l. 3. circa princip. ff si fam. fu. t. fec. dic & in l. Arethusa. ff. de statu hom. & in l. qui duos. ff. de vulgari, & pupill. tradit Paris. *cons. 79 n. 20. lib. 3.*

Dictio CLXV.

Instar.

1 Similitudinem importat hęc dictio. Bald. *cons. 232. n. 2 vers praeterea lib. 1. & in l. 1 C. de patr. qui fil. distrax.* Cardin. *in Clem. 1. in 5. notab. de iudic.* Mandos *de privileg. ad instar q. 1. num. 2.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D, concl 296. num. 1.* vbi *num* 2 post Bald *d. cons. 232. num. 2* declarat, quòd hæc dictio *Ad instar alicuius*, quod esse desinit, nihil operatur, ex quo iam desinit esse, & nulla similitudo esse potest eius, quod non est. [Rot. *decis. 140. n. 2 p. 2. in posth. Faria.* aliàs *p. 2. recent*]

Cætera habes *in tract. de Clausulis, claus. 5.*

Dictio CLXVI.

Insuper.

1 *Idem quod* Vltrà *&* Vlterius *importat dict.* Insuper.

2 *Diuersitatem à praecedentibus importat dict.* Insuper.

3 *Clausula posita in principio, non refertur ad sequentia, quando adest dict* Insuper.

4 *Continuatiuè de sui natura venit dict.* In super *addendo ad superiora retenta eadem materia.*

5 Insuper, *ponitur pro*, Prætetea, *& aliquando pro* Præcipuè, *vt n. 6.*

1 IMportat hæc dictio idem quod *vltra*, & *vlterius*, *l. Seia in princip vers. Seia insuper*, & *ibi* gloss *ff. de fundo instructo, cap. statutum, §. insuper, de rescript. in 6.* Petr Rebuff *in concord tit. de collat. §. 1. vers. insuper.* Vulpell *de prepos. & aduerb signif. sub dict. in infinitum veri. dict. insuper, pag. 50.* Bertazol. *de clausul. instrum. claus 27 gloss. 1. n. 5.* Et fuit Dictum *in Romana aullicatus, 6 Nouembris 1616 coram Vbaldo.*

2 Diuersitatem à præcedentibus denotat, *cap. insuper, de test* Vulpell *citato loco*, Gemin. *cons. 44 n. 2.* vbi *n. 4. vers hoc probat*, ait quòd clausula posita in principio non refertur ad sequentia quando adest dictio *Insuper*, quæ importat diuersitatem, *& cons. 23. in princip.* ait, quòd si priuilegium continet plura capitula: illud dicitur diuersum ab alijs, quòd incipit per istam dictionem *Et insuper*, Mandol. *de priuileg. ad instar glo. 1 n. 12.* Flamin. *de resign. tom 2. lib. 11. q. 11. n. 18.* Mant. *de clausulis, 4 claus. 4. n. 4.* Card. Tusch *pract. conclus. tom 1. lit. D. concl 295. n. 1.*

3 De sui natura venit continuatiuè, addendo ad superiora, retenta eadem materia, dictum *cap. statutum, § insuper, cap. vbi periculum, § ipsos insuper, de elect. lib. 6.* Bero *cons. 80. num. 5. lib. 1* Flamin. *d. q. 11. num 24.* Marescot. *variar. resolut. lib. 1. cap. 152 num. 8.* Et fuit dictum *in Romana Palatij, 18. February 1619 coram Card Sacrato.*

4 Ponitur pro *Praeterea*, *l 1 C. communia de legatis, § alia insuper, laBt 1. de donat.* Rebuff *in concord rabr. de collat. § 1. in gloss. verb. insuper*, quem refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar gloss. 41. n. 30.*

5 Aliquando pro *Pracipuè* ponitur, *cap. cùm accessissent. de const.* Mandos. *gloss. 1. n. 14.*

Dictio CLXVII.

Integrè, Integrum.

1 Integre *habere dicitur qui totum habet, & nullam penitus tenet diminutionem.*

2 *Liberatio facta integrè de omni, quod debetur ei qui liberat comprehendit etiam debitum ratione persone, vel officij, & vtroque modo.*

3 Integrum *dicitur, cui nulla pars deest.*

4 *Diminutio vbi aliqua est non dicitur* integrum.

5 Domus integra *dicitur antequam ruat, demoliatur ve.*

6 Facultas integra, *id est, plena, & non dissipata.*

7 Pecunia integra, *id est, omnis.*

8 Fides integra *id est, syncera, & perfecta.*

9 Integra petitio, *id est, tota.*

10 Præbenda integra, *id est, non diuisa.*

11 Fama & dignitas integra, *id est, non corrupta.*

12 Riuos integer *dicitur, qui refectione non indiget.*

13 Dotem integram *si maritus promittat restituere, mortua vxore, censetur renunciare lucro quarta partis ipsius dotis, quod per mortem vxoris ex forma statuti lucrati debet.*

14 Fructus integri, *dicuntur non deductis expensis.*

15 Legatum integrum, *dicitur sine falcidia detractione.*

16 Dominium integrum, *id est, continuum, non amissum*

17 Vas integrum, *id est, sanum, & non ruptum.*

18 Animal integrum, *dicitur habens omnia corporis membra integrè formata.*

19 Restituere in integrum, *est restituere honoribus, ordini, & omnibus cateris.*

20 Restituere integrè, *importat restitutionem vsque ad vltimum quadrantem.*

21 Ex integro, *id est*, Denuo, In solidum, In totum.

INtegrè habere dicitur, qui totum habet. Menoch *cons. 87. n 43.* Rot. *decis. 30. n. 10 p. 1. recent.* & nullam penitùs habet diminutionem. Idem Menoch. *cons. 918. n. 3.* Vide Bald. *cons. 88. lib. 1* vbi ait, quòd liberatio facta integrè de omni eo, quod debetur ei, quia liberat, comprehendit etiam debitum ratione personæ, vel officij, & vtroque modo, nisi de contrario appareat, pro vt eum refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 297 n. 1.* 1

Integrum dicitur, cui nulla pars deest, vel quod sine diminutione ex omnibus suis partibus constat, *l. nomen filiarum, § fin ff. de leg. 3. l. decem, ff de fideicommiss. libert.* Alex. *cons. 201, num. 7. vol. 6.* Ruin. *cons. 159. num. 6 vol 3.* Paris. *consil. 116. num. 14. vol. 1.* Ioan. de Amic. *cons. 11. num 29.* Natt *cons. 164. num. 9.* Roland. *consil. 27. num 3. tom. 4.* Menoch. *cons. 219. num. 10. & cons. 374. num. 11* Peregr. *de fideicommiss. art. 3. num 90* Surd. *cons. 511. num.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss 12. num. 7. in fine.* Vulpell. *de praepos. & aduerb. signif. sub. dict. integre. pag. 51.* Card. Tusch. *d. conclus. 297. num. 1* Rota *decis. 449. num. 1.* apud Farinac. *in 1. collect. nouissimarum.* 2

Vbi enim est aliqua diminutio, non dicitur integrum Gozad *consil 42 num 8.* Petr. Enriq *opusc. 2. num. 25.* Nam integrum, & sine diminutione dicitur corpus illud, cui nihil deest. Menoch. *consil. 264. num. 26.* 3

Integra domus dicitur, antequam ruat, demoliatur ve, *l. hoc amplius, ff. de damno infecto.* 4

Integra

6 *Integra facultas*, id est, plena, & non dissipata, nec obligata, *l.2.C.de debitor.ciuit.lib.11.*

7 *Integra pecunia*, id est, omnis pecunia, *l si rem, §. omnis, ff.de pignor.actione.*

8 *Integra fides*, id est, sincera, & perfecta, *l.vnica, C.de suffragiis.*

9 *Integra petitio totius rei, vel debiti*, id est, tota, solida, non diminuta, *l. cum qui, in fine, ff. de inoffic. testament.*

10 *Integra prebenda* id est, non diuisa, nec diminuta, *cap.cui de non sacerdotali de prebend.lib 6.*

11 *Integra fama, & dignitas* id est, non corrupta, lesa, aut diminuta aliqua nota, seu crimine, *l.& tantùm, §.1.ff.de seruo corrupto, l.capitalium, § fin.ff.de pœnis.*

12 *Integer riuus* dicitur, qui refectione non indiget, *l.1.§ purgandi ff.de riuis.*

13 Integram dotem si maritus promittat restituere, mortua vxore, censetur renunciare lucro quartæ partis ipsius dotis, quod per mortem vxoris ex forma statuti lucrari debet. Ita Marsil. *sing.687.*incip.*verbum integrè*, Alex. *cons.5.n.15.lib.3. & cons.133.n.5.lib.5.* vbi *n.7.* restringit quoad impensam funeris, & refert Card.Tusch. *d.concl.297.n.10.& 11.*

14 *Integri fructus* dicuntur, non deductis expensis. Alexand. *d.cons.133.n.4.vers.& similiter, lib.5.* Card. Tusch. *d.concl.297.n.9.*

15 *Integrum legatum* dicitur sine Falcidiæ detractione, Alex. *d.cons.133.n.4.lib.5.* Card Tusch. *d.concl. 297.n.8.* Vnde si testator mandauerit integra legata solui legatariis, videtur prohibere hæredi detractionem Falcidiæ, Alex. *d.cons.133.n.6.vers. vbi habetur, lib.5.* Card.Tusch. *d.concl.297.n.12.*

16 *Integrum dominium*, id est, continuum, non amissum, aut incorruptum dicitur, *l.Pomponius, in princip. ff.de acquir.possess.*

17 *Integrum vas* si teneatur præstare venditor, intelligitur sanum, & non cassatum, nec ruptum, *l. tenetur. §. sed si vas mihi vendideris, ff.de action.empti, l.vnica, C.de sent.quæ pro eo.*

18 *Integrum animal* dicitur habens omnia corporis membra integrè formata, *l. quod dicitur, ff. de liber. & posthum.*

19 *In integrũ restituere*, est restituere honoribus, ordini, & omnibus cęteris, *l.1.& l.fin.C de sententiã passis.*

20 *Integrè restituere* importat restitutionem vsque ad vltimum quadrantem, iuxta notata per Cald. Pereira *de empt. cap.9.n.7.* Et in integrum restituitur minor, quando totum ius suum recuperat, *l quòd si minor, §.restitutio, ff.de minorib.*

21 *Ex integro*, id est, denuò, in solidum, in totum, *l.ait Prætor, §.exitus, ff.quæ in fraudem creditor.l.Diuus, ff.de custodia reorum,*

Dictio CLXVIIII.

Integraliter.

1 HÆc dictio idem importat, quod sine diminutione, vel cum integritate. Natt. *cons.464.n.9. & 10. vol.2.* Alex. *cons.206. Viso themate, n.2. vers. fortificantur, lib.1.* Card.Tusch. *practic.conclus.tom.2. lit.D, concl.297.n.2.*

Dictio CLXIX.

Intelligitur.

1 *Veritatem aliquando designat verbum* Intelligitur, August. Barbosa de Dictionib.

2 *Fictionem quandoque importat verbum* Intelligitur.

3 *Impropriitatem nonnunquam importat verbum* Intelligitur.

4 *Præsumptionem interdum arguit, & ostendit verbum* Intelligitur.

VErbum hoc veritatem aliquando designat, iuxta notata per Cald. Pereira *de empt. & vendit.cap.11.num.12.* 1

Interdum fictionem importat, vt per Abb *cons.20. col 1.vers. nam verbum, lib.2.* Brunor. à Sole *in locis communibus, lit. V, n.43.* Tiraq. *de iure mariti, gloss.2. num.67.* Bertazol. *in repet.si quis maior, C.de transact. num.650.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt.35. n.9.* Card.Tusch. *pract.conclus.tom.2.lit.D, concl.394. num 2.* 2

Nonnunquam improprietatem denotat, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloss.7.num.174.& in tract. Le mort saisit le vif, p.2.declar.10.à n.7.* 3

Quandoque arguit, & ostendit præsumptionem, secundùm Menoch. *d.cons.370 num.10.* [Leo Valent. *decis.194.n 8.& 11.lib 2.*] 4

Dictio CLXX.

Inter.

1 *Temporis extremitas notatur per dictionem* Inter.

2 *Distributiua est dictio* Inter, *quæ operatur, vt omnes quos respicit in dispositione considerati dicantur.*

PEr hanc dictionem notatur temporis extremitas, *l.non omnis. ff. si certum petat* Et illa ponitur inclusiuè, *l.1.§.in initio, ff.de offic. Præfect. vrbis, l.ede, §. interim, ff.de contrahen empt.* 1

Distributiua est hæc dictio, quæ operatur, vt omnes, quos respicit in dispositione, considerati dicantur, *l inter pares, ff.de re iudic* Menoch. *cons.200. num.78.* Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. interdiu, vers.inter, pag.51.* Card. Seraphin. *decis.874. num.4.* 2

Dictio CLXXI.

Interdiu.

ADuerbium est temporis, cuius contrarium *Noctu* Cato *de re rust.* Canes interdiu clausos tenere oportet, vt noctu acriores, & vigilantiores sint, *l si commune, §.is qui nocturnam, ff.quemadmodum seruitus amittat. l.hoc edictum, §. Labeo, ff.de his, qui deiec.l itaque, ff.ad legem Aquil.* Vulpell. *de prepos.& aduerb.signif.sub hac d.ct.pag.51.* 1

Dictio CLXXII.

Interdum.

DE natura huius dictionis est, vt præsupponat regulam in contrarium, & denotat exceptionem, & raritatem, vt in *l.interdum, ff.de minorib. l.interdum, in princip & ibi* gloss. & Salicet. *ff.de condict. indeb.l.interdum,* & *ibi* etiam Salicet *in princip. ff.qui pot.in pignor.hab.l.interdum, ff.de verbor.signific. l.seruientes, §. stillicidium, ff.de seruitut.vrb. prædior. l. in-* 1

terdum, ff. de vſufruct. accreſc. l. interdum, ff. rem ratam haberi, l. interdum, ff. de furtis. Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloſ. 9. num. 224.* Corn. *conſ. 13. col. 1. vol. 4.* Gom. *in §. ſed iſte, num. 21. Inſtit. de actionib.* Signorol. *conſ. 155. col. 4. verſ. item certi ſunt.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 52.* Menoch. *conſil. 99. num. 187.* Cened. *poſt liq. pract. & canon. quæſt. ſingul. 55. num. 1.* vbi *num. 2. per l. legitima, ff. de pactis, & cap. quemadmodum, in fin. princip. de iureiur.* ſubdit, quòd aliquando videtur, quòd iſta dictio denotat regulam.

Dictio CLXXIII.

Interim.

1 *Temporis intermedij limitatiua eſt dictio* Interim, *& importat pendentiam, & idem quod* medio tempore.
2 Interim, & Interea, *vim eandem habent.*

1 EST limitatiua temporis intermedij, & importat pendētiam, & idem quod *medio tempore, l. qui ad certum, ff. locati, l. ſi chorus, in fin. ff. de legat. 3. l. libertus, §. in quæſtionibus, ff. ad municip.* Cephal. *conſ. 450. n. 27. lib. 3.* Signorol. *conſil. 189. num. 1.* Rimin. iun. *conſ. 244. num. 48. & 71. lib. 3.* Vulpell. *de præpoſ. ſignif. ſub dict. Interdiu, verſ. interim, pag. 52.* Magon. *Florent. deciſ. 90. num. 13.* Anton. Magon. *Bononien. deciſ. 59. num. 20.* Honded. *conſ. 97. num. 17. lib. 1.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 298.* Et vltra illud tempus non protenditur. Surd. *conſil. 460. num. 68.* Anton. Monach. *d. deciſ. 59. num. 21.* Et fuit reſolutum *in Romana Societate 9. Aprilis 1612 coram Card. Caualerio*, impreſſa per Zach. *poſt tract. de Societ. deciſ. 78. n. 2.*

2 *Interim*, & *Interea* vim habent eandem, ſed *Interim* ferè abſolutè ponitur. Cic. *pro Ligar.* Interim Varus Vticam venit. Id. *2. de Orat.* Hoc interim ſpatio conclaue illud concidit. Cæſ. *lib. 5. de bello Gall.* Interim dum de conuentionibus inter ſe agunt.

Dictio CLXXIV.

Intra.

1 Intra, *contrarium habet* Extra, *& ex diametro aduerſantur.*
2 Intra *propriè ſumpta refertur ad tempus.*
3 *Tempus, & diem termini quandoque includit dictio* Intra.
4 *Includit interdum dictio* Intra *rem, ſiue locum, vel ſua extrema*
5 *Anni perfectio quòd non requiratur, operatur dictio* Intra.
6 Intra *in ſubſtitutionibus, ſecundùm mentem teſtatoris, importat idem quod* Citra, *vel quod* Ante.
7 Citra *ſæpè importat dictio* Intra.
8 Iuxta *aliquando importat dictio* Intra.

1 INtra contrarium habet *Extra*, ac ſæpè ſtatum in loco declarat. Cic. *de Vniu.* Intra cœlum geniti Dij. Id *Attic. lib. 3 epiſt. 14* Quod facilè fuiſſet, niſi intra parietes meos, de mea pernicie conſilia inirentur. Ex diametro igitur huiuſmodi dictiones ſibi aduerſantur, vt *in l. 1 §. ſiue autem, ff. de aqua quotid. & æſtiua,* Tiraq. *de retract. lign. § 1 gloſ. 11 num. 72.* Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ. 26. gloſſ. 6. num. 1.* Cened. *poſt lib. practic. & canon. quæſt. ſing. 94. num. 4.* [Valenzuel. *conſ. 165. n. 34. tom. 2.*]

Propriè ſumpta hæc dictio, refertur ad tempus. 2
Cic. 1. *Ver.* Quæ intra decem annos poſteaquam iudicia ad Senatum tranſlata in rebus iudicandis nefariè, flagitioſéque facta ſunt, *l. 1. ff. de doli except. l. mancipata, C. qui admitti,* Dec. *in rubr. C. qui admitti, num. 8. in 1. lect. & num. 36. in 2. lect.* Cened. *d. ſing. 54. n. 1.* vbi *n. 2.* ſubdit, quòd ſi hæc dictio reſpicit locum, denotat intrinſecitatem loci, & verificatur in qualibet parte loci.

Quandoque includit tempus & diem termini, *l. ſi ita ſtipatus, ff. de verb. oblig. l. qui ante, ff. eod. tit. l. qui bona, § fin. ff. de damno infect. l. intra ff. de minor. l. ſi legatum, ff. de operib. publ. l. ſi intra, ff. de ſtatulib. l. plebiſcito, ff. de offic. Præſid.* Notant Tiraq. *d. gloſſ. 11. n. 24.* Vulpel. *de præpoſit. ſignif. ſub hac dict. pag. 48.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 199. num. 3.* Cened. *d. ſing 54. n. 1* vbi *n. 3* ſubdit, quòd intra annum ſoluere includit vltimum diem anni. 3

Interdum includit rem, ſiue locum, vel ſua extrema, *l. 1. §. cum vrbem, ff. de offic. Præf. vrbis, l. fin. ff. de captiu. l. ade, ff. de contrah. empt. l. quæro, ff. de act. empti, l. vxore, §. itē quæſitum ff. de legat. 3 l. intra, ff. de appellat. l. 1. C. vt intra certum tempus ciuiles quæſt. termin.* Vulpell. *citato loco, pag. 48.* Socin. *conſ. 221. in princip. verſ. & ſic videtur facta, lib. 2.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 4. tit. 9. num. 9.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 299. num. 1.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 30r. num. 20.* & fuit dictum *in Romana Societatis 1. Iuny 1608. coram Card. Lancellotto.* 4

Operatur tamen quòd non requiratur anni perfectio, iuxta notata per Surd. *deciſ. 178. n. 8.* 5

In ſubſtitutionibus hæc dictio ſecundùm mentem teſtatoris importat idem quod *citra*, vel quod *ante*, veluti ſi pater ſubſtituat filio, ſi decedat intra pubertatem, *l. qui habet filium, ff. de vulg. & pupil.* quia ibi exponitur ante pubertatem. Card. Tuſch. *d. concl. 299. num. 4.* vbi *num. 5.* poſt Bald. *conſ. 111.* incip. *Factum tale proponitur, n. 2. verſ. ſuper ſecundo lib. 4.* extendit, vt idem ſit quando pater ſubſtituit filio decedenti intra legitimam ætatem, quia intelligitur ſi decedat antequam ſit in ætate legitima. 6

Et quòd pro *Citra* ſæpe hæc dictio vſurpetur, colligitur ex multis locis Ciceronis, & præcipuè *pro Sext.* Antiochus intra montem Taurum regnare iuſſus eſt. Idem 1. *Verr.* Locus iam intra Oceanum nullus eſt. Idem *pro lege Manilia*: Nullam intra Oceani oſtium prædonum nauim eſſe audiatis. 7

Pro *Iuxta* aliquando aſſumitur, *l. ſi ſtatuta,* cum *ibi* notatis, *ff. de reg. iuris.* Et facit quod notatur *in l. cui, ff. de condit. & demonſt.* Alex. *conſ. 8. n. 7. lib. 4.* 8

Dictio CLXXV.

Intuitu.

IMportat idem quod contemplatione, vulgari Italico ſermone, *Per riſguardo*, aut *Per reſpetto del tale, cap. 2 de dolo, & contumac.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2 lit. D, concl. 300. n. 1.* 1

Dictio CLXXVI.

Inuicem.

1 Inuicem, *ab* In, *&* vicem *componitur.*

2 *Reciproca*

2 *Reciprocationem inter partes denotat dict.* Inuicem.

3 *Communionem inter partes includit dict.* Inuicem.

4 *Dict.* Inuicem *posita in substitutione, eam reciprocam ostendit.*

1 AB *In*, & *vicem* componitur dictio *Inuicem*, vt declarat tex. *in l. qui inuicem, ff. de condict. indeb. aut. h. item sibi inuicem, C. de sacros. Eccles.*

2 Denotat reciprocationem inter partes, *l. 1. ff. de verbor. oblig. l. 1. C. de iis, qui ante apertas tab.* 3 Et communionem inter eas inducit, Ferrer. *in constitut. Cathaloniæ, glos. 7. n. 15.*

4 In substitutione eam reciprocam ostendit, *l. in testamento, §. hæc verba, ff. de hæred. instit.* Notat Volpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 32.*

Dictio CLXXVII.

Ipse.

1 *Relatiua est dict.* Ipse, *quæ habet relationem ad præcedentia.*

2 *Demonstratiuè stat dict.* Ipse, *ad significandas personas expressas.*

3 *Restringit magis dict.* Ipse, *quàm aliæ dictiones relatiuæ.*

4 *Demonstratiua persona ad oculum est dictio* Ipse.

5 *Personalissima est dict.* Ipse

6 *Personalitatem ostendit dict.* Ipse.

7 *Exclusiua est alterius rei dict.* Ipse.

8 *Testator si prohibeat, ne ipse hæres meus bona alienet, talis prohibitio non comprehendit hæredem hæredis.*

9 *Dominium aliquando importat dict.* Ipse.

1 REla-iua est hæc dictio, quæ habet relationem ad præcedentia, operatúrque illorum repetitionem cum omnibus suis qualitatibus *l. pluribus, in princip. ff. de verbor. oblig.* Dec. *cons. 71.* incip. *In casu, col. 2. vers. similiter.* Ruin *cons. 161. num. 9. & cons. 117. num. 1. & 3. vol. 2.* Bald *cons. 304. num. 2 lib. 4.* Gemin. *cons. 108. num. 2. & 3.* Paris. *cons 95. num 14. vol. 2.* Rolan. *cons. 67. num. 82. tom. 3. & cons. 30. num. 10. & cons. 97 num 20. tom. 4.* Becc *cons 88. sub num. 38* Menoch. *cons. 409. num. 94.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D, concl. 301. num. 1.* Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst sing. 22. num. 3.* Galganet. *de condit. & demonstr. p. 2. c. 1. q. 17. n. 15.* vbi addit, quòd per illam inducitur repetitio qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionum in sequentem. Et fuit dictum *in Romana hæreditatis, 1. February* 1610. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano, & in Baren. seu nullius Prioratus, 20. Iuny 1614. coram Card. Sacrato*, impressa per Farin. *decis 363. n. 5. p. 2. recent.*

2 Demonstratiuè stat ad significandas personas expressas, vt per Tiraq. *de retractu conuent. §. 1. gloss. 6. n. 25.* Menoch. *cons. 132. num. 40. & cons. 276. num. 13.* vbi ait, quòd significat immediatatem quamdam; *& cons. 331. n. 44. & cons. 349 n. 19* vbi ait, quòd stat demonstratiuè, non autem restrictiuè, quando coniecturæ concurrunt; *& cons. 647. n. 13.* vbi ait, quòd non stat restrictiuè, sed demonstratiuè, [Rota *decis. 396. n. 4. p. 2 in posth. Farin* aliàs *p. 4. recent.* vbi ait quòd stat demonstratiuè, & limitatiuè simul.]

3 Restringit enim magis, quàm aliæ dictiones relatiuæ. Doctores *in l. filiusfamilias, §. Dini, ff. de leg. 1.* Rebuff. *in l. sciendum, §. idem dicitur, col. 4. vers. vndecimus, ff. de verbor signif.* Grat. *cons. 76. n. 11 lib 1* Gab. *cons. 113. n. 64. & cons. 154. num. 13. vol. 2.* Surd. *consil. 448. n 29* Honded. *cons. 11. n 21 vol. 2.*

4 Demonstrat personam ad oculum Bald. *cons. 304.* incip. *Nobilis, in fine, lib 3* Surd. *cons 33. n. 11. & cons. 253. n. 15. & decis. 125. n. 1. & decis. 21.. n. 18.* Steph. Grat. *discept. forens. cap. 104. n. 13.* Card. Tusch. *d. lit. E, concl. 260. n. 1. & concl. 301. n. 1. & 5* Roman *cons. 301.* incip. *In proposita, num. 6. vers. secundò probatur.* Menoch *cons. 705. n. 30. & cons. 730. n. 3.*

5 Est enim personalissima, vt per Bald. *cons. 304. n. 1. in fine, vol. 5.* Barbat *cons. 87. n. 3. vers. secundò dico, vol. 4.* gloss. *verb. cum ipsa, in § fuerat, instit. de action.* Tiraq. *de retractu conuent §. 1 gloss. 6. n. 25.* Dominic. *cons. 107. col. 1.* Socin. sen. *cons. 250. n. 5. vol. 2.* Socin. iun. *cons. 144. n. 14. vol. 3.* Zaz. *cons. 12. post princ.* Rolan. *cons. 55. n. 29. & cons. 59. n. 27. cum seqq. vol. 3. & cons. 97. n. 21. vol. 4.* Cephal. *cons. 43. n. 8 vol. 1.* Curt. iun. *cons. 144. n. 42.* Grat. *cons. 18 n. 10. vol. 1. & cons. 76. n. 11. eod. vol. 1. & cons. 52. n. 58. vol. 2.* Ber *consil. 88. n. 10. & 88.* Moron. *de pace, q. 37. n. 1.* Mandos *in reg. 34. Cancell. q. 69. n. 5.* Menoch *cons 82. n. 158. & cons. 106. n. 196. & cons 135. n. 5. & cons. 20. n. 20. & cons. 349. 3. & consil. 379. n. 10. & consil. 390 n. 14. & consil. 447. n. 7 & consil. 647. n. 6. & consil. 688 n. 18. & consil. 705. n. 30. & consil. 730. n. 5. & consil. 985. n. 12. & consil. 1066. n. 2.* Cald Pereira *de extinct. emphyt. c. 13. n. 34.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 104 n 13. & c. 145. n. 5.* Cened. *sing. 22. n. 1* Melch. Phœbus *Lusitan. decis. 4. n. 7.* Et fuit dictum *in Bononien. de Mangiolis, 20. February 1615 coram Card. Canalerio, & in Romana domus, 13. February, & 24. Nouembris 1617. coram Domino Pirouano.*

6 Restrictiua est ad personam, personalitatémque ostendit Menoch. *consil. 390. n. 12. & consil 730. n 6. & de præsumpt. lib. 6 præsumpt. 38. n. 130.* Galganet. *d. p. 3. cap. 1 q. 12. num. 19.* Cened. *d. sing. 22. n. 1.* Ita vt omnes alios excludat, per ea, quæ tradunt Ias *in l. filiusfamilias, §. Dini, in 2 lectura, num 18*, & ibi Rip. *num. 111. vers. & idem si, ff de leg. 1.* Natt. *cons. 163. n. 8.* Tiraq *d. gloss. 6. num. 23.* Quibus citatis ita fuit resolutum *in Placentina dotis, 6. Iuny 1614. coram Patriarcha Pamphilio*, impressa per Farin. *decis. 619. num. 3. p. 1. recent.* [Rot. *decis. 301. n. 2 in fin. d. p. 2. in posth. Farin.* aliàs *p. 4. recent.* vbi quòd est pronomen personalissimum]

7 Vnde exclusiuam esse alterius rei censuit Rota apud Seraphin *decis. 352. num. 1. & decis. 1049. n 3. & 18.* Nec ad aliam personam referri posse tradunt Surd. *cons 53. num. ..* & Cened. *d. sing. 22. num. 1.* quia facit semper actum personalem; Surd. *cons. 384. num 47.* Sic dispositio loquens de ipso hærede, non extenditur ad hæredem hæredis Cotta *in memorabil. verb. ipse.*

8 Vnde si in alienationis prohibitione testator dicat: Et volo & prohibeo, ne ipse hæres meus bona alienet: quòd ista prohibitio non est perpetua, sed ipsum tantùm hæredem comprehendit, non autem hæredem hæredis: & ita per ipsum hæredem hæredis bene fieri potest alienatio, quia illa demonstratio *Ipse* personam ipsam grauatam, veluti ad oculum, demonstrat, nec eam egreditur. Bald. *cons. 304.* Rip. *in d. §. Dini, n. 111.* vbi Ias. *in 2. lectura, num 151.* Tiraq. *d. glos. 6 num. 25.* Rolan. *consil. 59. n. 29. vol 3. & cons. 96. n. 22 vol. 4.*

9 Aliquando importat dominium ex adductis per Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 98. n 7.*

Dictio CLXXVIII.

Ipso facto, Ipso iure.

1 *Canonem latæ sententiæ important hæ voces* Ipso facto, Ipso iure, *si adiiciatur verbo præterito, vel præsenti.*
2 *Verba* Ipso facto, Ipso iure, *synonyma sunt, & idem important.*
3 *Lex ex subiecta materia censetur per dict.* Ipso facto, *vel* Ipso iure, *obligare velle in conscientia ante sententiam.*
4 *Lex, seu statutum, si vtatur verbo* Ipso facto, *tunc pariter & annullatio, & pœna impositio censetur facta* Ipso iure.
5 *Nullitatem incontinenti operantur dict.* Ipso facto, Ipso iure, *absque alio Iudicis ministerio.*

1 HÆ voces important canonem latæ sententiæ, vt per Bald. *in rubr. C. si pendente appell.* Felin. *in c Rodulphus, num.48. & seq. de rescript.* Adden. ad Albet. *in suo Dictionario, verb. ipso Iure.* Papien. *in forma libelli, in causa spol. possess. in gloss. ipso facto n.2.* Parisl. *cons.91. num.65. lib.2.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb reuertatur, num.142. cum seq. C. de renoc. donat.* Bartholom. Petet. *ad Extrauag. ambitiosa, de reb. Eccl. non alienand vers. & si per sex menses, n.31. cum seqq.* Rolan. *cons.90. num.21. cum seqq. lib.3. & cons.62. à n.20. ad num 112. lib 2.* Volpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag 53.* Rebuff. *in praxi beneficiali, in 3 part. rubr de modis amittendi beneficia, num.3.* Monet *de distrib. quotid. p 3. q.7. num. 36.* Carbo *de leg. lib.8. disp.6. vers. prima regula.* Franc. Leo *in thes. fori Eccles. p.1. cap.15. num.31. & p.4. cap.2. n.183.* Bernard. Muscat. *de mod fideiubendi, p.1. modo 14. n. 12.* Sayro *in Claui Regia, lib.3. cap.8. num.14. & 26.* Farinac *fragm. crim part.2. lit. L, num.94.* [Benedict. Ægid. *in Lex hoc iure. ff. de iust. & iur. p.2. c.6. num.24. pag.135.*] Card. Tusch *pract. concl. tom.2. lit. D, concl. 302. n.1.* vbi *n 3* post Soc. iun. *cons.68. n.37. & 38. lib.*
2 3. subdit, quòd verba *Ipso iure*, vel *Eo ipso*, vel *Ipso facto*, & similia important canonem latæ sententiæ, si adiiciantur verbo præterito, vel præsenti; secùs si verbo futuri temporis, quia requiritur declaratio, & *n.4.* post Alex. *cons.139. n.2. lib 7* quòd hæ dictiones *Ipso facto*, vel *ipso Iure*, synonyma sunt, & idem important. [Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.2. p.4. decis.445. & seqq.* De his dictionibus Anguian. *de legib. lib.4. controu.3. n.23. cum seqq.* Et hæc verba *ipso iure, & sine alia declaratione*, habent tacitam conditionem, volente scilicet eo de cuius vtilitate agitur, Rot. *decis 422. n 4. in fine p. 2. in posthum.* aliàs *p.4. recent*]
3 Per has dictiones censetur lex ex subiecta materia obligare velle in conscientia ante sententiam, ex adductis per Soar. *tom 5. disput. 3. sect. 3. num.8. & de legib lib.5. cap 8. num.1.* Salas *in simili tractatu de legib q.96. tract.14. disp 15. sect.2.* Loriat. *p.1. disp. 24. membr.1. reg.1. & membr.2. §. vlt.* Nicol. Garc. *de benef. p.11. cap 10 n.22.*
4 Si verò lex, seu statutum vteretur verb. *Ipso facto*, tunc pariter & annullatio & pœnæ impositio censetur facta ipso iure, text. *in cap.1. de homicid. lib.6.* gloss. *verb ipso facto, in cap.1. ne Clerici, vel Monachi, eod. lib. & in Clem. attendentes, in glos. vlt. de statu Monach.* Archid. *in d. cap.1. in princ. in verb.* Ipso iure. *& in cap fœlicis in verb. infamis, de pœnis, eod. lib.6.* Dec. *cons 238 in princ.* Soc. *in reg 360. in 2. fallentia.* Mathesilan. *singul.111. in princ.* Marsil. *in pract § aggredior, num.123.* Suar. *de legib lib.5. cap.9. num.4. & cap.8. sub n.1. & 2.* Ioan. de Salas *in simili tract. q.96. tract.14. disp.15. sect.6. sub n. 77. in princ. & disp.16. sect 8. num.29. in fin.* Farinac. *d lit. L, num.93.* Et nullitatem incontinenti operari has dictiones absque alio Iudicis ministerio, firmauit Rota *in Veronen. pensionis 1. Iuly 1592. coram Illustrissimo D. meo Card. Millino.* 5

De dict. *Is*, vide dict. *Ea 98. Eius, Eorum, 103.*

Dictio CLXXIX.

Ita.

1 *Formam & modum determinatum cum certis qualitatibus includit dict.* Ita.
2 *Similitudinem denotat dict.* Ita, *atque declarationem ad rem expressam significat.*
3 *Exemplificatiuè interdum sumitur dict.* Ita.
4 *Affirmatiuè non semel profertur dict.* Ita.
5 *Continuatiua aliquando est dict.* Ita.
6 *Expositiua, & illatiua quandoque ex præcedentibus est dict.* Ita.
7 *Conditionem nonnunquam inducit dict* Ita.
8 Adeo *sæpe importat dict.* Ita.
9 Hoc modo *importat dict.* Ita.
Latini dicunt.
10 Itaque, Atque ita.
11 Ita vt Ita vt si.
12 Ita quasi.
13 Ita quemadmodum,
14 Ita si.
15 Itane verò.

INducit hæc dictio formam, & modum determinatum cum certis qualitatibus, vt per Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict. Ipso iure, vers. Itaque, pag.54.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.3. cap.575. num.34.* Anton. Monach. *Florent. decis.29. num.43. & 44.* Quod intelligunt si iungatur dictioni *Vt*, non autem dictioni *Si*. Rebuff. *in comment. ad l. triplici modo, 142. vers. Ita, ff. de verb. signif. pag.517. in fin.* Galganet. *de cond. & demonstr. part.2. cap.3. num.1. & 3.* 1

Similitudinem denotat, atque declarationem ad rem expressam significat, cumque interpretatur pro *Sicut, l. quæsitum, §. peto, l. qui habebat, §. fin. ff. de leg.3. l. libertas, §. hac scriptura, ff. de manumiss. testamento.* Notant Gozad. *cons.8. num.19.* Grat. *cons.9. num.86. & cons.13. n.5. vol.1.* Cosm. *in pragm. sanct. tit. de elect. in princ in verb. Ita.* Mandos. *in gloss. facult. in §. volentes, in verb. Ita, fol.181. & 198.* & Stephan. Gratian. *d. cap.573. n.33.* Cened. *post lib. pract. & canon. quæst. sing.38. num.1.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib.3. c.11. n.2.* 2

Interdum sumitur hæc dictio exemplificatiuè, vt *in l si res ita, & in l. si ita, ff. de contrahen. empt.* Cened. *d. singul.38 n.1. in princ.* 3

Item affirmatiuè non semel profertur, vt *in cap. Ita dominus, 19. distinct.* Cosm. *in d. verb. Ita.* Mandos. *in d. verb Ita, fol.198.* Cened. *d. n.2.* 4

Aliquando est dictio continuatiua, iuxta tradita per Paris. *cons.17. n 19. vol.1.* quem refert Cened. *d. singul.38. n.2. in medio.* 5

Quandoque expositiua, & illatiua ex præcedentibus, effectum eorum, quæ in præcedentibus erant disposita inferens, & significans, non autem extensionem denotans Grat. *cons.9. num.86. & cons.3. n.5. vol.1.* 6

Nonnunquam

7 Nonnunquam conditionem inducit, *l. Iulianus,* & ibi gloss. *ff. de cond. & demonstr* Traduot Grat. *cons.* 126. *num.* 11. *vol.* 2. Paris. *d. cons.* 17. *num.* 19. *vol.* 2. quos refert Card. Cened. *d. sing.* 58. *n.* 2 *in fin.*

8 *Adeo* sæpe importat hæc dictio. Cic. *pro Deiot,* Dij te perdant fugitiuẽ, ita non modo nequam, & improbus, sed & fatuus, & amens es Id *in Orat.* Ratus incessus, nec ita longus. Id 6. *Ver.* Simulachra præclara, sed non ita antiqua. Id. *in Brut.* Non ita multi sunt. Id. 2. *Acad.* Hoc tibi non ita decorum est

9 Idem quod *Hoc modo* importat, vt *in l. ædificia, ff. de verb. signific.* Honded. *cons.* 13 *n.* 24. *vol,* 2.

Itaque, siue *Atque ita.* importat. Cic. 5. Tusc. Ita
10 nobilissima ciuitas Græciæ, & olim potentissima, sepulchrum ciuis sui ignorasset, nisi, &c. Id. *pro Quin.* Ita fit, vt ego qui tela depellere, & vulneribus mederi debeam, tum id facere cogar.

In iureiurando eleganter vsurpatur, Teren. *Eun.*
11 Ita me Dij ament, honestus est. Cic. *Attic. lib.* 5. Ita viuam vt maximos sumptus facio. Id. 2. *Ver.* Ita mihi Deos omnes propitios esse velim.

Ita, vt Ita vt si pro *Adeo, vt, Adeo vt si.* Cic. *Attic.*
12 *lib.* 2. *epist.* 42. Ita sum afflictus, vt nemo vnquam. Id *lib.* 13. *epist.* 25: Mihi molestissimis temporibus ita beneuolè, fideliterque præstò fuit, vt si esset à me manumissus.

Ita quasi, vel *Tanquam.* Cic. *lib.* 7. *epist.* 4. Ita me-
13 cum loquutus est quasi non dubium bellum habeamus. Id. *pro Quin.* Quasi domi nommos haberet, ita constituit Scapulis se datum.

Ita quemadmodum, vel *Quomodo.* Cic. *de Fat.* Ita
14 certe euenit qoemadmodum sit futurum. Id. *Attic. lib* 13. *epist* 20. Quare facies vt ita sit in libro, quemadmodum fuit.

Ita si pro *Hac conditione.* Cic. *de senect.* Ita enim
15 senectus honesta est, si se ipsa defendit, si ius suum retinet Id. 1. *Offic* Nam hoc ipsum ita iustum est, si est voluntarium. Id. *lib.* 15. *epist.* 20. Crebris litteris nos appellato atque ita si idem fiat à nobis.

Itane verò vrgentis sunt, aut etiam stomachantis,
16 Cic *de diuin.* Itane censes. Id. 2. *de nat. Deor.* Itane verò Ego iniustus, qui & Consul rogaui, & augur, & auspicato. Id. 7. *ver* Itane verò, tu tua pericula communi periculo defendes?

Dictio CLXXX.

Ita demum.

1 *Limitatiua præcedentis dispositionis est dict.* Ita demum. *de sui propria natura.*

2 Tantum, *importat dict.* Ita demum.

3 Ita demum *aliquando significat idem quod* Præcipue, Hoc ita, Quasi, Ea lege, Eo modo. Non aliàs.

4 Ita demum, *importat illud esse de forma, cui per partes renunciari non potest.*

De sui natura est limitatiua præcedentis dispositionis, vt per Aret. *in auth. ex testamento, n.* 2. *in* 1. *notab, C. de collation.* & Cened. *post lib. pract. & canonic. quæst. sing.* 39. *num.* 3. Et idem importat quod tantùm *l. ita demum, C. de procurat.* Bertazol. *de claus. instrum. claus* 14. *gl.* 4 *n.* 1.

Aliquando idem signignificat quod *Præcipuè, Hoc ita, quasi, Ea lege, Eo modo,* vt *in l si quis, ff. quod quisque iuris in eum, & in l. in tradendis* § 1. *ff. comm. prædiorum, & in l. hac autem, in fin. ff. de seruit. vrban.* & *in l si quis libertatem, ff. de petitione hered.* Importat etiam idem quòd, *Non aliàs,* quam hoc certo modo, vt *in l. si quis ex argentariis,* §. *ex hoc edicto, ff. de eden.* notant Rebuff. *in comment. ad l. triplici modo* 142. *vers. ita demum, ff. de verb signif pag.* 518.

Vnde importat illud esse de forma, cui per partes renunciari non potest, vt per Felin. *in c. cum dilecta, num.* 7. *vers. septimum signum, de rescript.* Cassan. *in consuetud. Burgundiæ rubr.* 4. § 2. *verb. femme, n.* 11. & 15. *pag* 523. & *seq.* & *cons.* 49. *num.* 54. quos refert Cened. *d sing.* 39. *n.* 3 *post med.* 4

Dictio CLXXXI.

Itaque.

1 *Continuatiua est dict* Itaque, *& determinatiua casus præcedentis, & restrictiua casus sequentis.*

2 *Declaratiua & limitatiua præcedentium est dict.* Itaque, *nisi verba ad ampliandum sint apposita.*

3 *Necessitatem inducit dict.* Itaque.

4 *Lex quando vtitur hac dictione, forma ab ea designata est substantialis.*

5 Proinde, *siue* Ergo, *importat aliquando dict.* Itaque.

6 Igitur *interdum importat dict.* Itaque.

Continuatiua est hæc dictio, & determinatiua casus præcedentis, & restrictiua casus sequentis, vt *in l libertis,* §. *hac scriptura ff de manumiss. testam & in l. Lucius, ff. qui habebat, ff. ad Trebell. & in l. hac edictali,* §. *his illud, in fin. C. de secundis nupt. l. venditor,* §. *si constat, ff comm. n. prædior.* §. *sic itaque,* vbi Gom. *num.* 2 *Instit. de action.* Dec. *cons.* 226. *num.* 6. & *cons.* 521. *num.* 16. *tom.* 2. Socin *cons.* 241. *col. penult.* & *vlt. vol* 2. Paris. *cons.* 22. *num.* 39. *vol.* 3. & *cons.* 40. *num.* 9. *vol.* 4 Cened. *post libr. pract. & canonic. quæst. sing.* 39. *num.* 4. [Rot. apud Paul. de Rob. *decis.* 129. *num.* 17. *tom.* 2. *diuer.* aliàs *p* 6. *recent.* vbi quòd eius natura est rem concludere, & tanquam accessoria non ampliat, nec immutat superius allegata.] Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. ipso iure, vers. itaque, pag* 54. vbi subdit. quòd declarat, & limitat præcedentia, nisi verba ad ampliandum sint apposita, quia tunc restrictionem operari debent. 1

Necessitatem inducit, vt *in dict.* §. *hac scriptura, & in l. ita tamen, ff. ad Trebell.* notat Burg. de Pace *in l.* 9. *Tauri, p.* 2. *conc.* 6. *n.* 1207. vbi etiam asserit *n.* 1209. quod quando lex vtitur hac dictione, forma ab ea desinata est substantialis. 2

Significat aliquando idem quod *Proinde, Ergò,* vt *in l. coram, & in l. si calumnietur,* §. *fin. de verbor. signif & in l.* 2. *ff. de negot. gestis, & in l. quòd si minor,* §. *restitutio, ff de minor. & in l. in re communi, ff. de seruit. vrbanor. prædior.* 3

Interdum exponitur, id est, *Igitur,* vt *in l.* 1 *ff. de iis qui sunt sui, vel alieni iuris, & in l. in repetendis, ff. de leg.* 3 Notant Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de collat.* §. *volens itaque, in verb. itaque.* Cened. *d. sing.* 39. *n.* 4. 4

Dictio CLXXXVII.

Ita quòd.

1 *Limitatiua & restrictiua præcedentis dispositionis est dict.* Ita quòd, *taxationisque vim habet.*

2 *Augmentatiue, & non restrictiue aliquando stat dict.* Ita quòd.

3 Fideicommissum

Digitized by Google

5 *Fideicommissum ampliat, & non restringit dict.* Ita quod.

4 Ita quod *potest accipi vel restrictiuè, vel declaratiuè, vel ampliatiue, secundùm subiectam materiam.*

5 *Testatoris mentem semper declarat dict.* Ita quod *& regulat præcedentem dispositionem.*

6 *Obligatio concepta sub verbis*, Ita quòd in quocunque casu, *&c. dicitur facta verbis illatiuis, & accessoriis ad præcedentem obligationem.*

7 *Declaratiua præcedentium est dict.* Ita quòd, *de illiusque natura est quòd intelligitur secundùm supradicta.*

8 *Continuatiua præcedentis dispositionis est dict.* Ita quod.

9 *Conditionem & qualitatem præcedentis dispositionis in sequentem repetit dict.* Ita quod.

1 LImitatiua, & restrictiua præcedentis dispositionis est hæc dictio, taxationisque vim habet, vt *in l. Lucius, §. qui habebat, ff. ad Treb. & in l. Gallus, § idem creden. in fine, ff. de liber. & posthum.* Notant Dec. *cons 226. num. 6. tom. 1. & cons. 521. num. 16. tom. 2.* Socin. sen *cons. 46. col. 3. vers. cum ergo lib. 1. & cons. 49. num. 15. lib. 4* Socin iun. *cons. 69. num. 33. vol. 2* Rimin. iun. *cons. 263. n. 40. & cons. 313. num. 29 vol. 1.* Paris. *cons 92. num. 53. lib. 2.* Roin. *cons. 18. num. 11. & cons. 74. num 17. vol. 2 & cons. 92. num. 2. vol. 3. & cons. 1. num. 12. vol. 4.* Berret *cons. 147. num 6.* Aym. *cons. 201. n 41 & cons. 956. num. 14.* Menoch. *cons. 134. num 15.* Gabr *consil. 35. num. 26. lib. 1.* Tiber. Decian. *cons. 7. num. 62. lib. 1.* Honded. *cons. 69. n. 45. lib. 1.* Surd. *cons. 315. num. 24.* Mandos. *in glos. facul. §. sitque, in verb. ita quod, d. pag. 279. col. 1* Matt. *de iurisdict. p. 4. cent. 1. casu 130 n. 8.* Cened. *post lib. 1. pract. & canonic. quæst sing. 39. num. 1. in princip.* [Rota *decis. 28. num. 3. p. 2. in posth. Farin.* Giniba *cons. crim. 81. num. 2* vbi quòd taxatiuæ vim habet, & restringit.]

2 Aliquando tamen stat augmentatiuè, & non restrictiue, vt per Curt sen. *cons. 49. sub num. 40. vers. confirmatur.* Paris *cons. 90. num. 27. vol. 2.* Beto. *consil. 77. num. 16. vol. 2.* Socin. *cons. 99. num. 15. vol. 4.* Ruio. *cons. 18. num. 7. & 8. vol. 1. & cons. 84. num. 2. vol. 3.* Cened. *d. sing. 39. n. 2.* Et quod ista dictio ampliet, & non restringat fideicommissum, tenet Paris. *cons. 90. n. 26. cum seqq vol. 2.*

3 Potest igitur accipi vel restrictiuè, vel declaratiuè, vel ampliatiuè, secundùm subiectam materiam, iuxta resoluta per Seraphin. *decis 911. num. 7.* Magis tamen restringit, quàm quòd augeat, iuxta ea, quæ tradunt Alciat *cons. 492.* aliàs *cons. 44. num 3. lib. 9.* Rimin. iun *cons. 491. num. 63. lib. 4.* Crauet. *consil. 201. num. 41 lib. 2.* Honded. *cons. 45. num. 47. & 43. vol. 1* Bertazol. *de clausul. instrument. claus. 26. gloss. 3. num. 2.*

4 In testamentis posita vel stat ampliatiuè, vel declaratiuè, considerat post alios Paris. *cons. 90. n. 26. & 27. & seq. lib. 2.* Semper tamen certum est, quòd declarat mentem testatoris, & regulat præcedentem dispositionem. Socin. sen. *cons. 49. num. 2. vers. ant dicimus & num. 5. vers ad propositum, lib. 5.* Dec. *resp. 33. num. 94 vol. 1.* Et fuit dictum *in Vrbevetana fideicommissi, 27. Ianuary 1606. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.*

5 Obligatio concepta sub verbis *ita quòd, in quocumque casu, &c* dicitur facta verbis illatiuis; & accessoriis ad præcedentem obligationem, ideò illam ampliare non possunt extra terminos dictæ primæ obligationis Alciat. *resp. 44. num. 30. tom. 3. libr. 9.* Et fuit dictum *in Romana fideicommissi, 30. Aprilis 1574. coram Oriolen. & in Bononien. domus de Blanchettis, 6. Martij 1592. coram Illustrissimo Domino meo Card. Millino.*

Regulariter hæc dictio profertur ad declarandum præcedentia, de illiusque natura est, quòd intelligatur secundùm supradicta, §. *& quoniam scimus vers. & ita, in auth. de testib* Alciat. *d. cons. 492. n. 17.* Menoch. *cons. 332. n. 1.* Volpell. *de prepos. & aduerb. signif sub dict. ipso Iure, pag. 54.* Matt. *d. casu 130. n. 8.* Ruin. *d. cons. 18. num. 11.* vbi ait, intelligi eo modo, quo suprà fuerat dictum. Paris. *cons. 90. num 27. vol. 2.* vbi dicit, relatiuam esse, retentis terminis præcedentibus. Capic. *decis. 108. num 8.* vbi ait, quod refertur ad proxima. Afflict *decis. 248. n. 10. in fine*, vbi ait, quòd est continuatiua præcedentis dispositionis. 7

Conditionem repetit hæc dictio, & qualitatem præcedentis dispositionis in sequentem, vt per Paris. *cons. 17. num. 29 lib 1* Socin. *cons. 49. num 2 vol. 1*, vbi ait, venire qualificatiue, apponendo conditionem præcedenti dispositioni. Galganet. *de condit. & demonstr. p. 2. cap. 1. q. 18 num. 10.* [Et addit Giotba *d. cons. 81. num. 9. & 17.* quòd modum etiam denotat, quo non impleto gratia resoluitur, & *n. 8* quòd conditionem aducit resolutiuam.] 8

Dictio CLXXIII.

Ita tamen.

1 *Modificatiua, restrictiua, & limitatiua præcedentium est dict.* Ita tamen.

2 *Restrictiua, & declaratiua est dict.* Ita tamen, *secundùm subiectam materiam.*

3 *Restrictiua & annullatiua actus, cui apponitur, est dict.* Ita tamen.

4 *Testator si leganit vxori victum, & vestitum, ita tamen quod teneatur bene regere, & gubernare, legatum victus, & vestitus censetur restrictum & limitatum per verba regere, & gubernare.*

5 *Limitatiuè, & taxatiuè, non verò declaratiuè venit dict.* Ita tamen, *alibi quàm in fine instrumenti posita.*

6 *Præcedentia omnia non respicit dict.* Ita tamen, *quando vel diuersa est ratio, vel dispar qualitas, vel cum apponitur ad vnum casum qualificandum.*

7 *Relata dicitur semper ad omnes dict.* Ità tamen *siue in principio, siue in medio, siue in fine dispositionis super nominatione facienda apponatur.*

8 *Relatio ad omnia præcedentia semper fit quando non adest circa modum & formam aliqua specialis, & propria prouisio, seu determinatio.*

9 *Conditionem importat dict.* Ita tamen.

10 *Modum quandoque importat dict.* Ita tamen.

11 *Formam in rescriptis inducit dict.* Ita tamen.

12 *Taxationis vim habet dict.* Ita tamen.

HÆc dictio est modificatiua, restrictiua, & limitatiua præcedentium, vt *in l. vbi adhuc, ver. ita tamen*, vbi Salicet *C. de iure dotium, l. Lucius §. qui habebat, & l. ita tamen, ff. ab Trebell.* Notant Menoch. *cons 530. num 19.* Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. ipso Iure, vers. ita tamen, pag. 54.* Bertazol. *de clausul instrument. claus 23 gloss. 1. num. 1.* [Gozadin. *cons. 36. num. 6* Seraphin *decis. 447. num. 3.* Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom. 2. part 5. claus. 41. §. 1. & claus. 450.* Rota *decis. 286. num. 6. p. 1 in posthum. Farin.* 1

Digitized by Google

2 *Farin.* aliàs *p.3.recent.*] Et ita restringit, limitat, & declarat secundùm subiectam materiam, *conf.216. num.6.* Ias.*in l.1.num.10.ff.si quis ius dicen.* Salic. per ibi *in l. vbi adhuc, verf. ita tamen, C.de iure dotium.* Ruin.*conf.74.num.17.vol.2.* Nenizao. *conf.50.n.12.* Paris.*conf.106.num.19.vol.1.* Alciat. *consil.492 num. 17* Surd.*consil.315.num.19.* Capic. *decis.108.à n 6.* Fr. Emman *quaest.regul.tom. 3.q. 10.art. 5. in medio,*

3 vbi ait, quòd est restrictiua, & annullatiua actui, cui apponitur. Rebuff *in concord. tit. de mandat. Apost. §.1.in gloss.ita tamen,& in praxi, tit. de dispens. ratione aetatis,in verb.prouiso in princip.& in comment.ad legem Labeo,14.§.item si dominus,in fine, ff de verbor. signif.* Mandos.*in praxi signat. verb. licentia, verf.an autem,fol.63 col.2.& in reg.32. Cancellar. q.28. n.4. cum seqq.* Seraphin.*decis.447.num.5.* vbi ait, quòd de sua natura limitat, & restringit dispositionem, cui adiicitur. Surd. *conf.315.sub num. 27. verf.& quòd dicitur,& conf.475.num 7* vbi ait, quòd ponitur declaratiuè, & restrictiuè, nunquam autem augmentatiuè Albet.*in Dictionario,verb.ita tamen*, vbi vult, quòd legatis domibus vxori, ita tamen, quòd ibi habeat habitationem omnibus diebus vitae suae, illa dictio *ita tamen*, restringit legatum supradictum, taliter quòd comprehendit habitationem tantùm, non autem proprietatem ; & ita tradunt Capic.*decis.* 08.*num 7.*& Aym.*conf.25.num.16.* vbi consu-

4 luit, quòd si testator legauit vxori victum, & vestitum, ita tamen quòd teneatur bene regere, & gubernare, legatum victus, & vestitus censetur restrictum, & limitatum per verba *regere, & gubernare*; adeò quòd non videtur vxori relicta proprietas, nec facultas alienandi, & Albet. ac Aym. refert, & sequitur Mandos.*in d.reg.32.Cancell. à num.4.& in d. verb.licentia,fol 63,col.2.*

5 Haec dictio alibi quàm in fine instrumenti posita limitatiuè, & taxatiuè, non verò declaratiuè venit intelligenda, ac proinde non operatur contra expressa, vt per Surd.*conf.475.num. 39. vol.4.* Bursat. *conf.140.num.23.vol.1* Ioan. Bapt. Costa *de clausul. conuention.claus.149.n.3.*

6 Quando vel diuersa est ratio, vel dispar qualitas, vel cum apponitur ad vnum casum qualificandum, non respicit omnia praecedentia, nec casus indistinctè comprehendit, prout iuxta tradita per Capic. *decis.108.num.8.& seq.* fuit dictum *in Romana deuolutionis domus,5.Aprilis 1593.coram Penia.*

7 Siue apponatur in principio, siue in medio, siue in fine dispositionis, super nominatione facienda, semper ad omnes dicitur relata, cùm non possit assignari ratio, cur magis ad vnum, quàm ad alium ex illis sit referenda,*l.1.C.de liber.praeter. l.3. §.filius, ff.de liber. & posth. l.talis scriptura, §.fin ff. de leg.1.* Menoch.*de praesumptionib.lib.4.praesumpt.181.* Pereg. *de fideicommiss.art.16.num.105.cum seqq.* Seraphin. *decis.570.num.2.* Et fuit dictum *in Romana emphyteusis domorum, 11. Martij 1616.* impressa per Farinac.*decis.709.num 2 p.1. recent.* vbi habetur, hoc procedere etiam in odiosè, & strictè interpretandis. Et *num.4.* subditur. quòd ad omnia expressa non refertur, quando sic eam referendo induceretur contrarietas, vel absurditas, seu actus inutiliter.

8 Quando verò non adest circa modum, & formam aliqua specialis, & propria prouisio, seu determinatio, tunc semper sit relatio ad omnia praecedentia, vt per Gabr *lib.4.commun.tit.de clausconcl.6.n.8. limit. 8.*Peregr *d.art 16.n.107.* Menoch. *de praesumpt. 181. num.6.7.& 8.*Rot.*decis.709.num.8.* Immò etiamsi capitula possint dici distincta, & separata, nihilominus haec dictio determinat omnia praecedentia,

ita tamen, 27.ff.ad Trebell.l. vbi adhuc, 19. verf.ita tamen,C.de iure dot. Bero.*conf.71 num.6,lib.2.* Surd. *conf.475.num.39.* Rot *decis.225.num.1.& decis.526. n.2.p.1.diuers.*

Conditionem importat haec dictio, vt *in l.Titio centum,70.§.Titio centum, verf. conditio, & in l. Iulianus,85 in princ.* vbi glos.*in verb.& ita, ff.de condit. & demonstr* Luc.de Pena *in l.1.verf. ita tamen, C de collat fend.lib.11. l.fin.* vbi glos. & Bart. *C. de condit. rer.ad ciuit.pertin.lib.11.* Felin.*in cap. cum dilecta, 22. num.6.verf.secundùm. de rescript.* Rebuff. *in concord. §.1.de mand. Apostol.verf. ita tamen.* Et fuit dictum *in Auximana Societatis,3. Martij 1595.coram Iusto,* impressa per Marches *de commiss.p.2 pag.748. col.1. in vlt.impress.& in Romana laudi, 28. Iunij 1613. coram Buratto,* impressa per Farinac. *decis. 513. num.2. p.1.recent.* 9

Quandoque importat modum iuxta tradita per Menoch.*conf.131.n.1.*& per Surd.*conf.4,7.n.1.* 10

Io rescriptis inducit formam. Osasc *decis.128. num.16* Ioan Bapt Costa *d.claus.149.num 4.* Quare scribit Rimin.iun.*conf.* 40.*num 14. cum seqq.* quòd haec dictio habet vim taxationis, quae taxatio excipit solùm comprehensa sub ea, & in omnibus aliis firmat regulam ; quod de dict. *sic tamen* dicit idem Rimin *conf.291.n.66.* 11

Dictio CLXXXIV.

Ita vt.

1 Ita,vt & Ita quòd, *idem sunt.*
2 Sicut *aliquando importat dict.* Ita vt.
3 *Modum,similitudinem, & declarationem ad rem expressam denotat dict.* Ita vt.
4 Ita quod, *declarat, & limitat praecedentia,retentis eisdem terminis, & cum eiusdem qualitatibus.*

HAec dictio, & dictio *ita quòd*, idem sunt, *l.2.§. ideòque,ff.de iis,qui sunt sui,l.penult. §. quisquis, ff.de leg.* Bart.*conf.4.num.2.* Mandos. *in gloss facult.§. volentes,in verb.ita vt,fol.181.* Cened. *post libr. pract. & canonic.quaest.sing.38.n.6.* 1

Pro *Sicut* aliquando sumitur haec dictio, vt *in l. quidam testamento,in princip ff.de leg.1.* Mandos.*in d. verb.ita vt,fol.181.* Cened.*d.sing.38. num.7. in princ.* 2

Denotat modum, similitudinem, & declarationem ad rem expressam, vt per Rimin. *in §.1. n.499. Instit.de donat* Menoch *conf. 550. num. 33. & 34.* Vulpell.*de praepos.& aduerb.signif. sub dict. ipso Iure,* Cened.*d sing.38.n 7* vbi *num 8* post Mandos. *in d. verb ita vt,in fine,*&-Neapod.*in consuet.si qua mulier, in verb.ita tamen,num.6. de mul. haben. fil. fol. 206,* quaerit, an faciat conditionem. 3

[Dictio *ita quod*, declarat & limitat praecedentia retentis eisdem terminis, & cum eiusdem qualitatibus Paris.*conf.10.n.47. lib.2.* Theod. de Rubeis *in sing.Rota tom.2.p.4 claus.4n. & claus.488. n.2. cum seqq.* Et ita non modò stat declaratiuè, sed etiam ampliatiuè. Curt.sen.*conf.49 n.40.* Socin.sen. *consil. 49 n 2.& 5.lib.1,*Rot.*decis.274.n.15.p 5 recent.*] 4

Dictio CLXXXV.

Item.

1 *Continuatiua, & repetitiua qualitatum praecedentis orationis est dict.*Item.

2 Repetitiua

2 *Repetitiua similium de sui natura est dictio* Item, *quando adest eadem ratio, vel mens verisimilis disponentis.*

3 *Repetitiua qualitatum orationis praecedentis est dict.* Item, *quando praecedens oratio erat imperfecta ratione verbi, vel appositi, seu suppositi.*

4 *Repetitionem aliquando importat dict.* Item *aliquando continuationem, quando orationi imperfectæ adiicitur.*

5 *Repetitionem nullam inducit dictio* Item, *quando ponitur in oratione perfecta, quæ non pendet à constructione orationis præcedentis.*

6 *Repetitiua non est dict.* Item *quando sequentia habent specialem prouisionem.*

7 *Repetitiua est dict.* Item, *qualitatis praecedentis, etsi ponatur post orationem perfectam, quando est identitas personarum.*

8 *Repetitiua non est dict.* Item, *quando ponitur inter diuersas res.*

9 *Repetitiue non stat dict.* Item, *sed potius continuatiuè, quando est diuersa ratio, vel non esset eadem æquitas.*

10 *Repetitiua non est qualitatum praecedentium* Item, *quando non est personarum & rerum identitas.*

11 *Capitulorum diuersitatem inter quæ ponitur, ostendit dict.* Item, *pluries repetita.*

12 *Legata si plura sint facta in aliqua dispositione cum dict.* Item, *numquid conditio in vno legato apposita, virtute huius dictionis, censeatur etiam in aliis legatis repetita remissiuè.*

13 *Legatorum, & conditionum in repetitione æquiparantur dict.* Item *& dict.* Et.

14 Item, *importat idem quod* Similiter.

1 HÆc dictio est continuatiua, & repetitiua qualitatum præcedentis orationis, vt *in l. item, ff. de procur. & in l. item eorum, ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine* Bart. *in l. in repetendis, n. 1. vers. secundo casu, in fine, de leg. 3. & cons. 1.* incip. *Titius, num. 4.* Castr. *cons. 88. num. 1. p. 1.* Dec. *cons. 190. num. 1. & cons. 433. num. 3.* Alex. *cons. 7. num. 10. lib. 3. & cons. 158. n. 5. & 6. lib. 6. & cons. 9. n. 7. & 8. lib. 7.* vbi ait operari de sui natura repetitionem, si repetitio congrua fieri potest, aliàs secùs. Signorol *cons. 156. num. 24.* vbi ait, quòd à lege prolata inducit continuationem, quando est in verbis promulgatoris legis, prout eum latè explicantem refert Card. Tusch *practic. conclus. l. t. D, concl. 156. n. 2. cum seqq.* Grat. *cons. 114. n. 14. & cons. 117. num. 19. lib. 1. & cons. 18. num. 36. lib. 2.* Socin. iun. *cons. 85. num. 22. & 21. & consil. 89. num. 15. vol. 3.* Silu. *cons. 64. num. 8. & num. 18.* Paris. *cons. 16. num. 44. vol. 3.* Gemin. *cons. 62. num. 7. vers. nec obstat.* Cuman. *cons. 22.* Hippol. *consil. 75. num. 6. vol. 1.* Menoch. *consil. 86. num. 5. & 81. & consil. 291. num. 2. & 14. & con. 252. num. 22. & cons. 1068. n. 1. & cons. 1157. num. 24.* Guilielm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. in eodem testamento, num. 77. cum seqq.* Gomez *in §. item Seruiana, num. 6. & in §. aquè, n. 19. Inst. de action.* Rebuff. *in comment. ad legem Labeo, 14. vers. item, ff. de verbor. signif. pag. 98.* Bertazol. *de clausulis instrument. claus. 20. gloss. 1.* Vulpell. *de praepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 55.* Azebed *ad l. 2. n. 1. tit. 1. lib. 6. nouae Recopil.* Surd. *cons. 455. num. 12. & consil. 468. num. 11.* Ioan Garc. *de nobil. in diuis. n. 53.* Petr. Entiq *resp. opusc. 2. sub hac dict.* Gutier *pract. lib. 3. q. 8. n. 28.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 1. num. 5.* Steph. Grat. *discept. foren. tom. 3. cap. 563. n. 62.* Cened. *post libr. practic. & canonic. quaest. sing. 31. n. 1.* Galgan. *de condit. & demonstr. part. 2. cap. 1. quaes. 18. num. 1.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D, concl. 309. num. 1.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 19. num. 22.* vbi ait, de sui 2
natura esse repetitiuam similium, quando adest eadem ratio vel mens verosimilis disponentis. [Magdalen *de num. testium in testam. requis. p. 1. cap. 16. n. 19.* Rot *decis. 425. n. 7. p. 2. in posth.* Farin. aliàs *p. 4. recent.* vbi quòd est continuatiua ad priores dispositiones]

Et quamuis magna pars Doctorum suprà relatorum non distinguant, an oratio præcedens sit 3
perfecta, vel non, sed generaliter dicant, quòd ista dictio repetit qualitates orationis præcedentis, tamen debet intelligi, quando ipsa præcedens oratio erat imperfecta ratione verbi, vel appositi, seu suppositi, iuxta doctrinam Bart. *in d. l. in repetendis, num. 1. vers. 2. de leg. 3. & in l. Seia, §. Caio, ff. de fund. instructo* Ias. *cons. 207. col. 2. vol. 2.* Curt. iun. *cons. 72. num. 6. & cons. 102. vol. 2.* Cuman. *d. cons. 22.* incip. *Titius legauit, in princ.* vbi quòd importat aliquando 4
repetitionem, aliquando continuationem, quando orationi imperfectæ adiicitur Rolan *cons. 6. vol. 4.* Bertazol. *de claus. 20. gl. 5. num. 2.* Anchar. *reg. 1. q. 53. in princip. & n. 1. p. 2.* Cened. *d. sing. 31. n. 1. vers. & licèt.* Gonzal. *d. glos. 1. n. 4.* Card. Tusch. *d. concl. 303. n. 2. & 4.*

Quando verò ponitur in oratione perfecta, quæ 5
non pendet à constructione orationis præcedentis, tunc nullam inducit repetitionem, sed continuat eamdem materiam. Ita Gemin. *d. cons. 62. n. 2. vers. nec obstat.* Cuman. *d. cons. 22. ante medium, vers. nec hic est.* Aret. *cons. 1. & consil. 121.* Natt. *consil. 387. n. 12. vol. 2.* Socin *cons. 11. num. 26. vol. 1.* Grat. *cons. 8. num. 39. vol. 1.* Silu. *consil. 64. num. 28.* Octauian. Vulpell. *citato loco.* Paris. *cons. 49. num. 48. vol. 1.* Mascard. *de probat. concl. 1265. num. 11.* Card. Tusch. *d. conclus. 303. num. 8.*

Amplia primò, hanc dictionem non esse repeti- 6
tiuam, quando sequentia habent specialem prouisionem. Ita Alex. *cons. 158. num. 5. vers. secundò principaliter, lib. 6.* quem refert Card. Tusch. *d. concl. 303. num. 9.*

Secundò amplia, seu potiùs declara illud, quòd 7
non sit repetitiua qualitatis præcedentis, cùm ponitur post orationem perfectam; quando scilicet diuersitas personarum, & rerum interuenit, secùs verò est, si sit identitas personarum, quia tunc repetit, etsi ponatur post orationem perfectam, secundùm Curt. iun. *cons. 102. n. 4.* & Anchar. *Reg. 1. p. 53. n. 2. & 3. p. 1.* quos refert Cened. *d. sing. 31. n. 3.*

Tertiò amplia, seu potiùs declara, quando poni- 8
tur inter diuersas res, vt per Bart. *cons. 3. vers. super, 2. lib. 1.* Alex *d. consil. 158. num. 2. vers. quibus puram, lib. 6.* Card. Tusch. *d. concl. 303. n. 12.*

Quartò amplia, vt hæc dictio non stet repetitiuè, 9
sed potiùs continuatiuè, quando est diuersa ratio, vel non esset eadem æquitas, vt per Paris. *consil. 87. n. 40. vol. 2.* Curt. iun. *consil. 53. n. 7. & consil. 44. n. 7. & consil. 72. num. 5. vers. non obstat,* quos refert Cened *d. sing. 31. n. 4. in princip.*

Quintò amplia quòd non repetit qualitates præ- 10
cedentes, quando non est personarum, & rerum identitas, vt per Ruin. *consil. 104. n. 21. vol. 1.* Curt. iun. *consil. 44. n. 6. & consil. 102. n. 4.* Anchar. *Reg. 1. q. 53. n. 2. & 3. in 2. parte, fol. 276.*

Hæc dictio pluries repetita ostendit diuersitatem 11
capitulorum, inter quæ ponitur, vt post Gemin. & Boër. scripsit Rebuff *in d. l. Labeo, §. item si dominus, col. 2. vers. & hac dictio.* Honded. *cons. 69. n. 24. vol. 2.*

Si autem plura sint legata facta in aliqua dispo- 12
sitione, cum hac dictione, numquid conditio in vno legato

Digitized by Google

legato apposita, virtute huius dictionis, censeatur etiam in aliis legatis reperita? Vide Bened. Capra *cons.60.* incip. (*irca quod num.1.* Petr. Ioan. Anchar. *suarum quaestion.famil lib.2.q.53.* Curt. iun. *cons.102. n.4.* Rendin. *in promptuar. recept.senten. tom.1.tit.27. num.4.*

13 Dictio hæc, & copula *Et*, æquiparantur in repetitione legatorum, & conditionum: ita Alex. *d. cons.158 n.6.vers.eo modo,lib.6* Gam. *Lusit. decis.206.n.15.* Card. Tusch. *d.concl.303.n.3.*

14 Apud Grammaticos *Item* idem importat, quòd *Similiter*. Cic. 5. *Verr.* Literæ istæ mittuntur à patre vehementes, ab amicis item. Idem 2. *de Diuinat.* Solis defectiones, item Lunæ prædicuntur. Idem *in Brut.* Romulus augur, cum fratre item augure.

Cum negatione sæpè in extremam coniicitur clausulam, vt res, quæ conferuntur, diuersas esse appareat. Cic. *in Orat.* Nam omnium magnarum artium, sicut arborum altitudines delectant, radices, stirpésque non item. Idem *Attic. lib. 1.* Spectaculum tibi vni iucundum, cæteris non item.

Dictio CLXXXVI.

Iterum.

1 *Repetitiua eiusdem actus pro vna vice tantùm est dict.* Iterum.
2 *Repetitiua aliquando non est dict.* Iterum.
3 *Reiterationem actus quando denotet dict.* Iterum. *ostenditur.*
4 Iterum *nonnunquam sumitur, id est,* Diuersum.
5 Iterum *pro* Secundo *eleganter ponitur.*
6 Iterum *adsciscit* Semel, Tertium, *vel* Tertiò, *vt num.7.*
8 Iterum *quandoque additur dict.* Sæpiùs.

1 EST repetitiua eiusdem actus pro vna vice tantùm, vt *in l.fideicommissa, § si quis alicui decem, circa finem*, vbi Bart. & Bald. *ff. de leg. 3. l. fin. & ibi glos. verb. quamuis, ad finem, ff. de bonis auct. iud. possid. cap. olim, in princip.* vbi Zabarel. *notab. 1. de rescript.* Fulgos. *cons.154.* Gom. *in § rursus, num.9.* & Ias. *in §. Prætor ait, num.20. Instit. de act.* Boër. *decis.31. num.14* Cened *post libr. practic. & canonic. quæst. singul.57. num. 1.* Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict. item. vers. iterum, pag.56.*

2 Interdum non est repetitiua, vt *in l. filio, quem pater, vers. iterum arrogauerit, ff. de adopt.* vbi notant Bart. & Ias. *num. 21.* quos refert Cened. *d. sing.57. num.4. in princip.* Strictè capta accipitur pro secunda vice, vt per Bredemd. *de appell. p.1. cap.124. vers. ab eadem persona.* Vulpell. *citato loco, pag.56.* vbi subdit, quòd large capta etiam pro secunda vice accipitur, quoties opus fuerit; si à lege proferatur, quando iteratio non tendit in grauamen alterius. Verùm vt

3 resolutio clarior appareat, sciendum est, quòd quando hæc dictio profertur ab homine, denotat reiterationem eiusdem actus pro vna vice tantùm. Sic procedunt Iura suprà citata in principio huius dictionis; quando verò profertur à lege, quia lex debet poni, ita vt lites dirimat, tunc ista dictio denotat, & dimittit reiterationem actus pro pluribus vicibus. Ita procedit *l. veluti, ad finem, ff. de edendo.* Quam dictionem tradunt Bald. *in l. 1. vers. quartò quæro, C. de his, quæ pœna nomine.* Ias. *in d. §. Prætor ait, num.10.* Gom. *in §. sic itaque, num.9. vers. & ideò pro vera resolutione Instit. de action.* vbi alios in id citat, ad pluraque infert; & signanter, quòd si datur potestas, & facultas arbitrio ab homine prorogandi semel, & iterum, non intelligitur nisi pro duabus vicibus. Alex. *in l. qui bona, § fin. in princip. & in l. si finita, in princip. num.4. ff. de damno infecto.* Si verò datur facultas à lege, vel statuto, tunc actus fieri debet toties, quoties opus fuerit. Alex. *cons.70. vol.2.* cum aliis adductis per Gom. *d. n.9.*

Nonnunquam *Iterum* sumitur, id est, *Diuersum l. receptitia, vers. & liceat,* & *ibi* glos. *verb. iterum, ff. de constit. pecunia.* 4

Apud Grammaticos, & bonos linguæ Latinæ Auctores, *Iterum* pro *Secundò* eleganter ponitur. 5 Cic. *Attic. lib.4.* Flamininus Consul iterum. Idem *pro Sext.* Saturnius iterum Tribunus. Idem *in Brut.* Liuianæ fabulæ vix dignæ, quæ iterum legantur.

Aliàs adsciscit *Semel*. Cic. 5. *Verr.* Duobus pretiis vnum & idem frumentum vendidisti, semel ciuitatibus, iterum populo Romano. Idem *pro De.* Audierat ex illo se à me bis salutem accepisse, semel separatim, iterum cum vniuersis. Idem *in Brut.* Antistius, & Piso sæpe dicebant, minùs sæpe Pomponius, raro Carbo, semel, aut iterum Philippus.

Assumit autem *Tertium*, vel *tertiò*. Cic. *lib. 1. de* 6 *Inuent.* Primum quidem decipi incommodum est, iterum stultum, tertium turpe. Idem *pro Roscio.* Iterum, ac tertiò nominaui. Idem *pro Deiot.* Ille iterum ille tertio actionibus factis pecuniam dedit.

Nonnunquam ei additur *Sæpiùs*. Cic. *Attic. lib.* 7 *13. epist. 42.* Vt te experiatur, iterum, ac sæpiùs rogat. Idem *per Font.* Semel, atque iterum, ac sæpiùs. Idem *pro lege Manilia*: Testis iterum, ac sæpiùs Italia, quæ, &c.

Dictio CLXXXVII.

Iuxta.

1 *Significationes plures habet dict.* Iuxta, *secundum subiectam materiam.*
2 Prope *importat dict.* Iuxta.
3 *Propinquitatem, & vicinitatem significat dict.* Iuxta.
4 *Vicinitas, quam importat dict.* Iuxta, *debet intelligi cum liqua distantia.*
5 *Vicinitatem per decem pedes importat dict.* Iuxta.
6 Secundum *nonnunquam importat dict.* Iuxta.
7 *Similitudinariò stat dict.* Iuxta, *quando ponitur pro* Secundum.
8 *Demonstratiuè, & causatiuè potius, quam conditionaliter, & restrictiuè stat dict.* Iuxta.
9 *Relatiua in omnibus ad relatum est dict.* Iuxta, *quando accipitur* Secundùm.
10 *Causatiuè, seu conditionaliter, an & quando stet dict.* Iuxta *ostenditur, & n.11.& 12.*
13 *Causaliter intelligitur stare dict.* Iuxta, *in priuilegiis*
14 *Conditionaliter intelligitur stare dict.* Iuxta, *in rescriptis Iustitia.*
15 *Limitatiuè stat dict.* Iuxta, *relata ad facultatem alicui datam.*
16 *Perfectio anni vt non requiratur, operatur dict.* Iuxta.

CVm plures habeat significatus hæc dictio, secundum subiectam materiam, vt aduertunt Socin *cons.101. in princip. vers. accedat etiam, lib.2.* & Card Tusch. *practic. conclus. tom.2. lit. D. concl.304. num.6.* ideò sigillatim quidquid de ea dicendum occurrerit, explicabo.

2 Primò importat idem quod *Prope*. Cic. Sepultus est iuxta viam Appiam ad quintum lapidem. *l. qui ades, ff. de incend. cap. s. lita, §. hoc autem, de maiorit. & obed.* Alex *conf.* 120 incip. *Omissis argumentis, num. 6. vers. nam dicitur, lib. 2. & conf. 44. num 2. vol. 6.* Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de elect. §. statuit, in verb. iuxta, pag.* 143. Intrigl. *Siciliæ decis.* 36. *n.* 16. Card. Tusch. *d. concl.* 304. *num.* 7. Cened. *post libr. practic. & canon. quæst. sing.* 32. *num.* 1.

3 Et tunc significat propinquitatem, & vicinitatem vt *in l. quidam Hiberius*, vbi Bart *ff. de seruit. vrbanor. prædior.* Bald. *in l. 1. num. 2. C. de Episcopis, & Cleric.* Bero. *conf.* 144. *num.* 16. *vol.* 3. Felin. *in cap. quia indicante, col. fin. de præscript.* Cosm. *citato loco.* Suid. *conf.* 429. *num.* 52. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub*
4 *dict. Item, vers. iuxta, pag.* 59. Quæ quidem vicinitas debet intelligi cum aliqua distantia. Bald. *in l. 1. C. de sacros. Eccles.* Grat. *conf.* 312. *num.* 22. *lib.* 1 Paris. *conf.* 68. *num.* 58. *vol.* 2. vbi ait, quòd ista dictio verificatur, nedum in contiguis, sed etiam in aliquantulum distantibus. Alex. *conf.* 120 *num.* 6. *vol.* 2. vbi dicit denotare propinquitatem per vnum, vel
5 duos pedes. Denique denotare vicinitatem per decem pedes prope, tenent Bart. *in l. decernimus, C. de aquæductu lib.* 10 Felin. *in c. lex parte, de rescript.* Franc. Marc. *decis.* 644. *p.* 2. Petr. Enriq. *respons. opus.* 1. *sub hac dict.*

6 Secundò ponitur quandoque per dict. *Secundum* vt per Abb. *in cap. Abbate, num.* 20 *de verbor signific.* Cosm *d. verb. iuxta, pag.* 143. *& in tit. de pacif. possess. in fin princip. in verb. iuxta, pag.* 70. vbi dicit, quòd ista dictio *iuxta*, & *secundùm*. æquipollent. Alber. *in dict. verb. Iuxta.* Bart. *in extrauag. ad reprimendam, §. prout, num.* 2. *& in l. edita, num.* 28. *C. de edend.* Ripa. iun. *com.* 108. *n.* 1. *vol.* 1. Cened. *d. singul.* 22 *n* 3.

7 Et tunc stat similitudinariè, vt dict. *Sicut, tanquam, ad instar, &c.* sic *in l. leges vt generales, C. de legib. & in l. 1. C. de his qui parentes, vel lib. accid.* notant *verb. Iuxta*, Menoch. *consil.* 482. *sub num.* 33. Gloric. *respons.* 1. *part.* 3. *num.* 128. Bero. *consil.*
8 38 *num.* 3. *vol.* 1. Et sic in dubio censetur potiùs stare demonstratiuè & causatiuè, quam conditionaliter, & restrictiuè, vt per Dec. *in c. quoniam Abbas, n.* 14. *vers. & in dubio, de offic. deleg.* Roman. *consil.* 336. incip. *Circa propositam, num.* 2. Paris. *conf.* 4. *num.* 336. *lib.* 4. Curt. iun. *conf.* 97. *num.* 3. Rot. *decis* 47. *num.* 7. *p* 2. *diuers.* Matien. *l. 2. glos.* 9. *num.* 12 *tit* 4. *lib.* 6. *noua Recop.* [Rota apud Paul. de Rub. *decis.* 207. *num* 4. *&* 5 *tom.* 2. *diuers. p.* 6. *recent.* vbi quod potius censetur stare demonstratiue, quam restrictiue, & *num.* 7. quòd tunc stat causatiuè, non ante relatiuè, & restrictiuè quando non constat de relato.

9 Est etiam in hoc sensu relatiua in omnibus ad relatum. vt *in cap. Abbate, §. præterea*, vbi glos. *de verb. signif.* tradunt Alex. *conf.* 81. *num.* 6. *lib.* 6. Intrigl. *Siciliæ decis.* 36. *num.* 15. Galganet *de condit. & demonstr. p.* 2. *cap.* 5. *q.* 18. *num.* 13. Et fuit dictum *in Romana pecudum* 2. *Maij* 1614. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.* 585. *num.* 2. *part.* 1. *recent.* D. Loter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 40. *num.* 219. Card. Tusch. *d. concl.* 304. *n.* 3. Rot. *decis.* 40. *p.* 1. *diuers.* vbi tentum fuit adeo esse relatiuam, vt si constet de relato, nihil disponat vltra contenta in relato, vbi *num.* 7. subdit, quòd si referens plus disponeret, quàm relatum, quandocunque de relato constaret, referens non attenditur, sed relatum. Decian. *conf.* 21. *num.* 57. item *lib.* 2 vbi ait, quòd promittens iuxta formam instrumenti de tali tempore, cum sint verba relatiua, si ex instrumento nihil apparet, non tenetur, quia falsa causa non nocet. Alex. *conf.* 9. incip *Ponderatis n.* 12. *lib.* 5. vbi ait, quòd inuestitura facta masculo & fœminæ iuxta formam antiquarum inuestiturarum, si ex inuestituris antiquis constet quòd fœminæ sint exclusæ, erunt etiam exclusæ ex noua inuestitura habente relationem ad antiquas.

An autem & quando hæc dictio stet causatiuè, 10
quando conditionaliter, non bene constat inter Doctores. Alex. enim *d. conf.* 9. *num.* 12. tenet, stare causatiuè, dum ait, quod frater faciens se inuestiri de certo feudo pro se & fratribus, & sororibus, iuxta tenorem aliarum inuestiturarum antiquarum, censetur per errorem fecisse, quia præsumitur credidisse inuestituras ita loqui, & si contrarium loquantur, non sibi præiudicauit. Cuius dictum notabile dicit Curt. iun *conf.* 92. *num.* 10.

Sed Castr. *conf.* 17. incip *In causa decimali, in princ.* 11
& in fine lib. 1. ait, quòd si fiat concessio inuestituræ de omnibus de quibus maiores sui fuerunt inuestiti iuxta prædecessorum suorum inuestituras, dictio *iuxta* stat conditionaliter, & si non constat de antiquis inuestituris, nihil est concessum, subditque, id restringi, quando concessio, seu inuestitura est certa, vt quia conceduntur certa bona expressa: ita quòd non remanet aliqua incertitudo, licèt adiiciatur iuxta formam antiquarum inuestiturarum, aut secundum, vel prout sui antecessores possederunt, quia tunc non facit conditionem, sed modum, videlicet quia sic sui antecessos, vsi sunt. Inferens idem esse dicendum, quando quis condemnatur, vel se obligat ad soluendum singulis annis vnum par caponum, prout eius antecessores soluere consueuerunt, quia exponitur, prout sic sui antecessores soluere consueuerunt, nisi ex aduerso probaretur, quòd soluere non consueuerunt, quia si falsa est causa, tunc non valeret concessio. Vnde Matiens. *d. l. 2. glos.* 3. *n.* 13. tradit, quod quoties lex vel priuilegium non disponit quid certum, sed se refert ad aliam legem, seu priuilegium, tunc hæc dictio ponitur conditionaliter, ita vt donec constet de re, ad quam refertur, non valeat dispositio.

Declarat tamen Grammat. *decis.* 59. *num.* 14. tres 12
casus distinguendos. Primum quando dispositio est certa, & non apparet id ad quod fit relatio, & valet, quia quando hæc dictio profertur pro certo, stat causatiuè. non autem conditionaliter. Dec. *conf* 596. *col.* 2. Aretin. *conf.* 76. *col.* 3. Bellon. *conf.* 36. *num.* 11. quos refert Cened *d. singul.* 32. *num* 4. *in princ.* Secundum quando dispositio est incerta, & non apparet id ad quod fit relatio, & non valet, ex adductis per Grat. *conf* 105. *num* 2. *vol.* 1. & Ruin. *consil.* 15. *num.* 11. *lib.* 1. Socin iun. *conf.* 121. *num* 43. *lib.* 3. Rot. *d. decis.* 40 *sub num.* 4. *&* 5. Tertium quando dispositio relata apparet magis stricta, & sit restrictio. Quartum addit Card Tusch. *d. concl.* 304. *n.* 15. post Castr. *conf.* 17. *in fin. lib.* 1. quando dispositio est certa; sed constat quòd relatum est contrarium, quia ex aduerso est probatum contrarium, & tunc facerent verba rationem conditionalem.

Tertiò in priuilegiis intelligitur stare causaliter. Roman. *conf.* 356. *num.* 3. In rescriptis verò Iustitiæ conditionaliter veluti si dicatur, exequutioni mandes talem sententiam iuxta eius seriem, quia intelligitur si ex eius serie liquere poterit. Ita Roman. *d. conf.* 366. *num.* 7. vbi Apostill. *in verb. conditionaliter*, Grammat. *d. decis.* 59. *n.* 14. Curt. iun. *conf.* 96. *num.* 3. Ioan. Bapt. Ferret. *conf* 86. *num.* 5. Cardin. Tusch. *d. concl.* 304. *n.* 17 quicquid dicant Riminald. *in l. edita, col. pen. vers. & ideo, C. de edendo* & Bellon *conf* 36. *à num* 11 quos refert Cened *d singul* 32. *num.* 4. *post princ.*

Quandò

14 Quartò relata ad facultatem alicui datam stat limitatiuè, vt fuit dictum *in Romana pecuniaria* 18. *Iuny* 1607. *coram Penia.* [Et stat restrictiuè. Peregr. *cons.* c. *n.* 104. *vol.* 1.]

15 Quintò operatur vt non requiratur anni perfectio, sed sufficiat inchoasse, ex adductis per Surd. *decis.* 178. *n.* 8.

Dictio CLXXXVIII.

Legitimè.

1 *Factum, & modum concernit dictio* Legitimè.

2 *Factum* legitimè, *censetur factum ordine Iuris seruato.*

3 *Citatus vt* legitimè *compareat, intelligitur per se, vel per procuratorem.*

4 *Citatus ad comparendum legitimè in loco, ad quem prohibetur accessus citato, non tenetur comparere, nec mittere procuratorem.*

5 *Probationi, vel ostensioni adiecta dict.* Legitimè, *importat plenam, & veram probationem, non autem priuilegiatam.*

1 Concernit factum & modum: factum scilicet fuisse legitimum, & legitimo modo processisse, vt per Ioan. Menoch. & Andr. *in reg. factum legitimè de reg. Iuris, lib* 6. Bertazol. *de clausul. instrum. claus.* 8. *glos.* 6. *& claus.* 35. *glos.* 12. *num.* 2.

2 *Legitimè factum*, censetur factum ordine Iuris seruatu, glos. & Abb. *in cap. consanguinei, de re iud.* Bertazol. *d. glos.* 6. Seraphin. *decis.* 290. *num.* 2. *& decis.* 433. *num.* 6.

3 Vnde citatus vt legitimè compareat, intelligitur per se, vel per procuratorem. Ita Bald. *cons.* 149. incip *Statuto, circa mea, vers. in contrarium, lib.* 5. quem refert Card. Tusch *practic. conclus. tom.* 3. *lit. D, conclus.* 305. *num.* 1. vbi *num.* 2. cum eod. Baldo citato
4 loco, restringit, nisi hæc dictio annexum haberet locum prohibitum, quia citatus ad comparendum legitimè in loco ad quem prohibetur accessus citato, non tenetur comparere, neque mittere procuratorem, ex quo ratione loci prohibiti hæc dictio non attenditur.

5 Adiecta hæc dictio probationi, vel ostensioni portat plenam & veram probationem, non autem priuilegiatam, vt per iuramentum, ita Ias. *in l. si quando, col.* 1. *num.* 9. *& seq. C. vnde vi*, quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 305. *num.* 3. vbi *num.* 4. cum Alex. *cons.* 119. *num.* 9. *lib.* 2 extendit in tantum, vt etiamsi concorrat semiplena probatio, cum iuramento, non erit legitima probatio.

Dictio CLXXXIX.

Lego.

1 *Institutionem hæredis inducit verbum* Lego, *adiectum vniuersitati bonorum.*

2 *Legatum, & non institutio intelligitur, quando verb.* Lego *adiicitur certæ quantitati, vel summæ.*

3 *Legata, fideicommissa, & cæteras omnes species relictorum comprehendit verbum* Lego, *in genere sumptum.*

4 *Fideicommissum vniuersale importat verbum* Lego, *tanquam obliquum adiectum hæreditati, siue sit hæres institutus, siue non.*

Auguſt. Barbosa de Dictionib.

Verbum hoc adiectum vniuersitati bonorum inducit hæredis institutionem, vt per Menoch. *cons.* 86. *n.* 78. Azeued. *ad l.* 1. *n.* 167. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ Recopilat.* Ceual. *comm. contra comm. q.* 114. 1

Quando verò adiicitur certæ quantitati, vel summæ, intelligitur legatum, & non institutio, iuxta resoluta per Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsum.* 141. *num* 34. & per Brunor. à Sole *in locis commun. lit. V, num.* 46 2

In genere tamen sumptum amplam retinet significationem, & comprehendit legata, fideicommissa, & cæteras omnes species relictorum, *l. fideic.* 85. *l. vxorem*, 39. *§ legauerat. ff. de leg.* 3. *l. æquis*, 39. *ff. de vsur. l. filium, §. si legata, iuncta l.* 1. *ff. de legatis præstand.* notat Pichard. *ad princ. Instit. de fideicomm. hæred. n.* 5. 3

Et quòd hoc verbum tanquam obliquum adiectum hæreditati importet fideicommissum vniuersale, siue alius sit hæres institutus, siue non, ex Crass. *de success. §. institutio, q.* 13. *n.* 2. *&* 3. *& §. substitutio*, *q.* 5. *n.* 23. resoluit Mont. *de commun. vltim. volunt. c.* 9. *n.* 20. 4

Dictio CXC.

Liberè.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*

2 *Actum quod quis facere possit sua sponte, & sine alterius licentia operatur dictio* Liberè.

3 Liberè, *intelligitur sine impedimento, contradictione, onere, grauamine, vel obstaculo.*

4 Liberè aliquid habens, *illud ab omni onere exemptum dicitur habere.*

5 *Venditionem immunem ab omni alia obligatione, ac proinde à pacto redimendi, importat dict.* Liberè.

6 Liberè *id fieri dicitur, quod quis sine aliqua obligatione, sed sua absoluta voluntate, alio non requisito, facere potest.*

7 *Fundus quod non est obnoxius seruituti, denotat dict.* Liberè.

8 Liberè *idem importat, quod non obstante contradictione.*

9 *Electionem, seu consilium alterius qui expectare non debet, dicitur* liberè *facere.*

10 Liberè *idem significat quod arbitrio suo.*

11 *Substitutio facta* liberè, *importat integraliter, & sine diminutione.*

12 *Liberè operatur ab omni necessitatis obseruantia, & solemnitate abstractum.*

13. *Facultas alicui concessa de conferenda re aliqua cum dict.* Liberè, *non restringitur ad certum genus personarum.*

14 *Vxor si relinquatur vsufructuaria* liberè, *habebit plenum vsumfructum.*

15 *Liberationem totalem denotat dictio* liberè.

16 *Obligationem omnem excludit dictio* Liberè.

17 Liberè *in venditione operatur respectu translationis dominij pretio soluto.*

18 *Restitui si petatur* liberè, *dicitur intentatum petitorium.*

19 *Fideicommissarius vt possit apprehendere rem absque consensu hæredis, operatur dictio* Liberè.

20 *Potestatem liberam & absolutam, & nulli legi suppositam importat dict.* Liberè.

21 Facultas libera *si data sit, non ex hoc videtur Iuris communis sublata dispositio.*

Digitized by Google

22 *Testari probibito si libera concedatur testandi facultas, intelligitur Iuris forma seruata.*

23 *Exceptionem prouenientem ex natura actus, & subiecta materia, excludit dictio* Liberè.

DE vi, & effectibus huius dict. vide Albet. *in suo diction, verb. Libere*, Rebuff. *in concord. rubr, de collat. §. præfatique, verb. Liberè, pag. mihi*, 308 Bartholom. Petet. *ad extrauag. ambitiosa, de reb. Ecclesia non alienan. verb. Illis exceptis, num* 16. & 17. Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 30. *gl.* 10 *n.* 1. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signific. sub hac dict pag.* 56. Cald. Pereira *de renon. emphyt. q* 8. *num.* 10. *cum seqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell gloss.* 53. *num.* 2. & 3. & *gloss.* 45. *n.* 11. & 17. & *gloss.* 46. *num.* 1. & 3. & *glos.* 53. Cened. *post lib. pract. & canonic. quæst. sing.* 58. Card. Tosch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 306. [Farin. *cons* 8. *n.* 10. & *cons.* 119. *n.* 13.]

2 Denotat hæc dictio, quòd actum quis facere possit sua sponte, & sine alterius licentia, & auctoritate. Ita Panorm. *in cap si pro debilitate, num.* 5 & *ibi* Dec. *num.* 45 & 46. *de offic. deleg. cap.* 2. *de locato, cap. statuimus, de regularib. cap. cum plures*, vbi gloss. *verb. Liberè, de offic. deleg. lib* 6. *cap.* 1. *de cens. eod. lib. Clement. dudum, §. si vero*, vbi gloss. *verb. liberè, de sepult.* & *ibi* Immol. *num.* 3. Alex. *cons.* 8 . *num.* 10. *vol.* 1. & *cons.* 14. *num.* 3. *vol.* 2. Dec. *cons.* 36 . *num* 5. Andr. ab Exea *in cap.* 1. *num.* 422. *cum seq. de constit.* Aret. *cons.* 76. *num* 5. Gozad *cons.* 58 *num.* 2. & *cons.* 91. *num* 9. Curt iun *cons.* 2. *num.* 3 Rimin. *in princip. Instit. de donat. num.* 315. Plot. *de in litem iurando* §. 2 *num.* 8. Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num.* 135. C. *de reuoc dona*. Rebuff. *d verb Liberè, vers. septimo, pag. mihi*, 620. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 34. & *cons.* 121 *num.* 66. & *cons.* 192. *num.* 9. Alciat. *cons.* 212. *num.* 4. Cosm. *in pragm sanct. tit. de elect. §. quod si, in verb. Liberè, fol.* 34. *col.* 1. Mandos. *regul. de Infirmis, quæst.* 15. *num.* 3. Anchar Regien. *quæst.* 40. *num.* 5. & 6 *p.* 1. *fol.* 144. Brunor. à Sole *in locis commun. verb Liberè*. Roland *cons.* 42. *num.* 19. *lib.* 1. vbi ait, quòd importat sine licentia, sine consensu, vel authoritate alterius, & sine aliqua requisitione. Surd. *cons.* 313. *num.* 96. Flamin. *de resign. lib.* 7. *quæst.* 5. *n.* 8. Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.* 20. *num.* 9. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 45. *num.* 11. *cum seqq.* & *gloss.* 48. *num.* 3. & *gloss.* 53. *num.* 3. Card. Tusch *d. conclus.* 306. *num.* 10 Cened. *d. singul.* 58. *num.* 1. Mooet. *de commut vlt. vol. c.* 7. *n.* 144. & *c.* 8. *n.* 137. [Peregr. *cons.* 97. *n.* 81. *vol.* 4.]

3 Item, *Liberè* intelligitur, sine impedimento, contradictione, onere, grauamine, vel obstaculo aut vlla diminutione, vt *in Clem. fin. de ætat. & qualit.* & *in cap.* 1. *in princip. verb. liberè, de reg. iuris, lib.* 6. & *in cap. cùm Episcopus, verb. Liberè, de offic. Ordin eod. lib.* Notant gloss. *verb.* Liberè, *in d. Clement. dudum*, Alex. *cons.* 214. *num.* 4. *vol.* 6. Curt. iun. *cons.* 1. *num.* 3. Dec. *consil.* 360. *num.* 50. Socin sen. *consil.* 13. *in fine, lib.* 1. Socin. iun *consil* 72. *num.* 7. *lib.* 2. Ruin *consil.* 1. *num.* 21. *vol.* 1. Alex *cons.* 114. *num.* 4. *vol.* 6. Roland. *cons.* 42. *num.* 18. Natt *cons.* 530. *num.* 10. *vol.* 3. Paris. *consil.* 81. *num.* 5. *lib.* 3. Gozad. *consil.* 47. *num.* 9. & *cons.* 91. *num.* 7. & *cons.* 58. *num* 2. Rip. *de remed ad conseruandam vbert. num.* 243 Alciat. *resp.* 603 *num.* 3. Durant. *de arte testandi, in tit. de substit. num.* 32 Vincent. Caroc. *decis. sen cas* 80. *num.* 38 Tiraq *d. verb. reuertatur, num.* 134. Cosm. *d. verb.* Liberè *pag* 104. Menoch. *remed.* 2. *adipiscen. num.* 52. & *cons* 10. *num.* 10. Vulpell. *citato loco* Corn. *cons.* 267. *num* 15. *lib* 4. vbi loquitur in libero vsufructu. Decian. *consil.* 41. *num* 14. *lib.* 2. Surd. *decis.* 265. *num.* 3. & *decis.* 172. *num.* 14. Petr. Heritiq. *resp. opusc.* 1. *sub hac dict.* Calder. Pereira *de renou. emphyt. q.* 8. *n.* 12. Valasc. *consult.* 123. *n.* 9 Franc. Leo *in thes. fori Ecclesiastici, p* 2 *c.* 16. *num.* 56. & *p.* 4. *c.* 1. *n.* 24. vbi ait, quòd in contractu emphyteutico tribuit absolutam auctoritatem, omnémque contradictionem, & impedimentum remouet, Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 1. *n.* 18. Mart. *de Iurisd. p.* 4 *cent.* 1 *cas.* 20. *n.* 9 Ludou. Rodolphin. *post tract. de absoluta Principis potest. voto vnic. num.* 55. Card. Tusch *d. concl.* 306. *n.* 9. Nicol. Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 5 *n.* 376. Steph Grat. *discept. forens. cap.* 919 *n.* 13 & 20 Et fuit dictum *in Cusemina pensionis* 29. *May* 1536. *coram Card. Pamphilio.* [Rot. *decis.* 167. *n.* 27 *p.* 2 *recent.*]

Vnde qui liberè aliquid habet, illud ab omni onere exemptum dicitur habere, glos. *verb liberè, in d. Clem. dudum* Menoch. *cons.* 1042. *num* 10. Sic de testato e relinquente aliquid liberè, quod ab omni onere fideicommissi censetur eximere, voluit Menoch *cons.* 1040. *num.* 2. & 3. qui restatur idem sentire Ruin *cons.* 141. *num.* 10. *vol.* 1. 4

Ita etiam in venditione apposita hæc dictio *Libere*, importat venditionem immunem ab omni alia obligatione, & per consequens à pacto redimendi. Paris. *cons.* 45. *num.* 14. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 10. *num.* 10 Honded. *cons.* 51 *num.* 51. & *seqq. lib.* 1. Et fuit dictum *in Romana domus*, 20. *Februarij* 1615. *coram Vbaldo*, impressa per Farin. *decis.* 669. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* 5

Item *liberè* id fieri dicitur, quod quis sine aliqua obligatione, sed sua absoluta voluntate, alio non requisito, facere potest, vt per Aret. *cons.* 76. *num.* 30. Socin. *cons.* 13. *in fine, vol.* 1. & *cons.* 170. *col.* 5. *vol.* 2. Dec 355. *num.* 4. & *cons.* 360. *num.* 5. Paris. *cons.* 46. *num.* 26. *vol.* 4. Menoch *de arbitr. lib.* 1. *q.* 7. *num.* 33. *cum seqq.* 6

Item *liberè* denotat, quòd non est fundus obnoxius seruituti, vel alteri obligationi. Rimin. *in princ. Instit. de donat. num.* 548. *fol.* 205. Cened. *d. sing.* 58. *num.* 4. 7

Item *liberè* idem importat, quòd non obstante contradictione Rolan. *cons* 42 *num.* 17. Æmil. *cons.* 6 *in princ.* Socin. iun *cons.* 1. *num.* 13. *vol.* 4. Menoch. *cons.* 10. *n.* 10. Brunor. à Sola *q.* 39. *dub.* 1. quos refert Cened *d. sing.* 8. *n.* 8. 8

Item *liberè* facere dicitur, qui alterius electionem, vel consilium expectare non debet. Verall. *decis.* 297. *num.* 6 *p.* 1. 9

Item *liberè* significat idem, quod arbitrio suo. Alciat. *cons.* 212 *num* 4. Cened *d. sing.* 18. *sub n.* 4. 10

Item substitutio facta *liberè* importat integraliter, & sine diminutione, & quòd mortuo filio, cui substituitur in pupillari substitutio sit pupillaris, & excludat matrem. Anton. de Butr. *cons.* 53. *num.* 1 *in fine*, Card. Tusch. *d. concl.* 306. *n* 8. 11

Item *liberè* operatur ab omni necessitatis obseruantia, & solemnitate abstractum. Bald *in cap. quæ in Ecclesiarum, col.* 2. *num.* 4. *vers. sibi, liberam, de constit.* Marc Ant de Amatis *Marchia decis.* 51. *n.* 3. 4. & 5. 12

Item hæc dictio adiecta in facultate alicui concessa de conferenda aliqua re importat, vt facultas illa non restringatur ad certum genus personarum, vt fuit dictum *in Vallisoletana præeminentiarum*, 24. *Nouembris* 1604. *coram Card. Pamphilio.* 13

Item si per verbum *liberè* vxor relinquatur vsufructuaria liberè, habebit plenum vsumfructum, cùm tamen aliàs habeat sola alimenta vt per Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto, cap.* 1. *n.* 50 quem refert Cened. *d. sing.* 18. *sub n.* 3. 14

Item *liberè* intelligitur quoad omnia & sic totalem liberationem denotat. Ita Crauet *cons.* 122. *num.* 5. 15

Digitized by Google

*num.*5. Alex. *conf.*96. *col.* 1. *lib.* 6. Apostill. ad Butr. *conf.*53.*in vers.libere*, Rolan. à Valle.*conf* 41.*num.*20. *lib.*1. Card. Tusch. *d. conclus.*306. *num.* 11. totalitatémque importat. Menoch *conf.* 1 .*n.*13.*& conf.* 653. *n.*14.

16 Idem excludit omnem obligationem, *vt in l. non dubito*, §. *liberè autem, ff. de captiuis, & post lim. reuers*, *cap.*2.*de arbitr.lib.*5.*cap. licet, de sepult. eod. lib.* Valasc. *consult.*125.*num* 8.

17 In venditione operatur respectu translationis dominij pretio soluto, vt per Seraphin. *decis.* 663. *num.*5.

18 Si petatur *liberè restitui*, dicitur intentatum petitorium, quia ista dictio est huius naturæ, vt per eam illud intentatum censeatur. Menoch. *de recuper. possess. in præfat. num.*15. quem refert Cened. *d. sing.* 58.*num.*6.

19 Operatur, vt eius virtute fidei commissarius possit apprehendere rem absque consensu hæredis, vt per Anchar. Regien. *q.*40. *num.*56. *fol.* 244. quem citat Cened. *d. sing.*58.*n.*2.

20 Et licèt *liberè* importet liberam, & absolutam potestatem nulli legi suppositam, secundùm Caroc. *decis. seu casu* 80. *num.*38. Socin. *cons.*170. *n.*8. *lib.*2. & Rolan. *cons.*42 *num.*17. *lib.*1. tamen requirit Iuris ordinem, iuxta resoluta per Hippol. *cons.* 49. *n.* 48. *vol.* 1. recipitque restrictionem à Iure, secundùm determinationem aliarum legum Alex. *cons.*80.*n.*1. *lib.*1. Card. Tusch. *concl.* 306.*n.*14.

21 Vnde si libera facultas data sit, non ex hoc videtur Iuris communis sublata dispositio, quia etiam tunc procedere debent iuxta Iuris dispositionem vt per Rebuff. *d. verb. liberè vers. & an verbum.* Menoch. *de arbitr. lib.*1.*q.*7.*n.*36.*&* 37.

22 Sic etiam, si testari prohibito libera concedatur testandi facultas, intelligitur Iuris forma seruata, vt *in l. si quando, C. de inoffic. testam.* Vulpell. *d. loco*, *n.*2. Menoch. *d. q.*7.*n.*39.

23 Non excludit tamen hæc dictio exceptionem prouenientem ex natura actus, & subiecta materia, per Farinac *in praxi crim. p.* 1. *lib.*1 *tit.*3.*q.* 24.*n.*82. Card Seraphin. *decis.*516. *n.*4. *& decis.* 576. *num.*4. Cened. *d. sing.*58.*n.*5.

Dictio CXCI.

Licèt.

1 *Dict.* Licèt, *sæpissimè absolutè ponitur.*
2 *Dict.* Licèt, *pro* Etiamsi *nonnunquam vsurpatur.*
3 *Infinito modo iuncta dict.* Licèt, *vsurpatur pro* Possumus.
4 *Doctores referuntur de vi & effectibus verbi* Licèt *agentes.*
5 *Libertatem, & arbitrium denotat verbum* Licèt, *non obligationem, & præcisam necessitatem.*
6 *Arbitrij liberam, & absolutam potestatem tribuit verbum* Licet.
7 *Taxatiuum non est verbum* Licet, *nec excludit alia,*
8 *Clausula* Liceat tibi propria auctoritate, &c *intelligitur, volente ipso impetrante, & non illo inuito.*

1 Dictio *Licet.* sæpissimè absolutè ponitur, & seruit concessioni Cic. *Attic. lib.* 14. *epist.*4. Sed omnia licèt concurrant, Idus Martiæ consolantur Idem *de Amicit.* Quantumuis licèt excellas. Idem *Attic. lib.*2. *epist* 24. Proinde isti faciant licet, quos August. Barbosa de Dictionib.

volent. Sæpe in hunc sensum adiicitur *per me, per te per illum*, & alia huiusmodi. Terent. *Adelph.* Sinatis hunc facere dum per ætatem licet.

Nonnunquam pro *etiamsi* videtur vsurpari. Cic. *pro Sext.* Licet omnes in me terrores impendeant subitò. Idem *post red. in Sen.* Licet corpus abesset meum, dignitas iam in patriam reuerterat. Et tunc implicat casum dubitatiorem, sicut dictio *etiam*, vt per Natt. *in comment. de vsuris, glos.* 15. *n.* 97. Polyd. Rip. *de nocturno tempore, c.*78.*n.*4. 2

Verbum *licet* infinito modo iunctum vsurpatur pro *Possumus.* Cic. 1. *Officior.* Licet ora ipsa cernere iratorum. Idem 2. *de Diuinat.* Mirari licet quæ sint animaduersa à Medicis herbarum genera. At verò vbi præcedit, negatiua, veluti *Non licet*, æquipollet præcepto, & necessitatem importat, vt per Philiarch. *de officio Sacerd. tom.*1.*p.*2.*lib.*3.*cap.*2.*dict.* 3. Castr. *de lege pœnali, lib.* 1. *cap.* 5. *docum.* 4. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2.*lib.*6.*cap.*4.*num.*8. *prope finem.* 3

Verbum *licet*, de cuius vi, & effectibus multa cumulant Rebuff. *in comment. ad l. licet*, 58. *vers. licet*, *ff. de verbor. signif. pag.* 299. & Galganet. *ad statuta Vrbis, lib.*1.*c.*143. *in princ.* [Hermosill. *l.*42.*gl.*4.*num.*5. *tit.*5.*p.*5. vbi quòd est aduersatiua.] 4

Libertatem, & arbitrium denotat, non autem obligationem, & præcisam necessitatem, vt *in l. diem proferre*, §. *si plures, ff. de arbitr. l.* 1. *ff. de interrog. action.* Notant Menoch. *cons* 381. *num.* 23. Ceuall. *commun. contra communes, q.*750. *num.*26. *& q.*757. *num.*61. Et ita est potestatiuum, non necessitatiuum. Card. Seraphin. *decis.*739. *num.* 3. Sicut de verbo *Liber*, quòd tribuat liberam, & absolutam arbitrij potestatem, dicit Menoch. *de arbitr. lib.* 1 *q.*7. *n.* 32. 5

Non est taxatiuum hoc verbum *Licet*, nec excludit alia, iuxta notata per Seraphin. *decis.*573 *n.*2. 6

De clausula *Liceat tibi propria auctoritate, &c.* quòd intelligatur volente ipso impetrante, & non illo inuito, tradit Socin. sen. *cons.*115. *sub num.*5 *prope finem, vers. sed ad hoc respondeo lib.* 3. Et fuit dictum *in Regien. reseruationis fructuum*, 6. *Iunij* 1588. *coram Gipsio.* 7

Dictio CXCII.

Longè.

1 Longè, *propriè idem significat quod* Procul.
2 Longè, latéque, *assumuntur ad significandam longitudinem, ac latitudinem spatij.*
3 Valdè, *aut* Multum, *interdum denotat dict.* Longè.
5 Longè *pro* Multò *sæpe vsurpatur, nec rarò cum superlatiuo iungitur.*

1 Longè propriè idem significat quod *Procul.* Cic. *lib.*2. *epist.* Longè absum, audio serò. Idem *ad Q. Fratr. lib.* 3. Isti quàm longè sint, nescio. Idem *Attic.* Tu autem abes longè gentium. Idem 4. *Verr.* Epicrates longè mihi obuiam. Idem *de Amicit.* Vt nos longè prospicere oporteat futuros casus Reipublicæ.

Longè latéque assumuntur ad significandam longitudinem, ac latitudinem spatij, Cic. 2. *de natura Deor.* Nam Solis candor illustrior est, quàm vllus ignis, quippe qui immenso mundo tam longe, latéque collucet. Idem *pro lege Manilia*: Ita tantum bellum, tam diuturnum, tam longe, latéque dispersum. 2

Pro *Valdè*, aut *Multum* interdum vsurpatur. Cic. 1. *Academ.* Totaque ea res longe cæteris & studiis, 3

& artibus antecedat. Idem *pro Font.* O fortunatam longè disparem M.Fonteij. Idem *pro Syl.* Et erat huic iudicio longè dissimilis illa contentio Idem 5.*Finib,* Quàm longe, moltúmque præstet mens, ac ratio.

4 Pro *Multò* sæpe vsurpatur, nec rarò cum superlatiuo iungitur. Cic. *pro Planc.* Quod est longe secùs. Idem *de Orat.* Longe omnium in dicendo & grauissimo, & elegantissimo Platoni. Idem *in Brut.* Vir longe post homines natos improbissimus, Idem *pro Rosc.* Hominem longe audacissimum nuper habuimus in ciuitate.

DICTIO CXCIII.

Magis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*
2 Magis, *pro* Plus, *à Grammaticis vsurpatur.*
3 Magis *plerumque cum* Quàm *copulatur, sæpe absolutè ponitur, aliquando cum* Minus *comparatur, interdum iteratur rei magis explicandæ gratia.*
4 *Comparatiuè quandoque stat dict.* Magis.
5 *Electiuè nunquam stat dict.* Magis *quando ponitur inter incompatibilia, seu contraria, vt* num.6.
7 *Comparatiuè ponitur dict.* Magis, *quando stat inter duo compatibilia, quæ cadunt in eodem subiecto.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Rebuff. *in comment, ad l. quibus, 57 vers. & qui magis, de verbor signif. pag mihi 291. & in auth. habita, in vers. & maxime diuinarum. C. ne fil us pro patre.* Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag* 58. Cened, *post ib. practic. & canonic. quæst. singul.* 60 Tursellin. *de particulis Latinæ orationis, cap.* 91. Grat. *de dictionib. dict.* 120.

2 *Magis* pro *plus* non temere à Grammaticis vsurpatur, licet *magis* plerumque ad comparationem pertineat, & potius significet, *plus* verò sæpe refertur ad magnitudinem, & contrariam habet *minus*: vt Plus vitium, plus iucunditatis, item plus posse, plus efficere, & alia huiusmodi, quibus locis *magis* vsurpare non licet.

3 Plerumque cum *Quàm* copulatur hæc dictio, Cic. 2. *de Orat.* Magis adeò id facilitate, quam vlla mea culpa contingit Idem l.16. Et si magis est quòd gratuler tibi, quam quod te rogem. Sæpe absolute ponitur sed ita vt *quam* fere intelligatur. Cic *lib.* 16 *epist* 19. Expectabo tuas literas, te ipsum multò magis aliquando cum *minus*, comparatur. Terrent. *Adelph.* Omnes, quibus res sunt minus secundæ, magis sunt natura quodammodo suspiciosi. *l. properandum, § fin. C. de iudi. l. 3. § 1 ff. de vi bonor. rap.* Interdum iteratur rei magis declarandæ gratia. Cic. *lib... epist....* Sed mihi quotidie magis, magisque de tuis rationibus cogitandi placet, Idem. *Philipp.* Quotidie magis, magisque perditi homines templi tectisque Vrbis minitarentur. Idem *Attic* Quotidie magis, ac magis suspicor, te in Epirum profectum.

4 Interdum hæc dictio stat comparatiue, *l. magis puto, ff de rebus eorum qui sub tutela* gloss *in l. si constat te, § quoties, ff. solut. matrimon. & in l. clàm poss dere § qui ad nundinas ff. de acquir. possess. l. 3. § proinde, in vers. magis, ff. de minorib.*

5 Quandoque electiue, *l. & si forte, § hac actio, ff. si seruitus vendicetur, l.* 1. cum ibi notatis, *C. commun diuid* gloss *in l. iubere, ff de iurisd. omnium Iudicum, & in l. 2 § 1 ff. si certum petat. l. si decem, § cum petun,* vbi Ias. *num. 1 ff. de verbor. oblig.* Socin *cons.* 148. *col. penult.* Ias. *in l. Stichum, qui meus erit, num.* 17. *ff de leg.* 1. Paris *cons* 1... *num.* 5... *vol.* 1. vbi ait, quòd ista dictio quandoque electiue, & quandoque comparatiue ponitur.

Declara, quòd quando ponitur inter incompatibilia, seu contraria, tunc necessariò stat electiuè, vt per Ias. *in d. l. iubere, num.* 5. vbi dec. n. 6. & Corras. *in l. si tam angusti, num. 1 ff. de seruitutib.* quia ad positionem vnius contrarij sequitur remotio alterius, & tunc ista dictio ponitur electiue, vt declarat, Ias. *in d. l. iubere. num.* 15 vbi dicit sic poni *in l. filiofamilias*, & *ibi* gloss *in verb. magis, in vlt. opin.* quam sequitur ibi Bart. *ff. de condit. & demonstr. & in l. 2. § 1,* & *ibi* glos. magna *ante med. ff de reb. credit. & in l, in commodato, § sicut,* & *ibi* gloss *verb magis, ff. commodati, & in l. quia magis, ff. finium regundor. & in l. 1. ff. comm. diuid.* vbi etiam glos. quæ ponit exemplum: Volo esse magis diues, quàm pauper. 6

Si verò ista dictio ponatur inter duo compatibilia, quæ cadunt in eodem subiecto, tunc ponitur comparatiue, vt declarat Ias. *in d. l. iubere, n.* 15. quo casu procedunt Iura suprà citata *in vers. interdum,* Ita distinguit Cened, *d. sing.* 60, *n.* 1. & 2. 7

DICTIO CXCIV.

Magnopere.

EX *Magno*, & *opere* facta hæc dictio vsurpatur pro *multum*, aut *Valde*. Cic *lib* 15 *epist.* 14 Ego cæterarum rerum causa tibi Romam magnopere properandum censeo Idem *pro Roscio.* Quorsum recidat responsum tuum non magnopere laboro, Idem 7. *Verr* Quid, inquã, magnopere potuit Cleomenes facere, istius auaritia nauibus exinanitis? Idem *lib.* 6 *epist* Philosophis magnopere putaui oportere. 1

Quãdoque hoc aduerbium diuiditur in ea ex quibus conflatur. Cic. *Attic. lib* 13. Magno opere accersitus. Idem *lib.* 13. *epist* Magnoque opere abs te peto. 2

DICTIO CXCV.

Male.

1 Male sit, *vel* Dij male faciant *male precantis erat.*
2 Male narrare, *est triste nuntium afferre.*
3 Male mulctare, *idem est quod pugnis, verberibúsque male accipere.*
4 Male accipere, *est male tractare.*
5 Male audire, *&* bene audire *fere ad malam, vel bonam famam pertinent.*

HÆc dictio ad plura deseruit, pluraque significat, secundum verba, quibus annectitur. In primis, *Male sit*, vel *Dij male faciant*, male precantis erat Cic *Attic. lib.* 13 Male mihi sit, si vnqoam quidquam tam enitar. Idem *lib.* 11 *epist.* Dij isti Segulio male faciant homini nequissimo. 1

Male narrare, est tristem nuncium afferre. Cic. *Attic. lib.* 16. Male narras de illo. Cui opponitur *Narras bene*. 2

Male multare idem est, quod pugnis, verberibusque male accipere. Cic. *in Brut.* Addebat, etiam scriptores illos male multatos exisse cum Galba. 3

Idem

Idem 6. *Verr.* Qui primò obſiſtere conarentur malè mulcati, clauis, ac fuſtibus repelluntur.

4 *Male accipere* eſt malè tractare, & refertur tum ad verba, tū ad facta. Cic 3. *Verr.* Male accipit verbis Rabionum. Idem 4. *Verr.* Epictates homines multis verbis malè à ſe acceptos dimi ſit.

5 *Male audire*, & *benè audire*, ferè ad malam, aut bonam famam pertinent: nam cui male dicitur, is malè audit; cui bene dicitur, is audit bene. Cic. *Attic. lib. 6.* Qui me idcirco putant bene audire velle, vt ille malè audiat. Idem 5. *Tuſcul.* Surdaſter erat M. Craſſus, ſed aliud moleſtius, quod male audiebat, etſi, vt mihi videbatur, iniuria.

DICTIO CXCVI.

Mandare.

1 *Verbum* Mandare, *intelligi debet de coactione.*
2 Committere, *paſſim in iure importat verbum* Mandare.
3 Delegare *aliquando importat verbum* Mandare.
4 *Delegatam iuriſdictionem quandoque non importat verbum* Mandare.

1 VErbum hoc intelligi debet de coactione, vt per Card. Seraphin. *deciſ.* 1212. *num.* 3. Nam poſituio in diſpoſitionibus ſua natura præceptiuis importat iuſſionem, & præceptum, iuxta text. *in cap. mandato*, 10. *de prabendis, lib.* 6. *& in cap. mandatum*, 38. *& in cap. eam te*, 7. *de reſcript.* cum traditis per Felin *ibid n.* 9. Et quòd *Mando*, & *Præcipio* vſurpentur communiter pro eodem, & importent præceptum, docent S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 4. *cap.* 2. *§.* 3. *& p.* 4 *tit.* 16. *cap.* 1. *§.* 9. *in fine.* Butr. *in cap. nam concupiſcentiam, in fin, de conſtit.* vbi Alex. de Næuo *n.* 24. Felin *num.* 5 *&* 7. Caſtr. *lib.* 1. *de lege pœnali, cap.* 5. *docum* 4. Vaſq *t.* 1. *q.* 90. *art.* 4 *diſp.* 158. *cap.* 3. *num.* 21. *& cap.* 6. *num.* 56 Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num* 35. quidquid dicant Syluest. *in ſumm. verb. præceptum, q.* 2 & Armill. *eod. verb. num.* 7. minus bene exiſtimantes, ad inducendum, & ſignificandum præceptum, non ſufficere ſimplex verbum *Mandamus*, niſi geminate addatur, *Mandando præcipimus*, quorum opinionem iure optimo improbat Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 9. ſic limitata deciſione text. *in l.* 1. *ff. mandati, & in §. mandatum, Inſtit. eod.* dum in mandato videlicet, quòd procedit ex diſpoſitione non quidem legis, aut alterius ſuperioris ad ſubditum actiuè mandando loquentis, ſed ex ſola diſpoſitione contrahentis, negant virtutem præcipiendi, & cogendi. Sic item limitata deciſione text. *in cap. mandatis*, 2. *q.* 4. *& in cap. Guilizarius*, 23. *q.* 4. dum agunt de mandato non proprio, ſed abuſiuo, videlicet de illo, quòd importat non præceptum, ſed petitionem, quia ſcilicet ibi prolatum fuit ab inferiori ad ſuperiorem, cuius reſpectu inferior nihil præcipiendo, ſed rogando mandauit, vt intelligit gloſſ. 1. *in eiſdem iuribus*; quamuis meliùs dicendum ſit cum Suar. *d. num.* 9. verbum *Mando*, de quo in illis iuribus, vel vbicumque ſuperior, vt ibi loquitur ad inferiorem, vſurpari ſolùm vrbanitatis gratia ab eo, qui rogatur.

2 Paſſim in iure accipitur pro *Committere*, ex notatis per Hieronym. Fernandez de Otteio *in repet cap. gratum, de offic. de leg. n* 44.

3 Interdū importat idem, quod delegare, vt *in tit. ff de offic. eius, cui mādata eſt iuriſdict. & in l.* 2 *§. damus, ff. de ſuſpect. tutor. & in l.* 6. *§.* 1. *ff. quis, & à quo appelletur.*

Quandoque verò non importat delegatam iuriſdictionem, ſecundum omnes communiter *in cap. licet in corrigendis, de offic. Ordin.* notat Matt. *de clauſulis p.* 1. *clauſ.* 186. *n.* 5. aliàs *clauſ.* 127. etiam *num.* 5. *in vlt. impreſſ.* 4

DICTIO CXCVII.

Maximè.

1 *Implicatiua, ſeu comparatiua de ſui natura eſt dict.* Maximè, *& implicat caſum magis dubitabilem.*
2 *Speciem diuerſam includit dict.* Maximè.
3 *Incluſiua & implicatiua eſt dict.* Maximè, *ſicut dictio* Tam, *& habet vim augmentandi, & non minuendi.*
4 *Implicationem non denotat dict.* Maximè, *poſita poſt genus ſpeciem includens.*
5 *Ampliatiuè, & augmentatiuè aliquando ſtat dict.* Maximè.
6 *Statutum loquens, vel diſponens aliquid per verba exprimentia genus, includit omnes ſpecies ſub genere comprehenſas.*
7 *Ratio ſi addatur per dict.* Maximè, *importabit quòd licet aliæ rationes ſubſint, iſta tamen expreſſa ſit potentior.*
8 *Identitatem eſſe in caſu contrario interdum denotat dict.* Maximè.
9 *Taxatiuam* Tantum *quandoque importat dict.* Maximè, *ſed impropriè, quando ponitur verbis importantibus cauſam finalem, vt numero* 10.
11 *Dict.* Maximè, *nonunquam abundat.*
12 Præſertim, *interdum importat dict.* Maximè.

HÆc dictio de ſui propria natura eſt implicatiua, ſeu comparatiua, & implicat caſum magis dubitabilem, vt *in l pro hæred §. ſi quid tamen*, vbi Iaſ. *in princ. ff. de acquir. poſſ. & in l. qui ſtatus, de teſtam. militis, & in cap. ad abolendam, de filiis preſbyterorum, & in c. cum Apoſtolica, de iis quæ fiunt a Prælatis.* tradunt gloſſ. *verb. æſtimari, ad fin, in l. illud, ff. ad l. Aquiliam.* Panorm. *in cap. damnamus, num.* 3. *de ſumma Trinitate*, Iaſ. *in l. qui ſe patris num.* 36. *C. vnde liberi. & ibi* Dec. *num.* 10. Alber. *in ſuo diction. in verb. Maxime*, Corn. *in conſ.* 69 *num.* 1. *vol.* 1. *& conſ.* 329. *num.* 8. *eod. vol.* 5. *& conſ.* 21. *n.* 12. *vol.* 1. *& conſ.* 14. *num.* 2. *vol.* 3. Socin. iun. *conſil.* 30. *à num.* 41. *vol.* 1. *& conſil.* 180. *num.* 71. *vol.* 2. Pariſ. *conſil.* 90. *num.* 17. *& conſil.* 60. *num.* 18. *& conſil.* 292. *num.* 17. *lib.* 5. Alex. *conſil.* 47. *num.* 6. *lib.* 6. Alciat. *conſ.* 53. *num.* 18. Aym. *conſ.* 227. *num.* 9. *&* 10. Rimin. *in princip. de donat. num.* 157. Menoch. *de arbitr. caſ.* 416. *num.* 19 *& conſ.* 69. *n.* 26. *& conſ.* 1034 *num.* 8. Mandoſ. *in gloſſ facinis. §. nos qui, in verb. præſertim, fol* 93. Azebed. *l.* 1. *num.* 32. *tit.* 19. *lib.* 8. *noua Recopil.* Mandoſ. *ad ſubrogand. colliti-gant. quæſt* 6. *num.* 2. Barthol. Peret *ad Extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienand. pag* 156 *num.* 3. Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 6 Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 100. *art.* 2. *verſ. circa quam notandum eſt.* Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 6. *n.* 17. Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 37. *n.* 1. Card. Tuſch. *pract. concluſ tom.* 2. *lit. D, concl.* 290. *num.* 5. *& concl.* 309 *n.* 10 Et fuit dictum *in Valentina* 2
beneficij, 15. *Iunij* 1609. *coram Greg XV. inter eius deciſiones impreſſas, deciſ.* 420. *num.* 3. quæ reperitur etiam impreſſa pe Farinac *deciſ.* 257. *num.* 4. *p.* 2. *recent.* Et quod includat etiam ſpeciem diuerſam, dicit

Digitized by Google

Gemin.consil.6.num.5.vers.item dictio maximè. Card. Tusch.d.lit.D,concl.309.n.5.

3 Item est inclusiua, & implicatiua, sicut dictio Tam. & habet vim augmentandi, & non minuendi, statque comparatiuè, includendo casum magis dubitabilem, implicátque idem esse in casu contrario licèt in illo fortior militet ratio, vel ratio expressa deficeret, vt in l.1.§.vel maxime, ff. de collat. bonorum & in l.scire oportet,§.& si maxime,ff.de ex.usu.tutor. notant Gouarr.lib.2.var.cap.7.n.6.Aym. d.cons.227. num 9.& 10.Octauian.Vulpell. de prapos.& aduerb. signif.sub dict. Magis vers. Maxime, pag 58. Gutierr d.cap.20.num.5.Flamin.de resignat.lib.1.q.13.num 3. & lib.2.q.2.num.31. Card. Tusch. d.lit.D,concl.290. num. 5. & conclus. 309 num. vlt. vbi citat Alexand. cons.111 num.1. lib.2.& cons. 47. num. 5. in fine, & num.6.lib.7.Cened d.sing.31. num 2. vbi num.3. ait, quòd ponitur comparatiuè, idem implicans in casu contrario.

4 Posita tamen post genus, speciem includens non denotat implicationem auth. habita, C. ne filius pro patre Abb.in cap.charissimi,n.8 de conuers.coniugator, Surd cons.330.n.24.

5 Aliquandò hæc dictio stat ampliatiue, & augmentatiue, vt per Vulpell. citato loco, Ludou. Rodolphin.post tract.de absoluta Principis potestate,lib. 2. var.q.50.num.28.[Ror.decis.529.n.3.p.2.in posthum. Farin.al.àsp.3.recent.[Et ideò statutum loquens, vel disponens aliquid per verba exprimentia genus, includit omnes species sub genere comprensas, etiam quando enumeratio aliquarum specierum fuit facta,modò fuerit facta cum hac dict. Maximè, quæ ampliat. Ita Gemin. consil.6.n 3.& 4.Alexand. consil 135.incip Viso processu, col.2.in fine, vers. nec etiam,lib.1 quos refert Card Tusch.d.lit.D,concl.309 num. 1. vbi num. 2.cum seqq post Bart. in Extrauag. ad reprimend.in vers.& maxime,subdit,quòd quando genus præcedit, & sequitur speciem per dictionem Maximè, adiecta importat rationem magis vigentem in specie, quæ erat inclusa, & nihilominus exprimitur cum dictione Maximè,Additque. quod si addatur ratio per dictionem Maximè, importabit quòd licèt aliæ rationes subsint, ista tamen expressa sit potentior, seu potentissima, & aliàs etiam causas comprehenderet. Quam expressam tradunt Vant.de nullit. tit.ex defectu processus, sub num. 123. vers.id.in foret. Anton. Monach. Bonoien. decis. 28, num.45.

6 Interdum denotat identitatem esse in casu contrario, vt per Ang.de parusio in tract.sutatis,q. 9. num. 15. Card. in Clem. vnica, in 3.notab.de reaunc. Cassad. decis.4.num.8.de concess.prabenda.Mandos.in reg.9.Cancellar q.6.n.2. Hieron. Fernandez. in repet. cap.gratum,de offic deleg.n.37.

7 Quandoque ponitur pro taxatiua Tantùm, licèt impropriè gloss. verb. maxime, in cap.cùm contingat, d. ... Addit. ad Panorm. in cap.damnamus, num. , de summ.Trinit. Alexand cons.116.incip.Animaduersis,n.16.vers.nec etiam absurdum,lib.1. Cosm. in pragmat.sanct.in proœm.§.quaquidem,verb.maxime Mandos. in gloss.facult.§ nos qui, in verb. præsertim, fol.94.Menoch.de præsumpt.lib.3.præsumpt.100.n.12 Azeved. 3.n 37.tit. 9.lib.8.noua Recop. Petr. Enriq. resp.opus.2.sub hac dict.Cened.d.sing.38.n.4 Hieron. Fernandez in repet.d.cap.gratum,n.37. Card. Tusch. d concl. 309.n.6.

8 Intellige, quando ponitur verbis importantibus causam finalem,quia tunc stat taxatiuè.Alex cons.77 incip Visis num.23. vers.nec obstat, lib. 3.gloss. verb. in sæcularibus,in cap.ad abolenda, de filiis Presbyteror. Couart.d. cap.7. num.5. Menoch. de præsumpt.lib.6. præsump.50.num.12. Card. Tusch. d. concl. 309. n.7. Sanch.de matrim.lib.6.disp.14.n.21.

Nonnunquam abundat, l. vlt. circa princ. C. de testam.l.ea quæ,ff.de rescind.vend.Ias.in l.qui se patris, col.10. C.vnde liberi. Mandos. d. verb præsertim,& in reg.29.Cancell.q 6.n 5.Cened.d.sing.37.n.5. 9

Importat etiam idem quod dictio Præsertim, vt per Cald. consil.148. aliàs 3. de verbor.signif.Gemin. cons 16.n.4.in fine, Mandos.super regul.de subrogand. collitigant.q. 6. num.2. Card. Tusch. d. conclus. 309. num.9. 10

DICTIO CXCVIII.

Meus, Mea, Meum.

1 *Possessiuum est pronomen* Meus, *demonstrans tempus præteritum.*

2 *Dispositionem restringit ad tempus præsens, & bona præsentia pronomen* Meus.

3 *Legato indefinito quando adiicitur pronomen* Meum *tunc illud pronomen tempus præsens demonstrat ac proinde testator censetur legare illud quod habebat tempore testamenti.*

4 *Declaratur* l vlt.§.1.ff.de leg 1.l.nomen,§.1.ff de legat.3 l. Aurelius,§.1. & 2.& l. vlt. in fine ff.de liber.legata.

5 *Donatio omnium bonorum meorum valida est, quia sub ea solùm intelliguntur præsentia, & non veniunt postea acquisita.*

6 *Pronomen* Meum, *in vniuersali dispositione appositum, non restringit vniuersale dispositum.*

7 *Dominium denotat pronomen* Meum.

8 Meum & Tuum *propriè id dicitur, cuius dominium irreuocabile est.*

9 *Conditionem, vel demonstrationem quando faciat pronomen* Meum, *remissiuè.*

PRonomeo hoc est possessiuum demonstrans tempus præteritum,vt per Corn.cons.104.num.4 vol.4.Vulpell.prapos. & aduerb.signif. sub dict. Magis vers. Meus,pag.59 Menoch. cons.106.n.184.cum seqq,Stephan.Gratian. disc pt.forens.cap.98.num.4.& cap.101.n.18.cum seqq. 1

Restringit dispositionem ad tempus præsens, & bona præsentia, vt in l.si ita legatum,8.vbi Bart. ff. de auro, & argento legato, Menoch. de præsumpt. lib.4. præsumpt.127.in fine,& cons.106.n.170,& n.187. & n.192.& cons.349.n.21.Surd.decis.233.n.11.& n.20. in fine. Cenal. commun. contra comm. q. 627.n.64. & q.900 n 64.me citato. Monet.de commut.vlt.volunt. cap 5.n 191.in fine. 2

Vnde quando legato indefinito adiicitur hoc pronomen Meum, veluti, aurum meum, vestes meas, & similia, tunc illud pronomen tempus præsens demonstrat,ac proinde testator censetur legare aurum, seu vestes quas habebat tempore testamenti, non postea quæsitas,vt in l si ita,8.ff.de auro,& argento legato, notat gloss.vlt.in l serui elect. §.vlt.ff de legat. 1. quam ibi sequuntur Bart. Paul. Socin. & alij, quorum meminit Couart.pract.cap.2.num.1.vers. quamuis in hoc. Menoch. de præsumpt.127.à num.34.& d. consil.106. à num.192 & num.267.Ioan Garc.de expensis, cap.22.à num.3. Petr.Pecha. de de test.m. coniugum, lib.4.cap.29. num. 3. Quod autem huiusmodi legatum licèt hoc pronomen additum non sit, sed simpliciter testator leget vestes,aurum, & similia, debeat intelligi solùm de præsentibus quæ habebat 3

tempore

tempore te ſtamenti, non de poſtea quęſitis, videntur probare text *in l. vlt. §. 1. ff. de leg. 2 l. nomen; §. 1. ff. de leg. 3. l. Aurelius, §. 1. & 2. & l. vlt. in fin ff. de liber. legata*, in quibus non reperitur appoſitum hoc pronomen *Meum*, & tamen diſpoſitio ad tempus teſtamenti reſtringitur; per quæ iura hanc partem ſuſtinent Raph. Cuman. Alex. Vinc & alij, quos refert & ſequitur Couarr. *d. num. 2.* & poſt Caſtr *conſ. 132. num. 2. vol. 1.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 18. num. 4 verſ. item procedit*, quos etiam ſequitur Caſtill. *quotidianarum quæſt. lib. 1. cap. 44. num. 7* & faciunt adducta per Pinel. *in rubr. C. de bonis maternis, p. 1. n. 7.*

4 Verùm prima opinio vera in ſe eſt, nec iura pro ſecunda adducta aliquid concludunt, ſi aduertas, quòd licet in eis appoſitum non reperiatur hoc pronomen, verba tamen ad pręſens, vel præteritum tempus expreſsè referebantur, vt patet ex *d. l. vlt. § 1. ff. de leg. 2.* ibi, *qua mihi cum fratre meo patruo veſtro communes ſunt.* At verò *d. l. nomen, §. 1.* loquitur de verbis futuri temporis, & ad præſens reſtringitur propter ſpecialem præſumptionem fraudis. Similiter *d l. Aurelius, §. 1.* loquitur de verbo præteriti temporis, ibi, *quibuſcumque legata in eo teſtamẽto, quod inciderant, dedi.* Sic etiam de verbis præteriti loquitur text. *in § 2. ſub eadem l. Aurelius*, ibi, *quicquid ſortis, & vſurarum nomine mihi debebat.* Text. autem *in l. vlt. in fin. eod. tit.* de verbis agit præſentis temporis, vt patet *in princ. §. Caio*, cuius themate retento loquitur vſque ad finem ibi, *debitor eſt, &c.* Quid autem ſi legatu indefinito adiiciatur, omnia bona mea, an veniant etiam futura, vide *infra ſub dict. Omnis, num. 11. cum ſeqq.*

5 Hinc etiam ſi quis ſimpliciter donauerit bona ſua, quinimò etiamſi donaret omnia bona ſua, talis donatio valeret, cùm ſub ea ſolùm intelligantur præſentia, & non veniant poſtea acquiſita, de quibus teſtari poſſit donator, vt probat text. *in l. vlt. vbi, cùm ſit iuſta, &c. C. quæ res pignori, & in l. omnes, 21. §. Lucius, ff. quæ in fraudem creditor.* tradunt Clar. *in § donatio, q. 19. n. 3. cum ſeq.* Pinel. *in d. rubr. C. de bonis maternis, p. 1. num. 3.* Gama *Luſitan. decif. 206. num. 5.* Valaſc. *de partit. cap. 20. num. 14.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 280. verſ. idem eſt.*

6 Appoſitum hoc pronomen in vniuerſali diſpoſitione non reſtringit vniuerſale diſpoſitum, vt notat Natt. *conſ. 675. num. 3.*

7 Denotat dominium, iuxta reſoluta per Cald Pereira *de empt. & vend cap. 20. num. 2.* Meum enim dicitur, quod ex re mea prouenit. Menoch. *conſ. 106. num 182 & num. 236. & num. 239. & conſ. 815 n. 60.*

8 [Duran. *Rot. decif. 82. n. 4*] Itẽ *meum*, & *tuum* propriè id dicitur, cuius dominium irreuocabile eſt. Idem Menoch. *conſ. 456. n. 6.*

9 Pronomen *Meum* quando faciat conditionem, vel demonſtrationem, vide *l. nuper ff de leg. 3.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 6. n. 184.*

Dictio CXCIX.

Menſuatim.

1 Dictio *Menſuatim* importat idem, quod ſingulo menſe, vt per Alex. *conſ. 206.* incip. *Viſo themate, num. 3. verſ. illud verbum menſuatim lib. 2.* quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 310. num. 2.*

Dictio CC.

Minus, Minimè, Minimum.

1 Minus *ſæpè pro* Parum *vſurpatur.*
2 Minus *pro* Non *ponitur, præſertim cùm antecedit* Si.
3 Minimè *plus eſt quàm* Minus, *ſed non penitùs negat.*
4 *Negatiua vniuerſalis eſt dictio* Minimè, *& habet præciſam excluſionem.*
5 Minimum *cum* Maximè, *vel* Plurimum *comparatur.*

Minus ſæpe pro *Parum* vſurpatur Cic *de Amic.* Si minus intelligitur, quanta vis amicitiæ ſit, ex diſcordiis percipi poteſt. *Ibidem*: Quóque minùs per ſe quiſque poſſet, id acciperet ab alio. Idem *Phillic. 3.* Quum eu die minùs valerem. 1

Interdum *Minus* pro *Non* ponitur, præſertim cùm antecedit *Si.* Cic. *1. de Diuinat.* At nonnunquam quæ prædicta ſunt, minùs eueniunt. Idem *3. Verr.* Si minùs necati, at cuſtodiri oportebat. 2

Minimè plus eſt, quàm *Minùs*, ſed non penitùs negat, ſi vim eius propriam ſpectemus. Cic. *in Brut.* Sed mihi placebat Pomponius maximè, vel minimè diſplicebat. Idem *7. Verr.* Etſi in hac quadriremi minimè multi remiges, & milites deerant. Idem *lib. 3. epiſt. 4.* Homo minimè ambitioſus, minimèque in rogando moleſtus. 3

In iure verò hæc dictio *Minimè* eſt vniuerſalis negatiua, & habet præciſam excluſionem, vt notat Gunzal *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 46 n 2.* 4

Minimum cum *Maximè*, vel *Plurimum* comparatur. Cic. *de Amicit.* Vt quiſque minimum firmitatis habeat, minimúmque virium, ita amicitias appetere maximũ. Idem *in Orat.* Hoc in genere neruorum eſt vel minimum, ſuauitatis autem vel plurimum. 5

Dictio CCI.

Modò.

1 *Demonſtratiua eſt præſentis temporis dictio* Modò.
2 Modò *ad tempus relatum non eſt idem quod* Nunc, *ſed aliquando antè.*
3 Modò *quandoque vſurpatur pro* Nunc, Tantummodò, Dummodò, *&* Aliquando.

Demonſtratiua eſt hæc dictio præſentis temporis, vt *in §. 1.* vbi Port. *Inſtit. de rer. diuiſ.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. magis, in verſ. modo, pag. 19.* Importat enim idem quod dictio *Nunc, l. 1. §. nunc tractemus, ff. de tutel. & rat. diſtrah.* ac proinde nullam dilationem admittit, ſed denotat aliquid eſſe faciendum nulla interpoſita mora, *l. ſcimus C. de inoffic. teſtam.* 1

Verùm apud Grammaticos, & bonus Latinæ linguæ Authores, *Modò* ad tempus relatum, non eſt idem, quod *Nunc*, ſed aliquando *Ante.* Cic. *6. Verr.* Quid dico nuper? immò verò modò, atque adeò paulò antè. Idem *lib. 4 epiſt. 13.* In qua vrbe modò gratia, auctoritate, & gloria floruimus, in ea nunc iis quidem omnibus caremus. Idem *1. Officior.* Modò enim hoc malum in hanc Rempublicam inuaſit, cum aliis adductis per Pichard. *in princip. Inſtit. de pupill. ſubſtit. num. 32.* 2

Iterata

Digitized by Google

3 Iterata verò significat idem, quod *Nunc*, vel *Alius*, iteratum. Cic. 1. *de natura Deor.* Cotta meus modò hoc, modò illud. Et *ibidem lib.* 1. Modò his, modò illis partibus. Interdum pro *Tantummodò*, vel *Dummodo* vsurpatur. Cic *in Orat.* Hi vnum modò quale sit inspicantur. Et ita accipitur *in l. fin. C. de offic. magistr. milit. fructus, in princ.* & *ibi* gloss *ff. de rei vendicat.* Nonnunquam ponitur pro *Aliquando*, vt *in* §. *is quoque*, & *ibi* gloss. *Instit. quòd cum eo.*

DICTIO CCII.

Moneat.

1 VErbum hoc inducit consilium, & non præceptum, vt per Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap* 7. *n.* 25. & *cap.* 30. *n.* 32. *ad finem*, Cened *ad Decretal. collect.* 34. *num.* 2. Philiarch. *de offic. Sacerd. tom.* 1 *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *dict.* 3. Azot. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5 *cap.* 6. *q.* 5. Vasq. t. 2. *q.* 69. *art.* 4. *disp.* 158. *cap.* 3. *n.* 23. Sayr. *in Claui Regia, lib.* 3. *cap.* 7 *num.* 28. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom,* 2. *lib* 6. *cap.* 4. *n* 40.

2 Si dicatur, *Moneas, & inducas*, non importat præcisam coactionem, ac proinde non datur potestas compellendi, ex adductis per Cels. Vgon. *in tract. clausul. pag.* 493. *col.* 1.

DICTIO CCIII.

Mox.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Interuallum modicum denotat dictio* Mox, *& ponitur pro* Statim, Incontinenti, Citò.
3 *Temporis interuallum aliquando denotat dictio* Mox, *& exponitur pro* Postea.
4 *Arbitrarium est iudici iuxta subiectam materiam, quod tempus importet dictio* Mox.
5 Mox *accipitur pro*, Quamprimum id fieri potest.
6 Mox, *pro spatio trium dierum.*
7 Mox *pro triduo.*
8 Mox, *pro spatio trium mensium.*
6 Mox, *id est*, anno sequenti
10 Mox, *triennium non semel denotat.*
11 *Summariè, & sine figura iudicij* Mox *interdum importat.*
12 *Appellatio per dictionem* Mox, *non prohibetur.*
13 *Pœnam censeri irrogatam ipso iure facit dictio* Mox, *iuncta verbo futuri temporis.*
14 Modò, Nunc, & Mox, *in quo differant,*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Viu. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 3. *n.* 346. gloss. *verb. mox, in cap. si in qualibet*, 10. *q.* 2 gloss. etiam *verb. mox, in cap. quia propter, de elect.* Ias. *in l. fructus, n.* 4. & *seq. ff. soluto matrim.* Tiraq *in l. si vnquam, verb. & postea, n.* 2. *cum seqq. C. de reuocand. donat.* Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de pub. concubin* §. *necnon, in vers. mox.* Contra *in memorat. l. verb. mox*, Bermond *in tit. de public. concubin.* 2 *et b. mox.* Vulpell *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag* 6 Carbo *de legib. lib.* 8. *disp.* 16. *vers. sexta regula* Monet. *de distribut. quotid. p.* 3. *q* 7. *n.* 37. Cened. *post suir practic. & canonic. quæst sing.* 61. Tursellin. *in libello de particulis Latinæ orationis, cap.* 97. Grat. *de dictionib. dict.* 126.

2 Dictio hæc de sui propria natura denotat modicum interuallum, & ponitur pro *Statim*, *Incontinenti, Citò*, gloss. *in l. momentanea, C. vnde vi* gloss. *verb. Mox, in auth. de incest. nupt. in princip.* Ias. *in l. abrogator, num.* 10. *de adopt.* & *in d. l. fructus, num.* 4. Cosm. *in d. vers. mox, fol.* 178 *col.* 2. vbi ait, quòd ista dictio verificatur in modico tempore, secundùm quòd arbitrabitur bonus iudex, habito respectu ad ipsius circumstantias. Vulpell. *de loco, statim in princip.* Auendan. *de exequend. mandat. p.* 1 *cap* 16. *num.* 2. Escobar. *de ratiocin. cap.* 31 *num.* 24. Cened. *d. sing.* 61. *num.* 1.

3 Aliquando tamen denotat interuallum temporis, & exponitur pro *Postea* vt *in l.* 1. vbi gloss *verb. Mox*, & Dec *num.* 18. *ff. de reb. credit* & *in l. de ætate*, §. *ex causa, ff. de interrog. act* notant Tiraq *d. verb. & postea, num.* 1. Alex *cons.* 115 incip. *in causa inquisit onu, lib.* 1. Ias *in d. l. fructus, n.* 5. Bermond. *in d. verb. Mox, num.* 2. Rebuff. *in comm ad l edictum*, 14. *vers. sed vt ad rem, ff. de verb. signif. pag* 106. vbi ait, quòd differût huiusmodi duæ dictiones quando hæc nostra sine interuallo accipitur. Card. Tusch *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 3011 Pichard. *in tract. de mora. n.* 188. Cened. *d sing.* 61. *n.* 2.

4 Vnde arbitrarium est iudici iuxta subiectam materiam, quod tempus importet hæc dictio *Mox*, vt obseruat Pnt. *decis.* 159. *n.* 2. *lib.* 1 *in correct.* 5 Accipitur namque pro *Quamprimum id fieri potest*, vt notant Doctores *in l. tutores, C. de aministr. tutor.* Vulpell. *citato loco, num.* 1. *vers. accipitur.* Paul. Montan. *in tract. de tutel. & curis, cap.* 32. *n.* 10.

6 Aliquando sumitur pro spatio decem dierum, vt *in l. ad peremptorium, in fin. cum l. seq ff de iudiciis, & in l. p omissor ff. de constit. pecun.* Sylu. *cons.* 27 *num.* 12. Vulpell. *citato loco, num.* 2. Viu. *d. num.* 346. *in fine*, Cened *d sing.* 61 *n.* 3.

7 Interdum pro *Triduo* accipitur, vt *in l. cum speciali, C de iudiciis*, & notat Vulpell *citato loco.*

8 Nonnunquam pro curriculo. seu spatio duorum mensium exponitur, vt *in l. a Diuo Pio*, §. 1. *ff. de re iudic.*

9 Quandoque interpretatur, id est, *anno sequenti*, vt *in l sed & si quis*, §. *si operas*, iuncta glos. *verb. Mox, ff. de vsufructu:*

10 Denique non semel denotat *Trienniū*, vt per glos. *verb. Mox, in d. cap quia propter, de elect.* Alex. *in l.* 1. § *qui præsens, n.* 8. *ff. de verb. signif.*

11 Sumitur etiam pro *Summariè, & sine figura iudicij*, vt per gloss *in l. momentanea, C. vnd vi*, Auendan. *d. cap.* 16 *num.* 2. Cosm. *in d. vers. Mox fol.* 178. *col.* 2. Cened. *d. sing.* 61. *n* 4 *in princ.*

12 Appellatio per hanc dictionem non prohibetur, vt tradit Steph. Grat. *discept. forens. cap.* 41. *n.* 12.

13 Iuncta verbo futuri temporis facit pœnam censeri irrogatam ipso iure, gloss. *verb. imminere*, & *ibi* Bart. *num.* 7. & 10. *in auth. de incestis nupt.* Tiraq *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num.* 90. & 91. *de reuoc. donat.* Berm. *in d. verb. Mox, num.* 1 *fol.* 181. Cassan. *in consuetud. Burgund. rubr.* 2. §. 1 *in verb. al consi que, n.* 2. *fol.* 368. Corn *cons.* 226. *n.* 4. *vol.* 1. Benintend. *decis.* 37. *num* 7. Cotta, *d. vers Mox, in fin. pag.* 592. Bertazol. *in repet. l. si quis maior. C. de transact. num* 655. Sayro *in Claui Regia, lib* 3 *cap.* 8. *num.* 27. Card Tusch. *verb. priuatio, concl.* 719. *n.* 20. Salas *de leg. quæst.* 96. *tract.* 14. *disp* 15 *sect* 9. *num.* 78. Monet. *de distrib. quotid. part.* 3. *quæst.* 7. *num.* 36. & 37. Farin. *fragm. crim. p.* 2. *verb. lex, num.* 111.

14 Illud aduertere oportet, quòd secundùm Grammaticos dictiones *Modo, Nunc* & *Mox*, differunt, quia tunc de tempore præsenti dicitur, modò de eo quod aliquanto antè antecessit, mox de eo quod paulo

Digitized by Google

paulo pòst sequitur. Cic 1. *de Orat*. Verùm illa mox, nuoc de ipsa exercitatione quid sentias quærimus. Id. 1 *de Diuin*. Discedo paolisper à somniis ad quæ mox reuertar. Id. *Attic*. Iussitque mihi nunciati mox se venturum.

Dictio CCIV.

Multi.

5 VErificatur hæc dictio in duobus, vel tribus & vltra, vt *in l.1.§.hoc rescriptum*, & *ibi* Batt. *ff.ad SC.Syllan.§.fin.Instit. de iure personarum*, gloss. *verb. per multos, in cap.ad nostram, de rebus Eccles.non alien.* Dec.*cons.*429.*num.*18.*tom.*4. Natt. *cons.*649. *num.*12. *tom* 4. Rol à Valle *cons.*54.*num.*2. *& seq. lib.*1. Hooded.*cons.*102.*num.*71.*vol.*1. Menoch. *cons.*512.*n.*12. Petr Henriq.*resp.opusc.*2 *num.*61.*in fin* Intrigl.*Siciliæ decis.*44.*num.*18 Mar.Antoo.*var.resol.lib.*1.*resol.*109. *num.*36.*&* 37.

Dictio CCV.

Nam.

1 REgulariter pro *quia* ponitur. Batt. *in l. demonstratio, §.quod autem, ff.de condit.& demonstr.l.fin. ff.de doli mali except.* Et denotat cootinuationem. *l.nam Imperator, ff.de legat.*1 *l.nam & ipsum, ff.de iustit.& iure, l.nam ita diuus, ff.de adoption.l.*2. *C.rerum amot.* tradit Alberic.*in suo diction.verb.Nam.*

2 Apud Grammaticos interdum anteoccupationi seruit. Cic. *Phil* 8. Nam quòd me tecum iracundè agere dixisti solere, non est ira, vehementer me agere fateor, iracondè oego. Id. 1 *de Inuent*. Nam Hermagoras quidem nec quid dicat attendere, nec quid polliceatur intelligere videtur. Nonnunquam in enumeratione postremum locum obtinet, vt subiiciat quod reqoirere posset auditor. Cic. *ad Qu. Fr. lib.*1.*epist.* Nam quid ego de Gratidio dicam. Id. *lib.* 14.*epist.*1. Nam quid ego de Cicerone dicam.

Dictio CCVI.

Namque.

POnitur pro *Certò*, vt *in §.hoc autẽ, Instit.de auctoritate tut.& in §.constituitur, Instit.de vsufr.* notat Vulpell.*de aduerb.& prapos.signif.sub hac dict.pag.*61.

Dictio CCVII.

Ne.

1. *Modum facit dictio* Ne, *quando accipitur pro* Vt non.
& stat demonstratiuè, & relatiuè.
2 Ne *cùm prohibentis est, coniunctiuo & imperatiuo modo adiungi solet.*
3 Ne multa, Ne multis, *sunt breuitatis notæ in narrationibus.*
4 Ne viuam, *iurantis.*
5 Ne dicam, *est correctio antequam dicatur.*
6 Nedum *plerumque subiicitur, & seruit parti deteriori.*
7 Ne quidem *vsurpatur pro*, Nec quidem.

ACcipitur pro *Vt non*, vt *in l.fin.C.vbi, & apud quos in integr. restit. & in cap. fin. de pœnit. & remiss. & in cap. ne captandæ, de concess.prebend.lib.*6. & tunc facit medium, gloss. *in l.cum pater, §.Titio frater, ff.de legat.*2. Batt. *in l. qui absenti, §.*1. *num.*2. *ff. de acquir. possess.* Corn *consil.* 287. *num.* 4. *vol.*4. Vulpell.*de prapos.& aduerb. signif. sub dict. namque, vers.ne pag.*61. Galganet.*de condit.& demonstrat.p.*2. *cap.*5.*q.*3.*num.*1. vbi *num.* 2. subdit, quòd si exponatur pro *vt*, facit conditionem, vt *in l.cum tale, §.Titius* vbi Batt *num.*1.*vers.subdistingui, ff.de condit. & demonstr.* [Et stat demonstratiuè, & relatiuè. Peregr.*cons.*1.*n.*12.*vol.*5.] 1

Apud Grammaticos *Ne*, cùm prohibentis est, coniunctiuo, & imperatiuo modo adiungi solet. Cic. 2.*de legib.* Ne cogito, quis stipem præter Idææ matris famulos Plaut. *Mil.* Ne me moneatis, memini ego officium meum. 2

Ne multa, Ne multis, sunt breuitatis notæ in narrationibus. Cic.*pro Cluen.* Ne multa, requiritur à coactoribus, inuenitor ea seruula ad Stratonem peruenisse. Idem *ibidem*: Ne multis, Diogenes emitur. 3

Ne viuam, iurantis Cic.*lib.*9.*epist.* Sed ne viuam, si tibi concedo, Idem *Attic. lib.*4. Quid poteris, ioquit, pro his dicere? ne viuam, si scio. 4

Ne dicam, est correctio, antequam dicatur. Cic. *lib.*1.*de natura Deor.* In tam leues, ne dicam ineptas sententias incidisse. Idem *lib.*12.*epist.vlt.* Tu tibi fac vt persuadeas, non esse me tam imbecillo aoimo, ne dicam inhumano, vt, &c. 5

Nedum plerumque subiicitur, & seruit parti deteriori. Cic.*pro Cluen.* Optimis temporibus non potuerunt, &c. oedum his temporibus, &c Idem *Attic. lib.* 4. Quæ tantum habet mysteriorum, vt ea ne librariis quidem committamus, nedum cuilibet. Idem *pro Planc.* Ego verò ne immortalitatem quidem accipiendam putarem, nedum emor[illegible]um pernicie Reipublicæ. 6

Ne quidem vsurpatur pro *Nec quidem*, cùm negando aliquid augemus. Cicer. *Attic. lib.*[illegible] Si tu iudicabis, ne ad Catonem quidem prouocabo Idem 1.*de natura Deor.* Ne fando quidem auditum est. Idem *pro Deiotar.* Deiotarus nunquam succumbet inimicis, ne fortunæ quidem. 7

Dictio CCVIII.

Nec.

1 *Continuatiua eiusdem materiæ est de natura dictio* Nec, *& stare declaratiuè ad præcedentia.*
2 *Implicatiua casus contrarij ad expressum est dictio* Nec.
3 *Negatiua est dictio* Nec.
4 Nec *sæpe vsurpatur pro* Non.
5 Nec *pro* Neque *ponitur.*

DE natura huius dictionis est continuare eandem materiam, & stare declaratiuè ad præcedentia, *l.nec quidquam, ff.de offic.Procons.l.si quis stipulatus fuerit decem, ff de verbor.signif.* Batt. per text. *ibi in l.*2. *ff.de solut.in vers.ne cogitur.* Ias. *in l.si vnus, in princip. num.*9. *ff. de pactis.* Paris.*consil.*111.*num.*25. *vol.*1. vbi ait, quòd natura huius dictionis est coontinuare ad proxima. Socin. *consil.* 10. *num.*5. *vol.*3. Roland.à Valle *cons.*80.*n.*56.*tom.*3. Ruin.*cons.*119. *num.*2.*vol.*4. Honded.*cons.*14.*n.*81.*vol.*2. Vulpell. *de prapos.& aduerb.signif.sub dict.namque, vers.nec, pag.*61. Bou *ad statut.vrbis præscript gloss.*16.*n* 6. Cened. 1

post

post lib. practic. & canonic. quaest sing. 63. *n.* 4. Signorol. *cons.* 108 incip. *Factum, num.* 3. *vers. praeterea,* vbi ait, quòd repetita censentur præcedentia in sequentibus per dictionem *Nec* copulatis. Angel. Aret. *cons.* 89. incip. *Pro decis. num* 7. vbi ait, quòd natura huius dictionis est iungere, seu continuare, & negare. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2 *lit. D, concl.* 312. *num* 1. *cum seqq.*

2 Implicatiua est hæc dictio casus contrarij ad expressum, vt *in l. milites ita, § mulier, ff. de militari testam & in l. sacra loca, § penult.* iuncta gloss. *ibi, ff de rerum diuis. & in l. nec nos, ff de captiuis, & in l. nec eius, C. de emancipat. liberor.* Cæpol. *in l. sape, num.* 21. *ad finem, ff de verbor. signif.* Bart. *in l. si finita, §. si de vectigalibus, num.* 12. *ff. de publicanis.* Paris. *consil.* 36, *num* 9. *vol.* 1. Vulpell. *citato loco.* Menoch. *consil* 542. *num.* 1. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 39. *num.* 20. Cened. *d. sing* 63. *n.* 1.

3 Negatiua est hæc dictio, & habet annexam copulam *Vt*, per Bart. *in l. sape, in vers. quaero de dictione Nec*, vbi Cæpol. *num.* 21. *ad finem, & num.* 28. *ff. de verbor. signif* Ias. *in l. si quis ita stipulatus,* 129 *num.* 6. *ff. de verbor. oblig,* Sylu, *cons.* 63. *num.* 17. Paris. *cons.* 111. *num.* 25. *vol.* 1. Bald. *consil* 497. *num.* 2. *vol.* 5. Socin. *consil.* 10 *num,* 6. *vol.* 3. Azebed. *l.* 10. *n.* 40. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua Recopil* Bou. *d gloss.* 16 *n.* 6. Card. Tusch. *d. conclus.* 311. *n.* 3. Cened. *d. sing.* 63. *n.* 2.

4 Nec sæpe vsurpatur pro *Non.* Cic. *pro Quin.* Quo mortuo nec ita molto pòst in Galliam proficiscitur. Idem *lib* 1. *de natura Deor.* Nec opinatum patrocinium à vobis esse susceptum. Et *de Amicit.* Nec enim melior vir fuit Africano quisquam, nec clarior.

5 Ponitur etiam hæc dictio pro *Neque*, vt *in l. inter ff. de publicis iudiciis,* & post Paris. *cons.* 36 *n* 3. *vol.* 1. resoluit Bou. *d gloss.* 16. *num.* 6. quos refert Cened. *d. sing.* 63. *num.* 3. Cic. *lib* 15. *epist.* 3. Nec opibus satis firmi, nec voluntate sunt. Idem *lib.* 3. *epist.* 5. Nec enim obscuris personis, nec paruis in causis res agetur.

Dictio CCIX.

Necnon.

1 *Qualitates omnes praecedentes repetit dictio* Necnon, *& resoluitur in copulatiuam.*

1 Resoluitur hæc dictio in copulatiuam *Et*, repetitque omnes qualitates præcedétes gloss. *verb. necnon, in Clem.* 1. *de offic. deleg.* quam approbauit Rota *decis.* 791. *num.* 2. *p.* 1. *diuers.* Socin. seo. *cons.* 10. *num.* 6 *lib.* 3. Bart. *in l. Seio, §. Caio, ff. de fide instrum,* Cæs de Graff. *decis.* 132. *n.* 5. *de reb. Eccles. non alien.* Neuizan. *cons.* 72. *num.* 14. Flamio. *de resign. lib.* 3. *q* 6. *num.* 22. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 3. *num.* 3. *& gloss.* 5. *§.* 7. *num.* 78. vbi subdit, quòd repetit omnes qualitates præcedentes: Menoch. *cons.* 1-9 *num.* 10. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 70. *num,* 32. *& cap.* 147. *num.* 18 Et fuit dictum *in Interamnen. castri Pedisluci, 12. February* 1601. *coram Reuerendissimo Patriarcha Domino Crescentio C. A. Clerico*, impressa per Farinac. *decis.* 41. *sub num.* 13. *p.* 1. *recent. & in Leodicen. domus claustralis,* 23. *Marty* 1615. *coram Cardinale Caualerio*, impressa per Farinac, *decis.* 658. *n.* 1. *p.* 1 *recent.* [Rot. apud Paul de Rubeis *decis.* 117. *n.* 7. *tom.* 2. *diuers.* vbi quod resoluitur in copulam, & repetit omnes qualitates præcedentes, *& decis.* 256. *num.* 19. apud eundem *tom.* 3. *diuers.* aliàs *pars* 7. *recent.*]

Dictio CCX.

Nemo.

1 *Vniuersalis negatiua est dictio* Nemo.
2 *Exclusionem omnimodam importat dictio* Nemo.

Est vniuersalis negatiua vt post Abb *cons.* 3. incip. *Nitar, in fine, lib.* 1 tradit Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2 *lit. D, concl.* 316. *num.* 2. Et importat omnimodam exclusionem, Abb. *in cap. graue, num.* 8. *de offic. Ordin.* Marc Anton. *var. resolut. lib* 1. *resol. fin. casu* 41. *vers. ponderabatur.* Cic 3. *Tuscul.* Adhuc neminem noui Poëtam, qui sibi non optimus videretur. Idem *lib.* 10. *epist.* 6. Quorum nemo Consularis habitus, nisi qui animo extitit in Rempublicam consulari. Idem *de Amicit.* Nocere tamen nemini potest, nisi ei, qui eam recipit, eàque delectatur. Idem *lib.* 1. *epist.* 5 Amicum ex Consularibus neminem tibi esse video, præter Hortensium. 1 2

Dictio CCXI.

Nempe.

1 Nempe, *pro* Certè, *aut* Scilicet, *accipitur.*
2 Nempe *pro* Nonne *vsurpatur, & tunc interrogat.*
3 *Interrogationi nonnunquam subiicitur dictio* Nempe.

Pro *Certè*, aut *Scilicet* hæc dictio accipitur, vt *in l. sed & si inter me, ff. de seruit. vrbanor. prædior.* Cic. *in Brut.* Nempe eum dicis qui, &c. Idem 1 *Philippic.* Sed effugi insidias, nempe in conspectu Antonij veniendum est. Idem *pro Roscio*: Opinor esse in lege, quam ad diem proscriptiones, venditionésque fiant, nimirum ad Kalendas Iunias. 1

Interdum interrogat, atque vsurpatur pro *Nonne*. Plaut. *Menaech* Nempe, rubes? Cic 5. *Tuscul.* Nempe, negas ad beatam vitam satis esse virtutem? 2

Nonnunquam interrogationi subiicitur. Cic. 10. *Philippic.* Legiones abducis à Bruto, quas? nempe eas, quas ille ab Antonij scelere abripuit. Idem *pro Milone*: In qua tandem vrbe hæc homines stultissimi disputant? nempe in ea, quæ, &c. Idem 7 *Verr.* Atque tempore futurum est? nempe cùm, &c. 3

Dictio CCXII.

Nequaquam.

1 Nequaquam *importat idem quod* Nullo pacto, Nulla ex parte, Nullo casu.
2 Nequaquam *vehementiùs negat, quàm aliae negatiuae.*

Importat idem quod *Nullo casu, nullo pacto, nulla ex parte*, vt *in l etiam, § si quis absentes, ff de petitione hareditatis, & in l. Iulianus, §. sed cum in facto, ff. de actionib. empti.* Et verba illa, *Nullo pacto*, idem important quod *Nulla ratione*, vt per text *in l. pupillus,* 24. vbi gloss. *ff. quae in fraudē creditorum*, tradit Alber. *in suo Dictionario, verb nullo pacto*, ac proinde trahuntur ad non specificata Roland. *cons.* 1. *num.* 42. *lib* 4. Tiraq *in l si unquam, verb. omnia, num.* 14. *C. de reuoc. donat.* Et ideò hæc dictio vehementius negat, quàm 2 aliæ

aliæ negatiuæ. Cic 1. *de Finib.* Nequaquam ista amicitia est idem 1. *de natura Deor.* Nequaquam satis explicatæ sunt.

DICTIO CCXIII.

Neque.

1 HAbet hæc dictio vim copulatiuæ, & est repetitiua præcedentium seu transpositiua, vt *in l. nec mandato, ff. de tutor. & curator. datis ab his*, notant Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. namque, vers. neque, pag.* 61. Menoch. *cons.* 3. *n.* 19.

2 Concursum vtriusque requirit, *vt in l. si quis ita, stipulatus fuerit decem aureos, ff. de verbor. oblig. & in l. si is, qui ducenta, §. item si pater, ff. de reb. dubiis.* Bart. *in l. quidam testamento, ff. de vulgari, & pupillari.* Alex. *cons.* 82. *n.* 14. *lib.* 3.

3 [Est implicatiua, & inter diuersa ponitur. Reinos. *in obseruat pract. obser.* 16. *n.* 6.]

DICTIO CCXIV.

Nihil.

1. *Negatiua vniuersalis est dict.* Nihil, *& omnia excludit, nullamque recipit restrictionem.*
2. *Exclusiua non est penitus omnium aliquando dict.* Nihil.
3. *Negatiuam vniuersalem sine vlla distinctione, vel temperamento importat dict.* Nihil penitus, Nihil omnino.
4. *Annullationem ipso iure inducunt verba* Nihil agit.
5. Nihil *pro* Non *interdum vsurpatur.*
6. Nihil *eleganter etiam cum locis, & personis comparatur.*

1 VNiuersalis negatiua est hæc dictio, & omnia excludit, nullamque recipit restrictionem, *vt in l. is qui ducenta, §. verum, ff. de reb. dubiis, & in l. 2. ff. commun. diuidun.* gloss. *verb. nihil, in auth. de hered. & Falcidia.* Dec. *cons.* 442. *num.* 3. *tom.* 2. Alex. *in l. qui vsumfructum, col. penult. in fine, ff. de verb. obligat. & cons.* 58. *vol.* 2. *& cons.* 173. *num.* 10. *vol.* 6. Cosmas *in pragmat. sanct. tit. de annatis, post princip. in vers. nihil, fol.* 151. *col.* 2. Cephal. *cons.* 86. *num.* 13. *lib.* 2. Roman. *cons.* 379. *num.* 2. Rolan. *cons.* 26. *num.* 26. *tom.* 4. Crau. *cons.* 294. *num.* 6. Gom. *in princip. Instit. de action. n.* 4. *& 5.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, n.* 8. *& num.* 85. *C. de reuoc. donat.* Montal. *in praxi, lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 3. *& seq.* Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. namque, vers. nihil, pag.* 61. Mandos. *in gloss. facult. in proœm. in vers. Nihil, fol.* 55. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 35. *num.* 39. *& q.* 57. *num.* 22. Pisc. *in sua disput. de statut. excluden. fœmin. propter masculos, n.* 147. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 89. *num.* 24. *& cons.* 164. *num.* 3. *& cons.* 166. *num.* 1. Petr. Enriq. *resp. opusc.* 2. *num.* 27. Cened *post lib. practic. & canonic. quæst. sing.* 64. *num.* 1. Card. Tusch. *practic. concl. tom.* 5. *lit.* D. *concl.* 312. *num.* 1. vbi *argum cap. statutum, §. prouisurus, de rescript. in* 6 & post Rom. *cons.* 370. *in princip.* infert, quod si quis iurauit se nihil impetraturum, excludit se ab omni impetratione, quia dictio *Nihil* est exclusiua omnium quæ impetrari possunt.

2 Aliquando verò non est penitus omnium exclusiua, *vt in l. de ætate, §. nihil, & ibi gloss. ff. de interrog. actio. cap. nihil iniquius,* & *ibi* gloss. 32. *q.* 1 *cap. nihil prodest,* cum gloss quæ supplet, *Prodest tamen ad minus supplicium habendum de pœnitent. distinct.* 3. gloss. octab. *in l. sacrilegij pœnam, in vers. condemnatus, post med. ff. ad legem Iuliam peculatus* Mandos. *in d. vers. Nihil, fol* 55. *col.* 2. Cened *d. sing.* 54. *n.* 2.

3 Quando tamen est posita in lege, prout *Nihil penitus*, vel *Nihil omninò*, quod est idem, tunc importat vniuersalem negatiuam sine vlla distinctione, vel temperamento sed absolutè & omni casu, vt per Alex *cons.* 72. *n.* 10. *vers. secundo respondeo, lib.* 6. *& cons* 15. *n.* 7. *lib.* 2. Card. Tusch *d. lit.* D, *concl.* 313. *n.* 2. Card. Seraphin. *decis.* 461. *n.* 4. vbi ait, quod hæc verba sunt limitatiua.

4 *Nihil* idem importat qood *Nullum Et nihil agit*, inducit annullationem ipso iure; & est canon latæ sententiæ, vt *in l. fin. d. in vers. Nihil agit.* & *ibi* Bald. & Aret. *ff. de liber. & posthum. & in cap. prudentiam, in princip ibi, Nihil legisse* vbi Barbat. *col.* 10. *de offic. deleg.* Tiraq. *d. l. si vnquam in verb. reuertatur, n.* 50. *vers. limitabis item procedere.* Gom. *in princ. Instit. de action. num.* 4. *&* 5. Mandos. *in d. vers. Nihil, fol* 56. *col.* 1. *in princ.* Cened. *d. sing.* 64. *n.* 3.

5 Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Auctores, *Nihil*, interdum vsurpatur pro *Non* Cic. 1 *Philipp* Nihil dico quis fuerit ille Brutus. Id. 2. *Agr.* Beneficio isto legis nihil vtitur. Id. *lib.* 10. *epist.* 10. Nihil laboro nisi vt saluus sis. Id. *pro Rosc.* Nihil aliud fecerunt, nisi rem detulerunt.

6 *Nihil*, eleganter etiam cum locis, & personis comparatur. Cic. *Attic lib.* 4. Nihil altios, nihil amœnius Id. *lib* 6. *de Rep* Nihil mihi potiùs fuit, quam vt Masinissam conuenirem.

DICTIO CCXV.

Nihilominus.

1 DIspositionem auget hæc dictio eámque præcisam reddit, vt *in l finali, §. fructus*, iuncta gloss. *in verb. Nihilo magis, ff. qui in fraudem creditorum. & in l. qui in potestate, in fin. ff. qui testamenta facere possunt*, tradit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar.* §. 7. *proœm. num.* 124. [Non semper aduersatiuè stat, sed sæpe idem quod ideò magis, vel idem, quod sine dubio importat Rot. *decis.* 132. *n.* 3. *p.* 1. *in posth.* Farin. aliàs *p.* 3. *recent.*]

DICTIO CCXVI.

Nil.

1 IDem est *Nil*, quod *Nihil*; de quo vide Alciat. *de verb signif. lib.* 4. *num.* 25. Mandos. *in gloss. facult. in proœmio in vers. Nil, fol.* 57. quos refert Cened. *post lib. pract. & canonic. quæst. sing.* 64. *n.* 4.

DICTIO CCXVII.

Nisi.

1. *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2. *Exceptiua est de sui natura dict.* Nisi, *& in effectu aduersatiua præcedentibus.*
3. *Antecedentis, cui immediatè aduersatur, oppositum necessariò significat dict.* Nisi.

4 *Exclusiua est dict.* Nisi, *aliorum casuum, præter nominatos.*
5 *Oratio affirmatiua si præcedit dict.* Nisi *negat, si verò oratio negatiua præcedit, affirmat.*
6 *Bis sententiis dict.* Nisi *affirmat, quando præcedit negatiua, & negat quando præcedit affirmatiua.*
7 *Includit dict.* Nisi *id quod est negatum quando præcedit negatiua potentia, siue actus.*
8 *Si, ad* [illegible] *absurdum aliquando importat dict.* Nisi.
9 *Conditionale interdum importat dict.* Nisi, *maxime relata ad* [illegible]
10 *Formam quandoque importat dict.* Nisi.
11 *Limitatiua est dict.* Nisi.
12 *Modificatiua & exclusiua de sui natura est dict.* Nisi.
13 *Taxatiuæ vim habet dict.* Nisi.
14 *Exceptionem a regula ponit dict.* Nisi.
15 *Nisi æquip. llet quandoque dictioni* Non secus.
16 Nisi, *a duabus dictionibus* Si, & Non, *compositur.*
17 *Præter interdum denotat dict.* Nisi.

De vi, & effectibus huius dict. vide Cacher. *decis.* 17. *n.* ... Bonel. *cons.* 12. *num.* 1. Euerard. *in Topicis loco à contrariis sensu, n.* 27. Rebuff. *in concord. tit. de collat.* § *statuimus, in verb. Nisi* Mandos. *in tract. de monitor. q. ast.* 12. *n.* 10. & 11. Alduin. *cons.* 63. *n.* 59. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dictione, pag.* 6. Galganet. *de cond. & demonstr. p.* 2. *c.* 1. *quæst.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *comparat.* 20. *n.* 40. *cum seqq.* Cened. *post lib. practic. & canonic. quæst. sing.* 23. Card. Tosch. *pract. conclus. tom.* 2. *litt. D. conclus.* 314. Turiel. *in libello de particul. Latinæ orationis cap.* 108. Grat. *de diction. dict.* 137.

1 De sui natura hæc dictio exceptiua est, & in effectu aduersatur præcedentibus, vt in l. *actione*, vbi Bart. Ias. & cæteri, *de transact.* & *in reg. peccatum de regul. iur. lib.* 6. adunt Ias. in l. 3. *num.* 17. *ff. de offic.* [illegible] Socin. *lib.* 1. *cons.* 163. n. 36 vol. 2. Feder. de Senis *cons.* 80. incip. *Factum tale est, num.* 2. *vers. item non obstat*, Alexand. *cons.* 64. incip. *Circa præsentem in princip. lib.* ... Beto in *cap. quod autem, num.* 36. *de iure patronatus, & in cap. nauigantis, num.* 18. *de vsuris*, Dec. *cons.* 38. *num.* 2. Cæ ol. *cons.* 1. *num.* 4. *in initio* Com. *in cas.* 1. *num.* 88. *de consti. lib.* 6. Parif. *cons.* 1. *num.* 42. & *cons.* 96. *num.* 109. *vol.* 1. Grat. *cons.* 138. *num.* 3. *vol.* 1. Beltran. *cons.* 45. *num.* 3. *vol.* 4. *in* 1. *parte, cons.* 53. *num.* 1. *vol.* 3. *in* 2. *parte* Cassan. *in consuetud. Burgundiæ rubr.* 3. § 15. *in vers. S'il n'a grace, num.* 132. Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. *statuimus* 1. *in verb. Nisi*, & *in tract. de alien. rerum Ecclesiæ, n.* 70. Mandos. *de monit. q.* 1. *num.* 11. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 17. *num.* 12. Vulpell. *citato loco, statim in princip.* Stroz *de offic. Vicarii lib.* 2. *q.* 43. *n.* 23. Surd. *decis.* 213. *num.* 19. & *decis.* 262. *num.* 17. & *cons.* 71. *num.* 6. vbi quod ponitur priuatiuè, & aduersatiuè ad præcedentia. Stephan. Grattan. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 446. *num.* 41. Cened. *d. singul.* 23. *n.* 1. *post mi. tum.* Gregor. *decis.* 54. *n.* 25. Cardin. Tusch. *d. conclus.* 315. *num.* 1. Rot. apud Farin. *decis.* 391. *num.* 14. *p.* 1. *recent.* [Rot. *decis.* 313. *num.* 12. *p.* 2. *in posth.* Fa. in. alias *p.* 4. *recent.*] Et ita significat necessariò oppositum antecedentis, cui immediatè aduersatur. Dec. in *l. bonorum* 2. *lect. num.* 17. C. *qui admitti*, & *in l. si quis in aliquo, num* 2. C. *de edendo*. Alex. *cons.* 83. *num.* 1. *vol.* 1. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 104. *n.* 7. Octauian Vulpel. *d. loco, vers. regul. iter. pag.* 65. Cened. *add. sing.* 23. *num* 2.

Aliquando verò alios casus præter nominatos excludere videtur, vt in l. *qui aliena, §. si libertas, ff. de negot. gestis*, & *in cap. si duo, de procur. lib.* 6. tradunt Crauet. *cons.* 155. *n.* 1. Stroz *d. lib.* 2. *q.* 11. *n.* 9. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 70.

Amplia, & declara, quod si oratio affirmatiua 5 præcedit, negat; si verò oratio negatiua præcedit, affirmat, & includit, quia de sui natura est semper contradicere præcedentibus, Ita Bart. Salicet Ias. *num.* 1. Dec. *num.* 5. Padil. *num.* 1. per text. *in l. ab actione, C. de transact.* Dyn. *in d. reg. peccatum num.* 2. *cum seqq. de reg. iur. lib.* 6. Bart. *in l. si eum, §. qui iniuriarum num.* 2. *in fine*, & ibi Ias. *num.* 26. *ff. si quis cautionibus*. Grat. *cons.* 136. *num.* 29. *volum.* 2. Gerard. *sing.* 36. Cassan. *citato loco, num.* 10. Rebuff. *in compendio alienationum*. Corn. *cons.* 5. *num.* 2. *vol.* 4. Dec. *cons.* 32. *in princip.* & *num.* 1. Parif. *cons.* 96. *num.* 109. *vol.* 1. Alciat. *lib.* 5. *Parad. cap.* 4. Menoch. *cons.* 156. *num.* 9. & *cons.* 2. & *num.* 9. Rendina *in Promptuario receptar. sententiarum, lit.* 7. *num.* 2. Gutier. *canonic. quæst. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 2. Surd. *de aliment. titul.* 1. *q.* 104. *num.* 6 & *decis.* 2. 4. *num.* 17 Petr. Eanq. *resp. opusc.* 2. *num.* 27 Stephan. Grattan. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 542. *num.* 12. Seraphin *decis.* 34. *num.* 1. Franc. Molin. *d. compar.* 20. *num.* 40. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *disput.* 19. *num.* 3. Cened. *d. sing.* 23. *num.* 1. *in princip.* Cardin. Tusch. *d. conclus.* 314. *num.* 6. Et hoc ipsum fuit sæpe tantum in Rota, & præsertim in vna Romana Census de Mattu, 17. Iunij 1605. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino, impressa per Farinac. *decis.* 96. *num.* 1. *p.* 1. *recent.* vbi habetur, quòd hæc dictio *Nisi* præcedens negatiuam ponit, & determinat affirmatiuam in casu nominato. Item *in vna Romana concordiæ sancti Petri*, 6. *Nouembris* 1609. *coram Cardin. Cauallerio*, impressa per eumdem *decis.* 197. *num.* 2. *in fine p.* 2. *recent.* vbi post Bart. *cons.* 4. *num.* 1. *lib.* 1. & Gemin. *cons.* 15. *num.* 18. *vers. super*, tantum fuit hæc dictionem *Nisi*, vbi præcedit negatiua, includere, & affirmare in exceptis. Item *in Parmana hæreditatis* 14. *Decembris* 1614. *coram Buratto*, impressa per eumdem *decis.* 59. *num.* 2. *p.* 3. *recent.* vbi post Ruin. *cons.* 137. *sub num.* 5. *col. penult. vers. quandoque*, & *cons.* 151. *num.* 1. *lib.* 1. & Decian. *cons.* 78. *num.* 6. & 12. *vol.* 3. ac Rota *decis.* 122. *num.* 4. *p. diuers.* fuit tentum, quod hæc dict. affirmat &c. ponit quando est postposita negatiuæ. Et nouissimè *in vna Romana iurisdictionis*, 2. *Iunij* 1616. *coram Burato*, post Bart. *in l. optimam, num.* 1. & 13. & ibi Dec. *num.* 5. C. *de transact.* Alex. *cons.* 22. *num.* 11. *lib.* 6. Seraphin. *decis.* 345. *num.* ... fuit dictum, hanc dictionem *Nisi*, præcedente negatiua *Non liceat*, ponere potentiam. Narbona *l.* 59. *gloss.* 1. *num.* 135. *tit.* 5. *lib.* 1. *Recop.* vbi quod est aduersatiua & post negatiuam orationem posita affirmat, & regulam contrariam præcedenti constituit, late Pe egr. *cons.* 66. *num.* 6. *vol.* 2. vbi quod postposita orationi negatiuæ ponit & affirmat, & *num.* 11. late dicit quod posita post orationem, quæ negat potentiam, permittit posse, non autem nec. ssitatem inducit, & *num.* 12. limitat in vltimis voluntatibus, vbi verba dirigguntur ad hæredem grauatum non ad honoratum.]

Amplia in positionibus, in quibus hæc dictio 6 affirmat, quando præcedit negatiua, & negat quando præcedit affirmatiua, vt citato Alex. *cons.* 85. *num.* 3. *lib.* 1. tradit Card. Tusch. *d. conclus.* 314. *num.* 7. vbi *num.* 8. subdit, quod includit id quod est negatum, quando præcedit negatiua potentiæ, siue actus 7 & citat Rayner. de Forli *cons.* 68. *inter cons.* Signoroli *num.* 12. Signor. *cons.* 43. incip. *In quæst. in princip. vers. modo capio*. Castr. *cons.* 98. *col.* 2. *in princip. lib.* 1. Dec. *cons.* 389. *n.* 2. 4. & 6. & *cons.* 532. *in princ.* Parif. *cons.* 31.

*conf.31 n.36.lib.2.*Alex.*conf.*227.incip. *Ponderatis, n.*11.*vers.vt ostendit,lib.*6. [Narbona *l.*13.*gloss.*2.*n.*1. *tit.*12.*lib.*7.*nouæ Recop.*]

8 Limita quòd licèt hæc dictio de sui natura inducat exceptionem, tamen aliquando importat dictionem S, ad euitandam absurdum Nonnunquam verò exponitur pro *Quamuis*, quia menti debent deseruire verba Alex *conf.*64.*n.*4.*lib.*4. Card Tusch. *d.conclus.*314.*n.*9 & 10.

9 Interdum est conditionalis hæc dictio, maximè relata ad futurum tempus, vt *in l.quibus diebus, §.quidam Titio ff.de cond.& demonstr.& in l.*1.*§.idem scribit,ff.depositi*, ibi, nec debere absolui, nisi restituat, & *in l.in testamento*, ibi, & nisi fierent hæredes, magna pecunia mulctarentur, *ff.de cond.* Roland. *conf.* 49. *n* 14 *tom.*30 Grat.*conf.*48.*num.*6. & *conf* 54.*num.*55. & *conf.*138 *num.*7.*lib.*1.Socin. iun.*conf.*49. *num.*18. *vol.*2 & *conf* 134.*num.*16. *vol.* 3. Castan. *vbi suprà num.*12.*fol.*185.Vulpell.*d.loco*, *vers.& quod,pag* 65. Anton. Monach. *Lucens. decis.* 67.*num.*35. vbi ait, hanc dictionem non solùm facere orationem conditionalem, sed in seipsa conditionem præcedenti conditioni contrariam. Franc. Molin. *d.comparatione* 20.*num.*39.Cened. *d.sing.*23.*n.*3. Et fuit dictum *in Treueren loci Capitularis* 10. *Martij* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanede*, impressa per Farin. *decis.*161.*num.*7. *p.*2.*recent.* Vnde Rip. *lib.*1. *respons.c.*2. *n.*14. ait, quòd hæc dictio addita verbo præsentia temporis in contractibus, non facit actum conditionalem, sed resoluendum in euentum conditionis, nisi in contractu sint apposita alia verba suspensiua. [Vide Galganet. *de condit.p.* 2.*c.*1 *q* 3. ita distinguentem, vt si apponatur verbis præsentis, siue præteriti temporis. tunc faciat resolutionem conditionalem, licèt dispositio sit pura: sin verbis futuri, tunc faciat conditionem tam in contractibus quàm in vltimis voluntatibus; sed hoc in vltimis tantum voluntatibus concedit Intrigl.*de substit. cent.*3 *q.*88.*num.*22. quem refert Franc de Barry *de success testati, & abintestat. lib.*17.*tit.*2.*n.*2.*in fine.*] Sed quod in sententiis faciat conditionem suspensiuam tenent Decius *in cap. praeterea*, 2. *in princip.de appell.* Bald.*in d.l.quibus diebus, § quidam Titio, vers. quaro,quadam sententia.* vbi Socin.*n.*9.*vers. & prædictis, ff.de cond.& demonstr.* Mandos. *in tract. de monit. q* 31.*n.*11.*in princ.*

10 Nonnunquam hæc dictio importat formam, & idem quod *Non* significat, vt per Ozasc. *decis.* 174. *num.*2. Grat.*conf.*15. *vol.*1. Cened. *d.sing.*23.*num.*6. Mar.Anton.*var.resolut.lib.*1.*resolut. vlt.cas.* 32. *vers. pro Episcopo, in fine.*

11 Est limitatiua hæc dictio, iuxta notata per Flamin.*de resign lib.*5 *q.*6 *n* 183.

12 De sui natura est modificatiua, & exclusiua, vt per Menoch *conf.*3.*n.*16.

13 Habet vim taxatiuæ, vt *in l.consulta*, *C de testam.* tradunt Couar.*de sponsal.cap.*4.*p.*2. §.1. *num.*8 Mar. Anton *d cas.*43.*vers.pro Episcopo.*

14 Ponit exceptionem à regula, vt per Dec. *in l.*1.*§. fin.n.*7.*ff.de officio eius.* Steph. Gratian. *discept.forens cap.*9.*num.*26.

15 Æquipollet quandoque dictioni *Non secus*, vt per Surd.*cons.*427.*n.*29

16 Hæc dictio, vt Grammatici aiunt, bonarùmque litterarum Auctores, composita est à duabus dictionibus *Si*, & *Non*. Indicatiuū petit in sententiæ principio, subiunctiuum aliquando, Valla assertore *lib.*2. *Elegantiarum*. Vnde & Cic. sæpiùs sic accipit 4.*Ver.* Nisi (inquit) restituissent statuas, vehementer minabantur. Terent. *in Heautont.* Nam nisi me animus fallit, hi sunt germani duo. Plauti quoque loco altero idipsum innuitur. Nisi animus fallit, hic profectò est annulus quem ego suspicor. Cic.*pro Cluen.* Nomen iudicum amittemus, nisi ex his ipsis causis iudicabimus.

Interdum pro *Præter* vsurpatur. Cic. *de Amicit.* 17
Negat enim quemquam virum bonum esse, nisi sapientem Id.*pro Sext.* Quem vnquam ciuem Senatus nisi me nationibus exteris commendauit? Id.*de Amicit.* Sed hoc primum sentio, nisi in bonis amicitiam esse non posse. Id. *Attic.lib.*11.*epist.*26. Omnino hæc eodem modo ex hac parte fiunt nisi illud erat infinitum.

Dictio CCXVIII.

Nominatim.

ALiquid nominatim relinqui quando dicatur, 1
vide Bart.*in l.turpia legata*, §.*fin. ff. de legat.* 1. quem refert Petr. Enriq.*resp.opusc.* 2.*n.*27.*in fine.*

Idem est dicere, *Nominatim*, ac *Specialiter*, vt in 2
*l.*2.*ff.de lib.& posthum. & in l.hæres seruus*, cum gloss. *ff.de euict.* notat Stephan. Gratian.*discept.forens.c.*97. *num.*16.

Dictio CCXIX.

Non.

1 *Negatiuè sumitur dict.* Non.
2 Non solùm *iungitur cum* Sed, Sed etiam, Sed quoque, Verùm etiam.
3 Non modò *ad plura vtimur.*

HÆc dictio negat, & negatiuè sumitur. Cic *pro* 1
Planc. Non valuit rebus iisdem, quibus fortè nonnulli; at valuit assiduitate, at valuit seruandis amicis, valeat liberalitate. Idem *lib* 1.*epist.*9 Tantùm dicam non mihi exercitum, sed duces defuisse. Aliquando tamen ponitur conuersiuè: vt, In iudicium trahere non est necesse, id est, necesse est non trahere. Ita exponitur *in l.*1.*ff.de in ius vocando.*

Non solum iungitur cum *Sed, Sed etiam, Sed quo-* 2
que, Verùm etiam. Cic.*lib.*1.*epist.*6. Qui omnibus negotiis non interfuit solùm, sed præfuit. Idem *de Amicit.* Non solùm fortuna cæca est, sed eos etiam plerumque efficit cæcos, quos complexa est. Idem *lib.*4.*epist.*3. Neque id solùm mea sponte, sed multo etiam magis monente, ac denunciante te.

Non modo ad plura vtimur. Cic *lib.*5 *epist.*15. Dies 3
non modò non leuat luctū hunc sed etiam auget. Idem *Attic.lib.*16.*epist.*6. Tu id non modò non prohibebas, verùm etiam approbabas. Idem *lib.* 1.*epist.*8. Nullam partem tuorum meritorum non modò referenda, sed ne cogitanda quidem gratia consequi possum. Idem *lib.*10.*epist.*10. Cuius rei non modò non præteriit tempus, sed ne maturum quidem etiam nunc meo iudicio fuit. Idem *lib.* 11.*epist.*24. Mihi non modò irasci grauissima iniuria accepta, sed ne dolere quidem impunè licet.

Dictio CCXX.

Non aliàs.

DIxi de ea *in tractatu de clausulis vsufrequentioribus clauf.*81. Illud in præsentiarum addendum 1

Digitized by Google

duxi, quòd hæc verba, Italicè *Non altramente*, præcisam formam importare videntur, *l.de his*, vbi Bart. *n.3.ff.de transact.l.cùm hi, in princip. ff.de eod.* Card. Mantic.*de coniectur. vltim.volunt.lib.11.tit.8.num 12. ad med* Rot.*in Perusina fideicommissi, 14. Iunij 1599. coram Litta*, impressa per Farinac. *decis.16. num.2. p.2.recent.* [Quia præcisam habet naturam. Anc.l. Amat.*cons.82.n.18.*

Dictio CCXXI.

Non nisi.

1 HÆc dictio dat certam formam, secundùm Menoch.*rem 4. adipiscen. possession. n.710.* & Mar. Antoo.*variar.resolut.lib.1.resol.94 n.2.*

Dictio CCXXII.

Nonnunquam.

1 EXponi solet pro *Aliquando*, vt *in l.nonnunquam, ff.de re iudic.& in l.eum,quem temere,in fine,ff.de. collat.bonorum*, notat Rebuff. *in comment. ad l.si quis mortui, 129. vers. nonnunquam, ff.de verbor. signific. pag.489.*

Dictio CCXXIII.

Non semper.

1 EXceptionem ostendit, sicut dictio *Plerumque*, vt *in l.3.§.1.ff.de offic.Præfecti vigilum, & in l.1.§ 3. ff.de tutel. & ration. distrahen.* notat Rebuff. *in comment.ad l.interdum, 78.vers. idem, in verb. multoties, ff. de verbor.signif.pag.mihi 361.*

Dictio CCXXIV.

Non solùm.

1 IMportat eandem voluntatem, & dispositioonem quoad omnia, vt *in l.cùm non solum, C.de bonis, quæ liberis*. notant Rip *de subsist.resp 13, num.8.* Octauian. Vulpell.*de præpos.& aduerb. signif.in dict. Non solum pag.66.* vbi etiam aduertit, quòd quamuis hæc dictio vim affirmatiuæ habeat: vt, Titius non solùm doctus est, sed etiam probus: nihilominùs si clausula negatiua sequatur per *Nec quidem*, tunc ipsa affirmatio negat.

Dictio CCXXV.

NOS.

1 *Personale est pronomen* Nos.

2 *Personalissimum tamen est si dicatur* Nosmetipsi.

1 PRonomen hoc est personale. *cap literis, de rescript. cap.si gratiosa, eod.tit lib 6* Cæs.Argel. *de contradict.legit.q 15.num.62.* Et fuit dictum *in Aquilana Canonicatus, 6. Octobris 1586.coram Card. Blanchetto*, impressa per Nicol Garc. *de benefic p 5 cap.1. n.652.* vbi etiam habetur, quod licèt sit personale, tamen attendenda est subiecta materia, & verosimilis mens concedentis.

Si tamen dicatur, *Nosmetipsi*, erit personalissimum per ea, quæ tradunt Bald *cons 304.n.5.* & Natt. *cons 163.n.8.* quos citat Rota *decis.201.num.6.apud Farin.p.2.recent.* 2

Dictio CCXXVI.

Nullatenus.

1 *Negatiua vniuersalis est dictio* Nullatenus *excludens quamcumque minimam partem.*

2 Nullatenus *negat omnes casus, & omnem potentiam.*

3 *Dispensandi facultas tollitur per dictionem* Nullatenus.

4 *Nullitatem actus ipso iure importat dictio* Nullatenus.

5 *Decreti irritantis virtutem habet dictio* Nullatenus.

6 *Sententiæ latæ vim habet dict.* Nullatenus, *& significat* Ipso iure.

ESt vniuersalis negatiua hæc dictio, excludens etiam quamcumque minimam partem, vt per gloss.*in reg.nemo potest, de regul.iuris, lib.6. & in cap. statutum, verb. nullum, de rescript. eod. lib.* Roman. *cons.316.col.vlt.* Rub. *cons 51. num. 3.* Dec. *cons.310. n.2.* Cosm.*in pragmat.sanct.tit.de elect.§. & vt omnia, in vers.recipere, ad medium, fol.39.col.2.& tit.de collat. §.quòd si quis, in vers. nullatenus, fol.77. col.3.* Ruin. *cons.30.n.3.vol.5.* Ias.*in fin.n.26.ff.de feriis.* Vulpell. *de præpos.& aduerb.signif sub hac dict.pag.66.* Cened. *post libr.practic.& canonic.quæst.sing 69.num.3. & 4.* Card. Tusch. *practic.conclus.tom.2. lit.D. concl.315. num.1.* vbi post Gemin. *cons.35.* incip. *Pro cariori, in princip.n.2. & 3.* subdit, reuocationem priuilegiorum concessorum nullatenus exemptis non reuocare, nec comprehendere priuilegia concessa aliquo modo exemptis. 1

Negat igitur omnes casus, & omnem potentiam, vt *in l.vlt.C.de testament.militis*, cum citatis per Menoch.*cons.383.num.14.* Et natura illius est negare in totum, & vniuersaliter iurisdictionem excludere, ex adductis per Mart.*de iurisdict.p.4.centur.2.cas.153. num.10.* [Includit enim in se omnem casum, & rem etiam minimam. Narbona *l.16.gloss.2. n.18. tit.18. lib.5.Recop.* 2

Per hanc dictionem tollitur facultas dispensandi, firmant gloss. *in Clem.1.§.si quis autem, in vers. nullatenus, de sequestr.possessionum*, vbi Immol.*n.20.* & Zabarell. *q.6 n.6.* gloss.etiam *in Clem.2 vers.conceduntur. & vers.nullo modo, de ætat.& qualit.* Archid.per text *ibi in cap.quoniam, de immunit.Eccles.lib.6.* Corset.*in sing.verb nullatenus.* Hippol.*sing.675.* Tiraq.*in l.si vnquam, verb.reuertatur, n.95. circa med.* Bou. *in tract.de statut.Vrbis præfer.gloss.17.n.1.fol.54* Cened. *sing.69.n.5.* Rebuff. *in concord.rubr.de Regia nomin. in §.monaster.vers.nullatenus pag.192.* vbi tamen limitat, quòd licèt tollatur dispensatio inferioris; non tamen per istam dictionem tollitur superioris, nisi illa sit posita in contractu. 3

Importat nullitatem actus ipso Iure, vt *in auth. si qua mulier*, vbi gloss.*verb.nullatenus, C.ad senatusconsult.Velleian Clem vlt.* vbi gloss. *verb nullatenus, de sequestr.possess* gloss.*verb.nullatenus, in Clem.1.de ætat. & qualitat.* Card.*in cap.super literis, num.5. in fine,* & *ibi* Barbat. *num.82. vers. tum etiam, de rescript.* Gig. 4

de

de pens. q. 10. num. 10. & seq. vbi ait, idem importare, ac si dictum esset: Nullina sit roboris, & efficaciæ. Gram. cons. crim. 3. num. 12. Rot. decis. 22. num. 2. p. 2. diuers. Put. decis. 254. num. 3. lib. 2. in correct. Flamin. de resign. lib. 8. q. 8 num. 53 & lib. 9. quæst. 32. num. 2. Rebuff. dict. ver. nullatenus, fol. 192 Boër. decis 348. num. Ceual. commun. contra commun. q. 527. num. 20. & q. 900. num. 5 Mandos. in reg. 7. Cancellar. quæst. 4. num. 2. & in reg. 16 q. 5. num. 7 Boo. d. gloss. 17 num. 1. fol. 54. Stephao. Gratian. discept. forens. cap. 159. n. 18. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. vlt. num. 65. Cened. d. sing. 69 num. 1. Sanch. de matrimon. lib. 6. disput. 32. num. 7. [Narbona l. 35 gloss. 1. num. 16 tit. 3. lib. 1. Recopil.]

Vnde habere virtutem decreti irritantis tradont Immol. in Clem. 1. n. 20. vers. ex hoc notat, & ibi Card.
5 in §. si quis autem, sub num. 6. Felin. in cap. ex literis, num. 7. in 5. casu, de constit. Rot. p. decis. 24. num. 4 p. 2 diuers. Roland. cons. 27 num. 11. & 12. tom. 4 Marches. de commiss. p 2. de aper. charis, num. 66. Ac proinde habere vim præcisæ prohibitionis, actúmque in contrarium factum irritare tradunt Mandos. in reg. 7. Cancellar. q. 4. num. 2. & in reg. 15. q. 5. num. 8. Cened d. sing. 69. num. 2. Stephan. Gratian. Marchia decis 51. num. 8.

6 Habet vim latæ sententiæ, & significat Ipso Iure Tiraq in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 94. Mart. d. cap. 153. n. 10. Rebel. de oblig. Iustit. lib. 1. q. 6. sect. 6. num. 44. Farinac. fragment. crimin. p. 2. verb. lex, n. 109. Sayro in Claui Regia, lib. 3. cap. 7. n. 26. vbi ampliat, etiamsi iungatur cuicumque verbo cuiuscumque temporis.

DICTIO CCXXVII.

Nullius momenti.

1 IMportat ipso iure nullitatem actus in contrariom gesti, vt in l. si quis Sempronium, ff. de hæredib. instituend. & in l. de pupillo, §. si quis forte, vbi Ias. num. 3. & 4. ff. de noui oper. nunciat. & in l. non dubium, C. de legib. & in auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit. & in cap. Ordinary, in fin. de offic. Ordinar. notant Tiraq in l. si vnquam, C. de reuoc. donat. verb. reuertatur, n. 97. & 101. Gonzal ad reg. 8. Cancel. glos. 5. n. 7. Farin. in praxi crim. p. 2. lib. 1. tit. 4. quæst. 33. num. 4. [me citato in hoc loco nouissimè Ioan. Escobar in tract. de vtroque foro art. 5 n. 210.]

DICTIO CCXXVIII.

Nullo modo.

1 Negatiua vniuersalis, & prohibitiua est dict. Nullo modo, excludens omnem casum.
2 Prohibitionem præcisam operatur dict. Nullo modo & idem quod clausula decreti irritantis.
3 Potentiam omnem negat dict. Nullo modo.
4 Dispensationem excludit dict. Nullo modo.
5 Sententia latæ canonem importat dict. Nullo modo.
6 Dict. Nullo pacto, trahitur ad non specificata.

1 VNiuersalis negatiua, & prohibitiua est hæc dictio excludens omnem casum, vt in l. vlt. C. de testam. militis. Ias. in l. 1. §. sublata, n. 13. in 2 lectura, ff. ad Trebell. Dec. cons. 649. post n. 9. Menoch cons. 373 num. 14. Mandos. ad reg. 34. Cancellar. q. 88. num. 3. Ferret. in constit. Cathaloniæ, gloss. 1. num. 20. Cened. post lib. practic. & canonic. quæst. sing. 70. n. 1. [Hermosil. l. 8. gloss. 11. tit. 4. p. 5.]

Operatur præcisam prohibitionem, & idem quod clausula decreti irritantis, vt per Stephan. Gratian. 2
Marchia decis 51. n. 18. Est enim præcisa, ex Menoch. cons. 22. num. 9. & habet duas significationes, id est, Nullo tempore, & Nulla ratione. Strach. de mercatur. tit. de decoctor. p. 6. num. 28 fol. 154. negátque omnem potentiam, Menoch de recuperan. possess. rem. 14. n. 6. quem refert Cened. d. sing. 70. n. 3.

Excludit dispensationem, vt per gloss. in Clem. 2. §. illi verò, in vers. nullo modo, & ibi Zabatell. num. 3. 3
de ætat. & qualit. Ias. in l. 1. §. sublata, num. 13 in 2. lect. ff. ad Trebell. & in penult. num. 9. C. de testam. militis. Tiraquel. dict. verb. reuertatur, num. 94. Cened. dict. sing. 70. num. 2. Paul. Montan. de tutel. & cur. cap. 4. num. 92.

Importat canonem latæ sententiæ, vt per Tiraq. 4
in d. verb reuertatur, num. 77. & 78. & 93. Sayro in Claui Regia, lib. 3. cap. 8. num. 19. Bermond. in tit. de publicis concubin. in vers. iubemus vt ipsum, n. 3. fol. 19. Ioan. de Salas de leg. q. 96. tract. 14. disput. 16. sect. 8. num. 29. in fine. Farinac. fragment. crimin. p 2. verb. lex num 108. & me citato, Sanctarell. variar. resolut. q. 6. num vlt.

Dictio Nullo pacto trahitur ad non specificata, vt 5
per Stephan Gratian. d. decis. 51. n. 14.

Vide alia in clausula Nullo modo, &c.

DICTIO CCXXIX.

Nullus.

1 Negatiua vniuersalis est dict. Nullus, & omnia excludit, tam principale, quàm accessorium.
2 Nullus excludit omnem etiam minimam partem.
3 Nullitatem ipso iure denotat dict. Nullus.
4 Negatiua vniuersalis aliquando non est dict. Nullus.
5 Aliquis quandoque importat dict. Nullus.
6 Præscriptionem temporis longissimi non excludit dict. Nullus.
7 Similia non excluduntur per dict. Nullus
8 Distributiua est dict. Nullus, pertinens ad plura, nec potest de vno prædicari.
9 Nullus sæpe significat non quod inualidum est, sed quod re vera non est.
10 Nullus, dictus quasi Non vllus, latius patet quam nemo.
11 Nullus interdum pro Non vsurpatur.
12 Necessitatem importat, & aufert potestatem alter recipiendi dict. Nullus, proposita verbo recipiatur.

VNiuersalis negatiua est hæc dictio, & omnia 1
excludit, tam principale, quàm accessorium seu secundarium. Ita Panorm. ad cap. ad nostrum, per text. ibi num. 5. de elect. Corn. cons. 70. num. 12. vol. 2. & cons. 47. num. 22. vol. 2. Gozadin. cons. 51. num. 23. Bart. cons. 47. incip. Picinus, in princip. lib. 2. Gemin. cons. 35. incip Pro clariori, num. 4. & 5. vbi addit, quòd ideò excludit omnem etiam minimam partem Socin. cons. 12. num. 16. vol. 1. Roman. cons. 199. col. 1. Rimin. in §. 1. num. 70. de donat. Vetal. decis. 283. num. 1. p. 3. Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur, n. 93. & seq. & num. 229. ac 241. C. de reuocand. donat. Mandos. in gloss. facult. §. sanè, in verb. nullum, fol. 72. Bartholom. Perett. ad Extrauag. ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienan. verb. quidquam, num. 7. pag. 238.

Digitized by Google

Cened *post lib. practic. & canonic quæst. sing.* 76. *num.* 1. Seraphin. *decis.* 743. *n.* 6. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit.* D *concl.* 315. *n.* 1. *& concl.* 316. *n.* 1.

4 Vnde propter huiusmodi vniuersalem negatiuam in hac dictione inclusam, eam ipso Iure nullitatem denotare tradunt gloss. *verb. nullam, in cap. innotuit, de elect.* Tiraq *d. verb. reuertatur, num.* 245. *vers.* 76. *fall* 1. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disput.* 21. *n.* 75.

5 Aliquando tamen non est vniuersalis negatiua, vt per text *in cap.* 1. iuncta gloss. *de Capit. Contrad. & in cap. Abbas*, ibi, *Nulla Ecclesia subiiciantur*, iuncto *cap. non solum*, §. *pro talibus*, 18. *q.* 2. tradunt Panorm, *in cap.* 1. *n.* 35. *de præscript.* Cened *d. sing.* 67. *num.* 2. *in princip.* Imò quandoque accipi pro dictione *Aliquis* quæ non est vniuersalis negatiua, probat Bart. *cons.* 117. incip *Ninarellus*, allegans text. iuncta gloss. *patri*, *in l.* 2 §. 1. *ff. de verbor. oblig* quibus adde Corn. *cons.* 180. *num.* 14. *lib.* 2.

6 Non excludit hæc dictio præscriptionem temporis longissimi, ex adductis per Tiraq *de retractu conuent* §. 1. *gloss.* 2. *n.* 12. quos refert Cened. *d. sing* 67. *num.* 2. *post princip.*

7 Item non excluduntur similia per hanc dictionem, vt tradit Dec. *in l. cognitio, n.* 7. *ff. de iurisdict. omn Iudic.* quem refert Card. *d. n.* 2. *in fine.*

8 Est distributiua hæc dictio pertinens ad plura, nec potest de vno prædicari. Ias. *in l. quemadmodū, n.* 3. per text. *ibi, ff. de acquir. possess.* Alex. *in l* 1 *ff cod. tit.*

9 *Nullus* sæpe significat, non quod inualidum est, sed quod re vera non. Gozadin. *cons.* 51. *num* .23. Caputaq. *decis.* 283. *num.* 2. *p.* 3. Rimin. iun. *cons.* 91. *sub num* 13. Roland. *cons* 99. *num.* 27. *vol.* 4. Gloria. *resp.* 1. *p.* 2. *num.* 188. Pichard. *ad princip. Instit. de exhered. liber. num.* 47.

10 *Nullus* dictus quasi *non vllus*, latiùs patet, quàm *Nemo*; quippe *nemo* de hominibus tantùm dicitur, *nullus, nulla, nullum*, de rebus omnibus.

11 *Nullus* interdum pro *non* vsurpatur. Cic. *Attic. lib.* 12. Philotimus non modo nullus venit, sed ne per literas quidem, aut per nuncium certiorem me fecit. Idem 1. *Tuscul.* Miseri ob id ipsum, quia nulli sunt. Terent. *Eunuch.* Memini, tametsi nullus moneris.

12 Dictio *Nullus* præposita verbo *recipiatur*, importat necessitatem, & aufert potestatem aliter recipiendi, iuxta gloss. communiter receptam *in cap.* 2. *de regul Iuris, in* 6. & *ibi* Franch. *n.* 7. Bart. *in l. de his, ff. de transact. n.* 4 & in simili notat Paris. *cons.* 8. *n.* 34. *& seq. lib.* 4. Et fuit dictum *in Treueren. loci Capitularis*, 10. *Martij* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Mantuedo*, impressa per Farin. *decis.* 167. *n.* 5. *p.* 2. *recent.*

DICTIO CCXXX.

Nunc.

1 *Demonstratiua præsentis temporis est dict.* Nunc.
2 *Tempus instans non semper denotat dict.* Nunc, *sed ad id, quod nouiter factum est, refertur.*
3 *Temporis extremitatem denotat dict.* Nunc.
4 *Temporis omnem dilationem tollit dict.* Nunc, *& importat vt quid fiat absque illa.*
5 Nunc *plerumque vsurpatur pro* Modo.
6 Nunc *sæpe adsciscit* Quum, Dum, Quando.
7 Nunc verò, *in comparatione rei fictæ augendi gratia subiici solet.*

1 Est demonstratiua præsentis temporis, vt *in l.* 1. *ff. de condict. indeb. & in l.* 1 §. *nunc tractemus, ff. de tutelis, & rationibus distrahendis, & in l.* 4. §. *vlt. ff de cond. & demonstr.* notant Bald. *in l. contra rogatus, n.* 1. *C. ad Trebell.* Vulpell *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. Nullatenus, vers. Nunc, pag.* 67. Menoch. *cons.* 14. *n* 5. Card Tosch. *pract. conclus. tom.* 2 *lit. D, concl* 317. vbi *n* 2 post Alex *in l. huiusmodi la* 2. *n.* 5. *ff. de verb. oblig* & Felin. *in cap. licet causam, in* 6. *notab. de probat.* & Euchar. *in lib.* 1. *num.* 123. *C. de pactis*, subdit, quòd denotat, præsens esse initium obligationis, [Valenz *cons* 105. *num.* 20 *tom* 2 vbi quòd est aduerbium præsentis temporis

Non tamen semper denotat tempus instans, sed ad id quod nouiter factum est refertur, vt *in cap.* 1. vbi Abb. *de verb significat.* Vulpell *cit. loco.* 2

Denotat temporis extremitatem, vt per Menoch *cons* 21. *n.* 6. vbi *n.* 27. subdit quod eius natura est vt sit præcedentium declaratiua, & simul restrictiua, [Narbona *l.* 9. *gloss* 9 *n.* 6 *tit.* 16. *lib.* 2. *Recop.* vbi quid vniuersalis est, & omnes cuiuscumque conditionis, & qualitatis personas excludit.] 3

Tollit omnem temporis dilationem, & importat vt quid fiat absque illa, *l. simul*, §. *cùm autem, C. de inoffic. testam. l.* 3. *ff. de condit. & demonstr.* Vulpell. *cit. loco* Paris. *cons.* 105. *n.* 30. *lib.* 1. 4

Apud Grammaticos *Nunc* plerumque vsurpatur pro *Modò*. Cic. *Attic. lib.* 1. Nunc reus erat apud Crassum diuitem Vectius de vi Id. *in Brut.* Vidi nuper, & nunc videbam de ea re. 5

Sæpè adsciscit, *Quum*, aut *Dum*, aut *Quando*. Cic. *lib* 13 *epist.*, 6. Nunc quando mihi ab amico officiosissimo tantum oneris imponitur. Terent. *Heaut.* Nunc quum sine magno indetrimento non potest haberi. 6

Aliquando in comparatione rei fictæ augendi gratia subiici solet, *Nunc verò*. Cic. *pro Font.* Fonteium Iudicem in causa deficerent omnia, &c. tamen esse vobis magnoperè prouidendum, &c. nunc verò quum lædit nemo bonus, &c. 7

DICTIO CCXXXI.

Nunquam.

Est vniuersalis negatiua comprehendēs omnem casum, & omne tempus, vt *in l. prouidendum*, §. 1. vbi gloss. *C. postulando.* Octauian. Vulpell. *de præpos & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 67. Et æquipollet dictionibus vniuersalibus negatiuis, vt *in l. si pluribus, ff. de leg.* 2 *& in l. Iulianus, in princ. ff de leg.* 3. Nullámque recipit restrictionem cùm sit indefinita. Crauet. *cons.* 194. *n* 6. Cephal. *cons.* 172. *n.* 25. Socio iun *cons.* 116. *n* 52. *vol.* 1. 1

DICTIO CCXXXII.

Nusquam.

Accipitur pro *Nullo in loco*, vel, *Cùm nullibi est* vt *in l. ex conducto.* §. *si vis tempestatis, vers. idem que dicendum, ff. locati*, notat Rebuff. *in comment ad l. qui mortui.* 119. *vers. nonnunquam, ff. de verb significat. pag.* 489. Et in hoc sensu apud Grammaticos etiam vsurpatur, Cic. 1. *Tusc.* Egò verò nusquam esse illos puto. Id. *de Sen.* Nolite arbitrari me cùm à vobis discessero, aut nusquam, aut nullum fore. Terent. *Eunuch.* Ille autem bonus vir nusquam apparet. 1

DICTIO

Dictio CCXXXIII.

Ob.

1 *Causam remotam siue occasione designat dict.* Ob.
2 Ob *importat apud Grammaticos idem quod* Propter, *& significat tum causam efficientem, tum finalem.*
3 Ob *pro* Ante *interdum ponitur.*

1 CAusam remotam siue occasione designat vt *in l.1.ff.quod vi, aut clam, & in l.qui proprio, § procurator.* vbi Bald. *ff.quod cuiusque vniuersitatis nomine, & in l.si ab hostibus, § si vir. ff.solut.matrim.* Bald *in l.1. C.si seruus extero.* Bart. *in l.non dubium, col.fin.C.de legibus.* Ruin. *cons.84.n.7.vol.4* Alex. *in l.diuortio, §.si vir, n 7.ff.solut.matrim.* vbi ait, quòd significat causam immediatam. Tiraq. *in tract.Cessante causa, limit.20. n.27.* Sord. *cons.127.n.5.* vbi quòd significat simpliciter causam, Vulpell. *de praepos.& aduerb. signif sub hac dict.pag.68.*

2 Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguę Auctores, importat idē quod *Propter*, & significat tum causam efficientem, tum finalem. Cic *pro Marc.* Vt mihi quidem videantur Dij immortales, etiam si pœnas à populo Romano ob aliquod defectum experiuerunt Id *pro Font.* Ob aliquod emolumentum suum, si qui aliquid cupidiùs dicere viderentur. Id. *4. Ver.* Quantò illud flagitiosius eum, à quo ob absoluendum, pecuniam acceperis, condemnare?

3 Interdum pro *Ante* ponitur. Cic. *pro Rab.* Ob oculos mihi sæpe mors versata est. Id, *pro Sext.* Mihi ob oculos exilium versatur.

Dictio CCXXXIV.

Obtinuit

VErbum hoc significat Ius fuisse controuersum, vt *in l.cum ex vno,32.in fine,* ibi. *Omnibus experiri permitti post magnas varietates obtinuit. l.verum, 68.ff de vsufructu, l.penult.ff.de leg.1.* Marc Anton. *in comment.ad l.3.n.60.de cond.& demonstr.*

Dictio CCXXXV.

Occupare.

1 VErbum hoc tam in bonam, quàm in malam partem accipi potest, vt notant gloss. *verb. occupare, in cap.generali, de elect. lib.6.* Albet. *in suo Dictionario, verb. occupare.* Bertazol *de clausulis instrument.claus.27.gloss.19.n.6* notantes differentiā inter verbum *Occupare*, & *Inuadere*, vt primū ad mobilia, sicut etiam verbum *Rapere*, pertineat; secundum verò immobilia concernat, licèt quandoque legislatores ea confundant, & eis promiscuè vtantur.

Dictio CCXXXVI.

Occasione.

1 Occasio *apud Oratores pro opportunitate temporis accipitur.*
2 Occasione *apud Iurisconsultos aliter, atque aliter accipitur.*
3 *Causam remotam, & impulsiuam importat dictio* Occasione, *siue directè, siue indirectè, vt num.5.*
4 *Pater legans aliquid filia occasione dotis, non dicitur legatum conditionale pro dote, vt debeant expectari nuptia, sed debetur simpliciter.*
6 Occasio *à causa differt, quia causa propriè per se ordinatur ad aliquid, occasio verò etiam remotissimam causam, & non rationabilem comprehendit.*
7 Occasio *interdum sumitur pro causa remota & non vera, ac irrationabili, nonnunquam verò pro vera, & rationabili.*
8 Causa *accipitur pro finali,* Occasio *pro impulsiua.*
9 Causa *consistit in iure,* Occasio *verò in facto.*
10 *Facultatem habentes imponendi pœnas bannitis quocunque praetextu, vel occasione, non possunt imponere pœnam aliis non bannitis, etiam pro occasione bannitorum.*
11 Occasione, *idem importat quod dictio* Propter.

APud Oratores pro opportunitate temporis accipitur, vnde Cic. dicit, quòd occasio est pars temporis in se habens alicuius rei idoneam faciendi opportunitatem, prout referunt Cagnol. *in l.capienda occasio ff.de regul.Iuris.* Bertazol. *de clausulis instrument.claus.27.gloss.15.n.1.* 1

Apud nostros aliter, atque aliter accipitur, vt per Alberic. *in suo Dictionario, verb.occasio.* Tiraq. *in tract. Cessante causa, lim.13.* Card. Tusch *practic. conclus tom.2.lit.D.concl.378.* 2

Importat hæc dictio causam remotam, & impulsiuam, vt *in l.qui occidit, ff. ad l.Aquiliam, & in cap. vlt.de iniur.* notant Tiraq. *d.limit.13.n.8.* Menoch. 3
cons.395.num.25. Ideò pater legans aliquid filiæ occasione dotis, non dicitur legatum conditionale pro dote, vt debeant expectari nuptiæ sed debetur simpliciter, quia dictio illa *Occasione* denotat causam impulsiuam, & non finalem. Ita Bald. *cons.237. incip. Titius in testamento, n.4. & 5.vers.vlterius quaeritur, lib.1.* Corn. *cons.153.* incip. *In praesenti consult. num.5.& 6.lib.2.* Felin. *in cap.solita, num.2.de maiorit. & obedientia,* quos refert Card. Tusch. *d.lit.D.concl. 318.num.1.* 4

Amplia, vt importet causam remotam, & impulsiuam, siue directè, siue indirectè, siue quocumque modo, vt per Angel. Aret. *cons.87.* incip. *In causa, n.54.& 55.* Card. Tusch. *d.conclus.318.n.6.* 5

Intelligenda latissimè est hæc dictio, adeò vt comprehendat etiam quamcumque occasionem sine ratione: & ideò differt à causa, quæ propriè per se ordinatur ad aliquid, sed occasio etiam remotissimam causam & non rationabilem comprehendit, vt per Bald. *cons.119.* incip. *Statuto cauetur, num.7. vers.sed contra, lib.2.* Felin. *d.cap.solita.* Corn. *cons.153. n.5. & 6.lib.2* Angel, *cons.188.* incip. *Viso themate, n 3 vers.illud enim verbum.* Cæs.de Graff. *decis.2.n.11. de conflit.* Menoch *cons 335.n.25.& 18.* 6

Vnde vulgò dicitur: Qui vult discedere ab amico, occasionem quærit, id est, quamcumque causam remotam, & non veram. Corn *d.cons.153.n.7.lib.2.* Et sic sumitur pro causa irrationabili, licèt aliquando pro causa vera, & in partem bonam accipiatur, ex notatis per Felin. *in d.cap. solita, n.2.* 7

Differt igitur *Occasio* à *Causa*, quia hæc accipitur pro finali; illa verò, scilicet *Occasio*, pro impulsiua sumitur, vt per Tiraq *d.lim.13.b.4.& 5.* 8

In alio etiam differt *Occasio* à *Causa*, quia *Causa* consistit in Iure, *Occasio* verò in facto, vt per Felin. 9

in d.cap.solita,num 2. quem refert Card Tusch. dict. conclus.318.num 5.

10 Licèt autem hæc dictio importet latissimè causam remotam, tamen non importat, quòd recedatur à terminis, cuius occasione aliquid ordinatur; ideò habentes facultatem imponendi pœnas bannitis quocumque prætextu, vel occasione, non possunt imponere pœnam aliis non bannitis, etiam pro delicto, vel pro occasione bannitorum. Angel de Perus.cons.63.incip.Nobilis,n.5.vers.nec.obstat, si dicatur Card.Tusch d conclus.318.n.7.vbi n.8.post Castr.cons.25.in princip.vers.vnde superflua,lib.1.subdit, restrictionem vt non includatur species diuersa ex hac dictione. Et hinc infert, quòd si est factum compromissum occasione certæ hæreditatis, non veniet in compromisso res diuersa ab hæreditate.

11 Importat hæc dictio idem quod dict. Propter vt per Signorol.cons.188.n.7.quem refert Card.Tusch. d.lit.D,concl.346.n.2.

Dictio CCXXXVII.

Olim.

1 TRia tempora denotare potest hæc dictio, præsens scilicet, præteritum, & futurum, vt per gloss.in l.nec emptio, C.de contrahen.empt.& in l.eius, qui in prouincia,ff.si certum petat. Fulgos. cons.22.n.3. vbi idem de dictionibus Quondam, iam, retro, & dudum.Gozad.cons.58.n.22. Corn.cons.163.sub num 2, vers.olim,circa medium.vol.1.Tindar. de testib.cap.6. num.19. Vulpell. de præpos. & aduerb.signif. sub hac dict.pag.68.Card.Tusch practic. conclus.tom.2.lit.D. concl.319 num.1.[Propriè autem denotat præteritum tempus, & remouet qualitatem de præsenti. Tiraq. de retract.lign.p.1.gloss.9.n.51.Rot. decis.99.num.14. apud Paul.de Rub.tom.2.diuers. aliàs p.7.recent.]

Dictio CCXXXVIII.

Omnimoda.

1 Vniuersalis est dictio Omnimoda, quæ comprehendit omnia.

2 Verba Omnimoda dispositio, sunt generalia, & comprehendunt quamlibet dispositionis speciem.

1 EST vniuersalis, quæ comprehendit omnia, vt per gloss. verb.omnimoda, in Clem. quamuis, de foro compet.Anton.de Butr.cons.19.n.5. Decius cons.35. num.47.lib.1.Card.Tusch.practic.conclus.tom 2.lit.D. concl.320.num.1.[nouissimè Didac.Narbona de ætate ad humanos actus requis.anno.8.q.4.n.11. vbi dicit quòd est vniuersalis, & geminata, ea omnia sub se comprehendens quæ non veniunt in generalitate verborum.]

2 Verba Omnimoda dispositio esse generalia, & comprehendere quamlibet dispositionis speciem, tradunt Gemin.cons.15. num.3. & Card. Tusch.d.lit.D. conclus.485.num.1.

Dictio CCXXXIX.

Omnimodo.

1 Præcisa est dictio Omni modo, & importat idem quod Per omnem modum.

2 Voluntatem liberam & præcisam denotat dictio Omni modo.

3 Omnimodò significat idem quod Totaliter, Penitus.

4 Substantiam, & totalitatem importat dictio Omni modo.

5 Dict. Omni modo est apta comprehendere omnes species eius, cui annectitur.

6 Perpetuitatem importat quandoque dict. Omni modo.

7 Potestatem plenariam denotat dictio Omni modo.

8 Dispensare nunquam potest inferior vbicunque à lege disponitur, vt aliquid omni modo fiat.

9 Dict. Omni modo iuncta alicui verbo, facit vt verbum illud capiatur vt genus, & omnia comprehendat.

10 Sententia lata canonem quandoque importat dict. Omni modo.

11 Interpretationem congruam recipit à iure communi dict. Omni modo, licèt sit præclusa.

HÆc dictio est præcisa, & importat idem quod 1
Per omnem modum, vt per Panorm.in cap.conquestus,n.4 de foro compet. Ias in l.liber homo, num.2. ff.de verbor.oblig & in §.curare,n.4, Instit. de actionib. Tiraq.in l.si vnquam,verb.reuertatur,n.73. cum seqq. C.de reuocand.donat.Paris cons.38. num.78.vol.1. & cons.1.num.16.vol.4.Gram.vot.31.n.3. Dec.cons.356. num.3.Ruin.cons.61 num.25.vol.5. Alciat.cons.486. num.3. Cened.post libr. practic. & canonic. quæst. sing.71.num.1 in princip. [Fusar.cons.52. num.40. vbi quòd importat idem quod indistinctè, & ex omni parte, & num.41.quòd idem importat quod omni casu, & n.42. quod nullam recipit limitationem,]
quoad alios denotat liberam, & præcisam volunta- 2
tem Felin.in cap.audiuit, num.7. vers. adde etiam, de præsumpt. Gozad. cons.25.sub num. 16. Socin. sen. cons.43 num.12.vol.4 Paris. d.cons.1.num.16.vers & vlterius.lib 4. Tiraq. in d. verb. reuertatur, num. 88. & 89 Cardin.Tusch. practic.conclus tom. 2.lit.D. concl.320.num.2.vbi n.3.post Rotam decis.28.n.3.& seq.p.1. diuers. declarat, vt procedat, quando stat de per se, secùs si habet secum adiunctam conditionem, vel voluntatem.

Significat indistinctè, & idem quod Totaliter, vel 3
Penitus, vt in l.si cum exceptione,§.sed quam, vbi gloss & Bart. ff quod metus causa. Grat. cons. 169. num.10 lib.2. Roland cons.27.n.24.tom.4.Phanuc.de inuent. p.7.num.29.

Denotat substantiam, & totalitatem, vt per Re- 4
buff.in l vnica,in 4.notab.num.21.C.de sentent quæ pro eo, quem refert Cened.d sing.71.n.3.

Non solùm est præcisa, vt suprà dixi, sed etiam 5
apta comprehendere omnes species eius, cui nectitur, vt fuit dictum in Placentina Archidiaconatus, 4. May 1574.coram Card.Blanchetto, & in Assisien.Canonicatus, 14.Iuny 1600.coram Card. Sacrato, & in Calagurritana Canonicatus, 20.Iuny 1605.coram Card. Lancellotto.

Importat quandoque perpetuitatem, vt in l. si 6
cum exceptione,§.quatenus, vers.omni modo, & ibi Bart. ff quod metus causa.gloss.& Anchar.in Clem.1.de vita, & honest.Clericor. notat Vulpell. de præpos. & aduerb.signif sub hac dict. pag. 69. vbi etiam subdit,
quòd denotat plenariam potestatem, & n.4. tenet, 7
quòd vbicumque à lege disponitur, vt aliquid omninò, vel omnimodò fiat, nunquam inferior dispen- 8
sare potest, vel legem condere contra id, quod à maiori dispositum est.

Iuncta

9 Iuncta hæc dictio alicui verbo facit, vt verbum illud capiatur vt genus, & omnia comprehendat, vt per Verall. decis. 297. n. 3. p. 1. Paris. cons. 9. n. 5. lib. 1. Caputaq. decis. 297. n. 3. p. 2.

10 Canonem latæ sententiæ quandoque importat, vt per gloss. verb. sed melius, & verb. irrogãda, in auth. qui res, C. de sacrosanct. Eccles. Roman. sing. 1. num. 2. Mathesil. sing. 111. in princ. Hippol. in pract. §. aggredior, n. 125. Tiraq d. verb. reuertatur, à n. 88. Farinac. fragment. crimin. p. 2 verb lex, n. 122.

12 Verùm licèt hæc dictio sit præcisa, nihilominus congruam recipit interpretationem à Iure communi, vt tradunt gloss. Bart. & Ias. per text. ibi in l. Stipulatus sum damnum, ff. de verbor. oblig. Dec. cons. 356. n. 4 vers. similiter, & in l. si quis in conscribendo, n. 22. vbi Ias. num. 6. C. de pactis. Ruin cons. 8 num. 11. vol. 5. Roland. cons. 61. n. 55. vol. 2. & cons. 75. num. 21. vol. 3. Cened d. sing. 71. n. 2.

Dictio CCXL.

Omninò.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Casus omnes indistinctè comprehendit dictio* Omninò.
Omninò *importat, & idem significat quod.*
3 Omni casu, Nullo modo.
4 Absolutè.
5 Penitùs.
6 Indistinctè, Omni ex parte.
7 Omnimodò.
8 Sine diminutione.
9 Sine fine, In perpetuum.
10 Liberè.
11 Sine dispensatione.
12 *Præcisa est dict.* Omninò, *habetque præcisam naturam.*
13 *Restrictionem aliquam non patitur dictio* Omninò, *importatque præcisam exequutionem.*
14 *Necessitatem præcisam denotat dictio* Omninò.
15 *Decreti irritantis vim habet dictio* Omninò, *& quicquid fit contra clausulam vbi talis dictio reperitur, pro infecto haberi debet.*
16 *Processum nullum reddit dictio* Omninò, *quemadmodum dict.* Nullo modo.
17 *Exceptionem excludit dict.* Omninò.
18 *Interpretationem à iure communi recipit dictio* Omninò.
19 *Sententia lata est dict.* Omninò, *& importat idem ac* Ipso Iure, *vbi adiicitur verb. futuri temporis.*

1 De vi, & effectibus huius dictionis vide Rolan. cons. 84. num. 3. cum seq. lib. 1. Tiraq. in l. si unquam, verb. reuertatur, num. 73. & 76. cum seqq. Octauian. Vulpell. de præpos. seu aduerb. signif. sub hac dict. pag. 70. Matienz. in rubr. tit. 1. gloss. 1. num. 59. cum seqq. & l. 1. tit. 4 gloss. 4. num. 18. lib 5. nona Recopil. Ruin. cons. 133. num. 8. & cons. 154 num. 8. vol. 1. & cons. 150. n. 17. vol. 2. Dilect. de arte testand. cautel 8. num. 4. Hojeda de incompatib. benefic. p. 2. cap. 1. n. 4. Grat. cons. 1. num. 33. vol. 2. & cons 9. num. 91. vol. 1. Addit. ad Roman. sing. 1. & ad Mathesil. sing. 111. Seraphin. de priuileg. iuramenti, priuil. 22. num. 13. Bertazol. de clausulis instrument. claus. 32. gloss. 4. n. 6. Card. Tusch practic. conclus. tom. 2. litt. D. conclus. 321. Cened. ad Decretal. collect. 177. num. 3. & post libr. practic. & canonic. quæst. sing. 24. Tursellin. de particulis Latinæ orationis, cap. 119. Grat. de dictionib. dict. 150.

Hæc dictio communiter accipitur, id est, Omni casu, seu Nullo modo, vt per Alex in l. qui vsumfructum, col. penult. ff. de verbor. oblig. Ias. in l. 1. ff. soluto matrim. n. 25. vers. secundo stringit, & in l. 5. §. per seruum, num. 2. ff. de acquiren. possess. Alex cons. 3. num. 7 lib. 2. Decian. cons. 581. num. 2. Grat. citato l. co. Addit. ad Mathes. d. sing. 111. num. 2. Ruin. cons. 113. num. 8. vol. 2. 2

Nam indistinctè comprehendit omnes casus, 3
& non possumus dicere quòd magis comprehendat vnum casum, quàm alium. Socin. iun cons. 31. n. 23. vol. 1. & cons. 154. num. 8. vol. 1. & cons. 61. num. 25. vol. 2. Rolan. cons. 84. num. 24. vol. 1. & cons. 61. n. 37. vol. 3 Flamin. de resign. lib. 11. in præfat. n. 32. Glorir. resp. 1 p. 2. num. 205. Seraphin. de priuileg. iuramenti, priuil. 49. num. 44. Card. Tusch. d. conclus. 322. n. 10. vbi post Ias. in l. 1. §. per seruum, num. 2. in 1. notab. ff. de acquiren. possess. dicit, quòd non semper importat Nullo modo.

Item importat idem quod Absolutè, Liberè, Totaliter, & Simpliciter. Oldrad. cons. 324. num. 8. vers. secundò in aliis, quem refert Card. Tusch. d. litt. D. conclus. 322. num. 1. Menoch. cons. 2. num. 237. Rolan. cons. 100. num. 144. vol. 4. Ruin. cons. 117. num. 19. vol. 3. 4

Item importat idem quod Penitus. Alex cons. 53. incip. Visis, num. 6 vers. tertiò respondeo, lib. 2. & n. 7. vbi Apostill. in verb. Omnino. Card. Tusch. dict. conclus. 322. n. 2. & 9. 5

Item importat idem quod Indistinctè, & Omni ex parte, vt in l. si cum exceptione, §. quatenus, & ibi gloss. ff. quod metus causa, & in l. vbi autem, §. fin. ff. de verbor. oblig. & in Clem. 1. vbi gloss. verb. omninò, de vita, & honest. Clericor. notant Tiraq. d. verb. reuertatur, n. 89. Octauian. Vulpell. citato loco, statim in princip. Alex. cons. 13. n. 7. lib. 2. Menoch. cons 1. n. 21. & cons 687. num. 44. & cons. 401. num. 169. Ruin. cons. 20. num. 4. vol. 2. & de præsumptionib. lib. 4. præsumpt. 166. num. 49. Bertazol. d. claus. 32. gloss 4. num 6. Matien. in rubr. tit. 1. gloss. 1. n. 39. lib. 2. nona Recopil. Flamin. d. lib. 11. in præfat. num. 11. D. Barbosa in l. 1. p. 4. num. 29. ff. soluto matrim. Seraphin de priuileg iuramenti, priuil. 58. n. 15. Sanch. de matrimon. lib. 1. disput. 32. num. 6. Bened. Ægid. in repet. l. ex hoc Iure, ff. de Iustitia, & Iure. p. 1. cap. 8 num. 40. 6

Item idem importat, quod Omnimodè. Bart. in l. Gracè, § illud, num. 2. ff. de fideiussor. Card. Tusch. dict. d. lit. D. conclus. 322. n. 3. 7

Item operatur Sine diminutione. Crescen. decis. 6. de testam. num. 6. 8

Item idem operatur, quod Sine fine, seu In perpetuum. Dec. cons. 160 n. 2. & cons. 265. num. 2. Menoch. cons. 1. num. 21. & cons. 2. num. 257. Vnde si dicatur, quòd omninò sint separati, hoc Omnino importat separationem perpetuam, seu continuam, vt per Abb. cons. 8. incip. Videtur, col. 2. in princip. vers. nec obstat, lib 1 quem refert Card. Tusch d. concl. 322. n. 8. 9

Idem operatur, quod Liberè Cosm. in pragmat. sanct. tit. de elect. cap. licet, §. statuit, in verb. omninò, quem refert Cened. d. sing. 24. n. 1. in fine. 10

Item operatur idem, quod Sine dispensatione. Abb. in cap qualiter, 2. de accusat. col. 3. num. 18. vers. sed contra, vbi ait, quòd excludit omnem gratiam, & misericordiam, seu dispensationem, prout verba Nullo modò, sequitur Felin. in cap. ex parte. 1. de officio deleg. vbi quòd glos. ibi exponit, Sine passione aliqua, refert Card Tusch. d. conclus. 322. n. 7. & ita excludere omnem gratiam, & dispensationem, resoluunt Matien. 11

Digitized by Google

Matien *d.gloss.1.n.39.* & Sanch. *d.lib. 1. disput.32. n.6.* & impedire dispensationem, vbi ponitur in lege, quòd aliquid omninò obseruetur, tradit Socin. *cons.111.n.6.vol.1.*

12 Est præcisa hæc dictio, habétque præcisam naturam, vt *in l.si cum exceptione, § sed si quis*, & *ibi* glos. *in verb.omninò, ff.de eo, quod metus causa*, gloss. *verb. omninò, in cap. ex parte, de offic. deleg.* gloss. etiam *verb.omninò, in cap.& si Christus de iureiurando*, Felin. *in cap. Rodulphus, col.21. in verb. omninò, de rescript.* Dec. *in l.omnes, n.1. & 2. C. qui testamenta facere possunt, & cons.1.num.5.tom.1. & cons.582 num.2.tom.2.* Alex. *cons.*88.incip. *In causa, lib.4.* Card.Tusch. *d.conclus.322.num.4* Tiraq. *d. verb.reuertatur, n.78.* Ias. per text. *ibi in l.precibus, num.2.C.de impub.& in l 2.n.72. C.de iure emphyt. & in l. si insulam, num.16. vers.4 ff.de verbor.oblig.& in l. quòd te, num. 28.ff. si certum petat.* Dilect. *de arte testandi, tit.8. cautel.8.num 4.* Grat. *cons.1 num.33 & cons.9.n.91. lib.1. & cons.66. num.7.lib.2.* Hoieda *de incompatib. benefic.p. 2. cap.1. num.4.* Gozad. *cons.8.num.8.* Roland. *cons.84.num.23. tom.1.& cons.100.num.144.tom.4.* Rimin. *in §.1. de donat.num.43. & 142.* Framin. *de resign.lib.1t q.11. num.5.& num 52.* Gonz. *d.ad reg.8. Cancellar.gloss.6. num.10* Maresc. *variar.resolut. lib.2. cap.25.num.10. & lib.1.cap.52.num.22.* [Rot. *decis.98. num.6.p.1. in posth Farin.* vbi quòd est præcisa & vniuersalis, & significat indistinctè, & omni casu. Anell. Amat. *cons.97.n. 38.* vbi etiam quod distinctionem non recipit. & *n.36.* quod est vniuersalis, & significat indistinctè, & totaliter. Nouissimè Didacus de Britto *ad cap.potuit.§.4.n.17.de locato.*]

13 Vnde cùm hæc dictio præcisam naturam habeat, restrictionem aliquam non patitur, importátque præcisam exequutionem. Menoch. *cons.2.num.156.* Tiraq *d.verb.reuertatur, num.78.* vbi etiam subdit,
14 quòd præcipuè cogit ad factum, præcisamque denotat necessitatem. Grammat. *vot.31 num.4.* Cosm. *in pragmat.sanct.tit.de concubin. §.quia verò, in verb. omninò.* Cened. *d.sing.24.num.2.in fine.* [Bened.Ægid. *ad l.ex hoc iure.ff.de Iust.& iur. p. 1.c.8.num.40.* vbi quòd præcisam habet naturam.]

15 Atque ita est præcisa, vt habeat etiam vim decreti irritantis, vt per Matien. *l.1.gloss.4. num.18.ad finem, tit.4. lib.5. nouæ Recepil.* Lambert. *de iure patronatus, lib.2 p.1.q.7. art.30. num.19.* Olasc. *Pedem. decis.165.num.14.* Maresc. *d.lib.2.variar.resol.cap.29. num.11.* Vnde cùm contineat clausulam decreti irritantis, quidquid fit contra clausulam, vbi talis dictio reperitur, pro infecto haberi debet; per ea, quæ tradunt Hoied *de incompatib.benefic.p.1.cap.10. num.6.* Cabal. *milleloq 467.* & Ceual. *commun.contra*
16 *comm.q.727.n. 11. cum seqq.* Et reddit processum nullum, quemadmodum dictio *Nullo modo*, vt ex Tiraq *d.verb reuertatur, n.125.* notat Steph.Gratian. *Marchiæ decis.31 n.11.*

17 Sic etiam excludere exceptionem, tenet Seraph. *de priuileg.iuramenti, priuil.49. n.44.* non tamen excludit illam, quæ prouenit ab ipsa dispositione habente talem orationem, vt ait Dec. *cons.356.n.3.*

18 Verùm quamuis hæc dictio *Omnino* sit præcisa, vt dictum est, recipit tamen congruam interpretationem à Iure communi, vt tradunt Corset. *sing. 149.* Ias. *in l.precibus, n. 2. C.de impub* Bald. *in l.fin.col.1. ff.de contrahen.empt.* Dec. *in l si quis in conscribend.C. de pactis, n.12.* quos refert Cened *d.sing.24 n.4.*

19 Hæc dictio est latæ sententiæ, & importat idem ac *Ipso Iure*, præcipuè vbi adiicitur verbo futuri temporis, vt per Alex. *in l.si insulam, num.13.ff. de verbor.oblig.* Roman *sing 1.num. 1.* Corset. *sing.194.* Addit. ad Mathesil *sing.111.* gloss. *verb.carere, in cap. licet canon, de elect.lib.6.* Tiraq. *in d. verb. reuertatur, num.76* Bermond. *in tit. de publicis concubin. in verb. iubemus, vt ipsum, in princip.fol.197.* Cosm. *in pragm. sanct.tit.de concubin.§.quia verò. in verb. omninò.* Beninrend. *decis.37.num.7.* Rebuff. *in comment.ad l pecunia, 178.vers.2 ff.de verbor.signif. pag.178.* Rebell. *de oblig.Iustitiæ, p. 2.lib.1.q.6. n.44.* Bernard. Muscatelli *de modo fideiubendi, p.1. modo 14. num.12.* Card. Tusch. *verb.priuatio, conclus. 719.num.22.* Cened. *d. sing.24.n.6.* Franc. Leo *in Thesaur. fori Ecclesiast.p.4. cap.1.n.71.* Monet. *de distribut. quotid.p.3.q.7.n.37.* Ioan.de Salas *in tract.de legib.q.96. tract.14. disp.25. sect.7.sub n 79.& disput.16.sect.8.n.29.in fine.* Farin. *fragment.crimin.p.2.verb.lex, n.121.*

Dictio CCXLI.

Omnis.

1 *Vniuersalis est dict.* Omnis, *& nihil excludit.*
2 *Masculos & fœminas comprehendit dictio* Omnis.
3 Omnis, *complectitur ea, quæ aliàs non excluderentur.*
4 *Restrictionem nullam recipit dictio* Omnis, *prolata ab homine.*
5 *Casus plures etiam dissimiles facit comprehendere dict.* Omnis.
6 Omnis *comprehendit ea quæ aliàs non comprehenderentur.*
7 Omnis *in vno saluari, seu adaptari non potest.*
8 *Collectiua plurium est dictio* Omnis.
9 Omnis *ad minus verificatur in tribus.*
10 *Signum vniuersale est dictio* Omnis, *quod prædicatur de pluribus differentibus numero, non autem de differentibus specie.*
11 *Bona omnia, tam mobilia, & immobilia, quàm iura & actiones, comprehendit dict.* Omnia, *& an comprehendat futura, n.12.13.& 14.*
15 Omne, & Totum, *in quo differant, ostenditur.*
16 Omne, *qui dicit, nihil excludit.*
17 *Voluntas restringendi quando ex verbis præcedentibus colligeretur, tunc dictio* Omnis *non est generalis.*
18 *Dictio* Omnia *non extenditur ad bona prohibita alienari.*
19 *Omnia non comprehendit dictio* Omnis, *quando ex tali comprehensione absurdum resultaret.*
20 *Restringitur aliquando dict.* Omnis, *ratione subiectæ materiæ.*
21 *Collectiua plurium est dict.* Omnis.
22 *Distributiua est dict.* Omnis, *& attribuit actum cuilibet in solidum, quando ponitur in numero singulari, in plurali verò attribuit simul collectiue.*
23 Omnis *apud Grammaticos sæpe vsurpatur pro* Totus.
24 Omnis *pro* Quicumque *aliquando reperitur.*
25 Omnis *quandoque per traductionem iteratur, quæ valet ad breuiter ampliandum, vt num.26.*

Est vniuersalis hæc dictio, & nihil excludit, vt *in l. Iulianus, & in l testatorem, in princip.ff.de leg.3. & in l.hoc articulo, ff.de hæred.instituen.& in l.peculij, §.Labeo, ff.de auro, & argento legato*, notant Ang. *cons.331.*incip. *An in restitutione, col.. in fine, vers. verbū enim.* Rom. *cons.44.*incip *Ex supra narratis, n.5.* 1
in

Digitized by Google

in fine,verf.attendenda ergo,vbi Apostil in verf.Omni casu Dec in l.om i.s,ff.si cer tum pet.& con 130 num.4. tom.1.Rol.n3.conf 87.num.8,vol.2. & conf.27.n.18. vol. 4.,& conf.76 num. 49. etiam vol. 3. Neuzan. conf 71.num.6.Paris. conf.55.num.5.vol.1.& conf.90. num 6 vol, Ruin.conf 76. num.9. vol.1.& conf. 61. num.25 vol.3. Tiraq in l.si vnquam, verb. totam,n 2. C.de reuocan.donat Natt. conf.63,num. 12 cum seqq. & conf.160.num 24,tom.1.Cosm.in pragmat.sanct.tit. de reseruat.cap. 7 quia,in §.ipsas omnes, in verf Omnes Gom. in § seq. n.6.& in §. omnium , num. 7. Instit. de action.,& reg.de triennali quaest. 24. col. 2. in princ. Ias.in authent praeterea. C.vnde vir,& vxor,num. 15. Alex. conf.193.incip. Perspectu, num. 3. & 4. lib. 3. Mandos in tract.de priuileg. ad instar gloss.14.num.6. Rimin,iun.conf.27.num.10.& conf.59.num.5.Anton. Thesaur. deci 199.Ploe de in litem iuram.§.1.n.24. Caualcan. de vsufructu mulieri relicto,cap.1.num.82. [Giurb decis.84. num.16. vbi quod nullam admittit restrictionem.Rot. apud Paul. de Rubeis decis.179. num.9.cum seqq tom.2. diuers.& decis.317.num.3.eod. tom.2.& p.5 recent.decis.269.num.9. me citato in hoc loco Modern de supplic.ad Sanctiss.p.2.s.10 num.11.] Menoch rem. 5.recuperan,num.194. vbi ait, quod natura huius dictionis est latissima & omnia comprehendit, siue mobilia siue immobilia,& conf. 20. num.17.& conf 156.num.23.& conf.281. num.12.& conf. 85.num.17. vbi ait,quòd est vniuersalis, comprehendens tam masculos , quam foeminas , & conf.1060. num. 12. & conf.1110. num. 3. Boët. decis 1 8.num.14. post princip. vbi ait quod est vniuersalis & integralis ; quando ad diuersos , & non ad vnum referenr. Burgos. de pace conf 25.num 28. Corr. iun. conf. 183. num 4.vbi dicit, quod omnia comprehendit.Bertazol.de clausul.instrum.clausul 21 gloss.4.num.4.Surd decis.265.num.30. & conf. 170. num 3.& conf.179. num.17.& conf.370. num 36. & conf.424 num 17. & conf 466.num 25.& conf 572. num.3.Flamin.de resign.lib.11.quaest.3.num.17.Aloys. Ricc.in decis.Curiae archiepiscopal. Neapolitana, decis 287.n.1 p.2. Cened. post librum pract. & canonic. quaest.sing.24.num.1 Gonzal ad reg 8. Cancell gloss.6. num.11.Anton. Monach. Florentin. decis.69.num 7 & decis.71.n.18.Stephan.Gratian. Marchia decis.24. num.1,Cald.Pereira de empt. & vend. cap. 9. num. 5. Hond conf.76,num.33,vol.2.Gloss.resp.2.p 1.n. 87. Card. Tusch. pract.conclus.tom 2 lit.D,conclus.497. num.1 Gregor.decis.315.num.11. vbi ait , quòd neminem excludit, & idem operatur, ac si de singulis esset facta specialis expressio. [Eadem Rota decis.417 num 1.& 2.p.2. in posthum Farinac,aliàs p 4. recent. vbi quòd haec dictio est vniuersalis, & neminem excludit & idem operatur ac si de singulis facta fuisset merito, & decis.553. n.2 in fin. ead. decis. p. 2. dicit quòd comprehendit etiam inhabiles.] Praecipuè quando dicitur omnes & singulos: nam propter illam geminationem includuntur prorsus omnes absque vlla restrictione, gloss. verb.omnia,in cap.vt circa de elect.lib. 6. Illae enim dictiones interpretantur vt omnes simul, & singuli de per se sumpti Paris.conf.97 incip.Vt praesens ,n 92.lib. 1. Surd. conf 72.num.64.vbi subdit, quòd huiusmodi geminatio solet multum operari, per text, in l. Balista.ff. ad Trebell.

3 Ampla primò,quòd propter suam generalitatem complectitur ea quae aliàs non includerentur, vt ex notatis per Bart.in l.generali, §.vxori,ff. de vsufructu legato.Natt d.conf 160.n.29. Gratian conf.1.n 39.& conf.65.n 3. lib.2. Anchar. quaest. 72. n.12.p.1 & 97. n .p. Roland.d.conf 87.n 8.& seq.Surd. decis.255. num.8.& conf.453.n.44.& conf.466. n 15. Mascard. de probat. conclus. 128. sub n. 9. vol 1. Est enim adeò vniuersalis,vt prolata ab homine, nullam restrictionem recipiat,secundùm Bart in d l generali. §. vxori Ruin.conf.61.n.8. vol.5.& Rol conf.17.n.22. & seq. & conf.76.n.40.tom 4. 4

Secundo ampliat , quòd haec dictio adeò est vniuersalis,vt faciat comprehendere plures casus,etiam dissimiles,ex adductis per Aloys.Ricc.in decis.Curiae Archiepiscop.Neapolitana,decis. 87.n.4 p.2. Gom.in §.sequens n. 6. & in §. omnium.n.7 Instit.de act. Dec. in cap quoniam,n.2.de constit.& ibi Addit.lit.A.& B. Cened.d.sing.25.n.27. 5

Tertiò amplia quòd ita est vniuersalis haec dictio vt comprehendat ea , quae aliàs non comprehenderentur,vt per Anton.Monach.d.decis.69.n.7.vbi n.9. subdit,similiter dicendum de his,quae non comprehenderentur ex proprietate vocabuli. 6

Quartò ampliat , generalitatem huius clausulae quòd nec in vno saluari,nec adaptari potest , vt per Oldrad.conf.239.n.6. Corn. conf.245.n.12.vol.1. & con.61.n.27.vol.3.& conf.103. n. 6. & conf.125.n.7. vol.4 Ruin.conf.104.n.3.vol.1. 7

Est etiam collectiua plurium: Castr.conf. 171. in princip.lib.1 Tusch d.tom.2.lit.D,conclus.252.num.5. nam ad minus verificatur in tribus. Rebuff in l. vnic.n,in 4.notab.num.17. C.de sent quae pro eo , quem refert Cened.dict.sing.25. num.7. Et quod contentatur etiam de duobus,dicit Castr. conf.123. in cap. Viso,in princip.lib 1. Card. Tusch. d.lit D,concl.252. num. 6. Est enim signum vniuersale , quòd praedicatur de pluribus differentibus numero, non autem de differentibus specie Ita Ias.in l.imperium,num.12. & 13.ff.de iurisd.omn iudicum,Card. Seraphin.decis. 205.n.2.Card.Tusch.d.lit.D,concl.397.n.12.& 13. 8 9 10

Quintò amplia, quòd natura huius dictionis ita est latissima,& vniuersalis, vt comprehendat omnia bona , tam mobilia, & immobilia , quàm Iura , & actiones,vt per Menoch. remed.15 recuperan.n.294 Seraphin.decis.581.n.3. 11

Verum autem veniant etiam bona futura,quaestio est dubia : nam quòd veniant etiam futura, videtur probare text,vbi notauit gloss.vlt.in l. quoties,§.vlt. ff. de vsufructu , dum resoluit , quòd si quis legat vsumfructum omnium bonorum suorum , venit vsusfructus praesentium bonorum,& futurorum, & videtur etiam deduci ex l. nam quod, 14. § vlt. cum seqq ff. ad Trebell vbi fideicommissum omnium bonorum vniuersale esse Iureconsulti saepiùs responderunt,adnotauit Bart.in l. si ita,n.4 verf aut in testamento,ff. de auro,& argento legat ,sequitur constanter Bero q.130.familiar.,4 num 5.Menoch de praesumption.b. lib.4.praesumpt, 127.n.18. Et quòd comprehendat etiam futura , quae aliàs non venirent, dicunt Abb.in cap. fin. ne Cleric. vel Monach. Surd. conf.73 n.63. 12

Verùm contrariam regulam negatiuam , quòd solum praesentia,non futura comprehendantur , videntur Doctores communiter tradidisse in l.vlt.§ 1. ff. de leg. 2. per text. ibi , vbi legatum generale de omnibus , seu vniuersis rebus cum fratre communibus , interpretatur Iureconsultus de existentibus tempore testamenti; & deinde quia in testamentis & in contractibus , vbi aliud tempus non exprimitur , esse attendendum tempus testamenti , vel contractus . probatur ea generalibus principiis , l. si ita scripsisset,4 ff. de legat.1.& l. Rutilia, ff. de contrahen. empt: & deducitur ex verosimili testatoris , vel contrahentium voluntate;quae non videntur intellexisse generalia verba de iis , quae superuenione, l. Iulianus, 13

Digitized by Google

l. Iulianus, 6. ibi, *Nec aduentitij casus computandi sunt ff. qui & à quibus.* Ex quibus in illo casu, quando testator dixit: Lego omnes res meas, vel omnia bona mea, quæ habeo Romæ: resoluit Bart. *d. n. 4. in princip.* quòd non veniunt futura. Sequuntur alij frequentissimè, vt per Bero. *citato loco* Menoch. *de arbitr. præsumpt.* 127. *num.* 29. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 11. *in princip.*

14 Quæ in hac difficultate meliùs resoluitur cum eodem Bart. *d. num.* 4. *vers. & verius*, quem sequitur Bero. *num.* 10. malè eius mentem percipiens, distinguendo scilicet inter contractus, & vltimas voluntates; quòd scilicet in iis, si verba generalia sint, quia simpliciter dixit: Lego omnes res meas, omnia bona mea, etiam futura continentur, quia hæc generalis dispositio importat titulum vniuersalem hæreditatis. Et hoc concludit fundamentum *d. l. nam quod*, §. *vlt.* iunctis iis, quæ de eius materia latè tradunt Cost. *in cap. si pater*, *p.* 1. *verb. bonis, à princip.* Peregr. *de fideicommiss. art.* 5. *à n.* 5. Vnde non idem erit dicendum, quando verba generalia hæreditatis vniuersalis titulum non important, veluti quando dixit: Omnia bona, quæ habeo Romæ; vel si dicat: Lego omnia mobilia: ex iis, quæ idem Costa *citato loco* latè disputat, & multi, de quibus Peregr. *d. art.* 5. *num.* 43. & sic procedit *d. l. quoties*, §. *vlt.* In contractibus verò, quia verba illa, *Omnia bona mea*, institutionem hæredis, & titulum vniuersalem non important, meritò contrarium est resoluendum, ex adductis per Bart., vbi proximè, indéque cauendum est à Bero, qui ex sententia Bart. probare nititur, legatis omnibus mobilibus futura comprehendi: loquitur enim contra ipsum Bart. & quæ suprà adduximus. Doctrina igitur ipsius Bart. quòd legatum omnium bonorum ad futura extenditur, vera est, si vniuersalem titulum institutionis importet, vt ipse Bart. expressè se ipsum declarauit. Quando autem, & quibus casibus id fiat, ex aliis locis petendum est, præcipuè ex *d. l. nam quod*, & *ex l. his verbis*, 100. *ff. de legat.* 3. Couar. *in cap. Raynutius*, §. 1. *à n.* 9. *de testam.* Cost. *in d. cap. si pater*, *p.* 1. *verb. res certa*, *à num.* 32. Peregr. *de fideicommiss. art.* 3. *à num.* 7. *& art.* 5. *à n.* 32. licèt Castil. *quotid. quæst. lib.* 2. *cap.* 44. *num.* 6. quâ solet licentia, reprehendat Menochium, dum tradit, legatum omnium bonorum comprehendere futura; maximè aduertens, non esse singularem Menochij resolutionem; sed Bart. & aliorum omnium communiter, quos priùs refellere oportebat, quàm in vnum, & doctissimum Menoch. insurgere: præstabátque potiùs eos in sano sensu explicare, iuxta suprà dicta quàm licentiosè reprehendere.

15 Vnde prouenit illud, quod inter *Omne* & *Totum* non est differentia, vt per Raudent. *de analogis lib.* 1. *cap.* 12. *sub num.* 2. & Anton. Monach. *d. decis.* 71. *num.* 22. Verùm Dec. *in l. omnia*, *num.* 2. *ff. si certum petat.* inter has dictiones *Totum* & *Omne* ille interesse dicit, quòd *Totum* de eadem re dicitur, *Omne* verò de pluribus. Quod etiam tradere videtur Tiraq. *in d. l. si vnquam*, *verb. totum*, *num.* 8. Galganet. *de different. individ. lit. O*, *num.* 13. vbi *num.* 14. subdit, quòd *Omnis*, & *Quilibet* differunt: nam *Omnis* coniungit, *Quilibet* verò distribuit, per *l. si plures*, *ibi*, 35. *& l. eq. ff. de legat.* 1.

16 Hinc etiam vulgata regula: Qui *Omne* dicit, nihil excludit: de qua *in d. l. Iulianus*, *in princ.* *& in l. hoc articulo*, *ff. de hæred. instituen.* *& in l. fin. ff. de peru. legitima*, *& in l. si quis ff. de peculio legato*, *& in l. si cui seruo omnes*, *ff. de legat.* *vbi in l. pænales*, § *fin. ff. de lege Falcid.* *& in l. à procuratore*, *C. mandati*, *& in cap. solitæ*, *de maior. & obedien.* exornant Tiraq. *in d. l. si vnquam* *verb. totum*, *n.* 1. Escobar. *de ratiocin.* *cap.* 7. *num.* 47. *& cap.* 28. *num.* 5. Peretr. *ad Extrauag. ambitiosæ*, *de reb. Eccles. non alienand. pag.* 72. *num.* 17. Bertazol. *de clausulis instrument. claus.* 4. *gloss.* 3. *n.* 1. *& claus.* 21. *gloss.* 3. *n.* 1. *& in in repet. l. si quis maior*, *C. de transact.* *n.* 205. *& num.* 707. Pichard. *ad princip. Instit. de adempt. legat. num.* 30. Marc. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 72. *num.* 28.

Limita primò, vt non procedat supradicta huius dictionis generalitas, & vniuersalis comprehensio, quando ex verbis præcedentibus colligeretur voluntas restringendi, secundùm Bart. per text. *ibi in l. generali*, §. *vxori*, *ff. de vulgari*. Alexand. *cons.* 167. *col.* 2. *vol.* 8. Gom. *in d.* §. *omnium*, *n.* 7. *Instit. de action.* quos refert Cened. *d. sing.* 25. *n.* 1. 17

Limita secundò, vt non extendatur hæc dictio ad bona prohibita alienari, vt per Bero. *quæst.* 95. Aym. *cons.* 256. *n.* 8. Cinalcan. *de vsufructu mulieri relicto*, *cap.* 9. *n.* 105. Cened. *d. sing.* 25. *n.* 4. Adiecta enim in generali obligatione bonorum restringitur ad bona, quæ habilia sunt comprehendi in ea, non autem ad inhabilia, *l. obligatione generali*, *ff. de pignor.* Negusan. *in tract. de pignor. memb.* 2. *p.* 2. *n.* 40. 18

Limita tertiò, vt non comprehendat omnia, quando ex eo absurdum resultaret, vt per Dec. *in l. omnia*, *num.* 2. *ad fin. ff. si certum pet.* Cened. *dict. singul.* 25. *num.* 4. 19

Limita quartò, quòd ratione subiectæ materiæ aliquando restringitur, vt per Boër. *decis.* 158. *n.* 14. *prope med.* quem refert Cened. *d. sing.* 25. *n.* 5. 20

Dictio *Omnis* est collectiua plurium, vt per Castrens. *cons.* 271. *in princip. lib.* 2. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D*, *concl.* 252. *num.* 5. vbi *n.* 6. post eundem Castren. *cons.* 123. *vers. his non obstantibus*, *lib.* 1. subdit, quòd dictio *Omnes* connotatur etiam de duobus. Quando ponitur in numero singulari, attribuit actum cuilibet in solidum, & est distributiua, vt *Quilibet*. gloss. & Bart. *in l. Mofchis in princip. ff. de iure fisci.* Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 7. *num.* 7. *in fine* Boër. *decis.* 158. *n.* 14. Corn. *in pragmat. sanct. tit. de coll.* *&* §. *statuit. in verb. omnes.* Corn. *cons.* 237. *num.* 3. *vol.* 3. Card. Tusch. *d. lit. D*, *concl.* 252. *num.* 7. Negusan. *de pignor. p.* 8. *membr.* 1. *n.* 49. Quando verò in plurali profertur, attribuit simul collectiuè, & comprehendit Ciuitates, & Collegia. Ita Bart. *in Extrauag. qui sint rebelles*, *in verb. Omnes* Cosm. *in d. verb. Omnes.* Boër. *d. num.* 14. Card. Tusch. *d. lit. D. conclus.* 597. *num.* 9. vbi *num.* 10. post Alex. *cons.* 128. incip. *In casu*, *num.* 5. *vers. Nam illa verba*, *lib.* 5. hoc intelligit maximè, quando sunt geminatæ, quia dicitur: *Omnia & quæcunque.* 21 22

Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Autores dictio *Omnis* sæpè vsurpatur pro *Totum*, Cic. *pro cluen.* Sanguinem omnem profundere mater cupit. Idem *de natur. Deor.* Vim talem per omnem mundum pertinentem. Idem 2. *Tuscul.* In profundenda voce omne corpus contendimus. Idem *in Brut.* Omni hoîe sermoni propositum est. 23

Aliquando pro *Quicunque* reperitur. Cic. *pro Roscio*: Non omnem frugem, neque arborem in omni agro reperire possis. Idem 1. *de natur. Deor.* Omne quod ortum est mortalitas consequitur. 24

Interdum eleganter, *Omnis* per traductionem iteratur. Cic. *in orat.* Par est omnes omnia experiri. Virgil. 1. *Georgic.* ... Non omnis fert omnia tellus. Idem *Eclog.* 9 ...... Non omnia possumus omnes. 25

Sæpè valet hæc traductio ad breuiter amplificandum. Cic. *pro Rab.* Omnes omnium ordinum homines. Idem 5. *Tuscul.* Omnes Philosophi omnium disciplinarum. Idem *Attic. lib.* 1. Omnia omnium 26

miseriarum

miseriarum plenissima. Idem 2. *Philippic.* Ex omnibus omnium flagitiis nullum turpius vidi, nullum audiui, quàm quod, &c.

Dictio CCXLII.

Oportet.

1 *Iudicis arbitrium excludit verbum* Oportet.
2 *Necessitatem aliquando importat verbum* Oportet.
3 *Decentiam & honestatem, non verò necessitatem quandoque denotat verbum* Oportet.

1 VErbum hoc excludit arbitrium iudicis, vt *in l. verbum oportere, 37. ff. de verbor. signif.* vbi latè Rebuff qui *in vers. Idem dicerem, in fine,* asserit, interdum poni pro consentaneo, & opportuno; refert, & sequitur Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 146. num. 10.*

2 Aliquando necessitatem importat, vt *in auth. de iudicibus, §. oportet, vers. necessario, collat. 6. l. si quando, C. unde vi. cap. non oportet, 3. q. 9. cap. 1. de praescript. in 6.* vbi gloss. *cap. num ab vno, de re iudicata, eod. lib.* vbi gloss. *in verb. oportet.* Sayro *in Claui Regia, lib. 3. cap. 7. num. 20.* Emman. Sà *in summ. verb. lex, num. 6.* Valent. *t. 2. disp. 7. q. 5. puncto 6. quaestione 3. vers. Sunt autem circa hec.* Philiarch. *de officio Sacerdot. tom. 1. p. 2 lib. 2. cap. 2. dict. 3.* Melch. Phoebor *Lusitan. decis. 9. num. 5.* Rota apud Farinac. *decis. 50. num. 2. in prima collect. nouiss.* Gregor. *decis. 23. n. 3.* vbi habetur, quòd excludit arbitrium, & inducit necessitatem. [Giurba *decis. 53. n. 2.*]

3 Interdum decentiam, & honestatem, non verò necessitatem denotat, vt per gloss. *verb. oportet, in cap. 1. de praescript. lib. 6.* gloss. etiam *verb. oportere, in cap. 1. 25. q. 1.* vbi Archid. *num. vnic.* Turrecr. *n. 2.* & post Felin. & Socin. notat Stephan. Grat. *d. cap. 146. num. 18.* Salon. *2. 2. q. 77. art. 1. controuers. 8. col. 5. vers. ex his sequitur,* Carbo *de legib. lib. 7. disp. 4. ad finem,* Sanch *in praecepta Decalogi, tom. 1. lib. 6. cap. 4. num. 17. vers. at verius.* [Giurba *vbi supra,* qui dicit hanc dictionem secundum subiectam materiam quandoque decentiam, & honestatem significare, & interdum significare pro consentaneo, & opportuno]

Dictio CCXLIII.

Palam.

1 Palam *importat idem quod* Coram pluribus.
2 Palam, *& non clam fieri dicitur quod publicè fit, etiam testes adhibentur, & publicum instrumentum conficitur.*
3 Palam, *&* Publicè, *in quo differant ostenditur.*

1 HÆc dictio importat idem, quod *Coram pluribus, l. palam, ff. de verbor. signif.* vbi latè Alciat. & Rebuff. *l. haeredes, palam, ff. de testam. l. cum ipse, ff. de contrahend. empt.* Id autem palam, non clam fieri dicitur,

2 quòd publicè fit; vbi etiam testes adhibentur, & publicum instrumentum conficitur, vt per Curt. iun *cons. 64. num. 2. & 3.* Gom. *in §. ex maleficiis, n. 21. Instit. de action* Ruin. *cons. 14. n. 10. lib. 2.* quos refert Menoch *de arbitr. lib. 2. casu 194. n. 19.* & illis citatis tradit Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. different. 11. num. 13.*

3 Differunt autem *Palam,* & *Publicè* quid fieri: quia palam fieri dicitur coram pluribus, puta duobus; at publicè, quod fit coram populo, vt per Alciat. *in d. l. palam, circa finem,* Octauian. Vulpell. *de praepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 71.*

Aug. st. Barbosa de Dictionib.

Dictio CCXLIV.

Par.

1 Par, *idem significat quod* Æqualis, *apud Grammaticos.*
2 Par est *pro* Æquum est, *sapè dicit Cicero.*
3 Parium *est eadem dispositio, & iudicium.*

1 PAr idem quod *Æqualis* propriè accipitur apud Grammaticos, & saepe absolutè ponitur. Cic. *lib. 1. de natura Deor.* Cui celeritati par nulla ne cogitari quidem potest. Idem *lib. 4 epist.* Aut par, aut certè proximus sum illi. Idem *pro Balb.* Ingenium minimè voluntati par. Idem *in Brut.* Gracchus si vixisset, eloquentia nescio an habuisset parem neminem Idem *in Orat.* Erit rebus ipsis par, & aequalis oratio. Idem *1. de Orat.* Virtutes ipsas esse inter se aequales ac pares.

2 *Par est* pro *Æquum est.* Cic. *de Amicit.* Par est autem primùm ipsum esse bonum, deinde, &c. Idem *pro Mur.* His rebus fretum ad Consulatus petitionem aggredi par est. Idem *Attic lib. 9.* Mihi dubitanti, quid me facere par sit. Idem *pro Rab. perd.* Quod ei praemium dari par fuisset.

3 Parium est eadem dispositio, & iudicium, *cap. inter corporalia, cap. sicut ergo, de translat. Episcopi,* & eadem est natura, *l. si socer. in fine, ff. soluto matrim.* & eadem est potentia, nec maior, *l. 1. §. veteres, ff. de aquirenda possess. l. si reus, ff. de duobus reis.*

Dictio CCXLV.

Pariter.

1 *Paritatem, identitatem, & similitudinem iuris sicut temporis importat dictio* Pariter.
2 Pariter, *pro* Simul *exponitur, & n. 4.*
3 Pariter, *idem quod* Commune *nonnunquam importat.*
4 Pariter *à* pari *ductum, est* Æquè *apud Grammaticos.*
5 *Interdum pro* Simul *vsurpatur, & assumit* Cum, *d. num. 5.*
6 Pariformiter *est repetitiua qualitatum praecedentium.*
7 Pari modo, *significat eundem modum, effectum, & dispositionem.*

1 IMportat paritatem, identitatem, & similitudinem iuris, sicut temporis, vt *in cap. venerabilem, §. quod autem, de elect.* tradunt Albet. *in suo Repert. verb. Pariter,* gloss. *in verb. Ad nos, in cap. bona, 1. illo tit. de elect.* vbi dicit, hoc aduerbium *Pariter* importare similitudinem, non idem momentum temporis. Paul. de Castr. *in l. operis, ff. locati,* Gabr. *cons. 6. num. 4. lib. 1.* Vulpell. *de praepos. & aduerb. signif. sub dict. Palam, vers. pariformiter, pag. 72.* Flamin. Paris. *de confident. q. 58. num. 42.* vbi post Bart. Alexand. Ias. & alios *in l. 1. ff. de legat. 1.* ait, quòd parificat vtrumque casum, & disponit idem in vtroque. Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 323. num. 1.* vbi *num. 2.* post Bart. *in l. si fundus, ff. si diu, num. 2. ff. de pignor.* subdit,

quòd aliquando importat idem tempus, & idem momentum; aliquando idem tempus, sed diuersum momentũ, de quo vide Menoch. *cons.* 973. *n.* 12. & 13.

2 Exponitur pro *Simul*, vt *in l. si pater, ff. de liberali causa, & in l. 1. ff. commun. diuidund.* cum alijs intribus, quæ adducit Petr. Rebuff. *in comment. ad l. pariet.* 157. *vers. de aduerb. ff. de verb. signif. pag. mihi* 548. vbi subdit, aliquando accipi pro *Similiter* aut *Æqualiter*.

3 Nonnunquam importat idem, quod *Communiter*, vt *in cap. eium olim, circa finem, de offic. deleg.* Card. Tusch. *d. lit. D, concl.* 323. *n.* 4.

4 Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores, *Pariter* à pari ductũ, est *Æquè*. Terent *Heaut.* Quem pariter vti his decuit, aut etiam amplius Liu. *lib.* 2. Vir omni vita pariter Patribus, ac plebi charus. Salust. *in Iugurth.* Vultu, colore, ac motu corporis pariter, atque animo varius. Terent. *Adelph.* Nunc tu mihi es germanus pariter corpore, & animo. Idem *Aul.* Pariter moratus vt pater, auũsque huius fuit. Idem *Amph.* Pariter hoc fit, atque vt alia facta sunt.

5 Interdum pro *Simul* apud eosdem vsurpatur, & assumit *Cum* Cic. 4. *Tuscul.* Animus & præsentem voluntatem percipit pariter cũ corpore, & prospicit venientem. Idem *post redit. in Senat.* Secum pariter me Respublica reportauit. Idem 3. *Officior.* Vt qui hæc non vidit, & vixisse cum Republica pariter, & cum illa extinctus esse videatur Idem 2. *de Diuinat.* Conchiliis omnibus contingit, vt cum Luna crescant pariter, paritérque decrescant.

6 [Dictio, *Pariformiter*, est repetitiua qualitatum præcedentium, Alciat *consil.* 131. *n.* 6. *cum seqq. lib.* 9. Fusar. *consil.* 4. *num.* 3. Rot. *decis.* 194. *n.* 22. *p.* 5 *recent.* vbi etiam dicit quod denotat omnimodam communicationem iurium.

7 Dictio *Pari modo*, significat eundem modum, effectum, & dispositionem, Fusar *consil.* 4. *n.* 20. & Rota apud eundem *d. consil.* 4. *in n.* 19]

Dictio CCXLVI.

Parum.

1 Parum *apud Grammaticos contrarium habet* Multum, *aut* Nimium.
2 Parum, *pro* Non satis, *sæpè vsurpatur.*
3 Parum, & Nihil *æquiparantur, nisi detur diuersa ratio.*

1 Parum apud Grammaticos contrarium habet *Multum*, aut *Nimium.* Cic. *in Orat.* Omnibus in rebus magis offendit nimium, quàm parum.

2 Sæpe vsurpatur pro *Non satis.* Cic. 2. *de natura Deor.* Quæram ex te ea, quæ parum accepi. Idem 1. *Tuscul.* Nemo parum diu vixit, qui virtutis perfectæ functus est munere Idem *Attic. lib.* 10. Vide, ne dum te pudet parum optimatem esse, parum diligenter quod optimum sit diligas, Plaut *Rud.* Duas dabo, vna si parum est. Idem *ibidem* : Si parum intellexisti, dicam denuò.

3 Apud nostros idem importat, quòd *Nihil*, quia *Parum*, & *Nihil* æquiparantur, *in l quamuis, ff de cond. & demonst.* gloss. *verb. ex contrario, in l. si pupillus, §. si ego, ff. ad leg Falcid iam, cap. coram dilecto,* 34. *de offic. deleg.* H ppol *sing.* 6. Tiraq *in tract. de iudic. in rebus exiguis, vers* 8 Sebastian Neu. *ad l. minus,* 3 2. *num.* 2. *ff. de verb sig.* Menoch. *cons.* 96. *num.* 8. & *cons.* 184. *num.* 3. Mar. Anton. *var. ar. resol. lib.* 2. *resol.* 18. *num.* 6. Surd *cons.* 97. *num.* 2. vbi *num.* 21. limitat, nisi detur diuersa ratio.

Dictio CCXLVII.

Penè.

1 Penè *idem signifi at quod* Quasi, *seu* Quemadmodum, & *sic fictionem & improprietatem denotat.*
2 Penè *demonstrat aliquando non semel rem, vel personam esse eandem.*
3 Penè *imminuit parum de significatione eius, cui adiicitur.*

Idem significat quod *Quasi*, & *Quodammodo*, & sic 1 fictionem, & improprietatem denotat, vt *in l. fin. ff. de impub. & aliis subst. & in l. patrus, & filys, C. de vulgari, & pupillari,* notat Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. Palam, vers. Penè, pag.* 72. [Robles de Salzedo *de repræsentatione, lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 5.]

Demonstrat non semper rem, vel personam esse 2 eandem, iuxta tradita per Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 18. *num* 28.

Imminuit parum de significatione eius; cui adiicitur, ac induit consequentiam, vt per Vulpell, 3 *citato loco.*

Dictio CCXLVIII.

Penes.

1 Penes *est maioris potentia quàm* Apud.
2 Penes, & Apud *in quo differant, ostenditur*, & *num.* 3.

Penes est maioris potentiæ, quàm dictio *Apud*, 1 iuxta tradita per Rebuff. *in l. penes te amplius, col.* 1 *ff. de verb signif.* quem refert Stephan. Gratian. *disc. cpt. forens. cap.* 37. *n.* 8.

Multipliciter differunt *Penes te*, & *Apud te*, vt ait 2 Cassan. *in co: suetud. Burgund. rub.* 1. §. 2. *verb. D'auoir, fol.* 9. Et primò, quia *Apud* personæ præponitur, vt patet *Genes.* 8. Cuncta animantia, quæ sunt apud te. & *cap.* 12. Et laudauerunt eam apud illum, & *cap.* 24. Aduena ego sum apud vos, text. *in l.* 1. *vers. domus, & vers. videas, C. de falsa moneta, & in l.* 1. *ibi, Apud se, C. de desertorib. lib.* 12. *Penes* autem præponitur rei, quia res dicitur esse penes eum, & non apud eum. Luc. de Penna *in l. litibus, col.* 5. *vers. Et res dicitur apud eum, & non penes eum deponi, C. de agricolis, & censitis, lib.* 11.

Deinde *Penes*, & *Apud* differunt, quod *Apud* 3 significat personam simul cum loco, Apud Platonem, id est, in loco, in quo est Plato. *Penes* verò personam, dominium, ac potestatem denotat, vt Penes te est salus, & vita mea. Colliges has differentias ex Mandos. *in gloss. facult. in proœmio, in verb. Apud quos, fol.* 54. & 55. Cened. *d. fin.* 7. *n.* 1. & 2.

Dictio CCXLIX.

Penitùs.

1 *Tracisa est dictio* Penitùs, *nullam limitationem mittens.*
2 *Exclusiua est dictio* Penitùs, & *minima reiicit.*
3 Penitùs *idem importat quod* Omnino, Ex toto, In totum, Prorsus, & *similes.*
4 Penitùs *idem importat quod* Omni casu.

5 Clausul.

5 *Clausul.* Derogatoriam Derogatoriarum *operatur dict.* Penitùs, *eo scilicet casu, quando testator in suo testamento dixerit,* Volo hoc testamentum penitùs valere.

6 *Nullitatem actus ipso iure significat dict.* Penitùs.

1 HÆc dictio est præcisa, nullam limitationem admittens, vt *in l. ambiguitatem, C. de vsufructu, in § est & aliud, Instit. de donat* tradunt Dec, *cons.* 401. *num.* 3. *tom.* 2. Alex. *in l. qui vsumfructum, ff. de verbor. oblig.* Ias. *in auth. qui rem, num.* 22. vbi Dec. etiam *n.* 22. *C. de sacrosanct. Eccles.* Angel. de Perus. *cons.* 31. incip *Viso laudo, circa finem, num.* 9. *vers. Quod verbū Penitus,* Alexand. *consil.* 13. incip. *Visis, num.* 6. *&* 7. *vers. tertiò respondeo, lib.* 2. Crot. *consil.* 32. *n.* 20. Boër. *q.* 23. *num* 23. Tiraq *in l. si vnquam, verb. Reuertatur num.* 88. *C. de reuocand donat.* Roland. *consil.* 17. *n.* 20 *tom.* 4. Menoch. *rem.* 14. *recuper. num.* 5. *& rem.* 4. *adipiscend. num.* 19. *& de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 165. *num* 49. Seraphin. *decis.* 325. *num.* 17. Matt. *de iurisd. part.* 4. *centur.* 1. *casu* 85. *num.* 19. Cened. *post lib. pract. & canonic. quæst singul.* 33. *num.* 1. Ceual. *comm contra comm. quæst.* 828. *n.* 22. Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.* 51. *num.* 23 Card. Tusch. *pract. concl. tom* 2. *lit. D. concl.* 325. *num.* 1. [Anell. Amat. *cons.* 93. *n.* 30. Robles *de repræsent. li* 2. *cap.* 11. *n.* 34. vbi quod omnes casus sine distinctione continet.]

2 Exclusia non solùm est hæc dictio, sed etiam minima reiicit, vt per gloss. *in l. qui Aduocatorum, C. de postulando, & in l.* 2. *C. de constit. pecunia.* Alber. *in suo Diction. verb.* Penitus, Paris *consil.* 58. *num.* 11. *lib.* 1 Socin. sen. *consil.* 20. *n.* 6. *vol.* 4. Maresc. *var. resol lib.* 1. *cap.* 31. *n.* 6.

3 Idem importat hæc dictio quòd *Omnino, Ex toto In totum, Prorsus,* & similes, vt *in cap.* 1. *de supplenda neglig. Prælat. lib* 6. *& in l* 1. *C. de gladiatoribus, lib.* 11 Ioan. Andr *in c.* 1 *in verb. Penitus, post gloss. de postulat. Prælator. lib.* 6 Rō *cons.* 82. incip *Quoad, in fin.* Tiraq. *in d. l. si vnquā, verb. reuertatur, n.* 106. Gozad. *cons.* 71. *sub num.* 4. Alexand. *consil.* 12. incip *Visis, num.* 6. *vers. Tertiò respōdeo, lib* 2. *& consil.* 72. *vol.* 2. *vers. Iam vniuersalis, eod. lib.* 2. Grat. *cons.* 65 *n.* 23. *vol.* 2 *& cons.* 86. *num* 3. *eod. vol.* Ruin. *consil* 41. *n* 8 *& consil.* 117. *n* 7. *vol.* 3. Cephal. *consil.* 35. *n.* 5. *in crimin.* Roland à Valle *consil.* 27 *n.* 21 *&* 22. *tom.* 4. Houded. *consil.* 40. *n.* 13. *lib.* 2. Bertaz *de clausul. instrum. claus.* 21 *gloss.* 19. *num* 3. *& claus.* 41. *n.* 8. *gloss* 8 Vincent. de Franch. *decis.* 179. *num.* 1. Suid. *consil.* 267 *n.* 16. Card. Tusch *d concl.* 325. *num.* 2. Cened. *sing.* 73. *num.* 2. [Rot apud Paul. de Rubeis *decis.* 305. *num.* 14. *tom.* 3. *diuers.* aliàs *part.* 7. *recent.*]

4 Item importat etiam idem quod *Omni casu,* & habet adeò præcisam naturam, vt nullam recipiat modificationem, seu limitationem Natt. *consil.* 63. *num.* 16 Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerbi signif. sub hoc dict. pag.* 72. Rot. *decis.* 520. *num.* 4. *p.* 1. *diuers.* Seraphin. *decis.* 447 *n.* 4.

5 Operatur clausulam derogatoriam derogatoriarum, eo scilicet casu, quando testator in suo testamento dixerit: Volo hoc testamentum penitùs valere, non obstante alio quocumque testamento per me facto: quia tunc censetur mutatum primum testamentum, etiamsi habuerit clausulam specialem derogatoriam, vt per Couarr. *in rubr. de testam. p.* 2. *num.* 11. *vers.* 14. *& in vers. Decimò,* idem esse dicit de dictione *præcisè,* refert Cened. *d. sing.* 73. *num.* 4. *vers. penitùs si apponatur.*

6 Significat nullitatem actus ipso iure, vt *in cap. noui, de simonia, & in cap. super hoc de hæret. lib.* 6 Sed quia hoc est inter Doctores concertatio, ideò lectorem remitto ad gloss. *in l. si quis Aduocatorum,* vbi Angel. & Fulgos. *C. de postuland.* Rebuff. *in repet. cap. postulastis, n.* 149. *de Clerico excommunicato ministrāte.* Addit ad Mathesil. *sing.* 111. *n.* 18. Dec. *consil.* 327. *n.* 3. Socin. *reg.* 360. *in* 7. *fallentia,* Marsil. *in §. aggredior, n.* 223. Benintend. *decis* 27. *n.* 6. Natt. *cōs.* 63. *n.* 16. *& cōs.* 147. *n.* 16. Ruin. *consil.* 117. *n.* 7. *vol.* 3. Tiraq *d verb. reuertatur, n.* 105. *cum multis seqq.* Cosm. *in pragmat sanct. in verb. Ipso iure fol.* 33. *col.* 2. Bertaz. *d. claus.* 41. *gl.* 8. *n.* 8. Menoch. *rem.* 4. *adipiscenda, n.* 19. *& rem* 14. *recuperāda, n.* 5. Monet, *de distrib. quotid. p.* 3. *q.* 7. *n.* 37. Sanch *de matrim. lib.* 8. *disp.* 21. *n.* 75. Nicol. Garc. *de benefic. p* 8. *cap.* 1. *n.* 5. Ioan. de Salas *de legib. q.* 96. *tract.* 14. *disp.* 15. *sect* 6. *sub num.* 79. Cened. *ad* 6. *collect.* 25. *num.* 3. *& d. sing.* 33. *num.* 3. *&* 4. Farinac. *fragment. crimin p.* 2. *verb. Lex, n.* 113. & me citato Sanctarel. *variar. resolut. q.* 60. *num.* 5. Gard. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 11. vbi subdit, aliquando propter sobiectam materiam non significare actum ipso iure nullum.

DICTIO CCL.

Per.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes*

2 *Continuationem totius temporis significat dict.* Per *coniuncta tempori.*

3 *Consummationem seu perfectionem eius rei, cui adiicitur, significat dict.* Per.

4 *Testes deponentes quòd quis possedit per annum, intelligitur per annum perfectum, & integrum*

5 *Causam efficientem denotat dict.* Per,

6 *Augmentum denotat dict.* Per,

7 Per, *apud Grammaticos vulgò ad locum, sed sæpè etiam ad personam refertur.*

7 Per, *interdum refertur ad tempus.*

9 Per, *significat idem quod* Propter,

10 Per, *nonnunquam obsecrantis est,*

11 per, *quandoque concedentis est,*

12 Per se, *id est, sine alterius ope,*

13 per simulationem, per speciem, per causam, *idem ferè significant.*

14 per litteras, *idem est quod litteris,*

15 per ætatem, *id est, ob ætatem.*

DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de causis, §. inoleuerunt, in verb. Permulti. fol.* 108. *col.* 4. latè Mendos. *in gl. facult. in vers. Ac etiam, in verb. per, fol.* 157. *& fol.* 305. *& seq.* Card Tusch. *practic. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 324. Cened *post libr. practic. & canonic. quæst. sing.* 76. Octauian. Vulpell. *de præpos & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 74. Tursellin. *de particulis Latinæ orationis, c.* 124. Grat. *de dictionib. dict.* 158. 1

Coniuncta tempori significat continuationem totius temporis, vt *in l. vrbana,* 166. *§. pernoctare, ff. de verb. signif.* vbi Rebuff. *vers. Notandum, pag.* 531. idem Rebuff *in concord rubr. de collat. §.* 1. *in vers. per decennium, fol.* 265. Paul. de Castro per text. *ibi in l. Stichū, num.* 2. *&* 3. *ff de condict. indeb.* Socin. *consil.* 18. *num.* 8. *vol.* 4. *& consil.* 42. *num.* 3. *vol.* 1. Lap. *alleg.* 47. *num.* 3. *vers. Ad idem facit,* Franch. *in cap.* 1. *num.* 3. *vers. Item dictio, de regulis iuris, lib.* 6. Mandos. *in gloss. facult. §. ac iam, vers. per personas, fol.* 306. *col.* 1. *ad med. & in reg.* 33. *Cancellar. q.* 21. *num.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1215 *num.* 2. Menoch. *de arbitr. casu* 462 2

num.7. Corbul. *de iure emphyt. cap.15. q. 3. num. 3.* Bott. *de statuar. vrbis præscription. gloss. 2. n. 21. fol. 18.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 9. in annot. num. 89.* Cened. *d. sing. 76. n. 1.* Card. Tusch. *d. lit. D, concl. 324. num. 1.*

3 Significat consummationem, seu perfectionem eius rei, cui adiicitur, vt *in d. l. vrbana, §. pernoctare & in l. 2. §. peregisse, ff. de adulter. & in l. qui procuratorem, in princip. ff. de procurat.* notant Bart. *in l. quinquaginta, num. 1. ff. de excusat. tutorum.* Panorm. *in cap. si constiterit, num. 13. de accusat.* Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §. 1. verb. Per decennium, fol. 265.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 194. C. de reuocan. donat.* Roman. *consil. 301. num. 13.* Corn. *consil. 313. num. 1. vol. 1. & consil. 180. num. 3. vol. 4.* Socin. iun. *consil. 134. n. 93. vol. 3.* Ioan. de Imol. *consil. 101.* incip. *In causa, num. 1.* Mascard. *de probationib. concl. 1215. num. 2.* Cassan. *in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 2. in verb. Par l'espace, n. 3. fol. 94.* Polydor. Rip. *de noctur. tempore, cap. 167. num. 30.* Mandos. *in gloss. facult. §. Ac tam, in verb. Per personas, fol. 35. & seq. & in §. Ac etiam, verb. Per, fol. 257. & in reg. 33. Cancellar. q. 10. num. 7.* Cened. *d. sing. 76. num. 4.* Card. Tusch. *d. conclus. 324. num. 2.* vbi subdit, quòd ideò testes

4 deponentes, quòd quis possedit per annum, intelligitur per annum perfectum, & finitum. Et fuit dictum *in Perusina ciuilitatis, 26. Ianuarij 1615. coram Illustrissimo* Patriarcha *Manzanedo,* impressa per Farinac. *decis. 637. num. 3. p. 2. recent.* Vnde requirere tempus perfectum, tradunt Vulpell. *citato loco, num. 2. pag. 74.* & Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 26. in medio.* [Narbona *l. 20. gl. 2. n. 93. tit. 1. lib. 4. Recop.* vbi quod in compositione significat perfectionem, & stabilitatem.]

5 Denotat etiam causam efficientem, vt *in cap. vt veritatis, 12. q. 1.* tradunt Roman. *d. cons. 301. n. 13. vers. & ex dictione Per.* Card. Tusch. *d. lit. D, conclus. 324. num. 3.*

6 Vlterius denotat augmentum, vt *in l. verùm, §. restit. in fine, ff. de minorib. & in l. cum duobus, §. damna ff. pro socio, & in cap. significasti, de elect.* notant Mandos. *in d. §. ac etiam, verb. Per, fol. 257.* Mart. Socin. *in suo tract. de testib. n. 50.* Cened. *d. sing. 76. n. 3. in princ.*

7 Apud Grammaticos hæc dictio vulgò ad locum, sed sæpè etiam ad personam refertur. Cic. *Attic. lib. 4.* Nihil interest, vtrùm per procuratorem agas, an per te ipsum. Idem *pro Roscio*: Per alium transigam, recede de medio. Idem 1. *de orat.* Plura detrimenta publicis rebus, quàm adiumenta per homines eloquentissimos importata.

8 Interdum refertur ad tempus. Cic. *Attic. lib. 2. epist. 25.* Nulla abs te per hos dies epistola inanis aliqua re vtili, & suaui venerat. Idem 2. *Verr.* Nulla res per triennium nisi ad nutum istius est iudicata. Idem *de Diuinat. lib. 1.* Per multas ætates fuerunt. Idem *in Brut.* Duo fratres per idem tempus dissimiles inter se.

9 Aliquando idem quod *Propter* significat. Cic. 3. *de Orat.* Per inuidiam depelli Tribunatu. Idem 1. *Tuscul.* Per iram aliquid facere, quod nos pœniteat.

10 Nonnunquam obsecrantis est. Cic. *Attic. lib. 13.* Ad quæ recuperanda per fortunas incumbe. Idem *ad Brut. lib. 15.* Sed propera, per Deos.

11 Quandoque concedentis. Cic. 4. *Academic.* Per me vel stertas licet. Idem *Attic. lib. 4.* Per me ista pedibus trahantur. Idem 2. *Philippic.* Petis, vt tibi per me liceat quemdam ab exilio reducere. Idem *pro Milone*: Clodium nihil delectat, quod aut per naturam fas sit, aut per leges liceat.

Per se, id est, *sine alterius ope.* Cic. *de Senect.* Homo per se cognitus nulla commendatione maiorum. Idem *pro Sest.* Per se ipsa splendet virtus semper, neque alienis vnquam sordibus obsolescit. Idem *de Amicit.* Amicitia per se, & propter se expetita.

Per simulationem, per speciem, per causam, idem ferè significant. Cic. *post redit. ad Quir.* Per simulationem amicitiæ nefariè prodiderunt. Idem *6. Verr.* Per simulationem ædilitatis statues auferre. Liu. *lib. 1.* Per speciem alienæ fungendæ vicis suas opes firmauit. Idem *lib. 2.* Per causam renouari ab Æquis belli. 12

Per litteras idem est, quod literis. Cic. *in Pison.* Is à Senatu supplicationem per literas postulauit. Idem *Attic. lib. 1.* Antonius purgat se mihi per litteras. 13

Per ætatem, id est, ob ætatem. Cic. *lib. 13. epist. 30.* Vt primùm per ætatem iudicium facere potueritis. Idem *pro lege Manilia*: Nam quum antea per ætatem huius authoritatem loci contingere non auderem. Idem *pro Dom.* Factus est eius filius contra fas cuius per ætatem pater esse potuisti. 14

DICTIO CCLI.

Perdat.

HOc verbum non denotat canonem latæ sententiæ, iuxta tradita per Tiraq. *in l. si vnquam, verb. Reuertatur, n. 136. C. de reuoc. donat.* Card. Tusch. *lit. P, verb. Priuatio, concl. 719. num. 8. & n. 19. & verb. Pœna, concl. 238. n. 6. & 7.* Ioan. de Salas *de legib. q. 96. tract. 14. disp. 15. sect. 6. sub n. 78.* Farinac. *fragment. crim. p. 2. verb. Lex, num. 128.* 1

DICTIO CCLII.

Perinde.

1 *Improprietatis & fictionis significatiua est dict.* Perinde.

2 *Similitudinem omnimodam quandoque denotat dict.* Perinde.

3 *Æqualitatem omnimodam importat dictio* Perinde.

4 Perinde *refertur ad omnes qualitates, & æquiparat vnam alteri.*

5 Perinde *pro Æquè, vel Ita, apud Grammaticos vsurpatur.*

HÆc dictio est significatiua improprietatis, & fictionis, vt *in l. sed etsi lex, §. perinde, ff. de petit. hered. & in l. sacrilegij, ff. ad legem Iuliam peculatus,* gloss. Roman. & Alex. *in l. si quis, ff. de acquirend. possess.* Ias. *in l. si is, qui procuratore, num. 79. 192. & 274. ff. de vsucap.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. Susceperis liberos, n. 7. C. de reuocand. donat. & in l. connub. gloss. 7. n. 187. & de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 6. num. 27.* Sebast. Medic. *de regulis iuris, p. 2. reg. 10. n. 39.* Cagnol. *in l. per success. num. 1. ff. de regulis iuris.* Hipp. *sing. 236. & in rubr. C. de prob. num. 76. & in l. si quis obrepserit, num. 3. ff. ad legem Cornel. de falsis.* Ruin. *cons. 54. num. 3. & cons. 43. num. 2. vol. 5.* Mandos. *in signat. in verb. Perinde valere, post princip. fol. 17. col. 2.* Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 74.* Menoch. *cons. 158. num. 72.* Surd. *cons. 376. num. 42.* Cened. *post lib. pract. & canonic. quæst. singul. 33. n. 1.* 1

Quandoque denotat omnimodam similitudinem, vt *in l. cùm heres, in princip. ff. de acquirend. hered. & in l. qui a patre, vbi Bart. ff. de confirm. tutor. & in §. item* 2

nobis,

Digitized by Google

nobis, in fin. Instit. per quas personas nobis acquiratur, idem Bart. *in Extrauag. ad reprimend. vers.* Perinde. Roland.*cons.47.num.3.tom.4* Grat.*consil.137.n.10.lib.1.*Ruin *cons.53.num.3.vol.1.& cons.169.num.3.vol.4.* Dec. *cons.124.col.3.post med.& cons.190.n.3.col.2.vers.Et quia, & cons.361.n.4.* Socin. *cons.240.num.2 lib.2.*Mandos. *de priuileg. ad instar, q 2.n.15.* Petr Enriq.*resp.opusc.2.num 33* Rebuff *in comment. ad l vnus, 18 vers.Perinde,pag. mihi 116. & ad l.pornus, 59.vers.Perinde, pag.305, ff.de verb. signif.* Menoch.*de arbitr.casu 314,n.13* Mench.*illustr.lib.3 cap.107.n.3* Gam. *Lusitan.decis.123.num.2* Cened.*d.sing.33.num.2.cum seqq.* Ceual.*commun. contra comm.q.7.n.14.*vbi ait quòd denotat similitudinem, non verò identitatem substantiæ. Card. Tusch. *tom. 2. lit.D, conclus.375.num.12.* vbi *num.13.*post Bart.*in Extrauag.ad reprimendum,vers.*Perinde,declarat,quòd hæc dictio *Perinde*,& aliæ similes importantes similitudinem, debent importare omnem similitudinem, & sic per omnia,nisi induceretur contrarietas; quia tunc ad euitandam contrarietatem similitudo non fit quoad omnia.

3 Importat etiam omnimodam æqualitatem, secundùm Bonau *commun.opin. verb. Dictio, pag.52. verso.*

4 Refertur ad omnes qualitates,& æquiparat vnam alteri,vt *in l.filio,§.penult.ff.de aliment.& cibar.legat.* Menoch.*cons.20.num.19.* Cald. Pereira *quæst.forens.cons.4 num.35.*

5 Apud Grāmaticos vsurpatur *Perinde* pro *Æquè*, vel *Ita*, iungitur autem sæpe cum *Ac*, *Ac si*. *Atque vt.*Cic.1.*Tuscul.* Philosophia perinde ac de hominum est vita,merita laudatur. Idem *pro Mar.*Vereor, vt hoc quod dicam, perinde intelligi auditu possit,atque ipse cogitans sentio Idem *lib.9.epist.15.* Non perinde vt est reapse ex literis percipere potuisti.Idem *2.de Orat.* Sed hæc omnia perinde sunt, vt aguntur,id est,prout aguntur. Cæs.*lib. 4 de bello ciuili*: Perinde ac si virtute vicissent.

Dictio CCLIII.

Per omnia.

1 *Substantiam omnem, & qualitatem importat dictio* Per omnia.

2 *Tempus omne respicit dictio* Per omnia, *& trahitur ad futura.*

1 VErba hæc simul iuncta multum operantur, & important omnem substantiam, & qualitatem,vt per Alex.*in l.1.num.9 ff.de legat.* 1. Petr. Enriq.*resp.opusc.2.num.31.*Cott.*in memorabil.verb.* Per *omnia, pag.979* & nihil omninò excludent. Surd. *cons 412.num.29.*

2 Respiciunt omne tempus, & trahuntur ad futura iuxta resoluta per Octauian.Vulpell.*de prapos. & aduerb signif. sub hac dict.pag 75.*

Vide in clausula *Omnia,& singula*,& in clausula, *In omnibus,& per omnia.*

Dictio CCLIV.

Perpetuò.

1 Perpetuò, *seu* In perpetuum, *multis modis sumitur.*

2 Perpetuò, *sine præfinitione temporis accipitur, & se in infinitum extendit, ac importat idem quod semper, & omni tempore*, August Barbosa de Dictionib.

3 *Tempus in sæcula sæculorum significat dictio* Perpetuò.

4 *Infinitatem significat dictio* Perpetuò,*cùm testator vocat successiuè in infinitum.*

5 *Perpetuum nihil potest esse sub Sole, nisi per subrogationem.*

6 Perpetuò *quandoque accipitur ad vitam, seu quamdiu aliquis fuerit superstes.*

7 *Perpetua dici possunt ea omnia, quæ licèt aliquo modo ante mortem finiri possint, apta sunt ad vitam durare.*

8 *Perpetuus censetur actus, qui certo temporis spatio non concluditur.*

9 Perpetuò, *intelligitur non in infinitum, sed donec quis viuit, propter subiectam materiam.*

10 Perpetuò *in vsufructu relicto personis, quæ nunquam moriuntur, intelligitur vsque ad centum annos.*

11 Perpetuò *quandoque intelligitur vsque ad tertiam generationem, & quando vsque ad quartam, vt num.12.*

13 Perpetuò *non semel 30.vel 40.annos importat.*

18 *Præscriptionem 10.vel 20.annorum, non verò 30. vel 40.excludit dictio* Perpetuò.

HÆc dictio *Perpetuò*, seu *In perpetuum*, multis 1
modis sumitur, de quibus per Alex. *consil.71. num.2.lib.6.* vbi ait, quòd plures habet significatus secundùm subiectam materiam. Seraphin. *de priuileg.iuramenti,priuil.58,n.14* Pute *decis.110.n.13.cum seqq.lib.1.in correctis.* Mandos.*in gloss.facult. in proœm. in verb. Ad perpetuam, fol.12. cum seq.per plures columnas, & in §.volētes,in verb.Perpetuo,fol.204* Surd. *cons.554 num.38.*vbi quomodo, & qualiter intelligatur in fideicommissis, Card.Tusch. *pract.conclus. tom. 2.lit.D,concl.326.*Cened *post lib.practic.& canon. quæst.sing.78.*[Menoch.*cons.1263.n 7* Surd.*cons.123. n.15.*latè Giurba *cons.crimin.12.n.31.cum seqq.*]

Natura huius dictionis est, vt sine præfinitione 2
temporis accipiatur, & se in infinitum extendat,ac importet idem,quod *Semper,& omni tempore,l.purè, in fine,ff.de except l fundi, §.Labeo, ff.de action.empti, l.eum debere, ff.de seruitut.vrbanor. prædior.l.fin. C.de suis,& leg.hered.l 1.C.soluto matrimon.* Dec.*cons.472. num.22.& cons. 521. num. 12.& cons. 616. num.15. tom. 2.*Paris.*cons.81.num 5.vol.3 & cons.100.num.38. & 39.vol.4.& consil.53.num 33.& 34.vol.3.*Anton. Butr.*consil.48.num.3* Bald.*cons.372.vers.Tertiò,lib.4.* Gozadin.*cons.102.num.7.*Socin *cons.43. num.4.& 5. vol.5.*Pute,*d.decis.110.num.8.* Mandos.*in gloss.facult. §.volentes,in vers.Perpetuo, fol.204.* Pinel. *in l.1.p.3, num.67.C.de bonis mat.* Cott.*in memorabil.verb.Perpetuum, pag.683.* Molin.*de primogenit. lib.1.cap.5. n.33.*Ioan.Garc.*de nobilit.gloss.1. §.1.n.29.* Anchar. Regien.*q.72.num.10.& 13.p.2.*D.Barb. *in l.quia tale, num 7. ff.soluto matrimon.* Surd. *cons.67. num.36.& cons.123.num.5.* Anton.Monach. *Bononien.decis.40. puncto 5.num.36.& 37.*Card.Tusch.*d. concl.326.n.8.* Cened *d.sing.78.num.1.* [Pancirol. *cons.135.num.5.* Decian. *cons.34 n.57.vol.3.* Negusant. *cons.490.n.9. & consil.129.num.68.& cons.140.num.7.& cons.182. num.17.& consil.159. num.28.* Azebed. *l.8, num.51, tit. 1. lib. 5. Recopil.* Giurba *d. consil. crimin. 12. num.21.*]

Vnde hanc dictionem significare tempus in sæ- 3
cula sæculorum, tradit Paris.*cons.50. num. 24. vol.2.* quem refert, & sequitur Anchar. *d. q. 72. num. 10. & 13.*

4 Et significare infinitatem, cùm testator vocat successiuè in infinitum, ait Menoch. *consil.* 1023. *num.*8.

5 Verùm qnia perpetuum nihil potest esse sub Sole, nisi per subrogationem, *l. eum debere columnam, ff de seruit. vrbanor. prædior.* cum traditis per Molin. *de primogenit. lib.* 1. *cap* 4. *num.* 15. ideò hæc dictio plures habet significatus, & diuersimodè accipitur secundùm subiectam materiam. Alexand. *cons.*71. *n.*2.*lib.*4. Card. Tusch. *d. conclus.*326.*num.*3. Menoch. *consil.*451. *num.* 25. Bertazol. *de clausulis instrument. claus* 41.*gloss.*5.*num* 1. [Giurba *d. cons.*12.*n.*31. vbi quod à subiecta materia regulatur, & quod dispositionem non ampliat, & *num.*33. post Decian. *consil.*13.*num.*53. & 55. *vol.* 2. quod restringitur secundum naturam actus, cui adiicitur, & ab eo regulatur, & quod eò extenditur, quo de iure poterit.]

6 Primò quandoque accipitur ad vitam, seu quamdiu aliquis fuerit superstes, vt per Menoch. *cons.*165. *num.*35. & *cons.*29. *n.* 28. Petr. Enriq *respons opusc.*2. *num.*30. Seraphin. *decis.*874. *num.*5. Bald. *consil.*372. incip. *Tempore D. Fiderici, lib.*4. Card. Tosch. *d. concl.* 326.*num.*5. Lusit Franc de Sonsa *in repet.* § *actionum, Instit. de actionib.* §. 4. *art.* 2. *num.*7. [Fusar. *cons.*4.*n.*56. & *cons.*148.*n.*15. vbi quod verificatur in vita alicu-
7 ius etiam secundùm subiectam materiam.] Perpetua enim dici possunt ea omnia, quæ licèt aliquo modo ante mortem finiri possint, apta sunt ad vitam durare, quia non habent tempus certum, intra quod duratura sint, *l. sufficis*, 56. *ff. de condict. indeb. cap. vlt.* iuncta gloss. *verb. Perpetuum, de rescript. in* 6. cum aliis adductis per Tiraq. *de retractu, tit.*1.§.1.*gloss.*4.*n.*10. & *tit.*2.§.1 *gloss.*1.*num.*39. Suar *de legib. lib.*8. *cap* 5.
8 *num.*1.*cum seq.* Vnde perpetuus censetur actus, qui certo temporis spatio non cócluditur, *l. Iurisperitus, in princip.* & ibi Bart. *ff. de excusat. tut. l. de pupillo*, §. *si quis ipsi Pratori, ff de noui operis nunciat. cap. si gratiose, de rescript. lib.*6. Flamin. *de resign. lib.*11. *q.*5. *n.*46.

9 Intelligitur igitur hæc dictio *Perpetuò* non in infinitum, sed donec quis viuit, propter subiectam materiam, sicut in vsufructu, qui morte finitur, *l.*3. § *fin. ff quibus modis vsusfructus amittatur*, & *in l.*1. *ff. pro socio*, & *in* §. *finitur, Instit. de vsufructu*, notant gloss. *verb. Eius, in Clem.*1 *de reb. Eccles. non alienand.* Dec *cons.*521.*n.*12.*tom.*1.

10 In vsufructu verò relictis personis, quæ núquam moriuntur, velnti ciuitati, municipio, Ecclesiæ, vel similibus, intelligitur vsque ad centum annos, non autem in infinitum, ne proprietas sit inutilis, *l. cum antiquitus, C. de vsufructu*, Alex. *cons.*60. *lib.* 1. Ruin. *cons.*143.*col.*4 *lib.*4. Natt. *cons.*67.*n.*31 *tom* 4.

11 Quandoque accipitur vsque ad tertiam generationem, vt ex Mandos. notat Cened *d sing.*78.*n.*4. & in emphyteusi Ecclesiæ importare tertiam generationem, ex *auth. de non alienand.* §. *emphyteusis*, & Bald. *cons.*372 *vers.*4.*lib.*4. tradit Card. Tusch. *d. conclus.*326.*num.*7. vbi *num.*9. ex Bald. *loco proxime citato* declarat, quòd hodie concessio in emphyteusim facta in perpetuum, intelligitur etiam sine tempore, quamuis emphyteusis sit Ecclesiastica, ex quo potest propria concessio fieri.

12 Nounnunquam *Perpetuum* intelligitur vsque ad quartam generationem, ex adductis per Menoch. *cons.*197.*num* 65. Prohibitio enim facta, ne perpetuò bona alienentur extra familiam, extenditur etiam vltra quartum agnationis gradum, secundùm Menoch. *cons.*95.*n.*4.

13 Non semel etiam triginta, vel quadraginta annos importat, *princip. instit. de perpetuis, & temporalib. action.* Bald. *d. cons.*372.*lib.*4. Put. *decis.*1 10 *n.*13 *lib.*1. *in correctu.* Card. Tusch. *d. lit. D. concl.*326.*n.*6.

Vnde excludere præscriptionem decem, vel viginti annorum, non verò aliam triginta, vel quadraginta annorum, hac dictione tolli probant text. *in l. minor*, §. *statu liber. ff. de euict.* & *in l. Prætor ait*, §. *hoc interdictum, ff. de noui operis nunciat.* & *in* §. 1. *instit. de perpetuis, & temporalib. actionib.* adductis per Cened. *d. sing.*78.*n.*5. quia licèt denotet perpetuitatem longissimam temporis, non tamen excludit præscriptionem longissimam, vt per Roman. *in l.*1. *ff. de vsucap.* Bertran. *cons.* 46. *c. l.* 1. *vol.* 1. Tiraq. *de retractu, tit.*1.§.1.*gl.*2.*n.*8. & 11. Paris. *cons.*90.*n.* 2.*vol.*3. Ruin. *cons.*150.*n.*2. & 10.*vol.*4. Mandos. *in gloss. facult.* §. *volentes, in verb. Perpetuò, in fine, fol.*205. 14

Perpetuum quando dicatur, & quibus modis sumatur, latiùs Card. Tusch. *lit. P. concl.*312. 15

Vide quæ dixi sub dictione *In infinitum, In perpetuum*, 163.

Dictio CCLV.

Persona.

MAsculinum, & fœmininum complectitur, vt per text. *in cap. mulieres, de sentent. excommunic.* resoluunt Alphons. de Azebed. *ad l.*1. *num.*175. *tit.*1 *lib.*8. *noua Recop.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*58 *n.*19 *cum seqq.* D. Parens meus *in comment. ad Ordinationem Regiam Lusitan. lib.*4. *tit.* 36. *in princ. n.*2. Campan *ad statuta Mediolanen tom.*1. *cap.*284. *n.*1. Rota *decis.*125 *n.*36.*p.*2.*diuers* Et fuit dictum *in Rauennaten. bonorum*, 6. *Decembris* 1613. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.*548.*n.*3 *p.*1 *recent.* Et vltra hanc vulgarem significationem, qoalitatem in homine notat, qua vnus ab alio differt, vt post Cotas. *in* §. *Sacerd p.*4.*c.*3.*n.*4. tradit nouissimè D. Lotter *de re benefic. lib.*1.*q.*16.*n.*52. 1

Dictio CCLVI.

Persuadere.

P*Ersuadere* est plus, quàm compelli sibi placere, vt per Menoch. *cons* 175. *num.*4. vbi *n.*9. subdit, quòd persuadere dolo is dicitur, qui sciens rem aliter proponit, & suadet. 1

Verbum hoc non inducit mandatum, vt per *l.*1. §. *idem Papinianus, ff. depositi*, notat Nicol. Mozzius *tract. de contract. tit. de substant. mandati, n.*9. 2

Dictio CCLVII.

Pertiñere.

1 Pertinere *latissimas habet habenas.*
2 Pertinere *comprehendit eum, cui debetur actione personali, omnem titulum, & ad possessorium, ac petitorium adaptari potest.*
3 *Possessionem & dominium importat verbum* Pertinere.
4 *Dominium importat verbum* Spectare.
5 *Verbum* Pertineat, *nunquid sit directum, vel obliquum, remissiue.*

HOc verbum latissimas habet habenas, *l. verbum illud Pertinere*, vbi Alciat & Rebuff. *ff. de verbor. signif.* 1

Digitized by Google

signif. Bertazol *de clausulis instrument. claus.* 15. *gl.* 1. *num.* 2. *& claus.* 16. *glos.* 13. *num* 1 Menoch *cons.* 963. *num.* 10. vbi ait, quòd quatuor modis dicitur negotium ad aliquem pertinere.

2 Et ita latissimè sumitur, vt comprehendat etiam eum, cui debetur actione personali, vt per Hippol. *cons.* 26. *num.* 13. *& cons.* 40. *num.* 15. *& cons.* 60. *n* 8. *vol.* 1. Item & omnem titulum, iuxta notata per Portol. *de consortibus, cap.* 3. *num.* 5. *& cap* 5. *num.* 19. Ac proinde ad possessorium, & petitorium adaptari potest, vt per Menoch. *in prælud. recuperandæ, n.* 15. Rot. *decis.* 9. *num* 1. *&* 2. *de causa possess. & propr. in nouis & decis.* 49. *num.* 3. *in antiq.* Aretin. *cons.* 6 *n.* 8. Mantic *decis.* 296. *n.* 9.

3 Vndè etiam cùm sit verbum latissimum, importare potest possessionem, & dominium, ac proinde adaptatur ad vtrumque, vt *in l. liber homo, ff. de acquiren. rerum domin. & in l. per seruum, vers. Quemadmodum. ff. eod. tit.* Felin. *in rubr. de rescript. num.* 7. *vers. Hoc autem limitatur.* glos. *verb. Pertinere, & ibi* idem Felin. *num.* 1. *in c. inter dilectos, de fide instrum.* Menoch. *cons.* 21. *num.* 4. Bertazol. *d. glos.* 13. *num.* 1. Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.* 22. *num.* 12. Gloss. *resp.* 12. *num.* 18. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 327. *num.* 1. vbi *num.* 2. cum Socino *cons.* 8. *num.* 4. *lib.* 1. tenet, quòd non procedit inquisitio contra furem, si dicatur, quòd furatus est rem ad me pertinentem; quia non concluditur, quòd sit mea, quia potest verificari in possessione, & *num.* 3. post

4 Felin. *in d. rubr. de rescript. col.* 4. *num.* 7. *in fine*, subdit, quòd si dicatur, *Spectat, & pertinet*, tunc intelligitur ratione dominij, quia verbum *Spectat* importat dominium.

5 Verbum *Pertineat* nunquid sit directum, vel obliquum, & an suapte natura significet *ipso Iure*, an verò secùs, vide Tiraq. *in l. si vnquam, de reuocan. donat. in verb. Reuertatur, num.* 190. *cum seqq.* vbi testatur communem esse opinionem, hoc verbum non esse simpliciter directum, sed obliquum, nec importare *ipso Iure*, ad sententiam ferendam, refert Farinac. *fragment. crimin. p.* 2. *verb. Lex, n.* 140.

Et latiùs quid importet *Pertinere*, declarat Card. Tusch. *lit. P. concl.* 324.

Dictio CCLVIII.

Perueniat.

1 Verbum hoc importat perfectum veniendi modum, vt notat Ægid. Bellam. *cons.* 39. *n.* 11 *vers. viget alia ratio*, quem refert Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 2 *lit. D, concl.* 328. *n.* 1.

Dictio CCLIX.

Placere.

1 Verbum hoc de boni viri arbitrio intelligitur, iuxta notata per Bened. Ægid *in repet. l. ex hoc Iure, ff. de Iustitia, & Iure, p.* 1. *c.* 8. *n.* 60.

Dictio CCLX.

Planè

1 Planè *vulgariter ponitur pro* Certè.
2 Planè *sæpè idem significat quòd* Clarè *&* Apertè.
3 Planè *pro* Omnino *quandoque vsurpatur.*

Hæc dictio pro *Certè* vulgariter ponitur, vt *in l. vlt. ff de Iure fisci.* Cic *lib.* 1. *de legib.* Sed ego planè vellem me arbitrum inter eos datum. Plaut. *Most.* Ipsáne ea est? immò plane ea est. 1

Sæpe idem significat, quòd *Clarè & Apertè*. Cic. 2. *de Finib.* Epicurus autem, vt opinor, nec non vult planè, & apertè loqui. Idem *ibidem*: Sed tu dixisti istud bene Latinè parum planè. 2

Quandoque vsurpatur pro *Omnino*. Cic. *Attic. lib.* 12. Accepi Atticum planè bellè se habere. Idem *lib.* 4. *epist.* 4. Si te habebo, non mihi videbor planè periisse. Idem *lib.* 16. *epist.* 1. Vt te Leucadem deportares, vt ibi planè te confirmares. Idem *in Brut.* Effice id, quod iam propemodùm, vel planè potiùs effeceras. 3

Dictio CCLXI.

Plenum, Plenarium, Plenissimum.

1 Plenum *illud dicitur, cui aliquid iuris nihil deest.*
2 *Diminutionem non recipit, & additione non indiget dict.* Plenum.
3 Plenum *dicitur perfectum, & cui nihil deest.*
4 Plenum *dicitur, cui nihil addi potest, &* Plenarium, *quod adiectione non indiget.*
5 *Vsusfructus plenus si legatur, non restringitur solum ad alimenta, sed ad vsumfructum omnium rerum, & bonorum hæreditatis.*
6 Plenum, & Liberum, *sunt verba æquipollentia.*
7 Plenarium *dicitur, quod adiectione non indiget.*
8 Plenissimum *importat idem quod* Omni meliori modo.
9 *Securitas plenissima data dicitur, cui nulla obstat exceptio, & contra quam nulla datur restitutio.*
10 Pleno iure, *intelligitur secundùm subiectam materiam.*

Plenum, *Plenè, & Plenissimè* intelliguntur, id est, sine aliqua diminutione; & plenum illud dicitur, cui aliquid Iuris non deest, vt post Bald. & Imol. notat Ias. *in l. huiusmodi, §. ades, num.* 5. *ff. de legat.* 1. Bald. loquens de plena proprietate *in l. fœminæ, § illud*, per illum text. *C. de secund. nupt.* idem Bald loquens de plena possessione *in l. mater, C. ad Tertull. & in l. raptores, § fin autem, C. de Episcop. & Cleric.* Menoch. *cons.* 325. *num.* 17. *cum seqq. & cons.* 336. *num.* 10. Hinc est, quòd plenum tanquam vniuersale omnia comprehendens non recipit diminutionem, seu additione non indiget, quia ei nihil potest addi, nec ab eo aliquid potest minui, *c. bene quidem,* 96 *dist. cap Apostolicæ, de præbend. in* 6. Bald. *cons.* 293. incip. *Thema, circa finem, num.* 3. *lib.* 4. *& cons.* 379. *in princip. vers. Item dicitur plenum*, glos. *in Clem* 1. *de re iudic.* Gozad. *cons.* 47. *num.* 7. Ruin *cons.* 100. *vers* 3. *col.* 6. *vol.* 3. Socin. iun. *consil.* 1. *num.* 17. *vol.* 4 Rolan. *cons.* 85. *num.* 53. *vol.* 4. Peregr. *de fideicommiss. art.* 3. *num.* 95. Surd. *cons.* 515. *num* 5. *vol.* 4. Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. Plenè, pag* 70. Menoch. *cons.* 19 *num.* 12. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 139. *num.* 5. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D, conclus.* 297. *num.* 14. *& concl.* 329. *num.* 1. 1 2

3 *Plenum* dicitur perfectum, & cui nihil addi debet. Decian. *cons.36.num.3. lib.2.* Card. Tusch. *d.lit. D, concl.329.n.4.*

4 Item *Plenum* dicitur, cui nihil addi potest; & *Plenarium*, quod adiectione non indiget Bald. *cons. 379. in princip. vers. Item dicitur plenum* Card. Tusch. *d cons.329. n.5.* ita quòd minima pars non deficiat. Gozad. *cons.47.n.7.*

5 Vnde si legetur plenus vsusfructus, non restringitur solum ad alimenta, sed ad vsumfructum omnium rerum, & bonorum hæreditatis, vt per Gozad. *cons.47.n.5.* Surd. *cons.n.12.& cons.525.*

6 *Plenum, & Liberum* sunt verba æquipollentia, *l. fideicommissa, § quamquam, ff. de legat.3.* Bald. *in l. & si post tres, ff. si quis cautionib.* Alex. *cons* 108. incip. *Viso, num.5. lib.2.* Rolan. *cons.85. num.51. vol.4.* Peregr. *de fideicommiss. art.3. num.55. in fine,* Card. Tusch. *d. lit. D, concl.331. num.8.* *Plenum* quandoque adeò dicitur liberum, vt etiam importare possit arbitrium iniquum declarando, vt per Bald. *cons.379 in princ. vers. Quandoque, lib.3,* quem refert Card. Tusch. *d. lit. D, concl.329. n.7.*

7 *Plenarium* dicitur, quod adiectione non indiget Bald. *cons.379.* incip. *Quando, in princ.* Card. Tusch. *d. lit. D, concl.330. n.1.*

8 *Plenissimum* importat idem, quod *Omni meliori modo.* Alex. *cons.50.* incip. *In causa, num.9. vers. Postremò, lib.7.* quem refert Card. Tusch. *d. lit. D, conclus.*
9 330. *num.2.* Vnde plenissima securitas data dicitur, cui nulla obstat exceptio, & contra quam nulla datur restitutio, aliàs non diceretur plenissima. Alex. *d. cons.50. n 9. lib.7.* Card. Tusch. *d. concl.330, num.3.*

10 [Dictio *Pleno iure,* intelligitur secundùm subiectam materiam. Cresc. *decis.77.* aliàs *6. n.18. circa med. de testam.* Theodos. de Rub. *in singul. Rota tom.2. p.4. claus.63. n.2.*]

Dictio CCLXII.

Plerumque.

1 *Frequentiam casus ostendit dict.* Plerumque, *quasi sæpissimè.*

2 Plerumque, *importat nonnunquam idem quod* Semper.

3 Plerumque *aliquando exponitur pro* Interdum.

4 *Regulam notat, & designat de sui natura dict.* Plerumque.

5 *Exceptionem, & regulam esse in contrarium denotat dictio* Plerumque.

1 Ostendit hæc dictio casus frequentiam quasi sæpissimè, vt per Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.76.* Menoch. *rem 8. recup. n.91.* Paul Mont. *de tutelis & curis, c.15. n.139. in fine.* [Magdal. *de num. test. in testam requis. p.1 c.19. n.55 & 56.*

2 Importare quandoque idem quod semper, ait Castil. *cons.36 n.31.* quem refert Card. Tusch. *pract. concl. tom.2. lit. D, concl.322. n.2.*

3 Quandoque exponitur pro *Interdum,* iuxta notata per Menoch. *de præsumpt. lib.5. præs.30. n.19.*

4 De sui natura denotat & designat regulam, *l. plerumque, in princ.* cum *ibi* notatis *ff. de iure dotium, l. Titia. §. idem respondit, ff. de verb. oblig.* Bart. *in l.1. ff. de tutel. & ration. distrahen.* Corn. *cons.68. num.5. vol.* 8 Menoch. *de arbitr. casu 390. num.3. vers. secundus est casus, & de præsumpt. lib.4. præsumpt.22. num.12.*
5 Marcard. *de prob. conclus.892. num.2.* Vnde denotare exceptionem, & regulam esse in contrarium per *l. plerumque, & l. locus, & l. pronunciatio, §.1. ff. de verb. signific. & l.1. §.1. ff. de itinere, actúque priuato,* notat Tiraq *de retractu, tit.1. §.§ glos.9. n.224.*

Dictio CCLXIII.

Pluries.

1 *Ternario numero contenta est dictio* Pluries.

2 Pluries *verificari potest in tribus, vel quatuor vicibus, & in bino.*

3 Multa, *verificatur in tribus.*

Ternario numero contenta est hæc dictio, vt *in* 1
c. olim, vbi Bald. *de rescript.* Vulpell. *de prepos.*
& aduerb. signif. sub hac dict. pag.77. Borgn. *decis.43.*
n 7. vbi ait, quòd hæc dictio est ambigua, & potest 2
verificari in tribus, vel in quatuor vicibus. Bald. *in*
cap in præsentia, col.2. & *ibi* Felin. *col. fin de testib.* Sylpp
uan, *cons.2. num.2.* Gom. *in cap. cùm in multis, n.3. de*
rescript. in 6. Natt. *cons.70.* incip. *Vidi, n.60.* vbi ait,
quòd potest verificari in bono. Cened *post lib. pract.*
& canonic quæst. sing.80. num.4. Steph. Grat. *discept.*
forens. cap.155. num.10. vbi *n.11.* subdit, quòd dictio
Multa, etiam verificatur in tribus. 3

Dictio CCLXIV.

Plus.

1 Plus *est aduerbium comparatiuum, & de modica quantitate intelligitur.*

2 *Dict.* Plus, *à teste prolata, cùm sit ambigua, nihil operatur.*

3 *Verba* Plus, minusve, *nihil addunt, nihilque imminuunt de confessione, nisi aliud probetur.*

4 *Tempus illud quod à principio litis vsque ad diem examinis, seu depositionis, non potest suppleri vigore dictionis* Plus.

5 *Tempus perfectum quandoque significat dict.* Plus, *cùm agitur de certo tempore probando.*

6 Plus *consideratur non solùm respectu quantitatis, sed etiam respectu temporis.*

7 *Substantiam rei non mutant* Plus *&* Minus, *nec illam faciunt differre specie.*

Plus minusve, *certam quantitatem, quæ ex expressione constat, minime auget, vel minuit ibid.*

8 Plus *scilicet quod est, minus licitum est.*

9 Plus *apud Grammaticos vsurpatur pro* Magis, *seu* Amplius.

Plus est aduerbium comparatiuum, & de modica 1
quantitate intelligitur, vt *in l. hæc adiectio, ff. de verbor. signif. & in l. cùm filius, § pater, ff. de legat.2. & in l. & si post tres,* vbi glos. & Bald. *ff. si quis cautiom.* notant Ias. *in l. cùm quidam, num.1. C. de verbor. signif.* Euerar. *in Topicis legalib. cap. ab absurdo, fol.65. col.1.* Boër. *decis.147. num.7* Ruin. *cons.55. num.1. & 3. vol.3.* Gabr. *cons.168. num.4. tom.1.* Strach. *in tract. de mercatura, p.1. num.27. fol.18.* & de adiecto *p.4. q.1. num.7 fol.246. & p. vlt. q. fin. n 34. fol.284.* Octauian. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.78* Menoch. *de arbitr. casu 145. num.4. cum seq.*

Prolata à teste, cùm sit ambigua, nihil operatur, 2
vt per Alex *cons.109. num.15 vol.4.* Ias. *in rubr. ff. soluto matrimon. num.5.* Viu. *tom.1. commun. opin. lib.4. tit.10. de testib. num.379.* Menoch. *de arbitr. casu 47.*

in princip. Mascard: *de probat. conclus*. 1396. *num*. 8. Pett. Enriq. *resp. opusc*. 2. *num*. 31. *in princip*. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap*. 277. *num*. 10. *cum seqq*. Cened. *d. d. sing*. 80. *n*. 2.

3 Et dictio *Plus, minúsve*, nihil addit, nihílque minuit de confessione, nisi aliud probetur, vt per Batt. *in l. Publia*, §. *fin. ff. depositi*, & *in l. in actione*, *ff. de furtis*, vbi ait, admittendum esse libellum, in quo certum petitur, & additur causula illa *Et plus*: nam dictio *plus* nihil operatur, nisi postea probetur aliquid certum. Alex. *conf*. 8. *in fine, vol*. 4. Strach *d. p. tit. q. fin. num*. 37 *cum tribus seqq fol*. 284.

4 Nec vigore huius dictionis potest suppleri illud tempus, quòd est à principio litis, vsque ad diem examinis, seu dispositionis, vt notat Mascard *de probat. concl*. 424. *n*. 24 quem refert Gonzal. *ad reg* 8 *Cancellar. glos*. 9. §. 1. *in annot. n*. 91.

5 Interdum significat tempus perfectum, cùm agitur de certo tempore probando, ex notatis per Menoch. *de arbitr. casu* 47 *num*. 1. & nihil relevat, secundùm Viu. *tom*. 1 *commun. opin. lib*. 9. *tit*. 34. *n*. 61.

6 *Plus* consideratur non solùm respectu quantitatis, sed etiam respectu temporis, iuxta tradita per Menoch. *conf*. 2-9 *n*. 7.

7 P*lus* & *Minus* non mutant substantiam rei, nec illam faciunt deficere specie, vt *in l. fin. de fundo instructo*, & *in l. legato generaliter*, *ff. de legat*. 1. Mart. Anton. *variar. lib*. 3. *resol*. 39. *num*. 4. Ferter. *in constit. Cathalonia glos*. 8. *num*. 155. Thomas de Thomasset *reg*. 225. vbi subdit, procedere, quando differunt accidentaliter, secùs autem si differant essentialiter

8 [Dictio *Plus minúsve*, certam quantitatem, quæ ex expressione constat, minimè auget, vel minuit, nouissimè Ioseph Vela *dissert*. 24. *n*. 15.

9 *Plus* scilicet, quod est minùs, licitum est. *l. non debet*, *ff. de regulis Iuris*, *auth. multo magis*, C. *de sacros. Eccles. cap cui licet*, 53. *de regulis Iuris*, *lib*. 5. Farinac. *in praxi crimin. p*. 4. *conf*. 60. *num*. 109. Thomas de Thomasset *reg*. 85. Ferter *in constit. Cathalonia, glos*. 4. *num*. 42. vbi ait, quòd cui non licet quod est minus, nec licere debet quod est plus,

10 *Plus* apud Grammaticos magis accedit ad nomen, quàm *Magis*, proinde non temerè pro magis vsurpandum est, Cic. *de Amicit*. Ne plus æquo quid in amicitia congeratur. Idem *Attic. lib*. 6. Dimidio plus scripsit.

Sæpè autem vsurpatur pro *Amplius*. Cic. 2. *de natura Deor*. Molestum est vno digito plus habere. Idem 1. *Philippic*. Plus vos me nocte retinere non potuis Idem *Pro Quinct*. Ac tecum anno plus vixit:

Dictio CCLXV.

Plures.

1 Plures *verificantur in duobus*.
2 *Testis si dicat quòd Titius possedit per plures, & plures annos, intelligitur de quatuor propter geminationem*.
3 *Pluralis numerus vno non contentatur, sed in duobus adminus verificari debet*.
4 *Numerum quemcumque importat dict*. Plures, *quando est comparatiuè posita, & denotat excessum*.
5 Plures *cùm vocantur sub plurali numero, omnes æqualiter eodem tempore succedunt*.
6 *Pluribus quando per verbum obliquum relinquitur ij omnes alternatiuè dicuntur vocati ordine successiuo*.
7 *Dict*. Plura, *in materia prohibitiua verificatur solum in duobus*.

Dictio *Plures* verificatur in duobus, vt per 1
Marsil. *sing*. 378. *n*. 5 Roch. de Curte *in tract. de consuetud. part. n*. 371. *vers. prima est conclusio*. Dom. *in cap. cum plures, in princip. de offic. deleg*. Borgnin *decis*. 43. *num* 7. Benintend. *decis*. 43. *num*. 6. Surd. *de aliment. tit*. 7. *q*. 23. *num*. 26. Pert Enriq. *resp. opusc*. 2. *num*. 33 Ruin *conf*. 44. *num*. 13. *lib*. 3. Handed. *consil*. 100. *num* 32 *vol*. 1. Mascard *de probat. conclus*. 838. *num*. 12. Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing*. 80. *num*. 3. [Magdal. *de num. test. in testam. requis. p*. 1. *c*. 16. *n*. 83. vbi quod hæc dictio in Doctore stat as-
sertiuè, non dubitatiuè] Octauia. Vulpel. *de prepos*. 2
& aduerb. signif. sub dict. Plus, n. 5 vbi cum Rom. subdit, quòd si testis dicat, quòd Titius possedit per plures, & plures annos, intelligendum est de quatuor propter geminationem: de quo etiam Ioan. de Imol. *conf*. 101. incip. *In causa, num*. 2. quem refert Card Tusch. *practic. concl. tom*. 2 *lit. D, conclus*. 33. *n*. 2.

Pluralis enim numerus vno non contentatur, vt per 3
Menoch. *conf*. 198. *num*. 6. & *conf*. 404. *num*. 2. Card. Tusch *d. lit. D, concl*. 353. *n*. 1. & *lit*. P, *concl*. 367. Immò in duobus ad minus verificari debet, *l. vbi numerus, ff. de testib. cap. pluralis locutio*, 40. *de regulis Iuris, lib*. 6. cum citatis per Mascard. *concl*. 838. *n* 12. & Escobar. *de ratiocin. c*. 18. *n*. 43. & Euerard. *in Topicis, loco* 54.

Quando autem hæc dictio est comparatiuè po- 4
sita, & denotat excessum, tunc importat quemcumque numerum vt per Signorol. de Homodeis *conf*. 148. *in fin. vers. item pars diuersa*. quem refert Card. Tusch *d. lit. D, concl*. 333. *n*. 3.

Plures cùm vocantur sub plurali numero, omnes 5
æqualiter eodem tempore succedunt. Menoch. *conf*. 158. *n*. 17. declarando vt ibi *n*. 5 :.

Pluribus verò quando per verbum obliquum 6
relinquitur, ij omnes alternatiuè dicuntur vocati ordine successiuo, ex eodem Menoch. *conf*. 328. *à num* 44.

In materia verò prohibitiua dictio *Plura* verifi- 7
catur solùm in duobus, vt fuit dictum in Rot. *decis*. 233. *n*. 25. *p*. 1. *diuer*. & *decis*. 528. *n*. 3. apud Farinac. *p*. 1. *recent*.

Dictio CCLXVI.

Plurimi.

Dictio *Plurimi* ad minus in tribus debet verifi- 1
cari, glos. *in* §. & *quod sæpè, in auth. de trient. & semiss*. Doct. *in l. continuus*, §. *item qui insulam*, *ff. de verbor. oblig*. Benintend. *Bononia decis*. 43. *n*. 7. Petr. Enriq. *resp. opusc*. 2. *n*. 33: Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing* 80. *n*. 3 *in princip*.

Dictio CCLXVII.

Porrò.

1 Porrò, *idem significat quòd* Deinde *seu* Postea.
2 Porrò *aliquando pro* Vltrà *vsurpatur*.
3 Porrò *non semel pro* Autem *vsurpatum, continuat orationem*.

IDem significat apud Grammaticos, & bonos La- 1
tinæ linguæ Auctores, quod *Deinde*, seu, Postea. Cic.

Digitized by Google

Cic.3 *Verr.* Hominibus & natura, & consuetudine, & disciplina leuissimis, porrò autem populi Romani conditione sociis, fortuna seruis. Idem *Verr.* 4. Sic porrò nostros homines diligunt. Terent. *Andr.* Moue ocyùs te, vt quid agam, porrò intelligas.

2 Aliquando ponitur pro *Vltra*, Cic. 4. *de finib.* Perge porrò, nam de isto magna dissensio est. Liuius *lib.* 1. Ex loco infecto agere porrò armentum cœpit.

3 Non semel pro *Autem* vsurpatum continuat orationem. Cic. *pro Milone*: Eum porrò summo consensu populi Romani Consulem fieri videbat Idem *pro Planc.* Nihil porrò tam inhumanum, &c. Idem 7. *Verr.* Age porrò tù, qui te tam religiosum existimari voluisti interpretem fœderum Idem *pro Quinct.* Clamabat porrò Quinctius. Idem *Attic. lib.* 1. Porrò autem neque mihi accidit.

DICTIO CCLXVIII.

Possum.

1 *Facultatem, ac liberam voluntatem, non autem necessitatem importat verbum* Possum, *quando affirmatiuè profertur.*

2 *Arbitrium, & electionem inducit verbum* Possum *affirmatiuè conceptum.*

3 *Necessitatem importat verbum* Possum, *negatiuè prolatum, actum contrà gestum omnino reddit nullum, priuatque omni potentia.*

4 *Negatiua praposita verbo* Possum, *reddit ipso iure actum inutilem, si fiat in contrarium.*

5 *Verbum* Possum *iunctum cum dict.* quouis, *seu* quoquomodo, *operatur impotentiam ex aliqua alia causa, iure, vel titulo.*

6 *Extensiuum est verbum* Possum, *quod trahitur ad futura habentia causam de praesenti.*

7 *Verbum* Possum *comprehendit illud quod licitè & commodè fieri potest, non autem id quod est contra bonos mores.*

8 *Verbum* Possum *intelligitur secundùm Iuris dispositionem.*

9 Posse *videtur, qui facit quominùs possit.*

10 Posse *quis non dicitur quod incommodè potest, vel facilè, aut sine periculo exequi non valet, vel quod non honestè potest, vel quod contra ius potest.*

1 VErbum hoc importat facultatem, ac liberam voluntatem, & non necessitatem, quando affirmatiuè profertur, vt *in l sæpè*, cum ibi notatis, *ff. de offic. Præsidis, & in l. 1. C. quomodo, & quando Iudex*, notant gl. *verb. posse in c. statutum, de rescript.* Cosm. *in pragm. sanct. tit. de collat. verb.* Poterunt, *pag.* 180. Menoch *cons.* 109. *n.* 4. *& cons.* 1159. *n.* 12. Surd. *de aliment. tit.* 4. *quæst.* 4. *n* 14. *&* 17. Caroc. *decis. cusu* 36. *n.* . Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 27 *gloss.* 13. *n.* 5. Gutier. *de tutel. & cur. p.* 1. *c.* 7. *num* 6 Seraph. *de priuilegiis iuram priuil.* 33. *n.* 69. *cum seqq.* Moll *in emporio Iuris p.* 1. *tit.* 2. *in prel. n* 18. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 720. *n.* 1. *in* 1. *edit. alias resol.* 610. *n* 7. *in* 2. *edit.* Pichard. *in disp. de mora, n.* 1. 1. Farinac. *in praxi crim p.* 1. *lib.* 1. *tit* 3. *q.* 23. *n.* 5 Castil *controu lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 41. Melch. Phœbos *Lusit. decis.* 9. *n.* 6. Sanch. *de Matr. lib.* 6. *disput.* 38. *n.* 20 Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 146. *num.* 15. *& tom.* 3. *c.* 506. *n.* 12. *&* 13. Gregor. *decis.* 85. *n.* 7. Et in hoc sensu exponitur pro verbo *Debet.* Flam. *de resign. lib.* 5. *q.* 3. *n.* 84. Seraph *de priuilegio* 31. *num.* 71. Et quòd sit meræ facultatis, & non necessitatis, tam in rescriptis, quàm in legibus, & in contractibus, dicit Rot. *decis.* 329. *num* .. *p.* 2. *recent.* Affirmatiuè etiam 2
conceptum inducit arbitrium, & electionem, ex traditis per Ferrer, *in constit. Cathalon glos.* 1. *n.* 321.

3 Negatiuè autem prolatum necessitatem importat & actum contrà gestum omnino reddit nullum, priuatque omni potentia, iuxta gl. *verb. Non potest, in c. non potest, de reg. iur. lib.* 6. Bern *reg.* 487. Bart. *in l Maritus, §. ambus, col* 8. *vers.* 4. *quæro, n.* 20. *ff. de leg.* 2 Roland. *cons.* 1. *n.* 40. *lib.* 4. Paul. *cons.* 58. *n.* 35. *lib.* 4. Tiraq. *de iure marit. glos.* 4. *n.* 1 *&* 11. Vital de Camb. *in tract. claus. pag.* 400. *num.* 1. Hipp *cons.* 85 *n.* 17. *vol.* 1. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 1 *num.* 11. *cum seqq.* Ioan. Garc. *reg.* 485. Gallet. *in margar. casuum conscientia, verb. claus pag* 4 . Auila *ad c.* 3. *Prætorum in glos* Puedan Lancell Gallia *in consuetud.* Alex *in gl. non possit, in princ n num.* 2 Bursat. *cons* 164. *n.* 3. Paul. Fusch. *lit. P. sing.* 57. Alex. *cons* 77 *num.* 2. *vol.* 3. Roland. *cons.* 86 *num* 57. *vol* 3. *& cons.* 2. *n.* 40 *vol.* 4. Petr Madagl. *de num testium in testam p.* 1. *cap.* 10. *n.* 101. Gutier. *in repet. l. nemo potest, num* 1. 5 *ff. de leg.* 1. *& pract. lib.* 3. *q.* 52 *num* 2 Menoch. *vsufrequen. cap.* 10. *n.* 3. Azebed. *ad l* 1. *num.* 1. *tit.* 3. *lib.* 5. *& l.* 4. *num* 1. *tit.* 6. *& l.* 8. *n.* 1. *tit.* 10. *eod. lib.* 5. *noua Recopil.* Couar. *in cap. quamuis pactum de pactis, lib.* 6. *p.* 1. *§.* 4. *n.* 4. Cald. Pereira *in l. si curatorem, in princ. n.* 27. *C. de in integr. restit. & de potest eliged. d. cap.* 16 *num.* 1. *& n.* 42. *& de resol. emphyt c.* 3. *num.* 1. Petr Enriq. *resp. opusc.* 2. *n.* 33 Card. Tusch. *lit. P. concl.* 464. Sanch *de Matr. lib.* 6. *disp.* 8. *n.* 10. *& in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib* 6. *c.* 4. *num.* 38. *vers. item.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 41. *n.* 31. Rota *decis.* 515. *n.* 3. *p.* 1. *recent.* & quòd ratione subiectæ materiæ importet hoc verbum necessitatem, & obligationem, censuit eadem Rot. *decis.* 48. *n.* 6. *p.* 2. *recent* [Verbum hoc relatum ad commissariam necessitatem inducit. Noguerol. *allegat. iur. tom.* 1.
alleg. 9 *n* 47.] Negatiua enim proposita huic verbo 4
reddit ipso iure actum inutilem, si fiat in contrarium iuxta resoluta per Gomez *in c. vt animarum, §. statuto, num.* 24. *de constit. lib.* 6. Ceual. *com contra comm. q.* 404. *n.* 1 Rebell. *de oblig. Iustit. p.* 1. *lib* 1. *q.* 6. *n* 42.

Si quoque addantur verba *quouis*, seu *quoquomodo* 5
dicendo, *non possint quouis modo operarentur, vt quis ex aliqua alia causa, iure, vel titulo petere non valeat.* Ruin. *cons.* 98. *n.* 11. *lib.* 2. Cephal. *cons* 13 *n.* 2. *vol.* 1. Vnde nec includere modos similes & dissimiles, æquales & inæquales, ac maiora expressis Roland. *cons* 2. *n* 32. *vol.* 4 *& cons.* 5. *num.* 46. *vol.* 1. Ceph. *cons.* 121. *num* 1. *vol.* 1. & etiam modos indirectos, idem Ceph. *cons.* 76 *n.* 16. *&* 20. *in fine, & cons.* 628. *n.* 7.

Verbum hoc est extensiuum, quod trahitur ad 6
futura habentia causam de præsenti, vt *in l si ita quis testamento* 53. vbi gloss. *verb. quandoque, ff de leg.* 2. *l. quod seruus,* 7. *in fine, vbi glos verb. potest, ff. de condict. causa data,* notant Alex. *cons* 46 incip. *Visis, n.* 2. *vers.* 3. *lib.* 1. *& cons.* 1 incip. *Perspectis, n.* 6. *lib.* 5. vbi Apostil. *in verb extensiuum,* ait, quòd comprehendit ius de futuro Steph. Grat. *discept. forens. c.* 555. *n.* 17. Ber- 7
taz *de clausul. instrum. claus* 27 *glos.* 13. *n.* 1. vbi etiam dicit de isto verbo quòd comprehendit illud, quod licitè & commodè fieri potest, per text *in l. nepos Proculo,* vbi Alciat. *ff. de verb. signif* gloss. *verb. licite, in reg.* 1. *de regulis Iuris, lib.* 6. Et quod non comprehendit id, quòd est contra bonos mores per *l. culpa caret. & ibi* Cagnol *n.* 3 *ff. de reg. Iuris.*

Intelliguntur secundùm Iuris dispositionem, 8
iuxta tradita per Seraph. *de priuileg. iuramenti, priuil.* 73. *num.* 72. [Rot. *decis.* 358 *num* 4. *p.* 2 *in posth.* Farin. aliàs *p* 4 *recen.* vbi quod inducit prohibitionem, & dicitur clausola prohibitiua.]

Posse

9 Posse videtur qui facit quominùs possit, *l. si bona fide, 12. ff. de noxalibus action.* Posse quis non dicitur quod incommodè potest. Menoch. *consil. 1. num. 10.* Vel quod facilè aut sine periculo exequi non valet. Idem Menoch. *cons. 351. num. 34.* Vel quod non honestè potest. *d. l. nepos Proculo.* Surd. *cons. 203. n. 44.* Menoch *cons. 901. num. 61.* Vel quod contra ius potest, cùm verba sunt intelligenda secundùm ius, *l. quaero, §. inter locatorem, ff. locati, cap. causam, qua de rescript. cap. cùm dilectus de consuetud.* Steph. Gratian. *Marchia decis. 13. n. 34.*

Dictio CCLXIX.

Post, Postea.

1 Post, & Postea, *eiusdem sunt significationis & natura.*
2 *Tempus non certum, sed ambiguum significant dict.* Post, & Postea, *secundùm subiectam materiam.*
3 *Separatiua dictiones sunt* Post, & Postea.
4 *Actum sequentem factum incontinenti, & ex interuallo possunt significare dictiones* Post, & Postea.

1 Huiusmodi dictiones eiusdem esse significationis, & naturae, probant Tiraq. *in l. si vnquam, verb. & postea, à num. 13. cum seqq.* vbi *num. 13.* ait,
2 quantum ad interuallum nihil omninò differre, sicut *Ante*, & *Antea.* Rebuff *ad l. Labeo, 14. §. item si dominus, ff. de verbor. signif. pag. 138. vers postea*, vbi ait, eas non certum tempus, sed ambiguum secundùm subiectam materiam significare. Anton. Thes. *decis. 40. n. 2.* Cened. *post libr. practic. & canonic. quaest. sing. 34. n. 4. & 5.*

3 Sunt dictiones separatiuae, vt *per l. si cui legetur, ff. de legat. 1* notant Octauian. Vulpell. *de praepos. & aduerb. signif. sub dict. post, pag. 78.* vbi *num. 2.* asserit,
4 quòd denotare possunt actum sequentem factum incontinenti, & ex interuallo, secundùm sermonis proprietatem, & quòd significant extremitatem, & lapsum totius temporis, ac inducunt conditionem.

Dictio CCLXX.

Post.

1 *Ambigua dictio est* Post, *& varij sensus.*
2 *Exclusiuè stat dictio* Post, *quando apponitur in dispositione in qua tēpus, vel terminus statuitur.*
3 *Termino, vel dilationi alicui iuncta dictio* Post, *importat vt dilatio praecedens totaliter sit consumpta.*
4 *Interuallum modicum denotat dictio* Post, *quando ponitur in dispositione, in qua potest significare & modicum, & longum interuallum.*
5 *Actum immediatè sequentem sine interuallo importat dict.* Post.
6 *Ordinem successiuum denotat dict.* Post, *praecipuè quando respicit personam.*
7 *Ordinem per prius, & posterius importat dict* Post.
8 *Conditionem an & quando denotet dict.* Post, *ostenditur.*
9 Post, *quando apponitur in aliqua dispositione, in qua potest stare inceptiuè, seu inchoatiuè, & potest similiter stare completiuè, perfectiuè, siue finitè, semper tunc accipienda est perfectiuè, completiuè, & finitè.*
10 *Testificantes variè per dict.* Post, *gratia contrarietatis euitandae, quomodo concordandi, ostenditur, & num. 11. & 12.*
13 *Dict.* Ante, & Post, *ita sunt intelligenda, vt actus, de quo quaeritur, non vitietur.*
14 Post, *omnino contraria est dict.* Ante.
15 Post, *apud Grammaticos qualiter accipiatur, &* num. 16.

Est dictio ambigua, & varij sensus, vt refert Galliaul. *in repet. l. Gallus, ff. de liber. & posthum. n. 37.* 1
Quando haec dictio *Post* apponitur in disposi- 2
tione, in qua tempus, vel terminus statuitur & ponitur ante dictionem *Diem*, tunc stat exclusiuè, & facit, vt dies ille, cui adiicitur, non comprehendatur in termino. Ita glos. *verb. proponitur, in cap. frequens, de restit. spol. lib. 6* & *ibi* Archid. *ante num. 1. in vers. Post diem, glos. 1 post med. in cap. quod à patribus, 75. distinct.* Speculat. *in tit. de citat. §. Viso, col. ult. vers. Item nota.* Albet. *in Dictionario. verb. Post diem Sabbati.* Bart. *in l. 2. §. creditum, col. 2. vers. aduerte, ff. de rebus creditis.* Tiraq *de retract. tit. 1. §. 1. glos. 11. n. 40. & 50.* Perez *ad l. 21. vers. Item nam dictio, Post, tit. 2. lib. 7. Ordinam. pag 408.* Cened. *d. sing. 34. n. 1.* [Fusar. *cons. 184. n. 86.* vbi quod exclusionem inducit, & declarat praecedentem dispositionem non comprehendi in sequenti, *& cons. 184. n. 104.* vbi quòd separat & excludit personas expressas]

Adiuncta haec dictio alicui termino, vel di- 3
lationi, importat, vt dilatio praecedens totaliter sit consumpta, vt si assignatur terminus post primam dilationem, ille terminus non currit, nisi totaliter consumpta prima dilatione. Ita per text. *in cap. Capellanus, de feriis*, notant Gemin. *cons. 121. num. 4.* Card. Tusch *practic. conclus. tom. 1. lit. D, concl. 336. num. 1.* vbi *num. 3.* post eumdem Gemin. *d. cons. 121. num. 10. 11. & 16.* restringit, nisi is, ad cuius fauorem statuitur terminus, velit praeuenire, quia tales termini bene non possunt praeteriri; sed tamen haec dictio *Post* non importat, quin is, qui habet dilationem, possit illi termino renunciare, & tunc succedit alius terminus assignatus pòst.

Quandò verò ista dictio ponitur in dispositione, 4
in qua potest significare & longum, & modicum interuallum, tunc haec dictio *Post* denotat modicum interuallum, quia illa simpliciter posita differt à dictione *Postea* pariter simpliciter posita; cùm haec dictio *Post* non denotet interuallum, sed pro *Confestim*, aut *Incontinenti* accipiatur. Dictio verò *Postea* suapte natura interuallum longum, vel si malueris, paruum significat, secundùm subiectam materiam ex Tiraq. *in d. l. si vnquam, vers. & postea, à num. 7.* Ita probat text. *in l. iuris gentium, §. quinimò ff de pactis*, ibi, *post emptionem ex interuallo.* Si namque *Post* importasset ex interuallo, frustrà fuisset additum, & similis text. *in l. duobus, in princ. ff. de duobus reis*, & facit text. *in cap 1. in princip. de restit. spol. in 6.* per quem dicit ibi Gemin. *num. 8.* quòd
dictio *Post* importat actum immediatè sequentem 5
sine interuallo [Rot *decis. 522. n. 3. p. 1. in posth. Farin.* aliàs *p 3. recent.* vbi an haec dictio excludat tempus mediatum, & an intelligi debeat mediatè, vel immediatè Vnde si testis dicat Titium possedisse post Sempronium, intelligitur immediatè; quam opinionē, & differentiā inter praedictas dictiones sequuntur las *in l. iuris gentium, § quinimò, n. 8. ff. de pact. & in l. dotem, n. 3. & in l. fructus, n. 5. vers. tu autem dic, ff. soluto matrim.* Tiraq *d. verb. Postea, n. 12.* Gom. *in cap. 1, n. 116. de constit. lib. 6.* Cassan. *in consuet. Burgund rub. 4. §. 6 in verb. Apres le tressas, ante n. 1 pag. 532.*

Ordinem

Digitized by Google

6 Ordinem successionum denotat hæc dictio *Post*, præcipuè quando respicit personam, vt *in l. liberorum ff. de verbor. signif. & in l. Iurisconsultus, ff. de gradibus, & in l. post consanguineos, ff. de suis, & legitimis heredibus*, Dec. *cons.* 441. *num.* 6. Decian. *cons.* 1. *n. m.* 22 *alib.* 1. Card. Tusch. *d. lit. D*, *conclus.* 336. *num.* 6.

7 Brunor. à Sole *in locis commun. verb. dictio*, 21. Importat enim ordinem per priùs, & posteriùs, prout citato Paris. *cons.* 19. *num* 6. *lib.* 2. fuit dictum *in Treueren. loci Capitularis, 10. Martij* 1606. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinac *decis.* 167. *num* 6. *pari.* 2. *recent.* vbi etiam habetur, quòd importat conditionem, ad text. *in l. inter illam, ff de verbor. obl. ig.* Et quòd hæc dictio posita in aliqua dispositione, in qua potest denotare conditionem, tunc eam inducit principaliter, & non accessoriè; & quòd in hoc differt à dictione

8 *Cum*, quæ accessoriè conditionem denotat, vt post alios tradit Ias. *in l. si is in legatur, §. hoc autem, num.* 9. *ff. de legat.* 1 quem refert Cened *d. sing.* 35. *n.* 21.

9 Quando verò hæc dictio *Post* apponitur in aliqua dispositione, in qua potest stare inceptiuè, seu inchoatiuè, & potest similiter stare completiuè, perfectiuè, siue finitè, tunc semper est accipienda perfectiuè, copulatiuè, & finitiuè, vt probat text. *in l. si ita fuerit libertas.* 41. *ff. de manumiss. testam.* notant gloss. *verb. fari possit, in l. inter illam,* 217. *ff. de verbor. signif.* dum ait, esse differentiam, si testator dicat: Anno duodecimo liber esto, vel post annum duodecimum, quia primo casu statim inchoato duodecimo anno liber erit, sed in secundo minimè, donec fuerit annus perfectus, prout refert Cened. *d. sing.* 35 *num* 53.

10 Verùm gratia contrarietatis euitandæ aliter sumitur, videlicet quando profertur à testibus inuicem contrariis; nam si vnus testis dicat: Promisit post nuptias, alter verò dicat: promisit ante nuptias; tunc dictio *Post* intelligitur, post nuptias scilicet contractas, & alter testis intelligitur ante nuptias scilicet finitas. Ita Bart. *in l.* 2. *§ creditum*, & *ibi* . . *n.* 5 *in* 1. *lectura*, *& n.* . *in* 2. *lectura*, & Ias. *n.* 9 *ff. de rebus crediti*.

11 Sic etiam si vnus dicat. post guerram, alter verò, Ante, primus intelligitur, post guerram cœptam; secundus verò Ante illam finitam, vt post Bart. tradit Cardin. Tusch *d. lit. L*, . . . *c.* . 5.

12 Sic etiam quando vnus testis diceret hoc contigisse post publicationem, & alter testis diceret ante publicationem: nam dictio *Post* hoc casu interpretari debet post publicationem scilicet inchoatam; & ante publicationem scilicet finitam, vt per Dec. *in d. l.* 2 *lectura* 2. *num* 9 *cum seqq.* Ang. *cons.* 278. *col. penult. vers. nunc venio.* Capic. *decis.* 3 *num.* 1. Testes enim debent induci ad concordiam, si possibile sit, ex adductis per Rebuff. *in tract. de reprobat. testium*, *n.* 98. Farin. *in praxi crimin. q.* 6; *n* 92. *cum seqq.* quos refero ego ipse *in collect. ad cap. in nostra*, 32. *n.* 14. *de testibus.*

13 Illud aduertere oportet, quòd dictiones *Ante*, & *Post*, sicut & dictiones *Prius*, vel *Postea*, sic sunt intelligendæ, vt actus, de quo quæritur, non vitietur, iuxta resoluta per Bald *cons.* 179. incip. *Ad euidentiam, num* 2. *vers. sed pro stipulatore, lib.* 2. quem refert Card Tusch *d. concl.* 3 . 6 *n* 4.

14 Hæc dictio *Post* est omninò contraria dictioni *Ante*; quia dictio *Ante* denotat tempus, quod præcedit; *Post* verò denotat tempus, quod sequitur, vt ex Bart. & aliis tradit Dec. *in d. l.* 2. *§. creditum*, *in* 1. *lectura*, *n.* 11 *& in* 2. *lectura*, *n.* 23. *ff. de rebus creditis*, quem refert Cened. *sing.* 54. *n.* 12.

Apud Grammaticos *Post* vel est præpositio, vel 15 aduerbium; quatenus præpositio est, accusatiuum regit, illique opponitur *Ante* Cic. *Attic.* Hic magistratus multis annis post Decemuiros institutus. Idem *pro Rescio*: Aliquot post menses is occisus est. Cæs. *lib.* 3. *de bello Gallico*: Repentè post tergum equitatus cernitur. Cic. *in Catilin.* Causa enim est post Vrbem conditam hæc inuenta sola, in qua, &c. Idem *in* . . *ut.* Longè autem post homines natos improbissimus Idem *in optimo genere oratas*: Optimus longe post homines natos Idem *Verr.* Quod nemo vnquam post hominum memoriam fecit. Idem *Attic lib.* . Post diem quartam, quàm ab Vrbe discessimus

Quando verò ponitur vt aduerbium nullum ca- 16 sum regit, licèt sæpe iungatur cum ablatiuo temporis. Cic *in Brut.* ita recepi me biennio pòst. Idem *de Diuinat*, Anno pòst Paulus periit. Idem *pro Flac.* Multis pòst annis pecunia recuperata est.

Dictio CCLXXI.

Postea.

1 *Interuallum de sui natura significat dictio.* Postea.
2 Postea *verificari potest incontinenti, & sine interuallo, nonnunquam cum interuallo longo, aut modico, ratione subiectæ materia.*
3 *Actum perfectum & non pendentem denotat dictio* Postea, *aliquando verò inceptum.*
4 *Exclusionem inducit dict.* Postea.

Hæc dictio *Postea* de sui natura significat in- 1 teruallum, vt per Dec *in l. certi conditio, §. depositi, num.* 1 *ff si certum petatur, & in l. in bonæ fidei, n.* 10. *C. de pactis, & cons* 639. *n* 4. Ias. per text. ibi *in l. iuris gentium, § quinimo, num* 8 *ff. de pactis, & in l. ait Prætor, §. denique, n.* 7 *ff de iureiur.* Corset. *in sing* 221. incip *Postea.* Alex. *co* . *f.* 141. incip *Viso testamento, n.* 2. *&* 3. *lib.* 2 Tiraq *in l. si vnquam, verb. Postea, C. de reuoc. d. nat* Couar. *lib.* 1. *var. c.* 14. *n.* 1. latè Ant. Burg. *in cap. si venditor, num.* 2. *de empt. & vend.* Rota *decis.* 884. incip *Qui iam lai* . . *donauit, in antiquis.*

Quandoque tamen verificari potest incontinen- 2 ti, & sine interuallo, nonnunquam ex interuallo longo aut modico, ratione subiectæ materiæ, loci, vel temporis, vt notant gl & Bartol. *in l. ab hostibus, ff. ex quibus causis maior.* & idem Bart. *in l. quoties, § si quis ita scripserit, de hered. instituen.* Tiraq. *d. verb. Postea, n.* 6. & 7. Ias. *in l. fructus, n.* 6. *ff. solut. matrim. & in l. non hoc, n* 15 *in* 9. *limit. C. vnde legitimi.* Steph. Grat. *Marchia decis.* 2. *n.* 11. vbi *n.* 17. subdit quòd exponitur pro *Confestim*, Burg. *in d. cap. si venditor, n* 2. vbi dicit, quòd ista dictio potest verificari mediatè, & immediatè, quod etiam fuit dictum *in Vladislauien. prædiorum, 4. Februarij* 1621. *coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano.*

Denotat hæc dictio *Postea* actum perfectum, & 3 non pendentem, vt per Tiraq. *de retract. tit.* 1. *gl.* 11. *num.* . 4. & 25 Mandos *in reg.* 21. *Cancellar. q* 8. *n.* 7. Aliquando verò denotat actum inceptum solùm, & nondum perfectum, vt *in l.* 2. *§ fin.* vbi gloss. & Doctores *ff. si certum petatur, l.* 4. *in fin. ff. de vsu, & habitatione.*

Inducit exclusionem, vt per Perez *l.* 22. *vers. item* 4 *nam dictio, tit.* 1 *lib* 7. *ordinam pag* 408. Et excludit præcedentia, secundùm Azebed. *ad l.* 4. *num.* 12. *tit.* 3. *lib.* 7. *noua Recopil.*

Dictio

Digitized by Google

Dictio CCLXXII.

Postquam.

1 *Doctores referunt de vi, & effectibus huius dict. agentes.*
2 *Conditionem inducit dict.* Post quam.
3 *Inclusiuè ponitur dict.* Postquam, *in dispositione in qua statuitur dies tempus, vel terminus, & talis dies termini computatur in termino.*
4 *Tempus omne anterius excludit dict.* Postquam.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide latè Galganet *de condit. & demonst. p. 2. cap. 1. q. 4.* Octauian. Vulpell *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. Post. vers. Postquam, pag. 79.* Cened. *post libr. pract. & canonic. quæst. sing. 75.*

2 Hæc dictio inducit conditionem, secundùm Bart. *in l. quibus diebus, §. Terminus, num. 5. ff. de condit. & demonstr. l. si ita, §. fin.* & ibi glos. *ff. de legat. 2. l. ab hostibus in fin. ff. ex quibus causis maiores.* Menoch. *consil. 695, num 5. & consil. 1103, num 3.* & fuit dictum *in Paduana iu ris patronatus*, 1. *Iulij* 1601. *coram Corduba*, impressum apud Farinac. *decis. 46. num. 2. p. 2. recent. & in Signina Castrorum*, 13. *Nouembris* 1623. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano, in vers. quod verò* Et præsertim si iungatur verbo futuri temporis, admittit Hieron. de Monte q. 24. *num. 1.* Intigl. *de substit. centur. 3. q.* 88. *num. 39.* Galganet, *de condit. p. 2. c. 1. q. 4.* Franc de Batty *de success. testati, & ab intest. lib. 17. lit. 2. num. 17.* Rot. *decis. 295. n. 3. p. 5. recent.*

3 Quando verò ponitur in aliqua dispositione, vt qua statuitur dies, tempus, vel terminus, tunc vigore huius dictionis quæ ponitur inclusiuè, *l. Æmilius, ff. de minor.* Vulpell. *citato loco*, ille talis dies termini computatur in termino; & ista dictio facit vt tempus currat de momento ad momentum, purà si statuto caueatur, quòd intra annum postquam emptor notificauerit consanguineis venditoris, possint rem redimere, quia tunc ista dictio denotat, quòd tempus currit de momento ad momentum, & ideò dies termini computatur in termino. Quod per text. *in l. si ita fuerit libertas, in vers. sed ita scriptum, ff. de manumiss testam. l. in vsucap. cum l. seq. ff. de vsucap.* tradunt glos. *verb. sciuerit, in cap. concertationi de appell. in 6.* Dom. *in cap. felicis, §. vlt. col. 2. de pœnis, eod. lib.* Ang. *consil. 404. col. 2. in vers. hoc confirmatur.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. glos. 11. num. 28.* refert, & sequitur Ceoed. *post lib. practic. & canon. quæst. sing. 75 num. 1.*

4 Excludit hæc dictio *Postquam* omne tempus anterius, secundùm Paris *consil. 32 num. 83. vol. 1.* & sic respicit tempus non anterius, sed posterius. Menoch. *consil. 1103. n. 4.*

Dictio CCLXXIII.

Præcipere.

1 PRæcipere idem importat, quod iubere, & sic præceptum, vt docet glos. *verb. de more, in Clem. pastoralis, de sent. & re iudic & verb. iubemus. in Clem. fin. de sent.* vbi Card *n. 1.* & Imol. *num. 2.* Cast. *lib. 1. de lege pœn. c. 5. docum. 4.* Gutiet. *canon. lib. 1. cap 7. num. 21.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 6 q. 6.* Philiarc *de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap 2. dicto 3.* Vasq. *1. 2. q. 96. art. 4. disput.* 158. *cap. 2. num. 22.* Sayr. August Barbo sa de Dictionib. *in Claui Regia, lib. 3. cap. 7. num. 17.* Brunor. a Sole *in locis communib lit. V. num. 52.* quamuis minùs bene Emman. Sà *verò lex num. 6.* dicat verbum *Præcipimus* importare præceptum, non autem verbum *Iubemus*, cùm idem importet vtrumque verbum.

Apud Grammaticos idem significat, quod præsentire, præuidere, & præueoire, vt colligitur ex Cic, *Offic.* Ingenij magni est præcipere cogitatione futura. Virgil. 6. *Æneid.* 2

Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi. 3

Idem *lib. 11.*

Exultàtque animus, & sæpè iam præcipit hostem, cum aliis adductis per Pichard. *ad §. Iuris præcepta 3. à n. 4 Instit. de Iustitia, & Iure.*

Dictio CCLXXIV.

Præcipuè.

1 Præcipuè, *idem importat quod* Maximè.
2 Præcipuè, *ponitur solùm, vt ostendat maiorem esse rationem.*
3 *Maiora includit dict.* Præcipuè.
4 Præcipuum *dicitur quod ante alios quis habet proprium.*
5 Præcipuum legatum, *vocatur prælegatum quod vnus ante alios heredes capit.*

IDem importat hæc dictio, quod *Maximè*, & ostendit aliquem aliis de causis motum esse, *l. 1.* vbi glos. *verb. præcipuè, ff. de testib.* Antoo. Monach *Cenomien. decis. 28 n. 44.* 1

Ponitur, vt ostendat solùm maiorem esse rationem, secundùm Tiraq. *de priuileg. pia causa, priuil. 34. in fine*, cæteros non excludendo, iuxta tradita per Burgos de Pace *in relect. l. 2. Tauri, n. 23.* 2

Et eius via est maiora includere, sicut diximus de dictione *Maximè*, quæ exprimit casum minùs dubium, & alium magis dubium includit, vt per Bartholom. Petett. *in comment. ad Extrauag. ambitiosæ. de rebus Eccl. non alienand. verb. Illorum præcipuè, n. 2.* 3

Præcipuum dicitur, quod ante alios quis habet proprium, & peculiare, *l. Pomponius, ff. famil. hercisc. l. si fratres, § idem Papinianus, in fine, ff pro socio.* Præcipuum legatum vocatur prælegatum, quod vnus ante alios hæredes capit, *l. fin. in princip. ff. de legat. 2. l. 1. C. si certum petatur.*

Dictio CCLXXV.

Præcisè.

1 *Interpretationem omnem extrinsecam excludit dict.* Præcisè, *excepta iusta & legitima.*
2 Præcisè, *significat vt sine vlla exceptione, distinctè, & sine conditione aliquid fiat.*
3 Præcisè, *idem importat quod absolutè, & sine causa cognitione, nullo excepto.*
4 *Derogationis specialis vim habet dict.* præcisè.
5 Præcisum *dicitur quod strictè admodum intelligitur.*

DEnotat hæc dictio, quòd quis absolutè, & ad litteram exequatur, & proinde excludit omnē interpretationem extrinsecam, excepta iusta, & legitima à iure prouenientē, *l. semper, §. demonstratur. ff. de iure immunitatis.* Corn. *consil. 75. num 1. vol. 2.* Vulpell. 1

Digitized by Google

de prapos. & aduerb. signif sub hac dict. pag. 80. Menoch *conf.* 132. *n.* 25. *& seq. & conf.* 103. *n.* 12.

2 Significat vt sine vlla exceptione & vt vulgò dicitur, sine remedio, & ad vnguem, distinctè, & sine conditione id fiat, secundùm Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, n.* 79 *C. de reuoc. donat.*

Idem importat quòd *absolutè, & sine causæ cognitio-*
3 *ne* ac in statutis habet vim clausulæ derogatoriæ secundum Abb. *in cap.* 2. *de rescript.* denotátque nullo scilicet excepto, ex Menoch. *conf.* 231 *n.* 15. & tantum valet, quantum firmiter, & inuiolabiter, vt per Bald *in l. clari iuris, C. de fideicom. & in l. si e.us am iudicati, C. de exequat. rei iudicatæ.* Card. *in cap. penult. in* 6. *notab. de arbitris.*

4 Vim habet specialis derogationis; iuxta tradita per Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 166. *n* 46.

5 *Præcisum* illud esse dicitur, quod strictè admodum intelligitur, vt per Menoch *conf.* 134. *n* 26.

Dictio CCLXXVI.

Prædicti.

1 *Repetitionem eorum quæ dicta sunt superiùs importat dict.* Prædicti.

2 *Dict.* Prædicti, *&* Præfati, *repetunt, & restringunt ad præcedentes nominatos.*

3 *Relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus est dict.* Prædicti, *ac si omnia præcedentia nominatim & specifice essent expressa,* 21 num. 4.

5 *Relationem facit dict.* Prædicti *ad eos, quorum nomina in testamento, vel instrumento legi possunt.*

6 *Restrictio censetur facta quod ad alios per dict.* Prædicti.

7 *Repetitionem & restrictionem ad dicta superius importat dict.* Prædicti.

8 *Dict* Omnia prædicta, *refert omnia tam in proximo capitulo, quam in aliis capitulis.*

9 *Sequentia non respicit dict.* Prædicti, *licet sit relatiua præcedentium.*

10 *Repetitionem eorum quæ dicta sunt superiùs non inducit dict.* Prædicta, *quando læderetur rectitudo sermonis, vel offenderetur mens, & intentio disponentis.*

1 HÆc dictio *Prædicti*, sicut & *Prædicta*, importat repetitionem eorum quæ dicta sunt superiùs, vt per Bart. *in l.* 1. *§ fin. ff. si familia furtum fecisse dicatur, & in l. qui liberis, §. hac verba, ff. de vulgari, & in l.* 1. *§. hoc edicto, ff. de postulando,* Paris. *conf.* 1. *n* 134. *lib.* 3. Ceph *conf.* 16. *n.* 25. *lib.* 1 Bero. *conf* 132 *num.* 7. *lib.* 3. Ruin. *conf.* 206. *num.* 5. *lib.* . Roland à Valle *consil.* 34. *num.* 31. *& conf.* 170. *num.* 6 *&* 10 *lib.* 4. Tiraq *de retract. tit.* 1 §. 8. *glos.* 7. *num* 24. Decian. *conf.* 71. *num.* 57. *lib.* 2 Menoch *conf* 348. *num.* 41. *& conf.* 1031. *n.* 16 Surd *decis.* 10. *n* 17. *& decis.* 329. *n.* 9. *& consil.* 455. *num.* 13 Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 337. *num.* 1 Rota *decis.* 714. *num.* 3. *apud Farinac. p.* 1. *recent. & decis* 644 *num.* 1. *apud eund. p.* 2. *recen* [Futar. *conf.* 114. *num.* 12. vbi quod est repetitiua personarum præcedentium cum omnibus suis qualitatibus]

2 Primò amplia hanc dictionem tantum importare quantum dictionem *Præfati*, quia vtraque repetit, & restringit ad præcedentes nominatos. Ita Crau. *conf* 929. *n.* 8. quem refert Card. Tusch *d. lit. D. concl.* 337. *n.* 2.

Amplia secundò vt sit relatiua præcedentiū cum omnibus suis qualitatibus vt per Natt. *conf.* 204. *n.* 11. *circa finem, & num.* 12. Paris. *conf.* 21. *num.* 37. *& n.* 38. *lib.* 3. Surd *conf.* 546. *num.* 9 Rot. *decis.* 194. *num.* 7. *p.* 2. *recent.* Decian *conf.* 17. *num* 10. *&* 11. *& conf.* 51. *n.* 6. *lib.* 1. Card. Tusch *d. lit. D, concl.* 337. *num.* 4. & 5 Et quod importet repetitionem rerum vel personarum quibus apponitur cum suis qualitatibus, tradunt Bero *conf.* 132. *n.* 7. *lib.* 3. Ruin. *conf.* 55. *num.* 4. *lib.* 3. Crauet *conf.* 739. *num.* 3. & 4 Card. Tusch. *d. conclus.* 337. *num.* 9 3

Amplia tertiò, quòd ita est relatiua præcedentium, 4
vt importet acsi omnia præcedentia nominatim, & specificè essent expressa vt per Surd. *conf.* 349. *n.* 4. & 5. Crau *conf* 739. incip. *Sub anno, n.* 3 & 4. Rota *decis.* 711. *n.* 2 & 3. *p.* 1. *diuers.* Honded. *conf.* 86. *n.* 12. *vol.* 2. Card. Tusch. *d. concl.* 337. *n.* 11.

Amplia quartò, quòd facit relationem ad eos, 5
quorum nomina leguntur in testamento, vt per Simon de Prætis *conf.* 42. *n.* 18. quem refert Cardin. Tusch. *d. concl.* 337. *num.* 3. Et sic dirigitur solùm ad personas, quorum nomina legi possunt in instrumento. Surd. *de a im. tit.* 8. *priuil.* 31 *n.* 4. Ac proinde non referent ad eos qui non possunt legi, licet ratione comprehendi possint. Idem Surd. *d. tract. tit* 9. *priuil.* 13. *n.* 32.

Amplia quintò, quòd restrictionem operatur ex 6
eo, quòd in tantum refert omnes præcedentes, vt censeatur facta restrictio quoad alios. Ita Paris. *conf.* 49 *n.* 21 *lib.* 3. Crau *conf* 98 *n.* 8. Card. Tusch *d. concl.* 317. *num.* 7.

Amplia sextò, quòd importet repetitionem, & re- 7
strictionem ad dicta superius, vt per Alex. *conf.* 59. incip. *Attentis verbis, in fin. lib.* 3. Dec. *conf.* 291. Card Tusch *d concl.* 437. *n.* 14.

Amplia septimò multò magis procedere, si adii- 8
ciatur dictio generalis, vel vniuersalis, putà omnes prædicti, seu, omnia prædicta, quia tunc refert omnes tam proximo capitulo, quam in aliis capitulis, vt per Bero. *conf.* 191. *in princ. lib.* 3. refert Card. Tusch *d. concl.* 337. *n* 12.

Limitat primò quòd non refertur ad sequentia, 9
licèt sit relatiua præcedētium. Ideò si testator fecit plura legata, deinde dedit exequutores ad suapta dicta omnia, postea mandauit distribui bona reliqua per exequutores, & non nominat aliquos, intelligitur de Episcopo, vt per Cast. *conf.* 67. *col.* 1. *in fin. vers. quæ verba, lib.* 2 Card. Tusch. *d concl.* 337 *n* 8.

Limita secundò, quando læderetur rectitudo ser- 10
monis, vt per Rom. *conf.* 180. incip. *Si admitteimus, n.* 10 Card. Tusch. *d concl.* 337. *n.* 15. & 16. extendentes, multò magis limitationem locum habere, si offenderetur mens, & intentio disponentis.

Dictio CCLXXVII.

Præsertim.

1 *Comparatiuè propriè ponitur dict.* Præsertim, *& importat idem quod* Maximè, *seu* Præcipuè.

2 *Sententia, in qua Iudex plures causas expressit, sustinetur, licèt expressa per d ct.* Præsertim *falsa reperta sit.*

3 *Dict.* Præsertim Præcipuè, Maximè, *includunt alias personas, & casus.*

4 *Casum minus dubitabilem exprimit dict* Præsertim, *& implicat magis dubitabilem.*

5 *Ius idem esse in casu contrario denotat dict.* Præsertim.

6 *Argumentum*

Digitized by Google

6 *Argumentum à contrario sensu desumptum ex legibus, vel statutis vtentibus dict.* Præsertim, vel Maximè, *non valet.*

7 *Causam finalem nonnunquam importat dict.* Præsertim.

9 Præsertim *interdum exponitur pro* Tantùm, *&* num.9.

1 PRopriè hæc dictio ponitur comparatiuè, & importat idem quod *Maximè*, seu *Præcipuè*. Notat Bertachin. *in suo repert. verb. præsertim, pag.* 160. *vers.a.* Calder. *cons.* 548. aliàs 3. *de verb signific.* Gemin. *cons.* 16 *n.4. in fine, vers. non obstat*, vbi quòd non inducit necessitatem probandi id quod dicitur per dictionem *Præsertim*, vel *maximè*, Gemin *cons.* 16. *num.4. in fin* Capra *reg.* 87. *n.* 173 Gutier. *canon. quæst. lib* 1 *cap.* 20. *n.*5. Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing.* 83. *num.* 1. *in prin.* Card Tusch. *pract concl. tom* 2. *lit. D, concl.* 338 *num* 1. Vulpell. *de prepos. & aduerb significat. sub hac dict. pag.* 80 vbi *n* 1. subdit, huiusmodi 2 dictiones, *Præsertim, Præcipuè*, vel *Maximè*, operari vt sustineatur sententia in qua Iudex plures causas expressit licèt expressa per dictionem *Præsertim* falsa reperta sit, quia hæc dictio includit, vt etiam ex 3 alijs causis motus fuerit. Vtraque etiam est implicatiua eiusdem iuris, secundùm Azebed. *l.*3. *num* 2. *tit.* 7. *lib.* 3. *noua Recopil.* Et quod hæ dict. *Præsertim, Præcipuè, Maximè*, includant alias personas & casus, post Cæpol. *de simul. contract. n.* 216. tradit Flamin. parif. *de confident. benef. q.* 29 *n* 54.

4 Vnde exprimit casum minùs dubitabilem, & implicat magis dubitabilem, *l. fin & ibi gl. in verb præsertim, ff. de liber. exhibendis, c. pro humane, in verb præsertim*, & *ibi* Doct. *de homi. cidio, lib.* 6. Cosm. *in pragm. sanct. tit. de auctor. gener. concil. in §. præmissis, in gloss. præsertim, fol* 70. *& in tit. de his qui tempor. in princ. in gl. præsertim, fol.* 144. Mandos. *reg.* 19. *Canc. q* 6 *n* 2. *& in tertia forma commiss. in verb. præsertim, fol.* 18 *& in gl. §. facult. §. Nos qui, in verb. præsertim, fol.* 93. Menoch. *de arbitr. cas.* 416 *n* 19. *& cons.* 69 *n.* 26. Azebed. *ad l* 1. *n.* 3 2. *tit.* 19. *lib.* 8. *noua Recop.* Sanch. *de Matr. lib.* 2. *disp.* 39. *n* 6. *& lib.* 10. *disp.* 5 *n.*4. *in fin.* Cened. *d. sing* 8 *n.* 1 *post princip.*

5 Denotat igitur hæc dictio idem Iuris esse in ea sic contrario, secundùm Natt. *cons.* 590. *num.*4 *tom.* 3. Cassad. *de is.* 4. *n m* 8 *de concess. prebend.* Cened. *d sing.* 83. *num.* 2. In statutis posita debet semper intelligi pro *Maximè*, hoc est quòd præsupponat idem esse in suo positiuo, seu in casu contrario; quia cùm ista dictio propriè ponatur pro *Maximè*, & verba in statutis debeant propriè intelligi, sequitur, quòd si ista dictio in statutis reperiatur, semper debet intelligi pro *Maximè*, & sic propriè, non autem impropriè. Ita tenet Panorm *in cap. per* 6 *tuas, num.*5. *in fine, de simonia.* Vnde non valet argumentum à contrario sensu desumptum ex legibus, vel statutis vtentibus dictione *præsertim*, vel *Maximè*, quia denotant esse maiorem rationem in casu, in quo ponuntur, vt tradit Ias *in l* 1. *n.* 37. *ff. de offic. eius*, post Bart & Immol *in cap. cum Apostolica, de his, quæ fiunt a prælatis*, 36.

7 Nonnunquam importat causam finalem, ex traditis per Menoch. *cons.* 08 *n.* 30.

8 Interdum exponitur pro *Tantum*, vt *in cap. discretionem*, iuncta gloss. *in verb. præsertim, de eo, qui cognouit consanguineam*, Panorm *in cap. licet*, *n.* 12. *de foro compet. & in cap. cum voluntate, n* 6. *de verbor. signif.* Calder. *d cons.* 548. aliàs 4. *illo tit. de verbor signific.* Cosin *in pragmat. sanct. tit. de his, qui tempore diuini Offici, in princip. verb præsertim, fol.* 144. Mandos. *in gloss. facult. §. nos qui, in verb. præsertim, fol.* 94. *ad princip.* vbi etiam subdit, quòd aliquando abundant, *& in reg.* 29. *Cancell. q.* 6. *num.* 4. *in fine.* Cened. *d sing.* 83. *n.* 3. Card. Tusch *d. lit. D, concl.* 438 *n.* 2.

[Ampliat & confirmat dispositionem præcedentem Reinoso *in obseruat practic. obseru.* 16. *num.*6, 9
Non restringit multiplicitatem actuum, sed implicat identitatem iuris ad casum expressum, Rot. *decis.* 12.]

DICTIO CCLXXVIII.

Præsumere.

1 Præsumere, *est ausu temerario contra legem sine superioris auctoritate facere.*

2 *Dolum ac temeritatem denotat verbum* præsumere.

3 *Dispositio puniens aliquid præsumentem, non comprehendit illum qui id bona fide, ignoranter, aut imprudenter, siue inaduertenter facit.*

4 Præsumptio *quando in bonam partem accipitur.*

PRæsumere est ausu temerario contra legem sine auctoritate superioris facere, vt *in cap.* 2 *de iudic.* vbi Abb. *num.*6. Felin. *in rubr. de præsumpt.* Rebuff. *in tract. nominat. q.* 5. *num.* 19. & denotat, quòd quis non faciat actum auctoritate propria, sed cum auctoritate Iudicis, vt *in cap. decernimus, de iudic.* vbi gloss. *verb. præsumat* Alex. *cons.* 123. incip. *Scripsit, n.* 9. *vers. qui imo plus dico, lib.* 6. Card Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 339. *n.* 1. 1

Dolum igitur, ac temeritatem denotat, vt per Bald. *cons.* 456. *num.* 5. *vol.* 4. Barbat. *in cap. prudentiam, notab* 1 *de offic. deleg.* Decium *in cap.* 2. *sub n.*6. *vers. secundò principaliter, de indic.* Hipol. *in l. de minore, in princip. num.* 39. *ff. de quæst.* Iacob. de Grassis *in aureis decis. lib.* 1. *cap* 13. *num* 72. Nauar. *in Manual. cap.* 27 *num.* 156. *cum seqq.* Menoch. *consil.* 765. *num.* 10. Sanch. *de matrimon. lib.* 9. *disput.* 32. *num.* 38. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 14 *à num.* 54. Rot *in Aquen irregularitatis*, 14. *May* 1607. *coram Card. Caualerio* Erasm à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, lib.* 1. *q.* 75 *num.*4. Gloric. *resp.* 12. *num* 26. [Semper hoc verbum accipitur in malam partem, Anguian *de legib. lib* 2. *contro.* 28. *num.* 13. *fol.* 246] Et ad incurrendas pœnas contra tale quid facere præsumentes, non satis est animo aliquid concipere, sed necesse est, quòd fuerit deuentum ad factum: nam hoc importat verbum hoc *præsumere*, *Clem.* 1. *de priuileg. d cap.* 2 *de iudic.* latè Felio. *in cap. Iudei, num.* 8 *de testib.* præsertim si iunctum sit infinito, quia tunc multo fortiùs effectum importat vt in solo conatu non verificetur, *cap. veritatis*, ibi, *celebrare præsumpserit, de dolo & contumac. cap. fraternitati*, ibi, *copulare præsumpserit, de eo, qui cognouit consanguineam vxor. suæ* Tiraq. *in verb. generaliter q.* 23. *num.* 93. *C de reuoc. in donat.* 2

Vnde dispositionem punientem aliquid præsumentem non comprehendere illum, qui id bona fide, ignoranter, aut imprudenter, siue inaduertenter facit, tradunt Nauarr *in cap. accepta, de restitut spoliat. opp. 5. n.* 33 *& in Extrauag. de dat. &c præmissis, n.* 35. *vers. caueat siue præsumat, & in cap statuimus*, 19. *q.* 3. *n.* 02 *in fin, vers nota septimò, & in Manual. c.* 27. *n.* 155. *in fine.* Auendan. *de exequend. mand. lib.* 1 *cap* 4. *n.* 38. *vers. verum sicut Tene.* quos refert Cened *ad Decretal collect.* 45 *n* 2. 3

4 Eſt tamen & præſomptio in bonam partem, vt obſeruat Felin. *d. rubr. de præſumptionib.* vnde S. Thom. 2.2. *q.* 21. *art.* 1. *in princip.* dicit, præſumptionis vocabulum eſſe æquiuocum io vſu Iuriſtarum, & ipſa morali Thrologia.

Dictio CCLXXIX.

Præter.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*
2 *Incluſiua, ſeu potiùs excluſiua an ſit dict.* Præter, *&* num. 3. 4. 5. *&* 6.
7 *Implicatiua eſt dict.* Præter, *in materia fauorabili, ſecus in odioſa.*
8 *Repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem inducit dict.* Præter.
9 Præter *legem fieri dicitur, quod fit extra diſpoſitionem legis.*
10 Præter, *pro* Ante, *apud Grammaticos aliquando accipitur, ſed motum ad ſignificat.*
11 Præter, *pro* Extra, *quandoque vſurpatur.*
12 Præter, *ſæpe ſignificat idem quod* Supra.

1 De vi, & effectibus hoios dictionis vide Iaſ. *in l. ſi eum, §. qui iniuriarum, num.* 36. *ff. ſi quis cautionib. & in l. actione, num.* 4. *C. de transact.* Immol. *cap. ſi quis, num.* . 0. *de reb. Eccleſ. non alienand.* Innoc. & Apoſtill *in cap. dudum,* 1. *num.* 19 *de elect.* Roman. *conſ.* 328 incip. *Prætoris.* Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 1. *gloſ.* 11. *num.* 73. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dictio, num.* 22. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 81. Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing* 41, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom* 2 *lit. D, concl.* 340. Turſellin. *de particulis Latinæ orationis, cap.* 136 Grat. *de dictionib. dict.* 181.

2 Quæſtio eſt cootrouerſa, an hæc dictio ſit incluſiua, ſeu potiùs excluſiua. Quòd includat, colligitur *ex l. & ibi* gloſ. *ff. de pignor. act. & ex l. Seio, §. uxori,* vbi Bart. *ff. de annuis leg. & ex l. falſos,* vbi Fulgoſ. *C. de furtis,* traduot Panorm. *in cap. prouideas, de offic. Vicar. n.* 2. *& in cap. literas, n.* 10. *de præſumpt. & in cap. cùm ab omni, num.* 5. *de vita, & honeſt. Clericor.* Iaſ. *in l.* 1. *num.* 14. *ff. ſi quis caut.* Menoch. *de præſumptionib. lib* 4. *q.* 14. *n.* 3.

3 Contrarium verò, immò quòd hæc dictio ſit exceptioa, & excludat de regula, per *l. fundo §. facta, verſ. & nihilominus, ff. de aliment. leg. l. nullum, ff. de diuortiis, Clem. multorum, de pœnis.* tenet Aym. Crau. *conſ.* 320. *n.* 1.

4 Pro concordia tameo diſtingueodum eſſe puto, vt ſcilicet ſi oratio affirmatiua præcedat, hæc dictio regulariter excludit; ſi verò præcedat negatiua, tunc includit, ſicut dictum fuit de dictione *Niſi.* Ita Octaoian. Vulpell. *citato loco.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. verb. Præter, pag.* 102. Sanch. *de matrimon. lib.* 1. *diſput.* 13. *n.* 9.

5 Vel meliùs diſtingoi poteſt, quòd quādo adiecta eſt hæc dictio rei, quæ ſui natura comprehenditur ſub genere præcedentium, & in illo includitur genere, tunc excipit à genere ſiue excludit, & ſtat priuatiuè, veluti ſi dicatur: Lego omnes veſtes meas, præter pallium; certè tunc à legato veſtium pallium excluditur, *l. nam quòd ff. de penu legata.* Quādo verò adiicitur rei, quæ ſub genere præcedentium minimè includitur, ſed eſt alterius diuerſi generis, & tunc augendi virtutem habet, quia excipitur res illa à genere præcedeoti, & ponitur pro *Vltra*, nec priuat, ſed ponit, *l. Seio, §. uxori, ff. de annuis legatis.* Vt ſi dictum ſit: Lego tibi omne argentum meum, præter liberos: tunc vltra liberos videtur etiam argentum legatum Ita Bart. *in l.* 1. *in fine, ff. de pignor. act. & in l. actione, num* 2 vbi Dec. *n.* 8. *C. de transact.* Iaſ. *in l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. & in l. ſi ita legatum, num.* 7 *ff. de legat.* 1. Panorm. *in cap. literas, n.* 10 *de præſumpt.* Rip *in cap. cùm M. num.* 19. *de conſtit.* Zabarell. *in Clem.* 1. *num.* 2 *de ſumma Trinit.* Paul. de Montepic. *conſ.* 51. *num.* 11. Ludou. Rom. *conſ.* 328. incip. *Præſens dubitatio, col.* 1 *num.* 1. plores, quos refert, & ſequitur Rend. *in Promptuar. recept. ſent. tom.* 1. *tit.* 27. *n.* 8. Cened. *d. ſing.* 41 *num.* 1. Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 340. *n.* 6. *cum ſeqq.* vbi diuerſimodè diſtinguit, & intelligit, & præcipuè *num.* 11. & 12. poſt Rom. *d. conſ.* 328. *col.* 1. & 2.

Limita tamen, vt hæc vltima diſtinctio non procèdat in odioſis, in quibus hæc dictio *Præter* indiſtinctè excluſiuè ponitur. Vnde ſi ſummus Pontifex diſpenſet cum aliquo, vt poſſit obtinere beneficium curatum, præter obtentum, illa dictio *Præter* ſtat excluſiuè, & non videtur diſpoſitio facta ſuper beneficio obtento, vt illud poſſit obtinere, vel retinere, quia materia eſt odioſa, in qua dictio *Præter* indiſtinctè ſtat excluſiuè. Ita Dec. *in d. l. actione. num.* 8. & *ibi* Bart. *num.* 2 & Iaſ. *num.* 6. Zabarell. *in d. Clem.* 1. *num.* 2. Ang. *conſ.* 293. *col.* 3. Rip *in cap. cùm M. num.* 19. *de conſtit.* 6

Implicatiua eſt hæc dictio in materia fauorabili, ſicut in materia odioſa. Angel. *conſ.* 294. *n.* 5. quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D concl.* 290. *n.* 3. 7

Inducit repetitiooem qualitatum, & conditionum præcedeotis legati, & diſpoſitioois in ſequentem, vt per Galganet. *de condit. & demonſtr. p.* 2. *c.* 1. *q.* 18. *n.* 7. 8

Præter legem dicitur fieri, quod fit extra diſpoſitionem legis & ideò differt à dictione *Contra*; quia importat, quòd fiat contra legem. Ita Bald. *conſ.* 316. *n.* 4. *in fine, verſ. tunc dicitur fieri, lib.* 3. Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 340. *n.* 1. vbi *num.* 2. ſubdit, quòd ſi fiat conſtitutio certam determinationem facieos, & ſubiungatur, quòd ſi quis præter hanc conſtitutionem fecerit, intelligitur pro *Contra*, & *num.* 3. declarat in formalibus, prout io electionibos faciendis ſub certa forma; quia idem operatur dictio *Præter*, quod operatur *Contra*; quia pariter actus eſt nullus, ſiue ſit præter, ſiue ſit contra formam. 9

Apud Grammaticos, & booos Latinæ linguæ Autores, hæc dictio *Præter* aliquando pro *Ante* accipitur, ſed motum *ad* ſignificat. Cic 5. *Verr.* Præter oculos Lollij omnia ferebaotur. Liu. *lib.* 38. Præter Caralitem paludem agmen ductum. Idem *lib.* 3. præter oram Hetruſci maris Neapolim tranſmiſit. 10

Quandoque pro *Extra* vſurpatur. Cic. 1. *philippic* Multa autem impendere videbantur præter naturam, præterque fatum. Idem *in Catilin.* Cùm ei nihil adhuc præter voluntatem ipſius, cogitationemque acciderit. Idem *in viſon.* illud etiam accidit præter optatum meum, ſed valdè ex voluntate. Idem *lib* 2. *epiſt.* 8. Quod quooiam præter opioionem mihi acciderat Idem *Attic. lib.* 15. Præter ſpem ſi quid erit, facies, vt ſciam Idem 1. *de Diuinat.* præter modum creuit lacus Albanus. 11

Excipit aliquando hæc dictio ſimiliter, vt *Extra*, Cic. Amicum ſibi ex Conſulibos neminem eſſe video, præter Lucullum Idem *pro Cluen.* Omnibus ſententiis præter vnam Scamander damnatus eſt. 11

Sæpe ſignificat idē quod *Supra.* Cic *ad Q. Fratr. lib.* 1. *epiſt.* 1. Quòd ſi vt optamus oomen conſe queremur. 12

quetemur, vnus præter cæteros adiuuisti. Idem *in Orat.* Attici in eo genere præter cæteros excedant. Idem *pro Syl.* Hoc mihi præcipuum est præter cæteros.

Dictio CCLXXX.

Præterea.

1 *Continuatiua materiæ ad præcedentia est dict.* Præterea, *& ponitur pro* Item.
2 *Actus dispositionem protendit dict.* Præterea.
3 *Interuallum quoddam annuit dictio* Præterea, *& veluti rerum gerendarum successionem, & ordinem inducit.*
4 Præterea, *quasi* præter ea *dicta, ad personas quoque accommodatur etiam numero singulari.*

1 Continuat hæc dictio materiam ad præcedentia, & ponitur pro *Item*, repetitque omnes qualitates præcedentes in sequentes, *vt in § præterea, Instit. quibus non est permissum facere testament. §. præterea, Instit. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur.* notat Grat. *cons.* 163. *n.* 40. Octauian. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. Præsertim, vers. præterea, pag.* 81 Petr. Entiq. *resp. opusc.* 2. *n.* 35.

Extendit mentem, & actus dispositionem protendit, §. *Præterea quasdam, Instit. de act. cap. super quibusdam, § præterea, de verbor. signif.* Franc Molin. *de brachio seculari, cap.* 3. *n.* 12.

2 Interuallum quoddam annuit, & veluti rerum agendarum successionem, & ordinem inducit. Dec. *in auth. Præterea, in princip. C. vnde vir, & vxor.* Mazol. *cons.* 50 *n.* 10. Franc. Molin. *d. c.* 3. *n.* 13.

3 Apud Grammaticos hæc dictio quasi *præter ea* dicta, ad personas quoque accommodatur etiam numero singulari. Cic *lib.* 4. *epist.* 3. A me verò sic diligitur, vt tibi vni concedam, præterea nemini, id est, præter te. Idem *pro Marc.* Hunc vnum ab hostibus metui, præterea neminem, id est, præter eum. Idem 1. *Philippic.* Num qui exules restituti? vnum aiebat, præterea neminem.

Dictio CCLXXXI.

Præterquàm.

1 *Naturam habet dictio* Præterquàm *eximendi aliquos casus ab ipsa noua dispositione, & eos relinquere sub eadem Iuris dispositione, quæ priùs continebantur.*
2 *Exceptiua est dictio* Præterquàm, *& importat contrarium eius, quod in regula continetur.*
3 Præterquàm *pro* Nisi, *apud Grammaticos vsurpari solet.*
4 Præterquàm quòd, *pro* Nisi quòd, *aliquando accipitur.*

1 Habet hæc dictio naturam eximendi aliquos casus ab ipsa noua dispositione, & illos relinquere sub eadem Iuris dispositione, qua priùs continebantur, vt expresè probat text. *in l. Prætor ait, in princip. ff. ne quid in loco publico.* Et fuit dictum *in Bononien. hæreditatis de Beroaldis,* 10. *Martij* 1597. *coram Litta.*

2 Exceptiua est, & importat contrarium eius, quod in regula continetur. Rota *in Romana, seu Foroliuien. de Theodolis,* 27. *Nouembris* 1602. *coram Penia.*

August. Barbosa de Dictionib.

3 Apud Grammaticos pro *Nisi* vsurpari solet. Cic. *lib.* 3. *epist.* 7. Nullas iis, præterquam ad te, dedi literas. Idem *lib.* 3. *in Catilin.* Pro tantis rebus nullum à vobis præmium postulo, præterquam huius diei memoriam sempiternam.

4 *Præterquam quòd*, pro *Nisi quòd* aliquando accipitur. Cic. *lib.* .... *epist.* .... Neque quod displiceat committam, præterquam quod hominis mihi coniunctissimi doleo grauem casum. Interdum vsurpatur pro *Non modò.* Cic 1. *de diuinat.* At id præterquam quòd non potuit, ne fingi quidem potest.

Dictio CCLXXXII.

Pridie, Postridie.

1 Pridie dictum quasi *priori die*, *Postridie* verò *postero die*, æquè vtrumque copulatur cum *Quam* Cic. *de amicit.* Pridiè quàm excessit è vita. Idem *lib.* 14. *epist.* 6. Postridie intellexi quàm à vobis discessi. Idem *lib.* 2. *de Orat.* Postero die quàm illa erant acta.

Quandoque assumunt *eius diei.* Cic. *lib.* 1. *epist.* 4. Sententiam Bibuli de tribus legatis pridie eius diei fregeramus. Idem *lib.* 13. *epist.* 46. Dolabella venit ad me postridie Iduum. Cato *de re rustic lib.* 1. Postridie eius diei villicum vocat.

2 Nonnunquam *Idus, Nonas, Kalendas* quarto caso adsciscunt. Cic *lib.* 13. *epist.* 25. Ego Romam pridie Idus Idem *lib.* 13. *epist.* 14. Si me in Tusculano postridie Nonas manè conuenerint.

Dictio CCLXXXIII.

Primò, Primum.

1 Primò, *&* Primùm, *in quo differant, ostenditur.*
2 Primò *ad tempus pertinenti respondet* Deinde, *aut* Post.
3 Primùm *sæpe adsciscit dictio* Deinde, *vel* Post.

1 Primò, & *primùm* hoc ferè differunt; quia *primò* ad tempus, *primùm* ad ordinem pertinet.

2 *Primò* sic ad tempus pertinenti respondet *Deinde*, aut *post.* Cic. *pro Cluen.* Ea igitur primò, neque id ipsum dici quoquo modo poterat, in illa cupiditate continebatur, deinde ita flagrare cœpit amentia, vt eam non pudor, &c. Idem *de Amicit.* Videtis in tabella iam antè quanta sit facta labes, primò Gabinia lege, biennio pòst Cassia.

3 Sic etiam *Primùm* sæpè adsciscit easdem dictiones *Deinde*, vel *post.* Cic *de Amicit.* Primùm vt monitio acerbitate careat, deinde vt obligatio contumeliâ careat Idem *lib.* 3. *epist.* 5. Primùm vt ipse tu, tuique omnes, deinde etiam vt reliqui scire possint me, &c. Idem *lib.* 16. *epist.* 5. Te valere tua causa primùm volo, tum mea. Cic *de lege Manil.* Primùm mihi videtur de genere belli, deinde de magnitudine, tum de Imperatore deligendo esse dicendum. Idem *lib.* 15. *epist.* 14. Primùm vt te tanto interuallo viderem, deinde vt tibi possem præsens gratulari, tum vt quibus de rebus vellemus, inter nos communicaremus, postremò vt amicitia nostra confirmaretur vehementiùs. Idem 5. *de Finib.* Et ipsa charitas generis humani serpit sensim foras cogitationibus primùm, tum affinitatibus, deinde amicitiis, post vicinitatibus, tum ciuibus, deinde totius complexu gentis humanæ Interdum absolutè ponitur. Cic. *lib.* 2 *epist.* 9. Primùm tibi, vt debeo, gratulor, læ-

torque. Idem *lib. 7. epist. 13.* Primùm ipsas ego Musas nunquam tanti putassem.

DICTIO CCLXXXIV.

Principaliter.

1 REferri potest hæc dictio ad id, quod erat faciendum de reliquo, vt per Cardin. Seraphin. *decis. 643. n. 3.*

DICTIO CCLXXXV.

Priuetur.

1 VErbum hoc an, & quando significet latam, vel ferendam sententiam, vide Tiraq *in l. si vnquam, ve. b. reuertatur, num 176. C. de renocan. denat.* Cardosi. *in praxi Iudicum, & Aduocat verb. Verbum, n. 21.* Sayro *in Claui Regia, lib. 3. c. 8 num. 22.* Cardin. Tusch *lit. P. verb.* *riuatio, concl. 719. n 8.* Ioan de Salas *de legib, q 9 tract. 14 disput. 15 sect. 3. sub. n 41. & sect. 5 sub n. 78* Melch Phœbos *Lusitan decis. 88. n. 12.* Farinac. *fragmen crim. p. 2. verb. lex, n. 130.* Flamin. Paris. *de confident. q. 58. n. 36.*

DICTIO CCLXXXVI.

Priùs.

1 *Ordinem respectu eius'em instantia, & non diuersa denotat dictio* Priùs.
2 *Formam præcisam in sententia nonnunquam importat dict.* Priùs, *quando debitum est liquidum.*
3 *Exequutionem non impedit in obligatione Camerali dictio* Priùs, *quoad liquida.*
4 *Verba* quòd Iudex priùs pronunciet super nullitate, &c. *ad illum instruendum posita sunt, ita vt non vitietur sententia, si aliter faciat.*
5 Prior, & Posterior, *apud Grammaticos de duobus dicuntur.*

1 DEnotat hæc dictio ordinem respectu eiusdem instantiæ, & non diuersæ, vt per Butr. *in cap. in literis, num. 12. de restit. spol.* Petr. Enriq. *resp. opusc. 2. sub num. 35.*

2 Quandoque in sententia importat formam præcisam, quando debitum est liquidum; si verò est liquidandum, prout, si dicatur: Refectis priùs expensis sufficit fideiussio, vt per Benintend. *decis. 77. num 11. & seqq.* & Card Tusch. *practic conclus. sem. 2. lit. D, concl. 341. n. 12.*

3 Et posita in obligatione Camerali, incontinenti videlicet, quòd priùs fiant computa, non impedit exequutionem quoad liquida, sed solùm quoad non liquida. Ita post Rotam per Coet. *decis. 137.* tradit Card. Tusch. *d lit d. concl 341. n. 12*

4 Et verba, *Quod Iudex priùs pronunciet super nullitate, quam super negotio principali, & priùs super possessorio, quàm super petitorio,* licèt inducant necessitatem Iudici ad sic faciendum, & si aliter faciat, malè faciat, tamen non propterea vitiatur sententia, si aliter faciat, quia est consilium legis, & ad instruendum Iudicem. Ita post Cast *cons. 242 incip. In causa, quæ vertitur, n. 2. vers. nec obstat, lib. 1.* sentit Cardin. Tusch *d. concl. 341. n. 3.*

5 *Prior*, & *posterior* apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Auctores, de duobus dicuntur. Cic. *in Pison.* Me Ædilem priorem, & Prætorem primùm populos Romanus fecit. Idem *pro Quint.* Priore loco dicere. Idem 1. *de Finib.* Qui posterius priori non conuenit. Idem *lib. 5. epist.* Priora tempora tutiora Reipublicæ, nostrisque iacuerunt.

DICTIO CCLXXXVII.

Pro.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Dict.* Pro, *habet varios significatus, & sumitur diuersis modis.*
3 *Causam immediatam & proximam plerumque denotat dict.* Pro, *& in hoc differt à dictione* Propter, *quæ denotat causam remotam.*
4 *Causam remotam quandoque importat dictio* Pro, *quando importat* Propter, *vel* Ob.
5 *Causam finalem aliquando importat dictio* Pro.
6 *Priuilegium concessum pro habitatione intelligitur, etiamsi habitatio non sit continua.*
7 Pro, *importat causam finalem vbicumque apponitur causa finali, quæ debet omnino sequi ratione personarum, vt* n. seq.
8 *Causam finalem importare præsumitur in contractibus dictio* Pro, *si non constet, quòd sit adiecta causa finalis, vel impulsiua.*
9 *Causam excusatiuam importat dictio* Pro.
10 *Modum aliquando importat dictio* Pro, *nonnunquam conditionem.*
11 *Veritatem interdum denotat dict.* Pro, *quando accommodatur veritati, & possibili quandoque fictionem.*
12 *Compensationem, & taxationem nonnunquam importat dictio* Propter, *ne plus petat.*
13 *Accessionem importat etiam dictio* Pro.
14 *Limitationem denotat etiam dictio* Pro.
15 *Dominium, vel vsum quandoque importat dictio* Pro.
16 *Repræsentationem importat etiam dictio* Pro.
17 *Paria sunt dicere, promittis mihi decem pro tali, vel, promittis mihi nomine talis.*
18 Pro tali, *importat idem quod nomine, vel ad instantiam talis.*
19 *Dictio* Pro hæredibus, *ponitur ad ampliandum.*
20 Pro tempore *existens complectitur actum à principio vsque ad finem.*
21 Pro, *sæpè apud Grammaticos contrarium habet,* Contra.
Pro, *interdum importat,*
22 Ante.
23 In.
24 Secundùm.
25 Ob, *vel* Propter.
26 Pro vice.
27 Pro suo iure facere aut dicere aliquid, *id, pro potestate, &c.*
28 Pro mea facere, *idem est quod facere quantum possum.*
29 Pro se quisque, *idem est quod*, pro sua quisque parte.
30 Pro virili parte, *est pro eo quantū vnus vir potest.*
31 Pro portione, *idem est quod* pro rata portione, *vel* parte.

DE vi, & effectibus huius dictionis vide Rebuff. *in comment. ad l. coniunctionem 29. vers. notanda sunt,* 1

fuit, ff. de verb. signif. pag. mihi 170. Mandos. in gloss. facult. §. Ac etiam, in verb. Pro vno, fol. 242. & §. sanè, in verb. Pro tempore, fol. 80. Octauian. Vulpell. de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 82. Bertazol. de clausulis instrument. claus. 26. gloss. 10. n. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 134. num. 11. & cons. 352. num. 2. & 7. Alduin. cons. 73. num. 14. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 2 lit. D, concl. 342. Cened. post libr. practic. & canonic. quæst. sing 81.

2 Hæc dictio habet varios significatus secundùm subiectam materiam, & sumitur diuersis modis, vt per Salicet. in l. vnica, C. de sent. quæ pro eo, vbi Dec. num. 15. Corn. cons. 187. col. penult. lib. 2. Card. Tusch. d. lit. D, concl. 342. n. 3. & 5.

3 Denotat igitur plerumque causam immediatam, & proximam, & in hoc differt à dictione Propter, quæ denotat causam remotam, vt in l. dominus Sticho, vbi gloss. verb. Pro quibus, ff. de peculio legato Bart. cons. 102. in fine primi dubij, Bald in l. 1. col. penult. n. 16. vers. venio, C. per quas personas nobis acquiritur, & in l. 1. in fine, C. si seruus extero. Dec. consil. 46. n. 1. & 4. Gulielm. Benedict in cap. Raynutius, in verb. cætera bona, num. 29. de testament. Corn. consil. 133. num. 2. lib. 1. Tiraq. in tract. Cessante causa, limit. 20. vers. verum dictio Pro, num. 28. Mandos. in gloss. facult. §. Ac etiam, fol. 244. col. 2. Bertazol. d. gloss. 10. n. 2. Cened. d. sing. 81. num. 1.

4 Quandoque tamen importat causam remotam, quia pro dictione Propter, vel Ob interdum ponitur, quæ causam remotam important; tamen hoc est impropriè, & non secundùm propriam naturam huius dictionis. Ita Bart. consil. 101. incip. Girard. n. 4. lib. 1. Card Tusch. d. concl. 342. n. 4.

5 Importat aliquando causam finalem, vt in l. procuratore qui, ff. de procur. l. penult. §. fin. vers. si pro alimentis, ff. de aliment. & cibar. legat. Alex consil. 79. n. 3. lib. 2 Dec. consil. 46. num. 1. tom. 1. & consil. 150. num. 2. in fine, Rip. in cap. cùm M. num. 7. in fine, de constitut. Gozad. consil. 58. num. 11. Ruin. consil. 25. n. 19. lib. 2. Grat. consil. 68. n. 22. vol. 2. vbi ait, quòd hæc dictio iuncta gerundio ablatiui casus, denotat causam finalem. Gabr. cons. 178. n. 15 lib. 1. Mandos. in gloss. facult. §. Ac etiam, in verb. Pro vno, fol. 244. col. 2. Cosm. in pragmat. sanct. tit. de annatis, in verb. Pro, fol. 150. col. 3. Honded. cons 53. n 7. vol. 2. Octauian. Vulpell. citato loco, n. 1. Menoch. cons. 352. n. 2. Surd. consil 445. n. 29. Ceued. d. sing. 81. n. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 96. n. 26 Surd. de aliment. tit. 2. q. 5. num. 9. & 10. Accac. Anton. in comment. ad l. demonstratio falsa, 17. n. 16. ff. de condit. & demonstrat. [Castill. controu. tom. 6. cap. 119. n. 19.]

6 Amplia primò, seu potiùs declara, quòd licèt ista dictio importet causam finalem, intelligitur secundùm animi modum, & arbitrio iudicis, vt non sit continua. Vnde priuilegium concessum pro habitatione, intelligitur, etiamsi habitatio non sit continua; ita Bald. cons. 234. incip. Decretum, vltra medium, vers. quid vltra, lib. 1. quem refert Card Tusch d. lit. D, concl. 342. n. 7.

7 Amplia secundò, in contractibus, quia quod dicitur, hanc dictionem Pro importare causam finalem, procedit vbicumq; talis dictio apponitur causæ finali. Bald cons. 337. incip. Et præmitto, n. 2. vers. item est sciendum, lib. 3. vbi quòd isto casu oportet causam existere, & impleri, cons. 433 incip. Casus talis, num. 5. lib. 5. Card Tusch. d. concl. 342. n. 8. vbi n. 9. restringit ampliationem, vt non procedat, quando hæc dictio apponitur causæ impulsiuæ, quia tunc non est necesse, quòd causa existat, cùm propriè non sit causa, sed motiuum impellens.

8 Amplia tertiò, quòd hæc dictio importat causam finalem, quæ debet omnino sequi ratione personarum, veluti si Abbas daret Monacho pecunias pro vestimentis, tenetur Monachus emere vestimenta, & non posset pecunias in alium vsum conuertere. Ita Bald. cons. 337. ante finem, vers. item ratio persona, lib. 3. Card. Tusch. d. concl. 340. num. 10. vbi num. 11. declarat, quia in contractibus vbicumque constat, quòd contrahentes aliter volebant contrahere, semper illa erit causa finalis, etiamsi aliter diceretur impulsiua, & è contra finalis efficitur impulsiua, si nihilominùs contrahentes erant contracturi; & ideò cognoscitur hoc a voluntate contrahentium, an sit causa finalis, vel impulsiua.

9 Amplia quartò quòd hæc dictio, si non constat, quòd sit adiecta causæ finali, vel impulsiuæ, præsumitur causam finalem importare in contractibus, quando apponitur verbis prolatis ad fauorem tradentis, vt per Bald. d. consil. 337. num. 2. vers. 3. lib. 3. & consil. 433. num. 5. lib. 5. quem refert Card. Tusch. d. concl. 342 n. 12.

10 Amplia quintò, quòd hæc dictio nedum importat causam finalem, sed etiam causam excitatiuam; ideò lex, vel statutum dans potestatem præmiandi quoscumque exterminantes, & prosequentes bannitos, & rebelles Pro extirpandis bannitis ista dictio operatur, quòd etiam pro eo qui iam interfecit insignem bannitum, possit deputari præmium, quia excitantur alij, & sic hæc dictio Pro importat excitationem. Ita Bald. consil. 264. incip. Qui feruore, in fine, lib. 3. quem refert Card. Tusch. d. concl. 342. num. 13.

Modum aliquando importat hæc dictio Pro, l. antepenult. §. 1. ff de legat. 2. l. cum mota, C. de transact. l. si quis pro redemptione, C. de donationib. l. pro oneribus, C de iure dotium, Ruin. consil. 44 n. 5. Corn. consil. 345. in fine, lib. 1. Ruinio. iun. consil. 549. num. 6. lib. 5. Bartol. in l. quibus diebus, §. Termilius, ff. de condit. & demonstr. Caputaquens. decis. 273. num. 1. p. 2. Verall. deci. 75. p. 2. Ioan. de Monte Sperell. consil. 191. n. 6. Honded. consil. 53. num. 33. & 36. vol. 2. Reusner. decis. 7. num. 48. lib. 4. Menoch. consil. 146. num 21. Octauian. Vulpell. d. loco statim, in princ. Quando per se simpliciter apposita est, tunc facit modũ, d. l. antepenult. §. 1. ff. de leg 2. vel apposita per nomina in genere, l. nulli, in princ. C. de Episcop. & Cleric. At verò quando per nomina in specie apposita est, facit cõditionem, l. stipulatio, ff de iure dotium, l. Titio, § Titio, ff. de condit. & demonstr. Et colligitur ex traditis per Galganet. de cond. & demonstr. p. 2 cap. 3. quæst. 2. & per Bald. consil. 440. num. 5. lib. 4. Quamuis Peregr. consil. 64. num. 9. in fine, lib. 3. dicat quòd non facit conditionem, sed significat causam. Ad quod propositum Ang. consil. 30. incip. Domina Franciscina, in princ. quem refert Card. Tusch. d. concl. 342. num. 19. ait, quod quandoque importat conditionem in vltimis voluntatibus, quandoque apponitur causæ, ad quam non obligatur de iure is, qui se obligat: ideo si is, qui non est obligatus dotare mulierem, legat mulieri pro nubenda ea, legatum dicitur conditionale, & non debetur nisi nubat, secus si legans esset obligatus dotare de iure. [Distinguit Galganet. de condit part. 2. cap. 3. quæst. 2 vt si dictio hæc apposita sit simpliciter per se, tunc faciat modum, & citat l. antepenult. § 1. ff. de legat. 2. & l. si quis, C. de donat. Sin apposita sit per nomina, vt, Relinquo centum pro redemptione captiuorum, pro dote puellarum: tunc subdistinguit vt si relictum sit in genere, faciat modum, quia semper sunt captiui, & quod tunc hoc non pendeat ex futuro euentu; & sic contra

certa persona expressa sit, *Vt pro redimendo Petro*, tunc faciat conditionem, refert Franc. de Batry *de success. testat. & abintest. lib. 17 tit. 2 n. 5.*]

11 Interdum denotat veritatem, & quandoq; fictionem; veritatem quando accommodatur veritati, & possibili, vt si statutum dicat, quòd omnes Florentini habeantur pro ciuibus, nam verè ciues sunt, quia etiam oriundi sunt, vel ibi habitantes Socin. *consil. 1. incip. In casu, num 10. & seq. vers. quod p. v. ia, lib. 2.* Card Tusch *d. conclus. 342. num. 14* vbi *num 15.* addit, quòd si non concurrit veritas, veluti si dicat statutum, quòd Florentini habeantur pro Perusinis, tunc est per fictionem, & non per veritatem, & *num. 16* post Put *decis. 329. lib 3.* aliàs *decis. 325. in torrell. eod. lib. 3.* ampliat hanc dictionem quandoque importare æquiuocationem, & incertum, & ideo quòd commissio, vel executio facta pro parte N. non debet inducere nocumentum N. quia illa verba non probante, quòd ipse fecerit, cùm sint æquiuocà.

12 Nonnunquam importat compensationem, & taxationem, ne plus petat, vt si dictum sit quòd testator legat pro omni eo quod petere potest Ita Ruin. *consil 60. n. 6. lib 2* Hipp. Rimin. *consil 157. num 14. vers. tertiò accedit*, vbi quòd legatum factum pro omni eo, quod petere potest filia occasione legitimæ, censetur animo compensandi legitimam. Refert Card Tusch *d concl 342 n. 20*

13 Item importat hæc dictio accessionem, vnde obligans se pro Titio, licèt principaliter obligetur, dicitur obligatus tanquam fideiussor respectu eius, pro quo obligatur. Ita Bald. *consil. 198. lib 3.* quod duplicatur *consil. 153. num. 9. vers. item dictio, lib. 5.* Card Tusch *d concl. 342. n. 34.*

14 Item denotat limitationem, veluti si legetur Ecclesiæ prædium vel possessio pro vita Rectoris, intelligitur facta limitatio, quòd Rector habeat victum ex tali legato, & sic hæc dictio est limitatiua, vt per Bald *consil. ... ante finem, vers quia illa dictio, lib 4.* Card Tusch. *d. concl. 42 n. 5.*

15 Item quandoque importat dominium vel vsum, vt si legetur domus Fraticellis pro eorum habitatione, de rigore iuris dominium domus legatæ est Fraticellorum, licèt de æquitate secùs, quia censetur legatus vsus, & habitatio, & dominium est penes hæredem. Ita Bald. *cons. 9 incip. Quædam mulier, lib. 5.* quem refert Card Tusch. *d. concl. 342. n. 35.*

16 Item importat repræsentationem, ideo si fiat solutio Titio pro me, importat solutionem mihi factam, & à me Titio; & sic tantum est dicere soluere Titio pro me, quantum soluere mihi, vel loco mei Ita Paris *cons 107. num. 44 lib. 1.* Card. Tusch. *d concl. 342 num 21.*

17 Paria enim sunt dicere; promittis mihi decem pro tali, vel promittis mihi nomine talis vt per Roman. *consil 441. incip Præsens instrumentum, num. 4. in fin., vers. vnde notandum*, vbi Apost. *ad cumu. in vers. nomine* alt, idem esse dicere pro te, vel nomine tuo: sic etiam actus factus pro Titio idem importat, ac si esset dictum, nomine Titij. Alex *cons. 80. incip Examinato, n. 8. lib. 8.* quem refert Card Tusch. *d. concl. 342. num 17.*

18 *Pro tali*, importat idem quod *nomine*, vel *ad instantiam talis*, vt per Pelin *in cap. cum M. Ferrariensis. ... de consti. & ibi* Rip. *n 7.* Dec. *in l. 1. n 15. C. de fine que pro eo quod interest.* Cened *d. sing 81. num. 4.* Card. Tusch. *d. concl. 342 n. 17* vbi *n. 28* infert, quòd ideo emens pro tali proinde acquirit tali, ac si diceret acquirere nomine talis.

19 *Pro hæredibus*, ista dictio ponitur ad ampliandum, & eius natura est, vt ampliet. Felin. *consil. 18 num. 6.* quem refert Cened. *d. sing 81 n. 6.*

Pro tempore existent, ista verba complectuntur 20 actum à principio, vsque ad finem; & significant temporis aptitudinem vt per Rebuff *in tract. de Regia ad Prælaturas nominat. §. 1. verb* Pro tempore, *fol. 115.* quem refert Cened. *d. sing. 81. num. 5.* Et de his verbis *Pro tempore, ... & in § habita, verb. Pro tempore, fol. 214.*

Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ au- 21 ctores, hæc dictio *Pro*, sæpè contrarium habet *Contra.* Cic *3. de Orat.* Hoc non modo pro me, sed contra me est potiùs Id. *Attic. lib. 11.* Non tam pro te, quàm contra me laborare dicitur.

Vsurpatur interdùm pro *Ante*; Cic. 2 *Phil.* Hasta 22 posita pro æde Iouis Statoris, bona Cn. Pompeij acerbissimæ voci subiecta præconis. Id. *ibi* Nonne audiente populo Romano sedens pro æde Castoris dixit Id. *pro Mil.* Illa præsidia quæ pro templis omnibus cernitis

Aliàs pro *In* Liu. *lib 38.* Laudari quoque pro con- 23 cione omnes sunt. Cæs *l b. 6. de bello Gallico.* Hæc re pro suggestu nunciata.

Secundum aliquando denotat dictio *Pro*, Cic. 7. 24 *Ver.* Ciuitatibus pro numero militum pecuniæ summas describere. Id *lib. 11. epist. 12.* Non dubito autem pro tua singulari prudentia quin perspicias. Id *pro Mur.* Ego vos pro mea summa, & vobis cognita in Rempubl diligentia moneo, pro auctoritate Consulari hortor, pro magnitudine periculi obtestor, vt &c.

Interdum vsurpatur pro *Ob*, vel *Propter*. Cic *At-* 25 *tic. lib. 1.* Misi qui pro vectura solueret. Id. 2 *de Orat.* Dixit se dimidium quod pactus esset pro illo carmine daturum. Plaut *Aul.* Pro vapulando hercle à te mercedem petam. Terent. *Eun.* Heri minas viginti pro ambobus dedi

Pro vice, aut *loco*, accipitur quandoque hæc di- 26 ctio *Pro* Cic. 6 *Ver.* Tibi Marcelli statua pro patibulo fuit. Id. *Attic lib 2.* Vnus Cato mihi est pro centum millibus Id. *Attic. lib. 1.* Hoc pro mercede, vel præmio tibi erit. Vnde trita illa, *pro nihilo habere, ducere, putare &c.*

Pro suo iure facere, aut dicere aliquid, est idē quòd 27 iure suo, ac pro potestate, quam habeat in aliquam rem, dicere aliquid, aut facere sine reprehensionis metu, quod nemo possit de iure reprehendere. Cic. *pro Flac.* Pro meo iure dico. Id. 7 *Ver* Tum deprecabitur à vobis, tum etiam pro suo iure contendet. Plaut *Rud.* Nempe pro tuo iure oras. Virg 4 Æneid. pro re pauca loquar. Hinc *pro tempore, pro opibus, pro facultatibus, pro dignitate*, & similia proueniunt.

Pro mea facere; idem est quòd facere quantum 28 possum Cic *lib 5 epist. 8.* Vt ita fieret pro mea parte adiuui. Id. *pro Syl.* Omnes qui adsunt pro sua parte & auctoritate defendunt. Id. 1. *Tusc.* Pro sua quisque facultate parant.

Pro se quisque; idem est quod *pro sua quisque par-* 29 *te.* Cic 3. *Offic.* Pro se quisque quod ceperat afferebat. Id. ... *Ver.* Pro se quisque manus affert Liu *lib. 26.* Pro se quisque aurum, argentum, & æs publicum conferunt.

Pro virili parte; est pro eo quantum vnus vir po- 30 test. Cic. *pro Sext.* Hæc qui pro sua parte virili defendunt. Id 13. *Philip.* Tum me eius beneficio plusquam pro virili parte obligatum puto.

Pro portione; idem est quod pro rata portione, vel 31 parte. Cic. 2. *de Orat.* Sed oportet, vt ædibus ac templis vestibula, & aditus, sic causis principia pro portione præponere. Id. *lib. 6. de Republ.* Qui interuallis

coniuncti

coniuncti imparibus, sed tamen pro rata portione distinctis. Id. 1.*Tusc.* Omnia ita perinde, vt cuique data sunt, pro rata parte, à vita, longa aut breuis ducon tur.

Dictio CCLXXXVIII.

Prohibere.

1 *Actus vt reddatur nullus, licèt lex non processerit vlterius annullando, efficit verbum* Prohibemus.

2 Prohibere *non potes quod tibi non nocet, & alteri prodest.*

3 Prohibitum *illud dicitur, quod lege expressa prohibetur.*

1 VErbom hoc efficit, vt actus reddatur nullus, licèt lex non processerit vlteriùs, annullando, vt tradit Cald. Pereira *quæst.forens.consil.19.num.52.* Important enim præceptum verba significantia prohibitionem, qualia sunt, *Prohibeo, Inhibeo, Veto, Interdico*, quippe quòd omnis prohibitio præceptum abstinendi se à re prohibita contioet, vt per Butr. *in cap.nam concupiscentiam, in fine, de constitut.* vbi Abb. *num.5.* Felin. etiam *num.5.* Alexand. de Næuo *num.22.* Gutier. *canon. lib.1.cap.7.num.11.* Euerard. *loco ab æquipollent.num.11.* Sayt *in Claui Regia, lib.3. cap.7. num.27.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.5. cap.16. q.5.* Saoch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6. cap.4. num.34.*

2 *Prohibere* oon potes qood tibi ooo nocet, & alteri prodest, *l.1. §.idem aiunt, & §.denique, in primo, ff. de aqua pluuia arcend. l.si cui, ff.de seruit. l.ine reditore, ff.de euict.* Couarr. *var lib.3.cap.14. num.8. vers. item, & pract.cap.37.num.2.& 3.col.3.* Gom. *tom.2.var.cap.2. num.17.* Meooch, *rem.6. & in num.114. cum seqq. & cons.14.num.8.& cons.51.n.45.& cons.121.num 8. & de arbitr.lib.2.cap.168.num.12.& cas.237.num.19.* Surd. *decis.120. num.12. & decis.236. num.12.* D. Barbosa *in l.1. in princip. p.2. num.34. cum seqq. ff.soluto matrim.*

3 Prohibitum illod dicitur, quod lege expressè prohibetur. Menoch. *consil.1111.num.1.* Et prohibita quæ non inueoiuntur, per legem permissa censentur, *l.necnon, 18. post princip.* ibi, *sed si lex non prohibeat*, iuncta gloss. *verb. non prohibeat, ff. ex quibus causis maiores, l.1. ff.de legat. l.mutus, quæritur, ff. de procur. l.ab ea parte, ff.de probat. cap.omnes,* & *ibi* gloss. *3.distinct. cap 1. de translat. Prælati*, vbi gloss. *verb. non inuenitur, cap.nuper. 29. vers.in secundo, cap. cùm illorum, 32. de sentent.excommunicat.* Alciat. *respons.8. num.18.* Bursat. *consil. 110. num.27. lib.1.* Burg de Pace *consil.8.num.3.* Brunot. à Sole *in locis communib. ver. prohibitio, 1.* Bertazol. *de clausulis instrument. claus.2. gloss.1. num.5.* Bobadil *in sua Politica, lib.3. cap.4.num.44.* D. Barbosa *in l.cùm Prætor, §.1.num.95. ff.de iudiciis.*

Dictio CCLXXXIX.

Proinde.

Proiode *interdum importat*,

1 Cæterùm, Propterea, Itaqoe.

2 Inde.

3 Ergo, Igitur.

4 *Impropríetatis est nota dictio* Proinde.

5 *Veritatem quandoque importat dictio* Proiode.

6 *Identitatem nonnunquam denotat dictio* Proinde.

ACcipitur hæc dictio pro *Cæterùm*, Propterea, *Itaque*, vt *in l. hæres, absens, §.proinde, ff.de iudiciis, & in l.proinde, §.1.& 2.ff.ad legem Aquiliam.* 1

Aliquando significat idem qood *Inde* vt *in l.1. in princ. ff quibus modis vsusfructus amitt.* gloss. *in l.1. in prin. ff de edendo.* 2

Interdum exponitur pro *Ergo, Igitur*, vt *in l.proinde*, vbi gloss. *ff si certum petatur, & in l.pronunciatio, & in l.vrbana prædia, ff.de verb.signif.* 3

Nonoonquam est nota improprietatis, secondùm Bartol. *in l.qui à patre, in princip. ff. de confirm. tutor.* & notatur *in d.l.proinde, in princip. ff. ad legem Aquiliam.* 4

Plerumqoe importat veritatem, vt *in l. si quis obrepserit, ff.ad legem Corneliam, de falsis*, vbi Hippol. *num.3.* 5

Quandoqoe ideoritatem deootat, iuxta tradita per Hippol. *ad l.vtrum, num.4. ff.ad legem Pompeiam, de parricidiis.* 6

Dictio CCXC.

Promittere.

1 *Stipulationem importat verbum* Promisit, *in instrumento positum.*

2 *Pactum importat verbum* Promisit, *si viua voce prolatum sit.*

3 *Testes etiam plures si deponant Titium promisisse, non præsumitur stipulationem interuenisse.*

4 *Notarius deponendo de verbo* Promittere, *intelligitur nudo pacto, non per stipulationem.*

5 *Verbum* Promisit, *in instrumento appositum, significat partes fuisse præsentes.*

VErbum hoc io instrumento positum importat stipulationem, puta si Titius promisit Seio, intelligitur per stipulationem, vt præsumatur solemoitas, & detur actio, vt *in §. si ita scriptum, Instit. de vtilib. stipulat.* & tradunt Antoo. Gom. *tom. variar. cap.11. num.17.* Ægid. Bellam. *consil.1. num.17. vers. quia verbum Promisisse.* Ioao. de Imol *consil.86.* incip. *In causa, quæ vertitur, num 1.* Corn. *consil.238.* incip. *Visa copia, circa finem, lib.3.* Socin. *consil.157.* incip. *Præsens consultatio, lib.2. circa finem*, Rota *decis.489. num.5. p 1. dec.* Bertazol *de clausulis instrument. claus.4. gloss.26. num.6.* Viu. *tom.2 commun.opin. lib.9. tit.34. n.348.* Ceual. *comm contra comm q.399.* Card. Tusch. *pract.concl.tom.2. lit.D, concl.344 & lit.P, concl.910.* Gregor. *decis.328. num.6.* Card. Seraphin. *decis.427. num.6.* vbi *n.1.* subdit, licèt per Notarium oon fuerit descriptum promisisse sibi, stipulante pro absente, *& decis.1167.n.4.* 1

Si verò sit viua voce prolatum, importat pactum, secundùm Bertazol. *d. gloss.26. num.6.* de quo vide Menoch. *cons.705.n.2.* 2

Vnde si testes deponant Titium promisisse, tunc non præsometetur stipulationem interuenisse, quia intelligitur de nuda promissione, nisi addat, quòd præcessit interrogatio, vt tradunt gloss. *in d.l. si ita scriptum.* Anton. Gom. *d. num.13. vers. item adde.* Anchar. *cons.331.* incip. *Visis diligenter, num.8.* Bertazol. *d.claus 4.gloss.4* Card Tosch. *d.lit.D, concl.344. num.3.* quicquid dicat Castr. *cons.332.* incip. *In causa Siluestri, col.3.n.3.vers.præterea, lib.2.* Quod ampliat, 3

etiamsi

etiamsi plures testes hoc deponerent, iuxta tradita per Ioan. de Imol. *consil.* 102. incip. *In causa, num.* 7. *vers. item obiicitur*, quem refert Card. Tusch *d. lit. D, concl.* 344. *n.* 5.

4 Amplia, etiamsi esset Notarius, qui examinaretur, quia deponendo de verbo *Promisit*, intelligitur nudo pacto, non per stipulationem, vt per Anch. *d. cons.* 331. *num.* 4. quem refert Card. Tusch. *d. lit. D, concl.* 344. *num* 4.

5 In instrumento appositum significat partes fuisse præsentes, iuxta resoluta per Bertazol. *d. tract. de clausulis instrument. claus.* 17. *g. off.* 3. *n.* 5.

DICTIO CCXCI.

Prope.

1 *Quantitatem modicam, & modicum tempus importat dictio* Prope.
2 *Contiguitatem denotat dictio* Prope.
3 Prope *apud Grammaticos pro* Iuxta *accipitur.*
4 Prope *cùm ablatiuum casum adsciscit, vsurpatur pro* Non procul.

1 HÆc dictio refertur ad modicum tempus, & modicam quantitatem, vt tradunt Ang. *cons.* 127. incip. *Visis petitione, n.* 2. Alex. *cons.* 120. *n.* 8 *lib.* 2. Bart. *auth. de Monachis, § si verò intra, n.* 1. vbi dicit, quòd si testis dicat, quòd Titius possedit propè per viginti annos, quòd testis probat de decem & nouem annis cum dimidio Aret. *in l properandum, § siquidem, C. de iudiciis*, Menoch. *de arbitr. casu* 57. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 345. *num.* 1. Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst sing.* 81. *n.* 7.

2 Denotat contiguitatem, & non potest verificari in loco remoto, vt per Aret. *in § quòd si naturali, Instit. de rerum diui*. Bart. *in tract. Tiberiad. p.* 2. *de Insul.* 17 *in verb. Prope ripam prædia possident.* Boër. *decis.* 51. *n.* 15 quos refert Cened *d. sing.* 81. *n.* 8.

3 Apud Grammaticos pro *iuxta* accipitur. Cic *in Brut.* Cùm plebs prope ripam consedisset. Idem *lib.* 7. *epist.* 14. Vt non modò prope me, sed planè mecum habitares.

4 Aliquando cùm ablatiuum casum adsciscit, vsurpatur pro *Non procul* Cic. 7. *Verr.* At cùm bellum in Italia tam propè à Sicilia gereretur, tamen in Sicilia non fuit. Idem *in Pison.* Propè à meis ædibus sedebas. Cùm sine casu ponitur, aduerbij vicem obtinet, & contrarium habet *Procul.* Cic. *lib.* 9. *epist.* 7. Volebam propè alicui esses. Idem *de Senect.* Adolescentia magis delectatur, propè voluntates intueos; delectatur etiam senectus, eas procul aspectans Plaut. *Casin* Nemo audet propè accedere.

DICTIO CCXCII.

Propter.

1 *Causa nedum proximam, sed etiam remotam & impulsiuam denotat dictio* Propter.
2 *Causam ob quam motus est Princeps ad ita constituendum, significat dictio* Propter.
3 *Causam efficientem plerumque declarat dictio* Propter.
4 Propter, *pro* Prope, *sæpè vsurpatur.*

1 HÆc dictio nedum causam proximam, sed etiam causam remotam, & impulsiuam denotat. Ita Calder. *consil.* 182. *num* 1. *vers. & pro hac parte, aliàs* 4. *de locato*, vbi quòd promissa remissio per locatorem conductori propter bellum, debet fieri ex omni causa proueniente à bello, etiamsi sit remota. Bald. *consil.* 329. incip. *Casus talis est, num.* 1. *vers. & ideò attendenda, lib.* 1. vbi quòd importat causam, vel occasionem immediatam, vel remotam. Angel. *consil* 312. incip. *Prout patet, in princ. vers. Contrarium dico.* Signorol. *consil.* 18 *num.* 7. vbi subdit, quòd importat idem, quod dictio *Occasione.* Rom. *consil.* 89 *num.* 7. *vers. sed ideo quia.* Gozad. *consil.* 58. *num.* 11 Guilhelm Bened. *in cap. Raynutius, verb. catera bona, num* 29. *de testament.* Tiraq. *in tract. Cessante causa, limit.* 10 *num.* 24. vbi *num.* 25. subdit, quòd aliquando causam proximam designat Card Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit.* [illegible] *concl.* 342. *n.* 1. Anell Arpae. *cons.* 11. *n.* 21.

Significat causam, ob quam motus est Princeps ad ita constituendum, secundùm Menoch *cons.* 385. *num.* 15. 2

Plerumque apud Grammaticos causam efficientem declarat. Cic *in Brut.* Eaque suspicio propter eam causam fuit. Idem *pro Roscio*: Susceptum onus aut propter perfidiam abiicere, aut propter imbecillitatem animi deponere Idem. 1. *de Finib.* Virtus per se, & propter se expetenda. 3

Sæpe autem vsurpatur pro *Prope.* Cic. 3 *de natura Deor.* Vulcanus tenuit insulas propter Siciliam, quæ Vulcaniæ appellantur. Idem *in Brut.* In pratulo propter Platonis statuam consedimus. Idem 4. *Verr.* Propter idem Vulcani Idem 6. *Verr.* Etenim propter est spelunca quædam. Idem *pro Roscio*: Duo filij propter patrem cubantes. 4

DICTIO CCXCIII.

Propterea.

1 *Causam proximam importat dictio* Propterea.
2 *Causam expressam dispositionis denotat dictio* Propterea.
3 *Dispositionem coniungit dictio* Propterea, *posita post copulatiuam* Et.
4 Propterea, *ex* propter *& ea factum, apud Grammaticos vsurpatur pro* Idcirco, *& ferè cum* Quod, *vel* Vt, *vsurpatur.*

IMportat hæc dictio causam proximam, secundùm Tiraq. *in tract. Cessante causa, limit.* 10. *num.* 26. propter quam quis mouetur ad aliquid agendum, Bart. *in l.* 1. *C. de sentent. quæ pro eo.* Alber. *in suo Dictionario, vers.* Propterea Mathesil *in tract. de success. ab intest. in* 4. *articulo princip. num.* 12. Gozad. *cons.* 84. *num* 7. Rol *consil.* 15. *n.* 5. *tom.* 3. Honded *consil.* 9. *num* 18. *vol.* 2. 1

Denotat expressam causam dispositionis & finalem, vt per Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 20. *num.* 1 2

Posita post copulatiuam *Et* coniungit dispositionem, ita vt altera ab altera pendere dicatur, vt per Card Seraphin *Rota decis.* 883. *n* 7. 3

Propterea ex *propter* & *ea* factum esse apparet, vsurpatur apud Grammaticos pro *Idcirco*, & ferè cum *Quod*, vel *Vt* copulatur Cic. *lib.* 5. *epist.* 28. Propterea quod nullam rem grauiùs iamdiu tuli. Idem *lib* 6. *epist.* 18 Cùm essem otiosus in Tusculano, propterea quod discipulos obuiam miseram. Idem *lib.* 13 *epist.* 6. Propterea scripsi, vt me non sine causa laborare intelligeres. 4

DICTIO

Dictio CCXCIV.

Prorsus.

1 *Excludit dict.* Prorsus *omnia & singula, quæ in contrarium excogitari possunt.*
2 *Naturæ præcisæ vim habet dict.* Prorsus,
3 Prorsus *importat ipso iure, vel ipso facto, & non requirit sententiam, seu decretum,*

1 EXcludit hæc dictio omnia, & singula, quæ in contrarium excogitari possunt, *cap. statutum, §. prouisuris de rescript. in 6.* ibi nihil prorsus exigat, & sic denotat idem, quod *Penitus*, secundùm Stephao. Gratian. *Marchiæ decis.* 188 *n.* 8.

2 Habet vim præcisæ naturæ, vt *in cap. ad aures,* ibi, *omnem prorsus actionem excludit, de præscript. d. cap statutum, §. prouisuris, cap. præsentium, §. præterea, de test ib. lib* 6. notant Dec. *consil.* 113. *num.* 5. *tom* 1. Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub hac dict pag.* 83.

3 Importat, *Ipso iure*, vel *Ipso facto*, & non requirit sententiam, seu decretum, vt tradunt Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num.* 71. & 87. *C. de reuocand. donat.* Mathesilan. *sing.* 111. *in princip.* Boer. *decis.* 344. *num.* 4. Sanch. *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 53. *num.* 8. Bernard. Muscar. *de modus fideiubendi, p.* 1. *modo* 14. *num* 12. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *cap.* 10. *num.* 58. Ioan. de Salas *in tract. de legib. q.* 96. *tract.* 14. *disp.* 14. *sect.* 9. *sub n* 79. Farinac. *fragment, crimin. p.* 2. *ver. lex, sub num.* 123.

Dictio CCXCV.

Protinus.

Protinus, *importat idem quod* Statim, & Incontinenti.
2 *Moram, & dilationem omnem excludit dict.* Protinus.
3 Protinus *importat ipso iure, & non requirit sententiam, seu decretum.*

1 IMportat idem quod *Statim, & Incontinenti*, vt *in l.* 1. *&* 3. *§. in amittenda, ff. de acquirend. possess.* Tiraq *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num.* 122. *C. de reuocand. donat.* Cotta *in memorabilib. verb. Protinus, pag.* 715. Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif sub dict. Propriè, vers Protinus, pag.* 84.

2 Excludit omnem moram, & dilationem, iuxta notata per Cald. Pereira *de resolut. emphyt. cap.* 16. *n.* 89.

3 Denotat *Ipso iure*, & non requirit sententiam, seu decretum, vt tradunt Sayro *in Claui Regia, lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 27. Bernard. Mascarell. *de modo fideiubendi, p.* 1. *modo* 14. *num.* 12. Monet. *de distribut. quotidian. p.* 3. *q.* 7. *num.* 36 *&* 37. Farinac. *fragment. crimin. verb. lex, num.* 115.

Dictio CCXCVI.

Provt.

1 *Relatiua est antedictorum dict.* Provt, *& relationem significat.*
2 *Restrictiuè, & limitatiuè est dict.* Provt.
3 *Limitatiua qualitatis, vel temporis est dict.* Provt, *non autem substantiæ.*
4 *Limitatiua, & restrictiua est dict.* Provt, *maximè quando refertur ad aliquid quod sit de præterito.*
5 Provt, *in libello stat limitatiuè, & restrictiuè secundùm quod continetur in actis ad quæ sit relatio.*
6 *Causaliter, hoc est, dispositiuè in dubio ponitur dict.* Provt, *si respiciat præteritum circa idem de quo non constat.* Quod *ampliatur, & declaratur n.* 7. 8. 9. 10. *&* 11.
12 *Conditionaliter stat dict.* Provt, *posita in rescriptis iustitiæ, & quando refertur ad verbum impersonale.*
13 *Conditionaliter stat etiam dict* Provt, *posita in dispositione incerta, seu generali, vel quando nihil de nouo conceditur.*
14 *Conditionem non importat, sed dispositionem dict.* Provt, *quando profertur a partibus, quæ poterant de nouo disponere, etiamsi non constet de relato.*
15 *Similitudinem importat dict.* Provt.
16 Provt, Secundùm, & Iuxta, *idem important.*
17 Provt, *pro* Quia, *quando exponitur.*
18 Provt, *idem importat ac si diceretur,* Eo modo.
19 *Conditionaliter, & non causatiuè stat dict.* Provt hactenus.
20 *Qualitates & formas expressas, & in præteritum positas refert dict.* Provt.

HÆc dictio relatiua est antedictorum, & relationem significat, vt *in l. edita, C. de edendo,* notant Aret. *consil* 76. *num.* 6. *in tertio dubio,* Marant, *de ordine iudicior p.* 4. *tit. Iudicij tela aggreditur, n* 122 Dec. *consil.* 374. *num.* 4. Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub dict.* Provt, *statim in princ pag.* 74. Menoch *consil.* 177. *num.* 2. Azebed. *ad l.* 1. *num.* 50. *tit.* 1. *lib.* 6. *nona Recopil.* Surd. *consil* 36. *num.* 7, *& consil.* 105. *num.* 33 Card. Tusch. *pract. conclus. tom,* 2. *lit, D. conclus.* 347. *num.* 1. *&* 55. Rota apud Zach *de obligat. Camer. decis.* 29. *num.* 5. Et quod inducat repetitionem qualitatum, & conditionem præcedentis legati, dispositionis in sequentem, resoluit Galganet, *de condit. & demonstr. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 13. [Rot. *decis.* 65. *num.* 5. *in fin. p.* 1. *in Posth. Farinac.* aliàs *p.* 3. *recent.*] 1

2 Natura sua stat restrictiuè, & limitatiuè, vt *in l. si testamenta, C. de instit. & substit. & in l.* 1. *C. de bonorum possess. contra tabulas,* notant Dec. *consil.* 362 *num.* 1. Bart. *in Extrauag. ad reprimend. verb.* Provt, *circa finem. vers. si verò per hanc dictionem* Marant. *d p* 3. *tit. Iudicij tela aggreditur, n.* 122. Alex. *cons.* 45. *num* 8. *lib.* 1. Ruin. *cons.* 25. *num.* 11. *vol.* 1. Socin. iun. *consil.* 122. *num.* 33. *vol.* 3. Gozad. *consil.* 84. *num.* 6. *& consil.* 31. *num.* 18 *& consil.* 80. *num.* 3. Brunor à Solè *in locis communib. verb dictio,* 23. Viu *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 62. Menoch. *consil.* 177. *num.* 26 *& consil.* 864. *num.* 16. Azebed. *d. l.* 1. *num* 50. Surd, *cons.* 379. *n.* 33, Stephan Gratian. *Marchiæ decis.* 212. *num.* 20. Card. Tusch *d. lit. D, conclus.* 347 *num.* 22. [Rot *ead. p.* 1. vbi quòd apposita in mandato restringitur ad tenorem relati. Theod. de Rub. *in sing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 175.]

3 Declarat tamen, quia limitat qualitatem, vel tempus, non autem substantiam, vt in legato mihi facto per Titium, provt ipse declarabit, sit legatum est certum, puta de centum Ista limitatio *Provt* nō respicit substantiam legati, quia eo non declarante, nihilominùs debentur centum. Bart. *in d Extrauag. ad reprimendum, verb.* Provt, *in fine,* Surd *cons* 33. *num* 36. Card Tusch. *d. concl* 347. *n.* 21. *&* 23.

Amplia,

4 Amplia, seu extende, quia hæc dictio Provt maximè limitat & restringit, quando refertur ad aliquid, quod sit de præterito, vt habetur in d. l. edita ibi, provt edicti perpetui monet authoritas, vt notant Bart. in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Provt, num. 2. vers. quandoque respicit, & in d. l. edita. num. 28 & Dec. n. 85. idem Dec consil. 63. n. 6. tom. 1. Ang consil. 368. incip. Serenissimus, circa princ. p. Alexand. consil 46. incip. Visis, num. 6. lib. 1. Ruin. consil. 10. num 6. vol. 1. & consil. 25. num 10. & 21. vers. sed quamuis, vol. 1. Gram. decis. 59. num. 2. & seq. Curt. iun. consil. 91. n. 9. & 10. Rimin. consil. 19. num. 38. & consil. 27. num. 7. Bursat. consil. 85. n. 8. Crau consil. 956. num. 14. Honded cons. 112. num. 20. vol. 1. & cons. 40. num. 38. vol. 2. Menoch. cons. 177. num. 26. Surd. consil. 336. num. 16. Simon de Præt. de interpret. vltim. volunt. lib. 2. in fine, num. 58. Card. Tusch. d. conclus. 347. num. 24. Et fuit dictum in Romana Cambiorum, 26. Martij 1593. corā Illustrissimo Domino meo Card. Millino. Et ita quod tempus, & qualitatem denotet, post multos à se relatos concludit Rendin in Promptuar. recept. sentent. tom 1. tit 27. n 7.

5 Vnde si in libello aliquid narratur, subdendo, & provt de omnibus prædictis latiùs constat, sic, vel aliter in actis causæ agitatæ, &c. isto casu stat limitatiuè, & restrictiuè, secundùm quod continetur in actis, ad quæ fit relatio. Ita Alexand. consil. 9. incip. In causa, litem, n. 4. & 5. vers. nec prædictis obstat. lib. 7. vbi num. 7. extendit procedere etiamsi in fine libelli concludatur, Quare cùm præmissa omnia & singula sint vera, &c. quia intelliguntur vera provt ex relato, Refert & sequitur Card Tusch d. conclus. 347. n. 25. vbi num. 26. idem esse dicendum asserit in positione, quam pars confitetur hoc modo: credit provt in tali instrumento continetur quia si in tali instrumento non continetur narrata in positione, positio censetur negata, & n. 29. post Ang. Aret. cons. 105. n. 12. & seq. subdit quod verba illa, Provt in instrumento prætensi crediti, provt dicitur constare in actis mei notarij, important relationem, & restrictionem, vt tantum probēt, quantum per acta notarij, constat. Vnde si exhibentur acta notarij, & constat non adesse talem obligationem, probata est negatiua concludenter.

6 Si verò respicit præteritum circa idem, de quo non constat, in dubio ponitur causaliter, videlicet dispositiuè quia sic fuit, non autem relatiuè, vel conditionaliter, maximè in priuilegiis; vt si concedatur alicui, quòd possit colligere vectigalia tantæ quantitatis, provt est hactenus consuetum, illa verba, Provt hactenus, sunt pro causa, vt quia ita fuit consuetum; sic Bart. in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Provt, num. 2. vers. Si verò. Felin in cap. ex parte, el 1. num. 10. vers. sciās etiam, de rescript. Rom. consil. 336. incip. Circa propositam, num. 3. vers. licet etiam Ang. d. consil. 368. in princ. Alexand. consil. 46 num 9. lib. 1. Dec consil. 63. num. 6. Cort iun. consil. 97. num. 5 Natt. cons. 387. in fin. Bolognet cons. 2. col penult. vers. Nam vbicumque, Menoch. cons. 341. num. 13. Seraphin. decis. 339. num. 4. Surd. d. cons. 335. num. 35. Card. Tusch. d. conclus. 347. num. 30. vbi num 31. post Rot. decis. 40. num. 3. & seq. p. 3. diuers. declarat quòd dictiones Provt, & iuxta, & aliæ similes, si proferantur in materia, cuius natura sit disponere de præterito, si non constat de relato non stant relatiuè, seu conditionaliter, sed causatiuè. Et demum idem Card. Tusch. doctè sanè d. conclus. 347. à n. 57. sic loquitur: Facias regulam ex omnibus prædictis summatim, quòd dictæ dictiones provt, sicut, secundùm, quemadmodum, & similes, quando sunt in dispositione, quæ aliquid concedit circa idem de nouo, siquidem respiciunt præteritum de quo non constat, stant causatiuè. & idem si sumus in materia, cuius natura est disponere Rota in nouiss. decis. 40. num. 3. quia si non constat de relato, stant causatiuè, & ita Bart. in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Provt.

7 Idem dicit simpliciter in priuilegiis. Roman. cons. 326. n. 3.

8 Idem in legibus, contractibus, & sententiis cum causæ cognitione. Bart. d. Extrauag. ad reprimendum verb. de pleno, n. 2.

9 Idem quando dispositio est priùs certa, quia adiectio illa provt sui maiores possederunt, stat causatiue, Aretin. consil. 76. n. 4. vers. circa tertium, Grammat. decis. 59. num. 1. & seq. Curt iun cons. 67. num. 4 Castr. cons. 17. lib. 2. Rot. decis. 2. in princ. & decis. 36. n. 10. & in fine, p. 2. diuers. Ias. in repet. l. admonendi, n. 43. & seq. ff. de iureiur.

10 Idem in omnibus dispositionibus in quibus disponere possunt contrahentes provt in causa matrimonij. Ferret. cons. 36 n. 5.

11 Declara quia ad hoc vt dictiones prædictæ stent causatiue, plura requiruntur, quòd dispositio scilicet sit omnino certa respectu quantitatis, & temporis, & loci, & quòd in processu constet, vel aliàs, item quòd non se referat ad futurum, sed ad præteritum, plene Bologn in d. l. edita, n. 141. in fine, C. de edendo. [me citato in hoc loco, Noguerol tom. 1. alleg. 27. n. 41. in fin.]

12 Posita autem in rescripto iustitiæ, stat conditionaliter, id est, Provt iuris fuerit, nisi rescriptum esset ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, Rom cons. 336. n. 3. Alex. cons. 56. num. 28 vbi Apostill. lib. 5. Surd cons. 379. num. 34 Octauian Vulpell. d. loco. n. 1. Stephan. Gratian Marchia decis. 212. num 20. Surd. cons. 379 num. 34. Bertazol de claus. instrum. claus. 5. gloss. 2. num. 1. Et fuit dictum in Baren. iurisdictionis 16 Febr. 1609. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, impressa per Farinac. decis. 243. n. 8. p. 2. recēt. vbi habetur, quòd quando hæc dictio refertur ad verbum impersonale, & non ad verbum personale, debet accipi conditionaliter Paris. cons. 12. n. 91. vbi dicit, quod ponitur iustificatiuè. Surd d. consil 379. n. 34. cum seqq.

13 Quod autem huiusmodi dictio in dispositione incerta, vel generali, stet conditionaliter, tradunt Ias. in repet. l. admonendi, num. 33 & seq. ff. de iureiurand. Bologn in l. edita, num. 141. C. de edend. Aret. cons. 79. num 5. vers. circa tertium Card. Tusch d. conclus. 347. num. 64. vbi num. 65. post Curt iun. cons. 97. num. 10. idem subdit quando dispositiò est certa; & hæc dictio & similes respiciunt præteritum, de quo constat. & num. 66. idem ait, si dispositio sit certa, vel incerta, & dictio hæc refertur ad tempus futurum, quia tunc importat conditionem. Et num. 77. post Grammat. decis. 59. num. 33. vers. non obstat, & Abb. consil 62 in princ, lib. 1. & Curt. iun. consil. 97. num. 4. subdit, idem esse quando nihil de nouo conceditus, provt in confirmatione in forma communi quæ fieret scilicet sine causæ conditione, quia tunc semper stat conditionaliter. Quod etiam tradunt Castr. cons. 462. vel 2. lib. 1. Boss. tit. de principe & priuil. eius, n. 351. relati à Card. Tusch. eadem concl. 347. num. 46. vbi num. 47. post Rom cons. 336. num. 2. & 3. Felin. in d. cap. ex parte, 1. n. 10. circa fin. Franc. Aret. cons. 76. n. in fin. declarat quòd si confirmatio fit ex certa scientia tunc stat causatiue, & non conditionaliter.

14 Si verò ista dictio proferatur à partibus, quæ poterant de nouo disponere, etiamsi non constet de relato, & de illo non appareat, tunc eo casu non importat

portat conditionem, ſed diſpoſitionem. Ita Bart. *in l. cum qui, §. Iulianus, ff de conſtit. pecunia, & in dict. Extrauag. ad reprimendum, verb.* Prout, *num.* 2. Iaſ. *in §. prouinciales, in fin, Inſtit. de act.* Dec. *d. conſ.* 63. *num.* 5. vbi dicit procedere in quacumque diſpoſitione. Felin, *in cap.* 2. *col.* 4. *de reſcript.* vbi etiam ipſe ait habere locum in omni materia Gratian. *conſ.* 86. *n.* 6. *lib.* 2. Natt *conſ.* 40. *num.* 5. *& conſ.* 474. *num.* 26 *&* 27. *vol.* 3. Curt. iun. *de feudis, quaſt.* 7. *in fine, p.* 2. Mandoſ. *de priuil. ad inſtar. quaſt.* 7. *num.* 9. Bertazol *d. clauſ.* 5. *gloſſ.* 2. *num.* 1. Menoch. *conſ.* 1. *num.* 64. latè Decian. *conſ.* 58. *num.* 61. *cum ſeqq. vol.* 2. Surd. *conſil.* 366. *num.* 17. vbi ſubdit procedere in omni materia, & quocumque diſponente. [Rot. *deciſ.* 178. *n.* 1. *d. p.* 1, aliàs *p.* 3. *recent.*]

15 Similitudinem importat hæc dictio ſemper quòd aliquid diuerſum ab eo, quòd priùs poſitum fuerat ponitur per dict. *Prout*. Et ita eſt repetitina omnium qualitatum, quæ conueniunt circa actum, cui fit aſſimilatio, tradunt Gloſſ. *verb. prout, in cap. quamuis, de offic. Ordin. lib.* 6. Bart. *in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Prout, num.* 2. *verſ. ad cuius intelligentiam,* Signorol. *conſ.* 22. *num.* 12. *in fine, & num.* 13. vbi ait, quod ſimilitudinem importat, nedum in ſubſtantia, ſed etiam in qualitate Gemin *conſ.* 24. *in princ.* vbi ait, quòd importat omnimodam ſimilitudinem. Alexand. *conſ.* 166. *n.* 10 & *ſeq. lib.* 3. vbi dicit, quòd importat omnimodam ſimilitudinem, ſi poteſt, aliàs ſi fiat relatio ad id, quod diuerſum eſt in ſe, inducit ſimilitudinem in iis, in quibus poteſt proportionari, & applicari ſimilitudo. Socin. iun *conſ.* 75. *num.* 25. *vol.* 3. Surd. *conſ.* 335. *num.* 8. Menoch *conſ.* 1. *num.* 20 *& conſ.* 756. *num.* 6. Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 1. *gloſſ.* 1. *num.* 1. Octauian. Vulpell. *d. loco, n.* 2. Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concluſ.* 347. *n.* 16. *cum ſeqq.* vbi *n.* 18. reſtringit, quia non extendit diſpoſitionem factam ad ſimilitudinem, niſi in expreſſis, quando mens & effectus hoc ſuadent.

16 Hæc dictio, & *Secundùm*, ac *Iuxta*, idem important, vt per Bart. *in d. Extrauag. ac reprimendum, verb. Prout, n.* 2. *verſ. Si verò.* Felin. *in cap. ex parte* 1. *n.* 10. *verſ. Scias etiam, de reſcript.* Grammat. *deciſ.* 86. *n.* 21. Card. Tuſch. *concluſ.* 347. *n.* 7. vbi *num* 8. poſt Alex. *concluſ.* 81. *num.* 8. *& ſeq. lib.* 6. quòd dictiones *Prout*, & *Secundùm*, important idem quaſi referant ſe ad diſpoſitionem Prælatorum per omnia

17 Exponitur hæc dictio quandoque pro *quia*, vt per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 103. *n.* 15.

18 Importat idem ac ſi diceretur *Et modo*, vt per ext. *in l. prout, ff. de ſolut.* concludunt Alex. *conſ.* 179. *num.* 9. *lib.* 5. Socin. ſen. *conſ.* 62. *num.* 22. *vol.* 4. Rota *deciſ.* 780. *n.* 10. *p.* 1. *diuerſ.*

19 Dictio *Prout habemus*, ſtat conditionaliter, & non cauſatiuè, vt per Cardin. Seraphin. *deciſ.* 454. *num.* 5.

Dictio *Prout ſuprà*, refert qualitates, & formas expreſſas, & in præteritum poſitas, vt per Octauian. Vulpell. *ſub d. dict. Prout, verſ. Prout ſuprà, n.* 85.

Dictio CCXCVII.

Proximè.

1 *Temporis extremitatem denotat dict.* proximè, *adiecta alicui tempori.*

2 Proximum *dicitur, quod à nemine preceditur.*

3 *Tempus præſens excludit dict.* proximè.

4 Proximè, *apud Grammaticos accuſandi caſum interdum habet, & ſignificat idem quod* Propè.

5 Proximè, *interdum vſurpatur pro* Maximè, *nonnunquam pro* Nuperrimè, *ſiue vltimo loco accipitur vt num.* 6.

Hæc dictio adiecta alicui tempori denotat extremitatem temporis; ideò ſi quis faciat compromiſſum infra triginta dies proximè futuros tempus currit de momento ad momentum, propter dictionem *Proximè*. Ita Bald. *conſ.* 246. incip. *Proponitur, num.* 2. *lib.* 5. quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 348. *num.* 1. [Rota *deciſ.* 149 *n.* 3. *p.* 1. *in poſthum. Farin.* aliàs *p.* 3. *recent.* vbi quod deſignat extremitatem proximi temporis. 1

Proximum dicitur, quod à nemine præceditur, & quod nullum admittit medium inter duo diſcreta, ſecundùm Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 161. *n.* 10. vbi *n.* 12. ſubdit, quòd compromiſſum cum aduerbio *proxime* ſtatim currit. 2

Et excludit tempus præſens, *l. cum, qui Kalendis, in princip. ff. de verbor. oblig.* ſed eſt dies proximè ſequutura, tota præſenti die excluſa, *cap. pia, de exceptionibus, lib.* 6. Alex. *in l.* 1. *n.* 12. *verſ. nam intelligi debet.* iuncto *verſ. vel dato, quod iſte, ff. ſi quis cautionibus* Polyd Rip. *obſeru.* 376. *n.* 5. *&* 6. 3

Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ. Auctores, accuſandi caſum interdum habet, & ſignificat idem quod Propè. Cic. *lib.* 5. *epiſt.* 2. Cùm proximè Romam veniſti. Idem *de Inuent.* proximè terram ambit Lunæ curſus. 4

Interdum vſurpatur pro *Maximè*. Cic, *lib.* 11 *epiſt.* 21. Sed velim tibi perſuadeas, &c. me huic tuæ virtuti proximè accedere. Idem 4. *Verr.* Vt proximè ad noſtram diſciplinam, illam veterem, non hanc, quæ nunc increbuit, videantur accedere. 5

Quandoque pro *Nupperrime*, aut *Vltimo loco* accipitur Cic. 2 *Philippic.* proximè eſt mortuus. Idem 2. *de natura Deor.* In Capitolio proximè dedicauit, Idem *lib.* 5. *epiſt.* 5. In iis literis, quas proximè à te accepi. 6

Dictio CCXCVIII.

Publicè.

Pluribus modis in Iure accipitur hæc dictio, vt colligitur ex text *in cap. per tuas, de probat. & in cap. except. de except. & in cap. ad probandam, de re iudicata, & in §. reſponſa prudentum, Inſtit. de iure naturali, & in Clem.* 1. *de ſepult.* vbi gloſſ. *verb. publicè*, Et licet aliqui voluerint, aliquando accipi pro *Notoriè, & quaſi publicè*, vt aduerſus Bart. exiſtimauit Salycet *in l. ea quidem, C. de accuſat.* volens differre ad aduerbio *palam*, & potentiorem habere ſignificationem, vt palam dicatur factum, etſi ab vno, coram aliquibus, *l. palam, ff. de verbor. ſignif.* Publicè vero coram maiori parte, vel per maiorem partem populi Ita Bertazol. *de clauſulis inſtrument, clauſ.* 34. *gloſſ.* 1. *n.* 17. *&* 18. 1

Importat hæc dictio publicam vocem & famam, iuxta *deciſ.* Veralli 7. *&* 189. *p.* 3. quam refert Rot *in Parmen ſtatue,* 27. *Aprilis* 1622. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, prope finem.* 2

Dictio CCXCIX.

Qualecumque.

HÆc dictio est vniuersalis, & prorsus tollit omne dubium, & includit omnia, vt post Bald. *in l. conuenticula, col. 3. C. de Episcop. & Cleric.* Paris. *cons 79. num. 21, vol. 3.* Alberic. *in l. metum, §. animaduertendum, ff. quod metus causa.* tradit Flamin. Paris. *de confident. beneficial. q. 27. num. 20 & q. 28. num. 40.* & comprehendere masculos, & fœminas, tradit idem Flamin. Paris. *d. q. 27. num. 21.* [Et propter eius generalitatem ad casus impropsios trahitur Christoph. de Paz *in tract. de tenuta cap. 14. num. 33.* Et quod in materia probationis hæc dictio nullam extra imperfectam probationem excludat, idem Christoph. de Paz *eod. tract. c. 32. n. 79.*]

Dictio CCC.

Qualitercumque.

1 *Dict.* Qualitercumque, *in minimo etiam verificatur, & comprehendit, eaqua excogitari possunt.*
2 *Vniuersalis est dict.* Qualitercumque.
3 Qualitercumque *ponitur ad ampliandum, & comprehendit omnia, vltra etiam expressa.*
4 Qualitercumque *restringitur ad ea, de quibus actum est.*

1 IN minimo etiam verificatur hæc dictio, & comprehendit ea, quæ excogitari possunt vt *in l. etiam ff soluto matrim.* Grat. *cons. 73. n. 10. lib. 2* Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 85.* Et maiora expressis etiam in materia odiosa, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 9. n. 32. & 33.*

2 Est vniuersalis, & ob id comprehendit omnia, atque ita omne Ius, quod in ; ostetum posset competere, secundùm Menoch. *cons. 335. n. 22.* & comprehendit omnem modum, sicut dictio *Quoquo modo, l. penes, ff. de verbor. oblig.* Alex *cons. 35. num. 9. lib. 6.* Honded. *cons. 55. n. 41. vol. 2.*

3 Ponitur ad ampliandum, & comprehendit omnia, vltra etiam expressa, vt per Card. Seraphin. *decis. 317. num. 3.* [Hermosill. *l. 35. gloss. 3. num. 15. tit. S. par. 5.* vbi quòd concludit casus maiores expressis. Rot. apud Paul. de Rub. *decis. 307. n. 6. tom. 2. diuers. aliàs p. 2. recent.*]

4 Restingitur tamen ad ea, de quibus actum est, vt per Menoch, *cons. 1099. n. 22.*

Dictio CCCI.

Quàm.

1 *Electiua coniunctio est dict.* Quàm.
2 *Discretiua coniunctio est dict.* Quàm.
3 *Admiratiuè interdum ponitur dict* Quàm.
4 Quàm, *interdum sumitur pro* Nisi, *vel* Præterquàm.
5 Quam *sæpè adsciscit* Tam, *cùm comparatio intercedit.*
6 Quàm *plerumque significat* Valde, *iuncta cum positiuo, & interrogatione.*
7 Quàm, *cum superlatiuo, vsitatissima dict. est.*
8 Quam, *iuncta cum verbo* Volo, *vsurpatur pro* Quantum.
9 Quam, *interdum iungitur cum* Quod, *vel* Vt.
10 Quam *operantis aliquando, interdum vero admirantis dict. est.*

EST electiua coniunctio, vt *in l. pro herede, in* 1
princ. & *ibi* gloss *in verb. quam animi, ff. de acquir. hered.* notant Archid *in cap eo modo, n 1. de consecrat. dist. 4.* Mandos. *in gloss. facult. §. Ac etiam, in verb. Quam, fol. 296.* Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst 87. n. 1, in princ.*

Est etiam coniunctio discretiua, vt *Ecclesiast. 30.* 2
Melior est mors, quàm vita amara. Tob. 6, *in fin.* Amore filiorum magis, quàm libidine ductus. *Prouerbio* 8. Doctrinam magis, quàm aurum eligere. & *in l. Seia, §. fin* & *ibi* gloss. *ff. de donat. caus. mortis, & in l. 2. §. Iuris ciuilis,* ibi *valeas potiùs, quam docere, ff. de origine Iuris.* Cened. *d. sing 87. num. 1.* vbi *n. 2.* subdit, quod est etiam coniunctio appellatiua, & accipitur pro *Quantum.*

Interdum ponitur admiratiue, vt *Canticor. cap. 4* 3
Quam pulchra es, amica mea! & *Canticor.* 8. Quàm pulchri sunt gressus tui! & *Sapien. cap. 12.* O quàm bonus est, & suauis, Domine, Spiritus tuus; notant Mandos. & Cened. *citatis locis.*

Quandoque sumitur pro *Nisi*; vel *præterquam*, *l.* 4
non enim, ff. de adoption. l fin ff de rerum diuisione, l. de quibus, §. inueterata, ff de legibus, l si duo, §. Marcellus, ff de iureiurand. notant Menoch. *de præsumptionib. lib. 3. q 3. n. 8.* Gutier. *canonic. qq. lib. 1. cap. 21. num. 15.* Cened. *d. sing. 87. 4.* Sanch *de matrim lib. 1. disp. 19. n. 8.*

Sæpè adsciscit *Tam*, cùm comparatio intercedit. 5
Cic. 2. *Ver.* Quòd si quam audax ad conandum, tam esset obscurus ad tacendum. Id *lib. 6. epist. 1.* Xenomenes hospes tam te diligit, quam si vixerit tecum. Plaut. *Capt.* Quam te filium, tam pater meus desiderat.

Plerumque cum positiuo, & demonstratione iun- 6
cta significat *Valde.* Cic. *Attic. lib. 7.* Suam in Senatu operam, autoritatémque quàm magni æstimat, Idem 3 *de nat. Deor.* Soles ipsi quàm multi à Theologis proferuntur. Idem *lib. 12. epist...* Te igitur imi abor, quàm multa, quàm paucis?

Cum superlatiuo vsitatissima est hæc dictio. Cic. 7
de Amic t. Commodissimũ est, quàm latissimas habere habenas amicitiæ. Id. *Attic. lib. 16.* Sed peto à te, vt quàm celerrimè mibi librarius mittatur Aliquando cum *Possum*, & superlatino iungitur. Cic *de Senect.* Conuiuium ad multam noctem quàm maximè possumus, vario sermone producimus. Idem 2. *de nat. Deor.* Aues nidos constituunt, eósque quàm possunt mollissimè substernunt. Idem 1. *de Diuinat.* Exposui quàm breuissimè potui oraculo.

Iuncta cum verbo *Volo* vsurpatur pro *Quantùm.* 8
Cic. *pro Cæl.* Quàm velit, sic potens Idem *pro eodem* Quàm volent in conuiuiis faceti Idem *ibid.* Quam volteris, multi decent

Sæpè etiam in comparatione hanc eandem dictionem *Quantùm* assumit. Id. 5. *Verr.* Iis plus frumenti imperabatur, quàm quantum exarauerant, Idem 5. *Verr.* Sexies tantum, quàm quantum satis sit ablatum esse. Idem 1. *de Orat* Alter plus petebat, quàm quantum lex permittebat.

Iũgitur interdum cum *Quod*, vel *Vt.* Cic *Attic.* 11. 9
Sed ex omnibus nihil tamen magis desideratur, quàm quòd in Africam non ierim. Id. 1. *de nat. Deor.* Hæc sunt dicta subtiliùs, quàm vt quiuis ea possit agnoscere. Id 3. *de Orat.* Hoc est altius, quam vt nos humi strati perspicere possimus. Id. *ibidem.* Crassum pleniorem fuisse putet, quam quomodo à nobis inductus est.

Quam

Digitized by Google

10 *Quàm* optantis aliquando, interdum verò admirantis dictio est. Cic.*lib.6.epist.*2. Quàm vellem domi mansisses? Idem *Attic. lib.* 7. Quàm vellem & nunc in prouincia morari? Idem *Attic.lib.7.epist.*1. Quàm non est facilis virtus? Idem *Attic. lib.* 9. *epist.* 2. Quàm nihil prætermisitis in consilio dando?

Dictio CCCII.

Quamprimùm.

1 IMportat hæc dictio spatium trium mensium in magnis, & duorum in paruis, vt *in l. fraudem, §. fiscalibus, ff. de iure fisci.* Alberic.*in suo Dictionario, in verb. Quamprimum,* & Specul. *de allegat. & dispu. §. post hoc autem, n.9. in fine.*

Dictio CCCIII.

Quamplures.

1 IN tribus, vel quatuor hæc dictio verificatur, vt ait Corn.*in cons.*232.*n.*20.*vol.*2.

Dictio CCCIV.

Quamuis.

1 *Aduersari præcedentibus in iis quæ sunt eiusdem generis, seu qualitatis, est de propria natura dict.* Quamuis.
2 *Casum magis dubitabilem explicare & ponere est de natura dict.* Quamuis.
3 *Causatiuè pro* Quia *quandoque ponitur dictio* Quamuis, *& non aduersatur superioribus.*
4 *Implicatiua interdum est dictio* Quamuis.
5 *Exclusiua aliquando est dictio* Quamuis.
6 *Disiunctiuè nihilominus ponitur dictio* Quamuis.
7 Qoamuis *apud Ciceronem significat idem quod* Quamqoam, Etiamsi.
8 Quamuis, *nominibus & aduerbiis iunctum, pro* Quantumuis *ponitur.*

1 DE propria huiusdictionis natura est, aduersari præcedentibus in iis, quæ sunt eiusdem generis, seu qualitatis. Panorm. *in cap. porrò quamuis, n.5.* & *ibi* gloss. *verb. quamuis, de priuileg. cap. 1. de constit. lib.6. cap. quamuis, de rescript. eod. tit. cap. quamuis, de offic. Ordin. eod. lib. cap. quamuis, de offic. delegat. eod. lib. Clem. 1. de foro compet. l. Apostatarum, C. de Apostat.* Azebed. *ad l. 5. num. 10. tit. 7. lib. 4. noua Recopil.* Corn. *cons. 42. num. 10. vol. 3.* Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict. Quandocumque, vers. Quamuis, pag.* 86 Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing.* 88. *num.* 1. [Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de Iustit. & iur. p. 2. differ. 3. n. 40. ante vers. præterea, pag.* 320. vbi quod aduersatiua est ad ea, quæ sunt eiusdem generis]

2 Vnde de natura, & vi huius dictionis pariter esse explicare, & ponere casum magis dubitabilem, tradunt gloss. *verb. quamuis, in Clem. 1 de re iudic. & glos. fin. in Clem. 2. de rebus Eccles. non alienan.* Gutier. *practic. lib. 2. q. 80. num* 8. *& q. 85. n. 2.* Cened. *d. sing.* 88. *num. 2.* Mooet. *de commut. vltim. volunt. cap. 8. n.* 198. [Reinos. *in obs. pract. obs. 26. num. 7.* vbi docet quod implicat casum minus dubium, & explicat magis dubitabilem. Hermosil. *l. 42. gloss. 4 num 5. tit. 5. parte 5.*]

August. Barbos. de Dictionib.

3 Quandoque tamen non aduersatur superioribus, sed sumitur causatiuè pro *Quia*, vt *in cap. quemadmodum, in fine princip.* & *ibi* gloss. *verb. Quamuis, de iureiuran.* Cened. *d. sing* 88. *n.* 3.

4 Interdum est implicatiua, secundùm Azebed. *ad l. 7. num 31. tit. 8 lib. 5. & l. 3. num. 3. num. 4. tit 16. lib. 8. noua Recopil.* [Robles *de repræsent. lib. 3. cap 5. num* 8. vbi quòd est casuum implicatiua coniungens casus, inter quos apponitur, & augens dispositionem præcedentem.]

5 Aliquando est exclusiua, ex eodem Azebed. *ad l. 5. num. 6. tit. 7. & l. 3. num. 4. tit. 16. lib. 8. noua Recopil.*

6 Ponitur nihilominns disiunctiuè, vt *in l. quamuis, ff. de acquirên. possess.* Plerumqoe tamen pro *Et*, vt *in l. si maritus, ff. famil. hercisund. & in l. idem est, ff. de vsufructu.*

7 *Quamuis* non tam significat *Quamquam* apud Ciceronem, qoàm *Etiamsi*; assumit autem *Tamen, Attamen, Certè.* Cic. *lib. 7. epist. 3.* Si me audiuissent, quamuis iniqua pace, honestè tamen viuerent. Idem 2. *Philippic.* Res bello gesseras, quamuis Reipublicæ calamitosas, attamen magnas. Idem *Attic. lib. 16. epist 6.* Quamuis non fueris impulsor, & suasor profectionis meæ, approbator certè fuisti.

8 Plerumque *Quamuis* nominibus, & aduerbiis iunctum pro *Quantumuis* ponitur. Cic. *Attic. lib. 12.* Quamuis prudens ad cogitandum sit, &c Idem *pro Roscio*: Qoasi verò mihi difficile sit, quamois multos nominatim proferre. Idem *lib. 12. epist. 30.* Quamuis paruis Italiæ latebris contentus essem.

Dictio CCCV.

Quæque.

1 COllectiua est, & vniuersalis geminata hæc dictio, quæ non recipit restrictionem, imò comprehendit omnia, quæ sunt apta comprehendi, ex natura subiecti, cui adiungitur, vt *in l. balista, ff. ad Trebell.* notat Octauian. Vulpell. *de prapos & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 91. vbi subdit, quòd quandoque est distributiua, *per l. si eat*, vbi Flor. *ff. de vsuris.*

Dictio CCCVI.

quandiu.

1 *Tempus perpetuum denotat dictio* Quandiu.
2 *Conditionem importat dictio* Quandiu, *sicut dict.* Quoad, *&* Donec.
3 *Legatum relictum vxori quandiu non nupserit, debetur integrè, licèt intra duos menses nubat.*

1 DEnotat hæc dictio tempus perpetuum, vt *in l. si fuit, ff. de condict. indeb.* [Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de Iust. & iur. p. 2. c. 6. num. 24.*] & tradit gloss. *in Clem. quandiu, de appellat.* quòd hæc dictio operatur, etiamsi decies millies anni effluxerint, refert Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict. Qualitercumque, vers. Quamdiu, pag.* 86. de sui enim natura est diuisiua temporum, & restrictiua ad veram, & personalem residentiam, secundùm Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss.* 43. *num.* 14.

2 Importat conditionem, ficut dictio *Quoad*, & *Donec*, vt *l.pater Seuerinam*, 101.§ *fin.* vbi Bart. *ff. de condit.& demonstr.* & *in l.legatum,ff.de annuis legatis,* & *in l. Caio, §. Imperator, ff. de aliment. legatis,* & *in l.4 in princip.ff.de seruitut.legat.* Ruin. *conf.*190. *n.*1. *vol.*2. Socin iun.*conf.*38.*num.*8.*vol.*3. Vulpell.*citato loco.*Gonzal.*d.gloss.*43.*num.*123. Sanch.*de matr.mon. lib.*3. *disput.*91. *num.*7. [Didac.de Britto *ad cap. potuit,gloss.*4.*n* 20.*de locato.fol.*397.]

3 Legatum relictum vxori, quandiu non nupferit, debetur integrè, licet intra duos menses nubat, iuxta notata per Gonzal.*d. gloss.*43.*n.*77.vbi *n.*138. subdit, quòd est apposita mensi integraliter, non autem diebus mensis, *n.*144. addit, quòd potest verificari in qualibet parte mensis.

Dictio CCCVII.

Quando.

1 *Conditionem importat dictio* Quando, *cum iungitur verbo futuri temporis.*

2 *Temporis dilationem quandoque significat dictio* Quando. *temporaliterque sumitur.*

3 Quando, *sumitur secundum subiectam materiam.*

4 Quando, *apud Grammaticos propriè est*, quo tempore.

1 Conditionem importat hæc dictio, quando iungitur verbo futuri temporis, vt *in l.cum vir, ff.de condit. & demonstr.* & *in l.quod publicè, ff.quando dies legati cedat,* & *in l.fideicommissa,§.hoc autem.* vbi Bart.*ff.de legat.*3. notant Ruin.*conf.*68. *num.*7. *vol.*4. Paris. *conf.* 81. *num.*6. *lib.*1. Crauet. *conf.*15. *num* 3. Vulpell. *de prapos.& aduerb signif sub dict. Qualitercumque, vers.quando,pag.*86.Azebed.*l.*4.*num.*7.*tit.*16. *lib.* 8. *noua Recopil.* Menoch. *conf.* 697. *num.* 3. & *conf.*1168.*num.*26.Surd. *conf.*298. *num.*35. Honded, *conf.*53. *num.*5.*vol.*2. Cald.Pereira *de potest. eligendi, cap.*2.*num.*16. Stephan.Gratian.*discept.forens.tom.*3. *cap.*542.*num.*51. Gregor.*decis.*426.*num.*2. [Franc.de Batty *de success. testati, & ab intest. lib.* 17. *tit.*2. *n.*3. *prope fin.*Rot.*decis.*238.*n.*6. & *decis.*217. *n* 1.*p.*1. *in posth. Farin.* Peregr. *conf.*5. *n.*1. *vol.*5. vbi quòd importat,& facit conditionem.]

2 Interdum sumitur temporaliter, temporisque dilationem significat, vt *in rubr. quando dies legati cedat.* & *in rubr. quando appellandum sit.* cum aliis adductis per Alberic. *in suo Dictionario, verb. Quando.* Gabr. *conf.*57.*num.*1.*vol.*2. Honded. *d.conf.*53.*n.*37. & 38. Menoch.*conf.*473. *num.*6. vbi *num.*8. subdit,
3 quòd ea sumenda est secundùm subiectam materiam.

4 Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores, propriè est *Quo tempore.* Cic. *de Orat.* Quando me ista curasse arbitramini Idem 2 *Officior.* Vtinam tunc essem natus, quando Romani dona accipere cœpissent. Pro *Quoniam* aliquando sumitur. Cic. *lib.* 10. *epist.* 12. Quam quando complexus es, & tenes. Idem *de Senect* Quando te id video desiderare.

* * *

Dictio CCCVIII.

Quandocumque.

1 *Tempus omne comprehendit dictio* Quandocumque, *& ita est multiplicatiua, & distributiua temporum.*

2 *Modum omnem, omnémque qualitatem apta est comprehendere dictio* Quandocumque.

3 *Vniuersalis est dictio* Quandocumque, *omnia comprehendens, etiam in materia odiosa.*

4 *Temporis reseruationem, seu perpetuitatem quandam significat dictio* Quandocumque.

5 *Infinitatem in contractibus denotat dictio* Quandocumque.

6 Quandocumque *restringitur secundum subiectam materiam.*

7 *Redimendi concessa facultas quandocumque venditor voluerit, præscribitur spatio triginta annorum.*

8 *Dictio* Quandocumque, *addita cum clausula,* Toties, quoties, &c. *quid operetur remissiuè.*

6 Quandocumque *substituere, significat compendiosam.*

Comprehendit hæc dictio de sui natura omne tempus, & ita est multiplicatiua, & distributiua temporum, vt tradunt Doctores *in l. Centurio, ff.de vulgari,* & *in l.precibus,ff.de impub* Apostill. ad Bart.*conf.*21.incip.*Visa in vers secunda positione,lib.*2. Felin.*in cap.cum accessissent,de constit.* Corn.*conf.*109. *num.*17.*vol.*2. Paris. *conf.*31.*vol.*3. Fabian.de Monte *de empt.& vend q.*1.*p.*4. *in princip.* Honded.*conf.*55. *num.*42.*vol*.2.Menoch.*conf* 399.*num.*33.& 34.Natt. *conf.*132.*num.*5.Surd.*con.* 460.*num.*58, & operatur, ac si singula tempora fuissent enumerata, secundùm Menoch.*de præsumptionib. lib.*4. *præsumpt.*51.*num.*6. [Fusar.*conf.*182.*num.*5 vbi quod est distributiua, & continet plura tempora. Rot.apud Paul. de Rubeis *conf* 271.*n.*17.*tom* 2.*diuers.* vbi quòd comprehendit omne tempus] 1

Est apta comprehendere omnem modum, 2
omnémque qualitatem, vt per Anchar. *conf.* 268. incip. *Iure diuino, num.*7. quem refert Card. Tusch. *practic.conclus.tom* 2.*lit.D,concl.*349.*n.*2.

Vniuersalis est,& omnia comprehendit,etiam in 3
materia odiosa vt per Aloys.Ricc.*in decis.Curiæ Archiepiscopalis Neapolit.decis.*287.*num.*1.*p.*2. Ita vt si adiecta sit substitutioni, de sui natura nullum tempus excludat, argum. *l.Inbemus, ff. de legat.*3. & *cap. solita,de maioritate,& obedien.*Menoch *dict.conf.*399. *n.*34.Corn.*d.conf.*199.*num.*2. qui etiam *in conf.*133. *n.*12.*vol.*1. dicit, hanc eandem dictionem denotare causam remotam.& occasionalem.

Vnde temporis reseruationem,seu perpetuitatem 4
quandam significare resoluit Menoch. *conf.* 143.
*n.*11. & *conf.*151. *n.*33. & ita quandam infinitatem 5
in contractibus denotare tradunt Rub. *conf.*3.*n.*4. Alex. *conf.*145.*col.*1. *vers.sed hoc lib.*1. Tiraq *de retractu,tit.*2.§.1.*gloss.*2.*num.*19. Boër. *decis.*131. *n.*21. Caualcan.*de vsufructu mulieri relicto,cap* 9.*num.*175. Cened.*post libr.practic.* & *canonic. quæst.sing.*85. *n.*1. [Rot.*decis.*21.*n.*13.*tom.*5.*recent.*]

Restringitur tamen hæc dictio secundùm na- 6
turam actus, cui attribuitur, vt per Cott.*in memorab.verb Quandocumque,pag.*725. Bald.*conf.*67.*col* 2. *vers.nec obstat,vol.*3. Tiraq.*de retract tit* 1.§.1 *gloss.*7. *num.*26.

n.26.ad finem,& tit.2.§.1.gloss.1.n.9. Boër.decis.131.n.18 Menoch.cons.143.n.9. Surd.cons.281.num.23. Vulpel.de præpos.& aduerb.signif.sub hac dict.pag 86. Cened d.sing.85.n.3.[& quandoque spatio trigintta annorum terminatur Pereg.cons.75.n.30.vol.4.]

7 Vnde si in contractu promittitur, & datur facultas redimendi, quandocumque venditor voluerit, non obstante huiusmodi dictione, huic pacto præscribitur spatium trigiota annorū. Ita Rol.cons.126. à n.24 vol.2. Ruin cons.111.vol.1. Balb. de præscriptionib.in 4 parte quinta princip. Ant.Gabr.commun. tit.de præscript.conclus.3. Menoch cons.962.n.38.& seq.Boër.decis.131.num.21. Tiraq d.tit.1.§.1.gloss.10.n.34.Couar.lib.1.var.cap.9 n.4. Cavalcan de vsufructu mulieri relicto,cap 9.n.175.Vulpel.citato loco,statim in princip. Surd. decis.2.n.10. Cald Pereira in l.si curatorem,verb.qua facilitate,num.70.Perez l.1.tit.26 lib.8 Ordinam.pag.41.& l 1 vers quare,19.tit.9.lib.3.pag.647. Matt de iurisdict p.1 cap.34.n.11. Stephan. Gratian. discept.forens.cap.2. n.5. Molin. de Institia, tract.2. disput.374.vers.quando. Cened.d.sing.85.n.2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent.lib.4.tit.31.n.6. Bernard.Graeuz.in pract.Camer.Imper.lib.2.conclus.18.consid.1.

8 Addita cum clausula *Toties quoties*,quid operetur, Vide Boër.decis.131.n.21.

9 *Quandocumque substituere*,significat compendiosam. Menoch.cons.1020.n.13.& cons.1153.n.4.

Dictio CCCIX.

Quandoque.

1 *Regulam esse in contrarium,& exceptionem propriè significat dict.* Quandoque.
2 Quandoque *interdum ponitur pro* Aliquo tempore,*seu* Quandocumque.

1 DEnotat hæc dictio regulam esse in contrarium, & exceptionem propriè significat, vt in l.rogo, ff.quando dies legati cedat,& in l.penult.§.fin.ff.de rebus eorum,& in l.continuus,§.item qui insulam,ff.de verbor. oblig.& in l.3.§.hac pœna,ff.quod quisque iuris,& in l. interdum,ff.de condict.indeb.& in princip.Instit. quibus modis re contrahitur obligatio. notant Alberic. in suo Dictionario,verb.Quandoque. Grat.cons.2.n.24. lib.1. Vulpel. de præpos. & aduerb.signif.verb.Quandoque, pag.89 Menoch.cons.99.n.187.

2 Interdum ponitur pro *Aliquo tempore*,notat Dec. in l.si quis,n.4.ff.quod quisque iuris, & in cap.quoniam contra,n.6 de probationib. Et aliquando idem importat,quod Quandoque,vt in princip.Instit.quibus modis re contrahitur obligatio, ibi, & quandoque nobis non eadem res, sed alia eiusdem natura, & qualitatis redduntur, id est,quocumque tempore mutuum soluatur,non esse eandem rem, sed aliam reddendam, vt ibi explicat Pichard.n.50.

Dictio CCCX.

Quantus.

1 NOn solùm numerum, sed qualitatem propriè significat,vt in l quanta, ff.de publican. notant Tiraq. de retract.lign.§.1.gloss 2.n.13. & alij, quos refert Matienço ad l.2.num.16.gloss.2 tit.4.lib.5.noua Recopil.[Valenz.cons.128.n.108.tom.2.]

Dictio CCCXI.

Quasi.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Improprietatem,fictionem, & diminutionem denotat dict.*Quasi.
3 *Veritatem denotat interdum dictio* Quasi.
4 *Proprietatem denotat dict.*Quasi.
5 Quasi,*apud Grammaticos aduerbium est similitudinis & significat* Tanquam.
Quasi, *vsurpatur pro*
6 Sicut.
Non secus ac.
7 Ferè.
8 *Ironiam sæpè continet* Quasi.

DE vi, & effectibus huius dictionis vide Rebuf. ad l.inter stuprum,101.§ seruis legatis, vers quasi commune,ff.de verb.signif.pag.mihi 429. Felin.in cap. gratum, num.12. de offic.deleg. Alex. cons.15.num.10. vol.1.Cosm in pragmat.sanct tit.qualiter ero,ad finem, verb.quasi,fol 168. Card.Tusch practic.conclus.tom.2. lit D, concl.350. Octauian. Vulpell. de præpos & aduerb signif sub hac dict pag.89.Cened.post libr.practic. & canonic.quæst.sing.84.Tursellin.de particulis Latinæ orationis,cap.149.Grat.de dictionib.dict.102. [Fusat. cons.195 num.45.vbi quòd importat fictionem.Rot. decis.147.n 5 p 2 in posth.Farin. vbi quòd est dictio extinctiua, aliàs p.4.recent.] 1

Propria natura huius dictionis est denotare improprietatem, fictionem, & diminutionem, vt in l. item mera,§.Celsus,& §.quamuis,ff.ad legem Aquiliam, & in l.item ait Prætor,§.item, & ibi gloss ff.ex quibus causis maiores, & in l.factum, & ibi gloss ff.de condit. & demonstr notant Alex.in l non erit,§ datum,num.1. ff.de iureiurando, & cons.2.num.4.lib 1 & cons.15. num.7.lib... Dec. in l.si ego, num.1. & ibi addit.ff.si certum petatur,& cons 539.num.11. Ias.in §.præterea, num. 41. Instit. de act.& in l.si ante nuptias, num.1. ff soluto matrimon. Rol.cons.83.num.5.vol.3. Hip. in l.si quis dolo,num.1.ff.ad legem Corneliam de sicariis, Cephal.cons.74.num.26. Tiraq de iure mariti,gloss.7. num.187.Medicis in regulis iuris,p.1.reg.10 num.40. Rebuff.in l.vnica,gloss.prout,num 19. C.de sentent.quæ pro eo. Cosm. citato loco. Menoch. de præsumptionib. lib.4. præsumpt.27.num.5.6.& 10.& præsumpt.86. num.13. & cons.266.num.33.& cons.163.num.12. Bertazol. in repet.si quis maior,n.229. C.de transact. Curt.iun.cons.163.num.13. Honded.cons.85.n.15. vol.1.Octauiao.Vulpell.citato loco. Flamin.de resign. lib.7.q.1.num.89. Ioseph.de Sesse Arag.decis.103. num.30.Cened.d.sing.84.num.1.Card.Tusch practic. conclus.tom.2.litt.D.concl.350.num.9.& 10. Ioan.à Cochier de iurisdict.Ordinam.in exemptos,lib.4.q.20. num.6. Rota decis.2.num.3.in fine, de alienat.iudicij mutandi causa facta, in nou.& decis.771 num.6. apud Farinac. in 1.collect.nouissimar.& decis.268.num.3, vers.nam fuit responsum, apud eundem, p.1.recent. [Rot.decis.239.num.10.p.1.in posthum Farin. Leo Valent. decis.194.num.10.vbi quod est significatiua dubitationis. Narbona l.20.gloss.12.n.51.tit.1.lib.4. noua Recopil. Magdalen. de numero testium in testam requis.p.1.c.17.n.8.] 2

Interdum verò ista dictio denotat veritatem, vt probatur ex auctoritate Ioan 1 Vidimus gloriam 3

eius, quasi vnigeniti à Patre. *cap, ex parte, de sponsalib.* §. *vtrùm, ff.de reb.dubiis, l. omnes populi*, 11. ibi, *quasi ius proprium,ff.de Iustitia*, 1. ibi *quasi de re dubia ff de transact* Panorm.*in cap.Parochianos,n.*2.post gloss. *ibi, in verb. Quasi debita, de decim. & in cap. prout,num.*16.*de dolo, & contumac.* Hippol *in d.l si quis dolo, num.*1. Rot. *decis.*672. *num.*1.*in fine*, apud Farinac. *p.*1. *recent*. Barbat. *cons.*53. *vol.*3. Felin. *in d cap. gratum, circa finem*. Oldrad. *cons.* 155. incip. *Quia de forma.in princip*. Alex.*cons.*15.*n.*7. *lib.* 1. vbi ait, quòd importat veritatem, quando non potest aliter fieri. Boët.*decis.*44.*num.*29. Menoch.*de arbitr. cas.*362.*num.*28. Card.Tusch. *d. conclus.*350. *num.*7. & 8. Pichard. *in princip.Instit, quibus modis re, n.*81. Cened *d.sing.*84. *num* 2. Bald. *in l.qui Romæ*, §. *duo fratres,ff.de verbor.oblig.* vbi dicit, quòd quandoque ista dictio *Quasi* ponitur per modum causæ,& tunc exprimit veritatem ; sed quando ponitur per modum similitudinis denotat fictionem.

4 Sic etiam hæc dictio interdum denotat proprietatem, vt per Apostill. ad Felin. *in d. cap.gratum, num.*12 *in vers.verbum Quasi*. Card.Tusch. *d.litt.D. conclus.*350.*num.*6. vbi *num.*11. subdit. quòd excludit, quando est adiuncta numero, vel quantitati,& *num.* 4.quòd denotat etiam similitudinem,& *num.*5. post Dyn.*cons.*41.*num.*3.addit, quòd denotat diminutionem rei.

5 Apud Grammaticos verò, & bonos Latinæ linguæ Authores, *Quasi* aduerbium est similitudinis,& *Tanquam* significat.Cic.1.*de Orat*.Philosophia laudandarum omnium artium procreatrix quædam, & quasi parens. Idem 5.*Tuscul*.Sic eas exponam, quasi agatur res, non quasi narretur. Et quòd *Tanquam* importet hæc dictio, asserunt Felin *in d.cap.gratum, n.*12. Alex. *cons.*2.*n.*4.*lib.*1. quos refert Card.Tusch. *d.tom.*2.*lit.D,conclusione* 350.*n.*2.

6 Aliquando idem quod *Sicut*, vel *Non secus ac* significat. Cic *lib.*9. *epist.*16. Vt quasi aurum igne, sic beneuolentia fidelis periculo aliquo perspici possit. Idem *de Senect*. Literas Græcas sic auidè arripui,quasi diuturnam sitim explere cupiens.Idem *pro Quinct*. Quasi tua res, aut honos agatur, ita laboras.

7 Interdum vsurpatur pro *Ferè* Cic 2. *Verr*. Ex his quasi decem fiscos ad Senatorem illum relictos esse. Idem 1. *Academic*. Quantulus vobis videtur? mihi quidem quasi pedalis.

8 Sæpe ironiam continet. Cic.2. *Philippic*.Medico tria millia iugerum,quasi te sanum facere potuisset. Idem 2.*de Finib*. Quasi me pudeat istorum,aut non possim, quemadmodum dicantur, ostendere. Idem 3.*Verr*. Quasi verò id cupiditate defendendæ nobilitatis, aut studio partium fecerit.

Dictio CCCXII.

Quatenus.

1 *Conditionem importat dictio* Quatenus , *quando est iuncta verbo futuri temporis.*
2 *Limitatiua est, seu restrictiua dictio* Quatenus,& *denotat incertitudinem.*
3 *Limitatiua quando est dictio* Quatenus *exponitur,id est*, In quantum.
4 *Causaliter,temporaliter, & quantitatiuè exponitur dict.*Quatenus
Quatenus *interdum importat*
5 Quousque.
Donec.
6 Qualiter,
Quomodo:
7 Quia.
8 Quantumcumque,
9 Ad quem locum.
10 Qua ex parte.

Conditionem importat hæc dictio , præcipuè 1
quando est iuncta verbo futuri temporis ; ita Bart. *in l.*1. *num.*10. vbi Castr. Imol. & Socin. *ff.de condit.& demonstr.* Rebuff.*in l.litus publicum,*§.*quatenus finit, ff.de verbor. signif.* Bero.*cons.*51.*num.* 12. *col.*2.& *cons.*14.*num.*1.*vol.*3 Mandos.*in reg.*32. *Cancellar. quæst.*24. *num.*3. & 4. Aym. *cons.*802. *num.*1. Borgnin. *decis* 46. *num.*382.*p.*1. Rot. *decis.*381. *n.*2. *p.*1.*diuers.* Honded.*cons.*2. *num.*56. & *cons.*57. *n.*20. & *cons.*68.*n.*11.*vol.*2.Pacific.*de Salu.interd. inspect* 4. *cap.*2. *num.*40. Vulpell. *de præpos. & aduerb significat, sub hac dict. in princip. pag.*90. Rimin.iun. *cons.*139. *num.*20.*lib.*2.Surd.*cons.*186.*num.*10 Cened.*post libr. practic. & canonic. quæst.sing.*86. *in fine*. Gregor. *decis.*550. *num.*2.[Valenz. *cons.*115.*n.*23. *tom.*2. Rot. *decis.*12.*num.*37. apud Paul.de Rubeis *tom.*1. *diuers.* aliàs *p.*6.*recent.*]

Est limitatiua, seu restrictiua & denotat incerti- 2
tudinem, iuxta tradita per Dec. *cons.*385. *n.*2 Bero. *cons.*140.*num.*17.*vol.*2. Surd.*cons.*186.*n.*14. Matien. *ad l.*2.*gloss.*2.*num.*16.*tit.*4.*lib.*5.*noua Recopil.* Vulpel. *citato loco.*

Et quando est limitatiua, exponitur , id est , *In* 3
quantum, vt *in l.si quis crediderit*,vbi gloss. *ff.de pact. & in cap.placet, de conuers. coniugat.* & tradunt Dec. *cons* 384.*num.*2.*tom.*1.Rebuff.*in l.locum, col.*10. *vers. quatenus,ff.de verbor.signif.* Honded. *d.cons.*57.*n.*21. & *cons.*68. *num.*12. *vol.*2. Mandos. *de signat.fol.*73. *col.*1.*in princip.* [Rot.*d.decis.*12.*num.*38.] Cened. *d. sing.*86. *num.*1. *in princip.* & operatur, vt dispositio adaptetur pro ea parte, pro qua fieri potest, vt per Seraph.*decis.*545.*n.*1.

Tribus modis exponitur hæc dictio,scilicet cau- 4
saliter, temporaliter, & quantitatiuè, vt per Ruin. *cons.*61.*num.*43 *vol.*5. quem refert Cened *d.sing.*86. *vers quatenus tribus.*

Aliquando accipitur pro *Quousque*, vel *Donec*, vt 5
in l.rogatus, ff.mandati, & in l. Rutilia,ff.de contrahen. empt.& in l.locus ff de verb.significat.

Nonnunquam interpretatur pro *Qualiter*, seu 6
Quomodo, vt *in l.metum,*§.*sed quod Prætor,ff.quod metus causa.*

Quandoque ponitur pro *Quia*. vt *in l. cùm filius*, 7
& ibi gloss.ff de verb.oblig.& in l.in personam,in princ. ff.de pœnis,& in l.properandum,§.1.*C.de iudiciis.*

Plerumque pro *Quantumcumque* accipitur,vt *in l.* 8
quatenus,ff.de reg.iuris.

Apud Grammaticos *Quatenus* idem importat 9
quod *Ad quem terminum*.Cic.*de Amicit*. Quamobrem id primùm videamus, quatenus amor in amicitia progredi debeat.Idem *ibidem*.Est enim quatenus amicitiæ dari venia possit.

Interdum vsurpatur pro *Qua ex parte*. Cic.*lib.*2. 10
*epist.*2. Postulatum est vt Bibuli sententia diuideretur, quatenus de religione dicebat, &c. Bibulo assensum est.

Dictio CCCXIII.

Quemadmodum.

1 *Similitudinem facti , & non Iuris denotat dictio* Quemadmodum

Quemadmodum *sine interrogatione prolata, & capitur pro* Sicut.

2 *Interrogatiuè quandoque profertur dictio* Quemadmodum, *& tunc sumitur pro* Quomodo, *vel* Ad quem locum.

3 *Subrogationem indicat dictio* Quemadmodum antea.

4 Quemadmodum *factum ex tribus verbis, Quem, ad, modum, idem significat apud Grammaticos quod* Quomodo.

5 Quemadmodum, *assumit quandoque* Si, Ita, Sed.

1 SIne interrogatione prolata capitur pro *Sicut*, similitudinem facti, & non Iuris denotans, vt *in l. paterfamilias, & in l. quemadmodum, ff. de acq poss. & in l. verbum erit, ff de verb significat. & in l. 3. §. si quis duobus*, vbi Gloss. *ff. de alimen. legat. & in l quemadmodum, C de agricolis & censitis, lib.* 11. notant Ias. *in l. si familia, n. 1. ff. de iurisd. omnium iudic.* vbi Dec. *n. 17. & 18.* Vulpell. *de prepos & aduerb. significat. sub dict. Quatenus, vers. Quemadmodum, pag.* 90. Bertazol *de claus. instrum. claus.* 21. *gloss.* 23. *n.* 1. Cened *post lib. canonic. & pract. quast sing.* 89 *n.* 1.

2 Quando verò profertur interrogatiuè, sumitur pro *quomodo*, vel *Ad quem modum*, vt *in l. sape, § item dubitatum est, ff. de verbor. signif. & in tit. ff. quemadmodum seruitutes amittantur, & in rubr. quemadmodum testamenta aperiantur, & in rubr. ff. soluto matrimon. & quemadmodum dos petatur*. sentit Cened. *d. sing.* 89. *num.* 2.

3 Dictio *Quemadmodum antea* subrogationem indicat, vt *in l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautionibus*, notat Cald. Pereira *de empt. cap. 5. n. 2. in fine.*

4 *Quemadmodum* factum ex tribus verbis *quem, ad, modum*, idem est quod *Quo modo*. Cic. *Attic. lib. 1. epist.* 5. Velim cogites, quemadmodum bibliothecam nobis conficere possis Idem *Attic. lib. 7 epist.* 24. Hæc res quemadmodum ceciderit, &c velim ad me scribas.

5 Aliquando assumit *Sic*, vel *Ita*, aut *Sed*. Cic. *ad Quint. Fratr. lib. 1 epist.* 1. Vt quemadmodum gubernatores optimi vim tempestatis, sic illi fortunæ impetum superare non possent. Idem *ad eundem lib. 2. epist.* 14. Tu quemadmodum me censes oportere esse in Republica, &c. ita & esse, & fore auricula infima molliorem scito. Idem *pro Flac.* Nunquam laborant, quemadmodum probent quod dicunt, sed quemadmodum se explicent dicendo. Idem 3. *Verr.* Quærat non solùm quemadmodum nostri criminis, sed etiam quo pacto suæ confessioni medeatur.

Dictio CCCXIV.

Quia.

1 *Causatiuè ponitur dictio* Quia, *quia reddit causam, & rationem de pracedentibus.*

2 *Causam finalem, & impulsiuam exprimit dictio* Quia.

3 Quia, *aliquando importat* Cum, *vel* Quando.

4 Quia *apud Grammaticos causam reddit plerumque, & respicit* Quare.

1 HÆc dictio ponitur causatiuè, nam reddit causam, & rationem de præcedentibus, vt *in l. hac actio, ff. de calumniatorib. & in l si quis animo*, vbi notatur, *ff de acquiren. possess. & in cap quia propter, de rescript. & in cap. quia frustrà, de sentent. excommunic. & in cap. quia periculosum, de elect. lib. 6.* notant Bart. *in l. demonstratio, in §. quod autem, num. 6. & seq.* vbi Socin. *n. 3. ff. de condit. & demonstr.* Menoch. *cons.* 134. *num.* 19. Azebed. *ad l. 1. num. 1. tit. 1. & l. 1. num. 21. tit. 1. lib. 6. noua Recopil.* Card Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D. concl.* 352 *num. 1.* vbi *num. 2.* declarat, nisi apponatur iuncta verbis dubitatiuis. Vulpell. *de
prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 91. Et ex- 2
primere causam finalem, & impulsiuam, tradunt Gram. *decis. 39. num.* 3. & Card. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. tom. 1 lib. 3 tit. 12. num.* 33. [Notat Rot. *decis. 411. num. 2 p. 2. in posthum. Farin.* vbi quod importat causam pro certo & pro constanti, aliàs *p. 4. recent.*]

Aliquando importat idem quòd dictio *Cum*, vel 3
Quando, vt per Aug *cons.* 393. incip. Si *bene, num. 2. vers nec obstat*, quem refert Card. Tusch. *d. lit. D. conclus. 352. num.* 3.

Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ 4
Auctores, hæc dictio *Quia* causam reddit plerumque, & respicit *Quare*. Cic. *de Senect.* Vt bene vixisse videar, quia cum Scipione vixerim. Idem *Attic. lib. 10. epist.* 15. Quia scripseras te proficisci cogitare, eò te hætere censebam. Idem *lib. 12. epist.* 11. Quia semper animaduerti studiosè te, &c. propterea non dubito, quin, &c.

Dictio CCCXV.

Quicquid.

1 *Vniuersalis & pracisa est dictio* Quicquid, *omnem modum comprehendens.*

2 *Casus alioquin priuilegiatos comprehendit dictio* Quicquid.

3 *Ius omne continet dictio* Quicquid, *ita vt propter suam vniuersalitatem nihil remaneat penes concedentem.*

4 *Dict.* Quicquid, *comprehendit omnia etiam minutissima, & verificatur etiam in minutissimo.*

5 *Conditionem facit dictio* Quicquid, *iuncta verbo futuri temporis.*

ESt vniuersalis hæc dictio, & præcisa, omnem 1
modum comprehendens, vt *in l. in fideicommiss. § cum Pollidius, ff. de vsuris.* notant Tiraq *in l. si unquam, in verb. quidquam, C de reuocan donat.* Crescen. *decis. 6. num. 4. de testament.* Gozad. *cons. 9. num. 2.* Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 93. in princip.* Rebuff *ad l. creditor*, 11. *vers. idem, in dict quidquid, ff. de verbor. signif pag.* 75. Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 8. num.* 13. Bartholom. Perett. *in comment. ad Extrauag. ambitiosa, verb. pradecessorum, num. 25. de reb. Eccles. non alienan.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 11. num. 72.* Etiam 2
casus aliòquin priuilegiatos comprehendit, secundùm Menoch. *de prasumptionib. lib. 4. prasumpt. 145. num.* 15.

Continet omne Ius ita vt propter suam vniuer- 3
salitatem nihil remaneat penès concedentem, vt *in l. etiam ff. soluto matrim.* Grat. *cons 9. num 82. lib. 2.* Imò operatur, quòd omne verbum sui natura impertans arbitrium boni viri, mutet naturam, & liberum importet arbitrium. Roland. *cons. 55. n. 49. vol. 3* Natt. *cons. 684. n. 7 tom. 4.*

Omnia comprehendit etiam minutissima, & ve- 4
rificatur etiam in minutissimo, vt per Gulielm. de Monte Lauduno *in Extrauag. suscepti regiminis, in*

vers. si quidquam, ne Sede vacante. Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing.* 89. *n.* 4. Vnde Quidquid, id est, omnia, interpretantur Cephal. *cons.* 4. *n* 6. *vol.* 1 & Grat. *d. num.* 82. Restringitur tamen à verbis præcedentibus, iuxta tradita per Menoch. *cons.* 681. *num* 15.

5 Iuncta verbo futuri temporis facit conditionem, vt *in l. qui Romæ*, §. *Agerius ff. de verbor. signif.* Et cum copula *Et* stat augmentatiuè, vt *in l. hac adiectio, ff. de legat.* 3. notat Vulpel. *citato loco*.

DICTIO CCCXVI.

Quicquam.

1 *Vniuersalis præcisa dictio est* Quicquam, *omnia comprehendens.*

2 Quicquam *in minimo etiam verificatur.*

1 EST dictio latæ significationis, præcisa vniuersalis omnia comprehendens, vt *in cap. quia sæpe, de elect. lib.* 6. notant Tiraq. *in l. si vnquam, verb. omnia, n.* 17. *C. de reuocan. donat.* Bald. *in l. cum virum, C. de fideicommiss.* Dec. *cons.* 19. *n.* 3. Gozadin. *cons.* 8. *num.* 24. *& cons.* 9. *num* 2 Aym. *cons.* 227. *num.* 13. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict.* Quicquid, *vers quidquam, pag.* 93. *col.* 2. Cened. *d. sing.* 89. *num.* 5.

2 In minimo etiam verificatur, secundùm Bart. *in l. si seruum*, §. *Prætor, in* 2. *notab ff. de acquiren. hæred.* Bartholom. Peret. *in Extrauag. ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienand. super verba*, Quidquam *alienare præsumpserit, num.* 3. *pag.* 137. vbi subdit, quòd *Quicquam*, siue *quidquam* idem est, quod *Omnia*.

DICTIO CCCXVII.

Quicumque.

1 *Vniuersalis est dictio* Quicumque, *omnia comprehendens.*

2 *Vniuersalis est dictio* Quodcumque.

3 *Dictio* Quibuscumque *omnia comprehendit, & propter suam generalitatem ad casus etiam improprios trahitur.*

4 *Maiora expressis comprehendit dictio* Quicumque.

5 *Dictio* Quicumque *facit vt ij comprehendantur, qui alias non comprehenderentur.*

6 *Casus ad improprios trahitur dict.* Quicumque.

7 *Genus omne personarum comprehendit dictio* Quicumque.

8 *Personas omnes etiam priuilegiatas includit dict.* Quicumque, *dummodo tamen specialia priuilegia non habeant in materia de qua agitur.*

9 *Dispositionem ad extraneos extendit dictio* Quibuscumque.

10 *Dictio* Quicumque, *facit vt dispositio quæ de se habet terminos præfixos, excedat terminos, & extendatur in infinitum.*

11 *Distributiua est dict.* Quicumque, *& attribuit rem cuilibet in solidum.*

12 *Dictio* Quicumque, *licèt extendatur ad omnes casus & personas, restringitur tamen ad personas habiles.*

13 *Dictio* Quicumque *restringitur secundum naturam actus, cui attribuitur.*

14 *Dictio* Quodcumque, *in materia fauorabili auget, & in materia odiosa est stricti iuris.*

15 Quodcumque, *&* Omne *differunt.*

16 Quodcumque *qui dicit, nihil excipit.*

17 *Dict.* Alius, *licèt importet similitudinem, tamen quando iungitur cum dict.* Quicumque, *non patitur restrictionem, nisi verba proferantur à lege, quia recipiunt restrictionem ex habilitate, vt num.* 18.

VNiuersalis est hæc dictio *Quicumque*, omnia includens, & nihil excludens, vt *in l. à procuratore, C. mandati, & in cap. solitæ, de maior. & obed.* notant Gloss. *verb. Quicumque, in cap. Quicumque, de sentent. excommunic. lib.* 6. Tiraq. *de retract. lign.* §. 1. *gloss.* 3. *num.* 20. Apostil. ad Roman. *cons.* 31. *vers. Quacumque*. Rimin. iun. *cons.* 430. *num.* 35. *vol.* 4. Rolsnd. *cons.* 3. *num.* 44. *vol.* 1. Menoch. *cons.* 600. *num.* 5. *& cons.* 1129. *num.* 28. *& remed.* 6. *recup. n.* 15. Rot *apud Marches. de commiss p.* 1 *pag.* 241. *num.* 2. *& pag.* 978. *num.* 2. *in vlt. impress.* Octauian. Vulpell. *de prepos. & aduerb signif. sub hac dict. pag.* 93. *col.* 2. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D. conclus* 351. Mar. Antonio *var. resolut. lib.* 2. *resol.* 40. *n.* 2. Honded. *cons.* 64. *num* 4. *vol.* 1. *& consil.* 86. *num.* 13. *vol* 2. Glorit. *resp.* 1 *p.* 2. *dum.* 193. Ias. *in l. quodcumque, num.* 1. *de verb. oblig.* Aym. *consil.* 308. *num.* 4. *&* 3. Paris. *cons.* 9. *num.* 8. *& consil.* 90. *num.* 6. *vol.* 1. Bursat. *cons.* 9. *num.* 3. *vol.* 1. Gom. *in reg. de triennali, quæst.* 1. *vers. tamen istis*. Mandos. *in reg.* 17. *Cancellar. quæst.* 8. *num.* 2. *& reg.* 21. *quæst.* 5. *num.* 2. Monet. *de commut. vltim. volunt cap.* 11. *n.* 72. Paris. *de confident. quæst.* 27. *à num.* 24. Sanctaiel. *var. resolut. quæst.* 2. *num.* 21. vbi cum Roin. *cons.* 103. *num* 9. *vol.* 3. hoc intelligit in materia fauorabili, secus in odiosa. [Doran. *Rota decis.* 233. *num.* 12. vbi quod comprehendat omnes dum ratio diuersitatis reddi non potest. Reinoso *obseru.* 11. *num* 12. vbi quod includit etiam ea, in quibus mentio specialis requiritur, & sine difficultate quando lex statuit terminum intra quem iubet impedimenta proponi. Rota *in Sabinen. Castri Montis Rotundi* 8. *February* 1627. *coram Reuerendissimo Coccino Decano*, vbi post Tiber. Decian. *cons.* 41. *num.* 38. *lib.* 2. *& cons.* 45. *num.* 13. *lib.* 3. tenet quod hæc dictio nihil excludit, sed comprehendit omnem significationem nominis, cui adiicitur etiamsi impropriissima sit: & deinde subdit quod in fine posita ad omnia refertur.]

Et de dictione *Quodcumque* nuncupatim agentes, idem tradunt Crauet. *cons.* 294. *col.* 5. *vers. Ad idem adduco, vol.* 2. Ruin. *cons.* 98. *num.* 21. *volum.* 2. Rom. *cons.* 31. *num.* 2. Menoch. *cons.* 496. *num.* 65. *& seq.* Roland. *consil.* 12. *num.* 40. *vol.* 4 *& consil.* 61. *num.* 35. *vol.* 1 Rimin. iun. *cons.* 450. *sub num.* 42. *vol.* 4. vbi de verbis *Quocumque casu*, Mandos. *in reg.* 17. *Cancellar. quæst.* 8. *num.* 2. Glorit. *resp.* 1. *p.* 1. *num.* 195. *& resp.* 21. *n.* 26. Cened. *singul.* 90 *num.* 1. *in princip.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 11. *num.* 72. 2

Et de dictione *Quibuscumque*, in datiuo, vel ablatiuo casu concepta, quòd omnia comprehendat, & propter suam generalitatem ad casus etiam improprios trahatur, notant Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 1 *gloss* 7. *à num.* 20. Rimin. iun. *cons* 450. *num.* 35. *vol.* 4. Roland. *cons* 5. *n.* 44. *vol.* 1. Honded. *cons.* 64. *n.* 4. *vol.* 1. *& cons.* 86. *n.* 15. *vol.* 2. Menoch. *cons.* 435. *num.* 23. *& cons.* 1129. *num* 29. Bertazol *de clausulis instrument. claus.* 4. *gloss.* 30. *à num.* 1. Marr. *de iurisd. p.* 4. *cent.* 2. *cas.* 130. *n.* 7. Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst sing.* 91 *n.* 1. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 24. 3

Digitized by Google

decis.24.num.7 & discept.forens.cap.82. n 32. Aloys. Ricc.*in decis Curia Archiep. Neapol. decis.136.n.16. p.1.*Glorit.*resp.1.p.1.n.193.*

4 Amplia primò, quòd hæc dictio *Quicumque*, est adeò vniuersalis, vt comprehendat maiora expressis, vt per Gloss. *in Clem. 1. de re iudicata.* Roland. *cons.5. num. 44. vol.1.* Ruin. *cons. 103. num.9.vol.3.* Gabr.*com.lib.6.tit.de verbor. signific. conclus.4.* Surd. *cons.453.num.8.*Maresc.*var. resol.lib.1. cap.101.n.3.* Mar. Antonin. *var.resol. lib 1.resol. 39. num.14.* Et nuncupatim agentes de dict. *Quibuscumque*, hanc eandem ampliationem firmant Bertazol. *de claus. instrument.claus.20.gloss.4. num.3.* Stephan Gratian. *locis proximè citatis.* Rota *decis. 680. num.5. p. 2. recent.*

5 Secundò amplia, vt hæc dictio *Quicumque*, faciat etiam vt ij comprehendantur qui aliàs non comprehenderentur, maximè concurrente identitate rationis, vt per Rotam *decis.781. num. 10.p.1.diuers.* & apud Pic.*post gloss.ad Statuta vrbis, d.2* Honded. *cons.76. n.16.lib.2.* Seraph. *decis. 980. n. 8.* Gregor. *decis.267.n.5.*Et de dict. *Quibuscumque* agens, idem ait Seraph. *decis.325. num. 7.* Et quòd hæc eadem dict. *Quibuscumque* soleat includere ea, quæ ex propria significatione non venirent, & ea quæ specialem mentionem requirerent, tradit Intrigl. *Sicilia decis.3.n.131.*

6 Tertiò amplia, vt etiam hæc dictio *Quicumque*, propter suam generalitatem ad improprios casus trahatur, vt tradunt Abb.*cons.3. dub.3.num.2.* Alex. *cons.7. lib.6. & cons. 95. lib. 7.* Corn. *cons.16. lib.1.* Barbat.*cons.18.lib 4* Alciat. *decis.386.* & alij plures, quos refert & sequitur Santarel. *variar. resol. q.48. n.29.* Octauian. Vulpel.*d.loco, vers.& sunt, pag.94.* & ita sub hac dict. eos quoque includi, qui non propriè, sed impropriè sunt tales, asserunt Bart.*in l. quicumque, C. de seruis fugitiuis*, & Barbat. *cons.48. col.antepen.vol.4.* Et de dict. Quibuscumque, quòd comprehendat etiam impropriè, & abusiuè, resoluit Mart.*d.p.4.cent.1.cas.20.n.25.*

7 Quartò amplia, quòd sub hac dict *Quicumque*, comprehenditur omne genus personarum, vt per Rot. *decis. 368.n.5.p.1. diuers.* Menoch *cons.214. num.7.*Anton. Monach. *Bononien.decis.54. num.48.* Et ideo tam masculum, quàm fœminam complecti asserunt Rebuff. *in tract. de pacif. possessorib n.3.* vbi *num.6.* subdit, comprehendere collegium. Bursat. *cons.32. n.14. & 16.lib.1.* Socin. iun. *cons. 89. n.13. vol 3.* Honded. *cons.92. n. 7. vol.1.* Cened. *sing.85. num.5.* [Narbona *l.13. gloss. 2. num. 1. tit. 12. lib.7. recopil.* Giurba *cons.crimin.21.num.2.* vbi quòd omne personarum genus comprehendit, & ad casus improprios trahitur.

8 Quintò amplia, quòd includit omnes, & quascumque personas, etiam priuilegiatas, dummodò tamen specialia priuilegia non habeant in materia, de qua agitur, vt *in l.in fraude, §.vltim. ff de militari testament.* Volpell.*citato loco.* Farinac.*in praxi crimin. p 3. quæst. 108. n. 6.* quamuis in dictis personis requireretur specialis mentio, vel concessio, secundùm Calder. Pereira *quæst. forens. cons. 30.n.16.* Et nuncupatim de dictione *Quibuscumque* agentes, ampliationem firmant Menoch.*rem. 15. recuperan. n.83.*& Gutier.*canonicar.lib. 1.cap.34 n.57.*

9 Sextò amplia, quòd dictio *Quibuscumque* adeò est vniuersalis, vt extendat dispositionem ad extraneos, & eos, qui non venirent, vt per Alex. *cons.30.* incip. *Præsuppositis, n. 14. in 6. dub. lib.5. & cons.1. & cons. 193. n. 4. lib 6.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom.2.lit D.concl 351. n.3.* Mart. *d.casu 130. num.7.*

Et de dictione *Quodcumq;* agentes idem aiunt Iss. *in l.quadam, §. nihil interest, n. 3. vers. limita quatuor modis, ff.de edendo.*Paris. *cons. 9. num. 8. vers. sicuti in simili, lib.1.* Mandos. *in reg. 21. Cancellar. q 5. num.2.* Cened. *sing.90.num. 1. post medium.* Vnde licèt de feudi propria natura sit, vt ad hæredes extraneos, seu fœminas non transeat, tamen vbi in illius concessione apposita fuerit hæc dictio *Quibuscumque*, propter eius generalitatem sic feudi natura immutatur, vt ad hæredes extraneos transeat, iuxta ea, quæ dixi *in tractatu de Clausulis, sub claus. Pro se, suisque, hæredibus, & successoribus quibuscumque, n. 1. cum seqq.* vbi *n. 6.* idem subdidi in iure pa-
tronatus, & *num.7.*in emphyteusi. Et qui d dictio 10
Quicumque faciat, vt dispositio, quæ de se habet terminos præfixos, excedat terminos, & extendatur in infinitum, tradit Put.*decis.115.n.1.*aliàs 110.*lib.1. in correctis.*

Septimò amplia, quòd hæc dictio est distributi- 11
ua, & attribuit rem cuilibet in solidum, vt tradunt Bart *in l hoc articulo, ff de hæred. instituend.* Iss. *in l.si quis in fundi vocabulo, §.si quis hæredes, num. 2. ff.de legat.1.& in l.qui filiabus, §.si quis ita, num. 7. ff. de legat. 1.* Ruin. *cons.76. num. 4. vol.1.* Natt. *cons.7. num 13. vol. 1.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 31. gloss.1. n.11.* Cened *sing. 85. n. 6.* Card. Tusch. *d. litt. D. conclus.269.n.12.* Item est dictio collectiua, & distributiua, habens effectum importantem vniuersitatem, prout dictio *Omnia, & singula.* Anton. de Butr. *cons. 19. n.3 vers. in priuilegio autem*, quem refert Card Tusch.*d.lit.D.concl.252.n.1.*

Octauò amplia, quòd adeò est vniuersalis hæc 12
dictio *Quicumque*, vt non restringatur, sed potiùs extendatur ad omnes casus, & personas, vt per Menoch.*de præsumptionib.lib.4 præsumpt.198. n.21.* Farinac. *in praxi crimin. p.4. cons. 65. n. 8.* & nedum comprehendit omnes casus suprà enumeratos, sed alios quoscumque. Specul. *in tit. de instrument. præsent § fin. vers. quod si quis*, vbi Ioan. Andr. *in addit.* Curt. iun. *cons.38. in fine.* Caputaq. *decis. 296.n.6. p.2.* etiam quòd sint casus diuersi ab expressis, *l. si fundum sub conditione, §.si libertus, ff.de legat.1.* Paris. *cons. 79.n. 21.lib. 2.* Tiber. Decian. *cons. 24. n.59. lib.1.* Dec *cons.653.n.4.in fine.* Et includit omnes omissos in speciali enumeratione. Doctores post gloss. *in auth. ex testamento, verb.quodcumque, C. de collation l. Iulianus, ff.de legat.3.* Corn.*cons.6, sub n.8. vol.1.* Et fuit dictum *in Sabinen Castri Montisrotundi, 8. February 1627. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano.* Restringenda tamen est ad personas habiles, vt per text.*in l.vt gradatim, ff.de munerib.& honorib.* resoluunt Rebuff.*de pacif.possessor. num. 172.* Ludou. Gom. *in reg. de annali possess. q 3.vers.non obstat.* Calder. Pereira *de potest.eligendi, cap 1. num.57.* Sanctarell. *variar.resolut q.48. n.29.* Amic *de iure emphyt.in prælud. n.21.* Rot. *decis.642. à n.2.p.1 recent.* Card. Tusch. *d.lit. D. conclus.352. n. 9.* vbi post Apostil. ad Roman. *cons. 31.in vers. quacumque*, ait, quòd in odiosis, & vbi constat de mente disponentis, verbum *quicumque* restringitur ad similia, & ad habiles, & ad vnum tantùm; & quòd hæc dictio intelligatur de habili, firmat Paris. *de confident.benefic q.58.n.51.*

Item restringitur secundùm naturam actus, cui 13
attribuitur, vt per Tiraq *de retract.tit.1.§.1. gloss 7. num.26.* vbi *num. 29.* subdit, quòd si dictio *Quodcumque* profertur à lege, restringitur de habilitate, secùs si ab homine. quia non recipit restrictionem, & quòd restringatur secundùm subiectam materiam, tenent Rebuff.*in conc ord. tit. de forma mandati Apostol.*

Digitized by Google

Apostol.in verf. Quibuscumque. Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto,cap.9.n.*106 Card.Tusch. *d.lit.D. conclus.*307.*n.*18.

14 Dictio *Quodcumque* in materia fauorabili anget, sed in materia odiosa est stricti Iuris, & non includuntur ea, quæ sunt diuersæ speciei, & maiora expressis, vt per Ruin. *cons.*103. *num.*9. *vol.* 3. quem refert Cened. *sing.*90.*n.*2. Geminata verò comprehendit odiosiora, maximè in materia fauorabili, iuxta tradita per Mart. *de iurisdict.p.* 4. *cent.*2. *casu* 129.*n* 14.vbi loquitur de dictione *Quacumque.*

15 *Quodcumque* & *Omne* differunt, quia dictio *Quodcumque* est vniuersalis, & magis lata, quàm dictio *Omne*,quæ est generalis, vt per Tiraq *de retract.tit.*1 §. 1.*gloss.* 7.*n.*26. quem refert Cened. *d. sing.*20.*num.*4.

16 *Quodcumque* qui dicit, nihil excipit, vt per Narbona *de appellatione à Vicario ad Episcopum, p.*1.*fundament.* 1.*n.* 33. vbi *n.* 36. subdit, dictionem *Quomodocumque* idem esse, quod *Quocumque*. Vnde licèt dictio *Alius,a ia, aliud* importet similitudinem, tamen quando adest dictio *Quacumque alia*,non patitur restrictionem. Gozadin. *cons* 1 *num.* 19. quem refert Card. Tusch.*d.lit. D. conclus.*355.*n.*6 Et fuit resolutum *in d.Sabinen Castri Montis rotundi, coram Illustrissimo Domino Coccino, vers.& in hoc.* Idem in modo vacandi expresso; quia licèt alius modus, quàm expressus,non veniat,tamen si est dictum,*Vel alio quocumque modo*, comprehendit omnem alium modum, Socin.*cons.*32.*num.* 11.*& seq.lib.*1. Cardin. Tusch. *c.conclus.*355.*num.* . Sic etiam licèt verbum *Heredes* in materia feudali intelligatur de masculis, & descendentibus, tamen quando adest dictio *Quoscumque heredes*,intelligitur de extraneis secundum Roland *cons.*96 *num.*45. *lib* 1 Cardin.Tusch *d. concl.* 355. *n.*8. Hinc etiam in legato facto vxori de omnibus, & quibuscumque, quæ habet in domo, veniunt etiam venalia, quæ aliàs non venirent, Cott iun.*con*... *n.*1.

18 Limita,& declara, hanc proximam resolutionem procedere nisi verba proferantur à lege; quia recipiunt restrictionem ex habilitate. Curt. iun. *cons.*1. *n.*3.*& seq.*Cad.Tusch *d.conclus.*355. *n.*10. vbi *n.*11. post Apostil.ad Roman.*cons.*31. *in vers.quacumque*, hanc limitationem intelligit, nisi agatur de fauore publico, quia tunc non fit restrictio ad habiles etiam in lege,vel statuto.

19 Limites deinde in verbis vniuersalibus, vt ad expressa restringantur,*ibi de certo*, (*de transact.*) Menad. *cons.*8.incip. *Quidam pater*.Card.Tusch.*d.concl* 55. *num.* 13. Vnde si constituatur procurator in causa certa contra Titium, & in quacumque alia causa, intelligitur contra Titium, non contra alium,Menoc. *cons.*10. *num.*9 Sic enim in vacatione beneficij per obitum, vel cessionem Titij, vel aliàs quomodocumque, & qualitercumque, venit omnis alius modus; sed ex persona Titij expressa, non ex alia. Socin *cons.*33.*n.*12. *lib* 1. Card. Tusch. *d.concl.*355. *num.*14.

Dictio CCCXVIII.

Quid.

1 *Diminutionem denotat dict.* Quid, *& refertur ad minimum, seu verificatur in minimo.*

2 Quid,*&* Quod,*in quo differant,ostenditur.*

3 *Interrogatiua est dictio* Quidni, *sicut dictio* Cur.

Refertur hæc dictio ad minimum, seu verificatur in minimo, & denotat diminutionem, vt per Bertazol.*de clausulis instrument. claus.*16.*gloss* 11. *n.*1.Ludou.Gom. *in* §. *poenales n* 4. *Instit. de act.* vbi subdit, quòd hæc dictio refertur ad minimum, dictio verò Quod ad vniuersum. Et sic est differentia, quia *Quid* denotat diminutionem, Quod autem perfectionem,refert Cened.*post libr.practic.& canonic.quæst sing.*8. *n.*2. 1 2

Dictio *Quidni* est interrogatiua,sicut dictio *Cur*, vt in l 1. §.*si quis ita*, *ff.de verbor. oblig.* vbi Zasius *n* 4 & Rip subdunt, quòd etiam quandoque est affirmatiua, & secum habet affirmationem inclusam, vt refert Ottauian.Vulpel.*de prepos.& aduerb.signif. in dict.Quidni pag.*95.*col.*1. 3

Dictio CCCXIX.

Quidam, Quidem.

1 *Certum honorem,aut rem declarat dict.* Quidam.

2 Quidem, *aduerbium, nominibus proprijs eleganter adiungitur, sed in fine magis, aut in medio, quàm in principio.*

Hæc dictio secundùm Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Autores,certum hominem,aut rem declarat. Cic.*de Orat.* Tu pudore à dicendo,de timiditate ingenua quadam refugisti. Terent. *Eunuch.* Nec tibi obstat,quod quidam facit. 1

Quidem aduerbium nominibus proprijs eleganter iungitur in principijs; sæpiùs pronominibus,sed in fine magis, aut in medio, quàm in principio. Cic. 1.*Philippic.* Nimis iracundè tu quidem,& valde intemperanter.Idem *lib* 1. *epist.*14. Tantum doleo, & mirificè quidem Idem *Attic. lib* 6.*epist.*1. Sed est varium illud quidem, verumtamen multiplex pueri ingenium. Cùm autem res dubia antecedit, Quidem certè pro *Saltem* subijcitur. Idem *Attic. lib.*1. *epist...* Spera me tibi causam probasse, cupio quidem certè. *Quidem profectò* vehementer affirmat. Idem *Attic.lib.*.. Nunc quidem profectò Romę est. 2

Dictio CCCXX.

Quilibet.

1 *Vniuersalis est dict* Quilibet, *omnia comprehendens,etiam minima.*

2 Quilibet,*operatur idem quod dict.*Omnis.

3 *Inhabiles omnes ad accusandum comprehendit dict.* Quilibet.

4 Quilibet *attribuit actum cuilibet in solidum.*

5 *Distributiua est singulorum suprà positorum dict.* Quilibet.

6 *Relictum si fiat cuilibet ex consanguineis, omnes admittuntur.*

7 *Personis distributiuè nominatis attribuit in solidum dict.* Quilibet.

8 *Substitutio facta pluribus filiabus, si dicatur cuilibet earum,videtur facta singulis earum.*

9 *Restrictionem non recipit dictio* Quilibet, *posita ab homine,cùm sit vniuersalis.*

10 *Vniuersalis est dict.* Quolibet *modo omnes casus comprehendens.*

Est vniuersalis hæc dictio, omnia comprehendens, etiam quantumuis minima, vt *in l. cum quid,* 1

quid, ff. si certum petatur. uutant gloss. *verb. quaslibet a ias, n l. omnes, C. de quadrienij præscrip. & in Clem. 1 verb quauis alia, de re iudicata.* Dec *cons.* 619. *num.* 2. Rebuff *in comment. ad l. creditorum, 11. vers. quilibet, ff. de verb signif. pag.* 75. Menoch. *cons.* 33. *n.* 21. Azebed. *d. l. 2 num. 2. tit* 1u *lib.* 10. *noua Recopil.* Ioan. Franc de Punte *decis.* 3. *n.* 4. Glorit *resp.* 1. *p.* 1. *n.* 185. Franc. Leo *in thes fori Ecclesiast p.* 1 *cap.* 15. *n.* 69.

2 Operatur idem quod dict. *Omnis*, vt per Mandos. *in reg.* 12. *Cancellar q.* 6. *n.* 9. Rut. *in Carinolen præceptoria*, 28. *Nouembris* 1616. *coram Coccino*, licèt aliquando differane, secundùm Chassan. *in consuetud. Burgundiæ, rubr.* 7. §. 3. *verb. vn chacun, num.* 1. *pag.* 921 Natt. *cons.* 675. *num.* 17. Paris. *cons.* 48. *n.* 3. *lib.* 2. Surd. *cons.* 149. *n.* 5. dum aiunt, dictionem *Omnis* distribuere eullectiuè, dictionem verò *Quilibet* distributiuè. [Rot. *decis.* 353. *num.* 2. *p.* 1. *in posth. Farin.* aliàs *p.* 4. *recent.*]

Et adeò est vniuersalis vt comprehendae etiam
3 omoes inhabiles ad aecusandum. Hipp. *cons.* 85. *n.* 26. subdeus etiam *num.* 27. quòd est dictiu generalis, & comprehendit maleficium, etiam nun punibile.

4 Attribuere actum euilibet in solidum, est de oatura huius dictiuuis, vt *in l. in hoc articulo, ff. de heredib. instituen. & in l. si pluribus*, vbi Bart. & Imol. *ff. de legat.* 2. *& in l. non distinguemus. §. cum plures, ff. de arbitr. & in cap. si propter, de rescript. lib.* 6. notant Socin. sen. *cons.* 16. *n.* 19. *vol.* 4. Corn. *cons.* 40. *num.* 19. *vol.* 2. Ruin. *cons.* 76. *num.* 4 *vol.* 1. Rulland. à Valle *cons.* 70. *n.* 44. *tom.* 1. Decian *cons.* 73. *num.* 16. *vol.* 1. Octauiau. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict.* Quicumque, *vers. & natura, pag.* 94. Gozad. *cons.* 26. *n.* 38. Paris. *cons.* 9. *num.* 3. *& seq. vol.* 2. Card. Tosch. *d. litt. D, conclus.* 269. *n.* 11. Osasc. *decis.* 23. *n.* 11. Bertazol. *de clausulis instrument. claus.* 39. *gloss.* 5. *num.* 6 Martel. *iur. clausul. p.* 2 *claus.* 9. *num.* 6. Stephan. Gratian. *discept. fores. cap.* 172. *num.* 3. Rota apud Zach. *post tract. de oblig. cameli, decis.* 22. *n.* 2. *& decis.* 23. *num.* 3. Cened. *post lib. practic. & canonic quæst. sing* 26. *n.* 1. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q* 22. *n.* 11.

5 Distributiua est singulorum suprà positorum, vt *in l. si pluribus*, vbi Bart. *ff. de legat.* 2 & *in cap quorumdam, de elect. lib.* 6. outat Rebuff. *dict. vers. quilibet*, Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de collat. verb. quolibet, pag.* 247 Farin. *d. q* 22. *n.* 11. Card. Tusch. *d. lit. D, conclus.* 769. *num.* 14. Rota *decis.* 125. *n.* 5. apud Farin. *p.* 1.
6 *recent.* Vnde si cuilibet ex consanguineis fiat relictum, omnes admittuntur. Castren *cons.* 384. incip. *Notandum, n.* 2 *lib.* 1. Card. Tusch. *d. lit. D, concl.* 397. *num.* 23.

7 Et eius naturæ est, attribuere sulidè, seu io solidum personis sic distributiuè nominatis, vt per Rip. *in l. heredes, §. cum ita, num.* 3. *ff. ad Trebell.* Anton. de Butr. *cons.* 29. *n.* 2. Ruland. à Valle *cons.* 3u. *n.* 44. *lib.* 3. Decian. *cons.* 73. *n.* 16. *lib.* 2. Card. Tusch. *tom.* 2. *lit. D, conclus.* 269. *n.* 12. *& conclus.* 197. *n.* 23. vbi post Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 37. ait quod legatum factum familiæ, & euilibet de familia, censetur factum omoibus in solidum, & ordine successiuo Vulpell. de *prapos. & aduerb. signif. sub dict. quolibet. pag* 97.

8 Operatur idem, ac si essent factæ plures dispositiones, & dinumeratiunes. Vnde substitutio facta pluribus filiabus, si dicatur, *Cuilibet eorum*, videtur facta singulis earum, maximè quando actus est reiterabilis, vt per Alex. *cons.* 175. incip. *Perspectis, n* 2. *vers distributiuum, lib.* 5. quem refert Card. Tusch. *d. lit. D, conclus.* 269 *n.* 10. vbi *n.* 14. sobdit post Batt *in d. l. hoc articulo, n.* 4 quòd dictiones *Quilibet, & Quisque* important idem, vt sint distributiuæ.

Prolata tamen ab homine, cùm sit voiuersalis, vt 9
dixi, noo recipit restrictionem, ad notam per Bald. *in cap. imperialem, in princip. de prohibita feudi alienat.* Roland. *cons.* 7u. *n.* 42 *tom* 3. Anchar Rhegien. *q.* 9. *n* 50 *lib.* 3. & neminem excludit Ruin. *cons.* 76. *n.* 4. Corn. *cons.* 123. *n.* 4. *& cons.* 323. *n.* 7. *vol.* 3.

Dictio Qnolibet *modo* est vniuersalis, omnes casus 10
comprehendens, vt *in l. omnes*, vbi gluss. *verb. quaslibet. C. de quadriennali præscript.* notat Menoch. *rem.* 6. *retuper. n.* 14.

Dictio CCCXXI.

Quinimò.

AFfirmatiuè ponitur hæc dictio, vt *in l. iuris* 1
gentium, §. quinimò, ff. de pactis, & in cap. causa, de verbor. signif. Aliquandu verò negatiuè, vt *in l. non dubium.* vbi Florian, *ff. de legat.* 3. notat Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif sub dict.* Quidni, *vers.* Quinimò, *pag.* 95.

Ponitur Nuonunquam pro *Quinetiam*, vt *in l. iuris* 2
gentium. §. ff. de pactis, & in l. athletas, in fine, ff. de his, qui notantur infamia, & in l. 1. *§.* 1. *ff si pars heredit. petatur, & in l & si, C. de noxalib. actionib. & in l. communi, in fine, C. communi diuidun.*

Dictio CCCXXII.

Quis.

1 *Restrictiuam naturam habet dict.* Quis *per quam præcedentia restringentur ad casum relatum quando sine copula est adiecta.*

2 *Relatiua est dict.* Qois, *& demonstrationis causa apposita, distribuens cuilibet in solidum,*

3 *Generalis est dict.* Quis, *comprehendens tam masculum, quàm fœminam, maiores, & minores.*

4 *Conditionem facit dict.* Quis, *iuncta verbo futuri temporis.*

HAbet hæc dictio naturam restrictiuam, per 1
quam præcedentia restringuntur ad casum relatum, quando sine eupola est adiecta, *vt in l. ea tamen adiectio*, vbi Bart. *ff. de legat.* 3. Angel. *in §. omnium*, vbi Ias. *Instit. de actionib.* Panorm. per text. *ibi, in cap. de cætero. de Clericis non residentib. & in cap. nouit, n.* 17. *de iudicijs.* Dec. *cons.* 261. *n.* 1. *vers. his non obstantibus.* Mandos. *in gloss. facult. in §. sanè, verb.* Quod *fol.* 75 *& in verb.* Qui, *fol.* 171. *& in verb.* Quod *fol.* 278. *& in reg.* 27. *Cancellar. q.* 15. *num.* 4. Menoch. *cons* 1 7. *num.* 22. *& cons.* 336. *n.* 2. Curt. *in memorabil. verb.* Quis *pag.* 717. Surd. *decis.* 282. *n.* 6. *& cons.* 127. *n.* 47. Moror. *resp.* 5. *n* 5. *& seq.* Cald. Pereira *de potest. eligendi, cap.* 11. *num.* 19. *& de extinct. emphyt. cap.* 1u. *n.* 49. Anton. Munach. *Lucen decis.* 57. *num.* 6. Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing.* 27. *n.* 4. vbi *n.* 5. limitat, & declarat, quandu absurditas resultaret, si restrictiuè intelligeretur, & sex aliàs limitationes affert Ias. *in l. cunctos populos, n.* 2. *vsque ad num.* 6. *C. de sacrosanct. Eccles.*

Item est relatiua & demonstrationis causa appo- 2
sita, quæ refert in alio loco contenta cum omnibus suis qualitatibus, vt *in filio, §. testator, ff. de aliment. & cibariis legat. l.* 1. *§. sed cum plures*, & *ibi* Bart. *ff. si fam. furtum fecerit.* Matien. *l.* 2. *gloss.* 1. *num.* 16. *tit.* 4. *lib.* 4. *noua Recopil.* Azebed. *l.* 2 *num.* 48. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua Recopil.* Surd. *cons.* 352. *num.* 22. Relatiua igitur est,

est, & distribuens cuilibet in solidum, secundùm Bart. *in l. hoc articulo, num. 7. ff. de hered. instituen.* quem refert Card. Tusch. *tom. 2. lit. D, conclus. 169. num. 13.* [Robles *de repraes. lib. 2. c. 2. n. 17.* vbi quod non solùm est relatiua substantiæ, sed etiam esse personæ & *eod. lib. 2. c. 13. n. 23.* quòd quando præcedunt plura substantiua, refertur ad illud, cui rectiùs illius qualitas congruit. & *eod. lib. 2. c. 19. num. 21.* quod qualitates omnes præcedentes comprehendit.]

3 Generalis est, comprehendens tam masculum, quam fœminam, maiores, & minores liberos, & potestate constitutos, *vide l. 1. §. de pupillo, & ibi Bart. ff. de constituta pecunia. & in l. 2. §. 1. ff. de adoptionib. & in l. 4. §. 1. ff. de in ius vocando, & in l. Gallus, in princ. ff. de liber. & posthum.* tradunt Dec. *cons. 139. col. 1. & cons. 307. col. 1. in l. generaliter, num. 8. C. de instit.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. gloss. 9. num. 216. cum seqq.* Viu. *tom. 1. comm. opin. lib. 2. tit. 6. pag. 347.* Rebuff. *in tract. nominat. quæst. 8. num. 9.* Menoch. *de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 89. num. 48. & cons. 587. num. 5.* Bartholom. Peret. *in Extrauag. ambitiosa, de reb. Eccles. non. alien. verb. praedecessorum, n. 41. pag. 233.* Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 38. num. 18.* Card. Tusch *practic. conclus. tom. 2. lit. D, conclus. 353. n. 1.* vbi *n. 2.* limitat, quando sumus in materia odiosa, vel correctoria, & statutum loquitur cum termino masculino, secùs si cum termino communi.

4 Iuncta verbo futuri temporis facit conditionem, vt *in l. Stichum qui meus erit, ff. de leg. 1. l. serui electione, §. Labeo, ff. eod. tit. l. nuper, ff. de leg. 3.* notant Tiraq *in l. boues, 16. lim. num. 1.* Ias. *in d. l. Stichum, à num. 1. & in l. si ita quis promiserit, à num 2. ff. de verb. oblig.* Cened. *dict. sing. 27. num. 6.* Galganet. *de cond. & demonstr. p. 1. cap. 4. num. 11.* Accac. Anton. *in comment. ad rubr. ff. de cond. & demonstr. cap. 2. num 9.* Ioseph Sesse *Arag. decis. 124. num. 17.* vbi *num. 18.* subdit, quod hoc relatiuum debet intelligi tantùm de expressatis in referente. [Rot. apud Paul. de Rubeis *decis. 77. n. 2. tom. 3. diuersaliàs p. 7. recent.*]

DICTIO CCCXXIV.

Quisquis.

1 Est pronomen collectiuum, ex Bart. *in l. hoc articulo, num. 5. ff. de hered. instit.* quem refert Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D, conclus. 169. n. 15.* vbi etiam, quod importat distributionem, & quod sit dictio vniuersalis quæ non recipit restrictionem, ex Alex. *cons. 118.* incip. *In casu, num. 5. vers. & tanto magis, lib. 5.* tradit Card. Tusch. *d. lit. D, concl. 397. num. 20. & 21.*

Vide quæ dixi suprà sub dict. *Cuique.*

DICTIO CCCXXIV.

Quisque.

1 *Vniuersalis est dict.* Quisquis,
2 *Masculinum concipit & fœmininum dictio* Quisquis,
3 *Collectiua est dict.* Quisquis,
4 *Distributionem nonnunquam importat dict.* Quisquis,
5 *Coniunctos haberi pro disiunctis facit dict.* Quisquis

1 Vniuersalis est hæc dictio, vt per Gloss. *in l. si necessaria, §. si annua, in verb. his verbis, ff. de pignor. act.* Bald *in l. qui vnum, C. de fideicommiss.* Rota apud Picum, ad Statuta vrbis *decis. 26. n. 7.* ac proinde generaliter est intelligenda, iuxta tradita per Aloys. Riccium *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 222. num. 1. p. 2.*

2 Masculinum concipit & fœmininum, secundùm Tiraq. *de retract. tit. 1. gloss. 9. n. 216.*

3 Collectiua est secundùm Bart. *in l. hoc articulo, n. 5 ff. de hered. instituen.* sed tamen etiam importat distri- 4 butionem propter vicinitatem quam habet ad dictionem *Quisque*, & alias distributiuas, vt post Bart. Castr. & Imol. concludit Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D, conclus. 169. n. 15.*

5 Ideo facit coniunctos haberi pro disiunctis, Paul. de Castr. *in l. cum plures, 33. num. 2. ff. de vulgari,* Ang. *cons. 290.* Cened *d sing. 27. n. 1.* vbi subdit, quod ista dictio est huius naturæ, vt videlicet quando plures vocati sunt sub nomine collectiuo, habeantur pro vno tantum; secùs verò quando sunt vocati cum hoc verbo distributiuo *Quisquis*, quia tunc perinde est ac, si essent singulariter nominati, & veluti omnes in viriles; secundum Bart. Alex Ias. & Dec. *n. 2. in finali, C de impub. & aliis subst.* vbi tamen ipse Dec. *n. 3.* impugnat hoc, & tenet, quòd imò ista dictio non facit, vt vocati substituti veniant in viriles sed pro portione hæreditaria, quia verbum *Quisquis mihi hæres erit*, non viriliter, sed pro portionibus hæreditariis intelligitur, *l. qui liberis §. hac verba, ff. de vulgari, & l. sed plures, eod. tit.*

DICTIO CCCXXV.

Quiuis.

1 *Vniuersalis est, & omnia comprehendit dict.* Quiuis *maximè quando ponitur in datiuo, vel ablatiuo casu.*
2 *Personas omnes, omnes Ordines & religiones, ac pia loca comprehendit dict.* Quiuis.
3 *Maiora expressis comprehendit dict.* Quiuis, *quando est prolata ab homine.*
4 *Verba* Quæuis persona *comprehendit vniuersitatem, quæ est persona ficta.*
5 *Verba* Cuiuslibet ex nominatis, *important in substitutione reciproca, vt necessariò continentur compendiosa annexio, & in singulos fit facta substitutio.*

1 Hæc dictio præcipuè quando in datiuo, seu ablatiuo casu pluralis numeri posita reperitur vniuersalis est, & omnia comprehendit: vt per Alex. *cons. 30. sub n. 14. vol. 4* quem refert Gloss. *resp. 2. p. 1. n 193.* Farin. *in praxi crim. p. 4. decis. 93. num. 1.* Card. Seraph. *decis. 1022. n. 1.*

2 Comprehendit etiam omnes personas omnes Ordines, & religiones, ac pia loca, secundùm Francisc. Leon. *in thesaur. fori Ecclesiast. p. 4. cap. 2. n. 194.*

3 Item comprehendit maiora expressis, præcipuè quando est prolata ab homine, ita vt trahatur ad casus etiam improprios, iuxta tradita per Stephan. Gratian. *Marchia decis. 24. n. 6.*

4 Verba *Quæuis persona*, comprehendunt vniuersitatem, quæ est persona ficta, cùm dictio *Quæuis*, sit vniuersalis & idem de quauis actione, quia comprehendit officium Iudicis, licèt non sit actio propriè. Ita Alex. *cons. 17.* incip. *In causa, & lite, in fine, lib. 2.* quem refert Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D, conclus. 397. n. 24.*

5 Verba *Cuiuslibet ex nominatis*, important in substitutione reciproca, quæ solam vulgarem continet, vt necessariò

Digitized by Google

necessariò continuatur compendiosa anocxa, & in singulos sit facta substitutio, vt per Alex. *consil.* 100. incip. *Super primo dubio, n. 3. vers. Sed prædictis, lib. 7,* quem citat Card. Tusch. *d. concl.* 397. *n.* 22.

Dictio CCCXXVI.

Quoad.

1 Quoad, *importat idem quod* Donec Quamdiu, *vel* Quousque, *vt sint temporales, non perpetuò exclusiua.*

2 *Conditionem importat dispositio concepta per dict.* Quoad.

3 *Concessio si fiat quoad expressa, importat* Quantum *ad expressa.*

1 HÆc dictio idem importat, quod *Donec, Quamdiu*, vel *Quousque*, vt sint temporales, non perpetuò exclusiuæ, vt per Anchar. *cons.* 220. incip. *Hæc quæstio, n.* 4. Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signific. sub dict. Quidni, vers. Quoad, pag.* 95. Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D, concl.* 354. *num.* 1. vbi *num.* 2. post Grauet. *consil.* 316. *n.* 8. *lib.* 3. subdit, quòd hæc dictio relata ad tempus est limitatiua temporis, denotat etiam temporis processionem Surd. *cons.* 319. *n.* 16. *lib.* 3.

2 Conditionem etiam important verba, si dicatur: Quoad dotem petierit vxor, lego annua centum; quia intelliguntur, donec petierit, vt per Crauet. *consil.* 966. *num.* 11. *cum seqq. lib.* 5. quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 354.

3 Interdum restringit disposita, vt si concessio fiat quoad expressa, importat quantum ad expressa, dictio *Quoad* importat *quantum*, *cap. cùm M Ferrariensis in princip.* vbi gloss. *verb. quo, de constit.* Card. Tusch. *d. conclus.* 354. *num.* 4. Et quòd restringat, & limitet præcedentem dispositionem, ait Card. Seraphin. *decis.* 911. *num.* 3.

Dictio CCCXXVII.

Quòd.

Quòd *nonnunquam importat.*

1 Quia.

2 Et.

3 Sed.

4 Quantum.

5 *Conditionem facit dictio* Quòd, *quando suspendit dispositionem in aliquem futurum euentum.*

6 *Repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem, inducit dictio* Quòd.

7 *Qualitatis præcedentis orationis aduersari, & repetere est de natura dictio* Quòd.

8 *perfectionem denotat dictio* Quòd, *& refertur ad vniuersum.*

9 *Aduersatiua in iure, & in facto est dictio* Quòd si, *si ponatur sine copula.*

1 HÆc dictio multipliciter accipitur: in primis enim accipitur pro *Quia*, vt *in l.* 1. *§. talius*, vbi gloss. *verb. quod, ff. de acquirend. possess. & in l. fin.* vbi gloss. *ff. de v. ac sp. & in l.* 1. vbi gloss. *ff. de dote prælegata, & in l. cum filius. §. seruus*, iuncta glo. *ver. quod, ff. de legat.* 2. quæ exponit *quod*, id est, *quia* Ita Mand. *in gloss. facult. §. sane, in verb. & quia.* Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing.* 49. *n.* 1.

2 Interdum sumitur pro copula *Et*, vt *in l. si quis in hoc iure*, vbi gloss. *C. de Episcop. & Cleric.*

3 Nonnunquam accipitur pro *Sed*, vt *in l. ita stipulatus* iuncta gloss. *in vers. quòd*, & *ibi* Bart. *col.* 1 & Alex. *n.* 2 *ff. de ver. oblig. & in l. quòd si domus*, iuncta gloss. *ff. locati, & in l. quod si filius*, iuncta gl. 1. *ff. de captiuis, & postlim. reuers.* tradunt Mand. *in glo. facult. §. sane, vers. quòd, fol.* 76. Cened. *d. sing.* 94. *n.* 6

4 Qandoque accipitur pro *Quantum*, vt *in l. quod attinet, ff. de reg. iur.* secundùm Cened. *d. sing.* 94. *n.* 2.

5 Quando hæc dictio *Quod* suspendit dispositionem in aliquem futurum euentum, facit conditionem, iuxta notata per Cottain *in memorabil. verb. Quòd, pag.* 719.

6 Inducit repetitionem qualitatem, & conditionem præcedentis legati, & dispositionis in sequentem, vt per Galgaoet. *de condit. & demonstr. p.* 2. *cap.* 19. 18. *n.* 8. Et quod natura huius dictionis sit aduersari,

7 & repetere qualitates præcedentis orationis, tradunt Ias. *in l. si filius hæres, n.* 25. *ff. de liber. & posthum.* Bald. *in l. omnes populi, ff. de iustitia, & iure.* Alex. *in l. filius à patre, ff. de liber. & posthumis*, cum aliis citatis per Cened *d. sing.* 94. *n.* 5.

8 Refertur ad vniuersum, & perfectionem denotat, vt per Gomez *in §. pœnales, n.* 4. *Instit. de act.* quem refert Cened. *sing* 89. *n.* 3. & ita totum refert, & demonstrat, secundum Pichard. *ad §* 9. *n.* 44. *&* 46. *Instit. de legat.*

9 Dictio *Quod si*, est aduersatiua in iure, & in facto, si ponatur sine copula, vt *in l. quòd si aliq. ff de adimēd. legat. & in l.* 1. *§. quod si, C. de natural. lib. & in § quod si partim, Instit. de rerum diuis. & in cap. cum non ignores, vers. quod si forte, de præbend. & in cap. per tuas, vers. quod si absolutionis, de senten. excōmun. & in cap. cupientes, §. quod si per viginti, de elect. lib.* 6. notant Dec. *in l. milites, n.* 1. *&* 2. *C. de testament militis*, Ias. *in l. re coniuncti, n.* 37. *de legat.* 3. Cassan. *in consuetud. Burgundia, rubr. Des Iustices, in vers. Es Droicts, n.* 5. *vers. aduerte.* Cened. *d sing* 94. *n.* 4.

Dictio CCCXXVIII.

Quodammodo.

1 *Improprietatem denotat dictio* Quodammodo.

2 *Fictionem importat dictio* Qodammodo.

1 HÆc dictio denotat improprietatem, vt *in l.* 2. *ff. qui, & à quibus. & in l. in suis ff de liber. & posthumis, & in auth. de iureiurand. a moriente præst. §.* 1. *collat.* 5. notant Ias. *in l. Stiere, n* 4. *ff. de ver. oblig.* Bart. *in l.* 1. *n.* 1. *ff. de rerum amotarum*, Cephal. *cons.* 74. *n.* 26. *vol.* 1. Octauian. Vulpell. *de præpos. seu aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 96. Gozadin. *cons.* 48. *n.* 22. Menoch. *cons.* 526. *n.* 10. Franc. Marc. *decis.* 188. *n.* 9. *p.* 2. Vinc. de Franch *decis.* 289. *n.* 9. Cened. *post lib. pract. & canonic. quæst sing* 92. *n.* 3.

2 Vnde fictionem importat, vt *in l. Prætor. §.* 1 *ff. de edend. & in l.* 1. vbi Aret. *ff. de verb. oblig.* Tiraq. *in tract. de iure primogen. q.* 33. *n.* 9. Octauian Vulpell. *citato loco, n.* 2.

Dictio CCCXXIX.

Quomodocunque.

1 *Modum omnem importat dictio* Qoomodocunque; *& comprehendit omnia vltra expressa.*

Digitized by Google

2 *Modos omnes vniuersaliter includit dictio* Quomodocumque, *si adiiciatur alicui dispositioni vniuersali.*

3 Quomodocumque *inducit illud quod impropriè est tale, etiam in materia stricta.*

4 *Mortem ciuilem includunt verba* Quomodocumque decesserit

5 Quomodocumque *in statuto apposita, impedit illud pati posse restrictiuam interpretationem, quam sine dictione pati potuisset.*

6 *Promittens de euictione* Quomodocumque *ad quid teneat.*

7 *Dictio* Quomodocumque *licèt sit vniuersalis, tamen restringitur secundum naturam actus, cui adiicitur.*

8 *Dictio* Quomodocumque *&* Quouis modo, *idem important.*

1 HÆc dictio importat omnem modum, & comprehendit omnia etiam vltra expressa vt per Seraphin. *decis.* 317.*n.*3. Et ita quòd comprehendat omnem modum, & omnem formam, præsertim quando est repetitiua, & geminata, tradunt Curt.iun. *cons.*48.*num.*3. Aym.*cons.* 294 *col.*3 *&* 4 Tiraq.*de retractu.ling* §.1.*glos.*7.*num.*20.quos refert, & sequitur Rota *in Interamnen.Castri. Pedisluci*, 12. *February* 1601 *coram Reuerendissimo Patriarcha Domino Crescentio C.A.Clerico*, impressa per Farinac.*decis.*41.*n.*4. *p.*1.*recent.* Et est ampliatiua dumtaxat ad ea, quæ sunt eiusdem generis, secudum Ruin.*cons* 68.*n.*11.*vol.*4. quem refert Cened.*post libr.practic.& canonic.quæst.sing.*95.*num* 6.*in princip.*

2 Vnde si adiiciatur alicui dispositioni vniuersali, includit vniuersaliter omnes modos. Gemin *cons.*22. incip *Pramisso, num* 4 *vers.in contrarium, num.*7.*in fine, cum seq.lib.*2. vbi prohibitus molestare quomodocumque, & qualitercumque prohibetur, etiam in casu licito, quia omnem modum molestiæ prohibet. Socin.iun.*cons.*113. *num.*19 *& seq. lib.*1. quos refert Cardin. Tusch.*practic.clausul.tom.*2.*lit.D.concl.*355. *num.*1. vbi.*num.*2. post Angel. *consil.*351.*num.*3. ampliat, vt nedum omnem modum, sed etiam qualitatem demonstret, ita vt nihil videatur exceptum, dúmmodò ex significatione termini, cui adiungitur hæc dictio, possit venire.

3 Inducit illud, quod impropriè est tale, etiam in materia stricta, vt per *cap.indemnitatibus, de elect.lib.*

4 6. notat Grat.*consil.*20.*n.*76.*lib.*2. Indè est, quod verba *Quomodocumque decesserit*, includunt etiam mortem ciuilem. Refert Octauian. Vulpell *de prap.& aduerb. signif.sub.dict. Quomodocumque, pag.*96.

5 In statuto apposita impedit illud pati posse restrictiuam interpretationem, quam sine dictione pati potuisset, vt per Ruin. *cons.*109.*col* 2.*n.*1.*& cons.*37. *col.*3.*vol.*2. Alex.*cons.*103 *col.fin.vol.*6. Roland.*cons.*5. *num.*49.*tom.*1. Licèt enim statutum pati debeat restrictionem, secundum ius commune, tamen secus est, quando adsunt verba *Quomodocumque*, & *qualitercumque*, vt per Alex. *cons.* 118. *lib.*5. & Gozadin. *cons.*1.*n.*19. quos refert Card. Tusch.*d.lit. D*, *concl.* 355.*n.*5.

6 Sic etiam licèt promittens de euictione non teneatur, quando res euincitur propter laudum, vel concordiam ex compromisso facto, tamen secùs est quando promissum fuit de quacumque euictione, vel de euictione quomodocumque, & qualitercumque. Ita Alex *cons.*4. incip. *Viso processu, in princip. lib.*3. Gozadin. *consil* 1.*num.*19. Curt iun. *consil.*1. *num.*2. Grat. *consil.* 63.*num.*22.*lib.*2. Card.Tusch. *de concl.*355.*num.*4.

Tamen licèt ista dictio sit vniuersalis, nihilominus restringitur secundum naturam actus, cui adiicitur, vt per Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto, cap.*9. *n.*106. Menoch.*cons.*1099 *num.*22. Cened. *sing.*95. *num.*6. 7

Quomodocumque, & *quouis modo*, idem importat, secundum Bertazol. *de clausulis instrument.claus.*21. *gloss.*16.*num.*1.*in fine.* 8

DICTIO CCCXXX.

Quomodolibet.

1 Quomodolibet *idem importat quod* Quocumque modo.

2 *In omne directum, siue indirectum, ac etiam impropriè sumptum comprehendit dictio* Quomodolibet.

3 Quomodolibet, *intelligitur non solum de iure cõmuni, sed etiam de iure speciali, consuetudine, aut priuilegio Apostolico.*

4 *Modum quemcumque qui comprehendi potest, cõprehendit dictio* Quomodolibet, *& sic omnia, quæ aliàs non comprehenderentur*

5 Quomodolibet, *restringitur secundum subiectã materiam.*

6 *Ius omne, etiam minimum includit dictio* Quomodolibet.

7 *Modum omnem penitus includit dictio* Quomodolibet.

8 Quomodolibet *operatur etiam vltra expressa.*

9 *Statutum si dicat quod occidens quemodocumque puniatur, intelligitur etsi occidat vel dolo, vel culpa.*

10 Quomodolibet, *fortius agit, omnia continet, nullumque respicit casum.*

HÆc dictio, quæ importat idem quod *Quocũque modo*, vel *Quomodolibet modo*, secundum Paris. *cons.*58.*n.*10.*vol.*1. *& cons.*142.*n.*6.*vol.*4. Gozadin. *cons.*14.*n.*22. & Roland. *cons.*2.*n.*23.*tom.*4. est vniuersalis, & omnes casus comprehendit, eósque distribuit. Dominic.*cons.*115.*col.*2. Staphil.*de litteris gratia, & iustitia tit.de virt.& effect.claus.cap.*4.*n.*3. Hippol. *consil.*80.*num.*38. Ruin. *consil.*15.*num.*36. *&* 37.*vol.*2. Menoch. *rem.*6.*recuperand.*15. Rebuff. *in comment.ad l.creditor*, 11.*vers. quomodolibet, ff.de signif.* Cened.*post lib.practic.& canonic.quæst.sing.* 95.*num.*3. 1

Item hæc dictio comprehendit omne ius directũ, siue indirectum, ac etiam impropriè sumptum, vt per Ioan.Andr.*in cap.indemnitatibus, sub num.*2. & *ibi* Archidi *sub n.*4.*vers. quomodolibet, de sentent. excommunic.lib.*6. Ang.*consil.*228.*n.*3.*vers.hoc etiam coadiuuatur*, Gozadin. *d.consil.* 14.*n.*22. Rota *decis.* 364.*n.*1.*& decis.*505.*n.*19.*p.*1.*diuers.* Quibus citatis fuit dictum *in Reatina pensionis*, 1.*Decembris* 1614. *coram Vbaldo*, impressa per Farinac. *decis.*602.*n.*4. *p.*2.*recent.* 2

Nec solum intelligitur de iure communi, sed etiam de iure speciali, consuetudine, præscriptione, aut priuilegio Apostolico, secundùm Gonzal. *ad reg.*8.*Cancellar. gloss.* 29.*per totum.* Censuit Rota *in vna Plocen.Canonicatus*, 15. *Decembris* 1614.*coram Reuerendissimo Domino meo Coccino.* impressa per Farinac.*decis.*614.*n.*2.*p.*2.*recent.* 3

Vnde hanc dictionem comprehendere quemcumque modum, qui comprehendi potest, idémque importare, 4

importat, quod *quocunque*, resoluunt Parif. *conf.* 58. *n.* 10. *vol.* 1. *conf.* 142. *n.* 6. *vol.* 4 Gozadin. *conf.* 14. *num.* 22. Rolan. *conf.* 2. *num.* 23. *cum seq. vol.* 4. Gloriet. *resp.* 1. *p.* 1. *num.* 194. Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum, p.* 2. *fundament.* 1. *num.* 33. & omnia ea, quæ aliàs non comprehenderentur, secundùm Alex. *conf.* 155. *num.* 3. *vol.* 2. Ruin. *conf.* 68. *num.* 10. *vol.* 4. Grat. *conf.* 163. *n.* 9. *cum seq. vol.* 2. quos refert Cen. *d. fing* 95. *num.* 5.

5 Habet tam latam interpretationem, vt operetur quocumque modo respectet ad eum, ad quem dispositio loquitur, quòd quomodolibet respectet Titio. Ita Alex. *conf.* 35. *incip. Viso processu, num.* 10. & 11. *lib.* 4. Card. Tusch *d. lit. D*, *conf.* 355. *num.* 15. vbi *num.* 16. declarat, restringi secundùm subiectam materiam.

6 Includit omne ius etiam minimum, secundum Seraphin. *decis.* 108. *n.* 2. ac omnem penitus modum,

7 vt *in Clem.* 1. *ver. nec igitur*, vbi glos. *verb. quomodolibet, de sentent. excommunic. cap. indemnitatibus, vers. si qua verò, de elect. lib.* 6. notat Menoch. *d. rem.* 6. *recuperand. num.* 15. & Flamin. *de resignat. lib.* 6. *quæst.* 25. *num.* 4. Velasq. *con ult.* 61. *n.* 6. Mandos. *in reg.* 18. *Cancellar. q.* 14 *num.* 5. & *in gloss facult.* §. & *in ipsum, in verb. quomodolibet*. Cened. *d. fing* 95. *num.* 1. vbi *num.* 4. subdit, quod ampliat, & extendit dispositionem vsque ad impropriet atem.

8 Operatur etiam vltra expressa, vt *in Clem.* 1. vbi gloss. *de re iudic.* Flamin. *d. lib.* 9. *q.* 25. *n.* 50. Et propter suam generalitatem omnia comprehendit, de quibus in genere sufficit, quòd fuerit cogitatum, vt per Card. Seraphin. *decis.* 350. *n.* 1.

9 Hinc est, quòd si statum dicat, quòd occidens quomodocumque puniatur, intelligitur, & si occidat vel dolo, vel culpa, propter dictionem *quomodocumque*, quæ illa de sui natura comprehendit, vt per Alex *conf.* 35. *vol.* 6. Rimin. *in princip. quibus alienare non licet, num* 164. Hipp *conf.* 80. *num.* 44. & *conf* 85. *num.* 20. Cened. *d. fing.* 95. *n.* 5.

10 Denique hæc dictio fortior agit, omnia continet nullùmque respicit casum, vt notat Franc Molin. *de brachio sæculari, cap.* 4. *num.* 48 [Et quòd significat quemcumque modum qui excogitari possit. Rota *decis.* 338 *n.* 3. *pag.* 2. *in posth. Farin.* aliàs p 4 *recent.* Modern. *de supplic. ad Sanctiss. p.* 2. *c.* 20. *n.* 32 & 33.]

Dictio CCCXXXI.

Quondam.

1 *Tempora tria, videlicet præteritum, præsens & futurum significare potest dictio* Quondam.

2 *Tempus præteritum propriè importat dictio* Quondam, *& remouet qualitatem de præsenti.*

3 *Demonstrationem, quod iste talis sit defunctus, importat dictio* Quondam, *apposita nomini proprio.*

4 *Vxor quondam talis aliquid acquirens non potest dici, quòd acquisiuerit marito, quia verba instrumenti denotant maritum mortuum.*

1 Tria tempora significare potest hæc dictio, videlicet præteritum, præsens, & futurum, vt per Fulgos. *conf.* 22. *circa finem, vers.* & *quamquam*. Ruin. *consil.* 70. *num.* 1. *tom.* 2. Octauiao. Vulpell. *de prapofit. & aduerb. signific. sub hac dict. pag.* 97 Bertazol. *de clausulis instrument. claus.* 3. *gloss.* 1. *num.* 4. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2. *lit. D, conclus.* 356. *num.* 3.

Augußt. Barbosa de Dictionib.

Sed tamen propriè, & secundùm communem vsum loquendi importat tempus præteritum, & remouet qualitatem de præsenti, vt *in l. eius qui in prouincia, ff. si certum petatur. & in l. cui eorum, §. affinitatis ff. de postulando, & in cap. ad petitionem, & in cap. accedens, de accusat.* Mandos. *in gloss facult* §. *fané, in verb. quoddam, fol.* 76. Tiraq. *de retract. tit.* 1. § 1 *gloss.* 9. *n.* 51. Grat. *conf.* 76. *n.* 2. *vol.* 4. Cened. *post lib. practic.* & *canonic. quæst. sing.* 92. *n.* 1 2

Apposita nomini proprio importat demonstrationem, quod iste talis sit defunctus, & amplius non viuat, gloss. *verb. defuncti, in d. l. eius qui in prouincia*, Albaric. *in suo Dictionario, in verb. quondam*. Felin. *in cap. ex parte, n.* 2. & *seq. de foro competent.* Alex. *conf.* 14 *n.* 15. *vol.* 6. Tiraq. *deu.* 51. Corset. *de potest. Regia q.* 29 *n.* 4. & *seq.* Mandos. *in d. verb quondam, fol* 77. *col.* 1. Vulpell. *citato loco, num.* Sebastian. medices *in tract. Mors omnia soluit, part.* 1. *num.* 93 quia huiusmodi dictio profertur impropriè, cum relatio cesset, vt per Bart. & alios *in d. l. eius qui, in princip.* Natt. *conf.* 537. *sub num.* 65. *tom.* Gabr. *conf.* 22 *n.* 5. *lib.* 1. 3

Vnde, vxor quondam talis aliquid acquirens non potest dici quòd acquisiuerit marito, quia verba instrumenti denotant maritum mortuum, vt per Bald. *conf.* 166 *incip. A libello, n.* 2. *vers. in primus lib.* 4. Bald. *conf.* 408. *num.* 5. *vers. vnde colligitur, lib.* 1. Ang. *conf.* 356. *num.* 3 *in fine*, Cuman. *conf.* 43. *incip. In quæst. circa medium*, Ioan. de Immola *conf.* 110. *incip. In causa, in fine*, quos refert Card. Tusch. *d. lit. D, conclus.* 356. *n.* 1. 4

Dictio CCCXXXII.

Quoniam.

1 *Causalis, & rationalis est de sui natura dictio* Quoniam.

2 *Ratio mouens dispanentem redditur per dictio* Quoniam.

3 *Statutum rei, & conditionem plerumque declarat dict.* Quoniam, *& est idem quod* Siquidem, *vel* Quando, *seu* Quandoquidem.

4 Quoniam, *pro* Quia, *apud Grammaticos, nimirum cum causa redditur, rarum est.*

Hæc dictio est causalis & rationalis de sui natura & confirmat aut præcedentia, aut subsequentia, iuxta Dec. *conf.* 282. *num.* 11. Ex fuit dictum *in Bononien. fideicommissi de. Sarubert.* 11. *Martij.* 1611. *coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinac. *decis.* 300. *n.* 16. *p.* 1. *recent.* 1

Et ita per illam redditur ratio mouens disponentem, vt *in l. Heredes, & l. mulieris, § res abesse, ff. de verb. signif.* vbi Rubnff. *in verf. quoniam.* Rota *decis.* 193. *n.* 9. *part.* 1. *recent.* vbi etiam fuit dictum, quòd iuncta ista dictio *quoniam* verbo *voluit*, teddit rationem, & disponit. [Peregr *consil.* 7. *n.* 12. *vol.* 5. vbi quòd quandoque stet causatiuè, & nonnunquam reddit rationem.] 2

Plerumque etiam apud bonos Latinæ linguæ Authores hæc dictio *quoniam* rei statum, aut conditionem declarat, & est idem qood *Siquidem*, vel *Quando*, seu *Quandoquidem*. Cic. 1. *de legib.* Quoniam in populari ratione omnis nostra versatur oratio, populariter interdum loqui necesse erit. idem *pro Planc.* Quoniam tu ita vis, nimium me gratum esse concedam 3

Pro *quia* nimirum eum causa redditur, rarum est 4

Cic. *lib.4. epist.5.* Tamen ei moriendum fuit, quoniam homo nata erat. Idem 3. *Tuscul.* Qui fortis est, idem est fideos, quoniam confidens, mala consuetudine in vitio ponitur.

Dictio CCCXXXIII.

Quoque.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*

2 Quoqoe, *pro* Etiam, *aliquando accipitur, & eius natura est, vt qualitas qua erat in casu pracedenti, sit in sequenti.*

3 *Copulatiua est dictio* Quoque, *& inducit repetitionem pracedentium.*

4 *Implicatiua eiusdem sensus est dictio* Quoque, *& tunc pro* Etiam *ponitur, quandoque verò secundum subiectam materiam non implicat.*

5 *Aduersatiua aliquando est dictio* Quoque.

6 *Similitudinem regulariter denotat dictio* Qooque.

7 *Similitudinem quando significat dictio* Quoque, *ponitur continuatiuè.*

1 DE vi, & effectihus huios, dictionis, latè agit Rebuff. *in comment. ad l. detestatio, 10. §. familia appellatione, vers. quoque, pag. 222. ff. de verbor. signif.* & Ceocd. *post libr. practic. & canonic. quast. sing. 93.*

2 Accipitur aliquando pro *Etiam*, & eius natura est, vt qualitas, quæ erat in casu præcedenti, sit in sequenti, vt *in l. verbo victus, & in l. locus, in fine, & in l. interdum, ff. de verbor. signific. & in l. forum quoque ff de procur. & in l. 2. in princip. ff. de pactis*, Rebuff. *in d. §. familia, vers. quoque, & vers. secundo natura, & in concord. in rubr. de collat. §. volumus, en verb. statuimus, fol. 400. & seq.* Pichard. *ad §. si eadem res. 9. num. 45. Instit. de legat.* Cened. *d. sing. 93. n. 1 in princip.* [nouissimè Didac. Narbona *de atat. ad human. act. requis. anno. 17. q. 3. n. 2*]

3 Et ita est copulatina, & inducit repetitionem præcedentium. Oldrad. *consil.* 103 incip. *Quastio est, n 4 vers. 4.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2 lit. D, concl. 337. n. 1.* Alphons. glossator antiquus *in reg. de publican. resignat. n. 9.* vbi dicit, quòd copulat, & est similitudinatia extensiua ad præcedentia, & de eius natura est, præcedentium omnium, & eorum accedentium repetitionem indicare.

4 Vnde, esse implicatiuam eiusdem sensus, & tunc pro *Etiam* poni, per *l. 2. in princip & ibi.* Bart. & Ias. *n. 12. ff. de pactis* resoluunt Ias. *in l. si id quod, num. 2. ff. de condict. indeb* Bero. *in cap. vlt. num. 21. de vsuris.* Dec. *in l. si certis annis, num. 39. ad finem, C. de pactis, & consil. 527. num. 2* Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de collat. §. cui rei, verb. sed, & in vers. quoque, fol. 58. col. 1.* Strach. *de assecurat. in prafat. num. 34 fol. 22.* Surd. *decis. 264. n. 20. & 21.* Implicat igitur casum magis dubitabilem, & ponitur inter diuersa eiusdem generis, secondum Vulpell. *de prapos. & aduebr. signif. sub dict. quondam, vers quoque, pag. 98.* Tamen aliqãdo secundum subiectam materiam non implicat, iuxta tradita per. Petr. Santern. *in tract. de spons. mercat. in 1. parte, n. 23. fol. 492.* quem refert Cened. *d. sing. 93.*
5 *num. 5. in princ.* vbi com Strach. *de assecurat. in prafat. num. 33.* subdit, quod aliquando est aduersatiua. [Et quod sit implicatiua præcedentium, Rot. *decis. 273. n. 19. & 21 p. 2. in posth Farin.* aliàs *p. 4. recent.*]

9 Similitudinem regulariter denotat hæc dictio, vt *in l. 2.* vbi gloss. *ff. pro barede*, tradit Ferrer. *in constit. Cathalonia, gloss. 1. num. 53.* Et est repetitiua similis qualitatis, vt per Girond. *de priuileg. & exempt. explicat num.* [Narbona *l. 15. gl. 2. n. 19. tit. 18 lib. 5. Recop.* vbi quod est repetitiua similium.] Et illo casu,
quo significat similitudinem, ponitur continuatiuè, 7
id est, quòd idem sit in casu sequenti Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §. volumus, in verb. statuimus, fol. 430. & seq.* Cened. *d. sing. 93. n. 2.*

Denique aliquando continuat, vt *in cap. quoniam, de elect. lib. 6.* aliquando implicat, interdum similitudinem denotat, nonnunquam superfluit, vt tradunt Cosm. *in d. verb. quoque, fol. 58. col. 1.* & Ceoed. *d. sing. 93. num. 3.*

Dictio CCCXXXIV.

Quoquomodo.

1 *Vniuersalis est dictio* Quoquomodo, *comprehendens omnem modum, qui excogitari potest.*

2 *Modum omnem excogitabilem significat dictio* Quoquomodo.

3 *Modos omnes etiam improprios denotat dictio* Quoquomodo.

4 Quoquomodo *operatur vt in confessione complectantur, qua aliàs non venirent.*

5 *Casus similes & dissimiles, proprios & improprios comprehendit dictio* Quoquomodo.

6 *Modum omnem nullitatis comprehendit dictio* Quoquomodo.

7 *Casus omnes, qui succedere possunt, comprehendit dictio* Quoquomodo *tanquam ampliatiua.*

8 *Geminationis vim de per se habet dictio* Quoquomodo.

9 *Casus omnes alios requirentes specialem expressionem comprehendit dictio* Quoquomodo.

10 *Dictio* Quoquomodo *comprehendit ea, qua aliàs ex natura sermonis non comprehenderentur.*

11 *Voluntatem plenam, & exuberantem prohibentis ostendit dictio* Quoquomodo, *adiuncta verbis prohibitiuis.*

12 Quoquomodo, *idem importat quod* Quolibet *modo, &* Quomodolibet.

13 Quoquomodo, *exponitur etiam pro* Quomodocumque.

14 *Alienationis bonorum prohibitio comprehendit necessariam alienationem, si adsit dictio* Quoquomodo.

15 *Statutum si puniat homicidium,* Quoquomodo *committatur, debet puniri committens, licèt iustam causam habuerit.*

16 *Statutum si dicat, aliquem* Quoquomodo *non posse molestari, importabit etiam de iure.*

17 *Haredes omnes comprehendit dictio* Quoquomodo, *si dictum fuerit, haredes quoquomodo.*

18 *Restrictionem patitur secundum subiectam materiam dictio* Quoquomodo.

EST vniuersalis comprehendens omnem modum, 1
qui excogitari potest, vt per Stephan. Gratian. *Marchia decis. 51. n. 25.* Card Tosch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 359. n. 4. n. 4.* Rot. *decis. 305. n. 19. p. 1. diuers.* & apud Farinac. *decis. 68. n 3. p. 1. recent.* Flam. Paris. *de confident. benefic. q. 34. n. 48.*

Vnde omnem excogitabilem modum significare, 2
tradunt Cæpol. *cons. crim. 14.* Dec. *cons. 2. n. 90. lib. 2.*

Amplia primò, quod continet omnes modos, 3
etiam improprios vt *in l. quidam, §. 1.* vbi gloss. *ff. de fideicom-*

fidei comm. liber. notat Menoch. *consil.* 344. *n.* 19. Rol. *consil* 5. *num.* 47. *lib.* 1. *consil.* 2. *num.* 32. *lib.* 3. Ceph. *cons.* 121. *n.* 1. *lib.* 1.

4 Secundò amplia, quòd operatur, vt in concessione complectantur, quæ aliàs non venirent, vt *in l.* 1. *vers. quoquomodo ff. de testam. & in l.* 1. *§. quidam,* iuncta gloss. *verb. Quoquomodo, ff. de fideicommiss. liber.* Dec. *consil.* 37. *n* 1 *tom.* 1. *& consil.* 613 *n.* 1. *vers. illa, verba, Quoquomodo tom.* 2. Ruin. *consil.* 20. *n.* 4. *vol.* 1. Rol. à Valle *consil.* 5. *num* 47. *&* 48. *tom.* 1. *& consil.* 2. *num.* 32. *vol.* 4.

5 Tertiò amplia, quòd adeò est amplissimus effectus huius dictionis, vt comprehendat & complectatur omnes modos, & casus similes & dissimiles, proprios & impróprios, iuxta tradita per Hippol. *consil.* 80. *num.* 37. *vol.* 1. Ceph. *consil.* 149. *num.* 15. *& cons.* 53. *num.* 22. *& cons.* 76. *num.* 16. *& cons.* 121. *num.* 1. *lib.* 1. Stroz. *de offic. Vicar. lib.* 2. *quæst.* 111. *num.* 8. Menoch. *consil.* 344. *num* 19. Mascard *de probat. concl.* 1131. *num.* 16. Valas. *de partit. cap.* 15. *num.* 93. *& consult.* 61. *n.* 6. vbi etiam asserit, quod 6 comprehendit omnem modum nullitatis; de quo etiam Farinac. *in praxi crimin. par.* 4. *decis.* 68. *in addit. num.* 3.

7 Quartò amplia, quòd tanquam ampliatiua comprehendit omnes casus qui succedere possunt. Aret. *in l. ventre, num.* 8 *ff. de ac. hered.* Ceph. *cons.* 688 *num.* 7. *lib.* 5. Decian. *consil.* 57. *num* 26. *lib.* 1. vbi non solùm appellat huiusmodi dictionem valde prægnantem, sed dicit denotare omnem modum, qui excogitari potest, etiam improprium. Mandos. *de priuileg ad instar, gloss.* 14. *num.* 1. quia habet de per 8 se vim geminationis, vt per Octauian. Vulpell. *de propos. & aduerb. signif. sub hac dict. num.* 2. *pag.* 98. Alciat. *consil.* 42. *num.* 3. *lib.* 9. Alexand. *consil.* 30. *nu.* 6. *lib.* 5.

9 Quintò amplia vt comprehendat omnes alios casus requirentes specialem expressionem, *cap. qui ad agendum, de procur. lib.* 6. *Clem. non potest,* vbi Vital. & alij, *eod. tit.* Rot. *decis.* 106. *n.* 1. *p.* 1. *diuers.*

Sextò amplia, vt comprehendat ea quæ aliàs ex 10 natura sermonis non comprehenderentur. Roland. *d. consil.* 5. *num.* 48. Gabr. *consil.* 20. *num.* 18. *lib.* 3. Rota Anconen. *decis.* 110. *n.* 1.

11 Septimò amplia, quòd adiuncta verbis prohibitiuis ostendit plenam, & exuberantem voluntatem prohibentis. Dec. *consil.* 137. *sub num.* 1. Mandos. *de priuileg. ad instar. gloss.* 14 *n.* 1.

Octauò amplia, quòd hæc dictio importat idem 12 quòd *Quolibet modo,* & *Quomodolibet,* vt per Menoch. *rem.* 6. *recuper. num.* 14. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 51. *n.* 17.

13 Exponitur etiam pro *Quomodocunque,* vt *in l. si extraneus, ff. de condict. causa data.* Sic etiam pro *Quocumque casu,* vt *in l. si cùm dotë. ff. solut. matrim. & in l. bis solu, ff. de condict. indeb.* Idem significat quòd *Omnimodo,* & habet vim taxatiuæ, quæ alios casus excludit, secundùm Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 112. *num.* 13. Habet etiam eandem vim & significationem, quam habet dictio *Quouis modo,* iuxta notata per Rebuff. *in comment. ad l. credit.* 71. *vers. Quoquomodo, ff. de verb. signif. pag.* 75.

Vnde infertur, quòd licèt prohibitio alienatio-14 nis bonorum non comprehendat necessariam alienationem, tamen secùs erit, si adsit hæc dictio *Quoquomodo,* vt per gloss. *in l. quidam. §. fin. in verb. Quoquomodo, ff. de fideicomm. libertatib;* tenent Ruin. *consil.* 32. *num.* 7. *lib.* 2 & Rol. à Valle *consil,* 80. *n.* 37. *lib.* 3. quos refert Card. Tusch. *d. lit. D, conclus.* 359. *num.* 8.

Sic etiamsi statutum puniat homicidium, *Quoquo* 15 *modò,* vel *Quouis modo,* aut *Qualitercunque* committat homicidium, etiam debet puniri, licèt iustam causam habuerit, vt per Ruin. *d cons.* 32. *n.* 7. *lib.* 2. latè Menoch. *rem.* 5. *recuper num.* 63. Card. Tusch. *d. concl.* 359. *num.* 9.

Sic etiam, si fuerit dictum, aliquem *quoquomodo* 16 non posse molestari, importabit etiam de iure, quia sunt verba vniuersalia. Decian. *consil.* 2. *n.* 90. *& seq. lib.* 2.

Sic etiam licèt statutum puniens homicidium pœna mortis, debeat intelligi de homicidio ex dolo commisso, non autem ex culpa tantùm, tamen si dicat quòd committens homicidium *quoquomodo,* vel *quouis modò,* habebit locum, etiamsi casu, vel culpa, & sine dolo sit commissum, vt per Ias. *in l.* 1. *num* 19. *& num.* 25. *ff. de legib.* Ruin *consil.* 77. *num.* 8. *lib.* 2. Socin. iun. *consil.* 113. *num.* 29. *lib.* 1. Crau. *consil.* 294. *num.* 2. quos refert Card. Tusch. *d. conclus.* 359. *num.* 15.

Apposita alicui termino, prout hæredes *quoquomodo* vel *quouis modo,* comprehendit omnes heredes. 17 Alexand. *consil.* 95. incip. *Requisitus, num.* 3. *vers. præterea, lib.* 7. quem refert Card. Tusch. *d. conclus.* 359. *num.* 14.

Declara tamen, quia licet verba illa *quoquomodo,* 18 vel *quomodocumque,* sint vniuersalia, tamē patiuntur restrictionem, & ciuiliter intelligenda sunt, vt per Crauet. *cons.* 6 *num.* 116. *& consil.* 8. *num.* 2. *& consil.* 9 *num.* 24. & in pace recepta, vt non committatur pœna ex leui offensa, vel ex noua causa, tradit Siluā. *cons.* 74 *n.* 14. & plura Mascard. *de probat. cōcl.* 1157. *num.* 89. *& seq.* Card. Tusch. *d. conclus.* 359. *num.* 5. Et quòd restringatur ad modos proportionatos, Crau. *cons.* 256. *n.* 8. Vulpell. *sub hac dict. n.* 1. *pag.* 98. Card. Tusch. *d. conclus.* 359. *num.* 6. Nam bene fit restrictio ad modos proportionabiles materiæ idoneæ in qua exprimitur & secundùm subiectam materiam, iuxta tradita per Gemin, *cons.* 29. *num.* 3. *in fine, vers. nec obstant.* quem refert Card. Tusch. *d. cōcl.* 359 *num.* 18. vbi *num.* 16. post Bart *cons.* 12. *num.* 5. subdit, quòd hæc dictio non importat aliam quamcumque causam, vel quamuis causam, quia differunt modus, & causa; cùm modus respiciat futurum, causa autem respiciat præterita. Curt. iun. *consil* 1. *num.* 5. vbi ait, quòd tum demum ista dictio *Quoquomodo;* restringitur de habilitate, quando est prolata à lege ne sequatur iuris correctio, secùs si ab homine proferatur, quia tunc cessat ista ratio, de quo etiam Caluacan. *de usufructu mulieri relicto, cap.* 9. *n.* 106. quem refert Cened. *post lib. pract. & canonic. quæst. singul.* 96. *num.* 4.

DICTIO CCCXXXV.

Quot, Quotus.

1 Significat, & denotat quantitatem, iuxta tradita per Benedict. Ægid. *in repert. l.* 1. *C. de sacro sanct. Eccles. p.* 5. *in initio, n.* 2.

2 Refertur ad numerum, cui respondet *Tot,* vel *Totidem.* Cic. 3. *de Orat.* Vt quot Oratores, totidem reperiantur genera dicendi.

3 Vnde *quotus* ad numerum ordinandi refertur. Cic. 5. *Verr.* Quotus erit iste denarius, qui non sit deferendus? Ouid. 1. *de Ponto. eleg.* 10.

Qui quota terroris pars soles esse mei?

Dictio CCCXXXVI.

Quoties.

1 *Doct. res referantur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Repetitiua est dictio* Quoties, *& numerum respicit.*
3 *Potestatem variandi si non reperitur restricta, importat vniuersaliter dictio* Quoties
4 Quoties *apud Cicer. idem est, quod barbari dicūt,* quot vicibus, *& refertur ad* toties.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Rebuff. *in comment. ad l. ostentum, 38. vers. quoties, ff. de verbor. signif. pag.* 208. Octauian. Vulpell *de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 100. Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D, concl* 358.

2 Est repetitiua, & numerum respicit, vt *in l. sicut, ff. quemadmod. seruit. amit. l. 3. ff. eodem.* Alciat. *cons 6. n. 38. lib. 5.* Octaui. Vulpell. *citato loco, statim in prin.* vbi subdit quod addita dictioni *Toties* verificatur in quatuor, vel pluribus vicibus, per gloss. *in l. cum quæstio, C. de legat.* Et est reiteratiua, vt *in l. fin. C. de indict. vid. tollend. & in cap. quoties, 2. q. 6.*

3 Eius est naturæ, vt importet vniuersaliter potestatem variandi, si non reperitur restricta, vt per Gemin. *consil 97. num. 2. vers. & hoc ostendit.* Tiraq. *in l. boues, §. hoc sermone, limit. 26. num. 1. ff. de verbor. signif.* Card. Tusch. *d. concl. 358. n. 1.*

4 Apud Ciceronem *quoties* idem est, quod barbari dicunt, *quot vicibus*, & refertur ad *toties*, aliquando verò *cumque* assumit. Cic. 1. *de Orat.* Quoties dicitur, toties de nobis iudicatur. Idem *Attic. lib. 5. epist.* 12. Quoties patria videret, toties se beneficium meum videre, &c. Idem *pro Cluen.* Quotiescumque dico, toties mihi videor in iudicium venire, non ingenij modò, sed etiam virtutis.

Alia vide in Clausula *Toties quoties.*

Dictio CCCXXXVII.

Quotiescumque.

1 *De vi & effectibus huius dictionis qui tractet, refertur.*
2 *Vniuersalis est dictio* Quotiescumque, *& omnia comprehendit etiam in materia odiosa.*
3 *Reiterationem vicium, seu casuum significat dictio* Quotiescumque.
4 *Infirmitatem importat dictio* Quotiescumque.
5 *Promittens retrouendere* Quotiescumque, *lapsu trigenta annorum liberatur.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis plura cumulat Rebuff. *in comment. ad l. ostentum, 38. vers quoties, ff. de verb. signif. pag.* 208.

2 Vniuersalis est hæc dictio, & omnia comprehendit, etiam in materia odiosa, secundum Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapolitan. decis.* 287. *num. 1 p. 2.*

3 Significat plures vices, & sic reiterationem vicium, seu casuum, vt *in l. vxorem, §. testamento, ff. de legat. 3. & in l. 1. ff. de vocat. iaun. & in l. si tibi decem, §. de pignore, ff. de pactis, & in l. sed etsi, in fine, ff. ex quibus causis maior.* notant Menoch. *cons. 143. n. 15.* Octauian. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.* 101.

Infinitatem importat, ex notatis per Surd. *cons. 281. n. 23.* 4

Promittens tamen retrouendere, quotiescomque lapsu tringita annorum liberatur; de quo vide Viu. *tom. 1. commun. opin. lib. de pact. num. 18. in priac. & lib. 4. tit. 37. de pact. inter emptorem, num. 25. pag.* 645. Emman. Suarez *tom. 2. lib. 7. tit. 5. de prescript. triginta, num. 1 pag.* 235. vbi Pichard. *n. 77. pag.* 239. Anton. Gabr. *tom. 3. lib. 5. de prescript. concl.* 6. Perez *l. 1. tit. 2. lib. 1. Ordinam pag. 41. l. 1. vers. quaro, 29. tit. 9. lib 3. pag.* 657. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 2. n. 5.* Mart. *de iurisdict p. 1. cap. 34. n.* 11. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. sua facultate, n.* 70. Molin. *de iustitia, tract. 1. disp. 374. vers. quando* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 31. n.* 26. Besoard. Græuæ *ad pract. Camer. Imper. lib. 2. concl. 18. cōsid. 1.* 5

Dictio CCCXXXVIII.

Quouis modo.

1 *Tempus quotidianum respicit dictio* Quotidie.
2 *Perpetuitatem significat dictio* Quotidie.
3 Quotidie, *apud Grammaticos est singulis diebus.*

REspicit tempus quotidianum, vt *in l. diariis, ff. de alimeat. & cibariis legat. & in l. nec semel, §. si in habitatione*, vbi notatur. *ff. quando dies legat. cedat.* [nouissimè Didac, Narbona *de atat. ad humaa. act. requies. anno. 8, q. 4. n. 12.*] 1

Et perpetuitatem significat, secundum Felin. *in proœm. Decretal. verb. quotidie.* Octauian. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. quotiescumque, vers. quotidie, pag.* 101. quos refero ego ipse *in collect. ad proœm. Decretal. n.* 17. 2

Quotidie apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores, est *singulis diebus*. Cic. *lib. 1. de finib.* Quotidie inter nos ea, quæ audiebamus, conferebamus. *Quotidie magis, quotidie plus* idem est, quod *in dies magis*. Cic. *lib. 6. epist.* Me quotidie Cæsar magis amplectitur. idem 1. *Philippic.* Quotidie magis, magisque perditi homines tectis, ac templis Vrbis minarentur. Idem 4. *de finib.* Alter valet quotidie plus, alter videt. 3

Dictio CCCXXXIX

Quouis modo.

1 *Generalis est dictio* Quouis modo, *omnia comprehendens, etiam ea qua alias non venirent.*
2 *Modum omnem tam principalem, quam directum, & incidentem, ac indirectum.*
3 *Dictio* Quouis modo, *comprehendit ea, qua aliàs simpliciter non comprehenderentur.*
4 *Formam omnem importat dictio* Quouis modo, *omnesque modos secundum subiectam materiam, cui adiicitur.*
5 *Interpretationem restrictiuam impedit dictio* Quouis modo, *& includit omnes modos similes, & dissimiles, ac etiam majora expressis.*
6 *Generalitatē, & vniuersitatē infert dictio* Quouis modo, *& omnia comprehendit, etiam maiora & diuersa expressis, quia iungitur cum dict. alio.*
7 *Statutum si dicat, quod occidens aliquem* Quouis modo *puniatur, intelligitur comprehendi, etsi occidat dolo, vel culpa.*

7 *Fœmina.*

Digitized by Google

8 *Fœmina dotata, quæ vigore statuti nihil petere potest* quouis modo *de bonis paternis, potest ex aliqua causa, titulo, siue iure aliquid petere.*

9 *Dict.* Quouis modo, *licèt sit generalis, restringitur ad modos proportionabiles materia idonea.*

1 HÆc dictio est generalia, omnia comprehendens, etiam ea, quæ aliàs non venirent, vt per Dec. *conf.* 486. *num.* 2. Syluan. *conf.* 25. *num.* 18. Socin. iun. *conf.* 2. *num.* 21. *vol.* 1. Hippol. *conf.* 80. *num.* 44. Cephal. *conf.* 121. *num.* 2. *cum seqq. vol.* 1. Strach. *de mercatur. p.* 1. *num.* 83. Menoch. *remed.* 6. *recuperan. num.* 14. *& conf.* 550. *num.* 10. vbi ait, quòd extendit dispositionem ad quemcunque casum, *& conf.* 1093. *n.* 9. Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing.* 96. *num.* 1.

2 Item includit omnem modum tam principalem, quàm directum, & incidentem, ac indirectum, Gemin. *conf* 29 incip. I a s v C h r i s t i *nomine, n.* 2. *vers. addit, & n.* 3 quem refert Card. Tusch. *practic. conclus tom* 1. *lit. D. concl.* 359. *num.* 1. vbi post Alex. *conf.* 95. incip *Requisitus, num.* 3. *& seqq. lib.* 7. subdit, quòd verba huius dictionis sunt latissimè extendenda ad comprehendendos omnes modos.

3 Item comprehendit ea, quæ aliàs simpliciter non comprehenderentur, secundùm Ruin. *conf.* 98. *n.* 11. *vol.* 2. Dec. *conf.* 373. *n.* 5 Rolan. *conf.* 80. *n.* 37. *vol.* 3. Hippol. *conf.* 80. *n.* 38. *&* 39 Curt. iun. *conf.* 1. *num.* 2. Cephal. *conf.* 58. *num.* 17. *vol.* 1 quos refert Cened. *d. sing.* 96 *n.* 3.

4 Item importat omnem formam, omnésque modos secundùm subiectam materiam, cui adijcitur, vt per Ang. *conf.* 288. *num.* 3. *vers. hoc etiam coadiunatur.* quem refert Cardin. Tusch. *d. conclus.* 359. *num.* 2.

5 Impedit etiam interpretationem restrictiuam, & includit omnes modos similes, & dissimiles, ac etiam maiora expressis. gl. *in Clem. ne Romani, verb. quouis modo, de elect. in cap. fin. verb. quouis modo, de sentent. excommunic. lib.* 6. notant Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb signif. sub dict. quouis modo, pag.* 102. Menoch. *conf.* 496. *n.* 66. *&* 67.

6 Iuncta cum dictione *Alio* generalitatem, & vniuersalitatem infert, & omnia comprehendit, etiam maiora, & diuersa expressis, secundùm Mart Alter, *de censur. Eccles. tom.* 1. *disput.* 16. *lib.* 5. *cap.* 3. *lit. A.*

7 Vnde si statutum dicat, quòd occidens aliquem quouis modo, puniatur, intelligitur comprehendi, etsi occidat dolo, vel culpa. Ita Ias. *cõs.* 147. *n.* 3. *vol.* 4.

8 Hinc etiam fit, vt non possit quis ex aliqua causa, titulo, siue Iure aliquid petere; sicut fœmina dotata, quæ vigore statuti nihil petere potest quouis modo de bonis paternis. Ruin. *conf.* 98. *n.* 11. *tom.* 2. Cephal. *conf.* 13. *n.* 11. *lib.* 1.

9 Tamen licèt ista dictio sit generalis, restringitur ad modos proportionabiles materiæ idoneæ, in qua exprimitur. Aym. *conf.* 256. *n.* 8. Menoch. *d. remed.* 6. *n.* 17. Card. Tusch. *d. concl.* 159. *n.* 18.

Dictio CCCXL.

Quousque.

1 *Temporis aduerbia sunt* Quousque *&* Donec, *ac idem significant.*

2 *Tractum temporis successiuum significat dict.* Quousque.

3 *Limitatiua, & restrictiua simul est. dict.* Quousque

4 *conditionem importat dict.* Quousque.

5 *Statutum fœminarũ exclusiuum propter masculos operatur earundem exclusionem ad tempus, nimirum quandiu extabunt masculi.*

6 Quousque *fuerit satisfactum, importat reintegrationem facta satisfactione.*

1 HÆc dictio, & dictio *Donec* sunt aduerbia temporis, & idem significant, vt per Menoch. *conf.* 274. *n.* 10. Patit. *conf.* 25. *n.* 16 *vol.* 2 Bertazol. *de clausulis instrument. claus.* 15 *glos.* 4. *num.* 1. vbi ait, quòd huiusmodi dictiones sunt limitatiuæ temporis, & determinant tempus.

2 Et quòd hæc dictio significet tractum temporis successiuum, ait Menoch. *conf.* 816. *n.* 8.

3 Limitatiua, & repetitua simul hæc dictio est, vt *in l. sicut in annos, ff quibus modis vsusfructus amittatur.* Castr. *conf.* 87. *n.* 9 *p.* Dec. *conf.* 637. *n.* 13. *tom.* 2. Corbul *de iure emphyt. c.* 15. *lim.* 4. *n.* 1.

4 Conditionem etiam importat, vt per Ias. *in l. si sufficit, n.* 5, *ff. de condit. & demonstr.* Maresc. *var. resol. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 9. *& lib.* 2. *c.* 46. *n.* 4.

5 Vnde statutum fœminarum exclusiuum propter masculos, operatur earumdem exclusionem ad tempus, nimirum quandiu extabunt masculi, vt *in l.* 1 *§. fin. ff, de ventre in possessionem mitten. & in l. fine, §. tamdiu, ff. de condict. furtiua.* Rota *decis.* 475. *num.* 1. *in fine.* apud. Farinac. *p.* 2. *recent.* Et ita inducere exclusionem temporalem tradit Ioseph. Sesse *Aragon. decis.* 76 *n.* 10.

6 *Quousque fuerit satisfactum,* importat reintegrationem, facta satisfactione, vt per Castr. *conf.* 237. incip. *Primo videndum, in princip. lib.* 2. quem refert Card. Tusch *tom.* 2. *practic. concl. lit. D, concl.* 360. *n.* 1.

Dictio CCCXLI.

Rata.

1 Rata pars *idem est quod pro* rata parte.

2 *Iustitia distributiua & commutatiuæ consideratio versatur circa dict.* Rata.

3 Rata *quandoque dicitur pars virili, contrahentis, vel hæredis.*

4 Pro rata, *id est, pro portione, quam Iuris ratio vnicuique distribuit.*

5 Rata portio, *in quibus casibus debeatur remissiuè.*

1 IDem est dicere, *Rata pars,* vel *Pro rata parte*; & quid importet, vide Ioan. Bapt. Costam *in tract. de portione rata, præmiss.* 6. vbi etiam *præmisso* 7. tradit

2 Iustitiæ distributiuæ, & commutatiuæ considerationem versari circa huiusmodi dictionem *Rata,* & *præmisso* 8. agit, in quo differat verbum *Quota* à *Rata.*

3 Dicitur quandoque pars virilis contrahentis, vel hæredis, vt *in l.* 1. vbi gloss. *C. vnde liberi, & in l. fin. C de impub. & aliis.* Quandoque hereditaria, vt *in l.* 1. *C. eod. tit.* licèt in dictis locis de hoc verbo *Rata* mentio non habeatur, vt dicit Bald. *in d. l. fin, num.* 1. Scias tamen, alibi dicere Bald. *in auth. defuncto, num.* 11. *C. ad Tertull.* quòd dictio *Pro rata* intelligi debet

4 pro portione, quæ se contingit, & secundùm naturam subiacentem, id est, pro portione, quàm Iuris ratio vnicuique destribuit. Quo sensu etiam accipitur *in l. sic pro rata, ff. de religiosis, & sumptibus funer.* notant Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 11. *gloss.* 8. Strach. *in tract. de decorib. vltim. part. n.* 28. quos refert Bert. *in tract. de clausulis instrument. claus.* 37. *gloss.* 3.

5 *Rata portio*, non autem æqualis, quòd debeatur multis in casibus &, in quibus, vide Card. Tusch. *practic. conclus tom.6 lit. R.concl.7*. Et de remissione pensionis pro rata facienda à conductore, & in quibus casibus id contingat, vide Surd. *decis.326. num.16.& 21.*

Cætera vide sub clausula. *Pro rata*, 108.

Dictio CCCXLII.

Realiter.

1 HÆc dictio ostendit actum veræ numerationis interuenisse, quæ si non interuenisset, & additum fuisset, reprobaretur instrumentum, vt de hac dictione, & simul de alia, etiam cum effectu, tradit Socin. *cons.143.n.4. vol.1.* quem refert Berrazol. *de clausulis instrument. claus.34. glos.6.n.1.*

Dictio CCCXLIII.

Recipere.

1 VErbum *Recipere* non importat dominij translationem, sicut nec verbum *Tradere*; sed si adiiciatur generi, vel quantitati promissæ in genere, tunc propter adiunctum importabit translationem dominij, vt tradit Bart. & sequuntur Paul. & Ias. *in l. naturalis, §. & siquidem*, per text. *ibi. ff. de præscrip. verb.* & Moder. *in l. cùm mora. C. de transact.* vbi Bart. videtur voluisse contrarium. Refert igitur, cui adiiciatur: nam si promitto te recepturum rem aliquam in genere, & tunc importat me translaturum dominium; si verò in specie, secus cùm de natura venditionis id non veniat, refert Serrazol. *de clausulis instrument. claus.17. gloss.4.*

Dictio CCCXLIV.

Rectè, & Ritè.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius, dictionis agentes.*
2 Rectè, *non solemnitatem, sed ius partis ostendit.*
3 Rectè, & Ritè, *in quo differant, ostenditur, & num.4.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Tiraq. *in præfat. l. si vnquam, n.33. & 34. & 35. C. de reuocà. donat.* Octauiann. Vulpell. *de prepos. & aderb. signif. sub. dict. Rectè, pag.102.* Cened. *post. libr. practic. & canonic. quæst. sing.98.*

2 Dictio *Rectè* non solemnitatem, sed Ius partis ostendit. glos. *in l. non putauit, §. nõ quanis, ff. de bonor possess. contra tabulas, & in l.2. C. de inoffic. testament.* notat Menoch. *de arbitr lib.1.q.67.n.24.*

3 *Rectè*, & *Ritè* differunt; quia *Rectè* causæ iustitiã significat, *Ritè* verò solemnitatem ordinis, seu Iuris, vt per Vital. de Camban. *in tra. clausul. pag.7. col.2. num.1.*

4 Differunt etiam, quia *Rectè* respicit Iustitiam, & importat instè, & æquè factum. *Ritè* verò respicit ordinem, & solemnitatem, importat solemniter, & ordine debito esse factum. glos. & Bart. *in l. non putaui, §. non. quanis, ff. de bonor. possess. contra tabulas.* glos. *in l.2. ff. de inoffic. testament.* text. *in l. generaliter §. sin autem*, ibi, *non ritè illatum, rectè autem accusatum, C. de rebus creditis.* Alex. *in l.3.* & *ibi* Ias. *n.3. ff. de liber. & posthum.* Panorm. *in cap.1. §. vna verò, num.1. de summa Trinit.* Rimin. *in §. fin. n.14. quibus alienare non licet.* Verùm contrarium, immò quod ista differentiã non sit vera, & quòd aliqoando dictio *Rectè* denotat ordinem, & solemnitatem Iuris, & dictio *Rite* respicit Iustitiam, & etiam ordinem, tenent Ias. *in l. Titius, n.3 ff. de liber. & posthum. & in l. ab hostibus, §. si vir n.5 ff. de soluto matrimon.* Dec. *in l. lecta, n.21. & 22. ff. si certum petatur.* Tiraq. *in præfa. d. l. si vnquam, n.35.* Vulpell. *sub hac dict. pag.102. col.2.* Cened. *d. sing.98. n.2.*

Dictio CCCXLV.

Reddas, Redeat.

VErbum *Reddas* est præsentis temporis imperatiui, quod necessitatem dispositionis inducit, vt per Acca. Anton. *in comment. ad. l. 1. n.74. ff. de condi, & demonstr.* 1

Verbum *Redeat* an sit directum, an verò obliquum? vide Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur n.158. cum duobus seqq. C. de reuocat. donat.* Farinac. *fragment. crim. p.2. verb. lex, n.137.* 2

Dictio CCCXLVI.

Relinquo.

1 *Vltimæ voluntati, non autem donationi inter viuos solùm conuenit verbum* Relinquo.
2 *Ad actus inter viuos aliquando trahitur verbum* Relinquo.
3 *Donationi causa mortis congruit verbum* Relinquo.
4 *Hæredis ad institutionem, & ad legata adaptatur verbum* Relinquo.
5 *Bonorum vniuersitati adiectum verbum* Relinquo, *pro hæredis institutione accipitur.*
6 *Institutionem hæredis non significat verbum* Relinquo, *adiectum rei certæ, & particulari.*
7 *Legatum relictum venientibus ab intestato potest inducere verbum* Relinquo.
8 *Legatone, an fidei commisso, magis conueniat verbum* Relinquo *remissiuè.*

VErbum hoc solùm conuenit vltimæ voluntati, non autem donationi inter viuos, vt *in l.1. §. vlt.* vbi glos. *ff. de tabul. exhib. & in l. iubemus nulli, §. vlt.* in gloss. *verb. relinquo. C. de sacrosãct. Eccles.* Menoch *cons.344. num.2.* 1

Aliquando tamen trahitur ad actus inter viuos, vt *in l. hoc sermone, ff. si liber ingenuus esse dicatur, & in l. cum oportet, §. si autem, C. de bonis, quæ liberis,* Menoch. *cons.344. num.27.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c.124. n.4 cum seq.* 2

Congruit donationi causa mortis, secundùm Calder. Pereira *quæst. forens. conf.19. num.13.* 3

Adaptatur ad hæredis institutionem, & ad legata, iuxta tradita per Menoch. *d. cons.344 n.15.* & per Gam. *Lusitan. decis.196, n.1.* 4

Vt autem pro hæredis institutione habeatur, debet adiici vniuersitati bonorum, secundùm Card. Tosc. *practic. conclus. tom 2. lit. D concl.162.* Vallasc. *consult.165. n.4.* Melch. Phœbos *Lusitan. decis.59. num 3. tom.1.* 5

Adiectum verò rei certæ, & paticulari, non 6
significat

significat hæredis institutionem; vt *in l. Lucius, 90. §. filiam, ff. de legat, 3.* tradunt Clar. §. *testamentum, q. 38. n. 11.* Vallaic. *d. n. 4.* Menosc. *cons. 408. n. 37,* nisi quando appareat, sic loquentem voluisse testamentum condere, vt intelligit idem Menoch. *cons. 434. num. 18.*

7 Potest tamen inducere legatum relictum venientibus ab inrestato, secundùm Spin. *in Specul. testam.*
8 *gloss. 9. num. 22. col. 4.* Cui verò magis conueniat, legatóne, an fidei commisso? vide Noner. *di commut. vltim. volunt. c. 9. n. 24.*

DICTIO CCCXLVII.

Reliquum.

1 DIctio *Reliqua* comprehendit omnia, prętet excepta, vt per Menoch. *cons. 1010. n. 39.*

2 *Reliquum est*, idem est, quod, *Restat*. Cic. *ad Quint fratr. lib. 9. epist.* Reliquum est, vt te orem, &c. Idem *lib. 9. Epist. 16.* Reliquum est, ne quid stultè, ne quid temerè dicam contra potentes. Idem *lib. 14. epist.*.... Reliquum est, quòd ipsi optimè considerabitis, vestri similes fœminæ sintne Romæ. Idem *lib. 10. epist. 12.* Quod reliquum est, munus tuum tuere, id est, de reliquo. Idem *lib. 13. epist. 28.* Quod reliquum est, velim augeas tua in eum beneficia.

DICTIO CCCXLVIII.

Residuum, & Respectiuè.

1 Residuum, *verificatur in eo toto quod remanet.*
2 Residuum *denotat, quòd nihil amplius debeatur.*
3 Residuum *facit, quòd reliquum includatur.*
4 *Partem summa omnino solui debere præsupponit dictio* Residuum.
5 *Partis solutionem, ad quam quis tenebatur, arguit dictio* Residuum.
6 Respectiuè, *facit vt singula singulis sint referẽda.*

1 HÆc dictio propriè verificatur in eo toto, quod remanet, vt *in l. quòd si medius, ff. de hæredib. instituend. & in l. qui non militabat §. vlt.* & *ibi* Bald. *ff. eod. tit. & in l. paternus, D. iod* Paul. de Castr. *cons. 71. num. 22 part. 1.* Marescot. *variar. resolut. lib. 3. cap. 72. num. 18.* Octanian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 103.* vbi subdit, quòd cauti creditores esse debent, vt si debitor in centum soluat vigintiquinque, pro residuo ipsis patientibus sibi præiudicarent in residuo, quia illa dictio probat, quòd totum solutum fuerit, per *l. si ex pluribus, in princip.* vbi gloss. *verb. reliquum, de acceptilat.*

2 Denotat enim, quòd nihil ampliùs debeatur, vt fuit tantum in Rota Apud Farinac. *decis. 94. num. in 1. collect. nouissimarum.*

3 Facit, quòd reliquum includatur ex Card. Sera-
4 phin. *decis. 544. n. 2.* Præsupponit partem sommæ omninò solui debere, alias non esse residuum, vt ait ipse Seraphin. *decis. 242. n.*

5 Arguitque solutionem partis, ad quam qui tenebatur, vt tradit idem Seraph. *decis. 617. n. 13.*

[Dictio *Respectiuè*, facit vt singula singulis sint
6 referenda. Caual. *decis. 581. num. 3. 3.* Rot apud Paul. Rub. *decis. 182. num. 2. trm. 2. diuers.* aliàs *part. 6. recent.*]

DICTIO CCCXLIX.

Respondere

1 *Responsum interroganti præbere propriè significat verbum* Respondere.
2 Responsum *secundùm interrogationem debet intelligi, & ab ea declinari.*
3 *Interrogatio qualis fuerit, ex responsione colligi potest.*
4 Respondere *duo significat, litigare scilicet, & soluere.*

VErbum hoc propriè significat interroganti responsum præbere. quod tunc debet conuenire 1
interrogationi. Menoch. *cons 47. num. 1. & 14.* & secundùm eam intelligi, ex eod. Menoch. *cons. 221. n.* 2
23. & cons. 82. n. 31. & ab ea declinari solere tradit idem Menoch. *cons. 33. n. 13. & cons. 144. n. 2.* Nam 3
ea responsione colligi potest. qualis fuerit interrogatio, Natt. *cons. 98 n. 22.* Mar. Anton. *var. resolut. lib. 3. resol. 44. n. 5. vers. tum quia.*

Duo significat hoc verbum, *litigare* scilicet, & 4
soluere. iuxta tradita per D. Barbosam *ad l. 1. art. 3. num. 231. ff de iudiciis* [& Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. p. 2. cl. 5. n. 10 pag. 389.* dicit quòd verbum *respondere*, in instrumento debiti simpliciter prolatum, idem importat quod verbum, *soluere*]

DICTIO CCCL.

Restituere.

1 Restituere *à Iudice prolatum in sententia, fructus quoque comprehendit.*
2 Restituere, *importat idem quod* Soluere.
3 *Necessitatem dispositionis inducit interdum verbum* Restituere.

VErbum hoc à Iudice prolatum in sententia 1
plenam habet significationem, ita vt fructus quoque cõprehendat, vt *in l. restituere, 35. ff. de verb. signif. & in l. videamus, § in Fabiana. ff. de vsuris, & in l. cõdemnatione, §. 1. ff. de regulis Iuris, & in l. 1 C. si maior factus, & in cap. 1. de integrum restitut.* notãt Couarr. *variar. lib. 1. cap. 3. num. 1.* Viu. *tom. 2. commũt opin. lib. 8. tit. 3. num. 12. pag. 336.* Menoch. *remed. 1. recuperan, n. 11.* Gutier. *practic. lib. 3. q. 38. num. 30.* Ceual. *commun. contra commun. q. 762. n. 69.* Cabed: *Lusitan. decis. 68. n. 3. p. 3.* D. Barbosa *in rubr. ff. soluto matrimon. p. 3. num. 73.* Restituere enim est, omnia in pristinum statum reponere: Menoch. *cons. 229. n. 9.*

Aliquando importat idem, quod verbum *Soluere*, iuxta tradita per Steph. Grat. *Marchia decis. 47.* 2
num. 6.

Interdum necessitatem dispositionis inducit, se- 3
cundùm Accac. Anton. *in comment. ad l. 1. n. 74. ff. de condit. & demonstr.*

DICTIO CCCLI.

Reuertatur.

VErbum hoc nunquid importet canonem latæ 1
sententiæ, & sit ipso Iure, & consequenter an sit

sit directum, an verò obliquum, ita quòd auctoritate proprij fieri possit, an verò potiùs necesse sit de manu alterius accipere? vide Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, n.5. cum seqq. C. de reuocan. dõ* Rolan. *cons.62, num.2.* Farinac. *fragment. crimin. p.2. verb. lex, num.136* Rot. *in Romana vigintij millium, 11. & 14. May.* 1582. *coram Card. Lancelloto*, impresso per Farinac. *decis. 1. num. 2. p. 2. recent.* vbi fuit dictum, huiusmodi verbum esse resolulutiuum, nec aliquod requirere extrinsecum factum, & *num. 3.* addit, quòd licet verbum hoc sit commune, scilicet obliquum, & in directum, tamen verbum commune tatione adiuncti potest effici directum, veluti si addantur verba *Pleno iure*, ex adductis per Abb. *in c. conquerente, n.4* vbi Felin, *n.1. cum seqq. de foro competen.* Rip. *in l. centurio, n.182.* Galiaul. *n.518. ff. de vulgari*, & Tiraq. *in d. verb. reuertatur, n.138. vers. quadragasimoprimo.*

Dictio CCCLII.

Retro.

1 IMportat hæc dictio tria tempora, præsens, præteritum, & futurum, prout dict. *Olim Quondam, Iam, & dudum*, vt tradit Fulgos. *cons. 22.* incip. *Visis quatuor, circa finem, n.* quem refert Card. Tusch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 366. n. 1.*

Dictio CCCLIII.

Rogo.

1 VErbum hoc à summo Pontifice prolatum, habet vim præcepti, vt *in cap. 1. de statu Regul* gl. *in cap. Beatus 7. q. 1. & in c. rogo, 11. q. 3.* cum multis, quæ eleg. nter cumulat Tiraq. *de pœnis temper. causa 35. n. 4. cum seqq.* Butr. *in c. nam concupiscentiam, in fine, de constit.* & *ibi* Abb. *n. 3.* & Immol. *n. 8.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 4. n. 32.* vbi obseruat ratione subiectæ materiæ quandoque verba importantia consilium sumi pro præcepti verbis, & è contrà hæc pro verbis consilij. Et qui apud Latinæ linguæ Auctores, & Iureconsultos importet, tradit Mouet. *de commut. vlt. vel. c. 11. n. 193.*

Dictio CCCLIV.

Rursus.

Rursus *aliquando importat*
1 Iterum.
Denuò.
2 Postea.
Quasi.
3 Rursus, *secundū legis dispositionem accipitur pro* Toties quoties; *attenta verò dispositione hominis intelligitur pro secunda vice, & sic duabus vicibus est contenta.*

1 HÆc dictio importat idē quod *Iterum, Denuò* vt *in l. pacta conuenta, in fine, ff. de contrahenda emption.* & *in l. damni, in fine, ff. de damno infecto*, cū aliis quæ adducit Rebuff *in comment. ad l. sylua cædua, 30. vers. Rursus. ff. de verb. signific. pag. 175.*

2 Nonnunquam accipitur pro *Postea*, vel *Quasi*, vt *in l. arbor. ff. comm. diuidun.* Aliquandu pro *E contra*, vt *in l. quicquid, ff. de verb. obligat & in l. 1. C. de probat. & in auth. de nuptiis, § Rursus.* Interdum pro, *Id est*, sumitur, vt *in auth. vt nullus fabricet oratorium demum, in princip.*

3 Secundùm legis dispositionem hæc dictio accipitur pro *Toties, quoties*; attenta verò dispositione hominis, intelligitur pro secunda vice, & sic duabus vicicibus est contenta, vide Cald. & Alex. *in l. si cum dotem, § 1. num. 8. ff. solut. matrim.* Bart *in l. eum, qui*, & *ibi* Alex. & Aret *ff. de verb. oblig.* Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 103.* Chald. Pereira *in l. si curatorem, verb. implorandum. n. 36. C. de in integr. restitut.*

Dictio CCCLV.

Saltem.

1 *Susidiaria est dict.* Saltem, *& diminutiua.*
2 *Numerum maiorem quàm fuerit expressum, non excludit dictio* Saltem, *adiecta dispositioni numerali.*
3 Saltem, *includit etiam alia subiecta, quàm expressum sit, dummodò sint proportionabilia.*
4 *Exclusiua non est dictio* Saltem, *de sui natura.*
5 *Implicatiua, non autem limitatiua est dictio* Saltem.
6 *Alternatiua Ordinis, & non electionis est dictio* Saltem.

ESt subsidiaria hæc dictio, & diminuta, vt *in* 1
cap. statutum, § cum verò, de rescript. lib. 9. Castr.
cons. 79. incip. *Pro pleniori, n. 7. vers. contrarium lib. 1.*
vbi ait, quòd posita inter duas petitiones per dict.
Saltem, distinctas, censetur petere per subsidium. Et
sic, si prima petitio non iottat, Corn. *cons. 190. in*
princ. vol. 1. Bald. *cons. 69.* incip. *Factum tale est, n. 2.*
vers. nam dictio, lib. 2. Paris. *cons. 34. num. 6. lib. 3* Menoch.
cons. 1061 n. 44. Vulpell. *de præpos. & aduerb.*
signif. sub hac dict pag. 101. Surd. *cons. 447. n. 27. & de*
alim tit. 8. priu il. 3. n. 6 Card. Tusch. *pract. concl. tom.*
2. lit. D, concl. 367. num. 3. & 4. Anton. Riccius *de iure*
personarum, lib. 5. c. 2. n. 13.
Adiecta dispositioni numerali non excludit ma- 2
iorem numerum, quàm fuerit expressum, vt si dica-
tur quòd debeant esse tres canonici saltem, possunt
adesse quatuor, quia non restringitur dispositio, vt
in cap. excommunicamus, § addamus, de hæreticis; tra-
dunt Gemin. *cons. 37.* incip. *Dubitatur, n. 5. vers. se-*
cundo, quem refert Card. Tusch. *d. lit. D, concl. 367.*
num. 1. vbi *num. 2.* cum cod. Gemin. *d. cons. 37. num.*
6. declarat, quòd hæc dictio *Saltem*, includit etiam 3
alia subiecta, quam expressum sit, dummodo sint
proportionabilia; de quo etiam Vulpell. *citato loco.*
De sui enim natura non excludit. Gregor. *decis. 434.* 4
num. 7.
Est implicatiua, non autem limitatiua, secundùm 5
Seraph *decis. 887. num. 8.* Alternatiua est etiam, non 6
electionis, sed ordinis. vt *in l. cum pater, § 1. 3. leg.*
2, tradit Cosm. *in pragm. sanct. tit. de collat. verq. Saltem, pact. 246. verso.*

Dictio CCCLVI.

Saluo.

1 *Superiora omnia modificat, & restringit dictio* Saluo, *& per illam supradicta limitantur.*

2 Orationem

Digitized by Google

2 *Orationem præcedentem extinguit, & in negationem resoluit dict.* Saluo, *si non inueniat, quid modificet.*

3 *Præcedentia non solùm, sed etiam sequentia modificat dict.* Saluo.

4 *Exceptionum à regula præcedenti denotat dictio* Saluo.

5 *Reseruatiua casuum sub ea positorum est dictio* Saluo.

1 HÆc dictio modificat, & restringit omnia superiora, & per illam supradicta limitantur, vt notant glos. *in l. si debitor §. 1. ff. quibus modis pignus & in l. item Labeo, 9. purè, ff. famil. herciscũ* Dec. *cõs. 5. n. 1. tom. 1. & cons. 56. n. 6. tom 2.* Alciat *de præ um. reg. 2. præs. 18. n. 4.* Corset. *in sing. Saluo Iure.* Brunor. à Sola *in locis communib. verb. Saluo.* Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. n. 1. vers. Insuper, pag. 104.* Menoch. *de arbit. casu 303. n. 27. & cons. 61. n. 17. & cons. 334. n. 34. & cons. 514. n. 14. & cons. 531. n. 23.* Roland. *cons. 54. num. 13. tom. 4.* Surd. *cons. 572. n. 20.* Cened. *post. libr. practic. & canõ. quæst. sing. 100. n. 1* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lit. D, concl. 308. n. 1.* Melchior Phœbo *Lusit. decis. 34. n. 13. tom. 1.*

2 Et in tantum de natura huius dictionis est modificare, vt si non inueniat quid modificet, extinguit orationem præcedentem, & in negationem resoluit, vt *in l. si quis. à filio, §. 1.* & *ibi* glos. *ff. de legat. 1.* Ang. *cons. 290. n. 4. vers. quinimò.* Crott. *cons. 79. num 56.* Rolend *cons. 54. num. 14. tom. 4* Nat. *consil. 572. in fine.* Osasc. *Pedement. decis. 164. num. 10,* Octauian. Vulpell. *citato loco, num. 2.* Card. Tusch. *d. concl. 308. n. 2.*

3 Amplia, vt non solùm modificet præcedentia sed etiam sequentia, secundùm *Paris. cons. 70. n. 15. cum seqq. vol. 3.* Alciat. *cons. 101. n. 12.* Bec. *cons. 74. n. 14.* Menoch. *cons. 4. 24. & cons. 61. n. 17.* Surd. *d. cons. 522. n. 20.*

4 Exceptionem à regula præcedenti denotat hæc dictio, vt *in l. si debitor, §. in venditione, ff. quibus modis pignus.* glos. *in l. actioni, C. de transact. & in c. consultat one, de offic. deleg.* notat Octauian Vulpell. *citato loco, statim in princip.* Menoch. *cons. 134. num. 11. & cons. 1041. num. 4.* Gutter. *practi. lib. 1. q. 3. num. 13.* Cened. *d. fin. 100. num.* Melchior Phœbos *d. decis. 34. num.*

5 Est reseruatiua casuum sub ea positorum, vt per Azeued. *ad l. 1. num. 154. tit. 13. lib. 8. noua Recopil.*

Cætera habes sub Clausula *Saluo*, &c.

Dictio CCCLVII.

Scilicet.

1 *Restrictiua de sui natura, vel declaratiua est dictio* Scilicet, *& ideo importat alterum de duobus prout magis verisimile fuerit.*

2 Scilicet *dictum quasi* Scire libet, *vsurpatur pro* Certè, *aut* Videlicet.

1 ESt restrictiua de sui natura, vel declaratiua, & ideò importat alterum de duobus, prout magis verisimile fuerit, vel secundùm benigniorem interpretationem, notant Fulgos. *cons. 141, num. 2.* Menoch. *cons. 328. num. 11.* Cardin. Tusch. *practic. concl. tom 2. lit. D, conclus. 368. numero 1.* Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 105. & seq.*

2 *Scilicet* apud bonos Latinæ linguæ Autores dictum quasi *Scire licet*, vsurpatur pro *Certè*, ac *Videlicet*. Cic. *lib. 10. epist. 26.* Scilicet id igitur, verùm hac petitione, an proxima Prætor fias. Idem *pro Milone*: Me scilicet latronem, ac sicarium abiecti homines, ac perditi describebant. Idem *Attic. li. 4. epist. 75.* Si taceo oppressus, & captus quo dolore esse debeo? pro te scilicet. Non rarò vsurpatur per Ironiam. Cic. 4. *Ver.* Conlonteruit, inquit, scilicet, cumulemetur legitimum illud quinquennium. idem *Attic. lib. 13.* Id populus curat, scilicet.

Dictio CCCLVIII.

Secundùm.

1 *Limitatiuè, & restrictiua præcedentium est dict.* Secundùm.

2 *Promissionem, seu dispositionem limitat dictio* Secundùm.

3 *Causatiuè pro* Quia, *& interpretatiuè stat dictio* Secundùm.

4 *Modum, qui præsuponit essentiam denotat dict.* Secundùm.

5 *Assertiuè, & demonstratiuè ponitur dictio* Secundùm.

6 *Relatiua est dictio* Secundùm, *& facit relationem eorum quæ suprà dicta sunt.*

7 *Dict.* Secũdùm, *importat, quòd tota dispositio ad quam fit relatio, expressa videatur.*

8 *Causaliter, an verò cõditionaliter intelligatur dict.* Secundum, *ostenditur, & n. 9.*

10 *Repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem inducit dict.* Secundùm quod.

11 Secundùm, à Sequor, *vel* Secùs *ducta, idem importat quod* Præter.

12 Secundum, *pro* Post, *plerumque vsurpatur.*

1 HÆc dictio est limitatiua, & restrictiua præcedentium, vt per Dec. *cons. 195. n. 1. & cons. 360. num. 6. & in l. 1, C. de bonor. possess. contra tabulas, n. 4.* Ruin *cons. 61. num. 36. ad medium, vol. 5.* Cotta *in memorabil. verb. secundum, pag. 750.* Grat. *cons. 103. num. 20. vol. 1. & cons. 26 num. 24. vol. 2.* Gozadin. *cons. 62. num. 11. vers. præterea.* Cened. *post libr. pract. & canonic. quæst. sing. 28. num. 5.* [Robles *de repræsent. lib. 2. c. 10. n. 27.*]

2 Limitat igitur promissionem, seu dispositionem, vt tradunt Gozadin. *cons. 31. num. 18.* Neuizan. *cons. 12. n. 4.* Socin. iuo. *cons. 122. n. 23. vol. 3* Menoch. *cons. 391. n. 5.* Azeued *ad l. 1. n. 50. tit. 1. lib. 6. noua recopil.* Surd. *cons. 460. n. 80.*

3 Stat etiam causatiuè pro *Quia*, & interpretatiuè, vt per Menoch. *d. cons. 391. n. 31.* Matien. *ad l. 2. num. 12. glos. 9. tit. 4. lib. 4. noua Recopil.*

4 Denotat modum, qui præsupponit essentiam, quæ sine substantia stare non potest, vt p. st Bart. & Grat. notat Octauian. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. n. 1. pag. 106.*

5 Ponitur etiam assertiuè, & demonstratiuè, vt *in. cap. Abb. de verbo signif.* declarat Card Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit. D, concl. 370. n. 1.* vbi *n. 2* post Bald. *cons. 187. in fine, lib. 4.* declarat, quod hæc dictio posita post speciem importat demonstrationem post genus verò importat restrictionem, & *num. 4.* post Bald *cons. 408. num. 7. lib. 1.* obseruat, quòd quando non potest importare demonstrationem, importat similitudinem.

Relatiua

6. Relatiua est,& facit relationem eorum,quæ supra dicta sunt,vt *in l.litem quæritur,§ idem Iulianus ff.locati*,nut. nt. Ias.*in l.admonendi,n.32.cum seqq* & *ibi* Alc & Ripa.*ff.de iure iuran*.Bald *cons.53.in princip lib.5*.Paris.*cons.39.n.4 lib.3*.Curt.iun.*cons.98.n.4*.Azeued *d l.2.n.5n*. Ceual. *commun. contra comm.*
7 *q* 818.*n*.130.Card Tusch.*d.lit. D.concl*.370.*num*.3.
Cened.*d.sing*.28.*num.6*.Et importat, quòd tota dispositio,ad quam fit relatio,expressa videatur,vt *in l. si testamentum,C.de in stit*.notat Vulpell.*citato loco, num.2*.

Vtrùm autem, & quando hæc dictio intelligatur
8 causaliter, an verò conditionaliter, solet à Doctoribus dubitari, inter quos illa distinctio tradi solet quòd quando apponitur in rescriptis Iustitiæ, stat conditionaliter,quia omnia verba facti narratiua in huiusmodi rescriptis procul dubiò stát conditionaliter,sempérque in eis inest tacita, vel expressa conditio: Si preces veritate nitantur,*l.fin. C. de diuers. rescript*.At verò in legibus,priuilegiis,contractibus sententiis,& aliis,quæ fiunt cum causæ cognitione, & rescriptis gratiæ,& eorum,ex quorum natura est aliquid disponere, tunc ponitur causatiuè, eum, apparet de certa intentione rescribentis, ad purè, & simpliciter desponendum de narratis, & contentis in rescripto,vt tradunt Bart.*in Extrauag. ad reprimendum,verb. Prou,in vers.ad cuius intelligētiā* Dec.*cons*.169.*n.4.ante finem* Felin.*in cap.ex parte,el* 1.*n* 10.*de rescrip*. Bellon. *con.36.n.5*. Curt.iun.*cons*. 98.*n.4*.Rom.*cons.336.n.2*. asserentes, quod quando ponuntur causatiuè,hæc dictio,& illis similis *Prout* falsa causa non vitiat dispositionem:quando dispositio in se est vera,nec tunc opus est,quòd illa relatioaliter verificetur. Et optimè tradit Boër.*decis.16. num*.1 subdens *n.2*. quòd si quis fuerit condemnatus dare vnum par caponum, secundum quod sui antecessores soluebant,& soluere consueuerant,dicitur purè condemnatus;quia illa verba non faciunt conditionem, & ideò non oportet probare, quòd antecessores soluere consueuissent, quia hæc dictio non importat conditionem, sed exponitur pro *Quia*. Ita tenent Alex.*cons.146.vol.2*.Dec.*cons.63. num.5.& cons.169.n.4.in fine,vers.vltimò non obstat & in l.edita,n.86.C.de eden*.Ias.*in l.admonendi, in 2. lect.a.num.31*.vbi Alex.& Rip.ac Castr. *col.3. vers. sed quæritur,ff.de iureiurat*.Bologn.*cons 2.col.4.vers*. 4.Cassan.*in consuetud. Burgundia,rub. 4.§ 6.in vers. Selon la generale coustume,n.5.pag.590*.Octau. Vulpell.*citato loco vers.& quid*.Viu.*tom.2.commun.opin. lib.9.tit.34.n.6*: Matien.*l.5.glos.9.n.15.ad medium, tit.4.lib.5.noua Recopil.*

9 Intellige,vt procedat supradicta resolutio, dummodò certitudo haberi possit in eo, quod relatum sit aliàs secùs,siquidem dictio *secundum*, vel *Prout*, facerent constitutionem, nec starent causaliter, vt per Bald.*in l.1.in fin.C.de Episcop. & Cleric*. Gram. *decis.59.num*.8.Socin.*cons.53.num.9.vol*.1.Cened.*d. sing*.28. *num*.4. vbi sublimitat, vt non procedat, quando relatio fit per eum, qui circa eam tunc habet potestatem disponendi: nam si constat da eius voluntate, valet, dispositio data,quòd relatio non verificetur, licet ad illam relatio facta sit, & deinde sublimitationē intelligit, vt procedat,& sic vera quādo illa dispositio,ad quam facta fuit relatio, non reperitur; quia tunc non recedítur à dispositione referente, quæ certa est. Secus verò est, si dispositio,ad quam fit relatio, reperiatur,& aliter dicit.quam relatum fuerit; quia tunc illa dispositio non valet cùm erronea videatur. Et citat Alex. *cons.9.num.15. vers. & hoc saltem,& vol.5*.Zabarel *cons.11.col.1*.Dec.*cons 63.num.6.& in cap. 2.col.5.de rescript.& in c.quoniam Abbas,in fine,de offic. deleg.* Siluan *cons.68.n.15*.Paris.*cons.7.n.5.vol.3*.Neui an. *cons.12.num.10*. Bellon. *cons.53.num.2.& 3*.Et licèt plures ex his Doctoribus non loquantur specificè de hac dictione, sed de dictione *Prout*, tamen sentire videntur de hac dictione, cum idem sint quoad
propositum. 10

Dictio *Secundùm quòd* inducit repetitionem qualitatum,& conditionum præcedentia legati, & dispositionis in sequentem,vt per Galganet.*de condit.*
& demonstr.p.5.c.1.q.18.n.13. 11

Apud bonos Latinæ linguæ Autores hæc dictio *Secundùm* à *sequor*,vel *secus* ducta est, propriè antē idem importat quod *præter*.Cic. *Attic. lib.16*. An iter ad tres legiones Macedonicas, quæ iter secundùm mare superum faciunt. Idem *Attic.lib. 7*. Et si secundùm mare ad me ire cœpisset, confestim in
Samnium ad me venturum. 12

Plerunque pro *Post* vsurpatur. Cic.*Attic.lib.3* Spem ostendis secundùm comitia.Idem *1. de Orat*. Sed opinor,secundum hanc diem. Idem *in Orat*. In actione secundùm vocem,vultus valet,id est,pri-
mas voa tenet,secundas vultus.Idem *2. Officior*. Se- 13
cundùm Deum homines hominibus vtiles esse, id est, post Deum.Idem *Attic.lib.12* Secundùm te nihil est mihi amicius solitudine.

Dictio CCCLIX.

Secus.

1 *Aduersatiuè ponitur dictio* Secùs, *& importat conditionem contrariam præcedenti dispositioni.*
2 Secùs,*interdum ponitur pro* Iuxta.
3 Secùs,*idem est quod* Aliter.
4 *Negandi vim habet dictio* Secùs. 1

ADuersatiuè ponitur hæc dictio, & importat conditionem contrariam dispositioni præcedēti,vt *in l.per seruum,§. penult.ff.de acquirend.rerū*
domin.notant Bart.*in l.1.n.11 ff.de cōdit.& demōstr* 2
Surd.*cons.437.n. 29*.Octauian Vulpell. *de præpos.& aduerb signif sub hac dict.pag.107*.vbi subdit,quòd interdum ponitur pro *Iuxta*,vt *in l. quidam Hiberus,ff.de seruit.vrbanor.prædior.* 3

Apud Latinæ linguæ Autores idem est, quod *Aliter*.Cic. *in Brut*. Nemo dicet secùs. Idem *lib.6. epist.4* Et si nonnullis idē videatur secùs. Idem *pro Plan*.Cuius ego salutem non secùs ac meam tueri
debeo.Idem *pro Muren*. Non secùs ac si meus esset
frater. Idem *Attic lib. 6 epist. 2*. Id mihi autem erit 4
maximè curæ,ne quid fiat secùs,quàm volumus.

Interdum negandi vim habet.Cic.*in Pison*.Rectè an secùs,nihil ad nos. Idem *Attic.lib 1.epist.penult*. Affirmat à se nihil cuiquā de re secùs esse dictum.

Dictio CCCLX.

Sed.

1 *Aduersatiua est dict*.Sed,*& quid operetur quando cum copula* Et,*vel sine illa ponitur, ostenditur.*
2 Sed *interdum non aduersatur.*
3 Sed,*quandoque aduersatur proximè superioribus, nonnunquam iis quæ sunt eiusdem qualitatis.*

4 Inclusiuè

Digitized by Google

4 *Inclusiuè stat dict.* Sed *posita in materia prohibitiua post orationem negatiuam.*

5 Sed cum, *importat diuersitatem in facto, & identitatem in iure.*

1 ADuersatiua est hæc dictio, quæ si ponitur simpliciter sine copula *Et*, aduersatur præcedentibus in Iure, & in facto; si verò cum copola *Et*, bene denotat diuersitatem facti, & identitatem Iuris, vt *in l. sed & si lege. in princip. ff. de petitione hæred. & in l. patris, & filij, ff. de vulgari. & pupil.* vbi glos. *& in l. in princip. & in l. 2. §. 1. Officius, ff. ne quis eam.* notant Ias. *in d. l. 2. num. 11, & in l. 1. §. municipes, numero 3. ff. de acquiren. possess.* Bart. *in l. qui quartam, num. 4 ff. de lagat. 1. & in l. prætoris, §. sed & si nullus, num. 2.* per illum text. *ff. de prætor stipulat.* Deci. *cons. 335. num. 3.* Cassa. *in consuetud. Burgundia. rubr. 7. [. 6. in vers. magis, in princip. fol. 984. & cons. 14. n. 22.* Paris. *cons. 45. num. 8. vol. 3.* Boër. *decis. 155. num. 20.* Ruin. *cons. 41. num. 8. vol. 2.* Mandos. *in gloss. facult. §. nos qui, in verb. sed, fol. 109.* Octau. Vulpel. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag. 108.* Azeued. *l. 2. 229. tit. 12. lib. 8. noua Recopil.* Burgos de Pace *ad l. 3. Tauri, p. 1. concl. 2. num. 85.* Gutier. *pract. lib 2. q. 35. num. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 6. disput. 22. num. 18.* Cened. *post. libr. pract. & canonic. quæst. sing. 35. num. 1.* [Robles *de repræsent. lib. 2. c. 25. num. 33. & cap. 26. n. 20.* vbi quod coniunctiua est quando altera dictio, *&*, subintelligitur; disiunctiua tamen est quando sola remanet, & non subintelligitur dictio, *&*.]

2 Interdum etiam hæc dictio non aduersatur, vt *in l. in princip. vers. sed Seruius, ff. ad legem Rhodiam de iactu, & in l. qui se debere, ff. de condict. causa data, & in §. sciendum, vers. sed quidem, Instit. quibus non est*

3 *permissum facere testament.* vbi ponitur pro *Etiam*, quandoque aduersatur proximè superioribus, vt per Ias. *in l. 1. §. municipes, num. 3. ff. de acquiren. possess. & in l. qui vsumfructum, n. 8. ff. de verbor. oblig.* Mandos. *in d. verb. sed, fol. 109. col. 2.* Cened. *d. sing. 35. num. 5.* Nonnunquam etiam aduersatur iis, quæ sunt eiusdem qualitatis, & aduersatur retentis eisdem terminis. Grat. *cons. 15. n. 17. vol. 1.* Portoles *de consortib. c. 40. n. 10.* Dec. *cons. 386. n. 7.* qui hoc limitat, quando esset diuersa ratio, quia tunc non repetit qualitates præcedentes, nec aduersatur retentis eisdem terminis, vt etiam notat Alex. *cons. 66. col. 2. vol. 1.* refert Cened. *d. sing. 35. n. 6.*

4 Posita in materia prohibitiua post orationem negatiuam stat inclusiuè, ita vt denotet positum in oratione negatiua stare exclusiuè; & id, quod dictioni adiungitur, stare inclusiuè, vt tradunt Dominic. *in cap. 2. n. 13. de rebus Eccles. non alien. lib. 6.* Mandos. *in gl. facult. §. habita, in verb. sed. fol. 125. col. 1. ad finem.* Rebuff. *in l. hæc verba, n. 193. ff. de verbor. signif. pag. 852. in princip.* Cened. *d. sig. 35. n. 4.*

5 [Dict. *Sed cùm*, importat diuersitatem in facto, & identitatem in iure. Boër. *decis. 155. n. 20.* Rot. *decis. 339. n. 17. p. 5. recent.*]

DICTIO CCCLXI.

Semper.

1 *Vniuersalis affirmatiua est dict.*, Semper, *& denotat regulam, & idem importat quod* Plerumque.

2 *Tempus omne includit dict.* Semper, *& exponitur pro* Omni tempore, *&* omni casu.

3 *Generalitatem quoad tempus, non quoad casus denotat dict.* Semper.

4 *Perpetuitatis nota est dict.* Semper, *& tunc pro* Perpetuò *solet exponi.*

5 *Tractum in futurum habet dict.* Semper.

6 *Temporis continuationem denotat etiam dict.* Semper, *& exponitur pro* Quotidie, *vel* Assiduè.

7 *Fideicommissum vt resultet absolutum, multum operatur dict.* Semper.

8 Semper, *aliquando accipitur pro* Multoties Frequenter, Plerumque.

9 Semper, *differt à dictione*, Quandocunque.

10 Semper, *quandoque accipitur, id est*, In omni contractu.

11 Semper *restringitur secundùm naturam actus cui adducitur.*

12 Semper, *denotat idem quod* Continuè, *si iungatur actui, qui continuè fieri solet.*

13 Semper, *restringitur ad spatium 30 annorum, vt maximè in materia præscriptionis, vt n. 14*

VNiuersalis affirmatiua est hæc dictio, & denotat regulam, & idem importat, quod *Plerumque*, vt per Tiraq. *de retract. tit. 1. § 1. glos. 9. num. 221. 224. & seq.* Socin. *consil. 11. num. 5. vol. 1.* Boër. *decis. 158. num. 7. & 8.* Oiasc. *decis. 83 num. 8.* Mandos. *in gl. facult. §. nos qui, in vers. semper, fol. 100. col. 1.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 5. num. 22.* Surd. *cons. 281. num. 1.* Cened. *post lib. practic. & canonic. quæst. sing. 44. n. 2.* 1

Includit omne tempus, exponiturque pro, *Omni tempore, & omni casu, vt in l. 2. ff. sol. matrim. & in l. quia semper, ff. de in ius vocan. & in cap. 1. de restit. in integr.* Boër. *decis. 158. num. 4* Bero. *in rubr. de iurepatron. num. 81.* Parif. *cons. 93. num. 17. vol. 2.* Mandos. *in glos. facult. §. nos qui, in vers. Semper, fol. 100. col. 1.* Rebuff. *in concord. rubr. de Regia nominat. §. 1. in vers. Semper, fol. 156.* Cæs. de Grass. *decis. 180. num. 15.* Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. vers. & qualificat, pag. 109.* Auendan. *ad l. 40. Tauri, gloss. 15. n. 1.* Menoch. *consil. 706. num. 36.* Surd. *decis. 112. num. 4. & decis. 55. num. 7. & cons. 179. num. 16. & consil. 281. numero 20. & consil. 403 num. 70.* Gutier. *pract. lib. 3. quæst. 66. num. 25.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom. 2. lib D, conclus. 371. numero 1.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1. lib. quæst. 39. num. 101. & part. 4. consil. 54. num. 5.* Stephan. Gratian. *March. decis. 183. num. 6.* Cened. *d. singul. 44. num. 1.* Accac. Anton. *in comment. ad l. Titio centum, n. 105. ff. de cond. & demonstr.* Rot. *decis. 128. num. p. 2. diuers. & decis. 146. num. 19.* apud Farinac. *in 1. collect. nouissim. & decis. 24. num. 14.* apud Farinac. *p. 1. recent.* [Giurba *consil. crim. 99. num. 28.* vbi quod omne tempus, omnémque casum includit, Dunan. Rotæ *decis. 404. num. 8. & decis. 179. num in fine p. 2. in posth. Farin. & decis. 249. n. 19.* apud Paul de Rubeis *tom. 3. diuers.* aliàs *p. 7. recent.*] Denotat tamen generalitatem quoad 3
tempus, non verò quoad casus, vt per Boër. *decis. 158. n. 9.* Cened. *d. sing. 44. n. 5.* 2

Est etiam nota perpetuitatis, & tunc exponi solet 4
pro *Perpetuò, vt in l. sēper in ciuitate, ff. de iure immunit. & in l. Caio, §. Imperator. ff. de alimen. & cib. leg. & in l. 1. ff. de iure delium & in l. fin. ff. ad leg. Pomp. de parricid. & in l. quisquis. § filij, C. ad leg. Iul. Majest. & in l. lex quæ tutores, §. ante omnia, C. de administ. tut.* notant Socin. *consil. 11. num. 5. vol. 1.* Gozadin. *consil. 102. n. 7* Parif *cons. 37. num. 24. vol. 2.* Roin. *cons. 128. col. fin. vol. 1* Roland. à Valle *consil. 23 num. 18. tom. 4.* Boër. *decis. 158. in princip.* Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib. 3. dub. 5. num. 19. & seq.* Surd. *decis. 112.*

n 4.*& decis*.255.*n*.7.*& cons*.179. *n*.14.*& cons*.241. *num*.32.*& cons*.281.*num*.18.*& cons*.303,*num*.70.*& cons*.448.*num*.8.Marescot.*variar.resol.lib*.2.*cap*.25. *num*.5.Rot.*decis*.359.*num*. 3.*p*.2.*diuers*. Mandos.*in gloss. sacult*. §. *nos qui*, *in vers*. *Semper*, 110.*col*.1. [Reinos.*in obseruat.pract.obseru*.26.*num*.7.vbi quod denotat perpetuitatem & continuationem totius temporis sine intermissione aliqua.] Auedan.*ad l*. 40.*Tauri*,*glos*.15.*nu*.1.Morla *in emporio Iuris*,*tit*.6. *in pralud.num*.60.Octauian Vulpell.*d loco*,*statim in prin* Menoch.*cons*.106.*n*.64 *& cons*.244.*num*.22.*& cons*.328 *n*.96.*& cons*.475.*n*.2.Veral.*decis*.35. *n*.9.*p*. 2.vbi ait,quòd æquipollet dictioni *Perpetuò*.Azebed.*ad l*.6.*n*.31.*tit*.15.*lib*.4 *noua*. *Recopil*. Molin. *d*. *cap*.5.*n*.53.Ioan Garc.*de nobilit.gloss*.1.§.1. *num* 23. Gutier.*p q*.66.*n*.25.Farin.*d p*.1.*q*.29.*n*.80. Cened. *d.sin*.44.*r*.1 *vers*. *& ista dictio*.Aloys. Ricc.*in decis. Curia Archiepis*.*Neapol.decis*.287.*n*.8.*p*.2. Rota *decis*.231.*n*.4. apud Farin. *p*.2.*recent*.[Ioan. Escobar. *post tract de vtroque foro in analogia aduersus Amaym pro vtero intellectu statuti Conchensis Collegij n*. 42.Rot *decis*.185.*n*.7 *& decis*.249.*n*,19.apud Paul. de Rubeis *tom*.3.*diuers*.vbi quod interpretatur sine aliqua præfixione temporis,& quod perpetuitatem indicat, & infert ad omne tempus.] vnde contrariam esse dict.nunquam dicit Hippol.*cons*.40.*n*. 22.
5 *vol* 1.[Valenz *cons*.109.*num*.47.*tom*.2.]Et quòd habeat tractum in futurum,& notet tempus in secula sæculorum, & sine præfinitione tradunt Caputaq. *decis*.35.*r*,9 *p*.2.Roland.*cons*.23.*n*.38.*&* 39.*tom*.4. Mantic.*decis* 39.*n*.7.*vers.quartum adminiculum*.Menoch. *cons*.38.*n* 43.vbi dicit,quòd significat actum successiuum,& futurum respicit.

6 Quòd autem denotet etiam temporis continoationem, & exponatur pro *Quotidie*, vel *Assiduè*, per *l*.§.*perenne ff.de fluminibus*,notant Corn. *consil*. 271.*n*.6.7.*&* 13.*vol*.2.Boë .*decis*.158 *num*.6.7.*&* 9. *cum tribus seqq* Mandos.*in d vers.sempir*,*fol*.10.*col*. 2.Octauian.Vulpell.*citato loco*,*vers*.*& quòd ostendit* Surd.*d.cons*.281.*n*.19. Farin.*d*,*q*.29.*n*.70. Cened.*d. sing*.44.*n*.2 Aloys.Ricc.*proximè citato loco*.Stephan. Gratian.*discep.forens.tom*.3.*cap*.597.*num*.14. Franc. Leo *in Thesaur.fori Eccles*.*p*.3.*c*.4.*n*.109 Rot.*decis*. 445.*n*.3.apud.Farin *p*1.*recent*.Et licèt inducat continuationam temporis,si tamen testis dicat, quòd tales semper à tali tempore,& citra possedit,& postea inueniatur modico tempore non possedisse, minimè est falsus,vt ait Rom. *cons*.263.*per totum*, vbi Apostill.*in verb.pacificus*,*& cons*.301.*in princ*.quem refert Card. Tusch.*d.lit*.*D*,*concl*.372.*n*.4. [Eadem Rot.*decis*.150.*num*.4 *p*.2.*in posthum*.*Farin*.alias *p*.4. *recent*.]

7 In fidei commissis solet hæc dictio moltùm operari,ad hoc vt resultet fideicommissum absolutum, vt per Curtion. *cons*.22.*n*.23.*& cons*. 161. *num*.12. Boër.*decis*.158.*à*.*n*.1.Cened *d fin*.44 *n*.3.

8 Aliquando hæc dictio accipitur pro *Multoties*, *Frequēter*,*Plerumque*,vt *in l*.1.*semper*.vbi gloss. *eod. verb.ff.vt legatorum*,*& in l.nam quem*,149. *ff. verb. signif*.*& in l.fin.C.de testam*.notant Olasc. *decis*.87. *n*.8.Farin.*d.q* 29.*n*.70.Cened.*d.sing*.44.*n*.1.[Escob. *cit.loc*.]

9 Interdum differt à dictione *Quandocumque*, ex Tiraq.*de retractu conuent*.§.1 *gloss*.2.*num*.10. Nonnunquam verò minimè,secundùm Surd, *cons*.280. *num*. 21.

10 Quandoque vsurpatur, hoc est,in omni contractu,iuxta notata per Cald.Pereira *de empt*. *& vend*. *cap*.4 *n*.1.

11 Restringitur tamen secundùm naturam actus,cui adiicitur.Escob. *de ratioc.c*.41.*n*.18 Octau. Vulpel. *citato loco*,*vers*. *& capitur*. Rota *decis*.268.*n*.14.*p*.1. *recent*. & etiam secundùm subiectam materiam, ex Surd.*cons*.298.*n*.21. [Ioan.Escobar. *cit.loc*.]

Vnde quando ista dictio iungitur actui, qui continuè fieri potest, denotat idem quod *Continuè*; si verò iungitur actui interpellato, tunc dicitur semper fieri, quod fit ex interuallo, & debito tempore, vt per Felin.*in proœm. Decretal.Rex pacificus*, *vers*. *sed & ista*.Corn.*cons*.171.*n*.7.*vol*.2. Boër. *decis*.158. *n*.6.Cened.*de sing*.44.*n*.4.*post princip*. 12

Restringitur à lege ad spatium triginta annorum, vt in text.iuncta gloss. *in cap*.8.*vers*. *quandocunque*, *de feudo dato in vicem legis commiss*.Tiraq.*de retractu conuent*.§.1.*glos*.2.*n*.9.Surd.*decis*.2.*n*.10.Steph.Grat. *discept.forens*.*c*.2. *n*.1. Ceual. *commun*. *contra comm*. *q*.207. 13

Et maximè in materia præscriptionis non importare temporis præfinitionem, sed restringi ad triginta annos, voluerunt Tiraq. *proximè citato loco*, Surd. *d.decis*.2. *num*.12. & Cened. *d sing*.44. *n*.4.*in princip*. 14

Dictio CCCLXII.

Sæpè, Sæpiùs, Sæpissimè.

1 Sæpè, *verificatur ad minimum in duobus*.
2 Sæpiùs, *quandoque duabus vicibus contentatur*, *regulariter tamen tres requirit actus*.
3 Sæpissimè, *requirit saltem numerum trium actuum*, *quandoque verò significat numerum infinitum*.
4 *Iudicis arbitrio relinquitur quot actus denotent dictiones*. Sæpè, Sæpiùs, Sæpissimè.
5 Sæpè, *importat regulam esse in contrarium*, *& exceptionem propriè significat*.

Verificatur dictio *sæpe* ad minimum in duobus, vt *in l.iusta*. *& in liberorum*, *ff.de verbor.signif*. *& in auth.de testib*.§.*quia verò*,*collat*.7.*& in cap.consideres*,*de pœnitent.distinct*.5. 1

Sæpius verò quaodoque duabus vicibus contenta est, regulariter tamen tres requirit actus, vt *in l. vlunti*,§.*fin*.*ff.de edendo*,*& in l.seruos*,*C.de vi pub*. 2

Sæpissimè requirit saltem numerum trium actuum, quandoque verò significat numerum infinitum, vide *l. vbi actum*,*in princip*. *ff. de verbor. oblig*. *cap. si quis erga*,vbi *gloss*.10. *quæst*. 7. notant de his tribus dictionibus agentes, Natt.*consil*.410.*num*.19.*tom*.2. Gratian. *consil*.150.*num*.8. *lib*.2. Alberic. *in Dictionario*, *in verb.sæpè*.Dec.*in l. vnica*,*C.de error.calcul*. Buccaton.*de different*, *inter iudicia ciuilia*, *& criminalia*, *differen*. 168. *num*.6. Octaoian. Vulpell. *de prapos*. *& aduerb. signific*. *sub dict*. *sæpius*, *num*. 1. *pag*.130. 3

Arbitrio tamen Iudicis relinquitur, quot actus denotent huiusmodi dictiones, vt per Rebuff. *in comment.ad l.sæpe*,53.*vers*. *colligite*, *ff. de verbor. signif.pag*. 270. & per Marr.*de iurisdict.par*.2. *cap*.23. *num*.17. 4

Important regulam esse in contrarium, & exceptionem propriè significant: quod enim sæpe fieri dicitur,non semper fit,*l.sæpe* ,*ff.de offic. Præsidiis*, *& sub dict.sæpe*,Et idem probat text.*in l.si diem*,§.*en ff. de condit*.*& demonstr*. 5

Dictio CCCLXIII.

Seu.

1 *Altenatiuè, seu disiunctim, vt accipiatur propria vis, & significatio est dict.* Seu.

2 *Ordinis significatiua, atque alternatiua est dictio* Seu, *& natura sua cadit inter diuersa.*

3 *Similitudinem, & conformitatem arguit dict.* Seu, *licèt ponatur inter diuersa.*

4 Alternatiua dicitur dict. Seu.

4 Seu, *desiungit verba inter quæ ponitur, dispositio verò de vno disiunctorum ampliatur ad aliud.*

6 *Copulatiua, & augmentatiua aliquando est dict.* Seu, *non verò desiunctiua, seu alternatiua.*

7 *Declaratiuè, & expositiuè interdũ ponitur dictio* Seu, *præcipuè quando stat inter duas dictiones idem significantes.*

8 *Ampliatiuè, & augmẽtatiuè in legatis, & vltimis dispositionibus ponitur dictio* Seu, *sicut etiam ponitur in dispositione fauorabili, vt n. 5.*

10 *Ampliat moderatè dict.* Seu.

11 *Ampliatiua, & augmentatiua est dictio* Seu, *quãdo ponitur in legato concepto per verba pluralis numeri, secus autem per verba numeri singularis, intelligendo vt ibi.*

12 *Copulatiua vim habet dict* Seu, *quando ponitur inter duo, quorum vnum sub altero continetur.*

13 *Coniunctiua, & copulatiua vim etiã habet dictio* Seu, *quando ponitur inter genus & speciem, inter totum & partem.*

14 *Correctiuè nonnunquam stat dictio* Seu.

15 *Conditionem quandoque facit dictio* Seu.

16 Seu, *eandem vim habet quàm dictio* Siue.

17 Seu, *&* Vel *in quo differant, ostenditur.*

1 PRopria vis, & significatio huius dictionis est, vt disiunctim, seu alternatiuè accipiatur, *l. 1. § sublata, ff. ad Trebell. l. si quis ita legauerit, ff. de auro, & argẽto legato, l. generali*, vbi Bart. *C. de sacrosanct. Eccles. l. filia*, & ibi Bald. *in prima opposit. C. de collat. cap. vlt. circa finem, 75. distinct.* notant Bart. *in l. si is, qui ducenta, §. vtràm, num. 1.* & *ibi* Socin. *col. 2. ff. de reb. dub.* Gom. *in §. sed iste, n. 36. Instit. de act.* Rom. *consil. 65. ad finem, & cons. 179. num* 8. Gemin. *cons. 28. num 11.* Natt. *cons. 650. num. 9.* Mandos. *in glos. formis §. & proxima, in vers. seu. fol. 331. col 2.* Alex. *consil. 79. num. 5. vol. 5.* Franc. *cap. licet. num. 3. de offic. Vicar. in 6.* Strach. *in tract. de adiecto, p. 4 q. 1. à n. 4.* Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif sub hac dict. pag. 111.* Menoch. *cons. 838. n. 1. &* 8 Cened. *post. libr. canonic. & practic. sing. 15. n. 1.*

2 Et ita est significatiua ordinis, atque alternatiua, ex Menoch. *consil. 341. num. 1. & 2. & consil. 1061 num. 41.* Natura enim sua cadit inter diuersa, secundùm Gonzal. *ad reg. 8 Cancellar. glos. 47. num. 17.*

3 Et licèt ponatur inter diuersa, arguit tamen similitudinem, & conformitatem, vt per Card. Seraph. *decis. 393. a 8.*

4 Et tunc propriè dicitur dictio alternatiua, quia de sui natura hoc importat. Crauet. *cons. 96. num. 3 cum seq.* latè Ægid. Bellam. *cons. 39. num 6. & 7. & 8.* vbi subdit, quòd licèt quandoque ampliet, vel coniungat, secundùm propriam naturam, importat alternatiuam. Rom. *cons. 179. num. 7.* Paris. *de confiden. q. 29. num. 46.* Gabr. *cons. 118. num. 3. & 4. lib. 2.* Card. Tusch. *d. conclus. 372. à num 29. & ead lit. D. conclus. 244. num. 7.* vbi *num. 1.* post Calder. *consil. 248. circa medium*, aliàs. *cons. 27. de prabend.* Rom. *cons. 65. in fine, & cons. 179. n 7.* subdit, quod ponitur inter nomina alternatiuè.

5 Et quòd disiungat verba, inter quæ ponitur, sed tamen dispositio de vno disiunctorum amplietur ad aliud, tenet Bald. *cons. 331. n. 6. lib. 3.* quem refert Cardin. Tusch. *d. lit. D, concl. 372. num. 2.* Et licèt verba disiungat, coniungit tamen sensum, vt per Socin. iun. *in l. Centurio, num. 174. vers. ad secundum, ff. de vulgari.* Apostil. ad Roman. *cons. 179. num. 7. in verb. Regulariter.* Curt. iun. *cons. 145. num 12.* Octau. Vulpell. *citato loco.* Card. Tusch. *d. conc. 372. n. 20.* vbi *num. 21.* post Ias. *in l. si ita quis stipuletur, nam. 3. & 4. de verbor. oblig* declarat, quòd disiungit quoad verba, & sensum, quando sunt res diuersæ; si verò eadem res, vel persona habet plura nomina, disiungit verba, & coniungit sensum.

6 Aliquando hæc dictio non est disiunctiua, vel alternatiua, sed potiùs copulatiua, & augmentatiua, vt tenent Ias. *consil. 64. num. 2. vol. 1.* vbi dicit, quòd regulariter ita stat. Corn *cons. 18. col. 3. vers. quinimmò, vol. 1* Cotta *in memorabil. in verb seu.* Dec. *cons. 99. num 5. vers. praterea, & in ..petens, num. 11.* per illum text. *C. de pactis.* Aym. *consil. 105. n. 5.* Grat. *cons. 153. num. 22. & 57. vol. 2.* Socin. *consil. 93. num. 21. vol. 1.* Paris. *consil. 22. num. 64. & num. 68, vol. 3 & consil. 7. à num. 38. vol. 2.* Cæpol. *cons. 2. crimin. num. 5.* Rom. *cons. 363. num. 2.* Colm. *in pragmat. sanct. tit. de collat §. videlicet, in verb. seu.* Gom. *in cap. statutum, num. 22 de rescript lib. 6.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. n. 44.* Mandos. *in d. vers. seu, in princip. fol. 332.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dictio, 28.* Bertazol. *de clausulis instrument. claus. 26. gloss. 6. num. 7.* Menoch. *consil. 307 num. 28. & consil. 753. num. 19.* Bernard. Muscatel. *de cognit. & probat. delictorum, in proximo num. 11.* Cened. *d. sing. 15.* Cardin. Tusch. *d. lit. D, conclus. 372. num. 9* vbi post. gloss. *in l. decernimus, C. de Episcop. audientia.* & Alex. *consil. 22. col. 2. lib. 1.* declarat, quòd si copula cum hac dictione ponatur inter ea, quæ sunt diuersa, stat augmentatiuè, & *num. 16* post Bald. *consil. 218. num. 3. lib. 2.* pariter declarat, vt ampliatiuè ponatur, quando ponitur inter diuersa; secùs si ponatur inter ea, quorum vnum venit ad positionem alterius, quia tunc ponitur restrictiuè, vel declaratiuè, & *num. 17.* subdit, quòd si potest poni vtroque modo, exponitur augmentatiuè.

7 Interdum ponitur declaratiuè, & expositiuè, præcipuè quando stat inter duas dictiones idem significantes, quia exponit etiam præcedentia, vt *in cap. licet, in princip. de elect. & in cap bona 1.* vbi *gloss. 1. de postulat. Prælator.* notant. Alberic. *in Dictionario, verb. seu.* Strach. *d. 4. part. q. 1. num. 7.* Cened. *d. singul. 15. num. 10.* Gemin. *consil, 115. circa finem, num. 7. vers. quia dictio seu.* Bald. *cons. 442. num. 2. vers. item illa dictio, lib. 1. & consil. 218, num. 3. vers. si autem ponitur, lib. 1.* Castr. *cons. 379. vers. tertio, lib. 1.* vbi ait, quòd stat expositiuè, ne inducatur superfluitas in dispositione testatoris. Socin. iun. *ad d. l. Centurio, num. 174. vers. ad secundum.* Apostill. ad Rom. *consil. 179. num. 7. verb. Regulariter, vers. & ideirco.* Vulpell. *citato loco, n. 7. vers. & id.* Menoch. *cons. 755. num. 5. & cons. 1029. n. 13.* Seraphin. *decis. 393. num. 9.* [Peregr. *cons. 39. n. 19. vol. 1.* vbi quòd stat expositiuè, vel etiã ampliatiue.] Card. Tusch. *d. conc. 372. n. 4.* vbi *n. 6.* cum Bald. *cons. 303. num. 2. lib. 5.* ampliat, vt declaret etiam hæc dictio, & *num. 7.* post Alex. *cons. 125. in princip. lib. 7.* addit, quòd quando ponitur inter genus, & speciem, putà in statuto loquente, quòd fiat compromissum inter coniunctos, seu consortes, stat declaratiuè, videlicet coniunctos, id est, qui sunt,

Digitized by Google

de eadem parentela. [Anell. Amat. *conf.* 20. *n.* 15. vbi quod stat declaratinè, seu correctiuè. Et tunc ponitur pro Quia, vt *in l. cōmodissime*, vbi Castr. *n.* 5. *ff. de liber. & posth.* Dec. *in rubr. C qui admittei, in 1. lectura, n.* 26. *in fine.* Bart. *in l. 1. ff. de offic. eius, n.* 7.]

8 In legatis, & in vltimis dispositionibus fauore legatorum ista dictio *Seu* semper ponitur ampliatiuè, & augmentatiuè, & copulat potius, quam disiungit, & ea ex vtrumque debetur, *l. si quis ita legauerit, ff. de auro, & argento legato*, vbi text. ait, quod si testator dicat: Titio vina, quæ in Vrbe habeo, seu in portu, do, lego: omnia in legato veniunt, Ex quo ad varia ampliantes ita tradunt Bart. *in d. l. si is, qui ducenta, oppos.* 6. *& in l. cum quis decedens, §. vlt. ff. de legat.* 3. Panorm. *in cap. inter cæteras, n.* 4. vbi Dec. *num.* 9. *de rescript.* Alex. *cons.* 193. *num.* 4 *vol.* 2. Cald. *cons.* 548. *in fine*, aliàs 4. *de verbor. signif.* Ias. *cons.* 64. *n.* 2. *vol* 1. Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 5. *num.* 10. *ad medium.* Archid. *in cap. statuimus, §. cum vero col.* 1. *de rescript. in* 6. vbi Gom. *num.* 12. *& in §. sed iste, num.* 38. *Instit. de act.* Nact. *cons.* 626. *num.* 11. Cremen. *sing* 57 Rom *sing.* 551. Strach. *in tract. de adiecto, in 4 parte, quæst.* 1 *a num* 4 Bald. *consil.* 442. incip. *Verba, num.* 2. *lib.* 1. plenè Grauet. *consil.* 105. *num.* 6. vbi quod is, qui vendidit cameram, seu angulare, dicitur vendidisse vtrumque; quia vel auget, vel copulat, ne verba sint superflua Cened. *sing.* 15. *num.* 3 Card. Tusch. *d. concl.* 372. *n.* 11. *cum seqq.* quidquid contrarium teneant Bald. Mat. Socin. & Rip. *n.* 44. *in d. cap inter cæteras.* Fachin. *controuers. lib.* 5. *c.* 68. *vers. sed contrarium.* Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto, cap.* 9 *n.* 98. vbi ait, sibi persuadere non posse, quod si testator legat vxori vsumfructum fundi Semproniani, seu Corneliani, quod vtrumque debeatur; quia hoc videtur esse contra expressam mentem testatoris, qui alterum tantum relinquere voluit.

9 Verùm hoc multipliciter declaratur, & primò, vt dictio hæc posita in dispositione fauorabili, prout in beneficio Principis, vel Indulgentia concessa pro salute animæ, tunc stat augmētatiuè, & ampliatiuè. Rom. *cons.* 179. *num* 7. *& cons.* 363. *num.* 1 *vers. secunde demonstratur.* Alex. *cons.* 193. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Card. Tusch. *d concl.* 37. *n.* 12 *cum seqq.*

10 Secundò, vt amplier, moderatè tamen, sicut dictio *Plus*, quæ ad modicam summam referri solet, vt per Ias. *in l. cum quidam, n.* 1. *C. de verbor. signific.* Cotta *in memorabil verb. seu.* Strach. *d.* 4 *parte, q.* 1. *n.* Cened. *d. sing.* 15. *n.* 5.

11 Tertiò declara, vt procedat, quando dictio *Seu* ponitur in legato concepto per verba pluralis numeri; secus autem, si per verba numeri singularis. Vnde si testator legat equum suum album, seu nigrum, vnus tantum debetur; quia ex eo quod testator vsus est singulari numero, apparet, vnicum equum legare voluisse, vt tenet Bald. *in d. cap. inter cæteras, col. fin.* vbi Mat. Socin. Euerard *in loco a vi numeri, ex princip.* Strach. *d. p.* 4. *q.* 1. *n.* 8. sed Couar. *d. c.* 5 *n.* 10 *post princ. vers. nec refert.* hanc limitationem reiicit, dicens, quod nihil refert, an concipiatur legatum per verba singularis, seu pluralis numeri; vnde secundum illum non est vis, an verba concipiantur in numero plurali, vel singulari.

12 Quartò declara, quod quando hæc dictio ponitur inter duo, quorum vnum sub altero continetur, habet vim copulatiuæ, & tunc non disiungit, sed potius copulat, & ampliat. Ita Dec. *in d. cap inter cæteras*, & *ibi* Rip. *num.* 44. Strach. *d. part.* 4. *q.* 1. *num.* 9. Couar. *d. cap.* 5. *num.* 6. *vers. non obstat.* Cened. *d. sing.* 15. *num.* 7.

Coniunctiuæ, & copulatiuæ vim quoque habet, quando ponitur inter genus & speciem, inter totum & partem. Ita Dec. & Rip. *num.* 44. *in d. cap. inter cæteras.* Strach. *d. p.* 4. *q.* 1. *n* 9. *ad med. vers. Quibus adde* Couar. *d. c.* 5. *n.* 10. *vers. non obstat.* Cened. *d. sing.* 15. *n.* 8. 13

Nonnunquam correctiuè stat hæc dictio, vt *in cap.* 1. *de statu Regul. lib.* 7 Colin. *in pragm. sanct. tit. de collat.* 11 *§. insuper, verbo Seu* Ias. *cons.* 64. *n.* 2. *vol.* 1. Apostill ad Roman. *cons.* 179 *num.* 7. *verb. Regulariter. vers. Quandoque* Menoch. *cons.* 817. *n.* 7. Card. Tusch. *d. concl.* 373. *n.* 24. Et fuit dictum *in Gerunden. Vini* 4. *May.* 1616. *coram Illustrissimo Patriarcha Pamphilio.* 14

Quandoque conditionem facit; Apostill. ad Rom. *cons.* 179. *verb Regulariter, vers. Interdum autem* quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 372. *n.* 25. 15

Hæc dictio *Seu*, habet eandem vim & naturam, quam dict. *Siue*, secundum Cened. *singul.* 42. *num.* 1. Apostill. ad Rom. *d. cons.* 179. *in verb. Regulariter, circa finem, vers. præterea aduerte*, quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 132. *n.* 26. 16

Est tamen differentia inter hanc dictionem, & dict. *Vel*, quia dict. *Vel* disiungit verba, & mentem; hæc verò dict. *Seu*, disiungit verba, sed non mentem. Ita Castren. *cons.* 162. incip *Visis, num.* 4. *vers. nec obstat, lib.* 2. vbi Apost. citat. Corn. *cons.* 113. *propè num.* 3. *lib.* 4. & Socin. *cons* 64. *vers. capiendo lib.* 1. *num.* 11. quos refert Card. Tusch. *d. conclus.* 372. *num.* 3. 17

DICTIO CCCLXIV.

Si.

1 *Conditionem regulariter denotat dict.* Si.
2 *Conditio si repugnaret facto disponentis, tunc eam denotat dict.* Si.
3 *Conditionem quando non importat dictio* Si, *refertur.*
4 *Conditio resultans ex dictione* Si, *inducit formam.*
5 *Dict.* Si, *quando apponitur termino de præterito, exponitur pro* Quamuis, *ad deducendam concordiam in dispositione testium.*
6 *Monitionem potius, quàm conditionem importat dict.* Si.
7 *Causam finalem nonnunquam designat dict.* Si, *lata a. lege.*
8 *Dubiam rem interdum facit dict.* Si.
9 Si, *quandoque ponitur pro* Quia, *præcipuè quando ponitur super re certa.*
10 Si, *non semel pro* Quando, *exponitur.*
11 *Aduersatiua est dict.* Si autem.
12 *Aduersatiua in iure, & in facto est dictio* Si verò; *quod declaratur multipliciter ibi.*

REgulariter hæc dictio denotat conditionem maximè iuncta verbo futuri temporis, vt *in l.* 1. vbi Doctores *ff. de cond. & demonstr & in l. quibus diebus, §. quidam Titio, ff. eod. tit. & in l. quibus, ff. de verb. oblig.* notant Bart. *in d. l.* 1. *num.* 2. *&* 3. vbi distingunt Ias. *in l. extraneum, n.* 4. *ff. de hæred. instituen.* Oldr. *cons.* 242. *n* 7. *vers. sed ad hoc instatur.* Alex. *cōs.* 127. *incip. Viso processu, in prin. lib.* 7. Bald. *cōs.* 150 incip. *Proponitur, n.* 7. *vers. restat, lib.* 5. vbi ait, quod importat conditionem; non autē modū, prout è contra dict. *Vt*, importat modum, & non conditionem, Octau. Vulpel. *de prep. & aduerb. signif. sub. hac dict. pag.* 113. 1

Digitized by Google

pag.113 Castr.*conf.259.col.2 circa med.vers.ad quod facit,lib.*1.vbi ait, quòd præcisa conditionem importat.Becc.*conf.41.n.26.*Gozad.*conf.51.n.10.* Grat. *conf 48.n.6. lib.1.& conf.26.n.31.& conf. 43. n. 32 & consil.49.num.7.& conf.50. num.10.lib.2.* Paris. *conf.18.num.1.lib.2.*Ruin.*conf.70.num.9.tom.2* Socin,iuo.*consil.46.num.23.vol.4.* Honded.*consil.60. num,24.& consil.6.num.18.& consil.16. num.36, & consil.34.num.5 vol.1.*Nicol.Genua *in tract.de verb. enuaciat.quæst.4.num.17.lib.5* Menoch.*conf.15.num 24.& conf.262. num.3. & conf.498 . num. 24.& de præsumpt.lib.4.præsumpt.22 .num.27.& præsupt.34. num.24.& præsumpt. 182 num 53.* Card. Mantic.*de coniect.vltim.volunt.lib.10.tit.5.num.4.* Rimin.iun. *conf.173.num.19.& conf.617.num.26.* Seraphin *de priuileg.iuramenti,priuileg.17.rem.* Vinc. de Franchis *Neapol.decis.231.num.2.* Ioseph. de Sesse Aragon.*decis.131.num.11.*Surd.*con. 381. num.11.* Rota. Bonon.*diuers.decis.34.n.31.* Farin.*in praxi crimin. p.1,quæst.46.num.3.*Ferret.*in constit.Cathaloniæ glos. 5 num.133.& 190.*Flamin. Paris. *de confident.benef. quæst.32.num.12.*Card Tusch.*practic.conclus.tom.2. lit.D,concl.373.num.2 & 3.& latius lit.C,concl.583 num.1.cum seqq.*Glorit.*resp.1.p.3.num,27.& resp.6. num.15.*& fuit dictum *in Ciuitatis Castelli supplementi legitimæ.1.Februarij* 1608.*coram.Card.Lancelloto,*impressa per Farin.*decis.505. num.1.p.2.recent.* & nouissimè *in Ianuen.*Abbatia 22.*Iuny* 1626.*corã Buratto.*[nouissimè Franc.de Batty *de success. testati,& abintestati lib.17.tit.2.n.1.in princip.*vbi *num.2* post Intrigl. *de subst. cent.3.q.88. num.18.* subdit hanc dictionem,siue in dispositione,siue in executione apponatur facere conditionem in vltimis voluntatibus, & ibi refert aliquos casus, quibus hæc dictio non facit conditionem, & præcipuè quando conditio refertur vel ad præsens,vel ad præteritum. Galgan.*de condit.p.2.c,1.q.1.num.3.4.&* 7.me citato *in hoc loco* Ioseph.Vela *dissert.forens.dissert.7.num.7.* Ioseph.de Rusticis in *l.cum aum.ff.de condit.& demonstr.in proœm.c.3.n.22.& 23.& lib.4.c.6.num.25. & c.15.num.38.*Rot.apud Paul.de Rub.*decis.77. n. 3.tom.3.diuers* aliàs *p 6 recent.*]

2 Declara,nisi conditio repugnaret facto disponentis;putà si testator instituit hæredem si non dissipauerit,& non alienauerit;quia hæc est institutio conditionalis.Tamen si testator dedit licentiam hæredi alienandi certa forma tradita, hæc institutio non potest esse conditionalis,quia repugnaret facultati alienandi,seruata certa forma, vt per Bald. *conf.67.* incip.*Quæsitum est,in princ.lib.1.*quem refert Card. Tusch.*d.lit.C.conclus.583. num.4.* vbi *num.7. &.8.* post eundem Bald.*conf.79.*incip. *Factum.vers.porrò,*
3 *lib.1.*restringit,non importare conditionem, quando hæres instituitur, si adierit hæreditatem, quin eo repudiante hæreditas vadat ad coniunctum cum onere suo. Et pariter restringit, quando hæreditas est data cum onere, si deueniat in fidei commissarium,quia tunc ista dictio, *Si deueniat*,non importat conditionem,quin fidei commissaria repudiante debeantur legata.

4 Illud aduertere oportet,quòd conditio resultans ex hac dictione *Si*, inducit formam, secundùm Bald.*in auth.matri,& auia,C.quando mulier offic.tut.* Ruin.*conf.199.n.1.vol.1.* Tiraq.*de retract.conuent.§ 2.glos.1.n.3,*Becc.*conf.39.n.19.&conf.58.n.18.vol.1* Menoch.*conf.15.n.6.*Surd.*conf.371.num.69.* Glorit. *resp.1.p.3.n.27.*

5 Licèt autem hæc dictio importet conditionem, tamen quando opponitur termino de præterito, exponitur pro *Quatenus*, ad indocendam concordiam in dispositione testium. Alex.*conf.64. num.4. lib.4.*Bolognin.*ad conf. Ioan. de Anania,45. num. 8.* Franc.Narc.*decis.231,n.2.p.2.*Card Tusch. *d.lit. D, concl.373.num.3.*

6 Aliquando hæc dictio importat potiùs monitionem, quàm conditionem, secundùm Ioseph. de Sesse *decis.31.n.7.*

7 Nonnunquam prolata à lege importat, & designat causam finalem,vt per Bart.*in l.1.ff. de denotat.* Ias.*in l.2.§ quod si in pactis,ff. soluto matrimon.* Gozadin.*conf.51.n.10.*

8 Interdum rem dubiam facit, iuxta tradita per Menoch.*de præsumpt.lib.6præs.28.n.4.*

9 Quandoque ponitur pro *Quia*,præcipuè quando ponitur super re certa, vt *in l. commodissimè.* vbi Castr.*num.5. ff. de liber. & posthum.l. videamus, in princip.ff d.e in litem iuran.* Corn.*conf.119. num.1. vol.1.*Alex.*conf.212.*incip. *Ponderatis,num.32.vers. & licet,lib.6.*Vital.de Camb.*in tract.clausul.pag.20 col.1.num.1.* Octauian.Vulpell. *citato loco, num.1.in fine* Card. Tusch. *d.lit. D,concl.373.n.4.*vbi *num.5.* subdit, quod importat quandosque causam, & ponitur *Si vero quia*

10 Non semel pro *Quando* exponitur, vt per Bart. *in l.hac verba, num.4 ff.de legat.1.* Paris.*de confident. beneficial.q.32.n.11.*

11 Dictio *Si autem* est aduersatiua, quæ continet repetitionem præcedentium, nisi coniectura sit, quod repetitio non fiat de omnibus, sed de aliquibus. Ita Bald.*conf.135.* incip. *Factum proponitur, lib.4* quem refert Card Tusch.*d.lit D,concl.240.n.10.*

12 Dictio *Si verò* est aduersatiua in iure, & in facto, vt per Alex. *conf.134. n.23. lib.6. & conf.99. num.9. lib.7.*Abb.*conf.63.in fine, lib 1.* Gut.*in l.nemo potest, num.298.ff. de legat.1.* Ferret.*in constit. Cathaloniæ, glos.3,num.50.*Card.Tusch. *d.concl.240.num.2.& 3.* vbi *num.4.*post Signoral.*conf.116.num.12, vers.præterea*,restringit, quòd non est aduersatiua, quando cadit inter ea, quæ eadem ratione censentur, vel quando obuiat Ius publicum, & quando identitas rationis inter casum, & casum adest, & *num.5* post Zabarell. *consil.68.num.1.* subdit, quòd hæc dictio *Si verò*,importat,vt præcedens dispositio excludat sequentem, & durante prima non intrat secunda aduersatiua.

Dictio CCCLXV.

Sic.

1 *Continuatiua & repetitiua forma ac qualitatis præcedentis vocationis est dict.*Sic.

2 *Limitatiua est dictio* Sic, *habens relationem ad præcedentia, & ad ea concessionem restringens.*

3 *Illatiuè,seu expositiuè stat dic.*Sic,*iuncta cum copula præcedenti.*

4 *Declaratiua modorum expressorum est dictio* Sic.

5 *Demonstratiua ad oculum quoad formam,& modum faciendum,est dict.*Sic.

1 Est continuatiua, & repetitiua formæ, ac qualitatis præcedentis vocationis, & significat idem quod *sicut*,vt per Grat.*conf.106.n.52.& consil. 21.n.80.lib.2.*Ioan Garc. *de nobilitate in diuisione, num.51.* Menoch.*conf.1040.* Gutier. *practic.lib.3. q.19.num.23.*Rota *decis.455.num.10.*apud Farinac. *p.1.recent.& decis.432.n.6.& decis.687. num.9.p.2. recent.*

2 Limitatiua etiam est, habens relationem ad præcendentia, & ad ea concessionem restringens. Grat. *cons.* 106. *n.* 52. *lib.* 2. Octauian Vulpell, *de propos. & aduerb. signif. sub hac dict. statim in princip.*

3 Iuncta cum copula præcedenti stat illatiuè, seu expositiuè, vt *in cap frequens, in princip. vers. & sic, de restitut. spol. lib.* 6. Et colligitur ex notatis per gloss. *verb prater, in cap. ex ore, de priuileg.* Ruin. *cons.* 102. *n.* 11. *lib.* 2. & *cons.* 184. *n.* 6 *eod lib.* 2. Sarnen *de triennali.* q 10. *n.* 7. vbi quòd est daclaratiua modorum expressorum, Honded. *cons.* 64. *num.* 7. *lib.* 2 Cened *pract. & canon. quæst. lib* 1. *q.* 21 *n.* 17 Rota *decis.* 128 *n.* 4. *q.* 2. *diuers.* Vulpell. *citato loco*, vbi sul dit, quòd est demonstratiua ad oculum quoad formam, & modum faciendum, per *l. Gallus*, § *ille casus*, ff *de liber. posthum.*

Dictio CCCLXVI.

Sicut.

1 *Similitudinem omnimodam, & identitatem importat dict.* Sicut.

2 Sicut *idem importat ac si diceretur*, Eodem modo.

3 *Relationem importat aliquãdo dictio* Sicut, *& limitat totam dispositionem secundùm relatum.*

4 *Causam designat dict.* Sicut, *quando opponitur in dispositione de sui natura ordinata ad aliquid concedendum, & ponitur pro* Quia, *si dispositio est certa.*

5 *Conditionẽ importat dictio* Sicut, *in confirmatione facta in forma communi, secus si confirmatio est ex certa scientia, quia tunc importat causam.*

6 *Causatiuè stat in priuilegiis dict* Sicut.

7 Sicut, *ad quæ referatur, ostenditur.*

8 Sicut diximus, *est repetitiua præcedentium, cum omnibus conditionibus, & qualitatibus suis.*

1 IMportat hæc dictio omnimodam similitudinem, & identitatem, vt *in l. si quis obrepserit, ff. de falsis, & in cap. olim, de verb. signif. & in cap. cũ in Ecclesia, de praben. lib.* 6. notant Angel. *cons.* 318. incip. *S. mon. num.* 3. Anton. de Butr. *cons.* 19. *num.* 4. *vers. item.* Roman. *cons.* 328. *n.* 6. *& seq.* Catau. *super Constit. Regni, in repet. vers. Sicut.* Honded. *cons.* 86. *num* 54. *vol.* 2. Tiraq. *de iure primog. quæst.* 40. *num.* 30. Decian *cons.* 9. *num.* 16. *vol.* 2. Socin. sen. *cons.* 255 incip. *Visis, num.* 1. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 232. *num.* 22. Octauian. Vulpell. *de propos. & aduerb. signif. sub. dict. Sic, vers. Sicut, pag.* 114 [Peregrin. *cons* 8. *n.* 3. *vol.* 5. vbi quod est nota omnimodæ similitudinis. [Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. dictio* 29. [Peregr. *cons.* 12. *num* 29. *vol.* 2. vbi quod stat similitudinariè, & exemplificatiuè]Card. Tusch. *pract. conc. tom.* 2. *lit. D, concl.* 374. *num.* 1. *cum seqq.* vbi *num.* 13. limitat, non omninò importare similitudinem, quando loquitur inter habentes diuersam potestatem. De quo etiam Genuin. *consil.* 7P. *numero.* 9, *vers. Nec obstat si dicatur.*

2 Idem importat ac si diceretur, *Eo modo*, vt notatur *in l Sicut, ff. quod cuiusque vniuers. nom.* Gozad. *cons.* 8. *n.* 18.

3 Aliquando importat relationem, & limitat totam dispositionem secundùm relatum, vt per Angel. *cons.* 338. *num.* 4. *vers. pro hoc facit* Alex. *cons.* 13. *num.* 4. 5. *&* 6. *lib.* 7. Natt. *cons.* 387. *in fine*, Rot. *decis.* 555. *num.* 6. apud Farin. *p.* 2. *recent.* Azebed. *l.* 1. *num.* 50. *tit.* 1. *lib.* 6. *noua Recop.* vbi ait, quòd denotat formam modum, & dispositionem limitatiuam, & relatiuam, Galganet *de condit. & demonstr. p.* 2. *cap.* 1. *quæst.* 18. *num.* 13. Vbi dicit, quòd facit repetitionem qualitatum, & conditionem præcedentis legati & dispositionis in sequentem. Card. Tusch *practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 374 *à n.* 1. vbi *num.* 10. post Bald. *cons.* 209. *post med. vers. casus est, lib.* 3. declarat, quòd referri debet solùm ad id quod salua ratione recti sermonis potest referri.

Quando apponitur in dispositione de sui natura ordinata ad aliquid concedendum, tunc semper causam designat, & ponitur pro *Quia*, si dispositio est certa, prout si Papa concedit castrum, vel aliud feudum, & addat, sicut sui maiores habere consueuerunt, vt Boss. *in tit. de Principe, & priuil. eius, num.* 351 Alex. *cõs* 125. incip. *Quoniam, num.* 4. *vers, circa tertium lib.* 2. vbi Apostil. *in ver. Sicut.* refert Card. Tusch. *d. lit. D. concl.* 374. *n.* 6. 4

In confirmatione facta in forma communi hæc dictio importat conditionem, secùs verò si confirmatio sit certa, & ex certa scientia, quia tunc importat causam, vt per Roman. *cons.* 318. *num.* 7. vbi Apostil. *in verb. Sicut.* Cardin. Tusch, *d. conclus.* 374. *num.* 7. 5

In priuilegiis stat causatiuè, ne priuilegium reddatur inutile, & sonat ac si dictum esset, & *Ita est*, vt per gloss. D O. *in cap. examinata, de confirm. vtili.* Alex. *cons.* 16. *num.* 28 *lib* 5. Card Tusch. *d. concl.* 374. *num.* 12. 6

Interdum refertur ad demonstrationem, quandoque ad modum modi, quandoque ad causam finalem, quandoque ad impulsiuam, quandoque ad conditionem, quandoque restringit, quandoque non, secundùm relationem: nam quando refertur ad causam finalem, vel ad conditionem, restringit, aliis verò casibus non restringit, si fauor non patitur. Ita Bald. *cõs.* 209. incip. *Illa verba, in princ, vers. & hic considero, lib.* 3. refert Card. Tusch. *d. concl.* 374. *num.* 8. 7

[Dictio, *Sicut diximus*, est respectiua præcedentiũ cum omnibus conditionibus, & qualitatibus suis. Robl. *de represent. lib.* 2. *c.* 26. *n.* 5. & *c.* 16. *n.* 46. 8

Dictio CCCLXVII.

Similiter.

1 *Similitudinem facti & modi ostendit dictio* Similiter.

2 *Repetitiua dictio* Similiter.

3 Similitudo *est rerum singularium, vel differentium comparatio.*

4 Simile *dicitur, quod in aliquo habet differentiam sed in pluribus tenet conuenientiam.*

5 *Similitudinem respectu facti, modi, & qualitatum absque vlla differentiatate denotat dict.* Similiter.

OStendit hæc dictio similitudinem facti, & modi, significatque æqualitatem, & identitatem, vt per Cresscen. *decis.* 41 *de dolo, contumac.* Socin. *cons.* 281. incip. *In causa, num.* 3. *lib.* 2 Albéric. *in suo Dictionario, verb. similiter* Menoch. *cons.* 124 *num.* 60. & *cons.* 628. *num.* 9. vbi ait, quod significat idem quod *Æqualiter.* Gabr. *cons* 8. *num* 8. & *cons.* 148. *num* 13. *lib.* 1. Mandel. *cons.* 71. *num.* 9. Decian. *cons.* 2. *num.* 60. *lib.* 4. Surd. *cons.* 203. *n.* 34. Honded. *cons.* 4. *num.* 83. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 169. *num* 4. *vol* 2. 1

Octauian.

Octauian. Vulpell. *de prapos. & unerb. signif. sub huc dict. pag.* 114. Seraphin. *decis.* 1384. *num.* 1. Anton. Monach. *Florent. decis.* 486. *n.* 5. & *decis* 47. *num.* 13. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 2 *lit. D, concl.* 375. *num.* 7. vbi *num.* 9. post. Dec. *cons.* 646. subdit, quòd hæc dictio præcedente copula, puta, *Et similiter &c.* importat similitudinem ad præcedentia, prout text. est *in l. Clem. patronus, in princ. ff. de hared. instituend. & num.* 10. post. Socium. *cons.* 281. *num.* 3. *lib.* 2. addit, hanc dictionem in tantum similitudinem importare, vt licet differens vsus sit habitationis, & habitatio, si tamen testator legat Titio vsum habitationis, & Seio similiter legat habitationem, dictio *similiter* restringit habitationem ad vsum habitationis. [Fusar. *cons.* 37. *n.* 15 vbi quod importat æqualitatem inter dispositiones, & *cons.* 4 *n.* 21. vbi quod importat eundem modum, effectum & dispositionem, & *cons.* 184. *n.* 103. vbi quod importa similitudinem facti & modi.]

2 Repetitiua est etiam, vt per Ruin. *consil.* 169. *sub n.* 2. *vol* 3. Gabr. *com. lib.* 6. *tit. de clausul conclus.* 91. *n.* 21. Surd. *decis.* 88. *n.* 55. Et inducit dispositionem similem præcedenti, ex Card Seraphin. *decis.* 1384. *n.* [Robl. *de reprasent. lib.* 2. *cap.* 25. *n.* 54.]

3 *Similitudo*, teste Boëtio *super Topica Tully. lib.* 4. quem refert. Ioan. Andr. *in cap non potest, de prabend. lib.* 6. est rerum singularium, vel differentium comparatio, & secundum Bald. est in diuersis rebus eadem, vel similis qualitas.

4 *Simile* dicitur, quod in aliquo habet differentiam, sed in pluribus tenet conuenientiam, vt ex Bald. refert Bertazol. *de claus. instrament. claus.* 4. *gloss.* 23. *n.* 2. Nullum enim simile est idem, gloss. *in l. quod Nerius; & ibi* Bart. *ff. depositi* Marc. Mantua *sing.* 318. Cassan. *in Catalogo gloria mundi, p.* 1. *consil.* 48. *vers. quartas casas*, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 84. Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 176. *n.* 4. Ferret. *in constit. Cathaloma, gloss.* 7. *n.* 10, Conzal. *ad reg* 8. *Cancellar. gloss.* 5. *n.* 51. Card. Tusch. *tom.* 2 *lit. S, concl.* 247. [Robles *d. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 27.

5 Denotat tamen similitudinem respectus facti, modi, & qualitatum, absque vlla difformitate, vt tradunt Innocent. *in cap ex rescripto, de iureiurand.* Socin. *consil.* 281. *n.* 3. *lib.* 2. Gabr. *consil.* 8. *n.* 8. & *consil.* 148. *n.* 13. *lib.* 2. Rot. *decis.* 327. *n.* 7. apud Farin. *q.* 1. *recent.*

Dictio CCCLXVIII.

Simpliciter.

1 Simpliciter, *id est*, sine plica, & duplicatione.
2 *Positionis* simpliciter, & *non qualificatè est respondendum.*
3 *Positionibus* simpliciter *respondere quãdo dicatur ostenditur.*

1 Significat hæc dictio, id est, *sine plica, & duplicatione*, vt per gloss. *verb. simpliciter. in Clem sapè, de verbor. signif.* Azo *in l.* 1. *§. si quis similiter, n.* 20 *ff de verbor. signific.* Octauian. Vulpell. *de prap. & aduerb. signif. sub huc. dict. p.* 1055. Et est repetitiua, ex Surd. *decis.* 88. *n.* 15.

2 *Simpliciter*, & non qualificatè positionibus esse respondendum, tradunt Menoch. *de arbitr. casu* 251 *à princ.* Galganet. *de condit. & demonstrat. part.* 2. *c.* 1. *q.* 73. *n* 6. Amat. Roder. *in practic. cap.* 7. *n.* 65.

3 Dicitur autem simpliciter positionibus responderi, quando respondetur ad literam, prout iacet positio. Ita Iat. & Modern. *in l.* 1. *§. si quis simpliciter, n.* 8. *ff de verb. obli.* Octauian Vulpell. *citato loco, n.* 1.

Dictio CCCLXIX.

Simul.

1 *De vi & effectibus huius dictionis qui plura dicat, refertur.*
2 *Congregationem, & connexitatem denotat dictio* Simul.
3 *Vnire qua sequuntur cum pracedentibus est de natura dictionis* Simul.
4 Simul, *idem est, quod* Vnà, *aut* Pariter.
5 Simul, *interdum vsurpatur pro* Deinde, *vel* Item

Plura circa significationes huius dictionis cumulat Rebuff *in comment. ad rest. unere,* 35. *vers. simul ff. de verb. signif. pag.* 201. 1

Denotat congregationem, & connexitatem, vt *in c.* 1. *de consuetud lib.* 6. & habet vim coniunctiuæ, seu copulatiuæ, secundum Bald. *in l.* 5. *§. in itaque, col.* 1. *vers. putant quidam, C. de de caduc. tollend.* Roland. à valle *cons.* 62. *n.* 14. *tom.* 3. 2

Et eius natura est vnire quæ sequuntur cum præcedentibus, *l. fin.* cum gloss *ff. ad legem Aquiliam*, notant Cephal. *cons.* 365. *n.* 7. *lib.* 3. Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif sub huc dict. pag.* 116. Flamin. Paris. *de confidem. benefic. q.* 33. *n.* 27.

Simul idẽ est, quod *Vnà*, aut *Pariter*, apud bonos linguæ latinæ Authores. Cic. ad *ad Attic.* Propter propinquitatẽ totos dies simul eramus. Idem *lib.* 3. *de Orat.* Et cum Republica pariter vixisse, & cum ea simul extinctum esse. Idem *pro Font.* Nisi aliquoties ex accusatoribus vobiscum simul audissem. Idem *lib.* 2. *de finib.* Omne autem animal simul vt ortum est, & se ipsum, & partus suos diligit. Idem *pro Mar.* Simul atque increpuit suspicio tumultus, artes illico nostræ conticescunt. 4

Interdum vsurpatur pro *Deinde*, vel *Item* Cic *pro Bal.* Simul illud nesciebas. Idem *ad Quint. fratr. lib.* 1. *epist* 1. Simul. & illud cogita. Idem *pro Ligar.* Simul ne per insolentiam quis existimet, me mer studium meum laudando extollere. 5

Dictio CCCLXX.

Sin autem.

1 *Alternatiua est dictio* Sin autem.
2 *Aduersatiua est dictio* Sin autem, & *qualitates pracedentes repetit.*

Est alternatiua hæc dictio, vt *in l. Prator edixit, §. quod autem, ff. de iniuriis, & in l.* 2. *§* 2. *ff. de eo, quod certo loco* notant Menoch. *cons.* 122. *num.* 1. *cum seq* Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb signif. sub. dict. Simul, vers sin autem, pag.* 116. 1

Item est aduersatiua, & qualitates præcedentes repetit, vt per Rot *decis.* 501 *num.* 2. apud Farinac. *in* 1. *collect. nouissimar.* Octauian. Vulpell. *citato loco* vbi subdit, quod sub ea aduersatiuè dispositum non procedit, si habeat locum id, quod dispositum est in præcedenti dispositione, per text. *in l. si ita scriptum, & ibi* Bart. *ff. de liber. & postum. & in l. in* 2

 repetendis,

repetendis, ff. de legat. 3. [Rom. *post cons. 15. Fusary, n. 34. & 35.* vbi quòd est aduersatiua, & repetit easdem qualitates, *& decis. 151. n. 25. p. 5. recent.*]

Dictio CCCXLXXI.

Sine.

1 *Negationem, priuationē, & exclusionem importat* Sine, *&* Absque.
2 *Licentiam debes obtinere, nec sufficit petere tantum quando dico, quod non possis facere sine licentia.*
3 *Carentiam omnium requirit dictio* Sine, *ad hoc vt verificetur.*
4 *Conditionem importat dictio* Sine, *adiecta verbo futuri temporis.*
5 *Conditionem importat dictio* Sine liberis.

1 SINE, & *Absque* idem important, & denotant negationem, priuationem, & exclusionem, vt *in l. creditores, ff de verbor signif. & in l. actor, C. de probat.* notant Rebuff. *in comment ad l. ager, 27. vers. fine, ff de verbor. signific. pag. 156* Salicet. *in l. si nunc, n. 2. in fine, C. de liberis praterit.* vbi ait, quod est abrogatiua. Cassan. *cons. 24. n. 12* [Rot apud Paul. de Rub. *decis. 115. n. 28. tom. 2. diuers.* aliàs *p. 6. recent.*]

2 Et denotat, quod actus aliter factus non valet; & ideò si dico: Non possis facere sine licentia: importat, quod debes obtinere licentiam; nec sufficit petere tantum, secundum Cassan *in consuetud. Burgundia, rubr. 1. § 8. in verb. sans congé, n. 5.*

3 Et illa dictio *Sine* requirit carentiam omnium, ad hoc, vt verificetur, puta si dicatur, Sine licentia patris, & matris: requiritur, quod nec pater, nec mater præstiterit licentiam. Plot. *de in litem iuran. §. 7. n. 29.* quem refert Cened. *post. lib. canonic. & pract. quæst. sing. 100. n. 5.*

4 Adiecta verbo futuri temporis, vt si dicatur; *Non dentur sine licentia,* importat conditionem: casus est expressus *in l. Centurio, in fine, ff. de vulgar. & pupill.* ... *testam.* Bald. *cons. 264. n. 3. lib. 1.* Vnde si Papa faciat gratiam absenti, quæ valeat statim quod acceptet, si dicit quod non valeat sine litteris, vel quod non dentur litteræ sine licentia concedentis, dicta gratia est sub conditione, si dentur litteræ, & si accedat licentia. Ita Rom. *cons. 353. incip. Quoad primum, n. 8. & seq. vers. Quoad quartum,* quem refert Card. Tusc. *pract. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 583. n. 12.*

5 Dictio *Sine filiis*, importat conditionem, vt per Bald. *cons. 264. incip. Statuto cauetur, n. 3. lib. 1.* quem refert Card. Tusch. *d. tom. 2. lit. D, concl. 377. n. 1.*

Dictio CCCLXXII.

Singuli.

1 *Actum cuilibet in solidum attribuit dictio* Singulis.
2 *Diuisionem, & disiunctionem capitulorum importat dictio* Singuli.
3 Singulis *si sit facienda solutio, debet fieri in principio cuiuslibet anni.*

1 ATtribuit actum cuilibet in solidum, iuxta notata per Surd. *decis. 278. n. 5.*

2 Importat diuisionem, & disiunctionem capitulorum, vt post Bald. *in l. 2. col. fin, C. de probat. & cons. 461.* incip. *Inter Ioannem, n. 6. vol. 1.* & Aret ac Ias. *in l. Titia, §. fin. ff. de verb. oblig.* firmat Bertazol. *de claus. instrum. claus. 4. gloss. 3. sub n. 11.*

Singulis si sit facienda solutio, debet fieri in principio cuiuslibet anni, post gloss. *verb. annuos, in l. 1. C. quando dies legatorum cedat,* resoluit Bertaz. *d. tract. de claus. instrum. claus. 41. gloss. 3 n. 1.* 3

Dictio CCCLXXIII.

Si quis.

1 *Generalis admodum est dictio* Si quis.
2 *Masculinum, & fœmininum sexum comprehendit dictio* Si quis.
3 *Personam veram, non fictam comprehendit dictio* Si quis.
4 *dictio* Si quis, *intelligitur de personis, non autem de Collegiis, seu Vniuersitatibus.*
5 *Distributiuè omnes terminos comprehendit dictio* Si quis.
6 *Signum particulare vnius, an verò distributiuum sit dictio* Si quis, *sub conditione prolata, ostenditur.*

ADmodum generalis est hæc dictio, vt post Bart. *in l. 1. n. 2. ff. de verb. signif.* Zabarel. *in Cle. 1. q. 3. n. 9 de elect.* Curt. iun. *cons. 35.* Deci. *cons. 453. n. 7.* Flamin. Paris. *de confident. benefic q. 27. n. 23.* 1

Masculinum, & fœmininum sexum comprehendit. ad notata *in l. hominis, ff. de. verbor. signific.* Dec. *cons. 338. n. 1. tom. 1. & cons 570. n. 3. tom. 1. & consil. 391. n. 4. tom. 4.* Bertazol. *in repet. l. si quis maior, a n. 27.* & præcipuè *n. 102. C de. transact.* vbi *n. 145.* subdit, quòd personam veram, non fictam comprehendit Menoch. *de præsumpt. lib. 4 præsumpt. 89. n. 48. & cons. 625. n. 21 & cons. 541. n. 24.* vbi intelligit, quando eadem est ratio. 2 3

Intelligitur de personis, non autem de Collegiis seu Vniuersitatibus, ex latè traditis per Bertazol *in repet. d. l. si quis maior n. 144. 151. & 154. & 173.* Menoch. *cons. 709 n. 3.* Gonzal. *ad reg 8. Cancellar. gloss. 37. n. 15.* 4

Distributiuè omnes terminos comprehendit, vt *in l. qui filiabus, §. 1. ff. de legat. 1. & in l. si necessaria, § si anana, C. de pignerat. act.* cum aliis adductis per Tiraq. *in l. si vnquam verb. omnia, n. 40. in fine. C. de reuocand. donat.* 5

Sub conditione prolata an si signum particulare vnius, an vero distributiuum, dubium est. In quodue reperiuntur opiniones: vna tenet quod signum sit particulare, quod in vno verificatur, quam substinet Bart. *in l. si is, qui ducenta, § verùm, col. vlt. n. 8. ff. de reb. dubiis,* cui subscripsit Raphael Cuman. *in l. qui filiabus §. si quis ita, ff de legat. 1.* & melius probari dicunt *in l. si necessaria, § anana, ff de pignerat. actione.* Alteram sententiam tuetur Bart. sibi contrarius *in d. §. si quis ita n. 1. & 2.* videlicet, quod potius signū sit distributiuum, actum verbi vnicuique in solidū tribuens, cúmque ibidem sequuntur Paul. de Castr. Alex. Ias. & alij omnes *in princip.* Et hanc esse communem testatur. Rip. *in l. hæredes mei, §. cum ita, n. 9. ff. ad Trebell.* quorum plerique inseruot ad quæstionem, Si princeps per publicum proclama edixerit, quod si quis prior fuerit portam ciuitatis ingressus centena lucrifaciat: si eodem tempore tres fuerint ingressi, an quilibet ex tribus valeat præmium promissum lucrari? Pro concordia tamen præditarum opinionum vide pulchram distinctionem, quam ponit Rip. *in d. § cum ita.* 6

Dictio

Dictio CCCLXXIV.

Sit.

1 *Canon latæ sententiæ est verbum* Sit, *& importat ipso iure.*

2 *Exequutionem denotat verbum* Sit.

1 VErbum hoc est canon latæ sententiæ, & importat *Ipso iure*, veluti si dicatur: Infamis sit, Anathema sit, vt per gloss. *verb. relegati, in fine, in l. amissione. § qui desierũt. ff. de capitis diminut. & verb. priuatum, in cap. licet canon, de elect. lib. & verb. innodetur, in fine, in cap. 2. de hæret. eod. lib.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num.* 180. *C. de reuocand donat.* Azebed *l. 11. n. 9. tit. 10. lib. 5. nona Recopil.* Gutier. *practic. lib. 2. q. 118. n. 11.* Carbo *de legib. lib. 8. disp. 6. vers. septima regula*, Ioseph. de Sesse *Aragonia decis.* 230. *n.* 18. Ioseph. Aldeit. *in allegat. pro omnimoda Regularium exemptione, p. 1. c. 5. n. 1.* bene Monet. *de distribut. quotid. p. 3. q. 7. n. 31.* Soar. *de legib. lib. 5. c. 6. n. 28.* Ioan. de Salas *in simili tract. q. 96. tract. 14. disp. 15. sect. 6. n. 78. in fine* Farinac. *fragment. crimin. p. 2. verb. lex, num.* 147.

2 Denotat exequutionem, vt per citatos ab Azebed. *ad l. 13. n. 46. tit. 4. lib. 4. nona Recop.* qui alios effectus huius verbi adducunt.

Vide sub dictione *Esse*, & *Sum*.

Dictio CCCLXXV.

Siue.

1 *Disiunctiua est dictio* Siue, *& disiungit verba, sed coniungit significatum, eandémque vim, & naturam habet, quam dictio* Seu.

2 *Alternatiuam inducit dictio* Siue, *sicut dict.* Aut.

3 *Augmentatiuè, seu ampliatiuè aliquando stat dict.* Siue, *maximè in dispositionibus fauorabilibus.*

4 *Ampliare potius quam restringere est de natura dictionis* Siue.

5 *Argumentum à contrario sensu, nedum non impedit, sed immò inducit dictio* Siue.

6 *Declaratiuè, seu expositiuè, pro* Id est, *quandoque ponitur dictio* Siue.

7 *Ordinem successiuum interdum denotat dictio* Siue.

8 Siue, *est repetitiua, & aduersatiua præcedentium.*

1 DIctio hæc eandem vim, & naturam habet, quam dictio *Seu*, quia est disiunctiua, & disiũgit verba, sed coniungit significatum. Ita Castr. *cons. 162. num. 4. vol. 2. & cons. 318. incip. Visó, n. 4. vol. 1.* Ruin. *cons. 57. num. 3. vol. 1. & cons. 18. num. 11. vol. 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 82. num. 15.* Octauian Vulpell *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. Simul, vers. fine, pag. 116.* Card. Tusch. *practic. concl. tom. 2. lit. D, concl. 378. num. 1. cum seqq.* vbi n. 3. post Imol. *cons. 44. num. 3.* declarat, quòd solùm importat coniunctionem duobus casibus, videlicet quando constat de mente proferentis, & in legatis fauore legatorum ampliandorum. Et quòd posita inter eadem non faciat diuersitatem, censuit Rota *decis. 570. num. 3.* apud Farinac. *part.* ..

2 Ita alternatiuam inducit, sicut dictio *Aut*, vt per Socin. iun. *cons. 41. num. 34. vol. 3.* [Peregr. *cons. 57. n. 1. vol. 2.* Et sic conditionem alternatiuam importat, adeò vt sufficiat alterutrum euenire. Franc. Bary *de success. testat. ab intest. lib. 17. tit. 2. n. 9.*] Et idem est iudicium huius dictionis cum dictione *Seu*, quia idem omnino significant, secundùm Strach. *de adiecto, p. 4. q. 2. n. 1.* Et ideò quod dictum est in dictione *Seu* de legato facto cum illa, habet locum, si fiat per hanc dictionem, vt obseruat Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto, q. 9. n. 48.* quem refert Cened. *post lib. practic. & canonic. quæst. sing. 42. num. 2* D. Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 40. n. 201.*

Aliquando stat augmentatiuè, seu ampliatiuè, maximè in dispositionibus fauorabilibus, vt *in l. si quis. ff. de auro, & argento legato* notant Bart. per text. ibi *in l. cum quis decedens ff. de legat. 3.* Vital. *in Clem. si Relig. ojus, num. 7. de pro ur.* Rom. *cons. 363. num. 2.* Mandol. *in gloss. facult. §. & proprium, in vers. Seu, fol. 331.* Rebuff. *in tract. nomin. q. 14. num. 44* Menoch. *cons. 763. num. 18.* Cened. *d. sing. 42. n. 3.* Card. Tusch. *d. lit. D, concl. 372. num. 16. & concl. 378. n. 4.* Gregor. *decis. 22. n. 2.* 3

Nam naturæ suæ est potius ampliare, quam restringere, vt in *d. l. cùm quis decens, §. fin.* Rot. *decis. 275. n. 4.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiss.* 4

Argumentum à contrario sensu nedum non impedit, sed immò inducit Apostill. ad Rom. *cons. 164. num. 8. in vers. induceret*, quem refert Card. Tusch. *d. lit. D, concl. 378. n. 5.* 5

Declaratiuè, seu expositiuè pro. *Id est*, quandoque ponitur, vt per Bart. *consil. 41. incip. Statuto ciuitatis, num. 3. vers. & quòd ponitur, lib. 2.* Curt. *cons. 23. n. 4.* Socin. iun. *cõs. 69. num. 22. vol. 1.* Ostatch. *decis. 89. n. 4.* Cened. *d. sing. 42. num. 4. in princ.* Card. Tusch *d. conclus. 378. n. 6.* 6

Interdum denotat ordinem successiuum, vt *in l. cùm pater, § penult. ff. de legat. 2. & in l. heredes mei, § penult. ff. ad Trebell.* notant Ruin. *cons. 149. num. 13. lib. 2.* & Octauian. Vulpell *eodem loco.* 7

[Dictio *Siue*, est repetitiua Rot. *decis. 206. n. 8. p. 1. in posth. Farin.* & aduersatiua præcedentium, ead. Rot. *decis. 448. n. 2. ead. p. 1. alias p. 3. recent.*] 8

Dictio CCCLXXVI.

Solitum.

1 Solitum *dicitur, quod pluries obseruatum est.*

2 Solitus *aliquid facere vt quis dicatur, plures actus exiguntur, nec vnus sufficit.*

3 Solitæ *vt dicantur res, concedi in emphyteusim requiritur, saltem quòd bis fuerint concessa spatio quadraginta annorum.*

4 Solitum *quandoque secundum subiectam materiam verificari potest in vna vice, & in vno actu.*

SOlitum dicitur, quòd pluries obseruatum est, vt *in § pauonum. Instit. de rerum diuis. & in l. lege §. igitur, ff. de verb. signific. & in l. si quis donaturus, ff. de vsufructu, & in l. solet, ff. de feriis.* Ita Peregr. *ad Extrauag. ambitiosæ verb. Ac, de rebus Eccles. non alienãd. a. n. 3. pag. 197* Bertazol. *de claus. instrum. claus. 21. glos. 12. num. 2.* vbi ait, quòd solitus aliquid facere, vt quis dicatur, plures actus exiguntur, nec vnus sufficit. 1 2

Vnde vt res dicantur solitæ concedi in emphyteusim, requiritur saltem, quòd bis fuerint concessæ spatio quadraginta annorum, vt tradunt Bartholom. Peregr. *d. loco, num. 40.* Clar. *in. § feudum, quæst. 13. num. 4.* Afflict. *decis. 305. n.* . 10. Bald. *de præscript. part. 1. quinta princip. quæst* 20. Gama *decis. 342 num 4* 3

Digitized by Google

*num.*4 Cam Bottell *in summa omnium decis. tit.* 33. *num.*136.

4 Quandoque secundùm subiectam materiam verificari poterit io vna vice, & in vno actu, vt *in l. Meln,§.sed si alimenta,ff.de alim.& cibar.legatis*, notant Kitchon.*tom.2.com.opin.lib.* 9.*tit.*34.*num.*159. Gabt.*com. lib.3.tit.de empt.conclus.* 2. *n.*5 .Bettazol. *d.clnus.*21.*gloss.*12.*n.*1.

Dictio CCCLXXVII.

Soluere.

VErbum hoc pertinet ad omnem liberationem, *l.solutionis verbum*, vbi Batt.*num.*1.*vers.quandoque,ff.de solutionib.*Rota *in Romana fideiussionis* 20. *Nouembris* 1602.*corã R.D.meo Coccino Decano*, impressa per Farinac.*decis.*70 *num.*5.*p.*2.*recent.* Exigit vetam perij solutionem, & excludit confessionem, depositum, seu consignationem; ioxta tradita per Cald.Peteira *de extinct.emphyt.cap.*16.*num.*92. vbi subdit, quòd videtur compensationem remouere, & pignorum oblationem, vt nec fideiussores præstare sufficiat.

Dictio CCCLXXVIII.

Solùm.

1 *Taxatiua,& limitatiua est dictio* Solùm.
2 *Hæredis personam excludit dictio* Solùm.
3 *Personam omnem aliam excludit dictio* Solùm.
4 *Casus similes non excludit dictio* Solùm, *posita ratione frequentioris vsus.*
5 *Negatiua,& priuatiua est etiam dictio* Solùm, *sicut dictio* Tantùm.
6 *Negatiuam implicitam habet dictio* Solùm, *quãdo adiungitur dispositioni affirmatiuæ.*
7 *Singularitatem denotat dictio* Solùm.

1 TAxatiua,& limitatiua est hæc dictio. *in l.fin.C. de legibus,& in c.si quis cum,*21.*quæst.* 2. notãt Dec.*cõsil.*.479.*num.*2.*tom.*2.Albet.*in suo Dictionar. in verb.Solum.*Corn.*cons.*167.*n.*9 *vol*3.Paris.*cons.*7.*n.*12. *lib* 2. Gatt. 137.*n.*18.*lib.*2. Gassao.*in consuet. Burgund.rubr.*4 §. 1. *verb Seulement.n.*1. Octauian. Vulpel. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict. Simul, vers.Solum,pag.*116.*col.*2.*in fin.* Rebuff. *in tract.nominat.q.*14.*n.*20.Sud.*cons.*103.*n.*62. Azebed.*ad l.*2.*n.*1.*tit* 13 *lib* 8.*noua Recopil.*Stephan.Gratian. *Marchia decis.*78.*n.*28.Declara, vt hæc dictio ea taotummodo eacipiat quæ sub ea sunt comprehensa, nã in omnibus aliis firmat regulam & dictum, vt *in l.non quod liquidum,in fine,ff.de penu leg.*cũ aliis adductis per Roland.à Valle *cons.*22.*n.*54.*tom.* 4. [Robl. *de repræs.lib.*2.*cap.*25.*n.*30.]

2 Excludit personam hæredis, vt per *l. non solùm §. tale, ff. de liber.legata.*tradit Sotd. *d. consil.*403.
3 *n.*62. Omnémque aliam personam exclodit, vt fuit decisum io Rota *decis.*426.*num.*5. apud Farinac. *p.* 2.*recent.*

4 Posita tamen ratione frequentioris vsus, ood eaclodit casos similes per Stepan.Gratiao. *discept. forens.cap.*121.*n.*20. vbi subdit, quòd non restringit dispositiooem.

5 Negatiua,& priuatiua est etiam, sicut dictio *Tãtùm*, secundùm Dec.*consil.*3.*num.*7.*vers. superest, & cons.*469.*num.*2.

Quando adiungitur dispositioni affirmatiuæ, habet implicitam negatiuam, vt per Azebed *d.lib.*2.*n.* 2.Escobar *de ratiociniis,cap.*7.*n.*44. 6

Denotat etiam singularitatem, & ideò testis deponens talem solùm possidere, eacludit possessionẽ coiuscumque alterius, *l si to solùm, ff.de hæredib. instituend.*Mohed.*decis.*10.*de restit.spoliator.*Achil. *decis.*21.*num.*2 *de probat.*Et fuit dictum *in Macera- ten.spolij* 15. *Iunij* 1615.*corã Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, impressa per Farinac.*decis.*729.*num.*2. *p.*2 *recent.* 7

Dictio CCCLXXIX.

Solummodò.

ADiecta hæc dictio potestati aliquid faciendi solummodò in certas personas, veluti relinquendi bona solommodò illis de familia, est exclusiua aliorum, qoi non sunt de familia, vt per Bald. *cons.*331.*incip. In quæstione,num.*2 *lib.*3. vbi sobdit, qoòd hoc sciunt magistri Grammaticæ, refert Card. Tusch.*practic.conclus.tom.* 2.*lit. D.concl.*379.*n.* 1.

Dictio CCCLXXX.

Solus.

1 *Exclusiua est omnium aliorum dictio* Solus.
2 *Personas & casus similes non excludit dictio* Solus, *præsertim vbi est eadem ratio.*

OMnes alios eacludit, vt *in l.*2.*ff.de vsu,& habitat.& in l.*1.*ibi,soli domino,ff.de condict. furtiua,& in l.*3.*ibi,solus Princeps,C.si aduersus rẽ iudicatam,& in l.*1.*C.vbi & apud quem, & in l.his solis, C.de reuocand donat.& in l.vlt.*vbi Castren.*C.de legib.& in cap.si solus Christus* 5 *dist.& in cap in omnibus* 81.*dist.& in c.qua sicut,in princ.de verb.signific.* latè Dec.*in l.*1.*n.*5.*C.de bonor.possess contra tabulas.* Seraph.*decis.*820.*num.*Rota *decis.*449.*n.* 9.apud Farinac.*p* 1 *recent.& decis* 416.*n.*5.apud eundem *p.*2. *recent.*[Magdal.*de num.test.in testam. requis. p.* 1.6. 16.*num.*182.] 1

Personas verò, & casus similes non exclodit, præsertim vbi est eadem ratio, vt tradunt gloss. Batt. & Ias.*in l. ob as, C.de prædiis minor.*gloss. *in l.illud,* vbi Bald.*n.*4.*C.de sacros.Eccles.*Batt.*in l. serui nomine.ff.de vsucap.& in l.si constante,num.* 42.& *ibi* Ias. *n.*84.*cũ seqq ff.solut.matrim* Bald.*in l.nullus,in fine, C.ad l.Iuliam Maiest.*vbi ait, quòd excludit dissimilia, non autem similia. Dec.*in d.l.*1.*n.*& 5. *cum seqq. C.de bonor. possess. contra tabulas.* Euerard.*in topicis legalibus,centur.*72.*limit.*2. 2

Dictio CCCLXXXI.

Specialiter.

1 Specialiter *æquipollet dictio* Expressè.
2 Specialiter *quid fieri plus est, quam generaliter.*

ÆQuipollet dictioni *Expressè*, vt *in l. si quãdo, § generaliter, C.de inoffic.testam.& in l.fin.*vbi gl.*C.de neg gest.& in l.fin.*vbi etiã gl. *verb. Specialiter, C.quod cũ eo.*gloss. *in l.*1.*in verb.Specialiter,ff.de offic.eius,cui mãd.est iurid.*notãt Paris.*cõs.*49.*n.*9.*l.*3 1

Octau.

Octau. Vulp. de prepos. & aduerb. signif. subdit. Simul, vers. Specialiter, p. 117. Ceual. commun. contra comm.
2 q. 780. n. 240. & plus est quid specialiter fieri, qoam generaliter, c. 2. vbi gloss. 2. de offic. Ordin. & c. Quamquam, 30. dist. notat Octauian. Vulpell. d. loco.

Dictio CCCLXXXII.

Spolietur.

VErbom hoc, quia sonat in merum factum, & iuris executionem, ideò importat latam sententiam, & ipso iure, etiam quòd loquatur per verbum futuri temporis, ad text. in l. 2. ff. de bonis dãnat. gloss. verb. contenderit, iuncto text. in verb. spolietur, in c. de multa, prabend. gloss. verb. spolietur, in l. quoties, C. de dignitat. lib. 12. Rebuff. in repet. cap. postulastis, n. 250. de Cleric. excommunic minist. Tiraq. in l. si vnquam, veb. reuertatur, n. 167. C. de renocand. donat. vbi n. 168 asserit, quòd non exigit ordinem iuris, vide Suar. de legib. lib. 5. cap. 6. num. 25. circa med. Farinac. fragment. crimin. verb. lex, n. 131.

Dictio CCCLXXXIII.

Sponte.

1 Sponte factum dicitur, quod nullius petitione, vel instantia factum sit,
2 Libertatem pracisã arguit dictio Spoote, non autem causam vrgentem.
3 Voluntatem liberam, & propriam importat dictio Sponte.
4 Sponte dicitur factum vbi fit ab eo, qui ex priuilegio cogi non poterat ad faciendum, etsi citatus fecerit.
5 Exceptionem metus excludit dictio Sponte.
6 Alienationem spontaneam denotat dictio Sponte.
7 Notarij de stylo in contractibus prasumitur apposita dictio Sponte.

1 APud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores accipitur pro Motu proprio, vt sic illud dicatur factũ sponte, quod nullius petitione, vel instantia factum sit. Tamen aliter secundum Legistas accipitur, quia etiam sponte aliqoid facere censetur, qui ad instantiam, vel requisitionem alterius id facit, vt probatur in l. 2. vbi Dec. notabil. 2. C. de pactis, tenet Bertazol. de clausulis instrument. claus. 11. gloss. num. 1. In quo autem differat Sponte, à Voluntate, vide Galganet. de indiuid. lit. S, n. 44.

2 Arguit præcisam libertatem, non autem causam vrgentem, vt per Surd. cons. 361. n. 17. Vnde liberam, & propriam volontatem importare asserunt Alberic. in Repertor. verb. Sponte, Paris. cons. 107. num. 9. vol. 4. Et fuit dictum in Bononien. census, 24 Aprilis 1600. coram Card Pamphilio.

3 Quia sponte aliquis actum facere non censetur, qui alicuius cogente imperio facit, vt probatur in l. si quis maior. vbi Alciat. super verb nullo cogente imperio, C. de transact. vbi etiam bertazol. in repet. n. 305. Alex. in addit. ad Bart. in l. I. §. fin. vbi Hyppol. n. 59. ff. de quast. Doctores in auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vend. vbi Corn. in repet. col. 5.

4 Sponte dicitur factum, vbi fit ab eo, qui ex priuilegio cogi non poterat ad faciendum, etsi citatus fecerit, secundum Surd. decis. 79. n. 6.

Excludit exceptionẽ metus, vt in auth. sacramenta puberum, vbi Moderniores & gloss. in corpore vnde sumitur, C. si aduersus vendit. Marant. disp. 10. n. 10. Octauian. Vulpel. de prepos. & aduerb. signif. sub dict. Simul, vers. Sponte, pag. 117. Bertazol. d. claus. 1. in fine Card. Seraphin. decis. 224. n. 3 5

Vnde hæc dictio solet in omnibus contractibus, & præcipuè in venditionibus apponi ad excludendam vim, & metum, & denotat spontaneam alienationem, vt voluit Seraphin. decis. 224. n. 3. vol. 1. 6
Et præsumitur de stylo Notarij, secundum Abb. in cap. cum contingat, col. 17. de iureiurand Beto. in cap. 2. n. 46. vers. sed contra, de restitut. spoliat. Menoch. rem. 1. recuperand. num. 162. Vincent. Carocc. decis. sen casu 22. n. 27. 7

Dictio CCCLXXXIV.

Statim.

1 Dilationem nullam admittit dictio Statim; & regulariter intelligitur sine temporis internallo.
2 Statim, aliquando pro Protinus accipitur.
3 Mensem vnum interdũ significat dictio Protinus.
4 Statim, cum temperamento intelligitur.
5 Statim, significat, Summariè, sine processu, & sententia.
6 Sententia lata significatina est dictio Statim, & denotat ipso iure.
7 Statim, à stando dictum, significat Illicò.
8 Statim, vt satis vsitatum est.

DIlationem nullam admittit, & regulariter intelligitur sine temporis interuallo, vt in l. si finita, §. non autem statim, ff. de dammo infecto, & in l. cum quidam, ff. de legat. 2. Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 120. C. de reuocand. donat. Surd. decis. 57. num. 9. & decis. 211. n. 32. & consil. 437. num. 31. vbi quòd aliquando impropriè admittit interuallum, Nicol. Garc. de benef. p. 2. cap. 5. num. 85. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 41. num. 10. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiepisc. Neapol. part. 4. decis. 288. n. 5. vbi n. 6. asserit, quod denotat celeritatem; quod etiam tenet in praxi rerum fori Eccles. decis. 308. num. 2. 1

Nonnunquam accipitur pro Protinus, vt in l. diuortio. vbi gloss. verb. si non protinus, ff. de negot. gestis, & in §. idem ius, vers. nec inpendentis. vbi gloss. verb. Protinus; Instit. de inutilib. stipulat. 2

Interdum significat vnum mensem, vt per Surd. cons 550. n. 6. Alexand. in l. diuortio, num. 10 ff. soluto matrimon. 3

Intelligitur cum temperamento secundum subiectam materiam, vt l. quod dicimus, ff. de solut. & in l. fin. C. de indic. gloss. verb. statim, in c. quicunque, 77. dist. Tiraq. d. verb. reuertatur, num. 109. cum seq. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 9. n. 4. Farinac. in praxi crimin. p. 4. decis. 10. n. 12. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 9. §. 1. in annot. n. 217. Stephan. Gratian. d. c. 41. n. 12. [nouissimè Narbona de etate ad humanos actus requis. anno. 14. q. 18. n. 12. vbi quod licèt regulariter nullam dilationem admittat, plerumque tamen iuxta subiectam materiam longum tempus significat.] 4

Significat summariè Sine processu, & sententia. Intrigi. Sicilia decis. 44. num. 10. Surd. cons. 437. n. 31. Non excludit tamen appellationem, vt tenet Gonzal. d. §. in annot. n. 17. quem refert Stephan. Gratian. d. cap. 41. n. 12. 5

Est significatiua latæ sententiæ, & denotat ipso iure. 6

iure, vt in *l.commissa*, vbi gloss. *verb.statim, ff.de publican.& vectigal.* & *in § 1.verb.statim, Instit.quibus nõ est permissum facere testament.* Tiraq.*d.verb.reuertatur,n.*116.Octauian. Vulpell.*de prapos.& adaerb. signif.sub dict. Simul,vers.statim,pag.*117.Surd.*decis.*211.*n.*32.*& consil.*457.*n.* 33. Sayro. *in Claui Regia, lib.*3.*cap.*8.*n.*27. Monet. *de distribut. quotid p.*3.*q.*7. *nata* 36.*&* 37. Card Tusch.*verb.Priuatio,concl.*719. *num.*2. Salas *de legib: q.*96. *tract.* 14. *disp.*15.*sect.*6. *sub num.*78.Farinac.*fragment.crimin.pag.*2 *verb.lex, nam.*114.

7 *Statim* à stando dictum, significat *Illicò* apud Ciceronem, & bonos Latinæ linguæ Authores. Cic. *Attic.lib.*12. Philippus, vt me salutauit, statim Romam profectus. Idem *de Amicit.* Itaque statim hoc sum aggressus, Catone absoluto.

8 *Statim vt*, satis vsitatum est. Cic. *lib.* 9. *epist.* 1. Statim vt ille Prætor est factus. Idem *pro Quinct.* Quæsiuit à te statim, vt Romam rediit Quinctius. Interdum adiciscit *Simul vt*, vel *Simul ac*, Cic. *Attic. lib.*10.*epist.*4. Ego à te statim habeo quod scribam, simul vt Curionem video. Idem *Attic.lib.*15.*ep.*12. Statim se iterum simul ac ludorum apparatum iis, qui curaturi essent, tradidisset.

Dictio CCCLXXXV.

Statuimus.

1 VErbum hoc est iuris noui inductiuum, vt *in cap.pastoralis,de iudic.& in cap.*1.*de offic.de leg. lib.*6.*& in Clem.* vbi gloss *verb.statuimus,de rescript.* notant gloss.*verb.statuimus.in c.statuimus,*13.*de offic. deleg.lib.*6. Alex de Næuo *in c.nam concupiscentiam, num* 28. *de constit.* vbi ait, non inde concludi obligare ad culpam. Rebuff *in concord rubr.de collat.§.*1. *lit.A*, Card.Seraphin.*decis.*510.*num.*4. Nicol. Garc. *de benef.p.*3.*cap.*1.*num.*9. Flamin Paris.*de confident. benefic.q.*58.*num.*44.

2 Rem perfectam interdum significat, & habet vim, siue firmitatem diffinitiuæ sententiæ, vt ait gloss. *verb. statuimus, in cap.cum ab vno, de sentea.& re iudic. lib.* 6. Non importat tamen præceptum, vt per Butr.*in cap.nam concupiscentiam, in fine, de constitut.* vbi Abb. *num.* 4. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.*7. *num.*25. Azor.*instit.moral, p.*1 *lib* 5.*cap.*6.*q.*5.Sayr. *in Claui Regia, lib.*3. *cap.*7. *num.*28. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2. *lib.*6.*cap* 5.*num.*40.quamuis Felin.*in d.cap. nam. concupiscentiam, num.*8.*limit.*4. & *ibi* Dec.*in* 2.*lectura,num.* 25.*in noua edit.*& Imol. *num.* 8. *&* 9. dicant hoc verbum importare præceptum.

Dictio CCCLXXXVI.

Sub.

1 *Doctores referantur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*

2 Sub,*ponitur aliquando pro* Coram.

3 *Tempus interdum respicit dictio* Coram,*& exponi solet pro* Circa, *& accusatiuo frequenter iungitur.*

4 Sub,*apud Cicer.contrarium habet* Supra.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Corn. *cons.*187.*n.*14.*lib.*4.Rebuff.*in comment ad l. ad edictum,*10.*vers.Sub,ff.de verbor.signif.pag.mihi.*72. Octauian.Vulpell.*de prepos.& aduerb.signif. sub hac dict.p.*117. Card.Tusch *practic.conclus.tom.*2 *lit. D, concl.*340. Tursellin. *de particulis Latina orationis, cap.*175.Grat.*de dictionib dict.*256.

Ponitur aliquando hæc dictio pro *Coram*, vt *in l. Manichaeos,C.de haret.& in l.generaliter,C.de rebus creditis.*Octauian.Vulpell.*citato loco* Multoties accipitur pro *Cum, In, Subtus, Sub potestate, vt in l.*3.*ff.de in litem iuran.& in l.*3.*in fine,ff.de eo,quod certo loco, & in l.pronuntiatio,§.*1.*ff.de verb.signif.* 2

Interdum respicit tempus, & exponi solet pro *Circa*, & accusatiuo frequenter adiungitur, vt *in l.adsiles,*2.*§.sed non tantum,ff.de adilit.edicto,& in l. qua tamen,ff.de donat.inter virum,& vxorem.* 3

Sub apud Ciceronem contrarium habet *Supra.* Cic.1.*de natura Deor.*Homines subterra habitantes. & 2. *Philippic.* Ne, si te subscalas tabernæ librariæ confecisset. 4

Dictio CCCLXXXVII.

Successiuè.

ORdinem successiuum denotat hæc dictio, vt *in l.auia,in princ.*vbi gloss *.ff.de cõdit. & demonst.* Surd.*cons.*365.*num.*9.Honded.*cons.*49.*num.*19.*lib.*2. Quin etiam præcedentium qualitatum repetitioné inducere, censuit Rota *decis.*453.*num.*1.*in fine*,apud Farinac.*p.*1.*recent.* 1

Dictio CCCLXXXVIII.

Subiaceo.

Verbum hoc siue in præterito, siue in futuro tempore denotat latam sententiam, vt per gloss. *verb. subiaceat, in cap.si quis suadente,*17.*q.*5.*& in c. Clericis,in fine,ne Clerici,vel Monachi,& gloss.vlt.in c.non minas, de immunit. Eccles.& verb.subiacere, in cap.excommunicationi,de raptorib.& in cundemnitatibus,§.postremo,de elect. lib.*6. Tiraq.*in l.si vnquam, verb.reuertatur*, 148. *C.de reuocand. donat.* Sayro *in Claui Regia,lib.*3.*c.*8 *n.*21.*vers.fallit autem*, Suar.*de legib.lib.*5.*c.*6.*sub n.*25. Ioan.de Salas *in simili tract. q* 96.*tract.*14. *disp.*15.*sect.*6.*sub.n.*78. Farinac.*fragment.crimin.p.*2.*verb.lex n.*146. 1

Dictio CCCLXXXIX.

Subitò.

DEnotat latam sententiam, nec vlla iudicis est necessariã ad exequutionem pœnæ, secundum Sayro *in Claui Regia, lib.* 3.*c.* 8.*num.*27. & faciunt, quæ monet *de distribut.quotid. p.*3.*q.*7. *num.*35.*cum duob.seqq.* 1

Dictio CCCXC.

Subsequenter,

SIgnificat hæc dictio *Immediatè*, vel *Incontinenti*, vt *in l.hac conditio, ff.de condit.& demonstr.*Bald. *cons.*105.*in princip. vers. nam dictio, lib.*1. quod duplicatur *consil.* 379. *lib.* 5. quem refert Card.Tusch. *practic.conclus.tom.*2.*lit.D,concl.*381. 1

Dictio

Dictio CCCXCI.

Succedat.

1 *Verbum* Succedat,*intelligitur ab intestate.*
2 *Hareditarium titulũ importat verbum* Soccedat *adiunctum vniuersitati bonorum, vel quota, secus si adiunctum sit rei particulari.*

1 VErbum hoc ita prolatom intelligitur ab intestato, vt *in l3.§.de illo,ff.pro socio*, Surd.*conf.* 81. *n.*1.Fiao.Molin.*de ritu nupt.lib.*3.*q.*3 *num.*32. Et est commuoe, non directum, secuodùm Ceual. *decis.* 20.*nu.*14.*p.*3 Surd.*d conf.*81.*num.*5.*&* 6.Franc. Molin.*d.q.*3,*n.*24.

Adiunctum verò voiuersitati bonorum, vel quo-
2 tæ, importat titulum hæreditarium, vt per Ang. *conf.*81. quem sequuti sunt alij, testante Surd. *dict. conf.*81.*n.*6.Secùs si adiunctum sit rei particulari, vt quia dictum est: Succedat in domo, vel certis ieditibus; tunc enim titulum hæreditarium noo induci, vt *per l.cogi,§.generaliter.l.mulier,§.fin.ff.ad Trebel.*resoluit.Franc.Molin.*d.q.*3.*n.*33.*&*.34.

Dictio CCCXCII.

Sum.

1 *Substantiuum est verbum* Sum,*& de præsenti effectiuum,& productiuum.*
2 *Substantiam importat verbum* Som.
3 *Dominium denotat verbum* Sum.
4 *Veritatem denotat verbum* Sum.
5 *Proprietatem denotat verbum.*Sum.

1 VErbum hoc substantiuom est, & de præsenti effectiuum, & productiuum, vt *in l.his verbis, in princip.ff.d.hered. instituend.* ootant Bald.*in.conf. seu questione schismatis.posita sub rubric.C.si quis aliquem testari prohibuerit,in §.sed in contrarium,n.*13. *in vers.item respondetur.* vbi ait, non esse alìud verbum ita substantificum io mundo, sicut hoc verbom. Refert Dionys.Paol.*de vera Patriachal.sedium erect.cap.*5. *num.* 60. & sentit Gutier.*practic.lib.*2. *q.*118.*n.*10.[Hermosil.*l.*55.*gloss.*2.*tit.*5.*p.*5.vbi quod hoc verbum est substantium, & de præsenti effectu, & includit perfecti sobstantiam.]

2 Substantiam importat, vt per Azebed.*ad l.*1.*n.*10 *tit.*16.*& ad rubr tit.*19.*n.*70 *lib.*8.*noua* Recopil. Ioã Gate.*de nobilit.gloss.*1.*n.*38.Gutier.*practic.lib.*3.*q.*17 *num.*116.

3 Dominiom denotat, vt *in d.l.his verbis* tenet Parlad.*lib.*2. *rerum quotid. cap.* 5. *num.*15. Proprietatem, & essentiam, ex Ceual. *commun. contra com.* 4. *q.*906.*num.*25.

4 Veritatem denotat vt *in l.si maritus,§.legis Iuliæ, ff.ad legem Iuliam de adulter.* notant Rebuff. *in comment.ad l.rectè dicimus,* 25.*vers.secundò,ff.de verbor. signif.*Gutier. *in repetit.§.sui,n.*14. *Instit. de hæredum qualit.& different.*

5 [Proprietatem doootat. Hermosil.*l.*53.*gloss.*1.*n.*9. *tit.*5.*p.*5.]

Vide dictionem *Esse*,109.

Dictio CCCXCIII.

Summariè.

HÆc dictio solet apponi in rescriptis Principum, & significat, vt Iudex summatim, & breuiter in caosa procedat, cuius vigore abbreuiantur dilationes, non tamen ita vt probationes fieri oequeant, nec vt aliquid ex substantialibus omittatur, secundùm Batt.*in Extrauag.ad reprim.in vers. summariè.*

Dictio CCCXCIV.

Super.

1 *Doctores referuntur de vi,& effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Dict.*Super,*apposita alicui solutioni,vel debito super certo tempore:operatur quòd illud corpus dicatur hypothecatum.*
3 *Ampliatur in donatione causa mortis.*
4 *Liber est hypothecatus,si dico me mutuare tibi decem super illo.*
5 *Legatum factum super tali re, inducit specialem hypothecam illius rei.*
6 *Hypothecam specialem rei,quæ exprimitur,& generaliter omnium rerum si exprimatur, importat dict.*Super.
7 *Fructus beneficij sunt hypothecati pro pensione assignata super illis.*
8 *Hypothecam importat dict.* Soper, *non solùm si agatur contra debitorem, sed etiam si contra tertium.*
9 *Hypothecam non importat dict.* Super.*in statuto odioso,& correctorio iuris.*
10 *Temporis contingentiam non denotat dictio* Super.
Super,*interdum importat*
11 Vltra.
12 Prout.
13 Præter.
14 De.

DE vi, & effectibus huios dictionis, vide Tiraq. *de retract.tit.*1.*§.*1.*gloss.*11.*n.*78.Rebuff.*in comment.ad l.appellatione parentis,* 51. *vers.super, ff.de verbor.signif.pag.*268 Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif.sub hac dict. pag.* 110. Bertazol. *de clausulis instrum.clauf.*26.*gloss.*5. Card. Tusch. *practic.conclus.tom.*2.*lit.D.concl.*383. 1

Apposita hæc dictio alicui solutioni, vel debito super certo corpore, operatur, qoòd illod corpus 2 dieatur hypotheeatum, veluti si fuerit dictum: Obligo creditum soper tali re; tunc illa dictio *Super* operatur, ac si dixisset: Hypotheco hanc rem Ita Batt.*in l.codicillis,§.instituo,ff.de legat.*1. Bald. *conf.*182.incip.*Casus talis est,num.*2.*lib.*5.Castrens. *conf.*106.*sub.num.*3.*vers.constat autem,lib.*1. Aym. *conf.*20.*num.*10.Natt.*conf.*109.*num.*10. *& conf.*341. *num.*6.*lib.*2. Afflict.*decis.*162.*num.*6. Gig. *de pens. quæst.*51.*num.*17.Rom.*conf.*339. *num.* 2. Ial *in auth. sacramenta puberum,num.*26.*C.si aduersus venditionem.*Negusan,*de pignor.in* 4 *membro secundæ partis princip.n.*164.*vers.*33.*casus,& in* 1.*membro* 3.*partis, num. vers.item constituitur.* Brunor à Sole *in locis communib.verb.dictio,*30.Honded.*conf.*85.*n.*3.*vol.*2. Flamin.*de resignat.tom.*1.*lib.*6.*q.*2.*num.* 96. Surd.

*conſ.*162.*num.* 10. & *conſ.* 243. *num.*12.& *conſ.*330. *num.*19.

3 Amplia primò, in donatione cauſa mortis, quod fuiſſe in ſacra Rota reſolutum refert Card. Tuſch. *practic concluſ.tom* 2.*lit.D.concl.*383.*n.*2.

4 Amplia ſecundò, in mutuo, & alio contractu celebrato, vt ſi dico me mutuaſſe tibi decem ſuper tali libro, liber eſt hypotecatus. Sic neguſan.*in tract. de pignor.in* 1.*membro* 3 *partis princip.n.* 5.quem refert Card Tuſch.*d.concluſ.*383.*n* 3 Et de mutuante ſuper tali prædio, vel alia re, quòd dicatur habere hypothecatum prædium, & rem, ſuper qua fecit mutuum tradunt Roman.*ſing.*631.Franc. Cremen.*ſing.* 45.Card.Tuſch.*d.concluſ.*381.*n.*10

5 Tertiò amplia, in legato facto ſuper tali re, quia inducit ſpecialem hypothecam illius rei, vt per Iaſ. *in d.auth.Sacramenta puberum,num.* 26.quem refert Card.Tuſch *d.concluſ.*383.*n.*4.vbi *n.*5.dicit, importare hypothecam maximè in legato alimentorum, ſuper tali re, & quòd illa res non poſſit alienari.

6 Amplia quartò, vt non ſolùm procedat, quando dicitur, Super tali re particulari, ſed etiam quando dicitur generaliter, ſuper omnibus bonis. Nam ſicut hæc dictio importat hypothecam ſpecialem rei, quæ exprimitur, quando ſuper re particulari profertur; ita etiam importat generalem omnium bonorum, quando profertur ſuper omnibus bonis. Ita Rot. *deciſ.* 160.*n.*3.*p.*2 *diuerſ.*[Anel.Amat. *conſ.*68.*n.*11]

7 Amplia quintò, in penſione aſſignata ſuper fructibus certi beneficij, quia fructus beneficij ſunt hypothecati, vt per Rom.*conſ.*388.*in princip.* qui licèt dicat hoc procedere, quando penſio eſt pro alimentis, aliàs ſecùs. tamen procedere ſimpliciter tenent Rebuff. *ad leges Gallica. tit.de conſtit. reddit.gloſſ.* 14.*n.* 38. Corn.*conſ.*292.*lib.*1.quot refert Card. Tuſch.*d.concluſ.*383.*n.*3.

8 Amplia ſextò, importare hypothecam, non ſolùm ſi agatur contra debitorem, ſed etiam ſi contra tertium poſſeſſorem, vt per Rip.*in l.* 1 *§.hæres,n* 14 *ff.ad Trebell.* Card. Tuſch. *d.concluſ.*384.*num* 9.[Peregr. *conſ.*97 *n.*8.*vol.*1.]

9 Limita tamen in ſtatuto odioſo, & correctorio Iuris communis, quia ſufficit, quòd aliquid operetur, & ideò conſtitutio, ſeu ſtatutum Senatus, quòd communitas negligens capere malefactorem incurrat tantam pœnam, quam tamen poſſit recuperare ſuper bonis delinquentis, fratrum, & filiorum eiuſdem, quia non habet communitas hypothecata bona, ex illa dictione *Super.* Ita Rom. *conſ.* 508. incip. *Præſens conſultatio* quem refert Card. Toſch.*d.concluſ.*383.*n* 11.

10 Non denotat hęc dictio contingentiam temporis, putà ſi exigatur iuramentum ſuper contractu, quod antè, vel poſt præſtari poſſit, tradunt omnes poſt gloſſ.*in auth.Sacramenta puberum,C.ſi aduerſus vendit.*teſte Bertazol.*d. clauſ.* 26. *gloſſ.*5.*n.*1,*in fine*,vbi *n.*2.ſubdit, quòd ſignificat aceeſſionem, & ipſam rei, quæ geritur, ſubſtantiam. & *num.*3.quòd aliquando importat rei obligationem.

11 Interdum exponitur pro *Vltra*, vt *in l.diuortio,§. quod in anno, verſ.item ſi,ff locati,* & *in l.*1. *ff de peric. & commodo rei vend.* ſecundùm Ruin. *conſ.*94.*num.* 1.*lib.*4.quem refert Octauian.Vulpell.*citato loco.*

12 Aliquando ſignificat idem quod *Prout*, *l.*1 *ff.de tutelis,l.ſæpe,ff de verbor.ſignif.§.tutores,Inſtit.de tutelis,§.certè,Inſtit.qui teſtam.tut.dari poſſunt.*

13 Nonnunquam ſumitur quod *Præter*, vt *in l. penult.ff.de pericul.& commodo rei vendita*, Apoſtill.ad Ioan. Andr.*in proœm. Decretal.*Corn. *conſ.* 189. *n.*4. Cardin.Tuſch.*d.concluſ.*383.*n.*12

Dicimus, *Super rebus*, id eſt, *de rebus*, vt *in l. diuo* 14
*Pio.§.ſi ſuper rebus,ff.de re iudic.& in l.*3.*in fine,ff.de teſtib.* illa tamen conſtituta differentia, quòd dictio *De* ſignificat deciſionem, & hæc dictio *Super* acceſſionem, vt notat Bartazol.*d.gloſſ.*5.*num.*2. Et quòd etiam apud Ciceronem interdum vſurpetur pro *De*, deprehenditur ex illo *Attic.lib.*16. Simulque cogites, qoid nobis agendum ſit ſuper legatione. *Et alibi;* Hac ſuper re ſcribam ad te.

Dictio CCCXCV.

Suprà.

1 Suprà, & Super, *videntur ſynonyma dictiones, & eiuſdem ſignificationis.*

2 *Relatiua ad præcedentia cum omnibus ſuis qualitatibus eſt dict.* Soprà.

3 *Incluſionem, ſeu implicationem importat dict.* Soprà

4 Suprà, *contrarium habet* Sub, Subter.

Svprà & *Super*, videntur ſynonymæ dictiones, & 1
eiuſdem ſignificationis, tam apud Latinos, quam apud legiſtas, vt per Tirſquel. *de retract. tit.* 1. §. 1. *gloſſ.*11.*n.*77 & 78. Bertazol *de clauſ. inſtrum.clauſ.* 26.*gloſſ.*5.*in princ.* licet Laur. Valla *lib.*2.*elegant. cap.* 91.relatus à Iaſ.*in auth. Sacramenta puberum, col.* 6. *verſ.contrarium dicit, C ſi aduerſus venditionem*, velit, eas differre: quia dictio *Super*, contiguitatem, ſeu contingentiam aliquam importat; dictio verò *Suprà* interuallum, & inſtantiam; vt, ſedeo ſuper lapidem, auis, vel nebula eſt ſuper nos! quæ differentia videtur confundi ex text.*in l.*3.*§.videamus, ſi proiectam, et §.ſed ſi ſupra eas ædes,ff.uti poſſidetis, & in l.quemadmodum,§.*1 *ff ad,leg. Aquiliam*, vbi dictio *Suprà*, ſtat congruè, & denotat contiguitatem, & non interuallum, & ſe habet tanquam ſuperficies ad aream; & videtur idem probari *in l. peregrè, in princ.ff de acq.poſſ.*

Eſt relatiua ad præcedentia cum omnibus ſuis 2
qualitatibus. vt per Bart.*in l.*1.*§. hoc edicto,ff.de poſtulando*, Ruin. *conſ.*18.*n.*12.*vol.*2.& *conſ.*147. *n.*3. *volum.*5 Pariſ.*conſ.*93.*num.*25.*vol.*1. Crauet.*conſ.*88. *num.*3.& *conſ.*319.*num.* 10.& 11. Rol. *conſ.*30.*n.*23. *tom.*4. Octauian. Vulpell. *de prapoſ.& aduerb.ſignif. ſub hac dict.num.*1. Menoch.*conſ.*544. *num.*59. Surd. *conſ.* 352. *num.* 8. & *conſ.* 362. *num.*9. & *conſ.*578. *num.* 2. Galganet. *de cond. & demonſtr. p.* 2. *cap.* 1. *quæſt.* 8.*num.* 7. Card. Tuſch.*practic. concluſ.tom.*2. *lit. D.concl.*384.*num.*1. vbi *num.* 3. declarat. Peregr. *conſ.*83. incip. *Quoniam, num.*37.*lib.*3. [Duran. *Rota deciſ.*300.*n.*21.]

Importat incluſionem, ſeu implicationem, vt per 3
Ang. *conſ.*194. incip. *Quoniam, n.*5. Menoch.*de præſumptionib.lib.* 4.*præſumpt.* 145.*num.*5. Card. Tuſch. *tom.*2.*lit D.concluſ.*290.*n.*2.

Suprà contrarium habet *Sub*, *Subter* aut, *Infra.* 4
Cic.2. *de nat. Deor.* Mare quod ſupra terram eſt. Id. *lib.*6.*de Repub.* Supra Lunam ſunt omnia æterna. Id. ad Q.Fr. *lib.* 1. *epiſt.* 1. Ecce ſupra caput homo leuis ac ſordidus.

Dicito CCCXCVI.

Supradicta.

1 *Relatiua præcedentium eſt dictio* Supradicta.

2 *Reſtrictiua*

Digitized by Google

2 *Restrictiua dispositionis ad casum prius expressum est dict.* Supradicta.
3 *Dict.* Prædicta, *restringitur ad eos, de quibus proximè mentio facta fuerat.*
4 *Dict.* Prædicta, *refertur ad eos, qui oculariter leguntur.*
5 *Repetitiua, & relatiua praecedentium est dict.* Suprascripti,
6 *Haeredum suprascriptorum apellatione non veniunt heredes haredis.*

1 HÆc dictio stat repetitiuè, ac relatiuè ad omnia quæ suprà dicta fuerunt, & ideò dicitur relatiua præcedentium, vt voluerunt Dec. *cons.*423. *n.*5. *tom.*1. Paris. *cons.*1. *n.*134. *lib.*3. Ruin. *cons.*55. *n.*3. *l.*3. Tiraq. *de retract. lig* §.8 *gloss.*7. *n.*24. Crauet. *cons.*94. *n.*8. Veral. *decis.*42. *n.*2. *p*2 Flamin. *de resignat. lib.*11. *quæst.*11. *n.*23. [Rot. *decis.*333. *n.*3. *p.*1. *in post. Farin.* aliàs *p.*3 *recent.* vbi quod est relatiua præcedentiom, & habet vim particularis expressionis, & *decis.*206. *n.*9 *ead. p.*1. vbi quod est repetitiua præcedentium qualitatum, Narbona *l.*25 *gloss.*1 *num* 8. *tit.*21. *lib.*4. *Recop.* vbi quod refert personas antea enumeratas cum eisdem qualitatibus, & conditionibus.]

2 Imò restringit dispositionem ad casum priùs expressum, iuxta tradita per Dec. *cons.* 377. *n.*5. *tom.*1. Rip. *in l. filiusfam.* §. *Diui, n.*1. *a. ff. de legat.*1. Cephal. *cons.*292. *n.*9. Roland. *cons.*34. *n.*30. *tom.*4. Marescot. *variar. resol. lib.*1. *cap.*51. *n.*7 Duran. *Rota decis.* 286. *n.*2.]

3 Et ad eos de quibus proximè mentio facta fuerat, ex Batt, *in l.*1. §. *hoc edicto, n.*2. *de postulando.* Paris *cons.*37. *n.*59. *lib.*2.

4 Et referunt ad eos. qui oculariter leguntur, secundùm Alex. *cons.*173. *num.*4. & *seq. lib.*5. & *cons.*176 *in fine, lib.*7. Et fuit dictum *corã Vbaldo sen. in Romana pecuniaria* 31. *May* 1617. & *in Bononien. successionis* 9. *Decemb.* 2622. & *in Romana prateusi fideicommissi de Colomna* 31. *Martij* 1623. *coram eodem.*

5 De dict. *Suprascripti*, quòd etiam sit repetitiua, & relatiua præcedentium, tradunt Menoch. *cons.*160. *n.*33. Mascard. *de probat concl.*1265. *n.*24. Ita vt non sufficiat casus cõmeri per interpretationem, sed requiratur illos corporalibus oculis perspici posse, *l. qui liberis*, §. *hac verba, ff. de vulgari.* & *ibi* Batt *circa finem*, & Alex. *num.*11. & *cons.*27d. *n.*4. & 5. *lib.*5. &
6 *cons.*176. *in fine, lib.*7. Vnde appellatione hæredum suprascriptorum non venire hæredes hæredis, tradunt Ruin. *cons.*206. *n.*5. *vol.*1. Socin. iun. *cons.*102. *n* 3. *vol.*3. Roland. *cons* 30. *num.*21. & *seq. vol.*4. Card. Mantic. *de coniect. lib* 8 *tit.*14. *in fine*, Surd. *cons*, 123, *num.*13. & *cons.*356. *num.*19. & *cons.*417. *n.*2. & 3. & *cons.*464. *n.*2. & *decis.*85. *n.*3.

Dictio CCCXCVII.

Suspendatur.

1 VErbum hoc est futuri optatiui modi respiciens actum, ac Iudicis ministerium, ideo importat sententiam ferendam, iuxta resoluta per Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, nu.*19. *C. de reuocan. donat.* Ludou. Carbo. *de legib. lib.*8. *disp.*6. *vers. tertia regula.* Sanch. *de Matr. lib.*3. *disp.*48. *n.*2. Monet. *de distrib. quotid. p.* 3. *quæst.*7. *num.*21.

Dictio CCCXCVIII.

Suus.

1 *Dominium denotat dict.* Suus.
2 *Possessionem denotat dict* Suus.
3 *Personalitatem importat dict.* Suus.
4 *Restrictiuè stat dict.* Suus, *& significat quandam immedietatem.*
5 *Fideicommissaria adiecta dictio* Suus, *quos demõstret, remissiuè.*
7 *Fœminam comprehendit dict.* Sui, *in odiosis odio irrationabili.*
7 *Dictio* Sibi *importat omne acquisitum esse suum,*
8 *Dictio* Suis, *in testamento refertur ad testatorem*
9 *Instituens fratrem & suos, censetur instituisse fratrem pro dimidia, & filios eius natos pro alia dimidia.*

DEnotat hæc dictio dominium, vt *in l. quintus* 2. §. *argento*, & *ibi* Batt. *nu.*3. *ff. de auro, & argento legato.* notant Menoch. *cons.* 129. *n.*7. & *de præsumptionib l.*4. *præsump.*162. *n.*28. Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.*3. *n.*2. & *cap.*10. *n.* 2. Gregor. *decis.*115. *n.*6. Rota *decis.*90. *n.*2. apud Farin. *p.*2. *recen.* [Duran. *Rota decis.*82. *num.*3. Rot. *decis.*127. *n.*3. *p.* 2. *in post. Farin.* aliàs *p.*4. *recentior.*] 1

Possessionem denotat, vt per Bald. *in l.* 1. *circa princip. ff. de statu hominum.* Anchar Regien. *q.*7 *n.*6. *p.*2. Rot. *decis.*90. *sub n.*2. apud Farin. *p.*2. *recent.* 2

Personalitatem importat: secundùm Seraph. 3
*decis.*1337. *num.*4. Ferer. *in constit. Catholonia gloss. num.*216. Crauet. *cons.*929. *n.*11: quem refert Card. Tusch. *pract. conclus. tom* 2 *lit. D. conclus.*260. *num.*4. [Rot. *decis.* 25. *n.*5. apud Paul. de Rub. *tom.*3. *diuers.* aliàs *p.*7. *recent.*]

Stat restrictiuè, & significat quandam immedie- 4
tatem, ex Menoch. *cons.*328. *num.* 14. Et restringit obligationem ad præsens tempus. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 104. *num.*19. Item coarctat contractum venditionis ad res venditoris, vt per Cald. Pereira *d. cap.*10. *num.*1. vbi etiam ampliat in res legata, & emphyteusi.

Fideicommissariæ adiecta quos demonstret, vide 5
Menoch. *cons.*106. *num.*214. & quando restringat, *num.*279.

Dictio *Sui*, in odiosis, odio irrationabili nõ com- 6
prehendit fœminam, iuxta tradita per Bertazol. *in repet. l. si quis maior, C. de transact. n.*113.

Dict. *Sibi* importat omne acquisitum esse suum, 7
& ad eam personam referenda est, ad quam magis conuenit vt referatur. Ita Natt. *cons.*509. *n.*24. *tom.*2. Gabr. *cons.*65. *num*11. *lib.*2. Quæ si apponatur in substitutionibus, potest sumi singulariter, & pluraliter; vt per Corn. *cons.*273. *sub num.*2. *circa med. vol.*2.

Dictio *Suis*, in testamento refertur ad testatorem, 8
& non ad alium, vt per Seraph *decis.*553. *n.*6.

Instituens fratrem, & suos, censetur instituisse 9
fratrem, pro dimidia, & filios eius natos pro alia dimidia, vt per Dec, *cõs.*242. incip. *Proponitur, in princ.* vbi exponit illam dictionem, *Et suos*, maximè, *n.*3. *vers. nam licèt sui*, refert Card. Tusch. *d. litt. D. conclus.*382. *num.*1.

Digitized by Google

Dictio CCCXCIX.

Talis, Taliter.

1 *Limitativa,& pracedentium restrictiua est. dict.* Taliter.

2 *Repetitiua certa & determinata qualitatis est dict.* Talis.

3 Talem esse,*& pro tali haberi differt.*

4 Tale *non dicitur propriè,quod non est simpliciter tale.*

1 HÆc dictio est limitatiua, & præcedentium restritiua, vt *in cap. de tempor. ordinat.* notant Grat. *conf.54.num.13. lib.1.* Octauiao. Vulpell. *de prapos.& adueb.signif.sub hac dict.pag.* 121. *col.* 1.& accipitur quandoque pro *Sic*, vt *in l.si hominis,ff.de iniur.& in l. Æmilius, §.1.C. de bonis qua liberis.* Alber.*in suo Diction.verb. Taliter.* [Peregr.*conf.*51. *n.9.& conf.74.n.7.vol.5.*]

2 Dictio *Talis*,ast repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis, vt per Card. Serap. *decis* 822. *num.* 2. [Rot.apud Paul.de Rub. *decis.329. num.* 20. *tom.*1. *diuers.* vbi quod est demonstratiua ad oculum, & 3 restringit dispositionem,aliàs *p.6. recent.*] Vnde talem esse,& pro tali haberi differt., & non infertur de vno ad aliud Menoch.*conf.35.num.*21.Tale enim non dicitur propriè, quod non est simpliciter tale. Idem Menoch.*conf.*461,*n.*17.

Dictio CCCC.

Tam,& quàm.

1 *Dictiones* Tam & quàm,*actum aqualiter tribuũt vtrique copulatum,*

2 *Copulatiuè interdum ponuntur dict.* Tam, & quàm.

3 *Augmentatiuè quandoque accipiuntur dict.*Tam & quàm

4 *Separatiuè nonnunquam stant dict.* Tam, & quã

5 *Copulatiuè interdum stant dict.*Tam,& quàm.

6 Tam, & quàm *implicant casum magis dubitabilem.*

7 *Dubitationem, qua possit venire, extendunt aliquando,vel tollunt dictiones* Tam, & quàm.

8 *Verba*,tam per testamentum,quàm per donationem,*quod importent,ostenditur.*

1 ACtum æqualiter tribuunt vtrique copulatum, vt *in l.sancimus, C. de testament.* notant Surd. *conf.317.n.16.& conf.*401.*num.*12.Anton.Monach. *Lucen decis.58.n.* 11. *Bononien. decis.* 51. *num.*51. significant enim æquiparationem, & qualitatem quandam.Menoch.*conf.*793. *n.*2.& 23. & cùm fint diuisiuæ actum tribuunt æqualiter cuilibet enunciatiuè,idem Menoch.*conf* 400.*n.*9.

2 Ponuntur interdum copulatiuè, ex adductis per Surd.*conf.*406.*n.*4.Ideò si statutum dicat, quòd debitor fugiens obliget fratres stantes ad eumdem panem,pro debitis tam factis,quam faciendis, intelligitur de factis ante fugam & faciendis ante fugam vt sit comparatio in tempore, licèt quoad intellectum temporis statuti possit intelligi de factis, & faciendis ante statutum, in futurum; duommodò ante fugam fiant, vt tollatur absurdum. Ita Cuman. *conf.*346 incip.*Simon,n.*1.quem refert Card. Tusch. *practic.conclus.tom.*2.*lit.D.concl.*387.*n.*1.

Quandoque accipiuntur augmentatiuè, vt per Aym. *conf.*21 .*num.*9. Menoch. *conf.*195. *num.*7. Octauian Vulpell.*de prapos.& aduerb. signif.sub hac dict.pag.*121.[Rota apud Paul.de Rub. *decis.*120. *num.*1. *tom* 2.*diuers.* vbi quòd hæ dictiones stant augmentatiuè, & *decis.*109. *num* 9. apud eundem Paul.de Rub.*tom.*3.*diuers.*aliàs*p.7.recent.*] 3

Nonnunquam separatiuè, ea adductis per Vulpell.*citato loco*, & per Menoch. *de arbitr. casu* 314.*num.* 11. Anton Monach. *Lucem. decis.*58. *num.*11. 4

Interdum copulatiuè,Simon de Præt.*de interpret vltim.volunt.lib.9.dubit,4.n.*89.Et tunc non successiuè,sed simul coniungunt. Surd. *conf.*407. *num* 5.*in fine*,vbi *num.*4.subdit importare maiorem coniunctionem vtriusque extremi. 5

Implicant casum magis dubitabilem, per ea,quæ Surd.*conf.*317.*n.*17. 6

Extendunt aliquando,vel tollunt dubitationem, quæ posset venire,veluti si alicui concedatur priuilegium in omnibus,& per omnia,prout habet talis, & subiungitur tam quoad iurisdictionem, quam quoad alia, quia non restringunt. Ita Anton de Butr.*conf.*19.*num.*4.quem refert. Card. Tusch. *dict. conclus.*386.*n.*3. 7

Verba *Tam per testamentum, quàm per donationem*,æquipollent verbis,*Tam in vita, quàm in morte*,quæ est coniectura cogitantis de speciali, & non de generali dispositione ex testamento, vel ab intestato. Ita Card. Mantic. *de coniectur. vltim.volunt. lib.7.tit.7.sub num.*14. Surd.*conf.* 273.*sub.num.* 40. *vers.tertiò respondeo.*Anton.Monach.*Bononien decis.*61.*num.*32. 8

Dictio CCCCI.

Tamen.

1 *Limitatiua, restrictiua,seu exceptiua superiorum est dict.*Tamen.

2. *Aduersatiua iuris & facti est dict.*Tamen,*& aduersatiua in eodem genere,retentis eisdem terminis,*

3 *Modum & conditionem importat dict.*Tamen.

HÆc dictio est limitatiua,restrictiua, seu exceptiua superiorum, vt *in l. pro herede, §.quod autem,ff.de acquiren. hered. & in l. ita tamen, ff. ad Trebell.& in l.vbi adhuc,§.ita tamen.C.de iure dotiũ* notant Ruin.*conf.*1.*num.*22.*lib* 4.Menoch.*conf.*146. *num.*8.Vulpell.*de prapos.& aduerb.signif.sub hac dict pag.*121.*col.*1.Anton.Monach.*Lucen. decis.67.n.*15. Mar.Anton.*variar.resolut.lib.1.resol.27.num.6.* & ex Bald.*conf*,195. *num.*12. *lib*,2. firma Cardin. Tusch *practic.conclus.tom.2.lit.D.concl.*387.*num.*2.[. Rot *decis.*140.*n.*4 *p.*1.*in posth. Farin.*] 1

Et iuris, & facti aduersatiua, & aduersatur in eodem genere, retentis eisdẽ terminis, vt per Paris. *conf.*78. *num.*2.& 3. & *conf.*17. *num* 20.*lib.*1. Bald. *d.conf.*195 *num.*11.*vers.secundò, lib.*2. Ruin. *conf.*2. *num.*9.& *conf.*41.*num.*8.*vol* .2. Cæsar de Graff. *decis.*154.*num.6.de testament.*Rota apud Farinac.*decis.*75. *num.4.p.2.recent.* Gregor.*decis.*85.*num.*3. Vulpell. *citato loco,vers.& venit.*vbi subdit,quòd aduersatiua debet præcedentibus;& quòd sit aduersatiua diuersificans vnum casum ab alio, & includens quod terminat, & omne aliud excludens. Alex. *conf.*9. incip.*Attento,n.4.lib.7.*vbi quòd repetit præcedentia,retento eodem themate,Decian.*conf.*1. *num.*27. 2

&

& conſ.40. num.32. & conſ.60 num.30. & conſ.15. num.21.lib.1.Bened.Ægid.in replet l.ex hoc iure,ff.de iuſtitia,& iure,p.1. cap. 8. num. 64. verſ. pro cuius. Card. Tuſch,d lit.D. concluſ.240.num. 4.[Caſtill. controu.tom.5.c.89.nu.328.Bened. Ægid ad l.ex hoc iure.ff.de iuſt.& iur.p.1.cap.8.num.65.verſ.pro cuius p.214.]

3 Importat modum, & conditionem iuxta tradita per Mat.variar.reſol.lib.1.reſol.51.n.4.

Dictio CCCCII.

Tantùm.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*

2 *Taxatiua eſt dict.*Tantùm,*qua includit expreſſum & reliqua excludit.*

3 *Extenſionem ad non expreſſa impedit dict.* Tantùm.

4 *Negatiuam implicitam habet dict.*Tantùm.

5 *Exceptiua eſt dict.*Tantùm,*limitat,reſtringit,& excludit,ſicut dictio* Tantummodò.

6 *Diuerſa,& ſeparata excludit dict.* Tantùm,*non autem connexa.*

7 *Iudices omnes alios præter illos,quibus antea competebat iuriſdictio generalis in eiſdem cauſis, excludit dict.*Tantùm.

8 *Conſimiles non excludit dict.*Tantùm

9 *Dict.*Tantùm,*appoſita in lege continente caſum fauorabilem,vel pium impedit extenſionem ad caſus ſimiles.*

10 *Diſpoſitio,ſeu contractus,vt non tranſeat ad hæredes,operatur dict.*Tantùm.

11 *Promittens de ſuo facto* Tantùm, *an cenſeatur promittere de facto hæredis,oſtenditur.*

1 De vi, & effectibus huius dictionis vide Iaſ in l.1.n,10.cum ſeq.ff.ſi quis cautionib. & in l.ſi cōſtante,à n.86.ff.ſoluto matrim.Cotta.in memorabil. verb.Tantùm,fol.839. Rebuff. in comment.ad l.prætum.31.verſ.Tantùm,pag.193.& ad l.propemodū,88. ver tantùm, pag.385. ff.de verbor.ſignif. Octauian. Vulpell.de præpoſ.& aduerb.ſignif ſub hac dict.pag. 124.Cened.poſt lib.practic & canonic.quæſt ſing 21. Turſellin.in libello de particulis Latinæ orationis. c. 184.Card.Tuſch.practic.concluſ.tom.2.litt.D concl. 388.n.4.cum ſeqq.Grat.de dictionib.dict.270.

2 Taxatiua eſt hæc dictio quæ includit expreſſum, & reliqua excludit,vt in l qui aliena,§. libertes, ff.de negot.geſtis, & in l.qui ſella §.qui actum,ff.de ſeruitutib.ruſticor.prædior.notant Bart.in l. 1.num.1.& ibi Iaſ.num.9. ff ſi quis ius dicenti non obtemperauerit. Card.in cap.contingit. & ibi Felin. num.3.de fide inſtrument.Panorm.per tex.ibi,in c.cùm Eccleſia Sutrina,num.9. de cauſa poſſeſſ. Petr. Anchar. conſ.95. Abb conſ.51.lib.1.Alex.conſ.168.incip.Viſis,& ponderatis,n.11.verſ aliàs ſequeretur,lib 7.Dec.cōſ.127. num.5.tom.1. Gozadin. conſ.31. num.22. Curt.iun. conſ.12.num.4.Ruin. conſ.45.num.13. vol.1. Tiraq. de intractu conuent.§,1.gloſſ.6.num.2.& 8. Cotta in memorabil.verb.Tantùm. Cattai. Ianuenſ. deciſ 70. num 54.Rimin.iun.conſ.262.num.1. lib.3 Menoch. conſ.795.num.19. & conſ. 1036. num. 10. Stroz. de offic.Vicar.lib.2 quæſt.1020.num.11.Surd.deciſ.291 num.19.& de aliment.tit 1.q.2.num.2 Flamin. de reſignat lib,13.q.5.num.07 Calder. Pereira de renou. emphyt.q.11.num.15.Franc.Leo in Theſauro fori Eccleſ.p.2.cap.2.num.33.Cened.d.ſing.21. n.1. Anton. Auguſt.Barboſ.de DictioniB. Riccinl.de Iure perſonar.lib.2.cap.15.nu.22 [Bened. Ægid.ad l.ex hoc iure,ff de Iuſt.& iur.p.1.c 11.n.39. verſ.& quia pag.374. Ancil. Amat,conſ 74 n 26 vbi num.27.ſubdit quòd alios caſus, aliaſque perſonas excludit.[

Et impedit extenſionem ad non expreſſa,ex Farinac.conſ.76.n.13 p 4. 3

Habet enim negatiuam implicitam,ita quòd aliter fieri non poſſit,ſecundùm Aym. de antiquit.temporum,p 4 n.112.Quia per hanc dictionem conſtituuntur pacta perſonalia,ad notata per Frāc.à Sauſa. in comment.ff.de pact.art 9.q.2.n.7. 4

Item eſt exceptiua,limitat,reſtringit,& excludit, ſicut dictio Tantummodò, vt in l.Iulianus,& in l.& non tantùm,ff.de petit.hæred.& in l.his ſolis,ff.de condict.indeb.& in l.aduerſus,C.ſi aduerſus rem iudic.& in l.his ſolis,C.de reuocat.donat.& in §.item,Inſtit.de vſu,& habit.notant Pariſ.conſ.7.num.13.lib.2 Corn. conſ.199 num.3.vol.1. Capuaq. deciſ.47. num.4. & deciſ.148.num.6.p.3. Vincent.de Franc. Neapolit. deciſ.123.num.4.p.1. Menoch. conſ.361.num 36.& conſ.1110.n.30.vbi quòd excludit, Azebed. ad l. 2. num.1 tit.3.lib.8.noua Recopil.Octauian.Vulpell.cit. loco,ſtatim in princip.Card Seraphin.deciſ. 237.n.2. Rot apud Pacific. poſt tract.de Salu. interdict.deciſ. 58.num.4.& apud Farin. deciſ. 740. num.4.& deciſ. 600.n.7.p.1.recent. 5

Excludit diuerſa, & ſeparata,non autem connexa, & pertinentia ad diſpoſitionem expreſſam. Menoch.conſ.705.n.22.& cenſuit Rota deciſ.442.n. 3.apud.Farin.p.2.recent. 6

Appoſita in aliqua conceſſione excludit omnes alios Iudices,præter illos,quibus antea competebat iuriſdictio generalis in eiſdem cauſis,vt ad l.1.C. de offic.Præfecti Vrbis. notat. D. Barboſa ad l.1. art. 4. n.106.ff.de iudiciis. 7

Verùm licèt hæc dictio ſit taxatiua,reſtrictiua, & limitatiua, nòn propterea excludit caſus ſimiles, vt notant gloſſ.in l.ob æs C.de prædiis minorum,& in l.ſi mora,verb.dumtaxat,ff.ſoluto matrim.& in l.vlt C.de reuocād.donat.Iaſ,in d.l.1.à n.10.ff.ſi quis ius dicēti, & in d.l.ſi conſtante,num.86.Bart. per tex. ibi, in l. ſeruum nomine, num.2, ff.de vſucap. Dec. in rubr. de conſtit.lect 1.num.18. & in l.1,num.5.C.de bonorum poſſeſſ.Tiraq.d.§.1.gloſſ.6.num.6. Sebaſt.Medices de diffinit.p.2 cap.1 num.6.Zaſ.in l.1.§.per ſeruum,n.14. ff.de acquiren poſſeſſ Socin.iun.conſ,1.nu. 137 lib.1. Octauian.Vulpell.loco ſuprà citato. verſ.non tamen. Lara in l.ſi quis liberis,§.idem ius,num.49.ff. de liber. agnoſcen.Surd.d.q.2.nu.10.Menach.conſ. 432.n. 36. & conſ.1122.n.24.Gutier.canonic.quæſt.lib.2.cap.14. num.5.& practic.lib.3.q.15.num.23. Paul Montan. de tutel.& curis,cap.37.nu.66.Sanch. de matrimon. lib.7.diſput.31.num.6.Ceual. commun.contra comm. q.604.num.4.Cald Pereira de empt.& vendit.cap.14. num.23,& cap.20.num.15.& cap.18.num.4. Cened. d.ſing.21.n.2.Melch.Phœbos Luſitan.deciſ.54.n.14. tom.1. 8

Appoſita verò in lege continente caſum fauorabilem, vel pium, impedit extenſionem ad caſus ſimiles, vt per Viuium tom. 2. commun.opin. lib. 9. tit.34.n.64.Bened.Ægid.in repet.cap.ex hoc Iure, ff. de iuſtitia,& Iure,p.1.cap.11.num.39. Sed in materia fauorabili perſonam non excludere, in qua eſt eadem æquitas,tenent Alex.Randen.de analog.c.15. num 84. & Octauian. Vulpell.citato loco, verſ. & quod. 9

Operatur hæc dictio,vt diſpoſitio,ſeu contractus non tranſeat ad hæredes, vt in l. non ſolum, §.tale, ff.de liber.legata.tradūt Bart.in l.qui in futurum,§.1.

ad finem,ff.de pactis. Octauian. Vulpell. citato loco, verſ.excludunt. Anton. Gom. variar,tom.2.cap.11 num.13.Rebuff.in comment.ad l. propemodum. verſ. Interdum.Calder Pereira.d. cap.20.num.23.Et facit Ordinario Regia Luſitanorum, lib.3.tit.25. § vlti. vbi in caſu, de quo illa agit, dicto hæc excludit perſonam hæredis.

Sed non excludere perſonas extraneas, vnum videtur; & ideò promittens de ſuo facto tantum, cenſetur promittere etiam de facto hæredis,& ſucceſſoris ſui, cùm cenſeatur eadem perſona cum defuncto.Et venditor promittens euictionem de facto ſuo tantùm, ceuſetur etiam factum hæredis promittere; ita Iaſ.in l. num.11. in 4. limitat. ff. ſi quis Ius dicenti,& in l.ſi tibi,§.ſi quis,à num.1.ff.de pactis Rom.in rubr.de arbitr. col.9.verſ.ſcias tamen. Dec. conſ.262.col.2.verſ.6.& conſ.281.col.3.verſ.ad maiorem,& in l hæredē,poſt med.ff. de regulis Iuris. Alex. conſ.18.col.3.& 4.vol.5. Fabian. in tract.de empt.6.q. princip. col. penult. verſ.circa. Curt.iun.conſ.76.col. penult.Ruin.conſ.94.col.4.verſ.nec obſtat,vol.1.Boër deciſ.num.5. Hippol. ſing.656. Anton. Gabr. comment.lib.6.tit de verbor ſignif.concluſ.5.nu.2.Calder. Pereira d.cap.20.num.23. In dubio enim ſemper perſona hæredis cenſetur comprehenſa, licèt expreſſa non ſit, vt per l. Iuris gentium,§.Prætor,ff.de pact,cenſuit Rota deciſ. 361. num. 3. apud Farinac. in 1 collect.nouiſſimar. Nec tn hac re contemnenda eſt diſtinctio, quam tradit Ruin. conſ 94. num.6. vol.1.& ſequitur Anton. Gabr. d. concluſ.5. num.3. quòd aut quis promiſit de facto ſuo tantùm in contractu, in quo quis tenetur etiam de facto extranei tunc dictio taxatiua perſonam hæredis non excludit; ſi tamen dictio taxatiua fuit adiecta in contractu, in quo quis de facto extranei non tenetur, tunc,ne taxatiua videatur ſuperfluè appoſita, perſona hæredis excluditur.

Dictio CCCCIII.

Tanquam.

1 *Improprietatem & fictionem regulariter importat dict.*Tanquam.

2 *Similitudinem,& veritatis expreſſionem denotat aliquando dict.*Tanquam,& num.3.

1 Regulariter,& de ſui natura denotat improprietatem,& fictionem, vt in l. ſi pecunia, ff.ſi cert. pet.& in l.iubemus.§ ſanè,2.C.de ſacroſ.Eccleſ.notāt Gloſſ.verb. Tanquam,in cap.ſolita. & ibi Felin. n.3. de maiorit.& obed.Iaſ.in l.1.num.2.& ibi Gloſſ.verb. Tanquā,C.de hæredib.inſtituend.Socin.conſ.1.incipit In caſu,num.4.verſ.nec videtur obſtare,lib 1 Hippol. in l ſi quis obrepſerit,num.4.ad l.Corneliam de falſis. Rimin.in §.1.num.22. Inſtit. per quas perſonas nobis acquiritur. Hippol. ſing.236.num.1. Rebuff. in compendio alienationum,num.101.Octanian. Vulpell.de præpoſ.& aduerb.ſignif ſub hac dict.ſtatim in princip. Cened.practic.& canonic.quæſt.lib.1.q.34.n.5.Socin iun.conſ.5.vol.6.num.4. Cardin. Mantic. de coniect. vltim.volunt.lib.3 tit.16.num.3,Aloyſ.Ricc.in praxi aurea, reſol.449.num.4. Gregor.deciſ.467.num.12. Card.Tuſch.practic.concluſ.tom,1.litt.D. concl.385. num.1.vbi num.2.cum Socino, dict. conſ.1. num.10. declarat, niſi illud improprium omninò ſit æquiparatum.quia tunc verè dicitur, & proprie eſſe tale.

2 Aliquando tamen denotat ſimilitudinem, & veritatis expreſſionem, vt in l.ibi,& tanquam adulationem,C.de hæredib.inſtituend.& in l.ſæpe,ff.de verb ſignific.& in l.item Mela.§.ſi plures,ff.ad l.Aquiliam & in l.ſi familia,ff.de iuriſd.omnium iudicum,notant Bart.in l.omnes populi,quæſt.5.princip.ff.de Iuſtitia,& Iure. Bald.conſ.492. num.2.vol.1. Octau. Vulpel. citato loco.Steph. Gratian. Marchia. deciſ.177. n.15. Card.Tuſch.practic. concluſ.tom.2.lit. D.concl. 374. n.11.vbi poſt Socin.conſ.140.n.2.lib.2.ait, quòd importat omnimodam ſimilitudinem,niſi ratio diuerſitatis obſtet.

Apud Ciceronem etiam ſæpe aduerbium eſt ſimilitudinis,vt in Vatin Repentè enim tanquā ſerpens re è latibulis intuliſti,Id.2. Phil. Vt iſtum tanquam ſi conſul eſſet,ſalutarent. id. pro Roſcio,Tanquam ſi offuſa Reipublicæ ſempiterna nox eſſet, ſic euebant in tenebris. 3

Dictio CCCCIV.

Tantummodo.

Taxatiua eſt hæc dictio, omnéſque caſus excludit,qui nominatim excloſi non reperiuntur, vt in l. Lucius,§ quæ habebat, ff. ad Trebel. Corn. conſ. 252.n.1.vol.1.Cottaſ.in l.hæreditatem, num.17.C.de impnd.& aliis.Menoch.remed. 5.reten.n.73. 1

Includit tamen caſus ſimiles,recipitque alias declarationes,quas adduxi in dict.Tantum. 2

Dictio CCCCV.

Temerè.

Hæc dictio idem importat, quod Scienter, vt docent Gardin,in Clem.1. §.ſi quis, notab.1. de ſtatu Monach.& ibi Anchar.num. 15. Soar.num.5. diſput.4.ſect.10.num.3. vbi ſubdit, eſſe etiam idem quod Conſulto,& præſumendo, nec minorem energiam habet, quàm præſumere, vt obſeruat idem. Soar.d.tom.5.diſput.23. ſect.4.num.29. Imò Temerè importat propriè aliquid facere cum contemptu legis, atque adeò ex ea ſuperbiæ radice prouenit, quæ reſpuit ſubeſſe regulæ, vt optimè docet S. Thom.2.2.q.53.art.3. ad 2. & ibi Caiet. ſubdentes, temerè aliquid fieri,plus importare, quàm præcipitanter. Quidquid enim impulſu voluntatis,ſeu paſſionis, non regente ratione fit, dicitur præcipitenter fieri,non autem ſemper temerè. Sed vltra illud importat contemptum legis;quod valdè notandum ait Caiet.ad interpretandos Canones, temerè aliquod facientibus pœnas inferentes,quos de propria hac temeritate intelligendos iure optimo dicit. Aliquando dicitur temere fieri,quod inconſultò,fatnè vel ſtultè fit. Monach. in cap.1.num.22. de ſentent. excommunic.in. 6. vbi Ioan. Andr. num.5. Menoch. conſ 145.num.9. Apud Ciceronem importat idem, quod Barbari dicunt, Caſu,vt 1. Tuſcul. Non enim timerè, nec fortuito,ſati, & creati ſumus. Et lib.2. epiſt... Non ſcribo hoc temerè. Idem pro Font.Audacter hoc dico,non temerè confirmo. 1

Dictio CCCCVI.

Tenetur.

1 *Neceſſitatem & formam importat verbum* Tenetur,

2 *Voluntatem*

Digitized by Google

2 *Voluntatem ex subiecta materia denotat verbum* Tenetur,*ficut verbum* Debet & Oportet.

1 VErbum hoc importat necessitatem,& formam, inata tradita per Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §. 1. verb. debeat.* Anton. Monach. *Lucens. decis. 53. n.34.* Sayr.*in claui Regia,lib. 3.cap.7.n.27.* Azor.*instit. moral.p. 1.lib. 5.cap. 6. qual. 5.* Ioan.à Cochiet *in reg de annali possess.n.50* Saneh.*in præcepta Decalogi tom. 2.lib 6.4.cap.n.38.*Rota *decis.276. n.2.p.2.recent.*

2 Ex subiecta tamen ratione denotat voluntatem, ficut verbum *Oportet*, & verbum *Debet*,secundùm Gloss *verb,Oportet,in cap.1.de iudic.lib.6.* docet Anton.Monach.*Lucens.decis.63.num.27.*

Dictio CCCCVII.

Totaliter.

1 *Vniuersalis est dict.*Totaliter.
2 Totaliter,*idem significat quod*,in totum.
3 *Integritatem,ac plenitudinem quandam significat dict.*Totaliter.

1 VNiuersalis est hæc dictio,ficut dictio *Omnes*,vt *in l.sed si ex meis,§. Proculus*, vbi Gloss. *ff. de acq.rerum dominio.*Cuman.*cons.100.*iocip.*V ISO thematé,vers.fin.*Natt.*cons.160.n. 30.lib.1.*

2 Idem significat quod,*In totum* , vt *in cap. ex ore, §.finali,de priuileg.*post Rol.*cons.98.n.15.*& Malnaf. *cons. 50. num. 24.*notat Octauian.Vulpell.*de præpos. & aduerb. signif.sub dict. Totum, vers. Totaliter, pag.115.col.1.*vbi etiam dicit, quòd est tantæ virtutis, vt ex ea quandoque fideicommissum absolutum inducatur.

Integritatem,ac plenitudinem quandam significat, vt *in cap. Abbate, de sent.& re iudic.lib.6.*notat Menoch. *cons.191.num.13.* & importat idem quod *simpliciter,& absolutè*,secundùm Flam.*de resign.tom. 2.lib.14.in præfatione,n.4.*

Dictio CCCCVIII.

Totum.

1 *Vniuersalis est dict.*Totum,*& significat totaliter circa eandem rem.*
2 Totum,*refertur ad vnum integrum consistens ex suis partibus omnibus.*
3 Totum *continet suas partes.*
4 Totum,*importat quod illud quod debet fieri sit faciendum sine diminutione alicuius partis, quæ comprehendi quomodolibet posset.*
5 Totum , *concludit omnia, & nihil indecisum relinquit.*

1 VNiuersalis est hæc dictio, & significat *Totaliter*, circa eandem rem , vt *in l. si mihi Mauia, §.fin.& in l.quæsitum,§. ff.de leg. 3.* Bart.*in l.si vnus §.pactus,col.2.vers.& nota,ff.de pact.*Corn.*cons.49.sub n.11.vers.circa pecuniam,vol. 3.*Gozadin.*cons.47.n.6.* [Valéz. *cons.123.num.40.* vbi quod denotat totalitatem circa eandem rem.Rot.apud Pau.de Rub. *decis. 164.à n.23.tom.2.diuers.*aliàs *p. 6. recent.*]Respicit enim corpus integrum, & vnam rem , iuxta notata per Cald.Pereira *de empt.& vend.cap.9.n.5.*

2 Refertur ad vnum integrum consistens ex suis partibus omnibus, vt per Eocrard. *in cent. legali, loc.80.vers.illud argumentum.*Rebuff.*in commēt ad l.nominis, & res,ad finem,ff. de verb sign.* Menoch. *cons.2.n.86.*vbi ait,quòd totum integrale suas partes comprehendit.Surd.*decis.78.n.18.* Anton. Monach. *Floren.decis.72.num.1.* Bertazol. *de claus. instrum. claus.27.gloss.19.n.9.*vbi subdit, quòd accipitur totū pro toto vniuersali,vt genus comprehendens sub se multas species subiectiuè , quæ dicto generi subiiciuntur, & prædicantur de genere. Et asserit,etiam accipi pro toto numerali consistente in numero,vel quantitate , vt in aceruo , & decem, quæ constant quinque,& quinque.

3 *Totum* enim continet suas partes,*l.1.§ si stipulāte,ff.de verb oblignt.l.si aliu,ff.de vsufructu legato,l.in eo quod plus,r 11.l.in toto,114.ff.de reg. Iuris, e in toto,80.eod.tit.lib.6.*notant Couar. *var. lib. 1.cap.2. à n.5.& c.vlt. n. 7.* Alphan.*collect.82.*Gom.*var.tom.2. cap. 9. n. 4.*Menoch.*de arbitr.lib 2 cas.47.n.6.* Card. Tusch. *tom. 8.lit. T. conclus. 336.*vbi *num* 6.limitat, quando totum constituens in partes diuisas est distinctum,& diuisum;quia tunc vnaquæque pars de per se stat,secus quando sunt indiuisæ.

4 Importat hæc dictio , quòd illud quod debet fieri, sit faciendum sine diminutione alicuius partis, quæ comprehendi quomodumque posset,vt *in l.2. §.ad silterum,C.quando, & quibus,lib.10.*Alex.*cons.5. num.14 & 15.lib.3.*Tiraq.*in l.si vnquam, in verb.totū,num.1.C.de reuoc donat* Rol.*de lucre dotis , quæst. 38.num.1.*Michael.Graff.*de success. §.Trebellianea, q. 8.num,4.*Marc. Anton.de Amatis *Marchia decis. 39.n.3.*

5 Concludit omnia,& nihil indecisum relinquit,vt per Anton.Monach.*Lucens.decis.53. n. 36.* Totum enim qui dicit,nihil excludit;ad tradita per Menoch. *cons.202.n.13.& cons.192 n.2.& cons. 628. n.11.& 15.*vbi *n.13.*subdit, quòd hæc dictio idem significat quòd *Penitus*.

Dictio CCCCIX.

Tunc

1 *Temporis extremitatem denotat dict.*Tunc,*& cōditionem importat.*
2 Tunc,*importat idem quod*,eo casu.
3 *Temporis extremitatem licèt denotet dictio* Tunc *tamen de quo tempore significet à verbis præcedentibus dependet.*
4 *Tempus aliud præter illius extremitatem non potest importare dictio* Tunc,*& sufficit quod momento eodē conditio verificetur, licèt nō duret.*
5 *Temporis respectu non semper est terminatè accipienda dict.*Tunc.
6 *Demonstratiua temporis , seu declaratiua rei,cui adiicitur,est dict.* Tunc.
7 *Restrictiua est dict.*Tunc,*& restringit dispositionem ad tempus,& casum expressum,& prohibet extensionem ad alium casum omissum.*
8 *Exclusiua quando sit dictio* Tunc, *ostenditur.*
9 *Casus similes non excludit dict* Tunc,*si mens non repugnat disponentis.*
10 *Demonstratiuè,& declaratiuè , non autem restrictiuè sit dict.*Tunc,*si ponatur sine aliqua dict. taxatiua.*

DEnotat temporis extremitatem , & conditionem importat,vt *in l.4.§.fin.* vbi gloss. & Bart. *ff.de condit. & demonstr. & in l. 1. in princip.* vbi gloss. 1

gloss. verb. tunc. & ibi notant omnes, ff. de liber, & posthum. & in l. cum quidam. vbi Florian. ff. de vsuru, & in l. penult. ff. de testam. tutel. gloss & Doctores in l. 1. C. de codicill. gloss in cas. præterea, de appell. notant Calepin. verb. Tunc Xirrenes in Dictionario Ecclesiast. eod. verb. Brillon. lib. 18. de verbor. signif. verb. Tunc Dec. cons. 63. num. 2. & 3. & cons. 89. num. 3. & cons. 226. num. 1. & cons. 313. n. 5. tom. 1 & cons. 372. num. 10. & cons. 523. ad finem, tom. 2. Castr. cons. 184. num. 2. & cons. 185. num. 2. lib. 2. Ancharan. cons. 354. incip. Quidam Antonius, num. 3. & cons. 356. num. 5. Bald. cons. 57. col. 2. sub n. 1. vers. quia verba. Roman. cons. 131. incip. In primo dubio, vers. secundo istud. & cons. 138. incip. Nona superuenit, vers. secundò quia. Rip. in rubr. ff. soluto matrimon. n. 40. Barbat. cons. 67. col. 3. vers. restat non capere, lib. 3. Bellam. cons. 39. col. penult. vers. verbum enim. Goid Pap. decis. 279. num. 2. Corn cons. 204. num. 10. lib. 1. & cons. 296. sub num. 2. lib. 3. Paris. cons. 31. num. 26. lib. 1. & cons. 30. num. 56. & cons. 86. num. 34. & cons. 38. num. 28. lib. 2. & cõs. 9. num. 21. & cons. 92. num. 9. lib. 3. & con. 143. in princ. lib. 4. Ruin. cons 130. sub num. 10. lib. 1 Gait. cons. 106. num. 2. lib. 2. Gozadin. cons. 21. num. 35. & cons. 46. num. 6. Socin. iun. cons. 145. num. 27. vol. 3. Ioan. de Anan. con 66. num. 3. vers. 'ed iis non obstantibus Crauet. cons 98. num. 6. Berett. cons. 63. num. 6. Rol. à Valle cons. 56. num. 20. tom. 3. Honded. cons. 58. num. 76. & 77. vol. 1. cons. 32. num. 17. & cons. 49. num. 67. & cons. 95. num. 17. vol. 2 Decien. cons. 9. num. 53. vol. 2. Menoch. cons. 117. num. 28. & cõs. 208. num. 61. & cons. 327. num 55. Surd. cons. 336 num. 13. & decis. 207. num. 16 Cæ. de Grass. decis. 135. num. 1. de reb. Ecclesia non alienan. Caputaq. decis. 23. num. 4. p. 2. & decis. 21. num. 2. p. 3 Verall. decis 25. num. 4 p. 3. Octauian. Vulpell. de prapos. & aduerb signif. sub dict. Tantùm, vers Tunc, pag 123. col. 1. Rebuff. in cõment. ad l mulieris appellatione, §. desine, ff de verbor. signif, Bartholom Peret. in comment. ad Extrauag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alienan. super verbis, & tunc à n. 3. Molin. de primogen. lib. 3 cap. 5. num. 67. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 14. num. 10. Peregr. de fideicommiss. ar. 29 n. 28. Brunor. à Sole in locis communib. verb dictio 33. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 5. num. 85. & quæst. forens. cons. 9. n. 3. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 65. num. 2. cum seqq. Ioan. à Chochier in scholiis ad preces primarias Imperat. sect. 5 § 2 lit G pag 106. Galganet. de condit. & demonstr. p. 1. cap. 12. num. 5. Franc. Leo in Thesaur. fori Ecclesiastici, p. 1. cap. 15. num. 3. & 43. Ferret in constient. Cathaloniæ, gloss. 3. n. 52. Anton. Monach. Florent. decis. 50. num. 30. Cardin. Tusch. practic. concl. tom. 2. lit. D. concl. 190. num. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 774. num. 7. Rot. apud Farinac. decis. 144. num. 7. p. 2 recent. [Robles de repræs. lib. 2. c. 25. n. 3.]

a -Et hæc dictio importat idem quod Eo casu, vt tradunt Ægid. Bellam. cons. 39. n. 10 Roland. cons. 70. n. 16. lib. 3. Tusch concl. 390. n. 17.

3 Licèt autem temporis extremitatem denotet, tamen de quo tempore significet, a verbis præcedentibus dependet, l. in substitutione, ff. de vulgari. Iacob. Mandel. cons. 51. n. 20. quem citat Octauian. Vulpell. d. loco.

4 Amplia, quòd hæc dictio in tantum extremitatem temporis importat, vt aliud tempus non possit importare, & sufficit, quòd momento eodem conditio verificetur, licèt non duret. Castreo. cons. 284. num. 2 & cons 185. num. 2. lib. 2. quem refert Card. Tusch. d. concl. 390. num. 9. vbi num. 23 post Roman. cons. 204. n 8. vbi plena Apostilla in verb. extremitatem, subdit, quòd si constat de mente, quòd facta certa notificatione teneatur notificatus dare tunc tempore notificationis; quòd si non dat, non satisfecit obligationi, & quòd denotet extremitatem temporis, & vltimi momenti, dicit idem Roman. cons. 134. num. 6. Et quòd denotet extremitatem temporis, vt comprehendat omnes conditiones, si pluribus apponitur. Ita Ægid. Bellam. cons. 39. num. 3. vers. dico enim. vbi n. 10. vers. præterea, subdit, quòd denotat extremitatem temporis tam primi quam vltimi, si pluribus adiiciatur, prout eum refert Card. Tusch. d. concl. 390. n. 4. & 5.

Non est tamen semper hæc dictio respectu tem- 5
poris terminatè accipienda, iuxta notata per Galganet. d. tract. de condit. & demonstr. p. 2. cap. 1. q. 36. num. 9.

Est etiam demonstratiua temporis, seu declara- 6
tiua rei, cui adducitur Cassad. decis. 1 num. 3. & 4 de testam. Rota decis. 14. num. 5 p. 2. diuers. Dutao. de arte testandi, caut. 5. n. 4. de substit. Menoch. de interd. rem. 15. recuperan. num. 392 Respicit tempus futurum. Idem Menoch. cons. 106. num. 324. Importat signatum tempus, & demonstratiuum tantum, vt per Bald. cons. 57. incip. Item instituo, num. 2. vers. secundò est considerandum, lib. 2 quem refert Card. Tusch. d. lit. D. concl. 364. n. 1.

Restrictiua est hæc dictio, & restringit disposi- 7
tionem ad tempus, & casum expressum, & prohibet extensionem ad alium casum omissum; notant Paris. d. cons. 92. num. 10. & cons. 20. num. 15 lib. 3. Cephal. cons. 269. num. 29. lib. 2. Grat. cons. 18. n. 32. & cons 104. num. 4. lib. 2 Rimin. iun. cons. 80. num. 18. & cons. 100. num. 33. & seqq. lib. 1. Honded. cons. 8. num. 29. vol. 1. Menoch. cons. 117. num 9. & cons. 152. num. 41. & cons. 198. num. 2. & cons. 746. num. 16. & cons. 1010. num. 10. vbi ait, quòd restringit dispositionem ad extremum temporis. & cons. 1062. n. 23. & cons. 1063. num. 2. vbi ait, quòd non restringit substitutionem ad casum non expressum. Anendan. ad l. 40. Tauri, gloss. 14. num. 10. Surd. cons. 236. n. 13. post princip. à num. 46. & seqq. & cons. 344. num. 3. & cons. 347. num. 3. Galganet. d. quæst. 36. n. 8. Octauian. Vulpell. citato loco, vers. & restringit. vbi etiam dicit, quòd adiecta personis prohibet extensionem ad alias personas, sicuti adiecta tempori, vel casui. [Aoell. Amat. cons. 34. num. 20. Robl. d. lib. 2. cap. 25. num. 3. vbi dicit quod hoc verbum est restrictiuum, & ad alium casum extendi non potest, & declarat num. 35. & 36. Additque d. lib. 2. cap. 26. num. 4. quod est taxatiuum, & importat dispositionem limitatam & restrictam solùm ad casum, in quo loquitur. Rot. decis. 206. num. 3. p. 1 in posthum. Farin. aliàs p. 3. recent vbi quòd limitat ad casum expressum, & decis. 77. num. 38. & 39. apud Paul. de Rub. tom. 3. diuers. aliàs p. 7. recent.]

Declara, quòd hæc dictio tunc excludit, quando 8
pro exclusione concurrit mens disponentis; vt quia superessent personæ, quam verisimiliter noluit excludere, prout mater, fratres, & alij similes, vt concludit Cassad. d. decis. 1. in fine, de testam. quem refert Card. Tusch. d. conclus. 390. num. 13. Et quòd non operetur, quando in contrarium stat verisimilis mens testatoris, concludunt Menoch. d. cons. 117. n. 29. & Surd. d. cons. 344. n. 13.

Et quòd non excludat casus similes, si mens non 9
repugnat disponentis, tradunt Cassad. dict. decis. 1. de testam. Alciat. lib. 3 de verbor. signif. fol. 69. Gozadin. cons. 64. in fine. Card. Tusch. d. concl. 390. num. 14. Galganet. d. q. 36 n. 12.

Si verò ponatur sine aliqua dictione taxatiua, 10
stat

ſtat demonſtratiuè, & declaratiuè, non autem reſtrictiuè, Caſſad. *d. deciſ.* 1. *de teſtam.* Card. Tuſch. *dict. concluſ.* 390. *num.* 12. Galganet. *d. q.* 16. *n.* 10. vbi *n.* 11. ſubdit, quòd quoties poſt hanc dictionem teſtator vlteriùs procedit ad alias ſubſtitutiones, eo caſu non ſtat reſtrictiuè ad tempus, & caſum, ſed extenditur ad alia tempora, & ad alios caſus expreſſus. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 65. *n.* 5.

Dictio CCCCX.

Tradere.

1 POteſt verbum hoc accipi pro traditione, quæ verè transfert dominium, vt *in §. per traditionem Inſtit. de rer. diuiſ. & in l. traditionibus, C. de pactis.* Quod intelligitur, ſi ſit dominus, qui tradit, ex cauſa tranſlatiua dominij; ſi verò non ſit, non transfert niſi vſucapiendi conditionem, & tenetur de euictione, *in l. clausbus, ff. de contrahen. empt.* Proprietas igitur huius verbi non eſt, quòd importet transferre dominium, ſed ſolùm corporalem rei poſſeſſionem præſtare, niſi ſit additum promiſſioni quāritatis. Ita eleganter Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 16. *gloſſ.* 3. *num.* 1. vbi *num.* 2. tenet, quòd verbum *Tradidit* in venditionis inſtrumento operatur etiam ſine clauſula Conſtituti, cùm per eam cēſeatur data licentia emptori accipiendi propria autoritate poſſeſſionem rei venditæ.

Dictio CCCCXI.

Tu, Tuus.

1 *Perſonaliſſima eſt dict.* Tu, *& non tantùm relatiua ſed demonſtratiua ad oculum.*
2 *Dominium denotat dict.* Tuus.

1 EST perſonaliſſima, & non tantùm relatiua, ſed demonſtratiua ad oculum, vt per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 41. *num.* 28. [Rut. *deciſ.* 101. *n.* 3. *&* 8. *p.* 5. *recent.* vbi quòd perſonalitatem denotat.]
2 Dictio *Tuus* denotat dominium, vt *in l. Quintus, §. argento, ff. de auro, & argento legato.* nota Surd. *conſ.* 73. *num.* 72.

Dictio CCCCXII.

Vbi.

1 *Localiter, & temporaliter ſtare poteſt dictio.* Vbi
2 *Conditionem facit dict.* Vbi, *& importat idem quòd* Si.
3 Vbi, *pro* Quando, *&* poſtquam, *ſæpè exponitur.*
4 *Incluſiua eſt dict.* Vbi.
5 Vbi, *aduerbium loci ſæpe apud Ciceronem vſurpatur pro* In quo, *vel* In qua.
6 Vbi, *accommodatur ad perſonas, & ad numerum multitudinis.*
7 Vbi, *pro* Poſtquam, *ſæpè vſurpatur.*
8 Vbi terrarum, vbi gentium, *ampliationem continent.*
9 Vbi, *interdum aſſumit* Statim Continuò, Quamprimùm, Illicò, *& ſimilia.*

1 DVpliciter ſtare poteſt hæc dictio, ſcilicet localiter, & temporaliter. gloſſ. *in l. ſi quis in legato, ff. de iudiciis.* Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. ſtatim in princip pag.* 126. vbi ſubdit, etiam denotare diuerſitatem cauſarum, vel negotiorum, & locorum.

2 Importat idem quod *Si*, & facit conditionem, vt *in l. ſi ita ſcriptum, 45. §. fin ff. de legat.* 2. notant Monach. *conſ.* 573. *n.* 1. *&* 17. Anton. Monach. *Bononien. deciſ.* 61. *num.* 45. Octauian. Vulpell. *citato loco, verſ. & facit.* vbi addit huiuſmodi conditionem formam inducere.

3 Pro *Quando*, & *Poſtquam* interdum exponitur, ſecundùm Menoch. *d. conſ.* 473. *n.* 6.

4 Includit hęc dictio, vt per Oldrad. *conſ.* 59. *num.* 7. *verſ. dictio Vbi,* quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D. concl.* 238. *num.* 4.

5 Apud Ciceronem *Vbi* aduerbium loci ſæpe vſurpatur pro *In quo*, vel *In qua*, vt *lib.* 4. *epiſt.* 4. Vt iscnique locus, vbi ipſe ſit, miſerrimus eſſe videatur. Id. *lib.* 6. *epiſt.* 1. in ea vrbe natus es, vbi nata, & alta eſt ratio, ac maceratio vitæ.

6 Accommodatur etiam ad perſonas, & ad numerum multitudinis. Cic. *Pro Quin,* Neque nobis adhuc præter te quiſpiam fuit, vbi noſtrum ius contra illos obtineremus. Id in *Orat.* In his ſermonibus. qui dialogi dicuntur vbi etiam de induſtria faciendum fuit.

7 Sæpè etiam pro *Poſtquam* vſurpatur, Cic. *in Piſ.* vbi Galli cantum audiuit. Id. *pro Balb.* Vbi ſemel quis peierauerit, ei credi poſtea, etiamſi per plures deos iuret, non oportet.

8 *Vbi terrarum, vbi gentium* amplificationem continent. Die. *ad Attic. lib.* 5. *epiſt.* 97. Quid ageres, vbi terrarum eſſes ne ſuſpicabar quidem. Id. *pro Rabir.* Vbi terrarum ſumus?

9 Interdum aſſumit *Statim, Continuò, Quamprimùm, Illico,* & ſimilia. Cic. 3. *Verb.* Hæc vbi filio nunciata ſunt ſtatim examinatos ad ædes contendit. Terent. *Heaut.* Vbi aperuit oſtium, continuò hic ſe coniicit intrò. Plaut. *Amphit.* Hæc vbi legati pertulēre, caſtris illicò producit omnem exercitum.

Dictio CCCCXIII.

Vbicumque, Vbique.

1 *Vniuerſalis dictio eſt* Vbicumque, *apta comprehendere omnia loca vniuerſaliter.*
2 Vbique, *accipitur pro quocumque loco, & intelligitur de loco idoneo.*

1 VNiuerſalis dictio eſt, apta comprehendere omnia loca vniuerſaliter, *cap. ad honorem, de auctor. & vſu pallij, l. vbicumque, ff. de interrog. action.* quæ vult, ſcribentem poſſe vbicumque compelli recognoſcere manum ſuam. Importat in omni tempore, & in omni cauſa, & ſiue parte inſtante, ſiue ex æquitate Iudicis. Et ſic importat ſine vlla diſtinctione, vt per Roman. *conſ.* 373. incip. *In caſu propoſito, in princip. nu.* 2. *&* 3. quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D. concl.* 391. *nu.* 1. *&* 2. vbi *num.* 3. declarat cum eodem Romano, quòd in cauſa ordinaria, non poterit interrogari poſt concluſum in cauſa, ſed in cauſa ſummaria ſecundùm alias leges, nec inducit diſpenſationem ſeu derogationem: & *num.* 4. poſt Gemin. *conſ.* 92. *num.* 2. *verſ. quia ad hoc reſpondetur,* limitat, quando profertur in materia, quæ per alia iura eſt reſtricta ad quædam loca, quia tunc hæc dictio importat ſolùm illa loca reſtricta per alia iura.

Dictio

2 Dictio Vbique,accipitur pro quocumque loco,vt in l.1.verſ.vbique,ff.ſolut.matr.princip.Inſtit.de vſucap.notat Octauian.Volpell.de præpoſ. & aduerb. ſignif.ſub dict. Vbi,verſ.Vbique,pag.126.[Solorzan.de iure Indiarũ tom.1.lib.1.c.14.n.16.& 17.]Intelligitur de loco idoneo,ſicut& dictio,quolibet loco,vt per Tiraq.de retract.lig.§.1.gloſſ.7.n.30.

Dictio CCCCXIX.

Ve.

1 Ve,multipliciter ponitur, & ſtat ſecundùm ſubiectam materiam.
2 Copulatiuè aliquando ſtat dictio Ve,pro Et.
3 Ve,interdum accipitur pro diſiunctiua.

1 HÆc dictio multipliciter ponitur, & ſtat ſecundùm ſubiectam materiam, vt aſſerunt Gom. in §.pœnales,ſub num.45.Inſt.de action.Menoch.remed.3.ad.piſc.num.21.

Nam aliquando ſtat copulatiuè pro Et.vt in l.etſi poſt tres,ff.ſi quis caus.& in l.ſi quis ita,vbi Bart ff.de iniuſto rupto.notãt.Gloſſ.verb.ex ſtipulatione,in l.fin.ff.de dote præleg.Alex in l.ſi cum dotem, §.item pater, ſub num.5 ff.ſoluto matrim.Gom.d.num.45.verſ.item aduerſus Gungen.conſ. 65. num.29.tom.1.Bertazol. de clauſ.inſtrum. clauſ. 11.gloſſ.4 num 4. Paciſic. de Salu.interd.inſp.3 cap.1.num.18.Et hoc procedit in dubio, vt ſemper pro copula accipiatur. Aretin. in l.3.in princip.col.2.& in l.quod meo,n.12.ff.de acquir.poſſeſſ.

2 Interdum verò accipitur pro diſiunctiua, vt in l. Stichum, §.Stichus, & ibi gloſſ.ff.de ſtatu lib.& in l. Paulus,§.Paulus ff.ad leg.Cornel de falſit. & in l.fin. in princ p.vbi notat Aretin.ff.de verb.obligat Bertazol.d.n.4.vbi ſubdit,ſe putare ita accipi debere, in rub.C.de his quæ vi,metu,ve cauſa fiunt.

Dictio CCCCXV.

Vel.

1 Vel,non ſolet poni niſi inter diuerſa idem importantia,ſeu parum diſtantia.
2 Alternatiua eſt dictio Vel,etiam in ſe habens implicationem.
3 Diſiunctiua eſt dict. Vel, quoad verba, & quoad effectum.
4 Copulatiuè ſumitur dict.Vel,pro Et,quando ponitur inter genus,& ſpeciem.
5 Declaratiuè ſumitur dictio Vel, pro Id eſt,quando ponitur inter duas dictiones idem ſignificantes.
6 Etiam, importat dictio Vel, quando ponitur vni ſoli.
7 Vel,interdum ponitur pro Saltem.
8 Vel,nonnunquam accipitur pro Vt.
6 Augmentatiuè quandoque ponitur dictio Vel.
10 Correctiuè aliquando ponitur dictio Vel.
11 Ambiguitatem,ſeu obſcuritatem denotat dictio Vel.

1 HÆc dictio de ſui natura non ſolet poni niſi inter diuerſa,vt in rubr.ff.de acquiren.vel amittenda hæred.tradunt Ign.in auth.ex cauſa,num.7.C.de liber. præterit. Bart.in l.ſupra, §.officium,in fine.ff. de aqua pluu. arcen. Alex. in rubr. num. 4 ff.de vulgari, Cæpol.conſ.71.num.7.in crimin.Bald.cõſ.378.num 9. vol. 5. & in l.filio,in 1.oppoſit.C. de collationib.Zabarel.in Clem.2 q 2.num.8 de ætate, & qualit. Roman. conſ. 83. num. 3. Rebuff. in l. 130. verſ. accedit,ff.de verbor.ſignif.& in l.vnica,in gloſſ.1.num.3.& in gloſſ. verb.proferuntur,num.3.C.de ſentent. quæ pro eo Mãdoſ.in reg.1.Cancellar quæſt.10.num. 10. & 18.& in gloſſ.facult. §. & taxam, in verb. vel, fol.334.col.1. Menoch.conſ.416.num.19.& conſ 645.n. 2. Flamin. de confident q.28.num.212.Gonzal. ad reg.8.Cancellar.gloſſ 48. num. 17. & gloſſ.52 num 3.Cened.poſt lib.practic.& canonic.quæſt.ſing 29.num.8 Monet.de commutat.vltim.volunt.cap.7.num.305. Ferret.in cõſtitut.Cath.ilome,gloſſ 4.num. 122.vbi ſubdit, quòd diſiungit caſus Rot.deciſ.770.num.4. apud Farinac. in 1.collect.nouiſſimarum,vbi habetur, quòd ampliat diſpoſitionem, etiam ad diuerſa. Et quòd ponitur etiam inter diuerſa idem importantia, ſeu parum diſtantia,tradunt Grat.conſ.43.num.17.& conſ.111. num. 3. & conſ. 104. num. 8. vol.1.Roman.conſ. 85. num. 2. Caſſan.in conſuetud Burgundiæ,rubr.4 §.23. in verſ.On promit.num. 1.pag.781.& conſ.39.n.101. Mandoſ.d.q 10.num.18.vbi ſubdit, quòd iſta dictio quandoque ponitur inter ſimilia, & inter eandem importantia. [Rot.apud Paul.de Rub.deciſ.229.n.25.tom.3.diuerſ.

Alternatiua dictio eſt etiam, in ſe habens implicationem, vt tradunt Doctores in cap.inter cæteras, de reſcriptis,& in l.hac verba,ille,aut ille,ff.de verbor. ſignif.Pariſ.conſ.91.num.29.lib.2.Octauian. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignif.ſub dict. Vbi, verſ. Vel. pag.127.col.1. Pottoles de conſortibus,cap.1.num.66. Menoch. conſ. 3. num 21. & conſ. 512. num.3.& de arbitr.conſ.544.num.3.Gratt.conſ. 60 num. 48. vol.2. Honded. conſ. 15 num 11.vol.1.Pariſ.de confident, q. 32. num. 38. Surd conſ.393.num 8 Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiepiſcop.Neapolit. deciſ.72.num.5.p. 1.Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 2 litt.D.concl. 244. num. 2. & concluſ. 392. num.1.vbi num.2 poſt Caſtilion. conſ.14. num. 52.ſubdit, quòd ſi ponatur inter incompatibilia, non importat alternatiuam, ſeu electionem, ſeu ordinem,prout in clauſula codicillari,quòd valeat iure teſtamenti, vel codicillorum importat.quòd ſi poteſt valere iure teſtamenti, valeat ex ordine,ſi nõ poteſt, tunc iure codicillorum valeat,quod etiam poſt Guid.Papæ conſ.33.n.33.refert Cened.d.ſing.29.num.7.[Rota deciſ.247.n.19 p.5.recent.] 2

Diſiunctiua quoque eſt hæc dictio quoad verba, & quoad effectum,l eum ff quando dies legati cedat, l.ſi illud.vbi Bald.ff.de legat.2.ſubdit enim, alteram partem eſſe veram, l.planè,§ penult.ff.de legat. 1. l. quicumque,C.de ſeru.fugitiuis,l fin § ſi autem ſub cõditione,C.commun.de legat Clẽ.1.verſ.& nihilominus, & ibi gloſſ.verb.a,vel ad ipſum,de ſequeſtr.poſſeſſion. cap inter cæteras. vbi Panorm. num. 4. & Dec.n.22. cum ſeqq. de reſcript Pariſ. conſ. 47. num.3.volum 3. Caſſan.conſ.29.num.101. Rebuff. in l.37.in fine, de verbor ſignif.& in l.vnica,in gloſſ verb.proferuntur, n. 3. C.de ſent.quæ pro eo. Menoch.de præſumptionib. lib 4.præſumpt.81.num.66 Bartholum.Peter.ad Extrauag.ambitioſæ,de reb. Eccleſ.nõ alienãd.ſuper verb. Vſibus,n 20.& 21.pag.152.Cened.d.ſing. 29.num.1. [Ancll.Amat.conſ.15.n.6.] 3

Copulatiuè pro Et ſumitur, quando ponitur inter genus,& ſpeciem,vt per Bart.in l.ſi is,qui ducenta,§.vtrùm,in 7.oppoſit.num. 2.ff.de rebus dubiis.Bald. conſ.378.num.9.volum.5.Sebaſt. Medices de diffinit. p. 2. cap. 1.num. 2. Menoch. conſ. 187. num. 18. & conſ. 54.num. 15. vbi ait, in copulatiuæ naturam 4

abire

Digitized by Google

abire, ne repugnantia contingat. Aloys. Ricc. decis. decis. 72.n.6. Cened. d. sing. 29 n.2.] Rot. decis. 512. num. 5. p. 1. in posth Farin alias p. 3. recent.]. Sic etiam posita inter duas personas æqualiter vocatas stat pro copulatina, & non pro disiunctiua, vt per text. in l. cum quidã. §. melius itaque, C. de verbor. signif. tradunt Menoch. cons. 187. num 19. cum seq. Gonzald. ad reg. 8 Cancellar. gloss. 5 n. 15. Peregr. cons. 109. l. 3. vbi quid si ponatur inter personas, inter quas cadit affectio. Declarat tamen non stare pro coniunctiua, & copulare contra proprietatem verborum, & naturam, nisi vrgeant coniecturæ, vel necessitas; & multo minùs, quando copula exposita secundùm suam naturam non requireret vtrumque copulatum simpliciter omni casu, sed solùm incipiendo ab vltimo. Ita Franc. Arct. cons. 13. incip. Viso diligenter, n. 5. vers. exponere autem. Card. Tusch. d. l. D. concl. 244. n. 14.

Declaratiuè etiam sumitur pro Id est, quando po-
5 nitur inter duas dictiones idem significantes, seu inter duo idem significantia, vt in rubr. C. si agor. vectigalis, vel emphyt. per. & in l. si tendum, §. 1. qui satisdare cogantur, & in l. 1. iuncta gloss. C. de repudiis. Curt. iun. cons. 145. num. 12 Bart. per text ibi, in l. vbi pactum, num. 1. C. de transact. Bald. in cap. pastorali, post num. 3. de causa poss. Bellon cons 53. n. 7. Portolea d. cap. r. num 65. Corn. cons. 96. num. 16. vol. 1. Rebuff. in l. 37. in fine, vers. notata, ff. de verb. significat. Ossat. decis. 89. nu. 4 Mandos. in gloss. facult. §. & taxam, in verb. Vel, fol. 353. col. 2. Menoch. cons. 347. num. 19. & cons. 1029. n. 14. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol 478 n. 2. Cened d. singul. 29. num. 3. præcipuè quando est posita post genus, vt censuit Rota decis. 300. num. 26 apud Farin. p. 1. recent. [Peregr. cons. 33. n. 7. vol. 2. vbi quòd posita inter genus & speciem, stat expositiuè.]

6 Etiam importat hæc dictio, quando ponitur vni soli, vt in l. 1 vbi gloss. C. de vendit. reb. fiscalib. lib. 10. & in princ. Instit. ad leg. Falcid. iuncta gloss. ibi, in verb. Vel, tradunt Gloss. verb. Vel hoc, in l. 1. ff. ad Syllan. & in l. proinde, §. si seruus. ff. de stipulat. seruor. quę exponit Vel, pro Etiam. Mandos. d. verb. Vel, fol. 311. col. 1. in fine Rebuf. in d. l. 37. in fin. Cened. d. sing. 29. num. 4.

7 Interdum ponitur pro Saltem, vt in l. & seruorum, iuncta gloss. fin. ff. de statu homin. & in l testamentum, iuncta gloss. in verb. Vel, ff. de manumiss. testã. Gloss. in l. 1. §. serui quoties, in verb. Vel hoc, ff. ad Syllanian. §. sufficit. ibi, vel medio tempore, iuncta gloss. Instit. de ingenuis. § 1. ibi, vel seruum, iũcta gloss. Instit. quibus ex causis manumittere non licet. Mandol, dict. verb. Vel, fol. 311. col. 1. Cened, d. sing. 29. n. 5.

Quandoque accipitur pro Vt, vt per Cosm. in
8 pragmat. sanct. tit. de elect. in c. sicut, in gloss. Vel. Cened. d. sing 29. n. 6.

9 Nunnunquam augmentatiuè ponitur, vt in l. litem, ff. de verb. signific. notaut Mandos. dict. quæst. 10. num. 18. Octauian. Vulpell. citato loco, statim in princip.

Aliquando correctiuè, vt in l. 52. is qui, §. si libero,
10 vbi Paul. de Castr. ff. commendati. Octauian. Vulpell. citato loco.

11 Denotat quandoque ambiguitatem, seu obscuritatem, vt potest Angel. in cons. 94. num. 5. vers. illa enim, tradit Cardin. Tusch. dict. litt. D. conclus. 244. num. 6.

Dictio CCCCXVI.

Vel circa.

1 Temporis modicum interuallum importat dict. Vel circa, & ad summum sex menses.

2 Mensura in venditione quantitatis adiecta dict. Vel circa, facit totum venire.

INtelligitur hæc dictio de modico temporis interuallo, vt per Rodoan. de reb. Ecclesia non alienan. in tit. quid & quando dicatur modicum, n. 15. 16. & 17. Menoch. de arbitr. casu 46. n. 3. Et ad summum importat sex menses; ita quòd narrato, quòd quis possedit per quatuor annos, vel circa, sufficiat verificare, quòd possedit per tres annos cum dimidio, & sic similiter in ætate, argum. l. non tantum, ff. de excusat. tutor. tradunt Alex. cons 88. n. 9 lib. 6. Rebuff. in l. cæterorum, in fine. ff. de verb significat. in praxi beneficiali, tit. de dispens. ratione ætatis, vers. seu circa, & cons. 73. Menoch. d. cas. 47. n. 5. Rota decis. 297. n. 1. lib 2. p. 3 diuers. Nicol. Garc. de benef. p. 11 cap. 3. §. 1. num. 49. 1

Adiecta mensuræ in venditione quantitatis facit totum venire, secundùm Bertazol. de claus. instrum. claus. 20. gloss. 21. n. 2. 2

Cætera habes suprà in dict. In circa.

Dictio CCCCXVII.

Velut, Veluti.

1 Explicatiua, seu potius exemplificatiua est dictio Veluti.

2 Veritatis expressiua interdum est dict. Veluti.

3 Similudinem nonnunquam denotat dictio Veluti, & ponitur pro Sicut.

4 Velut, idem importat quod Quasi, & similitudinem importat.

ESt explicatiua hæc dictio, seu (vt interpretes iuris aiunt) exemplificatiua, vt in l. 3. & l. Labeo 2. §. 1. ff. de verb. signif. & in l. inter publica, ff. eod. tit. quę loquitur de dictione Velut, & in l. qui restituere. C. de rei vendic. & in l. veluti. C. de edẽ. Corn. cons. 254. sub n. 2. vol. 3. Ferret. in constit. Cathalon. glo. 7. n. 100. 1

Interdum est expressiua veritatis, vt in l. quoties, C. de iure dotium. Alber. in diction. in verb. Velut. 2

Nunnunquam importat similitudinem, & ponitur pro Sicut, vt in l. 2. cum ibi notatis. ff. de leg. 2. & in §. 2. Instit. qui satis dare cognantur, iuxta tradita per Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 52. n. 6. 3

Et de dict. Velut. quòd stet pro Quasi, & importet similitudinem, tradunt Dyn. cons. 41. n. 3. vers. Cum ergo. Calderin. cons. 496. aliàs 5. circa fin. de heret. & cons. 553. aliàs 8. de verb. signif. quos refert. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 375. nu. 1. vbi n. 2. post Franc. in cap. cùm contumacia, in 2. notab. de heretic. lib. 6. declarat, quòd dictio Velut, etiam est expressiua veritatis. 4

Dictio CCCCXVIII.

Vendere.

VErbum hoc naturaliter de vera venditione, non autem de ficta, vel simulata interpretandum

tandum est, vt post Paol. de Castr. notat Bertazol. *de clausulis instrument. claus.* 16. *gloss.* 2. *num.*1. vbi subdit, quod venditionis appellatione de sui propria significatione venit venditio, & non alius contractus.

2 Aliquando tamen pro locare exponitur, secundum Calder. Pereira *de empt. & vend. cap* 7. *num.*7. [late Didac. de Brito *ad cap. potuit.* §. 2. *de locato n.* 9. *cum seqq.* vbi n. 12. dicit quod verbum *vendere* in lata significatione comprehendit omnem actum per quem dominium transfertur.]

Dictio CCCCXIX.

Verè.

1 Fictionem omnem excludit, iuxta tradita per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar gloss.*15. *num.*15. Et interdum idem importat, quod *Proprie*, secundum Farinac. *in praxi crimin. p.*4. *cons.*76. *num.*8. [Et requirit veram & actualem numerationem pecuniæ, Valenz. *cons.*173. *n.*29. *tom.*2.]

Dictio CCCCXX.

Verò.

1 *Aduersatiua præcedentium in iure, & in facto est dict.* Verò.

2 *Qualitates præcedentes repetit, & aduersatur retenta eadem qualitate dict.* Verò, *interdum verò non aduersatur, vt* num. 3.

4 Verò *importat quandoque idem quod* Sed.

1 Aduersatiua est hæc dictio præcedentium in iure, & in facto, vt *in l. hoc amplius.* §. *de his autem.* vbi Bart. *ff. de damno infecto. & in l. si vero, ff. qui satisdare coguntur.* notant Bart. *in l. si ita scriptum, n.* 1. & *ibi* Paul. *n* 2. Alex & *lat. n.*4. *de liber. & posthum.* Cæpol. *cons.*68. *num.* 5. *in crimin.* Bec. *in rubr. C. qui admitti, num.* 68. *& cons.* 302. *num.* 16. Gom. *in cap. si annum,* §. *si verò, n.* 1. *de iudiciis, lib.*1. Zabarell. *cons.* 58. *num.*1. Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. *præfatique, in vers. vero.* Menoch. *cons.*201. *num.* 34. *& cons.* 737. *num.*15. Surd. *cons.* 315. *num.* Cened. *post libr. practic. & canonic. quæst. sing.* 99. *num.*1. Octauian. Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub hac dict. statim in princ. pag.*127. vbi intelligit, quando id, cui adiicitur, diuersam habet rationem, & *n.* 1. subdit, quòd affert diuersitatem in Iure, & in facto, quando aduersatiuè posita est sine copula, pleromque tamen præcedentibus non repugnat, vt *in auth. de haredib. & Falcid. in princ. collat.* 1. Burg de Pace *p.*1. *l.*3. *Tauri, conclus.*4. *num.*579.

2 Reperit etiam qualitates præcedentes, & aduersatur, retenta eadem qualitate, vt *in l. Seia.* §. *Cato, ff. de fundo instructo, cap. pastoralis,* §. *si verò, de causa possess cap.* 2. *vers. vbi verò, de restit. in integrum, lib.* 6. *cap. pia, vers. si verò, de exceptionib. lib.*6. *Clem.* 1. *de foro competen.* notant Alex. *cons.*99. *num.*9. *vol.*6. *& cons.*249. *n.*2. *&* 5. *vol.*6. Ruin. *cons.*111. *num.*6. *lib.*3. Natt. *cons.*570. *num.*9. Socin. iuo. *cons.*83. *num.*1. *lib.*1. Menoch. *d. cons.*76. *n.*6. *& cons.*530. *n.*18. vbi loquitur de dictione *Verùm*. Rebuff. *in d. vers. verò.* Peregr. *de fideicommiss. art.*16. *n*91. Surd. *cons.*315. *n.*1. *&* 2. Galganet. *de condit. & demonstr. p.*2. *cap.*1. *q.*18. *n.*5. Cened. *d. sing.*99. *num.*2. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.*2. *lit. D. conclu.* 40. *n.*7. vbi *num.*8. cum Alexand. *d. cons.*99. *n.* 9. *lib.* 7. subdit habere locum etiam in qualibet alia dictione aduersatiua. & *n.*9 post Ruio. *cons.*176. *n.*8. *lib.*2. declarat procedere, quando oratio sequens, in qua est dictio aduersatiua, non est perfecta; secus, si esset perfecta. Et quod hæc dictio sit suppositiua omnium qualitatum expressarum in præcedenti dispositione, tradunt Bald. *in l. omnes populi, n.*21. *ff. de Iustitia, & iure.* Ruin. *cons.*111. *n.*6. *lib.* 5. Marcio. *variar. resolut. lib.*2. *resol.*94. *n.*68.

3 Interdum tamen non aduersatur, nec repetit qualitates præcedentes, vt *in l. eas causas, vers. eas verò.* & *ibi* gloss. Bart. & Castr. *ff. de condit. & demonstr.* vbi intelligunt, dictionem *Verò* pro *Enim*, & sic ponitur affirmatiuè. Aliquando ponitur exceptiuè, vt *in* §. *is verò, ad quem. Instit. de rerum diuis. cap. quosdam, de præscript. c. super eo, de elect. cap. transmissa, vers. quia verò, de eo, qui cognouit consanguineam vxoris suæ.* Cened. *d. sing.*99. *n.*4.

4 Importat quandoque idem quod dictio *Sed*, secundum Menoch. *cons.*76. *n.*7. & Octauian. Vulpell. *citato loco, num.*1.

Dictio CCCCXXI.

Versùs.

Respectu loci non includit locum, vt tradit Seraphin *decis.* 167. *n.*1. Nam ex germana significatione, loci quandam circumstantiam indicat, quæ à loco ipso relato differt, vt liquidò colligi potest ex Cicerone *lib* 4. *ad Attic.* dum ait: Ex Asia rediens, cum ab Ægina Megaram versùs nauigarem, cœpi regiones circum prospicere. & *in epist. lib.*16. *ad Attic.* inquit: Verti me à Minturnis Arpinum versùs. Et Plautus ait: Ego portas versùs pergam, & perquiram, quem si non inuenero, domum versùs reuertar. Refert Gloss. *resp.* 10. *n.*100. & in terminis, quòd hæc dictio *Versùs* denotet situationem, & non propinquitatem, ex Plauto suprà allegato tenuit Rota *in Theatina iurisdictionis.* 17. *Iunij* 1613. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino*, impressa per Farin. *decis.*509. *n.*5. *p* 1. *recent. & in eadem, coram eodem,* 26. *Iunij* 1615. impressa per eundem *decis.*683. *num.*5. *eadem p.*1. *recen.* 1

Dictio CCCCXXII.

Vicissim.

1 Vicissim, *eiusdem est significationis quod* Inuicem.

2 *Substitutionem reciprocam inducit dictio* Vicissim.

Eiusdem est significationis, quæ est dictio *Inuicem*, de qua suprà suo loco, *l. fideicommisso, C. de transact. cap.* 1. *de mutuo petit.* vbi Abb. *n.*6. post gloss. dicit, quod illud dicitur vicissim fieri, quod fit eodem tempore, ordine tamen successiuo, ita tamen quod non concorrat cum temporis momento. 1

Inducit substitutionem reciprocam, vt *in l. in testamento,* §. *hac verba, ff. de hæred. instituen.* notat Menoch. *cons.* 95. *in princip.* quem refert Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb. signif. sub dict. Verò, vers. Vicissim, pag.*127. 2

Dictio.

Dictio CCCCXXIII.

Videlicet.

1 *Declaratiua simul, & restrictiua praecedentium dictio* Videlicet.
2 *Demonstratiuè secundum subiectam materiam nonnunquam stat dictio* Videlicet
3 *Demonstratiuè magis, quàm restrictiuè in dubio stat dictio* Videlicet.
4 *Oppositiuè interdum stat dictio* Videlicet, *quandoque determinatiuè.*

1 Regulariter hæc dictio præcedentium est declaratiua, simul & restrictiua, vt *in l. videlicet, ff. ex quibus causis maiores, & in l. videlicet, ff. de pactis, & in l. si quis, §. si in venditione*, aliàs *l. si in venditione, ff. commun. prædior. cap. transmiss. de eo, qui cognouit consanguineam vxoris suæ*, ibi, *vxore sua defuncta, filiam tiue, priuignam videlicet propriam, & in cap. sacrosancta, de elect. & in cap. nonnunus, de verb. signif.* notant gloss. & Bart. *in l. 1. n. 2. ff. ad legem Aquilam*, gloss. *in Clem. causam, verb. videlicet, de elect.* Paris. *consil. 6. n. 22. & cons. 92. n. 33. vol. 1. & cons. 85. n. 47. vol. 2. & cons. 64. n. 2. vol. 3.* Corn. *cons. 105. num. 10. & consil. 221. num. 6. & consil. 195. num 4. volum. 3.* Purpurat. *cons. 475. num. 3.* Dec. *cons. 47. num. 1. & 2. & cons. 423. num. 15.* Socin. sen *cons. 47. num. 7. vol. 1. & consil. 32. num. 4. & consil. 41. num. 36. vol. 4.* Socin. iun. *consil. 123. num. 3. vol. 3.* Giat. *consil. 6. num. 28. & consil. 7. num. 1. vol. 1.* Cephal. *consil. 637. n. 4. & cons. 704. n. 15.* Crauer. *cons. 273. num. 9. & cons. 316. num. 2.* Bursat. *cons. 9. num. 18. & cons. 13. num. 33.* Rimin. *consil. 67. num. 42.* Ang. *cons. 354. in princip.* Surd. *cons. 315. num. 61. & decis. 161. num. 8. & de aliment. tit. 1. q. 42. n. 100.* Decian. *cons. 55. num. 24. vol. 3.* Menoch. *cons. 21. n. 27. & cons. 706. num. 10. cum seqq.* Peregr. *cons. 138. num. 7. vol. 1.* Caualcan. *dec. 19. n. 34. de vltim. volunt. in 3. parte, & dec. 23. num. 6. ead. p. 3.* Vinc. de Franch. *decis. 117. num. 12. p. 1.* Maranr. *de ord. iudicior. p. 3. tit. iudicij tela aggreditur, num. 105.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interpret. 3. dub. 1. solut. 4. n. 10.* Annib. Rochos *de Visit. in gloss. Videlicet, pag. 241.* Cosm. *in pragm. sanct. tit. de collat. §. ordinan in vers. Videlicet, fol. 69. col. 4. & in tit. de annatis, §. item, in vers. Videlicet, fol. 157. col.* Octauian. Vnlpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dict. Verò, vers. Videlicet, pag. 127.* Bertazol. *de claus. instrum. claus. 38. gloss. 3. n. 1.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæst. 11. num. 15* Cened. *post lib. practic. & canonic. quæst. sing. 66. num. 1. & 2.* Petr. Henriq *resp. opusc. 2. num. 50.* Farinac. *in praxi crimin. q. 4. cons. 65. n. 6. &* Steph. Gratian. *Marchia dec. 44. num. 7.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium sedium erect. cap. 1. n. 27.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D, conclus. 393. num. 1. cum seqq.* Ioan. à Cochier *in proæm. Regul. Cancell. n. 18.* Glorit. *resp. 1. p. 3. num. 33.* Gregor. *decis. 286. num. 9.* [Rot. *decis. 474. num 4. & 5. p. 1. in posth. Farinac.* Peregr. *cons. 119. num. 3. & cons. 138. num. 7. vol. 5.* vbi quòd stat declaratiuè, & restrictiuè. Rot. *dec. 126. num 13.* apud Paul. de Rub. *tom. 3. diuers.* aliàs *p. 7. recent. & decis. 142. num 25. & 26. eod. tom. 3.* vbi ait quòd tunc non stat taxatiuè, sed potiùs declaratiuè, quando in contrarium adest verisimilis mens disponentis.]

2 Noonunquam stat demonstratiuè secundùm subiectam materiam, vt *in c. cum Marthe, §. distinguentes* Angoft. Barbosa de Dictionib. *dum. de celebrat. Missarum.* Iaf. *in l. tempus, n. 1. ff. de re iudicat.* Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §. præfatique, in vers. Videlicet, fol. 300.* Dec. *cons. 47. num. 4. vers. non obstat*, Cened. *l. sing. 66. num 2.* Et in dubio 3 stat magis demonstratiuè, quàm restrictiuè, secundùm Aym. *cons. 227. num. 4. & 8. & cons. 245. num 9. & cons. 273. sub num. 9.* Anton. Monach. *Lucens. decis. 13. num. 3.*

Interdum stat oppositiuè, vt *in cap. post electionem, de concess. præbe. dat. & in cap. scriptum, de elect. & in cap. 2. de priuileg. lib. 6.* Aliquando exemplificatiuè, vt *in c. nihil, circa finem, de elect.* Quandoque determinatiuè, vt *in cap. super litteris, de rescriptis.* 4

Dictio CCCCXXIV.

Videtur.

1 *Improprietatem denotat verbum* Videtur.
2 *Fictionem inducit verbum* Videtur.
3 *Præsumptionem quandoque significat verbum* Videtur.
4 *Arbitrium boni viri aliquando importat verbum* Videtur.
5 *Visionem interdum importat verbum* Videtur.
6 *Veritatem nonnunquam importat, & certitudinem denotat verbum* Videtur.

Improprietatem denotat hæc dictio, vt *in l. 1. §. deiecisse videtur, ff. de vi, & vi armata*, Pichard *ad § nominatim, n. 6. Instit. de exheredat. liber.* Ferret. *in consilu. Catholica, gloss. 2. num. 108.* Accac. Anton. *in comment. ad l. 5. ff. de cond. & demonstrat. n. 105.* [Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. p. 1. c. 8. n. 78. ante vers. caterum.*] 1

Fictionem inducit, vt *in d. l. 1. §. deiecisse, & in l naturaliter, in princ. ff. de acq possess.* notant Rom. *cons. 224.* incip. *Ista captura, in fine.* Tiraq. *de iure constituti, p. 2. ampliat 1. num. 7.* Bertazol. *in repet. l. si quis maior, C. de transact. num. 646.* Thomas de Thomasser. *in florib. legum reg. 303.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 35. num. 9. & præsumpt. 86. num. 12.* Bened. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure, p. 1. cap. 8. num. 78.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 394. n. 1.* 2

Præsumptionem quandoque significat, secundùm Menoch. *d. lib 4. præsumpt 89. num. 12. & cons. 370. n. 10.* Accac. Anton. *in comment. ad l. cum tuus. 02. num. 16. ff. de cond. & demonstr.* [Leo Valent. *dec. 194. n. 9 lib. 2.*] 3

Arbitrium boni viri aliquando importat, vt per Roman. *cons. 228. incip. Pro plena n. 11. vers. caterum*, vbi Apostil. *in verb. Boni viri*, Valasc. *consult. 153. num. 25* Petr. Henriq. *resp. opusc. 2. num. 50. in princip.* Card. Tusch. *d. conclus. 394. num. 4.* Greg. *decis. 25 1. num. 8.* Rota apud Zach. *post tract. de oblig. Camer. decis. 2. num. 10. & decis. 3. num. 5.* vbi *num. 2* subdit, quòd quandoque necessitatem importat. Et etiam apud Farinac. *decis. 359. num. 6. & decis. 640. num. 13. & decis. 698. num. 3. p. recent.* [Er in mandato procuratoris loquitur Bart. *in l. creditor 60. §. Lucius, ff. mandati, num. 1.* ibi, *Sed si dixisset prout tibi videbitur, & placebit*, vel *secundum tuum arbitrium*, vel *prout putaueris*, tunc intelligitur secundum arbitrium boni viri, Afflict. *decis. 91. n. 4.* Et in potestate data executoribus testamenti, Corn. *cons. 173. n. 5. lib. 5.* Cristoph. Torniola *consil 26. num. 67. lib. 1.* vbi 4

Digitized by Google

vbi loquitur in facultate data ad alienandum, Caualcan. *decis.26. num.387. cum seqq. part.2.* Et de verbis, *quicquid volueris. & placuerit*, quod reducantur ad arbitrium boni viri, tenent Caualcan. *decis.36.num.387.part.2.* Torniola *consil.36.num.68.* Paz *de tenuta cap.34. n.137.* Rota *decis.640. n.22. p.1.diuersor.*]

5 Visionem interdum importat, quæ non habetur pro certa, & aliquando visionem certam, vt ex Bart. *cons.112.* incip. *Quæritur, num.5. lib.1.* tradit Card. Thusc. *d concl.394 n.4.*

6 Veritatem nonnunquam importat, & certitudinem denotat, quando pronunciatur à iure, vt *in l. quid tamen §.arbiter, ff. de arbitris,* Zabarell. *cons.60. n.5.vers. tamen.* Rebuff. *in compendio alienationum, §.71.pag.mihi 76* Card. Tusch. *d.concl.394.n.3.* Aliàs verò non importat veritatem, secundùm Surd. *decis.13.* Seraph. *decis.522.n.2.*

Dictio CCCCXXV.

Vindicare.

1 Verbum hoc, sicut & *Vindicta*, intelligunt de vindicta non propria auctoritate sumenda, vt notant gloss.2. *in l.1 ff. de indignis.* Cald. Pereira *quæst.forens.seu receptar.sent.cons. 35.n.33.* Sic etiam verbum *Vlcisci*, intelligitur iure mediante. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.74. num.51.*

Dictio CCCCXXVI.

Vix.

1 Vix, *imminuendi, ac penè negandi vim habet.*
2 Vix *fieri illud dicitur quod fieri potest, licèt cum difficultate.*
3 *Exceptionem & regulam esse in contrarium denotat dictio* Vix.
4 *Expectationem diuturnam declarat dictio* Vix.

1 Vix, imminuendi, ac penè negandi vim habet. Cic. 1. *de Orat.* In dicendo vix paucos proferre possumus. Idem 2. *Acad.* Nos probabilia quidem multa habemus, quæ sequi facilè affirmare vix possumus.

2 Illud dicitur *vix* fieri, quod fieri potest, licèt cum difficultate, vt *in c.hac cuius placiti,* vbi *gloss.12.q.2. cap.2.de cognat.spirit.lib.6.* notat Octauian. Vulpell. *de præpos.& aduerb signif.sub dict. Violëter, vers.Vix, pag.129.* vbi subdit, quod est dictio diminutiua, & quandoque interpretatur pro *Nullo modo.*

3 Denotat exceptionem, & regulam esse in contrarium, vt *in l.vix certis armis,* vbi gloss. *ff. de iudiciis, & in l.intra, §.fin. ff de minorib. & in l.si hæres, ff.ad legem Falcidiam.*

Vix tandem diuturnam expectationem declarat. Cic. *lib.5. epist.9.* Vix tandem legi litteras dignas Appio Claudio. Id. *in Pis.* Gabinius ipse vix, sed tamen se collegit.

Dictio CCCCXXVII.

Vlteriùs.

1 Non solùm hæc dictio est inclusiua, sed repetitiua omnium qualitatum præcedentium, iuxta tradita per Dec. *cons.189.n.7.tom.1.Pedem.decis.52. n.4.& 15.* Surd. *cons.274.n.16.*

Tollit ipso iure ius petendi, vt per Garz. Girond. *de priuilegior. & exempt. explicat. n.907.* 2

Dictio CCCCXXVIII.

Vltra.

1 *Inclusiua regulariter est dictio* Vltra.
2 *Exclusiua interdum est dictio* Vltra, *& quando, ostenditur.*
3 *Qualitates præcedentes repetit dictio* Vltra.
4 *Implicationem importat dictio* Vltra.
5 *Numerum expressum limitat dictio* Vltra.
6 *Tempus modicum importat dictio* Vltra.
7 *Testis deponens per dictionem* Vltra, *nihil probat.*
8 *Tempus totum continuum vt comprehendatur non facit dictio* Vltra, *sine copula in teste deponente.*
9 Vltra *contrarium habet* Citra, *& significat* Trans.

Regulariter hæc dictio est inclusiua, vt *in l. si vltra, C.de fideicommissis,* tradunt Dec. *in l.actione, n.9.C.de transact. & in l.filiam, num.1.C.de collat. & cons.90. num.7. & cons.330. num.1. & cons.423. num.4.* Barbat. *consil.74 col.6.vol.4.* Fulgos. *consil.40. col.2.* Tiraq. *de retract. tit.1. §.1. gloss.11. num.68.* Cosm. *in pragmat.sanct.tit de friuol.appel.§.quodque, in verb.Vltra,* Guilielm Bened. *in repet.c.Raynutius, in verb. Alterocha filia, num.1.cum seqq.* Azeued. *ad Curiam Pisanam, lib.5.cap.6. n.128.* Pute. *decis.59. n.1.lib. 3.* Rebuff. *in comment, ad l.si quis sic dixerit, 123 vers.idem, in dict. Vltra.ff.de verb.signif.pag.506.* Menoch. *de præsumptionib. lib.4.præsumpt.145. n.4.* Azeued. *ad l.7.num.121. tit.18. lib.4. noua Recopil.* [Peregr. *cons.77. n.14. vol.5.* vbi quod includit, repetit, & addit, *& consil 43.num.1.eod.vol.5.* [Cened. *post lib.practic. & canonic.quæst.sing.49.num.1.* Surd. *decis.285. num.9.* vbi *num.12.* subdit, quòd confirmat quæ fuerant inutiliter data, & disposita. Card. Tosch. *practic.conclus.tom.2. lit. D.concl.395. num.13.* vbi *num.14.* post Cagnol. *in l.2. num.5. & seq.C.de rescind. vendit.* tenet, quòd læsio prohibita vltra dimidiam, permittit læsionem vsque ad dimidiam. [Rot. *decis.127.num.1.p.1. in posthumis Farinac. decis.62.num.13.* apud Paul. de Rubeis *tom.2. diuers.* aliàs *p.6.recent.* 1

Interdum ista dictio excludit, vt *in l.cùm vltra, C. de non numerata pecunia, & in l.si vltra, C.de fideiuss.* notant Rebuff. *in concordat.tit.de collat.§.præfatique ordinarij, in verb.Vltra.* Dec. *cons.296.num 1.vers.& ideò illa dictio.* Tiraq. *de retract.tit.1. §.1. gloss.11. num.61.* Octauian. Vulpell. *citato loco, num.2.vers.& eius.* Gulielm. Benedict. *in d. verb. Alterocha filiæ, num.7.* vbi asserit, quòd quando ista dictio additur rei à iure prohibitæ, vel quando absonus resultaret intellectus, si ea inclusiuè intelligerent, in eo casu excludit, & non includit; vt etiam tradit gloss. *verb. facere, in Clem.1.de vsuris,* quæ dicit, quòd si statuto caueatur, quòd nullus accipiat pro vsura vltra duos denarios pro libra in mense, statutum non videtur permittere vsuram quoad duos denarios, cùm sit contra ius vsuram exercere, absonúsque inde resultet intellectus, si ea permitteretur, cùm omni iure sit prohibita; de quo etiam Cosm. *in d. verb. Vltra* Rebuff. *in comment.ad l.si quis, vers. limitatur quando, ff. de verb.signif.pag.506.* 2

Repetit

3 Repetit hæc dictio qualitates præcedenres, vt per Dec. *in l. lecta, num.24. ff. si certum petatur, & cons.189.* aliàs 190.*num.7. vers.4.* Calder. *cons.336.* aliàs 7. *de testament.* Castr. *consil.88. num.1. vol.1.* Azeued. *d. l.2.num.5.tit.4.lib.8. noua Recopil. & ad Curiam Pisanam. lib.5.cap.6.n.128.*Surd.*d.dec.285. num.12.* Galganet. *de condit.& demonstr. p.2.cap.1. q.18.num.7.* Cened. *de sing.40.num.3.* Card. Thusc. *d. lit. D, conclus.395. num 1.* vbi *num.2.* post Ang. *cons.294.n.6.vers.venio,*restringit,tunc non inducere repetitionem qualitatum præcedentium,quando in præcedentibus qualitates sunt diuersæ à sequentibus; vel quando dispositio esset nulla, si fieret repetitio.

4 Implicationem etiam importat, veluti si maritus vltra dotes aliquid leget vxori, censetur legare dotes,& legatum,quia dictio *Vltra* implicat;vt per Angel.*cons.294.num.5.* Bald.*consil.58.*incip.*Factum tale est, in princip. lib 4* Bart. *in l.qui ita, ff. de doto praleg.* quos refert Card.Thusc.*d lit. D, conclus 395. num.5.* vbi *num 7.* com Angel. *citato loco* declarat, hanc dictionem, & similes implicare in materia fauorabili, secus in odiosa. Adde Stephan. Gratian. *discept.forens.cap.116.n.29.* [Ancell.Amat. *cons.81. num.29.*]

5 Numerum expressum limitat, secundùm Calder. Pereira *de renouat. emphyt.q.11.num.16.* & extendit id tantùm,cui additur,ex Azeued. *d.l.1,num.1.tit.4. lib.8.noua Recopil.*vbi *num.5.* subdit, quod est confirmatoria priorum.

6 Modicum tempus importat, vt *in l. hac abiectio, ff.de verbor.signif.* notant Abb.*in cap.litera,num.10. de dilationib.* Farinac. *in praxi crimin.p.4. consil.53. n.42.*Octauian. Vulpell.*citato loco,n.3.*Card.Thusc. *d. conclus.390. à num.8.* vbi *num.10.* post Castrens. *cons.18.num.2.lib.1.& cons.26.n.3.eod.lib.* declarat, quòd quando profertur à lege, potest importare aliquid vltra,& sic modicum,quia superest minister legis,qui potest arbitrari.

7 Testis deponens per hanc dictionem, nihil probat,& ideò probans aliquid factum à viginti annis, & vltra,non probat concludenter probandum certo tempore supra viginti annos, secundùm Ioan. de Imola *cons.105.n.4.* Card.Zabarell. *cons.107.*incip. *Petitur.*Viu.*tom.1.commun.opin.lib.4.tit.9.de probat. num.68. pag.482.* Azeued. *d.l.2.num.11.* Octauian. Vulpell. *d loco, n.4.*vbi limitat, si à teste probabilis ratio eius dicti redderetur. Stephan.Gratian.*discept. forens.cap.177.num.12.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p 5,collect.1510.* Card. Thusc.*d concl.396. à num.8.* vbi *num.12.* subdit ex Imol. *d.cons.105.n.4.*quòd si plures testes deponunt, vnus de decem annis, alius de octo, & vltra, non concludunt de decem; quia dictio *Vltra* nihil importat, addirque, aliquid operari ad inducendam concordiam cum partis assertione. Nam si pars dicit, quòd sunt anni vndecim, testes verò dicunt, quòd sunt anni decem,& vltra, non sunt contrarij.

8 Vnde sine copula in teste deponente de tempore, non facere,vt comprehendatur totum tempus continuum,tradit Seraphin. *decis.1102.n.3.*

9 Apud Ciceronem, & alios bonos Latinæ linguæ Authores,cõtrarium habet *Citra,*& significat *Trans.* Cic. *Attic.lib.12.* Vltra Syllanam villam est, quam puto tibi notam esse. Idem *Tusculan.4.* Sed adhibet modum quemdam, quem vltrà progredi non oporteat. Idem *lib.2.de Diuinat.* Diuinatio coniecturâ nititur,vltra quam progredi non potest. Idem *1. de Inuent.*Longum exordium est,quod pluribus verbis, aut sententiis vltra quàm satis est,producitur.

August. Barbosa de Dictionib.

Dictio CCCCXXIX.

Vltrò.

1 Vltrò, *aliquando exponitur pro* Sponte.
2 Vltrò *interdum significat idem quod* sine requisitione, *vel* mandato.
3 Vltrò, *nonnunquam accipitur pro,* sine quæstione.
4 Vltrò, *apud Grammaticos interdum significat* Insuper.
5 Vltrò,citròque, *sunt dict. opposita.*
6 Vltrò,*per translationem interdum vsurpatur pro,* mutuu, *atque* inter se.

HÆc dictio aliquando exponitur pro *Sponte*, vt *in l.vxoris,*vbi gloss *ff.de fals,& in l.illud,§ fin. ff.de const.pecun.& in l.circa.ff.de probat.& in l.qui hominem.§.si nullo,ff.de solut.& in l.non omnes,§.item temporis,ff.de re militari.* Cic.*lib.4.epist.16.*Nec mihi quidquam in mentem venit optare, quod non vltrò mihi Cæsar detulerit. 1

Interdum significat idem,quod *Sine requisitione, vel mandato*, vt *in l.liberto, §. penult.* ibi, *vltrò egit, ff. de negot. gestis.* 2

Nonnunquam accipitur pro, *Sine quæstione*,vt *in l.1 § diuus Antoninus,& §.si quis vltrò,& in l.vnius, §. index, ff. de quæstion.* Vltrò competit actio,id est, sine pœnitentia,sine exceptione,*l 3.§.1.ff.de condict. causa dat.l.sed an vltrò. ff. de negot. gestis.* Vltrò iurando,id est,sine dilatione,& necessitate,*l.si legatarius,ff.de dolo, l.3.ff. de iureiurand.l si pignoris,in fin. ff. famil. herciscunda.* 3

Vltrò apud Grammaticos interdum significat *Insuper*. Cic. *Catilin.3.* Est etiam in nobis animus, Quirites, vt non modò nullius audaciæ cedamus, sed etiam omnes improbos vltrò semper lacessamus. Virgil. *Æneid. lib.9.* 4

Viderit irrumpentem,vltròque incluserit vrbi.

Vltrò,citròque, sunt dictiones oppositæ, *l. si quis ex argentarius.§.rationem,ff.de eden.*notant Tiraq.*de retract.tit.1.§.1.gloss 11.num 66.* Octauian. Vulpell. *de prapos. & aduerb.signif sub dict.Vltra,vers.vltrò, pag.131.col.1.* 5

Per translationem apud Grammaticos interdum vsurpatur pro *Mutuò*,atque *Inter se*. Cic.*lib.1.Offic.* Beneficia vltrò,citròque data,& accepta. Idem *lib.6. de Republ* Multisque verbis vltrò,citròque habitis, ille nobis consumptus est dies. 6

Dictio CCCCXXX.

Vnà.

1 *Simultaneitatem, congregationem,& vnionem diuersorum denotat dictio* Vnà.
2 Vnà, *idem importat quod* Simul.
3 *Vnitatem,atque aequalitatem significat dictio* Vnà.
4 Vnà, *continngit plus, quàm dictio* Et.

DEnotat hæc dictio simultaneitatem, congregationem,& vnionem diuersorum, ac actuum coniunctionem, vt *in l.Lucius, §. quisquis. & in l.si pluribus,in princ.ff.de legat.2. & in l.fin.* vbi Bald *sub num.11.in 6.opposit* & Ias.*col.fin.C.de impub.& alijs subst.& in §. nos autem, Inst.de Attiliar.tutor.*notant Paris. *cons.79 num.21. lib.3.* Alex.*cons.93.n.4.lib.3.* Gozadin.*cons.72.sub num 9.vers.nam dictio.* Rebuff. 1

in l.restituere, 36. *vers. item dictio, Vnà, ff. de verb. signif.pag.mihi* 202 Bertazol.*de clausulis instrument. clauss.*39. *gloss.*1.*n.*1. Octauian.Vulpell.*de prapos.& aduerb.signif.sub dict.Vltra,vers.vnà,pag.*131.Peregr. *consil.*65 incip. *Visis,n.*8.*lib.*3. Flamin.Parif.*de confident.: benef.q.*33.*n.*28. Marc.Anton. *var. resol.lib.*1. *resol.*35.*n.*4. Card.Tusch. *practic.concl.tom.*2.*lit.D. concl.* 376.*n.*1. Et fuit dictum *in Montis Regalis iurisdictionis*, 5. *Iuly* 1604. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano.*

2 Et tantum est dicere *Vnà*, quantum *Simul*, *l.qui quatuor*, §.*vxori*, *ff.de legat.* 3. *l.immò & socer,ff de vsu,& habit.* Bald.*in l.vnic.* §.*in his itaque*, *C.de caducis tollend.* Gozadin. *consil.*21.*n.*37. Grat.*consil.*9. *n.*105.*& consil.*111.*n.*3 *lib.*1.*& consil.*13.*n.*56.*lib.*2.

3 Significat vnitatem, ac æqualitatem; ita quòd non habeat compositionem, iuxta tradita per Menoch.*de prasumpt. lib* 4. *prasumpt.*139. *num.*22. *& consil.*578.*num.*3.Ceuall.*commun. contra communes, q.*828. *num.*47. Vnde si quis instituat fratrem hæredem, cum hoc quòd bona sua debeat communicare vnà cum fratribus suis, importat simultaneam communicationem,vt ipse fratribus,& fratres sibi communicent.Ita Barth.*consil.*4 incip.*Factum tale,num.*3. *in fine. & seq. lib.*1. Card. Tusch. *d.lit.D, conclus.*376. *num.*1. vbi *num.*2. cum eodem Barth. *d.consil.*4. *num.*4. subdit, quòd si quis instituat sibi hæredem Titium, vnà cum filiis suis, omnes sunt hæredes.

4 Illud aduertere oportet, quòd hæc dictio coniungit plusquam dictio *Et*,iuxta tradita per Bart.*in l.Gallus*,§.*quidam rectè*, vbi Iaf. *num.*14.*&* 20.*ff.de liber.& posthum.* Parif.*cons.*3.*n.*17.*vol.*1.*& cons.*79. *num.*21.*& seq.vol.*3.

Dictio CCCCXXXI.

Vnà cum.

1 Vnà cum, *idem importat quòd dictio* Et.
2 *Augmentum importat dictio* Vnà cum, *respectu qualitatis relicti.*
3 Vnà cum, *demonstrat vt aliquid simul expediatur.*

1 Idem importat hæc dictio, quod copula *Et*; & ideò si testator relinquat exequutorem suum Titium, vnà cum Seio, proinde est ac si dixisset: Relinquo Titium, & Seium exequutores, ita quòd vno mortuo, alter est exequutor solus vtroque casu. Ita Bart.*consil.*147.incip.*Factum tale,lib.*1. quem refert Card.Tusch. *pract.concl.tom.*2.*lit.D,concl.*398. *n.*1.vbi *n.*2.cum eodem Bart.*d.consil.*147.*n.*2. subdit, quòd importat etiam repetitionem.

2 Augmentum importat respectu qualitatis relicti, secundùm Menoch.*de prasumpt.lib.*4.*prasumpt.*139. *num.*26.

3 Demonstrat,vt aliquid simul expediatur,vt notatur *in l.fin.C de impub.& aliis subst.& in* §.*fin.Instit. de Attiliano tutor.* Grat.*consil.*93. *num.*1. *lib.*1. Parif. *consil.*21. *num.*17. *lib.*1.

Dictio CCCCXXXII.

Vnanimiter.

1 Importat *Nemine discrepante*,vt *in cap.bona memoria,in verf.vnanimiter,de postulat.Pralat.& in cap. vnanimiter, eod.tit & in cap.cùm dilecti, de elect.& in cap.tertio loco,de probat.* Barbat. post alios *in cap. cùm Ecclesia Sutrina,de causa possess.& propr.*Paoor. *in cap. licet, in* 1. *notabil. de offic. de leg.* Albetic. *in Dictionario, verb. vnanimiter.*

Dictio CCCCXXXIII.

Vnde.

1 *De vi,& effectibus huius dictionis qui multa adducat, refertur.*
2 *Causam intrinsecam significat dictio* Vnde,*& importat idem quod*, ex qua causa.
3 Vnde,*quamuis propriè sit aduerbium loci, interdum tamen & ad personas, & ad alias res accommodatur.*

Multa de vi, & significatione huius dictionis adducit Rebuff. *in comment. ad l.quibus*, 57. *vers. vnde, ff. de verb. signif. pag. mihi* 297. 1

Significat causam intrinsecam,& importat idem quod *Ex qua causa*, vt per Castrens.*consil.*322.incip. *Visis actis,in princip.lib.*1. Grat. *consil* 77. *n.*3. *lib.*1. Octauian.Vulpel.*de prapos.& aduerb.signif.sub dict. Vltra,vers.Vnde,pag.*131. Card.Tusch.*pract.concl. tom.*2. *lit. D, concl.*396. *n.*1. 2

Quamuis propriè *Vnde* sit aduerbium loci, interdum tamen & ad personas,& ad alias res accommodatur, pooirúrque eleganter etiam apud Ciceronem, aliósque bonos Latinæ linguæ Authores, pro *Ex quo,ex qua*,vel *ex quibus*.Cic. 1. *de Orat.*de ea te multo dicet ornatius,quàm ille ipse,vnde cognoris. Idem *pro Flac.* Adsunt Athenienses, vnde humanitas,ac doctrina,religio,fruges,iura,leges ortæ,atque in omnes terras distributæ putantur. Idem 1. *de Orat.*Equidem vobis fontes, vnde haurierns, atque itinera ipsa putaui esse demonstranda. 3

Dictio CCCCXXXIV.

Vndique.

Idem importat quod *Omni ex parte*, & de loco propriè dicitur. Cic. *pro lege Manil.* A Sicilia multis vndique cinctam periculis explicauit. Idem *pro Sest.* Omnes vndique flosculos carpam, atque delibem. Virgil. *lib.*5. *Æneid.* 1

------*Maria vndique, & vndique cælum.*

Sæpe autem per translationem vsurpatur. Cic. 2. *de natura Deor.* Mundus perfectus vndique est. Idem 2.*Philippic.* Aut vndique religionem tolle, aut vsquequáque conserua.

Dictio CCCCXXXV.

Vnus, & alter.

1 Vnus, & alter, *pro duobus vsurpari solet.*
2 Vnus, aut alter, *sicut vnus, aut duo dicitur.*
3 Vnus, *aliquando importat idem quod* Solus.
5 Vnus *ex omnibus*, *vel omnium*, *vel inter omnes, magnam vim habet augendi.*

Pro duobus vsurpari solent hæ dictiones. Cic. 4.*Verr.* Dicitur vnus,& alter breuiter. Idem *pro Cluen.* 1

Cluen. Vnus,& alter dies intercesserat,cùm,&c. Idem *Attic. lib.* 14. *epist.* 18. Adductus sum tuis vnis, & alteris literis.

2 *Vnus,aut alter*, sicut *Vnus,aut duo*, dicitur. Cic. *Attic.lib.*7. Quid enim et tantùm in vno,aut altero die. Quum res plures duabus numerantur, dicimus, *Vnus, alter, tertius, pluries.* Cic. *pro Cluen.* Vnum, alterum, tertium annum Sassia quiescebat. Idem *pro Flac.* Tria Græcorum genera,quorum vni sunt Athenienses, Æoles alteri, Dores tertij nominabantur. Idem 6. *Verr.* Dies vnus,alter,plures non referti.

3 *Vnus* aliquando importat idem quod *Solus.* Cic. *Attic. lib.* 1. Prænetius vnus omninò omnis fuit. Idem *ad Quint. fratr. lib.* 1. *epist.* 1. In tuis summis laudibus excipiunt vnam iracundiam. *Ad vnum*, id est, nullo excepto. Idem *de Amicit.* De amicitia verè omnes ad vnum idem sentiunt. Idem *lib.* 10. *epist*... Ego eam sententiam dixi, cui assensi sunt ad vnum.

4 *Vnus ex omnibus*, vel *omnium*, vel *inter omnes*, magnam vim habet augendi, quia vnus confertur cum omnibus. Cic. 2. *Catilin.* Ille autem vnus timendus ex omnibus. Idem 1. *de Orat.* Cùm te vnum ex omnibus ad dicendum maximè natum,aptúmque cognossem. Idem *in Orat.* Inter omnes in omni dicendi genere vnus eminet Demosthenes. Idem *Attic. lib* 8. Vnum omnium loquacissimum,& minimè aptum ad dicendum.

Dictio CCCCXXXVI.

Volo.

1 *Arbitrium liberum, & absolutum tribuit verbum* Volo.

2 Volo, *refertur ad actum licitum, non verò ad actum regulatum & illicitum.*

3 Velle *quis non creditur quod iure facere non potest.*

4 Velle *qua ignorat quis non dicitur.*

5 Volo *ex sui proprietate est informe, & determinatur ratione verbi adiuncti.*

6 *Fideicommissum importat verbum* Volo, *si iungatur verbis obliquis; directam verò substitutionem si verbis directis, aut communibus.*

7 *Substitutio valet in vim directa, si verbum* Volo *reperiatur adiunctum alicui verbo communi.*

8 *Fideicommissum innuit verbum* Volo, *iunctum cum aliis verbis, si sine liberis, aut haredibus decesserit.*

9 *Dispositiuum est verbum* Volo, *cùm alterius persona voluntas non spectatur.*

10 *Dispositionem plenam importat verbum* Volo, *in vltimis voluntatibus.*

11 *Actum perfectum importat verbum* Volo, *adiunctum infinitiuo præsentis temporis.*

12 *Verba* Volo *te ducere in vxorem, non operantur matrimonium de præsenti.*

13 *Executionem importat verbum* Volo, *adiunctum cum infinitiuo.*

14 *Dispositionem non importat verbum* Volo, *iunctum infinitiuo in actibus inter viuos.*

15 *Ius nouum aliquando inducit verbum* Volumus, *& declarat antiquum.*

1 VErbum hoc tribuit liberum, & absolutum arbitrium, *vt in l. cum quidam, ff. de legat.* 2. & August. Barbosa de Dictionib. *in l. fideicommissar ff. de fideicommiss. libertatib* notat Menoch. *de præsumpt lib.* 4 *præsumpt.* 188 *num* 13. & *de arbitr. lib.* 1 *q. ...st.* 7. *num.* 2 vbi *num.* 3. subdit, quòd ad iudicem directum non significat liberum arbitrium, & *num.* 14. quòd coniunctum cum verbis *Tuo arbitrio*, non repetatur, vt censeatur collatum liberum arbitrium, & *num.* 30. quòd adiunctum verbo exequutiuo non liberam potestatem, sed viri boni arbitrium significare videtur. Item verbum hoc est commune, & non præceptiuum, nec æquipollens præcepto, vt post multos resoluit Sanch *in præcepta Decalogi. tom.* 2. *lib.* 6 *cap.* 4. *n.* 40 *in fine.*

Refertur ad actum licitum, non verò ad actum 2
irregulatum,& illicitum, secundùm Petaltam *in l.* 1. *num.* 73 *ff. de legat.* 1. & Molin. *de primogen. lib.* 2 *c.* 5. *num.* 17. Menoch *consil.* 1184. *num.* . vbi ait, quòd quisque velle non præsumitur nisi honesta Velle 3
enim quis non creditur, quod iure facere non potest, *l. Lucius,§ imperatores ff. ad municipalem, l. si tibi, §. vnus, ff. de optione legata*, gloss. *in l. pero, in princ.* vbi Bald. *in fine princ. ff. de legat.* 2. *cap. cum à nobis, de sentent. excommunic.* Menoch. *consil.* 540. *num* 6. Surd. *cons.* 431. *num* 41. Rota *decis.* 164. *num.* 3. apud Farinac. *p.* 1 *recent.* Sicut etiam velle quæ ignorat 4
quis non dicitur, ex Menoch. *consil.* 191. *num.* 45. & *consil.* 402. .82.

Verbum hoc *Volo* ex sui proprietate est informe, 5
& determinatur ratione verbi adiuncti, secundùm doctrinam Bart *in l. apud Aufidium, num* 2. *vers. respondeo verbum, ff. de optione legat.* & *in l. cunctos populos, num.* 3. *C. de summa Trinit.* & clariùs *in l. verbis ciuilibus, num* 5 *vers. præterea, ff. de vulgar.* vbi ait, verbum *Volo* non esse directum, vel obliquum, nisi propter verbum adiunctum. Sequitur Alex. *in l. quoniam indignum, n.* 1 *vers. ego autem puto, C. de testam.* vbi ait, Bart. optime dicere verbum *Volo* aptitudine posse esse directum. Bero. *consil.* 11. *num.* 12. *lib.* 2. Franch. *in cap. cùm pater, n.* 61 *de testam. lib* 6. vbi ex Bald. concludit, huiusmodi verbum nihil importare, nisi habita ratione adiuncti Vnde si iungatur verbis 6
obliquis, importat fideicommissum; si verbis directis, aut communibus, directam substitutionem. Ita fuit resolutum *in Bononien. fideicommissi de Pattis,* 17. *Iunij* 1611. *coram Vbaldo, & in Firmana hæreditatis,* 6 *Nouembris* 1620. *coram Dunozetto* Et quòd sit hoc verbum obliquum, per text. *in l.* 2. *in princ. C. commun. de legat.* tradit Fucar. *in tract. de compendiosa substit. q* 244. *num* 8.

Si verò reperiatur adiunctum alicui verbo com- 7
muni, substitutio valet in vim directæ, tanquam concepta per verba communia, quæ occurrente casu in vim directæ operantur. Ita Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 3. Decian. *cons.* 26. *num.* 25. *lib.* 2. & *cons.* 21. *num.* 3. *lib.* 3. Et fuit dictum *in causa Firmana hæreditatis, coram Dunozetto.*

Iunctum cum aliis verbis, *Si sine liberis, aut hære-* 8
dibus decesserit, &c. innuit fideicommissum, iuxta tradita per Iacob. de Rauenna, & alios Doctores *in l. precibus, C. de impub. & aliis subst.* Dec *cons.* 38. *n.* 3. *in fine*, Paris. *cons.* 55. *n.* 1. & 2. *lib* 2. Cephal. *cons.* 114. *n.* 25. & 37. *lib.* 1. vbi alios adducit. Rota *decis.* 191. *n.* 6. *ad med.* apud Farinac. *p.* 1. *recent.* Importat enim per se ipsum dispositionem, & fideicommissum in causa mortis, vt per Odd. *in tract. de prohib. alienat. quæst.* 11. *num* 129.

Dispositiuum est etiam hoc verbum, præcipuè ab 9
eo prolatum, qui liberam habet exequendi facultatem. Ita Alex. *consil.* 190. *incip. Plura, num* 32 *vers. quia verbum Volo, num.* 6 quem refert Card. Tusch.

*practic.conclus. tom.2.lit.D, conclus.*399.*num.*1.Molin.*de ritu nupt. lib.*1.*comparat.*20 *num.*34.Menoch. *cons.*197.*num.*21. *& de arbitr. casu* 496.*num.*6. vbi *num.*12. subdit, quòd stat dispositiuè, cùm alterius personæ voluntas non spectatur, sed sola exequutio. Et *n.*18. ait, quòd non disponit cùm actus alterius voluntatis spectatur.

10 In vltimis voluntatibus importat plenam dispositionem, vt *in l. Pamphilo. §. proposito, ff. de legat.* 3. notat Nicol. Mozz. *de contract. tract. de empt. tit. de substant. emptionis, num.* 49. In contractibus verò non disponit, secundùm Villalob. *tom.*2.*comm.opin.lib.*9. *tit.*34.*num.*355.

11 Adiunctum infinitiuo præsentis temporis importat actum perfectum, veluti si ad interrogationem fiat hoc modo: Vis mihi vendere domum pro centum; & respondisset: Volo vendere; & emptor replicasset, Volo emere, contractus esset perfectus. Ita ex Bart. Bald. & aliis resoluit Peregr. *var. resoluc. lib.*5.*tit.de pactis, à num.*5. vbi *num.*6. subdit verba,

12 *Volo te ducere in vxorem,* non operari matrimonium de præsenti, de quo latè Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*1. *comparat.* 20. *num.* 3. *cum seqq.*

13 Item additum cum infinitiuo importat exequutionem, vt per Seraph. *de priuil. iuramenti, priuil.*23. *num.*23. & iunctum infinitiuo, vel verbis futuri temporis disponit, vt per text. *in d. l. Pamphilo, § propositum, ff. de leg.* 3. resoluit Marc. Anton. Genuen. *in practicab. Eccles. quæst.*275. *n.* 2.

14 Et iunctum infinito in actibus inter viuos non importat dispositionem, ex Card. Seraph. *decis.*1079. *num.* 3. In constit. inducit formam iuxta tradita per eundem Seraph. *decis.*1474.*n.*2.

15 Verbum *Volumus,* aliquando inducit ius nouum, & declarat antiquum, vt post gloss. *in Clem.* 1. *de rerum permut.* & Abb. *in cap. Sedis Apost. de rescript.* ac Barbat *in Clem. literas, in* 4. *col. de rescrips.* tradit Flamin. Paris. *de confidens. benef. q.*58.*n.*44. *in fine.*

DICTIO CCCCXXXVII.

Vsque.

1 *Inclusiuè regulariter stat dictio* Vsque, *apposita, gradibus, vel aliis rebus.*
2 *Amplia quando refertur ad determinationes gradus, etiam in dubio.*
3 *Amplia etiam in pœnalibus.*
4 *Statutum excludens fœminas propter masculos, intelligitur vsque ad decimum gradum; ita quòd ipse decimus gradus stet inclusiuè.*
5 *Iudex si mandat supersederi* vsque ad diem signaturæ, *vel* Audientiæ, *includit ipsum diem.*
6 *Inuestituram accipiens pro se, vsque ad tertiam eius generationem, simpliciter includit ipsam tertiam generationem.*
7 *Terminum terminatum comprehendit dictio* Vsque.
8 *Inclusiuè in feudis stat dictio* Vsque.
9 *Vendens cum pacto redimēdi* vsque ad diem Natalis proximi, *includit ipsum diem* Natalis.
10 *Verba quæ possunt includere & excludere in contractibus, semper excludunt quando tendunt ad obligandum.*
11 *Confinium in materia dictio* Vsque, *includit in præiudicium venditoris.*
12 Vsque *in vltimis voluntatibus includit, quando sumus in dubio, & potest includere, & non includere.*
13 *Inclusiuè stat dictio* Vsque, *vbicumque terminus cui adiicitur hæc dictio est de pertinentiis rei, in qua habetur sermo.*
14 *Temporis respectu quando est apposita dictio* Vsque, *tunc totum tempus includit.*
15 *Inclusio quando est contra legem, tunc dictio* Vsque, *non stat inclusiuè.*
16 *Oratio negatiua quando præcedit, tunc dictio* Vsque *non stat inclusiuè.*
17 Vsque, *non stat inclusiuè quando constat ex mente contrahentium, vel ratione absurdi vitandi.*
18 Vsque, *non stat inclusiuè quando non constat de mente nisi ex significatione verbi, cùm terminus ad quem non potest comprehendi, vel includi sub generalitate præcedenti.*
19 Vsque, *non includit vbicumque applicatur termino, qui non est de essentia rei, nec terminus de quo habetur sermo.*
20 Vsque *excludit, quando hoc esset de natura contractus in quo est apposita.*
21 *Inclusiua, & exclusiua quando sit dictio* Vsque, *ex coniecturis declarari potest.*

Regulariter hæc dictio apposita gradibus, vel aliis rebus, stat inclusiuè, vt *in l. patronus,* 35. *§ Sempronio, ff. de legat.* 3. *& in l. Papinianus, §. meminisse, ff. de inoffic. testam. & in l. fin. §. fin. ff. de senatorib. & in l. cum Clericis § memoratis, C. de Episc. & Cleric. & in l. post dies, C. de Aduocatis,* notant Alex. *in l.* 1. *n.*4.*ff. ad legem Falcidiam,* glos. *verb. vsque ad certam, in cap. quamuis,* 4. *de præbend. lib.*6. Cassan. *in consuet. Burgundiæ, rubr.*1. *§.*7.*verb. Iusques, num.*1. *& n.*13. *§.*4. *verb. Iusques a la Sainct, n.*1. Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de collat. §. quòd si quis, verb. vsque, pag.*231. Aret. *in l. cum qui, §.*1.*num* 1.*ff. de verb. obligat.* Luc. de Pen. *in l.*3.*num.*13. *C. de naufragiis, lib.*11. Paris. de Put. *de reintegr. feudor. cap.*116. Rebuff. *tom.*1.*ad l. Gallia, in tract. de sent. prouisionali, gl.*3.*pag.*162. *& in comment. ad l. absentem,* 199.*v. rs. regula igitur, ff. de verb. signif. pag.*633. Menoch. *consil.*347. *num.*20. *&* 21. Octauian Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub hac dict. pag.*132. Azeued. *ad l.*1. *num.*33. *tit.*4. *lib.*4. *noua Recopil.* Surd. *cons.*429.*n.*71. Ant. Monach. *Floren. decis.*50.*num.*19. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar. gloss.*12.*§*1.*num.*2. Bened. Ægid *in repet. l.*1. *C. de sacrosanct. Eccles. p.*1.*§.*5.*n.*17. Duran. *Rot. decis.*319. *n.*11. Hermosil. *l.*24.*gloss.*2.*n.*33.*tit*5.*part.*5. vbi ait quod si apponatur à lege, ponitur inclusiuè, nisi legis contrarietas inducatur: quando ponitur ab homine, & iungitur cum dict. *In,* seu *Ad,* ponitur inclusiuè, nisi ex qualitate rei appareat de contraria voluntate, vt si venditio fiat de tali vsque ad talem arborem, si est alienus, non comprehenditur.} 1

Amplia primò, vt hæc dictio stet inclusiuè, quando refertur ad determinationes gradus, etiam in dubio, vt *in § fin. Instit. de success. cognator.* notant Alex. *cons.*110. incip. *Circa, num.*20. *lib.*3. Bald. *cons.*442. incip. *Concessa, circa finem, lib.*3. quod duplicatur *cons.*275. *lib.*4. Calder. *cons.*287. aliàs 9. *de locato.* Card Tusch. *d. lit. D, concl.*292. *n.*6. a

Amplia secundò, vt procedat in pœnalibus, secundùm Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar. gloss.*12. *§.*1. *num.*7. Nam siue materia sit fauorabilis, siue pœnalis, quia si agatur de gradibus, semper includit. Alexand. *consil.*125. incip. *Attento, num.*7. *in fine, & num* 8. *lib.*5. quem refert Card. Tusch. *d. concl.*291. *num.*21. 3

Ideò statutū excludens fœminas propter masculos, intelligitur vsque ad decimū gradum, ita quòd ipse decimus gradus stet inclusiuè, vt post Dec. 4
cons.

Digitized by Google

conf. 321. & Rimin. *conf.* 26. *n.* 12. & 14. *vol.* 2. resoluit Matt. *de clauf. p.* 2. *clauf.* 77. *n.* 6. *in princip.*

5 Amplia tertiò, vt procedat etiam, quando respicit terminum hominis, vt si Iudex mandat supersederi vsque ad diem signaturæ; seu audientiæ, includit ipsum diem, vt tradit Alex. *conf.* 114. *n.* 5. *verf. quia illa dictio*, *lib.* 5. quem refert. Card. Tusch. *d. conclus.* 219. *num.* 7.

6 Amplia quartò, vt procedat, si proferatur ab homine i nam recipiens inuestituram pro se vsque ad tertiam eius generationem, simpliciter includit ipsam tertiam generationem, vt per Bald *conf* 375. *incip. Concessa, circa finem, lib.* 4. Cald. *confil.* 187. alias 9. *de locato.* Matt. *de clausul. p.* 2. *clauf.* 73. *n.* 2. Vetall. *decif.* 18. *n.* 10. & *decif.* 111. *p.* 2. Card. Tusch. *d. concl.* 291. *n.* 8. vbi *n.* 9. extendit; multò magis procedere, quando diceretur: Vsque ad tertiam generationem completam, vel quid simile.

7 Amplia quintò, quòd comprehendat terminum terminatum, vt si fit venditum prædium vsque ad domum, venit etiam domus, si fit de dominio venditoris, vel ex vie publica, quia tunc accipereur pro termino terminante; ita post Bart. & Bald. tradit Bertazol. *de clausulis instrument. clauf.* 26. *glof.* 6. *n.* 5.

8 Amplia sextò, in feudis, in quibus hanc dictionē stare inclusiuè probant Cott. *in tract. de feud in* 3. *parte, n.* 50. Ioan. Thom de Marin. *in tract. de generib.* & *qual. feu. in tit. de fundo fraterno, n.* 25. quos refert Matt. *d. p.* 2. *clauf.* 77. *n.* 2. *in princip.*

9 Amplia septimò, in contractibus, quia vendens cum pacto redimendi vsque ad diem Natalis proximi, includit ipsum diem Natalis, quia hæc dictio *Vsque* includit terminum veniens ad quem; ita Ioan. de Imol. *conf.* 10. *in princip.* quem refert Card. Tusch. *de concl.* 291. *num.* 20. vbi *num.* 23. declarat cum Bald. *d. conf.* 410. *in princip. verf. aut in contra-*

10 *ctibus.* quòd in illis verba, quæ possunt includere, & excludere, semper excludunt, quando verba tendunt ad obligandum, quia tunc fauendum est, & *num.* 24. restringit, quando verba tendunt ad excipiendum, vt quia venditor, vel locator excipit obscurè, & tunc contra eum fit interpretatio, vt includat, vel excludat. [Rot. *decif.* 274. *n.* 14. *p.* 5. *recent.* vbi quod in contractu apposita stat inclusiuè.]

11 Amplia octauò, in materie confinium, quia dictio *Vsque* includit in præiudicium venditoris, vel locatoris; quia vbi aliquid spectat ad specificationem alicuius tanquam melius informati, specificatio ambigua interpretatur contra specificantem; ita Bald. *confil.* 410. *ante med. verf. vel. dic, lib.* 1. quem refert Cardin. Tusch. *d. conclus.* 291. *num.* 17. & *num.* 26. declarat, quod hæc dictio in materie confinium includit, & excludit secundum verisimilitudinem, quæ ex multis consideratur, primò, ea comparatione pretij ad valorem rei. Secundò, ex denominatione propria confinium. Tertiò. ex qualitate rei, secundum statum præsentem, non autem statum veterem.

12 Amplia nonò, in vltimis voluntatibus, quia dictio *Vsque* includit, quando sumus in dubio & potest includere, & non includere, vt per Bald. *conf.* 410. *in princip. verf. aut terminus, lib.* 1. Card. Tusch. *d. conclus.* 291. *num.* 16. & in legatis agnoscit Matt. *d. clauf.* 77. *n.* 7.

13 Amplia decimò, vt procedat, vbicumque terminus, cui adijcitur hæc dictio, est de pertinentiis rei, in qua habetur sermo, quia semper includit ea, quæ sunt de pertinentiis, vt per Bald. *d confil.* 410. *circa med. verf. item* & *per talem doctrinam, lib.* 1. Cardin Tusch. *d. concl.* 291. *n.* 19.

Vndecimò amplia, vt procedat etiam quando est apposita respectu temporis. Tunc enim totum tempus includit, vt probat Natt. *confil.* 461. *per totum*, quem refert Matt. *d. clauf.* 77. *nume* 6. 14

Limita tamen primò quando inclusio est contra legem vt per text. *in l.* 3. *in princ.* & § 1. *ff. de vfur.* & *in l.* 1. §. *fin autem, ff. an per alium cau a appellationis reddi possint*, notant Rebuff *d glof.* 3. & *in comment. ad d. l. absentem, verf. limitata*, Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 80. *n.* 92. 15

Limita secundò, quando oratio negatiua præcedit, vt *in l. si oleum* §. *fin. cum l. seq. ff. de dolo.* Rebuff. *d glof.* 3. 16

Limita tertiò quando constat ex mente contrahentium, vel ratione absurdi vitandi, vt per Gonzal *d. glof.* 12. §. 1. *n* 11. & 12. 17

Limita quartò, quando non constat de mente, nisi ex significatione verbi, cùm terminus ed quem non potest comprehendi, vel includi sub generalitate præcedenti. Ita Bald. *d. conf.* 410. *in princip. verf. aut non constat, lib.* 1. quem refert Cardin. Tusch. *d. concl.* 291. *num.* 22. 18

Limita quintò, vbicunque hæc dictio applicatur termino qui non est de essentia rei, nec termini de quo habetur sermo, quia tunc non includit. Ita Bald. *d. conf.* 410. *circa m: d. verf. item*, & *per talem doctrinam, l.* 1 quem citat Card. Tusch. *d. conclus.* 291. *num.* 25. 19

Limita sextò, quod hæc dictio excludit quando hoc esset de natura contractus in quo est apposita, vt *in l. in conuentionibus, ff. de verb. fignf.* Bald. *conf.* 365 *in princ. lib.* 4. Card Tusch. *d. concl.* 291. *n.* 11. 20

Quando hæc dictio sit inclusiua, & exclusiua, ex coniecturis declarari potest, quas adducunt Card. Mantic. *de tacit.* & *ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 10 & Ferret *in conflit. Cathalon. glof.* 3. *n.* 82. *cum feqq.* Ex regula est quòd includit vel excludit, si constat de mente disponentis, ex Bald. *d. confil.* 410. *in princ. lib.* 1 & Cardin Tusch. *d. concl.* 291. *num.* 14. Et dicitur constare de mente ex pretio, quia si vendo pratum vsque ad domum, domus includitur vel excluditur ex quantitate pretij, secundum Alex. *concil.* incip. *Perspectis, col. penult. num.* 4. *lib* 5. vbi Apostill. *in verb. pretij*, declarat, vt procedat quando domus est solita esse cum fundo, aliàs secùs, quia non includeretur si est quid diuersum etiam ex pretio, refert Card. Tusch. *d. concl.* 291. *n.* 15. & tetigit Bertazol. *d. glof.* 6. *n.* 5. 21

Si dicatur. *vsque in littora maris*, comprehendunt hæc verba totam terram vsque ad littus maris; dictio enim in, adiecta nomini locum significanti, & in casu nedum ablatiuo, sed etiam accusatiuo designat confinia intus in littora maris, vt post Bald. *in l. Gallus*, § *ille casus, verf. vlt. nota hic.* Alex. *num.* 15. & Iaf. *num.* 21. *ff. de liber.* & *posth.* censuit Rot. *decif.* 683 *n.* 5. *p.* 1. *recent.* 22

Dictio CCCCXXXVIII.

Vsquequò, Vsquequaque.

1 *Suspensiuam naturam habet dict.* Vsquequò.

2 *Conditionē importat dict.* Vsquequò, *quando apponitur ad inchoationem alicuius beneficij.*

3 Vsquequoque, *importat idem quod* Omni modo.

HAbet naturam suspensiuam, ac dispositionem, seu acquisitionem suspendit. Surd. *confil.* 186. *num.* 15. 1

2 *num.*15.vbi *n.*16.aſſerit, quòd licèt dictio hæc principaliter importet tempus, tamen quando opponitur ad inchoatiônem alicuius beneficij, importat cõditionem, per text. *in l. pater, §. fin. ff. de condit. & demonſtr. & in l. legatum, ff. de annuis legatis.*

3 Dictio *Vſquequaque* importat idem, quod *Omni modo*, vt per Pariſ. *conſ.*6. *n.*14. & 15. *vol.*1. Flamin Periſ. *de confident. q.*58. *n.*28.

Dictio CCCCLXXIX.

Vt.

1 *Cauſam finalem propriè oſtendit dict.* Vt *aliquando verò cauſam impulſiuam.*

2 *Modum, & non conditionem regulariter importat dict.* Vt.

3 *Modum facit dict.* Vt, *etiamſi ante illam adiciatur clauſula,* Ea conditione.

4 Conditio*nem facit dict.* Vt, *iuncta cum dict.* Si, *vel cum ablatiuis abſolutis.*

5 *Diſpoſitio quando cenſeatur conditionalis, vel modalis, oſtenditur.*

6 *Modus in dubio præſumitur potius quàm conditio.*

7 *Conditio debet adimpleri antequam emolumentum quæratur.*

8 *Actio non acquiritur in modo, niſi prius præſtita cautione de illo implendo.*

9 *Neceſſitatem importat dict.* Vt, *ſi ponatur in rubrica ſtatuti.*

10 *Veritatem aliquando denotat dict.* Vt.

11 *Similitudinem quandoque importat dict.* Vt.

12 *Similitudinem commodatam etiam in ſubſtantia & qualitate denotat dict.* Vt.

13 Vt, *nonnunquam pro* Quia, *interdum pro* Et *accipitur.*

14 *Conſecutiuè non ſemel ponitur dict.* Vt.

15 *Exemplificatiuè plerumque ponitur dict.* Vt.

1 PRopriè cauſam finalem oſtendit, vt *in l. ſi creditor, ff. de diſtract. pign. & in l. emptori ff. de euict. & in l.*4 *de teſtib. & in l. in lege conſoria,* 203. *verſ. omnes denique, ff. de verbor. ſignif. in cap. vt Clericorum, de vita, & honeſtate Clericorum, & in cap. vt debitus honor. de appell. & in Clem.* 1. *de re iud. & in Clem. vt hi qui,* vbi Card. *notabil.*1. *de ætat. & qualit.* Bald. *conſ.*106. *incip. Cum peteretur quædam pœna, in fin. n.*3. *lib.*1. Bertachin. *in repert. verb. Vt* Mandoſ. *in reg.*33. *q.*1. *num.*3. & *in gloſſ. facul. in proœmio, in verb. Vt, fol.*38. *col.*1. vbi etiam, quòd aliquando denotat cauſam impulſiuam, & *§. volentes, in verſ. ad hoc, in fine, fol.*175. *col.*1. Gom. *in reg. de annali, q.*1. *num.*2. Plotius *de in lit. iuram §* 43. *num.*8. Surd. *conſ.*143. *num.*1. & *conſ.*193. *num.*12. Flamin. *de reſignat. tom.*1. *lib.*3. *q.*5. *num.*11 Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſingul.*10 *num.*1. Cadin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *lit. D, concluſ.*402. *num.*1. vbi *num* 2. poſt Bald *d. conſ.*106. *in fine num.*3. declarat vt procedat, quando apponitur in vim cauſæ aptæ producere ſuum cauſatum, aliàs eſſet cauſa impulſiua. [Anell Amat. *conſil* 23. *num.*7 vbi *conſ.*17. *num.*3. ſubdit quod vbi per modum rationis exprimitur cauſam finalem deſinat]

2 Regulariter tamen importat modum, & non conditionem, vt *in l. demonſtratio falſa, §. vlt. ff. de condit. & demonſtr. & in l. Mania. ff. de manumiſſ. teſtam & l.*1 & 2. *C. de donat. quæ ſub modo,* notant Bart. *in l. quib. diebus, §. fin. col.*2. *verſ. quod ſi teſtator, ff. de condit. & demonſtr.* Bald *in l. quoniam,* per text. ibi. *C. de rer. permut. & conſ.* 50. *incip. Proponitur, n.*7. *verſ. reſtat modo, lib.*5. Felin. *in cap. cùm Ioan. n.*2. *de fide inſtrum.* Franc. *in cap. vt debitus, n.*1. *de appell.* Alex. *conſ.*119. *num.*1. *vol.*1. & *conſ.*102. *num.*2. *col.*1. *eod. vol.*1. Pariſ. *conſ.* 19. *num* 25. *vol.*2 Neuizan. *conſ.* 45. *num.* 19. & 20 Natt. *conſ.*373. *num.*26. *cum ſeqq.* Grat. *conſ.*102. *num.* 50. & *conſ.* 108. *num.* 12. *vol.*2. Bermon. *in tit de public. concubin. in verb. Vt primum, fol* 180. Mandoſ. *in gloſ. facult. in proœmio, in verb. Vt, fol.*38. *col.*2. Molin. *de primogen. lib.*2. *c.*14. *num.*40 & *cap.*13. *num.*28. Menoch. *de præſumptio. lib.*4. *præſump.*146. *num.*5. Pichard. *in §. ſub. conditione,* 4. *num.* 11. *Inſtit. de verbor. oblig.* Card. Tuſch. *d. concl.* 402. *num.*3 Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.* 131. *num.*21. Sanch. *de matrimon. lib* 3. *diſput.*33. *num.* 2. Monet *de commut. vltim. volunt. cap.*4. *n.*193. Cened. *d. ſing.* 20 *n.*2. [Rota *deciſ.*426. *num.*3. *ad finem p.*2. *in poſthuma. Farin* Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtat. & ab inteſt. lib.*17. *tit.*2. *n.*1. *in princ.*]

Et in tantum facit modum, vt procedat, etiamſi 3
ante dictionem *Vt,* adiciatur clauſula *Ea conditione,* quia adhuc facit modum, & non conditionem, vt probant Felin. *in cap. cùm Ioannes. num.*2. Neuizan. *conſ.*45. *num.*19. & 20. Molin. *d. lib.*2. *cap.*14. *num.*40. & *c.*15. *num.*28. Cened. *d. ſing.* 20. *num* 3. D. Barboſa *in rubr. ff. ſoluto matrimon. p.*1. *n.*29. [Procedit enim eadem reſolutio licet teſtator adiecerit conditionem modo, vt ſi dixerit, *Lego Titio centum, ſub conditione vt Mæuio det decem.* Alex. *conſ.* 102. *lib.* 1. Io. Dilect. *de arte teſtandi tit.*6. *caut.*38. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 11. *n.*113. Card Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*10. *tit.* 15 *n.*16. Ranch. *p.*1. *deciſ. aliàs concluſ.*354. Anton. Gom. *var.*1. *c.*12. *n.*70. Craſſ. *§. legatum q.*49. *n.*58. Intrigl *de ſubſtit. cent.*3. *q.*88. *num.*34. Galganet. *de condit. p.*2. *c* 3. *q.*6.]

Iuncta verò cum dictione *Si,* vel cum ablatiuis 4
abſolutis, facit conditionem, ſecundum Surd. *conſ.* 43. *n.* 35. & D. Barboſam *d. p.* 1. *n.* 30. Et diſtinguit Galganet. *de condit. & demonſtr. p.*2. *c.*3 *q.*1. *n.*1. hanc dictionem modum facere, quando adicitur diſpoſitioni explicandæ per honoratum: conditionem verò, quando adicitur diſpoſitioni explicandæ per grauatum.

Opportunè hoc loco quæri poteſt, quando diſ- 5
poſitio cenſeatur conditionalis, vel modalis. In hac materia attenditur tantum effectus rei, quia ſi agatur, quod prius debeat impleri illud, quod per diſpoſitionem exprimitur, antequam emolumentum conſequatur, tunc diſpoſitio eſt conditionalis, quia prius adimpleri debet, ſecus autem eſt, quando aliquid implendum eſt poſt emolumentum quæſitum: tunc enim diſpoſitio eſt modalis, quia prius conſequitur effectum, vt colligitur ex reſolutis per Molin. *d. lib.*2. *c.*12. *n.*5. Menoch. *conſ.*131. *n.*3. Surd. *de alim. tit.*9. *q.*16. *n.*40. & *deciſ.*156. *n.*5. Cened. *d. ſing.* 20. *n.*4. D. Barboſa *d. p.*1. *n.*29. Melch. Phœbus *Luſitan. deciſ.*11. *n.*14. & *ſeq. tom.*1.

In dubio præſumitur potius modus, quàm con- 6
ditio, vt tradit Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.*125. *n.*15. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.*44. *n.*17. & *c.*139. *num.*14. Rot. *deciſ.*362. *num.*1. apud Farin. *in prima collect. nouiſſim.* Et conditio debet adimpleri ante- 7
quam emolumentum quæratur. Surd *d. q.* 16. *n.*55. Et qui dicit conditionem adimpleri, debet probare, Menoch. *d. lib* 4. *præſ.*181. Flamin. *de reſign. lib.* 1. *q.*3 *n.*40. & *lib.* 10. *q.*3. *n.*17. Qui non implet modum, priuatur relicto ſibi commodo, ſecundùm Menoch. *conſ.*78. *n.*16. & 17. Surd. *d. tit.*9. *quæſt.*16. *num.* 56. & *quæſt.* 23. *num.* 7. Et in modo non acquiritur 8

actio

Digitized by Google

actio, nisi prius præstita oratione de illo implendo, iuxta tradita per Steph. Gratian. *discept. foren. c.* 400. *n.* 15. *cum seqq.*

9 Quamuis regulariter dictio hæc denotet modum, tamen si ponatur in rubrica statuti; importat necessitatem, vt per Bermond. *de public. concubin. in verb. & primum, fol.* 180. Cened *d. sing.* 29. *n.* 6.

10 Aliquando denotat veritatem, vt per Corn. *cons.* 305. *n.* 12. *vol.* 4. Gom. *ad reg. de annal. q.* 1. *n.* 2.

11 Interdum importat similitudinem, & similitudinariè ponitur, ad significandum aliquid ad similitudinem alterius, vt *in l.* 1. *in princ. ff. ad leg. Falcidiam, & in l. vt heredibus, ff. de leg.* 2. *in cap. laudabilem, de frigidis & maleficatis,* notant Bald. *cons.* 106. *num.* 3. *vers. sed interdum, lib.* 1. Mandos. *in d. proœm. in vers. Vt, fol.* 38. *col.* 2. Cened. *d. sing.* 20. *n.* 7. Card. Tusch. *d. concl.* 402. *n.* 4. Octau. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. Vsque, vers. Vt, pag.* 134. *col.* 2. vbi subdit,
12 quòd per eam denotatur omnimoda similitudo, etiam in substantia, & qualitate.

13 Nonnunquam accipitur pro *Quia*, & aliquando pro *Et*, secundùm Mandos. *in d. proœm. in vers. vt fol.* 39. *col.* 1. quem refert Cened. *de sing.* 20. *n.* 8.

14 Quandoque ponitur consequutiuè, vt *in l. si seruus, §. si oliuam, & in l. si ex plagiis, §. in clino, & in l. si bonos, ff. ad l. Aquiliam.* Surd. *cons.* 115. *n.* 89. *vol.* 3.

15 Plerumque stat exemplificatiuè, vt probat Farin. *in praxi crim. p.* 4. *cons.* 95. *n.* 6.

Dictio CCCCXL.

Vt infrà, Vt præmittitur.

1 *Restrictiua est dict.* Vt infrà.
2 *Dict.* Vt præmittitur, *restringit solùm ad expressa.*
3 *Restrictiua respectu præcedentium est dictio.* Vt præmittitur.

1 Est restrictiua hæc dictio secundùm Menoch. *cons.* 86. *n.* 71. vbi *n.* 9 subdit, quòd ad sequentia omnia refertur. In dubio stat demonstratiuè, non limitatiuè, vt tenent Card. Seraph. *decis.* 399. *num.* 5. Rot. *decis.* 448. *n.* 6. *p.* 1. *diu.* Matt. *d. clausul. p.* 1. *cl.* 201. *num.* 3. *in vlt. impress.* [Et quod reperit omnes qualitates inferiùs expressas, ac si essent specialiter ibi expressæ, Rot apud Paul. de Rubeis *decis.* 258. *n.* 22. *tom.* 3. *diuers.* aliàs *p.* 7. *recent.*]

2 Dictio, *Vt præmittitur,* restringit solùm ad expressa, vt post Gemin. *consc.* 44. *n.* 3. *in fin. vers.* 1. hoc etiã tradit Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 403. *num.* 1. Et sic est restrictiua respectu præcedentium. Clem *ne in agro*, *§. Abbate, de statu Monach.* glos. *in cap. cupientes, §. ad hac,* vbi Domin. *de elect. lib.* 6. Mart. *d. p.* 1. *claus.* 202.

Dictio CCCCLI.

Vt suprà.

1 *Repetitiua & relatiua præcedentium qualitatum est dict.* Vt suprà.
2 Vt suprà, *iuncta gerundio magis coarctat sequentem dispositionem ad naturam præcedentis.*
3 *Repetitiua illorum quæ non sunt expressa, nec eorũ quæ dicuntur infra, non est dictio.* Vt suprà.
4 *Restrictiua dispositionis ad limites præcedentis dispositionis est dict.* Vt suprà.

Repetitiua est hæc dictio, & relatiua præcedentium qualitatum, & eorum, quæ superiùs dicta sunt, vt *in l. item quæritur, § item Iulianus, ff. locati, & in l. talis scriptura §. fin. ff. de legat.* 1. *& in l. fin. cum sua glo. C. qui potiores in pignore habeantur,* notant Bart. *in. l. si quis seruum, §. fi. ff. de leg.* 2. Alex. *cons.* 59. *circa finem, vol.* 3. Cuman. *cons.* 22. *incip. Testator, circa finem, vers. nec moueor.* Paris. *cons.* 19. *n.* 68. *& cons.* 41. *n.* 65. *& cons.* 48. *n.* 14. *& cons* 66 *n.* 6. *& cons.* 75. *n.* 11. *& cons.* 80. *n.* 49. *lib.* 2. *& cons.* 1. *n.* 129. *& cons.* 18. *n.* 8. *& cons.* 71 *n.* 7. *& cons.* 72. *n.* 13 *& cons.* 108. *n* 35 *li* 3. Ruin. *cons.* 18. *n.* 12. *vol.* 2. Alban. *cons.* 57. *n.* 6 Ceph. *cons.* 159. *n.* 59. *& cons.* 311. *n.* 37. *lib.* 3 Mandel. *consil.* 473. *n.* 5. *&* 15. Curt. iun. *cons.* 115. *n.* 21. Anch *q.* 7. *n.* 4. *p.* 2. Rimin. *cons.* 151. *n* 5. *vol.* 2. Baldel. *cons.* 69. *n.* 32. Rauden. *resp.* 30. *n.* 70. 90 106. 193. *&* 195 *vol.* 2. Peregr. *cons.* 45. *col. vlt. vol.* 1. Gabr. *cons.* 175. *n.* 8. *lib.* 1. Honded. *cons.* 79. *n.* 20. *vol.* 1. *& cons.* 46. *n.* 15. *vol.* 2. Decian. *cons* 72. *n.* 46. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 73. *n.* 24 *& cons* 124. *n.* 59 *& cons.* 144. *n.* 14. *& cons.* 166. *n.* 11. *& cons.* 220. *n.* 74. *& cons.* 274. *n.* 18. *& consil.* 513 *n.* 18. *& cons.* 530. *n.* 23 *& cons.* 704. *num.* 21. *& cons.* 761. *n.* 1. Surd. *cons.* 200. *n.* 6. *& cons.* 275. *n.* 22. *& cons.* 513. *n.* 48. *& consil.* 362. *n.* 9. *& consil* 352. *n.* 8 *& cons.* 369. *n.* 43. *& cons.* 464. *n* 10. *& cons.* 465. *n.* 14. *& decis.* 291. *n.* 12. *& decis.* 319. *n.* 8. Osasc. *Pedem. dec.* 164. *n.* 13. Vinc. de Franc. *Neapol. dec.* 87. *num.* 4. *p.* 1. Vulpell. *de præpos. & aduerb. signif. sub dict. Vsque, vers. Vt suprà, pag.* 135. Bertazol. *de clausulis instr. claus.* 21. *gl.* 21. *claus.* 27. *& claus.* 26. *gl.* 11. *& cl.* 27. *gl.* 1. *n.* 6. Brunor. à Sole *in locis commun. verb. dictio,* 36. Ceual. *communib. contra commun. quæst.* 428. *num.* 113. Mart. *de claus p.* 1. *cl.* 201. *num.* 1. *& p.* 3. *clausul.* 94. *in vlt. impress.* Ioan Baptist. Costa *inter clausulas Mirta, p.* 1. *cl.* 308. *num.* 1. Franc. Leo *in Thes fori Eccl. p.* 2. *c.* 1. *n.* 19. Galganet. *de condit. & demonstr. p.* 2. *c.* 1. *q.* 18. *n.* 14. Card. Tusch. *practic. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 363. *num.* 3. *& concl.* 404. *num.* 1. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. for. tom.* 3. *c.* 575. *num.* 36. Melch. Phœbus *Lusitan. dec.* 71. *n.* 8. *tom.* 1. Anton. Mooach. *Lucen. dec.* 55. *n.* 13. *&* 14. *& Bononien. decis.* 40. *punct.* 3. *n.* 13. [Duran. Rotæ *dec.* 300. *num.* 21. Peregr. *consil.* 41. *n.* 16. *& cons.* 51. *n.* 5. *vol.* 5. vbi quòd est repetitiua, & relatiua ad proxima. ead. Rot. *dec.* 40. *num.* 1. 10. *&* 11. *p.* 5. *recent. & decis.* 158. *n.* 10. *ead. p.* 5. vbi quod est relatiua ad præcedentia cum omnibus qualitatibus suis, & *n.* 11. quod refert, non solet ad substantiam, sed ad qualitatem.] Vbi subdit, 2
quòd hæc dictio iuncta gerundio magis coarctat sequentem dispositionem ad naturam præcedentis. Rota *dec.* 125. *n.* 5. apud Farinac. *part.* 1. *recent. & dec.* 461. *n.* 9. apud eundem *part.* 2. *recent.* [Eandem Rot. *dec.* 105. *n.* 10. *p.* 2. *in posth. Farin. & decis.* 168. *n.* 8. *p.* 1. *etiam in posth Farin.* aliàs *p.* 3. *recent* Ancll. Amat. *consil.* 7. *n.* 23. vbi *n.* 24. limitat in casibus & personis superiùs expressis.]

Declara, quòd licèt repetat hæc dictio omnia 3
præcedentia cum suis qualitatibus, non tamen repetit ea, quæ non sunt expressa, nec ea, quæ dicuntur infrà, vt per Matt. *de claus p.* 3. *claus.* 98. *num* 3. Decian. *cons.* 83. *num.* 21. *& seq. lib.* 3. Card Tusch. *d. concl.* 404. *n.* 3. vbi *n.* 4 post Cumao. *d cons.* 22. *in fine,* tradit, quòd si præcedentibus multæ conditiones sint appositæ, & in sequentibus repetatur vna conditio, videlicet, cum tali conditione, vt suprà; non importat repetitionem in aliis; sed solùm in expres- 4
sis. Restringit enim dispositionem ad limites præcedentis dispositionis, vt censuit Rota *decis.* 49. *n.* 2. apud Farinac. *p.* 1. *recent.*

Dictio

Dictio CCCCXLII.

Vterque.

1 *Copulatiua est, seu coniunctiua duorum dict.* Vterque, *& vtriusque collecti concursum requirit.*

2 *Distributiuè, vel alternatiuè quandoque ponitur dict.* Vterque.

3 *Distributiua quando stat dict.* Vterque, *tunc attribuit actum cuilibet in solidum.*

1 Copulatiua est hæc dictio, seu coniunctiua duorum, vtriusque collecti concursum requirit, vt *in l.penult. C. de impub.& aliis.* notant Signorol.*cons.*205.*n.*5.Rebuf.*in comment.ad l.rectè dicimus*, 25. §. *Quintus Mutius, vers.vtrumque.ff.de verb.signif.pag.mihi* 154.Cald.Pereira *de nomin.emphyt.q* 3.*n.*12.& *n.*17.Card. Tusch.*pract.concl.tom.*
2 2 *lit.D,concl.*402.*num.*1.vbi *num.*2.restringit, quia quandoque distributiuè, vel alternatiuè ponitur, secundùm subiectam materiam, veluti si ponatur in executoribus, & dando auctoritatem dicat: quibus, & vtrique eorum dedit facultatem, &c. vt alia sint subiecta, qualia prædicata. Item apud Ciceronem de duobus coniunctim dicitur hæc dictio, vt *ad Quint.Fr.lib.*2 *epist.*8.Dominus vtriusque nostrûm
1 ædificatur strenuè. Et 1.*Officior.* Magna est vis fortunæ in vtramque partem, vel ad secundas res, vel ad aduersas.
3 Cùm verò est distributiua, tunc attribuit actum vtrilibet in solidum, iuxta tradita per Viu. *tom.* 2. *commun.opin.lib.*9.*tit.*34.*num.*65. Octauian.Vulpell. *de praepos.& aduerb signif.sub hac dict.pag.*135.Coniungit, & non diuidit, secundùm Maschard.*de prob. concl.*1308.*n.*7.

Dictio CCCCXLIII. & vlt.

Vtique.

Vtique *nonnunquam importat.*

1 Certè.
2 Ita demum.
3 Ita.
4 Tantùm.
5 *Affirmat, & ampliat dict.* Vtique.
6 Vtique *apud Cicer. accipitur pro* Omnino, *vel* Certè.

Triplici modo accipitur Primò, pro *Certè*, vt *in* 1
*l. annorum, & in l.inter stuprum, §.verùm, ff.de verbor.signif.gl.in l.vtique, ff.de rei vendic.*Secundò, 2 pro *Ita demùm*, vt *in l.diuortio, §.fin.ff.de negot.gestis.*Et etiã exponitur pro *Ita*, vt *in l.qui libertatis, in fine, ff.de cuiil.*Tertiò pro *Tantùm*, vt *in l.non vtique.* 3 vbi glos.*ff.ad municip.*notant. Curt.iun.*in l.quod te,* 4 *n.*35.*ff.si certum petatur.*Octau.Vulpell.*de praepos.& adu.signif.sub dict.Vterq; vers.Vtique, pag.*136.*col.*2.
Affirmat hæc dictio, & ampliat, vt per Ioan.Garc. 5 *de nobilit gl.*6 §. 1.*n.*13.
Apud Cic.accipitur pro *Omnino*, vel *Certè*. *Attic.* 6 *lib.*6. Vtique ad me tabellarios mittas. Idem *Attic. lib.*13.Illud verò vtique scire cupio Idem *Attic.lib.* 13.*epist.*21.Eodem die vtique postridie.Idem *lib* 13. *epist.*4.Velim antè possis, sin minùs vtique simul.

FINIS.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM, ET VERBORVM,
quæ in hoc variarum Tractationum opere continentur.

Prior numerus paginam notat, posterior est marginalis: vbi verò par numerus eadem pag occurrit, in vno & altero videre poteris.

A

Accessorium

Digitized by Google

Index Rerum,

Actus

Digitized by Google

Digitized by Google

Index Rerum,

Alienatum

Digitized by Google

Index Rerum,

ctuum

Index Rerum,

B

Beneplacitum

Digitized by Google

C

Index Rerum,

Causam

Digitized by Google

Index Rerum,

Causam

Digitized by Google

Digitized by Google

Communio

Digitized by Google

Index Rerum,

Conditio

Index Rerum,

Non

Digitized by Google

Index Rerum,

Culpa

Digitized by Google

Index Rerum,

Demonstra

Google

& Verborum.

Index Rerum,

Dispositio

Digitized by Google

Diuisio

Digitized by Google

Index Rerum,

Donationem

Digitized by Google

E

Emphyteuſis

7

Digitized by Google

Digitized by Google

Index Rerum,

Exceptiones

Index Rerum,

Extensiua

Fundatur,

Et

Digitized by Google

Iamdudum

Digitized by Google

Index Rerum,

Digitized by Google

Digitized by Google

Index Rerum,

In

Digitized by Google

Index Rerum,

Iudex

Digitized by Google

Digitized by Google

Index Rerum,

Liberè

Locatio

Index Rerum,

M

Et

Mensem

Digitized by Google

Index Rerum,

Modum

Aug. ff. Barbosa Tract. varij.

Index Rerum,

N

Nec.

Digitized by Google

Non

Index Rerum,

Officiales

Index Rerum,

Ordinum

Digitized by Google

Parium

Index Rerum,

Pauperes

Digitized by Google

Index Rerum,

Intelligitur

Index Rerum,

Potestas

Index Rerum,

Priuilegia

Index Rerum,

Digitized by Google

Vigore

Digitized by Google

&

Digitized by Google

R

Index Rerum,

Digitized by Google

Index Rerum,

S

Modificatiua

Index Rerum.

Si

Digitized by Google

Index Rerum.

Nec

Digitized by Google

Non

Digitized by Google

Google

Index Rerum,

T

in

Digitized by Google

Digitized by Google

Index Rerum,

Digitized by Google

Index Rerum,

V

Vasa

Index Rerum,

Vestium

Index Rerum,

Vt

Digitized by Google

FINIS.

Digitized by Google